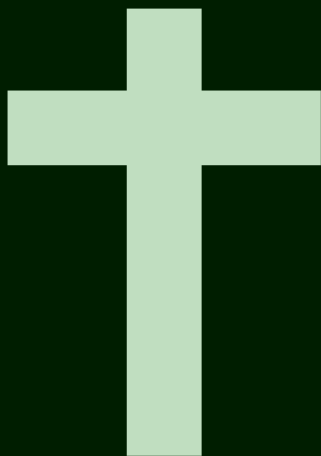

Warlpiri Short Bible

The Shorter Bible in the Warlpiri language of Australia

Warlpiri Short Bible

The Shorter Bible in the Warlpiri language of Australia

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Warlpiri

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-07-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 14 Aug 2024
5e1e13b8-2e6d-5bcb-9cec-76fc3b9b62ce

Contents

Matthew	1
Mark	119
Luke	189
John	305
Acts	389
Hebrews	517
1 Corinthians	569
2 Corinthians	617
Galatians	648
Ephesians	670
Philippians	687
Colossians	700
1 Thessalonians	714
2 Thessalonians	725
1 Timothy	732
2 Timothy	748
Titus	760
Philemon	767
Hebrews	771
James	812
1 Peter	825
2 Peter	840
1 John	849
2 John	862
3 John	864
Jude	866
Revelation	871
Psalms	928

Matthew **Yimi Jijaji-kirli Matiyu-kurlangu** **Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja** **Matiyurlu Yirrarnu**

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Matiyurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Maaraku, Luuku manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Matiyujulpa warrki-jarrija talakungarduyu, ngulajulpa-jana warrki-jarrija kapumanuku Ruumu-wardingkiki. Ngula-jangkaju, Jijajirliji milarninjarla yajarnulku, ngula-jangkarlu nyanungu-juku purajalku Jijajiji. Kuja Jijaji palijalku, manu ngula-jangkaju pina-wankaru-jarrija, ngula-jangkarlanya nyampuju yimi yirrarnu Matiyurluju. Nyampu kuja Yimi Ngurrju yirrarnu, ngulaju-jana yirrarnu nyanungu-nyanguku ngurrara-jintaku Juwu-patuku yungulu milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu. Ngulaju yungulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu manu Mijaya ngulaju Milarninja-warnu.

Nyampurraju warlaljalurla nyurnunyurnu Jijaji Kirajiki

Luke 3.23-38

¹ Jijajiji palka-jarrija Tapiti-kirlangu-ngurlu manu Yipuruyamu-kurlangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu.

^{2-6a} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yipuruyamu-ngurlu Tapiti-kirra: Yijaki, Jakupu, Juurda manu nyanungukupurdangka-patu; Juurda nyinajalpalangu kirda-nyanuju Piirijiki manu nyanungukupurdangkakuju kukurnu-nyanukuju Jiiraku. Tamuru nyinajalpa-palangu ngati-nyanu Piirijikiji manu Jiirakuju; Yijirunu, Raama, Yaminitapa, Naajana, Jalmana, Puwaja; Puwaja-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Raapa; Yuputu; Yuputu-kurlangu ngati-nyanuju nyinajalparla Ruurtu; manu Jijiji. Jijiji nyinajalparla kirda-nyanuju Kingi Tapitiki.

^{6b-11} Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Tapiti-ngirli Yuwajini-kirra yangka kujalajana Papiluniya-wardingkirli warrmarlarlu pirijina-piya kangu panujarlu-yijala Yijirali-pinki yapa nguru-ngurlu nyanungurra-nyangu-ngurlu jinta-kari-kirraluku kirri-kari-kirraluku wurnturu Papilunu-kurra kakarrara: Julumunu, ngulaju Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu; Ngati-nyanu Julumunukujulparla nyinaja Pajipa; Riyupuma, Yapija, Yayaju, Jiyupaja, Jiruyama, Yujiya, Utama, Yayaja, Yijikaya, Manaja, Yaamana, Jujiya, Yuwajini manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu-patu.

¹²⁻¹⁶ Nyampurrajulu yirdi-patu Jijaji-kirlangu nyurnunyurnu kujalpalu palka-jarrinja-yanu Yuwajini-ngirli Jajupu-kurra: Yuwajini, Jiyaltulu, Jiripulpu, Yapiyu, Layikimi, Yaajuru, Jarduku, Yaajini,

Yaliyurdu, Yaliyaja, Maatana, Jakupu manu Jajupu. Jajupu-kurlangu kali-nyanuju Miiri, ngulajurla ngati-nyanu Jijajiki. Jijaji yangka jinta kuja karlipa ngarrirni 'Kiraji'.

¹⁷ Yuwayi, nyampuju 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Yipuruyamu-ngurlu palka-jarrinja-yanu Kingi Tapiti-kirra. Manu 14-pala-kari turnu-warnu-kari ngulaju yangka kujalu Kingi Tapiti-kirlangu-ngurlu palka-jarrinja-yanu yulyurru panu-puru Papilunu-wangurla-wiyi yangka kujalpalu Yijirali-pinki nyinaja pirijina-piya Papilunurla. Ngula-jangkaju, 14-pala-kari-jangkarlaju turnu-warnu-kari-jangkarlaju Jijaji Kirajilki palka-jarrija.

Yimi nyampuju kuja Jijaji palka-jarrija

Luke 2.1-7

¹⁸ Miiri nyinajalpa Jijaji Kirajikipalangu ngati-nyanuju. Ngulajul-parla nyurru-warnu-jala jangu-pinja-warnulku nyinaja Jajupukuju ngulaju murnma-juku jinta-jarrinja-wangu-wiyi-jiki. Miirirliji-nyanu purda-nyangu-ngarrarla kurdu marlaja mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguku.

¹⁹ Miiri-kirlangurlu kali-nyanurlu Jajupurlu purda-nyangu ngula Miirilpa nyinaja miyalulku. Kula nyarrpa-jarriyarla. Kula nyiyaku marrararluju kurntaku ngurru-mantarla yapa panungka. Kujarlaju, Jajupurlu-ngarra wurulparlu kangkarlalku Miiri kuwurtu-kurra karlirr-mardarninja-ngarntirli.

²⁰ Ngulalpa-nyanu manngu-nyangu Jajupurlu Miiri-warnu, Warlalja-Wiri-kirlangu marramararla yanurnu jukurrparla, manurla wangkaja Jajupuku, "Jajupu, nyuntujunpa Tapiti-kirlangu turnu-warnu-jangka. Kurnta-wangu nyinaya! Kutu kangka-nyanu Miiriji yungungku nyuntukulku kali-nyanuju nyina. Yali kurdu miyalurla, ngulaju kula wati-kari-kirlangu. Pirlirra Kaatu-kurlangurlurla yirrarnu miyalu-kurraju.

²¹ Miirilki kapu wirriya mardarni. Nyuntulurlu kapunparla yirdiji yirrarni 'Jijaji'. Yirdi-ka wangka kuja: 'Kapi-jana muurl-mardarni yapa panuju maju-kujaku manu karlirr-yaninja-kujaku.' "* Kujanyarla wangkaja marramarraju.

²² Yangka-juku jurrku-juku yimi junga kujarla yangka milki-yirrarnu jarukungarduyuku Yijayaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipulurlalku:

²³ "Kamina-warnu jinta kapu nyinami miyalu wati-kirli ngunanja-wangurla-wiyi. Nyanungurlu kapu mardarni kurdu wita wirriya. Manu kapurla yirdi yirrarni 'Yimanyulu'."* Yirdi yalika wangkami, 'Kaatu, nyinami-ka ngalipa-kurlu yapa-kurlu'.

²⁴ Junga-juku, Jajupu yakarra-pardijalku jukurrpa nyanja-warnuju. Yanu, manu Miirilki wungu-kurra-manu yangka kujarla marramarraju wangkaja jungarni-juku Jajupukuju jukurrparla maninjakuju Miirikiji.

²⁵ Ngula-warnuju, palka-jarrinja-wangurla-wiyi Jijajikiji, kulalpa-pala ngunaja ngurrangka jintangka, lawa. Ngula-warnurlaju, karmulypa-jarrijalku Miiriji, ngulakuju-palarla yirdilki yirrarnu Jijaji.

* 1:21 Nyangka Psalm 130.8

* 1:23 Nyangka Isaiah 7.14

2

Wati-patu yanurnulu kakarrara-jangka Jijajiki nyanjaku

¹ Wati jinta yirdi Yarurdu nyinajalpa wiri kingi ngurungkaju yirdingka Jurdiyarla. Ngula-puru-juku Jijajiji palka-jarrija kirri wintangka Pijilimiria. Nguru-karirla, pinangkalpa-patu ngulalpalu yanjilypiri yirri-puraja kankarlarra, yanurnulu nguru-kurraju Jurujulumu-kurra. Wurnturu-kari-jangka yanurnulu nguru nyanungu-nyangu-ngurlu kakarrara-ngurlu Jurujulumu-kurra.

² Ngulalu yanurnu, warru payurnulu-jana yapa Jurujulumurlaju, “Nyarrpararla kurduju palka-jarrija yungu-jana wiri nyinami yapa Juwu-patuku? Nguru nganimpa-nyangurla, nyanungu-nyangu yanjilypiri ngula milirrmilirr-wangkaja, nyangurnalu kakarrara-purda yalkirirla. Nyampu-kurrarnalu yanurnu yungurnalurla parntarrimi nyanungukuju manu pulka-pinyi.”

³ Ngula Yarurdurlu purda-nyangu yimi kurdu palka-jarrinjakurra, nyanunguju kulu-jarrija manu ngampa-nyangu-nyanu. Manu yapa-patu-karirlangurlu, ngampa-nyangulu-nyanu Jurujulumurlaju. Wangkajalu-nyanu, “Nyarrpa-jarrimilki karlipa?”

⁴ Yarurdurlu-jana jaru yilyaja wiriwiriki maralypikingarduyupatuku manu kuruwarrikingarduyupatuku yungulu jarukuju wangkanjaku yanirni. Ngulalu yanurnu, payurnu-jana, “Nyarrpa Payipulurlaju-ka wangka yimiji? Nyarrpararla ngurungka-ngarra palka-jarri kurduju wiriji ngula kalu ngarrirni nganta “Kiraji?”

⁵ Jangku-manulu, “Nyurru-wiyi jarukungarduyu jinta wangkaja nganta kapu Kiraji palka-jarri kirri yirdingkaju Pijilimi, ngula-nganpa yirrarnu Payipulurla nganimpaku:

⁶ “Kirri Pijilimi nguru wintangka Jurdiyarla, ngulaju wita-juku. Ngulaju ngula-juku...wiri-nyayirni-jiki-jala! Ngulangkaju nyina kalu wiriwiri Juwu-patu yapa turnu-warnu Juurda-kurlangu-jangka. Yuwayi, kurdu ngarra palka-jarri nyanungurra-nyangurla warlaljarla. Wiri-jarrimi kapu, ngarra-jana wirilki nyina. Yijirali-pinkiki nyanungu-nyanguku kapu-jana Warlalja-Wiri nyina, kapu-jana warrawarra-kanyi jiyipikingarduyupiyarlu.*

Kuja-yijala ngula yirrarnu Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu Payipulurlaju.”

⁷ Yarurdurlu ngula yimi purda-nyangu, jaru-jana yilyaja pinangkalpa-patuku, yangka ngulalu kakarrara-ngurlu yanurnu, yungu-ngarra-jana wurulypa wangka. Payurnu-jana, “Nyangurla-wiyinkili nyangu yanjilypiriji?”

Jangku-manulkulu, “Yurlyurru-jarra-warnurlarnalu nyangu nyurru-wiyi.”

⁸ Ngula-jangka Yarurduju-jana wangkaja, “Nyurrurla wati-patu, yantalu Pijilimi-kirra, warru nyangkalurla yangka kurdu wita wirriyaku. Kajinkili parlu-pinyi, yantarnili pina yungunkujulu yirri-pura yungurna ngajurlangu yani yungurnarla kamparru parntarrinjirra nyanunguku.”

⁹ Yali-jangka pinangkalpa-patu yanulu Jurujulumu-ngurlu Pijilimi-kirra. Yangka nyanungu yanjilypiri, nyangujukulu yalkirirla, yangka

* 2:6 Micah 5.2

kujalu nyurru-wiyi nyangu kakarra-purda yalkirirla. Kamparru yanujana yanjilypiriji yalkirirlaju. Yali-jangkaju jupu-karrija yuwarlirla kankarlarni kujalpa kurdu wita ngunaja.

¹⁰ Ngulalu nyangu pinangkalpa-paturlu yanjilypiri, wardinyi-jarrija-nyayirnilirla.

¹¹ Yukajarnili yuwarli-kirraju, manu nyangulu kurdu wirriya ngula ngati-nyanurlu Miirirlilpa mardarnu. Ngula-jangkaju, kamparrulurla parntarrinjunu kurduku, manu pulka-pungulurla. Lakarn-manulkulu yakujuju, yungulkulurla kawurlu manu marnta-piya ngurrju-nyayirni parntirrpantirrp*, manu mirtijinirlangu jara-piya† Ngula-jangkaju, yarkajarralkulu.

¹² Ngula-jangkaju, pinangkalpa-patu kujalpalu jarda ngunaja, nyan-gulu Kaatu jukurrapla. Wangkaja-jana, “Kulalurla pina-yanta Yarurduku. Pina-yantalu nyurrurla-nyangu nguru-kurra yirdiyi-kari-wana.” Junga-juku, yimi-ngarrirninja-wangu Yarurduku wurdungujukulu pardijarra.

Jijaji-kirlangu kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu-pala kangu Yijipi-kirra Yarurdu-kujaku

¹³ Ngula-jangkaju yangka-patu pinangkalpa-patu yarkajarralu Jurujulumu-ngurluju mungangka jurrkungka-juku. Yangka marra-marra yanurnurla Jajupukuju jukurrapla, manu wangkajarla nyanungukuju, “Pardiya, kangka-palangu nyuntu-nyangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, jirnganja-palangu yanta Yijipikirra. Yarurdurlu kapurla warru nyanyi kurdukuju pakarninjakungarnti. Ngula-kujakunyalu wurulya yanta. Nyinayalu Yijipirla tarngajuku. Ngaka-yijala kapurnangku wangka pina-yaninjaku nyuntu-nyangu nguru-kurraju.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jajupuju pardija jarda-jangkaju manu munga jurrkungka-juku, pardijarralpa Pijilimi-ngirli kurdu wirriya wita-kurlu manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu jungarni-juku Yijipi-kirra.

¹⁵ Jajupujulpa nyinaja Yijipirla kurdu Jijaji-kirli manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu-kurlu. Wurra-jukulpa nyinaja Yijipirla, murnma-juku pina-yaninja-wangu. Murnma-jukulpalu nyinaja, pardarnul-palurla Kingi Yarurduku kaji palimi. Yangka-juku jurrku-juku yimi junga kujarla yangka Kaaturlu milki-yirrarnu jarukungarduyuku jintaku nyurru-wiyi, ngulaju yirrarnu Payipulurlalku:

“Wapirra Kaaturlu yajarnunjunurra Kaja-nyanuju nguru-ngurluju Yijipi-ngirli.”*

Yarurdu-kurlangurlu warrmarla-paturlu, pakarnulu-jana kurdu wirriyawirriya

¹⁶ Junga-juku, Yarurdujulpa wurra-jukulpa-jana nyinaja yali-patuku pinangkalpa-patuku yungulurla pina-yanirni yimi-ngarrirninjaku yimi kurdu-kurlu. Lawa, kulalurla pina-yanurnu nyanungukuju. Milya-pungulku kujalu yimirr-yungu. Milya-pungu yangkaju

* 2:11 frankincense † 2:11 myrrh * 2:15 Nyangka Hosea 11.1

yanjilypiriji kuja nyurru-wiyi palka-jarrija yulyurru-jarra jirrama-warnurla. Ngula-jangkaju-jana kulu-jarrija-nyayirni. Ngula-warnunya-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku warrmarlapatukuju yungulu-jana yani Pijilimi-kirra muku pakarninjaku kurdukurduku wirriyawirriyaku ngurungka Pijilimirlakuju.

¹⁷⁻¹⁸ Nyampuju jurru-juku yimi ngularla Kaatu wangkaja jarukungarduyuku Jirimayaku. Nyampuju Jirimayarlur yirrarnu:

“Ngajulurlurna-jana purda-nyangu yapa yulanja-kurra ngula kalu yulami kiringka Raamarla. Karnta yirdiji Rajulu ngula ngamardi-puka-jarrija, kurdu panu-jana wajawaja-manu. Yulajalkulpa-jana. Kulalu nganangku yulalyi-mardakarla.” *

Ngulanya Jirimayarluru yirrarnu.

Jajupu manu Miiri-pala pina-yanu Yijirali-kirra Jijaji-kirli

¹⁹ Junga-juku, ngula Yarurduju palija, kaja-nyanulkulparla marlaja nyinaja kingi yirdiji Yakilaja. Ngula-jangkaju, Kaaturlu-nyanu yilyaja nyanungu-nyangu marramarra Jajupuku, ngula nyangu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra jukurparla.

²⁰ Marramarrarla wangkaja Jajupukuju, “Karrinja-pardiya, kangka-palangu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu, pina-kangka-palangu Yijirali-kirra. Yarurduju nyurru palija. Kulalpa nganangkulku pungkarla kurduju.”

²¹ Junga-juku, Jajupuju pardija jarda-ngurluju, ngulaju-palangu yakarra-manu kurdu wirriya manu nyanungu-nyangu ngati-nyanu. Yarnkajarralkulu Yijirali-kirra.

²² Kulkurru-juku Yijiralikingarntiji yukanjakungarntiji, yimili purda-nyangu Yakilaja-kurlu ngulalpa kingilki nyinaja ngurungkaju Jurdiyarla. Ngula-kujaku, Jajupujulpa lanilki nyinaja pina-yaninjaku ngurukurra Jurdiya-kurraju. Yali jukurpa-karirra marramararla wangkaja Jajupukuju kula yaninjaku Jurdiya-kurra. Junga-juku, Jajupuju yanulku nyanungu-nyangu kurdu-kurlu manu kurdu-kurlangu ngati-nyanu-kurlu yali-wana-juku Jurdiya-wanarla ngurungkaju yatijarra-juku nguru-karikiji Kaliliyiki.

²³ Jirnganja-yanu-palangu yali-kirra kirri-kirra yirdiji Najariti, manu yalirla-juku-palangu jirnganja nyinaja. Yaliji yangka jurru-juku yimi Najariti-kirli ngula-jana Kaatu wangkaja nyurru-wiyi nyanungu-nyanguku jarukungarduyu-patuku. Nyampujulu wangka Payipurlarla:

“Panu yapangku kapulu ngarrirni yali kurduju ‘Najariti-wardingi’.

3

Nyampunya Jaanu Papitaji-kirli kuja kala-jana wangkaja yapa-patukuju

Mark 1.1-8, Luke 3.1-18, John 1.19-28

¹ Yulyurru panu-jangka kujalparla Jijajiji rdirri-yungu warru yimi-ngarrirninjaku, wati jintakari yirdiji Jaanu Papitaji yanurnu yarlu-yarlur nguru-ngurlu Jurdiya-ngurlu. Rdirri-yungu yirri-puranjaku yapakuju nyampu,

* 2:17-18 Nyangka Jeremiah 31.15

² “Jalangu kangalpa kutulku yanirni Kaatuju ngalipakuju yungu-
ngalpa Warlalja-Wirilki jirranganja nyina. Kujarlanya, pina-
yaninjarlalu yalala-yirraKaatu maju-jangka.”

³ Jaanu Papitajiji ngulaju yangka jurrukuju kuja jarukungar-
duyurlu Yijayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla. Kuja yirrarnu
Yijayarlu:

“Purda-nyangkajulu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju
kuja-ka purlami, ‘Warlalja-Wiri kuja kangalpa nyina ngalipaku,
ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta
yungu yanirni rarralyparla!’ ”*

Kujanya Yijayarluju yirrarnu.

⁴ Yangka Jaanurlu, kala jinajina-piya mardarnu yumurru-kurlu
kawartawara-kurlangu manu ngalyipi-piya wiri wartirli-wana puluku-
kurlangu pinti kuja kala-nyanu warurnu. Manu kala ngarnu ngarlu
manu jintilyka.

⁵ Yapa panulpalu yanurnu purda-nyanjaku Jaanu kujalpa wangkaja.
Yanurnulpalurla wurnturu-ngurlu Jurujulumu-ngurlu manu nguru-
kari nguru-kari Jurdiya-wana-ngurlu manu Jurdunu yulpayi-wana-
ngurlu.

⁶ Ngulalpalurla Jaanukuju wangkaja, “Kurnta-jarri karnalu-nyanu
maju panu, manu mari-jarri karnalu-nyanu yungurnalu yalala-
yirrarni Kaatu.” Ngula-jangka, ngapangkalku-jana papitaji-manu
karru wiringka yirdingaku Jurdunurla.

⁷ Yali-jangka, Juwu-patu wiriwiri jirrama-jangka turnu-warnu-
jarra-jangka yangka Paraji-patu manu Jatiyuji-patu,* yanulu karru
Jurdunu-kurra ngulalpa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jaanurlu
nyangu-jana yaninarni-kirra, wangkaja-jana kulu-nyayirni, “Nyur-
rurlajunkulu panu-juku ngulaju warna-piya maju-wati yimirr-yinja-
panu! Nyurrurlarluju kankulu rampal-manngu-nyanyi kuja kankulu
nganta ngurrju nganta nyina yungurna-nyarra nganta papitaji-mani,
lawa. Jalangu-karrikarri Kaaturluju kapu-jana juwa-kijirninjarla
yilyami yapa kuja kalu warntarla nyina. Kajinkili warntarla-juku
nyina, kapu-nyarra nyurrurlarlangu yilyami tarnnga-juku.

⁸ Kajinkili ngampurpa ngajuku nyina papitaji-maninjaku nyur-
rurlaku, ngulakungarntirlijili pina-yaninjarla yalala-yirraKaatu,
manulurla jungarnilki nyinaya!

⁹ Kulalu-nyanu ngarrika Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu nganta
nyurrurla. Yijardu-wangu kujaju. Ngaju yungurna-nyarra nyampu
wangka: Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu Kaaturlu pirli warru
mani, warru maninjarla kapu-nyanu ngurrju-mani kurdukurdu panu-
nyayirni Yipuruyamu-kurlangu nyanunguku nyampurra-jangkaku pirli
wita-jangkaku. Kujaju junga. Kajinkili maju-juku warrarda nyinami,
kapu-nyarra yilyami nyurrurlaju tarnnga-juku.

¹⁰ Yuwayi, jalangunya, Kaatuju-ka jungarnijungarni-jarrimi yungu-
jana yangka yilyami yapa nyanungu-ngurlu-juku tarnnga-juku, yangka
kuja kalu majumaju-juku nyinami. Kula-ngantalurla jungarni nyi-
nayarla nyanunguku, kala lawa. Yalirra yapaju ngulaju watiya-piya

* 3:3 Nyangka Isaiah 40.3

* 3:7 Juwu-paturlu wiriwirirli, ngalya-karirli kalalu-nyanu
yirdi-pajurnu Paraji-patu, ngalya-karirli kalalu-nyanu yirdi-pajurnu Jatiyuji-patu.

kuja-ka mangarri maju-kurlu karrimi. Watiya majumaju ngulaju kuja-piyaju kapulu yapangkaju pajirninjarla kijirni warlu-kurra. Kuja-kujakaju, nyinayalurla jungarni-juku Kaatukuju!

¹¹ “Jinta-kari-ka yanirni nyampu-kurraju. Nyanunguju wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi? Ngaju karna-nyarra julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani ngapangka kujankulu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu. Kala Mijaya kaji yanirni yangka Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu, ngalya-karikiji kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju. Ngalya-kariji kapu-nyarra julyurlkijinirra warlu wiri-kirra.

¹² Kaji yanirni nyanungu, ngulaju yangka-piya yapangku kuja-ka ngurlu kipirninjarla kirlka-mani. Kuja-ka yapangku kipirni ngurlu parraja-kurlurlu, ngurlu ngurrju ngulaju-ka mardarni ngarninjakungarntirli. Kala walya manu marna, ngulaju-ka kijirni warlu-kurra. Kuja-piya yali Kaatu-kurlangu kaji yanirni, ngulangkuju kapu-jana yirrarni yapaju yurruju-jarrarla ngurrju-patu maju-patu. Ngurrju-patu kapu-jana mampungku mardarni. Kala maju-patuju kapu-jana kijirni tarnga-juku.” Nyampunya Jaanu Papitaji kala-jana wangkaja yapa-patukuju.

Jaanurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jijaji

Mark 1.9-11, Luke 3.21-22

¹³ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki Jijaji yanurnulku nguru-ngurlu Kaliliyi-ngirli karru Jurdunu-kurra. Yali jurkungka-juku ngulalpa-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa. Jijajirli payurnu Jaanu yungungarra papitaji-mani, lawa. Jaanujulpa nyinaja kurnta-nyayirni.

¹⁴ Ngulaju puta wurra-manu Jijaji, wangkajalkurla, “Kularna nyuntu-piya-japa ngurrju. Nyuntujunpa wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiyakulkunpaju yanurnu ngajuku papitaji-maninjaku nyuntuju? Nyuntulurlulpanpaju papitaji-mantarla-wiyi ngajuju.”

¹⁵ Jijajirli jangku-manu Jaanu, “Kaatu kaju wangka ngajuku yungurna purami nyanungu-nyangu kuruwarri jungarnirli. Kujan-yarnangku yanurnu yungunpaju papitaji-mani.” Ngula-jangkaju, Jaanu ngungkurr-nyinajarla papitaji-maninjaku Jijajikiji.

¹⁶ Nguru-yirrarnurla Jijajikiji karru Jurdunu-kurra, manu papitaji-manu yalirla. Ngula Jijaji yanurnu ngapa-ngurlu pirntinyarra-kurra, yalkirijirla raa-parnkaja kankarlarraju. Yalkiri kuja raa-parnkaja, ngulangkuju nyangu Pirlirra Kaatu-kurlangu jurllu-piya kurlukuku-piya. Ngulaju yanurnu, pirri-manurla Jijajiki.

¹⁷ Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka yalkiri-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”*

4

Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku

Mark 1.12-13, Luke 4.1-13

* 3:17 Nyangka Matthew 17.5, 1 Peter 1.17

¹ Yali-jangkaju, Kaatu-kurlangurlu Pirlirparlu kangu Jijaji jilja-kurra. Yalirla yungu nganta Juju Ngawungku karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku.

² Jijajirli kula nyiya ngarnu 40-pala parraku manu 40-pala mungaku, manu yali-jangkaju nyanungujulpa nyinaja yarnunjuku-nyayirni.

³ Ngula-jangkaju, Juju Ngawurla yanurnu yungu nganta karlirr-mardakarla Kaatu-ngurlu, wangkajalkurla Jijajikiji, "Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu nganta Ngalapi-nyanu nyina, wangkaya-jana nyampurraku payarrpaku, ngurrju-manta-jana mangarri-kirra yungunpa ngarni."

⁴ Jijajirla wangkaja Juju Ngawuku, "Payipulu kanganpa kuja wangka, 'Kajilpa nganangku-puka mangarri-mipa nganjarla, kulalparla jir-rnganja nyinayarla tarnnga Kaatukuju, lawa. Ngulakungarntirliji yungulpa purda-nyangkarla Kaatuju nyarrpa kajirla wangkami.' "*"

⁵ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku kangu Jijajiji kirri-kirra tarruku-kurraju Jurujulumu-kurra. Ngula kangu Jijajiji kankarlarni-nyayirni Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla manu ngulangka karrinja-yirrarnu.

⁶ Ngula-warnuju, Juju Ngawujurla wangkaja Jijajikiji, "Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nganta nyina, jurl-pungka Yuwarli Maralypi-ngirli nyampu-ngurluju kaninjarra-kurra walya-kurra. Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju:

'Kaatu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku marramarra-patuku jina-mardarninjaku nyuntuku.

Kajinpa jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu, kapungkulu rdarri-mardarni nyuntuju nyanungu-nyangu rdakangka, kalakanpa marda rdilykirdilyki-wanti jamana pirlingkaju.*"

Junga-juku, nyuntuju jurl-pungka nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypingirli!"

⁷ Ngula-jangkaju, Jijajijirla wangkaja nyanunguku, "Lawa, kularna jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu! Payipuluju-ka nyampunya wangka nganimpaku:

'Kula jiliwirrirli payika Kaatu nyiyarlanguku, kalakangku kulu-jarrimilki!'"*

Ngula-jangkanya kulalparna jurl-pungkarla ngajulurluju nyampu-ngurlu kankarlarra-ngurlu!"

⁸ Ngula-jangkaju, yarujurlu-juku Juju Ngawungkuju kangu Jijajiji pirlu wararra-kurra kankarlarra-nyayirni, manurla milki-yirrarnu nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni ngurrara-kari ngurrara-karirla walya nyampurla nguru-kari nguru-kari.

⁹ Ngula-jangka wangkajarla Jijajiki, "Kajinpaju parntarrinjarla pulka-pinyi ngajuku, kapurnangku milarni yungunpa wiri-nyayirni nyina nyampurraku ngurraraku, manu kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra."

¹⁰ Jijajirliji jangku-manu nyanunguju, "Juju Ngawu, yantarra ngajukujaku! Payipulu kanganpa nyampunya wangka nganimpakuju:

* 4:4 Nyangka Deuteronomy 8.3
Deuteronomy 6.16

* 4:6 Nyangka Psalm 91.11-12

* 4:7 Nyangka

'Yapangkujulpalurla parntarrinjarla pulka-pungkarla nyanunguku-juku Kaatu-mipaku Warlalja-Wiriki. Nganimparlulparnalurla warrki-jarriyarla jintaku nyanunguku.' ”*

¹¹ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku yampijalku Jijajiji, manu par-dijarralku. Ngaka-karilki marramarra-patulurla yanurnu Jijajiki jina-mardarninjaku.

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu yapaku Kaliliyirila
Mark 1.14-15, Luke 4.14-15

¹² Ngula-jangkaju, Jijajirliji yimi purda-nyangu ngulalu yurrkunyupaturlu Jaanu Papatiji yirrarnu rdakungka. Ngula pina-yanu nguru Kaliliyi-kirra.

¹³ Kirri-kirra Najariti-kirra-wiyi yanu, kula yalirlaju jupu-karrija. Jingijingi-yanurra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra kujalpa karrija kutu-juku mangkuru Kaliliyirila, ngulanganyalpa nyinaja. Yali kirri Kapurniya ngulajulpa karrija nguru-jarrarla yirdi-jarrarla Jupulunurla manu Napatalirila.

¹⁴ Nyampuju jurruku-juku jaru ngula Yijayarlu nyurru-wiyi yirrarnu Payipulurla. Nyanungurluju yirrarnu nyampu jaruju nguru-jarrakurlu:

¹⁵ "Nguru-jarra Jupulunu manu Napatali, parntarrimi kapala karru Jurdunu-ngurlu Mirditirini-kirra ngapa wiri-kirra. Nguru Kaliliyirlanguju-ka karrimi nguru jintangka-juku. Yalirlaju kalu nyina Juwu-wangu-patu yapa-patu.

¹⁶ Nyampurra yapa, nyina kalu mungangka-juku, Kaatuju kula kalu manngu-nyanyi. Ngaka-pardu-karirlaju kapulu jarra wiri-jarlu nyanyi. Ngurungka yalirila kuja kalu nyina ngulaju munga-nyayirnirila, kulanganta rdaku-piyarla. Ngakaju, mungalyurru-karirila kapu-jana jarra-jarrimilki."*

Nyampuju jaru kuja Yijayarlu yirrarnu Payipurlurla.

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru yalirila-juku wangkanja-karra yapakuju, "Jalangu kanyarra kutulku yanirni Kaatuju nyurrurlakuju yungu-nyarra Warlalja-Wirilki jirnganja nyina. Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu majuwangurlu!"

Jijajirli-jana milarnu wati-patu yawukungarduyu-patu murntu-pala yungulu purami

Mark 1.16-20, Luke 5.1-11

¹⁸ Ngaka-pardu-karirlalku, Jijajijilpa wapanja-yanu pirntinyarra mangkuru Kaliliyi-wana. Ngula-palangu rdipija Jimaniki manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanuku Yanturuku kuja kala-pala warrki-jarrija yawukungarduyu-jarra. Ngulalpa-palarla kujurnu yakuju-piya wiri-jarlu rdarri-mardarninjaku yawuku. Jimani yirdi-kari ngulaju Piita.

¹⁹ Jijajiji-palangu wangkaja, "Purayaju-pala! Yangka kuja kalan-pala yawu manu, ngula-piya-yijala kapurnangkupala pinarri-mani yungunpala-jana yapa yajarninjarla turnu-mani Kaatukulku."

²⁰ Junga-juku, yampinja-yanu-pala yakuju-piyaju ngulangka-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

* 4:10 Nyangka Deuteronomy 6.13

* 4:16 Nyangka Isaiah 9.1-2

²¹ Ngula-jangkaju, yaninja-yanulpalu pirntinyarra mangkuru-wana, ngulajulu-palangu rdipija wurnturu-wangu-juku Jamajiki manu kukurnu-nyanuku yirdiki Jaanuku. Ngulajulpa-palarla jirnganja warrki-jarrija nyanungu-jarrakupalanguku kirda-nyanuku yirdiki Jipitiki. Ngulaju pawurturlalpalu yakuju-piya larra pina panturnu. Kuja-palangu parlu-pungu Jamaji manu Jaanu, ngulakuju-palangu waa-manu, "Ngajuju-pala puraya!"

²² Junga-juku, yampija-pala kirda-nyanu yalumpurla-juku pawurturla-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

*Jijajirli-jana yapa-patuku yimi-ngarrurnu manu parlpuru-manu-jana
Mark 3.7-12, Luke 6.17-19*

²³ Ngula-jangkaju, Jijajilpa warru yanu nguru Kaliliyi-wana. Nyanungurlu yapalpa-jana jungarni-manu jaaji-kari jaaji-karirla Juwukurlangurla, manu-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina yapaku. Ngulalpa-jana yapaju murrumurru nyangu, ngulajulpa-jana parlpuru-manunjunu.

²⁴ Nyiya-jangkalpalu-jana yapaju murrumurruju kangurnu? Yimiji Jijaji-kirli warru yanu nguru-wana Jiriya-wana. Yapajulpalu-jana murrumurru nyiyarningkijarra-kurlu kangurnu. Yapa-karijilpalu murrumurru maju-nyayirni-kirli nyinaja. Yapa-karirilpalu juju ngawungawu palkangka kaninjarni mardarnu. Yapa-karilpalu wantinjarla ngunaja yurirrinja-wangu lalka. Yapa-karijilpalu rdalji-jarrija. Jijajirli-jana muku parlpuru-manu.

²⁵ Yapangku panungku purdangirli purajalpalu Jijaji. Yanurnulu Kaliliyi-ngirli Kirri Karlarla-pala-ngurlu, Jurujulumu-ngurlu, nguru-kari Jurdiya-ngurlu, manu nguru-kari-ngirli kakarrara nguru-kari kujalpa ngunaja karru Jurdunurla murrarninginti. Mukulu yanurnu puranjaku Jijajiki.

5

Yapa ngula kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni

Luke 6.20-23

¹ Ngula-jana nyangu Jijajirli yapa panu-jarlu yaninjarni-kirra nyanungu-kurra, ngulaju-jana yampija purdangirli. Ngula-jangkaju warrkarnu pirli-kirraluku, ngulangaju nyinajalkulpa. Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yaninjarla wungulkulpalurla jirnganja nyinaja.

² Ngulangaju, Jijajirli yungu-jana pinarri-manu nyiyarningkijarraku Kaatu-kurlu, kuja-jana wangkaja:

³ "Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Yapa nganapuka kuja karla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

⁴ Yapa ngana-puka kuja-ka mari yulami, ngulaju ngula-juku. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Ngulaju Kaaturlu kapu yulalyi-mardarni.

⁵ Yapa ngana-puka kuja-ka rampaku nganta nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngulaju Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku! Kajirla wala nyina Kaatu-mipaku, ngulakuju

- kapurla yinyi niyarningkijarra kuja-jana nyurru-wiyi jangku-pungu.
- ⁶ Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatuku jungarni nyinanjaku, nyarrparlangu kajirla wangka, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!
- ⁷ Yapa ngana-puka kuja kajana mari-jarrinjarla ngurrju nyina yapa ngalya-kariki yangka kuja kalu nyinami murrumurru marda, marlajarra marda niyarningkijarra-wangu, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuju karla mari-jarrimi-yijala. Ngulaku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku!
- ⁸ Yapa ngana-puka kuja-ka ngampurrpa-nyayirni nyina Kaatu-mipaku warrki-jarrinjaku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kapu ngaka Kaatuju nyanyi.
- ⁹ Yapangku kuja kajana warla-pajirni yapa ngalya-kari kulungka yungulu ngurrjuku nyina jintangkalku, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku, ngulaju kapu kurdu nyanungu-nyangu-pajirni.
- ¹⁰ Yapa kuja-ka nyina jungarni Kaatu-kurlangu, ngulakuju kajilpalurla yapa ngalya-kari yaninjarla nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju ngula-juku. Kaatuju-ka Warlalja-Wiri-jiki nyina niyarningkijarraku. Kuja karla yapa yali wala nyina Kaatu-mipaku, ngulaju karla warlalja nyina. Kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.
- ¹¹ “Yuwayi, ngula kankulu jungarni nyinami kurdungurlu ngaju-nyangu, ngulaju yapangku panu-karirli kajikalunya nyarra marda yangka jikarr-pajirni. Kajikalunya nyarra marda pakarni. Warlkangku marda kajikalunya nyururla yimi-ngarrirni warru. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.
- ¹² Nyinayajukulu wardinyi-nyayirni! Manngu-nyangkalu nyampu! Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyurru-wiyi kuja kalalurla marlaja wangkaja, ngularrakuju kalalu-jana yapaju nyurunyuru-jarrija-yijala. Ngula-piya-yijala kalu-nyarra nyurunyuru-jarrimi jalanguju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka-kari kajinkili nyina yangka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla, ngulaju kapu-nyarra warntarri-nyayirni-wangu yinyi ngurrju-nyayirni. Ngulakungartiji, wardinyili nyinaya nyurunyuru-puruju.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarlti-piya manu jarra-piya

Mark 9.50, Luke 14.34-35

- ¹³ Wangkaja-jana kuja, “Yungurna-nyarra yimi wita wangka jarltikirli yangka kuja karliparla winjirni kuyuku. Jarltiji ngurrju-jala kuyuku pajarninjaku. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majulku. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrjirdi-mantarla yangkaju jarlti. Kajilpa jarltiji linpa-wangu-jarriyarla, ngula-jangka yapangku kalu kijirni yirdiyi-kirra ngulangka yungulu katirni. Nyampurla ngurungka, nyururla yungunkulunya jana ngurrju nyinami jarlti-piya yapa ngalya-kariki yungulu nyinami jungarni nyururla-piya-yijala majungka-jarrinja-wangu.

¹⁴ “Nyurrurlarluju yapangku kankulu jarra-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu mardarni kaninjarni. Ngula-kurlurlu yungunkulu-jana milki-yirrarni Kaatuju yapa ngalya-kariki. Nyurrurlajunkulu yuwarlipiya yangka kuja-ka jarra-kurlu parntarrinja-yani pirlingka kankarlarni, kulalpa nganangku palu-pungkarla. Ngula-piya-yijala yungunkulu jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyina jungarni tarnnga-juku yungulu-nyarra nyanyi panungku yapangku.

¹⁵ Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kulalpa nganangku-puka wuruly-yirrakarla kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi.

¹⁶ Ngula-piya-yijala jarra-nyayirni-wangu-kurlu nyinayalu ngurrju yungunkulu-jana Kaatu milki-yirrarni yapaku panuku. Wuruly-mardarninja-wangurlu milki-yirrakalu-jana mirilmiril-karrinja-karrarlul. Ngula-warnuju kajili-nyarra nyanyi jungarni nyinanja-kurra, ngulaju kapulu-nyarrarla pulka-pinyi Wapirrakulku ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangu kankarlarra.”

Jijajirli-jana pinarri-manu Mujuju-kurlangu kuruwarriki

¹⁷ Wangkajalpa-jana kuja, “Kulalu rampal-manngu-nyangka Mujuju-kurlangu kuruwarri, jalanguju-ka karrimi yangka-juku wiri-nyayirni-juku nyurru-warnu ngularla Kaaturlu yungu Mujujuku. Manu jaru ngula-jana Kaaturlu yungu jarukungarduyu-patuku, jalanguju wiri-nyayirni-ka karrimi-juku tarnnga-juku. Kularna yanurnu kuruwarriki manu jaruku jurnta kijirninjaku, lawa. Ngarirna yanurnu kuruwarriki pinarri-maninjaku yungunkulu milya-pinyi-nyayirni jungangku.

¹⁸ Ngajulu karna-nyarra yimi-ngarrirni junga-nyayirni Mujuju-kurlangu kuruwarri. Ngaka-kari nguru nyampu manu yalkiri kapu-pala yawu-pardi. Ngula-wangurla-wiyiji kulalpa nganangku mirrikarla witarlangu kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kajirna warriki muku lawa-mani nyampurula walyangka, ngulaju Mujuju-kurlangu kuruwarri kapu yawu-pardimilki.

¹⁹ Ngulaju junga. Nganangku-puka ngula-ka jawirri purdanyanyi witarlangu Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, jawirri purda-nyanja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju maju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kulalu yapa ngalya-karirli wiri-pajirni, lawa. Nganangku-puka yapangku kaji purami Mujuju-kurlangu kuruwarri ngurrjungku, puranja-warnurlu kajilpa-jana yapa-patu-kariki jungangku pinarri-mantarla nyanungu-piyaku nyinanjaku, ngulaju ngurrju. Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, yapa ngalya-karirli kapulu wiri-pajirni nyanunguju.

²⁰ Purda-nyangkajulu! Jungarnilirla nyinaya Kaatuku! Kulalu kuruwarrikingarduyu-patu-piya manu Paraji-patu-piya nyinaya ngula kalu jungarnirli nganta kuruwarri purami Mujuju-kurlangu ngularla Kaaturlu yungu nyurru-wiyi. Kajilpankulu rampal-yantarla nyanungurra-piya, ngulaju kulankulu yukamirra Kaatu-kurlangukurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kuja kajana Warlalja-Wiri-jiki nyina.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina kulu-wangu.

²¹ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujujukurlangu kuruwarri ngula-jana pinarri-manu yapa nyurnunyurnu nyurru-wiyi. Kuja nganta-jana pinarri-manu: ‘Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu!’* Kujarlangu nganta-jana pinarri-manu: ‘Jinta-karirli kajilpa pakakarla nyurnu-kurra yapa, ngulaju nyanungulku yungulu kanyi kuwurtu-kurra pakarninjakungarntirli.’ Kujanya-jana Mujujuju wangkaja.

²² Kala jalanguju, ngaju karna-nyarra pinarri-mani nyampu nyurrurla kuja kankulu Kaatu pura: Kajirila ngana-puka jinta-kariki pinja-wangu kulu-jarri puranjakungarduyu-kariyi-nyanuku, ngulaju Kaaturlu ngarra miimii-nyanyi. Kaji nganangku-puka pinja-wangurlu punku-pajirni jinta-kari puranjakungarduyu-kariyi-nyanuju, kangkalu Juwu-kurlangu-kurra kuwurtu-kurra Jurujulumu-kurra. Kaji nganangku-puka pinja-wangurlu ngurra-pajirni kulungku jinta-kariji, ngulaju Kaaturlu yaliji yapa ngarra kijirni warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku.”

²³ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla jintaku yapaku rdurjurnu, ngulaju nyentukuju marda kangku kulu-juku nyina muntuku-nyayirni. Ngula-puruju kajinpa ngampurra nyinami kuyu warntarriku purranjarla yinjaku Kaatuku Yuwarli Maralypirlaku, ngulakungarntirli yampiya kuyuju Yuwarli Maralypirla.

²⁴ Ngula-jangkaju, pinarla yanta yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra. Ngula-jangkaju, pina-yanta Yuwarli Maralypi-kirra kuyu warntarri yungunparla purranjarla yinyi Kaatuku.”

²⁵ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, “Mardanparla kulu-jarrija jinta-kariki yapaku nyiya-jangka marda. Kalakangku kanyi marda kuwurtu-kurra, kajikangku yinyi kuwurtukungarduyuku wiriki. Ngula-jangka kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki yinyi yurkunyu-kurra, ngulangkuju kalakangku yirrarni rdaku-kurra. Ngula-kujakuju, yaru-jurla pina-yanta kapanku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra.

²⁶ Yalala-yirrarninja-wangurla, kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki punku-pajirninjarla jinyijinyi-mani talaku wiriki yinjaku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu. Kalakangku tala-wangurlaju rdaku-kurra kijirni. Tala-wangurlaju lawangka ngulaju marda kalakanpa tarnnga nyina rdakungka.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurrju karnta-kari lirli-nyanja-wangu.

²⁷ Wangkaja-jana kuja, “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujujukurlangu kuruwarri yupukarra-kurlu: ‘Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli!’* Ngula kuruwarriji ngurrju-juku.

²⁸ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Karnta-kari-kijaku waparlku nyinaya lirli-nyanja-wangu

* 5:21 Nyangka Exodus 20.13 * 5:27 Exodus 20.14

manu manngu-nyanja-wangu! Kajilpanpa lirlki-nyangkarla manu marri-pungkarla, ngulaju kula-nganta kanpala palka nguna wungu nyumpala.

²⁹ Yuwayi, ngaka kajikanpa marda karnta-kari lirlki-nyanyi milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-manta jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku.

³⁰ Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra rdaka-jarra-wangu manu marda milpa-jarra-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku."

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana mardarni kali-nyanu warlaja yampinja-wangurlu

Matthew 19.19, Mark 10.11-12, Luke 16.18

³¹ Kujarlangu-jana wangkaja Jijajiji, "Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu yupukarra-kurlu. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: 'Kaji watingki jintangku yilyamirra kali-nyanu nyanungu-nyangu, ngulakungarntirli pipa nganta yungul-parla yungkarla yungu-pala-nyanu tarnnga-juku yampimilki. Pipa yinja-wangurlaju ngulaju kulalpa yilyayarla.'* Kujanya nganta-jana wangkaja Mujujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku.

³² Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli, ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu yampiyarla, ngulaju kajika jinyijinyi-mani maju-kurra-pinangu yaninjaku. Ngulaju maju-nyayirni. Nganangku-puka watingki kaji kanyi karnta yali ngula jinta-karirli yilyaja, ngulaju Kaatuju kula kapalangu ngungkurr-nyina."

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-nyanu nyinami ngurrju yimirr-yinja-wangu

³³ Wangkaja-jana kuja, "Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuruwarri Mujuju-kurlangu kuja-jana pinarri-manu nyurnunyurnu nyurru-wiyi. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: 'Kajinparla wangkami Kaatuku yungunparla nganta yinyi warntarri nyiyarlangu, ngulajurla jungangku yungka yimirr-yinja-wangurlu!' Kujanya nganta-jana wangkaja Mujujuju. Ngula kuruwarriji ngurrju-juku.

³⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Kuja kanparla wangka yapa ngalya-kariki yungunparla nganta nyiyarlangu yinyi, jungangku yungkarla Kaatu yirdi-maninja-wangurlu. Yirdi nyanungu-nyangu ngulaju tarruku-nyayirni. Manu yinjakungarntirli, nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulangkaju-ka Kaatu nyinami.

* 5:31 Nyangka Deuteronomy 24.1

³⁵ Manu yinjakungarntirli, nguru nyampu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Nguru nyampuju Kaatu-kurlangu, kula nyuntu-nyangu. Manu yinjakungarntirli, kirri Jurujulumu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Ngulaju kirri Jurujulumu Kaatu-kurlangu Warlalja-Wirikirlangu.

³⁶ Manu yinjakungarntirli, jurru nyuntu-nyangu yampiya yirdi-maninja-wangurlu. Marnilpa maru kulalpanpa kurruly-yirrakarla layilayi-kirra. Manu marnilpa layilayi kulalpanpa kurruly-yirrakarla maru-kurra, lawa.

³⁷ Nyarrpa-jarriyarlalpanpa kajingki yapangku payirni nyiyarlan-guku? Kajilpanparla ngampurpa nyinakarla yinjaku, ngulaju ngulaju. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, 'Yuwayi ngurruju, kapur-nangku ngaka yinyi.' Kala kajilpanparla ngampurpa-wangu nyinakarla yinjaku, ngulaju ngula-juku. Kuturla wangkaya nyampu-mipa, 'Lawa, kularnangku yinyi.' Kajilpanparla yirdi-kari yirdi-kari-kirlirli yimirr-yinjarla jangku-pungkarla, ngulaju kajikanparla yimi Juju Ngawu-kurlangu wangka. Kuja-kujakujulu-nyanu junga wangkaya."

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyinami ngurruju yapa jinta-kariki pina-pakarninja-wangu

Luke 6.29-30

³⁸ Wangkaja-jana kuja, "Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarrli. Pinarri-manu nganta-jana nyampu: 'Nganangku-puka kajingki yapangku milpa rdirr-pakarni, nyanungulku rdirr-pakaka milpa-yijala! Nganangku kajingki kartirdi puyu-pakarni, nyanungulku ngula-piya-yijala puyu-pakaka!'"* Ngulaju nganta Mujuju-kurlangu kuruwarrli.

³⁹ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarrli-kari nyampu: Pina kunka-maninja-wangulu nyinaya! Nganangku-puka kajilpangku kujarlu rdakangku pakakarla lalypangku nyampu yangka wirli jungarni-purdanji, ngulaju yampiya pina-pakarninja-wangurlu. Yungkarla jampu-purdanjiranguku yungungku pakarni wirli.

⁴⁰ Nganangku-puka kajingki kuwurtu-kurra kanyi jaatiki puntarnin-jaku, ngulajurla yungka manu jurnarrparlangu.

⁴¹ Kajingki yurrkunyurlu jinyijinyi-mani nyanungu-nyangu jurnarrpaku kanjaku kutuku marda jirrama kilamataku, ngulajurla kangka parrpada wurnturu-nyayirni marda murntu-palaku kilamataku.

⁴² Nganangku-puka kajingki warlkinrinjarla payirni nyiyaku, ngulajurla yungka wilji-wangurlu. Wurra-maninja-wangurlu kuturla yungka."

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana yulkami panuku yapaku kula warlalja-mipaku yulkanjaku

Luke 6.27-28,32-36

⁴³ Wangkaja-jana kuja, "Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi nyurnunyurnu-kurlangu kuruwarrli kuja kalu-nyarra pinarri-manijuku jalangurlu. Wangkami kanyarra kuja: 'Yulkayalu-jana warlalja-mipaku. Yapa ngula kalu-nyarra nyurunyuru-jarri, ngula-piya-yijalalu-jana nyurunyuru-jarriya.'"* Kujanya kanyarra wangka kuruwarrli.

* 5:38 Nyangka Exodus 21.24, Leviticus 24.20, Deuteronomy 19.21
19.18

* 5:43 Nyangka Leviticus

⁴⁴ Kala jalangu, ngaju karna-nyarra pinarri-mani kuruwarri-kari nyampu: Ngana-puka kajingki nyurunyuru-jarri, ngarirla kutu yulkaya. Nganangku-puka kajingki yapangku pakarni, ngulakujurla-jinta Kaatuku wangkaya.

⁴⁵ Kajinkili-jana yulkami yapaku ngula-piya, ngula-jangka Wapirrarlu kapu-nyarra kurdukurdu-pajirni nyanungu-nyangu yangka ngula-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. Wanta ngula karla marlaja pardimirni, ngula-ka yilyamirni Kaaturlu, kula ngurrju-mipaku yapaku, panuku-juku majumajurlanguku. Ngapa kuja-ka yilyamirni Kaaturlu, ngulaju ngalipaku jintawarlayiki, kula ngalipa-mipaku yangka kuja karliparla jungarni nyina, panu-karirlanguku yangka kuja kalurla jurnta nyinami kuja-purda-kari.

⁴⁶ Kajilpankulu-jana yulkayarla yapa ngalya-kari-mipaku ngula kalu-nyarra yulkami-yijala, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yangka yimirr-yinja-panu tala puntarninjakungarduyu-patu, ngularrarlanguju kalu-jana yulkami yapa ngalya-kariki warlaja puntuku.

⁴⁷ Kajilpankulu-jana wapirdi wangkayarla ngurrju nyurrurla-nyangu-mipaku puntuku, manngu-nyanyi mayi kankulu kapu-nyarra Kaaturlu ngurrju-pajirni ngulakuju? Lawa! Yapa ngalya-kari ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju milya-pinja-wangu-juku, ngularrarlangu kalu-jana wapirdi-wangkami ngurrju nyanungurra-nyangu puntuku. Panu-kari-piya-wangu yungulpankulu-jana yulkayarla yapaku jintawarlayiki-jiki.

⁴⁸ Yuwayi, jungarnili nyinaya Wapirra Kaatu-piya ngula-ka nyinami kankarlarra nguru-nyayirni-wangurla. Kutulu-jana yulkaya panuku yapaku ngula-piya Kaatu-piya.”

6

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu yungulu-jana yinyi warru yimirli yapaku marlajarra-watiki

¹ Wangkaja-jana, “Ngula kankulu-jana nyiarlangu yinyi marlajarra-watiki, ngulajulu-jana yungka wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu kulkurru-jarra milkarraku karriya warru yinja-karra. Kajinkili karrimi kulkurru-jarra warru yinjarla, ngulakuju Wapirrarlu kula-nyarra ngurrju-pajirni yangka kuja-ka kankarlarra nyina nguru-nyayirni-wangurla.

² Kajinkili-jana yinyi tala marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku. Kulalu yangka milkarraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu-jana yinyi tala marlajarra-watiki Juwu-kurlangurla jaajirla manu yirdiyi-wana, ngulaju purlanja-karrarlu yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi warru yinja-kurra jama ngurrju nganta. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kuja kalu-jana milkarraku yinyi warru, lawa!

³ Kulalu milkarraku karriya panu-kari-piya! Kajinkili-jana yinyi nyiya-puka marlajarra-watiki yapaku, yungkalu-jana wurulyparlu, ngulaju yapa ngalya-kari-kijaku nyanja-kujaku.

4 Kajinkili-jana yinyi yapaku marlajarra-watiki wurulyparlu, Wapirra-miparlu kanyarra nyanyi. Ngula-warnuju kapu-nyarra ngurrju-pajirni.”

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu Kaatuku wangkanjaku

Luke 11.2-4

5 Wangkaja-jana, “Kajinkilirla Kaatuku wangka, wangkayalurla jungarni-nyayirni milkarra-wangu yalirra-piya-wangu yangka kuja kalurla jungarni nganta wangkami Kaatukuju. Warrarda kalu karrimi kulkurrurni milkarraku Juwu-kurlangurla jaajirla Kaatuku wangkanjaku, manu kalu karrimi yirdiyi-wana milparniwarrarla yapangka panungka ngula yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanyi ngula kalurla Kaatuku wangkami. Kujaju majumaju! Junga karna-nyarra wangka: Kaaturluju kula-jana witarlanguju yarda yinyi kajilirla kuja wangka Kaatukuju, lawa!

6 “Kala kajinparla wangka Wapirra, ngulakungarntiji yuwarlikirra-wiyi wurulypa yukaya yungunparla yangarlu wangkami panuwangurla. Ngula-jangkaju, Wapirrakurla wangkaya yangka. Ngulaju kapungku nyanyi wuruly-wangkanja-kurra ngula kanparla wangkami, manu kapungku yinyi nyiyaku ngula kanpa payirni.

7 “Manu kajinkilirla wangkami Kaatuku, wangkayalurla yalirra-piya-wangu yangka ngula kalu ngurrpa-juku nyina Kaatukuju. Ngula kalurla wangkami Kaatuku, ngulaju kalurla yarda-patupatu wangkami warungka-piya. Purda-nyanyi nganta kajana Kaaturlu yangka kuja kalurla warrarda wangka tarnnga. Kujaju yijardu-wangu!

8 Yalirra-piya-wangulu nyinaya! Kaaturluju nyurru-juku-ka milyapinyi nyiyarningkijarra nyurrurla-nyangu payirninja-wangurla-wiyi.

9 “Junga-juku, kujanyalurla wangkaya Kaatukuju:

‘Wapirra, nganimpakupalangu kuja kanpa nyuntu nyina ngurunyaayirni-wangurla kankarlarra, milki-yirrakana-nyanu nganimpakurra yungurnangkulu milya-pinyilki nyuntuju junga-nyayirni!

10 Wapirra, kutu-jarriya-nganpa yungunpa-nganpa Warlalja-Wiri nyinami nganimpakuju. Nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, panungku kangkulu purda-nyanyi wilji-wangurlu nyarrpa kuja kanpa-jana wangka. Kujarlanya karnangkulu payirni yungungkulu yapangu jintawarlayirli nyampurla walyangkarlu purda-nyanyi wilji-wangurlu.

11 Wapirra, payirni karnangkulu miyiki yungurnangkulu marlaja ngarni parra-kari parra-karirli.

12 Wapirra, yangka kuja kalu-nganpa yapa ngalya-kari majungka-jarri jurnta, ngulakuju karnalu-jana yawuru-jarrimi kunkamaninja-wangu. Kuja-jangkaju, payirni karnangkulu nyuntu yungunpa-nganpa yawuru-jarrimi kuja karnangkulu majungka-jarrimi jurnta.

13 Wapirra, kajikarnalu karlirr-yani nyuntu-kujaku. Kuja-kujakuju, mardaka-nganpa muurlparlu nyiyarlangu kajika-nganpa rdipiimi manu karlirr-kanyi nyuntu-kujaku.’

Kujanyalurla Kaatuku wangka.

14 “Junga kujaju! Kajilpankulu-jana kunka-maninja-wangu yawuru-jarriyarla yapa-ngalya-karirlanguku nyiyarlanguku maju-wanawanaku, ngulaju nguru-nyayirni-wangurla kajika-nyarra Wapirraju yawuru-jarrimi-yijala nyurrurlakuju maju-jangkakuju.

15 Kala kajilpankulu-jana jurnta nyinakarla yawuru-jarrinja-wangu, ngulaju kula-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi-yijala.”

Jijajirli-jana pinarri-manu kurdungurlu nyanungu-nyangu yungulu wardinyi nyinami Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti

16 Wangkaja-jana, “Kajinkili miyi ngarninja-wangurlu yampimi purlapakungarnti Kaatu-kurlangukungarnti, kulalu yangka milkarraku karriya panu-kari-piya. Ngula kalu nyina purlapakungarnti miyi ngarninja-wangu, ngulaju kalu nyina yinngirriji murlurru-nyayirni yungulu-jana yapa-patu-karirli nyanjarla ngurrju-pajirni. Pangkalalu-jana ngurrju-pajirni. Kala Wapirrarlu kula-jana ngurrju-pajirni milkarra-jangkaju.

17 Kulalu milkarraku karriya nyanungurra-piya! Ngula kankulu miyi ngarninja-wangu nyinami Kaatu-kurlangukungarnti purlapakungarnti, kulalu nyinami yinngirriji mulurru-nyayirni, lawa. Parlijkalu-nyanu ngapangu, ngula-warnurlu jarangkulu-nyanu mapaka marnilpa.

18 Kuja-kurraju kapulu-nyarra yapa-patu-karirli nyanyi purlapakungarnti. Kulalu-nyarra milya-pinyi yangka ngulankulu miyi yampija ngarninja-wangurlu. Kala Wapirrarlu, nyanungu-miparluju kapu-nyarra nyanyi miyi ngarninja-wangu. Ngula-warnuju yungu-nyarra ngurrju-pajirni.”

Kapurlipa rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarra jurnarrpa Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla

Luke 12.33-34

19 Jijaji-jana wangkaja, “Purlurru-wangulu nyinaka! Kulalu warru turnu-maninjarla rdanjarr-mardaka jurnarrpa nyampurla ngurungka. Ngula-jangkaju, mulururlu kajika ngarni, manu kajika muku larraparnka nyiyarningkijarraju, manu marda purunjurlu kajika-nyarra jurnta kanyi jurnarrpa.

20 Ngula-kujakujulu-jana yungka warru yimirirli yapa ngalya-karirlanguku. Ngula-warnuju Kaaturlu yungu-nyarra rdanjarr-yinyi nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla. Ngulangaku kulalpalu mulururlu nyiya nganjarla. Manu kulalpa larralarraparnkayarla jurnarrpaju. Manu kulalpa purunjurlu yapangu nyiyarlangu mantarla.

21 Nyarrpararlankulu rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarraju jurnarrpa? Nyampurla ngurungka? Marda nguru-nyayirni-wangurla? Kajinkili rdanjarr-mardarni jurnarrpa Kaatu-kurlangurla, ngulaju kankulu manngu-nyanyi tarnga yali nguru. Kala kajinkili purlurparlu rdanjarr-mardarni nyampurla ngurungka, ngulaju kankulu manngu-nyanyi nguru nyampu-mipa. Ngulaju maju!”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurru jarra-kurlu

Luke 11.34-36

22 Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla-nyangu milpa, ngulaju jarra-piya. Kajinkili-jana yimirirli yinyi warru yapaku jurnarrpa, ngulaju kankulu nyinami jarrangka Kaatu-kurlangurla.

23 Kala kajinkili-jana purlurlparlu jurnta mardarni yinja-wangurlu yapa ngalya-kari-kijaku, ngulaju maju. Kula kankulu nyinami yalumpu jarrangka Kaatu-kurlangurla. Kula-nganta kajikankulu pamparda nyinami nyanja-wangu nguru-wangu.

24 Yapa kulalpa-palangu warrki-jarriyarla paaju jirramaku. Kajirla yulkami kamparru-warnuku paajuku, ngulaju kapurla nyurunyuru-jarrimi jinta-karikiji. Kala kajilparla yinya paajuku jinta-kariki yulkayarla, ngulaju kajikarla kamparru-warnuku paajuku nyurunyuru-jarrimi. Kujanya karna-nyarra nyampuju wangkami jalanguju. Kajinparla talaku yulkami, ngulaju nyuntu-nyangu paaju, manu kulanparla yulkami Kaatukuju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami jata-nyanja-wangu nyinyarningkijarraku

Luke 12.22-31

25 Wangkaja-jana kurdungurluku, “Kajinkilirla Kaatuku nyinami, ngulangkuju yungu-nyarra muurlparlu warrawarra-kanyi. Nyurrurla kankurla Kaatu-mipaku warlalja nyinami nyanunguku-juku. Kula-nyarra wajawaja-maninjarla kijirni. Kapu-nyarra kutu warrawarra-kanyi. Kujarlaju, yungulpankulu jata-nyanja-wangu nyinayarla miyiki ngarninjaku manu jurnarrpaku yukanja-wangu.

26 Manngu-nyangkalu-jana jurlpuju. Ngurlu kula kalu yirrarni walyangka jurlpungkuju miyi wiri-maninjaku, lawa. Kula kalu warru turnu-maninjarla kanyirni ngurra-kurra yuwarli-piya-kurra ngaka-kariki ngarninjaku, lawa. Kaaturlu ngari kajana warrawarra-kanyi kuja-kurra-juku nguru-nyayirni-wangurlarlu, kula kalu payirni miyikipurdarlu. Kala nyurrurlakuju, Kaatu kanyarra yulkami jurlpupiya-wanguku yapakuju. Ngula-warnuju, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyikiji.

27 Kajilpankulu warrarda jata-nyangkarla, kulalpankulu nyarrpa-jarriarlalku. Kaaturlu jintangu kajika-nyarra warrawarra-kanyi tarnngangu-juku.

28 “Jurnarrpaku jata-nyanja-wangulu nyinaka! Nyangkalu-jana jinjirla-wati. Nganangu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani? Kula kalu warrki-jarri yapa-piya, lawa. Manu kula kalu-nyanu jurnarrpa ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Ngurrju-juku kalu nyina jinjirla-watiji ngurrju-nyayirni-jiki.

29 Ngaju karna-nyarra junga wangkami: Yangka wati kingi Julumunu ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja tala-kurlu panu-jarlu-kurlu manu jurnarrpa-kurlu ngurrju-nyayirni-kirli, nyanungu-nyangu jurnarrpaju kulalpa ngurrju-nyayirni nyinaja jinjirla-piya, lawa.

30 “Kaaturlu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani jinjirla-wati ngurrju-nyayirni kujaju. Manu marna kajana wiri-mani kirrirdi-nyayirni. Ngulaju kula kalu tarnnga-nyayirni pardimi, lawa. Witamipaku kalu pardimi. Ngula-jangkaju, linji-jarri kalu. Ngula-jangkaju, yapangu kalu-jana kijirni warlu-kurra kaji marna linji-jarri. Nyiyajangka kankurla Kaatuku kapuru nyina? Marda kankulu manngunya nyi kula-nyarra jurnarrpa yinyi yukanjaku, kapu-nyarra jurnta mardarni? Ngulaju junga-wangu! Kuja kajana warrawarra-kanyi jinjirlaju, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra warrawarra-kanyi Kaaturluju.

31-33 “Nyurrurla marda kankulu miyi-wangu manu ngapa-wangu nyina manu marda jurnarrpa-wangu yukanjakuju. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kanyarra warrawarra-kanyi-jiki nguru-nyayirni-wangurlarlu. Yapa-paturlu nyampurla ngurungka kalu warrarda jata-nyanyi miyi manu ngapa ngarninjaku manu jurnarrparlanguku. Yalumpurra-piya-wangulu nyinaya! Kaatu kanyarra Warlaja-Wiri nyina nyurrurla yapaku. Kuja-jangkanya, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyiki manu ngapaku! Manngu-nyangkalu Kaatuju nyarrpa kaji-nyarra wangka yungunkulurla jungarni nyina nyanunguku. Ngula-jangka kapu-nyarra yinyi miyi manu ngapa ngarninjaku.

34 Yuwayi, Kaaturlu kapu-nyarra warrawarra-kanyi parra-kari parra-kari. Kulalu manngu-nyanjarla jata-nyangka kujarlu, ‘Jukurra marda kajika-ngalpa nyiyarlangu maju-nyayirni rdipimi. Nyarrpa-jarrimilkirli?’ Kuja-wangulu nyinaya wangkanja-wangu. Jalangu marda kajika-nyarra nyiyarlangu yangka maju-nyayirni rdipimirni nyurrurlaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kapu-nyarra warrawarra-kanyi-jiki. Ngula-mipanyalu manngu-nyangka.”

7

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami ngurrju yapa ngalya-kariki maju-pajirninja-wangu

Luke 6.37,38,41,42

1 Wangkaja-jana, “Yapa ngalya-karili-jana yampiya maju-pajirninja-wangurlu! Kajinkili-jana maju-pajirni, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju maju-pajirni-jala.

2 Kajilpankulu-jana ngurrju nyinayarla yapaku maju-pajirninja-wangu, ngula-piya-yijala kapu-nyarra Kaatuju ngurrju nyinami maju-pajirninja-wangu. Kala kajilpankulu-jana warrarda maju-pajikarla yapa ngalya-kari, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra Kaaturlu maju-pajirni nyurrurlaju.

3 “Nyiyaku kanpa-jana miimii-nyanyi yapa ngalya-kari maju-pajirninjakungarntirli? Kajikanpa marda walya wita jurdu nyanyi nyuntukupdangka-kurlangurla milpangka. Ngula-puruju kulalpanpa nyangkarla rdalyku wiri-jarlu kuja kanpa mardarni nyuntu-nyangurla warlaljarla milpangka.

4 Ngula-jangkaju, nyuntu kajikanparla marda wangka nyuntukupurdangkaku, ‘Walya wita mayirnganku jurnta mani nyuntu-nyangurla milpangka?’ Nyarrpa kajikanparla nyuntuju wangka, yangka kuja kanpa mardarni rdalyku wiri-jarlu nyuntu-nyangurla milpangka?

5 Kuja wangkanja-wangu nyinaka! Nyuntuju kanpa milkarrakumipa wangka! Wilypi-manta-wiyi-nyanu rdalyku wiri milpangka nyuntu-nyangurla! Ngula-jangkaju, ngurrjungkulku kanpa nyanjarla wilypi-mani jurdu wita milpangka nyanungu-nyangurlaju.

6 “Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu, ngulaju ngurrju-nyayirni kawurlupiya. Kajili-nyarra yapanku jawirri purda-nyanyi yirri-puranja-kurra, ngulajulu-jana yampiya warrarda yirri-puranja-wangurlu. Yalumpu-patu ngulajulu maju-nyayirni maliki-piya wijini panu-kurlu manu nguurrnguurrpa-piya palya, ngula-piya. Kajinkili-jana warrarda yirripura Yimi Ngurrju, ngulaju kulalu nginyinginyi-kirra-mani, lawa.

Kapulu walya-kurra kijirni yungulu katirni nguurrnguurrpa-piyarlu, manu kapulu-nyarra marda wajirli-pinjarla pinyi maliki-piyarlu.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu payirni Kaatu nyiyarningkijarraku

Luke 11.9-13

⁷⁻⁸ Wangkaja-jana, “Nganangku-puka kaji warrarda payirni Kaatu nyiyarningkijarraku, ngulaju kapurla marlaja mani. Manu nganangku-puka kajirra warrarda wapal-nyanyi, ngulaju kapu palka-mani. Manu nganangku-puka kajirra warrarda tarlarlkarra-pakarni, kapurla tuwaju marlaja lakarn-mani Kaatu-kurlangu-kurra yungu yukamirra. Kujarlaju, kajinkilirla Kaatuku wangkami, warrarda payikalu nyiyarningkijarraku, kapu-nyarra yinyi. Warrarda wapal-nyangkalurla, kapu-nyanu milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Warrarda tarlarlkarra-pakakalurla, kapu-nyarra lakarn-mani tuwa yungunkulu yukamirra.

⁹ “Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninja-yanirni miyikiji ngarninjaku? Pirlu mayi yungunparla yinyi?”

¹⁰ Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninja-yanirni yawukuju kuyukuju ngarninjaku? Warna kuluparnta mayi yungunparla yinyi? Lawa! Kapunparla yawu kuyu ngurrju yinyi ngarninjaku.

¹¹ Nyurrurla yapa-patu kula kankulu ngurrju nyina Kaatu-piya. Kala yinyi-jiki kankulu-jana nyurrurla-nyangu kurdukurdukuju nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni. Wapirra-ka nyina jama-juku nyurrurla-piya-wangu. Kajinkili payirni nyiyarningkijarra ngurrju, ngula-jangka nguru-nyayirni-wangurlarlul kapu-nyarra ngurrju-mipa yinyi.

¹² “Nyiya-wiyi jinta kuruwarri wiri Mujuju-kurlangu kuja-nyarra yirrarnu nyurrurlaku yapaku? Manu nyiya-wiyi kuruwarri wiri jurrku-juku kujalu-nyarra jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirri-puraja? Ngulaju nyampunya: ‘Kajinkili ngampurrpa nyina yungulu-nyarra yapa ngalya-kari ngurrju nyinami nyurrurlaju, ngulaju ngula-juku. Ngurrju-wiyili-jana nyinaya!’ ”

Jijajirli-jana pinarri-manu yirdiyi-jarra-kurlu jirrama-kurlu

Luke 13.23-24

¹³ Wangkaja-jana, “Wuurnpa-wana wita-wana kiirti-wanaju, jungar-nijikili yaninjanta Kaatu-kurlangu-kurra. Kala kiirti wantiki manu yirdiyi wantiki-yijala kuja-ka ngunamirra kuja-purda-kari, ngulaju yampiyalu puranja-wangurlu. Yirdiyi yalumpu ngulaju wantiki-nyayirni yaninjaku. Panu kalu yanirra wiri-wana kuja kalu yangka yanirra, ngulaju tarnnga-juku palinjakungarnti.

¹⁴ Kuja-kujakuju, yaninjantajukulu yirdiyirla wuurnparla ngula-ka ngunamirra Kaatu-kurlangu-kurra. Ngulangka ngurungka kapunkurla marlaja nyinami wankaru-juku tarnnga-nyayirni. Tuwaju ngula-ka karrimi Kaatu-kurlanguju, ngulaju wuurnpa-nyayirni. Manu yirdiyi ngula-ka ngunamirra, ngulaju wuurnpa-nyayirni yapaku yaninjaku. Wuurnparlaju, marnkurrpa-mipa kalu yani tarnngaju nyinanjaku, kula panu.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kanyi yimirr-yinja-palka-kujaku

Luke 6.43-45

¹⁵ Wangkaja-jana, “Muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka yimirr-yinja-palka-kujaku ngula kalu-nyanu ngarrirni Kaatu-kurlangu nganta jarukungarduyu nganta. Kajinkili-jana purda-nyanyi jaru wangkanja-kurra, ngulaju nganta yungunkulu-jana nganta ngurrju-pajirni ngurrju nganta pululu nganta jiyipi-piya. Lawangka! Kari-nganta kulu-parnta-nyayirni pinja-panu maliki warnapari-piya.

¹⁶ Nyarrparlu yungunkulu-jana miimii-nyanjarla milya-pinyi yimirr-yinja-palka kajili yaniyanirni Kaatu-kurlangu nganta? Kajili yanirni ngulaju maju-mipa yimi kapulu kanyirni, ngula-jangkaju yungunkulu-jana milya-pinyilki. Kajilpa ngana-puka Kaatu-kurlangu nyinayarla jungarni, ngulangkuju ngurrju-mipa kajika kanyirni, kula maju. Kulanpa mani marniki-piyaju jiri-parnta-ngurlu watiya-ngurlu, lawa. Kulanpa mani mukaki putunarri-ngirli, lawa. Ngula-piya-yijala, kuruwarri Kaatu-kurlangu kulalu-nyarra yimirr-yinja-palkarlu jungarnirli yirri-pura.

¹⁷⁻¹⁸ “Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkuju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangkuju ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Yangka-patu yimirr-yinja-palka, ngulajulu maju-nyayirni watiya parrka-wangu-piya.

¹⁹ Yangka parrka-wangurla watiyarla kaji miyi maju pardimi, ngulaju karlipa watiya yawirr-pajirni, ngulaju kijirni karlipa warlu-kurra wiri-kirra.

²⁰ Kajili yangka yanirni yimirr-yinja-palka, kajili maju yangka kanyirni jaru, ngula kankulu-jana milya-pinyi kula-jana Kaaturlu yilyajarni.”

Jijaji kapi-jana wangkami panu-kariki yapaku ‘Kula karna-nyarra milya-pinyi’

Luke 13.26-27

²¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyinami nyiyarningkijarraku. Ngana kapu yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurraju? Yapa ngula kalu jalangu nyina ngurungka nyampurla manu ngula kalurla war-rarda purda-nyanjarla ngungkurr-nyinami ngajukupalanguku nguru-nyayirni-wangurlaku, nyarrpa kaji-jana wangka, ngularra-mipa kapulu yukamirra. Yapa panu-karirliji kalu Kaatuju jamulu purda-nyanyi. Purda-nyanyi-yijala kalu, kala maju-juku kalu nyina. Ngular-raju kulalu yukamirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, lawa.

²² Yuwayi, ngulangka nguru-nyayirni-wangurla, Kaaturlu yungu-jana miimii-nyanyi yapaju kuwurtukungarduyu-piyarlu nyanungu-nyangu-japa, marda lawa. Panu-karirli yapangku ngarrajulu kuja wangka, ‘Warlalja-Wiri Jijaji, yapakurnalu-jana yimi-ngarrurnu jaru nyuntu-nyangu ngula-piyarlu jarukungarduyu-piyarlu ngula kalalurla Kaatuku marlaja wangkaja nyurru-wiyi. Nganimparlurnalu-jana juju ngawungawu yapa-ngurlu jurnta yilyaja, manurnalu-jana parlpuru-manu nyurnu-jangka nyuntu-nyangurlu yirdi-kirli.’ Ngarrajili wangka kujanya.

23 Kala kapurna-jana wangkami, 'Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi! Nyurrurla yapa-patu ngulaju punku-wati-nyayirni! Jurnta yantajulu!' Kujanya kapurna-jana wangkami."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra jirrama wati-jarra-kurlu yuwarli ngantirninjakungarduyu-jarra-kurlu

Luke 6.47-49

24 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapaku, "Ngana-puka kaji ngaju-kurra yaninjarla purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajirra jun-garni nyina Kaatuku, yali yapaju ngulaju ngurrju. Nyanunguju ngurrju yangka wati pinangkalpa-piya kuja yuwarli ngurrju nganturnu. Nganturnu walyangka tarlangka yungu pirrjirdi karrimi ngurrangka.

25 Ngaka-karirlaju, ngapa wantija pirrjirdi-nyayirni, ngawarralkulpa wiri-nyayirni parnkaja, mayawunparlu putalpa yurnkuyurnku-mani yuwarliji, kula kujurnu. Pirrjirdi-jukulpa karrija pirlingkaju.

26-27 Yalirlarlangu watilpa jinta-kari nyinaja milya-pinja-wangu jili-wirri, ngulangku-nyanu nganturnu yuwarli walyirirla walyangka pirntipirntirla yulpayirla. Ngula ngapalku wantija pirrjirdi-nyayirni, manu ngawarralkulpa parnkaja, ngula-purujulpa mayawunpalku parnkaja. Yuwarliji wurrmurr-wantija. Kajinkijili jawirri purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngula-warnuju kajinkijili jaru marlaja yampimi puranja-wangurlu, ngulajunkulu ngula-piya wati-piya ngula nganturnu yuwarli walyangka walyirirla."

28 Kuja-jana lawa-jarrialku yapaku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju.

29 Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Kula-jana pinarri-manu panu-kari-piyarlu kuruwarrikingarduyu-patu-piyarlu yangka kuja kalala-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu-mipa-kurlurlu yimi-kirlirli.

8

Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu

Mark 1.40-45, Luke 5.12-16

¹ Yali-jangkaju, Jijajiji yaninjarla jitija pirli-ngirliji, manu panu-jarlu yapa-paturlu purdangirli-wanarlulu puranja-yanu nyanunguju.

² Ngula-jangkaju, watijirla yanurnu Jijajiki pinti wijini-kirli panu-kurlu. Junga-juku, kamparru-jukurla mirdijirrpjirrpipi parntarrinjunu. Jijajikijirla wangkaja, "Warlalja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpuru-maninjaku. Kajilpan-paju mari-jarriyarla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpuru-mani manu karaly-mani!"

³ Junga-juku, Jijajirli waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, "Kari-nganta karnangku mari-jarri yungurnangku parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarriya wijini-jangkaju manu karalya-jarriya pintiji!" Junga-juku, pintiji kapanku karalya-jarrija wijini-jangkaju.

⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirli wangkaja watiki, "Ngajukuju yapa-patu-kari-kirra yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra-wiyi yanta. Milki-yirrarninjintangku pinti

yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji miimii-nyanyi ngurrjalku. Kajingki miimii-nyanjarla kirlka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurlpu-jarra wita-jarra, ngulaju kuruwarri-ka ngunami Mujuju-kurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingkili nyanyi ngalya-karirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirlkalku wijini-wangulku.”

*Jijajirli parlpuru-manu warrkini kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja
Luke 7.1-10, John 4.43-54*

⁵ Ngaka-pardu-karilki Jijajiji pina-yanu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Yalirla Ruumu-wardingki yurrkunyukungarduyu wiri, payurnunjunu, manurla warlkininjarla wangkaja,

⁶ “Warlalja-Wiri, ngaju-nyangu jinta warrkini wati-ka purdangirli nyina yuwarlirla nyurnu, manu ngunami-ka pangkarrarla. Nyanungu kula-ka yurirrimi, manu maju-nyayirni kyananu purda-nyanyi.”

⁷ Jijajijirla wangkaja nyanungukuju, “Yanirni karna nyuntu-kurlu nyuntu-nyangu yuwarli-kirra, manu yungurna parlpuru-mani.”

⁸ Yurrkunyukungarduyu wiri-pirdinypajurla wangkaja Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa wiri-nyayirni parrpada-juku ngajukuju. Kula yantarni ngaju-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngari wangkaya-puka yaninjarni-wangu yungunpa warrkini ngaju-nyangu parlpuru-mani.

⁹ Milya-pinyi karnangku kuja kanparla warrki-jarri Kaatukuju. Kuja kangku wangka warrki-jarrinjaku, ngulaju kanparla yimiri warrki-jarri. Kuja-piya karnarla warrki-jarri kujakuju Ruumu-wardingkiki kingiki. Ngaju karna nyina wiri 100-palaku warrmarlaku. Kajilparnarla ngaju wangkayarla jintaku yaninjaku yali-kirra, kajikarla kapanku yani, manu kajilparnarla ngaju wangkayarla jinta-kariki, ‘Yantarni!’, ngulaju kajika kapanku yanirni. Manu kajilparnarla ngaju wangkayarla ngaju-nyanguku warrkini warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika kapanku warrki-jarri. Ngula-piya-yijala nyuntuju kajinpa wangka, junga-juku ngaju-nyangu warrkini kapu kujarlaju parlpuru-jarri.”

¹⁰ Ngula Jijajirli purda-nyangu wati kuja-kurraju, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja yapa panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, “Ngajuluju karnanyarra junga yimiji wangka: nyampu Juwu-wangu wati kaju ngajukuju wala nyina. Kularna nyarrpararla nyangu Juwu yapaju ngula kaju ngajukuju wala nyina ngula-piyaju.

¹¹ Purda-nyangkajulu ngaju! Ngaka-pardu-kariji panu-jarlu Juwu-wangu yapa kapulu jinta-kurra-jarri ngurujarraranypa-ngurlu warrukirdikirdi-ngirli. Ngulaju kapulu yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangaju kapulu nyina Yipuruyamu-kurlu, Yijakirli manu Jakupu-kurlu, manu nyanungu-paturlu kapujulu jirrnganja ngarni, manu kapulu nyina wardinyi-nyayirni.

¹² Kaaturlu-jana nguru-nyayirni-wangu ngurrju-manu yapaku Juwu-patukuju yungu-jana ngulangka jirrnganja nyina. Kala ngalya-kariji Juwu-patuju kulalu yukamirra, lawa. Kaaturlu kapu-jana kijinirra munga-nyayirni-kirra. Yalirla kapulu yula kilji-nyayirni, manu kapulu-nyanu kartirirli yarlkirni manu karntirirjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.”

13 Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla yurrkunyuku-ngarduykuju, “Ngula-juku, pina-yanta yuwarli nyuntu-nyangu-kurra. Kujanpaju ngajuku wala nyinaja, ngula-warnukuju nyuntu-nyangu warrkini kapu ngurrjulku nyina.”

Ngulaju junga-nyayirni! Ngula Jijaji kuja yimi wangkaja, yali warrkiniji parlpuru-jarrijalku.

Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu

Mark 1.29-34, Luke 4.38-41

14 Ngaka-pardu-karilki, Jijaji yanu Piita-kurlangu-kurra yuwarli-kirra. Ngulangaju nyurnulpa ngunaja Piitaku kurriji-nyanu jur-rukupurda ngawurrngawurra-nyayirni.

15 Jijajiji yaninjarla marnpurnu rdaka. Nyanunguju kaaku-juku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, yakarra-pardinjarla mangarrilki-jana ngayi-purraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

16 Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingki kirri-wardingki-paturlu kangurnulpalu-jana murrumuru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Ngalya-karilpa-jana parlpuru-manu. Junga-juku-jana muku parlpuru-manu.

17 Nyampuju yangka-juku jaru kuja Yijayarlu Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla, kujanya:

“Yalirnewu wati ngula-ngalpa parlpuru-manu yapa murrumuruju ngurrjulku yungurlipa nyina.”*

Wati-jarra yungu nganta-pala nyinayarla Jijaji-kirlangu kurdungurlu

Luke 9.57-62

18 Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa-jana jirranganja nyinaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Manu-jana nyangu panu-jarlu yapa kujalpalu nyanungu-kurra yaninja-yanu. Ngula-jana wangkaja Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Yanirlipa mangkuru-wana murrarninginti-kari-kirra pawurtu-kurlu.”

19 Ngula-jangkaju, kuruwarrikingarduyu wati yanurnurla Jijajikiji, manurla wangkaja, “Tiija, ngajulurlu yungurnangku warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani.”

20 Jijajirliji jangku-manu watiji, “Yurapitiji kalu nguna rdakungka, manu jurlpuju kalu nguna watiya-wana. Kala ngajulu yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, kula karna mardarni ngurraju ngunanjakuju.”

21 Ngula-jangkaju, wati-kari yaninjarla wangkajarla Jijajikiji, “Warlaja-Wiri, ngajurlangurlu yungurnangku pura nyuntuju. Ngajukupalangu kirdana ngulaju purlka. Ngaka kajirna yapunta-jarrinjarla milyingka yirrarni, ngula-jangkaju kapurnangku puralku nyuntuju.”

22 Jijajirliji jangku-manu watiji, “Lawa! Ngaju-wiyiji puraya! Ngalya-karirli kula kajulu milya-pinyi. Yapunta-jarri kajinpa, yali-paturlulu milyingka yirrarni.”

Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra.

Mark 4.35-41, Luke 8.22-25

* 8:17 Nyangka Isaiah 53.4

23 Ngula-palangu Jijajirli wurra-manu wati-jarraju, jirrnganja-jana warrkarnu pawurtu-kurraju nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku yungulu yani ngapa wiri-wanaju murrarninginti-kari-kirra.

24 Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Kalanpa Jijaji jarda ngunanya pawurturla.

25 Ngulalu yaninjarla yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, "Warlalja-Wiri, kajikarlipa muku palimi!"

26 Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, "Nyiya-jangka kankulu lanijarrimi? Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?" Ngula-jangkaju, Jijajiji karrinja-pardijalku pawurturlaju, manu wangkaja-palangu mayawunpaku manu ngapaku yungu-pala pulya-jarrimi. Junga-juku, mayawunpa pulya-jarrijalku, manu mangkurujulpa pulyalku ngunaja.

27 Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paa-karrijalku, manupalu-nyanu wangkanja-yanu, "Nyiya-piya nyampuju wati? Purda-nyanyi kapala mayawunparlu manu ngapangku wiljigangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu."

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra juju panu-kurlu-jarra

Mark 5.1-20, Luke 8.26-39

28 Ngula Jijaji yanurnu murrarninginti mangkururla wiringka, ngulaju yukajarra yalirla ngurungka yirdingkaju Karajarla. Yalirlaju-palangu wati-jarra parlu-pungu kuja-pala wilypi-pardinjarla yanurnu pirnki-ngirli yangka kuja kalalu milyingka yirrarnu yapa yurnunuruju. Wati-jarrarluju-pala juju ngawungawu mardarnu palkangka, manu-pala nyinaja kulu-palka-jarra. Kulalpalu yapaju wapanja-yanu yali-wana yirdiyirla. Lani-jarrijalpalu-palangu kajikalujana nganta pakarni.

29 Ngula wati-jarrarlu-pala nyangu Jijaji, waa-manu-palarla, "Nyarrpa-maninpa-jarrangku! Nyuntujunpa Ngalapi-nyanu Kaatukurlangu. Manngu-nyangulparlijarra kula-nganta yungunpa-jarrangku pakakarlarra ngaka. Yanurnunpa-jarrangku mayi nyampukurra yungunpa-jarrangku pakarni jalangu?"

30 Ngula-purujulpalu turnu-juku karrija wurnturu-karrikarri panujarlu nguurrnguurrpaju ngarninja-karra, manu kujalpalu-jana nguurrnguurrpakungarduyurlu yapangku jina-mardarnu.

31 Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, "Nyuntulurlu kajinpanganpa wilypi-maninjarla yilyamirra wati nyampu-jarra-ngurlu, yilyaya-nganpa yali-kirra nguurrnguurrpa-kurra yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka."

32 Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, "Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurrpaku!" Ngula-jangka, jujujulu-jana jurnta wilypi-pardija wati-jarraku, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurrpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, nguurrnguurrpa-watiji ngaa-malyamalya rdakardaka-parnkanja-yanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

33 Yangka yapangku, kujalpalu-jana nguurrnguurrpa jina-mardarnu, ngula-patujulu pina-parnkaja kirri-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulangkujulu-jana muku yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku

yangka-jarra wati-jarra manu nguurrnguurrpa-patu kujalu palija ngapangka.

³⁴ Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yaninjarni-kirraku yangka kirri-wardingki-patu. Kujalu nyangu, ngulakujulurla ngarrurda-jarrinjarla wangkaja, “Wiyarrpa-nganpa yampiya! Yanta nyampungurlu nguru-ngurluju!”

9

Jijajirli parlpuru-manu tarlu wapanja-wangu

Mark 2.12, Luke 5.17-26

¹ Ngaka-karirlalku Jijaji warrkarnu pawurtu-kurra, manu pina-yanurnu mangkuru Kaliliyi-wana kirri-kirraju Kapurniya-kurra jurku-kurra kujalpa yalirla tarnga nyinaja.

² Wurra-juku kujalpa Jijajiji nyinaja ngurungka, ngula-puruju yapapatu-karirlijilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla. Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, “Nyampu tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuru-mani.” Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, “Ngajuku marlpa, kula lanijarriya! Kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni.”

³ Ngulangka ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu. Purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji, “Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kanyanu ngarrirni nganta.”

⁴ Jijajirlilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, “Nyarrpa-yijala kankujulu kujaju nginji-wangkami?”

⁵ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlu manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurrju-mani?

⁶ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumaju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki.”

Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, “Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngula-kurluju ngurra-kurralku pina-yanta!”

⁷ Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardiya, manu ngula-jangkaju pina-yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra.

⁸ Kujalu yapangku nyangu wati karrinja-pardinja-kurra, mukulu lanijarrija. Milya-pungulkulu kujarla Kaaturlu yungu Jijajikiji yartarnarri parlpuru-maninjaku yapakuju. Kujarlanya, yalirlajukulurla Kaatukuju pulka-pungu.

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Matiyu

Mark 2.13-17, Luke 5.27-32

⁹ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manulpa yaninjarni yanuyirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa talakurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkajulpa wati warrki-jarrija

kaninjarni yirdiji Matiyu, ngulaju tala puntarninjakungarduyu. Kuja Jijaji yaninja-yanurnu, parlu-pungu Matiyu warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, "Matiyu, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngaju-nyangu!" Junga-juku, Matiyuju karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Matiyu-kurlangu-kurra ngurra-kurra miyiki ngarninjaku. Ngulangkaju-jana jirrnganja ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu ngalya-kariki yapaku tala puntarninjakungarduyu-patuku Matiyu-piyaku manu ngalya-kariki yapaku majuku yangka-patuku kuja kalalu-jana punku-pajurnu.

¹¹ Ngalya-kari yapa Paraji-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkujulpalu-jana lirlki-nyangu Jijaji jirrnganja ngarninja-kurra. Nyampu-paturlu Paraji-paturlulu-jana payurnu Jijajikirlangu kurdungurlu-patuju, "Niyaku kajana nyuntu-nyangurlu tiijarlur jirrnganja ngarni nyampurrakuju maju-patuku?"

¹² Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patu, ngulakaju-jana wangkajalku nyanunguju, "Ngurrju yapa kula kalu yani ngangkayi-kirli-kirra, kula niyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku.

¹³ Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrjuku yajarninjakuju. Kala ngarirna yanurnu yapaku maju-panuku yajarninjakuju yungulurla pina-yanirni Kaatukuju. Ngula-warnuju yantalu, manulu miimii-nyangka yangkaju jaru kuja Kaaturlu yirri-puraja Payipulurla nyurru-wiyi. Kujanya Kaatuju wangkaja:

'Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla yapaku purranjaku jiyipiki manu pulukuku warlungkaju yinjaku ngajuku. Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka yungulpankulu-jana marri-jarrinjarla ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.' "

Yapangkulu japurnu Jijaji, 'Mangarri mayirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?'

Mark 2.18-22, Luke 5.33-39

¹⁴ Ngaka-karilki, ngalya-kari Jaanu-kurlangu kurdungurlu-patu yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu nyanunguju, "Kaatu-kurlangungarnti purlapakungarnti, nganimpa Jaanu-kurlangu-patu manu yangka Paraji-patu, nyinami karnalu miyi ngarninja-wangu parra wiri munga wiri yungurnalurla Kaatuku yati-wangka. Kala nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni?"

¹⁵ Jijajirli-jana janku-manu, "Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruwari Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruwari ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwari ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu

* 9:13 Nyangka Hosea 6.6

ngarninja-wangu-mantarla. Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

¹⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilyipirrpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariji pijijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnuju, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilyipirrpaju, kajika larra-pajirninjanya jinajinaju.”

¹⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kulalpa nganangku-puka winjkarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjkarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku. Kala jalangu-warnu pama, yapangkulpa winjkarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju yungu ngaka ngarni ngurrju-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Mark 5.21-43, Luke 8.40-56

¹⁸ Wurra-juku kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku yapa-patukuju, watirla yanurnu nyanungu kujalpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Ngulajurla yaninjarla kamparru-kirli mirdijirrpipijirrpjarrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti. Wangkajarla Jijajiki, “Jalangu, ngajujurna kirda-puka-jarrija kanangkaku! Yantarni nyurnuku yungunpa marnpirni yungu wankarulku nyinami!”

¹⁹ Junga-juku, Jijajiji karrinjarla yanulku wati-kirli, manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlulu-jana puraja nyanungu-jarra.

²⁰⁻²¹ Ngula-puruju karntangku jintangku purdangirli-wanarlu puranja-yanu Jijajiji, ngulajulpa nyinaja nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku. Ngula-jangkaju, wangkaja-nyanu karntaju, “Kajilparna marnpikarla kanunju-warnu Jijaji-kirlangu jurnarrpa, ngulaju kajikarnarla marlaja ngurrju-jarri pina.” Junga-juku, jurnarrpalku marnpurnu Jijaji-kirlangu.

²² Warrukirdikirdi-jarrinjarla karntalku nyangu Jijajirli. Jijajiji wankajarla karntakuju, “Kulalpanpaju lani-jarriyarla ngajuku, wi-yarrpa. Nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku.” Junga-juku yalirla-juku karntaju ngurrju-jarrija.

²³ Ngula-jangkaju, Jijaji yanurnulku wati wiri-kirlangu yuwarli-kirra, kujalpa yalirla yurntalu-nyanu nyurnu ngunaja kuja nyurru-juku lawa-jarrija. Kuja yukajarra yuwarli-kirraju, nyangu-jana

ngalya-kari yapa kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu maringki, manu panu-karirlangu yangka kujalpalu juturnu kurlumpurrngu wita-piya-kurlur^{*}

²⁴ Jijaji-jana wangkajalku, “Nyurrurla yapa-patu, nyampungurlujulu yanta! Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju!” Kuja-kurraku wangkanja-kurraku, yinkalkulurla ngarlarrija Jijajiki.

²⁵ Ngula-jangka, muku-jana yilyaja yarlu-kurra yitirli-kirra. Ngula-jangkaju, Jijaji yanu ruumu-pardu-kari-kirra yalirla kujalpa yurntalunyanu Jayiruju-kurlangu ngunaja turduurr-ngunanja-warnu. Jijajirla yarnkaja rdakaku, manu yangkaju wati-kirlangu yurntalu-nyanu karrinja-pardijalku.

²⁶ Ngula Jijajirli wati-kirlangu yurntalu-nyanu wankaru-manu, yimiji nguru-wanaju warru yanu.

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati milkari-jarra

²⁷ Jijajiji pardijarralku kirri-ngirliji, yalirla kuja wankaru-manu wati-kirlangu yurntalpa. Kujalpa wapanja-yanu-juku, milkari-jarrarlu wati-jarrarlu purdangirli puranja-yanurnu-pala Jijajiji, purlanja-yanulpa-palarla, “Nyuntu, Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu, mari-jarrinjarlajarrangku ngurrju nyinaka ngajarraku!”

²⁸ Yukajarralku Jijajiji kaninjarni yuwarli-kirra, manu milkari-jarrarlu-pala purajarra-juku kaninjara yuwarli-kirraju. Jijajirli-palangu payurnulku, “Nyarrpa kanpala-nyanu manngu-nyanyi yungurnangkupala mayi parlpuru-mani?”

Jangu-manu-pala Jijajiji, “Yuwayi, Warlalja-Wiri! Ngajarraju karlijarrangku wala nyina nyuntukuju yungunpa-jarrangku parlpuru-mani.”

²⁹ Marnpurnulku-palangu milpa-jarraju Jijajirliji, manu-palangu wangkaja nyanungu-jarrakuju, “Kujanpajupala ngajukuju wala nyinaja, jalangurlu-juku kanpala nyanyilki.”

³⁰ Junga-juku, nyangulku-pala wati-jarrarluju. Jijaji-palangu pututupinjarla wangkaja, “Yimi-ngarrirninja-wangu-pala yanta yapa-kurra kujarnangkupala nyanjaku ngurrju-manu milkari-warnuju.”

³¹ Kula-pala purda-nyangu Jijaji wati-jarrarluju. Parnkaja-pala, manulu-jana yapakuju warru yimi-ngarrurnu kuja Jijajirli-palangu milpa nyanjaku ngurrju-manu.

Jijajirli parlpuru-manu wati wangkanja-wangu

³² Yuwayi, kuja-pala pardijarra milkari-jarraju, ngula-palangu Jijajirli nyanjaku parlpuru-manu, ngula-puruju yapa ngalya-karirlilirla kangurnu wati-kari. Nyampurlu watingkijilpa juju ngawungawu mardarnu kaninjarni palkangka, ngulangkululpa wangkanja-wangu-manu.

³³ Jijajirliji jurnta yilyaja juju ngawungawu wati-ngirliji, manu yalirla-juku ngurrju-manu wangkanjaku. Yapangku panungku nyan-gulkulu wangkanja-kurra, manulurla marlaja paa-karrijalku, manulunyanu wangkaja, “Nyampurla ngurungka Yijiralirla, kularlipa ngana nyangu yapa parlpuru-maninjaku yapaju Jijaji-piyarlu.”

* 9:23 flutes

³⁴ Yalirlangurlalpalu karrija Juwu-patu Paraji-patu kujalu Jijaji nyangu ngula parlpuru-manu wati wangkanjaku. Wangkajalkulunya, “Juju Ngawungkurla yungu ngangkayi yartarnarri Jijajiki, kujarlunya juju-patu ngawungawu jurnta yilyaja nyampu watinirliji.”

Jijaji-jana mari-jarrija yapa panu-jarluku

³⁵ Jijaji kala-jana warru yanu nguru-wana kirri-kari kirri-kari. Kala-jana Yimi Ngurrju warru yirri-puraja Juwu-kurlangurla jaajirlaju. Kala-jana yirri-puraja Yimi Ngurrju-kurlu Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Manu kala-jana parlpuru-manu yapaju nyiyarningkijarrarlu kuja kala-jana maju-manu.

³⁶ Ngula kala-jana Jijajirli nyangu yapaju, kala-jana mari-jarrija, kulalpalu-nyanu nyarrparlu warrawarra-kangkarla. Ngula-warnuju, Jijajirli-pa-nyanu manngu-nyangu nginyinginyirli, “Jiyipi-piya kalu nyina yangka kulalpalu-nyanu warrawarra-kangkarla, manu kula kajana nganangu muurl-mardarni pakarninja-kujaku.”

³⁷ Jijaji-jana wangkajalku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yapalu-jana nyangka! Panu-jarlu kalu nyina. Kaatu kajana ngampurpa nyina yungu ngantalurla nyanunguku turnu-warnu nyina. Kala warrkini-patu Kaatu-kurlangu, ngari kalu marnkurpa-puka nyina, kula panu. Nganangu kapu-jana kanja-yanirni Kaatu-kurraju?”

³⁸ Kujarlanya-janarla wangkaya Warlalja-Wiriki Kaatukuju. Payikalu yungu-jana yilyamirni panu-kari warrkini-patu nyampukurra yungulu-jana turnu-mani yapa panu, yungulu nyina Kaatukurlangurla nyanungu-nyangulku warlalja turnu-warnu.”

10

Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala

Mark 3.13-19, Luke 6.12-16

¹ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yungulu-jana parlpuru-mani yapa nyiyarningkijarra-warnu murrumurru, manu yungulu-jana juju maju jurnta yilyami yapakuju.

²⁻⁴ Nyampurraju yirdiji 12-pala Kurdungurlu Wiriwiri-kirlangu: Jimani (ngulaju kalalu yirdi-kari-pajurnu ‘Piita’), Jimanikipurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanu (nyampu-jarraju-pala ngalapi-nyanu-jarra Jipitikirangu), Pilipi manu Parrjulumu, Tamiji manu Matiyu yangka tala puntarninjakungarduyu, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiyakurlangu, Tardiyu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

Jijajirli-jana yilyaja Kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Mark 6.7-13, Luke 9.1-6

⁵ Kujanya-jana yangkaju wangkaja Jijajiji, “Kulalu yanta kirri-kari kirra-kari-kirra Juwu-wangu-patu-kurra nyarrpararla kuja kalu nyina.

Manu kulalu yukamirra kirri-kari kirra-kari-kirra yalirla kuja kalu yangka Jamariya-wardingki yapa-patu nyina.

⁶ Yantalu yangka kuja kalu Juwu-patu Yijirali-pinki-mipa yapa-patu nyina. Nyanunguju kalu yangarlu nyina jiyipi-piya kuja kalu nyina jiyipikingarduyu-wangu-juku, kula kajana nganangku warrawarra-kanyi.

⁷ Kajinkili yani yalirra yapa-patuku, wangkayalu-jana kuja, 'Jalangu kangalpa kutulku yanirni Kaatuju ngalipakuju yungu-ngalpa Warlalja-Wirilki jirranganja nyina.'

⁸ Kajili yapa murrumurru nyina, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapa nyurnu-jarrinjarla pali, ngulajulu-jana pina-wankarumanta-yijala. Kajili yapangku wijini panu mardarni palkangka, ngulajulu-jana parlpuru-manta. Kajili yapangku mardarni juju ngawungawu kaninjarni palkangka, parlpuru-maninjarlalu-jana wilypi-maninjarla jurnta yilyaya. Ngajulurlurna-nyarra yungu ngajunya yartarnarri jutu-kurra. Manu kajinkili-jana parlpuru-mani yapa, kulalu-jana pina payika yungu ngantalu-nyarra nyiyarningkijarra nyanungurluku pina-yinyi nyurrurlakuju.

⁹ Ngarili yanta tala-wangu wirrijirla-wangu.

¹⁰ Wurnakungarntirli kulalu-nyanu jarnkujarnku manta yakuju nyurrurlarlaju, manu kulalu-nyanu jarnkujarnku manta jaati jinta-kari manu jamana-kurlangu jirrama-kari, lawa. Yantalu kuja-juku palkangka kuja kankulu jaati mardarni. Kulalu-nyanu jarnkujarnku manta watiya jukati jinta-kari nyurrurlarlaju, lawa. Kuja kankujulu ngajuluku warrki-jarri, yapa ngalya-karirli kapulu-nyarra warrawarra-kanyi kuja kankulu nyiyarlangukupurda-jarrimi.

¹¹ "Kajinkili yukamirra kirri-kirraju, ngulajulu-jana yapaku ngurrjuku-wiyi warru nyangka. Parlu-pinjarla, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda.

¹²⁻¹³ Kajinkili yukami yuwarlirla, yukanjakungarntiji wangkayalu-jana kuja yapa-patukuju, 'Marlajalurla nyinaya ngurrju rarralyapa Kaatukuju!' Yangka yapa-patu yinya yuwarlirla, kajili-nyarra ngurrju nyina pululu, ngulajulu-janarla payika Kaatu yungu-jana warrawarra-kanyi. Kala kajili-nyarra yinya yapa nyurunyuru-jarri, kulalu-janarla payika!

¹⁴ Kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarlaju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.

¹⁵ Nyurrurlarlu, purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi yapa-patu yangka Jatama-wardingki-patu manu Kumarra-wardingki-patu kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kala ngakalku yangka parra-nyayirni-wangurla, miimii-nyanyi kapu-jana ngurrju marda, punku marda. Kapu-jana maju-mani wita ngari. Kala yinya yapa-paturlu kajili-nyarra mamparl-pinyi, parra-nyayirni-wangurla Kaaturlu kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.

¹⁶ Nyurrurlaju kankulu nyina pululu-nyayirni jiyipi-piya. Ngajulurlu

karna-nyarra yilya nyampu ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yapa-patu yinya ngulaju panu-nyayirni kalu nyina warnapari kulu-parnta-piya. Kulalu-nyarra yulkami, kapulu-nyarra mirrimirri-jarrimi pin-jaku nyurrurlaku. Kuja-kujakulu-nyanu warrawarra-kangka, manulu jungarni-jiki nyinaya tarnnga-juku!

¹⁷ Palju warrawarra-kangkalu-nyanu! Kapulu-nyarra jangkardurnu yani, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi kuwurtu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Manu kapulu-nyarra ngalyipi-piyarlu pakarni jaaji-kari jaaji-karirla.

¹⁸ Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu ngaju purami, kujarlaju kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-kari kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. Ngulanganya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu manu Juwu-wangu-paturlanguku.

¹⁹⁻²⁰ Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-wangulu karriya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaru wangkama, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangkami Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku.

²¹ “Ngula-puru-juku papardi-nyanu-kari papardi-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi kukurnu-nyanu-kari kukurnu-nyanu-kari yurrkunyukuju pakarninjakungarntiji ngulaju milyi-kirra-pinangu. Manu ngula-jangkaju, kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Manu ngula-jangkaju, kurdukurdurlu kapulu-jana jikajika-jarrinjarla ngati-nyanu-kari ngati-nyanu-kari manu kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-kari yinyi pakarninjakuju milyi-kirra-pinangu-juku.

²² Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuru-jarri yapa jintawarlayi. Kala ngana-puka kajilpaju wala-juku nyinakarla ngajuku jikajika-jarrinja-wanguju, Kaaturlu kajika muurlparlu mardarni kujanguju yapa yungurla jirrn-ganja nyinami tarnnga.

²³ Kajili-nyarra yapangku murrumurru-mani kirringka, ngulajulu-jana jurnta wuruly-parnkaya, manulu yanta kirri-kari-kirra. Nyampu karna-nyarra yirri-purami nyurrurlakuju yijardu-nyayirni. Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu ngulaju kapurna yanirni nyampu-kurra ngaka yartarnarri wiri-kirli. Ngulakungarntirliji nyurrurlarlu kapunkulu lawa-maninja-yani-juku ngaju-nyangu warrkiji kujarna-nyarra ngajulurlu yungu nyurrurlaku. Kapunkulu warrurnu yani yimi-ngarrirninjarla Kaatu-kurlangu-kurlu nguru-nyayirni-wangu-kurlu yapa-patukuju Yijiralirla kirri-paturlaju.

²⁴ “Ngajujulu purda-nyangka! Kurdu wirriya ngana-puka kulalparla wiri nyinakarla tiija nyanungu-nyangukuju, lawa. Manu warrkini wati ngana-puka kulalparla wiri nyinakarla nyanungu-nyangu paajuku, lawa.

²⁵ Yalirli kurdu wirriyarlu, purda-nyanyi-ka tiija yungu-ngarra nyina tiija-piyalku. Manu yalirli warrkini watingki, purda-nyanyi-ka nyanungu-nyangu paaju yungu nganta nyanungu-piyalku nyina. Nyurrurla 12-pala wati, ngaju-nyangu kankujulu nyina warlalja, yun-

gulpankujulu purda-nyangkarlarra ngaju yungunkulu nyina ngaju-piya-yijala. Yapa-karirli kajulu ngajuju nganta ngarrirni 'Pirljipu' yirdi Juju Ngawu-kurlangu. Purda-nyanyi mayi kankulu kapulu-nyarra nyurrurlaju yampimi maju-pajirninja-wangurlu? Lawa! Kapulu-nyarra ngaju-piya-wangu maju-pajirni-nyayirni yirdi-kari yirdi-kari Juju Ngawu-kurlanguju!"

Lani-jarriyalurla Kaatu-mipaku

Luke 12.2-7

²⁶ Wangkajalku-jana Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungulu-patuku, "Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatukujaku, lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi. Kujarlaju, kulalu-jana lani-jarriya yapa-patuku kajili-nyarra yanirni murrumuru-maninjaku nyurrurlaku.

²⁷ Nyampurra karna-nyarra ngajulurlu jungarni-mani wurulyparlu yungunkulu-jana nyurrurlarluju yaninjarla yimi-ngarrirni jaru nyampurra yarlungka.

²⁸ Kujarlaju, kulalu-jana lani-jarriya yapa-patukuju kajili-nyarra jangkardu yanirni pakarninjaku nyurrurlaku. Kajikalunya-nyarra palka-mipa pakarni. Kala kulalpalunya-nyarra pirlirra pakakarlarra. Kaatuparlu kajika-nyarra palka manu pirlirra kijirni yali warlu wirikirra. Ngula-warnunya nyurrurlalpankulurla lani-jarriyarla jintaku Kaatu-mipaku.

²⁹ Jurlpu witawitaju kuja kankulu mani japungkaju talangu witangu, ngulaju Kaaturlu-juku kajana ngularraju muku milyapinyi. Warrarda kajana manngu-nyanyi tarngangku-juku wajawajamaninja-wangurlu. Kaji jinta wanti walya-kurra manu palimirralku, Kaaturlu-juku-ka mari-jarrinjarla milyapinyi.

³⁰⁻³¹ Yuwayi, Kaatu kanyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju jurlpu-piya-wanguku. Milya-pinyi-nyayirni kanyarra. Nyajangu kankulu marnilpa mardarni jurrungkaju? Ngularlangu kanyarra Kaaturlu milya-pinyi-jala! Ngula-warnunya kulalu lani-jarriya yapa-kari-kijaku kajili-nyarra marda yapa jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku."

Yapa-kariki yungulparlipa-jana yimi-ngarrikarla kuja karlipa pura Jijaji Kiraji

Luke 12.8-9

³² Ngula-jangkaju, Jijaji wangkajalku-jana, "Nganangku-puka kuja kyananu ngarrirni kurdungurlu warrajarlu, ngakaju kajirna ngaju nyina ngaju-nyangu Kirdarna-kurlangurla kankarlarra, kapurnarla wangka, 'Nyampururlu yapangkulpaju warrarda puraja ngajuju yijardurlu.'

³³ Jalangu, yapangu ngalya-karirli kalu-nyanu ngurra-pajirni nganta ngajukuju. Ngaka-pardu-karirla kajirna ngajulu nyina Kirdana-kurlangurla, kapurnarla kuja wangka, 'Ngajulurlu kula karna-jana milya-pinyi nyampurraju yapa.' "

Jijajiki kapulurla yapaju marlaja wiljiwilji-jarri

Luke 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yali-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, "Marda kankujulu nyurrurlapaturlu yapangu rampal-manngu-nyanyi ngajulu ngantarna yanurnu nguru nyampu-kurra yungujulu yapa marlaja nyinami rarralyapa

jintangka-juku. Ngulaju marda junga. Ngajurna yanurnu nyampukurra yungunkujulu nyurrurla yapa wala nyinami ngajukuju. Kujarlanya, yapa ngalya-kariri kapulu-nyarra kulu-jarri-nyayirni.

³⁵ 'Ngalapi-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani kirdarna-nyanu, manu yurntalu-nyanurlu kapulu-jana wiljiwilji-mani ngati-nyanu, manu kapulu-jana karntakarntarlu wiljiwilji-mani kana-jardu nyanungu-nyangu.

³⁶ Yapa warlalja kuja kalu wati-kirlangurla yuwarlirla nguna, kapulu wiljiwilji-maninjarla pakarni yaliji wati.*

³⁷ "Ngana-puka kajilpa-jana yulkayarla-juku nyanungukupalanguku warlaljaku jaji-pirdiki manu ngati-pirdiki manu kurdurdu nyanungu-nyanguku, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa-nyanu ngampurpa purda-nyangkarla yunguju kurdungurlu-jarrinjarla nyina ngaju-nyanguku, ngulaju kamparruju ngulakungarntijilpaju yulkayarla-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni yangka yapa ngalya-karipiya-wanguku.

³⁸ Kajilpanpa ngampurpa nyinakarla yaninjarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju ngurrju. Yantarni manu nyinakaju ngaju-nyangu kurdungurlu. Kala kajinpa ngampurpa-wangu nyinami palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju kulalpanpaju nyarrpakulku nyinakarla kurdungurluju ngajukuju.

³⁹ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu puta mardakarla muurlparlu palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimijiki. Kala kajilpa-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikaju marlaja nyinami wankaru-juku.

⁴⁰ "Nganangku-puka yapangku kaji-nyarra ngurra nyanungu-nyangu-kurra kanyi, ngulangkuju kaju ngajurlangu kanyi. Manu nganangku-puka yapangku kajiji kanyi ngurra nyanungu-nyangu-kurra, ngulangkuju-ka kanyi Kaaturlangu kujaju yilyajarni ngaju.

⁴¹ Yapa nganangku-puka kaji kanyi jarukungarduyu Kaatu-kurlangu ngurra nyanungu-nyangu-kurra yungu-ngarra yalirla nguna, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurrku-juku yali jarukungarduyu-piyaku. Manu kaji wati ngana-puka nyinanja-yani ngurrju-juku, manu kaji wati-karirli yajarninjarla kanyi yali wati ngurrju ngurra nyanungu-nyangu-kurra, Kaaturlu kapurla yinyi warntarri jurrku-juku yali wati ngurrju-piyaku.

⁴² Ngajulurlu karna-nyarra yijardurlu yimi-ngarrirni. Kajiji nganangku-puka yapangku ngajulu purami kurdu-piyarlu, manu kajirla yapa-karirli yinyi yaliki kurdungurluku ngapa walyka ngarninjaku, Kaaturlu kapurla yinyi yali yinja-warnukuju warntarri."

11

Yimi Jijaji-kirli manu Jaanu Papitaji-kirli

Luke 7:18-35

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangka-jana ngula-ngurlu jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku kirri-patu-kurra ngula kalu karrimi Kaliliyirla, ngula yungu-jana nganta nyanungurlu pinarri-mani manu yimi-ngarrirni yapa-patuku ngalya-kariki Kaatu-kurlu.

* 10:36 Nyangka Micah 7.6

² Ngula-puru, Jaanu Papitajijilpa kaninjarni rdakungka nyinaja, kala wurrangku nyanungurluju manngu-nyangu ngulalpa jinta yirdi 'Kiraji' nyiyarningkijarrarlajinta warrki-jarrija. Ngula-jangkarlu-jana nyanungurlu yilyaja panu-kari nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju payirninjaku Jijajiki.

³ Yanurnulurla Jijajiki, manulu payurnu, "Wati yirdi 'Kiraji' kapu yanirni Kaatu-kurlangu-jangka walya nyampu-kurra. Ngulanya mayinpa nyuntuju, marda pardarni-jiki mayirnalurla kaji jinta-kari wati-kari yanirni?"

⁴ Jijajirli-jana yalu-manu, "Kulparilirla yanta Jaanuku, manulurla nyanunguku yimi-ngarrika nyiyarningkijarra ngula kankujulu purda-nyanyi wangkanja-kurra manu kankujulu nyanyi ngurrju warrki-jarrinja-kurra.

⁵ Ngajulurlajinta, pampangku yapangku kalu nyanyilki, mataju kalu wapamilki, yapa ngula kalu wijini-kirli panu-kurlu nyinami, ngulaju kalu ngurrjulku karalypalku-yijala nyinami. Yapangku jiilykingki kalu purda-nyanyilki, manu yapa ngulalu lawa-jarrija, ngulaju kajulu marlaja wankaru-jarrimilki. Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirnirlangu Yimi Ngurrju yapaku nyiyarningkijarra-wangu-kurluku marlajarraku.

⁶ Yapa ngula kajulu ngajuluku yijardu-nyayirni ngungkurr-nyinami kapuru nyinanja-wangu, ngulaju kalurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni!"

⁷ Ngula-jangka, Jaanu-kurlangu kurdungurlu-patu yampinjarla kulpari yanulurla rdaku-kurra kujalpa Jaanu nyinaja. Ngula-jangkaju, Jijaji-jana nyampu wangkaja Jaanu-kurlu panu-kariki yapaku kujalpalu karrija yalumpurla, "Wayinkili! Kamparru-wiyi rdakukungarnti, Jaanu kujalpa nyinaja manangkarrarla-wiyi, nyiya-kunkulurla nyurrurlaju yanu yinya-kurraju nyanjakuju? Manngu-nyangu mayinkili rampaku nganta nyanunguju, marna kirrirdimpayi-piya kuja-ka warlpangku nyampu-wana manu yinya-wana kijirni? Lawa, manngu-nyangunkulu Jaanuju pirrjirdi-nyayirni.

⁸ Kujankulurla nyurrurla yanu yinya-kurra nyanunguku nyanjaku, nyiya-piyakulpankulurla watikiji nyurrurlaju kilyi-jarrija? Warrurnunkulurla marda yapaku ngula-ka jurnarrparla yukami ngurrju-nyayirnirla? Yapangku ngula kalu jurnarrpa ngurrju-nyayirni palkangka mardarni manu nyiyarningkijarra-kurlu, ngulaju kalu nyinami wiriwiri-piya yuwarli wiriwirirla. Kulalpa Jaanu kuja-piya nyinaja!

⁹ Yimi-ngarrikajulu! Watiki nyiya-piyakulpankulurla nyurrurlarluru warrurnu kujankulurla yanu nyanjaku Jaanuku? Kaatu-kurlanguku warrkiniki jarukungarduyuku marda? Yuwayi, junga ngulaju! Jaanuju jarukungarduyu wiri-nyayirni Kaatu-kurlangu ngulaju panu-kari-piya-wangu!

¹⁰ Yimi Jaanu-kurlu ngulajulpa ngunaja Payipulurla, nyampunya-ka wangka:

'Kaatu karla kuja wangkami watiki yirdiki Mijayaku, "Ngaju kapurna nyuntulurla kamparru yilyamirra ngaju-nyangu yimi-kirli yalumpu-kurra nguru-kurra. Yinyarla kapungku nyanungurlu yirdiyi nyuntuku ngurrju-mani yaninjarniki." '*

* 11:10 Nyangka Malachi 3.1

¹¹ Ngaju karna-nyarra junga nyurrurlaku yimi-ngarrirni yinya Jaanu wiri parrparda-juku watikiji panu-karikiji ngulalpalu nyinaja nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kala jalangu, Kaatu nyanunguju kajana nyinami Warlalja-Wiri yapa panuku manu kurdukurduurlanguku. Kujarlanya kurdukurduju kalurla wiri-jiki nyina Jaanukuju!

¹² Jaanurlu-nyarra puta yirri-puraja Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala lawa, kulankulu milya-pungu, manu jalangurlangurlu kula kankulu milya-pinyi-jiki Kaatuju. Kujarlaju, panu-karirli kulu-parntarlu kankulu-nyanu wiringki nganta kamparru yirrakarla yungunkulu-jana wiri nganta nyina yapa ngalya-karikiji.

¹³ Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yungu kuruwarri Mujujuku, manu wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku yungulu yapangku purami kuruwarri manu yimi kujalu yirrnaru pipangka. Ngula-jangka, Jaanu Papitajilki yanurnu manu wangkaja-jana yapaku Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku.

¹⁴ Wangkajalu nyanungu-patu kuja, 'Jarukungarduyu Layija kapu pinarni yani nyampu-kurra nguru-kurra.' Kujaju junga! Kulalpankulu-jana yimiki nyanungurra-nyanguku kapuru nyinayarla kajirna-nyarra yimi-nyayirni-wangu wangka nyurrurlaku: Jaanuju ngulaju Layija!

¹⁵ Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnil!"

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, "Wangkamilki yungurna-nyarra nyurrurlaku yangka yapa kuja kankulu jalangujalangu nyinami nyampurla ngurungka, nyarrpa-piyankulu nyurrurlaju? Warrarda kankulu yunjumu-kari purda-nyanyi kurdukurdu-piyarlu. Kulalpanyarra nganangku nyurrurla-patuju nganyuku-mantarla. Nyurrurlaju kurdukurdu-piya kuja kalu turnu-warnu-jarra japu-wana manyu-karri manyumanyurla. Turnu-warnu-patu kalu-jana purlami turnu-warnu-kari-jangkaku:

¹⁷ 'Wayinkilayi! Manyu-karrirli! Nyiya-jangkankulu wirntinja-wangu-jarrija kujalparnalnyarrarla yunparnu? Kulangantankulu-nganpa marlaja wirntiyarla! Kala kujarnalu yirraruyirrarurlu yunparnu nyurnu-kurlangurla malamalarla, wanjarninkili-nganpa jirrnanganja yulaja?'

Nyurrurlajunkulu yalirra-piya kurdukurdu-piya!

¹⁸ Kuja Jaanu yanurnu manu-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu, kulalpa yapa ngalya-kari-piya nyinaja, lawa. Kulalpa mangarri ngarnu, manu kulalpa pama ngarnu. Kala nyurrurlarlu panungkunkulu rampal-manngu-nyangu kula-ngantalpa nyanungurlu juju mardarnu palkangka.

¹⁹ Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngajuju kularna Jaanupiya. Kujarna nyampu-kurra ngaju yanurnu, ngulajurna tarnngangkuku ngarnu kuyu, mangarri manu pama. Panu yapa kankulu kuja wangkami ngaju-kurlu, 'Yuwa! Nyangkalu nyampu wati! Ngarinja wita-wangu manu pamarlangu-ka warrarda ngarni! Yipilji kajana jirrnanganja nyinami warrkiniki tala puntarninjukungarduyupatuku, manu panu-karirlanguku yapaku punku-watiki kajana jirrnanganja nyina!' Kujanya kankulu ngaju-kurluju wangkami. Kujarlanya

kankulu nyurrurlaju kurdukurdu wita-piya nyina! Ngulajulu kuja-piyaju kutu wangkaya! Ngulaju ngula-juku. Yapa yangka kuja kalurla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlanguku yimiki manu kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulangku kalu manngu-nyanyi yaliji Kaatu-kurlangu yimiji junga-nyayirni."

Jijajirli-jana yapa-patu kurnta-ngarrurnu yangka ngulalpalurla ngungkurr-nyinanaja-wangu nyinaja

Luke 10.13-15

²⁰ Jijajirli kala-jana yapa panu muku ngurrju-manu nyurnu-jangka yangka ngulalpalu nyinaja kirri-paturla yirdi-paturla Kurijinirila, Pijatarla, manu Kapurniyarla. Manu nyanungu-paturlulu warraja nyangu kujalpa nyanungurlu Kaatu-kurlangu yartarnarri mardarnu watingki ngangkayi-piya-kurlurlu. Kala tarnnga-jukulpalu nyanungu-patuju nyiyarningkijarrarlaju majumajurlaju wartardi-jarrija, manu kulalu Kaatu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu. Ngula-warnu, nyanungurlu-jana yapa yalumpu-patu kurntakurnta-ngarrurnu kujarlu,

²¹ "Yuwa, purda-nyangkajulu! Yapa ngula kalu nyinami Kuri-jinirila manu Pijatarla, mari-jarri karna-jana, kapu-jana maju-mani Kaaturluju! Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirri-jarrarla nyanungu-nyangu-jarrarla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinan-jakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kala kajirna-jana yapa panu parlpuru-mantarla kirri-jarrarla Tayangka manu Jirdanarla, ngulangka kapulu yukayarla jurnarrpa ngawungka, manu kapulu-nyanu mapakarla yurlpilyparlu yinngirri yungulu Kaatu yalala-yirrakarla.

²² Nyampuju karna-nyarra yirri-pura nyampu junga-nyayirni. Ngaka, parra-nyayirni-wangu-puru kapu-jana Kaaturlu yapa miimii-nyanyi yangka kuja kalurla nyanunguku-japa nyinami. Kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi yalumpuku yapaku Taya-wardingkiki manu Jirdana-wardingkiki. Kala Kurijini-wardingki-patu manu Pijata-wardingki-patu, yangka kula kajulu ngungkurr-nyina ngajuku, kula-jana mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.

²³ Manu yapa ngula kalu Kapurniyarla nyinami, kapu-jana mayi Kaaturluju nyanungurraju kanyi kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurra? Lawa! Nyanungurlu kapu-jana nguru manparrpa-kurlangu-kurra kijirni. Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kiringka nyanungu-nyangurla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kajirna ngajulu yantarla nyurru-wiyi kirri-kirra Jatama-kurra,* majumaju yapa kujalpalu yalumpurla nyinaja, ngulangku marda kajijili yapa-kurra ngurrju-maninja-kurra nyangkarla, manu kajijili ngajulu nyangkarla Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli, kapu kirri yinya jalangurlangu palka-juku karriyarla.

²⁴ Ngajulurlu karna-nyarra yirri-pura nyampuju junga-nyayirni: Ngaka, nyanungu-nyangurla, kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa Jatama-wardingki jungarni-japa, ngulaju kapu-jana nyanungu-patukuju mari-jarrimi. Kala Kapurniya-wardingki-patuku, kula-jana nyanunguju mari-jarrimi!"

Nyampurra-kurlunya-jana Jijajiji yapaku wangkaja

Luke 10.21, 22

* 11:23 Genesis 18-19

²⁵ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja Kaatuku, “Wapirra, nyuntu kanpa nyinami Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku yalkirirlaku manu nguruku nyampuku. Nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarnu yapa panurru ngurrpa-kurra. Kala nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarninja-wangurlu wuruly-mardarnu yapa-kujaku yangka pinangkalpa-kujaku.

²⁶ Yuwayi, Wapirra, nyampu ngurrpa-patukunyanpa-jana yapakuju ngampurra nyinaja. Ngulakunya karnangku yati-wangka.”

²⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Wapirrarlu ngajukupalangurlu nyiyarningkijarra-kurlu pinarri-manu ngaju. Ngaju-jurna Kaja-nyanu nyanunguku. Nyanungu-miparlu kaju jungangkujungaju milya-pinyi. Manu ngajulurlu Kaja-nyanu-miparlu karna jungangkujungaju nyanunguju milya-pinyi. Yapaku ngulaku milarninja-warnu-mipaku, ngularna-jana nyanungu yimi-ngarrurnu, ngula-patumiparlu kapulu ngaka ngajukupalangu Wapirra milya-pinyi.

²⁸ “Nyurrurla panu ngula kankulu wajampa-jarri manu miyalu maju-jarri nyiyarlangu-jangka, yantarnili ngaju-kurra, manu kapurna-nyarra rarralypaku nyinanjaku walyka-yirrarni, manu ngajulurlu kapurna-nyarra wajampa-wangu-mani manu miyalu maju ngurrjumanu.

²⁹⁻³⁰ Purda-nyangkajulu kuja karna-nyarra ngaju nyarra nyurrurlaku wangkami, manulu kangka yimi ngaju-nyangu nantuwu-piyarlu kuja-ka kanyi nyinanja-kurlangu jakumanu-kurlangu purturlula. Jaru kuja karna-nyarra ngajulurlu nyurrurlaku yimi-ngarrirni, kula-nganta rarralypa nyinanja-kurlangu ngula-ka nantuwurlu kutu kanyi warlpa-piya mata-wangurlu. Ngaju karna-jana yapaku marinji nyina, manu kula karna-jana yapa putaputa yirntirni kulungku. Ngaju-nyangu jaruju ngulaju warlpa-piya nyurrulakuju yungunkulu kanyi nantuwu-kurlangu nyinanja-kurlangu-piya. Kajinkili nyurrurlarlu jaru ngaju-nyangu kanyi, kulankulu wajampa-jarrimi manu miyalu maju-jarrimi nyiyarlangu-jangka, lawa.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

12

Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu Jarrirti

Mark 2.23-28, Luke 6.1-5

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku, jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrarapiya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku miyi pajirninjanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju ngarninjakungarntirli yarnunjukurlu.

² Paraji-paturlu kujalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninjanu-yani Parra-nyayirni-wangu-puru! Kujawangulpalu nyinayarla!”

³ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjuku-nyayirni.

⁴ Junga-juku, yukajarni Tapiti Kaluku Tarruku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Kaatu-kurlangu kuruwarriji-ka wangka ngulaju kapulu maralypikingarduyurlu-puka ngarni yaliji mangarriji. Kala kujalu Tapitirli manu warrmarla nyanungu-nyangurlu mangarri yali ngarnu, kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa.

⁵ Manu nyurrurlarlu yapangku kankulu milya-pinyi-jala kuruwarrimujuju-kurlangu kuja-ka wangkami warrki-wangu nganta yungulpalu yapa nyinayarla Parra-nyayirni-wangu-puru. Kala Yuwarli Maralypirla Kaatu-kurlangurla, maralypikingarduyu-paturlu kalurla purrami kutu kuyu warntarri Kaatuku Parra-nyayirni-wangu-puru. Kujarlunya kalu warrarda kuruwarrimu rdilyki-pinyi Parra-nyayirni-wangurla warrki-jarrinjarla. Kala Kaaturlu kula kajana pinyi kuja-wanawanaju. Jungarni-juku-jala kalurla nyina Kaatukuju.

⁶ Kala jalangu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku kuruwarrimu jinta-kari. Nyampu kuruwarrimu-ka wiri-nyayirni nyina Yuwarli Maralypi-piya-wangu.

⁷ Nyampuju-ka Kaatu wangkami Payipulurla:

‘Nyurru-wiyirna-nyarra wangkaja nyurrurla yapaku purranjaku jiyipiki manu pulukuku warlungkaju yinjaku ngajuku. Kala jalangurlu yungurna-nyarra wangka yungulpankulu-jana marijarrinjarla ngurrju nyinakarla yapa ngalya-kariki.’*

Kajinkili nyurrurlarlu yapangku junga-nyayirni-ri jurrungku nyampu yimi-pardu milya-pungkarla, ngula-jangka nyurrurlarlu kapunkulu-jana yampiyarla maju-pajirninja-wangurlu yapa yangka ngula kalu ngurrju-juku nyina kuruwarrimu rdilyki-pinja-wangu-juku.

⁸ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlaja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku.”

Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu

Mark 3.1-6, Luke 6.6-11

⁹ Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra.

¹⁰ Ngulangkaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu. Ngulangka-yijalalpalu yapa-patu Paraji-patu karrija, Jijajijilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpuru-mani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kaji Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puruju, kapulu jii-nyangurlu-karrikarla kujarlu, ‘Nyuntulurlu kanpa juwakijirni Mujuju-kurlangu kuruwarriji.’ Kujakungarntirli, payurnulu Jijaji, “Kajilparnalulu yapa nyurnu ngurrju-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puru, kujaju marda jarrwara ngalipa-nyanguku kuruwarrimujiji?”

* 12:7 Nyangka Hosea 6.6

11 Jijajirli-jana nyanungu-patu yalu-manu, “Yungurna-nyarra payirni wita nganayi, kajilpankulu mardakarla tangkiyi manu marda puluku, manu kajilpa wantiyarla rdakungka kaninjarra Parra-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kajikankulu? Kajikankulu mayi yampimi yinyarla Parra-nyayirni-wangurla wilypi-maninja-wangurlu? Lawa, nyurrurlarlaju kajikankulu kapankurlu kutu wilypi-mani Parra-nyayirni-wangurlaju!

12 Ngulaju ngula-juku, Kaatu kajana karrikarri-wangu yapakuju yulkami jiyipi-piya-wanguku. Kujarlanya, kajirlipa-jana yapa nyurnu-jangka parlpuru-mani parra-nyayirni-wangu-puru Kaatu-kurlangu-puru, ngulaju ngurrju-juku.”

13 Junga-juku, Jijajirla wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninjarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina ngayi rdaka jinta-kari-piya.

14 Kujalu nyangu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra Parajipaturluju, ngula-jangkarluju, yampinja-yanulkulu jaajiji. Turnujarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu pinyi.

Jijaji ngulaju Warrkini Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu

15 Kuja-jana Jijajirli purda-nyangu Paraji-patu ngulalpalurla nyanunguku pinjaku japirdija, yampinjarla yanu yinya-ngurluju. Panungkulu yapangku nyanungu puraja purdangirli-wanarlu, manu-jana panu nyanungu-patu parlpuru-manu nyurnu-jangka.

16 Nyanungurlu yangka kujalpa-jana yinya-patu parlpuru-manu, kala-jana pututu-pungu wurulypaku nyinanjaku yimi-ngarrirninjawangu.

17 Nyarrpa-jangka-jana yapa yinya-patu Jijajirli yimi-ngarrirninjakujaku yapa ngalya-kari-kijaku wurulypa-manu? Nyampu jaru ngulaju jurru-juku Kaatu-kurlangu yinyarlu kuja yimi nyarrparlu Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyirli. Nyampunya Yijayaju marlaja wangkajarla Kaatukuju:

18 “Nyampu wati ngulaju ngaju-nyangu warrkini. Ngajulurlurna nyanungu milarnu. Ngaju karnarla yulkami nyanunguku, manu kaju nyanungurlu ngaju miyalu raa-pinyi. Ngajulurlu kapurnarla kurru-pinyi ngaju-nyangu Pirlirra. Nyanunguju kapu-jana yapa Juwu-wangu-patuku ngurrara-kari ngurrarakarirlaku yaninjarla wangka yungulu-nyanurla jungarni marlaja nyinami.

19 Nyanungu kula-jana kulu-jarrimi yapakuju, manu kula-jana kulungku ngarrirni nyanungu-patu. Nyanungurlu kula-nyanurla yapangka milparniwarrarnirla pulka-pinyi.

20 Nyanungu kula-jana yapaku kulu-jarrimi ngula kalu rampaku nyinami, manu kula-jana yapa kulungku kurnta-ngarrirni ngula kalu wapakarra nyinami. Nyanunguju kapu-jana tarnnga-juku yapakuju marinji-jiki nyinami, manu kujarlaju ngaka nyanungu-paturlu panungku kapulu purda-nyanjarla purami kuruwarri Kaatu-kurlangu. Kajilirla jungarni nyina Kaatuku, kula-jana nganangku-puka warla-pajirni.

21 Yapa panu ngurrara-kari ngurrara-kari kapulurla nyanunguku wala nyina.”*

Kujanya Yijayarlu Payipulurlaju yirrarnu. Kujarlanya-jana yapa yinyapatu Jijajirli yimi-ngarririninja-kujaku yapa-kari-kijaku wurulypamanu.

Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Mark 3.20-30, Luke 11.14-23, 12.10

22 Ngaka-pardu-kari, panu-karirli yapangkulurla wati kangurnu Jijajiki. Nyampurlu watingkilpa palkangka juju pirlirra mardarnu, manu ngula-jangkanyalpa wangkanja-wangu manu pampa nyinaja. Jijajirli yinya wati parlpuru-manu ngula yungu nyanyilki manu kulpari wangkamilki.

23 Kujalu yapangu nyangu nyampu wati kuja Jijajirli parlpurumanu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Nyanungu-paturulupalu-nyanu payurnu, “Wayinpa! Wati nyampuju marda Mijaya, Kingi Tapiti-kirlangu-jangka warlalja turnu-warnu-jangka!”

24 Kujalu-jana Paraji-paturlu purda-nyangu yapa-patu wangkanjakurra nyampu-kurra, wangkajalu-jana, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu kaninjarni palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Pirljipurlu karla kurru-pinyi yartarnarri Jijajiki. Kuja-jangkarlunya kajana Jijajirli jurnta yilyami juju-patu-karilki yapaku.”

25 Jijajirli-jana milya-pungu yalumpu kujalpalu nyarra mangunyangu, ngulaku-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu kankulu warntarla manngu-nyanyi! Yungurna-nyarra wita-wiyi wangkami. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangu warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimilki. Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlalarlu, yalumpu-paturlungu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimi-yijala.

26 Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimilki nyanungurlangu-juku.

27 Nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi ngulangku nganta kaju Pirljipurlu yinyi nganta ngajuku yartarnarri yapaku parlpurumaninjaku. Kala kajilpa junga ngunakarla, ngula-jangka nganangkulku-jana yartarnarriji yungu nyurrurla-nyangukuju kurdungurlu-patukuju ngula-kurlurlu yungulu-jana juju pirlirra-wati yapaku jurnta yilyami? Juju Ngawungku, kula kajana yartarnarriji yinyi. Kaaturlu kajana yinyi yartarnarriji. Kujarlaju kapulu-nyarra warntarla-pajirni.

28 Kaatu-kurlangu Pirlirparlu kaju yartarnarri yinyi ngajukuju yungurna-jana juju jurnta yilyami yapaku. Kujarlanya yungulpankulu

* 12:21 Isaiah 42.1-4

milya-pungkarla jalanguju Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra nyampurla walyangka.”

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yimi-kari Juju Ngawukurlu-yijala. “Juju Ngawu ngulaju wati pirrjirdi-piya kuja-ka nyiyarningkijarra mardarni kaninjarni yuwarlirla. Milya-pinyi-yijala kankulu kajilpa purunjunju yukayarla wati-kirlangu-kurra pirrjirdi-kirlangukurra yuwarli-kirra wijikingarnti. Ngulakungarntiji kamparru-wiyi yarnkami karla wati pirrjirdikiji, manu wayirni-ka rdaka-jarra wirliyajarra. Ngula-jangkarlunya-ka manilki wijingkiji jurnarrpaju. Ngulapiya-yijala ngaju karna pirrjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piyawangu!”

³⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Ngana-puka ngula-ka nyina ngaju-wangu, ngulaju kaju ngajuku jangkardu nyinami. Manu nganangku-puka ngula kajana yapa ngaju-kurra-maninja-wangurlu mardarni, kujarluju kaju ngajukuju yapa panuju jurnta mardarni.

³¹ Kujarlanya karna-nyarra ngajuju nyampuju wangkamilki nyurrurlakuju: Nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Kaatu marda manu marda yapa jinta-kari, manu yapa ngula kajilpa yangka nyiyarlangurlajinta majumajungka-jarriyarla, ngula-jangkaju Kaatu kapurla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturlu kapu-nyanurla kunka-mani.

³² Nganangku-puka kajilpaju punku-pajikarla ngaju yangka Kaatukurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju Kaatu kajikarla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaatuju kulalparla yawuru-jarriyarlalku jalangu, manu kula ngakarlungu.”

Yimi nyampuju panu-kurlu watiya-kurlu miyi ngurrju kuja-ka ngulangka pardimi manu watiya-kari miyi ngawu-kurlu

Luke 6.43-45

³³ Ngula-jangka, Jijaji-jana yapa-patuku wangkaja, “Kajilpa pirrjirdi watiya karriyarla, ngulangkaju kapu miyi ngurrju mardarni. Kala kajilpa rampaku watiya karriyarla, ngulangku kuja-ka miyi mardarni, ngulaju ngawu ngarninjakuju. Miimii-nyangka ngurrju-japa ngawu-japa miyiji, ngula-jangkarlu kapunpa nyuntulurlu milya-pinyi pirrjirdi-japa marda rampaku-japa watiya yalumpu. Ngula-piyarluyijala, miimii-nyangkalu-jana yapa nyarra kalu nyina ngurrju-japa maju-japa.

³⁴ Nyurrurla yapa ngawu-nyayirni, ngulajunkulu warna-patu-piya! Nyiyarlangu ngula kalu yapangku nginyinginyirli manngu-nyanyi yangka nyiyarningkijarra ngurrju manu marda ngawu, kuja-piyajuku kapulu lirra nyanungurra-nyanguju wangkami. Nyurrurlanyangu nginyinginyiji nyiyarningkijarra-kurlu ngawu-mipa-kurlu, nyarrpalkulpankulu nyiyarlanguju ngurrjuju wangkayarla?

³⁵ Ngurrjungku yapangku-ka manngu-nyanyi nginyinginyirli nyiyarningkijarra yangka ngurrju-mipa, manu ngula-ka ngurrju nyiyarningkijarra wangkami lirra nyanungu-nyangu-jangka. Kala ngurrjuwangurlu yapangku, ngulaju-ka nyiyarningkijarra majumaju-mipa

nginyinginyirli nyanungu-nyangurlu manngu-nyanyi, manu kuja-ka wangkami yapa ngurrju-wangu yangka nyiyarningkijarra lirra nyanungu-nyangu-jangka.

³⁶ Ngaju karna-nyarra nyurrurlaku junga wangkami: Ngaka nguru Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu yapa panu miimii-nyanyi ngurrju-japa marda maju-japa, kapu-jana nyanungurlu yapa jinta-kari jinta-kari payirni kujalpalu jaru ngurrju-wangu manngu-nyanjarla kutu wangkaja nyampurla walyangka.

³⁷ Kaji-nyarra Kaaturlu nyurrurla jinta-kari jinta-kari miimii-nyanyi, kapu-nyarra nyanungurlu marlaja manngu-nyanyi jaru kujalpankulu wangkaja lirra nyurrurla-nyangu-jangka, marda ngurrju manu marda ngurrju-wangu. Nyurrurla-nyangu jaruju marda ngurrju. Kujarlaju Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-pajirni. Kala nyurrurla-nyangu jaru-kariji marda ngurrju-wangu. Kujarlaju, Kaaturlu kapu-nyarra ngawu-pajirni.”

Jijajirli kula-jana milki-yirrarnu Kaatu-kurlangu yartarnarri Juwu-patuku wiri-patuku

Mark 8.11-12, Luke 11.29-32, 11.24-26

³⁸ Kujalu Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi miyi-kirli ngurrju manu ngawu-kurlu, ngulalurla ngula-jangkaju wangkaja nyanungukuju, “Tiija, milki-yirrakanpanpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntunparla Kaatuku warlalaja.”

³⁹ Kala lawa, Jijajirli-jana wurra-manu, manu-jana wangkaja, “Yapa ngula kalu nyinami jalangu, ngulajulu ngurrju-nyayirni-wangu! Manu nyurrurlarlangurlu, kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu yimi Juuna-kurlu jarukungarduyukurlu.

⁴⁰ Juunajulpa nyinaja kaninjarni miyalurla yawu wiri-kirlangurla parra-patuku manu munga-patuku marnkurrpaku. Ngula-piya-juku kapurna ngajulu Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nguna milyingka.

⁴¹ Yungurna-nyarra maya yangka jarukungarduyu-kurlu Juuna-kurlu. Nyurru-wiyi, Ninupu-wardingkirli yapangku, purda-nyangulu Juuna ngulalpa-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu, ngulajulu nyiyarningkijarra ngawuju yampijalku. Ngula-jangka, pina-yaninjarla yalalayirrarnu Kaatuju. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi yapa jintawarlayi-juku ngurrju-japa manu ngawu-japa, yapa panu kirri Ninupu-wardingki kapulu karrimi, manu kapulu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalanguju yimi ngaju-nyangu, ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Juuna-kurluku. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.

⁴² Ngula-jangkaju, ngajulu yungurna-nyarra yimi wita yimi-ngarrirni karnta wiri-kirli ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja nguru-karirla yirdingkaju Jiiparla. Nyurru-wiyi, mardukuja nyampujulpa warna yanu kurlirra-jangka wurnturu-nyayirni ngurrara nyanungu-nyangu-jangka

nyampu-kurra ngurrara kingi Julumunu-kurlangu-kurra. Nyanungurlu karntangu purda-nyangu kingi Julumunu rdirrinyapa-nyayirni pinangkalpa nganta. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, wiri-nyayirni mardukuja kapu karrimi, ngulangku kapu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalangu, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Julumunu-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla karnta yinya Jiipawardingki-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji wangkaja-jana yapakuju yimi juju pirlirra panu-kurlu

Luke 11.24-26

⁴³⁻⁴⁴ Jijaji wangkaja, “Kuja-ka juju pirlirra wilypi-pardimi yapajangka, yalumpu yapa ngulaju yuwarli-piya ngula-ka yapa-wangu lawa karrimi. Ngula pirlirra-ka wurna warru yani manangkarrawana ngapa-wangu-wana, warru nyanyi karla ngurraku ngurrjuku yungu nyinami ngulangka. Kala ngurra ngurrju-wangurla, ngulaju kyananu wangkami kuja, ‘Kulpari yani mardarna yapa-kurra yangkakurra kujalparna nyinaja kamparru-wiyi. Kula-ka nganalku nyinami yapangka yinyarlaju kaninjarniji.’ Junga, yinya pirlirra-ka kulpari yani yangka-kurra yapa-kurra, manu karla rdipimi yapaku yuwarli ngurrju-piyaku kuja-ka marlajarra karrimi nyiyarningkijarra-kurlu jungarni-maninja-warnu-kurlu.

⁴⁵ Ngula-jangka-ka yangka juju pirlirra yani, manu kajana nyanungurlu yarda kanyirni pirlirra wirli-pala-karilki, ngulaju juju-patu-nyayirnilki. Ngula-jangka, panu juju pirlirra kalu yani, manu kalu yukami nyinanjaku palkangka yapangka yinyarla. Ngula-jangka, yapa yangka juju pirlirra-wati-kirli, ngulaju nyanunguju ngawu-nyayirnilki. Ngula-piya-yijalankulu nyurrurlaju kujankujulu juwakujurnu.”

Yimi nyampu ngulaju Jijajikipalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu

Mark 3.31-35, Luke 8.19-21

⁴⁶ Ngulalpa-jana Jijaji yapaku wangkaja-juku, ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Ngulaju karrijalpalu yarlungka-juku, manu wangkajalu-jana yapaku, “Nganimpa yungurnalurla wangkami Jijajiki.”

⁴⁷ Junga-juku, yapa jintarla yaninjarla wangkaja Jijajikiji, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kangkulu pardarni yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

⁴⁸ Jijajirli payurnu, “Ngana ngajukupalangu ngatiji warlalaju? Manu ngana-kari ngajukupurdangkaju warlalaju?”

⁴⁹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana jiily-ngarrurnu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangu, manu wangkaja, “Nyampurra-jala-ngarralu ngajuku ngatiji manu ngajukupurdangka-purnuju warlalaju.

⁵⁰ Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu manu purami yangka kuja-ka nguru-nyayirni-wangurla nyina, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu manu ngajuku ngati warlalaju.”

13

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Mark 4.1-9, Luke 8.4-8

¹ Kuja-jana Jijaji wangkaja yapaku nyanungu-nyangu ngati-nyanukurlu manu nyanungukupurdangka-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu, parrangka jurrkungka-juku nyanungu yanu yuwarli-ngirli mangkuru wiri-kirra. Pirri-manu yinyarla yapaku pinarri-maninjaku.

² Ngula-kurrajukulurla yapa panu yanurnu, manu turnu-jarrijalkulpalurla yungulu purda-nyanyi jaru pinarri-maninja-kurra. Kujakungarntiji Jijajiji warrkarnu pawurtu-kurralku, ngulangkulpalu nyinaja. Yapajulpalu karrija warru pirntinyarrarla-juku.

³ Ngulakuja-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu, niyarningkijarralpa-jana yimi-nyayirni-wangu jukurra yirri-puraja, wangkaja-jana, "Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti.

⁴ Kujalpa warru wapaja, ngulangkulpalu warru kujurnu ngurlu kujapurda kuja-purda. Panu-karriji ngurluju wantija yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayir-maninjarla muku ngarnu.

⁵⁻⁶ Ngurlu panu-karilpa wantija walyangka tarlangka. Ngurlu kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu kapanku pardija ngari wita. Lawa-jukulpalu ngarnaju putaputa yukaja walyangka tarlangkaju, manulpa-jana wantangkulku jankaja linji-karda ngarnaju rdarrjangkaju ngapa-wangurla.

⁷ Panu-kari ngurluju wantija marnangka jilkarla-kurlurla. Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla warrukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurlmardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninjawarnuju tarnnga-juku maju-jarrija.

⁸ Kala, panu-kari ngurluju wantija walyangka walyirirla. Ngurlu, kujalpa wantija walyangka walyirirla, ngulajulpalu purrulyun-pardija ngurrju-juku, manulpalu wiri-jarrija. Ngulalparla ngurlu ngurrjukurlu jirrnganja wiri-jarrija, ngulaju yapaku ngarninjaku. Wiri-jarrijalpa ngurlu-karriji panu-jarlu-kurlu, ngalya-karilparla jirrnganja wiri-jarrija panu-kurlu, manu ngalya-karilparla jirrnganja wiri-jarrija marnkurra-mipa-kurlu."

⁹ Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja, "Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkululu purdanyangka yirriyirri-nyayirnirli!"

Niyiyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurra yapaku?

Mark 4.10-12, Luke 8.9-10

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlu-paturlulu yaninjarla payurnu nyanungu, "Kuja kanpa-jana yapa pinarri-mani, niyijangkarlu kanpa-jana yalumpurra yirri-pura jukurra yimi-nyayirni-wangu-patu-mipaju? Kulalpalu nyarrparlu langa-kurra-mantarla."

¹¹ Junga-juku, Jijajirlilki-jana yarda yirri-puraja yimi-nyayirni-wanguju, wangkaja, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani yungulu langa-kurra-mani.

¹² Nganangu-puka kuja-ka milya-pinyi wita-karrkarri Kaatu-kurlu manu nganta maya-juku yungu pinarri-jarri, Kaaturlu kapu ngulaju nyiyarningkijarrakuju yapa pinarri-mani. Kala yapa kuja-ka nyina purda-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku Kaatu-kurluku manu ngampurpa-wangu nganta kuja-ka nyina pinarri-jarrinjaku, kula Kaaturlu pinarri-mani nyiyarlanguju.

¹³ Nyanyi kajulu warrki-jarrinja-kurra ngajuluju. Kala kula kajulu yijardurlu milya-pinyi. Purda-nyanyi kajulu wangkanja-kurra. Kala kula kajulu ngajulu yijardurlu purda-nyanyi, manu ngampurpa-wangu kalu nyina milya-pinjaku jaruku ngaju-nyanguku. Kujarlanya karna-jana yimi-ngarrirni jukurpa yimi-nyayirni-wangu-mipaju yapaku yinyarrakuju.

¹⁴ Nyampuju yimi jurru-juku kuja jarukungarduyu Yijaya wangkaja nyurru-wiyi yapa-patu-kurlu yinya-patu-kurlu:

‘Nyampunya Kaatuju-ka wangkami, “Nyampurralu yapangu kapujulu purda-nyanyi wangkanja-kurra. Kala kulalu jaru ngaju-nyangu milya-pinyi. Kapujulu nyanyi warrki-jarrinja-kurra. Kala ngajulu nyanja-warnurlu kulajulu milya-pinyi.

¹⁵ Kula kalu manngu-nyanyi yijardurlu ngaju-kurlu. Ngulajulu-nyanu wapirri-yirrarnu rdaka nyanungurra-nyangurla langangka ngaju-kujaku purda-nyanja-kujaku. Milpajulu palija ngaju-kujaku nyanja-kujaku. Kajili-nyanu milpa raa-juku pampa-jarrinja-wangurlu yampiyarla, ngulaju marda kapujulu nyangkarla jungarnirli. Manu kajili-nyanu langa raa-juku wapirri-yirrarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju marda kapulu purda-nyangkarla jaruju ngaju-nyanguju, manu kapujulu marda milya-pungkarla nginyinginyi-kirlirli nyanungurra-nyangu-kurlurlu. Ngula-jangka kapujulu kulpari-jarriyarla ngaju-kurra, manu kapurna-jana ngurrju-mantarla pirlirpa pirjirdi-karda.” ‘ ‘ ‘*’

¹⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana nyanungu-nyanguku kurdungurluku wangkaja, “Nyurrurlarlul yapa-paturlu kankujulu nyanyi paniya-kurlurlu manu kankulu purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu langa-kurlurlu! Kujarlanya kankujulu wardinyi-nyayirni marlaja nyina!

¹⁷ Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyurru-wiyi, panu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu manu panu-kari yapa ngulalpalurla jukaruru nyinaja nyanunguku, ngula-paturlu nganta yungujulu nyangkarla jurru-juku ngula kankujulu nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu kujaju nyangkarla. Manu ngula-paturlu nganta yungujulu jurru-yijala purda-nyangkarla ngula kankujulu purda-nyanyi jalangurlu.”

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Mark 4.13-20, Luke 8.11-15

* 13:15 Nyangka Isaiiah 6.9-10

¹⁸ Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu ngajulu yungunkulu pina-jarrimi nyarrpa-ka wangka nyampu yimi-nyayirni-wangu jukur-
rpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu.

¹⁹ Panu-karirli yapangku ngula kalu purda-nyanyi yimi Kaatu-
kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, purda-nyanyi
kalu yimiji, kala kula kalu yijardurlu milya-pinyi kuja-ka nyarrpa
wangkami. Ngulaju kalu yirdiyi-piya nyinami kuja-ka ngurlu panu
wantimi. Ngula-jangkaju, yanirni kuja-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju
kajana jurnta kanyi jaruju jurpuyarlu.

²⁰ “Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu
wantija walyangka tarlangka, kujalu ngarna puta yukaja tarlangka,
ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku ngalya-karirli purda-nyanyi jaru
Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jaruku wardinyi-
wiyi.

²¹ Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajili-
jana yapa ngalya-karirli jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu
rdipimi, ngula-warnurlaju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-
kurlangu jaru. Kula kalurla ngungkurr-nyina tarnnga, ngari witaku.

²² “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya.
Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. Puta-ka wiri-jarri
jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampa-jarri nyi-
yarningkijarraku. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu ju-
rnarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangunya-ka warla-
pajirni jaru wiri-jarrinja-kujaku. Kujarra-piya kula kalurla nyinami
jucarurru Kaatuku.

²³ “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi
kalu jaru Kaatu-kurlangu, manu kalu yijardu-nyayirni-nyinami milya-pinyi.
Jintawarlayi-juku kalurla marlaja wiri-jarri Kaatukuju: Ngalya-kariri
ngari wita, ngalya-kari wita-karrikarri, ngalya-kari karrikarri-wangu
kalurla marlaja wiri-jarri.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukur-
rpa ngurrju-kurlu ngurlu-
kurlu manu majumaju-kurlu ngurlu-kurlu*

²⁴ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Ngajulurlu yungurna-
nyarra yarri-pura yimi-nyayirni-wangu jukur-
rpa jinta-kari Kaatu-
kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kaatuju,
ngulaju-ka nyinami wati wiri-piya ngurlukungarduyu-piya. Kuja wati
ngurlukungarduyu warru yanu walyangka nyanungu-nyangurla, ngu-
lajulpa warru pirri-kujurnu ngurlu ngurrju yungu-nyanu nyanunguku
mangarri wiri-mani.

²⁵ Munga-karirla, ngulalpalu nyanungu manu warrkini-patu
nyanungu-nyangu ngunaja-juku, wati-kariri wurulya-juku yanurnu,
wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija yinyaku ngurlukungarduyuku.
Nyanungurlu-jana kangurnu ngurlu majumaju, manu-jana muku
pirri-kujurnu warrukirdikirdi yinyarla walyangka jurrkungka-juku
kujalpalu ngunaja ngurlu ngurrju-wati.

²⁶ Ngakalku, panu ngularra ngurlu ngurrju-wati manu ngurlu maju-
watili pardijalku, manulpa ngurlu panu-kurlu-jarrinja-yanu yukuri-
watirla kirrirdimpayirla. Ngula-jangka, warrkini-paturlulu nyangu
yukuri majumaju ngulalu muku jinta-jarrija yukuri ngurrju-watirla.

27 Yaninjarla ngatingki-manulu warlaljamarri, 'Warlaljamarri, nyuntunpa ngurrju ngurlu yirrarnu walyangka nyuntu-nyangurla. Nyarrpara-jangkalkulu yinyarraju majumaju yukuri-wati pardija?'

28 Nyanungurlu-jana yalu-manu, 'Yapa jinta kuja kaju nyuronyuru-jarrimi, ngulangkuju-jana pirri-kujurnu ngurlu majumaju-wati walyangka ngaju-nyangurla.'

Ngula-jangka, warrkini-watirlili payurnu, 'Lukurl-pinja-yani mayirnalu-jana yukuri majumaju-watiji?'

29 Yalu-manu-jana, 'Lawa, yampiyalu-jana lukurl-pinja-wangurlu! Kalakankulu-jana marda rampalparlu lukurl-pinyi yukuri ngurrjurlangu kajinkili-jana lukurl-pinyi yukuri majumaju-wati.

30 Wiri-jarrimili yukuri ngurrju-wati manu yukuri majumaju-wati jintangka-juku. Kaji yangka kutulku karrimi mangarriki maninjaku walya ngaju-nyangu-jangkaku, kapurna-jana wangkami nyampuku warrkini-patu-kariki yangka-patuku ngula kalu pajirninjarla mani mangarri, kapurna-jana wangka, "Yantalu, manulu kamparruju lukurl-pungka-jana yukuri majumaju-wati-wiyi, kuurl-warirninjarla purrayalu-jana. Ngula-jangka, yantalu, manulu-jana manta yukuri ngurrju-wati mangarriki, manulu yirraka ngaju-nyangurla yuwarlirla jakati-yirrarninja-kurlangurla." ' ' "

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Mark 4.30-32, Luke 13.18-21

31 Jijaji-jana yarda wangkaja, "Nyiya-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji.

32 Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri watiya-kari-piya-wangu, ngula-kurraju kalu yanirni jurlpu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa mangarri-kirlangu-kurlu tarltu-maninja-kurlangu-kurlu

Luke 13.20-21

33 Jijaji-jana yarda wangkaja, "Nyajangu kalu yapaju nyina turnungka Kaatu-kurlangurla yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Panu-jarlu-nyayirni marda, ngari marda marnkurrpa-puka? Kapurna-nyarra wangka. Jalangu marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa turnungka Kaatu-kurlangurla. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju nganayi-piya yangka kuja-ka karntangku yirrarni pulawa-kurra tarltu-maninjaku. Kuja-ka ngari wita yirrarni pulawa wiri-kirra manu ngaparlangu, ngulakuju karla marlaja tarltu-jarrimi purranjakungarnti. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

Nyiya-jangka-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu jukurpa yimi-nyayirni-wangu-mipaju?

Mark 4.33-34

³⁴ Nyampurra-piya jukurpa yimi-nyayirni-wangu-piyalpa-jana yimi-ngarrurnu panu Jijajirliji. Yangka yapa kuja kalalurla turnu-jarrija Jijajiki purda-nyanjaku, ngula-patukuju-jana yimi-nyayirni-wangu-mipa yirri-puraja.

³⁵ Jarukungarduyurlu Yijayarlu pipangka yirrarnu nyampu jurru junga jaru Jijaji-kirli nyurru-wiyirli, wangkaja nyanungu nyampu Payipulurla:

“Kajirna-jana yapa pinarri-mani, kapurna-jana yimi-ngarrirni jukurpa yimi-nyayirni-wangu-mipa. Kulalu nyurru-warnurlangurlu milya-pungu, manu kula kalu milya-pinyi-jiki jalangurlangurlu. Ngulaju ngula-juku. Kapurna-jana yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngularaku kuja kalu nyina milya-pinja-wangu ngulaju yungulu milya-pinyilki.”*

Jijajirli-jana warraja-manu yimi-nyayirni-wangu jukurpa ngurlu-wati-kirli ngurrju manu maju-kurlu

³⁶ Kuja Jijaji yanu yapa-patu-jangka manu yukajarra kaninjarni yuwarli-kirra, ngula-warnu, nyanungu-nyangulurla kurdungurlu-patu yaninjarla wangkaja, “Warraja-manta-nganpa yangka yimi-nyayirni-wangu jukurpa nganimpaku, yangka ngurlu-wati-kirli ngurrju manu majumaju-kurlu.”

³⁷⁻³⁹ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwayi, kapurna-nyarra warraja-mani yimiji. Ngaka kapu Kaaturlu lawa-mani nguru nyampu. Yangka ngurlukungarduyu, ngulangku kuja pirri-kujurnu ngurlu ngurrju nyanungu-nyangurla walyangka, yangka wati ngulaju Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Ngulangku yimi-nyayirni-wangurla, nyanungu-nyangu walya, ngulaju yangka kuja karlipa nyampurla nyinami. Ngularra ngurrju ngurlu-wati kuja-jana nyanungurlu pirri-kujurnu walyangka nyanungu-nyangurla, ngularraju yapa-patu-piya ngula kalurla nyinami Kaatuku. Majumaju yukuri-wati yangka kujalu wiri-jarrija ngularra-jangka majumaju-jangka ngurlu-wati-jangka, ngularraju yangka yapa-patu-piya majumaju-piya ngula kalurla nyinami Juju Ngawuku. Yangka wati ngulalparla nyurunyuru-jarrija ngurlukungarduyuku, ngulangku kuja pirri-kujurnu ngularra majumaju ngurlu-wati warrukirdikirdi, nyanunguju Juju Ngawu. Kujalu ngularra panu-kari warrkini-patu yanu turnu-maninjaku mangarri-watiki, ngularrajulu marramarra Kaatu-kurlangu. Manu ngularrarlu warrkinirli ngulalu mangarri-wati turnu-manu, ngularraju marramarra-piya Kaatu-kurlangu-patu-piya.

⁴⁰ Ngulaju ngula-juku, yanulu ngularra warrkini, manulu turnu-manu ngularra yukuri majumaju, manu purrajalu-jana warlungka. Ngula-piyanya kapu nyampuju nguruju lawa-jarrimi.

⁴¹ Nyampurla ngurungka, Kaatu kajana Warlalja-Wiri nyina yapa nyanungu-nyanguku. Ngulangkajinta kalu panu-kari maju-wati nyina yangka ngula kalu nyiyarla majungka-jarrimi manu ngulangku

* 13:35 Nyangka Psalm 78.2

kuja kalu-jana yapa panu-kari maju-kurra-mani. Ngajulurlu, Kaatu-kurlangurlu Yapa-nyayirni-wangurlu, kapurna-jana yilyami ngajunya ngamarrarra yapa maju-kurra, ngulaju kapulu-jana yirrarni yitirli-kari-kirra.

⁴² Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.

⁴³ Kala ngula-jangka, yapa-patu Kaatu-kurlangu-patu kapulu mirilmani wanta-piya nyanungurrakupalangu-kurlangurla ngurungka. Kuja kankulu nyurrurlarlalu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra tala-kurlu wiri-nyayirni-kirli

⁴⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni nganayi-piya yakuju wiri-piya tala panu-kurlu-piya ngula-ka walyangka milyingka yirrarni. Wati-kari yanurnu, manu ngayirla kutu rdipija yangkaku yakujuku milyingkaku walyangkaku. Ngula-warnu, nyanungurlu jutu-manu yarda walya-kurlurlu. Wardinyi-nyayirnilki nyanungu, ngula yanu, manu-jana warru yungu nyiyarningkijarra talakupurdarlu. Yinya-kurlu tala-kurlu yanu, manu walya yinya-nyanu payi-manu nyanungurlu, yangka walyangka ngulangka kujalpa yakuju tala-kurlu ngunaja milyingka. Kuja wati-piya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani wardinyi-nyayirni yungu-jana wirilki nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra pirli ngurrju-kurlu kawurlu-kurlu

⁴⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku, ngulaju ngurrju-nyayirni yangka wati-piya ngulajulpa-jana warru payurnu yapa pirli kawurlu ngurrju-watiki yungu-nyanu payi-mani.

⁴⁶ Parrangka jintangka, nyanungurla rdipija kawurlu jintaku ngurrju-nyayirniki kawurlu-kari-wangu-piyaku. Maninjaku yangkaku kawurlukungarnti, wati yangka yanu, manu-jana nyiyarningkijarra warlalja yirrarnu payi-maninjaku talakupurdarlu, manu yinya-kurlurlu tala-kurlurlu yaninjarla payi-manu pirli kawurlu yangka ngurrju-nyayirni. Ngula-jangkaku, wardinyi-jarrija-nyayirnilki. Kuja wati-piya-yijala yapa yangka ngula kalurla Kaatuku yani yungu-jana wirilki nyina. Ngulangka kalu wardinyi-nyayirni nyina.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra yakuju-piya-kurlu yangka yawu-maninja-kurlangu-kurlu

⁴⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapaku nyampurla walyangka, yapa nyanungu-nyangu kalu-jana jirnganja nyina yapa maju-watiki walyangka jintangkajuku. Kaatuju ngulaju yangka wati-piya kuja karla ngapa-kurra kijirni yakuju-piya yawu-maninja-kurlangu. Ngulaju kajana puuly-mardarni yawu-kari yawu-kari panu-jarlu.

⁴⁸ Kuja-ka yakuju-piya panu-kurlu-jarrimi, rarra-kanyi-ka ngapawangu-kurra-pinangu, manu-ka ngula-jangka pirri-mani, ngula kajana

yawu-wati ngurrju manu maju-wati yitirli-kari-maninjarla yirrarni yurturlu-jarrarla. Ngurrju-watiji kajana yirrarni kartaku wiri-wati-kirra, kala maju-watiji kajana kijirni yungkiyi-kirra.

⁴⁹ Ngula-piyaju kapu ngaka palka-jarrimi kaji nguru nyampu lawa-jarrimi. Marramarra-watirli kapulu-jana warru mani yapa panu, manu ngula-jangka kapulu-jana majumaju-patu yitirli-kari-kirra-mani ngurrju-patu-kujaku.

⁵⁰ Yapa majumaju kapulu-jana kijirni yinya-kurra kuja-ka warlu wiri-nyayirni warrarda jankami. Yinyarla yapa ngularra kapulu yulami, manu kapulu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirrirjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju."

⁵¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu payurnu, "Jurrungku mayi kankulu nyampurraju mani yimi-nyayirni-wangu yangka kujarna-nyarra nyurrurlaku yimi-ngarrurnu?"

Yalu-manulu, "Yuwayi, jurrungku karnalu-jana milya-pinyi."

⁵² Ngula-jangka-jana Jijaji wangkaja nyanungu-patuku, "Ngulaju ngula-juku. Kajilpa ngana-puka yimiki jungaku pinarri-jarriyarla Kaatu-kurluku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju nyanunguju wati-piya ngula kanyanu yuwarli mardarni nyiyarningkijarra warlalja. Ngula wati-ka yukami nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, ngulaju kajana wilypi-mani panu ngurrju-nyayirni nyiyarningkijarra nyurru-warnu manu jalangu-warnu, nyiyarningkijarra kujalpa mardarnu kaninjarni."

Najariti-wardingkirli Jijaji juwa-kujurnu

Mark 6.1-6, Luke 4.16-30

⁵³⁻⁵⁴ Kuja Jijaji-jana lawa-jarrija yimi-ngarrirninjaku ngularraku yimi-nyayirni-wangu jukurra yapa-patuku, yampinjarla yanu yinyangurluju, manu kulpari yanu nyanungu-nyangu-kurralku kirri-kirra yirdi-kirra Najariti-kirra. Yanurra yuwarli-kirra jaaji-kirra Juwukurlangu-kurra. Ngulangka yungu-jana pinarri-mani yapa panu-juku kujalpalu turnu-jarrinjarla nyinaja. Kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu payurnu, "Nganangku nyampuju pinarri-manu kuja-ka wangkami nyiyarningkijarra manu-ka manngu-nyanyi rdirrinypa-nyayirni? Nyarrparlu kajana parlpuru-mani nyurnu yapaju?"

⁵⁵ Junga-jala nyampu wati watiyakungarduyu jarntirninjakungarduyu-mipa manu Miiri-kirlangu-jala kaja-nyanu. Nyanungunya-jana papardi-nyanuju Jamajiki manu Jajupuku manu Jimaniki manu Jutujuku, junga mayi kujaju?

⁵⁶ Manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu-patu kalu nyinami nyampurla Najaritirla, junga-yijala mayi kujaju? Nyarrpara-jangka yartarnarriji manu nyiyarningkijarra milya-pinjaku manu yapaku nyurnuku parlpuru-maninjaku?"

⁵⁷ Ngulanyalpalurla nginji-wangkaja yangka Najariti-wardingki-patuju. Manu ngula-jangka, yapa ngularralurla jayi-wangkaja Jijajiki.

Ngula-jangka, Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, "Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kajilpa yantarla kirri-kari kirri-kari-kirra yimiki yirri-puranjaku Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kalurla wardinyi-jarrimi, manu kalurla-jinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlu kula kalu

ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlu kalu juwa-kijirni.”

⁵⁸ Ngulaju junga, yapa ngularra kulalurla Jijajiki ngungkurnyinyinaja. Kujarlaju, marnkurrpa ngalya-kari-mipalpa-jana parlpuru-manu panu-wangu.

14

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji-kirli kuja palija

Mark 6.14-29, Luke 9.7-9

¹ Yangka ngula-puru-yijala, Kingi Yarurdurlu purda-nyangu yimi kujalpa Jijaji nyiyarningkijarrarla warrki-jarrija.

² Kingi Yarurdu-jana wangkaja panu-kariki watiki wiri-patuku ngulalpalurla warrki-jarrija, “Wayinkili! Wati nyampu Jijaji ngulaju mayi Jaanu Papitaji-nyayirni kulpari wankaru-jarrija? Kujarlanya-ka panu yartarnarri nyanungurluju mardarni yapakuju parlpurumaninjakuju.”

³ Nyampurrakungarntiji, junga pakarnu Jaanu Papitaji Kingi Yarurdurlu kamparru-wiyi. Yalirli Kingi Yarurdurlu ngulangkujurla jurnta kangu kali-nyanu kukurnu-nyanuku warlaljaku nyanungukupurdangkaku yirdikiji Pilipiki. Nyanungu karntaju yirdiji Rdurdiyaju.

⁴ Jaanu Papitaji kalarla warrarda wangkaja Kingi Yarurdukuju kuja, “Yampiyarla karnta-kari kukurnu-purajiki. Nyuntulurlunpa kuruwarrri rdilyki-pungu Kaatu-kurlangu! Pinarla yungka kali-nyanu warlaljaku.”

⁵ Kuja-wanawanaju, Kingi Yarurdurlu kapu nganta Jaanu pungkarla, kala lani-jarrijalpa-jana yapaku. Manngu-nyangu kalalu Jaanuju jarukungarduyu nganta Kaatu-kurlangu.

⁶ Junga-juku, ngakarrangakarralku-jana wiriwiri nyanungu-nyangu-patuju turnu-manu Kingi Yarurdurluju. Turnu-manu-jana kura-paka ngarninjaku nyanungu-nyangukuju. Ngula-kurraku-jukulpa-jana Rdurdiyaju-kurlangu kurdu-nyanu kamina yaninjarla milki-wirntinjanu milkarraku. Kingi Yarurduju, wardinyi-nyayirnilparla nyinaja kaminaku wirntinja-kurraku.

⁷ Junga-juku, Kingi Yarurdurla wangkaja kaminaku, ngulajurla kuja wangkaja, “Nyiyaku kanpaju ngampurrparluju wardu-pinyi? Kajinpa-nyanu nyiyarlanguku purda-nyanyi, ngulaju kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra. Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karnangku junga wangka!”

⁸ Ngula-jangkaju, yanurla ngati-nyanuku Rdurdiya-juku manu payurnu, “Ngati, kingirliji ngarrurnu nyiyarlanguku nganta yungulparna payikarla, ngula-warnurlu kajikaji yinyi. Nyiyakulparna payikarla?”

Ngati-nyanujurla wangkaja, “Kujarla wangkaya, ‘Turlpakarninjarlaju jurru Jaanu Papitaji-kirlangu kangkarni mardungka.’”

Junga-juku, kulpari parnkajarla Kingi Yarurduku, ngulajurla kuja wangkaja, “Kangkarniji jurru turl-pakarninjarla mardungka Jaanu Papitaji-kirlangu!”

⁹ Kuja wangkanja-kurra kuja-kurra purda-nyangu Kingi Yarurdurlu, marilkirla mularrpa-jarrija Jaanuku. Kula kaminaju nyarrparlu

mamparl-pungkarla kujarla jangku-pungu nyiyarningkijarra mil-parniwarrarla kamparru-wiyi. Junga-juku, jinta yurrkunyu yilyaja nyanungu-nyangu jnunma wiri-jarlu-kurlu.

¹⁰⁻¹¹ Yanu rdaku-kurra kurinpuju-kurra kaninjarni. Turl-pakarnunju jurru Jaanu Papitaji-kirlangu, manu kangurnu kulpari jurru-mipa mardungka. Mardungka-jukurla jurruju yungu kaminaku yangkaku, manu kangurla ngati-nyanuku Rdurdiyajuku.

¹² Junga-juku, kujalu purda-nyangu Jaanu-kurlangurlu kurdungurlu-paturlu, manunjunulu milyingkaku yirrarninjakulku. Ngula-warnu, yaninjarlalurla Jijajiki yimi-ngarrurnu kuja yangka palija Jaanu.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Mark 6.30-44, Luke 9.10-17, John 6.1-14

¹³ Yangka-puru kuja Jijajirli purda-nyangu yimi ngula palija Jaanu, ngula-warnu nyanungu yangka-ngurlu yanu, manu ngapawana yanumpa pawurturla nguru-kari-kirra yungu yangarlu nyinami nyanungu-mipa. Kala yapangkujulu purda-nyangu kujalpa Jijaji yinyakurra yanurra. Junga-juku, kirri-kari kirri-kari-jangkalu yanurnu, manulu wapanja-yanu yangka-kurra kujalpa nyinaja Jijaji.

¹⁴ Kuja Jijaji ngapa-jangka yukajarra murrarninginti-kirra, nyangu-jana yapa panu, yinyarla pardarnulpalurla nyanunguku. Jijajiji mari-jarrija-jana nyanungu-patuku, manulpa-jana panu-juku nyurnu-jangka parlpuru-manu.

¹⁵ Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajiki, "Nyampuju karlipa nyina kulkurrukulkurru-nyayirni, manu wantaju-ka yukanjarra-yanilki. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini."

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, "Ngulaju kalu nyinami nyampurula-juku. Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!"

¹⁷ Ngula-jangka, kurdungurlu-patulurla wangkaja nyanunguku, "Mardarni karnalu rdaka-pala-mipa kapurdu mangarriji manu yawu-jarra-puka jirrama."

¹⁸ Jijaji-jana nyanungu-patuku wangkaja, "Ngula-juku, kangkarnijili mangarri kuyu, manujulu yungka ngajuluku."

¹⁹ Ngula-warnuju-jana wangkaja yapaku yungulu pirri-mani marangka. Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarra. Kankarlarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, "Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki." Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangkulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku.

²⁰ Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturluju warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu.

21 Watingki yangka kujalu mangarri ngarnu pirda-karda, ngulaju 5,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdukurdurlangurlulu ngarnu mangarri manu kuyuju.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kaliliyirila
Mark 6.45-52, John 6.16-21*

22 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla-patu, kamparrulu yanta pawurturla murrarninginti-kari-kirra mangkururla. Ngaju-jala karna-jana yilyami yapa nyampuju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurraju.” Junga-kirli warrkarnulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu pawurtu-kurra, manulu yarnkajarra mangkururla. Jijajirli yilyaja-jana nyampurra panu-jarlu yapa ngurra-kurra.

23 Kuja-jana Jijajirli yilyaja manu jakuru-pungu yangka kurdungurlu-patu, ngula-jangkaju, nyanungu warrkarnu kankarlarra pirli-kirra yapa-wangu-kurra yungurla wangkami Kaatuku. Warurru-jarrijalkurla, Jijajilpa yangarlu nyinaja.

24 Ngula-puruju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju yanurra-jukulpalu kulkurrurni-nyayirnilki mangkururlaju. Kulkurrirni mangkururlajulpalu rdatarr-nyinaja mayawunpa jungarniji. Miparrpalpa-jana mayawunparlu luwaluwarninja-yanu, manu ngapangkujulpa-jana warru kujurnu.

25 Ngakalku, rangkarr-kurlu-karrikarrilki, Jijajirli-jana nyangu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju yangka kujalpalu pawurtu-kurlu putaputa yanurra mayawunpa-puru kulkurrirni mangkururla-juku. Jijajiji pina jitinja-yanu kaninjarra-kari pirlingkaju, manu jungarni-warrangu ngapangka mangkururla yarnkajarra kankarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurra-pinangu.

26 Nyangujukulu Jijajiji yangkanku kurdungurlu-paturlu kujalpa yanurnu kankarlu ngapa-wana. Nyangulu kula-ngantalpa manpar-rpa wapanjinarni, ngulakujulurla lani-jarrija muku purlanja-karra purlanja-karra, “Waraa! Manparrrpa, manparrrpa!”

27 Wangkaja-jana Jijajiji, “Wayi...ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!”

28 Ngula-jangka, wangkajarla Piita nyanunguku, “Warlalja-Wiri, palka-nyayirni mayinpa manparrrpa-wangu? Wangkayaju yungurna pawurtu-jangka jitinjarla ngapangka yarnkamirra kankarlu nyuntu-kurra.”

29 Wangkajarla Jijajiji, “Nyampu-kurra yantarni!” Junga-juku, jitija pawurtu-jangka Piitaju, manu ngapangka rdirri-yungu wapanjaku Jijaji-kiraku.

30 Kala nyanunguju langalku parnkaja kujalpa mayawunpa wangkaja-juku kilji-nyayirni, manu lani-jarrijalku. Piitaju julyurl-yukanja-yanulku ngapa-kurraju. Ngularla purlaja Jijajiki, “Warlalja-Wiri, mantaju wankaruku ngapangka yukanja-kujaku!”

31 Kapanku-jukurla Jijajiji kutu-jarrija, manu puuly-mardarnu Piitaju, manurla wangkaja, “Kula kanpaju marda wala nyina ngajuku? Manngu-nyanyi mayi kanpaju kula-nganta yungurnangku kanunju ngapangka-juku maninja-wangurlu yampiyarla?”

32 Ngula-warnu, warrkarnu-pala pawurtu-kurra, manu mayawun-paju wurulypa-jarrijalku.

³³ Ngulalurla panu-juku kurdungurluju parntarrinjunu ngayirni Jijajirla, manulurla wangkaja, “Junga, nyuntuju Kaja-nyanu Kaatukurlangu!”

*Jijajirli-jana yapa nyurnu parlpuru-manu kirringka Nijiruturla
Mark 6.53-56*

³⁴⁻³⁵ Kujalu yukajarra ngaka pawurtu-kurlu murrarninginti-karikirra Nijirutu-kurra, ngulangaju panu-karirli yapangkujulu kapanku milya-pungu Jijajiji. Nyampu-wardingki-paturlu kujalpalu Jijajiji milya-pungu, warru parnkajalpalu kapanku yimi-kirliji yalumpurla ngurrararaju, manu kalalurla nyurnu-watiji kangurnu.

³⁶ Kalalurla nyurnu-patu purlaja Jijajiki, “Ngurrju-manta-nganpa! Journarrparnangkulu marnpirni ngula-warnu yungurnalu ngurrju-jarri!” Kuja kalalu nyurnungku marnpurnu journarra Jijaji-kirlangu, jintawarlayi-jiki palkaju kalalu kapanku ngurrju-jarrija.

15

*Juwu-kurlangu-kurlu kuruwarri-kirli nyurnunyurnu-kurlangu-kurlu
Mark 7.1-13*

¹ Ngakarrangakarralku, yanurnulurla Paraji-patu manu ngalya-kari kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-jangka Jijajikiji. Yaninjarla payurnulkulu,

² “Niyiyaku kalu nyuntu-nyangu kurdungurlu-paturlu ngarni manggarriji rdaka parljirninja-wangurluju? Kuruwarri kalu rdilyki-pinyi yangka ngalipa-nyangu kujalu-ngalpa yungu manu pinarri-manu nyurnunyurnurlu ngalipa-nyangurlu nyurru-warnu-paturlu.”

³ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-patuku, “Nyiya-jangka kankulu nyurrurla kuruwarriki Kaatu-kurlanguku nyina purda-nyanja-wanguju yungunkulu purami kuruwarri-kari nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-kurlanguju?”

⁴ Kujanya Kaatuju wangkaja kuruwarrirla nyanungu-nyangurla, ‘Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!’ Nganangku-puka kajilpa-palangu kulungku ngarrirni kirda-nyanu manu ngati-nyanu, ngula-panuju yapa ngalya-karirlijilpalu tarnnga-kurra pungkarla.’* Kujaju Kaatu-kurlangu kuruwarri.

⁵ Kala nyurrurla-nyangu kuruwarrirla kankulu wangkami kuja, ‘Yapangku kajilpa-palangu jurnta kangkarla mangarri manu tala manu journarra nyanungukupalangu-jarrakuju, nyampurranya kajilparla warntarri yungkarla Kaatuku, ngulaju nganta ngurrju-nyayirni.’ Ngula-jangka kajikankulurla marda wangka yangka yapaku, ‘Ngulanparla nyuntulurlu nyampurra nyiyarningkijarra yungu Kaatuku, ngula yungunparla warrawarra-kanja-wangulku jurnta nyina nyuntukupalanguku jaji-nyanuku.’

⁶ Kujarlunya kankulu kuruwarriji Kaatu-kurlanguju yampimi purda-nyanja-wangurlu manu kankulu purami nyurrurla-nyangu kuruwarri warlalaja-puka.

* 15:4 Nyangka Exodus 20.12, Deuteronomy 5.16

* 15:4 Nyangka Exodus 21.17

⁷ Nyurrurla milkarranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Jarukungarduyu Yijaya wangkaja junga nyurrurla-kurlu nyurru-wiyi:

⁸ 'Kuja-ka Kaatuju wangkami, "Nyampu yapa panu-juku kalu wangka ngaju nganta kajulu wiri-pajirni lirrangu wilji-wangurlu nganta, kala lawa. Wurnturu kajulu ngajukuju jurnta nyinami.

⁹ Jamulu kajulu purami ngaju. Ngaju-nyangu nganta kalu-jana kuruwarri pina-yirrarni nganta, kala lawa. Nyanungurra-nyangulku kalu-nyanu warlaja kuruwarriji ngurrju-mani, manu ngula-kurlurluju kalu-jana pinarri-mani yapa ngalya-kari ngaju-nyangu-kurlurlu nganta!" *

Yuwayi, kujanya Yijayarluju yimiji yirrarnu nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli."

Kujarrarlunya kyanu yapangu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku

Mark 7.14-23

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana purlaja yapa ngalya-karikilki, manulurla yanurnu, ngulakuju-jana wangkaja, "Nyurrurlarluru panungku-kirli, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra nyampu wangkami! Langa-kurra-mantalu!

¹¹ Nyiya-puka mangarri kajirlipa lirrangu ngarninjarla murupinyi, kulalpa-ngalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijaku puranja-kujaku, lawa! Kala nyiyarningkijarra yali kuja-ka yapa wangkami majumaju lirra nyanungu-nyangu-jangka manu nginyinginyi-jangka, nyampurrarlunya kyanu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku puranja-kujakuju."

¹² Ngula-jangka, Jijaji-kirlangu kurdungurlulurla yaninjarla wangkaja nyanunguku, "Milya-pinyi mayi kanpa kuja-jana yimingki nyuntu-nyangurlu Paraji-patu miyalu maju-manu?"

¹³ Jijajirli-jana yalu-manu, "Kuruwarri panu ngula kalu-jana yangka Paraji-paturlu pinarri-mani yapa-patuku, ngula-patuju watiya-patupiya kuja kalu pardimi ngurungka nyampurla. Kula-jana Kaaturlu yirrarnu yalumpurra watiya-patu nguru-nyayirni-wangurlarluru, lawa. Kujarlanya, kapu-jana lukurl-pinyi muku walya-jangka.

¹⁴ Wurnturulu-jana jurnta nyinaya Paraji-patukuju! Pampardapiyarlu kalu-jana putaputa nguru-yirrarninja-yani panu-kariki yapaku pampardaku. Kajilparla jintangu pampardarluru yapangu putaputa nguru-yirrakarla jinta-kariki yapaku pampardaku, kajika-pala jirrama-juku wantimi rdaku-kurraju."

¹⁵ Ngularla Piita wangkaja Jijajikiji, "Warraja-manta-nganpa ngula yimi-nyayirni-wangu jukurpa nganimpaku, yangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja kangnana lirra-kurra-jarri manu lirra-jangka wilypi-pardimi."

¹⁶ Jijajirra wangkaja nyanunguku, "Nyurrurlarlangu-jukunkulu ngurrpa-nyayirni mayi yalirra-piya-juku?"

¹⁷ Kula kankulu mayi langa-kurra-mani ngaju-nyangu jaruju? Kuja-ka yapangu ngarni mangarri nyiya-puka, yalumpu mangarri ngarninja-warnu, kanunju-ka miyalu-kurra yani. Ngula-jangka miyalu-jangka ngakaju-ka jingijingi yani kuja-purda-kari riwariwarla.

* 15:9 Nyangka Isaiah 29.13

¹⁸ Kala nyiya manu nyarrpa kuja-ka wilypi-pardi nginyinginyi-ngirli yapa-kurlangu-ngurlu, wangkami kuja-ka, ngulangkuña kajika-nyanu kapakapa-mani yapaju Kaatu-kujaku puranja-kujaku.

¹⁹ Majumajuju ngulaju-ka nginyinginyirla nyanungu-nyangurla mardarni yapangkujju. Warrarda-ka manngu-nyanyi majumajuju. Kujarlanya kajika marda nyina yapa tarnnga-kurra pinja-panu, kalykuru marda, mannganji marda, purunjunju marda, warlkanji marda manu nginji-wangkanja-palka marda.

²⁰ Nyampurrarlunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarrri-kijakuju puranja-kujaku, kuja-ka manngu-nyanyi majumajuju. Kala kajilpa nganangku mangarri nganjarla kamparrurla rdaka parljirninja-wangurlu, ngulangku kulalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarrri-kijaku puranja-kujaku, lawa!”

Jijajirli parlpuru-manu karnta-kurlangu yurntalu-nyanu

Mark 7.24-30

²¹ Ngula-jangka, Jijaji yanu yinya-ngurlu ngurrara-kari-kirra kujalpa-pala karrija kirri-jarra yirdi-jarraju Taya manu Jirdana.

²² Ngulangka ngurrararla nyinajalpa mardukuja Kanana-wardingki. Nyampu mardukuja, yanurnurla Jijajiki, manulpa warlkurnu, “Nyuntu, Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu, wiyarrpaku mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka, wiyarrpaku! Ngaju-nyangurlu yurntalparluju-ka mardarni juju. Nyanunguju nyurnu-nyayirni!”

²³ Kala Jijaji kularla yimi jintarlangu nyanunguku wangkaja, manu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangulurla yaninjarla wangkaja, “Yilyaya pinka! Mardukujarlu yalumpurlu kangalpa puranjinarni manu nyirn-pinja-yani!”

²⁴ Jijaji-jana wangkaja, “Kaaturluju ngaju yilyajarni Yijirali-pinkikirra-mipa, ngularraju jiyipi-piya kuja-ka wajawaja-jarri nganangku kulalpa-jana warrawarra-kangkarla!”

²⁵ Ngula mardukujarlu purda-nyangu nyampu, yaninjarla parntar-rinjuu ngayirni Jijajiki, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, karnurukuju yinjarla-yungka palkarnirli!”

²⁶ Jijajirliji wurra-manu kamparru-wiyi payirninja-kurraju, manu wangkajarla karntaku, “Kajilparna-jana kuja mangarri jurnta kangkarla kurdukurduku manu yungkarla jarntuku, kujaju warntarla majumaju.”

²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu karntaju pinarla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, kujaju junga-nyayirni! Kala jarnturlanguju kalu warru nyinami tayipulurla kanunjumparra, manu kalu ngarni wita-kari wita-kari kuja-ka patapata-karri yulja walya-kurra.”

²⁸ Junga-juku, Jijajirliji kapanku yalu-manu, “Nyuntuju kanpaju yijardu-nyayirni wala nyina yurntal-purajiki parlpuru-maninjaku. Kujarlaju kapurna parlpuru-mani pirlirra juju-kujaku ngula-kujaku.” Ngulaju junga! Jijajiji kuja yungka wangkaja yimi nyampurra, ngula yurntal-nyanu mardukuja-kurlangu parlpuru-jarrijalku.

Jijajirli-jana yapa panu parlpuru-manu

Mark 7.31-37

²⁹ Ngula-warnu, Jijaji yanu yinya-ngurlu manulpa wapanja-yanu mangkuru Kaliliyi-wana. Nyanunguju wapanja-yanu pirli kankarlarni-kirra manu pirri-manu yinyarlaju.

³⁰ Yapa panu-jarlulurla yanurnu nyanungukuju. Ngulajulpalu-jana nyurnu-kari nyurnu-kari jarnangu kangu: Tarlu-wati, pampawati, yapa wirliya manu rdaka manjanja-kurlu wipinja-wangu-kurlu, yapa yangka kuja kalu nyina wangkanja-wangu, manu yapa nyurnu panu-karirlangu. Kujalpalu-jana kangu jarnangu, ngulajulpalu-jana ngunanja-yirrarnu ngayirni Jijajirla, manulpa-jana parlpuru-manu.

³¹ Yapa kujalpalu nyinaja wangkanja-wangu-wiyi, ngulajulpalu wangkajalkulu. Yangka kujalpalu rdaka manu wirliya wipinja-wangu-wiyi nyinaja, ngula-patujulpalu wapajalku manulpalu wipijalku. Tarlujulpalu wapajalku, manu pampardarlujulpalu nyan-gulku. Kujalu-jana yapangu panu-karirli nyangu nyampurra nyurnu-jangka, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija. Ngulararlajinta pulka-pungulpalurlajinta Kaatuku ngula kalu purami yapangu Yijirali-pinkirli.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki watiki 4,000-palaku

Mark 8.1-10

³² Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nyampuku yapaku, mari-jarri karna-jana miyi-wanguku kuja kalu yarnunjuku nyina, kujajulu jirrnganja nyinaja nyampurla manangkarrarla parra-patuku marnkurrapaku. Kajilparna-jana pina-yilyayarla yarnunjuku miyi-wangu-jangka wurnturu-kurra nyanungurra-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kajikalumarmarrpa-jarrinjarla wantimi kulkurru yirdiyirli yarnunjuku miyi-wangu-jangka.”

³³ Ngula-jangkaju, payurnulu kurdungurlu-paturlu Jijajiji, “Nyarrpararlarnalu-jana miyiji nyampurlaju manangkarrarla ngayimani? Yapa nyampuju panu-nyayirni kalu nyinami.”

³⁴ “Nyajangu kankulu miyiji mardarni kapurduju?”

Kurdungurlurlujulu jangu-manu Jijajiji, “Wirli-pala karnalu kapurduju miyiji mardarni manu ngapa-ngawurra yawu marnkurrapawitawita.”

³⁵ Junga-juku, Jijajiji-jana wangkaja yapa panuku-juku, “Pirri-maninjarla nyinayalu walyangka.”

³⁶ Ngula-jangkaju, manu miyiji manu yawurlangu, yati-wangkajarla Kaatukuju, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju manggarriki.” Ngula-jangka, rdilyki-pungu manggarriji wita-kari wita-kari. Yungu-jana manggarriji rdilykirdilyki-pinjarla kurdungurlu-patuku, manulu-jana kurdungurlu-paturluju warru yungu yapa panukulu.

³⁷ Panungkulu ngarnu nganyuku-karda. Ngula-jangkarluju kurdungurlu-paturluju, warrulpalu manu yuljaju yakuju-kurra wirli-pala-kurra. Ngulangaju kankarlarra-nyayirnilkilpa yakuju-paturlaju jurrupuly-ngarnu.

³⁸ Wati-paturlu yangka kujalu manggarriji ngarnu pirda-karda, ngulaju 4,000-palarlu. Panungku mardukujarlu manu kurdukurdurlan-gurlulu ngarnu manggarriji.

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyajalku-jana pina yapaju nyanungurra-nyangu-kurra jurrku-wana-kurra. Kuja-jana yapa pina-yilyaja Jijajirli yangka-ngurlu manangkarra-ngurlu, kulpari warrkarnu pawurtu-kurra manu yanumpa ngapa-wana ngurrara-kurra Makatana-kurra.

16

Juwu-paturlu Wiriwiririli payurnu Jijaji yartarnarriki milki-yirrarinjaku

Mark 8.11-13, Luke 12.54-56

¹ Ngula-jangkaju, jangkardu yanurnulkulurla Jijajiki Paraji-patuju manu Jatiyuji-patuju. Ngulajulu puta yimir-yungu yungu nganta-jana jarwara-kari wangkayarla. Wangkajalurla, “Milki-yirra-anganpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu ngurunyayirni-wangurlarlu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujunparla Kaatuku warlalja.”

² Jijaji wangkaja-jana, “Kuja-ka yangka yukanjarra-yani wanta manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, nyurrurla kankulu kuja wangkami, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu-nyayirnilki, ngulaju jukurraju kapu ngurrju-nyayirni karrimi yalkiri-mipa ngapa-wangu.’

³ Kala kaji wanta kankarlu-jarrinjarni yani mungalyurru, manu yalkiri yalyuyalyu-jarrimi, ngulaju kuja kankulu wangka, ‘Wayinpa, yalkiriji yalyuyalyu manu mangkurdu karla wapirrinja-yani wantaku, ngulaju ngapa kapu wantimi jalangu ngaka.’ Nyurrurlarlu, nyanyi kankulu yalkiri manu kankulu wangka ngapa marda kapu wantimi, marda yalkiri-mipa kapu karrimi. Kala kula kankulu milya-pinyi Kaatuju kuja-ka nyarrpa-jarrimi jalangu.

⁴ Nyurrurla yapa ngula kankulu nyinami jalangu, nyurrurlaju ngurrju-nyayirni-wangu! Kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarni yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarni Kaatu-kurlangu ngulaju yimi Juuna-kurlu jarukungarduyu-kurlu. Jalanguju ngajujurna Juuna-piya. Ngaju karna-nyarra wangka nyurrurlaku yungunkulu pina-yani Kaatukurra.” Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yampija yalumpurla-juku.

Jijajirli-jana pututu-pungu kurdungurlu-patuku turnu-warnu-jarra-kujaku Paraji-kijaku manu Jatiyuji-kijaku

Mark 8.14-21

⁵ Kurdungurlu-patu manu Jijaji, yanumpalu murrarninginti-kirra ngapangka nyayingayi-kirra. Kujalu yukajarra, kurdungurlu-patujulu langalku parnkaja kujalu wajawaja-jarrija mangarriki kanjarniki.

⁶ Jijajirli-jana pututu-pungu, kuja-jana wangkaja, “Muurlparlulunyanu warrawarra-kangka yimi-kijaku Paraji-kirlangu-kujaku manu Jatiyuji-kirlangu-kujaku! Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdipiya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya.”

⁷ Kujalu kuja jaru purda-nyangu kurdungurlu-paturlu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu kanginy-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku-ka kujaju wangka? Marda-ka wangka yungurlipa-nyanu mangarri kangkarlarni tarnnga-parntarlu?”

⁸ Jijajirlijilpa-jana milya-pungu kuja-kurraju, wangkaja-jana, “Nyarrpaku kankulu-nyanu palju-payirni kujarluju jarungkuju kuja kankulu lawa nyinami mangarri-wanguju? Kula kankujulu mayi wala nyinami?”

⁹ Nyiya-jangka kankulu nyina milya-pinja-nyayirni-wangu-jukunya! Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana yungu miyi kapurdu rdaka-pala panu-jarluku watiki 5,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?

¹⁰ Manu yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana miyi kapurdu wirliki-pala yungu panu-jarluku watiki 4,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?

¹¹ Nyiya-jangka kula kankujulu milya-pinyi kuja karna-nyarra nyarrpa wangkami? Kula karna-nyarra mangarri-kirli wangkami. Wangkami karna-nyarra nyiyarningkijarra-kurlu maju-kurlu kuja kalu-jana yapa pinarri-mani Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu. Yimi-wati nyanungurra-nyanguju, ngularrarluju kajana kawarr-kanyi yapa warntarla-kari. Ngularra-kujakulu-nyanu muurlparlu warrawarra-kangka!"

¹² Ngula-jangkaju, kurdungurlurlu milya-pungulkulu nyarrpa kujalpa Jijaji wangkaja. Nyanungurluju kula-jana ngarrurnu jirdiki mangarri tarltu-maninja-kurlanguku yampinjaku. Ngayilpa-jana nyanungurlu ngarrurnu nyanungu-patu yungulu nyiyarningkijarraku nyina purda-nyanja-wangu kujalpalu-jana Paraji-paturlu manu Jatiyuji-paturlu yapa pinarri-manu.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Mark 8.27-30, Luke 9.18-22

¹³ Jijaji-jana jirrnganja yarnkaja yarda kirri-kari kirri-kari-kirra nguru-kari-kirraju yirdi-kirraju Jijariya Pilipayi-kirra. Kujalpa-jana jirrnganja yukaja kurdungurlu-patuku, ngula-jana Jijajirliji payurnu, "Nyarrpa kalu yapaju wangka ngana nganta yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju?"

¹⁴ Kurdungurlu-paturluju jangku-manu, "Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papitaji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Layija. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa Jirimaya manu marda jarukungarduyu-kariyi-nyanu Jirimaya-piya."

¹⁵ Jijajirli yarda-jana payurnu, "Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?"

¹⁶ Jimani Piitarluju jangku-manu, "Nyuntujunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, Kaatu ngula-ka JUKUR-RARNU nyina."

¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jimani Piitaku, "Yati! Nyuntu kanpa Yimi Ngurrju wangkami ngaju-kurlu, Jimani ngalapi-nyanu Juuna-kurlangu! Nganangku kulangu yapa-karirli nyuntuku yimi-ngarrurnu nyampu yimi ngaju-kurlu. Ngajukupalangu ngula-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra, nyanungurlu-jukungku nyuntukuju yimi-ngarrurnu yungunpa wangka nyampu yimi. Ngulaku kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!"

¹⁸ Kari-nganta Piita, nyuntuju yarturlu pirrjirdi-piya! Nyampurula yarturlurla kapurna ngaju-nyangu jaaji ngantirni, kapurna-jana yapa panu kanjarla jintangka wungu-warnurla turnu-mani. Kajili yapa ngaju-nyangurlangu yawu-pardimi, kapulu tarnnga-juku warrarda

nyinami wungu-warnurla ngaju-nyangurla. Kulalu yani nguru manparra-kurlangu-kurra, lawa.

¹⁹ Jalangurlu karnangku yinyi nyuntuku kiyi wupurnu-maninjaku tuwaku Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyiyarlangu maju-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warlapajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warlapajirni nguru nyanungu-nyangurla-yijala. Nyiyarlanguku ngur-rjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami rarralya, Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralya-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami!”

²⁰ Ngula-jangka, Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarririninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 8.31-9.1, Luke 9.22-27

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajirilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, wangkaja-jana, “Ngajukuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumuru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu kapujulu juwa-kijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangkarla pina-yijala wankaru-jarri.”

²² Ngula-jangka, Piitarlu Jijaji kanja-yanu panu-kari-kijaku kurdungurlu-patu-kujaku, manurla kulu wangkaja, “Warlalja-Wiri, kula wangkaya kuja! Kaaturlu kapungku muurl-mardarni pinjakujaku!”

²³ Jijajijirli jungarni-purdanji-jarrija Piitakuju wangkanjakungarnti, “Nyuntunpa Juju Ngawu, purdangirli yukaya ngajulurla! Nyuntu kanpaju putaputa warlapajirni warrki ngaju-nyangu-kujaku! Kaatuju kulangu wangkaja kujakuju wangkanjakuju, lawa. Nyuntulurlunpa kujaju manngu-nyangu jaruju yapa panu-kari-piyarlu.”

²⁴ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngana-puka kajilpaju ngampurra nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntiriljilpa-nyanu wajawaja-mantarla, manulpaju ngajumipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnngakurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalunya nyarra nyurrurlaju pinyi tarnngakurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari.

²⁵ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju.

²⁶ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrra manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu nyina, ngulanguku ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina. Kajilpa yangka yapa paliyarla, kulalparla niyia kulpari yungkarla Kaatukuju pina-wankaru-maninjakuju, lawa.

27 Ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngakarna nyampu-kurra pina-yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirnganja yanirni pina marramarra-patuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Ngula-jangkaju, kapurna-jana miimii-nyanjarla pinyi yapa yangka kujalpalu maju-juku nyinaja nyampurla walyangka. Panu-kariji kapurna-jana miimii-nyanjarla kanyi yungulurla Kaatukulku jirnganja nyina tarnnga-juku, yangka kujalpalu ngurrju-juku nyinaja nyampurlaju.

28 Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapujulu nyanyi ngaju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju. Kapujulu milya-pinyi kajirna-jana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinjau-wangu-juku." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapaku panuku.

17

Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni

Mark 9.2-13, Luke 9.28-36

1 Ngaka-karilki, jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirnganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrapaku kurdungurlu-patuku Pitaku manu Jamajiki manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanuku. Ngulangkajulpalu yangarlu-patu nyinaja.

2 Ngula-puruju, nyanungu-nyangu yinngirrijilpa mirilmiril-karrija-nyayirni wanta-piya. Manu journarra kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju journarpajulparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku.

3 Ngula-puru-juku, Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajiki.

4 Ngula-jangkaju, Piitarla wangkaja Jijajiki, "Warlalja-Wiri, ngurrju-nyayirni nyampuju ngurra. Nyarra-manirnangkulu nyuntukuju? Nganimpa-paturlu yungurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurra: Jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku."

5 Ngula-puru-juku, mangkurdu kardirri-nyayirnilki-jana wapirrija kurdungurlu-patukuju. Linpalu purda-nyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka mangkurdu-ngurlu, kuja-jana wangkaja, "Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu. Nyanungurlu kaju miyaluju raapinyi. Ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!"*

6 Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu wangkanja-kurra, lanijarrijalu, manulu yinngirri-purdanji wantija walya-kurra.

7 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yanurralku nyanungu-patukuju, manu marnpurnu-jana. Nyanunguju-jana wangkaja, "Karrinja-pardiyalu, kulalu lanijarriya!"

8 Kujalu kurdungurlu-paturlu kankarlarra-kari nyangu, ngulangkuju nyangu Jijaji karrinja-kurra, jintalpa yangarlu karrija.

9 Ngula-jangkaju, pinalkulu jitinja-yanu pirli-ngirliji. Kulkurru wangkaja-jana Jijajiji, "Nyampuju yimi, mardakalu nyurrurla-miparlu yimi-ngarrirninja-wangurlu kujankujulu jalangurlu nyangu

* 17:5 Matthew 3.17, 2 Peter 1.17

ngaju mirilmiril-karrinja-kurra yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardi, ngakalu-jana ngula-jangkarlanya yimi-ngarrika ngaju-kurluju.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajijili payurnu yangka-paturluju marnkur-parlu, “Yangka kuruwarrikingarduyu-patu, yangka kalu-nganpa Layija-kurlu ‘kapu kamparru yanirni nganta yangkakungarnti Miyajakungarnti’. Nyarrpaku-yijala kalu-nganpa kujaju wangka?”

¹¹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Junga kujaju kapu Layija-wiyi pina-yanirni yungurla nyiyarningkijarra jungarni-mani Miyayaku.

¹² Junga karna-nyarra wangka: Layija nyurru-juku pina-yanurnu. Yapa ngalya-karirli nyurrujukulu murrumuru-manu kujalurla jangkardu wangkaja maju-maninjaku. Kulalu milya-pungu nganarpa nyanunguju nyinaja. Kuja-piya-yijala Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu kaji yanirni nyampu-kurra, yangka-paturlu yapangku kapulu murrumuru-manu nyanunguju kuja-yijalalu murrumuru-manu Layijaju.”

¹³ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangurlu kurdungurlurlu milya-pungulu kujalpa nyarrpa Jijaji wangkaja. Kulalpa Layija-kurlu wangkaja. Nyanungujulpa-jana wangkaja Jaanu Papitaji-kirli.

Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu

Mark 9.14-29, Luke 9.37-43a

¹⁴ Yali-jangkaju, Jijaji manu yangka marnkurrra kurdungurlu-patu, jitinja-yanurnulu pirli-ngirli, manu parlu-pungulu-jana yapa turnu-kurra yalirlaju. Wati jinta yaninja-yanu Jijaji-kirra-pinangu, manu parntarrinjunurla kamparru Jijajiki.

¹⁵ Ngula-jangkaju, wangkajalkurla Jijajikiji, “Warlaja-Wiri, mari-jarrinjarla parlpuru-manta ngaju-nyangu ngalapi-nyanu. Nyanunguju murrumuru-nyayirni, manu japaku-patu rdalji-jarrija. Purda-nyanyi kyanu maju-nyayirni. Tarnnga-ka warrarda wantimi warlu-kurraju manu ngapa-kurra, manu murrumuru-manu kyanu.

¹⁶ Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi payurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu parlpuru-mani. Lawa, putalu parlpuru-manu.”

¹⁷ Jijaji wangkaja-jana, “Kari nyurrurlajunkulu kapurunju-panu jurru marntarla! Nyangurla-karrarlu kankujulu yampimi mata-maninja-wangurlu? Kangkarnijili yali kurdu ngajuku.”

¹⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirli kulungku ngarrurnu juju ngawungawu kujalpa kurdungka kaninjarni palkangka nyinaja. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija kurdukuju, manu yali-jangkaju kurduju ngurrju-jarrijalku.

¹⁹ Ngaka-pardu-karilki, kujalpa Jijaji yangarlulku nyinaja, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanurnu, manulu payurnu nyanunguju, “Nyiya-jangkarnalurla puta yilyaja jurnta jujuju nyampukuju kurduku?”

²⁰⁻²¹ Jijajirli-jana jangku-manu, “Nyurrurlarlu kulankulurla jurnta yilyayarla jujuju kurdungurluju. Kulankulurla wala nyinaja Kaatukuju. Ngaju karna-nyarra junga wangka: Nyiyaku-puka kajilpankulurla wala nyinakarla Kaatuku kapuru-wangu, ngulaju kajika-nyarra purda-nyanyi nyanungurluju, manu kajika-nyarra jangku-mani nyiyaku-puka kajilpankuluru payikarla. Kajilpankulurla wala

nyinakarla Kaatuku ngari wita, ngulaju kajikankulu pirli wararrakuju wangkami 'Yanta kirri-kari-kirra!' Ngula pirlingki kapu-nyarra purda-nyanyi kajinkilirla nyurrurla wala nyina Kaatukuju. Yartarnarri-kirli kulalpa-nyarra nyiyarlulku warla-pajikarla nyurrurlaju."

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Mark 9.30-32, Luke 9.43b-45

²² Ngaka-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu turnu-jarrijalu wungu ngurungkaju Kaliliyirla. Wangkajalku-jana nyanungu-patukuju, "Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu. Ngakaju, watingki jintangku kapu-jana yimi kanyi ngajulu, kapuju ngaju yapa-kari-kirra yinyi.

²³ Ngula-jangkaju, kapujulu pinyi ngajuju tarnnga-kurra. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurnarla marlaja wankaru-jarri pina." Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra, nyanungurrajulurla mari-jarrinjarla wajampa-jarrija-nyayirni.

Jijajirli-jana yungu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yanulu kirri-kirra Kapurniya-kurra. Ngulangaju, ngalyakari watilirla yanurnu Piitaku. Nyanungurlu wati-paturlu kalalu warru manu tala yungulu wurdujarra-mani Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi. Payurnulu Piitaju, "Nyuntu-nyangurlu pinangkalparlu, yinyi mayi kajana tala wurdujarra-maninjaku Juwu-kurlangu Yuwarli Maralypi?"

²⁵ Piitarlu-jana jangku-manu, "Yuwayi, Jijajirli kajana warrarda yinyi talaju yulyurru-pu-kari yurlyurru-pu-karirla yapakuju kuja kalu wurdujarra-mani Yuwarli Maralypiji." Yali-jangkaju, Piitaju yanu yuwarli-kirra kujalpa yalirla Jijaji ngunaja jurrkungka. Piitarlu yungu nganta payikarla nyanunguju talaku yungu ngantarla wangkayarla.

Jijajirli kamparnirli payurnu nyanunguju, "Wati kuja-ka kingi nyina kankarlu-nyayirni yapa panukuju, kula kajana ngurrara-jinta nyanungu-nyangu jinyijinyi-mani yungu ngantalurla tala yinyi, lawa. Nyanungurlu kajana yapa-kari-mipa ngurra-kari-wardingki jinyijinyi-mani yungulurla nyanungukuju tala yinyi. Kujaju junga mayi, Jimani?"

²⁶ Piitarluju jangku-manu, "Yapa-kari-miparlu ngurra-kari-wardingki-miparlu kalurla talaju yinyi yalikiji kingikiji kuja kajana jinyijinyi-mani yapaju."

Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja Piitakuju, "Ngulaju junga, ngurrara-jintarlu kingi-kirlangurlu, kula kalurla nyanungukuju yinyi talaju.

²⁷ Yuwayi, ngulaju marda junga, kala ngajulurlu kajilparna-jana tala yinja-wangurlu jurnta mardakarla nyampurraku watiki, ngulaju kajikajulu kulu-jarrimilki ngajukuju. Kuja-kujakuju, yanta mangkuru-kurra yawuku maninjaku. Kajinpa rdarri-mardarni kamparruwarnu yawu, lakarn-pungkarla nyanungu-nyangu lirraju. Kaninjarni nyanungu-nyangurla lirrangkaju kapinpa nyuntulurluju pirli tala

pardany-parami. Kangka ngulaju pirli, manu yungka-jana wati yali-patuku. Ngula-jangkaju, kulalu-ngalpa payirnliki talakuju nyampu-warnurla yurlyurrparlaju.”

18

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Mark 9.33-37, Luke 9.46-48

¹ Kurdungurlulurla yanurnu Jijajiki, manulu payurnu “Yangka kuja kangalpa Kaatuju Warlalja-Wiri nyinami ngalipakuju, ngana-ka Kaaturluju wiri-nyayirni-pajirni panu-kari-piya-wangu?”

² Jijajirla purlaja kurdu witaku yungu yaninjarla karrimi kamparru nyanungu-paturla.

³ Ngula-jana nyanungu wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Jungarnirlili manngu-nyangka yungul-pankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala kuja-piya-wanguju, ngulaju kulalpankulurla nyinayarla Warlalja-Wiriki.

⁴ Nyurrurlarlunkujulu payurnu ngana-ka Kaaturlu wiri-pajirni panu-kari-piya-wangu. Ngana-puka kuja-ka kurdu wita nyampu-piya-jarrimi, ngulanya-ka wiri-pajirni Kaaturluju turnu-warnurla nyanungu-nyangurla.

⁵ Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Nganangku-puka yapangku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piyaju, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni.”

Yungulparlipa jungarni nyinakarla, kajikarlipa-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari Kaatu-kujaku

Mark 9.42-48, Luke 17.1-2

⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Nyampurralujana kurdukurdu witawita nyangka ngula kajulu wala nyina ngajuku. Kala nganangku-puka kajilpa kurdu ngari jinta karlirr-kangkarla jarrwaralku ngaju-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanjakujakujulpalurla yapa ngalya-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarnamaninjarla kanjarla julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi, kajika yapa jinta-kari karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.

⁷ Yapa panu-nyayirni kalu majumaju nyinami walya nyampurula, manu warrarda kalu-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu nyanungurrarlangu karlirr-yani ngajukuju. Junga kujaju! Kala nganangku-puka kaji-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari yungujulu wala-wangu ngajuku jurnta nyinami, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu maju-mani Kaaturluju.

⁸⁻⁹ “Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda kulu-kurra wapami wirliya-jarra. Kuja-kujakuju-nyanu wirliya-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku kijirni wirliya-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu maju nyanyi

milpa-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-manta jurnta, kajikangku kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangku Kaaturlu kijikarla nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju. Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-kurra rdaka-wangu manu marda wirliya-wangu manu marda milpa-wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra wati-kirli kuja wajawaja-manu jiyipi

Luke 15.3-7

¹⁰ Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Muurlpa-jarriyalu! Kulalu-jana murrumurru-manta kurdukurdu witawita ngularra kuja kalu nyampurla nyina. Ngularrarlu kalu-jana jarnkujarnku mardarni maramarra ngula kalu nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra manu ngula kalu warrarda nyinami yinyarla ngajuku Jaji-nyanu-kurlu. Kajilpankulu-jana kurdukurduju murrumurru-mantarla, ngulaju kajikalunya-nyarra maramarrarluju nyanyi.

¹¹ [Ngaju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, yanurnurna yungurna-jana yapa muurl-mardarni ngula kalu ngurra nyina Kaatukuju.]

¹² “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu wati-kirli ngulalpa-jana jiyipi 100-pala mardarnu. Ngakalku, jiyipi jinta-jana jurnta yanu manu wajawaja-jarrijalku. Kajilpanpa yapa jintangu wajawaja-mantarla kuja-piyarlu, nyarra-jarri kajikanpa? Kajikanpa-jana nyuntulurlu yirrarnirra ngularra jiyipi-patu-kari 99-pala ngula pirlangka-juku, manu kajikanparla yaninjarla warru nyanyi yangkaku jintaku jiyipiki.

¹³ Kajinpa rdipinjarla mani yangka jiyipi wajawaja-maninja-warnu, ngulaju kapunparla wardinyi-jarrimi karrikarri-wangu yalumpuku jintaku panu-kari-piya-wanguku ngulalpalu nyinaja yantarli. Junga nyampuju!

¹⁴ Nyampurra kurdukurdu ngulaju jiyipi ngularra-piya-juku. Nyur-rurlakupalangu Jaji-puraji, nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra ka-jana yulkami kurdukurdu ngularraku. Nyanungurlu nganta yungu-jana muurl-mardarni wajawaja-jarrija-kujaku.”

Nyarra-jarriyarlalparliparla yapa-kariki kajilpa majungka-jarriyarla

Luke 17.3

¹⁵ Jijaji wangkaja-jana yapa-patuku, “Nyurrurla yapa, kuja kankujulu ngaju pura, kajilpangku puranjakungarduyu-kariyi-nyanu majungka-jarriyarla jurnta, yaninjarla wangkayarla nyanunguku kaji nyina jinta nyanungu-mipa. Kajilpangku purda-nyangkarla nyuntulu, ngulaju kapungku nyina nyuntu-nyangu yipilji-jiki.

¹⁶ Kala kajilpangku purda-nyanja-wangu jurnta nyinakarla, ngulaju yanta manu jinta manta marda yapa-jarra-karilki, kulpari kangkarni-jana nyuntulurlu yungungkulu ngula nyanungu-paturlu purda-nyanyi kajinparla wangkami yipilji-nyuntu-nyanguku. Nyampunya-ka Payipuluju wangkami yapangku ngula-ka yapa-kari-nyanurlu milpa

jiily-ngarrirni, 'Kajinpa yapa jinta-kari jiily-ngarrirni milparniwar-rarla, kula nyuntu-miparlu nyanungu milpa jiily-ngarrika. Kamparru milpa jiily-ngarrirninjakungarntirli, yaninjarla yapa jinta-kari maninjinta, manu yapa jirramarlangu. Ngula-jangka, panungku nyurrurlarlu yungunkulu ngula yapa milpa jiily-ngarrirni.'*

¹⁷ Ngulaju ngula-juku. Kaji-nyarra yipilji purda-nyanja-wangu jurnta nyinami yangka kajinkilirla wangkami, ngulajulu yanta, manulu-jana yapa panuku yimi-ngarrika kajili jinta-jarrimi jaajirla. Kaji-nyarra panukulku ngula yapa purda-nyanja-wangu-juku jurnta nyinami, ngulajulu punku-pajika. Nyanunguju yapa-kari-piya ngula kalurla ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina Kaatukuju, manu yangka kapumanu-patu-piya kuja kalu-jana tala puntarni yapakuju."

Jijajirli pinarri-manu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungurla Kaatuku wangkami nyiyarningkijarraku

¹⁸ Jijaji wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, "Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyiyarlangu-kujaku kuja kanpa-jana yapa ngaju-nyangu warla-pajirni walyangka nyampurla, ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni nguru-nyayirni-wangurlaju. Nyiyarlanguku ngurrjuku nyuntulu ngula kanpa-jana yapa ngaju-nyanguku nyampurlaku walyangkaku nyinami rarralya, ngula-piya-yijala Kaatu kapu-jana nyanungu-patukuju rarralya-yijala nguru nyanungu-nyangurlaju nyinami.

¹⁹ "Ngaju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyampurlangu: Nyampurla ngurungka, kajilpanpala-nyanurla ngungkurr-nyinayarla nyiyarlangu-lajinta, manu kajilpanpala ngulaku Kaatu payikarla, ngajukupalangu ngula-ka nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyinami, ngulaju kapungku rarralya nyina.

²⁰ Nyangurla-puka kajili yapa ngaju-nyangu marnkurrrpa yaninjarla jinta-jarrimi ngajuku wangkanjaku, manu marda yapa jirrama-puka, ngulaju kapurna-jana jirnganja nyina pirlirrpaju."

Yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati punku-kurlu yangka kujarla kulu-juku jurnta nyinaja warrkini nyanungu-nyanguku yawuru-jarrinja-wangu-juku

²¹ Ngula-jangka, Piita yanurnu, manu Jijajiji payurnu, "Warlalja-Wiri, kajilpaju ngajukupurdangka majungka-jarrimi jurnta, nyajanguku kajikarna yawuru-jarrinjarla yampimi kunka-maninja-wangurlu? Wirli-palaku mayi?"

²² Jijajirli nyanungu yalu-manu, "Lawa! Yawuru-jarrinjarla yampiya kutu kula wirli-pala-mipaku. Ngari tarnganguku-juku yawuru-jarrinjarla yampiya kunka-maninja-wangurlu!

²³ Yimi wita yungurnangu yirri-purami Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Nyurru-wiyi yinyarla kala wati wiri kingi nyinaja wati panu-jarlu-kurlu ngulalpalurla warrki-jarrija nyanunguku. Parrangka jintangka, purlaja-jana nyanungu-patuku yungulurla yanirni nyanunguku ngula yungulurla kulpari yinyi tala nyanungukulku yangka kuja-jana kamparrurlu-wiyi yungu talaju. Junga-juku, jinta-kari jinta-karilirla yanurnu, manulurla yimi-ngarrurnu nyajangu talaju ngula-jana yungu kamparrurlu-wiyi nyanungurraku.

* 18:16 Nyangka Deuteronomy 19:15

24 Warrkini kamparru-warnurla wangkaja, 'Nyuntulurlunpaju yungu \$1,000,000-pala ngajukuju. Ngakarnangku kulpari yinyi.'

25 Kala lawa! Tala-wangu-jukulpa nyinaja. Kula nyarrpara-kurlurlu tala wiri-kirlirliji kulpari payi-mani wiriji. Junga-juku, kingi-jana wangkaja nyanungu-nyanguku warrkini-patu-kariki yungulu-jana kanyi ngula wati, nyanungu-parnta manu kurdukurdu nyanungu-jarra-nyangu manu panu-kari nyiyarningkijarra nyanungu-jarra-nyangurlangu, manu yungulu-jana panu-juku yinyi yapa-patu-kariki talakupurdarlu. Ngula-jangka yungulu talangku kingi kulpari payi-mani.

26 Junga-juku, warrkinirla parntarrinjunu ngayirni wiriki, manulpa warlkurnu, 'Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari payi-mani nyiyarningkijarrarluru kujanpaju yungu kamparrurlu-wiyi!'

27 Junga-juku, ngula kingi mari-jarrijarla warrkini ngulaku, manurla wangkaja yungu tala-wangu kulpari payi-maninja-wangu nyinami. Manu nyanungurlu kutu yilyaja ngula warrkini walyparrarlulku.

28 "Ngula-jangka, ngula warrkini kuja yanu yarlu-kurra, ngula-jurla rdipija warrkini-kariki wiri-kirlanguku kujarla kamparrurlu-wiyi yungu tala ngari wita. Nyanungujurla jurr-yarnkaja, manurla rdirri-yungu rduly-pajirninjaku waninjaku, 'Yaruju! Payi-mantaju yangkarra tala wita kujarnangku yungu!'

29 "Ngula warrkini-kari, ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manulpa warlkurnu warrkini kamparru-warnu, 'Wurraju pardaka! Kapurnangku kulpari yinyi talaju kujanpaju yungu!'

30 Kala kula warrkinirlu kamparru-warnurlu purda-nyangu nyanunguju, manu kularla mari-jarrija. Lawa, ngari nyanungurluju kutu yirrpurnu rdaku-kurra, manurla wangkaja nyanunguku, 'Kapurnangku wilypi-mani rdaku-jangkaju ngaka kajinpaju talangku witangku kulpari payi-mani!'

31 "Kujalu warrkini-patu-karirlilki kuja-kurra nyangu, ngulajulu mialuju maju-jarrija, manulurla yaninjarla yimi-ngarrurnu wiriki kingiki nyanungurra-nyanguku.

32 Junga-juku, kingijirla purlaja ngulaku warrkini kamparru-warnuku yungurla yanirni, manurla wangkaja, 'Nyuntunpaju payurnu yungurnangku wurra-juku nganta nyinami, manurnangku wangkaja yungunpaju kulpari payi-maninja-wangu talaku nyina kujarnangku yangka yungu.

33 Kuja-piyanyanparla wurra mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngulaku warrkini-kariki ngulanparla tala wita-mipa yungu. Kala lawa, kujurnunpa rdaku-kurra!'

34 Ngularla ngula-jangkaju kingiji kulu-jarrija-nyayirni warrkini ngulakuju. Nyanunguju yilyaja rdaku-kurra yungulu yurrkunyu-paturlu pinyi karrrikari-wangurlu. Ngula-jangkaju, kaji kingi payi-mantarla pina tala-kurlurlu, kapu-jana wangkayarla yurrkunyu rdaku-ngurlu wilypi-maninjaku."

35 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, "Kaatuju yinya-piya wiri kingi-piya. Kajinkili-jana yapa ngalya-kariki yawuru-jarrimi kunkamaninja-wangu, nguru-nyayirni-wangurlu kapu-nyarra yawuru-jarriyijala nyurrurlaku. Kajinkili-jana yawuru-jarrinja-wangu jurnta ny-

inami yapa ngalya-kariki, kujarlaju Kaatuju kula-nyarra yawuru-jarrimi nyurrurlakuju.”

19

Jijajirli-jana pinarri-manu kuruwarri yupukarra-kurlu manu karlirr-mardarninja-kurlu

Mark 10.1-12

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku nyiyarningkijarraku nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-jangkaju, Jijaji-jana jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku nguru-jangka yirdi-jangkaju Kaliliyi-jangka. Yaninja-yanulu kurlirra nguru-kari-kirra yirdi-kirraju Jurdiya-kurra. Karrungkajulu ngapangka jingijingi yanurra pirntinyarra-kari-kirra kakarrara-purda Jurdunurlaju.

² Yapajulurla panu-juku yanurnu nyanungukuju ngula-kurraju, manu ngalya-karijili-jana murrumuru nyurnu kangurnu. Nyampurra yapa murrumuru, ngulaju-jana parlpuru-manu nyanungurluju.

³ Ngula-kurrajulurla Paraji-patulku yanurnu yungulu nganta Jijaji yimirr-yungkarla jarungku yungu nganta-jana milki-wangkayarla jaru warntarla. Payurnulu Jijaji, “Nyarrpa-ka wangka Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Jungarni mayi kajilpa watingki yampiyarla nyanungu-parnta karntaju nyiyarlangu-ngurlu?”

⁴ Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, “Nyurrurlu kankulu milya-pinyi yangkaju kuja-ngalpa Mujujurlu yirrarnu ngalipaku Payip-ulurla. Nyampurnawu-ka wangka: ‘Nyurru-wiyi, kuja Kaaturlu ngurrju-maninjarla yirrarnu nyiyarningkijarra, ngulaju-palangu yirrarnu wati manu karnta.*

⁵ Watingki yungulpa-palangu yampiyarla nyanungukupalangu-jarra kirda-nyanu manu ngati-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntiriliki. Kuja-ka karntalku mani, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina jawirdikilki.’* ”

⁶ Ngula-jangkaju, kula kapala-nyanu jarnku jurnta nyina yitingkajarra, ngulaju jungu kapala jintangkalku nyina wungu-juku.* Jungajuku, jalangu-jarraju wati manu karnta kuja kapalangu Kaaturlu jintamani, ngulajulpalu-palangu yapa-patu-karirliji karlirr-mardarninjawangurlu yampiyarla.”

⁷ Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulu payurnu Jijaji, “Kujaju marda junga. Nyiya-jangka-ngalpa Mujujurluju yungu ngalipakuju nyampuju kuruwarri karnta-kurlu karlirr-mardarninja-kurlu? Nyanungurluju-ngalpa yirrarnu ngalipakuju kuruwarri nyampu: ‘Kajilpa wati ngampurra nyinakarla kali-nyanuku yampinjaku, ngulakungarntiji yungulparla pipa-wiyi yungkarla kuwurtu-jangkarlu.’ Nyiya-jangka Mujujurluju yirrarnu kujaju kuruwarriji?”

⁸ Jijajirli-jana jangku-manu nyanunguju, “Kuja Kaaturlu ngurrju-manu kamparru-warnu wati manu karnta, nyanungurlu-palangu jintamanu yungu-pala wungu-jarralku nyina tarnnga-juku. Kala nyurrurla yapa kankulu jurru wilji-juku nyina. Kujarlanya-nyarra Mujujurlu yungu yali kuruwarri karlirr-mardarninja-kurlu nyurrurlaku yapa-patuku.

* 19:4 Nyangka Genesis 1.27

* 19:5 Nyangka Genesis 2.24

* 19:6 Nyangka Genesis 2.24

⁹ Purda-nyangkajulu ngaju! Kajilpa wati-kirlangu karntaju warru kalykuru-jarriyarla wati-kari-kirli, ngula-jangka kajilpa kali-nyanurlu karlirr-mardakarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa karntaju kalykuru-wangu nyinayarla, kajilpa nyanungu-nyangurlu kali-nyanurlu karlirr-mardakarla karnta-kari-kirli yupukarra-jarrinjakungarnti, ngulaju jarrwara.”

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patulurla wangkaja nyanungukuju, “Nyuntu-nyangu jaru yupukarra-kurluju junga. Marda ngurrju-juku nganimpa yungurnalu jangkayirla-juku nyina yupukarra-wangu.”

¹¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungukuju, “Kulalpalu wati-patu jintawarlayi nyinayarla jangkayirla yupukarra-jarrinja-wangu, lawa. Kajilparla Kaatu wangkayarla watiki yungu jangkayirla nyina yupukarra-jarrinja-wangu, ngula-mipaju yungulpa kuja-jarriyarla.

¹² Ngalya-kari watiji kalu jangkayirla nyina tarnnga nyiya-warnu kulalpalu mardakarlarra kurdukurduju, mardalu palka-jarrija kuja-piya-juku. Ngalya-kari kalu jangkayirla nyina tarnnga, nganangu mayi-jana kurlurpa pajurnu puluku-piya. Ngalya-karirli kalu-nyanu jangkayi-kirra yirrarni yungu ngantalurla Kaatuku warrki-jarri, manu yungulu-jana yimi-ngarrirni yapaku Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kajilparla Kaatu wangkayarla kuja watiki nyinanjaku jangkayirlaku, ngulajulpa nyinayarla jangkayirla yupukarrakupurda-jarrinja-wangu. Kala kajilpalu yapa ngampurpa-juku nyinayarla yupukarra-jarrinjaku, ngulaju yungulpalu kuruwarru ngaju-nyangu purayarla.”

*Jijajirlipa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Mark 10.13-16, Luke 18.15-17*

¹³ Ngakalku, kangurnulpalu-jana yapangu ngalya-karirli kurdukurdu Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-mardarninjarla marnpirni, manu yungu-janarla Kaatuku wangka. Ngula-kujakuju, kurdungurlu-paturlulu-jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana kurnta-ngarrurnu.

¹⁴ Kala Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Nganapuka yapa jalangu kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya, ngulaju karla nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Kujakuju, yampiyalu-jana warla-pajirninja-wangurlu! Pangkalajulu yanirni kurdukurduju ngajuku!

¹⁵ Ngula-jangkaju, Jijajirli-nyanu rdaka yirrarnu kurdukurdu-kurlangurla jurrangka Kaatuku yati-wangkanjaku. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla yarnkajarralku.”

*Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
Mark 10.17-31, Luke 18.18-30*

¹⁶ Ngaka-pardu-kari, watingki yaninjarla payurnu Jijaji, “Ti-ija, nyarrpa-jarrimirna yungurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-juku?”

¹⁷ Jijajirli jangu-manu nyanunguju, “Niyiyaku kanpaju payirni yungurnangu wangkami nyiyarlangu ngurrju-kurlu? Kaatu-mipa-ka nyina ngurrjuju. Kajinpa nyuntu Kaatukupurda-jarrimirni yungungku

wankaru-juku mardarni tarnnga, ngulakungarntirliji Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-yanta tarnngangku-juku.”

¹⁸ Ngula-jangkarluju, watingkilki payurnu Jijaji, “Nyarrpa kuruwarriji Mujuju-kurlangurna purami?”

Jijajirli jangu-manu nyanunguju, “Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu! Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli! Kularla purungku jurnta manta nyiyarlangu yapa jinta-kariki! Kula warlka wangkaya yapa-kari-kirli kuwurturla!”*

¹⁹ Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngatinyanu wilji-wangurlu! Yulkaya-jana nyuntu-nyangu yapaju warlalaja ngurukungarduyuju kuja kanpa-nyanu nyuntulu yulka!”*

²⁰ Watingkilki jangu-manu Jijaji, “Wita-ngurlupakarrarluparna puraja jungarnirli nyampurraju kuruwarri, kularna rdilyki-pungu jintarlangu, lawa. Palka mayi kuruwarri-kariji yungulparna purayarla?”

²¹ Jijajirli wangkaja nyanungukuju, “Kajinpa nyuntulu ngur-rjuku nyinanjakupurda-jarrimi ngajulu-piya, kujakungarntiji yanta, jurnarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji, manu ngula-jangkaju, talaju-jana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa ngalya-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirnganja nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra jalinmaninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!”

²² Kuja yangkangku watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngula-jangkaju purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurnarrpa panu mardarnu, manu yarnkajarralku Jijaji-kijaku.

²³ Jijajirli nyangu wati yaninja-kurra, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlu-patukuju, “Junga karna-nyarra wangka. Yangka kuja kalu jurnarrpa panu mardarni yapangku, ngulaju kapulu marnkurrrpa-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kulalu panu yukami.

²⁴ Junga kujaju! Kulalpa kawartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangku-puka jurnarrpa panu-kurlurluju yapangkuju yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju!”

²⁵ Kujalu puranjakungarduyupaturlu kuja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, payurnulu Jijaji, “Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁶ Jijajilki-jana wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangku yapangku muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni yapaju.”

²⁷ Ngula-jangkaju, Piitarlu payurnu Jijaji, “Yuwayi, nyiyarningkijarrarnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurnangkulu puraja. Nyiyalku-nganpa Kaaturluju yinyi nganimpakuju?”

* **19:18** Nyangka Exodus 20.13-16   * **19:19** Nyangka Exodus 20.12-16, Deuteronomy 5.16-20, Leviticus 19.18

²⁸ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Junga kujaju. Ngaka-pardu-kari, kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu wirilki nyina nyiyarningkijarraku Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla, nyurrurla kurdungurlu-patu, ngulaju kapunkulu wiriwiri-yijala nyina Kaatu-kurlangu yapakuju Yijirali-pinkiki kuja kalu nyina 12-pala warlalja turnu-warnu-paturla, manu kapunkulu-jana miimii-nyanyi ngurrju marda, marda maju.

²⁹ Junga kujaju! Ngajuku puranjakungarntirlinkili yampinja-yanu yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu manu marda nguru nyurrurla-nyangurlangu. Ngula-wanawanaju kajinkili palimi, Kaaturlu kapu-nyarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi. Kapunkulu yukami nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangaku kapunkulurla tarnga-juku jirnganja nyina Kaatukuju wankaru.

³⁰ Jalangu kuja kalu karri kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirlilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirlilki yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri.”

20

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa warrkini-patu-kurlu

¹ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra jaru yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku. Wat-inki kalalpa kaatini mardarnu. Ngulangka kaatinirla, nyanungurlu kalalpa marnikiji-piya mardarnu kaatinirlaju. Mungalyurru-nyayirni nyanunguju yanu kirri-kirra maninjaku ngalya-kari wati yungulurla marnikiji-piya kaji-mani nyanunguku.

² Wangkaja-jana nyanungurrakuju, ‘Kajinkijili marnikiji-piya kaji-pajirni parra wiri, ngulaju kapurna-nyarra pirli yaltirirli* jinta-kari jinta-karirli payi-mani nyurrurlaju.’ Ngurrangka yalirlaju kalalu watiji warrki-jarrija parra wiri jinta-parduku pirli yaltiriki, ngulaju-jana nyanungu-nyangu kurruwarri. Junga-juku, wati yali-patulurla yalya-wangkaja yaliki kaatinikingarduyu wirikiji yungulu nganta warrki-jarri parra wiri jinta pirli yaltiriki. Manu junga-juku, kaatinikingarduyurlu-jana yilyaja nyanungu-nyangu kaatini-kirraju yungulurla mani nyanungukuju.

³ Ngaka-karilki parra jintangka-juku, wanta kankarlarra-puru mungalyurrurla, yali kaatinikingarduyu pina-yanu kirri-kirra, manu parlu-pungu-jana wati-patu kujalpalu warru karrija warrki-wangu-patu.

⁴ Nyanungu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, ‘Nyurrurla wati-patulu yanta, manulu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla. Ngaka-kari jalangurla ngajulurlu kapurna-nyarra payi-mani talangku warrki-warnuju yangka kujarna-nyarra jangku-pungu. Kularna-nyarra yimir-yinyi.’

⁵ Junga-juku, yangka-patu wati-patu yarnkajarralkulu kaatini-kirra, manulu warrki-jarrijalku. Ngakalku, wanta kujalpa kankarlarra nyinaja yama kaninjarra, yangka kaatinikingarduyu yarda yanu kirri-kirra, manu-jana yarda manu wati-patu-kari-yijala yungulurla warrki-jarri nyanunguku. Ngula-jangka kuja wanta yarda

* 20:2 silver coin

parrpada-jarrija wuraji-kirralku, ngulaju-jana manunjunu wati-patu-kari warrki-jarrinjaku.

⁶ Ngakalku, kujalpa wantaju kanunju karlarra nyinaja yukan-jakungarntilki, yangka kaatinikingarduyu yarda yanu kirri-kirra-yijala. Parlu-pungu-jana wati-patu-kari kujalpalu karrija yalumpurlajuku warrki-wangu, manu-jana nyanunguju wangkaja, 'Nyiya-warnu kankulu nyurrurla wati-patu yalumpurlajuku karrimi parra wiri warrki-wangu?'

⁷ Jangku-manulu nyanunguju, 'Kula-nganpa ngana yanurnu nganim-pakuju, manu kula-nganpa nganangku payurnu nganimpaju warrki-jarrinjaku.'

Junga-juku, nyanungulku-jana wangkaja, 'Yuwayi, yantalkulu, manulu warrki-jarrija ngaju-nyangurla kaatinirla.'

⁸ Kujalpa wantaju jitinja-yanu kaninjarra-karilki, yali kaatinikingarduyu wangkajarla nyanungu-nyanguku warrkinikingarduyu wiriki, 'Turnu-manta-jana warrkini-patuju jintangka-juku, manu payi-manta-jana jinta-kari jinta-kariki kujalu warrki-jarrija. Yangka wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla manunjunu wantajiilypa yukanja-puru, payi-manta-jana nyanungu kamparnu-wiyi. Manu yangka wati-patu kujarna-jana ngajulurlu kamparrurlu yangka mungalyurru-nyayirnirli jalangurlu manunjunu, payi-manta-jana purdangirli ngulaju.'

⁹ Junga-juku, yangkanku warrkinikingarduyu wiringki-jana yungu jinta-kari jinta-kari pirli yaltiriji warrkini-patukuju kujalpalu yangka wita-juku warrki-jarrija.

¹⁰ Yangka yali-patu warrkini kujalpalu yangka parra wiri warrki-jarrija, nyanungu-paturlu ngulajulu-nyanu rampal-manngu-nyangu yungu ngantalu mantarlara panu talaju warrki-jarrinja-warnurluju. Kala lawa! Yalirli warrkinikingarduyu wiringki-jana nyanungu-patuku-jana yungu jinta-kari jinta-kari-mipa pirli yaltiriji.

¹¹⁻¹² Yuwayi, yangka-patu warrkini-patu, kujalpalu warrki-jarrija ngutungutu parra wiri, ngulajulpalu nginji-wangkanjaku rdirri-yungu. Wangkajalurla yalikiji kaatinikingarduyuku, 'Niyiyaku nganta jintaju pirli yaltiri? Nyampurra wati-patu kujanpa-jana nyunturlurlu manunjunu wanta yukanja-puru, nyanungurrajulu witakuju warrki-jarrija. Kala nganimpa-patu, ngulajurnalu ngutungutu warrki-jarrija parra wiri wantangkaju. Payi-mani mayi kanpa-jana panu-kariji tala jurrku-juku nganimpa-piya? Lawa kujaju! Nyuntulurlulpanpa-nganpa payi-mantarla nganimpaju talangkuju panungku, yali-patukujulpa-jana yungkarla marnkurra!'

¹³ Yali kaatinikingarduyu-jana wangkaja nyanungu-patukuju, 'Purda-nyangkajulu ngajulu! Ngajulurlu kularna-nyarra nyurrurlaju yapa-patu yimir-yungu. Nyurrurlankulu yuwayi-wangkaja warrki-jarrinjakuju parra wiriki ngajuluku jinta-mipaku pirlikiji.

¹⁴ Kala kangkalu-nyanu talaju, manulu yanta ngurra-kurra! Nyampurra wati-patu kujarna-jana ngajulurlu yarnkanjarla manunjunu wanta yukanja-puru, ngajulurlu yungurna-jana yinyi tala jurrku-juku nyurrurla-piyakuju.

¹⁵ Kapi maju kujaju mayi kajilparna-jana yungkarla tala jurrku-juku kujarna-nyarra nyurrurlaku yungu? Ngaju-nyangu warlalja talaju!

Ngajulurlu kajikarna-jana yinyi nganaku-puka yapakuju kajirna ngaju yinjakupurda-jarri! Mardankulu-jana nyurrurlaju miyalu maju-jarrija nyampu-patukuju ngularna-jana wardinyirli yungu talaju nyurrurla-piyaku?"

¹⁶ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana Jijajiji, "Ngajulurna-nyarra ngula-juku yimi-ngarrurnu yaliji jaru. Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirliki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala karri."

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Mark 10.32-34, Luke 18.31-34

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajiji jirranganja-jana yaninja-yanu yapa panuku Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yurrujurlaju kuja jaruju kurdungurlu-patu-mipaku,

¹⁸⁻¹⁹ "Purda-nyangkajulu! Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yinyi wiriwiri maralyipikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyuku. Nyampu-paturluju kapujulu maju-pajirni kuwurturlarlu, manu kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku yungujulu pinyilki tarnnga-kurra. Pinjakungarntirli kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykarrapakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi watiya warntawarntarla. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurnarla Kaatuku marlaja pina-wankaru-jarrimi."

Ngati-nyanurlu Jamaji manu Jaanukupalangurlu payurnu Jijaji yungu-palangu wiri yirrakarla kamparrurla nyanungu-jarra

Mark 10.35-45

²⁰ Yali-jangkaju, ngati-nyanu kurdungurlu-jarrakupalangu Jamaji manu Jaanukupalangu, yaninjarla parntarrinjunurla kamparru-juku Jijajikiji. Nyanungujulpa nyinaja Jipiti-kirlangu ngumparna-nyanu. Ngula yaninjarla warlkurnu.

²¹ Jijajirli yalu-manu nyanunguju, "Nyarrpa-manirngaku?"

Karntajurla wangkaja nyanungukuju, "Kajinpa nyuntu wiri nyinami yangkangka nguru-nyayirni-wangurla nyuntu-nyangurla, wiri yirrakapalangu ngaju-nyangu-jarra ngalipa-nyanu-jarra yungu-pala nyina watinyarra nyuntu-nyangurla yitipi-jarra, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji."

²² Jijaji-palangu wangkaja karnta-kurlanguku ngalapi-nyanu-jarraku, "Ngurrapangu kanpajupala payirni. Lani-wangunya kanpala nyina ngajukuju waalparririnjakuju kujakuju kajijili nyarrpamani ngaju Jurujulumurla? Yalirla kapujulu ngajuju murrumurrumani-nyayirni. Kujakuju kanpala lani-wangu mayi nyina marriwa yungunpajupala waalparrirni ngaju kajijili nyarrpamani?"

Junga-juku, Jamajirli manu Jaanurlulku-pala janku-manu, "Yuwayi, lani-wangu karlijarra nyina nyuntukuju waalparririnjakuju!"

²³ Jijaji wangkaja-palangu, "Junga, kari-nganta kapunpajupala waalparrirni ngaju, manu kapulu-nyarra murrumurrumani-yijala

nyumpalaju ngaju-piyaju. Kala nguru-nyayirni-wangurla ngaju-nyangurlaju kularna-jana ngajulurlu milarninjarla yirrarni yapaju nyinanjakaju jampu-purdanjiki manu jungarni-purdanjiki, lawa! Wapirra Kaaturlu-jana milarnu yapa nyurru-juku nyinanjakaju ngaju-wanakuju.”

²⁴ Kujalu-jana kurdungurlu-patu-kariyi-nyanurlu purda-nyangu yimi ngati-nyanukupalangu-kurlangu Jamaji manu Jaanukupalangu-kurlangu, ngula-jarrakujulu-jana kulu-jarrija-nyayirni purda-nyanjarla.

²⁵ Kujarlaju, Jijajirli-jana turnu-manu jintawarlayilki-jiki kurdungurlu-patuju, ngula-jana kuja wangkaja, “Milya-pinyi kankulu-jana nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nyina yapaku. Nyampurrarlu wiriwirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurra-jarri.

²⁶⁻²⁷ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa ngalya-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina.

²⁸ Ngajurlangu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kujarna yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, kularna yanurnu jinyijinyi-maninjaku panuku yapaku, lawa. Ngajurna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana yapaku warrki-jarri yirnkilypa-wangu. Manu kajirna-jana pali ngungarra, ngulaju yungurna-jana muurl-mardarni panu-jarlu palinja-kujaku.”

Jijajirli-palangu parlpuru-manu wati-jarra milpakupurda pampa nyanjakulku

Mark 10.46-52, Luke 18.35-43

²⁹ Ngaka-pardu-karilki, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, yarnkajarralu Jiriku-ngurlu, manu yapangku panungkulpalu-jana puranja-yanu.

³⁰ Yalirlalpa-pala nyinaja wati-jarra milpakupurda-jarra yirdiyi-wana. Yapangku nganangku-japa-palangu yimi-ngarrurnu Jijaji kujalpa wapanja-yanu yali-wana-yijala. Junga-juku-palarla wapal-purlaja, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kingi Tapiti-kirlangu! Mari-jarrinjarla-jarrangku ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

³¹ Yangka yapa-paturlu, kujalpalu puranja-yanu Jijaji-wanarlu, ngulangkujulu-jana kurnta-ngarrurnu, manulu-jana puta wurdungu-manu. Nyanungu-jarrajulpa-pala ngari yardayarda purlaja kiljinyayirni, “Warlalja-Wiri, Kingi Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, mari-jarriya-jarrangku!”

³² Junga-juku, Jijaji july-karrija purda-nyanjarla, manu-palangu purlajarra wati-jarrakuju, “Niyiakulpanpajupala purlaja?”

³³ Yangka-jarraju-palarla milpa-parnta-jarra pampa-jarra wangkaja, “Warlalja-Wiri, yanurnurlijarrangku milpa-parnta yungurlijarrangku marlaja nyanyilki.”

³⁴ Jijaji-palangu mari-jarrija yangka-jarrakuju milpa-parnta-jarrakuju, manu-palangu marnpurnu milpa-jarraju. Junga-juku, milpangkuju-pala nyangulku, manu-pala purdangirli-wanarlu puranja-yanu nyanunguju.

21

*Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra
Mark 11.1-11, Luke 19.28-38, John 12.12-19*

¹ Jijajilpa-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukuju jirrn-ganja kutu-jarrinja-yanu Jurujulumu-kurra-pinanguju. Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Yalirla pirlingka kirri jintalpa karrija yirdiji Pijipaki.

² Ngulangalku-palangu wangkaja jirrama-kariki kurdungurlu-jarraku kuja, "Yanta-pala kamparru kirri-kirra yinya kutu. Ngulakurra kajinpala yukamirra, kapunkulu-jana parlu-pinyi tangkiyi manu kurdu nyanungu-nyangu kaji-pala karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Rurruny-pinjarla pinalu-palangu wilil-kangkarni nyampu-kurra.

³ Kajilpangkupala nganangku payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, "Nyampu-jarrakuju tangkiyi-jarraku-nyanurla warlalajaju wangkajarni. Kajinpalarla wangkami warlalajaku kuja kapalangu mardarni, kapu-palangu kapanku yilyamirni nyuntu-jarra-wana."

⁴ Nyampuju yimi tangkiyi-kirli yangka jurrku-juku kuja jarukungarduyurlu Jikarayarlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla:

⁵ "Yimi-ngarikalu-jana nyampu jaru yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, 'Nyangkalu! Nyurrurla-nyangu kingiji-ka yanirni nyampu-kurra nyurrurlaku. Nyanunguju ngurrju-nyayirni, jinyijinyi-maninja-wangu. Nyanunguju-ka witangka tangkiyirla yanirni, witangka ngati-nyanu tangkiyi-kirlangurla.' "**

Yuwayi, nyampu jukurra junga-nyayirni.

⁶ Junga-juku, yarkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulajulu-jana parlu-pungu tangkiyi-jarraju kujalpa-pala karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu.

⁷ Maninjarla kangulkulu-jana pina Jijajiki kuja-palangu nyanunguju wangkaja kamparru-wiyi. Ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyi-jarrarla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, Jijaji warrkarnulku tangkiyirlaju, manu yarkajarralku yirdiyi-wanalku.

⁸ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulka-pinyi. Manulpalu ngalya-karirli yapangkuju watiya parla-kurlu pajirninja-parnkaja. Pajirninjarlalpalurla yirrarninja-yanu yirdiyirla walyangka Jijajiki yungulurla kujarluju pulka-pinyi-yijala.

⁹ Ngulajulpalurla yapaju ngalya-kariri kamparrurla yaninja-yanu, manulpalu ngalya-kariri purdangirli yaninja-yanu. Yapaju jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja, "Pulka-pinyirliiparla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku! Kaatuku karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni yangka kuja milarninjarla

* 21:1 Mount of Olives * 21:5 Nyangka Zechariah 9.9

yilyajarni!* Pulka-pinyirliparla Kaatuku ngurungka nyanungu-nyangurla!"

¹⁰ Kuja Jijaji yukajarra Jurujulumu-kurra, yapajulurla wardinyi-jarrija, manupalu-nyanu jarnkujarnkurlu payurnu, "Ngana nyampuju wati?"

¹¹ Yapa kujalu yanurnu Jijaji-kirli Jurujulumu-kurra, ngulangkulujana jangku-manu, "Nyampu watiji jarukungarduyu Jijaji Najariti-wardingki nguru Kaliliyi-ngirli."

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Mark 11.15-19, Luke 19.45-48, John 2.13-22

¹² Kuja Jijaji yukajarra Yuwarli Maralypi-kirra, yalirla ngulajulpalu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Panu-kari kujalpalu nyinaja nyinanja-kurlangu witangka, ngulangkululpalu-jana jali-manu jurlpu wita kurlukuku-piya yapa ngalya-kariki yungulurla kuyu warntarri purranjarla yinyi jurlpuju Kaatuku. Panu-kari nyinajalpalu nyinanja-kurlangurla-yijala tayipulu-patu-wana ngulaju talakungarduyu-patu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra yapa panu warrki-jarrija-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu, manu-jana ngayi pirri-kujurnu tayipulu tala-kurlu manu nyinanja-kurlangu-kangkangu.

¹³ Manu-jana wangkaja kuja, "Payipulurla-ka wangka Kaatuju: 'Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.*"

Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampururla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarluju kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkuju kuja kalu nyina wiji-palka-patu."

¹⁴ Ngula-jangkaju, pampa-patu manu tarlu-patu yapa yanurnulurla nyanungukuju yalumpu-kurra-juku Yuwarli Maralypi-kirra, manu nyanungurlu-jana parlpuru-manu.

¹⁵ Manu kurdukurdu witawitarlupalurla pulka-pungu Yuwarli Maralypirla nyanungukuju kujarlunya, "Pulka-pinyirliparla nyampuku watiki Kingi Tapiti-kirlanguku Ngalapi-nyanuku!"

Kujalu-jana maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu purda-nyangu kurdukurdu pulka-pinjakurra, manu yangka kujalu nyangu Jijaji parlpuru-maninja-kurra, ngulakujulurla kulu-jarrija.

¹⁶ Nyanungu-patujulurla wangkaja nyanungukuju, "Nyuntulurlunpa-jana warla-pajikarla nyampurra kurdukurduju! Kula marda kanpa-jana purda-nyanyi pulka-pinjakurra?"*

Jijajirli-jana jangku-manu nyanungurraju, "Yuwayi! Ngajulurlu karna-jana purda-nyanyi nyanungurraju. Ngurra-paku mayinkili yimiki nyampuku kuja-ka nguna Payipulurla, yangka kuja-ka nyampu wangka:

'Nyuntu Kaatu, pinarri-manunpa-jana kurdukurduju manu pirltirrkarlangu witawitaju yungungkulu pulka-pinyi nyuntuku yijardu-nyayirni.' "

* 21:9 Nyangka Psalm 118.26
Nyangka Psalm 8.2

* 21:13 Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

* 21:16

17 Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yampija yali-patuju yapa Yuwarli Maralypirla-juku, manu pina-yanu Pijini-kirra. Yalirla nyinajarra mungangka jintangka.

Jijajirliji juyurdurlu yunparninjarla maju-manu tarnnganku watiya miyi-wangu kujalpa karrija

Mark 11.12-14,20-24

18 Mungalyurru-pardu-karilki, yangka-ngurlu Pijini-ngirli, jirrnganja-jana pina-yarnkaja Jijajiji kurdungurlu-patukuju yangka-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Kujalpa yaninja-yanu, ngula-purujulpa yarnunjuke-jarrinja-yanulku miyikipurdalku.

19 Kujalpa yaninja-yanu, ngula-karrarlujulpa nyanjarni yanu watiya parla-kurlu kujalpa karrija yirdiyi-wana. Ngula-kurraju watiya-kurra yanurra, nyangulparla miyiki. Kala lawa. Ngulajulpa parla-mipa-juku nyangu. Kujarla lawa-nyangu Jijajirli, ngulajurla kuja wangkaja yalikiji watiyaku, "Kulangku nganangku miyiji nyuntukuju marlaja ngarni jalangu-ngurluju, tarnnga-juku kapunpa karri lawa-juku miyi-wangu-juku!" Junga-juku, kapanku-juku linji-jarrinjarla palijalku.

20 Jijaji-kirrlangurlu kurdungurlu-paturlu, kujalu kuja-kurra nyangu, ngulajulurla marlaja paa-karrija. Nyanungurlujulu payurnu Jijaji, "Nyarrparla nyampuju watiya linji-jarrija kapanku-juku?"

21 Jijajirli-jana jangku-manu. "Ngajulurlu karna-nyarra yimi-ngarrirni yijardu-nyayirni. Kajilpankulurla wala nyina Kaatuku kapuru-wangu nyanungukuju, nyurrurlarlangurlu kajikankulu linji-mani watiya kujanguju kuja linji-jarrija, kujarlu-yijalarna ngajulurlu linji-manu nyampu. Kajilpankulurla nyurrurla wangkayarla yaliki pirliki 'Karrinja-pardiya, manu kijikarra-nyanu kaninjarra ngapa wiri-kirra!', yalirli pirlingki kajika-nyarra purda-nyanyi nyurrurlaju, manu kajika-nyanu yangarlu kijinirra ngapa wiri-kirraju!"

22 Kajinkilirla wala nyina Kaatuku, manu kajinkili payirni nyanungu nyiarlanguku, nyanungurlu kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi nyurrurlaku."

Nganangku Warlalja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?

Mark 11.27-33, Luke 20.1-8

23 Ngula-jangkaju, Jijajiji pina-yanu Yuwarli Maralypi-kirra. Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu yimi yapa-patuku yalirla, ngula-kurraju rdipinjarla payurnulkulu wiriwirirli yangkanku maralypikingarduyu-paturlu manu yangkanku jarlu-paturlu, "Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana wajirli-pungu yangka-patu talakungarduyu nyampungurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?"

24 Jijajirliji jangku-manu-jana, "Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witanku jarungku. Kajinkijili jangku-mani, ngulaju karna-nyarra ngajuku milki-wangka kujaju nganangku yirrarnu ngaju Warlalja-Wiri.

25 Nganangku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjakuju? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-manta-wiyijili!"

Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Wiljiwilji-maninjarla, wangkajalu-nyanu kulu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja, ‘Kaaturlu ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku’, ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja wangka, ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanuku wangkanja-kurruku?’

²⁶ Manu kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘Wati-kari-miparlu yangka Jaanuju ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulakuju yapa ngalya-kariji kajikalu-ngalpa kulu-jarri-nyayirni. Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta.”

²⁷ Kujarlaju, Jijajikili jangku-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurru wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-jarra-kurlu

²⁸ Jijajilpa-jana wangkaja-juku maralypikingarduyu-patuku manu jarlu-patuku. Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurla-patuku jaru wati-kirli manu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu-jarra-kurlu. Jinta parrangka, nyanunguju yaninjarla wangkajarla nyanungu-nyanguku papardi-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangurla kaatinirla jalanguju.’

²⁹ Lawa, papardi-nyanurlu ngalapi-nyanurluju wurra-manu nyanungu-nyanguju, manurla wangkaja, ‘Ngajulu, kularna warrki-jarri yalirlaju.’ Ngaka-karilki parra nyanungurla-juku-nyanu pina wangkaja warrki-jarrinjaku nyanungukupalangu-kurlangurla kaatinirlaku. Ngula-jangkaju, warrki-kirraluku pardijarra.

³⁰ Ngula-jangkaju, kirda-nyanuju yarnkajarra manu wangkaja nyanungu-nyanguku kukurnu-nyanu-pirdinypaku ngalapi-nyanuku, ‘Ngalapi, yanta, manu warrki-jarriya ngaju-nyangu kaatinirla jalanguju.’

Nyanungu-nyangu ngalapi-nyanujurla wangkaja nyanungukuju, ‘Yuwayi, kirdana, ngajulu kapurna yani manu warrki-jarri yalirlaju nyuntuluku.’ Lawa! Ngula-jangkaju, nyanunguju kula yanu, manu kula warrki-jarriya yalirla kaatinirlaju.”

³¹ Jijajirli-jana payurnu, “Nyarrparlu kankulu-nyanu nyurrurlarlu yapa-paturlu manngu-nyanyi ngula-jarra-kurlu papardi-nyanu-kurlu manu kukurnu-nyanu-kurlu? Nyarrparluru yijardurluju purda-nyangu nyanungu-nyangu kirda-nyanuju manu warrki-jarriya kuja-palangu nyanungu-nyangu kirda-nyanurlu jinyijinyi-manu warrkiki-iji?”

Jangku-manulu Jijajiji, “Papardi-nyanu-pirdinyparlu purda-nyangu nyanungu-nyanguju kirda-nyanu, kula kukurnu-nyanu-piyarlu.”

Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja nyanungurrukuju, “Ngajulu karna-nyarra nyurrurlakuju yijardu wangka: Punku yapa yangka kapumanu-patuju kuja kalu tala puntarninjakungarduyu nyina

manu karntakarnta kuja kalu warru kalykuru-jarri wati-kirli talakupurda, nyanungurra kapulu yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kamparru-juku nyurrurlakuju.

³² Jaanu Papatiji yanurnu manu wangkaja-nyarra nyurrurla yapa-patuku yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Lawa, nyurrurla kulankulurla ngungkurr-nyinaja Jaanukuju. Kala nyampurra yapa punku-patu yapa-patu, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja nyanungukuju, manu jungarni-manulu-nyanu nginyinginyiji Kaatuku. Nyurrurla yapa-paturlunkulu-jana nyangu kujalu-nyanu jungarni-manu nginyinginyiji Kaatuku. Lawa, nyurrurlalpankulu nyinanjanu yunjumu-purda-juku pina-yaninja-wangu-juku. Nyurrurlarlangurlu kulankulu-nyanu jungarni-manu nyurrurla-nyangu nginyinginyiji, manu kulankulurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju jungarni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra kaatinikingarduyukurlu warlaljamarr-kirli

Mark 12.1-12, Luke 20.9-19

³³ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu jukurra-jana wangkaja Jijajiji, “Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra wangka jukurra yimi-nyayirni-wangu-kari! Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlaljamarr kaatinikingarduyuku kuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki wiri-maninjaku. Pinji-nyanu warrukirdikirdi yirrarnu, manunyanu rdaku pangurnu pirlingka jurlkulyjurkuly-katirninja-kurlangu pama ngurrju-maninjakungarnti. Manu yuwarli kurrirdi nganturra kankarlu pirntirri-kirli, ngula-ngurlunya yungu-jana warrawarrakanyi wiji-kijaku miyi. Wurnakungarntirilki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patu-karikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarra-kanyi. Ngula-jangkaju, yarkajalku yaliji wati ngurrarakari-kirraluku.

³⁴ Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju-jana yilyaja wati-patu marnkurra warrkini-patu yangkanku warlaljamarrirli wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju-jana yilyaja pina yangkaurra kaatini-kirra yungulu-jana warrkini-patu-karirli kamparruwarnu-paturlu yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungu-nyangu.

³⁵ Yangka-paturlu kujalu-jana wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka-patu warrkini-patu marnkurra, ngulajulu-jana nganjirni puuly-mardarnu. Jinta-karjili wilypinyarra-pakarnu, jinta-karjili tarnnga-kurra pakarnu, manu jinta-karili pungu pirlingki kujalpalu ngulangku luwarnu.

³⁶ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyurlu-jana yilyaja panu-karilki nyanungu-nyangu warrkini-patu yali-kirra kaatini-kirra yungu ngantalu miyi turnuturnu-mani. Lawa, yangka-paturlu kamparruwarnurlu warrkini-paturlulu-jana nyanungurrarlangu warrkini-patu pakarnu. Ngalya-karjili-jana wilpinyarra-pakarnu, ngalya-karjili-jana tarnnga-kurra pakarnu, manu ngalya-karjili-jana pungu pirlingki.

³⁷ Ngula-jangkaju, kaatinikingarduyuju-nyanu wangkaja, ‘Nyampuju ngaju-nyangu kaja-nyanu marulu. Kajilparna yilyayarla kaatini-kirra, ngulaju kajikalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku yilyajalku.

³⁸ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakuju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, 'Nyampunya rdipijarni yangka-kurlanguju ngalapi-nyanulku! Pakarnirli pa yirli parla jurnta kanyi nyampuju kaatini.'

³⁹ Junga-juku, puuly-mardarnulu, puuly-mardarninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji, manulu pungu tarnnga-kurra."

⁴⁰ Jijajirliji-jana payurnu yapa-patuju, "Kaji yani yangka warlalja-marri wati kaatinikingarduyu, nyarrpa-manilki kapu-jana?"

⁴¹ Yapangkujulu jangku-manu, "Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala yangkaju punku-wati warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungu-lurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karirilki. Manu kajili miyiji murntu-jarrilki, yali-paturlu warrkini-paturlu kapulurla yinyi miyi nyanungurra-nyanguku warlaljamarriki.

⁴² Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu:

'Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkankpa yarturlu-karipiya-wangu. Yarturlu-nyayirni-wangu Rdarrkanpa ngulanya Kaaturlu milarnu. Ngulaju karlipa nyanyi pirlirparlu walykangku!' ">*

⁴³ Jijajilki-jana wangkaja wiriwiriki, "Kujanya-ka jaruju wangka: Kaaturlu kapu-nyarra jurnta kanyi nyanungu-nyangu yartarnarri nyurrurla yapa-patuku, manu nyanungurlu kapu-jana yinyi yapa-patu-kariki kuja kalu pura nyanunguju ngurrjungku nyurrurla-piawangurlu. Ngulaju kapu-jana Warlalja-Wirilki nyina.

⁴⁴ [Ngana-puka kaji rampal-wanti kankarlarni nyampurula Yarturlu-nyayirni-wangurla, ngulaju kapurla marlaja rdilykirdilyki-yani yungkurnuju. Manu kajirla yinya Yarturlu-nyayirni-wangu yarlpawantimi, ngulaju kapu tarnnga-kurra katirni."]

⁴⁵ Yangkangku wiriwirirli purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, "Kari! Ngalipaku kangalpa nginjawangka!"

⁴⁶ Junga-juku yungu ngantalu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-kari Juwu-patu-karirilpalu manngu-nyangu Jijaji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirirli, laningkilki yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

22

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli kujalpa-jana payurnu yapa yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangurlaku

Luke 14.15-24

¹ Jijajirli-jana yapa panuku yirri-puraja pina yimi-nyayirni-wangu, wangkaja-jana,

² "Yungurna-nyarra wangka Kaatu-kurlu yangka kuja kajana nyinami yapaku Warlalja-Wiri. Nyurru-wiyi, ngurrara-karirlalpa wati

* 21:42 Nyangka Psalm 118.22-23

wiri nyinaja kingi, manu kaja nyanungu-nyangurlu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manu. Junga-juku, kirda-nyanurlu wiringk-ilpa yurdujurra-maninja-parnkaja kurapaka wiri-jarlu yungu-jana kaja-nyanurlu yipilji-patuku nyanungu-nyanguku jirrnganja ngarni mardukuja maninjakungarntirli.

³ Wiringki-jana warrkini-wati nyanungu-nyangu yilyaja maninjaku yapa panuku ngula-jana kamparrurlu-wiyi yimi yilyaja yaninjarniki kurapaka wirikiji. Kala ngampurra-wangu yaninjarnikiji nyanungu-patuju.

⁴ Junga-juku, wiringki-jana yarda yilyaja warrkini panu-jarlu-karilki yimi nyampu-kurlu yapaku yinyarraku, 'Wayinkili! Kurapaka wiri kaja ngaju-nyangu-kurlangu nyurrulku, ngulangkarlu yangka kaji-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-mani ngulaju nyurrulku. Warrkini ngaju-nyangu-paturlulu-jana nyurru-juku puluku kurdu-warnu-patu yantiri-wati-kirli pungu, manulu-jana pajirninjarla purraja. Nyiyarningkijarraju nyurrulku. Yantarnili, manulu nganja-wiyi, ngula-jangkarlu kaja-nyanurlu yungu-nyanu mardukuja nyanungu-kurra-manilki, ngulakungarntinya.'

⁵ Kala ngulalu yapangku ngularrarlu yimi kuja jamulu purda-nyangu, jurntalpalu-jana yunjumu-jarrija, manulu jinta-kari jinta-kari muku pirri-yanu. Panu-kari yanulu walya mangarri wiri-maninja-kurlangu-kurra nyanungurra-nyangu-kurra, manu panu-kariji kulpari yanu japu-patu-kurra kujalpalu warrki-jarrija.

⁶ Panu-karirilili-jana puuly-mardarnu warrkini ngularra wati-patu, pakarninjarlalu-jana pungu tarnnga-kurra.

⁷ Kujarluju kingi wiriji kulu-nyayirnikilki ngurrju-manu. Yijardu-jana jangkardu yilyaja warrmarla nyanungu-nyangu yungulu-jana pinyi yapa ngularrarlu kujalu-jana warrkini-patu nyanungu-nyangu tarnnga-kurra pungu. Yijardu, yaninjarla-jana ngularraju muku pungu kulu-parntaju, manulu-jana yuwarli-watiji jurnta purraja warlu-kurlurlu kiringka nyanungurra-nyangurla.

⁸ Ngula-warnu, wiri-jana purlaja nyanungu-nyanguku warrkini-patuku, wangkaja-jana, 'Mangarri manu kuyu nyampu jayarnarra nyurrulku ngarninjakuju. Kala yinyarra yapa kujarna-jana kamparru yaninjarniki wangkaja, ngulaju kulajulu ngurrju nyinaja kurapakaku yaninjarniki nyanungu-patuju.

⁹ Warru yantalu yirdiyi-kari yirdiyi-kari yangka jurrku-patu-kurra ngulangka kuja kalu nyinami yapa panu. Kajinkilirla nganarlanguku ngularrarla rdipimi, yajakalu-jana yungulu yanirni kurapaka-kurra.'

¹⁰ Junga-juku, warru yanulu yirdiyi jurrku-kari jurrku-kari-kirra, manulu-jana kutu yajarnu yapa-karirlangu kujalpalu-jana yangka rdipija, kula yiringirla ngurrju-mipa, kala majumaju-paturlangu. Ngula-jangka, kangurnulu-jana yuwarli wiri-kirra ngulangka kujalpa mangarri kuyu ngunaja mangarri. Kangulu-jana kaninjarni, manu yuwarliji yapa panu-kurlulku.

¹¹ Ngula-jangka, wiri kingilki yanurnu kaninjarni yungu-jana nyanyi yapa panu-jarlu. Ngulangkaju nyangu wati jurnarra nyurru-warnu-patu-kurlu, kula jurnarra jalangu-warnu-kurlu kurapaka ngarninjakuju.

12 Wangkajarla nyanunguku, 'Yipilji ngaju-nyangu, nyiya-jangkarlu kula kanpa jurnarrpa mardarni palkangka jalangu-warnu? Nyarrpanpa kaninjarniji jurnarrpa nyurru-warnu-kurluju yukajarni?' Kala, kula watingki yalu-manu, wurulypa-jukulpa karrija.

13 Ngula-jangka wiri-jana warrkini nyanungu-nyanguku wangkaja, 'Wati nyampulu rdaka-jarra manu wirliya-jarra warika, manulu yakiji-kirra wiral-kijika warurru-kurra. Yinyarla yungu yulami manu yungu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirrijni murrumururlu purda-nyanjarlaju!'"

14 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, "Lawa-jarrijarna yimi-ngarririnjaku ngulaku yimi-nyayirni-wangu. Yimi nyampurlu kanyarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu. Nyanungu kajana yapa panuku wangka yungulu purami. Kala lawa. Ngari kajana marnkurra-mipa milarni."

*Juwu-paturlu wiriwirli yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji
Mark 12.13-17, Luke 20.20-26*

15 Ngula-jangka Paraji-patuju, japirdijalkulpalurla yungulu nganta Jijaji muku payirni nyiyarningkijarrarluru manu yimirr-yinyi warntarlaku wangkanjaku.

16 Yilyajalu-jana ngalya-kariji Paraji-patu manu ngalya-kari Yarurdu-kurlangu-patu yapa Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla. Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, "Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa panu-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlarra-watiki. Ngulaju ngula-juku.

17 Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Kingiki kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?"

18 Jijajirlilpa-jana miyalurlu maninjarla milya-pungu majumaju-kurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, "Nyurrurla milkar-ranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarrri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Nyarrparla kankujulu putaputa yimirr-yinyi?"

19 Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirli jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi."

20 Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu-jana pirli tala miimii-nyanjarla, "Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?"

21 Jangku-manulkulu, "Ruumu-wardingki-kirlangu Kingi-kirlangu miparrpa manu yirdi-ka ngunami pirlingka."

Wangkajalku-jana Jijajiji, "Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku."

22 Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manu ngula-jangkaju nyanungujulu yampinjarlalku yanu.

*Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani
palinja-warnu*

Mark 12.18-27, Luke 20.27-40

23 Ngaka, ngulangka jintangka parrangka, panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu yungulu nganta yimirr-yinyi. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu.

24 Ngula-jangka, wangkajalurla, "Tiija, Mujujurlu-nganpa kuruwarriji yirarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju ngantayaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju.

25 Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirliki-pala-patukurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirliki nyinaja nyanungu-mipajuku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurl-kujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku. Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangkaju kali-puka karnta.

26 Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala. Ngula-jangkaju, jinta-karirliiki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. Jinta-kari jinta-karilkilirla yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jinta-kari jinta-kari muku palija kurdu-wangu-juku.

27 Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija.

28 Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirliki-palarlu?"

29 Jijaji wangkaja-jana, "Kula kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu jaru manu kuruwarri kuja-ka Payipulurla nguna, manu kula kankulu milya-pinyi yartarnarri nyanungu-nyangu. Kujarlanya warntarlaju kuja kankulu manngu-nyanyi.

30 Ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka yapa, ngulaju kapulu nyina marramarra-piya nguru-nyayirni-wangurla, kulalu yupukarra jarnkujarnku nyina pina.

31 Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujujukurlangu Payipulurla kuja kanyarra ngulangka Kaatu wangkami:

32 'Ngaju karna-jana nyinami Kaatuju nyampurra-patuku Yipuruyamukuju manu Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.*

Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa."

33 Kujalu yapangku Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija nyanungu-nyanguku jarukuju.

Nyiya kuruwarri wiriji Kaatu-kurlangu kuruwarri-kari-wanguju?

Mark 12.28-34, Luke 10.25-28

34 Kujalu Paraji-paturlu purda-nyangu ngula-jana Jijajirli Jatiyuji-patu wurulya-manu nganta, nyuyu-jarrijalu, manulu panu-juku ngula-jangkaju yanu Jijajiki nyanjaku.

* 22:32 Nyangka Exodus 3.6

35 Jintangku watingki luwiyarlu puta yulyurlku-yirrarnu Jijaji, nya-nungurlu payurnu,

36 “Tiija, Kaaturlu-ngalpa yungu nyurru-wiyi kuruwarri-kari kuruwarri-kari yungurlipa purami. Nyiya wiri-nyayirni kuruwarriji panu-kari-piya-wangu?”

37-38 Jijaji wangkajarla, “Nyampunya jungaju kuruwarri-nyayirni-wanguju, wangkami kangalpa: ‘Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Manulurla warrkijarriya nyanungu-mipaku.’* ”

39 Manu nyampunya jinta-kariji kuruwarri-nyayirni-wangu-kari kuja-ka nguna junga-yijala: ‘Kuja kyanu yulka yapaju, ngulapiya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji warlaljakuju ngurrara-jintakuju!’* ”

40 Kajilpa-pala kuruwarri-jarra nyampu-jarra junga-wangu-karriyarla, ngulaju panu-kari kuruwarriji kajika junga-wangu-karri-yijala. Kala lawa! Ngulaju-pala pirrjirdi-nyayirni! Ngula-piyarlu-yijala-ngalpa kuruwarri panu-kariji pinarri-manu Mujujurlu, manu nyampu-jarra-piyarlu-yijalalu-ngalpa pinarri-manu jarukungarduyupaturlu.”

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Mark 12.35-37, Luke 20.41-44

41 Ngula-jangkaju, kujalpalurla Paraji-patu jirrnganja karrija-juku Jijajiki, payurnu-jana,

42 “Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, nyarrparlu kankulu nyanunguju manngu-nyanyi? Ngana-kurlangu ngalapi-nyanuju?”

Yalu-manulu, “Mijaya nyampuju Kingi Tapiti-kirlangu-jangka.”

43 Ngula-jangka-jana Jijajirli yarda payurnu, “Nyurru-wiyi kujalpa nyinaja Kingi Tapiti, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yimi-ngarrurnu yimi Mijaya-kurlu yungu nyanunguju wiri-pajirni. Nyarrparlu Mijaya wiri-pajurnu?”

44 Ngulangujukurla jaru wita marlaja yirrarnu Payipulurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku, nyampunya yirrarnu Kingi Tapitirliji:

‘Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, “Nyampurula nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntulurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyuntuku nyurunyuru-jarrija.” ’* ”

45 Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu yali wati yirdiji Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?”

46 Kuja-jana Jijajirli nyampu payurnu, kulalu nganangku yalu-manu nyanunguju. Lani-jarrijalpalurla nyiarlangu payirninjaku.

* 22:37-38 Nyangka Deuteronomy 6.5
Psalm 110.1

* 22:39 Nyangka Leviticus 19.18

* 22:44 Nyangka

23

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaku kuruwarrikingarduyu-kujaku manu Paraji-patu-kujaku

Mark 12.38-40, Luke 11.37-52, Luke 20.45-47

¹ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji yapakuju manu nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku,

² “Kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, ngularraju yangka kuja-nyarra nyurrurla Juwu-patuku Kaaturlu milarnu kuruwarriki pinarri-maninjaku Mujuju-kurlanguku.

³ Ngula-warnu, nyiarlanguku kajili-nyarra wangka, ngularrakujulu-jana purda-nyangka. Kala nyinayalu nyanungurra-piya-wangu. Nyiyarningkijarraku kalu-nyarra nyarrparlanguku wangkami, wangkanja-warnu nyanungu-paturlangu kula kalu jungarni nyinami kuruwarri Mujuju-kurlangu, lawa! Kujarra-piya-wangulu nyinaya!

⁴ “Kuruwarrikingarduyu-paturlu manu Paraji-paturlu kalu-jana yapa Juwu-patuku yimi-ngarrirni Mujuju-kurlangu kuruwarri warntarla-karirli. Nyanungurrarlu kalu-jana warla-pajirni jungarni puranja-kujaku. Kula kalu-jana ngurrju nyina nyanungurraku. Kujarlanya kulalpalu Juwu-paturlu purayarla jungangkuku kuruwarriji Mujuju-kurlanguju.

⁵ Nyarrpa-jarrirlangu ngula kalu wiriwiri ngularra, ngulaju mil-parniwarrarla ngula nganta yungulu-jana nyanyi nganta yapangku. Nyangkalu-jana! Nyanyi mayi kankulu pakuju-patu kuja kalu waralywaraly-kanja-yani wakungka manu ngalyangka? Pakujurla wita-paturla kaninjarni, pipangka-ka ngunami Mujuju-kurlangu kuruwarri. Kardu-mani kalu-jana pakuju-patu yungulu kanja-yani warru milkarraku. Manu nyangkalu-jana jinajina-piya kurrirdi-kirli milkarraku kalu wapami kujaju.

⁶ Kajili yani kurapakaku ngarninjaku wiriki, manu kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla jarnkujarnku mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju.

⁷ Kuja kalu kuyu manu mangarri-kirlangu-kurra yani payi-maninja-kurlangu-kurra, ngulaju kalu wardinyi-jarri-nyayirni kuja kalu-jana yapa ngalya-kari parntarrinjini nyanungu-patuku manu kuja kalu-jana pinangkalpa-pajirni.

⁸ “Kala nyurrurlarlu, warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariri, kajikalu-nyarra marda pinangkalpa-pajirni. Nyurrurlajunkulu Juwu-patu papardi-nyanu manu kapirdi-nyanu ngula kankulu jintawarlayi nyinami jintangka. Nyurrurlarlu kankulu mardarni yapa jinta-mipa kuja kanyarra nyinami Pinangkalpa.

⁹ Kajinkilirla nyurrurla yapa junga-nyayirni nyinami Wapirra Kaatuku, kulalu-jana yapa-karirlangu wapirra-pajika. Nyurrurlarlu kankulu mardarni jinta-mipa Wapirraju kuja-ka nyinami nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra.

¹⁰ Warla-pajikalu-jana yapa ngalya-kariri, kajikalu-nyarra marda wiri-pajirni. Ngaju Mijaya karna-nyarra jinta-mipa-juku Warlalja-Wiriji nyinami.

¹¹ Nyurrurlarla turnungka, ngana-puka kaji ngampurrpa nyina kam-parrurla wiri, ngulajulpa-nyarra warrki-jarriyarla-wiyi yirnkilypa-wangu.

¹² Nganangku-puka kuja kyananu wiri-pajirni nganta, ngaka Kaaturlu kapu kurntaku ngurrju-mani. Kala nganangku-puka kuja-ka ngurrju nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngaka Kaaturlu kapu wiri-pajirni.”

Jijajirli-jana wiriwiri Juwu-patu punku-pajurnu

¹³ Ngula-jangka, wangkaja-jana Jijaji wiriwiriki Juwu-patuku, “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kuja kalu yapa putaputa yukami Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulaju tuwa-piya kankulurla tirnngi-yirrarni warla-pajirninjaku nyanungu-patuku. Nyurrurlarlangu kula kankulu yukami, manu nyurrurlarlau kankulu-jana yapa panu-kari warla-pajirni yukanja-kujaku-yijala.

¹⁴ [Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurlarlau wati-paturlu ngulaju kankulu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yati-wangka kankulurla Kaatuku tarnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku, yungulu-nyarra yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrwara! Kaaturlu kanyarra kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyarra maju-mani-nyayirni!]

¹⁵ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurla marda kankulu warru yani nguru-kari nguru-kari mangkururla manu walyangka yungunkulu yapa jinta kurruly-yirrarni nyurrurla-piya. Manu kuja-ka yapa yinya nyurrurla-piya-jarrimi, ngulaju-ka ngawu-nyayirni-jarrimilki nyurrurla-piya-wangu, manu ngaka kapu yukami Juju Ngawu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, manu nyurrurla yapa kapunkulu yukami-yijala yinya-kurraju!

¹⁶ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, mari-jarrimi karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlarlau kankulu-jana pamparda-piyarlu putaputa nguru-yirrarni warru panu-kariki pamparda-piyaku-yijala. Warntarlau kankulu-jana pinarri-mani kujarlunya, manu kankulu-jana wangkami kujanya, ‘Nyuntulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapa-kariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypi-kirlirli. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku nganta. Kala kajikanpa marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu yangka kuja-ka nguna kaninjarni Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangurla. Ngula-jangka kajilpanpa yulyurlku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kawurlu-kurlurlu.’ Kujarlunya kankulu-jana warntarlu pinarri-mani.

¹⁷ Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Niyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kawurluku mayi kuja-ka ngunami kaninjarni Yuwarli Maralypirla? Lawa, yulkami karla Yuwarli Maralypiki nyanungu-nyanguku kawurlu-piya-wanguku. Yuwarli

Maralypi nyanungu-nyangu, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalu yapangku yirrarni kawurlu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju karla kawurluju marlaja tarruku-jarrimi-yijala.

18 “Nyampurlangu kankulu-jana wangka yangka kuja kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani, ‘Nyuntulurlu marda kajikanparla nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli pirli lalypa-kurlurlu purranja-kurlangu-kurlurlu yangka kuja-ka karrimi Yuwarli Maralypirla. Ngula-jangka marda kajilpanpa yulyuriku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju ngula-juku nganta. Kala kajikanparla marda nyiyarlangu jangku-pinyi yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu yangka kuja kalurla purrami Kaatuku warntarri pirli lalypangka. Ngula-jangka kajilpanpa yulyuriku-yungkarla yinja-wangurlu, ngulaju kujaju punku-nyayirni nganta yangka kujanparla jangku-pungu-wiyi yirdi-kirlirli kuyu-kurlurlu-wiyi.’ Kujarlu-yijalanya kankulu-jana warntarlarlu pinarri-mani.

19 Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Nyiyaku-ka Kaatuju ngampurrpaju nyina? Kuyuku mayi kuja kalurla purrami pirli lalypangka Kaatukuju? Lawa, yulkami karla pirli lalypaku nyanungu-nyanguku kuyu-piya-wanguku. Pirli lalypa nyanungu-nyangu kuja-ka karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla, ngulaju tarruku-nyayirni! Kuja kalurla yapangku purrami kuyu Kaatukuju, ngulaju karla kuyuju marlaja tarruku-jarrimi-yijala yaliki pirli lalypakuju.

20 Junga kujaju. Nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli yali pirli lalypa-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli kuyurlangu-kurlurlu.

21 Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli Yuwarli Maralypi-kirlirli, ngulaju karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaaturlangu-kurlurlu yangka kuja-ka nyina kaninjarni Yuwarli Maralypirla.

22 Manu nganangku-puka kuja karla jangku-pinyi nyiyarlangu yapa jinta-kariki yirdi-kirlirli nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, ngulaju karla jangku-pinyi nyinanja-kurlangu wirirlangu-kurlurlu yangka kuja-ka Kaatuju nyina nyinanja-kurlangurla. Manu karla jangku-pinyi yirdi-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu.

23 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, marijarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kuja kankulu mangarri-pardu wiri-mani kaatinirla, ngulaju kankulurla yinyi Kaatuku wita-kari wita-kari kuja-nyarra wangkaja kuruwarrini nyanungu-nyangurla. Ngulaju ngurrju! Kala panu-kari kuruwarrini Kaatu-kurlangu tarruku-nyayirni, ngulajunkulu yampija puranja-wangurlu. Kula kankulu-jana marijarrinjarla jungarni nyina yapa ngalya-kariki, kula kankulurla wala nyina Kaatukuju, kula kankulurla yulkami, lawa!

24 Nyurrurlajunkulu pamparda, punku-nyayirni! Kulalpankulu-jana jungarnirli pinarri-mani yapa yungulu jungarnirli pura Kaatuju, lawa! Kuja-kujakuju, wiriwiri-wiyili jungarni-manta Kaatu-kurlangurla kuruwarrirlaju. Ngakalkulu jungarnirra-manta witawitaju.

25 “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, marijarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju

milkarranji-nyayirni! Ngarninjakungarntirli, parljirni kankulu kartaku manu jampita ngapa-kurlurlu, kala yampimi kankulu-nyanu kaninjarni-puranijiji parljirninja-wangurlu. Kala, nyarrpararlankulu mangarriji manu ngukuju manu? Ngularraju purungkankulu-jana jurnta manu yapaku panu-kariki. Jurnta kangunkulu-jana nyurrurlarluju nyinninganku!

²⁶ Nyurrurlajunkulu pamparda Paraji-patuju! Kajinkili-jana kartaku manu jampita kirlka-mani kaninjarni-wiyi, ngulaju kapulu karrimi kirlkalku jintakumarrirni-jiki. Manngu-nyangkalu jungarnirli-wiyi nginyinginyirli nyurrurla-nyangurlu, manu ngula-jangkaju kapunkulu jungarni-jarrimilki-yijala ngakaju.

²⁷ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, marijarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Nyurrurlaju pirnki-patu-piya nyurnu-kurlangu-piya kuja kalu maparninja-warnu karrimi kardirri. Pirnki-patu ngularraju ngurrju-nyayirni nganta, kala kaninjarniji kalu ngunami yungkurnu panu-kurlu manu yapa nyurnu-patu-kurlu pukulyu-nyayirni.

²⁸ Ngula-piyanya kankulu nyina nyurrurlaju. Kuja kalu-nyarra yapanku nyurrurla nyanyi, manngu-nyanyi nganta kalu-nyarra nyurrurlaju ngurrju-nyayirni nganta. Kala ngulaju junga-wangu! Kaninjarni nyurrurlajunkulu ngawu-nyayirni. Nyurrurla kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarri Kaatu-kurlangu, kala lawa! Kula kankulu yijardurlu purami.

²⁹ “Nyurrurla kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, marijarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kajili jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu palimi, pangirni kankulu-jana pirnki-patu pirli-wana nyanungu-patukuju milyingkaku yirrarninjaku. Manu yapa ngula kalurla nyina jungarni Kaatuku, kajili palimi, milyingka kankulu-jana yirrarni ngurrju-nyayirnirla. Ngula-jangka kankulu milyi-kirlangu maparnu yurlpanku marda manu marda karljingki yungu milyi-kirlangu karri ngurrju-nyayirni.

³⁰ Nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlulu-jana pungu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu. Kala nyurrurla kankujulu kuja-juku wangkami, ‘Kajirnalu nyinakarla nyurru-wiyi ngalipanyangu yupa-patu-kurlu, kularlipa-jana pungkarla yangka-patu jarukungarduyu-patu.’

³¹ Kajinkijili wangkami kuja-piya, kuja-jangkanya karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlajunkulu junga-nyayirni kurdukurdu yupa-patu-kurlangu yangka ngularrarlu kujalu-jana nyurrurla-nyangurlu ngularra jarukungarduyu-patuju pungu.

³² Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana kamparru-warnurlu pungu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu nyurru-wiyi. Nyurrurlarlu marda kapunkulu-jana yarda pinyi panu-karilki jarukungarduyuju nyanungu-nyangu-patu kuja kalu nyinami jalangurlangu! Ngula-juku. Kulalparna-nyarra warla-pajikarla.

³³ “Nyurrurlaju majumaju-nyayirni warna-patu-piya! Kala kulapankulu nyarrpara wuruly-yantarla Kaatu-kujakuju! Kapu-nyarra kijirni warlu wiri-kirra!

34 Ngulakungarnti, nyurrurla-nyangu-kurra kapurna-jana yilyamirra panu jarukungarduyu-patu manu pinangkalpa-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu ngula kalu milya-pinyi kuruwarrri Kaatu-kurlangu. Panu-kari kapunkulu-jana pinyi. Panu-kari kapunkulu-jana waralywaraly-yirrarni watiya warntawarnta-patu-kurra. Panu-kari kapunkulu-jana pakarni kaninjarni jaajirla nyurrurla-nyangurla. Panu-kari kapunkulu-jana wajirli-pinyi kirri-kari kirri-kari-kirra.

35-36 Kujarlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panu-juku ngawungawu-watiji maju-mani yangka ngula kankulu nyinami jalan-gurlangu. Kapu-nyarra wakirni nyurrurla yapa panu-jangka ngurrju-jangka ngulalu palija pinja-warnu nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kapu-nyarra wakirni yinya-jangka wati-jangka Yapulu-jangka ngulalu yapa kamparru-warnurlu-wiyi pungu. Manu kapu-nyarra wakirni Jikarayarlangu-jangka kaja-nyanu-jangka Pirakaya-kurlangu-jangka. Nyanungulu pungu nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlu yin-yarla Yuwarli Maralypirla kutu-juku pirlilalypa-wana kuja kalurla tarruku nguna Kaatuku. Kujarrarlangurlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panu-juku maju-mani!"

Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku

Luke 13.34-35

37 Ngula-jangka, Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, "Waraa! Waraa! Nyurrurlajunkulu yapa ngaju-nyangu-patu nyurrurla kuja kankulu nyina nyampurla Jurujulumurla. Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana pungu panu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu, manulu-jana pirlingki luwarnu yimi-kirli-patu wankaru-wangu kujalpa-jana Kaaturlu yangka yilyajarni. Ngampurrpa-nyayirnilparna-nyarra nyinaja nyurrurlaku warrawarra-kanjaku manu ngaju-kurra-maninjaku ngati-nyanu jukujuku-piyarlu kuja kajana pinkirra-kurra-maninjarla warrawarra-kanyi kurdurdu. Kala nyurrurlarlujunkujulu mamparl-pungu warrarda!

38 Nyurru-wiyi-wangurlu, Kaaturlu kapu nyurrurla-nyangu Yuwarli Maralypi yampimi, manu kula nyinami ngulangalku.

39 Ngajulurlu karna ngurrara nyampu yampinja-yanilki, manu nyurrurlarlul kulankujulu nyanyilki. Kala ngula-jangka kapurna kulpari-jarrimi nyampu-kurra, manu kapunkujulu nyanjarla purlami kuja-piya 'Nyampu wati kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!' "*"

24

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, 'Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi'

Mark 13.1-2, Luke 21.5-6

1 Kuja-jana Jijaji jirrnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka, ngula-jangkajulurla wangkaja, "Tiija, nyampu-jana yangka yuwarli-kari yuwarli-kari ngurrju-nyayirni warrukirdikirdi Maralypirla!"

2 Jijaji-jana wangkaja, "Nyanyi kankulu-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnga karri nyampurraju.

* 23:39 Nyangka Psalm 118.26

Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya jaarlyaarlungunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpiri-kijirni walya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyiyarningkijarra wuurnpa-jarri nyanungurraku

Mark 13.3-13, Luke 21.7-19

³ Ngula-jangkaju, kuja Jijaji yanurra Maralypi Yuwarli-ngirli, yangka-kurra-yijala kulpari yanu piri-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra. Nglangkaju, nyanungu-nyangu kurdungurlu-patulurla yanurnu nyanungukuju yapa-wangu-kurra, manu wangkajalurla nyanungukuju, “Wangkaya-nganpa. Nyangurlalu Yuwarli Maralypi pirlpiri-kijirni yapangkaju yungurnalu nganimparlangurlu milya-pinyi? Pirlpiri-kijirninjakungartiji, nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi ngari yungurnalu pinalku nyina? Nyangurlanpa pina-yanirni, manu nyanngurlarlalu kapu Kaaturlu lawa-mani walya nyampu? Ngularlanguju-nganpa wangkaya.”

⁴ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa ngalya-kari-kijaku, kajikalunya-nyarra yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi.

⁵ Panu kapulu yanianirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli!’ Ngula-jangka kujarlu wangkanjarlu kapulu-jana yapa panu-kari yimirr-yinyi, kula-nganta ngajulurlunya.

⁶ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturungurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langangu, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku.

⁷ Nguru lawa-jarrinjakungarntirli, kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninjaku. Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarrikiji lawa karrimi.

⁸ Nyampukuju linjarrpaku manu nguruku lawa-jarrinjaku, wurra-juku kapunkulurla piri-pardimi, yangka kuja-ka karnta murrumurru-jarri wartardi, ngula-piyakunya kuja kyanu yangka purda-nyanyi wartardirli murrumurru kurdungungarntirli. Ngula-piyakunya kapunkulurla pardarni.

⁹ “Kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkunyu, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi murrumurru-maninjaku manu tarnnga-kurra pinjarla-yirrarninjaku nyurrurlaku. Kuja kankulu ngaju-nyangu kurdungurlu nyina, kujarlanya kapulu-nyarra nyurunyuruyi-jarri nguru-kari nguru-karirla.

¹⁰ Ngula-puruju, yapanku panungku kuja kajulu jalangurlu ngaju purami, kapujulu puranja-wangu-jarrimilki. Kapulu-nyanu jarnku-jarnkurlu nyurunyuru-mani, manu kapulu-nyanu jarnkujarnkurlu jikajika-jarrinjarla yinyirra yurrkunyu-kurraju.

11 Yapa panungku kuja kalu-nyanu nganta ngarrirni Kaatu-kurlangu jarukungarduyu, ngulaju kapulu yanirni, manu kapulu-jana yimir-yinyi yapa panu-kariji nyanungurra-nyangu jaru-kurlurluju.

12 Yapa kapulu nyina punku-nyayirni nguru-wanaju. Ngula-piyayijala ngaju-nyangu-patu kurdungurlu-patu kapulu-nyanu yulkanjawanu jurnta nyinami.

13 Kala ngana-puka yapa kajiji wala-juku nyina ngajuku jikajikajarrinja-wanguju, ngulaju kapurla jirrnganja nyina Kaatuku tarnngajuku.

14 Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, yapangku kapulu-jana yaninjarla yimi-ngarrirni ngurukari nguru-karirla warrukirdikirdi yungulu yapa-karirlangurlu purdanyanyi. Ngula-jangkaju kapu nguruju lawa-jarrimilki."

Yimi Lani-maninja Wita-wangu-kurlu

Mark 13.14-23, Luke 21.20-24

15 Jijaji-jana yada wangkaja kurdungurlu-patuku, "Ngakaju kapunkulu nyanyi nyampurlaju Yuwarli Maralypirla, kapu karri nyiya mayi maju-nyayirni Lani-maninja Wita-wangu, kapu karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla. Nyampu maju-nyayirni, ngula-kurluju jarukungarduyurlu Tanyulurlu yimi yirrarnu nyurru-wiyi."* (Kajinkili ngaka nyanyi nyampu jaru Payipulurla, ngulajulu langa-kurra-manta!)

16 Nyurrurla kuja kankulu Jurdiyarla nyina, kajinkili nyanyi yali maju-nyayirni Yuwarli Marilypirla, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra!

17 Yangka kajinkili nyurrurla-nyangu yuwarlirla nyina kankarlarni marda, ngulaju yuwarli yukanja-wangulu kutu pirri-parnkaya jurnarpra maninja-wangu-juku.

18 Yangka kajinkili wurnturu warrki-jarrimi manangkarra-wana, ngulajulu kulpari parnkanjarni-wangurlu yampiya jurnarrpaju. Kala ngarili wawarda purda-nyanja-wangu pirri-parnkaya-puka waparlku!

19 Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirltirrkakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni, wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku maju-kujaku.

20 Kuja-kujakuju, wangkayalurla Kaatuku yungu warla-pajirni nyanungu maju karrinja-kurra. Kajilpa marda karriyarla Yuwarli Maralypirla pirriya-puru, marda Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu-puru, ngula-puruju kulalpalu nyarrpa pirri-parnkayarla.

21 Yangka kuja Kaaturlu nguru manu walya nyurru-wiyi ngurrju-manu, nyurru-wiyi-ngirli jalangu-kurra, kula nganangku nyangu kujakurra maju rdipijarni-kirra, lawa. Manu kula nganangku yada nyanyi ngaka maju-nyayirni kuja, lawa.

22 Ngaka, kajili yapa nyinami maju-nyayirni-puru, kulalu-nyanu murrumurru purda-nyanyi tarnnga, lawa. Maju-nyayirni-puruju, Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu kuja-jana kamparrurlu milarnu. Kala kajilpa-jana muurl-mardarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalu muku palimi.

* 24:15 Nyangka Daniel 9.27, 11.31, 12.11

²³ “Ngaka kajikalu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyangka yinya Mijaya yanurnulku kuja-ka karrimi yinya Kaatu-kurlangu!’ Manu kajikalu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyampunya Mijaya yanurnu nyampu-kurra!’ Kuja kajili-nyarra wangka, ngulaju jawirri purda-nyangkalu-jana langa-miparlu.

²⁴ Nyiya-kujaku kuja? Panu kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta yangka jinta Kaatu-kurlangu Mijaya. Manu panu-kari kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Nyampurrajulu ngulaju warlkanji yijarduwangu! Kapulu-nyarra yaninjarla yapakuju milki-yirrarni nyiyarningkijarra yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu, ngulaju kula-nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Kapulu-nyarra putaputa yimir-yinyi yapa nyurrulaju milarninja-warnu-patu Kaatu-kurlangu. Kala lawa, kapu-nyarra muurl-mardarni Kaaturluju.

²⁵ Purda-nyangkajulu ngaju! Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka kamparru-juku yungunkulu milya-pinyi nguru kaji lawa-jarrinja-yani.

²⁶ “Marda ngana-japa kapu yanirni, manu kapu-nyarra yimi-ngarrirni Mijaya kuja-ka jiljangka palka nganta nyina. Kaji-nyarra yapa kuja wangkami, kulalurla warrirninjaku Mijayaku manangkarra-kurra yanta, lawa! Marda kapu-nyarra yapangku ngarrirni Mijaya nganta-ka wuruly-nyinami kutu. Kaji-nyarra kuja wangka, kulalurla ngungkurr-nyinakarla!

²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kapurna kapanku pinarni yani wirnpapiya-juku kuja-ka kilji mirilmiril-karri yalkirirla kakarrara-jangka karlarra-kurra. Wirnpa-piya, jintakumarrarnirli kapujulu nyanyi.

²⁸ “Junga kujaju. Kuja-ka ngana palimi yangarlu manu-ka wantimi yuwurrkurla, kapulurla warlawurru kankarlu warru paarr-pardimi. Kuja-piyarlu-yijala kajinkili manngu-nyanyi yimi ngaju-nyangu, ngulaju kapunkujulu milya-pinyi nyarrpara-kurrarna pinarni yani.”

Jijaji wangkaja-jana kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla!’

Mark 13.24-27, Luke 21.25-28

²⁹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu jaru kamparru-wiyi nyiyarningkijarra-kurlu majumajukurlu, ngula-jangkanya kapu ngakaju wantaju maru-jarrimi, manu kirntangiji kapu mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala maru-jarri. Ngula-puruju yalkiri-ngirliji kapulu yanijilpiriji patapata-karri. Manu ngula-puruju yalkiriji kapurla Kaatuku marlaja yurnkuyurnku-jarri.*

³⁰ Ngula-puruju yapangku kapulu nyanyi nyiya mayi yalkirirla, manu kapujulu milya-pinyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kajirna yanirni pina. Kapurna warraja-jarrimirni mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani. Kajijili yapangku nguru-wana-ngurluju nyanyi ngaju yaninjarni-kirra, kapulu lani-jarrinjarla rdirri-yinyi yulanjakulku.

³¹ Ngajuju kapurna jamaru-karrinjarni yani kilji-nyayirni kurlumpurrngu-kurluju, manu kapurna-jana ngaju-nyangu

* 24:29 Nyangka Isaiah 13.10, 34.4

marramarra-wati palju-yilyami kurlirra-purda, yatijarra-purda, karlarra-purda, manu kakarrara-purda yapaku warru turnu-maninjaku, turnu-maninjarla kanjarniki yangka kuja-nyanu Kaaturlu yapa yajarnu.”

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa watiya-kurlu miyi-kirli
Mark 13.28-31, Luke 21.29-33*

³² Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja-watiya kurrirdi-jarrinja-yani? Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani-wiyi, manu jinjirlakungarnti wujulya-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapura-jarrinjarni yani.

³³ Ngula-piya-yijala kajinkili nyanyi walya manu yalkiri yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina kuja karla karrinjarni yani kutulku walyaku lawa nyinanjaku.

³⁴ Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurula jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-kariji nyampurakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji.

³⁵ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

Kula-ka nganangku yapangku milya-pinyi nyangurla kaji Jijaji pina-yairni

Mark 13.32-37, Luke 17.26-30,34-36

³⁶ “Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kajirna kulpari yanirni. Kula kalu milya-pinyi marramarlangurlu, yangka kuja kalu marramarraju nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. Kula karna ngajurlangurlu milya-pinyi Ngalapi-nyanurlu. Yangka nyanungu-miparlu Wapirra Kaaturlu-ka milya-pinyi.

³⁷⁻³⁸ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungarntiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularraluju kapulu ngari ngarni, manu kapulu-nyanu yupukarra-jarrimi. Ngularraju yapa yangkarra-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja Nawangka wankarurla-wiyi. Nyangurlululpa pawurtu wiri-jarlu nganturnu. Kala yapangku panu-karirli kulalpalu nyanunguju jungangku purda-nyangu. Ngula-jangka, ngapalku wiri yinya ngawarra yanurnu, manu-jana muku pungu. Kala Nawa manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-mipa-jana muurlmardarnu Kaaturluju.

³⁹ Kujalpa ngapaju wantijalku manulpa kankarlu-jarrinja-yanulku, kulalu yapangkuju milya-pungu kujalpa nyarrpa-jarrija. Kuja-jana ngawarraraluju kangurralku, manngu-nyangulpalu-nyanu kapulu palimi maju panungka. Kuja-yijala kapu yarda rdirri-yinyi kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yairni.

⁴⁰ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, ngula-puruju kapu-pala marda wati jirrama warrki-jarrimi yuwurrkurla. Kapurna kanyi jinta-mipa. Jinta-kariji kapurna yampinja-yani purdangirli.

⁴¹ Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju karnta jirramarlu marda kajika-pala ngurlu yurrparni pulawa-karda pirli-jarra-kurlurlu wita-jarra-kurlurlu. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu kapurna yampinja-yani jinta-kariji purdangirli.

⁴² Wapal-nyangkajulurla muurlparlu jarda-wangurlu ngajuku kajirna nyangurla pina-yanirni. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurla kajirna ngaju pina-yanirni.

⁴³ Yapa yangka kajilpa warnpa ngunayarla yuwarli nyanungu-nyangurla, manu kajilpa yapa yantarlarni purunjunju wurulypanyayirni, ngula-jangka kajika yinyarlu purunjunjurlu purungku-mani nyiyarningkijarra. Kala kajilpa yuwarlikingarduyu yakarra ngunayarla, kajilparla wapal-nyangkarla yakarrarlu, ngulaju kajika nyanyi yinya purunjunju yaninjarni-kirra, manu kajika warla-pajirni yuwarlikirra yukanjarni-kijaku purunjuku maninja-kujaku. Milya-pinyi-jala kankulu kujaju yijardu-nyayirni.

⁴⁴ Kuja-piyarlu-yijala, nyurrurlarlujulu wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajikarna pina-yanirni mungalyurru, marda wuraji, marda mungangka. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurlarna pina-yani.”

Ngana warrkiniji ngurrju Kaatukuju?

Luke 12.35-48

⁴⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungurrakuju, “Ngana warrkini ngurrjuju Kaatukuju? Kuja-ka warrkinikingarduyu wurnakupurdajarrimi, nyanungurlu kyananu jinta-mipa warrkini yiringi-mani yungu-jana warrkini-patu-kari warrawarra-kanyi, yungu-jana yinyi mangarri-pinki kajilpalu yarnunjuku-jarriyarla.

⁴⁶ Kaji warrkinikingarduyu pina-yanirni wurna-jangka, kaji parlu-pinyi jinta warrkini warrki-jarrinja-kurra ngutungutu, yaliki warrkinikingarduyukuju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni.

⁴⁷ Nyanungurluju kapu yirrarni yaliji warrkini wiri-nyayirni yungurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanunguku.

⁴⁸ Marda yali warrkini wiriji maju. Marda kajika-nyanu nyanungurluju manngu-nyanyi nyanungu-nyangu warlalamarri kapu nyinamirra wurnturuju tarnngaju.

⁴⁹ Manu marda nyanungurlu warrkikingarduyu watingki kajikajana pakarnirra yapa-kariji warrkini-patu-kariji, manu marda kajika nyanunguju yanirra kuja kalu pama-jangka yapa nyina, manu kajikajana yalirlaju jirrnganja ngarni pama manu mangarri.

⁵⁰ Nyanungurlu marda kajika-nyanu manngu-nyanjarla wangkami, ‘Ngaju-nyangu wiri kula marda pina-yanirni jalanguju. Ngajulurlu kapurna wurrangku-juku pamaju ngarni manu nyinami warrki-wangu.’ Kujanya kajika-nyanu wangka. Lawa! Yali wiri yuwarlikingarduyu kapu pina-yanirni-yijala nyangurla mayi!

⁵¹ Nyanungurluju kapu-nyanurla kunka-mani yaliji warrkini wiri ngutunguturlu, manu kapu yilyamirra yangka-kurra kuja kalu ngawungawu yapa nyina yangka milkarranji. Ngulanganya kapu yulanjarrangu, manu kapu-nyanu kartirdirli yarlkirni manu karntirirjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.

25

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa 10-pala kaminakamina-kurlu

¹ Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa Kaatu-kurlangu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku, nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulu yungurna-nyarra wangka ngarra nyarrpa-jarri kajirna pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinanjaku. Yapa kuja kalu nyampurla walyangka nyina jalangu, ngularraju kaminakamina karlarla-pala-piya. Nyanungurrajulpalurla pardarnu watiki wangu pina-yanirni nyanungu-nyangu karnta-kurlu wurduju-yinja-warnu-kurlu yungu-ngarra yupukarra-jarrimi. Kaminakamina-paturlulu-jana jarnkujarnku mardarnu rdili kampanja-kurlangu. Junga-juku, yali-patu kamina-patu pardijalu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, manulurla nganjirni yanu nyanungu-nyangu yuwarli-kirra nyanjaku.

²⁻⁴ Rdaka-pala kamina-patujulpalu warungkawarungka nyinaja. Nyanungurrarlujulu mardarnu ngari wita jaraju nyanungurra-nyangurla rdili kampanja-kurlangurlaju. Kala rdaka-pala-kari kamina-patu, ngula-patujulu pinangkalpa. Nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangujulpalu panu ngunaja jara-kurluju, manulpalu-nyanu yali-yijala jaraju mardarnu kirlajirla.

⁵ Mungangka, yali wati kula yanurnu-juku. Yangka kamina-patujulpalu jarda-jarrinja-yanulku.

⁶ Junga-juku, mungangka-jarrija-nyayirnilki kulkurru-kariji, manu yangka-patu 10-pala kamina-patu, ngula-patujulpalu jarda-juku ngunaja. Junga-juku, nyanungu-paturlulu purda-nyangu ngana-japa purlanja-kurra wurnturu-kurra, ‘Nyampunya yananyarni watiji nyanungu-nyangu jangku-pinja-warnu-kurlu karnta-kurlu! Yantarnili nyampu-kurra, manu wapirdi karriyalurla nyanunguku!’

⁷ Junga-juku, yangka kamina-patujulu yakarra-pardijalku, manu manulu-nyanu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu jarra-maninjakungarntirli.

⁸ Kala yali-paturlu rdaka-pala-karirli warungka-paturlu kamina-paturlu kulalu mardarnu jaraju juru-pinjaku nyanungu-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurraju. Puta rdurlungulpalu-jana jara-wangu warluju. Jungajukulu-jana wangkaja pinangkalpaku kamina-patukuju, ‘Yuwa, yungkalu-nganpa ngalya-kari nyurrurla-nyangu jara yungurnalu-nyanu nganimpa-nyangu kampanja-kurlangu jarra-mani. Kulalu janka jara-wanguju!’

⁹ Lawa, yangka-patu pinangkalpa-paturlu kamina-paturlulu-jana wurra-manu, manulu-jana wangkaja, ‘Lawa, kajilparnalunyarra yungkarlarra nyurrurlaku ngalya-kari nganimpa-nyangu jara, ngula-jangkaju kajika-nganpa nganimpa-nyangu kampanja-kurlanguju jurnta palimirra! Yantalu japi-kirra, manu payi-mantalu-nyanu jaraju.’

¹⁰ Junga-juku, yali-patu warungka-patu kamina-patulu yarnkajar-ralku japi-kirra payi-maninjaku jaraku. Kujalpalu japingka-juku karrijarra, watiji yanurnulku nyanungu-nyangu yuwarli-kirraju. Yali-patu rdaka-pala-patu pinangkalpa kamina-patu nyanungurra-nyangu rdili kampanja-kurlangu-kurlu, kujalpalu palka jankaja, yukajar-ralu yuwarli-kirraju wati-wana yungulurla ngarninjarla pardarni

yupukarra-jarrinjakungarnti. Nganangku-japa tuwaku jaarl-yirrarnu purdangirliji kujalu kamina-patu yukajarra.

¹¹ Ngaka-pardu-karilki, rdaka-pala warungka-patu kamina-patuju yanurnulkulu yuwarli-kirraju. Watikijilpalurla purlaja kujalpa kan-injana nyinaja yuwarlirla, 'Wayinpa, lakarn-manta-nganpa tuwa yungurnalu nganimpalangku yukamirra!'

¹² Lawa, watingkiji-jana wurra-manu, manu wangkaja-jana, 'Kula nyarrpa? Ngajulurlu kula karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju!'

¹³ Ngula-juku-jana Jijajirli yirri-puraja jaruju, manu wangkaja-jana yapakuju, "Nyinayalu ngularra-piya rdaka-pala pinangkalpa kamina-patu-piya. Warrarda wapal-nyangkajulurla ngajukuju. Ngajulu marda kajikarna pina-yanirni nguru nyampu-kurra parrangka marda, mungangka marda."

Yimi-nyayirni-wangu jukurra warrkini-patu-kurlu karlarla-pala-kurlu

Luke 19.11-27

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu Yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kuja-ka Warlaja-Wiri nyina, nyanungu-jana wangkaja, "Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni kaji nyarrpa-jarri kajirna ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nguru nyampu-kurra wiriki nyinanjaku. Kaatuju ngulaju wati-piya kujalpa-jana mardarnu marnkurra warrkini-patu. Yali wati, ngulangkujulpa-nyanu ngurrju-ngurrju-manu wurnaku yungu-ngarra yani kirri-kari-kirra. Yaninjakungarnti-jana wangkaja yungulurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyangu kaji nyanunguju wurnturu nyinamirra.

¹⁵ Kamparru-warnukujurla yungu talaju panu-jarlu 5,000-pala kawurlu pirli yungurla warrawarra-kanyi nyanunguku. Kulkurru-warnuku watiki, nyanungurlujurla yungu panu-jarlu tala 2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Manu purdangirli-warnu-pirdinypakujurla yungu 1,000-pala kawurlu. Ngula-jangkaju, wur-nalku yarnkajarra.

¹⁶ Kamparru-warnu wati warrkini, yangka 5,000-pala kawurlu-kurlu, nyanunguju yanu kapanku, manu-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra, manu ngakaju pina manu 5,000-pala jirra-makulku, ngulaju 10,000-palalku.

¹⁷ Kulkurru-warnu wati warrkini, yangka 2,000-pala kawurlu-kurlu, nyanungurluju-nyanu talaju yirrarnu tala-warnu yuwarli-kirra. Ngakaju-nyanu manu pina 2,000-pala jirramakulku kawurlu, ngulaju 4,000-palalku.

¹⁸ Kala yangka purdangirli-warnu wati warrkini, yangka 1,000-pala kawurlu-kurlu, kujalparla kaji-mardarnu wati wiri-kirlangu, nyanunguju yanu, manu karlaja rdaku walyangka, manu wurulypa yirrarnu talaju rdakungka.

¹⁹ "Ngaka-pardu-karilki, yangka wati wiri yangka marnkurra wati warrkini-patu-kurlangu, pina-yanurnu wurra-jangkaju, manu-jana payurnu nyanungurraju talaku.

²⁰ Kamparru-warnu wati warrkini, yangkanku kuja maninjarla mardarnu 10,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja, 'Warlajamarri, nyuntulurlunpaju ngajuluku yungu 5,000-pala kawurlu

warrawarra-kanjaku nyuntuluku. Mpa! Nyampurranya yangkapatuju 5,000-pala kawurluju, manu 5,000-pala kawurlu-patu-karijirna manu tala-warnu yuwarli-ngirli!' Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

²¹ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja yalikiji watiki, 'Nyuntujunpa ngurrju warrkini ngajulukuju. Nyuntujunpa warrki-jarrija yangka kujarnangku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlunangku yungu tala wita warrawarra-kanjakuju, manu nyuntulurlunpaju ngajulukuju pina-yungu panu-jarlu talalku. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri talakuju ngaju-nyangukuju. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardinyilkirli wungu-jarralku nyina!'

²² "Ngula-jangkaju, yangkalku kulkurru-warnu wati warrkini, kuja nyanungurlu manu 4,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkaja nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlajamarri, nyuntulurlunpaju yungu 2,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku. Mpa! Nyampunya yangkapatuju 2,000-pala kawurlu, manu yarda 2,000-pala-kari kujarna ngajulurlu manu tala-warnu yuwarli-ngirli!' Ngula-warnujurla muurlpa yungu nyanungu-nyangu wiriki.

²³ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja ngulakuju watiki, 'Nyuntujunpa ngurrju-nyayirni warrkini ngajulukuju. Nyuntunpa warrki-jarrija kujarnangku ngajulu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngajulurlunangku yungu nyuntuku wita tala warrawarra-kanjaku, manu nyuntulurlunpaju pina-yungu ngajuluku panu-jarlulku talaju. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri talaku ngaju-nyanguku. Yantarni kaninjarni ngaju-nyangu yuwarli-kirra, manu wardinyilkirli wungu-jarralku nyina!'

²⁴ "Ngula-jangkaju, yangkalku purdangirli-warnu wati, yangkanguku kuja manu 1,000-pala kawurlu, yaninjarlarla wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlajamarri, nyuntuju kula kanpa-jana yimiri nyina yapa-kariki. Nyuntu kanpa-jana warrarda jurnta kanyi nyiyarningkijarra yapa-karikiji. Kula kanpa ngurlu yirrarni walyangka miyi wiri-maninjakupurdarlu, lawa. Kaji miyi pardinjarla yirni-jarrimilki yapa-kari-kirlangurla, ngari kanpa-jana warru jurnta kanyi.

²⁵ Kujanpaju nyuntulurlu yungu ngajuluku yangka-patu 1,000-pala kawurlu warrawarra-kanjaku, ngajulurna lani-jarrija talaju marda kapurna wajawaja-mantarla. Junga-juka, ngajujurna yanu, manu wuruly-yirrarnurna nyuntu-nyangu tala nyuntuluku. Mpa! Nyampunya yangkaju 1,000-pala kawurluju nyuntu-nyanguju!'

²⁶ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja purdangirli-warnuku warrkiniki, 'Nyuntujunpa punku jukuru-nyayirni, manu warrki-jarrinjawangunpa ngajukuju! Milya-pinyi kanpaju ngajuju. Junga-jala kuja karna-jana yapa-kariki jurnta kanyi nyiyarningkijarra manu miyirlangu.

²⁷ Ngulaju ngula-juku! Nyuntulurlunpa kangkarla talaju manu yirrakarlanpa yakujurla yuwarlirla tala-kurlangurla. Kajinpa nyuntulurlu yirrakarla, ngula-jangkaju warna-jangkaju ngajulurlu kapurna pina mantarlara tala wiri-nyayirni yakuju-ngurlu.'

²⁸ "Ngula-jangka, wiriji-jana wangkaja nyanungu-nyangu warrkinipatuku, 'Puntakarla 1,000-pala kawurlu yaliki punku warrkiniki,

manu yungkalurla kamparru-warnu yapaku kuja-ka mardarni 10,000-pala kawurlu.

²⁹ Nganangku-puka kuja-ka panu-jarlu mardarni, ngajulurlu kapurnarla nyanungukuju yarda yinyi jayakurra-nyayirni yunguju jungarni warrki-jarrimi. Kala nganangku-puka kuja-ka marda witarlangu mardarni, ngulaju ngula-juku. Yungulpaju jungarni-juku warrki-jarriyarla. Lawangkaju, nyiyarlangu wita kuja-ka mardarni, ngulaju ngajulurlu kapurnarla jurnta kanyi yalirlangu kuja-ka nyiya wita mardarni.

³⁰ Kala yali purdangirli-warnu warrkini, yangka majumaju, kijikaralalu nyanunguju yuwarli-ngirli munga-kurra. Ngulanganya nyanunguju kapu purlanja-karra yulami, manu kapu-nyanu kartirdirliji yarlkirni manu karntirrirjirni murrumurrurlu purda-nyanjarlaju.’ ”

Jijajirli kapu-jana yira-jarra yirrarni yapaju maju manu ngurrju

³¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa-patukuju, “Ngakaju kajirna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yanirni nyampu nguru-kurra, ngajulu kapurna-jana jirranganja yanirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu ngaju-nyangu marramarra-patuku. Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna nyina ngaju-nyangurla nyinanja-kurlangu wiringka.

³² Ngaju-nyangu marramarra kapulu yani, manu turnuturnu-mani kapulu-jana yapa ngurungkaju, manu kapulu-jana kanyirni karrinjaku kamparrurla ngaju-nyangurla. Ngajulurlu kapurna-jana yirrarni yapaju jirrama turnu-kari turnu-kari, warntarla-nyayirni-patu manu jungarni-ngawurrpa-patu, kuja kajana jiyipikingarduyu-piyarlu yirrarni jiyipi-patu manu narnukutu-patu jirrama turnu-jarrarla.

³³ Yapa kuja kalu jungarni nyina, ngajulurlu kapurna-jana yirrarni karrinjaku ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, manu yapa-patu-kari kapurna-jana yirrarni karrinjaku jampu-purdanji ngaju-nyangurla.

³⁴ “Ngajulu kajirna nyina kingi nyinanja-kurlangu wiringkaju, ngula-jangkaju ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Nyurrurla yapa-patu ngulaju kanyarra ngajukupalangurlu Kirdanarlul Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra nguru nyampurla manu yalkirirla, ngula-puruju nyanungurluju jungarnijungarni-manulpa nyanungu-nyangu nguru nyurrurlaku nyinanjaku ngulangka. Yuwayi, yantarnili nyampu-kurra nguru-kurra yungu-nyarra rdakurl-kijirni Warlalja-Wirirli.’

³⁵ Ngaju kapurna-jana wangka yali-patukuju yapaku kuja kalu karrimi ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ‘Kujalparna ngaju yarnunjuku nyinaja, nyurrurlarlulpankujulu yungu ngajukuju miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja purraku, nyurrurlarlulpankujulu yungu ngapa ngarninjaku. Kujalparna ngaju nyinaja yapa-kari wungu-warnu-wangu, nyurrurlarlulpankujulu kangu ngajuju nyurrurla-nyangu ngurra-kurra.

³⁶ Kujalparna ngaju jalya nyinaja, nyurrurlarlulpankujulu yungu wawarda parnta-yirrarninjaku. Kujalparna ngaju nyinaja murrumuru, nyurrurlarlulpankujulu mardarnu ngurrjunku. Kujalparna ngaju nyinaja rdakungka, nyurrurlarlulpankulu yanurnu ngajuku wardinyi-maninjaku.’ Kujanya kapurna-jana ngajuju wangka

jungarni-ngawurrpakuju yapakuju kuja kalu karrimi ngaju-nyangu jungarni-purdanjirla.

³⁷ “Ngula-jangkaju, yangka yali yapa-paturlu kapujulu payirni ngajuju, ‘Warlajja-Wiri, nyarrpaku-jala kanpa nyampurraju wangka nganimpakuju? Kularnangkulu nyuntuju yarnunjuku nyangu, manu kularnangkulu pirda-manu nyuntuju. Kularnangkulu nyuntuju purraku nyangu, manu kularnangkulu yungu ngapa nyuntuku ngarninjaku, lawa.

³⁸ Kularnangkulu kangu nyuntu yapa-kari ngurra nganimpa-nyangukurra. Kularnangkulu nyuntuju jalya nyangu, manu kularnangkulu yungu wawarda nyuntuku parnta-yirrarninjakuju.

³⁹ Kularnangkulu nganimpaju yanurnu nyuntuku nyanjaku ngulalpanpa nyuntuju nyinaja murrumurru manu rdakungka.’

⁴⁰ “Ngula-jangkaju, ngaju kapurna-jana wangka nyanungurrakuju, ‘Yapa ngurungka kuja kalu nyina yarnunjuku marda, purraku marda, jalya marda, yapa-kari wungu-warnu-wangu marda, murrumurru marda rdakungka, yapa-patu-karirli nganta kalu-jana manngunyanyi nyanungurraju majumaju. Kala nyanungu-patujulu ngaju-nyangu kukurnu-patu manu ngawurru-patu. Yangka kujankulu-jana warrawarra-kangu nyampurra wiyarrpa-patu ngaju-nyangu-patu, ngula-piyarlu-yijalankujulu warrawarra-kangu ngajurlangu.

⁴¹ “Ngula-jangkaju, kapurna-jana ngajuju wangka yapakuju yangka jungarni-wangu-patuku kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampupurdanji, ‘Yantalu ngaju-kujaku, nyurrurla yapa-patu kuja kanyarra Kaaturlu yilyamirra nyanungu-kujaku tarnnga-juku. Yantalu yali-kirra kirri-kirra kuja-ka janka warlu-kurlu tarnnga-juku. Yali kirriji ngulaju Kaaturlu ngurrju-manu kijirninjaku Juju Ngawuku manu nyanungunyangu marramarra-paturlanguku.

⁴² Kujalparna ngajulu nyinaja yarnunjuku, nyurrurlarlu kulankujulu yungu ngajuluku miyi ngarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja purraku, nyurrurlarlu kulankujulu yungu ngajuluku ngapa ngarninjaku.

⁴³ Kujalparna ngajulu nyinaja yapa-kari wungu-warnu-wangu, kulankujulu kangu ngajuju ngurra nyurrurla-nyangukurra ngunanjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja jalya, kulankujulu yungu ngajuluku wawarda parnta-yirrarninjaku. Kujalparna ngajulu nyinaja murrumurru manu rdakungka, kulankujulu yanurnu wurdujarra-maninjaku ngajulukuju.’

⁴⁴ “Ngula-jangkaju, ngularra yapa-patu kuja kalu karri ngaju-nyangurla jampupurdanji, kapujulu wangka ngajukuju, ‘Warlajja-Wiri, nganiparlu kularnangkulu nyangu nyuntuju yarnunjuku marda, purraku marda, yapa-kari wungu-warnu-wangu marda, jalya marda, murrumurru marda rdakungka. Kularnangkulu wurramanjarla yampiija warrawarra-kanja-wangurlu, lawa.’

⁴⁵ “Ngula-jangkaju, ngajulu kapurna-jana wangka ngularra yapa-patukuju, ‘Ngurungkaju, nyurrurlarlu kalankulu-jana nyangu panujarlu ngularra yapa-patuju kuja kalu-jana yapa-karirli manngunyanyi punku nganta. Nyanjarla nyurrurlarlu kulankulu-jana wurdujarra-manu nyanungurraju. Kuja-piyarlu-yijala kalankujulu ngajurlangu

wurra-maninjarla yampija warrawarra-kanja-wangurlu.' Kujanya kapurna-jana ngajuju wangka ngularra yapa-patukuju.

⁴⁶ "Ngula-warnuju, ngajulurlu kapurna-jana yilyamirra nyanungur-
raju jankanjaku yalirla ngurungka palu-pinja-wangurla kuja-ka janka
tarnnga-juku. Kala ngularra ngurrju yapa-patu, yangka-patu kuja
kalu karri ngaju-nyangurla jungarni-purdanji, ngula-patuju kapulurla
jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru."

26

*Wiriwiripalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Mark 14.1-2, Luke 22.1-2, John 11.45-53*

¹ Kuja-jana lawa-jarrijalku yapaku nyiyarningkijarraku
nyampurraku pinarri-maninjaku, ngula-warnu Jijaji-jana wangkaja
nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku,

² "Nyurrurlarlul watingki kankulu milya-pinyi parra-jarra-jangkarla
ngalipa kapurlipa jinta-jarrimi walparririninjaku Purlapa Wiriki Pa-
japaku.* Ngula purlapa-puru, yapangku kapujulu yinyi Yapa-nyayirni-
wangu Kaatu-kurlangu yurrkonyu-kurra yungujulu pinyi watiya
warntawarntarla."

³ Kujalpa-jana Jijajiji kuja wangkaja nyanungu-nyanguku
kurdungurlu-patuku, ngula-puru-yijala, maralypikingarduyu-patu
wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu yanulu yuwarli wiri-kirra
Kayupu-kurlangu-kurra Ngardarri Wiri-kirlangu-kurra.

⁴ Nyanungu-patujulu jinta-jarrija, manulpalu-nyanu jarnkujarnku
payurnu, "Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni
tarnnga-kurra wurulyparlu?"

⁵ Nyampu-puru Purlapa Wiri Pajapa-puru, kulalparlipa mar-
rararlujuru pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa ku-
jaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapa-kariji kulu-jarri-nyayirni kuja-
panukuju." Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

*Karntangku jintangku, jararla winjurnu parntirparntirrrpa ngurrju
Jijajiki jurrungka*

Mark 14.3-9, John 12.1-8

⁶ Kuja-puruju, Jijajijilpa nyinaja jinta-kari-kirlangurla Jimani-
kirlangurla ngulaju kirri-pardurla yirdingka Pijinirla. Jimani kala pinti
wijini-kirli panu-kurlu nyinaja kamparru-wiyi.

⁷ Ngulalpa Jijajirli ngarnu Jimani-kirlirli, ngula-kurraju karntalku
yanurnu yali-kirra Jimani-kirlangu-kurra. Ngulaju yanurnu kardirri-
kirli murlukurnparla-kurlu jara-kurlu. Jara yali murlukurnparla,
ngulaju ngurrju-nyayirni parntirparntirrrpa-nyayirni ngulaju talaju
wiri-nyayirni. Karnta kuja yanurnu Jijaji-kirra, jarajurla yaarl-
winjurnu Jijajikiji jurrungka.

⁸ Kujalu kurdungurlu-paturlu nyangu karnta jara yaarl-winjirninja-
kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja,
"Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku?"

⁹ Yungu-jana yapa-kariki jali-mantarla wiri-jarlu-nyayirniki talaku
yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla yapa-kariki tala-wanguku
marlajarraku!"

* 26:2 Nyangka Exodus 12.11

10-12 Jijajirli-jana miyalurlu nyangu nyarrpa kujalpalu-nyanu wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, manu kujalku-jana wangkaja nyanunguju, “Wiyarrpalu yampiya kulu-wangurlu ngarririnja-wangurlu! Kujaju jara winjurnu ngajuku parntirparntirra jurru-kurra, ngulangkuju ngurrjungkuju yirrarnu yunguju wurdujarra-mani milyingka yirrarninjakungarnti. Ngulaju ngurrju-nyayirni! Jaya-kurra kapunkulu-jana mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangu-juku. Ngajulu, kulankujulu mardarni tarnngangu nyampurlaju.

13 Purda-nyangkajulu! Nyarrpara-wana-puka nguru-kari nguru-karirli kajili purda-nyanyi Yimi Ngurrju ngaju-nyangu, ngulaju nyampuju karnta kapulu manngu-nyanyi nyampu kujaju jara winjurnu jurru-kurra milyikingarntiki parntirparntirra.”

Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju

Mark 14.10-11, Luke 22.3-6

14 Ngula-jangkaju, jinta kurdungurlu yirdiji Jutuju Yikariya yarnkajarra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra.

15 Wangkaja-jana nyanungu, “Kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla kuja-ka nyinami Jijaji nyarrpararla, nyajangu kapunkujulu yinyi talaju?” Junga-juku, watingki ngularrarlulurla Jutujuku yungu tala pirlu yaltiri-wati 30-pala.

16 Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulypa-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

Jijajirli-jana kurapaka Pajapa-puru jirnganja ngarnu kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-patuku

Mark 14.12-21, Luke 22.7-13, John 13.21-30

17 Parrangka kamparru-warnurla Purlapa Wiri Pajaparla, yangka kuja kalalu mangarri rampaku lalya-mipa * ngarnu, kuja-puruju kurdungurlu-paturu payurnulu Jijajiji, “Nyarrpara-wananpa-nganpa yilyami nganimpaju yungurnangkulu kuyu kurapaka purrami nyuntu Pajapa-puruju?”

18 Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yantalu kirri-kirra Jurujulumu-kurra, manu kajinkili yukamirra yinya-kurra, rdipiyalurla wati yinyaku kujarna-nyarra wangkaja kamparru. Yimi-ngarrikalurla ngula karna ngajulu nyina Tiija, nyurru karna nyina palinjakungarnti. Yimi-ngarrikalurla kapurna-nyarra jirnganja ngarni jiyipi Pajapa-puru ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku yuwarlirla nyanungu-nyangurla.”

19 Junga-juku, ngula-warnu, kurdungurlu-patulu yaninjarla yukajarra kirri Jurujulumu-kurra, manulu jungarnijungarni-manu yangka kurapaka Pajapa, kuja-jana yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja.

20 Jintangka-juku parrangka wanta yukanjarra-puru, Jijajirli jirnganja ngarnu-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku yangkapatukuju 12-palaku.

* 26:17 Nyangka Exodus 12.8

21 Kujalpalu ngarnu miyi, ngula-puruju Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampu wangka: Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarla kurdungurlu-paturlu jirrnganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

22 Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla panu-juku muntuku-jarrija manu wajampa-jarrija. Jinta-karirli jinta-karirli jinta-karirli palu payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi, ngaju mayi kanpaju wakirni?”

23 Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarla nyampurla turnu-warnurla, nganangku kajirlijarra mangarri julyurl-yirrani jupujupu-kurra mapirri, yalirlinya kapu-jana ngajuju yimi kanyi maralypikingarduyu-patuku.

24 Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlalu ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi, ngulaku karnarla mari-jarri, kapu Kaaturlu maju-mani-nyayirni! Nyiyaku nyampujuju jangkardu palka-jarrija jikajika-jarrinjakungarnti?”

25 Jutuju, yangka jinta majumaju ngula-jana nyurru-kirli yaninjarla wangkaja maralypikingarduyu-patuku Jijaji-kirli, nyanungurlangurlu payurnu Jijaji, “Wayinpa Tiija, ngajulu marda kanpaju wakirni kujarluju? Kula ngaju mayi?”

Jijaji wangkajarla nyanunguku, “Kuja-juku kanpa wangka.”

*Jijajirli-jana jirrnganja ngarnu miyi kurapaka nyanungu-nyangu
Mark 14.22-26, Luke 22.14-23, 1 Corinthians 11.23-25*

26 Kujalpalu kurapaka ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Maninjarla nganjalu! Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu.”

27 Ngula-jangkaju, kartakulku manu pama-kurlu, ngularla yarda yati-wangkaja Kaatuku-yijala. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, manu-jana wangkajalku, “Nyurrurlarla nganjalu!

28 Nyampuju ngaju-nyangu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kapu-jana karli kunka yapaku jayakurraku majuku. Nyampuju jalangu-warnu kuruwari Kaatu-kurlangu: Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu ngaju-nyangu karlinja-kurra, ngulaju kapu-jana yapaku yawuru-jarrimi kulu-wangu.

29 Wangkami karna-nyarra junga nyampuju jaru, kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna-nyarra yarda jirrnganja ngarni pama-nyayirni-wangu nyampupiya-wangulku kajirna Wapirra Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlajala-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-juku.”

30 Ngula-jangkaju, Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu rdirri-yungulu yunparrinjalkulu purlapaku Kaatu-kurlanguku. Ngula-jangkaju, yarkajalkulu, pinalu yanu pirli-kirra Yalipiji-kirra.

Jijajijirla wangkaja Piitaku, 'Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni nga-juku.'

Mark 14.27-31, Luke 22.31-34, John 13.36-38

³¹ Kujalu yaninja-yanu yangka-kurra pirli-kirra Yalipiji-kirra, ngula-puru-juku Jijajiji wangkaja-jana, "Jalangu mungangka, nyurrurlaju kapunkujulu muku jurnta parnka manu yampinja-yani. Kujarlunya ngaju Payipulurluju muurr-pungu kamparrurlu-wiyi:

'Kaji jiyipikingarduyu pinyi Kaaturlu tarnnga-kurra, ngulaju jiyipiji kapulu mukulku pirri-parnka.'

³² Ngula junga! Ngajujurna Jiyipikingarduyu nyurrurlakuju. Kala kajijili pinyi tarnnga-kurra, ngula-jangkaju kapuju Kaaturluju wankarumani pina. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra nyurrurlakuju kamparrunya yani Kaliliyiki-kirra."

³³ Ngula-jangkaju, Piitaju wangkajarla Jijajikiji, "Marda panu-karirli kapungkulu yampinja-yani. Kala ngajulurluju, ngulaju kularnangu yampinja-yani!"

³⁴ Jijajiji wangkajarla Piitakulku, "Junga karngangu wangka. Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurpaku ngajukuju yapa panu-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi."

³⁵ Kuja purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra, ngulajurla kuja wangkaja Piitaju, "Lawa kujakuju, kajilpajulu ngajurlanguku jangkardu parnkayarlarni pinjakungarnti nyuntu-piya, ngula-purumalku kularnaju ngurrpa-pajirni nyuntukuju!"

Manu yangka kurdungurlu-patu panu-kari, ngulajulurla jintakumarrirni-jiki muku wangkaja Piita-piya-yijala.

Jijajijirla wangkaja Kaatuku kaatinirla yirdingaku Kijiminirla

Mark 14.32-42, Luke 22.39-46

³⁶ Jintangka-juku mungangkaju, kutu-karilki yanurralu kaatiniki-kirra yirdi-kirraju Kijimini-kirra. Ngulangka-jana Jijajiji wangkaja, "Nyampurla-jukujulu pardaka kajirna yani yinya-kurra-jala kutukurra yungurnarla wangkami Kaatuku."

³⁷ Ngula-kurraju marnkurpa-kari-jana kangu yirdi-patuju Piita, Jamaji manu Jaanu. Jamaji manu Jaanu, ngulajulpa-pala nyinaja ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu-jarra. Ngalya-kari kurdungurlu, ngulajulpalu yangkangka-juku yarlungka nyinaja purdangirli. Ngula-purujunya Jijajiji marilki mari-jarrinjarla wajampa-jarrija-nyayirni.

³⁸ Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana yangka-patukuju kurdungurlupatuku, "Kurturdurruju karna rdumurdumu-karri-nyayirni, manu ngurujuju purrurdu-jarrijalku. Manu nyampurlajukulu nyurrurlapatuju nyinaya, ngulajulu nyinaka yakarra-juku jarda-jarrinjawangu."

³⁹ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji pardijarra yitingka-pardukari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Ngulangka yurrujurla yaninjarla kujurnu-nyanu walya-kurra nyanungurlu-juku, manurla Kaatuku wangkaja, "Lawarna ngampurrpa-wangu murrumuru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kajilparna warntawarnta yampiyarla palinjawangu, kajikanpa-jana mayi yapakuju yawuru-jarrimi-jiki? Kala

* 26:31 Nyangka Zechariah 13.7

kajinpaju nyuntu nyina ngampurpa ngajuku yungurna watiyarla palimi, ngulaju ngula-juku.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka marnkurpaku kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Junga-juku, yakarra-manu-jana, ngula-jangkaju, wangkajarla Piitakuju, “Piita, kulalpankulu mayi yakarra nyinayarla ngari witakumipa?”

⁴¹ Kula-ngantalpankulu yakarra nyinayarla yungulpankulurla wangkayarla Kaatuku. Kajikankulu karalyarr-karri maju-kurrapinangu. Pirlirrpajunkulu ngampurpa puranjakuju ngajukuju. Kala ngulajunkulu rampaku-juku. Kulalpankujulu nyarrparlu purayarla murnma-juku.”

⁴² Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju.

⁴³ Ngula-jangkaju, pina-yanurnu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku yangka-kurra yurruju-kurraju. Ngulaju-jana yarda parlu-pungu jarda-kurra-yijala. Kulalpalu yakarra milpaju nyinayarla rdirrjirdirrji-wangu.

⁴⁴ Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju.

⁴⁵ Ngula-jangka yarda pina-yanurnu yangka-kurra-yijala yurruju-kurra kujalpalu marnkurpa kurdungurlu-patu ngunaja. Ngulakuju yakarra-maninjarla yarda-jana wangkaja, “Jarda-juku mayi kankulu nguna mataluku? Ngulaju ngula-juku. Kaatuju-ka ngampurpa nyina yungurna jalangu palimi. Nyangkalkulu Jutuju yinya! Palka yananyarni! Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulangkuju kajana ngaju yinyi maju-patuku yapa-patuku yungujulu pinyi.

⁴⁶ Karrinja-pardiyalu. Jutujukuju yungurliparla wapirdi yanku!”

Yurrkunyupaturlulu puuly-mardarnu Jijaji

Mark 14.43-50, Luke 22.47-53, John 18.1-12

⁴⁷⁻⁴⁸ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirranganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Yangka kurdungurlurlu jintangu, Jutujurlu kuja-jana yimi kangu Jijaji Juwu-patuku wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku, wangkajalku-jana, “Kajirna nyanungu wati nyunjirni, ngulaju Jijaji. Kajinkijili nyanyi nyunjirninja-kurra, ngulanyalu puuly-mardaka kajika wuruly-parnkami!” Ngula-jangka, yilyajarnili pina Jutujuju yurrkunyupanu-kurlu kuturu-kurlu manu junma kirrirdi-kirli yungulu Jijaji puuly-mardarni.

⁴⁹ Junga-juku, kuja yukajarra Jutuju yangka-kurra kaatini-pardukurra Kijimini-kirra, ngulajurla Jijajikiji wapirdi yanurra, manurla wangkaja, “Warlaja-Wiri, ngula-jukunpa mayi ngurrju?” Ngula-jangkaju, nyunjurnulku Jijajiji.

⁵⁰ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Jutujuku, “Purntu, nyiyakunpa yanurnu?”

Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngulajulurla yarnkajalku Jijajiki, manu yarnkanjarla jirri-mardarnulpalu kiljingki.

⁵¹ Kujalpalu jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangku, ngulapuruju jinta-karirliji kurdungurlurluju junmalku kirrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku.

⁵² Ngularla Jijaji wangkaja kurdungurluku, "Kulpari yirraaka nyuntu-nyangu junma kirrirdi nyuntu-nyangu wartirlirla. Nganangku-puka kuja kajana warrarda pinyi junma kirrirdi-wati-kirlirli, ngula yapa kapu palimi pantirninja-warnu-yijala!

⁵³ Kula kankujulu mayi ngajuju milya-pinyi? Ngampurrparluju kajikarna payirnirlangu ngajukupalangu yunguju mardarni muurlparlu, manu yunguju yilyamirni marramarra panu-jarlu-nyayirni yungujulu warrawarra-kanyi muurlparlu.

⁵⁴ Payipulu-ka wangkama ngula yungurna yapaku palimi. Kala kajilpajulu marramarra ngularra yantarlarni muurlpaku ngajuku mardarninjaku, kulalpa jungalku ngunayarla Payipuluju. Kujarlanya kularna payirni ngajukupalangu ngaju muurl-mardarninjaku."

⁵⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu yapa-patu ngulangku kujalu nyanungu puuly-mardarnu, "Kularna ngajuju wiji-palka! Nyiyaku-yijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu? Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla. Ngulangka kalarna-jana pinarri-manu jaru-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kala kulankujulu puuly-mardarnu yalumpurla-juku, lawa. Ngulaju ngula-juku.

⁵⁶ Ngayijili kutu kangka, kujakujulu nyurru-wiyi muurr-pungu jarukungarduyu-paturlu Payipulurlarlu. Kajilparna-nyarra warlapajikarla ngaju-kujaku kanja-kujaku, kulalpa junga ngunakarla yimiji Payipulu-jangkaju."

Ngula-jangka kurdungurlu-patuju, jurntalkulurla muku pirri-parnkaja Jijajikiji.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanyi

Mark 14.53-65, Luke 22.54,55,63-71, John 18.13,14,19-24

⁵⁷ Junga-juku, Jijajilpalu jirri-mardarninja-karrarlu kangurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra. Yali-kirra yuwarli-kirra, ngula-purujulpalu turnu-jarrija panu-kariji jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu.

⁵⁸ Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra, ngula-puru-yijalalpa-jana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju. Kujalurla yangka turnu-warnu Jijajiki jirrnganja yukajarni yangka-kurra yuwarli-kirra, yangkankuju kujalpa-jana Piitarlu puranjarni yanu purdangirli-wanarlu, ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirrnganja nyinaja yapaku panuku yurrkun-yukuju. Warrawarra-kangulpa-jana kajili nyarrpa-mani Jijaji.

59 Yangka panu yapa kujalurla jangkardu turnu-jarrija kaninjarni yuwarlirla Jijajiki, ngulaju Kanjulukungarduyu-patu manu maralypikingarduyu-patu wiriwiri. Jangkardupalurla jungarni-manu yimi Jijajiki yungulu pinyi.

60 Kujakungarntirilpalu-nyanu payurnu warru, “Nganangku nyangu Jijaji kurruwarri rdilyki-pinja-kurraju?” Panu-karili warlka wangkaja, ngalya-kari panu-kari ngulajulu warlka-yijala wangkaja. Ngulaju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja jarukuju. Ngula-jangkaju, jirrama-kari-pala karrinja-pardija jaruku wangkanjaku.

61 Ngulaju-pala kuja wangkaja, “Purda-nyangurlujarra kuja-kurra wangkanja-kurraju kuja nyanungu wangkaja, ‘Nyampu nganta Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangu kapu rdungkurr-pinjarla kijirni.’ Ngula-jangkaju, yardarlujarra purda-nyangu Jijaji yarda wangkanja-kurra, ‘Kapu nganta parra-jarra-jangka jirrama-jangka jinta-karilki Yuwarli Maralypi ngantirni yarda.’ ”

62 Ngula-jangkaju, jinta wati karrinja-pardija yangka Kayupu, ngulanguju payurnu Jijajiji, “Purda-nyanyinya kanpa-jana nyampuju jaru kuja kangkulu nyuntuluku yimi jangkardu ngurruju-mani? Jaarl-karriya-nyanu! Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyuntuju? Junga mayi kalu wangka kujaju, warlka kalu wangka?”

63 Nyanungu Jijaji ngulajulpa wurdungu-juku karrija. Yarda payurnu yangkangku-yijala Kayupurlu, “Kaatu-ka JUKURRARNU nyina. Ngulanguju kangalpa nyanyi wangkanja-kurra. Jungangkunganpa yimi-ngarrika: Nyuntuju pa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu?”

64 Junga-juku, Jijajirliji janku-manulku, “Kuja-juku kanpa wangka. Kala yimi-ngarrirniki karnangku jungalku: Ngajujurna Yapan-yayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli. Manu kapunkujulu nyanyi kajirna nyampukurra kulpari yanirni mangkurdurla Kaatu-kurlangu-ngurluju.”

65 Kuja yangkangku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangkangku Kayupurlu, kujarlaju jurnarrpalku-nyanu jurnta larra-pungu kulu-nyayirnilri. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana maralypikingarduyu-kariyi-nyanukulku panu-kariki, “Waraa! Nyampu watirla maju jangkardu wangkaja Kaatuku! Nyiyakulkurli parla yapa-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla kuwurturla? Ngula-jukunkulu purda-nyangu jaru kuja maju wangkaja.

66 Nyarrpa-jarrinkili nyurrurlaju?”

Junga-juku, yangka Kanjulukungarduyu-patu muku ngungkurr-nyinajalurla yangkakuju jintaku wiriki, manu wangkajalu-nyanu, “Nyampuju wati, kurruwarri rdilyki-pinja wita-wangu! Pangkalalu tarnnga-kurra pinyi!”

67-68 Kujalpa Jijaji yangka karrija-juku, ngula-kurraju ngalya-karirli nyinypalpalurla kujurnu miparrpa-kurra, manulpalu ngalya-karirli pakarnu rdakangku. Ngalya-karirli, kujalpalu pilirlkarra-pakarnu, ngula-karrarlaju pakarninja-karrarlujulpalu payurnu, “Mijaya ngan-tanpa! Yuwa! Wangkaya-nganpa! Nganangkungku pakarnu?”

Piitarlu-nyanu ngurrrpa-pajurnu Jijajiki

Mark 14.66-72, Luke 22.56-62, John 18.15-18,25-27

⁶⁹ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku nyinaja yangkangka-juku yarlungka yurlapardi, ngula-puruju karntalku yanurnurla yangka kujalparla warrki-jarrija Kayupuku yuwarlirla nyanungu-nyangurla. Junga-juku, ngula wangkajarla Piitaku, "Nyunturlangu yangkajunparla rdanparnu Jijajikiji yangkaku Kaliliyi-wardingkikiji."

⁷⁰ Piitarluju jangku-manu yangkaju karnta, "Lawa kujaju, nyarrpa mayi kanpa wangka?" Panungku yapangkulu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu.

⁷¹ Ngula-jangkaju, Piitaju warru pardijarra, yarkajarralku kiirti-kirraluku. Jinta-karirli karntangu warrkinirli nyangu nyanungu yinya-kurra karrinja-kurra, manu wangkaja-jana wati-patuku, "Wayinkilayi! Yinya kuja-ka wati karri kiirtirla, nyanungu kala warru yanu Jijaji-kirli Najariji-wardingki-kirli!"

⁷² Piitarluju yarda-jana jangku-manu, ngulaju kuja-jana wangkaja, "Kaaturlu kaju nyanyi wangkanja-kurra! Junga karna-nyarra wangka lawa-nyayirni! Kula karna wati yinya milya-pinyirlangu-wiyi!"

⁷³ Ngula-jangkaju, wati-patu-kari ngulalpalu karrija ngulangka, ngulajulurla yaninjarla wangkaja Piitaku, "Yuwayi, nyuntuju nyanungu-juku kurdungurlu Jijaji-kirlangu! Nyuntuju kanpa wangkami Kaliliyi-wardingki-piya-juku! Nyuntu-nyangu linpa Jijaji-piya-juku!"

⁷⁴ Piitarluju-jana jangku-manu, "Kajirna-nyarra warlkangku yimirr-yinyi, ngula-jangkajuju pangkalalku Kaaturluju pinyi! Kari-ngantarnarla ngajuju ngurrrpa-nyayirni yalikiji watiki!"

Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja.

⁷⁵ Ngula-jangkaju, kuja Piitarlu purda-nyangu jukujukuju purlanja-kurra, ngula-warnurlaju pina-manngu-nyangu yangka kujarla Jijaji yangkaja kamparru-wiyi kuja, "Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi." Ngula-jangkaju, yalumpu-ngurlu-juku wilypi-pardinjarla rdurrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

27

Wiri-paturlu Juwu-paturlulu kangu Jijaji yuwarli Paliti-kirlangu-kurra

Mark 15.1, Luke 23.1-2, John 18.28-32

¹ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjan-yanurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu. Wangkajalpalu-nyanu manu jangkardulpalurla jirringi-yirrarnu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi.

² Junga-juku, waku-jarralkulu wayurnu, ngulalu wayirninjarla Jijajiji gangulku wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangkaku-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarla yungu.

Wajampa-manu-nyanu tarnga-kurra Jutujurlu

Acts 1.18-19

³ Kala Jutuju, ngulangku kuja-jana yaninjarla Jijaji yimi-ngarrurnu wiri-patuku Juwu-patuku, nyanungurlu purda-nyangu ngulangku Palitirli kaji miimii-nyanyi Jijaji manu ngula-jangkarlu kapu pinyilki. Kujarlajulpa-nyanu kurnta-jarrija-nyayirni. Tala ngula manu nyanungurlu yalumpu yarltiri pirli-patu 30-pala, manu yanu Yuwarli Maralypi-kirra ngula yungu-jana pina-yinyi yarltiri pirli-patu maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu jarlu-patuku.

⁴ Nyanunguju yaninjarla-jana wangkaja, “Jijajiji jukarurru, kula nyanunguju nyiarlangurla jintarlangu-wiyi karanparr-karrija. Kala kapulu pinyilki nyanunguju! Yungurna yaninjarni-wangu nyinayarla, manurna-nyarra nyiyaku Jijaji yimi-ngarrurnu!”

Ngularra wiriwiri Juwu-patulurla Jutujukuku wangkaja, “Nyuntu-wurru! Nyarrpa-jarrijanpa, nyuntulurlu jungarni-manta!”

⁵ Ngula-jangka, Jutujurlu-jana warrampal-kujurnu tala ngularra pirli yarltiri-patu walya-kurra manu Yuwarli Maralypiji yampinjarla yanu. Yanu karija nyarrpara-wana mayi, manu-nyanu waninjangurlu-maninjarla waraly-yirrarnu ruupu-kurlurlu, manu palija.

⁶ Kuja Jutujurlu yangka tala-wati warrampal-kujurnu kaninjarni Yuwarli Maralypirla, yangkarraru maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu tala-watiji, manulu wangkaja, “Tala nyampuju punku-nyayirni. Ngulajurlipa manu pina yangka kujarliparla yungu Jijaji-wanawana ngula kapu palimi watiya warntawarntarla. Ngalipanyangu kuruwari-ka yangka tala nyampu-piya kulalparlipa yirakarla yakujurla Yuwarli Maralypi-kirlangurla. Tala nyampujurlipa nyarrpa-manilki?”

⁷ Tala nyampu-kurlurlu ngulajurlipa walya-pardu payi-mani ngulangka yungurlipa-jana yapa Juwu-wangu-patu milyingka yirrarni.” Junga-juku, yimili jinta-manu tala ngulaku. Ngula-jangkajulu walyapardu payi-manu wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarltiri-jangka.

⁸ Junga nyampuju. Kujarlanya kalu yapangku ngulaju yirdi-mani-jiki jalangurlangurlu ‘Walya Yalyu-kurlu’.

⁹⁻¹⁰ Nyampuju jurru-juku yimi ngularla Kaatuku marlaja wangkaja jarukungarduyu Jirimaya. Nyampuju Jirimayurlu yirrarnu:

“Yapa Yijirali-pinkirlijili yungu tala 30-pala-mipa pirli warrki-jangka. Ngula-jangka Kaatuju wangkaja ngajukuju yungulparna tala-kurlurlu 30-pala-kurlurlu payi-mantarla walya-pardu wati-kari-kirlangu kuja kala-jana murlukurnpa-piya ngurrju-manu walya yarltiri-jangka.”*

Kujanya Jirimayurlu yirrarnu.

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Mark 15.2-5, Luke 23.3-5, John 18.33-38

¹¹ Ngula-jangkaju, kujalu wiriwirirli kangurra Jijaji Paliti-kirlangukurra, karrinja-yirrarnulu kamparru nyanungurla. Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju?”

Jijajirli yalu-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

* 27:9-10 Nyangka Zechariah 11.12, Jeremiah 32.6-9

12 Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu, nginji-wangkajalpalurla warlkanji-kari warlkanji-kariji. Kala Jijaji kula-nyanu nyiyarlangu jaarl-wangkaja, lawa.

13 Ngula-jangkaju, yangkangu Palitirli yarda payurnu Jijajiji, "Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kangkulu japirdimi?"

14 Kuja-kurraju kula Jijajirliji jangu-manulku yangkaju Paliti, lawa. Nyanunguju kula yimi jintarlangu wangkaja. Kujarlajurla marlaja paa-karrija-nyayirni Palitiji.

*Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Mark 15.6-15, Luke 23.13-25, John 18.39-19.16*

15 Jinta yangka-juku Paliti kuja kala-jana wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku, Pajapa-kari Pajapa-kari-puru kalalu turnu-jarrinjarla payurnu yapaku jintaku pirijinaku wilypi-maninjaku rdaku-jangkakuju. Ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju nganaku yangka kuja kalalu ngampurpa nyinaja.

16 Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungaju yirdiji Parrpaja. Nyanungu milya-pungulpalu yapangu panungku punku-nyayirni nganta.

17 Kujalu yapa nyuyu-jarrija ngayirni yuwarlirla Paliti-kirlangurla, ngulaju-jana nyanungurluju Palitirli payurnu, "Nganaku kankujulu payirni rdakungakakuju yungurna wilypi-maninjarla yilya? Parrpajaku mayi kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku Mijayaku?"

18 Yalirli Palitirli milya-pungulpa-jana Juwu-patu wiriwiri yangka kujalpalurla rdunjurduju-jarrija Jijajiki, kujarlanyalu yangkaju Jijaji nganta kangu Paliti-kirraju.

19 Palitijilpa nyinaja nyinanja-kurlangu wiringka yangka kuja kala-jana payurnu yapa nyiyarningkijarrarla kuwurturla. Ngulangurlurlu kujalpa nyanungurlu nyiyarningkijarrarluru muku payurnu Jijaji, nyanungu-parntarlurla yilyajarra yimi nyampu, "Yampiya nyampu wati Jijaji kuja kalurla yapa jangkardu wangkami! Kula nyarrparlangurla-wiyi warntarla-jarrija. Mungangkarna nyangu jukurrparlu, manu ngulangku jukurrparlu ngarrurda-maninjarla lani-manuju!"

20 Ngula-jangkaju yangkangu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu jarlu-paturlu, jinyijinyi-manulu-jana panu-kariji, "Payikalurla Parrpaja-mipaku yungu wilypi-mani rdaku-ngurluju! Wangkayalurla nyanunguku yungu Jijaji pinyi!"

21 Ngula-jangkaju, yapa yinyarra kapulurla Palitikiji purlayarlanya, kala nyanungurlu kamparnurlu-jana yapaju kapanku payurnu, "Pirijina nyampu-jarra kuja kapala karrimi, nganarna-nyarra wilypi-mani rdaku-ngurluju?"

Junga-juku, wangkanjarlalurla purlaja, "Yungka-nganpa Parrpaja!"

22 Ngula-jana Palitirliji yarda payurnu, "Kala nyarrpa-manirna nyampuju wati yangka kuja kankulu Mijaya-pajirni?"

Junga-juku, yardalurla purlaja, "Pungka, pungka! Waraly-yirraaka warntawarntarla!"

23 Junga-juku, ngula-jangkaju, Palitirli yarda-jana payurnu, "Nyiyawiyi nyampurluju kuruwarriji rdilyki-pungu watingki?"

Kuja-kurraju, yardalurla purlaja kilji-nyayirni Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraaka warntawarntarla yarujurlu!”

²⁴ Ngula-warnuju, Palitirli-jana milya-pungu yangka kula-jana nyarrparlu ngula yapa warla-pajirni, kapulu marda pungkarla. Junga-juku, ngapa manu nyanungurlu, manu-nyanu rdaka-jarra parljurnu yapangka panungka milparniwarrarla. Ngula-jangka wangkajalku-jana, “Kularna wati nyampu ngajulurlu pinyi. Nyurrurlarlu kankujulu jinyijinyi-mani yungurna pinyi!”

²⁵ Ngula-jangka yapa panulurla Palitiki wangkaja, “Ngulaju ngula-juku! Kapulu-nganpa nganimpa wakirni manu kurdukurdu nganimpa-nyangurlangu pinja-warnu.”

²⁶ Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, ngulangkuju wilypi-manu rdaku-jangkaju Parrpajaju yapa panukurralku. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana nyanungu-nyanguku yurkkunyuku. Manu-jana jinyijinyi-manu yurkkunyu-patuju yungulu Jijajiji wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu manu rdirriny-pantirninjarla yirrarni watiya warntawarntarla.

Yurkkunyu-paturulupalu manyu-pungu Jijaji

Mark 15.16-21, John 19.2-3

²⁷ Ngulajulu jirri-kangu Jijajiji yurkkunyuurluju yurlturnpa-pardukari-kirraluku, ngulaju jintangka-juku Paliti-kirlangurla yuwarlirlaju. Kujalu yali-kirra yukaja yurkkunyu-patu yurlturnpa-kurra, ngulajulu-jana panu-karilki yurkkunyu-patu-kariyi-nyanu yarda yajarnunjunu.

²⁸ Ngula-jangka, larra-pungulurla Jijajiki jurnarra palka-jangka, ngulangkaju jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyulurla parnta-yirrarnu.

²⁹ Ngulalu manu ngalyipi-piya jilkarlajilkarla, ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kilji-nyayirniirli Jijajirra jurruku pajirninjaku. Ngula-warnu, yirrarnulurla watiya jukati rdakangka, manulurla parntarrinjunu kamparru nyanungurla yungulurla ngula-kurlukunya manyu ngarlarrinjarla purlami kuja, “Yuwa! Kuja kanpa-nyanu kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!” Yurkkunyu-paturulupalu manyu-pungu-mipa.

³⁰ Ngula-jangkarluju, wangkanja-warnurlulurla puntarnu jukati, manulurla rdurrjurnu nyinypa-kijirninjaku manu jukati-kirlirli pakarninjakulku jurruku.

³¹ Junga-juku, jinajina-piyalkulurla yangka yalyuyalyu pina rurrunyungu, ngulalurla pina-yirrarnu jurnarra nyanungu-nyangulku-yijala. Ngula-jangkaju, yardalu jirri-manu, maninjarlalu jirri-kangu watiya warntawarnta-kurra.

Yurkkunyu-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla

Mark 15.21-32, Luke 23.26-43, John 19.17-27

³² Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurkkunyu-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki yirdikiji Jimaniki. Ngulaju yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurkkunyu-paturluju yangkakuju watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki matakulku.

³³ Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Kulkaja-kurra. Yirdiji yaliji Kulkajaju ngulaju kalalu ngarrurnu 'Jurru Yungkurnu'.

³⁴ Kujalu kutu-jarrijalku yangka yali-kirra Kulkaja-kurra, ngulangaju yungulurla pama kumarlpa mitijini-kirli Jijajikiji murrumuru purda-nyanja-kujaku. Jijajirli pama pajarnu, kala yampija ngarninja-wangurlu.

³⁵ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu waraly-yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnga-kurra. Ngulangaju watiya warntawarntarla, kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkunyupatu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani jurnarrpa wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija.

³⁶ Ngula-warnu, nyinajalpalu ngulangka, manulpalu nyangu nyangu waraly-karrinja-kurra watiya warntawarntarla.

³⁷ Ngula-jangkaju, pipalkulu wita manu, ngulangkajulu jaru yirrarnu ngulaju kuja, 'NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU'. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaju.

³⁸ Ngula-jangkaju, jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, waralywaraly-yirrarnulu-palangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

³⁹ Yangka Jijaji kujalpa watiya warntawarntarla-juku waraly-karrija, ngula-purujulpalu yapaju yirdiyi-karrija nyanungu-wana nyanungu-wana-juku. Jijaji nyanjarla kalalurla jurru yurnkuyurnku-jarrija ngulaju manyu-pinjakungarnti, manu kalalurla ngarlarrija manu purlaja,

⁴⁰ "Yuwa, yuwa, kula-ngantanpa nganimpa-nyangu Yuwarli Maralypi rdilyki-pungkarla! Manu kula-ngantanpa jirrama-jangkarla parra-jarra-jangkarla pina ngantikarla! Nyuntulurlu kuja kanpa-nyanu Kajaananu Kaatu-kurlangu nganta ngarrirni, jitiyarni yalumpu-ngurlu warntawarnta-ngurlu!"

⁴¹ Kuja-piyarlu-yijalalu manyu-pungu yangkangkaju maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu manu jarlu-paturlu,

⁴² "Kala kujalpa-jana yangka yapa ngalya-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlu kulalpa-nyanu wankarumantarla mayi? Nyampuju Jijaji nganta Wiri kingi nganta ngalipaku Yijirali-wardingkiki! Ngulakuju nyampurla-jukurliparla pardarni kaji nyanungu jiti. Kajirlipa nyanyi jitinja-kurra, ngulakunya kapurliparla ngungkurr-nyina!

⁴³ Nyanungurlu nganta-ka walangku-pinyi Kaatu, manu kyananu Kajaananu Kaatu-kurlangu-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Nyampurla-jukurliparla pardarni yungurlipa nyanyi kajilpa muurl-mardakarla Kaaturlu palinja-kujaku!"

⁴⁴ Yangka-jarrarlangurlu wati-jarrarlu wiji-palka-jarrarlu kujalpa-palarla waraly-karrija jirrnganja watiya-jarra-karirla warntawarntarla, ngula-piyarlu-yijalalpa-pala manyu-pungu Jijajiji.

Jijaji palija watiya warntawarntarla
Mark 15.33-41, Luke 23.44-49, John 19.28-30

⁴⁵ Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija war-rukirdikirdi wuraji-karda.

⁴⁶ Ngula-jangkaju, Jijajiji purlaja kilji-nyayirni watiya warntawarnta-ngurluju, “Yilayi, Yilayi, lama japakatini?” Ngulaju kujaju wangkaja jaru, “Wapirra, Wapirra, nyiia-ngurlunpaju jikajika-jarrinjarla yampija?”*

⁴⁷ Kujalu yapa-karirli purda-nyangu purlanja-kurra, ngulajulu-nyanu wangkaja, “Purda-nyangkalu! Ngulaju karla purla Layijaku!”

⁴⁸ Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita wawarda pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka.*

⁴⁹ Kala yapa panu-karilirla nyanunguku wangkaja, “Wurra, wurra! Pardarnirliparla Layijaku kaji marda yanirni yungu muurl-mardarni palinja-kujaku!”

⁵⁰ Kuja-jangkaju, Jijajiji kilji-purlanjarla palijalku.

⁵¹ Jijaji yungka kuja kilji-purlanjarla palija, ngula-puru-yijala Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda-piya kurrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kurrirdi wapirrija maralypiki yurlturnpa-parduku, ngulajurla Kaatuku marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra. Walyaju yurnkuyurnku-jarrija, manu yarturlu-watijili muku rdilykirdilyki-yanu witawita-karda.

⁵²⁻⁵³ Nyurnnyurnu-wati-kirlangu milyiji larra-parnkanjarla lakarn-pardija. Ngaka, kuja Jijaji kulpari wankaru-jarrija, ngula-jangkaju, panu yapa Kaatu-kurlangu, ngulalu palija manu ngulalpalu ngunaja ngularrarla milyingka, ngulaju-jana Kaaturlu kulpari wankaru-manu. Ngulajulu yaninjarla yukajarra kirri tarruku-kurra Jurujulumu-kurra, manulu-jana nyangu ngulangka yapangku panungku.

⁵⁴ Ngularra yurrkunyuru manu nyanungu-nyangu yurrkunyukun-garduyu wiri, ngulalpalu warru karrija watiya warntawarntarla manu ngulalpalu nyangu Jijaji, purda-nyangulu walya yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, manulu-jana nyangu yarturlu-wati rdilykirdilyki-yaninja-kurra, manu kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni. Wangkajalkulu-nyanu, “Kari-nganta nyampu wati Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!”

⁵⁵⁻⁵⁶ Yalumpurla-yijalalpalu karrija karntakarnta panu-jarlu, ngulajulpalu karrija wurnturu-karrikarri. Ngularlangurlujulpalu kar-rinjarla warrawarra-kangu Jijaji. Jinta-kari yirdiji Miiri Makardala-wardingki. Jinta-kari yirdiji Miiri-yijala. Ngulaju jirramaku-palangu wati-jarrakupalangu yirdi-jarrakupalanguju Jamajikipalangu manu Jajupukupalangu. Jinta-kari, ngulaju kali-nyanu Jipiti-kirlangu. Nyampu-patukuju yangka kuja kala-jana Jijaji jirnganja warru wapaja Kaliliyi-wana kamparru-wiyi wankaru-wiyi nyanunguju. Nyampu-paturluju kalalurla miyi ngayi-purraja, manu jurnarrpa kalalurla kirlka-manu.

*Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu
Mark 15.42-47, Luke 23.50-56, John 19.38-42*

* 27:46 Nyangka Psalm 22.1

* 27:48 Nyangka Psalm 69.21

57 Ngula-jangkarlaju, wurajilki wanta yukanjakungarnti yangka-juku parrangkaju, wati jinta yanurnu. Ngulaju yirdiji Jajupu Rdimajiya-wardingki. Nyanungujulpa tala palka-kurlu nyinaja manu kurdungurlu-yijala Jijaji-kirlangu.

58 Junga-juku, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini. Junga-juku, Paliti-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunu-patuku yungulu yani Jajupu-kurlu manu yungulurla yinyi palka Jijaji-kirlangu nyanunguku.

59-60 Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji palinja-warnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju pijijirla kirkangka, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka nyanungu-nyangurla yangka kujalurla warrkini-paturlu kamparru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-warnu karrija. Manu pirli wiri yarturlu, ngulalku ruu-kanjarla tirnngi-yirrarnurla palkakuju, manu yanulku.

61 Yangka-jarra karnta-jarra Miiri Makardala-wardingki manu Miiri-kari-yijalalpa-pala nyinaja pirnkingka-juku kutu.

Yurrkunu-paturulupalu warrawarra-kangu pirnki palka Jijaji-kirlangu-kurlu

62 Parra-karirla, mungalyurru Juwu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu yangka Parajipatu, yanulurla wangkanjaku Palitiki.

63 Wangkajalurla, "Purlka, milya-pinyi karnalu kuja yinya warlkanji Jijaji wangkaja. Nyanungu wangkaja palinja-warnu nganta munga-jarra-jangka Kaaturlu kapu nganta yakarra-maninjarla kulpari wankaru-mani.

64 Wangkaya-jana yurrkunu-nyuntu-nyangu-patuku yungulu yaninjarla muurlparlu warrawarra-kanyi pirnki palka nyanungu-nyangu-kurlu kuja-ka ngunami. Wangkaya-jana yungulu warrawarra-kanyi munga-jarra-karikilki. Nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-paturlu marda kajikalu yaninjarla purungku-mani palka Jijaji-kirlangu pirnki ngula-jangkaju. Kajilpalu marda palka mantarla, ngula-jangkaju kajikalu-jana warru yimi-ngarrirni yapa-patuku ngula Kaaturlu yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu. Ngula wati warlkanjirli, ngulaju-nyanu Mijaya-pajurnu. Maju nyanunguju kuja wangkaja! Kala kajilpalu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu wangkayarla ngulangku Kaaturlu nganta kulpari yakarra-maninjarla wankaru-manu, kujaju maju-nyayirnilki!"

65 Junga-juku, Paliti-jana wangkaja, "Ngulaju ngula-juku! Yaninjarla mantalu-jana yurrkunu ngaju-nyangu-patu yungulu muurlparlu pirnki warrawarra-kanyi."

66 Junga-juku, ngularra wiriwiri Juwu-patulu yanu, manulu-jana yurrkunu-patu, manulu yanu pirnki yinya-kurra. Wayirninjarlalu tarnnga kuurl-warurnu ruupu wita-kurlurlu pirli yinya wiri-jarlukurra yungurla pirnkiki wapirrimi, kalakalu yapangku marda pirli ngulaju ngurl-kanyi. Yurrkunu ngularralpalu nyinaja ngulangka-juku, yinyalpalu warrawarra-kangu.

28

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Mark 16.1-8, Luke 24.1-12, John 20.1-10

¹ Mungalyurru-kari Palyangka, kujalpa wanta kankarlu-jarrinjarni yanu, Miiri Makardala-wardingki manu Miiri jinta-kari-pala yanu nyanjaku pirnkiki ngulangka kujalu palka Jijaji palinja-warnulku yirrarnu.

² Walyaju ngulangka-juku rdirri-yungu yurnkuyurnku-jarrinjakuju nurna-nyayirni kuja Kaaturlu nyanungu-nyangu marramarra yilya-jarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Ngula-jangkaju, yaninjarla ruukangu yarturlu wiri pirnki-kijaku, ngulangkalkulpa pirri-maninjarla nyinaja kankarlarni yarturlurla.

³ Marramarra, ngulajulpa miril-manu wirnpa-piya, manu nyanungurlu jurnarrpa kujalpa palkangka mardarnu, ngulaju kardirri-nyayirni karlji-piya.

⁴ Yurrkunyurlu ngularrarlul ngulalpalu pirnki warrawarra-kangu, kujalu nyanungurlu marramarra nyangu yaninjarni-kirra, ngulajulu rdirri-yungu rititi-karrinjaku, manulu ngarrurdaju wantija walyakurra kula-ngantalu tarnnga palija.

⁵ Ngula-palangu wangkajalku mardukuja-jarrakuju marramarraju, "Lani-wangu-pala karriya! Jijajiki kanpalarla warrirni yangkaku kujalu watiya warntawarntarla rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarnu.

⁶ Lawarla nyampuju. Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu kuja-juku yangka kuja-jana Jijajiji kamparru-wiyi wangkaja palinjakungarnti! Nyangkalu nyampu, nyampurlanyalpa ngunaja palkaju.

⁷ Pina-yantalu nyampu-ngurluju, yaninjarla yimi-ngarrikalu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku. Kujanyalu-jana wangkaya, 'Kaaturlu Jijaji yakarra-maninjarla kulpari wankaru-manu palinja-warnu. Nyanungu kapu-nyarra kamparru yani yangka-kurra Kaliliyi-kirra nganta, ngulangkanya kapunkulu parlu-pinyi.' Ngula-juku, lawajarrijalkurnangkupala wangkanjakuju."

⁸ Junga-juku, yangka-jarrarlul karnta-jarrarlul-pala pirnkiji parnkanjarla yampinja-yanu. Lani-jarrija-nyayirnilpa-pala, manulpa-pala wardinyi-jiki-jala yaninja-yanu. Parnkaja-pala-jana ngatingki-maninjaku kurdungurlu-patuku.

⁹ Nyampunya-palangu Jijajiji wapirdirni yananyarni nyanungu-jarrakuju! Nyanungu-palangu nganjirni yanurnu, manu-palangu wangkaja, "Ngurrju mayinpala?" Kula-pala karnta yalumpu-jarraju nyarrparlangu wangkaja, lawa. Ngari-palarla kutu-jarrinjarla mirdi-jirrpjirrpji ngayirni nyanungurla parntarrinjunu, manu-pala wirliya-jarralku jirri-mardarnu.

¹⁰ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja, "Kula-pala lani-jarriya! Yanta-pala-jana kurdungurlu-patuku ngaju-nyanguku ngajukupurdangka-patuku, manu-pala-jana wangkaya yungulu yani Kaliliyi-kirra. Yinyarla kapujulu nyanyi ngajuju."

Yurrkunyu-paturlulu-jana yimi-ngarrurnu maralypikingarduyupatuku nyiyarningkijarra kujalu nyangu pirnkingka

¹¹ Kujalpalu-jana karnta yalumpu-jarra yaninja-yanu yimi-kirli Jijaji-kirli kurdungurlu-patu-kurra, panu-kari yurrkunyu ngularra, ngulapaturlu ngulalpalu pirnki warrawarra-kangu, ngulajulu kirri-kirra Jurujulumu-kurra kulpari yukaja. Yaninjarla wangkajalu-jana wiri-wiriki maralypikingarduyu-patuku ngula-kurlu marramarra-kurlu, manulu-jana yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu lawalparla karrija pirnkiji.

¹² Kujalu ngularrarlu wiriwirli maralypikingarduyu-paturlu kuja purda-nyangu, ngulajulu turnu-jarrija purlkapurlka-kurlu yungulu nyarrpa-jarri. Junga-juku, yimili jinta-manu yungulu-jana tala panu-jarlu yinyi ngularraku yurrkunyu-patuku yungulu-jana wurulypa-mani wangkanja-kujaku. Yurrkunyuurlu ngularrarlu nganta kapulu-jana marda yapa panu-jarluku warru yimi-ngarrikarla nganta ngula yimi Jijaji-kirli.

¹³ Kuja-kujakuju, nyanungu-patulu-jana wangkaja, “Mpa! Tala nyampulu manta. Kaji-nyarra nganarlangurlu payirni palkaku Jijaji-kirlanguku kuja karla karrimi pirnki lawa, wangkayalu-jana nyanungu-nyangu yangka kurdungurlu-patulu yanurnu mungangka nyurrurlakuju jarda-puru, manulu palka Jijaji-kirlangu purungku maninjarla kangu.

¹⁴ Kajilpa-nyarra Palitirli Wiringki kulungku ngarrikarla kuja ngantalpankulu jarda ngunaja, wajampa-jarrinja-wangulu nyinaya. Kapurnalurla yanirra yungu-nyarra kulu-wangurlu yampimi kuja-warnuju.”

¹⁵ Junga-juku, yurrkunyuurlu ngularrarlulu tala ngulaju manu. Ngularrarlujuju-jana yapa panuku warru yimi-ngarrurnu palka Jijaji-kirlangu nyanungu-nyangurlu kurdungurlurlulu purungku maninjarla wuruly-yirrarnu. Manu kuja yimi jurrku-juku kalu-jana yapangu Juwu-paturluju jalangurlangurluju yimi-ngarrirni-jiki.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra Kaliliyirla
Mark 16.14-18, Luke 24.36-49, John 20.19-23, Acts 1.6-8*

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngularra kurdungurlulu 11-pala yatijarra yanu Kaliliyi-kirra, manulu jupu-karrija pirlingka yangkangka ngulangka kuja-jana Jijaji wangkaja kamparru-wiyi yaninjaku.

¹⁷ Kujalu nyanungu nyangu, ngulajulurla mirdijirrpjirppi parntar-rinjunu ngayirni nyanunguku. Kala manngu-nyangulu ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu kula-nganta yapa jinta-kari-kila Jijaji-wangu.

¹⁸ Jijajiji-jana yanurnu kutulku nyanungu-patuku, manu-jana wangkaja, “Kaaturluju milarninjarla Warlaja-Wiri yirrarnu yartarnarri-kirli nyiyarningkijarra-wana nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra manu walyangka nyampurla.

¹⁹ Yantalu yapa panu-kurra warrukirdikirdi walya nyampurla, manulu-jana ngurrju-manta kurdungurlu yungujulu nyina ngaju-nyangulku. Kajijili kurdungurlu-jarri, ngapangkalu-jana julyurl-yirraka yirdi-nyayirni-wangurla Wapirrarla manu Ngalapi-nyanurla manu Pirlirparla.

²⁰ Kajili kurdungurlulku ngaju-nyangulku nyinami, pinarri-mantalu-jana nyiyarningkijarra kujarna-nyarra pinarri-manu, ngula-jangkarlu yungulu purda-nyanjarla jurrungkulku mardarni. Manngu-nyangkalu nyampu: Kapurna-nyarra tarnnga jirrnganja nyina! Kaji nguru

nyampu lawa-jarrimi, kapurna-nyarra tarnga-juku jirrnganja nyi-nami!”

Mark Yimi Jijaji-kirli Maarrku-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja Maarrkurlu Yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Maarrkurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Luuku manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Kujalpa Jijaji nyinaja walya nyampurla, ngula-purujulpa Maarrkuju nyinaja marda wirriya. Mardarla marlaja Kirijini-jarrija Piitaku. Ngulaju kulalpa Jijaji-kirlangu kurdungurlu nyinaja, walku. Jijaji kuja pina-yanu nyanungkupalangu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-jangkaju, Maarrkujulparla jirrnganja warru wapaja mijiniriki yirdikiji Puurluku. Manu ngula-jangkaju, jirrnganjaparla warru wapaja jinta-kariki mijinirikiji yirdikiji Parnapaku. Ngaka-pardu-karilki nyampuju Yimi Ngurrju yirrarnu Maarrkurluju yungulu Juwu-wangu-patuju pinarri-jarri Jijaji-kirli.

*Jaanu Papitajirli yimi-ngarrurnu-jana jaru Juwu-patuku Jijaji-kirli
Matthew 3.1-12, Luke 3.1-18, John 1.19-28*

¹ Nyampuju Yimi Ngurrju-nyayirni Jijaji Kiraji-kirli Ngalapi-nyanukurlu Kaatu-kurlangu-kurlu.

² Kamparru-wiyi wati yirdi Yijaya, kujalparla nyurru-wiyi marlaja wangkaja jarukungarduyu Kaatuku, nyampunya jaruju yirrarnu Jijaji-kirliji:

“Purda-nyangkaju! Nyampuju yilya karna kamparru jinta-kari wati jaru-kurlu yungungku nyuntuku yirdiyi jungarni-mani.”

³ Manu ngula-jangkaju, Yijayarlu yarda yirrarnu jaru wita-karilki:

“Purda-nyangkalu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, ‘Warlalja-Wiri kuja kangalpa nyina ngalipaku, ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!’ ”*

Kujanya yirrarnu Yijayarlu jaruju nyurru-wiyiji.

⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, Jaanu Papitajijilpa warru wapaja ngurrararla Yijiralirla manangkarrarla. Junga-juku, yapajulpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapangka, manulpa-jana wangkaja, “Pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu nyurru-warnurla wilji panujangka. Kujarlanya kapu-nyarra Kaatuju kulu-wangu yawuru-jarrimi nyurrurlaku wilji-warnuku. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitaji-mani.” Kujanya kala-jana Jaanuju wangkaja yapa-patuku.

⁵ Kujalu purda-nyangu kuja jaru Jaanu Papitaji-kirlangu Jurujulumu-wardingki-paturlu manu Jurdiya-wardingki-paturlu, ngulakujulurla

* 1:3 Nyangka Isaiah 40.3

yanurnu jintakumarrarni-jiki purda-nyanjakuju. Ngulalpalurla Jaanukuju wangkaja, “Kurnta-jarri karnalu-nyanu wiljingka, manu mari-jarri karnalu-nyanu yungurnalu yalala-yirrarni Kaatu.” Ngula-jangkaju, ngapangkalku-jana papitaji-manu karru wiringka yird-ingkaju Jurdunurla.

⁶ Yangka Jaanurlu, kala jinajina-piya mardarnu yumurru-kurlu kawartawara-kurlangu manu ngalyipi-piya wiri wartirli-wana puluku-kurlangu pinti kuja kala-nyanu warurnu. Manu kala ngarnu ngarlu manu jintilyka.

⁷ Junga-juku, yimi-ngarrurnu-jana kujarlu, “Wati jinta-kari-ka yanirni nyampu-kurraju yangka Milarninja-warnu Kaatu-kurlangu. Nyanunguju wiri-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?”*

⁸ Ngaju karna-nyarra papitaji-mani ngapa-mipa-kurlurlu. Kala nyanungurluju kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu.”

Jijaji papitaji-jarrija

Matthew 3.13-17, Luke 3.21-22

⁹ Ngakalku kuja Jijajiji yanurnu nguru-ngurlu Kaliliyi-ngirli kirri-ngirli Najariti-ngirli, yanurnurla yalumpu-kurra-juku Jaanukuju, kujalpa karrungka nyinaja Jurdunurla. Yalumpurla-juku karrungka papitaji-manu Jijajiji Jaanurluju.

¹⁰ Papitaji-maninja-warnuju ngula-jangkaju, Jijajiji yanulku lurju pirntinyarra-kurra. Kuja yanu pirntinyarra-kurra, ngula-ngurluju pirntinyarra-ngurlu kankarlarra-kari nyangu yalkiri kuja lakarn-pardija. Yalkiri kuja lakarn-pardija, ngulangkaju nyangu Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu jurlpu-piya kurlukuku-piya. Ngula yanurnu, pirri-manurla Jijajiki.

¹¹ Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka yalkiri-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju miyaluju raa-pinyi.”

Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku

¹² Ngula-jangkaju, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurlu yilyaja Jijajiji manangkarra-kurra.

¹³ Yalirla manangkarrarla, panulpalu kuyu-kari kuyu-kari nyinaja kulu-parnta-kari kulu-parnta-kari. Ngula-purujulpa nyinaja jinta-juku parra-kari parra-kariki 40-palaku, ngulajulpa nyinaja miyi ngarninja-wangu-juku, lawa. Junga-juku, Juju Ngawu yirdi ‘Jayitana’, ngulajurla jangkardu yanurnu yungu karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. Kala nyanungujulpa tarnnga-juku nyinaja karlirr-yaninja-wangu-juku, lawa. Ngula-jangkaju, Kaatu-kurlangu maramarra-patulu yanurnu, ngulangkulkulpalu jina-mardarnu.

Jijajirli-jana milarnu wati-patu murntu-pala yungulu purami

Matthew 4.12-17, Luke 4.14-15

¹⁴ Ngula-jangkaju, kujalpa Jaanu Papitajiji nyinaja rdakungka pir-ijinalku, ngula-jangkaju, Jijajiji pinarni yanu manangkarra-jangkaju nguru-kurra Kaliliyi-kirra. Ngula-jangkarluju yimi-ngarrurnu-jana Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju.

* 1:7 Acts 13.25

15 Ngulaju kuja-jana wangkaja, “Jalangu kanyarra kutulku yanirni Kaatuju nyurrurlakuju yungu-nyarra Warlalja-Wirilki jirranganja nyina. Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirra Kaatu wilji-wangurlu, manulurla ngungkurr-nyinaya Kaatu-kurlanguku Yimiki Ngurrjuku.”

16 Ngaka-pardu-karilki, Jijajijilpa wapanja-yanu pirntinyarra ngapa wiri-wana yirdi-wanaju mangkuru Kaliliyi-wana. Ngula-palangu rdipija Jimaniki manu nyanungukupurdangkaku Yanturuku kuja kala-pala warrki-jarrija yawukungarduyu-jarra. Ngulalpa-palarla kujurnu yakuju-piya wiri-jarlu rdarri-mardarninjaku yawuku. 17 Jijajiji-palangu wangkaja, “Purayaju-pala! Yangka kuja kalanpala yawu manu, ngula-piya-yijala kapurnangkupala pinarri-mani yungunpala-jana yapa yajarninjarla turnu-mani Kaatukulku.”

18 Junga-juku, yampinja-yanu-pala yakujuju ngulangka-juku. Jijajilki-pala puraja.

19 Ngula-jangkaju, yaninja-yanulpalu pirntinyarra mangkuru-wana, ngulajulu-palangu rdipija wurnturu-wangu-juku Jamajiki manu kukurnu-nyanuku yirdiki Jaanuku. Ngulajulpa-pala-jana jirranganja warrki-jarrija nyanungukupalanguku kirda-nyanuku yirdiki Jipitiki manu warrkini-patuku, ngulaju pawurturlalpalu yakuju-piya larra pina panturnu.

20 Kuja-palangu parlu-pungu Jamaji manu Jaanu, ngulakuju-palangu waa-manu, “Ngajuju-pala puraya!” Junga-juku, yampijalu-jana kirda-nyanu warrkini-patu yalumpurla-juku pawurturla-juku. Yampinjarla Jijajilki-pala puraja.

Jijajirliji jurntarla yilyaja juju watiki

Luke 4.31-37

21 Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki yukajarralu kirri-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra Jijaji manu yapa nyanungu-nyangu. Jarrirti-yi-karirlalku-jana jirranganja yukaja jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulaju Parra-nyayirni-wangurla Juwu-kurlangu. Ngulangkaju, Jijajirliji rdirri-yungulku jaruku pinarri-maninjaku Kaatu-kurlanguku.

22 Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Yapangu kujalu jaru purda-nyangu ngurrju Jijaji-kirlangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kula-jana pinarri-manu panu-kari-piyarlu kuruwarrikingarduyu-patu-piyarlu yangka kuja kalalu-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu-mipa-kurlurlu yimi-kirlirli.

23 Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu-juku yangkangka jaajirla, ngulangkajulpa nyinaja wati jinta-kariji juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngularla Jijajikiji waa-manu kilji-nyayirni, manurla wangkaja.

24 “Nyuntu Jijaji Najariti-wardingki, nyarrpa-maninpa-nganpa nganimpaju? Juju panu karnalu kaninjarni yapangkaju nyina. Yaninjarla mayinpa-nganpa riwarri-mani? Nyuntuju karnangu milya-pinyi. Tarruku-nyayirni kanpa nyinami Kaatu-kurlangu.”

25 Jijajirli rdamu-pakarnu jujuju. “Wurdungu-jarriya! Nyampuku watiki jurntarla wilypi-pardiya!”

²⁶ Ngula-jangkaju, jujungkuju mirrmirrmarlu-yungu, manulparla waa-karra-parnkaja marlaja. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija.

²⁷ Kujalu yapa-karirli nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu jarnkujarnku payurnu, “Nyarrpa-yijala kujaju? Nyiya-piya yimi kangalpa pinarri-mani? Jinta-karilki kangalpa pinarri-mani panu-kari-piya-wangurlu. Nyampuju wati Jijaji pirrjirdi-jiki karla marlaja nyina Kaatukuju. Kuja kajana wangkami juju-kari juju-kariki, ngulangkuju kalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.”

²⁸ Ngula-jangkaju, yimijilirla kapanku marlaja kangu Jijajikiji nguru-kari nguru-kari-kirra warrukirdikirdi Kaliliyirlaju.

*Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu
Matthew 8.14-17, Luke 4.38-41*

²⁹ Ngula-jangka, yangka-ngurlu jaaji-ngirli jirnganja-jana yarnka-jarralku Jijajiji Jimaniki, Yanturuku, Jamajiki manu Jaanuku. Ngula-julu jingijingi yanu yuwarli-pardu-kari-kirralku Jimani-kirlangu-kurra manu Yanturu-kurlangu-kurra, yukajarralkulu kaninjarni yuwarli-kirraju.

³⁰ Ngulangkaju nyurnulpa ngunaja Jimaniki kurriji-nyanu. Nyurnulpa ngunaja jurrukupurda ngawurrngawurrpa-nyayirni. Ngulajulurla Jijajikiji yimi-ngarrurnu nyurnuju.

³¹ Ngula-jangka, Jijajiji yanurnu, yaninjarla yarnkajarla nyurnukuju rdakaku, manu yarnkanjarla karrinja-yirrarnulku. Nyanunguju kapanku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, mangarrilki-jana ngayipurraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

³² Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingki kirri-wardingki-paturlu, kangurnulpalu-jana murrumurru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu.

³³ Jintakumarrarni-jiki yapalurla turnu-jarrija Jijajiki. Ngulalpalu yurlapardi lirri-karrinja-yanu tuwangka.

³⁴ Jijajirliji nyangulpa-jana. Ngalya-karilpa-jana parlpuru-manu. Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Kujalu juju-paturlu nyangu Jijaji, kapulu-jana milya-pinjarla wangkayarla marda yapa-karikilki. Lawa, yirdi-maninja-kujakuju Jijajirliji-jana jarraly-pinja-wangurlu rdamu-pakarnu tarnnga-kirli.

Jijajirli-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu ngurungka Kaliliyirla

³⁵ Parra-pardu-karirlalku rangkarr-kanja-wangurla-juku, Jijajiji yakarra-pardija. Ngula-jangka, karrinja-pardinjarla jinta warru pardijarra. Yanu kirri-ngirliji warlangarrangarra-kurra yapa-wangukurra yangarlu-kurra. Ngulangkarla wangkaja Kaatukuju.

³⁶ Kujalu Jimani manu nyanungu-nyangu wungu-warnu yakarra-pardija, ngulangkujulurla lawa-nyangu Jijajikiji. Lawa-nyanjarlalu puraja wirliya.

³⁷ Puranjarla rdipijalurla, manulurla wangkaja, “Yapanku panungku kangkulu warrirni.”

³⁸ Ngula-jangkaju, nyanungulku-jana wangkaja, “Yankurlipa yinayakurra kirri-kari kirri-kari-kirra, ngularlangurla yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-karirlanguku. Ngulakunyarna yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra.”

³⁹ Junga-juku, warru-jana yimi-ngarrirninja-yanu jirranganja Yimi Ngurrju jaaji-kari jaaji-karirla warrukirdikirdi Kaliliyirla-juku. Manulpa-jana ngalya-karikiji yapaku jurnta yilyaja jujuju.

*Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu
Matthew 8.1-4, Luke 5.12-16*

⁴⁰ Ngula-jangkaju, watijirla yanurnu Jijajiki pinti wijini-kirli panukurlu. Junga-juku, kamparru-jukurla mirdijirrpijirrpi parntarrinjunu. Jijajikijirla warlkinrinjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpurumaninjaku. Kajilpanpaju mari-jarriyarla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpuru-mani manu karaly-mani!”

⁴¹ Junga-juku, Jijajirla mari-jarrija, ngula waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, “Kari-nganta karnangku mari-jarri yungurnangku parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarriya wijini-jangkaju manu karalya-jarriya pintiji!”

⁴² Junga-juku, pintiji kapanku karalya-jarrija wijini-jangkaju kirlkaluku.

⁴³⁻⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja watiki, “Ngajukuju yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypikirra-wiyi yanta! Milki-yirrarninjintangku pinti yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji miimii-nyanyi ngurrjulku. Kajingki miimii-nyanjarla kirlka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurlpu-jarra wita-jarra ngulaju kuruwari-ka ngunami Mujuju-kurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingki-ili nyanyi ngalya-karirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirlkalku wijini-wangulku.”

⁴⁵ Junga-juku, yangka wati, ngulangkuju-jana yimiji kutu yimi-ngarrirninja-yanu. Yali yimi, kujalpa-jana warru yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli, ngulaju kapanku pirri-yanu nguru-kari nguru-kari-kirra. Kujalu ngalya-karirli yapangku purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi, ngulaju kalalurla purda-nyanjarla turnu-jarrija, manu kalalu wipinjawangu-manu warrarda. Kujarlaju, kula Jijajiji yukayarla panu-puruju kirri-kari kirri-kari-kirraju. Kulalpa nyinaja turnu-warnurla, lawa. Nyinajalpa yangarlu warlangarrangarrarla jinta. Ngulakujulpalurla yapaju warrarda yanurnu-juku.

2

*Jijajirli parlpuru-manu tarlu wapanja-wangu
Matthew 9.1-8, Luke 5.17-26*

¹ Jijaji-jana jirranganja yanurnu pina kurdungurlu-patuku kirri-kirra Kapurniya-kurra. Yapangkujulu panungku pina parlu-pungu nyanunguju, palka ngantalpa nyinaja nyanungu-nyangurla.

² Jijajikilirla yanurnu nyanjaku yapa panu-jarlu, yanurnulu nyanungu-nyangu-kurra. Turnu-jarrijalurla, panu-jarlulkupalu jilyirr-nyinaja kaninjarni, manulpalu karrija yurlapardirlangu. Kulalu

nyarrpara-wanalku yukayalarni panu-kariji. Jijajirlilpa-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlangu.

³ Kujalpa-jana wangkaja, ngula-puruju wati-patu-karirlijilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla murntu-palarlu.

⁴ Ngulangkujuju-jana puta raa-pinja-yanu kulkurru-wanaju. Ngulalurla jirranganja warru yanu purdangirli yuwarli-wanaju. Manu jirranganjalurla warrkarnu kankarlarra yuwarlirla, manulurla rdur-rjurnu yuwarliki lakarn-maninjaku kankarlarnikiji. Ngulalu lakarn-maninjarla rdilypirr-yungu kankarlarniji kulkurru-jarra. Ngulangkanyalu tarluju kaninjarra juturu-yirrarnu rdilypirrparlalku, ngalyipi-piya-kurlurlulu juturu-yirrarnu kaninjarra Jijaji-pirdi-kirra ngulalpa nyinaja. ⁵ Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, "Nyampu-patuju tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuru-mani." Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, "Wiyarrpaku, kujanparla karlirri-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni."

⁶ Ngulangka ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu. Purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji.

⁷ "Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kyanu ngarrirni nganta. Kaatu-miparlu kajana majumajuju jurnta maninjarla kijirni yapakuju."

⁸ Jijajirlilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, "Nyarrpa-yijala kankulu kujaju nginji-wangka?"

⁹ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlu manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurru-mani yungu pangkarra maninjarla karrinja-pardi?

¹⁰ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumajuju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki."

¹¹ Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, "Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngula-kurluju ngurra-kurralku pina-yanta!"

¹² Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija, manu-nyanu pangkarra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla wilypirra-pardija jingijingi yapa-wanaju. Yanu pinalku. Kuja Jijajirli tarlu karrinja-yirrarnu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu pulka-pinjakulku Kaatuku. Wangkajalunyanu yapa panuju, "Kularlipa nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi!"

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Liipi

Matthew 9.9-13, Luke 5.27-32

¹³ Ngula-jangka, Jijaji yalumpu-ngurlu kulpari yanu mangkuru Kaliliyi-kirra. Pirntinyarrarlalpa yaninja-yanu. Ngula-jangkaju, yapa panu-jarlulkulurla turnu-jarrija. Ngulajulpa-jana pinarri-manu.

14 Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manu wapanja-yaninjarni yanulpa yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa tala-kurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkalupa wati warrki-jarrija kaninjarni yirdiji Liipi. Kala-jana warrki-jarrija Ruumu-wardingkiki, ngulaju talakungarduyu. Nyanungukupalangu kirda-nyanu yirdiji Yalpiya. Kuja Jijaji yaninjarni yanurnu, parlu-pungu Liipi warrki-jarrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Liipi, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngaju-nyangu!” Junga-juku, Liipiji karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

15 Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Liipi-kirlangu-kurra ngurra-kurra miyiki ngarninjaku. Ngulangkaju-jana jirranganja ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu ngalya-kariki yapaku tala puntarninjakungarduyu-patuku Liipi-piya-patuku manu ngalya-kariki yapaku majuku kuja kalalu-jana punku-pajurnu. Nyampurraparlu yapangu kalalu warrarda puraja Jijajiji.

16 Ngalya-kari yapa pinarri-patu yangka Paraji-patu, ngulangka-yijalalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkujulpalu-jana lirlki-nyangu Jijaji jirranganja ngarninja-kurra. Nyampu-paturlu Paraji-paturlulu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, “Niyiyaku kajana jirranganja ngarni nyampurrakuju maju-patuku?”

17 Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patuju, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, “Ngurrju yapa kulalpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, kula niyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku. Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrju-mipaku yajarninjakuju. Kala ngarirna yanurnu yapaku wilji-panuku yajarninjakuju.”

*Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarrirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?’
Matthew 9.14-17, Luke 5.33-39*

18 Jaanu Papatiji-kirlangu-patu kurdungurlu-patu manu Paraji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulaju kalalu nyinaja mangarri ngarninja-wangu parra wiri munga wiri ngulaju yungulurla nganta yati-wangkami Kaatuku. Kala Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulangkaju kalalu mangarri ngarnu kutu yampinja-wangurlu. Ngula-jangkaju, nyangulu-jana ngarninja-kurra yapa-patu-karirliji, ngulajulurla yanurnu Jijajiki, payurnulu, “Nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni? Kala nyampu-kari kuja kalu nyinami mangarri ngarninja-wangu?”

19 Jijajirli-jana janku-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruwarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangu-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni.

Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu ngarninja-wangu-mantarla. Ngarni-jiki kalu ngampurrparlu.

²⁰ Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju, kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

²¹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilypirrpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariji pijijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnu, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilypirrpaju, kajika larra-pajirninja-yanilki jinajinaju.”

²² Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Kula nganangku-puka winjickarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjickarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku. Kala jalangu-warnu pama, yapangkujulpa winjickarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwarri nyanungu-nyangu-mipa.

*Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu
Matthew 12.1-8, Luke 6.1-5*

²³ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku. Jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku pajirninja-yanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju ngarninjakungarntirli.

²⁴ Paraji-paturlu kujalpalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu Jarriritiji ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Warrki-wangulparlipa nyinakarla jalanguju! Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwarri juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninja-yani Parra-nyayirni-wangurla!”

²⁵⁻²⁶ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjuku-nyayirni. Ngula-jangka, jirrnganja-jana yanu Tapitiji Kaatu-kurlangu-kurra Kaluku Tarruku-kurra. Ngulanganya kala warrki-jarrija wati jinta maralypikingarduyu Ngardarri-kirlangu Wiri yirdi Piyata. Kaninjarni kaluku-nyayirni-wangurla kalalurla mardarnu mangarri-nyayirni-wangu tarruku-nyayirni Kaatuku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Ngulaju kalalu ngarnu maralypikingarduyu-miparlu Piyata-piya-miparlu. Kala

yapa-karirliji kulalu nganjarla, lawa. Junga-juku, yukajarni Tapiti kaluku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana man-injarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa.”

²⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja Paraji-patuku, “Kaaturlu-jana ngurrju-manu yapaju ngulaju kula nyampuku Parra-nyayirni-wanguku. Kaaturlu-jana kaji-yirrarnu Parra-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu yapaku yungulu ngurrju rarralya nyinami.

²⁸ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku.”

3

Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu

Matthew 12.9-14, Luke 6.6-11

¹ Ngaka-kari Kaatu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla, Jijaji yannurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangkaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu.

² Ngulangka-yijalalpalu Paraji-patuju karrija, Jijajilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpuru-mani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kajilpa Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangurlaju, kajikalurla jangkardu wangkami kujaju, “Nyuntulurlu kanpa rdilyki-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarriji.”

³ Junga-juku, Jijajirli wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Karrinja-pardiya, manu yantarni nyampu-kurra!”

⁴ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu karrija warru, “Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarrirla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jina-mardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Pinyi mayirlipa tarnnga-kurra, kapi mayirlipa wankarumani? Nyarrpa kankulu purda-nyanyi nyurrurlarlujju?”

Wurdungulkulpalu paa-karrija. Kulalu nyarrpalku wangkayarla.

⁵ Jijaji-jana kulu-jarrija Paraji-patuku. Mari-jarrija-jana wiljiki warnarlaku. Junga-juku, wangkajarla watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninjarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina.

⁶ Paraji-paturlu nyangulu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra, ngula-jangkarlujju, yampinja-yanulkulu jaajiji. Ngula-jangka, turnu-jarrijalu Paraji-patu manu Yarurdu-kurlangu-patu kurdungurlu-patu. Turnu-jarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu pinyi.

Jijajirli-jana parlpuru-manu yapa nyurnunyurnu mangkururla pirtinyarra yirdingka Kaliliyirla

⁷⁻⁸ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanulkulu pina mangkuru-kurra ngapa wiri-kirra Kaliliyi-kirra. Yapa panungku yalumpu-wardingkirli Kaliliyi-wardingkirli, purajalu Jijaji yali-kirraju. Manu yapa-karirilpalu purda-nyangu nguru-kari ngurukarirla yimi nyanungu-kurlu. Ngula-jangkaju, purda-nyanjarla yanurnulpalu Jijajiki nyanjaku. Panu-karijilirla yanurnu Jurdiya-jangka,

Jurujulumu-jangka, Yitumiya-jangka, manu nguru kakarrara-jangka kuja-ka ngunami karru yirdi Jurdunu ngulangka payangkarra, kujalpa karrija ngurrara-kari. Panu-karijilpalurla yanurnu kirri-jarra-jangka Taya-jangka manu Jirdana-jangka.

⁹⁻¹⁰ Kamparru-wiyilpa-jana Jijajirli parlpuru-manu panu-kari yapa, yangka kujalpalurla wapirdi parnkaja nyurnunyurnu. Junga-juku, kujalu yapa-karirli purda-nyangu yimi Jijaji-kirli, kuja-jana parlpuru-manu nyurnunyurnu, ngulakulurla turnu-jarrija yali-kirra-juku yungulu marnpirni nyanungu palka parlpuru-jarrinjakungarntirli. Ngunlangka, wangkaja-jana Jijaji kurdungurlu-patuku, “Kangkarnijili pawurtu nyampu-kurra, yungurna warrkarni pawurturla yapa panu-kujaku. Kajikajulu marda ngurl-kanjarla katirni yapa panungkuju.”

¹¹ Ngalya-kari yapangku kujalpalu nyangu Jijaji juju-kurlurlu maju-kurlurlu, kalalurla yaninjarla yaruju-juku parntarrinjunurnu Jijajikiji, manu kalalurla waakarra-parnkanjarla wangkaja, “Nyuntujunpa Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu!”

¹² Jijajirli kala-jana rdamu-pakarnu jujuju, manu kurnta-ngarrurnu kujarlu, “Nyampu-warnuju wurdungulu nyinaya! Kalakankulu-jana ngaju milki yirdi-mani! Kujarlajulu ngajuku yimi-ngarririninja-wangu nyinaya wurulypa!”

Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala

Matthew 10.1-4, Luke 6.12-16

¹³ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu pamarrpa-kurra, ngulangka yaninjarla warrkarnu. Yilyaja-jana jaru wati-patuku kujalpa-jana nyanungurlu wardu-pungu. Ngula-jangkajulurla yanurnu.

¹⁴ Ngula-jangkaju, wati-patu-jana milarnu, ngulaju 12-pala, manu-jana yirdi yirrarnu ‘Kurdungurlu Wiriwiri’. Wangkaja-jana, “Nyurrurla karna-nyarra ngungu-mani manu milarni yungunkulu-jana ngaju-wana nyina. Manu ngaka yungurna-nyarra yilyami yungunkulu-jana yimi-ngarrirni ngaju-nyangu jaru yapa-kariki.

¹⁵ Ngakarna-nyarra yilyami yartarnarri-kirli, yungunkulu-jana jurnta yilyami juju ngawungawu yapaku.”

¹⁶⁻¹⁹ Nyampu-patunya yirdiji wati-jana milarnu: Jimani (ngulakujurla Jijajirliji yirdi-karilki yirrarnu Piita); Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Jaanu, nyampu-jarraju-pala ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu. (Jijajirli yirdi-palangu yirrarnu ‘Kulinypa-jarra Wirnpa-piya-jarra’); Yanturu, Pilipi, Parrjulumu, Matiyu, Tamiji, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Tardiyu, Jimani ngulaju ‘Kulu-parnta Wita-wangu’, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

Juwu-paturlu wiriwirirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Matthew 12.22-32, Luke 11.14-23, 12.10

²⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanulkulu pina kirri-kirra Kapurniya-kurra yuwarli nyanungu-nyangu-kurra, kujalpalu nyinaja kamparru-wiyi. Ngula-kurrajulpalu yali-kirraju yapa panu-karilki yarda turnu-jarrija. Ngulangkululpalu-jana warrarda kapakapa-manu Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu miyi-kirra ngarninja-kurra.

21 Ngula-puruju nyanungukupalangurlu ngati-nyanurlu manu nyanungukupurdangka-paturlu kukurnu-nyanu-paturlu purda-nyangulu kirri-kari-ngirli kujalpalu kapakapa-manu nganta warrarda Jijajiji. Ngulalu-nyanu wangkaja, “Yali Jijaji, rama-jarrija nganta! Yankurliparla yungurlipa jina-mardarni.” Junga-juku, yanulkurlu Jijajikiji jina-mardarninjaku.

22 Kujalpa-jana Jijaji jirrnanja nyinaja kurdungurlu-patuku, yalumpurla-yijalalpalu nyinaja yangkaju kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-wardingki-patu. Warlkalpalu-jana wangkaja yapa-patu-kariki jaruju kujanya, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipu-kurlu palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Ngula-kurlurlunya Pirljipu-kurlurlu Jijajirli kajana jurnta yilyami juju-patu-karilki yapakuju.”

23 Kuja-jana Jijajirli purda-nyangu wangkanja-kurra, ngulakuju-jana wangkaja, “Yantarnili nyampu-kurra!” Junga-juku, Jijaji-pirdi-kirralu yanurnu, kujalpa nyinaja. Yirri-puraja-jana yimi-nyayirni-wangu jukurra kujarlu, “Juju Ngawungku, kajilpa nyinakarla kaninjarni yapangka, nyarrparlu kajika-nyanu wilypi-maninjarla yilyami yapa-ngurlu? Lawa! Kulalpa-nyanu wilypi-maninjarla yilyayarla!

24 Manu yimi-kari yungurna-nyarra yirri-pura. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangu warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimilki.

25 Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlaljarlu, yalumpu-paturlangu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikaluku muku lawa-jarrimi-yijala.

26 Manu kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimilki.”

27 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yimi-nyayirni-wangu-kari Juju Ngawu-kurlu-yijala. “Juju Ngawu ngulaju wati-piya kulu-parnta-piya. Milya-pinyi-yijala kankulu kajilpa purunjunju yukayarla wati-kirlangu-kurra kulu-parnta-kurlangu-kurra yuwarli-kirra wijikingarnti. Ngulakungarntiji kamparru-wiyi yarnkami karla kulu-parntakuju, manu wayirni-ka rdaka-jarra wirliya-jarra. Ngula-jangkarlunya-ka manilki wijingki jurnarrpaju. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirrjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piya-wangu!”

28 Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijajiji, ngulaju kuja, “Langa-kurra-mantalu! Nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Kaatu marda manu marda yapa jinta-kari, ngula-jangkaju Kaatu kajikarla yawuru-jarrimi-juku yalala-yirrarninja-warnukuju.

29 Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturluju kajika-nyanurlu kunka-mani. Tarnnga-juku kapu nyinami wilji panu-juku Kaatu-wangu.”

30 Nyampunya jaru Jijaji wangkaja kujalu kamparrurlu-wiyi yangka kuruwarrikingarduyu-paturlu warlkangku juju-pajurnu Jijajiji.

Yimi nyampu ngulaju Jijajikipalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu
Matthew 12.46-50, Luke 8.19-21

³¹ Ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Ngulaju karrijalpalu yitirli-jiki yarlungka. Yalin-girlijikili yilyajarni yapa jinta kaninjarni-kirraju yajarninjaku Jijajiki.

³² Ngula-jangkaju, panu-jarlu-nyayirnilpalurla warrukirdikirdi nyinaja Jijajikiji, manu wangkajalurla, "Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kalu karrimi yitirlirla yarlungka. Wangkami yungguku."

³³ Jijajirli-jana payurnu, "Ngana ngajukupalangu ngatiji warlalajaju? Manu ngana-kari ngajukupurdangkaju warlalajaju?"

³⁴ Manu-jana nyangu Jijajirliji yapa, kujalpalu warrukirdikirdi nyinaja nyanungu-wana. Ngula-jangka wangkaja-jana, "Nyampurra-jala-ngarra ngajuku ngatiji manu ngajukupurdangkajulu warlalajaju.

³⁵ Nganangku-puka kaji purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu manu purami, ngulanyalu ngajukupurdangka kukurnu, ngawurru, manu ngajuku ngati warlalajaju."

4

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Matthew 13.1-9, Luke 8.4-8

¹ Ngaka-pardu-karilki, Jijajilpa nyinaja pirntinyarra mangkuru Kaliliyirla. Ngula-kurrajukulurla yapa panu yanurnu, manu turnu-jarrijalkulpalurla yungulu purda-nyanyi jaru pinarri-maninja-kurra. Kujakungarntiji Jijajiji warrkarnu pawurtu-kurralku, ngulangkalkulpa nyinaja. Yapajulpalu karrija warru pirntinyarrarla-juku.

² Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu jaru Kaatu-kurlu, nyiyarningkijarralpa-jana yimi-nyayirni-wangu jukurpa yirri-puraja, wangkaja-jana,

³ "Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti.

⁴ Kujalpa warru wapaja, ngulangkuju warru kujurnu ngurlu kuja-purda kuja-purda. Panu-kariji ngurluju wantija yirdiyirla. Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirla, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirri-maninjarla muku ngarnu.

⁵⁻⁶ "Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu pardija ngari wita. Putalpalu wiri-jarrija manu kirrirdi-jarrija. Ngar-najulu putaputa yukaja tarlangka walyangkaju, lawa-juku. Manu wantangkulpa-jana jankaja linji-karda ngarnaju rdarrjangkaju ngapa-wangurla.

⁷ "Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla war-rukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurl-mardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurl-mardarninja-warnuju tarnnga-juku maju-jarrija. Kulalu wiri-jarrija ngurlu-kurluju, lawa.

⁸ “Kala ngurlu, kujalpalu wantija walyangka walyirirla, ngulajulu muku purrulyun-pardija ngurrju-juku manu wiri-jarrija. Ngulalu wiri-jarrija ngurlu-kurlu ngurrju-kurlu walya-jangkaju, ngulaju yapaku ngarninjaku. Panu-kari ngurlu marnkurrpa-kurlu, panu-kari panu-kurlu, panu-kari panu-jarlu-nyayirni-kirli ngurlu-kurluju.”

⁹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!”

Nyiyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yapaku?

Matthew 13.10-17, Luke 8.9-10

¹⁰ Ngula-jangka, Jijaji-jana jirrnganja yanu yarlu-kurra yapa-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, jirrnganja nyinajalkulpa-jana nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku manu ngalya-karirlanguku yapaku. Ngulangkujulu japurnu Jijaji, “Yangka yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlu panu-kurlu, milki-yirra-anganpa yungurnalu langa-kurra mani.”

¹¹ Junga-juku, Jijajirilki-jana pina-yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpaju, yirri-puraja-jana yarda, “Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani yungulu langa-kurra-mani.

¹² ‘Kujarlaju, kuja karna-jana wangka yangka yapa-kariki, nyanyi kajulu paniya-kurlurlu milya-pinja-wangurlu-juku, manu jamulu purda-nyanyi kajulu langa-kurlurlu.

Kajilpajulu milya-pungkarla jungangu, ngulaju kajikalurla pina-yani Kaatukulku. Ngula-jangkaju, Kaatu kajika-jana kulu-wangu yawuru-jarri-yijala.’ ”*

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Matthew 13.18-23, Luke 8.11-15

¹³ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu, “Kula kankulu marda mani nyampuju ngurlu-kurlu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa? Nyarrparlulku-yijalankulu milya-pinyi yimi-nyayirni-wangu-kari kajirna-nyarra yimi-ngarrirni?”

¹⁴ Yangkangu ngarrkangu, yangka kujalpa warru kujurnu ngurlu, ngula ngurlu, ngulaju Kaatu-kurlangu-piya yimi-piya. Ngula-piyarlu-yijala karna-jana jaruju yimi-ngarrirni warru yapa-patu-kariki.

¹⁵ “Panu-kari yapa kalu nyina yirdiyi-piya. Ngurlu kujalu wantija yirdiyirla, kujalu jurlpungku muku ngarnu, ngula-piyarlu-yijala yapangu kalu jamulu purda-nyanyi jaru Kaatu-kurlanguju. Ngula-jangkaju, yanirni kuja-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurlpu-piyarlu.

¹⁶ “Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu wantija tarlangka, kujalu ngarnaju puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangu jamulu purda-nyanyi jaruju Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jarukuju wardinyi-wiyi.

* 4:12 Nyangka Isaiah 6.9-10

17 Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajijana yapa-karirli rdapakarrkanjarla jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdipimi, ngulangkuju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaruju.

18 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju.

19 Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampa-jarri nyiyarningkijarraku manu wartardi-jarri nyiyarningkijarrarla nyanungu-nyangurla. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurnarrpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangkungya kajana warla-pajirni jaru-kujaku wiri-jarrinja-kujakuju. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku, lawa.

20 “Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju kalurla ngungkurr-nyina jarukuju. Jintawarlayi-juku kalurla marlaja wiri-jarri Kaatukuju: Ngalya-kari ngari wita, ngalya-kari wita-karrikarri, ngalya-kari karrikarri-wangu kalurla marlaja wiri-jarri.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa jarra-kurlu

Luke 8.16-18

21-22 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku, lawa. Kapu jungangu palka-maninjarla nyanyi. Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Kuja kalu yapangu wajawaja-mani nyiya mayi, kulalpalu palka-mantarla mungangkaju. Mani kalu jarra, manu yali-kirlirli warru nyanyi kalurla. Yuwayi, jarra yali-kirlirli kajikalu palka-mani nyiyarlangu. Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kula kankulu wuruly-yirrarni kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi.

23 Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!”

24 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Langalu rdilypirr-karriya! Langa-kurra mantalu! Nyiya-puka kajilpankulu-jana yungkarla yapa jinta-kariki, ngula-wanawana kajika-nyarra Kaaturlu yinyi. Junga! Kajika-nyarra maya-kari maya-kari yinyi!

25 Nganangku-puka yapangu kuja-ka langa-kurra-mani wita Kaatu-kurlangu jaru, ngulaju kapurla Kaaturluju yarda pinarri-mani wiri-nyayirni jaruju. Kala kuja-ka yapa ngana-puka nyina Kaatu-kurlanguku jaruku pinarri-jarrinja-wangu, ngulakuju kapurla jurnta kanyi jaruju.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngulaju Kaatu-kurlangu warlaja turnu-warnu-kurlu

26 Jijaji yarda-jana wangkaja, “Ngajulurlu yungurna-nyarra yirripura yimi-nyayirni-wangu jinta-kari Kaatu-kurlu yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju ngurlu-piya kuja kajana watingki warru kijirni kuja-purda kuja-purda yungunyanu mangarri wiri-mani.

27 Ngula-jangka, munga-kari munga-kariji-ka jarda ngunami watiji, parra-kari parra-kariji-ka yakarra-pardinjarla warru wapami. Purrulyun-pardimi-ka walya-jangka ngurluju. Purrulyunpa-jangka-ka

wiri-jarrilki. Ngarrkangkaju-ka nyanyi parrangkaju. Ngulaju kula kajana milya-pinyi nyarrpa mayi kuja kalu wiri-jarri.

²⁸ Walyangka ngurrjungka kalu purrulyun-pardi. Purrulyunpaju-ka pardi wita-wiyi, ngula-jangkaju-ka wiri-jarrimirra, ngula-jangkaju-ka wujulypalku palka-jarri. Ngula-jangka, kuja-ka wujulypa lakarn-pardi, ngula-jangkaju-ka ngurluju warrajalku nyina lakarn-pardinjarla.

²⁹ Yukuri-jangka, linji-jarrilki-ka, ngulakuju karla jangkardu yanirni junma-kurlulku watiji. Jarnjarn-pakarnilki kajana ngurlu-kurluju mangarri ngarninjakungarntirliji. Ngula-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturlu warru turnu-mani yapa nyanungu-nyangu yungu-jana Warlalja-Wirilki nyina."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Matthew 13.31-32, Luke 13.18-19

³⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja, "Nyiyi-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku.

³¹ Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji.

³² Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri watiya-kari-piya-wangu, ngula-kurraju kalu yanirni jurpu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

³³ Nyampurra-piya jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-piya kala-jana yimi-ngarrurnu panu. Yimi-ngarrurnulpa-jana jaru yirriyirrirli yapaku yungulu milya-pinja-yani wita-kari wita-kariji.

³⁴ Ngulalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-kariki, kala-jana yimi-ngarrurnu jukurrpa yimi-nyayirni-wangu-mipa. Kuja kala nyinaja nyanungu-nyangu-patu-kurlu kurdungurlu-patu-kurlu yapa-wangurla, ngulakuju kala-jana ngaka-yijala ngulangka yimi-nyayirni-wangu warraja-manu muku.

Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra

Matthew 8.23-27, Luke 8.22-25

³⁵ Ngula-jangkaju, parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukulku, "Yanirlipa pawurturla mangkururla murrarninginti-karikirra."

³⁶ Junga-juku, kangulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu pawurturla-juku. Wungujukulu yanu. Junga-juku, ngulangajakululu-jana yapaju yampinja-yanu pirntinyarra mangkururla. Panu-karirlijili-jana puraja-juku pawurtu-patu-kari-kirlirli-yijala.

³⁷ Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu. Pawurtuju ngarra ngapa-kurralku yukayarla. Ngapajulpa parnkanjarni yanu manu parnkanjarni yanu, manulpa warralywarraly-wantija pawurtu-kurraju, manulpa wiri-jarrinja-yanulku ngapaju pawurturlaju.

³⁸ Kalanpa Jijaji ngunanya purdangirli pawurturla jakangka katarlpirila. Ngulalu yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Tiija, kula kanpa-nganpa wajampa-jarri mayi nganimpaku? Kalakarlipa muku yukami ngapangka, manu kalakarlipa muku palimi!”

³⁹ Junga-juku, Jijajirli yakarra-pardinjarla ngarrurnu mayawunpa, “Wurdungu-jarriya!” Manu ngapaku wangkajarla, “Yatayi-jarriya!” Junga-juku, mayawunpaju pulya-jarrijalku, manu ngapa wirijilpa pulya-jarrijalku.

⁴⁰ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangukuju kurdungurlu-patuku, “Nyiya-jangkankulu lani-jarrija? Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?”

⁴¹ Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu wangkanja-yanu, “Ngana nyampuju wati kuja kaja-wangka mayawunpaku manu ngapaku? Purda-nyanyi kapalaya mayawunparlu manu ngapanku wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

5

Jijajirli parlpuru-manu wati juju panu-kurlu

Matthew 8.28-34, Luke 8.26-39

¹ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, jingijingi yanulu ngapangka mangkuru Kaliliyirila murrarninginti-kari-kirra ngurrara-kari-kirra kujalpalu yapa nyinaja yirdiji Karaja-wardingkipatu.

²⁻⁶ Yalirla ngurrararla, parntarrijalpalu pirli wiri-jarlu pirnki-kirlikangkungu. Yalirlanya kalalu-jana milyingka yirrarnu yapa yurnunurruju. Yalirla pirnki-patu-wanarla kala nyinaja wati jinta warungka-nyayirni juju-kurlu, kala nyinaja yangarlu. Parra-kari parra-karirli yalumpu-wardingki-paturlu yapangkuku kalalu warurnu warrarda waku-jarra manu wirliya-jarra ngalyipi-piya-kurlurlu manu jayini-kirlirli pajirninja-kujaku nyanungu-kujaku. Lawa-juku! Kala wurrangku-juku rdilyki-pungu ngalyipi-piyaju, jayiniji kala ngulaju turl-pakarnu. Kula nganangku pirrjirdi-nyayirnirli warikarla. Parra wiri munga wiri kala nyinaja pamarrparla pirnki-wana, manu kalanyanu rdilykurdilykurr-pajurnu pirli-kirlirli, manu kala yulaja warrarda manu purlaja warrarda tarnnga.

Junga-kirli kujalu pirntinyarra-kurra-jarrija Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, yangka watingki juju-kurlurlu warrawararakangulpa-jana. Kujalu jitijalku pawurtu-jangka, wapirdi parnkaja-jana purru-juku. Parnkanjarla mirdijirrpjirrpji pirri-manu kamparru-juku Jijajikiji.

⁷⁻⁸ Ngula-jangka, wangkajalkurla Jijajiji, “Nyuntu juju ngawungawu, jurnta wilypi-pardiyarla nyampuku watiki!”

Ngula-jangkarluju, yangkangkuku watingki purlanjarla payurnu Jijajiji, “Nyarrpa-maninpaju ngajuju? Nyuntujunpa Jijaji Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu yangka kuja-ka kankarlarra nyina Warlaja-Wiri-jiki yapaku manu pirlirpa-kariki. Wiyarrpa karnangku warlkinrinjarla wangkami Kaatu-kurlangurla yirdingka, yampiyaju murrumuru-maninja-wangurlu!”

⁹ Ngula-jangka, Jijajirli payurnu, “Nyiyanpa nyuntuju yirdiji?” Junga-juku, yalu-manu, “Ngajujurna yirdiji ‘Panu-jarlu-nyayirni’. Panu-jarlu karnalu jujuju nyina kaninjarni nyampurla watingka.

¹⁰ Yampiya-nganpa nyampurla-juku jurrkungka ngurrararla yilyanja-wangurlu! Wiyarrpa-nganpa yampiya!”

¹¹ Ngula-purujulpalu kutu-juku karrija pamarrparla panu-jarlu-nyayirni nguurrnguurrpaju 2,000-pala, ngulangkulpalu karrija ngarninja-karra kujalpalu-jana nguurrnguurrpakungarduyurlu yapangku jina-mardarnu.

¹² Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, “Yilyaya-nganpa yalikirra nguurrnguurrpa-kurra yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka!”

¹³ Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurrpaku!” Ngula-jangka, jujujulurla jurnta wilypi-pardija watiki, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurrpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, ngaamalyamalya rdakardaka-parnkanjayanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

¹⁴ Yangka yapangku kujalpalu-jana nguurrnguurrpa jina-mardarnu, ngula-patujulu pirri-parnkaja kuja-purda-kari kuja-purda-kari jarukurlu kirri-kirra manu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yalumpurla-juku ngurungka. Kujalu-jana yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku yangka nguurrnguurrpa-patu kujalu palija ngapangka, ngulakujulu panukarilki yanurnu nyanjaku nguurrnguurrpakuju.

¹⁵ Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yangka kirri-wardingki-patu, ngulalu nyangu yangkaju wati warungka-wangulku kujalpa nyinaja jurnarrpa-kurlulku. Kujalu nyangu, ngulakujulurla lani-jarrijalku.

¹⁶ Yalumpurla-juku, ngalya-kari yapajulpalu karrija, kujalu yangka nyangu Jijaji kuja-jana juju yilyaja wati-ngirli nguurrnguurrpa-kurra. Ngulalu-jana nyampu-paturlu yimi-ngarrurnu kirri-wardingki-patuku.

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijajikilirla wangkaja jinta-juku jaruju, “Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

¹⁸ Junga-juku, pina-warrkarnu pawurturla, manu yangka wati warungka-jangka ngularla wangkaja, “Yanirna nyuntu-wana!”

¹⁹ Jijajirla wangkaja, “Pina-yanta warlalja-patu-kurra, manu wangkayalku-jana kujangu Kaatu mari-jarrija nyuntuku, kujangu yali-jangka juju-jangka kirlka-manu.”

²⁰ Junga-juku, ngula-jangkaju, yangkaju wati yanu kirri-patu-karikirra nguru-kurra yirdi-kirra Kirri-patu-kurra Karlarla-pala-kurra, ngulaju-jana yimi-ngarririnja-yanu jaru kuja warungka-jangka Jijajirli parlipuru-manu. Kujalu purda-nyangu yimi nyanungu-nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli yirdi-kirliji Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Matthew 9.18-26, Luke 8.40-56

²¹ Ngula-jangka, Jijajiji kulpari yanu pawurturlaju murrarninginti-kari-kirralku-yijala ngapangka Kaliliyirla. Kujalpa nyinaja pirntinyarrarla, ngula-kurraju turnu-jarrijalkupalurla yapaju.

²² Nyampurla turnungka, wati jintalpa karrija yirdi Jayiruju. Jayirujulpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Kuja nyangu Jijaji,

ngulajurla kamparru-kirli mirdijirrpjirrpj-jarrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti.

²³ Wangkajarla Jijajiki, "Yaruju-jarriya! Warlkirni karnangku, kapurna kirda-puka-jarrimi kanangkaku! Yantarni nyurnuku rdakangku yungunpa marnpirni yungu wankaru nyina!"

²⁴ Junga-juku, Jijajirliji puraja Jayiruju.

Nyampurlaju turnu-warnurlu yurntirninja-yanulpalu-nyanu Jijajiwanmarlu, kujalpalu puranja-yanu.

²⁵ Ngulangka yapangka panungka, ngula-puruju karntangku jintangku puranja-yanu Jijajiji, ngulajulpa karrija nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku.

²⁶ Ngula-puruju, panungku nyangungangurlulpalu putaputa parlpuru-manu. Muku-jana yungu talaju parlpuru-maninjaku nyanunguku. Lawa! Kulalu parlpuru-mantarla. Ngulajulpa yarda maju-jarrija manu murrumurru-jarrija nyangungangu-jangkaju.

²⁷⁻²⁸ Ngula-jangkaju, yimi purda-nyangulpa-jana Jijajiki-kirli, manu-nyanu wangkaja, "Kajilparna marnpikarla Jijajiki-kirlangu jurnarrpa, ngulaju kajikarnarla marlaja ngurrju-jarri pina."

²⁹ Junga-juku, purdangirli-wanmarlu puranja-yanu Jijajiji. Ngula jurnarrpalku marnpurnu Jijajiki-kirlangu. Ngula yungka marnpurnu Jijajiki-kirlangu jurnarrpa, ngula-puru-juku yalyuju rdiily-parnkaja karlinja-warnu, manu-nyanu purda-nyangu ngurrjulku rarralypalku.

³⁰ Ngula Jijajiki-kirlangu ngangkayiji wilypi-pardija palka-ngurlu, ngulaju-nyanu purda-nyangu, manu karrinjarlalparla warru wawalwawal-nyangu. Ngula-jangkaju, payurnu-jana, "Nganangkaju marnpurnu jurnarrpaju."

³¹ Jijajiki-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlu jangku-manulu, "Nyanyi kanpa-jana nyampu yapa panu, kuja kalu-nyanu yurntirninjayani ngalipa-nyangu-wanmarlu. Nyarrpaku-yijala kanpa-nganpa payirni, 'Nganangkaju marnpurnu jurnarrpa' "

³² Jijajirli warru nyangulpa-jana wurrangku-juku.

³³ Yangka karnta-pardu kuja parlpuru-manu pina, ngulajulpa lanijarrijalku, manu mirrmirr-karrijalpa Jijajiki-kijakaju. Pina-yanurnu, mirdijirrpjirrpj-jarrinjarla parntarrinjunu Jijajiki kamparru, manu wangkajarla, "Ngajurnangku marnpurnu jurnarrpaju."

³⁴ Jijajiki wangkajarla, "Wiyarrpa, nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku. Ngula-juku yanta wajampa-wangu rarralypalku."

³⁵ Ngula-jangkaju, Jijajiki kujalparla wangkaja-juku yangkaku karn-taku, ngula-puruju yapajulpalurla wapirdi yanurnu Jayirujuku nyanungu-nyangu-jangka yuwarli-jangka. Wangkajalurla Jayirujuku, "Kari-nganta lawa, nyurru kalu-nyanu waarr-pakarni witamanjirla. Kujarlaju yampiya Pinangkalpa Jijajiki payirninja-wangurlu!"

³⁶ Jijajirli-jana purda-nyangu nyampu-patu, ngulalpalurla wangkaja Jayirujuku, wangkajarla Jijajiji, "Wajampa-wangu nyinaya! Wala-pukaju nyinaya ngajuku!"

³⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana warla-pajurnu yapa panu-karriji rdanparrninja-kujaku. Marnkurrpa-mipa-jana yajarnu Piita, Jamaji,

manu nyanungukupurdangka Jaanu. Ngula-mipa-jana kangu yuwarli-kirra Jayiruju-kurlangu-kurra.

³⁸ Kujalu yuwarli-kirra yanurnu, Jijajirli-jana nyangu yapa panu kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu maringki.

³⁹ Ngula-jangka, yukajarralkulu yuwarli-kirra, payurnu-jana yapa-patu, “Nyarrparla kankulu-nyanu waarr-pakarni manu yulami kankulu? Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju.”

⁴⁰ Kuja-kurraku wangkanja-kurraku, yinkalkulurla ngarlarrija Jijajiki. Ngula-jangka, kuja-panu-jana muku yilyaja yarlukurra yitirli-kirra panu-karriji. Kala Jayiruju manu nyanungu-parnta karnta, manu Piita, manu Jamaji, manu nyanungukupurdangka Jaanu, ngula-mipa-jana kangurnu ruumu-pardu-kari-kirra kujalpa yurntalu-nyanu Jayiruju-kurlangu ngunaja turduurr-ngunanja-warnu.

⁴¹ Jijajirli yarkaja rdakaku, wangkajarla nyanungu-nyangu-juku jaru, “Taliya kumu!” Nyampu wita jaru, ngulaju-ka wangka, “Wita mardukuja, wangka karnangku, yakarra-pardiya!”

⁴² Ngula-jangkaju, rarrinki yakarra-pardiya, manu karrinja-pardiya. Ngula-jangkaju, wapajalku warru. Kujalu nyangu wankarulku, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. (Nyurnu-wangu-wiyilpa nyinaja 12-palaku yulyurpuku ngulaju kamina-pardu-juku.)

⁴³ Ngula-jangkaju, Jijajiki wangkaja-jana, “Yimi-ngarrirninja-wangulu nyinaya! Nyampuju kula yapa-kariki yimi-ngarrirninjaku jaruju. Nyampukulurla mardukujaku witaku yungka mangarri.”

6

Najariti-wardingkirlili Jijajiji juwa-kujurnu

Matthew 13.53-58, Luke 4.16-30

¹ Yangka yali-jangka kirri-jangka, Jijaji-jana jirrnganja yanu pina kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-kurralku kirri-kirra yirdi-kirraju Najariti-kirra.

² Ngula-jangkaju, Jarrirtiysi Parra-nyayirni-wangurla, yanurralu yuwarli-kirra jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka yungu-jana pinarri-mani yapa panu-juku kujalpalu turnu-jarrinjarla nyinaja. Kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu payurnu, “Nganangku nyampuju pinarri-manu kuja-ka wangkami nyiyarningkijarra manu-ka mannungu-nyanyi rdirrinyapa-nyayirni? Nyarrparlu kajana parlpuru-mani nyurnu yapaju?”

³ Nyampu wati ngulaju watiya jarntirninjakungarduyu-mipa manu Miiri-kirlangu-jala kaja-nyanu. Nyanungunya-jana papardi-nyanuju Jamajiki manu Jujijiki manu Jutujuku manu Jimaniki, junga mayi kujaju? Manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu-patu kalu nyinami nyampurla Najaritirli, junga-yijala mayi kujaju?” Ngulanyal-palurla nginji-wangkaja yangka Najariti-wardingi-patuju. Manu ngula-jangka, yapa ngularralurla jayi-wangkaja Jijajiki.

⁴ Kuja-kurra wangkanja-kurraju Jijajirliji-jana purda-nyanjarla jangu-manulku, “Ngana-puka kuja-ka wati nyina jarukungarduyu warrikiki Kaatu-kurlanguku, kajilpa yantarla kirri-kari kirri-kari-kirra yimiki yirri-puranjaku Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kajikalurla

wardinyi-jarrimi manu kajikalurlajinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlulu kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlulu warlaljarlu kalu juwa-kijirni.”

⁵⁻⁶ Jijajirilijilpa manngu-nyangu kanunju-karirli ‘nyarra kujaju kula kajulu ngungkurr-nyinami manu wala nyinami?’ Kujarlaju, marnkurrpa ngalya-kari-mipalpa-jana parlpuru-manu rdaka-miparlulu marnpirninjarlu. Kala yapa panu-kari kapuru-panuju, ngulajulpa-jana kuja-kirli yampija parlpuru-maninja-wangurlu.

Jijajirli-jana yilyaja Kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Matthew 10.5-15, Luke 9.1-6

Ngula-jangkaju, Jijajiji warru yanu kirri-kari kirri-kari-wana, manu-jana warru pinarri-manu yapa panu.

⁷ Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala yungu-jana yilyamirra jirrama-kari jirrami-kari ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri yungu yungulu-jana jurnta yilyami juju maju yapakuju.

⁸ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana, “Nyurrurlaju karna-nyarra yilyami kirri-kari kirri-kari-kirra kuja-purda-kari kuja-purda-kari. Ngu-laju kankulu watiya-mipa kanyi jukati jinta-kari jinta-kari. Yani kankulu miyi-wangu, yakuju-wangu, manu tala-wangu wirrijirla-wangu, lawalu yanta.

⁹ Palkangka-juku kankulu yukanjarla kanyi jinta-puka jaatiji manu jamana-kurlangu, lawa panu-karikiji jaatikiji.

¹⁰ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra-kurra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarkamirra yada.

¹¹ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinja-warnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarlaju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.”

¹² Junga-juku, jarnkujarnku yarkajalkulu wurnalku kirri-kari kirri-kari-kirra kurdungurlu-patu yapa wungu-kari wungu-kari. Kujalpalu wapaja kirri-kari kirri-kari-wana, ngulajulpalu-jana rdipija yapa panu-kariki, wangkajalkulpalu-jana, “Pina-yaninjarlalu yalala-yirra Kaatu wilji panu-jangka!”

¹³ Kujalpalu-jana juju-kurlu parlu-pungu yapa ngalya-kari, ngulajulpalu-jana juju jurnta yilyaja. Kujalpalu-jana parlu-pungu nyurnu, ngulajulpalu-jana maparnu jara-kurlurlu. Ngulaju maparninja-warnujulpalu junga-juku parlpuru-jarrija pina.

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji kuja palija

Matthew 14.1-12, Luke 9.7-9

¹⁴ Jaru Jijaji-kirli wiri-jarrijalkulpa ngurra-kari ngurra-kari. Panu-kari wangkajalpalu kuja, “Kari yalumpuju yangka Jaanu Papitaji

kuja pakarnu Kingi Yarurdurlu, ngulanya kulparirni yanu wankaru-jarrinjarla. Ngulangkuju kajana jujuju jurnta yilyami yapakuju, manu parlpuu-mani kajana nyurnu-jangka.”

¹⁵ Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda yangka Layija kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda jarukungarduyu-kari yangkarra-piya kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi.”

¹⁶ Kala kuja Kingi Yarurdurlu purda-nyangu Jaanu Papitaji marda, ngulakuju-nyanu wangkaja, “Yalumpuju, yangka kujarna waninja turlpakarnu. Kaaturlu-jala wankaru-manu pina!”

¹⁷ Nyampurrakungarntiji, junga pakarnu Jaanu Papitaji Kingi Yarurdurlu kamparru-wiyi. Yalirli Kingi Yarurdurlu ngulangkujurla jurnta kangu kali-nyanu papardi-nyanu warlaljaku nyanungukupurdangkaku yirdikiji Pilipiki. Nyanungu karntaju yirdiji Rdurdiyaju.

¹⁸ Jaanu Papitaji kalarla warrarda wangkaja Kingi Yarurdukuju, “Yampiyarla karnta-kari kukurnu-purajiki! Nyuntujunpa kuruwarrirdilyiki-pungu Kaatu-kurlangu! Yungkarla pina kali-nyanu warlaljaku.”

¹⁹ Kuja-panunya kapu pungkarla kulungkuju Rdurdiyajurlu Jaanu Papitaji tarnnga-kurra. Kuja-kujakuju Kingi Yarurdu wangkaja-jana nyanungu-nyanguku yurrukunyuku, “Jaanu Papitaji yirrarninjintalu rdaku-kurra!” Jungajukulu yurrapurnu rdakungka. Yalumpurla-kirli rdakungkalpa Jaanu Papitaji mardarnu Kingi Yarurdurluju.

²⁰ Lani-jarrijalparla Jaanu Papitajikiji, ngulajulpa milya-pungu kujalpa Jaanu nyinaja Kaatu-kurlangu warrkini jungarni. Ngampurrparlu manu wardinyirli kala purda-nyangu Jaanu Papitaji yirripuranja-kurra. Kalarla jarukuju paa-karrija-juku Kingi Yarurduju, ngulangkuju kala wajampa-manu jarungkuju.

²¹ Yalirli yangkanku karntanku Yarurdiyurlu kala purda-nyangu warrarda ‘jalangurlu-japarna pinyi Jaanu Papitaji, kari ngakaku-japarnarla pardarni.’ Junga-juku, ngakarrangakarralku Kingi Yarurdurlu turnu-manu-jana nyanungu-nyangu yurrukunyu-patu ngardarrikirlangu-patu manu wiriwiri-patu-kari yangka kuja kalalu-jana wirikari wiri-kari nyinaja Kaliliyirli kirri-kari kirri-karirli. Turnu-manu-jana kurapaka ngarninjaku nyanungu-nyangukuju. Nyampurla kurapakarla ngarnulpalu mangarri manu pama.

²² Ngula-kurra-juku Rdurdiyaju-kurlangu kurdu-nyanu kamina yaninjarla milki-wirntijalpa-jana milkarraku. Ngulakujulurla wardinyinyayirni nyinaja kaminaku wirntinja-warnuku. Ngula-puru-juku Kingi Yarurdujurla wangkaja kaminakuju, “Nyiya kanpa wardu-pinyi ngampurrparluju? Kajinpa ngampurrpa nyina nyiyaku, ngulaju karnanku yinyi nyiyarningkijarra.”

²³ Kingi Yarurdurluju warrardalparla janku-pungu, manulparla wangkaja, “Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karnanku junga wangka. Ngajuju payika yijardurlu nyiyarningkijarrakuju. Kapurnanku yinyi ngalya-kari ngaju-nyangu ngurrara, ngaju-nyangu tala, ngaju-nyangu jurnaripa kajinpaju payirni! Kularnanku nyiya witarlangu jurnta mardarni!”

²⁴ Ngula-jangkaju, yanurla ngati-nyanuku Yarurdiyuku, manu payurnu, “Ngati, kingirliji ngarrurnu nyiyarlanguku nganta yungulparna payikarla, ngula-warnurlu kajikaji yini. Nyiyakulparna payikarla?”

Ngati-nyanujurla wangkaja, “Kujarlu payika, ‘Kangkarniji jurru Jaanu Papitaji-kirlangu turl-pakarninjarla mardungka.’”

²⁵ Junga-juku, parnkajarla pina Kingi Yarurduku, ngulajurla kuja wangkaja, “Kangkarniji jurru Jaanu Papitaji-kirlangu turl-pakarninjarla jalangu-juku mardungka!”

²⁶ Kuja kuja-kurra purda-nyangu Kingi Yarurdurlu, marilkirra mularrpa-jarrija Jaanu Papitajikiji. Kula kaminaju nyarrparlu mamparl-pungkarla kujarla jangku-pungu nyiyarningkijarra milparni-warrarla kamparru-wiyi.

²⁷⁻²⁸ Junga-juku, yilyaja jinta yurrunyu nyanungu-nyangu junma kurrirdi-kirli. Yanu kaninjarni rdaku-kurra kurinpuju-kurra. Turl-pakarnunjunu jurru Jaanu Papitaji-kirlangu, manu kangurnu pina mardungka jurru-mipa. Mardungka-juku jurru Jaanu Papitaji-kirlangu yungurla yangka karnta-parduku, manu kangurla ngati-nyanuku nyanungukupalanguku Yarurdiyuku.

²⁹ Junga-juku, kujalu purda-nyangu Jaanu Papitaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlu, manunjunulu milyingka yirrarninjakulku.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Luke 9.10-17, John 6.1-14

³⁰ Ngakarrangakarra, kujalurla Jijajiki kulparirni yanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri yangka 12-pala, yimi-ngarrurnulurla, “Panukurnalujana jurnta yilyaja juju, manu panu-kari nyurnu, ngulajulu-nganpa parlpuru-jarrija marlaja. Manu ngula-jangkajurnalu-jana pinarri-manu jaru Kaatu-kurlangu.”

³¹ Panu-jarlu-nyayirni-kirli kalalurla Jijajikiji turnu-jarrija, manu kalalu panungku-kirli warru puranjinaanu. Lawa-juku, Jijajiji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu kalalu-jana kapakapamanu mangarri ngarninjakuju nyanungu-patu-mipaku yangarluku nyinanjaku. Kujarlaju Jijajiji wangkaja-jana nyanungu-nyangu-patuku, “Yankurlipa yapa-wangu-kurra yungurlipa nyina yangarlu mata-jangka wiyarrpa.”

³² Junga-kirli, warrkarnulu pawurtu-pardu-kurra ngapangka yaninjaku. Yanulkulu mangkururla wita-wangurla murrarninginti-kirikirra yungulu yangarlu nyina yapa-kujaku.

³³ Nyangujukulu-jana yapa panu-jarlu-karirliji, wangkajalu-nyanu, “Kari yinya kalu yanirra Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu.” Yalumpu-wardingki-patu kirri-kari kirri-kari-ngirli milya-pinjarla parnkajalu warru-ngirntiri pirntipirntirla yali-kirra kujalpa yanurra Jijajiji nyanungu-nyangu-kurlu kurdungurlu-patukurlu. Ngula-puruju Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yanurnu-jukulpalu kulkurrurni-jiki mangkururlaju.

³⁴ Kujalu yukajarra murrarninginti-kari-kirra mangkuru wita-wangu-jangka, ngulajulu jitija walya-kurra. Ngula-jangkarluju-jana Jijajirliji parlu-pungu yangkaju yapa panu-jarlu kamparrurla pirntinyarrarla. Kuja-jana nyangu, mari-jarrija-jana wiyarrpaku jiyipi-piyaku

kuja kalu wapakarra wapa. Kulalpa-jana nganangku warrawarra-kangkarla. Ngula-jangka, wangkajalku-jana, manu-jana pinarri-manu maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguju.

³⁵ Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajiki-iji,

³⁶ “Nyampuju karlipa nyina kulkurrulkurru-nyayirni, manu wantaju-ka yukanjarra-yanilki. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini.”

³⁷ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!”

Nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu wangkajalurla, “Ngampurrpa kanpa nganimpaku nyina yungurnalu mangarri payi-maninjini nyampurraku tala wiri-nyayirni-kirlirli?”

³⁸ Jijajirli payurnu-jana, “Nyajangu kankulu mangarri mardarni nyampurlaju? Yantalu, warru nyangkalurla.”

Junga-kirli, warrulu wapaja yapa panu-wana. Ngulangkujulu parlu-pungu mangarri rdaka-pala kapurdu manu jirrama yawu-jarra. Yanurnulurla Jijajiki, manulurla wangkaja, “Lawarla panukuju. Nyampu-miparnalu parlu-pungu rdaka-pala kapurdu mangarri manu jirrama yawu-jarra.”

³⁹ Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana, “Wangkayalu-jana yapa panuku-juku, manu nyinanja-yirrakalu-jana turnu-kari turnu-kari yungulu nyinami marnangka yukurirla.”

⁴⁰ Junga-kirli, pirri-manulu turnu-kari turnu-kari 50-pala-kari marda manu marda 100-pala-kari.

⁴¹ Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarrarlangu. Kankarlarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangkujulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku.

⁴² Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni.

⁴³⁻⁴⁴ Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturulujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu. Wati-paturlu yangka kujalu mangarriji ngarnu pirda-karda, ngulaju 5,000-palarlu.

Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kaliliyirla

Matthew 14.22-33, John 6.16-21

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla-patu, kamparrulu yanta pawurturla murrarninginti-kari-kirra mangkururla kirri-kirra Pijata-kurra. Ngaju-jala karna-jana yilyami yapa nyampurraju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurraju.” Junga-kirli warrkarnulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju pawurtu-kurra, manulu yarnkajarra mangkururla. Jijajirli yilyaja-jana nyampurra panu-jarlu yapa ngurra-kurra.

⁴⁶ Kuja-jana Jijajirli yilyaja manu jakuru-pungu yangka kurdungurlu-patu, ngula-jangkaju, nyanungu warrkarnu kankarlarra pirli-kirra yungurla wangkami Kaatuku.

⁴⁷ Warurru-jarrijalkurla. Ngula-puruju Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju yanurra-jukulpalu kulkurrurni-nyayirnilki mangkururlaju. Yangka Jijajiji ngulajulpa jintalku nyinaja warrarda pirlingkaju.

⁴⁸ Yangka kurdungurlu-patu pawurtu-kurlu kulkurrirni mangkururlajulpalu rdatarr-nyinaja mayawunpa jungarni. Miparrpalpa-jana mayawunparluju luwaluwarninja-yanu. Pawurtu yangka ngapangka, ngulajulpalu watiya-kurlurlu kurrirdikurrirdi-kirlirli jurru pilirripilirri-kirlirli puta yaruju-maninja-yanu jinta-kari jinta-karirli. Lawa-juku, mayawunpajulpa pirrjirdi-jiki wangkaja. Ngakarrangakarra rangarr-kurlu-karrikarrilki, Jijajirli nyangu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju yangka pawurtu-kurlu kujalpalu putaputa yanurra mayawunpa-puru, ngulaju mangkururla-juku kulkurrirni. Jijajiji pina jitinja-yanu kaninjarra-kari pirlingkaju, manu jungarni-warrangu ngapangka mangkururla yarnkajarra kankarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu kurra-pinangu. Kapu jingijingi-jala yantarla nyampu kurdungurlu-patu-wana parrpardalya.

⁴⁹⁻⁵⁰ Nyangujukulu yangkaju kurdungurlu-paturlu Jijaji kujalpa yanurra kankarlu ngapangka. Nyangulu kula-ngantalpa manparrrpa wapanjinari, ngulakujulurla lani-jarrija muku purlanja-karra purlanja-karra, "Waraa! Manparrrpa, manparrrpa!"

Jijaji wangkaja-jana, "Wayi...ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!"

⁵¹ Junga-juku, Jijajiji yanurra-jana pawurtu-kurra, warrkarnu pawurturla. Kuja warrkarnu, mayawunpa yangka pirrjirdi-parnkanjarnu rdiily-parnkaja, yatarmpirri-jarrija kapanku. Nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu jintangka-juku mukulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

⁵² Ngurrrpa-jukulu nyinaja Jijajiki yartarnarri-kirliki, yangka kuja-jana nyarrparlu yungu mangarri panu-jarlu yapaku.

*Jijajirli-jana yapa nyurnu parlpuru-manu kirringka Nijiruturla
Matthew 14.34-36*

⁵³ Kujalu yukajarra ngaka pawurtu-kurlu murrarninginti-kari-kirra Nijirutu-kurra, pawurtu-jangkalu jitija muku. Ngula-jangkajulu jitinjarla pawurtuju warurnu watiya-kurra.

⁵⁴ Kujalu yampijarra pawurtu, panu-karirli yapangku kapankulu milya-pungu Jijajiji.

⁵⁵ Nyampu-wardingki-paturlu kujalu milya-pungu Jijaji, kapankulu warru parnkaja yimi-kirliji yalumpurla ngurrararlaju. Nyarrpara-wana-puka kujalpa wapaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu, yapa-patu-karirliji milya-pinjarla kalalurla kangurnu nyurnu-watiji pangkarrarla ngunanja-kurra jarnangku.

⁵⁶ Nyarrpara-wana-puka kuja kala Jijaji warru wapaja yalirla ngurrararla, yapangku kalalu-jana kanjarla-yirrnaru nyurnu-wati nyanungu-nyangurlu warlalja-kari warlalja-karirli mangarri-kirlangu-kurra japu-kari japu-kari-kirra Jijajiki nyanjaku. Kalalurla purlanjarla wangkaja nyurnu-patu Jijajikiji, "Ngurrju-manta-nganpa! Marnpirnir-nangkulu jurnarra yungurnalu ngurrju-jarri!" Yangkangku kuja

kalalu marnpurnu jurnarrpa Jijaji-kirlangu, ngulaju kalalu kapanku ngurrju-jarrija jintawarlayi-jiki.

7

Juwu-kurlangu-kurlu kuruwarri-kirli nyurnunyurnu-kurlangu-kurlu Matthew 15.1-9

¹ Ngakarrangakarralku, yanurnulurla kurlirra-jangka Paraji-patu manu ngalya-kari kuruwarrikingarduyu-patu Jurujulumu-jangka Jijajikiji.

² Kujalurla yanurnu Jijajiki, nyangulu-jana Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu kujalpalu ngarnu mangarri rdaka parljirninja-wangurlu. Kulalu-nyanu rdaka-wiyi nyanungurrarluju parljurnu.

³ Nyampurrarlu Paraji-paturlu manu panu-jarlu-karirli Juwu-paturlu kalalu puraja jinta-juku kuruwarri nyurru-warnu-patu-kurlangu yangka kuja kalalu nyurnunyurnurlu nyanungukupalangu-paturlu puraja nyurru-wiyi. Kuruwarri nyanungu-nyangurla kalalu-nyanu parljurnu-wiyi rdakaju ngarninjakungarntirli miyikingarntirliji. ⁴ Kuja kalalu mangarri kangurnu maninjarla japingi-jangka, kalalu yirrarnu-wiyi ngarninjakungarntirliji. Ngarninjakungarntirli kalalu-nyanu rdaka-wiyi parljurnu, manu kalalu kartaku-patu manu kartaku-patu witawita manu mangarri purranja-kurlangu ngamimpapatu parljurnu nyanungu-nyangurlaju kuruwarrirlaju. Kala kajili miyi nganjarla parljirninja-wangurlu nganta, ngulangkuju kapulu rdilykipungkarla nganta kuruwarri. Ngulaju junga nganta.

⁵ Wangkajalurla Jijajikiji Paraji-patuju manu kuruwarrikingarduyu-patuju, "Nyiyaku kalu nyuntu-nyangu kurdungurlu-paturlu ngarni mangarriji rdaka parljirniinja-wangurluju? Kuruwarri kalu rdilykipinyi yangka ngalipa-nyangu kujalu-ngalpa yungu manu pinarri-manu nyurnunyurnurlu ngalipa-nyangurlu nyurru-warnu-paturlu."

⁶ Jijajirli-jana ngarrurnu, "Yangka kuja Yijayarlu jarukungarduyurlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulajulpa wangkaja nyurru-wiyiji nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli. Kuja yirrarnu Payipulurla Yijayarlu: 'Kuja-ka Kaatuju wangkami, "Nyampu yapa panu-juku kalu wangka ngaju nganta kajulu wiri-pajirni lirrangku wilji-wangurlu nganta, kala lawa. Wurnturu kajulu ngajukuju jurnta nyinami.

⁷ Jamulu kajulu purami ngaju. Ngaju-nyangu nganta kalu-jana kuruwarri pina-yirrarni nganta, kala lawa. Nyanungurra-nyangulku kalu-nyanu warlalja kuruwarriji ngurrju-mani, manu ngula-kurlurluju kalu-jana pinarri-mani yapa ngalya-kari ngaju-nyangu-kurlurlu nganta." *

Yuwayi, kujanya Yijayarluju yimiji yirrarnu nyurrurla-kurlu milkarranji-kirli."

⁸ Kujarlunya Jijajirli-jana yarda kurnta-ngarrurnu, "Nyurrurlarlu kankulu mardarni manu purami yapa-kurlangu kuruwarriji, lawalkunkulurla Kaatu-kurlangu kuruwarriki.

⁹ "Nyiya-jangka kankulu nyurrurla kuruwarriki Kaatu-kurlanguku nyina purda-nyanja-wanguju yungunkulu purami kuruwarri-kari nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-kurlanguju?"

* 7:7 Nyangka Isaiah 29.13

¹⁰ Kujanya Kaaturluju yungurla Mujujukuju, ngulaju-ka kuja kuruarriji wangkami, 'Linpangku-palangu purda-nyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!*' Nganangku-puka kajilpa-palangu kulungku ngarrirni kirda-nyanu manu ngati-nyanu, ngula-panuju yapa-karirlijilpalu tarnga-kurra pungkarla.'* Kujaju Kaatu-kurlangu kuruarri.

¹¹ Kala nyurrurla-nyangu kuruarri kankulu wangkami kuja, 'Yapangku kajilpa-palangu jurnta kangkarla mangarri manu tala manu jurnarra nyanungukupalangu-jarrakuju, nyampurranya kajilparla warntarri yungkarla Kaatuku, ngulaju nganta ngurrju-nyayirni.'

¹² Ngula-jangka kajikankulurla marda wangka yangka yapaku, 'Ngulanparla nyuntulurlu nyampurra nyiyarningkijarra yungu Kaatuku, ngulaju yungunpa-palangu warrawarra-kanja-wangulku jurnta nyina nyuntukupalangu-jarraku.' Kujanya nyurrurla-nyangu kuruarri-ka wangkami ngulaju jarrwara-nyayirni!

¹³ Kujarlunya kankulu kuruarriji Kaatu-kurlanguju yampimi purda-nyanja-wangurlu, manu kankulu purami nyurrurla-nyangu kuruarri warlaja-puka. Ngulaju kula kankulu nyampu-mipa-juku Kaatu-kurlangu kuruarriji rdilyki-pinyi, panu-jarlu-nyayirni kankulu rdilyki-pinyi kuruarriji nyiyarningkijarrarla."

Kujarrarlunya kyanu yapangku kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku kuruarri-kijaku puranja-kujaku

Matthew 15.10-20

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda purlaja yapa-karikilki, manulurla yanurnu, ngulakuju-jana wangkaja, "Nyurrurlarlu panungku-kirli, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra nyampu wangkami! Langa-kurra-mantalu!

¹⁵ Nyiya-puka mangarri kajirlipa lirrangu ngarninjarla murupinyi, kulalpa-ngalpa kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujaku kuruarri-kijaku puranja-kujaku, lawa! Kala nyiyarningkijarra yali kuja-ka yapa wangkami majumaju lirra nyanungu-nyangu-jangka manu nginyinginyi-jangka, nyampurrarlunya kyanu kapakapa-mani Kaatu-kurlangu-kujaku puranja-kujakuju.

¹⁶ [Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulajulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!"]

¹⁷ Ngula-jangkaju, kuja-jana yampinja-yanu yapa panu nyanungu-nyangu-kurrarlu yuwarli-kirrarlu, ngakalkulu yarda japurnu nyanungu-nyangu-paturlulku kurdungurlu-paturluju ngulaju kujarlu, "Warraja-manta-nganpa ngula yimi-nyayirni-wangu jukurpa nganimpaku, yangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja kanganpa lirra-kurra-jarri manu lirra-jangka wilypi-pardimi."

¹⁸ Jijaji wangkaja-jana, "Nyurrurlarlungu-jukunkulu ngurra-nyayirni mayi yalirra-piya-juku? Kula kankulu mayi langa-kurra-mani ngaju-nyangu jaruju? Kajilpa yapangku nganjarla nyiyarningkijarra mangarri manu kuyu, kulalpa yalumpurlu nyiyarningkijarrarlu kapakapa-mantarla Kaatu-kurlangu-kujakuju kuruarri-kijaku puranja-kujakuju.

¹⁹ Kuja-ka yapangku ngarni mangarri nyiya-puka, yalumpurlu mangarrirli ngarninja-warnurlu kula-ka maju-mani kurturdu, lawa.

* 7:10 Nyangka Exodus 20.12, Deuteronomy 5.16   * 7:10 Nyangka Exodus 21.17

Kanunju-ka miyalu-kurra yani. Ngula-jangka miyalu-jangka ngakaju-ka jingijingi yani kuja-purda-kari riwariwarla.” (Kuja nyampu wangkaja Jijaji, niyarningkijarra mangarri yalumpu ngurrju-pajurnu ngarninjakuju.)

²⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyiya manu nyarrpa kuja-ka wilypi-pardi nginyinginyingirli yapa-kurlangu-ngurlu, wangkami kuja-ka, ngulangkunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kujaku puranja-kujakuju.

²¹⁻²² Nyampuju jaru junga karna-nyarra wangka. Majumajuju ngulaju-ka nginyinginyirli nyanungu-nyangurla mardarni yapangkuju. Warrarda-ka manngu-nyanyi majumajuju. Kujarlanya kajika marda nyina mannganju, purunjunju marda, yapa tarnngakurra pinja-panu marda, kalykuru marda, purlurlpa marda, majumaninja-palka marda, yimirr-yinja-palka marda, kajika marda nyina kurnta-wangu, ngurru-nyanja-palka marda, nginji-wangkanja-palka marda, kajika-nyanu marda pulka-pinyi wiringki nganta jiliwirriri, manu kajika manyu-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarri.

²³ Nyampurrarlunya-ka kapakapa-mani yapaju Kaatu-kurlangu-kujaku kuruwarri-kijakuju puranja-kujakuju, kuja-ka manngu-nyanyi majumajuju.”

Jijajirli parlpuru-manu karnta-kurlangu yurntalu-nyanu

Matthew 15.21-28

²⁴ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilkiji Jijajiji kujalpa-jana wangkaja nyampurra-patuku yapaku, ngulaju yampijarralku-jana, yanulku-jana jurnta ngurrara-kari-kirra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Taya-kurra. Kuja yukaja nyampu-kurra kirri-kirra, ngulaju wuruly-yukaja yuwarlirla yapa ngalya-kari nyanja-kujaku. Lawa, kula wuruly-nyinakarla, ngulajulu panu-pardu-karirliji milya-pungu-juku yapa-patu-karirliji, nyangulu nyarrpararla kujalpa nyinaja.

²⁵⁻²⁶ Ngula-jangka, karntarla yanurnu Jijajiki yapa-kari kula-nganta Yijirali-pinki Juwu, lawa. Kala ngurrara-kari-wardingki yapa-kari Jayirupunija-wardingki. Yurntalu-nyanujulpa mardarnu nyampurulu karntanguju juju-kurlu maju-kurlu. Yalumpurlu karntangu purda-nyangu Jijaji yilpa nyinaja Tayangka. Kuja purda-nyangu, yanurnurla nyanunguku manu parntarrinjunu Jijaji-kirlangurla jamanarla. Manu warlkurnu Jijajiji, “Wiyarrpaku mari-jarriyaju, mari-jarriyaju wiyarrpaku! Ngaju-nyangurlu yurntalparluju-ka mardarni juju. Mari-jarriyarla, manu jurntarla yilyaya juju!”

²⁷ Jijajirliji wurra-manu kamparru-wiyi payirninja-kurraju, manu wangkajarla karntaku, “Kamparruju kurdukurdu-wiyirnalujana pirda-mani, manu jarntukuju ngakalku karnalu-jana yinyi. Kajilparna-jana kuja mangarri jurnta kangkarla kurdukurduku manu yungkarla jarntuku, kujaju warntarla majumaju.”

²⁸ Ngula-jangkaju, nyampu karntaju pinarla wangkaja Jijajiki, “Yuwayi, kujaju junga-nyayirni! Kala jarnturlanguju kalu warru nyinami tayipulurla kanunjumparra, manu kalu ngarni wita-kari wita-kari kuja-ka patapata-karri yulja walya-kurra.”

²⁹ Junga-juku, Jijajirliji kapanku yalu-manu, “Yuwayi, junga kanpa wangkami kujaju nyuntuju. Kujarlaju, kajinpa yani pina ngurra-kurra,

nyuntu-nyangu yurntalu-nyanu kapunpa parlu-pinyi ngurrjulku-yijala. Nyurrurnarla jurnta yilyaja jujuju.”

³⁰ Junga-juku, yalumpuju karnta karrinja-pardija, karrinja-pardinjarla yarnkaja kulpari ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurraju. Kuja yukajarni yuwarli-kirra nyanungu-nyangu-kurra, parlu-pungu nyanungu-nyangu yurntalu-nyanu, ngunajalpa ngurrjulku pangkingkaju. Junga-nyayirni, jujujurla nyurru-juku jurnta yanu nyanungu-nyangu yurntalu-nyanukuju.

Jijajirli parlpuru-manu wati warungka wangkanja-wangu

³¹ Ngaka-karilki Jijaji yarnkajarra warru kirri-jangkaju Taya-jangka, yanu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jirdana-kurra. Kuja yaninja-yanu jingijingi kulkurru-jarra kirringka, jingijingi-kirli yanu ngurrara-kari-wana kujalpalu ngarrurnu Kirri-patu Karlala-pala. Ngula-jangka, ngulaju yanu jingijingi-kirli mangkuru Kaliliyi-kirra.

³² Yalirla, yapa panu-karirli kangurnulu wati Jijaji-kirra. Wangka-jalurla, “Nyampuju wati warungka manu wangkanja-wangu. Kula-ka wangka nyiyarlangu jaru.” Kujalu kangurnu nyurnu, warlkurnulu Jijajiji, “Marnpika wiyarrpa rdaka-jarrarlu parlpuru-jarrinjaku!”

³³ Junga-juku, Jijajirliji nguru-yirrarnurla yangkakuju warungkaku wurnturu-karrikarri yapa-wangu-kurra yapa ngalya-kari nyanjakujaku. Junga-juku, yalirlaju yurrujurla, rdaka-jarralkurla yukaja langa-jarrarlaju warungkakuju, manu-nyanu nyinyapa-kujurnu rdaka nyanungu-nyangu-kurra Jijajirliji, ngulajurla nyinyapaju yirrarnu watikiji jalanyparla.

³⁴ Ngula-jangka Jijajirliji nyangu kankarlarra-kari yalkiri-kirra, manu ngaany-kujurnu matangku, manu wangkajarla nyampu watiki, “Yipitata!” Ngulaju kujaju nyanungu-nyangu jaru, “Lirraju, raa-parnkaya!”

³⁵ Junga-kirli yalumpurla-kirli Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra warungka-jangkarluju. Nyanungu-nyangu lirraju raa-parnkaja manu wangkanjakulku rdirri-yungu junga-nyayirni yurrrkurduju-wangu.

³⁶ Jijajirli kangu pina nyampuju wati nyanungu-nyangu-kurra puntupatu-kurra-yijala. Nyangulkulu, manu purda-nyangulu wangkanja-kurra ngurrjulku. Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-jana, “Yimi-ngarrirninja-wangulu nyinaka nyampuju kujarna parlpuru-manu!” Kala-jana panu-jarlu wuruly-ngarrurnu Jijajirli, “Nyinakalu yimi-ngarrirninja-wangu!” Kuja-kurra kula kalalu purda-nyangu, kalalujana warru yimi-ngarrurnu Jijajirli kuja parlpuru-manu yangka warungka manu wangkanja-wangu.

³⁷ Kuja kala nganangku-puka purda-nyangu kujarra jaru, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Manu kalalu wangkaja, “Kuja kaja Jijajirli warru parlpuru-mani yapa, ngulaju pirrjirdi-nyayirnrili! Parlpuru-mani kajana jilyki-nyayirni manu wangkanja-wangu, ngulaju kalurla marlaja wangka manu purda-nyanyi jilyki-jangkarluju.”

8

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki yapaku 4,000-palaku

Matthew 15.32-39

¹ Ngaka-pardu-karilki, yapa panu-karijilpalurla turnu-jarrija Jijajikiji jaruku purda-nyanjaku. Yarnunjukulkulpalu nyinaja miyi-wangulku. Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku,

² “Nyampuku yapaku, mari-jarri karna-jana miyi-wanguku kuja kalu yarnunjuku nyina, kujajulu jirranganja nyinaja nyampurla manangkarrarla parra-patuku marnkurpaku.

³ Panu-karijili yanurnu nyampu-kurraju nguru wurnturu-jangka. Kajilparna-jana pina-yilyayarla yarnunjuku miyi-wangu-jangka wurnturu-kurra nyanungurra-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kajikalumarmarra-jarrinjarla wantimi kulkurru yirdiyirla yarnunjuku miyi-wangu-jangka.”

⁴ Ngula-jangkaju, payurnulu kurdungurlu-paturlu Jijajiji, “Nyarrpararlarnalu-jana miyiji nyampurlaju manangkarrarla ngayimani? Yapa nyampuju panu-nyayirni kalu nyinami.”

⁵ “Nyajangu kankulu miyiji mardarni kapurduju?”

Kurdungurlurlujulu jangku-manu Jijajiji, “Wirilki-pala karnalu kapurduju miyiji mardarni.”

⁶ Junga-juku, Jijajiji-jana wangkaja yapa panuku-juku, “Pirri-maninjarla nyinayalu walyangka.” Ngula-jangkaju, manu miyiji, yati-wangkajarla Kaatukuju “Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki.” Ngula-jangka, rdilyki-pungu mangarriji wita-kari wita-kari. Yungu-jana mangarriji rdilykirdilykipinjarla kurdungurlu-patuku, manulu-jana kurdungurlu-paturluju warru yungu yapa panukulku.

⁷ Manu ngula-puruju kurdungurlu-paturluju mardarnulpalu palkayijala yawu-patuju witawita. Ngulakujurla Jijajiji yati-wangkajayijala Kaatukuju, manu-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yungkalu-jana warru yapaku.” Junga-juku, warrulu-jana yungu.

⁸⁻⁹ Junga-juku, yapa panu-jarlu-nyayirnilri 4,000-palarlu, ngulangkuju ngarnu jintakumarrirnilri-jiki nganyuku-karda. Ngula-jangkarluju kurdungurlu-paturluju, warrulpalu manu yulaju yakujukurra wirilki-pala-kurra. Ngulangkaju kankarlarra-nyayirnilkilpa yakuju-paturlaju jurrupuly-ngarnu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyajalku-jana pina yapaju nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurra.

¹⁰ Kuja-jana yapa pina-yilyaja Jijajirli yangka-ngurlu manangkarrangurlu, ngula-jangkaju nyanunguju yanu-jana jirranganja kurdungurlu-patuku, yaninjarla jirranganja-jana warrkarnu pawurturla. Ngula-jana jirranganja jingijingi yanu ngapangka mangkururla murrarningintikari-kirra pirntinyarra-kari-kirra ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Talmanuja-kurra.

*Paraji-paturlulu payurnu Jijaji yartarnarriki milki-yirrarninjaku
Matthew 16.1-4*

¹¹ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki jangkardu yanurnulurla Jijajiki Paraji-patuju wilji-maninjakuju. Ngulajulu kujarluju puta yimirryungu yungu nganta-jana jarrwara-kari wangkayarla. Wangkajalurla, “Milki-yirra-anganpa Kaatu-kurlangu yartarnarri yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlul. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntunjarla Kaatuku warlalja.”

¹² Kujakuju-janarla Jijajiji jukuru-jarrija, ngaany-kujurnu matangku, manu-jana wangkaja, “Nyarrpaku kankujulu kujarluju rdapakarrkanjarla payirni nyurrurlarlu yapangku jalanguju yilparna-nyarra nganta milki-yirrakarla yartarnarri? Lawa, kularna-nyarra milki-yirrarri jalanguju nyiarlanguju!”

¹³ Ngula-jangkaju, wangkanjarla-jana jirrnganja pina-warrkarnu kurdungurlu-patuku pawurtu-kurralku-yijala. Ngula-jangka, jirrnganja-jana pina jingijingi yanu ngapangka mangkururla pirintinyarra-kari-kirra.

Jijajirli-jana pututu-pungu kurdungurlu-patuku Paraji-kijaku manu Kingi Yarurdu-kujaku

Matthew 16.5-12

¹⁴ Kujalu kurdungurlu-patu pina-warrkarnu pawurtu-kurra, ngulajulu wajawaja-jarrija miyiki kanjaku Jinta-mipalu kangu kapurdu miyiji pawurturlaju.

¹⁵ Jijajirli-jana pututu-pungu, kuja-jana wangkaja, “Muurlparlulunya warrawarra-kangka yimi-kijaku Paraji-kirlangu-kujaku manu Kingi Yarurdu-kurlangu-kujaku. Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdi-piya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya.”

¹⁶ Kujalu kuja jaru purda-nyangu kurdungurlu-paturlu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu kanginy-karrija, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku-ka kujaju wangka? Marda-ka wangka yungurlipa-nyanu mangarri kangkarlarni tarnnga-parntarlu?”

¹⁷ Jijajirlijilpa-jana milya-pungu kuja-kurraju, wangkaja-jana, “Nyarrpaku kankulu-nyanu palju-payirni kujarluju jarungkuju kuja kankulu lawa nyinami mangarri-wanguju? Kula kankujulu mayi milya-pinyi nyampuju jaru? Ngurra-juku mayi kankulu nyina milya-pinja-wangu-juku?”

¹⁸ Milpaju kankulu palka mardarni, pampa-juku mayinkili? Manu langaju kankulu palka mardarni, warungka-juku mayinkili?*

¹⁹ Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana yungu miyi kapurdu rdaka-pala panu-jarluku watiki 5,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?”

Jangu-manulkulu, “Manurnalu 12-pala-kurlurlu yakuju-kurlurluju.”

²⁰ Jijajirliji yarda-jana payurnu, “Yangkajunkulu mayi warungka-manu kujarna-jana miyi kapurdu wirliki-pala yungu panu-jarluku watiki 4,000-palaku? Kujalu ngarnu miyi, nyajangu-kurlurlunkulu yakuju-kurlurluju manu yuljaju?”

Jangu-manulkulu, “Manurnalu wirliki-pala-kurlurlu yakuju-kurlurluju.”

²¹ Jijajirliji yarda-jana payurnu, “Ngurra-juku mayinkijili ngajukuju milya-pinjakuju?”

Jijajirli jinta wati pampa parlpuru-manu nyanjakulku kirringka Pijatarla

²² Jijaji kuja-jana wangkaja yangka Paraji-patu-kujaku manu Kingi Yarurdu-kujaku, ngula-jangkaju-jana wirliyaluku jirrnganja yanu

* 8:18 Nyangka Jeremiah 5.21, Ezekiel 12.2

kurdungurlu-patuku kirri-kari-kirraju yirdi-kirraju Pijata-kurra. Kujalu yukajarra kirri-kirra, ngulangkajulurla jinta yapa wati jirri-kangurnu nganjirni pampa. Warlkurnulu yungu pampa marnpirni Jijajirliji yungu parlpuru-mani.

²³ Junga-juku, Jijajirila yarnkaja rdakaku. Yarnkanjarla jirri-kangurnulku jinta nyanungu-mipa pampa, kangurnu kirri-ngirliji. Ngula-jangkaju, nyinyarla kujurnu milpa-kurra yangkakaju pampaku manu rdakangku marnpurnu. Ngula-jangkaju, payurnu, "Nyanyi mayi kanpa nyiyarningkijarraju?"

²⁴ Junga-juku, watingkiji nguru warru nyangu, manurla wangkaja Jijajiki, "Yuwayi, wati-patu karna-jana nyanyi wapanja-kurra watiyapiya, ngulaju ramaramarlu yarrkayi-nyayirnirli."

²⁵ Ngula-jangkaju, yarda marnpurnu rdakangku Jijajirliji yangkaju wati milpangka-yijala. Ngula-jangka kaarr-nyangulkulpa-jana, ngulajulpa-jana warraja-nyayirnirli nyangu yapaju warru wapanja-kurraju.

²⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirila wangkaja, "Kalakanpa kulpari yani Pijata-kurra, ngulaju yampiya. Nyampu-ngurlu-juku pina-yanta nyuntu-nyangu-kurra ngurra-kurra." Junga-juku, pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra jurru-kurra.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Matthew 16.13-20, Luke 9.18-22

²⁷ Jijaji-jana jirrnanganja yarda yarnkaja kirri-patu-kari-kirra nguru-kari-kirraju yirdi-kirraju Jijajiriya Pilipayi-kirra. Kujalpa-jana jirrnanganja wapanja-yanu yirdiyi-wana kurdungurlu-patuku, ngulalpa-jana Jijajirliji payirninja-yanu, "Nyarrpa kajulu yapa-karirli yirdi-mani ngajuju?"

²⁸ Kurdungurlu-paturlujulu jangku-manu, "Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papatiji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntujunpa nganta Layija. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngantanpa jarukungarduyu-kariyi-nyanu Layija-piya."

²⁹ Jijajirli yarda-jana payurnu, "Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?"

Piitarluju jangku-manu, "Nyuntujunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Kaatu-kurlangu."

³⁰ Jijajirli-jana pututu-pungu, "Ngajukujulu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya."

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 16.21-23

³¹ Ngula-jangkaju, Jijajirilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, wangkaja-jana, "Ngaju, yangka Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulakuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu kapujulu juwa-kijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra

pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangka pina-yijala wankaru-jarri.”

³² Nyampuju junga-nyayirni-jana jaruju yirri-puraja Jijajirliji warraja-nyayirni kujalpa-nyanu muurr-pungu. Kuja kuja-kurra purda-nyangu Piitarlu, ngula-jangkaju, Jijajiji jirri-kangu yurlapardi-kirra yapa-wangu-kurra. Piitarluju kurnta-ngarrurnu Jijajiji, “Kuja wangkanja-wangu nyinaya!”

³³ Jijajijirla warru jurnta kuja-purda-jarrija Piitakuju, manu-jana nyangu kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu. Ngula-jangka, wangkajarla Piitakulku, “Nyuntunpa Juju Ngawu, purdangirli yukaya ngajulurla! Kaatuju kulanku wangkaja kujakuju wangkanjakuju. Lawa, nyuntu-lurlunpa kujaju manngu-nyangu jaruju yapa panu-kari-piyarlu.”

³⁴ Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-jana kurdungurlu-patuku manu yapa-kariki ngalya-kariki, “Ngana-puka kajilpaju ngampurrpa nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntirlijilpa-nyanu wajawajamantarla, manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnnga-kurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalunya-nyarra nyurrurla pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari!

³⁵ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, kajilpankulu-jana yimi-ngarrikarla Yimi Ngurrju ngaju-nyangu yapa-kariki, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju!

³⁶ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina.

³⁷ Kajilpa yangka yapa paliyarla, kulalparla nyiya kulpari yungkarla Kaatukuju pina-wankaru-maninjakuju, lawa.

³⁸ Jalanguju yapaju kalu wilji-jiki warrarda parnka Kaatu-kujakuju, manu maju-nyayirni kalu nyina. Ngaka kajirna nyampu-kurra pina-yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirranganja yanirni pina marramarra-patuku tarukuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kapurnarla wangkami ngajukupalanguku Wapiraku, ‘Nyampurrarluju yapangku ngurrrpa-pajurnulu-nyanu ngajukuju kula kajulu nganta milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapanayirni-wangu.’ Junga-juku, nganangku-puka kaji-nyanu ngurrrpa-pajirni jalangurlu ngajukuju, ngulakuju kapurnaju ngajuju ngurrrpa-pajirni-yijala nyanungukuju Kaatu-kurlangurla.”

9

¹ Jijajiji yada-jana wangkaja yapakuju, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatu yartarnarri wiri-kirli kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinja-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapaku panukuju.

*Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni
Matthew 17.1-13, Luke 9.28-36*

² Ngaka-karilki jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirranganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrapaku kurdungurlu-patuku Pitaku manu Jamajiki manu Jaanuku. Kujalpalu pirlingka kankarlarni nyinaja yurrujurla, nyinanjarlalpalu nyangu Jijajiji. Ngula-puruju Jijaji-kirlangu palkaju mirilmirilpa-jarrija-nyayirni.

³ Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju, ngulaju jurnarrpa-julparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku wanta-piya, ngulaju kardirri-nyayirni nyiya-piya-wangulku.

⁴ Ngula-puru-juku Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajikiji.

⁵⁻⁶ Ngulakuju ngarrurda-jarrijalu-jana. Kula Piitaju nyarrpalku wangkayarla, paa-karrijalpa. Ngari kutu wangkajarla Jijajiki, “Ngurru-nyayirni nyampuju ngurra. Nganimpa-paturlu kapurnalunya nyarra kaluku ngantirni marnkurrapa, jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujujuku, jinta-kari Layijaku.”

⁷ Ngula-puru-juku, mangkurdulkurla wapirrija wantakuju. Yalingerli mangkurdu-ngurlu Kaatuju wangkaja, “Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu, ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!”

⁸ Kujalu purda-nyangu wangkanja-kurra yangka marnkurraparu kurdungurlu-paturlu, ngulajulpalurla yarujarujurlu wapalwapal-nyangu wangkanja-kurraju. Ngana kulalu parlu-pungu, jintalu parlu-pungu Jijaji kujalpa yangka yalumpurla-juku karrija.

⁹ Ngula-jangkaju, pinalkulu jitinja-yanu pirli-ngirliji. Kulkurru wangkaja-jana Jijajiji, “Nyampuju yimi, mardakalu nyurrurla-miparlu yimi-ngarririnja-wangurlu kujankujulu jalangurlu nyangu ngaju mirilmirilpa-jarrija-kurra yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna palinja-warnu pina-wankaru-jarrijarla yakarrapardi, ngakalu-jana ngula-jangkarlanya yimi-ngarrika ngajuju.”

¹⁰ Junga-juku, kulalu-jana yimi-ngarrurnu yapa-karikiji Jijaji mirilmiril-karrija-warnu-kurluju. Kala kujalpalu nyanungu-patumipa nyinaja, ngula-miparlupalu-nyanu marnkurraparu payurnu, “Nyarrpaku-yijala-ngalpa yangkaju Jijaji wangkaja kuja-ngalpa kuja wangkaja ‘kapu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nganta palinja-warnu pina-wankaru-jarrijarla yakarra-pardi?’”

¹¹ Ngula-jangkaju, Jijajijili payurnu yangka-paturluju marnkurraparu, “Yangka kurruwarrikingarduyu-patu, yangka kalu-nganpa Layija-kurlu ‘kapu kamparru yanirni nganta yangkakungarnti Miyakungarnti.’ Nyarrpaku-yijala kalu-nganpa kujaju wangka?”

¹²⁻¹³ Jijajirli-jana janku-manu, “Junga kujaju kapu Layija-wiyi pina-yanirni yungurla nyiyarningkijarra jungarni-mani Mijayaku. Junga karna-nyarra yangka, Layijaju nyurru-juku pina-yanurnu. Yapakarirli nyurrujukulu murrumurru-manu kujalurla jangkardu jalajala-jarrija maju-maninjaku. Nyampunyaalu jaruju yirrarnu Layija-kurluju nyurru-wiyiji yangkangkaju Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyu-paturluju. Ngula-jangkaju, wita ngayirna-nyarra payirni nyururlalku yangka kuja kangalpa wangka Payipulurla, ‘yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapulu juwa-kijirni nganta manu

murrumurru-mani-nyayirni nganta'. Kala nyiyaku kangalpa wangka Payipulurlaju?"

*Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu
Matthew 17.14-20, Luke 9.37-43a*

¹⁴ Pirli-ngirli kujalu jitinjarni yanu Jijaji manu yangka marnkur-rpa kurdungurlu-patu, ngulalu-jana yanurnu pina kurdungurlu-patu-kariki kamparru-warnuku. Parlu-pungulu-jana turnu-kurra panu-kurra wiljiwilji-maninja-kurra kujalpalu-jana kuruwarrikingarduyupaturlu wiljiwilji-manu kurdungurlu-patu-kariki.

¹⁵ Kujalu yapa-karirli nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija, manulurla wapirdi parnkaja.

¹⁶ Jijajirliji-jana payurnu kurdungurlu-patuju, "Nyarrparla kankulunya nu wiljiwilji-mani?"

¹⁷ Ngula-jangkaju, junga-juku ngulangkaju, watirla jinta wangkaja Jijajiki, "Tiija, ngaju-nyangu kurdu, jujungku-ka mardarni, wangkanja-wangu-mani-ka. Ngula-kurlunyanangku kangurnu juju-kurlu.

¹⁸ Kuja karla jujuju jangkardu kurru-yuka, ngulangkuju-ka walya-kurra kijirni. Kuja-ka walya-kurra wanti, ngula-jangkaju karla lirra-ngurluju wilypi-pardi wala wiri-jarlu, manu kyanu kartirdiri karntirrirjirni, manu-ka waku-jarra manu wanarri-jarra manu palka muku wuurr-kijirninjarla rdalji-jarri. Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi payurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla jurnta yilyayarla juju. Lawa, kulalurla jurnta yilyayarla jujuju."

¹⁹ Jijaji wangkaja-jana, "Kari nyurrurlajunkulu kapurunju panu! Nyangurla-karrarna-nyarra jirrnanja nyina nyampurlaju, tarnngajuku mayi? Nyarrpaku-yijala karna-nyarra nyampurlaju jirrnanja nyina kapuru wita-wangukuju? Kangarnijili yali kurdu ngajuku!"

²⁰ Junga-juku, kangurnulurla Jijajiki kurduju juju-kurluju.

Jujungku kuja nyangu Jijaji, yangkaju kurdu yarda kujurnu walya-kurra-yijala. Kuja walya-kurra kujurnu, ngulaju wala-yijalalparla yarda wilypi-pardinjarni yanu lirra-ngurluju, manulpa warru jurrrurr-panturnu manu wartarlwartarl-pardija.

²¹ Jijajirliji payurnu yangka kurduku kirda-nyanu, "Nyangurla-karra-warnulpa nyinaja kuja-juku?"

Yangka kurduku kirda-nyanurluju jangu-manu Jijajiji, manu wangkajarla, "Wita-ngurlupakarralpa nyinaja nyurru-warnu kuja-juku kuja wita-wiyi palka-jarrija, ngulajulpa tarnnga-juku nyinaja.

²² Manulpa tarnnga putaputa pungu nyampuju kurdu jujungkuju wita-ngurlurra wiri-kirraluku. Manulpa warrarda julyurl-kujurnu ngapa-kurra manu warlu-kurra tarnnga-kurraku pinjaku. Mari-jarrija-jarrangu wiyarrpaku kirdarlanguku. Kajinpa pirrjirdi-jiki nyinami nyampuku jujuku jurnta yilyanjaku, ngulajurla jurnta yilyaya kurduku ngaju-nyanguku wiyarrpaku!"

²³ Jijajilkirala wangkaja, "Kula kanpaju mayi wala nyina ngajukuju ngula karna pirrjirdi nyina nyampu-piya-wangu juju-piya-wangu? Ngana-puka yapa kajiji wala nyina ngajuku, ngulaju-ka pirrjirdi nyina nyiyarningkijarraku."

24 Yangkanku watingki kapanku jangku-manu, “Yuwayi, ngari karnanku wita walaju nyina, rampaku-juku-jalarna. Kala nurnamantaju yarda yungurnanku junga-nyayirni marrka wala nyina nyuntukuju.”

25 Jijaji manu wati yangka kurdukupalangu, wangkaja-jukulpa-palanyanu. Kujalu-jana ngula-kurra wangkanja-kurra yapa-karirli nyangu, ngulalu yarnkajarni wajirli nyanungu-jarra-kurra-pinangu. Kuja-jana Jijajirliji nyangu yapa panu parnkanjarni-kirra, ngula-puruju kulungku ngarrurnu jujuju, “Nyuntu maju juju, kujanpa nyuntulurlu nyampu kurdu jilyki-manu manu wangkanja-wangu-manu, ngulajurla jurnta wilypi-pardiya pina-kurru-yukanja-wangu!”

26 Kuja purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra jujungku, ngulaju jujungkuju waakarra-parnkanjaku ngurrju-manu, manu kurdu yangkaju yarda kujurnu walya-kurra-yijala wartarlwartarl-pardinjakungarnti. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardiya kurdukujju. Kurdujulpa walyangka-juku ngunaja kuwalypa-nyayirnilki. Kujalu nyangu kuwalpalku yapa-karirli, ngulajulpalu wangkaja, “Nyanungukupalanguju kirda-puka-jarrijalku!”

27 Jijajirli waku-ngurlu manu kurduju, waku-ngurlu maninjarla karrinja-yirrarnu, ngulajulpa kurduju karrija wankarulku.

28 Ngula-jangkaju, kujalu Jijaji manu kurdungurlu-patu yukaja kaninjarni yuwarlirla yangarlu yapa panu-wangurla, ngulalu payurnu Jijajiji, “Nyiya-jangkarnalurla puta yilyaja jurnta jujuju nyampukuju kurdukujju?”

29 Jijajirli-jana jangku-manu kurdungurlu-patuju, “Ngampurrparluju kajinkili-jana juju jurnta yilyami nyampu-piya yapaku, ngulakungarntirlijili payika Kaatu-wiyi. Payirninja-wangurluju kulalpankulu-jana jurnta yilyayarla.”

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Matthew 17.22-23, Luke 9.43b-45

30-31 Ngaka-pardu-karilki yampinja-yanulkulu yuwarliji Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu. Junga-juku, jirrnganja wuruly-yarnkaja-jana yapa-kari-kijaku yungu-jana pinarri-maninja-yani kurdungurlu-patu-mipa. Ngula-jana pinarri-maninja-yanu ngurrara-wanarluju jingijingirli Kaliliyi-wanarlu, wangkaja-jana kurdungurlu-patukuju, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakaju watingki jintanku kapu-jana yimi kanyi, kapuju ngaju yapa-kari-kirra yinyi. Ngula-jangkaju, kapujulu pinyi ngajuju tarnnga-kurra. Ngula-jangkaju, ngurra jirrama-jangka kapurna wankaru-jarri pina.”

32 Kulalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kuja-kurra wangkanja-kurra. Kaaturlu-jana warla-pajurnu Jijaji-kirlangu yimi-kijaku milyapinja-kujaku. Ngulalurla lani-jarrija yungulu payikarla nyanungu-nyanguku yimiki.

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Matthew 18.1-5, Luke 9.46-48

33-34 Jijaji manu kurdungurlu-patu, ngulajulpalu yanurra jungarni kirri-kirra yirdi-kirraju Kapurniya-kurra. Kujalpalu kulkurru yirdiyi-wana wapanja-yanu, ngulajulpalu-nyanu kurdungurlu-paturluju kujarlu wiljiwilji-maninja-yanu, “Ngana kangalpa nyina kurdungurluju

wiriji kamparrurlaju ngalipakuju turnu-warnuku kurdungurlu-patu-kariyi-nyanukuju?"

Kujalu kirri-kirra yukajarra Kapurniya-kurra, yanurralu, yukajalu yuwarli-kirraju, ngula-jana Jijajirliji payurnu, "Nyiya-ngurlulpankulu-nyanu wiljiwilji-maninja-yanu kulkurrukulkurruju?" Kurdungurlu-patuju ngula-jangkaju, karrijalpalu wurulypa jangku-maninja-wangu.

³⁵ Jijaji pirri-manu yuwarlirlaju. Wangkaja-jana, "Yantarnili nyampu-kurra. Ngana-puka kaji ngampurpa nyina kamparrurla wiri, ngulakungarntijilpa-jana warrki-jarriyarla-wiyi yirnkilyapa-wangu ngampurpa yapa-kariki-wiyi."

³⁶ Ngula-jangkarluju, Jijajirliji manu kurdu-pardu, maninjarla karrinja-yirrarnu kamparrurla yapakuju, manu ngamurlu-manu, manu wangkaja-jana,

³⁷ "Nganangku-puka yapangku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piya, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni. Manu nganangku-puka kajiji rdakurl-kijirni ngaju, ngulangkuju-ka rdakurl-kijirni Kaatu kujaju yilyajarni ngaju."

Ngana karla puntuju nyina Jijajikiji?

Luke 9.49-50

³⁸ Jaanulkurla wangkaja Jijajiki, "Tiija, nyangurnalu jinta wati kujarla yapaku jintaku jurnta yilyaja juju-patu nyuntu-nyangu-kurlurlu yirdi-kirlirli nganta yartarnarri-kirlirli nganta. Nyanunguju kula-ka kurdungurlu nyina nganimpa-piya, lawa. Kujarlanyarnalu warlapajurnu puta."

³⁹ Jijaji wangkaja-jana kurdungurlu-patukuju, "Yampiyalu warlapajirninja-wangurlu! Kaji-jana nganangku-puka yapaku jurnta yilyami juju ngaju-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli nganta, ngula-jangkaju kulaju nginji-wangkami ngajukuju.

⁴⁰ Ngana-puka kuja kangalpa ngalipaku nyina ngurrju nyurunyuru-jarrinja-wangu, ngulaju kangalpa nyina wungu-warnu warlalja.

⁴¹ Nganangku-puka kaji-nyarra ngapa yinyi ngarninjaku kuja kankulu ngaju-nyangu warlalja nyina, ngulakuju kapurla Kaaturluju yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngurrju-nyayirni."

Yungulparlipa jungarni nyinakarla, kajikarlipa-jana karlirr-kanyi yapa ngalya-kari Kaatu-kujaku

Matthew 18.6-9, Luke 17.1-2

⁴² Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patukuju, "Nyampurrallu-jana kurdukurdu witawita nyangka ngula kajulu wala nyina ngajuku. Kala nganangku-puka kajilpa kurdu ngari jinta karlirr-kangkarla jarrwaralku ngaju-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanjakujakujulpalurla yapa-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarna-maninjarla kanjarla julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi.

⁴³⁻⁴⁸ "Ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu purungku-mani rdaka-jarrarlu. Kuja-kujakuju-nyanu rdaka-jarra mururl-pajika jurnta, kajikangku Kaaturlu kijirni rdaka-jarra-kurlu-juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnga-juku. Ngu-langkaju kalu pirlpi nyina wankaru panu-jarlu tarnga-juku, manu

ngulangkaju yapa palka kalu-jana warrarda muku ngarni pirlp-
ingki. Yalirla ngurungka kula nganangku palu-pinyi warluju.*
Manu ngaka kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda
kulu-kurra wapami wirliya-jarra. Kuja-kujakuju-nyanu wirliya-
jarra mururl-pajika jurnta, kajikangu kijirni wirliya-jarra-kurlu-
juku warlu wiri-kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Manu ngaka
kajikanpa marda majungka-jarrimi, kajikanpa marda nyiyarlangu
maju nyanyi milpa-jarrarl. Kuja-kujakuju-nyanu milpa-jarra wilypi-
manta jurnta, kajikangu kijirni milpa-jarra-kurlu-juku warlu wiri-
kirra kuja-ka jankami tarnnga-juku. Kajilpangu Kaaturlu kijikarla
nguru yali-kirra palka wanapi-jiki, ngulaju maju-nyayirni nyuntukuju.
Kala kajinpa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-
kurra rdaka-wangu manu marda wirliya-wangu manu marda milpa-
wangu, ngulaju ngula-juku. Kapunpa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-
juku."

⁴⁹ "Junga-juku, Kaaturlu kapu-jana yapa muurlparlu mardarni muku
warlu-kurlurlu manu jarlti-kirlirli."

*Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yun-
gulu nyina ngurrju jarlti-piya*

Matthew 5.13, Luke 14.34-35

⁵⁰ Wangkaja-jana kuja, "Nyurrurla yapa ngulajunkulu jarlti-piya.
Jarltiji ngurrju-jala. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-
jarriyarla, ngulaju majunya. Kulalpa nganangku linpaju pina pirrjirdi-
mantarla yangkaju jarlti. Nyurrurlajukulu jarlti-piyalu nyinaka
ngurrju-juku, ngulaju puntu-wati kulu-wangu rarralya-juku."

10

*Jijajirli-jana pinarri-manu kuruwarri yupukarra-kurlu manu karlirr-
mardarninja-kurlu*

Matthew 19.1-12

¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana jirrnganja yanu kurdungurlu-patuku
kurlirra nguru-kurra yirdi-kirra Jurdiya-kurra. Karrungkajulu nga-
pangka jingijingi yanurra pirntinyarra-kari-kirra Jurdunurlaju, ngula-
kurraju yopalurla yarda turnu-jarrija panu-jarl. Ngulangkajulpa-jana
pinarri-manu jukurra yimi-nyayirni-wangu-patu-kari.

² Ngula-kurrajulurla Paraji-patulku yanurnu yungulu nganta Jijaji
yimirr-yungkarla jarungku yungu nganta-jana milki-wangkayarla jaru
warntarla. Payurnulu Jijajiji, "Nyarrpa-ka wangka Mujuju-kurlangu
kuruwarriji? Jungarni mayi kajilpa watingki yampiyarla nyanungu-
parnta karntaju?"

³ Jijajirli jangu-manu-jana, "Nyiya-nyarra Mujujurluju yungu ku-
ruwarriji nyurrurlakuju karnta karlirr-mardarninjakuju?"

⁴ Nyanungurlulkulu jangu-manu Jijaji, "Mujuju wangkaja kuja,
'Watingki kajilpa ngampurrparlu yampiyarla nyanungu-parnta
karnta, yampinjungarntirljilparla pipa-wiyi yungkarla kuwurtu-
jangkarlu, ngula-jangkarlunya yungu yampi.'"

⁵ Jijaji-jana wangkaja, "Milya-pinyi mayi kankulu nyarrpaku ku-
ruwarriji yirrarnu karlirr-mardarninjakuju Mujujurluju? Ngulaju-
nyarra yirrarnu jurru wiljiki.

* 9:43-48 Nyangka Isaiiah 66.24

⁶ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu ngurrju-maninjarla yirrarnu nyiyarn-
ingkijarra, 'ngulaju-palangu yapa-jarra yirrarnu wati manu karnta.*

⁷ Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju,
'Watingki yungulpa-palangu yampiyarla nyanungukupalangu-
jarra kirda-nyanu manu ngati-nyanu yupukarra-
jarrinjakungartirililki. Kuja-ka karntalku mani, ngulaju jungu
kapala jintangkalku nyinami jawirdikilki.

⁸ Ngula-jangkaju, kula kapala-nyanu jarnku jurnta nyina yitingka-
jarra, ngulaju kapala jintangka-juku nyina wungu-juku.**

⁹ Junga-juku, jalangu-jarraju wati manu karnta kuja kapalangu
Kaaturlu jintamani, ngulajulpalu-palangu yapa-karirliji karlirr-
mardarninja-wangurlu yampiyarla."

¹⁰ Kujalu Jijaji manu kurdungurlu-patu pina-yukaja kaninjarni
yuwarlirla, ngulangajulu yarda payurnu, "Yarda yimi-ngarrika-
nganpa nyampu kuruwarri karlirr-mardarninja-kurlangu."

¹¹⁻¹² Jijajirliji jangku-manu-jana, "Watingki kaji kalykuru-jarrinjarla
yampi karnta nyanungu-parnta kamparru-warnu, ngula-jangkaju, kaji
mani jintakarilki karnta, ngulaju jarrwara. Ngula-piyarlu-yijala
karntangku kaji kalykuru-jarrinjarla yampi wati nyanungu-parnta
kamparru-warnu, manu ngula-jangkarlu kaji mani jintakarilki wati,
ngulaju jarrwaralku-yijala."

Jijajirilpa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Matthew 19.13-15, Luke 18.15-17

¹³ Ngakalku, kangurnulpalu-jana yapangku ngalya-karirli
kurdukurdu Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-
mardarninjarla marnpirni. Ngula-kujakuju, kurdungurlu-paturlulu-
jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana
kurnta-ngarrurnu.

¹⁴ Kuja-jana Jijajirli nyangu, ngulakuju-jana kulu-jarrija
kurdungurlu-patukuju, manu-jana wangkaja, "Kurdukurdu wita
nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Ngana-puka yapa jalangu
kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya, ngulaju karla
nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku.
Kujakuju, yampiyalu-jana warla-pajirninja-wangurlu! Pangkalajulu
yanirni kurdukurduju ngajuku!

¹⁵ Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Jungarnirlili manngu-
nyangka yungulpankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala
kuja-piya-wanguju, ngulaju kulalpankulurla nyinayarla Warlalja-
Wiriki."

¹⁶ Junga-juku, ngula-jangkaju, kurdu-kari kurdu-kari manulpa-
jana, maninjarla rdakalpa-jana yirrarnu jurrungka, manulpa-jana
wangkaja, "Kaaturluju kanyarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-
kanyi."

Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
Matthew 19.16-30, Luke 18.18-30

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda jirrnganja yarnkaja-yijala.
Kujalpa-jana jirrnganja yanurra, ngula-puru-jukurla wati jintamani

* 10:6 Nyangka Genesis 1.27

* 10:8 Nyangka Genesis 2.24

Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁷ Jijajirilki-jana nyangu jungarnirli, manu wangkaja-jana, “Kulalpanyanu nganangu yapangu muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni yapaju.”

²⁸ Piitarlulku jangku-manu Jijajiji, “Yuwayi, nyiyarningkijarrarnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurnangkulu puraja.”

²⁹⁻³⁰ Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Ngajuku puranjakungarntirli kajinkili yampinja-yani yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu manu marda nguru nyurrurla-nyangu, kajinkili yampimi nyampurra nyiyarningkijarra yungunkujulu ngajulku pura manu yungunkulu-jana Yimi Ngurrju ngaju-nyangu yimi-ngarrirni warru, ngula-wanawanaju Kaaturlu kapu-nyarra nyiyarningkijarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi yuwarli-kangukangu marda, yapa warlaja panujarlu marda, manu marda nguru-karirlangu. Ngula-puruju panukarirliji kapulu-nyarra rdapakarrkanjarla-juku murrumuru-mani-nyayirni tarnngangu-juku. Ngula-jangkaju, kajinkili pali, ngula-jangkaju, kapunkulu yukami Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapunkulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina Kaatukuju wankaru.

³¹ Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala nyina.”

Jijaji-jana yarda wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patu yangka yapangu kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 20.17-19, Luke 18.31-34

³² Ngula-jangkaju, Jijajiji jirrnganja-jana yaninja-yanu Jurujulumu-kurra. Ngulajulpa Jijajiji kamparrurla-juku yaninja-yanu. Kala kurdungurlu-patu, ngulajulpalu kulkurru-warnu ngarrurda-jarrinja-yanu purdangirli-wana Jijajikiji nyiya-kujaku mayi. Ngula-jangkaju, Jijaji wangkaja-jana yarda,

³³ “Purda-nyangkajulu! Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yinyi maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu kuruwarrikingarduyuku. Nyampu-paturluju kapujulu maju-pajirni kuwurturlaru, manu kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku yungujulu pinyilki tarnnga-kurra.

³⁴ Pinjakungarntirli kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu nyinypakijirni, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykrapakarni, manu kapujulu tarnnga-kurra pinyi. Ngula-jangkaju, jirrama-jangkarla ngurra-jarra-jangkarla kapurna pina-wankaru-jarrimi.”

Jamajirli manu Jaanurlu payurnu-pala Jijaji yungu-palangu wiri yirrakarla kamparrurla nyanungu-jarra

Matthew 20.20-28

³⁵ Ngula-jangkaju, Jamaji manu kukurnu-nyanu Jaanu, ngalapi-nyanu-jarra Jipiti-kirlangu-jarra, yanurnu-palarla Jijajiki, payurnu-pala, “Tiija, ngari karlijarrangku wita payirni. Kajirlijarrangku payirni nyiyarlanguku-puka, ngulakuju ngungkurr-nyinaya-jarrangku wurra-maninja-wangu.”

³⁶ Jijajirliji payurnu-palangu, “Nyarrpa-manirnangkupala?”

³⁷ Ngula-jangkaju, payurnulku-pala Jijajiji, “Kajinpa nyuntu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami yangkangka Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurla, ngajarrarlangu-jarrangku wiri yirraaka yungurlijarra nyina wati-nyarra nyuntu-nyangurla yitipi-jarra, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.”

³⁸ Jijaji wangkaja-palangu, “Ngurrapangku kanpajupala payirni. Lani-wangunya kanpala nyina ngajukuju waalparrirninjakuju yangka kajijili nyarrpa-mani ngaju Jurujulumurla? Yalirla kapujulu ngajuju murrumurru-mani-nyayirni. Kujakuju kanpala lani-wangu mayi nyina marriwa yungunpajupala waalparrirni ngaju kajijili nyarrpa-mani?”

³⁹ Junga-juku, Jamajirli manu Jaanurlulku-pala jangku-manu, “Yuwayi, lani-wangu karlijarra nyina nyuntukuju waalparrirninjakuju.”

Jijaji wangkaja-palangu, “Junga, kari-nganta kapunpajupala waalparrirni ngaju, manu kapulu-nyarra murrumurru-mani-yijala nyumpalaju ngaju-piyaju.

⁴⁰ Kala nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurlaju kularna-jana ngajulurlu milarninjarla yirrarni yapaju nyinanjakuju jampu-purdanjiki manu jungarni-purdanjiki, lawa. Wapirra Kaaturlu-jana milarnu yapa nyurru-juku nyinanjakuju ngaju-wanakuju.”

⁴¹ Kujalu-jana kurdungurlu-patu-kariyi-nyanurlu purda-nyangu Jamaji manu Jaanu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngula-jarrakujulu-jana kulu-jarrija-nyayirni purda-nyanjarla.

⁴² Kujarlaju, Jijajirli-jana turnu-manu jintawarlayilki-jiki kurdungurlu-patuju, ngula-jana kuja wangkaja, “Milya-pinyi kankulu-jana nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nganta nyina yapaku. Nyampurrarluru wiriwirirli, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurpa-jarri.

⁴³⁻⁴⁴ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungartiji-jana warrki-jarriya yapa-kariki-wiyi yirnkilya-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina.

⁴⁵ Ngajurlangu yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kujarna yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, kularna yanurnu jinyijinyi-maninjaku panuku yapaku, lawa. Ngajurna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana yapaku warrki-jarri yirnkilya-wangu. Manu kajirna-jana pali ngungkarra, ngulaju yungurna-jana muurl-mardarni wiljwarnu panu-jarlu palinja-kujaku.”

Jijajirli parlpuru-manu wati jinta milpakupurda pampa yirdiji Parrtimuju nyanjakulku

Matthew 20.29-34, Luke 18.35-43

⁴⁶ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki jirrnganja-jana yanu Jijaji kurdungurlu-patuku manu yapa panu-kariki kirri-kirra yirdi-kirraju Jiriku-kurra. Kujalu jingijingi yaninjarla wilypirra-pardija kirri-ngirliji, ngulangkalpa jinta wati nyinaja yirdiyi-wana milpa-parntaju yirdiji Parrtimuju, ngulaju ngalapi-nyanu Timayiji-kirlangu. Ngulajulpa-jana yapa warlkirninjarla payurnu talakupurdarlu kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja jingijingi.

⁴⁷ Jinta-kari mardarla yapa wangkaja Parrtimujuku, "Jijaji Najariti-wardingki yananyampa."

Kuja purda-nyangu kuja-kurraju, ngulalparla Parrtimuju wupalpurlaja Jijajikiji, ngulaju yirdi-manu, "Jijaji, Ngalapi-nyanu Kiing Tapiti-kirlangu! Mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!"

⁴⁸ Yangka yapa kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja, ngulangkujuulu kurnta-ngarrurnu, manulu puta wurdungu-manu. Nyanungujulpa ngari yardayarda purlaja kilji-nyayirni, manulpa warrarda yirdi-manu Jijaji, "Wayinpa! Kiing Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, mari-jarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!"

⁴⁹ Junga-juku, Jijaji juul-karrija purda-nyanjarla, ngula-jangkaju-jana wangkaja yapa panuku, "Yajarninjintalu!"

Jungajukulurla yanu Parrtimujuku, wangkajalurla, "Wardinyi-jarriya, manu wardinyilki karrinja-pardiya! Payirni kangku nyuntuku yungunparla yani."

⁵⁰ Junga-juku, jimanta-ngurluju wawardaju manu, rurruny-pinjarla kujurnu walya-kurra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardija kapanku. Ngula-jangkaju, yanurla Jijajikilki.

⁵¹ Jijajirliji payurnu, "Nyyiakulpanpaju purlaja?"

Yangkajurla milpa-parnta pampa wangkaja, "Warlalja-Wiri, yanurnurnangu milpa-parnta yungurnangu marlaja nyanyilki."

⁵² Jijajilkirra wangkaja, "Yuwayi ngula-juku, yantalku. Kuja kanpaju wala nyinami, kujarlaju kanpa nyanyilki."

Junga-juku, kujarla Jijaji wangkaja, ngulajulpa marraralku nyangu, manu Jijajilki puraja yali-wanaju yirdiyi-wana.

11

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Luke 19.28-40, John 12.12-19

¹ Jijajilpa-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patukuju jirrnganja kutu-jarrinja-yanu Jurujulumu-kurra-pinanguju. Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Yalirla pirlingka kirri-jarra jirramalpa-pala karrija yirdi-jarraju Pijipaki manu Pijini. Ngulangkalpa-palangu wangkaja jirrama-kariki kurdungurlu-jarraku kuja,

² "Yanta-pala kamparru kirri-pardu-kirra Pijipaki-kirra. Ngula-kurra kajinpala yukamirra, kapunpala parlu-pinyi tangkiyi kurdu-warnu kaji karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Kula ngananguku

* 11:1 Mount of Olives

pululu-manu manu warrkurnu murnma-juku ngulaju kurdu-warnu. Rurruny-pinjarla pina-pala warlil-kangkarni nyampu-kurra.

³ Kajilpangkupala nganangu payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, 'Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalaju wangkajarni, ngaka kapu pina-yilyamirni.'"

⁴⁻⁵ Junga-juku, yarnkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yanurnu kirri-kirra manu yukajarni, ngulaju-pala parlu-pungu tangkiyiji kujalpa karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu yuwarli-pirdi tuwapirdi. Ngulangka-yijalalpalu karrija warlaljamarrri-patu tangkiyikirlangu kujalpalu mardarnu. Ngula-jangkaju, kujalpa-palarla kurdungurlu-jarrarlu ngalyipi-piya rurruny-pungu, ngulangkujulupalangu payurnu, "Nyarrpa-mani kanpala, kuja kanpalarla rurruny-pinyi ngalyipi-piya wayirninja-warnu tangkiyikiji?"

⁶ Nyanungu-jarralku kurdungurlu-jarra wangkajalu-jana, "Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalja wangkajarni, ngaka kapu pina-yilyamirni." Junga-juku, yangka panungku yapangku, yilyajalkulu-jana kurdungurlu-jarraju yangka-kurluju tangkiyi kurdu-warnu-kurlu.

⁷ Kangulku-palarla pina Jijajiki. Ngalya-karirli kurdungurlupaturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyirla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, Jijaji warrkarnulku tangkiyirlaju, manu yarnkajarralku yirdiyi-wanalku. ⁸ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulka-pinyi. Manulpalu ngalya-karirli yapangkuju watiya parla-kurlu pajirninja-parnkaja. Kujalpalu yangka watiya yarlangka karrinja-yanu, pajirninjarlalpalurla yirrarninja-yanu yirdiyirla walyangka Jijajiki yungulurla kujarluju pulka-pinyi-yijala.

⁹ Ngulajulpalurla yapaju ngalya-karirli kamparrurla yaninja-yanu, manulpalu ngalya-karirli purdangirli yaninja-yanu. Yapaju jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja, "Pulka-pinyirliiparla Kaatuku! Wati nyampuju kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!*

¹⁰ Wati nyampuju pangkala Kaaturlu warrawarra-kanyi jalangurlu yungu-ngalpa wirilki nyina Kingi Tapiti-piya yangka kujalpa-jana wiri nyinaja yapaku ngalipakupalanguku nyurnunyunu-patuku!" Kujanyalurla purlaja yapaju.

¹¹ Junga-juku, yukajarralku Jijajiji Jurujulumu-kurraju kurdungurlupatu-kurlu, ngulaju-jana jingijingi-jiki jirranganja yanurra Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka Maralypirla warulpa miimii-nyangu nyiyarningkijarra kaninjarni. Ngula-puruju wantajulpa yukanja-yanurralku. Kuja wanta yukajarralku, ngula-jangkaju Jijajiji-jana wuulywuulypalku jirranganja pina-yanu kirri-pardu-kurra yirdi-kirraju Pijini-kirra.

*Jijajirliji juyurdurlu yunparninjarla maju-manu tarngangku watiya miyi-wangu kujalpa karrija
Matthew 21.18-22*

* 11:9 Nyangka Psalm 118.25-26

¹² Mungalyurru-pardu-karilki, yangka-ngurluju Pijini-ngirli, jirrnganja-jana pina-yarnkaja Jijajiji kurdungurlu-patukuju yangka-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Kujalpa Jijajiji yaninja-yanu, ngula-purujulpa yarnunjuku-jarrinja-yanulku miyikipurdalku.

¹³ Kujalpa yaninja-yanu, ngula-karrarlujulpa nyanjarni yanu wurnturu-kurraju watiya[†] parla-kurlu. Ngula-kurraju watiya-kurra yanurra, nyangulparla miyiki. Kala lawa. Ngulaju murnma-juku, kula miyiji pardija kuja-puruju. Ngulajulpa parla-mipa-juku nyangu.

¹⁴ Kujarla lawa-nyangu Jijajirli, ngulajurla kuja wangkaja yaliki watiyaku, "Kulangku nganangku miyiji nyuntukuju marlaja ngarni jalangu-ngurluju, tarnnga-juku kapunpa karri lawa-juku miyiwangu-juku!" Kuja-kurrajulu kurdungurlu-paturluju purda-nyangu wangkanja-kurraju.

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Matthew 21.12-17, Luke 19.45-48, John 2.13-22

¹⁵⁻¹⁶ Ngula-jangkaju, yanurralpalu Jijaji manu kurdungurlu-patu Jurujulumu-kurra. Ngulajulu yanurra yangka-kurra Yuwarli Maralypikirra. Yalirla ngulajulpalu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Panu-kari kujalpalu nyinaja nyinanja-kurlangu wintangka, ngulangkulpalu-jana jali-manu jurlpu wita kurlukuku-piya yapa ngalya-kariki yungulurla kuyu warntarri purranjarla yinyi jurlpuju Kaatuku. Panu-kari nyinajalpalu nyinanja-kurlangurlayijala tayipulu-patu-wana ngulaju talakungarduyu-patu. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra panu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu, manu-jana ngayi pirri-kujurnu tayipulu tala-kurlu manu nyinanja-kurlangu-kangkangu, manu-jana yapa ngalya-kari kujarnikujarni-warnu kurnta-ngarririnjarla warlapajurnu jurnarrpa panu-kurlu.

¹⁷ Manu Jijajirliji wangkanjarlu pinarri-manu-jana, "Payipulurla-ka wangka Kaatuju:

'Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.' Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarluru kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palka-patu."*

¹⁸ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu, ngulajurla nyanungurlulku jangkardu manngu-nyangu Jijajikiji, manu payurnulpalu-nyanu, "Nyarrparlurlipa puuly-mardarninjarla pinyi?" Kala kujalu purda-nyangu panu-karirli yapangku Jijaji wangkanja-kurra pinarri-maninja-kurra, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kujarlaju yangkaju wiriwiri lani-jarrialkulurla, kulalu nyarrparlu puuly-mardakaralaku Jijajiji.

¹⁹ Ngula-jangkaju, parra jintangka-juku wanta yukanja-purulku, ngulajulu yarda pina-yarnkaja Jurujulumu-ngurluju Jijaji manu kurdungurlu-patu.

[†] 11:13 fig tree * 11:17 Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

*Yimi-pardu watiya-kurlu yangka kujarla Jijajiki marlaja linji-jarrija
Matthew 21.20-22*

²⁰ Mungalyurru-karilki, yangka-wana-yijalalu pina-yarnkajarra Jurujulumu-kurra yirdiyi-wanaju yangka kuja kamparru-wiyi Jijajirli juyurdurlu yunparnu watiya, ngula-wana-yijalalu pina-yanu. Ngulalu yangkaju watiya jintawarlayirli-jiki kurdungurlu-paturluju parlu-pungu yangkaju kuja Jijajirli juyurdurlu yunparnu kamparru-wiyi. Yaliji watiya muku linji-jarrija-nyayirni kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra nganju-kurra.

²¹ Kuja jinta-karirli kurdungurlu-karirli Piitarlu parlu-pungu yali watiya linji, ngulangkuju warnkiri-manu Jijaji, "Nyangka, nyangka, Tiija, yangkaju watiya muku linji-jarrija kujanpa yangka juyurdurlu-yunparnu pirrarnirli."

²² Junga-juku, jangku-manulku-jana kurdungurlu-patuju Jijajirliji, "Nyurrurla, wala nyinakalurla junga-nyayirni Kaatuku.

²³ Kajilpankulurla wala nyinayarla Kaatuku kapuru-wangu, kajilpankulurla nyurrurla wangkayarla yaliki pirliki, 'Karrinja-pardiya, manu kijikarra-nyanu kaninjarra ngapa wiri-kirra!', yalirli pirlingki kajika-nyarra purda-nyanyi nyurrurlaju, manu kajika-nyanu yangarlu kijinirra ngapa wiri-kirraju!

²⁴ Kajinkilirla wala nyina Kaatuku, manu kajinkili payirni nyanungu nyiyarlanguku, nyanungurlu kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi nyurrurlakuju.

²⁵ Kajinparla karrinjarla wangka Kaatuku, ngulakungarntiji-jana yapa-kariki-wiyi kunka-maninja-wangu yawuru-jarriya maju-wanawanaku. Kujarlaju yungungku Kaaturlangu yawuru-jarrimi maju-jangkakuju, Wapirraju kuja-ka yangka nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyina.

²⁶ [Kala kajinpa-jana jurnta nyina yawuru-jarrinja-wangu yapa-kariki, ngulakuju Kaatu kulangu yawuru-jarri-yijala."]

*Nganangu Warlalja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?
Matthew 21.23-27, Luke 20.1-8*

²⁷⁻²⁸ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu kurdungurlu-patuku Jurujulumu-kurra. Ngula-jana jirrnganja yukajarni Yuwarli Maralypi-kirra. Kujalpa-jana Jijaji warru jirrnganja wapaja kaninjarni Maralypirla, ngula-kurraju rdipinjarla payurnulkulu wiriwirirli yangkangu maralypikingarduyu-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu manu yangka jarlu-paturlu, "Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana wajirli-pungu yangka-patu talakungarduyu nyampungurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?"

²⁹ Jijajirliji jangku-manu-jana, "Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangku jarungku. Kajinkijili jangku-mani, ngulaju karna-nyarra ngajulku milki-wangka kujaju nganangu yirrarnu ngaju Warlalja-Wiri.

³⁰ Nganangu wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitajimaninjakuju? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-mantawiyijili!"

³¹ Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Wiljiwilji-maninjarla, wangkajalu-nyanu kulu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja ‘Kaaturlu nganta ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja wangka ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanuku wangkanja-kurraku?’

³² Manu kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘Wati-kari-miparlu yangkaju Jaanuju ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku,’ ngulakuju yapa-kariji kajikalu-ngalpa kulu-jarri-nyayirni.” Junga kujaju. Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta.

³³ Kujarlaju, Jijajilkili jangku-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjakuju?”

Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

12

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa kaatinikingarduyu-kurlu warlajamarri-kirli

Matthew 21.33-46, Luke 20.9-19

¹ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu jukurrpa-jana wangkaja Jijajiji, “Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlajamarri kaatinikingarduyu kuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki wiri-maninjaku. Pinji-nyanu warrukirdikirdi-yirrarnu, manu-nyanu rdaku pangurnu pirlangka jurlkulyjurkuly-katirninja-kurlangu pama ngurru-maninjakungarnti. Manu yuwarli kurrirdi nganturnu kankarlu pirntirri-kirli, ngula-ngurlunya yungu-jana warrawarrakanyi wiji-kijaku miyi. Wurnakungarntirilki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patu-karikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarra-kanyi. Ngula-jangkaju, yarkajalku yaliji wati ngurrarakari-kirraluku.

² Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju yilyaja wati jinta warrkini yangkangu warlajamarri wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulurla warrkinipatu-karirli yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungu-nyangu.

³ Yangka-paturlu kujalu wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka warrkini jinta, ngulajulu nganjirni puuly-mardarninjarla pakarnu, manulu pina-yilyaja marlajarra. Ngula-jangka, yaninjarla yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu paajukulku kujalu pinjarla yirrarnu wati-paturlu.

⁴ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja yangkanguku warlajamarri kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pinjarla jurrungka wapirdi pakarnu manu kurntaku ngurru-manu. Manu yilyajalu pina marlajarra-yijala.

⁵ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pinjarla pinjarla-yirrarnu tarnnga-kurra ngulaju milyi-kirra-pinangu. Kujarlunya palu-jana muku pakarnu jinta-kari yilyanja-warnu-patu: Panu-karilpalu-jana wintaly-pakarnu murrumurru, manu panu-karilpalu-jana pakarnu tarnnga-kurra.

⁶ “Yangkankuju warlalamarrirli kaatinikingarduyurlu, kulalpa warrkini-karilki mardarnu yangka-kurrakuju yilyanjaku kaatini-kirrakuju. Nyanungu-nyangu-mipalkulpa mardarnu ngalapi-nyanu jinta maruluju. Ngula-jangkaju, nyanungulku-nyanu wangkaja, ‘Nyampuju ngaju-nyangu kajilparna yilyayarla, ngulaju kajikalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku, yilyajalku.

⁷ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakuju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, ‘Nyampunya rdipijarni yangka-kurlanguju ngalapi-nyanulku! Pakarnirli pa yirli parla jurnta kanyi nyampuju kaatini.’

⁸ Junga-juku, puuly-mardarnulu, puuly-mardarninjarla pungulu tarnnga-kurra, manulu kujurnu kaatini-ngirliji.”

⁹ Jijajiji wangkaja-jana yapa-patukuju, “Nyarrpa-manilki kapu-jana yangka warlalamarri wati kaatinikingarduyurlu? Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala yangkaju warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karililki.

¹⁰ Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu:

‘Pirli yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkanpa yarturlu-kari-piya-wangu!’

¹¹ Yarturlu-nyayirni-wangu Rdarrkanpa ngulanya Kaaturlu milarnu. Ngulaju karlipa nyanyi pirlirparlu walykanku!’ ”*

¹² Yangkanku wiriwirirli purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu jukurra yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, “Kari! Ngalipaku kangalpa nginji-wangka!” Junga-juku yungu ngantalulu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-karirli manngu-nyangu Jijajiji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirirli, laningkilkili yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

*Juwu-paturlu wiringki yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji
Matthew 22.15-22, Luke 20.20-26*

¹³ Ngaka-pardu-karilki, Juwu-paturlu wiriwirirli yilyajalu-jana ngalya-kariji Paraji-patu manu ngalya-kari Yarurdu-kurlangu-patu yapa Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla.

¹⁴ Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lani-wangu yapa ngalya-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda

* 12:11 Nyangka Psalm 118.22-23

marlajarra-watiki. Ngulaju ngula-juku. Wangkayalku-nganpa nganim-paku! Nganakurliarpa talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Kingiki, kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?"

¹⁵ Jijajirlipa-jana mialurlu maninjarla milya-pungu majumajukurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu, "Nyurrurla milkar-ranji kankulu wangkami purami nganta kankulu kuruwarrri Kaatukurlangu, kala lawa! Nyarrparla kankujulu putaputa yimirr-yinyi? Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirli jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi."

¹⁶ Junga-juku, jintangkuju yapangkurla maninjarla kangurnu pirli tala jinta. Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu-jana pirli tala miimii-nyanjarla, "Ngana-kurlangu nyampurlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?"

Jangu-manulkulu, "Ruumu-wardingkiki-kirlangu Kingi-kirlangu miparrpa manu yirdi-ka ngunami pirlingka."

¹⁷ Wangkajalku-jana Jijajiji, "Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku."

Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu

Matthew 22.22-33, Luke 20.27-40

¹⁸ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu.

¹⁹ Yanurnulurla Jijajikiji, ngula-jangkaju, payurnulu, "Tiija, Mujujurlu-ngalpa kuruwarrriji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarra-kurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirdu-nyanukuju kurdu nyampuju.

²⁰ Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirlki-palapatu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirlki nyinaja nyanungumipa-juku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta jintangka-juku. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurlkujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku.

²¹ Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangakaju kali-puka karnta. Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala. Ngula-jangkaju, jinta-karirilki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala.

²² Jinta-kari jinta-karilirla yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jinta-kari jinta-kari muku palija kurdu-wangu-juku. Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija.

²³ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju

karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirilki-palarlu?"

²⁴ Jijaji wangkaja-jana, "Kula kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu jaru manu kuruwarri kuja-ka Payipulurla nguna, manu kula kankulu milya-pinyi yartarnarri nyanungu-nyangu. Kujarlanya warntarlaju kuja kankulu manngu-nyanyi.

²⁵ Ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka yapa, ngulaju kapulu nyina marramarra-piya nguru-nyayirni-wangurla, kulanu yupukarra pina jarnkujarnku nyina.

²⁶ Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujujukurlangu Payipulurla yangka kujalpa nyangu Mujujurlu jarra-kurlu jankanja-kurra watiya, kula kankulu manngu-nyanyi mayi yimiji? Ngula-puru jarra-puru wangkajarla Kaatuju Mujujukuju, 'Ngaju karnajana nyinami Kaatuju nyampurra-patuku Yipuruyamukuju manu Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.'*

²⁷ Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa. Nyurrurlarlaju kankulu manngu-nyanyi warntarla-nyayirni."

Nyiya kuruwarri wiriji Kaatu-kurlangu kuruwarri-kari-wanguju?

Matthew 22.34-40, Luke 10.25-28

²⁸ Jijaji kujalpa-jana wangkaja Jatiyuji-patuku, ngula-puruju watilpa jinta yaninjarla karrija yalumpurla-yijala ngulaju kuruwarrikingarduyu. Ngula-jangkalpa-nyanu wangkaja nyanunguju kanunju-kariji, "Ngurrjungku kajana jangu-mani Jijajirli junga-nyayirni!" Ngula-jangkaju, yanurnulkurla, payurnu Jijajiji, "Kaaturlu-ngalpa yungu nyurru-wiyi kuruwarri-kari kuruwarri-kari yungurlipa purami. Nyiwa wiri-nyayirni kuruwarriji panu-kari-piya-wanguju?"

²⁹ Jijaji wangkajarla, "Nyampunya jungaju kuruwarri-nyayirni-wanguju, wangkami kangalpa: 'Nyurrurla Yijirali-pinkirli, tarnngangkujukulu manngu-nyangka nyampuju: Warlalja-Wiri kangalpa jinta-juku Kaatuju nyina! Kapurlipa nyanungu-mipa pura!*

³⁰ Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Manulurla warrki-jarriya nyanungu-mipaku.'*

³¹ Manu nyampunya jinta-kariji kuruwarri-nyayirni-wangu-kari kuja-ka nguna junga-yijala: 'Kuja kyanu yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji warlaljakuju ngurrarajintakuju!*' Nyampu-jarra kuruwarri-jarra, ngulaju kapala wiri-jiki nguna kuruwarri-kari-piya-wangu."

³² Yangkaju wati kuruwarrikingarduyu wangkajarla Jijajikiji, "Junga-jukawu, Tiija! Junga-nyayirninpaju yalumpuju kuruwarri milki-wangkaja. Jinta-mipa-juku kangalpa Kaatuju nyina wiriji. Kula kangalpa jinta-karilki wiri nyina, kula nganalku!

* 12:26 Nyangka Exodus 3.6 * 12:29 Nyangka Deuteronomy 6.4 * 12:30 Nyangka Deuteronomy 6.4-5 * 12:31 Nyangka Leviticus 19.18

³³ Manunpaju junga kuruwarri-kari milki-wangkaja: 'Yapajulparliparla yulkayarla Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni.' Manu jintakarinpaju kuruwarri-kari milki-wangkaja junga-yijala: 'Kuja kyananu yapa yulka nyanungu, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapakarikiji.' Kajilparliparla kuyu yungkarla Kaatuku purranjarla, ngulaju ngurrju kujaju. Kajilparlipa-jana nyampu-jarra kuruwarri-jarra purayarla, ngulaju ngurrju-nyayirni kuyukuju parrpada-juku."

³⁴ Jijajirli kuja purda-nyangu wati wangkanja-kurra, ngulajurla wangkaja, "Nyuntujunpa pina-nyayirni! Kula kanparla wurnturunyina Kaatukuju kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju."

Ngula-jangkaju, panu-karirliji kulalu nyiyakulku yarda payikarla Jijajiji.

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Matthew 22.41-46, Luke 20.41-44

³⁵ Ngaka-pardu-karilki, Jijajirlijilpa-jana yarda pinarri-manu yapa Yuwarli Maralypirla, wangkajalku-jana kuja, "Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, ngula kalu wangka nganta kuruwarrikingarduyupatu 'Nyanungu Mijaya nganta-ka nyina Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu.' Nyarrpa kalu kujaju wangka?"

³⁶ Nyurru-wiyi kujalpa nyinaja Kingi Tapiti, ngulangkujurla jaru wita marlaja yirrarnu Payipulurla Kaatu-kurlanguku Pirlirpaku, nyampunya yirrarnu Kingi Tapitirliji:

'Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, "Nyampurula nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyurunyuru-jarrija." ' '*"

³⁷ "Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu yali wati yirdiji Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyinya kankulu?"

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaku kuruwarrikingarduyu-kujaku

Matthew 23.1-36, Luke 20.45-47

Kujalu Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra yapangku, ngulaju wardinyi-nyayirnilri.

³⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji yapakuju, "Nyinayalu wurnturu yinya-kujaku kuruwarrikingarduyu-patu-kujaku, yangka kuja kalu-jana wangka Mujuju-kurlangu kuruwarri yapaku! Kajikalunyarra marda karlirr-kanyi Kaatu-kujaku! Yungu ngantalu wapami jurnarrpa ngurrju-kurlu nganta yungulu-jana yapangku nganta nyanjarla ngurrju-pajirni. Kajili-jana kutu yanirni yapaku, ngula-puruju kalu ngampurpa nyina yapa-kariki yungulu-jana parntarrinjini nyanungurraku manu yungulu-jana pinangkalpa-pajirni.

³⁹ Kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, manu marda kajili yani kurapaka wiri-kirra ngarninjakungarnti, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlangu-patuju.

* 12:36 Nyangka Psalm 110.1

40 Nyampurluju wati-paturlu ngulaju kalu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yangka wati-patu, yati-wangka kalurla Kaatuku tarnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku yungulu-jana yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarrrwara! Kaaturlu kajana kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani pina!”

Karnta-kurlu kali-puka-kurlu marlajarra-kurlu

Luke 21.1-4

41 Yangkangka-juku Yuwarli Maralypirla, nyinaja-jukulpalu kaninjarni Jijaji manu kurdungurlu-patu ngulaju kutu ngami-pirdi kujalpa ngami jinta karrija tala-kurlangu, ngulanganya kalalurla yirrarnu tala warntarri Kaatuku. Ngula-kurraju panulpalu yanurnuyanurnu yapaju tala panu-kurlu, ngulalpalu talaju yirrarnu ngamingkaju panu-jarlu-nyayirni. Jijajirlilpa-jana nyangu tala yirrarninja-kurraju.
42 Ngula-puruju, karntalku jinta kali-puka marlajarra yaninjarni yanu yangka-kurra-yijala ngami-pardu-kurra tala-kurlangu-kurra. Ngu-langkaju yirrarnu wita-jarra tala pirli-pardu-jarra maru-jarra, ngulaju kula panu-jarlu, lawa.

43-44 Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana turnu-manu kurdungurlu-patu nyanungu-nyangu-patu, ngula-jana wangkaja, “Wangka karna-nyarra junga. Yali-paturlu ngulalurla yirrarnu tala wiri, ngulaju ngurrju. Kala palka-juku kalu-nyanu panu-jarlu marda mardarni. Kala kujarla yalirli karntangu kali-pukaru yirrarnu pirli wita-jarra, ngulaju-nyanu marulu-nyayirni jurnta yirrarnu. Kala lawa-ka nyina tala-wangu. Nyanunguju-ka jama-nyayirni nyina yinya talakungarduyupatu-piya-wangu. Kaatuju kajana wita-mipa wardinyi nyina nyanungurrakuju. Kala yinyaku kali-pukaku, ngulaju karla wardinyi nyina karrikarri-wangu-nyayirni!”

13

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, ‘Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpirl-wantimi’

Matthew 24.1-2, Luke 21.5-6

1 Kuja-jana Jijaji jirrnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka, ngula-jangkajurla jinta-kariji nyanungu-nyangu kurdungurluju wangkaja, “Tiija, nyampu-jana yangka yarturlu wiriwiri kujaka karrinja-yani manu yuwarli-kari yuwarli-kari ngurrju-nyayirni warrukirdikirdi Maralypirla!”

2 Jijajirla wangkaja, “Nyanyi kanpa-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturluju kuja-piya jaarlyaarlngunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpirl-kijirni walaya-kurra.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyiyarningkijarra wuurnpa-jarri nyanungurraku

Matthew 24.3-14, Luke 21.7-19

³ Ngula-jangkaju, wilypi-pardinjarla Yuwarli Maralypi-jangkaju yangka-kurra-yijalalu kulpari yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra. Ngulangkaju kujalpalu nyinaja, Maralypijilpalu nyangurra-juku wurnturu-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, ngalya-kari kurdungurlu-patuju Jijajikiji wurulypa wangkajalurla Piita, Jamaji, Jaanu, manu Yanturu, wangkajalurla,

⁴ “Wangkaya-nganpa. Nyangurlalu-jana nyampurraju yuwarli pirlpirli-kijirni yapangkuju yungurnalu nganimparlangurlu milya-pinyi? Pirlpirli-kijirninjakungartiji nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi, ngari yungurnalu pinalku nyina?”

⁵ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, “Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku, kajikalunya-nyarra yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi!

⁶ Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, ‘Nga-jujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingartirli!’ Ngula-jangka kujarlu wangkanjarlu kapulu-jana yapa panu-kari yimirr-yinyi, kula-nganta ngajulurlunya.

⁷ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturu-ngurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langanku, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku.

⁸ Nguru lawa-jarrinjakungartirliji kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarra-yirrarni linjarrpaku wiriki luwarninjaku. Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarrikiji lawa karrimi. Nyampurraju kujarna-nyarra wangkaja, yangka kajinkili nyanyi, ngulaju kapunkulu milya-pinyi nguruju wurra-juku-ka lawa-jarrinja-yani. Nyampukuju linjarrpaku manu nguruku lawa-jarrinjaku, wurra-juku kapunkulurla pirr-pardimi, yangka kuja-ka karnta murrumuru-jarri wartardi, ngula-piyakunya kuja kyanu yangka purda-nyanyi wartardirli murrumuru kurdukungartirli. Ngula-piyakunya kapunkulurla pardarni.

⁹ “Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu ngaju purami, palju warrawarra-kangkalu-nyanu! Kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkunya, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla jirri-kanyi kuwurtu-kurra murrumuru-maninjaku. Jaaji-kari jaaji-kari-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulangka kapulu-nyarra kulkurru-jarra karrinja-yirrarninjarla pakarni. Kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-karirla kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla. Ngulangkanya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu.

¹⁰ Nyurrurlarlu kapunkulu-jana ngaju-nyangu Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi, ngula-warnuju kapu nguruju lawa-jarrilki.

¹¹ Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-

wangulu karriya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaruju wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangka Pirlirra Kaatu-kurlanguku.

¹² “Ngula-puru-juku papardi-nyanu-kari papardi-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi kukurnu-nyanu-kari kukurnu-nyanu-kari yurrkunyukuju pakarninjakungarntiji ngulaju milyi-kirra-pinangu. Manu ngula-jangkaju, kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-karirli kapulu-jana jikajika-jarrinjarla yinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Manu ngula-jangkaju, kurdukurdurlu kapulu-jana jikajika-jarrinjarla ngati-nyanu-kari ngati-nyanu-kari manu kirda-nyanu-kari kirda-nyanu-kari yinyi pakarninjakuju milyi-kirra-pinangu-juku.

¹³ Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju yapa panu kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuruyi-jarri. Kala ngana-puka kajinpaju wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wangu, ngulaju kapunparla jirrnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku.”

Yimi Lani-maninja Wita-wangu-kurlu

Matthew 24.15-28, Luke 21.20-24

¹⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngakaju kapunkulu nyanyi nyampurlaju Yuwarli Maralypirla, kapu karri nyiya mayi maju-nyayirni Lani-maninja Wita-wangu, kapu karrimi kaninjarni Yuwarli Maralypirla.* Nyampuju Maralypiji kularla nyanununguku karrinjaku.” (Kajinkili ngaka nyanyi nyampu jaru Payipulurla, ngulajulu langa-kurra-manta!) “Nyurrurla kuja kankulu Jurdiyarla nyina, kajinkili nyanyi yali maju-nyayirni Yuwarli Marilypirla, ngulakujaku pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra!

¹⁵ Yangka kajinkili nyurrurla-nyangu yuwarlirla nyina kankarlarni marda, ngulaju yuwarli yukanja-wangulu kutu pirri-parnkaya jurnarpa maninja-wangu-juku.

¹⁶ Yangka kajinkili wurnturu warrki-jarrimi manangkarra-wana, ngulajulu kulpari parnkanjarni-wangurlu yampiya jurnarrpaju. Kala ngarili wawarda purda-nyanja-wangu pirri-parnkaya-puka waparlku!

¹⁷ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirltirrakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni, wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku maju-kujaku.

¹⁸ Kuja-kujakuju wangkayalurla Kaatuku yungu warla-pajirni nyanungu maju-karrinja-kurra. Kajilpa marda karriyarla Yuwarli Maralypirla pirriya-puru, ngula-puruju kulalpalu nyarrpa pirri-parnkayarla.

¹⁹ Yangka kuja Kaaturlu nguru manu walya nyurru-wiyi ngurrju-manu, nyurru-wiyi-ngirli jalangu-kurra, kula nganangku nyangu kujakurra maju rdipinjarni-kirra, lawa. Manu kula nganangku yarda nyanyi ngaka maju-nyayirni-kirra kuja, lawa.

²⁰ Ngaka, kajili yapa nyinami maju-nyayirni-puru, kulalu-nyanu murrumuru purda-nyanyi tarnnga, lawa. Maju-nyayirni-puruju, Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu kuja-jana kamparrurlu milarnu. Kala kajilpa-jana muurl-mardarninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikaluku muku palimi.

* **13:14** Nyangka Daniel 9.27, 11.31-12.11

²¹ “Ngaka kajikalu-nyarra yapa ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyangka yinya Mijaya yanurnulku kuja-ka karrimi yinya Kaatu-kurlangu!’ Manu kajikalu-nyarra ngalya-kari wangkami kuja, ‘Nyampunya Mijaya yanurnu nyampu-kurra!’ Kuja kajili-nyarra wangka, ngulaju jawirri purda-nyangkalu-jana langa-miparlu.

²² Nyiya-kujaku kuja? Panu kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta yangka jinta Kaatu-kurlangu Mijaya. Manu panu-kari kapulu yaniyanirni jinta-kari jinta-kari kula-nganta Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Nyampurrajulu ngulaju warlkanji yijarduwangu! Kapulu-nyarra yaninjarla yapakuju milki-yirrarni nyiyarningkijarra yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu, ngulaju kula-nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Kapulu-nyarra putaputa yimirr-yinyi yapa nyurrurlaju milarninja-warnu-patu Kaatu-kurlangu. Kala lawa, kapu-nyarra muurl-mardarni Kaaturluju.

²³ Yimirr-yinja-kujakuju muurlparlulu-nyanu warrawarra-kangka. Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka kamparru-juku yungunkulu milya-pinyi nguru kaji lawa-jarrinja-yani.”

Jijaji wangkaja-jana kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla.’

Matthew 24.29-31, Luke 21.25-28

²⁴ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu jaru kamparru-wiyi nyiyarningkijarra-kurlu majumajukurlu, ngula-jangkanya kapu ngakaju wantaju maru-jarrimi, manu kirntangiji kapu mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala maru-jarri.

²⁵ Ngula-puruju yalkiri-ngirliji kapulu yanjilypiriji patapata-karri. Manu ngula-puruju yalkiriji kapurla Kaatuku marlaja yurnkuyurnku-jarri.*

²⁶ Ngula-jangkaju, ngajuju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapujulu nyanyi yaninjarni-kirra. Kapurna warraja-jarrimirni mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani.

²⁷ Manu ngula-jangkarluju, ngaju-nyangu marramarra-wati kapurna-jana palju-yilyami kurlirra-purda, yatijarra-purda, karlarrapurda, manu kakarrara-purda yapaku warru turnu-maninjaku, turnu-maninjarla kanjarniki yangka kuja-nyanu Kaaturlu yapa yajarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa watiya-kurlu miyi-kirli

Matthew 24.32-35, Luke 21.29-33

²⁸ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja-ka watiya kurrirdi-jarrinja-yani. Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani-wiyi, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju, kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani.

²⁹ Ngula-piya-yijala kajinkili nyanyi walya manu yalkiri yurnkuyurnku-jarrinja-kurra, ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina kuja karla karrinjarni yani kutulku walyaku lawa nyinanjaku.

* 13:25 Nyangka Isaiah 13.10, 34.4

³⁰ Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-kariji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji.

³¹ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku."

Kula-ka nganangku yapangku milya-pinyi nyangurla kaji Jijaji pina-yanirni

Matthew 24.36-44

³² Jijaji-jana yarda wangkaja, "Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kajirna kulpari yanirni. Kula kalu milya-pinyi maramarrarangurlu, yangka kuja kalu maramarraju nyina nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra. Kula karna ngajurlangurlu milya-pinyi Ngalapi-nyanurlu. Yangka nyanungu-miparlu Wapirra Kaaturlu-ka milya-pinyi.

³³ Wapal-nyangkajulu muurlparlu jarda-wangurlu ngajuku kajirna nyangurla pina-yanirni. Kula kankujulu milya-pinyi nyangurla kajirna ngaju pina-yanirni.

³⁴ Kapurna pina-yanirni yangka kuja karlipa yapa yani wurna manu karlipa pina-yanirni, ngula-piya-yijala kapurna pina-yanirni. Yangka kuja-ka yuwarlikingarduyu warlalja yani wurna, ngulangkuju kajana ngarrirni warrkini nyanungu-nyangu-patu warrki-kari warrki-kariki. Ngula-jangkaju, jinta-karikiji karla wangkamirra, 'Nyuntuju nyampu yuwarli warrawarra-kangka tuwa wiji-kijaku.'

³⁵⁻³⁶ "Ngula-jangkaju, warrkini-paturluju wapal-nyanyilirla kajika rdipimirni wuraji marda, kulkurru-kari marda, rangkarr-kurlu marda, wanta pardinja-puru marda. Kajilpa yangka yuwarlikingarduyu pina-yantarlarni, kajilpa-jana yangka nyanungu-nyangu-patu warrkini parlu-pungkarla jarda-kurra, ngulakuju kajika-jana kulujarrimilki wardinyi-wangu. Kuja-piyarlu-yijala nyurrurlarlujulurla wapal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajilparna kapanku pina-yantarlarni, ngulaju kalakarna-nyarra parlu-pinyi jarda-kurra. Ngula-kujakujulurla wapal-nyangka ngajukuju!

³⁷ Kuja karna-nyarra nyurrurlaku wangkami, ngulaju karna-jana wangkami yapaku panu-jarluku nguru-kari nguru-kariki: Wapal-nyangkajulurla!"

14

Wiriwiripalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla

Matthew 26.1-5, Luke 22.1-2, John 11.45-53

¹ Ngula-puruju yapajulpalu turnu-jarrija Juwu-patuju kujarnikujarni yirdi-kirra Jurujulumu-kurra kirri-kirraju. Ngulajulpalu yaninjarla turnu-jarrija Purlapa Wiri-jarrakungarnti Jurujulumurlaju. Yirdiji jinta-kariji purlapaju ngulaju Pajapa.* Jinta-kariji purlapa-kariji yirdiji ngulaju Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni.* Ngula-jarrakunyalpalu turnu-jarrija Jurujulumu-kurraju. Junga-juku,

* 14:1 Nyangka Exodus 12.11   * 14:1 Nyangka Exodus 12.8

maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulajulurla jangkardu turnu-jarrija Jijajiki, ngulangkulpalu-nyanu payurnu, “Ngurra-jarra-jangkarla karlipa purlapa-jarra pinyi. Nyarrparlu yungurlpa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarnngakurra wurulyparlu?”

² Nyampu-jarra-puru purlapa-jarra-puru, kulalparlipa marrararluru pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalungalpa nyanjarla yapa-kariji kulu-jarri-nyayirni kuja-panukuju.” Ku-janyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

Karntangku jintangku, jararla winjurnu parntirparntirra ngurrju Jijajiki jurrungka

Matthew 26.6-13, John 12.1-8

³ Kuja-puruju, Jijajijilpa nyinaja jinta-kari-kirlangurla Jimani-kirlangurla ngulaju kirri-pardurla yirdingka Pijinirla. Jimani kala pinti wijini-kirli panu-kurlu nyinaja kamparru-wiyi. Ngulangka kujalpa nyinaja Jijaji manu miyi-pardu ngarnu, ngula-kurraju karntalku yanurnu yali-kirraju Jimani-kirlangu-kurra. Ngulaju yanurnu kardirrikirli murlukurnparla-kurlu jara-kurlu. Jara yali murlukurnparla, ngulaju ngurrju-nyayirni parntirparntirra-nyayirni, ngulaju talaju wiri-nyayirni. Karnta kuja yanurnu Jijaji-kirra, ngula murlukurnpaju kankarlu rdilyiki-pakarnu, jarajurla yaarl-winjurnu Jijajikiji jurrungka.

⁴ Kujalu yapa-karirli nyangu karnta jara yaarl-winjirninjakurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, “Nyarrpaku jaraju yiily-ngarnu yalumpurluju karntangku?”

⁵ Yungu-jana yapa-kariki jali-mantarla wiri-jarlu-nyayirniki talaku yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla yapa-kariki tala-wanguku marlajarraku.” Ngula-jangkaju, rdurrjurnulurla karntakuju, kulungkulpalu ngarrurnu.

⁶ Ngula-jangkaju, Jijajijilki-jana wangkaja, “Wiyarrpalu yampiya kulu-wangurlu ngarrirninja-wangurlu! Kujaju jara winjurnu ngajuku parntirparntirra jurru-kurra, ngulangkuju ngurrjungkuju yirrarnu.

⁷ Jaya-kurra kapunkulu-jana mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangu-juku. Yapaku wiyarrpaku marda kajilpankulu-jana ngampurra nyinayarla talaku yinjaku, ngulakuju kajikankulu-jana yinyi kutu parra-kari parra-kari. Ngajulu kulankujulu mardarni tarnngangu nyampurlaju.

⁸ Nyampurluju karntangku kulalpaju muurl-mardakarla palinjakujaku. Kala ngariji jaraju winjurnu milyikingarnti. Ngulaju ngulajuku.

⁹ Purda-nyangkajulu! Nyarrpara-wana-puka nguru-kari ngurukarirli kajili purda-nyanyi Yimi Ngurrju ngaju-nyangu, ngulaju nyampuju karnta kapulu manngu-nyanyi nyampu kujaju jara winjurnu jurru-kurra milyikingarntiki parntirparntirra.”

Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju

Matthew 26.14-16, Luke 22.3-6

¹⁰ Ngula-jangkaju, jinta kurdungurlu yirdiji Jutuju Yikariya yarnkajarra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra. Yanurra yungu-jana yimi-ngarrirni Jijaji. Wangkaja-jana nyarrparlu yungu-jana

ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

¹¹ Kujalu Jutuju purda-nyangu yimi-ngarririnja-kurra, ngulaku-julurla wardinyi-jarrija, manulurla ngula-jangkarluju jangku-pungu panu-jarlu tala. Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulya-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

Jijajirli-jana kurapaka Pajapa-puru jirrnganja ngarnu kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-patuku

Matthew 26.17-25, Luke 22.7-13,21-23, John 13.21-30

¹² Juwu-paturlu ngulangkuju kalalu muku wurdujarra-manu purla-pakungarntirliji yangkakungarntirli Mangarrikingarntirli yirdikingarntirli Lalypakungarntirli. Jintangka parrangka-juku turnu-warnu turnu-warnu-karirli Juwu-paturlu jarnkujarnkulu manunjunu jiyipi waninja pajirninjakungarnti yungulu ngarni jinta wuulywuulyparlu kurapaka Pajapa-puruju. Kuja-puruju, kurdungurlu-paturlu payurnulu Jijajiji, “Nyarrpara-wananpa-nganpa yilyami nganimpaju yungurnangkulu kuyu kurapaka purrami nyuntuku Pajapa-puruju?”

¹³ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijaji-palangu wangkaja jirramaku kurdungurlu-jarrakuju, “Yanta-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kajinpala ngula-kurra yukamirra, kapungkupala jinta wati wapirdi yani murlukurnpa-kurlu wiri-kirli jimantarla-kurlu. Kaji mardarni murlukurnpa ngapa-kurlu, ngulaju-pala puraya yuwarli-kirra nyarrpara-wana-puka kajingki-pala nguru-yirrarni.

¹⁴ Kajinpala jinta-kari wati parlu-pinyi yuwarliki warlalja, ngulakuju wangkaya-palarla, ‘Nganimpa-nyangurlu Tiijangku yilyajarni-jarrangka nyampu-kurraju yungurlujarrarla ngayi purrami jiyipi.’ Payika-pala yali wati, ‘Nyarrpararlarna-jana jirrnganja ngarni jiyipi Pajapa-puruju ngaju-nyanguku kurdungurlu-patuku?’

¹⁵ Kajingki-pala purda-nyanyi kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju kapungkupala milki-yirrarni jinta-kari yurlturnpa-kari wiri-jarlu kankarlu-warnu yalumpurlaju yuwarlirla, ngulaju nyurru-warnu-juku jungarni-maninja-warnu palka-kurlulku nyiyarningkijarra-kurlu. Ngulangka-juku-pala purraya yinya jiyipi manu miyi ngalipaku.”

¹⁶ Junga-juku, yangkaju wati-jarra yarkajalku-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kirri-kirra yukajarra, ngulaju-pala junga-juku parlu-pungu nyiyarningkijarra jurrku-juku kuja-palangu yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja. Junga-juku, yalumpurlaju-palarla ngayi purraja kurapaka Pajapakungarnti Jijajiki.

¹⁷ Jintangka-juku parrangkaju kuja wanta yukaja, Jijaji jirrnganja yarkajalku-jana Jurujulumu-kurraju Pijini-jangkaju nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku yangka-patukuju 12-palaku.

¹⁸ Yalirla kirringka jinta-kurra yukajalu yangka-kurra yuwarli-kirra. Junga-juku, miyikililirla ngarninjaku rdurrjurnu. Kujalpalu ngarnu miyi, ngula-puruju Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Junga karna-nyarra nyampu wangka: Nyampurla kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirrnganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi

kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

¹⁹ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla panu-juku muntuku-jarrija manu wajampa-jarrija. Jinta-karirli jinta-karirli jinta-karirli-palu payurnu Jijaji, “Ngana-wiyi, ngaju mayi kanpaju wakirni?”

²⁰ Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlarla nyampurla turnu-warnurla, nganangku kajirlijarra mangarri julyurl-yirrarni jupujupu-kurra mapirri, yalirlinya kapu-jana ngaju yimi kanyi maralypikingarduyu-patuku.

²¹ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi, ngulaku karnarla mari-jarri, kapu Kaaturlu maju-mani-nyayirni! Nyiyaku nyampujuju jangkardu palka-jarrija jikajikakungarnti?”

*Jijajirli-jana jirranganja ngarnu miyi kurapaka nyanungu-nyangu
Matthew 26.26-30, Luke 22.14-23, 1 Corinthians 11.23-25*

²² Kujalpalu kurapaka ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Maninjarla nganjalu! Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu.”

²³ Ngula-jangkaju, jampitalku manu pama-kurlu, ngularla yarda yati-wangkaja Kaatuku-yijala. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, ngulajulu jintawarlayirli-jiki ngarnu.

²⁴ Jijajiji yarda-jana wangkaja, “Nyampuju ngaju-nyangu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kapu-jana karli kunka yapaku jayakurraku majuku. Nyampuju jalangu-warnu kuruwarri Kaatu-kurlangu: Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu ngaju-nyangu karlinja-kurra, ngulaju kapu-jana yapaku yawuru-jarrimi.

²⁵ Wangkami karna-nyarra junga nyampuju jaru, kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna yarda ngarni pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulku kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlaja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Ngula-juku.”

²⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirli manu kurdungurlu-paturlu rdirri-yungulu yunparninjakulku purlapaku Kaatu-kurlanguku. Ngula-jangkaju, pinalu yanu pirli-kirra Yalipiji-kirraluku.

Jijajirila wangkaja Piitaku ‘Kapunpa-nyanu ngurra-pajirni ngajuku.’

Matthew 26.31-35, Luke 22.31-34, John 13.36-38

²⁷ Kujalu yaninja-yanu yangka-kurra pirli-kirra Yalipiji-kirra, ngulapuru-juku Jijajiji wangkaja-jana, “Nyurrurlaju kapunkujulu muku jurnta parnka manu yampinja-yani. Kujarlunyaju ngajuju Payipulurlarluruju muurr-pungu kamparrurlu-wiyi:

‘Kaji jiyipikingarduyu pinyi Kaaturlu tarnnga-kurra, ngulaju jiyipiji kapulu mukulku pirri-parnka.’*

* 14:27 Nyangka Zechariah 13.7

28 Ngulaju junga! Ngajujurna Jiyipikingarduyu nyurrurlakuju. Kajijili pinyi tarnnga-kurra, ngula-jangkaju, kapuju Kaaturluju wankaru-mani pina. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra nyurrurlakuju kamparru-yani Kaliliy-kirra.”

29 Ngula-jangkaju, Piitaju wangkajarla Jijajikiji, “Marda panu-karirli kapungkulu yampinja-yani. Kala ngajulurluju, ngulaju kularnangku yampinja-yani!”

30 Jijajiji wangkajarla Piitakulku, “Junga karnangku wangka! Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami jirramaku. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

31 Kuja purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra, ngulajurla kuja wangkaja Piitaju nurna-nyayirni, “Lawa kujakuju, kajilpajulu ngajurlanguku jangkardu parnkayarlarni pinjakungarnti, ngula-puru-malku kularnaju ngurrpa-pajirni nyuntukuju!”

Manu yangka kurdungurlu-patu panu-kari, ngulajulurla jintakumarrirni-jiki muku wangkaja Piita-piya-yijala.

Jijajijirla wangkaja Kaatuku kaatirnirla yirdingkaju Kijiminirla

Matthew 26.36-46, Luke 22.39-46

32 Jintangka-juku mungangkaju, kutu-karilki yanurralu kaatini-kirra yirdi-kirraju Kijimini-kirra. Ngulangka-jana Jijajiji wangkaja, “Nyampurla-jukujulu pardaka yarlungka kajirnarla wangkami Wapirra Kaatuku.”

33 Ngula-kurraju marnkurrrpa-kari-jana kangu yirdi-patuju Piita, Jamaji, Jaanu. Ngalya-kari kurdungurlu, ngulajulpalu yangkangka-juku yarlungka nyinaja purdangirli. Ngula-puruju-nyanu Jijajiji marilki lani-jarrija-nyayirni manu wajampa-jarrija-nyayirni.

34 Ngula-jangkaju, wangkajalku-jana yangka-patukuju kurdungurlu-patuku, “Kurturduuruju karna rdumurdumu-karri-nyayirni, manu ngurujuju wuurnpa-jarrijalku. Manu nyampurlajukulu nyurrurlapatuju nyinaya, ngulajulu nyinaka yakarra-juku jarda-jarrinja-wangu!”

35 Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji yarda pardijarra yitingka-pardu-kari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Ngulangka yurrujurla yaninjarla kujurnu-nyanu walya-kurra nyanungurlu-juku, manurla Kaatuku wangkaja kajika marda muurlparlu mardarni palinja-kujaku.

36 Wangkajarla Jijaji kuja, “Nyuntu kanpa jinta nyina pir-rjirdi nyiyarningkijarraku. Kala ngaju, lawarna ngampurrpa-wangu murrumurru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kajilparna warntawarnta yampiyarla palinja-wangu, kajikanpa-jana mayi yapakuju yawuru-jarrimi-jiki? Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurrpa ngajuku yungurna watiyarla palimi, ngulaju ngula-juku.”

37 Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka marnkurrpaku kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Junga-juku, yakarra-manu-jana, ngula-jangkaju wangkajarla Piitakuju, “Jimani, kulalpanpa mayi yakarra nyinayarla ngari witaku-mipa?”

38 Manu-jana yarda wangkaja marnkurrpakulku, “Kulangantalpankulu yakarra nyinayarla yungulpankulurla wangkayarla Kaatuku. Kajikankulu karanparr-karri maju-kurra-pinangu.

Pirlirrpajunkulu ngampurra puranjakuju ngajukuju. Kala ngulajunkulu rampaku-juku. Kulalpankujulu nyarrparlu purayarla murnma-juku.”

³⁹ Ngula-jangkaju, yangka-kurra-yijala pina-yanu yurruju-kurra, ngulajurla wangkaja yangka-yijala jaruju kamparru-warnu kujarla kamparru-wiyi wangkaja Kaatukuju.

⁴⁰ Ngula-jangkaju, pina-yanurnu-jana yangkaku kurdungurlu-patuku yangka-kurra yurruju-kurraju. Ngulaju-jana yarda parlu-pungu jarda-kurra-yijala. Kulalu yakarra milpaju nyinayarla rdirrjirdirrji-wangu. Kuja-jana yarda yakarra-manu Jijajirli, ngulaju kulalurla nyarrpalku wangkayarla kurntaju.

⁴¹⁻⁴² Ngula-jangkaju, yarda pina-yanu yangka-kurra-yijala yurruju-kurra wangkanjaku-yijala Kaatuku. Ngula-jangka yarda pina-yanurnu yangka-kurra yurruju-kurra kujalpalu marnkurra kurdungurlu-patu ngunaja. Ngulakuju yakarra-maninjarla yarda-jana wangkaja, “Jarda-juku mayi kankulu nguna mataluku? Ngulaju ngula-juku. Kaatujuka ngampurra nyina yungurna jalangu palimi. Nyangkalkulu Jutuju yinya! Palka yananyarni! Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu, ngulangkuju kajana ngaju yinyi maju-patuku yapa-patuku yungujulu pinyi. Karrinja-pardiyalu. Jutujukuju yungurliparla wapirdi yanku!”

Yurrkunyu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji

Matthew 26.47-56, Luke 22.47-53, John 18.1-12

⁴³⁻⁴⁴ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirnganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Yangka kurdungurlurlu jintangu Jutujurlu, kuja-jana yimi kangu Jijaji Juwu-patuku wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku manu kuruwarrikingarduyuku, wangkajalku-jana, “Kajirna nyanungu wati nyunjirni, ngulaju Jijaji. Kajinkijili nyanyi nyunjirninja-kurra, ngulanyalu puuly-mardaka kajika wuruly-parnkami!” Ngula-jangka, yilyajarnili pina Jutuju yurrkunyu panu-kurlu kuturu-kurlu manu junma kurrirdi-kirli yungulu Jijaji puuly-mardarni.

⁴⁵ Junga-juku, kuja yukajarra Jutuju yangka-kurra kaatini-pardukurra Kijimini-kirra, ngulajurla Jijajikiji wapirdi yanurra, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri!” Ngula-jangkaju, nyunjurnulku Jijajiji.

⁴⁶ Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngulajurla yarnkajalku Jijajiki, manu yarnkanjarla jirri-mardarnulpalu kiljingki.

⁴⁷ Kujalpalu jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangu, ngulapuruju jinta-karirliji kurdungurlurluju junmalku kurrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku.

⁴⁸ Jijajirliji-jana payurnu, “Kularna ngajuju wiji-palka! Niyiyaku-yijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu?”

⁴⁹ Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla. Ngulangka kalarna-jana pinarri-manu jaru-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kala kulankujulu puuly-mardarnu yalumpurula-juku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Ngayijili

kutu kangka, kujakujujulu nyurru-wiyi muurr-pungu Payipulurlarlu. Kajilparna-nyarra warla-pajikarla ngaju-kujaku kanja-kujaku, kulalpa junga ngunakarla yimiji Payipulu-jangkaju.”

⁵⁰ Ngula-jangka kurdungurlu-patuju, jurntalkulurla muku pirri-parnkaja Jijajikiji.

⁵¹ Kala kuja-purunpa karrinya jinta-kari kurdu-warnu wati, ngu-lajulpa yalumpurla-yijala karrija wawarda-mipa-kurlu, warru-nyanu parnta-yirrarnu palkakuju. Ngulangkulpa Jijaji puranja-yanu purdangirli-wanarlu. Kujalpa Jijaji puranja-yanu, ngulajulurla nya-nungukulku puta yarnkaja-yijala yurrkunu-patuju.

⁵² Kujalurla puta yarnkaja, ngulakujulurla wawarda-mipalku jurnta rurruny-pungu. Nyanunguju wuruly-parnkaja jalya-nyayirni wawarda-wangulku.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanyi

Matthew 26.57-68, Luke 22.54-55,63-71, John 18.13-14,19-24

⁵³ Junga-juku, Jijajilpalu jirri-mardarninja-karrarlu kangurra yuwarli-kirra Kayupu-kurlangu-kurra yangka Maralypikingarduyu Ngardarri-kirlangu Wiri-kirlangu-kurra. Yali-kirra yuwarli-kirra, ngula-purujulpalu turnu-jarrija panu-kariji Maralypikingarduyu Wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu.

⁵⁴ Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra, ngula-puru-yijalalpa-jana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju. Kujalurla yangka turnu-warnu Jijajiki jir-rnganja yukajarni yangka-kurra yuwarli-kirra, yangkankuju kujalpa-jana Piitarlu puranjarni yanu purdangirli-wanarlu, ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardukarirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardukarirla jir-rnganja nyinaja yapaku panuku yurrkunyukuju, ngulajulpa nyinaja warlu-pirdi walyka-puru purlku-jarrinjaku.

⁵⁵⁻⁵⁶ Yangka panu yapa kujalurla jangkardu turnu-jarrija kaninjarni yuwarlirla Jijajiki, ngulaju Kanjulukungarduyu-patu manu maralypikingarduyu-patu wiriwiri. Jangkardulpalurla jungarni-manu yimi Jijajiki yungulu pinyi. Kujakungarntirilpalu-nyanu payurnu, “Nganangu nyangu Jijaji kuruwarri rdilyki-pinja-kurraju?” Panukarili warlka wangkaja, ngalya-kari panu-kari ngulajulu warlka-yijala wangkaja. Ngulaju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja jarukuju.

⁵⁷⁻⁵⁸ Ngula-jangkaju, marnkurrrpa-karili karrinja-pardija jaruku wangkanjaku. Ngulajulu kuja wangkaja, “Purda-nyangurnalu kuja-kurra wangkanja-kurraju kuja nyanungu wangkaja, ‘Nyampu nganta Yuwarli Maralypi Kaatu-kurlangu kapu rdungkurr-pinjarla kijirni yangka kujalu nyurru-wiyi wati-paturlu nganturnu, ngulanya nganta kapu kijirni.’ Ngula-jangkaju, yardarnalu purda-nyangu Jijaji yarda wangkanja-kurra, ‘Kapu nganta parra-jarra-jangka jirrama-jangka jinta-karilki Yuwarli Maralypi ngantirni yarda nyampu-piya-wangu, kulalpalu watingkilki ngantikarla.’ ”

⁵⁹ Nyampu-malku kujalpalu wangkaja jaru, ngulakuju kulalu-nyanurla jarnkujarnku ngungkurr-nyinaja-yijala.

⁶⁰ Ngula-jangkaju, jinta wati karrinja-pardija yangka Kayupu, ngulangkuju payurnu Jijajiji, "Purda-nyanyinya kanpa-jana nyampuju jaru kuja kangkulu nyuntuluku yimi jangkardu ngurrju-mani? Jaarlkarriya-nyanu! Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyuntuju? Junga mayi kalu wangka kujaju, warlka kalu wangka?"

⁶¹ Nyanungu Jijaji ngulajulpa wurdungu-juku karrija. Yarda payurnu yangkanku-yijala Kayupurlu, "Nyuntujunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu kuja karliparla pulka-pinyi?"

⁶² Junga-juku, Jijajirliji janku-manulku, "Yuwayi, ngajujurna Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarrangakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli. Manu kapunkujulu nyanyi kajirna nyampukurra kulpari yanirni mangkurdurla Kaatu-kurlangu-ngurluju."

⁶³ Kuja yangkanku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangkanku Kayupurlu, kujarlaju jurnarrpalku-nyanu jurnta larra-pungu kulu-nyayirni. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana maralypikingarduyu-kariyi-nyanukulku panu-karikilki, "Niyiakulkurliarla yapa jinta-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla kuwurturla?"

⁶⁴ Ngula-jukunkulu purda-nyangu jaru kuja maju wangkaja. Nyarrpa-jarrinkili nyurrurlaju?"

Junga-juku, yangka Kanjulukungarduyu-patu muku ngungkurnyinajalurla yangkakuju jintaku wiriki, manu wangkajalu-nyanu, "Nyampuju wati, kuruarri rdilyki-pinja wita-wangu! Pangkalalu tarnnga-kurra pinyi!"

⁶⁵ Kujalpa Jijaji yangka karrija-juku, ngula-kurraju ngalya-karirli nyinypalpalurla kujurnu miparrpa-kurra, yirrarnulurla walyi milpangka nyanja-kujaku, manulpalu pakarnu rdakangku. Kujalpalu rdakangku pakarnu, ngula-karrarlaju pakarninja-karrarlujulpalu payurnu, "Yuwa! Wangkaya-nganpa! Nganangku kangku pakarni?" Manu ngula-jangkaju, yurkunyurlujulpalu yarda puuly-mardarnu Jijaji, manulpalu pililkarra-pakarnu.

Piitarlu-nyanu ngurrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.69-75, Luke 22.56-62, John 18.15-18,25-27

⁶⁶ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku karrija yangkangka-juku yarlungka yurlapardi, ngula-puruju karntalku wilypi-pardija yuwarli-jangkaju, yanurnulkurla Piitaku. Ngulaju nyanunguju yali karnta kalarla warrki-jarrija Kayupuku.

⁶⁷ Junga-juku, yalirli karntangku yaninjarla parlu-pungu Piitaju kujalpa yangkangka warlungka karrija, manulpa-nyanu kardu-yungu. Ngula-kurrajurla karntaju yanurnu miimii-nyanjaku Piitaku.

Ngulajurla wangkaja kuja, "Nyunturlangu yangkajunparla rdanparnu Jijajikiji yangkaku Najariti-wardingkikiji."

⁶⁸ Piitarluju janku-manu yangkaju karnta, "Lawa kujaju, nyarrpa mayi kanpa wangka? Ngajuju karnarla ngurrpa nyina yalikiji watiki!" Ngula-jangkaju, Piitaju warru pardijarra, yarnkajarralku kiirti-kirraluku. Kuja yanurra kiirti-kirra, ngula-puruju jukujukulku purlaja jintaku.

⁶⁹ Yangkanku karntangku Piitajulpa warrawarra-kangu-juku yangkankuju warrkinirli, ngulangkuju-jana warnkiri-manu yapa

panu-kari, manu jiily-ngarrurnu yangkaju Piita, wangkaja-jana, “Wayinkili! Yinya kuja-ka wati karri kiirtirla, ngulaju Jijaji-kirlangu kurdungurlu!”

⁷⁰ Piitarluju yarda-jana jangku-manu nurna-nyayirnirlilki, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Junga karna-nyarra wangka lawa-nyayirni! Nga-jujurna yapa jinta-kari!”

Ngaka-pardu-karilki yardalu parlu-pungu panungku-juku Piitaju, manu parlu-pinjarla wangkajalurla, “Warlka-wangu-nganpa wangkaya jungarni! Kari-nganta nyuntujunparla wungu-warnu kurdungurlu Jijajikiji, ngulajunpa nyuntuju Kaliliyi-wardingki-yijala!”

⁷¹ Piitaju-jana kuja wangkaja, “Kajirna-nyarra warlkangku yimirr-yinyi, ngula-jangkajuju pangkalalku Kaaturluju pinyi! Kari-ngantarnarla ngajuju ngurrpa-nyayirni yalikiji watiki!”

⁷² Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju yarda purlaja. Ngula-jangkaju, kuja Piitarlu purda-nyangu jukujuku purlanja-kurra, ngula-warnurlaju pina-manngu-nyangu yangka kujarla Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, “Ngaka kutu-kari kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami jirramaku. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi.” Ngula-jangkaju, yalumpurla-juku rdurrjurnurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

15

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Matthew 27.1-2,11-14, Luke 23.1-5, John 18.28-32

¹ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjananurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu manu panu-kari wiriwiri. Wangkajalpalu-nyanu manu jangkardulpalurla jirringi-yirrarnu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. Junga-juku, waku-jarralkulu wayurnu, ngulalu wayirninjarla Jijajiji kangulku wiri-kari-kirlangu-kurra Palitirli-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarlayungu.

² Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju?”

Jijajirliji jangku-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

³ Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri nginji-wangkajalpalurla warlkanji-kari warlkanji-kariji.

⁴ Ngula-jangkaju, yangkangku Palitirli yarda payurnu Jijajiji, “Kulanpa-jana mayi jangku-mani nyampurraju jaru nginji-wangkanjakkurraju? Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kangkulu japirdimi?”

⁵ Kuja-kurraju kula Jijajirliji jangku-manulku yangkaju Paliti, lawa. Kujarlajurla marlaja paa-karrija-nyayirni Palitiji.

Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Matthew 27.15-26, Luke 23.13-25, John 18.39-19.16

⁶ Jinta yangka-juku Paliti kuja kala-jana wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku, Pajapa-kari Pajapa-kari-puru kalalu turnu-jarrinjarla payurnu yapaku jintaku pirijinaku wilypi-maninjaku rdaku-jangkakuju. Ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju nganaku yangka kuja kalalurla ngampurrpa nyinaja.

⁷ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungkaju yirdiji Parrpaja. Ngulajulpa-jana jirranganja nyinaja pirijina-kariyi-nyanuku yapaku panu-kariki ngulaju wilji-watiki yangka kuja ngularrarlulu-jana yurkkunyu-patu pungu tarnnga-kurra kulu wiringka kamparru-wiyi.

⁸⁻⁹ Yangka kujalurla turnu-jarrija Palitiki payirninjaku, ngulaju-jana nyanungurluju Palitirli payurnu, “Nganaku kankujulu payirni rdakungkakuju yungurna wilypi-maninjarla yilya? Kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku wiri kingiki?”

¹⁰ Yalirli Palitirli milya-pungulpa-jana maralypikingarduyu-patu wiriwiri kujalpalurla rdunjurdunju-jarrija Jijajiki, kujarlanyalu yangkaku Jijaji nganta kangu Paliti-kirraju.

¹¹ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Paliti wangkanja-kurra yangkangu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, jinyijinyi-manulu-jana panu-kariji, “Payikalurla Parrpaja-mipaku yungu wilypi-mani rdaku-ngurluju!”

Junga-juku, kulu-karra kulu-karralurla wangkanjarla purlaja, “Yungka-nganpa Parrpaja!”

¹² Ngula-jana Paliti-rliji yarda payurnu, “Kala nyarrpa-manirna nyampuju wati yangka kuja kankulu yirdi-mani Juwu-kurlangu wiri kingi?”

¹³ Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraaka warntawarntarla!”

¹⁴ Junga-juku, ngula-jangkaku, Palitirli yarda-jana payurnu, “Nyiyawiyi nyampurluju kuruwarriji rdilyki-pungu watingki?”

Kuja-kurraju yardalurla purlaja kilji-nyayirni Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraaka warntawarntarla yarujurlu!”

¹⁵ Kuja-jana purda-nyangu purlanja-kurra yalirli Palitirli, ngulangkuju-jana puta yimiri-manu ngampurrparlu. Kujarlaju wilypi-manu rdaku-jangkaku Parrpajaju yapa panu-kurralku yungu-jana yimiri-mani. Ngula-jangkarluju, yangkaku Jijajiji yungulku-jana nyanungu-nyanguku yurkkunyuku. Manu-jana jinyijinyi-manu yurkkunyu-patuju yungulu Jijajiji wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu manu rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarni watiya warntawarntarla.

*Yurkkunyu-paturlupalu manyu-pungu Jijaji
Matthew 27.27-31, John 19.2-3*

¹⁶ Ngulajulu jirri-kangu Jijajiji yurkkunyuurluju yurlturnpa-pardu-kari-kirraluku, ngulaju jintangka-juku Paliti-kirlangurla yuwarlirlaju. Kujalu yali-kirra yukaja yurkkunyu-patu yurlturnpa-kurra, ngulajulu-jana panu-karilki yurkkunyu-patu-kariyi-nyanu yarda yajarnunju.

¹⁷ Ngulangkuju jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyulurla parnta-yirrarnu Jijajikiji. Ngulalu manu ngalyipi-piya jilkarlajilkarla,

ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jurrungka yirrarnu kilji-nyayirnirli Jijajirla jurruku pajirninjaku.

¹⁸ Manupalurla yaninjarla wapirdi purlaja jinta-kari jinta-kari yurrkuny-patuju, kala ngarilpalu manyu-pungu kujalpalurla kujaju wangkaja, "Yuwa! Kuja kanpa-nyanu kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!" Yurrkuny-paturlujulpalu manyu-pungu-mipa.

¹⁹ Ngula-jangkarluju, wangkanja-warnurlu jangkardulurla manu watiya jukatilki, manulurla rdurrjurnu jukati-kirlirli pakarninjakulku jurruku manu nyinypa-kijirninjaku. Ngula-jangkaju, pakarninjarlalpalurla mirdijirrpjirrpjiri jarntarru parntarrinjunu Jijajiki, kujarlujulpalu manyu-pungu.

²⁰ Junga-juku, jinajina-piyalurla yangka yalyuyalyu pina rurruny-pungu, ngulalurla pina-yirrarnu jurnarrpa nyanungu-nyangulku-yijala. Ngula-jangkaju, yardalu jirri-manu, maninjarlalu jirri-kangu watiya warntawarnta-kurra.

Yurrkuny-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla Matthew 27.31-44, Luke 23.26-43, John 19.17-27

²¹ Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurrkuny-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki kujalpa yanurnu nguru-kari-jangka manangkarra-jangka. Ngulaju yirdiji Jimani yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulaju jirramaku kirda-nyanu wati-jarrakupalangu yirdikipalanguju Yilikijantukupalangu manu Rupujukupalangu. Ngulakulu jinyijinyi-manu yurrkuny-paturluju yangkakaju watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki matakulku.

²² Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Kulkaja-kurra. Yirdiji yaliji Kulkajaju ngulaju kalalu ngarrurnu 'Jurru Yungkurnu'.

²³ Kujalu kutu-jarrijalku yangka yali-kirra Kulkaja-kurra, ngulangkaju yungulurla yungkarla pama kumarlpa mitijini-kirli Jijajikiji murrumuru purda-nyanja-kujaku. Lawa, Jijajirli-jana wurra-manu, kula yaliji pama ngarnu.

²⁴ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu waraly-yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Ngulangkaju watiya warntawarntarla kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrkuny-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani wawarda wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija. ²⁵ Ngulaju parrangkaju kankarlurlalku mungalyurru-juku-jala 9:00 a.m.

²⁶ Ngula-jangkaju, pipalkulu wita manu, ngulangkajulu jaru yirrarnu ngulaju kuja, 'NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU'. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaju.

²⁷ Jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, waralywaraly-yirrarnulupalangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

28 [Nyampuju jinta-juku jaru yupa-patu-warnu Jijaji-kirli, Payipulurla kuja kangalpa wangka:

“Yapangku kapulu wilji-pajirni panu-kari-piya-yijala.”]*

29 Yangka Jijaji kujalpa watiya warntawarntarla-juku waraly-karrija, ngula-purujulpalu yapaju yirdiyi-karrija nyanungu-wana nyanungu-wana-juku. Jijaji nyanjarlalpalurla jurru yurnkuyurnku-jarrija ngulaju manyu-pinjakungarnti, manupalurla purlanjarla ngarlarrija, “Yuwa, yuwa, kula-ngantanpa nganimpa-nyangu Yuwarli Maralypi rdilyki-pungkarla! Manu kula-ngantanpa jirrama-jangkarla parra-jarra-jangkarla pina ngantikarla!

30 Muurlparlu-nyanu mardaka! Jitiyarni yalumpu-ngurlu warntawarnta-ngurlu!”

31 Kuja-piyarlu-yijalalu manyu-pungu yangkangkuku maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu, manu wangkajalpalu-nyanu, “Kala kujalpa-jana yangka yapa panu-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlulkulpa-nyanu wankaru-mantarla?”

32 Nyampuju Jijaji nganta Mijaya manu ngalipa-nyangu wiri kingi nganta ngalipaku. Ngulakuju nyampurla-jukurliparla pardarni kaji nyanungu jiti. Kajirlipla nyanyi jitinja-kurra, ngulakunya kapurliparla ngungkurr-nyina.”

Yangka-jarrarlangu wati-jarra kujalpa-palarla waraly-karrija jirrn-ganja watiya-jarra-karirla warntawarntarla, ngula-jarrarlangurlulpa-pala manyu-pungu Jijajiji.

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Luke 23.44-49, John 19.28-30

33 Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, marla-jalkurla maru-jarrija parraju Kaatukuju, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija warrukirdikirdi wuraji-karda.

34 Ngula-jangkaju, Jijajiji purlaja kilji-nyayirni watiya warntawarnta-ngurluju, “Yilayi, Yilayi, lama japakatini?” Ngulaju kujaju wangkaja jaru, “Wapirra, Wapirra, nyiya-ngurlunpaju jikajika-jarrinjarla yampija?”*

35 Kujalu yapa-karirli purda-nyangu purlanja-kurra, ngulajulunya manu wangkaja, “Purda-nyangkalu! Ngulaju karla purla Layijaku!”

36 Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlarla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka yungu wita nganjarla.* Ngula-jangkaju, wangkaja-jana panu-karikilki, “Wurra, wurra! Pardarnirlipla Layijaku kaji marda yanirni yungu muurl-mardarni palinja-kujaku!”

37 Kuja-jangkaju, Jijajiji kilji-purlanjarla palijalku.

38 Jijaji kuja kilji-purlanjarla palija, ngula-puru-yijala Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda-piya kurrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kurrirdi wapirrija maralypiki yurlturnpa-parduku,

* 15:28 Nyangka Isaiah 53.12 * 15:34 Nyangka Psalm 22.1 * 15:36 Nyangka Psalm 69.21

ngulajurla Kaatuku marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarrakurra.

³⁹ Jinta wati wiri yurrkunyukungarduyu, ngulajulpa yalumpurlayijala karrija kamparrurla watiya warntawarntarla kaninjarni. Kuja Jijaji nyangu manu purda-nyangu, kuja purlanjarla palija, ngulajunyanu wangkaja kuja, “Kari-nganta nyampuju wati Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!”

⁴⁰ Yalumpurla-yijalalpalu karrija panu-kari karntakarnta, ngulajulpalu karrija wurnturu-karrikarri. Ngularlangurlujulpalu karinjarla warrawarra-kangu Jijaji. Ngulajulu yirdi-patuju Miiri Makardala-wardingi, jinta-kari yirdiji Miiri-yijala. Ngulaju jirramakupalangu wati-jarrakupalangu yirdi-jarrakupalangu Jamaji kurdu-warnukupalangu manu Jujijikupalangu. Manu karnta jintakariji yirdiji Jalumi.

⁴¹ Nyampu-patukuju yangka kuja kala-jana Jijaji jirnganja warru wapaja Kaliliyi-wana kamparru-wiyi wankaru-wiyi nyanunguju. Nyampu-paturuluju kalalurla miyi ngayi-purraja, manu jurnarrpa kalalurla kirlka-manu. Yalumpurla-yijala watiya warntawarnta-wana panu-karilpalu karntakarnta warru karrija, yangka ngulaju yangkapatu kujalu Jijaji purajarni Jurujulumu-kurra kamparru-wiyi, ngulanyalpalu karrija.

*Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu
Matthew 27.57-61, Luke 23.50-56, John 19.38-42*

⁴² Jijaji kuja palija, ngulaju Pirayiti wuraji murnma-juku yangkakaju Juwu-kurlanguku Parra-nyayirni-wangukuju. Ngulalpalu Juwupaturlu wurdujorra-manu nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti.

⁴³ Ngula-jangkarlaju, wuraji-nyayirnilki jintangka-juku parrangkaju, Jajupu Rdimajiya-wardingi yanurnu yangka-kurra Kulkaja-kurra. Ngulaju Kanjulukungarduyu kala nyinaja wiri-patu-kari-kirli Kanjulupatu-kariyi-nyanu-kurlu. Manu kalalu yapa-karirli warrarda ngurrjupajurnu. Ngulaju kala Kaatuju warrarda payurnu kujarlu, “Wapirra, Warlalja-Wiri-jana nyinaya yapaku jintawarlayiki-jiki ngurujarrarany-parlaku.” Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju, Jajupurlu kutu payurnunjunu marriwarlu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjini wanta yukanjakungarntirli Parra-nyayirnikingarntirli.

⁴⁴ Kuja Jajupurlu payurnu yangka Paliti Jijajiki palkaku nyurnukulku, ngulakuju-nyanu yangkaju Paliti wangkaja, “Nyurru-juku mayi palija?” Ngulangkujurla jarulku yilyaja yurrkunyukungarduyuku wiriki, ngulanya payurnu, “Nyangurla yangkaju Jijaji palija watiya warntawarntarla? Nyurru-juku mayi?”

⁴⁵ Wangkajarla Palitikiji, “Kamparru-pardu-juku palija.”

Junga-juku, wangkajarla Palitiji Jajupukuju, “Ngula-juku maninjarla kangka, manu pirnkingka yirraka Jijaji palka nyurnu.”

⁴⁶ Junga-juku, kantinirla manu pijiji kirrirdi kardirri. Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji nyurnuju kujalpa watiya

warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapumanu palkaju pijijirla, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka yangka kujalu wati-paturlu nyurru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Manu pirli wiri yarturlu, ngulalku ruu-kanjarla tirnngi-yirrarnurla palkakuju.

⁴⁷ Yangka-jarrarlu karnta-jarrarlu Miiri Makardala-wardingki manu Miiri-karirli-yijala yangkanku Jujijikipalangurlu ngati-nyanurlu, puranjarla-pala tarda-nyangu, manulpa-pala warrawarra-kangu pirnkingka, yangka kuja Jajupurlu palka yirrarnu pirnkingka, ngulanyalpa-pala warrawarra-kangu.

16

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinjawarnu

Matthew 28.1-10, Luke 24.1-12, John 20.1-10

¹ Ngaka-pardu-karilki, wanta yukanja-warnurla Jarrirtiwi Parra-nyayirni-wangu-jangkarla, yanulu karntakarnta marnkurrpa kantinikirra jaraku ngurrjuku parntirparntirpaku maninjaku. Ngulaju yirdijili Miiri Makardala-wardingki, jinta-kari Miiri-kari-yijala ngulaju Jamajikipalangu ngati-nyanu, manu jinta-kariri yirdiji Jalumi. Ngulalu jaraju manunjunu yungulurla yaarl-winjirninjini Jijajiki palkaku pirnkingkaku.

² Ngakalku-yijala mungalyurru-pardu-kari Palyangkalku wanta pardinjarni-purulku, ngula-puruju kangulkulurla jaraju Jijajiki palkaku nyurnuku yaarl-winjirninjakuju.

³ Kujalpalu yangka yali-patu karntakarnta wapanja-yanu, ngulalpalu-nyanu kujarlu payirninja-yanu wapanja-karrarluju, "Ngananku-ngalparla jurnta ruu-kanyi yangkaju yarturlu wiri?"

⁴ Junga-juku, kujalu kutu-jarrijalku pirnki-pirdi-kirra, ngulangkululu parlu-pungu yangkaju pirli yarturlu wiri nyurru-warnu-juku ruukanja-warnu. Junga yaliji yarturlu wiri-nyayirni!

⁵ Junga-juku, yukajarralkulu kaninjarra pirnkingkaju. Yalirla pirnkingka parlu-pungulu jinta wati kurdu-warnu kujalpa nyinaja jungarnipurdanji jinajina-piya-kurluju ngulaju kardirri-kirli. Kujalu nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija.

⁶ Ngula-jangkaju, watiji-jana wangkaja, "Paa-karrinja-wangulu karriya! Jijajiki kankulurla warrirni yangkaku kujalu watiya warntawarntarla rdirriny-pantirninjarla waraly-yirrarnu. Lawarlu nyampuju. Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu! Nyangkalu nyampu! Nyampurlanyalpa ngunaja palkaju.

⁷ Pina-yantalu nyampu-ngurluju. Yaninjarla yimi-ngarrikalujana yangkaku kurdungurlu-patuku, manu Piitarlangukulurla yimi-ngarrika. Kujanyalu-jana wangkaya, 'Jijaji kapu-nyarra kamparru yani yangka-kurra Kaliliyi-kirra nganta, ngulangkanya kapunkulu parlu-pinyi, yangka kuja-nyarra nyurru-wiyi wangkaja nyanungu.' "

⁸ Junga-juku, yangka-patujulu karntakarnta wilypi-pardijalku pirnki-ngirliji, manulu lanilki ngarrurdalku pina-parnkaja. Kujalu pina-parnkaja yapa panu-kurra, ngulakuju yapaku kulalu-jana yimi-ngarrurnu Jijaji, lawa. Ngarrurda manu lanilpalu nyinaja wurulypajuku.

*Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Miiri Makardala-wardingki-kirra
Matthew 28.9-10, John 20.11-18*

⁹ [Yangka kuja pirnki-ngirli palinja-warnu wankaru-jarrija pina Jijaji Palyangka, ngulangkuju-nyanu milki-yirrarnu kamparruju karnta-pardu-kurra yirdi-kirraju Miiri Makardala-wardingki-kirraluku-wiyi. Nyampukuju karntaku yangka nyurru-wiyi kujarla jurnta yilyaja juju-patu wirli-pala, ngula-kurranya-nyanu milki-yirrarnu palkaju.

¹⁰ Yalirli karntangu, ngulangkuju-jana yimi-ngarrurnunjunulku panukulku yapaku Jijaji-kirlangu wungu-warnuku. Kuja-jana yimi-ngarrurnu Jijaji yalirli karntangu ngulaju yulanja-kurraku manu malamala-kurraku.

¹¹ Ngula-kurrakuju kuja-jana yangkangu karntangu yimi-ngarrurnu Jijaji kuja nyangu nganta wankarulku, ngulakuju kulalurla ngungkurr-nyinaja. Manulpalurla kapuru nyinaja.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu wati-jarra-kurra kurdungurlu-jarra-kurra

Luke 24.13-35

¹² Ngaka-pardu-karilki, Jijajirliji-nyanu yarda milki-yirrarnu wati-jarra-kurralku jirrama-kurra. Kuja-pala yali-jarra wati-jarra yanu manangkarra-kurra wurnalku, ngula-kurra-juku-palangu warraja-jarrija manu rdipija, kula-nganta yapa-kari-juku.

¹³ Kuja-pala nyangu, ngulaju-pala kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu-kurralku pina-yanu, ngulakuju-pala-jana yimi-ngarrurnu Jijaji kuja-pala nyangu nganta. Ngulakuju kulalu-jana ngungkurr-nyinaja-yijala panu-juku.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra

Matthew 28.16-20, Luke 24.36-49, John 20.19-23, Acts 1.6-8

¹⁴ Ngakarrangakarra-pardu-karilki, Jijajirliji yarda-nyanu milki-yirrarnu panu-kari-kirraluku 11-pala kurdungurlu-patu-kurra, ngulakuju-jana warraja-jarrija miyi ngarninja-kurraku. Kuja-nyanu Jijajirli milki-yirrarnu, ngulangkuju-jana kurnta-ngarrurnu nurnangu jarungkuju kapurunju panuju, kujarlu-jana kurnta-ngarrurnu, "Yangka kamparru-wiyi kujankulu-jana nyampu-jarraku wati-jarraku kapuru nyinaja manu karntakarntaku, kulankulu-jana ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Junga-jalajulu nyangu. Kala nyurrurla, ngulajunkulu wilji-nyayirni kapuru wita-wangu!"

¹⁵ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja, "Nyampu-ngurluju pirri-yantalulu kuja-purda kuja-purda nguru-kari nguru-kari! Yimi-ngarrikalu-jana Yimi Ngurrju ngaju-nyangu!"

¹⁶ Ngana-puka kaji-nyarra ngungkurr-nyina nyampuku jaruku manu kajiji ngajuku wala nyina, ngulajulu-jana ngapangka julyurl-yirrarninjarla papitaji-manta. Kujarlaju Kaaturlu kapu muurlparlu mardarni tarnngangu-juku. Kala nganangu-puka kaji-nyarra wala nyinanja-wangurlu wurra-mani manu kapuru nyina, kujarlaju kula Kaaturluju muurlparlu mardarni, lawa. Kapurla jurnta nyina tarnnga-juku.

¹⁷ Yangka yapa kuja kajulu wala nyina ngajuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlu yartarnarri yinyi. Yartarnarri-kirlirli kapulu-jana jurnta yilyami jujuju yapakuju, manu kapulurla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kariri.

¹⁸ Kajilpalurla yangka yapa yarnkayarla warnaku, ngula-jangkaju, yarlkikarla kajilpa-jana, ngula-jangkaju, kulalpalu nyurnu-jarriyarla. Manu kajilpalu ngapa nganjarla mawiya-kurlu, ngula-jangkaju, kulalpalu nyurnu-jarriyarla. Yangkangku yapangku, kajili-jana nyurnu-nyayirni nyanyi, kajili-jana nyurnukuju rdaka yirrarni palkangkaju, ngula-jangkaju yapa nyurnu-jangkaju kapulu ngurrju-jarri.”

Jijaji yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra

Luke 24.50-53, Acts 1.9-11

¹⁹ Kuja-jana Jijaji Warlalja-Wiri wangkaja kurdungurlu-patuku, ngula-jangkaju marlajalkurla kankarlu-jarrinja-yanu Kaatuku nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngula-jangkaju, pirri-maninjarla nyinajalpa jungarni-purdanji Kaatu-kurlangurla.

²⁰ Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturlujulu warru yimi-ngarririnja-yanu jaru Jijaji-kirli nguru-kari nguru-kari warrukirdikirdi. Ngula-puruju-jana pirrjirdi-maninja-yanu Warlalja-Wiringki Jijajirli warrkikingarnti. Kujalu-jana purda-nyangu wangkanja-kurra jaru-kurra yapa ngalya-karirli, manu kujalu-jana nyangu yartarnarri-kirli warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kapanku milya-pungulu-jana kujalpalurla marlaja yimi-ngarrurnu junga yimi. Ngula-juku ngurrju.]

Nyampu yimi-pardu-kari ngulaju yapa-karirli nganangku marda yirrarnu nyurru-wiyi

[⁹ Yangka kujalu marnkurrpa karntakarnta pina-yanu pirnki-jangka, ngulangkujulu-jana yaninjarla yimi-ngarrurnu Piitaku manu nyanungu-nyangu wungu-warnuku yangka kuja-jana Kaatu-kurlangurlu marramarrarlul yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra pirnkingka Jijaji-kirli. ¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyaja-jana kurdungurlu-patuju kakarrara-purda manu karlarra-purda jaru-kurluju. Ngulaju nyampuju jaruju tarruku-nyayirni, ngula kuja kajana Kaaturlu yapa muurlparlu mardarni yungulurla jirrnganja nyinami tarnnga-juku.]

Luke Yimi Jijaji-kirli Luuku-kurlangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli kuja Luukurlu yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Luukurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Maarrku, manu Jaanu. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Luukujulpa warrki-jarrija nyangunyangu. Ngulaju kulalpa Jijaji-kirlangu kurdungurlu nyinaja, manu Juwu-wangulpa nyinaja nyanunguju. Ngarilpalurla yimi-ngarrurnu Jijajiji yapa-karirli, ngula-jangkanya Kirijini-jarrijalku. Ngakalku jirranganja warru wapajalparla mijinirikiji yirdikiji Puurluku. Ngula-jangkarlanya, Luukurluju nyampuju Yimi Ngurrju yirrarnu yungulu Juwu-wangu-paturlu yapa-karirli milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu. Ngakalku yarda yirrarnu jinta-karilki yimi wiri-jarlu Payipulurlaju kuja karlipa yirdi-mani 'Acts'.

Luukurlu yimi nyampuju yirrarnurla wati wiriki yirdikiji Tiyapiluku

¹ Yapa panungkulpalu yimi puta yirrarnu Jijaji-kirli, manulu puta yirrarnu nganimpa-kurlu puranjakungarduyu-kurlu kuja karnalu Jijaji purami jalangurlu.

² Yimi nyanungurra-nyangu ngulaju jurruku-juku yimi kurdungurlu-patu-kurlangu yangka kujalu Jijaji nyangu kujalpa nyanunguju wankaru nyinaja nyampurla walyangka. Kuja pina-yanu nyanungukupalangu-kurra Wapirra-kurra Jijaji, ngula-jangkaju yanulu ngurra-kari ngurra-kari-kirraluku, warru yimi-ngarrurnulpalujana yimi yapaku.

³ Ngaju-nyangu puntu Tiyapilu, nyanungurrarlujulu yimi-ngarrurnu ngajuku kamparru-wiyi. Manu ngajujurna pina-jarrija yirriyirri-nyayirni. Ngaju karna ngampurrpa nyina yungurnanguku nyampu yimi Jijaji-kirli yirrarni nyuntuku.

⁴ Nyuntu kanpa milya-pinyi wita yali-kirli yimi-kirli, manu kanpa marda purda-nyanyi jungarni marda, jungarni-wangu marda. Ngulanya karnanguku nyampuju yimi pantirni nyuntuku jalangurlu yungunpa nyuntulurlu milya-pinyi kuja-ka nyampu yimiji Jijaji-kirli jungarni-nyayirni nguna.

Marramarrarla wangkaja Jikarayaku kapurla nyanungu-parntarlu Lijipitirli mardarni kurdu wirriya

⁵ Nyurru-wiyi, wati yirdi Yarurdulpa wiri nyinaja yapakuju ngurrararla Jurdiyarla. Ngurrangka yinyarla nyinajalpa wati yirdi Jikaraya ngulaju turnu-warnu-ngurluju wati-ngirliji Yapija-ngurlu. Nyanungujulpa nyinaja maralyipikingarduyu Kaatuku. Nyanungu-parntaju

yirdiji Lijipiti, ngulaju turnu-warnu-ngurluju wati-ngirliji Yarunu-ngurlu.

⁶ Jikaraya manu Lijipiti, jirrama-jukulpa-palarla nyinaja jungarni Warlaja-Wiri Kaatu-kurlangu. Nyanungu-jarrarlulpa-pala jungarnirli puraja kuruwarrri Mujuju-kurlangu, manulpa-pala purda-nyangu kuja-palangu wangkaja.

⁷ Ngulajulpa-pala purlka manu muturna nyinaja, manu kurdu-wangulpa-pala nyinaja. Nyiya-jangka mayilpa Lijipitiji kurdu-wangu-juku nyinaja?

⁸ Ngaka-karilki, kirringka yirdingkaju Jurujulumurla, Jikarayajulpa warrki-jarrija Yuwarli Maralypirila Juwu-kurlangurla panu-kari-kirli maralypikingarduyu-patu-kurlu yinya-patu-kurluju Yapija-kurlangu-patu-kurlu.

⁹ Maralypikingarduyu-paturluju kalalu milarnu wati jinta yaninjaku Yuwarli Maralypi-kirra yungurla purrami watiya parntirparntir-rrpa ngurrju Warlaja-Wiriki. Parra jintangka, milarnulu Jikaraya. Yukaja kaninjarni Yuwarli Maralypirila yungurla yali watiya parntirparntirrrpa purrami.

¹⁰ Panu-kari yapajulpalu karrija yarlangka, manulpalurla wangkaja Kaatuku.

¹¹ Kujalpa Jikaraya kaninjarni karrija, kaaku-nyayirni palka-jarrijarla nyanunguku marramarra Warlaja-Wiri-kirlangu. Ngulajulpa karrija jungarni-wana pirlu wiri-jarlu kujalpa warlu jankaja.

¹² Kuja Jikarayarlu nyangu karrinja-kurra, ngarrurda-jarrijarla manu lani-jarrija-nyayirnirla.

¹³ Marramarrajurla wangkaja nyanunguku, "Jikaraya, lani-wangu karriya! Nyuntulurlulpanpa Kaatuju japurnu kurdu wirriyaku, manu nyanungurlungku purda-nyangu. Ngaka kapu nyuntu-parntarlu Lijipitirli kurdu wirriya mardarni nyuntu-nyangu, ngulakuju kapunparla yirdiji Jaanu yirrarni.

¹⁴ Kaji yinya wirriya palka-jarrimi, kapungku nyuntuju wardinyimani-nyayirni, manu kapulurla yapa panuju marlaja wardinyi-jarrimi nyanunguku.

¹⁵ Kaji wiri-jarrimi, kapu nyanunguju warrkini wiri-nyayirni nyinami Warlaja-Wiri Kaatuku. Kula pama ngarni, lawa. Palka-jarrinja-wangurla-wiyi, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu kapu wiri-jarri kannunjunanyumpa.

¹⁶⁻¹⁷ Yuwayi, Warlaja-Wiri Kaaturlu kapurla yinyi yangka-juku jurru-kuku Pirlirrrpa manu yartarnarri kujarla yungu jarukungarduyuku Layijaku nyurru-wiyi. Pirlirrrpa yali-kirli ngulaju kapu yilyami yapa-kurra Yijirali-pinki-kirra. Panungku kapulu wangkanjakurra purda-nyanyi. Ngula-jangkaju kapulurla nyanungurralku pinayani Warlaja-Wiri Kaatuku. Ngula-jangkaju, ngati-nyanu manu kirda-nyanu kapulu-jana ngurrju nyinami kurdukurduku, manu yangka panu-kari kujalpalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja Kaatuku, ngakaju kapulu-jana yapaju purda-nyanyi linpangku yangka kuja kalurla jungarni nyina Kaatuku. Yuwayi, kujanya kapu-jana kaja-purajirli Jaanurlu jungarnijungarni-mani yapaju kamparrurlu Warlaja-Wiriki kaji yanirni walya-kurra." Kujanyarla wangkaja marramarraju Jikarayakuju.

18 Ngula-jangkaju, Jikarayarlu japurnu, “Yimi nyuntu-nyanguju, junganya? Ngaju-parntaju muturnalku, manu ngajujurna purlkalku! Nyarrparlu kapurlujarra kurdu wirriya mardarni?”

19 Marramarrarlu yalu-manu, “Yirdi ngajuju Kapirili. Ngaju karna Kaatu-wana karrimi nguru-nyayirni-wangurla. Nyanungurluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurra yungurnangku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. Kala nyuntuju kanpaju kapuru nyina-juku.

20 Jalangu-ngurlu, ngulaju kulanpa yimi jintarlangu wangkami. Kapunpa wurdungu nyina tarnnga-juku. Ngaka kaji kaja-puraji palka-jarrimi, ngula-jangkaju kapungku Kaaturlu wangkanjaku ngurrju-mani.”

21 Kujalparla wangkaja-juku Jikarayaku Maralypirla, yapajulpalu yarlunga-juku karrija. Pardarnulpalurla yungu wilypi-pardimi. Puta purda-nyangulpalu nyarrpa-jarrijalpa kaninjarni tarnnga-juku.

22 Kuja wilypi-pardijarni kaninjarni-jangka Maralypi-jangka yarlu-kurra, ngula-jangkaju kula-jana wangkaja marramarra-kurluju kuja nyangu. Manu-jana puta wangkaja rdakardaka. Ngula-jangkarlunyalu milya-pungu kuja nyangu nyiya mayi ngurrju kaninjarni Maralypirla.

23 Ngula-jangkaju, Jikarayalkulpa wiyiki jintaku nyinaja yalirla Maralypirla. Kuja warrki lawa-manu, ngula-jangkaju ngurra-kurralku yanu.

24 Ngaka-karilki, nyanungu-parnta Lijipiti, ngulaju juni-parntalkulpa nyinaja. Kirntangi rdaka-palaku nyinajalpa kaninjarni yuwarlirla yapa nyanja-kujaku.

25 Wangkaja-nyanu, “Kurdu-wangu kujalparna nyinaja, ngulaju kalajulu yapangkaju manyu-pungu, manu kalajulu kurntaku ngurrju-manu. Jalanguju, Warlalja-Wiringkiji yungu ngajukuju kurdu. Yarlukurralku karna yani. Kajijili yapangku nyanyi ngajulu, kapujulu wardinyi nyina!”

Marramarra Kapirili yaninjarla wangkajarla Miiriki kapu kurdu wirriya mardarni

26 Yangka kujarla marramarra wangkaja Jikarayaku, ngula-jangka kirntangi-patu-jangka jika-pala-jangka, Kaaturlu yilyaja marramarra Kapirili kirri-kirra Najariti-kirra ngulaju ngurrara-kurra Kaliliyi-kirra.

27 Yilyaja yungurla kaminaku wangkami Miiriki. Kula wati-kirli-wiyi ngunaja, ngulajulparla watiki yirdiki Jajupuku nyinaja jangku-pinjawarnulku. Jajupujulpa nyinaja turnu-warnu-ngurluju Tapiti-ngirli.

28 Kujarla yangka marramarra yanurnu Miiriki, ngulajurla wangkajalku nyanungukuju, “Yuwa, Miiri! Warlalja-Wiriji kangku jirnganja nyina nyuntuku, manu kangku wardinyi nyina!”

29 Miirirlijilpa puta purda-nyangu. Kulalpa purda-nyangu nyiyaku mayi kujarla marramarra wangkaja yimi nyanunguku.

30 Ngula-jangkaju, marramarrarla wangkaja nyanunguku, “Miiri, Kaatuju kangku wardinyilki nyinami nyuntukuju, lani-wangu nyinaya!

31 Ngakaju kapunpa juni-parnta-jarrimi, manu kapunpa karmulypa-jarrimi kurdu wirriya-kurlu. Kapunpa yirdi yirrarni Jijaji.

32 Kaji wiri-jarrimi, kapu wati wiri-nyayirni nyina. Kaatu kuja-ka kankarlarra nyina, ngulangkuju kapu Kaja-nyanu-pajirni. Kaaturlu

milarnu nyanunguju yungu nyina wiri-nyayirni Tapiti-piya Tapiti-kirlangu-jangka warlalja turnu-warnu-jangka kujalpa-jana nyurru-wiyi nyinaja wiri-jarlu yapaku Yijirali-pinkiki.

³³ Yuwayi, nyuntu-nyangu kaja-puraji kapu-jana wiri nyinami Yijirali-pinkiki tarnnga-nyayirni! Kapu-jana wiri-jiki nyina Kaatu-kurlangurlanguku yapaku tarnnga-nyayirni!"

³⁴ Ngula-jangkaju, Miirirliji japurnu marramarraju, "Ngajuju, kularna wati-kirli-wiyi ngunaja. Kala nyarrpalkurna juni-parnta-jarrimi?"

³⁵ Ngula-jangkaju, marramaralkurla wangkaja, "Kapungku Pirlir-rpa Kaatu-kurlangu kurru-yukami kaninjarni nyuntukuju. Kaatu-kurlangu yartarnarri kankarlarra-jangka kapungku kurru-yukami mangkurdu-piya kuja karla wapirrimi yalkiriki, kuja-piya. Kaji yali kurdu wirriya palka-jarrimi, kapu Kaatu-kurlangu nyina, manu kapulu yapangku yirdi-mani Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu.

³⁶ Milya-pinyi kanpa muturna pimirdi nyuntu-nyangu yirdi Lijip-iti, yangka kuja kalalu yapangkaju manyu-pungu kurdukupalangu-wangu? Juni-parntalku-ka nyinami. Kirntangi marnkurrrpa-jangka kapu karrmulypa-jarrimi kurdu wirriya-kurlu.

³⁷ Yuwayi, kujaju junga! Kaatuju-ka pina nyina nyiyarningkijarraku ngurru-maninjaku. Nyanungurluju Kaaturluju kajana kurdukurduju yinyi muturnarlanguku!"

³⁸ Ngula-jangkaju, Miirijirla wangkaja marramarraju, "Kujaju junga kujanpaju ngajuku wangkaja. Ngaju yungurnarla nyina warrkini Warlalja-Wiriki. Kapurnarla pardarni yunguju kurdu yinyi." Ngula-jangkaju, marramarraju yampinja-yanu Miiriji.

Miirirla jjanu yanu Lijipitiki

³⁹ Ngaka-karilki, Miirirli yampinja-yanu nyanungu-nyangu ngurra, manurla jjanu yanu Lijipitiki. Yaruju-nyayirnilpa yanu ngurra wita-kurra pirlingka ngurungka Jurdiyarla.

⁴⁰ Yanurnu Jikaraya-kurlangu-kurra ngurra-kurra, manu yaninjarla yukaja ngamirliji-maninjakungarnti Lijipitikingarnti.

⁴¹⁻⁴⁴ Miirirla wapirdi wangkanjarla purlaja Lijipitiki. Kuja Lijipitirli purda-nyangu Miiri wangkanja-kurra, Lijipitirli-nyanu purda-nyangu kurdu yurirrinja-kurra miyalurla. Ngula-jangkaju, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu wiri-jarrijarla kanunjumanyumpa Lijipitikiji, manu kiljinyayirnirla wangkaja Miiriki, "Ngajujurna muturna-mipa. Nyiyakunpaju yanurnu nyanjaku? Kujanpaju wapirdi wangkaja ngajuku, kurdu kaninjarni ngajulurlaju ngulaju wardinyi-jarrija-nyayirni manu jurlpungu kaninjarni ngaju-nyangurla! Kujarlaju ngaju karnangu milya-pinyi nyuntujunpa Warlalja-Wirikipalangu. Nyuntujunpa karntakari-piya-wangu. Kaatuku kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku. Kajinpa karrmulypa-jarrimi yali-kirli wirriya-kurlu, ngulaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni-yijala.

⁴⁵ Yuwayi, yangkaju yimi kjangku Warlalja-Wiri-kirlangu marra-marra wangkaja nyuntuku, yimi nyampuju-ka junga wangka. Kujanparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya kanparla marlaja nyina wardinyi-nyayirni jalanguju!"

Miirijilparla yati-wangkaja Warlalja-Wirikiji yunparninja-karra

46-48 Ngula-jangkaju, Miirirli rdirri-yungu pulka-pinjakulku Warlalja-Wiriki:

“Kaatulkuju kaju nyina ngajuku Ngarlkinpa. Ngajujurna kamina. Ngaju karnarla nyina manu warrki-jarrimi nyanunguku. Ngajulpaju purda-nyangu, manu karna ngajuju wardinyi nyina. Kujarlaju kapurnarla yati-wangkami.

49 Yinyi kaju kurdu wirriya nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Kujarlanya jalangu-ngurlu kapujulu yapa panungku milya-pinyi ngaju kuja kaju Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

Nyanunguju yirdiji tarruku.

50 Kaatuju kajana mari-jarrinjarla ngurrju nyina yapaku kuja kalu yirriyirrirli purda-nyanyi nyanungu.

51 Kala yapangku kuja kalu-nyanu pulka-pinyi wiringki nganta, Kaaturlu kapu-jana yartarnarri-kirlirli muku pirri-pinyi ngurujarraranypa. Kapu-jana tarnngangku-juku muku yilyami nyanungu-ngurlu.

52 Yapa yalirra kuja kalu wiri nyina nyampurla walyangka, kapu-jana purdangirli-kirra-mani, manu kapu-jana yapa kaji-wangulku yirrarni kamparruju wirilki nyanungu-nyangurla warrkingka.

53 Yapa kuja kalu yarnunjuku nyina mangarri-wangu, ngulakuju kapu-jana nyiyarningkijarra ngurrju yinyi ngarninjakuju. Kala yapangku kuja kalu nyiyarningkijarra mardarni, kula-jana yinyi, lawa. Kapu-jana yilyami marlajarra.

54-55 Nyurru-wiyi, Kaatuju-jana wangkaja ngalipakupalangukuju nyurnunurnuku-wiyi, ngulaju kapu-jana jirrnganja nyina nyanungurraku manu nyanungurra-nyangu kurdukurduku. Yipuruyamu-kurla wangkaja kapu-jana yimiri nyinami nyanunguku manu nyanungu-nyangu kurdukurduku, manu kapu-jana warrawarra-kanyi. Yuwayi, kujaju junga. Kula-ngalpa wajawaja-manu ngalipa yapaju Yijirali-pinki, kala-ngalpa mari-jarrinjarla mampungku-mardarnu.”

Kujanyalparla Miiriji yati-wangkaja Kaatuku pulka-pinja-karra.

56 Ngula-jangkaju, Miirijilpa nyinaja nyanungukupalangu-kurlu pimirdi-nyanu-kurlu muturna-kurlu Lijipiti-kirli ngulaju kirntangi marnkurpaku nyanungu-nyangurla yuwarlirla. Ngula-jangkaju, Miiriji pina-yanu ngurra-kurra Najariti-kirra.

Nyampuju yimi Jaanu Papitaji-kirli kujalpa kurdu wita palkalku ngunaja

57 Kuja Miirirli yampinja-yanu Lijipiti manu pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra, ngula-jangkaju Lijipitiji karmulypa-jarrija kurdu wirriya-kurlu.

58 Yapa kujalpalu nyanungu-nyangurla ngurrangka nyinaja ngulangka-juku, manu nyanungu-nyangurlu wungu-warnurlu kujalu purda-nyangu kujarla Warlalja-Wiringki Kaaturlu mari-jarrinjarla yungu nyanunguku wirriya kurdu, ngulakuju wardinyi-jarrijalurla.

59 Kuja kurdu wita palka-jarrija, ngaka-karilki wiyiki jinta-jangka, yapa panu-jarlu yanurnulurla Lijipiti-kirlangu-kurraju ngurra-kurraju yungulu ngarrka-kijirni kurduju Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. Ngarralu yirdiji yirrakarla Jikaraya nyanungukupalangu-piya.

⁶⁰ Kuja-kujakuju-jana warla-pajurnu Lijipitirli, manu-jana wangkaja, “Murnma, kulalurla yirraka Jikaraya. Yirdi-mantalu Jaanu.”

⁶¹ Wangkajalurla, “Niyiakurnalu yirdi-mani Jaanu? Kula-ka ngana nyuntu-nyangurlaju warlaljarlaju kuja yirdi nyina.”

⁶² Ngula-jangkaju, rdakardakalurla wangkaja Jikarayaku kurdu wirriyakupalanguku, manulu japurnu nyanunguju, “Nyiya kapun-parla yirdi yirrarni nyampuju wirriyakuju?”

⁶³ Ngula-jangkaju, Jikaraya-jana rdakardaka wangkaja, japurnu-jana pipaku yungu pantirni. Ngula-jangkaju, yirdilki panturnu ‘Yirdi nyanungu-nyanguju Jaanu.’ Kujalu kuja-kurra nyangu yapangkuju, putalu purda-nyangu, paa-karrijalpalu.

⁶⁴ Yungka yirrarnu yirdi nyampu Jikarayarlu, ngula-jangkaju Kaaturlu ngurrju-manu wangkanjakulku, manu yati-wangkajalparla Kaatuku.

⁶⁵ Yapa kujalpalu palka karrija, lani-jarrijalu kujalpalu purda-nyangu Jikaraya. Yimi-ngarrurnunjunulu-jana yimi yapaku kujalpalu nyinaja warrukirdikirdi pirli-paturla ngurungka Jurdiyarla.

⁶⁶ Kujalu yalirrarnu yapangku purda-nyangu jaru yali-kirli kurdu wirriya-kurlu yirdi Jaanu-kurlu, milya-pungulpalu Warlalja-Wiri-kirlangu-kurlu yartarnarri-kirli. Ngulakujulpalu-nyanu jarnkujarnku japurnu, “Kaji nyampu kurdu wirriya wiri-jarrimi, nyarrpa-jarrimi kapu?”

Jikarayarla marlaja wangkaja Kaatukuju

⁶⁷ Yangka, kujarla Jikarayarlu yirdiji yirrarnu ngalapi-nyanuku, ngulakujurla Pirlirrupa Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunjunanyumpa Jikarayakuju. Ngula-jangkarlunyalparla marlaja wangkaja kuja-piya:

⁶⁸ “Ngalipa yapaju Yijirali-pinki, pulka-pinyirli-parla Warlalja-Wiriki Kaatuku. Yanirni-ka yungu ngaliparla nyina manu yungu-ngalpa muurl-mardarni majumaju-kujaku.

⁶⁹ Yilyamirni kangalpa Ngarlkinpa Wiri wati Tapiti-piya yangka kujalpa nyinaja wiri nyurru-wiyi ngalipa-nyangu warlalja.

⁷⁰⁻⁷² Nyurru-wiyi, nyanungu-nyangu jarukungarduyu-patulurla marlaja wangkaja kapu-ngalpa muurl-mardarni manu yapaku kuja kalu-ngalpa nyurunyuru-jarrimi manu kulukukuluku-mani ngalipaju. Kaatu-jana mari-jarrinjarla wangkaja ngalipakupalangu nyurnunyunuku tarnngangu warrawarrakanjaku. Wangkaja-jana kapu-ngalpa kapu-ngalpa wajawajamaninja-wangurlu manu yampinja-wangurlu mardarni.

⁷³⁻⁷⁵ Yuwayi, Warlalja-Wiri Kaaturla wangkaja Yipuruyamuku kapu-ngalpa wankaru-mani yapaju yapa-kari-kijaku kuja kalu-ngalpa nyurunyuru-jarrimi manu kulukukuluku-mani. Kapu-ngalpa wankaru mardarni yungurlipa nyanungu-mipa purami lani-wangurlu manu yungurliparla jungarni nyina manu yungurlipa nyanungu-nyangu nyinami tarnnga-juku. Yuwayi, jalangu Kaatu-kurlangu yimiji, junga-ka wangka. Kujarlanyarliparla yati-wangka Kaatuku.”

Kujanyalparla Jikarayaju marlaja wangkaja Kaatukuju.

⁷⁶⁻⁷⁷ Ngula-jangkaju, Jikarayarlu rdirri-yungu wangkanjaku ngalapi-nyanuku kurdu wirriyaku Jaanuku kuja-piya:

“Nyuntujunpa ngaju-nyangu kaja-nyanu. Kajinpa nyuntu wiri-jarrimi, yapangu kapungkulu milya-pinya nyuntuju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu kuja-ka kankarlarra nyina. Nyuntu kapunpa-jana yimi-ngarrirninjini yapaku yungulu-nyanu jungarnijungarni-mani Warlalja-Wiriki kaji yanirni nyurru-wiyi-wangu. Nyuntu kapunpa-jana yimi-ngarrirninjini yapaku kajili majungka-jarrimi, Kaatuju kapu-jana yawuru-jarrimi nyanungurraku, manu kapu-jana muurl-mardarni majumajukujaku. Ngula-jangkarlunya kapungkulu nyuntuju yirdi-mani Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.

78-79 Kaatuju marinjini manu yimiri yapakuju. Ngalipa yapaju kuja karlipa nyinami nyampurla walyangka, kapurlipa panujuku palimi. Kula ngurrju-ngalpa jalanguju ngalipakuju, lawa kula-nganta karlipa mungangka nyinami. Kala kaji Kaatu-kurlangu yanirni, kapu-ngalpa ngurrjukulu nyina ngalipakuju Jarra-nyayirni-wangu-piya, kula-nganta wanta yangka kuja-ka pardimirni mungalyurru. Kapu-nyanu milki-yirrarni ngalipakurra yungurlipa jungarni nyina. Nyanungurlanya kapurlipa wankaru-jarrimi-nyayirni manu rarralya nyina.”

Kuja-kurlunyalparla Jikarayarluju wangkaja kaja-nyanuju.

⁸⁰ Junga-juku, yaliji wirriya Jaanuju wiri-jarrija pirrjirdi-nyayirni, manu Kaatu-kurlangu Pirlirrparrurla yungu nyanunguku yartarnari. Kala nyinaja jinta manangkarrarla. Ngakalku yanu, ngulajulpa-jana yapaku wangkaja Warlalja-Wiri-kirli Kaatu-kurlu.

2

Yimi nyampuju kuja Jijaji palka-jarrija

Matthew 1.18-25

¹ Yangka kuja Jaanu Papitaji palka-jarrija, Ruumu-wardingki wati yirdilpa nyinaja Yakaja Wiri-nyayirni yapa-patuku nguru-kari ngurukariki. Wangkaja-jana warrkini-patuku yungulu yani nguru-kari nguru-kari-kirra yungulu-jana yirdi pipangka pantirni yapa-patu kujalpalu yinyarla ngurungka nyinaja.

² Ngula-wangurla-wiyi, kula-jana nganangu-puka kujarlu yilyaja warrkini-patu yirdiki maninjaku. Ngula-puruju, wati-kari Kiriniyulpa wiri nyinaja yapaku witangka ngurungka Jiriyarla.

³ Yirdi yirrarninjakungarnti pipangkakungarnti, yapa panujukulu pina-yanu ngurrara-kurra warlalja-kurra, ngurrangka kujalu palka-jarrija.

⁴ Yinya-puru, Jajupujulpa nyinaja ngurrangka Najaritirla ngurungka Kaliliyirla. Ngula-jangka, yampinja-yanu Najariti manu yanu Pijilimi-kirra yungu-nyanu yirdi yirrarni pipangka. Kirri Pijilimi, ngulajulpa karrija ngurungka Jurdiyarla. Ngulaju Pijilimi jurru-juku ngurraju kuja Kingi Tapiti palka-jarrija nyurru-wiyi. Manu Jajupujulpa nyinaja Tapiti-kirlangurla warlaljarla turnu-warnurla.

⁵ Miiri nyanungu-wana yanu. Ngulajulparla nyurru-warnu-jala jangu-pinja-warnulku nyinaja Jajupukuju. Kala juni-parntalpa nyinaja kurdu-kurlu.

⁶⁻⁷ Kuja-pala yukajarra Pijilimi-kirra, kula-pala ngurraju parlungu yungu-pala nyinayarla. Ngula-jangkaju, ngunaja-pala witangka

yuwarlirla kuja kalalu-jana puluku mardarnu. Ngulangkaju, Miiriji karmulypa-jarrija kurdu wirriya-kurlu nyanungu-nyangu kaja-nyanu kamparru-warnu. Wawardarla yirrarnu manu ngami wiringka yirrarnu. Ngami yinyarla kalalu marna yirrarnu pulukuku ngarninjaku.

Marramarra-lu-jana yimi-ngarrurnu jiyipikingarduyu-patuku kuja Jijaji palka-jarrija

⁸ Kutu-juku Pijilimirla, jiyipikingarduyu-patujulpalu nyinaja. Nyanungu-paturlulpalu-jana mampungku-mardarnu jiyipi-patu mungangka. Nyampuju nyanungurra-nyangu warrki.

⁹ Yaruju-nyayirni marramarra Warlalja-Wiri-kirlangu palka-jarrija, manu karrjalpa kamparru nyanungurrarla. Yangka marramarra-julpa miril-karrija-nyayirni yartarnarri-kirli Warlalja-Wiri-kirlanguju, manu jiyipikingarduyu-patujulpalu lani-jarrija.

¹⁰ Kala marramarra-jana wangkaja nyanungurraku, "Lani-wangulu nyinaya! Ngajujurna yanurnu jaru ngurrju-kurlu, ngulangkuju kapu-jana panu-juku wardinyi-mani-nyayirni.

¹¹ Yinyarla Pijilimirla, ngurrangka kuja nyurru-wiyi Kingi Tapiti palka-jarrija, ngulangkaju jalangu kurdu wirriya palka-jarrija. Nyanunguju yirdi Mijaya, ngulaju Warlalja-Wiri nyurrurlaku kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni nyampu-kurra. Nyanunguju Ngarlkinpa, ngulangkuju kapu-nyarra muurl-mardarni majumaju-kujaku.

¹² Ngaju karna-nyarra wangkami yungunkulu parlu-pinyi palkalku kurduju. Kajinkili yani Pijilimi-kirra, kapunkulurra warru nyanyi, manu kapunkulu parlu-pinyi yuwarli witangka kuja kalu-jana puluku mardarni. Kapu ngunami ngamingka wiringka wawarda-kurlurla."

¹³ Yangka kuja-jana marramarra wangkaja, ngula-jangkajulu maramarra panu-nyayirni palka-jarrija kankarlu nyanungurrarla. Yati-wangkajalpalurla Kaatuku kuja:

¹⁴ "Nyurrurla yapa-patu, yati-wangkayalurla Kaatuku kuja-ka nguru-nyayirni-wangurla nyina! Kaatuju kanyarra wardinyi nyinami nyurrurlaku. Ngula-jangkanya kankulurla marlaja nyina lani-wangu rarralya!"

¹⁵ Ngula-jangkaju, yalirra marramarra-patu, pinalu yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, jiyipikingarduyu-patulu-nyanu wangkaja, "Yanirlipa Pijilimi-kirra, manurliparla warru warirni yungurlipa palka-mani kurdu kuja-ngalpa Kaatu-kurlangu maramarra wangkaja."

¹⁶ Junga-juku, yaruju-nyayirnili yanu Pijilimi-kirra, manulpalurla warru nyangu yuwarliki witaku kujalpalu-jana puluku mardarnu. Ngulangkajulu kaninjarni yukaja, manu rdipijalu-jana Miiriki manu Jajupuku kurdu palka-kurlukulku. Ngunajalpa yalirla ngami wiringka.

¹⁷ Kujalu jiyipikingarduyurlu nyangu kurdu ngunanja-kurra, yimi-ngarrurnulu-jana ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku kuja-jana maramarra wangkaja nyanungurraku.

¹⁸⁻²⁰ Yimi kujalurla jiyipikingarduyu wangkaja Miiriki, ngula-jangkaju, jiyipikingarduyu-paturlulu ngurra yampinja-yanu, manulu pina-yanu nyanungurra-nyangu jiyipi-kirra. Kujalpalu yaninja-yanu, yunparninja-yanulpalu manu yati-wangkanja-yanulpalurla Kaatukuju. Yapa-karirilili-jana purda-nyangu yalirra jiyipikingarduyu-patu yunparninja-kurra manu yati-wangkanja-kurra, ngulakujulurla

yimikiji marlaja paa-karrija-nyayirni. Jungarni-nyayirni nyampuju! Parlu-pungulu kurduju kuja-jana marramarra wangkaja nyanungurraku. Kala Miirirli, ngulangkujulpa-jana puta purda-nyangu tarnngangu-juku yimi yangka kujalu-jana kamparrurlu-wiyi yirri-puraja.

Miirirli manu Jajupurlu-pala kangulku kurduju Yuwarli Maralypi-kirra, manu-palarla yirdi yirrarnu Jijaji

²¹ Kuja yinya kurdu palka-jarrija, ngaka-karilki wiyiki jinta-jangka, Miirirli manu Jajupurlu-pala kangu maralypikingarduyu-kurlangukurra yungu ngarrka-kijirni Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. Yirdipalarla yirrarnu Jijaji, yirdi jurruku-juku kujarla marramarrurlu-wiyi yirrarnu kurdu witaku Miirikingarntirli wangkanjakungarntirli.

²²⁻²⁴ Kirntangi jinta-jangka, yanu-pala Jijaji-kirli Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, kurdu Jijaji-pala kangu Yuwarli Maralypi-kirra yungupalarla yinyi Warlalja-Wiriki. Kujarlunya kalalu Juwu-paturluju puraja kuruwarriji Mujuju-kurlangu yangka kujarla Warlalja-Wiringki yungu. Kuruwarriji kala kujanya wangkaja: “Kaji kamparruwarnu kurdu wirriyaju palka-jarri, nyanungukupalangu-jarrarlulpa-palarla yungkarla Warlalja-Wiriki.”* Kuruwarriji kala kujarlanguya wangkaja: “Kaji kamparruwarnu kurdu wirriyaju palka-jarri, ngati-nyanuju kulalpa yukayarla Yuwarli Maralypi-kirra kirntangi jintaku. Ngulakungarntirliji, nyanungukupalangu-jarrarlulpa-palarla jurllu-jarra kurlukuku-jarra kuyu warntarri-jarra purrayarla Warlalja-Wiriki yungu ngati-nyanuju pina-yukayarla Yuwarli Maralypi-kirraju.”* Kujarlanya-palarla jurllu-jarraju purraja Yuwarli Maralypirla Miirirli manu Jajupurlu.

²⁵⁻²⁶ Kuja-puruju Jurujulumurla, nyinajalpa wati purlka yirdiji Jimiyani. Ngurrju-nyayirnilpa nyinaja kujalpa Kaatu-kurlangu kuruarri puraja yirriyirri-nyayirnilpa. Kalarla pardarnu Kaatuku nyangurla mayi kaji milarninjarla yilyamirni Mijaya yungu-jana muurl-mardarni yapa Yijirali-pinki majumaju-kujaku. Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungurla Jimiyani yartarnarri manu wangkajarla kapu nyanyi Mijaya Warlalja-Wiri milpa warlalja-kurlurlu palinjakungarntirliji.

²⁷ Kuja-pala Miiri manu Jajupu yanu Yuwarli Maralypi-kirra Jijajikirli, manu-pala kangu jurllu wita-jarra, Pirlirra Kaatu-kurlangurla wangkaja Jimiyani yungu yani yali-kirra-yijala.

²⁸ Kuja rdipija Yuwarli Maralypi-kirra, Jimiyaniirli nyangu kurdu Jijaji. Manu nyanunguju, manu mardarnulpa wakungka, manurla pulka-pinjarla wangkaja Kaatuku. Nyampunyalparla wangkaja:

²⁹ “Warlalja-Wiri, yimi kujanpaju wangkaja ngajuku kamparru-wiyi, ngulaju junga-juku jalanguju. Ngajujurna ngurrjulku, ngulaju rarralypalku yungurna palimilki.

³⁰⁻³¹ Milpa warlalja-kurlurlurna kurdu wirriya nyangu, ngulangkuju kapu-jana wiri-jarrinjarla muurl-mardarni yapa walya nyampurla majumaju-kujaku. Kuja-yijala kapulu-jana nguru-kari nguru-kari-wardingkirli nyanjarla milya-pinyi ngurujarrarany-parlarlu.

* 2:22-24 Nyangka Exodus 12.2, 12, 15

* 2:22-24 Nyangka Leviticus 12.6-8

³² Jarra-nyayirni-wangu-kurlurlu kapu-jana yapa Juwu-wangu pinarri-mani yungulu jungarni nyina nyuntuku. Ngulangkuju kapulu-jana pulka-pinyi nyuntu-nyanguku ngurrara-jintaku Yijirali-pinkiki.”

Kujanyalparla Jimiyaniji wangkaja Kaatukuju.

³³ Jijajikipalangu-jarraju, ngarrurda-jarrijalpa-palarla kuja-pala purda-nyangu Jimiyani wangkanja-kurra. Putalpa-pala manngunya.

³⁴⁻³⁵ Ngula-jangkaju, Jimiyaniirli-janarla payurnu Kaatu yungu-jana pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngularla wangkajalku Miiriki, “Kaaturlu milarnu nyumpala-nyangu kaja-puraji yungu-jana Yijirali-pinkiki wangka. Kapu-jana milya-pinyi kuja kalu nginyinginyirla manngu-nyanyi. Panu-kari kapulurla ngungkurr-nyina kaja-nyanuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni. Panu-kari kapulu nginji-wangkanjarla juwa-kijirni nyanungu. Yinya-patuju kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani. Kala nyuntu Miiri, kapunparla kaja-purajikiji mirliir-mani kajilirla ngaka nginji-wangka.” Kujanyarla Jimiyaniji wangkaja.

³⁶ Yalirla ngurrangka Jurujulumurla, muturnalpa nyinaja yirdiji Yaana. Ngulakujurla rdipija 84-pala yulyurru Nyanungujulpa Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyinaja, kalarla marlaja wangkaja nyanunguku. Nyanunguju ngulaju Paniwaliki yurntalpa. Manu nyanungujulpa nyinaja Yaaja-kurlangurla warlalja turnu-warnurla yangka kujalpa Yaaja nyurru-wiyi nyinaja. Kujalpa kamina-wiyi nyinaja Yaanaju, ngulajulparla kalinja nyinaja wirliki-pala-mipaku yulyurrukujuku. Ngula-jangkaju, kali-puka-jarrijalku.

³⁷ Ngula-jangkaju, nyinaja kali-pukalku pina-yupukarra-jarrinja-wangu-juku. Ngula-puruju parra-kari parra-kari kala yanu Yuwarli Maralypi-kirra yungurla wangkami Kaatuku. Kalarla warrarda wangkaja parrangka manu mungangka, manu kala mangarri ngarninja-wangu nyinaja yungurla wangkami Kaatuku.

³⁸ Kujalparla yangka Jimiyani wangka-juku Miiriki, Yaanaju yuka-jarni Yuwarli Maralypi-kirra, manurla rdirri-yungu pulka-pinjaku Kaatuku. Yapa ngalya-karirlangulpalu Yuwarli Maralypirla nyinaja. Nyanungurraju kalalurla pardarnu Kaatuku yungu yilyamirni Mijaya yungu-jana muurl-mardarni yapa Jurujulumu-wardingki majumaju-kujaku. Kuja Yaanarlul nyangu yinyaju kurdu Jijaji, yimi-ngarrurnu-jana Jijaji-kirli.

³⁹ Kuja-pala Miiri manu Jajupu lawa-jarrija purranjaku wita-jarra jurru-jarraku Kaatuku, ngula-jangkaju pina-yanulu ngurra-kurra Najariti-kirra ngurrararla Kaliliyirla.

⁴⁰ Yinya wirriya Jijajijilpa wiri-jarrinja-yanulku. Nyanunguju pirrjirdi-jarrija manu pina-jarrijalku Kaatu-kurlu, manu Kaatujulparla wardinyi-jarrija nyanungukuju.

Nyampuju jaruju, ngulaju wita wirriya-kurlu Jijaji-kirli kujalpa-jana Juwu-patuku pinangkalpa-patuku wangkaja Yuwarli Maralypirla

⁴¹⁻⁴² Yulyurru-kari yulyurru-kari, Jijajikipalangu-jarra kala-pala warrarda yanu Jurujulumu-kurra Juwu-patu-kurlangu-kurra purlapa

wiri-kirra yirdi-kirraju Pajapa-kurra.* Yangka kuja Jijaji wita-wiyi palka-jarrija, ngula-jangka 12-pala-jangka yulyurru-pungka, nyanungukupalangu-jarrarlu-pala kangu Jurujulumu-kurra.

⁴³ Kuja lawa-jarrija yali purlapa wiri, Jijajikipalangu-pala yarnka-jarra pina ngurra-kurra Najariti-kirra. Kala Jijaji nyinajalpa purdangirli. Kala nyanungukupalangu-jarrarlu kulalpa-pala milya-pungu, lawa.

⁴⁴ Kula-ngantalpa-palangu jirrnganja nyinaja nyanungu-nyangurla turnu-warnurla, kula-ngantalpa-jana jirrnganja yaninja-yanu panu-kariki warlaljaku. Yaninja-yanu-pala parra jintaku, manu-palarla lawa-nyanjarla rdirri-yungu warru nyanjaku nyanunguku.

⁴⁵ Kala lawa. Kula-pala parlu-pungu. Manu pina-pala yanu Jurujulumu-kurra yungu-palarla nyanyi nyanunguku yalirla.

⁴⁶ Yaninja-yanulpa-pala parra jingijingi, manu-pala rdipija Jurujulumurla, manu parra-karirlalku-pala parlu-pungu Jijaji. Nyinajalpa Yuwarli Maralypirla. Purda-nyangulpa-jana pinangkalpa-patu Juwu-wati, manu nyanungurluju japurnulpa-jana yimi-kari yimi-kari.

⁴⁷ Japurnulu nyanunguju Kaatukuju, manulpa-jana jungarnirli yalumaninja-yanu. Ngarrurda-jarrijalurla nyanungukuju, manu putalpalu manngu-nyangu jungarni wangkanja-kurra.

⁴⁸ Kuja-pala Jijajikipalangu-jarrarlu nyangu nyanunguju yalirla, ngarrurda-jarrija-palarla kuja-pala yimi nyanungu-nyangu purda-nyangu. Ngati-nyanurla wangkaja nyanunguku, “Kaja, nyiya-jangka kulanpa yanurnu ngajarra-wana? Nyuntuku kirda-nyanu manu ngajulparlijarra wajampa nyinaja nyuntukuju, kula-nganta kapurlijarrangku wajawaja-mantarla.”

⁴⁹ Jijaji-palangu wangkaja, “Nyarrpakulpanpajupala warru nyangu ngajuku? Kula-ngantalpanpajupala milya-pungkarla? Ngajukupalanguju wangkaja, ngula-jangkanyarnarla yanurnu nyampu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra ngajukupalangu-kurlangu-kurra yungurna-jana jirrnganja nyina nyampu-patuku. Kulalparna nyarrparlu wurramantarla.”

⁵⁰ Kuja Jijajirli yirdi-manu Yuwarli Maralypi ngulaju kirda-nyanukurlangu nganta, kujarlaju nyanungukupalangu-jarrarluju putalkupalarla purda-nyangu kuja-palangu nyanunguju wangkaja.

⁵¹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yampinja-yanu Yuwarli Maralypiji, manu pina-yanu Najariti-kirra nyanungukupalangu-jarra-wana. Nyiyarlangu kujalpa-palarla wangkaja Jijajiki, ngulajulpa-palangu linpangku purda-nyangu wilji-wangurlu. Kuja wiri-jarrinja-yanu Jijajiji, ngula-purujulpa tarnnga-nyayirirli Miiirirliji purda-nyangu kajanu-kurlu Jijaji-kirli yangka kujalpa kamparru-wiyi-jiki nyinaja yalirla Yuwarli Maralypirla, kujalpa-jana wangkaja Juwu-patuku pinangkalpa-patuku.

⁵² Ngula-jangkaju, Jijajiji wiri-jarrija, manu watilkilpa nyinaja. Nyanungulpa pinarri-jarrija maya-kari maya-kari Kaatu-kurlu. Panujukulpalurla wardinyiji nyinaja nyanungukuju Jijajiki, manu Kaatulparla wardinyi-yijala nyinaja nyanungukuju.

* 2:41-42 Nyangka Exodus 12.11

3

*Kujanyalpa-jana wangkaja Jaanu Papitaji yapa-patukuju
Matthew 3.1-12, Mark 11.1-8, John 1.19-28*

¹ Kuja Jaanu Papitaji rdirri-yungu pinarri-maninjaku yapaku, yinya-julpalu panu-kari wiriwiri nyinaja nguru-kari nguru-karirla. Wati jinta Ruumu-wardingki, ngulaju yirdiji Tayipuru, ngulajulpa-jana Wirinyayirni nyinaja yulyurru 15-palaku nguru-kari nguru-karirlaku ngulaju yapa Ruumu-wardingki. Wati jinta-kariji yirdi Pantiyu Paliti, ngulajulpa wiri nyinaja nguru Jurdiyaku. Wati-kari Yarurdujulpa wiri nyinaja nguru Kaliliyiki. Nyanunguku papardi-nyanu Pilipi, ngulajulpa wiri nyinaja nguru witaku Yapiliniki.

² Wati-jarra Juwu-jarra Yanaja manu Kayupu, nyinajalpa-pala Maralypikingarduyu-jarra Ngardarri-kirlangu Wiri-jarra. Kujalpalu yalirra wati-patu wiri nyinaja, ngula-puruju Kaatujurla wangkaja yimi nyampuju watiki yirdiki Jaanuku. Nyanunguju Jikaraya-kurlangu kaja-nyanu, ngulaju kala manangkarrarla nyinaja.

³ Kuja Jaanurlu yimi yali purda-nyangu Kaatu-kurlangu, yanu karrukurra Jurdunu-kurra. Ngula-wananyalpa-jana warru wangkaja yapa panukuju, wangkajalpa-jana kuja, "Pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu nyurrulwarnurla wilji panu-jangka, manulurla jungarnilki nyinaya. Kujarlanya kapu-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi kulu-wangu nyurrurlaku wilji-warnuku. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitaji-mani." Kujanya kala-jana Jaanuju wangkaja yapa-patuku.

⁴ Nyampuju jurru-juku jaruju Jaanu-kurlu kuja Yijayarlu jarukungarduyurlu pipangka panturnu nyurru-wiyi:

"Purda-nyangkajulu! Yapa-ka warru purla manangkarrarla, ngulaju kuja-ka purlami, 'Warlaja-Wiri ngalipaku kuja kangalpa nyina, ngulaju kapu yanirni. Ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!

⁵ Wirri-kari wirri-kari, ngulaju jutu-mantalu-jana walya-kurlurlu! Pirlu-kari pirlu-kari, ngulaju rdilyki-pinjarlalu-jana lalya-manta! Yirdiyi maju kuja-ka kiwirli-panka kuja-purda kuja-purda, ngulaju jungarni-mantalu! Yirdiyi-kari yirdiyi-kari kuja kalu rdaku panu-kurlu karrimi, ngulaju karalya-mantalu!

⁶ Jalangu-karrikarri kapulu yapa panungku nyanyi kaji Kaaturlu yilyamirni Ngarlkinpa nyampu-kurra yapaku muurlmardarninjakungarnti. Jintawarlayirli kapulu nyanyi.' **

Kujanya Yijayarluju panturnu Jaanu-kurlu.

⁷ Junga-juku, yapa panu-nyayirni yangka kujalpalurla yanurnu Jaanuku yungu-jana papitaji-mani, ngulakuju kala-jana wangkaja, "Nyurrurlajunkulu panu-juku ngulaju warna-piya maju-wati! Nyurrurlarluju kankulu rampal-manngu-nyanyi kuja kankulu nganta ngurrju nganta nyina yungurna-nyarra nganta papitaji-mani, lawa. Jalangu-karrikarri, Kaaturluju kapu-jana juwa-kijirninjarla yilyami yapa kuja kalu warntarla nyina. Kajinkili warntarla-juku nyina, kapu-nyarra nyurrurlarlangu yilyami tarnga-juku.

⁸ Kajinkili ngampurru ngajuku nyina papitaji-maninjaku nyurrurlaku, ngulakungarntijili pina-yaninjarla yalala-yirraka Kaatu,

* 3:6 Nyangka Isaiah 40.3-5

manulurla jungarnilki nyinaya! Kulalpankulu-nyanu ngarrikarla Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu nganta nyurrurla. Yijarduwangu kujaju. Ngaju yungurna-nyarra nyampu wangka: Kajinkili warntarla-juku nyina, ngulaju kapu-nyanu Kaaturlu ngurrjumanu kurdukurdu panu-nyayirni Yipuruyamu-kurlangu nyanunguku nyampurra-jangkaju yarturlu-jangkaju. Kujaju junga. Kajinkili majujuku warrarda nyinami, kapu-nyarra yilyami nyurrurlaju tarnnga-juku.

⁹ Yuwayi, jalangunya, Kaatuju-ka jungarnijungarni-jarrimi yungujana yangka yilyami yapa nyanungu-ngurlu-juku tarnnga-juku, yangka kuja kalu majumaju-juku nyinami. Kula-ngantalurla jungarni nyinayarla nyanunguku, kala lawa. Yalirra yapaju ngulaju watiyapiya kuja-ka mangarri maju-kurlu karrimi. Watiya majumaju ngulaju kuja-piyaju kapulu yapanguku pajirninjarla kijirni warlu-kurra. Kuja-kujakuju, nyinayalurla jungarni-jiki Kaatukuju!" Kujanya-jana wangkaja Jaanuju.

¹⁰ Ngula-jangkaju, yapangkulu japurnu, "Nyarrpa-jarrimirnalulu yungurnalurla jungarni nyinami Kaatukuju?"

¹¹ Yalu-manu-jana, "Nganangu-puka kuja-ka jaati-jarra mardarni, jinta-karirla yungka yapa jinta-kariki marlajarraku. Nganangu-puka kuja-ka mangarri mardarni, yungka-jana jamangu yapa panukarikiji."

¹² Ngula-jangkaju, panu-kari tala puntarninjakungarduyu-patu wati-patu, yanurnulu Jaanu-kurra. Yalirrarluju kalalu-jana tala manu kapumanu-patuku. Yanurnulurla Jaanukuju yungujana papitajimanilki. Japurnulu, "Tiija, nyarrpa-jarrimirnalulu yungurnalurla jungarnilki nyina Kaatukuju?"

¹³ Yalu-manu-jana, "Kulalu-jana tala panu-jarlu jurnta manta yapakurlangu yapakuju. Tala witalu-jana puntaka kapumanu-kurlangumipa."

¹⁴ Ngula-jangkaju, yurrkunu-paturlulu japurnu, "Kala nganimpa? Nyarrpa-jarrimirnalulu yungurnalurla jungarni nyinami Kaatukuju?"

Jaanurluku-jana jangu-manu, "Yampiyalu-jana yapa-kariji yimirrinja-wangurlu manu jinyijinyi-maninja-wangurlu! Kajikankulu-jana jintawarlayirlanguku puntarni. Kaji-nyarra ngaka nyurrurla-nyangurlu wiringki talaju yinyi warrki-wanawana, ngula-mipakulurla yati-wangkaya."

¹⁵ Kujalu yapangu purda-nyangu kuja-kurra Jaanu wangkanjakurra, wardinyi-nyayirnilpalurla nyinaja nyanungukuju. Manulpalu-nyanu jarnkujarnku wangkaja, "Wati nyampuju marda Mijaya, Kaaturlu kuja milarninjarla yilyajarni nyampu-kurra?"

¹⁶ Kala Jaanuju-jana wangkaja, "Lawa ngajuju, kularna Mijaya. Jintakari-ka yanirni nyampu-kurraju. Nyanunguju wiri-nyayirni ngajupiya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi? Ngaju karna-nyarra julyurl-yirrarlinjarla papitajimani ngapangka. Kala Mijaya kaji yanirni, ngalya-karikiji kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju. Ngalya-kariji kapu-nyarra julyurlkijinirra warlu wiri-kirra. *

* 3:16 Acts 13.25

¹⁷ Kaji yanirni nyanungu, ngulaju yangka-piya yapangku kuja-ka ngurlu kipirninjarla kirlka-mani. Kuja-ka yapangku kipirni ngurlu parraja-kurlurlu, ngurlu ngurrju ngulaju-ka mardarni ngarninjakungarntirli. Kala walya manu marna, ngulaju kalu kijirni warlu-kurra. Kuja-piya yali Kaatu-kurlangu kaji yanirni, ngulangkuju kapu-jana yirrarni yapaju yurruju-jarrarla ngurrju-patu maju-patu. Ngurrju-patu kapu-jana mampungku mardarni. Kala maju-patuju kapu-jana kijirni tarnga-juku.”

¹⁸ Nyampuju kuja-juku kala-jana Jaanuju warrarda wangkaja yapakuju yungulu pirrjirdi nyina, manu kala-jana wangkaja yarda Yimi Ngurrju yungulurla pina-yani Kaatukuju.

¹⁹ Ngula-puruju, Kingi Yarurdurluju kala maju-juku kangu warrarda warntarla-juku. Ngulangkujurla jurnta kangu karnta kali-nyanu yirdi Rutiyaju papardi-nyanu warlaljaku nyanungukupurdangkaku. Kujarlaju, Jaanurlu kulungku ngarrurnu.

²⁰ Ngula-jangkaju, Yarurdurluju kulu-jarrinjarla yirrarnu Jaanuju rdakungka.

Jaanurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jijaji

Matthew 3.13-17, Mark 1.9-11

²¹ Kuja Yarurdurlu Jaanu yirrarnu rdakungka, ngula-wangurla-wiyi Jaanuju lawa-jarrija warrkikiji yapaku papitaji-maninjakuju yangka kujalurla yanurnu nyanungukuju. Jijajirlangu papitaji-manu. Papitaji-jarrinja-warnuju, ngula-jangkaju, Jijajilparla yati-wangkaja Kaatuku, ngula-jangkarluju kankarlarra-karilki nyangu yalkiri kuja raa-parnkaja.

²² Yalkiri kuja raa-parnkaja, ngulangkaju nyangu Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu jurlpu-piya kurlukuku-piya. Ngulaju yanurnu, pirri-manurla Jijajiki. Ngula-jangkaju, linpa purda-nyangu wangkanja-kurralku kankarlarra-jangka nguru-nyayirni-wangu-jangka, kujarla wangkaja nyanunguku Jijajiki, “Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu marulu. Nyuntulurlunya kanpaju mialuju raa-pinyi.”

Nyampuju warlaljalurla nyurnunyunu yupa-patu-warnu Jijaji Kira-jiki

Matthew 1.1-17

²³ Kuja Jijaji rdirri-yungu warru yimi-ngarrirninjaku, nyanungukujurla rdipija yulyurru 30-pala. Yapangkujulpa nganta mangunyangu Jajupu ngantalpa Jijajiki kirda-nyanu nyinaja. Jajupujulpa Yiili-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

²⁴ Yiilijilpa Maajata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maajatajulpa Liipi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Liipijilpa Miilki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Miilkijilpa Janayi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Janayijilpa Jajupu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

²⁵ Jajupujulpa Matatayu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Matatayujulpa Yamuju-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yamujulpa Nayumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Nayumujulpa Yijili-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijilijilpa Nakayi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

²⁶ Nakayijilpa Maarda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maardajulpa Matatayu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Matatayujulpa Jimini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiminijilpa Jujuku-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jujukujulpa Juwurta-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

27 Juurtajulpa Juwananu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Juwananujulpa Riija-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Riijajulpa Jiripulpu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiripulpujulpa Jiyaltilu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiyaltijulpa Niiri-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

28 Niirijilpa Miilki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Miilkijilpa Yaardi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaardijilpa Kaajumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Kaajumujulpa Yilmatamu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yilmatamujulpa Yuuru-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

29 Yuurujulpa Jajuwa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jajuwajulpa Liyuju-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Liyujulpa Jurimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jurimijilpa Maajata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Maajatajulpa Liipi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

30 Liipijilpa Jimiyani-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jimiyaniijilpa Juurda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Juurdajulpa Jajupu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jajupujulpa Junama-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Junamajulpa Layikimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

31 Layikimijilpa Miliya-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Miliyajulpa Miina-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Miinajulpa Majata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Majatajulpa Najana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Najanajulpa Tapiti-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

32 Tapitijilpa Jiiji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiijijilpa Yuputu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yuputujulpa Puwaja-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Puwajajulpa Jalmana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jalmanajulpa Naajana-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

33 Naajanajulpa Yaminitapa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaminitapajulpa Yatimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yatimijilpa Yaarni-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yaarnijilpa Yijirunu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijirunujulpa Piiriji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Piirijijilpa Juurda-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

34 Juurdajulpa Jakupu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jakupujulpa Yijaki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yijakijilpa Yipuruyamu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yipuruyamujulpa Tiira-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Tiirajulpa Nayuru-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

35 Nayurujulpa Jirruku-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jirrukujulpa Ruu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Ruujulpa Piliki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Pilikijilpa Yiipu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yiipujulpa Jaalaya-kurlangu kaja-nyanu nyinaja.

36 Jaalayajulpa Kayinini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Kayininiijilpa Yarrpakaja-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yarrpakajajulpa Jiimi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiimijilpa Nawa-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Nawajulpa Lamiki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

37 Lamikijilpa Jujala-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Jujalajulpa Yiniki-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yinikijilpa Yarrata-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Yarratajulpa Yalaliyi-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yalaliyijilpa Kinini-kirlangu kaja-nyanu nyinaja.

38 Kininijilpa Yinaji-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Yinajijilpa Jiiti-kirlangu kaja-nyanu nyinaja. Jiitijilpa Yatumu-kurlangu kaja-nyanu nyinaja. Manu Yatumuju, ngulaju kaja-nyanu Kaatu-kurlangulpa nyinaja.

4

*Jijaji puta karlirr-kangu Juju Ngawungku Kaatu-kujaku
Matthew 4.1-11, Mark 1.12-13*

¹ Kuja Jaanurlu papitaji-manu Jijaji, ngula-jangkaju, yampinja-yanu karru yirdi Jurdunu. Ngulajulpa mardarnu Pirlirrupa Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu. Ngula-jangkaju, Pirlirruparlu yilyaja Jijajiji manangkarrakurra.

² Yalirla yungu nganta Juju Ngawungku karlirr-mardakarla Kaatu-kujaku. Jijajirli kula yarnunjuku ngarnu 40-pala-kari parrangka manu 40-pala-kari mungangka, manu yali-jangkaju nyanungujulpa nyinaja yarnunjuku-nyayirni.

³ Ngula-jangkaju, Juju Ngawu wangkajalkurla Jijajikiji, "Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nyina, wangkaya-jana nyampurraku payarrpaku, ngurrju-manta-jana mangarri-kirra yungunpa ngarni."

⁴ Jijajirla wangkaja Juju Ngawuku, "Payipulu kanganpa kuja wangka: 'Kajilpa nganangku-puka mangarri-mipa nganjarla, ngulaju kajika palimi-jiki. Kaatu-mipaku kajikarla marlaja nyina wankaru.' "*"

⁵ Ngula-jangkaju, yarujurlu-juku Juju Ngawungkuju kangu Jijajiji kankarlarra-nyayirni, manurla milki-yirrarnu ngurrara-kari ngurrarakari walya nyampurla ngurujarranypa.

⁶ Ngula-jangka wangkajarla Jijajiki, "Kaaturluju yungu ngajuku nyampurra ngurra-kari ngurra-kari manu nyiyarningkijarra ngurrju ngurujarranypa. Ngana-puka kajirna milarni, kapurnarla nyampurra nyiyarningkijarra yinyi.

⁷ Kajinpaju parntarrimi manu pulka-pinyi ngajuku, kapurnangku milarni yungunpa wiri-nyayirni nyina nyampurraku ngurraraku, manu kapurnangku yinyi nyiyarningkijarra."

⁸ Jijajirla wangkaja, "Payipulu kanganpa wangka kuja nganimpakuju:

'Yapajulpalurla parntarriyarla manu pulka-pungkarlajinta nyanunguku-juku Kaatuku Warlalja-Wiriki. Nganimparlulparnalurla warrki-jarriyarla jintaku nyanunguku.' "*"

⁹ Yali-jangkarluju Juju Ngawungku kangu Jijajiji kirri-kirraju Jurujulumu-kurra. Ngula kangu Jijajiji kankarlarni Yuwarli Maralypirla manu karrinja-yirrarnu yalirla pirntipirntirla-juku. Ngula-warnuju, Juju Ngawujurla wangkaja Jijajikiji, "Kuja kanpa nyuntuju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu nyina, jurl-pungka Yuwarli Maralypingirli nyampu-ngurluju kaninjarra-kurra walya-kurra.

¹⁰ Kuja-ka wangka Payipulurlaju: 'Kaatu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku marramarra-patuku jina-mardarninjaku nyuntuju.

¹¹ Kajinpa-nyanu jurl-pinyi kankarlarra-ngurlu, kapungkulu rdarri-mardarni nyuntuju nyanungu-nyangu rdakangka, kalakanpa-nyanu wantinjarla rdilyki-pinyi jamanaju pirlingkaju.'*

Junga-juku, nyuntuju jurl-pungka nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypingirli!"

* 4:4 Nyangka Deuteronomy 8.3
Psalm 91.11

* 4:8 Nyangka Deuteronomy 6.13

* 4:11 Nyangka

¹² Ngula-jangkaju, Jijajijirla wangkaja nyanunguku, “Lawa, kularnaju kijirni kankarlarra-ngurlu! Payipuluju-ka kujanya wangka nganimpaku:

‘Kula jiliwirrirli payika Kaatu nyiyarlanguku, kalakangku kulu-jarrimilki!’*

Ngula-jangkanya kulalparnaju kijikarla ngajulurlu nyampu-ngurlu kankarlarra-ngurlu!”

¹³ Yuwayi, 40-palaku parraku Juju Ngawungkujulpa puta karlirr-kangu Jijajiji Kaatu-kujaku. Kala lawa, Jijajirli wurra-manu. Ngula-jangkaju, Juju Ngawungkuju yampinja-yanulku ngari witaku.

¹⁴⁻¹⁵ Jijajirlijilpa yartarnarri Pirlirrupa Kaatu-kurlangu-juku mardarnu. Ngula-kurluju pina-yanu Kaliliyi-kirra. Yalirlaju warru yanulpa jaaji-kari jaaji-kari-kirra, manulpa-jana pinarri-manu yapaju Juwu-patuju Kaatu-kurlu. Yapa Kaliliyi-wardingki-paturlujulu purdanyangu nyanungu-kurlu, manulpalu ngurrju-pajurnu.

Najariti-wardingkirlili Jijajiji juwa-kujurnu

Matthew 13.53-58, Mark 6.1-6

¹⁶ Jarrirtiyyi-kari Jarrirtiyyi-kari kala Jijajiji Juwu-kurlangu-kurra jaaji-kirra yanu. Jarrirtiyyi jintangkaju yanu kirri-kirra Najariti-kirra ngurra yalirla kuja wiri-jarrija. Yanu jaaji-kirra, manulpa-jana jirrganja nyinaja yalirlaju. Ngula-jangkaju, karrinja-pardija yungu-jana Kaatu-kurlangu yimi wangkami Payipulu-jangka.

¹⁷ Jaajikingarduyupaturlu wiriwiririlirli yungu pipa kirrirdimpayi ngula jarukungarduyurlu Yijayarlu panturnu nyurru-wiyi. Jijajirliji kirrirdi-maninjarla palka-manu nyampu yimi Yijaya-kurlangu, manurdirri-yungu wangkanjaku yapaku:

¹⁸⁻¹⁹ “Pirlirrupa Kaatu-kurlangu yartarnarri-ka kaninjarni ngajulurla nyina. Ngajuju milarnu yungurna-jana pinarri-mani Yimi Ngurrju-kurlu Kaatu-kurlu yapaku kuja kalu marlajarra nyinami.

Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna-jana yapaku pirijina-piyaku wangka. Kajijili purda-nyanyi, ngula-jangka kapulu rarralypalku nyina.

Yilyajarniji yungurna-jana ngurrju-mani pamparda-wati yungulu nyanyi.

Yilyajarniji yungurna-jana wangka yapaku jinyijinyi-maninjawarnuku yangka kuja kalu-jana yapa ngalya-kari nyurunyuru-jarrimi.

Ngulaju junga. Jalangu karna-nyarra wangkami Kaatu kanyarra ngampurra nyina yungu-nyarra nyanungu-kurra-mani.”*

²⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji japujapu-manu pipaju, manurla pina-yungu jintaku jaajikingarduyuku wiriki, manu pirri-manu. Panungku-jukulpalu lirli-nyangu.

²¹ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana nyanungurraku, “Nyurrurlarlunkujulu ngaju purda-nyangu yimi-ngarrirninja-kurra yali kuja Yijayarlu yirrarnu. Jalangu yimi yali ngaju-kurlu ngulaju-ka junga wangka.”

* 4:12 Nyangka Deuteronomy 6.16

* 4:18-19 Nyangka Isaiah 61.1-2

²² Kujalu ngurrju wangkanja-kurra purda-nyangu Jijaji, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu wangkaja, “Nyampuju Jajupu-kurlangu kaja-nyanu. Nyarrparlulku nyampurraju jaru manu?”

²³ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana yalirraku, “Nyurrurlarlu mayi kula kankujulu ngungkurr-nyina? Kapunkujulu marda wangka yungurnaju ngurrju-mani nganta. Manu marda kapunkujulu japirni yungurna-jana yapa nyurnu wankaru-mani nyampurla Najaritirla yangka-piyarlu kujarna-jana yapa wankaru-mani Kapurniyarla?”

²⁴ Kala wita-kari yungurna-nyarra wangka jalanguju. Ngana-puka kujaka wati nyina jarukungarduyu warrkiki Kaatu-kurlanguku, kaji warru yani kirri-kari kirri-kari-kirra yimi Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulakuju kalurla wardinyi-jarrimi, manu kalurlajinta pulka-pinyi. Kala yapangku ngurrara-jintarlul, kula kalu ngurrju-pajirni yali jarukungarduyu, manu kirringkarlu nyanungu-nyangurlarlu warlaljarlu kalu juwa-kijirni.

²⁵ “Purda-nyangkajulu ngajulku! Wita yungurna-nyarra yimi-ngarrirni jarukungarduyu-kurlu Layija-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyampurla nyinaja Yijiralirla. Kaaturlu warla-pajurnu ngapa wantinja-kujaku yukuri marnkurrapaku manu kirntangki-patuku jikapalaku. Mangarri-wangulpalu nyinaja, manulpalu yapaju yarnunjuku nyinaja. Yalirlajulpalu kali-puka panu nyinaja Yijiralirla.

²⁶ Kala kula Kaaturluju yilyaja Layija yali-kirra kali-puka-patukurra, lawa. Yilyaja kali-puka jinta-mipa-kurra ngurrangka Jiripatarla ngurrararla Jirdanarla. Yali karntajulpa Juwu-wangu-wiyi nyinaja.

²⁷ “Jalanguju yungurna-nyarra wita-kari yimi-ngarrirni jarukungarduyu-kari-kirli yirdi-kirliji Layiju-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyinaja Yijiralirlaju. Yali-puruju ngulajulpalu panu-nyayirni yapaju nyinaja wijini-kirli palkangka-kurlu. Kula-jana Layijurlu ngurrju-manu jinta-kari nyanungu-nyangu warlaljayirri Yijirali-pinki, lawa. Ngurrju-manu Naamana-puka kujalpa ngurrara-karirla Jiriyarla nyinaja. Naamanaju kulalpa Juwu-wiyi nyinaja.”

²⁸ Kujalu Juwu-paturlu yalirli jaajirlarlu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kulu-jarrijalurla jintawarlayi.

²⁹ Karrinja-pardinjarlalu puuly-mardarnu, manulurla jirrnanganja wilypi-pardija ngurra-ngurluju. Yali ngurrjulpa karrija kankarlarni pirlingka. Kangulu Jijajiji kankarlarra pirli-kirra yungulu kijirninjarla palu-pungkarla.

³⁰ Kala yanu kulkurru-jarra nyanungurra-wana, manu yanu-jana jurnta.

Jijajirliji jurntarla yilyaja juju watiki

Mark 1.21-28

³¹ Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki yukajarra Kapurniya-kurra kirri-kirra Jijaji. Jarrirtiyyi-karirla Parra-nyayirni-wangurlalku yukaja jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangakaju, Jijajirliji rdirri-yungulku jaruku pina-yinjaku Kaatu-kurlanguku.

³² Yangka kuja kala-jana Jijajirli pinarri-manu, ngulaju kala-jana pinarri-manu yimi Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujarla yungu nyanungukuju. Yapangku kujalu jaru purda-nyangu ngurrju Jijaji-kirlangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni.

³³ Kujalpa-jana Jijajirli pinarri-manu-juku yangkangka jaajirila, ngulangakajulpa nyinaja wati jinta-kariji juju-kurlu palkangka-kurlu. Ngularla Jijajikiji waa-manu kilji-nyayirni, manurla wangkaja,

³⁴ “Nyuntu Jijaji Najariti-wardingi, nyarrpa-maninpa-nganpa nganimpaju? Yaninjarla mayi yungunpa-nganpa riwarri-mani nganimpaju juju panu kuja karnalu kaninjarni yapangka nyina? Nyuntuju karnangu milya-pinyi. Tarruku-nyayirni kanpa nyinami Kaatukurlanguju!”

³⁵ Jijajirliji rdamu-pakarnu jujuju. “Wurdungu-jarriya! Nyampuku watiki jurntarla wilypi-pardiya!” Ngula-jangkaju, jujungkuju mirrmirrmarli-yungu, manu watiji wantija kamparru yapa-paturla. Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija. Watijilpa ngurjulku nyinaja.

³⁶ Kujalu yapa-karirli nyangu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manulpalu-nyanu jarnkujarnku payurnu, “Nyarrpa-yijala kujaju? Nyampuju yimi kuja kangalpa wangka Jijajiji, ngulaju marda jalangu-warnu yimi Kaatu-kurlangu. Nyampuju wati Jijaji pirrjirdi-jiki karla marlaja nyina Kaatukuju. Kuja kajana wangkami juju-kari juju-kariki, ngulaju kalu yapa-ngurluju wilypi-pardimi!”

³⁷ Ngula-jangkaju, yimijilirla kapanku marlaja kangu Jijajikiji nguru-kari nguru-kari-kirra warrukirdikirdi.

*Jijajirli panu-jarlu-jana yapa nyurnu parlpuru-manu
Matthew 8.14-17, Mark 1.29-34*

³⁸ Ngula-jangka, yarkajarralku Jijajiji yangka-ngurlu jaaji-ngirli. Ngulaju yanu yuwarli-pardu-kari-kirralku Jimani-kirlangu-kurra. Ngulangakaju nyurnulpa ngunaja kurriji-nyjanu jurrukupurda ngawurrngawurrpa-nyayirni. Ngulajulurla Jijajikiji yimi-ngarrurnu nyurnuju.

³⁹ Ngula-jangka, Jijajiji yanurnu, yaninjarla karrija muturna nyurnu-wana, manurla wangkaja, “Ngurrju-jarriya jalanguju!” Nyanunguju kaaku-juku ngurrju-jarrija. Ngula-jangkaju, yakarra-pardinjarla mangarrilki-jana ngayi-purraja, purranjarla yungu-jana Jijaji-pinkiki.

⁴⁰ Parrangka jintangka-juku wanta yukanja-warnurla wuulywuulypalku, yapa yalumpu-wardingi kirri-wardingi-paturlu, kangurnulpalu-jana murrumuru manu ngalya-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Jijajirliji, marnpurnulpa-jana nyurnu-kari nyurnu-kari manu panu-kari juju-kurlu palkangka-kurlu. Parlpuru-manu-jana panu-juku.

⁴¹ Ngalya-karikilpa-jana wangkanjarlu jurnta yilyaja juju panu-jarlu palka-ngurlu. Kujalpalu juju wilypi-pardija yapa-ngurlu, ngulajulpalu purlanja-karra wangkaja nyanunguku, “Nyuntujunpa Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu!” Milya-pungulpalu Jijajiji ngulaju Mijayaju yangka kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra. Kapulu-jana marda nyanunguju milki yirdi-mantarla yapa-kariki. Lawa, yirdi-maninja-kujakuju, Jijajirliji-jana rdamu-pakarnu tarnnga-kirli.

*Jijajirli-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu jaaji-kari jaaji-karirla
Juwu-kurlangurla*

⁴² Parra-karirlalku, kujalpa wanta pardinja-yanurnu, Jijajirliji ngurra yaliji yampinja-yanu, manu yanu jinta-pardu ngurra wurulypa-kurra. Ngaka, yapangkujulpalurla wapal-yanurnu nyanunguku. Kujalu palka-manu, japurnulu yungu nyanungurra-nyangurla kiringka nyina.

⁴³ Kala-jana wurra-maninjarla wangkaja, “Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna-jana Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapaku. Yungurna-jana wangkami kuja-ka Kaatuju Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kujakunya kulalparna-nyarra jirrn-ganja nyinayarla nyampurla, kala ngaju karnarla ngurra-kari ngurra-kari-kirra marlaja yani Kaatukuju.”

⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa warru wapaja ngurrara-wana Jurdiyawa-wana, ngulaju yukaja jaaji-kari jaaji-kari Juwu-kurlangu-kurra. Yalirlajulpa-jana yimi-ngarrurnu yapaku Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju.

5

Jijajirli-jana milarnu yawukungarduyu-patu marnkurrpa yungulu purami

Matthew 4.18-22, Mark 1.16-20

¹ Ngaka-karilki, Jijajijilpa karrija ngapangka pirntinyarrarla Nijirurla. Pinarri-manulpa-jana yapa-patu Kaatu-kurlu. Yurnturnulpalu-nyanu yapangkuju, kutu-jarrijalpalurla.

² Jijajirliji warru nyangu, manu nyangu-palangu pawurtu-jarra walyangka kutu-juku ngapangka. Yapa-wangulpa-pala pawurtu-jarraju karrija. Warlalamarrijilpalu walyangka kutu nyinaja. Parljurnulpalu yakuju-piya wiri-jarlu yawu-maninja-kurlangu.

³ Jijajiji yaninjarla warrkarnu pawurtu jintangka Jimani-kirlangurla. Wangkajarla Jimaniki, “Kangkaju kulkurrirni ngapangka kutu-juku.” Junga-juku, Jimanirli kangu Jijaji ngapangka kutu-pardu. Jijajiji pirri-manu pawurturlaju, manu rdirri-yungu pinarri-maninjaku yapaku.

⁴ Kuja lawa-jarrija wangkanjaku yapaku, wangkajarla Jimaniki, “Kangka pawurtu wurnturu-karikarri kuja-ka ngapa karrimi kaninjarra. Nyuntu manu nyuntu-nyangu wungu-warnu-jarra, kijikalujana yakuju-piya-patu wiri-jarlu-patu yawu maninja-kurlangu-patu ngapakurra yungunkulu yawu mani.”

⁵ Piitajurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, nganimparnalu warrki-jarrija munga jingijingi. Kularnalu puuly-mardarnu yawurlangu kula jintarlangu. Kala kujanpaju wangkaja ngajuku yungurna kijirni yawu-maninja-kurlangu-patu ngapa-kurra, kapurna-jana kijirni yawuku maninjaku.”

⁶ Junga-juku, Piitarlu manu nyanungu-nyangu wungu-warnurlulujana kujurnu yawu-maninja-kurlangu-patu ngapa-kurra. Ngula-jangkaju, wilil-kangulpalu-jana nyanungurra-wana purdangirli-wana pirntinyarra-kurra. Kala panu-nyayirni yawujulpa ngunaja yawu-maninja-kurlangu-paturla. Kapulu larra-yantarla yawu-maninja-kurlangu-patuju.

⁷ Kuja-kujakuju, rdakardaka wangkaja-jana wungu-warnu-patuku kujalpalu pawurtu-karirla nyinaja yungulu yanirni yawuku jirrn-ganja maninjaku. Junga-juku, wungu-warnu-patulu yanurnu pawurturla,

manulu panu-nyayirni pawurtu-jarrarla yirrarnu. Kula-nganta kapu-jana jurnta yukayarla ngapa-kurra.

8-10 Jimaniki wungu-warnu-jarraju ngulaju Jamaji manu Jaanu Jipitiki kaja-nyanu-jarra. Kujalu yawu nyampurra nyangu, wangkajalunyanu, “Nyarrpara-jangkalu nyampurra yawu-wati palka-jarrija?”

Ngula-jangkaju, Jimaniji mirdijirrpjirrpjirrija Jijajirra kamparru, manurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, ngajujurna ngurrju-wangu, kulangtanpa yantarla ngaju-kujaku!”

Kala Jijajirra wangkaja, “Kula lani-jarriya! Jalangu, nyuntu kanpa milya-pinyi nyarrparlu yungunpa yawu puuly-mardarni. Kapurnangku pinarri-mani yungunpa-jana yapa kanyirni Kaatu-kurlangukurra warlalja-kurra.”

11 Ngula-jangkaju, kangurnulu pawurtu-jarra pirntinyarra-kurra, manulu wilil-kangu walya-kurra. Junga-juku, yalirla-juku Jimanirli manu Jamajirli manu Jaanurlu, yampijalu nyiyarningkijarra, yali-jangkarluju Jijajilkili puraja.

*Wati-kirli pinti wijini-kirli kuja Jijajirli parlpuru-manu
Matthew 8.1-4, Mark 1.40-45*

12 Ngakalku, Jijajijilpa ngurrangka nyinaja yalirla ngurrararla. Yalirla, ngulajulpa wati nyinaja pinti wijini-kirli panu-kurlu. Jungajuku, kamparru-jukujurla mirdijirrpjirrpjirrija parntarrinjunu. Jijajikijirra wangkaja, “Warlalja-Wiri, nyuntulurlu kanpa mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu yapaku parlpuru-maninjaku. Kajilpanpaju mari-jarriyurla ngajukuju, ngulaju kajikanpaju wijini parlpuru-mani manu karalya-mani!”

13 Junga-juku, Jijajirli waku wipinjarla marnpurnu. Ngularla wangkaja Jijajiji, “Kari-nganta karnangku mari-jarri yungurnangku parlpuru-mani wijini-jangkaju! Parlpuru-jarriya wijini-jangkaju, manu karalya-jarriya pintiji!”

Junga-juku, pintiji kapanku karalya-jarrija wijini-jangkaju.

14 Ngula-jangkaju, Jijajilkirra wangkaja watiki, “Ngajukuju yapakarikiji yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya! Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra-wiyi yanta. Milki-yirrarninjintangku pinti yangka wijini-jangka wati jinta-kurra maralypikingarduyu-kurra yungungku pintiji miimii-nyanyi ngurrjulku. Kajingki miimii-nyanjarla kirka-pajirni pintiji, ngulakujurla maninjarla yungka jurpu-jarra wita-jarra ngulaju kuruwarri-ka ngunami Mujuju-kurlangu kujaju. Ngula-kurra kajingkili nyanyi ngalya-karirli yapangku, kapungkulu milya-pinyi kirlkalku wijini-wangulku.”

15 Junga-juku, yangka wati, ngulangkuju-jana yimiji kutu yimi-ngarrirninja-yanu. Yali yimi, kujalpa-jana warru yimi-ngarrurnu Jijajikirli, ngulaju kapanku pirri-yanu nguru-kari nguru-kari-kirra. Kujalu ngalya-karirli yapangku purda-nyangu Jijajikirli yimi, ngulaju kalalurla purda-nyanjarla turnu-jarrija yungulu purda-nyanyi yimi wangkanja-kurra. Kalalurla turnu-jarrija yungu-jana parlpuru-mani pina.

16 Kujarlaju, japaku-kari kala jurnta yaninjarla nyinaja yangarlu warlangarrangarrarla jinta. Yalirla kalarla wangkaja Wapirra Kaatuku.

Jijajirli parlpuru-manu tarlu wapanja-wangu

Matthew 9.1-8, Mark 2.1-12

¹⁷ Ngaka-karilki, Jijajijilpa kaninjarni yuwarlirla nyinaja. Yapa panulpalu nyinaja yalirlaju Paraji-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu kujalu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli yanurnu Kaliliyi-ngirli manu Jurdiya-ngurlu manu kirri Jurujulumu-ngurlu. Yanurnulu yungulu purda-nyanyi wangkanja-kurra, manulpa-jana pinarri-manu Kaatukurlu. Manurla Kaaturlu yungu yartarnarri yungu-jana parlpuru-mani yapa.

¹⁸ Kujalpa-jana wangkaja, ngula-puruju wati-patu-karirlijilpalurla kangurnu tarlu wapanja-wangu pangkarrarla. Yungu ngantalu yir-rarninjintarla kamparru Jijajirla.

¹⁹ Ngulangkuju-lu-jana puta raa-pinja-yanu kulkurru-wanaju. Ngulalurla jirranganja warru yanu purdangirli yuwarli-wanaju. Manu jirranganjalurla warrkarnu kankarlarra yuwarlirla, manulurla rdur-rjurnu yuwarliki lakarn-maninjaku kankarlarnikiji. Ngulalu lakarn-maninjarla rdilypirr-yungu kankarlarniji kulkurru-jarra. Ngulangkanyalu tarluju kaninjarra juturu-yirrarnu rdilypirrparlalku, ngalyipi-piya-kurlurlulu juturu-yirrarnu kaninjarra Jijaji-pirdi-kirra ngulalpa nyinaja.

²⁰ Kuja-jana Jijajirli nyangu, wangkaja-nyanu kanunju-kariji, "Nyampu-patuju tarlu manu nyanungu-nyangu puntu, ngulaju kajulu ngajuku wala nyinami yungurna parlpuru-mani." Jijaji wangkajarla nyampuku tarluku, "Wiyarrpaku, kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karnangku majumajuju jurnta maninjarla kijirni yungungku Kaatu yawuru-jarrimilki."

²¹ Ngulangka, ngalya-karilpalu nyinaja kuruwarrikingarduyu-patu manu Paraji-patu, ngulangkuju-lu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, manulu-nyanu wangkaja kanunju-kariji. "Nyampuju wati kulalparla kuja wangkayarla, lawa! Kaatulku kuja kyanu ngarrirni nganta. Kaatu-miparlu kajana majumajuju jurnta maninjarla kijirni yapakuju."

²² Jijajirilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Ngula-jangka-jana wangkajalku, "Nyarrpa-yijala kankujulu kujaju nginji-wangkami?"

²³ Nyarrpa kankulu nyurrurlarlu manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirna nyampu tarluju? Kajikarnarla mayi wangka yangka kujarnarla majumajuju jurnta maninjarla kujurnu? Kajikarna mayi karrinja-yirrarninjarla wapanjaku ngurrju-mani?

²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kaaturluju ngajuju yilyajarni yartarnarri-kirli yungurna-jana ngajurlangurlu majumaju jurnta kijirni yapakuju. Jalangu yungurna tarlu nyampuju parlpuru-mani yungunkujulu ngaju milya-pinyilki."

Junga-juku, Jijaji wangkajarla tarluku, "Ngaju karnangku wangka, karrinja-pardiya, manu pangkarrangku manta nyuntu-nyangu, ngulakurluju ngurra-kurralku pina-yanta!"

²⁵ Junga-juku, tarlu-jangkaju karrinja-pardija kamparru nyanungur-rarla, manu-nyanu pangkarra. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla

wilypirra-pardija jingijingi yapa-wanaju. Yanu pinalku. Yaninja-karralparla yati-wangkanja-yanu Kaatukuju.

²⁶ Kuja tarlu karrinja-yirrarnu, Jijajikilirla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu pulka-pinjakulku Kaatuku. Wangkajalu-nyanu yapa panuju, “Kularlipa nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi!”

Jijajirli yajarnu wati yirdiji Liipi

Matthew 9.9-13, Mark 2.13-17

²⁷ Yali-jangkaju yampija nguru yaliji, manu wapanja-yaninjarni yanulpa yirdiyi-wanaju. Kamparrurla yirdiyirla, yuwarli-pardulpa tala-kurlangu karrija wupuju-pardu, ngulangkajulpa wati warri-karrija kaninjarni yirdiji Liipi, ngulaju tala puntarninjakungarduyu. Kuja Jijaji yaninja-yanurnu, parlu-pungu Liipi warri-karrinja-kurra, ngularla wangkaja Jijaji, “Liipi, ngajuju puraya, manu kurdungurlu-jarriya ngaju-nyangu!”

²⁸ Junga-juku, Liipiji karrinja-pardija, Jijajilki puraja.

²⁹ Ngula-jangkaju, Liipirliji Jijajiji kangu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungulu ngarni mangarri panu-jarlu. Ngulangkaju-jana jirranganja ngarnu miyi kurdungurlu-patuku nyanungu-nyanguku manu tala puntarninjakungarduyu-patuku Liipi-piyaku manu ngalya-karirlangu yapaku.

³⁰ Ngalya-kari yapa Paraji-patu manu yangka kuruwarrikingarduyu-patu, ngulangka-yijalpalu nyinaja yuwarlirla. Ngulangkujulu-jana payurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patuju, “Niyiyaku kankulu-jana jirranganja ngarni nyampurrakuju maju-patuku?”

³¹ Jijajirli purda-nyangu-jana wangkanja-kurra Paraji-patu, ngulakuju-jana wangkajalku nyanunguju, “Ngurrju yapa kulalpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, kula niyiyaku? Kala nyurnu-nyayirni kajilpalu yantarla ngangkayi-kirli-kirra, ngulaju ngula-juku.

³² Ngajurna ngangayi-kirli-piya Kaatu-kurlangu. Yanurnu kujarna ngaju nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula yapaku ngurrjuku yajarninjakuju yangka kuja kalu-nyanu ngurrju-pajirni nganta. Kala ngarirna yanurnu yapaku wilji-panuku yajarninjakuju yungulu pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatuju.”

Yapangkulu japurnu Jijaji, ‘Mangarri mayirlipa yampimi ngarninja-wangurlu, ngula-jangkarlu yungurlipa jungarnirli Kaatu purami?’

Matthew 9.14-17, Mark 2.18-22

³³ Ngula-jangkaju, yapangkulu japurnu Jijaji, “Jaanu-kurlangu-patu manu yangka Paraji-kirlangu-patu, nyinami kalu miyi ngarninjawangu parra wiri munga wiri ngulaju yungulurla nganta yati-wangkami Kaatuku. Kala nyiya-jangkarlulku-yijala kalu nyuntu-nyangurluju kurdungurlu-paturlu mangarriji kutu ngarni?”

³⁴ Jijajirli-jana jangku-manu, “Jaanu-kurlangu-paturlu manu yangka Paraji-kirlangu-paturlu kalu purami-jiki kuruwarri Mujuju-kurlangu. Kala kurdungurlu-paturlu ngaju-nyangurlu kalu purami kuruwarri ngaju-nyangu jalangu-warnuju. Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura yupukarra-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwarri ngaju-nyangukuju. Watingki nganangku-puka kaji mani karnta nyanungu-parnta, ngulakungarntirliji kajana yirrarni

kurapaka-wiyi nyanungu-nyanguku puntu-watiki yungulu ngarni. Ngula kaji palka-juku nyina yangkaju wati, ngarni-jiki kalu ngampurrparlu puntu-watirli nyanungu-nyangurlu. Kulalpalu-nyanu ngarninja-wangu-mantarla. Ngarni-jiki kalu ngampurrparlu.

³⁵ Ngakarrangakarra marda yangkaju wati kapulu-jana yapangku puntu-patukuju jurnta kanyilki. Ngula-jangkaju, kapulu-nyanu mangarri-wangu-manilki maringkiji.”

³⁶ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu jukurrpa yungurna-nyarra yirri-pura jinajina-kurlu nyurru-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwari ngaju-nyangukuju. Nyurru-warnukuju rdilypirpakuju jinajinakuju, kulalparla nganangku jalangu-warnu jinta-maninjarla parnta-yirrakarla wita-kariri pijijiji. Kajilpa yapangku parnta-yirrakarla jalangu-warnu pijiji nyurru-warnurla jinajinarla, ngula-jangka kajika wita-jarrimi pijijiji paljirninja-warnu, ngulangkuju kajika yangka parnta-yirrarninja-warnurlu yarda wantiki-mani rdilypirpaju. Yangka jalangu-warnu pijiji ngulaju kula jurruku yinya kamparru-warnu jinajina-piya, lawa.”

³⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyampuju yimi-nyayirni-wangu yungurna-nyarra yirri-pura pama-kurlu jalangu-warnu-kurlu yungunkulu pinalku nyina kuruwari ngaju-nyangukuju. Kulalpa nganangku-puka winjickarla jalangu-warnu pama yakuju-piya-kurra nyurru-warnu-kurra pilikutu-kurlangu-kurra pinti-kirra pama-kurlangu-kurraju. Kajilpa pama winjickarla nyurru-warnu-kurra yakuju-piya-kurra, ngulaju kajika lirinjarla rdurl-pardi yakuju-piyaju. Ngula-jangkaju, pama kajika karli walya-kurralku.

³⁸ Kala jalangu-warnu pama, kula-ngantalpa yapangkuju winjickarla jalangu-warnu-kurra yakuju-piya-kurraju.

³⁹ Kuja kalu yapangku pama nyurru-warnu ngarni, nyampu kalu wangkami, ‘Nyampu pama nyurru-warnuju ngurrju, kula pama jalangu-warnu-piya!’ Ngula-jangkanya kuja kalu lawa-mani pama nyurru-warnu, kula kalurla warru nyanyi pama jalangu-warnuku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yungulu purami kuruwari nyanungu-nyangu-mipa.

6

*Jijajirli-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu
Matthew 12.1-8, Mark 2.23-28*

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajijilpa-jana jirrnganja yaninja-yanu nyanungu-nyangu-purnuku kurdungurlu-patuku, jirrnganja-jana yaninja-yanu kulkurru-jarra kujalpa miyi pardija lukarrara-piya. Ngula-piyalpalu wapanja-karrarlu-juku miyi pajirninja-yanu rdakangkuju kurdungurlu-paturluju. Ngarninjakungarntirli ngulajulpalu-nyanu yurpparninja-yanu lukarrara-piya rdaka-jarrarlu.

² Paraji-paturlu kujalu-jana nyangu miyi pajirninja-kurra, ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki, ngulajulurla wangkaja, “Jalangu Jarriritiyi ngulaju Kaatu-kurlangu Parra-nyayirni-wangu. Warrki-wangulparlipa nyinakarla jalanguju! Nyuntu-nyangu-paturlu kurdungurlu-paturlu kalu kuruwari juwa-kijirni ngalipa-nyangu kuja kalu miyiji pajirninja-yani Parra-nyayirni-wangurla.”

³ Jijaji-jana wangkaja Paraji-patuku, “Milya-pinyi kankulu yimi Tapiti-kirli kujalpa-jana warrmarla nyanungu-nyangu mardarnu nyurru-wiyi. Mangarri-wangulpalu nyinaja yarnunjuku-nyayirni. Ngula-jangka, jirrnganja-jana yanu Tapitiji Kaatu-kurlangu-kurra Kaluku Tarruku-kurra. ⁴ Junga-juku, yukajarni Tapiti Kaluku-kurra, mangarri-nyayirni-wangu manu kutu, manu-jana maninjarla yungu warrmarlaku nyanungu-nyanguku. Nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, ngulajulparla kurapaka ngunaja Kaatu-kurlangu. Kaatu-kurlangu kuruwarriji-ka wangka ngulaju kapulu maralypikingarduyurlu-puka ngarni yaliji mangarriji. Kala kujalu Tapitirli manu warrmarla nyanungu-nyangurlu mangarri yali ngarnu, kujakuju Kaaturlu kula warntarla-pajurnu, lawa.

⁵ Ngula-juku, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Warlalja-Wiri karna nyina nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju Kaatu-kurlanguku.”

*Jijajirli parlpuru-manu wati rdaka manjanja-kurlu
Matthew 12.9-14, Mark 3.1-6*

⁶ Ngaka-kari Jarrirti-yi-karirila Parra-nyayirni-wangu-karirila, Jijaji yanurnu pina jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangaju parlu-pungu wati rdaka manjanja-kurlu jungarni-purdanji.

⁷ Ngulangka-yijalpalu Paraji-patuju manu yangka kuruwarrikingarduyu-patuju karrija, Jijajilpalu karrinjarla warrawarra-kangu kaji marda parlpuru-mani wati rdaka manjanja-kurlu Parra-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Kajilpa Jijajirli wati rdaka manjanja-kurlu parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangurlaju, kajikalurla jangkardu wangkami kujaju, “Nyuntulurlu kanpa juwa-kijirni Mujuju-kurlangu kuruwarriji.”

⁸ Jijajirilpa-jana miyalurlu manu, manu nyangulpa-jana miyalurlu kujalpalurla miyalu kanunju-kari nginji-wangkaja. Junga-juku, Jijajirli wangkaja watiki rdaka manjanja-kurluku, “Karrinja-pardiya manu yantarni nyampu-kurra!” Ngula-jangkaju, watiji karrinja-pardija yalirila-juku.

⁹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu karrija warru, “Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarririla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jina-mardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Murrumurru-mani mayirlipa tarnnga-kurra, kapi mayirlipa wankaru-mani? Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluju?”

¹⁰ Jijajirilpa-jana warru nyangu yalirra Paraji-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Junga-juku, wangkajarla watiki rdaka manjanja-kurluku, “Waku wipiya!” Junga-juku, rdakaju wurr-kijirninjarla wipija, ngula rdakaju ngurrju-jarrija pina.

¹¹ Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, nyangulu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra. Kulu-jarrijalurla Jijajikiji. Turnu-jarrinjarla jaaly-manulpalurla jangkardu Jijajiki nyarrparlu yungulu nganta warla-pajikarla nyanunguju.

*Jijajirli-jana milarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu 12-pala
Matthew 10.1-4, Mark 3.13-19*

¹² Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu pamarrpa-kurra yungurla wangkami Wapirra Kaatuku. Ngulangka yaninjarla warrkarnu. Wangkajalparla nyanunguku munga jingijingi.

¹³ Parra-karirlalku, purlajalku-jana yapa-patuku yungulu pirli-kirra warrkarni Jijaji-kirra, yalirrarlu yapangku kuja kalalu warru puraja. Ngula-jangkaju, wati-patu-jana milarnu 12-pala, ngulakuju-jana yirdilki yirrarnu 'Kurdungurlu-patu Wiriwiri'.

¹⁴ Nyampu-patunya yirdiji wati-jana milarnu: Jimani (ngulakujurla Jijajirliji yirdi-karilki yirrarnu 'Piita'), Piitakupurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Jamaji, Jaanu, Pilipi, Parrjulumu,

¹⁵ Matiyu, Tamiji, Jamaji ngulaju ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, Jimani ngulaju 'Kulu-parnta Wita-wangu',

¹⁶ Jutuju ngulaju ngalapi-nyanu Jamaji-kirlangu, manu Jutuju Yikariya. Nyampurlu Jutujurlu yangka kuja-jana ngaka yimi kangu Juwu-patuku wiriwiriki yungulu puuly-mardarninjarla pinyi Jijaji.

*Jijajirli-jana yapa-patuku yirri-puraja manu parlpuru-manu-jana
Matthew 4.23-25, Mark 3.7-12*

¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji manu yapa panu-kari kurdungurlu nyanungu-nyangu-yijala, yanulkulu pina kaninjarra pirli yali-ngirli, yaninjarla karrija nyanungurra-kurlu. Yapa panungkulpalu purda-nyangu nguru-kari nguru-karirla yimi nyanungu-kurlu. Ngula-jangkaju, purda-nyanjarla yanurnulpalu Jijajiki nyanjaku yungu-jana parlpurumani. Panu-karijilirla yanurnu Jurdiya-jangka manu Jurujulumu-jangka. Panu-karijilpalurla yanurnu kirri-jarra-jangka Taya-jangka manu Jirdana-jangka.

¹⁸ Ngalya-kari yapa juju-kurlu maju-kurlu, yilyajalpa-jana yalirra juju nyanungurra-nyangu-ngurlu, manulpalurla yapaju marlaja parlpuru-jarrija.

¹⁹ Yuwayi, Jijaji-kirlangu ngangkayijilpa wilypi-pardija nyanungu-nyangu-jangka palka-jangka, manulpa-jana parlpuru-manu yalirra yapa nyurnu-patu. Manu yalirrajulpalu-nyanu yunturninja-yanu nyanungu-kurrarlu marnpirinjaku nganta.

Yapa ngula kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni

Matthew 5.1-12

²⁰ Jijajirilpa-jana nyangu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu manu-jana wangkaja:

"Kajinkili nyurrurla marlajarra nyina nyiyarningkijarra-wangu, ngulaju ngula-juku. Nyurrurla kankulu Kaatu-kurlangu warlajala nyina, manu nyanunguju Warlajala-Wiri kanyarra nyina. Kujarlanya kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnngajuku.

²¹ Kajinkili nyurrurla mangarri ngarninja-wangu nyina, ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnngajuku. Kapu-nyarra pirda-mani nyurrurla yungunkulu jipajipa-nyina. Manu kajinkili wajampa nyina jalangu, ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnngajuku. Ngakaju kapunkulu ngarlarrimilki wardinyi-nyayirnilki."

22 “Ngajurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngula kankulu jungarni nyinami kurdungurlu ngaju-nyangu, ngulaju yapangku panu-karirli kajikalunyarra marda nyurunyuru-jarrinjarla juwa-kijirni. Nginji-wangkanjarla marda kajikalunyarra punku-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku kapunkulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni tarnnga-juku.

23 Nyinayajukulu wardinyi-nyayirni! Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyurru-wiyi, kuja kalalurla marlaja wangkaja, ngularrakuju kalalujana yapaju nyurunyuru-jarrija-yijala. Ngula-piya-yijala kankulu nyurrurlaju nyina jalangu jarukungarduyu-piya. Ngaka-kari kajinkili nyina yangka nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla, ngulaju kapu-nyarra warntarri-nyayirni-wangu yinyi ngurrju-nyayirni. Ngulawarnurlaju, wardinyili nyinaya nyurunyuru-puruju!” Kuja-jana wangkaja Jijajiji nyanungu-nyangu purdanjakungarduyu-patuku.

24 Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa-patu-kariki yalirla kujalpalu purda-nyangu nyanungu:

“Nyurrurla kuja kankulu mardarni nyiyarningkijarra jalangurlu, ngulaju kankulu wardinyi-nyayirni nyina. Kala mari-jarri karnanyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju, nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimi.

25 Nyurrurlarlu kuja kankulu mangarri panu mardarni ngarninjakungarntirli jalangurlu, mari-jarri karnanyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju kapunkulu yarnunjukunyarirni nyina mangarri ngarninja-wangu! Manu nyurrurla kuja kankulu ngarlarrimi-wiyi jalangu, mari-jarri karnanyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Ngakaju kapunkulu mularrpa-jarrinjarla yulamilki!”

26 “Yuwayi, mari-jarri karnanyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurru-wiyi nyurrurla-nyangu-paturlu jarlu-paturlu kalalu-janarla pulka-pungu ngurrjuku nganta yalirra warlkanji-watiki kujalpalu-nyanu warlkangku Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta ngarrurnu. Kujaju maju. Jalangurlanguju yapaju kalu ngurrju wangka nyurrurla-kurlu. Kujarlaju ngakaju nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimilki.” Kujanya-jana wangkaja Jijajiji yalirraku yapa-kariki.

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu-jana nyinami ngurrju yapa-kariki pina-pakarninja-wangu Matthew 5.38-48, 7.12a

27 Wangkaja-jana kuja, “Kala jalangu ngaju karnanyarra wangkami kuja: Ngana-puka kajingki nyurunyuru-jarri, yulkaya-pukarla yalikiji, manurla yimiri-jiki nyinaya!

28 Kajingkili nganangku-puka yurлку-ngarrirni marda manu marda warlka wangka nyuntu-kurlu, ngulajurla Kaatuku wangkaya yapa yalikiji yungu nyanungurlangu pirjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

29 Kala nganangku-puka kajilpangku kujarlu rdakangku pakakarla lalypangku nyampu yangka wirلكi jungarni-purdanji, ngulaju yampiya pina-pakarninja-wangurlu. Yungkarla jampu-purdanjilki yungungku pakarni wirلكi. Nganangku-puka kajingki jaati puntarni, ngulajurla kutu yungka manu wawardarlangu.

³⁰ Nganangku-puka kajingki warlkinrinjarla payirni nyiyaku, ngulajurla yungka. Wurra-maninja-wangurlu kuturla yungka. Nganangku-puka kajingki nyiyarlangu puntarni, kularla pina wangkaya yinjaku yaliki nyiyaku mayi.

³¹ Yapa ngalya-kari marda kajikangkulu ngurrju-wangu nyina nyuntuku. Ngulaju ngula-juku. Ngari kutulpanparla ngurrju nyinayarla-wiyi-jiki.

³²⁻³³ “Yapa kuja kalu majumaju nyina, ngulaju kalu-jana yulkami yapa-kari-mipaku yangka ngula kalu-jana yulkami-yijala. Manu kalu-jana nyurunyuru-jarrimi yapa-kariki ngula kalu-jana nyanungurraku nyurunyuru-jarri-yijala. Kajilpankulu nyurrurla yalirra majumajupiya nyinayarla, ngulaju jungarni-wangu. Kajilpankulu-jana yulkayarla yapa-kari-mipaku ngula kalu-nyarra yulkami-yijala, ngulaju Kaaturlu kula-nyarra ngurrju-pajirni ngulakuju. Nyurrurlalpankulu-jana yulkayarla yapa-karikiji nyurunyuru-jarrinja-kurrakuju.

³⁴ Yapa kuja kalu majumaju nyina, yinyi kalu-jana tala yapa-kariki. Milya-pinyi kalu ngulaju kapulu talaju mani pina. Kajili yapa-karirli tala yinja-wangurlu mardarni, ngulaju majumaju-paturlu kulalu-jana talaju yinyi. Kulalu yinya-piya yapa maju-piya nyinaya! Yungkalu-jana tala yapa-kariki. Kapulu-nyarra marda pina-yinyi, kapulu marda mardarni pina-yinja-wangurlu. Ngulaju ngula-juku. Kutulu-jana yungka. Ngulaju kapu-nyarra Kaatuju wardinyi-jarrimi.

³⁵ “Kaatuju kajana ngampangampa nyina yapa-patuku ngurrjuku manu majuku. Kuja kajana yinyi nyiyarlangu yapa ngurrju-watiki, ngulaju kalurla yati-wangka. Kala kuja kajana maju-patuku yapaku yinyi, kula kalurla yati-wangka. Ngulaju ngula-juku. Kaatuju kajana yimiri-jiki nyina nyanungurrakuju. Ngula-piya-yijalalurla nyurrurlaju yulkaya yapaku kuja kalu-nyarra nyurunyuru-nyina. Yimirilijana nyinaka yapaku kuja kalu-nyarra yimiri-wangu nyina nyurrurlaku. Yungkalu-jana tala yapaku pina-yinja-wanguku. Kajinkilijana yulkami yapaku ngula-piya, ngula-jangka Kaaturlu kapu-nyarra kurdukurdu-pajirni nyanungu-nyangu yangka nyanungu kuja-ka nyina kankarlarra.

³⁶ Yuwayi, yimirili-jana nyinaya yapa-kariki ngalipakupalangu Wapirra-piya. Kutulu-jana yulkaya panuku yapaku ngula-piya.” Kujarluju Jijajirlijilpa-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlupatu.

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami ngurrju yapa-kariki maju-pajirninja-wangu

Matthew 7.1-5

³⁷ Wangkaja-jana, “Yapa ngalya-karili-jana yampiya maju-pajirninjawangurlu! Kajinkili-jana maju-pajirni yapa ngalya-kari, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju maju-pajirni-jala. Kuja-kujakuju, kunka-maninja-wangulu-jana yawuru-jarriya, ngulaju kapu-nyarra Kaatuju yawuru-jarrimi-yijala maju-jangkaku.

³⁸ Kajinkili-jana wita yinyi yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju wita-yijala yinyi. Kala kajinkili-jana panu yinyi yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju panu-yijala yinyi. Ngulakungarntiji yungkalu-jana jamangku yapa-kariki, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju

jamangku-yijala yinyi. Kula-nyarra wita yinyi, lawa. Kapu-nyarra panu-nyayirni yinyi, kulalpankulu nyarrparlu kanja-yantarla.”

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana yimi-nyayirni-wangu yimi-ngarrurnu wati pamparda-kurlu, “Kajilparla jintangku pampardarlu yapangku putaputa nguru-yirrakarla jinta-kariki yapaku pampardaku, kajika-pala jirrama-juku wantimi rdaku-kurraju.

⁴⁰ “Kula kalu kurdukurdu nyinami pina-nyayirni nyanungurra-nyangu-piya pinangkalpa-piya, lawa. Kala kaji-jana pinangkalparlu pinarri-mani kurdukurdu nyiyarningkijarraku, ngulaju kapulu pina-nyayirni nyina pinangkalpa-piya.

⁴¹ “Nyiyaku kanpa-jana miimii-nyanyi yapa ngalya-kari maju-pajirninjakungarntirli? Kajikanpa marda walya wita jurdu nyanyi nyuntukupurdangka-kurlangurla milpangka. Ngula-puruju kulalpanpa nyangkarla rdalyku wiri-jarlu kuja kanpa mardarni nyuntu-nyangurla warlaljarla milpangka.

⁴² Ngula-jangkaju, nyuntu kajikanparla marda wangka nyuntukupurdangkaku, ‘Walya wita mayirnanngu jurnta mani nyuntu-nyangurla milpangka?’ Nyarra kajikanparla kujaju wangka, yangka kuja kanpa mardarni rdalyku wiri-jarlu nyuntu-nyangurla milpangka? Kuja wangkanja-wangu nyinaka! Nyuntuju kanpa milkarraku-mipa wangka! Wilypi-manta-nyanu rdalyku wiri milpangka nyuntu-nyangu-ngurlu. Ngula-jangkaju, ngurrjungkulku kanpa-jana nyanjarla wilypi-mani jurdu wita milpangka nyanungu-nyangurlaju.

⁴³ “Watiyarlu pirrjirdirli ngulaju ngurrju miyi-ka mardarni. Watiya parrka-wangu ngulangkuju miyiji maju-nyayirni-ka mardarni. Kajinkili-jana warrarda maju-pajirni yapa ngalya-kari, ngulaju nyurrurlaju kulankulu ngurrju yali-piya watiya parrka-wangu-piya miyi maju-kurlu.

⁴⁴ Nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi watiya-kari watiya-kari nyiya ngurrju ngarninjaku, lawa marda. Kulankulu mani marniki-piyaju jiri-parnta-ngurlu watiya-ngurlu, lawa. Kulankulu mani mukaki putunarri-ngirli, lawa.

⁴⁵ Kuja-ka nyiyarlangu yapangku manngu-nyanyi nginyinginyirla, ngula-juku kapulu nyanunguju wangka. Ngurrjungku yapangku-ka manngu-nyanyi nginyinginyirla nyiyarningkijarra yangka ngurrju-mipa. Ngula-jangka-ka ngurrju-mipa nyiyarningkijarra wangkami lirra nyanungu-nyangu-jangka. Kala ngurrju-wangurlu yapangku, ngulaju-ka nyiyarningkijarra majumaju-mipa nginyinginyirla nyanungu-nyangurla manngu-nyanyi. Ngula-jangka-ka wangkami yapa maju-mipa yangka nyiyarningkijarra lirra nyanungu-nyangu-jangka.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra jirrama wati-jarra-kurlu, jintaju pinangkalpa, jinta-kariji pina-wangu

Matthew 7.24-27

⁴⁶ Payurnu-jana, “Yapa panu-karirliji kankujulu yimi ngaju-nyangu jamulu purda-nyanyi. Purda-nyanyi kankujulu, kala maju-juku kankulu nyina. Nyiyakulku kankujulu Warlalja-Wiri-pajirni?”

⁴⁷ Ngana-puka kaji ngaju-kurra yaninjarla purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajirla jungarni nyina Kaatuku, yali yapaju ngulaju ngurrju. Kapuju jirrnangja nyina tarnnga.

⁴⁸ Nyanunguju ngurrju ngulaju wati jinta-kari-piya kuja yuwarli nganturnu. Nganturnu walyangka tarlangka yungu pirrjirdi karrimi ngurrangka. Ngakalku, ngapa ngawarrarlujy yaninjarla pungu wati-kirlangu yuwarliji, kala karrija-jukulpa pirrjirdi walya tarlangkaju, kula wantija.

⁴⁹ Yimi-ngarrirni karna-nyarra wati-kari-kirilki kuja yuwarli nganturnu. Kula ngurrju-manu walyangka tarlangka, lawa. Ngari ngurrju-manu walyirirla karru-wana-juku. Ngakalkuju ngapa wiringki yaninjarla pungu yaliji yuwarli, ngari muku rdilyki-pungu. Kajinkijili jamulu purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngula-warnuju kajinkijili jaru marlaja yampimi puranja-wangurlu, ngulajunkulu ngula-piya wati-piya ngula nganturnu yuwarli walyangka walyirirla. Kulankujulu jirranganja nyina tarnnga.”

7

Jijajirli parlpuru-manu warrkini kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja Matthew 8.5-13, John 4.43-54

¹ Kuja Jijajiji lawa-jarrija wangkanjaku yapa-patuku, ngaka-pardukarilki pina-yanu kirri-kirra Kapurniya-kurra.

² Ngulangkajulpa jinta nyinaja yurrkunyukungarduyu wiri kujalparla warrki-jarrija kingiki Ruumu-wardingkiki. Nyanungu-nyangu warrkini marulu, nyurnulpa ngunaja yalirlaju kirringka Kapurniyarla. Manulpalu manngu-nyangu kapu nganta nyanunguju palimi jalangu-karrikarri nganta.

³ Kuja yalirli yurrkunyukungarduyu wiringki purda-nyangu kujalpa Jijajiji yalirla nyinaja Kapurniyarla, yilyaja-jana Juwu-patu wiriwiri yungulu yaninjarla japirni Jijaji yungu pina-yaninjarla parlpuru-mani nyanungu-nyangu warrkini.

⁴⁻⁵ Yalirra wiriwirili yanurnu Jijaji-kirra, manulurla wangkaja, “Yantarni nganimpa-wana yungunpa parlpuru-mani wati jinta warrkini yurrkunyu wiri-kirlangu kuja nyurnu-jarrija. Yali wiri ngulaju wati ngurrju-nyayirni. Yulkami kangalpa ngalipaku Juwu-patuku, manunganpa jaaji nganturnu nganimpaku. Kujarlaju parlpuru-mani mayinpa nyanungu-nyangu warrkini?”

⁶ Jijajiji wangkaja, “Ngulaju ngula-juku.” Yarnkajarralku-jana jirranganja yurrkunyukungarduyu-kurlangu-kurra. Jinta-kari puntu ngulaju marda kamparru parnkaja yungurla yimi-ngarrirni yurrkunyukungarduyuku wiriki kujalpa Jijajiji yanurnu. Kuja kuja purda-nyangu yurrkunyukungarduyurlu, ngulaju kurnta-jarinjarla-jana yilyaja puntu-patu yungulurla rdipimi Jijajiki manu yungulu warla-pajirni yaninjarni-kijaku. Yaninjarlalurla rdipija Jijajiki kulkurru, manulurla wangkaja, “Nganimpa-nyangu wungu-warnurlunganpa yilyajarni nyampu-kurra yungurnangkulu nyuntuku yimi nyampu wangkami. Kujanyangku nyanunguju wangkaja nyuntukuju, ‘Warlalja-Wiri, nyuntujunpa wiri-nyayirni parrparda-juku ngajukuju. Kula yantarni ngaju-nyangu-kurra ngurra-kurra.

⁷⁻⁸ Ngariju wangkaya-puka yaninjarni-wangu yungunpa warrkini ngaju-nyangu parlpuru-mani. Ngaju kula karna ngurrju nyina nyuntu-piya yungurnangku yaninjarla japikarla nyuntuju ngajulurlu. Milya-pinyi karnangku kuja kanparla warrki-jarri Kaatukuju. Kuja

kangku wangka warrki-jarrinjaku, ngulaju kanparla yimiri warrki-jarri. Kuja-piya karnarla warrki-jarri kujakuju Ruumu-wardingkiki kingiki. Ngaju karna nyina wiri 100-palaku yurrkunu-patuku. Kajilparnarla ngaju wangkayarla jintaku yaninjaku yali-kirra, kajikarla kapanku yani, manu kajilparnarla ngaju wangkayarla jinta-kariki, "Yantarni!", ngulaju kajika kapanku yanirni. Manu kajilparnarla ngaju wangkayarla ngaju-nyanguku warrkini warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika kapanku warrki-jarri. Ngula-piya-yijala nyuntuju kajinpa wangka, junga-juku ngaju-nyangu warrkini kapu kujarlaju parlpuru-jarri."

⁹ Ngula Jijajirli purda-nyangu wati kuja-kurraju, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja yapa panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, "Ngajuluju karnanyarra junga yimiji wangka. Nyampu Juwu-wangu wati kaju ngajukuju wala nyina. Kularna nyarrpararla nyangu Juwu yapaju ngula kaju ngajukuju wala nyina kuja-piyaju."

¹⁰ Ngula-jangkaju, yalirrarlu wati-paturluju yampinja-yanu Jijajiji yalirla-juku, manulu pina-yanu wiri-kirra yurrkunu-kurlangu-kurra yuwarli-kirra. Yalirlalu nyangu kujalpa yali warrkiniji ngurrjulku nyinaja nyurnu-wangu.

Jijajirli wankaru-manu kali-puka-kurlangu kaja-nyanu kuja palija

¹¹ Ngaka-karilki, Jijaji yanu kirri wita-kurra yirdi-kirra Nayini-kirra. Nyanungu-nyangu kurdungurlu manu yapa panu-jarlulpalu Jijajikirli yaninja-yanu.

¹² Kujalu kiirti-kirra-jarrija kirri-kirra, yapa panulpalu wilyipipardija yali-ngirli kirri-ngirli. Yulanja-karralpalu purlaja, manulpalu palinja-warnu wati kanja-yanu lalypangka. Kuja yali palija, ngulajulparla jinta marulu-juku kaja-nyanu nyinaja ngati-nyanuku kalipukaku. Kali-puka yali nyanungukupalangu ngati-nyanu, ngulajulpa yulanja-yanu wapanja-karra.

¹³ Kuja Jijajirli nyangu, mari-jarrijarla nyanunguku, manurla wangkaja, "Yulanja-wangu nyinaya!"

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yaninjarla pampurnu pangkarraju. Kujalpalu yalirrarlu nyurnu kanja-yanu, ngulajulu jupu-karrija. Jijajirla wangkaja wati nyurnukuju, "Purda-nyangkaju, yakarra-pardiya!"

¹⁵ Junga-juku, yali palinja-warnu watijilpa nyinajalku, manurla rdirri-yungu wangkanjakulku. Ngula-jangkaju, Jijajirliji karrinja-yirrarlinjarla kangu ngati-nyanu-kurra.

¹⁶ Jijajikirla lani-jarrija kuja nyurnu karrinja-yirrarlu. Ngulakujurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, rdirri-yungulurla yati-wangkanjaku Kaatuku kujarlu, "Wati nyampuju ngulaju Kaatukurlangu jarukungarduyu! Kaatu-ngalpa yanurnu jalanguju, kapungalpa muurlparlu mardarni majumaju-kujaku!"

¹⁷ Yali yimi Jijajikirli, ngulaju kapanku pirri-yanu Jurdiya-wana manu nguru-kari nguru-kari-kirra.

*Jijajikirli manu Jaanu Papitaji-kirli
Matthew 11.1-19*

18 Jaanu Papitajijilpa rdakungka nyinaja-juku. Panu-karirli nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu, yimi-ngarrurnulurla nyiyarningkijarrarla kujalpa Jijajiji warrki-jarrija.

19 Jaanurlujulpa manngu-nyangu Jijajiji marda Mijaya yali-kila kuja-jana Kaatupa wangkaja yilyanjakungarnti walya nyampu-kurra. Ngula-jangkarlu-palangu nyanungurlu yilyaja jirrama nyanungu-nyangu kurdungurlu-jarraju payirninjaku Jijajiki.

20 Yanurnu-palarla Jijajiki, manu-pala payurnu, "Jaanurlu-jarrangku yilyajarni nyampu-kurra yungurlijarrangku wita payirni. Ngulanya mayinpa nyuntuju Mijaya Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu, marda pardarni-jiki mayirnalurla kaji jinta-kari wati-kari yanirni?"

21 Yali-puruju, Jijajirlilijilpa-jana parlpuru-manu yapa nyurnu manu murrumuru manu nyanjaku kujalpalu pamparda nyinaja. Yapangku kujalpalu juju maju mardarnu nyanungurrala kaninjarni, parlpuru-manulpa-jana.

22 Jijajirli-palangu nyanungu-jarra yalu-manu, "Kulpari yanta-palarla Jaanuku, manu-palarla nyanunguku yimi-ngarrika nyiyarningkijarra ngula kanpajupala purda-nyanyi wangkanja-kurra manu kanpajupala nyanyi ngurru warrki-jarrinja-kurra. Ngajulurlajinta, pampangku yapangku kalu nyanyilki, mataju kalu wapamilki, yapa ngula kalu wijini-kirli panu-kurlu nyinami ngulaju kalu ngurrjuku karalypalku-yijala nyinami. Yapangku jilykingki kalu purda-nyanyilki, manu yapa ngulalu lawa-jarrija, ngulaju kajulu marlaja wankaru-jarrimilki. Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirnirlangu Yimi Ngurrju yapaku nyiyarningkijarra-wangu-kurluku marlajarraku.

23 Yapa ngula kajulu ngajuluku yijardu-nyayirni ngungkurr-nyinami kapuru nyinanja-wangu, ngulaju kalurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni!"

24 Ngula-jangka, Jaanu-kurlangu kurdungurlu-jarra yampinjarla kulpari yanu-pala rdaku-kurra kujalpa Jaanu nyinaja. Ngula-jangkaju, Jijaji-jana nyampu wangkaja Jaanu-kurlu panu-kariki yapaku kujalpalu karrija yalumpurla, "Wayinkili! Kamparru-wiyi rdakukungarnti, Jaanu kujalpa nyinaja manangkarrarla-wiyi, nyiya-kunkulurla nyurrurlaju yanu yinya-kurraju nyanjakuju? Manngu-nyangu mayinkili rampaku nganta nyanunguju marna kurrirdimpayi-piya kuja-ka warlpangku nyampu-wana manu yinya-wana kijirni? Lawa, manngu-nyangunkulu Jaanuju pirrjirdi-nyayirni.

25 Kujankulurla nyurrurla yanu yinya-kurra nyanunguku nyanjaku, nyiya-piyakulpankulurla watikiji nyurrurlaju kilyi-jarrija? Warrurnukulurla marda yapaku ngula-ka jurnarrparla yukami ngurrju-nyayirnirla? Yapangku ngula kalu jurnarrpa ngurrju-nyayirni palkangka mardarni manu nyiyarningkijarra-kurlu, ngulaju kalu nyinami wiriwiri-piya yuwarli wiriwirirla. Kulalpa Jaanu kuja-piya nyinaja!

26 Yimi-ngarikajulu! Watiki nyiya-piyakulpankulurla nyurrurlaju kilyi-jarrija kujankulurla yanu nyanjaku Jaanuku? Kaatu-kurlanguku warrkiniki jarukungarduyuku marda? Yuwayi, junga ngulaju! Jaanuju jarukungarduyu-nyayirni Kaatu-kurlangu ngulaju panu-karipiya-wangu!

27 Yimi Jaanu-kurlu ngulajulpa ngunaja Payipulurla, kujanya-ka wangka, 'Kaatu karla kuja wangkami watiki yirdiki Mijayaku, "Ngaju

kapurna nyuntulurla kamparru yilyamirra ngaju-nyangu yimi-kirli yalumpu-kurra nguru-kurra. Yinyarla kapungku nyanungurlu yirdiyi nyuntuku ngurrju-mani yaninjarniki." * Kujanya-ka Payipulurlaju wangkami Jaanu-kurlu.

²⁸ Ngaju karna-nyarra junga nyurrurlaku yimi-ngarrirni yinya Jaanu wiri parrpada-juku watikiji panu-karikiji ngulalpalu nyinaja nyampurla ngurungka nyurru-wiyi. Kala jalangu, Kaatu nyanunguju kajana nyinami Warlaja-Wiri yapa panuku manu kurdukurdurlanguku. Kujarlanya kurdukurduju kalurla wiri-jiki nyina Jaanukuju!"

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja, "Yuwayi, kalalu yapa panungku purda-nyangu Jaanuju. Tala puntarninjakungarduyurlangurlu kalalu nyanunguju purda-nyangu. Papitaji-manu-jana, manulpalu jungarni-pajurnulku Kaatu.

³⁰ Kaatujulpa-jana ngampurpa nyinaja Paraji-patuku manu kuruwarrikingarduyu-patuku yungulurla jungarni nyina. Kala lawa, kulalu purda-nyangu Jaanuju, manulu mamparl-pungu papitajimaninja-kujaku. Kujarlulu mamparl-pungu Kaatu-kurlangu yimi kujarla Jaanuku yungu."

³¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja, "Wangkamilki yungurna-nyarra nyurrurlaku yangka yapa kuja kankulu jalangujalangu nyinami nyampurla ngurungka, nyarrpa-piyankulu nyurrurlaju?"

³² Warrarda kankulu-nyanu yunjumu-mani nginyinginyiji kurdukurdu-piyarlu. Kulalpa-nyarra nganangku nyurrurla-patuju nganyuku-mantarla. Nyurrurlaju kurdukurdu-piya kuja kalu yirajarrarla yarlungka japu-wana manyu-karri manyumanyurla. Yirakarirla kalu-jana purlami yira-karirlaku:

'Wayinkilayi! Manyu-karrirlipa! Nyiya-jangkankulu wirntinja-wangu-jarrija kujalparnalunya-nyarra yunparnu? Kula-ngantankulunganpa marlaja wirntiyarla! Kala kujarnalu yirraruyirrarurlu yunparnu nyurnu-kurlangurla malamalarla, wanjarninkillinganpa jirranganja yulaja?'

Nyurrurlajunkulu yalirra-piya kurdukurdu-piya!

³³ Kuja Jaanu yanurnu manu-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu-kurlu, kulalpa yapa-kari-piya nyinaja, lawa. Kulalpa mangarri panu ngarnu yapa-kari-piyarlu, manu kulalpa pama ngarnu. Kala nyurrurlarlu panungkunkulu rampal-manngu-nyangu kula-ngantalpa nyanungurlu juju mardarnu palkangka.

³⁴ Ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngajuju kula Jaanupiya. Kujarna nyampu-kurra ngaju yanurnu, ngulajurna tarnnganguku ngarnu kuyu, mangarri manu pama. Panu yapa kankulu kuja wangkami ngaju-kurlu, 'Yuwa! Nyangkalu nyampu wati! Ngarinja wita-wangu manu pamarlangu-ka warrarda ngarni! Yipilji kajana jirranganja nyinami warrkiniki tala puntarninjakungarduyupatuku manu panu-karirlanguku yapaku ngawuku!' Kujanya kankulu ngaju-kurluju wangkami. Kujarlanya kankulu nyurrurlaju kurdukurdu wita-piya nyina!

³⁵ Ngulajulu kuja-piyaju kutu wangkaya! Ngulaju ngula-juku. Yapa yangka kuja kalurla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlanguku yimiki manu

* 7:27 Nyangka Malachi 3.1

kalurla jungarni nyina Kaatuku, ngulangku kalu manngu-nyanyi yaliji Kaatu-kurlangu yimiji junga-nyayirni."

Nyampuju yimi ngulaju Jijaji-kirli manu karnta punku-kurlu kujalpa warru parnkanjinaanu maju-wana

³⁶ Ngaka-karilki, wati jintangku Parajirli yirdingkiji Jimanirli japurnu Jijaji yungurla nganta yani nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungulu mangarri ngarni. Junga-juku, Jijajirla jirrnanja yanu ngurra-kurra manulparla jirrnanja ngarnu. Ngunanja-karrarlupalu ngarnu.

³⁷ Yalirla jurrkungka kirringka nyinajalpa karnta, ngulaju kala warru parnkanjinaanu maju-wana. Purda-nyangu kujalpa Jijajirli ngarnu yali-kirlangurla Jimani-kirlangurla ngurrangka. Yaninjarla manu murlukurnpa panu-kurlu jara-kurlu kujalpa parntija ngurrju-nyayirni.

³⁸ Ngula-jangkaju, yanu Jimani-kirlangu-kurra yuwarli-kirra. Kaninjarni yukanjarla karriralpa purdangirli Jijajirla wirliya-wana. Yulaja kujalparla, jirmilypalparla wantija Jijaji-kirlangu-kurra wirliya-kurra. Ngula-jangkaju, parduna-manu wirliyaju wakurlu-kurlurlu, manu nyunjurnu. Ngula-jangkarlu nyanungurluju jarangka winjurnu Jijaji-kirlangu-kurra wirliya-kurra.

³⁹ Kuja Jimanirli nyangu kuja-kurra, wangkaja-nyanu, "Kaji Jijajiji yijardu-nyayirni Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyinayarla, ngulaju kapu milya-pungkarla karnta nyampuju maju-nyayirni kuja marnpurnu nyanunguju!"

⁴⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja, "Jimani, yungurnangku wangka."

Yalu-manu Jijajiji, "Yuwayi, wangkayaju ngajuku!"

⁴¹ Jijajirla wangkaja nyanunguku, "Wati-jarralpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Wati-karilki-palangu yungu tala panu-nyayirni nyanungu-nyangu. Wati kamparru-warnuku, ngulajurla tala wita yungu. Wati jinta-kariki, ngulajurla tala wiri yungu.

⁴² Jirramarlu-pala muku lawa-manu talaju. Kula-palarla nyarrparluku pina-yungkarla wati-kariki kuja-palangu yungu kamparrurlu-wiyi. Kala kula-palangu kulu-jarrija, lawa. Ngari-palangu yawuru-jarrija, manu kula-palangu jinyijinyi-manu talaku pina-yinjaku. Jimani, nyarrpa kanpa manngu-nyanyi ngayi? Wati nyarrpara kapurla yulkami-nyayirni wati yaliki?"

⁴³ Jimanirliji yalu-manu, "Yalirli jintangku kuja tala wiri manu, manu kuja muku lawa-manu, wati yalumpunyalparla yulkaja-nyayirni."

Jijajirla wangkaja, "Ngulaju jungarni!"

⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirli karnta pina-nyangu, manurla nyanunguju wangkaja Jimaniki, "Nyanyi kanpa karnta nyampu kuja-ka karrimi? Kujarna nyuntu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yanurnu, kulanpaju ngapa yungu yungurnaju wirliya paljikalra. Kala karnta nyampurluju paljurnu ngaju-nyangu wirliya jirmilypa-kurlurlu, manuju parduna-manuju wakurlu-kurlurlu.

⁴⁵ Kujarna nyuntu-nyangu-kurra yuwarlirla-kirra yukajarni, kulanpaju wapirdi yanu manu nyunjurnu wirliki-jarrarla. Kala karnta nyampurlu, ngulaju kaju tarnngangku-juku wirliyaju nyunjirni.

⁴⁶ Kujarna nyampu-kurra yanurnu, kulanpaju jara yungu wakurluku manu yinngirrirla yirrarninjaku. Kala nyanungurluju ngurrju jarangu maparnu ngaju-nyangu wirliya-jarra.

⁴⁷ Panu-kari yapa kalu maju-karrikarri nyina. Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi, ngula-jangkaju, yulka kalurla wita-karrikarri Kaatukuju. Kala yapa karnta nyampu-piya kuja kalu maju-nyayirni nyina, ngulaju kajana Kaatuju yawuru-jarrimi, ngulaju kalurla yulkami Kaatukuju junga-nyayirni. Kujaku karnangku nyuntuku wangkami: Kaatujurla kulu-wangu yawuru-jarrija-nyayirni karnta nyampukuju. Kujarlanya kaju nyanunguju yulkami-nyayirni."

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirla wangkaja karntaku, "Wiyarrpa, kujanparla karlirr-yanu jurnta Kaatuku wilji-wiyi, majumajujrangku yawuru-jarrinjarla jurnta maninjarla kujurnu."

⁴⁹ Ngula-jangkaju, yapa kujalpalu yalirla nyinaja, ngulajulpalu-nyanu wangkaja jarnkujarnku, "Nyarrpalku-yijala-ka kujaju wangka? Kaatu-miparlu kajana yawuru-jarrinjarla jurnta kijirni majumajuju."

⁵⁰ Ngula-jangkaju, Jijajijirla wangkaja karntakuju, "Wala kanpaju nyina ngajuku. Kujarlaju, Kaaturlu kangku nyuntuju muurlparlu mardarni majumaju-kujaku. Ngurra-kurralku yanta, manu wajampawangu rarralya nyinaya!"

8

Nyampuju wita jaru karntakarnta-kurlu kujalpalu-jana jirrnganja wapaja Jijajiki manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku

¹ Ngaka-karilki Jijaji manu nyanungu-nyangu puranjakungarduyujulpalu warru yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra wiri-kirra wita-kurra. Warrulpa-jana yapaku yimi-ngarrurnu Kaatu kuja-ka Warlalaja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku.

²⁻³ Ngalya-karilpalurla karntakarnta jirrnganja wapaja Jijajiki, kujajana parlpuru-manu nyurnu-ngurlu kamparru-wiyi. Jinta-kariji yirdiji Miiiri Makardala-wardingki. Nyurru-wiyi Jijajirli wirli-pala juju majurla jurnta yilyaja nyanungu-nyangu palka-ngurlu yungu ngurrjuman. Karnta-kari yirdiji Juwana. Nyanunguku kali-nyanu Juuja, ngulaju kala warrkini wiri nyinaja Kingi Yarurduku. Karnta-kari yirdiji Jujana. Yalirraju kalalu warru yanu Jijaji-kirli manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu. Tala warlalaja-kurlurlu manu nyiyakurlurlangurlu kalalu-jana warrawarra-kangu.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli ngurlu kuja warru kujurnu miyikingarnti

Matthew 13.1-9, Mark 4.1-9

⁴ Ngaka-karilki, yapa panu-nyayirnili yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli, manulu turnu-jarrija Jijaji-wana. Ngulakuju-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa Kaatu-kurlu, wangkaja-jana,

⁵ "Yungurna-nyarra jaru wita yirri-pura ngarrka-kurlu jinta-kurlu kujalpa mardarnu yakujurla ngurlu panu. Kujalpa warru yanu yarlu-wana, ngulajulpa ngurluju warru pirri-kujurnu miyiki pardinjakungarnti. Kujalpa warru wapaja, ngulangkuju warru kujurnu ngurlu kuja-purda kuja-purda. Panu-kariji ngurluju wantija yirdiyirla.

Ngurlu, kujalpalu wantija yirdiyirila, yapangkujulpalu katernu wirliyarlu, manu ngurlu panu-kari, ngulajulpalu-jana jurlpungku jayirmaninjarla muku ngarnu.

⁶ Panu-kari ngurluju wantija tarlangka walyangka. Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka tarlangka, ngulajulpalu pardija ngari wita. Ngarnajulu putaputa yukaja tarlangka walyangkaju, lawa-juku. Manu wantangkulpa-jana jankaja linji-karda ngarnaju ngapa-wangurla.

⁷ Panu-kari ngurluju wantija marnangka jilkarla-kurlurla. Ngurlu, kujalpalu wantija marnangka jilkarla-kurlurla warrukirdikirdi, ngulajulu pardija jilkarla-wana. Ngulajulpa-jana jilkarlarlu kurlmardarnu tarnnga-juku, ngulaju ngurlujulpalu kurlmardarninjawarnuju tarnnga-juku maju-jarrija.

⁸ Kala panu-kari ngurluju wantija walyangka walyiririla. Ngurlu, kujalpalu wantija walyangka walyiririla, ngulajulu muku purrulyunpardija ngurrju-juku manu wiri-jarrija. Ngulalu wiri-jarrija ngurlukurlu ngurrju-kurlu panu-nyayirni-kirli walya-jangkaju, ngulaju yapaku ngarninjaku."

Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja, "Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni!"

Niyaku kala-jana Jijaji wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurpa yapaku?

Matthew 13.10-17, Mark 4.10-12

⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-paturlulu yaninjarla nyanungu payurnu, "Yangka yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlu panu-kurlu, kula karnalu purda-nyanyi. Milki-yirra-anganpa yungurnalu langa-kurra mani."

¹⁰ Junga-juku, Jijajirilki-jana pina-yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurpaju, yirri-puraja-jana yarda, "Kaaturluju yilyajarni yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyanungu yangka kuja kajana Warlaja-Wiri nyina yapakuju. Kala ngalya-kariki yapaku, kularna-jana yimi-nyayirni-wangu warraja-mani. Kujarlaju, kuja karna-jana wangka, nyanyi kajulu paniya-kurlurlu milya-pinja-wangurlujuku, manu jamulu purda-nyanyi kajulu langa-kurlurlu ngurppangkujuku."*

Jijajirli-jana milki yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kurdungurlu-patuku

Matthew 13.18-23, Mark 4.13-20

¹¹ Jijaji-jana wangkaja, "Purda-nyangkajulu ngajulu yungunkulu pina-jarrimi nyarra nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurpa wati-kirli ngurlukungarduyu-kurlu kuja-ka wangkami. Yaliji ngurluju ngulaju Kaatu-kurlangu yimi.

¹² Panu-karirli yapangku ngula kalu purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu, purda-nyanyi kalu. Ngulaju kalu yirdiyi-piya nyinami kuja-ka ngurlu panu wantimi. Kapulurla marda ngungkurr-nyinayarla jarukuju, manu marda kapu-jana Kaaturluju muurlparlu mardakarla. Kuja-kujakuju, yanirni-ka Juju Ngawulku, ngulangkuju kajana jurnta kanyi jaruju jurlpu-piyarlu.

* **8:10** Nyangka Isaiah 6.9

¹³ Ngalya-kari yapa kalu nyina tarla walya-piya. Ngurlu kujalu wantija walyangka tarlangka, kujalu ngarnaju puta yukaja tarlangka, ngula-piyarlu-yijala kalu yapangku ngalya-karirli purda-nyanyi jaruju Kaatu-kurlangu, manu kalurla ngungkurr-nyinami jarukuju wardinyi-wiyi. Jaru kajana putaputa yukami langa-kurra, lawa. Ngaka kajili-jana yapa-karirli jinyijinyi-mani, manu kaji-jana majurlangu rdipimi, ngula-warnurlaju kalu wajawaja-maninjarla yampimi Kaatu-kurlangu jaruju. Kula kalurla ngungkurr-nyina tarnnga, ngari witaku.

¹⁴ Ngalya-kari yapa kalu nyina walya-piya jilkarla-kurlu-piya. Purda-nyanyi-yijala kalu Kaatu-kurlangu jaruju. Puta-ka wiri-jarri jaruju langangkaju. Kala warrarda kalu-nyanurla wajampa-jarri nyiyarningkijarraku manu wartardi-jarri nyiyarningkijarrarla nyanungu-nyangurla. Yulkami kalu-nyanurla warrarda talaku manu jurnar-rpaku nyanungu-nyanguku warlaljaku. Ngulangunya kajana warlapajirni jaru-kujakuju wiri-jarrinja-kujaku. Kujarra-piya kula kalurla nyinami jukarurru Kaatuku.

¹⁵ Ngalya-kari yapa kalu nyina walya walyiri-piya. Purda-nyanyi kalu jaru Kaatu-kurlangu, manu kalu yijardu-nyayirni milya-pinyi. Wuurnpa-puruju, mardarni-jiki kalu yaliji yimiji tarnngangu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurru jarra-kurlu

Mark 4.21-25

¹⁶⁻¹⁷ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nganangku-puka kuja-ka wuruly-yirrarni nyiyarlangu, ngakalku-ka warraja-mani. Nganangku-puka kuja-ka parnta-yirrarni nyiyarlangu, ngakaju-ka raa-pinyi. Kuja kalu yapangku wajawaja-mani nyiya mayi, kulalpalu palka-mantarla mungangkaju. Mani kalu jarra, manu yali-kirlirli warru nyanyi kalurla. Yuwayi, jarra yali-kirlirli kajikalu palka-mani nyiyarlangu. Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kula kankulu wuruly-yirrarni kanunjumparra parrajaralaju manu pangkingkaju ngunanja-kurlangurlaju, lawa. Yarlungka kankulu yirrarni yapaku yungulu nyanyi.

¹⁸ Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Yapa kuja kalu nyina mungangka, ngulaju kalu puta purda-nyanyi Kaatu. Milki-yirrakalujana nyanunguju jarra yali-kirlirli. Kajinkili-jana yimi ngaju-nyangu-kurlurlu Kaatu milki-yirrarni yapaku, ngulaju Kaaturluju kapu-nyarra yarda yimi-ngarrirni nyanungu-kurlu. Kala kajinkili-jana jurnta mardarni yimi yapa-kujaku, ngulaju Kaaturluju kapu-nyarra jurnta kanyi. Kuja-kujakujulu yirriyirirli purda-nyangka ngaju-nyangu yimi, manulu-jana yapa-kariki yimi-ngarrika!”

Yimi nyampu ngulaju Jijajikpalangu ngati-nyanu-kurlu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu

Matthew 12.46-50, Mark 3.31-35

¹⁹ Yapa panulpalu yuwarlirla kaninjarniji nyinaja-juku nyanungu-kurluju, manulpalu raangka nyinaja. Ngula-jangkaju, yanurnulurla ngati-nyanu manu kukurnu-nyanu Jijajiki nyanjaku. Kulalu nyarrpara-wanalku yukayarlarni yapa-panungka, lawa. Ngulaju karrijalpalu raangka manu wangkaja-jana yapaku, “Nganimpa yun-gurnalurla wangkami Jijajiki.”

²⁰ Junga-juku, yapa jintarla yaninjarla wangkaja Jijajikiji, “Jijaji, ngati-puraji manu kukurnu-puraji-purnu kangkulu pardarni yarlungka. Wangkami yungungkulu.”

²¹ Jijaji-jana wangkaja, “Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu manu purami, ngulanyalu ngajukupurdanga kukurnu manu ngajuku ngati warlalajaju.”

*Jijajirli pulya-manu ngapa wiri manu mayawunpa parnkanja-kurra
Matthew 8.23-27, Mark 4.35-41*

²² Ngaka-karilki, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Yanirlipa pawurturla mangkururla murrarninginti-kari-kirra.” Junga-juku, kangulu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu pawurturla-juku. Wungu-jukulu yanu.

²³ Murrarni-nginti mangkurukuju murnma-juku kulkurru-juku, ngapa wiri-jana jangkardu wangkanja-yanurnu, manulpa wiri-jarrinja-yanulku ngapaju pawurturlaju. Pawurtuju ngarra ngapakurralku yukayarla. Kalanpa Jijaji jarda ngunanya pawurturla.

²⁴ Ngulalu yaninjarla yakarra-manu kurdungurlu-paturlu, manulurla purlanjarla wangkaja, “Warlalja-Wiri, kajikarlipa muku palimi!” Ngula-jangkaju, Jijajiji yakarra-pardijalku pawurturlaju, manu wangkaja-palangu mayawunpaku manu ngapaku yungu-pala pulya-jarrimi. Junga-juku, mayawunpa pulya-jarrijalku, manu ngapa wiri-jilpa pulyalku ngunaja.

²⁵ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Kula kankujulu marda wala nyina ngajuku?”

Ngula-jangkajulpalurla kurdungurlu-patulku marlaja paa-karrija, manulpalu-nyanu wangkanja-yanu, “Ngana nyampuju wati kuja kajana wangka mayawunpaku manu ngapaku? Purda-nyangu-pala mayawunparlu manu ngapangku wilji-wangurlu ngula-palangu wangkanjarla rdamu-pakarnu.”

*Jijajirli parlpuru-manu wati juju panu-kurlu
Matthew 8.28-34, Mark 5.1-20*

²⁶ Ngula-jangka, Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, jingijingi yanulu ngapangka mangkururla nguru Kaliliyi-jangka murrarninginti-kari-kirra ngurrara-kari-kirra kujalpalu yapa nyinaja Karaja-wardingki.

²⁷ Yalirla ngurrararla parntarrijalpalu pirli wiri-jarlu pirnki-kirlikangkangu. Yalirlanya kalalu-jana milyingka yirrarnu yapa yurnunurruju. Yalirla pirnki-patu-wanarla kala nyinaja wati jinta warungka-nyayirni juju panu-kurlu. Kulalpa yuwarlirla nyinaja. Kala tarnga-nyayirni nyinaja yalirarla pirnkingka, manu kala jurnarrpawangu nyinaja.

²⁸⁻²⁹ Yali juju kalarla wati-kirra warrarda kurru-yukaja, manu kala warungka-manu. Parra-kari parra-karirli yalumpu-wardingki-paturlu yapangkaju kalalu warurnu warrarda waku-jarra manu wirliya-jarra ngalyipi-piya-kurlurlu manu jayini-kirlirli, kalalu warrawarra-kangu wuruly-parnkanja-kujaku. Kala lawa. Wurrangku-juku rdilyki-pungu ngalyipi-piyaju, jayiniji kala ngulaju turl-pakarnu. Kala warrarda jinyijinyi-manu yalirli jujungku yali wati yaninjaku manangkarra-kurra.

Junga-kirli, kujalu pirntinyarra-kurra-jarrija Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu, yangka watingki juju-kurlurlu warrawarra-kangulpa-jana. Kujalu jitijalku pawurtu-jangka, wapirdi parnkajajana purrju-juku. Parnkanjarla mirdijirrpjirri pirri-manu kamparru-juku Jijajikiji. Ngula-jangka, wangkajalkurla Jijajiji, "Nyuntu juju ngawungawu, jurnta wilypi-pardiyarla nyampuku watiki!"

Ngula-jangkarluju, yangkanguju watingki purlanjarla payurnu Jijajiji, "Nyarrpa-maninpaju ngajuju? Nyuntujunpa Jijaji Ngalapinyanu Kaatu-kurlangu yangka kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirra-kariki. Wiyarrpa karnangu warlkininjarla wangkami, yampiyaju murrumurru-maninja-wangurlu!"

³⁰ Ngula-jangka, Jijajirli payurnu, "Nyiyarpa nyuntuju yirdiji?"

Junga-juku, yalu-manu, "Ngajujurna yirdiji 'Panu-jarlu-nyayirni'." (Junga, yalirli watingkiji kulalpa juju jinta mardarnu kaninjarni. Panu-nyayirnilpa-jana jujuju mardarnu.)

³¹ Ngula-jangka, panujukurla wangkaja, "Yampiyanpana nyampurla-juku jurrkunga ngurrararla yilyanja-wangurlu! Wiyarrpa-nganpa yampiya! Yampiyanpana yilyanja-wangurlu yalikirra rdaku-kurra kaninjarra-nyayirni-kirra, ngulangkaju ngakaju kajika-nganpa Kaaturluju palu-pinyi!"

³² Ngula-purujulpalu kutu-juku karrija pamarrparla panu-jarlu-nyayirni nguurrnguurpaju ngarninja-karra kujalpalu-jana nguurrnguurpakungarduyurlu yapangu jina-mardarnu. Ngula-jangka, jujujulurla wangkaja Jijajiki, "Yilyaya-nganpa yalikirra nguurrnguurpakurra, yungurnalu-jana yaarl-yuka palkangka!"

Junga-juku, Jijaji-jana wangkaja, "Ngulaju ngula-juku. Yaarl-yukayalu-jana nguurrnguurpaku!"

³³ Ngula-jangka, jujujulurla jurnta wilypi-pardija watiki, yaarl-yukajalkulu-jana nguurrnguurpakuju. Ngula-jangkaju, junga-juku, ngaamalyamalya rdakardaka-parnkajajana-yanulu pamarrparla kaninjarra-kari ngapa-kurra. Ngulajulu muku julyurl-wantija ngapa-kurra. Tarnngajukulu yukanjarla palijalku yalirla-juku ngapangka.

³⁴ Yangka yapangu, kujalpalu-jana nguurrnguurpa jina-mardarnu, ngula-patujulu nyanjarla pirri-parnkaja kuja-purda-kari kuja-purda-kari jaru-kurlu kirri-kirra manu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yalumpurla-juku ngurungka.

³⁵ Kujalu-jana yimi-ngarrurnu panu-kariki yapaku yangka nguurrnguurpa-patu kujalu palija ngapangka, ngulakujulu panu-karilki yanurnu nyanjaku nguurrnguurpakuju. Ngula-jangka, yanurnulurla Jijajiki yangka kirri-wardingki-patu, ngulalu nyangu yangkaju wati warungka-wangulku kujalpa nyinaja jurnarrpakurlulku Jijaji-wana wirliya-wana. Kujalu nyangu, ngulakujulurla lani-jarrijalku.

³⁶ Yalumpurla-juku, ngalya-kari yapajulpalu karrija yangka nguurrnguurpakungarduyu-patu kujalu nyangu Jijaji wati-kirra parlpuru-maninja-kurra. Ngulakujulu-jana nyampu-paturlu yimi-ngarrurnu kirri-wardingki-patuku kuja Jijajirli wankaru-manu wati yali kujalpa juju mardarnu kaninjarni nyanungurla.

37-39 Ngula-jangkaju, Karaja-wardingki-patu yapajulu lani-jarrija. Ngula-jangkaju, Jijajikilirla wangkaja jinta-juku jaruju, “Yanta nyampu-ngurlu nguru-ngurluju!”

Junga-juku, yangka wati warungka-jangka ngularla wangkaja, “Yanirna nyuntu-wana!”

Jijajijirla wangkaja, “Pina-yanta warlajja-patu-kurra manu wangkayalku-jana kujangku Kaatu mari-jarrija nyuntuku, kujangku yali-jangka juju-jangka parlpuru-manu.” Ngula-jangkaju, Jijaji warrkarnu pawurturla nyanungu-nyangu kurdungurlu-kurlu, manulu yarnkajarra. Junga-juku, ngula-jangkaju, yangkaju wati yanu kirri-kirra, ngulaju-jana warru yimi-ngarririnjinja-yanu jaru kuja warungka-jangka Jijajirli parlpuru-manu.

Yimi nyampu ngulaju wati-kirli Jayiruju-kurlu, manu yimi-kari ngulaju karnta-kurlu nyurnu-nyayirni-kirli

Matthew 9.18-26, Mark 5.21-43

⁴⁰ Ngula-jangka, Jijaji kulpari yanu pawurturlaju murrarningintikari-kirraluku-yijala ngapangka mangkuru Kaliliyirla. Yapa yalirlal-palurla pardarnu nyanunguku. Kujalu nyangu yukanjarni-kirra, ngula-kurraju turnu-jarrija kulpalurla yapaju.

⁴¹⁻⁴² Ngulangka yapangka panungka, wati jintalpa karrija yirdi Jayiruju. Jayirujulpa nyinaja Juwu ngulaju jaajikingarduyu wiri. Yurntalpa jintalpa mardarnu, ngulakujurla rdipija 12-pala yulyurru. Nyurnu-nyayirnilpa ngunaja palinjakungarnti. Kuja Jayirujurlu nyangu Jijaji, ngulajurla kamparru-kirli mirdijirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu wangkanjakungarnti. Wangkajarla Jijajiki, “Yaruju-jarriya! Warlkirni karnangku, kapurna kirda-puka-jarrimi kanangkaku! Yantarni nyurnuku rdakangku yungunpa marnpirni yungu wankaru nyina!” Junga-juku, Jijajirliji puraja Jayiruju.

Nyampurlaju turnu-warnurlu yurntirninjinja-yanulpalu-nyanu Jijajiwannarlu, kujalpalu puranja-yanu.

⁴³ Ngulangka yapangka panungka, ngulajulpa karnta karrija nyurnu wiri yalyukupurda kaninjarni palkangka. Ngulajulpa nyinaja nyurnu yalyukupurda kujalpa warrarda karlinja-yanu 12-palaku yulyurpuku. Ngula-puruju, panungku nyangunyangurlulpalu putaputa parlpuru-manu. Lawa, kulalu parlpuru-mantarla.

⁴⁴ Junga-juku, purdangirli-wannarlu puranja-yanu Jijaji. Ngula jurrarrpalku marnpurnu Jijaji-kirlangu kanunju-warnu. Ngula yungka marnpurnu Jijaji-kirlangu jurnarrpa, ngula-puru-juku yalyuju rdiily-parnkaja karlinja-warnu.

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijajirli payurnu-jana, “Nganangkuju marnpurnu?”

Kulalu jangku-manu Jijaji. Ngula-jangkaju, Piitarla wangkaja, “Nyanyi mayi kanpa-jana nyampu yapa panu, kuja kalu-nyanu yurntirninjinja-yani ngalipa-wannarlu?”

⁴⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Purda-nyangurna kujaju ngangkayi jurnta yanu palka-jangka. Ngula-warnunya karna milya-pinyi kujaju yapangku pampurnu ngaju yunguju marlaja parlpurujarri.”

47 Yangka karnta-pardu, ngulajulpa lani-jarrijalku, manu mirrmirr-karrijalpa Jijaji-kijakuju. Kulalpa-nyanu nyarrparlu wuruly-mardakarla Jijaji-kijaku. Pina-yanurnu, mirdijirrpjirrpjirrinjarla parntarrinjunu Jijajiki kamparru, manu wangkajarla yapa panu-puruju, “Ngajurnangku marnpurnu jurnarrpaju yungurnangku marlaja parlpuru-jarrimi. Junga kujaju. Kujarnangku marnpurnu, kapankurna parlpuru-jarrija pina.”

48 Jijaji wangkajarla, “Wiyarrpa, nyuntunpaju marlaja parlpuru-jarrija pina kujanpaju wala nyinaja ngajuku. Ngula-juku pina-yanta ngurra-kurra wajampa-wangu rarralya.”

49 Ngula-jangkaju, Jijaji kujalparla wangkaja-juku yangkaku karn-taku, ngula-puruju yapa jintajulparla wapirdi yanurnu Jayirujuku nyanungu-nyangu-jangka yuwarli-jangka. Wangkajarla Jayirujuku, “Kari-nganta lawa, nyurru kalu-nyanu waarr-pakarni witamanjirla. Kujarlawu yampiya Pinangkalpa Jijaji payirninja-wangurlu!”

50 Jijajirli-jana purda-nyangu nyampu-patu wangkanja-kurra, ngula-jurla wangkaja Jayirujuku, “Wajampa-wangu nyinaya! Kajinpaju wala nyina ngajuku, ngulaju kapu nyuntu-nyangu yurntalpaju wankaru-jarrimi.” Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlulu yanu Jayirujukurlu yuwarli nyanungu-nyangu-kurra.

51 Kujalu yuwarlirla rdipijarra, Jijajirli-jana jarraly-pinja-wangurlu warla-pajurnu yapa panu-kariji jirrnganja yukanja-kujaku. Rdaka-pala-mipa-jana yajarnu Piita manu Jamaji manu nyanungukupurdangka Jaanu manu Jayiruju manu nyanungu-parnta karnta. Ngula-mipaku-jana jirrnganja yukaja yuwarli-kirra Jayiruju-kurlangu-kurra.

52 Jijajirli-jana nyangu yapa panu, kujalpalu-nyanu waarr-pakarnu maringki. Payurnu-jana yapa-patu, “Nyarrparla kankulu-nyanu waarr-pakarni manu yulami kankulu? Lawa, kula kirda-puka-jarrija, jarda-jala-ngarra-ka ngunami nyampuju kurduju!”

53 Yalirrarlu yapakngjulpalu milya-pungu kuja palija-nyayirni. Junga-juku, ngarlarrjalpalurla kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu kujalpa jarda nganta ngunaja.

54 Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu kujalpa kamina-kurlangu palka ngunaja. Ngularla yarnkaja rdakaku, wangkajarla, “Wita mardukuja, yakarra-pardiya!”

55 Yali-kirlangu pirlirrpajurla pina-yanurnu, manurla pina-yukaja palkangka. Ngula-jangkaju, raringki yakarra-pardiya, manu karrinja-pardiya. Ngula-palangu Jijaji wangkaja nyanungukupalangu-jarraku, “Nyampukulurla mardukujaku witaku yungka mangarri.”

56 Kuja-pala nyanungukupalangu-jarrarlu nyangu wankarulku, ngulakuju-palarla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkaja-palangu, “Yimi-ngarrirninja-wangu-pala nyinaya kujarna nyumpala-nyangu yurntalpaju wankaru-manu.”

9

Jijajirli-jana yilyaja kurdungurlu-patu 12-pala yimi-kirli nyanungu-nyangu-kurlu

Matthew 10.5-15, Mark 6.7-13

1 Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangulku-jana turnu-manu kurdungurlu-patu 12-pala. Yilyanjakungarntirli-jana yartarnarri

yungu yapaku parlpuru-maninjaku manu yungulu-jana juju maju jurnta yilyami yapakuju.

² Yilyanjakungarntiji, Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurlaju karnanyarra yilyami kirri-kari kirri-kari kirra kuja-purda-kari kuja-purda-kari. Yilyami karnanyarra yungunkulu-jana yapaku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapaku, yungunkulu-jana yapa wankaru-mani kuja kalu nyurnu nyina.

³ Nyurrurla jinta-kari jinta-kari, kulalu nyiyarlangu kangka. Yantalu watiya jukati-wangu, yakuju-wangu, mangarri-wangu, tala-wangu. Yantalu jinta-kurlu jaati-kirli.

⁴ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra nyanungurra-nyangu-kurra, ngulajulu nyinaka manu ngunaya yalumpurla-juku jintangka ngurrangkaju. Ngurra-kari ngurra-kari-wangulu nyinaya jintangka-kirli kajinkili yarnkamirra yarda.

⁵ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngulaju yampiyalu-jana. Yantalu-jana jurnta. Mamparl-pinjawarnurlaju, ngulajulu-jana walya jangkardu lurlurl-pungka wirliya-kurlangu-jangka. Kujarluju kapunkulu-jana milki-yirrarni kuja kajana Kaatuju kulu nyina.”

⁶ Junga-juku, yarkajalkulu wurnalku kirri-kari kirri-kari-kirra kurdungurlu-patu. Ngurra-kari-kirra kujalpalu yanu, yimi-ngarrurnu yapakuju Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu, manulpalu-jana yapa nyurnu ngurrju-manu.

Nyampuju jaru wita ngulaju Kingi Yarurdu-kurlu kujalpa puta purdanyangu ngana kujalpa Jijaji nyinaja

Matthew 14.1-12, Mark 6.14-29

⁷⁻⁹ Jaru Jijaji-kirli wiri-jarrijalkulpa ngurra-kari ngurra-kari. Panukari wangkajalpalu kuja, “Kari yalumpuju yangka Jaanu Papitaji kuja pakarnu Kingi Yarurdurlu, ngulanya kulparirni yanu wankarujarrinjarla.” Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda yangka Layija kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

Kala panu-karijilpalu wangkaja, “Kari yalumpuju marda jarukungarduyu-kari yangkarra-piya kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi.”

Kala kuja Kingi Yarurdurlu purda-nyangu yimi Jijaji-kirli, ngulakuju-nyanu wangkaja, “Jaanu Papitaji, ngulajurna waninja turl-pakarnu! Kala ngana-kurlu kalu nyampuju yangka?” Putalpa purda-nyangu Yarurdurlu. Ngampurrparla Jijajiki nyinaja nyanjaku.

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki wati-patuku 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Mark 6.30-44, John 6.1-14

¹⁰ Ngakarrangakarralku, kujalurla Jijajiki kulparirni yanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri, yimi-ngarrurnulurla, “Panukurnalujana jurnta yilyaja juju, manu panu-kari nyurnu, ngulajulu-nganpa parlpuru-jarrija marlaja. Manu ngula-jangkajurnalu-jana pinarri-manu jaru Kaatu-kurlangu.” Ngula-jangkaju, Jijajirliji-jana kangu,

manulu yanu kirri-kirra yirdi Pijata-kurra yungulu yangarlu nyina yapa-kujaku.

¹¹ Kala yapangkujulu purda-nyangu kujalpa Jijaji yinya-kurra yanurra. Junga-juku, kirri-kari kirri-kari-jangkalu yanurnu, manulu wapanja-yanu jurru-kurra kujalpa nyinaja Jijaji. Kuja-jana Jijajirli nyangu yaninjarni-kirra, wapirdi-jana yanu, manulpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlu kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina. Panu-kari yapajulpalu nyurnu nyinaja, ngulaju-jana parlpuru-manu.

¹² Ngula-puruju wantajulpa kanunju-jarrinja-yanu wurajiwurajilki. Yaninjarla wangkajalurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu Jijajiki, "Nyampuju karlipa nyina kulkurrukulkurru. Yilyayalku-jana yungulu mangarri-kirra yani kirri-kari kirri-kari-kirra yungulu-nyanu maninjini. Yungulu-nyanu ngurra palka-mani ngunanjakungarntirli."

¹³⁻¹⁴ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja-jana, "Nyurrurlarlulu-jana yungka mangarriji!"

Yalirlajulpalu nyinaja panu wati 5,000-pala manu panu-karirlangu. Junga-juku, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu wangkajalurla, "Kulalparnalujana nyarrparlu pirda-mantarla marlajarrarlu! Mangarri kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarra-puka karnalu mardarni. Ngampurrpa kanpa nganimpaku nyina yungurnalu mangarri payi-maninjini nyampurraku?"

Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana, "Wangkayalu-jana yapa panuku-juku, manu nyinanja-yirrakalu-jana turnu-kari turnu-karirla."

¹⁵ Junga-kirli, marlajalu-jana pirri-manu panu-jarlu-nyayirni turnu-kari turnu-karirla.

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajirli manu mangarri yangka kapurdu rdaka-pala manu yawu-jarrarlangu. Kankarlarra nyangu nguru-kurra-pinangu, yati-wangkajarla Kaatuku, "Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki." Ngula-jangka, rdilykirdilyki-pungu-jana mangarri manu yawu-jarra witawita-karda-nyayirni, manu yungu-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku. Ngulangkulpalu-jana kanjarla warru yungu wita-kari wita-kari mangarri manu yawu turnu-kari turnu-kariki yapaku panuku-juku.

¹⁷ Panungku yapangkulu ngarnu pirda-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, kurdungurlu-paturlujulu warru manu yuljaju mangarri manu yawu yakuju-patu-kurra wiri-jarlu-kurra 12-pala-kurra. Ngulalpalu jurrupuly-ngarnu yali yakuju-patu.

Piitarluju yirdi-manu Jijaji Kaatu-kurlangu Mijaya yangka Milarninja-warnu

Matthew 16.13-23, Mark 8.27-33

¹⁸ Ngaka-karilki, Jijajijilpa jinta nyinaja, yanurnulurla nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu. Japurnu-jana, "Nyarrpa kajulu yapa-karirli yirdi-mani ngajuju?"

¹⁹ Kurdungurlu-paturlujulu jangku-manu, "Ngalya-kari kalu wangka yapa nyuntujunpa Jaanu Papitaji nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntujunpa Layija nganta. Ngalya-kari kalu wangka nyuntuju ngant-tanpa jarukungarduyu-kariyi-nyanu Layija-piya kuja nganta pina-wankaru-jarrija."

²⁰ Jijajirli yarda-jana payurnu, "Kala nyurrurla-paturlu, ngana nganta kankujulu yirdi-mani ngajuju?"

Piitarluju jangku-manu, “Nyuntujunpa Mijaya Milarninja-warnu yangka Kaatu-kurlangu.”

²¹ Jijajirli-jana pututu-pungu, “Ngajukujulu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya, kalakankulu-jana ngaju yimi-ngarrirni yirdi Kaatu-kurlangu Mijaya.

²² Ngaju, yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, ngulakuju ngaka-pardu-karilki kapuju maju-nyayirni rdipimirni, kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Yangka-paturlu Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu kuruwarrikingarduyu-paturlu kapujulu juwa-kijirni. Panu-karirli kapujulu tarnnga-kurra pakarni. Kujanyaju Kaatuju wangkaja. Ngula-jangkaju, kapurna ngurra-jarra-jangkarla pina-yijala wankaru-jarri.”

²³ Jijajilpa-jana wangkaja kurdungurlu-patuku manu panu-kari yapa-patuku, “Ngana-puka kajilpaju ngampurra nyinayarla ngajuku puranjaku, ngulakungarntirlijilpa-nyanu wajawaja-mantarla manulpaju ngaju-mipa manngu-nyangkarla. Yapa-karirli kapujulu ngajuju tarnnga-kurra pinyi. Kujarlu-yijala kajikalunya nyurrurra pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukujulu ngajuju parra-kari parra-kari.

²⁴ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu muurlparlu mardakarla palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpankulu-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikankujulu marlaja nyinami wankaru-juku. Kujarlanya, purayajulu ngajuju.

²⁵ Nganangku-puka kuja-ka turnu-mani nyiyarningkijarra jurnarrpa manu tala manu mangarri manu wawarda, nyiyaku-ka turnu-mani? Kajiji yapa yali puranja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju ngari-ka jamulu turnu-mani. Kaji palimi, kula Kaatu-kurlu nyina.

²⁶ Ngaka kajirna nyampu-kurra pina-yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaju kapurna-jana jirrn-ganja yanirni pina marramarra-patuku tarrukuku, kapurna pina-yanirni pirrjirdi-nyayirni Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kapurnarla wangkami ngajukupalanguku Wapirraku, ‘Nyampurrarluju yapangku, ngurrrpa-pajurnulu-nyanu ngajukuju kula kajili nganta milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu.’ Junga-juku, nganangku-puka kaji-nyanu ngurrrpa-pajirni jalangurlu ngajukuju, ngulakuju kapurnaju ngajuju ngurrrpa-pajirni-yijala nyanungukuju Kaatu-kurlangurlaju.

²⁷ Junga karna-nyarra nyampuju wangka! Ngalya-kari yapa kuja kalu wankaru-juku nyina jalangu, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyina yapakuju. Kulalu pali milya-pinja-wangu-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patuku.

Jijaji-kirlangu palkaju mirilmiril-karrija-nyayirni

Matthew 17.1-8, Mark 9.2-8

²⁸ Ngaka-karilki jinta-jangka wiyiki-jangkarla, Jijajiji jirrn-ganja-jana yanu pirli-kirra kankarlarra marnkurrrpaku kurdungurlu-patuku Piitaku manu Jamajiki manu Jaanuku. Yanu-jana jirrn-ganja yali-kirra yungurla wangkami Kaatuku.

²⁹ Kujalparla wangkaja, nyanungu-nyangu yinngirrijilpa mirilmiril-karrija-nyayirni. Manu jurnarrpa kardirri-jarrijarla palkangkaju,

ngulaju jurnarrpajulparla palkangkaju nyanungurlaju mirilmiril-karrijalku wanta-piya.

³⁰ Ngula-puru-juku Layija manu Mujuju-pala warraja-jarrija, wangkajalpa-palarla Jijajiki.

³¹ Nyanungu-jarraju-pala mirilmiril-karrija-nyayirni-yijala. Wangkaja-palarla Jijajikiji, "Jalangu-karrikarri kapunpa nyuntuju palimi watiya warntawarntarla Jurujulumurla. Kapunpa palimi yungulurla yapa pina-yanirni Kaatu-kurra. Kapunpa pina-wankaru-jarrimi yungulurla yangka yapa jirrnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku."

³² Kujalpalu-nyanu wangkaja, yali-puruju Piita manu kurdungurlu-jarra-karrijalpalu jarda-nyayirni ngunaja. Kujalu yakarra-pardinjarla nyangu Jijaji karrinja-kurra wati-jarra-kurlu, nyangulu-jana mirilmiril-karrinja-kurra.

³³ Kula Piitaju nyarrpalku wangkayarla, paa-karrijalpa. Ngari kutu wangkajarla Jijajiki, "Wurra, wurra! Yaninja-wangu-wiyi! Ngurrju-nyayirni nyampuju ngurra. Nganimpa-paturlu kapurnalu-nyarra kaluku ngantirni marnkurra, jinta-kari nyuntuku, jinta-kari Mujuju, jinta-kari Layijaku."

³⁴ Ngula-puru-juku, mangkurdulku-jana wapirrija kurdungurlu-patuku. Ngula-kujakujulpalu lani-jarrija-nyayirni.

³⁵ Yali-ngirli mangkurdu-ngurlu Kaatuju wangkaja, "Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu, nyampu kujarna milarninjarla yilyajarni walya-kurra, ngulajulu purda-nyangka wangkanja-kurra!"

³⁶ Ngula-jangkaju, Jijajijilpa jintalku karrija. Tarnnga-nyayirnilpalu nyinaja yimi-ngarririninja-wangu kujalu nyangu.

Jijajirli parlpuru-manu kurdu nyurnu juju-kurlu

Matthew 17.14-21, Mark 9.14-27

³⁷ Yali-puru kujalpa-palangu Jijaji wangkaja Mujujuku manu Layijaku yalirla pirlingka, ngula-jangkaju mungalyurru-karirlalku pirlingirliji jitinjarni yanulu Jijaji manu yangka marnkurra kurdungurlu-patu. Yapa panu-nyayirnila-jana wapirdi yanu.

³⁸ Ngulangaju watirla jinta warlkinrinjarla wangkaja Jijajikiji, "Tiija, nyampu nyangka ngaju-nyangu kurdu marulu!"

³⁹ Jujungku-ka mardarni. Kuja karla juju kurru-yuka, rdirri-yinyi karla purlanjaku. Yalirli jujungku-ka ngurrju-mani wartarlwartarl-pardinjaku. Ngula-jangkaju karla lirra-ngurluju wilypi-pardi yaya wiri-jarlu. Yalirli jujungku-ka warrarda murrumuru-mani kujapiyarlu!

⁴⁰ Nyurrurna-jana kamparrurlu-wiyi warlkurnu nyuntu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla jurnta yilyayarla juju. Lawa, kulalurla jurnta yilyayarla jujuju."

⁴¹ Jijaji wangkaja-jana, "Kari nyurrurlajunkulu kapurunju-panu jurru marntarla! Nyurrurlarlu kankujulu mata-mani warrarda! Nyangurla-karrarlu kankujulu yampimi mata-maninja-wangurlu?"

Jijaji wangkajarla watikiji, "Kangkarniji yali kurdu ngajuku."

⁴² Junga-juku, kangurnu Jijajiki kurduju juju-kurluju. Jujungku kurdu yarda palykurr-kujurnu walya-kurra manu wartarlwartarl-pardinjaku ngurrju-manu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji kulungku ngarrurnu jujuju, "Nyuntu maju juju, ngulajurla jurnta wilypi-pardiya

pina-kurru-yukanja-wangu!" Ngula-jangkaju, jujujurla jurntalku wilypi-pardija kurdukuju. Ngula-jangkaju, Jijajirlijirila pina-yungu wirriyaju kirda-nyanuku.

⁴³ Yalirra yapangka kujalu karrinjarla nyangu, ngulajulpalurla karrinjarla paa-karrija, manulu-nyanu wangkaja, "Nyampu Jijajirli-ka yijardu-nyayirni mardarni yartarnarri Kaatu-kurlangu!"

Jijajirli-nyanu palinjaku muurr-pungu

Matthew 17.22-23, Mark 9.30-32

Yapa yalirrajulpalu paa-karrija-juku. Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, "Yirriyirrirlijili purda-nyangka ngaju-nyangu yimi kuja karna-nyarra nyurrurlaku wangka.

⁴⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakaju wat- ingki jintangku kapu-jana yimi kanyi ngajulu, kapuju ngaju yapa-kari- kirra yinyi yungujulu pinyi."

⁴⁵ Kulalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kuja-kurra wangkanja- kurra. Kaaturlu-jana warla-pajurnu Jijaji-kirlangu yimi-kijaku milya- pinja-kujaku. Ngulalurla lani-jarrija yungulu payikarla nyanungu- nyanguku yimiki.

Ngana-ka nyina wiriji yapa Jijaji-kirlangu?

Matthew 18.1-5, Mark 9.33-37

⁴⁶ Ngaka-karilki, kurdungurlu-paturjulpalu-nyanu kujarlu wiljiwilji-manu, "Ngana kangalpa nyina kurdungurluju wiriji kamparrurlaju ngalipakuju turnu-warnuku kurdungurlu-patu-kariyi- nyanukuju?"

⁴⁷ Kula-jana Jijajirliji purda-nyangu wangkanja-kurra. Kala-jana milya-pungu kujalpalu nyanungurrarlu manngu-nyangu. Kurdu witalpa maninjarla karrinja-yirrarnu nyanungu-wana.

⁴⁸ Ngula-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, "Nganangku-puka yapanku ngaju-nyangurlu nganta kaji rdakurl-kijirni kurdu wita nyampu-piya, ngulaju kaju ngajurlangu rdakurl-kijirni. Manu nganangku-puka kajiji rdakurl-kijirni ngaju, ngulangkuju-ka rdakurl- kijirni Kaatu kujaju yilyajarni ngaju. Ngana-puka kaji ngampurrpa nyina kamparrurla wiri, ngulakungarntijilpa-jana warrki-jarriyarla- wiyi yirnkilya-wangu ngampurrpa yapa-kariki-wiyi."

Ngana karla puntuju nyina Jijajikiji?

Mark 9.38-40

⁴⁹ Jaanulkurla wangkaja Jijajiki, "Tiija, nyangurnalu jinta wati ku- jarla yapaku jintaku jurnta yilyaja juju-patu nyuntu-nyangu-kurlurlu yirdi-kirlirli nganta yartarnarri-kirlirli nganta. Nyanunguju kula-ka kurdungurlu nyina nganipa-piya, lawa. Kujarlanyarnalu warla- pajurnu puta."

⁵⁰ Jijaji-jana wangkaja, "Yaliji marda ngalipa-piya-yijala. Ngana- puka kuja kangalpa ngalipaku nyina ngurrju nyurunyuru-jarrinja- wangu, ngulaju kangalpa nyina wungu-warnu warlalja. Kujarlanya, yampiyalu warla-pajirninja-wangurlu!"

Ngurungka Jamariyarla, yapangkulu warla-pajurnu Jijaji yungu jjanu yaninja-wangu nyina

⁵¹ Jijajirilpa-nyanu milya-pungu kapu palinjarla pina-yani nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyanungurlujulpa purda-nyangu yungu yani Jurujulumu-kurra yungu palimi yalirla.

⁵² Yilyaja-jana kamparru. Yanulu kirri wita-kurra ngulaju kujalpa karrija ngurungka Jamariyarla, yungulu-jana yalirla yapaku yimi-ngarrirni kuja-ka Jijaji yanirni nyanjaku. Japurnulu-jana yungulurla ngurra ngurrju-mani kaji yanirni.

⁵³ Kala yapangku yali-wardingkirilpalu milya-pungu Jijajiji kapu jingijingi yani nguru nyanungurra-nyangu-wana Jurujulumu-kurra. Kulalpalu ngampurrrpa nyinaja Jijajikiji yaninjaku Juwu-kurlanguku purlapaku. Kujarlanyalpalu ngampurrrpa-wangu nyinaja, mamparl-pungulu Jijaji ngurra-kujakuju yaninjarni-kijakuju.

⁵⁴ Yalirra kurdungurlu-patulu pina-yanu Jijaji-kirra, manulurla wangkaja kujalu-jana yapa yangka yalirra wangkaja. Kuja-pala Jamajirli manu Jaanurlu purda-nyangu, japurnu-pala Jijaji, "Warlalja-Wiri, wangkamirlijarrarla Kaatuku nguru-nyayirni-wangurlaku [jarukungarduyu-piya Layija-piya] yungu-jana muku riwarri-mani yapa yalirra Jamariya-wardingki warlu-kurlurlu?"

⁵⁵ Jijajirli-palangu kurnta-ngarrurnu. [Manu-palangu wangkaja, "Kulangkupala Kaatu-kurlangu Pirlirrrpa kuja wangkaja. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Walya nyampu-kurrajurna yanurnu yungurna-nyarra muurl-mardarni majumaju-kujaku. Kularna yanurnu warlu-kurlu yapaku riwarri-maninjaku."]

⁵⁶ Junga-juku, Jijaji manu kurdungurlu-patulu warru yanu yali-wana kirri-wana, manu tarnngajukulu yaninja-yanu Jurujulumu-kurra.

*Yapa-patu yungu ngantalu nyinayarla Jijaji-kirlangu kurdungurlu
Matthew 8.18-22*

⁵⁷ Kujalpalu Jijaji manu kurdungurlu-patu yaninja-yanu Jurujulumu-kurra, wati jintarla yaninjarla wangkaja, "Ngajulurlu yungurnangku warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani."

⁵⁸ Jijajirliji jangku-manu watiji, "Yurapitiji kalu nguna rdakungka, manu jurlpuju kalu nguna watiya-wana. Kala ngajulu yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, kula karna mardarni ngurraju ngunanjakuju."

⁵⁹ Ngula-jangka, Jijajijirla wati jinta-kariki wangkaja, "Purayaju!"

Watingki yalu-manu Jijaji, "Warlalja-Wiri, ngajukupalangu kirdana ngulaju purlka. Ngaka kajirna yapunta-jarrinjarla milyingka yirrarni, ngula-jangkaju kapurnangku puralku nyuntuju."

⁶⁰ Jijajirliji jangku-manu watiji, "Ngalya-karirli kula kajulu milya-pinyi. Yapunta-jarri kajinpa, yali-paturlulu milyingka yirrarni. Kala nyuntu yimi-ngarrirninjinta-jana yapa-kariki Kaatu kuja kajana Warlalja-Wiri nyinami yapaku."

⁶¹ Ngula-jangka, wati jinta-karilkirra wangkaja, "Ngajulurlu yungurnangku warru pura kajinpa nyuntu nyarrpara-wana yani. Ngulakungartiji yungurna ngurra-kurra pina-yani, manu yungurna-jana jakuru-pinyi ngaju-nyangu warlalja wurnakungartirli. Kajijili jarraly-pinyi, ngula-jangkanya kapurnangku puralku."

⁶² Jijajirliji jangku-manu watiji, "Ngana-puka kuja-ka ngampurrrpa nyina jungarni nyinanjaku Warlalja-Wiri Kaatuku, ngulaju yungulpa manngu-nyangkarla Kaatu-puka."

10

Nyampu yimi wita, ngulaju 72-pala wati-kirli kuja-jana milarnu Jijajirli kamparru yaninjaku ngurra-kari ngurra-kari-kirra

¹ Ngaka-karilki, Jijajirli-jana yarda milarnu 72-pala wati-patu. Yilyaja-jana jirrama-kari jirrama-kari maninjarla yungulu kamparru nyanungukuju yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yungu nyanungulku yani jijanuju.

² Yilyanjakungartiji wangkaja-jana, “Panu kalu yapa nyina yinya ngurra-kari ngurra-karirla. Ngajulurlu karna-jana mardarni ngalya-kari-mipa warrkiniji yungulu-jana turnu-maninjarla kanyirni Kaaturkurra. Kaaturlu yungu-jana mardarni yinya yapa-patu nyanunguku. Wangkayalurla Kaatuku yungu-jana warrkini panu-jarlu yilyamirni maninjaku yapa-patuku nyanunguku.

³ Nyurrurlaju kankulu nyina pululu-nyayirni jiyipi-piya. Ngajulurlu karna-nyarra yilya nyampu ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Yapa-patu yinya ngulaju panu-nyayirni kalu nyina warnapari kulu-parntapiya. Kulalu-nyarra yulkami, kapulu-nyarra mirrimirri-jarrimi pinjaku nyurrurlaku. Kala ngarili-jana kutu yanta yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirra.

⁴ Kulalu kanjanka tala-kurlangu yakuju nyurrurlarlu. Kulalu kanjanka jurnarrpa yakujurla. Ngarili yanta putu wirliyarla-mipakurlu. Kulalu kangka panu. Wapayalu yarujuyaruju yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirra. Kulalu-jana karrinjarla wangkaya yapaku kajinkilijana rdpimi.

⁵ Kajinkili yukami yuwarlirla, yukanjakungartiji wangkayalujana kuja yapa-patukuju, ‘Marlajalurla nyinaya ngurrju rarralya Kaatukuju!’

⁶ Yangka yapa-patu yinya yuwarlirla, kajili-nyarra ngurrju nyina pululu, ngulajulu-janarla payika Kaatuku yungu-jana warrawarrakanyi. Kala kajili-nyarra yinya yapa nyurunyuru-jarri, kulalu-janarla payika.

⁷ Kajili-nyarra yinya yapa-patu ngurrju nyina nyurrurlaku, ngulajulu nyinaya nyanungurra-kurlu yuwarli nyanungurra-nyangurla. Yaninja-wangulu nyinaya ngurra-kari ngurra-karikiji. Kajili-nyarra yinyi nyiyarningkijarra mangarri manu ngapa ngarninjaku, ngulajulu nganja. Nyurrurla kankujulu ngajuku warrki-jarrimi. Kala yinya yapa-paturlu yungulpalu-nyarra kutu yungkarla nyiyarningkijarra ngarninjaku.

⁸ Kajinkili kirri-kirra yukamirra, kajili-nyarra yapangku wapirdi nyanjarla kanyirni ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra, kajili-nyarra nyiyarningkijarra miyi yinyi, ngulajulu nganja wardinyikarrarlu.

⁹ Kajili yapa nyurnu-jarrimi yinya ngurra-kari ngurra-karirla, ngulajulu-jana ngurrju-manta. Wangkayalu-jana kuja, ‘Kaatu kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Jalangu kanyarra kutulku yanirni yungu-nyarra Warlalja-Wirilki nyina.’

¹⁰ Kala kajinkili kirri-kari-kirra yukamirra, kajili-nyarra wapirdi nyanjarla purda-nyanja-wangurlu pina-yilyami manu juwa-kijirni, ngula-jangkajulu yanta yirdiyi-kirra, manu kuja wangkayalu-jana,

11 'Nyampu walya ngulaju karnalu-nyarra putu-ngurlu nyurrurlaku jangkardu lurlurl-pinyi kujankulu-nganpa mamparl-pungu. Purda-nyangkalu nyampu! Kaatu kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku. Kapu-nyarra kutu-jarriyarla nyurrurlaku, kala lawa!' Kujanyalu-jana wangkayarla yapa nyampurrakuju.

12 Nyurrurla, purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi yapa-patu yangka Jatama-wardingi-patu kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kala ngakalku yangka parra-nyayirni-wangurla, miimii-nyanyi kapu-jana ngurrju marda, punku marda. Kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi-juku. Kala yinya yapa-paturlu kajili-nyarra mamparl-pinyi, parra-nyayirni-wangurla Kaatu kula-jana marda mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu."

Jijajirli-jana yapa-patu kurnta-ngarrurnu yangka ngulalpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyinaja

Matthew 11.20-24

13 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yangka yapa-patu-kurlu yangka Kurijini-wardingi-kirli manu Pijata-wardingi-kirli kujalpalurla kapuru nyinaja, "Yuwa, purda-nyangkajulu! Yapa ngula kalu nyinami Kurijinirla manu Pijatarla, mari-jarri karna-jana, kapu-jana maju-mani Kaaturluju! Ngajurna-jana yapa panu parlpuru-manu kirri-jarrarla nyanungu-nyangu-jarrarla. Kala kulalurla warntarlakuju nyinanjakuju yampinjarla Kaatu-kurra pina-yanu. Kala kajirna-jana yapa panu parlpuru-mantarla kirri-jarrarla Tayangka manu Jirdanarla, ngulangka kapulu yukayarla jurnarrpa ngawungka manu kapulu-nyanu mapakarla yurlpilyparlu yinngirri yungulu Kaatu yalala-yirrakarla.

14 Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, ngulaju kapu-jana wita-mipa mari-jarrimi yalumpuku yapaku Taya-wardingkiki manu Jirdana-wardingkiki. Kala Kurijini-wardingi-patu manu Pijata-wardingi-patu, yangka kula kajulu ngungkurr-nyina ngajuku, kula-jana mari-jarrimi, lawa. Kapu-jana maju-mani karrikarri-wangurlu.

15 Manu yapa ngula kalu Kapurniyarla nyinami, kapu-jana mayi Kaaturluju nyanungurraju kanyi kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurra? Lawa! Nyanungurlu kapu-jana nguru manparrrpa-kurlangu-kurra kijirni." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patukuju.

16 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, "Nganangku-puka kaji-nyarra purda-nyanyi nyurrurla, ngulaju kajulu ngajurlangu purda-nyanyi. Nganangku-puka kaji-nyarra mamparl-pinyi, ngulaju kajulu ngajurlangu mamparl-pinyi-yijala kujaju Kaaturlu yilyajarni." Ngula-jangka, yangka 72-pala wati-patu, ngulajulurla kamparru marlaja yanu Jijajikiji ngurra-kari ngurra-kari-kirra.

Nyampu wita yimi kujalurla 72-pala wati pina-yanurnu Jijajiki

17 Yinya 72-pala wati, ngulajulurla Jijajiki pina-yanurnu wardinyi-nyayirni. Wangkajalurla, "Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana nyangu yapa nyurnu-wati juju-kurlu, wangkajarnalu-jana pirlirrrpa jujuku wilypi-pardinjaku yapa-patu-ngurlu, kujanpa-nganpa wangkaja nyuntulu.

Nyuntu-nyangu yimiji junga-nyayirni! Purda-nyangulu-nganpa ju-jungku pirlirparlu wangkanja-kurra, ngulalu yanulku yapa-jangka.”

¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nyangurna Juju Ngawu kuja wantija Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Kala-jana paaju wiri-nyayirni nyinaja yapa panuku. Kala jalangu, kula kajana wiri nyina yapa panuku!

¹⁹ Purda-nyangkajulu! Ngajulurlurna-nyarra yungu yartarnarri. Kula-nyarra nyiyarlu murrumurru-mani! Kaji-nyarra marda yarlkirni warnangku manu yinarrkirli, kulankulu nyurnu-jarrinjarla palimi, lawa. Kula-nyarra Juju Ngawurlangurlu murrumurru-mani.

²⁰ Pulka-pinja-wangujukulu nyinaya kujalu-nyarra purda-nyangu yinya-paturlu juju-paturlu nyurrurla! Kaaturlu-nyarra yirrarnu yirdi puku-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Kujakuju wardinyili nyinaya!”

Nyampu yimi wita, ngulaju Jijaji-kirli ngularla yati-wangkaja Kaatuku

Matthew 11.25-27, 13.16-17

²¹ Ngula-jangkaju, Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurla Jijajiji mar-laja wardinyi-jarrija-nyayirni. Ngulajulparla wangkaja Wapir-raku nyanungukupalanguku, nyanungukujurla wangkaja, “Wapirra, nyuntu kanpa nyinami Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku yalkirir-laku manu nguruku nyampuku. Nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarnu yapa panu-kurra ngurrpa-kurra. Kala nyuntulurlunpa-nyanu milki-yirrarninja-wangurlu wuruly-mardarnu yapa-kujaku yangka pinangkalpa-kujaku. Yuwayi, Wapirra, nyampu ngurrpa-patukunya-nyana-jana yapakuju ngampurrpa nyinaja. Ngulakunya kar-nangku yati-wangka.” Kujanyarla Jijajiji wangkaja nyanungukupalan-gukuju.

²² Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Wapirrarlu ngajukupalangurlu nyiyarningkijarra-kurlu pinarri-manu ngaju. Ngaju-jurna Kaja-nyanu nyanunguku. Nyanungu-miparlu kaju jungangkaju ngajuju milya-pinyi. Manu ngajulurlu Kaja-nyanu-miparlu karna jungangkaju nyanunguju milya-pinyi. Yapaku ngulaku milarninja-warnu-mipaku, ngularna-jana nyanungu yimi-ngarrurnu, ngula-patu-miparlu kapulu ngaka ngajukupalangu Wapirra milya-pinyi.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

²³ Ngaka-kari kujalpa Jijaji nyinaja yangarlu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu, wangkaja-jana, “Nyurrurlarlu yapa-paturlu kankujulu nyanyi paniya-kurlurlu! Kujarlanya kankujulu wardinyi-nyayirni marlaja nyina!

²⁴ Ngaju karna-nyarra wangkami junga: Nyurru-wiyi, panu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu manu panu-kari yapa, ngulal-palu kingi-patu wiriwiri nyinaja, ngula-paturlu nganta yungujulu nyangkarla jurruku-yijala ngula kankujulu nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu nyangu. Manu ngula-paturlu nganta yungujulu jurruku-yijala purda-nyangkarla ngula kankujulu purda-nyanyi jalangurlu, kala lawa. Kulajulu purda-nyangu nyurrurla-piyarlu. Kujarlanya karnangku wardinyi-pajirni.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrra wati-kirli Jamariya-wardingki-kirli yimiri-kirli

25 Ngaka-pardu-kari, luwiya Juwuju yanurnurla Jijajiki yungu yimirr-yungkarla. Payurnu Jijaji, "Tiija, nyarrpa-jarrirna yungurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-nyayirni?"

26 Jijajirla wangkaja, "Nyarrpa kanpa riiti-mani kuruwarrirla Mujuju-kurlangurla? Nyarrpa-ka wangka?"

27 Luwiyarla wangkaja Jijajiki, "Kuruwarri-jarra jirrama wiri-jarlu-jarra karlipa-jana mardarni: 'Yulkayalurla Warlalja-Wiriki Kaatukuju karrikarri-wangu-nyayirni! Kulalurla jurnta karlirr-nyinaya! Manulurla warrki-jarriya nyanungu-mipaku.' Jinta-kariji, 'Kuja kyananu yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa-karikiji warlaljakuju ngurrara-jintakuju!' ">*

28 Jijajirla wangkaja, "Ngurrju kujaju. Kajinparla Kaatuku yulka karrikarri-wangu manu yapa-karirlanguku, ngulaju kapunparla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatuku."

29 Yinya luwiya kulalpa-jana yulkaja Juwu-wangu-patuku yapaku. Nyanungurlulpa-nyanu manngu-nyangu kujalparla nganta jungarni nyinaja Kaatuku. Ngula yarda payurnu Jijaji, "Ngana-wiyi ngajunya wurlalja?"

30 Jijajirla wangkaja luwiyaku yimi wita, "Nyurru-wiyi kala wati nyinaja Jurujulumurla. Yanu ngaka-kari ngurra-kari-kirra Jiriku-kurra. Kujalpa kutulku yaninja-yanu, rdarri-mardarninjarlalu pakarnu wati purunjunju-paturlu. Yalyi-manulurla jurnarrpa, manu pinjarlalu yirrarnu, palinja-kurra ngunajalpa.

31 Ngaka-kari parra jintangka-juku yanurnu Yijirali-pinki maralypikingarduyu jintangka-juku yirdiyirlaju. Nyangu yinya wati ngunanja-kurra, ngulaju jingijingi yanu jupu-karrinja-wangu.

32 Ngula-jangka, jinta-karilki wati Yijirali-pinki yanurnu kujalpa-jana jirrnganja warrki-jarrija maralypikingarduyu-patuku Yuwarli Maralypirla. Ngula nyangu yinya wati ngunanja-kurra, wapaja warrupikalpa.

33 Ngula-jangka, wati jinta-kari yanurnu yirdiyi jintangka-juku. Yanurnu tangkiyi-kirli. Nyampu wati ngulaju Jamariya-wardingki. Kuja nyangu yinya wati ngunanja-kurra, mari-jarrija-nyayirnirla.

34 Ngula-jangka, yanurla nyanunguku, winjurnurla pama manu jara wati-kirlangu-kurra yawarra-kurra, manu warurnu muku jurnarrpa-kurlurlu wijini ngurrju-maninjaku. Jarna-maninjarla yirrarnu tangkiyi-kirra yinya wati murrumuru. Kangu yuwarli-kirra warrawarra-kanjaku. Ngula-jangka, ngunanja-yirrarnulku pangkingka.

35 Mungalyurru wangkajarla yinya wati yuwarlikingarduyuku, 'Yanilki karna. Nyampunya talaju yungunpa nyampu wati nyurnu mardarnirra nyampu-kurlurlu tala-kurlurlu. Kajinpa muku lawamani tala, kapurna ngaka yanirni pina yungurnangku yarda yinyi.' Ngula-jangka, yungurla jirrama pirli-piya tala. Ngula-juku kuja-juku yimiji."

36 Ngula-jangka, Jijajirli japurnu yinya luwiya kujalpa puta yimirryungu warrarda, "Nyarrpa kanpa manngu-nyanyi nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa? Nganalparla nyinaja warlalajaju yinyaku

* 10:27 Nyangka Deuteronomy 6.5, Leviticus 19.18

watiki yangka kujalu pinjarla yirrarnu, kujalurla jurnta kangu jurnar-rpa manu nyiyarningkijarra?”

³⁷ Yinya luwiya wangkajarla, “Yinya Jamariya-wardingki wati ngularla mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yinyaku murrumurruku, ngulanyarla nyinaja warlalaju.”

Jijajirla wangkaja, “Ngurrju, nyuntuju yanta, manu ngurrju-jana nyinaya yapa-patuku jintawarlayiki, kulanpa nyuntu warlalja Yijirali-pinki-mipaku.”

Nyampu yimi ngulaju kapirdirlangu-jarra-kurlu

³⁸ Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu, ngulajulpalu murnma-juku yaninja-yanu Jurujulumu-kurraju. Yanurnulu ngurra wita-kurra kujalpa karnta nyinaja yirdiji Maarta. Nyanungurlu-jana payurnu yungulu miyi-pardu ngarni nyanungu-nyangu yuwarlirlaju. Jungajukulu yanu nyanungu-nyangu ngurra-kurra ngarninjaku.

³⁹ Maartaku ngawurru-nyanuju ngulaju Miiri. Kujalpa Jijaji nyinaja kaninjarni yuwarlirla, pinarri-manulpa-jana yapa-patu. Miiri yukanjarla pirri-manu kamparru nyanungu-wana kutu-juku wirliya-wana.

⁴⁰ Kala Maartaju, ngulajulpa-jana purraja miyi panu-nyayirni yapa panuku. Ngularla mularrpa-jarrija Miiriki, ngula yaninjarla wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, jintangku karna miyi purrami. Kala nyampu Miiri kuja-ka nyina nyampurula, nyuntu kangu purda-nyanyi. Kula karlijarra mapirri warrki-jarrimi! Ngarrikarlalpanpa Miiri yungurlijarra mangarri purrami jirramarlu-juku!”

⁴¹ Jijajirla wangkaja, “Maarta, Maarta! Nyiya-jangka kanparla kulu-jarri Miirikiji miyi-wanawana?”

⁴² Nganimparlu yungurnalu wita-mipa miyiji ngarni. Miirilpa nyinaja ngampurra yimiki purda-nyanjaku. Kujaju ngurrju. Kularnarla wangka miyiki purranjaku nyuntu-kurlurluju.”

11

Jijajirli-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla nyarrpa wangka Kaatuku

Matthew 6.9-13, 7.7-11

¹ Ngaka-pardu-kari, Jijajilparla wangkaja Kaatuku. Kuja wangkanjaku lawa-jarrija, jintangku nyanungu-nyangu kurdungurlurlu yaninjarla payurnu, “Warlalja-Wiri, wita yirrangku payirni. Jaanurlu-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulurla nyarrpa wangkami Kaatuku. Pina-mani mayi kajikanpa-nganpa nganimpaju nyanunguku wangkanjaku?”

² Jijaji-jana wangkaja, “Kajinkilirla Kaatuku wangka, kujanyalurla wangkaya:

‘Wapirra, milki-yirraka-nyanu nganimpa-kurra yungurnangkulu milya-pinyilki nyuntuju junga-nyayirni!

Wapirra, kutu-jarriya-nganpa yungunpa-nganpa Warlalja-Wiri nyinami nganimpakuju.

³ Wapirra, payirni karnangkulu miyiki yungurnangkulu marlaja ngarni parra-kari parra-karirli.

⁴ Wapirra, yangka kuja kalu-nganpa yapa ngalya-kari majungka-jarri jurnta, ngulakuju karnalu-jana yawuru-jarrimi kunka-maninja-wangu. Kuja-jangkaju payirni karnangkulu nyuntu yungunpanganpa yawuru-jarrimi kuja karnangkulu majungka-jarrimi jurnta.

Wapirra, kajikarnalu karlirr-yani nyuntu-kujaku. Kuja-kujakuju, muurl-mardaka-nganpa!

Kujanyalurla wangkaya Kaatukuju.”

⁵⁻⁶ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Ngaju yungurna-nyarra wangkami yimi wita Kaatu-kurlu kuja kajana Kaatu jama nyinami ngalipaku. Nyurru-wiyi kala wati jinta nyinaja miyi-wangu nyanungu-nyangu yuwarlirla. Kulkurru-kari wati jinta-kari yanurnu nyanungu-nyangu yuwarlikirra yarnunjuku-nyayirni. Yinya wati jinta-kari yangka kamparruwarnu, ngulajulpa miyi-wangu nyinaja yinjakuju. Yanu nyanunguku papardi-nyanu-kurlangu-kurra yuwarlikirra, manurla purlaja, ‘Yuwa, papardi, yakarra-pardiya! Yungkaju miyi yungurnarla yinyi ngajuku warlaljaku. Yanurnu wurna-jangka, manu kula karna miyi mardarni yinjaku nyanunguku.’

⁷ “Ngularla papardi-nyanu purlaja kukurnu-nyanukuju, ‘Yampiyanaganpa! Jardalku karnalu ngunami nyampurla kaninjarni. Kulalparna yakarra-pardiyarla, manu kulalparnangku miyiji yungkarla!’

⁸ “Ngula yarda payurnu kukurnu-nyanurluju, ‘Yuwa, ngajurna nyuntuku kukurnu-nyanu, yungkaju miyi!’

“Papardi-nyanuju wilji-jikilpa ngunaja yinja-wangu. Kukurnu-nyanuju karrija-jukulpa manu payurnu-jukulpa. Ngaka-karilki yakarra-pardija kurnta-jarrinjarla, manurla yungu miyiji yungurla kanyi nyanungu-nyangu warlaljaku. Kuja-juku yimiji. Kala yungurna-nyarra payirni nyurrurla. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Kaatuju kuja-piyanya mayi-ka nyina papardi-nyanu-piya? Lawa, kula Kaatuju kuja-piya!

⁹⁻¹⁰ “Yuwayi, nganangku-puka kaji warrarda payirni nyiyarningkijarraku, ngulaju kapurla marlaja mani. Manu nganangku-puka kajirla warrarda wupal-nyanyi, ngulaju kapu palka-mani. Manu nganangku-puka kajirla warrarda tarlarlkarra-pakarni, kapurla tuwaju marlaja lakarn-mani Kaatu-kurlangu-kurra yungu yukamirra. Kujarlaju, kajinkilirla Kaatuku wangkami, warrarda payikalu nyiyarningkijarraku, kapu-nyarra yinyi. Warrarda wupal-nyangkalurla, kapu-nyanu milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Warrarda tarlarlkarra-pakakalurla, kapu-nyarra lakarn-mani tuwa yungunkulu yukamirra.

¹¹ Nyarrpa-jarrinpa kajingki nyuntu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu payirninja-yanirni yawukuju kuyukuju ngarninjaku? Warna kulu-parnta mayi yungunparla yinyi? Lawa! Yungunparla yawu kuyugurrju yinyi ngarninjaku.

¹² Nyarrpa-jarrinpa kajingki payirninjinirni ngipiriki ngarninjaku? Yinyi mayinparla karlangu-jarra-parnta? Lawa! Yungunparla ngipiri yinyi ngarninjaku.

¹³ Nyurrurla yapa-patu kula kankulu ngurrju nyina Kaatu-piya. Kala yinyi-jiki kankulu-jana nyurrurla-nyangu kurdukurdukuku nyiyarningkijarra. Kaatuju-ka nyina jama-juku nyurrurla-

piya-wangu. Kajinkili payirni nyiyarningkijarra ngurrju, ngula-jangka nguru-nyayirni-wangurlarlu kapu-nyarra yinyi Pirlirra nyanungu-nyangulku.”

Juwu-paturlu wiriwirli, Juju Ngawu pajurnulu Jijajiji yirdiji Pirljipu nganta

Matthew 12.22-30, Mark 3.20-27

¹⁴ Ngaka-pardu-kari, watijilpa nyurnu nyinaja. Nyampurlu watingkilpa palkangka juju pirlirra mardarnu, manu ngula-jangkanyalpa wangkanja-wangu nyinaja. Jijajirli yinya wati parlpuru-manu ngula yungu kulpari wangkamilki.

¹⁵ Kujalu yapangku nyangu nyampu wati, kuja Jijajirli parlpuru-manu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija. Ngalya-karijili-nyanu wangkaja, “Jijajiji-ka nyinami Juju Ngawu-kurlu yirdi-kirli Pirljipukurlu kaninjarni palkangka-kurluju. Pirljipu yangka Juju Ngawu ngulaju kajana juju-kari juju-kariki nyinami wiri-jarlu. Pirljipurlu karla kurru-pinyi yartarnari Jijajiki. Kuja-jangkarlunya kajana Jijajirli jurnta yilyami juju-patu-karilki yapakuju.”

¹⁶ Panu-karirilpalu puta yimir-yungu Jijaji. Wangkajalurla, “Milki-yirraka-nganpa Kaatu-kurlangu yartarnari yangka kuja ngantangku yungu nguru-nyayirni-wangurlarlu. Kajinpa-nganpa milki-yirrarni, ngulaju kapurnangkulu milya-pinyi nyuntujunparla Kaatuku warlalja.”

¹⁷⁻¹⁸ Jijajirli-jana milya-pungu yalumpu kujalpalu nyarra mangu-nyangu, ngulaku-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu kankulu warntarla manngu-nyanyi! Yungurna-nyarra wita-wiyi wangkami. Ngurrara-jintarlu kajilpalu-nyanu yapangku warrarda pakakarla, kulalpalu ngulaju turnulku jintangkalku warrarda nyinakarla, ngulaju kajikalumu muku lawa-jarrimilki. Manu kajilpalu-nyanu kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu, papardi-nyanurlu, manu ngawurru-nyanurlu warrarda pakakarla nyanungu-paturlu warlaljarlu, yalumpu-paturlungu kulalpalu nyinakarla turnu-juku jintangka-juku, ngulaju kajikalumu muku lawa-jarrimi-yijala. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-jana Juju Ngawungku Pirljipurluju juju-kari juju-kari jurnta yilyayarla yapakuju, lawa. Kajilpa-jana jurnta yilyayarla, ngulaju kajika rampaku-jarrinjarla lawa-jarrimilki nyanungurlangu-juku.

¹⁹⁻²⁰ Nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi ngulangku nganta kaju Pirljipurlu yinyi nganta ngajuku yartarnari yapaku parlpuru-maninjaku. Kala kajilpa junga ngunakarla, ngula-jangka nganangkulku-jana yartarnarriji yungu nyurrurla-nyangukuju kurdungurlu-patukuju ngula-kurlurlu yungulu-jana juju pirlirra-wati yapaku jurnta yilyami? Juju Ngawungku kula kajana yartarnarriji yinyi. Kaaturlu kajana yinyi yartarnarriji. Kujarlaju kapulu-nyarra warntarla-pajirni. Kaaturlu Jintangku kaju yartarnari yinyi ngajukuju yungurna-jana juju jurnta yilyami yapaku. Kujarlanya yungulpankulu milya-pungkarla jalanguju Kaatu-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra nyampurla walyangka.”

²¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana yimi wita yimi-ngarrurnu Juju Ngawu-yijala, wangkaja-jana, “Juju Ngawu ngulaju wati pirrjirdi-piya kuja-ka nyiyarningkijarra mardarni kaninjarni yuwarlirla. Kajilpa watingki mardakarla panu nyiyarningkijarra, kajika warrawarra-kanyi

yuwarlirla kaninjarni wiji-kijakuju. Kajika yuwarlirla karrimi kurdiji-kirli manu kurlarda-kurlu, kajikalu purungku mani nyiyarningkijarra. Kajilpa kuja-piyarlu mardakarla, kulalpalu purungkuju mantarla.

²² Kala ngaka-kari kajilpa wati jinta-karilki yantarlarni pirrjirdi-nyayirni. Nyarrpa-jarri kajikarla yinyaku watiki kajilparla jurnta mani nyiyarningkijarra nyanunguku? Kajika pinyi yinyaju wati, manu kajikarla puntarni kurdiji manu kurlarda nyanunguku. Kurlarda-wangukuju kajikarla jurnta mani nyiyarningkijarra, manu kajika-jana yinyi yapa panu-kariki. Kuja-juku yimiji. Ngula-piya-yijala ngaju karna pirrjirdi-nyayirnilki nyina Juju Ngawu-piya-wangu!”

²³ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, “Ngana-puka ngula-ka nyina ngaju-wangu, ngulaju kaju ngajuku jangkardu nyinami. Manu nganangu-puka ngula kajana yapa ngaju-kurra-maninja-wangurlu mardarni, kujarluju kaju ngajukuju yapa panuju jurnta mardarni.”

Jijaji wangkaja-jana yapakuju juju pirlirrrpa panu-kurlu

Matthew 12.43-45

²⁴ Jijaji wangkaja, “Kuja-ka juju pirlirrrpa wilypi-pardimi yapa-jangka, yalumpu yapa ngulaju yuwarli-piya ngula-ka yapa-wangu lawa karrimi. Ngula juju pirlirrrpa-ka wurna warru yani manangkarrawana ngapa-wangu-wana, warru nyanyi karla ngurraku ngurrjuku yungu nyinami ngulangka. Kala ngurra ngurrju-wangurla, ngulaju kanyanu wangkami kuja, ‘Kulpari yani mardarna yapa-kurra yangka-kurra kujalparna nyinaja kamparru-wiyi. Kula-ka nganalku nyinami yapangka yinyarlaju kaninjarniji.’

²⁵ Junga, yinya pirlirrrpa-ka kulpari yani yangka-kurra yapa-kurra, manu karla rdipimi yapaku yuwarli ngurrju-piyaku kuja-ka marlajarra karrimi nyiyarningkijarra-kurlu jungarni-maninja-warnu-kurlu.

²⁶ Ngula-jangka-ka yangka juju pirlirrrpa yani, manu kajana nyanungurlu yarda kanyirni pirlirrrpa wirilki-pala-karilki, ngulaju juju-patu-nyayirnilki. Ngula-jangka, panu juju pirlirrrpa kalu yani, manu kalu yukami nyinanjaku palkangka yapangka yinyarla. Ngula-jangka, yapa yangka juju pirlirrrpa-wati-kirli, ngulaju nyanunguju ngawu-nyayirnilki.”

²⁷ Kujalpa-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yinya juju pirlirrrpa, ngula-jangka karntarla wangkaja, “Nyuntukupalangu ngati-nyanu karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni Kaatuku! Nyuntungku mardarnu, manu ngurrjungku wiri-manu!”

²⁸ Jijajirla wangkaja karntaku, “Junga marda kujaju. Kala nganangu-puka kaji Kaatu-kurlangu yimi purda-nyanyi yirriyirrirli, ngulaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni-yijala!”

Jijajirli-jana wurra-manu Juwu-patu wiriwiri yartarnarriki milki-yirrarinjaku

Matthew 12.38-42, Mark 8.11-13

²⁹⁻³⁰ Panulpalurla yapa turnu-jarrija Jijajiki, manu wangkaja-jana, “Yapa ngula kalu nyinami jalangu, ngulajulu ngurrju-nyayirni-wangu! Manu nyurrurlarlangurlu, kula kankulu Kaatu purami yijardurlu! Nyurrurlarlunkujulu payurnu yungurna-nyarra nyiyarlangu Kaatu-kurlangu milki-yirrarri yartarnarri, kujakujurna lawanya ngampurrrpa-wangu! Nganayi-mipa kapurna-nyarra ngajulurluju milki-yirrarri Kaatu-kurlangu ngulaju yimi Juuna-kurlu

jarukungarduyu-kurlu. Manngu-nyanyi mayi kankulu yinya yimi? Juunajulpa nyinaja Kaatuku jarukungarduyu. Wangkaja-jana yapaku yungulurla pina-yani Kaatuku. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Jalanguju ngajujurna Juuna-piya. Ngaju karna-nyarra wangka nyurrurlaku yungunkulu pina-yani Kaatu-kurra.

³¹⁻³² “Wita-karilkirna-nyarra wangka jarukungarduyu-kurlu Juuna-kurlu. Nyurru-wiyi, Ninupu-wardingkirli yapangku, purda-nyangulu Juuna ngulalpa-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu, ngulajulu nyiyarningkijarra ngawuju yampijalku. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, yapa panu kirri Ninupu-wardingki kapulu karrimi, ngularrarlur kapulu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalanguju, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Juuna-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla yinya yapa-patu Ninupu-wardingki-patu-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.

“Ngula-jangkaju, ngajulu yungurna-nyarra yimi wita yimi-ngarrirni karnta wiri-kirli ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja nguru-karirla yirdingkaju Jiiparla. Nyurru-wiyi, mardukuja nyampujulpa wurna yanu kurlirra-jangka wurnturu-nyayirni ngurrara nyanungu-nyangu-jangka nyampu-kurra ngurrara kingi Julumunu-kurlangu-kurra. Nyanungurlu karntangku purda-nyangu kingi Julumunu rdirrinyapa-nyayirni pinangkalpa nganta. Ngaka nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanyi panu yapa kuja kalu nyina ngurrju-japa manu ngawu-japa, wiri-nyayirni mardukuja kapu karrimi, ngulangku kapu-nyarra ngawu-pajirni. Kala jalangu, yimi ngaju-nyangu ngulaju wiri-jiki yinyaku nyurru-warnuku yimiki Julumunu-kurluku. Kujakuju nyurrurlajulpankulu nyinayarla karnta yinya Jiipawardingki-piya. Nyurrurlarlulpankujulu purda-nyangkarla ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa jarra-kurlu

Matthew 5.15, 6.22-23, Mark 4.21

³³ Ngaka-kari Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Jarra, kuja kankulu rdulinyi mungangka, kulalpa nganangku-puka wuruly-yirrakarla kanunjumparra parrajarlaju manu pangkingkaju ngunanjakurlangurlaju, lawa. Yarlungka-ka yirrarni yapaku yungulu nyanyi.

³⁴ Ngalipa-nyangu milpa, ngulaju jarra-piya. Kajilparlipa warru wapayarla mungangka jarra-wangu, ngulaju kulalparlipa nyarrarlur nyangkarla nyiyarlangu, manu kajikarlipa marda wantimi. Kuja-piyayijala, kajilparlipa milpa ngurrju nyinayarla, kajikarlipa nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu. Kala kajilparlipa milpa maju nyinayarla, kulalparlipa nyarrarlur nyiyarlangu nyangkarla, lawa. Kajikarlipa marda nyina pampa-piya nyanja-wangu.

³⁵ Yimi ngaju-nyangu ngulaju jarra-piya. Kuja kankujulu jungangku purda-nyanyi ngaju wangkanja-kurra, ngulaju kankulu nyinami ngurrju-juku. Kajilpaju yapangku nganangku-puka jamulu purda-nyangkarla ngaju, ngulaju kajika nyinami pampa-piya nyanja-wangu. Kuja-kujakujulu jungangku purda-nyangka!

³⁶ Mungangka kajili yapangku jarra mardarni, ngulaju ngurrju. Ngulaju kalu nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu mungangka-juku.

Kuja-piyanya, kajinkilirla jungarni nyina Kaatuku, kapunkulu nyiyarn-
ingkijarra milya-pinyi Kaatu-kurlangu-kurlu!”

Jijajirli-jana Juwu-patu wiriwiri punku-pajurnu

Matthew 23.1-36, Mark 12.38-40, Luke 20.45-47

³⁷ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-patuku, wati Parajirla yanurnu manu wangkajarla, “Yantarni ngaju-kurlu ngaju-nyangu yuwarli-
kirra yungurlu miyi ngarni.” Junga-juku, Jijajirla jirrnganja yanu nyanunguku yuwarli nyanungu-nyangu-kurra.

³⁸ Wati Parajirlirla kangurnu miyi ngarninjaku ngula Jijajirli ngarnu. Kula-nyanu rdaka parljurnu. Ngularla wati wangkaja Jijajiki, “Rdakanpa-nyanu parljika ngarninjakungarnitirli!”

³⁹ Jijajirla wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarlu Parajipaturlu, ngarninjakungarnitirli kankulu parljirni kartakuju manu jampitaju ngapa-kurlurlu, kala yampimi kankulu-nyanu kaninjarnipuranjiji parljirninja-wangurlu. Kula kankulu-jana yulka yangka yapa kuja kalu nyina tala-wangu, lawa. Nyurrurla kankulu-jana nyurunyuru-jarri, manu kankulu-jana jurnta mardarni purlurlparlu.

⁴⁰ Nyurrurlaju wangamarra-wati. Kaaturlu-nyarra ngurrju-manu yungunkulu-nyanu kaninjarnirlangu kirlka-mani jungarni nyinan-jakuju.

⁴¹ Nyanungu-ka ngampurpa nyina yungunkulu-jana warrawarra-kanyi jungangu yapa marlajarra-patu. Kujakunya-ka Kaatuju ngampurpa nyina. Yungkalu-jana miyi kuja kankulu mardarni. Kajinkilijana yinyi, kapunkulu Mujuju-kurlangu kuruwarri jungangu purami.

⁴² “Nyurrurla Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturlu! Yirriyirrirli kankulu purami kuruwarri Mujuju-kurlangu mangarri-kirli. Kuja kankulu mangarri-pardu* wiri-mani kaatinirla, ngulaju kankulurla yinyi Kaatuku wita-kari wita-kari. Ngurrju kujaju! Kala panu-kari kuruwarri Kaatu-kurlangu tarrukun-nyayirni, ngulajunkulu yampija puranja-wangurlu. Kula kankulu-jana jungarni nyina yapa-kariki, kula kankulurla junga yulkayarla Kaatukuju, lawa!

⁴³ “Nyurrurla Paraji-patu, mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Kajinkili yani jaaji-kirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju kankulu warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanja-kurlanguju. Kuja kankulu kuyu manu mangarri-kirlangu-kurra yani payi-maninja-kurlangu-kurra, ngula-puruju kankulu ngampurpa nyina yapa-kariki yungulu-nyarra parntarrinjini nyurrurlaku manu yungulu-nyarra pinangkalpa-pajirni.

⁴⁴ Mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlajunkulu nyurnu-patu-piya ngula kalu milyingka nguna. Yapa marda kulalpalu pina nyinayarla yinyaku milyiki, kajikalunyanu waparlku wapami kankarlumparra kula-nganta lawangkakuju. Kuja-piyanya, kula-ngantankulu ngurrju, kala majunkulu kaninjarniji.”

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Juwu luwiya wangkajarla Jijajiki, “Tiija, kuja-piyaju nyutulurlu kanpa-nganpa punku-pajirni, nyiyaku kanpa-nganpa maju wangkami nganimparlangu-kurlu?”

⁴⁶ Jijajirla wangkaja, “Mari-jarri karna-nyarra nyurrurlaku luwiya-patukuju, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurrurlarlu

* 11:42 spices

kankulu-jana yapa-patuku yimi-ngarrirni Mujuju-kurlangu kuruwarri warntarla-karirli. Nyurrurlarlu kankulu-jana warla-pajirni jungarni puranja-kujaku. Kula kankulu-jana ngurrju nyina nyanungurraku. Kujarlanya kulalpalu purayarla jungangkujju.

⁴⁷⁻⁴⁸ “Mari-jarri karna-nyarra, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Nyurru-wiyi, nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlu kulalu-jana purda-nyangu Kaatukungarduyu-patu, pungulpalu-jana. Jalangurlu nyurrurlarluju, milyingka yirrarni kankulu-jana yungkurnuwati yinya Kaatukungarduyu-patu pirnkingka ngurrju-nyayirnirla. Kula kankulu purami yimi kujalu yirrarnu Kaatukungarduyu-paturlu. Nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi warntarlarlu nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-patu-piyarlu.

⁴⁹ Nyampu yimi ngulaju jurru-yijala kuja Kaatu nyurru-wiyi wangkaja Pina-nyayirniji, ‘Kapurna-jana yilyami ngaju-nyangu jarukungarduyu-patu manu jaru-kurlu-patu yungulu-jana yapaku wangkami ngaju-kurlu. Kala lawa. Kulalu-jana purda-nyanyi. Kapulu-jana murrumuru-mani manu pinyi.’ Kujanya Kaatuju wangkaja nyurru-wiyi Payipulurlaju.

⁵⁰⁻⁵¹ Nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlu kalalu-jana muku pungu Kaatu-kurlangu jaru-kurlu-patu nyurru-wiyi yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra walyangka manu yalkirirla. Kayinirli pungu Yapulu, manu nyurrurlakupalangu-paturlu yupa-paturlulu pungu Jikaraya nyurru-wiyi Yuwarli Maralypirla Kaatu-kurlangurla. Kujarlanya kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju panujuku ngawungawu-watiji maju-mani yangka ngula kankulu nyinami jalangurlangu nyurru-warnu-patu-piya.

⁵² “Mari-jarri karna-nyarra nyurrurlaku luwiya-patukuju, kapu-nyarra maju-mani Kaaturluju! Yapa yungu ngantalu pina-jarriyarla Kaatu-kurlu. Kala nyurrurlarlu kankulu-jana warla-pajirni. Nyurrurla kula kankulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju, manu kankulu-jana yapa panu-kari warla-pajirni milya-pinja-kujaku-yijala!”

⁵³⁻⁵⁴ Ngula-jangka, Jijajiji yanulku yinya-ngurlu ngurra-ngurluju. Parra-kari parra-kari kalalurla luwiya-wati manu Paraji-patu warrarda yanurnu, manu kalalu wiljiwilji-manu warrarda. Kalalu payurnu warrarda nyiyarningkijarra yimirr-yirrarninjaku nyanunguku. Kaji-jana nyarrpa wangkayarla maju, kapulu puuly-mardarninjarla pungkarla.

12

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yungulu yirriyirri wangka

¹ Ngaka-kari, yapa panulpalurla yaninjarla turnu-jarrija Jijajiki marda 2,000-pala marda 3,000-pala marda panu-nyayirni yapa-patu. Panu-nyayirnilpalurla turnu-jarrija kujalpalu-nyanu wirliya katurnu. Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Wurnturulu-jana jurnta karriya ngulaku Paraji-patuku, punku kalu nyina milkarranji-patu. Jaru nyanungu-nyanguju-jana ngulaju jirdi-piya mangarri tarltu-maninja-kurlangu-piya. Panu-puru kalu-jana yapaku ngurrju wangkami, kala manngu-nyanyi kalu punku

nginyinginyirlaju. Kajinkili-jana purda-nyanyi, ngulaju kapunkulu punku nyina nyanungurra-piya.

² Kulalpa-nyanu nganangku nyiyarlangu wuruly-mardakarla Kaatu-kujaku, lawa. Kapu jungangku palka-maninjarla nyanyi.

³ Kala nyurrurla, yirriyirri-jarriyalu kajinkili wangkami. Kajinkili nyarrpa wuruly-wangka mungangka, Kaaturlu kapu-nyarra yimi purda-nyanyi parrangkarlu. Manu kajinkili-nyanu jaalypa-wangkami, Kaaturlu kapu-jana yimi-ngarrirni yaliji ngalya-karikilki.”

Lani-jarriyalurla Kaatu-mipaku

Matthew 10.28-31

⁴ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Kulalu-jana lani-jarriya yapa-patukuju kajili-nyarra jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku. Kajikalu-nyarra palka-mipa pinyi. Kala kulalpalu-nyarra kijikarla warlu wiri-kirra.

⁵ Kaatu-miparlu kajika-nyarra palka manu pirlirra kijirni yali warlu wiri-kirraju. Ngula-kujakunyalpankulurla lani-jarriyarla jintaku nyanungu-kujaku Kaatuku.

⁶ “Jurpu witawitaju kuja kankulu-jana mani japungkaju talangku witangku, ngulaju Kaaturlu-juku kajana ngularraju muku milya-pinyi. Warrarda kajana manngu-nyanyi tarnngangu-juku wajawajamaninja-wangurlu.

⁷ Kaatu kanyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju jurpu-piya-wanguku. Milya-pinyi kanyarra nyajangu kankulu marnilpa mardarni jurrungkaju. Kulangku jintarlangu wajawajamani. Kapu-nyarra tarnnga-juku mardarni. Ngula-warnunya kulalu lani-jarriya yapa-kari-kijaku kajili-nyarra marda yapa jangkardu yanirni pinjaku nyurrurlaku.”

Yapa-kariki yungulparlipa-jana yimi-ngarrikarla kuja karlipa pura Jijaji Kiraji

Matthew 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nganangku-puka kuja kanyanu ngarrirni kurdungurlu ngaju-nyangu warrajarlu, ngakaju kajirna ngaju nyina ngajukupalangu-kurlangurla Kirdana-kurlangurla, kapurna-jana wangka marramarraku nyanungu-nyanguku, ‘Nyampurlu yapangkulpaju warrarda puraja ngajuju yijardurlu.’

⁹ Jalangu, yapangku ngalya-karirli kalu-nyanu ngurra-pajirni ngajukuju. Ngaka-pardu-karirla kajirna ngajulu nyina Kirdana-kurlangurla, kapurnarla kuja wangka, ‘Ngajulurlu kula karna-jana milya-pinyi nyampurraju yapa.’ Marramarrarluju kapujulu nyanyi kajirna-jana juwa-kijirni.

¹⁰ “Nganangku-puka kajilpaju punku-pajikarla ngaju yangka Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju Kaatu kapurla yawuru-jarrimi-jiki yalala-yirrnininja-warnukuju. Kala nganangku-puka kajilpa punku-pajikarla Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulakuju Kaaturluju kapu-nyanurla kunka-mani ngaka.

¹¹⁻¹² “Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani kanjaku nyurrurlaku yungulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra Juwu-kurlangu-kurra

manu marda Juwu-wangu-kurlangu-kurra, ngulaju mirrmirr-karrinja-wangulu karriya wangkanjakungarntiji. Kulankulu-jana nyurrurla-nyangu jaru wangkami, kala Kaatu-kurlangu. Kapu-nyarra yinyi wangkanjakungarntiki, kapunkulurla marlaja wangkami lani-wangu Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati-kirli warungka-kurlu kujalpa jurnarrpa nyiyarningkijarrakungarduyu nyinaja

¹³ Jijajilpa-jana wangkaja yapa-patuku, ngularla jinta yaninjarla wangkaja, “Tiija, ngajujurna yapunta-jarrija, manu ngaju-nyangu papardirli muku manu yampinyi. Ngarrika ngajuku papardi yunguju ngalya-kari yinyi.”

¹⁴ Jijajirli yalu-manu wati, “Yampiyaju! Kulaju nganangu wiriji yirrarnu nyuntu-jarrakuju papardirlangukuju. Kulalparnarla nyarrpaku wangkayarla ngajuju.”

¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Nyurrurla, purlurlpa-wangulu nyinaya nyiyarningkijarrakuju! Manngu-nyanyi mayi kankulu yapangu kuja-ka mardarni nyiyarningkijarra, kuja-wanawanaju kapu mayi Kaaturlu muurl-mardarni? Lawa, kujaju junga-wangu!”

¹⁶ Jijaji-jana wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa, “Nyurru-wiyi kala wati nyinaja nyiyarningkijarra-kurlu. Kala nguru wiri mardarnu miyi panu-kurlu. Kala miyi-watiji yirrarnu yuwarli-watirla tarnngajuku yungu ngaka ngarni.

¹⁷ Kala yirrarnu warrarda miyiji. Ngula-jangka wangkajanyanu, ‘Nyarrpararlarna yirrarni nyampurraju miyi-wati? Nyarrpajarrimirna?’

¹⁸ Marda kapurna-jana yalyi-mani nyampurra yuwarli witawita kuja-ka miyi-wati ngunami. Manu kapurna-jana yuwarli wiri-patu ngantirni yungurna miyi-wati yirrarni kaninjarni manu nyiyarningkijarra jurnarrparlangu. Kujanya kapurna yirrarni.’

¹⁹ Ngula-jangka, yinya wati wangkaja-nyanu kuja, ‘Ngurrrulku nyiyarningkijarraju ngajukuju jalanguju! Mardarni karna ngurrrju-wati nyiyarningkijarra manu miyi-wati panu-nyayirni ngarninjaku tarnnga-nyayirni. Marda kajikarna warrkiki lawa-jarrimi. Kajikarna marda miyi manu pama ngarni yungurna wardinyi nyinami.’

²⁰ Ngula-jangka, Kaaturla wangkaja yinya watiki, ‘Nyuntujunpa purlurlpa! Jalangu mungangka, nyuntuju kapunpa palimi, manu kapunpa wajawaja-mani nyiyarningkijarra kujalpanpa-nyanu nyuntulurlu mardarnu purlurlparlu. Kapu-nyanu yapa jinta-karirli mani nyiyarningkijarra nyuntu-nyanguju.’ Ngula-juku yimiji.”

²¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, “Yinya wati nyiyarningkijarrakungarduyu kala yinja-wangu nyinaja yapa panukujuku. Kaji-jana yungkarla nyiyarningkijarra yapa panuku, ngulaju Kaatuju kapurla wardinyi-jarriyarla nyanungukuju. Nganangu-puka kaji-nyanu mardarni nyiyarningkijarra nyanunguku yapa ngalya-kari yinja-wangurlu, ngulaju Kaaturlu kapu tarnnga-kurra pinyi.”

Jijajirli-jana pinarri-manu yungulu nyinami jata-nyanja-wangu nyiyarningkijarraku

Matthew 6.25-34

22-23 Wangkaja-jana kurdungurlu-patuku, “Kajinkilirla Kaatuku nyinami, ngulangkuju yungu-nyarra muurlparlu warrawarra-kanyi. Nyurrurla kankulurla Kaatu-mipaku warlaja nyinami nyanungukujuku. Kula-nyarra wawawaja-maninjarla kijirni. Kapu-nyarra kutu warrawarra-kanyi. Kujarlaju, yungunkulu jata-nyanja-wangu nyinami miyiki ngarninjaku manu jurnarrpaku yukanja-wangu.

24 Manngu-nyangkalu-jana kaarnkaju. Ngurlu kula kalu yirrarni walyangka kaarnkangkuju miyi wiri-maninjaku, lawa. Kula kalu warru turnu-maninjarla kanyirni ngurra-kurra ngaka-kariki ngarninjaku, lawa. Kaaturlu ngari kajana warrawarra-kanyi kuja-kurra-juku, kula kalu jata-nyanjarla payirni miyikipurdarlu. Kala nyurrurlakuju, Kaatu kanyarra yulkami jurlpu-piya-wanguku yapakuju. Ngula-warnuju, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyikiji.

25 Jata-nyanjarlu kulalpa-nyanu nganangku wankaru mardakarla ngari jintaku parraku, lawa.

26 Kala Kaatu-miparlu kanyarra wankaruju mardarni yungunkulurla marlaja nyinami tarnngaju. Kuja-jangkanyalu nyinaya miyiki manu jurnarrpaku jata-nyanja-wangu!

27 “Jurnarrpaku jata-nyanja-wangulu nyinaka! Nyangkalu-jana jinjirla-wati. Nganangku kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani? Kula kalu warrki-jarri yapa-piya, lawa. Manu kula kalu-nyanu jurnarrpa ngurrju-mani. Ngula-puruju ngurrju-juku kalu nyina jinjirla-watiji. Ngaju karna-nyarra junga wangkami: Yangka wati kingi Julumunu ngulalpa nyurru-wiyi nyinaja tala-kurlu panu-jarlu-kurlu manu jurnarrpa-kurlu ngurrju-nyayirni-kirli, nyanungu-nyangu jurnarrpa kulalpa ngurrju-nyayirni mardarnu jinjirla-piya, lawa.

28 Kaaturlu kajana warrawarra-kanjarla wiri-mani jinjirla-wati ngurrju-nyayirni kujaju. Manu marna kajana wiri-mani kirrirdi-nyayirni. Ngulaju kula kalu tarnnga-nyayirni pardimi, lawa. Wita-mipaku kalu pardimi. Ngula-jangkaju, linji-jarri kalu. Ngula-jangkaju, yapanku kalu-jana kijirni warlu-kurra kaji marna linji-jarri. Nyiya-jangka kankulurla Kaatuku kapuru nyina? Marda kankulu manngu-nyanyi kula-nyarra jurnarrpa yinyi yukanjaku, kapu-nyarra jurnta mardarni? Ngulaju junga-wangu! Kuja kajana warrawarra-kanyi jin-jirlaju, ngula-piyarlu-yijala kapu-nyarra warrawarra-kanyi Kaaturluju.

29-31 “Nyurrurla marda kankulu miyi-wangu manu ngapa-wangu nyina. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kanyarra warrawarra-kanyi-jiki. Yapa-paturlu nyampurla ngurungka kalu warrarda jata-nyanyi miyi manu ngapa ngarninjaku. Yalumpurra-piya-wangulu nyinaya! Kaatu kanyarra Warlaja-Wiri nyina nyurrurla yapaku. Kuja-jangkanya, jata-nyanja-wangulu nyinaka miyiki manu ngapaku! Manngu-nyangkalu yungunkulurla jungarni nyina nyanunguku. Ngula-jangka kapu-nyarra yinyi miyi manu ngapa ngarninjaku.”

Kapurlipa rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarra jurnarrpa Kaatukurlangurla nguru-nyayirni-wangurla

Matthew 6.19-21

32 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Nyurrurla kankulu jiyipi-piya nyina kuja karna-nyarra warrawarra-kanyi. Kaaturlu yungu-nyarra Warlaja-Wirilki nyina nyurrurlakuju. Lani-wangulu nyinaya!

33-34 Nyarrpararlankulu rdanjarr-mardarni nyiyarningkijarraju jur-narrpa? Nyampurla ngurungka? Marda nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla? Kajinkili rdanjarr-mardarni jur-narrpa Kaatu-kurlangurla, ngulaju kankulu manngu-nyanyi tarnnga yali nguru. Kala kajinkili purlurlparlu rdanjarr-mardarni nyampurla ngurungka, ngulaju kankulu manngu-nyanyi nguru nyampu-mipa. Ngulaju maju! Kujakuju nyiya-pukarlangu kajinkili mardarni jalangurlu, ngulajulu-nyanu jurnta jali-manta talakupurdarlu, ngula-jangka talalu-jana yungka yapaku marlajarra-watiki. Kulalu warru turnu-maninjarla rdanjarr-mardaka jur-narrpa nyampurla ngurungka. Ngula-jangkaju, mulururlu kajika ngarni nyiyarningkijarraju, manu marda purunjurlu kajika-nyarra jurnta kanyi jur-narrpa yapangku. Ngula-kujakujulu-jana yajarri yungka yapa-karirlanguku. Ngula-warnuju Kaaturlu yungu-nyarra rdanjarr-mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Ngulangkaju kulalpalu mulururluju nganjarla jur-narrpa nyurrurla-nyanguju. Manu kulalpa purunjurlu yapangku mantarla.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yungulurla nyanunguku wupal-nyanyi kaji kulpari yanirni

Matthew 24.43-44

35 Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Ngaju-jurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyurrurlarlujulu wupal-nyangka kajirna yanirni pina nyampu-kurra nguru-kurra. Kajilparna ngaju kapanku pina-yantarlarni, ngulaju kalakarna-nyarra parlu-pinyi jarda-kurra. Ngula-kujakujulu wupal-nyangka ngajuku!

36-37 Yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yimi wita watingki kujalpa yuwarli wiri mardarnu. Yanu wurna wurnturu-nyayirni. Yanin-jakungarntirli, yinya yuwarlikingarduyurlu wangkaja-jana nyanungu-nyangu warrkini-patuku yuwarliki mardarninjaku manu nyanunguku wupal-nyanjaku. Ngaka-karilki pina-yanurnu yinyaju wati yuwarlikingarduyu, tuwalpa pakarnu. Yinyarra warrkini-patu kulalpalu jarda ngunaja, lawa. Pardarnulpalurla nyanunguku, ngulalurla tuwa kapanku rurrrpa-manu. Yinya wati-jana wangkaja-jana nyinanjaku tayipulurlaku. Ngula manulku-jana miyi, manu purrajalku-jana, manu ngarnulkulu. Ngula-jangkajulurla marlaja nyinaja wardinyi-nyayirni-yijala.

38 Yuwayi, kujaju junga! Kajilpa yinya wati yuwarlikingarduyu marda mungangka marda rangkarrkurlu pina-yantarlarni, manu kajilpa-jana rdipiyarla yakarraku-juku warrkini-watikiji, ngulakuju kajikalurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Kuja-juku yimiji.

39 “Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yimi wita wati yinya-kurlu yuwarlikingarduyu-kurlu. Yapa yangka kajilpa warnpa ngunayarla yuwarli nyanungu-nyangurla, manu kajilpa yapa yantarlarni purunjunju wurulya-nyayirni, ngula-jangka kajika yinyarlu purunjunjurlu purungku mani nyiyarningkijarra. Kala kajilpa yuwarlikingarduyu yakarra ngunayarla, kajilparla wupalpa-ngunayarla yakarra, ngulaju kajika nyanyi yinya purunjunju yaninjarni-kirra, manu kajika warla-pajirni yuwarli-kirra yukanjarni-kijaku purunjuku maninja-kujaku. Milya-pinyi-jala kankulu kujaju yijardu-nyayirni.

40 Kuja-piyarlu-yijala, nyurrurlarlujulu wupal-nyangka kajirna yanirni pina. Kajikarna pina-yanirni mungalyurru, marda wuraji,

marda mungangka. Kula kankulu milya-pinyi nyangurlarna pina-yani.”

*Ngana warrkiniji ngurrju Kaatukuju?
Matthew 24.45-51*

⁴¹ Piitarlu japurnu Jijaji, “Warlalja-Wiri, yinya yimi-nyayirni-wangu jukurrpa kujanpa wangkaja wati-kirli kuja yanu, yimi-ngarrurnu mayinpa-nganpa nganimpa kurdungurlu-pukaku, marda panuku-juku mayi yinyaju yimi?”

⁴² Jijajirli yalu-manu, “Ngana warrkini ngurrju Kaatukuju? Kuja-ka warlaljamarrri wurnakupurda-jarrimi, nyanungurlu kyananu jinta-mipa warrkini yiringi-mani yungu-jana yapa-patu-kari war-rkini warrawarra-kanyi, yungu-jana miyi yinyi kajilpalu yarnunjuku-jarriyarla.

⁴³ Kaji warrkinikingarduyu pina-yanirni wurna-jangka, kaji parlu-pinyi jinta warrkini warrki-jarrinja-kurra ngutungutu, yaliki warrkinikingarduyukuju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni.

⁴⁴ Nyanungurluju kapu yirrarni yaliji warrkinikingarduyu wiri-nyayirni yungurla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra nyanunguku.

⁴⁵ Marda yali warrkinikingarduyu watiji maju. Marda kajika-nyanu nyanungurluju manngu-nyanyi nyanungu-nyangu warlaljamarrri kapu nyinamirra wurnturuju tarnngaju. Manu marda nyanungurlu warrkinikingarduyu watingki kajika-jana pakarninjarrangu yapa-kariji warrkini-patu-kariji, manu marda kajika nyanunguju warungka-jarrimi pama-jangka, manu kajika ngarni miyi panurlangu.

⁴⁶ Nyanungurlu marda kajika-nyanu manngu-nyanjarla wangkami, ‘Ngaju-nyangu wiri kula marda pina-yanirni jalanguju. Ngajulurlu kapurna wurrangu-juku pamaju ngarni manu nyinami warrki-wangu.’ Kujanya kajika-nyanu wangka. Lawa! Yali wiri yuwar-likingarduyu kapu pina-yanirni-yijala nyanungurla mayi! Nyanungurluju kapu-nyanurla kunka-mani yirrarni yaliji warrkinikingarduyu wati ngutunguturlu, manu kapu yilyamirra yangka-kurra kuja kalu ngawungawu yapa nyina purda-nyanja-wangu-juku.

⁴⁷ Yuwayi, junga kujaju! Yinya wiri-jarlu yuwarlikingarduyurla wangkaja yinya warrkinikingarduyuku yungurla yuwarli ngurrjungku mardakarla. Kala lawa, kularla jungangu mardarnu. Kularla junga warrki-jarrija. Ngula-jangka kapu wiri-jarlurlu pinjarla yirrarni karrikarri-wangurlu.

⁴⁸ Kajilpalu yinyarra wati warrkini-patu waparlu nyinayarla milya-pinja-wangu nyanungurra-nyangu wiri-jarlu yaninjarni-kirraaku, manu kajilpalu warrki-wangu nyinayarla, ngulaju kajika-jana wiringki pinjarla yirrarni-yijala, kala ngari pulya-karrikarrirli. Kajilparla Kaaturlu yungkarla warrki wiri yapaku, ngulajulpa lawa-mantarla warrkiji. Kaaturlu kapu payirni jungangu-japa yali warrki lawa-manu.”

*Jijajiki kapulurla yapaju marlaja wiljiwilji-jarri
Matthew 10.34-36*

⁴⁹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Kaaturluju yilyajarni nyampu-kurra yungurna nyampu nguru warlurkurlu-mani. Yungurna warlungku purrami nyiyarningkijarra yungurna riwarri-mani nyiyarlangu maju manu yungulu yapa ngajunyangungu jungarni nyina!

⁵⁰ Ngaka marda yapangku kapujulu murrumurru-mani-nyayirni wiyarrpa, manu kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Ngulaju ngula-juku. Kujanyaju yungu warrkiji Kaaturlu yungurna lawa-mani. Yungurna kapanku lawa-mani!

⁵¹ Marda kankujulu nyurrurla-paturlu yapangku rampal-manngunyananyi ngajulu ngantarna yanurnu nguru nyampu-kurra yungujulu yapa marlaja nyina rarralya jintangka-juku. Ngulaju marda junga. Kala kujarna yanurnu nyampu-kurra, ngula-jangkaju kapujulu yapa marlaja wiljiwilji-jarri.

⁵² Warlalja-kari warlalja-karirli yungulu-nyanu pakarni, marnkurpa kapulu-jana jangkardu karri jirramaku, manu jirrama kapulu-jana jangkardu karri marnkurrapaku.

⁵³ Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yungu-pala-nyanu pakarni ngalapi-nyanurlu kirdarna-nyanurlu, manu yungu-pala-nyanu pakarni yurntalu-nyanurlu ngati-nyanurlu, manu kanajardurlangurlu yungu-pala-nyanu pakarni.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungunyangungu kurdungurlukuju.

Ngaliparlu yungulparlipa manngu-nyangkarla yungurliparla jungarni nyina jalangu

Matthew 16.2-3, 5.25-26

⁵⁴ Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Kajinkili nyurrurlarlu nyanyi mangkurdu yaninjarni-kirra karlarra-ngurlu, ngulaju kankulu wangkami, ‘Yuwa, kapu wantimi ngapa jalanguju.’ Junga kujaju, ngapaju-ka wantimilki kuja-jangkaju.

⁵⁵ Manu kaji warlpa wangka kurlirra-ngurlu, wangkami kankulu, ‘Yuwa, kapu warlu-nyayirni karri jalanguju.’ Junga kujaju. Warlurjarri-nyayirni-ka warlpa kuja-ka wangka kurlirra-ngurlu.

⁵⁶ Nyurrurlaju milkarranji-nyayirni! Kankujulu mayi puta yimir-yinyi? Nyurrurlarlu, nyanyi kankulu yalkiri, manu kankulu wangka ngapa marda kapu wantimi, marda yalkiri-mipa kapu karrimi. Ngulaju ngula-juku. Kala kula kankujulu milya-pinyi kuja karna nyiyarlangu nyarrpa-jarrimi manu marda nyiya-jangka.

⁵⁷ “Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi jungarni nyinanjaku. Kala kulungku-juku kankulu-nyanu ngarrirni.

⁵⁸ Mardanparla kulu-jarrija jinta-kariki yapaku nyiya-jangka marda. Kalakangku kanyi marda kuwurtu-kurra, kajikangku yinyi kuwurtukungarduyuku wiriki. Ngula-jangka kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki yinyi yurrkunya-kurra, ngulangkuju kalakangku yirrarni rdaku-kurra. Ngula-kujakuju, yarujurla pina-yanta yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu yungunpa yalala-yirrarni yungunparla nyinami ngurrjulku kuja-jarra kuja-jarra.

⁵⁹ Yalala-yirrarninja-wangurla, kalakangku kuwurtukungarduyurlu wiringki jinyijinyi-mani talaku wiriki yinjaku yangkaku ngulanpa kulukukuluku-manu. Kalakangku tala-wangurlaju rdaku-kurra kijirni.

Tala-wangurlaju lawangka ngulaju marda kalakanpa tarnnga nyina rdakungka.”

13

Yapalpalurla pina-karlirr-yantarla Kaatuku, manulpalurla jungarni nyinayarla

¹ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja yapa-patuku, yapa panu-karili yanurnu yimi-kirli. Wangkajalurla nyanunguku, “Nganimparnalulu yanurnu Jurujulumu-jangka. Kaliliyi-wardingki-patu Juwu-patu, nyinajalpalu Yuwarli Maralypirla. Pungulpalu-jana jiyipi manu narnukutu-patu, manu purrajalpalu-jana warntarri kuyu Kaatuku. Yangka Ruumu-wardingkirli kingirli ngarrurnu-jana yurrkunyu wati-patu pinjaku yinya yapa-patuku Juwu-patuku. Junga, yaninjarlalu-jana pungu junma kurrirdi-kirli ngulangka-juku Yuwarli Maralypirla.”

² Jijaji-jana wangkaja nyanungurrakuju, “Nyarrpa kankulu manngunya nyurrurlarluru? Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yinya Kaliliyi-wardingki-patuju ngawu-nyayirni-wati panu-kari-piya-wangu Kaliliyi-wardingki-kari-piya-wangu? Kuja-jangkanya mayili-jana muku pungu wati panu-jarlurluru yurrkunyuurlu Yuwarli Maralypirlaju?

³ Lawa, kula kujaju junga! Yali yapa-patu Kaliliyi-wardingki-patu, ngulajulpalu nyinaja nyurrurla-piya-yijala. Purda-nyangkajulu nyurrurlarluru! Nyurrurlalpankulu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu-yijala. Putalu nyinaya punku! Kajinkili punku nyina, ngulaju kapunkulu muku palimi Kaliliyi-wardingki-patiya.

⁴ Yungurna-nyarra wita payirni nyurrurlaju. Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana 18-pala yapa-patu Jurujulumu-wardingki-patu kujalu yangka palija jilumurla? Yangka yuwarli kurrirdimpayi kujalpa juka-karrija, ngulaju-jana yaarlpa-wantija, manu-jana katernu muku tarnnga-kurra. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluru? Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yinya yapa-patu punku mayilpalu nyinaja Jurujulumu-wardingki-kariyi-nyanu-patu-piya-wangu? Kuja-jangkanya mayili palija muku?

⁵ Lawa, kula kujaju junga! Yali yapa-patu Jurujulumu-wardingki-patu, ngulajulpalu nyinaja nyurrurla-piya-yijala. Purda-nyangkajulu nyurrurlarluru ngaju! Nyurrurlalpankulu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu-yijala. Punkulu puta nyinaya! Kajinkili punku nyina, ngulaju kapunkulu muku palimi jilumu-wardingki yapa-patiya.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa watiya-kurlu

⁶ Ngula-jangka, Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa yapa-patuku, kuja-jana wangkaja, “Ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi wita. Nyurru-wiyi, watilpa nyinaja. Kala mardarnu kaatini. Yinyarla kaatinirla karrijalpa watiya* Parra jintangka, wati yanu watiya-kurra, manu nyangulparla miyiki, kala lawa yinyaju.

⁷ Nyanungurla wangkaja kaatinikingarduyuku, ‘Yuwa, marnkurpaku yulyurpuku, ngaju kalarna yanurnu warrarda nyampu-kurra miyiki nganta nyampu watiya-kurra. Kala ngari-ka karri lawa! Wilypimaninjarla jinta-kari juka-yirraka!’

* 13:6 fig

⁸ “Kala kaatinikingarduyurla wangkaja yinya wati wiriki, ‘Wurra! Yampi ya ngari yulyurru jinta-karirlaku. Kapurna warru pangirninjarla yirrarni kunalku puluku-kurlangu. Ngula-jangka kapu pardimilki miyiji.

⁹ Yulyurru-karirlaju kajinpa miyi palka-mani, ngulaju ngurru. Kala kula pardimi miyi-kirli, ngulaju wilypi-manta.’ Wati wirijirila ngungkurr-nyinaja kujakuju.” Kujanya-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu.

Jijajirli karnta parlpuru-manu Jarrirtiyirila yangka Juwu-kirlangurla Parra-nyayirni-wangurla

¹⁰ Ngaka-kari Jarrirtiyirila, Jijajiji yanu Juwu-patu-kurlangu-kurra jaaji-kirra, manulpa-jana yapa-patu pinarri-manu Kaatu-kurlu.

¹¹ Karntalpa nyinaja yalirlaju nyurnu juju pirlirra-kurlu. Yinyakurlu juju pirlirra-kurlu, ngulajulpa nyinaja nyurnu wiri tarnnganyayirni 18-palaku yulyurrukku. Pingkilypa kulalpa nyarra jungarni karriyara, lawa.

¹² Kuja Jijajirli nyangu yinya karnta, nyanunguju kujarla wangkaja, “Wiyarra, ngajulurlu kapurnangu parlpuru-mani jalangurluju!”

¹³ Ngula-jangka, rdakarla yirrarnu karnta-kurlangurla jurrungka. Kuja yungka karrinja-pardija, ngularla pulka-pungu Kaatuku kujarlu, “Kaatuju ngurru! Kaatuju ngurru!”

¹⁴ Ngula-jangka, jinta jaajikingarduyu wiririla kulu-jarrija Jijajiki, manu wangkaja-jana yapa-patukuju, “Jalanguju Jarrirtiyi ngalipaku Juwu-patuku yungurliparla Kaatuku pulka-pinyi. Jalanguju, yungulparlipa nyinayarla warrki-jarrinja-wangu. Kajilpankulu ngampurra nyinayarla warrki-jarrinjaku, ngulaju kajikankulu warrki-jarrimi Palya-jangka Pirayiti-kirra. Kajinkili nyurnu-jarri Jarrirtiyirila, kulalu nyampu-kurra yantarni Jarrirtiyi-puruju yungunkulu ngurru-jarri, lawa. Ngurru-jarrinjakungarntili yantarni Palya-jangka Pirayiti-kirra.”

¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja jaajikingarduyuku wiriwiriki, “Nyurrurla jaajikingarduyu wiriwiri, ngulaju kankulu milkarranji-nyayirni nyinami. Ngurru ngantankulu, kala lawangka. Parra-kari parra-kari nyurrurlarlu kankulu-jana puluku manu tangkiyi jirrikanyi nyanungurra-nyangu-ngurlu yuwarli witawita-ngurlu ngapakurra yungulu ngarni. Kujaju kankulu-jana kanyi Jarrirtiyirlangurla Kaatu-kurlangurla parrangka.

¹⁶ Nyurrurlajulpankulu-nyanu kurnta-jarriyara! Nyampu karnta Juwu, ngulaju Yipuruyamu-kurlangu jinta-warnu-juku. Ngulaju Juju Ngawungku kala mardarnu, pingkilypa nyinaja 18-pala yulyurrukku. Nyurrurlarlu mayi kankulu manngu-nyanyi yungu ngantarna yampiyarla ngurru-maninja-wangurlu Kaatu-kurlangurla parrangka? Kula kujaju junga. Kapurna-jana yapa parlpuru-mani Jarrirtiyirlangurla!”

¹⁷ Kujalu jaajikingarduyurlu wiriwirirli purda-nyangu Jijaji-kirlangu yimi, ngulajulu kurnta-jarrija. Kala yapa panu-kari, ngulajulurla wardinyi-jarrija Jijajikiji kuja karnta ngurru-manu.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra ngurlu-kurlu wita-nyayirni-kirli jirdi-kirli

Matthew 13.31-32, Mark 4.30-32

18 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyiya-piya kalu nyina yapaju Kaatu-kurlangurla turnungka yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Marda kalu nyina ngari marnkurrrpa-mipa. Ngulaju ngula-juku.

19 Kaatu-kurlangu turnu ngulaju wita-nyayirni-piya ngurlu-piya jirdi-piya kuja-ka wita-wiyi yirrarni walyangkaju ngurluju watingkiji. Ngula-jangkaju, ngakarrangakarralku kuja-ka pardimi watiya wiri, ngula-kurraju kalu yanirni jurlpu panu-jarlulku. Yuwalilki kalu ngurrju-mani watiyarla yamangka wiringkalku. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrrpa-mipa nyina yapaju. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapakuju.

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa mangarri-kirlangu-kurlu tarltu-maninja-kurlangu-kurlu

Matthew 13.33

20-21 Jijaji-jana yarda wangkaja, “Nyajangu kalu yapaju nyina turnungka Kaatu-kurlangurla yangka kuja kajana Warlalja-Wiri nyina? Panu-jarlu-nyayirni marda, ngari marda marnkurrrpa-puka? Kapurnanyarra wangka. Jalangu marda kalu nyina ngari marnkurrrpa-mipa turnungka Kaatu-kurlangurla. Ngulaju ngula-juku. Kaatu-kurlangu turnu ngulaju nganayi-piya yangka kuja-ka karntangu yirrarni pulawa-kurra tarltu-maninjaku. Kuja-ka ngari wita yirrarni pulawa wiri-kirra manu ngaparlungu, ngulakuju karla marlaja tarltu-jarrimi purranjakungarnti. Ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu turnu. Jalangu marda kalurla marnkurrrpa-mipa nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulurla nyina yapa panu-nyayirni Warlalja-Wiriki.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja yapa-patukuju.

Yapalpalu jungarni nyinayarla yungulu Kaatu-kurlangu-kurra yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra

Matthew 7.13-14,21-23

22 Jijajijilpa yanurnu-juku Jurujulumu-kurraju. Yanurnu yuwarli panu-wana manu ngurra wita-wana, manu pinarri-manulpa-jana yapa-patu Kaatu-kurlu.

23 Parra jintangka, yapa jintangu payurnu nyanunguju, “Warlalja-Wiri, ngaka kaji-jana Kaaturlu miimii-nyanjarla yilyami nyanungukujaku, kapu-jana mayi panu-jarlu muurl-mardarni, marda marnkurrrpa-mipa?”

24 Jijajirli yalu-manu pina, “Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangu, ngulaju-ka karri yuwarli wiri-piya, manu tuwaju-ka karri wuurnpa-nyayirni. Ngula-kurra kapulu yapa panu putaputa yukami. Kuja kalu jungarni-wangu nyina, ngulaju kapu-jana Kaaturlu warla-pajirni. Marnkurrrpa-mipa kapulu yukamirra yinya tuwa-wana nyanungunyangu yuwarli-kirraju yungulurla jirrnanja nyinami tarnnga-juku. Kujarlajulpankulu nyurrurla nyinayarla jungarni jalanguju yungunkulu ngaka yukami Kaatu-kurlangu-kurra.

25 Yuwayi, ngaju kapurna Warlalja-Wiri nyina yinya yuwarli wiriki. Ngaka-kari kapurna karrinja-pardimi, manu kapurna tuwa lakarnmaninja-wangu-mardarni yangka yapa yukanjarni-kijaku. Jalangu

kajilpankulu nyurrurla yapa jungarni-wangu nyinayarla-juku, ngulaju marda kajikankulu karri yarlungka yukanja-wangu, marda kajikankulu tuwa pakapakarni, manu kajikankujulu wangkami, 'Lakarn-manta-nganpa tuwa nganimpaku!' Jalangu kajilpankulu nyurrurla yapa jungarni-wangu nyinayarla-juku, ngaju kapurna-nyarra wangkami nyurrurlakuju, 'Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi!'

²⁶ Ngula-jangka kajikankujulu wangkami ngajukuju, 'Kalarnangkulu jirranganja ngarnu nyuntuku. Manu kalanpa-nganpa pinarri-manu Kaatu-kurlu.'

²⁷ Kala kapurna-nyarra yarda wangkami, 'Ngana-wiyi nyurrurlaju? Kula karna-nyarra milya-pinyi! Nyurrurla yapa-patu ngulaju punkuwati-nyayirni! Jurnta yantajulu!' Kujanya kapurna-nyarra wangkami.

²⁸ Ngula-jangka kapunkulu-jana nyanyi Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu manu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-patu nyinanja-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Yuwayi, kapurna-nyarra yilya nyurrurlaju yinya-ngurluju, manu kapunkulu yulami, manu kapunkulunyaanu kartirdi yarlkirni manu karntirrirjirni murrumurrurlu purdanyanjarlaju.

²⁹ Yapa panu-nyayirni kapulu yanirni kakarrara-ngurlu, karlarra-ngurlu, yatijarra-ngurlu, manu kurlirra-ngurlu. Yaninjarla kapulu yukamirni nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra, kapulurla nyinanjarla miyi jirranganja ngarni.

³⁰ Jalangu kuja kalu nyina kamparrurla wiri yapa, ngulaju ngakaju kapulu purdangirlilki nyina. Jalangu kuja kalu nyina purdangirli yapa, ngulaju ngakaju kapulu kamparrurla wirilki-yijala nyina."

³¹ Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku yapa-patuku, Paraji-patulurla yaninjarla wangkaja, "Kingi Yarurdurlu nganta kapungku pinyi nyuntuju. Kala ngari wuruly-parnkaya nyarrpara-kurra mayi!"

³² Jijaji-jana wangkaja, "Kula karna ngaju lani nyinami Kingi Yarurdu-kujaku. Nyanunguju-ka ngari nyina warungka! Ngar-ririnjingka kujarlu, 'Jalangu manu jukurra, Jijajirli kapu-jana jurnta yilyami juju pirlirra yapa-patu-kujaku, kapu-jana panu-kari parlpuru-mani-jiki. Ngula-jangka kapu-jana parra-karirlalku lawajjarri kujakuju.' Nyurrurlarlu yimi-ngarririnjingkalu Yarurdu kujanya!

³³ Yuwayi, kapurna wapanja-yani Jurujulumu-kurra jalangu manu jukurra, manu jukurra-pardu-karirlalku yungurna palimi yalirla. Ngajujurna Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kajilpajulu pungkarla ngurra junta-karirla Jurujulumu-wangurla, kujaju kula jungarni!"

*Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku
Matthew 23.37-39*

³⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana yulaja yapaku Jurujulumu-wardingki-patuku, "Waraa! Waraa! Nyurrurlajunkulu yapa ngaju-nyangu-patu, nyurrurla kuja kankulu nyina nyampurla Jurujulumurla. Nyurrurla-nyangurlu yupa-paturlulu-jana pungu panu jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu, manulu-jana pirlingki luwarnu yimi-kirli-patu

wankaru-wangu, kujalpa-jana Kaaturlu yangka yilyajarni. Tarn-ngangu nganta yungurna-nyarra warrawarra-kangkarla manu ngaju-kurra-mantarla ngati-nyanu jukujuku-piyarlu kuja kajana pinkirpa-kurra-maninjarla warrawarra-kanyi kurdukurdu. Kala nyurrurlarlu kankujulu mamparl-pinyi warrarda!

³⁵ Nyurru-wiyi-wangurlu Kaaturlu kapu nyurrurla-nyangu Yuwarli Maralypiji yampimi, manu kula nyinami ngulangalkuju. Ngajulurlu karna ngurrara nyampu yampinja-yanilki, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyilki. Kala ngula-jangka kapurna kulpari-jarrimi nyampu-kurra, manu kapunkujulu nyanjarla purlami kuja-piya, 'Nyampu wati kuja Kaaturlu milarninjarla yilyajarni, ngulaju kapu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi!' *"**

14

Jijajirli parlpuru-manu wati nyurnu Parra-nyayirni-wangurla

¹ Ngaka-kari, Jarrirtiyirla Parra-nyayirni-wangurla Juwukurlangurla, Jijaji yanu yuwarli-kirra kujalparla karrija jintaku wiriki Parajiki. Nyanunguju yanu yinya-kurraju ngarninjaku. Ngalya-kari Paraji-paturlupalurla jirrnganja ngarnu nyanungukuju, manupalu yirriyirrirli nyangu. Manngu-nyangulpalu kaji nyarrpa-jarri.

² Yinyarla yuwarlirla nyinajalpa wati nyurnu-nyayirni. Nyanungu-nyangu waku-jarra manu wanarri-jarraju muku lirrija. Karrinja-pardinjarlarla yanurnu Jijajiki.

³ Ngula-jangka, Jijajirli-jana japurnu yapa panu-juku kujalpalu nyinaja warru, "Nyarrpa kangalpa Kaatu wangka kuruwarrirla nyanungu-nyangurla? Nyarrpa-manirlipa nyurnu yapa kajilparlipa nyangkarla Parra-nyayirni-wangurla? Jina-mardarni mayirlipa, kapi mayirlipa yampimi? Murrumurru-mani mayirlipa, kapi mayirlipa wankaru-mani? Nyarrpa kankulu purda-nyanyi nyurrurlarlaju?"

⁴ Kulalu yalu-manu Jijajiji. Yijardu Jijajirli watiji marnpurnu manu parlpuru-manu. Ngula-jangka, yilyajalku nyanunguju ngurrjuklu.

⁵ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja, "Yungurna-nyarra payirni wita. Kajilpankulu mardakarla tangkiyi manu marda puluku, manu kajilpa wantiyarla rdakungka kaninjarra Parra-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kajikankulu? Kajikankulu mayi yampimi yinyarla Parra-nyayirni-wangurla wilypi-maninja-wangurlu? Lawa, nyurrurlarlaju kajikankulu kapankurlu kutu wilypi-mani Parra-nyayirni-wangurlaju!"

⁶ Kujalu yapangu purda-nyangu Jijajiji wangkanja-kurra nyampu-kurra, ngulajulu wurulypa-jarrija. Lawa, kulalurla nyarrpalku nyanungukuju nginji-wangkayarla.

⁷ Jijajiji nyinajalpa yuwarlirla-juku yinya jinta Paraji wiri-kirlangurla. Panu yapalpalu putaputa pirri-manu yinya Paraji wiri-wana, ngula-warnurlu yungulurla jirrnganja ngarni. Jijajirilpa-jana nyangu, manu-jana wangkaja yimi-nyayirni-wangu jukurpa,

⁸ "Kajilpangu payikarlu yapangu yaninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraku, kula-jana yirntirninjanta kurdarrirdarrirli yapa panu-kari ngula nganta yungunpa nganta pirri-mani kutu yapa yinya-wana. Marda nyanungurlu payurnu yapa jinta-kari yungu yanirni

* 13:35 Nyangka Psalm 118.26

yuwarli nyanungu-nyangu-kurra-yijala, yapa nganarlangu marda kuja kangku nyinami wiri.

⁹ Kaji yinya yapa jinta-kari yanirni, ngula-jangka warlalamarri yuwarli yinya-wardingki kajikangku yaninjarla wangkami, 'Nyuntu, karrinja-pardiya! Yaninjarla pirri-manta yinyarla! Nyampu wati wiri jinta-kari-ka pirri-mani nyampurlaju nyuntu-nyangurlaju.' Kajilpangku yinya warlalamarri wangkayarla kuja-piya, ngula-jangka kajikanpa kurnta-jarri-nyayirni, manu kajikanpa yaninjarla pirri-mani wurnturu-karrikarri nyanungu-kujakuju.

¹⁰ Kuja-kujakuju kajilpangku yapangku payikarla yaninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraku pirdaku ngarninjaku, yaninjarla pirri-manta wurnturu-karrikarri nyanungu-kujakuju. Ngula-jangka marda yinya warlalamarri kapungku yaninjarla wangkami yungunpa yaninjarla pirri-mani kutu nyanungurla. Kajingki nyanungu kuja wangkami, ngula-jangka panungku kapungkulu manngu-nyanyi nyuntu-wiri-nyayirni, kapulu wangkami ngurrju nyiyarningkijarra nyuntu-kurlu.

¹¹ Nganangku-puka kuja kyananu wiri-pajirni nganta, ngaka Kaaturlu kapu kurntaku ngurrju-mani. Kala nganangku-puka kuja-ka ngurrju nyina kurrurru-karrinja-wangu, ngaka Kaaturlu kapu wiri-pajirni."

¹² Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja yinyaku Paraji wiriki, "Kuja kanpa-jana payirni yapa yaninjarniki yuwarli nyuntu-nyangu-kurraku ngarninjaku, kula-jana payika nyuntu-nyangu yipilji-mipa manu nyuntukupurdangka-patu-mipa manu nyuntu-nyangu wungu-warnu-mipa manu yapa-patu-mipa ngula kalu mardarni tala panu-jarlu. Kulalu-jana nyanungurra-mipa payika yungulu-nyarra yaninjarla jirnganja ngarni nyurrurlakuju. Ngaka-karilki kapungkulu payirni yungunpa yanirni yuwarli nyanungu-nyangu-kurra ngarninjaku. Kapunpa jayakurra ngarni nyiyarningkijarra. Kajinkili-jana payirni ngularra-piya-mipa yipilji-wati-mipa, kula-nyarra Kaaturluju ngurrju-pajirni.

¹³⁻¹⁴ Kala kajinpa-jana yapa ngalya-kari payirni yaninjarniki yuwarli nyuntu-nyangu-kurra ngarninjaku, payikalujana marlajarra yapa kuja kalu nyinami tala-wangu yungulu yanirni. Payikalujana yapa mata manu ngularra rdaka manjanja-kurlu. Payikalujana yapa pamparda yungulu yaninjarla ngarni. Yapangku ngularra-piyarlu kula kalu mardarni nyiyarlangu, manu ngula-jangkarlu kulalpangkulu payikarla yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungurra-nyangurla. Kala ngulaju ngula-juku. Ngayi kutulu-jana payika yungulu yaninjarla ngarni nyurrurla-nyangurlaju. Kajinpa-jana kujarra-piya yajarni yuwarli nyuntu-nyangu-kurra, Kaaturlu kapungku ngurrju-pajirni. Ngaka-karilki kaji-nyarra nyanungurlu yakarra-mani yapa ngurrju palinja-warnu, kapu-nyarra kulpari yinyi nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli kujalpa-jana payurnu yapa yaninjarla ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangurlaku
Matthew 22.1-10

15 Ngulalparla Jijajirli jirrnganja ngarnu-juku yinya wiriki Parajiki yuwarli nyanungu-nyangurlarlu, wati jinta-karirla wangkaja nyanunguku, “Ngana-puka kaji nyinami Kaatu-wana nguru-nyayirni-wangurla, manu kajirli jirrnganja ngarni, yapa yinya kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!”

16 Ngula-jangka, Jijajirli wangkaja nyanunguku, “Yungurnangku yimi-ngarrirni wita yimi wati-kirli kujalpa nyinaja yukunjukunju-kurlu nyurru-wiyi. Nyanungurlu-jana yajarnu yapa panu-jarlu yungulu yanirni yuwarli nyanungu-nyangu-kurra mangarri wiriki ngarninjaku.

17 Nyanungu-nyangurlu warrkinirilpalu kuyu manu mangarri purraja, manu ngulaju nyanungurluju yilyaja jinta warrkini yungu-jana yaninjarla maninjini yapa panu yinyarra ngula-jana payurnu yaninjarniki kamparrurlu-wiyi. Yinya warrkini-jana yaninjarla wangkaja, ‘Yanirnilkinkili mangarriki kuyuku, panu-jarlu nyurru yirnmilki ngarninjakungartilki!’

18 Kala jinta-kari jinta-karirlili yaninjarnikiji wurra-manu. Jintarla wangkaja yinyaku warrkiniki, ‘Kari-ngantarna payi-manu walya wiri, yungurna yaninjarla nyanja-yanilki. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’

19 Jinta-karirla wangkaja nyanungukuju, ‘Kari-ngantarna-jana puluku karlarla-pala payi-manu, manu karna yani yungurna walya pangirni mangarri pardinjakungarnti nyanungu-patu-kurlurlu kajijili jirrnganja rarra-kanja-yani. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’

20 Jinta-karirla wangkaja, ‘Kari-ngantarna yupukarra-jarrija, manu karna nyanunguju maninjinilki. Ngarririnjinta wiri nyuntu-nyangu ngula kapurna ngampurpaju yantarlarni-jiki-jala, kala lawa.’

21 Junga-juku, yinya warrkini wati kulpari-jarrinjarla yimi-ngarrurnu wiri nyanungu-nyanguku yinyarra yapa kulalu nganta yanirni ngarninjaku yuwarli nyanungu-nyangu-kurraju. Wiringkijilpa-nyanu purda-nyangu kulu-nyayirni, manurla wangkaja wati warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Yaruju-jarriya! Yanta yuwarli-kari yuwarli-kari-kirra nyampurla kirringka, manu-jana kulpari kangkarni panu-jarlu yapa kuja kalu nyina nyiya-wangu marlajarra, nyurnunyurnu, manjanja-kurlu, pamparda-wati manu mata-wati. Yajarninjinta-jana nyampu-kurra ngarninjaku!’

22 Junga-juku, yinya warrkini yanu, manu-jana panu-jarlu ngularra yapa manu, kulpari kangu-jana yuwarli wiri-kirlangu-kurra. Ngula-jangka, nyanungurla wangkaja, ‘Yajarnunjurnurna-jana ngularra yapa panu-jarlu, kala karlipa-jana mardarni-jiki mangarri jayakurra yungulu ngarni yapangku jintawarlayirli-jiki!’

23-24 Junga-juku, wirirla wangkaja warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Purda-nyangkaju! Yinya yapa kamparru-warnu-patu kujarna-jana payurnu yaninjarniki nyampu-kurraku ngarninjaku, kulalu pajarni ngaju-nyanguju mangarriji witarlanguju. Kapurna-jana muku warlapajirni yaninjarni-kijakulku. Kujarlanya karnangku wangkamilki yungunpa warru yani warrukirdikirdi manu yungunpa-jana kulpari kanyirni yapa ngula kalu nyinami yinyarrarla. Nyanungurranya karna-jana milarnilki yungujulu yaninjarla jirrnganja ngarni yuwar-

lirla ngaju-nyangurlarlu.' " Ngulanya yimiji ngularla Jijajirli yimi-ngarrurnu wati yinyaku.

Kurdungurlu-jarrinjakungarnti Jijaji-kirlangukungarntiji, nyarrpa-jarriyarla-wiyilparlipa kamparruju?

Matthew 10.37-38

²⁵ Jijajijilpa wapanja-yanu-juku Jurujulumu-kurra-pinangu, manu yapa panungkulpalu puranja-yanu purdangirli-wanarlu. Nyanunguju warirr-karrija, manu-jana wangkaja,

²⁶ "Ngana-puka kajilpa-jana yulkayarla-juku nyanungukupalanguku warlaljaku jaji-pirdiki manu ngati-pirdiki manu kali-pirdiki manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku manu nyanungukupurdangkaku, manu kajilpa-nyanu warlalja yulkayarla, manu kajilpa-nyanu yulkayarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilpa-nyanu ngampurpa purdanyangkarla yunguju kurdungurlu-jarrinjarla nyina ngaju-nyangulku, ngulaju kamparruju ngulakungarntijilpaju yulkayarla-wiyi karrikarriwangu-nyayirni yangka yapa-kari-piya-wanguku.

²⁷ Ngajuju karna yani Jurujulumu-kurralku. Kajilpanpa ngampurpa nyinakarla yaninjarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju ngurrju. Yantarniji, manu nyinakaju ngaju-nyangu kurdungurlu. Kala kajilpanpa ngampurpa-wangu nyinakarla palinjaku ngaju-wanaku, ngulaju kulalpanpaju nyarrpalku nyinakarla kurdungurluju ngajukuju.

²⁸ "Wita yungurna-nyarra payirni. Kajilpa yapa yuwarliki ngantirninjakupurda-jarriyarla, ngari mayi kajika ngantirni tala wita-kurlurlu marda manu tala panu-kurlurlu marda? Yinyaku yuwarli ngantirninjakungarntirli, nyanungurluju-ka kamparrurluju yirriyirirli manngu-nyanyi yuwarli yungu ngantirni nyarrpa-piya, manu-ka manngu-nyanyi yungu tala nyajangu mardarni yuwarliki ngantirninjaku. Kaji mardarni tala panu-jarlu, ngulaju kyananu ngantirni yuwarli yinyaju.

²⁹ Kala marda-ka ngayi nyanungurluju talaju witarlangu mardarni. Kapu nyanunguju nyarrpa-jarrilki ngula-jangkaju? Kapu nyanungurluju yampimi yinya yuwarli ngantirninja-wangurlu, talarla lawa-jarrija nyanunguku. Kala kajilpa warungkarlu puta ngantikarla tala wita-kurlurluju, ngula-jangkaju, jintawarlayirli kalu wati yinya nyanyi tala-wangu manu yuwarli-wangu, manu kalu jiliwirri-mani kuja-piyarlu,

³⁰ 'Nyampu wati warungka, rdirri-yungu tala-kurlu wita-mipa-kurlu yuwarliki ngantirninjaku. Kula nyanungurluju lawa-manu! Nyanungurluju ngayilpa talaju wita-mipa mardarnu, yampiyarla ngantirninjawangurlu!'

³¹ "Yimi-ngarrirnilki yungurna-nyarra yimi wita wati-jarra-kurlu kujalpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Ngulajulpa-pala wiri kingi-jarra jarnku-nyinaja nguru-jarrarla. Watingki kamparru-warnurlulpa-jana yurrkunyuju panu-karrikarri mardarnu 10,000-pala marda. Kala yinyarlu wati-karirli, ngulajulpa-jana panu-nyayirni mardarnu yurrkunyuju 20,000-pala marda. Parra jintangka, wiri-jarra ngula-jarra-palanyanu kulu-jarrija nyiya-ngurlu mayi. Wiringki yinyarlu kamparru-warnurlulpa-nyanu manngu-nyangu kuja-piyarlu, 'Ngaju karna-jana mardarni yurrkunyu 10,000-pala-mipa. Wiringki jinta-karirli kajana

mardarni yurrkunu 20,000-pala. Kajilparlipa-jana yaninjarla pin-jangkarla, kajikalu-ngalpa marda pinyi tarnnga-kurrarlangu.'

³² Kuja-kujakuju, yinyarlu kamparru-warnurlurla yilyaja yimi wiri-kariki, nyanungu-kurla wangkaja, 'Wiyarrpa, ngajulu yurrkunu panu-karrikarri-mipa-kurlu! Nyinaya ngulangka-juku! Ngampurrpa-wangu karnalu nyina kulukuju nyuntukuju! Yungurnalu pululu nyinami nyuntu-kurlu. Wangkaya-nganpa nyiyaku kanpa ngampurrpaju nyina, manu kapurnangkulu yinyi nyuntuku yungurnangkulu yimiri-mani kulu-kujaku!' "

³³ Ngula-jangka, Jijajiji-jana wangkaja yapaku, "Wati yinya tala wita-mipa-kurlu, ngulaju manngu-nyangu yirriyirri yuwarli yinyaku ngantirninjaku, manu ngula-jangka yampija ngantirninja-wangurlu. Manu yinyarlu wati-karirli yurrkunu panu-karrikarri-mipa-kurlurlu, ngulaju manngu-nyangu yirriyirri yaninjaku kulu wiri yinya-kurraku, manu yampija yaninja-wangurlu manu kulu-wangurlu. Kuja-piya-juku, kajinkili nyurrurlarlangu ngampurrpa nyina yungunkujulu kurdungurlu-jarrimi, manngu-nyangkalu yirriyirri kamparruju, manu ngula-jangka yungkalu-jana yapa panu-kariki nyiyarningkijarra ngula kankulu-nyanu mardarni. Ngula-jangkaju, yungunkujulu nyina kurdungurlu-jarrinjarla ngajukulu."

Jijajiri-jana pinarri-manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu yungulu nyina ngurrju jarlti-piya

Matthew 5.13, Mark 9.50, Luke 14.34-35

³⁴⁻³⁵ Ngula-jana Jijajiji wangkaja yapaku, "Kuja kankulu nyurrurlurlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkujulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni! Yungurna-nyarra yimi wita wangka jarlti-kirli yangka kuja karliparla winjirni kuyuku. Jarltiji ngurrju-jala kuyuku pajarninjaku. Kajilpa jarltiji maju-jarriyarla manu linpa-wangu-jarriyarla, ngulaju majunya. Kulalpa nganangku linpaju pina pirjirdi-mantarla yangkaju jarlti. Kajilpa jarltiji linpa-wangu-jarriyarla, ngula-jangka kulalpa nganangku mardakarla-juku, kala nyiyaku? Ngari kalu kijirni."

15

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli kuja wajawaja-manu jiyipi

Matthew 18.12-14

¹ Ngaka-karilki, panu-nyayirni tala puntarninjakungarduyu-patu manu yapa maju-patu, ngulajulu yanurnu purda-nyanjaku Jijajiki.

² Paraji-paturlu manu kuruwarrikingarduyu-paturlu, nyangulpalu Jijajiji yapa yinya-patu-kurlu. Jiily-ngarrurnulpalu nyanunguju, manulpalu wangkaja, "Nyangkalu, Jijajiji kajana wangkami yinya-patuku yapaku majumaju-patuku. Manu-ka ngarni nyanungurrarajinta!"

³ Ngula-jangkaju, Jijajiri-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa, wangkaja-jana yalirraku,

⁴ "Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni wati-kirli ngulalpa-jana jiyipi 100-pala mardarnu. Ngakalku, jiyipi jinta-jana jurnta yanu, manu wajawaja-jarrijalku. Kajilpanpa yapa jintangku wajawaja-mantarla kuja-piyarlu, nyarrpa-jarri kajikanpa? Kajikanpa-jana nyuntulurlu yirrarriarra ngularra jiyipi-patu-kari 99-pala ngula

manangkarrarla-juku, manu kajikanparla yaninjarla warru nyanyi yangkaku jintaku jiyipiki.

⁵ Kajilpanpa nyuntulurlu rdipinjarla mantarla yangka jiyipi wajawaja-maninja-warnu, nyuntulu kajikanparla wardinyi-jarrimi karrikarri-wangu yalumpuku jintaku. Junga nyampuju! Nyuntulurlu kajikanpa jakurr-mani yali jiyipiji jimanta-kurra, manu kajikanpa pina-kanyi ngurra-kurra.

⁶ Ngula-jangkaju, nyuntulurlu kapunpa-jana parnkanjarla warnkiri-mani nyuntu-nyangu puntu-patu manu yapa-karirlangu kujalpankulu mapirri nyinaja. Manu kapunpa-jana kuja wangkami, 'Wardinyili nyinaya ngaju-piya! Ngajurna wajawaja-manu jiyipi jinta, ngula-jangkaju palka-manurna.' Yuwa, kujanya kajikanpa wangka nyuntuju kajilpanpa wajawaja-mantarla nyuntu-nyangu jiyipi manu ngakalku kajilpanpa palka-mantarla.

⁷ Kuja-piya-yijala, Kaatu manu nyanungu-nyangu marramarra-patu, ngula kalu nyinami nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kalu-jana wardinyi-karrikarri nyina yapa panukuju kuja kalu jungarni nganta nyina. Kala kuja karla yapa jinta maju-jangka pina-yani nyanunguku yalala-yirrarninjakungarnti, ngulaju karla wardinyi-jarri-nyayirni Kaatuju."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa karnta-kurlu kuja wajawaja-manu pirli tala

⁸ Wangkaja-jana nyanungu-patuku, "Ngaju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu karnta-kurlu. Kulalpa tala panu-kurlu nyinaja, mardarnulpa karlarla-pala-mipa pirli tala. Ngakalku, nyanungurlu wajawaja-manu jinta-kari kaninjarni yuwarlirla. Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju purda-nyanyi? Nyarrpa-jarri kapu karnta yali? Jarralku-nyanurla manu, manu muku kirlka-manu kaninjarni yuwarlirla, nyangulparla pirli talaku.

⁹ Ngakalku palka-manu, manu wardinyi-jarrija. Ngula-jangkarluju-jana manunjuu puntu-patu nyanungu-nyangu-patu manu yapa kujalpalu mapirri nyinaja. Wangkaja-jana, 'Wardinyili nyinaya ngaju-piya! Ngajurna wajawaja-manu pirli, ngula-jangkaju palka-manurna!' Yuwayi, kujanya karnta wangkaja.

¹⁰ Kaatu-kurlangu marramarra, ngulaju karnta-piya. Kaji nganangku-puka maju-jangka pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatu, ngulaju kajana wardinyi-mani-nyayirni marramarra-patuju."

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa wati purlka-kurlu manu kaja-nyanu-jarra-kurlu

¹¹ Wangkaja-jana, "Ngaju karna-nyarra yimi-ngarrirni ngulaju purlka-kurlu kujalpa-palangu mardarnu kaja-nyanu-jarra. Yinya purlkangkulpa panu-nyayirni mardarnu nyiyarningkijarra manu tala.

¹² Ngakalku, kukurnu-nyanurla wangkaja, 'Wapirra, ngaka kajinpa palimi, ngaju karna mani ngalya-kariji yampinyi-jangka. Manu ngajukupurdangka papardirli kapu panu-kari mani. Jalanguju karnangku japirni yungunpaju yinyi ngaju-nyangu.' Yinya purlka-pardujurla ngungkurr-nyinaja panu-kari yungurla yinyi. Panu-karirla yungu papardi-nyanuku, manu panu-karirla yungu kukurnu-nyanuku.

13 Ngaka-karilki, kukurnu-nyanurlu ngurraju yampinja-yanu tala-kurlurlu, manu wurnturu yanu ngurra-kari-kirra. Yinyarlaju ngur-rangka, ngulaju muku lawa-manu talaju mangarrirla, pamangka, palypirrparla manu karntangka.

14 Ngapa kulalpa wantija yangka ngula-warnurla yungu mangar-rirlangu pardiyarla. Yapaju ngulajulpalu yarnunjuku nyinaja mangarri ngarninja-wangu. Yali kukurnu-nyanujulpa tala-wangu nyinaja. Yarnunjuku-nyayirnilpa nyinaja.

15 Ngulaju warrki-jarrijalparla watiki kujalpa-jana mardarnu nguurrnguurrpa-patu. Yinyarlu watingkiji yilyaja kujalpalu nguurrnguurrpa-patu nyinaja yungu-jana warrawarra-kanyi manu yungu-jana mangarri yinyi.

16 Nguurrnguurrpakungarduyurlu kularla yungu mangarri ngar-ninjaku. Yangka purlka-kurlangu kaja-nyanu, yarnunjuku-jarrija-nyayirnilpa, manu jalajala-jarrijalpa yungu nguurrnguurrpa-kurlangu nganjarla.

17 Tarnngangkulpa-nyanu purda-nyangu nyanungurlu, 'Nyarrpa-jarrimirna? Ngaju karna yarnunjuku nyina nyiya ngarninja-wangu.' Nyanungurluju tarnngangu manngu-nyangulpa-jana warrkini-patu kujalpalurla warrki-jarrija nyanungukupalanguku, kujalpalu mangarri panu-jarlu ngarnu. Langarrpa-jarrijalku.

18 Manu-nyanu wangkaja, 'Ngaju karna yampimi ngurra nyampuju, manu karna pina-yani wapirra-kurra. Manu kapurnarla wangka kuja, "Wapirra, ngajujurna warntarla yanu Kaatu-kujaku manu nyuntu-kujaku.

19 Ngajujurna majumaju. Kula karna kaja-purajilki nyina, lawa. Wangkayaju yungurnangu warrki-jarrimilki nyuntuku warrkini-patu-kari-piya." Kuja kapurnarla wangka ngajukupalanguku.'

20 "Junga-juku, karrinja-pardija, manu yanu pina ngurra-kurra nyanungukupalangu-kurlangu-kurra. Ngulajulparla warrarda pardarnu kaja-nyanuku yungu ngurra-kurra pina-yanirni. Parra-patu-jangkarlu, nyanungurluju nyangu kaja-nyanu yaninjarni-kirra wurnturu kajilpa yanurnu. Kuja nyangu kaja-nyanu, mari-jarrinjarlarla parnkaja. Ngamurlu-mardarnu, manu nyunjurnu yulanja-karrarlu.

21 Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanuju wangkajarla jaji-nyanuku, 'Wapirra, ngajujurna warntarla yanu Kaatu-kujaku manu nyuntu-kujaku. Ngajujurna majumajuku, kula karnangu nyuntu-nyangu kaja-nyanulku nyina, lawa.'

22-24 Wurdungu-manu jaji-nyanurlu kaja-nyanuju, manu wangkaja-jana warrkini-patuku, 'Yantarnili nyampu-kurra! Manngu-nyangulparna kula-nganta palija walyirri-nyayirni kaja-nyanu ngaju-nyangu, lawa. Manu kula-ngantarna wajawaja-manu tarnngangu-juku. Kala lawa! Wankaru-juku-ka nyina, manu pina-yanurnu ngurra-kurra. Ngulakuju yarujurlulu kangkarni jinajina-piya kirrirdi ngurrju-nyayirni, manu rdangka-yirrakalurla ngajuku kaja-nyanurla. Manu rdakangkalurla yirrika rdaka-kurlangu, manu putulurla yirrika wirliyarla. Yaninjarlalu pakaka wita puluku jara wiri-nyayirni, pajirninjarla purrayalu yungurlipa kurapaka ngarni.' Warrkini-paturlulu pakarnununu yali wita puluku, pajurnulu, manu purrajalu. Manulu ngarnu kurapakaju.

²⁵ “Murnma-juku kujalpalu ngarnu mangarri-wati, papardi-nyanujulpa warrki-jarrija wurnturu. Kuja pina-yanurnu yuwarli-kirra, purda-nyangu-jana yapa yunparninja-kurra, manu nyangu-jana wirntinja-kurra.

²⁶ Purlajarla jintaku warrkiniki, manu japurnu, ‘Nyiya-jangka kalu yunparni manu wirntimi?’

²⁷ Warrkinirla wangkaja, ‘Kari-nganta nyuntukupurdangka kukurnu-puraji pina-yanurnu ngurra-kurra. Kula palija, wankaru-ka nyina. Nyuntukupalangurluju-nganpa jinyijinyi-manu pakarninjaku manu purranjaku jara wiri-jarlu-kurlu puluku wita yungurlipa ngarni kurapaka wiri.’

²⁸ “Kuja kuja-kurra purda-nyangu papardi-nyanurlu, kulu-jarrija manu kula ngurra-kurra yanu kujalpa nyanungukupalangu jajinyanu nyinaja. Manu nyanunguju wilypi-pardija yuwarli-ngirli manu wangkajarla, ‘Nyiya-jangka kanpa karrimi nyampurlaju yarlungka? Kaninjarni yukayarni, manu mangarri nganja nganimparlajinta.’

²⁹ “Kala papardi-nyanujurla wangkaja jaji-nyanuku, ‘Lawa! Nyiya-jangka kanparla wardinyi nyina ngajukupurdangkaku kukurnuku? Ngajurna warrki-jarrija mata-wangu nyuntukuju tarnnga-nyayirni. Kularnangku kulu-jarrinjarla wilji-jarrija. Kulanpaju nyiyarlangu yungu ngajuku, ngulaju kulanpaju puluku witarlangu yungu yungurna kurapaka nganjarla ngajuku puntu-kurlurlu, manu kulanpaju jiyipi witarlangu yungu, lawa!

³⁰ Kaja-puraji nyangka, nyanunguju wilji-nyayirni! Nyanungurluju muku lawa-manu talaju punkungka karntangka. Kulanparla kulu-jarrija nyanunguku, lawa! Kuja pina-yanurnu ngurra-kurra, nyuntulurlunpa pungu puluku wita nyanunguku manu nyanungu-nyangu puntuku yungulu ngarni kurapaka!’

³¹ “Ngula-jangkaju, wati purlkarla wangkaja papardi-nyanuku, ‘Kaja, nyuntu kanpa ngaju-kurlu nyina tarnnga nyampurla ngur-rangka. Kuja karna ngajulurlu mardarni nyiyarningkijarra, ngulaju nyuntuku.

³² Nyiya-jangka kanpaju kulu-jarrimi? Kula-nganta nyuntukupurdangka palija, kala lawa. Kala wankaru, manu ngurra-kurra pina-yanurnu. Ngula-jangkaju, wardinyi-jarriyarlalparlipa manu kurapaka ngarninjarla!’ ”

16

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa wati-kirli manu warrkini nyanungu-nyangu-kurlu

¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku, “Yim-ingarrirni yungurna-nyarra yimi-nyayirni-wangu. Nyurru-wiyi kala wati nyinaja tala wiri-nyayirni-kirli. Wati jintalpa mardarnu kujalpa warrki-jarrija kujalparla warrawarra-kangu tala. Yapa jintarla yanurnu yinyaku paajuku, manurla wangkaja, ‘Nyuntu-nyangurlu warrkinirli, tala nyuntu-nyangu ngulaju-ka nyarrpa-mani mayi? Kula kangku junganku mardarni.’

² Junga-jukurla yajirninjarla wangkaja yangka warrkini nyanungu-nyanguku, ‘Purda-nyangurnangku kuja kanpaju tala jurnta yiilymani, kula kanpa junganku mardarni nganta. Yilyamilki karnangku

nyuntuju warrki-ngirli. Yaninjakungarntirli ngulaju pipa-kurra-wiyi pantirninjarla yirraaka yungu nyarrpararla tala gunami.'

³ Yinya wati warrkini, wangkaja-nyanu, 'Kapuju paajurlu ngajuju yilyami warrki-warrgu, nyarrpa-jarrimirna? Ngajujurna purlkalku walyaku pangirninjakuju. Kajilparna-jana warlkikarla warru yapa-patu talakupurdarlu, ngulaju kajikarna kurnta-jarrimi.

⁴ Kapurna-jana wangkami yapa-patuku kuja-jana paajurlu yungu miyi manu jara panu-jarlu. Ngaju-nyangurlu paajurlu kajika-jana jinyijinyi-mani yungulurla muku pina-yinyi. Kuja-kujakuju kapurna-jana ngurruju wangkami yungulurla pina-yinyi miyi manu jara ngari wita nyanunguku yawuru-maninjaku. Yapa yinya-patu kapujulu wardinyi-jarrimi. Ngula-jangka, kajiji paajurlu yilya warrki-ngirli, kapujulu warrawarra-kanyi yinya-paturlu yapa-paturlu.'

⁵ Junga-juku, yinya warrkini wati, yanu-jana warru yapaku payirninjaku kuja-jana paajurlu yungu miyi manu jara. Payurnu jinta-wiyi, 'Nyiyangku yungu ngaju-nyangu paajurluju yungunparla pina-yinyi ngaka?'

⁶ "Ngula yalu-manu, 'Nyuntu-nyangu paajurluju yungu jara 100-pala murlukunparla.'

"Yinya warrkini wati wangkajarla, 'Yungkaju jara 50-pala murlukunparla yungurnarla pina-yinyi paajuku yimiri-maninjakulku.'

⁷ "Yinya wati warrkini yanurla jinta-karikilki payirninjaku, 'Nyiyangku yungu ngaju-nyangu paajurluju nyuntukuju yungunparla pina-yinyi ngaka?'

"Ngula yalu-manu, 'Nyuntu-nyangu paajurluju yungu miyi 1000-pala yakujurla.'

"Yinya warrkini wati wangkajarla, 'Yungkaju 800-pala miyi yakujurla yungurnarla pina-yinyi ngaju-nyangu paajuku yimiri-maninjakulku.'

⁸⁻⁹ Kuja paajurlu purda-nyangu nyanungu-nyangu warrkini kujalpa-jana pina puntarnu yapa yinyarraku miyi manu jara, wangkajarla, 'Nyuntujunpa pina-nyayirni. Milya-pinyi kanpa yungunpa-nyanu tala-kurlurlu warrawarra-kanyi!' "

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku, "Yuwayi, yinya yimi-nyayirni-wangu ngulaju junga. Yapa yangka nyampurla walyangka kuja kalu karlirr-yani, ngulaju kalu-nyanu maju-kurra kanyi tala-kurlurlu nyanungu-nyangu-kurlurlu. Kala milya-pinyi-jiki kalu yungulu-nyanu warrawarra-kanyi tala-kurlurlu. Kala nyurrurla kuja kankulu nyina Kaatu-kurlangurla rdili-nyayirni-wangurla, nyarrpa-jarri kapunkulu tala-kurluju yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi? Purda-nyangkajulu! Yungkalu-jana nyurrurla-nyangu tala yapa-kariki yungulu-nyarra ngurruju nyina. Kajinkili-jana yinyi ngalya-kari, ngulaju kapu-nyarra Kaaturlu kanyi nguru-nyayirni-wangu-kurra.

¹⁰ "Kaji yapangku jungangku witawita warrawarra-kanyi nyi-yarningkijarra, ngulaju kapu warrawarra-kanyi wiriwiri nyiyarningkijarra yijardurlu. Kala kaji yinyarlu yapangku jungangku mardarninja-wangurlu yampimi nyiyarningkijarra witawita, ngulaju kula warrawarra-kanyi wiriwiri nyiyarningkijarra yijardurlu. Kulalurla yapa panu-kari ngungkurr-nyina.

¹¹ Ngalya-karirli yapangku ngulaju kalu-nyanu maju-kurra kanyi tala-kurlurlu nyanungu-nyangu-kurlurlu. Kala nyurrurla, nyurrurla-nyangu tala-kurlurlu jungangu mayilpankulu-jana warrawarra-kangu yapaju nyampurla ngurungka? Kala nyurrurlarlur yapangku, kajilpankulu warrawarra-kanja-wangu nyinayarla, ngulaju Kaaturlu kula-nyarra yinyi nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla.

¹² Yungu-nyarra nyanungurlu yinyi panu-nyayirni nyiyarningkijarra ngaka nguru-nyayirni-wangurla. Nyanungurlu kanyarra nyiyarningkijarra mardarni muurlparlu nyurrurlaku. Tala kuja kankulu mardarni jalangurlu, ngulaju kula nyurrurlaku, ngulaju Kaatukurlangu. Warrawarra-kanyi mayi kankulu-jana tala-kurlurlu? Kala warrawarra-kanja-wangurlaju, ngulaju kula-nyarra Kaaturlu yinyi nyiyarningkijarra ngurungka nyanungu-nyangurla.

¹³ “Yapa kulalpa-palangu warrki-jarriyarla paaju jiramaku. Kajirra yulkami kamparru-warnuku paajuku, ngulaju kapurla nyurunyuru-jarrimi jinta-karikiji. Kala kajirra yinya jinta-kariki yulkami, ngulaju kapurla kamparru-warnuku nyurunyuru-jarrimi. Kujanya karna-nyarra nyampuju wangkami jalanguju. Kajinparla talaku yulkami, ngulaju nyuntu-nyangu paaju, manu kulanparla yulkami Kaatukuju.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlukuju.

*Jijajirli-jana Paraji-patuku yimi wita-kari wita-kari yimi-ngarrurnu
Matthew 11.12-13, 5.31-32, Mark 10.11-12*

¹⁴ Yangka Juwu Paraji paaju-patu kalalu purlurlpa-nyayirni nyinaja tala wiri-kirli. Kujalu Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra, ngulajulpalurla yinkalku ngarlarrija.

¹⁵ Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla Paraji-patu, ngulaju kankulu jungarni nganta nyina yapa panu-puru yungulu-nyarra nyanjarla pulka-pinyi ngurrjuku nganta. Kala Kaaturlu kanyarra nyanyi kanunjumanyumparlu maju-juku. Nyampurla ngurungka, nyiyarlanguku kuja kalurla yapa yulkami ngurrjuku nganta, ngulaju-ka Kaaturlu punku-pajirni.

¹⁶ Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yungu kuruwarri Mujujuku, manu wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku yungulu yapangku purami kuruwarri manu yimi kujalu yirrarnu pipangka. Ngula-jangka, Jaanu Papitajilki yanurnu, manu wangkaja-jana yapaku Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kala jalangu, panu-karirli kulu-parnturlu kankulu-nyanu wiringki nganta kamparru yirrakarla yungulu-jana wiri nganta nyina yapa-karikiji.

¹⁷ Ngulaju ngula-juku. Mujuju-kurlangu yangka kuruwarri, ngulaju-ka karri yijardu-nyayirni-juku jalanguju yapakuju. Walya nyampu manu yalkiri kapu-pala yawu-pardi. Ngulaju ngula-juku. Kala kulalpa nganangku mirrakarla nyiya witarlangu yirdi kuruwarrirla Mujujukurlangurla.”

¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kajilpa watingki nyanungu-parnta yampinjarla yantarla karnta jinta-kari-kirra, kujaju jarrwara-nyayirni. Nganangku-puka watingki kaji kanyi karnta yali yilyanja-warnu, ngulaju jarrwara-nyayirni-yijala.”

Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu yapaku wati tala panu-kurlu manu wati tala-wangu-kurlu yirdi-kirli Lajaru-kurlu

¹⁹ Nyanungu-jana wangkaja, “Nyurru-wiyi kala nyinaja wati tala panu-kurlu manu jurnarrpa ngurru-wati-kirli manu miyi manu kuyu panu-kurlu, manu kala yuwarli wiringka nyinaja.

²⁰ Ngurrangka yalirla kala nyinaja wati tala-wangu yirdiji Lajaru. Kala nyinaja wijini palka-wangu. Puntu-watirli nyanungu-nyangurlu kalalu kangurnu parra-kari parra-karirli, kala ngunaja yuwarlirla kamparru tuwa-wana.

²¹ Kalarla pardarnu yinyaku watiki tala panu-kurluku kuja kala kujurnu miyi manu kuyu purrmu walya-kurra. Lajarurlu kala ngarnu purrmu walya-jangka. Kalalu malikirli yanjurnu Lajaru-kurlangu wijini palkangka.

²² Ngaka-karilki, Lajaru palija, ngulalu marramarra-paturlu kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Nyinanja-yirrarnulu kutu-juku Yipuruyamu-wana. Yinya wati yangka tala panukungarduyu, ngulaju palija-yijala, ngulalu milyingka yirrarnu walyangka.

²³ Nyanungu-nyangu pirlirpa ngulaju yanu nguru-kurra manparrpa-kurlangu-kurraju. Ngulangakajulpa jankaja, manu murrumuru-jarrijalpa. Nyangu Yipuruyamu wurnturu-ngurlurlu manu Lajaru kujalpa nyinaja nyanungu-wana.

²⁴ Purlajarla Yipuruyamuku, ‘Wapirra Yipuruyamu! Waraa! Mari-jarrinjarlaju ngurru nyinaka! Jankami kaju nyampurlaju, manu murrumuru-jarri karna! Wangkayarla Lajaruku yunguju rdaka yirrarni ngapangka manu yunguju marnpirni jalanypa ngapa-kurlurlu yunguju walyka-mani!’

²⁵⁻²⁶ “Yipuruyamuju wangkajarla nyanungukuju, ‘Lawa, ngaju-nyangu kaja. Kulalparna yilyayarlara Lajaru ngapa-kurlu yalumpu-kurraju! Rdaku kaninjarra kangalpa jaarl-ngunami. Kajilpangku Lajarurlu kangkarlarrara ngapa nyuntuku, kulalpangku yantarlarrara rdaku ngula-wanaju. Kulalpa ngana ngula-wana rdaku-wana pinarni yantarla nyampu-kurra ngurra-kurraju. Jinta-kariji, manngu-nyanyi mayi kanpa-nyanu kujalpanpa wankaru-wiyi nyinaja walyangka? Nyuntulurjulpanpa mardarnu ngurru nyiyarningkijarra-nyayirni. Kala Lajaru, ngulajulpa lawa nyinaja wijini-kirli-mipa palkangka-kurlu. Jalanguju, nyanunguju wardinyi-nyayirni-ka nyinami. Kala nyuntu, ngulaju kanpa-nyanu murrumuru-nyayirni purda-nyanyi, manu kanpa jata-nyanyilki.’

²⁷⁻²⁸ “Ngularla watiji wangkaja Yipuruyamukuju, ‘Junga kujaju, kala purda-nyangka ngariji ngajulu. Ngajukupurdangka-patu, nyinami kalu wankaru-juku walyangka rdaka-pala. Nyampu ngurra ngulaju punku-nyayirni kuja kalu-nyanu yapangku murrumuru-nyayirni purda-nyanyi. Kula karna ngampurra nyina ngajukupurdangka-patuku nyampu-kurraku yaninjarniki. Kajikalu-nyanu murrumuru-nyayirni purda-nyanyi ngaju-piyarlu. Wangkayarla Lajaruku yungu yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra walyangka yungu-jana wangka jungarni nyinanjaku.’

²⁹ “Yipuruyamurla wangkaja watiki, ‘Lawa, kularna yilyami Lajaru ngatingki-maninjaku nyuntukupurdangka-patukuju. Nyurru kalu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kurruwarri manu yimi kujalu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu pipa wiringka nyurru-wiyi. Purda-nyangkarlalpalu nyampuju yimi!’

30 “Ngularla watiji wangkaja, ‘Lawa, lawa! Kulalu ngajukupurdangka-paturluju purda-nyanyi Mujuju-kurlangu kuruwarriji, manu kulalu purda-nyanyi yangka kujalu yirrarnu jarukungarduyu-paturlu. Kala kajilpa yangka yapa Lajaru-piya pina-wankaru-jarriyarla palinja-warnu, manu kajilpa-jana yantarla wangkanjaku, ngulaju kajikalu purda-nyanyiilki. Kajikalu muku kurnta-jarrmi yangka kujalpalu punku nyinaja, manu kajikalu pina-yaninjarla yalala-yirrarni Kaatu.’

31 “Yipuruyamujurla wangkaja nyanungukuju, ‘Kula kujaju junga! Jalangu kajilpalu nyinayarla kuruwarru Mujuju-kurlangu purda-nyanja-wangu manu jarukungarduyu-patu-kurlanguku yimiki, manu kajilpa Lajarurlangu wankaru-jarriyarla pina yangka palinja-warnu, kulalpalu nyanunguju purda-nyangkarla-yijala kuja!’” Kujanya-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yangka Paraji-patuku.

17

Yapajulpalurla yirriyirri nyinakarla jungarni Kaatuku

Matthew 18.6-7,21-22, Mark 9.42

1 Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-watiki, “Nyampurla ngurungka, yapa panu kapulu warrarda karlirr-yani Kaatu-kujaku. Kala nganangku-puka kajilpa karlirr-kangkarla jarrwara yapa jinta-kari yungulu yani warntarla Kaatu-kujaku, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu Kaaturluju maju-maninyayirni!

2 Nyampurrulu-jana yapa manngu-nyangka ngula kuja kalurla jukarurru nyinami Kaatuku. Ngularraju kurdukurdu witawita-piya kuja kalu wita-mipa milya-pinyi nyinanjaku jukarurruku Kaatuku. Kala nganangku-puka kajilpa karlirr-kangkarla jinta-mipa Kaatu-kujaku, ngulaju maju-nyayirni! Karlirr-kanja-kujakujulpalurla yapa-karirli yarturlu-wiyi wiri wayikarla yalumpuku watiki waninja-wana-wiyi, manu ngula-kurluju jarna-maninjarla kanjarla julyurl-kijikarlalpalu mangkuru ngapa wiri-kirra yungu palimi, kajika yapa jinta-kari karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.

3 Kuja-kujakuju, muurlpa-jarriya kajikanpa kanyi yapa jinta-kari warntarlarlu!

“Kajilpangku puranjakungarduyu-kariyi-nyanu majungka-jarriyarla jurnta, wangkayarla yungu nyinami kuja-wangu. Kajingki nyanungurlu yalala-yirrarni, ngula-jangkaju yawuru-jarriyalkurla kunka-maninja-wangu.

4 Marda parra jinta-puru yangka puranjakungarduyu-kari-nyanu kajilpangku majungka-jarrimi jurnta wirliki-palaku kajilpangku yaninjarla ngurrjungkulku yalala-yirrakarla wirliki-palaku, ngula-jangkaju yawuru-jarriyalkurla kunka-maninja-wangu wirliki-palaku-yijala.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku.

5 Ngula-jangka, Kurdungurlu-patu Wiriwirilirla wangkaja, “Pirlirra-nganpa pirlirjirdi-manta yungurnangkulu wala nyina tarnga-juku!”

6 Jijaji-jana wangkaja, “Kala nyurrurlaju kankujulu wita-karrikarri wala nyinami. Ngulaju ngula-juku. Nyanyi mayi kankulu watiya yinya

miyi-kirli? Kajilpankujulu ngajuku wala nyinakarla ngari wita nyurrurlaju, ngulaju kajikankulurla wangkamilki watiyaku kuja, 'Wayi! Nyuntu watiya, lakarn-pardiya walya-jangka, manu-nyanu juka-yirrarninjinta ngapa wiringka mangkururlaju!' Yuwayi, kajilpankulurla kuja-piya wangkayarla watiya yinyaku, ngulaju kajika-nyarra purda-nyanyi. Watiyarluju kajika-nyanu lakarn-pinyi walya-jangka, manu ngula-jangka kajika-nyanu juka-yirrarninjini nyanungurlu-juku mangkururlaju!" Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-watiki nyanungu-nyanguku yungulurla tarnnga-juku wala nyina.

⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, "Yirna-nyarra wita ngayi payirni. Marda-ka jintangku wiringki mardarni warrkini kuja karla warrki-jarrimi. Marda-ka nyanungurlu walya pangirni yirrarninjakungarntirli ngurlukungarntirli yungu yirrarni manggarriki, manu marda karla nyanungu-nyangu jiyipi-wati warrawarrakanyi. Kuja-ka wati yinya warrkini lawa-jarri warrki-jangka manu-ka kulpari yanirni yuwarli-kirra, nyarrpa marda nyanunguju wiriji karla wangkami nyanungukuju? Kapurla mayi wangkami nyanungukuju yungu yaninjarla ngarni-wiyi? Nyurrurlarlangu kajikankulurla mayi kuja wangka kajilpankulu yali wiri-piya nyinayarla?

⁸ Lawa. Kulankulurla wangkami kuja nyanunguku. Nyurrurla kapunkulurla wangka yungurla ngapa yaninjarla mani ngarninjaku, manu kapunkulurla nyanunguku wangka yungu-nyarra yaninjarla purrami mangarri nyurrurlaku-wiyi. Ngula-jangka, nyanungurlulku warrkinirli kapu ngarni purdangirli-kirraju.

⁹ Kaji yinyarlu warrkinirli purda-nyanyi warlalamarri nyanungu-nyangu, kujarlaju kapu mayi yinyarluju warlalamarrirliji ngurrjupajirni-nyayirni? Lawa kujakuju. Wati yinya-kurlangu warrkiji ngulaju yungu purda-nyanyi warlalamarri nyanungu-nyangu-wiyi kajirra nyarrpa wangka. Kujarlanya, warlalamarri yinyaju kularla nyanungukuju yati-wangkami warrki-wanawanaju. Ngulaju ngula-juku.

¹⁰ Jurrku-juku nyurrurlakuju kujangu-piya-yijala. Kajilparna-nyarra wangkanjarla jinyijinyi-mantarla nyiyarlanguku, ngulajujulu yalyangku kutu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu, manulunyanu kuja wangkaya, 'Ngalipaju karliparla ngari warrkini nyinami Jijajikiji. Kuja karliparla nyanunguku warrki-jarrimi, kularliparla pardarni yungu-ngalpa yati-wangka warrki-wanawanaku.' " Kujanya-jana wangkaja Jijajiji yimi yali warrkini-kirli yungulu ngula-piya nyina kurdungurlu-patu.

Jijajirli-jana wati karlarla-pala wijini panu-kurlu parlpuru-manu

¹¹ Jijajijilpa-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-watiki jirnganja wapanja-yanu Jurujulumu-kurra-pinangu. Nyanungulpa wapanjayanu wurna kulkurru-jarra ngurrara-jarrarla Jamariyarla manu Kaliliyirla.

¹²⁻¹³ Nyanunguju yanurnulpa kutulku kirri jinta wita-kurra. Yalumpurla wati karlarla-palalurla yaninjarla rdipija nyanunguku. Nyanungurraju nyurnu-nyayirni wijini-kirli panu-kurlu jurru-ngurlu jamana-kurra. Ngulaju kulalu yanurnu Jijaji-kirra kutu, lawa. Karrijalpalu wurnturu-karrikarri nyanungu-kujakuju, manulurla purlaja,

“Jijaji, Warlalja-Wiri! Nganimpaku-nganpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaka!”

¹⁴ Jijaji-jana wangkaja, “Yantalu maralypikingarduyu-wati-kirra yungulu-nyarra miimii-nyanyi palka wijini-wangu-japa.” Junga-juku, karlarla-palarlu watingkili Jijajiji yampinjarla yanu maralypikingarduyu-wati-kirra. Wurnturu-wangu-juku nyanungurrarlujulu-nyanu jarnkujarnku nyangu, manulu-nyanu wijini-wangulku nyangu.

¹⁵⁻¹⁶ Wati-kari yalumpurrarla jintaju ngulaju Jamariya-wardingki. Panu-karirilpalu Juwu-wati nyinaja. Kuja-nyanu nyanungurlu Jamariya-wardingkirli nyangu kirrkalku, warirr-karrinjarla pina-yanu Jijaji-kirra. Nyanungurluju kiljingkilparla Kaatuku yunparninja-yanu. Kuja yanurnu Jijaji-kirra, parntarrinjunurla kamparru nyanungurla, manurla yati-wangkaja, “Nyuntujunpaju mari-jarrija-nyayirni! Nyuntulurlunpaju parlpuru-manu!”

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu kurdungurlu-watiki, “Wayinkili! Ngajurna-jana wati karlarla-pala parlpuru-manu. Wati nyampu Jamariya-wardingki-mipa pinarni yanu Kaatuku pulka-pinja-karra. Nyampuju kula ngurrara-jinta ngajuku. Nyarrparalu ngalya-kariri Juwu-wati 9-pala-kariri wurulya yanu? Ngulangkuju yungulurlajinta Kaatuku pulka-pungkarla-yijala!”

¹⁹ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja watiki, “Karrinja-pardinjarlalku yanta ngurra-kurra. Kujanpaju wala nyinaja ngajuku yungurnangku parlpuru-mantarla nyuntu, kujarlanyanpa nyuntuju parlpurulku wijini-wangulku.”

Jijajirli-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurlu kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku

Matthew 24.23-28,37-41

²⁰⁻²¹ Panu-karirilili Paraji-paturlu payurnu Jijaji, “Nyangurla kapu Kaatuju Warlalja-Wiriji nyina nyiyarningkijarraku nyampurla ngurungka? Nyangurlarlurlipa nyanyi nguru-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu?”

Jijaji-jana wangkaja, “Yapa kuja kajulu wala nyina, ngularrakuju kaja-jana Warlalja-Wirilki nyinami Kaatuju jalanguju. Kujarlanya kulalpa nganangku nyanungu-nyangu nguru-nyayirni-wanguju nyangkarla paniya-kurlurluju. Manu kujarlanya kulalpa ngana wangkayarla, ‘Wayi! Nyangkalu yinya! Yinyaju nguru-nyayirni-wangu Kaatukurlangu!’ Manu ngana kulalpa wangkayarla, ‘Wayi! Nyangkalu nyampu! Nyampuju nguru-nyayirni-wangu Kaatukurlangu!’”

²² Ngula-jangka, wangkaja-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-watiki, “Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu. Ngaka kapurna yanilki, manu kapurna-nyarra purdangirli yampinjayani. Ngula-jangka kapunpaju yirraru-jarrimi-nyayirni. Kapunkulu ngampurpa-nyayirni nyina ngajuku nyanjaku pina.

²³ Ngula-puruju, panu-kari kapulu-nyarra yaninjarla wangkami, ‘Wayinkili! Nyangkalu yinya, Jijajiji karrimi-ka!’ Marda kapulu-nyarra wangkami, ‘Wayinkili! Nyangkalu nyampu, Jijajiji karrimirni-ka!’ Kajili-nyarra yapa wangka kuja nyurrurlaku, purda-nyanja-wangulu-jana jurnta nyinaka! Kulalu-jana yanta nyanungurra-kurra ngajuku nganta warririnjaku!

²⁴ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kapurna kapanku pinarni yani wirnpa-piya-juku kuja-ka kilji mirilmiril-karri yalkirirla kakarrara-jangka karlarra-kurra. Wirnpa-piya, jintakumarrarnirli kapujulu nyanyi.

²⁵ Ngaka kajirna yani nguru nyampu-ngurlu, manu kajirna pinarni yani, kujakungartiji kapurnaju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi, manu yapa kuja kalu nyinami wankaru jalangu, ngulangkuju kapujulu juwa-kijirni.

²⁶⁻²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungartiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularrarluju kapulu ngari ngarni, manu kapulu-nyanu yupukarra-jarrimi. Ngularraju yapa yangkarra-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja Nuwangka wankarurla-wiyi. Nyanungurlulpa pawurtu wiri-jarlu nganturnu. Kala yapangku panukarirli kulalpalu nyanunguju jungangku purda-nyangu. Ngula-jangka, ngapalku wiri yinya yanurnu, manu-jana muku pungu. Kala Nuwa manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-mipa-jana muurl-mardarnu Kaaturluju.

²⁸⁻²⁹ Kajirna ngaju pinarni yani nguru nyampu-kurra, kujakungartiji yapangkuju kulajulu manngu-nyanyi. Ngularraju yapa yinyarra-piya-juku kujalpalu nyinaja kirringka Jatamarla nyurru-wiyi. Ngularrarlujulpalu ngarnu kuyu, mangarri manu pama, manulpalu payi-manu nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manulpalu-jana nyiyarningkijarra yungu talakupurdaru. Ngularrarlujulpalu pangirninjarla yirrarnu ngurlu mangarri pardinjakungartirli, manulpalu-nyanu yuwarli nganturnu. Kala kulalpalu Kaatuju manngu-nyangu. Kala watingki jintangku yirdingki Laatirli manngu-nyangu Kaatuju. Kujarlaju, yinya kirri-ngirli Jatama-ngurlu yampinja-yanu yaruju-nyayirni. Jurrkungka-yijala parrangkaju, Kaaturlu-jana jangkardu kujurnu warlu yalkiri-jangka, manu-jana jankaja jintawarlayi-jiki yalumpurra yapa kujalpalu nyinaja kirringka.

³⁰ Yuwayi, ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, yapaju kapulu Jatama-wardingki-piya-juku nyina. Ngularrarluju kulajulu wupal-nyanjarla manngu-nyanyi.

³¹ "Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, nyiyarningkijarraju kapu majungka-jarri yapakuju. Kaji nganarlangu kankarlarni nyina yuwarli nyanungu-nyangurla, ngayi wurnturu-kurra parnkami kapanku-nyayirni yuwarli-kirra pina-yukanja-wangu manu jurnarrpa maninja-wangu. Kajilpa pina-yukayarla yuwarli-kirra jurnarrpa maninjaku, ngulaju kajika palimilki. Manu kaji ngana-puka wurnturu yupujurla warrki-jarrimi, ngayi parnkami kapanku-mipa yuwarli-kirra kulpari yaninja-wangu. Kajilpa yuwarli-kirra kulpari yantarla, ngulaju kajika palimilki.

³² Pina manngu-nyanyi mayi kankulu yinya yimi-pardu kali-nyanukurlu Laati-kirlangu-kurlu?*" Kuja-jana Kaaturlu yapa jintakumar-rarni purraja yinyarla kirringka Jatamarla, nyanunguju Laati-parnta wuruly-parnkaja. Nyanungu Laati-parnta, juul-karrinjarla kulpari nyangu kirri jankanja-kurraju. Manngu-nyangulpa nyiyarningkijarra

* 17:32 Nyangka Genesis 19

kuja purdangirli yampinja-yanu. Manu nyanungujurla marlaja mingkirri-piya-jarrija Kaatukuju yalumpurla-juku.

³³ Nganangku-puka yapangku kajilpa-nyanu puta mardakarla muurlparlu palinja-kujaku nyanungu-miparlu, ngulaju kajika palimi-jiki. Kala kajilpa-nyanu yungkarla ngaju-kurra, ngulaju kajikaju marlaja nyinami wankaru-juku.

³⁴ “Kajirna pinarni yani nguru nyampu-kurra, ngula-puruju kapu-pala marda yapa-jarra ngunami panjangka jintangka-juku. Kapurna kanyi jinta-mipa. Jinta-kariji kapurna yampinja-yanu purdangirli.

³⁵ Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju karnta jirramarlu marda kajika-pala ngurlu yurrrparni pulawa-karda pirli-jarra-kurlurlu wita-jarra-kurlurlu. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu kapurna yampinja-yanu jinta-kariji purdangirli.

³⁶ [Kajirna ngaju pina-yanirni, ngula-puruju marda kalaka-pala wati jirrama warrki-jarrimi yuwurkurla. Ngaju kapurna jinta-mipaju kanyi, manu wati jinta-kariji kapurna yampinja-yanu purdangirli.]”

³⁷ Ngula-jangka, kurdungurlurlulu payurnu Jijaji, “Kajinpa nyuntu pinarni yani walya-kurra, ngurrara-kurra nyarrpara-kurra kapunpa yanirni kamparruju?”

Jijaji-jana wangkaja, “Ngakankulu milya-pinyilki! Kuja-ka ngana palimi yangarlu manu-ka wantimi yuwurkurla, kapulurla warlawurru kankarlu warru paarr-pardimi. Kuja-piyarlu-yijala kajinkili mangunyanyi yimi ngaju-nyangu, ngulaju kapunkulu milya-pinyi nyarrpara-kurrarna pinarni yani.”

18

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa karnta kali-puka-kurlu

¹ Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku yungulurla wangkami warrarda Kaatuku.

² Ngula-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa, nyanungu-jana wangkaja, “Nyurru-wiyi kala nyinaja kuwurtukungarduyu wiri. Kala-jana miimii-nyangu yapa kuwurturla jungarni-japa maju-japa. Nyanungujulpa punku nyinaja, lawa. Kulalpa purda-nyangu Kaatu-kurlangu kuruwarri, manu kulalpa-jana yapaku yulkaja.

³ Yinjarla ngurrangka, ngulajulpa karnta kali-puka nyinaja. Yapangku jintangka kalarla puntarnu talaju. Ngula-jangka kala warrarda yanu kuwurtukungarduyu wiri-kirra, manu kalarla wangkaja kali-pukaju, ‘Purda-nyangkaju! Ngarrika yinya yapa yunguju tala pina-yinyi ngaju-nyangu!’ Kujanya kalarla warrarda wangkaja kuwurtukungarduyu wirikiji.

⁴⁻⁵ Kula kala purda-nyangu yinya kuwurtukungarduyurlu nyanunguju. Kala yanurnu warrarda payirninjaku nyanunguku. Ngakakari, wangkaja-nyanu kuwurtukungarduyu wiriji, ‘Kula karna purda-nyanyi Kaatu-kurlangu kuruwarri, manu kula karna-jana yapaku yulkami. Kala nyampu karnta kali-puka, yanirni warrarda-ka payirninjaku nyanungu-nyangu talaku. Warrarda kaju mata-mani! Kuja-kujakaju kapurnarla yinya yapaku wangka yungurla tala pina-yinyi.’”

⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Manngu-nyangkalu yinya kuwurtukungarduyu. Kala jamulu

purda-nyangu warrarda yinya kali-puka. Kujalpa warrarda payurnu nyanungu, nyanungurla wangkaja kuwurtukungarduyuku yungu-jana jinyijinyi-mani tala pina-yinjaku kali-pukaku.

⁷ Nyarrpa kankulu manggu-nyanyi nyurrurlarluju? Kaatuju mayi yinya-piya kuwurtukungarduyu-piya punku-piya? Lawa! Kaatukurlangu yapa-paturlu kalu warrarda payirni mungangka manu parrangka yungu-jana warrawarra-kanyi. Nyanungurraju mayi kapu-jana Kaaturluju jamulu purda-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu? Kapu-jana mayi purda-nyanyi kapankurlu?

⁸ Purda-nyangkajulu jalangurlu! Kuja kalu Kaatu payirni yungu-jana nyanungurra warrawarra-kanyi, nyanungurlu kapu-jana yalumanu kapankurlu. Kala ngaka-kari yangka ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kajirna pina-yanirni nyampu-kurra, yapa kapujulu mayi wala-juku-nyina yungurna-jana warrawarra-kanyi?"

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurra Paraji-kirli manu tala puntarninjakungarduyu-kurlu

⁹ Yapangkulpalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra. Nyanungurra ngantalpalu ngurrju nyinaja, kalalu-jana nyurunyuru-jarrija yapa-kariki. Jijaji-jana wangkaja nyanungurraku,

¹⁰ "Ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-nyayirni-wangu jukurra jalangurlu. Nyurru-wiyi, wati jirrama-pala yanu Yuwarli Maralypi-kirra Jurujulumurla yungu-palarla wangkami Kaatuku. Jinta-kariji Paraji manu jinta-kariji tala puntarninjakungarduyu. Panulpalurla nyurunyuru-jarrija.

¹¹ Parajilpa karrija. Kula-ngantalparla wangkaja Kaatuku, kala lawa. Ngarilpa-nyanu nyanungu-mipa wangkaja, 'Wapirra, ngajurna yapa ngurrju panu-kari-piya-wangu. Kularna ngaju purlurlpa nyina, manu kula karna-jana tala jurnta mani yapaku purungku. Nguna karna kalykuru-wangu jinta-kurlu-mipa kali-nyanu-kurlu. Kula karna warru parnka. Kuja-jangkanya karnangku yati-wangka. Kula karna punku nyina yinya-piya tala puntarninjakungarduyu-piya kuja-ka yinya karrimi. Kuja-jangkanya karnangku yati-wangkami.

¹² Mantiyi-kari Mantiyi-karirla manu Jayijiyi-kari Jayijiyi-karirla, yampimi karna miyiji ngarninja-wangurlu yungurnangku pulka-pinyi warrarda. Manu yangka kuja karna tala mani warrki-jangkarlu, kajilparna \$10 mantarla, ngulaju kajikarna \$1 yinyi nyuntuku. Manu marda kajilparna \$100 mantarla warrki-jangkarlu, ngulaju kajikarnangku \$10 yinyi.' Kujanyarla yinya Parajiji wangkaja Kaatuku.

¹³ Parra jintangka-juku, yangka tala puntarninjakungarduyu, ngulajulpa wurnturu karrija Parajikiji. Wangkajalparla Kaatuku, kulalpa kankarlarra-kari nyangu Paraji-piyarlu. Kaninjarra-karilpa nyangu, manulpa kurnta-jarrija, manu mari-jarrijalpa-nyanu. Ngarnturlurru-nyanu pakarnu, manu wangkajarla Kaatuku kuja, 'Kaatu, mari-jarriyaju ngajuku! Ngajujurna punku!' Kuja-pukarla wangkaja Kaatuku."

¹⁴ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, "Purda-nyangkajulu ngaju! Nganangku-puka kuja kyanu ngurrju-pajirni nganta, Kaaturlu kapu yinya yapa kurntaku ngurrju-mani. Kala kuja kyanu punku-pajirni, Kaaturlu kapu ngurrju-pajirni. Kujanya yangkarna-nyarra yimi wita yimi-ngarrurnu. Ngula yangka Paraji

pina-yanu ngurra-kurra, Kaaturlu kula ngurrju-pajurnu. Kala yangka tala puntarninjakungarduyu kuja pina-yanu ngurra-kurra, Kaaturlu nyanunguju ngurrju-pajurnu.”

*Jijajirlipa-jana kurdukurdu ngamurlu-mardarnu pirrjirdi-maninjaku
Matthew 19.13-15, Mark 10.13-16*

¹⁵ Ngakalku, kangurnulpalu-jana yapangku ngalya-karirli kurdukurdu manu pirtirrka-wati Jijaji-kirra yungu-jana rdakangku ngamurlu-mardarninjarla marnpirni. Ngula-kujakuju, kurdungurlu-paturlulu-jana puta warla-pajurnu kutu Jijaji-kirra kanjarni-kijaku, manulu-jana kurnta-ngarrurnu.

¹⁶ Kala Jijaji-jana purlaja kurdu witawitaku, manu wangkaja-jana nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Kurdukurdu wita nyampu-piya kajulu wala nyinami ngajuku. Ngana-puka yapa jalangu kuja-ka nyinami nyampu-patu-piya kurdukurdu-piya, ngulaju karla nyinami Kaatuku yangka kuja kajana Warlaja-Wiri nyina yapaku. Kujakuju, yampiyalu-jana warla-pajirninja-wangurlu! Pangkalajulu yanirni kurdukurduju ngajuku!

¹⁷ Ngaju karna-nyarra wangkami junga. Jungarnirlili manngunyaangka! Ngula yungulpankulu kurdu wita nyampu-piya-jarriyarla. Kala kuja-piya-wanguju, ngulaju kulalpankulurla nyinayarla Warlaja-Wiriki.”

*Jijajirla wangkaja watiki tala palka-kurluku
Matthew 19.16-30, Mark 10.17-31*

¹⁸ Ngaka-pardu-kari, jaajikingarduyu wiri Juwu, ngulalpa tala panukurlu nyinaja, yaninjarla payurnu Jijaji, “Tiija, nyuntujunpa ngurrju! Nyarrpa-jarrimirna yungurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku Kaatuku wankaru-juku?”

¹⁹ Jijajilkirla wangkaja, “Niyiakunpaju ngajuju ngurrju-pajurnu? Ngana-puka kula-ka wati nyina ngurrjuju. Kaatu-mipa-ka nyina ngurrjuju.

²⁰ Milya-pinyi-jala kanpa kuruwarri-kari kuruwarri-kari Kaatukurlanguju kujarla yangka yungu Mujujuku: ‘Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kariki-kirli! Yampiyalu-nyanu tarnnga-kurra pakarninja-wangurlu! Kularla purungku jurnta manta nyiyarlangu yapa jinta-kariki! Kula warlka wangkaya yapa jinta-kari-kirli kuwurturla! Linpangku-palangu purdanyangka kirda-nyanu manu ngati-nyanu wilji-wangurlu!’ Nyampurranya Kaatu-kurlangu kuruwarri kuja yirrnaru Mujujurlu, ngulaju kanpa milya-pinyi nyurru.”*

²¹ Junga-juku, watijirla wangkaja Jijajikiji, “Wita-ngurlupakarrarluparna puraja jungarnirli nyampurraju kuruwarri, kularna rdilyki-pungu jintarlangu, lawa.”

²² Jijajijirla wangkajalku watikiji, “Purayarlalpanpa nyampu jinta-karilki kuruwarri: Yanta, jurnarrpa manu nyiyarningkijarra manta nyuntu-nyangu, ngulaju-jana pina jali-manta nyiyarningkijarra talakungarntirliji, manu ngula-jangkaju, talaju-jana warru yungka marlajarraku rdilyki-watiki. Kajinpa-jana nyiyarningkijarra muku yinyi yapa-kariki, ngula-jangkaju kapunparla jirrnganja

* 18:20 Nyangka Exodus 20.16-20, Deuteronomy 5.16-20

nyina nyiyarningkijarra-kurluju Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra jali-maninjarla kurdungurlu-jarriya ngaju-nyanguju!”

²³ Kuja yangkangu watingki purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngula-jangkaju purda-nyanjarla wajampa-jarrija-nyanurla kujalpa jurnarrra panu mardarnu.

²⁴ Jijajirli nyangu wati wajampa-jarrinja-kurra, manu wangkajajana nyanunguku kurdungurlu-patukuju, “Yangka kuja kalu jurnarrpa panu mardarni yapangku, ngulaju kapulu marnkurrra-mipa yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, kulalu panu yukami.

²⁵ Junga kujaju! Kulalpa kawartawaraju yukayarla nama-kurlangu ngulyangka, lawa. Kuja-piyarlu-yijala kulalpa-nyanu nganangu-puka jurnarrpa panu-kurlurluju yapangkuj yirrakarla Kaatu-kurlangu-kurraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju!”

²⁶ Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu payurnu, “Kajilpa Kaaturlu yampiyarla yangka yapa jurnarrpa-kurlu panu-kurlu muurl-mardarninja-wangurlu, nganalku kajika muurl-mardarni Kaaturluju palinja-kujaku?”

²⁷ Jijajilki-jana wangkaja, “Kulalpa-nyanu nganangu yapangku muurl-mardakarla palinja-kujaku, lawa. Kaatu-miparlu kajika muurl-mardarni, yapaju.”

²⁸ Piitarlulku yalu-manu Jijajiji, “Yuwayi, ngurra nganimpanyangurnalu yampinja-yanu purdangirli. Yampinjarla nyuntulkurangkulu puraja.”

²⁹⁻³⁰ Jijajiji-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Kaatu kanyarra Warlalja-Wiri nyina nyurrurlaku yapaku. Kujarlaju, Kaatuku puranjakungarntirlinkili yampinja-yanu yuwarli nyurrurla-nyangu manu marda nyuntu-parnta-purnu manu marda nyurrurlakupurdangka-patu manu marda nyurrurlakupalangu-jarra manu marda kurdukurdu. Ngula-wanawanaju kajinkili palimi, Kaaturlu kapu-nyarra jaya-kurra-nyayirni yarda yinyi. Kapunkulu yukami nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangkaju kapunkulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina Kaatukuju wankaru.”

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku yangka yapangku kapulu nyanunguju pinyi

Matthew 20.17-19, Mark 10.32-34

³¹ Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, “Purda-nyangkajulu! Nyurru-wiyi, Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu Payipurla yimi Yapa-nyayirni-wangu-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu. Wangkajalu yapangku kapulu pinyi. Nyanungurra-nyangu yimi-ka junga wangka jalanguju!

³²⁻³³ Nyampuju karlipa Jurujulumu-kurraju murnma-juku yani, ngaka karlipa yukamirra. Ngaju kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nyina, yalumpurla-juku kapujulu yapa-karirli rdarri-mardarni. Ngula-jangkaju, kapulu-jana yapa-karikilki ngajuju yinyi Juwu-wangu-patuku. Nyanungurluju kapujulu manyu-pinyi, manu kapujulu warungka-pajirni, manu kapujulu nyinyapa-kijirni, manu kapujulu ngalyipi-piya-kurlurlu pinti-kirlirli wilykarra-pakarni, manu

kapujulu tarnnga-kurra pinyi. Ngula-jangkaju, ngurra-jarra-jangkarla kapurna pina-wankaru-jarrimi.”

³⁴ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, kawarr-karrijalpalu nyarrpa kujalpa wangkaja.

*Jijajirli parlpuru-manu wati jinta milpakupurda pampa nyanjakulku
Matthew 20.29-34, Mark 10.46-52*

³⁵ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, jirnganja-jana yanu Jijaji kurdungurlu-patuku manu panu-kariki yapaku kirri-kirra yirdi-kirra Jiriku-kurra. Ngulangkalpa jinta wati nyinaja yirdiyi-wana milpa-parntaju, ngulajulpa-jana yapa warlkurnu talakupurdarlu kujalpalu nyanungu-wana nyanungu-wana jarala-wapaja jingijingi.

³⁶ Kujalpa-jana purda-nyangu yapa-patu wapanja-kurra, payurnu-jana, “Nyarrpa-jarrimi kankulu?”

³⁷ Yalu-manulu, “Jijaji Najariti-wardingki karnalu purami kuja-ka yani Jurujulumu-kurra.”

³⁸ Kuja purda-nyangu kuja-kurra, ngularla wapal-purlaja Jijajikiji, ngulaju yirdi-manu, “Jijaji, Ngalapi-nyanu Kingi Tapiti-kirlangu! Marijarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

³⁹ Yangka yapa kujalpalu wapanja-yanu kamparru Jijajiki, ngulangkujulu kurnta-ngarrurnu manulu puta wurdungu-manu. Nyanungujulpa ngari yardayarda purlaja kilji-nyayirni manulpa warrarda yirdi-manu Jijaji, “Wayinpa! Tapiti-kirlangu Ngalapi-nyanu, marijarrinjarlaju ngurrju nyinaka wiyarrpaku!”

⁴⁰ Junga-juku, Jijaji juul-karrija purda-nyanjarla, ngula-jangkaju-jana wangkaja yapa panuku, “Yajarninjintalu!” Ngula-jangkaju, yanurla Jijajikilki. Jijajirliji payurnu,

⁴¹ “Nyiyakulpanpaju purlaja?”

Yangkajurla milpa-parnta pampa wangkaja, “Warlalja-Wiri, yanurnangku milpa-parnta yungurnangku marlaja nyanyilki.”

⁴² Jijajilkirla wangkaja, “Yuwayi ngula-juku, nyangka marraralku! Nyuntunpaju wala nyinaja. Kujarlanya kanpa nyanyilki.”

⁴³ Junga-juku, kujarla Jijaji wangkaja, ngulajulpa marraralku nyangu, manu Jijajilki puraja yali-wanaju yirdiyi-wana. Wapanjarlalparla pulka-pungu Kaatuku. Kujalu yapangku nyangu, nyanungurrarlangurlupalurla pulka-pungu Kaatuku.

19

Jijajirli wangkaja watiki yirdiki Jakiyuku

¹ Jijajilpa yanurra-juku Jurujulumu-kurra-pinangu. Yanurnu ngurra-kurra Jiriku-kurra, manulpa jingijingi yanu.

² Yalirla ngurrangkajulpa wati nyinaja yirdi Jakiyu. Wirilpa-jana nyinaja kapumanu-patuku tala puntarninjakungarduyu-patuku, manulpa tala panu-kurlu nyinaja.

³ Kujalpa Jijaji jingijingi yanu ngurra-wana, yapa panungkulpalu-nyanu yunturnu. Kutu-jarrijalpalu yungulu nyanungu nyanyi yirdiyi-wanarlu. Jakiyujulpa ngampurrpa nyinaja nyanjaku Jijajiki, kalalpa rdangkarlpa nyinaja. Kulalpa nyarrparlu nyangkarla kankarlumparra jurru-wana yapa-patu-wana kujalpalu Jijaji nyangu.

4 Kamparru parnkaja yapa-patu-kujaku yali-wana jintangka-juku yirdiyi-wana kujalpa Jijajiji yanurnu. Ngula-jangkaju, warrkarnu watiya* kirrirdirla yungu Jijajiji nyanyi yaninjarni-kirra.

5 Kuja yali-kirra watiya-kurra Jijaji yanurnu, kankarlarra-karirli nyangu Jakiyu, manurla wangkaja, "Jitiyarni watiya yalumpu-ngurlu yungurna nyuntu-nyangurla yuwarlirla ngunami jalangu mungangka."

6 Kuja kuja-kurra Jakiyurlu purda-nyangu, ngulaju wardinyi-jarrija-nyayirni! Jitija kaaku-nyayirni watiya yali-ngirli, manu kangu Jijaji ngurra-kurra munga jintaku.

7 Kala yapangku kujalu nyangu Jakiyurlu kuja Jijaji kangu ngurra-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni, manulu-nyanu wangkaja, "Nyampu Jakiyu, ngulaju-ka punku nyina. Nyiyaku mayi yanu nyanungu-kurlu Jijaji yangka-kurra yuwarli-kirra?"

8 Ngula-jangkaju, Jakiyuju karrinja-pardija, manurla wangkaja Warlalja-Wiriki Jijajiki, "Ngampurra karna nyina yungurnangku wita wangka. Ngaju karna panu-nyayirni nyiyarningkijarra mardarni. Ngaju kapurna-jana ngalya-kari yinyi nyiyarningkijarra-wanguku. Ngaju-nyangurla warrkingka, ngaju mardalparna-jana jurnta manu yapa-ngurluju talakungarduyurlu. Kaji kuja marda junga, ngulaju kapurna-jana tala wiri-nyayirni pina-yinyi."

9-10 Ngula-jangkaju, Jijajijirla wangkaja nyanunguku, "Kujaju kuja kanpa wangka, ngulaju ngurrju. Nyuntujunpa Juwu nganimpa-piya. Nyuntujunpa kurdu Yipuruyamu-kurlangu kuja Kaaturlu milarnu. Nyuntuju kalanpa warntarla yanu Kaatu-kujaku. Ngajujurna Yapanayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyampu-kurrarna yanurnu walya-kurra yungurna-jana yapaku warrirni nyuntu-piyaku, kuja kalu warntarla yani, yungurna-jana pina-kanyi Kaatu-kurra. Kujarlanya karnangku jalanguju wangka nyampuju nyuntuku: Pina-kanyi karnanarra nyuntu manu nyuntu-nyangu warlalja Kaatu-kurra."

Yimi-nyayirni-wangu jukurra warrkini-patu-kurlu karlarla-pala-kurlu

Matthew 25.14-30

11 Yapa yangkangku kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangka Jakiyu-kurlangu yuwarlirlaju, ngulangkulpalu rampalmanngu-nyangu kaji Jijajiji yukamirra Jurujulumu-kurra, Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangu kapu palka-jarrimi nganta yungulu nganta nyanyi yalumpurla-juku ngurungkaju Yijiralirla. Kujarlanya Jijajirliji yimi-ngarrurnu nyampu yimi-nyayirni-wangu jukurra yungulu jungangku manngu-nyanyi Kaatu kuja kajana wiri-nyayirni nyina yapaku.

12 Wangkaja-jana, "Nyurru-wiyi, yalirla wati wirilpa nyinaja ngur-rangka. Jungarni-manulpa-nyanu yaninjakungarntirli wurnturukurra ngurra-kari-kirra yalirla yungu nganta kingirli wiri-nyayirni-ri wiri yirrarni nyanunguju. Ngula-jangkaju yungu nganta pina-yanirni warlalja-kurra ngurra-kurra yungu nganta-jana kingilki nyina yapaku nyanungu-nyanguku.

13 Wurnakungarnti, purlaja-jana karlarla-palaku watiki warrkini-patuku. Kujalu yanurnu, yungu-jana jarnkujarnku jinta pirli

* 19:4 sycamore tree

kawurlu. Wangkaja-jana, 'Yani karna jalanguju. Ngaka karna pina-yanirni. Jinta-kari jinta-karirlili-nyanu kangka pirli kawurlu. Warrki-jarriyajulu yijardu-nyayirni ngajuku. Yungkalu-jana yapa-kariki yungunkulu panu-nyayirni pirli kawurlu mani ngajuku kajirna pina-yanirni.' Ngula-jangkaju, yampinja-yanu-jana warrkini-patuju.

¹⁴ Nyanungu-nyangu warlaljayirri yalirla ngurrangka, ngulajul-palurla ngampurrpa-wangu nyinaja. Kulalpalurla ngampurrpa nyinaja nyanunguku yungulpa nganta-jana wiri nyinakarla nyanungur-raku. Junga-juku, yilyajalu-jana wati-patu-kari yimi-kirli yali-kirra ngurra jurru-kurra kuja yali wati yanu kamparru. Yalirra watijilirla yaninjarla wangkaja jinta-kariki wiri-nyayirnikiji, 'Kula karnalurla ngampurrpa nyina wati yaliki yungu-nganpa wiri nyina nganimpaku.'

¹⁵ "Kala yalirli wiri-nyayirni, kula-jana purda-nyangu yalirra, manu yali watiji ngulaju wiri-jana yirrarnu. Ngulaju pina-yanu ngurrara-kurra. Wangkaja-jana yaliraku warrkini-patuku karlarla-palaku, manu-jana payurnu nyanungurraju talaku nyanungu-nyanguku. Kujalu yanurnu, jinta-kari jinta-karilpa-jana payurnu, 'Yarda ngurrju-manu mayinpaju ngajuku kujarnangku yali jinta pirli kawurlu yungu?'

¹⁶ Kamparru-warnu wati warrkini, wangkajarla, 'Warlaljamarrri, nyuntulurlunpaju ngajulukuku yungu jinta pirli kawurlu wurdujarra-maninjaku nyuntuluku. Mpa! Nyampunya yangkaju jinta pirli kujanpaju yungu. Nyampunya karlarla-pala-kari kujarnangku panu-manu warrkingkarlu.'

¹⁷ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja yalikiji watiki, 'Nyuntujunpa ngurrju warrkini ngajulukuku. Nyuntujunpa warrki-jarrija yangka kujarnangku ngajulu wangkaja. Ngajulurlunangku yungu tala wita-juku wurdujarra-maninjaku, manu nyuntulurlunpaju ngajulukuku pina-yungu panu-jarlu talalku. Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri yungunpa-jana wiri nyina yapaku kuja kalu nyina karlarla-pala ngurrangka.'

¹⁸ "Ngula-jangkaju, yangkalku kulkurru-warnu wati warrkini, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlaljamarrri, nyuntulurlunpaju yungu jinta pirli kawurlu warrawarra-kanjaku. Mpa! Nyampunya yangkaju jinta pirli kujanpaju yungu. Nyampunya rdaka-pala-kari kujarnangku panu-manu warrkingkarlu.'

¹⁹ "Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja ngulakuju watiki, 'Yuwayi, nyampu-warnurla jalangu, ngajulurlu kapurnangku yirrarni nyuntuju wiri yungunpa-jana wiri nyina yapaku kuja kalu rdaka-palarla ngurrangka nyina.'

²⁰⁻²¹ "Ngula-jangkaju, yangkalku purdangirli-warnu wati, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiriki, 'Warlaljamarrri, nyuntuju kula kanpa-jana yimiri nyina yapa-kariki. Nyuntu kanpa-jana warrarda jurnta kanyi nyiyarningkijarra yapa-karikiji. Kula kanpa ngurlu yirrarni walyangka miyi wiri-maninjakupurdarlu, lawa. Kaji miyi pardinjarla yirni-jarrimilki yapa-kari-kirlangurla, ngari kanpa-jana warru jurnta kanyi. Kujanpaju nyuntulurlu yungu yali jinta pirli kawurlu, lani-jarrija-nyayirnilparnangku nyuntukuku. Kujarlanyarna yali pirliji kangu, manurna wuruly-yirrarnu yakujurla. Mpa! Nyampunya yangkaju pirli kawurluju nyuntu-nyanguju, pina-kangurnangku!'

22 “Ngula-jangkaju, wirijirla wangkaja purdangirli-warnuku war-rkiniki, ‘Nyuntujunpa punku-nyayirni! Kujanpaju yalirra yimi wangkaja ngajuku, kujarlanya kapurnangku yilyami nyuntuju. Milya-pinyi kanpaju ngajuju. Junga-jala kula karna-jana yimiri nyina yapa-kariki. Junga-jala kuja karna-jana yapa-kariki jurnta kanyi nyiyarningkijarra manu miyirlangu.

23 Ngulaju ngula-juku! Nyuntulurlunpa kangkarla talaju manu yirrakarlanpa yakujurla yuwarlirla tala-kurlangurla. Kajinpa nyuntulurlu yirrakarla, ngula-jangkaju wurna-jangkaju ngajulurlu kapurna pina mantarlarra tala wiri-nyayirni yakuju-ngurlu.’

24 “Ngula-jangka, wiriji-jana wangkaja nyanungu-nyangu warrkini-patuku, ‘Puntakalurla yangkaju jinta pirli yaliki punku warrkinikiji, manu yungkalurla kamparru-warnu yapaku kuja-ka mardarni karlarla pirli kawurlu.’

25 “Kala yalirra warrkini-patu-karilirla wangkaja, ‘Warlaljamarri, nyiyaku kanparla yaliki jinta pirli yarda yinyi? Karlarla-pala-kari kajana mardarni nyurru.’

26 “Wati wiringi-jana yalu-manu, ‘Nganangku-puka kuja-ka panujarlu mardarni, ngajulurlu kapurnarla nyanungukuju yarda yinyi jayakurra-nyayirni yunguju jungarni warrki-jarrimi. Kala nganangku-puka kuja-ka marda witarlangu mardarni, ngulaju ngula-juku. Yungulpaju jungarni-juku warrki-jarriyarla. Lawangkaju, nyiyarlangu wita kuja-ka mardarni, ngulaju ngajulurlu kapurnarla jurnta kanyi yalirlangu kuja-ka nyiya wita mardarni.

27 Nyarrpara yangkaju ngaju-nyangu warlaljayirri kujalpalu ngampurru-wangu nyinaja ngajuku wiri nyinanjaku? Kangkarnilijana nyampu-kurra, manulu-jana tarnnga-kurra pungka kamparru milpangka ngajulurla!’” Nyampuju ngulaju yimi-nyayirni-wangu jukurru kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu yalirru yapaku.

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Mark 11.1-11, John 12.12-19

28 Kuja Jijaji yimi-ngarrirninjaku lawa-jarrija yapa-patuku yali yimi-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju yanu kamparru yapakuju Jurujulumu-kurra. Yapa panu-nyayirnilpalu puranja-yanu-juku nyanunguju.

29 Kujalpalu kutu-jarrinja-yanulku Jurujulumu-kurraju, yanurnulu pirli-kirra-wiyi yirdi-kirraju Yalipiji-kirra† Yalirla pirlingka kirrijarra jirramalpa-pala karrija yirdi-jarraju Pijipaki manu Pijini. Ngulangkalku-palangu wangkaja Jijaji jirrama-kariki kurdungurlujarraku kuja,

30 “Yanta-pala kamparru kirri-pardu-kurra Pijipaki-kirra. Ngula-kurra kajinpala yukamirra, kapunpala parlu-pinyi tangkiyi kurdu-warnu kaji karri yirdiyi-wana wayirninja-warnu. Kula nganangku pululu-manu manu warrkurnu murnma-juku ngulaju kurdu-warnu. Rurruny-pinjarla pina-pala wilil-kangkarni nyampu-kurra. 31 Kajilpangkupala nganangku payirninjarla warla-pajikarla, ngulakuju-palarla kuja wangkaya, ‘Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalja wangkajarni.’ ”

† 19:29 Mount of Olives

³² Junga-juku, yarnkaja-pala yali-kirraju kirri-kirra. Kuja-pala yannu kirri-kirra manu yukajarni, ngulaju-pala parlu-pungu tangkiyiji kujalpa karrija yirdiyi-wana wayirninja-warnu.

³³ Ngulangka-yijalpalu karrija warlalamarri-patu tangkiyiki-kiurlangu kujalpalu mardarnu. Ngula-jangkaju, kujalpa-palarla kurdungurlu-jarrarlu ngalyipi-piya rurruny-pungu, ngulangkulupalangu payurnu, “Nyarrpa-mani kanpala, kuja kanpalarla rurruny-pinyi ngalyipi-piya wayirninja-warnu tangkiyikiji nganimpanyangukuju?”

³⁴ Nyanungu-jarralku kurdungurlu-jarra, wangkajalu-jana, “Nyampukuju tangkiyiki-nyanurla warlalja wangkajarni.”

³⁵ Junga-juku, kangulku-palarla pina Jijajiki. Ngalya-karirli kurdungurlu-paturlu, kujalpalu wawarda mardarnu jimantarla, ngula-jangkalurla rurruny-pinjarla yirrarnu tangkiyirla purturlurla Jijajiki nyinanjaku, ngulangkanya yungu nyinanja-yani purturlurla wawarda-kurlurla. Junga-juku, wari-yirrarnulu Jijaji tangkiyirla, manu yarnkajarralku yirdiyi-wanalku.

³⁶ Ngalya-karirli yapangku-yijala rurruny-pungulpalu wawarda jimanta-jangkaju, manulpalu kamparrurla yirdiyirla walyangka yirrarninja-yanu yungulurla kujarluju pulka-pinyi.

³⁷ Kutu-jarrinja-yanulpalu Jurujulumu-kurra yalirla ngurra kuja yirdiyi ngunamirra kaninjarra-kari Yalipiji-ngirli. Ngula-jangkaju, yapa-paturlu manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturulupalurla pulka-pungu Kaatuku kilji-nyayirnirli. Jintawarlayi-jiki wardinyijilpalurla purlaja:

“Wati nyampuju ngulaju ngurrju-nyayirni! Nganimparlurnalu nyangu parlpuru-maninja-kurra yapa-kurra!

³⁸ Wati nyampuju kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni yungungalpa Kingi nyina ngalipaku, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!* Ngampurrpa karnalu-jana nyina yapaku yungulu ngurrju kulu-wangu rarralya nyina nguru-nyayirni-wangurla! Pulka-pinyirli-parla Kaatuku!”

³⁹ Yalirla yapa panu-puru, ngulajulpalu ngalya-kari Paraji wapa. Wangkajalurla Jijajiki, “Tiija, warla-pajika-jana yalirra-patu kurdungurlu-patu kuja kalu purla!”

⁴⁰ Kala Jijajiji-jana wangkaja, “Kajilpalu ngaju-nyangu kurdungurlu-patu wurdungu-jarriyarla, ngulaju nyampurra pirli-wati yirdiyirla kajikalul purlami, kajikalurla pulka-pinyi Kaatuku!”

Jijajiji-jana yapaku yulaja Jurujulumu-wardingki

⁴¹ Jijajijilpa kutulku yanurnu Jurujulumu-kurra. Kuja nyangu wurnturu-kurra, nyanjarlalpa-jana yulalyi-mardarnu nguru manu yapa.

⁴² Yulanja-karra wangkaja kuja, “Yungurna-nyarra muurl-mardakarla majumaju-kujaku! Kajinkijili yijardu wala nyinakarla ngajuku, kapunkujulu marlaja nyinakarla ngurrju rarralyapalku. Kala lawa, kulalpankujulu milya-pungu!

⁴³ Ngaka-kar kapulu yapaju ngurra-kari-wardingki yanirni nyampukurra ngurra-kurra. Yalirra kapulu-nyarra nyurunyuru-jarrimi nyurrurlaku. Kapulu warrukirdikirdi karrimi nyampurla ngurrangka.

* 19:38 Nyangka Psalm 118.26

Kapulu-nyarra warla-pajirni nyurrurla, kulankulu yukamirra manu kulankulu wilypi-pardimi kirri-ngirli. Kapulu-nyarra kujarnikujarnirli pakarni nyurrurlaju.

⁴⁴ Kaatuju-ka ngampurpa nyina yungu-nyarra muurl-mardarni yalirra-kujaku yapa-patu-kujaku. Kala kankulu juwa-kijirni-jiki nyanguju. Kujarlanya yalirrarlu yapangku kapulu-nyarra muku lawa-mani. Kapulu muku lakarn-pinyi pirliji yuwarlirla kiringka. Kapulu muku kijirni, manu kapulu yarlumani-nyayirni!" Kujanya Jijajiji wangkaja, yulajalpa-jana yapa-patuku Jurujulumu-wardingkiki.

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Matthew 21.12-17, Mark 11.15-19, John 2.13-22

⁴⁵ Ngula-jangkaju, Jijaji yaninjarla yukajarra Yuwarli Maralypi-kirra. Yalirla Maralypirla ngulajulpalu yapa panu nyinaja kaninjarniji manu warrki-jarrija. Yungulpalu-jana nyiyarningkijarra yalirla yapaku talakupurdaru. Kuja-jana Jijajirli parlu-pungu kuja-kurra yapa panu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju-jana nyanjarla muku wajirli-pungu kulu-nyayirni.

⁴⁶ Wangkaja-jana, "Payipulurla-ka wangka Kaatuju:

'Nyampu Yuwarli Maralypi ngulaju ngaju-nyangu, ngula-kurraju kalu yapa yanirni yungujulu wangkami.' Kala nyurrurla yapa, kuja kankulu nyampurla Yuwarli-nyayirni-wangurla warrki-jarrimi tala-mipaku, ngulaju kujarlaju kankulu maju-mani nyampuju Maralypi yangka-piya yuwarli-kari-piya ngulangkaju kuja kalu nyina wiji-palka-patu!"*

⁴⁷⁻⁴⁸ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari Jijajiji kala yanu Yuwarli Maralypi-kirra. Yalirlaju ngulajulpa-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurlu. Kujalu Juwu-paturlu wiriwirli kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra yangka-paturlu maralypikingarduyupaturlu wiriwirli manu kuruwarrikingarduyupaturlu, ngulajulurla nyanungurlulku jangkardu mangu-nyangu Jijajikiji, manu payurnulpalu-nyanu, "Nyarrparlurlipa puuly-mardarninjarla pinyi?" Kala kujalu purda-nyangu panu-karirli yapangku Jijaji wangkanja-kurra pinarri-maninja-kurra, ngulajulpalu yirriyirri-nyayirni purda-nyangu. Kujarlaju yangkanguku wiriwirli, kulalu nyarrparlu puuly-mardakaralku Jijajiji.

20

Nganangku Warlaja-Wiri yirrarnu Jijaji wiriki nyinanjaku?

Matthew 21.23-27, Mark 11.27-33

¹ Parra-patu-karirla, Jijajirlilpa-jana yapa-patu pinarri-manu Yuwarli Maralypirla Yimi Ngurrju. Ngula-kurrakujulurla rdipija wiriwiri yangka maralypikingarduyupatu manu kuruwarrikingarduyupatu manu yangka jarlu-patu, payurnulu,

² "Wangkaya-nganpa, pirrarniji nganangkungku yirrarnu wiriji kujanpa-jana yilyaja yangka-patu talakungarduyu nyampu-ngurlu Yuwarli Maralypi-ngirli? Nganangkungku wiringki ngarrurnu muku yilyanjaku kujanpa-jana yilyaja?"

* **19:46** Nyangka Isaiah 56.7, Jeremiah 7.11

³ Jijajirliji jangku-manu-jana, “Wurra! Ngaju-wiyi ngayirna-nyarra payirni witangku jarungku.

⁴ Nganangku wiringki Jaanu Papitaji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku? Kaaturlu marda, marda wati-karirli? Jangku-manta-wiyijili!”

⁵ Kuja-kurra kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulajulpalu-nyanu puta jungarni-manu jaruku jangku-maninjaku. Payurnulu-nyanu, manu wangkajalu-nyanu, “Nyarrparlurlipa jangku-mani? Kajilparliparla wangkayarla Jijajiki kuja ‘Kaaturlu nganta ngarrurnu Jaanu yapaku papitaji-maninjaku’, ngulaju Jijaji kajika-ngalpa kuja wangka ‘Winjarninkilirla ngungkurr-nyinaja Jaanu wangkanja-kurruku?’

⁶ Manu nyarrparlurlipa jangku-mani? Yapa panu nganta kalu wangka Jaanu Papitaji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nganta. Kujakuju, kajilparliparla kuja wangkayarla Jijajiki, ‘wati-kari-miparlu yangkaju Jaanu Papitajiji ngarrurnu yapaku papitaji-maninjaku’, kajilparlipa kuja wangkayarla, ngulakuju yapa-paturluju kajikalu-ngalpa kulu-jarrinjarla pinyi tarnnga-kurra pirli-kirlirli.”

⁷ Kujarlaju Jijajilkili jangku-manu, “Karija. Nganangku mayi ngarrurnu Jaanuju yapaku papitaji-maninjaku?”

⁸ Jijajiji-jana wangkaja, “Kulankujulu ngajuju jangku-manu, ngulaju kularna-nyarra ngajulurluju jangku-mani-yijala nganangku kujaju ngaju Warlalja-Wiri yirrarnu.”

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrpa kaatinikingarduyukurlu warlaljamarrirli

Matthew 21.33-46, Mark 12.1-12

⁹ Ngula-jangka, yimi-nyayirni-wangu-jana wangkaja Jijajiji yapakuju, “Jinta watilpa nyinaja nyurru-wiyiji warlaljamarrirli kaatinikingarduyu kuja-nyanu nyanunguku yarlu-pungu kaatini. Ngulaju-nyanu yarlu-pinjarla marnikiji-piya jukajuka-yirrarnu miyiki pardinjaku. Wurnakungarntirilki yangkaju yungu-jana yarlu kaatini wati-patukarikilki yungulurla jina-mardarni manu warrawarra-kanyi. Ngula-jangkaju, yarnkajalku yaliji wati ngurrara-kari-kirralku yungu tarnngalku nyina yalirlaju.

¹⁰ Kujalu yangka miyi murntu-jarrijalku, ngulakuju yilyaja wati jinta warrkini yangkangku warlaljamarrirli wiringki kaatinikingarduyurlu. Ngulaju yilyaja pina yangka-kurra kaatini-kirra yungulurla warrkini-patu-karirli yinyi ngalya-kari murntu miyiji nyanungu-nyangu. Yangka-paturlu kujalu wati-paturlu nganjirni parlu-pungu yangka warrkini jinta, ngulajulu nganjirni puuly-mardarninjarla pakarnu, manulu pina-yilyaja marlajarra. Ngula-jangka, yaninjarlarla wangkaja nyanungu-nyangu warlaljamarrirli kujalu pinjarla yirrarnu wati-paturlu.

¹¹ Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja yangkangkuju warlaljamarrirli kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pinjarla wapirdi pakarnu manu kurntaku ngurrjumanu. Manu yilyajalu pina marlajarra-yijala.

¹² Ngula-jangkaju, jinta-karilki yarda yilyaja kaatinikingarduyurlu yangka-kurra-yijala kaatini-kirra. Ngulalkulu parlu-pungu, manu pinjarlalu yirrarnu, jarna-maninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji. Yinya

warrkini, yakarra-pardinjarla yanu pina kaatinikingarduyu-kurra, ngula yimi-ngarrurnu kujalu pakarnu nyanunguju.

¹³ “Ngula-jangka, yinya kaatinikingarduyu wangkaja-nyanu, ‘Nyarrpa-jarrimilkirna? Ngaju karna jintalku kaja-nyanuju mardarni marulu. Kajilparna yilyayarla, ngulaju kajikalu purda-nyanyi wilji-wangurlu.’ Junga-juku, yilyajalku.

¹⁴ Kujalu parlu-pungu yaninjarni-kirra ngalapi-nyanu yangka-kurlangu kaatinikingarduyu-kurlangu, ngulakuju yangka-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, ‘Nyampunya rdipijarni yangka-kurlanguju ngalapi-nyanulku! Pakarnirlipa yirli-parla jurnta kanyi nyampuju kaatini.’

¹⁵ Junga-juku, puuly-mardarninjarla kujurnulu kaatini-ngirliji, manulu pungu tarnnga-kurra.”

Jijajiji wangkaja-jana yapa-patukuju, “Nyarrpa-manilki kapu-jana yangka warlaljamarri wati kaatinikingarduyurlu?

¹⁶ Kari ngulangkuju kapu-jana yaninjarla muku pinyi-yijala tarnnga-kurra yangkaju warrkini-patu-kari. Ngula-jangkarluju, kapu-jana yapa-karikilki kaatiniji yinyi yungulurla jina-mardarninjarla warrawarra-kanyi kaatiniji warrkini-patu-karirilki.” Kujarlunya-jana Jijajirli yirri-puraja yapakuju.

Kuja-kurra kujalu yangkaju wiriwirirli purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujalu purlaja kilji-nyayirni, “Lawa-nyayirni, kula kuja junga!”

¹⁷ Jijajirli-jana nyangu nyanungurraju, manu wangkaja-jana, “Nyampunya-ka nguna Payipulurla yimi ngaju-kurlu:

‘Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni Rdarrkanpa yarturlu-kari-piya-wangu!’*’

Ngajujurna Kaatu-kurlangu Rdarrkanpa Yarturlu-nyayirni-wangu kujaju milarnu!

¹⁸ Ngana-puka kaji rampal-wanti kankarlarni nyampurula Yarturlu-nyayirni-wangurla, ngulaju kapurla marlaja rdilykirdilyki-yani yungkurnuju. Manu kajirila yinya Yarturlu-nyayirni-wangu yarlpawantimi, ngulaju kapu tarnnga-kurra katirni.”

¹⁹ Yangkangku wiriwirirli kuruwarrikingarduyu-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, purda-nyangulu Jijaji wangkanja-kurra yimi-nyayirni-wangu yangka kaatinikingarduyu-kurlu-kurra, manngu-nyangulkulu-nyanu, “Kari! Ngalipaku kangalpa nginji-wangka!” Junga-juku yungu ngantalu rdarri-mardakarlarra Jijajiji. Kala panu-karirli manngu-nyangu Jijajiji ngantalpa nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu. Kujakuju yinyarra wiriwirirli, laningkillili yampija yapa-patu-kari-kijaku turnu-warnu-kari-kijaku.

*Juwu-paturlu wiringki yungu ngantalu yimirr-yungkarla Jijaji
Matthew 22.15-22, Mark 12.13-17*

²⁰ Ngaka-pardu-karilki, Juwu-paturlu wiriwirirli, yilyajalu-jana wati-patu Jijaji-kirlangu-kurra yungulu yimirr-yinyi payirninjarla. Kulalu

* **20:17** Nyangka Psalm 118.22

ngampurra nyinaja pina-jarrinjaku Kaatu-kurlu. Yungulu nganta Jijaji purda-nyanyi rampal-wangkanja-kurra. Kaji rampal-wangkayarla, kapulu maninjarla kangkarla Ruumu-wardingki-kirra kuwurtu-kurra.

²¹ Kujalurla Jijajiki yanurnu, ngulajulurla kuja wangkaja, “Tiija, warrarda kanpa-jana wangka yimiji junga Kaatu-kurlu lanu-wangu yapa ngalya-kariki wiriwiriki marda, tala palka-kurluku marda, marda marlajarra-watiki. Pina-mani kanpa-jana junga-nyayirni yimi Kaatu-kurlu. Ngulaju ngula-juku.

²² Wangkayalku-nganpa nganimpaku! Nganakurliparla talaju yinyi? Kaatuku marda, marda Ruumu-wardingkiki Wiri-nyayirniki, kuja kangalpa warrarda jinyijinyi-mani talaku yinjaku? Nyarrpa-jarrimirlipa?”

²³ Jijajirlilpa-jana miyalurlu maninjarla milya-pungu majumajukurra yimirr-yinja-kurraju, manu-jana payurnu,

²⁴ “Maninjarlajulu kangkarni tala Ruumu-kurlangu yangka pirli jinta-mipa yungurna miimii-nyanyi. Ngana-kurlangu nyampururlaju pirlingka talangka miparrpaju, manu ngana-kurlangu yirdiji?”

Jangu-manulkulu, “Ruumu-wardingki-kirlangu Wiri-nyayirni-kirlangu miparrpa manu yirdi nyanungu-nyangu-ka ngunami pirlingka.”

²⁵ Wangkajalku-jana Jijajiji, “Nyiya-puka kuja karla nguna Ruumu-wardingkiki Kingi, ngulanyalurla yungka. Kala kuja karla nguna Kaatuku nyiya-puka, ngulajulurla yungka nyanunguku.”

²⁶ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulurla marlaja paa-karrija. Yapa panu-puru kula Jijaji rampal-wangkaja yinyarra-puru yimirr-yinja-patu-puru. Kulalu puuly-mardarnu, ngarilpalu karrija-puka.

Yimi nyampu ngulaju Kaatu-kurlu kaji-jana yapa pina-wankaru-mani palinja-warnu

Matthew 22.23-33, Mark 12.18-27

²⁷ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, panu-karilkilirla yarda yanurnu Jijajiki turnu-warnu-patu-kari yirdi-patuju Jatiyuji-patu yungulu nganta yimirr-yinyi. Nyampu-patu Jatiyuji-patu kalalu wangkaja Kaaturlu kulalpa-jana pina-wankaru-mantarla nganta palinja-warnu.

²⁸ Yanurnulurla Jijajikiji, ngula-jangkaju, payurnulu, “Tiija, Mujujurlu-ngalpa kuruwarriji yirrarnu nyurru-wiyi yupukarrakurlu, kaji wati yupukarra pali kurdu-wangu, ngulakujurla nyanungukupurdangkarlu-juku marlaja mardarni kali-pukalkuju. Kaji-pala kurdu palka-mani, ngulaju nganta yaliki-kirli kamparru-warnuku kirda-nyanukuju kurdu nyampuju.

²⁹ Jalangujalangurlu yimi karnalu mardarni wita wirilki-pala-patu-kurlu ngarrka-patu-kurlu kujalpalu wirilki nyinaja nyanungu-mipa-juku ngati-nyanu jinta manu kirda-nyanu jinta jintangka-juku. Papardi-nyanu kuja yupukarra-jarrija, ngulangkuju karnta rdakurlkujurnu. Ngula papardi-nyanuju palijalku, ngulaju palija kurdu-wangu-juku.

³⁰ Ngula-jangkaju, kukurnu-nyanurlulku rdakurl-kujurnu yangakaju kali-puka karnta. Ngulaju kukurnu-nyanulkuju palija kurdu-wangu-yijala.

³¹ Ngula-jangkaju, jinta-karililki rdakurl-kujurnu yangkaju karnta kali-puka jinta-juku, ngulaju palija kurdu-wangu-yijala. Jinta-kari

jinta-karilirra yupukarra-jarrija yangkaku-juku jintaku karntakuju, ngulajulu jinta-kari jinta-kari muku palija kurdu-wangu-juku.

³² Manu ngula-jangkaju, nyanungulku karnta palija.

³³ Ngaka kaji-jana yapa Kaaturlu milyi-jangka yakarra-maninjarla wankaru-mani pina jintawarlayi-jiki, nganakulku kapurla yangkaju karnta nyina kali-nyanukuju yangka-jangkaju kujalpalu mardarnu wirliki-palarlu?"

³⁴ Jijaji wangkaja-jana, "Nyampurla ngurungka jalangu, wati manu karnta kalu yupukarra nyina.

³⁵⁻³⁶ Yapa kuja kalurla Kaatuku jungarni nyina, ngaka kaji-jana Kaaturlu pina-wankaru-mani milyi-jangka, kapulu nyina marramarrapiya, ngula-jangkaju kulalu palimilki, lawa. Kuja-jangka kulalu yupukarra nyina. Kaaturlu kapu-jana wankaru-mani yungulu nyina kurdukurdu nyanungu-nyangu jintawarlayi-jiki karnta manu wati.

³⁷ "Payurnunkujulu Kaaturlu-japa kaji-jana yapa wankaru-mani pina milyi-jangkaju. Kula kankulu mayi manngu-nyanyi yimi Mujuju-kurlangu Payipulurla yangka kujalpa nyangu Mujujurlu jarra-kurlu jankanja-kurra watiya, kula kankulu manngu-nyanyi mayi yimiji? Ngula-puru, wangkajarla Mujuju Kaatuku, 'Nyuntu kanpa nyinami Kaatu nyampurra-patuku Yipuruyamukuju, Yijakikiji manu Jakupukuju nyurnunyunukukuju yangka kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi.*"

³⁸ Kujaju junga. Yapangku wankaru-miparlu kalu Kaatuju purami. Yapangku nyurnungku palinja-warnurlu kulalpalu nyarrparlu purayarla, lawa. Ngana-puka kuja-ka Kaaturlu yajarni, ngulaju-ka nyina wankaru."

³⁹⁻⁴⁰ Kujalu Jatiyuji-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, wurdungu-jarrijalu. Lani-jarrijalpalurla yarda payirninjakuju. Kala yangka kuruwarrikingarduyu-patu, wangkajalurla Jijajiki, "Tiija, yinya yimi kujanpa-jana wangkaja Jatiyuji-patuku, ngulaju junga-nyayirni!"

Ngana-kurlangu ngalapi-nyanu Mijaya?

Matthew 22.41-46, Mark 12.35-37

⁴¹ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu kuruwarrikingarduyu-patu, "Wati yangka Mijaya Kaatu-kurlangu, ngula kalu wangka nganta kuruwarrikingarduyu-patu 'nyanungu Mijaya nganta-ka nyina Kingi Tapiti-kirlangu ngalapi-nyanu.' Nyarrpa kalu kujaju wangka?"

⁴²⁻⁴³ Nyurru-wiyirli, Kingi Tapitirli yirrarnu yimi pukungka yangkangkaju Yunparninja-kurlangurla:

'Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra, kujalparla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki yangka Mijayaku, wangkajarla, "Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujalpangkulu nyuntuku nyurunyuru-jarrija."*'

⁴⁴ Nyampu yimi junga-jala. Yimi witangka, nyanungurlu Kingi Tapitirli wiri-pajurnu Mijaya. Kujaju ngulaju Mijayaju kankarlu-juku Tapitikiji. Purda-nyanyina kankulu?"

* 20:37 Nyangka Exodus 3.6

* 20:42-43 Nyangka Psalm 110.1

Jijajirli-jana warnkiri-maninjarla pututu-pungu yapaju kuruwarrikingarduyu-kujaku

Matthew 23.1-36, Mark 12.38-40, Luke 11.37-54

⁴⁵ Jijajilpa nyinaja-juku yapa-patu-kurluju, manulpalu purdanyangu nyanunguju. Ngula-jangka, wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku,

⁴⁶ "Nyinayalu wurnturu yinya-kujaku kuruwarrikingarduyu-patukujaku, yangka kuja kalu-jana wangka Mujuju-kurlangu kuruwarriyapaku! Kajikalunya marda karlirr-kanyi Kaatu-kujaku! Yungu ngantalu wapami jurnarra ngurrju-kurlu nganta yungulu-jana yapangku nganta nyanjarla ngurrju-pajirni. Kajili-jana kutu yanirni yapaku, ngula-puruju kalu ngampurra nyina yapa-kariki yungulu-jana parntarrinjini nyanungurraku manu yungulu-jana pinangkalpajirni. Kajili yani jaaji-kirra nyanungurra-nyangu-kurra, manu marda kajili yani kurapaka wiri-kirra ngarninjakungarnti, ngulaju kalu-jana warrarda milarninjarla mani ngurrju-nyayirni nyinanjakurlangu-patuju.

⁴⁷ "Nyanpurluju wati-paturlu ngulaju kalu-jana kali-pukakuju yuwarli jurnta kanyi yimirr-yinjarla. Ngula-jangkaju, yangka wati-patu, yati-wangka kalurla Kaatuku tarnnga-nyayirni milparniwarrarla milkarraku yungulu-jana yapa-karirli nyanyi. Kula ngurrju kujaju, kala jarwara! Kaaturlu kajana kuja-kurraju nyanyi, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani pina!"

21

Yimi karnta-kurlu kali-puka-kurlu marlajarra-kurlu

Mark 12.41-44

¹ Yangangka-juku Yuwarli Maralypirla, nyinaja-jukulpalu kaninjarni Jijaji manu kurdungurlu-patu ngulaju kutu ngami-pirdi kujalpa ngami jinta karrija tala-kurlangu, ngulanganya kalalurla yirrarnu tala warntarri Kaatuku. Ngula-kurraju, panulpalu yanurnuyanurnu yapaju tala panu-kurlu, ngulalpalu talaju yirrarnu ngamingkaju panujarlunya nyayirni. Jijajirilpa-jana nyangu tala yirrarninja-kurraju.

² Ngula-puruju, karntalku jinta kali-puka marlajarra yaninjarni yanuyangka-kurra-yijala ngami-pardu-kurra tala-kurlangu-kurra. Ngunlangkaju yirrarnu wita-jarra tala pirli-pardu-jarra maru-jarra, ngulaju kula panu-jarlunya, lawa.

³⁻⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, "Wangka karna-nyarra junga. Yali-paturlu ngulalurla yirrarnu tala wiri, ngulaju ngurrju. Kala palka-juku kalunya panu-jarlunya marda mardarni. Kala kujarla yalirli karntangku kali-pukarlunya yirrarnu pirli wita-jarra, ngulaju-nyanu marulu-nyayirni jurnta yirrarnu. Kala lawa-ka nyina tala-wangu. Nyanunguju-ka jama-nyayirni nyina yinya talakungarduyu-patu-piya-wangu. Kaatuju kajana wita-mipa wardinyi nyina nyanungurrakuju. Kala yinyaku kali-pukaku, ngulaju karla wardinyi nyina karrikarri-wangu-nyayirni!"

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku ngulaju kuja, 'Maralypi Yuwarli ngakaju kapu pirlpiri-wantimi'

Matthew 24.1-2, Mark 13.1-2

⁵ Kuja-jana Jijaji jirrnganja wilypi-pardija nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku kaninjarni-jangka Yuwarli Maralypi-jangka, ngula-jangkajulurla wangkaja, "Tiija, nyampu-jana nyangka Maralypirla yarturlu wiriwiri kuja-ka karrinja-yani ngurru-nyayirni! Manu nyangka nyiyarningkijarra warntari kuja kalurla Kaatuku yirrarni."

⁶ Jijaji-jana wangkaja, "Nyanyi mayi kankulu-jana nyampurraju kuja kalu karrinja-yani yuwarli-kari yuwarli-kari manu kuja-ka karri nyampu Yuwarli Maralypi? Ngularraju kulalu tarnnga karri nyampurraju. Manu kulalu-nyanu nyampurraju yarturlu kuja-piya yaarl-nyunanja-yani. Ngakaju kapulu-jana yapa-karirli muku pirlpirl-kijirni walya-kurra."

Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku kapu-jana nyiyarningkijarra wuurnpa-jarri nyanungurruku

Matthew 24.3-14, Mark 13.3-13

⁷ Jijaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlulu nyanunguju payurnu, "Tiija, wangkaya-nganpa. Nyangurlalu-jana nyampurraju yuwarli pirlpirl-kijirni yapanguku yungurnalu nganimparlangurlu milya-pinyi? Pirlpirl-kijirninjakungartiji, nyiya-wiyi kapurnalu kamparruju nyanyi, ngari yungurnalu pinalku nyina?"

⁸ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajiji kuja, "Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku, kajikal-nyarra yapa-karirli yimirr-yinjarla karlirr-kanyi. Panu kapulu yaniyanirni nyurrurla-nyangu-kurraju yapa ngaju-nyangu-nganta, kapulu-nyarra wangkanjarla yimirr-yinyi kuja, 'Ngajujurna Mijaya yangka kuja-nyarra Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli!' Junga-wangu kujaju! Manu kapulu-nyarra wangkami kuja, 'Nguruju kangalpa rdangkarlpa-jarrinja-yani jalanguju!' Junga-wangu-yijala kujaju! Kujanya kapulu-nyarra yapaju wangkami. Kala nyinakalu purda-nyanja-wangu!

⁹ Lani-wangulu nyinaya kajinkili-jana purda-nyanyi linjarrpa wiri-kirra manu kajinkili yangka jaru mani yapa-kari-kirlangu wurnturungurlu ngurra-kari-ngirli kajili-nyanu yiti-wana-karirli linjarrparlu pakarni. Ngula-puruju, wurrangkulu mardaka langangu, kula-nyarra nguruju lawa-jarri jurnta murnma-juku.

¹⁰ Nguru lawa-jarrinjakingarntirliji kapulu-nyanu linjarrparlu-wiyi luwarni ngurrara-kari-warnurlu ngurrara-kari-warnurlu, manu nguru-kari-jangka nguru-kari-jangka kapulu-nyanu rdilykarrayirrarni linjarrpaku wiriki luwarninaku.

¹¹ Ngula-jangkaju, kapu walya yurnkuyurnku-jarri nguru-kari nguru-karirla. Manu ngula-warnuju ngurrara-kari ngurrara-kari kapurla mangarikiji lawa karrimi. Manu yapaju kapulu nyurnu-jarrimi. Kapulurla Kaatuku marlaja nyanyi nyiyarningkijarra yalkirirla, manu kapulu-jana lani-jarrimi. Kala nyurrurlaju, lani-wangulu nyinaka!

¹² "Kujakingarntiji kapulu-nyarra jangkardurnu yani yurrkuny, manu kapulu-nyarra puuly-mardarninjarla yirrarni rdaku-kurra murrumuru-maninaku. Jaaji-kari jaaji-karirla nyanungurra-nyangurla, ngulangka kapulu-nyarra kulkurru-jarra karrinja-yirrarninjarla pakarni. Yangka kuja kankujulu nyurrurlaru ngaju purami, kujarlaju kapulu-nyarra karrinja-yirrarni kulkurru-jarra kingi-kari kingi-karirla manu wiriwirirla yangka watikingarduyurla.

¹³ Ngulanganya kapunkulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngajukurlu.

¹⁴⁻¹⁵ “Yangka kajili-nyarra jangkardurnu yani maninjaku nyurrurlaku, kapurna-nyarra ngajulu wangka nyarrpa wangkanjaku. Kapurna-nyarra pinarri-mani yungunkulu pina-nyayirni nyina. Yin-yarra yapa-patu kapulu-nyarra nyurunyuru-jarrimi. Kala kajinkili-jana wangkami, kapunkulu-jana wurdungu-mani yimi nyurrurla-nyangu-kurlurlu. Kulalpalu-nyarra wiljiwilji-mantaralaku. Kujakungarntiji, lani-wangulu karriya wangkanjakungarntiji.

¹⁶ Nyurrurlakupalangurlu manu nyurrurlakupurdangkarlu manu warlalamarrirli kapulu-nyarra kanyi kuwurtu-kurra, kapulu-nyarra pinyi tarnnga-kurra nyurrurlaju ngalya-kari.

¹⁷ Ngaju-nyangu kuja kankulu nyina, ngulakuju yapa panu kapulu-nyarra tarnnga-juku nyurunyuruyi-jarri.

¹⁸ Kala nyurrurla, kulalu wajampa-jarriya kujakuju!

¹⁹ Ngana-puka kajinpaju wala-juku nyina ngajuku jikajika-jarrinja-wangu, ngulaju kapunparla jirrnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patukuju.

Yapa panu-kari ngurra-kari-wardingkirli kapulu riwarri-mani Jurujulumuju

Matthew 24.15-28, Mark 13.14-19

²⁰ Jijaji-jana yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, “Ngaka-kari, nyurrurlarlalu kapunkulu-jana nyanyi wati panu warrmarla yaninjarni-kirra nguru-kari nguru-kari-jangka. Kapulu yanirni Jurujulumu-kurra, manu kapulu warrukirdikirdi karri. Kajinkili-jana nyanyi yinya wati-patu warrmarla yaninjarni-kirra, kapunkulu-jana milya-pinyi yangka kapulu muku riwarri-mani Jurujulumu manu yapa-patu.

²¹⁻²² Nyurru-wiyi Kaatu wangkaja Payipurla ngaka kapu-jana muku pinyi yapa panu Jurujulumurla. Junga kujaju! Nyurrurla kuja kankulu nyina Jurdiyarla, kajinkili-jana nyanyi wati panu warrmarla yaninjarni-kirra, ngula-kujakuju pirri-parnkayalu pirli-wana-kurra! Kala nyurrurla kuja kankulu nyina kaninjarni Jurujulumurla, kapankulu wilypi-pardiya yungunkulu parnkami wati panu-kujaku! Manu nyurrurla kuja kankulu nyina yuwurrkurla, kulalu pina-yanta Jurujulumu-kurra!

²³ Yangka-puruju kapurla karrimi maju-nyayirni karntakuju yangka wartardikiji, manu karntaku wita pirtirrkakupalanguku kapurla karrimi maju-nyayirni wiyarrpaku. Kulalpalu nyarrpalku pirri-parnkayarla yangka-kujaku warrmarla-kujaku! Yapa yinya panu-jarlurlu kapulu-nyanu purda-nyanyi murrumurru, Kaaturlu kapu-jana muku pinyi!

²⁴ Yinya warrmarlarlu kapulu-jana ngalya-kari pinyi yapaju Jurujulumurlaju junma kirrirdi-kirrirli. Ngalya-kari kapulu-jana rarra-kanjanya Jurujulumu-ngurluju yangka nyanungurra-nyangu-kurra nguru-kurra. Yuwayi, warrmarla Juwu-wangu-patu panu-jarlu nguru-kari nguru-kari-wardingki kapulu nyina Jurujulumurla tarnnga-nyayirni. Ngaka kapu-jana Kaaturlu muku yilyamirra.”

Jijaji-jana wangkaja kuja, ‘Kapurna pina-yanirni nyampu-kurra yalkiri-ngirli mangkurdurla.’

Matthew 24.29-31, Mark 13.24-27

²⁵ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Ngakaju kapurla Kaatuku wantaju maru-jarrimi marlaja, manu kirntangiji kapurla mirilmiril-karrinja-wangulku-yijala marlaja maru-jarri. Kapulurla yanjilypiri panu-nyayirni marlaja wantimi nguru-ngurlu. Yapa yangka kuja kalu nyinami ngapa wiringka kutu, ngulaju kapulu lanijarri-nyayirni ngapa wiri-kijaku kajirila ngapa marlaja kankarlu-jarrinja-yanilki mayawunpa wiriki. Kapulu jata-nyanyi.

²⁶ Kapulu nyanyi nguru kaji nyarrpa-jarrilki ngakaju. Yuwayi, kapulu-jana nyanyi yanjilypiri-wati yururrinja-kurra. Kujarlaju, kapulu lanijarrinjarla walya-kurra wantimi.

²⁷ Ngula-jangkaju, ngajuju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu kapujulu nyanyi yaninjarni-kirra. Kapurna warraja-jarrimirni mangkurdurla, kapurna kulpari yanirni nyampu-kurra pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, manu kapurna mirilmiril-karrinjarni yani.

²⁸ Kajinkili nyiyarningkijarra nyanyi kuja-kurra, karriyalu jungarni lanij-wangu! Kapurna pina-yanirni yungurna-nyarra ngurrju mardarni.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja.

*Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurrrpa watiya-kurlu miyi-kirli
Matthew 24.32-35, Mark 13.28-31*

²⁹ Jijaji-jana yarda wangkaja, “Milya-pinyi kankulu yangka kuja kalu watiya-kari watiya-kari kirrirdi-jarrinja-yani?

³⁰ Jalyirrpalku-ka purrulyun-pardinja-yani, manu jinjirlakungarnti wujulypa-wiyi-ka palka-jarrinja-yani, ngula-jangkaju jinjirlalku-ka wilypi-pardi. Ngula-jangkaju kankulu milya-pinyi kuja-ka yangka karapurda-jarrinjarni yani.

³¹ Ngula-piya-yijala kapunkulu nyanyi nyiyarningkijarra majujarrinja-kurra yalkirirla. Ngula-jangkaju kujarlaju kapunkulu pinalku nyina yangka Kaatu kanyarra yanirni kutulku yapakuju yungu-nyarra Warlaja-Wiri nyina.

³² “Langa-kurra-mantalu kuja kalu yapa nyampurla jalangujalangu nyina. Ngulaju kulalu pali nyanja-wangu-wiyi ngalya-karriji nyampurrakuju nyiyarningkijarrakuju majumaju-nyayirniki, ngulangkuju kapulu nyanyi-wiyi muku palinjakungarntirliji.

³³ Walya manu yalkiri kapu-pala yawu-pardimi. Kala ngaju-nyangu yimi ngulaju kapu palka-juku karrimi yawu-pardinja-wangu-juku.”

³⁴⁻³⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Kajirna pina-yanirni nyampu-kurra nguru-kurra, kapurna warraja-jarrimi yapanku yungujulu nyanyi. Kujakungarntiji kapulu yapankuju miyi manu kuyu panu-nyayirni ngarni manu pamarlangu. Kapulu manngu-nyanyi nyarrparlu yungulu-nyanu nyiyarningkijarra mani. Nyurrurla, kulalu kuja-piya nyinaya! Kulajulu wapal-nyanyi ngajukuju. Kapurna kapanku yanirni, manu kapulu ngarrurda-jarrimi. Kuja-kujakuju, wapal-nyangkajulu ngajukuju.

³⁶ Yuwayi, wapal-nyangka-jukujulurla ngajukuju! Manu wangkayalurla Kaatuku kuja, ‘Wapirra, pirrjirdi-nganpa mardaka wuurnpa-puru. Nyuntu-nyangurlu Yapa-nyayirni-wangurlu Jijajirli kaji-jana yapa miimii-nyanjarla payirni ngurrju-japa maju-japa, ngulakungarntiji-nganpa ngurrju mardaka yungurnalu karri Jijajirli kamparru wankaru-juku.’” Kujanya-jana Jijaji wangkaja.

³⁷ Ngula-jangka, parra-kari parra-kari Jijaji kala Yuwarli Maralypi-kirra yanu yimi-ngarrirninjaku yapaku Kaatu-kurlu yimi-kirli. Manu mungangka kala yanu Yuwarli Maralypi-ngirli, kala pirli-kirra Yalipiji-kirra yanu ngunanjaku.

³⁸ Kala mungalyurru wanta pardinjarla, yanu kalalu yapa panuju Yuwarli Maralypi-kirra purda-nyanjaku nyanunguku.

22

*Wiriwiripalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Matthew 26.1-5, 14, 16, Mark 14.1-2,10-11, John 11.45-53*

¹ Yapa panu Juwu-patu Jurujulumu-wardingkilpalu nyinaja purla-pakungarnti. Yinyarlu purlaparlu, ngulajulpa yirdi jirrama mardarnu. Yangka kamparru-warnu ngulaju Pajapa. Jinta-kari yirdiji ngulaju Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni.*

² Junga-juku, maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulangkulpalu-nyanu payurnu, “Nyarrparlu yungurlipa Jijaji puuly-mardarninjarla pakarni tarngakurra wurulyparlu? Nyampu-puru purlapa-puru, kulalparlipa marrararluru pakakarla milparniwarra-puruju panu-puruju. Lawa kujaju, kajikalu-ngalpa nyanjarla yapa-karaji kulu-jarri-nyayirni kujapanukuju.” Kujanyalpalurla warrarda jangkardu jaaly-manu Jijajikiji.

*Jijajikirla jangkardu jikajika-jarrija Jutujuju
Matthew 26.14-16, Mark 14.10-11*

³ Yangka kujalpalurla Jijajiki Juwu-patu wiriwiri jangkardu wangkaja pinjaku, ngulajurla Juju Ngawuju kurru-yukaja Jutujukuju yangka kujalpa nyinaja Jijajiki kurdungurlu.

⁴ Ngula-jangkaju, yarnkajarra maralypikingarduyu-patu kurra wiriwiri-kirra. Yanurra yungu-jana yimi-ngarrirni Jijaji. Wangkaja-jana nyarrparlu yungu-jana ngaka Jijaji jiiily-ngarrirni maralypikingarduyu-patuku yungulu puuly-mardarnilki.

⁵ Kujalu Jutuju purda-nyangu yimi-ngarrirninja-kurra, ngulakujulurla wardinyi-jarrija, manulurla ngula-jangkarluru jangku-pungu panu-jarlu tala.

⁶ Ngula-jangkaju, Jutujuju kulpari yanu Jijaji-kirlangu-kurra-yijala, ngulangkanyalparla wurulypa-juku nyinaja yungu-jana ngaka Jijaji jiiily-ngarrirni wiriwiriki yungulu puuly-mardarnilki wurdungunya-nyayirnilri yapa panungku nyanja-wangurlu.

Kurdungurlu-jarrarluru ngulaju-palarla jungarni-maninjarla ngayi purraja kurapaka wiri Jijajiki

Matthew 26.17-25, Mark 14.12-21, John 13.21-30

⁷ Parra-karirla kuja wanta yukaja, kujakungarntiji yangka Juwu-patu Jurujulumu-wardingki, jarnkujarnkulu manunjunu jiyipi waninja pajirninjakungarnti yungulu kurapaka ngarni purlapa-puru yangka Pajapa-puru.

⁸ Jijaji-palangu wangkaja Piitaku manu Jaanuku, “Yanta-pala, manupala wita jiyipi punga. Purraya-pala yungurlipa ngarni kaji wanta yukamirra.”

* 22:1 Nyangka Exodus 12.8

⁹ Piitarlu manu Jaanurlu-pala payurnu nyanunguju, “Nyarrpara-wanampa-jarrangku yilyami ngajarraju yungurlujarrangku jiyipi purrami nyuntuku?”

¹⁰ Jijaji-palangu wangkaja nyanungurra-jarraku, “Yanta-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kajinpala ngula-kurra yukamirra, kapungku-pala jinta wati wapirdi yani murlukurnpa-kurlu wiri-kirli jimantarla-kurlu. Kaji mardarni murlukurnpa ngapa-kurlu, ngulaju-pala puraya yuwarli-kirra nyarrpara-wana-puka kajingki-pala nguru-yirrarni.

¹¹ Kajinpala jinta-kari wati parlu-pinyi yuwarliki warlalja, ngulakuju wangkaya-palarla, ‘Nganimpa-nyangurlu Tiijangku yilyajarni-jarrangku nyampu-kurraju yungurlujarrarla ngayi purrami jiyipi.’ Payika-pala yali wati, ‘Nyarrpararlarna-jana jirranganja ngarni jiyipi Pajapa-puruju ngaju-nyanguku kurdungurlu-patuku?’

¹² Kajingki-pala purda-nyanyi kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju kapungkupala milki-yirrarni jinta-kari yurlturnpa-kari wiri-jarlu kankarlu-warnu yalumpurlaju yuwarlirla, ngulaju nyurru-warnu-juku jungarni-maninja-warnu palka-kurlulku nyiyarningkijarra-kurlu. Ngulangka-juku-pala purraya yinya jiyipi manu miyi ngalipaku.”

¹³ Junga-juku, yangkaju wati-jarra yarnkajalku-pala kirri-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kirri-kirra yukajarra, ngulaju-pala junga-juku parlu-pungu nyiyarningkijarra jurrku-juku kuja-palangu yangka Jijaji kamparru-wiyi wangkaja. Junga-juku, yalumpurlaju-palarla ngayi purraja jiyipi Pajapakungarnti Jijajiki.

*Jijajirli-jana jirranganja ngarnu miyi kurapaka nyanungu-nyangu
Matthew 26.26-30, Mark 14.22-26, 1 Corinthians 11.23-25*

¹⁴ Parra jintangka-juku kuja wanta yukaja, Jijajirli-jana jirranganja ngarnu Kurdungurlu Wiriwiriki.

¹⁵⁻¹⁶ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngaliparlu karlipa nyampu jiyipi ngarni yungurlipa manngu-nyanyi yangka nyurru-wiyi kuja-jana Kaaturlu muurl-mardarnu nyanungurra-nyangu yapa-patu yangka marramarra-kujaku kuja kankarlumparra yanu. Kapurna ngajuju palimilki ngaka-pardu-kari, manu kularna yardalku ngarni nyampurla ngurungka jiyipi jinta-kari nyampu-piya. Ngaka kapurna-nyarra yarda jirranganja ngarni kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kujakunya karna wardinyi-jarrimi ngula karlipa ngarni nyampu jiyipi ngajuku palinjakungarntirli.”

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangkaju, jampitalku manu pama-kurlu, ngularla yati-wangkaja Kaatuku. Ngulalpa-jana warru yungu kurdungurlu-patukuju jinta-kari jinta-kariki, manu wangkaja-jana, “Kularna yardalku ngarni nyampuju pamaju nyampurlaju walyangka. Ngaka kapurna yarda ngarni pama-nyayirni-wangu nyampu-piya-wangulku kajirna Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurlalku-yijala pina-nyina kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Kujakuju nyurrurlarlulu nganja wita-kari wita-kari nyampu pama jalangurluju.”

¹⁹ Kujalpalu jiyipi ngarnu-juku, Jijajirliji mangarri lalypaju manu, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku. Yati-wangkanjarla rdilykirdilyki-pungu, ngulangku-jana kurdungurlu-patukulku warru yungu. Ngulaju-jana wangkaja, “Nyampuju ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu. Maninjarla nganjalu! Kapurna-nyarra

palimi. Ngakalku jinta-jarrinjarla nganjalu mangarri nyampu-piya yungunkujulu purdapurda-nyanyi ngaju.”

²⁰ Ngula-jangkarluju manu yangka-juku jampita, yati-wangkajarla Kaatuku, manu-jana wangkaja kurdungurluku, “Kari-nganta yalyu-nyayirni-wangu ngaju-nyangu nyampuju. Kajirna palimi, kapu karlimi yalyu nyurrurlaku kunka-pardinjaku. Kaji Kaaturlu nyanyi yalyu karlinja-kurra, kujarlaju kapu-jana rdakurl-kijirni yapaju nyanungu-kurra. Nyampuju Kaatu-kurlangu jalangu-warnu kuruwarri nyurrurlaku yapaku.”

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji wangkajalku-jana kurdungurlu-patukuju, ngulaju-jana kuja wangkaja, “Nyampurula kuja kankujulu nyurrurlarlu kurdungurlu-paturlu jirrnganja ngarni miyi, ngula-jangkaju, jintangku kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu wiriwiriki yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.

²² Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Payipulurlarluju ngajukuju muurr-pungu, kapurna palimi nganta. Junga kujaju. Kala yangka wati kuja kajana ngaju yimi kanyi wiriwiriki, ngulakuju karnarla mari-jarrimi, kapu Kaaturlu maju-mani-nyayirni!”

²³ Kujalu kurdungurlu-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Jijaji, ngulajulpalu jinta-kari jinta-karirli payurnu, “Nganangku-wiyngki nyuntuju yimi-ngarrirni? Ngajulurlu mayi?”

²⁴ Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu-nyanu kulungku ngarrurnu nganalpa wiriji nyinaja.

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nguru-kari nguru-kari kuja kalu-jana wiriwiri nganta nyina yapaku, nyampurrarlu wiriwirili, warrarda kalu-jana jinyijinyi-mani warrki-jarrinjaku, yangka kuja kalu nyanungu nyampu wiriwiri ngampurrpa-jarri. Manu kalu-jana ngampurrpa nyina yapa-kariki yungulu-jana ngurruju-pajirni wungu-warnu nganta.

²⁶ Kala nyurrurla kurdungurlu-patu ngaju-nyangu, kula kankulu kuja-piya nyina jinjinpa-palka. Kajinpa wiriki nyinanjakupurda-jarrimi, ngulakungarntiji-jana warrki-jarriya yapa-kariki-wiyi yirnkilypa-wangu, ngula-jangkanya yungunpa-jana wirilki nyina.

²⁷ Kula kalu kujarlu manngu-nyanyi yapangku nyampurula ngurungka, lawa. Panu-juku kalu ngampurrpa nyina wiri nyinanjaku. Yungu ngantalpalu-jana panu-kari-jiki nganta yapaju warrki-jarriyarla nyanungurraku, marda miyiki purranjarla yinjaku nyanungurraku. Kulalu nyanungurra wiriwiri-piya nyinaya nyurrurla. Ngajurna-nyarra Warlalja-Wiri nyurrurlaku, yungunkujulu warrki-jarriyarla ngajuku. Kala ngajurna-nyarra warrki-jarrija nyurrurlakuju. Ngajupiyalu nyinaya!

²⁸ “Nguruju kaju wuurnpa-jarrimilki, kapurna palimilki. Kala nyurrurlalpankulu nyinaja ngaju-kurlu ngaju yampinja-wangu.

²⁹ Ngajukupalangurluju Kirdanarlu ngajuju yirrarnu Warlalja-Wiri yapaku nguru-nyayirni-wangurla. Kuja-piya-yijala karna-nyarra nyurrurla wati-patu wiri yirrarni yapaku.

³⁰ Nyurrurla 12-pala wati-patu kapunkulu nyinami ngaju-kurlu nguru-nyayirni-wangurla, manu kapurlipa jintangkarlu ngarni. Nyurrurla jinta-kari jinta-kari kapunkulu-jana wiriwiri nyina yangka Juwupatuku yapaku.”

Jijajirila wangkaja Piitaku, 'Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku'

Matthew 26.31-35, Mark 14.27-31, John 13.36-38

³¹ Ngula-jangka, Jijajirila wangkaja Jimani Piitaku, "Jimani, Jimani, yungurnangku wangka wita. Juju Ngawungku nganta yungu-nyarra kanyi Kaatu-kujaku. Kaaturlu jarraly-pungu Juju Ngawu kuja kanyarra putaputa karlirr-kanyi.

³² Ngaju karnangkurula wangkami Kaatuku yangka, kajinpa karlirr-yani ngaju-kujaku, Kaaturlu yungungku pina-kanyirni. Kajinpa wala nyinanjarla ngaju-kurra-jarri pina, ngulaju-jana pirrjirdi-manta kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu yungunkujulu jintangkarlu-juku purami ngaju tarnngangku."

³³ Ngularla Piitaju wangkajalku Jijajikiji, "Warlajja-Wiri ngajuku, kajingkili yirrpini rdakungka, ngaju kapurna yani nyuntu-kurlu! Manu kajingkili nyuntu pinyi, ngulajujulu pinyi ngajurlangu!"

³⁴ Jijajiji wangkajarla Piitakulku, "Junga karnangku wangka. Ngakaju jalanguju kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi."

³⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana payurnu nyanunguku kurdungurlu-patu, "Yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra ngajulurlu nyurrurla yilyaja kirri-kari kirri-kari-kirra tala-wangu manu yakuju-wangu manu putu-wangu, Kaaturluju mayi-nyarra warrawarra-kangu-juku?"

Ngulalu yalu-manu nyanunguju, "Yuwayi, warrawarra-kangulpanganpa nganimpaju."

³⁶⁻³⁷ "Ngurrju kujaju. Ngaju karna-nyarra yimi jinta-karilki yimi-ngarrirni. Payipulurla wangkami-ka yimi wita ngaju-kurlu kujaka wangka, 'Yapangkulpalu yirdi-manu nyanunguju punku ngawu nganta, manulu pungu tarnnga-kurra.*' Yimi yinya wita ngulaju junga. Jalangurlu yapangku kapujulu punku-pajirni ngawu nganta. Kapulu-nyarra kuja-yijala wangkami nyurrurlakuju. Kujakuju kajinpa tala mardarni marda yakuju, ngulaju nyuntulurluju kangka. Manu kajinpa nyina junma kirrirdi-wangu, ngulajurla yungka jurnarrpa yapa-kariki junma kirrirdikingarntirli."

³⁸ Kurdungurlu-patulurla wangkaja Jijajiki, "Mpa! Nyampunya junma kirrirdi-jarra jirramaju."

Jijaji-jana wangkaja, "Ngula-juku."

Jijajirila wangkaja Kaatuku pirlingka yirdingaku Yalipijirila

Matthew 26.36-46, Mark 14.32-42

³⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji manu kurdungurlu-patu, yarnkajalkulu, pinalu yanu jurrku-kurra yangka pirli-kirra Yalipiji-kirra.

⁴⁰ Ngulalu yukajarni, Jijaji-jana wangkaja nyanunguku kurdungurlu-patuku, "Juju Ngawungku marda kapu-nyarra jurnta kanyi nganta nyurrurlaju ngajukuju. Kuja-kujakuju, Kaatukujulurla wangkaya warrarda yungu-nyarra warrawarra-kanyi."

⁴¹ Ngula-jangkaju, wangkanjarla Jijajiji yarda pardijarra kutujuku yitingka-pardu-kari-kirraluku yurruju-kari-kirra. Pirri-maninjarla wangkajarla Kaatuku kuja,

* 22:36-37 Nyangka Isaiah 53.12

42 “Wapirra, muurl-mardakaju! Lawarna ngampurrpa-wangu murrumurru-jarrinjakuju manu palinjakuju. Kala kajinpaju nyuntu nyina ngampurrpa ngajuku yungurna palimi, ngulaju ngula-juku.”

43 Ngula-jangka marramarra nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu yungu Jijaji pirrjirdi-mani.

44 Jijajirlijilpa-nyanu purda-nyangu murrumurrulku. Manulpa warrarda wakurnu nyanungukupalangu muurl-mardarninjaku yungu palinja-wangu nyinayarla. Kujalparla wangkaja, mukarnijilparla karlikarlija palka-ngurluju yalyu-piya.

45 Ngula-jangkaju, karrinja-pardija Jijajiji. Ngula-jangkaju, pinarni-jana yanu yangka-kurra yarlu-kurra yangka kurdungurlu-patuku. Ngulaju-jana parlu-pungu jarda ngunanja-kurra. Marilirla jarda-jarrija.

46 Nyanungu-jana wangkaja, “Yuwa! Nyiya-jangka kankulu jardaju ngunami? Yakarra-pardiyalu! Juju Ngawungku marda kapu-nyarra jurnta kanyi nganta nyurrurlaju ngajukuju. Kuja-kujakuju, Kaatukujulurla wangkaya warrarda yungu-nyarra warrawarra-kanyi.”

*Yurrkunyupaturlulu puuly-mardarnu Jijaji
Matthew 26.47-56, Mark 14.43-50, John 18.1-12*

47 Kujalpa-jana Jijaji wangkaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju kurdungurlu jinta yangka Jutuju jirnganjalpa-jana yanurnu yapaku turnu-warnuku panuku. Kangu-jana Jijaji-kirra nyunjirninjakungarntirli.

48 Jijajirla wangkaja nyanungukuju, “Jutuju, kula-nganta nyuntuju ngaju-nyangu warlalja. Kujanya mayi kanpaju nyunjurni ngajuju? Marda mayi kanpaju nyunjirni yungujulu puuly-mardarni yapa nyampurrarlur ngajuju?”

49 Kujalu nyangu turnu-warnurlu Jutuju nyunjirninja-kurra, ngulajulurla puta yarnkajalku Jijajiki. Warla-pajirninjakungarntiji, Jijajiki kurdungurlu-paturlulu payurnu nyanunguju, “Warlalja-Wiri, ngarlkin-mani mayirngankulu nyuntu junma kirrirdi-kirlirli?”

50 Ngula-jangkaju, jinta-karirliji kurdungurlurluju junma kirrirdi-kirlirli turl-pakarnu yangka jungarni-purdanji langa warrkini kujalparla warrki-jarrija Ngardarri Wiri-kirlanguku yirdikiji Kayupuku.

51 Ngula-jangka, Jijajijirla wangkaja kurdungurlukuju, “Yampiya, pakarninja-wangurlu!” Ngula-jangka marnpurnu yinya warrkini-kirlangu langa, manu ngurrju-jarrija.

52 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja maralypikingarduyu-patu wiri-wiriki manu yurrkunyupatu wiriwiriki kujalurla jangkardu yanurnu puuly-mardarninjaku, “Kularna ngajuju wiji-palka! Nyiyakuyijalankujulu kujaju jatu-pardijarni ngajukuju junma panu-kurlu manu kuturu panu-kurluju, kujankujulu puuly-mardarnu?”

53 Parra-kari parra-kari kalarna-nyarra nyurrurlakuju ngirrily-nyinaja Yuwarli Maralypirla, kala kulankujulu puuly-mardarnu ngajuju yalumpurla-juku, lawa. Juju Ngawulku kanyarra wiri nyina nyurrurlakuju! Ngayijili kutu kangka!”

*Piitarlu-nyanu ngurrrpa-pajurnu Jijajiki
Matthew 26.57-58,67-75, Mark 14.53-54,66-72, John 18.12-18,25-27*

⁵⁴ Junga-juku, Jijajilpalu jirri-mardarninjarla kangurra yuwarli-kirra yangka Kayupu-kurlangu-kurra. Yukajalu kaninjarni. Kujalpalu yangka-paturlu turnu-warnurlu Jijaji kangurra yangka-kurra yuwarli-kirra, ngula-puru-yijalalpa-jana purdangirli-wanarlu puranja-yanurnu Piitarluju.

⁵⁵ Ngulaju yukajarni-jiki kiirti-wanaju, ngulaju jupu-karrija yuwarli-pirdilki yarlu-pardu-karirla kutu-juku. Ngulangka-jukulpa-jana yarlu-pardu-karirla jirrnganja nyinaja yapaku panuku, ngulajulpa nyinaja warlu-pirdi walyka-puru purlku-jarrinjaku.

⁵⁶ Kujalpa yangka Piita warrarda-juku nyinaja yangkangka-juku yarlungka yurlapardi, ngula-puruju warrkini jinta karntarla yanurnulku Piitaku. Tarnngangkulpa warrarda nyangu yinngirri-nyayirni, manu-jana wangkaja yapa panu-kariki, "Nyampu wati kala nyinajayi Jijaji-kirli!"

⁵⁷ Piitarluju jangu-manu yangkaju karnta, "Karnta-pardu, ngajuju karnarla ngurra nyina yalikiji watiki!"

⁵⁸ Ngaka-kari, jinta-karirli yapangu nyangu Piitaju, manurla wangkaja, "Nyuntujunpa Jijajiki kurdungurlu!"

Piitarla wangkaja, "Wati, kularna ngajuju Jijajiki kurdungurlu!"

⁵⁹ Ngaka-pardu-karilki, yarda parlu-pungu jinta-karirli-jiki Piitaju, manu-jana yapa-patuku wangkaja, "Nyampuju wati kuja-ka wangka ngulaju Kaliliyi-wardingki-piya Jijaji-piya, manu-ka nyina Jijaji-kirlangu kurdungurlu!"

⁶⁰ Piitarla wangkaja nyanungukuju, "Kula kujaju junga! Kula karna milya-pinyi nyarra kuja kanpa wangka!" Kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja.

⁶¹ Ngula-jangka, Jijajirli kulpari karrinjarla nyangu Piitaju. Ngula-jangkaju, Piitarlu pina-manngu-nyangu yangka kujarla Warlalja-Wiri Jijaji wangkaja kamparru-wiyi kuja, "Ngaka kutu-kari kapunpa purdanyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurra-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirraju kula kanpaju nganta milya-pinyi."

⁶² Ngula-jangkaju, yalumpu-ngurlu-juku wilypi-pardinjarla rdurrjur-nurla muntuku-jarrinjarla kurntalku yayi-pantirninjakulku.

⁶³ Ngula-jangka, yurrkunyu-paturlu manyu-pungulpalu Jijaji, manulpalu pakarnu.

⁶⁴ Yirrarnulurla walyi milpangka nyanja-kujaku, pakarnulpalu, manulpalurla wangkaja, "Yuwa! Wangkaya-nganpa nganangkungku pakarnu!"

⁶⁵ Kujarlu-jukulpalu manyu-pungu, manulpalu yurlkungku ngarurnu.

Jijajili kangu kuwurtu-kurra yungulu Kanjulukungarduyu-paturlu miimii-nyanjarla payirni

Matthew 26.59-66, Mark 14.55-64, John 18.19-24

⁶⁶ Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu, kujalpa wantaju pardinjananurnulku, ngula-purujulpalurla turnu-jarrinjarla japirdija Jijajiki yangka-patuju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Wangkajalpalu-nyanu nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi. Ngula-jangkaju, kangulu Jijaji nyanungurra-nyangu-kurra Kanjulu-kurra.

67 Payurnulu Jijaji, “Wangkaya-nganpa! Nyuntujuunpa mayi Mijaya yangka Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu?”

Jijajirli-jana yalu-manu, “Kajilparnaju Mijaya-pajikarla, kulalpankujulu ngungkurr-nyinayarla.

68 Manu kajilparna-nyarra payikarla Mijaya ngantarna, kulalpankujulu yalu-mantarla.

69 Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngakarran-gakarra kapurna nyina Kaatu-kurlangurla jungarni-purdanji kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirli.”

70 Ngula-jangka payurnulu, “Nyuntuju mayi Kaatuku Ngalapi-nyanu?”

Jijajirli-jana yalu-manu, “Nyurrurlarlu kankujulu Ngalapi-nyanu nganta pajirni Kaatu-kurlangu.”

71 Ngulalu-nyanu jarnkujarnku wangkaja, “Jijajirli-nyanu Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu-pajurnu! Nyiyakulkurliparla yapa jinta-karikiji yarda warru wayirni yungulparla jangkardu wangkayarla? Pinyirlipa ngaliparlu yungu-nyanu Ngalapi-nyanu-pajurnu Kaatu-kurlangu nganta.”

23

Palitirli kuja miimii-nyanjarla japurnu Jijaji

Matthew 27.1-2,11-14, Mark 15.1-5, John 18.28-38

1 Junga-juku, Jijajiji kangulkulu wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Ngulakunyalurla Jijaji kanjarlayungu.

2 Ngula-jangka, jiily-ngarrurnu mukulpalu Jijaji, manulpalu warlka wangkaja Jijaji-kirli, wangkajalurla Palitiki, “Nyampu wati ngulajulpa-jana warlka wangkaja nganimpa-nyangu yapakuju. Kala-jana yapakuju wangkaja tala yinja-wangu nyinanjaku yangka nyuntu-nyanguku Ruumu-wardingki Kingiki. Kala-nyanu ngarrurnu Mijaya nganta Warlaja-Wiri nganimpaku Juwu-patuku.”

3 Junga-juku, payurnu Jijajiji Palitirli, “Nyuntu mayi kanpa-jana kingiji wiriji nyina Juwu-patukuju”

Jijajirliji jangku-manu, “Kuja-juku kanpa wangka.”

4 Ngula-jangka, Paliti-jana wangkaja maralypikingarduyu-patuku wiriwiriki manu yapa panu-kariki kujalpalu warru karrija, “Nyiyakulparna nyampuju wati pungkarla? Nyampuju ngurrju.”

5 Wangkaja-jukulpalurla Palitikiji, “Lawa, kula ngurrju ngulaju. Kala warru yanu Kaliliyi-wana, manu kala-jana jinyijinyi-manu yungu ngantalu-jana kulu-jarrimilki Ruumu-wardingki-patuku. Ngula-jangka yanu Jurdiya-kurra kuja-yijala, manu jalangu yanurnu nyampukurralku Jurujulumu-kurra yapaku jinyijinyi-maninjaku-yijala.”

6 Ngula purda-nyangu Palitirli kuja-kurra yimi, payurnu-jana, “Nyampuju wati Kaliliyi-wardingki-yijala mayi?”

Yalu-manulu, “Yuwayi, nyanunguju Kaliliyi-wardingki.”

7 Jinta-kari watilpa nyinaja Yarurdu wiri Kaliliyiki. Yarurdulpa nyinaja Jurujulumurla-yijala. Kujarlanya, Palitirli Jijajiji yilyaja Yarurdu-kurra yungu miimii-nyanjarla payirni.

⁸ Yarurdujulparla ngampurrpa warrarda nyinaja Jijajiki nyanjaku yungu nyanyi Jijaji yapa parlpuru-maninja-kurra. Kujalu kangurnu Jijaji Yarurdu-kurra, Yarurduju wardinyi-jarrija-nyayirni.

⁹ Warrardalpa payurnu Jijaji yimi nyiyarningkijarra. Jijajijilpa karrija wurdungu yalu-maninja-wangu.

¹⁰ Ngula-jangkaju, yangkaju maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulajulpalu warlka wangkaja Jijaji-kirli. Punku ngantalpalu yirdi-manu.

¹¹ Ngula-jangka, Yarurdu manu yurrkuny-patu nyanungu-nyangurlulpalu manyu-pungu Jijajiji. Kujalurla yirrarnu pangkarra ngurrju-nyayirni, yilyajalkulu pina Paliti-kirra.

¹² Ngula-jangka, Yarurdu manu Paliti-pala jinta-jarrijalku. Ngula-wangurla-wiyi, kulalpa-pala-nyanu ngurrju nyinaja.

*Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Matthew 27.15-26, Mark 15.6-15, John 18.39-19.16*

¹³ Ngula-jangka, Palitirli-jana yimi yilyaja Juwu-patuku maralypikingarduyu-patu wiriwiriki manu panu-karirlangu wiriwiriki manu yapa panuku yungulu yanirni nyanungu-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra wangkanjaku.

¹⁴⁻¹⁵ Ngulalu yuwarli-kirra yukajarra, nyanungu-jana wangkaja, “Nyurrurlarlunkulu nyampu wati kangurnu nyampu-kurra, manunkujulu ngajuku yimi-ngarrurnu warlka nganta kajana yapaku wangka manu kulu-ngawurrrpa nganta. Nyangunkujulu kujalparna miimii-nyanjarla payurnu. Ngula-jangkarna yilyaja Yarurdu-kurra yungu nyanungurlangurlu miimii-nyanjarla payirni jungarni-japa. Kala Yarurdu-ka wangka kula nyanunguju punku, lawa. Ngari ngaju-kurraju yilyajarni pina. Nyiyaku-wiyirna pinyi? Nyampuju ngurrju.

¹⁶ Kapurna-jana wangka ngaju-nyanguku yurrkuny-patuku yungulu ngari wilykarra-pakarni ngalyipi-piya-kurlurlu. Ngula-jangka kapurna yilyami walyparralku.”

¹⁷⁻¹⁹ Junga-juku, kuja-purujulpa nyinaja pirijina jinta wati rdakungkaju yirdiji Parrpaja. Ngulajulpa-jana jirnganja nyinaja pirijina-kariyi-nyanuku yapaku panu-kariki ngulaju wilji-watiki yangka kuja ngularrarlulu-jana yurrkuny-patu pungu tarnngakurra kulu wiringka kamparru-wiyi. [Jinta yangka-juku Palitirli ngulaju kala yajarninjarla wilypi-manu jinta pirijina Pajapa-kari Pajapa-kari-puruju.] Kapu Jijajiji wilypi-mantarla rdaku-ngurlu. Kala yapa-patulurla purlaja Palitiki, “Pungka Jijaji! Wilypi-manta Parrpaja nganimpaku!”

²⁰ Palitijilpa nyinaja ngampurrpa Jijaji yilyanjaku. Ngula-jana payurnu, “Yilyanyarna Jijaji? Nyarrpangkulu manngu-nyanyi?”

²¹ Junga-juku, yardalurla purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirra warntawarntarla!”

²² Yarda-jana payurnu Palitirliji, “Ngajulurlurna nyurru payurnu nyiyarningkijarra. Nyiya-wiyi nyampurluju kuruwarriji rdilykipungu watingki? Nyiyakurna pinyi nyampuju wati? Kapurna-jana wangka ngaju-nyanguku yurrkuny-patuku yungulu ngari wilykarra-pakarninjarla yilyami.”

²³⁻²⁵ Kuja-kurrakuju yardalurla purlaja Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirra warntawarntarla yarujurlu!” Kuja-jana purda-nyangu

purlanja-kurra yalirli Palitirli, putalpa-jana wurdungu-manu. Kala lawa, warrardalpalurla purlaja-juku. Kujarlaju, wilypi-manu rdaku-jangkaju yangka kulu-parnta Parrpajaju warlangarrangarra-kurralku yapa panu-kurra yungu-jana yawuru-mani. Ngula-jangkarluju, yangkaju Jijajiji yungulku-jana yapa-patuku yungulu pinyi tarnnga-kurra. Kujakunyalpalurla purlaja Palitikiji.

Yurrkuny-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla Matthew 27.31-44, Mark 15.21-32, John 19.17-27

²⁶ Junga-juku, jinyijinyi-manulu Jijajiji maninjaku watiya warntawarntaku yungu-nyanu kanja-yani nyanunguku. Kujalu yurrkuny-patu manu Jijaji wilypi-pardijarra kirri-jangkaju Jurujulumu-jangka, ngulajulurla rdipija jintaku watiki kujalpa yanurnu nguru-kari-jangka manangkarra-jangka. Ngulaju yirdiji Jimani yangka kirri-wardingki Jarini-wardingki. Ngulalkulu jinyijinyi-manu yurrkuny-paturluju yangkakuju watiya warntawarntaku yungurla kanja-yani Jijajiki purdangirli-wanarlu.

²⁷ Panungkulpalu puranja-yanu Jijajiji. Karnta-patulpalurla yulanja-yanu.

²⁸ Jijaji jupu-karrinjarla-jana wangkaja karntakarntakuju, "Nyurrurla Jurujulumu-wardingki-patu karntakarnta, kulajulu yulaya ngajuku! Yulayalu-nyanu nyurrurlaku manu kurdukurduku!"

²⁹ Nguruju kapu-nyarra wuurnpa-jarrimilki. Ngaka, yapa-patu kapulu wangka kuja, 'Karntangku kuja kalu-jana kurdukurdu mardarni, ngulaju kapulu-jana wajawaja-mani, manu kapulu mularrpa-jarrimi. Kala karnta ngana-puka kaji nyina kurdu-wangu, ngulaju kapu wardinyi nyina mularrpa-wangu ngati-puka-piya-wangu.'

³⁰ Yangka wuurnpa-puru kapulu yapaju wangkami kuja, 'Nyarrpararlarlipa wurulypa nyina yapa-kujaku pinja-kujaku? Parnka mayirlipa pirli-kirra wurulypa-nyinanjakuju?*' Kujanya kapulu yapaju wangka.

³¹ Ngajujurna wati ngurrju, kala kapujulu pinyi-jiki, manu kapujulu yirrarni warntawarntarla. Kala nyurrurla yapa-patu, kula kankulu ngurrju nyina ngaju-piya. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Kapulu-nyarra mayi yampimi nyurrurlaju pinja-wangurlu? Lawa, kapulu-nyarra pinyi-yijala! Yulayalu-nyanu nyurrurlaku, kula ngajuku!"

³² Yangka yurrkuny-paturlu, ngulajulpalu-jana mardarnu wati jirrama-kari punku-jarra. Kangulu-jana warntawarnta-kurra pinjaku Jijajirlajinta.

³³ Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-pardu-kurra yirdi-kirraju Jurru Yungkurnu-kurra. Ngula-jangkaju, yalumpurla-jukulu yurrkunyurlu yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Jirrama-kari wati-jarra wiji-palka-jarra, yirrarnulu-palangu watiya warntawarntarlaju watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

³⁴ Jijajirla wangkaja Kaatuku, "Wapirra, nyampurra yapa-paturlu kajijili milya-pungkarla, kulajulu yirrakarla warntawarntarla. Ngurrpa kalu nyinami ngajuku milya-pinja-wangu. Kujarlanya, kulu-wangu-jana nyinaya, ngari-jana kulu-wangu yawuru-jarriya!"

* 23:30 Nyangka Hosea 10.8

Ngulangkaju watiya warntawarntarla, kaninjarnilpalu manyu-karrija yurrukunyu-patu mangarda-piya-kurlu nampa panu-jarlu-kurlu, ngulajulpalu manyu-karrija nganangku kaji wiri nampa mani yungulu mani jurnarrpa wanapi-jiki Jijaji-kirlanguju. Ngulakunyalpalu manyu-karrija.

³⁵ Yapalpalu karrija warntawarntarla, nyangulpalu Jijaji. Kala yangka Juwu-patu wiri-watirli ngulajulpalu manyu-pungu, manulpalu-nyanu wangkaja, “Kala kujalpa-jana yangka yapa panu-kari muurl-mardarnu nganta palinja-kujaku, kala nyanungurlu kulalpa-nyanu wankaru-mantarla mayi? Nyampuju Jijaji nganta Mijaya Milarninja-warnu nganta. Kajilpa junga-nyayirni nyinayarla Mijaya, ngulaju kajika jitimi kanunju ngula-ngurlu warntawarnta-ngurlu!”

³⁶ Yangka yurrukunyu-paturlu panungkulpalu manyu-pungu Jijaji. Jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita wawarda pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijajikirla parnkanjarla yirrarnu lirrangka yungu wita ngranjarla.

³⁷ Yangka yurrukunyu-patulpalurla wangkaja Jijajiki, “Kajinpa-jana nyina Kingi Juwu-patuku, ngulaju jitiyarni warntawarnta-ngurlu!”

³⁸ Ngula-wangurla-wiyi, pipalkulu wita manu jaru wita-kurlu nyampu-kurlu: ‘NYAMPUJU NGULAJU KINGI JUWU-PATUKU’. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlumparra-warnu watiya warntawarntarlaju.

³⁹ Yangka purunjunju jinta-karirli, ngulajulpa manyu-pungu Jijajiji, kujarla purlaja, “Yuwa, kajilpanpa Mijaya nyinayarla, ngulaju jitiya warntawarnta-ngurlu manu ngajarrarlangu-jarrangku jitinja-yirraka yungurlipa parlipuru nyina palinja-wangu!” Yinkarla ngarlarrija Jijajikiji.

⁴⁰ Yangka jinta-karirli purunjunjurlu, kurnta-ngarrurnu jinta-kariri kamparru-warnu wati kujalparla ngarlarrija Jijajiki, wangkajarla, “Yampiya manyu ngarlarrinja-wangurlu! Kaatu puta manyu-pungka kujarlu! Ngalipa marnkurrpa-juku kapurlipa palimi nyampu warntawarntarla.

⁴¹ Wati nyampuju ngurrju, yungulpalu yampiyarla pinja-wangurlu. Kala ngalijarraju ngulaju punku-nyayirni karli nyina. Kala kajirli palimi jalangu, ngulaju ngula-juku!”

⁴² Yangkarla purunjunju wangkaja Jijajiki, “Ngaka kajinpa nyina wiri nguru-nyayirni-wangurla, manngu-nyangkaju ngaju wajawajamaninja-wangurlu.”

⁴³ Jijajijirla wangkaja, “Junga karnangku wangkami. Jalangu kajinpa pali, ngula-jangkaju kapunpaju jirrnanganja nyina ngajuku nguru-nyayirni-wangurla.”

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Mark 15.33-41, John 19.28-30

⁴⁴ Yangkangka jintangka-juku parrangka karlarla-puru, marla-jalkurla maru-jarrija parraju Kaatukuju, ngulaju yalumpurla-juku ngurrararla munga-piya-juku marujulpa karrija wuraji-karda. Kulalu nganangku nyangu wantaju.

⁴⁵ Ngula-puruju, Yuwarli Maralypirlaju kaninjarni, wawarda kirrirdi-nyayirni, yangka kujalparla wawarda kirrirdi wampirrija maralypiki yurlturnpa-parduku, Kaatu-kurla marlaja larra-yanu kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra.

⁴⁶ Ngula-jangka, Jijajirla purlanjarla wangkaja Kaatuku, “Wampirra, yinyi karnangku ngaju-nyangu pirlirrpala!” Kuja purlanjarla palijalku.

⁴⁷ Jinta wati wiri yurrkunyungarduyu, ngulajulpa yalumpurla-yijala karrija kamparrurla watiya warntawarntarla kaninjarni. Kuja Jijaji nyangu palinja-kurra, ngulajurla Kaatuku pulka-pungu. Kuja wangkaja, “Nyampu wati, ngulajulpa nyinaja ngurrju. Kula punku-wiyilpa nyinaja.”

⁴⁸ Yapa panungku kujalpalu karrinjarla nyangu Jijaji warntawarntarla, ngulajulpalu wajampa-jarrinjarla yulaja. Yanu mukulu ngurra-kurralku.

⁴⁹ Wungu-warnurlu ngulalpalu Jijaji milya-pungu, ngulalpalu karrinjarla nyangu wurnturu-ngurlu. Manu yangka karntakarnta kujalurla jirrnganja yanurnu nyanunguku Kaliliyi-ngirli, karrinjarla-yijalalpalu nyangu.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Matthew 27.57-61, Mark 15.42-47, John 19.38-42

⁵⁰ Kutu-juku yangka warntawarntakuju karrijalpa wati yirdiji Jajupu. Nyanunguju yangka kirri Juwu-kurlangu-wardingki Rdimajiya-wardingki. Ngulaju Kanjulukungarduyu kala nyinaja wiri-patukari-kirli Kanjulu-patu-kariyi-nyanu-kurlu. Nyanungujulpa nyinaja ngurrju-nyayirni, manu kala Kaatu-kurlangu kuruwarri puraja ngurrjungku.

⁵¹ Manu kala Kaatuju warrarda payurnu kujarlu, “Wampirra, Warlalja-Wiri-jana nyinaya yapaku jintawarlayiki-jiki ngurujarraranyparlaku.” Jijaji palinja-wangurla-wiyi, nyanungujulpa nyinaja ngungkurnyinanja-wangu yangka panu-kariki Kanjulu-patuku kujalpalurla japirdija Jijajiki pinjaku.

⁵² Ngula-jangkaju, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanu pirnkingka yirrarninjini.

⁵³⁻⁵⁶ Junga-juku, yaninjarla palkaju manulku Jijajiji nyurnuju kujalpa watiya warntawarntarla waraly-karrija-juku. Ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju pijijirla, manu kanjarla-yirrarnu pirnkingka yangka kujalu wati-paturlu kamparru-wiyi pirnkiji pangurnu pirlingka. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-warnu karrija. Yali karntakarnta, yangka kujalurla kamparru-wiyi jirrnganja yanurnu Kaliliyi-jangka Jurujulumu-kurra, ngulajulu Jajupuju puraja, puranjarlalu tarda-nyangu, manulpalu warrawarra-kangu pirnkingka, yangka kuja Jajupurlu palka yirrarnu pirnkingka, ngulanyalpalu warrawarra-kangu. Wanta yukanjakungartiji, ngulalu karntakarnta pina-yanu ngurra-kurra. Yalirla manulu jara ngurrju parntirrpantirrpala yungulu maparni Jijaji-kirlangu palka Jarrirti-yi-jangka Parra-nyayirni-wangu-jangka. Purayitiyirla kuja wanta yukaja, ngulaju Parra-nyayirni-wangurla Juwu-kurlangurla, manulpalu nyinajalku warrki-wangu. Kujanya-jana Mujuju-kurlangu kuruwarri wangkaja yangka Parra-nyayirni-wangu-kurlu.

Jijaji kuja paliya, ngulaju Pirayiti wuraji murnma-juku yangkakaju Purlapa Pajapakungarnti.

24

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Matthew 28.1-10, Mark 16.1-8, John 20.1-10

¹ Parra-karirla Palyangkalku, kujalpa wanta kankarlurni-jarrinja-yanurnu, karntakarntalu yanu pirnki-kirra yungulu Jijaji-kirlangu palka maparni jara parntirrpantirrpakurlurlu yangka jurruku-juku jara kujalu manu Jarrirti-ji-jangka Parra-nyayirni-wangu-jangka.

² Junga-juku, kujalu kutu-jarrijalku pirnki-pirdi-kirra, ngulangkujulu parlu-pungu yangkaju pirli yarturlu wiri nyurru-warnu-juku ruukanja-warnu.

³ Kujalu yukaja pirnki-kirra, kulalu palka-manu Jijaji-kirlangu palka.

⁴ Payurnulpalu-nyanu muku, "Nyarrpara Jijaji-kirlangu palkaju?" Ngulangka-juku-pala palka-jarrija wati jirrama, manu karrijalpa-pala nyanungurra-wana. Nyanungu-jarra-kurlangu jurnarrpalpa-pala miril-karrija wanta-piya-nyayirni.

⁵ Karnta-patuju, lani-jarrija-nyayirnila, manulu-jana parntarrija kamparru nyanungurrarla. Wati-jarrarlulu-jana payurnu nyanungur-raj, "Nyiyaku kankulurla Jijajiki warrirni nyampurlaju nyurnu-kurlangurla pirnkingkaju? Nyanunguju wankaru!

⁶ Lawarla nyampuju. Manngu-nyanyi kankulu kuja-nyarra yimi-ngarrurnu yimi yangka kujalpa nyinaja Kaliliyirla?

⁷ Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka kamparru-wiyi Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu nganta. Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka Juwupaturlu kapulu puuly-mardarninjarla yinyi yapa punku-patu-kurra nganta. Yimi-ngarrurnu-nyarra yangka kapulu pinjarla yirrarri warntawarntarla nganta, manu yimi-ngarrurnu-nyarra ngurra-jarra-jangkarla kapu wankaru-jarri pina nganta. Nyanungu-nyangu yimiji ngulaju junga-nyayirni-jarrija jalanguju!"

⁸ Ngula-jangka, karntakarntarlulu pina-manngu-nyangu Jijaji-kirlangu yimi.

⁹⁻¹⁰ Yirdi-patuju karntakarnta-kurlanguju Miiri Makardalawardingki, Juwana, Miiri yangka Jamajikipalangu. Ngalya-kari karntakarntalpalu nyinaja-yijala nyanungurra-kurlu. Yanu pinalu pirnki-ngirliji yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri-kirra manu yapapatu-kari-kurra yangka kuja kalalurla jirrganja nyinaja Jijajiki kamparru-wiyi. Nyanungurrarlulu yimi-ngarrurnunjunulu-jana kujalu-jana pirnkingka wati-jarra-mipa nyangu yapa-kari-jarra manu kuja Jijaji wankaru-jarrija.

¹¹ Yangka Kurdungurlu-patu Wiriwirilpalu nyinaja ngungkurnyinanja-wangu. Kula-nganta karntakarntaju warungka-patu.

¹² Piitaju karrinja-pardinjarla parnkaja pirnki-kirra nyanjaku. Ngula yanu yali-kirra, parntarrinjarla nyangu kaninjarni pirnkingka. Nyangu pijiji-puka yangka japujapu-maninja-warnu. Kula nyarrparlu manngu-nyangkarla, ngari yanulku pina ngurra-kurra.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarlu wati-jarra kurdungurlu-jarra-kurra
Mark 16.12-13

¹³ Ngula-jangka parra jintangka-juku, wati jirramalpa-pala wapanjanya yanu Jurujulumu-ngurlu kirri-pardu-kurra yirdi-kirraju Yimayuju-kurra, kutu-juku.

¹⁴ Yali wati-jarralpa-pala wangkanja-yanu Jijaji-kirli kuja palija manu yangka karntakarnta kujalu wangkaja Jijaji kuja wankaru-jarrija nganta.

¹⁵ Kujalpa-pala wangkanja-yanu, Jijaji yanurnu purdangirli-wana, manu wapanja-yanulpa nyanungu-jarra-wana-juku.

¹⁶ Nyangu-pala, kula-pala milya-pungu.

¹⁷ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja, "Nyiya-kurlu kanpala wapanjarla wangka?"

Kurdungurlu-jarra-pala jupu-karrija, yarlpuru-nyayirni yinngirriji.

¹⁸ Jinta-kari yirdiji Kaliyupu, wangkajarla, "Nyuntujunpa yanu Jurujulumu-kurra yangkanya? Kula kanpa mayi milya-pinyi kujalu maju-jarrija parra-pardu-karirla? Panu-karirli kalu milya-pinyi jintawarlayirliji!"

¹⁹ Jijajirli-palangu payurnu, "Nyarrpa-jarrijalu?"

Ngula-pala yalu-manu, "Wati jintalpa nyinaja Jurujulumurla yirdiji Jijaji. Nyanunguju Najariti-wardingki ngulaju jarukungarduyu Kaatukurlangu. Kala-jana yapa ngurrju-manu, manu kala-jana yimi-ngarrurnu yimi-nyayirni-wangu Kaatukurluju. Yapa panulpalurla wardinyi-nyayirni nyinaja manu Kaaturlangu.

²⁰ Kala Juwu-patu maralypikingarduyu-patu wiriwiri manu panu-kari wiriwiri nganimpa-nyangu, ngulajulpalurla nyurunyuru-jarrija. Yungulurla Ruumu-wardingkiki wiriki kuja-jana ngarrurnu yurrkunya-patu pinjarla yirrarninjaku warntawarntarlaku.

²¹ Kawarr-karrijarnalu kula-nganta Kaaturlu yilyajarni Jijaji nganimpa Yijirali-pinki-kirra yungurnalu-jana ngurrara pina puntarni Ruumu-wardingki-patu-kujaku. Kala lawa. Palija pirrarni-pardu-karirlalku.

²²⁻²³ Karnta-paturlu nganimpa-nyangu turnu-warnurlarlulu-nganpa ngarrurda-manu mungalyurrurlu. Yanulu Jijaji-kirlangu-kurra pirnki-kirra kuja wanta pardijarni. Kala lawa. Kulalu palka-manu Jijaji-kirlangu palka. Yaninjarla yimi-ngarrurnulu-nganpa kujalu-jana nyangu nganta marramarra-jarra jirrama. Marramarra-jarrarlu ngulajulu-jana yimi-ngarrurnu Jijaji nganta wankaru.

²⁴ Ngula-jangka, wati-patulkulu yanu pirnki-kirra, kala karntakarnta-piyarlu-yijalalurla lawa-nyangu Jijajikiji."

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-palangu wangkaja wati-jarraku, "Wati-jarra nyuntu-jarra, panma mayinpala? Kula mayi kanpalarla ngungkurnyina yimiki kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu nyurru-wiyi?"

²⁶ Milya-pinyi-jala kanpala kujalu nyarrpa yimi yirrarnu. Yirrarnulu Payipulurla yangka 'Kaaturlu kapu yilyamirni wati Mijaya nyampukurra yungu-jana murrumuru-jarrinjarla palimi yapaku.' Yirrarnulu Payipulurla 'kapurla palinja-warnu pina-wankaru-jarrinjarla jirrnganja nyina Kaatuku tarnnga-juku nguru-nyayirni-wangurla.' "

²⁷ Ngula-jangka, kujalpalu wapanja-yanu, Jijaji-palangu wangkaja nyiyarningkijarra kuja Mujujurlu manu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu Payipulurla Mijaya-kurlu.

28 Yanurnulu kirri wita-kurra Yimayuju-kurra yangka wati-jarra yungu-pala ngunayarla mungangka. Jijajiji yaninja-yanu-juku yirdiyi-wana.

29 Warla-pajurnu-pala, manu wangkaja-palarla, "Nyinaya ngajarra-kurlu Yimayujurla. Wantaju-ka yukanja-yani, manu-ka mungajarrinja-yanilki." Junga-juku, Jijaji nyinaja yuwarlirla nyanungu-jarra-kurlu.

30 Nyinanjarlalpalu ngarnu. Ngula-jangka, mangarri maninjarla yati-wangkajarla Kaatuku. Ngula-jangka, mangarri rdilyki-pinjarla yungu-palangu wati-jarraku.

31 Milya-pungu-pala kapankurlu Jijajiji, ngula kapanku yawu-pardija Jijajiji.

32 Ngula-jangka, wati-jarra-pala-nyanu wangkaja, "Waa! Yangka yirdiyi-wana kujalpa-ngalingki wangkaja nyiyarningkijarra Payipulurla Mijaya-kurlu, ngulaju ngurrju, miyalu-ngalpa yawuru-manu."

33 Ngula-jangka, wati-jarra-pala-jana kapanku yanu pina Jurujulumu-kurra yangka-patuku 11-pala kurdungurlu-patuku. Jintangkalpalu-jana jirrnganja nyinaja panu-karirlanguku yangka kujalpalu Jijaji puranja-yanu kamparru-nyayirni.

34 Yangka yapa-patu wangkajalu-jana wati-jarrakuju, "Yuwa, Jijaji pina-wankaru-jarrija! Warraja-jarrija, manu milki-yirrarnu-nyanu Piita-kurra!"

35 Ngula-jangka, wati-jarrarlulu-jana yimi-ngarrurnu nyanungurraju kuja-palangu Jijaji yaninjarla wangkaja yirdiyirla. Yimi-ngarrurnulu-jana kuja rdilyki-pungu mangarri manu kuja-palangu yungu manu kuja-pala milya-pungulku.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra

Matthew 28.16-20, Mark 16.14-18, John 20.19-23, Acts 1.6-8

36 Kujalpalu-jana wati-jarra wangkaja kurdungurlu-patuku, Jijaji palka-jarrija kamparru nyanungurrarla, wangkaja-jana, "Marlajalurla rarralya nyinaya Kaatuku!"

37 Kurdungurlu-patulu lani-jarrija, kula-nganta Jijajiji manparrpajuku.

38 Wangkaja-jana, "Niyiyaku kankujulu lani-jarri? Niyiyaku kankujulu kapuru nyina? Kularna ngajuju manparrpa!"

39 Mpa! Nyangkajulu rdaka manu wirliya, ngula-jangka yungukujulu milya-pinyi ngaju Jijaji. Manparrparlu kula-ka mardarni yilara manu yungkurnu. Marnpikajulu nyurrurlarlu yungunkujulu ngungkurr-nyina ngaju wankaru."

40 Ngula-jangka, Jijajirli-jana milki-yirrarnu rdaka manu wirliya.

41 Ngula-jangka, kurdungurlu-paturlulu marnpurnu rdaka manu wirliya, manulu wardinyi-jarrija. Wangkajalu-nyanu, "Junga-juku yangkaju Jijaji! Kala nyarrpalku wankaru-jarrija?"

Jijajirli-jana payurnu, "Nyiya kankulu mardarni ngarninjaku?"

42 Yungulurla kuyu yawu kujalu kamparrurlu purraja.

43 Jijajirli maninjarla kuyu ngarnu kujalpalu nyangu kurdungurlu-paturlu.

44 Ngula-jangka, wangkaja-jana, "Ngajulparna nyinaja nyurrurla-kurlu kamparru-wiyi. Yimi-ngarrurnurna-nyarra yangka kapurna palinjarla wankaru-jarriyarla-yijala. Junga-jalarna wankaru-jarrija.

Kujanya yirrarnu Mujujurlu ngaju-kurlu kuruwarri nyanungu-nyangurla, manu jurrku-juku yimi kujalu jarukungarduyu-paturlu yirrarnu, manu jurrku-juku yimi kuja-ka nguna yangka puku Tapitikirlangurla yirdingkuja Jaalyarla* Yinya yimi ngulaju-ka junga wangka jalanguju.”

⁴⁵ Ngula-jangka, Jijajirli-jana langa rurrpa-manu yungulu mangunyanyi yimi Payipulurla.

⁴⁶ Wangkaja-jana, “Ngajurna Mijaya. Yimi ngaju-kurlu ngulaju Payipulurla. Yimi nyurru-warnu wangkaja kuja, ‘Ngaka Kaaturlu kapu yilyamirni wati yirdiji Mijaya nyampu-kurra nguru-kurra murrumuru-jarrinjaku manu palinjaku yapaku. Kaji palimi, kapu wankaru-jarrimi pina ngurra-jarra-jangkarla.

⁴⁷ Kapu-jana yilya yapa-patu ngurra-kari-kirra nyanungu-nyangu yimi-kirli. Kapulu-jana yapaku wangkami yungulu punku yampinjarla Kaatu-kurra-jarrimi. Ngula-jangka, Kaatu kapu-jana mari-jarrinjarla yawuru-jarrimi. Kapulu yani Mijaya-kurlu yimi-kirli Jurujulumu-kurra-wiyi kamparruju, ngula-jangka kapulu yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yapa panu-kurra.’ Kujanya yimiji Mijaya-kurlu kujalu yirrarnu Payipulurla.

⁴⁸ Nyurrurlarlunkujulu nyangu palinja-kurra manu yangka kujarna pina-wankaru-jarrija. Kujarlaju, yilyamilki karna-nyarra nyurrurlaju yungunkujulu yimi ngaju-kurlu kanyi yapa ngurra-kari-kirra. Kapunkulu-jana wangkami ngajurna palija manu wankaru-jarrija pina.

⁴⁹ Nyurru-wiyi, ngajukupalangu wangkaja kapu-nyarra yinyi nyanungu-nyangu Pirlirra. Ngajulurlu kapurna-nyarra yilyamirni Pirlirrapaju. Kala pardakalurla nyampurula Jurujulumurla. Kaaturlu kapu-nyarra yilyamirni yartarnarri nguru-nyayirni-wangu-ngurlu.” Kujanya-jana Jijajiji wangkaja nyanunguku kurdungurluku.

Jijaji yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra.

Mark 16.19-20, Acts 1.9-11

⁵⁰ Ngulapa Jijaji nyinaja nyanunguku kurdungurlu-patu-kurlu, ngulaju-jana nguru-yirrarnu Jurujulumu-ngurluju Pijini-kirra. Rdakanyanu kankarlu-manu, wangkajarla Kaatuuku yungu-jana pirrjirdimaninjarla warrawarra-kanyi.

⁵¹ Kujalpa-janarla wangkaja, yampinja-yanu-jana, manu Kaaturluku kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra.

⁵² Kurdungurlu-patu mirdi-kirra nyinanjarla pulka-pungulurla Jijajiki. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla yanulu pina Jurujulumu-kurra wardinyilki.

⁵³ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari kalalu warrarda yanu Yuwarli Maralyipi-kirra Kaatuku pulka-pinjaku.

* 24:44 Psalms

John

Yimi Jijaji-kirli Jaanu-kurlangu

Yimi Ngurrju Jijaji-kirli kuja Jaanurlu yirrarnu

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju puku yimi-kirli Jijaji-kirli yirdingkiji kuja Jaanurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Manulu marnkurrpa-karirli wati-patu-karirli yimi yarda yirrarnu Jijaji-kirli-yijala. Ngulajulu yirdiji nyampunya Matiyu, Maarrku manu Luuku. Ngula-paturlunyalu yarda yirrarnu yimi. Nyampu-patuju murntu-pala puku, ngulaju karlipa yangka yirdi-mani Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Jaanu manu nyanungukupurdangka papardi-nyanu Jamaji, ngulajulpa-pala warrki-jarrija yawukungarduyuju-jarra. Ngula-jarraju-palangu milarninjarla yajarnu Jijajirilki yungu-pala purami nyanungulku. Ngulaju-palarla nyanungu-nyangu-jarralku kurdungurlu-jarralku Jijajikiji. Jijajijilparla junga-nyayirni yulkaja Jaanukuju karrikarri-wangu-nyayirni. Jijaji kuja palija, ngula-jangkaju wankaru-jarrinjarla pina-yanu nyanungukupalangu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngula-jangkaju, Jaanurlujulpa warrawarra-kangu yangkaju Miiri Jijajikipalanguju. Ngaka-pardu-karilki, Jaanurluju yirrarnu nyampuju Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, ngulaju-jana yirrarnu yapaku ngurujarraranyparlaku, ngulangkuju yungulu milya-pinyi Jijaji wajawaja-maninja-wangurlu.

*Yimi nyampu ngulaju Jinta-kurlu Wankaru-yinja-panu-kurlu
Matthew 3.1-12, Mark 1.18, Luke 3.15-17*

¹ Nyurru-wiyi jukurrrpa-wangurla-wiyi, Kaatulpa nyinaja. Jinta-kari palka-yijalpa nyinaja nyanungu-wana, ngulajulparla jirranganja nyinaja Kaatukuju. Jinta-kariri ngulaju JUKURRARNU. Nyampuju-ka JUKURRARNU nyina Kaatu-yijala.

² Ngulajulpa-pala nyinaja wungu-juku nyurru-warnu-nyayirni-juku kamparru-juku nyiyarningkijarrakuju ngurrju-maninjaku jukurrarnu-nyayirni.

³ Nyiyarningkijarraju-pala wungungku-juku ngarrmurnu Kirdarlan-gurluju. Kula nyiwa witarlangu yiringi-karirli ngarrmurnu Kaaturlu Jinta-kari-wangurlu.

⁴ Nyampurlu Jinta-karirli ngarrmurnu nyiyarningkijarra yartarnarri-kirlirli wankaru-kurlurlu, ngulangkuja-jana yungu wankaruju. Nyanungu Jinta-kari ngulaju Jarra-nyayirni-wangu, ngulangkuja kangalpa milki-yirrarni Kaatuju rdirrinyarlu.

⁵ Ngulangku kuja kangalpa milki-yirrarni Jarra-nyayirni-wangurlu, ngulaju-ka tarnnga-juku rdili janka. Ngulaju kulalpa mungangku wamu-wantinjarla palu-pungkarla, lawa.

Yimi nyampu ngulaju Jijaji-kirli Jarra-nyayirni-wangu-kurlu

6-7 Ngula-jangkaju, Kaaturluju yilyajarni wati jinta yirdiji Jaanu jaru-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu. Jaanu kuja yanurnu nyampukurra nguru-kurra, ngulajulpa-jana yirri-puraja jaru-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu, ngulanya yungulpalurla yapa purda-nyanjarla ngungkurr-nyinayarla Jarra-nyayirni-wanguku kuja kala-jana yirri-puraja.

8 Nyampuju Jaanu kula-ngantarpa Jarra-nyayirni-wangu nyinaja, lawa. Ngarilpa jaru kanja-yanu Jinta-kari-kirli Jarra-nyayirni-wangu-kurlu yimi-ngarririnjaku.

9 Ngulanya-ngalpa nyampurla walyangka palka-jarrija yangkaju Jarra-nyayirni-wangu, ngulangkuju yungu-ngalpa milki-yirrarni Kaatuju jintawarlayiki nguru-kari nguru-karirlaku.

10 Nyampu nyanungu Jarra-nyayirni-wangu, ngulajulpa palka-nyayirnilki nyinaja nyampurlaju ngurungka walyangka. Ngula-kurlurlunya ngarmurnu nyiyarningkijarraju Kaaturluju nyurru-wiyiji. Kala nyampurlaju walyangka, kulalpalu nganangku milyapungu, lawa.

11 Yanurnu-jana nyampu-kurraju nguru-kurra nyanungu-nyanguku yapaku ngurrara-jintaku. Kala lawa, nyanungu-nyangurlu ngurrara-jintarlujulu juwa-kujurnu, manulu wiraly-pungu, kulalu rdakurl-kujurnu.

12 Kala ngalya-kari kujalurla rdakurl-kijirninjarla wala nyinaja, ngulakuju-jana wangkaja kuja, "Nyurrulaju kapunkulu pina-palka-jarri turnu-warnulku Kaatu-kurlangu kurdukurdulku."

13 Yapa kuja kalu nyina Kaatu-kurlangu kurdukurdu, ngulajulu yangka-piya-wangu kuja kalu kurdu palka-jarri ngati-nyanu-jangka manu kirda-nyanu-jangka, yangka kuja karla marda kiikii-jarri kirda-nyanuju kurduku maninjaku. Lawa, kuja-piya-wangu-juku!

14 Yangka Jinta-kari JUKURRARNU, ngulaju wati-nyayirnilki palka-jarrija. Ngula-jangkajulpa-ngalpa ngalipaku jirranganja nyinaja. Ngularnalu nyangu yangka kujalpa warrki-jarrija yartarnarri-kirli wiri-jaru-kurlu. Nyanunguju-ka junga-nyayirni nyina Wapirra Kaatu-piya, manu kajana yimiri-nyayirni nyinami yapa panukuju Wapirra Kaatu-piya-yijala. Ngulakujurla marlaja manu yartarnarriji.

15 Jaanu Papitaji-kirlangu jaru, kuja-nganpa yirri-puraja nyanja-warnurlu kuja Jijaji nyangu, ngulaju kuja-nganpa yirri-puraja, "Nyampunya-parna-nyarra yangkaju yirri-puraja manu yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kujalparna-nyarra wangkaja, 'Kapu wati yanirni ngaka, nyanungujulpa palka-juku nyurru-warnu-patu yupa-patu-warnu nyinaja ngaju-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi nyurru-warnu-juku. Jalanguju kaju wiri-juku nyina ngajulurla parrpada-juku.' " Nyampunya-nganpa yirri-puraja nganimpaku Jaanu Papitajirli.

16 Kuja Jijaji Kiraji kangalpa nyinami ngalipaku, nyanunguju yimiri-nyayirni Kaatu-piya, kujarlaju kangalpa warrawarra-kanyi parra-kari parra-karirli ngalipaju yangka-piya-yijala kuja kala-jana yapa nyanungu-nyangu warrawarra-kangu nyurru-wiyi.

17 Nyurru-wiyi, Kaaturlu-ngalpa yungu kuruwarrri nyanungu-nyangu, yangka kuja Mujujurlu yirrarnu. Ngula-jangkaju, kuja yilyajarni yangka Jijaji Kiraji, kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja

kangalpa Kaatu nyinami yimiri-nyayirni ngalipakuju manu jungarni-nyayirni-yijala.

¹⁸ Kula nganangu nyangu Kaatuju. Nyanungu-nyangu-miparlu Ngalapi-nyanurlu, kuja kapala nyinami watinyarra-mirnimirni kutu-mirnimirni, ngula-miparlunya kangalpa yirri-pura jungarnirli manu jungangu yungurlipa milya-pinyi Kaatu.

*Nyampuju jaru wita Jaanu Papitaji-kirli ngulalpa warrki-jarrija
Matthew 3.1-12, Mark 1.1-8, Luke 3.15-17*

¹⁹ Jaanu Papitajirilpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu karrungka Jurdunurla. Ngula-kurrajulu-jana Jurujulumu-wardingkirli wiriwirirli turnu-warnurlu Parajirli yilyaja wati-patukari maralypikingarduyu-patu manu nyanungurra-nyangu warrkini-wati yirdi-patuju Liipi-wati, ngulajulu-jana yilyaja Jaanu Papitajiki payirninjaku. Ngulajulu yaninjarla kujarlu payurnu, “Nyiya-piya wati kanpa nyina nyuntuju?”

²⁰ Ngulakuju-jana ngari kutu wangkaja wurra-maninja-wangu, “Kularna ngajuju Mijaya, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu ngarrurnu yilyanjarnikingarntirli, kularna ngula ngajuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, junga-juku, yardalu payurnu, “Kala nganalkunpa nyuntuju? Yangka mayinpa jarukungarduyu Layija?”

Nyanungurlulku Jaanurlu janku-manu-jana, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju.”

Ngula-jangkaju, yarda-yijalalu payurnu, “Kala mayinpa yangka Jarukungarduyu Wiri jinta-kari kuja-ngalpa Mujujurlu janku-pungu nyurru-wiyi?”

Jaanurluju janku-manu-jana, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju.”

²² Ngula-jangkaju, yarda-yijalalurla wangkaja Jaanukuju, “Ngulaju ngula-juku. Ngari-nganpa yarda milki-wangkaya warraja-nyayirni nyiya-piya kuja kanpa Kaatu-kurlangu warrkini nyina nyuntulu, yirnalul-jana jaru pina-kanyi nyuntu-nyanguju nganimpa-nyanguku wiriwiriki kujalu-nganpa ngulangku yilyajarni. Kala nyiya kanpanyanu nyuntulurluju ngarrirni?”

²³ Junga-juku, ngula-jangkaju, Jaanurluju-nyanu ngarrurnu, ngulaju-jana kuja wangkaja wita jaru Yijaya-kurlangu:

“Ngajujurna wati kuja karna warru purla manangkarrarla, ‘Warlalja Wiriki, ngulakuju yirdiyilirla jungarni-manta yungu yanirni rarralyparla!’”*

²⁴⁻²⁵ Ngula-jangkaju, nyampurra yangka kujalu-jana wiriwirirli Parajirli yilyaja, ngularrarlujulu yarda payurnu Jaanuju, “Yuwayi ngula-juku, milya-pinyilki karnangkulu nyuntuju wati-kari, kula-nganta yangkalpanpa Mijaya nyinaja, manu marda kula-ngantalpanpa yangka Layija nyinaja, manu marda kula-ngantalpanpa yangka Wiri Jarukungarduyu nyinaja. Ngulaju ngula-juku, kala nyarrpakulku kanpanyana nyuntulurluju ngapangkaju julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani yapaju?”

²⁶ Ngula-jangkaju, nyanungurlulku Jaanurlu yarda-jana janku-manu, “Ngaju karna-jana ngapa-kurlurlu julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani. Kala jalanguju ngulaju nyurru-ka jinta-kari wati karri

* 1:23 Nyangka Isaiah 40.3

nyurrula-patu-kurlangu-wana ngurrara-wana, ngulaju kula kankulu ngulaju milya-pinyi.

²⁷ Nyanunguju ngulaju kapu yanirni nyampu-kurraju nguru-kurra ngulaju nyurru-wiyi-wangu. Nyanunguju yali wati ngulaju ngurru-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiya-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?"*

²⁸ Nyampunya-jana wangkaja kutu-nyayirni yirdikiji kirri-pardukuju Pijiniki, yangka kuja-ka nyanunguju kirri karri kakarrumparra-warnu pirntinyarra-karirla karru Jurdunukuju. Yalumpurlanya kala-jana Jaanurlu papitaji-manu yapa panu.

Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu Jiyipi-nyayirni-wangu

²⁹ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Jaanurluju nyangu Jijaji yaninjarni-kirra. Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jaanuju yapakuju, "Nyangkalu yinya kuja yananyarni wati Jiyipi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, yangka ngula-kurlu kuja Mujujurlu yirrarnu pipangka nyurru-wiyi. Ngulangkuja kuja kajana rarralya-mani yapaju nyampurla walyangka.

³⁰ Nyampukunyaalporna-nyarra yangkaju yirri-puraja manu yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kujalparna-nyarra wangkaja, 'Kapu wati yanirni ngaka, nyanungujulpa palka-juku nyurru-warnu-patu yupa-patu-warnu nyinaja ngaju-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi nyurru-warnu-juku. Kujarlaju kaju wiri-juku nyina ngajulurla parrpada-juku.' Kujanyarna-nyarra yangkaju nyurru-wiyi wangkaja.

³¹ Kulalporna ngajuju milya-pungu ngulaju ngana mayi kapu yanirni ngakaju. Ngajuju, ngulajulparna-jana ngari waparlkurlu kutu julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapangkaju Yijirali-pinkiji yapaju yungulu ngulangkuja milya-pinyi nyanungu Kaatu-kurlangu Mijaya." Kujanya-jana Jaanuju wangkaja yapakuju.

³²⁻³³ Nyampunya-nganpa jaruju Jaanu Papitajirliji yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji, "Kulalporna nyampuju milya-pungu ngana mayi kapu yanirni Kaatu-kurlangu Mijayaju. Kujaju Kaaturlu warrki yungu ngajuku yangkaku yapaku papitaji-maninjaku ngapangkaku, ngulangkanyaju wangkaja, 'Kajinpa jinta wati papitaji-mani, ngula-puruju kapunpa nyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu kaji nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanirni, ngulaju kapunpa nyanyi Pirlirrpaju kajirla kurru-yuka watiki. Kajinpa nyanyi nyanungu Pirlirra kurru-yukanja-kurra wati-kirra, ngulaju nyampuju wati kapunpa milya-pinyi Kaatu-kurlangu. Nyanungurlunya kapu-jana papitaji-maninja-karrarluju Pirlirra Kaatu-kurlanguju kurru-pinyi yapakuju.' Kujanyaju wangkaja Kaatuju junga. Yangka kujarna Jijaji papitaji-manu ngapangka, ngula-jangkaju, kujarna ngapa-jangkalku pina-wilypi-manu Jijaji, ngula-jangkarluju Pirlirra Kaatu-kurlangulkurna nyangu kurlukuku-piya, ngulaju Jijajirla pirri-manu.

³⁴ Ngulajurna junga nyangu ngajulurluju milpa-jararluju. Kujarlaju, ngajuju karna milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu." Ngulanya-nganpa yirri-puraja Jaanu Papitajirliji Jijaji-kirliji.

Jijajirli-palangu milarnu nyampu-jarra-wiyi kamparru-warnu-jarraju kurdungurlu-jarraju

* 1:27 Acts 13.25

³⁵ Ngula-jangkaju ngaka-pardu-karilki parra-pardu-karirlalku, Jaanujulpa karrija yangka-wana-yijala karru-wana, ngulajulpa karrija jirrama-kari-kirilki nyanungu-nyangu-jarra-kurlu kurdungurlu-jarra-kurlu.

³⁶ Ngula-puruju, Jijajijilpa yanumpa warntawarnta, ngula-jangkaju Jaanuju-palangu wangkaja yangka-jarrakuju wati-jarraku, ngulaju kuja, “Nyangka-pala yinya kuja yananyampa wati Kaatu-kurlangu Jiyipi-nyayirni-wangu!”

³⁷ Kuja-pala kuja-kurra purda-nyangu Jaanu wangkanja-kurra, ngula-jangkarluju yampinja-yanulku-pala Jaanuju yalumpurla-juku, ngula-jangkarluju puraja-pala Jijaji.

³⁸ Kujalpa Jijaji yanurra-juku, ngula-jangkaju jupu-karrinjarla karrijalpa. Ngula-jangkaju warru warirr-karrinjarla nyangulku-palangu yangka-jarra wati-jarra, kujalpa-pala purdangirli-wana yanurnu. Ngula-jangkaju payurnu-palangu, “Nyiyaku kanpajupala purami?”

Ngula-jangkaju, payurnu-pala nyanungu-jarrarlulku, manu-pala yirdi-manu, “Raapi, nyarrpararla kanpa nyina?” (Juwu-paturlu kalu-jana Tiija-patu nyanungu-nyangu-patu ngarrirni ‘Raapi’.)

³⁹ Junga-juku, Jijajirilki-palangu jangku-manu, “Yanirlipa yungun-pala ngurra ngaju-nyangu nyanyi.” Junga-juku, jirnganja-palarla yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra ngulaju wuraji, ngulaju-pala wuraji-jangkaju nyinaja wantajilypa-kurra ngulaju yalumpurla-juku.

⁴⁰ Yalumpu-jarrarluru wati-jarrarluru, yangka kuja-pala Jaanu purda-nyangu, ngula-jangkaju, kuja-pala Jijaji puraja, jinta-kariri ngulajulpa yirdiji nyinaja Yanturu, ngulaju Jimani Piitakupurdangka.

⁴¹ Yali yangka Yanturu, ngulangkuju yampinja-yanulku yangkaju ngurra, ngulangkuju kapanku yaninjarla palka-manu kukurnu-nyanu nyanungukupurdangka Jimaniji. Parlu-pinjarla wangkajalkurla, “Palka-manurnalu yangkaju watiji Mijaya, kuja-ngalpa Kaaturlu ngarrurnu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli.” (Nyampu yirdi ‘Mijaya’ ngulaju Kiriki-kirlangurlaju jarungkaju ngulaju ‘Kiraji’.)

⁴² Ngula-jangkaju, parlu-pinjarla Yantururluju Jimaniji pina-kangulku yangka-kurra-yijala ngurra-kurra Jijaji-kirlangu-kurra.

Kuja-pala Yanturu manu Jimani pina-yanurnu yali-kirra ngurra-kurra Jijaji-kirlangu-kurra, ngula-jangkaju nyanjarla wangkajalkurla Jimanikiji Jijaji, “Nyuntuju yirdijinpa Jimani, Jaanuku ngalapi-nyanu. Jalanguju, nyuntukuju karnangku yirdi-karilki yirrarni ‘Jipaja’.” (Nyampu yirdi ‘Jipaja’ ngulaju Kiriki-kirlangurla jarungkaju ‘Piita’).*

Jijajirli-palangu milarnu jirrama-karilki wati-jarra yirdi-jarraju Pilipi manu Natanyulu

⁴³ Ngula-jangka, ngaka-pardu-karilki parra-pardu-karirlalku, kiikii-jarrinjarla yarnkaja Jijajiji ngurrara-kari-kirra Kaliliyi-kirra. Kuja yukajarra Jijaji, ngula-jangkaju rdipjarla jinta-karilkilki wati-kariki yirdikiji Pilipiki, manurla ngula-jangkaju wangkaja, “Purayaju ngaju!”

⁴⁴ Pilipiji kirri-wardingki Pijata-wardingki, ngulangkuju kujalpa-pala yangka-jarrarlangu papardirlangu nyinaja Yanturu manu Piita.

⁴⁵ Yangkangku Pilipirli yaninjarla yajarnunjunu jinta-karilki wati-kari yirdiji Natanyulu, ngulakuju kujarla wangkaja, “Palka-manurnalu

* 1:42 Nyampu yirdi ‘Piita’ ngulaju ‘Pirli’.

yangkaju wati Mijaya, yangka kujalpa yimi yirri-puraja Mujujurlu Payipulurla, manu yangkangku panu-karirli kujalu yirri-puraja jarukungarduyu-paturlu, ngulanyarnalu palka-manu. Ngulaju nyanungu yirdiji Jijaji, ngulaju kirri-wardingki Najariti-wardingki, manu ngulaju Jajupu-kurlangu ngalapi-nyanu.”

⁴⁶ Junga-juku, Natanyuluju wangkajalkurla Pilipikiji, “Junganya? Kulalpa ngana yapa ngurrju yantarlarni Najariti-wardingkiji, lawa! Kula-nganta kalu majumaju-mipa nyina yapaju.”

Pilipiji wangkajarla, “Yanirli yungunpa nyanjarninjini!” Junga-juku, ngula-jangkaju, wungulku-palarla pina-yanu Jijajikiji.

⁴⁷ Kuja rdipijarni Natanyulu, ngula kuja nyangu Jijajirliji yaninjarni-kirra, ngukujurla waraparnpija, manu-jana wangkaja ngulaju kuja, “Yinyanya yangkaju wati yananyarni Yijirali-pinki-nyayirni Kaatu-kurlangu, ngulaju-ka warrarda wangka junga-nyayirni jaruju, ngulaju yijardunju!”

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Natanyulurluju payurnu Jijajiji, “Nyarrparlu kanpaju milya-pinyi yapa ngajuju ngurrju marda, marda maju?”

Ngula-jangkaju, Jijajirli janku-manu, “Yangka kujangku Pilipirli yajarnunjunurra, ngulakungarntiji kujalpanpa watiyarla† nyinaja kaninjarni, ngula-kurrajurnangku nyangu kanunju-karirli.”

⁴⁹ Ngula-jangkaju, Natanyululkurla wangkaja Jijajikiji, “Tiija, nyuntunpa Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu! Manu kanpa-jana nyina wiri-nyayirni jintawarlayiki-jiki Yijirali-pinkikiji!”

⁵⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirliji yarda payurnu, “Nyiya-jangka kanpaju ngajukuju ngungkurr-nyina? Yangka watiyarla kaninjarni kujalpanpa nyinaja, ngula-warnu kujarnangku nyangu yuruyururlu, ngula-warnu-mipakunya mayi kanpaju ngungkurr-nyina ngajukuju? Ngulaju ngula-juku. Ngakarrangakaraju kapunpaju nyanyi ngurrju-nyayirni yartarnarri wiri-nyayirni-kirli ngulaju nyampu-piya-wangu-kurlu.”

⁵¹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yapa panukuju, “Junga karnanyarra wangka nyampuju jaru. Ngakaju kapunkulu nyanyi yalkiriji kaji lakarn-pardinjarla raa-parnka, ngulangkaju kapunkujulu ngajuju nyanyi yangka ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kapurna karrimi wari-yaninja-kurlangu-wana. Ngulangkaju kapunkulu-jana nyanyi marramarraju, kankarlarra-jangka manu kaninjara-jangka kapulu jarala-warrkarni.”

2

Jijajirli kurruly-yirrarnu ngapa-jangkaju pamalku

¹⁻² Ngula-jangkaju, parra-jarra-jangkarla yanulu Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaana-kurra ngurrararla Kaliliyirla. Ngulangkajulpa-pala yupukarra-jarrija wati manu karnta. Ngulakunyalu-palangu panu-karirli yapangku turnu-jarrinjarla ngarnu kurapaka wiri yangka kujapala-jana kamparrurlu-wiyi yajarnu. Yalirla kurapakarla, palkayijalalpa nyinaja ngati-nyanuju Jijajikipalanguju. Manu yajarninja-warnurlangujulpalu nyinaja kurapakarlaju Jijaji manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuju.

† 1:48 Yirdi watiyaju ngulaju ‘fig’.

³ Yali-puru kurapaka-puru, pamajulu nyurru-juku muku ngarnu yapangkaju. Ngula-jangkaju, wangkajarla ngati-nyanu Jijajiki, "Jijaji, pamajulu muku ngarnu nyurru."

⁴ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, "Muturna-pardu, nyiyaku kanpaju kujaju wangka? Murnma-juku ngajukuju yungurnaju milki-yirrarni yapa-kurra."

⁵ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Jijajikipalangu ngati-nyanu warrkini-patukuju yangka-patuku kujalpalu mangarri manu kuyu manu nyiyarningkijarra jungarni-manu kurapakaku, ngulakunya-jana wangkaja, "Purda-nyangkalu ngaju-nyanguju kurdurnaju nyarrpapakaji-nyarra wangka nyampurlaju jalanguju warrkikiji."

⁶ Yalirla yuwarlirlaju, wiri-nyayirnilpalu karrija murlukurnpa jika-pala pirli-jangka, ngulaju marlajarralpalu karrija ngapa-wangu. Nyampu-patu ngulajulpalu karrija pirli ngurrju-maninja-warnu-patu ngapa-kurlangu, ngula-kurra kuja kalalu Juwu-paturlu ngapa winjurnu, manu kalalu-nyanu wurlkurparrurnu rdaka miyikingarntirliji ngarninjakungarntirliji. Nyampu-paturluju murlukurnpaturlu kalalu jarnkujarnku mardarnu ngapaju marda 80 lita-kurra, marda 120 lita-kurra. ⁷ Ngula-jangkaju, Jijajilki-jana wangkaja warrkini-patuku, "Maninjintalu ngapa, manulu nyampu-patu-kurra murlukurnpa-patu-kurra maninjarla winjika, ngulajulu winjika kankarlarra-kurra kaji jurrupuly-ngarni." Junga-juku, warrkini-paturluju maninja-parndanjarlalpalu winjirinja-parnkaja.

⁸ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jijaji warrkini-patukuju, "Nyampu ngapa, kartaku-kurlurlu yaku-maninjarla winjikalu jampita jinta-kurra wita-kurra, ngulajulurla kangka yangkaku wiriki kuja ngulangku nyiyarningkijarra jungarni-manu kurapakaku." Junga-juku, ngapaju winjirinjarla kangulkulurla yangkakuju wiriki.

⁹ Kujalpalu kanja-yanu yangka ngapa jampita witangka, ngulajurla marlaja kurruly-wantija ngapa-jangkaju pamalku. Junga-juku, kanjarla yungulurla yangkakuju wiriki, ngulangkuju maninjarla pajarnu yangkaju pama. Ngulaju kulalpa milya-pungu nyarrpararlalu manu yali pama. Yangkangu warrkini-paturlu, ngulangkujulpalu milya-pungu kujalu ngapa-wiyi winjurnu jampita wita-kurraju. Junga-juku, ngula-jangkaju, warnkiri-maninjarla purlajalkurla yangkaju wiri yangkaku jinta-kariki watiki kuja yupukarra-jarrija, ngulakunyarla purlaja,

¹⁰ "Waraa! Nyampuju pama ngulaju ngurrju-nyayirni pama-kari-piya-wangu. Nganimparlu yapanku, kuja karnalu-jana kurapaka yirrarni puntuku, yinyi karnalu-jana pamaju ngurrju-mipa-wiyi nyanungu-nyangukuju puntukuju. Ngula-wiyi kalu ngarni kamparruju pirdakuju. Kuja kalu ngula muku ngarni, ngula-jangkarluju jinta-karilki karnalu-jana yarda ngayi mani pama-karilki, ngulaju kumarlpa. Kala nyuntulurlunpa-nganpa pama ngurrju-karrkari-wiyi yungu ngarninjaku. Ngulaju ngakanpa-nganpa jalangurluju nyuntulurlu yungu pama ngurrju-nyayirniiji."

¹¹ Nyampu kuja kiringka yirdingkaju Kaanarla ngurungka Kaliliyirla Jijajirli ngapa-jangkaju kurruly-yirrarnu pamalku, ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu.

Ngula-wangurla-wiyi, kulalu Jijaji milya-pungu kurdungurlu-paturlu yartarnarri-kirli nyanunguju. Manu-nyanu milki-yirrarnu nyanungurra-kurra kujalpa nyinaja pirrjirdi-nyayirni Kaatu-piya-yijala. Kujalu yartarnarri wiri-jarlu nyangu kurdungurlu-paturlu, kujarlaju wala nyinajalkulurla Jijajikiji.

¹² Ngula-jangkaju, yangka-jangka kurapaka-jangkaju, Jijajiji-jana jirrnganjalku yanu kirri-kari-kirralku Kapurniya-kurralku ngulaju ngati-nyanuku manu nyanungukupurdangka-patuku kukurnu-nyanupatuku manu nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku. Ngulajulpa-jana jirrnganja nyinaja yalirla-juku Kapurniyarla parra-patu-kari parra-patu-kariki.

Jijaji yanu Yuwarli Maralypi-kirra

Matthew 21.12-13, Mark 11.15-17, Luke 19.45-48

¹³ Ngula-jangkaju, Juwu-kurlangukungarnti Purlapakungarnti yirdikingarnti Pajapakungarnti,* ngulakungarnti kujalpa kutujarrinja-yanulku, ngulakungarntinya-jana Jijajiji jirrnganja yanurnu Jurujulumu-kurraju nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patukuju.

¹⁴ Kuja-jana jirrnganja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulaju-jana jirrnganja yanurnu Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangaju-jana Maralypirla parlu-pungu wati panu-jarlu kujalpalu-jana nyiyarningkijarra jali-manu, ngulaju puluku manu jiyipi manu jurlpu witawita kurlukuku-piya. Manu panu-kari talakungarduyupatu kujalpalu tayipulu-kari tayipulu-kari-wana jarnkujarnku nyinaja, ngularlangulpa-jana nyangu yalumpurla Maralypirlaju kaninjarni.

¹⁵ Kujalpa-jana nyangu kuja-kurra Jijajirli, ngulaju-jana kulujarrija-nyayirni, manulpa-jana yirrngingi-jarrija. Ngula-jangkarluju ngalyipi-piya-patu-jangka-jana kapanku jangkardu ngurrju-manu wayiwayirninjarla ngulaju wilypinykarra-pakarninja-kurlangulku. Ngula-kurlurluju-jana kapanku muku wajirli-pungu puluku manu jiyipi kaninjarni-jangkaju Maralypi-ngirliji, manu-jana tayipulu muku pirri-kanjurnu tala-kurlu, ngulalu talaju muku pirri-wantija kuja-purda kuja-purda.

¹⁶ Manu-jana purlaja yangkaku ngalya-kariki, ngulangku kujalpalu jurlpu panu mardarnu, ngulakuju-jana purlanjarla wangkaja, “Nyampurra jurlpuju kangkalu wurnturu! Nyampuju ngajukupalangu-kurlangu Wapirra-kurlangu Yuwarliji, ngula kujankulu kurrulykujurnu kantini-piyalku. Ngulajulu yampiya nyampuju!”

¹⁷ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu kurdungurlu-paturlu, ngulajulpalu purda-nyanjarla manngu-nyangu yaliji jaru wita yangka kuja Kingi Tapitirli yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulanya yirrarnu:

“Wapirra Kaatu, nyuntu-nyangukuju Maralypikiji, ngulaju karnarla yulkami-nyayirni, manu karnangkurla yirrngingi-nyina. Kulannganta kaju jankami warlu-nyayirni-piyarlu!”*

Kujanya Kingi Tapitirliji yirrarnu jaruju.

¹⁸ Kujalu Juwu-paturlu wiriwirli nyangu Jijaji kuja-kurra wajirli-pinja-kurra, ngulajulurla yanurnu payirninjakungarnti, “Nyiyapiyangku yartarnarriji yungu Kaaturluju? Nyanungu yartarnarri ya-

* 2:13 Nyangka Exodus 12.11   * 2:17 Nyangka Psalm 69.9

jiki, ngulaju-nganpa milki-yirraaka, ngula-jangkaju yirrangkulu milya-pinyilki nyuntu kuja kanparla wiri nyina nyampuku Maralypiki.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirlilki-jana jangkaku-manu, “Kajilpankulu nyampu Maralypi Yuwarli rdungkurr-pakakarla, ngulaju kajikarna ngajuju pina-ngantirni parra-paturlaju marnkurrrpa-miparla!”

²⁰ Ngula-jangkaju, yangkangkaju wiriwirirli yardalu payurnu Jijaji, “Waa! Kujanya kanpa manngu-nyangu nyuntulurluju yinpa parra marnkurrrpa-miparla nyampuju Yuwarli Maralypiji pina-ngantirni? Nyampujulu warrkini-paturluju nganturnu nyurru-wiyi 46-palaku yulyurpuku!”

²¹ Nyampurrarlu wiriwirirli wati-paturlu, kanginy-pungulpalu yimi Jijaji-kirlangu. Kula-nganta-jana wangkaja jaru yangkaku Yuwarli Maralypiki. Lawa, ngarijilpa-nyanu nyanunguku-juku wangkaja palkaku nyanungu-nyanguku.

²² Ngaka kuja Kaaturlu wankaru-manu pina, ngula-jangkajulpalu purda-nyanjarla manngu-nyangu kurdungurlu-paturlu yimi Jijaji-kirlangu yangka kuja-jana wangkaja Yuwarli Maralypi-kirliji. Ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja yimikiji, manulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju Tapiti-kirlangukuju Payipulurlakuju yangka kuja-jana Jijaji wangkaja kamparru-wiyi.

Jijajirlilpa-jana milya-pungu nyiyarningkijarra yapakuju

²³ Ngula-jangkaju, Jijajiji nyinajalpa yalumpurla-juku Jurujulumurla yangka-puruju Purlapa Pajapa-puru jingijingiji. Ngula-puruju, yapangkujulpalu nyangu kujalpa warrki-jarrija yartarnarri-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujarlaju, panungkujulu manngu-nyangu nyanunguju Kaatu-kurlangu Mijaya nganta. Wala ngantalpalurla nyinaja.

²⁴ Jijajirli-jana nyangu kujalpalurla wala nganta nyinaja, manunyanu wangkajalku, “Ngari kajulu wala nyina witaku, ngakajulu yampimi.” Kuja-kujakuju warla-pajurnu-nyanu, kajikalu warrarda waarn-pinyi.

²⁵ Jijajirli kula ngana payurnu kujarlaju, “Nyarrpa kalu yapangku manngu-nyanyi?” Kula kujarlu payurnu Jijajirliji, lawa. Nyurrulpa-jana nyanungurlu Jijajirliji miyiki-nyangu nyiyarningkijarra kujalpalu yapangku manngu-nyangu nginyinginyirla.

3

Jijajirli wangkaja Nikurtimuku ‘Nyuntulpanpa pina-palka-jarriyarla-yijala kurdu wita-piya’

¹ Jintalpa wati nyinaja yirdiji Nikurtimu, ngulajulpa nyinaja Juwu-kurlangu kamparrurla ngulaju Paraji kujalpa nyinaja.

² Jintangka mungangka, yanurnurla Jijajiki wangkanjaku, “Tiija, kajilpanpa nyinakarla Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kulalpanpa yartarnarri mardakarla yapaku milki-yirrarinjaku nyuntu-nyangurla warrkingka. Kala nganimparlurnangkulu nyangu yartarnarri-kirli warrki-jarrinja-kurra. Kujarlaju, nyuntuju karnangkulu milya-pinyi kuja kanpa pinangkalpa-nyayirni Kaatu-kurlangu nyina ngulaju yilyanja-warnu kujangu Kaaturlu yilyajarni.”

³ Ngula-jangkaju, Jijajirli wangkaja, “Junga karnangku nyampuju jaru wangka. Kajilparla ngana yapa palka-jarriyarla-yijala marlaja

Kaatuku kurdu wita-piya, ngulaju kajika Kaaturlu Warlalja-Wirirli warrawarra-kanyi warlalja nyanungu-nyangu. Kala kuja-wangurlaju, ngulaju kula Kaaturluju warrawarra-kanyi Warlalja-Wirirliji.”

⁴ Ngula-jangkaju, Nikurtimurluku jangku-manu Jijajiji, “Waa! Nyarrpalku-yijala wirilkijilpa palka-jarriyarla kurdu wita-piyaju? Kulalparlipa nyarrpalku-yijala wirilkiji pina-yukayarla ngati-nyanu-kurraju miyalu-kurraju, mayi?”

⁵ Ngula-jangkarluju, Jijajirliji yarda jangku-manu, “Junga karnangu nyampuju jaru wangka. Kajilparla ngana yapa marlaja palka-jarriyarla-yijala ngapangka yukanjarla Pirlirra Kaatukurlanguku, ngulaju kajika yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatukurlangu-kurra. Kala kuja-wangurlaju, ngulaju kulalpa yukarlarra.

⁶ Nyampurla ngurungkaju, yapaju-ka palka-jarri ngulaju ngati-nyanu-jangka palka-jangkaju manu kirda-nyanu-jangka palka-jangka. Kala ngakalkuju, kajirra kurdu wita-piya palka-jarri-yijala marlaja Pirlirra Kaatukurlanguku, ngulaju yapa pirlirra-kurlu jinta-karirli jalangu-warnu-kurluku.

⁷ Nikurtimu, nyarrparlanpa paa-karrinjarla kinyirr-ngarnu yangka kujarnangu wangkaja kamparru yungulpanparla palka-jarriyarla-yijala marlaja kurdu wita-piyaju!

⁸ Pirlirra Kaatukurlanguju ngulaju warlpa-piya. Ngulaju warlpajuka parnka kuja-purda kuja-purda. Ngulaju kanpa purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngulaju kula kanpa milya-pinyi nyarrpara-ngurluka parnkamirni, nyarrpara-purda-ka yani. Ngula-piyanya-ka Pirlirra Kaatukurlanguju nyina yangka kuja karla yapa marlaja palka-jarrimiyijala.”

⁹ Ngula-jangkaju, Nikurtimujurla yarda wangkaja Jijajikiji, “Nyarrpalku kujaju? Kula karna miyiki-nyanjarla milya-pinyi.”

¹⁰ Junga-juku, Jijajirliki jangku-manu, “Kula-ngantalpanpana Pinangkalpa nyinaja Yijirali-pinkiki yapakuju. Manu kula-ngantalpanpa ngaju-nyanguju yimiji milya-pungu.

¹¹ Junga karnangu nyampuju jaru wangka. Nganimpa karnalu wangka pina kuja karnalu yangka milya-pinyi, manu karnalu-nyarra yimi-ngarrirni pinangu kujarnalu yangka nyangu. Kala nyurrurlaju, kula kankulu-nganpa ngungkurr-nyina nganimpakuju pinakuju nyanja-warnukuju.

¹² Jalangu kuja karna-nyarra nyiyarningkijarraku wangka walya nyampu-wardingki-kirli, ngulakuju kula kankujulu ngajukuju ngungkurr-nyina. Kujarlaju ngakaju, nyarrpalku-yijalankujulu ngungkurr-nyina kajirna-nyarra nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni kuja-ka Kaatukurlanguurla nguru-nyayirni-wangurla karri?

¹³ Kula ngana yapaju yanu kankarlarra nguru-nyayirni-wangukurra. Ngaju-miparna yani yali-kirraju yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatukurlangu yangka ngularna yali-ngirli yanurnu. Ngakarna pina-yanu yali-kirra-yijala.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, Jijajirra yarda wangkaja Nikurtimuku, “Yangka kujalpalu nyurru-wiyi Yijirali-pinki jilja-wana warru wapaja, ngulangka yapajulu muku nyurnu-jarrija. Kuja-kujakujulpa-jana Mujujurlu warru milki jarna-kangu watiya warna-piya-kurlu wayirninja-

warnu-kurlu yayirni-piya-kurlu.* Kujarlu-yijala kapujulu ngula-piya-yijala ngajululku yirrarninjarla jarna-mani watiya warntawarntarlaju yangkaju ngaju Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu.

¹⁵ Ngula-kuraku ngana kajiji wala nyinami ngajuku kapuru-wangu, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju.

¹⁶ Kujanya kangalpa Kaatuju yulkami yapaku jintawarlayikiji. Kujarlanya yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra Ngalapi-nyanu marulu. Ngana-puka kajirla wala nyina Ngalapi-nyanuku kapuru-wangu, ngulaju kula palimi, lawa. Ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju.

¹⁷ Ngajujurna Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Kaaturluju kulaju yilyajarni yapaku maju-pajirninjarla mamparlangkanjaku, lawa. Kaaturluju yilyajarni Ngarlkinpa yungurna-jana muurlparlu mardarni palinja-kujaku."

¹⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirla yarda wangkaja Nikurtimuku, "Ngana kajiji wala nyina yapa Ngalapi-nyanuku kapuru-wangu, ngulaju kula-ka Kaaturluju miimii-nyanjarla maju-pajirni, lawa. Kala ngana kajiji kapuru nyina Ngalapi-nyanuku Kaatu-kurlangu maruluku, ngulaju nyurru-juku Kaaturlu miimii-nyanjarla maju-pajurnu yangka kapurrunju.

¹⁹ Kujarlunya kajana Kaaturluju miimii-nyanyi yapa: Ngajujurna Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu kujarna palka-jarrija nyampurla walyangka. Yapa yangka kuja kalu maju nyina mungapiyarlal, ngulaju kula kajulu ngampurra nyina ngajukuju. Ngari kalu ngampurra nyina nyiyarningkijarraku majumajuku kuja-ka maju karri munga-piyarla. Kuja-jangkanya kajana Kaaturluju maju-pajirni.

²⁰ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri nyiyarningkijarrarla, ngulaju kaju yapaju nyurunyuru-jarri ngajukuju Jarra-nyayirni-wangukuju. Ngulaju kulaju kutu-jarrimilki Jarra-nyayirni-wangu-kurraju, kalakarnarla Kaatuku warraja-maninjarla marlaja milki-yirrarni majumajulku.

²¹ Kala nganangu-puka kaji purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu, ngulaju kaji yanirni kutu-nyayirni ngaju-kurraju Jarra-nyayirni-wangu-kurra, ngulangrunya karnarla milki-yirrarni ngurrjuju yapaju Kaatukulku, yangka kujalparla linpangu purda-nyanjarla warrki-jarrija nyanunguku kamparru-wiyi."

Jaanu Papitaji wangkaja-jana kuja 'Ngajukuju kaju nyina Jijajiji Warlalja-Wiri parrpada-juku'

²² Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana jirranganja yanu kurdungurlu-patuku ngurrara-kurraju Jurdiya-kurra. Ngulajulpa-jana yalumpurla-juku jirranganja nyinaja yaninjarla ngulaju marnkurrapaku wiyikikiji. Manulpa-jana jirranganja papitaji-manu kurdungurlu-patukuju yapa panu yalumpurlarlal-juku.

²³ Ngula-puruju, Jaanu Papitajirlangurlulpa-jana papitaji-manu yapa ngalya-kariri witangka kiringka yirdingkaju Yininirla yirdijalpa ngapa wita-wangu ngunaja ngulangkaju. Nyampuju kirri Yinini karrijalpa ngulaju kutu kirri-karikiji yirdikiji Jalimiki. Ngula-jangkaju, yalpalurla yanurnu Jaanuku papitaji-maninjaku yalumpu-wardingki-patuju kirri-wardingki-patu.

* 3:14 Nyangka Numbers 21.8

²⁴ Jaanujulpa murnma-juku wurra-juku warrki-jarrija, ngakalu yir-rarnu rdakungkaju.

²⁵ Kujalpa Jaanu yalumpurla-juku warrki-jarrija, ngula-kurra-juku wati-kari Juwu-yijala jinta-karilkirila yanurnu. Kujarla yanurnu Jaanuku, ngulaju-jana rdurrjurnu wilji-maninjakulku Jaanukurlangukuju kurdungurlu-patukuju, kulungkulpa-jana ngarrurnu kujarlu, "Nyurrurlarlulpankulu-nyanu rdaka-jarra parljikarla-wiyi miyi ngarninjakungarntirli! Ngulaju Mujuju-kurlangu kuruwarri!"

²⁶ Ngula-jangkaju, yaninjarlalu payurnu Jaanuju, wangkajalurla, "Ti-ija, manngu-nyanyinya kanpa yangkaju wati kujalpangku jirrnganja nyinaja kamparru-wiyi kakarrumparra-warnu karru Jurdunukuju, yangka kujalpanpa-jana yimi-ngarrurnu yapaku nyanunguju wati, ngulaju mayi kanpa manngu-nyanyi? Jalanguju, ngulakulku kalurla yapa panu-jarlu turnu-jarri, ngulangkulku kajana papitaji-mani."

²⁷ Jaanurluku-jana janku-manu, "Kajilparla Kaaturlu yungkarla warrki yapaku, ngulaju kajikarla warrki-jarri yaliji yapa nyanungukulku. Kala kuja-wangurlaju, kulalparla nyarrpa warrki-jarriyarla.

²⁸ Purda-nyangunkujulu yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra wangkaja, 'Ngajuju kularna Kaatu-kurlangu Mijaya. Ngajujurna yapa-pardu-kari kujaju Kaaturlu yilyajarni kamparru-warnu-wiyi yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Mijaya-kurlu jaru.' Kujanyarna-nyarra wangkaja kamparru-wiyiji.

²⁹ Kuja-ka wati yupukarra-jarrinini ngurrara-karirila, ngula-jangka kuja-ka pina-yanirni palka-kurlulku karnta-kurluju manu karla milki-yirrarninjarla yimi-ngarrirnilki nyanungu-nyangu wungu-warnuku, ngulakuju nyanungu-nyangu wungu-warnuju karla wardinyi-jarri-nyayirni palkakulku. Kuja-piya-yijala karnarla ngajuju wardinyi-jarri-nyayirni yangkakuju Mijayakuju.

³⁰ Junga, Kaatuju-ka ngampurpa nyina nyanunguku yungu-jana Warlaja-Wiri nyina yapakuju parrpada-juku ngaju-piya-wangu. Jalangulku yungulparnaju purdangirli-kirra yirrakarla." Kujanya-jana Jaanu Papitajiji wangkaja.

Kankarlarra-wardingki ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningkijarrakuju

³¹ Yangka kuja jinta-kari yanurnu Kankarlarra-wardingki, ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningkijarrakuju parrpada-juku. Kala yangka jinta-kari Jaanu Papitaji, ngulaju nyampu-wardingki walya-wardingki. Yalirli Jaanurlu, ngulaju ngari kala-jana wangkaja manu yimi-ngarrurnu nyiya-puka kuja kala nyangu nyampurula walyangka, ngulanya kala-jana yimi-ngarrurnu. Kala yangka Kankarlarra-wardingki, ngulaju-ka nyina wiri-nyayirni niyarningkijarrakuju parrpada-juku.

³² Ngulangkuju kala-jana yirri-puraja ngulaju niyarningkijarra kujalpa nyangu manu purda-nyangu kankarlarra. Ngulakuju kalurla yimikiji purda-nyanjarla ngungkurr-nyina ngari marnkurrpa-mipa, kula panu.

³³ Kala nganangku-puka kaji ngungkurr-nyinanjarla rdakurl-kijirni yimiji nyanungu-nyanguju, ngulangkuju-ka manngu-nyangu Kaatu ngulaju junga-nyayirni.

³⁴ Yangka Kankarlarra-wardingi kuja Kaaturlu yilyajarni, ngulakujurla Kaaturlu kurru-pungu-nyayirni Pirlirra nyanungu-nyangu. Kujarlanya kajana yimi-ngarrirni Kaatu-kurlanguju jaruju.

³⁵ Wapirra Kaatu karla nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku yulkami-nyayirni, manu wiri-ka yirrarni nyiyarningkijarraku.

³⁶ Ngana-puka kajirla Kaatu-kurlanguku Ngalapi-nyanuku wala nyina kapuru-wangu manu ngungurr-nyina, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku Kaatukuju. Kala kajirla ngana-puka wilji-jiki jukuru jurnta nyina purda-nyanja-wangu Ngalapi-nyanuku, ngulaju kularla marlaja nyina wankaraju, lawa. Kaatuju kapurla kulu-nyayirni nyina tarnnga-juku.

4

Jijajilparla wangkaja karntaku Jamariya-wardingkiki

¹ Ngula-jangkaju, Paraji-paturluju jarulkulu purda-nyangu kujalpalurla Jijajiki nganta yapa panu-nyayirni turnu-jarrija puranjakungarnti manu papitaji-jarrinjakungarnti. Marnkurra-mipalpalurla nganta yanurnu Jaanukuju.

² Ngulaju kulalpa-jana Jijajirli papitaji-manu, lawa. Nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-patu-miparlulpalu-jana papitaji-manu yapaju.

³⁻⁴ Kuja Jijajirli purda-nyangu jaru kujalpalurla Paraji-patu nginji-wangkaja nganta, kujarlaju jirranganja-jana pina-yarnkajarra nyanungu-nyangu-patukuju kurdungurlu-patukuju nguru-kari-kirra Kaliliyi-kirra. Kuja yali nguru yampinja-yanu Jurdiya, ngulaju jungarni yanu yali-kirra-wiyi Jamariya-kurra-wiyi kujarla wangkaja Kaatu jungarniki yaninjaku Jamariyaku Kaliliyi-kirra-wangu-wiyi.

⁵ Kujalu yanu Jamariya-wana, ngulaju-jana jirranganja yanurra jinta-kari-kirra-wiyi kirri-kirraju Jayika-kurra. Yali kirri Jayika, ngulaju kutu-nyayirnilparla ngirrily-karrija walyaku jinta-pardu-kariki mangarri-kirlangukuju kujalpalu ngulangka mangarri nyiyarningkijarra wiri-manu. Nyampuju jinta-juku nguru kujarla nyurru-wiyi Jakupurlu kirda-nyanurlu yungu Jajupuku yampinyiji.*

⁶ Yalirla kiringka yirdingka Jayikarla kala karrija mulju ngapa nganinja-kurlangu ngurru rdakungka kaninjarra-nyayirni. Ngulaju kalalu yirdi ngarrurnu 'Mulju Jakupu-kurlangu'. Ngula-kurranya-jana jirranganja yanurra Jijajiji, ngula nyanunguju mataluku yaninjarla pirri-manu ngapangka ngayingayi wurnajangu rdakungka ngayingayi mirntangali kankarlurla wantangka.

⁷ Ngula-kurra-yijala, karntalku yanurnu ngulaju Jamariya-wardingi murlukurnpa-piya-kurlu manu ngalyipi-piya-piya-kurlu ngapaku maninjaku rdakungkaku kaninjaraku. Junga-juku, Jijajiji wangkajarla, "Ngapaju yungka purrakuku!" ⁸ Ngulakuju kamparru-wiyi-juku, Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu, ngulajulu yanu kirri-kirraju miyiki maninjaku.

⁹ Junga-juku, ngularla karntaju wangkaja mukunypa-jarrinjarla, "Waa! Nyuntunpa Juwu, ngajujurna Jamariya-wardingi karnta. Kuja junga mayinpaju jungangu payurnu ngapakuju?" Kujanyarla

* 4:5 Nyangka Genesis 33.19, 48.22

wangkaja karntaju. Ngulaju kujaju junga. Juwu-kurlangurla kuruwar-rirla, kulalpalu Juwu-paturlu manu Jamariya-wardingki-paturlu wungungku ngarnu jintangka ngamingka miyi manu kuyuju, lawa. Kalalu miyiji manu kuyuju jarnkujarnku ngarnu yira-jarrarlu. Kujarlanyarla mukunypa-jarrija karntaju Jijajiki payirninja-kurraku.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirlilki jangku-manu, “Kaaturlu yungungku yinyi warntarri ngurrju-nyayirni, kula kanpa milya-pinyi. Kajinpaju ngaju milya-pungkarla kujarnangku payurnu ngapaku jalangurlu, ngulaju kapunpa payikarla Kaatuju yangkaku warntarriki. Manu kajinpaju milya-pungkarla, ngulaju kapungku yungkarla ngapa-nyayirni-wangu nyanungu-nyangu wankaru nyinanjakuju.”

¹¹ Ngula jangku-manu yarda karntangkaju, “Nyampuju-ngarra ngapaju kaninjarra-nyayirni. Ngulakuju kula kanpa mardarni murlukurnpa manu ngalyipi-piya ngapa kankarlu-maninja-kurlangu. Nyarrparlunpa nyanunguju ngapa-nyayirni-wanguju mani?”

¹² Nganimpajurnalul Jamariya-wardingki yapa, ngulaju-nganpa jintangu Jakupurlu kurduwarr-kujurnu, manu nyanungu-nyangu kaja-nyanu-patu-warnu karnalu nyina. Nyanungurlunya-nganpa pangirninjarla yungu nyampuju ngapa rdakungka kaninjarra. Nyanungurlu manu nyanungu-nyangurlu ngalapi-nyanu-paturlu manu nyanungurra-nyangurlu kuyu-watirli jiyipi-watirli, ngulangkuju kalalu jintawarlayirli-juku ngarnu ngapaju nyampu-jangkaju rdaku-jangka. Kulanpa nyuntuju wiri-jarlu Jakupu-piya-wangu mayi?”

¹³ Jijajirlilki jangku-manu, “Nganangku-puka kaji ngarni ngapa nyampu-jangka rdaku-jangka, ngula-jangkaju kapu purraku-jarrimi-yijala.

¹⁴ Kala yangka ngapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, kajilparnarla yungkarla ngajulurlu, ngula-jangkaju kulalpa yarda purraku-jarriyarla. Yali ngapa-nyayirni-wangu kapu ngulaju mulju-piya-jarri yapa-kurlangurlaju palkangkaju, ngulaju kapu mulju-piya-yijala jurnjurnju-pardi-yijala. Ngula-kurlu ngapa-nyayirni-wangu-kurlu kapurla jirnganja nyina wankaru tarnga-juku Kaatukuju.”

¹⁵ Ngula-jangkaju, yangkaju karntarla yarda wangkaja, “Junganya? Yungkaju nyanungu ngapa-nyayirni-wangu! Yungurna ngula ngarni, ngula-jangkaju yungurna nyina purraku-wangu tarnga-juku. Ngula-jangkaju, yungurna nyina yirdiyi-pirripirirli maninja-parnkanja-wangu.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Jijajilkirla yarda wangkaja, “Yajarninjinta nyuntu-parnta, ngula-pala pinarni yanta nyampu-kurra.”

¹⁷⁻¹⁸ Ngula-jangkaju, karntangkulku jangku-manu, “Lawa, kula karna mardarni kali-nyanu.”

Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, “Junga kanpa wangka kujaju, ngulajunpa-jana kali-nyanu-patu ngurrangku-mardarnu nyuntulurlu rdaka-pala. Kala jalangulku kuja kanpala nyina yali wati, ngulaju kulangku nyuntuju yaliji kali-nyanu-nyayirni-yijala, lawa.”

¹⁹ Ngula-jangkaju, karntangkulku jangku-manu, “Milya-pinyilki kar-nangku nyuntuju miyiki-nyanjarla ngulaju Kaatu-kurlangu-nyayirni jarukungarduyu.

²⁰ Ngaju-nyangurlu yapangku Jamariya-wardingki-paturlu, nyurnunyunu kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi, ngulangkuju kalalu

manngu-nyangu pirli nyampu wiri-jarlu yirdiji Kirijimi, ngulangkaju nganta maralypi-nyayirnirla Kaatuku, manu nganimpaku yapaku nyampu-wardingki-patuku. Kala nyurrurlarlu Juwu-watirli, ngulangkuju kankulu manngu-nyanyi Jurujulumu-miparla nganta maralypi-nyayirniji Kaatu-kurlangu nganta. Yali-miparlanya ngantalparlipa turnu-jarriyarla. Kala nyarrpara maralypi-nyayirni Kaatu-kurlangu? Kirijimirla mayi, marda Jurujulumurla mayi?"

²¹ Ngula-jangkaju, Jijajirilki jangku-manu karntaju, "Purda-nyangkaju! Ngakaju kapulu yapangkaju purami Wapirra Kaatuju nguru-kari nguru-karirlarlalku, kula Kirijimi-miparla manu Jurujulumu-miparla.

²² Nyurrurla Jamariya-wardingki-patu, ngurrpa-nyayirninkili! Ngari kankulu ngurrpangku-juku puta purami Kaatuju, ngulaju milya-pinjawangurlu muwarnkurlu. Kala nganimpaku-wiyi-nganpa kamparruju yimi-ngarrurnu Kaaturluju nyurru-wiyi yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku Yimi Ngurrju yangka kuja kajana yapa muurlparlu mardarni nguru-kari nguru-karirla. Kujarlaju karnalu pinangku purami.

²³ Kaatuju-ka ngampurrpa nyina yapakuju yungulu yirriyirrirli purami Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Nyurru-juku kajana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pinarri-mani yapa Yimiki Jungaku Kaatu-kurlanguku yungulu jungarnirli purami.

²⁴ Kaatuju ngulaju Pirlirra palka-wangu yapa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrpara-puka kajinpa nyina, ngulaju kanpa purami Kaatuju Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu. Ngana-puka kajirla ngampurrpa nyina Kaatuku jungarnirli puranjaku, ngulaju yirriyirrirli yungulpa Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli purayarla. Nyampunya Yimi Junga Kaatu-kurlangu."

²⁵ Ngula-jangkaju, karntalkurla wangkaja Jijajikiji, "Yuwayi, junga karnarla ngajuluju ngungkurr-nyina yangkakaju Mijayakuju yangkaku yirdikiji Kirajiki. Kaji ngaka yanirni nyampu-kurra kankarlarra-jangka, kapu-ngalpa ngulangkunya nyiyarningkijarraju muku yimi-ngarrirni Kaatu-kurlanguju."

²⁶ Jijajirilki jangku-manu, "Ngajujurna Mijayanya nyampuju kuja karnangku wangka."

²⁷ Kujalparla Jijaji wangkaja-juku karntakuju, ngula-purujukulu kurdungurlu-patu rdi pijarni pina kirri-jangkaju. Kujalu kutujarrijalku, ngulajulpalu-nyanu nyanjarla wangkanjarni yanu kanunjukari miyalu, "Waa! Nyiyaku yanurnu nyampu-kurraju karntaju? Nyiyaku karla wangkami Jijaji?" Kala lawa-juku, yaninjarlalpalu karrija wurulypa payirninja-wangu-juku. Jukuru-jarrijalpalurlajinta.

²⁸ Ngula-jangka, karntangku karrinja-pardinjarla yampinja-yanu yalumpurla-juku murlukurnpaju. Ngula-jangkaju, warru pinayarnkajarra kirri-kirraluku. Kuja kirri-kirra pina-yanurra, ngulaju-jana Jijajilki yimi-ngarrurnu, ngulaju kujarlu,

²⁹ "Purayajulu yirna-nyarra wati milki-yirrarni yinya kujaju yirripuraja ngajuku kujalparna ngajulu nyarrpa-jarrija. Junga mayi kankulu manngu-nyanyi nyampuju mayi Mijaya Kaatu-kurlangu nganta, lawa mayi?"

³⁰ Jungajukulu wulyurr-nyinaja yangka-ngurluju kirri-ngirli kuja-jana karntangku yajarnunjunu Jijajiki nyanjaku.

³¹ Ngulajulpalu wurra-juku yanurnu kulkurrulkurru. Ngulapuruju, kurdungurlu-patulpalurla warrarda wangkaja Jijajiki, ngulaju kuja, "Tiija, miyi-pardu nganja!"

³² Jijajilki-jana wangkaja, "Nyampu karna miyi-nyayirni-wangu palka mardarni ngajulurlu, ngulaju nyurrurlarluju kula kankulu milya-pinyi nyampuju miyi."

³³ Kujarlajulpalu-nyanu nyanungurlulku kurdungurlu-paturlu payurnu, "Nganangkurla miyiji kanjarla yungu, yapangku nganangku marda?"

³⁴ Jijajilki-jana yarda wangkaja, "Kula karna mardarni miyiji yapa-kurlangu. Mardarni karna warrki kujaju yungu Kaaturlu lawa-maninjaku. Warrki nyanungu-nyangu, ngulaju miyi-nyayirni-wangu-piya ngajukuju. Kuja karnarla ngajuju warrki-jarri Kaatuku, ngulakunya karnarla marlaja nyina ngurrjuju manu pirrjirdiji yangka-piya-yijala wati-kari-piya kuja-ka miyi ngarninjarla pirrjirdi nyina. Yirnarla lawa-mani warrki Kaatuku.

³⁵ "Nyurrurla-paturlu kajinkili ngurlu witawita warru yirrarni walyangka kaatinirla, ngulakungartiji kankulu-nyanu kuja-wiyi wangka nyurrurlaju, 'Ngakaju kirntangi-jangkarla murntu-palajangkarla kapurlipa warru turnu-mani yirnmilki.' Kujaju junga kankulu wangka nyurrurlaju. Ngajulku karna-nyarra wangka nyurrurlaku-yijala. Nyangkalu-jana nyampu warrukirdikirdi yapa, ngulajulu yali-piya-yijala mangarri-piya yirnmikangkangu. Ngulaju nganangku-jana warru turnu-mani mangarri-piyaju Kaatu-kurlangu-kurralku turnu-warnu-kurraju?

³⁶ Yapangku kuja kalu wiri-mani mangarri, ngulakungartiji warruka yirrarni walyangka ngurluju witawita. Ngula-jangka, kuja-ka wiri-jarrinjarla yirnmijarrilki, ngulaju-ka jinta-karirilki wati-karirli warru turnu-mani yirnmilkiji. Ngulakuju kapalarla jirrama-juku wardinyinyayirni nyina. Kuja-piyarlu-yijala kaji-jana nganangku yapangku warru turnu-mani yapa Kaatu-kurlangu-kurralku turnu-warnu-kurra, yaliji yapa kapurla jirnganja nyina wardinyi manu wankaru tarngajuku Kaatukuju.

³⁷ Ngulaju junga karna-nyarra wangka yimi kuja kalu yapangku yirri-pura: 'Jinta-karirli watingki, ngurlu-ka warru yirrarni walyangka. Manu ngakalku, jinta-karirilki-ka warru turnu-mani yirnmilkiji miyiji.'

³⁸ Ngula-piyarlu-yijala karna-nyarra yilya nyurrurlaju yungunkulu-jana yapa warru turnu-mani Kaatu-kurlangu-kurra turnu-warnu-kurralku. Kulankulu-jana nyurrurlarlu-wiyi yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu jaruju, lawa. Ngulakujulu-jana nyurru yapa ngalya-karirli-wiyi yimi-ngarrurnu, ngulaju yungunkulu-jana rarralypalku nyurrurlarluju warru turnu-mani yapaju." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurluku nyanungu-nyangukuju.

³⁹ Yangka kuja-jana kamparru-wiyi karntangku yajarnunjunu yapaju kirri-wardingki-patu, ngulakuju-jana kuja wangkaja, "Purayajulu yirna-nyarra milki-yirrarni wati jinta kujaju nyiyarningkijarra ngajuyangu muku milki yirri-puraja." Kuja-jana kuja wangkaja yapaku, kujarlajulurla panu-nyayirni yapaju ngungkurr-nyinaja Jijajikiji.

40 Kujalurla Jijajikilki yanu, ngulakujulurla wangkaja kuja, “Nyampurla-juku nyinaya nganimpa-nyangurla.” Junga-juku, Jijaji nyinaja yalumpurla-juku parraku jirramaku.

41 Kuja-jana Jijajirli yarda yimi-ngarrurnu yimi nyanungu-nyangu, ngulakujulurla yarda ngungkurr-nyinaja yapa panu-karilki.

42 Wangkajalurla yangkakulku karntaku, “Nganimpaju karnalurla ngungkurr-nyinamilki-yijala Jijajikiji kujarnalu purda-nyangu ngan-impurlu. Ngulaju kula karnalurla ngungkurr-nyina nyuntu-nyangu-miparla jarungkaju, lawa. Jalanguju karnalu milya-pinyi nyampuju wati ngulaju Ngarlkinpa yapaku nguru-kari nguru-karirlaku, yangka kuja kangalpa muurlparlu mardarni palinja-kujaku.”

43-44 Kujalpa-jana Jijaji jirrnganja nyinaja jirramaku parraku Jamariya-wardingki-patuku nyanungurra-nyangurla kirringka, ngulangaju-jana wangkaja kurdungurlu-patuku kuja, “Ngana-puka kuja-ka nyina Kaatu-kurlangu jarukungarduyu ngaju-piya, ngulaju kula kalu ngurrara-jintarlaju pulka-pinjarla ngurrju-pajirni, lawa.” Kujarlaju, kula-jana jirrnganja pina-yanu nyanungu-nyangu-kurra ngurrara-kurra Jurdiya-kurraju, lawa. Yarnkajarralku-jana jirrnganja Kaliliyi-kirraluku.

45 Kuja yukajarra Jijaji Kaliliyi-kirra, ngulakuju wardinyi-nyayirnilirla wapirdi yanurnu. Ngulakungarntirlijili kamparru-wiyi nyangu Jijajiji Jurujulumurla-wiyi kujalpa-jana jirrnganja waaparrurnu Purlapa Wiri Pajapa, ngula-karrarlui-wiyinyalu nyangu kujalpa nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni jungarni-manu nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Kujarlanyalu wardinyirliiki wapirdi nyangu Jijajiji Kaliliyirlaju.

Jijajirli parlpuru-manu wirriya kujalpa kirri-karirla nyurnu ngunaja Matthew 8.5-13, Luke 7.1-10

46 Ngula-jangkaju, Jijajiji pina-yanu Kaana-kurralku, yangkangka kuja ngapa-jangkaju pamalku kurruly-yirrarnu, ngula-kurranya pina-yanu kirri-kirraju. Yalirla ngurungka jintangka-juku Kaliliyirla, jinta-karilpa karrija kirri yirdiji Kapurniya, ngulangajulpa jinta nyinaja wiri. Nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu, nyurnulpa ngunaja yalirlaju kirringka Kapurniyarla jurrukupurda warlu-piya-nyayirni.

47 Kuja yalirli wiringki jaru purda-nyangu Jijaji-kirli kuja nyurru-juku yukajarni nganta Kaana-kurra, ngulakujurla purda-nyanjarla yanu Kaana-kurra yungu yajarninjini. Junga-juku, rdipijarla. Ngula-jangka warlkinrinjarla wangkajarla, “Yantarni ngaju-wana yinpaju kurdu ngajuku parlpuru-mani. Kajikarna kirda-puka-jarri.”

48 Ngula-jangkaju, Jijajilkirla muntuku-jarrinjarla wangkaja, “Nyur-rurlarlui yapangku, kajilpankujulu nyangkarla Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kajikankujulu wala nyinami. Kala kuja-wangurlaju, lawa!”

49 Yardarla wangkaja yangkaju wati, “Ngulaju ngula-juku, kala ngari kutu yantarni ngaju-nyangu-wana, kajikarna kirda-puka-jarri.”

50 Ngula-jangkaju, Jijajilkirla wangkaja, “Pina-yanta ngurra-kurra nyuntu-nyangu-kurra. Kurdu nyuntu-nyanguju kapu ngurrju-jarrilki.”

Junga-juku, yangkajurla wati wala-nyayirni ngungkurr-nyinaja Jijajikiji. Ngula-jangkaju, pina-yanulku watiji.

⁵¹ Parra-pardu-karirlalku, kujalpa yangka wati kulkurrulkurru yanurra-juku, ngulakujulurla nyanungu-nyangu warrkini-patulku wapirdi yanurnu jaru-kurluju, manulurla wangkaja, “Nyuntu-nyangu ngalapi-nyanu ngurrjalku!”

⁵² Ngula-jangkaju, nyanungurluku-jana yangkangkaju watingki payurnu, “Nyangurla pina-rdirri-yungu ngurrju-jarrinjakuju?”

Ngula-jangkaju, nyanungu-nyangu-paturluku warrkini-paturlulu janku-manu, “Pirrarnirli ngawurrngawurrparluju yampija karlarla-jangka, ngula-jangkaju pinalku ngurrju-jarrija.”

⁵³ Yalirli watingki, milya-pungulpa kujarla yangka Jijaji wangkaja pirrarni karlarla-jangka ngalapi-nyanuku parlpuru-maninjaku, ngula-jangkajulurla wala nyinaja nyanungu manu nyanungu-nyangu warlalja turnu-warnu Jijajikiji.

⁵⁴ Yangka kujalpa Jijaji nyinaja Kaliliyirla, ngulaju warrki-jarrija Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirliji jirramaku. Kamparru-wiyi yangka kuja ngapa-jangka kurruly-yirrarnu pama-kurralku. Jinta-kari yangka kuja parlpuru-manu yali wiri-kirlangu ngalapi-nyanu.

5

Jijajirli parlpuru-manu wati nyurnu tarlu

¹ Ngula-jangkaju, Jijajiji yanu Jurujulumu-kurra Juwu-kurlanguku purlapaku kujalpalu waalparrurnu purlapa.

² Yalirla Jurujulumurla, ngapa wirilpa ngunaja rdakangka, ngulaju julyurl-wantinja-kurlangu-piya. Ngulangka, kutu-jukulpa karrija kiirtiji wiri yirdiji ‘Jiyipiki’. Yirdiji nyanungu yali ngapa kalalu yirdi-manu nyanungu-nyangurlaju jarungkaju Yipururla ngulaju yirdiji ‘Pijipaja’. Ngulangkaju, ngapangka warrukirdikirdilpalu karrija yama wiriwiri nyinanja-kurlangu yapa-kurlangu rdaka-pala.

³⁻⁴ Yalirla kaninjarni rdaka-palarla yamangka nyinajalpalu manu ngunajalpalu panu-jarlu-nyayirni yapa nyurnu. Panu-kariji milparnta, panu-kariji mata wapanja-wangu, panu-kariji yamalanypa yurirrinja-wangu.

⁵ Yalirlalpa jinta wati ngunaja nyurnu tarlu-nyayirni mata, kujalpa nyurnu-juku ngunaja 38-palaku yukurikiji.

⁶ Nyampuju nyurnu ngulaju Jijajirliji nyangu, ngulaju miyalurlulpa nyangu Jijajirliji kujalpa nyurnu ngunaja nyurru-warnu. Ngula-jangkaju, Jijajirliji payurnu nyanunguju yali mata nyurnu, “Ngurrju-jarri mayinpa?”

⁷ Junga-juku, janku-manu Jijaji, “Kula karna ngana warlalajaju wungu-warnuju mardarni. Kuja-ka ngapa yali yurirri, ngula-kurraju kula kaju nganangku kanyi. Ngula-kurraju putaputa karna kiripikanyi manu warra-ngarni, lawa-juku. Yapa panu-kari-mipa kajulu kapanku jurnta yukami parlpuru-jarrinjakungarnti.”

⁸ Jijaji wangkajarla, “Karrinja-pardiya, manu panjangku manta, manu warru wapaya!”

⁹ Junga-juku, kapanku karrinja-pardiya, manu-nyanu manulku panjaju, manulpa warru wapaja.

Yangka kuja yali wati parlpuru-manu Jijajirli, ngulaju Jarrirtiyirla Juwu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla.

¹⁰ Ngula kujalu nyangu Juwu-paturlu wiriwirirli yali wati tarlu-warnu, ngulajulurla yaninjarla wangkaja, “Nyampuju-ngarra jalangu Parra-nyayirni-wangu-jala-ngarra! Yalumpu-ngarra kuja kanpa panjakurlu warru wapa, ngulaju kanpa kuruwarri rdilyki-pinyi ngalipanyangu.”

¹¹ Ngula-jana nyurnu-jangkarlu jangku-manu watingkiji, ngula-jana wangkaja, “Kula ngajulurlu, yinyarluju parlpuru-manu ngajulu, ngulanyaju wangkaja warru kanjaku panjaku.”

¹² Ngula-jangkaju, payurnulu nyurnu-jangkaju, “Ngana nyanunguju yali wati kujangku wangkaja nyuntuku warru wapanjaku panjakurluku?”

¹³ Yalirla nyanungu kuja nyurnu-jangka wati parlpuru-manu, ngulangajulpalu panu-jarlu-nyayirni yapaju warru karrija, nyurru-jukujana yampinja-yanu Jijajirliji. Kujarlaju, yali yangka wati, ngulangkuju kulalpa yirdiji milya-pungu Jijajiji payirninja-wangu-jangka.

¹⁴ Ngaka parra jintangka-juku, yangkaju wati yarda parlu-pungu nyurnu-warnuju Jijajirliji Yuwarli Maralypirlalku. Ngularla pututupungu, “Purda-nyangkaju! Jalanguju, ngurrjulku kanpa nyina. Nyampu-warnuju, ngurrjulku nyinaka warntarla-wangu manu wilji-wangu. Kala kajinpa yarda warntarla-jarri maju-kurra manu wiljikirra, ngulakuju kapungku nyiyalku marda rdipimi maju-nyayirnilki.”

¹⁵ Ngula-jangkaju yanulku wati Maralypi-ngirli, ngula-jangkarluju-jana Jijajilki yimi-ngarrurnunjunu yangkakuju Juwu-patukuju wiriwirikiji, ngula-jana wangkaja, “Jijajirliji jintangku ngajuju parlpuru-manu.”

¹⁶ Kujalpa yali wati parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangu-puru, kujarlaju rdurrjurnulurla Juwu-patuju wiriwiriji nginji-wangkanjakulku Jijajikiji, manupalurla japirdija warla-pajirninjaku manu wurdungu-maninjaku.

¹⁷ Kuja kalalurla japirdija, ngula-jangkaju kala-jana Jijajirli jangku-manu, “Ngajukupalangurlu Wapirrarluju, ngulangkuju kajana war-rarda warrawarra-kanyi yapaju wajawaja-maninja-wangurlu. Ngulapiyarlu-yijala yungurna-jana warrawarra-kanyi ngajurlangurluju.”

¹⁸ Kuja-jana kuja wangkaja Jijaji yangka-patuku wiri-patuku, kujarlanyalurla rdunjurdunju-jarrinjarla japirdija tarnnga-parntalku pakarninjaku. Kuruwarri-jana nyanungurraku rdilyki-pungu nganta Parra-nyayirni-wangu-kurlangu, manu Kaatuju nganta yirdi-manu nyanungukupalangu kirda-nyanu nganta. Kujarlaju-nyanu Kaatupiya-pajurnu nganta.

Kaaturlu wiriji yirrarnu Jijajiji

¹⁹ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja yarda yangkakuju wiriwiriki, “Junga karna-nyarra nyampuju wangka. Ngaju karna nyina Ngalapinyanu Kaatu-kurlangu, ngulaju kulalparna nyarrpa warrki-jarriyarla yangarlu, lawa. Ngajuju karnarla jirrnganja warrki-jarrimi Wapir-raku ngajukupalangukuju. Nyiyarla-puka kuja-ka ngaju-pala Wapirra warrki-jarri, ngula-kurraju karna nyanyi, manu karna waalparrirni nyanungu-nyangu warrkiji.

²⁰ Ngaju-pala Wapirra, ngulaju kaju yulkami-nyayirni, manu kaju milki-yirrarni nyiyarningkijarra ngajukuju nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku nyanungu kuja-ka nyiyarla-puka warrki-jarrimi.

Ngakaju kapuju yarda milki-yirrarni nyiyarningkijarra-yijala maya-kari maya-kari ngulaju wiri-nyayirni-yijala. Ngularraju kapunkulu nyanyi nyurrurlarluju paa-karrinja-warnurlu.

²¹ Ngaju-palarlu Wapirrarlu kajana yapaju wankaru-mani pina palinja-warnuju milyi-jangkaju, ngula-jangkanya kalurla yapaju wankaruju marlaja nyina. Kuja-yijala kajulu marlaja nyina ngajurlangukuju wankaru-yijala nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanukuju yangka kuja karnarla nganaku-puka yapaku ngampurpa nyina.

²² Ngulaju kula kajana ngaju-palarlu Wapirrarlu yapaju miimii-nyanjarla karlirr-mardarni ngurrju manu maju. Ngajuju yirrarnu ngaju-palarluju Wapirrarluju wiriji kuwurtukungarduyuju miimii-nyanjaku karlirr-mardarninjakungarnti.

²³ Kujarlanya kapujulu yapangkuju jintawarlayirli-jiki pulka-pinyi ngajukuju yangka kuja kalurlajinta jalangurlu ngaju-palaku Wapir-raku pulka-pinyi yapangkuju. Yapa kuja-ka yangka nyina ngajuku pulka-pinja-wangu, ngulangkuju kula karla pulka-pinyi Wapirraku ngaju-palaku yangka kujaju nyanungurlu yilyajarni nyampu-kurra.

²⁴ “Junga karna-nyarra nyampuju wangka. Nganangku-puka kaji ngaju-nyangu jaru purda-nyanyi wilji-wangurlu, manu kajirra ngana-puka junga-nyayirni ngungkurr-nyina Kaatukuju, ngula kujaju yilya-jarni ngajulu, ngulaju karla marlaja nyinami wankaru jalangu. Ngulaju kularna maju-pajirninjarla yilyami kuja-purda-kari nyurnu-kurlangu-kurra, lawa. Yali yapa, nyurru-juku-ka yukamirra Kaatu-kurlangu-kurra warlaja nyanungu-nyangu, ngulangkanya yungurla jirrnganja nyinami wankaru tarnnga-juku.

²⁵ Junga karna-nyarra nyampuju yarda wangkami. Yangka kuja kalu yapa nyina kuja-purda-kari Kaatu-kurlangu-wangu, ngularraku kajana rdangkarlpalku nguruju yanirni ngajukuju purda-nyanjakuju kajirna-jana ngaka wangka Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanuju ngajulu. Kala jalangu-jarra, nganangku-puka kajiji ngaju purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju kapuju marlaja nyina wankaru tarnnga-juku.

²⁶ Kaatu-mipaku kalurla marlaja nyina yapaju wankaru tarnnga-juku. Ngulajuju yartarnarri yungu manu kurru-pungu ngajukuju nyanungu-nyanguku Ngalapi-nyanuku yungujulu ngajurlanguku marlaja nyina wankaruju.

²⁷ Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Kujarlanya ju wiriji yirrarnu yungurna-jana yapaju miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa, ngulakunyaju ngajuju wiriji yirrarnu.

²⁸ Paa-karrinja-wangujulu nyinaya ngarrurda-wangu kajirna-nyarra nyampu wangka: Nyurru kajana nguruju rdangkarlpa-jarrinjarni yani yangka yapakuju kuja kalu ngunanja-yani milyingka. Ngakaju nyurnunyunurluju milyingkarluju kapujulu linpa wangkanja-kurra purda-nyanyi.

²⁹ Ngulaju kapulu purda-nyanjarla milyi-jangkaju mukulku wilyipi-pardi nyurnunyunu-warnuju wankarulku-yijala. Yangka kujalpalu yapa nyinaja jungarni jintayirri, ngulaju kapulurla wankaru nyina marlaja tarnnga-juku. Kala ngalya-kari yangka kujalpalu maju nyinaja jarrwara-kari, ngularlanguju kapulu milyi-jangkaju wilyipi-pardi-yijala. Ngulaju kapurna-jana ngajulurlu miimii-nyanjarla yilyami kuja-purda-kariji tarnnga-juku ngalya-kariji.”

Marnkurrparlulu warraja-manu jaruju Jijaji-kirliji ngalipa-kurraju

³⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja yangkakaju wiriwiriki Juwu-patukuju, “Kulalparna nyarrpa warrki-jarriarla yangarluju, lawa. Ngajuju karnarla jirnganja warrki-jarrimi Kaatuku, kula ngajukuju wardinyi-maninjaku, kala nyanunguku wardinyi-maninjaku. Kujaju yilyajarni nyampu-kurra, kajiji wangkami yungurna-jana yapaju miimii-nyanyi, ngula-jangka-mipanya karna-jana miimii-nyanyi, ngulaju junga-juku.

³¹ “Mujujurlu yirrarnu nyurru-wiyi kuruwari nyampu: ‘Kajilpa jinta wangkayarla jaruku yirrarninjaku, kulalpankulurla nyarrpa ngungkurr-nyinayarla. Kajilpa-pala jirrama wangkayarla, ngulakujulu-palangu ngungkurr-nyinaya.’ Kuja-piya-yijala kajilparna-jana ngaju-miparlu yimi-ngarrikarla ngaju-kurlu yapakuju, ngulakuju kajikajulu yapa ngalya-kariji ngungkurr-nyinanja-wangu kapuru nyina Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla.

³² Kala palka kaju nyina Wapirra Kaatuju, ngulangku kuja kaju milya-pinyi ngaju. Ngulangunya kaju yijardunju-pajirni kuja karna wangka. Manu kuja-ka nyanungu wangka ngaju-kurluju, ngulaju yijardu-yijala nyanja-warnu-jangkaju.

³³ “Nyurrurlarlunkulu-jana warrkini yilyaja nyurrurla-nyangu Jaanu Papitaji-kirlangu-kurra, ngulalu payurnu yangkaku Mijayaku. Nyanungurlu Jaanurlu ngulaju-jana junga yimi-ngarrurnu ngajulu.

³⁴ Kajiji yampiyarla ngajulu yimi-ngarrirninja-wangurlu manu yirri-puranja-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kaju milya-pinyi-juku ngajulu. Ngulaju ngarirna-nyarra wangkaja Jaanu Papitaji-kirli-wiyi yungu-nyarra Kaaturluju muurlparlu mardarni warntarla-jarrinja-kujaku.

³⁵ “Yangkangku Jaanu Papitajirli, ngulajulpa-nyarra jarra-piyarlu warraja-maninjarla yimi-ngarrurnu Kaatuju. Ngulakujunkulurla wita ngari nyinaja ngampurpa jarukuju purda-nyanjakuju, ngulankulu waparlku-jarrija.

³⁶ Jungalpa-nyarra yimi-ngarrurnu ngajuju. Kala ngajulu, ngulaju karnarla wala nyina Wapirra Kaatuku kuja kaju milya-pinyi junga-nyayirnirli ngajulu Jaanu Papitaji-piya-wangurlu. Kuja karna ngajulu nyiyarningkijarrarla warrki-jarrimi, yangka kujaju warrki yungu ngaju-palarlu Wapirrarlu, ngulaju yungurna wurrangku lawa-manijuku. Nyurrurlarlu kajinkijili nyanyi warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kapunkujulu milya-pinyi kujaju ngaju-palarlu Wapirrarlu yilyajarni.

³⁷ Kujaju ngaju-palarlu yilyajarni ngaju, ngularlangurlu kanyarra yimi-ngarrirni ngajuju junga nyurrurlaku. Kala nyurrurlarluju, kulankulu purda-nyangu linpa manu nyangu miparrpa.

³⁸ Manu ngajurlanguku kula kankujulu wala nyinami kujaju yilyajarni nyampu-kurra ngaju. Kujarlanya kankulu yimi nyanungu-nyangu yampimi ngungkurr-nyinanja-wangurlu.

³⁹ Nyurrurlarlu kankulu warrarda miimii-nyanyi yimi-kari yimi-kari Payipulurla yirriyirri-nyayirnirli yungu ngantankulurla Kaatuku jirnganja nyina wankaru tarnngalku. Junga-wangu kujaju! Ngari kanyarra Payipulu wangka ngaju-kurlu yimi.

⁴⁰ Kala nyurrurla, kula kankujulu ngajukuju ngampurra nyina puranjaku. Kajilpankujulu ngajulu purayarla, ngulaju kajikankulurla wankaraju marlaja nyina Kaatukuju tarnnga-juku."

⁴¹ Jijaji-jana yarda wangkaja wiriwirikiji yangka-patukuju, "Kula karnaju ngajuku yapaju warru turnu-mani yungujulu ngajuju wiripajirni, lawa.

⁴² Pinarna-nyarra nyurrurlakuju, yalarni kula kankulurla yulkami Kaatukuju, ngulaju karna-nyarra milya-pinyi.

⁴³ Ngajurna yanurnu nyampu-kurra yirdijaju ngaju-palarlu Wapirrarlu yilyajarni yartarnarri-kirli nyanungu-nyangu-kurlu, ngula-jangka-malku kulankujulu ngajuju rdakurl-kujurnu nyurrurlarlu. Kala kajilpa jinta-kari yapa yilyanjarni-wangu-jangka yantarlarni nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju kajikankulu kapanku rdakurl-kijirni nyanunguju yaliji wati.

⁴⁴ Nyurrurla-miparlu kankulu-nyanu jarnkujarnku ngungkurnyinanjarla pulka-pinyi. Kala kula kankulurla Jintaku Kaatukuju ngungkurnyinanjarla, ngulangku yilpa-nyarra ngurrju-pajikarla nyurrurlaju. Kuja-karraju, nyarrpalpankujulu walaju nyinayarla manu ngungkurnyinarla ngajukuju?

⁴⁵ Nyurrurlarluju kankulu jarrwara-kari manngu-nyanyi kapurnarla nganta yimi-ngarrirninjini ngaju-palaku Wapirrakuru nyurrurla-nyanguju majumajuju, kala lawa kujaju. Kularnarla yimi-ngarrirninjini kujaju ngajulurluju. Kujaju kapurla jinta-karirli yimi-ngarrirni nyurrurla-nyangu, ngulaju Mujujurlu yangka kuja kankulurla nyurrurla pardarni muurl-mardarninjaku. Kula-nyarra Mujujurluju muurl-mardarni, lawa. Kapu Kaatu yimi-ngarrirni nyurrurlaju maju.

⁴⁶ Yalirli Mujujurlu, ngulangkujulpa kuruwarrri yirrarnu ngajukurlu nyurru-wiyi. Kujarlaju, kajinkilirla jaruku nyanungu-nyanguku ngungkurnyinarla kamparru-wiyi, ngula-warnuju kapunkujulu ngajukuju ngungkurnyinarla-yijala.

⁴⁷ Yangka kujankulurla Mujuju-kurlanguku kuruwarrri kamparru-wiyi kapuru nyinaja, ngula-jangkaju, nyarrpalku-yijalankulurla ngaju-nyangukuju jarukuju ngungkurnyina kajirna-nyarra nyarrpa yangka?"

6

Jijajirli-jana mangarri yungu panu-jarlu-nyayirniki watiki 5,000-palaku

Matthew 14.13-21, Mark 6.30-44, Luke 9.10-17

¹ Ngaka-pardu-kariri yarnkaja Jijajiji nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu Jurujulumu-ngurlu yangka-kurra-yijala jurrku-kurra Kaliliyi-kirra. Ngula-jana jirnganja yanu pina ngapangka murrarni-pirdinypa ngapa wiringka yirdingkaju mangkuru Kaliliyirla. (Yalirli mangkururlu Kaliliyirli mardarnulpa yirdi-kariri Tayipuru.) Ngulanganya-jana jirnganja yanu murrarni-pirdinypa pawurtu-kurluju.

² Panu-nyayirni yipangu, kujalpalu kamparrurlu-wiyi nyangu yangka kujalpa-jana yapa nyurnunyurnu parlpuru-manu yartarnarri-kirirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu, ngula-jangkarlunyalu puraja Jijajiji.

³ Kuja-jana Jijajiji jirrnganja yanurra kurdungurlu-patuku murrarninginti-kari-kirra pirntinyarra-kari-kirra, yalirla pirntinyarra-karirla, ngulangaku-jana jirrnganja jitija pawurtu-ngurluju. Manu-jana jirrnganja yanu pirli-pardu-kurra wita-kurra, ngulangka-jana jirrnganja pirri-manu.

⁴ Ngula-puru-jukulpa rdangkarlpa-jarrinja-yanu nguruju Juwu-kurlanguku Kurapakaku yirdikiji Pajapakuju.

⁵ Kujalpa-jana Jijaji jirrnganja nyinaja yalirla pirlingka, yali-ngirli pirli-ngirli ngurulpa nyangu. Kujalpa nguru nyangu, ngula-jana yapalku parlu-pungu panu-jarlu yaninjarni-kirra ngayirni-kirra. Ngula Jijajirliji payurnu Pilipilki, "Nyarrpararlalipa-jana miyiji ngayi maninjini tala-kurlurluju?"

⁶ Kujarluju ngari Jijajirliji waalparrurnu Pilipiji kaji nyarrpa wangka Pilipi. Jijajiji nyurru-juku kiikii-jarrija yungu-jana pirda-mani nyanungu-miparlu.

⁷ Ngula-jangkarluju Pilipirliji jangku-manu, wangkajarla, "Kajilparlipa marda tala wiri-nyayirni-kirlirli maninjintarla mangarri panu-jarlu, kulalparlipa-jana nyarrparlu pirda-mantarla, lawa. Kajikarlipa marda yiily-ngarni yali-karirla-juku yapangka."

⁸⁻⁹ Ngulajurla jinta-kari kurdungurlu-kari wangkaja Jijajikiji, ngulaju yirdiji Yanturu, Piitakupurdangka, ngula kujarla wangkaja, "Nyampuka witangu wirriyarlu mardarni mangarri kapurdu rdaka-pala kapurdu manu yawu-jarra jirrama murntu-jarra. Nyarrparlurlipa-jana pirda-mani yapa panuju nyampu-kurlurlu wita-kurlu-miparlu mangarri marnkurpa-kurlurlu manu yawu-jarra-kurlurlu?"

¹⁰ Ngula Jijajiji-jana wangkaja nyanungu-nyangukuju kurdungurlu-patukuju, "Wangkayalu-jana yungulu pirri-mani muku!" Jungajukulu-jana nyinanja-yirrarnu. Yangkaju yapa pirlingka, ngulajulpalu nyinaja marnangka yarlungka. Yalirla, watijilpalu nyinaja panu-jarlu ngulaju marda 5,000-pala.

¹¹ Ngula-jangkaju, Jijajirliji manu-jana mangarri kapurdu rdaka-pala, manurla yati-wangkaja Kaatuku, "Wapirra, yungurnangkulu yati-wangka nyampukuju mangarriki." Ngula-jana yungu nyanungu-nyangukulku kurdungurlu-patuku, ngulalpalu-jana nyanungurlulku warru yungu yapaku panuku. Yangka-piyarlu-yijala yawu-jarralku manu, manurla yati-wangkaja Kaatukulku. Ngula-jangkarluju, yangka-piyarlu-yijala-jana yungu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku-yijala yungulu-jana nyanungurlulku warru yinyi. Ngulajulu ngarnu yapangkuju jintawarlayirli-jiki pirda-karda-nyayirniki.

¹² Kujalu yapangku muku ngarnu miyi pirda-kardalku, ngula-jangkaju Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, "Warrulu manta yulja yapa-jangka, kulalparlipa nyiyaku yiily-ngarninjarla kijikarla miyi palkarni."

¹³ Junga-jukulpalu warru manu yuljaju mangarriji yakuju-kurlurluju yapa-kurlangu 12-pala-kurlurlu, ngulalpalu jurrupulyjurrupuly-jarrija. Yulja yaliji, ngulaju yangka rdaka-pala-jangka mangarri kapurdu-jangkaju.

¹⁴ Kujalurla yangka yapangku miyi marlaja ngarnu jintawarlayirli Jijajiki yartarnarri-kirliki, ngulajulu-nyanu kujalku wangkaja nyanunguju yapa, "Nyampuju wati ngulaju Kaatu-kurlangu Jarukungarduyu

Wiri kuja-ngalpa Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi, nganta kapu yanirni Kaatu-kurlangu-ngurlu. Nyampunya nyanunguju wati!”

¹⁵ Kala Jijajirli ngulajulpa-jana nyurru miyalurlu nyangu kanunju-karirli yungulu nganta kingi wiri yirrakarla. Ngula-kujakuju, jurnta-jana warru pardijarra Jijaji, ngula-jangkaju yanu yangarlu-kurralku pirli-pardu-kari-kirraluku.

*Jijaji kankarlumparra wapanja-yanu mangkuru Kaliliyirila
Matthew 14.22-27, Mark 6.45-52*

¹⁶ Jintangka-juku parrangkaju wurajilki, Jijaji-kirlangu-patu kurdungurlu-patu, ngulajulu pina-jitijarni pirli-ngirliji ngapa pirntinyarra-kurra mangkuru Kaliliyi-kirra.

¹⁷ Ngula-jangkajulu warrkawarrkarnu pawurturluku, ngulalu yarnkaja pina kirri-kari-kirra murrarninginti-kari-kirra ngapa-wana Kapurniya-kurra. Ngula-puru-juku waruru-jarrijalku. Ngula-puruju Jijajiji kula yanurnu, murnma-jukulpa nyinaja pirlingka-juku-wiyi.

¹⁸ Ngula-jangkaju, mayawunpalku yarnkajarni. Kuja mayawunparlu parnkanjaku rdirri-yungu, ngulangkulpa ngapaju yururukilyi-manu, manulpa mayawunparlu wiringki pirrjirdirli ngapaju kupal-pungu.

¹⁹ Kurdungurlu-patu, kujalpalu yanurra kulkurrirni ngapangkaju wurra-juku murnma-juku, ngulajulpalu wurnturuku yanurra kulkurrirni-nyayirnilki pirntinyarrakuju, ngulaju marda 5-pala kilamita, marda jika-pala kilamita yalikiji pirntinyarraku. Ngulajulpalu pawurtuju watiya-kurlurlu kurrirdikurrirdi-kirlirli jurru pilirripilirri-kirlirli puta yaruju-maninja-yanu ngapangkaju. Ngula-purujulu parlu-pungu kurdungurlu-paturlu yapa ngana kujalpa yanurnu ngapangka kankarlu, kujalpa mangkururla ngapangka wirliya yaninjarni yanurnu. Ngulakujulpalurla ngarrurda-jarrija-nyayirni manu lani-jarrija, kulalu milya-pungu Jijaji.

²⁰ Jijaji wangkaja-jana, “Wayi...ngajujurna Jijaji! Lani-wangulu nyinaka!”

²¹ Ngula-jangkaju, wangkajalurla warrkarninjaku. Kuja Jijaji yungka warrkarnu pawurtu-kurra, ngula-jangkaju-ngarra nyarrpa-karra may-ili yukajarra pirntinyarra-kari-kirraluku.

²²⁻²⁴ Parra-pardu-karirluku, yali yapa yangka kuja-jana Jijajirliji yampinja-yanu purdangirli pirlingka ngapa-wana murrarningintirila-juku, ngulangkulurla lawa-nyangu. Miyiki-nyangulkulu yangka kuja ngantalu kurdungurlu-patu pawurtu-kurlu pina-yanu nganta mangkuru-wana murrarninginti Kapurniya-kurra nganta, ngulaju ngantalu pina-yanu Jijaji yampinjarla-wiyi nganta. Kalalpalu yapaju yangkaju purdangirli nyinaja-juku yangkangka-juku. Ngulalu-jana nyangu yapa panu yukanjarni-kirra pawurtu panu-kurlu ngapa pirntipirnti-kirra kirri-kari-jangka yirdi-jangka Tayipuru-jangka murrarninginti-kari-jangka. Yukajarralkulu yangka-kurra-yijala kuja-jana Warlalja-Wiringki Jijajirli pirda-manu yapa panu Kaatuku yati-wangkanjarla. Ngulangkajulu yangkaju yapa yalumpu lawa-nyanjarla manu nyinanja-warnu waruwaru-yanu pawurtu-kurra warrirninjaku manu nyanjaku Jijajiki manu parlu-pinjaku, yanulu yirdi-kirra kirri-kari-kirra Kapurniya-kurra.

Yimi Jijaji-kirli yangka Kaatu-kurlangu-kurlu Mangarri-nyayirni-wangu-kurlu Wankaru-yinja-kurlu

²⁵ Kujalu yali-kirra kirri-kirra yanurnu yangka-patu yapa-patu, ngulangujulu paru-pungu Jijaji kujalpa nyinaja pirntinyarra mangkururla. Manulu payurnu ngula-jangkarluju Jijajiji, "Tiija, nyangurlanpa yukajarni nyampu-kurraju kirri-kirra?"

²⁶ Ngula wangkaja-jana, "Junga karna-nyarra wangka kuja nyurrurlakuju. Yangka kuja karnarla marlaja warrki-jarri ngajukupalangu-kurlanguku yartarnarriki, kula kankujulu ngajulukuju warru wayirni yartarnarri-kirliki yungunkulu milyapinyi Kaatu, lawa. Ngari kankulu warru wapami ngari yangka-jangkaku mangarri-jangkaku kujarna-nyarra wiri-maninjarla pirdamanu yartarnarri-kirlirli. Ngula-mipakunya kankujulu warru wayirni ngajulukuju.

²⁷ Nyampurla walyangka, mangarri-ka pukulyu-jarrimi. Putalurla warrika! Nyurrurlarlulpankulurla warrikarla mangarri-nyayirni-wanguku Kaatu-kurlanguku yungunkulurla ngula-kurlu jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kujaju milarninjarla yilyajarni. Nyampunya mangarri-nyayirni-wanguju, ngajuju kapurna-nyarra yinyi."

²⁸ Ngulajulu yangka-paturluju payurnu Jijajiji, "Nyarrpa-jarrirnalu nganimpaju parra-kari parra-kari yirnalu Kaatuju wardinyi-mani?"

²⁹ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana jangku-manu ngulaju kuja-jana wangkaja, "Ngula kajilpankujulu wala nyinakarla ngajuku, kujaju ngaju yilyajarni Kaaturlu nyampu-kurra, kujarluju kajikankulu wardinyi-mani."

³⁰ Ngula-jangkaju, yardalu payurnu Jijajiji, "Ngulaju ngula-juku. Nyiyalkunpa-nganpa milki-yirrarni nyuntu-nyangu-kurlurluju yartarnarri-kirlirliji, ngula-warnuju yungurnalu milya-pinyilki jaruju kuja kanpa wangka junga-japa marda?"

³¹ Ngalipa-nyangu nyurnunyunu-patu nyurru-wiyi kalalu warru wapaja jilja-wana, manu kalalu ngarnu miyi yirdiji 'maana'. Yimi jurruku-juku-ka nguna Payipulurlaju:

'Kaaturlu-jana miyiji yungu ngulaju yalkiri-ngirli.' **

³² Ngula-jangkaju, Jijaji wangkaja-jana yarda, "Junga karna-nyarra wangka, ngulaju kula-jana Mujujurlu yungu yangkaju 'maana' yalkiri-ngirliji, lawa. Kaaturlu-jana yungu. Manu jalangu-jarra, kula kanyarra Mujujurlu yinyi mangarri-nyayirni-wangu. Ngulaju kanyarra ngajupalarlu Wapirrarlu yinyi mangarri-nyayirni-wangu wankaru-kurlu, ngulaju nyanungu-nyangu-ngurlu nguru-ngurlu.

³³ Kaatu-kurlangu mangarri-nyayirni-wangu, ngulaju yangka kuja nyampu-kurra walya-kurra yanurnu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngulaku yungulurla yapa panu jirranganja nyina tarnnga-juku."

³⁴ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Jijajikiji ngulaju kuja, "Warlaja-Wiri, nyampuju mangarri-nyayirni-wangu, warrardanganpa yungka parra-kari parra-kari ngulaju yirnalu ngarni warrarda."

³⁵ Jijajirliji jangku-manu-jana yarda ngulaju kuja-jana wangkaja, "Ngajujurna yangka Mangarri-nyayirni-wangu Wankaru-yinja-panu.

* 6:31 Nyangka Exodus 16.4, Psalm 78.24

Kaji ngana-puka yanirni ngaju-kurra, ngulaju kapu pirdalku-juku nyina tarnngalku-juku, ngulaju kula yarda yarnunjuku-jarri. Manu kajiji ngana-puka ngajuku wala nyina, ngulaju kapu nyina walyuru-juku tarnnga-juku, ngulaju kula yarda purraku-jarrimi.

³⁶ Nyurru-wiyi-jalarna-nyarra wangkaja nyurrurlakuju, yangka-jalankujulu nyangu, ngula-jangkakuju kula kankujulu ngungkurnyina nyurrurlaju nyanja-warnuju.

³⁷ Ngana-puka kajiji yapa ngajukupalangurlu Wapirrarlu yinyi, ngulaju kapu yanirni ngaju-kurra. Manu kaji ngana-puka yanirni ngaju-kurra, ngulaju kularna kari-pajirninjarla yilyami kuja-purda-kari, lawa. Ngulaju kapurna tarnnga-juku ngamirn-kijirni ngajulurluju.

³⁸ Ngaju kujarna Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kula karnaju ngajuku warrki-jarri yangarlu, lawa. Yanurnurna ngajuju kankarlarra-ngurluju ngulaju yungurna ngari lawa-mani warrki yangka kujaju Wapirrarluju yungu ngajuku.

³⁹ Nyiyakuju kuja yilyajarni ngajukupalangurlu Wapirrarluju ngajuju warrkikiji? Yungurna-jana nyampuju yapa jintawarlayi-jiki mardarni tarnngangu-juku wajawaja-maninja-wangurlu yangka kujaju yungu yapa Kaaturlu, ngulanya yungurna-jana warrawarra-kanyi. Nyampunya yungurna-jana mardarni ngakaku kaji yangka walya lawa-jarrimi, ngula-jangkarlaju yungurna-jana nyampuju yapaju pina-yijala wankaru-mani milyi-jangka. Nyampukunyaju yilyajarni ngajukupalangurlu ngajuju warrkikiji. *

⁴⁰ Nyampunya yungu-jana ngaju-palarluju Wapirrarluju yinyi yapakuju ngulaju nyanungu-nyangu wankaru. Nganangku-puka kajiji ngaju nyanyi Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu, manu kajiji ngajuku wala nyina, ngulaju kapurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngaka kaji walya lawa-jarri, ngula-jangkarlaju kapurna nyampuju yapa pina-yijala wankaru-mani milyi-jangka.”

⁴¹ Kujalu Juwu-patu-karirli yapangku purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kuja-nyanu yirdi-manu Mangarri-nyayirni-wangu nguru-nyayirni-wangu-jangka nganta nyanungurlu, kujarlajulurla rdunjurdunju-jarrija, manulpalu murnkikiriri-jarrija kanunju-kari kulu yangka-patuju Juwu-patu.

⁴² Ngulalu-nyanu yarda wangkaja, “Nyampuju-ngarrarla Jijaji ngalapi-nyanu Jajupuku-jala. Milya-pinyi-jala-ngarra karlipa kirda-nyanuju manu ngati-nyanuju nyanungukupalanguju. Nyarrpalkuyijala kangalpa wangka kuja nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yanurnu nganta Kaatu-kurlangu-ngurlu nganta?”

⁴³ Ngula-jangkaku, Jijajirli-jana purda-nyanjarla kurnta-ngarrurnu ngulaju kujarlu, “Wurulypa-jarriyalu murnkikiriri-jarrinja-wangu!

⁴⁴ Kulalpa-nyanu nganangku yapangkuju ngaju-kurraju kangkarlarni nyanungurluju, lawa. Yangkangku kujaju ngajulu yilyajarni nyampu-kurra ngaju-palarlu Wapirrarlu, ngula-miparlunya kajika kanyirni yapaju ngaju-kurraju. Kaji nyampu walya lawa-jarrimi, ngula-jangkarlaju nyampuju yapa ngulaju kapurna pina-wankaru-mani palinja-warnuju milyi-jangkaku.

* 6:39 John 18.9

⁴⁵ Nyurru-wiyi kuja yimi yirrarnu jintangku jarukungarduyurlu Kaatu-kurlangurlu yapangku, ngulaju kuja yirrarnu, 'Kaaturluju kapu-jana yapa jintawarlayi-jiki pinarri-mani.'^{*} Nyampunya jaru yirrarnu. Junga-juku kaji nganangku yapangku yirriyirri-nyayirni purda-nyanyi pinarri-maninja-kurra Kaatu jalangujalangu, ngula kaji kanyi jungangku nyanungurlu manu langa-kurra-mani, ngulanya kapu yanirni ngaju-kurraju.

⁴⁶ Nyarrpaku kuja karna wangka ngajuju? Ngulaju karna wangka kuja: Kula nyangu nganangku jintangkuju ngalipakupalanguju Wapirra Kaatu, lawa. Ngaju-miparlurna nyangu, manu karna milyapinyi Kirdanaju ngalipakupalanguju yangka kujarna yanurnu nyanungu Kirdana-ngurlu kankarlarra-ngurlu.

⁴⁷ Junga karna-nyarra wangka nyampuju ngajulu: Ngana-puka kuja kaju ngajuku wala nyina, ngula-mipanya kapurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

⁴⁸ Ngajujurna Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Wankaruyinja-panu.

⁴⁹ Nyurrurla-nyangu nyurnunurnu kujalpalu warru wapaja jilja-wana, ngulangkujulpalu ngarnu mangarri yangka yirdi 'maana' kujalpa wantiwantija yalkiri-ngirli. Ngulaju ngula-juku. Ngakarran-gakarralkuju ngulajulu muku palija-juku.

⁵⁰ Kala nyampu Mangarri-nyayirni-wangu kuja kanyarra yinyi Kaaturlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, nyampu kaji ngarni nganangku-puka Mangarri-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju kula pali.

⁵¹ Ngajujurna yangka Mangarri-nyayirni-wangu, ngulanggunya karna-jana wankaruju yinyi ngajulurlu, yangka kujarna nguru-nyayirni-wangu-ngurlu Kaatu-kurlangu-ngurlu yanurnu Mangarri-nyayirni-wangu ngajuju. Nganangku-puka kaji ngarni nyampu Mangarri-nyayirni-wangu, ngula-jangkaju kapurla marlaja nyinami wankaru Kaatuku tarnnga-juku. Nyampuju Mangarri-nyayirni-wangu, ngulaju ngaju-nyangu palka-nyayirni-wangu kuja karna-jana ngajulurlu yinyi kujarla yalarnirlaku nguru-kari nguru-karirlaku, ngula-kurlunya yungulu nyina wankaru-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu yapaju."

⁵² Kujalu kuja-kurra Jijaji purda-nyangu wangkanja-kurra Juwupaturlu, ngulajulpalu-nyanu nyanungurlulku kulu-karrarlul paljupayurnu, "Nyampurlu watingki nyarrparlulku nganta kangalpa palka nyanungu-nyanguju yinyi yilparlipa nganta palkalku nganjarla nyanungu?"

⁵³ Ngula-jangka-jana Jijaji yarda wangkaja, ngulaju kuja, "Junga karna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Kajinkijili yiinkiyiinkijarrinjarla yampimi palka-nyayirni-wangu ngarninja-wangurlu manu ngaju yalyu-nyayirni-wangu ngarninja-wangurlu, ngulaju kulankulurla jirrnganja nyinami wankaru Kaatuku tarnnga-juku.

⁵⁴ Kajiji nganangku-puka ngarni palka-nyayirni-wangu manu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju karla nyurru-juku jirrnganja nyina wankaru Kaatukuju jalanguju. Ngaka kaji walya lawa-jarri, ngula-jangkarlaju kapurna yaliji yapa wankaru-mani pina ngajulurluju, kapurnarla wankaruju kurru-pinyi.

* 6:45 Nyangka Isaiah 54.13

⁵⁵ Ngaju-nyanguju palkaju ngulaju Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, manu ngaju-nyangu yalyu ngulaju Ngapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu-yijala, ngula-jarraju yapaku ngarninjaku.

⁵⁶ Nganangku-puka kajiji ngarni palka-nyayirni-wangu manu yalyu-nyayirni-wangu, ngulaju kaju jirrnganja nyina ngajuku, jirrnganja nyina karnarla nyanunguku tarnnga-juku.

⁵⁷ Ngaju-palarluju Wapirrarlu yangka Wankaru-yinja-panurlu, ngulangunyaju yilyajarni ngajuju, manu karnarla ngulakunya marlaja nyinami wankaruju. Ngula kajiji nganangku-puka ngarni ngajulu palka-nyayirni-wangu parra-kari parra-kari, ngulaju kapuju marlaja nyinami wankaru tarnnga-juku.

⁵⁸ Nyampunyarna Mangarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu yanurnu ngulaju kankarlarra-jangkaju, kujaju ngajulu yilyajarni. Ngulaju kula yangka-piya yirdi-piya 'maana'-piya, lawa, yangka kujalpalu nyurrurlakupalangurlu walya-paturlu ngarnu yangka mangarri 'maana', lawa. Ngulangkuju kula-jana wankaru yungu yalirliji mangarrirli, ngula-jangkaju ngarili muku palija kutu. Kala kajiji nganangku-puka nyampu Mangarri-nyayirni-wangu ngarni ngajulu, ngulaju kapuju marlaja nyina wankaru tarnnga-juku. Ngulajukunyarna-nyarra wangkaja jaruju."

⁵⁹ Jijajirliji nyampunya-jana jaruju wita yimi-ngarrurnu Mangarri-nyayirni-wangu-kurluju yapaju Juwu-kurlangurlaju jaajirla, yapa kujalpalu nyinaja kiringka yirdingkaju Kapurniyarlaju.

Yimi Wankaru-yinja-kurlu

⁶⁰ Yangka kujalpalu yapa-paturlu nyarrpara-wanarlu-puka kujapurda kujapurda puranjinaanu Jijaji, ngulangku kujalu purdanyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujalpa-jana yimi-ngarrurnu Mangarri-nyayirni-wangu, kujarlajulu-nyanu kangily-karrinjarla wangkaja nyanungu-patulku, "Jijaji-kirlangu jaruju pirrjirdi-nyayirni. Kulalparlipa nyarrparlu langa-kurra-mantarla."

⁶¹ Ngulajulpa-jana Jijajirliji miyalurlu-nyangu wangkanja-kurraju kujalpalurla nyanunguku murnkirikiri-jarrija kanunju-kari, ngulajujana payurnu Jijajirliji ngulaju kujarlu, "Nyurrurlarlu mayi kankujulu juwa-kijirni?"

⁶² Ngulaju ngula-juku. Nyarrpa-jarriminkili ngakaju nyurrurlaju kajirna ngajulu Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu pina-yani kankarlarra yangkangka kujalparna ngulangka kamparru-wiyi nyinaja? Kajinkijili nyanyi yaninjarra-kurra ngaju, ngulajunkulu nyarrpa-jarri nyurrurlaju? Kapunkujulu ngula-warnulku ngungkurr-nyina? Lawa! Kapunkujulu marda juwa-kijirni-juku.

⁶³ Ngulaju Kaatu-kurlangu-miparlu Pirlirrpurlu kajana yinyi yapaku wankaruju tarnnga-parnta. Kulalpa-pala-nyanu nyarrparlu yapa-jarrarlu yungkarla wankaruju, lawa. Yimi ngaju-nyangu yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu ngajulurlu, ngulajurna-nyarra Kaatu-kurlangu Pirlirrpakurlu yimi-ngarrurnu nyurrurlakuju. Nyanungurlunya nyanungu-nyayirnilirli kanyarra yinyi wankaruju Pirlirrpurluju.

⁶⁴ Junga kujaju. Kala nyurrurlaju ngalya-kariri kula kankulurla ngungkurr-nyina ngaju-nyangukuju jarukuju, lawa. Ngulajukurna-nyarra wangkaja." (Nyampunya-jana Jijajirliji yimi-ngarrurnu jaruju.

Ngula nyurru-warnu-jukulpa-jana Jijajirliji milya-pungu nyampurraju yapaju kapuru nyinanja-panu. Manulpa jinta wati Jutuju miyalurlu-nyangu jikajika wita-wangu, ngulangkuju kuja-jana ngaka yimi kangu Jijajiji Juwu-patuku wiriwiriki.)

⁶⁵ Ngula-jangka-jana wangkaja yarda Jijajiji, “Yuwayi, nyurrurla ngalya-kariji, kula kankulurla ngungkurr-nyina ngaju-nyangukuju jarukuju. Kujarlanyarna-nyarra kamparru-wiyi wangkaja kuja jaruju: ‘Ngana-puka yapa kajilpa Wapirrarlu ngaju-palarlu yampimi ngajuku yinja-wangurlu, ngulaju kulalpa nyarrpa yantarlarni ngaju-kurra.’ ”

⁶⁶ Kuja-jangkarlaju, yapajulurla jurnta karlirr-nyinaja Jijajikiji kujalpalu yangkanku nyurru-wiyi warru puraja yapangku, ngulajulurla jurnta yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra kirri-kari kirri-kari-kirra nyanungurra-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngampurrrpa-wangurlulu yampija puranja-wangurlu-juku.

⁶⁷ Ngula-jana Jijajirli payurnu nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patulku 12-pala, ngulaju kujarlu, “Nyurrurlarlangurlu mayi kapunkujulu yampimi manu jurnta yani? Kapu nyarrpa mayi? Kapunkujulu purami-juku warrarda?”

⁶⁸ Ngula-jangkaju, Jimani Piitarlulku jangku-manu Jijajiji, “Warlalja-Wiri, nganalkurnalu pura wati-kariji? Nyuntulurlu jintangku kanpa jaruju mardarni jungarniji manu ngurrjuju, ngula-kurlunya yungurli-parla jirrnganja nyina wankaru tarnga-juku Kaatukuju. Kujarlanya karnangkulu purami-juku warrarda.

⁶⁹ Ngulaju karnangkulu ngungkurr-nyina-juku, manu karnangkulu milya-pinyi-juku Tarruku-nyayirni Kaatu-kurlangu.”

⁷⁰ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana yarda wangkaja, “Ngulaju ngula-juku. Jungarna-nyarra nyurrurlaju milarnu 12-pala yinkijili purami. Kala nyurrurla-paturla nyampurla, yapa jinta-ka nyinami Juju Ngawu!”

⁷¹ Kuja Jijaji kuja wangkaja, ngulajulparla ngawarrku-wangkaja yalumpukuju Jutujuku nyanungu-nyanguku kurdungurluku-jala kujalpa nyinaja ngalapi-nyanu Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu. Jungalpa nyinaja kurdungurlu-jala, ngula-jangka-malku ngulaju ngaka kuja Jijaji jikajika-jarrinjarla yimi kangu Juwu-patu-kurra wiriwirikirra.

7

Jijajikipurdangka-patu-kurlu kukurnu-nyanu-patu-kurlu kujalurla ngungkurr-nyinanja-wangu kapuru nyinaja

¹ Kujalpa Jijaji warru wapaja nguru-wana Kaliliyi-wana-juku, ngula-julpa warru wapaja yalumpu-wana-juku kirntangi-kari kirntangi-kari ngurrara-wanaju kirri-kari kirri-kari-wana. Yali-ngirliji kula nyiyaku pina-yantarla yangka-kurraju yali-kirra nguru-kurra Jurdiya-kurraju, ngulangkajulpalurla Juwu-patu jangkardu jaaly-manu manu japirdija, ngula-kujakunyaalpa warru wapaja yalirla-juku Kaliliyirlaju.

² Ngula-purujulpa rdangkarlpa-karrinja-yanu Purlapaku Juwu-kurlanguku yirdikiji Yujuku-kurlanguku.

³ Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajalurla Jijajikiji nyanungukupurdangka-patuju kukurnu-nyanu-patuju, ngulaju kuja, “Yampiya nyampuju nguru, yanta yali-kirra yangka-kurra Jurdiya-kurra yangkaku Purlapaku Wiriki Yujuku-kurlanguku. Ngulangkana

yungungkulu nyanyi warrki-jarrinja-kurra yali-patu-karirlangurlu kurdungurlu-patu-karirli panu-karirli.

⁴ Yapa kajilpa-jana ngampurrpa nyinayarla yapa ngalya-kariki yungulurlu nyanunguku pulka-pinyi, ngulaju kajika warrki-jarri milparni-warrarla. Kajilpa yapa-wangurla wuruly-warrki-jarriyarla nyanungumipa, ngulaju kulalpalurlajinta nyarrparlu nyanja-wangu-jangkarluju pulka-pungkarla. Junga kanpa ngurrju-nyayirni warrki-jarri nyuntuju, kujarlanya warrki-jarriya milparniwarrarla panungka yungungkulu nyanyi manu milya-pinyi!" Kujanyalurla wangkaja kukurnu-nyanupatuju Jijajiki.

⁵ Kulalpalurla ngungkurr-nyinaja nyanunguku kukurnu-nyanupatu yijardu-nyayirni kanunjumanyumpa. Kujarlanyalurla kujaju wangkaja Jijajikiji.

⁶ Ngula-jangkaju, Jijajirliji-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, "Kajinkili nyurrurla ngampurrpa kiikii-jarri yaninjaku wurnaku yalikirraku Jurdiya-kurraku Purlapaku, ngulajulu nyurrurla yanta jalangu marda jukurra marda, kula-nyarra nganangku warla-pajirni. Kala ngaju karnarla pardarni Kaatuku, ngaka kajiji nyanungu wangka Jurujulumu-kurraku yaninjaku.

⁷ Yapa kuja kalu nyampurla walyangka nyina, ngulaju kulalpalu-nyarra nyiyayunpu nyurunyuru-jarriyarla nyurrurlakuju. Kala ngajuku, ngulaju kajulu nyurunyuru-jarri kuja karna-jana maju-pajirni manu warntarla-pajirni yapa panu-jarlu. Kujarlanya kajulu ngajukuju nyurunyuru-jarri.

⁸ Nyurrurla-patuju yantalu kamparru Jurujulumu-kurraju yalikiji Purlapaku. Ngajuju karna nyampurla-juku nyina kajiji nyangurla mayi wangka Kaatu ngajukuju yaninjakuju."

⁹ Junga-juku, kuja-jana wangkaja Jijajiji kukurnu-nyanupatuku nyanungukupurdangka-patuku, ngula-jangkajulu yanulku wurna. Kala nyanunguju Jijaji, ngulajulpa yalumpurla-juku nyinaja Kaliliyirla.

Jijaji yanu Purlapa-kurra Yirdi-kirraju Yujuku-kurlangu-kurra

¹⁰ Yangka kujalurla nyanungukupurdangka-patu kukurnu-nyanupatu Jijajiki yanu jurnta kamparru yangka-kurra Purlapa-kurra, ngula-jangka nyanungulku yanu parra-patu-kari-jangka Purlapa-kurra. Ngula yanu yapa-kujakuju wurulywurulypa yapa nyanja-kujaku.

¹¹ Kujalpa Jijaji yaninja-yanurra murnma-juku Jurujulumu-kurraju, ngulangajulpalu yangkanguju Juwu-paturlu Purlapaju waalpar-rurnu yangkaju yirdi Yujuku-kurlangu Jurujulumurla. Kujalpalu waalpar-rurnu-juku, ngula-puruju panu-karirliji Juwu-paturluju wiriwirirlilpalu-jana kurriyi-maninjarla payurnu warru, "Nyarrpara yangkaju Jijajiji?"

¹² Yalirla panungka yapangka, yapangu kujalpalu Purlapa waalpar-rurnu, ngula-puru-jukulkulpalurla panu-karirliji jangkardu murnkirikiri-jarrija, ngulalpalu ngalya-kari wangkaja, "Ngurrju-nyayirni yaliji Jijaji."

Ngalya-karirilpalu wangkaja, "Lawa, yalumpurluju kajana yapa panuju karlirr-kanyi kuja-purda-kari warlkanjirli." Kujanyalpalu jaaly-manu.

¹³ Ngulajulpalu kanunja-kari-mipa-juku jaaly-manu ngulaju Juwupatu-kari-kijaku wiriwiri-kijaku, kapulu-jana purda-nyangkarla

kilji-kirraju wangkanja-kurraju. Ngula-kujakunyaalpalu jaaly-manu kanunju-kariji lani.

¹⁴ Kujalpalu parra-patukuju yangkanku yapa panungku Purlapa Yujuku-kurlanguju warrarda-juku waalparrurnu, ngula-puruju Jijajiji yukajarralku Jurujulumu-kurraju. Kuja yukajarra Jurujulumu-kurra Jijaji, ngulaju jingijingi yanu Yuwarli Maralypi Juwu-kurlangu-kurra. Ngula yaninjarla pirri-manu yitirli Maralypirla kuja kala-jana karrija. Ngulangaku rdirri-yungu-jana pinarri-maninjakulku yapakuju.

¹⁵ Kujalu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra pinarri-maninja-kurra yangka-paturlu Juwu-paturlu wiriwirirli, ngulakujulurla karrardajarrija. Ngulalu-nyanu palju-wangkaja nyanunguju, "Waa! Nyarrparakurra yanu kuurlu-kurraju? Nganangku-wiyi pinarri-manu ngalipanyangukuju kuruwarrikiji milya-pinjakuju?"

¹⁶ Ngula-jangkaku, Jijajilki-jana wangkaja, "Nyampu kuja karna-jana jaru wangkami, kuja karna-jana pinarri-mani, ngulaju kula ngaju-nyangu, kala Kaatu-kurlangu. Ngula-kurlunyajau yilyajarni nyanungurlu ngajuju nyampu-kurraju nyampu-kurluju yimi-kirliji.

¹⁷ Kaji yapa nyinami ngampurra manu wardinyi Kaatuku warrkijarrinjaku, nyarrpa kajirla wangka warrki-jarrinjaku, ngulangkuju kapuju milya-pinyi jungarni-japa ngaju karna-jana Kaatu-kurlangu jaru-mipa marda pinarri-mani, marda ngaju-nyangu jaru-mipa karna-jana pinarri-mani.

¹⁸ Wati ngana-puka kuja kyanu kurruru-karri yapa panungka milparniwarrarla, ngulangkuju kajana ngulaju nyanungu-nyangumipa jaruju yimi-ngarrirni, ngulakuju yungulurlajinta nganta pulkapinyi yimi-ngarrirninja-warnukuju. Kula karna yali-piya wati-piya nyina, lawa. Kala kuja karna-jana ngaju yimi-ngarrirni jaru, ngulaju yungulurlajinta pulka-pinyi Kaatuku, yangka kujaju yilyajarni ngaju. Ngulaju ngajuju karna-jana junga-nyayirni jaruju yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangu, kula karna-jana ngajuju warlka wangka. Kularna ngajuju yimirr-yinja-palka pulyku-ngarnu.

¹⁹ Junga-nyarra yungu Mujujurluju yangkaku kuruwarri. Kala nyurrurlarlur jintawarlayirli-jiki kankulu rdilyki-pinyi kuruwarriji. Kula-ka nganangku jintangu yapangku mardarni manu purami kuruwarri jungarnirli. Nyiyakulku kankujulu japirdimi pakarninjakuju nganta?"

²⁰ Ngula-jangkaku, yangkankujulu yapangku janku-manulku Jijajiji, "Kujaju kanpa-ngarra warungkawarungka juju-kurlu jirrinypinja-warnu marda wangkami. Nganangku-wiyi kangku yapangkuju putaputa pakarni?"

²¹ Ngula-jana yarda janku-manu nyanungulku, "Yangka kujarna warrki-jarrija Jarrirtiyirli Parra-nyayirni-wangu-puruju, nyangujalankujulu yangka nyampurla Jurujulumurla kujarna yangka yartarnarri-kirlirli ngurrju-manu yapa jinta wati tarlu-warnu yangka. Ngula jinta-miparlanjankulu yangkaku karrarda-jarrija.

²²⁻²³ Milya-pinyi kankulu yangka kuja-nyarra Mujujurlu yirrarnu kuruwarri nyurru-wiyi yungulpankulu warrki-jarrinja-wangu nyinakarla Parra-nyayirni-wangu-puruju. Jinta-kari-nyarra kuruwarriji yirrarnu kujanya, 'Kaji kurdu wirriya palka-jarri, wiyiki jinta-jangkalu ngarrka-kijika.*' Kula-nyarra Mujujurlu-wiyi yungu ku-

* 7:22-23 Nyangka Leviticus 12.3

ruwarri nyampu, lawa. Nyurrurla-nyangurlu nyurnunyunurlulu-nyarra yungu yungunkulu-jana ngarrka-kijirni kurdu wirriya. Junga kujaju. Jalangu, kajilpa kurdu wirriya palka-jarriyarla Palyangka, nyurrurlarlu kajikankulu kutu ngarrka-kijirni jinta-jangka wiyiki-jangka marda Parra-nyayirni-wangu-pururlangu. Ngulaju ngulajuku. Kula kankulu kuruwarri Mujuju-kurlangu rdilyki-pinyi. Lawa! Kala nyarrparlalku kankujulu ngajukuju kulu-jarri manu mukunypa-jarri kujarna yangka wati ngajulurlu parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangurla?"

²⁴ Ngula-jangkaju, Jijaji-jana wangkaja, "Karrikarri-jarriyalu yapaku miimii-nyanjaku yangka milpa-miparlu kuja kankulu-jana nyanyi, ngulaju kuja kankulu-jana ngula-jangkarlu yapa karlirrkarlirr-mardarni punku manu ngurrju. Rdily-parnkayalu! Muurlparlu miimii-nyangkalu-jana kuja kajana Kaaturlu miimii-nyanyi jungarnirli kaninjarni pirlirra, ngula-piyarlu-yijalalu-jana miimii-nyangka yapaju nyurrurlarlu."

Nyampuju yimiji ngulaju kujalu-nyanu yapangku kujarlu payurnu 'Nyampuju Jijaji-kila mayi Mijayaju?'

²⁵ Jurujulumurla-juku kujalpalu yapa-patu karrija, ngulangkajulu-nyanu wangkaja kuja, "Nyangkalu yinya! Yangkaju-ka palkalku karri yangka kujalpalurla ngulakunya wiriwirirliji warru payurnu manu japirdija pakarninjaku.

²⁶ Yalina-ka karrimi kamparru yarlungka wiriwirirlaju, manu kajana wangkami jaruju milparniwarrarla kulkurrirni. Kula kalu nyarrpara nyanunguju warla-pajirni manu kurnta-ngarrirni. Kala nyiyaku? Nganta marda kalu milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Mijaya yalumpurlu wiriwirirli yapangku?

²⁷ Nyarrpalku-yijala nganta nyampujulpa Mijaya nyinayarla Kaatu-kurlanguju? Kaji Kaatu-kurlangu Mijaya yanirni, kularliparla nguru-nyanuju milya-pungkarla nyarrpara-ngurlu yanurnu. Kala nyampuju karlipa milya-pinyi-jala nyampuju yangka-jala Najariji-wardingki." Kujanyalu-nyanu wangkaja Jijaji-kirliji.

²⁸ Jijajirliji, yapajulpa-jana pinarri-manu-juku Yuwarli Maralypirlaju yitirli, ngulajulpa-jana wangkaja jaruju kilji-nyayirni, manulpa karrija kamparrurla, "Nyurrurlarluju marda kankujulu rampalparlu manngu-nyangu ngajukuju nyarrpara-jangka kujarna ngaju yanurnu nyampu-kurra, manu marda kankujulu kanginy-pinyi. Ngaju kujarna nyampu-kurra yanurnu, ngulaju kularnaju ngaju-miparlu kangurnu ngaju-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli, lawa. Yalirli kujaju yilyajarni ngaju, ngulanya-ka warrarda wangka jaruju jungaju. Ngulaju nyanunguju kula kankulu nyurrurlarluju milya-pinyi.

²⁹ Ngulaju karna ngajulu-miparlu milya-pinyi, ngulaju kujaju nyanungurluja-ngarra yilyajarniji."

³⁰ Kujalpa kuja wangkaja, ngula-kurrajulpalurla pampapampajarrija puuly-mardarninjaku Jijajiki. Kala kulalparla nyanunguku karrija nguru rdangkarlpa murnma-juku palinjaku. Kujarlanya, kulalu nganangu rdakarlangurlu marnpurnu, lawa-juku.

³¹ Panu-karrijilpalurla ngungkurr-nyinaja-juku-jala Jijajikiji wangkanja-kurrajuju, ngulalpalu-nyanu wangkaja ngulaju kuja, "Nyampurluju watingki, panu-nyayirni kangalpa milki-yirrarni

yartarnarriji ngurrju-nyayirni. Kala yali Mijaya kaji yanirni, nyarrpa-jarrimi kapu? Kapu-ngalpa marda yardayarda yartarnarri milki-yirrarni Jijaji-piya-wangurlu?"

Nyampuju yimiji ngulaju kujalu-jana wiriwirirli yilyaja yurrkunyupatu Jijajiki rdarri-mardarninjaku

³² Yangka-patu yapa-patu kujalpalurla jangkardu murnkirikiri-jarrija Jijajiki, ngulajulu-jana ngalya-karirli Paraji-paturlu purdanyangu murnkirikiri-jarrinja-kurra manu wurulywuruly-wangkanjakurra yalumpurla-juku yurrkunyupuru. Ngula-jangkanyalurla turnuwarnu-jarrarlu Paraji-paturlu manu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli jangkardu yilyaja yurrkunyupuru maralypi-kirlangu Jijajiki rdarri-mardarninjaku.

³³ Jungajukulurla jangkardu yanu. Ngula kuja-jana nyangu Jijajirli yukanjarni-kirra, nyanunguju-jana wangkanjaku rdirri-yungu, ngulaju kuja, "Kapurna-nyarra jirrnganja nyina nyampurlaju ngurrapatuku, kularna tarnnga nyina nyampurlaju, lawa. Ngula-jangkaju, kapurna pina-yani yangka-kurra-yijala kujaju ngula-ngurlu ngaju yilyajarni.

³⁴ Ngakaju kapunkujulu ngajuku wayi-pinyi manu wayirni nyurrurlarlu, kulankujulu parlu-pinyi manu nyanyilki yirdija kulalpankulu nyarrpa yantarla yali-kirraju nguru-kurra yangka-kurraju kajirna nyinami ngaju-nyangurlalku ngurrararla."

³⁵ Ngulalu-nyanu nyanungurlulku payurnu, "Nyarrpara-kurralku nganta nyampuju yanku kuja kangalpa jakuru-pinyi wurna-karirli nyanungu nganta kularlipa parlu-pinyi? Nyampuju marda kapu yani mirni-kari-kirra Juwu-wangu-patu-kurlangu-kurra nguru-kari-kirra, ngulanganya marda kapu-jana pinarri-mani yapa-kari kuja kalu yalirla nyina yalirrarla nguru-karirla?"

³⁶ Nyanunguku nganta kapurliparla warru wayirni, manu kularlipa nganta nyanunguju parlu-pinyi, manu nganta kulalparlipa nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurra ngalipaju yantarla. Nyarrpa-ka wangka kujaju?"

Nyampunya yimiji wangkaja-jana Jijajiji ngulaju ngapa-nyayirni-wangu-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu kuja kajana karlpimi pirlirra

³⁷ Ngula kujalpalu Purlapa Yujuku-kurlangu lawa-maninjayanulku parra-patuku wirli-palaku, ngula-jangkaju parra-nyayirni-wangurla-juku kiwayikiwayirlalku-juku Jijajiji karrinja-pardija, ngula warlawarla-manu, wangkaja, "Ngana-puka kuja-ka purraku nyina walyuru-wangu jalangu, ngulaju ngaju-kurra yanirni yunguju walyuru-jarri marlaja.

³⁸ Nyampunya jaruju kuja kangalpa wangkami ngalipaku Payipulu-ngurlu, ngulaju kangalpa wangkami kuja, 'Ngana-puka kajiji ngungkurr-nyina ngajuku manu wala nyina yapa, ngula-miparlu kapuju marlaja mardarni ngapa-nyayirni-wangu wankaru. Ngula-ngurluju kapu jurlupurruly-yarnkami warrarda palka-ngurlu ngapanayirni-wangu wankaru.' Kujanya kangalpa wangka jaruju Kaatukurlangu-ngurluju."

³⁹ Nyampu kujalpa-jana Jijajirli ngapa-nyayirni-wangu yirri-puraja, ngulajulpa yirri-puraja Pirlirra Kaatu-kurlangu. Ngulaju yangka

jinta-juku Pirlirrpaju kuja-jana ngakalku kurru-pungu Kaaturlu yapakuju ngungkurr-nyinanja-warnuku. Yangka kujalpa murnma-wiyi-juku Jijajiji nyinaja walyangka, ngulajulpa karrija murnma-wiyi-juku yapaku kurru-pinjakuju. Ngulaju murnma-wiyi-jukulparla nyinaja Kaatuju Jijajiki kujakuju warntawarntarla yirrarninjaku palinjaku manu kulpari yaninjaku kankarlarraku nyanungu-nyangu-kurraku. Ngula-jangkarlanya yungu-jana kurru-pinyi Pirlirrpapa nyanungu-nyangu.

Nyampuju yimi kujalpalu-nyanu yapangku kulungku ngarrurnu Jijajiwana

⁴⁰ Ngulangkarlu turnu-warnurlarlu ngalya-karirlijili purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurraju, kujarlajulpalu ngalya-kariji wangkaja, “Nyampunya yangkaju Jarukungarduyuju Wiriji kuja-ngalpa Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi.”

⁴¹ Ngalya-karijilpalu-jana kapuru nyinaja kuja, “Nyampuju-ngarra Kaatu-kurlangu-jala Mijaya!”

Ngalya-karijilpalu wangkaja kuja, “Lawa, nyampuju-ngarra watiji Kaliliyi-wardingki. Kala yangka yirdi Mijaya ngulaju ngaka marda kapu yanirni nguru-kari-jangka.

⁴² Nyampunya kangalpa wangkami Payipulurla Mijaya-kurluju ‘kapu ngulaju palka-jarrinjarla jalpurr-karri Kingi Tapiti-ngirli ngarna-ngurlu, ngulaju kapu palka-jarri kiringka yirdingkaju Pijilimirla, ngulangkanya kiringka kujalpa Kingi Tapiti nyinaja nyurru-wiyi.’ ”

⁴³ Kujarlunyalpalu-nyanu jarnkujarnku warrarda wilji-manu yapangkuju. Ngalya-karilpalurla ngungkurr-nyinaja Jijajikiji. Ngalya-karilpalurla kapuru nyinaja Jijajiki.

⁴⁴ Ngula-puru-jukulpalurla yurrkunu-patu pampapampa-jarrija rdarri-mardarninjaku. Kala lawa, ngulaju kulalu rdarri-mardarnu manu kulalu nganangku rdakarlangurlu marnpurnu, lawa-juku.

Nyampuju yimiji Juwu-patu-kurlu wiriwiri-kirli kujalurla kapuru nyinaja Jijajiki.

⁴⁵ Yangka kujalu-jana yurrkunu-patu yilyaja Jijajiki rdarri-mardarninjaku, ngulajulu yanurnu pina marlajarra. Kujalu pina-yanurnu maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirra manu Paraji-patu-kurra, ngulajulu-jana wapirdi payurnu kujarlu, “Nyiyajangkankulu yampija Jijaji rdarri-mardarninja-wangurlu?”

⁴⁶ Ngulalu-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Nyiyangurlulkurnalu puuly-mardakarla? Yapa ngalya-kari-piya-wangulpa wangkaja yaliji ngurrju-nyayirni!”

⁴⁷ Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulkulu-jana yarda payurnu yangkanku-juku, “Nyurrurlarlangu mayi-nyarra karlirr-kangu yimirr-yinjarla?”

⁴⁸ Nganimpa-nyangurla turnu-warnurla wiriwirirla, kula karla ngana ngungkurr-nyina yalikiji watiki, lawa-nyayirni!

⁴⁹ Yalirli turnu-warnurlu yapangku, kuja kalu yalirli purda-nyanyi Jijaji, ngulangkaju kula kalu milya-pinyi kuruwari Mujuju-kurlangu, lawa! Kujarlaju kapu-jana Kaaturluju muku yilya tarnnga-juku!”

⁵⁰ Yalirla Paraji-paturla, ngulajulpa nyinaja jinta Paraji-yijala Nikur-timu yirdiji. Nyampunya yangka kujarla nyurru-wiyi wuruly-wangkanjuna Jijajiki mungangka, ngulaju-jana wangkaja Paraji-patu-kariyi-nyanukuju kuja,*

⁵¹ “Ngalipa-nyangurla kuruwarrirla, kulalparlipa yapa kutu murrumurru-mantarla miimii-nyanja-wangurlu, lawa. Murrumurru-maninjakungarntirli karlipa miimii-nyanyi-wiyi pulyangku nyajangu kaji kuruwarriji rdilyki-pungu watingki nyanungurlu.”

⁵² Ngula-jangkaju, Paraji-paturlulkulu ngarrurnu Nikur-timu kujarlu, “Nyunturlangu mayinpa Kaliliyi-wardingki yapaju? Yirriyir-rirli nyangka Payipulurla jaru kuruwarri yungunpa pinarri-jarri jarukungarduyu-kurluku Kaatu-kurlangu-kurluku. Ngulaju kulalpa jintarlangu jarukungarduyu yantarlarni Kaliliyi-ngirliji, lawa!”

⁵³ [Ngula-jangkaju, yanulu pina yira-kari yira-karilki ngurra nyanungu-nyangu-kurra.

8

Nyampuju yimi kujarla Jijaji jaarl-karrija karntaku majuku Juwu-patu-kujaku wiriwiri-kijaku

¹ Yangka kujalu wiriwiri Paraji-patu pinapina-yanulku ngurra nyanungurra-nyangu-kurra kuja-purda kuja-purda, kala Jijajiji ngulaju yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yalipiji-kirra* Ngulangkanyalpa nyinaja munga wiri.

² Ngula-jangkaju, mungalyurruju yanu pina Jurujulumu-kurra. Kuja yukajarra Jurujulumu-kurra, ngula-jangkaju, jingijingi yanu Yuwarli Maralypi-kirraluku. Kuja yukajarra Maralypi-kirra kaninjarni, ngulaku-julurla yapa panulku turnu-jarrija. Ngula-jangkaju, pirri-maninjarla nyinajalpa, manu-jana yapakulku pinarri-maninjaku rdirri-yungu.

³ Kujalpa-jana Jijajirli yapa panu-kari pinarri-manu, ngula-kurrajulu kuruwarrikingarduyu-paturlu manu Paraji-paturlu karnta jirri-kangurnu maju-nyayirni kalykuru nganta yangka kujalu parlu-pungu ngunanja-kurra wati-kari-kirli karnta-kariki kali-nyanu-kurlu. Kujalurla jirrnganja yukajarni kaninjarni Maralypi-kirra, ngulajulu kanjarla kulkurru-jarra karrinja-yirrarnu yapakuju.

⁴ Ngula-jangkaju, wangkajalkulurla Jijajikiji, “Tiija, nyampujurnaluku karnta kalykuru parlu-pungu wati-kari-kirli ngunanja-kurra, kujalpa karnta-kariki kali-nyanu-kurlu ngunaja, ngulaju kujaju maju.

⁵ Ngalipa-nyangurla kuruwarrirla Mujuju-kurlangurla, ngulangkajurlipa pirli-kirlirli yarturlu-kurlurlu luwarninjarla pungkarla. Nyarrpa kanpa nyuntuju manngu-nyanyi? Nyarrpa-manirlipa ngula-panuju?”

⁶ Kujarluju jarungkuju Jijajili puta yimirr-yungu yungulu nganta jiily-ngarrirni maju nganta. Kujalpa Jijaji nyinaja, kujalpalu yimirr-yinjakungarntirli payurnu, ngulajulpa-jana wurrangku jamulu purda-nyangu. Ngula-jangkaju, kaninjarra-kari-jarrija, ngulalpa rdakangkuju walyangkaju kawuri-pungu jaru nyiya mayi.

* 7:50 John 3.2   * 8:1 Mount of Olives

⁷ Kujalpalu yalumpurla-juku wurra-juku karrija, ngulangkulpalu warrarda-juku payurnu Jijajiji. Ngula-jangkaju, Jijajiji karrinja-pardinjarla nyanungulku-jana wangkaja, “Nyurrurla-paturlarlu turnu-warnurlarlu, nganangku kajilpa kuruwarrri jintawarlayi-jiki muku purayarla Kaatu-kurlangu jintarlangu rdilyki-pinja-wangurlu ngurrjungku yapangku, yalirli ngulangkunya kajikarla pirliji jangkardu mani kamparru-warnurluju manu ngulangkunya kajika luwarni pirli-kirlirliji nyampuju karnta.”

⁸ Ngula-jangkaju pina-kaninjarra-kari-jarrija, manulpa pina-yijala kawuri-pungu walyangka-yijala rdakangkuju.

⁹ Kujalu Jijaji purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngula-jangkajulu jarnkujarnku yanu kurntalku. Kamparruju, jarlu-patu-wiyili yanu. Ngula-jangkaju, ngurra-rdangkarlpa-patulukulu yanu, ngula-jangkaju kurdu-warnu-patulukulu yanu. Yangkaju karnta, jintakulu Jijajikilparla karrinjarla pardarnu.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Jijajirilki karrinja-pardinjarla payurnu, “Nyarrparalu yangka-patuju wati-patu? Nyampurlarluju kapungku mayi nganangkulku jiily-ngarririnjarla punku-pajirni nyuntuju?”

¹¹ Karntangkulku jangku-manu, “Lawa, kulaju nganangku ngajuju nyampurlarluju punku-pajirni.”

Ngula-jangkaju, Jijajilkirla yarda wangkaja, “Kularnangku ngajurlangurluju punku-pajirni. Pina-yanta jurru-kurra ngurra nyuntu-nyangu-kurra, ngulangkaungku jalanguju warla-pajika wilji-wangurlu warntarla-kujakuju.”]

Nyampuju yimi Jijaji-kirli ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlu Jarra-nyayirni-wangu-kurlu

¹² Ngula-jangkaju, yarda-jana rdurrjurnu yapaku-yijala pinarri-maninjaku-yijala. Ngulajulpa-jana kuja wangkaja, “Ngajujurna Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu yapaku nyampurla walyangkaku! Nganangku-puka kajiji pura, ngula-jangkaju kapuju ngajuku marlaja nyina Kaatu-kurlangu-kurlu wankaru-kurlu. Ngulaju kula nyina pampa-piyalku.”

¹³ Ngula-jangkaju, Parajilkilirla wangkaja Jijajikiji, “Nyampunya kanpa-nyanu nyuntu-miparlu yimi-ngarrirni. Nyiyakulparnangkulu nyuntuju purda-nyangkarla? Kujaju marda yijardu-wangu!”

¹⁴ Jijajilki-jana jangku-maninjarla wangkaja, “Ngajulurlu karna milya-pinyi nguruju nyarrpara-ngurlu kujarna ngaju yanurnu, manu karna ngajulurluju milya-pinyi nguruju nyarrpara-kurra kapurna pina-yani. Yaliji nguru, kula kankulu nyurrurlarluju milya-pinyi. Ngajulurluju karnaju jungangku yimi-ngarrirni milya-pinja-warnurlu kuja karna manngu-nyanyi.

¹⁵ Nyurrurlarluju kankujulu ngajuju miimii-nyanjarla maju-pajirni ngulaju yapa-kurlangurla kuruwarrirla. Kala ngaju, kula karna ngana maju-pajirni.

¹⁶ Kajilparna yapa maju-pajikarla ngajulurlu, ngulakungarntirli kajikarna ngulaju jungarnirli miimii-nyanyi-wiyi. Kulalparna ngaju-miparlu miimii-nyanjarla maju-pajikarla, lawa. Ngajukupalanguku Wapirraku kajikarnarla jirnganja miimii-nyanyi, ngulangkunya kujaju ngajuju yilyajarni.

¹⁷ Kujanya-ka wangka kuruwarrriji nyurrurla-nyanguju:

'Kajilpa jaru nyiyarlangu-kurlu junga ngunayarla, ngulakungarnti yapa-jarra jirrama yungulpa-pala-nyanurla ngungkurrnyinayarla-wiyi jaruku†

18 Nyampunya karnaju ngajulurluju jaruju yimi-ngarrirni. Ngajupalarlu Wapirrarlu, yangkaju kujaju ngaju yilyajarni, ngularlangurlu kanyarra ngaju yimi-ngarrirni nyurrurlakuju junganku-yijala."

19 Ngula-jangkaju, yardalu payurnu Jijajiji, "Nyarrpara nyuntu-palaju wapirraju?"

Jijajirliji jangku-manu-jana, "Ngajuju kula kankujulu milya-pinyi, manu ngaju-palarlangu kula kankulu milya-pinyi-yijala. Kajinkijili ngaju-wiyi milya-pungkarla, ngula-jangkarluju kapunkulu milya-pungkarla-yijala ngaju-pala Wapirraju."

20 Nyampunya kuja-jana Jijaji wangkaja, ngulajulpa yangkangkajuku Yuwarli Maralypirila-juku yurlturnpa-pardu-karirlalku nyinajakuja kalalu yali-kirra yangka tala kanjarla yirrayirrarlu Juwupaturlu, ngulanganyalpa-jana wangkaja. Kuja-panuju kapulu rdarri-mardakarla-jala yangka-paturluju Paraji-paturluju, kala lawa. Murnma-juku nyanungukuju palinjakuju.

Nyampuju yimi Jijaji kuja-jana wangkaja kuja 'Ngajujurna yanurnu kankarlarra-ngurlu'

21 Jijaji-jana yarda wangkaja Juwu-patukuju wiriwirikiji, "Ngakaju kapurna-nyarra yampinjarla jurnta yani. Puta warrirninjarla kulankujulu parlu-pinjarla nyanyilki, lawa. Ngula-kurraju kulalpankulu nyarrpa yantarlarra. Ngulaju ngari kapunkulu muku pali majupanuju."

22 Kujarlaju, yangkankuju wiriwirirli jarnkujarnkulpalu-nyanu payurnulku, "Nyarrpa kangalpa kujaju wangka nganta kulalparlipa nyanungu-nyangu-kurraju nganta yantarlarra yali-kirraju nganta kaji nyanungu-wiyi yani, ngula-kurraju kulalparlipa nganta ngalipaju yantarlarra? Nyarrpa-ka wangka, marda kapu-nyanu nyanungurlu pinyi tarnnga-kurra?"

23 Jijajirliji yarda-jana jangku-manu-yijala, "Nyurrurlakuju-nyarra nyampu walya nguruju. Ngajukujuju nguruju kankarlarra. Nyurrurlajunkulu nyampu-wardingki nguru-wardingki. Ngajuju kularna nguru nyampu-wardingki.

24 Kujarlanyarna-nyarra wangkaja yangkaju kamparru-wiyi nyurrurlaju kapunkulu palimi maju-panuju. Ngajujurna JUKURRARNU, ngulakuju kajinkijili kapuru nyina ngungkurr-nyinanaja-wangu, ngulaju kapunkulu palimi maju-panuju."

25 Ngula-jangkaju, Jijajijili yarda payurnu, "Ngananpa nyuntuju?"

Ngula-jangkaju, Jijajirilki-jana yarda jangku-manu, "Ngajujurna yangka-juku wati kujarnaju nyurru-wiyi milki-yirrarlu jaru-kurlurlu nyurrurla-kurraju.

26 Panu-jala kajikarna-nyarra wangka jaruju, kajikarna-nyarra ngawu-pajirni-jala panu-jangka maju-jangkaju. Kala lawa, yampimilki karna-nyarra. Kulalparna-nyarra nyiyaku ngajuju wangkayarla manu ngawu-pajikarla. Nyarrpara kuja? Yalirli Jintangku kujaju ngaju yilyajarni nyampu-kurra, ngula-mipanya-ka nyina jungarniji.

† 8:17 Deuteronomy 19.15

Nyarrpa-puka kuja-ka nyanungu wangka, ngula-kurlangu-mipa karna nyarra ngajuju milki-wangka.”

²⁷ Kuja-kurrajulu wangkanja-kurraju Jijajiji kanginy-pungu yangkangkaju wiriwirli Juwu-paturlu, kujalpa-jana yimi-ngarrurnu nyanungukupalangu Kirda-nyanu, kuja-kurranyalu kanginy-pungu.

²⁸ Ngula-jangkaju, Jijajiji-jana yarda wangkaja, “Ngaka kajinkijili jarna-maninjarla waraly-yirrarni watiya warntawarntarla yangka kuja karna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngaju nyina, ngula-jangkanya kapunkujulu junga-nyayirnirli milya-pinyi ngaju. Ngula-jangkarlaju kapunkulu milya-pinyi ngaju-nyanguju warrkiji, yangka kujaju ngaju-palarluju Wapirraru pinarri-manu. Ngula-kurlangu-mipanya karna-nyarra yimi-ngarrirni jaruju, kula ngaju-nyangu.

²⁹ Yalirli kujaju yilyajarni ngaju, ngulaju palka kaju nyampurla jirranganja nyina. Nyanungu-nyangurla warrkingka, nyampu kuja karna warrki-jarri, ngulangkuju miyalu karna warrarda ngurrujmani nyanunguju nyampurluju warrkingki. Kujarlaju kulaju ngajuju jikajika-jarrinjarla nyanungurluju yampimi.”

³⁰ Kuja-jana nyampu Jijajirli yimi-ngarrurnu muku, ngulakujulurla panu-nyayirni yapaju ngungkurr-nyinaja.

Nyampuju yimi junga Kaatu-kurlu ngulangkuju kuja kajana rarralya-mani yapa

³¹ Ngaka-pardu-karilki, Jijaji-jana wangkaja Juwu-patukuju yangka kujalurla ngungkurr-nyinaja, ngulakuju-jana wangkaja, “Kajinkili junga-nyayirnirli langa-kurra-mani nyampu jaru ngaju-nyangu, manu kajinkili kanunjumanyumparlu mardarni, ngulaju kapunkujulu ngaju-nyangu kurdungurlu nyina.

³² Manu ngulaju kapunkulu milya-pinyi-nyayirni yimi junga Kaatu-kurlu, ngulangkuju kapu-nyarra rarralya-mani yangka-piya-kujaku pirijina-piya-kujaku kujalpankulu pirijina-piya-wiyi nyinaja.”

³³ Ngula-jangkaju, jangku-manulu Jijajiji ngulaju kujarlu, “Nyarrpaku kanpa kujaju wangka? Nganimpajurnalu Yipuruyamu-kurlangu kurdukurdu, ngula-ngurlunyanalu nganimpaju palka-jarrinjarla jaya-jarrija. Kula-nganpa nganangku mardarnu nganimpaju pirijina-piyaju nyurru-wiyiji, lawa. Nyarrpaku kanpa kujaju wangka yungurnalu nganta rarralypalku nyina pirijina-piyawarnuju?”

³⁴ Jijajirilki-jana jangku-manu, “Junga karna-nyarra wangka ngajuju nyurrurlakuju. Ngana-puka kajilparla jurnta yantarla Kaatuku kuja-purda-kari, ngulaju kajika nyina pirijina-piya tarnnga-juku Juju Ngawu-kurlangu.

³⁵ Wati kuja kajana ngana-puka warrki-jarri pirijina-piya turnu-warnuku warlalja-kariki, ngulaju kula-jana nyanunguku tarnngaparnta, lawa. Kala kajilpa watingki nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu mardakarla, ngulaju kajika-nyanu nyanunguku-juku tarnngajuku mardarni warlaljaju.

³⁶ Kala kajirna-nyarra jungangku ngajulurlu Kaatu-kurlangurlu Kaja-nyanurlu rarralya-mani pirijini-piya-jangka, ngula-jangkaju kapunkulu rarralya-nyayirnirli nyina.

³⁷ Junga-jalalpankulu nyinaja Yipurayamu-kurlangu mayamayaju ngurru-juku. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkarlu-malku kankujulu

putaputa pinyi-jiki ngaju-nyangu-jangkarla jaru-jangkarla ngula kuja kankulu purda-nyanjarla yampimi. Kujarlanya kankujulu putaputa pinyi.

³⁸ Nyiya-puka kujaju ngajukupalangurlu Wapirrarlu milki-yirrarnu manu pinarri-manu, ngula-mipa-juku karna-jana yimi-ngarrirni yapakuju jaruju. Kala kuja kankulu nyurrurlarlu kanyi majumaju warntarla, ngulanya kuja-nyarra nyampurranya milki-yirrarnu manu pinarri-manu nyurrurlakupalangurluju kirda-nyanurluju.”

³⁹ Ngula-jangkaju, yardalu jangku-manu Jijajiji yangkankuju Juwupaturlu, “Nganimpakupalanguju kirda-nyanuju Yipuruyamu.”

Ngula-jangkaju, Jijajilki-jana wangkaja, “Kajinkilirra Yipuruyamuku kurdukurdu nyinayarla, ngulaju kapunkulu purayarla jungarnirli Kaatu ngulaju nyanungu-piyarlu kujalpa nyanungurlu puraja Kaatuju Yipuruyamurluju.

⁴⁰ Yangka kamparru-wiyi kujarna-nyarra jaru yimi-ngarrurnu, ngulajulparna-nyarra ngari putaputa milki-yirrarnu manu putaputa wangkaja yimi junga Kaatu-kurlu. Ngula-jangka-malku kankujulu putaputa-juku pinyi. Yangka yalirli Yipuruyamurlu, kulalpa-jana kujarlu putaputa pakarnu jarukungarduyu-patu-kariji Kaatu-kurlanguju.

⁴¹ Nyurrurlarluju kankulu purami nyurrurlakupalangu kirda-nyanu.”

Ngula-jangkaju, wangkajalurla Jijajiki, “Kularnalu nganimpaju marangka palka-jarrija nyuntu-piya, lawa! Kaatu-mipa-nganpa nganimpakuju Kirda-nyanuju!”

⁴² Ngula-jangkaju, Jijajirlilki-jana jangku-manu, “Kaji-nyarra Kirda-nyanu Kaatu nyinayarla, ngula-kurlanguju kapunkujulu ngurrju yulkayarla ngajukuju. Kala lawa. Ngajuju karnarla marlaja nyina nyampurlaju nyanunguku. Kularnaju ngajulurlu yilyajarni nyampukurraju, nyanungurluju yilyajarni nyampu-kurraju walya-kurra, ngulanya karnarla marlaja nyina.

⁴³ Nyiyarlangu kuja karna-nyarra wangka, nyiya-jangka kankujulu kanginy-pinyi-juku? Nyurrurlarluju kankujulu warrarda wurra-mani wangkanja-kurraju. Kujarlaju kankulu ngurrrpa-juku nyina milyapinja-wangu-juku jarukuju ngaju-nyangukuju.

⁴⁴ Kuja kankulu nyurrurla wangka nganta-nyarra Kaatu Kirda-nyanuju nyurrurlakuju, kala lawa. Jungaju-nyarra nyurrurlakuju kirda-nyanuju Juju Ngawu, ngulakunya kankulurla tarnpimi Jujukuju. Nyanunguju Juju Ngawu, ngulaju warlkanji, manu yapa tarnngakurra pinja-panu-ka nyina. Ngulangkuju kula kajana jungangu Kaatuju milki-yirrarni yapakuju, lawa. Kula kajana ngulaju junga wangka yapakuju, yirdija-ngarra kula-ka mardarni nyanungurluju yimi junga Kaatu-kurlu, lawa. Nyangurla-puka kuja kajana tarnngangkaju wangka yapakuju, ngulangkuju kajana warlkanjku warrarda yimirr-yinyi yapaju warlkanji wita-wangurlu. Nyampunya-jana kirda-nyanuju warlkanji-kari warlkanji-karikiji yangkakuju kuja kalu warlka warrarda wangka.

⁴⁵ “Kala ngaju karna-nyarra wangka junga nyurrurlaku yapaku Kaatu-kurluju. Ngulakuju-malku kankujulu kapuru nyinami-jiki.

⁴⁶ Nyajangurlu kankujulu nyurrurlarluju kanginy-pinjarla punkupajirni yika nganta maju-panuju ngajuju nganta? Kuja karna-nyarra

ngaju junga wangka, nyiya-jangkarlu kankujulu jamulu purda-nyanyi wala nyinanja-wangurlu?

⁴⁷ Ngana-puka kuja-ka yapa nyina Kaatu-kurlangu, ngulangkuju-ka yirriyirri-nyayirniirli jaruju purda-nyanyi wangkanja-kurraju. Nyurrurla-kariji kulankulurla Kaatuku, lawa. Kujarlanya kankulu jamulu purda-nyanyi jaruju wangkanja-kurraju.”

Jijaji-jana wangkaja jaru Yipuruyamu-kurluju

⁴⁸ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja yangka-patu Juwu-patu wiriwiri, “Jungarnangkulu yangkaju kamparru-wiyi wangkaja kujarnangkulu yangka Jamariya-wardingki nganta punku-pajurnu manu jirrinypa-kurlu-pajurnu.”

⁴⁹ Ngula-jangkaju, junga-juku, Jijajirilki-jana janku-manu, ngulaju kujarlu, “Ngajuju kularna jirrinypa-kurlu. Ngari karnarla ngajukupalanguku Wapirraku pulka-pinyi, kujarlaju-malku kankujulu ngajuju punku-pajirni manu jirrinypa-kurlu-pajirni.

⁵⁰ Kula karna-jana ngajuju warru wangka yapa ngalya-karikiji, ngulangku nganta yungulpajulu pulka-pungkarla, lawa. Kala Kaatu, kuja-ka kankarlarra nyina, ngulanya kajana ngampurrpaju nyina yapakuju yungujulu ngajulukunya pulka-pinyi. Nyanungurlunya kaju ngajuju miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni.

⁵¹ Junga karna-nyarra ngajuju nyampuju wangka. Kajiji nganangku-puka yapanku linpangku purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju yaliji yapa kula palimi.”

⁵² Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Jijajikiji, “Kuja-kurraju wangkanja-kurra karnangkulu milya-pinyilki kuja kanpa warungka wangka ngulaju jirrinypa-kurlu! Yangka nganimpakupalangu Yipuruyamu palija-jala nyurru-wiyiji, manulu yangka-patu-kari nganimpangyangu-yijala jarukungarduyu-patuju palija-yijala. Ngula-jangkarla-malku kanpa nyuntuju wangka kula palimilki nganta nganangku-puka yapanku kajingki wilji-wangurlu nyuntulu purda-nyanyi, ngulaju nganta kula palimilki.

⁵³ Warlalja-Wiri-pajirni mayi kanpa-nyanu nyuntuju parrparda-juku nganta yalikiji Yipuruyamuku? Nyanungu-jala palija, manu yangka-patu-kari jarukungarduyu-patu-kariji nyanungu-jalalu palija. Ngana ngantanpa nyuntuju, wiri ngantanpa?”

⁵⁴ Jijajirilki-jana janku-manu-yijala, “Kajilparnaju ngaju-miparlu wiri-pajikarla, ngulaju ngari kalakarnaju jamulu lawa-pajirni. Kujaju kula junga. Kaaturlu-yijala kaju ngajuju wiri-pajirni. Nyurrurla kankulu wangka Kaatuku nganta kankulurla nyina warlalja nganta nyurrurlaju. Kala lawa!

⁵⁵ Nyurrurlajunkulurla ngurrpa-nyayirni Kaatukuju, ngulaju karna ngaju-miparlu milya-pinyi nyanunguju. Kala kajilparnaju ngajulurlu ngurrpa-pajikarla nyanunguku, ngula-jangkaju kajikarna warlkanji-yijala nyinami nyurrurla-piyalku-yijala. Ngajuju karna milya-pinyi nyanunguju, manu karna lawa-mani-juku warrki nyiyarlangu yangka kuja kaju Kaaturlu wangkanjarlu yinyi.

⁵⁶ Nyurrurlakupalangurlu yangkangku Yipuruyamurlu ngulangku-julpaju nyanjarla milya-pungu ngajukuju yaninjarnikiji nyampukurraku, ngulakujulpaju wardinyi-nyayirni nyinaja marlaja ngajukuju.”

⁵⁷ Ngula-jangkaju, yangka-paturluju jangku-maninjarla payurnu Jijajiji, “Nyampujunpa murnma-juku kurdu-warnu jarlu-pardu-wangu-juku, ngulangkaju nyarrparlunpa nyangu kuja Yipuruyamu palija nyurru-wiyi ngulaju nyuntu-wangurla-wiyi?”

⁵⁸ Ngula-jangkaju, Jijajirilki-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Yangka kuja Yipuruyamu palka-jarrija, ngula-wangurla-wiyiji ngaju-julparna palka-juku nyinaja ngulaju JUKURRARNU-juku.”

⁵⁹ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, kujarlajulurla jangkarlu manu pirlilki yarturlu-wati Juwu-paturluju wiriwirirliji yungulu nganta luwarninjarla pungkarla. Ngula-kujakaju Jijajiji warru wuruly-yarnkajarra yali-ngirliji Yuwarli Maralypi-ngirliji.

9

Nyampuju yimi milpa-parnta-kurlu kuja Jijajirli parlpuru-manu nyanjakulku

¹ Kujalpa-jana Jijaji jirnganja yaninja-yanu kurdungurlu-patuku, ngula-jangkaju rdipjarla watiki jintaku milpa-parntaku, ngulaju milpa-parnta-juku palka-jarrija.

² Ngula-jangkaju, payurnulu Jijajiji nyanungu-nyangurluju kurdungurlu-paturluju, “Tiija, nyiya-jangka nyampuju palka-jarrija kujaju milpa-parntaju? Kuja ngantalpa-pala marda maju-wiyi nyinaja nyanungukupalangu-jarraju marda? Manu marda nyampu watilpa maju-wiyi nyinaja. Kuja-jangka mayi?”

³ Jijajirilki-jana jangku-manu, ngulaju kujarlu, “Lawa! Kula maju-wanawana milpa-parntaju palka-jarrija, lawa. Nyampuju wati kuja-ka milpa-parnta nyina, ngulangkaju yungu-nyarra Kaaturlulku yartarnarri-kirlirli milki-yirrarni warrki nyanungu-nyangu, ngula-kurraju yungunkulu nyanyi nyurrurlarlu warrki-jarrinja-kurraju.

⁴ Parrangkaju, warrki-jarriyarlaparlipa ngalipaju yartarnarri-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu yangka-kurlangu-kurlu kujaju ngaju yilyajarni yartarnarri-kirliji. Ngakaju kapu-ngalpa munga-jarrimilki, ngulapuruju kulalpa nganalku warrki-jarriyarla.

⁵ Nyampurla kuja karna walyangka ngaju nyina, ngulaju karna nyina Kaatu-kurlangu Jarra-nyayirni-wangu.”

⁶ Ngula-jangkarluju nyinypalku kujurnu. Kuja nyinyapa kujurnu walya-kurra, ngulaju yali-jangkaju nyinypa-jangka walyaju yakir-iji pina-kapurdu-manu, ngula-jangkaju manulku, manu maninjarla milpa-jarralku maparnu walya yakiri-kirlirliji.

⁷ Ngula-jangkaju, wangkajalkurla yangkakaju watiki, “Yanta yangka-kurra ngapa-kurra yirdi-kirra Jilamu-kurra, ngulangkajunyanu miparrpalku ngapa-kurlurlu yarlirinjarla parljika.” Jungajuku, yangkaju wati yarnkajarralku yangka-kurraju ngapa-kurra, ngulangkaju-nyanu miparrpalku parljurnu. Manu ngula-jangkaju, parljirninjarla pinalku yanu ngurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngulangkujulpa nyangu warrajalku milpangkaju ngurrjungkulku. (Yaliji yirdiji ngapaju Jilamuju, ngulaju-ka wangka jarungka Yarramikirala ngulaju ‘Yapa Yilyanja-warnu’.)

⁸ Yangka yali wati kuja pina-yanurnu ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra, ngulajulpalu yipilji-paturlu nyanungu-nyangu-paturlu nyangu ngurrjulku kujalpa milpangku ngurrjungkulku nyangu.

Panu-karirli nyangulpalu yangka-jangkarluju kujalpa-jana kamparru-wiyi milpa-parntarlu-wiyi warrarda warlkurnu talakupurdarlu, ngulangukujulpalu nyangu-yijala milpaju ngurrjulku. Ngulakujulpalu-nyanu yangkangkaju yapangku payurnu, ngulaju kujarlu, "Waraa! Yangkanya nyampuju wati kujalpa-ngalpa ngalipa talaka-purdarlu warrarda warlkurnu milpa-parntarlu-wiyi?"

⁹ Junga-juku, panu-karijili wangkaja, "Yuwayi, nyampuju-ngarra yangka-juku jinta-juku wati."

Panu-karijili wangkaja, "Lawa, nyampuju jinta-kari wati-kari. Nyanungu-piya-yijala ngari miparrpaju."

Ngula-jangkaju, nyanungulku-jana wangkaja yangkalku wati, "Yuwayi, ngajulurluparna-nyarra yangkaju payurnu ngarringkiji talakupurdarluju."

¹⁰ Ngula-jangkaju, payurnulkulu nyanunguju watiji, "Nyiya-jangka kanpa milpangku ngurrjungkulku nyanyi jalanguju?"

¹¹ Ngula-jangkaju, nyanungurlulku-jana yarda jangku-manu, "Yali wati, yangka kuja kalu yirdi-mani Jijaji, ngulangkuju milpalkuju maparnu ngajuju walya yakiri-kirlirli, manuju yilyaja yali-kirra ngapakurra yirdi-kirra Jilamu-kurra, manu wangkajaju 'miparrpangku yarlirninjarla parljika.' Junga-juku, yanurna yali-kirra ngapa-kurra, ngulangkajurnaju miparrpaju yarlurnu manu parljurnu. Ngula-jangkarlu kapanku nyangurna nguruju warraja-nyayirni milpangkuju warrajarlulku."

¹² Ngula-jangkaju, payurnulu yaliji wati, "Nyarrpara nyanunguju?"
Nyanungurlulku-jana jangku-manu, "Karija."

Nyampuju yimi ngulaju wati-kirli yangka pampa-warnu-kurlu kujalu Paraji-paturlu jinyijinyi-maninjarla payurnu

¹³⁻¹⁴ Yangka kuja Jijajirli wati parlpuru-manu walya yakiri-kirlirli kapurdu-maninjarla, ngulaju Jarrirtiyirla Parra-nyayirni-wangurla. Kujarajulu kangulu yangkaju wati Paraji-patu-kurralku.

¹⁵ Ngula-jangkaju, yarda payurnulkulu yangkaju wati Paraji-paturluju, ngulaju kujarlu, "Nganaku kanparla milpa ngurrjungkulkuju marlaja nyanyi warrajarluju?"

Nyanungurlulku-jana jangku-manu yangkangkaju pampa-jangkarlu watingkiji, "Jijajirliji walya yakiri-kirlirli maparnu milpa-jarrajaju. Ngula-jangkaju, ngapangkulkurnaju parljurnu miparrpaju, ngula-jangkarluju karna nyanyi ngurrjuju warrajjaju."

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngalya-karijili Paraji-patuju wangkaja kuja, "Kuja yangkanku nyampu wati parlpuru-manu, ngulaju kula-ka Kaatukurlangu warrkini nyina. Kaji warrkini Kaatu-kurlangu nyinayarla, ngulangkuju kula nyampuju wati parlpuru-mantarla Parra-nyayirni-wangu-puruju, kapu yampiyarla. Kala ngari kutu parlpuru-manu Parra-nyayirni-wangu-puruju."

Ngulakujulu-jana ngalya-kariji Parajiji kapuru nyinaja, manulu wangkaja kuja, "Kajilpa yali wati maju-panu nyinayarla, ngulangkuju nyarrparlulku-yijalalpa parlpuru-manu Kaatu-kurlangu-kurlurlu yajiki-kirlirliji yartarnarri-kirlirliji?" Ngula-jangkaju, Paraji-patuju jarnkujarnkulpalu-nyanurla kapuru nyinaja ngungkurr-nyinanjawangu.

17 Ngula-jangkaju, yardalu payurnu yangkaju wati Paraji-paturluju, “Yalirli watingki ngulangku kujangku nganta nyuntu parlpuru-manu. Ngulaju ngula-juku. Nyarrpa kanpa manngu-nyangu ngana nganta nyanunguju?”

Nyanungurluku-jana jangku-manu yangkangu watingki, “Nyanunguju watiji ngulaju Kaatu-kurlangu jarukungarduyu.”

18 Ngulajulpalu Paraji-paturluju milya-pungu nyampuju wati kujalpa nyangu warrajalku milpangkuju. Ngula-jangka-malku kulalurla ngungkurr-nyinaja nyampuku watiki, kujalpa-nyanu nyanungurlu yimi-ngarrurnu kuja nganta milpa-parnta-juku palka-jarrija. Ngula-jangkaju kujarlaju, jarulkulu-jana yilyaja nyanungukupalangu-jarraku ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku nyampukupalangukuju watikipalanguku yungu-pala yanirni nyampuku yimi-ngarrirninjaku.

19 Junga-juku, yanurnu-pala yangka-kurraju, ngula-jangkaju payurnulkulu-palangu Paraji-paturluju, “Nyampuju nyumpalanyangu mayi kaja-nyanu? Junga mayi kanpala wangka nyumpalaju nyampu nganta kuja palka-jarrija kuja-juku milpa-parnta-juku? Kuja kanpala kuja wangka nyumpala, kala nyarrpakulku-yijala-ka nyanyi milpangkuju warrajarluju?”

20 Ngula-jangkaju, jangku-manulu-jana nyanungu-jarrarluku yangka-jarrarlu watikipalangu-jarrarlu, “Milya-pinyi karlijarra nyampuju ngajarraku-jarrangku kaja-nyanu, junga nyampuju palka-jarrija kuja-juku milpa-parnta-juku.

21 Jalanguju kula karlijarra ngajarrarluku milya-pinyilki nyarrparla mayi kuja-ka warrajarluku milpangkuju nyanyi, manu nganaku mayi karla marlaja nyanyi warrajalkuju, ngulaju kula karlijarra milya-pinyilki. Kutulu payika nyanungu-mipa kurdu-wanguja! Nyanungurlu kapu-nyarra jangku-mani yirdija kurdu-wangurlu!”

22 Yangka-jarra kujalu-jana kuja wangkaja Juwu-patuku wiriwiriki watikipalangu-jarra, ngulaju lanilki. Ngulakuju kamparru-wiyiji Juwupatuju wiriwiriji wangkajalu-nyanu, “Kaji nganangku-puka Kaatu-kurlangu Mijaya nganta yirdi-mani yali Jijaji, ngulaju karlipa juwakijirninjarla yilyami ngalipa-nyangu-ngurluju jaaji-ngirliji tarnnga-juku.”

23 Ngulangkanya-pala-jana yangka-jarraju watikipalangu-jarraju lanilkiji wangkaja yangkakuju Juwu-patuku wiriwiriki yangka kujalu-jana wangkaja kuja, “Kutulu payika nyanungu-mipa kurdu-wanguja! Nyanungurlu kapu-nyarra jangku-mani yirdija kurdu-wangurlu!”

24 Ngula-jangkaju, yarda yajarnunjunulkulu yangkaju wati Parajipaturluju, ngulakujulurla wangkajalku, “Nyampurlaju-nganpa wangkaya nganimpakuju jungarni-nyayirni Kaatu-kurlangurla yirdingkaju! Yaliji karnalu wati milya-pinyi maju-nyayirni!”

25 Junga-juku, watingkiji-jana jangku-manulku, “Ngurrrpa karnarla ngajuju nyina yalumpukuju watikiji, marda-ka ngurrru nyina, marda-ka maju nyina. Karijaja, kula karna milya-pinyi ngajulurluju. Ngulaju ngari karnaju milya-pinyi kujalparna milpa-parnta-wiyi nyinaja, manu kuja karna jalangu milpa warrajalku nyina, ngula-mipanya karnaju milya-pinyi.”

26 Ngula-jangkaju, yardalu payurnu yangkaju wati, “Nyarrpa-manungku nyuntuju kuja kanpa warrajarluku milpangkuju nyanyi?”

²⁷ Ngula-jangkaju, yarda-jana jangku-manu yangkangkaju watingki, “Yangka-jalarna-nyarra nyurru-juku yimi-ngarrurnu nyarrparlu kujaju ngajuju parlpuru-manu. Ngulaju kankujulu ngari jamulu purda-nyanyi warrarda. Nyurrurlarlangu mayi kankulurla ngampurrpaju nyina yungunkulu pura?”

²⁸ Kujarlaju, kulungkulpalu wurrangku-juku ngarrurnu, “Nyuntunparla kurdungurlu nyanungukuju, kala nganimparluju karnalu purami Mujuju-kurlangu!

²⁹ Nganimparluju, milya-pinyi karnalu kujarla Mujujuku wangkaja Kaatuju. Kala nyanungu yalumpu wati, ngulaju kula karnalu milya-pinyi nyarrpara-malu mayi yalumpuju.”

³⁰ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja, “Ngayi, ngayi! Kala ngar-iji ngajuju kutu parlpuru-manu milpaju! Junga mayi kankulurla ngurra-juku nyina nyampukuju watiki, kula kankulu mayi milya-pinyi nyarrpara-malu mayi nyanunguju!

³¹ Ngaliparluju karlipa panungkuju milya-pinyi yangka kajilpa nganangku-puka maju-panurlu payikarla Kaatu nyiyarlanguku, ngulaju kula Kaaturluju purda-nyanyi, kapu ngulaju ngari jamulu purda-nyanyi. Yapa kajana Kaaturluju purda-nyanjarla jangku-mani, ngulaju yangka yapangku kuja kalu pura kuruwari nyanungu-nyangu, ngularra-mipanya kapu-jana purda-nyanjarla jangku-mani.

³² Nyurru-wiyi kuja kalalu nyurnunyunu-wiyi nyinaja, kuja yapa ngana-puka pampa-juku palka-jarrija, ngulaju kula nganangku parlpuru-manu pampa-jangkaju yali-piyarluju yangka-piyarlu wati-piyarlu kujaju ngaju parlpuru-manu pampa-jangka-yijala.

³³ Yaliji wati kujaju parlpuru-manu ngajuju, yali-jala-ngarra Kaaturlu yilyajarni. Kaji yilyanja-wangurlu yampiyarla Jijaji, kula nyiyarlajinta warrki-jarriyarla yartarnarri-kirliji, lawa.”

³⁴ Ngula-jangkaju, yangka-patulkulurla Juwu-patu wiriwiri wangkaja wati pampa-warnuku, “Nyuntunpa maju-nyayirni-wiyi palka-jarrija. Manu kujangkupala nyentukupalangu-jarrarlu mardarnu, ngula-purujulpanpa maju-juku wiri-jarrinja-yanu. Ngula-jangkarlu-malku yinpa-nganpa mayi nganimpalku puta pinarri-mani Kaatu-kurlangukuju?” Ngula-jangkaju, yangkaju wati, yunturninjarla yilyajalkulu jaaji-ngirliji Juwu-kurlangu-ngurluju tarnngalku.

Nyampuju yimi yapa-kurlu kuja kalu milya-pinyi nganta Kaatu milpa-parnta-piya-wangurlu nganta

³⁵ Jijajirliji purda-nyangu jaruju yangka-kurluju wati-kirli yangka kuja ngantalu Juwu-paturlu wiriwirirli yunturninjarla yilyaja nganta jaaji-ngirliji nyanungu-patu-kurlangu-ngurlu. Ngulakujurla warririnja-yanu, manu parlu-pungu. Parlu-pinjarla payurnu Jijajirliji, “Ngungkurr-nyina mayi kanparla yangkakuju Yapa-nyayirni-wanguku Kaatu-kurlanguku?”

³⁶ Ngula-jangkaju, yangkangkaju watingki payurnu, “Ngana nyanunguju yali wati kuja kanpa yirdi-mani Yapa-nyayirni-wangu? Ngampurrpa-nyayirni yungurnarla wala nyina.”

³⁷ Jijajirliji jangku-manu, “Nyurrunpa nyangu nyanunguju yali wati. Ngulaju karnangku nyampunya wangka ngajujurna Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlanguju.”

³⁸ Ngula-jangkarluju jangku-manu Jijaji, “Warlalja-Wiri, wala kar-nangku nyina manu ngungkurr-nyina!” Ngula-jangkaju, jarntarru-jarrinjarla parntarrinjunu kamparrurla Jijajikiji.

³⁹ Jijajiji yardarla wangkaja yangkakaju watiki, “Ngajujurna yannuru nyampu-kurraju yirna-jana yapa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Ngurrjungkuju yungujulu marlaja nyanyi ngajuku war-rajalku pampa-jangkarluju, ngulangkuju kapulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju. Manu majungkuju, yangka kuja kalu milya-pinyi nganta Kaatuju nganta, ngulaju kapujulu marlaja pampa-jarrilki nyanja-warnuju ngajukuju, ngulangkuju kapulu kanginy-pinyi Kaatuju.”

⁴⁰ Kuja-kurra kujalu wangkanja-kurra purda-nyangu Parajipaturluju, ngula-jangkaju, wangkajalurla Jijajikiji, “Nganimpaku mayi kanpa-nganpa nyuntuju nginji-wangka? Manu kanpa-nganpa nganimpaju pampa-pajirni?”

⁴¹ Jijaji wangkaja-jana, “Kajilpankulu pampa nyinayarla, kulalpa-nyarra nganangku maju-pajikarla nganta, lawa. Kala kuja kankulu-nyanu nyurrurlarlu pina nganta pajirni Kaatuku nganta, ngulaju kankulu maju-juku nyinanja-yani.”

10

Jijaji-kirlangu yimi-nyayirni-wangu jukurpa jiyipikingarduyu-kurlu

¹ Nyanungu-jana wangkaja, “Ngajulurlu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yimi-nyayirni-wangu jiyipikingarduyu-kurlu. Yinya yangka yartangka kuja kalu jiyipi-wati nyina, yapa kalu yuka manu wilypi-pardi yinya-ngurluju kiirti-ngirliji. Yangka purunjunju-wati kuja kalu-jana jiyipi murrumuru-mani, ngularra-mipanya kalu warrkarni pinji-wanaju jiyipiki pinjakuju.

²⁻³ Kuja-ka jiyipikingarduyu yanirni nguru-yirrarninjaku jiyipiki yarti-jangkaku, purlami kajana kuja-ka kiirti-kirra-jarri. Warrkini jinta-karirli kuja kajana warrawarra-kanyi jiyipi manu kiirti, purda-nyanyi-ka jiyipikingarduyu yinyaju purlanja-kurra, manu linpa-ka milya-pinyi. Ngula karla kiirtilki rurrpa-mani jiyipikingarduyu yali yukanjarniki. Jiyipi-watirlangurlu kalu yinya-kurlangu jiyipikingarduyu-kurlangu linpaju milya-pinyi. Jinta-kari jinta-kari kajana yirdi-mani, ngula kajana nguru-yirrarni yarlu-kurralku.

⁴ “Ngula kajana jiyipikingarduyurlu nguru-yirrarni jiyipi-watiki yarlu-kurra, nyanungu kajana kamparru wapanja-yani. Milya-pinyi kalu nyanungu-nyangu linpa. Kujarlanya kalu puranja-yani purdangirli-wanarluju.

⁵ Yinyarrarlu jiyipi-watirli kulalu-jana purami yapa-kariri. Kajili kanginy-pinyi linpa yapa-kari-kirlangu, kapulurla jurnta parnka.”

⁶ Jijajirli-jana yimi-ngarrurnu nyampu yimi-nyayirni-wangu jiyipikirli yapaku. Kulalu purda-nyangu kujalpa wangkaja, kanginy-pungulpalu.

Jijaji kajana yapaku yulkami jiyipikingarduyu Ngurrju-piya

⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja yapaku, “Ngajulurlu karna-nyarra yimi junga-nyayirni yimi-ngarrirni. Yapa nyampurla walyangka kalu nyina jiyipi-piya. Manu ngajujurna-jana kiirti-nyayirni-wangu.

8 Kujarna ngaju nyampu-kurra yanurnu, kujakungartiji purunjunju-wati kalalu yanurnu jiyipiki maninjaku. Ngarilpalu-jana murrumurru-manu jiyipi-watiji. Yinyarrarlu jiyipi-watirli kulalu-jana purda-nyangu wangkanja-kurraju, lawa.

9 Ngajurna kiirti-nyayirni-wangu jiyipi-watikiji. Kajili jiyipiwati yukamirni Kaatu-kurlangu-kurra ngaju-wana, kapurna-jana warrawarra-kanyi. Kapulu yukamirra manu wilypi-pardimirni ngaju-wana yungulu marna ngarni. Kulalpa-jana nganangku murrumurrumantarla yalirlaju.

10 “Purunjunju, ngari-ka yanirni jiyipi purungku-maninjaku yungulu-jana pinjarla maju-mani tarnnga-juku. Ngajurna yanurnu yungulu jiyipi-watiji nyina wardinyi tarnnga-juku ngaju-kurlu.

11 Ngajurna Kaatu-kurlangu Ngurrju Jiyipikingarduyu. Kajirla marda warnapari jangkardu yanirni jiyipiki, kajika marda jiyipikingarduyu pinyi. Ngulaju ngula-juku. Ngampurra-juku karna nyina palinjakuju yungurna-jana jiyipiji ngaju-nyangu warrawarra-kanyi.

12 Warrkini-patu-kari, kula kalu ngurrju nyina ngaju-piya Jiyipikingarduyu Ngurrju-piya. Kula kalu-jana jiyipi nyanungurraku nyina, lawa. Kujarlanya, kuja kalu nyanyi warnapari yaninjarni-kirra, yampinjarla kalu-jana wuruly-parnkami jurnta warrawarra-kanjawanu. Ngula-jangkanya kajana warnaparirliji pinyi jiyipi-watiji, ngula kalurla jurnta parnkami mukulku kuja-purda kuja-purda.

13 Yinya warrkini-patu kula kalu-jana yulka jiyipikiji. Kujarlanya kalurla laniji jurnta parnka warnaparikiji.

14 “Ngajurna Kaatu-kurlangu Ngurrju Jiyipikingarduyu. Milya-pinyi karna-jana ngaju-nyangu jiyipiji, manu ngaju kajulu milya-pinyiyijala.

15 Wapirrarlu kaju ngajuju milya-pinyi-nyayirni. Kuja-piyarlu-yijala karna milya-pinyi ngajulurluju. Ngampurra karna nyina palinjakuju yungurna-jana jiyipi ngaju-nyangu warrawarra-kanyi.

16 Ngajulu karna-jana jiyipi panu-kari mardarni, kula kalu nyampurla yartingka nyina. Yaninjarla karna-jana maninjini nyampukurra, manu kapujulu ngaju-nyangu linpa purda-nyanyi. Ngula-jangka kapurna-jana jiyipi panu-jarlu mardarni yurturlurla, manu ngaju jinta kapurna-jana Jiyipikingarduyuju nyina.

17 “Ngampurra karna nyina palinjaku, ngula yungurna wankarujarri pina. Kujarlanya kaju Wapirraju yulkami ngajukuju.

18 Nganangku kulalpaju ngajuju pungkarla, lawa. Kala ngari karnaju ngajuju kutu yinyi yungujulu pinyi. Kujakunya Kirdanaju wangkaja. Ngajukuju yungu yartarnarri yungurnaju yapa-kurra yinyi kutu yungujulu pinyi. Manu yartarnarriji yungu pina-wankarujarrinjaku.”

19 Kujalu Juwu-paturlu purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanjakurra, panu-karilirla ngungkurr-nyinaja, manu panu-karilirla kapuru nyinaja.

20 Kapurunju-patulu-jana wangkaja panu-kariri, “Jijajirli-ka juju mardarni! Warungka nyanunguju! Nyiyaku kankulu purda-nyanyi?”

21 Yangka-patu kujalurla ngungkurr-nyinaja Jijajiki, wangkajalu, “Kajilpa Jijajirli juju mardakarla, nyarrpakulpa wangkayarla nyinyarningkijarra ngurrjuju? Kajilpa mardakarla, kula marda pampaju ngurrju-mantarla nyanjakuju!”

Juwu-paturlu wiriwirli Jijajiji wurra-maninjarla puta pungu pirli-kirlirli

22-23 Pirriya-puru Jurujulumurlaju, manu Jijajilpa palka nyinaja purlapakungarnti yirdiji ‘Kanuka’. Parra jintangka, Jijajilpa wapanjanya Yuwarli Maralypirlaju yirdingkaju ‘Julumunu-kurlangu Yamangka’.

24 Yapa panu-karilirla turnu-jarrija Jijajiki, manulu payurnu, “Nyangurlanpa-nganpa jungaju wangka yulyurlku-yinja-wanguju? Kajinpa nyina Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu Mijaya, kujangku nyampu-kurra yilyajarni, wangkaya-nganpa ngurrju yungurnangkulu milya-pinyi.”

25 Jijajirli-jana yalu-manu, “Nyurrurna-nyarra yimi-ngarrurnu ngaju Kaatu-kurlangu Mijaya. Kalankujulu wurra-manu ngungkurr-nyinanja-wangurlu. Ngajukupalangurluju Kirdanarluru yungu warrkiji, manu karnarla warrki-jarrimi nyanunguku. Kujarlanya yungulpankujulu ngajuju milya-pungkarla ngajuju Mijaya.

26 Nyurrurlarluru kula kankujulu ngajuju milya-pinyi. Nyurrurla kula ngaju-nyangu jiyipi, lawa. Kujarlanya kula kankujulu ngajuku wala nyina.

27-28 Ngaju-nyangu jiyipirli kajulu linpaju purda-nyanyi, manu karna-jana milya-pinyi. Purami kajulu. Kujarlanya kapulurla jirrn-ganja nyina wankaru Wapirrakuju tarnnga. Nganangku kulalpa-jana kangkarla ngaju-kujakuju.

29 Ngajuku Wapirrarluju yungu jiyipi-watiji ngajuku, manu nyanunguju wiri-jiki nyinyarningkijarrakuju. Kulalpa-jana nganangku mantarla nyanungu-nyangu rdaka-jangkaju.

30 Wapirra manu ngaju, ngajarraju jintangka.”

31 Ngulalu Juwu-wati wiriwirli purda-nyangu Jijaji kuja-kurra wangkanja-kurra, pirlili-jana jangkardu manu luwarninjakungarntirli.

32 Jijaji-jana wangkaja, “Ngajurna-jana ngurrju nyinaja yapakuju ngurra nyampurlaju. Kujakunyaju Wapirrarluju yilyajarni nyampukurra. Nyurrurlarlunkujulu nyangu-jala ngajuju warrki-jarrinjakurraju. Kujarlanya mayi yungunkujulu pinyi nyampurra-kurlurlu pirli-kirlirli?”

33 Yalu-manulu Jijajiji, “Lawa! Kularnangkulu pinyi warrki nyuntu-nyangu-jangka! Kapurnangkulu pinyi kujanpa yimi punku wangkaja. Nyuntujunpa wati ngari, ngulanpa-nyanu Kaatu-pajurnu. Kujarlanya kapurnangkulu pinyi nyampu-kurlurlu pirli-kirlirli.”

34 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Nyurrurla-nyangu kuruwar-rirla, Kaatu-ka wangka kuja, ‘Ngajurna-nyarra milarnu yungunkulujana wiriwiri nyina ngaju-piya ngaju-nyangu yapaku. Ngaju-piyarluru yungunkulujana miimii-nyanyi. Nyurrurlajunkulu ngaju-piyajala.’* ”

35 Kaatu-kurlangu yimi ngulaju-ka Payipulurlaju junga wangka tarnnga. Wangkaja-jana yapaku, manu-jana nyanungu-piya-pajurnu jurruku-juku Kaatu-piyaju.

* 10:34 Nyangka Psalm 82.6

³⁶ Kala ngaju, Wapirraju ngajuku wangkaja, manu yilyajarniji nyampu-kurra walya-kurra. Kuja-jangka, nyiyaku kankujulu punku-pajirni. Ngarirnaju Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-pajurnu.

³⁷ Nyurrurlarlu mayi kankulu rampal-manngu-nyanyi ngaju nganta karnarla waparlku nyina ngajukupalangu Kirdanakuju purdanyanja-wangu nganta? Kajilpa junga ngunakarla kuja, ngarijili kutu yampiya wala nyinanja-wangurlu.

³⁸ Nyurrurla kula marda kankujulu ngajukuju ngungkurr-nyina nyarrpa kuja karna wangkami. Ngaju karna warrki-jarrimi ngurrju-nyayirni Wapirra-piya-juku. Kujarlanya yungulpankujulu wala nyinayarla yungunkulu milya-pinyi yangka Wapirra manu ngaju, ngajarraju jintangka.”

³⁹ Kuja Jijaji kuja wangkaja, yungulu nganta Juwu-wati wiriwirili puuly-mardarninjarla yirrakarla rdakungka, ngari-jana jurnta yanu.

⁴⁰ Nyanunguju pina-yanu murrarninginti karru Jurdunurla yangka-kurra-yijala kuja kala-jana Jaanu Papitajirli wankarurlu-wiyi yapa ngangka papitaji-manu. Nyinajalpa ngulangka-wiyi-jiki ngari witalku.

⁴¹ Kujalpa yinyarla nyinaja, yapa panulurla yanurnu. Wangkajalpalu-nyanu, “Jaanurlu kula-nganpa yapaju ngurrju-manu Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirlirli. Kala nyiyarningkijarra kuja-nganpa yimi-ngarrurnu Jijaji, ngulaju junga.”

⁴² Panu-jarlu yapalpalurla wala nyinaja Jijajikiji ngulangka-juku.

11

Yimi wati-kirli yirdi-kirli Lajuru-kurlu kuja palinja-warnu pina-wankaru-jarrija

¹⁻² Wati yirdi Lajuru nyinajalpa kirri witangka yirdingkaju Pijinirla. Nyinajalpa nyanungukupurdangka-jarra-kurlu Miiri manu Maartakurlu. Nyampuju Miiri yangka-juku ngaka kujarla Jijajiki wirliyarla winjurnu jara parntirparntirra, yangka-juku kuja Jijaji wirliya maparnu jurrungku parduna-maninjaku. Parra jintangka, Lajuruju nyurnu-jarrijalku.

³ Kuja Lajuru nyurnu-jarrija, nyanungukupurdangka-jarrarlu-pala yapa jinta yilyaja yimi-kirli Jijaji-kirra. Yapa yali wangkajarla Jijajikiji, “Warlalja-Wiri, nyuntu-nyangu wungu-warnu Lajuruju-ka nyurnu-nyayirni nyina.”

⁴ Jijajirla wangkaja nyanungukuju, “Yuwayi, junga kujaju. Kula tarnnga palimi, lawa. Nyanunguju nyurnu-jarrija yungulu yapangu milya-pinyi Kaatu kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu yungulurla nyanunguku kaja-nyanurlanguku pulka-pinyi.”

⁵ Jijajijilpa-jana yulkaja-nyayirni Maartaku manu nyanungukupurdangkaku Miiriki manu Lajuruku.

⁶ Kuja Lajuru purda-nyangu nyurnu, kula kapanku yanu, lawa. Murnmalpa nyinaja ngulangka-juku parra jirramaku.

⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja, “Pinarlipa yani Jurdiya-kurra.”

⁸ Wangkajalurla, “Tiija, pirrarni-kari kujalpanpa Jurdiyarla nyinaja, yapangkungkulu nyuntuju puta pungu pirli-kirlirli. Nyiyaku kanpa pina-yani yali-kirraju?”

9 Jijajirli-jana yalu-manu, “Purda-nyangkajulu! Kuja-ka wanta pardimirni mungalyurru, yurirrimi-ka nguru-wana kakarrara-ngurlu karlarra-kurra yukanjakungarntiji. Kuja-puruju wanta kuja-ka jankami, yapangkaju kalu nyiyarningkijarra nyanyi warrajarlu, manu kalu wapami rampal-wantinja-wangu.

10 Kuja-ka wanta yukamirralku, ngula-jangka munga-jarrimilki-ka. Nganangku kula-ka nyanyi nyiyarlangu, lawa. Manu kaji yapa wapami mungangka, kapu rampal-wantimi.”

11 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja, “Ngalipa-nyangu wungu-warnu Lajuruju-ka jardalku ngunami. Yakarra-maninjini karna.”

12 Wangkajalurla, “Warlalja-Wiri, kuja-ka nyanungu ngari jarda ngunami, kapu ngurrju-jarrimilki.”

13 Kurdungurlu-paturlulu rampal-manngu-nyangu kula-nganta Lajuruju jarda-juku. Kuja-jana Jijajirli yimi-ngarrurnu Lajuru nganta jarda, yimi-ngarrurnulpa-jana ngurrjungku kuja Lajuru nyurru-juku palija.

14 Ngula-jangka, wangkaja-jana, “Yuwayi, Lajuruju nyurru palija.

15 Ngajurna wardinyi kujarna ngajuju nyampurla-juku nyinaja yaninja-wangu. Kajirna marda yantarla Lajuru-kurra pirrarni-pardukari, ngulaju kulankujulu ngungkurr-nyinayarla. Yanilki karna yungukujulu ngungkurr-nyinalku. Yanirlipa!”

16 Jinta kurdungurlu Tamiji, yirdi-kariji Titimaji. Wangkaja-jana panu-kariki kurdungurluku, “Yanirliparla jirrnganja ngalipa-nyangu Tijaku yungurliparla jirrnganja palimi nyanunguku!”

Jijajirli Lajuru wankaru-manu palinja-warnu

17 Kuja Jijaji yanurnu Pijini-kirra, yapangkulurla yimi-ngarrurnu kujalpa Lajuru-kurlangu palka ngunaja pirnkingka murntu-pala parraku. Yirrarnulu yalirla.

18 Yali kirri Pijini, ngulaju kutu kirri wiriki Jurujulumuku.

19 Panu-jarlu Jurdiya-wardingki yapalu-jana yanurnu Maartaku manu Miiriki yungulu-palangu jirrnganja yulami yungu-pala wajampa-wangu nyina nyanungukupurdangka-ngurlu Lajuru-ngurlu kuja-pala wajawaja-manu.

20 Maartarlu purda-nyangu Jijajijilpa yanurnu-juku nganta yirdiyirla, wapirdirla yanu kulkurru. Miiriji nyinaja-jukulpa yuwarlirla.

21 Kuja nyangu Jijaji, wangkajarla, “Warlalja-Wiri, kajinpa nyuntu kapanku-juku yantarlarni, kula paliyarla ngajukupurdangkaju. Kapu wankaru-juku nyinayarla.

22 Ngulaju ngula-juku. Milya-pinyi karna kajinpa Kaatu payirni nyiyaku, kapungku purda-nyanyi. Kajikangku yartarnarrirlangu yinyi ngajukupurdangka yakarra-maninjaku.”

23 Jijajirla wangkaja, “Nyuntukupurdangka kapu pina-wankaru-jarrimi!”

24 Maartarla wangkaja, “Junga kujaju! Milya-pinyi karna kapu wankaru-jarri pina kaji walya nyampu lawa-jarrimi.”

25 Jijajirla wangkaja, “Ngajurna Wankaru-yinja-panu. Ngajulurlu jintangku karna-jana yapaju wankaru-mani yungulu nyinami Kaatu-kurlu tarnnga. Walya nyampurla, panu-juku kapulu palimi. Nganapuka kuja wala nyina ngajuku, ngulaju kapurna wankaru-mani pina nyampuju yapa yungu Kaatu-kurlu tarnngalku nyinami.

²⁶ Yapa yali kuja kaju ngajuku wala nyina manu kuja-ka nyina Kaatukurlu, kula yarda palimilki. Ngungkurr-nyina mayi kanpajurla yimiki kuja karnangku wangkami?"

²⁷ Maartarla yalu-manu, "Yuwayi, Warlalja-Wiri! Milya-pinyi karnangku nyuntuju Mijaya Kaatuku Kaja-nyanu. Nganimpalpar-nangkulu tarnnga-nyayirni pardarnu nyuntuuju nyampu-kurraku walya-kurra yaninjarnikiji kankarlarra-jangkaku."

²⁸ Ngula-jangka, Maartarla pina-yaninjarla Miiriki wuruly-wangkajarla, "Tiija yanurnu nyampu-kurra, nyuntuu nganta yungungku wangkami."

²⁹ Kuja Miirirli kuja-kurra purda-nyangu, wapirdirla yanu Jijajiki nyanjaku kulkurru-kurra

³⁰ Jijajijilpa murnma-juku yangkangka-juku karrija kuja Maartarlunyanu kamparrurlu-wiyi.

³¹ Yapa panu-kari kujalpalu nyinaja manu yulaja Miiri-kirli, ngulangujulu nyangu yuwarli-ngirli kuja yarnkajarra. Manngu-nyangulu kula-nganta yanu nyanungkupurdangka-kurlangu pirnki-kirra yulanjaku. Ngulalu karrinja-pardinjarla puraja.

³² Miirirla rdipija Jijajiki kulkurru yirdiyirla, ngularla parntarrinjarla wangkaja, "Warlalja-Wiri, kajinpa nyuntu kapanku-juku yantarlarni, kula paliyarla ngajukupurdangkaju. Kapu wankaru-juku nyinayarla."

³³ Kuja-jana Jijajirli nyangu Miiri manu yapa-patu yulanja-kurra, nyanunguju wajampa-jarrija-nyayirni.

³⁴ Payurnu-jana, "Nyarrpararlankulu milyingka yirrarnu?"

Ngulalu yalu-manu, "Yantarni nganimpa-kurlu, Warlalja-Wiri. Kaurpurnangkulu milki-yirrarni pirnki kujarnalu yirrarnu."

³⁵ Jijaji yulanjaku rdirri-yungu.

³⁶ Ngulalu-nyanu yapaju wangkaja, "Nyangkalu! Jijaji-ka yulami-yijala. Mardalparla yulkaja-nyayirni!"

³⁷ Panu-kariji wangkaja, "Yuwa! Yangka kuja pampa ngurrjumanu nyanjaku, nyiya-jangkarlu yampija Lajuru nyurnu-juku ngurrjumaninja-wangurlu?"

³⁸ Jijajijilpa wajampa-nyayirni-juku karrija. Yanu yapa-patu-kurlu pirnki-kirra. Pirli kapurdu wiri-piyalparla yaarlpa-karrija rurpakuju yapa yukanja-kujakuju.

³⁹ Jijaji-jana wangkaja, "Yirntikalu ngula pirli wiri pirnki-kijaku!"

Maartarla wangkaja, "Waraa! Kuja-wangu, Warlalja-Wiri! Ngajukupurdangkaju murntu-palaku parraku ngunaja nyurnuju. Kajika pukulyu-parntimi pirnkiji!"

⁴⁰ Jijajirla wangkaja, "Yuwa! Nyurrurnangku wangkaja kamparruwiyi ngajuku wala nyinanjaku. Kajinpaju wala-juku nyinami, ngulaju kapunpa nyanyi Kaatu-kurlangu yartarnarri wiri-jarlu-juku."

⁴¹ Jungajukulu yurnturnu pirli wiriji pirnki-kijakuju. Ngula kankarlarra-kari nyangu Jijajirli, ngularla wangkajalku Kaatuku, "Kirdana, yati-wangka karnangku kuja kanpaju ngaju purda-nyanyi.

⁴² Kuja karnangku ngajulu wangkami, purda-nyanyi kanpaju. Kilji karnangku wangkami yungujulu yapangku purda-nyanyi nyuntu-kurra wangkanja-kurra yungulu milya-pinyi nyuntulurlunpaju yilyajarni nyampu-kurraju."

43 Nyampu-jangkaju, Jijaji purlaja, "Lajuru, yantarni pirnki-jangka!"

44 Junga-juku, wilypi-pardija Lajuru pirnki-jangkaju pulya-nyayirni. Kula jungarni wapayarla. Waku-jarra manu mirriji-jarra nyanungu-nyangu ngulajulu wayurnu muku pijijirli, ngularla yinngirrirlangu wapirrija. Jijaji-jana wangkaja yapa-patuku, "Yalyi-mantalurla yungu rarralypalku wapami."

*Wiriwiripalurla jangkardu jaaly-manu Jijajiki yungulu pakakarla
Matthew 26.1-5, Mark 14.1-2, Luke 22.1-2*

45 Yapa-patu kujalu yanu Miiri-kirlangu-kurra yuwarli-kirra, kamparru-wiyili nyangu Jijaji Lajuru milyi-jangka pina-wankaru-maninja-kurra. Kuja-jangka milya-pungulu nyanunguju Mijaya.

46 Panu-kari yapalu yanu Jurujulumu-kurra kujalpalu Paraji-patu nyinaja. Yimi-ngarrurnulu-jana Paraji-patuku kuja Jijajirli Lajuru wankaru-manu.

47 Ngulalu Paraji-patu jinta-jarrija maralypikingarduyu-patu-kurlu wiriwiri-kirli manu panu-kari kanjulukungarduyu-patu-kurlu. Payurnulu-nyanu, "Nyarrpa-manirlipa nyampu wati? Nyiyarningkijarrarla-ka ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli.

48 Kajirlipa yampimi warla-pajirninja-wangurlu, yapangku kapulu milya-pinyi nyanunguju Mijaya. Ngula kapulu-ngalpa Ruumu-wardingki-wati kulu-jarrimi. Kapulu yaninjarla Yuwarli Maralypi maju-maninjirni manu ngalipa Juwu-paturlangu!"

49 Kanjulukungarduyu-paturla, wati jintalpa nyinaja yirdiji Kayupu. Maralypikingarduyu Wirilpa nyinaja Ngardarri-kirlangu. Wangkaja-jana wati-patuku, "Nyurrurlaju warangka-nyayirni!

50 Nyiya-jangka kankulu ngurrpa-juku nyinami? Kajirlipa pinyi nyampu wati jinta, ngula-jangka Ruumu-wardingki-paturlu kapulu-ngalpa Juwu-patu yampimi pinja-wangurlu. Kala kajirlipa yampimi pinja-wangurlu, kapulu-ngalpa muku pinyi panu-juku! Kuja-kujakunyalparlipa pungkarla!"

51 Kuja Kayupu kuja wangkaja, kulalpa ngari nyanungu-nyangu yimi wangkaja, lawa. Marlaljalparla wangkaja Kaatuku. Yimi-ngarrurnulpa-jana panu-kariki wati-patuku kapu jalangu-kari nganta palimi Jijajiji yungulu Juwu-patu panu-kari wankaru nyina.

52 Yuwayi, Jijaji junga palija kula Juwu-patuku-puka. Palija yungu-jana Kaatu-kurlangu yapa jinta-kurra kanyirni yapa kuja kalu ngurra-kari ngurra-karirla nyina.

53 Ngula-jangka, Juwu-patulpalu wiriwiri warrarda jinta-jarrija wuruly-wangkanjaku nyarrparlu yungulu Jijaji pinyi.

54 Milya-pungulpa-jana Jijajirliji kujalpalurla jangkardu wangkaja Juwu-patu pinjaku. Kuja-jangkanya, kulalpa wapaja yarlu-wanaju Jurdiyarlaju, lawa. Yanu ngurra jinta-kari-kirra yirdi-kirraju Yipirayimi-kirra kutu jiljakuju. Nyinaja yalirla nyanunguku kurdungurlu-patu-kurlu.

55 Kutulkulpa karrinja-yanu Juwu-patu-kurlangukuju Purlapa Wirikiji Pajapakuju. Panulpalu Juwu-patu yanurnu Jurujulumu-kurraju ngurra-kari ngurra-kari-ngirli. Yanurnulu yungulu-nyanu wurdujarra-manipurlapakungarnti. Kuja-jarrija kalalu Juwu-patuju purlapakungarntiji.

56-57 Maralypikingarduyu-paturlu wiriwirli manu Paraji-paturlu nganta yungulu Jijaji puuly-mardakarla. Jungajukulu-jana wangkaja yapa-patukuju, “Kajinkili Jijaji nyanyi, yimi-ngarririnjintarnilinganpa!” Ngula-jangkaju, yapangkujulpalurla warrurnu Jijajikiji. Kujalu turnu-jarrija Yuwarli Maralypirla, wangkajalu-nyanu, “Lawa mayi marda kapu Jijajiji nyinamirra nyampu-kurra yaninjarni-wangu?”

12

Miirirli jararla winjurnu parntirparntirpa ngurrju Jijajiki wirliyarla

Matthew 26.6-13, Mark 14.3-9

¹ Jarrirtiyirla Purlapa Wiri Pajapakungarnti, Jijaji pina-yanu kirri wita-kurra Pijini-kirra, yangka ngurra kuja kala Lajuru nyinaja, yangka kuja Jijajirli wankaru-manu palinja-warnu.

² Jijaji-kirlangu yipilji-patulurla wangkaja miyiki ngarninjaku nyanungurra-nyangu yuwarlirlaku. Lajuru, palka-yijala nyinaja, manulpa-jana nyanungukupurdangkarlu Maartarluru miyi purranjarla yungu.

³ Ngula-jangka, Miirirli manu jara parntirparntirpa kuja payi-manu kamparrurlu-wiyi tala panu-kurlurlu. Winjurnurla jara parntirparntirpaju Jijaji-kirlangu wirliyarla. Ngulalpa wakurlu-kurlurluku wirliyaju yaru-pungu. Manu panu yapa kujalpalu yuwarlirla nyinaja, parnti-nyangulpalu ngurrju-nyayirni.

⁴ Yangkalpa jinta kurdungurlu Jutuju Yikariya, palka-yijala nyinaja. Nyanungurlunya-jana yangkaju ngaka Juwu-patu wiriwiri jangkardu ngarrurnunjunu Jijajikiji.

⁵ Kuja Jutujurlu nyangu Miiri kujarla jara winjurnu Jijaji-kirlangu wirliyarla, payurnu-jana yapa panu-kari, “Nyarrpaku jaraju yiilyngarnu yalumpurluju karntangku? Yungu-jana yapa ngalya-kariki jali-mantarla 300-palaku pirli yaltiri talaku yungu-jana ngula-jangkaju warru yungkarla tala-wanguku marlajarraku.”

⁶ Nyarrpaku-yijala Jutuju kujaju wangkaja? Kulalpa-jana yapaku tala-wanguku yulkaja, lawa. Kala Jutujurlu talaju yakujurla mardarnu kurdungurlu-patu-kari-kirlangu, manu kala-jana purungku talaju jurnta manu yakuju-jangkaju nyanja-wangurla. Ngarilpa nyanunguju nyinaja purunjunu Jutuju. Kujarlanya Miiriji punku-pajurnu.

⁷ Jijajirla wangkaja, “Wiyarrpa yampiya! Kularla kulu-jarriya wiyarrpaku! Ngaka kajirna milyingka nguna, Miirirli yungu pinamangu-nyanyi kujaju jara winjurnu wirliyarla manu kujaju yaru-pungu wakurlu-kurlurlu.

⁸ Nyampurla ngurungka, jaya-kurra kapunkulu-jana mardarni marlajarraju yapaju tala-wanguju tarnngangku-juku. Ngajulu kulankujulu mardarni tarnngangku nyampurlaju.”

Maralypikingarduyu wiriwirilpalurla jangkardu wangkaja Lajuruku tarnnga-kurraku pinjaku

⁹ Juwu-paturlulu panungku purda-nyangu Jijaji ngantalpa Pijinirlajuku nyinaja, ngulalurla yanu nyanjaku. Lajururlangukulurla yanurnu nyanjaku yangka kuja Jijajirli pina-wankaru-manu.

¹⁰ Kuja-jangka, maralypikingarduyu-patu wiriwirili jinta-jarrija yungulu Lajururlangu pinyilki nganta.

11 Juwu-paturlu panu-karirlili purda-nyangu kuja Jijajirli pina-wankaru-manu Lajuru. Kuja-jangkanyalu-jana yapaju jurnta nyinaja ngungkurr-nyinanaja-wangu maralypikingarduyukuju. Ngulalpalurla Jijajikilki walaju nyinaja.

Jijaji kuja yukajarra Jurujulumu-kurra

Matthew 21.1-11, Mark 11.1-11, Luke 19.28-40

12 Parra-karirlaju, Jijajiji yarnkajarra Jurujulumu-kurra-pinangu. Panu-jarlu Juwu-patu, kujalu yanu Jurujulumu-kurra Purlapaku Pajapaku, purda-nyangulu kujalpa Jijaji yanurnu.

13 Ngulalu parrka-wati pajurnu watiya-jangka, ngulalurla wapirdi yanu Jurujulumu-ngurluju Jijajikiji. Purlanja-yanulpalu, "Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Wati nyampuju kuja Kaaturlu milyarninjarla yilyajarni yungu-ngalpa Kingi nyina ngalipaku Yijirali-pinkiki, ngulaju karla marlaja nyina wardinyi-nyayirni!"*

14 Ngula Jijajirli nyangu tangkiyi yirdiyi-wana karrinja-kurra. Ngula warrkarnu purdangirli purturlurla, ngula yirdiyi-wana yanu. Nyampuju yangka-juku yimi kujalu Payipulurla yirrarnu:

15 "Nyurrurla yapa Jurujulumu-wardingki-patu, kulalu lani-jarriya! Nyampunya-ka yanirni nyurrurla-nyangu Kingiji! Yanirni-ka tangkiyirla!"*

16 Kujalu kuja-kurra kurdungurlu-paturlu purda-nyangu, kulalu milya-pungu nyiya-jangka kujalpalurla yapa-paturlu pulka-pungu. Payurnulu-nyanu, "Nyiya-jangka kalurla pulka-pinyi Jijajikiji? Nyiya-jangka-ka yanirni tangkiyirlaju?" Ngaka yangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu Jijaji, ngula pina-kangu yartarnarri wiri-kirli nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulalu yimi yinya Jijaji-kirli manu tangkiyi-kirli Payipulurla kulpari manngu-nyangu. Kulpari manngu-nyangulu yangka kujalpalurlajinta yapangku pulka-pungu Jijajiki.

17-18 Nyiya-jangkalurla yapaju Jurujulumu-ngurluju wapirdi yanu Jijajikiji? Yapa panu-karijilpalu nyinaja Jijaji-kirli kamparruwiyi Pijinirla. Nyangulu kujarla Lajuruku purlaja yungu wilyipipardimi pirnki-jangka. Junga! Nyangulu Jijaji kuja Lajuru pina-wankaru-manu. Ngula-jangkajulu pina-yanu Jurujulumu-kurra, manu yimi-ngarrurnulu-jana yapaku Jijaji. Yapangku Jurujulumu-wardingki-paturlulu purda-nyangu Jijajirli kuja Lajuru wankaru-manu yartarnarri-kirlirli. Kuja-jangkakulurla wapirdi yanu Jijajikiji.

19 Kujalu-jana Paraji-paturlu nyangu kuja-kurra, wangkajalu-nyanu, "Waraa! Nyarra-parrimilkirlipa? Kulalparlipa-jana yapaju warlapajikarla Jijaji puranja-kujakuju!"

20 Juwu-wangu-paturlangulpalu nyinaja Jurujulumurlaju, yanurnulurla Kaatuku pulka-pinjaku purlapa-puru Pajapa-puru.

21 Yangka kurdungurlu yirdiji Pilipirlangulpa nyinaja yangka Pijata-wardingki yangka Kaliliyirla, ngula-wardingkilpa nyinaja Jurujulumurlaju. Ngulalurla Juwu-wangu-patu yaninjarla wangkaja, "Yuwayi, yungurnalurla nganimpurlangu Jijajikiji wangka."

22 Ngula-jangka, Pilipirla yaninjarla wangkaja Yanturuku Juwu-wangu-patu-kurlu. Mapirri-palarla wangkaja Jijajikiji.

* 12:13 Nyangka Psalm 118.25-26

* 12:15 Nyangka Zechariah 9.9

²³ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwayi, ngaka Kaaturlu kapu-jana milki-yirrarni nyanungu-nyangu Yapa-nyayirni-wangu yapaku yungulu milya-pinyi nyanunguju pirrjirdi-nyayirni.

²⁴ Junga karna-nyarra wangkami. Kajilpa yapa jintangku mardakarla ngurlu jinta, manu kajilpa mardakarla-juku yinya ngurlu walya-kurra yirrarninja-wangurlu, yapa yinyarlu kapu mardarni jintamipa ngurluju, kula panu. Kala kaji yirrarni yinya ngurlu walya-kurra, kapu ngurlu yinyaju linji-jarrinjarla palimi. Ngula-ka wankaru-jarrinjarla pina-pardimi. Jintangku ngurlungku-ka panu-mani ngurluwati.

²⁵ Nyampurla walyangka, yapa ngalya-karirli kalu manngu-nyanyi kuja, ‘Ngaju marda kajikarna palimi. Kuja-kujaku kapurnaju ngajumiparlu warrawarra-kanyi.’ Kaji nganangku-puka kuja manngu-nyanyi, ngulaju kapu pali. Panu-kari yapangku kalu manngu-nyanyi kuja, ‘Kularnaju ngaju-miparlu warrawarra-kanyi, lawa. Yungurna-jana panu-karirlanguku yulkami.’ Kaji nganangku ngurrju manngu-nyanyi kujarlunya, kapurla yinya yapa jirranganja nyina wankaru Kaatuku tarnnga-juku.

²⁶ Kajiji ngana-puka ngajuku warrki-jarrimi, kamparruju yapangku yinyarlu yunguju purami-wiyi. Warrkini-wati kapujulu ngaju-kurlujuku nyina kajirna nyarrpara yani. Kajiji ngana ngajuku warrki-jarri, Wapirrarlu kapu ngurrju-pajirni.”

Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku yangka kapu nyanunguju ngaka palimilki

²⁷ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Ngajujurna miyalu majulku. Nyarrparna-nyarra wangkami? Yapa-paturlu kapujulu murrumurru-maninjarla pinyi ngajuju. Kulalparna Wapirraju payikarla nyanungurraku warlapajirninjaku, lawa. Kujakunyarna yanurnu walya nyampu-kurra.

²⁸ ‘Wapirra, milki-yirraka-nyanu yapa-kurra yungungkulu milya-pinyilki nyuntuju jungarni-nyayirni!’ ”

Ngula Jijaji kuja wangkaja, Kaaturla wangkaja nguru-nyayirni-wangu-ngurlu nyanungu-nyangu-ngurlu, “Yuwayi, nyurru milki-yirrarnurnaju yapa-kurraju, manu karnaju yarda milki-yirrarni yapaku yungujulu milya-pinyi ngajuju jungarni-nyayirni.”

²⁹ Kujalu yapangku linpa purda-nyangu, ngulalu manngu-nyangu kula-ngantalparla ngapaku maarr-maninjarla manu wangkanjarla wapaja. Panu-karirli manngu-nyangulu kula-ngantarla marramarra-juku wangkaja Jijajikiji.

³⁰ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwa, manngu-nyanyi mayi kankulu ngajuku ngantaju wangkaja yungurna milya-pinyi? Lawa! Nyurrurlakunyaarra wangkaja yungungkulu milya-pinyi nyanunguju pirrjirdi-nyayirni.

³¹ Purda-nyangkajulu! Kaaturlu kajana yapaju miimii-nyanyi ngurrju marda maju japa kalu nyina. Juju Ngawu-ka wiri nyina yapaku nyampurla walyangka. Kala jalangu Kaaturlu-ka nyanunguju kijirni.

³² Yapangku kapujulu jarna-mani walya-jangka. Kajijili jarna-mani kujarlu, yapa karnaju ngaju-kurra-mani panu-juku.”

³³ Junga kujaju. Nyampu yimi Jijajirilpa-ngalpa yapa jintawarlayiki yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi kapu-ngalpa yangka nyanunguju pal-imi warntawarntarla.

³⁴ Ngulalurla yapaju wangkaja Jijajiki, “Yuwa! Wangkami-ka ngalipa-nyangu Payipulurla Mijaya nganta kapu wankaru nyina tarnnga-juku. Nyiyakulkunpa wangkaja yapangku nganta kapulu pin-jarla yirrarni Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu warntawarntarla? Wangkaya-nganpa ngana yinyaju Yapa-nyayirni-wangu?”

³⁵ Jijajirli-jana yalu-manu, “Jarra-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu kapu nyina nyurrurla-kurlu ngari witaku-mipa. Nyurrurlalpankulu nyinakarla jungarni Jarra-nyayirni-wangurla. Kajinkili warntarla nyina, kapunkulu nyina yapa panu-kari-piya kuja kalu mungangka nyina. Ngana-puka kuja-ka wapami mungangka, ngulaju pampa nyiya nyanja-wangu.

³⁶ Walalurla nyinaya Jarra-nyayirni-wanguku. Kapu nyina nyurrurla-kurlu ngari witaku-mipa. Kajinkilirla wala nyina Jarra-nyayirni-wanguku, ngulaju kapunkulurla nyina yaliki Jarra-nyayirni-wanguku.” Ngula kuja wangkaja, Jijajirli-jana yapaju yampinja-yanu, manulpa-jana jurnta yaninjarla jurnta nyinaja yangarlulku.

³⁷ Nyampuju junga. Jijaji ngurrju warrki-jarrija Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirli yapa panungka yungulu nyanyi. Wala-wangulpalurla nyinaja kapuru nyinanjara. Kulalu milya-pungu nyanunguju Mijaya.

³⁸ Nyampuju yimi jurrku-juku nyurru-warnu kuja Yijayarlu yirrarnu Jijaji-kirli. Yimiji junga-jarrija. Yijayarlu yimi nyampurra yirrarnu: “Warlalja-Wiri, ngana-nganpa ngungkurr-nyinaja kujarnalu-jana nyuntu-nyangu yimi yimi-ngarrurnu? Lawa! Nganakunparla milki-yirrarnu nyuntu-nyangu yartarnarriji? Kula nganaku, lawa!”*

³⁹⁻⁴⁰ Yijayarlu yimi-kari yirrarnu nyurru-wiyi:

“Kaaturlu-jana yapa pampa-manu nyanja-kujaku, manu-jana langa-pati-manu purda-nyanja-kujaku. Kala nyiyaku? Kuja-karrarlu-jana warla-pajurnu yungulu ngurru-pa-juku nyina war-rki nyanungu-nyangu nyanja-wangu manu yimi nyanungu-nyangu purda-nyanja-wangu. Kujarlanya, kulalurla pina-yanurnu Kaatu-kurra, kula-jana nyarrparlu pina-ngurrju-mantarla, lawa.”*

Kujanya Yijayarlu nyurru-wiyi yirrarnu. Kuja-jangkanya, kulalurla Juwu-patu wiriwiri wala nyinaja Jijajiki.

⁴¹ Nyiya-jangkarla yirrarnu Yijayarluju yinyaju yimi? Nyurru-wiyi, Kaaturlurla yimi-ngarrurnu nyanungukuju Jijaji. Yimi-ngarrurnurla Jijaji kapu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Kuja-jangkanya, Yijayarluju yimiji yirrarnu Jijaji-kirliji.

⁴² Ngalya-karirli Juwu-paturlu wiriwirirli milya-pungu nyanunguju Mijaya. Yimilpalu nyanungurrarlu mardarnu, kulalu-jana yapa warru ngarrurnu kuja ngantalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja. Lani-jarrijalpalu Paraji-patu-kujaku. Kajili warraja wangkayarla Jijaji-kirli, Paraji-paturlu kapulu-jana kurnta-ngarririnjarla yilyayarla Juwu-kurlangu jaaji-ngirli.

* 12:38 Nyangka Isaiah 53.1

* 12:39-40 Nyangka Isaiah 6.10

⁴³ Kajili-jana yinya wiriwirirli yimi-ngarrikarla warrajarlu kuja ngantalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja, ngulaju kapu-jana Kaatuju wardinyi-jarriyarla. Kala lawa. Yinya wiriwirirlijalpalu manngunya ngangu nyarrparlu yungulu-jana Paraji-patuju wardinyi-mantarla.

Jijaji yanurnu walya nyampu-kurra yapaku muurl-mardarninjaku palinja-kujaku

⁴⁴ Jijaji kilji-nyayirni wangkaja, “Ngana kajiji wala nyina ngajuku, yungurla Kaaturlanguku walaju nyina, yangka kujaju nyampu-kurra yilyajarni.

⁴⁵ Nganangku kuja kaju nyanyi, ngulaju-ka nyanyi yangkarlangu kujaju ngaju yilyajarni.

⁴⁶ Ngajurna yanurnu walya nyampu-kurra yungurna Jarra-nyayirni-wangu nyina yapaku. Ngana kuja kaju wala nyina, yapa yinya kula nyina munga-piyarla Kaatuku milya-pinja-wangu, lawa. Yanurnurna yungulu yapa nyina Jarra-nyayirni-wangurla Kaatu milya-pinja-karra.

⁴⁷ Kajili yapangku purda-nyanyi ngaju-nyangu yimi, kajili purda-nyanjarla yampimi, kularna-jana miimii-nyanjarla punku-pajirni, lawa. Kularna walya nyampu-kurra yanurnu yapaku punku-pajirninjaku. Yanurnurna yapaku muurl-mardarninjaku palinja-kujaku.

⁴⁸ Kajiji nganangku wurra-mani, yimi kajili ngaju-nyangu yampimi, ngaka kapurna-jana miimii-nyanjarla punku-pajirni. Kapurna-jana miimii-nyanjarla payirni kujarlu, ‘Purda-nyanjarla mayinpa puraja jungangku ngaju-nyangu yimiji?’

⁴⁹ Kula karna-nyarra ngaju-nyangu-mipa yimiji yimi-ngarrirni. Ngajukupalangurlu kujaju nyampu-kurra yilyajarni, nyanungu kaju wangkami nyarrpa wangkanjaku. Kuja-juku karna-nyarra yimi-ngarrirni.

⁵⁰ Kajinkili purda-nyanjarla purami yimi kujaju ngajukupalangu wangkaja, kapunkulurla wankaru tarnga-juku jirnganja nyina. Kuja-jangkanya karna-nyarra wangka nyarrpa kuja kaju nyanungu ngajuku wangkami.”

13

Jijajirli-jana wirliya parljurnu nyanunguku kurdungurlu-patu

¹ Juwu-paturlupalu murnma-juku wurdujarra-manu Purlapa Wirikingarnti Pajapakungarnti parra-karirlakungarnti. Milya-pungulpa-nyanu Jijajirli yangka kuja kapu palinjarla yampinja-yani nyampu walya nyanungukupalangu-kurrarlu. Nyampurula walyangka, Jijajilpa-jana yapakuju yulkaja kujalpalu nyanungu puraja. Yuwayi, yangka kujalpa palinjakungarnti waraly-karrija warntawarntarla, yulkaja-jukulpa-jana.

² Yangka Pajapa Purlapakungarnti, kuja wanta yukajarra, Jijaji manu kurdungurlu-patulu jinta-jarrija. Miyilpalu ngarnu. Kurdungurlu Jutuju Yikariya palkalpa nyinaja, kaja-nyanu Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu. Nyurru-jukurla wuruly-wangkaja Juju Ngawuju Jutujukuju yungurla jikajika-jarrinjarla Jijajiki jangkardu ngarrirninjini.

³ Milya-pungulpa-nyanu Jijajirliji yangka kuja yanurnu Kaatu-jangka manu yangka kapu pina-yani-yijala Kaatu-kurra. Milya-pungulpa

yangka kujarla Wapirrarlu yungu yartarnarri wiri yapaku wiri nyinanjaku.

⁴ Junga, kujalpalu murnma-juku ngarnu, Jijajirli-nyanu yakarra-pardinjarla kurrirdi jaati-piya jimanta-jangka yalyi-manu, manu yirrarnu walyangka. Ngula-nyanu tawurlu yirrarnu wartirli-wana.

⁵ Ngula ngapalku maninjarla winjurnu parraja-kurra, ngulalpa-jana parljurnu warru wirliya kurdungurlu-patu, ngulalpa-jana parduna-manu tawurlu-kurlurlu.

⁶ Ngularla Jijaji yanurnu Piitaku, Piitarluju payurnu, "Warlalja-Wiri, kapunpaju mayi ngajurlangu wirliya parljirni?"

⁷ Jijajirli yalu-manu, "Jalangu kula kanpa milya-pinyi nyiya-jangka kuja karnangku wirliya parljirni. Ngaka kapunpa milya-pinyi."

⁸ Piitarlu nyanunguju warla-pajirninjarla ngarrurnu, "Lawa, kulaju ngaju-nyangu wirliya parljika!"

Jijajirla wangkaja, "Kajirnanngku yampimi wirliya parljirninjawangurlu, kulanpaju ngajuku nyina!"

⁹ Ngularla Jimani Piitalku wangkaja, "Warlalja-Wiri, kulaju wirliya-mipa parljika! Rdaka manu jurrurlanguju parljika!"

¹⁰ Jijajirla wangkaja, "Kuja kalu-nyanu yapangku parljirni, ngulaju kalu kirlka-nyayirnilki nyina. Kula kalu-nyanu kapankurlu pina-parljirni. Kajili walyangka wapa, marda wirliya-mipa kalu-nyanu parljirni. Nyurrurlajunkulu ngurrju manu kirlka, jinta-mipa kirlkawangu."

¹¹ Nyiyaku Jijajiji kujaju wangkaja? Nyurru-jalalpa milya-pungu yangka kapurla jinta kurdungurlu jangkardu parnka yimi-kirli nyanunguku jangkardu. Kuja-jangkanya-jana wangkaja kurdungurlu-patukuju yangka kujalpalu kirlka nganta nyinaja, manu jinta-mipa nganta kirlkawanguju.

¹² Ngula-jana Jijajirli wirliya kurdungurlu-patu parljurnu, ngula-nyanu kurrirdi jaati-piya pina-yirrarnu jimantarla. Ngula kulpari pirri-manu yangkangka tayipulurla, ngula-jana payurnu, "Milya-pinyi mayi kankulu nyiya-jangka kujarna-nyarra wirliyaju parljurnu?"

¹³⁻¹⁴ Warlalja-Wiri manu Tiija-pajirni kuja kankujulu, junga kujaju! Ngajurna-nyarra Warlalja-Wiri manu Tiija. Warrki-jarri kankujulu ngajuku. Wirliyarna-nyarra parljurnu warrkini wati-piyarlu. Kuja-piyarlu-yijalajulu waalparrika, jarnkujarnku parljikalu-nyanu wirliyaju.

¹⁵ Milki-yirrarnurna-nyarra yungunkulu jungarni nyina. Waalparrikajulu. Warrki-jarriyalu ngaju-piya yungunkulu-jana yapa ngalyakarirlanguku ngurrju nyina.

¹⁶ Junga karna-nyarra wangkami. Ngana-puka kuja-ka warrki-jarri, ngulaju kularla parrpada-juku nyanungu-nyangukuju paajuku, lawa. Warrkini yinyarluju-ka jungangku paaju nyanungu-nyanguju purdanyanyi. Manu kuja-ka wati jintangu wati jinta-kari yilyami yimi-kirli, yinya yimi-kirli kula-ka wiri nyina wati kamparru-warnu-piya. *

¹⁷ Kajinkili nyampu yimi langa-kurra-mani, kajinkili-nyanu jarnkujarnku warrki-jarrimi ngaju-piya, ngulaju kapunkulurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyayirni.

* 13:16 John 15:20

18 “Manngu-nyanyi kankulu kujarna-nyarra wangkaja kamparru-wiyi? Wangkajarna-nyarra nyurrurlaju nganta kirlka manu ngurrju, kala jinta-mipa kirlka-wanguju. Ngajulurlurna-nyarra milarnu ngajuku puranjaku. Kuja-jangkanya karna-nyarra milya-pinyi. Kala yinya ngurrju-wangu wati? Yimi nyanungu-kurluju Payipulurla, wangkamika kuja, ‘Yinya watiki kujarnarla jirrnganja ngarnu miyi manu kuyu, kala ngaju-nyangu wungu-warnu nyinaja. Kala jangkarduju karlirryinaja!’* Kuja-jangkanya yinyaju wati ngurrju-wangu.

19 Yuwayi, ngaka wati yaliji kapuju karlirryina jangkardu. Kapunkulu kuja-kurraju nyanyi, manu kapunkulu-nyanu wangkami, ‘Jijajiji yapa yangka kuja-ka tarnga nyina.’ Kuja-jangkanya karna-nyarra jalangurluju yimi-ngarrirni yinya wati yungunkujulu ngungkurr-nyina.

20 Junga karna-nyarra wangka: Yilyami karna-nyarra yimi ngaju-nyangu-kurlu. Nganangu kaji-nyarra rdakurl-kijirni, ngajurlangu kaju rdakurl-kijirni. Manu-ka rdakurl-kijirni ngajukupalangu kujaju nyampu-kurra yilyajarni.”

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja yangka kapurla Jutujuju karlirryina jangkardu

Matthew 26.17-25, Mark 14.12-21, Luke 22.7-13

21 Ngula-jangka, Jijajiji miyalu maju-jarrija-nyayirni, manu wangkaja-jana kurdungurlu-patuku, “Junga karna-nyarra wangkami. Jintangu kurdungurlulu kapu-jana ngaju yimi kanyi jangkardu maralypikingarduyu-patuku manu yurrkunyuku yungujulu puuly-mardarninjarla pinyi.”

22 Kulalpalu kurdungurlu-paturlu milya-pungu kujalpa Jijaji ngana-kurlu nganta wangkaja. Ngarilpalu-nyanu nyangu-mipa.

23 Ngajujulparna nyinaja kutu Jijaji-wana. (Ngajukuju warrarda yulkaja.)

24 Piitaju rdakardaka wangkaja ngajuku, “Payika Jijaji ngana-kurluka wangka.”

25 Ngularna payurnu Jijajiji, “Warlalja-Wiri, ngana nyanunguju wati ngula kapungku jangkardu karlirryina?”

26 Jijajirliji yalu-manu, “Kajirna mangarri julyurl-yirrarni jupujupurla, ngula-jangka kapurnarla yinyi jinta-kariki kuja-ka nyina ngalipa-kurlu. Nyanungunya kapuju jangkardu karlirryina.” Ngula Jijajirli mangarri julyurl-yirrarnu jupujupurla, yungurla Jutujuku yangka Jimani Yikariya-wardingki-kirlangu kaja-nyanuku.

27-30 Ngula Jutujurlu mangarri yinya manu, Juju Ngawurla kapanku kurru-yukaja. Ngularla Jijaji wangkaja, “Kapankurlu lawa-manta warrki nyuntu-nyangu!” Junga-juku, Jutuju mangarri wita maninjarla yanu kapanku. Munga-nyayirnilpa karrija.

Kulalu panu-karirli kurdungurlulu milya-pungu nyarrpa kujalparla Jijaji wangkaja Jutujuku tala-kurluju. Jutujurlu kala-jana yakuju tala-kurlu warrawarra-kangu kurdungurlu-kurlangu. Kuja-jangkarlungalpalu manngu-nyangu, “Yuwa, marda Jijajirliji Jutujuku yilyaja miyi payi-maninjaku Purlapa Wirikingarnti Pajapakungarnti? Marda yilyaja yungu-jana tala yinyi tala-wangu-patuku?”

* 13:18 Nyangka Psalm 41.9

Jijajirli-jana kurdungurlu-patu ngarrurnu yungulu-nyanu yulkami jarnkujarnku

³¹ Ngula Jutujurlu ngurra yinya yampinjarla yanu, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yungkaparrirli, yapangku kapulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu kuja-ka yartarnarri wiri-kirli nyina. Kuja-jangkanya kapulu yapangkuju milya-pinyi Kaaturlanguju yartarnarri wiri-kirli.

³² Yuwayi, junga kujaju. Ngajujurna Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Kaaturlu kapu-nyanu milki-yirrarni yapa panu-kurra yartarnarri wiri-kirli. Ngula-piyarlu-yijala kapu-jana ngajurlangu milki-yirrarni yartarnarri wiri-kirli, kapu-jana kujarlu milki-yirrarni yungkaparrirli. Yapa-nyayirni-wanguku kapulurlajinta pulka-pinyi. Kujarlanya kapulurla Kaaturlanguku pulka-pinyi. Kaaturlu kapurla pulka-pinyi yinyaku Yapa-nyayirni-wanguku. Yuwayi, kapurla pulka-pinyi yungkaparrirli.

³³ “Ngaju-nyangu-patu warlalja, ngari karna-nyarra witaku-mipa jirranganja nyina. Ngula-jangka kapunkujulurla warrirni, kulankujulu palka-mani. Manngu-nyanyi mayi kankulu nyarrpa kujarna-jana kamparru-wiyi wangkaja wiriwiriki. Wangkajarna-jana, ‘Yani karna ngurra-kari-kirra. Kulalpankujulu purayarla, lawa.’ Kujanyarna-jana wangkaja. Jalangu karna-nyarra yarda yimi-ngarrirni yimi jurrku-juku: Yani karna jinta-kari ngurra-kari-kirra. Kulalpankujulu purayarla ngaju-kurlu yaninjaku, lawa.

³⁴ Ngulaju ngula-juku. Kuruwarri karna-nyarra yinyi jinta-kari: Yulkayalu-nyanu! Ngajurna-nyarra yulkaja. Kuja-piya-yijalalu-nyanu yulkaya!

³⁵ Kajinkili-nyanu yulka, ngulaju kapulu-nyarra yapa ngalya-karirli nyanyi. Kuja-jangkanya kapulu milya-pinyi nyurrurlaju ngaju-nyangu kurdungurlu-patu.”

Jijajirli wangkaja Piitaku, ‘Kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku’

Matthew 26.31-35, Mark 14.27-31, Luke 22.31-34

³⁶ Jimani Piitarlu payurnu Jijaji, “Warlalja-Wiri, nyarrpara-kurra kanpa yani?”

Jijajirli yalu-manu, “Yani karna ngurra-kari-kirra. Kulalpanpaju purayarla jalangurluju, ngaka-mipa.”

³⁷ Piitarlu Jijaji payurnu, “Warlalja-Wiri, nyiia-jangka kulalpar-nangku purayarla? Kajilpangkulu yapa ngalya-karirli murrumurrumantarla, kapurnangu muurl-mardarni. Kajijili pinyi, ngulaju ngula-juku. Ngajurna lani-wangu!”

³⁸ Ngula-jangka, Jijajirli wangkaja Piitaku, “Junga mayi kapunpa palimi ngajuku muurl-mardarninjaku? Wangkami karnangku junga: Ngaka kapunpa purda-nyanyi jukujuku kaji purlami. Ngula-wangurla-wiyi kapunpa-nyanu ngurrpa-pajirni marnkurrpaku ngajukuju yapa ngalya-kari-kirra kula kanpaju nganta milya-pinyi.”

14

Jijajiji Yirdiyi-nyayirni-wangu kuja-ka ngunamirra Wapirra-kurlangu-kurra

¹ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, "Kulalu lani-jarriya nyiyarningkijarraku! Kaatukulurla wala nyinaya! Walajulu nyinaya ngajurlanguku!"

² Yalirlaju panu-nyayirni ngurraju nyinanjaku ngajukupalangu-kurlangurlaju Wapirra-kurlangurlaju. Kaji karriyarla ngurra-wangu lawa yapaku yalirlaku nyinanjaku, kapurna-nyarra nyurru-juku yimi-ngarrikarla nyurrurlakuju. Kala kujaju junga, yalirlaju ngurra panu-nyayirni! Wangkami karna-nyarra nyurrurlaku, yani kapurna yalikirra jungarni-maninjaku ngurraku nyurrurlaku nyinanjaku.

³ Ngula-jangka kajirna kulpari yanirni nyampu-kurra maninjaku nyurrurlaku, ngula yungunkulu nyinami yalirla ngaju-wana.

⁴ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyilki yirdiyiji yali-kirra ngurra-kurra kajirna ngaju ngaka yani."

⁵ Ngula-jangka, Tamijijirla wangkaja Jijajiki, "Warlaja Wiri, kula karnalu milya-pinyi ngurra nyarrpara-kurra kajinpa nyuntu ngaka yani. Nyarrparlulparnalulu nganimparlu milya-pungkarla yirdiyiji kuja-ka ngunamirra yali-kirra ngurra-kurraju?"

⁶ Jijaji wangkajarla Tamijiki, "Ngajujurna yangka jinta-juku Yirdiyi-nyayirni-wangu kuja-ka ngunamirra ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra. Ngajujurna yangka jinta-juku Yijardunju kuja karna-jana warrarda yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu jaru yapaku. Ngajujurna yangka jinta-juku Wankaru Yinja-panu kuja karna-jana ngurru-mani pina yapa wankaru-kurra nyurnu milyi-jangka. Kulalpa nganapuka yantarla ngurra ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngaju-wangu. Ngaju-miparlu karna milya-pinyi nyarrparlu yapaju yinya-kurrajuju kanjakuju."

⁷ Ngula-jangka, wangkaja-jana Jijaji nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, "Kajilpankujulu nyurrurlarluju milya-pungkarla, ngulaju kajikankulu milya-pinyilki ngajukupalangurlangu. Junga-juku kankulu nyurru-juku nyurrurlarluju nyanunguju milya-pinyilki nyanja-warnurlu-yijala."

⁸ Ngula-jangka, Pilipirla wangkaja Jijajiki, "Warlalja-Wiri, milki-yirraka-nganpa nyuntukupalangu Wapirra nganimpaku yungurnalu nyinami wardinyilki. Kularnangkulu kujaku yarda payirni."

⁹ Ngula-jangka, Jijaji wangkajarla Pilipiki, "Palka-jukurna-nyarra jirranganja wapaja warrarda. Nyiya-jangkarlu kanpaju kanginy-pinyi-juku? Nganangku-puka kajiji nyanyi ngaju, ngulangkuju-ka nyanyi ngajukupalangu Wapirrarlangu. Pilipi, nyiya-jangkarlunpaju payurnu yungurna-nyarra milki-yirrarni ngajukupalangu Wapirra nyurrurlaku?"

¹⁰ Pilipi, ngungkurr-nyinanja-wangu mayi kanpaju nyina kuja karna nyina ngajukupalangurla kuja-ka nyina ngajurlanguurla?"

Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, "Jaru kuja karna-nyarra wangka nyurrurlaku, ngulaju kula ngaju-nyangu warlalja. Ngularraju jaruju ngajukupalangu-kurlangu. Nyanunguju-ka ngajulurla nyinami, manuka warrki nyanungu-nyangu lawa-mani.

¹¹ Nyurrurla, ngungkurr-nyinayajulu wangkanja-kurraju kajirna-nyarra wangkami ngaju karna nyinami ngajukupalangurla, manu ngajukupalangu kuja-ka nyinami ngajulurla. Kajinkili nyinami

ngungkurr-nyinanja-wangu jaruku kuja karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku, ngula-jangkajulurla marlaja ngungkurr-nyinaya warrki-mipaku ngaju-nyanguku kuja karnarla jirrnganja warrki-jarrimi Kaatuku.

¹² “Wangkami karna-nyarra nyurrurlaku yijardurlu: Kajinkijili wala-juku nyina ngajuku, kapunkulu nyurrurlaju warrki-jarrimi ngaju-piya-nyayirni. Kula nyampurla-mipa ngurrangka kujalpurna ngaju warrki-jarrija, lawa. Kajirna pina-yani ngajukupalangu-kurra, ngula-jangka kapunkulu ngaju-piya warrki-jarrimi nguru-kari nguru-karirla wurnturu.

¹³ Kajinkijili nyurrurlarlu payirni nyiyarlanguku wala nyinanja-karrarlu, kapurna-nyarra yimirirli purda-nyanjarla yinyi. Ngula-jangkarlu yungurna-jana milki-yirrarni yapaku Wapirra ngajukupalanguju ngulaju yartarnarri wiri-kirli.

¹⁴ Wala nyinanja-karrarlu kajilpankujulu nyurrurlarlu payikarla ngaju nyiyarlanguku, kapurna-nyarra yinyi.”

Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patuku kapu-jana yilyamirni Pirlirra Kaatu-kurlangu

¹⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Kajilpankujulu nyurrurla yulkayarla ngajuku, ngulangkuju kajikankulu purami kuruwarri nyarrparlangu kuja karna-nyarra wangka.

¹⁶ Kapurna-nyarrarla payirni ngajukupalangu nyurrurlarlanguku ngula yungu yilyamirni Rdarrkanpa jinta-kari. Rdarrkanpa yalumpu kapu nyina nyurrurlarla tarnnga-juku.

¹⁷ Nyampu Rdarrkanpaju Pirlirra ngulangku kuja kajana yimi-ngarrirni yapaku junga-nyayirni kuruwarri Kaatu-kurlu. Yapa ngana kuja kaju nyina ngajuku ngungkurr-nyinanja-wangu, ngulangkuju kula-ka nyarrparlu nyanyi nyanunguju, manu kula-ka nyarrparlu nyanunguju milya-pinyi. Kujarlaju kulalpa nyarrparlu mantarla Pirlirra yali. Kala nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi nyanunguju, manu kulalpa-nyarra nyarrparlu yampiyarla? Nyanunguju kapu tarnnga-juku nyina nyurrurla-wana.

¹⁸ “Kajirna ngaju kulpari yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, kularna-nyarra yangarlu yampimi nyurrurla. Kapurna pina-yanirni nyurrurlaku.

¹⁹ Jalangu-nyayirni, panu-karirli yapangku nyampurlarlu ngurrangkarlu, kulajulu ngajuju yarda nyanyilki. Kala nyurrurlarlu kapunkujulu yarda nyanyi ngaka wankaru-juku. Kapunkujulu marlaja nyina wankaru-yijala ngajukuju.

²⁰ Ngakaju, nyurrurlarlu kapunkulu milya-pinyi kuja karna nyinami ngajukupalangurla. Manu kapunkulu milya-pinyi-yijala kuja karna nyina nyurrurlarla manu yangka kuja kankulu nyina ngajurlangurla.

²¹ Ngana-puka yapa kajiji yulkami ngajuku, ngulangkuju kapu purami kuruwarri nyarrparlangu kajirnarla yinyi nyanunguku. Ngajukupalanguju kapurla yulkami nyanungukuju, manu kapurnarla yulkami-yijala nyanungukuju, manu ngaju kapurnaju milki-yirrarni nyanungu-kurra yunguju yijardu-nyayirni milya-pinyi.”

²² Ngula-jangka, Jutujurlu payurnu Jijaji (kula Jutuju Yikariya-wardingkirli, jinta-karirli Jutujurlu), wangkajarla, “Warlalja-Wiri,

nyarrparlu ngantanpa-nyanu milki-yirrarni nganimpa-mipa-kurraju, kala ngalya-kari-kirra nganta kulanpa-nyanu milki-yirrarni nganta?"

²³ Jijaji wangkajarla Jutujuku, "Ngana-puka kajiji yulkami ngajuku, kapu yalumpurlu yapangku linpangku purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu kajirnarla wangkami nyanunguku. Ngajukupalanguju kapurla yapaku yalumpuku yulkami. Ngajarra kapurlijarra larla yanirni nyanunguku, manu kapurlijarra nyinami nyanungurla."

²⁴ Kala nganarlangu-puka kajiji jurnta nyina ngajuku yulkanja-wangu, yalumpurlu yapangku kulaju purda-nyanyi jaru ngaju-nyangu kajirnarla wangkami nyanunguku. Nyurrurlarlunkujulu nyurru purda-nyangu wangkanja-kurra jaru-kurra nyurrurla-kurra. Jaru yalumpu kula ngaju-nyangu warlalja, nyampu jaruju ngajukupalangu-kurlangu. Nyanungurlu kujaju nyampu-kurra yilyajarni, ngulangkuju yungu jaruju ngajukuju."

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji wangkaja-jana kurdungurlu-patuku nyanungu-nyangu-patuku, "Ngajurna-nyarra nyurru nyurrurlaku yimi-ngarrurnu panu nyampurra nyiyarningkijarra murnma-juku kuja karna nyinami walyangka nyampurla-juku nyurrurla-kurlu."

²⁶ Ngaka kajirna pina-yani ngajukupalangu-kurlangu-kurra ngurra-kurra, nyanungurlu kapu yilyamirni Pirlirra nyanungu-nyangu yunguju marlaja kanyi warrki ngaju-nyangu. Ngula Pirlirra Kaatukurlanguju jurrku-juku Rdarrkanpaju kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu nyurrurlaku kamparrurlu-wiyi. Nyanungurlu kapu-nyarra pinarri-mani nyiyarningkijarra nyurrurlakuju, kapu-nyarra wangkami yimi jurrku-juku yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi yimi-ngarrurnu nyampurla walyangka kujalparna-nyarra palka-wiyi-juku jirrnganja nyinaja."

²⁷ "Yungurna-nyarra rarralya-mani yungunkujulu rarralypalku marlaja nyina ngajuku. Kulalpa-nyarra nganangu kujarlu rarralypa-mantarla ngaju-piyarlu, lawa. Wajampa-wangulu nyinaya! Lani-wangulu nyinaya!"

²⁸ Yangka kujarna-nyarra wangkaja kapurna-nyarra nyurrurlaku jurnta yani manu ngula-jangka kapurna pina-yanirni nyurrurla-kurra, ngulaju nyurrurlarlunkujulu nyurru kamparrurlu purda-nyangu. Ngajukupalangu Wapirraju, ngulaju kaju wiri-juku nyina ngajukuju parrpada-juku. Kujarlaju, kajilpankujulu yijardu-nyayirni yulkayarla ngajuku, nyurrurlaju kajikankujulu wardinyi-jarrimi ngajukuju pinayaninjakuju Wapirra-kurlangu-kurrakuju."

²⁹ Nyampunya karna-nyarra wangkami nyurrurlaku pinayaninjakungarnti ngajukupalangu-kurlangu-kurrakungarntiji yungunkujulu wala nyina ngaka kajirna nyinami ngajukupalangu-kurlu."

³⁰ Juju Ngawu kapu yanirni nyampu-kurra. Nyanunguju jalanguju wiri yapaku panuku nyampurla walyangka. Kujarlaju kularna-nyarra japaku-kari wangkami nyurrurlaku. Kula nyanunguju wiri ngajuku, lawa."

³¹ Kapurna linpangku purda-nyanyi ngajukupalangu kajiji wangkami nyiyarlanguku yungujulu yapangku jintawarlayirli nyampurlarlu walyangkarlu milya-pinyi ngaju kuja karnarla yulkami."

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Ngula-juku, yanilkirli pa ngurra nyampungurlu!”

15

Jijajiji Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu

¹ Ngula-jangka Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, “Ngajujurna Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Ngajukupalanguju, ngulaju kaatinikingarduyu-piya ngula kangalpa warrawarra-kanyi yapa-patu ngaju-nyangu-patu manu ngajurlangu.

² Yapangku kuja kajulu ngaju purami, parrka-piya kalu pardimi ngarna-jangka. Ngula-piyanya kajulu yapaju ngaju-nyanguju wungu-warnuju ngajukuju nyinami. Kajilirla yapa-patu ngaju-nyangu-patu warrki-jarrimi ngurrju-wangu Kaatuku, ngula-jangkaju kapu-nyanu jurnta kijirni kaatinikingarduyu-piyarlu kuja kajana jurnta pajirni muku parrka ngarna-jangka. Kala kajilirla warrarda warrki-jarrimi ngurrju Kaatuku, ngulaju kapu-jana warrawarra-kanyi nyanungu-patuju tarngangu-juku, ngula-jangkaju yungulurla kirkkanyinanjarla yardayarda warrki-jarri-jiki nyanungukuju. Nyanungurluju kapu-jana warrawarra-kanyi yapa-patuju kaatinikingarduyu-piyarlu ngula kajana ngalya-kari witawita parrka ngarna-jangka jurnta pajirni yulyurpurla yungulu ngulangka ngakurru-wati pardimilki wantangkaju. ³ Ngajujurna-nyarra nyurru-juku panu yimi nyurrurlakuju wangkaja, manunkulu yirriyirirli purda-nyangu. Ngulakuju Kaaturluju-nyarra nyurru-juku kirkk-pajurnu.

⁴ Jurnta yaninja-wangujulu nyinaka! Kularna-nyarra jurnta yani nyurrurlaku. Kulalpa parrka-watirlaju ngakurruju pardiyarla kajilpa pajirninja-warnu ngunanja-yantarla walyangka ngarna-jangka. Pardinjakungarnti ngakurrukungarnti kulalpankulurla jurnta pajikarla parrka-wati ngarna-jangka. Kuja-piya-yijala nyurrurlaju. Kajilpankujulu nyurrurla jurnta yantarla ngajuku, kulalpankulurla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatuku yangarlu. Nyurrurlajulu nyinaka jintangka-juku ngajulurla Kaatuku wardinyi-maninjaku.”

⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana yarda wangkaja nyanungu-nyangu-patuku, “Ngajuju Ngarna-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyurrurlaju warrkini ngajuku, parrka-piya kuja-ka pardimi ngarna-ngurlu. Kajilparlijarra ngaju manu yapa jinta-kari ngana-puka nyinayarla jintangka, kajikarla yali yapa ngurrju warrki-jarri Kaatuku. Kala kajilpaju yali yapa jurnta yantarla ngajuku, kulalparla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatukuju, lawa.

⁶ Kajilpaju yapa ngajuku jurnta yantarla, ngulaju parrka-piya kuja-ka pajirninjarla kijirni manu kuja-ka palimi linji-jarrinjarla. Yapangku kalu mani parrka-wati linji, kijirni kalu warlu-kurra manu-ka muku jankami.

⁷ Junga-juku, nyinakalu ngaju-kurlu-juku, manulu puraya kuruwarrri kujarna-nyarra pinarri-manu nyurrurla. Kajinkili nyurrurlarlu kuruwarrri ngaju-nyangu purami, ngula-jangkarluju kajikankulu payirni Kaatu nyiyarningkijarrarlanguku, ngulaju kapu-nyarra Kaaturluju nyurrurlakuju yinyilki.

⁸ Kajinkilirla nyurrurla ngurrju warrki-jarrimi Kaatuku, yapangkuju kapulu-nyarra nyanyi nyurrurla warrki-jarrinja-kurra. Kapulu-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju yijardu-nyayirni ngaju-nyangu-patu kurdungurlu-patu, manu kapulu Kaatuku milya-pinyi yartarnarri wiri-kirli.

⁹ Ngajukupalanguju kaju yulkami ngajukuju, manu ngula-piya-yijala karna-nyarra ngajuju yulkami nyurrurlakuju. Kujarlaju, jurnta yaninja-wangujulu nyinaya ngajuku yungurna-nyarra yulkami tarnnga-juku.

¹⁰ Ngajulurluparna tarnngangu-juku linpangku purda-nyangu ngajukupalangu nyarrpa-puka kujaju wangkaja ngajuku. Kujarlaju kaju yulkami ngajukuju, manu kularnarla warntarla jurnta yani nyanungukuju. Kuja-piya-yijala karna-nyarra yulkami junga-nyayirni nyurrurlakuju. Kajinkijili nyurrurlarlu linpangku purda-nyanyi ngaju, kulankujulu jurnta yani, lawa. Kujarlaju kapurna-nyarra yulkami tarnnga-juku.

¹¹ “Ngajurna-nyarra yimi-ngarrurnu nyampurra nyiyarningkijarra nyurrurlaku yungunkulu wardinyi-jarrimi-nyayirni ngaju-piya. Ngampurra karna-nyarra nyinami nyurrurlaku yungunkulurla tarnnga-juku wardinyi-jarrimi-nyayirni marlaja Kaatuku ngaju-piya.

¹² Nyampuju ngaju-nyangu kuruwari nyurrurlaku: Yulkayalunyanu ngaju-piya kujalparna-nyarra yulkaja nyurrurlaku.

¹³ Kajilpa-jana yapa paliyarla nyanungu-nyangu-patuku yipilji-patuku, kujarlaju kajana milki-yirrarni nyanungu-patuku kujaju nganta-jana yulkaja karrikarri-wangu-nyayirni.

¹⁴ Kajinkijili nyurrurlarlu tarnngangu purda-nyanyi linpangku ngaju, ngalaju kankujulu yipiljilki ngajukuju nyinami.

¹⁵ Kamparrurluju kularna-nyarra milki-yirrarnu nyarrpa ngulalpa Kaaturlu manngu-nyangu. Kujarlaju, kalarna-nyarra ngarrurnu nyurrurlaju ‘ngaju-nyangu-patu warrkini-patu’. Kala jalanguju, lawalku. Warrkinirli nganangu-puka kula-ka milya-pinyi kuja-ka nyanungu-nyangurlu paajurlu nyarrparlangu manngu-nyanyi nginyinginyirla. Kala ngularrarna-nyarra ngajulurlu nyurru-juku yimi-ngarrurnu nyurrurlaku nyiyarningkijarra kujaju yangka ngajukupalangu wangkaja ngajuku. Kujarlaju, jalangurlu karna-nyarra ngarrirnilki nyurrurlaju ‘ngaju-nyangu yipilji-patu’.

¹⁶ Kulankujulu nyurrurlarlu ngaju milarnu. Ngajurna-nyarra milarnu nyurrurlaju, manurna-nyarra yungu warrki ngula yungunkulurla tarnnga-juku warrki-jarrimi Kaatuku, manu yungunkulu wardinyi-mani. Warrki-jarriyalurla Kaatuku tarnnga-juku! Kajilpankulurla wangkayarla Kaatuku nyiyarningkijarraku, ngalaju wala nyinanja-kurra kapu-nyarra purda-nyanjarla yinyi.

¹⁷ Nyurrurlaku karna-nyarra yada wangkami-yijala, nyampuju kuruwari ngaju-nyangu nyurrurlaku: Yulkayalunyanu!”

Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku kapulu-jana ngalya-kariji nganta nyanungu-patukuju nyurunyuru-jarrimi

¹⁸ Ngula-jangka, Jijaji-jana yada-yijala wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, “Ngalya-kari yapa-patu nyampurla walyangka kapulu-nyarra nyurrurlakuju nyurunyuru-jarrimi, yapa-patu kuja kalurla nyinami Juju Ngawuku. Kala manngu-nyangkalu

nyampu: Yalumpu-patu yangka-patu yapa-patujulpajulu ngajurlan-gukuju kamparruju nyurunyuru-jarrija.

¹⁹ Kajilpankulurla nyurrurlarlangu nyinakarla Juju Ngawuku, ngula-jangka yalumpurrarlau yapangka kajikalunya nyurrurlaju rdakurl-kijirni, manu kajikalunya nyurrurlaju warlaja-pajirni. Kala nyanungu-paturluju kapulu-nyarra nyurrurlakuju nyurunyuru-jarrimi kujarna-nyarra nyurrurla milarnu, manu kujarna-jana jurnta kangu nyurrurla. Nyurrurlaju kula kankulu nyinami nyanungurra-nyangurla turnu-warnurla. Ngula-jangka kalunya nyurunyuru-jarrimi nyurrurlakuju.

²⁰ Manngu-nyangkajulu nyampu yangka kujarna-nyarra ngaju kamparru nyurrurlaku wangkaja: Ngana-puka kuja-ka warrki-jarri, ngulaju kularla parrpada-juku nyanungu-nyangukuju paajuku, lawa.* Yalumpurra yapa kuja kalurla nyinami Juju Ngawuku, ngajujulu kulukukuluku-manu, manu ngula-piyarlunya yijala kapulu-nyarra nyurrurlarlangu kulukukuluku-mani. Ngalya-kari-paturlu yalumpu-paturlu ngulajulu marlaja puraja ngaju-nyangu kuruwarri kujarna-jana yimi-ngarrurnu nyanungu-patuku. Ngula-piyarlunya yijala kapulu-nyarra ngalya-kari-patu-miparlunya purda-nyanyi kajinkili-jana nyanungu-patuku yimi-ngarrirni jaru ngaju-kurlu.

²¹ Nyurrurlajunkujulu ngajukuju. Kujarlaju yalumpurlu yapangka yangkangu kapulu-nyarra kulukukuluku-mani nyurrurla ngaju-piya. Kula kalunya yijardurlu milya-pinyi Kaatu, ngulangu kujaju ngaju yilyajarni nyampu-kurra. Kujarlangurlanya kapulu-nyarra kulukukuluku-mani.

²² Kajirna nyampu-kurra yaninjarni-wangu nyinayarla kankarlarra, manu kajirna-jana yimi-ngarrirninja-wangu jurnta nyinakarla yapaku yalumpurraku majumajuku, ngulaju kapu-jana Kaaturlunya yampiyarla warntarla-pajirninja-wangurlu. Kari-ngantarna-jana yaninjarla wangkaja Kaatu-kurlu nyanungu-patukuju, yani-jiki kalunya tarnga-juku warntarla-juku. Kujarlaju, majumajuju kulalpalunya nyarrpalku jaarl-wangkayarla Kaatu-kujaku warntarla-wangu nganta.

²³ Yapa kuja kaju ngajuku nyurunyuru-jarrimi, ngulaju karla ngajukupalanguku nyurunyuru-jarrimi.

²⁴ Ngajulu kalarna warrki-jarrija yapa ngalya-kari-piya-wangu Kaatu-kurlangu-kurlu yartarnarri-kirli yapangka milparniwarrarla. Kala kuja-piya-wangu kajirna nyinayarla warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kapu-jana Kaaturlunya yampiyarla warntarla-pajirninja-wangurlu. Kala yalumpurlu yapangka kujajulu nyangu warrki-jarrinja-kurra, nyurunyuru-jarrimi-jiki kajulu manu ngajukupalangukuju.

²⁵ Nyanungurra-nyangu kuruwarri-ka wangka nyampurra maju-kari maju-kari kapuju rdipimi ngajuku. Nyanungurra-nyangu warlaja kuruwarri-ka wangkami kuja, 'Nyurunyuru-jarrijajulu nyiya-jangkaku mayi.'**

²⁶ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, "Ngaju kapurna-nyarra nyurrurlaku yilyamirni Rdarrkanpa ngajukupalangu-kurlangu. Nyanunguju yangka Pirlirra Junga-nyayirni kuja-ka yanirni ngajukupalangu-jangka. Kaji yanirni, kapu-nyarra jirnganja nyinanjarla yimi-ngarrirni ngaju-kurlu.

* 15:20 John 13.16 * 15:25 Nyangka Psalm 35.19, 69.4

27 Nyurrurlajulpankujulu jirrnganja nyinaja tarnnga. Kujarlaju yungulpankulu-jana yimi-ngarrikarla yapaku ngaju-kurluju.”

16

1 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra yangka ngaka yungunkulu kapurunju-wangu nyina manu ngajuku karlirr-nyinanja-wangu nyina.

2 Ngaka kapulu-nyarra Juwu-paturlu yilya jaaji-ngirliji, kapulu-nyarra warla-pajirni nyanungurraku jinta-jarrinja-wanguku. Junga, ngaka kajili-nyarra pinyi tarnnga-kurra, kapulu-nyanu wantarla manngu-nyangu kujarlu, ‘Kajirlipa-jana nyampurra pinyi tarnnga-kurra, ngulaju kapu-ngalpa Kaatuju wardinyi-jarrimi.’

3 Yapa yali-paturlu kula kalu ngajukupalangu Kirdana milya-pinyi, manu kula kajulu ngaju milya-pinyi. Kujarlanya kapulu-nyarra pinyi.

4 Pututu-pinyi karna-nyarra nyampurra-kurlu yapa-kurlu, ngula yangka ngaka kajili-nyarra murrumurru-mani, kapunkulu manngu-nyangu ngaju-nyangu yimi.”

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu

Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Nyurru-wiyi, kujarna-nyarra milarnu, ngajulparna palka warrarda nyinaja nyurrurla-kurlu. Kuja-jangkanya kularna-nyarra wangkaja yangka yapa-patu-kurlu yangka ngaka kapulu-nyarra murrumurru-mani.

5 Ngaka-pardu-kari kapurna pina-yanilki ngajukupalangu-kurra kujaju nyampu-kurra yilyajarni. Kulajulu nganangku payurnu nyarrpara-kurra kuja karna yani.

6 Yimi-ngarrurnurna-nyarra nyiyarningkijarra nyampurra jalan-gurlu. Kujarlanya kankulu wajampaju nyina.

7 Junga karna-nyarra wangka. Kajirna pina-yanil Kirdana-kurlangu-kurra, ngakaju kapurna jinta-kari Rdarrkanpa pina-yilyamirni nyurrurla-kurra. Ngana Rdarrkanpaju? Ngulaju yangka Pirlirra Kaatu-kurlangu. Kajilparna yaninja-wangu nyinakarla nyampurlajuku nyurrurla-kurlu, ngulaju kujaju maju. Kajilparna nyinayarla nyampurlajuku, kulalpa Rdarrkanpa yantarlarni nyurrurla-kurraju.

8 “Kaji Rdarrkanpa yanirni nyampu-kurra walya-kurra, kapu-jana yapakuju wangkami kuja kalu warntarla manngu-nyangu. Ngurru-nyanta kalu-nyanu ngarrirni, kala Rdarrkanparlu kapu-jana punku-pajirni. Manngu-nyanyi kajulu ngaju nganta warntarla, kala Rdarrkanparlu kapu-jana wangkami kuja kaju Kaaturlu jungarnipajirni. Yapa yali-paturlu kalu manngu-nyanyi Kaaturlu nganta kapu-jana yampimi, kula-jana marda miimii-nyanyi nganta. Kala Rdarrkanpa kapu-jana wangkami Kaaturlu kapu-jana miimii-nyanjarla murrumurru-mani kajili warntarla-juku manngu-nyangu.

9 Junga kujaju. Yapa yali-paturlu kalu-nyanu manngu-nyangu ngurrjungku nganta. Kala kula kajulu wala nyina ngajuku. Kujarlanya kapu-jana Rdarrkanparluju punku-pajirni.

10 Yapa yali-paturlu kajulu manngu-nyangu ngaju nganta warntarla. Kula kujaju junga. Yani pina karna ngajukupalangu-kurra, manu nyurrurlarlu kulankujulu nyanyi warrarda. Ngula-jangka Rdarrkanpa kapu-jana wangkami kuja kaju Kaaturlu jungarnipajirni.

11 Juju Ngawu kajana wiri nyina yapaku nyampurlaju walyangka. Ngulaju kalu manngu-nyangu Kaaturlu nganta kapu-jana yampimi murrumurru-maninja-wangurlu. Kula kujaju junga. Kaaturlu ngulajuku miimii-nyanjarla juwa-kujurnu Juju Ngawuju. Kuja-jangkanya Rdarrkanpa kapu-jana wangkami Kaaturlu kapu-jana murrumurru-mani warntarla ngula kalu yapaju yani."

12 Ngula-jana Jijajiji yarda wangkaja kurdungurlu-patuku, "Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra. Kala kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla, kulalpankulu langa-kurra-mantarla.

13 Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kajana yapakuju yimiji jungaju yimi-ngarrirni Kaatu-kurluju. Kaji Pirlirra yanirni ngaka, kapu-nyarra yimi-ngarrirni yimi junga kuja karla Kaatuku karri. Kula-nyarra nyanungu-nyangu-mipa yimi yimi-ngarrirni, lawa. Kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyarra kuja karla Wapirra wangkami. Kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra.

14 Kajirnarla nyarra wangka Pirlirpaku, ngulaju kapu-nyarra wangka nyurrulakulku. Kujarlanya kapunkulu milya-pinyi ngajurna pirljirdi-nyayirni, manu kapunkujulurla pulka-pinyi ngajuku.

15 Nyiyarningkijarra kuja karla nguna ngajukupalanguku Kir-danaku, ngulaju kaju nguna ngajurlanguku. Kujarlanyarna-nyarra yimi-ngarrurnu kajirnarla wangka Pirlirpaku, ngulaju kapu-nyarra jurru-juku wangka."

Jijaji-jana kurdungurlu-patuku wangkaja kapulu wajampa-jarri, manu ngaka kapulu pina wardinyi-jarrimi

16 Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, "Kapunkujulu nyanyi parra-patu-mipaku. Ngula-jangka kulankujulu nyanyilki. Ngaka-mipa kapunkujulu pina-nyanyi."

17 Ngulalu-nyanu kurdungurlu-paturlu payurnu, "Nyarra-ka Jijajiji wangka 'nganta kapurlipa parra-patu-mipaku nyanyi, manu nganta kularlipa nyanyi, manu nganta kapurlipa nyanyilki-yijala'? Nyiyakungarpa kuja wangkaja 'nganta kapu pina-yani nyanungukupalangukurra nganta'?

18 Manu 'parra-patuku nganta'? Nyiyaku-ka wangka kujaju? Kula karlipa milya-pinyi nyarra kuja-ka wangkami."

19 Jijajirli-jana miyiki-nyangu kujalpalu kurdungurlu-paturlu jata-nyangu nyanunguku payirninjaku, ngula-jana wangkaja, "Wangkajarna-nyarra 'kapunkujulu parra-patu-mipaku nyanyi, ngula-jangka kulankujulu nyanyilki, manu ngaka kapunkujulu pina-nyanyilki'. Kujakunya mayi kankulu-nyanu jata-nyanjarla jarnkujarnku payirni?

20 Junga karna-nyarra wangka, kapunkulu yulami wajampa-nyayirni. Kala yapa panu-kari nyampurla walyangka kapulu wardinyi nyina. Kapunkulu wajampa nyina, manu ngaka kapunkulu wardinyi-jarrimi pina.

21 Karnta kuja-ka karmulya-jarrinjakungarnti nyina, ngulaju-ka milya-pinyi kapu murrumurru-jarrimi. Kujarlanya karla kurdukuju wajampa-jarrimi. Ngula-ka kurdu palkalku mardarni, wardinyi-jarrimi-ka karntaju. Ngula-jangka kula-ka pina-manngu-nyangu yangka kujalpa murrumurru-jarrija kamparru-wiyi karmulya-jarrinjakungarnti.

²² Kuja-piya-yijala nyurrurlaju. Jurnta karna-nyarra yani. Kujarlanya kankulu wajampaju nyina. Kapurna-nyarra pina-nyanyi, ngula kapunkulu wardinyi-jarrimi. Ngula-jangka kulalpa-nyarra nganangku wajampa-mantarla.

²³ “Kajirna-nyarra jurnta yani, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra yungunkulu jata-nyanja-wangu nyina manu yungunkulu ngaju payirninja-wangu nyina. Junga karna-nyarra wangka. Wala nyinanja-karrarlu kajinkili payirni Wapirra nyiyaku, ngulaju kapu-nyarra yinyi.

²⁴ Yuwayi, nyurrurla ngaju-nyangu kurdungurlu-patu. Jalangu-wangurla-wiyi kurdungurlurlu kulankulu Kaatu payurnu nyiyarlanguku. Jalangu payikal, ngula kapu-nyarra yinyi. Ngula-jangka kapunkulu wardinyi nyina tarnnga-juku.”

²⁵ Ngula-jangka, Jijaji-jana wangkaja kurdungurlu-patuku, “Yimi-ngarrurnurna-nyarra yimi panu-kurlu pija-piya-kurlu. Yimi nyampuraju kankulu-jana puta milya-pinyi. Ngakaju kularna-nyarra wangka nyampu-kurlu pija-piya-kurlu, lawa. Kapurna-nyarra raralya wangkami ngajukupalangu-kurlu Kirdana-kurlu yungunkulu milya-pinyi.

²⁶ Kajirna Kirdana-kurlu nyina, kularna-nyarrarla payirni, lawa. Ngarili kutu-payika nyurrurlarlu wala nyinanja-karrarlu.

²⁷ Ngajukupalangu Kirdana kanyarra yulkami-nyayirni. Ngajuku kankujulu yulkami. Milya-pinyi kankulu ngajuju Kaatu-kurlangu. Kujarlanya kanyarra Kirdanaju yulkami.

²⁸ Junga, yanurnurna nyampu-kurra walya-kurra ngajukupalangu-kurlangu-jangka Kirdana-kurlangu-jangka. Kapurna yampinjarla pina-yani ngajukupalangu-kurra.”

²⁹ Ngulalurla kurdungurlu-patu wangkaja nyanunguku, “Rarraly-palku kanpa wangkami. Kula kanpa-nganpa yimi pija-piya-kurlu wangka. Kula karnalu milya-pinyi kuja kankujulu kuja-piya wangka.

³⁰ Milya-pinyi karnalu kuja kanpa-nganpa milya-pinyi nyarra kuja karnalu manngu-nyanyi. Kaji yaparlangu nyina wurdungu, milya-pinyi kanpa nyiya-kurlu kuja-ka manngu-nyanyi. Kujarlanya karnalu milya-pinyi kujanpa Kaatu-jangka yanurnu.”

³¹ Jijaji-jana wangkaja, “Wala mayi kankujulu nyina?

³² Purda-nyangkajulu nyurrurlarlu! Ngaka-pardu-kari kapunkujulu jurnta parnkami ngaju-kujakuju. Kapunkujulu jinta-pardu yampinjayani, kapunkulu nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra pina-yani. Ngulaju ngula-juku. Kirdanaju palka-juku-ka warrarda nyina ngajukurlu. Kajinkili yani, kularna yangarlu nyina.

³³ Yimi-ngarrurnurna-nyarra yungunkulu jintangka ngaju-kurlu nyina. Kapunkujulu ngajuku marlaja nyina rarralya wajampawangu. Nyampurula walyangka, Juju Ngawungku manu nyanungu-nyangu kurdungurlu-paturlu kapulu-nyarra murrumurru-mani warrarda. Kulalu-jana lani-jarrinjarla jurnta parnkaya. Nyurrurna-jana warla-pajurnu nyurrurla-kujakuju.”

¹ Ngula wangkanjaku Jijaji lawa-jarrija nyanunguku kurdungurlu-patuku, ngula kankarlarra-kari nyangu kuja-ka Kaatu nyina nguru-nyayirni-wangurla, manurla wangkaja, “Wapirra, kapurna ngajuju palimilki. Ngajurna kaja-puraji. Milki-yirrakaju yapa-kurra yungulu milya-pinyi ngajurna yartarnarri wiri-kirli. Kuja-piyarlu-yijala kapurna-jana milki-yirrarni nyuntuju yartarnarri wiri-kirli-yijala yapa ngalya-kari-piya-wangu.

² Nyuntulurlunpaju Warlalja-Wiri yirrarnu yapa panuku yungungkulu jirrnganja nyina nyuntuku tarnnga-juku, yangka-patu yapa kujanpaju nyuntulurlu yungu.

³ Nyarrpangkulu jirrnganja nyina wankaru yapaju nyuntukuju tarnngaju? Nganangku-puka yapangku kajingki milya-pinyi nyuntuju junga Kaatu, manu nganangku-puka kajiji milya-pinyi ngaju kujanpaju yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju kapungku jirrnganja nyina wankaru nyuntuku tarnnga-juku.

⁴ Warrkirna muku lawa-manu kujanpaju ngajuku yungu. Yapakurna-jana yimi-ngarrurnu nyuntuju nyurru. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyuntuju yartarnarri wiri-kirli.

⁵ Wapirra, nyurru-wiyi walya ngurrju-maninja-wangurla-wiyi, ngalijjarparli nyinaja mapirri jintangka yartarnarri wiri-jarlu-kurluju. Pirrjirdi-manta yardaju yungurlu ngalijarra pina-nyina jintangkalku yartarnarri wiri-jarlu-kurlu.

⁶ “Wapirra, wati-patunpaju yungu nyurru-wiyi. Jalangu, kula kalu warntarla nyina yapa panu-kari-piya kuja kalu nyina nyampurla walyangka. Yimi-ngarrurnurna-jana nyuntuju ngurrju-nyayirni. Wati-patu yali-patu kalangkulu nyuntuku nyinaja, kala ngajukunpaju yungu yungujulu ngaju purami. Purda-nyangungkulu kujanpa-jana nyiyarningkijarra wangkaja.

⁷ Milya-pinyi kalu nyiyarningkijarra kujanpaju yungu ngajuku. Nyuntulu-miparlunpaju yungu nyiyarningkijarra.

⁸ Yimirna-jana wangkaja wati nyampu-patukuju yangka kujanpaju ngaju yimi-ngarrurnu. Ngulajulu ngungkurr-nyinaja. Milya-pinyi kalu kujarna nyuntu-jangka yanurnu, manu kalu milya-pinyi kujanpaju nyuntulurlu yilyajarni nyampu-kurra.

⁹ “Wapirra, kula karna-janarla nyuntuku wangka yapaku nyampurlaku kuja kalu walyangka nyina. Nyuntuku karna-janarla wangka ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Nyuntu-nyangu kalu nyina, manu nyuntulurlunpaju yungu ngajuku. Kujarlanya karna-janarla nyuntuku wangka.

¹⁰ Wati nyampu-patu kuja karna-jana mardarni, ngulaju nyuntu-nyangu-patu. Manu yapa panu kuja kanpa-jana mardarni, ngulaju kajulu ngajuku-yijala nyina. Kapulu-jana yapakuju wangkami ngajuju yartarnarri wiri-kirli.

¹¹ Wapirra, kula-ka ngana nyina nyuntu-piyaju. Ngaka-pardukari kapurna pina-yani nyuntu-kurra, kularna walya ngampurlaju nyina. Kala wati nyampu-patu ngaju-nyangu kurdungurlu-patu kapulu walya nyampurla-juku nyina. Yirdi nyuntu-nyangunpaju yungu. Muurlparlu-jana mardaka yartarnarri-kirlirli nyuntu-nyangu-kurlurlu, kajikalu warntarla yani. Jintangka karli nyina ngalijarraju.

Kuja-piyarlu-yijala-jana muurlparlu mardaka yungulu jintangka-juku nyina ngaka.

¹² Ngajulurlurna-jana warrawarra-kangu nyampu wati-patuju, muurlparlurna-jana mardarnu yartarnarri nyuntu-nyangu-kurlurlu. Yangka-juku yartarnarriji kujanpaju yungu. Mardarnurna-jana nyuntu-kujaku karlirr-yaninja-kujaku. Jinta-mipangku karlirr-yanu jurnta. Nyanunguju kapu yukamirra warlu wiri-kurra. Kapunpa pinyi warlu-kurlurlu. Nyurru-wiyi, Payipulurlanpa wangkaja wati yali-kirliji. Yimi yaliji junga. Warntarla-yanu nyanunguju.

¹³ “Wapirra, ngaka-pardu-kari kapurna pina-yani nyuntu-kurra. Kapurli wardinyi-nyayirni nyina wungulku. Wangkami karnangku nyampurla-juku walyangka. Wangkami karnangku yungujulu kurdungurlu-paturlu purda-nyanyi yungulu wardinyi marda nyina ngaju-piya nyuntu-kurluju.

¹⁴ Pina-manurna-jana nyuntu-nyangu yimi. Kala yapa panu-kari nyampurla walyangka, yangka-patu kuja kalu warntarla manngu-nyanyi, nyurunyuru-jarri kalu-jana ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Kula karna manngu-nyanyi warntarla, manu kula kalu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu warntarla manngu-nyanyi. Kujarlanya kalu-jana yapa panu-karriji nyurunyuru-jarrimi.

¹⁵ “Wapirra, kula karnangku payirni kurdungurlu-watiki kanjaku nyampu-ngurlu walya-ngurluku, lawa. Ngari karnangku payirni yungunpa-jana warrawarra-kanyi Juju Ngawu-kujaku.

¹⁶ Kularna yapa panu-kari-piya nyampurla kuja kalu walyangka nyina, yangka-paturlu kuja kalu warntarla manngu-nyanyi, lawa. Manu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu kula kalu warntarla manngu-nyanyi.

¹⁷ Nyuntu-nyangu yimiji junga. Yimi yali-kirliji kangka-nyanu nyampu-patu wati-patu yungungkulu nyuntu-mipakulku warrki-jarrimi.

¹⁸ Nyuntulurlunpaju walya nyampu-kurraju yilyajarni. Kuja-piyarlu-yijala karna-jana yilya nyampu-patuju yungulu-jana yapaku yimi-ngarrirni nyuntu, yangka kuja kalu walya nyampurla nyina.

¹⁹ Yinyi karnaju nyuntu-kurra yungulu-nyanu kuja-piyarlu-yijala yinyi nyuntu-kurraju yungungkulu warrki-jarrimi nyuntukulku.

²⁰ “Wapirra, wangka karna-janarla ngaju-nyangu kurdungurlu-patuku. Kapulu-jana yapa panu-kariki yimi-ngarrirni ngaju, ngular-rarlangu kapujulu wala nyina. Yapa yinya-paturlanguku karna-janarla nyuntuku wangkamirra.

²¹ Wapirra, ngalijarra karli nyina jintangka. Payirni karnangku yungulu jintangka-yijala ngalijarrarla nyina. Wangka karna-janarla yungulu jintangka-yijala nyina nyanungurraju. Ngula-jangka yapangku yungulu-jana nyanyi. Kujarlanya kapulu yapangkuju milyapinyi kujanpaju walya nyampu-kurra yilyajarni.

²² Wapirra, yartarnarri wiri-jarlunpaju yungu. Kuja-piyarlu-yijalarna-jana wati nyampu-patukuju yartarnarri wiriji yungu. Pirrjirdi-manurna-jana yungulu jintangka nyina ngalijarra-piya.

²³ Kapurna ngaju nyina nyanungurra, manu nyuntu kapunpa nyina ngajulurla yungulu jintangka-juku nyina. Yapa panu-karirli nyampurla walyangkarlu kapulu-jana nyanyi. Kujarlanya kapulu

milya-pinyi kujanpaju yilyajarni nyampu-kurra. Manu kapulu milya-pinyi kuja kanpa-jana yulkami kurdungurlu-patuku ngaju-nyangu-patuku ngaju-piyaku.

²⁴ “Walya ngurrju-maninja-wangurla-wiyi, yulkajalpanpaju. Kujarlanyanpaju yartarnarri wiri yungu. Wapirra, wati nyampu-patunpaju yungu yungujulu jirrnganja nyina ngajukuju nyarrpara-kurralangu kajirna yani. Yungujulu milya-pinyi ngajurna yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyuntu-piya.

²⁵ Wapirra, nyuntujunpa jungarni manu yijardu! Yapa panu-karirli nyampurla walyangka, kula kangkulu milya-pinyi. Ngajulu karnangu milya-pinyi, manu ngaju-nyangu kurdungurlu-paturlu kalu milya-pinyi kujanpaju yilyajarni.

²⁶ Yimi-ngarrurnurna-jana nyuntuju junga manu ngurrju. Kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni nyuntu. Ngula-jangka yungulu-jana yapa ngalya-karirlanguku yulkami yangka-piya-yijala kuja kanpaju ngajuku yulkami. Kapurna jintangka-juku nyanungurrarla nyina.”

18

Yurrkunyu-paturlulu puuly-mardarnu Jijaji

Matthew 26.47-56, Mark 14.43-50, Luke 22.47-53

¹ Kuja Jijaji lawa-jarri wangkanjaku nyanungukupalanguku, nyanunguju yanu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurlu karru wintangka murrarni-pirdinypa yirdingkaju Kitiranarla. Kaatinilpa karrija kujalpalu watiya panu karrija, ngulalu yukajarralku yali-kirraju.

² Jutuju yangka nyanungu wati, yangka kujarla Jijajiki jangkardu karlirr-yanu, milya-pungulpa kaatiniji. Kalalu yanu kurdungurlu-patu Jijaji-kirliji yali-kirraju tarnnga.

³ Kujalpa-jana Jijaji jirrnganja nyinaja-juku nyanungu-nyanguku kurdungurlu-patuku, ngula-kurraju Jutuju jirrnganjalpa-jana yanurnu yapaku yurrkunyu-patuku panuku yungulu Jijaji puuly-mardarni. Panu-kari kalalurla warrki-jarrija Ruumu-wardingki kingiki. Panu-kari yurrkunyu-patu kalalu-jana warrki-jarrija Paraji-patuku manu maralypikingarduyu-patuku wiriwiriki. Ngula-paturlu-yijalalu yilyajarni pina Jutuju yurrkunyu-patu panu-kurlu kuturu-kurlu, junma kirrirdi-kirli manu ngiji-kirli.

⁴ Jijajirli-jana panu-jarlu nyangu yaninjarni-kirra. Milya-pungulpa kujalpalurla jangkardu yanurnu puuly-mardarninjaku. Ngula-jana karrinja-pardinjarla wapirdi yanu, payurnu-jana, “Nganaku kankulurla warrirni?”

⁵ Yalu-manulu, “Jijaji Najariji-wardingkiki.”

Wangkaja-jana, “Ngajunya.” Jutuju yalumpurla-juku karrija.

⁶ Kuja-jana Jijajirli yalu-manu, kapankulu wurnturu-jarrinjarla wanjaja walya-kurra.

⁷ Jijajirli-jana yarda payurnu, “Nganaku kankulurla warrirni?”

Yalu-manulu, “Jijaji Najariji-wardingkiki.”

⁸ Jijaji-jana wangkaja, “Yuwa, nyurru-jalarna-nyarra yimi-ngarrurnu ngajujurna Jijaji. Palka-manunkujulu. Yampiyalu-jana nyampuju ngalya-kari puuly-mardarninja-wangurlu!”

⁹ Nyiia-jangka-jana Jijajiji kujaju wangkaja? Yangka kamparru-wiyi kujalparla wangkaja nyanungukupalanguku, wangkajarla, “Wapirra,

yungunpaju nyampu-patu ngajuku yungurna-jana jintawarlayi-jiki mardarni tarnngangu-juku wajawaja-maninja-wangurlu. Kularna jintarlangu wajawaja-manu." Kuja-jangkanya-jana Jijajirliji yimi-ngarrurnu yapa-patukuju yungulu-jana kurdungurlu-wati yampimi puuly-mardarninja-wangurlu. *

¹⁰ Kujalpalu yurrkunu-paturlu puta jirri-mardarnu Jijaji turnu-warnurlu yapangu, ngula-puruju Jimani Piitarluju junmalku kirrirdi wilypi-manu wartirli-jangka, ngula-kurlurluju langa jungarni-purdanji turl-pakarnu warrkini kujalparla warrki-jarrija Kayupuku. Warrkini yirdiji Malkuju.

¹¹ Ngula-jangka, Jijajirla wangkaja Piitaku, "Kuja-wangurlu yampiya! Pina-yirraaka ngula junma kirrirdi wartirli-kirra! Kirdanarluju yilya-jarni nyampu-kurraju palinjaku. Junga kujaju. Kapurna palimi. Kulaparnarla purda-nyanja-wangu warntarla-jarriyarla Kaatu-kujakuju."

¹² Ngula-jangkalurla Ruumu-wardingki-patu yurrkunu-patu manu wiriwiri nyanungurra-nyangu manu yurrkunu-wati Juwu-patu, ngulajulurla yarnkajalku Jijajiki, manulu yarnkanjarla rdaka-jarra puuly-mardarninjarla warurnu purdangirli-purdanji.

¹³ Ngulalu kangu purlka-kurra yirdi-kirraju Yanaja-kurra. Jurdaljalparla nyinaja Kayupuku. Ngula-purujulpa nyinaja Kayupuju Maralypikingarduyu Wiri Ngardarri-kirlangu.

¹⁴ Nyanunguju yangka-juku kuja-jana Kanjulukungarduyu-kariyi-nyanuku wangkaja kamparru-wiyi, "Kajirlipa pinyi nyampu wati jinta, ngula-jangka Ruumu-wardingki-paturlu kapulu-ngalpa Juwu-patu yampimi pinja-wangurlu. Kala kajirlipa yampimi pinja-wangurlu, kapulu-ngalpa muku pinyi panu-juku ngalipalku. Kujarlanyalparlipa pungkarla!"

Piitarlu-nyanu ngurrrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.69-75, Mark 14.66-72, Luke 22.54-62

¹⁵ Kujalu warrmarla-watirli Jijaji kangu Yanaja-kurlangu yuwarli-kirra, Piita manu kurdungurlu jinta-karilpa-pala puranja-yanu purdangirli-wanarlu Jijajiji. Kayupurlu milya-pungu yinyaju jinta-kari kurdungurlu. Kuja-jangkanya Jijajiji puraja kiirti-wanaju wita-kurra yarti-kirra.

¹⁶ Piitaju kula yukajarra, lawa. Karrija-jukulpa kiirti-wana. Yangka kurdungurlu-karirli nyangu Piita karrinja-kurra kiirti-wana, ngula pina-yanu yarti-ngirliji, manu wangkajarla karntaku, "Milya-pinyi karna wati nyampuju, yirrpikarni kutu." Ngula Piitaju kangurnu kaninjarni.

¹⁷ Karntarla wangkaja Piitaku, "Yuwa, nyuntuju mayi Jijaji-kirlangu kurdungurlu?"

Piitarlu yalu-manu, "Yiii...lawal!"

¹⁸ Pirriya-nyayirnilpa mungaju karrija. Ngulalu warrkini-paturlu manu yurrkunu-paturlu warlu wiri yarrpurnu. Ngulalpalu warru karrija purlku-karda. Ngula Piitaju-jana yanu ngulalpa warlungka karrija.

Jijajili kangu Kayupu-kurlangu-kurra yungu miimii-nyanjarla payirni
Matthew 26.59-66, Mark 14.55-64, Luke 22.66-71

* 18:9 John 6.39

19 Yangka kujalu Jijaji kangu Yanaja-kurlangu-kurra, ngulangkuju payurnu Kayupurlu, “Ngana-patu nyuntu-nyangu kurdungurlu-pataju? Nyiya kanpa-jana pinarri-mani?”

20 Jijajirli yalu-manu, “Ngaju-jana yapakuju panu-puru-juku wangkaja yungujulu nyanyi manu purda-nyanyi. Pina-manurna-jana Juwu-patu-kurlangu jaaji-paturla manu Yuwarli Maralypirla. Yalirlanya kalu yapaju jinta-jarri. Kularna-jana yapaku ngajuju wuruly-wangkaja.

21 Nyiya-jangka kanpaju payirni ngaju-nyangu kurdungurlu-patukuju ngaju-nyangu yimikiji? Payika-jana yapa-patu kujajulu purda-nyangu wangkanja-kurra. Milya-pinyi kajulu nyarrpa kujarna wangkaja. Ngula-jana payika!”

22 Ngula Jijaji kuja wangkaja, yurrukunyu jintangku wirlki pakarnu, wangkajarla Jijajiki, “Yuwa! Kulu-parnta-wangu nyinaka! Nyanununguju Maralypikingarduyu Wiri Ngardarri-kirlangu!”

23 Jijajirli yalu-manu, “Wurra, kularna nyarrpa-wiyi majuju wangkaja, lawa. Kajirna maju wangkayarla, ngulaju-jana yapa panuku yimi-ngarrika kujaju yangka kujarna maju nganta wangkaja. Junga karna-nyarra wangka, nyiyakulkunpaju pakarnu?”

24 Jijaji-kirlangu rdaka-jarraju warirninja-warnu-jukulpa karrija. Ngula Yanajarlu yilyaja wati jinta-kari-kirra yangka Kayupu-kurra.

Piitarlu-nyanu yarda ngurrrpa-pajurnu Jijajiki

Matthew 26.71-75, Mark 14.69-72, Luke 22.58-62

25 Kuja-puru, Piitajulpa karrija-juku warlu-wanaju. Yapa panu-karirlili payurnu, “Yuwa! Nyuntuju mayinpa Jijaji-kirlangu kurdungurluju?”

Piitarlu-jana yalu-manu, “Lawa, kula ngaju!”

26 Warrkini jinta-karilpa karrija palka. Warrki-jarrijalparla Maralypikingarduyuku Ngardarri-kirlangu Wiriki. Warlaljalparla nyinaja yangkaku watiki kuja Piitarlu langa turl-pakurnu. Nyanungurluju payurnu Piitaju, “Yuwa! Nyangurnangku nyuntuju kaatinirla Jijajiki-kirli!”

27 Piitarlu yarda ngarrurnu, “Lawa! Kulalparna palka karrija yalirlaju!” Kuja kuja yungka wangkaja, ngula-puru-juku jukujukuju purlaja.

Palitirli kuja miimii-nyanjarla payurnu Jijaji

Matthew 27.1-2,11-14, Mark 15.1-5, Luke 23.1-5

28 Mungalyurru-wana rangkarr-kurlu kujalpa wantaju pardinjanayurnulku, warrmarla-paturlulu kangulku Jijajiji wiri-kari-kirlangu-kurra Paliti-kirlangu-kurra yangka-kurlangu-kurra kujalpa-jana nyanunguju wiri nyinaja Jurdiya-wardingki-patuku. Juwu-patu wiriwirir-langulu yanu, kulalu yukaja Paliti-kirlangu yuwarli wiri-kirra. Kajili yukayarla nyampu yuwarli Juwu-wangu-kurlangu-kurra, ngulaju kulalu nganjarla kuyuju Pajapa Purlapa-puru. Kujanyalpa wangkaja Juwu-kurlangu kurruwarri.

29 Palitiji wilypi-pardija yuwarli-ngirliji nyanungurraku wangkanjaku, payurnu-jana, “Niyiakunkulu wati nyampuju kangurnu nyampu-kurraju? Punku mayi nyanunguju?”

30 Yalu-manulu, “Yuwayi, punku ngulaju. Kaji ngurrju nyinakarla, kularnangkulu kangkarlarni nyampu-kurraju!”

³¹ Paliti-jana wangkaja, “Kangkalu Juwu-kurlangu kuwurtu-kurra! Miimii-nyanjarlalu payika kuruwarri-kirlirli nyurrurla-nyangu-kurlurlu.”

Kala wangkajalurla, “Kulalparnalulu kuja-jarriyarla, lawa! Nyurrurlurlu Ruumu-wardingki-paturlu kankulu-nganpa warla-pajirni pinja-kujaku wati-kijaku nyanungu-piya-kujaku. Ngarili kutu punga warntawarntarla!”

³² Ngulalurla kuja wangkaja Palitiki, nyampunya yimiji Jijajiji wangkaja kamparru-wiyi palinjakungarnti warntawarntarla.

³³ Ngula Palitiji pina-yukaja yuwarli wiri-kirra, ngarrurnu-jana warrmarla-wati Jijajiki kanjarniki kaninjarni-kirra. Payurnu Jijajiji, “Junga nganta mayinpa nyuntuju Kingi Juwu-patukuju?”

³⁴ Jijajirli yalu-manu, “Nyuntu mayi kanpa manngu-nyangu ngajurna Kingi Juwu-patuku. Marda yapangku mardangku yimi-ngarrurnu ngajuju?”

³⁵ Palitirli wangkaja, “Warungka-wangu karriya! Kularna ngaju Juwu. Nyuntu-nyangurlu Juwu-paturlu manu Maralypikingarduyupaturlu Wiriwiri-watirlingkili kangurnu ngaju-kurraju yungurnangku miimii-nyanjarla payirni. Nyarrpa-jarrijanpa?”

³⁶ Jijajirli yalu-manu, “Lawa! Rampal-manngu-nyanyi mayi kanpaju ngajuju? Ngajurna-jana Warlalja-Wiri yapa panuku kuja kalu ngurukari nguru-karirla nyina. Kularna kingi-kari kingi-kari-piya kuja kalu-jana wiriwiri nyina nguru-kari nguru-karirlaku, lawa. Kajirna nyinakarla nyanungurra-piya, ngulaju ngaju kuja kajulu purami, kapujulu kunka-pardiyarla Juwu-patu wiriwiri-kijakuju.”

³⁷ Ngularla Paliti wangkaja, “Yuwayi, mayi Kingi-pajirni kanpanyanu?”

Jijajirli yalu-manu, “Nyuntu kanpa wangka ngaju nganta Kingi. Ngajurna nyampu-kurra walya-kurra yaninjarla palka-jarrija yungurna-jana yapaku yimi junga wangkami. Nganangku-puka kaji purami yimi junga, yapa yalirliji kaju purda-nyanyi.”

³⁸ Ngula Palitirli payurnu Jijajiji, “Nyia yimi jungaju?”

*Palitirli yilyaja Jijaji watiya warntawarnta-kurra palinjakungarnti
Matthew 27.15-31, Mark 15.6-20, Luke 23.13-25*

Palitiji wilypi-pardija pina yuwarli-ngirliji kujalpalu yapa-patu karrija. Wangkaja-jana, “Ngajulurlurna wati nyampuju nyiyarningkijarra payurnu. Nyiyakulparna pungkarla?”

³⁹ Pajapa-kari Pajapa-kari-puru, nyurrurlurlu Juwu-paturlu kankujulu payirni yungurna wati jinta wilypi-mani rdaku-ngurlu. Nganaku kankujulu payirni yungurna wilypi-maninjarla yilya rdaku-ngurluju? Kapu Jijajiki mayi yangkaku Juwu-patuku Wiri Kingiki?”

⁴⁰ Yapa panulurla purlaja, “Lawarnalu Jijajikiji! Kuturrulu punga! Yungka-nganpa Parrpaja yungu wankaru yani!” Watiki yaliki kujalpalurla purlaja Parrpajaku, kala punku nyinaja kulu-ngawurra. Kala-jana pungu Ruumu-wardingki-wati.

19

¹ Ngula-jangka, Paliti-jana wangkaja nyanungu-nyangu yurrkunyu-watiki, “Kangkalu Jijaji, manu wilypinykarra-pakakalu!”

² Junga-juku, yurrkunyurlulu manu watiya ngalyipi-piya jilkar-lajilkarla, ngulajulu warurnu mukarti-piya-kurra. Ngulalurla jur-rungka yirrarnu kilji-nyayirnirli Jijajirla jurruku pajirninjaku. Ngula-jangkalurla jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyu parnta-yirrarnu manyu-pinjaku yungulurla ngula-kurlunya manyu ngarlarri Jijajikiji.

³ Yanurnulpalu yinngirriki pakarninjaku, wangkajalpalurla, “Yuwa! Kuja kanpa-nyanu Kingi-pajirni Juwu-patuku nganta!” Yurrkunyupaturlujulpalu manyu-pungu-mipa.

⁴ Ngula-jangka, Palitiji pina-wilypi-pardija yuwarli-ngirliji, yanujana Juwu-patuku kujalpalu karrija, manu-jana wangkaja, “Purda-nyangkajulu! Kapurna-nyarra Jijaji kanyirni yungunkulu yarda nyanyi. Payurnurna nyiyarningkijarra. Nyiyakulkulparna pungkarla? Wangkayajulu nyarrpa-jarrija-wiyi!”

⁵ Ngula Jijaji yarda wilypi-pardija yuwarli-ngirliji. Mukartilpa mardarnu jurrungka manu yangka jinajina-piya kirrirdi yalyuyalyu palkangka-juku. Ngula-jana Paliti wangkaja Juwu-patuku, “Nyangkalu nyampu! Ngula nyanunguju wati!”

⁶ Ngulalu Maralypikingarduyu Wiriwirirli manu Juwu-paturlu yurrkunyurlu nyangu Jijaji, purlajalurla Palitikiji, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

Ngula-jana Paliti wangkaja, “Lawa! Nyurrurlarlulu kanjarla pungka warntawarntarla! Nyurrurna miimi-nyangu, manurna payurnu nyiyarningkijarra. Kula Ruumu-wardingki-kirlangu kuruwarr-wiyi rdilyki-pungu, lawa.”

⁷ Ngulalurla Juwu-patu wiriwiri wangkaja Palitiki, “Wati nyampurluju kyanu Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-pajirni. Kuja-jangkanya yungulpa paliyarla nganimpa-nyangu kuruwarrirla!”

⁸ Ngula-jana Palitirli kuja-kurra purda-nyangu, lani-jarrija-nyayirni. Kapu Jijajiji yilyayarla pinja-wangurlu.

⁹ Ngula Palitirli Jijajiji pina-kangu yuwarli-kirra, yalirla-juku Palitirliji payurnu, “Nyarrpara-wardingki nyuntuju?” Jijajirli kula yalumanu.

¹⁰ Palitirliji yarda payurnu, “Wangkaya-ngarraju! Ngajuju-ngarra nyuntu-nyangu paaju-jala. Kajikarnangku yilyami-jala wurulypa, marda kajikarnangku yilya warntawarnta-kurra palinjaku.”

¹¹ Jijajirla wangkaja, “Junga marda kujaju. Kajilpa Kaatu ngampurrrpa-jarriyarla, ngulaju nyuntu kajikangku Kaaturlu warlapajirni ngajuku pinja-kujakuju. Junga kujaju. Yilyajarniji nyampukurra yungurna palimi warntawarntarla. Kuja-jangkanyaju yilyajarni nyuntu-nyangu-kurra ngajuku nyiyarningkijarraku payirninjaku. Kajinpaju pinyi, ngulaju ngula-juku. Kala yapa-patu yali kujajulu kangurnu ngajulu nyuntu-kurra, ngulaju yalumpurraju kalu majunyayirni nyina nyuntu-piya-wangu.”

¹² Paliti ngampurrrpa-jarrija-juku Jijajiki yilyanjaku pinja-wangu. Ngula pina-wilypi-pardija yuwarli-ngirliji, ngula-jana payurnu Juwupatu ngurrju-japa Jijajikiji yilyanjakuju pinja-wangu. Kala purlajalurla kilji-nyayirni, “Ruumu-wardingki jinta-mipa kingiji nganimpakuju yapa panuku. Nganangku-puka kuja kyanu wiri-pajirni, kula-ka Ruumu-wardingki Kingi-kirlangu punta nyina, manu Ruumu-wardingki Kingiji kapurla kulu-jarrimi-nyayirni. Kujarlaju, kajinpa

wati nyampu yilyami pinja-wangurlu, Ruumu-wardingi Kingiji kapungku nyuntukulku jangkardurnu yani!”

¹³ Ngula-jana Palitirli Juwu-patu kuja-kurra purda-nyangu, Jijajiji yarda kangurnu. Ngula Palitiji pirri-manu nyinanja-kurlangu wiringka ngulalpa karrija yirdingka ‘Pirli Lalypangka’, ngulangka yungu-jana wangka yapakuju. Nyinanja-kurlangu nyampu-piyaju yangka kuja kalalu kuwurtukungarduyu-paturlangurlu mardarnu. Yirdiji nyanungu yali Pirli Lalypa kalalu yirdi-manu nyanungu-nyangurlaju jarungkaju Yipururla ngulaju yirdiji ‘Kapaja’.

¹⁴ Mirntangalilkilpa karrija Purayitirla, ngulalpalu Juwu-paturlu wurdujurra-manu nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti. Palitijana wangkaja yapa-patuku kujalpalu nyanungu-nyangurla yuwarlirla karrija yarlungka, “Nyampunya nyurrurla-nyangu Kingiji! Nyangkalu!”

¹⁵ Yapajulurla pina-purlaja, “Pungka, pungka! Waraly-yirraka warntawarntarla!”

Palitirli-jana yarda payurnu, “Pinyi kutu mayirna nyurrurla-nyangu Kingiji warntawarntarla?”

Juwu-paturlu wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlulu yalu-manu, “Ruumu-wardingi Kingi-mipa nganimpa-nyangu kingiji!”

¹⁶ Ngula-jangka, Palitirli-jana yurrkunya-patukulku Jijajiji yungu yungulu pinyi warntawarntarla.

Yurrkunya-paturlulu Jijaji waraly-yirrarnu watiya warntawarntarla Matthew 27.32-44, Mark 15.21-32, Luke 23.26-43

Ngula-jangka, yurrkunya-paturlulurla nguru-yirrarnu Jijajiki Palitikirlangu yuwarli-ngirli.

¹⁷ Yirrarnulurla watiya warntawarnta Jijaji-kirlangu jimantarla, ngula kanja-yanu. Kujarlunyalurla nguru-yirrarnu Jijajikiji pirli-kirra yirdi-kirraju Jurru Yungkurnu-kurra. Kalalu Juwu-paturluju yirdi-manu ‘Kulkaja’.

¹⁸ Ngula-jangkaju, yalumpurlajukulu yurrkunyurlu yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yungulu pinyi tarnnga-kurra. Jirramakari wati-jarra, yirrarnulu-palangu yalumpurla watiya-kari-jarrarla warntawarntarla-yijala, jinta jungarni-purdanji, jinta jampu-purdanji.

¹⁹⁻²⁰ Palitirli-jana yurrkunya-wati ngarrurnu yungulu pipa yirrarni kankarlu warntawarntarla. Yirrarnulu yimi marnkurrparlu Yipururlu, Latinirli manu Kirikirli: NYAMPUJU JIJAJI NAJARIJI-WARDINGKI YANGKA KINGI JUWU-PATUKU. Kujanyalu yirrarnu pipa Jijajirla kankarlu watiya warntawarntarlaju. Yali kujalpa Jijaji warntawarntarla waraly-karrija, ngulaju kutu kirrikiji Jurujulumukuju. Kujalpalu yapa panu yirdiyi-karrija warntawarnta-wana, nyangulpalu yimiji pipangkaju.

²¹ Ngulalu Juwu-paturlu wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu nyangu yimi, yaninjarlalurla wangkaja Palitiki, “Pipa yalirla, nyiyakunpa yirrarnu Jijaji nganta Kingi Juwu-patukuju? Nyuntulurlunpa yimi jinta-kari yirrakarla pipangkaju: ‘Wati nyampurluju kyananu kingi-pajirni Juwu-patuku.’”

²² Palitirli-jana wurra-manu, manu-jana wangkaja, “Lawa, yampiyalu kuja-juku! Kularna yimi-kari yirrarni, lawa.”

23 Yuwayi, kujalu yurrkunyu-paturlu Jijaji yirrarnu warntawarntarla, nyampukungarntiji jurnarrpalurla yalyi-manu, ngulalu yirrarnu yurturlu-paturla murntu-palarla. Ngula-jangkalurla yalyi-manu jinajina-piya kIRRIRDI. Nyanungu-nyangu jinajina-piya ngulaju pijiji jinta-jangka pantirninja-wangu yangka kuja karlipa jalangurlu pantirninjarla jinta-mani jurnarrpaju pijiji-patu-jangka jIRRIRDI-kIRLIRLI manu nitirli-kIRLIRLI, lawa.

24 Yurrkunyuulu-nyanu wangkaja, “Yampimirlipa jinajina-piya larrapinja-wangurlu. Manyu-karrimirlipa yungu nganangku-japa mani wanapi-jiki.” Junga-jukulpalu yurrkunyu-patuju manyu-karrija mangarda-piya-kurlu nampa-kurlu Jijaji-kirlangu jinajina-piyaku yungu jintangku mani. Nyampuju jurrku-juku yimilpa ngunaja Payipulurla kamparru-wiyi:

“Yapangkujulu yalyi-manu jurnarrpaju ngajukuju, manulu-nyanu jarnkujarnku yungu. Manulu manyu-karrija ngaju-nyanguku jinajina-piyaku.”*

Yimi yaliji Jijaji-kirli, junga kujaju. Yurrkunyu-patulpalu manyu-karrija mangarda-piya-kurlu Jijaji-kirlangu jurnarrpaku.

25 Yinyarlaju, murntu-pala karntalpalu karrija warntawarnta-wana Jijajiki ngati-nyanu, nyanungukupurdangka, manu karnta jinta-kari yirdiji Miiri kuja yupukarra-jarrija Kulupuju-kurlu, manu Miiri Makardala-wardingki.

26 Jijajirli-palangu nyangu nyanunguku ngati-nyanu manu kurdungurlu jinta-kari yangka kujarla warrarda yulkaja-nyayirni. Ngularla wangkaja ngati-nyanuku, “Yirdi-manta wati nyampuju ‘kaja’.”

27 Ngula-jangka, Jijajijirla wangkaja kurdungurlukuju, “Yirdi-manta nyampu karnta ‘ngati’.” Junga-juku, yinya-jangka-juku kujarla wangkaja, Jijaji-kirlangu ngati-nyanuju kangu yuwarli nyanungu-nyangu-kurra, manulpa warrawarra-kangu.

Jijaji palija watiya warntawarntarla

Matthew 27.45-56, Mark 15.33-41, Luke 23.44-49

28 Yuwayi, Jijajirilpa milya-pungu kuja Kaatu-kurlangu warrki lawa-manu kujarla yungu. Ngula-jangka wangkaja, “Ngajurna purraku.” Nyiya-jangka Jijajiji kujaju wangkaja? Nyampuju yimi jurrku-jukulpa ngunaja Payipulurla kamparru-wiyi. Kuja-jangkanya purraku nganta wangkaja.*

29 Kuja-kurra kuja purda-nyangu watingki jinta-karirli, ngulaju parnkanjarla manunjunu wita pijiji-pardu. Ngulaju julyurl-yirrarnu wingkingka kumarlparla pamangka nyurru-warnurla kujalpa ngunaja parraja-piyarla. Ngula-jangka wakirdirla watiyarla wayurnu pijiji-pardu. Ngula-kurluju parnkaja, Jijaji-kirla parnkanjarla yirrarnu lirrakurra yungu nganta wita nganjarla.*

30 Jijajirli pajarnu pamaju. Ngula-jangka wangkaja, “Ngajurna warrkiji nyurru lawa-manu.” Ngula-jangka, jurru kaninjarra-kari-jarrinjarla palijalku.

Yurrkunyuurlu kurlarda-kurlurlu ngurlju panturnu Jijaji

* 19:24 Nyangka Psalm 22.18

* 19:28 Nyangka Psalm 22.15

* 19:29 Nyangka Psalm 69.21

³¹ Jijajiji palija Purayitirla. Juwu-paturlujulpalu wurdujarra-manu-juku nyiyarningkijarra Purlapa Pajapakungarnti. Jijaji manu wati jirrama-karirilpalu waraly-karrija-juku warntawarnta-paturlaju. Juwu-patu wiriwirilpalu wangkaja kulalpalu kuja waraly-karriyarla nganta wuraji-kirra kajika wanta yukamirra. Kuja-kujakuju yanulurla Palitiki wangkanjaku, wangkajalurla, “Wangkaya-wiyi-jana nyuntu-nyanguku yurrkunu-patuku yungulu-jana Jijaji manu wati-jarra mirriji rdilyki-pakarni yungulu-jana pinyi kapankurlu. Yurrkunu-paturlu yungulpalu-jana mantarla warntawarnta-ngurlu wanta yukanjakungarnti.”

³² Ngula-jana Palitirli yurrkunu-patu ngarrurnu yungulu-jana wirliya rdilyki-pakarni pirdilypa pirrjirdi-kirlirli. Kamparrujulu mirriji rdilyki-pakarnu ngulaju kujalpa yangka wati jinta-kari waraly-karrija Jijaji-wana, ngula-jangka jinta-karilki.

³³ Ngulalu yurrkunu-patu yanurnu Jijaji-kirra, nyangulu kuja nyurru palija. Ngulaju kulalu mirriji rdilyki-pakarnu.*

³⁴ Yurrkunu jintangku Jijajiji ngurlju panturnu kurlarda-kurlurlu. Ngula yalyu manu ngapa karlija palka-jangka Jijaji-kirlangu-jangka.*

³⁵ Ngajurlangurlurna nyangu yurrkunuju pantirninja-kurraju. Junga karna-nyarra wangka yungunkulurla nyurrurlarlangu ngungkur-nyina Jijajikiji.

³⁶⁻³⁷ Nyiya-jangkalu yurrkunu-paturluju Jijajiji yampija mirriji rdilyki-pakarninja-wangurluju, manu nyiya-jangka-yijala yurrkunu-karirliji panturnu ngurluju? Nyurru-wiyi kujaju wangkaja Payipulurla:

“Kula nganangku yungkurnu nyanungu-nyanguju rdilyki-pinyi.”*

Manu-ka yimi jinta-karilangu karrimi Payipulurla, kuja-ka wangkami:

“Yapangku kapulu nyanyi wati yinyaju kurlarda-jangka pantirninja-warnu kujalu panturnu kanunjumpajumpa ngurljungka.”*

Nyampuju junga. Nyampu-jarra yimi-jarraju Jijaji-kirli.

Jijaji-kirlangu palka, pirnkingkalkulu yirrarnu

Matthew 27.57-61, Mark 15.42-47, Luke 23.50-56

³⁸ Parra jintangka-juku, wati jintalpa nyinaja yirdiji Jajupu Rdimajiya-wardingki. Kalarla wala nyinaja Jijajikiji, manu kala puraja. Kala laninji nyinaja Juwu-patu-kujaku wiriwiri-kijaku. Kuja-kujakuju kula-jana yapaku yimi-ngarrurnu yangka kuja kala Jijaji puraja. Kuja Jijaji palija, Jajupurlu kutu payurnunjunu yangka Paliti wiri yungu Jijaji palka nyurnulku kapanku pirnkingka yirrarninjin. Palitijirla ngurrju wangkaja, ngula Jajupuju yanu, ngula Jijaji manu warntawarnta-jangka.

³⁹ ati jinta-kari yirdiji Nikurtimu yanu Jajupu-kurlu. Nikurtimu jinta-juku yangka kujarla Jijajiki mungangka wangkaja kamparru-wiyi. Yanu Jajupu-kurlu yungu-pala mapirrirli milyingka yirrarni Jijaji. Ngulakungarntiji Jajupurlu manu yakuju wiri-jarlu-nyayirni jara mitijini-kirli parntirparntirra-kurlu.*

* **19:33** Nyangka Exodus 12.46, Numbers 9.12, Psalm 34.20   * **19:34** Nyangka Revelation 1.7

* **19:36-37** Nyangka Psalm 34.20   * **19:36-37** Nyangka Zechariah 12.10   * **19:39** John

⁴⁰ Junga, wati yali-jarrarlu-pala Jijajiji ngunanja-yirrarnu mitrili kir-rirdirla. Winjurnu-palarla jara Jijajirla, ngula wayirninjarla japujapu-manu palkaju mitrilirla juwaki-piya. Kujarlunya kalalu-jana Juwupaturlu yapaju warurnu milyingka yirrarninjakungarntirliji.

⁴¹ Kutu-juku yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla, kaatinilpa karrija watiya panu-kurlu. Kaatini yalirla karrijalpa pirnki, kujalu wati-paturlu pirnkiji pangurnu pirlingka kamparru-wiyi. Lawalpa yapa nyurnu yirrarninja-wangu karrija.

⁴² Junga, wantajulpa yukanja-yanulku, ngulalpalu Juwu-paturluju nyiyarningkijarra wurdujarra-manu Purlapa Pajapakungarnti. Wanta yukanja-kujaku, yalumpu-jarrarlu wati-jarrarlu-pala Jijajiji kapanku yirrarnu pirnkingka.

20

Kaaturlu pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu Jijajiji palinja-warnu

Matthew 28.1-10, Mark 16.1-8, Luke 24.1-12

¹ Palyangka rangkarrkurlu wanta pardinjarnikingarnti, Miiri Makardala-wardingki yanu pirnki-kirra. Kujalpa kutungkulku nyan-jarni yanu pirnki, ngula-warnurluju nyangu pirliji yintirninja-warnulku.

² Ngula-jangka, pina-parnkaja yangka-kurra kujalpa-pala Piita manu kurdungurlu jinta-kari nyinaja, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkajanyayirni. Wangkaja-palangu, "Waraa! Nganangku mayi Jijajiji kangu pirnki-ngirliji, nyarrpararla-wiyili yirrarnu?"

³ Ngula-pala Piita manu kurdungurlu jinta-kari parnkaja pirnki-kirra.

⁴ Piitajulpa pulya parnkanja-yanu kurdungurlu-karikiji, ngula nyanungu kamparnu kutu-jarrija pirnki-kirra.

⁵ Ngula parntarrinjunu pirnkingka yungu nganta nyangkarla Jijajikirlangu palka kaninjarni. Kala lawa. Nyangu pijiji-puka kirrirdi, kula yukaja pirnki-kirra.

⁶ Ngula Piita yukajarra pirnki-kirra, yukajarra kutu kaninjarni, ngula nyangu pijiji kirrirdi ngunanja-kurra.

⁷ Manu pijiji-kari nyangu yangka kujalu Jijaji yinngirri warurnu milyingka yirrarninjakungarnti. Kulalpa ngunaja panu-kari-kirli pijiji-kirli, lawa. Ngunajalpa kapurdu.

⁸ Ngula-jangka, yangka jinta kurdungurluju, kuja kamparru Pitakuju yanurnu pirnki-kirra, yukanjarla lawa-nyangurla Jijajikiji. Pijiji-wati-mipa-jana nyangu. Ngula manngu-nyangu kuja Jijajiji pina-wankaru-jarrija.

⁹ Yangka-jarrarlu kurdungurlu-jarrarlu kula-pala milya-pungu yimi Jijajiki-kirli Payipulu-jangka yangka kuja wangkaja kapu Jijajiji nganta palinjarla wankaru-jarrimi pina. Kula-pala milya-pungu.

¹⁰ Ngula-jangka-pala pina-yanu kujalpalu panu-kari kurdungurlu-patu nyinaja.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Miiri Makardala-wardingki-kirra

Mark 16.9-11

¹¹ Miiri Makardala-wardingkijilpa karrija yulanja-karra kutu pirnkingka. Kujalpa yulaja, parntarrinjarla nyangu kaninjarni pirnkingka.

¹² Nyangu-palangu marramarra-jarra, nyinajalpa-pala yangkangka kujalpa Jijaji-kirlangu palka ngunaja kamparru-wiyi. Yarltiri-kirli jurnarrpa-kurlulpa-pala nyinaja. Jinta-karilpa nyinaja kujalpa Jijaji jurru ngunaja kamparru-wiyi, manu jinta-kari wirliya-wana.

¹³ Marramarra-jarrarlu-pala payurnu Miiriji, “Nyiya-jangka kanpa yulami?”

Yalu-manu-palangu, “Nganangku mayi Warlalja-Wiri-kirlangu palka kangu, nyarrpararla mayili yirrarnu?”

¹⁴ Ngula-jangka, Miiriji kuja-purda-jarrinjarla nyangu wati nyanungurla purdangirli. Kula milya-pungu nyanunguju Jijaji.

¹⁵ Manngu-nyangu kula-nganta kaatinikingarduyu-juku yangka kuja kala-jana watiya warrawarra-kangu. Ngula Jijajirliji payurnu, “Yuwa, karnta! Nyiya-jangka kanpa yulami? Nganaku kanparla warrirni?”

Yalu-manu, “Ngari karnarla Warlalja-Wiriki yulami. Kangu mayinpa palka nyanungu-nyanguju? Wangkayaju kajinpa nyarrpararla yirrarnu, manu kapurna ngajulurlu maninjini.”

¹⁶ Ngularla Jijaji wangkaja, ‘Miiri!’

Kuja Miirirli purda-nyangu kuja, warru karlirr-ngarnu, manu wangkajarla, “Raapi!” (Ngula kujaju ‘Tiija’ jarungka Yipururlaju.)

¹⁷ Miirirli yungu wirliya Jijaji-kirlangu puuly-mardakarla, ngularla warla-pajirninjarla wangkaja, “Yampiyaju, puuly-mardarninja-wangurlu! Ngaka kapurna yarnkamirra yungurna nyina ngajukupalangu-kurlu Kirdana-kurlu. Yaninjarla-jana yimi-ngarrika kurdungurlu-patuku kuja karna ngaju pina-yani ngajukupalangu-kurra. Nyanungurrakupalangurlangu. Yuwayi, yani pina karna ngaju-nyangu Kaatu-kurra, manu nyanungurra-nyangurlangu-kurra Kaatu-kurraju.”

¹⁸ Junga-juku, Miiri Makardala-wardingkirli-jana yaninjarla yimi-ngarrurnu kurdungurlu-patuku kuja nyangu Warlalja-Wiri Jijaji. Yimi-ngarrurnu-jana kujarla Jijaji nyiyarningkijarra wangkaja.

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra

Matthew 28.16-20, Mark 16.14-18, Luke 24.36-49

¹⁹ Palyangka-juku, kurdungurlu-patulpalu lani-jarrija Juwu-patu wiriwiri-kijaku. Wuraji kuja wanta yukaja, nyinajalpalu kaninjarni yuwarlirla. Tuwakulurla jaarl-manu Juwu-patu-kujaku yukanjarni-kijaku. Ngula Jijaji palka-jarrija ngulangka-juku kulkurru. Wangkaja-jana, “Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju!”

²⁰ Ngula-nyanu rdaka milki-yirrarnu kujalu rdaka-jarrarla rdirriny-panturnu. Manu ngurlju-jana milki-yirrarnu kujalu yurrkunyuurlu panturnu. Kujalu milya-pungu kurdungurlu-paturlu wati nyampuju Jijaji, ngulakujulurla wardinyi-jarrija-nyayirnili.

²¹ Ngula-jana Jijaji wangkaja, “Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju! Ngajukupalangurluju yilyajarni walya nyampu-kurraju warrkiki. Kuja-piya-yijala karna-nyarra nyurrurlaju yilyami yungunkujulu ngajuku warrki-jarrimi.

²² Ngula-jana purrujininjarla wangkaja, “Marlajalurla mardaka Pirlirra Kaatu-kurlangu!

²³ Walya nyampurla, yapa kalu warntarla nyina maju. Kajili ngampurra nyina Kaatu-kurra pina-yaninjaku, kujalu-jana wangkaya,

'Kaatuju-nyarra nyurru-juku yawuru-jarrija kulu-wangu.' Kajinkilijana kuja wangkami, kapu-jana Kaatuju yawuru-jarrimi. Manu ngalyakariki yapaku kajikankulu-jana kuja wangkami, 'Kula-nyarra Kaatuju yawuru-jarrija, lawa.' Kajilpankulu-jana kuja wangkayarla, ngulaju kulalpa-jana yawuru-jarriyarla Kaatuju. Kapulu maju-juku nyina tarnnga-juku."

Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Tamiji-kirra

²⁴ Ngula Jijaji pina-wankaru-jarrija palinja-warnu, yangka kuja-nyanu warraja-jarrinjarla milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kari-kirra, jinta-kari yirdiji Tamiji kulalpa palka nyinaja. Yirdi jinta-kariji Titimaji.

²⁵ Panu-kari kurdungurlu wangkajalurla, "Nyangurnalu Warlalja-Wiri Jijaji wankaru."

Kula-jana Tamiji ngungkurr-nyinaja, wangkajalku-jana, "Kula kujaju junga. Kajilparna murru nyangkarla rdakangka, manu kajilparna marnpikarla, manu kajilparna rdaka yirrakarla ngurljungka kuja yur-rkunyurlu panturnu, ngula-jangkanya kajikarna-nyarra ngungkurr-nyina."

²⁶ Wiyiki jinta-jangka, kurdungurlu-patulpalu nyinaja yuwarlirla. Tuwakulurla jaarl-manu yapa-kujaku yukanjarni-kijaku manu nyanjakujaku. Tamiji palka-yijalalpa nyinaja, ngula kapanku palka-jarrija Jijajiji kulkurru-jarra. Wangkaja-jana, "Marlajalurla nyinaka rarralya Kaatukuju!" ²⁷ Ngula-jangkarla Tamijikilki wangkaja, "Mpa! Nyangkaju murru rdaka-jarrarla. Marnpikaju! Wipiya rdaka yungunpaju marnpirni ngurlju. Kapuru-wangu walaju nyinaya!"

²⁸ Tamijirla wangkaja, "Nyuntunpaju Warlalja-Wiri manu Kaatu!"

²⁹ Jijajirla wangkaja, "Ngungkurr-nyina kanpaju, nyangunpaju milpangku. Ngulaju ngula-juku. Kala kajiji ngana ngungkurr-nyina milpangku nyanja-wangu, ngulaju kapurla Kaatuku marlaja nyina wardinyi-nyina."

Niyaku-wiyi Jaanurluju yimi nyampuju yirrarnu?

³⁰ Ngulalpa Jijaji nyinaja walyangka kurdungurlu-patu-kurlu, kala warri-jarrija warrarda Kaatu-kurlangu yartarnarri-kirli. Nyampurla pukungka, kularna-nyarra yirrarnu nyiyarningkijarra kuja Jijaji nyarrpa-jarrija yartarnarri-kirli, lawa.

³¹ Ngarirna-nyarra wita-mipa yirrarnu Jijaji-kirliji yungunkulu milya-pinyi Jijajiji Mijaya, Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu. Yirrarnurna-nyarra nyampu yimi yungunkulurla wala manu wankaru jirnganja nyina Kaatuku.

21

Jijaji-jana palka-jarrija nyanunguku kurdungurlu-patuku ngapa wiringka Kaliliyirla

¹ Nyampu yimi-pardu wita ngulaju kuja-nyanu Jijajirli pina-wankaru-jarrinjarla milki-yirrarnu nyanungu-nyangu kurdungurlu-patu-kurra kujalpalu nyinaja mangkuru Kaliliyirla.

² Nyampunya yirdi-pataju kurdungurlu-patu kujalu yatijarra yanu Jurujulumu-ngurlu Kaliliyi-kirra: Ngulaju Jimani Piita, Tamiji

(nyanungu-nyangu yirdi jinta-kari Titimaji), Natanyulu Kaana-wardingki nguru Kaliliyi-wardingki, Jipiti-kirlangu kaja-nyanu-jarra yirdi-jarraju Jamaji manu Jaanu, manu jirrama-kari kurdungurlu-jarra-kari.

³ Ngula-jana Jimani Piita wangkaja, “Yani karna wirlinyi ngapa-ngawurrpa yawukupurda yakuju-kurlu.”

Panu-karilirla wangkaja, “Nganimparlangu kapurnalu yani nyuntuwana maninjaku ngapa-ngawurrpaku.” Jungajukulu yanu ngapa mangkuru-kurra, warrkarnulu pawurturla. Munga wirilirla warrurnu puta ngapa-ngawurrpa yawukuju, kala lawa. Kulalu palku-manu.

⁴ Parra-pardu-karirla, kujalpa wanta kankarlu-jarrinja-yanurnu, Jijajilpa karrija ngapa mangkuru-wana pirntinyarrarla. Kurdungurlu-paturlulu nyangu karrinja-kurra, kulalu milya-pungu.

⁵ Jijaji-jana purlaja, manu-jana payurnu, “Yuwa, lawa mayi kulankulu palka-manu ngapa-ngawurrpaju?”

Yalu-manulu, “Kula jintarlangu, lawa.”

⁶ Ngula Jijaji-jana wangkaja, “Kijikalu yakuju ngapa-kurra pawurtuwana-juku jungarni-purdanji. Kapunkulu panu-nyayirni mani yawu ngapa-ngawurrpa.” Jungajukulu kujurnu yakujuju jungarni-purdanji pawurtukuju. Panu-jarlu-nyayirni ngapa-ngawurrpa yawulu-jana manu, putalpalu wilil-kanjarla yirrarnu pawurtu-kurraju, lawa.

⁷ Ngula-jangka, yangka jinta-kari kurdungurlu, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkaja-nyayirni, ngulajurla wangkaja Piitakuju, “Ngulaju Warlalja-Wiri Jijaji!” Kuja kuja-kurra Piitarlu purda-nyangu, jurrarrparla nyanungu-nyangurla pina-yukaja, yangka kuja-nyanu jurrarrpaju yalyi-manu ngapa-ngawurrpa yawuku maninjakungarntirli. Ngula-jangka, Piitaju jurl-pungu ngapa-kurra julyurl-wantinjaku Jijajikirra-pinangu.

⁸ Panu-kari kurdungurlujulu yanu walya pirntinyarra-kurra pawurturla. Rarra-kangulpalu yakuju ngapa-ngawurrpa-kurlu. Kutulkulpalu yanurnu pirntinyarra-kurra, marda 100-pala mita-kurra.

⁹ Kujalu kurdungurlu-patu yanurnu pirntinyarra-kurra, jitijalu pawurtu-ngurluju. Walyangkalu nyangu kilyirrrpa. Ngapa-ngawurrpalpa jankaja kilyirrrparlaju, manu mangarrirlangulpa palka ngunaja.

¹⁰ Ngula-jana Jijajilki wangkaja, “Kangkarnijili ngapa-ngawurrpa kujankulu-jana jalangurlu manu.”

¹¹ Piitaju pina warrkarnu pawurtu-kurra, manu mapirririlili manu yakuju ngapa-ngawurrpa-kurluju kurdungurlu-patu-karirlangurlu. Rarra-kangulu-jana walya pirntinyarra-kurra. 153-pala wiri-nyayirni ngapa-ngawurrpajulpalu ngunaja yakujurla, kula yakuju larra-yanu, lawa.

¹² Ngula-jana Jijaji wangkaja, “Yantarnili nyampu-kurra miyi ngar-ninjaku.” Milya-pungu mukulu nyanunguju Warlalja-Wiri, lanijarrijalpalu payirninjakuju, kapulu marda payikarla, “Nyuntu mayi junga Jijaji?”

¹³ Ngula Jijaji manu mangarri, manu-jana warru yungu. Manu-jana ngalya-kari ngapa-ngawurrpa yawuju yungu.

14 Nyampurlanya-ka lawa-jarri nyampuju yimi kuja-nyanu Jijajirli milki-yirrarnu kurdungurlu-patu-kurra mangkuru-wana. Kuja-wangurla-wiyi-nyanu jirramaku milki-yirrarnu yangka-jangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu palinja-warnuju.

Jijajirli Piita japurnu marnkurrapaku 'Yulkaminya kanpaju?'

15 Kurdungurlu-paturlu kujalu lawa-jarrija miyi manu ngapan-gawurra yawu ngarninjaku, Jijaji manu Piita-pala yanu yangarlujarra. Jijajirli payurnu, "Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju nyampu-patu-piya-wangu?"

Piitarlu yalu-manu, "Yuwayi, Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami."

Jijajirli wangkaja, "Jiyipi ngaju-nyangu-patuku-jana miyi yungka."

16 Ngula Jijajirli payurnu, "Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju?"

Piitarlu yalu-manu, "Yuwayi, Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami."

Jijajirli wangkaja, "Warrawarra-kangkaju jiyipi-patu ngaju-nyangu-patu."

17 Jijajirli yarda payurnu, "Jimani, kaja-nyanu Jaanu-kurlangu, yulkami mayi kanpaju?"

Jijajirli kuja payurnu marnkurrapaku yimi jurrkungku-juku, kujarlanya Piitaju miyaluju maju-jarrija-nyayirni. Wangkajarla Jijajikiji, "Warlalja-Wiri, milya-pinyi kanpa nyiyarningkijarra. Milya-pinyi kanpaju kuja karnangku yulkami!"

Jijajirli wangkaja, "Warrawarra-kangka-jana ngaju-nyangu jiyipi-patu."

18 Junga karnangku wangkami. Kujalpanpa nyinaja yaparranj-wiyi, kalanpa yukaja jurnarrparla jalypi, manu kalanpa ngampurrpa-jarrinjarla kutu yanu nyarrpara-kurra-puka. Ngaka kajinpa purllkajarrimi, kapunpa waku-jarra wipimi, manu kapungkulu yapa ngalyakarirli waku-jarra wayirni pirijina-piya. Manu kapungkulu kanyi kutu ngampurra-wangurlangu.

19 Ngulaju ngula-juku. Puraya-jukuju karlirr-yaninja-wangurlu! Tarnnga-jukuju nyinaya kurdungurlu!" (Niyiakurla kujaju wangkaja Jijajiji Piitaku? Wangkajarla kuja yungurlipa ngaliparlu milya-pinyi kapu Piitarlu nganta palimi watiya warntawarntarla-yijala ngulaju yungurla pulka-pinyi Kaatuku, manu yungu-jana yapaku milki-yirrarni Kaatuju ngurrju-nyayirni.)

Jijajirli wangkaja Piitaku kurdungurlu jinta-kari-kirli

20 Ngula-jangka, Piitarlu pina-nyangu purdangirli, kurdungurlu jinta-kari nyangu yaninjarni-kirra, yangka kujarla Jijaji warrarda yulkaja-nyayirni. (Kurdungurlu yangka kujalpa nyinaja kutu Jijajirli, yangka kujalpa-ngalpa Jijajirli jirranganja ngarnu kurapaka Pajapa palinjakungarntirli. Yalumpurlunya yangka kuja Jijaji payurnu, "Warlalja-Wiri, ngana kapungku jikajika-jarri nyuntukuju?")

21 Junga-juku, kuja Piitarlu nyangu nyampu yaninjarni-kirra, wangkajarla Jijajikiji, "Kala nyampu, Warlalja-Wiri? Nyarrpa-jarrimi kapu?"

22 Jijajirli yalu-manu, "Marda kapu wankaru-juku nyina kajirna walya nyampu-kurra pina-yanirni. Kula nyampu manngu-nyangka!"

Kulaju nyuntuju jurnta karlirr-yanta! Tarnnga-juku ngaju-nyangu kurdungurlu nyinaya!”

²³ Junga yinya-jangka-juku, yangka Jijaji-kirlangu kurdungurlu-paturlu panungku-juku kalalu manngu-nyangu kula-nganta jinta kurdungurlu kapu palinja-wangu nyina. Kula Jijajiji kujaju wangkaja, lawa. Kuja-miparla wangkaja Piitaku, “Marda kapu wankaru-juku nyina kajirna ngaju pina-yanirni walya-kurra. Kula nyampu manngu-nyangka!”

Nyampurlanya-ka lawa-jarri yimiji kuja Jaanurlu yirrarnu Jijaji-kirli

²⁴ Yangka kurdungurlu jinta, kujalpalu yapangku manngu-nyangu kula-nganta kapu palinja-wangu nyina nganta, wangkami kanyarra ngurrju Jijaji-kirli kuja warrki-kari warrki-kari lawa-manu. Nyanungurlunya pipangkaju yirrarnu muku. Milya-pinyi karnalu kuja-ka junga warrarda wangka.

²⁵ Jijajirli panu-nyayirni warrki-kari warrki-kari lawa-manu nyampurla walyangkaju. Marda kulalpa nganangku yapangku nyampurraju yirrakarla puku-kurra. Kajilpalu yapangku yimi yirrakarla nyiyarningkijarra Jijaji-kirlangu warrki-kirli, kajika ruumu-wangu marda karri nyampurla walyangkaju mardarninjaku pukukuju!

Acts

Yimi Warrki-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu Ngulaju warrki-kirli kujalpa-jana Kaatu jirrnganja warrki-jarrija Kirijini-patuku kamparru-warnu-patuku

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kamparru-warnu-patu-wiyi Kirijini-patuju. Watingki yirdingki Luukurlu nyampuju puku yirrarnu, nyanungujulpa nyangunyang warrki-jarrija. Ngulakungarntiji jinta-kari-wiyi puku yirrarnu yangka kuja karlipa yirdi-mani yirdiji 'Yimi Jijaji-kirli Luuku-kurlangu'. Luukujulparla jirrnganja warru wapaja mijiniriki yirdikiji Puurluku kujalpa-jana kamparrurlu-wiyi warru yimi-ngarrurnu Puurlurluju Yimi Ngurrju Jijaji-kirli ngulaju yapaku Juwu-wangu-patuku.

Nyampurluju pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kuja-jana Kirijini-patuku kamparru-warnuku Kaaturlu kurrupungu Pirlirrupa nyanungu-nyangu. Ngulakuju yapaku Piitalpa-jana nyinaja Kurdungurlu Wiri Jijaji-kirlanguju.

Nyampurluju pukungku kangalpa yimi-ngarrirni Puurlu. Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu Puurlu-kurraju. Ngula-jangkaju, Jijajirliji yilyaja Puurluju Yimi Ngurrju-kurluju ngurrara-kari ngurrara-kari-kirraluku. Ngulangaju ngurrara-kari ngurrara-karirla, Juwu-wangu-patu panujarlulu Kirijini-jarrijalku. Kujarlajulurla Juwu-patuju muluja-jarrijalku Puurlukuju. Rdarri-mardarnulu, ngula-jangkarlu yilyajalu kirri-karikirra yirdi-kirraju Ruumu-kurra kuwurtukungarnti.

Watingki jintangu yirdingki Luukurlu, ngulajurla jaru yirrarnu pukungka jinta-kariki watiki yirdikiji Tiyapiluku

¹ Puntu ngajuku Tiyapilu-pardu, yangka ngaju-nyangurla kamparru-warnurla pukungka, ngulangakajurnangu yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra Jijaji-kirlangu warrki, kujalpa-jana warru yimi-ngarrurnu nyanungurlu Jijajirli yapa-patu-kariki jaru, ngulakunyangku milki-wangkaja.

² Kuja Kaaturlu kangu kankarlarra nyanungu-nyangu-kurra ngurrara-kurra, ngulakungarntiji kujalpa Jijaji wankaru-wiyi warru wapaja nyampurla walyangka, ngulajulpa-jana maya-kari maya-kari pinarri-manu yangka nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu Pirlirrupa Kaatu-kurlangu-kurlurlu, kuja-jana yangka nyanungurlu milarninjarla yajarnu.

³ Milyi-jangkarluju-nyanu warru milki-yirrarnu 40-palaku parrakuju wankarukuju. Milki-yirrarnu-nyanu milparniwarrarla panungka, yungulu nyanungu-nyangurlu kurdungurlu-paturlu nyanjarla milyapinyi wankaru. Manu-jana nyanunguju milki-wangkaja Kaatu-kurlu yangka kuja-ka Warlajja-Wiri nyina nyiyarningkijarra.

⁴ Manu ngula-jana yarda wangkaja, "Yaninja-wangulu nyinaya nyampurla kirringka Jurujulumurla. Nyampurlajukulurla pardaka

Kaatu-kurlanguku warntarri-nyayirni-wanguku yangka kuja-nyarra Wapirrarlu nyurru-juku jangu-pungu, manu yangka kujarna-nyarra ngajurlangu milki-wangkaja, ngulakunyalurla pardaka.

⁵ Yangkangu yirdingki Jaanu Papitajirli, kujalpa-jana ngapangka julyurl-yirrarnu papitaji-maninjaku, ngulaju ngapa-miparla. Kala parra-patu-jangkarla kapu-nyarra Kaaturlu kurru-pinyi Pirlirrrpa nyanyungu-nyangu, ngula-kurlurlunya kapu-nyarra papitaji-mani.”

Kaaturlu kangu Jijaji nguru-nyayirni-wangu-kurra

⁶ Ngula-jangkaju, kujalpa-jana Jijaji jirrnganja nyinaja nyanungu-nyangu-patuku kurdungurlu-patuku, ngakalku payurnulu ngulaju kujarlu, “Warlalja-Wiri, nyangurlanpa-nganpa pina-yinyi nyampuju ngurrara Yijirali-pinkiki, jalangurlu mayi?”

⁷ Ngula-jangkaju, Jijajirli-jana jangu-manu, “Ngulaju-ka ngaju-palarlu Wapirra-miparlu milya-pinyi nyangurlarlu kaji-nyarra pina-yinyi nyampuju ngurrara. Nyurrurlaju kankulu ngurrrpa nyina ngulaku milya-pinjaku yirdija-nyarra Kaaturlu warla-pajurnu milya-pinja-kujakuju.

⁸ Ngaka kapu-nyarra kurru-pinyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu, kapunkulu pirrjirdi-nyayirni nyinamilki. Ngula-jangkanya yungunkulu-jana warru yimi-ngarrirni ngaju-kurlu yimi nyampurla kiringka Jurujulumurla-wiyi. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarrikalua-jana ngurunga Jurdiyarla. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarririnjintalua-jana yatijarra ngurrararla Jamariyarla. Ngula-jangkaju, warru yimi-ngarrikalua-jana warrukirdikirdi nguru-kari nguru-karirla ngurujar-raranypa.”

⁹ Kujalpa-jana nyanungu-nyanguku jirrnganja karrija kurdungurluku Jijaji, ngula-jangkaju kulkurru-jarra-ngurluju marlajarla kankarlarra-jarrinja-yanu Kaatuku yalkiri-kirra. Kujalpalurla nyanungu-nyangu-patu kurdungurlu-patu warrukirdikirdi karrija, ngulangkuju yirri-puraja kankarlarra, manulpalu yirri-puranjarla warrawarra-kangu-juku. Kujalpalu warrawarra-kangu kankarlarra, ngulajurla mangkurdulku wapirrija.

¹⁰ Kujalpalu warrarda-juku warrawarra-kangu kankarlarra Jijaji, ngula-puru-juku jirrama wati-jarra-pala kapanku warraja-jarrija jurnarrrpa-kurluju kardirri-kirli, ngulalpa-pala-jana ngirrily-karrija.

¹¹ Manu wangkaja-pala-jana, “Nyurrurla Kaliliyi-wardingki-patu, nyarrpaku kankulu karrinjarla yirri-pura kankarlarra-kari? Ngula jinta-juku Jijaji, yangka kuja-nyarra Kaaturlu jurnta kangu yalkiri-kirra, ngula-piya-yijala kapu pinarni yani yalkiri-ngirli nyanungu jinta-juku kujankulu yirri-puraja.”

Wati-kirli Matiyuju-kurlu, ngulajurla marlaja kangu warrki Jutujuku

¹² Ngula-jangkaju, yangkaju Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu wiri-wiri, kulpari yanulu Jurujulumu-kurra yangka pirlu wita-jangka Yalipiji-ngirli, kula wurnturu-kurra, kala ngari kutu-kurra-jala.

¹³ Kujalu Jurujulumu-kurra yanurra, ngulajulu nyanungurra-nyangu-kurra-yijala yanurra ngurra-kurra, ngurrangka kujalpalu ngunaja. Ngula-jangkaju, kankarlarralu warrkarninja-yanu ruumu-pardu-kari-kirra kankarlu-warnu-kurra. Nyampurra-patunya yirdi-patuju yangkaju kurdungurlu-patu kujalpalu ngulangka ngunaja: Piita manu

Jaanu, Jamaji manu nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu Yanturu, Pilipi, Tamiji, Parrjulumu, Matiyu, manu jinta-kari Jamaji-yijala yangka ngalapi-nyanu Yalpiya-kurlangu, manu Jimani 'Kulu-parnta Wita-wangu', manu Jutuju ngalapi-nyanu-yijala Jamaji-kirlangu.

¹⁴ Nyampurla kankarlu-warnurla, yangka kurdungurlu-patu kalalu-nyanu turnu-jarrija Kaatuku wangkanjaku manu payirninjaku. Kalalu-jana yanurnu-yijala Jijaji-kirlangu ngati-nyanuju Miiri manu ngalya-kari mardukuja-patu manu kukurnu-nyanu-patu Jijaji-kirlangu.

¹⁵ Parra-patu-jangkarla yangka kurdungurlu-patu manu ngalya-kari, yangka kuja kalalurla Jijajiki ngungkurr-nyinaja manu wala nyinaja, ngularrajulu jinta-jarrinjarla turnu-jarrija yangka-kurra ngurra-kurra, ngulajulu-nyanu turnu-jarrija 120-pala. Ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla, Piita wangkaja-jana,

¹⁶ "Ngajukupurdangka-purnu, yangka jaru kuja nyurru-wiyi yirrarnu Kingi Tapitirli, ngulajurla marlaja yirrarnu Pirlirra Kaatukurlangu. Manu jalangujalangu, jungarni-jiki kangalpa wangkami. Nyampurla jarungka, ngulaju kangalpa jungarnirli-jiki yimi-ngarrirni yangka-kurlu Jutuju-kurlu, kujarla Jijajiki jangkardu jikajika-jarrija, manu kuja-jana Jijaji jily-ngarrurnu Juwu-patuku wiriwiriki, kujalu ngula-jangkarluju Jijajiji puuly-mardarnulku.

¹⁷ Yangka nyanungu Jutuju, ngulaju Jijaji-kirlangu-yijala kala nyinaja ngalipa-piya. Jijajirliji nyanungurlangunya milarnu yungurliparla marlaja warrki-jarriyarla wungu."

¹⁸ (Panu-kari yangka Juwu-patu wiriwiri, yangka kuja-jana Jutujurlu jily-ngarrurnu Jijaji, ngulakujulurla yungu tala wiri. Ngula-jangkarluju, Jutujurlu yangka-kurlurlu tala wiri-kirlirli, ngulangkuju-nyanu manu walya. Nyanungurla walyangka kankarlarra-nyanu watiyarla puta waraly-yirrarnu ngalyipi-piyakurlurlu. Kujarla ngalyipi-piya tuurl-yanu, ngulaju walya-kurra panjarra-wantija. Ngula-jangkaju, ngula walya-kurra panjarra-wantija, ngulaju miyaluju tirl-parnkaja, manu ngula-jangkaju, murlku jawujawu muku wulyurr-wantija kuja panjarra-wantija.

¹⁹ Jurujulumu-wardingki-paturlulu purda-nyangu jaru Jutuju-kurlu kuja panjarra-wantija nganta walya-kurra, ngulakujulurla walyakuju yungu yirdiji 'Kiltama'. Kiltamaju yirdiji ngulajulurla yirrarnu kuja Jutuju-kurlangu yalyu yukaja walyangka kaninjarra.)

²⁰ Ngula-jangkaju, Piita-jana yarda wangkaja, "Nyampunya yirrarnu jaruju Kingi Tapitirliji pukungka yirdingka Yunparninja-kurlangurla ngulaju Jutuju-kurlu:

'Yapangku kapulu jintawarlayirli-jiki yampimi ngurra nyanungu-nyangu, kula nganalku nyina majungka walyangkaju. Jinta-karilkili parlu-pungka wati yungurla marlaja kanyi warrki watiki yangkaku.'*

Nyampunya wangkaja Tapitiji yangka-kurlu Jutuju-kurlu."

²¹⁻²² Ngula-jangkaju, Piita-jana yarda wangkaja, "Junga-juku, jinta-karilkirli milarni yungu nyina nganimpa-piya kurdungurlu. Kala ngaliparlu-wiyi yungulparli milakarla ngula-jangkarluju yungu-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli kuja milyi-jangka kulpari

* 1:20 Nyangka Psalm 69.25, Psalm 109.8

wankaru-jarrija. Nyiya-piyarlipa milarni watiji? Ngurrjurlipa milarni nganimpa-piya yangka kujarnalu puraja Jijaji nganimpardu kurdungurlu-paturlu, manu kujarnalu nyangu Jijaji, kuja ngapangka julyurl-yirrarnu Jaanurlu papitaji-maninjaku. Manu ngurrjurlipa milarni kujalpa-nganpa jirrnganja wapaja warru nganimpaku Jijaji-kirli, kujarnalu yirri-puraja kankarlarra yalkiri-kirra. Kuja-piyanyarlipa watiji milarni.”

²³ Junga-juku, ngula-jangkaju, wati-jarra-karilkili-palangu milarnu Jajupu manu Matiyuju. (Jinta-karirli Jajupurlu, ngulajulpa yirdi-jarra-kari mardarnu Parrjapa manu Jujutu.) Nyampu-jarra wati-jarranyalu-palangu milarnu.

²⁴ Ngula-jangkaju, wangkajalurla Kaatuku, “Warlalja-Wiri, nyuntu kanpa-nganpa milya-pinyi nyarrpa kuja karnalu manngu-nyanyi nganimpardu. Milki-yirra-kanpa nyampu-jarra wati-jarra, nyarrpara kanpa wardu-pinyi nyampuku warrki-nyayirni-wanguku.

²⁵ Jinta milaka yungu-nganpa nganimpaku jirrnganja warrki-jarrimi Kurdungurlu Wiri, yungurla marlaja kanyi warrki yangkaku jinta-kariki Jutujuku, yangka kujanpa nyurru-wiyi milarnu, kjangku jikajika-jarrija jangkardu warrki-ngirlirra. Pangkala yanirra yangka-kurra maju-kurra nyanungu-nyangu-kurra.”

²⁶ Ngula-jangkarluju, kurdungurlu-paturlulu manu pamarrpa-jarra wita-jarra, ngulangkaju pamarrpa wita-jarrarla yangka wati-jarra, yirdilkili-palangu yirrarnu. Ngula-jangkaju, pamarrpa yangka wita-jarra maninjarlalu-palangu yirrarnu kaninjarni murlukurnparla yirdi-kirliji yangka wati-jarra-kurlu. Ngula-jangkarluju, murlukurnpajulu jaruny-yirrarnu kaninjarra-kari. Junga-juku, pamarrpa jinta patakarrija walya-kurra yirdi-kirli Matiyuju-kurlu. Junga-juku, kujalu nyangu pamarrpa yirdi-kirli Matiyuju-kurlu, ngulajulu milya-pungu kuja-jana Kaaturlu milki-yirrarninjarla milarnu Matiyuju. Ngula-jangkaju, Matiyujuju tarnngalkulpa nyinaja Kurdungurlu Wiri panu-karirlajinta 11-parlajinta.

2

Kaaturlu-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kirijini-patuku kamparru-warnuku

¹ Ngaka-pardu-karilki, Juwu-watirlilpalu-nyanu jinta-kurra-manu, manulpalu ngurra-kari ngurra-kari-jangka turnu-jarrinjarni yanu Jurujulumu-kurra purlapa wiri-jarluku yirdiki Pintikujuku* Ngulakujulpalu-nyanu Juwu-patuju turnu-jarrinjarni yanu. Kala yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari yapa Jijaji-kirlangu, ngulajulpalu turnu-jarrija-yijala yangka-kurraju yuwarlipardu-kurra.

² Ngula-jangkaju, kujalpalu nyinajalku kaninjarni, purda-nyangulu kankarlarra-ngurlu kuja warurr-wangkanjarni yanu warlpa-piya. Ngula-jangkaju, yukajarni warru yuwarlirlaju. Yangka kujalpalu nyinaja Jijaji-kirlangu-patu, ngulangkaju yukajarni jingijingi kaninjarni warrukirdikirdi.

* 2:1 Pentecost

³ Ngula-jangkaju, nyangulu kankarlarra-kurra, jarra-piya wiri-piya rdili karrinjarni yanulpa. Ngula-jangka rdili-jangka, wita-kari wita-karilki jarraju pirri-parnkaja, ngulalpa-jana yapaku pirripirri-manu jurru-kari jurru-karirla.

⁴ Ngula-jangkaju, jarra kuja-jana wantiwantija jurru-kari jurru-karikirra, ngularrakujurla Pirlirrupa Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunju-manyumpa. Ngula-jangkaju, kapanku-jana ngurrju-manu jaru-kari jaru-karikilki kurruly-wangkanjaku, ngulalpalurla jaru-kari jaru-kariji kurruly-wangkaja Pirlirrupa Kaatu-kurlu.

⁵ Yalumpurla Jurujulumurlalpalu nyinaja panu-nyayirni Juwupaturlangu nguru-kari nguru-kari-wardingki, kujalu Kaatu puraja yirriyirirli jungarnirli. ⁶ Kujalpalu yanuyanurnu manulpalu karrinjayanu yuwarli-wana yarlungka, ngulangkujulu-jana purda-nyangu yangka yapa Jijaji-kirlangu-patu kujalpalu-nyanu jaru-kari jaru-karirliki yuntarnu. Ngula-karra-juku kutu-jarrinja-yanurnulpalu purda-nyanjaku jaruku. Kujalpalu wangkaja nyanungurra-nyangu jaru manu panu-kari-kirlangu kirri-kari-wardingki-kirlangu jaru, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija.

⁷ Karrarda-jarrinjarlalpalu-nyanu wangkaja, "Nyampurraju yapaju nyampu-wardingki-jala Kaliliyi-wardingki-patu-jala!

⁸ Kala nyarrpaku-yijala kalu wangkami ngalipa-nyanguju jaru-kari jaru-kariji, kuja karlipa-jana purda-nyanyi?

⁹⁻¹⁰ Panu-karirli jaru-kari-kirli Pajiyawardingki-patu, Mirdiyawardingki-patu, Yilimi-wardingki-patu, Mijuputamiyawardingki-patu, Jurdiyawardingki-patu, Kaparduji-wardingki-patu, Puntijawardingki-patu, Yajiyawardingki-patu, Pirijiyawardingki-patu, Pampiliyawardingki-patu, Yijipi-wardingki-patu, manu Lipiyawardingki-patu, ngulaju kutu-juku kirri yangkaku Jariniki, manu panu-karirli kirri wiri-wardingki-patu Ruumu-wardingki-patuyijala.

¹¹ Ngalipa panu-kari Juwu karlipa nyinami ngulaju wita-ngurlupakarra. Kala panu-kari ngalipajurlipa wirilki Juwu-jarrija. Manu panu-karirli jaru-kari-kirli Kiriti-wardingki-patu manu Rapiyawardingki-patu. Jalangu, nyampu ngalipa jinta-kari jinta-kari kuja karlipa karrinja-yani, ngulaju karlipa wangkami jaru-kari jaru-kari warlalja. Purda-nyanyi karlipa-jana nyampu-patuju jaru ngalipa-nyanguju kuja kalu-ngalpa yimi-ngarrirni yimi Kaatukurlangu, kujalpa nyiyarningkijarrarla ngurrju-nyayirni warrki-jarrija!"

¹² Yangka nyampu yapa kujalpalu karrinja-yanu, ngulajulpalu paa-karrija palju, manulu-nyanu karrarda-jarrinjarla payurnu, "Nyarrpalku-yijala kalu nyampurraju wangkami jaru ngalipa-nyanguju?"

¹³ Purda-nyanjarla, ngulajulpalu-jana ngalya-kariji ngarlarrija yapaku Jijaji-kirlangu-patuku, kujalpalu-nyanu yuntarnu jaru-kari jaru-karirli. Manulu-nyanu wangkaja, "Kuja marda kalu wangkami pama-jangka warungkawarungka."

Piita-jana milki-wangkaja yapa-patuku

¹⁴ Kuja-kurra kujalu-jana wangkanja-kurra purda-nyangu Piitarlu manu ngalya-karirli Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulajulu muku

wilypi-pardija kaninjarni-jangkaju yuwarli-jangka yarlu-kurralku. Ngula-jangkaju, Piitaju-jana wangkaja, "Nyurrurla yapa ngaju-nyangu warlaja Juwu-patu ngurrara-jinta, manu nyurrurla ngalyakari kujankulu yangka yanurnu-yijala ngurrara-kari-jangka, purdanyangkajulu yungurna-nyarra milki-wangka nyiya-jangka yangka kujarnalu-nyarra kurruly-wangkaja jaru-kari jaru-kari nyurrurlanyangu jalangu.

¹⁵ Nganimparlu wati-paturlu, kula karnalu pama ngarni, lawa. Murnma nyampuju mungalyurru pamaku ngarninjakuju.

¹⁶ Nyurru-wiyi wati yirdi Juwulu, kujalparla nyinaja Kaatu-kurlangu jarukungarduyu, ngulangku yirrarnu jaru nganimpa-kurlu, ngulaju nyampunya jaruju:

¹⁷ 'Kaatu kajana wangka yapaku kuja:

"Ngakarrangakarra kapurna-nyarra yilyamirni Pirlirra Ngajunya yungurna-nyarra kurru-pinyi yapa panuku-juku jintawarlayiki-jiki.

Kajirna-jana Pirlirra ngaju-nyangu kurru-pinyi nyurrurla-nyanguku ngalapi-nyanuku manu yurntalu-nyanuku, ngulakuju Pirlirrpakuju kapulurla marlaja wangkami jaru junga-nyayirni ngajunya yapa panu-kurra.

Purlka-paturlu manu kurdu-warnu-paturlu kapujulu marlaja nyanyi nyiyarningkijarra jukurrparla manu yuruyururla munga wiri parra wiri Pirlirra ngaju-nyanguku.

¹⁸ Yangka kuja kalu wati manu karnta nyina ngaju-nyangu, ngulakuju kapurna-jana ngaka Pirlirrpaju ngaju-nyangu kurru-pinyi-yijala. Nyampu-patuju ngulaju kapulurla marlaja wangkami ngajuku yapa panu-kurra-yijala.

¹⁹ Kapurnaju milki-yirrarni yapa panu-kurra kankarlarra yalkirirla, manu kapurnaju milki-yirrarni walyangka warrukirdikirdi nguru-kari nguru-kari kuja karna pirrjirdi-nyayirni nyina yartarnarri wiri-kirliji.

Yapangku kapulu nyanyi yalyu, warlu, manu kunjuru wiri marumarumangkurdu-piya.

²⁰ Yurru-pupu ngulaju kapu maru-jarri. Manu kirntangi kapu yalyuyalyu-jarri yalyu-piya. Ngula-jangkaju, walyaju kapuju marlaja lawa-jarri ngajuku Kaatuku, manu nyiyarningkijarra kapuju marlaja karri ngajuku ngurrju-nyayirni.

²¹ Ngula-jangkaju, nganangku-puka kajiji walangku-pinyi Kaatu Warlaja-Wiri, ngulaju kapurna muurl-mardarni karlirryaninja-kujakuju." ' ' '*

Kujanya-jana Kaatuju wangkaja nyurru-wiyiji.

²² Junga-juku, Piitajulpa-jana wurra-juku wangkaja, "Nyurrurlarlu Yijirali-pinkirli, purda-nyangkajulu! Nyampuju kapurna-nyarra mayangku yimi-ngarrirni! Yangka wati Najariji-wardingki Jijaji, ngula kuja-nyarra Kaaturlu milki-yirrarnu nyampurla walyangka, ngulakungarntirliji pirrjirdi-manu nyanungu Kaaturluju. Parra-kari parra-kari Jijajirilpa-nyanu milki-yirrarnu nyurrurla-kurra ngangkeyi-kirli-piya rdirrinyapa-nyayirni Kaatu-kurlangu. Ngulaju jungalpankulu nyangu Jijaji pirrjirdi-nyayirni junga-nyayirni Kaatu-kurlangu.

* 2:21 Nyangka Joel 2.28-32

²³ Manu yangka jinta-kari watilpa milya-pungu Kaaturluju kujarla jangkardu jikajika-jarrija Jijajiki, manu kuja-nyarra nyurrurlaku yungu pinjakungarnti. Manu yangka kujankulu-jana jirranganja yirrarnu Jijaji watiya warntawarntarla yali-patuku maju-patuku, kamparru-jukulpa-nyarra milya-pungu Kaaturluju. Kala lawa, kula-nyarra warla-pajurnu. Nyurru-juku manngu-nyangu Kaaturluju kujaju, 'Jijajilpa-jana paliyarla yapa panuku maju-panuku.'

²⁴ Kuja Jijaji turduurr-ngunaja pirnkingka, ngula-jangkaju, pirlirrpaju yanu pirlirrpaju manparrpa-kurlangu-kurra. Ngulangakajulpa-nyanu murrumurru-nyayirni purda-nyangu. Juju Ngawungku ngulangkuju tarnganguku puta jirri-mardarnu. Lawa-juku. Kaaturluju wurranguku-juku pina-wankaru-manu, manu milyi-jangkaju palkaju yakarra-maninjarla wilypi-manu manparrpa-patu-kari-kirlangu-ngurluju. Kula Juju Ngawungku jirri-mardakarla."

²⁵ Piitajulpa-jana wangkaja-juku, "Yangka kuja nyurru-wiyi Kingi Tapitirli yirrarnu jaru Payipulurla Jijaji-kirli Mijaya-kurlu, yangka kuja yanu manparrpa-kurlangu-kurra pirlirrpaju Jijaji-kirlangu, ngulangjanya wangkaja yangka Mijaya:

'Ngaju karna nyanyi Kaatu Warlalja-Wiri, ngaju-wana kuja-ka warrarda karrimi, ngulaju karna warrarda nyanyi ngajulurlu, ngulakuju karnarla wala nyina karrarda-wangu.

²⁶ Kuja kaju Kaatu rdanparni ngajuku, ngulangkuju kaju miyaluju raapinyi. Kuja karna ngaju wangka, ngulaju wardinyi-nyayirni. Ngajujurna wati yapa-nyayirni. Ngulaju kapurna ngakaju pali. Ngulaju ngula-juku. Kula karnaju ngajuju karrarda-jarri, lawa. Nyanunguku karnarla Kaatuku wala nyina.

²⁷ Wapirra Kaatu, kajirna ngaju pali, ngula-jangkaju, kaji pirlirrpaju ngaju-nyangu yani nguru manparrpa-kurlangu-kurra, ngulaju kulanpaju jawirri nyanjarla jikajikarlu yampinja-yani, yirdijangarranpaju ngaju milarnu nyuntu-nyangu warrkini. Kapunpaju ngaju-nyanguju palkaju muurl-mardarni pukulyu-jarrinja-kujakuju.

²⁸ Manu kapunpaju wankaru-mani pina. Manu kajinpa yarda nyina ngaju-wana, ngulaju kapunpaju wardinyi-mani-nyayirni.'*

Nyampunya yirrarnu Mijaya-kurlu Tapitirliji Payipulurla."

²⁹ Ngula-jangkaju, Piitajulpa-jana wangkaja-juku yapakuju, "Ngajukupurdangka-purnu yapa, purda-nyangkajulu yungurna-nyarra yimi milki warraja-mani Kingi Tapiti-kirlangu. Ngalipakupalangu yangka Kingi Tapiti kuja yawu-pardija nyurru-wiyi, ngulaju nyanungu-nyangu-paturlu yapangkulu milyingka yirrarnu. Yangka milyi kuja karlipa nyanyi jalangurlu, ngulangkanyalu milyingka yirrarnu.

³⁰ Kingi Tapitiji kala Kaatu-kurlangu jarukungarduyu nyinaja. Kaaturlurla jangu-pungu jinta kurdu nyanungu-nyangu-juku Kingi Tapiti-kirlangu ngaka kapu kingilki-yijala nyina nyanungu-piya-yijala Tapiti-piya. Ngulaju Kingi Tapitiji purda-nyanmarla Kaatukujurla ngungkurr-nyinaja jangu-pinja-kurrakuju.

³¹ Kingi Tapitirliji milya-pungulpa kujarla jangu-pungu yangka Mijayakungarnti yilyanjarnikingarntiji. Manu milya-pungulpa kaji

* 2:28 Nyangka Psalm 16.8-11

pali Mijaya, ngula-jangkaju kapu wankaru-mani Mijaya Kaaturluju. Manu milya-pungulpa kapu muurl-mardarni palkaju Mijaya-kurlangu pukulyu-jarrinja-kujaku.”

³² Ngula-jangkaju, Piitajulpa-jana yarda wangkaja, “Kuja Kingi Tapitirli jaru yirrarnu Mijaya-kurlu, ngulaju Jijaji-kirli-jala. Ngulaju junga. Kuja Kaaturlu milyi-jangka wankaru-manu Jijaji, ngulajurnalunyu nganimpardu kurdungurlu-paturlu nyangu milpa-jarrarlunyu nyayirirli wankarulku.

³³ Ngula-jangkaju, Jijajiji kangu Kaaturluju kankarlarra yungurlu ngirrily-nyina nyanungu-wana jungarni-purdanji wiri-nyayirni. Ngulaju-ka nyina Pirlirrupa Kaatu-kurlangu-kurlu. Yangka kujarla nyurru-wiyi jangku-pungu Kaaturlu Pirlirrupaju, yangka kujarla yungu Kaaturlu, ngula-kurlunya-ka nyina Pirlirrupa-kurluju. Jalangujalangu kuja kankulu-nganpa nyanyi manu kankulu-nganpa purda-nyanyi jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra, ngulaju karnalu wangka Kaatu-kurlangu-kurlu Pirlirrupa-kurlu yangka kuja-nganpa kurrupungu jalangurlu nyampurla-juku Kaaturluju.

³⁴⁻³⁵ Yangka kuja Kingi Tapiti palija, nyanungu-nyangu palkajulpa ngunaja milyingka-juku, ngulaju kula kankarlarra yanu Jijaji-piya nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra, lawa. Kujalpa wankaru-wiyi nyinaja, ngulangkuju yirrarnu jaruju wita-kari, kujanya yirrarnu:

‘Ngajurna purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra kujarla wangkaja ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki, kujanyarla wangkaja:

“Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujal-pangkulu nyurunyuru-jarrija.” ‘ ‘*’

Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja,

³⁶ “Nyurrurlarlunyu Yijirali-pinkirli, langa-kurra mantalu! Yangka wati kujankulu Jijaji watiya warntawarntarla yirrarnu, ngulaju karla marlaja nyina Kaatuku Warlalja-Wiri manu Mijaya.”

³⁷ Kujalu Piita purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra yampangku panungku, kujarlaju ngulajulu-nyanu kurnta-jarrija manu karrarda-jarrija-nyayirni. Manulu-jana payurnu Piita manu panu-kari Kurdungurlu-patu Wiriwiri, “Nganimpakupurdangka-purnu, nyarrpa-jarrilkinalu nganimpaju?”

³⁸ Piitarlunyu-jana jangku-manu, “Pina-yaninjarlalu yalala-yirraKa Kaatu maju-warnurlu, manulu yantarni yungurnalu-nyarra julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani yirdingka Jijajirla. Ngula-warnunya kulanyanurla Kaaturlu kunka-mani, lawa. Kapu-nyarra yawuru-jarri maju-warnuku Kaatuju, manu nyanungu-nyangu kapu-nyarra kurrupinyi yangka Pirlirrupa.

³⁹ Nyampu Pirlirrupa Kaatu-kurlangu, kula-nyarra nyurrurla-mipaku jangku-pungu, lawa. Jangku-pungu-nyarra jintawarlayiki-jiki nyurrurlaku manu nyurrurla-nyanguku kurdukurduku manu yapa-kariki kujarla yalarnirlaku ngurrara-kari ngurrara-karirlaku. Nyampunya yapaju kyananu warru turnu-mani nyanunguku Kaaturluju.”

* 2:34-35 Nyangka Psalm 110.1

40 Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja pirrjirdi-nyayirni, “Nyurrurla kapurunju-patu, ngakaju Kaaturlu kapu-nyarra yilyami nyanungu-nyangu-ngurlu kuja-purda-kari nguru-ngurlu yangka kuja kankulurla kapuru nyina. Ngula-kujakaju, Kaatukulurla pina-yanta!”

41 Junga-juku, ngula-jangkaju, Piitakaju, ngungkurr-nyinajalkulurla yapa panu-nyayirni 3,000-pala. Ngula-jangkaju, yangkangu Kurdungurlu-patu Wiriwiririli-jana papitaji-manu jintawarlayi-jiki yangkaju 3,000-pala, manulu-jana Kaatu-kurlangu-kurralku jinta-kurra turnu-warnu-kurra yirrarnu.

42 Ngula-jangkaju, kalalu parra-kari parra-kari jinta-jarrinjarla turnu-jarrija yungulu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirirli pinarri-manu jarungku Kaatu-kurlangurlu, manu yungulu-nyanu wangkami, manu yungulu jinta-jarrinjarla ngarni miyi, manu yungulurla wangkami Kaatuku.

Jijaji-kirlangu yapa, nyarrpa-jarrija kalalu?

43 Kuja kalalu turnu-jarrija yangka Jijaji-kirlangu yapa-patu, ngulangkaju Kurdungurlu-patu Wiriwirirli kalalu-jana parra-kari parra-kari parlpuru-manu ngalya-kari yapa nyurnu Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Kujalu-jana nyangu yapa ngalya-karirli nyurnu parlpuru-maninja-kurra, kujarlajulurla yapaju ngarrurda-jarrija-nyayirni Kaatuku.

44 Nyampu-patuju kalalu parra-kari parra-kari jinta-kurra-jarrinjarla turnu-jarrija. Ngulangka kalalu-nyanu mangarri manu talaju jarnkujarnku yungu jamangu.

45 Kujalpalu yangka yapa-paturlu marda mardarnu nyiyarlangu ju-rnarrpa, wawarda marda, yuwarli marda, walya marda wita, ngulaju kalalu-jana yungu yapa ngalya-kariki talakupurdarlu, ngula-kurlurlu kalalu talaju manu. Ngulaju talaju kalalu maninjarla pina-kangu yangka-kurra turnu-jarrinja-kurlangu-kurra, ngulangkaju kalalu-jana yungu yapa ngalya-kariki talaju yangka marlajarraku.

46 Parra-kari parra-kari kalalu turnu-jarrija Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra. Manu parra-kari parra-kari kalalu yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra miyiki ngarninjaku, ngulaju kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu miyiji jama-nyayirnirli manu wardinyi-nyayirnirli.

47 Nyampurluju kalalurlajinta warrarda pulka-pungu Kaatuku. Kujakurraju, yapa ngalya-karirliji Jurujulumu-wardingkirliji kalalu-jana ngurrju-pajurnu. Parra-kari parra-kari kala-jana Jijajirli Warlalja-Wiringki nyanungu-kurra-manu maya-kari maya-kari nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurralku, yangka kuja-jana muurl-mardarnu karlirr-yaninja-kujakaju.

3

Piitarlu manu Jaanurlu-pala parlpuru-manu tarlu-jangka

1 Parra-karirlalku, Piita manu Jaanu, yanurnu-pala Juwu-kurlangu-kurra Yuwarli Maralypi-kirra wuraji wangkanjaku Kaatuku. Kalalu parra-kari parra-kari yanurnu Juwu-patu manu Jijaji-kirlangu-patu yapa-patu Yuwarli Maralypi-kirra wangkanjaku Kaatuku. Ngulakunya-pala yanurnu Piitaju manu Jaanuju.

² Ngulangkaju Yuwarli Maralypirla, watilpa jinta nyinaja tarlu, ngulaju tarnngalpa nyinaja wita-ngurlupakarra-juku tarlu-juku. Parra-kari parra-karirla kalalu jakurr-kanjarla yirrarnu kiirti-pirdiji nyanungu-nyangurlu yapangkuju warlalarluju. Ngula-ngurlunya kala-jana yapa panu-kari warntawarnta-payurnu warrarda talakupurdaju yapa yangka ngana-puka kuja kala yukajarni manu wilypi-pardijarra, ngulaju kala-jana warrarda kutukutu-payurnu. Ngunajalpa kiirti-pirdi, ngulaju kiirtiji kalalu yirdi-manu yirdiji 'Yuntardi Kiirti'. Ngula-wananyalpa ngunaja.

³ Kujalpa-pala Piita manu Jaanu yanurnu, kuja-pala kutu-jarrijalku yungu-pala yukayarla kaninjarni-kirralku, ngula-palangu tarlungkuju payurnu, "Talaju-pala yungka wiyarrpaku!"

⁴ Kujarlaju, juul-karrija-pala, manulpa-pala nyangu jungarnirli-jiki. Ngula-jangkaju, Piitajurla wangkaja, "Nyangka-jarrangku!"

⁵ Junga-juku, nyanungurluju-palangu nyangu jungarnirli-yijala wardinyirlilki, manulpa-nyanu ngula-jangkarluju pilpi-yirrarnu, 'Nyangurlarlu kajiji-pala yinyi?'.

⁶ Piitajurla wangkaja, "Talakujurna marlajarra. Kala kuja karna palka mardarni, ngulaju karnangku yinyi. Wangka karnangku yirdingka Jijaji Kirajirla Najariji-wardingkirla, karrinja-pardinjarla warru wapaya!"

⁷ Yangka wati tarlu kujalpa nyinaja-juku, Piitaju yarnkajarla rdakaku jungarni-purdanjiki, ngula-ngurlunya maninjarla karrinja-yirrarnu. Kuja karrinja-yirrarnu, ngula-puru-juku wirliya manu luku kapanku pirrjirdi-jarrijalku.

⁸ Karrinja-pardinjarla, warrulkulpa wapaja. Ngula-jangkaju, jirnganja-palangu yukaja Piitaku manu Jaanuku Yuwarli Maralypikirra kaninjarni warru wapanja-karra, manu warru jurl-pinja-karra, manu Kaatuku pulka-pinja-karra.

⁹⁻¹⁰ Ngalya-karirli yapangku kujalu kaninjarni-ngirlirli parlu-pungu warru wapanja-kurra, manu kujalparla Kaatuku pulka-pungu warru, milya-pungulu yangka kuja kala nyinaja tarlu kiirti-wana yangka Yuntardi Kiirti-wana, manu kuja kala-jana talaku warrarda payurnu. Kujarlajulpalurla marlaja paa-karrija.

Piitarlulpa-jana yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirlangu Yuwarli Maralypirla

¹¹ Piita manu Jaanu, kujalpa-pala Yuwarli Maralypirla-juku karrija, ngulajulpa-palangu yangkangkuku tarlu-jangkarluju jirri-mardarnu-juku. Ngula-jangkaju, yanulu yama-kurra yirdi-kirra Julumunukurlangu-kurra, ngulangkanyalpalu karrija. Kujalu-jana yangkanku nyangu paa-karrinja-karrarlu, ngulajulu-jana wapirdi parnkaja Piitaku manu Jaanuku manu yangkaku watiki tarlu-jangkaku.

¹² Kuja-jana Piitarlu nyangu, ngulaju-jana payurnu, "Nyurrurla-patu Yijirali-pinki, nyarrparla kankulu paa-karrinjarla kawarr-karri manu kankulu-nganpa lirlki-nyanyi? Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Nyarrparlurlujarra nyampuju parlpuru-manu? Parlpuru-manu mayirlijarra ngajarrarlu ngangkayi-kirli-jarrarlu? Lawa! Parlpuru-manu mayirlijarra kuja karlijarra ngurrju yapa nyina manu jungarni? Lawa!"

¹³ Nyampujurlujarra parlpuru-manu kuja karlijarrarla ngajarra ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijajiki. Kaatu yangka kuja

kalalu puraja ngalipa-nyangu-paturlu nyurnunurnurlu yirdi-paturlu Yipuruyamurlu manu Yijakirli manu Jakupurlu, ngulaju nyanungurlu jintangu Kaaturlu kangu yali Jijaji nguru-nyayirni-wangu-kurra. Kala yangka kujankulurla yungu Jijaji Ruumu-wardingkiki wiriki yirdiki Palitiki, nyanungurlu Palitirli Jijajiji puta wilypi-manu rdaku-ngurluju yangka kuja-nyarra milki-kangurnu Jijaji. Kala nyurrurlaju, ngula-junkulurla mamparl-wangkaja.

¹⁴ Jijajilparla warrki-jarrija Kaatu-mipaku, manulpa nyinaja jintayirri jungarni yapa. Ngulajunkulurla jukuru-jarrinjarla mamparpungu-juku, manunkulurla purlaja Palitikiji, 'Wilypi-manta-nganpa kulu-parnta Parrpaja rdaku-jangka, ngulaju-nganpa yungka nganimpaku! Kala yali Jijaji, ngulaju pangkalalu yurrkunu-paturlu pinyi!'

¹⁵ Jijaji nyanungu jinta-juku, ngulangku kuja kangalpa wankarumani ngalipaju. Kala ngulajulu-nyarra nyurrurlaku Juwu-patuku marlaja pungu yimi-jangkarla Ruumu-wardingki-paturluju. Ngula-jangkaju, pinja-warnuju Kaaturlulku wankaru-maninjarla yakarramanu palinja-warnuju. Ngula-jangkaju, jungarlijarra nyangu ngajararluru wankarulku.

¹⁶ Nyampu tarlu-jangka, ngulajurla Jijajiki marlaja parlpuru-jarrija. Nyanyi-yijala kankulu-nganpa nyampu karrinja-kurra. Nyurrurlarluru kankulu milya-pinyi-jala kujarlijarrarla Jijajiki ngajararluru marlaja parlpuru-manu nyampuju wati. Nyarrparlurlujarra kuja parlpuru-manu? Yirdijalparlijarrarla ngajarraju ngungkur-nyinaja-wiyi manu wala nyinaja Jijajikiji, kuja-jangkanyarlijarra parlpuru-manu.

¹⁷ "Ngaju-nyangu ngurrara-jinta yapa, milya-pinyi karna kujankulu Jijaji pungu ngurpangku nyurrurla-paturlu manu nyurrurla-nyangurlu wiriwirirli yapangku. Ngurpangku kulalpankulu milyapungu nyanunguju. Ngulaju ngula-juku.

¹⁸ Nyurru-wiyi yungu-jana jaru Mijaya-kurlu Kaaturluju nyanungu-nyangu-patuku warrkiniki jarukungarduyu-patuku. Wangkaja-jana jarukungarduyu-patuku Kaatuju, 'Yalirli Mijayarlu yaninjarla kapu-nyanu purda-nyanyi nganta murrumuru-nyayirni pakarninja-warnu kaji yanirni nyampu-kurra walya-kurra.' Ngulaju junga kujaju. Yangka kuja yanurnu Jijaji nyampu-kurra walya-kurra, ngulaju junganyanu purda-nyangu murrumuru.

¹⁹⁻²⁰ Kujarlaju, pina-yaninjarlalu yalala-yirra Kaatu majuwarnurluju yungu-nyarra yawuru-jarrimi. Ngula-jangka majuwarnuju yungu-nyarra Kaaturlu Warlaja-Wiringki rarralya-mani ngurrju-karda, manu yungu-nyarra pina-yilyamirni nyampu-kurra-yijala Jijaji nyurrurlaku. Kaaturluju-nyarra nyurrurlakuju nyurru-juku milarnu Mijaya, ngulaju yangka Jijaji.

²¹ Nyangurla kapu pina-yilyamirni Jijajiji? Nyampunya-jana jaruju yimi-ngarrurnu Kaaturluju nyurru-wiyi kujalpalurla warrki-jarrija nyanungu-mipaku yangka-patu warrkini-patu jarukungarduyu-patu. Kujanya-jana wangkaja Kaatuju:

'Ngakarna pina-yilyamirra Mijajaju ngaju-nyangu walya-kurra. Ngulakungarntirliji yungurna nyiyarningkijarra jungarnimaninjarla pina-ngurrju-mani ngurrju-karda-yijala yangka-piya kujarna nyurru-wiyi ngurrju-manu. Ngula-jangkanya kapurna pina-yilyamirra.'

Kujanya wangkaja Kaatuju.

²² Yangka yalirli watingki yirdingki Mujujurlu jarukungarduyurlu-yijala, ngulangkuju yirrarnu yimi-pardu-kari Mijaya-kurlu-yijala Payipulurla nyurru-wiyi, kujarlunya yirrarnu:

'YAAWIYI Kaaturluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurraju yungurnanyarra yimi-ngarrirni ngajulurluju jarukungarduyurlu-yijala. Ngakaju kapu yilyamirni jinta-kari jarukungarduyuyijala ngaju-piya. Ngulaju kapu nyina yapa ngurrara-jinta nyurrurlakuju. Nyarrpa-puka kaji-nyarra wangka nyanungu, ngulajulu linpangku purda-nyangka wilji-wangurlu.*

²³ Nganangku-puka yapangku kaji purda-nyanja-wangurlu yampimi jaru nyanungu-nyangu wiljingki, ngulaju Kaaturlu kapu yilyami yapa nyanungu-nyangu-ngurluju turnu-warnu-ngurluju kuja-purda-karilki. Ngula-jangkaju kapu tarnnga-kurra pinyilki.*

Kujanya yirrarnu Mujujurluju."

²⁴ Ngula-jangkaju, Piitalku yarda-jana wangkaja, "Jintakumarrirni-jiki panu nyampu-patu kuja kalalurla nyurru-wiyi warrki-jarrija jarukungarduyuy-patu manu Jamiyulurlangu manu panu-kari kujalpalu ngakalku nyinaja jamulu jangkarla, nyanunguju kuja lawa-jarrija kamparru-wiyi, ngulaju nyampurrarlujulpalu jaruju jinta-juku mardarnu Mijaya-kurlu. Nyampu-paturlujulpalu yirrarnu jaruju ngalipa-wangurla-wiyi, ngulajulpalu yirrarnu ngalipa-kurlu jalangu kuja karlipa nyinami ngalipa.

²⁵ Manu nyurru-wiyi, Kaaturjurla wangkaja yangkaku jinta-kariki yirdiki Yipuruyamuku, ngulaju kuja:

'Nyuntu-nyanguku kurdukurduku kapulu-jana yapa-kari panu-nyayirni wardinyi marlaja nyina-yijala kujarla yalarnirla nguru-kari nguru-karirla.*

Kujanyarla nyampuju wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju. Kuja-piyarlu-yijala kala-jana Kaaturluju jangku-pungu jintakumarrirniki-juku nyanungu-nyanguku warrkini-patuku yangkaku jarukungarduyuy-patuku. Kujarlu kuja-jana jangku-pungu nyurru-wiyi, ngulaju kanyarra jalanguju nyurrurlakuju jangku-pinyiyijala, kapu-nyarra wardinyi-mani-nyayirni nganta, ngula kankulu yangka jintawarlayi-jiki palka-jarrinja-yani jinta-jangka Yipuruyamu-jangka.

²⁶ Nyurrurla kamparni kanyarra kamparruju Kaaturluju pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi, ngaka-jana warrawarra-kanyi panu-kariji. Nyarrparlu kuja? Milarninjarla yilyajarni nyanungu-nyangu warrkini yangka Mijaya, ngula-kurlurlunya yungu-nyarra kurruly-kijirni yapa jintawarlayi-jiki maju-kujakuju. Kujarlunya kanyarra nyurrurlaju wardinyi-mani." Ngula-jangkaju, Piitalkuju rdiily-parnkaja wangkanjaku Yuwarli Maralypirlaju.

4

Piita manu Jaanu putalu-palangu wurdungu-manu Juwu-paturlu Kanjulu-paturlu

* 3:22 Acts 7.37

* 3:23 Nyangka Deuteronomy 18.15, 18, 19

* 3:25 Nyangka Genesis

1-2 Ngula-jangkaju, Piita manu Jaanu, ngulajulpa-pala-jana wangkaja-juku yangkangka-juku Yuwarli Maralypirla yapaku. Ngulaju Piitarlujulpa-jana yapa pinarri-manu yangka Jijaji kuja wankaru-jarrinjarla pina-yakarra-pardija palinja-warnu. Ngula-piya-yijalalpa-jana yapaju pinarri-manu yapaju kapulu pina-yakarra-pardinjarla wankaru-jarri-yijala. Ngula-jangkaju, ngaka-pardukarilki jintangka parrangka-juku, yanurnulu Yuwarli Maralypi-kirra maralypikingarduyu-patu Juwu-patu manu ngalya-kari turnu-pardukari Juwu-patu-yijala yirdi-patu Jatiyujipatu manu jinta-kari wiri-yijala yurrkunyu Yuwarli Maralypi-kirlangu, ngulangku kuja kala warrawarra-kangu Yuwarli Maralypi. Nyampu-paturlu kujalu-jana purda-nyangu Piita manu Jaanu nyampurla Yuwarli Maralypirla, ngulakujulu-palangu kulu-jarrija-nyayirni yirdijalpa-pala-jana yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu Jijaji kuja wankaru-jarrinjarla yakarra-pardija palinja-warnu.

³ Kuja-kurraju, puuly-mardarnulkulu-palangu wurajiwuraji wanta yukanjarra-puru, kulalu-palangu kangkarlalku wuulywuulpaju kuwurtu-kurraju, ngulakungarntijili-palangu ngari yirrarnu rdakumiparla-wiyi.

⁴ Kala panu-kari ngalya-kari, ngungkurr-nyinajalu-janarla Piitaku manu Jaanuku jarukuju, ngulaju wati 5,000-pala manu ngalya-kari karnta.

⁵ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, yalumpurla-juku Jurujulumurla, turnu-jarrijalu Juwu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu turnu-pardu-kari wiriwiri-yijala kuruwarrikingarduyu-patu.

⁶ Manu panu-kari Juwu-patu-yijala jintajinta-jarrinjarlalpalu turnu-jarrija, nyampu yirdiji Yanaja, ngulaju Wiri-nyayirni Maralypikingarduyu, manu panu-kari nyanungu-nyangu turnu-warnu warlalja, ngulajulu yirdi-patuju Kayupu manu Jaanu manu Yilikijantu.

⁷ Ngula-jangkaju, yurrkunyu-paturlulkulu-jana maninjarla kangurnu rdaku-jangka Piita manu Jaanu. Kangurnulu-jana yurruju-kurra kujalpalu yangka panu-kari yalirla yurrujurla nyinaja. Ngulalu-jana wangkaja Piitaku manu Jaanuku, "Nyarrparlunpala parlpuru-manu nyampuju tarlu-jangkaju? Ngana-kurlangu-kurlurlu ngangkeyi-kirlirli manu ngana-kurlangu-kurlurlu yirdi-kirlirli?"

⁸⁻⁹ Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju yardarla wiri-jarrija Piitakuju kahunjumanyumpa, ngulaju ngula-kurlurlunya yungu-jana jangu-mani Juwu-patu wiriwiri. Junga-juku, wangkaja-jana Piitaju, "Nyurrurla Juwu-patu wiriwiri manu jarlu-patu, jalangu kankulu-jarrangu payirni ngajarra nyarrparlu kujarlijarrarla marilki nyinaja manu nyarrparlu kujarlijarra parlpuru-manu nyampu tarlu-warnuju.

¹⁰ Ngulaju kapurna-nyarra milki-wangka yapaku Yijirali-pinkiki nyiya-kurlurlurlujarra kuja nyampuju wati parlpuru-manu. Langa-kurra-mantalu nyampuju, manu nginyinginyi-kirralu manta ngulajurlijarra Jijaji Kirajirla yirdingka Najariji-wardingkirla parlpuru-manu. Nyanungunya yangka kujankulu watiya warntawarntarla pungu, manu kuja yangka Kaaturlu yakarra-maninjarla kangu palinjawarnuju. Ngula-jangkanya-ka nyampuju wati karri parlpuruju jalangu nyurrurlurla kamparruju.

¹¹ Jijaji-ngalpa Yarturlu-nyayirni-wangu. Nyurru-wiyi jarukungarduyurlu kuja yirrarnu jaru Payipulurla nyampunya Jijaji-kirliji:

'Yuwarli ngantirninjakungarntirli, yarturlu yangka kujalu warrkini-paturlu yuwarlikingarduyu-paturlu punku-pajirninjarla walyi-kujurnu milarninja-wangurlu, ngulaju Yarturlu-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu Ngurrju-nyayirni yarturlu-kari-piya-wangu kuja nyanungurlu milarnu!'

Kujanya yirrarnu jarukungarduyurlu nyurru-wiyi.

¹² Jintangku Jijajirli kangalpa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujakuju. Kulalpa-ngalpa nganangkulku yapa jinta-karirliji muurlparlu mardakarla nyampurlaju walyangka. Jijaji-mipa-juku-ngalpa yungu Kaaturlu ngalipaku yungu-ngalpa muurlparlu mardarni. Junga, kajirlijarla wala nyina nyanunguku yirdiki, ngulaju kapu-ngalpa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujaku."

¹³ Kujalu-jana purda-nyangu Piita manu Jaanu wiriwirirli Juwupaturlu jaru wangkanja-kurra, kujalu-jana lani-wangurlu jaru yimi-ngarrurnu, ngulakujulu-jana marlaja paa-karrija, manulpalu kangily-wantija nyarrpararla-pala pina-jarrija kujakuju jaruku wangkanjaku. Piita manu Jaanulpalu-jana milya-pungu kula-pala kuurlu-kurra yanu pina-jarrinjaku, lawa. Ngarilpa-pala-jana kutu yimi-ngarrurnu Jijajikirliji jaruju lani-wangurlu. Milya-pungulpalu-jana nyampurluju Juwupaturlu kujalpa-pala Jijajikirli wapaja kamparru-wiyi wungu-warnu-kurlu.

¹⁴ Kapulu-jana kulungku ngarrikarla Piita manu Jaanu. Kala kujalpalu nyangu palka-juku yangkaju wati tarlu-warnu kujalpa karrija nyanungu-jarra-wana, kujarlaju kulalu-jana nyarrpalku wangkayarla nyanungu-jarrakuju.

¹⁵ Ngula-jangkaju, wangkajalu-jana Piitaku manu Jaanuku manu yangka watiki tarlu-warnuku, "Yantalu nyurrurla-patuju yarlu-kurra, pardakalu-nganpa yalumpurla-juku yarlungka, ngakarnalu-nyarra pina-yajarninjinirra." Junga-juku, ngula-jangkaju, Piita manu Jaanu manu yangka tarlu-warnu, kaninjarni-jangkaju wilypi-pardinjarla yanulkulu yarlu-kurralku. Juwu-paturlujulpalu-nyanu payurnu,

¹⁶ "Nyarrpa-manirlipa-jana yalumpu-patuju? Panungku yapangku Jurujulumu-wardingkirli, milya-pinyi kalu-jana yangka nyampu-jarra wati-jarra kuja nganta-pala nyampu-jarrarlu parlpuru-manu tarlu-jangka ngangkayi-kirlirli Kaatu-kurlangu-kurlurlu. Kulalparlipa-jana nyarrpalku wangkayarla manu kapuru nyinakarla, kala junga-pala nyanungu-jarrarlu-juku parlpuru-manu.

¹⁷ Pututu-pinyirlipa-jana yungulu yampimi jaru Jijajikirli warru yimi-ngarrirninja-wangurlu, kajika-pala-jana warru yimi-ngarrirni yapa panuku. Ngula-kujakunya kapanku warla-pajirnilripa-jana, kalakalurla yapa panu-jarlu wala nyina Jijajiki!"

¹⁸ Ngula-jangkaju, pinalu-palangu yajarnunjunu yarlu-jangkaju kaninjarni-kirra-yijala, manulu-palangu wangkaja, "Putapala-jana warru yimi-ngarrika Jijajikirli yirdi-kirlirli! Putapala-jana warru pinarri-manta Jijajikirlangu jaru!"

¹⁹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Piitarlu manu Jaanurlu, jangku-manu-pala-jana, "Ngana-wiyi yilparlijarra purda-nyangkarla wilji-wangurluju? Nyurrurla-patu marda, marda Kaatu? Wangkayalu-

* 4:11 Nyangka Psalm 118.22

jarrangku, nyarrpa-ka purda-nyanyi Kaaturluju? Manu wangkayalu-jarrangku ngana-wiyirlijarra purda-nyanyi.

²⁰ Yangka kuja Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu pina Jijaji milya-jangkaju, ngulajurlijarra nyangu, manurlujarrarla wangkaja. Kujarlaju, ngajarrarluju kulalparlijarra-nyanu nyarrparlulku wurdungu-mantarla warru yimi-ngarrirninja-kujakuju.”

²¹ Ngula-jangkaju, kulungku-yijalalu-palangu yarda ngarrurnu, “Kajinpapala-jana warrarda warru yimi-ngarrirni, ngula-warnuju, kapurnalu-nyarra murrumurru-maninjarla warla-pajirni nyumpalaju!” Ngula-jangkaju, yilyajalkulu-palangu Piita manu Jaanu murrumurru-maninja-wangurlu-juku. Kala nyarrparlalu-palangu yilyaja murrumurru-maninja-wangurlu? Ngayi kula-pala Juwu-kurlangu kuruwari rdilyki-pungu, lawa. Manu ngalya-karirli Juwu-paturlu, kujalu-palangu Piita manu Jaanu nyangu parlpuru-maninja-kurra yangka-kurra tarlu-kurra, ngulangkuju pulka-pungulpalurla Kaatuku. Kujarlaju, kulalu-jana Juwu-paturluju wiriwirirliji murrumurru-mantarlalku Piita manu Jaanuju.

²² Yangka tarlu, kuja-pala Piitarlu manu Jaanurlu parlpuru-manu, ngulakujurla rdipija 40-pala yulyurru.

Jijaji-kirlangu-paturlu kurdungurlu-paturlulu payurnu Kaatu yungu-jana lani-wangu-mani

²³ Yangka-jangka kujalu-palangu Juwu-paturlu wiriwirirli yilyaja Piita manu Jaanu Yuwarli Maralypi-ngirli, ngula-jangkaju-pala-jana panu-karikilki turnu-warnuku Jijaji-kirlanguku kulpari yanurra, manu-pala-jana wangkaja, ngulaju kuja, “Yangkanku Juwu-paturlu jarlu-paturlu manu yangkanku maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli, ngarrirninjarlalu-jarrangku pututu-pungu kujarlu, ‘Jalangu-ngurlu, puta-pala-jana Jijaji-kirlangu-kurlu warru yimi-ngarrirli!’ Kujarlunyalu-jarrangku pututu-pungu.”

²⁴ Kujalu yapa panungku-juku purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, kujarlaju Kaatukulkurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, nyuntu kanpa nyina wiri nyiyarningkijarrakuju, yangka kujanpa nyuntu-lurlu ngarrmirninjarla ngurrju-manu nyiyarningkijarra yalkiri, walya, ngapa wiri mangkuru, jurpu kuja kalu yangka warru paarr-pardi yalkiri-wana, manu ngapa-ngawurru yangka yawu-kari yawu-kari kuja kalu ngapa-wana wapami.

²⁵ Kujanparla wangkaja yangka nyurru-wiyi Kingi Tapitiki, ngulangkujurla marlaja yirrarnu jaruju Payipulurla Pirlirrpaku nyuntu-nyangukuju. Nyampunyarla marlaja yirrarnu Tapitirli:

‘Wapirra Kaatu, nyarrparlangkulu nyuntukuju ngalya-kari yapaju kulu-jarrija-nyayirni yangka-patuju Juwu-wangu-patuju? Nyiyarlangkulu jangkardu jaaly-manu jamulu?’

²⁶ Yangkanku panungku kingi-kari kingi-karirli jurnarrpangkulu jangkardu warru turnu-manu kulungku, manulu turnu-jarrija yungungkulu jangkardu wangka nyuntuku manu yungulurla jangkardu wangka nyuntu-nyanguku Mijayaku.’*

* 4:26 Nyangka Psalm 2.1-2

Kujanyarla nyampuju marlaja yirrarnu Pirlirrpaku Kaatu-kurlanguku Kingi Tapitirli.”

²⁷ Ngula-jangkaju, yardalurla wangkaja Kaatuku, “Wapirra Kaatu, junga kujaju. Nyampu-patu jintawarlayi-jiki yapa turnu-jarrinjarla, jangkardulpalurla jaaly-manu Jijajiki yungulu pakarni, ngulaju yangkangu Kingi Yarurdurlu manu yangkangu-yijala Palitirli, manu Juwu-paturlu, manu Juwu-wangu-paturlu-yijala. Ngulajulurla turnu-jarrinjarla jangkardu jaaly-manu yangkaku kujalpangku Jijaji warrki-jarrija nyuntu-mipaku yangka kujanpa nyuntulurlu milarninjarla yirdi-manu Mijaya.

²⁸ Kujalpalurla nyampu yapa jangkardu jaaly-manu Jijajiki, ngula-wangurla-wiyilpanpa-jana nyuntulurlu yuruyururlu nyangu kuja kapulu pinyi. Ngula-jangkaju, wangkajalpanpa-nyanu nyuntuju, ngulaju kuja, ‘Kapulu pinyi ngaju-nyangu warrkini nyampurluju yapangku. Ngulaju ngula-juku. Kapurna rdarr-kanyi kutu walya-kurraju. Pangkalalu pinyi yirdija-ngarra ngakaju kapurna wankarumaninjarla yakarra-mani palinja-warnuju.’

²⁹ Warlalja-Wiri Kaatu, nganimparnangkulu warrkini nyuntu-nyangu. Payirni karnangkulu yungunpa-nganpa warrawarra-kanyi yapa panu-kujaku kuja kalu-nganpa yangka pututu-pinjarla japirdimi. Pirrjirdi-manta-nganpa yungurnalu warru yimi-ngarrirni jaru nyuntu-nyangu Jijaji-kirli lani-wangurlu.

³⁰ Milki-yirraka-nganpa ngangkayi nyuntu-nyangu yungurnalu-jana ngula-kurlurlunya yapa ngalya-kari parlpuru-mani. Yungka-nganpa yungurnalu-jana nyiyarningkijarrarla ngangkayi milki-yirrarni yirdingka Jijajirla yangka kujalpangku nyuntu-mipaku warrki-jarrija.”

³¹ Kujalu lawa-jarrija wangkanja-warnu turnu-warnu yapa, ngula-warnurlaju yuwarliji rdirri-yungu yurnkuyurnku-jarrinjalku. Manu yapa-patukuju-jana Pirlirrpaku Kaatu-kurlangu wiri-jarrijalku kanunjumanyumpa, manupalu-nyanurla marlaja wangkaja jarulku Kaatu-kurlangu yapa panu-kari-kirra lani-wangulku.

Kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu yimirirli nyiyarningkijarra yapa-paturlu Jijaji-kirlangurlu

³² Yapa-patu Jijaji Kiraji-kirlangu, ngulaju kalalu nyinaja jintangka-juku miyalu jinta-juku. Ngulaju kalalu-nyanurla ngungkurr-nyinaja nyiyarningkijarrakuju. Manu kalalu-nyanu jarnkujarnku yungu yimirirli jurnarrpa, mangarri, manu tala. Kulalpa-nyanu nganangu warlalja ngarrurnu nyiyarningkijarraju. Kulalpa-nyanurla jaarl-wangkaja, lawa. Yangka kuja kalalu-nyanu mardarnu warlalja, ngulaju kalalu-nyanu kutu yungu yajarri jamangku.

³³ Yangkangu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulangkuju kalalu-jana yimi-ngarrurnu nurna-nyayirirli lani-wangurlu kujarlu, “Nganimparlurnalu nyangu Warlalja-Wiri Jijaji kuja yakarra-pardinjarla pina-wankaru-jarrija palinja-warnu.” Yuwayi, Kaatuju kala-jana yimiri-nyayirni nyinaja jintawarlayiki-jiki, kala-jana warrawarra-kanjarla rdanjarr-yungu nyiyarningkijarraju.

³⁴ Nyampu nyanungu turnu-warnu kuja kalalu nyinaja, ngulaju kulalpa ngana nyinaja marlajarraju mangarri-wangu manu jurnarrpa-wangu. Nganangku-puka kuja kala-nyanu mardarnu yuwarli manu

walya wita, ngula-wanawana kalalu-jana yungu yuwarli manu walya wita yapa ngalya-karikiji talaku.

³⁵ Ngula-jangkarluju, kalalu-jana kangurnu talaju jintawarlayi-jiki yangka-patukuju Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji. Ngula kalalu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirilikki warru yungu yangka kuja kalalu nyinaja panu-kari marlajarra-pirdinypa nyiyarningkijarra-wangu.

³⁶ Yangka nyampurla turnu-warnurla, jintalpa nyinaja wati yirdi Jajupu, kuja palka-jarrija ngurrara-karirla yirdingaju Jipirijirla. Juwu-jalalpa nyinaja turnu-warnu-jangka yirdi-jangkaju Liipi-kirlangu-jangka. Kala yangka Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulaju kalalu yirdi-kari yirdi-manu Parnapa yirdija-ngarra kala-jana wangkaja yapaku panuku kuja, "Walarliparla nyina Jijajiki." Kujarlanyalu yirdi-manu Parnapa.

³⁷ Yangka nyanungurlu watingki yirdingki Parnaparlu, ngulajulpanyanu mardarnu walya wita. Ngula-jangkaju, yungu-jana talakupurdarlu yapa ngalya-kariki. Ngula-jangkaju, junga-juku, talalurla yungu walya-wanawanaju. Ngula-jangkaju, talaju kangurnu-jana, yungu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwiriki panu-juku. Nyanungurlu kulanyanu jintarlangu wuruly-yirrarnu, lawa.

5

Yananiya-kurlu manu nyanungu-parnta-kurlu Japira-kurlu

¹ Yangka nyampurla turnu-warnurla, ngulangkaju kalinjalpapa-pala nyinaja wati yirdi Yananiya manu mardukuja yirdi Japira. Ngulangkulpa-pala mardarnu walya-yijala, ngula-jangkarluju, yungu-pala-jana walyaju talakupurdarluju.

² Ngula-jangkaju, kangurnu-jana yangkankuju watingki yirdingki Yananiyarlu talaju Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji, warlka wangkaja-jana kuja, "Nyampunyarna-nyarra kangurnu talaju kujarna-jana walya yungu ngaju-nyangu, ngula-jangka karna-nyarra muku yinyi nyampunya panu-juku." Kula-nganta kaji-jana muku yungu, kala ngalya-kariji-pala-nyanu wuruly-yirrarnu. Nyurru-juku-pala-nyanu wurulypa wangkaja kajilpapala-nyanu ngalya-kari wuruly-yirrarni.

³ Ngula-jangkaju, Kurdungurlu Wiri jinta yirdi Piita wangkajarla, "Yananiya, Juju Ngawungku nyurru-juku kurru-yukaja, winjarninpa warla-pajurnu kamparru-wiyi-jiki? Ngula-kurlunyanparla warlkaju wangkaja Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Wangkajanpa-nganpa kula-nganta kajinpa-nganpa jintawarlayi yungu tala, kala lawa! Ngayinpa-nganpa ngalya-kari yungu, ngalya-karinpa-nyanu wurulypa mardarnu.

⁴ Kujalpanpa-nyanu mardarnu walya nyuntuku, ngulajungku nyuntu-mipaku warlalja. Kala kujanpa-jana yungu talakupurdarlu, ngulaju talaju nyuntu-nyangu-yijala warlalja. Nyiyakunpa manngu-nyangu kujaju kula-nganta yijardu-parntarlu? Nyiyakunpa-nganpa yimirr-yungu kula-nganta yungunpa-nganpa jungangu kanjarla yungkarla muku? Kulanpa-nganpa nganimpa yulyurlku-yungu, kujarlujunpa yulyurlku-yungu Kaatu."

5-6 Yungka purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Yananiyarlu, ngulaju wata wantija nyarli tarnnga. Ngula-jangkaju, yakuri-patulu karrinja-pardija yangka turnu-warnu-patu-ngurlu kulkurru-jarra-ngurlu, ngulalu manu, wawardarlalu wayurnu warru. Ngula-jangkarluju, maninjarlalu lajangku kangu milyingka yirrarninjaku. Ngula-jangkaju, kujalu yapa-patu-karirli purda-nyangu jaru Yananiya-kurlu nyurnu-kurlu, kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni.

7 Ngula-warnurlaju, parrangka jintangka-juku, nyanungu-parntalku Japiraju yanurnu yangka-kurraju yuwarli-kirra kujalpalu kamparru-warnu-patu nyinaja Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari. Waparlu-juku yukajarni milya-pinja-wangu kuja kali-puka-jarrija nyurru.

8 Piitarlu payurnu, “Yangka kujanpapala-jana walya yungu talakupurdarlu kalinjarlu, ngula-jangkarluju, kuja-nganpa nyuntu-parntarlu kanjarla yungu tala nganimpaku, ngulaju mayi-nganpa yungu jintawarlayi-jiki?”

“Yuwayi, jintawarlayi-jiki-nyarra yungu.”

9 Piitarla wangkaja, “Niyakunpapala-nyanu purda-nyanjarla yardajirri-wangkaja kujanpapala puta yimirr-yungu Kaatu-kurlangu Pirlirra? Purda-nyangu mayinpapala kalinjarlu kula-nganta purda-nyanja-wangurla manu nyanja-wangurla Kaatukuju? Purda-nyangka! Purda-nyanyinya kanpa-jana kuja kalu wirliya pina ralyaly-yaninjini? Nyampu-paturlu yakuri-paturlu kanjarlalu milyangka yirrarnunjunu nyuntu-parnta. Nyampu kalu karrimi ngaany-ngurlu tuwa-pirdi. Ngula-jangkaju, nyuntulku kangkulu maninjarla kanyi, kapungkulu milyangka yirrarninjini-yijala.”

10 Ngula-jangka Japirarlu kuja purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra Piita, ngula-jangkaju, junga-juku, nyanungulkuju wata-yijala wantija nyarli tarnnga kamparrurla-juku Piitaku. Ngula-jangkaju, yangka yakuri-patu yukajarnili kaninjarni, maninjarlalu kangu Japira, ngulalu kanjarla milyingka yirrarnu nyanungu-parntarla-juku wati-nyarra.

11 Kujalu yapangku nyangu Kirijini-paturlu, manu ngalya-karirli yapangku kujalu purda-nyangu jaru Yananiya-kurlu manu Japira-kurlu, kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni.

Kurdungurlu-patu Wiriwirilirla marlaja warrki-jarrija Kaatuku yartarnarri wiri-kirli

12-14 Ngula-jangkaju, ngula-puruju, parra-kari parra-kari Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari yapa Jijaji-kirlangu yapa kalalu jinta-kurra-jarrija Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangka Yuwarli Maralypirla kaninjarni, ngulangkulpa karrija kaninjarni yama yirdi Julumunu-kurlangu. Ngulanganya kalalu-nyanu turnu-jarrija yamangkaju. Kala ngalya-kari yapa yangka kuja kalalu nyinaja ngungkurr-nyinanja-wangu jaruku Jijaji-kirlanguku, ngulajulpalu-jana lani-jarrija, kulalu-jana jinta-jarriyarla. Kala kalalu-jana ngurrju-pajurnu-puka Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari Jijaji-kirlangu yapa. Parra-kari parra-kari yapa panu-kari, wati manu karnta, ngulaju kalalu-nyanu purda-nyanjarla yungu Jijaji-kirra puranjaku. Ngula-jangkaju Kaaturlu kala-jana rdakurl-kijirninjarla jinta-manu yangka Jijaji-kirlangu-kurra turnu-warnu-kurra. Manu

ngula-puruju, Kurdungurlu-patu Wiriwirli kalalu-jana parlpuru-manu nyurnunyurnu panu-jarlu ngulaju Kaatu-kurlangu-kurlurlu ngangkayi-kirlirli.

¹⁵ Kuja kala Piita wapaja warru yirdiyi-wana, yapanguju kalalu-jana wapanja-wanguju nyurnuju kanjarla-yirrarnu yirdiyi-wana wawardarla manu pangkingka. Kujarlu kalalu-jana kanjarla-yirrarninja-yanu. Kuja kala jinta Piita yirdiyi-karrija warru, ngula nyanjarla kalalurla nyurnuju kamparru yirrarninja-yanu yungulpa-jana nganta yamangku nyanungu-nyangurlu ngurrju-mantarla.

¹⁶ Ngalya-kari yapa kirri-kari kirri-kari-ngirli witawita-ngurlu, kujalpalu kutu karrinja-yanu Jurujulumurla warrukirdikirdi, ngula kalalu-jana kangurnu nyurnuju ngalya-karriji manu maju-nyayirni-kirli jujukurlu yangka-kurraju jinta-kurra Piita-kurra. Ngula-jangkaju, kala-jana muku ngurrju-manulku.

Juwu-paturlu wiriwirli-lili-jana puta warla-pajurnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri

¹⁷ Yangka kujalpalu-jana Kurdungurlu-patu Wiriwirli parlpuru-manu nyurnu-patu yapa, ngulakuju yangka Maralypikingarduyu Wiri manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-patu yirdi-patuju Jatiyuji-patu, ngulangkuju ngurrju-nyangulpalu-jana parlpuru-maninja-kurraku.

¹⁸ Junga-juku, yilyajalkulu-jana yurrkunyu-patuju nyanungu-nyanguju puuly-mardarninjaku. Junga-juku, yurrkunyu-patuju yanurnulu-jana jangkardu, manulu-jana puuly-mardarnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri, manulu-jana yirrarnu rdakungka kaninjarni panu-karirlajinta.

¹⁹ Ngula-jangkaju, warurrurlalkuju Warlalja-Wiringki Kaaturlu yilyajarni nyanungu-nyangu marramarra rdaku-kurraju yungu-jana yarlu-kurra yilyami. Junga-juku, yanu rdaku-kurra. Ngula-jangkaju, lakarn-pungu tuwaju, manu-jana nguru-yirrarnu yarlu-kurralku.

²⁰ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana, "Yantalu yangka-kurra Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana wangkaya yapa-patuku Jijaji-kirli yangka kuja kanyarra wankaraju yinyi."

²¹ Junga-juku, wantaku pardinarnikingarnti, Kurdungurlu-patu Wiriwiri yanulu Yuwarli Maralypi-kirra, ngulangkanyalu-jana wangkaja yapa-patukuju Jijaji-kirliji.

Ngula-jangkaju, parrangka jintangka-juku mungalyurru, Maralypikingarduyu Wiri manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-patu, ngulajulu yanurnu Yuwarli Maralypi-kirra-yijala. Yajarnulu-jana jarlu-paturlangu yangka Kanjulu-patu yapa-patu. Manu ngula-jangkarluju, yilyajalu-jana yurrkunyu-patu rdaku-kurra maninjarla kanjarniki Kurdungurlu-patu Wiriwiriki.

²² Kujalu yanurnu yurrkunyu-patu rdaku-kurra yungulu-jana nganta wilypi-maninjarla kangkarla yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngayili-jana yaninjarla lawa-nyangu. Ngula-jangkaju, junga-juku, kulpari yanulu yimi-kirli yangka-kurra Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana yimi-ngarrurnu wiriwiriki maralypikingarduyu-patuku.

²³ Wangkajalu-jana, "Kujarnalu yanurra rdaku-kurra, ngulajurnalu yaninjarla nyangu tuwajulpa karrija pirrjirdi-jiki lakarn-pinjawangu. Manurnalu-jana yaninjarla nyangu yangka kamparru-warnu yurrkunyu-patu kujalpalu-jana yalumpu-wardingkirli jina-mardarnu

wuruly-parnkanja-kujaku. Kujarnalu tuwa lakarn-pungu, kaninjarnir-nalu yukajarra, ngulajulpa yurltu-karrija. Lawa-nyangurnalu-jana yali-patukuju yapa-patukuju.”

²⁴ Ngula-jangkaju, yurrkunyurlu jinta wiringki manu ngalya-karirli wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu, kujalu-jana kujakurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngulajulpalu kangily-wantija, manulpalu-nyanu payurnu warru, “Nyarrpara-wanalu yanu, kapu nyarrpa-jarriyalu?”

²⁵ Ngula-jangkaju, jinta wati yanurnu, kaninjarni yukajarni Yuwarli Maralypi-kirra, manu-jana wangkaja wiriwiriki, “Purda-nyangkajulu! Yangka-jarra wati-jarra, kujankulu-palangu yurrrurnu rdakungka, ngulaju kapala karrimi yinya ruumu-pardu-karirli kaninjarni Yuwarli Maralypirlaju, manu kalu-jana yapa panu-jarluku wangkami jaru Jijaji-kirli.”

²⁶ Kujalu kujakurra purda-nyangu yangka yurrkuny-paturlu, ngula-jangkajulu-jana jangkardulku yarnkajarra. Junga-juku, puuly-mardarnulu-jana panu-juku pulyangku-juku panu-kari-kijakuju. Kajili-jana Kurdungurlu-patu Wiriwiri pakakarla yurrkunyurlu, ngulaju kapulu-jana nyanungulkuju luwakarla kunkangkuju yarturlu-kurlurlu yapa panu-karirli.

²⁷ Ngula-warnurlujulu-jana yangkaju Kurdungurlu-patu Wiriwiri kulpari kangurnu Yuwarli Maralypi-kirra, manulu-jana kanjarla-yirrarnu wiriwirirla kamparru. Ngulangaju kaninjarni, yangkangku Wiringki Maralypikingarduyurlu, ngulaju-jana jinyijinyi-maninjarla wangkaja ngulaju kuja,

²⁸ “Yangkarnalu-nyarra ngarrurnu jintaku-juku, manurnalu-nyarra puta warla-pajurnu! Nyiyaku kankulu-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yimi-kirli? Nyurrurlaju warrunkulu wapaja warrukirdikirdi nyampurlaju Jurujulumurla, ngulajunkulu-jana nyurrurlarluru warru yimi-ngarrurnu yapa panu-kariki Jijaji-kirliji. Nyurrurlarlunkulu-jana yimi-ngarrurnu yapaku panuku kula-nganta kajirnalun ganimparlu pakarnu Jijaji. Kujarluru kankulu-nganpa nganimpaju wakirni!”

²⁹ Ngula-warnuju Piitarlu manu panu-karirli Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, janku-manulu-jana nyanunguju, “Kaatu-nganpa wangkaja yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapaku panuku Jijaji-kirli. Junga-juku, nganimpardu panu-jarlurlu-juku yungulparnaluru purda-nyangkarla wilji-wangurlu. Kulalparnaluru nyarrparlu wurramantarla? Kulalparnaluru-nyarra purda-nyangkarla nyurrurlaju, lawa!

³⁰ Kaatu nyanungu yangka kujalpalu ngalipa-nyangurlu walya-jarrarluru puraja nyurru-wiyi, nyanungurlunya pina-wankaru-manu palinja-warnuju Jijajiji, yangka jinta wati Jijaji kujankulu watiyarla warntawarntarla yirrarninjarla pungu tarnnga-kurra.

³¹ Ngula-jangkaju, Kaaturlu-nyanu kangu nyanunguju kankar-larra nyanungu-nyangu-kurra ngurrara-kurra, manu ngula-jangkaju yirdirla yungu Warlalja-Wiri manu Ngarlkinpa. Wangkajarla Jijajiki, ‘Nyuntulurlu kapunpa-jana muurlparlu mardarni ngaju-nyangu yapa Yijirali-pinki karlirr-yaninja-kujakuju. Kajijili pina-yaninjarla yalala-yirrarni maju-warnurlu, ngulaju kapurna-jana yawuru-jarri kulu-wangu.’ Kujanyarla Kaatuju wangkaja Jijajikiji.

³² Yangka kuja Jijaji wilypi-pardija nyurnu-ngurlu pirnki-ngirli, ngulajurnalu nyangu wankaru. Ngula-warnuju, Kaatu-kurlangu Pirlirparlangu-nganpa wangkaja, 'Junga-nyayirni karna-nyarra wangka. Jijajiji ngulaju Warlaja-Wiri. Nyanungu-mipa-ka pirrjirdiji nyina yapakuju muurl-mardarninjaku karlirr-yaninja-kujaku." Nyampuju jinta-juku Pirlirra Kaatu-kurlangu kuja kajana Kaaturlu yinyi yapaku kuja kalu yangka linpangku purda-nyanyi wilji-wangurlu.

³³ Ngula-warnuju, yangkanku Kanjulu-paturlu Juwu-paturlu kujalujana purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, kujarlajulpalu-jana kulu-jarrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, yadajirri-wangkajalu-nyanu jaruju yungulu-jana nganta muku pungkarla Kurdungurlu-patu Wiriwiri panu-juku.

³⁴ Ngulangka Kanjulu-paturla, jintalpa nyinaja wati yirdi Maliyu, ngulajulpa nyinaja Paraji. Kala-jana yirri-puraja Kaatu-kurlangu kuruwari yapaku panu-jarluku, kalalu rdirrinypa-pajurnu ngurrju-nyayirni wati. Kanjulu-patu kujalpalu-jana japirdija Kurdungurlu-patu Wiriwiri pakarninjaku, kuja-kurra-jana yungka purda-nyangu wangkanja-kurra Maliyurlu, ngula-jangkaju nyanungulku karrinja-pardija, manu-jana wangkaja Kanjulu-patuku manu yurrkunyu-patuku, "Wurra wurra, ngulajulu-jana yilyayarra yarlu-kurra!" Junga-juku, yurrkunyurlulu-jana kangu yarlu-kurra.

³⁵ Manu Maliyu-jana wangkaja Kanjulu-kariyi-nyanuku, "Ngaju-nyangu yapa warlaja nguru-jinta, yirriyirri-jariyalu nyampu-patu-kujakuju wati-patu-kujakuju.

³⁶ Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala yangkaju wati jinta yirdi Tuurdaja yangka kuja nyampu-kurra yanurnu ngurrara-kurra nyurru-wiyi. Nyanungurluju yaninjarla-nyanu nyampurlaju wiri-pajurnu wiringki nganta. Manu ngula-jangkaju, nyampu-wardingkijilirla turnu-jarrija wati warrmarla-nyayirni 400-pala. Ngula-kujakuju nyanungu yirdi Tuurdaja, ngulajulu yurrkunyu-paturluju pungu tarnnga-kurra milyi-kirra. Nyanungu-nyangu yangka wati warrmarla-warnu, ngulajulu palju pirri-yanu. Nyanungu-nyanguku watiki warrmarlaku, ngulakujurla lawa karrija."

³⁷ Ngula-jangkaju, Maliyulku-jana yada wangkaja, "Manu yangka kankulu-jana milya-pinyi Ruumu-wardingki-patu, yangka kujalungalpa warru yirrarnu ngalipa-nyangu yirdi pipangka. Ngula-puruju kuja yanurnu yangka jinta-kari yirdi Jutuju Kaliliyi-wardingki. Nyanungurlulku-nyanu yaninjarla yapaju turnu-manu-yijala kulu wirikingarntirli-yijala yangka wati-kari-piyarlu Tuurdaja-piyarlu. Ngula-warnurluju, warrmarla-yijala-nyanu turnu-manu, manulu puranja-yanu. Kala kuja palija, ngulajulu yangka warrmarlaju pirri-parnkaja-yijala nyanungu-nyangulkuju.

³⁸ Junga karna-nyarra wangkami. Kajili-nyanu nyanungurlu nyampurlu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli turnu-mani yapa nyanungurramipaku, jamululu-jana nyangka yirdija-ngarra tarnnga-wangu kapili jalangu-karrija-ngarra lawa-jarrimirra. Kujarlajulu-jana yampiya nyampu-patuju wati-patu murrumuru-maninja-wangurlu!

³⁹ Njala Kaaturlu kaji-nyanu nyanungu-nyangu turnu-mani Kurdungurlu Wiriwiri-kirlangu-kurra turnu-warnu-kurra, ngulaju

nyanungu-nyanguju turnu-warnuju kapu tarnnga-juku wirirra-jarrinja-yani. Kulalpankulu-jana nyurrurlarluju nyarrparlu warlapajikarla. Kajinkili-jana warrarda nginji-wangkami Kurdungurlu-patu Wiriwiriki, ngulaju kapinkilirla nginji-wangkanjarra-yani Kaaturlanguku!”

Ngula-jangkaju, Kanjulu-patuju junga-juku, ngungkurnyinajalurlajinta Maliyuku, manulurla wangkaja junga-juku, “Yuwayi, junga kanpa wangkami.”

⁴⁰ Ngula-jangkaju, yurrkunu-patujulu-jana yilyaja yarlu-kurra Kurdungurlu-patu Wiriwiriki maninjaku. Ngula-jangkaju, kangurnu kujalu-jana yurrkunu-paturu kaninjarni-kirra, ngula-jangkaju Kanjulu-patuju wangkajalu-jana yurrkunu-patukuju, “Pakakalu-jana ngalyipi-piya-kurlurlu!” Jungajukulu-jana yurrkunu-paturuluju pakarnu ngalyipi-piya-kurlurlu.

Ngula-jangkaju, wangkajalu-jana Kanjulu-patuju, “Nyampu-jangkaju wurdungulu nyinaya wangkanja-wangu, kajikankulu-jana yapa-patuku yimi-ngarrirni Jijaji-kirlangu yimi!” Junga-juku, ngula-jangkaju yilyajalkulu-jana.

⁴¹ Junga-juku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirliji yampijarralu Yuwarli Maralypiji, manulu-nyanu wardinyi-jarrijarra. Junga-juku, wangkajalu-nyanu, “Kaaturlu kangalpa ngalipaju ngurrju-pajirni-nyayirni Jijaji-piya yangka kujalu nyanungu-wiyi pakarninjarla walyi-kujurnu manulu kurnta-manu. Ngula-piya-yijalalu-ngalpa ngalipalkuju pakarninjarla kurnta-manu. Ngulaku-malku karlipa wardinyi-jiki nyina.”

⁴² Ngula-warnurluju, yangkangkuku Kurdungurlu-patu Wiriwirirli kalalu-jana wirnma yirri-puraja Jijaji-kirli parra-kari parra-kari Yuwarli Maralypirla manu nyanungurra-nyangu yuwarlirla, manu kalalu-jana warrarda pinarri-manu. Kalalu-jana wirnma yirri-puraja yangka Jijaji-kirli Mijaya-kurlu yangka jinta Kaaturlu kuja-jana janguk-pungu yapaku panuku.

6

Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, milarnulu-jana wati-patu wiriki-pala warrkiki

¹ Ngaka-pardu-karilki, ngula-puru-jukulpalu Jijaji-kirlangu yapa panu-jarrinja-yanu. Kalalu-jana tala yungu wita-kari wita-kari kali-pukaku. Ngalya-kari Juwu-patu-kari, ngulaju kalalu jaruju wangkaja Yipuru. Ngalya-kari Juwu-patu-kari, ngulaju kalalu wangkaja jaru-kari ngulaju Kiriji-wardingki-kirlangu. Jintangka parrangka-juku, turnu-jarrinjarlalu-nyanu wangkaja kululku. Yangka kuja kalalu Kiriji-wardingki-kirlangu jaru wangkaja, ngulajulu-jana wangkaja Kurdungurlu-patu Wiriwirikiji, “Nganimpa-nyangurlu kalipuka-karirli kula kalu wiri mani talaju mangarriki. Nyampu-miparlu kalu kali-puka-karirli mani tala wiriji yangka kuja kalu jaru Yipuru wangka. Ngulangku kalu mani panuju.”

² Junga-juku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirli yangka 12-palarlu, ngulangkululu-jana turnu-manulku panu-juku yapaju. Wangkajalu-jana Wiriwiriji, “Kajilparnalu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli jaru

Kaatu-kurlangu yampiyarla yimi-ngarrirninja-wangurlu talakungarntirli warrawarra-kanjakungarntirli, kujaju kula ngurrju. Kujarlaju, yapa ngalya-karirli yungulpalu warrawarra-kangkarla talaju, manu yungulpalu-jana yungkarla kali-pukakuju.

³ Talakuju warrawarra-kanjakungarntiji nyampurla turnu-warnurla, yapalu-jana milaka wati-patu wirlki-pala. Nyiya-piya kuja yungunkulu-jana milarni? Milakalu-jana wati-patu-mipa kuja kalu-jana yapa ngalya-karirli ngurrju-pajirni, manu kuja kalu Kaatu-kurlangu Pirlirra mardarni kanunjumpanyumparlu, manu kuja kalu rderrinypa-nyayirni nyina Kaatu-kurlangu. Kajinkili-jana ngula-mipa milarni, ngulakunya yungurnalu-jana ngungkurr-nyina manu milarni kajili tala warrawarra-kanyi kali-puka-patu-kurlangu.

⁴ Kala nganimpa-kari ngulaju yungurnalu wartardi-jarrimi yati-wangkanjarla Kaatuku manu warru wapanjarla yapa-patuku warru yimi-ngarrinjarla jarungka."

⁵ Kujalu kuja jaru purda-nyangu, ngulakujulurla wardinyi-jarrija-nyayirni. Junga-juku, wirlki-palalu-jana milarnu wati-patuju Pirlirra-kurlu Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulajulu yirdi-patuju Jipini, Pilipi, Purukurru, Nikunu, Timani, Parrmana, manu Nikulawu. Nikulawu ngulaju Yantiyuku-wardingki kirri-wardingkiji, ngulangkaju palka-jarrija Juwu-wangu-wiyi. Ngula-jangkaju, Juwulku-yijala-nyanu kurruly-yirrarnu wiri-jarrinjarla. Kala yangka yirdi wati Jipini, ngulajulparla junga-nyayirni wala nyinaja Jijajikiji, manulpa mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu.

⁶ Ngula-jangkaju, yangka-patu wati-patu, kujalpalu kanardirlalku karrija, ngulakujulu-jana rdakalku yirrarnu jimantarla Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, ngulalu-janarla ngayi yati-wangkaja Kaatukulku.

⁷ Ngula-jangkaju, Kaatu-kurlanguju jaruju kuja-purda kuja-purda pirri-yanu kapanku. Yalumpurlaju Jurujulumurla, yapangku kujalpalu-nyanu ngarrurnu Jijaji-kirlangu kurdungurlu, ngulajulpalu jinta-kari jinta-kari panurnu-jarrinja-yanu. Manu ngalya-kari Juwu-patu yangka maralypikingarduyu-paturlangu, ngularlangurlujulu ngungkurr-nyinanjarla puraja Jijaji-kirlangu jaru.

Juwu-paturlu Wiriwirirli Jipiniji puuly-mardarnu

⁸ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki yangka wati yirdi Jipini, ngulaju Kaaturluju milarnu yimirirli warrki-nyayirni-wanguku, manu pirrjirdi-manu-nyayirni. Kujarlaju kalarla marlaja warrki-jarrija ngangkayi-kirli-piya rderrinypa. Kujalu nyangu ngangkayi-kirli-piya warrki-jarrinja-kurra, ngulangkujulpalurlajinta pulka-pungu Kaatuku.

⁹ Yalumpurla kirringka Jurujulumurla, jinta-karirla jaaji-karirla Juwu-kurlangurla kalalu turnu-jarrija kirri-jarra-wardingki-patu Jariniya-wardingki-patu manu Yilikijantira-wardingki-patu. Ngulaju kalalu pirijina-piya nyinaja kamparru-wiyiji, kala jalangujulpalu-nyanurla talakupurdalku warrki-jarrija rarralypalku. Nyampurra manu Juwu-patu-kari kirri-kari-wardingki-patu yirdi-wardingkiji Jilijiya-wardingki-patu manu ngurrara-kari-wardingki-patu Yajiya-wardingki-patu, ngulajulurla jintangalku-juku rdurrjurnu Jipiniki yungulurla kululku wangkami.

¹⁰ Ngula-kujakuju, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pirrjirdi-manu Jipini pina-karda-nyayirni. Ngula-jangkaju, nyanungurlu kujalpa-jana nyarrparlangurlu payurnu yangka Juwu-patu wiljiwilji-maninja-kurra, ngulaju kulalu nyarrparlu jangku-mantarla.

¹¹ Kujarlaju, kulu-jarrijalkurla kanunju-kariji, manulu-jana talalku yapa ngalya-kariki wuruly-yungu yungulurla Jipiniki jaru warlka jangkardu wangka. Kujanyalurla jangkardu wangkaja, "Purda-nyangurnalu Jipiniji yuru-ngarririninja-kurra kuja-palangu yuru-ngarrurnu Mujuju manu Kaatu."

¹² Kujarlujulu-jana kulukungartilki juturnu warlkangku jarungkuju yangka-patuju Juwu-patu wiriwiri manu jarlu-patu manu kuruwarrikingarduyu-patu. Junga-juku, nyampujulurla panu-juku jangkardu yanu Jipinikiji, manulu puuly-mardarninjarla kangurnu yuwarli-kirra Kanjulu-kurlangu-kurra.

¹³ Manu ngula-jangkaju, yapa panu-karilki, yardalu-jana yajarnunju, kujalu ngula-paturlangurlu Jipini yarda yimi-ngarrurnu warlkangku-yijala ngulaju kujarlu, "Nyampurluju-ka warrarda ngawu-pajirni ngalipa-nyangu Yuwarli Maralypi manu kuruwarri, yangka kujarla Mujujuku kuruwarri Kaaturlu yungu.

¹⁴ Purda-nyangurnalu Jipini wangkanja-kurra kuja kamparru-wiyi wangkaja, 'Jijajirliji nganta kapu Yuwarli Maralypi Juwu-kurlangu rdungkur-pinjarla lawarrka-mani, manu kuruwarri nganta kapu kurruly-yirrarni Jijajirliji yangkaju kuja-ngalpa Mujujurlu yungu kuruwarri.' " Kujanyalurla jangkardu wangkaja Jipinikiji warlka.

¹⁵ Ngula-puruju yalumpurla-juku Kanjulu-paturluju nyangulpalu nyinaja-karrarlu Jipiniji miparrpa-juku, kujalpa miparrpa mirilmiril-karrija marramarra-piyalku.

7

Jipini-jana wangkaja Juwu-patuku Kanjulu-patuku

¹ Ngula-jangkaju, maralypikingarduyurlu jintangku wiringki payurnu Jipini, "Junganyanpa ngawu-pajurnu Yuwarli Maralypi manu kuruwarri Juwu-kurlangu?"

² Jipinirliji jangku-manu, "Ngajukupurdangka-patu manu ngajukupalangu-patu, purda-nyangkajulu! Ngalipaju karlipa nyina jintangka-juku Juwu-patu warlalja Yipuruyamu-kurlangurla, ngulanganya karlipa jintangka-juku nyina. Kujalpa Yipuruyamu nyinaja kiringka yirdingka Yarranarla, ngula-wangurla-wiyi ngulajulpa nyinaja ngurungka yirdingka Mijuputamiyarla. Ngulanganya-nyanu Kaaturluju mirilmiril-karrinjarla milki-yirrarnu Yipuruyamu-kurra.

³ Milki-yirrarninjarla wangkajalkurla Kaatuju, 'Nguru nyampu, ngulaju yampinja-yantalku manu nyuntukupalangu manu nyuntu-nyangu-purnurlangu. Kapurnangku ngajulurlu-juku nguru-yirrarni nguru-kari-kirraluku jinta-kari-kirra.'*

⁴ Junga-juku, Yipuruyamurluju nguru Kartiyaju yampijalku. Yangka-ngurlu kuja yanu, ngulaju kirri-kirra yirdi-kirraju Yarranarkurra. Ngulangkalkunyalpa nyinaja.

* 7:3 Nyangka Genesis 12.1

“Ngula-jangkaju, nyanungukupalangu kirda-nyanu wajawajamanu yalirla-juku kirringka. Ngula-jangkaju, Yipuruyamuju kangu Kaaturluju nyampu-kurranya nguru-kurraju Yijirali-kirra kuja kankulu nyurrurla nyina jalangu.

⁵ Yali nguru kularla nyanunguku Yipuruyamuku, ngulaju-jana yapa-kariki. Kaaturluju kula-jana jurnta kangu nyampuju nguru jintawarlayi, ngulaju kularla yungu Yipuruyamuku, lawa. Manu kularla witarlangu yungu walyaju. Ngulajurla jangku-pungu-juku-jala ngakakuju walyaju Kaaturluju, ngaka nganta kapurla Yipuruyamuku yinyi, manu kapu-jana yinyi nyanungu-nyanguku kurdukurduku nganta, ngulaju kapu-jana karri nyampurra-patukuju nyanunguju walyaju warlalja nganta. Kala kuja-puruju kulalpa-pala Yipuruyamurlu manu nyanungu-parntarlu karntangku mardarnu kurdu. Lawa-jukulpa-pala nyinaja kurdu-wangu-juku.

⁶ Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, ‘Nyuntu-nyangu kurdukurdu kapulu nyina wurnturu yapa-kari-kirlangurla ngurungka ngulaju pirijina-piya. Kapulu-jana warrarda jinyijinyi-mani warrkiki-iji yapa-karirliji, manu kapulu-jana murrumurru-mani-nyayirni 400-palaku yukuriki.

⁷ Ngula-jangkakuju kurdukurduku nyuntu-nyangukuju ngakaju kapurna-janarla kunka-mani ngajulurlu yangka-patuju jinyijinyi-maninja-palkaju. Ngula-jangkaju, ngaju karna-jana kanyirni yali-jangkaju nguru-jangka nyuntu-nyangu kurdukurduju. Ngulaju kapulu nyampu-kurra nguru-kurra pina-yanirni. Nyampurlaju kapulu ngaju-nyangu kuruwarri purami, manu pulka-pinyi kapujulurla.’*

⁸ “Ngula-jangkaju, Kaaturlujurla yungu kuruwarri Yipuruyamuku yungu-jana ngarrka-kijirni wirriyawirriya. Ngakalku, Yipuruyamukurlangu ngalapi-nyanu kuja palka-jarrija yirdi Yijaki, ngulaju jinta-jangkarla wiyiki-jangkarla, ngarrka-kujurnu. Kuja Yijaki wiri-jarrija, ngulajulparla kirda-nyanuju nyinaja Jakupuku. Ngulaju ngarrka-kujurnu kirda-nyanurlu. Kuja Jakupu wiri-jarrija, ngulajulpa 12-palakupalangu wirriyakupalangu nyinaja. Ngularraju-jana ngarrka-kujurnu kirda-nyanurlu. Nyampu-jangka 12-pala-jangka karlipa ngalipa Juwu-patu turnu-warnurla jintangka-juku nyina.

⁹ “Nyampurrarlu kalalurla kukurnu-nyanuku ngurru-nyangu yirdiki-iji Jajupuku. Manulu-jana yapa-kariki yungu talakupurdarlu, ngulajulu kangu Yijipi-kirra yungu-jana warrki-jarri pirijina-piya. Ngulapuruju Kaatujulparla jirrnganja nyinaja warrarda.

¹⁰ Nganangku-puka kuja Jajupu puta murrumurru-manu, ngulaju-jana Kaaturluju warla-pajurnu, manurla jaarl-karrija. Kalarla Kaatukuju marlaja nyinaja Jajupuju pinangkalpa. Yalirla nyanungu ngurungka yirdingka Yijipirla, ngulajulpa kingi jinta nyinaja. Ngula-jangkaju, kingirliji Jajupuju pinangkalpa nyanjarla milarninjarla wirilki yirrarnu yungu-jana wirilki nyina yapaku Yijipi-wardingkipatuku manu yuwarli wiriki nyanungu-nyangurlanguku.”

¹¹ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Yipuruyamukurluju, “Yalirla Jajupu kujalpa-jana wiri nyinaja, kuja-puruju ngapaju rdiily-parnkajalku tarnnga-juku, ngulajulpa karrija ngapa

* 7:7 Nyangka Genesis 15.13-14

wantinja-wangu-juku Yijipirlaju manu nyampurla ngurungka Kananarla. Kujarlaju, panu-nyayirnilpalu yapaju nyinaja mangarriwangu-nyayirnilki murrumurruju. Manu ngalipakupalangurlangu nyurnunyunu yangka Jakupu-kurlangu ngalapi-nyanu-patu, kulalu nyarrpararlalku mangarriji parlu-pungkarla.

¹² Kala Jakupurlu purda-nyangu jaru mangarri kujalpa palkajuku ngunaja Yijipirla, ngulakuju yilyaja-jana nyanungu-nyangu-patu ngalapi-nyanu-patu mangarriki maninjaku-wiyi manu kulpari kanjaku yangka-patu ngalipakupalangu-patu nyurnunyunu.

¹³ Ngula-jangkaju ngaka-pardu-karilki, Jakupurlu pinalku-jana yarda yilyaja Yijipi-kirra-yijala ngalapi-nyanu-patuju mangarriki-yijala yarda maninjaku. Kujalu yangka-patu pina-yanurra Yijipi-kirra, ngulakarrarlul kulalu Jajupuju milya-pungu, kula-ngantalu yapa-kari jamulu nyangu. Ngula-jangkaju, Jajupuju wangkajalku-jana, 'Ngajujurna Jajupu nyurrurlakupurdangka kukurnu-nyanu, yangka kujankulu-jana ngaju yungu yapa-kariki talakupurdarlul nyurru-wiyi nyurrurlarlul.' Ngula-jangkaju, Jajupurlu kingikijirla yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangulku turnu-warnu manu nyanungukupurdangka-patu manu nyanungukupalangu kirda-nyanu.

¹⁴ "Ngula-jangkaju, Jajupurluju yilyajalku-jana ngalya-kari nyanungukupurdangka-patu Kanana-kurra yungulu yajarninjini nyanungukupalangu kirda-nyanu manu nyanungukupurdangka-patu-kurlangu turnu-warnu. Junga-juku, ngulajulu yaninjarla turnu-jarrija Yijipi-kirra 75-pala yapa, manulpalu nyinaja yalumpurla-juku Yijipirla turnulku.

¹⁵ Ngakalku, Jakupuju yawu-pardija. Manu ngalipakupalangu nyurnunyunu, yangka-patu Jakupu-kurlangu ngalapi-nyanu-patu, jinta-kari jinta-karili yawu-pardija.

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngakarrangakarra-karilki, ngalya-karirli yapanku ngalipa-nyangu-paturlul nyurnunyunurlul-yijala, yungkurnujulu-jana Jakupu manu nyanungu-nyangu-patu yangka-patu ngalapi-nyanu-patu pina-kangurnu kirri-kirra Jikimi-kirra. Kujalu-jana yungkurnuju pirnkingka yirrarnu, yangkangka jintangka-juku kuja Yipuruyamurlul nyurru-wiyi manu tala-kurlurlul pirnkiji, kuja-jana tala yungu Yamuru-kurlangu-patuku ngalapi-nyanu-patuku, ngulangkanyalu-jana yungkurnuju yirrarnu jintangka-juku."

¹⁷ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kanjulu-patuku Mujuju-kurluju, "Kujarla yangka Kaaturlul nyurru-wiyi jangku-pungu Yipuruyamuku panu-jarlul kurdukurdu, ngulaju-jana kujarlaju ngakar-rangakarraluku wajawaja-maninja-wangurlul manngu-nyangu yapaju Kaaturluju yangka Yipuruyamu-kurlangu-wati jangku-pinja-warnu-patu. Ngulajulu panu-jarrija-nyayirni yalirlaju ngurrara-karirla Yijipirlaju.

¹⁸ Kujalpalu yalirla ngurungka nyinaja Yijipirla, ngulangkajulpa-jana jinta-karilki kingiji nyinaja wiri-nyayirni. Ngulangkuju kula manngu-nyangu manu milya-pungu Jajupuju yangka kujalpa-jana nyinaja kamparru-wiyi wiri yapaku warrkini-patuku kingi-kari-kirlanguku.

¹⁹ Ngula-warnuju nyampurlul purdangirli-warnurlul kingirli, yimir-yungu-jana yapa ngalipa-nyangu, manulpa-jana murrumuru-manu warrkingkarlangu, manu-jana jinyijinyi-manu witawitaku pirlitrrkaku

yungulu-jana yarlungka yirrarni wantangka, ngulanggunya yungu-jana tarnnga-kurra pinyi pirltirrkaju kingirliji.

²⁰ “Ngula-puru-juku, jinta-kari wita pirltirrka palka-jarrija yirdiji Mujuju, ngulaju yuntardi-nyayirni. Kirntangiki marnkurrpaku, nyanungukupalangu-jarrarlu wuruly-mardarnulpa-pala ngurrangka nyanungu-nyangurla yuwarlirla kaninjarni.

²¹ Ngula-jangkaju, ngati-nyanurlu kuja wuruly-yirrarnu ngami-pardurla pirntinyarrarla karrungka ngayingayi kingi-kijaku, ngulaju parlu-pungulku yurntalu-nyanurlu kingi-kirlangurluju. Ngulaju rdakurl-kijirninjarla kangulku ngurra-kurra, ngulaju nyanungukulku-nyanu wiri-manu kurdu.

²² Kuja Mujuju wiri-jarrija, ngulajulu yalumpurla-juku Yijipi-wardingki-paturlu pinarri-manu nyiyarningkijarraku kuruwarriki nyanungurra-nyanguku. Nyarrpa-puka kuja kala wangkaja Mujujuju, ngulaju pinarri-nyayirni, manu kala pirrjirdi-nyayirni nyinaja.”

²³ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Mujuju-kurlu, “Kujarla 40-pala yulyurru rdipija Mujujukuju, ngulaju mangu-nyangulkulpa-nyanu yungu-jana jijanurlulku nyanja-yani nyanungu-nyangu yapa Yijirali-pinkiji ngurrju-japa marda.

²⁴⁻²⁵ Yanurnu-jana yapaku kujalpalu warrki-jarrija nyanungu-nyangu ngurrara-jinta-patu, parlu-pungu jinta-kariji ngurrara-jinta kujalpa jinta-karirli Yijipi-wardingkirli warrkinirli paka-pungu. Mujujurlu mangu-nyangulpa-nyanu, ‘Kajijili ngaju-nyangurlu yapangku ngurrara-jintarlu nyanyi kunka-kurra yapa-kari-kirra pakarninja-kurra, ngulaju kapujulu milya-pinyi kujaju yilyajarni Kaaturlu ngaju nyampu-kurra yungurna-jana puntarni Yijipi-wardingki-patuku.’ Ngula-jangkaju, nyanjarla kunka-manurlajinta warrkini wati jinta, ngulaju pakarnu tarnnga-kurra. Kala kulalu milya-pungu nyanungu-nyangurlu yapanguku nyiya-ngurlu mayi kuja Mujujurlu pakarnu yali Yijipi-wardingki warrkini.

²⁶ “Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Mujujuju pinarni yanu yangka-kurra yurruju-kurra. Ngula-palangu parlu-pungu nyanungu-nyangu-jarra wati-jarra ngurrara-jinta-jarra kujalpa-pala-nyanu kungulku pakarnu. Ngula-palangu puta warla-pajurnu, manu-palangu puta walyka-manu. Manu wangkaja-palangu, ‘Wayinpala, ngajukupurdangka-jarra ngurrara-jinta! Nyarrparla kanpala-nyanu pakarni ngurrara-jinta-jarrarluju?’

²⁷ “Kuja jinta-kari pakarnu nyanungukupurdangkarlu, ngulajurla mamparl-pinjarla wangkaja Mujujukuju, ‘Nganangkungku nyuntuju milarnu kuwurtukungarduyu-piya nganta nganimpaku warlapajirninjaku kulu-kujakuju?’

²⁸ Kapunpaju pinyi mayi yangka-piya Yijipi-wardingki-piya kujanpa pungu pirrarnirli?*

²⁹ Kuja purda-nyangu kuja-kurra Mujujurluju, ngulaju kapanku-juku lani parnkaja Yijipi-ngirli wurnturu jilja-kurra yirdi-kirra Mirdiyankurra. Ngulanggunya kala nyinaja yapa-karilki. Ngula-palarla ngakarrangakarralku palka-jarrija jirrama kurdu-jarra wirriya-jarra yalirlaju jiljanka.”

* 7:28 Nyangka Exodus 2.14

³⁰ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kanjulu-patuku Mujuju-kurluju, “Ngakarranyi-karilki yukuri-jangka 40-pala-jangkarla, ngulajulpa nyinaja yalumpurla-juku jiljangka. Parrangka jintangka, kujalpa Mujuju warru wapaja pirli-pirdi wiri-jarlu-pirdi yirdi-pirdiji Jayinayi-pirdi, ngulakujurla Kaatu-kurlangulku marramarra warraja-jarrija kujarla rdi-pija watiya yukuriki warlu jarra-kurluku.

³¹ Kuja Mujujurlu nyangu watiya kujalpa warlu jankaja warrarda yukuri-jiki linji-jarrinja-wangu-juku, ngulakujurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kuja kutu-jarrija miimii-nyanjaku watiyaku, ngulangkaju purda-nyangu Kaatu Warlalja-Wirilki jaru wangkanja-kurra. Wangka-jarla Mujujukuju,

³² ‘Ngaju karna-jana nyinami-jiki Kaatu nyuntu-nyanguku nyurnunyunuku Yipuruyamuku, Yijakiki, manu Jakupuku.’* Junga-juku, Mujujulpa lanilki mirrmirr-karrija, manulparla jurnta jarnturn-karrija kaninjarra-kari nyanja-wangu ngarrurdaju.

³³ “Ngula-jangkaju, yardarla wangkaja Mujujukuju Kaatuju, ‘Nyampurlaju kanpa karrimi maralypi-nyayirnirla ngaju-nyangurla. Kujarlaju, rurruny-pungka jamana-kurlangu nyuntu-nyangu.’*

³⁴ Ngaju karna-jana warrawarra-kanyi ngaju-nyangu yapa yangka kuja kalu-jana Yijipi-wardingki-paturlu warrkinirli warrarda murrumuru-mani, manu karna-jana purda-nyanyi yulanja-kurra pakarninja-warnuju. Kujarlanyarna yanurnu nyampu-kurraju yungurna-jana puntarni. Nyampu-kurra yantarni yungurnangku yilya yangka-kurra Yijipi-kirra yungunpa-jana wilypi-maninjini jurnta Yijipi-wardingki-patuku.’**

³⁵ Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Jipini Juwu-patuku wiri-wiriki, “Nyampu yimi ngulaju junga-ka wangka Mujuju-kurluju. Yangka Yijirali-pinkirli, ngulajulu kamparrurlu-wiyi wurra-manu Mujuju, manulurla wangkaja, ‘Nganangkungku nyuntuju milarnu kuwurtukungarduyu-piya nganta nganimpaku?’ Kala yangka Mujuju mamparl-pinja-warnu, ngulaju Kaaturlu pina-yilyaja Yijipi-kirra-yijala yungu-jana wiri nyinami yapaku manu yungu-jana puntarni Yijipi-wardingki-patuku. Ngulakungarntinya yilyajarla marramarra Kaaturlu Mujujukuju, yangka kujarla wangkaja watiyarla yukurirla kujalpa warlu jankaja.

³⁶ Junga-juku, Mujujuju yarnkajalku kulpari Yijipi-kirraju. Ngulangkanyalpa-jana wiri nyinaja manu warrki-jarrija Yijirali-pinkiki ngangkayi-kirli-piya rdirrinypa. Ngulalurla yapaju marlaja paa-karrija-nyayirni warrki-jarrinja-kurraku. Ngula-jangkaju, nguru-yirrarnu-jana kakarrara-purda yangka-ngurluju ngurrara-ngurlu Yijipi-ngirli, manu-jana nguru-yirrarninjarla jirrnganja rdulykurryanu jingijingi mangkururlaju yirdingkaju Mangkuru Yalyuyalyurla* Ngula-jangkaju, pina-jana jirrnganja yanu yangka-kurra-yijala jilja-kurra. Ngulangkajulpalu warru wapaja yukuriki 40-palaku yalumpu-wardingki-patu. Ngula-puru-yijalalpa-jana warrki-jarrija ngangkayikirli-piya Kaatu-kurlanguju.

* 7:32 Nyangka Exodus 3.6 * 7:33 Nyangka Exodus 3.5 * 7:34 Nyangka Exodus 7-8, 10

* 7:36 Mangkuru yirdi jinta-kari ngulaju ‘Marna Kirrirdi’.

37 “Nyampu wati Mujuju, nyanungunya-jana wangkaja yangkaku yapaku ngalipa-nyanguku Yijirali-pinkiki, ‘Kaaturluju yilyajarni ngajuju nyampu-kurraju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni ngajulurluju jarukungarduyurlu-yijala. Ngakaju kapu Kaaturlu yilyamirni jinta-kari jarukungarduyu-yijala ngaju-piya. Ngulaju kapu nyina yapa ngurrara-jinta nyurrurlakuju.’ * *

38 Nyampu wati Mujuju, nyanungunya-jana jirrnganja warru wapaja yapakuju ngalipa-nyanguku Yijirali-pinkikiji jilja-wanaju. Kuja-jana jirrnganja pina-yanurnu pirli-kirra Jayinayi-kirra, ngulanganyalpa-jana jirrnganja nyinaja ngalipa-nyanguku nyurnunyunukuju. Yalumpurlanya kujarla wangkaja marramarra Kaatu-kurlangu. Kaaturlujurla yungu Mujujuku nyanungu-nyangu yimi-nyayirni-wangu yungu-ngalpa yirri-pura ngalipakulku.

39 “Kala lawa! Ngalipa-nyangurlu nyurnunyunurlu, ngulajulu wiljiwilji-manu, kala mamparl-pungulu wangkanja-kurraju. Nyanun-gurrajulpalu ngampurrpaju nyinaja pina-yaninjaku Yijipi-kirra.

40 Yangka Mujuju kuja warrkarnu kankarlarra pirli wararra Jayinayirla yungurla wangka Kaatuku, ngula-puruju wangkajalurla yapa ngalipa-nyanguju jinta-kariki Mujujukupurdangkaku papardi-nyanuku yirdikiji Yarunuku, ‘Yangka nyampu-kurra Mujujurlu kuja-ngalpa nguru-yirrarnurnu Yijipi-ngirli, ngulaju kula karnalu milya-pinyi nyarrpa-jarri mayi-ka pirlingka Jayinayirlaju. Yarunu, nyuntulku-nganpa ngayi ngurrju-manta juju-kari, ngulanya yungurlipa-jana purami purdangirli-wanarlu.’*

41 Junga-juku, yapangkujulu-nyanu ngurrju-manu kawurlu-jangka jinta-karilki juju-kari puluku-piya. Ngulakujulurla kurapakalku ngayi-purraja kuyu panu, ngulajulpalu nyanungurla kamparru ngarnu kurapaka wiriji wardinyi-nyayirnilri.

42 Kuja-panuju, nyanjarla, Kaatuju-jana kuja-purda-jarrija jurnta yungulu jukurra-karilki purami parlpawarnulku. Nyampunya-ka wita yimi nguna jarukungarduyu-kurlangurla pukungka Payipulurla, kujanya-jana Kaatuju wangkaja:

‘Yangka nyurrurla Yijirali-pinki, kujankulu jiljangka warru wapakarra wapaja 40-palaku yulyurrpu-kari yulyurrpu-kariki, kulankujulu ngajuku kuyu kurapaka purraja ngaju-nyanguku kuruwarriki puranjakuju, lawa. Ngulajunkulu-jana jukurra-kari jukurra-kari puranja-yanu.

43 Yangka kaluku-nyayirni-wangu wiri ngulaju kalankulu yangka warru kanja-yanu jukurra-kari-kirlangu yirdi-kirlanguju Muluku-kurlanguju, manunkulu nyanungu-nyangu kuruwarri puraja. Manu jinta-karilpankulu warru kanja-yanu yamaju ngulaju jukurra-kari-kirlangu parlpawarnu-kurlangu yirdi-kirlanguju Ripini-kirlangu, manunkulu nyanungu-nyangu kuruwarri-yijala puraja. Nyampu-jarra jukurra-jarra kujankulu-palangu ngurrju-manu nyurrurlarlu rdaka-jarrarlu, ngula-jarrakujunkulu-palangu yunparnu purlapa manu pungu purlapa. Kuja-panuju, kapurna-nyarra yilyami pirijina-piya

* 7:37 Deuteronomy 18.15 * 7:37 Acts 3.22 * 7:40 Nyangka Exodus 32.1

kakarrumpayi wurnturu murrarninginti-kari-kirra kirrikiji Pampilunukuju.’*

Nyampunya-jana jaruju wangkaja Kaatuju yangka Payipulurlaju.”

⁴⁴ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja Kaatu-kurlangu-kurlu. “Ngaka-pardu-karilki, Kaatujurla wangkaja Mujujuku, ‘Ngajukujulu ngurrju-manta kaluku-nyayirni-wangu wiri-jarlun-yayirni yungunkulu ngaju-nyangu kuruwarrri pura.’ Junga-juku, Kaaturluju milki-yirrarnurla yuruyururlaru nyanungu-nyangurla nginyinginyirla Mujujukuju yangka kaluku-nyayirni-wangu. Junga-juku, ngurrju-manulu kaluku-nyayirni-wangu wiri yangka-piyayijala kuja yuruyururlu nyangu Mujujurlu. Kaatuju ngulaju kala-jana jirrnganja nyinaja palka yalumpurla-juku kaluku-nyayirni-wangurlaju.

⁴⁵ Ngula-warnuju, ngalapi-nyanu ngalapi-nyanurluku kalalu rdakurl-kijirninjarla jaala-kangu kaluku-nyayirni-wanguju. Kuja Mujujuju lawa-jarrija, yirdingki Jajuwarluku, ngulangkuju-jana nguru-yirrarnurnu ngalipa-nyanguku nyurnunyunuku nyampukurraju nguru-kurra. Kujalu nyampu-kurra yanurnu, ngulajulu-nyanu kaluku-nyayirni-wanguju kangurnu palka-juku. Ngula-kurlurlunya kuja-jana Kaaturlu pirrjirdi-manu, ngulangkuju-jana yapa-kari yapa-kari ngurl-kangu nyampu-ngurlu nguru-ngurlu. Ngula-jangkaju, ngalipa-nyangu yapa nyurnunyunuju, warrarda nyinajalpalu tarngga kaluku-nyayirni-wangu-kurluju.

⁴⁶ Ngakalku, yangka Tapiti wirilkilpa-jana nyinaja, ngulaju kingilki ngalipa-nyanguku yapaku nyurnunyunuku. Kaatujulparla nyinaja ngampurpa-nyayirni kuja miyalu raa-pungu Kaatuju. Ngula-jangkaju, Tapitirliji Kaatuju payurnu ngantirninjaku Yuwarli Maralypiki wiriki. Kala lawa, Kaaturluju Tapitiji wurra-manu yali-kijaku yuwarli ngantirninja-kujakuju yangka jinta-juku Kaatuju kujalpa kamparru-warnurlu-wiyi watingki yirdingki Jakupurlu puraja.

⁴⁷ Ngula-jangkaju, yangka kuja ngakalku Tapiti yawu-pardija, ngula-jangkaju, nyanungu-nyangurlu ngalapi-nyanurlu Julumunurlu, ngulangkulkurla nganturnu Yuwarli Maralypiji Kaatukuju.”

⁴⁸ Ngula-jangkaju, Jipinilki-jana yarda wangkaja, “Kaatu kuja-ka nyina kankarlarra, kula-ka ngulaju yuwarlirla nyina yangka kuja kalu watingki ngantirni, lawa. Jintangku Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyurlu, nyampunya jaruju yirrarnu:

⁴⁹ ‘Kujanya kangalpa Kaatuju Warlalja-Wiri wangka, “Nyampu yalkiri kankarlarra ngulaju ngajukuju ngurra, ngulangkanya karna nyina ngajuju Warlalja-Wiri Kingi. Nyampu kaninjarra walya, ngulangkanya karna yirrarni wirliya. Nyarrparlunkujulu yuwarli wiriji ngantirni ngajukuju ngulangka yungurna nyina wiri-jarlun-yayirni? Nyiya-piya-wiyinkijili ngantirni yuwarliji ngajukuju yungurna nyina mata?’

⁵⁰ Kapu mayinkijili wajawaja-manu ngajuju kujarna yangka ngajulurlu-jala ngarrmirninjarla ngurrju-manu walya manu yalkiri manu nyiyarningkijarra, ngulaju mayinkijili wajawaja-manu?” Kujanya kangalpa Kaatuju wangka ngalipakuju.” ‘ ‘*’

* 7:43 Nyangka Amos 5.25-27

* 7:50 Nyangka Isaiah 66.1-2

⁵¹ Ngula-jangkaju, Jipiniji yarda-jana wangkaja yangkakaju Juwupatuku wiriwiriki, "Nyurrurlajunkulu jurru marntarla-nyayirni manu wilji-nyayirni yapa-kari-piya yangka Juwu-wangu-piya yapa! Warrarda kankulu mamparl-pinyi Kaatu-kurlangu yimiji. Manu yangka-piyarlu nyurnunurnu-piyarlu kankulu warrarda mamparl-pinyi Kaatu-kurlangu Pirlirra, yangka kuja kalalu nyurru-wiyi mamparl-pungu Yijirali-pinkirli nyurrurlakupalangurlu nyurnunurnurlu, ngula-piyarlu.

⁵² Yangka ngana-puka jarukungarduyu kuja-jana Kaaturlu yilyajarni, ngulaju kalalu-jana nyurrurlakupalangurlu nyurnunurnurluju warrarda murrumuru-manu-nyayirni. Manu nyampurra jinta-kari jinta-karirli jarukungarduyurlu, kujalu yirrarnu yimi Kaatu-kurlangu-kurlu Warrkini Jungarni-kirli, ngulajulu-jana muku pungu tarnnga-kurra nyurrurlakupalangurlu nyurnunurnurluju! Yalumpu Warrkini Jungarni Kaatu-kurlangu kuja yanurnu, ngulajunkulu nyurrurlarlangurlu jikajika-jarrinjarla pungu linjarrparlu!

⁵³ Nyurru-wiyi Kaaturlu-jana yungu nyanungu-nyangu marramarra-patuku-wiyi kuruwarriji, ngula-jangkaju nyanungurlulkupalu-jana yimi-ngarrurnu marramarrarluju nyurrurlakupalangukulku nyurnunurnuku. Nyurrurlakupalangurlulu-nyarra yungurra nyampu kuruwarri Kaatu-kurlanguju, ngulaju kankulu nyurrurlarlu-juku jalan-gurlukuju mamparl-pinyi purda-nyanja-wangurlu!"

Juwu-paturlu Wiriwirili luwarnu Jipini pirlirli

⁵⁴ Kujalu kuja-kurra Juwu-paturlu wiriwirili purda-nyangu Jipini wangkanja-kurra, ngulakujulurla purda-nyanjara kulu-jarrija-nyayirni, manu lirrajulu-nyanu yarlkurnu, yarlkirninjarlalpalu-nyanu kartirdirli karntirrijurrurnu kulu-nyayirni.

⁵⁵ Ngula-puruju, Jipinirli mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunjunyumparlu. Ngula-kurlurlu Pirlirra-kurlurluju, Jipinirliji kankarlarra yalkiri nyangu, ngula parlu-pungu nyiya mayi kujalpa mirilmiril-karrija yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla. Manu Jijaji nyangu palkalku kujalpa karrija jungarni-purdanji Kaatu-wana.

⁵⁶ Ngula-jangkaju, Jipiniji yarda wangkaja-jana Juwu-patukuju wiriwiriki, "Nyangkalu! Yinya karna kankarlarra yalkiri nyanyi lakarnpinja-warnu, manu karna nyanyi yangka Yapa-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngula-ka karri jungarni-purdanji Kaatu-wana!"

⁵⁷ Juwu-patuju wiriwiri, jangkardulurla purlaja, manulu-nyanu rdaka-jarraju langa-jarraku wapirrija purda-nyanja-kujakuju. Manulurla ngaamalyamalya-juku jangkardu rdurlurlu-ngarnu, ngulalu puuly-mardarnu.

⁵⁸ Ngulalu puuly-mardarninjarla rarra-kangu kirri-ngirliji yarlu-kurra. Ngulangkanya jurnarrrpalu-nyanu rurruny-pungu jurnta jaati-mipa, manulu yurturlurla yirrarnu wirliyarla jinta-kurlangurla wati-kirlangurla yirdi-kirlangurlaju Juurlu-kurlangurla, ngulangkunyalpa-jana jurnarrrpaju jina-mardarnu kurdu-warnurluju.

⁵⁹ Ngula-jangkaju, pirlirli maninjarlalpalu luwarnu Jipini yungulu tarnnga-kurra pinyi. Kujalpalu luwarnu Jipini pirlirli-kirli, ngulapurujuurla wangkaja Kaatukuju, "Warlalja-Wiri Jijaji, pirlirrpaju

rdakurl-kijirninjarla kangka nguru-nyayirni-wangu-kurra nyuntu-nyangu-kurra!”

⁶⁰ Ngula-jangka mirdijirrpjirrpji pirri-manu, manurla purlaja Kaatukuju kilji-nyayirni, “Warlalja-Wiri Kaatu, nyampurrarlu yapangu kuja kajulu luwarni pirli-kirlirli, ngulaju-jana yampiya kunka-maninja-wangurlu! Yawuru-jarriya-jana maju-panukuju” Kuja kuja wangkaja, ngula-jangkaju, palijalku.

8

Yangka wati kurdu-warnu yirdi Juurlu, ngulaju-janarla ngungkurr-nyinaja yangka kujalu Jipini pungu.

Juurlu-jana rduurrjurnu yapaku murrumurru-maninjaku yangkaku Jijaji-kirlanguku

¹⁻² Ngalya-kari wati-paturlu, kuja kalalu Kaatu-kurlangu kuruwarri yirri-puraja warrarda, ngula-patujulu yanurnu, manulu Jipini-kirlangu palka maninjarla kangu. Kangulu yayi-pantirninja-karrarlu milyi-kirraju, manulu milyingka yirrarnu.

Parrangka jintangka-juku yangkangka Jurujulumurla, Juwu-patuju kululkulu-jana rduurrjurnu Jijaji-kirlanguku yapaku. Ngalya-karijili palju pirri-parnkaja Jurujulumu-ngurluju. Panu-karijili yanu Jurdiya-kurra, panu-karili yanu yatijarra Jamariya-kurra. Panu-kari yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju yalumpurla-jukulpalu kiringka Jurujulumurla nyinaja.

³ Yangkanku kurdu-warnurlu yirdingki Juurlurlu, ngulangkulpa-jana putaputa puuly-mardarnu Jijaji-kirlangu yapa-wati yungu-jana muku riwarri-mani. Yuwarli-kari yuwarli-kari-kirra, jangkardulpa-jana yanu warru, yuwarlirla kujalpalu nyinaja, ngula-kurralpa-jana jangkardu yanu warru. Ngulalpa-jana parlu-pinjarla manu wilypi-maninjarla wilil-kangu wati manu karnta yarlu-kurra, manulpa-jana ngula-jangkaju rdaku-kurralku kujurnu.

Pilipirli-jana yimi-ngarrurnu yapaku panuku Jamariya-wardingki-patuku Yimi Ngurrju Jijaji-kirli

⁴ Yangka kujalu yapa Jijaji-kirlangu palju pirri-parnkaja Jurujulumu-jangka kuja-purda kuja-purda, nyarrpara-wana-puka ngulangkulpalu-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli yapa-kari yapa-karikiji.

⁵ Jinta-kari wati yirdiji Pilipi, ngulaju yanu yatijarra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jamariya-kurra. Ngulangkanyalpa-jana yimi-ngarrurnu jaru yapa-kari yapa-kariki Jijaji-kirli yangka Mijaya-kurlu.

⁶ Yapanku yali-wardingkirli, ngulajulpalu Pilipiji purda-nyangu yirriyirri-nyayirnilri yimi-ngarrirninja-kurraju jaru-kurraju. Manulpalu warrawarra-kangu kujalpa-jana yapa parlpuru-manu nyurnun-yurnu manu kujalpa-jana jurnta yilyaja juju ngawungawu yapa-jangka palka-jangka.

⁷ Kujalpa-jana panuku-juku jurnta yilyaja juju ngawungawu yapa-jangka palka-jangka, juju ngawungawu kujalpalu wilypi-pardija yapa-jangka palka-jangka, ngulaju purlanja-karra purlanja-karra. Panu-karijilpa-jana parlpuru-manu yapa kujalpalu tarnpinja-karra wapaja manu panu-kariji kujalpalu yamalanypa ngunaja.

⁸ Ngulakuju yali-wardingki-patu yapa, ngulajulurla wardinyi-jarrija-nyayirni.

⁹ Yalirla kiringka Jamariyarla, jinta-karilpa wati nyinaja yirdiji Jimani, ngulajulpa nyinaja ngangkayi-kirli-piya. Kala-nyanurla pulka-pungu nyanunguju wiri nganta. Manu kala warrarda warrki-jarrija warringkaju nyiyarningkijarrarlaju ngulaju milparniwarrarla ngangkayi-kirli-piya. Kujalpalu yapa-karirli nyangu kuja-kurra, ngulakujulurla paa-karrija-nyayirni wardinyi-karrkarri.

¹⁰ Yali-wardingki-paturlu yapangku jintawarlayirli-jiki kalalu purda-nyangu yirriyirri-nyayirnirli kuja-kurra marlajarrarlu rdilykingki tala-wangurlu manu ngalya-karirli yapangku tala palka-kurlurlu. Manu kalalurlajinta warrarda pulka-pungu Jimaniki kujarlu, "Nyampu wati ngulaju nganta-ka nyina Kaatu-kurlangu ngangkayi-kirli-nyayirni! Ngulaku nganta karla ngangkayiji yinyi Kaaturlu!"

¹¹ Junga, nyurru-warnu-jukulpa yangkaju Jimani warrki-jarrija nyampuju ngangkayi-kirliji yajiki-kirli milparniwarrarla. Kujarlaju yapa panujulurla ngungkurr-nyinaja.

¹² Junga-juku, Pilipirliji yirri-purajalpa-jana yapaku panuku Jamariya-wardingki-patuku ngulaju yangka Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu Warlalja-Wiri-kirli manu Jijaji-kirlangu-kurlu yirdi-kirli. Kujalu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu yapangku Jamariya-wardingki-paturlu, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja-nyayirni. Ngula-jangkaju, ngapangkalku-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Pilipirliji.

¹³ Jimanirlangurlajinta ngungkurr-nyinaja jarukuju Pilipikiji. Kuja Pilipirli julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Jimani, ngula-jangkarluju, tarnngangkulkulpa warru puraja Pilipiji Jimanirliji kutu-nyayirnirli yungu warrawarra-kanyi Pilipi nyarrpa-puka kaji nyarrpa-jarri. Kujalpa-jana Pilipirli yapa parlpuru-manu Jijaji-kirlangu-kurlurlu ngangkayi-kirliirliji, ngula-kurra kuja Jimanirli nyangu, ngulaju-nyanu kuja paa-karrinjarla wangkaja, "Kularna nyampu-piya nyangu nyurru-wiyi."

¹⁴ Yangka ngalya-karirli Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, kujalpalu nyinaja Jurujulumurla, ngulangkuju jaru purda-nyangu Jamariya-wardingki-kirli kujalurla jaruku ngungkurr-nyinaja nganta Kaatu-kurlanguku, ngulanyalu purda-nyangu jaruju. Kujarlaju purda-nyanjarla, yilyajalu-palangu jirrama wiri-jarra yirdi-jarraju Piita manu Jaanu Jamariya-kurraju.

¹⁵⁻¹⁶ Yalirla Jamariyarla, kujalurla yangka Kaatuku ngungkurr-nyinaja yapa, ngulaju murnma-jukulpalu nyinaja, kulalpalu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju mardarnu, lawa-juku. Murnma-juku kula-jana Kaaturluju Pirlirrpaju kurru-pungu. Pilipirliji ngari kala-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu ngapa-miparla, ngula-jangkarlunya yungulu Jijaji Warlalja-Wiri pura. Junga-juku, Piita manu Jaanu, kuja-pala yukajarra Jamariya-kurra, ngulangkuju payurnu-pala Kaatu yungu-jana Pirlirrpaju nyanungu-nyangu kurru-pinyi yapaku yangkaku.

¹⁷ Junga-juku, Piitarlu manu Jaanurlu, rdaka kuja-pala-jana yirrarnu yapaku jurrungkalku, ngula-jangkaju, kapanku-jana kurru-pungu Kaaturlu Pirlirrpaju nyanungu-nyangu.

¹⁸ Yangkangu Jimanirli, kuja-palangu Piita manu Jaanu rdaka yirrarninja-kurra nyangu, ngulaju milya-pungulpa kuja-jana Kaaturlu

kurru-pungu Pirlirra yangkaku yapa-patu-kariki. Ngulakuju, talakupalangu puta yungu Piitaku manu Jaanuku yungu-nyanu yali ngangkayi mantarla nyanunguku tala-kurlurluju.

¹⁹ Wangkaja-palangu, “Ngangkariji-pala yungka yungurna-jana rdaka yirrarninjarla warru kurru-pinyi Pirlirra Kaatu-kurlanguju.”

²⁰ Junga-juku, Piitalkurla wangkaja, “Nyuntu tala-kurluju, jirnganjarla paliya talakuju! Yangkaju kanpa manngu-nyanyi mayi yungulpanpa mantarla tala-kurlurlu yangkaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu Pirlirra Kaatu-kurlangu? Lawa-nyayirni, kulalpanpa mantarla tala-kurlurluju!

²¹ Ngajarra-nyangu warrki, ngulaju kulangu nyuntuku. Kaaturlu kangku nyanyi nyuntuju. Miyalaju kulanparla jungarni nyuntu-nyanguju. Kala maju!

²²⁻²³ Ngulaju nyuntu-nyangurla karlangka majumajurla kula kanpa ngurru nyina, lawa. Kujarluru kanpa-jarrangu ngurru-nyanyi. Kujakuju kulalpanpa-nyanu jungarni-mantarla. Kala ngari kajikangu Kaatu-miparluru jungarni-mani. Yungka kujanpa-jarrangu jaru maju wangkaja ngajaraku, kujarluru pina-yaninjarla yalala-yirra Kaat-ulku. Payika yungungku nyanunguju Kaatuju walyka nyina manu yawuru-jarrimi kulu-wangu.”

²⁴ Ngula-jangkaju-palangu wangkaja Piitaku manu Jaanuku yangkaju Jimani, “Wangkayaju-palarla Kaatuku yunguju ngaju yampi murrumuru-maninja-wangurlu yangka kujanpajupala warnkiri-maninjarla pututu-pungu nyumpalarlu.”

²⁵ Ngula-jangkaju, Piitarlu manu Jaanurlu, yimi-ngarrurnu-palajana yapa panuku Jijaji-kirli kujalpa-palarla jirnganja warru wapaja nyurru-wiyi Jijajiki. Manu-pala-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra kujalpa-palangu Jijaji nyurru-wiyi wangkaja. Kujanya-palajana yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkaju, pinalku-pala yanu kurlirra Jurujulumu-kurra. Kuja-pala kurlirra pina-yaninja-yanu, ngulajulpa-pala kirri-kari kirri-karirla nyinanja-yanu yangkangka ngurrararla Jamariyarla. Kirri-kari kirri-karirlalpa-pala-jana yimi-ngarrirninjanu Yimi Ngurru Jijaji-kirli.

Pilipirlira yimi-ngarrurnu Yimi Ngurru watiki Yiyiyupiya-wardingkiki

²⁶ Yangkangka Jamariyarla kujalpa nyinaja Pilipi, ngula-purujuku marramarra Kaatu-kurlangu yaninjarla wangkajarla, “Yarnkaya nyampu-ngurluju yirdiyi-kari-kirra kurlirra yangka kuja-ka ngunamirra Jurujulumu-ngurlu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaaja-kurra, ngulaju jilja-wana.”

²⁷⁻²⁸ Junga-juku, Pilipiji yarnkajalku Kaaja-kurralku wurnalku. Kujalpa yanurra yalirla yirdiyirla Kaaja-kurra, ngula-puruju jinta-karilpa wati yanurra kamparrurla jintangka-juku yirdiyirlaju. Nyampuju kalarla wati warrki-jarrija karntaku jintaku wiriki kujalpa-jana wiri nyinaja yirdiji Kantaji Yiyiyupiya-wardingi-patuku yapaku, ngulakunyalparla warrki-jarrija, manulparla tala warrawarra-kanjarla ngayi-mardarnu. Nyampu wati Yiyiyupiya-jangka Jurujulumu-kurra yanu kamparru-wiyi purlapa Kaatu-kurlanguku, ngula-jangkanya

pinarnilpa yanu Yijiyupiya-kurra. Yanurrarpa pina nantuwu-kurlangurla wirli-jarra-kurlurla. Yangkaju wati ngulajulpa purdangirli jakangka nyinanja-yanu, manulpa riiti-maninja-yanu jaru Kaatu-kurlangu yangka kuja Yijayarlu jarukungarduuyurlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. ²⁹ Ngula-puruju, wangkajarla Kaatu-kurlangu Pirlir-rpa Pilipikiji, “Yarujurla parnkanjarla kutu-jarriya, manu nyanungu-wanarla yitipi-wana ngirrily-wapanja-yanta.”

³⁰ Junga-juku, Pilipiji parnkaja kutu-karda, purda-nyangu yangkaju yali wati wangkanja-kurra kujalpa kilji-nyayirnirli riiti-maninja-yanu Yijaya-kurlangu yimi. Pilipirliji payurnu yangkaju wati, “Pinangku mayi kanpa milya-pinyi kuja kanpa yalumpu jaru riiti-maninja-yani ngulangka pukungka?”

³¹ Jangku-manu yangkanguju watingki Pilipiji, “Lawa, nyarrparlul-parna milya-pungkarla nyampuju jaru? Kajiji yapangku milki yimi-ngarrirni, ngulaju kapurna milya-pinyi. Warrkarni mayinpa nyampukurra yungurli nyinanja-yani nyampurla?” Junga-juku, Pilipiji warrkarnu nantuwu-kurlangu-kurraju, manulpa-pala nyinanja-yanu.

³² Nyampunya jaruju Yijaya-kurlanguju, yangka kujalpa watingki Yijiyupiya-wardingkirli puta milya-pinjanjinaanu, nyampunya-ka wangka jaruju:

“Watilpa nyinaja ngulaju jiyipi-pardu-piya, yangka kuja wati-karirli jiyipiji kapanke pakarnunjunu. Kujalpa yumurru muku pajurnu, ngula-puruju kula jiyipiji wangkaja manu purlaja, wurulya-nyayirnilpa karrija. Ngula-piya-yijalalpa yangkaju wati nyinaja jiyipi-piya wangkanja-wangu wurdungu.

³³ Yangka wati jiyipi-piya, ngulajulu kurnta-manu yapa-patu-karirliji. Kularla ngana ngulakuju kunka-pardija. Kulalparla nganangku marlaja yimi-ngarrikarla nyanungu-nyangu-kurlu kurdukurdu-kurluju, yirdija-ngarra palija kurdu-wangu.”*

Kujanya-ka wangka Yijaya-kurlangu yimiji.

³⁴ Junga-juku, yangka Yijiyupiya-wardingkirli watingki payurnu Pilipiji, “Yimi-ngarrikaju ngana nyampuju wati jiyipi-piya kuja Yijayarlu yirrarnu yimi nyampurla yimi-pardurla kuja-ka jiyipi-piya nyina wati? Yijaya mayi, kapu wati-pardu-kari mayi?”

³⁵ Junga-juku, Pilipirliji yardarla muku milki yimi-ngarrurnu Yijaya-kurlanguju yimiji jiyipi-kirliji, manurla muku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli ngulaju jiyipi-piya-kurlu-yijala.

³⁶ Junga-juku, kujalpa-pala yaninja-yanu yirdiyi-wana, yanurnu-pala, rdipija-palarla ngapaku marluri-parduku witaku. Yaliji watirla wangkaja Pilipikiji, “Ngapa-ka palka nguna nyampu marlurirla wintangka. Kala yungulpanpaju nyampurla julyurl-yirrarninjarla papitajimantarla?”

³⁷ [Pilipiji wangkajarla, “Kajinparla nyuntulu junga-nyayirni ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijaji Kirajiki kanunjumanyumpa, ngulaju karnangku julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani.”

Yangkanguju watingkiji jangku-manu Pilipiji, “Yuwayi junga karnarla wala nyina Jijaji Kirajikiji, manu karnarla ngungkurr-nyinami nyanunguku junga-ka nyina Kaatu-kurlangu ngalapi-nyanu.”]

* 8:33 Nyangka Isaiah 53.7-8

³⁸ Junga-juku, yali wati Yijiyupiya-wardingki, purlajarla watiki warrkiniki nyanungu-nyanguku, kujalpa nantuwu jungarni-maninja-yanu, ngulakunyarla purlaja jupu-karrinjaku. Kujalu jupu-karrija, ngula-pala Pilipi manu yangka wati jinta-kari jitija walya-kurra, manu-pala ngapa-kurralku wapanjarla yukaja. Ngulanganya Pilipirliji julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu.

³⁹ Kuja-pala ngapa-jangka pina-wilypi-pardiya Pilipi-jarra, ngula-jangka-juku Pilipiji wuruly-kangu kapankurlu Kaatu-kurlangurlu Pirlirparlu. Ngulakuju Yijiyupiya-wardingkirliji lawa-nyangulkurla Pilipikiji. Ngula-jangkaju, yangkaju wati pina-warrkarnu nantuwu-kurlangu-kurra, ngula yarda yarnkajarra wardinyi-nyayirni.

⁴⁰ Yangka-jangka marluri-jangka kuja Pilipi wuruly-kangu Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu, ngulaju kirri-kari-kirra kangu yirdi-kirraju Yajurdu-kurra, ngulaju waparlku-nyayirni kangu. Ngaka ngulangkanyanu milya-pungu nyarrpararlalkulpa nyinaja. Yajurdu-ngurlu yarda yarnkaja yatijarra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurra. Kuja yaninja-yanu yatijarra kirri-kari kirri-kari-wana, ngulangkajulpa-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirninja-yanu Jijaji-kirliji.

9

Jijajirli kangkuly-yirrarnu Juurlu nyanungu-kurra-pinangu
Acts 22.6-16, 26.12-18

¹ Ngula-puru, yangka wati Juurlu kala-jana warrarda japirdija Jijaji-kirlanguku yapaku kirri-kari kirri-karirlaku. Wangkaja warru kala muku pinjaku tarnnga-kurraku. Ngulakungarntiji, yanurla wati jintaku maralypikingarduyuku wiriki manu wangkajarla,

² “Yungkaju pipa nyuntu-nyangu yirdi-kirli yungurna yani yatijarra, ngula-kurluju yungurna yani kirri-kirra Tamaka-kurra. Yungurna-jana milki-yirrarni yali-patu-kariki juwu-patuku.” Junga-juku, maralypikingarduyurlu yangka waringki yungurla pipaju puuly-mardarninja-kurlangu. Pipa nyampu-kurlurluju kapu-jana warrikarla warru yapa-patuku kujalpalu puraja yangka Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangu Wirliya Kuruwarri. Kaji-jana parlu-pungkarla karntakarnta manu wati-patu, kapu-jana puuly-mardakarla manu pinarni kangkarla Jurujulumu-kurra, manu kapu-jana muku yirrpikarla rdaku-kurra.

³ Kujalpa Juurlu yanurnu kutulku kirri-kirraju Tamaka-kurra wati-patu-kurlu panu-kari-kirli, wirnpa-piya maarr-manu kankarlarra yalkiri-jangka, manu ngirra-manu warru Juurlu-wanaju.

⁴ Juurlu wantija walya-kurra, manu purda-nyangu ngana mayilparla wangkaja, “Juurlu, Juurlu, nyiya-wanawana kanpaju murrumuru-mani?”

⁵ Juurlurluju yalu-manu pina, “Warlalja-Wiri, ngananpa nyuntuju?” Wangkajarla yangka linpa, “Ngajujurna Jijaji, yangka kuja kanpaju jinta ngaju murrumuru-mani.

⁶ Karrinja-pardiya, yaninjarla yukaya Tamaka-kurra. Yalirla kapungku jinta wati wangkami nyarrpa-jarrinjaku.”

⁷ Yali wati-patu Juurlu-kurlangu, ngula-purujulu muku jupu-karrija, manupalu warru karrija wurdungu. Kujalu purda-nyangu Jijaji wangkanja-kurra, ngulaju lawa nyanja-wangurlu.

⁸ Ngula-jangkaju, Juurluju karrinja-pardija. Milpa tirl-parnkaja yungu nganta nguru nyangkarla kula-nganta ngurrjungku. Wati panu-pardu-karirlili manu rdaka-ngurlu, manulurla nguru-yirrarnu kirri-kirra Tamaka-kurra.

⁹ Marnkurrpaku parraku nyinaja warrarda pampa-juku nyanjanwangu. Manu kula ngarnu mangarri manu ngapa.

¹⁰ Nyampurla kirringka Tamakarla, nyinajalpa wati jinta yirdi Yananiya Jijaji-kirlangu puranjakungarduyu-yijala. Nyanungurlu nyangu Warlalja-Wiri Jijaji yuruyururlu kujarla wangkaja nyanungukuju, "Yananiya!"

Yananiyarluju yalu-manu, "Yuwayi, Warlalja-Wiri, nyampunyarna ngajuju."

¹¹ Ngula-jangka Warlalja-Wiri wangkajarla, "Yanta yirdiyi-kirra yirdi-kirra 'Jungarni-kirra'. Yalirla yirdiyirla Jungarnirla, ngulawana kapunpa parlu-pinyi yuwarli Jutuju-kurlangu. Kajinpa yalikirra yanirra yuwarli-kirra, ngulangka-jana payika wati-kariki yirdiki Juurluku kirri-jangkaku Taaju-wardingkiki, ngulaju karla nyurru-juku wangka Kaatukuju.

¹² Nyanungurlu watingki Juurlurlu, nyangungku nyuntu yuruyururlu-yijala kula-nganta jungangu kajinparla yaninjarla rdaka yirrarnu kankarlarni Juurluku yungulpa milpangku pina-nyangkarla."

¹³ Yananiyarla pina-wangkaja, "Warlalja-Wiri, purda-nyangurna yapa panungka nyampu-kurluju wati punku-kurlu nganta. Wangkajajulu nyanungurlulpa-jana panu-jarlu yapa nyuntu-nyangu murrumuru-manu Jurujulumurlaju nganta.

¹⁴ Manu yanurnu nganta nyampu-kurra kirri-kirra Tamaka-kurra pipa palka-kurlu maralypikingarduyu-patu-kurlangu-kurlu yungu-jana puuly-mardarni yapa-patu yangka kuja kangkulu wala nyinajarla purami nyuntulu."

¹⁵ Wangkajarla Warlalja-Wiriji Yananiyakuju, "Yantarla kutu nyangungku yangkaku watiki kujarna milarnu. Kapuju ngajuju warrkijarrimilki, kapu-jana yapa-kari yapa-kariki yimi-ngarrirni ngaju-kurlu yangka yapa Juwu-wanguku manu kingi-kari kingi-kariki manu yapa-patuku yangka Yijirali-pinkiki, ngulakuju kapu-jana ngaju-nyangu yirri-purami.

¹⁶ Kapurnarla wangkami, 'Kajinpa-jana yapa-kari yapa-kariki yirri-purami ngaju-kurlu, ngaju-nyangurla warrkingka kapunpanyanu murrumuru-nyayirni purda-nyanyi. Yapa panu kapungkulu japirdimi murrumuru-maninjaku.'"

¹⁷ Junga-juku, Yananiyaju yanu yangka yuwarli-kirra kujalpa Juurlu nyinaja. Yukaja yuwarlirlaju, manu yanurla Juurluku. Ngula-jangka rdaka-jarrarla yirrarnu, manurla wangkaja, "Ngajukupurdangka Juurlu, yangka Warlalja-Wiri Jijajirliji yilyajarni nyampukurraju nyuntu-kurra, yangka jinta-juku Jijaji kujangu warraja-jarrija yirdiyirla nyampu kirri-kirra-pinangu. Ngulangkunyaju yilyajarni nyampu-kurra yungunpa milpa raa-yani nyanjaku pina manu yungungku Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarri kanunjumanyumpa."

¹⁸ Kujarla yungka wangkaja, Juurlu-kurlangu milpa-jangka patakarrija nyiya mayi pinti-piya ngapa-ngawurra yawu-kurlangu-piya,

manu ngula-jangkaju, nyangulkulpa kulpari. Manu Juurluju karrinja-pardija. Ngula-jangkaju, Yananiyarluju papitaji-manu ngapangka Julyurl-yirrarninja-karraru.

¹⁹ Ngula-jangkarlu Juurlurluju ngarnu mangarri, manu pina pirrjirdi-jarrija.

Juurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli panuku yapa-patuku Tamakaraku

Ngula-jangka, Juurlu nyinaja parra-patuku kirri Tamakarla yangka-paturla Jijaji-kirlangurlajinta puranjakungarduyu-paturajinta.

²⁰ Kuja pirrjirdi-jarrija pina, ngulaju kapanku yanu jaaji-kari jaaji-kari-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Yalirrarlaju wangkaja-jana yali yapa-patuku Juwu-patuku ngulaju kuja, "Jijaji-ka nyina Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu."

²¹ Yapangku kujalu purda-nyangu Juurlu yirri-puranja-kurra, ngulakujurlu marlaja paa-karrija. Manu wangkajalpalu-nyanu, "Nyampuju wati kula-ngantalparlipa purda-nyangu nyampu-juku jinta wati kula-ngantalpa-jana nyampurlu jintangku-juku pungu warru yali yapa-patu Jurujulumurta yangka Jijaji-kirlangu kurdungurlu-patu. Kula-nganta kaji yanurnu Tamaka-kurra pipa-kurlu yungu-jana muku puuly-mardakarla yapa-patu manu pina-kangkarla Jurujulumu-kurra maralypikingarduyu-patu-kurra wiriwiri-kirlangu-kurra."

²² Kala kujalpa-jana warrarda yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli, ngulajulpa-jana milki-wangkaja kuja, "Jijaji, kari-nganta Kaatu-kurlangu Mijaya Milarninja-warnu yangka yirdiji Kiraji." Yangka Juwu-paturlu kujalpalu purda-nyangu Juurlu wangkanja-kurra, lawa-nyayirni kulalu nyarrparlu warlka-pajikarla manu jangku-mantarla.

²³ Yangkaju ngaka-pardu-kari, Juwu-patu Tamaka-wardingki-patu turnu-jarrijalu wurulywurulypa-nyayirni yungulurla japirdimi Juurluku nyarrparlu yungulpalu pakakarla tarnnga-kurra.

²⁴ Parra jingijingi manu munga jingijingi, pardarnulpalurla kiirti wiri-paturla warrukirdikirdi. Kaji-jana Juurlu piki wilypi-pardiyarla nyarrpararla nyampu-paturla kiirti-paturla, yungulu puuly-mardakarla nganta wilypi-pardinja-kurra. Kuja-kujakuju, nganangku mayi warnkiri-manu Juurluju.

²⁵ Ngula-jangkaju, kutu-karirli-juku, nyanungu-nyangurlu puntupaturlu yurpurnulu yakuju wiri-jarlurla, ngula-kurlurlunya juturu-yirrarnulu murrarninginti-kari-kirra wintawu-wana kankarlarangurlu pirli warrukirdikirdi yungu wuruly-parnka yali-patu-kujaku Juwu-patu-kujaku, kalakalu pakarni tarnnga-kurra.

Juurlu kulpari yanu Jurujulumu-kurra

²⁶ Ngaka-kari kulpari yanu Juurlu Jurujulumu-kurra. Yalirla Jurujulumurla, putaputalpa-jana yanu jijan turnu-jarrinjakungarnti yangka-patuku kurdungurlu-patuku. Nyanungu-paturluju, wurramanulpalu, manulpalurla kapuru nyinaja Jijaji-kirlangu-wanguku nganta, manu lanijarrijalpalurla.

²⁷ Kala yangka Parnapa yanurla Juurlukuju, ngula-jangka kangurnu pina yangka-kurra kujalpalu nyinaja Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Parnapaju wangkaja-jana, "Nyampu Juurlurlu, ngulangkuju

nyangu Jijaji Warlalja-Wiri yirdiyirla Jurujulumu-ngurlu Tamakakurra. Ngulakujurla wangkaja Jijajiji. Ngula-jangkarluju, yimi-ngarrurnu-jana Juurlurluju Yimi Ngurrju Tamaka-wardingkiki marriwarlu Jijaji-kirlangurla yirdingka.”

²⁸ Ngula-jangkaju, yangkangu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli, rdakurl-kujurnulu yungu nyina nyanungu-paturla. Yali-patukuju, jirranganja nyinajalpa-jana, manu warrulpa-jana yimi-ngarrurnu Jurujulumu-wardingki-patuku Jijaji-kirlangu Yimi Ngurrju marriwarlu manu ngulaju Jijaji-kirlangurla yirdingka.

²⁹ Panu-pardu-kari, Juwu-patu kuja kalalu wangkaja jaru-pardu-kari Kiiriji-wardingki-kirlangu, ngulakuju putaputalpa-jana yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli, ngulajulu wiljiwilji-manu kulungkulku. Kulalurla ngungkurr-nyinaja nyanungukuju. Ngula-jangka, jangkardulurla turnu-jarrija Puurluku yungulurla japirdimi tarnnga-kurraku pinjaku.

³⁰ Ngula kujalu purda-nyangu yangka kurdungurlu-paturlu, kujakujakuju kangulkulu Juurluju kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Jijariyakurra, manu yali-ngirliji yardalu yilyaja kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Taaju-kurra.

³¹ Ngula-jangkaju, Kirijini-patujulpalu nyinaja pululu ngurrjunyayirni kulu-wangu Jurdiyarla, Kaliliyirla, Jamariyarla, kula-jana nganangu karla-karrinjarla murrumurru-manu yangka puranjakungarduyu-patuju. Nyiyarla kuja? Pirlirra Kaatukurlangurlu kala-jana puranjakungarduyu-patuju pirrjirdi-manu manu warrawarra-kangu. Ngulaju yapa panu-karjili rdirri-yungu ngungkurr-nyinanjaku Jijajiki. Kalalurla nyinaja yiki-karra-nyayirni Kaatukuju.

Piita yanu kirri-jarra-kurra Jaapa-kurra manu Liirda-kurra

³² Ngakarrangakarra yangka Piita yanulpa warru nguru-kari ngurukarirla. Jinta-karirla parrangka, jjanu yanu kirri-kirra yirdi-kirraju Liirda-kurra yungu-jana jirranganja nyina yangka Kaatu-kurlangu yapaku.

³³ Yalirla kiringka, jinta kala nyinaja mata wati yamalanypa yirdiji Yiinu, nyinajalpa nyurru-warnu-nyayirni mataju yukuri-kari yukurikari 8-palaku ngulaju karrinja-pardinja-wangu.

³⁴ Yalumpuku Piitajurla parlu-pinjarla wangkaja, “Yiinu, Jijaji Kirajirli kangku parlpuru-mani jalangurlu. Karrinja-pardiya, japujapumantangu pangkarra!” Junga-juku, kapanu karrinja-pardiya Yiinuju.

³⁵ Yangka yali-wardingki-patu yapa kujalpalu nyinaja Liirdarla manu yapa kujalpalu nyinaja kutu nguru-kari pirli-wangu-wana yirdiwanaju Jirana-wana, nyangulu nyanunguju mata-jangka. Ngula-jangkarla, panu-jarlulkulurla pina-yanu Warlalja-Wiri Jijajikiji.

³⁶ Kala jinta-karirla kirri-karirla yirdi Jaaparla, yalirla nyinajalpa karnta yirdi Tapita. Nyanunguju puranjakungarduyulpa nyinaja Jijaji-kirlangu. (Nyanungu-nyangurla jarungka Kiiriji-wardingki-kirlangurla, ngulaju kalalu yirdi-manu ‘Turrku’.)^{*} Nyanungurluju

^{*} 9:36 ‘Turrku’ yirdi ngulaju ‘Narnukutu Ngurrju-piya’

² Nyanunguju Kurniliya kulalpa nyinaja Juwu, lawa. Kala nyinaja Wapirrakungarduyu-juku. Nyanungurlu manu nyanungu-nyangurlu yapangku, ngulaju kalalu Kaatu-kurlangu kuruwarrri puraja. Nyanungurluju kala-jana tala kutu yungu yapaku Juwupatukuju yangka kuja kalalu nyinaja marlajarra tala-wangu. Manu kalarla warrarda wangkaja Kaatukuju. ³ Parrangka jintangka wurajikarrikarri, Kurniliyarlu parlu-pungu yuruyururlu marramarra Kaatu-kurlangu yaninjarni-kirra. Marramarrajurla wangkaja Kurniliyakuju, “Kurniliya!”

⁴ Kurniliya ngarrurda-jarrija, manurla pirlirrpaju jurnta yanu, manulpa tarnngangu-juku lirli-nyangu marramarraju, manurla wangkaja, “Paaju, niyakunpa yanurnu nyampu-kurraju?”

Ngula-jangkaju, wangkajarla marramarraju, “Kaaturlungku purdanyangu nyuntuju kuja kanparla warrarda wangkami, manu kangku nyanyi ngurrju-nyayirni jama kuja kanpa-jana tala yinyi warru yapaku panu-jarluku marlajarraku. Kujakuju kangku wardinyi nyina, manuju yilyajarni ngaju nyampu-kurraju nyuntukuju.

⁵ Jalangurluju, yilyaya-jana yapa-patu kirri-kari-kirra yirdi-kari-kirra Jaapa-kurra yungulu yajarninjini wati yirdi Jimani Piita.

⁶ Nyanungu wati, ngulaju-ka nyinami yapa jinta-karikirlangurla yuwarlirla Jimani-kirlangurla-yijala yangka pulukukurlangu pangkikingarduyu-kurlangurla kuja-ka karri pirntinyarra mangkururla ngayingayi.”

⁷ Ngula-warnuju, marramararluru wangkanjarla yampijarralku Kurniliyaju. Ngula-warnuju, Kurniliyaju purlaja-palangu jirramaku nyanungu-nyanguku warrkini-jarraku yuwarli-kirra, manurla ngula-warnuju yarda purlaja jinta-karikiji wati-kariki yurrkun-yuku Wapirrakungarduyuku-yijala.

⁸ Ngula-jangkaju, yimi-ngarrurnurla yangka kujarla yanurnu marramarra Kaatu-kurlangu. Junga-juku, ngula-warnuju, yilyaja-jana kirri-kari-kirra yangka Jaapa-kurra.

⁹ Ngulaju parra-karirlaju, yangkaju wati-patu, ngulajulpalu yanurra-juku yirdiyirla yangkangka kirri-kirra yirdi-kirraju Jaapa-kurraju, manulpalu yungkaparri-jarrinja-yanulku. Ngula-puru-juku Jaaparalaju mirntangali, Piitaju warrkarninja-yanu kankarlarni-kirra yuwarli-kirra Kaatuku wangkanjaku.

¹⁰ Ngula-puru-juku, yarnunjukulku-nyanu purda-nyangu miyiki ngarninjaku. Jinta-karirlilparla purraja miyi manu kuyu nyanunguku Piitakuju. Ngula-puruju, Piitarluju nyangu nyiya mayi Kaatu-kurlangu yuruyururla.

¹¹ Yuruyururlaju nyanungurluju ngulaju nyangu yalkiri raaparkaja-kurra kankarlarra. Ngula-warnurluju nyiya mayi nyangu kankarlarra wawarda wiri-jarlu-piya, kujalpa kaninjarra-jarrinjarni yanu, kula-ngantalpa yapangku juturu-yirrarninja-yanu walya-kurra, kula-ngantalpa yapangku jirri-mardarninjarni yanu.

¹² Ngulangka wawardarla kaninjarni, ngulaju nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-karilpalu ngunanja-yanurnu yumurru-kurlu manu yumurru-wangu manu pirnkirra-kurlu.

¹³ Ngula-warnurluju, Piitarlulku purda-nyangu linpa wangkanja-kurra, “Karrinja-pardiya! Pakaka-jana nyampurraju kuyu-kangkangu, manu-jana pakarninjarla nganja!”

¹⁴ Ngula-warnuju Piitajurla wangkaja, “Warlalja-Wiri, karintangarna lawa! Nyampurra punku-nyayirni ngarninjakuju! Kujanya kangampa Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka yungulparnalulu yampiyarla ngarninja-wangurlu! Jalangu-wangurla-wiyi, kularna kuyu nyampurra-piya jintarlangu ngarnu, lawa!”

¹⁵ Ngula-warnuju, Kaatuju wangkajarla Piitakuju, “Putajana punku-pajika nyiyarningkijarra kuyu-kangkangu yangka kujarna-jana ngajulurlu nyurru-juku ngurrju-pajurnu ngarninjakuju.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, jirrami-karikilki nyangu yuruyururla yangka wawarda-piya kaninjarra-jarrinja-kurra, manu jirrama-karikilki Kaatujurla wangkaja jaru jurru-juku. Junga-juku, ngula-warnuju kankarlarra-jarrija pina yangkaju wawarda-piya nguru-kurra.

¹⁷ Ngula-warnurluju, Piitarlulu putalpa-nyanu yirriyirri-manu yangka kuja-jana nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari nyangu wawarda-piyarla yuruyururla. Putalparla purda-nyangu. Ngula-puruju, yangka-patu wati-patu marnkurra, kuja-jana yilyajarni Kurnilijarlulu Jaapa-kurra, ngulalu-jana payirninjarni yanu yapapatu-karriji kujarlulu, “Nyarrpararla karla karri Jimanikiji yuwarliji?” Ngula-jangkajulpalu yaninjarla parlu-pungu yuwarli Jimani-kirlangu, manulpalu karrija kamparrurla kiirtirla.

¹⁸ Junga-juku, wawal-purlajalurla, “Nyampurlanya-ka nyinami watiji kaninjarni yuwarlirla yirdiji Jimani Piitaju?”

¹⁹ Nyanunguju Piitaju, ngulajulpa nyinaja kankarlarni-jiki, putalparla purda-nyangu yangka kuja nyangu wawarda wiri-jarlulu-piya yuruyururlu. Ngula-puru-juku, Kaatu-kurlangu Pirlirra wangkajarla nyanungukuju, “Purda-nyangka-jana purlanja-kurra! Marnkurraparlulu kangkulu warrirni wati-paturlu nyuntukuju.

²⁰ Jitiya-jana yaruju kaninjarra. Ngulaju jukuru-wangu rdanpakajana yirdija-ngarra ngajulurlurna-jana kangurnu nyampu-patuju nyampu-kurraju.”

²¹ Junga-juku, Piita jitiya kaninjarra, manu-jana wangkaja, “Ngajunyarna Piitaju kuja kankujulu ngajukunya warrirni. Nyiyakunkulu yanurnu?”

²² Junga-juku, wati-patujulurla wangkaja Piitakuju, “Nganimpanyangurlu yurrukuyungarduyurlu Kurnilijarlulu, yilyajarni-nganpa nyampu-kurra. Nyanunguju ngulaju ngurrju-ka nyinami Wapirrakungarduyu, manu-ka Kaatu-kurlangu kuruwarri purami. Jintawarlayirli-jiki Juwu-paturlulu yapanguju nyanungukuju kalurlajinta pulkapinyi ngurrju-nyayirniki watiki. Jintarla Kaatu-kurlangu marra-marra yanurnu Kurnilijaku, manu wangkajarla nyanungukuju kuja, ‘Yilyaya-jana yapa-patu Jaapa-kurra yungulu yani kajili maninjini Piita. Kaji-jana rdanparnirni kulpari yangka-patuku wati-patuku, ngulaju kanpa purda-nyanyi nyanungu-nyangu jaru.’ Kujanyarla wangkaja marramarraju Kurnilijakuju.”

²³ Ngula-jangkarlulu, kuja-jana Piitarlu purda-nyangu kuja-kurra, kangu-jana wati-patuju kaninjarni yuwarli-kirra. Manulu jarda ngunaja warurrurlaju ngulangka-juku.

Junga-juku, parra-karirlaju, Piitarluju-nyanu turnu-manu nyanungu-nyangu jurnarrpa, jinta-kurra-manu muku. Junga-juku, ngula-jangkaju, wurnalku-jana jirrnganja yarnkaja. Ngulalu-jana ngalya-karirlangu rdanparnu Jijaji-kirlangu puranjakungarduyuyijala Jaapa-wardingki-patu.

²⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, parra-karirlalkuju yukajarnili Jijariya-kurralku. Yalumpurla Jijariyarla kujalpalu Kurniliya manu yapa nyanungu-nyangu warlalja nyinaja, ngulangkujulpalu-jana wapal-nyangu manu piirr-pardija kajili nyangurla rdipimirni. Manu yapa ngalya-karirlangu-jana jinta-kurra-manu Kurniliyarluju nyanungu-nyangu turnu-warnu puntu. Ngulajulpalurla Piitaku jintangalku pardarnu.

²⁵ Junga-juku, Piita kujalpa yanurnu-juku murnma yuwarli-kirra tuwa-kurra, ngulaju kaninjarni-ngirli Kurniliya wilypi-pardijarni, manurla wilypi-pardinjarla wapirdi yanu nyanunguku. Ngula-jangkaju, pirri-manu, mirdijirrpjirrpj-jarrinjarlarla parntarrinjunu kamparru-juku Piitakuju.

²⁶ Ngula-kurraju Piitarluju karrinja-yirrarnu, manurla wangkaja Kurniliyakuju, "Karrinja-pardiya! Ngajujurna yapa-yijala nyuntu-piya!"

²⁷ Ngula-jangkaju-pala wungulku yukajarni wangkanja-karra-juku. Junga-juku, yalumpurla kaninjarni, parlu-pungu-jana Piitarlu panu-jarlu yapalpalu lirri-nyinaja yangka kujalpalurla piirr-pardija kamparru-warnu.

²⁸ Ngula-jangkaju, Piita-jana wangkaja yalumpukuju yapa-patuku kuja, "Nyurrurlarluju yapangku kankulu milya-pinyi-jala Juwukurlangu kuruarriji yangka kuja karna purami ngajulurlu. Ngulangkuju kaju warla-pajirni yapa-kari-kirlangu-kujakuju yuwarli-kijakuju yukanja-kujakuju yangka kuja karla yuwarli karri warlalja Juwu-wanguku. Manu kaju warla-pajirni-yijala yapa-kari-kijakuju wangkanja-kujakuju yangka kuja-ka yapa nyina Juwu-wangu. Kala pirrarni-kari, Kaatuju wangkaja yuruyuru kulalparna-nyarra maju-pajikarla yapaju Juwu-wanguju manu palya-pajikarla. Junga kujaju.

²⁹ Ngula-juku, kujankujulu yanurra ngajuku yajarninjaku, kularna-nyarra mamparl-pungu, ngarirna-nyarra jukuru-wangu kutu rdanparnu. Ngulaju karna-nyarra payirni nyurrurlalku, nyiyakunkujulu yanurra maninjaku?"

³⁰ Junga-juku, jangku-manu Kurniliyarluju, wangkajarla Piitakuju, "Marnkurrpa parra-karirla mirntangali wuraji-karrikarri, ngajujulparnarla wangkaja Kaatuku nyampurla kaninjarni ngaju-nyangu yuwarlirla. Ngula-puru-juku, watirna nyangu jurnarrpa-kurlu kardirri-kirli kujalparla mirilmiril-karrija, kula-ngantaju yanurnu wirliya, kala ngariri nyampurla-juku palka-jarrija kapanku, manulpa karrija ngajulurla kamparru.

³¹ Manuju wangkaja ngajuku, 'Kurniliya, Kaaturlungku purdanyangu nyuntuju wangkanja-kurra. Manulpangku Kaaturluju nyangu nyuntuju jama yangka kujalpanpa-jana nyuntulurlu warru yungu tala marlajarra-watiki panu-jarluku yapaku.

³² Yilyaya-jana nyuntu-nyangu-patu warrkini-patu kirri-kirra Jaapakurra yungulu yaninjarla maninjini wati jinta yirdi Jimani Pi-

ita. Ngulaju-ka nyanunguju nyinami pirntinyarrarla mangkururla ngayingayi kaninjarni yuwarlirla wati-kirlangurla Jimani-kirlangurla yangkanga puluku-kurlangu pangkikingarduyu-kurlangurla.’

³³ Junga-juku, ngula-warnurluju, yilyajarrarna-jana wati-patu ngaju-nyangu warrkini yungungkulu yaninjarla manunjurra. Ngampangampa-nyayirninpa-nganpa yanurnu. Nyampurula-juku karnangkulu pardarni yirriyirri kuja kangalpa jirrnganja nyina Kaatu palka-nyayirni. Yirri-puraya-nganpa yungurnangkulu purda-nyanyi jaru, wangkaya-nganpa panuku-juku nyarrpangku Warlalja-Wiri Kaatu wangkaja nyuntuku.”

³⁴ Junga-juku, Piitaju-jana wangkaja yapa-patukuju kuja, “Jalanguju ngajulurluju, milya-pinyi karna kuja kangalpa Kaatu yulkami panu-jarluku-juku yapaku, kula nganimpa-mipaku Juwu-mipaku. Kula kajana jarnku ngalya-pangirni Juwu-patu ngalya-kari, ngalya-kari Juwu-wangu-patu, lawa.

³⁵ Nganangku-puka kuja-ka linpangku purda-nyanyi nyanungu wilji-wangurlu yirriyirri, manu nganangku-puka kuja-ka pura nyanungu-nyangu kuruwari junganku ngampurrparlu, ngulaju Kaaturluju ka-jana rdakurl-kijirni panu-juku ngurrara-kari ngurrara-kari-wardingki yapa marumaru-wati, walyawalya-wati, kardiya, ngana-pukarlangu.

³⁶ Nyurrurlarlu yapangku, milya-pinyi kankulu Yimi Ngurrju, yangka kuja-nganpa Kaaturlu yilyajarni nganimpaku-wiyi Juwupatuku, ngulanya yungulparnalurla nganimpa marlaja nyinakarlar rarralya-nyayirni Jijaji Kirajiki. Yangka Jijaji nyanunguju, ngulaju-ka nyina Warlalja-Wiri jintawarlayiki yapaku Juwu-wangurlanguku.

³⁷⁻³⁸ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka Jaanurlu kuja kala-jana yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu yimi yapaku panu-jarluku ngurupardu-karirla Kaliliyirla, manu kuja kala-jana papitaji-manu yapaju. Manu kankulu milya-pinyi Jijaji-kirli Najariji-wardingki-kirli ngulaju yangka kuja Kaaturlu milarnu nyanungu, manu ngula-warnurluju yangka kujarla kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu nyanungukuju manu ngangkayirlangu wiri-jarlu. Ngula-kurlu Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu, nyanungu Jijajiji warrki-jarrijalpa warru kirri-kari kirri-karirla yapaku ngurrju-maninjaku, manulpa-jana parlpurumanu warru yapa panu-jarlu. Ngalya-kari yapa yangka kujalpalurla maju marlaja nyinaja Juju Ngawuku, ngularrarlangu-jana parlpurumanu Jijajirliji Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu.

³⁹ “Nganimparlujurnalu nyangu kuja-kurraju nyanunguju kujalpa-jana warrki-jarrija Yijiralirla manu Jurujulumurla yangka Juwupatu-kurlangurla ngurrararla. Yangkanku Juwu-paturlu nyanunguju ngulajulu waraly-yirrarnu watiyarla warntawarntarla tarnnga-kurra-nyayirni nyarli-karda.

⁴⁰ Ngula-warnuju parra-jarra-jangkarlu, Kaaturlu yakarramaninjarla wankaru-manu pina palinja-warnuju. Ngula-warnurluju-nganpa milki-yirrarnunjunurnu nyanunguju wankarulku nganimpa-kurraju.

⁴¹ Kula-jana milki-yirrarnu nyanunguju yapaku panu-karikiji Kaaturluju. Kala ngari nganimpa-mipaku yangka kuja-nganpa milarnu kamparru-wiyi-jiki. Ngula-warnu nyanunguju kuja yakarra-

pardinjarla wankaru-jarrija pina, ngula-warnurlujurnalurla nganim-parlu jirrnganja ngarnu mangarri manu ngapa.

⁴² Yangka wati Jijaji wangkaja-nganpa nganimpaku, 'Yantalu warru yungunkulu-jana yapa-kari yapa-kariki warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-kurlu. Wangkayalu-jana kujaju Kaaturlu ngaju milarnu yapaku miimii-nyanjaku kuwurtukungarduyu-piyarlu.' Kujanya-nganpa wangkaja kamparru-wiyi. Nyanungurluju kapu-jana miimii-nyanyi nganta panu-jarlu-juku yapaju wankaru manu nyarli ngurrju-japa, maju-japa.

⁴³ Nyurru-wiyi, panu-jarlurlu-juku Kaatu-kurlangurlu jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu Payipulurla Jijaji-kirliji. Ngulaju junga-juku, nyampunyalu yirrarnu, 'Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijajikiji, kujarlaju Kaatuju kapu-jana yawuru-jarri maju-warnukuju.' "

Kaaturlu-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kurniliya-pinkiki ngulaju Juwu-wangkaju

⁴⁴ Ngula-jangkaju, junga-juku, kujalpa-jana wangkaja-juku Piitaju Kurniliyaku manu nyanungu-nyangu turnu-warnuku, ngula-pururlu-juku Kaaturlu-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu turnu-kurraku-juku.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ngula-warnuju, kapanku kurruly-wangkajalpalurla Pirlirra Kaatu-kurlu jaru-kari jaru-kari, manulpalurlajinta pulka-pungu Kaatuku. Ngulajulpalu wangkaja kuja, "Kaatuju wiri-nyayirni!" Junga-juku, ngula-warnurlaju, Piita manu ngalya-kari Juwu-patu, yangka kujalpalu kamparru-wiyi yanurnu kirri-jangka Jaapa-jangka Jijaji-kirlangu puranjakungarduyu-yijala, ngulajulpalu milya-pungu kuja-jana Kaaturlu kurru-pungu nyanungu-nyangu Pirlirra yangkaku Juwu-wangu-paturlanguku yapaku. Kujarlajulu-jana marlaja paa-karrija wardinyi-nyayirni Kurniliya-kurlanguku. Ngula-jangkaju, Piitaju-jana wangkaja,

⁴⁷ "Kaaturlu-jana nyurru-juku kurru-pungu nyanungu-nyangu Pirlirra nganimpa-piyaku kuja-nganpa nganimpaku kurru-pungu kamparru-warnu-patuku. Yungulparnalua-jana ngula-warnuju papitaji-mantarla wurra-maninja-wangurlu!"

⁴⁸ Junga-juku, ngula-warnuju, Piita-jana wangkaja ngalya-kari Jijaji-kirlangu yaninjaku yungu-jana papitaji-mani ngapangka Kurniliya-kurlangu-patu turnu-warnu. Junga-juku, ngula-jangkarluju, Kurniliyarlu manu nyanungu-nyangurlu turnu-warnurlu, payurnulu Piitaju, "Nyampurula-wiyi mayinpa nguna ngurra-patuku ngula-jangkanya ngakanpa yani?" Junga-juku, Piita-jana jupu-karrija parra-patuku Kurniliya-pinkikiji.

11

Piitarlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapa-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku yimi Kurniliya-kurlu

¹ Ngula-warnuju, Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu ngalya-kari Jijaji-kirlangu puranjakungarduyu-patu kujalpalu nyinaja Jurdiyarla, ngulangkujuulu jaru purda-nyangu yapa Juwu-wangu-kurlu kujalpalurla nganta ngungkurr-nyina yimi Kaatu-kurlangu yangkangka Jijariyarla.

² Junga-juku, ngula-warnuju, Piitaju yanurnu pina Jurujulumu-kurra. Kuja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngula-jangkaju, ngalya-karirlili-jana kulungku ngarrurnu Kirijini-kariyi-nyanurlu Juwupaturlu. Ngularraju ngulaju yangka kujalpalu ngampurrpa-juku nyinaja yungu-jana ngarrka-kijikarla Juwu-wangu-patu yapa Kirijini-jarrinja-warnuku.

³ Ngulajulurla kulu wangkaja Piitakuju, “Nyuntulpanpa nyinaja manulpanpa ngunaja ngurrangka kaninjarni wati-kirlangurla yuwarlirla Juwu-wangu-kurlangurla! Kula-ka ngarrka-kijirninja-warnu nyina ngalipa-piya, lawa! Manunparla miyi jirnganja ngarnu kaninjarni yuwarlirla. Kujaju maju-nyayirni warntarla!”

⁴ Junga-juku, ngula-warnurluju-jana Piitarluju yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra yangka Kurniliya-kurlu manu yapa nyanungu-nyangu-kurlu.

⁵ Wangkaja-jana kuja, “Kiringka Jaaparla, kujalparnarla wangkaja Kaatuku, ngula-pururlujurna yuruyururlu parlu-pungu kujalpa wawarda-piya kaninjarra-jarrinjarni yanu kankarlarra-ngurlu. Kulanganta kajilpa yapangku kaninjarra juturu-yirrarninjarni yanu yalkiri-ngirliji, kula-nganta jirri-mardarninja-karrarlu. Yirriyirri-jiki kaninjarra-jarrinjarni yanu. Ngula-jangkaju, ngajulurla kamparrujuku walya-kurra-jarrija yitingka ngajukuju.

⁶ Ngula-warnurluju, wawarda-piyarlaju, nyangurna-jana yirriyirrirli kaninjarni nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari, panu-kari yumurru-kurlu, panu-kari yumurru-wangu, panu-kari pinkirrpakurlu.

⁷ Ngula-warnurluju purda-nyangurna linpa wangkanja-kurra, ‘Piita, karrinja-pardiya! Pakaka-jana nyampurraju kuyu-kangukangu, manujana pakarninjarla nganja!’

⁸ “Ngula-jangkaju, ngajujurnarla wangkaja nyanungukuju, ‘Warlaja-Wiri Kaatu, kari-ngantarna lawa. Yangka kuja-nganpa kuruarri Juwu-kurlangu wangkaja yungurnalu nyinami ngarninjawangu punkukuju, kujarlaju, kularna jintarlungu nyampurra-piya ngarnu nyurru-wiyi kuyu-kangukangu majumaju!’

⁹ “Ngula-warnuju wangkajaju ngajukuju, ‘Putajana punku-pajika nyiyarningkijarra kuyu-kangukangu yangka kujarna-jana ngajulurlu nyurru-juku ngurrju-pajurnu ngarninjaku.’

¹⁰ Ngula-jangkaju, jirrama-karikirna nyangu yuruyururla yangka wawarda-piya kaninjarra-jarrinja-kurra, manu jirrama-karikilki Kaatujuju wangkaja jaru jurrku-juku. Junga-juku, ngula-warnuju kankarlarra-jarrija pina yangkaju wawarda-piya nguru-kurra.

¹¹ “Ngula-puru-juku, marnkurrrpa wati-patulu yanurnu yuwarlikirra, kujalparna ngaju nyinaja. Jintangku watingki yirdingki Kurniliyarlu, yilyajarni-jana nyanungurraju kirri-ngirli Jijariya-ngurlu ngajukuju yajarninjaku.

¹² Junga-juku, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu wangkajaju ngajukuju, ‘Putajana jukuru-jarriya nyampu-patuku wati-patuku, kutujana rdanpaka yungunpa yani nyanungu-patu-wana Jijariya-kurra.’ Jungajuku, jirrganjarna-jana yarkaja yangkakuju nyampuku jika-palaku ngalya-kariki puranjakungarduyu-patuku, ngulakujurna-jana jirnganja yarkaja Jaapa-ngurluju Jijariya-kurra. Kujarnalu yuka-

jarra kirri-kirraju, ngulajurnalu panu-juku Kurniliya-kurlangu-kurra yuwarli-kirra yukajarra.

13 “Nyanungurluju-nganpa yimi-ngarrurnu nganimpakuju kuja nganta nyangu marramarra karrinja-kurra nyanungu-nyangurla yuwarlirla nganta. Marramarraju nganta wangkajarla nyanungukuju Kurniliyakuju, ‘Yilyaya-jana ngalya-kari wati kirri-kari-kirra Jaapa-kurra yungulu yaninjarla maninjini wati yirdi Jimani Piita.

14 Nyanungurluju kapu-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakuju jaru, ngula-warnu yungunkulurla nyurrurla ngungkurr-nyina nyanungu-nyanguku jaruku. Ngula-jangkaju, kapu-nyarra Kaaturluju muurl-mardarni nyuntu manu nyuntu-nyangu turnu-warnu karlirr-yaninja-kujaku.’ Kujanyarla wangkaja nganta Kurniliyaku marramarraju.”

15 Ngula-jangkaju, Piitalku-jana yarda wangkaja, “Yungkarna rdirri-yungu wangkanjakuju Kurniliya-pinkiki, ngula-pururlu-juku-jana Pirlirra nyanungu-nyangu kurru-pungu Kaaturluju kaninjarni nyanungurra-nyangu-kurra ngula-piyarlu-yijala kuja-ngalpa yangka ngalipaku-wiyi kurru-pungu nyurru-wiyi Pirlirraju.

16 Ngula-jangkaju, ngajulurlurna yarda manngu-nyangu jaru Jijaji-kirlangu kuja-nganpa wangkaja nyurru-wiyi, ‘Jaanu Papitajirli, kujalpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu, ngulaju ngapamiparla. Kala Kaaturlu, ngulaju kapu-nyarra kurru-pinyi nyurrurlaju Pirlirra nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlunya kapu-nyarra papitajimani.’ Kujanya-nganpa Jijajiji wangkaja nyurru-wiyiji.

17 “Nyampuju Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulaju warntarri-nyayirni-wangu. Yangka jurruku-juku kuja-ngalpa Kaaturlu kurru-pungu ngalipaku Juwu-patuku-wiyi wala nyinanja-kurraku kamparru-warnuku kujalparliparla ngalipa-wiyi wala nyinaja Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Yangka jinta-juku-jana yungu warntarri-nyayirni-wanguju Juwu-wangu-patuku yapa-patukuju Kaaturluju. Nyurrurlarluju mayi kankulu manngu-nyanyi ngajujurna wirinya Kaatuku yungu ngantarna warla-pajirni Pirlirra yinja-kujakuju? Lawa ngajuju, kula karna wiri nyina warla-pajirninjakuju nyanungukuju.”

18 Yangka nyampurrarlu yapa-paturlu, kujalu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, yangka kujalpalurla kulu wangkaja Piitaku kamparru-wiyi, ngula-jangkajulu wurulya-jarrialku. Manu ngula-jangkarluju, junga-juku, Kaatukujulpalurlajinta pulka-pungu, manulpalu wangkaja kuja, “Kaatuju kajana jalanguju ngampurra nyina Juwu-wangu-paturlanguku yapa-patuku yungulu-nyanu nyanungurrarlangu marilki kulpari pina-yani maju-warnu nyanungu-kurra. Ngula-jangkaju, kapulurla marlaja nyinami wankaru-juku ngalipa-piya-yijala.”

Yantiyuku-wardingki-patu-kurlu Kirijini-patu-kurlu

19 Yangka kujalu wati Jipini luwarnu pirli-kirlirli Jurujulumurlarlu, ngula-jangkaju, Juwu-paturlulkulu-jana rdirri-yungu warru murrumuru-maninjaku Jijaji-kirlanguku yapaku yangka kujalpalu nyinaja yalumpu-wardingki-jiki. Nyampurraju kurdungurlu-patu yangka pakarninja-warnu, ngulajulu muku pirri-parnkaja kuja-purda kuja-purda kirri-kari kirri-kari-kirra manu nguru-kari nguru-kari-kirra. Panu-kariji yapaju ngulajulu wurnturu-nyayirni yanu yatijarra

nguru-kurra yirdi-kirra Panijiya-kurra manu kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Ngalya-kariji ngulajulu yanu yatijarra karlarra nguru-kari-kirra yirdi-kirra Jipiriji-kirra. Nyarrpara-wana-puka nyampurrarlu yapa-paturlu, yimi-ngarrurnulpalu-jana Yimi Ngurrju Jijajikirli ngulaju yapaku Juwu-mipaku.

²⁰ Kala ngalya-kari puranjakungarduyu kirri-wardingki Jipiriji-wardingki wati-patu manu Jarini-wardingki, ngulajulu yanurra Yantiyuku-kurra-yijala, ngulangkuju yungulu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Warlalja-Wiri-kirli Jijajikirli yapa-kari yapa-kariki Juwuwanguku.

²¹ Warlalja-Wiringki Jijajirli-jana pirrjirdi-manu nyampurraju panujarlu-juku yapaju. Panu-kari yapa ngulajulpalurla ngungkurr-nyinaja Yimi Ngurrjukuju Jijajikirlikiji yirri-puranja-kurraku. Kujarlanjulurla pina-yaninjarla kurruly-wantija Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

²² Ngula-jangkaju, Kirijini-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlulu purda-nyangu jaru kujalpalurla Yantiyuku-wardingki-patu yapa ngungkurr-nyinaja nganta manu wala nyinaja jaruku Jijajikirlanguku. Junga-juku, ngula-jangkaju, jintalu yilyaja wati yirdi Parnapa Yantiyuku-kurraju yungu-jana wangkami nyanungurrakuju.

²³ Kuja Parnapaju yukajarra Yantiyuku-kurra, ngulaju-jana nyangu Kirijini-patu kujalpalurla marlaja nyinaja ngurrju-nyayirni Kaatuku yimiriki. Kujarlaju wardinyi-jarrija-nyayirni-jana Parnapaju, manujana pirrjirdi wangkaja nyanungurrakuju, "Jalanguju, wala-juku nyinakalurla Jijajiki Warlalja-Wiriki kapuru-wangu, manulu puraya nyanungu-juku tarnngangu-juku."

²⁴ Nyanungu wati Parnapa, ngulajulpa ngurrju-nyayirni nyinaja Kaatu-kurlanguju, manurla nyanunguju ngungkurr-nyinaja wala-nyayirni. Ngulajulpa mardarnu Pirlirra Kaatu-kurlangu kanunju-manyumparlu. Junga-juku, Yantiyuku-wardingki-patuju yapaju, panujarlujukulurla ngungkurr-nyinaja Jijajikirlangukuju, manulu Kirijinjarrjaluku.

²⁵ Ngula-warnuju junga-juku, Parnapaju yarnkaja yarda kirri-karikirra yirdi-kirraju Taaju-kurra yungurla warrirni watiki yangkaku Juurluku.

²⁶ Kuja parlu-pungu nyanungu, ngulaju kulpari kangu Yantiyuku-kurra. Ngulangkuju yukuriki jintaku, nyampu-jarrarluju watijarrarlu, ngulajulpa-pala-jana yapaju panu-juku pinarri-manu Kaatukurlanguku jaruku. Ngulangka kiringka Yantiyukurla, panu-karirli yapangkujulu-jana kamparrurlu-wiyiji 'Kirijini'-pajurnu yangka yapa puranjakungarduyu-patu Jijajikirlangu. Ngula-wangurla-wiyi, kula-jana nganangu yirdi-manu 'Kirijiniji'.

²⁷ Ngula-puru-yijala panu-kariji watijili yanurnu Jurujulumu-ngurluju Yantiyuku-kurra, ngulaju jarukungarduyu-patu Kaatukurlangu-patu.

²⁸ Jinta yirdi Yakapa karrinja-pardija manjurru-wantinjarla, manurla marlaja wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlanguku, "Ngakaju kapu karrimi mangarri-wangu-nyayirni manu nguru-kari nguru-kari kujarla nyarrpararla." Kujanya Yakapaju wangkaja. Junga kujaju. Kujalpa-jana wati Kulurdiya wiri nyinaja Kingi Ruumu-wardingki-

patuku nguru-kari nguru-kari-wardingkiki warrukirdikirdi, ngulalpa lawa karrija mangarri-wangu, lawa-nyayirni.

²⁹ Junga-juku, Yantiyukurlaju Kirijini-watiji, yardajirri-wangkajalunyanu yungulu yilyami tala Kirijini-patu-kari-kirra kujalpalu nyinaja Jurdiyarla. Ngula-jangkarluju, junga-juku, ngalya-karirilpalu yirrarnu wita-kari wita-kari, ngalya-karirilpalu yirrarnu panu-juku talaju.

³⁰ Ngulajulpalu-jana yungu Parnapaku manu Juurluku, manulupalangu yilyajalku. Junga-juku, ngula-warnuju jirrama-juku yarnkajapala yangkaju tala-kurlu Jurujulumu-kurra, manu kanjarla-pala-jana yungu jarlu-patuku watiki Kirijiniki ngulangkaju.

12

Kingi Yarurdurlu-jana yurppurnu rdaku-kurra Kirijini-patu

¹ Ngula-jangkaju, ngula-puru-juku-jana Kingi Yarurduju rdurjurnu murrumuru-maninjaku ngalya-kariki Kirijini-patuku.

² Wangkajalku-jana nyanungu-nyangu yurrkunyuku, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Yangka Jamaji, pinjanjinkalu yangka papardi-nyanu Jaanukupurdangka!” Junga-juku, junma kirrirdi-kiririlili rdirriny-panturnu palkangka jingijingi tarnnga-kurra.

³ Kujalurla marlaja pakarnu Jamaji kujarlu Kingi Yarurduku, ngulakujulurla panu-kariji marlaja wardinyi-jarrija Juwu-patuju. Kuja-jana kuja-kurra Kingi Yarurdurlu nyangu kujalpalurla Juwu-patu wardinyilki nyinaja, kujarlaju ngulaju-jana yurrkunyu-patu nyanungu-nyangu-patu jinyijinyi-manu Piitaku puuly-mardarninjaku. Ngula-puru-yijalalpalu panu-kari Juwu-patuju turnu-jarrija Jurujulumurla yungulu kurapaka wiri ngarni yirdi ‘Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni’.*

⁴ Ngula-jangkaju, junga-juku, puuly-mardarninjarla yirrarnulu rdakungkalku. Ngula-jangkaju, Piitajulu-jana yungu yurrkunyu-patu-kariki 16-palaku, ngulangkunyalpalu jina-mardarninjarla warrawarra-kangu murntu-karirli murntu-karirli murntu-karirli murntu-karirli. Kingi Yarurdujulparla pardarnu ngakaku Piitakuju kanjakuju kuwurtu-kurrakuju, murnma-juku kurapaka-kari-puru-wiyi yirdi-puruju Pajapa-puru-wiyi,* ngula-jangkarlunya yungu-jana piki-kanyi Piitaju kuwurtu-kurra Juwu-kurlangu-kurralku.

⁵ Kujalpalu Piita yangkanku yurrkunyu-paturlu jina-mardarnu rdakungka, ngula-puruju Kirijini-patuju warrardalpalurlajinta wangkaja Piitaku Kaatuku pirrjirdi-nyayirni jaruju yungu warrawarra-kanyi Piita rdakungkaju.

Piita wuruly-kangu rdaku-ngurlu marramarraru Kaatu-kurlangurlu

⁶ Yalirli Kingi Yarurdurlu yungu nganta wilypi-maninjarla kangkarla Piitaju rdaku-jangkaju, manu yungu nganta-jana piki-kangkarla Juwu-patuku miimii-nyanjaku. Kala kamparru-juku kutu-kari, Piitaju wuruly-parnkaja rdaku-ngurluju. Kujanya wuruly-parnkaja Piitaju. Yangka kujalpa ngunaja jardaju yurrkunyu-jarra-kurlangurla kulkurru-jarra, jardakungarntiji-pala wayurnu rdaka-jarra Piitaju

* 12:3 Nyangka Exodus 12.8

* 12:4 Nyangka Exodus 12.11

jayini-jarra-kurlurlu jirrama-kurlurlu ngulaju wuruly-parnkanja-kujaku. Jirrama-kari yurrkunyu-jarra-kari, ngulaju-palarla tuwangka warrarda ngirrily-karrija yarlungka rdakungkaju.

⁷ Ngula-puru-juku jinta marramarra Kaatu-kurlangu kapanku warraja-jarrija. Ngulajulpa ngun-karrinjarla mirilmiril-karrija-nyayirni. Ngula-jangkaju, Piitakujurla yarnkaja jimantaku. Yarnkanjarla yurnkuyurnku-manu yakarra-maninjaku. Manu wangkajarla, “Yaruju karrinja-pardiya!” Kuja Piita karrinja-pardiya, ngula-puruju jayini-jarralku-palarla rurruny-pardinjarla pata-karrija rdaka-jangkaju.

⁸ Ngula-jangkaju, marramarrajurla wangkaja, “Wayirninjarla pirrjirdi-manta wartirlirla, manu wirliya yukaya jamana-jarra-kurlangurla!” Junga-juku, Piitarluju-nyanu wartirliji pirrjirdi-manu wartirlirlaju, manu wirliya-jarra yukaja jamana-kurlangurla. Manu marramarrajurla yarda wangkaja, “Wawardangu parnta-yirraaka jimanta-wana, manu ngajuju puraya!”

⁹ Junga-juku, Piitarluju purajalku marramarraju yangka-ngurluju rdaku-ngurlu. Kulalpa milya-pungu marramarraju, manu-nyanu wangkaja, “Jungangkunya karna nyanyi marramarraju milpangku, marda karna ngari-japa nyanyi yuruyururla?”

¹⁰ Ngula-jangkaju, jingijingi yanu-pala jinta-kari-wana-wiyi yurrkunyu-wana kujalpa kaninjarni karrija tuwa-pirdi ruumu-pardurla, manu jinta-karirlalku-pala jingijingi yanu marramarra manu Piita kujalpa yurrkunyu-yijala jinta-kari karrija, ngulangkaju-pala jingijingi yanu. Ngula-jangkaju, jinta-karirlalku-pala kiirtirla jingijingi yanu kuja nyanungu-juku lakarn-pardiya nyarrpa mayi, ngulaju wiri-jarlu-nyayirni yayini* kiirtiji. Kuja-pala yarlu-kurra-jarrija manu-pala yaninja-yanu yirdiyirlaju, kulkurru-ngurluju, marramarrajurlu yarujurlu-juku yampijalku Piitaju.

¹¹ Ngula-jangkaju, Piitaju langarrpa-jarrijalku, manu-nyanu wangkaja, “Junga karna karrimi nyampuju yarlu nyampurlaju. Warlaja-Wiringki Kaaturlu yilyajarniji nyampu-kurraju marramarra nyanungu-nyangu ngajuku yungu-jana puntarni ngaju Kingi Yarurduku manu Juwu-patuku. Kujarlaju kulajulu murrumurru-manilki.”

¹² Ngula-jangkaju, yarnkajarra yuwarli-kirra jinta-kurra Miiri-kirlangu-kurra. Ngulaju Miiriji watikipalangu yirdikipalanguju Jaanu Maarrkukupalangu. Yalumpu-kurraju nyurrujukulu turnu-jarrija Kirijini-patuju kujalurlajinta Kaatuku payirninjarla wangkaja Piitaku.

¹³ Piita kuja yanurnu yuwarli-kirra, ngulangkaju tuwa pakapakarnu kujalpa karrija tuwa yarlungka. Ngulanyalpa pakapakarnu Piitarluju. Karntangu jintangu warrkinirli yirdingiki Ruurdarlu, purdanyangu tuwa pakapakarninja-kurra, ngulaju yanu tuwa-kurra lakarn-maninjaku.

¹⁴ Wurrangu payurnu-wiyi, “Nganangu kanpa nyuntulurluju tuwaju pakapakarni?”

Piitarlulku jangku-manu, “Ngajurna Piita.” Kuja milya-pungu yirdi-maninja-kurra Piita, kujarlaju wardinyi-jarrija-mipa. Ngula-jangka-malku kularla lakarn-manu tuwaju, lawa. Kala kulpari parnkaja-

* 12:10 iron

puka yangka-kurra-yijala ruumu-kari-kirra manu warnkiri-maninjarla wangkaja-jana, "Piita-ka karri yinya yarlungka!"

¹⁵ Ngulalu yapangku panungku-juku jangku-manu Ruurda, "Nyuntujunpa warungka-nyayirni!"

Manu-jana yarda wangkaja Ruurda, "Lawa kujaju, jungarna purdanyangu Piita yinya yarlungka kuja-ka karri!"

Yapangkujulu jangku-manu yarda, manu wangkajalurla, "Piitaju marda-ka karri manparrpa yaliji yarlungka."

¹⁶ Ngula-purujulpa Piitarluju warrarda pakapakarnu tuwaju. Jungajuku, tuwa-kurraju panulkujukulu yanu, manulu lakarn-manu. Lakarn-maninjarla Piitaju parlu-pungulu. Kujalu Piita milyapungu, ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni. Manulpalunyanu wardinyirilki yuntarnu.

¹⁷ Ngula-jangkaju, Piitarlu-jana wurulypa-manu rdaka-jarrarlu, manu-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra nyarrparlu kuja Warlalja-Wiringki Kaaturlu wilypi-manu rdaku-jangka. Kujanya-jana wangkaja, "Yimi-ngarrikalu-jana Jamajiki manu ngajukupurdangka-patuku yangkaku Kirijini-kariyi-nyanuku." Ngula-jangkarluju, Piitarluju yampinja-yanulku-jana yali-ngirliji yuwarli-ngirli, ngulaju yanu nguru-kari-kirra.

¹⁸ Ngakalku mungalyurru-pardu-karilki yalirla rdakungka, ngulajulurla Piitakuju lawa-nyangu yurrkunu-paturluju. Ngulakuju kawarrkarrijalkulpalu wajampa manu lanilki. Manulpalu-nyanu warru payurnu, "Nyarrpa-jarrija Piitaju, manu nyarrpara-wana wurulyanu?"

¹⁹ Kuja kuja purda-nyangu Kingi Yarurdurlu yangka kuja Piita wuruly-parnkaja nganta, ngulakuju yarda-jana yilyaja panu-kariji yurrkunuju yungulurla warrirni-yijala Piitakuju. Putajukulurla warru warrurnu manu warru nyangu, kulalu parlu-pungu Piitaju, lawa-juku. Ngula-jangkaju, Kingi Yarurdurlu maninjarla payurnu-jana yangka-patu yurrkunu-patu 16-pala, ngulanya-jana payurnu, "Nyarrpa Piitaju wuruly-parnkaja?"

Jangku-manulu yurrkunu-paturluju, "Karija! Nyarrpa mayi wuruly-parnkaja?"

Kingi Yarurduju wangkaja-jana panu-karikilki yurrkunyuku, "Kangkalu-jana nyampu-patu-kari yurrkunu-patu-kari 16-pala rdakukungarduyu-patu, manulu-jana pinjanka tarnnga-kurra!" Jungajuku, kangulu-jana, manulu-jana pinja-yanunjunu.

Ngula-jangkaju, Kingi Yarurduju yanulku ngurrara-jangka Jurdiya-jangka wurnalku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurra. Yalirlalkulpa nyinaja.

Kingi Yarurduju palija

²⁰ Yapa kuja kalalu nyinaja kirri-jarra-karirla yirdi-jarrarlaju Tayangka manu Jirdanarla, ngulaju kalalurla wala nyinaja Kingi Yarurduku mangarriki maninjaku. Ngula-jangkaju, nyarrparla mayi-jana Kingi Yarurduju kulu-jarrijalku, manu-jana japirdija jurnta mardarninjaku mangarikilki. Jungajuku, Taya-wardingki manu Jirdana-wardingki turnu-warnu yapa, ngulajulurla yarnkaja Kingi Yarurduku yimiri-maninjaku. Jungajuku, yanurnulurla jinta-karikilki yirdikiji Pilajaku, ngulakuju Kingi Yarurdu-kurlanguku warrkinikingarduyuku

wiriki, ngulaku-wiyi yungulurla wangka. Kujalurla wangkaja Pilajaku, ngulaju-jana ngurrju ngungkurr-nyinaja jarukuju.

²¹ Ngaka-pardu-karilki parra-karirlalku, yapajulpalu turnu-jarrija manu jinta-kurra-jarrija yungulu purda-nyanyi Kingi Yarurdu panungku-juku wiri wangkanja-kurra. Ngulakungarntiji yukaja jurnarrparlaju ngurrju-nyayirnirla, ngula-kurlurlunya yungu-jana jaru wiri-nyayirni yinyi. Ngula-jangkaju, yaninjarla pirri-manu, manulpa nyinaja nyinanja-kurlangu wiringka.

²² Kujalu yapangku panu-karirli purda-nyangu, ngulajulpalurla warrarda purlaja manu pulka-pungulpalurla, ngulajulpalurla kuja wangkaja, "Nyampu kuja-ka wangka, kula-nganta wati-jiki ngalipapiya, kala nyampuju Kaatu-piya wati-nyayirni-wangu!"

²³ Kuja kujalurla purlaja yapa-patu, kuja-puruju jintangku Kaatu-kurlangurlu marramarrarlu nyurnu-manu Kingi Yarurduju kpankurlu. Nyarrparla kuja? Yangka kujalpalurla Kingi Yarurduku purlanjarla pulka-pungu Kaatu-piyaku nganta, kula-jana wurdungu-manu. Manu kularla nyanungurluju Kaatukuju pulka-pungu Kingi Yarurdurluju. Ngula-jangkaju, Kingi Yarurduju miyalurlalku nyurnu-jarrija ngulaju pirlpi-kirli. Ngulangkuju mukulpalu ngarnu murlku kaninjarni, ngula-jangkanya palija.

²⁴ Kala Kaatu-kurlangu jaruju yarda wiri-jarrinjarla pirri-yanu kuja-purda kuja-purda-kari, manulu panu-kari yapa Kirijini-jarrija.

²⁵ Yangka yali-jarra jirrama-kari wati-jarra yirdi-jarraju Parnapa manu Juurlu, ngula-jarra yangka kuja-pala kamparru-wiyi yanurnu kulpari Yantiyuku-jangka Jurujulumu-kurra tala-kurlu, ngulaju-palajana yungu Kirijini-patuku. Ngula-jangkaju, kulpari yanu-pala Yantiyuku-kurra, manu-pala kulpari kangu wati jinta yirdi Jaanu Maarrku.

13

Pirlirra Kaatu-kurlangurlu-palangu milarnu Parnapa manu Juurlu yungu-palarla warrki-jarrimi nguru-kari nguru-karirla

¹ Yalirla kirringka Yantiyukurla, nyinajalpalu yapa-patu Kirijini-patu, ngalya-kari jarukungarduyu-patu manu ngalya-kari pinarri-maninjakungarduyu-patu. Nyampu-patunya yirdiji: Parnapa, jinta-karriji Jimiyani ngulaju yirdiji 'Marumaru', jinta-karriji Lujiji ngulaju kirri-wardingki Jarini-wardingki, jinta-kari yirdiji Juurlu, manu jinta-kari yirdiji Maniya. Ngulaju Maniyaju nyinajalparla yarlpurru Kingi Yarurduku. Kingi Yarurdukupalangu-jarrarlu, wungu-jukulu-jana wiri-manu Kingi Yarurdu manu Maniya.

² Jintangka parrangka, jaajirlalpalu nyinaja Kirijini-patuju, ngulaju Kaatu-kurlangulpalu kuruarriji puraja pulka-pinja-karrarlu manu yati-wangkanja-karrarlu manu miyi ngarninja-wangurlangurlu. Ngula-jana kuja-kurraaku wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlangu, ngulaju kuja-jana wangkaja, "Nyurrurna-palangu yajarnu jirrama wati-jarra yirdi-jarraju Parnapa manu Juurlu, yunguju-pala ngajuku warru warrki-jarri nguru-kari nguru-karirla. Ngulaju nyurrurlarlukulu-jana milaka Kirijini-paturlu yunguju-pala warrki-jarri ngajuku."

³ Junga-juku, ngulakujulpalurla yati-wangkaja Kaatuku, ngulaju miyi ngarninja-wangu-juku. Junga-juku, warrulu-jana turnu-jarrija

warrukirdikirdi, manulu-palangu rdakalku yaarl-yirrarnu jurrungka pirrjirdi-maninjaku. Ngula-jangkaju, yilyajalkulu-palangu yungu-palarla warrki-jarrimi Kaatukuju nguru-kari nguru-karirla.

Parnaparlu manu Juurlurlu-pala-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jipiriji-wardingki-patuku

⁴⁻⁵ Ngula-jangkaju, kuja-palangu Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yilyaja Parnapa manu Juurlu kirri-jangka Yantiyuku-jangka, ngulaju-pala kangu jinta-kari wati kurdu-warnu yirdiji Jaanu Maarrku, ngulajulu yarnkaja Yantiyuku-ngurluju kirri-kari-kirra Jilujiya-kurra. Ngula-jangkaju, yarnkajalkulu pawurtu-kurluju nguru-kari-kirraluku yirdi-kirra Jipiriji-kirra, walya kujalpa kulkurrurni ngunaja mangkururla yirdingka Mirditirinirla. Ngulanganyalu jitiya pawurtu-jangkaju, manulu yukajarra kirri-kari-kirra-wiyi yirdi-kirra Jalamiji-kirra. Ngulangka kiringkalpalu-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju jaaji-kari jaaji-karirla Juwu-kurlangurlaju. Yangkaku kurdu-warnuku Jaanu Maarrkuku, ngulakujulpa-palarla jirnganja warrki-jarrija.

⁶⁻⁸ Manu ngula-jangkaju, yardalu yarnkaja jinta-kari-kirraluku kirri-kirraju yirdi-kirra Papuju-kurra, ngulaju karlarra-purdajukulu yarnkajarra. Ngula-kurra kujalu yukajarra, ngulajulu parlu-pungu jinta wati Juwu yirdiji Parr-Jijaji ngangkayi-kirli-piya. Ngulaju nganta jarukungarduyu nganta Kaatu-kurlangu, kala lawa. Ngulangkuju kala mardarnu jinta-kari yirdi-karriji Layimaja. Layimaja ngulajulparla nyinaja puntu-nyayirni wungu-warnu Jirrjiya Puurlujukuju. Jirrjiya Puurluju, ngulajulpa-jana wiri nyinaja yapaku panuku-juku Jipiriji-wardingki-patukuju. Ngulajulpa nyinaja pinangkalpa-nyayirni. Ngula-jangka, Jirrjiya Puurlujurluju yajarnunjunu Parnapa manu Puurlu kajilpa-pala yaninja-yanu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungu-palangu purda-nyanyi jaru yimi-ngarrirninja-kurra Kaatu-kurlangu. Kala yangkanku Layimajarlu, puta warla-pajurnu Jirrjiya Puurluju Kaatu-kujaku ngungkurr-nyinanja-kujakuju, manu-palangu Parnapaku manu Juurluku jangkardu wangkaja.

⁹ Kala yangka yirdingki Juurlurlu, ngulangkuju kala mardarnu yirdi-karriji Puurlu. Ngulakujurla Pirlirra Kaatu-kurlangu wiri-jarrija kanunjunyumpa, ngula-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu, nyan-gulpa jungarni-nyayirnila milpa-juku Layimajaju ngangkayi-kirli-piyaju.

¹⁰ Manu ngula-jangkaju, kululkurla wangkaja, "Layimaja, nyuntunpa Juju Ngawu-piya! Nyuntuju kanpa-jana tarnngangkaju jangkardu wangka nyiyarningkijarraku kuja-ka ngurrju manu jungarni nguna. Tarnnganku-juku kanpa-jana putaputa yimirr-yinyi yapaju. Warrarda kanpa-jana wangka tarnngangkaju yapa-kari yapakariki nganta kuja-ka Warlalja-Wiri Jijaji-kirraluku yimi yijardu-wangu nganta nguna. Kujanya kanpa-jana nyuntuju warlkaju wangka!

¹¹ Ngulaju ngula-juku! Kujaju-jana wangkaya! Kala kapungku jalangurlu Warlalja-Wiringki Jijajirli murrumuru-mani. Ngulaju kapungku pampa-mani. Ngula-jangkaju, kapunpa wita ngari nyanjawangungu nyina ngurukuju nyanja-wanguju."

Junga-juku, ngula-jangkarluju, milpaju-nyanu purda-nyangulku Layimajarlu nyiyarlu mayi kuja milpaju parlurnuku, ngulaju mangkurdu-piyarlulpa milpaju parlirninjarni yanu. Ngula-jangkarluju, kulalpa

nyangulku. Milpa pampa-jarrinjarla warrulkulpa ramparlampal-karrija, manu warrulkulpa-jana kaakaa-marnpurnu yapa ngalya-kariki yungulu maninjarla jirri-kangkarlalku.

¹² Yangkangku wiringki yirdingki Jirriya Puurlujurlu, kuja nyangu Layimaja pampa-jarrinja-kurra, ngulakujurla marlaja paa-karrija. Ngula-jangkaju, Puurlurlu manu Parnaparlu maya-kari maya-kari-palarla yarda yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli, ngulajurla yangkaju Jirriya Puurluju ngungkurr-nyinaja-nyayirni Yimiki Ngurrjuku Jijaji-kirlangukuju, ngulakuju jaruku yijardu-nyayirniki.

Puurlu manu Parnapa-pala yanu kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kari-kirra yirdi-kirra Pijirdiya-kurra

¹³ Ngula-jangkaju, warrkarnulu pawurtu-kurra, yardalu yarnkaja Papuju-ngurluju Puurlu manu nyanungu-nyangu-jarra puntu-jarra Parnapa manu Jaanu Maarрку. Jingijingi-yanulu ngapa wiringka yati-jarra karlarra ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Pampiliya-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Purrka-kurra. Ngulangkaju-palangu yampinja-yanu Jaanu Maarrkurluju kuja pina-yanu Jurujulumu-kurra.

¹⁴ Ngula-jangkaju, Puurlu manu Parnapa yarnkaja-pala yatijarra-purda ngurrara-kari-kirra yirdi-kirra Pijirdiya-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yantiyuku-kurra-yijala. Ngulangkaju-pala kaninjarni yukaja Juwu-kurlangu-kurra jaaji-kirra Jarrirtiyirla ngulaju Juwu-kurlangurla Parra-nyayirni-wangurla. Yukanjarla pirri-manu-pala.

¹⁵ Jintangku Juwungku wiringki, milki-jana riiti-manu jaru Mujuju-kurlangu kuruwari, manu milki riiti-manu-jana jaru-pardu-karilki ngulaju nyurru-warnu-patu-kurlangu jarukungarduyu-patu-kurlangu Payipulurla. Ngula-jangkaju, wiriwirli Juwu-paturlulu-palangu payurnunjunu Puurlu manu Parnapa. Ngulalu-palangu yaninjarla wangkaja kuja, “Kajikanpala jaru ngurrju mardarni, ngulaju-pala-jana yapaku milki-wangkaya pirlirrpaku pirrjirdi-maninjaku.”

¹⁶ Junga-juku, Puurluju karrinja-pardija, manu karrinja-pardinjarla rdakardakarlu-jana wurulypa-manu, manu ngula-jangkaju jarulku-jana wiri-nyayirni wangkaja,

“Ngajukupurdangka-purnu yapa Yijirali-pinki manu ngalya-kari Juwu-wangu-patu yapa, ngulangku kuja kankulu purami kuruwari Kaatu-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangkajulu!

¹⁷ Kaatu kuja karlipa jinta Juwu-paturlu pura, nyurru-wiyi kuja-jana nyurnunyurnu milarnu ngalipa-nyangu nyurnunyurnu Yijirali-pinki, ngulaju-jana panu-manu-nyayirni. Panu-manu yangka kujalpalu nyinaja yapa-kari yangka yalirla ngurrara-karirla yirdingka Yijipirla. Ngulaju-jana nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kulpari kangu yali-ngirliji ngurrara-ngurlu Yijipi-ngirliji.

¹⁸ Ngulaju 40-palaku yukuriki, mardarninjarla warrawarra-kangulpa-jana Kaaturluju jukuru-jarrinja-kurraju wurrangku-juku kujalpalu jilja-wana warru wapaja.

¹⁹ Jilja-ngurlu kujalu yukajarra yali-kirra nguru-kurra Kanana-kurra, ngula-wangurla-wiyijilpalu kamparru-warnu-juku panu-jarlu nyinaja turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari wirilki-pala. Yangkaju ngalipa-nyangu nyurnunyurnu, ngulaju-jana Kaaturluju pirrjirdi-manu yungulu-jana ngulangkuju turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari

muku riwarri-mani. Kujarlunya-pa-jana yungu walyaju nyanungu-nyanguku yapaku nyurnunyunuku.

20-21 Yukuriki 450-palaku, ngulajulpa-jana walyaju nyanunguku karrija.

“Ngula-puruju Kaaturluju-jana milarnu jinta-kari jinta-kari yungu-jana wiri nyinami ngalipa-nyanguku nyurnunyunuku ngarlkinpapatu. Ngula-jangkaju, jinta wati kujalpa nyinaja yirdiji Jaamulu, Kaatukurlangu jarukungarduyu, ngulajulu yapangku ngalipa-nyangurluju nyurnunyunurluju payurnu, ngulaju kujarlulu payurnu, ‘Kingi jinta milaka-ngalpa ngalipaku yungu-ngalpa jinta wiri nyinami.’ Jungajuku, Kaaturlujurla milki-yirrarnu jinta wati Jaamulukuku, ngulaju Kijiki-kirlangu ngalapi-nyanu yirdi Juurlu. Nyampuju wati ngulajurla Pinyamini-kirlanguku warlalja turnu-warnuku. Ngulaju nyanunguju Kingi nyinaja 40-palaku yukuriki.

22 Ngula-jangkaju, Kaatujurla jukuru-jarrija maju-panuku manu warntarla-panuku Juurlukuku, lawalpa nyinaja ngulaju kingi-wangulku. Ngula-jangkaju, Kaaturluju milarnu jinta-karilki wati ngulaju yirdiji Tapiti yungu-jana nyina nyanungu-nyangu wiri kingi. Nyampunya Kaatuju wangkaja jaru Tapiti-kirliji, ‘Nyampu wati yirdi Tapiti ngalapi-nyanu Jijiki-kirlangu, ngulajulparna ngajulurlu warrawarra-kangu ngurrju jungarni-nyayirni. Ngulaju kaju miyalu raa-pinyi. Kuja karna nyarrparlu-puka nyanungu payirni warrkijarrinjaku, ngulaju kaju yalyangku kapanku purda-nyanyi wilji-wangurlu.’

23 Yangka wati jinta Jijaji ngulaju kuja ngaka palka-jarrija Tapitiki-kirlangu-ngurlu warlalja turnu-warnu-ngurlu, ngulaju jinta nyanunguju kuja yilyajarni Kaaturlu yungu-jana Ngarlkinparlu muurlparlu mardarni majumaju-kujaku Yijirali-pinki. Yangka jinta-juku wati kuja-jana Kaaturlu nyurru-wiyi jangku-pungu Yijirali-pinkiki yilyanjarnikingarntirliji.

24 Kujalpa Jijaji warru warrki-jarrija nyampurla walyangka, ngulawangurla-wiyijilpa-jana Jaanu Papitaji-wiyi warru wangkaja Yijirali-pinkikiji, ngulaju kujalpa-jana wangkaja, ‘Pina-yaninjarlalu yalalayirra Kaatu wilji panu-jangkarlu! Ngula-jangkaju, karna-nyarra julyurl-yirrarninjarla ngapangka papitaji-mani.’

25 Yangka kuja Jaanu Papitajirli lawa-manu warrki nyanungu-nyangu, ngulakungarntirliji payurnu kala-jana Jaanurlu yapaju, ‘Nyarra kankulu purda-nyanyi nyurrurlarluju nganarna ngajuju? Rampal-purda-nyanyi kankulu ngajuju mayirna Mijaya yangka kuja kankulurla wurra-juku pardarni warrarda? Lawa, ngulaju yapa-kari. Wurra ngaka kapu yanirni nyanunguju. Yaliji wati ngulaju ngurrju-nyayirni ngaju-piya-wangu. Nyiia-jangka mayiji milarnu yungurnarla nyanunguku warrki-jarrimi?’ Kujanya kala Jaanu Papitaji wangkaja.”

*

26 Jungajuku, Puurlu-jana yarda wangkaja, “Ngajukupurdangka-purnu yapa ngurrara-jinta yangka kujarlipa muku palka-jarrija jinta-ngurlu warlalja turnu-warnu-ngurlu Yipuruyamu-kurlangu-ngurlu, manu nyurrurla Juwu-wangu-patu yapa, ngulangku kuja kankulu purami kuruwarri Kaatu-kurlangu, ngulangkuju purda-nyangkajulu!

* 13:25 Matthew 3.1, Mark 1.7, John 1.27

Jinta kuja wati yilyajarni Kaaturlu jaru-kurlu, jaru kangalpa wangka nyarrpa kuja kangalpa muurlparlu mardarni ngalipa karlirr-yaninja-kujaku.

²⁷ Yangka kuja wati Kaatu-kurlangu yanurnu Jurujulumu-kurra, Jurujulumu-wardingkirli yapangku Juwu-paturlu manu wiri-paturlu kulalpalu milya-pungu nyanunguju yali wati. Kanginy-pungulpalu Jijaji. Kulalpalu milya-pungu jaru jarukungarduyu-patu-kurlangu yangka kuja karlipa jinta-juku jaru riiti-mani jaajirla Jarrirtiyyi-kari Jarrirtiyyi-karirla. Ngula-jangkarluju, kujalu pungu Jijaji tarnga-kurra, ngulajulpalurla muwarnku-juku ngungkurr-nyinjaja yangkaku jarukuju jarukungarduyu-patu-kurlangukuju ngulaju jungaku jaruku.

²⁸ Yangka-paturlu yapa-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu kulalu parlu-pungu jinta-karirlangu kuruwarri-karirlangu rdilyki-pinjawarnu Jijaji-kirlangu, lawa. Kula Jijajirli kuruwarri rdilyki-pungu jintarlangu. Kala ngarilirla nyanungurlulku jangkardu purda-nyangu, manulu Paliti-kirra nguurl-ngarrurnu Jijaji yungu pinyi.

²⁹ Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu jaruju Jijaji-kirli, kapulu pakarni nganta tarnga-kurra watiya warntawarntarla. Kujanyalu yirrarnu. Junga-juku, kuja-piyarluyijala yangka-paturlu Juwu-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu pakarnulpalu, manu murrumuru-manu-nyayirnilpalu, manulu yirrarnu watiya warntawarntarla. Ngula-jangkaju, palkalkulu nyurnulku pakarninja-warnuju manu watiya warntawarnta-jangkaju, ngulajulu kangu palkaju pirnki-kirra, ngulanganyalu yirrarnu.

³⁰ Ngula-ngurluju pirnki-ngirliji, Kaaturluju yakarra-maninjarla kangu wankarulku.

³¹ Ngula-jangkaju, parra-kari parra-kari, Jijajirliji-nyanu milki-yirrarnu palkaju yangka-patu-kurra nyanungu-nyangukurra kurdungurlu-patu-kurra yangka kujalpalurla jirnganja yanurra Kaliliyi-ngirli Jurujulumu-kurra kamparru-wiyi. Ngulaju jalangujalanguju nyampu-paturlunya nyanja-warnu-paturlu kalu-jana yimi-ngarrirni jaruju nyanungu-kurluju Jijaji-kirli yapakuju Yijirali-pinkikiji.

³² Jalangu, nganimparlangurlurnalu-nyarra kangurnu jaru ngurrju nyampu-kurra. Nyampunya karnalu-nyarra yirri-pura Yimi Ngurrju jinta-juku Jijaji-kirli yangka kuja-jana nyurru-wiyi jangku-pungu ngalipakupalanguku nyurnunyunuku yilyanjarnikingarnti.

³³ Ngulaju junga kuja-ngalpa yilyajarni Kaaturlu Jijajiji ngalipaku, yangka kujarlipa palka-jarrija warlalja jinta-ngurlu-juku nyurnunyunu-ngurluju. Kujanya-ka wangka Payipulurla Jaalyma nampa 2-rla, ngulaju kuja-ka wangka Kaatuju:

'Nyuntujunpa ngaju-nyangu ngalapi-nyanu. Jalangujurnangku nyentukupalangu-jarrijalku, wampirra-nyanu-jarrijarnangku.'^{*} Kujanya-ka wangka jaruju.

³⁴ Nyampurlangu wangkaja Kaatuju Payipulurla-yijala Jijaji-kirliji, kapu wankaru-mani nganta palinja-warnu nganta pukulyu-jarrinja-kujaku. Kujanya wangkaja jaru wita-kariji:

'Kujarnarla nyiyarningkijarra jangku-pungu Tapitiki, ngulaju

* 13:33 Nyangka Psalm 2.7

jungarni-nyayirni manu tarruku-nyayirni marrka. Ngula-piya-yijala karna-nyarra jangku-pinyi.’*

Kujanya-ka wangka jinta-kari jaruju.

³⁵ Manu jinta-kari jaru-kariji wangkaja Tapiti, manu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi:

‘Wapirra, nyuntu-nyangu Warrkini-nyayirni-wangu, ngulaju kapunpa mardarni palinja-kujaku manu pukulyu-jarrinja-kujaku.’*

Kujanya yirrarnu Tapitirliji Kaatu-kurluju.

³⁶ Nyampu jaruju Payipulurla, kula Tapiti-kirli yangka kujarla Kaaturlu nyiyarningkijarra yungu warrki. Kujalpa Tapiti nyinaja wankaru, ngulajurla ngari nyiyarningkijarra warrkiji yungu, ngulajulparla warrki-jarrija Kaatukuju. Ngula-jangkaju, Tapitiji palijalku. Ngula kujalu yapa ngalya-karirli milyingka yirrarnu nyanungu-nyangu-paturlajinta nyurnunyunu-paturlajinta, ngulaju nyanungu-nyanguju palkaju pukulyu-jarrija.

³⁷ Nyampuju jaru ngulaju jinta-kari-kirli wati-kari-kirli yangka-kurlu kuja Kaaturlu wankaru-maninjarla yakarra-manu palinja-warnuju. Nyanungu-nyangu palkaju kula pukulyu-jarrija.”

³⁸⁻³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlulku-jana yarda wangkaja, “Ngajukupurdangka-purnu, langa-kurra-mantalu nyampuju jaru! Kuja-ka jalangu Jijaji nyina wankaru palinja-warnu yakarra-pardinjarla, kujarlanya karna-nyarra yirri-pura Yimi Ngurruju, nyampuju ngulaju jaru kuja kajana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku maju-warnuku. Ngana-puka kuja karla yapa ngungkurr-nyina manu wala nyina Jijajikiji, nyanungu-miparlu-ka rarralya-mani maju-warnuju. Kuja-piya-wangurlu, Mujuju-kurlangurlu kuruwarrirli ngulangkuju kulalpa rarralya-mantarla yapa ngurrukuku nyinanjaku maju-wanguku.

⁴⁰ “Yirriyirri-nyayirnirlili purda-nyangka jaru wita-kari jarukungarduyu-patu-kurlangu, kujalu-nyarra jangkardu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi nyurrurlaku kapurunju-patuku, ngulajulu purda-nyangka, kalakankulu wajawaja-mani jaruju! Kujanya-ka wangka Kaatuju:

⁴¹ ‘Nyurrurlarluju, nyangkalu kuja-purda kuja-purda kuja kankulu yangka nyurrurlarlu jaru jungarni warrarda manyu-pinyi! Manulurla warru paa-karriya jarukuju, manu ngula-jangkaju, paliyalu! Nyampu warrki kuja karna warrki-jarrimi nyurrurlarla milparniwarrarla-juku, ngulakuju kula kankulurla ngungkurr-nyina, lawa. Kajilpa-nyarra nganangku-puka milki yirri-purayarla nyampu warrki ngaju-nyangu, kulankulurla ngungkurr-nyinami-jiki nyampukuju jaruku!’ ”*

Junga-juku, Puurluju wangkanja-warnuju wurulya-jarrinjarla rdiily-parnkajalku.

⁴² Kuja-pala Puurlu manu Parnapa ngula-jangka wilypi-pardijarra yarlukurralku, ngulalu-palangu yarda wangkaja yapaju, “Ngaka-pala pina-yantarni yarda wiyiki jinta-jangka Parra-nyayirni-wangu-karirla, manulu-nganpa yarda yimi-ngarrika nyampuju yimi.”

* 13:34 Nyangka Isaiah 55.3

* 13:35 Nyangka Psalm 16.10

* 13:41 Nyangka Habakkuk

⁴³ Junga-juku, ngula-jangkaju, yapajulu jarnkujarnku pirri-yanu-yijala jaaji-ngirliji. Ngalya-karirli Juwu-paturlu, purajalu-palangu Puurlu manu Parnapa. Ngalya-kariri Juwu-yijala, ngulaju kujalu kurdu Juwu-wangu-wiyi wiri-jarrinjarla Juwu-jarrijalku, ngulangkungyalpalu-palangu warru puraja. Yangka-jarrarlu-pala-jana yimi-ngarrirninjanu manu wangkanja-yanu ngulaju kujarlu, "Parra-kari parra-kari, walalurla nyinanjanta manu ngungkurr-nyinakalurla yangkaku jintaku Kaatu yimiri-nyayirniki."

⁴⁴ Junga-juku, ngula-jangkaju, jinta-karirlalku Parra-nyayirni-wangu-pardu-karirlalku, yapa Yantiyuku-wardingki, ngulajulu panu-jarlu-nyayirni turnu-jarrija yangka-kurra-yijala jaaji-kirra yungulu-jana purda-nyanyi Puurlu manu Parnapa kaji-pala-jana jaru yirri-pura yimi Jijaji-kirliki Warlalja-Wiri-kirliki.

⁴⁵ Kujalu-jana nyangu turnu-jarrinja-kurra ngalya-karirli Juwupatu-karirli wiriwirli, ngulangkulupalurla ngurru-nyangu Puurluku. Manulurla jangkardu wangkaja Puurluku, manulu warlkanji-pajurnu.

⁴⁶ Kujarlaju, Puurlu manu Parnapa wangkaja-pala-jana marriwanayayirni kuja, "Nyurru-wiyi-jiki-jarrangku wangkaja Kaatuju yungurlujarra yanirni nyampu-kurra manu yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju nyurrurla-patuku-wiyi Juwupatu-mipaku-wiyi. Kala lawa, nyurrurla-patuju kulankulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju, manunkulu mamparl-pinjarla juwa-kujurnu. Kapuru-nyinanjarla kulankulurla jirrnganja nyina wankaru Kaatuku tarngajuku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Yampimi karnalu-nyarra ngajar-rarlaju, yani karlijarra ngurrara-kari-kirraluku yungurlijarra-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yapa-karikilki Juwu-wangu-patukuluku.

⁴⁷ Kujanya-jarrangku wangkaja Kaatu Warlalja-Wiriji:

'Yilyami karnangkupala yungunpapala-jana warru warraja-mani jarra-piyarlu yapa-kariri Juwu-wangu-patuju, kapunpala-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju nguru-kari nguru-karirlaku. Kapunpapala-jana yangka jinta yimi-ngarrirni kuja kajana yapa muurlparlu mardarni karlirr-yaninja-kujaku.' **

⁴⁸ Kujalu-palangu purda-nyangu Puurlu manu Parnapa wangkanja-kurra yangkangku Juwu-wangu-paturlu, ngulajulu-jana wardinyi-jarrija-nyayirni, manulurlajinta pulka-pungu jaruku Kaatu Warlalja-Wiri-kirlanguku. Junga-juku, Juwu-wangu-patuju panu-jarlu-juku, ngulajulu Kirijini-jarrijalku, nyampurranya kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi yungulurla jirrnganja-jana wankaru tarngajuku.

⁴⁹ Nyampu jaru Kaatu-kurlangu Warlalja-Wiri-kirangu, kuja-purda kuja-purda palju pirri-parnkaja yalumpurlaju ngurrararla.

⁵⁰ Kala yalirla jintangka-juku kiringka Yantiyukurla, yangkangku Juwupatu-karirli wiriwirli, ngulajulpalu-jana jangkardu jinyijinyimanu ngalya-kari Yantiyuku-wardingki-patu yungulu-palangu murrumuru-maninjarla yilyami Puurlu manu Parnapa kirri-ngirliji. Jinyijinyi-manulu-jana wiriwiri wati-patu manu ngalya-kari wiripatu karntakarnta Juwu-wangu-patu yangka kujalpalu nyinaja

* 13:47 Nyangka Isaiah 49.6

Kaatu-kurlangu nganta. Nyampurrarlunya wajirli-pungulu-palangu kulungku yali-ngirliji ngurrara-ngurlu.

⁵¹ Puurlu manu Parnapa, kujalu-palangu wajirli-pungu kirri-ngirliji, ngula-jangkaju-pala jupu-karrija manu-pala warirr-karrija. Ngula-jangkaju, warirr-karrinjarla jamana-kurlangu-pala rurruny-pungu wirliya nyanungu-nyangu-jangka, ngula-pala-jana jangkardu lurlurl-pungka walya jamana-kurlangu-jangka yangka-patuku Juwu-patuku Yantiyuku-wardingki-patuku. Kujarlunya-pala-jana milki-yirrarnu kuja-jana Kaatuju kulu nyinaja. Junga-juku, ngula-jangkaju, yarda-pala yarnkaja ngurrara-kari-kirra kulirra kakarrara kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yakuniya-kurra.

⁵² Manu yangka yapa Yantiyuku-wardingki, kujalpalu nyinaja Kir-ijini, ngulaju-jana Kaaturluju miyaluju raa-pungu-nyayirni. Manu Pirlirpa Kaatu-kurlangu nyanungu-patu-kurlangurlaju wiri-jarrija-nyayirni kanunjumanyumpa palkangkaju.

14

Puurlurlu manu Parnaparlu-pala-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu yapaku Yakuniya-wardingki-patuku

¹ Kujalu-palangu yangka yilyaja Yantiyuku-ngurlu Puurlu manu Parnapa, ngulaju-pala yanu kirri-kari-kirra yirdi-kari-kirra Yakuniya-kurra. Kuja-pala yukajarra kamparru-wiyi, ngula-jangkaju, yanu-pala jinta-kurra jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangaju-pala-jana yimi-ngarrurnu pirrjirdi-nyayirnirli Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, ngulakuju panu-karijilirla ngungkurr-nyinajalku Jijajiki.

² Kala ngalya-kari Juwu-patu, yalumpuku jaruku, ngulajulurla jukuru-jarrija. Ngula-patuju juturnulu-jana ngalya-kari Juwu-wangu-patu yungulu-jana Puurluku manu Parnapakuju jangkardu rarralya-wangu-jarri nyanungu-jarraku-juku puntu-jarraku-juku.

³ Ngula-jangkaju, nyanungu-jarrarluru, ngulajulpalu-jana wurrangu-juku kutu yimi-ngarrurnu jaruju Jijaji Warlaja-Wiri-kirliji, yangka kuja-jana nyanungu-patuku ngungkarra palija maju-warnuku. Manu yungu-palangu nyanungu-jarraku Kaatu-kurlangu yartarnarri Jijajirliji Warlaja-Wiringki yungu-pala-jana nyurnunyurnu warru parlpuru-mani ngula-kurlurluju. Kujalu-palangu ngalya-karirli nyangu nyurnunyurnu parlpuru-maninja-kurra Puurlu manu Parnapa, ngulajulu milya-pungu jaru Jijaji-kirliji junga-nyayirni. Junga-juku, nyinajalpa-pala yalumpurla-juku Yakuniyarla tarnnga-juku.

⁴ Ngalya-kari yapa Yakuniya-wardingki, ngulajulu-palangu ngungkurr-nyinaja Puurluku manu Parnapakuju yangka-jarraku Kurdungurlu Wiri-jarraku. Kala ngalya-kari yapa ngula-wardingki-yijala, kulalu-palangu ngungkurr-nyinaja, lawa. Ngungkurr-nyinajalu-jana wiriwiriki Juwu-patuku yangka-patuku kujalpalu-jana juturnu kulungku kamparrurlu-wiyi.

⁵ Junga-juku, ngula-jangkaju, jangkardulu-palangu turnu-jarrija nyampurra kapurunju-patu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu manu wiriwirirlangu, ngulajulu-nyanu yardajirri-wangkaja Puurluku manu

Parnapaku yungulu-palangu pakakarlalku nganta. Kapulu-palangu pirli yarturlu-kurlurlu luwarninjarla pungkarla tarnnga-kurra.

⁶ Purda-nyangu-pala Puurlurlu manu Parnaparluju jaru yangka kujalpalu-palangu japirdija. Ngula-kujakuju-pala kapanku wuruly-parnkaja kirri-ngirliji, ngulaju-pala yarnkaja kurlirra yirdi-jarra-kurra kirri-jarra-kurra Lijirta-kurra manu Turrpi-kirra, ngulaju ngurrarakari-kirra Layikuniya-kurra.

⁷ Ngulangkaju-pala-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijajikirliji.

Puurlurlu manu Parnaparlu-pala-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu kirri-jarra-wardingkiki Lijirta-wardingkiki manu Turrpi-wardingkiki

⁸ Yalirla kiringka Lijirtarla, jintalpa wati nyinaja tarlu wirliyakupurda wapanja-wangu, ngulajulpa wita-ngurlupakarra nyinaja tarlu-juku wapanja-wangu.

⁹ Ngulangkajulpa-palangu jaru yimi-ngarrirninja-kurra purdanyangu Puurlu manu Parnapa yirriyirri-nyayirni. Junga-juku, Puurlurluju nyangu jungarnirli yangkaju wati tarlu, manulpa miyiki-nyangu kujalparlajinta ngungkurr-nyinaja jaruku Jijajikirliki parlpuru-maninjakungarnti.

¹⁰ Ngula-jangkaju, Puurlujurla wangkaja kilji-nyayirni, "Karrinja-pardiya, wirliya-jarrarla karriya!" Junga-juku, kapanku karrinja-pardiya, manulpa warru wapaja.

¹¹ Kujalu yapa yapa-karirli nyangu Lijirta-wardingki-paturlu wati yangka warru wapanja-kurra, yangka kuja Puurlurlu parlpuru-manu wati tarlu-warnu, ngulakujulpalu-nyanu purlaja kilji-nyayirni nyanungu-nyangu jaru warlalja Layikuniya-wardingki-kirlangu jaru ngulaju kuja, "Nyampu-jarraju-pala yanurnu nyampu-kurra walya-kurra juju-warnu-jarra wati-jarra-piya!"

¹² Ngulakuju yungulu-palangu yirdiji Puurluku manu Parnapakuju jukurrrpa-warnu-jarrakuju nganta. Parnapaku yungulurla jukurrrpakariji yirdiji 'Juwuju'. Puurluku yungulurla yirdiji jukurrrpaju 'Yarmiji'. Puurlurlu kala-jana warrarda yirri-puraja Parnapa-piyawangurlu. Ngulakunyalurla yungu yirdiji 'Yarmiji' Puurlukuju jukurrrpa-piyaku nganta Yarmijiki.

¹³ Yalirla kiringka yirdingka Lijirtarla, ngulangkajulpa jintakariji yuwarli-nyayirni-wangu karrija maralypi yarlungka kutujuku, ngulaju Juwuju-kurlangu jukurrrpa-kurlangu. Ngulangkaju maralypikingarduyurluju puluku-jana turnu-manu, manu turnu-maninjarla kakarda-wana-jana warru yirrarnu jinjirla-wati, ngulakurlukuju nguru-yirrarnu-jana yuwarli maralypi-ngirliji kiirti wirikirra. Kapulu-palangu kirri-wardingki-paturlu puluku pinjarla yungkarla kurapaka yangka-jarraku Kurdungurlu Wiri-jarraku kulanganta jukurrrpa-jarraku.

¹⁴ Ngula kuja-pala kuja-kurra nyangu Puurlurlu manu Parnaparlu, ngulakuju-palarla jukuru-jarrija. Kujarla-pala-nyanu jurnarrpaju larra-pungu maringkilki. Manu-pala ngula-jangkaju parnkaja panukurra yapa-kurra turnu-warnu-kurra ngulaju kulkurru-jarra-kurra. Manu ngula-jangkaju-pala-jana purlaja yungu-pala-jana warla-pajirni.

¹⁵ Ngula-jangka, Puurlu-jana wangkaja, "Nyarrpaku kankulu-jarrangku kurapakaju yirrarni nyurrurlarluju ngajarrakuju?"

Ngajarrajurlijarra nyurrurla-piya-yijala yapa-nyayirni! Nyampu-kurrajurlijarra yanurnu ngajarraju yungurnalu-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni Jijaji-kirli. Lawalu nyampurraju jukurra-kariji! Kujarlaju, jurntalu-jana kurruly-wantiya jurnta nyampurrakuju jukurra-karikiji! Manu ngula-jangkaju, kurntalu-nyanu mari pina-yanta nyurrurlaju Kaatu-kurra JUKURRARNU-kurra. Nyanungurlu jintangku kuja ngarrmirninjarla ngurrju-manu yalkiri manu walya manu mangkuru manu nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari, jurlpu-kari jurlpu-kari, yawu-kari yawu-kari.

¹⁶ Nyurru-wiyi kujalpalu jukurra-kari jukurra-kari purlapa pungu yapa-kari yapa-karirli, ngulaju ngula-juku. Kaaturluju-jana warlapajirninja-wangurlu yampija purlapa-kari purlapa-kariki pinjakuju.

¹⁷ Ngula-puruju warrardalpa-nyanu milki-yirrarninja-yanu nyurrurla-kurraju kuja-ka nyina ngurrju nyanunguju, nyarrparlu kuja? Kala nyanungurlulpa-nyarra ngapaju yilyajarni nyurrurlakuju. Yukuri-kari yukuri-karirra kuja-ka palka-jarri manu wiri-jarri mangarri-kari mangarri-kari, ngulajurla marlaja palka-jarrija nyanungu-mipaku-juku. Ngulangjanya-nyarra yimiri-maninjarla wardinyi-manu."

¹⁸ Nyampu kujalu yapangku purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulakuju kapulu-palangu wurrangu-juku kurapakaju purranjarla yungkarla Puurluku manu Parnapaku. Kala lawa-juku! Puurlurlu manu Parnaparlu wurrangu-yijalalpa-pala-jana nyanungu-jarrarluru warla-pajurnu jaru wangkanjarlu.

¹⁹ Ngaka, ngalya-kari Juwu-patulu yanurnu Lijirta-kurra yangka-ngurlu Yantiyuku-ngurlu ngurrara-ngurlu Pijirdiya-ngurlu manu kirri-kari-ngirli yirdi-ngirliji Yakuniya-ngurlu, ngulajulu muku turnu-jarrija jinta-kurralku kirri-kirraju Lijirta-kurra. Ngulajulpalu-palangu turnu-jarrinjarla nginji-wangkaja Puurluku manu Parnapaku. Junga-juku, kujakuju jaruku ngungkurr-nyinajalu-jana Lijirta-wardingkipatu kirri-jarra-kari-wardingikiji. Junga-juku, ngula-jangkaju, parlu-pungulu Puurlu, manulurla rdurrjurnu pirli yarturlu-kurlu luwarninjakulku. Junga-juku, kula-nganta tarnnga-kurralkulu luwarnu. Ngula-jangkaju, luwarninjarlalu rarra-kangu yarlu-kurralku, kula-nganta nyurnu turdurr-ngunanja-warnu.

²⁰ Kujalurla Puurluku turnu-jarrija panu-kari Kirijini-patu, ngulangaju nyanunguju yakarra-pardinjarla karrinja-pardija, manu ngula-jangkaju, karrinja-pardinjarla pina-yanu kirri-kirra, manu pina-yukaja. Ngula-jangkaju, parra-pardu-kariralku, Puurlu manu Parnapa yarkaja-pala kirri-kari-kirra yirdi-kirra Turрпи-kirra.

Puurlu manu Parnapa-pala pina-yanu yangka-kurra kirri-kirra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kurra Jiriyakurra

²¹ Ngulangka Turрпиarla, Puurlurlu manu Parnaparlu, Yimi Ngurrju Jijaji-kirilpa-pala-jana yimi-ngarrurnu yapa panuku. Kujarlaju, yapa panulu Kirijini-jarrija yalumpu-wardingki kirri-wardingikiji. Ngula-jangkaju, pina-pala yanu kirri-kirra yangka-kurra-yijala Lijirta-kurra, manu ngula-jangkaju jinta-kari-kirraluku yangka-kurra Yakuniya-kurra, manu ngula-jangkaju, jinta-kari-kirraluku yangka-kurra Yantiyuku-kurra, ngulaju ngurrara-kari-kirra Pijirdiya-kurra.

²² Nyampurrarlaju kirri-kari kirri-karirla, pirrjirdi-manulpa-pala-jana Kirijini-patu yangka kujalpalu nyinaja kirri-kari kirri-karirla. Warrardalpa-pala-jana pirrjirdi-manu jaru wangkanjarlu yungulu tarnngangu-juku purami jikajika-jarrinja-wangurlu Jijaji. Kala-pala-jana wangkaja kuja, “Walalurla nyinanja-yanta Jijajiki tarnngajuku nyurrurlaju jikajika-jarrinja-wangu. Kapulu-ngalpa yapa-kari jangkardu yanirni ngalipaku Kirijini-patuku murrumuru-maninjaku manu jinyijinyi-maninjaku, ngulajurlipa purami-juku jikajika-jarrinja-wangurlu. Kajirliparla tarnngajuku nyina wala, ngula-jangkaju Kaatuju kapu-ngalpa Warlalja-Wiri-jiki nyina ngalipakuju.”

²³ Nyampurrarla jaaji-kari jaaji-karirla, Puurlurlu manu Parnaparlu kala-pala-jana warru milarnu wati-patu jarlu-patu wiriwiriki nyinanjaku jaajikingarduyuku. Ngula-warnuju, milarninja-warnukuju kala-pala-janarla Kaatukulku yati-wangkaja ngulaju miyi ngarninja-wanguju. Kala-pala-janarla ngayi yati-wangkaja Kaatuku yungu-jana Kaaturlu warrawarra-kanyi yangka kuja kalalurla Kaatu-mipaku walaju nyinaja.

²⁴ Ngula-jangkaju, ngakalku-pala yarda yarnkaja kurlirra ngurrarawana yangka Pijirdiya-wana ngurrara-kari-kirra Pampiliya-kurra.

²⁵ Kuja-pala yali-kirra ngurrara-kurra yukajarra, ngulaju-pala yukajarra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Purrka-kurra, ngulangaju-pala-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkaju, kulpari-pala yanu kirri-kari-kirraluku yirdi-kirra Taliya-kurra.

²⁶ Ngulangka Taliyarla, ngulaju-pala warrkarnu pawurtu-kurralku, ngula-kurlulkunya-pala yanu kakarrara mangkuru wiri-wana kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Nyampuju yangka-juku jinta-juku yirdiji Yantiyuku, ngulaju yangka nyurru-wiyi nyampungurlu kujalu-palangu yilyaja Kirijini-paturlu Yantiyuku-wardingkipaturlu Kaatu-kurlangu warrkiki. Nyampurlarlu Yantiyuku-wardingkirli kujalurla yungu Puurlu manu Parnapa Kaatuku yungupalangu warrawarra-kanyi yimiri-nyayirnirli wurna-puruju yangka kamparrurlu-wiyi. Ngula-juku warrkiji-palangu nyurru-juku lawajarrija.

²⁷ Kuja-pala Puurlu manu Parnapa pina-yukajarra Yantiyuku-kurra, ngula-jangkaju, yapalku-pala-jana warru turnu-manu Kirijini-patu. Ngula-jangkaju, nyiyarningkijarra-pala-jana muku yimi-ngarrurnu kuja-palangu Kaatu warru jirnganja warrki-jarrija kirri-kari kirra-karirla wurna-puruju. Manu-pala-jana yimi-ngarrurnu kuja-jana Kaaturlu yirdiyi raa-pungu yapa-patu-kariki Juwu-wangu-patuku nyanungu-kurralku yungulurla nyanungu-paturlangu wala nyinami Kaatuku.

²⁸ Yalirla Yantiyukurla, Puurlu manu Parnapa ngulaju-pala-jana jirnganja nyinaja Kirijini-patuku kirntangi-patuku.

15

Kirijini-paturlulu-nyanu payurnu ‘Mujuju-kurlangu kuruwarri mayili purami Juwu-wangu-paturlangurluju Kirijini-jarrinjarla?’

¹ Junga-juku, yanurnulu wati-patu-kari Kirijini-patu Jurujulumu-wardingki-patu Jurdiya-jangka yangka-kurra kirri-kari-kirra yirdi-kirra Yantiyuku-kurra. Ngulalu-jana wangkaja jaru Kirijini-patuku

Juwu-wangu-patuku, wangkajalu-jana, “Kula-nyarra Kaaturluju muurl-mardarni nyurrurla Juwu-wangu-patu karlirr-yaninja-kujaku yirdija kankulu nyina nganimpa-piya-wangu Juwu-piya-wangu. Kula kankulu nyina ngarrka-kijirninja-warnu nganimpa-piyaju. Kujanya-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wangka.”

² Puurlu manu Parnapa, jukuru-jarrijalu-janarla kujakuju jaruku manu kuruwarriki, ngula-pala-jana wangkaja Jurujulumu-wardingki-patuku, “Kuja kankulu kujaju wangka, ngulaju jarrwara!” Ngula-jangkaju, rdirri-yungulu-nyanu wiljiwilji-maninjaku. Ngula-jangkaju, Jurujulumu-wardingki-patu wati-patu wangkajalu-nyanu, “Pinalkurlipa yani nyampu-jarra-kurlangu-wana Puurlu-wana manu Parnapa-wana Jurujulumu-kurra manu nyampu-patu-wana Kirijini-patu-wana yungurlipa-jana yangka-patu Kurdungurlu-patu Wiriwiri payirninjini manu jarlu-paturlangu. Payirninjinirlipa-jana kujarlu, ‘Kujanya mayi-ka Kaatuju wangka? Kula-jana mayi muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujakuju Juwu-wangu-patuju kuja kalu nyina ngarrka-kijirninja-wangu-juku? Junga mayi?’ ”

³ Junga-juku, Yantiyuku-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu, yilyajalkulu-jana Jurujulumu-kurra Puurlu manu Parnapa manu ngalya-kari Kirijini-patu manu yangka-patu kujalu kamparru-wiyi yanurnu Jurujulumu-jangka, ngulajulu jingijingi yanu ngurrara-jarra-wana Panijiya-wana manu Jamariya-wana. Ngulajulpalu-jana jaaji-kari jaaji-karirla yimi-ngarrirninja-yanu yangka-patu Juwu-wangu-patu yangka kujalurla kamparru-wiyi Kaatuku pina-yanuja. Kujalu-jana purda-nyangu kuja jaru kirri-kari kirri-kari-wardingkirli Kirijini-paturlu, ngulajulu-jana wardinyi-jarrija-nyayirni.

⁴ Kuja-pala-jana Puurlu manu Parnapa jirrnganja yukajarra Yantiyuku-wardingki-paturlanguku Jurujulumu-kurra, ngulangka Jurujulumurla, ngulakujulu-jana wapirdi wangkaja Kirijini-patuju manu yangka-patu Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu jarlu-paturlangu. Yalirla jaajirla, Puurlurlu manu Parnaparlu, yimi-ngarrurnulpa-pala-jana jaru wurna-jangkarlu kuja-palangu Kaatu jirrnganja warru warrki-jarrija kirri-kari kirri-kari-wana Juwu-wangu-kurlangu-wana. Nyampunya-pala-jana yimi-ngarrurnu Jurujulumurlaju jaajirlaju.

⁵ Kujakuju, jukuru-jarrijalu-janarla Puurluku manu Parnapakuju panu-kariji Kirijini-patuju ngulaju turnu-warnu-pardu-kari Parajipatuju Juwu-patu-kari. Ngula-jangkaju, paljulu karrinja-pardija, manu wangkajalu-jana Kirijini-patu-kariki panu-kariki, “Nyampurra Yantiyuku-wardingki-patu Juwu-wangu-patu, ngulajurlipa-jana ngarrka-kijirni-wiyi yungulu pura ngalipa-piyarlu Mujuju-kurlangu kuruwarriji!”

⁶ Junga-juku, Kurdungurlu-patu Wiriwirirli manu jarlu-paturlu, turnu-jarrinjarla payurnulpalu-nyanu tarnngangku-juku, “Nyarrpa-manirlipa-jana nyampuju yapa Juwu-wangu-patu kajili ngampurra nyina Kirijini-jarrinjaku? Ngarrka-kijirninirlipa-jana mayi? Mardarlipa-jana yampimi ngarrka-kijirninja-wangurlu?”

⁷ Ngula-jangkaju, Piitalku karrinja-pardinjarla wangkaja-jana, “Ngajukupurdangka-purnu, purda-nyangkajulu! Milya-pinyi kankujulu ngajuju Kaaturlu kujaju milarninjarla yajarnu manu yilyaja

Juwu-wangu-patu-kurlangu-kurra yungurna-jana milki-wangka Yimi Ngurruju, ngulaju yungulurla purda-nyanjarla wala nyina Jijaji Kirajiki.

⁸ Kaaturluju kajana milya-pinyi nyarrpa kuja kalu manngu-nyanyi nginyinginyirla Juwu-paturlu manu Juwu-wangu-paturlu. Nyurru-wiyi, Kaaturluju-ngalpa kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyanguju. Kujarlu-yijala Kaaturluju-jana kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyanguju nyampurra-patukuju Juwu-wangu-patukuju ngalipa-piyaku. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaaturlu kangalpa rdakurl-kijirni jintangka-juku Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu.

⁹ Kula kangalpa Kaaturlu turnu-warnu-jarra-kurra-mani Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, lawa. Rdakurl-kujurnu-ngalpa jintangka-juku Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Nyampurra yapa Juwu-wangu, kujalurla pina-yaninjarla wala nyinaja Jijajiki, ngulakuju-jana maju-warnuku yawuru-jarrija ngalipa-piyaku.

¹⁰ Ngalipa-nyangurlu nyurnunurnurlu-wiyi, kulalu kuruwarriji purayarla Mujuju-kurlangu rdilyki-pinja-wangurluju. Manu ngaliparlu kulalparlipa purayarla kuruwarriji rdilyki-pinja-wangurluju. Kujarlaju, kajinkili-jana warrarda jinyijinyi-mani kuruwarrini puranjaku Mujuju-kurlangu Kirijini-jarrinjakungarnti, ngulakuju kapu-nyarra Kaatuju marlaja kulu-jarrimi.

¹¹ Karrimirra kuja! Yampiyalu-jana Juwu-wangu-patu jinyijinyi-maninja-wangurlu! Yangka Jijaji Warlalja-Wiri kuja-ngalpa ngungkarra kunka palija ngalipaku, kajirliparla nyanunguku wala nyinami, kujarlaju kangalpa Kaaturluju muurl-mardarni karlir-yaninja-kujaku. Kuja-piya-yijala kajana nyanunguju Juwu-wangu-patuju muurl-mardarni Kaaturluju.”

¹² Ngula-jangkaju, Parnaparlu manu Puurlurluju-pala-jana nyiyarningkijarra yimi-ngarrurnu ngangkayi Kaatu-kurlangu kuja-palangu yangka yungu ngangkayiji kamparru-wiyi nyanungu-jarraku nyurnunurnuku parlpuru-maninjaku, manu kuja-pala-jana yangka parlpuru-maninja-yanu warru kirri-kari kirri-karirla Juwu-wangu-patu-kurlangurlaju. Kujalpalu-palangu Kirijini-paturlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulaju wurulyparlu manu yirriyirrirli.

¹³ Ngula-jangkaju, jinta-karilki karrinja-pardija yirdiji Jamaji, manu wangkaja-jana, “Ngajukupurdangka-wati, purda-nyangkajulu!

¹⁴ Nyampurlu Jimani Piitarlu kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu, ngulangkuju-ngalpa warraja-manu yangka kujalpa-jana Kaaturlu jina-mardarninjarla warrawarra-kangu nyanungu-nyangu yapa-patu-kari Juwu-wangu-patu. Ngalya-kariji-jana milarninjarla yajarnu yungulurla nyanungukulku nyina warlaljaluku.

¹⁵ Nyampunya jaru jurru-juku kujalu yirrarlu nyurru-wiyi yangka-paturlu jarukungarduyu-paturlu Payipulurlarlu:

¹⁶ ‘Kujanya-ka Kaatuju wangka, “Nyampurra yapa Juwu-patu Kingi Tapiti-pinki, ngulaju jarrwara-nyayirni maju yuwarli-piya walya-kurra wantinja-warnu-piya. Ngaka kajirna pina-yanirni nyampu-kurra, ngulaju kapurna yuwarliji pina-yijala ngantirni. Ngulakungarntiji kapurna pina warru turnu-mani rdilykirdilykiji pina-ngantirninjakungarntirliji.

¹⁷ Ngula-jangkaju, yangka panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kapu-julu warru warrirni ngajukuju Kaatukuju yangka kujarna-jana

nyurru-juku milarninjarla yajarnu.”*

18 Kujanya-ka Warlaja-Wiri Kaatuju wangka yimi Payipulurlaju yangka kuja-jana nyurru-wiyi yimi-ngarrurnu yapaku.’ ”

19 Manu yarda-jana wangkaja Jamajiji, “Kujanya karna ngajulurlaju manngu-nyanyi. Yangka kuja kalurla Juwu-wangu-patu pinayani Kaatuku Kirijini-jarrinjakungarnti, ngulajurlipa-jana jinyijinyi-maninja-wangurlu manu yalyangku yampimi.

20-21 Ngulakuju nyarrpa-jarrirlipa-jana kuja? Mujuju-kurlangu kuruarri ngulajulu ngalipa-nyangurlu nyurnunurnurlu puraja wararda. Manu jalangu-jarra karlipa ngaliparlangurlu pura manu riitmani jaaji-kari jaaji-karirla Jarrirti-yi-kari Jarrirti-yi-karirla nguru-kari nguru-karirla. Manu karlipa yirri-pura kuruarri Mujuju-kurlanguju tarngangku-juku. Kujarlajurlipa-jana jaru wita yirrarninjarla yilyami pipangka Yantiyuku-wardingki-patuku Juwu-wangu-patuku. Ngulaju kuja jarurlipa-jana wangka nyampurlaju pipangka: ‘Kajinkili yapa Juwu-wangu-patu nyina ngampurra Kirijini-jarrinjaku, ngulangkujulu-nganpa purda-nyangka. Niyarlangu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu purranjarla yinyi kuyu kurapaka jujukariki, ngulajulu yampiya ngarninja-wangurlu! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja rduly-pajirninja-warnu! Manu yangka kuja-ka yalyu karli kuyu pinjarla, ngulajulu yalyuju ngarninja-wangurlu yampiya!’ Kujanyarlipa-jana nyampuju jaru yilya.”

Juwu-paturlu Kirijini-paturlulu-jana yilyaja pipa Yantiyuku-wardingki-patuku Kirijini-patuku Juwu-wangu-patuku

22 Ngula-jangkaju, ngungkurr-nyinajalurla Jamajiki, kuja-jana jaru wangkaja yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiriki manu jarlu-patuku manu ngalya-kariki yapaku Kirijini-patuku-yijala. Yardajirri-wangkajalu-nyanu Yantiyuku-wardingki-patuku yungulu-jana yilyami pipa-kurlu Yantiyuku-kurra. Junga-juku, milarnulu-palangu jirrama wati-jarra wiri-jarra yirdi-jarraju Jutuju manu Jilaja, ngula-jarranya yungulu-palangu rdanparni Puurluku manu Parnapaku. Jutujuju yirdi-karijilpa nyinaja ngulaju Parrjapa.

23 Yilyanjakungarntirliji jaru-wiyili yirrarnu pipangkaju, ngulaju nyampulu yirrarnu jaruju:

“Nganimpakupurdangka-purnu Juwu-wangu-patu, yangka kuja kankulu Yantiyukurla nyina manu jirrama-karirla ngurrarajarrarla Jiriyarla manu Jilijiyarla, ngurrju mayinkili nyurrurlaju? Jaru wita karnalu-nyarra yilyamirra nganimparlu Jurujulumu-wardingki-paturlu Kurdungurlu-patu Wiriwirirli manu jarlu-paturlu nyurrurlakupurdangka-purnurlu.

24 Jarurnalu wita purda-nyanjarla manu yangka kujalu-nyarra jangkardu yanurra kirri-kirra nyurrurla-nyangu-kurra yangka nyurru-wiyi nganimpa-nyangu ngalya-kari yapa, jarungku kujalu-nyarra muntuku-maninjarla wajampa-manu. Kularnalu-jana ngulaju nganimparlu wangkanjarla yilyaja nyurrurlaku jinyijinyi-maninjaku, lawa. Nyanungu ngarili-nyarra kutu jangkardu yanurra.

* 15:17 Nyangka Amos 9.11-12

²⁵ Ngulaju ngula-juku. Ngula-warnurlaju, nganimparnalu turnu-jarrija nyampurla Jurujulumurla, ngularnalu-nyanu turnu-jarrinjarla yadajirri-wangkaja manu ngungkurr-nyinaja. Ngula-jangkaju, milarnalalu-palangu jirrama wati-jarra Jutuju manu Jilaja yungulupalangu rdanparni pipa-kurlu jirrama-kariki Parnapaku manu Puurluku puntu nganipa-nyangu-jarraku.

²⁶ Nyampu-jarrakuju wati-jarraku Puurluku manu Parnapaku, ngulakuju yapa panu-kari kalu-palangu warrarda japirdimi yungulupalangu pakarninjinirni tarnnga-kurra. Ngulakuju warrarda kapalajana piki-karri warrkingka Jijaji Kiraji-kirlangurla Warlalja-Wirikirlangurla.

²⁷ Ngulaju ngula-juku. Yilyami karnalu-palangu nyurrurla-nyangukurra kirri-kirra nyampu-jarraju Jutuju manu Jilaja, nyampu pipa yungu-pala-nyarra milki-yirrarni. Jaru kuja-ka nyampurla pipangka nguna, ngulaju yalumpu-juku jinta-juku jaru kapu-pala-nyarra pina-yirri-pura.

²⁸ Jaru nyampu kuja-ka nguna pipangka, ngulaju-nganpa milki-yirrarnu Kaatu-kurlangurlu Pirlirrpurlu, ngulaku karnalurla ngungkurr-nyina. Kularnalu-nyarra jinyijinyi-mani yungunkulu purami nyiyarningkijarra nganipa-nyangu Mujuju-kurlangu kuruwari, lawa. Ngari karnalu-nyarra wangkami yungunkulu purami wita Mujuju-kurlangu kuruwariji.

²⁹ Nyampurranya wita kuruwariji-ka nguna Mujuju-kurlangu, ngula-mipanya yungunkulu purami: 'Nyiyarlangu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu purranjarla kuyu yinyi kurapaka juju-kariki, ngulajulu yampiya ngarninja-wangurlu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja rduly-pajirninja-warnu! Manu yangka kuja-ka yalyu karli kuyu pinjarla, ngulajulu yalyuju ngarninja-wangurlu yampiya! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu!' Kajinkili-jana nyampupatu-mipa ngalya-kari Mujuju-kurlangu kuruwari purami, ngulaju kapunkulu jungarni-nyayirni manu ngurrju-nyayirni nyina. Nyampunya ngula-jukurnalu-nyarra wangkaja."

³⁰ Junga-juku, yangka wati-patu, yilyajalu-jana pipa-kurluju Yantiyuku-kurraju. Kujalu yukajarra kirri-kirra, ngulangajulu-jana turnu-manu Kirijini-patuju, ngulalu-jana pipaju yungulku.

³¹ Junga-juku, Yantiyuku-wardingki-paturluju, pipajulu nyangu. Kujalu pipa nyangu, ngulangkuju-jana pirrjirdi-manu pirlirrpaju.

³² Junga-juku, ngula-jangkaju, yangka-jarra Jutuju manu Jilaja, Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-jarra, nyinajalpa-pala yalumpurlajuku kiringka tarnnga-nyayirni. Wangkajalpa-pala-jana jaru-kari jaru-kari Kaatu-kurlangu, ngulaju-pala-jana marriwa-karda pinarri-manu manu pirrjirdi-karda.

³³ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki, Jutujurlu manu Jilajarlu, jakurupungulku-pala-jana wurnakungarntirli yapa yangka-patu Kirijini-patu. Ngulakungarntiji, wangkaja-wiyili-palangu, "Yantalku-palarla jirrn-ganja Kaatuku rarralyalku lani-wangu!" Junga-juku, yilyajalkulupalangu pina Jurujulumu-kurra-yijala yangka-patu-kurra nyanungu-nyangu-kurra wangu-warnu-patu-kurralku-yijala, yangka-kurra ngulangku kujalu-palangu kamparru-wiyi yilyaja Yantiyuku-kurra.

³⁴ [Kala Jilaja, ngampurrpa-jarrija yalumpurlaku nyinanjaku. Kularla rdanparnu Jutujukuju.]

³⁵ Puurlu manu Parnapa, ngulajulpa-pala yalumpurla-juku tarnngajuku nyinaja Yantiyukurla, ngulaju kirntangi-patuku. Ngula-puruju, nyampu-jarra Puurlu manu Parnapa manu panu-kari Kirijini-patu, ngulangkujulpalu-jana warru yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu jaru Jijaji Warlalja-Wiri-kirli Yantiyukurlaju.

Puurlu manu Parnapa-pala jarnku yanu

³⁶ Ngula-jangkaju, kirntangi-pardu-karirlalku, Puurluju wangkajarla Parnapaku, "Pinarli yani yangka-kurra jurru-kurra kirri-patu-kurra yangka kujarli-jana nyurru-wiyi yimi-ngarrurnunjunu Yimi Ngurrju Jijaji Warlalja-Wiri-kirli. Ngula-kurranyarli pina-yanu yungurli-jana nyanyi ngalikipurdangka-wati, kajikalu purami-juku-japa Jijaji."

³⁷ Ngula-jangkaju, Parnapaju wangkajarla Puurluku, "Nyampurlan-gurlu kanyi kurdu-warnu Jaanu Maarрку."

³⁸ Ngulakujurla Puurluju jukuru-jarrija, wangkajarla Parnapakuju, "Lawa, yangka kujalparli yangka kirringka yirdingka Pampilyarla warrki-jarrija-wiyi, ngulaju-ngali yalumpurluju yampinja-yanu nyurru-wiyi jikajikarlu. Kula-ngali jirrnganja lawa-manu warrkiji."

³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlurlu manu Parnaparlu, wiljiwilji-manulku-pala-nyanu. Ngula-jangkaju, jarnkulku-pala yanu. Parnaparluju milarninjarla kangu Jaanu Maarрку, ngulaju-pala warrkarnu pawurturla, ngula-kurluju-pala jingijingi yanu mangkuru wiringka ngurrarakari-kirra yirdi-kirra Jipiriji-kirra.

⁴⁰ Puurlurluju jinta-kari wati milarninjarla kangu ngulaju yangkaju Jilaja. Yapa Yantiyuku-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulaju yati-wangkajalpalu-janarla Kaatuku yungu-palangu yimiri-nyayirnirli warrawarra-kanyi wurna-puruju.

⁴¹ Junga-juku, jirrnganjarla yarnkaja Puurlu Jilajaku jaaji-kari jaaji-kari-kirra ngurrara-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kurraju Jiriya-kurra manu Jilijiya-kurra. Ngulangkaju-pala-jana yapa panu-kari Kirijini-patu pirrjirdi-manu jaru wangkanjarlu yungulu Jijaji purami tarnngangu-juku.

16

Rdanparnu-palangu Timiji Puurluku manu Jilajaku

¹ Puurlurlu manu Jilajarlu-pala yampija ngurrara yangka Jiriya, ngula-ngurlu-pala yarnkaja jirrama-kari-kirralku kirri-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kari-kirra Turppi-kirra manu Lijirta-kurra. Yalumpurla kirringka Lijirtarla, ngulajulpa nyinaja kurdu-warnu yirdiji Timiji, ngulaju Kirijini yapa. Nyanungukupalanguju ngati-nyanuju, ngulajulpa nyinaja Juwu Kirijini-yijala. Kala nyanungukupalangu kirda-nyanu, ngulajulpa nyinaja ngurrara-kari-wardingki Juwu-wangu, ngulaju palka-jarrija nguru-karirla yirdingkaju Kiirijirla.

² Yapangku panungku Kirijini-paturlu turnu-warnu-paturlu, kujalpalu nyinaja yalumpurla Lijirtarla manu kirri-karirla yirdi-karirlaju Yakuniyarla, ngulangkaju kalalu ngurrju-pajurnu Timijiji.

³ Ngulakuju, Puurluju ngampurrpa-jarrijarla yungu kanyi wur-nangku kirri-kari kirri-kari-kirra. Yapangku Juwu-paturlu, kujal-palu yalumpurla warrukirdikirdi nyinaja kirri-kari kirri-karirla, ngulangujulpalu milya-pungu Timijiki kirda-nyanuju, ngulaju Juwu-wangu Kiiriji-wardingki kujalpa nyinaja ngarrka-kijirninja-wangu. Kujarlanya Puurlurluju ngarrka-kujurnu Timijiji yungulu Juwu-patu-karirli rdakurl-kijirni.

⁴ Ngula-jangkaju-palangu jirrnganja yarnkaja Puurlu Jilajaku manu Timijiki. Kujalpa-palangu Puurlu jirrnganja warru yukaja kirri-kari kirri-kari-kirra, ngulakuju kalalu-jana warrarda turnu-jarrija panu-kari Kirijini-patu Juwu-wangu-patu. Ngulangkajulpalu-jana yimi-ngarrurnu kuruwarri jalangu-warnu yangka kujalu Jurujulumurla Kurdungurlu-patu Wiriwirirli manu jarlu-paturlu pipangka yirrarnu kuruwarri Juwu-wangu-kurlu, ngulanya nyarrparlu yungulu Kirijinirli Juwu-wangurlu pura Jijaji jungarnirli.

⁵ Junga-juku, yangka kujalpalu jaaji-kari jaaji-karirla turnu-jarrija, ngulaju-jana Kaaturlu pirrjirdi-manu pirlirrpaju yungulurla warrarda wala nyinami Jijajiki. Manu parra-kari parra-kari maya-kari maya-kari mukulu Kirijini-jarrija.

Puurlurlu nyangu yuruyururlu wati jinta Majatuniya-wardingki

⁶⁻⁷ Kujalpalu Puurlu manu Jilaja manu Timiji nyinaja Lijirtarla, ngula-jangkaju kapulu yantarla ngurrara-kari-kirra Yajiya-kurra yungulu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yimi-ngarrikarla. Kala lawa, Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurlu-jana warla-pajurnu ngula-kujakuju. Ngula-jangkaju, yarnkajalu ngurrara-pardu-kari-kirra Mijiya-kurra, ngulajulu kulkurru-jarra-juku yarnkaja jingijingi ngurrara-jarrakuju Piri-jiyaku manu Kalatiyaku, ngula-wanaju kulkurru-jarralu yanu. Kujalu yanurra yali-kirra ngurrara-kari-kirra Mijiya-kurra, ngulangkalkulunya yardajirri-wangkaja yungulu yantarla yatijarra jinta-kari-kirralu ngurrara-kari-kirra yirdi-kirraju Pijiniya-kurra. Ngulakujakulku-jana Jijaji-kirlangurluju Pirlirrpajulu yarda warla-pajurnu-yijala.

⁸ Ngula-jangkaju, yardalu jingijingi yanu Mijiya-wana karlarra jinta-kari-kirralu kirri-kirraju Turaja-kurra kujalpa ngunaja mangkururla pirntinyarrarla yaliji kirri.

⁹ Kujalu yukajarra Turaja-kurra kirri-kirra, ngula-jangkarluju, jintangka mungangka-juku nyangu Puurlurluju wati jinta yuruyururlu Majatuniya-wardingki kujalparla yuruyurlaju kutu-nyayirni karrija nyanungu-wana. Yali wati nyanungu Majatuniya-wardingki, ngulajulparla jaruju warlkinrinjarla wangkaja kuja yuruyurlaju, "Yantarni nyampu-kurra Majatuniya-kurra yungunpa-nganpa yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju!"

¹⁰ Junga-juku, kuja nyangu Puurlurlu yuruyururlu, ngulaju milya-pungurnalu jaru Kaatu-kurlangu yuruyurlaju kuja-nganpa wangkaja Kaatuju, ngulanya yungurnalu-jana yimi-ngarrirninjini Yimi Ngurrju Majatuniya-wardingki-patuku. Ngulakuju, nganimparnalunya yardajirri-wangkaja yungurnalu yani yangka-kurra Majatuniya-kurra, manurnalu-nyanu jungarni-manu jurnarpaju wurnakungarntirli.

Yimi karnta-kurlu yirdi-kirliji Litiya-kurlu kuja Kirijini-jarrija

¹¹ Kirri-ngirli Turaja-ngurlu ngularnalu warrkarnu pawurturla, ngularnalu yarnkaja ngapa wiri-wana pawurtu-kurluju, ngularnalu yuka-jarra ngurrara-pardu-kari-kirra yirdi-kirraju Jamatiriji-kirra. Ngulangkajurnalu ngunaja jintaku mungaku. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkaja pawurtu-kurlu-yijala ngapa-wana, ngularnalu jingijingi yanu ngapa mangkururlaju, yukajarrarnalu kirri-kari-kirralku jintakari-kirra yirdi-kirraju Niyapulu-kurra.

¹² Ngula-jangkaju, Niyapulu-ngurlulkurnalu yarda yarnkaja wirliyaluku. Yanurnalu kirri-kirra wiri-nyayirni-kirralku yirdi-kirraju Pilipayi-kirra. Ngulaju wiri-nyayirni kirrilpa karrija Majatuniyarlaju, ngulaju Ruumu-wardingi-kirlangu kirriji. Ngula-kurranyarnalu yukajarra Pilipayi-kirraju, manu ngunajarnalu marnkurrpaku mungakuju.

¹³ Parra-pardu-karirlalkurnalu wilypi-pardinjarla yanu kirri-ngirliji karru-kurralku, ngulaju Jarrirtiyirla Juwu-kurlangu Parra-nyayirni-wangurla. Ngula-kurranyarnalu yanu yungurnalu-jana yapa Juwu-patu parlu-pinyi, kujalpalu Jarrirtiyi-karirla Jarrirtiyi-karirla nganta turnu-jarrija karru-wana Kaatuku wangkanjaku nganta. Kujarnalu ngula-kurra karru-kurra yanurra, ngulangkajurnalu-jana parlu-pungu karntakarnta Juwu-patu. Ngulangkajurnalu-jana pirri-maninjarla yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli.

¹⁴ Nyampurula turnu-warnurla, jintalpa karnta yirdiji Litiya nyinaja, ngulaju kirri-wardingi Tayatira-wardingi. Ngulangkuju kala-jana nyanungu-nyangurla warrkingkaju yungu talakupurdarluju mitirili ngurrju-nyayirni yalyuyalyu. Ngulangkuju kala warrarda puraja kuruwari Kaatu-kurlangu. Kujalpa-jana Puurlurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yangka-patuku karntakarntaku, ngula-puruju Litiyaju Kaaturluju langaju rdilypirr-yungulku yungu Puurlu purda-nyanyi yirriyirri-nyayirni.

¹⁵ Ngula-jangkaju, Litiya manu yapa nyanungu-nyangu warlalja, ngulajulurla panu-juku muku ngungkurr-nyinaja Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirlikiji. Kujarlaju, julyurl-yirrarninjarla papitaji-manulkurnalu-jana yalumpurla-juku karrungka. Ngula-jangkaju, Litiyaju-nganpa wangkaja kuja, “Kajinkijili nyurrurla ngajuku ngungkurr-nyina kuja karnarla junga-nyayirni ngaju wala nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, kujarlaju yantarnili ngaju-nyangu-kurra yuwarli-kirra yungunkulu ngulangkanya ngunami ngurrangkaju.” Kapurnalu yuwarli-karirla-jala ngunayarla, kala nyanungurluju warrarda-jukulpa-nganpa payurnu manu payurnu. Junga-juku, yanurnalu nyanungu-nyangu-kurralku yuwarli-kirra ngunanjakuju Puurlu-pinkiji.

Pilipayi-wardingi-paturlulu-jana yirrarnu rdakungka Puurlu manu Jilaja

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngaka-karilki, nganimpajurnalu pina-yanu yangka-kurra-yijala karru-kurra yangka kujalpalu Juwu-patu turnu-jarrija warrarda Kaatuku wangkanjaku. Kujalparnalu wapanja-yanu karru-kurra, ngula-puruju rdipijarni kamina-pardu ngulaju juju-kurlu palkangka-kurlu, ngulaku kalarla marlaja wantiwantija jujukuju. Ngulaju warlaljalpa-jana warrki-jarrija yapa ngalya-kariki, ngulaju kalalu warrarda jinyijinyi-manu warrkiki, manu kala-jana ngari

warrki-jarrija pirijina-piya. Ngulakuju kalalurla yanurnu yapa-patu-kariji payirninjakungarnti yungu-jana ngayi wantiwantinjarla yirri-pura kaji-jana nyarrpa rdipimi ngaka ngurru-japa, maju-japa. Junga-juku, kala-jana yimi-ngarrurnu jaruju talakupurdarlu. Ngula-jangkaju, kalalurla muku puntarnu nyanungu-nyangurlulku wiriwirirli warlalamarrirli talaju. Kujarlunya kalalu-nyanu talaju panu-manu manu wiri-manu.

¹⁷ Kuja-nganpa yangka karnta kamina rdipija, ngulangku-nganpa puranja-yanu purdangirli-wanarlu Puurlu manu nganimpa. Ngula-julpa purlanjinaanu purdangirli-wana ngulaju kuja jaruju, “Nyampurraju wati, ngulajulu Kaatu-kurlangu warrkini-patu! Warrki-jarri kalurla Kaatuku kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirra-kariki! Yimi-ngarrirni kalu-ngalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturlu muurl-mardarni tarngangku-juku karlirr-yaninja-kujaku!”

¹⁸ Kujarlanya warrardalpa-nganpa puraja parra-kari parra-kari tarngangku-juku purlanja-karra purlanja-karrarlu-juku. Kujarlakuju, Puurlujurla kulu-jarrijalku purlanja-kurrakuju, manu warirrkarrinjarlarla wangkaja jujukuju, “Yirdi-kirilirli Jijaji-kirilirli karngaku nyuntu jinyijinyi-mani, jurntarla wilypi-pardiya nyampuku karntaku!” Junga-juku, kapanku-juku jurntarla wilypi-pardiya jujuju.

¹⁹ Kujalu karnta yangka nyangu juju-wangulku yangkangku wiriwirirli warlalamarrirli, ngulajulurla kulu-jarrijalku Puurlukuju. Manulpalu-nyanu kuja wangkaja, “Nyarrparlurlipa talaju mani nyampu-kurlangurlaju karnta-kurlangurla, kula-ka jujuju palkalku mardarni yangkaju wantiwantinja-kurlangu?” Ngula-jangkaju, Puurlu manu Jilaja, puuly-mardarnulkulu-palangu, manulu-palangu puuly-mardarninjarla wilil-kangu kulkurrirni-kirra kirri-kirraju, kujalpalu wiriwiri Ruumu-wardingki-patu nyinaja, ngula-kurranyalu-jana wilil-kangu.

²⁰ Kujalu-jana wiri-patu-kurra wilil-kangu, milki-yirrarnulu-jana Puurlu manu Jilaja wiriwiriki, manulu-jana wangkaja, “Nyampu-jarrarluju Juwu-jarrarlu kalu-nganpa warru kulukukuluku-mani nyampurlarluju kirringkarlu.

²¹ Manu kapala-jana warru pinarri-mani kuruwarri nyanungu-jarra-kurlangu. Kala nganimpa-nyangukuju kuruwarrikiji kapalarla nginji-wangka. Nganimpaju karnalurla warlalja-yijala nyina kirrikiji Ruumukuju nyurrurlu-patu-piya-yijala. Kulalparnalulku rdakurl-kijikarla nyanungu-jarra-kurlanguju kuruwarriji manu purayarla.”

²² Junga-juku, rdirri-yungulu-jana Puurluku manu Jilajaku jintakumarrirni-jiki kululku. Ruumu-wardingki-paturlu wiriwirirliji, jurnarrpalu-jana jurnta larra-pungu palkangkaju, manulu-jana yurrkunyukulku wangkaja, ngulalpalu-jana yurrkunyurluju wilpinykarra-pakarnu ngalyipi-piya-kurlurlu Puurlu manu Jilajaju.

²³ Ngulajulu-palangu pakarnu maju-karda-nyayirni nyurnu-karda. Manu ngula-jangkaju, yirrarnulu-palangu rdakungka. Manulurla wangkaja jinta-karikiji yurrkunyukuju rdakukungarduyukuju, “Yirriyirrirli-palangu muurlparlu warrawarra-kangka parnkanja-kujaku!”

²⁴ Kuja-jana kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu, ngula-jangkarluju, kangu-palangu Puurlu manu Jilaja kaninjarni

rdakungkaju, ngulaju-palangu kangu kaninjarni-nyayirni rdakungkaju yurltunpa-kari-kirra. Ngulangkaju-palangu wirliya-jarraju yirrarnu kulkurru-jarra watiya-jarrarla rdalyku-jarrarla wiri-jarrarla rdilypirrpa-jarra-kurlurla, manu rdalyku-jarraju jinta-maninjarla wayurnulku jayini-kirlirliji parnkanja-kujaku.

²⁵ Jintangka-juku mungangka kulkurru-kariji, Puurlu manu Jilaja wangkajalpa-palarla Kaatuku, manu yunparnulpa-palarla purlapa. Yapa panu-kari kujalpalu nyinaja kaninjarni rdakungka, ngulangkujulpalu-palangu purda-nyangu wangkanja-kurra manu purlapa yunparninja-kurra.

²⁶ Ngula-puru-juku, walyaju yurnkuyurnku-jarrijalku, manu yuwarli rdakungka kaninjarni, ngulajulpa yurnkuyurnku-jarrija-yijala kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kurra. Manu tuwa-kari tuwa-kari mukulu lakarn-pardija, manu jayini-jana muku rurruny-yanu jurnta yapa-ngurlu pirijina-ngurlu palka-ngurlu.

²⁷ Yangka yurrkuny rdakukungarduyu, ngulaju yakarra-pardija jarda-jangka. Manu nyangu-jana tuwa-kari tuwa-karilki kujalu muku lakarn-pardija. Manngu-nyangu-nyanu, manngu-nyanjarla wangkajanyanu, “Ngaju-nyangurlu wiriwirli kapujulu pinyi yirdija-ngarra mardalu pirijina-patu muku parnkaja rdaku-ngurluju.” Kujarlaju, junma kurrirdilki-nyanu jangkardu wilypi-manu warltirli-ngirli yungu-nyanu pantikarla laningi. Kala lawa, palka-jukulpalu nyinaja kaninjarni yurltunpa-karirla wuruly-parnkanja-wangu.

²⁸ Puurlurluju nyangu-juku kuja-nyanu junmaju jangkardu wilypi-manu rdakukungarduyurlu. Ngulakujurla Puurluju purlaja kilji-nyayirni, “Yampiyanku pantirninja-wangurlu! Nyampu-juku karnalu palka nyina!”

²⁹ Junga-juku, rdakukungarduyuju purlaja-jana yurrkuny-patukariki, “Jarrajulurla kangkarni!” Ngula-jangkaju, yukajarra kapanku yurltunpa-kurra Puurlu-kurlangu-kurra manu Jilaja-kurlangu-kurra. Manu mirdijirrpjirrpji jarntarru pirri-manu-palangu, ngulaju mirrmirr-karrijalpa lani-nyayirni.

³⁰ Ngula-jangkaju, karrinja-pardija, manu-palangu nguru-yirrarnu Puurluku manu Jilajaku yurltunpa-pardu-kari-kirraluku, payurnu-palangu, “Nyarrpa-jarrimilkirna yunguju Kaaturlu muurl-mardarni tarngangku-juku karlirr-yaninja-kujaku?”

³¹ Puurlu manu Jilaja, wangkaja-palarla, “Kajinparla wala nyina Jijajiki Warlalja-Wiriki, Kaaturluju kapungku nyuntuju muurl-mardarni, manu kapu-jana nyuntu-nyangu warlalja muurl-mardarniyijala yangka kuja kalu nyuntu-nyangurla yuwarlirla nyina.”

³² Ngula-jangkaju, Puurlurlu manu Jilajarlu, jarulku-pala-jana yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli Warlalja-Wiri-kirli yangkaku rdakukungarduyuku manu panu-kariki yapaku nyanungu-nyanguku warlaljaku kujalpalu nyinaja nyanungu-nyangurla yuwarlirla.

³³ Ngula-jangkaju, yangkanku rdakukungarduyurlu, kangu-palangu yurltunpa-pardu-kari-kirra yalirlaju yangkangka rdakungka. Ngula-palangu jurdu kirlka-manu wijinirla pakarninja-warnurla. Ngula-jangkaju, Puurlurlu papitaji-manu-jana yangka rdakukungarduyu manu nyanungu-nyangu warlalja ngapa-kurlurlu.

³⁴ Ngula-jangkaju, yangkanku rdakukungarduyurlu, kangu-palangu nyanungu-nyangu-kurralku ngurra-kurra, manu-palangu miyilki yungu. Kujalurla ngungkurr-nyinaja manu wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya-jana miyaluju raa-pungu Kaaturluju.

³⁵ Ngakalku mungalyurru-karilki, yilyajalu-jana rdaku-kurra wiri-wirirli Ruumu-wardingki-paturluju yurrkunyukungarduyupatu wiri-wiriji. Junga-juku, yaninjarla wangkajalkulurla rdakukungarduyuku, “Puurlu manu Jilaja, pangkala-pala yani warlangarrangarra-kurralku rarralya.”

³⁶ Junga-juku, yangkajurla rdakukungarduyupatu yaninjarla wangkaja Puurlukuju, “Wangkajajulu wiriwiri yungurnangkupala yilyami warlangarrangarra-kurra rarralyalku. Ngula-juku-pala yantalku wurulypa-juku rarralya!”

³⁷ Ngula-jangkaju, Puurluju wangkaja-jana yurrkunyupatukuju wiriwirikiji, “Wurra, kujaju lawa! Ngajarraju karlijarra nyina warlalja-yijala Ruumukuju. Nyanungurlu Ruumu-wardingkirli, kulalu-jarrangku kuwurtu-kurra-wiyi kangu wilpinykarra-pakarninjakungarntirli. Kularlijarra ngajarrarluru kurruwarri jintarlangu rdilyki-pungu Ruumu-kurlangu, lawa. Ngarilijarrangku yangkaju kutu wilpinykarra-pakarnu ngalyipi-piyakurlurlu kulkurrirni milparniwarrarla yapangka panungka! Ngula-jangkajulu-jarrangku rdakungalku yirrarnu. Jalanguju, ngajarra yungulparlijarra nganta wurulypa-juku yantarla rdakungurluju. Lawa kujakuju! Yajarninjintalu-jana yangka wiriwiri Ruumu-wardingki-patu yungulu yanirni nyampu-kurra yalalayirrarninjakungarnti. Nyanungurlunya yungulpalu-jarrangku yilyayarla ngajarraju.”

³⁸ Junga-juku, yanulu-jana yangka-patuju yurrkunyukungarduyupatu wiriwiriji yajarninjaku Ruumu-wardingki-patuku wiriwirikiji. Yurrkunyupatuju wangkajalu-jana, “Puurlu manu Jilaja, Ruumukuju kapala warlalja nyina nyurrurla-piya-yijala.” Kujalu kuja jaru purdanyangu yangkanku Ruumu-wardingki-paturlu wiriwirirli, kujarlajulu lani-jarrija-nyayirni. Yampiyarlalu-palangu pakarninja-wangurlu.

³⁹ Ngula-jangkaju, yanulu yangkaju wiriwiri rdaku-kurra yalalayirrarninjakuju Puurluku manu Jilajaku. Ngulalu-palangu yalalayirrarnu, manu yarlu-kurralku nguru-yirrarnu. Wangkajalu-palangu, “Ngula-juku yampiya-pala nyampuju kirri! Yantalku-pala!”

⁴⁰ Junga-juku, Puurlurlu manu Jilajarlu, yampijalku-pala rdakuju. Pina-pala yanu yangka-kurra-yijala karnta yangka kujalpa yirdiji nyinaja Litiya, ngula-kurlangu-kurra-yijala yanu-pala pina. Nglangkaju, turnu-jarrijalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu-patukulku. Jaruwiyilpa-pala-jana wangkaja, kujarlu wangkanjarlu yungu-pala-jana pirlirjirdi-mani pirlirrpaju. Ngula-jangkaju, wurnalku-pala yarnkaja Pilipayi-ngirliji.

17

Tijilunika-wardingki-patulu-palangu kulu-jarrija Puurluku manu Jilajaku

¹ Kuja-pala-jana yampinja-yanu yangkangka Pilipayirla Puurlurlu manu Jiljarlu, ngula-ngurluju-pala yarnkaja karlarra kirri-karri-kirraluku Tijilunika-kurra. Ngulaju-pala jingijingi yanu kirri-jarrarla yirdi-jarrarlaju Yampipulirla manu jinta-karirlaju Yapuluniyarla. Yukajarralku-pala kirri-kirraju Tijilunika-kurra. Ngulangakajulpa jinta jaaji karrija Juwu-kurlangu.

² Nyarrpara-wana-puka kujalpa Puurlu warru wapaja wurna kirri-kari kirri-kari-wana, ngulaju kala warrarda yanu jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra Jarrirti-yi-kari Jarrirti-yi-karirla Parra-nyayirni-wangurla. Kuja Tijilunika-kurra yanurnu, ngularlangurla yanu jaaji-kirraju Jarrirti-yi-patuku marnkurrpaku. Ngulangka jaajirla, Puurlurlulpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu jaru Payipulu-jangka. Kala-jana milki riiti-manu manu yimi-ngarrurnu.

³ Milki-wangkanjarla-jana warraja-manu jaruju Kaatu-kurlanguju yungulu milya-pinjarla langa-kurra-mani. Kala-jana kuja wangkaja jaruju, "Mijaya yangka Yapa-nyayirni-wangu kuja-ngalpa nyurru-wiyi Kaaturlu jangku-pungu, ngulaju kujalurla nyurru-wiyi marlaja wangkaja Mijaya-kurlu jaru jarukungarduyu-patu, ngulajulu wangkaja kuja, 'Kapu-nyanu Mijayarlu murrumuru purda-nyanyi nganta, kapu ngula-jangkaju palimi. Ngula-jangkaju, kapu pina-yijala wankaru-jarri nganta.' Junga kujaju! Yali Jijaji, ngulaju Mijaya! Ngulanya karna-nyarra yimi-ngarrirni."

⁴ Kujalu Puurlu purda-nyangu kuja-kurra wangkanja-kurra, ngulakujulurla jarukuju ngalya-karriji yapaju ngungkurr-nyinaja junga-nyayirni kujalpa-jana jaruju yimi-ngarrurnu. Ngularlangulu Kirijini-jarrija Puurlu-piya manu Jilaja-piya-yijala. Manu ngalya-kari yapa Kiiriji-wardingki, kuja kalalu puraja Kaatu-kurlangu kuruwarri kamparrurlu-wiyi, ngularlangulu Kirijini-jarrija. Manu ngalya-kari karntakarnta, kujalpalu-jana wiriwiri nyinaja Tijilunika-wardingki-patuku yalirla kirringka, Kirijini-jarrijalu-yijala.

⁵ Kujalu-palangu panulku marlaja Kirijini-jarrija Puurluku manu Jilajaku, kujarlaju Juwu-paturlujulu-palangu ngurru-nyangulku, manulu-palangu kulu-jarrija. Ngula-jangkaju, warrulkulpalu-jana turnu-manu wati-patu warrkini-wangu-patu kuja kalalu ngawungawu nyinaja jaapu-kari jaapu-kari-wana kulukupurda. Ngula-jangkaju, warrulu-jana jinyijinyi-manu ngalya-kari Tijilunika-wardingki-patu yungulu-palangu jintawarlayirilki pakarninjintarla Puurlu manu Jilaja. Ngula-jangkaju, jintawarlayijikili parnkaja yuwarli-kirra Jajana-kurlangu-kurra yungulu-palangu Puurlu manu Jilaja parlu-pungkarla kula-nganta palka. Yungulu-palangu puuly-mardakarla, puuly-mardarninjarla kangkarla wiriwiri-kirra Kanjulu-patu-kurra.

⁶ Kujalu-palangu yuwarlirla lawa-nyangu Puurluku manu Jilajaku, ngulajulu-jana Jajana manu yapa panu-kari Kirijini-patu-yijala puuly-mardarnu, ngulalkulu-jana wilil-kangu yangka-kurraju Kanjulu-patu-kurra wiriwiri-kirra. Ngulajulu-jana kuja purlaja wiriwiriki manu panu-kariki Tijilunika-wardingki-patuku, "Yali-jarrarluru Puurlurlu manu Jiljarlu, kulu kapala wiri-mani kujarla yalarnirla ngurujarraranypa majungku manu nyampurla kirringka ngalipanyangurla!

⁷ Manu nyampurlulpa-palangu Jajanarluru mardarnu nyanungu-

nyangurla yuwarlirla ngurrangkaju. Nyampurrarluju watingkijili rdilyki-pungu kuruwarriji Ruumu-wardingki Kingi-kirlangu. Kala nyampu-jarrarlu wati-jarrarlu, yimi-ngarrirni kalu-ngalpa jinta-kari kingi-kari nganta yirdiji nganta Jijaji.”

⁸ Kujarluju jarungku, yardalu-jana juturnu yangka-yijala Kanjulu-patu manu ngalya-kari yapa kulukungarnti, ngulaju yardalu-jana kulu-jarrija-nyayirni Puurluku manu Jilajakuju manu Kirijini-patu-karikiji.

⁹ Manu ngula-jangkaju, wangkajalu-jana yarda Kanjulu-patuju Jajanaku manu nyanungu-nyanguku puntuku, “Kajinkili-nganpa tala wiri yinyi, ngulaju karnalu-nyarra yampimi kulu-wangurlulku manu yilyami rarralypalku.” Junga-juku, Jajanarlu manu nyanungu-nyangurlu puntu-paturlu, yungulkulu-jana talaju, ngula-jangkaju, yampijalkulu-jana rarralypalku.

Puurlu manu Jilaja-pala yanulku kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Piriya-kurra

¹⁰ Jintangka-juku mungangkaju wanta yukanja-warnurla, yilyajalu-jana Puurlu manu Jilaja manu Timiji panu-karirli Kirijini-kariyi-nyanu-paturlu yungulu yani karlarra kirri-kirra yirdi-kirraju Piriya-kurra. Kujalu yukajarra Piriya-kurra, ngulajulu jingijingi yanu jaajikirra Juwu-kurlangu-kurra Piriyaarlaju.

¹¹ Piriya-wardingki-patuju, ngulajulpalurla ngurrju rarralypa yapaju nyinaja Puurluku Tijilunika-wardingki-patu-piya-wangu. Ngulajulu purda-nyangu Puurluju wangkanja-kurraju langanku rdilypirpa-nyayirni manu langarrparlu. Kujalpa-jana Puurlulu milki riiti-manu jaru Payipulurla, manulpa-jana milki-wangkaja, ngulajulu purda-nyangu ngampurrparlu manu wardinyirli. Ngula-jangkarluju, kalalu parra-kari parra-kari jarnkujarnku miimii-nyangu jaruju Payipulurlaju yungulu Puurluju milya-pinyi junga-japa kujalpa-jana yimi-ngarrurnu jaru.

¹² Ngula-jangkaju, ngungkurr-nyinajalurla panu-kari Juwu-patu-kari yangka kuja-jana Puurlulu yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli. Manu panu-karilirla ngungkurr-nyinaja Kiriji-wardingki-patu Juwu-wangupatu, ngalya-kari karntakarnta wiriwiri, manu ngalya-kari wati-patu Kiriji-wardingki-patu-yijala.

¹³ Tijilunika-wardingki-paturlu Juwu-paturlulu jaru purda-nyangu Puurlu-kurlangu kujalpa-jana yimi-ngarrurnu nganta jaru Kaatu-kurlangu Piriya-wardingki-paturlanguku nganta. Kujalu purda-nyangu kuja jaru, ngulajulu yarnkaja ngalya-kari Piriya-kurraju. Kujalu yukajarra kirri-kirra Piriya-kurra, ngulangkaju wangkajalu-jana Tijilunika-wardingki-patuju Piriya-wardingki-patukuju kuja, “Niyiyaku kankulu-jana purda-nyanyi manu mardarni nyampu-patuju yilyanja-wangurluju?” Kujarlunyalu-jana juturnu jarungkuju kulukukuluku-maninjakuju.

¹⁴ Kujalu-jana Kirijini-paturlu purda-nyangu jaru Tijilunika-wardingki-patu-kurlangu kulu-kurra wangkanja-kurra, ngula-kujakuju wuruly-yilyajalu-jana Puurlu manu ngalya-kari yapa ngapakurra mangkuru wiri-kirra pirntinyarra-kurra, ngulangkanya yungulu pawurtu-kurlu yani mangkuru-wana kurlirra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirra Yajana-kurra. Kala Timiji manu Jilaja, ngulajulpa-pala nyinaja yangkangkaju-juku Piriyaarla.

15 Kuja-jana Puurlu jirrnganja yukajarra Yajana-kurra, ngulangka-juku jupu-karrija, manu-jana jupu-karrinjarla wangkaja ngalya-karikilki yapaku, “Yantalu pina Piriya-kurra, yimi-kangkalu-jana ngaju Jilajaku manu Timijiki, yungu-pala yanirni kapanku nyampu-kurra. Ngajuju kapurna-palangu nyampurla-juku pardarni.” Junga-juku, yangkankuju yapanku ngalya-karirli, yampinja-yanulu Puurluju yalirla-juku kirringka Yajanarla, nyanungujulu pina-yanu yimi-kirli yangka-kurra-yijala Piriya-kurra.

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu jaru Jijaji-kirli Yajana-wardingki-patuku

16 Kujalpa-palangu Puurlu pardarnu Jilajaku manu Timijiki yalirla kirringka Yajanarla, ngulangkaju kala-jana warru nyangu pirli-kari pirli-kari jukajuka-karrinja-kurra yirdiyi-kari yirdiyi-kari-wana, ngulaju juju-kari juju-kari-kirlangu, kula Kaatu-kurlangu. Kujalpa-jana nyampurra nyangu, ngulakuju kala-jana kulu-jarrija-nyayirni.

17 Kujarlaju kala-jana Juwu-kurlangurla jaajirla yimi-ngarrurnu jaru Juwu-patukuju manu ngalya-kariki Juwu-wangu-patukuju, yangka kuja kalalu kuruwarri Kaatu-kurlangu puraja. Kala-jana puta kangkuly-yirrarnu manu pinarri-manu yungulurla ngungkurnyinayarla Jijajiki. Ngulaju kala parra-kari parra-kari Puurluju yanurnu kulkurru-jarra kirringkaju yarlu wiri-kirra japingi-kirlangu-kurra, ngularlangurla kala-jana puta kangkuly-yirrarnu manu putaputa pinarri-manu yungulurla Jijajiki ngungkurnyinayarla.

18 Yalirla yangkangka jintangka-juku kirringka, nyinajalpalu wati-patu panu-nyayirni turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari rdrrinypanyayirni pinarri-patu. Jinta-kari turnu-warnu-kari ngulaju yirdiji Yipikuriya-patu. Jinta-kari turnu-warnu-kari ngulaju yirdiji Tuwiki-patu. Ngulangkaju kalalu putaputa kangkuly-yirrarnu nyanungu Puurluju yungu nganta Jijaji yampiyarlalku manu yungu nganta purayarla nyanungu-patu-kurlangulku kuruwarriji. Kala lawa, Puurluju kala-jana kuja wangkaja, “Ngajuju karna pura Jijaji yangka Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu kuja yangka Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnuju.” Kujalu Puurlu purda-nyangu wangkanja-kurra wati-paturlu yangka-jarra-jangkarlu turnu-warnu-jarra-jangkarlu, ngalya-karijilpalu wangkaja ngulaju kuja, “Nyampuju wati ngurrpanyayirni, ngari kanyanurla pulka-pinyi milparniwarrarla milkarraku. Nyarra kangalpa kujaju wangka?”

Manu panu-karijilpalu wangkaja kuja, “Nyiya kangalpa jukurrpaju yimi-ngarrirni? Marda kangalpa jinta-kari putaputa yimi-ngarrirni jukurrpa-kari ngurrara-kari-jangka nyanungu-nyangu marda.” Kujarlujulpalu Puurlu wangkanja-kurra kanginy-pungu.

19 Yangka-jarra-jangka turnu-warnu-jarra-jangka, wati-patujulurla wangkaja Puurlukuju, “Rdanpaka-nganpa yungurlipa-jana yani Kanjulu-patuku jaruku wangkanjaku kuja kalu-nyanu turnu-jarrinjarla wangka pirlingka Kanjulu-kurlangurla yirdingkaju Yariyapukurla. Ngulangkanya yungurnalu pinarri-jarri nyuntu-nyanguku jukurrpa-kariki jalangu-warnuku. ²⁰ Kuja kanpanganpa warrarda yimi-ngarrirni yangka wati nyanungu Jijaji, kuja nyanungukupalangurlu yirdingki Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnuju, kula karnangkulu kuja-kurraju milya-pinyi

jaruju. Nyampuju jinta-kari jaru yungurnalu langa-kurra-mani." Kujanyalurla wangkaja Puurlukuju.

²¹ Kala yangka-patu Yajana-wardingi-patu manu ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka kalalu turnu-jarrija warrarda, ngulangkaju kalalu-nyanu parra-kari parra-kari jaruju warrarda yirri-puraja yimi-kari yimi-kari yapa-kari yapa-kari-kirlangu, kuja kalalu-nyanu wangkaja.

²² Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju rdanparnulku-jana yangka-jarra-jangkakuju turnu-warnu-jarra-jangkakuju wati-patukuju, manulu yanu pirli-kirra yirdi-kirraju Yariyapuku-kurra. Yalirla pirlingka, Puurluju karrijalpa kamparrurla Kanjulu-paturlaju. Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlu-jana wangkaja, "Nyurrurla wati-patu Yajana-wardingi-patu, ngulaju karna-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu-jana yirriyirri-nyayirnirli pura kuruwarrri-kari kuruwarrri-kari manu jukurrrpa-kari jukurrrpa-kari nyurrurla-nyanguju.

²³ Yangka kujalparna nyurrurla-nyangurla kiringka warru wapaja, ngulajulparna-jana warru nyangu maralypi-kari maralypi-kari, ngulangka kuja kankulu-jana purlapa pinyi jukurrrpa-kari jukurrrpa-kariki. Jinta-karirla yuwarli maralypirla kujarna yukaja, ngulangkajurna pirli lalya wiri-nyayirni parlu-pungu yirdi-kirliji, ngulangka kuja kankulurla kuyu kurapaka purra yaliki jukurrpaku. Yirdi yalumpu ngulaju 'Jukurrrpa Yuruyuru Milya-pinja-wangu'. Ngulaju ngula-juku! Yangka kuja kankulu jukurrrpa purami kanginy-pinja-wangurlu ngurrrpangku-juku, ngula-kurlu kapurna-nyarra warraja-maninjarla yimi-ngarrirni manu pinarri-mani.

²⁴ Nyanungu yali jukurrrpa kuja kankulu kanginy-pinyi, ngulaju yirdiji 'Kaatu', ngulangkuju ngarrmirninjarla ngurrju-manu walya manu nyiyarningkijarra kuyu-kari kuyu-kari manu yukuri-kari yukuri-kari. Ngulakuju nyanungu-juku-ka Warlalja-Wiriji nyina yalkiriki manu walyaku. Ngulaju kula-ka nyina yuwarli maralypirla jukurrrpa-kari-piya yangka kuja kalu watingki ngantirni yuwarli, kula-ka ngulangka nyina, lawa.

²⁵ Nyanungu-ka nyiyarningkijarrakuju Warlalja-Wiri nyina. Nyiarliparla yinyi nyanungukuju yimiri-maninjakuju? Lawa! Nyanungurluju-ka nyiyarningkijarra mardarni. Nyurru-juku-ngalpa yungu nyiyarningkijarraju nyanungurluju ngalipakuju. Manu kangalpa nyanungurlu-juku wankaruju yinyi ngaany-kijirninjakuju.

²⁶ "Nyurru-wiyi lawangka-wiyi yapa-wangurla-wiyi, ngulaju Kaaturluju jungarni-manu jaru turnu-warnu-kari turnu-warnu-kariki nyangurla yungu-jana pirri-yilya nguru-kari nguru-kari-kirra. Ngulaju-jana manngu-nyangu nyanungurlu-juku Kaaturluju yungulu jarnkujarnku nyinami nyanungurra-nyangurla-juku ngurrara-kari ngurrara-karirla. Junga-juku ngurrju-manu jinta-wiyi wati. Ngula-jangkaju, jinta-jangka wati-jangka ngurrju-manu-jana turnu-kari turnu-kari yapa-kari yapa-kari maru, kardirri, walyawalya, yalyuyalyu, karntawarrakarntawarra. Ngulaju-jana jarnkujarnku pirri-yilyaja kuja-purda kuja-purda nguru-kari nguru-kari-kirra ngulaju ngurujarranyparla.

²⁷ Nyiyaku-jana kuja kujarluju Kaaturluju pirri-yilyaja yapaju? Ngulangkuju yungulurla warru warrirni milpa-parnta-piyarlu, ngu-

langkuju yungulu warru warrirninjarla parlu-pinyi nyanungulku. Ngulaju ngula-juku, kula-ka Kaatuju wurnturu wuruly-nyina, kutu-ka nyina ngayi.

²⁸ Nyurnunyurnu-patu kalalu kuja wangkaja, 'Ngalipa karliparla marlaja nyina wankaru Kaatuku, manu karliparla marlaja warru wapa.' Manu nyurrurla-nyangu-paturlu yapangku jarukungarduyupaturlu kalalu yunparnu kujarlu, 'Ngaliparlangu karliparla nyina kurdukurdu nyanunguku.'

²⁹ Ngulaju junga. Junga karlipa ngalipaju nyina kurdukurdu Kaatukurlangu. Kujarlaju, kulalparlipa nyarrparlu manngu-nyangkarla Kaatuju jukurrpa-kari-piya yangka pirli ngurrju-maninja-warnu kuja kankulu yurparninjarla karaly-mani nyurrurlarluju kawurlu-jangka marda pirli yaltiri-jangka marda pirli-kari-jangka marda. Lawa kujakuju. Kula-ka Kaatuju nyina nyampurra-piya pirli-kari pirli-kari-piya, lawa!

³⁰ "Nyurru-wiyi kamparru-wiyi, Kaatuju wangkaja kuja, 'Yangka kuja kajulu yapangku ngurppangku kanginy-pinyi, ngulaju ngula-juku. Ngaju karna-jana yampimi murrumuru-maninja-wangurlu.' Kala jalanguju, Kaatuju kangalpa yangka ngalipakuju panukuju ngulaju kuja, 'Yampiyalu nyiyarningkijarraju majumajuju puranja-wangurlu, manujulu pina-yaninjarla yalala-yirra-ka ngaju!

³¹ Junga kujaju. Kaaturluju nyurru-juku jaru jungarni-manu yapaku miimii-nyanjaku. Ngakaju kapu-ngalpa jarnkujarnku miimii-nyanyi kuwurtukungarduyupiyarlu yirriyirri-nyayirni-nyayirni-nyayirni. Ngulakuju nyurru jinta wati milarnu yali Jijaji. Nyarrparlurlipa milya-pinyi nyampuju wati junga-japa? Ngulaju karlipa milya-pinyi yangka kuja Jijaji Kaaturlu wankaru-manu pina palinja-warnu, ngulanya milarnu ngalipakungarnti jarnkujarnku miimii-nyanjakungarnti."

³² Yangkangku Yajana-wardingki-paturlu Kanjulu-paturlu, kujalu purda-nyangu Puurlu kuja-kurra wangkanja-kurra, yangka kuja Kaaturlu pina-wankaru-manu nganta Jijaji palinja-warnuju, ngulakujulurla ngalya-kariji manyu ngarlarrija. Panu-kari ngalya-kari yapa ngulajulurla ngurrju wangkaja, ngulaju kujalurla wangkaja, "Yungurnangkulu parra-karirlalku yarda purda-nyanyi ngurrju jaru nyuntu-nyangu."

³³ Junga-juku, ngula-jangkarlu, Puurlurluju yampinja-yanulku-jana yapaju.

³⁴ Yangka ngalya-kari wati-patu-kari Yajana-wardingki-patu-kari, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja jarukuju Puurlu-kurlangukuju kuja-jana yangka yimi-ngarrurnu, ngulakujulurla marlaja Kirijini-jarrija. Manu jinta-kari yirdiji Tiyuniji kanjulu-pardu, ngularlangu Kirijini-jarrija. Manu ngula-jangkaju, jinta-kariji karnta yirdi Tamari, ngulaju nyanungurlangu Kirijini-jarrija-yijala, manu ngalya-karirlangu.

18

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli Karinji-wardingki-patuku

¹ Puurlurluju yampinja-yanulku yangkaju kirri yirdi Yajana, ngulanguurluju yarnkaja karlarra kirri-kari-kirralku yirdi-kirraju Karinji-kirra.

²⁻³ Ngulangkulpa nyinaja wati-kari Juwu yirdi Yakila nyanungu-parnta-kurlu karnta-kurlu yirdi-kirli Pirijila-kurlu. Ngulaju-pala yukajarni ngurrara-kari-jangka yirdi-jangka Yitili-jangka, ngulaju-pala kamparru-pardu-juku yukajarni Karinji-kirraju, ngulaju kamparru-juku Puurlukuju. Nyampu Yakila ngulaju palka-jarrija manu wiri-jarrija ngurrara-karirla yirdingka Puntijarla. Karinji-wangurla-wiyi ngulajulpa-pala nyinaja Yakila manu nyanungu-parnta karnta kirri-karirla yirdingka Ruumurla, ngulaju ngurrararla yangkangka yirdingka Yitilirla. Parrangka jintangka, kingi yirdi Kulurdiya, ngulangkuju-jana jinyijinyi-manu panu-juku Juwu-patuju kirriki yampinjakuju. Kujarlanya-pala yanu Yakila manu Pirijila yali-kirraju kirri-kirra Karinji-kirraju. Ngulanganya-palangu yanjarla Puurlurluju parlu-pungu. Parlu-pinjarlalpa-palangu jirrn-ganja nyinaja yalumpurla-juku yuwarlirla nyanungu-jarra-nyangurla-juku. Ngulangkarluju jintangkarlu-jukulpalu kalukulku ngurrju-manu marnkurrparlu-juku warrkingkarlu.

⁴ Yalumpurla kiringka, Puurluju kala warrarda yanu Jarrirtiyyi-kari Jarrirtiyyi-kari jaaji-kirraju Juwu-kurlangu-kurra. Ngulangkaju, Juwupatu manu Juwu-wangu-patu, putaputalpa-jana kangkuly-yirrarnu manu kurruly-yirrarnu jaru-kurlurluju yungulurla nyanungurlangu ngungkurr-nyinayarla Jijajikiji.

⁵ Kuja-pala Jilaja manu Timiji yanurnu Karinji-kirra nguru-kari-jangka Majatuniya-jangka, ngula-jarra kuja-palarla rdipija Puurluku, ngula-jangkaju jintangkalkulpa wartardi-jarrija Jijajikirlangurla jarungka. Ngulaju kala-jana parra-kari parra-kari jaruju yimi-ngarrurnu Jijajikirliji Juwu-patukuju, ngulaju kuja kala-jana wangkaja, "Yangkaju Jijaji ngulaju Mijaya, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu nyurru-wiyi jangku-pungu yilyanjarnikingarntirli."

⁶ Yali-patu Juwu-patu, ngulajulpalurlajinta jukuru-jarrija Puurlukuju jarukuju, manu ngula-jangkajulpalu warlkanji-pajurnu. Jungajuku, Puurlu-nyanurla jurnarrpaku yarnkaja palkangkaku nyanungu-nyangurlaku, manu ngulangkaju jurnarrpa-ngurluju lurlurl-pungu walyalku wangkanjangungarntirli. Ngula-jangka, yada-jana wangkaja, "Putarna-nyarra pinarri-manu jaru-kurlurluju manu puta kangkuly-yirrarnu nyurrurlaju. Kajinkilirla Kaatukuju jurnta nyina kuja-purda-kari tarnnga-kari, ngulajujulu yampiya wakirninja-wangurlu. Jalangu-warnurluju kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuumipakulku."

⁷ Junga-juku, yampinja-yanulku-jana Juwu-patuju. Ngula-jangkaju yanu Puurluju jinta-kari-kirlangu-kurralku wati-kari-kirlangu-kurra Juwu-wangu-kurlangu-kurra yuwarli-kirraju yirdi-kirlangu-kurraju Tijiti Jujutu-kurlangu-kurra. Nyampurluju watingkilpa puraja Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngulakuju karrijalparla yuwarliji wurnturu-wangu kutu-nyayirni jaaji-pirdi Juwu-kurlangu-pirdi. Ngulangkanyalpa Puurluju nyinaja.

⁸ Jinta-kariri watilpa nyinaja yirdiji Kiripija, ngulaju nyinalpa jaajikingarduyi wiri Juwu-kurlanguku jaajiki kamparrurla. Ngula-kurlangujulpalurla ngungkurr-nyinaja Warlalja-Wiri Jijajiki

nyanungu-parnta manu nyanungu manu nyanungu-nyangu kur-dukurdu. Panungkulu Karinji-wardingki-paturlu yapangku, kujalu purda-nyangu Puurluju jaru-kurlu Jijaji-kirli, ngularlangujulurla ngungkur-nyinaja Jijajiki. Ngula-jangkaju, ngapangkalpa-jana julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu Puurlurluju.

⁹ Ngaka-pardu-karilki munga-karirlalku, Puurlurluju nyangu Warlaja-Wiri Jijaji yuruyururlu, ngulajurla kuja wangkaja Jijaji Puurlukuju, “Lani-wangu-jana jurnta nyinaya waparlku nyampukuju yapaku Karinji-wardingki-patuku. Ngulakuju ngaju-nyangu-jana jaru yimi-ngarrika waparlkurlu ngarrurda-wangurlu rdiily-parnkanja-wangurlu.

¹⁰ Ngajurnangku palka, kapurnangku warrawarra-kanyi. Kujarlaju, kulanku nganangku yapangku murrumurru-mani ngaju-nyangurlaju. Nyampurlaju kiringka, ngulaju kalu panu nyina ngulaju ngaju-nyangu yapaju. Ngularlangurlu kapungkulu nyuntuju warrawarra-kanyi yapa-kari-kijakuju.”

¹¹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju nyinaja jintaku yukuriki manu jika-palaku kirntangiki yalumpurlaju kiringka. Ngulangajulpa-jana pinarri-manu yapa panu-jarlu jarungku Kaatukurlangurlu.

¹² Ngula-puruju, yangka kingi wiri-jarlu Ruumu-wardingki, ngulangkuju wati jinta milarnu yirdiji Kaliyu yungu-jana nyina wiri-yijala yapaku ngurrara-kari-wardingki-patuku yirdi-wardingki-patukuju Kiiriji-wardingki-patuku. Yangangka kiringka Karinjirla kujalpa Puurlu nyinaja, ngulangajulurla Juwu-patuju jangkardu turnu-jarrija, manulu ngula-jangkarluju Puurluju puuly-mardarninjarla kangu kuwurtu-kurra yangka Kaliyu-kurlangu-kurra.

¹³ Kujalurla Juwu-patu jirrnanja yukaja kuwurtu-kurlangu-kurra, ngulangajulurla kuja wangkaja Kaliyukuju, “Nyampu kanpa nyanyi wati kuja-ka karri, ngulaju kajana jaru-kari-kirlirlilki yapa panu-juku pinarri-mani manu kuja-purda-mani, manu kajana putaputa kangkuly-yirrarni yungulu purami Kaatu-kurlangu kuruwarri jar-rwarurlu!” Kujanyalurla wangkaja Juwu-patuju Kaliyukuju.

¹⁴ Ngula-jangkaju, Puurlulkurla wangkaja puta, ngulaju Kaliyurluju wurra-manu manu wurulypa-manu. Ngula-jangkaju, Kaliyulku-jana wangkaja Juwu-patuku, “Kaji nyampu wati karlirr-yantarla kuruwar-rirla Ruumu-kurlangurla, manu kaji yaparlangu pungkarla tarnnga-kurra, ngulaju kapurna-nyarra Juwu-patuju purda-nyangkarla wurra-maninja-wangurlu manu yirriyirri-nyayirnirli.

¹⁵ Kala nyurrurla kuja kankujulu wangka Juwu-patu nyampurlu nganta watingki kuja rdilyki-pungu nyurrurla-nyangu kuruwarri, manu kuja kajana nganta puta kangkuly-yirrarni kuruwarri-kijaku nyurrurla-nyangu-kujaku warlaja-kujaku, ngulaju kula ngaju-nyangu. Yalumpuju nyurrurla-nyangu. Kujarlaju, nyurrurla-paturlulu yimiji jungarni-manta nyampukuju watikiji kuja-ka karri, manulu miimii-nyangka nyurrurlarlu ngurrju-japa marda maju-japa marda.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, wangkaja-jana Kaliyuju nyanungu-nyangu-patukulku yurrukunyuku, ngulaju kuja-jana wangkaja, “Muku yilyayalu-jana nyampu yapa yarlu-kurra nyampu-ngurlu kuwurtu-ngurlu!” Junga-juku, mukulu-jana yilyaja panu-juku. ¹⁷ Yangka

kujalu-jana yurrkunyurlu muku yilyaja yarlu-kurra yapa panu-jarlu, ngulangkujulu parlu-pungu jinta-karilki wati-kari yirdiji Jajini, ngulalkulu puuly-mardarninjarla pungu murdungku yarlungkaju yuwarlirla kuwurturla ngayingayi-juku. Nyampuju Jajini, ngulajulpa-jana wiri nyinaja jaajikingarduyu Juwu-patu-karikiji. Yangka kujalu pungu Jajini yarlungka yuwarlikiji, ngulaju-jana Kaliyurluju jamulu nyangu, kularla mari-jarrija yangkakaju Jajinikiji kujalpalu pungu murdungku.

Puurluju kulpari yanu yangka-kurra Yantiyuku-kurra

¹⁸ Ngula-jangkaju, Puurlujulpa-jana jirrnganja nyinaja tarnnga-juku Karinjirla panu-kariki Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkarluju, Puurlurlu manu Yakilarlu manu nyanungu-nyangu karntangku Pirijilarlu, jakuru-pungulkulu-jana panu-kariji Kirijini-kariyi-nyanuju. Ngula-jangkaju, yarnkajalu kirri-kari-kirralku yirdi-kirraju Jinkiri-kirra, ngulajulpa kutu-nyayirni karrija kurlirra kirrikiji Karinjikiji. Ngulangka, kujalpalu nyinaja kirringka, ngulangkaju-nyanu marnilpalku pajurnu Puurlurluju. Ngula-wangurla-wiyi, yangka kuja Kaaturlu warrawarra-kangu Puurluju wurna-puruju, kujarlanya-nyanu marnilpaju pajurnu muku Puurlurluju kuruwarrirla Juwukurlangurla. Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlu manu Yakila manu Pirijila, warrkarnulu pawurturla wurnakungarnti yungulu jingijingi yanirra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Yipija-kurra.

¹⁹⁻²¹ Kujalu Yipija-kurra yukajarra yangka-patu, ngulajulu yanurra Juwu-kurlangu-kurra yuwarli-kirraju jaaji-kirra. Yalirla jaajirla, Puurluju-jana wangkaja Juwu-patukuju Jijaji-kirliji. Panu-kari yapa Juwu-patuju, ngulajulurla ngungkurr-nyinaja Puurlukuju, manu wangkajalurla, “Nyampurla-juku nyinaya tarnnga nganimpanyangurla!”

Ngulaju-jana Puurlurluju wurra-manu, ngulaju kujarlu, “Lawa, ngaka kajiji Kaatu wangka nyampu-kurrakuju pina-yaninjarnikiji, ngulanya karna pina-yanirni.” Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurlurluju-palangu yampinja-yanu Yakila manu Pirijila yalumpurlajuku. Ngula-jangkaju, yaninjarla warrkarnu pawurtu-karirlalku, ngula-jangkaju, pina jingijingi yanu ngapa-wanaju kurlirra kakarrara jinta-kari-kirralku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jijariya-kurralku.

²² Kuja yukajarra Puurlu kirri-kirra Jijariya-kurra, ngula-jangkaju yangka-jangkaju pawurtu-jangka jitinjarla yarnkajarra kurlirra walyangkalku kirri-kari-kirra yirdi-kirra Jurujulumu-kurra. Kuja Jurujulumu-kurra yukaja, ngulangkaju-jana Kirijini-patu-kariki wapirdi wangkaja. Ngula-jangkaju, yada yarnkajarra yatijarra kirri-kari-kirralku yirdi-kirraju Yantiyuku-kurra.

²³ Kuja yukajarra Yantiyuku-kurra, ngulangkaju ngari witaku nyinaja. Ngula-jangkaju, yada yarnkaja ngurrara-pardu-jarra-kari-kirra yirdi-jarra-kurraju Kalatiya-kurra manu Pirijiyaya-kurra. Yali-jarrarla ngurrara-jarrarla Kalatiyarla manu Pirijiyarla, wangkaja-jana Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-jana jaru-kurlurluju yada pirrjirdi-manu.

Nyampuju wati-kari-kirli Yapuliji-kirli

²⁴ Ngula-purujulpa wati jinta nyinaja yirdiji Yapuliji, ngulaju Yilikijantira-wardingki, ngulanganya palka-jarrija kiringkaju nyanunguju watiji. Ngulaju yanurnu-yijala Yipija-kurraju, ngulanyalpa-jana pinarri-manu Kaatu-kurlangu kuruarri yapaku panukuju, ngulaju kuruarri yangka kujalpa ngunaja Payipulurla. Ngulajulpa junga-nyayirni kanunjumanyumpa-nyayirni manngu-nyangu kuruarri Kaatu-kurlanguju, ngulajulpa-jana yapa panukuju yimi-ngarrurnu jaruju ngulaju marrka-nyayirni manu ngurru-nyayirni.

²⁵ Manulpa nyinaja pina-nyayirni Jijaji-kirlangukuju yimi-ngarrirninjakuju, nganangku mayirla yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu Jijaji-kirliji Wirliya-kurlu Kuruarri-kirliji. Ngulaju kala-jana yimi-ngarrurnu Jijaji-kirliji wardinyi-nyayirni manu junga-nyayirni. Manulpa milya-pungu jaru Jaanu-kurlu yangka papitajimaninjakungarduyu-kurlu. Kala kulalpa milya-pungu yangka Pirlirpa Kaatu-kurlangu.

²⁶ Yapulijirli kujalpa-jana ngakalku yimi-ngarrurnu jaru Juwukurlangurla jaajirla yapaku panuku, ngulaju marriwa-nyayirni. Yangka-jarrarlalu kalinjarlu Pirijarlalu manu Yakilirli, purda-nyangupala wangkanja-kurraju kujalpa-jana jaru yimi-ngarrurnu. Ngulajangkaju, yangka-jarrarlalu purda-nyanjarla-pala Yapulijiji yajarninjarla kangulku ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngulajangkaju, yada-palarla yirri-puraja Kaatu-kurlangu Kuruarri Wirliya manu jungarni-manu jaru-kari yangka Pirlirpa Kaatu-kurlangu-kurlu.

²⁷ Ngulajangkaju, Yapuliji wangkaja-jana Kirijini-patukuju Yipija-wardingki-patuku, “Ngajuju karna yanilki ngurrara-kari-kirra yangka-kurra yirdi-kirraju Kiiriji-kirra.” Junga-juku, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaja, manulurla pipa yungu jaru-kurlu nyanunguku, ngulanya yungu-jana kanjarla yinyi yangkakuju Kiiriji-wardingki-patukuju Kirijini-patuku. Yali pipa ngulaju yungulu Kiiriji-wardingki-paturlu rdakurl-kijirni Yapuliji wurra-maninja-wangurlu. Junga-juku, yampinja-yanu-jana Yipija-wardingki-patuju yapaju wurnangkulku. Kuja Kiiriji-kirra yukajarra, ngulangkuju kala-jana pinarri-manu Kirijini-kariyi-nyanu-patuju, manu kala-jana pirjirdi-manu yali-patuju yangka kujalurla kamparru-wiyi marlaja Kirijini-jarrija Kaatuku.

²⁸ Yapuliji kala-jana jirrganja nyinaja Juwu-patukuju pinarri-patukuju yangka Yapulijiji, ngulaju milparniwarrarla-juku kamparrurla panungka-juku yapangkaju kala wangkaja. Kala-jana pirjirdijiki nyinaja nyanungurra-piya-wangu. Kala-jana milki-wangkaja Mijaya-kurlu jaruju Payipulurla, ngulaju kala-jana wangkaja kuja, “Yangkaju Jijaji ngulaju Mijaya ngalipaku, yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangu-pungu nyurru-wiyi yilyanjarnikingarntirli ngalipaku.” Kujalu kuja-kurra wangkanja-kurra purda-nyangu Yapuliji yangkangu Juwu-paturlu, ngulaju kulalu nyarrparlulku jangu-mantarla.

¹ Kirringka Karinjirra ngulalpa yangka nyinaja wati yirdi Yapuliji, ngula-puru-juku Puurluju jingijingi yanu nguru-jarrarla kulkurru-jarra yirdi-jarrarla Kalatiyarla manu Pirijiyarla. Ngulajulpa wirliya wapanja-yanu karllara kirri-kirra Yipija-kurra. Kuja Puurlu yukajarra kirri-kirra Yipija-kurra, ngulangaju-jana parlu-pungu wati-patu 12-pala, ngula-patu nyanungu-patu ngulajulu kurdungurlu-patu Jaanu Papitaji-kirlangu.

² Junga-juku, Puurlulu-jana payurnu kujarlu, “Kujankulu kurdungurlu-jarrija, Pirlirrpaju-nyarra Kaaturluju kurru-pungunya nyanungu-nyanguju?”

Junga-juku, Puurlujulu jangku-manu nyanungu-paturlulku, “Kula karnalu milya-pinyi Pirlirrpaa Kaatu-kurlanguju. Ngana ngulaju?”

³ Junga-juku, yada-jana payurnu Puurlurluju, “Nyarrpa-jarrijalpankulu ngapangkakungarnti papitaji-jarrinjakungarntiji?”

Ngula-jangkaju, jangku-manulu Puurluju, “Ngulakungarntirlijirnalu puraja Jaanu Papitaji-kirlangu kuruwarri yangka kujalpa-jana nyurru-wiyi kamparru-warnu-wiyi yapa pinarri-manu.”

⁴ Yaliji Puurlu yada-jana wangkaja, “Jaanu Papitaji kala-jana wangkaja yangka-patuku Yijirali-pinkiki kuja, ‘Ngajukuju wala-jarrinja-wangu nyinakalurla walaju yangka-mipaku jintaku ngaka kaji yanirni Mijaya.’ Kujanya kala-jana wangkaja Jijaji-kirli. Yangka kujalpalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, ngularra-piya-mipalpa-jana papitaji-manu.”

⁵ Kujalu kuja-kurra purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra yangka-paturlu 12-palarlu kurdungurlu-patu-karirli, ngulajulurla ngungkurnyinaja Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-jangkaju-jana nyanungurlangu Puurlurluju julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu.

⁶⁻⁷ Ngula-jangkaju, Puurlurluju rdaka-nyanu yirrarnu jurrungka nyanungurra-nyangurla, ngula-puru-juku-jana kurru-yukaja Pirlirrpaa Kaatu-kurlanguju. Ngula-warnurluju, Kaatukulkulurlajinta pulka-pungu jaru-kari jaru-karirli, manulpalurla kurruly-wangkaja jaru-kari jaru-kari kuja-jana yungu nyanungu-patuku

⁸ Ngula-warnuju, Puurlujulpa nyinaja ngulangka-juku kirringka Yipijarla, ngulajulpa nyinaja kirntangi-patuku marnkurrpaku. Ngulangaju kala Puurluju warrarda-yanu jaaji-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulangkarluju kala-jana warrarda yimi-ngarrurnu jaru Kaatukurlu marriwarlu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Ngulakunyalpa-jana puta jungarni-manu manu kangkuly-yirrarnu.

⁹ Panu-karirlijilpalu wiljiwilji-manu jurrungkuju marntarlarlu, manulpalurlajinta jukuru-jarrija kujakuju jaruku Puurlukuju. Manulpalurla kulkurru-jarra panungka milparniwarrarla nginji-wangkaja jaruku Kuruwarriki Wirliyaku Jijaji Warlalja-Wiri-kirliki. Junga-juku, ngula-kujakuju manu ngula-jangkaju, Puurlu manu kurdungurlu-patu-kariyi-nyanu yangka Juwu-kurlangu-ngurlu jaaji-ngirli wilyipipardinjarlalu yanu yuwarli-kirra Tirina-kurlangu-kurra. Ngulangka Tirina-kurlangurla yuwarlirla kalalu panu-jarlu turnu-jarrinjarni yanu, ngulangkarlunyalpalu-nyanu jungarnijungarni-manu Jijaji-kirlanguku jaruku.

10 Parra-kari parra-kari kala-jana Puurlurluju warrarda yimi-ngarrurnu kujaju jirramaku yukuriki. Ngula-purujulpalu Juwupaturlu manu Juwu-wangu-paturlu warrarda purda-nyangu jaru Jijaji Warlalja-Wiri-kirli kujalpalu nyinaja ngula-wardingki-patu ngurrara Yajiji-wardingki-patu.

Ngalapi-nyanu-paturlulpalu-jana Jikipa-kurlangu-paturlu nyurnun-yurnuku juju jurnta yilyaja puta

11 Ngula-pururlu-juku kala-janarla Puurlurluju nyurnuwatiji marlaja parlpuru-manu Kaatuku ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyarlu. Parlpuru-maninja-kurra kulalu yapa-paturlu nyangu ngula-piya kamparrurlu-wiyi.

12 Kula rdaka-miparlu kala-jana parlpuru-manu nyurnunyunuju. Kuja kala-nyanu Puurlurlu warrkingkarlu yiriwarra jurrungka yir-rarnu mukarni-kijaku, manu wartirli-kirlangu wirriji-piya kuja kala-nyanu wartirli warurnu, yiriwarra manu wartirli-kirlangu kala-jana Puurlurluju rurruny-pinjarla yungu yapa-patu-karikiji kanjaku. Ngulaju yapa-kurra nyurnunyunu-kurra kalalu kangu, ngularlangu kalalu-jana kanjarla yaarl-yirrarnu nyurnunyunukuju parlpurumaninjakuju nyanungurlulku. Yangka kuja kalalu-jana yaarl-yirrarnu yiriwarra manu wartirli-kirlangu, ngula-jangkaju kalalu nyurnunyunuju parlpuru-jarrija-yijala. Kala yangka kuja kalalu mardarnu juju kaninjarni jirrinypa palkangka nyanungurra-nyangurla, ngulaju kalalu-jana nyurnunyunukuju wilypi-pardinjarla parnkaja jurnta.

13-14 Ngula-puru-yijala Juwu-patulpalu nyinaja yalumpu-wardingki Yipijarla, ngula-patuju kalalu warrukirdikirdi wapaja kirri-kari kirri-kari ngangkayi-kirli-piya. Kujalu purda-nyangu Puurlulku, kujalpa-jana nyurnunyunuku nganta juju jurnta yilyaja nganta, ngula-jangkarlujulu nyanungu-paturlulku waalparrurnu puta. Ngari kulalpalu milya-pungu Jijaji.

Kala ngalya-kari wati-patu wirlki-pala, ngularlangurlulpalu-jana putaputa jurnta yilyaja jujuju, ngulajulu wirlki-palaju ngalapi-nyanu Jikipa-kurlangu-patu. Nyanunguju Jikipa ngulajulpa nyinaja Juwu Maralypikingarduyu Wiri. Parrangka jintangka, yangka wirlki-palarlu ngulajulu parlu-pungu jinta wati panu-kurlu jirrinypa-kurlu. Ngulakujulu-jana wangkaja, "Nyurrurla panu-jarlu jirrinypa, jurntalurla wilypi-pardiya nyampuku watiki yirdingka Jijajirla, Jijaji yangka kuja kajana Puurlurlu warru yimi-ngarrirni!"

15 Junga-juku, jirrinypaju jinta-jana wangkaja, "Milya-pinyi karna Jijaji, manu jaru karna milya-pinyi Puurlu-kurluju, kala nganankulu nyurrurla-patuju?"

16 Junga-juku, yangkanku watingki jirrinypa-kurlurlu karrinja-pardinjarla puuly-mardarnu-jana, ngulangkuju-jana jurnarrpa larrapinjarla rurruny-pungu muku, manu-jana murrumurru-manu yalyukurra-nyayirni. Ngula-jangkaju, yangka-ngurlu yuwarli-ngirli wilypi-pardinjarlalu parnkaja jalya-mipalku yiriyiri yalyu-kurluju yangkapatu wirlki-pala wati-patu.

17 Juwu-wati manu Juwu-wangu-patu Yipija-wardingki-patu, ngulangkujulu purda-nyangu yangka jaru wirlki-pala-kurlu wati-patu-kurlu kuja-jana jintanku watingki nganta jirrinypa panu-jarlu-kurlurlu muku pungu nganta, ngulangka purda-nyanjarlajulpalu

muku ngarrurda-jarrija. Manupalurlajinta warrarda pulka-pungu Jijaji Warlalja-Wiriki yirdiki.

¹⁸ Panu-kari yapa Kirijini-patu kujalpalu nyinaja Yipijarla-yijala, ngulajulu-jana yanurnu Puurluku, manu panu-kariki Kirijini-patuku, ngulangkujulu-nyanu yimi-ngarrurnu kulkurru-jarra milparniwarrarla kujalpalu nyinaja kamparru-wiyi majumaju manu kujalpalu-nyanu waalparrurnu-juku yajikiki nyinanjaku ngangkayi-kirli-piyaku.

¹⁹ Nyanunguku ngangkayi-kirli-piyaku, ngulajulpalu palju pina-jarrija nganta puku-jangka panu-jarlu-jangka Kirijini-wangurla-wiyi. Ngula-warnurluju nyanungurra puku-wati ngangkayi-kirli-kirlangu, kujalpalu pina-jarrija, ngulajulu-jana kangurnu panu-jarlu-juku jaajikirra. Ngula-warnurlujulu-jana muku purraja puku-wati panu-jarlu-juku kulkurru-jarra milparniwarrarla. Nyanunguku puku-watiki ngulajulu tala panu-jarlu-nyayirni yiily-ngarnu \$50,000.

²⁰ Kala yimi Kaatu Warlalja-Wiri-kirlangu, ngulajulpa yarda wiri-jarrinjarla pirri-yanu kuja-purda kuja-purda, yangka kuja-jana Kaaturlu nyanungu-kurra-manu yapa panu-jarlu Yipija-wardingki-patu-piyaju.

Yipija-wardingki-patujulurla kulu-jarrija-nyayirni Puurlukuju

²¹ Junga-juku, ngula-jangkaju, Puurluju-nyanu wangkaja, “Ngakaju karna yani Majatuniya-wana Kiiriji-wana Jurujulumu-kurra, manu ngula-jangkaju karna yani kirri-kari-kirra Ruumu-kurralangu.”

²² Junga-juku, ngula-warnurluju, Puurluluju-palangu yilyaja jir-rama wati-jarra nyanungu-nyangu-jarra warrkini-jarra yirdi-jarrajuru Timiji manu Raajurtu pawurturla mangkuru-wana kulkurru-jarra ngurrara-kari-kirra Majatuniya-kurra. Kala Puurluju, ngulajulpa nyinaja yangka-wardingki-jiki Yajiyarla yangkangka-juku kiringka Yipijarla.

²³ Ngakarrangakarralku ngula-warnurlaju, panu-kari Yipija-wardingki-patu, ngulajulu-jana kulu-jarrija Puurluku manu panu-kariki yapaku kujalpalu puraja Wirliya Kuruwarri Jijaji Warlalja-Wirikirli.

²⁴ Nyarrparla kuja? Yalirla yirdingka Yipijarla, ngulajulpa juka-karrija pirli wiri-nyayirni kurrirdimpayi karnta-piya yirdiji Yarrtimu, ngulajulpa karrija jukurru-nyayirni nganta, ngulakujulparla yuwarli maralypi wiri-nyayirni karrija purlapa-kurlangu pinjakurlangu. Ngula-purujulpalu kiringka jintangka-juku nyinaja watipatu warrkini-patu, ngulangkuju pirli yaltiri-ngirli kalalu ngurrju-manu witawita yuwarli yangka-piya yuwarli maralypi-piya Yarrtimukurlangu-piya, ngulaju witawita-nyayirni mirilmirilpa-nyayirni. Ngulaju kalalu ngari ngurrju-manu talakupurdarlu, ngulangkuju kalalu manu tala wiri-jarlu yangka-jangkaju nyampurra-jangka yuwarli witawita-jangka. Ngulakuju kala-jana nyinaja jinta wati yirdi Mitiriyu kamparrurla wiri warrkini-kariyi-nyanuku. ²⁵ Junga-juku, parangka jintangka, Mitiriyurluju-nyanu turnu-manu nyanungu-nyangu warrkini-patu manu panu-kari warrkini-patu wiriwiri-yijala. Ngularajulu jinta-kurra-jarrija muku. Manu-jana Mitiriyuju wangkaja kuja, “Milya-pinyi-jala kankulu jintawarlayirli-jiki kuja karlipa nyampurra yuwarli witawita ngurrju-mani, manu karlipa mani tala wiri-jarlu.

26 Nyan-yijala kankulu Puurluju nyurrurla-paturluju, manu kankulu purda-nyanyi kuja kajana jaru warru yimi-ngarrirni nyampurla kiringka kuja-ka warru wapami. Yimi-ngarrirni kajana nyampurra juju witawita yuwarli, kuja karlipa ngurrju mani rdakangku, ngulaju nganta tarruku-wangu. Kuja-kurlunya kajana Puurlurluju jaruju warru yimi-ngarrirni. Junga-juku, yapa panu-kari nyampu-wardingki kirri-wardingki, ngulaju kalurlajinta ngungkurr-nyina Puurlukuju. Manu panu-karirlangu kuja kalu nyinami kirri-karirlangurla war-rukirdikirdi Yajiyarla, ngularlangu kalurlajinta ngungkurr-nyina-yijala.

27 Nyampu Yarrtimu, ngulaju jukurpa wiri-jarlu-nyayirni tarruku-nyayirni. Kula kalu purami nyampu-miparlarlu nyampuju kuruwarrri. Yajiya-wardingki-paturlangurlu kalu purami jinta-juku manu nguru-kari nguru-kari-wardingkirlangurlu. Kajirlipa nyampu wati Puurlu jawirri nyanyi manu yampimi warla-pajirninja-wangurlu, ngulaju kapulu-ngalpa ngalipalku warrkini-patu yapangku panu-jarlurlu-juku majumaju-pajirni. Manu kapulu ngawungawu-pajirni nyampuju yuwarli maralypi Yarrtimu-kurlangu, manu kapulurla kapuru nyina jukurpa-wanguku."

28 Kujalu Mitiriyu purda-nyangu yapangku panu-jarlurlu wangkanja-kurra, ngulajulurla kulu-jarrija-nyayirni Puurlukuju, manulu laljilalji-jarrija-nyayirnilki. Manulu purlanjaku rdirri-yungu pulka-pinjakuju yangkaku Yarrtimuku kilji-nyayirni ngulaju kuja, "Yipija-wardingki-kirlangu Yarrtimu ngalipa-nyangu, ngulaju jukurpa wiri-nyayirni!"

29 Yangka Mitiriyu-kurlangu turnu-warnu warrkini-patu wiriwiri, ngulajulu palju pirri-parnkaja purlanja-karra purlanja-karra kujapurda kuja-purda warrukirdikirdi ngulangkaju kiringkaju. Kujalpalu purlanja-karra parnkaja-juku warru, ngula-puru-juku nganjirni parlu-pungulu-palangu jirrama wati-jarra yirdi-jarra Kayiju manu Yaratak-iji, ngulaju Majatuniya-jangka wurnajangu-jarra kuja-pala kirri-kirra yukajarni ngulaju Puurlu-kurlangu wungu-warnu-jarra kamparru-wiyi, ngulalkulu-palangu puuly-mardarninjarla wilil-kangu yarlu-kurraju wiri-jarlu-kurra.

30 Kala Puurluju kapu-jana nganta yantarla yarlu-kurra yangka wiri-jarlu-kurra kujalpalu yapa panu-jarlu lirri-karrija. Nyanunguju nganta yungu yaninjarla karriyarla kamparrurla yapa panu-jarlurla yimiri-maninjaku. Kala Kirijini-kariyi-nyanu-patu, ngulajulpalurla-jinta jukuru-jarrija, manupalu warla-pajurnu.

31 Yapangku panu-karirli wiriwirli Yajiya-wardingki-paturlu yalumpu-wardingki-paturlu, ngulajulurla pipa wurulyparni-yilyaja Puurlukuju, kujalurla wangkaja pipangkaju, "Kulanpa-jana nyiyaku yanirra ngula-kurraju turnu-kurra karrinjakuju kamparrurlaju. Kajikangkulu pinyi!"

32 Yangka yarlungka wiringka, ngulangkajulpalu-nyanu yuntarnu-juku purlanjarluju. Panu-karilpalu purlaja jukurpa-ngurlu Yarrtimu-ngurlu. Panu-karilpalu purlaja ngari nyiyakupurda mayi. Ngari mardalu-jana kutu rdanparnu purlanjaku warungka-piya ngurrrpa. Ngayilpalu-jana kutu puranjinaanu kujalpalu yapa kamparru-warnu-patu purlaja warru.

³³ Yangka yarlungka turnu-warnurla, ngulangkajulpalu karrija ngalya-karirangu wati-patu Juwu-wati. Junga-juku, Juwu-watirliji jintalu nyanungurra-nyangu wati ngurl-kangu kamparru-kurra yan-injaku yirdi Yilikijantu yungu-jana marlaja wangkayarla. Junga-juku, Yilikijanturluju, waku-jarra-nyanu kankarlu-manu, manulpa-jana puta wurulypa-manu purlanja-kurra.

³⁴ Kujalu Yilikijantu nyangu Juwu, ngulangkajulu yarda maya-jarrija purlanjakuju. Karlarla-jangka wuraji-kirralu warrarda purlaja rdiily-parnkanja-wangu, ngulajulu warrarda purlaja yangka-kurlujuku jaru-kurluju kuja-kurlu, "Yipija-wardingki-kirlangu Yarrtimu ngalipa-nyangu, ngulaju jukurra wiri-nyayirni!"

³⁵ Ngula-puru-juku ngula-warnurlaju, jinta wati Yipija-wardingki wiri kamparru-kurra yanu, manu-jana turnu-kurra yangka yapa warla-pajurnu kujalpalu warrarda purlaja. Manu-jana kuja wangkaja, "Ngalipa Yipija-wardingki-patu, ngulaju kalu-ngalpa milya-pinyi ngalipaju nguru-kari nguru-kari-wardingkirli kuja karlipa ngaliparlunya warrawarra-kanyi nyampuju yuwarli maralypi Yarrtimu-kurlangu. Manu nyurru-wiyi yangka kuja wantija yarturlu jinta wita-wangu kankarlarra-ngurlu yalkiri-ngirli tarruku-nyayirni, ngulaju kalu-ngalpa milya-pinyi kuja karlipa nyanungurlangu warrawarra-kanyi.

³⁶ Kulalpalu nyarrpa wangkayarla kujaju kula junga nyampurraju tarruku-wangu nganta. Kujarlaju, pululu-mantalu-nyanu warungka-wangurlu purlanja-wangurlu.

³⁷ Nyiyakunkulu-palangu kangurnu nyampu-jarraju wati-jarra Kay-iju manu Yaratakiji? Kula-pala nyiya maju-manu ngalipa-nyanguju yuwarli maralypirlaju Yarrtimu-kurlangurlaju, manu kula-palarla nginji-wangkaja ngalipa-nyangu jukurpaku Yarrtimuku.

³⁸ Kajilpalu-palangu Mitiriyu manu nyanungu-nyangu warrkini-patu nginji-wangkayarla ngampurrpaju, ngulakungarntirlilpalu-jana kangkarla kuwurtu-kurra ngulangka yungulu kuwurturla wangkami. Ngulangkanya kalu parra-kari parra-kari turnu-jarrinjarla wangkami wiri-patuju kuwurtukungarduyu-patuju.

³⁹ Ngaka kuwurtu-jangka, kajinkili jaru-kari mardarni nyampu-jarra-kurlu wati-jarra-kurlu, ngulajulu-nganpa ngakaju nganim-pakulku yimi-ngarrirninjintarni, manulu-nganpa warnkiri-manta yangka kajirnalu-nyanu Yipija-wardingki-patu wiriwiri turnu-jarri. Kujanya-ka nguna kuruarriji ngalipa-nyanguju.

⁴⁰ Kajirlipa-nyanu kujarlu ngaliparlu warrarda wiljiwilji-mani manu yuntarni, kajikalu-ngalpa nyanyirni Ruumu-wardingki-paturlu wiri-wirirli yuntarninja-kurra. Ngulangkuju nyanjarla kajikalu-ngalpa kanyi kuwurtu-kurra. Kala kajilpalu-ngalpa kuwurtu-kurra kangkarla, kuja karlipa-nyanu warrarda wiljiwilji-mani, nyarrpalparlipa-nyanu jaarl-karriyarla?

⁴¹ Ngula-juku paljulkulu yanta jurru-wana-kurra." Junga-juku, ngula-jangkaju paljulkulu yanu ngurra-wana-kurra.

20

Puurluju-jana yarda yanu jijanun Kirijini-patuku ngurrara jirrama-kurra Majatuniya-kurra manu Kiiriji-kirra

¹ Yangka-jangka kulu wiri-jangka, kujalu-jana Kirijini-patu ngar-rurnu kulungku Yipija-wardingki-paturlu, ngula-jangkaju ngaka-pardu-karilki, Puurlurluju-jana yajarninjarla turnu-manu Kirijini-patuju. Ngulaju-jana jarungku pirrjirdirli lani-wangu-manu manu pirrjirdi-manu, ngulangkuju yungulu marriwarlu purami Jijaji lani-wangurlu. Ngula-jangkaju, Puurluju kuja-jana wangkaja, “Ngaju kapurna pina-yanilki yangka-kurra Majatuniya-kurra.” Junga-juku, jakuru-pungu-jana yalumpurla-juku Puurlurluju, ngula-jangkaju yan-ulku pina Majatuniya-kurra.

² Kujalpa yaninja-yanu, ngulajulpa kulkurrukulkurru nyinanja-yanu kirri-kari kirri-kari-wana, ngulangkuju-jana yimi-ngarrirninja-yanu jaru-kari jaru-kari Jijaji-kirlangu. Ngulangkujulpa-jana yapa panu jarungkuju lani-wangu-manu manu pirrjirdi-manu marriwaka-karda. Ngula-jangkaju, yukajarralku ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Kiiriji-kirra.

³ Yalirla Kiirijirla nyinaja marnkurrpaku kirntangi-patuku. Ngula-jangkaju, jurnarrpalku-nyanu turnu-manu pina-yaninjakungarntirilki yungu pina-yaninja-yani ngurrara-kurra yirdi-kirra Jiriya-kurra. Ngula-puruju, jarulkurla nganangku mayi yimi-ngarrurnu Puurlukuju, kujalpalurla nyanunguku jangkardu jaaly-manu Juwu-patu pakarnin-jaku. Ngula-kujakuju pina-manngu-nyangu yungu pina-yani yangka-wana-yijala Majatuniya-wana wirliya-wana.

⁴⁻⁵ Ngaka-pardu-karilki, yapa-patu wati-patulu yanu kamparru-juku ngajarrakuju Puurluku manu ngajukuju, jurntalu-jarrangku yanu kamparru yali-kirra kirri-kirraju yirdi-kirraju Turaja-kurra. Ngulangkanyalpalu-jarrangku pardarnu ngajarrakuju. Ngulaju nyampunyalu yirdi-patu: Jinta-kariji yirdiji Japatara kirri-wardingki Piriya-wardingki, ngulaju ngalapi-nyanu Piruju-kurlangu; jirrama-kariji yirdi-jarraju Rditarrku manu Kuntaja, ngula-jarraju-pala kirri-wardingki-jarraju Tijilunika-wardingki-jarra; jinta-kariji yirdiji Kayiju ngulaju kirri-wardingki Turppi-wardingki; jinta-kariji yirdiji Timiji; jirrama-kariji yirdi-jarraju Tijika manu Tirupima, ngula-jarraju-pala ngurrara-kari-wardingki yirdi-wardingki Yajiya-wardingki. Nyampupatunyalpalu-jarrangku pardarnu ngajarrakuju kamparruju kirringkaju Turajarlaju.

⁶ Kala kujarlijarra ngajarra yarnkajarra Kiiriji-ngirliji, ngula-warnujurlujarra kulkurrulku jupu-karrija jinta-karirla kirri-karirla yirdingka Pilipayirla. Ngulangkajurlujarra pungu Purlapa Wiri Juwu-kurlangu yirdiji Mangarri Rampaku Lalypa-nyayirni, kujarlunya yungurlijarrarla pulka-pinyi Kaatukuju. Ngula-jangkaju, warrkar-nurlujarra pawurtu-kurralku, ngula-kurluju parraku rdakakurlijarra jingijingi yanu mangkuru wiri-wana yali-kirra kirri-kirra yirdi-kirra Turaja-kurra. Yalirlanyarnalu-jana rdipija yangka-patukuju wati-patuku kujalu yangka kamparru-wiyi yanu. Ngula-jangkaju, nyinajar-nalu jintaku wiyikiki Turajarlaju.

Puurlurlu parlpuuru-maninjarla wankaru-manu kurdu-warnu yirdiji Yutika kuja tarnnga-kurra wantija

⁷⁻⁸ Ngula-jangkaju, turnu-jarrijarnalu wuulywuulypa Jarrirtiyirla jinta-kurra yuwarli-kirra, ngulaju kankarlarra ruumu-pardu-karirla kankarlu-warnurla. Ngulangkajurnalurla mangarri ngarnu kurapaka

Jijaji-kirlangu Warlalja-Wiri-kirlangu yungurnalu manngu-nyanyi wajawaja-maninja-wangurlu. Ngula-jangkaju, Puurluju wangkajalpajana tarnnga-nyayirni yapa-patukuju jukurakungarnti wurnakungarnti. Yalirla ruumurla witangka, jarra-kari jarra-karilpalu witawita waraly-karrinjarla jankaja kankarlumparra-warnu ruumurlaju yungurnalu nyanyi jarrangka.

⁹ Mungangkalkuju kulkurru-kariji, Puurluju wangkaja-jukulpa-jana yapakuju. Yalirla ruumurla, jintalpa kurdu-warnu wati yirdiji Yutika nyinaja wintawurla kankarlu, ngulangkujulpa purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra. Kujalpa-jana Puurlu wangkaja-juku yapa panuku, ngula-puruju yangkaju yirdi Yutika jardangkulku pungu. Ngula kuja pungu jardangkulku wintawurla, ngula-ngurluju jardalku kaninjarra walya-kurra wantija, ngulaju kankarlarra-nyayirni-ngirli. Ngulaju turduurr-ngunaja wantinja-warnuju tarnnga-kurra. Ngulakuju Kirijini-patuju jitinja-yanulu kaninjarra walya-kurra. Junga-juku, manulu turduurr-ngunanja-warnulku nyurnu palkaju.

¹⁰ Ngula-warnuju Puurlurlangu jitinjarla yanurla turduurr-ngunanja-warnuku nyurnukuju. Ngularla Puurluju yaarl-wardu-karrunjunu nyurnukuju, ngulangka-nyanu wardu-yirrarnu nyanungurlu kankarlumparra-warnu nyurnungkaju. Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja, “Ngula-juku, wajampa-wangulu nyinaka! Wankarulku!”

¹¹ Ngula-jangkaju, Puurluju pina-jana jirrnganja warrkarnu yangka-kurra-yijala ruumu-pardu-kurra kankarlu-warnu-kurra, ngulalpalu yangkangka-yijala ruumurla pina-nyinaja, ngulangkaju mangarrilkilpalu-nyanu warru yungu, ngulajulu ngarnulku mangarriji. Ngula-jangkaju, Puurluju yarda-jana wangkaja yangkangka jintangka-juku mungangkaju, ngulaju wangkaja-jana jaruju rdangkarr-kurlu-kurra mungangka jingijingi. Ngula-warnuju, kuja wanta pardijarni, ngula-puruju yampinjarla jurnta-jana yarnkaja wurnalku.

¹² Yangka kurdu-warnu yirdiji Yutika, ngulajulu nyanungu-nyangurlu wungu-warnurluju kangu wankarulku nyanungurra-nyangu-kurralku ngurra-kurra ngulaju wardinyi-nyayirnilri.

Puurluju-nganpa jirrnganja yanu Turaja-ngurlu Lituju-kurra

¹³ Ngula-jangkaju, Puurluju wangkaja-nganpa nganimpakuju, “Kamparrujulu yanta nyurrurlaju pawurturla yali-kirra kirri-kari-kirra Yajaja-kurra. Ngaju karna ngaka yanirra wirliya purdangirli. Ngula-kurra kajirna yukamirra, ngula-jangkaju ngakaju ngajurlangu karna warrkarnirra pawurturlaju yali-ngirliji kirri-ngirliji.” Junga-juku, Puurlujurnalu yampinjarla yarnkajarralku pawurturluju, ngula-jangkajurnalu yanurra Yajaja-kurra.

¹⁴ Kujarnalu yukajarra yali-kirra kirri-kirra Yajaja-kurra, ngula-kurraju-nganpa Puurlu rdipijarnilki wirliya. Ngula-jangkajurnalu Puurluju kangulku pawurtu-kurralku. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkajarra kurlirra-purdalku kirri-kari-kirraju yirdi-kirraju Mitilini-kirra.

¹⁵⁻¹⁶ Ngula-jangkaju, yanurnalu jintaku parraku, parra-pardu-karilki jingijingi yanurnalu mangkururla-juku nguru-wana yirdi-wana Kayuju-wana. Kujalparnalulu yanurra-juku kulkurrukulkurru

mangkuru-wana-juku, ngulajurnalu jingijingi yanu kirri-wana yirdi-wana Yipija-wana yaruju-juku. Puurluju ngampurrpajulparla nyinaja Jurujulumu-kurraku jingijingi yaninjakuju yungu-jana yalumpurlaju jirranganja pinyi Purlapa Wiri yirdi Pintikuju. Kujarlanya jingijingi yanu Yipija-wana Puurluju. Ngula-warnuju, yanurrarnalu parra-pardu-karirlalku yirdi-kirra ngurra-kurra Jamaja-kurra. Ngula-jangkajurnalu yarda yarnkaja kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Lituju-kurra.

Jaru wiri kuja-jana Puurlu wangkaja Yipija-wardingki-patuku jaajikingarduyu-patuku wurnakungarniti

¹⁷ Puurlu kuja yukajarni Lituju-kurra, ngulangka kiringka Litu-jurla wati junta yilyaja Yipija-kurraku yungu-jana wati-patu yajarninjini yalirla Yipijarla jarlu-patu jaajikingarduyu-patu. Jungajuku, yajarnunjunu-jana. Ngula-jangkaju, yarnkajalkulu pina Lituju-kurraju.

¹⁸ Kujalu yukajarra Lituju-kurra, ngulajulurla yanurra Puurluku, manu Puurlu-jana wangkaja, "Ngaju kankujulu milya-pinyi-jala. Kujarna ngaju yanurnu nyampu-kurra ngurrara-kurra Yajiya-kurra nyurru-wiyi, kujarnarla nyampurla ngurungka Yajiyarla rdurrjurnu nyinanjaku manu warrki-jarrinjaku nyurrurla-nyangurla nyampurla ngurrararla, nyampurraju milya-pinyi kankulu nyurrurlarluju nyiyarningkijarra kujalparna nyarra warrki-jarrija.

¹⁹ Kulalparnaju ngajulurluju pulka-pungu manu jamuru-karrija nyampurrakaju warrkikiji, lawa. Ngarilparnarla ngulaju marlaja warrki-jarrija Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-puruju Juwupatujulpajulu warru japirdija ngajukuju yungujulu murrumurrumantarla manu pungkarla tarnnga-kurra. Ngulangkujulpajulu wararda muntuku-manu manu warrarda ngurrju-manu yulanjaku. Ngula-puruju ngarilparnarla wurra-juku warrki-jarrija Jijajiki.

²⁰ Milya-pinyi kankujulu nyurrurlarlu ngajuju, kularna-nyarra nyarrpalku jaruju jurnta wuruly-mardarnu nyurrurlakuju, mukurna-nyarra yimi-ngarrurnu ngurrangka nyurrurla-nyangurla manu yuwarlirla nyurrurla-nyangurla manu yarlungka yurrujurla, ngulajurna-nyarra muku pinarri-manu nyiyarningkijarra ngurrju warrajarlu milparniwarrarla yungunkulu pinarri-jarri manu yungunkulu pirrjirdi-jarri.

²¹ Yangka kujarna-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku manu Juwuwangu-patuku karlirr-yaninja-kujaku, ngulajurna-jana pututu-pinjarla wangkaja kuja, 'Nyurrurlarlu yampiyalu nyiyarningkijarraju punkuju manu warntarlaju, ngula-jangkajulu pina-yaninjarla yalalayirra Kaatulku. Manu walalurla nyinaya Warlalja-Wiriki Jijajiki.' Kujanyarna-jana wangkaja yapa panukuju nyurru-wiyiji.

²² "Kaatu-kurlangu Pirlirra wangkajaju ngajuku Jurujulumu-kurraku yaninjaku. Kulalparna nyiyakulku wurra-mantarla Pirlirrpaju. Jalangu kajirna Jurujulumu-kurra yarnkami, ngulangkaju yapangkuju nyarrpa-mani mayi kapujulu, karijaja. Ngajuju ngari karna kutu yarnkamirra-juku yali-kirraju.

²³ Nyampuju karna milya-pinyi wita ngari Pirlirra kujaju nyurru-juku wangkaja, kujalparna warru wapaja kirri-kari kirri-kari-kirra, ngulajuju warnkiri-manu kujarlu, 'Yapangkuju kapungkulu

murrumurru-mani, manu kapungkulu puuly-mardarninjarla yirrarni rdakungka.' Kujanyaju wangkaja Pirlirrpaju.

²⁴ Ngulaju ngula-juku. Ngulakuju kularnaju wajampa-jarri ngajuju. Lawarna ngajuju, kajijili ngajuku warrarda japirdimi manu warrarda murrumurru-mani, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju ngajuju yungurnarla warrarda marlaja warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajiki. Nyurru-wiyiji yungu warrkiji ngajukuju, ngulaju kapurna warrkiji lawa-mani. Kapurna-jana warru yimi-ngarrirni yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu yapa panuku kuja kajana Kaatu yimiri-nyayirni nyina yapakuju."

²⁵ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, "Warrurna-nyarra yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlu yangka kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina nyanunguju. Jalanguju karna-nyarra yampinja-yani, kulankujulu ngajuju yarda nyanyilki.

²⁶ Wangkami karna-nyarra yirriyirri-nyayirni manu jungarni-nyayirni nyampuju jaru. Kajirna-nyarra yampinja-yani jalangurlu, ngula-jangkaju, kajinpa ngana-puka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngula-warnurluju kulalpanpaju nyiyakulku wakikarla ngajuju kulungkuju.

²⁷ Lani-wangurlurna-nyarra muku yimi-ngarrurnu jaruju jurnta mardarninja-wangurlu. Manurna-nyarra muku yimi-ngarrurnu jaruju Kaatu-kurlangu-kurlu yangka kuja-ka nyanungurlu Kaaturlu jirringi-yirrarninjarla jungarni-mani nyiyarningkijarra ngurrju yapakuju. Nyampunya-nyarra muku yimi-ngarrurnu.

²⁸ "Nyurrurla-paturlu wiriwirirli jaajikingarduyu-paturlu, warrawarra-kangkalu-nyanu karlirr-yaninja-kujaku, manulu-jana yapa-paturlangu warrawarra-kangka Kirijini-patu. Yali-patu Kirijini, ngulaju-jana yajarnu Pirlirrpardu Kaatu-kurlangurlu, manu-nyarra nyanungu-paturlangu yungu nyurrurlaku yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Yangka kuja Kaatu-kurlangu ngalapi-nyanu Jijaji palija watiya warntawarntarla, ngulangkungunya-nyanu yapaju yajarnu Kaaturluju nyanungu-nyangu warlalja. Ngulajulu-jana warrawarra-kangka jiyipikingarduyu-piyarlu kuja kalu-jana yangka jiyipikingarduyurlu warrawarra-kanyi jiyipi. Ngula-piyarlu-yijala warrawarra-kangkalu-jana.

²⁹ Ngajuju, milya-pinyi karna-nyarra, kajirna-nyarra nyampungurlu yampinja-yani nyurrurla, ngulakuju Kirijini-wangu-patu kapulu-nyarra jinta-kari jinta-kari jangkardu yanirni warlkanji-kari warlkanji-kari jaru-kurlu ngulaju yimirr-yinjakungarnti. Kapulu-nyarra warrarda karla-karrinjarla murrumurru-mani ngulaju warnapari-piyarlu, kuja kajana warnaparirli jiyipi warrarda wajirli-pinjarla pinyi, ngula-piyarlu-yijala Kirijini-wangu-paturlu kapulu-nyarra warrarda karla-karrinjarla murrumurru-mani.

³⁰ Ngalya-kariji nyurrurla-nyangurlangu turnu-warnu Kirijinirlangu kapulu warlka-yijala wangka. Ngulangkuju kapulu-nyarra warlkanjku Kirijini-wangu-paturlu yimirr-yinyi yungulu-nyarra ngalya-kari Kirijini yapa jurnta kanyi Jijajiki.

³¹ Nyampunya karna-nyarra yarda wangka: Nyurrurlarlu, warrawarra-kangkalu-nyanu warlkanji-kari warlkanji-kari-kijaku muurlparlu. Ngula-juku ngajuju manngu-nyangka-juku kujarna-nyarra marnkurrpaku yukuriki pinarri-manu nyiyarningkijarra jaruju

Kaatu-kurlangu, ngulaju yulanja-karrarlu, kujalparna-nyarra yulaja nyurrurlakuju.”

³² Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, “Payirni karna-nyarrarla Kaatu nyurrurlakuju yungu-nyarra warrawarra-kanyi yimiri-nyayirnirli. Nyanungu-nyangu jaru, ngulangku kapu-nyarra pirrjirdi-mani nyurrurlaju. Manu nyanungurluju kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra yangka kuja-nyarra janku-pungu nyurru-wiyi nyurrurlaku yapaku kuja kankulurla nyina nyanungu-mipaku.

³³ “Ngaju kularnarla ngana-kurlanguku yapa jinta-kari-kirlangukuju talakuju manu jurnarrpakuju liji-yirrarnu, lawa.

³⁴ Ngulakujurnajurla ngaju-nyangu-kurlu warlalja-kurlu rdaka-kurlu warri-jarrija nyurru-wiyiji talakuju, ngula-kurlurlunya warrawarra-kangulparnaju ngajulurlu, manu ngaju-nyangu puntuwatirlangu. Nyurrurlarluju kankulu-nganpa milya-pinyi nganimpaju, kulalparnalunya-nyarra nyurrurlaju payurnu nyiarlangukuju.

³⁵ Ngula-puruju, yangkankujulu ngajuju nyangu-jala kujalparna nurna-nyayirni warri-jarrija. Kuja-piya-yijalarlipa ngalipalku warri-jarriyarla nurna-yijala talakuju yungurlipa-jana ngula-kurlurlunya marlajarra-wati jina-mardarni. Kujanya-jana wangkaja Jijaji Warlalja-Wiriji yangkakuju kurdungurlu-patuku nyurru-wiyiji, ‘Kajingki yapa jinta-karirli nyiya-puka yinyi nyuntuku, ngulaju ngurrju-karrikarri. Kala kajinparla nyuntulurlu yinyi nyiya-puka yapa jinta-kariki, ngulaju ngurrju-nyayirni!’ Kujanya-jana wangkaja Jijajiji.”

³⁶⁻³⁸ Kuja Puurlu wangkanja-warnu rdiily-parnkaja, ngula-warnuju-jana jarntarru mirdijirrpjirrpji pirri-manu jirrnganja Kirijini-kariyinyanuku, ngularla yati-wangkaja Kaatukulku, manu-jana wangkaja Puurluju kuja, “Kulankujulu yarda nyanyilki.” Ngulakuju yapajulurla panu-juku muntuku-jarrinjarla muku yulaja. Manulu ngamurlumanu, manulu nyunjurnu wirli-jarrarla jakuru-pinjakungarntirliji. Ngula-jangkaju, yapajulurla rdanparnu pirtinyarra-kurra mangkuru wiri-kirra, ngulangjanya Puurluju pawurturla warrkarnu warna yaninjakungarntilki.

21

Nganimpajurnalurla jirrnganja yanu Puurlukuju Jurujulumu-kurra

¹ Kujarnalu-jana yangka Yipija-wardingki-patu jakuru-pungu, ngula-jangkajurnalu-jana pawurtu-kurlurlu yampinja-yanu. Ngula-jangkaju, yarnkajurnalu kurlirra-purda mangkuru-wana. Yanurnalu ngurukurra wita-kurra yirdi-kirraju Kaaju-kurra, ngulaju-ka wita walya nguna kulkurrirni ngapangka, ngula-kurranyarnalu yanurra. Ngula-ngurlujurnalu yarda yarnkaja kurlirra kakarrara nguru wita-kurra-yijala ngulaju yirdi-kirraju Rawuju-kurra, ngulaju-ka walya wita-yijala nguna kulkurrirni-yijala mangkururlaju. Ngula-jangkajurnalu Rawuju-jangkaju yarda yarnkaja kakarraralku jinta-kari-kirraluku kirri-kirra yirdi-kirra Patara-kurra, ngulaju-ka kirri yaliji karri mangkururla pirtinyarra.

² Ngula-kurrajurnalu yukajarra. Ngulangkajurnalu jitija pawurtu-jangkaju. Junga-juku, parlu-pungulkurnalu pawurtu-karilki, ngulangkajurnalu warrkarnu, manurnalu warrkarninjarla yarnkajaralku kakarrara-purda nguru-kurra yirdi-kirraju Panijiya-kurra.

³ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, nyangurnalu yatijarra-kurra wurnturu-kurra walya mangkururla kulkurrirni ngulaju yirdiji Jipiriji. Ngula-wanaju wurra-jukulparnalu jingijingi yanu kularninyarra-juku, ngulaju wurra-jukulparnalu yanurra kakarrara kulirra ngurukari-kirra wurnturu-kurra-juku yirdi-kirraju Jiriya-kurra. Kujarnalu yukajarra kirri jinta-kari-kirra yirdi-kirraju Taya-kurra, ngulangakajurnalu muku jitija pawurtu-jangkaju. Yalirla yirdingka Tayangka, pawurtukungarduyu-paturluju warrkini-paturlu maninjarla yirranulpalu nyiyarningkijarra pawurtu-jangkaju walya-kurralku.

⁴ Kujarnalu pawurtu-ngurlu jitija, ngula-jangkarluju, warrulparnalujana nyangu Kirijini-kariyi-nyanuku yapaku nyajangu kajilpalu nyinaja Kirijini. Ngulakurnalu-jana jirrnganja nyinaja jintaku wiyikiki. Junga-juku, yangka-patuju Kirijini-patu yaninjarla wangkajalurla Purlukuju, ngulaju kujalurla wangkaja, "Wangkaja-nganpa Pirlirpa Kaatu-kurlangu kuja yungurnangkulu milki-wangka nyuntukuju, 'Nyampurla-jukulpanpa nyinayarla nganta Jurujulumu-kurra yaninjawangu nganta!'"

⁵ Ngula-jangkaju, yardarnalu rdurrjurnu wurnaku-yijala yaninjaku Jurujulumu-kurrakuju. Kularnalu nyiyakulku nyinayarla tarnnga yalumpurlaju Tayangkaju. Ngula-ngurluju jintawarlayirli-jiki Kirijini-paturluju wati-paturlu manu nyanungu-parntarlu karntakarn tarlu manu kurdukurdurlu, purajalu-nganpa. Mukurnalu yanu Taya-ngurluju mangkuru pirntinyarra-kurra, ngulangakaju jarntarrujarrinjarla parntarrinjunurnalu panu-juku, ngulajurnalurla wangkaja Kaatukulku.

⁶ Ngula-jangkaju, jakuru-pungulkurnalu-jana ngalya-kariji yangkaju Kirijini-patu. Ngula-jangkaju, warrkarnulkurnalu pawurtu-kurralku, ngulaju yangka-kurra-juku jinta-kurra pawurtu-kurraju yangka kuja-nganpa kamparru-wiyi kangurnu yalirliji pawurturlu, ngulangakan yarnalu pina-warrkarnu. Yangka ngalya-kari Kirijini-patu, ngulajulu pina-yanu nyanungurra-nyangu ngurra-kurra.

⁷ Junga-juku, nganimpajurnalu yarda yarnkajarra kulirra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Talimi-kirra. Kujarnalu ngulangakajitija pawurtu-ngurlu, ngula-jangkajurnalu-jana pardupardu-maninjarla ngamurlu-manu wardinyi-nyayirniirli nganimpakupurdangka Kirijini-patu. Ngulangakaju jirrnganja nyinajarnalu-jana jintaku parraku.

⁸ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, yarda pina-warrkarnurnalu pawurtu-kurraju, manurnalu yarda yarnkaja kulirra-yijala. Ngakalkurnalu yukajarra kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Jijariya-kurra. Ngulangakaju jitijarnalu pawurtu-jangkaju, yanurnalu Pilipi-kirlangu-kurra yuwarli-kirraju. Nyanungu wati ngulajulpa nyinaja Kaatu-kurlangu warrkini mijiniri, ngulangkuju kala-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli warru yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-kari. Ngulaju nyampuju yangka Pilipiji kujalu-jana wirli-pala milarnu Jurujulumu-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu nyurru-wiyi warrawarra-kanjaku kali-puka-watiki, ngulaju yangka-juku jinta-juku nyampuju Pilipi. Ngula-kurlangu-kurrarnalu yuwarli-kirraju yanu.

⁹ Nyanungurlu Pilipirli, mardarnulpa-jana yurntalu-nyanupatu murntu-pala ngulaju jilimijilimi-mipa-juku. Nyampu-patuju jarukungarduyu-patu kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku.

Ngulangkanyarnalu nyanungu-nyangurla Pilipi-kirlangurla nyinaja yuwarlirlaju ngulaju parra-patuku.

¹⁰ Ngula-jangkaju, parra-patu-kari-warnurlalku yanurnu-nganpa nganimpaku Kaatu-kurlangu-kari jarukungarduyu-kari jinta-kari yirdiji Yakapa, ngulaju yanurnu kurlirra-jangka yirdi-jangkaju nguru-jangkaju Jurdiya-jangka.

¹¹ Kujalparnalulu nyinaja Pilipi-kirlangurla yuwarlirla, ngula-kurra-juku-nganpa yanurnu Yakapaju. Kujarla yanurnu Puurluku, ngula-jurla yaninjarla wartirli rurruny-pungu Puurluku wartirli-jangkaju Yakaparluju. Yalirli wartirli Puurlu-kurlangurlu, ngulangkuju-nyanu rdaka-jarra mirriji-jarra wayurnu Yakaparluju. Ngula-jangkaju, wangkaja-nganpa kujalku, "Nyampunyaju wangkaja Pirlirra Kaatu-kurlanguju kuja, 'Ngana kuja karla wati warlalja wiri nyina nyampuku wartirliki, ngula kaji yani Jurujulumu-kurra, ngulaju kapulu Juwu-paturluju waku-jarra manu mirriji-jarra wayirni ngaju-piya kujarnaju nyampu ngajulurlu wayurnu mirriji-jarra manu waku-jarra. Ngula-jangkaju, yaliji wati kapulu-jana yinyi yapa-kariki Juwuwangu-patuku, ngulangkunya yungulu murrumuru-mani.' Kujanyaju wangkaja Kaatu-kurlanguju Pirlirrapaju."

¹² Kujarnalu kuja-kurra purda-nyangu Yakapa wangkanja-kurra, ngula-jangkaju, wangkajarnalurla Puurlukulku wajampa-nyayirni ngulaju kuja, "Yaninja-wangu nyinaya, kula yanta Jurujulumu-kurra!"

¹³ Kuja-kurra jaru-kurra Puurlurluju-nganpa wurra-manu nganimpaju ngulaju kujarlulu, "Nyarrparla kankujulu yulanja-karra yulanja-karrarlulu warla-pajirni? Kujarlaju nyurrurla-paturlaju, ngaju-nyangu pirlirrapaju kajiji marda jurnta yanilki ngajukuju. Manu kujarlulu kankujulu mularrpa-mani. Ngajujurna Warlalja-Wiri-kirlangu Jijajikirlangu warrkini, ngulaju kapurna wurra-juku yani wajampa-wangu Jurujulumu-kurraju. Ngulangka kajilpajulu ngaju yapa-patu-karirli wayikarla, manu kajilpajulu tarnga-kurra pungkarla, ngulaku-malku ngajuju kapurnarla Jijajiki wurra-juku marlaja yani."

¹⁴ Puta warla-pajirninjarla yampijarnalu, manurnalurla wangkaja, "Kajilpangku Jijajiki Warlalja-Wiri nyinayarla ngampurra Jurujulumu-kurraku yaninjaku, ngulaju ngula-juku yantalku!"

Puurlu-jana yaninjarla jirrnganja wangkaja jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki Jurujulumu-wardingkiki

¹⁵ Ngula-jangkaju, jurnarrpalkurnalu warru turnu-manu wurnakungarntirliji, manurnalu yarnkajarra Jurujulumu-kurra jurnarrpa maninjarla. Ngulajurnalulu wirliyalku yaninja-yanu yirdiyi-wanalku.

¹⁶⁻¹⁷ Ngalya-kari yapalu-nganpa rdanparnu Jijariya-wardingki-patu, ngulajulu-nganpa jirrnganja yanu Jurujulumu-kurra. Jinta-kari wati-kari yirdiji Nayijunu, ngulajulpa Jipiriji-wardingki nyinaja, manulpa Kirijini nyinaja nyurru-warnu, ngularlanguju-nganpa rdanparnu Jurujulumu-kurra yungurnalu nyina yuwarlirla nyanungu-nyangurla Jurujulumurlaju. Junga-juku, kujarnalu yukajarra Jurujulumu-kurra, ngula-kurralpalu-nganpa yanurnu nganimpakupurdangka Kirijini-patu yali-kirraju. Ngulalpalu-nganpa pardupardu-maninjarla ngamurlu-manu wardinyi-nyayirni.

¹⁸ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Puurluju-nganpa jirrnganja yanu Jamaji-kirlangu-kurra yuwarli-kirra yungurnalurla

wangka manu yungurnalu nyanja-yani. Jamaji ngulajulpa nyinaja jaajikingarduyu wiri. Panu-kari wiriwiri ngulajulpalu yalumpurlayijala nyinaja Jamaji-kirlangurla yuwarlirla, ngulaju wiriwiri-yijala jaajikingarduyu-patu-yijala.

¹⁹ Puurluju-jana panuku-juku Jamajiki manu panu-kariki jaajikingarduyuku wangka wardinyi-nyayirni manu ngampurrpa. Manu-jana yimi-ngarrurnu nyiyarningkijarra Puurlurluju kujalparla marlaja warrki-jarrija Kaatuku nguru-kari nguru-kari Juwu-wangu-kurlangurlaju.

²⁰ Kujalu yangka-paturlu yali-paturlu wiriwirirli jaajikingarduyupaturlu kuja-kurra Puurlu purda-nyangu wangkanja-kurra, kujarlaju Kaatukulkurla pulka-pungu.

Ngula-jangkaju, jintarla wangkaja Puurlukuju, “Puurlu, nganim-paku warlalja ngurrara-jinta, purda-nyangunpa jaru nyampurla Jurujulumurla Juwu-patu kujalu Kirijini-jarrija panu-nyayirni, manu kuja kalurla ngungkurr-nyina Jijajiki. Ngulangkuju Kirijini-paturluju kalu kuruwarri Mujuju-kurlanguju wurrangku-juku purami. Kulalu yampija yangkaju nyanungu kuruwarriji.

²¹⁻²² Juwu-paturlu nyampurlarlul kirringkarlu, milya-pinyi kangkulu nyuntuju kuja kanpa nyampurla nyina palkalku. Ngulaju nyanungupaturlangurlu kalu milya-pinyi kujalpanpa-jana nganta ngurrarakari ngurrara-kari warru yimi-ngarrurnu Juwu-patu-kariki. Purda-nyangulu jaru wita kujalpanpa-jana warru yimi-ngarrurnu nganta yungulu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri yangka yampimi nganta. Juwu-patu kajili Kirijini-jarrilki, ngulangkuju nganta yungulu yampilki yangkaju kuruwarri Mujuju-kurlangu. Manu yungulu-jana witawita wirriyawirriya ngarrka-kijirninja-wangurlulku nganta yampi manu kuruwarri nganta yungulu yampi yangka Mujuju-kurlangu kuruwarri manu ngalipa-nyangu Juwu-kurlangu. Ngula-warnukuju marda kapungkulu kulu-jarri nyampu-patuju Juwu-patu Kirijini-patu.

²³ Ngula-kujakuju, purda-nyangka-nganpa kajirngankulu nyarrpa wangka yungunpa nyuntulku nyarrpa-jarri. Nyarrpa kajirngankulu jaru wangka nyuntuku nyiyarningkijarra, ngulaju-nganpa wurrangku purda-nyangka wilji-wangurlu. Nyampurla kalu nyina murntu-pala wati-patu, ngulangkuju kujalu-nyanu yungu Kaatuku kamparrurluwiyi yungulu nyinayarla pama ngarninja-wangu manu wakurlu pajirninja-wangu. Jalangu-jarraju yungulu yani Yuwarli Maralypikirra Juwu-kurlangu-kurra yungulurla purrami kuyu warntarri kura-pakaju Kaatukuju.

²⁴ Kala lawa kalu nyina tala-wangu. Ngulaku-jana yungka tala, manungku nyunturlangurlu kirilka-manta nyanungurra-piyarlul yungulu-nyanu jurru-jangka wakurlu muku pajirni manu yarluylarlulmani kuyu warntarriku purranjakungarntirlilki. Ngula-jangkaju, kajinpa-jana nyampu-patuku murntu-palaku rdanparni Yuwarli Maralypikirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulaju kapungkulu nyuntuju Juwupaturluju Kirijini-paturlu milya-pinyi ngula kanpa kuruwarri yangka Mujuju-kurlangu purami-jiki. Manu yangka kapungkulu milya-pinyi kula-nganta kajilpanpa-jana Juwu-patu jinyijinyi-manu warru Mujuju-kurlanguku kuruwarriki yampinjaku, kala lawa.

²⁵ Kala panu-kariki yapaku Juwu-wangu-patuku, kujalu kamparru-

wiyi Kirijini-jarrija, ngulakuju nyurrernalu-jana yilyaja jaru witangka pipangka. Ngulangkaju pipangka kujarnalu-jana wangkaja, 'Kuyu yangka kuja kalurla Juwu-wangu-paturlu yinyi kurapaka jinta-kariki juju-kariki, ngulajulu kuyuju yampiya ngarninja-wangurlu! Manu yampiyalu yalyuju ngarninja-wangurlu! Manulu kuyu yampiya ngarninja-wangurlu yangka kuyuju waninja rduly-pajirninja-warnu! Manulu kalykuru-jarrinja-wangu nyinaya jungarni, warru wajirli-pinja-wangu!' Kujanyarnalu-jana wangkaja pipangkaju."

²⁶ Junga-juku, Puurluju-jana ngungkurr-nyinaja yangka-patukuju jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki. Junga-juku, parra-pardu-karirlalku kangurnu-jana Puurlurluju Yuwarli Maralypi-kirraju yangka-patu murntu-pala. Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajarla Puurluju maralypikingarduyukuju wirikiji, "Nyampu-paturlu wati-paturlu yungulurla kuyu warntarri ngayi purrami Kaatuku, kujalunyanu yangka kamparrurlu-wiyi yungu Kaatuku. Ngulakuju kapurnangku yinyi tala nyuntuku, ngula-jangkarlunya yungunpajanarla jirrnganja ngayi-purra kurapaka Kaatuku." Junga-juku, Puurlu-jana jirrnganja nyinaja yalumpurla-juku Yuwarli Maralypirla jintaku wiyikiki.

Juwu-patujulurla kulu jangkaru yanu Puurlukuju

²⁷ Ngula-jangkaju, yapa-patu-karilkili yanurnu Juwu-patu-yijala ngulaju Yajiyawardingki-patu Yuwarli Maralypi-kirraju. Ngulangkanyalu Puurluju parlu-pungu. Kujarlaju kulungkulkulu-jana juturnu panukariki Juwu-patu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi nyinaja Yuwarli Maralypirlaju. Ngulajulu-jana juturnu kulukulku. Ngula-jangkaju, yanurnulurla jangkaru yangka-patuju Yajiyawardingki-patu Puurlukuju kululku, manulu yaninjarla puuly-mardarnu.

²⁸ Ngula-jangkaju, yardalu-jana purlaja yangka-patuju Yajiyawardingki-patu Juwu-patu panu-karikilki Juwu-patu-kariki, "Nyururla Yijirali-pinki, yarujuyarujulu yantarni! Nyampunya yangkaju wati kujalpa-ngalpa warru nginji-wangkaja kujarla yalarnirla kirrikari kirrikari warrukirdikirdi. Nyampunyaalparla warru nginji-wangkaja Mujuju-kurlanguku kuruwarriki, manu ngalipa-nyanguku Yuwarli Maralypirlangukuju. Jalanguju, nyampurluju kangurnu-jana yapa nyampu-patu Juwu-wangu-patu nyampu-kurra Yuwarli Maralypi-kirraju. Kujarlaju maju-manu nyampu Yuwarli Maralypi ngalipa-nyangu Juwu-kurlangu!" Kujanyalu-jana purlaja.

²⁹ Kamparru-wiyi ngulakuju, yangkangkaju Yajiyawardingki-paturlu, nyangulu-palangu Puurlu manu Tirupima Yipija-wardingki, ngulaku kujalparla jirrnganja warru wapaja Jurujulumurlalku Puurlu kamparru-wiyi yalikiji Juwu-wanguku. Kujalu parlu-pungu Puurlu yangkangka Yuwarli Maralypirla kaninjarni, rampal-purda-nyangulu kula-nganta kaji palka kangurnu yangkaju Tirupima Juwu-wangu Yuwarli Maralypi-kirraju kula-nganta kajilpa ngulaju palka nyinaja. Kala lawa.

³⁰ Kujalu-jana ngalya-karirli purda-nyangu jaru purlanja-kurra kaninjarni Yuwarli Maralypirla yarlu-ngurlurlu panu-karirli, ngulajulu purda-nyanjarla purlanja-karra purlanja-karra palju pirri-parnkaja kuja-purda kuja-purda kirringka Jurujulumurlaju. Ngula-jangkaju, yapa jintawarlayi-jiki, parnkajalurla jangkardu Puurluku Yuwarli

Maralypi-kirra-juku. Kujalu kaninjarni Yuwarli Maralypi-kirra yukaja, ngulalu puuly-mardarninjarla rarra kangu yarlu-kirra. Ngulalurla tuwa wiri-jarlu Yuwarli Maralypi-kirlangu jaarlpa tirnngi-yirrarnu kulpari yukanja-kujaku.

³¹ Ngula-jangkaju, pakarninjakulkulurla rduurrjurnu. Ngana mayirila jinta parnkaja jaru-kurlu kulu wiri-kirli jintaku wiriki yurrkunyukungarduyuku Ruumu-kurlanguku, ngulakujurla yimi-ngarrurnu, ngulaju kujarla wangkaja, “Yinya Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla, jintalku kalu yapa pakarni kulkurru-kurra yapangku jintawarlayirli-jiki panungku-juku!”

³² Junga-juku, yurrkunyukungarduyu-kariyi-nyanu wiriwiri kapanku-jana turnu-manu yangkangkaju jinta-karirli yurrkun-yukungarduyurlu wiringki, manu-jana manu yurrkunyu-patuyijala turnu-warnu-kari turnu-warnu-kari-jangka. Ngula-jangkaju, kapanku parnkajalu wajirli Yuwarli Maralypi-kirraju. Kujalpalu kutulku parnkanjarni yanu yurrkunyu-patu, yangkangkaju Juwupaturlu nyangulu-jana. Ngula-warnuju rdiily-parnkajalu Puurluku pakarninjakaju.

³³ Yangka wiri yurrkunyukungarduyu, ngulaju kutu-nyayirnila parnkaja Puurlukuju. Ngula-jangkarluju, puuly-mardarnu Puurluju, manu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patuku, “Wayikalu nyampuju wati nyampu-jarra-kurlurlu jirrama-kurlurlu jayini-jarra-kurlurlu wuruly-parnkanja-kujaku.” Ngula-jangkaju, payurnu-jana yangkalku turnu-warnu Juwu-patu, “Ngana nyampuju wati? Nyiya-ngurlunkulu pakarnu?”

³⁴ Junga-juku, jintangkarlu-juku jarungkujulu jangku-manu purlanja-karra purlanja-karrarlu. Jinta-karirila purlaja jaruju jinta-kari, jinta-karilkirila purlaja jaru jinta-kari-yijala. Ngula-jangkaju, panu-karijilpalu jarnkujarnku purlaja purdangirli kamparrukamparru. Kujarlaju, yangka wiri-jarlu yurrkunyukungarduyu kawarrkarrijalparla ngana Puurluju, manu nyarrparlu nganta majumanu nyiya. Ngula-jangkaju, yangkaju yurrkunyukungarduyu wiri wangkaja-jana nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patuku, “Nyampulu jirri-kangka yangka-kurra ngalipa-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra.”

³⁵ Junga-juku, Puurlujulu jirri-kangu nyanungurra-nyangu-kurra yuwarli wiri-kirra. Kujalpalu Puurlu jirri-kangurra yurrkunyu-paturlu, ngula-puruju yangkangkaju Juwupaturlu, wurrangkujukulpalu puranja-yanu Puurluju, manulpalu-jana putaputa puntarninja-yanu yurrkunyu-patukuju. Kujalu yurrkunyu-patu manu Puurlu kutu-jarrijalku yali-kirra yuwarli-kirra, ngulangkaju yungulurla jirrnnganja wari-yantarla kankarlu-warnu-kurra ruumpardu-kari-kirra, kala lawa. Yangka yapa panu-kari Juwu-patu, ngulajulpalu-janarla jaarl-karrija wurra-juku yirdiyikiji laljilalji-nyayirni. Ngula-kujakujulu Puurluju jarna-manulku, kankarlurlulkulu jarna-kanja-yanu.

³⁶ Puurlu, kujalpalu yurrkunyu-paturlu kankarlurlulku jarna-kangurra kankarlarra ruumu-pardu-kurra, ngula-kurraju yangkaju ngalya-kari Juwu-patu, wurra-jukulpalu-jana kulu-juku purlaja purdangirli-wanaju, ngulaju kujalpalu-jana purlaja, “Pungkalu, pungkalu tarnnga-kurra!”

³⁷ Kujalpalu Puurlu kankarlarra jarna-kangurra yungulurla jirrn-ganja yukayarla tuwangkalku, tuwa-pirdiji Puurluju wangkajalkurla yurrkunyukungarduyukuju wirikiji, ngulaju kujarla wangkaja Puurluju, “Wurra yungurnangu wangka-wiyi.”

Junga-juku, yangkaju yurrkunyukungarduyu wiri wangkajarla Puurlukuju, “Kula-ngantalpanpa ngurra nyinaja wangkanjakuju jarukuju Kiiriji-wardingki-kirlangukuju. Kala junga kanpa wangka yaliji jaru Kiiriji-wardingkiji.

³⁸ Kula-ngantalpanpa yangka wati Yijipi-wardingki nyuntuju nyinaja, yangka kajinpa-jana kula-nganta nyuntulurlu warrmarla linjarrpa wita-wangu-patu 4,000-pala turnu-manu, ngula-kurluju kula-nganta kajinpa-nganpa nyuntulu jangkardu yanu warrmarlakurlu nyuntu-nyangu-kurlu kulu-parnta-kurluju nganimpaku yapaku Ruumu-wardingkikiji. Manu kula-nganta kajinpa-jana nyuntulurlu pina nguru-yirrarnu warrmarlakuju nyuntu-nyangukuju yali-kirraju jilja-kurralku-yijala. Kula-ngantalpanpa yali wati nyinaja nyuntuju.”

³⁹ Ngula-jangkaju, Puurlurlulku janku-manu yangkaju yurrkunyukungarduyu wiri, “Lawa, kularna nyanungu ngajuju, ngajujurna Juwu nyurrurla-piya. Ngajujurna wiri-nyayirnirla kiringka palka-jarrija yirdingaju Taajurla, ngulaju ngurrara-karirla kuja-ka nguna Jilijiyarla, ngulanganyarna palka-jarrija. Yungurna-jana jaru wita wangka ngajuju nyampukuju turnu-warnuku yapaku.”

⁴⁰ Junga-juku, yangkajurla wangkaja yurrkunyukungarduyu wiri, “Yuwayi, wangkayalku-jana!” Junga-juku, Puurluju karrjalpa kankarlarra yuwarlirla, ngula-ngurluju rdakardakarlu-jana wurulypa-manu. Kuja-jana wurulypa-manu, ngulakuju-jana wangkaja Puurluju jaruju nyanungurra-nyangu yangka jaruju Yipuru.

22

Puurluju-nyanu jaarl-karrija Juwu-patu-kujaku Jurujulumu-wardingki-kijakuju

¹ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja, “Wati-patu yarlpurru-wati manu kirda-patu, purda-nyangkajulu yungurna-nyarra jaru wangka, yungurnaju ngaju jaarl-karri nyurrurla-kujakunya!”

² Puurlu kuja-jana jaru Yipuru wangkaja, ngulajulurla marlaja wurulypa-jarrija.

³ Manu ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja, “Ngajujurna Juwu-jala nyurrurla-piya-yijala. Ngajujurna palka-jarrija kirri-karirla Taajurla ngulaju ngurrara-karirla Jilijiyarla. Ngula-jangkajurna nyampurlalku wiri-jarrija Jurujulumurla. Ngajuju pinarri-manu jintangu watingki pinangkalparlu Maliyurlu kujaju yirriyirri-nyayirnirli yimi-ngarrurnu muku manu pinarri-manu kuruwarriki Juwu-kurlanguku ngulaju yangkaku kujalpalu ngalipa-nyangurlu nyurnunyunurlu puraja kuruwarriji. Ngulakunyaju pinarri-manu. Manulparna-jana ngajurlangurlu yirriyirri-nyayirnirli puraja Kaatu-mipa-yijala nyurrurla-patu-piyarlu-yijala kuja kankulu purami jalangurlu.

⁴ Yangka kujalpalu warru puraja Wirliya Kuruwarrri Jijaji-kirlangu, ngulaju kalarna-jana ngajulurluju warru pakarnu, ngula-jangkajulu ngalya-kariri marlaja palija. Kala ngalya-kariki ngulajurna-jana

yarda jinyijinyi-manu yurrkuny-patu, ngulangkunya-jana puuly-mardarninjarla rdaku-kurraju kujurnu wati-patu manu yarnunjuku-parnta.

⁵ Kajilpankulu-jana payirninjintarla Maralypikingarduyu Jinta Wiri manu ngalya-kari Kanjulukungarduyu-patu, ngulaju kajikalunya-nyarra yimi-ngarrirni jinta-juku jaru ngaju-kurlu yangka kujajulu yungu pipa yapaku rdaku-kurraju kijirninjaku. Ngula-kurlurlunya pipa-kurlurlu yungurna-jana yaninjarla puuly-mardakarla yapa Kirijini Tamakaraju. Kapurna-jana jayini-kirlirli wayirninjarla kangkarlarni pina nyampu-kurra Jurujulumu-kurra. Manu kapurna-jana ngula-jangkaju rdakungka yirrakarla pakarninjakungarntirliji.”

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapaku nyarrparlu kuja Kaaturlu nyanungu Puurlu kangkuly-yirrarnu

Acts 9.1-19, 26.12-18

⁶ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana yarda wangkaja turnu-warnukuju yapakuju, “Kujalparna Tamaka-kurra kutu-jarrinja-yanulku yirdiyi-wanaju mirntangaliji, kulkurruju wirnpa-piyalpa maarrmaarr-manu manu mirilmiril-karrija kankarlarra-ngurlu yalkiri-ngirli ngaju-nyangurla warrukirdikirdi.

⁷ Manurna ngajuju wantija walya-kurra, manurna ngula-jangkarluju purda-nyangu linpalku wangkanja-kurra, ngulaju kujaju wangkaja, ‘Juurlu, Juurlu, nyiya-wanawana kanpaju ngajuju warrarda murrumuru-mani?’

⁸ “Ngula-jangkarna ngajulurluku payurnu, ‘Warlaja-Wiri, nganampa nyuntuju?’

“Ngula-jangkaju, yarda janku-manuju ngajuluju, ‘Ngajujurna yangka Jijaji Najariji-wardingi yangka kuja kanpaju warrarda murrumuru-mani.’

⁹ Panu-kari yangka kujajulu rdanparnu, ngulangkujulu nyangu wirnpa-piyaju manu mirilmiril-karrinja-kurraju, kala kulalu purda-nyangu jaruju wangkanja-kurraju.

¹⁰ “Ngula-jangkaju, yardarna payurnu, ‘Warlaja-Wiri, nyarrpa-jarrimilkirna?’

Warlaja-Wiriji wangkajaju, ‘Karrinja-pardiya, yantalku Tamaka-kurra! Kajinpa ngula-kurra yanirra, ngulangkaju kapungku wati jinta wapirdi wangka, manu kapungku muku yimi-ngarrirni warrki kuja kangku Kaatu nyina ngampurra nyuntuku warrki-jarrinjaku.’

¹¹ Junga-juku, karrinja-pardijalkurna walya-jangkaju, ngulaju milpa-parntalku pampalku. Yalirli yangka wirnpa-piyarluju milpaju milpa-parnta-manu. Manujulu ngaju-nyangu puntu-patu yarnkaja wakuku, manu yarnkanjarla jirri-kangulkujulu yali-kirraju kirri-kirra Tamaka-kurra.

¹² “Yalirla yirdingka kiringka Tamakarla, jintalpa wati yirdiji nyinaja Yananiya. Ngulangkujulpa puraja kurruwarri Juwu-kurlangu ngalipa-nyangu pirrjirdi-nyayirnrli ngulaju Wapirrakungarduyurlu. Yali-wardingi-paturlu Juwu-paturlu yapa-paturlu, ngulajulpalurla warrarda pulka-pungu Yananiyakuju ngurrjuku.

13 Kujajulu ngaju-nyangu-paturlu puntungku jirri-kangu Tamakakurra, ngulangkajuju yangka wati wapirdi yanurnu, manulpaju yaninjarla karrija kutu-nyayirni ngajukuju. Manuju wangkaja, 'Ngajukupurdangka Juurlu, nyangkalku yarda pampa-wangurlu!' Jungajuku, kaarr-nyangulkurna Yananiyaju warraja-nyayirni.

14 Ngula-jangkaju, wangkajaju Yananiyaju, ngulaju kujaju wangkaja, 'Kaatu yangka kujalu nyurnunurnurlu-wiyi puraja, ngulangkungku jintangku milarninjarla yajarnu yungunpa milya-pinyi nyiyarlangu kajingki Kaatu ngampurrpa nyina nyuntuku, manungku yajarnu yungunpa nyanyi nyanungu-nyangu Jungarni Warrkini, yangka Jijaji kuja karla warrarda warrki-jarri nyanunguku Kaatuku. Manu yangka kujanpa yangka wangkanja-kurra purda-nyangu, kujarlanyangku yajarnu Kaaturlu.

15 Nyarrpakungku kuja milarninjarla yajarnu? Kaaturlungku yajarnu yungunpa-jana warru yimi-ngarrirni Jijaji-kirli yangka kujanpa nyuntulurlu nyangu manu kujanpa purda-nyangu wangkanja-kurra.

16 Nyiyakulku kanparla pardarni? Karrinja-pardiya yungunpa payirni Warlalja-Wiri Jijaji, ngula-jangkanya yungungku yapa jintakarirli julyurl-yirrarninjarla papitaji-mani ngapangka, manu yungungku yawuru-jarrinjarla maju-jangka kirlka-mani nyanungurlu Jijajirli.' Kujanyaju wangkaja Yananiyaju."

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Juwu-patuku yapaku nyarrparlu kuja-jana Kaaturlu yilyaja Juwu-wangu-patuku wangkanjaku

17-18 Ngula-jangkaju, yarda-jana wangkaja Puurluju yapakuju, "Kujarna papitaji-jarrija, ngula-jangkaju pinarna yanurnu nyampu-kurra-yijala Jurujulumu-kurra. Ngula-jangkaju, kujalparnarla Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla wangkaja Kaatuku, ngulangkajurna nyangu yuruyururlu Warlalja-Wiriji. Yalumpurla kujarna nyangu, nyanunguju wangkajaju, 'Nyampurla kiringka kajilpanpa-jana putaputa yimi-ngarrikarla ngaju, ngulakuju kulangkulu ngungkurr-nyina. Kujarlaju, yarujurlu yampiya nyampuju kirri Jurujulumu.'

19 "Ngula-jangkaju, jangku-manurna, 'Warlalja-Wiri, nyampurluju yapangku Juwu-paturlu kajulu milya-pinyi ngajuju, yangka kujalparna warru yanu jaaji-kari jaaji-kari-kirra Juwu-kurlangu-kurra. Yangka kujalpankulu nyuntuku ngungkurr-nyinaja, ngulajulparna-jana ngalya-kari puuly-mardarninjarla paka-pungu, ngalya-karijilparna-jana puuly-mardarninjarla yirrarnu rdakungka.

20 Manu yangka jinta-kari wati yirdiji Jipini, kujalpa-jana nyuntukurlu yimi-ngarrurnu yapa-patu-kari, ngula kujalu yangka Juwu-paturlu luwarnu tarnnga-kurra pirli-kirlirli, ngulajulparna ngajuju palka-yijala karrija. Manurna-jana ngajuju kamparru-wiyi ngungkurr-nyinaja Juwu-patuku kujalu pungu Jipini, manulparna-jana jurnarrpa jina-mardarnu nyanungu-patuku.' Nyampunyarlarla jaruju wangkaja Warlalja-Wirikiji yangkangka yuruyururla.

21 Ngula-jangkaju, yardaju wangkaja ngajukuju Warlalja-Wiriji ngulaju kujaju wangkaja, 'Yantalku nyampu-ngurluju! Yilyami karnangku wurnturu-nyayirni yungunpa-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju ngaju-nyangu yapa-kariki Juwu-wangu-patuku.' "

22 Puurlujulpalu purda-nyangu wangkanja-kurra yangka-paturlu yapa-paturlu Juwu-paturlu. Kala yungka-jana yapa-karilki jityl-pungu Juwu-wangu-patulku, ngula-jangkajulu ngurulku tirl-pungu kulungkulku purlanjarlu, manulu purlaja kilji-nyayirni ngulaju kuja, “Pakarnirlipa, pakarnirlipa tarnnga-kurra yungu palimi! Nyampuju yungu palimi!”

23 Junga-juku, ngula-purujulpalu muku purlaja jintawarlayi-jiki, manulpalu jurnarrpa yalyi-maninjarla kujurnu kankarlarra, manulpalu walya yaku-maninjarla jurdu kujurnu kankarlarra-purda kulu-nyayirnirli.

24-25 Kuja-jana jintangku yurrkunyukungarduyurlu wiringki nyangu warru purlanja-kurra manu jurdu kijirninja-kurra, ngulaju-jana wangkaja nyanungu-nyangu-patuku yurrkunyupatuku, “Kangkarnili Puurluju kaninjarni-kirra nyampu-kurra yuwarli wiri-kirra! Ngu-langkanyalu pakaka ngalyipi-piya-kurlurlu! Ngulaju yungu-nyarra marda yimi-ngarrirni nyarrparla kalurla yapa panu jangkardu purlami.”

Junga-juku, Puurlujulu kangu kaninjarni-kirra yuwarli-kirra yalumpu-kurra, manulu wayurnu Puurluju pakarninjakungarntirli. Ngula-kujakuju, Puurlurluju wurra-maninjarla payurnu jinta-kari yurrkunyukungarduyu, “Nyarrpaku kankujulu jangkardu jungarni-jarri pakarninjakungarntiji? Kulankujulu ngulakungarntirliji kangu kuwurtu-kurra-wiyi yunguju ngulangka-wiyi kuwurtukungarduyurlu wiringki miimii-nyangkarla ngurrju-japa marda, maju-japa marda. Ngajujurna warlalja ngurrara-jinta Ruumukuju yapa. Kujarlaju, kulalpankujulu ngajuju ngalyipi-piya-kurlurluju pakakarla kuwurtu-wangu-jangkarluju.”

26 Kuja-kurra kuja purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra yangkangu jinta-karirli wiringki, ngulajurla yarkajarra pina jaru-kurluju jinta-kariki yangkaku wiri-nyayirnikilki yurrkunyukungarduyu-kariki, wangkajarla, “Nyampuju wati ngalipaku warlalja ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu-yijala. Ngulajunpa pakarni-jiki mayi ngalyipi-piya-kurlurlu kuwurtu-wangu-jangkaju?”

27 Ngula-jangkaju, yaninjarla wangkajarla yangkaju wiri-nyayirni yurrkunyukungarduyuju Puurlukuju, “Nyuntujunpa warlalja mayi ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu?”

Puurlurluju jangku-manu, “Yuwayi, junga kujaju.”

28 Junga-juku, yangkajurla wiri-nyayirni wangkaja yurrkunyukungarduyu Puurlukuju, “Ngajujurna yapa-kari-yijala palka-jarrija ngurrara-karirla warlalja-wangu-yijala. Kujurna ngakalku wiri-jarrija, ngulangkujurna-jana wiringkilki yungu tala Ruumu-wardingki-patuku wiriwiriki, ngulangkunya yungujulu warlalja-manilki manu ngurrara-jinta-mani Ruumu-kurlangulku-yijala.”

Ngula-jangkaju, Puurlurlu jangku-manu, wangkajarla, “Yuwayi, ngajukupalangu-jarra kirdarna manu ngati, ngula-jarrajupa Ruumu-kurlangu-jarra. Kujarlanyalparna wita-ngurlupakarra nyinaja warlaljaju ngurrara-jinta Ruumukuju.”

29 Kuja kuja-kurra Puurlu milya-pungu ngurrara-jinta warlalja Ruumu-kurlangu yangkangu wiri-nyayirnirli yurrkunyukungarduyurlu, ngulakuju lani-jarrija. Kaji yangka kamparru-wiyi

yampiyarla wayirninja-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kala kuja yangka kamparru-wiyi wayurnu yangka-kurlurlu jayini-kirlirli Puurlu, ngulaju kuruwarri Ruumu-kurlangu rdilyki-pungu. Kujarlanya lanijarrija yurrkunyukungarduyu wiriji. Kujalu-palangu panu-karirli yurrkunyurlu purda-nyangu yali wiri-nyayirni yurrkunyukungarduyu manu Puurlu wangkanja-kurra, ngulajulu kujarlaju Puurlu-ngurluju muku pina wurnturu-jarrija lanilki nyiyarlangu payirninja-wangu.

Puurluju-nyanu jaru jaarl-karrija nyanungu Juwu-kurlangurla kuwurturla

³⁰ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, wangkajalu-jana yangka yurrkunyukungarduyu wiri nyanungu-nyangu-patuku yurrkunyu-patukuju, “Rurruny-pungkalurla jayini Puurluku.” Junga-juku, rurruny-pungulurla. Yangkanku yurrkunyukungarduyurlu kulalpa milya-pungu nyarrparla yangka kujalurla kulu-jarrija Juwu-patuju Puurlukuju. Ngulakuju-jana jarulku yilyaja yangkakuju Juwu-patuku maralypikingarduyu-patuku manu Kanjulu-patuku ngulanya yungulunyanu turnu-jarri kuwurtukungarnti. Kujalu turnu-jarrija kuwurtukungarnti, ngula-kurraju yangkankulku yurrkunyukungarduyurlu wiringki kangurnu-jana jirranganja Puurluju kuwurtu-kurra-yijala yurrkunyu-patu-karikiji. Kujalu yukajarni kaninjarni kuwurtu-kurra, ngulangkaju Puurluju kanjarla yirrarnulu kamparrurla wiriwirikiji, ngulajulpa ngulangka-juku karrija Puurluju.

23

¹ Puurlurluju, nyangulpa-jana jungarnirli miparrpa manu milpa-juku, manu-jana wangkaja Kanjulukungarduyu-patuku, “Ngajukupurdangka-purnu, Kaaturlu kaju ngajuju milya-pinyi wita-ngurlu kujalparna ngaju nyarrpa-jarrija manu kuja karna ngaju jalangu nyarrpa-jarri, ngulaju kaju milya-pinyi-nyayirni Kaaturluju. Ngajulparna jungarni warri-karrija Kaatuku ngurru-nyayirni. Kulalparnarla nyarrparla lanijarriyarlara Kaatukuju.”

² Ngula-jangkaju, jinta Maralypikingarduyu Wiri yirdiji Yananiya, wangkaja-jana yurrkunyu-patuku kujalpalu warrukirdikirdirli mardarnu Puurluju, ngulaju-jana wangkaja Yananiyaju, “Kuja-panuju, lirralu pakaka!” Junga-juku, lirrajulu pakarnulku.

³ Ngula-jangkaju, Puurlujurla wangkaja yangkakuju wiriki Yananiyaku, “Kari-nganta Kaaturlu kapungku nyunturlangu pakarni! Jungarni ngantanpa nyuntuju, kala lawa! Nyuntuju kanpa wiri-jala nyina kuwurtukungarduyu ngari milkarraku. Yungunpaju jungarnirli miimii-nyangkarla ngurru marda, marda maju kuruwarrirla Juwu-kurlangurla. Ngulajunpa rdilyki-pungu kuruwarriji nyuntulurluju kujanpa-jana jinyijinyi-manu nyampupatu ngajuku lirralu pakarninjaku, ngulangkunyanpa kuruwarriji rdilyki-pungu!”

⁴ Kujalpalu Puurluju yangka yurrkunyu-paturlu jina-mardarnu-juku, ngulajulurla wangkaja, “Wurulypa karriya kuja wangkanja-wangu! Kula kanpa mayi nyampuju wati wiri milya-pinyi kuja kanpa kulungku ngarrirni? Ngulaju Kaatu-kurlangu Maralypikingarduyu Jinta Wiri nyampuju.”

⁵ Ngula-jangkaju, Puurlurlu-jana jangku-manu, “Ngajukupurdangka-purnu, kulalparna milya-pungu nyampuju wati, kujarna kulungku ngarrurnu. Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju, ‘Kuja ngarrirninja-wangurlu yampiya yangka kuja kanyarra wiri nyinami nyur-rurlaku!’ ”*

⁶ Ngula-jangkarluju, Puurlurluju nyangulpa-jana Kanjulu-patuju, ngula-jana parlu-pungu panu-kariji Paraji-patu, manu panu-kari-jana parlu-pungu Jatiyuji-patu. Ngula-jangkaju, parlu-pinjarla-jana wangkaja kilji-nyayirni Puurluju, “Ngajukupurdangka-purnu, ngajukupalangu kirdana manu ngaju karlijarra nyina Paraji-jarra-yijala. Ngaju karnarla wala nyina Kaatukuju ngaka kapu-jana nyurnnyurnu milyi-jangka wankaru-maninjarla yakarra-mani pina. Kujarlanyajulu kangurnu nyampu-kurraju yurrkunyupaturluju.”

⁷ Kujalu kuja-kurra Puurlu wangkanja-kurra purda-nyangu yangka-jarrarlu turnu-warnu-jarra-jangkarlu, kujarlajulu-nyanu nyanungulku rdurrjurnu turnu-warnu-jarralku Paraji-patu manu Jatiyuji-patu. Ngula-jangkaju, jarnkujarnkulu turnu-jarrija, Paraji-patulu turnu-jarrija turnu-kari, Jatiyuji-patulu turnu-jarrija turnu-kari.

⁸ Nyiia-jangkalu-nyanu jarnku-rdurrjurnu turnu-warnu-jarraju ngarrirninjakuju? Jinta-karirli turnu-warnurlu Paraji-paturlu, yirri-puraja kalalu Kaatu-kurlu ngakaku nganta kapu-jana nganta nyurnnyurnu wankaru-mani pina milyi-jangka. Manu kalalu yirri-puraja Kaatu-kurlangu-kurlu marramarra-kurlu, pirlirrpakari pirlirrpakari-kirli palka nganta kalu nyinami. Kala yangka turnu-warnu-kari Jatiyuji-patu, ngulaju kulalpalu-jana ngungkurnyinaja nyampurrakuju marramarra-kari marramarra-kariki, manu kulalpalu-jana ngungkurnyinaja yapaku pina-wankaru-jarrinjaku. Ngulakuju kulalpalu-jana ngungkurnyinaja Jatiyuji-patuju Paraji-patukuju. Kujarlanyalu-nyanu muku rdurrjurnu kuluku ngarrirninjakuju.

⁹ Ngulajulpalu-nyanu wiljiwilji-manu kilji-nyayirnrirli. Kujalpalu panu-kari nyinaja Paraji-patu kuruwarrikingarduyu-patu, ngulalu-jana karrinja-pardinjarla wangkaja Jatiyuji-patukuju, ngulaju kujalu-jana wangkaja, “Wurra, wurra, nyiia nyampurluju watingki rdilyki-pungu kuruwarriji? Kula karnalu milya-pinyi kuruwarr-kariji kuja nganta nyanungu kuruwarr rdilyki-pungu. Nyarrparlurlipa ngawupajirni, kula nyiia rdilyki-pungu! Mardarla wangkaja marramarra, manurla marda pirlirrpakari wangkaja. Ngulaju kula karlipa milya-pinyi.”

¹⁰ Kujalu-jana kuja-kurra wangkanja-kurra yarda purda-nyangu Kanjulu-paturlu, ngulangkulpalu-nyanu yarda ngarrurnu kulungkuju. Ngulaju kapulu Puurlu puuly-mardakarla, manu kapulu tarnnga-kurra pungkarla larralarra-pinjarla nganta. Ngulapuruju, yangkanku yurrkunyukungarduyurlu wiringki, nyangu-jana kaninjarra-kurra kankarlarra-ngurlu yuwarli-ngirli yangkapatu Kanjulu-patu kujalpalurla jangkardu kutu-jarrija Puurlukuju puuly-mardarninjakungarntiji. Manu-jana wangkaja nyanungu-nyangu yurrkunyuku, “Jitinjarla puntakalu-jana Puurlu, manulu-jana puntarninjarla jurnta pina-kangkarni muurlparlu.” Junga-juku,

* 23:5 Nyangka Exodus 22.28

kangulu pina Puurluju yuwarli-kirra wiri-kirra nyanungurra-nyangukurra.

¹¹ Ngula-jangkaju, jintangka-juku mungangkaju, Jijaji Warlalja Wirilparla yaninjarla kutu karrija Puurlukuju, manurla wangkaja, “Waparlku-nyayirni nyinaya marriwa, lani-wangu! Nyurrunpa-jana jaru junga ngaju-nyangu yimi-ngarrurnu nyampurlaju Jurujulumurla. Kari-nganta ngakaju kapunpa-jana yarda yimi-ngarrirni kirri-karirlalku yirdingkaju Ruumurla jaru junga-yijala ngaju-nyangu.”

Juwu-patu jangkardulpalurla jaaly-manu Puurluku pakarninjaku tarnga-kurraku

¹²⁻¹³ Parra-pardu-karirlalku, Juwu-patu-karilpalurla jangkardu turnu-jarrija Puurluku yungulurla jaru jangkardu jungarni-mani pakarninjakungarntirli. Ngulajulu-nyanu turnu-jarrija 40-pala marda, 50-pala marda. Ngula kujalpalurla Puurluku jaaly-manu jangkardu, ngulajulu-nyanu jangkujangu-manu Puurluku pinjaku, “Kajirlipa Puurlu pinyi, ngulakungarntiji yungulparlipa nyinayarla mangarriki manu ngapaku ngarninja-wangu.”

¹⁴ Ngula-jangkaju, yanulu-jana maralypikingarduyu-patuku wiri-wiriki manu jarlu-patuku, manulu-jana wangkaja, “Nganimparlurnalurla nyurru jaruju jangkardu jinta-manu Puurlukuju, ngulajurnalunyanu jangkujangu-manu yungurnalu ngapa manu miyi ngarninja-wangu nyina Puurlukuju pinjakungarntiji.

¹⁵ Nyurrurlarlu manu yalirli Kanjulu-paturlu, yilyayalurla jaru yangkaku yurrkunyukungarduyuku wiriki Ruumu-wardingkiki, ngulangunya yungu-nyarra piki-kanyirni Puurlu. Nyampurla pipangka, yirrakalurla jaruju kuja, ‘Kangkarnili Puurlu nyampu-kurra yungurnalu mayanku payirni. Ngampurrparlu yungurnalu milya-pinyi ngurrju-japa manu maju-japa.’ Kujanyalurla yirraaka jaru pipangkaju. Kuja kankulu yalumpurla pipangka yilyami jaru, ngula-puruju karnalu nganimparluju jurnarrpalku mani kurlarda manu nyiyarningkijarra. Kaji yangkanku yurrkunyukungarduyurla wiringki kanjarni yani Puurlu yirdiyi-wana, ngulakuju kapurnalurla kulkurru wurru-mardarni Puurlukuju yungurnalu puuly-mardarninjarla pinyi.”

¹⁶ Ngula-jangkaju, Puurlukupurdangka-kurlangurlu kurdu-nyanurlu, jaruju purda-nyangurla Puurlukuju kujalpalurla japirdija manu jangkardu wurru-mardarnu pakarninjaku. Ngulajurla nyanunguku Puurluku yanu jaru-kurluju kujalpa Puurluju nyinaja yurrkunyukurlangurla-juku yuwarlirlaju. Ngula-kurranyarla kurdu-nyanurluju yimi kangu.

¹⁷ Ngula-jangkaju, Puurlujurla wangkaja jinta-kariki yurrkunyuku wiriki, “Kangka nyampu kurdu-warnu yangka-kurra nyuntu-nyangukurra wiri-kirra yungurla wangka nyampu kurdu-warnu jaru.”

¹⁸ Junga-juku, kangu yangkaju kurdu-warnu yangkankuju yurrkunyurlu, wangkajarla nyanungu-nyanguku wiri-nyayirniki, “Yali pirijina Puurlujuju wangkaja nyampukuju kurdu-warnuku yungurna kanyirni nyampu-kurra nyuntu-nyangu-kurra yungungku jaru wangka nyuntu.”

¹⁹ Junga-juku, yarnkajarla yangkaju yurrkunyuku wiri wakuku yangkakuju kurdu-warnuku, ngulaju jirri-kangu yapa-wangu-kurra

kutu-kurra yungurla jaru wangka yangarlu nyanungu-mipaku kurdu-warnuku jintaku. Junga-juku, payurnu yangkaju kurdu-warnu yangkangkaju wiringki, “Nyianpaju jaruju wangka?”

²⁰ Junga-juku, jangu-manu yangkangkaju kurdu-warnurlu, ngulaju kujarlu, “Yangkajulurla Juwu-patu wiriwiri jangkardu turnu-jarrija ngajukupalangukuju ngamirniki Puurlukuju. Jukurra kapulu yanirni yangkaju Juwu-patu wiriwiri nyampu-kurra, ngulaju kapungkulu nyuntu payirni yungulu kanyi Puurlu wiriwiri-kirlangu-kurra Kanjulu-patu-kurra. Ngulaju kapungkulu kuja wangka, ‘Yungurnalu Puurlu yarda payirni mayanku kajika-nganpa junga-japa yimi wangka, marda kajika-nganpa warlkangku yimirr-yinyi.’ Kujarlunya kapungkulu yaninjarla payirni nyuntuju.

²¹ Ngulaju-jana purda-nyanja-wangurlu wurra-manta! Nyurru kalurla pardarni yangka-patu 40-pala marda, marda 50-pala, ngulaju kalurla wurru-mardarni. Kajilpanpa Puurlu yilyayarla Juwu-patu-wana wiriwiri-wana yirdiyi-wana, ngulaju yangka-paturlu kajikalu puuly-mardarninjarla pakarni tarnnga-kurra. Yali-paturlu wati-paturlu ngulajulu-nyanu nyurru jaru jinta-manu Puurluku pakarninjakuju. Ngulakungarnti kalu nyina miyi-wangu manu ngapa-wangu. Nyampu-patuju kangkulu wati-patu pardarni nyuntuku nyarrpa kajinpa-jana wangka yalumpu-patuku Juwu-patuku wiriwiriki. Mardanpa-jana ngungkurr-nyina, mardanpa-jana wurra-mani. Kujarlaju kangkulu pardarni panu-kariji.”

²² Junga-juku, wangkajarla yangkaju yurrkunyuru wiri yangkakaju kurdu-warnuku, “Nyampu-ngurlu kajinpa yani, ngulaju wurulypa yanta manu yimi-ngarrirninja-wangu nyinaya kujanpaju jaru nyampu yimi-ngarrurnunjunurnu.” Junga-juku, yilyajalku yangkaju kurdu-warnuju.

Yurrkunyuru-paturlulu kangu Puurlu wiri-kari-kirra yirdi-kirraja Piliki-kirra

²³ Ngula-jangkaju, wangkaja-palangu yangkaju wiri yurrkunyukungarduyu jirrama-karikiji wiri-jarra-karikiji, ngulaju kuja-palangu wangkaja, “Turnu-manta-pala-jana yurrkunyuru 200-pala junma-kurlu wiri-kirli manu kurdiji-kirli manu panu-kari 70-pala nantuwu-kurlu manu panu-kari 200-pala mangulpa-kurlu. Ngulanya turnu-maninjarla jungarni-manta-jana jurnarrpa-kurlu yungunkulu ngulakurlunya yarnkamirra Jijariya-kurraju kutu-kari jalangu.

²⁴ Manulurla Puurluku manta nantuwu-patu, ngulanganya yungu nyinanja-yani. Muurlparlulu yirriyirrirli Puurluju warrawarra-kanjayanta, manulurla kanjarla yungka Pilikiki wiriki yangka kuja kajana Jurdiya-wardingki-patuku wiri nyina.”

²⁵ Ngula-jangkaju, yangkangku yurrkunyurlu wiringki, jaru yirrarnu pipangka yungurla yilyami Pilikiki, ngulaju kujanya yirrarnu pipangkaju,

²⁶ “Ngajujurna yirdiji Kulurdiya Lijiyaja. Nyampunya karnangku jaru wita yilyamirra pipangka nyuntuku wiriki Pilikiki. Ngurrju mayinpa?”

²⁷ Nyampu kujangkulu wati kangurnu Puurlu nyuntuku, ngulajulu Juwu-paturlu puuly-mardarninjarla puta pakarnu kamparruwiyi nyampurla Jurujulumurla Juwu-kurlangurla Yuwarli Maralypirila.

Purda-nyangurna jaru kujaju yapa ngalya-karirli kangurnu yali wati Puurlu kujalpa nganta nyinaja ngurrara-jinta Ruumu-kurlangu yapa. Kujarlajurna-jana turnu-manu yurrkunyupatu ngaju-nyangu yungurnalu-jana Puurlu puntarni manu jurnta kanyi.

²⁸ Ngajulurlu, kulalparna milya-pungu Puurluju kujalu nyarrparla mayi puuly-mardarninjarla puta pakarnu. Kujarlanyarna wiri-paturra nyanungu-nyangu-patu-kurra Kanjulu-patu-kurra kangu Puurluju yungulu miimii-nyanyi.

²⁹ Ngulangkajujulu wangkaja ngajukuju Kanjulu-patuju Puurlulu kuja nganta muku rdilyki-pungu kuruwarru nyanungurra-nyangu. Kujanyajulu wangkaja. Ngulakunya kapulu pungkarla Puurluju tarnngakurra marda, marda kapulu rdaku-kurra muru-pungkarla. Kala nyiyaku mayi? Ngurrju-nyayirnirpa-jana Puurluju milki-wangkaja manu yirri-puraja-nyanu. Ngulakujurnarla ngungkurr-nyinaja ngurrju kuja-piyakuju.

³⁰ Ngula-jangkaju, ngaka-pardu-karilki, jinta-karilkiji yanurnu yapa jaru-kurluju, ngulangkulukuju yimi-ngarrurnu ngulaju kujarlu, 'Puurluku kalurla jangkardu jaaly-mani, kapulu wurru-mardarninjarla puuly-mardarni manu pakarni.' Kujanyaju yimi-ngarrurnu yapangu. Kuja-kujakunya yungurnangu yilyamirra Puurluju nyuntukuju. Manurna-jana wangkaja yangka-patukuju Kanjulu-patuku, 'Kajinkilirla ngampurra nginji-wangka maju jaru Puurlukuju, ngulajulu yimi-ngarrirninjinta yangka-kurra wiri-kirra Piliki-kirra.' Nyampunyarna-jana jaruju wangkaja. Ngula-juku karnangu jaruju wita-juku yirarni."

³¹ Junga-juku pipaju-jana yungu nyanungu-nyanguku yurrkunyuku. Junga-juku, pipalu manu, ngula-jangkarluju Puurlulukulu manunjunu, ngulalurla jirranganja yarkaja Jijariya-kurralku jintangka mungangka-juku. Munga wirili yaninja-yanu, ngulalurla kulkurru-juku jirranganja yukaja Puurlukuju kirri-pardu-kari-kirra-wiyi jinta-kurra yirdi-kirraju Yantipatiri-kirra.

³² Ngula-ngurluju mungalyurrulku, ngalya-kariji yurrkunyupatu-kariji, pinalu yanu wirliya Jurujulumu-kurra nyanungurra-nyangu yuwarli wiri-kirra. Panu-kari yardalurla jirranganja yarkajarra Puurlukuju Jijariya-kurra yangkaju nantuwu-kurlu.

³³ Kujalurla Puurluku jirranganja yukajarra yangka-kurra kirri-kirra Jijariya-kurra, ngulajulu jingijingi-jiki yanurra jungarni-jiki yangka-kurlangu-kurra wiri-kirlangu-kurra Piliki-kirlangu-kurra, ngulalurla pipaju yungu yangkaju Kulurdiya Lijiyaja-kurlangu, manulurla Puurlurlangu yungu Pilikiki mardarninjaku kuwurtukungarntirli.

³⁴ Junga-juku, yangkaju pipa nyangu Pilikirliji, ngula-jangkarluju payurnu Puurluju, "Nyarrpara-malunpa nyuntuju?"

Puurlurluju jangu-manu, "Ngajujurna Jilijiya-wardingki, ngulangkanyarna palka-jarrija."

³⁵ Ngula-jangkaju, yangkalkurla wiri wangkaja Piliki Puurlukuju, ngulaju kujarla wangkaja, "Kajili yangka Juwu-patu-kari yanirni Jurujulumu-jangka, ngulangku yangka kujangkulu kamparru-wiyi nginji-wangkaja, ngula kajili yanirni, ngula-jangkarlanya kapurnangu kanyi kuwurtu-kurra yungurnangu ngulangkanya purdanyanyi jaru wangkanja-kurra nyarrpa kajinpaju jaru wangka." Ngula-

jangkaju, wangkaja-jana yurrkunyupatuku Pilikiji yungulu Puurlu kanyi Yarurdu-kurlangu-kurra yuwarli wiri-kirra. Junga-juku, ngulakurranyalu kangu Puurluju, manulpalu yirrarninjarla warrawarrakangu yurrkunyupaturluju.

24

Juwu-patuju yanurnulu Piliki-kirlangu-kurra kuwurtu-kurra yungulurla jangkardu wangkami Puurlukuju

¹ Ngalkalku, parra-patu-kari-jangkarla rdaka-patu-kari-jangkarla, yanurnulu Juwu-patu jarlu-patu manu yangka wiri-nyayirni maralyppingarduyu yirdiji Yananiya, manu nyanungurra-nyangu luwiya yirdiji Tuurrtulu, ngulalu yanurnu Jurujulumu-jangka Jijariya-kurra. Kujalu Jijariya-kurra yukajarra, ngulajulu jingijingi yanu kuwurtukurra, yangka kujalpa wiri Piliki nyinaja kuwurtukungarduyu, ngulakurranyalu yanurra, manulurla ngulangkanya jangkardu wangkaja Puurlukuju.

² Junga-juku, yurrkunyupaturluju, yajarnunjunulkulu Puurluju rdaku-jangkaju, yajarninjarla kangurnulu kuwurtu-kurralku, manulu kanjarla-yirrarnu kulkurru-jarra Puurluju.

Junga-juku, luwiya yangka Tuurrtululkurla wangkaja Pilikiki, “Nyuntu Piliki, ngurrju-nyayirni kanpa nyina marrka nyampurlaju ngurungka, manu kanpa-nganpa pinangkalpa-nyayirni wiri nyina. Kujarlanya karnangkulu marlaja nyina nganimpaju pululu kuluwanguju. Nyurru-wiyijilpa maju-nyayirni nyampuju nguru karrija, kala kujanpa nyuntulku yanurnu nyampu-kurra, ngulaju kanpa-nganpa nguruju nyampuju ngurrju-mani manu pululu-mani.

³ Kujarlanya karnangkulurla warrarda pulka-pinyi jintawarlayirliji. Miyalu kanpa-nganpa raa-pinyi-nyayirni.

⁴ Kulalparnangku nyiyaku yukayi-mantarla warrarda wangkanjarluju nyuntuju. Kala ngari karnangkulu wita yimi-ngarrirni jaru Puurlu-kurlangu. Ngulaju karnangku wita ngari payirni wiyarrpa yungunpa-nganpa purda-nyanyi wurra-maninja-wangurlu.

⁵ “Milya-pinyi karnalu nyampuju Puurluju, ngulaju maju-nyayirni minjirnpa manu kulu-parnta. Kuja-ka warru wapa kirri-kari kirri-kari-wana warrukirdikirdi, ngulanguju kajana warru kulukukuluku-mani Juwu-patuju. Manu kajana wiri nyinami nyampuju turnu-warnu-kariki Najariji-wardingki-patuku.

⁶ Kujalpa Jurujulumurla nyinaja nyampu Puurlu, ngula kuja yanu Yuwarli Maralypi-kirra Juwu-kurlangu-kurra, ngulaju puta majumanu yangkaju Yuwarli Maralypiji. Ngarirnalulu ngula-kujakuju puuly-mardarninjarla warla-pajurnu. [Ngula-jangkaju yungurnalu kuwurtukurra kangkarla, ngulangkanya yungurnalu nganimpa-nyangurla kuruwarrirla Juwu-kurlangurla miimii-nyangkarla jungarni marda, warntarla marda.

⁷ Ngula-kujakuju, yangkangku yalirli Ruumu-wardingkirli wiringki yurrkunyurlu Lijiyajarlulu, turnu-manu-jana nyanungu-nyangu yurrkunyulu, manu-nganpa turnu-maninjarla jangkardu kangurnu yurrkunyulu. Ngulangkulu-nganpa wiralywiraly-kijirninjarla puntarnu Puurluju, manulu-nganpa jurnta kangu.

⁸ Manu-nganpa wangkaja, 'Kajinkilirla ngampurrpa nyina nginji-wangkanjaku Puurluku, ngulakungarntirlijili kangka yangka-kurlangu-kurra wiri-kirlangu-kurra Piliki-kirlangu-kurra kuja-ka nyina Jijariyarla, ngula-kurranyalu kangka kuwurtukungarntirli-wiyi.' Kujanya-nganpa wangkaja yangkaju wiri Lijiyaja.] Ngulaju ngula-juku, kujarlanyarnangkulu kangurnu Puurluju nyuntukulku. Nyampunyarnangkulu jaruju wangkaja nyampurlu kuja Puurlurlu maju-manu nyiyarningkijarra manu kuruwarri nganimpa-nyangu Juwu-kurlangu. Nyanungulku Puurlulku payika yungunpa purdanyanyi manu pinarri-jarri nyanungu-nyangulku jaru. Kapunpa purdanyanyi yangka-juku jinta-juku jaruju kujarnangkulu kamparru-wiyi wangkaja."

⁹ Ngula-jangkaju, junga-juku panu-karilki yangka Juwu-patu wangkajalurla Pilikikiji, "Junga yalumpu kujangu Tuurrtulu wangkaja, ngulaju junga."

Puurluju-nyanu jaarl-karrija Juwu-patu-kujaku Piliki-kirlangurlaju kuwurturla

¹⁰ Ngula-jangkaju, Pilikijirla rdakardaka wangkaja Puurlukuju wangkanjaku. Wangkajarla Puurluju Pilikiki, "Milya-pinyi karnangku wiri kuwurtukungarduyu kujalpanpa-jana nyinaja tarnnga-nyayirni nguru nyampurla manu kujalpanpa-jana yapa miimii-nyangu ngurrju marda, maju marda kuwurtukungarduyurlu. Wardinyirli karnaju kapanku yimi-ngarrirni nyuntu-kurraju nyiyarningkijarra yangka kujarna yali-kirra Jurujulumu-kurra yanurra.

¹¹ Ngana-puka kajilpanpa payirninjintarla ngajuku, ngulaju kajikajulu ngungkurr-nyinami jaruku wangkanja-kurraku. Jalangu-karirna yanu Jurujulumu-kurra Kaatu-kurlangu purlapakungarnti. Yalumpurla-jukulparna nyinaja parraku marda 10-palaku, manu mardarna nyinaja 12-palaku parraku kirringka.

¹² Kujajulu parlu-pungu Yuwarli Maralypirla nyampu-paturlu Juwupaturlu, ngulaju kulajulu kulu-kurra ngarrirninja-kurra parlu-pungu, lawa. Ngayilparna kutu nyinaja pululu. Kujalparna yalirla Jurujulumurla warru wapaja jaaji-kari jaaji-kari-wana, manu kujalparna warru wapaja warrukirdikirdi Jurujulumu-wana, ngulaju kulajulu parlu-pungu kulukukuluku-maninja-kurra yapa panu-kurra, lawa.

¹³ Nganalkulu kanyirni pinaju nyanja-warnuju Jurujulumu-jangkaju kujaju ngaju nyangu kulukukuluku-maninja-kurra manu kulungku ngarrirninja-kurra? Kula nganalku pinaju nyanja-warnurluju.

¹⁴ Ngari yungurnangku yimi-ngarrirni Wirliya Kuruwarri Jijajikirlangu yangka kuja kalu Juwu-paturlu kuruwarriji ngawu-pajirni jarrwara nganta. Ngajujurna kurdungurlu Jijajikirlangu. Kurdungurlurlu karna yangka-juku jinta Kaatuju purami yangka kujalpalu nyurnunyunurlu-wiyi puraja jinta-juku Kaatuju. Mujujukurlangurlanguku kuruwarriki karnarla ngungkurr-nyina. Manu kula ngula-mipaku, jaru-kari jaru-karirlanguku karna-jana ngungkurr-nyina yangka nyurru-warnu-paturlanguku kujalu nyurru-wiyi yirarnu yimi Payipulurla Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyupaturlu. Ngularlangukunya karnarla ngungkurr-nyina.

¹⁵ Ngaju karnarla wala nyinami Kaatukuju Juwu-kariyi-nyanu-patu-piya, manu karnalu jintawarlayirli milya-pinyi ngaka kapu-jana

yapa nyurnunyurnu milyi-jangka muku wankaru-mani pina, ngulaju jintawarlayi-jiki ngurrju-wati manu maju-wati.

¹⁶ Kujarlaju, ngajulurlu karna purami yirriyirri-nyayirni, kalakarna jarrwara-kari yani Kaatu-kujaku marda, marda yapa jinta-kari-kijaku. Ngampurpa-wangurna ngulakuju.

¹⁷ “Jurujulumu-wangurla-wiyijilparna nyinanja-yanu warru ngurrara-kari ngurrara-karirla. Ngula-jangkaju, kulpari yanurnurna Jurujulumu-kurra tala-kurlu yungurna-jana warru yinyi yapa ngurrara-jintaku marlajarra-watiki. Manurna yanurnu kurapakarlanguku yirrarninjaku Juwu-kurlangurlaku Yuwarli Maralypirlaku. Ngula-kurlangunyarna yanurra.

¹⁸ Ngulajurna jintaku wiyikiki nyinaja kaninjarni Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju kurapakaka Kaatu-kurlangungarnti yirrarninjakungarnti. Ngula-kurranyajulu parlu-pungu Juwu-paturluju kaninjarniji Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju kulalparna panu-kurlu yapa-kurlu nyinaja, manu ngulaju kulalparna-jana kulukungarnti juturnu, lawalparna nyinaja pululu manu wurulypa.

¹⁹ Nyinajalpalu panu-kari Juwu-patu yalirlaju Yuwarli Maralypirla ngulaju Yajiya-wardingki-patu, ngulanya kalu wangka nganta kujarna ngajulurlu rdilyki-pungu kuruwarri. Yali-patu kujalpajulu nginji-wangkaja, ngulajulu yantarlarni nyampu-kurra nyuntu-nyangu-kurra yungungkulu yimi-ngarrikarla nyuntuku ngajulu kujarna nganta kuruwarri rdilyki-pungu.

²⁰ Panu-kari Juwu-patu nyampu-patu wiriwiri, kuja kalu karri nyampu palka, ngulangkunguku yimi-ngarrikarla jaru maju-majuju kujarna nganta ngajulurlu rdilyki-pungu kuruwarri, ngulajungkulu yimi-ngarrikarla nyuntukuju. Yangka kujajulu Juwu-patu-kariri Kanjulu-paturlu miimii-nyangu manu payurnu muku nyiyarningkijarrarluru jarungku.

²¹ Kujajulu payurnu ngaju, ngulajurna-jana jinta-miparluru jaru majungku nganta janku-manu nganta. Purlanjarlarna-jana wangkaja ngulaju kuja, ‘Ngaju karnarla ngungurr-nyina Kaatuku ngakaju milyi-jangkaju kapu-jana nyurnunyurnuju yakarra-maninjarla wankaru-mani, ngula-jangka-mipanya kankujulu miimii-nyanyi nyampurla kuwurturla.’ Kujanyarna-jana purlanjarla wangkaja yangkakaju Kanjulukungarduyupatukuju.”

²² Yangka yalirli wiringki yirdingki Pilikirli, ngulangkujulpa milya-pungu Wirliya Kuruwarriji Jijaji-kirlanguju. Ngulangu kuja purdanyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulajurla wangkaja, “Ngulaju ngula-juku, wurra kaji yangka wiri yurrkunyukungarduyuru yanirni yangka yirdi Lijiyaja, ngulanya kapurna purda-nyanyi kajiji nyuntuju yimi-ngarrirni. Purda-nyanjarla kapurnangu marda yilyami warlangarrangarra-kurra, marda kapurnangu mardarni rdakungakajuku.” Junga-juku, ngula-jangkaju, Pilikirliji mukulku-jana yilyaja kuwurtu-ngurluju.

²³ Ngula-jangkaju, Pilikiji wangkajarla jintaku yurrkunyuku wiriki, “Jina-mardaka manu warrawarra-kangka Puurlu rdakungka, ngulajurla nyuntuju nyinaya rarralypa, manu wayirninja-wangu pangkala warru wapami ruumu-karirlaju. Kajilirla nyanungu-nyangu puntu

yanirni, pangkalalurla kanyirni miyi manu jurnarrpa, manu pangkalalurla yanirni jina-mardarninjakuju.”

Puurluju-palangu wangkaja Pilikiki manu nyanungu-parntaku yirdiki Tirujilaku

²⁴ Ngula-jangkaju, ngakalku parra-pardu-karirlalku, Piliki manu nyanungu-parnta karnta yirdiji Tirujila, yanurnu-pala yangka-kurra jurru-kurra. Karnta yirdi Tirujila, ngulajulpa nyinaja Juwu. Kujalpa-pala yalirla nyinaja, ngula-ngurluju yilyaja-palarla jaru Puurluku yungu-palangu yaninjarla wangkanjinirni. Junga-juku, Puurluju yanurnu, manulparla yaninjarla milki-wangkaja Pilikikiji Jijaji Kirajikirli jaru, kujalparla wala-nyayirni ngungurr-nyinaja Puurluju.

²⁵ Ngula-jangkajulparla wangkaja wurra-juku maya-juku, ngulaju kuja, “Yapajulparlipa nyinayarla ngurrju majumaju-wangu. Manu yapangkujulparlipa-nyanu warla-pajirninjarla warrawarra-kangkarlawiwi jarrwara-kujaku manu maju-kujakuju. Ngaka kaji walya rdangkarlpa-jarrinja-yani lawa-jarrinjakungarnti, ngula-jangkarluju Kaaturluju kapu-ngalpa yapaju miimii-nyanyi ngurrju manu maju.” Kujarla Puurlu kuja wangkaja Pilikiki, kujarlaju Piliki lani-jarrijalku, manurla wangkaja Puurlukuju, “Ngula-juku yantalku! Ngakarnangku yarda yajarninjinirra kajirnanngku ngaju ngampurra nyina wangkanjaku.”

²⁶ Junga-juku, Puurluju pina-yanu yangka-kurra-yijala jurru-kurra rdaku-kurra, ngulangka-juku mardarnu rdakungka Pilikirliji yukuri-jarraku Puurluju. Ngula-purujulpa-nyanu Pilikirli pilpi-yirrarnu kanunju-karirliji Puurlurlu yungulparla tala yungkarla, ngula-jangkanya yungulpa yilyayarla rdaku-ngurlu. Ngulakuju kalarla warrarda yilyaja jaru Pilikirliji Puurlukuju jaruku wangkanjakuju. Puurluju kalarla yaninjarla warrarda wangkaja jaruju, ngulaju lawajuku tala yinja-wangu-juku.

²⁷ Kujarlaju, Pilikirlijilpa mardarnu Puurluju yangka jirramaku yukuri-jarraku rdakungka-juku, kujarlaju yungu-jana Juwu-patu yimiri-mani, ngulakunyalpa mardarnu Puurluju rdakungkaju. Ngula-jangkaju, wiri-kari jinta-karilki yanurnu Jijariya-kurra yirdiji Purrijiya Pijitu, nyanungurlulkurla marlaja kangu warrki Piliki-kirlangu, ngulajulpa wiri-yijala nyinaja yalumpurla ngurungka.

25

Puurlurlu payurnu Pijitu yilyanjaku yungu yilyami Puurlu kirri-kirra Ruumu-kurra Kuwutukungarnti

¹ Ngula yukajarra Jijariya-kurra Pijitu, parra marnkurrrpa-jangka yarda yarnkajarra Jurujulumu-kurra.

² Kuja yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulakujulurla nganjirni yimi-ngarrurnu Puurluju maralypikingarduyu-paturlu Juwu-paturlu manu ngalya-karirli wiriwirli, ngulajulurla nganjirni yimi-ngarrurnu Puurluju kuja nganta kuruwarri muku rdilyki-pungu, kujanyalurla nganjirni yimi-ngarrurnu Pijitukuju.

³ Warrarda wangkaja-jukulpalurla kuja, “Kajirnanngkulu wita jaru wangka, ngulaju-nganpa wurra-maninja-wangurlu rarralparlu

purda-nyangka. Yungunpa yali wati Puurlu kanyirni nyampukurra Jurujulumu-kurra Jijariya-jangka, manu yungunpa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa." Kujanyalurla wangkaja Pijitukuju. Kula-ngantalpalu ngurrjungku payurnu. Kala ngarilpalu warlkangku yipiljiyipilji-manu. Kaji kangkarlarni Pijiturlu Puurlu Jijariya-jangka, ngulaju kapulu wurru-mardarninjarla kulkurru pakakarla tarnngakurra Juwu-paturluju.

⁴ Junga-juku, Pijiturlu-jana jangku-manu, "Lawa kujakuju, kularna Puurluju kanyirni nyampukurra Jurujulumu-kurra, ngulaju Jijariyarla kalu palkangku yurrkunya-paturlu ngaju-nyangurlu jina-mardarni manu warrawarra-kanyi Puurluju rdakungka-juku. Ngakaju kapurna ngajuju pina-yani Jijariya-kurraju.

⁵ Ngajulurluju kula karna milya-pinyi yaliji watiji kuja nganta kuruarri rdilyki-pungu. Kajijili rdanparni wiriwiri nyurrurla-nyangu Juwu-patu Jijariya-kurra, ngulangunya marda kajikajulu yimi-ngarrirni Puurluju nyanunguju kuruarri rdilyki-pinja-warnuju."

⁶ Pijituju, jirnganja nyinajalpa-jana ngulangka-juku Jurujulumurla ngulaju wiyiki-kari-kirra. Ngula-jangkaju, pina-yarnkajalku Jijariya-kurralku kuwurtukungarnti. Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlaju kulpari yanulku yuwarli-kirra kuwurtukungarnti yungu nyinami kuwurturla wiri kuwurtukungarduyu. Ngula-warnuju wangkaja-jana yurrkunya-patuku, "Maninjintalu Puurlu rdaku-jangka, manu kangkarnili nyampukurra!"

⁷ Junga-juku, kangurnulu Puurluju yurrkunya-paturluju, manulu kulkurru-jarra karrinja-yirrarnu kuwurturlaju. Manulu yangka-patu Jurujulumu-wardingki-patu wiriwiri Juwu-patu yanurnu, ngulajulpalurla warrukirdikirdi karrija kuwurturla Puurlukuju ngulaju yimi-ngarrirninjakungarnti. Junga-juku, yimi-ngarrurnulkulurla. Wangkajalurla Pijituku ngulaju kuja, "Nyampurulu watingki, kuruarri-kari kuruarri-kari rdilyki-pungu, manu nyampuju maju-nyayirni wati kuja-ka karrimi!"

Ngula-jangkarluju, kulalurla nyiyalku milki yimi-ngarrurnu kuruarri rdilyki-pinja-warnuju nyanungu kuja Puurlurlu nganta rdilyki-pungu kuruarri. Manu kulalu ngana wati-kari payikarla yungu jiily-ngarrikarla Puurluju nyanungu kuja kuruarri nganta rdilyki-pungu.

⁸ Ngula-jangkaju, Puurlulku-nyanu jaarli-wangkaja, manu wangkajarla Pijitukulku, "Lawa, kularna ngajuju yanu jarrwara-kari kuruarri-ngirliji Juwu-kurlangu-ngurluju. Manu yangka yalirla Yuwarli Maralypirla Juwu-kurlangurla kujalparna nyinaja, ngulaju kularna nyiya witarlangu maju-manu. Manu kularnarla nyarrpa nginji-wangkaja yangkakuju Ruumu-wardingkiki Kingiki, lawa!"

⁹ Nyampu Pijitu, ngulangkulpa-jana puta yimiri-manu Juwupatu yungulurla miyalu walyka nyinami nyanungukuju. Kujarlaju payurnu Puurlulku, ngulaju kujarl, "Ngurrju mayi kajingkili kanyi Juwu-paturluju kuwurtukungarnti Jurujulumu-kurraju, ngulanganya yungurnangku miimii-nyanyi nyanungurra-nyangurla kuwurturla?"

¹⁰ Puurluju kulalpa ngampurra nyinaja pina-yaninjakuju Jurujulumu-kurraju, ngula Puurlujurla wangkaja Pijitukuju, "Wurra, wurra! Lawa kujaju! Ngajuju karna Ruumu-kurlangu

yapa nyina ngurrara-jinta. Nyampurla-juku Ruumu-kurlangu Kingi-kirlangurla, ngulajulpaju miimii-nyangkarla kuwurturlaju. Ngulakuju kulalpanpaju kangkarla Juwu-kurlangu-kurra kuwurtu-kurra Jurujulumu-kurra, lawa. Kularna-jana Juwu-patuju murrumurrumanu, lawa. Nyuntuju kanpaju milya-pinyi kuja karnangku junga wangkami.

¹¹ Kuruwarri ngantarna-jana rdilyki-pungu ngajulurlu, kujarlaju nganta kapujulu pinyi tarnnga-kurra kuruwarrirla nyanungurra-nyangurla. Kajilpangkulu junga yimi-ngarrikarla, ngulaju pangkalalkujulu pinyi tarnnga-kurra. Ngulaju kulalparna-jana warla-pajikarla ngajulurluju. Kala kajingkili warlkangku yimi-ngarrirni ngaju, ngulaju kulalpanpa-jana yungkarla ngaju kanjakuju Jurujulumu-kurrakuju. Jungarni-ngawurra karna ngajuju nyina. Junga karnangku wangkami yungunpaju yilya Ruumu-kurra kuwurtukungarnti, yunguju yangkangku Ruumu-wardingki Kingirli miimii-nyanyi ngajuju."

¹² Ngula-jangkaju, Pijiturlu manu nyanungu-nyangu luwiya-paturlu, ngulajulu-nyanurla jaaly-manu Puurlukuju. Ngula-jangkaju, Pijitujuku wangkajarla Puurluku, "Yuwayi, kujanpaju nyuntu wangkaja ngajuku, ngulaju karnangku yilyamilki Ruumu-kurra yungungku Kingirli miimii-nyanyi."

Pijiturlu yimi-ngarrurnurla Puurluju Kingi Kiripaku

¹³ Ngaka-karilki, yanurnu-pala Jijariya-kurra narrumparlangu yirdi-jaraju Kingi Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Pirniji, ngula-jarranya-palarla jijanun yanurnu yangkaku Pijituku.

¹⁴ Kuja-pala nyinaja parraku marnkurrapaku, ngula-warnurlaju Pijiturluju, yimi-ngarrurnu-palangu Puurlu kujalpa mardarnu rdakungka-juku, ngulanyalpa-palangu yimi-ngarrurnu. Pijitu wangkajarla Kiripakuju, "Nyampurla kiringka Jijariyarla, wati jinta-ka nyina rdakungka yirdiji Puurlu kuja yangkangku wiri-karirli kamparru-warnurlu Pilikirli yirrarnu rdakungka.

¹⁵ Kujarna yanurra Jurujulumu-kurra, ngulangkejulu nganjirni yimi-ngarrurnu maralypikingarduyu-paturlu wiriwirirli manu jarlu-paturlu Juwu-paturlu Puurluju, ngulajulu kujarluru yimi-ngarrurnu, 'Yangka Puurlu kuja kanpa mardarni rdakungka Jijariyarla, ngulangkuju muku rdilyki-pungu kuruwarri-kari kuruwarri-kari. Ngulakujurla jaruju jangkardu wiri-maninjinta tarnnga-kurraku pinjaku nyuntulurlu.' Kujanyajulu wangkaja ngajukuju.

¹⁶ Ngula-jangkaju, ngajulkurna-jana jangku-manu, 'Nganimpanyangu Ruumu-kurlangu kuruwarriji kula kuja-piya. Kajilpalu puuly-mardakarla yapa yurrukunurlu, ngulaju kulalpalu kapanku pakakarla kuwurtu-wangurla-wiyi yurrukunurluju. Kuja kalu yapa puuly-mardarni, ngulaju kalu kanyi kuwurtuku-wiyi yungu kuwurturla wangkami-wiyi yapa milparniwarra-puru, ngula-warnurlanya yungu-nyanu jaarl-karri yapa-patu-kari-kijaku jily-ngarrirni-ja-kujakuju.' Ngulakujurna-jana kujanya milki-wangkaja ngajuju.

¹⁷ "Kujalu ngaka-pardu-karilki yanurnu nyampu-kurra Jijariya-kurra yangka-patu Juwu-patu, ngula-jangkaju, parra-pardu-karirli, luku,

kangurna-jana kuwurtu-kurra. Ngula-ngurluju yilyajarna-jana ngaju-nyangu yurrkonyu-patulku rdaku-kurraju yungulu maninjini Puurlu.

¹⁸ Kujalu Puurlu kangurnu kuwurtu-kurra, ngulangajulurla yangka-patuju Juwu-patu wiriwiri jangkardu karrinja-pardija, manulurla jangkardu wangkaja punku-pajirninjaku marda. Kula-nganta yungujulu yimi-ngarrikarla Puurlu maju-nyayirni, kula-nganta kaji maju-manu nyiyarningkijarra.

¹⁹ Kala lawa, nyampujulu ngari yimi-ngarrurnu nyanungurra-nyangu Juwu-kurlangu kuruwarri-kari kuruwarri-kari kuja-jana nganta Puurlurlu rdilyki-pungu. Manujulu yimi-ngarrurnu wati jinta kuja nyurru-wiyi palija yirdiji nganta Jijaji. Nyampuju wati Puurlu ngulaju karla ngungkurr-nyina Jijajiki kuja nganta-ka wankaru nyina jalangu, ngulakunya karla ngungkurr-nyina.

²⁰ Nyampurra nyiyarningkijarra, kulalparna milya-pungu. Manu kulalparna milya-pungu ngana yungurna payikarla yapa nyampuraku Juwu-kurlanguku nyiyarningkijarrakuju. Kujarlanyalparna payurnu Puurluju, 'Ngurruju mayirngaku yilya Jurujulumu-kurraju ngulangaku yungunpa kuwurturla wangka Juwu-kurlangurla kuwurturla?'

²¹ Kujakujurla Puurluju jukuru-jarrija, manuju wangkaja, 'Lawa, putaju yilyaya! Kularna yani Jurujulumu-kurraju, lawa! Wangkaya-jana nyuntu-nyangu-patuku yurrkonyuku, ngulangkunya yungujulu warrawarra-kanyi nyampurla-juku rdakungaku yangka-patukujaku Juwu-patu-kujaku! Ngula-jangkaju, ngaka kanpaju yilya Ruumu-kurra yungurna ngulangkanya kuwurturlaju wangkami Kingi-kirlangurla Wiri-kirlangurla kuwurturlaju.' Junga-juku, wangkajarna-jana yurrkonyu-patuku yungulu warrawarra-kanjarla mardarni rdakungaku-juku ngulaju Ruumukungarnti yilyanjakungarntiji."

²² Ngula-jangkaju, junga-juku, Kiripalkurla wangkaja Pijitukuju, "Ngajurlangurlu yungurna purda-nyanyi Puurlu wangkanja-kurra."

Junga-juku ngula-jangkaju, Pijiturlu jangu-manu Kiripa, "Yuwayi, ngaka kanpa purda-nyanyi Puurluju wangkanja-kurraju jukurraru."

²³ Ngula-jangkaju, parra-pardu-karirlalku, Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Pirniji, yanurnu-pala Pijitu-kurlangu-kurra yuwarli wiri-nyayirni-kirra. Ngulaju-palajana jirrnganja yukaja ngarlarrpa-kangkanguku yangka wiriwiriki Jijariya-wardingi-patuku manu panu-kariki yurrkonyukungarduyupatuku. Kuja-pala yukajarra kaninjarni yuwarli-kirra, ngulaju-palarla ngirrilypa pirri-manu Pijituku. Ngula-jangkaju, Pijituju wangkajajana nyanungu-nyanguku yurrkonyuku, "Maninjintalu Puurlu, maninjarlalu kangkarni nyampu-kurra!" Jungajukulu maninjarla kangurnu Puurluju.

²⁴ Ngula-jangkaju, Pijituju wangkajalku-jana Kiripaku manu yapaku panu-kariki kujalpalu warrukirdikirdi karrija, ngulaju kuja-jana wangkaja, "Jalangu, nyuntu Kingi Kiripa manu yapa nyurrurla kuja kankulu jalangu nyina nyampurla, nyanyi kankulu nyampu wati, ngulakuju kalurla yapa panu-jarlu-nyayirni nginji-wangkami Juwupatu nyampu-wardingi manu panu-kari Jurujulumu-wardingi-patu. Manujulu jaru yimi-ngarrurnu maju-nyayirni nyampu-kurluju. Manu

kajulu warrarda purlami ngajukuju yungurna nganta pinyi nyampuju wati tarnnga-kurra.

²⁵ Nyarrparlarna pinyi nyiya-ngurlu? Kula karna milya-pinyi nyarrpa kuja kuruwarri rdilyki-pungu. Milya-pinja-wangurlu nyiyakulparna pungkarla tarnnga-kurraju? Kujarna ngaju payurnu yaninjaku Jurujulumu-kurraku kuwurtu-kurraku, ngula-kujakuju jukuru-jarrija ngampurpa-wangu. Manuju payurnu yungurna yilya Ruumu-kurra, ngulangkanya yungu kuwurturla wangkami Kingi-kirlangurla Wiri-kirlangurla. Ngulakunya kapurna yilya Ruumu-kurraju.

²⁶ Ngulaju kulalparnarla yilyayarla marlajarra pipa-wangu Puurluju yangkakuju Kingi Wiri-jarluku. Ngulakungartiji kajinpaju nyuntulurlu Kingi Kiriparluru jaru-wiyi yimi-ngarrirni jungarni manu junga-nyayirni, ngulanya yungurna yirrarni pipangka-wiyi kuja-jana kuruwarri-kari kuruwarri-kari nganta Puurlurlu rdilyki-pungu. Ngulakunyarla kangurnu Puurluju nyampu-kurraju yungunparla nyuntu-wiyi wangka manu yungunpa miimii-nyanyi. Ngula-jangkanya yungunpaju yimi-ngarrirni ngulaju yungurna yirrarni jaruju pipangka kuruwarri-kari kuruwarri-kari kuja-jana Puurlurlu rdilyki-pungu.

²⁷ Kajilparna Puurlu yilyayarla Ruumu-kurra pipa-wangu nyiyaku mayi, kujaju maju. Yungurna pipangka-wiyi yirrarni kuruwarri nyanungu rdilyki-pinja-warnu.”

26

Puurluju-nyanu jaarl-karrija kamparrurla Kingi Kiriparla

¹ Ngula-jangkaju, Kingi Kiripaju wangkajarla Puurlukuju, “Yuwa, ngula-juku. Kutuju wangkaya manu nyarrpanpa wangka nyuntu kuja kanpa purda-nyanyi manu manngu-nyanyi nyuntu-nyangu jaruju!”

Ngula-jangkaju, Puurluju wakulku wipija, manu-jana rdaka milki-karrija wangkanjakungartiji. Ngulaju-nyanu jaarl-karrija Juwu-patukujaku ngulaju kuja,

² “Kingi Kiripa, nyampurrarluru Juwu-paturlu ngulangkujujulu yimi ngurrju-manu ngajuku ngulaju yijardu-wangu warlkangku. Ngulangkanya karnaju jaarl-karri jalanguju. Kala nyuntulu, ngurrju-nyayirninpa nyampu-kurraju yanurnu purda-nyanjakuju ngajukuju yungunpaju purda-nyanyi.

³ Nyuntu kanpa-jana milya-pinyi muku Juwu-kurlanguju kuruwarriji, nyarrpa kuja karnalu purami kuruwarriji. Nyuntuju kanpa milya-pinyi nyiyarningkijarra kuruwarri-jangka kuja karnalunyanu warrarda wiljiwilji-mani Juwu-paturluju. Kujarlanya karnangku wardinyirli payirni yungunpaju nyuntulurlu purda-nyanyi nganyunganyu-wangurlu.

⁴ “Nyampurluju kajulu Juwu-paturlu milya-pinyi ngajuju kurduwarnu nyurru-warnu, ngula-jangkanya kajulu milya-pinyi ngajuju. Manu kajulu milya-pinyi yapa panungku kujalparna nyinaja warrarda ngurrararla ngaju-nyangurla manu Jurujulumurlangurla kujalparna nyinaja, ngulanya kajulu milya-pinyi.

⁵ Manu nyurru-wiyi, jinta-jarrijarna-jana turnu-warnuku Parajipatuku, manu kalarna nyinaja Paraji-yijala. Manu kalarnalu Parajipaturluju puraja Juwu-kurlangu kuruwarriji yirriyirri-nyayirni

ngulaju panu-kari-piya-wangurlu turnu-warnu-kari-piya-wangurlu. Nyampuju junga-nyayirni karnangku wangkami, manu kajulu nyampu jaru milya-pinyi Juwu-paturlu kuja karna nyampu jaru wangkami. Kajilpanpa-jana payikarla yalumpu-patu Juwu-patu, ngulaju kajikangkulu kujarlu jangku-mani, 'Yuwayi, junga-ka wangka yalumpu Puurluju, kujalpa nyinaja Paraji-wiyi.'

⁶ Nyampuju-ngarra karnarla wala nyinami Jijaji Kirajiki kuja wankaru-jarrija pina. Ngulaju yangka jintu-juku Yapa-nyayirni-wangu Mijaya kuja-jana Kaaturlu jangku-pungu nyurru-wiyi nganimpanguku nyurnunyurnuku yilyanjakungarntirli. Kujarlanya karnaju nyampurlalku jaarl-karrimi jalanguju.

⁷ Parra wiri, munga wiri kuja kalu Juwu-paturlu jintawarlayirli purami Kaatu yirriyirrirli, ngulaju kalurla pardarni-juku yangka Mijayaku nyangurla kaji yanirni. Kula kalurla wala nyinami Jijaji Kirajiki ngaju-piya. Kujarlanya kajulu nginji-wangka ngajuku nyampurla kuwurturla.

⁸ Manu nyurrurla-kari Juwu-patu, wita-wiyi ngarirna-nyarra payirni. Nyiyarla kankulurla Kaatukuju kapuru nyina nyurrurlaju yapa kapu-jana nganta yampimirra nyurnu-warnuju milyingka-juku pina-wankaru-maninja-wangurlu? Kula junga kujaju jaru nyurrurlanyangu, lawa!

⁹ "Ngajurlangurlu kalarna manngu-nyangu jarrwaraju nyurrurla-piyarlu-yijala. Manu kalarna-janarla yapaku jukuru-jarrija Kirijini-patuku yangka kuja kalalu puraja Jijaji Najariji-wardingki. Kalarna manngu-nyangu jarrwara kujaju.

¹⁰ Ngulaju kalarna-jana Jurujulumurlarluju yapaju putaputa warla-pajurnu, manu kalarna-janarla jukuru-jarrija. Wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu yungujulu pipa, ngula-kurlunya kalarna-jana jirrnganja warru wapaja yurkunu-patuku, manu kalarnalu-jana ngula-paturlunya Kaatu-kurlangu-patuju yapa-patuju warru puuly-mardarnu. Manu kalarnalu-jana puuly-mardarninjarla yirrarnu rdakungka. Manu kujalpalu-jana Kanjulu-paturlu jaka-yirrarnu Kirijini-patuku pinjaku, ngulakuju kalarna-janarla ngajurlangu ngungkurr-nyinaja.

¹¹ Manu ngula kalarna-jana jaaji-kari jaaji-karirla warru murrumuru-manu ngajulurluju, ngulaju kalarna-jana puta jinyijinyi-manu Jijajiki yampinjaku manu wajawaja-maninjaku nyanunguku yirdiki. Manu kalarna-jana ngulaju nyurunyuru-jarrija-nyayirni kanunjumanyumpa-nyayirni. Ngula-warnuju kalarna-jana jangkardu yanu kirri-kari kirri-kari-kirra Juwu-wangu-kurlangu-kurra, manu kalarna-jana jinyijinyi-maninjarla murrumuru-manu."

Puurlurlurla yimi-ngarrurnu Kingi Kiripakaku nyarrparlu kuja Kaaturlu nyanungu Puurlu kangkuly-yirrarnu*

¹² Ngula-jangkaju, Puurlurlujurla yarda yirri-puraja Kingi Kiripaku, "Ngajurna-jana yanu jangkardu Tamaka-kurra yapaku pakarninjaku. Ngulakungarntiji pipa-wiyijili yungu yapakungarntiji yangka-paturlu wiriwirirli maralypikingarduyu-paturlu yungurna-jana ngula-kurlunya pipa-kurlu jangkardu yantarla yurkunu-piya yapaku puuly-mardarninjaku.

* 26:11 Nyangka Acts 9.1-19, 22.6-16

¹³ Nyampuju junga karnangku wangka nyuntukuju Kingi Kiripaku. Kujalparna-jana jirranganja yanurra yapaku yirdiyirla Tamaka-kurra, mirntangalijirna nyangu jarra wita-wangu kujalpa nganimpa-kurra mirilmiril-karrija kankarlarra-ngurlu kaninjjarra-kari nganimpa-kurra ngulaju wanta-piya-wangu.

¹⁴ Ngula-jangkaju, mukurnalu wantija walya-kurra ngarrurdaju. Ngula-jangkarluju, purda-nyangurna linpa wangkanja-kurra kujaju wangkaja Yipuru jaruju, manuju kujarlu yirdi-manu, 'Juurlu, Juurlu, nyarrparla kanpaju murrumurru-mani? Nyunturlangurlu kanpanyanu murrumurru-mani puluku-piyarlu jukuru-piyarlu. Ngula kujaka yapangku warlalamarrirli watiya-kurlurlu jaka pantirninja-yani jungarniki yaninjaku, ngula-ka pulukurluju pina-yijala murrumurru-mani mirriji-jarra-kurlurlu. Ngula-piya-yijalanpa nyuntuju.'

¹⁵ "Junga-juku, payurnurna ngajulurlulku, 'Warlaja-Wiri, nganpanpa nyuntuju?'

"Ngula-jangkaju, jangku-manuju Warlaja-Wirirliji, 'Ngajujurna Jijaji ngulanya kuja kanpaju murrumurru-mani warrarda.

¹⁶ Karrinja-pardiya! Warraja-jarrijarnangku, manu karnangku milarni nyuntu ngaju-nyanguku warrkiki. Ngulanya kapunpa-jana warru yimi-ngarrirni yapa-kari yapa-kariki ngajulu kujanpaju jalangurlu nyangu nyuntulurlu. Ngaka kajirnanngku nyiyarlangu milki-yirrarni, ngularlangunya yungunpa-jana milki-wangkami manu yirri-pura.

¹⁷ Kajirnanngku yilya yimi-kirli Juwu-patu-kurra Juwu-wangu-patu-kurra yapa-kari-kirra, ngulaju kapurnangku warrawarra-kanyi manu jaarl-karrimi yapa nyampu-patu-kujakuju.

¹⁸ Nyampu yapa panu-jarlu ngulaju kalu nyina milpa-parnta-piya pampa-piya kula-nganta mungangka. Ngulangkuju kula kalu Kaatuju nyanyi, ngulakuju kajana Juju Ngawu wiriji nyina. Ngulakunya karanganngku yilyami yungunparla puntarni Juju Ngawuku manu yungunpa-jana milpa raa-pinyi Kaatuku nyanjaku, ngula-jangkanya yungu-jana wiri nyina. Kajijili ngajuku ngungkurr-nyina manu wala nyina, ngula-jangkakunya kapu-jana Kaatuju yawuru-jarrimi maju-warnuku. Manu kapurna-jana kanyirni Kaatu-kurlangu-kurralku jinta-kurralku turnu-kurra, ngulangalku yungulurla nyina jintangka-juku warlalja nyanungu-mipaku.' Kujanyaju wangkaja ngajukuju Warlaja-Wiriji."

Puurlu-jana wangkaja nyarrpa kujarla warrki-jarrija Jijajiki

¹⁹ Ngula-jangkaju, yardarla wangkaja Puurluju yangkakuju Kingi Kiripaku, ngulaju kujarla wangkaja, "Yangka kujarna Jijaji nyangu kankarlarra mirilmiril-karrinja-kurra, ngulajurna purda-nyangu wilji-wangurlu nyanunguju nyiyarningkijarraku warrkiki yangka kujaju wangkaja yungurnarla warrki-jarri nyanungukulku Jijajiki.

²⁰ Ngula-jangkaju, yarnkajarrarna Tamaka-kurra-wiyi, ngulangkarna juul-nyinanjunu. Ngula-jangkaju, pina-yanurnurna Jurujulumu-kurra. Ngularna warru wapaja Juwu-kurlangu-wana ngurrara-wana Yijirali-wana. Manu ngula-jangkajurna warru yanu ngurrara-kari ngurrara-kari-wanalku Juwu-wangu-kurlangu-wanalku nguru-wanaju. Yalirla ngurrara-kari ngurrara-karirla wangkajarna-jana kuja, 'Pina-yaninjarlalu yalala-yirraaka maju-warnurlu Kaatu, manulu nyiyarningkijarra yampiya majumajuju yapangku, manulu nyinaya jungarni karlirr-karrinja-wangu. Kaji-nyarra Kaaturlu nyanyi,

ngulaju kapu-nyarra milya-pinyi jungarni ngulaju yalala-yirrarninja-warnu.' Kujanyalparna-jana warru wangkaja warrarda.

²¹ Kujarlanyajulu Juwu-paturluju puuly-mardarnu Yuwarli Maralpyirlaju, manu kapujulu pakakarla.

²² Wurnangka ngulajulpaju warrarda warrawarra-kangu manu jina-mardarnu Kaaturluju. Ngulanya karna karri nyurrurlarla kamparru nyampuju, manu karna-nyarra yimi-ngarrirni nyiyarningkijarrarla kuja karnarla warrarda warrki-jarri ngaju Jijajiki. Kuja karna-jana warru yimi-ngarrirni yapa-kari yapa-kariki ngurujarraranyparlaku, ngulaju jaru jurru-juku kujalu nyurnunyunurlu-wiyi yirrarnu pukungka Kaatu-kurlangurla yangka-paturlu jarukungarduyu-paturlu manu Mujujurlu. Ngulanya kujalu yirrarnu Mijaya-kurlu, ngularlangu karna-jana warru yirri-pura yapa-karikiji.

²³ Kujanyalu yirrarnu jaruju Payipulurla yapangkuju yangka-kurlu Mijaya-kurlu, 'Kaji yanirni Mijaya Kaatu-kurlangu nyampu-kurra walya-kurra, yapangku kapulu pakarni tarnga-kurra. Ngulaju kapu kamparru-juku yapa-patu-karikiji nyanunguju pina-wankaru-jarri milyi-jangkaju. Ngulaju kapu-jana jarra-nyayirni-wangu rdilikarrimi Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku ngulanya yungulu nyanyi Kaatu warraja.' Kujanyalu yangkankuju jarukungarduyupaturlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla."

²⁴ Kuja-nyanu Puurlu jaarl-karrija jaru nyanungu, ngulakujurla Pijitultuku purlaja, "Puurlu, nyuntunpa warungka-nyayirni! Yangka kujanpa kuruwarr-kariki kuruwarr-kariki pina-jarrija, ngulangkunganya kangku warungka-mani!"

²⁵ Junga-juku, Puurlurluju jangku-manu Pijituju, "Nyuntu Pijitu wiri-jarlu, lawa, kularna ngajuju warungka! Junga karna wangkami langarrpa nyampuju, manu junga karnangku wangkami.

²⁶ Manu nyuntu Kingi Kiripa, wangkami karnangku nyunturlangukuju lani-wangu manu ngarrurda-wangu nyampuju jaru. Yalarni yangka kanpa nyuntu milya-pinyi jaruju kujarnangku yangka muku yirri-puraja manu milki-wangkaja. Yangka kuja Jijaji Kaaturlu milyi-jangka wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngulaju kula parlangka wurnturu yapa-wangurla wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, lawa. Yakarra-manu Jijaji Kaaturluju yapangka panungka manu milparniwarrarla kulkurrirni.

²⁷ Kingi Kiripa, nyuntuju karnangku milya-pinyi yangka kuja kanparla nyuntu ngungkurr-nyina jaru nyampukuju, manu kanpa milya-pinyi jaru nyampuju nyunturluju yangka kujalu jarukungarduyupaturlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi, ngulaju kanparla milya-pinjarla ngungkurr-nyina."

²⁸ Ngula-jangkaju, Kingi Kiriparlulku payurnu Puurluju, "Wurra, wurra! Ngajurlangu mayi kanpaju puta walya-mani manu puta kangkuly-yirrarni mayi yungurna pura Jijaji?"

²⁹ Junga-juku, jangku-manu Puurlurluju Kingi Kiripaju, "Marda kapurnangku wita jaru wangka jalanguju, ngaka marda kapurnangku jaru wiri marda wangka, karija marda. Nyurrurlarla kuja kankujulu purda-nyanyi manu nyanyi jalangurlu nyampu, ngulakuju kapurna-nyarrarla Kaatuku wangka yungunkulu ngaju-piya nyina nyurrurlaju. Kula karna wangka nyampu-piyaku kujankujulu wayurnu waku-jarra

jayini-kirlirli. Ngari karna wangka yungunkulu Jijaji pura ngaju-piyarlu.”

³⁰ Junga-juku, Kingi Kiripa manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Pirniji manu Pijitu manu panu-kari wiriwiri-kari, ngulajulu muku karrinja-pardinjarla jintakumarrirni-jiki wilypi-pardija yuwarlingirliji.

³¹ Kujalu wilypi-pardija, ngulangajulu-nyanu wangkaja kuja, “Nyampurlu Puurlurlu, kula rdilyki-pungu kuruarri witarlangu, lawa. Ngulanya kulalparlipa nyiyakulku pina-yirrakarla rdakungkaju Puurluju, manu kulalparlipa nyiyakulku pakakarla tarnnga-kurraju.”

³² Ngula-jangkaju, Kingi Kiriparla wangkaja Pijitukuju, “Kaji nyinayarla wurdungu manu japirinja-wangu, ngulaju kapurlipa yilyayarla wilypi-maninjarla rdaku-ngurluju yarlu-kurra. Kala-ngalpa payurnu nyanungurlu yilyanjaku Ruumu-kurrakuju kuwurtukuju. Kuja-warnuju, ngulaju karlipa yilyami Ruumu-kurra.”

27

Puurlujulu kangu yurrkunyupaturlu pawurturla kirri-kirra Ruumu-kurra

¹ Ngaka-pardu-karilki, wangkaja-jana yangka wiri Pijitu yurrkunyupatuku, “Puurlulu maninjinta rdaku-jangka wurna-kurraku Ruumukurraku!” Junga-juku, manunjunulu-jana Puurluju manu ngalyakari-patu pirijina-paturlangu. Nyampurra-patunya yungulurla jintakariki yurrkunyukungarduyuku wiriki yirdikiji Juliyajaku. Nyampuju wati yirdi Juliyaja, ngulajulpa-jana wiri nyinaja yurrkunyupatuku 100-palaku, ngulajulu yirdiji turnu-warnu jintangka-juku ‘Ruumwardingki-kirlangu Kingi-kirlangu’. Ngulakujulpa-jana jinta-juku nyinaja wiriji Juliyaja. ² Ngula-jangkaju, kangulu-nganpa Juliyajarluju manu nyanungu-nyangu-paturlu jinta-kari-kirra-wiyi yirdikirraju kirri-kirraju Yiturumitiya-kurra. Ngulangajulpalu pawurtuju jungarni-manu pawurtukungarduyu-paturluju wurnakungarnti kirrikari kirri-karikingarnti. Ngula-warnujurnal warrkarnu nganimpaju panu-kariji pawurtu-kurraju yungulu-nganpa kany kulkurru-kurra kirri-kari-kirra, manu yungulu-nganpa kulkurru yampimirra. Jintakari wati yirdiji Yaratakiji, ngularlangu warrkarnu pawurtu-kurraju, ngulaju kirri-kari-wardingki yirdi-wardingki Tijilunika-wardingki ngulaju ngurrara-wardingki Majatuniya-wardingki. Kujarnalu muku warrkarnu pawurtu-kurra, ngula-warnuju yarnkajalkurnalu kirringirliji Yiturumitiya-ngurluju.

³ Ngulajurnal pawurtu-kurluju yaninja-yanu yatijarra. Parrapardu-karirlalku, yukajarnalu ngurrara-kurra kirri-kirraju Jirdanakurra-wiyi, ngulangkarnalu nyinaja. Puurluju ngampurrpalku nyinaja jitinjaku pawurtu-ngurluju yungu-jana jijanurlu nyangkarla nyanungu-nyangu puntu-wati. Juliyajarluju ngurrjungku ngampangamparlu yilyaja. Junga-juku, Puurluju jitija pawurtu-jangkaju, manu-jana yanu jijanunyanungu-nyanguku puntu-patuku. Kuja-jana yanurnu, ngulakujulurla nyiyarningkijarra nganjirni rdanjarr-yungu wurna-kurraku.

⁴ Ngula-jangkajurnalulu yarda yarnkajarra yatijarra-purda ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Jipiriji-kirra kujalpa nyanunguju ngurrara-karrija ngapangka kulkurrirni, ngula-kurralkurnalulu yarnkajarra. Ngula-purujulpa warlpa wiri wangkaja, wangkajarnilpa karlarra-ngurlu, manulpa parnkaja kilji-nyayirni. Ngula-kujakujurnalulu warru yanu kakarrumparra-warnu yatujumparra-warnu-juku yangkakuju ngurraraku Jipirijiki. Ngula-wana kujurnalulu purdangirli warru yanu yatujumparra-warnu-juku, ngulaju kulalpa warlpaju parnkaja kilji, lawa.

⁵ Kujurnalulu karlarra jingijingi yaninja-yanu, ngulajurnalulu ngurrara-jarra-wana jingijingi yanu yirdi-jarra-wanaju Jilijiya-wana manu Pampiliya-wana. Nyampu-jarra ngurrara-jarralpa-pala karrija yatijarra mangkuru wirikiji. Ngula-wanajurnalulu-palangu jingijingi-jiki jurnta yanu. Ngula-jangkaju, ngakarnalu yukajarra kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Miira-kurralku, ngulaju ngurrara-karirla Lijiyarla.

⁶ Kujurnalulu ngula-kurra yukajarra kirri-kirra, ngulangkajurnalulu pawurtu-ngurluju muku jitija. Manu ngula-jangkaju, yangka wiri yirdiji Juliyaja, ngulangkujulparla warru nyangu pawurtu-karikilki nganimpa yungu-nganpa kanyi ngulangkuju Yitili-kirra. Junga-juku, parlu-pungu jinta pawurtu Yilikijantira-wardingki-kirlangu. Ngula-jangkarluju pina-nganpa yajarnunjunurnu nganimpalku, manunganpa kanjarla-yirrarnu pawurturlaju.

⁷ Kujurnalulu Miira-jangkalku yarnkaja, ngulajulparnalulu pingka-nyayirni yaninja-yanu pawurtu-kurluju karlarra-purda-juku. Ngulaju kularnalu nyarrpa yantarla kapankuju, ngulaju yirdija-ngarralpa-nganpa warlpaju kilji-nyayirni wapirdi parnkaja, ngula-purunalparnalulu pulyaju yaninja-yanu. Kujurnalulu kutu-jarrija parra marnkurrpa-jangka kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Nayitu-kurra, ngulajulpa mayawunpaju parnkaja-juku kilji-jiki karlarra-ngurluju. Ngula-purujurnalulu kurruly-wantija kurlirra karlarra, ngularnalu ngapa wiringkaju yarda jingijingi yanu ngurrara-kari-kirraluku yirdi-kirraju Kiriti-kirra, ngulaju walya wiri kujalpa ngunaja kulkurrirni marluri wiri-nyayirnila. Ngulakujurnalulu kakarrumparra-warnu jingijingi warru yanu warlpa-kujaku purdangirli yunta-wana ngulaju yirdi-wanaju Jalmuni-wana.

⁸ Ngulajurnalulu warru yanu, karlarra-yijalarnalu warru jungarni-jarrija, ngulajurnalulu pulya-yijala yaninja-yanu karlarra-purdaju. Warlpaju ngulajulpa-nganpa wapirdi parnkaja nganimpa-kurra-juku ngayirni, ngulajulpa-nganpa kulpari mamparl-pungu. Ngakalku yukajarrarnalu kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Kaalu-Limana-kurra, ngulangkajulpa kirri-pardu-kari karrija yirdiji Lajiya, ngulaju kutu. Ngulangkajulpa witangarra pirntinyarra-kurlu karrija wuurnpa, ngula-kurranyarnalu yanurra, manurnalu ngulangkanya jupu-karrija-wiyi warlpa-kujaku yuntangka.

⁹⁻¹⁰ Ngulangkajurnalulu nyinaja jintaku kirntangiki. Ngulangkajulpa ngula-puruju yungkaparri-jarrinja-yanulku yulyurppukuju. Ngula-jangkaju, Puurlulku-jana wangkaja yangka-patuku yurrkunyu-patuku manu pawurtukungarduyu-patuku, "Wati-patu, yulyurppuju nyurrunya-ka kaaly-karrinjini. Kajilparlpa nyampu-ngurlu yarda yarnkayarla, ngulaju kajikarliparla piki-yaninjarla rdarr-karri ngapaku wiriki manu mayawunpaku wiriki-yijala. Manu kajikarlipa

marda yurunypa manu jurnarrpa muku wajawaja-mani ngapa kajilparla kurdu-yukayarla, manu marda kajikarlipa ngalya-kari ngalipa muku pali. Ngula-kujakuju, nyampurla-jukurlipa nyina yulyurru-puruju.”

¹¹ Kujakuju, jirrama wati-jarra wiri-jarra, kula-palarla ngungkurr-nyinaja Puurlukuju yangka pawurtukungarduyu warlaljamarri manu jinta-kari wiri pawurtukungarduyu, ngulaju-palarla kapuru nyinaja. Ngula-jangkaju-palarla wangkaja yangkaku yurruknyukungarduyuku wiriki Juliyajaku, ngulaju kuja-palarla wangkaja, “Lawa, yani karlipa kutu jingijingi.” Kujakuju, yangkaju Juliyaja, ngulaju-palangu ngungkurr-nyinaja jarukuju.

¹² Yali ngurra yangka yirdi Kaalu-Limana, ngulangka kujalparnalulu nyinaja, ngulaju kulalpa-nganpa ngurrju karrija yalirlakuju warrarda nyinanjakuju yulyurru-purukuju. Kala yangka-patu pawurtukungarduyu-patu, ngulaju kulalpalu ngampurru nyinaja yalumpurlaku-juku nyinanjakuju, lawa. Ngayilpalu ngampurru nyinaja yardarra pardinjaku, yungurnalu yantarla karlarra jinta-kari-kirraluku kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Pinikiji-kirra, ngulangjanya yungurnalu nyinayarla yulyurru-puruju. Yangka yali kirri Pinikiji, ngulaju-ka karri karlarra ngurrararla Kiritirla, ngulaju-ka nguna ngapaju yatijarra karlarra-ngurlu manu karlarra kurlirra-ngurlu ngayirni yunta-kurra walya-kurra. Ngulaju yaliji Pinikiji ngurrju-nyayirni karrinjakuju pawurtukuju yulyurru-purukuju.

Ngapa wiri-nganpa wapirdi parnkaja

¹³ Ngula-jangkaju, warlpaju rdirri-yungu parnkanjaku-yijala ngulaju kurlarni-purdalku rarralypalku manu pulyaku. Ngula-puruju pawurtukungarduyu-paturlujulu jaka-yirrarnu wurnakulku yungulu nganta yanilki yangka-kurra kirri-kari-kirra Pinikiji-kirra. Ngulakungarntirliji, narnngu wiri-jarlu pawurtu-kurlangu* wilypi-manulu ngapa-jangka yarnkanjakungarntirliji wurnakungarntirliji. Kujalparnalulu ngurrjulku karlarra-purda yaninja-yanu kutu-juku Kiriti-wana,

¹⁴ Ngula-puruju yarnkajarni mayawunpa ngulaju wiri-nyayirni kakarrara yatijarra-ngurlu, ngulaju nguru-ngurluju Kiriti-ngirli.

¹⁵ Kujalparnalulu karlarra-purda yaninja-yanu, ngula-kurraju mayawunparluju-nganpa wiraly-pakarnu puta, manu-nganpa jirranganja ngurl-kanja-yanu warntawarntalku karlarra kurlirraluku pawurtuju. Ngula-jangkaju, pawurtukungarduyu-paturlulu-nganpa jirranganja puta warru kurruly-yirrarnu mayawunpa-purdanji-kirraluku. Kala lawa-juku, mayawunparluju-nganpa pawurtuju jirranganja ngurl-kanja-yanu wurnturulku jukaruru-kujaku jarrwarakarilki.

¹⁶ Mayawunparluju-nganpa ngurl-kanja-yanu karlarra kurlirra, ngulajurnalulu warru yanu kakarrumparra-warnu kurlarninyarra-warnu walya-parduku witakuju yirdiki Kawurdaku kulurrirni, ngulangka-jurnalulu warru jingijingi yanu. Ngulangkuju-nganpa mayawunpa puta jurnta warla-pajurnu walyanguju yuntanguju. Ngula-puruju pawurtu-pardu witalpa rarra-kangu purdangirli pawurtu wiringkiji ngalyipi-piya-kurlurlu. Ngulajurnalulu puta rarra-manu

* 27:13 anchor

ngapa wantinja-puru manu mayawunpa wiri-puru yungurnalu rarra-maninjarla kangkarlarni pawurtu wiri-kirralku.

¹⁷ Ngulajulu wurrangu-juku pawurtukungarduyu-paturluju rarra-maninjarla yirrarnu pawurtu witaju pawurtu wiri-kirralku, manu ngula-jangkarluju wayurnulkulu ngalyipi-piya-kurlurlu rdilykirdilykipinja-kujaku. Ngula-jangkaju, pawurtukungarduyu-paturlulu wayurnu pawurtu wiriji ngalyipi-piya-kurlurlu, warrulu muku wayurnu kankarlumparra manu kanunjumparra ngulaju rdilykipinja-kujaku-yijala. Kapu pawurtu wiriji marda rdilyki-pungkarla warlpangu. Ngula-puruju, yangka-patu pawurtukungarduyupatu, ngulajulurla lani-jarrija-nyayirni mayawunpaku, kapu-nganpa marda kangkarla wurnturu kurlirra mayawunparlu ngurrara-kirikirra yirdi-kirraju Lipiya-kurra, ngulangka kulkurru kapurnalu marda yukayarla walyangka parlungka kujalpa ngunaja ngapangka kanunjumparra. Ngulakuju pawurtukungarduyupatuju, lani-jarrija-nyayirnilpalurla. Ngula-warnurluju, rurruny-pungulu wawardalku† kankarlarra-jangka ngulaju mayawunpa-kurlangu, manulu yalyimaninjarla rurruny-pungu kanunju, ngulangkuju yungu pawurtuju pulya-mani. Kala lawa-juku, kulalu pulya-mantarla kujarluju. Ngula-jangkaju, mayawunparluju kutu ngurl-kanja-yanulku pawurtuju nyarrpara-wana-puka kaji kanyi.

¹⁸ Ngulaju maju-nyayirni ngapaju warrarda wantija, manu mayawunpa warrarda parnkaja mungangka jingijingi. Ngula-jangkarlaju, parra-pardu-karirlalku, pawurtukungarduyu-patujulurla rdurrjurnu nyiyarningkijarrakulku muku julyurl-kijirninjaku pawurtu-jangkakuju rarralya-maninjaku yungurnalu rarralypalku yani.

¹⁹ Parra-pardu-karirlalku, rdurrjurnulurla wawardakulku rurruny-pinjaku kankarlarra-jangkakuju manu ngalyipi-piyaku manu nyiyarningkijarraku jurnarpaku pawurtu-kurlanguku. Ngulajulu muku rurruny-pinjarla muku kujurnu mangkuru-kurra.

²⁰ Kujarnalu nyiyarningkijarra muku kujurnu pawurtu-jangka, ngula-warnurlaju parra-kari parra-kari mayawunpajulpa parnkajajuku ngulaju kilji-jiki. Ngula-puruju, kularnalu nyangu parlpa-warnu manu wanta, lawa. Munga-piya-jukulpa karrija maru-juku. Manu-nganpa nguruju wuurnpa-jarrijalku nganimpakuju. Manurnalunyanu wangkaja jarnkujarnku, “Nganangu-ngalpa muurl-mardarni nyampu-kujakuju ngapa yukanja-kujaku?”

²¹ Ngula-puruju ngapa wiri-puru, pawurtukungarduyu-paturluju kulalpalu parra-kari parra-karirla miyiji ngarnu laningki. Ngula-jangkaju, Puurluju yanu-jana. Yaninjarla karrijalpa kamparrurla yapa panungkaju, manu-jana wangkaja, “Nyurrurlarlu watingki yungunkujulu ngaju yangka-juku kamparru-wiyi purda-nyangkarla. Kajirlipa yangkangka-juku nyinayarla Kiritirla, ngulaju jalangurlu kapunkulu mardakarla-juku nyiyarningkijarra jurnaripa manu mangarri yangka kujankulu muku kujurnu pawurtu-jangka.

²² Ngulaju ngula-juku, jalanguju wiyarrpalu nyinaya lani-wangu! Junga nyampuju pawurtu kapu-pala rdilykirdilyki-pinyi wita-kari wita-kari-karda mayawunparlu manu ngapangu. Ngulaju kulankulu pali nyurrurla jintarlangu, lawa.

† 27:17 sail

²³ Ngaju karnarla warlalja nyina Kaatuku, manu karna kuruwarri pura nyanungu-nyangu. Ngulangkuju mungangkaju yilyajarni jinta marramarra nyanungu-nyangu.

²⁴ Ngulanyaju wangkaja, 'Puurlu, lani-wangu nyinaya! Kaatuju kangku nyina nyuntukuju ngampurrpa-juku yungunpa yani Ruumu-kurra, ngulangkuju yungunpa kamparrurla karri Kingiki Wirik-iji. Kaatuju kangku rarralya-juku nyina nyuntukuju, ngulakuju warrawarra-kanyi kajana Kaaturluju nyampu-patu-kariji wati-patu-kariji. Ngapa wiri-puru, ngulaju kapu-jana wankaru-juku kanyi.' Kujanyaju wangkaja yaliji marramarraju.

²⁵ Ngulaju ngula-juku, kujarlajulu nyinaya lani-wangu marriwa! Wala karnarla nyina Kaatuku, kapu-ngalpa ngurrju manu wankaru kanyi ngapa wiri-puru-juku.

²⁶ Ngulaju ngari kapu-ngalpa ngurl-kanja-yani-mipa pawurtu-kurluju mayawunparluju ngurrara-pardu-kari-kirra wita-kurra kujaka nguna mangkururla kulkurrirni nyarrpararla mayi." Kujanya-jana Puurluju wangkaja.

²⁷ Yangka kuja-nganpa mayawunparlu ngurl-kanja-yanu karlarrapurda-juku yali-ngirli Kiriti-ngirli, ngulaju-nganpa ngurl-kanja-yanu jirramaku wiyikiki kulkurrukulkurru-juku yangkangka mangkururla yirdingka Mirditirinurla. Ngula-warnurluju, jintangka-juku mungangka kulkurru-kari, pawurtukungarduyu-paturlujulu manngunya, ngulaju kujalu-nyanu wangkaja, "Wayinpa! Nyampuju marda karlipa walya-kurralku kutu-jarrinja-yani."

²⁸ Junga-juku, ngula-jangkaju, wangkajalu-nyanu pawurtukungarduyu-patuju, "Ngarirlipa waalparrirni walya nyarrparawarriri-ka nguna walya parlu nyampurla ngapangka kanunjumparra, marda kanunjumpayi, marda rdarrja-ka nguna." Ngula-jangkaju, ngalyipi-piya manulu, ngulangkajulu wakirdirlaju wayurnu yarturlu wiri-jarlu, ngula-kurlurlujulu julyurl-kujurnu yarturlu wiri kaninjarra ngapangkaju. Kuja yarturlu wantija walya-kurralku, jupu-karrijalku. Ngula-warnuju, pinalu wilil-manu yarturluju, ngulangkuju-jana milki-yirrarnu milya-pinjaku nyarrparawarriri kujalpa yali walya ngunaja. Kujalu kujarlu waalparrurnu yali ngapa kaninjarra, ngulajulpa ngapaju ngunaja kanunjumpayi-nyayirni-jiki wurnturu 40 miita-juku. Ngula-jangkarluju, yardalu kujurnu yangkaju yarturlu ngalyipi-piya-kurluju yungulu waalparrirni yarda ngapa-yijala nyarrparawarriri-ka nguna walya ngapangka kanunjumparraju. Ngulanyalu yarda waalparrurnu, ngulajulpa ngapaju rdarrja-jarrinja-yanulku, manulpa ngunaja kanunju-karrikarri 30 miita-mipalku. ²⁹ Kujalpa ngapa rdarrja-jarrinja-yanulku, ngula-puruju pawurtukungarduyu-patujulpalu lani-jarrinja-yanulku, kapu-nganpa mayawunparlu rdarr-kangkarla pirlikirra wiriwiri-kirra, manu kapu-nganpa pawurtu jurnta rdilykirdilykipungkarla. Ngula-kujakujulu puta yirriyirri-manu pawurtuju narnggu wiri-jarlu-kurlurlu murntu-pala-kurlurlu. Narnggu-patulu-jana wayurnu ngalyipi-piya-kurlurlu, manu pawurturla jakangkalu-jana purdangirli wayurnu. Ngulalu-jana julyurl-kujurnu ngapakurra narnggu-patuju, ngulanya yungulu pawurturluju wilil-kanja-yani, manu yungu ngulangkunya pawurtu yirriyirri-maninja-yani. Ngula-warnurluju, payurnulu Kaatu, manulurla wangkaja yungu-

jana parra kapanku rangkarr-kanyi manu wanta kapanku-pardimi, ngulakunyalurla wangkaja.

³⁰ Ngula-jangkaju, yangka-patuju pawurtukungarduyu-patu putalu wuruly-parnkaja pawurtu wita-kurlu, yangka kujalu kamparru-wiyi wayurnu pawurturla wiringka kankarlarni pawurtu wita. Kujalu rurruny-pungu pawurtu wita pawurtu wiri-jangka, ngulajulpalu juturu-yirrarninja-yanu ngapa-kurra wuruly-parnkanjakungarntirliji. Ngulaju kujarlaju, ngarili-nganpa nganimpa puta yimirr-yungu yungulu nganta wuruly-parnkayarla nganimpa-kujaku. Kula-ngantalpalu narnggu wiri-kari yarda kujurnu ngapa-kurra, kula-nganta pawurtuku yirriyirri-maninjaku, kala lawa. Kapulu-nganpa ngari nganimpaku jurnta parnkayarla yangka-kurluju pawurtu wita-kurlu.

³¹ Ngula-jangkaju, Puurlulku-jana wangkaja yurrkunyukungarduyuku wiriki manu nyanungu-nyangu-patuku yurrkuny-patuku-yijala, “Kajilpalu pawurtukungarduyu-patu wuruly-parnkayarla yalikirli wita-kurlu pawurtu-kurlu ngalipa-kujaku, ngulakuju kula-nyarra Kaaturlu muurl-mardarni mayawunpa-kujaku wiri-kijakuju manu ngapa yukanja-kujakuju.”

³² Junga-juku, ngula-jangkaju, yurrkuny-paturlulkulu-jana ngalyipi-piyaju jurnta turl-pakarnu junma-kurlurlu kujalpalu yali ngalyipi-piya jirri-mardarnu yangka-paturlu pawurtukungarduyupaturlu, ngulajulu-jana jurnta turl-pakarnu wuruly-parnkanja-kujaku. Kujalu yangka wita-kurlangu pawurtu-kurlangu ngalyipi-piya turlpakarnu, ngula-jangkaju, pawurtuju witaju kangu mayawunparlulku ngapa-wana-juku.

³³ Ngula-jangkaju, Puurluju-jana wangkaja munga-wana-juku rangkarr-kurlu rangkarr-kurlulku yurrkuny-patukuju manu pawurtukungarduyu-patuku, “Nyampu-puruju ngapa wantinja-puru manu mayawunpa wiri-puru, nyinajankulu miyi ngarninja-wanguju jirramaku wiyikiki ngulaju lani, ngula-warnuju kankulu rampakulku nyina jalanguju.

³⁴ Kala kulankulu jintarlangu palimi ngapangka yukanjarla. Kujarlaju, miyili nganja pirrjirdi-jarrinjaku, ngula-warnunya yungunkulu pirrjirdilki nyina.”

³⁵ Junga-juku, Puurlurluju mangarriji manulku, ngulakujurla yati-wangkaja Kaatuku milparniwarrarla-juku panungka-juku. Ngula-jangkaju, rdilyki-pinjarla, nyanungu-wiyirla ngarninjakuju rdurrjurnu.

³⁶ Kujarla Puurlu rdurrjurnu ngarninjaku mangarriki, ngulaju-jana milki-yirrarnu miyi ngarninja-karrarlu-juku lani-kijaku. Kujakarrarlaju yapa panu-karriji-jana lani-wangu-manu yungulu ngarni mangarri nyanungurlangurlulku lani-wangurlu. Ngula-jangkaju, ngarnulu wita-kari wita-kari panungku-juku mangarriji.

³⁷ Junga-juku, 276-palalparnalulu nyinaja watiji palkaju pawurturlaju.

³⁸ Ngula-jangkaju, ngulajurnalu jintawarlayirli-jiki mangarriji ngarnu pirda-kardalku. Ngula-jangkaju, yangka-patu yurrkunyukungarduyu-patu manu pawurtukungarduyu-patu, rdurrjurnulurla maninjaku yakujuku ngurlu-kurluku panu-jarluku, ngulajulpalu maninjarla kujurnu ngapa-kurra yungulu pawurtu

rampaku-mani, rampakulku yungu yani manu rarralypalku ngapangkaju pawurtuju.

Ngapangku-nganpa jurnta rdilykirdilyki-pungu pawurtuju

³⁹ Kuja wanta pardijarni, ngula-puruju walyalkulu parlu-pungu, nyangulpalu wurnturu-kurra. Yangkanku pawurtukungarduyupaturlu kulalpalu milya-pungu nyarrpara-kurra mayirnalulu yanu ngurra-kurraju. Ngula-jangkaju, yardalu nyangu kujalpalu kutujarrinja-yanulku, ngulajulu parlu-pungu witangkarra wuurnpa walya-kurlu walyiri-kirli. Ngula-jangkaju, wangkajalu-nyanu pawurtukungarduyupatuju, “Manurlipa nyampuju pawurtuju kanyi yali-kirra witangkarra-kurra walyiri-kirli-kirra!”

⁴⁰ Kujalparnalulu kutujarrinja-yanulku walya-kurralku pawurtukurluju, ngula-puruju pawurtukungarduyupatuju, rdurjurnulurla ngalyipi-piyakulku turlturl-pakarninjaku yangka-patu kujalu ngula-kurlurlu wayurnu yangka narnggu-patu wiri-jarlu-patu. Ngulajulu turlturl-pakarnu pawurtuku yaninjaku kapankukulku. Manulurla rdalyuku-jarra jurnta yalyi-manu pawurtukuju, rarralypakardalku yungu rarralypa-nyayirnilki kapanku yani. Manulurla ngula-jangkarluju, wawardalku waraly-yirrarnu kankarlu kamparrurla pawurturlaju, ngula-kurlunya yungu mayawunparlu ngurlkanja-yani pawurtuju. Ngulaju junga ngurlkanja-yanu pawurtuju mayawunparluju walya-kurralku. ⁴¹ Kujalparnalulu ngapa-wana-wiyijiki yanurra yangka-kurra witangkarra-kurra wuurnpa-kurra kutukarrikarrilki, kulkurru ngapangka kanunjumparra-juku walyajulpa ngunaja. Ngulaju kulalu pawurtukungarduyurluju nyangu walyaju, lawa. Ngula-kurrajurnalu yanurra jungarni-jiki, ngula-nganpa pawurtuju jurnta yukaja kamparru-warnuju mulyuju walyirirla ngapangka kanunjumparra, ngulaju tarnnga-juku yukaja. Ngula-puru-juku warlangkujulpa purdangirli jakaju rdilykirdilyki-pungu pawurtuju.

⁴² Ngula-warnurlaju manu ngula-puruju, yurrkunyu-patuju turnujarrijalulu manulu rdirri-yungu wangkanjaku jaruku, manulpalu-jana jangkardu jaaly-manu yangka-patuku pirijina-patu ngulaju yungulu-jana muku pinyi. Kajikalulu marda ngapa-kurra muku julyurlwantinjarla wuruly-parnka, ngula-kujakunya kapulu-jana muku pungkarla, manu yangka Puurlurlangu kapulu pungkarla.

⁴³ Jinta-kari yurrkunyukungarduyulu wiri, ngulaju-janarlu jukurujarrija, yungu mardarni Puurluju wankaru-juku. Ngula-jangkaju-jana wangkaja nyanungu-nyanguku yurrkunyu-patukuju, “Yampiyalu-jana panu-juku Puurlu manu yapa panu-juku!” Junga-juku, yangkaju-jana wiri wangkaja yurrkunyukungarduyulu pirijina-patuku, “Kajinpa nyina pina julyurl-wantinjaku, ngulaju ngapa-kurra julyurl-wantiya manu yanta ngapa-wana-juku walya-kurra!”

⁴⁴ Marda kuja kanpa ngurrrpa nyina ngapaku julyurl-wantinjawangu, ngulaju ngari waparalku kutu julyurl-wantiya ngurrrpaju! Ngurrrpangkujulu puuly-mardaka watiya rdilykirdilyki yangka pawurtujangka, ngulanggunya yungungku kanyi walya-kurraju.” Junga-juku, mukurnalu julyurl-wantija ngapa-kurra. Ngalya-karijirnalulu yanu ngapa-wana-juku walya-kurra, ngalya-kariji-nganpa kangu watiyarlu

rdilykirdilykirli. Ngulajurnalu jintakumarrirni-jiki wankaru-mipajuku yukajarra walya-kurraju. Kula jintarlangu palija ngapangka yukanja-warnu.

28

Puurlurlu-jana yapa nyurnunyurnu parlpuru-manu ngurungka yirdingka Maltangka

¹ Kujarnalu yanurnu walya-kurra, ngulangajulu-nganpa yapa wapirdi yanurnu, manu yirdili-nganpa yimi-ngarrurnu nguru yaliji Malta. Nguru yali ngulaju walya-pardu wita kuja-ka ngunami kulkurru-jarra ngapangka.

² Yalirla yapa, ngampangampa-nyayirnilpalu-nganpa nyinaja nganimpakaju. Kuja ngapa yarda rdirri-yungu wantinjaku, ngulapurujulu-nganpa warlu wiri-nyayirni ngayi yarrpurnu, ngulangjanya yungurnalu-nyanu kardu-yinyi manu yungurnalu purlku nyina.

³ Ngulangkaju, Puurlurlujulpa warlu warru manu, warru maninjarla turnu-manu, ngulalpa mardarnu turnulku jintangka-juku rdayakuju. Ngula-warnuju, jintakumarrirni-jana jarna-maninjarla yirarnu warlu-kurra. Ngula-puru-juku, warnaju wilypi-pardijarni lanilki warlu-kujaku. Ngula-warnuju, rdakalku kanta-mardarnu, kanta-mardarninjarla wanyany-wantijarla tarnnga-juku.

⁴ Kujalu yapangku Malta-wardingkirli nyangu warna waralykarrinja-kurra rdakangka Puurlu-kurlangurla, ngulakujulu-nyanu wangkaja, "Nyampurluju watingki yapa jinta-kari marda tarnngakurra pungu, ngula-jangkanya marda nyampuju wuruly-parnkajarni pinja-warnu. Jirrinyparlumardarla jangkardu jirrinypungu nyampuju juju warna yungu pinyi nyanungulku."

⁵ Kala lawa, Puurlurluju warnaju wiraly-kujurnu pina warlu-kurra, manu ngulangkuju kula Puurluju murrumuru-manu, lawa.

⁶ Ngula-jangkaju, yangkankuju yapangku, warrawarra-kangulpalu Puurluju, manulpalu manngu-nyangu kuja, "Marda kapu rdakaju marda lirrimi. Ngula-jangkaju, marda kapu palimilki nyampuju wati jirrinypinja-warnu." Junga-juku, Puurluju warrardalpalu warrawarra-kangu yangkankuju yapangku. Rdaka yangka nyanungu-nyangu Puurlu-kurlangu kula purntuny-pardija, manu kula nyurnu wantija, lawa. Manulu-nyanu yarda wangkaja yapaju, "Nyampuju wati marda-ka nyina wati-nyayirni-wangu Jukurupa-warnu!"

⁷ Yalirla ngurungka, kutu-juku karrijalparla ngurraju miyikirli ngulaju watiki jintaku yirdikiji Pupiliki. Nyanungunya-palpa-jana wiriji nyinaja yapa yalumpu-wardingkikiji nguru-wardingkiki. Ngulaju-nganpa wapirdi yanurnu nganimpakaju, manu kangu-nganpa nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra. Ngulangka-jukurnalu nyinaja nyanungu-nyangurla parra-patuku marnkurrapaku, manulpa-nganpa yungu mangarri.

⁸ Yalirla-juku jintangka-juku yuwarlirla ruumu-pardu-karirla, Pupilikalangu kirda-nyanu nyurnulpa ngunaja jurrukupurda ngawurrngawurpa manu miyalukupurda jinirrapa-jangka. Ngula-jangkaju, Puurluju yanurla, ngulakuju nyurnukuju Kaatukurlajinta wangkaja. Manu ngula-jangkaju, rdakanku marnpurnu, ngulangkuju parlpuru-manu.

⁹ Ngula-jangkaju, nyurnu-patujulurla turnu-jarrija Puurlukuju kujalpalu nyurnu ngunaja yalumpurla ngurungka, ngulajulurla muku turnu-jarrija. Ngulaju Puurlurluju muku-jana parlpu-manu.

¹⁰ Ngula-warnuju, yungulu-nganpa jaya-kurra-nyayirni warntarri nyiyarningkijarra kujalpa-jana Puurlurlu parlpu-manu. Yalirlaju, ngurungkarnalu nyinaja kirntangi-patuku marnkurrpaku yulyurru-puruju. Ngula-jangkaju, yarnkajalkurnalu jinta-kari-kirra nguru-kari-kirra. Ngulakungarntijili-nganpa nyiyarningkijarra rdanjarr-yungu.

Puurluju yanu Malta-ngurluju kirri wiri-kirra Ruumu-kurra

¹¹ Kujalparnalulu nyinaja yulyurru-puru yangkangka Maltangka-wiyi-jiki, ngula-kurra-yijalalpa nyinaja jinta-kari pawurtu ngulaju yangka kuja yanurnu kakarrara kurlirra-jangka kirri-kari-jangka yirdi-jangka Yilikijantira-jangka. Yirdiji yalikiji pawurtuku ngulaju yirdiji 'Wati-nyayirni-wangu-jarra Jukurru-pa-warnu-jarra Papardirlangu'. Ngulanganyarnalu yangkangka pawurtulaju warrkarn-injarla yarda yarnkaja kakarrara yatijarra, ngularnalu jingijingi yanu ngapangka mangkurulaju kirri-kirraluku yirdi-kirraju Jirikiyuju-kurra.

¹² Ngulajurnalulu parra-patu-jangkarla yukajarra yali-kirraju kirri-kirra Jirikiyuju-kurraju, ngulangajurnalulu nyinaja marnkurrpaku parra-patuku.

¹³ Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkaja kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Rijimi-kirra, ngulaju yatijarra Jirikiyuju-ngurluju. Ngulakurralkurnalu yaninjarla yukajarra. Ngula-jangkaju, mungalyurru-pardu-karilki, mayawunpalku yarda yarnkaja ngulaju kurlarni-purda yatijarra-purdalku. Ngula-purujurnalulu yarda yarnkaja kirri-kari-kirraluku yirdi-kirraju Putili-kirra, ngulajurnalulu ngapa-wana-juku jingijingi yaninja-yanu, ngulajurnalulu parra-jarra-jangka yukajarralku kirri-kirraju.

¹⁴ Ngula-jangkaju, nganimpa manu panu-kari Kirijini-patu-yijala yalumpu-wardingki-patu kirri-wardingki-patu, jinta-jarrinjarlarnalu turnu-jarrija. Payurnulu-nganpa yungurnalu nyina jintaku wiyikiki. Junga-juku, nyinajarnalu nganimpaju jintaku wiyikiki. Ngula-jangkaju, yardarnalu yarnkaja wirliyaluku kirri-kari-kirraju yirdi-kirraju Ruumu-kurra.

¹⁵ Kujalparnalulu kulkurrukulkurru wirliya wapanja-yanu yirdiyi-wana, ngulakujulu-nganpa marlaja purda-nyangu Ruumu-wardingki-paturluju Kirijini-paturluju jarulku kujalparnalulu yanurra wirliyaluku. Kujalparnalulu nganimpa yanurra-juku, ngulakujulu-nganpa turnu-kari turnu-kari wapirdi yanurnu Ruumu-jangkaju. Panu-kariji, wapirdi yanurnulu-nganpa kirri-kari-kirraluku kujalpa karrija yuwarli kantini wati-kirlangu yirdi-kirlanguju Yapiji-kirlangu, ngulanganyalulu-nganpa rdipija. Ngalya-kariji, wapirdi yanurnulu-nganpa kirri-pardu-kari-kirra yalirla ngula kalu ngunami manu ngarni ngurra wiri-jarlu, ngula-kurranyalpalu-nganpa nganjirni yanurnu Ruumu-jangkaju. Kujalpa-jana Puurlurlu nyangu wapirdi yaninja-kurra nganimpaku, ngulakujulpa-janarla Puurluju yati-wangkaja Kaatukuju, manulpalu ngularrarlulu miyalu raa-pungu. Ngula-jangkaju, yanurnalu panulku-juku jintakumarrirni-jiki yirdi-kirra kirri-kirraju Ruumu-kurra.

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli Ruumu-wardingki-patuku

¹⁶ Kujarnalu Ruumu-kurra yukajarra, ngulangkaju wangkajalurla Puurlukuju Ruumu-wardingkiji wiriwiriji, “Kularnangkulu rdakungka yirrarni, lawa. Nyinami kanpa yuwarlirla jintangka-juku yangarlu.” Junga-juku, ngulangkaju jintalu yirrarnu yurrukunyu, ngulangkunya yungu Puurluju warrawarra-kanyi wuruly-parnkanja-kujakuju.

¹⁷ Ngula-jangkaju, parra-patu-jangkarla marnkurrrpa-jangkarla, Puurlurluju jarulku-jana yilyaja Juwu-patuku wiriwiriki, yungu-jana jaru wangkami kajilirla yanirni nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra. Kujalurla yanurnu Puurluku nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, Puurluju-jana wapirdi wangkaja, “Ngaju-nyangu warlalja ngurrara-jinta Juwu-patu, kularna ngana jintarlangu murrumurru-manu yapa Juwu-karirlangu, lawa. Manu kularna jintarlangu kuruwarri rdilyki-pungu ngalipa-nyanguju yangkaju kujalu-ngalpa nyurru-wiyi ngalipa-nyangurlu nyurnunurnurlu yungu manu pinarri-manu, lawa. Ngulaju kularna rdilyki-pungu. Ngarijili wurrangku-juku puuly-mardarnu Jurujulumurlaju, manulu-jana yungu wurrangku-juku ngajuju Ruumu-patuku yurrukunujukju kuwurtukungarntiji.

¹⁸ Ngula-jangkaju, Ruumu-wardingki-paturlu miimii-nyangujulu, manu mukujulu payurnu nyiyarningkijarra kujarna nyarrpa-jarrija ngaju. Kulalu kuruwarri jintarlangu parlu-pungu rdilyki-pinja-warnu yangka kuja ngantarna kuruwarri rdilyki-pungu Juwu-kurlangu nganta, lawa. Kujarlaju, kulajulu nyiyaku pungkarla. Ngula-jangkaju, kapujulu yampinjarla yilyayarla rarralypalku.

¹⁹ Kala yangka Juwu-patu, ngulaju kulalu-jana ngungkurnyinaja yangka Ruumu-wardingki-patuku. Wurra-jukulpalu-jana ngampurrrpa-juku nyinaja yungujulu Ruumu-wardingki-paturluju pinyi ngajulu. Ngula-kujakujurna-jana payurnu Ruumu-wardingki-patuju yungujulu kanyi nyampu-kurra Ruumu-kurralku, nyampurlanya yunguju Ruumu-wardingkirli Kingirli miimii-nyanyi kuwurturlaju. Ngula-puruju, kularna-jana nginji-wangkami ngurrara-jintakuju yapakuju Juwu-patukuju, lawa. Ngarijilparna ngaju ngampurrrpa nyinaja nyampu-kurraku yaninjaku kuwurtu-kurraku, nyampurlanya yungurnaju jaarl-karri Juwu-patu-kujakuju.

²⁰ Nyampurrakunyarna-nyarra yajarnununu jarukuju yungunkujulu purda-nyanyi ngaju jaru wangkanja-kurra. Ngampurrrpa-nyayirnilri yungurna-nyarra nyangkarla, manu yungurna-nyarra ngampurrrpa-nyayirni wangkayarla. Nyarrpa kujajulu rdaku-kurra yirrarnu jayini-kirliji? Ngajurlangu karnarla ngungkurr-nyina yangkakuju watiki jintaku-juku yangkakuju kuja kalurla Yijirali-pinki ngungkurr-nyina manu pardarni kaji yanirni ngaka kankarlarrangurlu. Ngula-jangkaju, junga-juku, warrulparna-jana yimi-ngarrurnu yimi Jijaji-kirli. Kujarlanyajulu rdaku-kurra yirrarnu.”

²¹ Ngula-jangkaju, Juwu-kurlangu-patu, wangkajalurla wiriwiriji, “Kula-nganpa nganangku Jurdiya-wardingkirliji yilyajarni pipaju nyuntu-kurluju yimi-kirliji, manu kula ngana yanurnu yimi-kirliji nganimpa-nyangu ngurrara-jintaju Jurdiya-jangkaju, manu kula ngana yanurnu yapaju nyampu-kurraju nyuntukuju nginji-wangkanjakuju, lawa.

22 Kala ngarirnalu wita jaru purda-nyangu nyuntukuju manu nyuntu-nyangukuju turnu-warnukuju yapakuju, kuja kalu-nyarra nguru-kari nguru-kari ngingi-wangka jaru majumaju nyuntuku manu nyuntu-nyanguku yapaku turnu-warnuku. Kujarlanya yungur-nangkulu ngaka jaru purda-nyanyi nganimparlangurlu nyuntu-nyangu." Ngula-jangkaju, pinalu yanu yampinjarla Puurluju.

23 Junga-juku, ngula-jangkarluju, Juwu-paturlujuju jaka-yirrarnu yungulurla pina-yanirni Puurluku ngakaju. Junga-juku, ngaka-karilki parra-karirlalku, panu-jarlu-nyayirnilirla pina-yanurnu Puurlukuju. Ngula-jangkaju, Puurluluju jaruju-jana yimi-ngarrurnu mungalyurru-ngurlu kutu-kari-kirra nyanungu-nyanguju. Manu-jana yimi-ngarrurnu Kaatu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Manu Mujuju-kurlangu kuruwarri-jana milki yimi-ngarrurnu manu jaru-kari jaru-karirlangu nyurru-wiyi-warnu yangka kujalu yirri-puraja jaru-kari jaru-kari Kaatu-kurlangu-paturlu jarukungarduyupaturlu. Kujarlunya-jana jarungkuju puta kurruly-yirrarnu yungulurla nyanungurlangu ngungkurr-nyinayarla Jijajikiji.

24 Kujalu purda-nyangu Puurlu wangkanja-kurra, ngulakujulurla ngalya-kari ngungkurr-nyinaja, ngalya-karijilirla kapuru nyinaja.

25 Ngula-jangkaju, Puurluju yampinja-yanulu ngulangka-juku yuwarlirla. Kujalu yanu yarlukurra, ngula-jangkaju, kujalpalu yaninja-yanu, ngula-karrarlulupalu-nyanu wiljiwilji-maninja-yanu. Kujalurla Puurluku jurnta yanu, ngulakungartiji-jana kuja wangkaja wita ngari, "Junganyarla jaruju yungu Kaatu-kurlangurlu Pirlirparluju yangkakuju jarukungarduyukuju Yijayakuju, ngulaju kuja-jana Yijayarluju yirri-puraja jinta-juku jaru yangkaku-wiyi nyurrurlakupalanguku nyurnunyunuku, kujanya-jana yirrarnu Payipulurla Yijayarluju:

26-27 'Kujanyaju Kaatuju wangkaja ngajukuju, "Yimi-ngarririnjinta-jana yapaku Yijirali-pinkiki kujanya jaruju ngaju-nyanguju: Nyurrurla Yijirali-pinki yapa-patu, ngurru kankulu nyina ngajukuju. Manunkulu-nyanu langa-jarrarla rdaka-jarra miti-yirrarnu ngaju-kujakuju purda-nyanja-kujakuju. Manunkulu milpa-jarra palija ngaju-kujakuju nyanja-kujakuju. Kujarlaju, nyurrurlarluju kajikankujulu marda warrarda purda-nyanyi jaru wangkanja-kurraju, kala kulankujulu langa-kurra-mani. Kajikankulu marda yirriyirri-ri-jala miimii-nyanyi kuruwarri ngaju-nyanguju, ngulaju kulankulu milya-pinyi warrajarlu.

Kala kajilpankulu nyinakarla langa-jarra wapirrinjarla yirrarninja-wangu, manu milpa-jarra palinja-wangu kajilpankulu nyinakarla, ngulangkuju kajikankujulu nyanyi milpa-jarrarluluju junganku, manu kajikankujulu langa-jarrarluluju purda-nyanyi warungka-wangurlu, manu kajikankujulu langa-kurra-mani ngaju-nyangu kuruwarriji. Manu ngula-warnuju, kajikankujulu ngajuku kurruly-wantinjarla yanirni pina, manu ngula-jangkaju kajikarna-nyarra pina parlpuru-mani." *

Kujanya jaruju yirrarnu Yijayarluju."

28 Puurlulku-jana yarda wangkaja, "Yungurna-nyarra jaru wita-wiyi yarda wangka. Kaaturluju nyurru-jana yilyaja panu-nyayirni

* 28:26-27 Nyangka Isaiah 6.9-10

yapaju nguru-kari nguru-kari-kirra Juwu-wangu-kurlangu-kurraju. Ngulangkuju kalu-jana nyurru warru yimi-ngarrirni jaruju Kaatu-kurlangu kuja kajana Kaaturluju muurl-mardarni maju-kujaku manu jarrwara-kujaku. Ngula-paturluju Juwu-wangu-paturlu kapulu junga-nyayirnirli purda-nyanyi jaruju!”

²⁹ [Junga-juku, ngula-jangkaju, jurntalkulurla yanu Puurlukuju yangka-patuju Juwu-patu wiriwiriji, ngulaju wiljiwilji-maninja-karra.]

³⁰ Ngula-warnuju, Puurlujulpa nyinaja yalumpurla-juku kirringka Ruumurla jirramaku yukuriki, manulparla talaju yungu warlaljamarriki yuwarlikingarduyukukuju yungu ngulangkanya nyina yuwarlirlaju. Ngula-kurraju, yapaju kalalurla turnu-jarrija Puurlukuju. Kuja kalalurla yanurnu nyanungu-nyangu-kurra yuwarli-kirra, ngulakuju kala-jana wapirdi wangkaja.

³¹ Ngulakuju, Kaatu-jana yimi-ngarrurnu Kaatu yangka kuja-ka Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarra. Manu Puurlurlu kala-jana pinarri-manu Warlalja-Wiri-kirli Jijaji Kiraji-kirli. Ngulaju kala-jana marriwarlu lani-wangurlu pinarri-manu. Ngula-puruju Ruumu-wardingki-paturluju kulalu warla-pajurnu Puurluju wangkanjakuju.

Romans
Pipa Ruumu-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku wiringkaku
kirringkaku Ruumurlaku nyurru-wiyi

Nyarrpa-ka wangkami yimi nyampu Ruumu-wardingki-patuku?

Wati yirdi Puurlu, ngulajulpa nyinaja Kurdungurlu Wiri, ngulungunya nyampu pipa pantirninjarla yirrarnu nyurru-wiyi. Nyangungurlu pipa kujalpa pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa nyinaja kirringka yirdingka Karinjirra. Pipa-jana pantirninjarla yirrarnu yapaku Kirijini-patuku ngulalpalu nyinaja wiringka kirri-karirra yirdingka Ruumurla. Panu-karijilpalu nyinaja Juwu-patu ngulaju Yipuruyamukurlangu warlalja wungu-warnu. Panu-kariji, nyinajalpalu nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngulaju Juwu-wangu-patu.

Yangka kuja Jijaji palija, ngula-jangkarlaju ngakalku Puurluju Kirijini-jarrijalku. Ngula-jangkaju, Kaatulkurla wangkaja Puurlukuju yangka nyanungu-nyangukuju warrkikiji yungu-jana nganta yaninjarla wangkami Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli panuku-juku yapakuju ngurrara-kari ngurrara-karirlaku. Kamparruju, Puurluju yaninjarlajana wangkaja yapaku Juwu-patuku nyanungu-piyaku. Kala kujalpalurla panu nyanunguku purda-nyanja-wangu jurnta nyinaja, kujarlaju nyanunguju ngulaju yanu ngurrara-kari ngurrara-kari-kirraluku kujalpalu yapa-patu Juwu-wangu-patu nyinaja, ngulakulku-jana yimingarrurnu Yimi Ngurrjuju.

Yinyarlaju kirringka Ruumurla, nyinajalpalu Kirijini panu-kari. Panu-kariji Juwu-patu, manu panu-kariji Juwu-wangu-patu. Puurluju ngurrpa-nyayirni Ruumukuju milya-pinja-wangu manu nyanja-wangu-jangka. Kala nyanungurluju milya-pungulpa-jana yirdi panu yapa nyampurra Kirijini-watiji. Yangka-juku kapu-jana nyanunguju yantarlarni Ruumu-kurraju nyanjakuju nyanungu-patukuju, manu yaninjarnikingarntiji nyanungu-patu-kurrakungarntijilpa ngampurrpalku nyinajarni. Junga-juku, nyanungurlu pantirninjarla pipa nyampu yirrarnu yungu-nyanu wita-mipa yimi-ngarrirni yapa yinya-patu-kurra manu yungu-jana nyanungurlu yirri-puramirlangu nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni Kaaturlu.

Nyampurla pipangka, Puurlurlu kangalpa yirri-pura Kirijini-patuku yangka kujalparlipa yapa panu-juku wilji-wiyi nyinaja Kirijini-jarrinjawangu-wiyi, manu wurnturulparlipa nyinaja Kaatu-kujakuju.

Ngula-jangka kangalpa yirri-pura yangka kujalpa-ngalpa yimiri-juku Kaatu nyinaja yapaku panuku-juku nyarrpara-wanarlanguku. Ngalyakarirlilpalu rampal-manngu-nyangu Ruumu-wardingki-paturuluju Juwu-paturuluju ngulaju kujarlu, "Kajirlipa purami Mujuju-kurlangu kuruarri jungarnirli, ngula-warnuju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni." Lawa kujakuju! Kajirliparla wala nyinami Kaatumipaku, kujarla-mipanya kangalpa jungarni-pajirni yapaju. Ngula-jangka, pipa nyampurla kangalpa yirri-pura yangka kuja kangalpa jirranganja nyinami Jijaji Kiraji, kujarlaju kalakarlipa warntarla

yaninja-wangu nyinami manu kalakarlipa rdurru-yinjarla nyina jungarni-jiki.

Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka yapa Juwu-wangu-patu manu Juwu-patu kalu kuja-mirnimirni nyinami jinta-juku. Nyanungurlu-jana yirri-puraja Kaaturlu kajana jungarni-pajirni Juwu-wangu-paturlangu yalumpurraju yangka kuja kajana nyanungu yimiri nyinami jurrku-yijala Juwu-piya-patuku wala kuja kalurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangkaju, Puurlurlu-jana yirri-puraja yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami ngaliparla kurturdurrurla kujarlaju yungurlipa nyinami jukarurru, ngulangkuju yungurliparlajinta pulka-pinyi Kaatuku kuja kangalpa jirnganja warrki-jarrimi.

Ngulaju pipa nyampuju pantirninja-warnu karlipa ngarrirni 'Pipa Ruumu-wardingki-patuku'.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patukurluju. Yunguju nyampuju warrki, ngula-jangkarlu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa-patuku.

² Nyurru-wiyi, jarukungarduyu-paturlu Kaatu-kurlangu-paturlu yirrarnulu pantirninjarla nyanungu-nyangurla Payipulurla Tarrukurla ngulaju kuja, "Kaatu kangalpa wangka ngaka ngantangalpa yilyamirni Yimi Ngurrju."

³⁻⁴ Nyampu Yimi Ngurrju ngulaju Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu-kurlu. Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla ngurungka, ngulajulpa nyinaja warlaja wungu-warnu Kingi Tapiti-kirlangu. Kuja Kaaturlu yakarra-manu Warlaja-Wiri Jijaji wankaru-karda palinja-warnu, kujarlunya-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangurlu milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji pirrjirdi Kaja-nyanu Kaatu-kurlangu.

⁵ Jijajilpaju yimiri nyinaja ngajuluku jutu-kurra-nyayirni, ngulangkujuju milarnu. Ngula-jangkanya karnarla Kurdungurlu Wirilki warrki-jarrimi ngajuju nyanunguku-juku. Nyanungurlu ngajuluju milarnu, ngula-jangkanya yungulu jalangurlu panungku yapangku nguru warrukirdikirdirli purda-nyanyi yimi Jijaji-kirli, manu ngula-warnu yungulurla wala nyinami nyanunguku wilji-wangu.

⁶ Nyurrurla kuja kankulu nyinami kirringka wiringka Ruumurla, ngulaju kuja-piya-juku Kaatu-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulurla nyinami Jijaji Kirajiki.

⁷ Junga-juku, ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra yirrarninja-yani pantirninjarla pipa nyampu panuku-juku nyurrurlakuju. Kaatu kanyarra yulkami, manu nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla jalangu nyinami nyanunguku.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlaja-Wiriki kujanya, "Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Ruumu-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

Puurlujulpa ngampurra-nyayirni nyinaja Ruumu-kurraku yaninjakuju

⁸ Witarna-nyarra wangka nyurrurlakuju. Ngajuku kaju jirrnganja nyina Jijaji Kiraji. Kuja karna nyarrpara-wanarlangu yani, yapa kalu wangkami nyurrurla-kurlu kuja kankulurla karrikarri-wangu wala nyinami Kaatuku. Kujarlanya ngaju karna-nyarrarla yati-wangkami Kaatukuju.

⁹⁻¹⁰ Kaaturlu kaju milya-pinyi kuja karna wangkami junga. Nyanunguku karnarla warrki-jarrimi mata-karda kuja karna warru yani nyarrpara-wanarlangu yimi-ngarrirninjaku yapaku Yimi Ngurrju Kaja-nyanu nyanungu-nyangu-kurlu. Yuwayi, kuja karnarla wangkami Kaatuku, ngulaju karna-nyarrarla warrarda wangkami nyurrurlakuju. Ngaju karna warrarda payirni yunguju walyparrarlu yilyamirra nyurrurla-kurra nyanjaku. Jalangu-kari mardarna-nyarra nyanja-yanirra.

¹¹ Yuwayi, ngajulurluju yungurna-nyarra nyanyi-nyayirni! Kaatukurlangurlu Pirlirparluju pirrjirdi-manu, ngula-piya-yijala yungurna-nyarra yaninjarla pirrjirdi-mani nyurrurlalku yungunkulu pirrjirdi-jarri-yijala.

¹² Panu karliparla wala nyinami Kaatuku. Kujarlaju, kajirna ngaka yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungurlipa-nyanu jarnku-jarnku pirrjirdi-mani.

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju yungurna-nyarra wangkami nyampuju nyurrurlaku: Nyurru-wiyi-jiki kapurna-nyarra nyanjantarlara. Kala murnma-juku, kularna nyarrpa yantarlara, nyiya-jangka mayi? Ngurrara-kari ngurrara-kari, Juwu-wangu-patujulu marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Manu junga, ngakarlangu kajirna Ruumu-kurra yanirra nyurrurla-kurra, ngaju karna-jana ngampurrpa nyinami yapa panu-karikiji yalumpurlakuju yungujulu marlaja Kirijini-jarri.

¹⁴⁻¹⁵ Kaatuju wangkaja yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pinangkalpaku manu pinangkalpa-wanguku manu pinarripatuku manu ngurrpa-patuku. Kujarlanya yungurna ngampurrpa-nyayirnirli yimi-ngarrirninjinirra nyurrurla-nyangu-kurraju Yimi Ngurrju-juku Jijaji Kiraji-kirliji kuja kankulu nyinami kiringka Ruumurla.

Yimi Ngurrju Jijaji-kirli pirrjirdi-nyayirni-kirli

¹⁶ Ngajuju wala-nyayirnirnarla yalumpukuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji-kirliki! Yimi Ngurrju ngulaju karla marlaja nguna pirrjirdi-nyayirni Kaatuku! Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlangu, kajilirla ngungkurr-nyina Yimi Ngurrjukuju, ngularraju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni jintawarlayi-jiki. Kujarlaju, kajijili yapangku jiliwirri-mani, kapurna-jana warrarda yimi-ngarrirni-jiki ngajuju yapakuju.

¹⁷ Yimi Ngurrju, wangkami kangalpa panuku nyarrparlu Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa. Yapa kuja kalurla nyinami wala nyanunguku, ngularra-mipa Kaaturlu kajana jungarni-pajirni. Yimi ngulaju jurruku ngulalpa ngunaja Payipulurla kuja-ka wangkami nyampu-piya: “Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna-jana jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku.”* Yuwayi, kujaju junga!

* 1:17 Nyangka Habakkuk 2.4

Yapa panulpalu paliyarla majumaju-warnuju

¹⁸ Nguru-nyayirni-wangu-ngurlu kankarlarra nyanungu-nyangu-ngurlu, ngulaju Kaatu kangalpa milki-wangkami ngula kajana yapaku kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla. Nyampurrarla nyiyarningkijarrarla kuja kalu majungka-jarrimi, ngulangkuju kalu-jana warla-pajirni yapa panu-kari milya-pinja-kujaku Junga Yimi Kaatu-kurlangu-kujaku.

¹⁹⁻²⁰ Nganangku kulalpa ngurungkarluju nyampurrlaru nyangkarla Kaatu jungangkuju. Ngulaju puta kalu manngu-nyanyi nyiya-piya nyanunguju. Kala kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngurunga nyampurla, ngula-warnuju jalangurlu yapangku kalu nyanyi nyiyarningkijarra ngula kuja ngurrju-manu nyanungurlu. Kujarlaju kyananu milki-yirrarni yapa-kurraju kuja-ka nyanungu tarnnga-juku nyinami pirrjirdi-nyayirni manu ngurrju-nyayirni. Panungku kalu nyanyi jintawarlayi nyampurra nyiyarningkijarra. Junga-juku kalu milya-pinyi nyarrpa-piya kuja-ka nyinami Kaatu. Kujarlaju kulanyanu nganangku-puka Kaatukuju ngurrapaju ngarrirni. Kujarlanya kajana Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni kuja kalu warrarda majungka-jarrimi nyiyarningkijarrarla.

²¹ Junga nyampuju! Yapangku yalumpurrlaru ngantalu milya-pungu Kaatu-kurlu, kala lawa-juku. Kulalurlajinta pulka-pungu, manu kulalurla nyanunguku yati-wangkaja nyiyarlanguku. Ngarili warrarda manngu-nyangu nyiyarningkijarra ngawungawu-mipa ngurrapajarrinjarla.

²² Manngu-nyanjarla ngantalu milya-pungu nyiyarningkijarra, kala jikarr-pajirninja wita-wangu manu jiliwirri nyanungurraju. Kulalu milya-pungu nyiyarlangu, lawa-juku.

²³ Kulalurla parntarrinjunu manu pulka-pungu-wiyi Kaatukuju kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jukurrapa-patu-piya-kari-wangu manu kuja-ka nyinami tarnnga-nyayirni. Lawa, tarruku nganta watiya-jangkalu ngurrju-maninjarla yapa-piya-manu. Kala yapa kala kalu nyina tarnnga-nyayirni. Manu nyanungurlulu-jana ngurrju-manu nyiyarningkijarra tarruku nganta jurlpu-piya manu puluku-piya manu yumurru-wangu-patu-piya. Nyampurrakunyalu-jana parntarrinjunu manu pulka-pungu!

²⁴ Junga, kuja-warnuju Kaaturlu ngari-jana yampija yungulu yani jarrwara-kari nyanungu-nyangu-ngurlu. Wartardi-jarrijalu manngu-nyanjarla nyiyarningkijarrarla yungulu-nyanu maju-mantarla. Ngalaju kurnta-nyayirni.

²⁵ Kaatuku jintaku-juku yungulparliparla pulka-pungkarla tarnnga-nyayirnilri. Ngula-juku ngurrju! Yalumpurra yapa kulalu yanu junga Kaatu-kurlangurla, yanulu warntarla-kari nyanungu-patuju. Kulalu puraja nyanungu, manu kulalurla pulka-pungu. Ngarili-jana puraja nyanungurra-nyangu-mipa yangka kujalu ngurrju-manu rdakangku, manulu-jana pulka-pungu nyiyarningkijarraku kuja nyanungurlu Kaaturlu ngurrju-manu. Kula-ngantalurlajinta nyanungu-mipaku pulka-pungkarla, kala lawa.

²⁶ Junga, Kaaturlu-jana yampija yungulu yani warntarla nyanungu-kujakuju manu manngu-nyanyi yungulu ngularra majumaju nyiyarningkijarra nyanungurluju. Mardukujarlangulu yanu warntarla-kari.

Ngampurrpa-wangu kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu-puka, lawa. Ngarili manngu-nyangu yungulu nguna mardukuja-kariyi-nyanu-jarra.

27 Manu wati ngularrangurlulu kuja-yijala warntarla-kari manngu-nyangu. Kulalu ngunaja warlalja-kurlu nyanungurra-parnta-kurlu. Ngarili janjanpa-jarrinjarla manngu-nyangu jarrwaralku yungulu nguna wati-kari-nyanu-jarrarlangu. Kujarlujulu-nyanu jarnku ngawu-manu, manu ngularrarluju kurnta-nyayirniki ngurrju-manu. Wati ngularraju punku-nyayirni. Kujarlajulurla marlaja murrumurru-jarrija Kaatukuju.

28 Yapa yalumpulu-nyanu rdirri-yungu wangkanjakuju, “Kula-ka marda nyinami Kaatu! Manngu-nyanja-wangurlipa nyinami nyanunguku!” Kujarlaju Kaaturluju-jana jungarni-maninja-wangurlu yampija, ngula-jangkarlu yungulu yangka warrarda manngu-nyanyi nyiyarningkijarra-kurlu ngawungawu-kurlu manu yungulu-nyanu nyampurrarluju majumaju-mani.

29 Nyanungurrajulu majumaju-nyayirni. Kulalu Kaatu-kurlangu puraja. Nyanungurrajulu purlurlpa, manulu nyiya-kari nyiyakarirla majungka-jarrija. Mulu-nyangulu-nyanu nyiya-ngurlurlangu ngulalu-nyanu warlalja mardarnu yapangku panu-karirli. Pungulu-nyanu, kulu-jarrijalu-nyanu, yimir-yungulu-nyanu, nyurunyuru-jarrijalu-nyanu, jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja.

30 Jarnku-jarralu-nyanu nginji-wangkaja. Nyanungulurla nyurunyuru-jarrija Kaatukuju, kurruru-karrijalu-nyanu. Tarnngangkulu manngu-nyangu yungulu nyiyarningkijarra-la maya-kari maya-kari majungka-jarrimiyi. Kulalu-jana purda-nyangu warlalja nyanungurrapalangu.

31 Nyiyarlangu ngurrju, kulalu nyanungurrarlu manngu-nyanjarla ngurrju-pajurnu. Jarnku-jarrarlujukulu-nyanu jurinyki-yirrarnu jangku-pinjarla. Kulalu-jana yimiri nyinaja panu-kariki, manulu-jana nyinaja mari-jarrinja-wangu.

32 Ngula-piya-yijala kalu yapaju nyinami jalanguju. Milya-pinyi kalu kuja-ka nyarrpa Kaatu-kurlangu kurruwarri wangkami nyampurra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu punku-kurlu, ngulaju Kaaturlu kapu-jana pinyi yapa nganarlangu kuja-ka ngulararla nyiyarlangu la majungka-jarrimi. Kala nyanungu-patu-puka kalu warrarda yani warntarla-kari. Kajili-jana yapa ngalya-kari nyanyi nyanungurra-piya-yijala majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kalu-jana ngurrju-pajirni.

2

Kaaturlu kajana yapa miimii-nyanyi jungarnirli-jiki

1 Nyurrurlajunkulu yalumpurra-piya yangka kuja kalu warrarda majungka-jarrimi. Nyiyaku kankulu-nyanu jarnkujarnku jirdipirringarrirni nyurrurlarluju? Nyarrpaku kankulu-nyanu punku-pajirni ngurrjungku nganta? Panu-juku kankulu majungka-jarrimi, kujarlaju nyiyaku kankulu-nyanu ngurrju-pajirni? Kuja kankulu-jana yapa ngalya-kari jirdipirringarrirni, kujarlu-yijala kankulu-nyanu nyurrurlarlangurlu jirdipirringarrirni.

² Ngaliparlu karlipa jintawarlayirli-jiki milya-pinyi Kaatu kuja kaja yapa miimii-nyanyi jungarnirli yangka yaliji yapa kuja kalu majungka-jarrimi.

³ Nyiyakulku kankulu-jana yalirra yapa nyurrurlarluju jirdipirringarrini? Marda kankulu kujaju rampal-manngu-nyanyi nyurrurlarlu, kajikankulu kuja wangka, "Kajilpa-ngalpa Kaaturlu nyangkarla majungka-jarrinja-kurra, ngulaju kajika-ngalpa jungarnipajirni kutu murrumuru-maninja-wangurlu." Kujanya marda kankulu wangka. Kujaju jungarni-wangu!

⁴ Nyarrpaku-nyarra Kaatuju warrarda nyina ngampangampaju? Ngulaju yungunkurla nyurrurla kulpari yani nyanungukuju. Kala lawa-juku, wurra-maninjarla kankurla jurnta nyina purda-nyanja-wangu-juku. Kujaju kula kankulu nyurrurlarluju manngu-nyanyi yimiri-kirraju nyinanja-kurraju Kaatuju. Nyanunguju kanyarra pardarni ngampurra manu ngampangampa-juku nyurrurlakuju murrumuru-maninja-wangu-juku yungunkurla kulpari yani, ngulakunya kanyarra pardarni nyanunguju.

⁵ Kala nyurrurlajunkulu jurru marntarla manu wilji-nyayirni. Kula kankurla nyanungukuju pina-kangkuly-wanti. Ngakaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju ngulaju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapakuju. Manu nyurrurlarlangu kapu-nyarra murrumuru-mani ngulaju karrikarri-wangurlu-juku. Kajili yapa panu-karirli kujakurra nyanyi, ngula-warnunya kapulu milya-pinyi Kaatuju kuja kajana jungarnirli yapa miimii-nyanyi.

⁶ Yapa kuja kalu ngurrju-juku nyina, ngulakuju kapu-jana Kaatuju nyina ngurrju-juku. Kala yapa kuja kalu majungka-jarrimi, kujarlaju kapu-jana Kaaturluju murrumuru-mani.*

⁷ Panu-karirli yapangku kalu warrarda manngu-nyanyi yangkaju Parra Miimii-nyanja-kurlangu, ngulangakuju kapu-jana jungarnipajirni Kaaturluju manu ngurrju-pajirni yapaju yangkaju panu-kari. Kujarlaju kalu ngurrju-juku nyina. Nyampurranya kapu-jana Kaaturluju jungarnipajirninjarla mardarni yungulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

⁸ Kala yangka ngalya-kari yapa ngulangkuju kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu. Kuja kalu yampimi Kaatu-kurlangu kurwarri manu kalu punku-mipa manngu-nyanyi, kujarlaju kapu-jana Kaatuju kulu-jarri-nyayirni yangkangkaju Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurlaju.

⁹⁻¹¹ Ngulaju kula Juwu-mipaku manu Juwu-wangu-mipaku, lawa. Kaaturlu kajana jintawarlayi-jiki miimii-nyanyi jungarnirli-jiki Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu. Kujarlaju, ngana-puka kaji majungka-jarrimi, Kaaturluju kapu-jana murrumuru-mani-nyayirni jintawarlayi-juku. Kala ngana-puka kuja karla nyina jungarni-nyayirni Kaatuku Juwu marda, marda Juwu-wangu, ngulakuju kapu-janarla Kaaturlu ngurrju-pajirninjarla pulka-pinyi. Kapulu kujarlaju yapaju ngurrju nyinami rarralya.

¹² Yangka-paturlu Juwu-wangu-paturlu kula kalu milya-pinyi kurwarriji Mujuju-kurlanguju. Kala kuja kalu ngurrrpa-juku milyapinja-wangu kurwarriki Mujuju-kurlanguku nyina manu kalu

* 2:6 Nyangka Psalm 62.12, Proverbs 24.12

majungka-jarrimi, ngulaju kapulu palimi-juku. Kala yangka Juwu-patu, ngulangkuju kalu milya-pinyi kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Kajili nyanungu-paturlangu majungka-jarrimi, ngulaju kapu-jana miimii-nyanyi Kaaturluju Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrilaju. Ngulaju kapu-jana murrumurru-mani nyanungurrarlangu.

¹³ Nganangku-puka yapangku kuja-ka Mujuju-kurlanguju kuruwarri jamulu purda-nyanyi puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju kula-ka jungarni-pajirni, lawa. Nganangku-puka kuja-ka yapangku purami jungarnirli kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngula-mipanya-ka Kaaturluju jungarni-pajirni.

¹⁴ Kula kalu Juwu-wangu-paturluju mardarni Mujuju-kurlanguju kuruwarri, lawa. Kuja kalu marda ngari kutu nyinami jungarni, marda kuruwarri-kari-kirli kaninjarni-kirli.

¹⁵ Kuja karna-jana ngaju nyanyi Juwu-wangu-patu jungarni nyinanja-kurra, kujarlanya karna-jana milya-pinyi marda kuja kalu mardarni kuruwarri-kari kaninjarni. Ngulanya kajana marda wangkami kaninjarni marda jungarnikiji manu marda punkuku yampinjakuju.

¹⁶ Nyampunya jurru-juku karna-jana Yimi Ngurrju warru yimi-ngarrirni yapa panu-kariki. Yangkangka Parrangka Miimii-nyanja-kurlangurla, Kaatuju kapurla wangkami Jijaji Kirajikiji yungu-jana yapaju miimii-nyanyi kaninjarni yajiki nginyinginyirlaju kuja kalu nyarrpa yapangku manngu-nyanyi marda ngurrju manu maju.

Juwu-patu-kurlu manu kuruwarri nyanungu-nyangu-kurlu

¹⁷ Ngaju Puurlu yungurna-nyarra wangka yimi nyurrurlaku. Nyurrurlaju kankulu-nyanu ngarrirni Juwu. Nyurrurlaju kankulu wangkami kuja kankulurla nganta wala nyinami Mujuju-kurlanguku kuruwarriki. Manu kankulu-jana warrarda wangkami yapa ngalya-karikiji kuja kankulu nganta jungarnirli nganta purami Kaatu.

¹⁸ Nyurrurlarluju kankulu nganta milya-pinyi nyarrpa kuja kanyarra Kaatu wangkami jungarniki nganta nyinanjaku. Kala nganta kuja kankulu pina nganta nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji puranjakuju, ngulaju nganta kankulu jungarnirli pura. Kala kula karna-nyarrarla ngungkurr-nyina, lawa!

¹⁹ Kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nganta yungunkulu-jana yapa ngalya-kariki kanyi Kaatu-kurraju nganta yangka-piya kuja-ka jinta-kari yapa pampa jirri-kanyi jinta-karirliji. Manu kuja kankulu nganta manngu-nyanyi nyurrurlarlu yapa nganta kuja kankulu nyina jarra-piya manu yungunkulu-jana ngulangku nganta milki-yirrarri Kaatu yapa ngalya-karikilki nganta pampa-piyaku.

²⁰ Kuja kankulurla yangkaku kuruwarriki Mujuju-kurlanguku ngungkurr-nyina nyurrurla, nyurrurlarluju kankulu manngu-nyanyi yangkaju kuruwarri kuja kanyarra nganta nyiyarningkijarraku pinarri-mani Kaatu-kurlanguku jungakuju. Kujarlaju kankulu-jana pinangu nganta pinarri-mani kuruwarriji jiliwirri-watiki manu kurdurduku.

²¹ Yangka kuja kankulu-jana pinarri-mani kuruwarri Mujuju-kurlangu yapaku, ngulaju ngula-juku. Kala ngulakungarntiji,

nyurrurlarlu-wiyi yungulpankulu-nyanu pinarri-mantarla! Pinarri-mani kankulu-jana puru-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala nyurrurlarlangurlu kankulu wijingki-yijala maninjarla kanyi nyiyarlangu marda.

²² Pinarri-mani kankulu-jana karntakarnta manu wati-patu kalykuru-jarrinja-kujaku manu warru parnkanja-kujaku. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala parnkami-yijala kankulu warru nyurrurlarlanguju. Manu nyurrurla nganta kula kankulurla jurnta nyina puranja-wangu juju-kari-jangkakuju nganta Kaatu-kurlangu-wangu-jangkakuju. Ngulaju kujaju ngurrju! Kala warrarda kankulu kanyi wijingki nyiyaju marda juju-kari-kirlangu-jangkakuju.

²³ Nyurrurlarluju mayi kankulu warrarda manngu-nyanyi nganta yangkaju kuruwari Mujuju-kurlangu, ngulaju junganku marda kankulu pura? Lawa kujaju! Ngulaju kankulu purda-nyanja-wangurlu yampimi-yijala. Kuja-karrarluju kankulu manyu-pinyi Kaatulku.

²⁴ Nyampunya yangka-juku jurru-juku yimiji Payipulu-jangkaku. Kujanya-ka wangka ngulaju: "Kula kankulu nyurrurlarlu Juwupaturlu-wiyi jungarnirli pura kuruwariji Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju Juwu-wangu-paturlu kalu nyanjarla manyu-pinyilki Yirdinyayirni-wangu Kaatuju."*

²⁵ Nyurrurla Juwu-patu wati-patu, yangka kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlulu-nyarra ngarrka-kujurnu Juwu-kardalku. Ngulaju ngula-juku. Kala kajinkili yijardu-wangurlu purami yangka kuruwari Mujuju-kurlangu, ngulaju kankulu nyinami Juwu-wangu-piya-yijala.

²⁶ Kajili yangkanku Juwu-wangu-paturlu yijardurlu pura kuruwari Mujuju-kurlangu, ngulaju kapu-jana Kaaturluju manngu-nyanyi Juwupiya-juku ngarrka-kijirninja-warnuju.

²⁷ Nyurrurlarlu yangka Juwupaturlu kankulu mardarni Mujuju-kurlangu kuruwari pipangka, manunkulu jintawarlayi-juku kanpa nyina ngarrka-kijirninja-warnuju. Kala ngulaju kula kankulu yijardurlu purami kuruwari Mujuju-kurlanguju. Kujarlaju yangkawatirliji Juwu-wangu-paturluju kapulu-nyarra punku-pajirni nyurrurlaju.

²⁸ Nganarla warlalajaju Juwu-nyayirni-wanguju Kaatukuju? Nyurrurla wati-patuju, jintawarlayi-juku kankulu nyina ngarrka-kijirninjawarnulku. Puta kankulu purami jungarnirli-jala Mujuju-kurlangu kuruwariji. Ngulangka purlaparla kankulu-nyanu ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Kula kankulurla kuja-miparla Kaatukuju warlalajaju nyina Juwu-nyayirni-wanguju, lawa.

²⁹ Kuja kajana nyanungurlu Kaaturlu jungarni-pajirninjarla pinakanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju kula Mujuju-kurlangu-kurlurlu kuruwari-kirlirli, lawa. Jungarni-pajirni kajana Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurlu Kaaturluju. Pirlirra Kaatukurlangurlu kajana kurturdurlaju kuruwariji yirrani. Ngulakurlunya kalu ngampurparluju purda-nyanyi Kaatu wilji-wangurlu. Ngula-jangkanyalurla Juwu-nyayirni-wangu yapaju nyanungulku. Yapanku marda kalu-jana maju-pajirni nganta, ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kajana ngurrju-pajirni Juwu-nyayirni-wangu yapaju.

* 2:24 Nyangka Isaiah 52.5, Ezekiel 36.22

3

1 Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju manngu-nyanyi? Ngurrju mayi Juwu nyinanjakuju? Ngurrju mayi kajilpankulu-nyanu ngarrka-kijikarla Juwu-kardalkuju?

2 Ngurrju-jala kujaku nyinanjaku! Nyarrpaku-yijala kujaju ngurrjuju? Juwu-patuku-wiyi-jana Kaatuju wangkaja kamparruju, manujana yirri-puraja nyanungu-kurluju.

3 Panu-kariji Juwu-patu, ngula-warnujulurla rdurrjurnu kapuru nyinanjakulku Kaatukuju. Kujaju ngula-juku. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyinami Kaatukuju. Warrarda kangalpa junga wangkami ngalipaku.

4 Nyampurla ngurungka, warrarda kalu wangka yijardu-wangu yapaju. Kaatu-mipa kangalpa warrarda jungaju wangka ngalipakuju. Nyampuju jaru jurru-juku Payipulurla ngula-ka wangka: "Wapirra Kaatu, yapanguku kangkulu jungarni-wangu-pajirni nyuntuju. Nyuntu kuja kanpa-jana miimii-nyanyi, ngulaju kanpa-jana jungarnirli miimii-nyanyi."*

5 Junga ngulaju jaru Payipulurlaju. Marda kankulu nyurrurlarluju rampal-manngu-nyanyi manu marda kankulu kuja wangka, "Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli nyangkarla majungka-jarrinjakurra, kuja-warnurlaju kajikalu milya-pinyi junga-ka nyina Kaatuju ngalipa-piya-wangu. Kujarlaju, nyarrparla kangalpa ngalipakuju kulu-jarrimi Kaatuju majungka-jarrinjarlakuju?"

6 Kujaju warntarla manngu-nyanjakuju! Kujaju nyiyaku kankulu manngu-nyanyi warungkarluju? Kaaturlu kajilpa-ngalpa yampiyarla murrumuru-maninja-wangurlu, ngulaju nyarrparlulku kulalpa-jana yapaju miimii-nyangkarlalku jungarnirliji.

7 Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlangurlu, manu marda kankulu kuja wangka, "Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirli yijardu-wangu wangkanja-kurra purda-nyangkarla, kujarlaju kajikalu manngu-nyanyi Kaatuju kuja-ka warrarda wangka junga ngalipa-piya-wangu. Ngula-jangkarluju kajikalurla pulka-pinyilki nyanungukuju. Nyarrpakulku kangalpa Kaaturlu punku-pajirni-juku ngalipaju?"

8 Nyarrpakulku kankulu warrarda manngu-nyanyi nyurrurlarluju kujarlaju warntarlarluju? Nyarrpaku kankulu kujaju warrarda wangkami, "Tarnnga-jukurlipa warrarda majungka-jarrimi yungulungalpa yapa ngalya-karirli nyanyi manu yungulurla nyanungurlulku pulka-pinyi Kaatukuju!" Kujanya kajulu nginji-wangka yapa-patu-kariji kujarna-jana nganta ngajulu Puurluju wangkaja yapakuju majungka-jarrinjarlakuju. Kula kujaju junga! Ngula-panuju kapu-jana Kaaturluju murrumuru-mani.

Ngana kula-ka yapaju jungarniji nyina Kaatu-kurlangurlaju kurruwarrirlaju

9 Nyarrparlulkurlipa manngu-nyanyi? Ngalipaju Juwu-patuju, ngurrju-nyayirni mayirlipa yangka Juwu-wangu-piya-wangu? Lawa! Yangkarna-nyarra nyurru wangkaja ngalipa Juwu-patu yapa manu

* 3:4 Nyangka Psalm 51.4

yali-patu Juwu-wangu-patu, ngulaju karlipa jurrku-juku jintajuku nyinami jintawarlayi-jiki. Nganangku-puka kulalpa-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla punku-jarrinja-kujakuju.

¹⁰ Nyarrparlurna nyampuju milya-pinyi jungaju? Ngulaju yangkajuku jurrku yimi Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Kula-ka jintarlangu nyinami jungarniji Kaatu-kurlangurlaju kuruwarirlaju, lawa.

¹¹ Nganangku kula-ka milya-pinyi, manu nganangku kula karla warru nyanyi Kaatukuju.

¹² Yapajulurla jintawarlayi kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju. Kulalpa ngurrju nyinakarla, lawa! Kula-ka jintarlangu yapaju jungarniji nyinami, lawa!”*

¹³ Jintajuku-kariji-ka wita yimiji wangka yangkajuku jurrku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka:

“Yapaju kalu waninjaju maju nyinami linjarrpa wita-wangu ngulaju milyi-piya yangka kuja karla yapaku karrimi yirrarninjakulku nyurnukuju! Manu jalannya yapa-kurlanguju ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kuja kalu-jana ngula-kurlurlaju jalannya-kurlurlaju yijardu-wangurlu yimirr-yinyi yapa-patukariji! Manu yimi nyanungu-nyangu-jangka lirra-jangka ngulaju linjarrpa wita-wangu-yijala kula-nganta warna-piya-kurlangu mawiya-kurlu!”*

¹⁴ “Nyampurrarlu yapa-paturlu kalu-jana yurungku-ngarrirni yapa ngalya-kariji, manu kalu-jana nginji-wangka.”*

¹⁵ “Nyampujulu kulu-parnta-nyayirni yapa pinja-panu!

¹⁶ Ngulaju kuja kalu nyarrpara-wana-puka yani, ngulangkuju kalu nyarningkijarra muku pirri-kijirni manu kalu-jana yapa ngalya-kari warru murrumurru-mani!

¹⁷ Kula kalu-nyanu milya-pinyi nyarrpakuju nyinanjakuju pululukuju!”*

¹⁸ “Nyampurraju yapa kula kalurla Kaaturlangukuju lani-jarri, lawa!”*

¹⁹⁻²⁰ Kujanya karlipa milya-pinyi ngaliparluruju Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Nyanungurlunya-jana yungu Juwu-patukuju yungulu pinarri-jarrinjarla nyinami jungarni manu yungulu purami jungarnirli nyampu kuruwarri. Kujarlaju kulalpa-nyanu nganangku-puka ngurupa-pajikarla nyampukuju kuruwarriki. Manu kaji nganangku-puka nyampu kuruwarri jungarnirli nganta purami, ngulaju ngulajuku. Kala kuja-warnu kulalpa Kaaturluju jungarni-pajikarla, lawa. Kuruwarri Mujuju-kurlanguju, ngari kajana milki-wangkami kuja kalu majungka-jarrimi. Ngulakunya ngari kajana milki-wangkami. Kujarlanya, Kaaturlu kajana miimii-nyanyi nyampurlaju kuruwarrirlaju yapaju, manu kajana wangkami kuja kalu kuruwarri muku yampimi puranja-wangurlu.

Kaaturluju kyananu pina-kanyi yapaju nyanungu-kurralku

²¹⁻²² Jalangurlu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu manu jarukungarduyu-paturlu, yimi-ngarrirni kangalpa nyarrparlu kuja kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju kula Mujuju-kurlangu

* **3:12** Nyangka Psalm 14.1-3, Ecclesiastes 7.20   * **3:13** Nyangka Psalm 5.9, Psalm 140.3

* **3:14** Nyangka Psalm 10.7   * **3:17** Nyangka Isaiah 59.7-8   * **3:18** Nyangka Psalm 36.1

kuruwarrirla puranja-warnurlaju, lawa. Jalangurlu, Yimingki Ngurrjungku Jijaji Kiraji-kirlirli, yimi-ngarrirni kangalpa warrajarlu Kaatuju yangka kuja kyanu yapaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku. Kaatuju yimiri kajana nyina ngulaju Juwu-wangu-paturlanguku, ngulaju kula Juwu-patu-mipaku. Ngana-puka kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, kujarlanya kyanu Kaaturluju pina-kanyirni yapaju.

²³ Panu-juku jintawarlayi-jiki yapaju karliparla wilji-jiki jurnta nyinami Kaatukuju kuja-purda-kari. Kula karlipa jintarlangu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina Kaatu-piyaju, lawa.

²⁴ Kala Kaatuju ngulaju yimiri-nyayirni kangalpa nyanunguju nyinami. Kujalparlipa wilji-juku nyinaja ngalipaju, ngulakuju-ngalpa yungu warntarri-nyayirni-wangu kuja-purda-karikiji. Nyanungurlu-ngalpa ngari kutu yungu warntarri-nyayirni-wanguju. Kuja Jijajilki palija watiya warntawarntarla, ngula-warnurluju-ngalpa jungarnipajirninjarla yimirirli-jiki pina-kangurnu nyanungu-kurralku. Kangu-ngalpa yirdiyi-ngirli nyurru-warnu-ngurluju yangka-ngurluju kujalparlipa wilji-jiki kuja-purda-kari ngula-wana yanurra pirijina-piya. Ngula-ngurluju, yirrarnu-ngalpa jingijingi jalangu-warnurlalku yirdiyirlaju, ngulangakuju yungurliparla nyinami jungarnilki.

²⁵ Junga kujaju. Kaaturluju yilyajarni Jijaji kuja-ngalpa palija ngalipakuju. Kuja nyanungu-nyangu yalyu karlija Kaatuku yawurumaninjaku, ngula-jangkanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Kujarlaju kula kangalpa kululku nyina Kaatuju. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Jijaji yungurlipa milya-pinyi Kaatu kuja kangalpa warrarda miimii-nyanyi jungarni-nyayirnilri. Kaatujulpa-jana warrarda nyinaja ngurrju-juku manu jungarni-juku yapakuju kujalpalu yangka yapa kuja-purda-kari majungka-jarrija, ngulakujulpa-jana nganyunganyuwangu-juku manu murrumurru-maninja-wangu nyinaja.

²⁶ Kaaturluju yilyajarni Jijaji nyampu-kurra nguru-kurra yungurlipa milya-pinyi jalangurlu kuja kajana nyanungurlu yapa jungarnirli miimii-nyanyi. Kajilirla wala nyinami Jijajiki, ngulangka kajana Kaaturluju jungarni-pajirnilki yapaju. Kuja-warnuju karlipa milya-pinyi Kaatuju ngulaju jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni.

²⁷ Yuwa! Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanurla pulka-pinyi jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Manu marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujarlu nganta yungurlipa-nyanu pulka-pinyi nganta kuja karlipa nganta purami kuruwarri Mujuju-kurlangu jungarnirli nganta? Lawa kujakuju! Kuja karliparla Jijajiki wala nyinami, kujarlaju pulka-pinja-wangurlipa nyinami.

²⁸ Ngaliparluju karlipa milya-pinyi kuja karliparla wala nyinami Jijajiki, kujarlanya kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirnilki, ngulaju kula Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla, lawa.

²⁹⁻³⁰ Nyurrurlarluju marda kankulu rampal-manngu-nyanyi Kaatuju nganta-jana mayi Juwu-mipaku? Ngulaju kula kujaju junga! Kaatuju jinta-juku. Kujarlaju Kaatuju kajana nyina Juwu-wangu-paturlanguku. Kuja kalurla Juwu-patu wala nyina, Kaaturlu kajana jungarnipajirnilki. Kala kuja kalurla Juwu-wangu-paturlangu wala-yijala nyina, jurrku-yijala kajana jungarni-pajirni.

31 Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi, manu kankulu wangkami, “Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku, ngulaju karlipa yampimi kuruwarri Mujuju-kurlangu.” Murnma-wiyirna-nyarra wangka, kujaju kula junga! Kuja karliparla wala nyinami Kaatuku yijardu-nyayirni, kujarlunya karlipa purami Mujuju-kurlangu kuruwarriji yijardurlu-juku.

4

Yungurliparla nyinami wala Kaatukuju Yipuruyamu-piya ngalipaju

¹ Ngarirna-nyarra wangkami-wiyi Yipuruyamukuju kuja kangalpa yangka nyanunguju warringiyi-nyanu-juku nyina ngalipakuju Juwupatukuju.

²⁻³ Marda kankulu nyurrurlarlu rampal-manngu-nyanyi kuja yangka Yipuruyamu nganta jungarni-pajurnu Kaaturlu ngulaju ngurrju-panu Mujuju-kurlangu kuruwarrirla puranja-warnurla? Junga-wangu kujaju. Kaji ngurrju nyinakarla Yipuruyamuju, kujarlaju kapu-nyanu ngurrju pajikarla. Lawa kujaju! Nyampunya-ka Payipulurlaju wangka Yipuruyamu-kurluju:

“Yipuruyamuju, Kaatukujulparla wala nyinaja nyanunguju. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.”*

Kujarlanya, kujarla wangkaja Kaatuku, ngulaju kula-nyanu Yipuruyamurluju ngurrju-pajurnu ngurrjungkuju nganta.

⁴ Ngarirna-nyarra wita-wiyi yimi-ngarrirni nyampu-kurlu wati-kirli kuja karla warrki-jarrimi wati-kariki nyanungu-nyanguku wiriki. Kuja karla yaliki watiki nyampu wati-yijala warrki-jarri, ngulangkuju karla nyampukuju watiki talaju yinyi warrki-wanawana-mipa. Yali tala, ngulaju kula karla yinyi warntarri, lawa. Ngulajurla tala yaliki warrkiniki-juku ngulaku kuja karla warrki-jarri talakuju. Kajirla yalirli wiringki watingki wati-kariki warrkiniki jurnta mardarni tala, kujarlaju kajika warrkinirliji jinyijinyi-mani nyanunguku yungulparla yungkarla talaju.

⁵ Kaatu kula-ka wati wiri-piya nyinami, lawa. Yimiri-nyayirni-ka nyinami nyanunguju. Ngali-parlu kulalparlipa kuja-piyarlu Kaatu jinyijinyi-mantarla ngalipaku jungarni-pajirninjaku, lawa. Nyanungumiparlu kajika-ngalpa kutu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Ngulakungartiji kamparru-wiyiji kajirliparla wala-wiyi nyinami nyanunguku.

⁶ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyurru-wiyi kuja yirrarnu Payipulurla Kingi Tapitirli, ngulaju yirrarnu yimi yapa-kurluju yangka kuja-ka Kaaturlu jungarni-pajirni punku-jarrinja-warnuju manu wilji-warnuju. Nyampunya Tapitirliji yirrarnu:

⁷ “Kuja kajana Kaatuju yawuru-jarrimi yapaku majungka-jarrinja-warnuku, ngula-jangkaju yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!

⁸ Kuja kalu yapa majungka-jarrimi, Kaaturluju kajana nyanyi kuja-kurraju, ngulaju kula-nganta-ka pukungkalku pantipantirninjarla yirrarninja-yani kuja kalu majungka-jarrimi. Ngula-jangkaju, kuja kajana yangka yapa jungarni-pajirnilki yangkaju majungka-jarrinja-warnu, ngulakuju kajana mirrirninjarla wajawaja-jarrimilki Kaatuju

* 4:2-3 Nyangka Genesis 15.6

warrarda manngu-nyanja-wangulku. Ngula-jangkaju, yapaju kalurla wardinyi-jarri-nyayirni marlaja!"*

Kujanya Tapitirliji yirrarnu.

⁹ Ngarirna-nyarra witalku-wiyi payirni yangkaku yapaku kuja kalu wardinyilki nyina yangkangka Tapiti-kirlangurla yimingkaju. Ngulaju mayi kalu wardinyiji Juwu-patu-mipa nyinami? Kala yangka Juwu-wangu-patu, kuja-piya-yijala mayi kalu wardinyi-yijala nyinami? Nyarrpa-ka wangka nyampuju Payipulurlaju? Wangka kangalpa Yipuruyamu-kurluju kujalpa nyinaja kamparru-wiyi ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi Juwu-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulajulparla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu Juwu-wangu-wiyi-juku.

¹⁰ Nyangurla nyampuju Yipuruyamu Kaaturluju jungarni-pajurnu? Juwu-wangu-juku mayi ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi-jiki? Ngaka marda Juwu-jarrinja-warnulku mayi jungarni-pajurnu ngarrka-kijirninja-warnulku? Lawa. Ngulaju karlipa milya-pinyi kamparru-wiyi-jiki Kaaturluju jungarni-pajurnu ngulaju Juwu-wangu-wiyi-jiki ngarrka-kijirninja-wangu-juku.

¹¹ Yangka kuja Kaaturlu jungarni-pajurnu Yipuruyamu ngarrka-kijirninja-wangu-wiyi Juwu-wangu-wiyi, ngula-jangkaju wangkajalkurla Yipuruyamukuju Kaatuju yungu jinta-karirli ngarrka-kijirni Juwu-kardalku. Junga-juku, Yipuruyamuju ngarrka-kujurnu jinta-karirli, ngula-jangkaju yungulu yapangkaju milya-pinyilki Yipuruyamuju kujalparla wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Kujarlaju jalangurlanguju Kaatu-kurlangurla warlaljarla wungu-warnurla, junga-nyayirni kangalpa nyinami Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku ngalipakuju yangkakuju kuja karliparla Kaatukuju wala-nyayirni nyinami jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-piya-yijala, Yipuruyamuju kajana nyinami warringiyi-nyanu-juku Juwu-wangu-paturlangukuju.

¹² Juwu-paturluju jalanguju, junganku kalu manngu-nyanyi Yipuruyamuju ngulaju-jana warringiyi-nyanu-juku. Ngulangkuju Juwu-watirli, ngarrki-kijirni-juku kalu-nyanu. Kala kula kajana kujarlaju wala-wanguju jungarni-pajirni Kaaturluju, lawa. Kala kajilirla wala-nyayirni nyinami Juwu-patu Yipuruyamu-piya, ngulakunya-jana yijarduju warringiyi-nyanuju Kaatu-kurlangurlaju wungu-warnurlaju warlaljarlaju.

Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu nguru ngalipaku ngana yangka kuja karla wala nyinami

¹³ Kaatuju-jana wangkaja Yipuruyamuku manu kurdukurdu nyanungu-nyanguku yungu-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurujarraranypa nyanungurraku. Ngulaju kularla jangku-pungu yangka kujalpa nganta kuruwarrri nyanungu-nyangu puraja jungarnirli, lawa. Yungurla nguruju kujalparla Yipuruyamuju wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju jungarni-pajirninja-warnuju. Ngula-mipajangkakunyarla jangku-pungu.

¹⁴ Jalanguju kula kajana Kaaturluju jangku-pinyi nguruju yapakuju yangka kuja kalu nganta kuruwarrri nyanungu-nyangu purami jungarnirli nganta, lawa. Kajilpa-jana Kaaturlu jangku-pungkarla nguruju

* 4:8 Nyangka Psalm 32.1-2

yangka-patuku wala nyinanja-wangu-patukuju, ngulaju ngari marda kajikarliparla walaju jamulu nyina. Kula yijardu kujaju. Ngari kajana jangku-pinyi Kaaturluju yapaku yangka kuja kalurla wala nyina.

¹⁵ Kaji nganangku-puka yampimi Mujuju-kurlangu kuruwarri puranja-wangurlu, ngulakuju karla Kaatuju kulu-jarrimi-nyayirni. Kala kajilparla Mujuju-kurlangu kuruwarriji jurnta lawa-jarriyarla, ngulaju kulalpa nyarrparlu yampiyarla kuruwarriji, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kajirla yapa wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju kapurla wangkami Yipuruyamu-piyaku.

¹⁶ Nganangku kulalpa jinyijinyi-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju yinjakuju, lawa. Kaatuju kangalpa yimiri nyinami yapakuju, ngulangukuju ngari kangalpa nyiyarningkijarra ngurrju kutu yinyi warn-tarrilki. Yipuruyamuju junga-nyayirni-ngalpa warringiyi-nyanu ngalipakuju. Kaaturluju kangalpa wangkami yapakuju jintawarlayiki-jiki kuja karliparla wala nyina Yipuruyamu-piya. Yali warntarri ngulaju kula-jana yangkaku yapaku kuja kalu Mujuju-kurlangu nganta kuruwarri mardarni, lawa. Panuku-juku-ngalpa jintawarlayiki-juku yapakuju kuja karliparla wala nyina ngaliparlangu Yipuruyamu-piya.

¹⁷ Nyarrparlurna milya-pinyi nyampuju jungaju? Ngulaju kuja. Nyampuju yangka-juku jurruku-juku Payipulurlaju kuja-ka wangka: "Kapurla marlaja nyina Yipuruyamuju Kaatukuju ngulaju warringiyi-nyanu-nyayirni ngalipakuju panuku-juku ngurujarraranyparlaku."*

Nyampunyarla wangkaja Yipuruyamukuju kujalparla nyanungu wala-nyayirni nyinaja Kaatukuju. Kaaturlu jintangku kajana nyurnu-warnuju milyi-jangkaju wankaru-maninjarla yakarra-mani, manu-ka nyiyarningkijarra ngari lawa-jangkaju ngurrju-mani.

¹⁸⁻²⁰ Ngulaju junga-nyayirni! Nyurrurlarlulu kankulu milya-pinyi yangkaju yimi Yipuruyamu-kurlu. Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju, "Nyuntuju kapunpa-jana warringiyi-nyanu-juku nyina yapakuju panu-jarlu-nyayirniki."* Yipuruyamuju jarlu-pardu-nyayirnilpa nyinaja, ngulakujurla wantaju karrija 100-pala. Nyanungurlulpa-nyanu milya-pungu palinjakungarntilki ngulaju kurdu-wangu-juku. Manulpa milya-pungu nyanungu-parnta karntaju Jiira, ngulajulpa muturnalku nyinaja, kula nyarrpalku palkakupalangu-jarriyarla. Ngulaju ngula-juku. Yipuruyamuju kularla kapuru nyinaja Kaatukuju, ngulajulparla wala-juku nyinaja yangkaju kujarla jangku-pungu kurdukurdu panu-jarlu-nyayirni. Kujalparla wala-juku nyinaja Kaatukuju, ngula-jangkaju Kaaturluju yarda pirrjirdi-manu-nyayirni Yipuruyamuju, ngulakuju Yipuruyamurluju pulka-pungulparlajinta. Jalanguju junga-nyayirni kangalpa Yipuruyamuju warringiyi-nyanu-juku nyinami panuku-juku warrukirdikirdiki ngurujarraranyparlakuju.

²¹ Yipuruyamuju kulalparla kapuru nyinaja Kaatukuju. Milya-pungulpa kapurla kurdukurdu panu-juku yinyi jarlu-pardukuju.

²² Kaaturlulpa milya-pungu Yipuruyamuju kujalparla wala nyinaja. Kujarlanya jungarni-pajurnu Yipuruyamuju Kaaturluju.*

* 4:17 Nyangka Genesis 17.5

* 4:18-20 Nyangka Genesis 15.5

* 4:22 Nyangka Genesis 15.6

²³ Ngulaju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurlaju. Ngulaju kula Yipuruyamu-mipa-kurlu.

²⁴ Ngaliparlanguku-ngalpa nyampuju yimi. Kuja karliparla wala nyina Kaatuku, kuja ngulangkuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngulangkuja kangalpa jungarni-pajirni.

²⁵ Kaaturlu yilyajarni Jijaji nyampu-kurraju nguru-kurra ngulaju yungu-ngalpa kunka-pardi ngalipaku wilji-jangkaku. Ngula-jangkaku Jijajiji wankaru-maninjarla yakarra-manu, ngula-jangkarluju yungu-nyanu ngalipaju pina-kanyirni nyanungu-kurralku.

5

Nyarrparlu kangalpa Kaaturlu jungarni-pajirni?

¹ Kuja karliparla yangka wala nyinami Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, Kaaturluju kangalpa jungarni-pajirni. Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardija yangka watiya warntawarntarla, kujarlaju Kaatuju kangalpa miyaluju ngurrju-nyayirni nyinami.

² Kuja karliparla Jijaji Kirajiki walalku nyinami, ngula-warnurlaju Kaatuju karlipa milya-pinyi yimirilki kuja karliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karlipa wardinyi-nyayirni nyina, manu karliparla pardarni yangkakuju nguru-nyayirni-wanguku, ngulangkaju kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurluju nyanungu-piyakulku.

³ Ngulaju kula nyampu-warnu-miparla kuja karliparla wardinyirliji pulka-pinyi Kaatukuju. Kala kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdipimi, ngularlangurlanya karliparla wardinyiji nyinami. Kuja kangalpa nyiyarlangu maju rdipimi, ngula-pururlanguju karlipa purami-juku ngampurrparlu-juku Jijajiji.

⁴ Kuja karlipa Jijaji warrarda purami maju-puruju wuurnpa-pururlanguju, ngulangkuju karlipa Kaatuju miyaluju raa-pinyi-nyayirni nyanunguju. Kuja karlipa milya-pinyi Kaatuju yangka miyalu raa-pinja-warnuju, ngulaju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku.

⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yungu Pirlirra nyanungu-nyanguju ngalipakuju. Ngula-ka Pirlirra nyina kaninjarni ngalipa-nyangurla palkangka, kujanya kangalpa yulkami Kaatuju. Ngula-warnuju karlipa milya-pinyi ngakaju kapu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngulangkuju kula-ngalpa wajawaja-maninjarla yampimi.

⁶ Yangka kamparru-wiyi kujarlipa nyinaja rampaku-nyayirni manu wilji-nyayirni, kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju. Ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju.

⁷⁻⁸ Nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrpa kangalpa Kaatu yulkami-nyayirni! Nyampurla ngurungka kajilpa yapa ngana nyinayarla jungarni, nganarla ngulakuju palimi yapa junta-karikiji kunkaju? Kulalparla nganalku paliyarla! Kala yali yapa kajilpa ngurrju-nyayirni nyinayarla, marda yapa junta-kari kajikarla kunka-pardinjarla palimi yangkakuju ngurrjuku yapaku. Kala ngalipa, kujalparlipa maju kuja-purda-kari nyinaja wilji-nyayirni-wiyi, ngula-warnurlanya yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjarla palinjakuju!

⁹ Wita-wiyirna-nyarra milki-wangka yangka-juku jurrku-juku nyarrpa kangalpa Kaatuju yulkami-nyayirni ngalipakuju! Jijaji Kiraji palija-ngalpa kunka ngalipakuju watiya warntawarntarlaju. Yalyu-ngalpa karlija yalirla, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Ngula-warnuju kula kangalpa kululku nyina, lawa.

¹⁰ Nyarrparlalpa-ngalpa Kaatuju kulu-wiyi kamparruju nyinaja? Ngulaju kujalparlipa kuja-purda-kari wurnturu-juku nyinaja, manu kujalparliparla Kaatukuju nyurunyuru-jarrija-wiyi. Kuja-puruju-ngalpa manngu-nyangu Kaaturluju, ngula-warnurluju yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipakuju kunka-pardinjakuju, ngulangkuju yungu-ngalpa pina-kanyirni nyanungu-nyangu-kurralku wungu-warnulku. Kuja karliparla Kaatuku wungu-warnulku jirrnganja nyinami, manu yangka kuja karla Jijajirlangu jirrnganja nyina wankarulku, kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa jirrnganja nyinami Kaatuju nyanungu-nyangurla.

¹¹ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ngalpa ngulangkuju pina-kangurnu Kaatu-kurlangu-kurraju wungu-warnulku. Kujarlanya karliparla wardinyirliji pulka-pinyi.

Yatumu-kurlu manu Jijaji Kiraji-kirli

¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka-kurlu kamparru-warnu-kurlu wati-kirli yirdi-kirliji Yatumu-kurlu. Yatumu kuja wilji-jarrija, ngula-warnunya nyanunguju palija. Kujarlanya karlipa ngalipaju jintawarlayi-jiki wilji-jarrinja-yani manu kapurlipa ngula-warnuju muku palimi.

¹³ Yangka kujarla Mujujuku kuruwarri yungu Kaaturlu, ngula-wangurla-wiyi yapajulpalu wilji-jiki majungka-jarrija. Mujuju-wangurla-wiyi kula Kaaturluju pantipantirninjarla yirrarnu pukungkaju nyampurraju kujalpalu majungka-jarrija, lawa.

¹⁴ Ngula-puru-malku yapajulpalu muku-juku palinja-yanu Yatumu-jangkarla Mujujukungarntiji. Mardalpalurla wilji-jarrija-juku Kaatukuju yangka Yatumu-piya, mardalpalu majungka-jarrija-juku Yatumu-piya-wangu. Kala wurru-jukulpalu yapaju palinja-yanu Yatumu-piya-juku.

Nyarrparna-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju? Ngulaju kuja. Yatumu kujalpa nyinaja nyurru-wiyi Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi, ngulalpa nyinaja nyanungu-piya-karrikarri-jiki.

¹⁵ Kala nyanunguju wilji-jarrinjarla palija Yatumuju. Ngula-warnurlanya kapurlipa ngaliparlanguju palimi. Kajilpa-ngalpa Kaatuju yimiri-wangu jurnta nyinayarla ngalipaku, ngulaju kajika-ngalpa yampimi muurl-mardarninja-wangurlu. Kala Kaatuju ngulaju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyanunguju nyinami, ngula-jangkarlaju-ngalpa yangka Jijaji yilyajarni ngalipakuju warntarri-nyayirni-wanguju. Jalanguju yapa panu-jarlu-nyayirni kalurla yapaju wala-nyayirni nyina Jijajikiji kuja kangalpa nyanunguju yimiri-nyayirni nyinami.

¹⁶ Yuwayi, yangka Yatumu ngulaju kula Jijaji-piya, lawa. Kala yangka Jijaji ngulaju Kaatu-kurlangu warntarri-nyayirni-wangu-ngalpa ngalipakuju. Yatumu kuja wilji-jarrija kamparru-warnu, ngulaju Kaaturluju kurnta-maninjarla maju-manulku. Ngaliparlangu yapa

karlipa warrarda wilji-jarrinja-yani. Kala Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardinjarla palija watiya warntawarntarla ngalipakuju, kujarlanya kanyanu Kaaturluju pina-kanyirni nyanungu-kurralku.

¹⁷ Kuja Yatumu wilji-jarrija, kula-nyanu nyarrparlulku warla-pajikarla majungka-jarrinja-kujakuju. Punkungku wiljingki yapaju-jana karlirr-kangu yunjumu-karilki nyampurla warrukirdikirdirla ngurujarraranyarla, ngulajulpalu yapaju muku palija. Ngulaju jalanguju kajana Jijajirliji warla-pajirni karlirr-yaninja-kujakuju, manu kajana yapaju muurl-mardarni palinja-kujakuju. Kaatu kangalpa yulkami-nyayirni. Yangka kuja-ngalpa Jijaji kunka-pardinjarla palija, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Jalanguju kajirliiparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kujarlaju karlipa wankaru nyinami. Kula-ngalpa nyiyarlu pinyi!

¹⁸ Yangka kuja Yatumu wilji-jarrija kamparru-wiyi, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju kurntaku ngurrju-mantarla manu maju-mantarla. Kuja-kujakuju Jijaji kuja-ngalpa kunka-pardiya jintaku, ngula-warnu-nyanu Kaaturluju jungarni-pajirninjarla pina-kangulku ngalipaju yungu-ngalpa ngakaju jirrnganja nyinami tarnnga-juku.

¹⁹ Yatumurlu jintanguju wirri-pungu Kaatuju. Kuja-warnurlaju yapa panulkulurla rduurrjurnu majungka-jarrinjakuju. Kala ngakalku, Jijajirliki linpanguju purda-nyangu Kaatuju kuja watiya warntawarnta-kurra yanu ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlaju karliparla jungarni nyinami nyanunguku.

²⁰ Nyiyakurla yungu Mujujukuju kuruwarriji nyanungu-nyanguju Kaaturluju? Kujarla yali kuruwarri yungu, ngulaju yungurlipa-nyanu milya-pinyi punkuju wilji-juku. Kuruwarri-kirilri kangalpa warntarlapajirni. Ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni-jiki nyina!

²¹ Kamparru-wiyiji, yapajulpalu muku palija maju-warnurlaju majungka-jarrinja-warnuju. Kala jalanguju ngulaju kangalpa Kaatuju yimiri-jiki nyina ngalipakuju. Kuja-ngalpa Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kunka-pardinjarla palija ngalipaku, ngulangakuju Kaaturlu-nyanu jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu yungurliparla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

6

Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku

¹ Wurra, ngarirna-nyarra wita-wiyi payirni. Mayirliya tarnnga-juku majungka-jarrinja-yani kujaju yungu-ngalpa Kaatuju nyina maya-kari maya-kari yimiri-jiki? Nyarrpa kankulu nyurrurlarluju manngunyaanyi?

²⁻⁴ Karrimirra kujaju! Mardankulu wajawaja-manu yangka kulantaku papitaji-jarrija, nyiyaku ngulaju? Wurra ngarirna-nyarra milki-wangkami. Ngana-puka kuja-ka papitaji-jarrimi, ngulaju yapaka Jijaji-piya-jarrilki. Kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija, manu-ngalpa jirrnganja yukaja milyi-kirra. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa papitaji-jarrija, kuja-jangkajurlipa pina-wankaru-jarrija Jijaji-piya-yijala. Ngulaju wankaru-jarrijarlipa yungurliparla jungarni nyinami Kaatukuju. Kuja Jijaji-wiyi wankaru-maninjarla

yakarra-manu pina yartarnarri wiri-jarlu-kurlurlu Kaaturluju, ngula-warnurlaju Kaaturluju-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya-yijala, kujarlaju nyiyakurlipa warrarda majungka-jarrinja-yani?

⁵ Yangka kujarlipa papitaji-jarrija, ngulajurlipa Jijaji-piya-jarrija, manu-ngalpa jirrnganja palija ngalipaku. Kujarlaju, kulalpa-ngalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kiraji.

⁶⁻⁷ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, warrardalparlipa majungka-jarrija kuja-purda-kari, manu kularlipa-nyanu kujaju warla-pajikarla ngaliparluru. Nyampunya karlipa milya-pinyi: Nganaku-puka kuja karla jirrnganja palimi Jijajiji, ngulaju kulalpa nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju, lawa. Kujarlipa Kirijini-jarrija, ngulaju-ngalpa ngaliparlanguku jirrnganja waraly-karrija Jijajiji, ngulanganya-ngalpa jirrnganja palija. Kujarlaju karlipa-nyanu warla-pajirni ngaliparluru majungka-jarrinja-kujakuju.

⁸ Yuwayi, kujaju junga! Jijaji Kiraji-ngalpa jirrnganja palija watiya warntawarntarlaju. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kajirlipa palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-mani, ngula-warnuju yungu-ngalpa jirrnganja nyinami Jijaji Kirajiji.

⁹ Milya-pinyi karlipa Jijaji Kirajiji ngulaju kula palimilki. Palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturluju pina-wankaru-maninjarla yakarra-manu. Ngula-jangkaju, kula nyiyarlulku pinyi, lawa!

¹⁰ Kuja Jijaji Kiraji palija, ngulaju jintaku-juku-ngalpa kunka-pardija ngalipakuju. Kuja palija, ngulaju kulalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Jalanguju wankaru-juku-ka nyinami, ngulaju karla nyinami Kaatukulku.

¹¹ Nyurrurlarlujulu manngu-nyangka kujanya: "Ngalipaku-ngalpa jirrnganja palija Jijaji Kiraji, kujarlaju kulalpa-ngalpa nyiyarlulku jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjakuju. Ngalipajurlipa Jijaji-piyalku, ngulakunya karliparla marlaja nyinami wankaru-nyayirniiji. Kujarlaju, nyinamirliiparla Kaatukulku majungka-jarrinja-wangu!" Kujanyalpankulu manngu-nyangkarla!

¹² Marda kankulu panu-karirli manngu-nyanyi-juku majungka-jarrinjaku wita-kari wita-karriji. Karrimirra kujaju! Kulalpa-nyarra nyiyarlu jinyijinyi-mantarla majungka-jarrinjaku, lawa. Kala kulankulu nyinami tarnnga nyampurla walyangka. Kujarlaju warla-pajikalunyanu nyurrurlarluru punku-kujakuju manngu-nyanja-kujakuju!

¹³ Marda nyurrurla yungunkulu manngu-nyanjarla majungka-jarrimi nyiyarlangurla. Kuja-kujakujulu-nyanu warla-pajika! Kaaturluju-nyarra yakarra-manu palinja-warnuju wankarulku Jijaji-piyaju, kujarlajulu-nyanu yungka nyurrurlarlu Kaatu-kurralku. Yungkalu-nyanu wanapi-jiki nyurrurlarluru nyanungu-kurralku Kaatu-kurra yungunkulurla jungarni-nyayirni nyina ngula-jangkaju.

¹⁴ Manngu-nyangkalu nyurrurlarluru nyampuju: Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra ngula wiriji nyina, lawa. Kaatu kanyarra wiriji nyina, manu kanyarra yimiriji Kaatu-mipa nyinami

nyurrurlakuju. Kujarlajulu-nyanu nyurrurlarlangurlu warla-pajika majungka-jarrinja-kujakuju.

Ngalipajurliparla pirijina-piya Kaatukuju jungarnikiji nyinanjakuju

15 Nyarrpa-ka nyampuju kujaju wangka jaru wiriji? Marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi kujanya: “Kaaturluju-nyanu yimiri-nyayirnirli pina-kangurnu ngalipa nyanungu-nyangu-kurra. Jalanguju kula kangalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji wiri nyina. Yampimirlipa! Mardarlipa ngalipaju ngari kutu majungka-jarrinja-yani!” Kujaju karrimirra, manngu-nyanja-wangu!

16 Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi-jala yangkaju kuja kalu yapa nyina pirijina rdakungka. Ngulangkuju pirijina-paturlu kalujana purda-nyanyi yangka-juku yurrkunu-patuju ngula yangka kuja kalu-jana nyarrpa marda wangka pirijina-patukuju. Kajinkili warrarda manngu-nyanyi kujarlu majungka-jarrinjakungarntirli warlapajirninja-wangurlu, ngulaju kapunkulu palimi Kaatu-wangu-juku. Ngulajunkulu yangkarra-piya pirijina-piya kuja kankulu warrarda purda-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku. Kala kajinkili Kaatu-mipa purda-nyanyi manu nyinami jungarni, ngulaju kapunkulurla pirijina-piya-yijala nyina Kaatukulku.

17 Nyurrurlarluju kalankulu yangka-juku warrarda puraja punkuju pirijina-piyarlu. Kujankulu yangka Yimi Ngurrju kamparruwiyi linpangku purda-nyangu manu pinarri-jarrija, ngulajunkulu puraja Yimi Ngurrju ngurrjungku. Kujarlanya karnarla pulka-pinyi Kaatukuju!

18 Jalangu, nyurrurlarluju kula kankulu warrarda pura yangkaju punku pirijina-piyarlulku. Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punkukujaku pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku. Jalanguju kankulurla nyina pirijinalku Kaatukuju, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlangurlanya karnarla ngajuju pulka-pinyi Kaatukuju!

19 Nyurrurlajunkulu Kirijini-patu, kala wita-mipa-juku kankulu milya-pinyi. Kujarlanya karna-nyarra yirriyirri wangka ngulawarnurlu yungunkulu purda-nyanyi. Nyurrurlarlu kalankulu warrarda manngu-nyangu warntarla-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlaku. Manu kulankulu-nyanu putaputa warla-pajurnu, lawa. Ngarinkili kutu warntarla-jarrija nyiyarningkijarrarlaju. Kala jalanguju, nyinakalurla jungarni Kaatu-mipaku ngulaju yungu-nyarra ngula-jangka jungarni-mani nyanungu-piyalku.

20 Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu pirijina-piya, kujarlaju kula-nyarra nganangku ngarrurnu Kaatukuju yimiri-maninjakuju, lawa.

21 Yangka kujalpankulu Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi majungka-jarrinja-yanu, nyiya-nyarra ngurrjuju rdipija kujarlakuju? Lawa! Kurnta-jarrilki kankulu-nyanu jalanguju yangka-jangkaju kujarlaju. Kajinkili kuja-juku warrarda majungka-jarrinjantarla, kapunkulu paliyarla ngulaju Kaatu-wangu-juku.

22 Jijaji Kirajirli-nyanu ngula-kujakuju punku-kujaku pina-kangurnu nyurrurlaju. Ngula-warnunya jalanguju kankulurla nyina pirijina

Kaatukulku, manu kankulurla nyinami jungarnilki. Kujarlanya kankulurla jungarni-jarrinja-yani, manu ngakaju kapunkulurla wankaru tarnngalku jirrnganja nyinami Kaatukuju.

²³ Ngana-puka kuja-ka majungka-jarri-jiki, ngula-wanawana kapu yapaju palimi Kaatu-wangu-juku. Kala Kaaturluju kangalpa yinyi warntarri-nyayirni-wangu ngalipakuju Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri. Ngula-jangkanya kapurliparla jirrnganja nyinami wankaru tarnngajuku.

7

Pirlirpa Kaatu-kurlangu kangalpa nyina wiriji

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, kajilparlipa yampiyarla Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngulaju kula kajana wiri nguna nyurnukuju milyingkakuju, lawa. Ngari kajana ngulaju wankaru-mipaku wiriji nguna ngana kuja-ka wankaru nyinami. Purda-nyangkajulu! Yungurna-nyarra wita wangkami karnta-kurlu yupukarra-kurlu yungunkulu milya-pinyi-nyayirnilki Mujuju-kurlangu kuruwarri. Nyarrpa-ka wangka nyampuju Mujuju-kurlangu kuruwarriji karnta-kurluju yangka kuja-ka yupukarrarla nyina wati-kirli kali-nyanu-kurlu palka-kurlu? Ngulaju kangalpa wangka kuja-ka palka-kurlu kali-nyanu-kurlu nyina karnta, ngulaju karla wiri nyina karntakuju. Kulalpa yampinjarla yantarla wati-kari-kirraju, lawa. Kajilpa kali-puka-jarriyarla karnta, ngulakuju karla wangka kuruwarriji yantarlalkulpa wati-kari-kirraju. Kula karla yaliji karnta nyinami nyanungukulku yangkaku kamparru-warnukuju nyurnukuju, lawa.

³⁻⁴ Kala kaji yaliki karntaku kali-nyanu wankaru-juku nyinami, ngulaku kajilparla jurnta yantarla karnta wankaruku wati-kari-kirraju, ngulaju kajikalu kalykuru-pajirni karnta yinyaju.

Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju yangka karnta kali-puka-piya. Yangka nyurnu nyanungu-nyanguku karntakuju, kula karla kali-nyanuju wiri-jiki nyinami karntaku nyanungu-parntaku, lawa. Jalanguju, kuja-piya-yijala kula kanyarra Mujuju-kurlangu kuruwarriji wiri-jiki nguna nyurrurlarlanguku, lawa. Kajilpankulu yampiyarla, ngulaju ngula-juku. Yangka kuja Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngula-jangka yangka kuja palinja-warnu wankarumaninjarla yakarra-manu Kaaturluju, kujarlanya yungurliparla jungarnilki nyinami Kaatukuju manu yungurliparla warrki-jarrimi.

⁵ Kamparru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi kujalparlipa nyinaja, ngulaju ngalipa-miparlulparlipa-nyanu manngu-nyangu punku-jarrinjakungarntirliji. Nyampuju nyurru-warnu kuruwarri, wangkajalpa-ngalpa ngalipakuju yungurliparla yampiyarla nyampurra punkuju warntarlaju. Kala wurrangku-jukulparlipa-jana warrarda manngu-nyangu maya-kari maya-karirli-jiki. Kajirlipa warrarda majungka-jarrinjantarla-juku, ngula-jangkaju kapurliparla paliyarla Kaatu-wangu-juku.

⁶ Jalanguju yangkaju kuruwarri nyurru-warnu, ngulaju kula kangalpa yarda ngunami wirilki yangkaju kuja Mujujurlu pantipantirninjarla yirrarnu pipangka, lawa. Yangkangu kuruwarrirli kala ngalpa warrarda putaputa jinyijinyi-manu ngalipaju pirijina-piyawiyiji. Jalanguju karlipa nyinami nyurnu-patu-piyalku, ngulakuju kula kangalpa yarda ngunami wirilki kuruwarriji, lawa. Nyurru-jukungalpa yungu Pirlirra nyanungu-nyangu Kaaturluju, ngulalkunya kangalpa wiriji nyina Pirlirrpaju.

Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju-jala-ngalpa ngalipakuju

⁷ Nyarrpa-wiyi kangalpa wangka nyampuju yimi kuja karna-nyarra ngaju yimi-ngarrirni nyampurlaju pipangka? Maju mayi-ngalpa Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngalipakuju? Lawa, karrimirra kujaju! Kajirnarla ngurrpa ngaju-wiyi nyinayarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kujarlaju kularna marda milya-pungkarla nyiya-kari nyiya-kariji punkuju. Nyampuju yungurna-nyarra milki-wangkami yirriyirri. Purda-nyangkajulu! Mujuju-kurlangu kuruwarri kangalpa wangkami ngalipakuju yungurlipa jalajala-wangu nyina nyiakujakurlangu yapa jinta-kari-kirlangu-kujakuju kuja karla ngunami.* Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji, ngulawangurlaju marda kapurna ngari kutu kangkarla nyiyarlanguju yapa jinta-kari-kirlanguju purlurlparlu. Kapurna marda ngurrpaju muwarnku-juku nyinayarla purlurlpa-wangu-juku.

⁸ Kajirla lawa karriyarla Mujuju-kurlanguku kuruwarrikiji, nganangku kulaju marda kurnta-ngarrikarla rdilyki-pinja-warnuju kuruwarri-jangkaju. Kala kujarna purda-nyangu yali Mujuju-kurlangu kuruwarri purlurlpa-wanguku nyinanjaku, ngulangkuju kuruwarrirli kulaju warla-pajurnu purlurlpa-jarrinja-kujaku, lawa. Ngarijilparna manngu-nyanjarla maya-kari mayakari purlurlpa-jarrinja-yanu nyiya-kari nyiya-karikiji yapa jinta-kari-kirlangukuju.

⁹⁻¹⁰ Kamparru-wiyi, kujalparna ngurrpa-wiyi nyinaja kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, ngajujulparna nyinaja wankaru nganta. Kujarna purda-nyangu kuruwarri Mujuju-kurlangu, rampal-manngunya ngurna ngula kuruwarrirli ngantaju ngurrju-mantarla yijardu-nyayirni nyinanjaku Kaatu-kurlu. Kala lawa. Ngula-jangka, rdirriyungurna mayaku-juku pungkunga-jarrinjaku nyiyarningkijarrarlakuju. Ngajuju kapurna paliyarla Kaatu-wangu.

¹¹ Yaliji kuruwarrilpaju wangkaja yungurna yampimi nyiakari nyiya-kariji punkuju. Ngajulparna rampal-manngu-nyangu kapurnarla nganta wankaru-juku marlaja nyinakarla Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, kala lawa. Kala kujarna Mujuju-kurlangu kuruwarri purda-nyangu, ngulakujurnarla marlaja majungka-jarrinja-yanu maya-kari mayakari, kujarlanya majungka-jarrinjarla kapurna paliyarla Kaatu-wangu-juku.

¹² Nyarrpa-ka wangka nyampuju yimi ngaju-nyangu? Ngulaju kujaka wangkami: Kuruwarri kuja pantipantirninjarla yirrarnu Mujujurluju pipangkaju, ngulaju tarruku, jungarni manu ngurrju.

* 7:7 Nyangka Exodus 20.17, Deuteronomy 5.21

¹³ Marda kankulu rampal-manngu-nyanyi-jiki Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji, marda kankulu kujanya wangka, “Marda Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji kapurla marlaja paliyarla Puurluju Kaatu-wangu-juku?” Kujaju kula junga! Mujuju-kurlanguju kuruwarriji ngurrju, ngulangkuju kangalpa yimi-ngarrirni punku-kariki punku-karikiji ngulaju yungurlipa yampimi ngawungawuju. Ngulakunya kapurnarla punku-kari punku-karikiji marlaja paliyarla Kaatu-wangu-juku.

Juju-kurlangu-piya-kurlu punku-nyayirni-kirli yapa-kurlangurla nginyinginyirla-kurlu

¹⁴ Ngaliparluju karlipa milya-pinyi yangkaju yali Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulajurla Kaatu-kurlanguku Pirlirrpaku. Ngaju-nyangu palkaju-jana nyiya-kari nyiya-kariki punku-watiki. Tarnngangkaju puta karnaju warla-pajirni ngajulurluju nyampurra-kujakuju punku-kujaku nyiya-kari nyiya-kari-kijakuju, lawa-juku.

¹⁵ Puta karnaju milya-pinyi ngajuju. Ngampurrrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Manu karna-jana nyurunyuru-jarri-jala punkukuju, kala tarnngangkaju maya-kari maya-kari wurra-juku karna pina majungka-jarrimi.

¹⁶ Kuja karna pina majungka-jarrimi, kuja-puruju karna-jana nyurunyuru-jarri punku-kari punku-karikiji nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju karnarla ngungkurr-nyina Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji ngulaju ngurrjuku-juku.

¹⁷ Kujaju kula karna ngaju-mipa majungka-jarrimi. Kala nyampurrakunya karna-jana punku-kari punku-kariki marlaja majungka-jarrimi, nyampurraju punkuju kuja kalu marda ngaju-nyangurla palkangka nyinami.

¹⁸ Ngampurrrpa-jala karnarla puta nyinami jungarni-jala Kaatukuju, kala tarnngaju wurra-juku karna majungka-jarrimi. Kujarlaju, milya-pinyi karnaju kaninjarniji ngawu-nyayirni.

¹⁹ Puta karna nyina jungarni-jala, kala lawa. Wurra-juku karna majungka-jarrimi. Ngajuju karnaju puta warla-pajirni-jala, kala lawa. Tarnngangkaju karna ngari kutu majungka-jarri warrarda.

²⁰ Kuja karna yangka majungka-jarri, nyiyarlu mayi punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu palkangkarluju jinyijinyi-mani pina majungka-jarrinjakuju.

²¹ Kujanya karna ngajuju manngu-nyanyi: Ngajuju yungurna nyina jungarni-jala, kala-ngarra nyiyarlu punkungku kaju ngaju-nyangurlarlu kapakapa-maninjarla warla-pajirni jungarni-kijakuju nyinanja-kujakuju.

²² Yijardu-jala karnarla kanunjumanyumpa yulkami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji ngaju-nyangurlaju.

²³ Kala lawa, kulalparna jungarnirli purayarla. Nyiyarlu mayi kaji kaninjarnirliji ngaju-nyangurlarluju nginyinginyirlarluju putaputa warla-pajirni Kaatu-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijakuju. Nyiya mayi yaliji kuruwarri punku-nyayirni ngaju-nyangurlaju nginyinginyirlaju, ngulangkuju kaji putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajuju warla-pajikarla, lawa!

24-25 Ngula-juku, nyampunya karna manngu-nyanyi: Ngaju-nyangu nginyinginyi karnarla nyina jungarni kuruwarrirla nyanungu-nyangurlaju Kaatu-mipakuju. Kala yangka punku kuruwarrri ngaju-nyangurlarlu, ngulangkuju kaju tarnngaju putaputa jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Wiyarrparna ngajuju! Nganangkuju muurl-mardarni yangka majungka-jarrinja-kujakuju, kalakarna marda majungka-jarrinjarla palimi Kaatu-wangu-juku, lawa-juku? Yati! Yati! Ngaliparlujurliparla pulka-pinyi Kaatukulku! Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki kapu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju!

8

Yungulparlipa ngaliparlaju purda-nyangkarla nyarrpa kuja kangalpa Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju wangkami

1-2 Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangka ngalipakuju kuja karliparla ngalipaju nyina Jijaji Kirajikilki? Yangkaju nyurru-warnu kuruwarrri ngulaju juju-kurlangu-piya-nyayirni, ngulangkujulpangalpa warrarda jinyijinyi-manu kuja-purda-kari manu majungka-jarrinjakuju, manulpa-ngalpa warrarda putaputa pungu. Kuja-kujakuju-ngalpa Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurluju yirrarnu jalangu-warnulku kuruwarrriji, kujarlaju yungurliparla marlaja nyinami wanarulku manu yungurliparla jungarnilki nyina Kaatukuju. Nganapuka kuja karla nyina Jijaji Kirajikiji, kula kujarlaju miimii-nyanjarla kurntakulku ngurrju-mani Kaaturluju.

3 Yangkaju kamparru-wiyi kularlipa-nyanu nyarrparlu warlapajikarla ngaliparlaju, ngarirlipa warrarda kutu majungka-jarrinjanu. Kujarlanya kula-ngalpa Mujuju-kurlangurluju kuruwarrirliji nyampuju juju-kurlangu-piya jurnta kangkarla. Kala Kaaturlulku yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji nyampurlakuju nyinanjakuju ngurungkakuju ngulaju ngalipa-piya-juku yapa-nyayirni yangka-piya-juku kuja karlipa ngalipa warrarda majungka-jarrimi. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu palimi ngalipa-nyangurla majungka-jarrinja-warnurla. Jijaji-kirlangu palkaju palija-nyayirni. Kujarlunya-ngalpa Kaaturluju jurnta kangu punkuju yungurlipa ngurrjulku nyina majungka-jarrinja-wangu. Kula-ngalpa nyiyarlupuka jinyijinyi-mani majungka-jarrinjakuju.

4 Yuwayi, jalanguju karlipa purda-nyanyilki Pirlirrrpa Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kangalpa wangka. Kujarlanya yungurliparla nyina jungarniji yangkangka-juku kuruwarrirlaju Mujuju-kurlangurla.

5 Panu-karirli yapangku ngulangkuju kalu warrarda manngu-nyanyi warntarla, manu kalu ngari kutu majungka-jarri warla-pajirninjanwanguju. Panu-kariri kalurla warrarda nyina ngampurrrpa-nyayirni Kaatu-kurlangukuju Pirlirrpakuju, ngulangkuju kalu kujarlunya warrarda manngu-nyanyi, "Nyarrpa kajiji wangka Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju ngajukuju, ngulaju kapurna purda-nyanyi."

6 Ngana-puka kaji warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, ngulaju kapu Kaatu-wangu-juku palimi. Kala nganangu-puka kuja-ka yirriyirri purda-nyanyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu, ngulaju kapu lani-wangu rarralya nyina. Kapurla Kaatuju jirrnganja nyina.

⁷ Kuja kalu yapangku warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarrimi warla-pajirni-wanguju, kuja-piya-yijala kalurla Kaatukuju kulu-jarri. Ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatu-kurlanguju kuruwarriji. Manu ngulangku kulalpalu jungarnirli purayarla kuruwarriji, kula nyarrparlulku.

⁸ Ngulangkuju kulalpalu Kaatuju yawuru-mantarla.

⁹ Kujanyalpankulu nyinaja nyurru-wiyiji. Jalanguju Kaatu-kurlangulku kanyarra nyinami Pirlirra kaninjarniji. Kala ngana-puka kuja-ka nyina Pirlirra-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu-wangu, ngulaju kula karla nyina warlaja Jijaji Kirajikiji.

¹⁰ Jijaji Kirajiji, palka-jala kanyarra jirrnganja nyinami. Kamparru-wiyi yangka kujalpankulu nyurrurla majungka-jarrija, kujarlaju kapunkulu palimi-juku yapa panu-kari-piya-yijala. Kala nyurrurlaju Kaaturlu-jala-nyarra jungarni-pajurnu, manu kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurluju wankaru-mani-nyayirni.

¹¹ Yuwayi, Kaatu-kurlanguju kanyarra Pirlirrpaju palka jirrnganja nyinami. Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-manu junga-nyayirni Jijaji Kirajiji. Kujarlaju, kajinkili ngakaju palimi, ngula-jangkaju kapu-nyarra yijardu-nyayirni Kaaturluju Pirlirra nyanungu-nyangu-kurlurluju yakarra-maninjarla pina-wankaru-mani-nyayirni.

¹² Ngajukupurdangka-purnu, ngarirlipa linpangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu nyarra kuja kangalpa Pirlirra wangka. Manurlipanyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju kuja karlipa yangka warrarda manngu-nyanyi majungka-jarrinjaku-juku.

¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujakuju? Kala kajilparlipa warrarda manngu-nyanjarla majungka-jarriyarlajuku ngalipaju, ngula-panuju kajikarlipa palimi Kaatu-wangu-juku. Kala nyurrurlurluju kajinkili warrarda purda-nyanyi Pirlirra Kaatu-kurlangu warla-pajirninjakungarntirliji, kajinkili manngu-nyanyi jungarni nyinanjaku, kujarlaju kapu-nyarra junga-nyayirni jirrnganja nyinami Kaatuju nyurrurlakuju.

¹⁴ Nganangku-puka kaji yijardurlu linpangkuju purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kujarlaju kapu-nyarra jirrnganja nyina Kaatuju.

¹⁵ Kaaturluju-nyarra yungu nyanungu-nyanguju Pirlirrpaju, ngula-jangka yungunkulurla yanirni lani-wangulku. Manu ngula-kurluju yungunkulurla kurdukurdu nyanungukulku nyinami, manu yungunkulurla wangkami kuja, "Kirdana! Kirdana!"

¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirrpurluju kangalpa ngarrirni kurdulku nyanungu-nyangulku Kaatu-kurlangulku.

¹⁷ Yuwayi, junga-nyayirni karlipa nyina ngalipaju Kaatu-kurlangulku kurdukurdu ngulaju Jijaji-piya. Manu kapu-ngalpa nyiyarningkijarra yinyi yangka kujarla jangku-pungu Jijaji Kirajiki-wiyi. Ngulakungarntiji kapurlipa-nyanu murrumuru-wiyi purda-nyanyi Jijaji Kirajipiarluju. Ngula-jangkanya kapurlipa ngurrju-nyayirnilki nyinami nguru-nyayirni-wangurla ngulaju nyanungu-piya-juku.

Kaaturluju kapu-ngalpa Jijaji-piya-manilki

¹⁸ Jalanguju karlipa marda murrumuru-jarrimilki, ngulaju ngulajuku. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju Jijaji-piya-manilki yungurlipa

yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyina. Ngula-jangkaju kularlipa pina-manngu-nyanyi yangka kujarlipa-nyanu murrumurru purda-nyangu nyampurla walyangka.

¹⁹ Niyarningkijarraju jalanguju kalurla nganyunganyu-karra pardarni Parra-nyayirni-wangukuju yangka Miimii-nyanja-kurlangukuju watiya manu pirli manu niyarningkijarraju yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu, ngularlangu kalurla pardarni. Ngulangkaju kapu-jana nyanungurlu-juku ngurrju-maninja-warnurlu milki-yirrarni niyarningkijarrakuju yapaju nyanungu-nyanguju milarninja-warnuju.

²⁰⁻²¹ Niyaku kalurla pardarni nyampuju niyarningkijarra? Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyampu nguru nyurru-wiyi, ngulajulparla ngurrju-nyayirni karrija nyanunguku-juku. Ngula-jangkaju, yurnilyka-jarrijalku manu punku-jarrijalku. Nyampurlu ngurungku kula-nyanu yurnilyka-manu, lawa. Kuja-puruju Kaaturluju kula muurl-mardarnu punku-jarrinja-kujakuju, lawa. Ngulajulpa Kaaturluju wurrangku-jukulpa warrawarra-kangu nguru nyampuju yungu ngakalku pina jungarnijungarni-maninjarla pina-yirrarni ngurrju-nyayirnilki. Ngulaju kapu nguruju ngurrju-nyayirnilki karimi yurnilyka-wangu ngalipa-piyalku.

²² Milya-pinyi karlipa jalangurlangu niyarningkijarra nyampurla walyangka, ngulangkuju kalu-nyanu murrumurru wiri purda-nyanyi. Niyarningkijarraju yungulu pina ngurrju-jarrimi-nyayirni.

²³ Kaaturlu-ngalpa jangku-pungu yinjaku niyarningkijarraku. Kamparrurlu yungu-ngalpa Pirlirra nyanungu-nyangu. Ngaka nyanungurlu kapu-ngalpa yinyi palka-kari jinta-karilki, manu kapu-ngalpa kanyi nyinanjaku nyanungu-wanaku, manu kurdukurdulku kapurli-parla nyinami nyanungu-nyangulku. Kala jalanguju, pardarni-jiki karliparla nyanunguku, manu karlipa murrumurru-jarrimi-jiki.

²⁴ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa yinyi ngularra palka-karilki jinta-karilki. Ngulanyarlipa pinarri-jarrija ngularlipa Kirijini-jarrija. Kulalparlipa-jana ngularraju palka-kariji nyangkarla jalangurlu-wiyi. Kajilparlipa-jana nyangkarla jalangurlu, ngulaju kajikarlipa-jana mardarni, kulalparlipa-jana pardakarla-juku palka-kariki.

²⁵ Kulalparlipa-jana nyangkarla palka-kariji ngularraju murnma-wiyi. Kala ngulaju ngula-juku. Jalanguju ngari karliparla pardarni nganyunganyu-wangu Kaatuku yungu-ngalpa yinyi ngularraju palka-kari.

²⁶ Ngaliapajurlipa pirrjirdi-wangu-juku, ngulaju kangalpa Pirlirparlu Kaatu-kurlangurlu pinarri-mani jungarnikiji nyinanjakuju. Kula karlipa marda milya-pinyi nyarrparlu kuja karlipa payirni Kaatuju. Pirlirparluju kangalparla yulanja-karrarlu payirni Kaatuju kanunjumanyumpa-nyayirnilki ngalipakuju. Kulalparlipa purda-nyangkarla ngaliparluju.

²⁷ Yuwayi, Kaaturluju-ka niyarningkijarra milya-pinyi ngalipa-nyangurlaju nginyinginyirlaju. Ngulakuju Pirlirparluju kangalparla payirni Kaatuju ngalipakuju. Kujarlanya-ka Kaaturluju milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Pirlirparluju manngu-nyanyi.

²⁸ Ngalipa karliparla yulkami Kaatuku yapa yangka kuja-ngalpa wangkaja yungurlipa purami. Ngulaju-ngalpa manngu-nyangu yungurliparla jungarni-juku nyina. Kujarlanya nyampuju karlipa milya-

pinyi: Kaji-ngalpa maju-puka rdipimi, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyi-jiki yungurliparla marlaja nyina wardinyi-jiki.

²⁹ Yangka kuja Kaaturlu ngurrju-manu nguru manu niyarn-ingkijarra, ngulakungarntirliji kamparru-wiyi-jana milarnu yapaju, manulpa manngu-nyangu nyarrparlu yungu-jana yapaju Jijaji-piya-manilki. Manu milarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanulku, ngulaju yungu-jana papardi-nyanu nyinami yapaku panuku-juku.

³⁰ Nyampurrakunya-jana yapa panuku-juku milarninjarla wangkaja Kaatuju yungulurla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku-juku. Manu nyampurranya-nyanu yapaju yangkaju jungarni-pajirninjarla pina-kangurnu. Manu nyampurranya-jana Jijaji-piya-manulku.

Kaatuju kangalpa warrarda yulkami ngalipakuju

³¹ Ngarirna-nyarra wita-wiyi milki-wangkami: Kuja kangalpa Kaaturlu warrawarra-kanyi manu mardarni, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju.

³² Kaaturluju ngari-ngalpa kutu yungu Jijajiji nyanungu-nyanguju Ngalapi-nyanuju ngalipakuju jurnta mardarninja-wangurlu, ngulaju-ngalpa palija ngalipaku. Kujarlaju karlipa milya-pinyi kapu-ngalpa yinyi niyarningkijarra jurnta mardarninja-wangurlu ngalipakuju.

³³ Kaaturluju-ngalpa jungarni-pajirninjarla milarnu ngalipaju. Ngulaju kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku jily-ngarrirni kujarlaju nganta, 'Kulankulurla nyurrurlaju Kaatuku', lawa!

³⁴ Yuwayi, Jijaji Kirajiji palija-jala, ngula-jangkaju Kaaturluju pina-yakarra-maninjarla wankaru-manu. Ngulaju-ka jalanguju nyina Kaatu-kurlangurlaju jungarni-purdanji, manu kangalparla warrarda payirni ngalipakuju Kaatuju yungu-ngalpa nyinami yimiri-jiki. Kujarlaju kula-ngalpa nganangkulku miimii-nyanjarla kurntakuju ngurrju-mani, lawa.

³⁵ Jijaji Kirajiji kangalpa yulkami kanunjumpanyumpa-nyayirni ngalipakuju. Nyiyarlulpa warla-pajikarla Jijajiji yulkanja-kujakuju ngalipa-kujakuju? Lawa, tarnga-juku kangalpa warrarda yulka. Kajilpa-ngalpa marda majurlangu rdipiyarla, manu marda kajilparlipa-nyanu murrumuru purda-nyangkarla, manu marda kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-karirlangurlu putaputa jinyijinyi-mantarla warntarla-jarrinjaku, manu marda kajilparlipa yarnunjuku-nyayirni nyinayarla mangarri-wangu marda, manu marda jalya kajilparlipa nyinayarla jurnaripa-wangurlangu, manu marda kajilpa-ngalpa japirdiyarla yapa, manu marda kajilpalu-ngalpa pungkarla, ngulaju ngula-juku. Jijaji Kirajiji kapu-ngalpa kuja-puruju tarnga-juku warrarda yulka.

³⁶ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku Payipulu-jangka kuja-ka wangka:

“Wapirra, kuja karnangkulu nyuntu purami, ngula-panukuju yapaju kalu-nganpa japirdimi manu nyurunyuru-jarrimi, kalakalu-nganpa marda pinyi tarnga-kurra jiyipi-piya yangka kuja kalu-jana pinyi kuyukupurdarlu, ngula-piyanya karnalu-jana piki-nyina yalumpurrakuju.”*

* 8:36 Nyangka Psalm 44.22

³⁷ Junga yangka Jijaji Kirajiji kuja kangalpa warrarda yulkami, kujarlaju kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju. Kujarlaju kula karliparla nyiyarlangukuju lani-jarrimi, lawa.

³⁸⁻³⁹ Yuwayi, junga kujaju. Kulalparla nganangkulku Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, yangka kuja kangalpa Kaatuju warrarda yulkami. Marda kapurlipa warrarda nyina tarnnga marda, karijaja. Manu marda kajikarlipa jalangurlangu palimi, karijaja. Ngulaju ngulajuku, Kaatuju kapu-ngalpa yulka-juku. Manu marda marramarrarlu manu kurruwalparlu marda kajikalurla marda putaputa jurnta kanyi ngalipaju Kaatukuju, kala lawa. Kapu-ngalpa nyanunguju yulkami-jiki ngula-puruju. Manu marda nyiyarlangu jalangu marda manu marda jukurra manu marda nyiyarlangu kuja-ka yalkirirla wapami warru manu marda nyampurla walyangka rawungka kuja-ka nyina, ngularrarlaju marda kajikalurla putaputa jurnta kanyi ngalipaju marda Kaatukuju, kala lawa. Yangkarraju kuja-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarraju ngurungka nyampurla, ngularrarlaju kulalpalurla Kaatukuju jurnta kangkarla ngalipaju, lawa. Yangka kuja karliparla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikilki nyinami, kujarlaju kapu-ngalpa Kaatuju warrarda yulkami-juku.

9

Juwu-wati-kirli yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu kamparru-wiyi

¹ Ngajujurnarla Puurluju Jijaji Kirajiki. Ngaju karna purda-nyanyi Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju nyarrpa kuja kaju ngajuku wangkami. Kujarlaju ngajuju kula karna-nyarra yijardu-wangurlu yimirr-yinyi, lawa. Junga karna-nyarra wangka ngajuju nyurrurlakuju.

² Ngajulurlu kuja karna-jana Juwu-wati manngu-nyanyi ngaju-nyangu ngurrara-jinta warlalja, ngulakuju karna-jana ngajuju wajampa-jarri-nyayirni. Ngalya-kari kula kalurla wala nyina Jijajikiji.

³ Kula-ngantarna marda kujarlu japikarla Kaatu, "Wapirra, kulungku ngarririnjarlaju yilyaya tarnnga-juku kuja-purda-kari Jijaji Kiraji-kijakuju yungunpa-jana marda ngaju-nyangu yapa ngurrara-jinta pina-kanyirni nyuntu-nyangu-kurralku." Kala lawa, kulalparna-jana pina-kangkarlarni kujarlaju.

⁴ Yapa nyampurraju ngulajulu kurdukurdu yangka-kurlangu wati yirdi Yijirali-kirlanguju. Ngula-kurlanguju-nyanu kamparru-wiyi pina-kangurnu Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra. Nyampurra-kurraju-nyanu milki-yirrarnu kamparru-wiyi, manu-jana wangkaja kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku jir-rnganja nyinami. Manu-jana kuruwari yungu nyanungu-nyangu. Nyampu-paturlunya kalu Maralypiji Yuwarliji nyanungu-nyanguju mardarni. Nyampurrakunya-jana jangku-pungu nyanungu-nyangu Yapa Milarninja-warnu nyampu-kurraju yilyanjarnikingarntirliji.

⁵ Nyanungurra-nyangu-patu walya-patu ngulajulpalu wiri-patu nyinaja yirdi-patuju Yipuruyamu, Yijaki manu Jakupu yangka kuja-jana Kaaturlu milarnu-wiyi. Jijaji Kirajijilpa-jana palka-jarrinjarla warlalja nyinaja Yipuruyamu-kurlangu, Yijaki-kirlangu manu Jakupu-kurlangu. Nyanunguju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarrakuju. Kujarlaju, pulka-pinyirliparla tarnngangku Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku ngurrju!

6 Panu-kariji Juwu-patuju jalanguju kulalurla Kaatukulku. Kujarlaju marda kankulu nyurrurlarluju yapangku rampal-manngu-nyanyi kujarlangu: “Yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju nganta-jana yimirr-yungu jangku-pinja-warnuju.” Kujaju warntarla kankulu manngu-nyanyi.

7-9 Wangkami mayirna-nyarra yungunkulu yijardu-nyayirni langa-kurra-mani? Manngu-nyangkalu nyurrurlarluju yangka yimi Yipuruyamu-kurlu! Nyampunyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju ngulaju kuja, “Ngakaju kapurnangku pina-yanirni nyuntuku nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu Jiirarlaju kurdu wita wirriya mardarni nyuntu-nyanguju.” Ngulaju Jiira-kurlanguju kurduju yirdiji Yijaki. Ngula-jangkaju, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Yangkaju kanpa purda-nyanyi nyurru-warnu kujarnangku jangku-pungu ngajulurlu panu-jarlu-juku kurdukurduju, ngula kanpa purda-nyanyi? Yalirraju kurdukurdu panu-juku kapulu palka-jarri Yijaki-kirlangu-juku. Yalumpurrajulu ngajuku yapaju yangka kujarnaju pina-kangurnu.” Kujanyarla wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju. Yipuruyamurluju, mardarnulpa jintakari kurdu nyanungu-nyangu, ngulaju yirdiji Yijimali. Ngulajulparla papardi-nyanu nyinaja Yijakikiji. Ngula-kurlanguju kulalpalu jurrku yangka nyinaja Yijaki-kirlangu-piya yangka kujarla Yipuruyamuku jangku-pungu, ngulaju kulalu ngularra-piya nyampurraju. Kala jintakari-kirlangu ngula-kurlanguju kula kalu Kaatu-kurlangu nyinami.

10 Ngarirna-nyarra milki-wangka wita-wiyi yimi Yijaki-kirliji manu nyanungu-parnta-kurlu Ripika-kurlu. Nyanungu Yijaki, ngulaju warringiyi-yijalalpa-ngalpa nyinaja ngalipakuju. Ngulaju nyinajalpa-palangu kirda-nyanu jirramaku yirdi-jarrakuju Yijuwuku manu kukurnu-nyanukuju Jakupuku, ngula-jarraju-pala palka-jarrija mungangka jintangka-juku.

11-12 Ngulakungarntiji palka-jarrinjakungarntiji, Kaatujurla wangkaja Ripikakuju ngulaju kuja, “Papardi-nyanuju kapurla warrki-jarri kukurnu-nyanuku.”* Nyarrpaku kujarlaju kukurnu-nyanuwiyiji milarnu Kaaturluju, kula papardi-nyanu? Ngulaju kulalpa Jakupu-mipa ngurruju nyinaja, lawa. Ngulajulpa ngati-nyanurluju mardarnu miyalurla-wiyi-jiki. Murnma-juku palka-jarrinjakuju, ngulakungarntiji milarnu Kaaturluju yungu milarninjarla yajarni Jakupuju. Purda-nyangkajulu! Yapa marda-ka nyinami ngawu Kaatuku warrki-jarrinja-wangu-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Kajilparla Kaatu ngampurra nyinakarla yalumpuku yapaku, kajika marda milarni-jiki.

13 Nyarrparlurna milya-pinyi yimi nyampuju junga-japa marda lawa? Ngulaju yangka jurrku-juku kuja-ka nguna Payipulurla kuja Kaatu wangkaja nyampurlaju Payipulurlaju:

“Ngajujulparnarla yulkaja-nyayirni Jakupu-mipaku. Kala Yijuwukujulparnarla yulkaja ngari wita-mipa.”*

14 Marda kankulu panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Kaatuju jungarni-wangu nganta. Kala lawa, kujajulu yampiya manngu-nyanja-wangurlu!

* 9:11-12 Nyangka Genesis 25.23

* 9:13 Nyangka Malachi 1.2-3

15 Yangkalu manngu-nyangka yimi Payipulurla kujarla nyurru-wiyi wangkaja Kaatuju Mujujukuju, ngulaju kuja:

“Ngaranngu kulalpaju ngajuju jungarni-wangu-pajikarla, manu nganangku kulalpaju ngajuju ngarrikarla nganakuju milarninjakuju!”*

16 Nyarrparlu kajana milarninjarla yajarni Kaaturluju yimirliji? Milarninjakungarntirliji ngulaju kula kajana miimii-nyanyi yapaju nyarrpara jungarniji manu marda nyarrpara warntarla, lawa. Manu kula kajana miimii-nyanyi nyarrpa yangka kuja kalu nyanungurlu-wiyi manngu-nyanyi, lawa. Kulalpa nganangku jinyijinyi-mantarla Kaatu milarninjaku, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarnimaninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku.

17 Nyampuju yimi yangka-juku jurrku-juku kuja-ka nguna Payipulurla yangka kujarla Kaatuju wangkaja kingiki Yijipi-wardingkiki yali jurru marntarlaku, ngulaju kuja:

“Ngajulurlunangku milarnu yinpa-jana wiri nyina nyuntuju Yijipi-wardingki-patukuju. Ngarinrangku ngajulurlu milarnu yungurna-jana milki-yirrarni kuja karna nyina pirrjirdi-nyayirni kujarlaju yungujulurla panu-karirli ngurujarraranyparlarlu pulka-pinyi. Kujarlanyarnangku nyuntuju milarnu.”*

18 Nganangku kulalpa Kaatuju jungarni-wangu-pajikarla, lawa. Nyanungurlu-juku ngari kajana jungarni-maninjarla manu kutu-milarninjarla yajarni yapa ngana-puka kuja karla mari-jarrinjarla ngurrju nyinalku. Panu-kari kajana milarni ngulakuju yungu-jana yimiri nyinami. Panu-kari yapa, milarni-yijala kajana ngulaju yungulurla marlaja wilji-jarrimi.

19 Kajikankujulu kujarluju ngajuju payirni, “Wayinpa! Kulalparlipa Kaatuju ngaliparluju warla-pajikarla, lawa! Nyarrparlalku kangalpa kulu-jarrimi yangkakuju kuja karlipa majungka-jarrimi?”

20 Wurulypalu nyinaka, kuja payirninja-wangu! Ngana mardankulu nyurrurlaju? Wiri nganta mayinkili? Nyurrurlajunkulu yapamipa! Kaaturluju-nyarra ngurrju-manu-jala jurdu-jangkaju walya-jangkaju, ngula-jangkarluju nyiyakulku kankulu wiljiwilji-mani nyanunguju Warlalja-Wiriji? Manngu-nyangkalu watingki jintangku kuja-ka yangka watiya-jangka nyiyarlangu jarntirni. Marda-ka jarntirni watiya-jangkaju parraja marda manu marda-ka jarntirni tururru-jarra wita-jarra purlapakungarntirliji. Kajilpa watingki watiya-jangka parraja jarntirninjarla ngurrju-mantarla, ngulaju kulalparla pina-wangkayarla parrajaju yalikiji watikiji kujaju, “Wayinpa! Nyiyakunpaju parrajaju ngurrju-manu? Kula-ngantanpaju watiya-jarra tururru-jarra ngurrju-mantarla purlapakungarntirliji!”* Ngulangkuju parrajarlu kula nyiyakulku wiljiwilji-mani watiji, lawa. Kulalpankulu kujajarluju Kaatuju wiljiwilji-mantarla!

21 Yangka kuja watingki parraja ngurrju-manu, jurrku-ngurlu-juku watiya-ngurluju kapu marda jarntirninjarla ngurrju-mantarla marda tururru-jarra purlapakungarntirliji manu marda karlijarra manu

* 9:15 Nyangka Exodus 33.19

* 9:17 Nyangka Exodus 9.16

* 9:20 Nyangka Isaiah 29.16,

marda kuturu yangka kuja karlipa parra-kari parra-kari nyiyarningk-ijarra jurnarrpaju warru kanyi. Nyanungu-miparlu kyananu jaka-yirrarni nyiya ngurrju-maninjakungarntirli.

²² Nyarrpalkurna-nyarra nyampuju milki-wangkami yimiji? Yapa panu-kariji kapulurla jurnta wilji-jarrimi kaji-jana nyarrpa-puka Kaatuju wangkami. Ngulangkuju kalu-nyanu muwarnkurlu-juku jungarnijungarni-mani yungu-jana Kaaturluju ngula-kurra-juku muku maju-mani ngaka. Nyurru-wiyi-ngirli-jiki, Kaaturluju yungu-nyanu milki-yirrakarla kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina manu kuja kajana kululku jangkardu yani pakarninjakungarnti. Kapu-jana nyurru-wiyi-juku-jala muku maju-mantarla, kuja-kujakuju-nyanu nyanungurlu-wiyi-juku warla-pajurnu.

²³ Tarnnga-jukulpa-jana pardarnu maju-maninja-wangu ngulaju nganyunganyu-wangu, ngulaju yungu-nyanu milki-yirrakarla yapa panu-kari-kirra kuja-ka nyina nyanunguju yartarnarri wiri-jarlukurlu. Kaaturlulpa-jana warrarda jungarnijungarni-manu yapaju yungulu nyanungu-piya-juku nyinami yartarnarri wiri-jarlukurlu-yijala. Nyampurrakunya-lpa-jana Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja yapakuju.

²⁴ Mari-jarrija-ngalpa ngalipakuju panukuju yapakuju Juwupatuku manu Juwu-wangu-paturlanguku, manu-ngalpa wangkaja jintawarlayiki-jiki Kaatuju yungurlipa pura.

²⁵ Nyampuju jurrku-juku yimiji Kaatu-kurluju kuja jarukungar-duyurlu yirrarnu Yujiyarlu nyurru-wiyi Payipulurla, ngulaju kuja:

“Nyurru-wiyi kulalpajulu ngajuku nyinaja yalumpuju yapa Juwu-wangu-patuju. Jalangunya karna-jana ngarrirni ‘Ngaju-nyanguju yapaju’. Kamparru-wiyi, ngularrarlujulpajulu rampal-manngu-nyangu ngajuku nganta kujalparna-jana nganta yulkanja-wangu nganta nyurunyuru-jarrija. Kala lawa. Jalanguju karna-jana wangka kujaju, ‘Ngaju karna-nyarra yulkami-nyayirni nyurrurlakuju!’ ”*

Kujanya-jana wangkaja Kaatuju yapakuju.

²⁶ Manu jinta-kari yimi-pardu-kariji yirrarnu yangkangkuju Yujiyarlu, ngulaju nyampu:

“Nyampurla ngurungka kalu wangka yapaju ngulaju Juwu-wangu-patuju kulalurla Kaatuku nganta. Jalanguju nyampurla-juku jintangka-juku ngurungkaju jurrkungka-juku, Kaatuju wangka kajana Juwu-wangu-patukuju, ‘Ngaju karna nyina JUKURRARNU. Jalangu kankujulu nyina ngajuku-juku kurdukurduju.’ ”*

²⁷ Nyampuju jurrku-juku jaruju yirrarnu nyurru-wiyi jarukungar-duyurlu Yijayarlu, ngulaju kuja:

“Yijirali-pinkiji yapa panu-nyayirni kalu nyinami ngulaju nama-piya-nyayirni, kulalparlipa-jana nyarrparlu yiin-kijikarla. Ngula-jangkaju, Kaaturluju kula-jana panu-juku yirrarni nyanungu-nyangu-kurraju warlalja-kurra turnu-warnu-kurraju, lawa. Marnkurrrpa-mipa Juwu-patu kapu-jana yiringiyiringi-yirrarni nyanungu-nyangurla warlaljarla.”

* 9:25 Nyangka Hosea 2.23

* 9:26 Nyangka Hosea 1.10

28 “Warlalja-Wiriji Kaatuju, wangkaja-jana nguru nyampurlakuju ya-pakuju, ngulaju kapu-jana riwarri-mani yaruju-nyayirnirli!”*

29 Yangkangku Yijayarlu jarukungarduyurlu, nyampunya jaruju yarda yirrarnu jinta-kariji, ngulaju Yijirali-pinki-kirli yangka kujalu nyanungu-patu wangkaja:

“Kaatuju yartarnarri-nyayirni! Kaji-ngalpa riwarri-mantarla nyurru-wiyi, ngulaju kapurlipa lawa nyinayarla yalirra-piya Jatama-wardingki-piya manu Kumarra-wardingki-piya yangka kuja-jana riwarr-pungu nyurru-wiyi. Kala lawa! Kaaturluju-jana panu-kariji wankaru-juku muurl-mardarnu ngalipa-nyangu-patu nyurnunyurnu-patu. Kujarlaju karlipa wankaru-juku nyinami jalangurlanguju.”*

Kulalpalurla yijardu Juwu-patuju wala nyinaja Kaatuku

30 Nyarrpa kangalpa nyampuju yimiji wangkami ngalipakuju? Ngu-laju kuja-ka wangka: Kamparru-wiyiji, kulalpalurla Juwu-wangu-patuju jungarni nyinaja Kaatukuju. Ngula-jangkarluju, rdirri-yungulu walangkulku Kaatukuju. Kujarlaju-nyanu jungarni-pajirninjarla kangu nyanungukulku yapaju.

31 Kala yapangku Juwu-paturlu, ngulangku kalalu rampal-manngu-nyangu Kaatu, kalalu-nyanu kuja wangkaja, “Kajirlipa jungarnirli purami kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturlu jungarni-pajirninjarla kanyi.” Kujanya kalalu Juwu-patuju wangkaja. Kala lawa, Kaaturlu kula-jana jungarni-pajurnu.

32 Kujaju junga! Juwu-patujupalu putaputa nyinaja jungarni-jiki Mujuju-kurlangurlaju kuruwarrirlaju. Kulalpalurla junga nyinaja Kaatukuju wala, lawa. Nyanungu-miparlupalu-nyanu walangu-pungu jungarnikiji nyinanjakuju. Kujalu purda-nyangu yimi Jijaji Kiraji-kirli, ngulakuju kulalurla ngungkurr-nyinaja. Wurrangu-jukulpalu rampal-manngu-nyangu kujalpa-nyanu Kaaturluju nganta pina-kangurnu-juku Mujuju-kurlangu-jangka nganta kuruwarri-jangka nganta. Kala lawa, kula junga kujaju.

33 Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju? Jijaji ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Nyampuju jurru-juku yimiji yangka kuja-ka nguna Payipulurla Jijaji-kirli, ngulangkanya-ka wangkami Kaatuju:

“Purda-nyangkajulu nyurrurlarlaju! Milarninja-warnu ngaju-nyangu ngulaju pirli wiri-piya kuja-ka nguna yirdiyirla. Kajilpa pirli wiri ngunayarla yirdiyirla, ngulangka yirdiyirla kajilpa yanin-jantarla waparlu-juku warru nyanja-wangu yapaju, pirlingkaju kajika wantimilki. Milarninja-warnu ngaju-nyangu ngula-piya-yijala pirli wiri. Ngajulurlu Kaaturlu karna yirrarni yali pirli wiri Jurujulumurlaju. Yangka Milarninja-warnu ngaju-nyangu, ngulakuju kajilparla ngana-puka kapuru nyinakarla yapaju, ngula-warnuju kapulurla marlaja kurnta-jarrimi. Kala ngana-puka kajirla wala nyinami yalikiji Milarninja-warnukuju, ngulaju kula nganangku kurntakuju ngurru-mani, lawa.”*

* 9:28 Nyangka Isaiah 10.22-23

* 9:29 Nyangka Isaiah 1.9

* 9:33 Nyangka Isaiah 8.14, 28.16

10

¹ Ngajukupurdangu-purnu Kirijini-wati, yulkami-nyayirni karna-jana ngaju-nyangukuju warlajaku Yijirali-pinkikiji. Ngulakuju karna-janarla warrarda payirni Kaatuju yungu-jana kanyi nguru nyanungu-nyangu-kurra ngulangka yungu-jana jirrnganja nyina tarnnga-juku.

² Kari-nganta nyampu-patuju kalurla putaputa nyinami jungarni Kaatukuju. Kala nyampurrarlaju kula kalu milya-pinyi-jiki Kaatukurlanguju kuruwarriji yapaku jungarni-pajirninjakuju.

³ Wurrangu-juku kalu rampal-manngu-nyanyi kajilpalu purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngula-jangkaju Kaaturlaju kajika-jana jungarni-pajirni nganta. Kala kula kalurla wala nyinami Kaatukuju jalangu-warnurlaju Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirlaju.

⁴ Jijaji-kirlangurlaju kuruwarrirliji, marlaja karla kanyi kuruwarriji Mujujukuju. Kujarlaju, kajirna ngana-puka wala nyina Jijaji-kirlangurlaku kuruwarrirlaju, ngula-jangka kyanu yapaju jungarni-pajirninjarla pina-kanyi wungu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra Kaaturlaju.

⁵ Nyampunya yirrarnu yimiji Mujujurlaju Kaatu-kurlaju ngulangkuju nyarrparlu kuja kajana yapa jungarni-pajirni: “Nganangku-puka kuja-ka jungarnirli purami Kaatu-kurlangu kuruwarri, kujarlaju kapurla yapakuju jirrnganja nyinami Kaatuju.”*

⁶ Ngalipaju karliparla wala-jala nyinami Kaatukuju yangka kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju kularlipa nyarrpakulku Kaatuju payirni kujarlaju: “Wapirra, nyarrparnalulu yanirra kankarlarra nguru-nyayirni-wangu-kurraju, ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajilki kulpari kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami!

⁷ Manu kujarlaju kularlipa nyiyaku payirni: “Wapirra, nyarrparnalulu yali-kirraju yapa nyurnunyunu-kurlangu-kurraju yanirra ngula-jangkarluju yungurnalu nganta Jijaji Kirajiji pina-kanyirnilki?”* Kuja wangkanja-wangurlipa nyinami!

⁸ Ngalipaju karliparla wala nyina Kaatukuju, manu karlipa milya-pinyi kuja kangalpa jungarni-pajirni. Kujarlaju nyampunya karlipa wangka: “Kaatu-kurlangu yimiji, palka-juku karlipa mardarni jalgurlaju. Yirri-purami-jala karlipa nyampuju yimiji, manu karliparla wala nyinami ngulaju kanunjunyumpa-nyayirni.”* Nyampunya jurruku-juku yimiji yangka kuja karnalu-jana warrarda yimi-ngarrirni yapakuju.

⁹ Nyampunya karna-jana warrarda yimi-ngarrirni: Kajinpa yirdimani milparniwarrarla Jijaji Warlaja-Wiri, manu kajinpa warrarda manngu-nyanyi Kaatuju yangka kuja Jijaji wankaru-maninjarla yakarra-manu milyi-jangkaju, kujarlaju kapungku Kaaturlaju muur-mardarni kuja-purda-kari-kijaku.

¹⁰ Yuwayi, kuja karliparla wala nyinami kanunjunyumpa-nyayirni, kujarlanya kangalpa Kaaturlaju jungarni-pajirni. Manu kuja karlipa-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariki Jijaji Warlaja-Wiri, kujarlanya kapu-ngalpa Kaaturlaju kanyi yungu-ngalpa jirrnganja nyina tarnnga-juku.

* **10:5** Nyangka Leviticus 18.5   * **10:6** Nyangka Deuteronomy 30.12   * **10:7** Nyangka Deuteronomy 30.13   * **10:8** Nyangka Deuteronomy 30.14

11 Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji: “Ngana-puka kuja karla wala nyina Kaatukuju kanunjumanyumpaju, ngulaju yapa kulalpa nyarrpalku kurnta-jarriyarla.”*

12 Jinta-mipa kajana yapakuju nyinami Warlalja-Wiriji. Kujarlaju jinta-yijala-ngalpa yimiji ngalipakuju yapakuju Juwu-watikiji manu Juwu-wangu-paturlangukuju. Ngana-puka yapa Juwu marda manu Juwu-wangu marda kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarnin-jakuju, kujakuju yimiri-jiki kajana nyinami Warlalja-Wiri yapakuju, manu kajana warrawarra-kanyi.

13 Nyarrparlu karlipa nyampuju milya-pinyi junga-japa yimiji? Ngulaju kuja kangalpa yangka wangkami Payipulurla yimiji: “Ngana-puka yapa kuja karla purla yirdi-maninjarla Kaatukuju yajarnin-jakuju, ngulaju kapu kanyi tarnga-juku yungurla jirnganja nyinami nguru nyanungu-nyangurlaju.”*

14 Wita-wiyirna-nyarra wangka. Yapaju marda kalurla wala-wangu jurnta nyina Kaatuku, kujarlanya kulalpalurla nyarrpa yirdi-maninjarla purlayarla. Manu marda kalu ngurrrpa-juku nyina Yimi Ngurrjuku Kaatu-kurlanguku purda-nyanja-wangu. Kujarlanya kulalpalurla nyarrpa wala nyinakarla. Manu nyarrparlupalu yimiji purda-nyangkarla kula-jana nganangku-wiyi yapangkuju yimi-ngarrurnu kamparru-wiyi?

15 Manu marda kulalu-jana yapangku yilyaja Yimi Ngurrjukungarduyu yirri-puranjaku. Kujarlaju yungulparlipa-jana yimi-ngarrirninjintarla. Nyampunya jurruku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Kajilpa-jana nganangku yimi-ngarrirninjintarla Yimi Ngurrjuju yapakuju, kujaju ngurrju-nyayirni. Kuja kalu wapirdi parlu-pinyi yapa Yimi Ngurrju-kurluju, ngulakuju kalurla yapaju ngampurrrpa nyina.”*

16 Nyampuju junga-jala! Kala panu-karirliji kalu yampimi nyampuju yimi purda-nyanja-wangurlu. Nyampunya jurruku-juku yirrarnu jarukungarduyurluju Yiyjarluju Payipulurlaju, ngulaju yangka kuja kujarlaju payurnu Kaatuju:

“Warlalja-Wiri, kujarnalu-jana yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyuntu-nyangu, ngulakuju kulalurla mayi ngungkur-nyinaja?”*

17 Nyarrpaku-ka nyampuju yimiji wangkami? Kaatukuju wala nyinan-jakungarntirliji yapangkujulu purda-nyanyi-wiyi yimi-wiyi Jijaji Kirajikirliji. Manu purda-nyanjakungarntiji, yapangku-jana nganangku mayi yimi-ngarrirninjini-wiyi jaruju.

18 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirli-jiki kulalu nganta purda-nyangu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju yimiji:

“Yapangkujulu nyurru-wiyi kangu Kaatu-kurlanguju yimiji kujarla yalarnirla warrukirdikirdi ngurujarraranyparlaju. Junga kujaju. Nyurru-jukujulu purda-nyangu yimiji jintawarlayirli-jiki.”*

* 10:11 Nyangka Isaiah 28.16

* 10:13 Nyangka Joel 2.32

* 10:15 Nyangka Isaiah 52.7

* 10:16 Nyangka Isaiah 53.1

* 10:18 Nyangka Psalm 19.4

19 Marda kankulu yapa panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi Juwu-watirliji jintawarlayirli kulalpalu nganta milya-pungu nyampuju jaru Kaatu-kurlanguju. Ngulaju kula junga kujaju! Kala milya-pungu-jalalpalu, ngulajulu juwa-kijirninjarla yampija. Nyampunya jurkujuku yimiji yirrarnu Mujujurluju nyurru-wiyi Payipulurlaju yangka kuja-jana Kaatuju wangkaja Juwu-patukuju ngulaju kuja:

“Nyurrurlarluju kankulu-jana rampal-manngu-nyanyi Juwu-wangu-wati maju nganta kalu nyina, manu ngurrpa-pajirni kankulu-jana. Ngulaju ngula-juku. Kapurnaju ngajulurlu pina-kanyirni kutu ngaju-nyangu-kurra. Kujarlaju kapunkulu-jana nyurrurlaju yunnganji-jarrinjarla nyurunyuru-jarrimi-nyayirni.”*

20 Yangkanku jinta-karirli jarukungarduyurlu Yijayarlu ngarrurda-wangurlu kutu yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kuja Kaatu wangkaja:

“Yangka-paturlu Juwu-wangu-watirli, kulalpajulu ngajukuju warurnu, kala ngarirli rdipinjarla kutu parlu-pungu. Kulajulu yirdi-maninjarla purlaja-wiyi yajarninjakuju, lawa. Ngarirnaju kutu milki-yirrarnu nyanungu-patu-kurraju.”*

21 Nyampunya-jana Yijayarluju yirrarnu jaruju wita-karirli yapa-patuku Yijirali-pinkiji:

“Ngajululparna-jana warrarda marla-karrija parra wiri Ngaju-nyangukuju yapakuju. Lawa-juku, nyanungurrajulpa-julu jurru marntarla kuja-purda-kari jurnta nyinaja purda-nyanja-wangu.”*

11

Kaatuju kajana nyina yapakuju Juwu-patukuju yimiri-jiki

1 Nyampunya marda kankulu nyurrurlarluju panu-karirliji rampal-manngu-nyanyi ngulaju kujarlu, “Nyampuju yapa Juwu-patu ngulajulu jurru marntarla-nyayirni, ngulangkuju kula kalu purda-nyanyi Kaatuju. Kujarlaju marda kajana yampimi mardarninja-wangurlu.” Kujaju kula junga! Ngajurlangujulu manngu-nyangka! Ngaju-jurna Yijirali-pinki-yijala yapa. Yipuruyamuju walya-patu-yijalaju ngajukuju. Ngula-warnuju karna ngajuju nyina Pinyamini-kirlangu warlalja turnu-warnu-pardu-karirla.

2 Kaaturluju kula kajana yapaju juwa-kijirninjarla yampimi Juwu-patuju jintawarlayi-jiki, lawa. Nyampunya-jana yapaju milarnu Kaaturluju. Kuja nguru ngurrju-manu, ngulakungarntirlijilpa-jana manngu-nyangu ngaka yungu-jana milarni. Mardankulu wajawajamanu yangkaju Layija-kurlangu yimi kuja-ka nguna Payipulurla. Kujanyarla muntuku-jarrinjarla wangkaja Kaatukuju Yijjarli-pinkikijaku:

3 “Warlalja-Wiri, punku-watirlili-jana yapa nyuntu-nyangu jarukungarduyu-patu tardirr-pakarnu. Manulu nyuntu-nyangu maralypi-wati purranja-kurlangu yangkarra yarturlu-wati murnju-yirrarninja-warnu rdungkurrungkurr-pakarnu.

* 10:19 Nyangka Deuteronomy 32.21
Isaiah 65.2

* 10:20 Nyangka Isaiah 65.1

* 10:21 Nyangka

Jalanguju jintangku ngajulurluku karnangku purami nyuntuju, ngulaju kapujulu pinyi-yijala.”*

⁴ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka kujarla Layijaku nyarrpa mayi wangkaja? Ngulajurla kuja wangkaja Kaatuju, “Kula kanpaju nyuntu-miparlu purami, lawa. Ngajuju karna-jana mardarni-juku 7,000-pala yapaju kuja kajulu ngaju purami-jiki. Ngularrajulu ngajuluku-juku. Yalumpurrarluru kula kalu purami yangka jukurrpa-kari yirdiji Paala, lawa.”* Kujanyarla wangkaja Kaatuju Layijakuju.

⁵ Yangka-piya-juku, jalanguju kajana jurrku-juku yimiri-jiki nyinami Kaatuju yangkakuju Juwu-patukuju, manu kajana wurrangku-juku milarni panu-kari yungulu ngulangku purami.

⁶ Nyiya-jangka-jana Kaaturlu milarnu? Yimirilpa-jana nyinaja Kaatuju. Kujarlanya-jana milarnu. Milarninjakungartiji kulalurla jungarni nyinaja, lawa. Kuja-wanawana yungu-jana yampiyarla. Ngari-jana yimirirli kutu milarnu.

⁷ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu langa-kurramani? Juwu panu-juku, ngampurrpalpalurla nyinaja yungu-jana nganta Kaaturluju milakarla nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra nganta. Kala lawa, ngarilpa-jana marnkurrpa-mipa milarnu. Panu-kariji, ngulajulu jurru marntarla-jarrija.

⁸ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla yangka kuja-ka wangka:

“Kaaturluju-jana warungka-manu, manu-jana ngurrrpa-manu yapaju. Manu jalangurlangu kajana warungka-maninjarla ngurrrpa-mani-jiki. Kujarlanya kula kalu milpa-jarrarluru nyanyilki, manu kula kalu langa-jarrarluru purda-nyanyilki.”*

⁹ Manu ngulaju jinta-karirilki yirdingkiji Tapitirli yirrarnu yimiji Payipulurlaju yangka kujarla kuja wangkaja Kaatukuju:

“Warlalja-Wiri, kapakapa-manta-jana yapa Yijirali-pinki, manu-jana murrumurru-manta ngula kuja kalu warrukirdikirdirli nyinanjara ngarni kurapaka manyukupurdarlu panungku-juku.

¹⁰ Manu milkari-manta-jana yungulu nyanja-wangu nyina nyuntuku. Kaji-jana majurlangu rdipimi, yampiya-jana muurl-mardarninjawangurlu!”*

¹¹ Nyarrpa-ka nyampuju wangkami yimiji? Kujalu Juwu-patu rampal-yanu, ngulaju mayili yanu warntarlaju tarnnga-juku? Lawa, kula kujaju junga. Kujalu yangka Juwu-patu rampal-yanu kuja-purda-kari, ngula-puruju Kaaturluju-jana pina-kangurnu yangkaju Juwu-wangu-patu nyanungu-kurralku yungu-jana jirnganja-nyinami tarnnga-juku. Nyiyaku-jana Juwu-wangu-paturlangu kangurnu Kaaturluju? Ngulaju yungulu-jana Juwu-patuju ngurru-nyanjarla muluja-jarrimilki.

¹² Kaaturluju kapu-jana yungkarla nyiyarningkijarra Juwu-patukuju. Ngulajulurla jurnta rampal-yanu kuja-purda-kari, kujarlajulu wajawaja-manu nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju yangka Juwu-wangu-patu kalu nyinami Kaatu-kurlangulku, manu kalu mardarni nyiyarningkijarraju Kaatu-kurlanguju. Kaaturluju-ka

* 11:3 Nyangka 1 Kings 19.10-14

* 11:4 Nyangka 1 Kings 19.18

* 11:8 Nyangka

Deuteronomy 29.4, Isaiah 29.10

* 11:10 Nyangka Psalm 69.22-23

nyurru-jala milya-pinyi nyajangu kajilirla Juwu-patuju pina-kurruly-wantinjarla yanirni marda panu marda, ngari marnkurrpa-mipa marda, karijaja. Ngakaju kajilirla marda pina-yanirni, kujarlaju yimiri-nyayirni kapu-ngalpa ngalipakuju nyinami.

¹³⁻¹⁴ Wita-wiyi yungurna-nyarra wangkama nyampu yimi nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku. Kaaturluju yirrarnu Kurdungurlu Wiri yungurna-nyarra Yimi Ngurrju kanyirni. Ngurrju-nyayirni karnarla nyanunguku warrki-jarrimi. Kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni nyampuju Yimi Ngurrju, kujarlaju marda kapulu-nyarra Juwu-patuju muluja-jarrimilki. Ngularrajulu ngaju-nyangu ngurrara-jinta. Marda kuja karna-nyarra nyurrurlaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkarluju marda yungurna-jana panu-kari Juwu-patulku marda warru pina-kanyirni Kaatu-kurlangu-kurralku.

¹⁵ Kujalurla yangka Juwu-patu kamparru-wiyi jurnta yanu Kaatukuju, ngulakuju kuja-yijala nyanunguju-jana jurnta yanu, manu-jana purturlulku milki-yirrarnu. Ngula-jangkaju, Kaatujujana pina-yanurnu yangka-patukulku Juwu-wangu-patuku, manu-jana ngula-jangkarluju kangurnu pina nyanungu-nyangu-kurralku, ngulaju wungu-warnulku nyanungukuju. Kuja-piyarlu-yijala ngakalku kajijana Kaaturluju pina-kanyirni panu-kariji Juwu-patuju, kujarlaju kapu-ngalpa pina-yakarra-maninjarla wankaru-mani.

¹⁶ Wita yirna-nyarra wangka Juwu-patu-kurlu nyiya-piya ngula kalu nyina. Ngulaju kalu nyina mangarri-piya, yangka mangarri kuja karliparla yinyi Kaatuku pulka-pinjaku. Wita-wiyi karlipa rdilyki-pinyi mangarri. Yali mangarri wita-kari, ngulaju karliparla yinyi nyanungukulku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, yalijirla mangarri jintawarlayijiki nyanunguku-juku. Nyiya-piya kalu nyina Juwu-patuju? Ngulaju kalu nyina watiya-piya. Ngulangka kajilparla kanunju nganju kariyarla Kaatuku, ngula-piya-yijala kajikarla kankarlu parlaju karrimi nyanunguku-yijala.

¹⁷ Juwu-patuju kalu nyina parla-piya-yijala yangkaju yalirla watiyarla Kaatu-kurlangurla. Ngulajulu kamparru-warnu-paturlu-juku puraja Kaatuju. Kamparru-warnu-juku nyurrurlakuju nyampurraju Juwu-patujulpalurla nyinaja. Yangka kuja-jana Kaaturluju yilyaja Juwu-patuju nyanungu-nyangu-ngurlu turnu-warnu-ngurlu, ngulaju kula-nganta yangka kuja karla Kaaturluju watiyaku parla jurnta rdilyki-pakarni, ngula-jangkaju kuja-ka rdilyki-pakarninjarla kijirnilki. Kujarlunya-jana Kaaturluju yilyaja yangka Juwu-patuju nyanungu-ngurluju. Yangka kuja-nyarra Kaaturlu kangurnu pina panu-kari Juwu-wangu-patu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra, ngulaju kula-nganta yangka-piya kuja-ka Kaaturluju parla-kari rdilyki-pakarninjarla jilypi-yirrarni watiya-kurralku rdalyku-kurraju, Ngula-jangkaju kuja-ka wiri-jarrinjayani ngurrju-nyayirni parlaju. Kujarlunya-nyarra Kaaturluju pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku.

¹⁸ Kujarlaju, nyurrurla Juwu-wangu-paturlu yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu kuja-nyarra Kaaturlu pina-kangu nyanungu-nyangu-kurra. Pina manngu-nyangkalu nyampu: Yangka Juwu-patu ngulajulpalu kamparru-warnu-juku nyinaja parla-piya Kaatu-kurlangurlaju watiyarla. Ngulajulpalu nganju-piya nyinaja,

ngulangkungyalpalu jirri-mardarnu parlaju Kaatu-kurlangurlaju watiyarlaju. Kala nyurrurlaju yangka Juwu-wangu-patu, ngulajunkulu parla-piya nyurrurlaju watiya-kari-piya-jangka. Ngakalku-nyarra Kaaturluju jilypi-yirrarnu watiya-kurraju. Kula kankulu nyurrurlarlu yaliji watiyaju jirri-mardarni, lawa. Juwu-paturlu-juku kalu jirri-mardarni.

¹⁹ Nyurrurlarlu marda panu-karirli Juwu-wangu-paturlu kajikanku-julu marda wiljiwilji-mani warrarda kujarluju, “Wayinpa, Pu-urlu! Kaaturluju yangka-jala parla kamparru-warnu watiya-jangkaju rdilyki-pakarninjarla kujurnu yungu-nganpa nganimpaju Juwu-wangu-patuju jilypi-yirrarni nyanungu-nyangu-kurralku watiya-kurraju turnu-warnu-kurraju.”

²⁰⁻²¹ Kujaju junga-jala. Yangka-patu Juwu-patu, ngulaju kulalpalurla wala nyinaja Kaatukuju, kuja-wangu-panunya-jana pajirninjarla yilyaja yangka-jangkaju watiya-jangka. Nyurrurlalpankulurla nyinaja walaju, kujarlanya-nyarra yangkaju watiya-kurra rdalyku-kurraju jilypi-yirrarninjarla yirrarnu turnu-warnu-kurraju. Kala kajinkili-nyanu wiri-pajirni nyurrurlarlu, kuja-panuju kapu-nyarra marda Kaaturluju pajirninjarla yilyami-yijala nyurrurlarlangu yangka-ngurluju watiya-ngurlu turnu-warnu-ngurluju. Yangka-patu Juwu-patu, kamparru-warnu-juku nyinajalpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla, ngulaju-jana rdilyki-pakarninjarla kutu yilyaja-juku kuja-purda-kari. Kuja-piyarlu-yijala marda kajika-nyarra rdilyki-pakarninjarla yilyami nyurrurlarlangu. Kujarlajulpankulurla lani-jarriyarla Kaatukuju!

²² Nyampunyaalu manngu-nyangka! Nyurrurlarluru kankulu milyapinyi-jala Kaatuju kuja karla ngampangampa nyina nganaku-puka yapakuju yangka kuja karla wala nyina. Kala yangka kujalurla Juwu-patu kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatukuju, kujarlaju-jana nyanunguju yimiri-wangu-jarrija manu mari-wangu-jarrijalku. Manu nyurrurla-kari kuja kankulurla wala nyinami Juwu-wangu-patu, ngulakuju kanyarra ngampangampa-juku nyinami. Kala kajilpankulurla nyurrurlarlangu jurnta kuja-purda-kari-jarriyarla nyanunguku Kaatukuju, kujarlaju kajika-nyarra yimiri-wangu-yijala nyinami.

²³ Kajilpalurla Juwu-patu wala nyinanjarla pina-yantarlarni, ngulaju kajika-jana pina jilypi-yirrarni yangka-kurraju watiya-piya-kurra nyanungu-nyangu-kurraju turnu-warnu-kurraju. Yuwayi, Kaatujuka pina nyina pina-jilypi-yirrarninjakuju yangkangkakuju watiya-piyarlakuju.

²⁴ Kamparru-wiyiji, yangka-patu Juwu-patujulpalurla parla-piya-juku Kaatu-kurlangurlaju watiyarla nyinaja. Kala nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju, kulalpankulurla nyinaja nyanungu-nyangukuju watiyakuju, lawa. Ngakalkuju-nyarra wurrangku-juku kutu jilypi-yirrarnu. Kujarlaju, pina-jala-ka nyina Kaatuju pina-jilypi-yirrarninjakuju Juwu-patukuju yangka-kurraju watiya-piya-kurraju.

Ngakaju kapu-nyanu yapaju Kaaturluju pina-kanyirni Yijirali-pinki panu-juku

²⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, marda kankulu-nyanu nyurrurlaju warru jamuru-karrimi pinangkalpa nganta. Kuja-kujakuju yungurna-nyarra wita-wiyi wangka Yijirali-pinki-kirli. Nyampuju yimi pirjirdi-nyayirni, nyarrparlu kulalparlipa milya-pungkarla. Panu-kari Juwu-patu Yijirali-pinki, ngulajulurla jurnta yanu Kaatukuju, ngulaju jurru marntarla-juku. Ngulaju ngula-juku. Kala jalanguju, lawa-maninja-yani-ka warrkiji Kaaturluju ngula kajana pina-kanyirni Juwu-wangu-patuju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra yangkaju kuja kyananu nyanunguku milarni panu-nyayirni yapaju.

²⁶⁻²⁷ Ngula-jangkaju, Kaaturluju kapu-jana Yijirali-pinkiji muurl-mardarni yapaju jintawarlayi-juku. Nyampuju yangka-juku jurrkujuku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nyampunya-ka wangka Warlalja-Wiri Kaatuju: ‘Kajili Jakupukurlangu yapa majungka-jarrimi, ngulaju kapurna-jana yanjjarla yawuru-jarrimi kutu. Ngula-puruju kapurna-jana ngarrirni kujarlu: Yangka-ngurlu kirri-ngirli yirdi-ngirliji Jurujulumu-ngurluju kapu yanirni Ngarlkinpa yungu-jana muurl-mardarni yapa Jakupu-kurlangu yangka Yijirali-pinkiji, ngulaju majungka-jarrinja-kujaku.’”*

²⁸ Yangka kujalpalu wilji-wiyi nyinaja Juwu-patuju, ngulangku-julu purda-nyangu-jala Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji, kala kulalurla ngulakuju ngungkurr-nyinaja. Kujarlajulurla nyurunyuru-jarrijalku Kaatukuju. Ngula-jangkaju, Kaaturluju-nyarra yilyajarni Yimi Ngurrju nyurrurlakulku Juwu-wangu-patuku. Kala yangka-patuju Juwu-patu, ngulaju-jana kamparru-wiyi-jiki milarnu Kaaturluju. Ngulakungarntiji-jana walya-patu-wiyi milarnu nyampupatu yirdi-patuju Yipuruyamu manu Yijaki manu Jakupu. Kujarlanya kajana Juwu-patukuju yulkami-juku jalanguju.

²⁹⁻³⁰ Kaatuju-jana wangkaja nyampu-patu-kuju marnkurrpakuju kapu-jana nganta yirrarni Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Manu-jana wangkaja kapu-jana nganta tarnngangu-juku warrawarra-kanyi. Kaaturluju kula-ka wajawajamani jaru yaliji kuja-jana wangkaja yali-patuku walya-patuku. Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturluju kapu-jana muurl-mardarni yapa-patuju Yijirali-pinkiji. Nyarrparlurna-nyarra nyampuju yimi yirri-pura? Marda kujarlu mayi: Kamparru-wiyi kulalpankulu nyurrurlarluju Juwu-wangu-paturlu linpangku purda-nyangu Kaatuju, lawa. Manu yangka kujalurla Juwu-patu jurnta kuja-purda-jarrija, ngulaju nyanungu-paturlangurluju kulalu linpangku purda-nyangu Kaatuju. Kujarlanya-nyarra Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyurrurlakulku.

³¹ Jalanguju kula kalu purda-nyanyi-juku Juwu-paturluju yampangkuju Kaatuju. Nyurrurlaku Juwu-wanguku kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju nyina, kuja-yijala yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju-yijala nyinami Juwu-paturlanguku yapakuju.

³² Yapa jintawarlayi kalurla yapaju kuja-purda-kari jurnta yani Kaatukuju. Kujarlaju, yijardu-nyayirnilri kajana langa-jarraju

* 11:26-27 Nyangka Isaiah 59.20-21, 27.9

warungka-mani purda-nyanja-kujakuju yungu-jana ngakaju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami jintawarlayiki-juku yapakuju.

Pulka-pinyirliparla Kaatuku jintawarlayirli-juku yapangkuju

³³ Nyiyarningkijarrarla Kaatukuju! Nyanunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka ngulangkuju milya-pinyi nyiyarningkijarra! Kulalparlipa ngaliparluru milya-pungkarla nyarrpa kuja-ka nyanungurluju manngu-nyanyi manu purda-nyanyi kuja-ka nyarrpa-jarri!

³⁴ Nyampuju yangka-juku jurrku-juku yimiji Payipulurla-juku kuja-ka wangka:

“Nganangu kula-ka milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Warlaja-Wiringki manngu-nyanyi nginyinginyirlurluju! Kula kangalpa kujakungarntirliji ngalipaju payirni, lawa!”*

³⁵⁻³⁶ Kaaturluju ngurrju-manu nyiyarningkijarra! Ngulaju kalurla nyiyarningkijarraju marlaja nyina nyanunguku-juku! Ngulaju karla warrarda nyinami nyanunguku-juku nyiyarningkijarraju! Kujarlaju, pulka-pinyirliparla tarngangu Kaatukuju. Ngula-juku ngurrju! Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Kulalparliparla nyiyalku yungkarla ngalipa-nyanguju nyanungukuju ngaliparluru, ngula-jangkarlaju yungu-ngalpa nganta nyanungurlulku pina-yinyi nyiyarlangu nganta.”*

Ngulaju ngula-juku! Pulka-pinyirliparla warrarda Kaatukuju jintawarlayirli-juku! Ngula-juku!

12

Yungulparlipa-nyanu yungkarla tarnga-juku Kaatu-kurlangu-kurraju ngaliparluru

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina ngalipakuju jintawarlayiki-juku. Kujarlanya yungkalu-nyanu Kaatu-kurlangu-kurraju tarngangu-juku ngulaju yungunkulurla nyanungu-mipaku pulka-pinyi wardinyi-maninjarla. Majungka-jarrinja-wangu nyinayalu rdakangu marnpirinja-wangu manu milpangu nyanja-wangu manu lirra wangkanja-wangu, lawa! Jungarnilirla nyinaya Kaatukuju. Kujarlunya yungulpankulu jungarnirli purayarla Kaatuju pirlirra nyurrurla-nyangu-kurlurluju.

² Mamparl-pungkalu-jana yapaju yangkaju ngulangku kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani nyanungurra-piya nyinanjaku. Kuja-kujakujulu-nyanu yungka tarngangu-juku Kaatu-kurlangu-kurraju, ngulangkuju yungu-nyarra kurruly-kijirni nyanungu-nyangu-kurralku. Ngula-jangkarluru kapunkulu manngu-nyanyi jungarnilki, manu kapunkulu milya-pinyi nyarrpa kaji-nyarra Kaatu wangka. Nyurrurlarluru kapunkulu milya-pinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni, manu kapunkulu milya-pinyi nyarrparlu kajinkili wardinyi-mani Kaatuju.

Kaaturlu kangalpa jarnkujarnku yinyi warrki-kari warrki-kari ngalipakuju

³ Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni kaju nyinami. Kujarlanya karna-nyarra nyampuju wangkami nyurrurlakuju: Nyurrurlaju

* **11:34** Nyangka Isaiah 40.13, Jeremiah 23.18   * **11:35-36** Nyangka Job 41.11

kankulurla wala nyinami Kaatukuju, kujarlaju ngurrjulu nyinaya wiri-pajirni-wangu, kajikankulu-nyanu marda wiri-pajirni yapa-patukari-piya-wangu nganta. Manngu-nyangkalu-nyanu yirriyirrirli nyurrurlarlu-wiyi.

⁴ Yapa kuja karlipa rdaka-jarra-kurlu, langa-jarra-kurlu, milpa-jarra-kurlu nyina manu palka-kurlu, ngulaju rdakangkuju maninjaku, langangku purda-nyanjaku, milpangku nyanjaku.

⁵ Jaaji-wardingkiji turnu-warnuju ngalipajurlipa kuja-piya-juku. Ngalipajurlipa jintangka-juku turnu-warnuju Jijaji Kiraji-kirlanguju. Yapa-mipa-jala karlipa jarnkujarnku nyina, kala jinta-juku karlipa warlalja nyinami.

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki nyinami, ngulangkuju-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki-kari warrki-kari ngalipakuju yungurlipanyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina Kaatukurlanguku marlaja wangkanjaku. Nyarrpa-puka kuja kangalpa wangkami, ngula-mipanya karliparla marlaja wangka nyanunguku.

⁷ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku wurdujarra-maninjaku, yungulparlipa-jana wurdujarra-mantarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina pinarri-maninjaku, yungulparlipa-jana pinarri-mantarla.

⁸ Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku pirrjirdi-maninjaku, yungulparlipa-jana pirrjirdi-mantarla yapaju kuja kalu marda muntuku nyina. Manu ngalipa panu-kari karliparla marlaja nyina jama yinja-panu Kaatukuju, ngulangkuju yungulparlipa-jana kutu yungkarla marlajarra-watikiji mangarriji marda manu marda jurnarrpaju. Manu ngalipa panu-kari karlipa marda pina-nyina wiri kamparrurla nyinanjaku, yungulparlipa mata-wangu warrki-jarriyarla. Manu ngalipa panu-kari karlipa pina-nyina yapaku mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku, yungulparlipa-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla ngampurra-nyayirni.

⁹ Yulkayalu-jana yapa ngalya-kariki jungarni nginji-wangkanja-wangu! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkayarla kanunjumanyumpa-nyayirni. Nyiya-puka kaji punku-nyayirni karrimi, ngula-mipakunyalurla nyurunyuru-jarriya, manulurla jurnta nyinaka wurnturu-juku. Kala kaji nyiyarlangu ngurrju karrimi, ngulajulu puraya tarnngangku-juku.

¹⁰ Kuja kankulu-jana yulkami nyurrurlakupurdangka-patuku, kuja-piyanyalu-nyanu jarnkujarnku yulkaya! Pulka-pungkalu-jana yapa ngalya-kariki, yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu.

¹¹ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa yinyi yartarnarri, ngula-kurluju jukuru-wangulurla warrki-jarriya Warlalja-Wiriki Jijajiki.

¹² Warrardalu manngu-nyangka Kaatuju. Ngulaju kapu-nyarra warrarda jirrnganja nyinami nyanunguju. Manu marlaja wardinyi-jarriyalurla. Kaji-nyarra nyiya maju rdipi, ngula-jangkaju nganyunganyu-wangulurla wala-juku pululu nyinaya Kaatukuju, manulurla warrarda yati-wangkaya.

¹³ Kirijini-kariyungku kajilpalu marlajarra marda nyinayarla jurnarrpa-wangu manu marda mangarri-wangu, ngulakujulu-jana kutu yungka. Manu marda kajilpa ngajarri yantarlarni ngurra

nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajulu rdakurl-kijika ngurrangkaku nyinanjakuju.

¹⁴ Nganangku-puka kajilpa-nyarra murrumurru-mantarla kulungku yapa jinta-karirliji, Kaatukulurlajinta wangkaya yungurla Kaatuju yimiri-juku nyinami. Kajikankulurla marda jangkardu payirni Kaatu yungulpa nganta murrumurru-mantarla. Lawa kujakuju.

¹⁵ Kala kajili wardinyi marda nyinami yapa ngalya-kariji manu ngampurpa, ngulukujulu-jana wardinyi-yijala manu ngampurpa-yijala jirrnanja nyinaya. Kala kajili wajampa nyina, ngulakujulu-jana nyurrurlaju wajampa-yijala jirrnanja nyinaya!

¹⁶ Jarnkujarnkulu-nyanu ngungkur-nyinaya jintangka-juku. Manu kurrurru-karrinja-wangulu nyinaya, kalakankulu-nyanu pinangkalpa nganta ngarrirni. Yangka kuja kalu yapa kaji-wangu nyinami, ngulajulu-jana wungu-warnu-manta.

¹⁷ Nganangku-puka kajilpangku pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Jungarnili nyinaya Kaatuku yungulu-nyarra ngurrju-pajirni yapa-patu-karirli.

¹⁸ Yapangkuju kajili-nyarra warrarda kulukukuluku-mani, kujapuruju nyinayalu rarralya-juku manu ngurrju-juku.

¹⁹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulaju kapungkurla ngaka Kaaturlu kunka-mani. Nyampunya Warlaja-Wiriji Kaatuju wangkaja Payipulurlaju:

“Nganangku-puka kajingki pakarninjarla murrumurru-mani, ngulaju kapurnangkurla ngaju-miparlu kulu-jarrinjarla kunka-mani.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja.

²⁰ Kujarlaju kajilpangku nganangku-puka pakarninjarla murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Ngulakuju, ngarili-jana yimiri-juku nyinaya yangka kuja-ka yimi wangkami Payipulurla, ngulaju kuja:

“Kajingki ngana-puka yapa nyurunyuru-jarri, manu kaji yarnun-juku marda manu marda purraku nyina, ngulakujurla yungka miyi manu ngapa yungu ngarni pirdaku. Kajinparla kujarlaju yinyi, ngula-warnuju kapu-nyanu nyanungurluju kurntanyayirni purda-nyanyi, ngula-jangkarlunya yungungku nyuntuju yalala-yirrarnilki.”*

²¹ Kajingkili yapangku marda jangkardu punku-jarrimi, ngulapuruju nyuntuju nyinaya ngurrju-juku nyanungu-piya-jarrinja-wangu. Yuwayi, ngurrju-juku nyuntuju nyinaya, kujarlaju yungulu nyanungurlangu yapa-patu-kariji ngurrju-jarrimi-yijala nyuntu-piya.

13

Yungulparlipa-jana kapumanukungarduyu-patuju purda-nyangkarla ngaliparluju

¹ Nyampurlaju ngurungka, Kaaturlu kajana milarninjarla wiri-wiriji yirrarni, ngulaju yungulu-ngalpa kapumanukungarduyu-patuju nyinami ngalipaku kiringkaku manu warrukirdikirdi nyampurlaju

* 12:19 Nyangka Deuteronomy 32.35

* 12:20 Nyangka Proverbs 25.21-22

ngurungkaju. Kala yangka jinta-kari marda, kajilpa yampiyarla yapa Kaaturlu milarninja-wangurlu, ngulaju kulalpa wiri nyinayarla nyampurla ngurungka. Kujarlaju, kuja kalu-nyarra nyarrpa yangka wiriwiriji manu jinyijinyi-mani yalirlaju kiringka Ruumurla, ngulajulpankulu-jana purda-nyangkarla nyurrurlarlaju.

² Kala nganangku-puka kajilpa-jana yapangku wiljiwilji-mantarla yali kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, kujarlaju kajika Kaatulku wiljiwilji-mani. Kuja-panuju kapu yaliji yapa murrumurru-manilki Kaaturluju.

³⁻⁴ Kajirlipa jungarni-juku nyina, kujarlaju kulalparlipa-jana lani-jarriyarlalku kapumanukungarduyu-patukuju. Kala kajirlipa jungarni-wangu-juku nyinami, kujarlaju kapurlipa-jana lani-jarrimi kapumanukungarduyu-patukuju. Kujarlajulpankulu-jana purda-nyangkarla linpangku manu ngurrjungku wiriwiriji. Yalirraju kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku-yijala ngulangkuju yungulu-nyarra nyurrurla warrawarrakanyi. Yuwayi, nyampurraju wati-patu, warrki-jarri kalurla Kaatuku. Kala ngana kuja-ka warrarda majungka-jarri, ngulakuju karla Kaatuju warrarda kulu-jarrimi. Ngulakuju Kaatuju kajana wangkami yangkakaju kapumanukungarduyu-patuku wiriwiriki yungulu yangkaju yali yapa pakarninjarla murrumurru-mani. Kajinpa yapa jinta-kari marda pakarninjarla murrumurru-mani nyuntulurluku, ngula-warnuju kapunpa-jana lani-jarrimilki. Kala kajinpa jungarni-juku nyinami nyuntu, ngulakuju kapungkulurla warrarda pulka-pinyi kapumanukungarduyu-paturluju wiriwiririji.

⁵ Yuwayi, Kaatuju kajana warrarda kulu-jarrimi yapakuju yangkakaju kuja kalu yapa warrarda majungka-jarrimi. Kuja-kujajulu-jana purda-nyangka kapumanukungarduyu-patuju wiriwiriji. Nyurrurlarlaju kankulu milya-pinyi-jala jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlajulu-jana purda-nyangka.

⁶ Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu wiriwiri, ngulaju kalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyanungu-nyangurla warrkingka kalu-nyarra puntarni talaju. Yangka kuja kalu-nyarra payirni talaku yinjaku, ngulakujulu-jana kutu yungka.

⁷⁻⁸ Kajili-nyarra talakuju jinyijinyi-mani, ngulakujulu-jana kutu yungka. Yampiyalu-jana purdangirli nginji-wangkanja-wangurlu. Yali-patu yangka kapumanukungarduyu-patu, ngulaju kalu-nyarra wiriwiri-nyina. Kujarlajulu-jana kutu linpangku purda-nyangka manu pulka-pungka manyu-pinja-wangurlu. Manu kuja kanparla marda tala mardarni yapa jinta-kariki, ngulajurla kutu yungka jurnta mardarninja-wangurlu.

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla manu ngurrju jarnku-jarnku nyinayarla

Ngana-puka marda kuja kajana warrarda yulkami yinja-panu, ngulangku-ka jungangkuju purami Kaatu-kurlanguju kuruwarriji.

⁹ Kaatu-kurlangurluju kangalpa yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra jungarnikiji nyinanjakuju. Kujarlaju, kulalparlipa-jana kalykuru-jarriyarla yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu kali-nyanu-kurluju. Kulalparlipa-jana yapa ngalya-kariri tarnnga-kurra pakakarla. Kulalparliparla purungku jurnta mantarla nyiyarlangu yapa

jinta-kariki. Manu kulalparlipa-jana jalajala-jarrinjarla mulu-nyangkarla yapa ngalya-karikiji kuja kalu yangka jurnarrpa panu manu niyarningkijarra mardarni. Nyampunya kangalpa niyarningkijarraju yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangurluju kuruwarrirliji. Nyampuju kuruwarrri, nyarrpa kangalpa wangka ngalipakuju? Ngulaju-ka kuja wangkami: Kuja kyananu nyanungu yulka warlalja, kuja-piya-yijala yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni yulkayarla Kirijini-kariyi-nyanukuju.*

¹⁰ Kajinpa-jana junga-nyayirni yulkami yapa-patu-kariki, ngulajangu kulalpanpa yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-kurluju warru parnkayarla, manu kulalpanpa-jana yapaju linjarrparluju pakakaralaku, manu kulalpanpa-jana wijingkiiji jurnta kangkarla, manu kulalpanpa-jana ngurru-nyanjarla mulu-nyangkarla yapa-patu-karikiji niyarningkijarra-kurlukuju. Kajinpa-jana kuja yulkami yapa ngalya-kariki, kujarlu-yijala kanpa jungarnirli purami kuruwarrri Kaatu-kurlangu.

Jijaji kapu pina-yanirni nyurru-wiyi-wangu yungkaparri-juku nguru nyampu-kurraju

¹¹ Yangka kujarlipa Kirijini-jarrija-wiyi, ngulajurliparla warrarda nyinaja wala-nyayirni Jijajikiji. Jalangu, nguruju karla kutulku karrinjini Jijajikiji. Nyurru-wiyi-wangu kapu pina-yanirni Jijaji yungu-ngalpa ngulangkuju pina-kanyi nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurraju. Nyurrurlarlu yapangku kujaju kankulu milya-pinyi-jala. Kujarlaju, yungulpankulurla jungarni-juku nyinayarla Kaatukuju. Jungarni-nyinayalu yangkarra-piya-wangu kuja kalu yangka yapa ngalya-kari jarda-juku nguna! Yalirrarluju kula kalurla Jijajikiji wapananyi, lawa.

¹² Yalirra yapa, ngulajulu yangkarra-piya kuja kalu yapaju jarda-juku nguna kutu-karirlaju. Kala jalanguju, parralku karla rdangkarrkanja-yani, manu wantalku karla pardinjini Jijajikiji. Junga-juku, jungarnirli nyanami yartarnarri-kirli Jijaji-kirlangu-kurlu, ngulaju yangka yalirra-piya-wangu kuja kalu yapaju majungka-jarrinja-yani kutu-karirlaju. Yalumpurrarluju yapangku kajulu ngajuju kurntamani-nyayirni.

¹³ Kuja-kujakuju, nyurrurlajulu yapa nyinaya jungarni kuja kalu yangka yapa parrangka nyina ngulaju kuja kalu-jana yangka yapa ngalya-karirlangurlu nyanyi marrara. Yangkarra-piya-wangulu nyinaya ngulaju kuja kalu majungka-jarrimi kutu-karirlaju. Kutu-karirlaju, warrulku kalu-nyanu jintajinta-jarri pamakungarntiji ngar-ninjakungarntiji manu yungulu warru nguna kutu karnta manu wati maliki-piya. Manu kalu-nyanu mulu-nyanjarla jarnkujarnku pakarni. Kuja-piya-wangulu nyinaya nyurrurlaju.

¹⁴ Marda kankulu yangka-juku warrarda manngu-nyanyi. Kuja-kujakujulu-nyanu warla-pajika nyurrurlarluju! Manngu-nyangkalu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji-mipa. Nyurrurlajunkulurla nyanungukulku.

* **13:9** Nyangka Exodus 20.13-15, 17, Deuteronomy 5.17-19, 21, Leviticus 19.18

14

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku nyinayarla ngurrju, kurnta yinjawang

¹⁻³ Nyurrurla panu-kariji kankulu nyurru-jala pina-nyayirniki nyinami Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju kankulu kutu ngarni nyiyarningkijarra mangarriji manu kuyurlanguju. Mardaka jinta yapa yalumpurlaju kuja karla wala nyina Jijajikiji, ngulangkuju marda-ka ngari wita-mipa milya-pinyi kuruwarri Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju-ka kuyu yampimi ngarninja-wangurlu. Manu marda yungu-nyarra nyurrurlakulku jinta-jarrimi. Kuja karla yangka wala nyina Jijajiki, Kaaturlu-nyanu nyurru pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Kujarlaju nyanungujulu nyurrurlarlulku kangkarni nyurrurla-nyangu-kurra yirrikarrikawangurlu. Yampiyalu, wiljiwilji-maninja-wangurlu. Kala yangkanku yapangku yalirli jintangu, ngulaju marda-ka wita milya-pinyi. Kujarlaju, kajilpa kuyuju nganjarla, ngulaju kujarlaju kajika-nyanu kurntaku ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kyanu nyurrurla panu-juku yapaju pina-kanyirni kuyu ngarninja-warnu manu lawa kuyu-ngarninja-wangu. Kujarlanya yaliji yangka yapa kuyu ngarninja-wangu, kangkarnili nyurrurla-nyangu-kurralku ngulaju kurnta ngurrju-maninja-wangurlu. Nyanungurlangu yungulpanyarra ngurrju-yijala nyinakarla kuyu ngarninja-kurraku, ngulaju yirrikarrika-wangu.

⁴ Nyiyaku kankulu yangkaju yali yapa jinta kurntakuju ngurrju-mani ngulangkuju kuja-ka kuyuju yampimi ngarninja-wangurlu? Nyanunguju kula-nyarra nyurrurlaku, ngulaju karla nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Nyanungurlunya kapu pinarri-mani wita-kari wita-kari yapa yaliji kuruwarrikiji Kaatu-kurlangukuju yungurla nyinami Kaatukuju jungarniji kurnta-wangulku.

⁵ Marda kalu panu-karirliji yapangku manngu-nyanyi yungulu jaajikirraju turnu-jarri marda Palya-miparla? Ngulaju ngula-juku. Manu marda panu-karirliji kalu manngu-nyanyi yungulu marda turnu-jarri Jarratiyi-miparla-juku marda manu marda parra-karirlangurla? Jinta-kari jinta-karirlili purda-nyangka nyarrpa yungunkulu jaajikirra turnu-jarri.

⁶⁻⁸ Wurra-wiyi ngarirna-nyarra milki yirri-purami yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurra-mani. Kuja karlipa nyampurla ngurungku wankaru-juku nyina, yinyi karlipa-nyanu ngaliparlaju Warlalja-Wiri-kirra Jijaji-kirraju. Manu ngakaju kajirlipa palimi, ngula-jangkarluju kapurlipa-nyanu yinyi-jiki Jijaji-kirraju yungurliparla nyinami nyanungu-mipaku. Tarnnga-juku kapurliparla nyinami nyanungukuju. Ngalipaju karliparla panu-juku puta nyina jungarniji Warlalja-Wirikiji. Kujarlaju, panu-kari kajikalu turnu-jarri Palyangka jaajikingarnti, panu-kari kajikalu Jarrirtiyirla turnu-jarri, ngulaju ngurrju-juku kajinkili yapangku jarnkujarnku purda-nyanyi. Nganangku-puka kuja-ka kuyu ngarni kurnta-wangurlu, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju kuyu ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku. Manu nganangku-puka kuja-ka kuyu yampinjarla kurntanjurlu miyi-mipa ngarni, ngulakuju karla yati-wangka-wiyi Kaatukuju miyi ngarninjakungarntiji, ngulaju ngula-juku-yijala.

⁹ Jijaji Kiraji palija-jala. Ngula-jangkaju, Kaaturlu wankarumaninjarla yakarra-manu yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyinami. Kuja karlipa wankaru nyina jalangu manu kajirliapa marda palimi, ngula-jangkaju kapu-ngalpa tarnnga-juku nyinami Warlalja-Wiri.

¹⁰⁻¹¹ Nyampunya wangkaja Warlalja-Wiri Kaatuju Payipulurlaju, ngulaju kuja:

“Ngajuju karna-nyarra wangka junga: Yapa kapujulu panu-juku murdijirrpjirrpj-jarrinjarla parntarrinjini, manu kapujulu ngulangkuju pulka-pinyi.”*

Yuwayi, junga kujaju. Ngakaju kapurliparla kamparru karrimi Kaatukuju. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa miimii-nyanyi kujalparliparla jungarni-japa nyinaja, lawa marda. Kujarlaju, nyarrpaku kankulujana yapa-patu-kariji miimii-nyanjarla kurnta-ngarrirni, ngulaju kuja kalurla Warlalja-Wiriki Jijajikiji nyinami? Nyiyaku kankulujana nyurunyuru-jarrinjarla punku-pajirni?

¹² Yuwayi, Kaaturluju kapu-ngalpa jintawarlayi-juku miimii-nyanyi. Nyampurla ngurungka marda karlipa ngurrju nyina, manu marda karlipa punku nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkuju ngaliparlaju jintawarlayirli kapurliparla yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju marda manu maju marda.

Yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanukuju

¹³ Yuwayi, kulalparlipa-nyanu jarnkujarnku kurnta-mantarla manu karlir-kangkarla ngaliparlaju.

¹⁴ Warlalja-Wiri Jijaji wangkajaju ngajukuju kuyu-kari kuyu-karikiji ngulaju kutu ngarninjaku kurnta-jarrinja-wangurlu. Kala kajinkili-nyanu nyurrurlarlu purda-nyanyi kurnta-juku kuyu ngarninjaku, kujarlaju yampiyalu.

¹⁵ Kajinpa kuyu kutu ngarni, ngula-kurraju kajikangku marda yangkangku jinta-karirliji yirrikarrikarlaju nyanyi kuyu ngarninja-kurraju, manu marda kajikangku marri-pinyi ngarninjakungarntirliji. Ngula-jangkaju kajika marda ngampurra-jarrinjarla kuyuju kutu ngarnilki nyanungurlangurlu. Ngula-jangkaju kajika-nyanu marda kurnta-nyayirni rampal-manngu-nyanyi Kaaturluju nganta kapu yampimi pina-kanja-wangurlu nganta. Kujaju kula junga. Jijaji Kirajirla palija nyanungurlanguku yalikiji yapaku. Jungangku kajinpa kutu ngarni yaliji kuyu, ngulaju kula kanparla yulkamilki yalikiji yangkakaju yapa jinta-kariki. Kujaju jungarni-wangu. Kajilpanparla junga-nyayirni yulkayarla yaliki yapaku kuyu ngarninja-wanguku, manu kajilpanparla ngampurra nyinakarla yawuru-maninjaku, ngulaju kajikanpa nyunturlangurlu yampimi kuyuju ngarninja-wangurlu.

¹⁶⁻¹⁷ Kaatuju kangalpa pina-kanjarla nyinami Warlalja-Wiri, kujarlaju marda kajikarlipa yampimi kuyuju, manu kajikarlipa kuyuju marda ngarni, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju Kaaturluju kangalpa pina-kanyirni-jiki ngalipaju kuja karlipa marda kuyu ngarni manu marda karlipa yampimi kuyuju. Manu-ngalpa Pirlir-rpa nyanungu-nyangu yungu, ngula-kurluju yungurliparla nyinami jungarni-juku manu yungurliapa wardinyi nyina rarralyapa-juku. Kujarlaju kuyu ngarninjakungarntiji, manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kari-wiyi yangkarra yirrikarrika-wati-wiyi, ngulangkuju kalakalu-nyarra

* **14:10-11** Nyangka Isaiah 49.18, 45.23

waalparrirni kuyu ngarninja-kurraju, manu kajikalu-nyanu kurnta-jarrimi nyanungu-patuju.

¹⁸ Kajinkilirla jungarni ngurrju nyinami Jijaji Kirajiki, kujarlaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyina, manu kujarlaju kapulu-nyarra yapa-patu-karirliji pulka-pinjarla ngurrju-pajirni.

¹⁹ Ngalipaju, jungarnirliparla nyinami Kaatukuju yungurlipa jintangka-juku ngurrju nyina kulu-wangu manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani.

²⁰ Kaaturluju kangalpa jarnkujarnku pinarri-maninja-yani nyarrpa yungurliparla nyina jungarni nyanungukuju. Ngaliparlu panu-karirli karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarrakuju mangarikiji kutu ngarninjakuju. Kujakungarntirliji yungulparlipa-jana manngu-nyangkarla Kirijini-patu-kari-wiyi yangkarraju yirrikarrika-wati, kalakalu-ngalpa ngulangkuju nyanyi ngarninja-kurraju kuyu-kurraju. Ngulaju kajikalu marda nyanungurlulku ngarni, manu ngula-jangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju, yungulparlipa-jana yangkarra-wiyi Kirijini-kari-wiyi manngu-nyangkarla. Kaaturlu kajana pinarri-mani-juku wita-kari wita-kari.

²¹ Kajilpalu-ngalpa yali yirrikarrika-watirli nyangkarla kuyu ngarninja-kurra marda manu marda pamarlangu ngarninja-kurra, ngula-jangkaju kajikalu kurnta-jarrinjarla rampal-yani kuja-purda-karilki. Kuja-kujakuju yungulparlipa yampiyarla kuyuju manu pamaju ngarninja-wangurlu manu yungulparlipa nyiyarlangu yampiyarla marnpirninja-wangurlu.

²²⁻²³ Kuja karliparla Kaatuku wala nyinami, ngulakuju kapu-ngalpa pinarri-mani-wiyi mangarikiji manu pamakuju, ngulaju marda yungurlipa ngarni manu marda yungurlipa yampimi. Ngulaju kularlipa-jana warru wangka Kirijini-kariyi-nyanuku mangarri ngarninja-wangu nyinanjaku manu marda mangarri ngarninjaku, lawa. Ngulaju mardarnirlipa ngalipa-nyangu-miparla nginyinginyirla. Nyarrpa kuja karlipa nyiyarlangu warrnki-jarrimi ngalipaju, ngulakungarntiji yungulparliparla Kaatukuju yijardu wala-juku nyinayarla kurnta-wangu. Kujarlaju nganangku yapangku kaji ngarni kuyu manu pama kapatinja-wangurlu, ngulaju karla Kaatuku wardinyi-jarri marlaja. Kala kaji nganangku yapangku ngarni kuyu manu pama kapatinjakarrarlu, ngulaju kula-ka linpangku purda-nyanyi Kaatu jungarnirli, lawa. Kujaju warntarla.

15

¹ Ngaliparlu kuja karlipa milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngulangkuju yungulparlipa-jana manngu-nyanjarla wardinyi-mantarla yangkarra Kirijini-patu-kari kuja kalu ngulangkuju ngari wita-mipa milya-pinyi. Kulu-jarrinja-wangurlu yungulparlipa-jana pinarri-mantarla wita-kari wita-kari. Kulalparlipa-nyanu ngalipamipa manngu-nyangkarla wardinyi-maninjakungarntirliji, lawa.

²⁻³ Jijaji Kiraji kujalpa nyampurla walyangka nyinaja, ngulangkuju kulalpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-manu, lawa. Kala-jana yapa ngalya-kari-wiyi warrarda manngu-nyangu. Nyampunya yimiji yangkangka-juku Payipulurlaju kuja kangalpa wangka ngalipaku:

"Ngana-puka kuja kangku yapa nginji-wangka nyuntuku, ngulaju kaju ngajurlanguku nginji-wangka."*

Nyampu-jangkaju yimi wita-jangka, ngaliparlangurlu yungulparlipa-jana yapa ngalya-karirlangu pirrjirdi-mantarla yungulu jungarnirli purami Kaatu.

⁴ Nyiyarlangu kuja-ka yangkangka Payipulurla wangka yimi Kaatukurlangu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani manu pirrjirdi-mani ngalipaju. Kujarlaju kuja kangalpa majumajurlangu rdipi, ngulapuruju tarnga-juku karliparla wala-juku nyinami pirrjirdi-jiki Jijaji Kirajikiji.

⁵ Kaaturlu-juku kangalpa nyanungurlu-juku jintangku pirrjirdi-mani, kujarlaju yungurliparla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji manu yungurlipa purami-juku majumaju-puruju nyanungu-juku. Ngaju karnanyarrarla wangkami nyanunguku-juku Kaatukuju yungunkulu kujarlaju jintangkarlu-juku purami Jijaji Kiraji manu yungunkulu-nyanu ngurrju nyina kulu-wangu-juku.

⁶ Ngula-jangkarluju yungunkulurla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi Kaatukuju yangka kuja karla Kirda-nyanu nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki.

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli ngulaju Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku yapaku

⁷ Jijaji Kirajirli-nyanu nyurrurlaju pina-kangurnu. Kuja-piyarluyijalalpankulu-nyanu pina-kangkarla mamparl-pinja-wangurlu. Kujakurra kajili-nyarra yapa ngalya-karirlilki nyanyi, kapulurla kujarlaju pulka-pinyi Kaatukulku.

⁸ Nyarrpaku kuja karna-nyarra wangka yungunkulu-nyanu pina-kanyirni mamparl-pinja-wangurlu? Ngarirna-nyarra wita-wiyi wangkami: Nyurru-wiyi-jana yimi-ngarrurnu Kaaturluju Juwupatukuju walya-patukuju Warrkini Ngurrju ngakaju kapu yilyamirni yungu-jana muurl-mardarni yapaju. Ngulakungarntiji kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu Juwu-patuju jangku-pinja-warnuju, lawa. Jijaji yilyajarni-jiki yungu-jana jirrnganja warrki-jarrimi nyampurrakuju Juwu-patuku.

⁹ Yuwayi, Kaatuju-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja Juwuwangu-paturlanguku, kujarlaju yilyajarni-jana Jijaji nyanungurlanguku yungulurla pulka-pinyi Jijajikiji. Nyampuju yangka-juku yimiji Payipulurla kuja yapangku yirrarnu:

"Kapurna-jana yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patuku nyuntuju ngurrjunyayirni. Manu kapurnangu yunparninja-karrarl pulka-pinyi yirdiki nyuntuku."*

¹⁰ Nyampuju yimi wita Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

"Nyurrurla-patu Juwu-wangu-patu, yantarnili, manulu-jana yaninjarla jinta-jarriya Juwu-patukuju! Wardinyili-jana nyinaya jirrnganja!"*

¹¹ Nyampuju yimi-pardu-kari Jijaji-kirli kuja-ka nguna Payipulurla, ngulaju kuja:

* 15:2-3 Nyangka Psalm 69.9 * 15:9 Nyangka Psalm 18.49 * 15:10 Nyangka Deuteronomy 32.34

“Nyurrurla Juwu-wangu-patu kuja kankulu nguru-kari nguru-karirla nyinami, ngulangkuju pulka-pungkalurla Warlalja-Wiriki Kaatuku!”*

¹² Nyampuju jinta-karilki yimi wita Jijaji-kirli yirrarnu Yijayarlu ngulaju kuja:

“Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu jinta kapu palka-jarrimi ngulaju Jiiji-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka. Ngula kaji wiri-jarrimi, kapu-jana nyanunguju Warlalja-Wiri nyina yapakuju yangkarakuju Juwu-wangu-patuku kuja kalu nyinami nguru-jarraranypa. Ngulaju kapulurla wala nyinami.”*

¹³ Kaaturlu Jintangku-juku yilyajarni Jijaji, ngulaku kuja karliparla wala nyinami. Wangka karna-nyarrarla nyanungukuju, ngulajangkaju yungunkulurla marlaja nyinami wardinyi-nyayirni manu rarralya-nyayirni. Ngaju karna-nyarrarla Kaatu payirni yungu-nyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi yartarnarri, ngula-kurluju yungunkulurla wala-juku nyinami Jijajikiji tarnnga-nyayirni.

Puurlu-jana wangkaja Kirijini-patukuju nyanungu-nyangu warrki-kirli

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju ngurrju-nyayirni kuja kankulurla jungarni nyina Kaatuku. Manu karna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pina-nyayirni nyina yungunkulu-nyanu jarnkujarnku pinarri-mani.

¹⁵⁻¹⁶ Ngajukuju kaju Kaatuju yimiri-jiki nyinami. Yuwayi, Kaaturluju milarnu ngajuju kuja-warnuju yungurna-jana nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini ngajuju yangkarra-patuku Juwu-wangu-patuku. Ngajulparna-jana yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju ngulaju maralypikingarduyu-piyarlu Kaatu-kurlangu-piyarlu. Yirri-purajarna-jana yungu-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu jungarni-mani yapaju manu yungurna-jana yinyi nyanunguraju Kaatu-kurlangu-kurraju nganayi-piya yangka kuyu kuja kalalurla Juwu-paturlu purraja. Ngulangkuju kapu wardinyi-mani. Kujarlaju nyampunya pipa karna-nyarra pantirninjarla yilyamirra ngajulurluju lani-wangurlu ngulaju yungunkulu langa-kurra-mani nyurrurlarluju wajawaja-maninja-kujaku.

¹⁷⁻¹⁸ Ngajujurnarla Jijaji Kirajiki-jala, kujarlanya karna ngajuju wardinyiji nyina warrkikiji. Nyampu-mipa karna-nyarra wangkami warrki ngaju-nyangu-kurlu. Nyampuju Jijaji Kirajirliji ngajukuju yungu warrkiji, manuju wangkaja yungurna-jana wangka Juwu-wangu-patuku manu yungurna-jana jirnganja warrki-jarri yangkarakuju, kuja-warnurluju yungulu linpangku purda-nyanyi Jijaji Kirajiji.

¹⁹ Nyampuju junga. Yapangkujulu nyangu kujarna warrki-jarrija yartarnarri-kirli yangka kujaju Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungu ngajukuju. Kujarlajulu ngarrurda-jarrinjarla paa-karrija-nyayirni. Yangka kujalparna waru yanu kirri-ngirli Jurujulumu-ngurlu ngulaju ngurrara-kari-kirra wiri-kirra Yilikirimu-kurra, ngula-wanarlangurna-jana waru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Lawa-manurna warrkiji kujaju Kaaturluju yungu nyurru-wiyi.

* 15:11 Nyangka Psalm 117.1 * 15:12 Nyangka Isaia 11.10

20 Nyampurrarlarlu ngurungkarlu kirri-kari kirri-karirlarlu, ngulangkuju kulalu purda-nyangu nyurru-wiyiji Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanyarna yanu yalirra-mipa-kurraju ngurukurraju. Kujalu-jana marda yangka kamparru-wiyi mijiniri-karirli yimi-ngarrurnu kirri-kari kirri-karirlaju, ngula-kurraju kularna ngajuju yantarlaku.

21 Nyampunya yangka-juku jaruju Payipulurla-juku kuja-ka wangka: "Yapa kuja kalu ngurru-pa-juku nyina Kaatu-kurlanguku Milarninja-warnuku milya-pinja-wangu-juku, ngulakuju yapangu kapu-jana yimi-ngarrirninjini. Ngulaju kapulu nyanyi manu milya-pinyi."*

22 Kujalparna ngaju nguru-kari nguru-kari warru wapaja Yimi Ngurrju-kurluju, manulparna warru wirnki-jarrija, kujarlanya kularna-nyarra nyanjangkarlarra.

Puurlujulpa jungarni-jarrija yaninjakuju Ruumu-kurrakuju

23-24 Ngaju-nyangu warrkijirna nyurru-juku lawa-manulku nyampurlaju ngurungkaju. Ngajuju karna jungarni-jarri yaninjakungartiji yungurna yanilki nguru-kurra Payini-kirraju. Nyurru-warnu-jukulparna ngampurrpaju nyinaja yaninjarraju jijanukuju nyurrurla-nyangu-kurrakuju. Kajirna jingijingi yanurra nyurrurla-nyangu-wana Payini-kirraju, ngulakungartiji yungurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra yungurlipa-nyanu jarnku-wangkami. Ngula-jangkarluju yungunkujulu yinyi jurnarra marda manu marda tala warna-kurrakuju.

25 Ngulakungartiji yani karna pina Jurujulumu-kurra-wiyi yungurna-jana tala-wiyi yinja-yani marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki.

26 Nyampujulu Majatuniya-wardingkirli manu Kiiriji-wardingkirli talaju kujukujurnu wardinyirli ngulaju yungulu-jana yilyami nyampuju tala yaliraku marlajarra-watiki.

27 Wardinyi-nyayirnirli palu turnu-manu talaju yilyajan-jakungantirliji. Nyampurrarluju Juwu-paturlu, kamparruju yunanungurrarlu-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji. Manu nyanungu-wiyi kamparruju kuja-purda kuja-purda yanu Yimi-kirli Ngurrju-kurluju yungulu-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujarlaju, ngurrju-nyayirni kajili-jana talaju yinyi Juwu-patukuju marlajarra-watikiji Yimi Ngurrju-wanawanaju.

28 Kajirna-jana nyampu tala kanjarla yinja-yani Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki, ngula-jangkaju kapurna yarkamirra Payini-kirraluku. Ngulakungartiji kapurna nyurrurla-nyangurla-wiyi nyinamirra kulkurru.

29 Kajirna-nyarra nyanyi Ruumurla, ngalipa panu-juku kapu-ngalpa Jijaji Kirajirli pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-juku ngurrju.

30 Ngajakupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayajulurla Kaatuku. Jijajiji Warlaja-Wiri-ngalpa ngalipakuju jintawarlayiki-jiki, manu karlipa jintawarlayirli-jiki mardarni Pirlirra Kaatu-kurlanguju. Kujarlaju, jarnkujarnku yulkami karlipa-nyanu. Ngula-warnuju, wangkamirli parla Kaatukuju yunguju warrarda warrawarra-kanyi.

* 15:21 Nyangka Isaiah 52.15

³¹ Payikajulurla Kaatuju yunguju muurl-mardarni Jurdiya-wardingki-patu-kujaku panu-kari-kijaku yangka kuja kalu wala-wangu manu ngungkurr-nyinanja-wangu nyinami, ngula-kujakunya. Manu kajirna-jana tala yinyi yangka-patukuju marlajarra-watiki Kaatu-kurlangu-watiki, ngulakuju payikalulu-janarla yungujulu marlaja wardinyi-jarri-nyayirni ngajukuju.

³² Payikajulurla Kaatuju yunguju kanyirra nyurrurla-nyangu-kurra ngulanganya yungurna warrki-jarrinja-wangu nyina witaku ngari.

³³ Kaatuku karliparla marlaja nyinami rarralya-juku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju!

16

Pipa lawa-maninjaku-ngarnti, Puurlurlu-jana yimi wita yirrarnu yapa-kari yapa-kariki Ruumu-wardingki-patuku

¹ Yungurna-nyarra milki-wangka nyampu-kurlu karnta jinta-kurlu yirdi-kirli Pii-pii-kirli. Ngulaju kajana jaajikingarduyu warrkini jirrnganja nyina Kirijini-patu-karikiji kuja kalu turnu-jarri kiringka yirdingkaju Jingkirirlaju.

² Panu kajana warrawarra-kanyi yapaju, manu ngajurlangu kaju warrawarra-kanyi. Ngulaju Pii-pii karla wala-nyayirni nyina ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijajikiji, manu karla Kaatuku nyinami. Kaji yali-kirra nyurrurla-nyangu-kurra Ruumu-kurra rdipimirra, ngulajulu kangka nyurrurla-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Ngulaju kujaju jungarni nyurrurlakuju.

³ Wangkayalu-jana Pirijirlaku manu nyanungu-parntaku kalinyanukuju Kuulaku ngulaju kuja: Ngajuju karna ngurrju nyinami. Nyampu-jarraju, jirrnganja warrki-jarrijalpaju-pala ngajukuju Jijajikirlangurlaju warrkingkaju.

⁴ Ngula-jarrarluju-pala-nyanu rdarr-kangu linjarrpa-kurralku ngaju-ngurlu kunkangku. Ngulangkujuju-pala miyalu raa-pungu, manuju-pala wardinyi-manu-nyayirni, manu-pala-jana yangkarlangu Juwu-wangu-patu wardinyi-manu. Ngulakuju karnalu-janarla yati-wangkami Kaatuku nganimpaju.

⁵ Kirijini-wati kuja kalu nyanungu-jarra-kurlangurla turnu-jarri yuwarlirla jaajikingarnti, ngulaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yipinitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju kamparru-warnulpa nyinaja ngurrara wiringka Yayijarla kujalparla wala nyinaja Jijaji Kirajiki.

⁶ Manu Miirirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanyarra kilji-nyayirni warrki-jarrimi nyurrurlakuju yapakuju.

⁷ Manu yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra Yanturunuku manu Juniyaku ngurrju karna nyina. Ngulaju-pala Juwu-jarra-yijala ngaju-piya, manulpaju-pala ngula-jarraju rdakungka jirrnganja nyinaja. Ngula-jarraju kapala nyina Kurdungurlu Wiri-jarra ngaju-piya-yijala, ngulaju Kurdungurlu Wiriwirirli-yijala kalu-jana ngurrju-pajirni. Ngulaju-pala kamparru-wiyi-juku ngajukuju Kirijini-jarrija.

⁸ Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Yampilitaku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju karla wala-yijala nyina Warlalja-Wiriki Jijajikiji ngaju-piya, kujarlanya karnarla yulkami.

⁹ Manu Yurrpanarlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kanganpa jirranganja warrki-jarri Jijajikirlangurla warrkingka.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Jayikijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁰ Manu Yapilirlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju yapangku jintawarlayirli kalu milya-pinyi warrkini ngurrju-nyayirni.

Manu Yaritapulijiki manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹¹ Manu Rdurdiyanurlanguku yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Nyanunguju ngaju-piya-yijala Juwu.

Manu Narrkijaku manu nyanungu-nyanguku warlaljaku yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Panu-kari nyanungu-nyanguju kalurla walaju nyina Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji.

¹² Manu karnta-jarraku Turayipinaku manu Turayipujaku yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju kapalarla kilji-nyayirni warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajikiji.

Manu ngaju-nyanguku wungu-warnuku Pirrijijiki yungurnarla yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulajulparla warrki-jarrija kilji-nyayirni nyurru-warnu-juku Warlalja-Wiriki Jijajiki tarnnga-juku.

¹³ Manu Rupajaku manu nyanungukupalanguku ngati-nyanukuju yungurna-palangu yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina. Ngulaju Kaaturluju milarnu Rupaja yungurla warrki-jarrimi. Ngulakupalan-gujulpaju nyinaja ngati-nyanu-piya ngajukuju.

¹⁴ Manu nyampurra yirdi-patu Jingkaritaku manu Pilikini manu Yurumiji manu Patulpaji manu Yurru manu panu-karirlangu nganimpa-nyangu wungu-warnu-wati, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁵ Manu nyampurra yirdi-patu-kariji Pililuka manu Juliya manu Nyuru manu nyanungukupurdangka ngawurru-nyanu Limpaja manu panu-kari yapa Kaatu-kurlangu-wati kuja kalu-jana jirranganja nyina, ngulakuju yungurna-jana yimi-ngarrirnirra ngurrju karna nyina.

¹⁶ Kajinkili jinta-jarri jaajiki, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku nyunjika wiriki-mirnimirni. Yapa Kirijini-patu nyampurra jaaji-kari jaaji-kari-jangka yungulu-nyarra wangka kuja kalu ngurrju nyina.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngalya-kari kalu nyina nyurrurla-nyangurla turnu-warnurlaju, ngulangkuju kalu-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangurlu pinarri-mani. Yali nyanungu jaru, ngulaju kula-pala jinta-juku yangkaju Yimi Ngurrju Jijaji-kirliji yangka kujarna-nyarra ngajulurlu-wiyi pinarri-manu, lawa. Yalirli yapakarirli kajikalunya yira-kari yira-kari-maninjarla karlirrkarlirrkanyi. Kuja-kujakuju, warrawarra-kangkalu-jana, manulu-jana jurnta nyinaya kuja-purda-kari purda-nyanja-wangu.

¹⁸ Yalumpurraju kula kalurla yijardu warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajikiji, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungu-miparlu-juku

manngu-nyanyi. Ngulangkuju kalu-nyanu pinarri-pajirni nganta. Manu ngurrjungku nganta kalu-jana yipiljipilji-mani yangka-patu kuja kalu ngurra-paku nyina nyiarningkijarra milya-pinja-wangu. Ngulangkuju ngari kalu-jana yimirr-yinyi.

¹⁹ Panungku kalu-nyarra nyurrurlaju milya-pinyi kuja kankulu junganku purda-nyanjarla purami Yimi Ngurrju. Ngulangkuju kaju ngajuju wardinyi-mani. Nyiya-puka kuja-ka ngurrju nguna, ngula-miparlalu warrarda pinarri-jarriya! Kala kuja-ka nyiyarlangu punku ngunami, ngulakujulurla jurnta nyinaya wurnturu!

²⁰ Kaatu-mipaku karliparla marlaja nyinami rarralya wajampa-wangu. Nyurru-wiyi-wangu kapu Kaaturluju Juju Ngawuju karlkurrkatirninjarla puyu-pinyi. Ngula-jangkaju kapu yirrarni wirliyarla kanunjumparra nyurrurla-nyangurlalku. Yati-wangka karna-nyarrarla Warlaja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku.

²¹ Timiji manu Luuja manu Jayijini manu Jijipita yungulu-nyarra wangkami ngulaju kuja: Nganimpaju karnalu ngurrju nyinami. Timijijilpaju jirrnganja warrki-jarrija. Nyampu-patu marnkurra-kari, ngulajulu ngaju-piya-yijala Juwu-patu.

²² Ngajulku Tuurra yirna-nyarra nyampuju wita wangka ngulaju kuja: Ngajurlanguju karna ngurrju nyina. Ngajurnarla puranjakungarduyu-yijala Warlaja-Wirikiji Jijajikiji. Ngajulurlujala karna-nyarra nyampuju yimi pipangka yirrarni kujaju Puurlu wangkaja nyarra kajirna yirrarni yimiji.

²³⁻²⁴ Nyampuju ngajulku-yijala Puurlu yirna-nyarra yarda wangkami. Nyampurlaju karna nyinami yuwarlirlaju Kayjukurlangurla. Ngulangkuju karnalu Kirijini-patu jintajinta-jarrinjarla turnu-jarri jaajikingarnti. Nyanungu nyampu Kayiju yungu-nyarra wangkami ngulaju-ka ngurrju-juku nyinami.

Manu Rajita manu Kuwaja yungulu-nyarra wangkami ngulaju kapala ngurrju-juku nyina. Nyampuju Rajita, ngulaju-ka nyina talakungarduyu kuja kajana kanjuluku tala mardarni. Kuwaja ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Ruumwardingkiki

²⁵⁻²⁷ Kaatukurliparla pulka-pinyi ngaliparlulu! Tarnnga-juku-ka nyinami. Nyanungu-mipanya kangalpa nyinami Warlaja-Wiriji! Ngulangkuju-ka nyanungurlu-juku milya-pinyi nyiarningkijarraju ngulaju yapa-piya-wangurlu! Yimi-kirli Ngurrju-kurluju Jijaji Kiraji-kirliji kujarna-nyarra yangka ngajulurlulku pinarri-manu, ngula-kurlurluju Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-mani tarnnga-juku. Nyampuju jarulpa-ngalpa nyurru-wiyiji nyanungurlu-juku Kaaturlu jurnta mardarnu purda-nyanja-kujakuju. Ngula-jangkarluju, jarukungarduyuku-jana wangkaja yungulu wita-kari wita-kari jaruju pipangkaju pantirninjarla yirrarni. Nyampunya yungulu yapa-kari yapa-karirliji purda-nyanyi ngurujarranyparluru yapangkuju manu yungulurla walalku nyinami Kaatukuju. Jalangu kuja karliparla nyinami Jijajiki, ngulangkujurliparla pulka-pinyi tarnnganku-juku Kaatukulku! Ngula-juku ngurrju!

1 Corinthians

Pipa 1 Karinji-wardingki-patuku

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku wiringkaku kiringkaku Karinjirlaku nyurru-wiyi

Nyiy-a-kurlu yimi nyampu?

Yimi nyampu yirrarnu Kurdungurlu Wiringki Puurlurlu kujalpa nyanungu nyinaja jinta-karirla kiringka yirdingaku Yipijarla. Nyanungurlu-jana pipa pantirninjarla yirrarnu Kirijini-patuku yapaku kujalpalu nyinaja kirri-karirla yirdingka Karinjirla, ngulakunya-jana pantirninjarla yirrarnu pipaju. Karinjilpa kirri wiri karrija ngurungaku yirdingka Kiirijirla. Karinjirla ngulangkalpalu nyinaja panu-nyayirni Juwu-wangu-patu yapaju. Kulalpalu puraja ngulangkaku Kaatu-kurlangu kuruwari, manu kulalpalu milya-pungu Jijaji.

Puurluju yanurra yali-kirraju nyanunguju mijiniri, ngulangkujulpa-jana yimi-ngarrurnu Jijaji. Ngula-jangkaku, ngalya-karijili Kirijini-jarrijalku purda-nyanjarla. Ngula-jangkaku, Puurluju yarda yanu panu-kari-kirraluku kirri-kari kirri-kari-kirraluku, ngulalpa-jana warru yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

Kujalpa Puurlu nyinaja yalirla kirri-karirla Yipijarla, yangkapaturlu Kirijini-paturlu Karinji-wardingki-paturlu pipalurlu pantirninjarla yilyajarra nyarrpa yungulu nyina. Nyampurraju Kirijini-jalalpalu nyinaja, manupalu mardarnu Kaatu-kurlangu Pirlirra. Ngulajulpalu majungka-jarrija-juku. Manupalu-nyanu ngulaju warrarda-juku jarkujarnku nginji-wangkaja. Manupalu-nyanu kuwurtu-kurra warrarda kangu. Ngalya-kariji yapa ngulajulpalu kalykuru warru ngunaja karnta-kari karnta-kari-kirli warrura-kurlu. Manupalu-nyanu ngalya-karirliji ngurrjungku nganta pulka-pungu yartarnarikiji kuja-jana Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yungu.

Nyampurra kujalpalu majungka-jarrija warntarla, ngula-jangkakunya-jana pipaju pantirninjarla yilyajarra Puurlurluju. Ngulaju-jana wangkaja yungulu nyina ngarrirninja-wangu manu kulu-wangu. Wangkaja-jana nyampurla pipangka yungulu nyina jintangka-juku manu yungulu-nyanu yulkami. Manu-jana wangkaja yungulu-nyanu wurdujarra-maninjarla pirrjirdi-mani Pirlirra-kurlurlu Kaatu-kurlangu-kurlurlu, manu yungulu nyina rarralya manu wardinyi lani-wangu palinja-kujakuku

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warri-kirri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Nyampu karnarla jirnganja nyinami jinta-kariki watiki yirdiki Jainiki Kirijini-kariyi-nyanuku.

² Nyampunya karna-nyarra yilyamirra jaru nyurrurlaku ngula kankulu yangka turnu-jarriimi Kaatu-kurlangu-patu ngurrangka Karinjirlaju. Kaatuju-nyarra wangkaja yungunkurlu jirnganja nyina Jijaji Kirajiki. Ngulaju kankulu nyina yangka Kirijini-patu-kari-piya

ngula kalu nyinanja-yani ngurujarraranypa, manu kuja kalurla turnu-jarrimi yirdingka Jijaji Kirajirla. Jijaji Kiraji kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku nyampuku panu-jarluku ngurujarraranypaku.

³ Ngaju karna-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapirra Kaatuku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, "Payirni karnangkupala yungunpa-jana yimiri nyina Karinji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

Puurlurlurlajinta pulka-pungu Kaatukuju Karinji-wardingki-patukuju

⁴ Kujalpa-nyarra Kaatuku yimiri nyinaja nyurrurlaku, yilyajarni Jijaji Kiraji yungu-nyarra maninjarla jinta-mani nyanungu-nyangu-kurra. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi Kaatuku tarnnganguku.

⁵ Jijaji-kirlangu yapa, ngula-nyarra Kaaturluju pirrjirdi-manu-nyayirni, ngulaju kankulu-jana jungangu jaru yimi-ngarrirni yapa-patu-karikiji, manu kankulu nyiyarningkijarra milya-pinyi nyanungu-nyangu. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi.

⁶ Yali jaru Jijaji Kiraji-kirli, kanunjumanyumpa yukaja kurturdurru-kurra nyurrurla-nyangu-kurra.

⁷ Kujarlanya kankulu pirrjirdi nyinami yartarnarri-kirli Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Manu kankulurla pardarni Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kaji kulpari yanirni nguru nyampu-kurra.

⁸ Kaaturlu kapu-nyarra muurlparlu mardarni kajikankulurla marda yangka jurnta karlirr-yani. Kapu-nyarra mardarni tarnnganguku kaji Jijaji yanirni pina yungu-nyarra miimii-nyanyi ngurrju-mipa.

⁹ Kaatuku-nyarra wangkaja yungunkulurla jintawarlayi jirrnganja nyina nyanungu-nyangu kaja-nyanuku Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Ngulakuju karnarlajinta pulka-pinyi.

Ngalipa Kirijini-patu, jintangka-jukurlipa nyina wiljiwilji-maninja-wangu

¹⁰ Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirla yimi-ngarrurnuju nyampu yimi yungurnarla marlaja wangka nyanungu-nyangu jaru: Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, ngungkurr-nyinakalu-nyanu kulu-wangu! Turnu-jarriyalu jintangka-juku Kaatuku wangkanjaku! Jintawarlayirlili manngu-nyangka Kaatuku!

¹¹ Jaru witarna purda-nyangu nyurrurla-kurlu. Karnta-kurlangu jinta-kurlangu yirdi-kirlanguju Kuluwi-kirlangu yanurnulu yimi maju-kurlu, ngulajujulu yimi-ngarrurnu kujalpankulu-nyanu nganta nyurrurlarlu Kirijini-paturlu wiljiwilji-manu jaajirlarlu. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujaju maju.

¹² Nyurrurlarlulpankulu-nyanu nganta wiljiwilji-manu kujalpankulu kuja wangkaja, "Kari-nganta nganimpaju Puurlu-kurlangu!" Panu-karirikili wangkaja, "Nganimpaju Yapuli-kirlangu!" "Nganimpaju karnalu nyina Piita-kurlangu!" "Nganimpaju karnalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu!"

¹³ Kuja ngula kankulu wangkami, ngulaju kujarluruju kankulu-nyanu Jijaji Kiraji-kirlangu karlirr-ngarrirni. Kujaju maju! Kularna-nyarra ngajuju kunka-pardija watiya warntawarntarla nyurrurlaku, lawa.

Kula nganangku-nyarra julyurr-yirrarnu ngapangkaju ngajulurla yird-inkaju. Kularna ngajuju wiri-jarlu nyurrurlakuju. Jijaji Kiraji kangalpa Warlalja-Wiri nyina kujarlipa papitaji-jarrija nyanungu-miparla yirdingkaju.

¹⁴⁻¹⁵ Yangka kujarna-nyarra jirranganja nyinaja-wiyi, kularna-nyarra panu-jarlu papitaji-manu, lawa. Ngarirna-palangu jirrama-mipa Kirip-ija manu Kayiju julyurl-yirrarninjarla papitaji-manu. Kajirna-nyarra ngajulurlu nyurrurla julyurr-yirrakarla panu-jarlu, ngulaju kapunkulu wangkayarla kuja, “Kari-nganta Puurlurlu-nganpa julyurr-yirrarnu, ngulaju karnalu nyinami nyanungu-nyangu.” Kujaju lawa, jinta-kurlangu karlipa nyinami Jijaji Kiraji-kirlangu! Kujarlaju karna-nyarra wardinyi nyina.

¹⁶ (Wurra, wurra! Yangkajurna-jana Jipinaja manu nyanungu-mayamayarlangu julyurr-yirrarnu. Mardarna-jana marnkurrpa-karirlangu yapa julyurr-yirrarnu, marda lawa. Karija ngayi!)

¹⁷ Jijaji Kirajirli ngulaju yilyaja kirri-kari-kirra warru yimi-ngarrirninjaku, kula ngapangkaku julyurr-yirrarninjaku, lawa. Ngayiji yilyaja yungurna-jana yapaku yimi-ngarrirni nyanungu-nyangu pinangkalpa-piya-wangurlu. Kajilparna-jana yimi-ngarrikarla pinangkalpa-piyarlu, kulalpalu yimi nginyinginyi-kirra-mantarla. Nyampu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngula watiya warntawarntarla palija, ngulaju kulalpa pirrjirdi karriyirla kajilparna-jana jaru wangkayarla pinangkalpa-piyaju.

Jijaji Kirajirli Pinangkalparlu kangalpa milki-yirrarni yartarnarriji Kaatu-kurlanguju

¹⁸ Panu-kari yapa, ngula kalu karlirr-yani Kaatu-kujaku milya-pinja-wangu, ngula kalu jiliwirri-mani nyampu yimi Jijaji-kirli ngula palija watiya warntawarntarla. Kula kalurla ngungkurr-nyina. Kala ngalipaju ngula kangalpa muurlparlu mardarni Kaaturluju, ngulaju karlipa wangka ngurrju, “Nyampu jaru Jijaji-kirli, ngula-ngalpa palija watiya warntawarntarla, milki-yirrarni kangalpa Kaatu-kurlangu yartarnarri.”

¹⁹ Nyampunya kangalpa Kaatuju wangka Payipulurlaju: “Kapurna-jana muku ngurupa-pajirni yapa-patu ngula kalu-nyanu ngarrirni pinangkalpa nganta. Kapurna-jana kurntaku ngurrju-mani.”*

²⁰ Nyampurla walyangka, ngana-puka ngula-ka pinangkalpa nganta nyina manu yartarnarri wiri-kirli nganta manu jaru wiri-kirli nganta ngula-ka warrarda wangka, nyampu-patu ngula kalu nyina pinangkalpa nganta, ngulaju Kaaturlu kajana ngarrirni warungka. Kulalpalu nyarrparlu wiljiwilji-mantarla, lawa.

²¹ Nyarrparlulkulu milya-pinyi Kaatu pinangkalparluju nganta? Lawa! Kulalpalu nyarrparlu milya-pungkarla. Yapa kuja kalu nyina pinangkalpa nganta, Kaatuju-ka pina-nyayirni nyinami parrpardajuku nyanungu-piya-wangu. Ngulaju kajana warla-pajirni milya-pinjakujaku. Ngalya-kari kalu wangka ngungkurr-nyinanja-wangu, “Kari-nganta lawa nyampuju jiliwirri Jijaji Kiraji-kirliji!” Kuja-kula kalu wangka. Ngulaju ngula-juku, pangkalalu wangkamirra! Kala nganimparlu Kurdungurlu Wiriwirirli, ngayi karnalu-jana kutu yimi-ngarrirni

* 1:19 Nyangka Isaiah 29.14

nyampuju Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Nyampu-kurlurlunya Yimi Ngurrju-kurlurlu, Kaaturlu kangalpa muurlparlu mardarni.

²² Juwu-paturlu warrarda kajulu payirni yartarnarriki Kaatu-kurlanguku yungulparna-jana nganta milki-yirrakarla ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyparlu. Ngula-jangkanya nganta kajikalurla ngungkurnyinamilki Jijaji Kirajikiji, kala lawa. Kajilparna-jana milki-yirrakarla, kulalpalurla ngungkurnyinakarla, lawa-juku. Manu yapa-karirli Juwu-wangu-paturlu, warrarda kajulu payirni kuruwarriki panukariki ngula yungulu purami nganta.

²³ Ngayi karnalu-jana jaru yimi-ngarrirni kutu Jijaji Kiraji-kirli ngula palija watiyarla warntawarntarla. Juwu-paturluju ngulaju kalu-nyanu warla-pajirni ngungkurnyinanja-wangurlu. Juwu-wangu-patu kalu wangka, "Jaru nyampuju nganta jiliwirri!"

²⁴ Kala ngalipakuju, Kaatu-ngalpa wangkaja Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku, ngulaju karliparla ngungkurnyina Jijaji Kirajiki. Ngulangunya kangalpa milki-yirrarni Kaatuju pirrjirdi manu pinangkalpa-nyayirni.

²⁵ Ngalya-kari kalu wangka Kaatuju nganta ngurrpa-nyayirni. Kujaju lawa! Nyanunguju-ka nyina pinangkalpa-nyayirni wiri-nyayirni yapa-piya-wangu ngalipa-piya-wangu. Ngalya-kari kalu wangka Kaatuju nganta rampaku. Kujaju lawa! Nyanunguju-ka nyinami pirrjirdi-nyayirni wiri-nyayirni yapa-piya-wangu ngalipa-piya-wangu.

Ngaliparla Kirijini-paturlu, yampimirlipa-nyanu pulka-pinja-wangurlu

²⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu kujalpankulu yangka kamparru nyinaja Kirijini-wangu-wiyi. Kulanyarra nganangku pinangkalpa-pajurnu. Kulanyarra nganangku wiri-pajurnu. Ngulajulpankulu nyinaja waparlku, ngulaju kulkurrukulkurru-mipa.

²⁷ Yapa ngalya-karirlilpalu-nyarra ngarrurnu warungka manu jiliwirri manu rampaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-nyarra yajarnu nyurrurla yangka ngurrpa-mipa yungu-jana yangka nyampu pinangkalpa kurntaku ngurrju-mani. Kaaturlu-nyarra yajarnu nyurrurla yangka rampaku-wati yungu-jana yangka nyampu wiriwiri kurntaku ngurrju-mani.

²⁸ Yapangkulpalu-nyarra ngarrurnu nyurrurlaju ngawu-nyayirni manu marlajarra. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-nyarra ngari kutu-manu nyurrurlaju nyanungukulku kujarluju yungu-jana kurntaku ngurrju-mani yangka-patu kujalpalu-nyanu ngarrurnu wiri-jarlu nganta.

²⁹ Kaaturlu kajana nyanyi wiri-pajirninja-kurra, ngulaju yungulpalu nyinayarla ngurrju pulka-pinja-wangu!

³⁰ Kala nyurrurla kankulurla jirnganja nyinami Jijaji Kirajiki kuja-nyarra Kaaturlu yiringi-manu nyanunguku. Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-kurra yungurlipa milya-pinyi pinangkalpa-nyayirni Kaatuju. Nyanungurlu kangalpa jungarni-mani jungarnikiji yaninjaku. Nyanungurlu kangalpa yirrarni Kaatu-kurlangu jungu-nyinanjaku yapa nyanungu-nyangu. Manu kangalpa rarralya-mani maju-kujaku jungarni-yaninjaku.

31 Purda-nyangkalu yimi nyampu Payipulu-jangka! “Ngurrjulu nyinaya, kajikankulu-nyanu marda pulka-pinyi nyurrurlarlu! Jintakulurlajinta pulka-pungka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki!”*

2

Puurlurlu kala-jana Jijaji Kiraji-kirli-mipa yirri-puraja kuja watiya warntawarntarla paliya

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kamparrurlulparna-nyarra yimi-ngarrurnu yangka jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlu. Kulalparna-nyarra wangkaja jaru pinangkalpa-piya ngula kalu wangka wiriwiri.

² Ngajulu ngularna yanurra nyurrurla-kurra, wangkajarnaju kanunju-kari, “Nyarrparlulkurna-jana yirri-pura jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurluju? Jijaji Kiraji ngula paliya watiya warntawarntarla, ngula-kurlu-mipanya kapurna-jana yaninjarla yimi-ngarrirni.”

³ Ngajulu ngularna yanurra nyurrurla-kurra kamparru-wiyi, ngarrurda-jarrijarna, mirrmirr-karrijalparna, lani-jarrijalparna.

⁴ Yangka kujalparna-nyarra kamparru-wiyi wangkaja manu yirri-puraja Jijaji Kiraji-kirli, kulalparna-nyarra yimirr-yungu jarungku pinangkalpa-piyarlu. Ngayilparnarla marlaja yirri-puraja jaru yartarnarriki Pirlirrupa Kaatu-kurlanguku. Ngulankujulu purda-nyangu ngajulu wangkanja-kurra, ngulajunkulu pirrjirdi-nyayirni yartarnarri-kirli milya-pungu jaru Kaatu-kurlangu.

⁵ Kajirna-nyarra yirri-purayarla pinangkalpa-piyarlu, ngulaju kulankulurla ngungkurr-nyinayarla Kaatu-kurlanguku yartarnarriki. Ngula-mipakulurla ngungkurr-nyinaka!

Yapangku kuja-ka mardarni Pirlirrupa Kaatu-kurlangu, ngulaju-ka junga-nyayirni pinarri-jarri maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguju

⁶ Nganimparlu yangka Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli, ngulaju karnalu-jana pinarri-mani Kaatu-kurlangu jaru-nyayirni-wangu yangka Kirijini-patuku ngula kalu Jijaji-piya nyina pina-nyayirni. Nyampu jaru Kaatu-kurlangu, kula nyampu-wardingki ngula kalu jalangurlu pinangkalpa-paturlu mardarni. Kula nyampu jaru wiriwiri-kirlangu kuja kalu-jana wiri nyina jalanguju yapa panuku. Jalanguju rampaku-jarrinja-yanilki kalu wiriwiriji.

⁷ Nganimparluju, yimi-ngarrirni karnalu-jana tarnngangu-juku Kirijini-patuku jaru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu, jaru ngulalpanyanu Kaaturluju wuruly-mardarnu Jijaji Kiraji-wangurla-wiyi palka-jarrinja-wangurla-wiyi. Kamparru-wiyi, Kaatu-nyanu wangkaja nyanungu kanunju-kari nyampu-kurlu jaru-nyayirni-wangu-kurlu, “Nyampu karna-jana yinyi jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli ngulaju yungujulu jirrnganja nyina ngajuku tarnnga-juku.”

⁸ Yali-patu ngulalpalu Juwu-patu nyinaja wiriwiri, kulalpalu milya-pungu jaru-nyayirni-wangu nyampu Jijaji Kiraji-kirli Warlalja-Wiriki-kirli yangka kuja-ka yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami. Kajili milya-pungkarla, kulalu watiya warntawarntarla yirrakarla.

* 1:31 Nyangka Jeremiah 9.24

⁹ Nganimparlu Kurdungurlurlu Wiriwirirli ngulaju karnalu milya-pinyi nyampu jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli kuja-nganpa Kaaturlu milki-yirrarnu. Nyampu ngula-ka wangka Payipulurla:

“Nganangku kula nyangu nyampu jaru-nyayirni-wangu milpangku. Manu nganangku kula purda-nyangu langangku. Manu nganangku kula mardarnu nginyinginyirila, lawa. Kala yapa yangka kuja kalurla yulka nyanunguku Kaatuku, ngula-mipakunya-jana jungarni-manu kamparrurlu-wiyi jaru-nyayirni-wangu Jijaji Kiraji-kirli.”*

¹⁰ Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurlu-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra. Nyiyarlangu ngula-ka Kaaturlu milya-pinyi, ngulaju Pirlirrrpa-miparlu-ka milya-pinyi yaliji.

¹¹ Nyampurla walyangkarlu, yapa-miparlu kyananu milya-pinyi kanunju-karirli nyarrpa kaji manngu-nyanyi. Ngula-piyarlu-yijala Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu-miparlu-ka milya-pinyi Kaatuju.

¹² Kula-ngalpa yungu pirlirrrpa nyampu-wardingki walya-wardingki, lawa. Nyanungurlu-ngalpa yungu nyanungu-nyangu warlalja Pirlirrrpa. Ngula-kurlurlu karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra ngula kangalpa yinyi yimirirli Kaaturluju ngalipaku Kirijini-patuku yapaku.

¹³ Nganimparlu Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli kula karnalu-jana pinarri-mani yapa yangka yimingki nyampu-wardingkirli nguru-wardingkirli kuja kalu-jana yangka yapa nyampu-wardingkirli pinarri-mani. Nganimparlu karnalu-jana yimingki yangka Jijaji Kiraji-kirlirli pinarri-mani kuja-nganpa yangka Pirlirrrpa Kaatu-kurlangurlu pinarri-manu. Nyampu jaru-nyayirni-wangu karnalu-jana yimi-ngarrirni panuku yapaku yangka ngula kalu mardarni Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu.

¹⁴ Yapangku Kirijini-wangurlu, kula kalu Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu mardarni. Ngulangkuju kulalpalu mantarla Kaatu-kurlanguju Pirlirrpaju, yangkaju kuja kangalpa kurru-pinyi Kirijini-patu-mipaku. Yapa kuja kalu walku nyina Kaatu-kurlanguku Pirlirrpakuju, ngulangkuju marlajarrarluju kula kalu milya-pinyi yartarnarri-kari yartarnarri-kariji yangka kuja kangalpa ngalipa-mipaku yinyi Kaaturluju yartarnarriji. Ngulaju kalu jiliwirri-mani yartarnarriji. Ngaliparlu-puka yangka Kirijini-paturlu karlipa milya-pinyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu-kurlurluju.

¹⁵ Ngaliparlu ngula karlipa Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu mardarni, ngulaju karlipa miimii-nyanjarla milya-pinyi nyiyarningkijarra maju marda, marda ngurrju. Kala yapa kuja kalu walku nyina Pirlirrpakuju marlajarra, kulalpalu-ngalpa miimii-nyanjarla milya-pungkarla Kirijini-patu ngurrju marda, marda maju.

¹⁶ Kujanya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Nyiyarlangu ngula-ka Kaaturlu manngu-nyanyi kanunju-karirli, kuja-piyarlu kulalpa nganangku yapangkuju manngu-nyanjarla milya-pungkarla. Kulalpa nganangku pinarri-mantarla Kaatuju nyiyarlangukuju!”*

Ngulaju ngula-juku. Ngaliparlu ngula karlipa mardarni Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu, ngulangkuju karlipa milya-pinyi Kaatuju Jijaji Kiraji-piyarlu.

* 2:9 Nyangka Isaiaah 64.4

* 2:16 Nyangka Isaiaah 40.13

3

Panu-juku karliparla warrki-jarrimi Kaatuku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka ngulalparna nyinaja kamparru-wiyi nyurrurla-nyangurla, yangka kujalparna-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli, pinarri-manulparna-nyarra puta nyiyarningkijarra. Nyurrurlajulpankulu nyinaja ngalya-kari-piya ngula kalu walku nyina Pirlirrpakuju Kaatu-kurlangukuju. Yangkalparna-nyarra wangkaja nyurrurlaku kurdukurdu-piyaku. Ngulalparna-nyarra kuja wangkaja, kulalpankulu yangka langa-kurra-manu yangka Jijaji Kiraji-kirli.

² Nyurrurlalpankulu nyinaja witawita kurdukurdu-piya, ngula kalu yangka lampurnu-mipa ngarni, manu kulalpalu nganjarla mangarrirrlangu pirrjirdi. Ngati-nyanurlu kulalparla yungkarla mangarri pirrjirdi kurduku witaku yangka wiri-maninjaku yika marda kartirdiwangu nyina mangarriki pirrjirdikiji ngarninjaku. Ngula-piya, kulalparna-nyarra jaru pirrjirdiji yimi-ngarrikarla Jijaji Kiraji-kirli yangka pirrjirdi-maninjakuju. Kala rampaku-juku kankulu nyina kurdukurdu wita-piya. Lawa-juku kankulu nyina, kulalpankulu nyampu jaru langa-kurra-mantarla.

³ Nyurrurla kankulu nyina yapa-patu-kari-piya yangka-piya Pirlirrpakaatu-kurlangu kula kalu mardarni, ngula-piya. Ngurru-nyanyi kankulu-nyanu, manu kankulu-nyanu warrarda wilji-mani. Yapa yangka ngula kalurla jurnta nyinami Kaatuku Pirlirrpawangu, ngulapiyanya kankulu nyinami.

⁴ Ngalya-kari kankulu wangka, “Kari-nganta nganimpaju Puurlukurlangu.” Ngalya-kari kankulu wangka, “Kari-nganta nganimpaju Yapuli-kirlangu.” Ngula kankulu kuja wangkami, ngulaju yali-patukari-piyanya kankulu nyina manu wangka kuja kalu yangka walku nyina Pirlirrpakuju Kaatu-kurlangukuju.

⁵ Purda-nyangkajulu nyurrurlarlulu! Kula karna-nyarra ngajulu nyinami wiri-jarlu nyurrurlaku Kirijini-patuku. Kula kanyarra Yapurlirlangu nyanungu nyina wiriji. Kaatu-mipa kanyarra jinta nyinami Warlalja-Wiriji. Kaatu-jarrangku wangkaja ngajarra-mipaku yungurlujarrarla marlaja wangka. Yangka ngulalparnalunyaarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngulakujunkulurla ngungkur-nyinaja Kaatukuju.

⁶ Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyina watiya-piya kuja-kapardinja-yani Kaatu-kurlangu. Ngajurna nyampu watiya yirrarnu. Yapulirli ngapangkulku yarlurnu. Kaaturlulku pardinjaku ngurrjumanu.

⁷ Yapuliki manu ngajuku, kula-jarrangku ngajarraku yalumpuju watiya. Manu yapa nyurrurla kulankulu ngajarra-nyangu. Kaatukurlangu jinta-kurlangu kankulu nyina. Nyanungurlu jintangku kanyarra wiri-mani manu pirrjirdi-mani yangka yali watiya-piya.

⁸ Nganangku ngula-ka watiya yirrarni Kaatu-kurlangu, manu ngula-ka yarlirni ngapangku jinta-karirli, ngulaju kapalarla jirramajuku warrki-jarrimi Kaatuku. Kaaturlu kapu-palangu yinyi ngaka warntarri-nyayirni-wangu kuja kapalarla nyanunguku warrki-jarrimi.

⁹ Nganimpa karnalurla Kurdungurlu-patu Wiriwiriji marlaja warrki-jarri Kaatuku nyurrurlaku pirrjirdi-maninjaku. Nyurrurlaju ngulaju yangka kaatini-piya ngula-ka Kaatuju warrki-jarri nyurrurlarla.

Kaaturlu kapu-jana marlaja nyanyi yapa-patu-kurlangu yangkaju warrki

Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyinami yangka yuwarli-piyarlangu ngula-ka Kaaturlu ngantirni.

¹⁰ Kaaturluju yungu Pirlirpa nyanungu-nyangu yimirirli yungurnarla nyanunguku warrki-jarri. Kuja karna warru yani yimi-ngarrininjaku yapaku Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngaju karna nyina yuwarli-ngantirninjakungarduyu yangka ngula-ka yuwarlirlangu ngantirni, ngula-piya. Yuwarli ngantirninjakungarnti ngulaju karlipa yirrarni pirlir rdarrkanpa-wiyi* kanunjuju. Yangka ngularna-nyarra kamparrurlu yimi-ngarrurnu, ngulajurna-nyarra kuja wangkaja, "Jijaji Kiraji ngulaju-ngalpa pirlir rdarrkanpa-piya ngalipakuju." Jintakari ngula-ka yanirni, ngulangkuju kajika-nyarra yarda yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli. Nyanunguju yali-piya-yijala yangka ngula-ka ngantirni pirlir rdarrkanparla jintangka-juku. Nganangku ngula kanyarra yangka jaru yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju-nyarra yirriyirrirli yimi-ngarrirni jaru jurruku-juku yangka-juku ngularna-nyarra ngajulurlu yimi-ngarrurnu.

¹¹ Yapa nganangku kulalpa-nyarra yirrakarla rdarrkanpa-kari jintakari nyurrurlaku Kirijini-patuku. Kajilpa-nyarra yapa yirri-purayarla yimi Jijaji Kiraji-kirli warntarlarlu, ngulaju yangka-piya ngula-ka rdarrkanpa jintakari puta yirrarni yuwarliki. Ngulaju karlipa mardarni jintajuku rdarrkanpaju Kaatu-kurlanguku yapaku, ngulaju Jijaji Kiraji jukaruru-katu manu yijardu.

¹² Nganangku ngula kanyarra yangka yapa nyurrurla pinarri-mani jungarnirli Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju-ka nyina yangka ngula-ka yuwarli ngantirni rdarrkanparla jintangka. Kajika marda ngantirni kawurlukurlurlu, pirlir yaltiri-kirlirli,† manu pirlir-kari-kirlirli ngurrju-kurlurlu kuja kalu mirilmiril-karri. Kulalpalu nyampurra jankayarla. Watiyakurlurlu manu marna-kurlurlu kajilpa ngantikarla, ngulaju kajikajana muku jankami.

¹³ Ngakaju Kaaturlu kapu-ngalpa marlaja nyanyi warrkiji ngurrju mardawu, ngawu marda nyampurlaju yuwarlirla. Kaji Jijaji Kiraji ngaka pinarni yani, ngulaju kapu-ngalpa marlaja nyanyi warrki nyampurlaju yuwarlirla. Kapu waalparrirni warlu-kurlurlu kaji jankami-japa, kaji ngurrju-japa karri jankanja-wangu.

¹⁴ Kajilparliparla yuwarli ngantikarla Kaatuku ngurrju-mipakurlurlu rdarrkanparla Jijaji Kirajirla, ngulaju kulalpa yuwarliji jankayarla. Kaaturlu kapu-ngalpa mardarni muurlparlu warlu-kujakuju, manu kapu-ngalpa warntarri-nyayirni-wangu yinyi nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla.

¹⁵ Kajilparla nganangku-puka yapangku ngantikarla yuwarli rampaku-kurlurlu manu pilykirrpa-kurlurlu nyampurra rdarrkanparla Jijaji Kirajirla, ngulaju kajika muku jankami yuwarliji, manu kajika yalirli yapangku muku wajawaja-mani nyiyarningkijarra.

* 3:10 foundation † 3:12 silver

Ngula-kujakuju Kaaturlu kapu mardarni-juku muurlparlu warlu-kujaku.

Kirijini-patu ngalipa yapa, Kaatu-kurlangu karlipa nyinami maralypi mukunypa

¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu kankulu nyina yuwarli maralypi-piya mukunypa Kaatu-kurlangu. Pirlirra nyanungu-nyangu, kaninjarnika nyurrurlarla nyina tarnnga-juku.

¹⁷ Kajilpa-nyarra nganangku-puka karlirr-kangkarla nyurrurlaju, maralypi kuja kankulu nyina Kaatu-kurlangu, ngulaju kajika pinyi Kaaturluju mukunyparluru.

¹⁸⁻²⁰ Nyurrurla Kirijini-patu, purda-nyangkajulu warungka-wangurlu! Panu-karirli yapangku kankulu-nyanu pinangkalpa-nyayirnrirli nganta ngarrirni. Kujaju lawa, yijardu-wangu! Yapa ngula kalu nyinami pinangkalpa nganta nyampurla ngurungka, Kaaturlu ngulaju kajana ngarrirni pinangkalpa-wangu, ngurra. Payipulurla-ka nyampu wangka:

“Kaaturlu kajana wurru-mardarni yangkaku pinangkalpakuju nganta.”*

Manu Payipulurla ngula-ka wangka Kaatu-kurlu Warlajja-Wiri-kirli: “Nganangku ngula-ka manngu-nyanyi nyiyarningkijarra pinangkalparlu nganta, Kaatuju-ka wangka ngulaju lawa, kapuru nyina karla.”*

Kujarlaju ngurra-piyalu nyinaya yungunkulu ngula-jangkarlu milya-pinyi nyiyarningkijarra Kaatu-kurlu.

²¹⁻²³ Yampiyalu-nyanu kurrurru-karrinja-wangurlu! Nyiyarningkijarraju ngayi nyurrurlaku-jala yapaku. Nganimparlangu karnalu-nyarra nyina nyurrurlakuju Puurlu, Yapuli, manu Piita. Nyiyarningkijarra nyampurla ngurungka nyurrurlakuju. Nyiyarningkijarra wankaru manu ngulalu palija, ngulaju nyurrurlaku-yijala. Jalangu manu jukurra, nyiyarningkijarra ngulaju nyurrurlaku-yijala. Nyurrurla panu-jarlu ngulaju kankulurla nyina Jijaji Kirajikiji, manu nyanungu ngulaju karla nyina Kaatuku. Kujarlajulurajinta nyanungu-mipaku pulka-pungka, yangka kuja-nyarra yungu nyiyarningkijarraju.

4

Puurlu manu panu-kari Kurdungurlu Wiriwiri, ngulajulpalurla muku warrki-jarrija Kaatuku

¹ Kujarlunyalpankulu-nganpa manngu-nyangkarla nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, “Puurlu manu ngalya-kari Wiriwiri, ngulaju kalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini-patu.” Kujaju junga. Nyurru-wiyi, Kaaturlulpa-nyanu jaru-nyayirni-wangu wita-kari wita-kariji wuruly-mardarnu yapa-kujaku purda-nyanja-kujakuju. Kala ngaka-pardu-kari, milki-yirrarnu-nganpa yungurnalu-jana yangka warru yimi-ngarrirni yapa-patuku.

² Warrkinirli yangka yapangku ngulaju purda-nyanyi nyanungu-nyangu paaju nyarra kajirra wangkami. Ngaju ngula karna warrki-jarri, ngulaju karna yirriyirrirli purda-nyanyi kajiji nyarra Kaatu wangka.

* 3:18-20 Nyangka Job 5.13 * 3:18-20 Nyangka Psalm 94.11

³ Nyurrurlarluju kajilpankujulu marlaja nyangkarla warrki ngaju-nyangu, ngulaju ngula-juku. Kajikarna waparlku nyina-juku wajampawangu. Kulalparnaju nyarrparlulku ngajulurlu marlaja nyangkarla warrkiji.

⁴ Jungarni mardarna ngajuju warrkini? Karija ngayi! Jijaji Kirajirli nyanungu-miparlu kaju warrki marlaja nyanyi Warlalja-Wiringkiji ngurrju marda, marda maju.

⁵ Kujarlajulu ngajujuju yampiya miimii-nyanja-wangurlu manu punku-pajirninja-wangurlu! Kulalparlipa-nyanu junganku milyapungkarla ngurrju-japa, maju-japa. Kaji Jijaji Kiraji pinarni yani nguru nyampu-kurra, nyanungu-miparlu kapu-ngalpa marlaja miimii-nyanyi nyiyarningkijarraju ngula karlipa manngu-nyanyi nginyinginyirla. Ngula-jangka kapurla yimi-ngarrirni Kaatuku nyiyarningkijarra ngalipa-nyangu. Ngalya-kariki kapu-ngalparla pulkapinyi ngurrju ngulalparliparla warrki-jarrija jukarurru. Ngalya-kariki kapu-ngalparla kapuru nyina maju ngulalparliparla warrki-jarrija warntarla.

⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu Puurlu yangkalparna-nyarra wangkaja yimi Yapuli-kirli manu ngaju-kurlu yungunkulu jungarnirli kuruwarrri pura Kaatu-kurlangu. Ngula-warnuju, yungunkulu-nyanu wiljiwilji-maninja-wangurlu yampimi Puurlu-kurlangurlu nganta Yapuli-kirlangurlu nganta, yungunkulu jintangkalku nyina.

⁷ Manu nyurrurla ngula kankulu-nyanu jamuru-karri wiri nganta ngalya-kari-piya-wangu, nganangku-nyarra wiriji yirrarnu? Lawa! Nyiya-puka ngula kankulu nyurrurlarlu mardarninja-yani Kaatu-kurlangu, Kaaturlu-nyarra yungu nyurrurlaku yimirirli. Kujarlaju, jamuru-ngarrirninja-wangulu nyinaka!

⁸ Nyurrurlarlu ngula kankulu milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu nganta! Nyurrurlarlu ngula kankulu manngu-nyanyi manu purda-nyanyi nganta ngula kankulu pirrjirdi-nyayirni nyina Kaatu-kurlangu-kurlu yapa wiriwiri nganta nganimpa-piya-wangu nganta. Kujaju kula junga! Kajilpankulu yapa wiri-jarlu nyinakarla, ngulaju ngurrju. Kajikarnalu nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri nyina wiri-jarlu-yijala nyurrurla-piya.

⁹ Kujanya karna ngajulurluju Puurlurluju manngu-nyanyi. Nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiriji karnalurla yangka marlaja nyina Kaatuku pirijina-piya kuja kalu-nyanu piki-kanyi pakarninjakungarntirli. Yirrarni kalu-nganpa kulkurrurni marramarra panungka manu yapangka panungka yungulu-nganpa yangka maarr-pakarni manu yinka-ngarlarrimi.

¹⁰ Nganimpa Wiriwiri kalu-nganpa ngarrirni warungka Jijaji Kirajikirlangu. Nyurrurla kalu-nyarra ngarrirni langarrpa nganta Jijaji Kirajikirlangu. Yapa ngalya-karirli kalu-nganpa nganimpa ngarrirni rampaku. Nyurrurla kalu-nyarra ngarrirni pirrjirdi nganta. Yapa ngalya-kari kalu-nganpa yurrukunju-jarri nganimpakuju. Nyurrurlaku kalu-nyarrarla pulka-pinyi nganta.

¹¹ Jalanguju nganimpaju Kurdungurlu-patu Wiriwiri karnalu nyina yarnunjuku purraku parra-kari parra-kari. Journarrpa karnalu mardarni larralarra manu ngawungawu pilykirrpa, manu kalu-nganpa

pakarni rdakangku. Ngula karnalu yangka warru wapa nguru-kari nguru-kari kulkurrukulkurru.

¹² Warrki-jarri karnalu yangka mata-karda-nyayirni yungurnalunyanu mangarrirlangu ngayi-mani. Kuja kalu-nganpa yangka yapangku yuriku-ngarrirni, ngulaju karnalu-jana ngurrju-kirli wangkamirra. Ngula kalu-nganpa yurrukunju-jarri, ngulaju karnalurla warrki-jarri-kirli Jijaji Kirajiki.

¹³ Yapa ngula kalu-nganpa nginji-wangka, ngulaju karnalu-jana ngurrju-kirli wangkamirra. Nyampurula ngurungka yapangkuju kalu-nganpa ngarrirni yungkiyi lawa nganta. Junga-jala nyampurula ngurungkaju kalu-nganpa ngarrirni ngawu yapunta yangka ngula karnalurla warrki-jarri Jijaji Kirajiki.

¹⁴ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampurra karna-nyarra yirrarni nyurrurlaku kula kurntaku ngurrju-maninjaku wiyarrpaku. Ngayi karna-nyarra yimi yirrarni nyurrurlaku yungunkulu yangka jungarni nyinami.

¹⁵ Ngularna-nyarra yangka kamparrurlu yimi-ngarrurnu jaru nyampu Jijaji Kiraji-kirli, kujarlajunkujulu marlaja Kirijini-jarrija. Ngajurna kirda-nyanu-piya-jarrija nyurrurlakuju. Jalangurlangurlu ngula kalu-nyarra yangka yapa-patu-karirli pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, kulalu-nyarra nyurrurlakupalangu kirda-nyanu-patu, lawa.

¹⁶ Kujarlajulu waalparrika ngajulu yungunkulu ngaju-piya jungarni nyinami!

¹⁷ Kujakunyarna yilyajarra Timiji yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngajulu-kurlu nyarrpa ngula karna jungarni nyina Jijaji Kirajikirlangu, manu ngula karna-jana warru yimi-ngarrirni yangka jaajikari jaaji-karirla. Nyanungurlangu-ka nyina warrkini ngurrju Jijaji Kirajikirlangu, manu kaju nyina kaja-nyanu-piya ngajukuju. Ngulaku karnarla yulkami-nyayirni.

¹⁸ Ngalya-kari kankulu jarrwara-kari wangka, kulalparna nganta ngajulu yantarlarra nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra Karinjikirra. Kuja ngula kankulu manngu-nyanyi, ngulaju marda kankulunyanurla pulka-pinyi wiri-jarlurlu nganta.

¹⁹⁻²⁰ Ngalipaku yangka kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina Kaatuju, ngulaju kula karlipa-nyanurla pulka-pinyi wiriki nganta. Ngayi karliparla warrarda warrki-jarrimi yartarnarri-kirli Pirlirra Kaatukurlangu-kurlu. Kujarlaju, kajilpaju Jijaji Warlalja-Wiri wangkayarla yaninjarraku nguru nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju kajikarna yanirra. Ngajulu kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra yungurnan-nyarra purda-nyanyi kajinkili-nyanurla pulka-pinyi. Kapurna-nyarra marlaja nyanyi warrkiji lawa marda, junga marda kankulu pirrjirdi nyinami yartarnarri-kirli Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu.

²¹ Ngulaju ngula-juku! Ngungkurr-nyinami mayinkijili? Kapu ngayinkijili kapuru nyina? Jatu-pardimirra mayirna-nyarra kuturu wiri-kirli jungarni-maninjaku nyurrurlaku? Ngurrju mardarna-nyarra yanirra rarralya pinarri-maninjaku nyurrurlaku jaru-kurlu Jijaji Kirajikirlangu-kurlu? Ngayi kutujulu wangkaya!

5

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku yungulu yilyamirra

wati jinta warrura-panu jaaji-ngirliji

¹ Yapangu yimi-ngarrurnunjunurnuju yapa jinta-kari nganta-ka ngawu nyina Kirijini-paturla nyurrurlarla, warrura ngula-ka nyina ngati-nyanu-kurlu. Kirda-nyanukulparla jurnta mardarnu nganta ngurrangkarlu. Ngulaju maju-nyayirni! Yapa ngula kalu Kirijini-wangu nyina, ngulaju kula kalu warrura nyina wati yali-piya. Nyanungu-paturlangurlu kajilpalu nyangkarla yalumpu wati warrura, ngulaju kajikalu ngawu-pajirni.

² Kala nyurrurla-paturlu, kula kankulu ngawu-pajirni, lawa. Ngari kankulu-nyanurla pulka-pinyi. Ngulaju yungulpankulu-nyanu kurnta-jarriyurla yalumpu-jangka warrura-jangkaju. Yungulpankulu yilyayarlara jaaji-ngirli!

³⁻⁴ Ngajulu Puurlu kula karna nyurrurla-nyangurla nyinami kir-ringka Karinjirila. Nyampurlurlu ngurrangkarlu ngayi karna-nyarra rdumurdumu-karrinjarla manngu-nyanyi nyurrurla Kirijini-patu. Ngalipa-nyangurlu Warlalja-Wiringki Jijajirli, ngulangkuju nyurrujuku ngarrurnuju yalumpuku watiki warrura-panuku yungurnanyarra jaru yirrarnirra pipangka nyurrurlaku. Kularna-nyarra wangkanjinirra, ngarijili purda-nyangka ngaju wangkanja-kurra nyampu-jangka pipa-jangka: Ngaka kajinkili turnu-jarri, ngulaju kapurna-nyarra langangku purda-nyanyi nyampurlurlu ngurrangkarlu.

⁵ Turnu-jarrinjarlalu yilyayarra jaaji-ngirliji yalumpu wati warrura yungurla palka nyanungu-nyanguju marlaja nyurnu-jarri Juju Ngawuku. Ngulaju ngula-juku. Yilyayarralu kutu! Ngaka kaji Jijaji yanirni pina nguru-kurra nyampu-kurra Warlalja-Wiri, pirlirra nyanungu-nyanguju kajika marda nyanungurlu muurlparlu mardarni.

⁶ Ngula kankulu-nyanurla nyurrurlurlu warrarda pulka-pinyi ngurrjuku nganta, kujaju ngurrju-wangu! Yangka kankulu milya-pinyi ngula kalurla wita yirrarni pulawaku tarltu-maninja-kurlangu, ngula-jangka-ka tarltu-jarrimilki purranjakungarntiji.

⁷ Ngula-piya-yijala, yali yangka wati warrura, ngulaju-ka nyina ngawu-nyayirni ngula karliparla yirrarni pulawaku. Kajilpa nyampu wati warrura nyurrurlarla nyinakarla tarnnga, kajika-nyarra majumani, kajikankulu panulku nyina warruraju. Ngula-kujakuju, yalijili yilyayarra jaaji-ngirliji yungunkulurla nyurrurla-kariji ngurrju manu jungarni nyinamirra Kaatukuju. Ngula-ngalpa Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngulaju-ngalpa ngalipaku kunka-pardija. Nyanungu Jijaji-ka nyinami kunka-pardinja-warnu ngalipaku yangka jiyipi-piya kuja kalu-jana Juwu-paturlu pinjarla purrami kuyu-nyayirni-wangu purlapakungarnti wiriki Pajapakungarnti, ngula-piya. Purlapakungarntirli kalu yangka tarltu-maninja-kurlangu parlu-pinjarla muku kijirni yuwarli-ngirli nyanungurra-nyangu-ngurlu. Ngula-piya-yijalalu yilyayarra jaaji-ngirliji yalumpu wati warrura.

⁸ Jalanguju, Juwu-paturlu kalu waalparrirni yangka Purlapa Wiri Pajapa yirriyirrirli. Ngaliparlu Kirijinirli, jungarnirlirli-pa waalparrirni Jijaji Kiraji ngula-ngalpa kunka-pardinjarla palija ngalipaku. Ngulakujulparlipa nyinakarla jungarni-wiyi maju-wangu. Manu ngalipalparlipa wangkayarla junga-nyayirni tarnnga-juku. Kajilparlipa kuja wangkayarla junga-nyayirni, ngulaju kajikarlipa ngurrju nyina

yangka miyi lalyapa-piya, mangarri yangka kuja kalu Juwu-paturlu ngarni purlapa-puru.*

⁹⁻¹¹ Ngaju-nyangurla yangka pipa-karirla, ngularna yirrarninjarla yilyajarra nyurru-wiyi nyurrurla-kurra, yimi-ngarrurnurna-nyarra jurnta nyinanjaku wurnturu yapa-kujaku ngula kalu nyina kalykuru. Yali yangka ngularna-nyarra kamparru wangkajarra, ngayilparna-nyarra wangkaja yapaku yangka ngula kankulu-nyanu Kirijini nganta ngarrirni. Nyampurra Kirijini nganta ngula kalu nyina kalykuru marda, purlurlpa, manu juju-kari-kirli Kaatu-kurlangu-wangu-kurlu ngula kalu pinyi, manu pama ngula-ka warrarda ngarni, manu yurlku ngula kajana ngarrirni, manu purunjunju, kajilpalu nyinakarla kujarra-piya Kirijini nganta, ngulajulu-jana yampiya jirrn-ganja ngarninja-wangurlu. Kala kuja kalu nyina Kirijini-wangu warrura marda, purlurlpa, purunjunju, manu juju-kari-kirli Kaatu-kurlangu-wangu-kurlu, ngulakuju kulalpankulu-jana nyarrpaku jurnta nyinayarla wurnturuju. Ngarili-jana kutu jirrn-ganja nyinaya, kajikankulu-jana marda pina-kanyi Kaatu-kurra.

¹²⁻¹³ Ngajulu karna wangka Puurlu, kula karna-jana ngajulurlu miimii-nyanjarla ngawu-pajirni Kirijini-wangu-patu. Ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi. Payipulurla-ka wangka kuja:

“Kajili yangka maju-kirli nyinanjarra-yani Kaatu-kurlangu nganta, ngulajulu-jana yilyaya tarnnga-juku!”*

Kujarlaju, jalangurlu nyurrurlarlu yapangku Kirijinirli, yungulpankulu-nyanu miimii-nyangkarla ngurrju-japa.

6

Kulalu-nyanu kuwurtu-kurra kangka

¹ Nyurrurlarlu Kirijini-paturlu yapangku ngula kankulu-nyanu wiljimanii jarnkujarnku, kuja-wangurlulu-nyanu yampiya kuwurtu-kurra kanja-wangurlu, yangka-kurraju kuja-ka Kirijini-wangu nyinamirni kuwurtukungarduyu wiri-jarlu. Yalumpujulpankulu-nyanu nyurrurlarlu miimii-nyanjarla jungarni-mantarla ngula kankulu yangka Kaatu-kurlangu nyina.

²⁻³ Yangkarna-nyarra yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi ngakaju kapurlipa-jana Kirijini-paturlu miimii-nyanyi yapa Kirijini-wangu panu-juku nyampurra ngurungka. Manurna-nyarra pinarri-manu nyurrurla yapa kapurlipa-jana ngaliparlu miimii-nyanyi marramarrarlangu. Kujarlaju, winjarni kankulu-nyanu jungarnijungarni-mani jaajirla ngula kankulu-nyanu wiljimanii kurdukurdu-piyarlu?

⁴ Kuja kankulu-nyanu Kirijini-paturlu nyurrurlarlu warrarda wiljimanii, nyiyaku kankulu-nyanu warrarda kanyi kuwurtu-kurraju Kirijini-wangu-patu-kurra? Yalumpu wiriwiri kuwurtukungarduyupatu, kula kalu-nyarra yalumpu nyina wiri Kirijini-patuku.

⁵ Nyampurra karna-nyarra yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yangka nyurrurla kurntaku ngurrju-mani. Kula kankulu mardarni mayi jintarlangu pinangkalpa nyurrurla-nyangurla turnungka? Ngulakunya

* 5:8 Nyangka Exodus 12.8

* 5:12-13 Nyangka Deuteronomy 17.7, 19.19, 22.21, 24, 24.7

yungulpankulurla yantarla yungu-nyarra miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa.

⁶ Ngari kankulu-jana yani payirninjaku wiriwiriki-puka yangka-patuku Kirijini-wangu-patuku, ngulangku nganta yungulpalu-nyarra miimii-nyanjarla jungarni-mantarla. Lawa kujaju!

⁷ Kuja kankulu-nyanu nyurrurlarlu Kirijini-paturlu kanyi yangka kuwurtu-kurra, ngulaju maju Kirijini-wangu-patu-piya. Kajilparla Kirijini yangka jinta jinta-kariki Kirijini-kariki nginji-wangkayarla, manu jaru wiri kajilpa-palangu ngunakarla, ngulajulpa-pala-nyanu yampiyarla kuwurtu-wangurlu. Kirijini-kariyi-nyanurlu kajilpangku purunjurlu nyiyarlangu jurnta mantarla, pangkalangku jurnta mani. Yampiya kuwurtu-wangurlu!

⁸ Tarnngangku-juku kankulu-nyanu jarnku wilji-mani. Manu kankulu-nyanu purunjurlu jurnta mani warrarda Kirijini-kariyi-nyanurlangurlu. Kujaju maju!

⁹⁻¹⁰ Yapa maju ngula kalu nyina, kula-jana Kaaturlu rdakurl-kijirni nyanungu-nyangu-kurra ngula kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Jungarnirlili-jana manngu-nyangka miyalurlu, kalakankulu-nyanu karlirr-kanyi nyanungurra-piyaku nyinanjaku warntarlaku. Ngana-puka ngula-ka yapa kalykuru nyina, manu juju-kari-kirli Kaatukurlangu-wangu-kurlu, manu ngula kalu-nyanu warrarda wajirli-pinyi kalykuru-jarrinjarla watingki karntangku, manu wati-jarrarlu ngula kapala-nyanu mardarni karnta-piyalku, manu purunjunju, purlurlpa, pamakungarduyu, manu yurlku kuja kalu-nyanu ngarrirni, manu ngula kalu-jana pakarninjarla purunjurlu jurnta kanyi, kulalu nyampurraju yapa nyinami Kaatu-kurlangu-purnurla.

¹¹ Kirijini-wangurla-wiyi ngulaju kalankulu nyinaja kujarra-piyanya. Ngula-kujakunya Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli Pirlirra Kaatukurlangu-kurlurlu-nyarra kurruly-kijirninjarla parljurnu maju warnuju ngurrju-karda. Jalangulku kankulurla nyina yirngingiki Kaatu-mipaku manu jungarniji tarnnga-juku.

Palka ngalipa-nyangurlu yungulparliparlajinta pulka-pungkarla Kaatuku

¹² Ngalya-karirli kankulu nyurrurlarlu purda-nyanyi nyiyarningkijarraju ngurrju nganta nyurrurlaku puranjaku manu ngarninjaku manu marnpirninjaku. Kujaju junga marda. Kala ngajulurlu karna manngu-nyanyi panu-kariji maju-nyayirni ngalipaku Kirijini-patuku. Yungulparlipa yampiyarla. Nyiyarlanguurlu kajilpaju jinyijinyi-maninjarla karlirr-kangkarla Kaatu-kujaku, ngulakuju kajikarnarla marlaja nyina pirijina-piya. Ngula-kujakuju karnaju warrawarra-kanyi.

¹³⁻¹⁴ Ngalya-kari kankulu kuja wangka, “Kaaturlu-ngalpa yungu mangarri, manu-ngalpa miyalu ngurrju-manu mangarriki mardarninjaku kaninjarni. Kujarlaju kajikarlipa nyiyarningkijarra ngarni kutu.” Kujaju junga marda. Kala kujanya karna-nyarra ngajuju wangkami Puurluju nyurrurlakuju, “Ngakaju Kaaturluju kapu riwarrpinyi mangarri manu miyalu, manu kularlipa ngarni nyiyarlanguku.” Ngalya-kari kankulu kuja wangka, “Kaaturlu-ngalpa ngurrju-manu nyampu palka ngalipa yungulparlipa-nyanu nganta ngaliparlu warru warrarda wajirli-pungkarla kalykururlu.” Kujaju yijardu-wangu!

Kaaturlu pina-wankaru-manu Warlalja-Wiri Jijaji. Ngula-piya-yijala kapu-ngalpa ngalipaju pina-wankaru-mani yangka yartarnarri wiri-kirlirli.

¹⁵ Nyurrurlarlu kankulu yangka milya-pinyi Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju yangka kuja karlipa nyina palka-piyarla nyanungu-nyangu-piyarla. Nyarrpa kankulu manngu-nyanyi? Ngurrju mayi kajilparnarla karnta-kariki yantarla yungu ngaju-kurlu nguna kalykuru talakupurdarlu? Lawa, karrimirra kuja!

¹⁶ Nyampunya-ka Payipulurla wangka: “Ngana-jarra kuja kapala nguna ngurrangka, ngula-jarraju jungulku kapala nyinami jintangkalku.”*

Kujarlaju ngana-puka kuja karla tala yinyi karntaku yungu-pala kalykuru ngunami, ngula-jarraju kapala nyinami palka jintangkalku.

¹⁷ Ngana-puka kajirli jirrnganja nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju kapala nyinami pirlirra jintangka-juku. Kujarlaju, kulalpa watiji warru parnkayarlalku karnta-kari-kirraju.

¹⁸ Ngana-puka kuja-ka wilji warrarda nyina Kaatu-kujaku, ngulangju kyanu palka maju-mani ngari wita. Kala kajilpa nyinakarla kalykuru tarnga-juku, kujarlaju kajika-nyanu maju-mani palka nyanungu-nyangu karrikarri-wangurlu. Kuja-kujakujulu nyinaya ngurrju kalykuru-wangu!

¹⁹ Nyurrurlarlu kankulu yangka milya-pinyi palka nyurrurla-nyangu ngulaju kankulurla maralypi ngurra karri Pirlirrpaku Kaatukurlangu. Pirlirra ngula-ka kaninjarni nyina, ngulaju-nyarra yungu Kaaturlu. Kujarlaju, nyurrurla-nyangu palka, ngulaju kula nyurrurla-nyangu, ngulaju Kaatu-kurlangu.

²⁰ Kaaturlu ngula yilyajarni Jijaji, ngula-kurlurlunya-ngalpa nyanungu-kurra-manu. Kujarlajulu nyinaya ngurrju kalykuru-wangu yungunkurlajinta pulka-pinyi Kaatuku.

7

Puurlurlu-jana yungu kuruwarri Karinji-wardingki-patuku yungulu yangka nyarrpa nyinami yupukarrarla

¹ Ngulankujulu ngajulu payurnu pipangkarlu yupukarraku nyinan-jaku karnta-kurluku. Ngaju karna-nyarra yalu-mani: Nyurrurla wati-patu, kajilpankulu nyinayarla jangkayirla-juku tarnga-juku, ngulaju ngurrju-nyayirni.

² Kala kajilpankulu yangka nyinakarla yupukarra-wangu, kajikankulu marda warru parnka karntakupurda. Kujaju lawa-yijala, maju! Kuja-kujakuju, karntalpankulu-nyanu warlaja mardakarla, manu karntangkulpalu-nyanu warlalja-yijala mardakarla kali-nyanuju.

³ Ngula-warnuju, yungulpanpala yangka jungulku yupukarra nyinayarla ngurrangka. Manu yungulpanpala ngamirlji-kirli ngunayarla, wurnturu ngunanja-wangu, ngulaju yungunpala-nyanu wardinyi-mani.

⁴ Karntangku yalirli, ngulaju karla mardarni palkaju kali-nyanuku watiki. Watingki yalirli, ngulaju karla mardarni palkaju karntaku yaliki.

* 6:16 Nyangka Genesis 2.24

⁵ Nyampu-jarra ngula kapala kalinja-nyina Kirijini-jarra-juku, jarnku kajilpa-pala ngunayarla ngurrangkaju jirramaku marda mungaku Kaatuku yati-wangkanjaku, ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju yungulpa-pala pina jinta-jarriyarla, jungulku yungu-pala pina-ngunami warru kalykuru-jarrinja-kujaku. Kajilpa-pala yangka jarnku-ngunakarla tarnnga marda, kajika-palangu Juju Ngawungkulku karlirr-kanyi tarnngalku marda, kajika-pala jarnku yanirra jarrwara-kari karnta-kari-kirra manu wati-kari-kirraluku. Kulalpa-pala-nyanu marda warla-pajikarla kalykuru-jarrinja-kujaku.

⁶⁻⁷ Kajilpankulu nyurrurla yapa-patu yangka nyinakarla ngaju-piya yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju. Kala ngalya-kari kankulu nyurrurla nyinami karnta-kurlu yupukarra. Ngulaju ngula-juku. Kulalparna-nyarra ngajulurlu warla-pajikarla yupukarra-kujaku. Kaaturlu-ngalpa ngarrurnu panu-kari karnta-kurlu yupukarra nyinanjaku. Manu panu-kariki-ngalpa wangkaja yupukarra-wangu-nyinanjaku.

⁸ Ngajulurlu karna-nyarra kuruwarri yinyi yampirri-wardingki-patuku yapaku manu yangka kali-pukaku ngula kankulu yangka nyina yarlukururla: Kajilpankulu ngaju-piya nyinakarla yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju.

⁹ Kajilpa ngana-puka warla-pajirninja-wangu warru parnkayarla kalykuru karnta marda watikipurda manu marda wati karntakupurda, ngulaju maju-nyayirni! Kajilpa-pala yupukarra-wangu nyinakarla karnta marda manu marda wati, kajika-pala warrarda manngu-nyanyi warru parnkanjaku. Ngula-kujakujulpa-pala yupukarra-jarriyarla-wiyi.

¹⁰ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra nyampuju kuruwarri yir-rarni pipangka ngulaju yungu Warlalja-Wiringki, ngulaju nyurrurlaku yupukarra-patuku: Kulalpa-nyanu karntangku karlirr-mardakarla kali-nyanu-kujaku.

¹¹ Manu kali-nyanurlu kulalpa-nyanu jurnta yilyayarla karntaju nyanungu-nyanguju. Kajilpa-nyanu karntangku karlirr-mardakarla, ngulajulpa nyinakarla yarlukururla tarnnga-juku wati-kari-wangu. Lawangkaju, kali-nyanu warlalja-kuralpa pina-yantarla.

¹² Ngalipa-nyangurlu Warlalja-Wiringki, ngulangkuju kulaju nyampuju yungu kuruwarri-kari, ngayi karna-nyarra kutu milki-wangka nyurrurlaku yangka Kirijini-patuku ngula kankulu nyinami yangka yupukarrarla Kirijini-wangu-kurlu. Nyurrurla Kirijini-patu yangka wati-patu, ngula kankulu-jana mardarninja-yani karnta yangka Kirijini-wangu, ngulaju kulalpankulu-jana nyarrpaku yilyayarla. Mardakalu-jana kajili ngampurrpa nyina nyurrurla-nyangurla, ngulajulu-jana mardaka.

¹³ Nyurrurlarlalu Kirijini-paturlu karntakarntarlalu, ngula kankulu-jana mardarninja-yani wati yangka Kirijini-wangu, kulalpankulu-jana nyarrpaku karlirr-mardarninjarla yilyayarla. Mardakalu-jana kajili ngampurrpa nyina nyurrurla-nyangurla.

¹⁴ Nyampu Kirijini-wangu kali-nyanu wati, kuja kapala nyampu Kirijini karnta-pirdinypa nyanunguku kali-nyanu nyinami, ngulaku karla marlaja nyina wati Kaatu-kurlangu kali-nyanuku karntaku. Manu nyampu Kirijini-wangu kali-nyanu karnta, kuja kapala nyampu

Kirijini nyina wati-pirdinypa nyanunguku kali-nyanu, ngulakuju karla marlaja nyina Kaatu-kurlangu-yijala karntaju kali-nyanuku watiki. Kurdukurdurlangu kalu-jana marlaja nyina Kaatu-kurlanguju. Lawangkaju, ngulaju kajikalu nyina kurdukurduju ngula-piya-yijala Kaatu-kurlangu-wangu-yijala.

¹⁵ Kaatu kanyarra wangka yungulpankulu nyinakarla rarralyapa manu pululu. Kujarlaju, kajilpangku nganaku-puka yangka Kirijini-wangurlu karntangku manu watingki-puka kapatinjarla jurnta yantarla, ngulaju ngula-juku. Yilyayarra kutu, warla-pajirninja-wangurlu! Kajilpanpa puta warla-pajikarla jurnta yaninja-kujaku, kajikanpalan-nyanu kulungkulku marda pinyi.

¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu wati-patu manu karnta-patu, kajilpa yangka Kirijini-wangu wati-puka manu karnta-puka yantarlara, ngulaju yanirra kutu. Kajilpanpa mardakarla warla-pajirninja-karrarlu, kajikangku marda marlaja Kirijini-jarri nyuntukuju, manu lawa marda kuja ngari. Nyuntulurlu kula kanpa marda milya-pinyi.

Tarnnga-jukulparliparla jirrnganja nyinayarla Kaatuku kurruly-kijirninja-wangu

¹⁷⁻²⁰ Nyurrurla Kirijini-patu yapa-patu, ngalya-karilpankulu nyinaja Juwu-patu ngula-nyarra Kaaturlu milarnu kamparrurlu. Ngulaju ngula-juku. Kujajukulu nyinaya Juwu-patuju kurruly-kijirninja-wangu! Ngalya-karilpankulu nyinaja Juwu-wangu-patu ngula-nyarra Kaaturlu milarnu kamparruju. Ngula-yijala ngula-juku. Nyinayalu kuja-juku Juwu-wangu-patuju! Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu ngulaju kankulu yangka-juku nyina jinta-warnu Kaatu-kurlangu-juku. Kaatu kanyarra wangka nyurrurlaku Kirijini-patuku yungunkulu jungarnirli purami nyanungu-nyangu kuruwarri. Nyampunya kuruwarriji ngula karna-jana yimi-ngarrirni yangka Kirijini-patuku jaajikari jaaji-karirlaku: Tarnngajukulu kurruly-kijirninja-wangu nyinaka yangka-piya-juku ngulalpankulu nyinaja nyurru-wiyi Kirijini-wangu-wiyi, yangka ngula-nyarra Kaaturlu milarnu nyurrurlaju manu nyanungu-kurra-manu.

²¹ Ngalya-karilpankulu nyinaja pirijina-piya warrkini ngula-nyarra Kaaturlu yajarnu. Ngulaju ngula-juku. Manu jalanguju kankulu-jana marda warrki-jarri paaju-patuku nyurrurla-nyangu-patuku pirijina-piya-juku. Kajilpalu-nyarra paaju-paturlu yilyayarla warlangarran-garra yungunkulu-nyanu nyurrurla-mipa warrki-jarri talakupurda, kujaju ngurrju-nyayirni. Ngari kutulu yanta!

²² Nyurrurla yapa-patu ngulalpankulu pirijina-piya warrki-jarrija, ngula-nyarra yangka Kaaturlu milarnu, ngula-juku kankulu nyinami rarralyapa ngula-nyarra Jijaji Kirajirli kurruly-yirrarnu rarralyapa-karda maju-kujaku. Nyurrurla panu-kari ngulalpankulu-nyanu nyurrurla-mipa warrki-jarrija ngula-nyarra yangka Kaaturlu milarnu, ngulaju kankulu jalanguju nyinami warrkini pirijina-piya Jijaji Kirajiki.

²³ Kaaturlu-nyanu nyanungu-kurra-manu Jijaji Kiraji-kirlirli, ngulajunkulurla nyanungukulku-juku. Kujarlaju, kajilpalu-nyarra Kirijini-wangu-patu wangkayarla nyanungu-patu-piyaku nyinanajaku, ngulaju wurra-mantalu-jana nyurrurlarlu Kaatu-kurlangu-paturlu!

²⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, jintakulku karna-nyarra yarda wangkami: Tarnngajukulurla jirrnganja nyinaka Kaatuku

yangka-piya-juku ngulalpankulu nyinaja kamparru-wiyi pirijina-piya marda, marda rarralya, yangka ngula-nyarra Kaaturlu milarninjarla wangkaja.

Puurlurlu-jana yirrarnu kuruwari Karinji-wardingki-patuku yungulu yangka nyarrpa nyinami yarlukuru-wardingki-patu manu yampirri-wardingki-patu

²⁵ Yangka Kirijini-paturlu, nyurrurlarlulpankujulu payurnu ngajulu nyurru-wiyi yangka kujaju, "Nyarrpa-jarrirnalulu nganimpa yangka yarlukuru-wardingki-patu manu yampirri-wardingki-patu ngula karnalulu nyina?" Warlaja-Wiringki Jijaji Kirajirliji, ngulangkuju kulaju ngarrurnu manu yungu ngajulukulu kuruwari nyampu-kurlu nyurrurlakungarnti yimi-ngarririnjakulu. Ngayi karna-nyarra kutu milki-wangka ngula karna ngajulurlu manngu-nyanyi. Kaatu kaju marijarrinjarla ngurrju nyina ngajukuju. Kujarlaju, yungulpankujulu ngungkurr-nyinakarlu ngula karna-nyarra ngajulu junga wangka.

²⁶ Jalanguju kangalpa wuurnpa-jarrimi nguruju ngalipaku Kirijini-patuku. Ngulakujulu nyinaya jurruku-juku kurruly-kijirninja-wangu-juku.

²⁷ Nyurrurlarlulu Kirijini-paturlu wati-paturlu, ngula kankulu-jana mardarni karnta kali-nyanu, ngulajulu-jana mardaka yilyanja-wangurlu. Nyurrurlarlulu yangka yampirri-wardingki-paturlu, kalakankulu-jana warrirni yangka kali-nyanukupurdarlu. Ngulajulu-jana yampi, ngulajulu nyurrurlaju nyinaya yampirrirla-juku tarnga!

²⁸ Kala kajilpanpa-nyanu kutu-mantarla yangka karnta, ngulaju ngula-juku. Manu yangka karntakarntarlulu, kajilpankulu-nyanu mantarla wati, ngulaju ngurrju-yijala. Ngana kaji yupukarlarla nyina, ngulaju-ka wajampa nyinami nyiyarningkijarrarla. Ngula-kujakuju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yapa-patuku nyampu kuruwari yungunkulu nyinami yupukarra-wangu-juku wajampa-wangu.

²⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampu karna-nyarra wangkami, nyampuju kangalpa rdangkarlpalku karrinjini ngalipaku Kirijini-patukulu. Kujarlanya, jalanguju ngula karlipa-jana kali-nyanu mardarninja-yani wati-paturluju, nyinakarlarparlipa ngula kalu yangka wati yampirrirla nyinanja-yani, ngula-piya-yijalalparlipa nyinayarla.

³⁰ Ngaliparlulu ngula karlipa-nyanu waarr-pakarni yangka marirlangurlu marda, ngulajurlipa yampimi. Nyinayarlalparlipa yangka ngalya-kari-piya kuja kalu yulanja-wangu nyina. Ngalipa ngula karlipa ngarlarrimi, ngulajurlipa yampi. Nyinayarlalparlipa yangka ngalya-kari-piya kuja kalu ngarlarrinja-wangu nyinami. Ngaliparlulu kuja karlipa nyiyarningkijarra jakarl-pinyi japu-jangka, kuja-wangu ngayilparlipa nyinayarla marlajarra-piya.

³¹ Ngaliparlulu ngula karlipa manngu-nyanyi nyiyarlanguku ngurrju-maninjaku, ngulajurlipa yampi. Ngayilparlipa nyinakarlu yapa-patukari-piya ngula kalu waparlu nyina nyiyarningkijarrarla. Nyiyakuyijala kujaju? Nyiyarningkijarra ngula karlipa nyanyi nyampurla ngurungka, ngulaju-ka lawa-jarrimirraluku kutu-puruju.

³² Nyurrurla Kirijini-patujulu nyinaka ngurrju manu wardinyi nyi-yarlangukuju wajampa-jarrinja-wangu! Yangka ngula kankulu nyina yampirrirla, ngulaju kankulu-nyanu yinyi yangka Warlalja-Wiri-kirra, kujarlu kankulu wardinyi-mani.

³³ Nyurrurla yangka Kirijini-patu yupukarrarla, ngulaju kankulurla miirn-nyina niyarningkijarrarla yangka nyurrurla-parntarlanguku yungunkulu-jana kujarlu wardinyi-mani.

³⁴ Nyurrurlarlu yangka wati-paturlu Kirijini-paturlu, ngulaju kankulu kuja-purda-jarra manngu-nyanyi kujarlu, “Nyarrpa-jarrimirna? Kaatu-kurra mardarnaju yinyi? Ngaju-parnta-kurrarnaju yinyi yungurna kujarlu wardinyi-mani?” Kujanya kankulu manngu-nyanyi nyurrurlarluju yupukarra-paturluju. Nyurrurlarlu yangka yupukarra-wangu karlarni-ngintirli manu kamina-warnu yupukarra-wangurlu-yijala, ngulaju kankulu-nyanu yinyi jinta-kurra Jijaji Kiraji-kirra Warlalja-Wiri-kirra tarnnga-juku. Nyurrurla yangka Kirijini-patu karntakarnta ngula kankulu yupukarrarla nyina, ngulaju kankulu-nyanu yinyi yangka kali-nyanu-mipa-kurra nyurrurla-parnta-kurra nguru nyampurlaju, kujarluju yungunkulu-jana wardinyi-mani.

³⁵ Nyampu karna-nyarra yimi-ngarrirni niyarningkijarra yungunkulu ngurrju nyina. Kula karna-nyarra jinyijinyi-mani yungunkulu wajampa nyina, lawa. Ngari karna-nyarra wangka jungarni yungunkulu-nyanu yinyi Warlalja-Wiri-mipa-kurra tarnngangu-juku.

³⁶ Nyurrurlarlu yangka wati-paturlu ngulankujulu payurnurnu pipangkarlu, “Mani mayirnalua-jana karnta nganimpa-nyanguju jangu-pinja-warnuju, mardarnalu nyina kuja-juku yampirrirla-juku?” Nyampunya karna-nyarra ngajuju jangu-mani: Kajilpa nganangu-puka watingki maninja-wangurlu yampiyarla yali karnta, ngulaju kajika manngu-nyanyi miyalurlu warrarda kanunjunyumparlu kujarlu, “Mani mardarna, yampi mardarna?” Ngula-kujakuju manirra kutu yungu-pala nyinamirra yupukarrarla. Ngulaju ngurrju, maju-wangu.

³⁷ Kala kajika marda wati-kari rduju yampinjarla ngampurrpa-jarri-nyayirni yupukarra-wanguku nyinanjaku. Kajilpa-nyanu warlapajikarla-wiyi jungangu marri-pinja-kujaku manu karnta-kari-kijaku, ngulaju warlapajirinjarla nyinamirra kutu yupukarra-jarrinja-wangu. Ngulaju ngula-juku.

³⁸ Kajilpa Kirijinirli watingki manngu-nyangkarla yupukarrarlaku nyinanjaku, ngulaju ngurrju-karrikarri. Kajilpa yampirrirla nyinakarla-juku yupukarra-wangu, ngulaju ngurrju-nyayirni.

³⁹ Nyurrurlarlu ngulankujulu payurnurnu pipangkarlu, “Nyarrpa-jarriyarlalpa karntaju Kirijini kajilpa kali-puka-jarriyarla nyanununguju?” Nyampunya karna-nyarra ngajuju jangu-mani: Kajilpa nyinakarla nyanungu-parnta wati wankaru, ngulaju kulalpa yantarla wati-kari-kirra. Kajilpa kali-puka-jarriyarla, ngula-jangkaju kajilpa ngampurrpa nyinakarla Kirijini-kariyi-nyanuku maninjarla yupukarra-jarrinjaku, ngulaju ngula-juku. Kulalparla nyarrpa yupukarra-jarriyarla Kirijini-wangukuju, lawa.

⁴⁰ Kuja karna-nyarra ngajulurluju Puurlurlu yimi-ngarrirni, ngulaju jaru jurrku-juku kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yimi-ngarrirni ngulaju kujarlu: Nyampu kajilpa karnta kali-puka ny-

inakarla yarlukururla, ngulaju ngula-juku. Ngulaju kapu nyina ngurrju wardinyi-nyayirni yangka-piya-wangu ngula-ka yangka jinta-kari yupukarra-yijala pina-nyina.

8

Yimi kuyu warntarri-kirli ngulalpalurla Kirijini-wangu-paturlu purranjarla yirrarnu jujuku nyanungurra-nyanguku

¹ Nyurrurlarlu ngulankujulu payurnurnu yangka ngajulu kuyu warntarriki yangka ngula kalu purrami Kirijini-wangu-paturlu purlapa wiri-puru nyanungu-nyangu-puru, ngulaju nganta tarruku-nyayirni kuyuju. Payurnurnukujulu yalikiji kuyu warntarriki, ngulajunkulu ngarni-japa mardawu, yampiminkili? Ngalya-karirli nyurrurlarlu kankulu-nyanurla pulka-pinyi ngula kankulu nganta nyiyarningkijarra milya-pinyi, ngulaju lawa! Ngula karlipa-nyanu yangka Kirijini-patu yulkami, ngulaju karlipa-nyanu wiri-mani Kaaturkurra-pinangu.

² Nganangku Kirijinirli ngula-ka milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra Kaaturkurlu, kujaju lawa. Kula-ka nyiyarlangu milya-pinyi jungangu.

³ Ngana kuja karla yulkami Kaatuku, ngulaju-ka rdakurl-kijirni Kaaturluju.

⁴ Nyurrurlarlu yapangku ngulajunkujulu payurnu ngajulu yangka kuyu warntarriki. Nyampunya karna-nyarra ngajulurluju jangku-mani. Kirijini-wangu-paturlu ngula kalu juju ngurrju-mani watiya-jangka manu pirlirli-jangka, ngulaju nganta juju-kari juju-kari nyanungurra-nyangu junga-nyayirni nganta. Kala lawa, yijardu-wangu! Ngaliparlu Kirijini-paturlu karlipa milya-pinyi jinta-mipa Kaaturju junga-nyayirni.

⁵ Kirijini-wangu-paturlu ngulaju kalu-jana purami juju-kari juju-kari manu pirlirpa-kari pirlirpa-kari panu-kari ngurungka manu walyangka kuja kalu-jana wiri-jiki nganta nyinami nyanungurraku.

⁶ Ngalipaku Kirijini-patuku, ngulaju-ngalpa jinta-juku Wapirra Kaaturju ngula nyiyarningkijarra ngurrju-manu nyampurula ngurungka. Ngulaju karliparla nyanungu-mipaku jintaku nyinami. Ngalipaku Kirijini-patuku, ngulaju jinta-mipa Warlajja-Wiriji ngulaju Jijaji Kiraji, ngulakunya karliparla marlaja nyina wankaru. Kaaturlu manu Jijaji Kirajirli, jungungku-pala ngurrju-manu nyiyarningkijarra.

⁷ Kuyu yalumpuju, kari-nganta ngulaju tarruku-wangu. Kujarlaju, kajilparlipa ngaliparlu Kirijini-paturlu kutu-nganjarla kuyu yangka tarruku nganta, ngulaju ngula-juku. Kala Kirijini-patu ngalya-kari kuja kalu yangka rampaku nyina jalangu-warnu, ngulaju kula kalu milya-pinyi yalumpu-kurlu kuyu-kurlu. Kirijini-wangu-wiyi ngulalpalu nyinaja, ngulangkulpalu ngarnu kuyuju yangkaju tarruku nganta. Kala Kirijini-jarrinjarla kajilpalu kuyu yalumpuju nganjarla jalangu-warnurlu, ngulaju kajikalunya kurntaku ngurrju-mani. Rampalmanngu-nyanyi kalu kajika-jana kuyungkuju nganta kii-purranjarla maju-mani.

⁸ Kajilpankulu kuja wangkayarla manu manngu-nyangkarla, ngulaju yijardu-wangu. Ngaliparlu Kirijini-paturlu pinangkalparlu, kajilparlipa nganjarla kuyu manu mangarri nyiyarlangu, kula-ngalpa ngulangkuju kutu-mani Kaatu-kurraju. Kaatuju kajika-ngalpa yulkami-juku kajilparlipa ngalya-karirli mangarri-kari kuyu-kari nganjarla, manu kajika-ngalpa yulkami-juku kajilparlipa ngalya-karirlangurlu ngurpangku yampiyarla.

⁹⁻¹⁰ Nyuntu marda kajikanpa-nyanu kanunju-kari wangka, “Kajikarna ngajulurluju ngarni kutu kuyu warntarriji.” Wurrawiyi manngu-nyangka kujarlu: Kirijini-karirli jalangu-warnurlu kajikanku nyanyi nyuntulu ngarninja-kurra kuyu warntarri-kirra kajilpanpa nyinakarla yuwarlirla juju-kari-kirlangurla. Nyanungurlulku marda kajika manngu-nyanyi ngarninjakuju. Kajika marda nyanungurlulku maninjarla ngarni. Kajikanpa karlirr-kanyilki Kaatu-kujaku nyuntulurlu ngula kanpa milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra Kaatukurlanguju.

¹¹ Nyampuju Kirijini jalangu-warnuju ngulaju nyuntukupurdangka, manurla Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla nyanungurlanguku. Kajilpa nyampu kuyu nganjarla, kajika muntuku-jarrinjarla purda-nyanyi, “Jarrwara-karirna marda yanu Kaatu-kujaku!” Nyuntulurlu Kirijinirli, ngula kanpa milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra, ngulangkuju kajikanpa kawarr-kanyi.

¹² Kuja kanpa yali jinta-kari jalangu-warnu kanyi jarrwarra, manu kuja kanpa kurntaku ngurrju-mani, kujanya kanparla majungka-jarrimi jurnta kuyu wita ngarninjarla.

¹³ Ngula-juku karna-nyarra ngajuju wangkami Puurluju nyampukurluju kuyu-kurlu. Kajilpaju Kirijini-karirli jalangu-warnurlu nyangkarla kuyu warntarri ngarninja-kurra, kalakaju waalparrirni-yijala. Ngula-jangkanya kajika kuyu ngarninjarla jarrwara-kari yanirra Kaatu-kurlangu-wangu-wana. Kuja-kujakuju kulalparna nganjarla nyampuju kuyu warntarriji. Yampimilki kapurna.

9

Warrki-kirli Kurdungurlu Wiri-kirlangu-kurlu

¹⁻³ Ngula kankujulu nginji-wangka ngajuku, kuja karna nganta lawa nyinami ngajuju Kurdungurlu-wangu Wiri-wangu. Kujarlaju karnaju jaarl-karri nyurrurla-kujaku. Ngulajurna junga nyangu Jijaji Kirajiji milpangku ngajulurlu. Nyanja-warnu ngulaju karna nyina Kurdungurlu Wiri. Ngula-jangkanya karna rarralypaju nyina! Kulalpaju nganangku jinyijinyi-mantarla! Yangka-jala kankujulu milyapinyi Kurdungurlu Wiri ngula karna nyina. Kajirna ngajuju lawa nyinakarla, kujarlaju kulankulu Kirijini-jarriyarla.

⁴ Kala Parnapa manu ngajulu? Ngalya-karirli Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli, ngula kalu-jana pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu, ngulawanawanaju kalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu-patu payirni talaku. Ngula-piyarlu-yijala kajilpankulu-jarrangku yungkarla tala ngajarrarlanguku yali-patu-piyaku, ngulaju ngula-juku.

⁵ Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu Jijajikipurdangka-patu kukurnu-nyanu-patu manu Piita, ngula kalu yani wurna jaruku yimi-ngarrirninjaku, ngulangkuju kalu-nyanu kali-nyanu yangka ngurrawarnu kanyi palka-juku. Kajilparna ngajurlangu ngampurpa nyinakarla karntaku Kirijiniki maninjaku, ngulaju kajikarlijarra wungu-yijala yani nguru-kari nguru-kari-kirra jaruku yimi-ngarrirninjaku.

⁶ Nyiyaku kankulu-jarrangku ngajarra-mipaku Parnapa-jarraku nginji-wangka? Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju kula kalu-nyanu warrki-jarrimi talakupurda kuja kalu-jana pinarri-mani Kirijini-patu-kariyi-nyanu, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kajilparnalunya ngajarjarlu Parnapa-jarrarlu payikarla talaku, ngulaju ngurrju-yijala yali-patu-piyarlu.

⁷ Ngana-puka kuja-ka warrki-jarri, ngulangkuju karla marlaja mani tala warrki-jangkarlu paajukuju. Yurrkunyungula kalu warrki-jarri, kula kalu-nyanu warrawarra-kanyi warlalja-kurlurlu tala-kurlurlu. Yurrkunyungarduyurlu kajana wiringki warrawarra-kanyi. Manu jinta-kari kuja-ka warrki-jarri kaatinikingarduyu, ngula karla marnikiji-piya marlaja pardi, ngulangkuju kula-ka yampimi, marlaja kanyanu ngarni. Manu jinta-karirli yapangku ngula kaja jina-mardarni narnukutu, ngula-jangkaju ngarni-yijala-ka lampurnuju. Kuja karnalu-nyarra ngajarrarlu Parnapa-jarrarlu jaru yimi-ngarrirni ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngulajulpankulu-jarrangku warrawarra-kangkarla-yijala tala-kurlurlu ngajarjarlu.

⁸ Ngaju ngula karna-nyarra nyampu wangka, kula ngaju-nyangu yimi. Kaatu-kurlangu jaru nyampuju ngularla yungu Mujujuku.

⁹ Mujujurlu-ngalpa nyampu jaru yirrarnu puluku-kurlu:

“Watingki nganangku-puka ngula-ka puluku mardarni, ngulajulparla marna yungkarla ngarninjaku. Ngula-ka pulukurlu warru wapanjarlu warru puyu-pinyi marna kipirninjakungarnti, ngulakungarntiji lirraju yampiyarlalpa kuja-kirli warirninjawangurlu pulukuju marna yungu kutu ngarni.”*

Nyampurla kuruwarrirla ngula kangalpa wangkami, kula-ka wangkami puluku-mipa-kurlu, lawa. Nyampuju-ka wangkami nganimparlanguku ngula karnalurla warrki-jarri Kaatuku. Nyurrurlarlujulpankulu-nganpa warrawarra-kangkarla tala-kurlurlu.

¹⁰ Nganimpa karnalu nyina Wiriwiri yangka ngula-ka watingki pangirninjarla milyingka yirrarni mangarrikingarnti yungurla marlaja pardi, ngula-piya. Yalirli ngula-ka pangirninja-yani manu jinta-karirli ngula karla marlaja maninja-yani, ngulaju kapala manngu-nyanyi kapu-pala-nyanu marlaja ngarni jirramarlu-juku.

¹¹ Nganimparlu ngulalparnalunya ngarni yimi-ngarrurnu yangka jaru Jijaji-kirli, ngula-jangkaju kankulu Kirijinilki nyina jalanguju. Ngula-jangkarlujulpankulu-nganpa warrawarra-kangkarla tala-kurlurlu nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri.

¹² Kurdungurlu Wiriwiri-kariyi-nyanu-paturlu, ngulangkuju kalu-jana payirni talaku yangka kuja kalu-jana pinarri-mani Kirijini-patu-kariyi-nyanu. Ngulaju ngula-juku. Kajilparnalunya ngajarjarlu Parnapa-jarrarlu payikarla talaku, ngulaju ngurrju-yijala yali-patu-piyarlu.

* 9:9 Nyangka Deuteronomy 25.4

Kala kularnalu-nyarra ngajarrarlu Parnapa-jarrarlu jintarlanguku payurnu talaku. Ngajarrarlu kalarlujarra-nyanu jirramarlu warrawarra-kangu tala-kurlurluju warlaja-kurlurlu. Ngulalparlijarra nyinaja marlajarra nyurrurla-nyangurla, ngulajulparlijarra nyinaja payirninja-wangu. Kajirnalun-nyarra ngajarrarlu payikarla talaku, kulankulu-nganpa marda purda-nyangkarla kujarnalu-nyarra nyampu jaru ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli.

¹³ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi yangka Juwu-patu-kurlangu Yuwarli Maralypi wiri ngula-ka karri Jurujulumurla, manu yangka wati-patu maralypikingarduyu-patu ngula kalu warrki-jarri yalirla Maralypirla. Yali-paturlu ngulaju kalu-nyanu mangarri manu kuyu mani yali-jangka-kirli. Ngula kalu wiriwiri yali warrki-jarri Maralypirla, yalirli kalurla purranjarla yinyi kuyu warntarri Kaatuku. Ngulaku-puruju nyanungurluju kalu-nyanu ngalya-kariji yirrarni kuyuju ngurra-kurra kanjakungarnti. Ngulaju ngula-juku.

¹⁴ Jijaji Kirajirli Warlaja-Wiringki kangalpa yimi-ngarrirni jintajuku jurrku kuruwarriji. Kuruwarri ngula-ka nguna, “Nganangku-puka wiringki kaji-jana Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli warru yimi-ngarrirni, ngula-warnujulpalu Kirijini-kariyi-nyanu-paturlu warrawarra-kangkarla manu tala yungkarla.”

¹⁵ Ngajulurlu Puurlurlu, ngularna kamparru yanurra nyurrurla-nyangu-kurra nguru-kurra, kapurna-nyarra payikarla nyurrurla talakuju, kala lawa. Kularna-nyarra talaku payurnu. Ngajulurluju ngayilparnaju warlaljarlu warrawarra-kangu. Jalangu karna-nyarra nyampurla pipangka wangkamirra kula karna-nyarra talaku payirrirra.

Kajilparna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirri-purayarla, ngula-warnurluju kulalparna-jana talaku payikarla. Kajinkijili nyurrurlarlu yapangu yungkarla tala, kapurnaju purda-nyanjarla kurntajarriyarla. Kajilpankujulu nyurrurlarlu tala yungkarla jalangurlu, kulalparnajurla pulka-pungkarla.

¹⁶ Kaatuju wangkaja ngajuku yungurna-jana warru yaninjarla yimi-ngarrirni jaru Kaatu-kurlangu. Kulalparnajurla ngula-warnuju pulka-pungkarla. Kajilparnaju warla-pajikarla Yimi Ngurrju yimi-ngarrirninja-kujaku Jijaji-kirli-kijaku, ngulaju kajikaju marda kurntanyayirniki ngurrju-mani Kaaturluju!

¹⁷ Kajilparna ngampurra nyinakarla talaku warrki-jarrinjaku, ngula-jangkakunya kajikajulu yinyi talaju yapanguju. Kala ngayi kula karnaju ngajuku warrki-jarri. Kaatuku karnarla warrki-jarri ngulaju wangkaja nyanungu. Ngula-wanawanaju, kulal pajulu yungkarla talaju yapanguju.

¹⁸ Nyiyakulku-yijala karna-jana Yimi Ngurrjuju yapaku warru yimi-ngarrirni? Kula talakupurdarlu, lawa! Ngula karna Kurdungurlu Wiri nyina Jijaji Kiraji-kirlangu, kula karna-jana payirni Kirijini-kariyi-nyanu yungulpajulu talaju yungkarla. Ngayi karna-jana kutu yimi-ngarrirni. Kujarlaju karna wardinyi-jarri.

¹⁹ Kulalpaju nganangku jinyijinyi-mantarla warrki-jarrinjaku, lawa. Ngari karnaju kutu yinyi yapa panu-kurra pirijina-piyarlu yungulu Kirijini-jarri.

²⁰ Juwu-paturlu ngulangkuju kalu Mujuju-kurlangu-juku kuruwarriji purami. Ngulangkuju kajana nyanunguju jinyijinyi-mani nyiyarningk-ijarraku. Ngajuju, kula kaju ngarrirni kujakuju. Kala kajilparna nyinayarla Juwu-paturlajinta, ngulaju kajikarna purami nyanungurra-nyangu kuruwarrri, kujarlaju yungulu nyanungurrarlangu Kirijini-jarri.

²¹ Ngalya-kari ngula kalu nyina Juwu-wangu, kuruwarrri kula kalu purami Mujuju-kurlangu. Kajilparna yantarla nguru nyanungurra-nyangu-kurra, ngula-piya-yijala kajikarna nyina ngajuluju. Yampimi kajikarna kuruwarrri Juwu-kurlangu, ngulaju yungulu Juwu-wangu-paturlangu Kirijini-jarrimi. Ngalya-kari kalu wangka kula-nganta karna kuruwarrri Kaatu-kurlangu yampimi puranja-wangurlu. Kujaju lawa! Jijaji Kiraji-kirlangu karna purami.

²² Ngaju ngula karna nyina Kirijini-paturlajinta, yangka ngula kalu rampaku nyinami jalangu-warnuju, ngula-patu-piya-yijala karna ngajuju nyina yungurna-jana wiri-mani. Kula karna-jana jinyijinyi-mani, rarralya karna-jana nyina. Nyarrpara-kurra-puka ngula karna yani manu jaru-kari-kirli-kirra manu kuruwarrri-kari-kirli-kirra, ngula-piya-yijala karna ngajuju nyina yungulu nyanungurrarlangu Kirijini-jarri.

²³ Ngula karna nguru-kari nguru-kari yani, ngulaju karna nyina nyanungu-patu-piya-yijala, ngulaju yungurna-jana panuku-juku yimi-ngarrirni jaru nyampu Jijaji Kiraji-kirli.

Ngula karna nguru-kari nguru-kari yani, ngulaju karna nyina nyanungu-patu-piya-yijala ngula kalu nyina kuruwarrri nyanungurra-nyangu-kurlu. Ngakaju yunguju Kaatu wardinyi-nyayirni nyina warrki-jarrinja-warnuku.

²⁴ Nyurrurlarlu kankulu yangka yapangku milya-pinyi ngula kalu wajirli-parnka kilji-nyayirni ngana ngula-ka parrpardaly-parnka, ngulangkuju warntarri mani. Tarnnga-juku kalu jupu-karrinja-wangu parnkami, ngula-warnurluju jinta-miparlu mani warntarriji. Ngula-ka yali parrpardaly-parnka, ngula-piya-yijala karlipa Kirijini-patu nyina. Nyurrurlarlu yapangku Kirijinirli, tarnngangkujukulu puraya Jijaji Kiraji jupu-karrinja-wangurlu yungunkulu warntarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu mani ngula-warnurluju.

²⁵ Parnkanjakungarntirliji, ngulangkuju kalu-nyanu junga-nyayirni-nyayirni pulykuju rarralya-mani wajirli-nyayirni-yijala kamparru-wiyiji ngulaju warntarriki maninjakungarnti. Nyampu warntarri kapu lawa-jarrimilki. Ngalipa Kirijini-patu ngulaju karliparla tarnnga-juku nyinami Jijajiki, ngakaju yungu-ngalpa Kaaturlulku yinyi warntarri-nyayirni-wangu. Warntarri-nyayirni-wangu nyampuju ngulaju kapurlipa tarnnga mardarni.

²⁶ Ngajulu Puurlu karna nyina parnkanjakungarduyu-piya ngula kalu yangka parnkami jingijingi yungulpalu yalirla parrpardaly-parnkayarla. Yalikingarntiji kulalpa jarrwarajarrwara-wiyi parnkayarla, kujakungarntiji ngulajulpa jungarni-parnkayarla. Kuja-piyaju ngulaju karnarla jungarni warrki-jarri Kaatukuju. Kula karnarla jamulu warrki-jarri.

²⁷ Jinyijinyi-mani karnaju wakurturdu-nyayirni-nyayirni-nyayirni jupu-karrinja-kujaku yungurnarla warrki-jarrimi jungarni Kaatuku manu yungurna-

jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapakuju. Kajilparnarla Kaatuku warrki-jarriyarla ngari wita-mipa yijardu-wangu, ngula-warnukuju kulalpaju marda warntarri-nyayirni-wangu yungkarla.

10

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku ngulaju kuja, "Yirriyirrilili-nyanu warrawarra-kangka karlirr-yaninja-kujaku."

¹ Ngajakupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni kujalpalu nyurnunyurnurlu Mujuju puraja manangkarrarla manu ngalyarrparla wiringka. Milya-pinyi-jala kankulu nyampuju jaru ngulalpalu yangka mangkurdu kiriridimpayi puranjinaanu, ngulalpa-jana kamparrurlu nguru-yirrarninjinaanu. Manu kankulu milya-pinyi ngulalu ngapa mangkuru-wana wiri-wana kulkurru-jarra jingijingi yanu.

² Kuja-warnurlujulpalu-nyanu ngarrurnu papitaji-jarrinja-warnu Mujuju-kurlangu kujalpalu yangka mangkurdu puranjinaanu manu kujalu ngapangka jingijingi yanu.*

³⁻⁴ Ngulalpalu wurna maturnu, Kaaturlulpa-jana mangarri-nyayirni-wangu yungu, manu ngapa-nyayirni-wangu. Manu ngapa pirlinyayirni-wangu-jangka ngula pakarnu Mujujurlu, ngapaju walyawantijarni, manulpa ngawarralku parnkajarra. Nyampurlu pirlingki ngulajulpa-jana puranjinaanu purdangirli-wanarlu. Pirlinyayirni-wangu nyampu, ngulaju Jijaji Kiraji kujalpa-jana warrawarra-kangu purdangirli-wanarlu.

⁵ Ngakarrangakarralku, Kaatuju-jana kulu-jarrijalku wilji-panukuju yangka kujalpalurla jurnta karanparr-karrija. Kujarlaju, manangkarrarla wiringkajulpalu palinjarla piri-ngunaja nyurnu-kari nyurnu-kari wurnturu-kari wurnturu-kari.

⁶ Nyampurlu jarungku kangalpa punpun-ngarrirni, kalakarlipa yangka jalajala-jarrinjarla karanparr-karri jarrwara-kari kujalpalu kamparru-warnurlu nyurnunyurnurlu kuja-kurluju wapaja.

⁷ Ngarri-parnkanja-wangulu nyinaka yangkaju ngula kalu juju pirlinjangka manu watiya-jangka ngurrju-mani tarruku nganta, kujalpalu nyurnunyurnurlu kamparru-warnu-paturlu ngurrju-manu. Kujanya kangalpa Payipulurluju yimi-ngarrirni jarlu-patu nyurnunyurnu ngulalpalurla jarrwara-kari jurnta nyinaja Kaatukuju:

"Nyampurla purlaparla wiringka kalalu nyinanjarla kurapaka ngarnu, kalalu purlapa pungu, manu kalalurla parntarrinjunu palkakatuku nganta, kalalu nyangu karrinja-kurra juju-kari juju-kari nyanungurra-nyangu kuja kalalu nyanungurlu rdakangku ngurrju-manu."*

⁸ Ngula-puru purlapa wiri-puru, warrulpalu-nyanu wajirli-pungu kalykururlu. Ngula-wanawanaju, 23,000-pala-jana riwarri-manu Kaaturluju parrangka jintangka. Ngula-kujakujurlipa nyinami warrura-wangu manu warru wajirli-pinja-wangu.

⁹ Ngalipa-patu Kirijini-patu, ngulajurlipa nyina ngurrju jarlu-patupiya-wangu, kalaka-ngalpa Kaatuju kulu-jarri. Ngalipa-nyanguku

* 10:2 Matthew 28.19

* 10:7 Nyangka Exodus 32.6

nyurnunyunuku-wiyilpa-jana kamparru kulu-jarrija Kaatu Warlalja-Wiri, ngula-panuku-juku-jana warnalku jangkardu yilyajarni panu-jarlu, ngulangkuluku-jana warnanguku muku pungu ngalya-kariji yapaju.

¹⁰ Ngalipa Kirijini-patu, nginji-wangkanja-wangurliparla nyinami Kaatuku yali-patu-piya-wangu jarlu-patu-piya-wangu. Ngalya-kariji, nginji-wangkajalpalurla Kaatuku. Ngula-wanawanaju marramarralku-jana jangkardurnu yilyaja muku pinjaku.

¹¹ Nyampurluju nyiyarningkijarrarlu, pinarri-mani kangalpa Kaatukurlu, kalakarlipa karlirr-yani warntarlalku. Yapa-paturlu kamparru-warnu-paturlupalu yirrarnu Payipulurla yungu-ngalpa punpungarrirni. Kajikarlipa jarrwara-kari yani Kaatu-kujaku jalangu, kuja kangalpa nguru rdangkardangkarlpa-jarrinjinilki ngalipaku Kirijini-patuku.

¹² Ngula kanpa Kirijini nyina yijardunju nganta manu jukarurru nganta, ngulangkungku warrawarra-kangka, kalakanpa yangka karanparr-karri Kaatu-kujaku.

¹³ Juju Ngawungku kangalpa jintawarlayi-jiki jarrwara-kari putaputa kanyi yapa panu-juku, kula nyurrurla-mipa. Kaatu kangalpa jirrnganja nyinami tarnnga-juku. Ngulaju-ka nyina pirrjirdinyayirni Juju Ngawu-piya-wangu, kapu-nyarra muurlparlu mardarni karanparr-karrinja-kujakuju. Kujarlaju, nyangurla-puka kajilpanyarra yangka putaputa kangkarla jarrwara-kariji Jujungku, ngula-kujakuju Kaaturlu kajika-nyarra pirrjirdi-mani yungunkulu jukarurru-juku yani karanparr-karrinja-wangu.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku Kirijini-patuku yungulu yangka jawirdiki nyinamirra maralypi nyampu-kujaku kuruwarrikari-kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, juju maralypi-kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku kuruwarri-kari-kijaku, ngulajulu jawirdiki nyinakarra!

¹⁵ Nyampunya karna-nyarra wangka langarpaku nyurrurlakuju. Purda-nyangkajulu ngula karna-nyarra ngajulu wangkami yijardu mardawu, lawa marda.

¹⁶ Nyurrurlarlu yapangu, manngu-nyangkalu yangka Kurapaka Jijaji Kiraji-kirlangu ngula karliparla ngarni nyanunguku Warlalja-Wiriki. Ngula karlipa jampita-nyayirni-wangurla ngarni, ngulaju karlipa Jijaji Kiraji-kirlangu ngarni yalyu kuja-nyanu nyanungurlu yungu warlaljarlu ngungkarra ngalipakungarnti. Manu ngula karlipa mangarri-nyayirni-wangu pajirninjarla ngarni wita-kari wita-kari, ngulaju nyanungu palka kuja-nyanu nyanungurlu yungu warlaljarlu ngungkarra ngalipakungarnti.

¹⁷ Nyampurla kuruwarrirla, mangarri-nyayirni-wangu ngula karlipa ngarni, ngulaju jinta-jangka mangarri kapurdu-jangka karlipa rdilykirdilyki-pinyi. Ngula-jangka-juku karlipa ngarni, ngulangkuju kangalpa panu-juku jinta-mani, jungulku yungurliparla nyina.

¹⁸ Ngula-piyarlu-yijala kalurla Juwu-paturlu yangka kuyu warntarri purrami Kaatuku, jintawarlayirli jungungku ngulaju kalu ngarni nyanungurrarlangurlu yaliji kuyu ngalya-kariji.

19 Kala Kirijini-wangurlu ngula kalu juju purlapa pinyi Kaatu-kurlangu-wangu, ngurrju mayi ngalipakuju Kirijini-patuku? Lawa! Manu kuyu kuja kalu purrami kurapaka Kirijini-wangu-paturlu, ngurrju mayi ngalipakuju? Lawa kujaju! Kula karliparla ngungkurr-nyina.

20 Nyampu karna-nyarra yimi-ngarrirni kuja kalu yangka Kirijini-wangu-paturlu kuyu purrami maralypirla nyanungu-nyangurla. Ngu-laju kalu-jana purrami Juju Ngawuku manu nyanungu-nyangu-patuku marramarraku. Kula kalurla Kaatuku purrami. Kuja-kujakunya yangkaju Kirijini-patulpankulu nyinakarla jawirdiki.

21 Kajilpankulu Jijaji Kiraji-kirlangu mangarri-nyayirni-wangu nganjarla manu ngapa-nyayirni-wangu, ngulakungarntiriljilpankulu yampiyarla yangkaju yali ngula kalu-jana kuyu purrami Juju Ngawuku manu nyanungu-nyanguku marramarraku. Jirrama-kalyarrpa-wangu manngu-nyangka nyarrpa-wananpa yani.

22 Kajilparlipa jirrama-kalyarrpa purayarla, kajika-ngalpa Kaatuju ngula-panukuju kulu-jarri. Kula karlipa ngalipa nyina Kaatu-piya pirrjirdi. Kujarlaju, jinta-miparlipa purami kulu-kujaku.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingi-patuku yangka, 'kajikankulu-nyanu kanyi jarrwara-karirli Kaatu-kujaku'

23 Ngalya-kari kankulu nyurrurlarlu purda-nyanyi nyiyarningkijarra ngurrju nganta nyurrurlaku puranjaku. Kujaju junga marda. Kala ngajulurlu karna manngu-nyanyi panu-kariri maju-nyayirni ngalipaku Kirijini-patukuju. Yungulparlipa yampiyarla, kalaka-ngalpa rampaku-mani.

24 Kirijinirli yungulpa-jana warrawarra-kangkarlarra panu-kari, kula nyanungu-nyangu warlalja-mipa yiringirla.

25-26 Payipulurlu ngula kangalpa yimi-ngarrirni:

“Nguru nyampu manu nyiyarningkijarra, ngulaju Kaatu-kurlangu.”* Kujarlaju, kajinkili kuyu yangka nyanyi japungka, ngulajulu maninjarla kutu-nganja yapa jinta-kari payirninja-wangurlu manu kapatinja-wangurlu.

27 Kirijini-wangurlu kajilpangku yajakarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra kuyuku ngarninjaku, kajikanpa marda manngu-nyanyi kula-nganta maralypi-jangka kurapaka-warnu Juju Ngawu-kurlangu-warnu-jangka kuyuju. Payirninja-wangurlu ngayi-pala kutu-nganja.

28 Kala kajilpangku Kirijini-karirli yimi-ngarrikarla, “Kari-nganta nyampuju kuyu kurapaka-warnu maralypi-jangka Juju Ngawu-kurlangu-warnu”, ngulajulpanpa yampiyarla ngarninja-wangurlu. Kajilpangku yalumpurlu Kirijini-karirli nyangkarla ngarninja-kurra, kulalpangkurla ngungkurr-nyinakarla kujakuju. Kanunju-karirli kangku manngu-nyanyi “Nyuntunpana karlirr-yanu Kaatu-kujaku kujanpa kuyu ngarnu.” Kuja-kujakujulpanpa yampiyarla kuyuju.

29 Nyuntulurluju kajikanpa marda rarralyparlu kutu ngarni kuyuju, jinta-kariri yali Kirijini kangku yiki-nyina kajikanpa marda yali kuyu ngarni-kijaku.

Ngalya-karirli nyurrurlarlu Kirijini-paturlu kajikankujulu marda wiljiwilji-mani yali kuyu-wanawana, kuja marda kajikankujulu wangkami, “Nyiyarningkijarraju ngurrju-nganpa nganimipakuju!

* 10:25-26 Nyangka Psalm 24.1

Ngulaju kajikarnalu kutu ngarni kuyuju. Nyiyakulku-yijalalpalunganpa Kirijini-kariyi-nyanurlu warla-pajikarla kuyu-kujaku ngarninja-kujakuju?

³⁰ Wardinyi-jarri karnalurla Kaatukuju nyampukuju kuyuku, nyarrpakulku-yijala kalu-nganpa Kirijini-patu-kariji nganimpakuju nginji-wangka?" Kujarlunya kajikankujulu marda wiljiwilji-mani kuyu-wanawana.

³¹ Ngajulu Puurlu kujanya karna-nyarra wangka nyampu kuyu-wanawana, "Nyiya-puka kajinkili ngarni, manu nyiyarla-puka kajinkili warrki-jarri, ngulakungarntirliji manngu-nyangkalu-jana Kirijini-kariyi-nyanu, kalakankulu-jana karlirr-kanyi. Kajili-nyarra nyanyi ngurrju nyinanja-kurra, ngulangkuju kajikalurlajinta Kaatuku pulka-pinyi nyurrurla-wanawanarluru."

³² Kulalu-jana majungka-jarriya jurnta Juwu-patuku manu Juwu-wangu-patuku manu Kirijini-kariyi-nyanuku, kajikankulu-jana karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.

³³ Ngaju-nyangurla warrkingka, kula karnaju ngajulu-miparlu wardinyi-mani. Panu-jarlu-juku karna-jana yimiri-mani yungu-jana Kaaturlu muurlparlu mardarni.

11

¹ Kujarlaju, nyurrurlarlujulu waalparrika ngajulu kuja karna ngajulurlu waalparriirni Jijaji Kiraji.

Nyarrpa-jarrimirlipa yangka kuja karlipa turnu-jarri Kaatuku wangkanjaku?

² Yangka kuja kankujulu nyurrurlarlu yapangku tarnngangku-juku manngu-nyanyi ngajulu manu kuja kankulu purami kuruwarri yangka kujarna-nyarra pinarri-manu kamparrurlu-wiyi, ngulaju ngurrju.

³ Ngajulurlu yungurna-nyarra nyurrurla pinarri-mani jinta-karirlanguku: Jijaji Kiraji-ka nyina wiri panuku-juku watikiji, manu nyurrurlaju wati jintawarlayi kankulu-nyanurla karntaku ngurra-warnuku warlaljaku wiri nyina, manu Kaatuju karla wiri nyina Jijaji Kirajikiji.

⁴ Kajilpa-nyanu watingki jurruku parnta-yirrakarla mukarti jaajirla Kaatuku wangkanjakungarntirli, kujarluru-ka kurntaku ngurrju-mani Jijaji Kiraji. Kajilparla wati marlaja wangkayarla Kaatuku jaajirla, ngulakungarntirli kajilpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti, kujarlangurluju-ka kurntaku ngurrju-mani Jijaji Kiraji.

⁵ Kajilparla karnta wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu jaajirla, kujarluru-ka kurntaku ngurrju-mani nyanungu-parnta. Kajilparla karnta marlaja wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu jaajirla, kujarlangurluju-ka kurntaku ngurrju-mani nyanungu-parntaju. Kurntangka, yungulpa-nyanu wakurlu muku pajikarla!

⁶ Kala kajilpa-nyanu muku pajikarla wakurlu, ngulaju kajika-nyanu kurntaku ngurrju-mani. Kajilparla karnta wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurrungka parnta-yirrarninja-wangu, ngula-piya-yijala kajika kurnta-jarri yali karntaju. Ngula-kujakuju, yungulpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti Kaatukungarntirliji wangkanjakungarntirli.

⁷ Kaaturlu-jana ngurrju-manu wati nyanungu-piya-juku yungulurla pulka-pinyi. Kujarlaju, kajilparla ngana-puka wati wangkayarla Kaatuku mukarti-wangu jurru parnta-yirrarninja-wangu, ngulaju ngula-juku. Karntakarnta kuja-jana ngurrju-manu Kaaturluju, ngulaju yungulu-jana wati-patukuju pulka-pinyi. Kujarlaju, ngana-puka karnta kajilparla wangkayarla Kaatuku, ngulakungarntirli yungulpa-nyanu jurruku parnta-yirrakarla mukarti.

⁸ Kaaturlu kula ngurrju-manu kamparru-warnu wati palka-ngurlu karnta-ngurlu, lawa. Ngurrju-manu karntaju palka-jangka wati-jangka kamparru-warnu-jangka.

⁹ Ngurrju-manu kuja Kaaturlu watiji, ngulaju kula nyanungu-parntaku karntaku. Ngulaju ngurrju-manu karntaju nyanungu-parntaku watiki.

¹⁰ Kujarlaju, nyurrurlarluju karntakarntarlu, jurrukulu-nyanu parnta-yirrika mukarti kamparrurlu Kaatukungarntirli wangkanjakungarntirliji. Kajili-nyarra marramarrarlu nyanyi parnta-yirrarninja-warnu, kapulu-jana milya-pinyi nyurrurla-parnta kuja kalu-nyarra wiri nyurrurlaku nyinami.

¹¹ Kujaju ngula-juku. Kala turnu-warnu-patu Kaatu-kurlangu-patu ngulaju karlipa nyinami turnu jurruku-juku wati manu mardukuja.

¹² Junga-jala Kaaturlu ngurrju-manu karnta kamparru-warnu palka-jangka wati-jangka. Ngula-jangkaju, panu watiji kalu palka-jarrimi karnta-kari karnta-kari-jangka ngati-nyanu-jangka. Kaaturlu kajana ngurrju-mani wati manu karnta jalangurlangurluju manu nyiyarn-ingkijarrarlangu.

¹³ Nyurrurla-patulu-nyanu yardajirri-wangkaya, manujulurla ngungkurr-nyinaya: Kari-nganta ngurrju kujaju karnta kuja karla wangkami Kaatuku jurrungka-kurlu mukarti-kirli parnta-yirrarninja-warnu-kurlu!

¹⁴ Nyarrpa kalu yapa-patu ngurujarraranyparlaju wangka nyampuku kuruwarriki? Panu-juku kalu wangkami nganta kujaju watiji wakurlu-jarluju maju nganta.

¹⁵ Kala panu-kariji kalu wangkami nganta kujaju karntaju wakurlu-jarluju ngurrju nganta. Kaaturlu ngurrju-manu karnta wakurlu-kurlu yungu-nyanu jurruku parnta-yirrarni.

¹⁶ Nyurrurla Kirijini-patu, kajinkijili wiljiwilji-mani kuruwarriki nyampuku, wangkami karna-nyarra jintaku-juku: Nganimparlu Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli manu panu-karirli Kirijini-paturlu jaaji-kari jaaji-kari-wardingkirli karnalu purami jintaku-juku jurruku-juku kuruwarriji nyampu-kurlu jurru-kurlu parnta-yirrarni ngula karnalu-nyanu. Nganimpa Kirijini-patu wati-patu karnalurla wangkami Kaatuku mukarti-wangu jurru parnta-yirrarninja-wangu. Manu Kirijini-patu karntakarnta kalurla Kaatuku wangkami jurrungka-kurlu mukarti-kirli parnta-yirrarninja-warnu-kurlu.

*Jungarnirlirli pa ngarni Kurapaka Tarruku Jijaji Kiraji-kirlangu
Matthew 26.26-29, Mark 14.22-25, Luke 22.14-20*

¹⁷ Ngajurna-nyarra purda-nyangu kuja kankulu-nyanu nganta jintajarrinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kuja kankulu jintajarrimi,

kula kankulu-nyanu pirrjirdi-mani, lawa. Ngari kankulu majungka-jarrimi-mipa jaajirla. Kujarlaju kulalparna-nyarra nyarrparlu ngurrju-pajikarla.

¹⁸ Ngalya-karirli yapangkujulu yimi-ngarrurnu nyurrurlaju kankulu turnu-kari turnu-kari jarnkujarnku nyina, manu kankulu-nyanu wiljiwilji-mani. Karija, kujaju marda junga.

¹⁹ Kujaju ngurrju-karikarri kuja kankulu turnu-kari turnu-kari kirra-jarri. Kajilpankulu turnu-kari turnu-kari-wangu nyinayarla jintangka, kulalparna-nyarra nyarrparlu miimii-nyanjarla milya-pungkarla ngurrju mardawu, majumaju marda.

²⁰ Kuja kankulurla turnu-jarrimi Kurapakaku Tarrukuku Warlalaja Wiri-jarlu-kurlanguku, ngulaju kankulu ngarni jarrwararlu.

²¹ Kula kankulu-nyanu pardarni ngalya-kariki yungulpankulu wungungku nganjarla. Kapankurlu kankulu-nyanu jurntajurnta ngarni. Ngalya-kari kankulu pama-jangka warungka-jarrimi jaajirlaju. Panu-kari ngaka kuja kalu yanirni Kurapakaku ngarninjaku, ngulaju kalu lawangkalku yanirni mangarri-wangurlalku.

²² Kula kankulu mayi ngurra mardarni yungulpankulu yalirlalku warrarda nganjarla? Kuja kankulu yani jaaji-kirra manu kuja kankulu kapankukapankurlu ngarni mangarri, kujaju kankulu-nyanu nyurunnyuru-jarrimi. Kujarlaju kankulu-jana kurntaku ngurrju-mani ngalya-kari Kirijini-patu kuja kalu nyinami marlajarra. Kujaju majumaju! Kularna-nyarra ngurrju-pajirni nyurrurla kuja-jangkaju!

²³⁻²⁴ Warlalaja-Wiringki Jijaji Kirajirliji pinarri-manu Kurapakaku Tarrukuku nyanungu-nyanguku, ngulaju yangka jurrku-juku jinta-juku yimiji kujarna-nyarra pinarri-manu kamparrurlu-wiyi. Nyampuju yali-piya-juku jaruju: Nyurru-wiyi, Jutuju parnkaja yimi-kirli Jijaji-kirli wiri-patu-kurra Juwu-patu-kurra yungulu puuly-mardarni Jijaji. Ngu-lakungarntirliji mungangka jintangka-kirli, Jijaji manu kurdungurlu-patulu jinta-jarrija kurapakaku ngarninjaku. Ngula-warnurluju, Jijajirliji mangarri manu, yati-wangkajarla Kaatuku, manu rdilykirdilykipungu mangarri. Manu-jana wangkaja nyanungu-nyanguku kurdungurluku, "Nyampu mangarriji, kari-nganta palka-nyayirni-wangu ngaju-nyangu kuja karnaju yinyi ngungkarra nyurrurla-kurra. Ngaka kajinkili turnu-jarrimi nyampuku kurapakaku ngarninjaku, nganjalu yungunkujulu purdapurda-nyanyi tarnnganguku-juku."

²⁵ Ngula-jangkarluju manu jampitalku pama-kurlu, ngula-jangka yati-wangkajalkurla Kaatukuju, manu-jana wangkaja kurdungurluku, "Kari-nganta yalyu-nyayirni-wangu ngaju-nyangu nyampuju, ngulaju jalangu-warnu kuruarri Kaatu-kurlangu yapaku yungu-jana nyanungu-kurra-mani. Ngaka kajinkili turnu-jarrimi nyampuku kurapakaku ngarninjaku, nganjalu yungunkujulu purdapurda-nyanyi tarnnganguku-juku kuja karnaju yinyi ngajulurlu ngungkarrarlu kunkanguku." Kujanya-jana Jijajiji wangkaja kurdungurlu-patuku.

²⁶ Nyiyakungarntirli karlipa Kurapaka Tarruku Jijaji Kiraji-kirlangu ngarni Kirijini-paturlu? Ngaka kapu-ngalpa pinarni yani. Ngulakungarntiji, kajinkili tarnnganguku waalparrirni Kurapaka Tarruku, kujarlaju kapunkulu-jana yapa ngalya-kariki yimi-ngarrirni Jijaji Kirajikirli yangka kuja-nyanu yungu ngungkarra ngaliparlajinta watiya warntawarntarla.

²⁷ Kaji nganangku-puka ngarni Kurapaka Tarruku nyanungu-nyangu jarrwararlu, ngulaju-ka maju-mani yalyu manu palka Warlalja-Wiri-kirlangu.

²⁸ Kuja-kujakujulu-nyanu miimii-nyangka-wiyi, ngula-jangkarlu yungunkulu milya-pinyi nyampu Tarruku Kurapaka. Ngula-jangkarlu yungunkulu jungarnirlilki ngarni.

²⁹ Ngurrpangku Kirijinirli kajilpa nganjarla Kurapaka Tarruku jarrwararlu, kajilpa kanginy-pungkarla palka manu yalyu Jijaji Kirajikirlangu, kajilpa kutu-nganjarla Kurapaka, ngulaju kajika Kaaturluju nyurnu-kurra-mani.

³⁰ Kuja-jangkaju, nyurrurla Kirijini ngalya-kariji kankulu rampakujarrimi manu nyurnu-jarrimi. Ngula-jangkarlunyankulu-jana nyurrujukulu ngalya-kariji wajawaja-manu, kujalpalu ngarnu Kurapaka Tarruku jarrwararlu.

³¹ Kajilparlipa-nyanu ngaliparlu Kirijini-paturlu miimii-nyangkarla kamparrurlu Kurapakakungarntirli, kula-ngalpa Kaaturlu nyurnu-kurra-mani jalangurlangurlu.

³² Jalangurlangurlu kajilparlipa ngaliparlu Kirijini-paturlu nganjarla Kurapaka Tarruku warntarlarlu, kajika-ngalpa Kaaturlu nyurnu-kurra-mani. Ngula kangalpa nyurnu-kurra-mani, ngayi kangalpa nyurnu-kurra-mani yungu-ngalpa jungarni-mani. Manu ngakaju kula-ngalpa mamparl-pinyi panu-kari-piya yangka kuja kalurla kapuru nyinami Jijaji Kirajiki. Kapurliparla nyanunguku-juku Kaatuku jirrnganja nyina.

³³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajinkili jinta-jarrimi yangkaku Kurapakaku Tarrukuku ngarninjaku, pardakalu-nyanu jintawarlayi-jiki. Ngula-jangkarlujulu nganjalku jungungku.

³⁴ Kajinkili yarnunjuku nyina, ngulajulu kamparrurlu-juku nganja ngurrangka jaajikingarntirliji. Kajinkili jungarnirli ngarni, kulanyarra nyurnu-kurra-mani Kaaturluju.

Nyurrurlarlu yapangkunkujulu payurnu nyiyarningkijarraku ngajulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirninjarla jungarni-mani. Nyampurrakuju karna-nyarra ngaka yanirra wangkanjaku.

12

Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa kurru-pinyi yartarnarri yungurliparla ngula-kurlu jirrnganja warrki-jarrimi ngurrjulku Kaatukuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka kujankujulu kamparrurlu payurnu ngajulu, payurnunkujulu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yartarnarri kuja kangalpa Kaatu-kurlangu Pirlirparlu kurru-pinyi yangka yungurliparla jirrnganja warrki-jarrimi. Ngaju karna-nyarra wangkami nyurrurlaku yungunkulu yijardurlu milya-pinyi yartarnarri-kari yartarnarri-kariji Pirlirra Kaatu-kurlanguju.

² Nyurrurlajulpankulu kamparruju nyinaja palka-kurlu juju-kari juju-kari-kirli Kirijini-wangu-wiyi, manulpankulu-jana yalumpurrawiyi kamparrurluju puraja. Yalumpurraju wankaru-wangu, ngulangkuju karlirr-kangulpalu-nyarra warntarla.

³ Yimi-ngarrirnilli karna-nyarra nyurrurlaku yungunkulu pinalku nyina Pirlirra Kaatu-kurlangukuju. Yapa kuja-ka nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu, ngulangkuju kulalpa nyarrparlu ngawu-pajikarla Jijaji. Kala yapa kuja-ka lawa nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kulalpa nyarrparlu wiri-pajikarla Jijaji.

⁴ Yartarnarri-kari yartarnarri-kariji kuja karliparla marlaja mardarni Kirijini-paturlu jarnku-jarrarlu, ngulaju jinta-jangka-juku Pirlirra Kaatu-kurlangu-jangka.

⁵ Jarnku-jarrarlu karliparla marlaja mardarni warrki-kari warrki-kari Pirlirra Kaatu-kurlangukuju, jintaku-juku karliparla nyanunguku-juku nyinami Warlaja-Wiriki.

⁶ Jarnku-jarrarlu karliparla yartarnarri-kari yartarnarri-kari marlaja mardarni, ngulaju jintangu Kaaturlu ngula kangalpa Pirlirra nyanungu-nyangu jarnkujarnku kurru-pinyi jintawarlayikiji.

⁷ Yinyi kangalpa ngalipaku Kirijini-patuku yartarnarri nyanungu-nyangu, ngula-jangkarluju yungurlipa Pirlirra Kaatu-kurlanguju milya-pinyi ngaliparluju, ngula-kurlurluju yungurlipa-nyanu wiri-mani pirjirdi-karda.

⁸ Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu karlipa ngalya-kari nyina pinanyayirni Kaatu-kurlanguku yimiki. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jurru-kurlurluju karlipa-nyanu ngalya-karirli pinarri-mani jungarni nyayirni jaru-kurlurlu.

⁹ Pirlirra-kurlu jurru-kurlu karliparla ngalya-kari wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajikiji parrpada-juku panu-kari-piya-wangu. Jintakurlurlu jurru-kurlurlu karlipa-jana ngalya-karirli parlpuru-mani nyurnu-patu.

¹⁰ Ngalya-kari karliparla marlaja mardarni yartarnarri Pirlirra Kaatu-kurlangu ngangkayi-kirli-piyarlu rderrinparluju. Ngalya-kari karliparla marlaja wangka jaru Kaatu-kurlangu. Ngalya-karirli karliparla marlaja milya-pinyi pirlirra-kari pirlirra-kari Kaatu-kurlangu marda, marda Juju Ngawu-kurlangu. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jurru-kurlu-juku-jala jinta-kurlu karlipa ngalya-kari kurruly-wangkami jaru-kari jaru-karilki. Ngalya-karirli karliparla marlaja milya-pinyi jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkanja-kurraju nyarra kuja kalu kurruly-wangka manu karlipa-jana milki-wangka panu-kariki ngurra-patuku. ¹¹ Jintangku-juku kangalpa Pirlirra Kaatu-kurlangurlu pirjirdi-mani Kirijini-patu, ngulakungarntirliji-ka jirringi-yirarni-wiyi yartarnarriji, ngula-jangkarluju kangalpa jarnku-jarnku yinyi yartarnarri.

Ngalipa Kirijini-patu karlipa nyinami turnu jintangka-juku Jijaji Kiraji-kirlangu

¹² Yapa-kurlangurlu palkangku-ka mardarni jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-kari. Panu-juku kalu jinta-jarrimi yapangka palkangka jintangka-juku. Ngula-piya-yijala Jijaji Kirajiji manu ngalipa yapa nyanungu-nyangu.

¹³ Ngalya-kariri Kirijini-patu karlipa nyina Juwu-patu, manu ngalya-kariri karlipa nyinami Juwu-wangu-patu. Ngalya-kariri karlipa nyinami warrkini pirijina-piya, manu ngalya-kariri karlipa-nyanu warrki-jarrimi warlalarlangu talakupurda. Kujarraju ngurjunya! Yangka

kujarlipa papitaji-jarrija, ngulaju jinta-kurra-juku Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurra, jinta-manu-ngalpa. Kaaturlu-ngalpa kurru-pungu Pirlirra kurturdurru-kurra, ngulaju karlipa nyinami Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu jinta-kurlu-juku.

¹⁴ Yapa-kurlangurlu palkangku-ka mardarni jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-kari. Panu-juku kalu jinta-jarrimi yapangka palkangka jintangka-juku.

¹⁵ Kajilparla wangkayarla wirliya rdakaku, “Kularna ngajuju rdaka nyuntu-piya, kujarlaju kula karli ngalijarraju nyina jintangka palkangka,” kajilpa kuja wangkayarla wirliyaju, ngulaju yijardu-wangu. Ngulaju kapala palkangka jintangka-juku nyinami wirliya manu rdaka yapangka.

¹⁶ Kajilparla wankayarla langa milpaku, “Kularna ngajuju milpa nyuntu-piya, kujarlaju kula karli ngalijarraju nyina jintangka palkangka,” kajilpa kuja wangkayarla langaju, ngulaju yijardu-wangu. Ngulaju kapala palkangka jintangka-juku nyinami langa manu milpa yapangka.

¹⁷ Kajilparlipa milpa-mipa mardakarla langa-wangu, nyarrparlulkurlipa purda-nyangkarla langa-wangurluju? Kajilparlipa langa-mipa mardakarla mulyu-wangu, nyarrparlulkurlipa parntinyangkarla mulyu-wangurluju?

¹⁸ Kaaturlu-ngalpa palka ngurrju-manu jurru-kurlu, rdaka-jarra-kurlu, wirliya-jarra-kurlu manu panu-kari-kirli. Ngulakungartiji kamparru-juku jirringi-yirrarnu-wiyi nyarrparlu yungu-ngalpa jinta-maninjarla yirrarni palkangka jintangka ngalipa-nyangurla jurru, rdaka-jarra, wirliya-jarra manu panu-karirlangu.

¹⁹ Kajilparlipa langa-mipa marda, rdaka-jarra-mipa marda, manu jurru-mipa marda mardakarla panu-kari-wangu, ngularra-wangurluju kulalparlipa mardakarla palkarlangu.

²⁰ Yapangku-ka palka jinta-miparla mardarni jurru, langa-jarra manu rdaka-jarra manu panu-karirlangu.

²¹ Milpa kulalparla nyarrpa wangkayarla rdakaku, “Ngampurrrpa-wangurnangku nyuntukuju!” Manu jurru kulalparla nyarrpa wangkayarla wirliyaku, “Ngampurrrpa-wangurnangku nyuntukuju!”

²² Yapangku marda kajika manngu-nyanyi miyalu ngulaju nganta rampaku. Kala kajilpa nyinayarla miyalu-wangu, kulalpa nyarrpalku nyinayarla, lawa! Kajika palimilki.

²³ Yapangku marda kajika manngu-nyanyi pinti ngulaju nganta nyirntinyirnti nganta. Kujarlaju kajika-nyanu maparni jarangu karalya-kardalku. Manu kajika-nyanu marda ngarntapiri nyanjarla kurntaku ngurrju-mani. Ngula-kujaku kyanu parnta-yirrarni wawarda kurntangka yapa-patu-kari-kijakurlangu.

²⁴ Yinngirri manu jurru wakurlu, ngulaju marda kajika-nyanu miimii-nyanyi yuntardi nganta. Kujarlaju, kula kyanu parnta-yirrarni.

Jijaji Kiraji-kirlangu yapa, ngulaju karlipa nyina turnu jintangka-juku. Kujarlaju kajilpa-nyanu nganangku-puka Kirijinirli ngurrju-pajikarla Kirijini-kari-piya-wangu nganta, ngulaju jarrwara-nyayirni!

Kaaturlu kangalpa turnu-maninjarla jinta-kurra-mani, ngula-jangkarluju yungurlipa-jana warrawarra-kanyi Kirijini-kariyi-nyanu yangka rampaku.

²⁵ Turnu-maninjarla kangalpa jinta-kurra-mani ngula yungurlipa-nyanu warrawarra-kanyi wiljiwilji-maninja-wangurlu.

²⁶ Kirijiniki nganaku-puka kajilpalurla yapaju murrumurru-maninjarla rdapakarrkayarla, ngulakuju yungulparliparla mari-jarriyarla. Kala kajilparla nyiyarlangu ngurrju rdipiyarla, ngulakujurliparla wardinyi nyinami.

²⁷ Ngalipa Kirijini-patu karlipa jintangka-juku nyina turnu Jijaji Kiraji-kirlangu. Ngalipa jinta-kari jinta-kari karliparla nyina nyanunguku.

²⁸ Jinta-kari jinta-kariki kangalpa yartarnarri yinyi Kaaturlu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani Kirijini-kariyi-nyanu. Kamparrurluju-nganpa milarnu Kurdungurlu-patu Wiriwiri nganimpaju. Ngula-jangkarlu-ngalpa milarninjarla manu ngalya-kari yungurliparla ngula-jangka jarukungarduyu marlaja wangkami Kaatuku. Ngula-jangkarlu-ngalpa milarninjarla manu ngalya-kari yungurlipa-jana yapa-patu pinarri-mani Kaatuku. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurliparla marlaja mardarni yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyparlulku. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa-jana nyurnu-patu ngurrju-mani. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa muujumuujurlu-mardarninjarla warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra jaajirla. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa warrki-jarrimi manija-piya jungarnijungarni-maninja-kurlangu jaajirla. Ngalya-kari-ngalpa milarninjarla manu yungurlipa kurruly-wangkami jaru-kari jaru-karilki.

²⁹ Kula karliparla marlaja mardarni warrkiji jurru Kaatukuju. Kula karlipa Kirijini-patu jintawarlayi-jiki nyinami Kurdungurlu Wiriwiri, lawa. Kula karliparla jintawarlayi-jiki marlaja nyina jarukungarduyu-patu Kaatukuju, lawa. Kula karlipa jintawarlayi-jiki pinarri-maninjakungarduyu nyina, lawa. Kula karliparla jintawarlayirli-jiki marlaja mardarni yartarnarri ngangkayi-kirli-piyarlu rdirrinyparluju, lawa.

³⁰ Kula karlipa-jana jintawarlayirli-jiki nyurnu-patu ngurrju-mani, lawa. Kula karlipa jintawarlayi-jiki kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari, lawa. Kula karlipa-jana jintawarlayi-jiki milki-wangka panu-kariki ngurpakuju yangka kuja kalu ngalya-kari jaru-kari kurruly-wangka.

³¹ Nyurrurlarlu yapangkujulu tarngangu-juku warrarda payika Kaatu yartarnarri-kari yartarnarri-kari yungunkulurla marlaja warrki-jarrimi Pirlirra Kaatu-kurlanguku.

Yimi-ngarrirni karna-nyarra jalangurlu nyurrurlaku kuruwarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngalipaku Kirijini-patuku: Ngalipajulparlipa-nyanu yulkayarla warrarda.

13

Ngalipa Kirijini-patujulparlipa-nyanu yulkayarla manu yapa-patu-karirlanguku

¹ Kajilparna kurruly-wangkayarla jaru-kari yapa-kari-kirlangu marda, marda jaru-kari marramarra-kurlangu kajilparna kurruly-wangkayarla, ngulaju ngula-juku marda. Ngula-kurlu jaru-kari-kirliji kajilparna-jana yapa ngalya-kariki marda nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju jarrwara! Ngari kajikarna lawangka kurruly-wangka jaru-kariji jurlpu-piya-mipa.

² Kajilparnarla marlaja wangkayarla Kaatuku jarukungarduyu-piya, manu marda kajilparna pina nyinayarla nyiyarningkijarraku yajikiki Kaatu-kurlanguku, ngulaju ngula-juku marda. Manu kajilparnarla warrarda wala nyinayarla nyiyarningkijarraku payirninjakungarnti, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana yapa ngalya-kariki nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju jarrwara! Ngari karnarla puta wangka lawa.

³ Manu marda kajilparnaju nyiyarningkijarra jurnta yungkarla yapa panu-kari-kirra, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana nyurunyuru-jarriyarla-juku, kujaju jarrwara! Nyampurla walyangka kajilparnaju ngajulurlulku yungkarla warlaljarlu yapa-patu-kari-kirra warlungkaku julyurl-kijirninjaku, ngulaju ngula-juku marda. Kala kajilparna-jana nyurunyuru-jarriyarla, ngulaju warn-tarla. Yungulparna-jana yulkayarla-juku.

⁴ Kirijini-patujulparlipa-nyanu yulkayarla kuja-piyanya: Nyinamirlipa-nyanu nganyunganyu-wangu manu ngurrju ngampangampa. Nyinamirlipa-nyanu ngurru-nyanja-wangu manu kurrurru-karrinja-wangu.

⁵ Nyinamirlipa-nyanu yurlku-ngarrirninja-wangu manu nyangulku-wangu. Nyinamirlipa-nyanu wiljiwilji-maninja-wangu. Ngalipa Kirijini-patu kuja kalu-ngalpa yapa-patu-karirli majumaju-ngarrirni, ngula-jangkarlu kulalparlipa-jana tarngangkulku manngunya ngankarla pinjakungarntirli.

⁶ Kajilparlipa-jana yapa nyangkarla yangka ngula-ka jarrwara-kari yanirra maju-kurra-pinangu, ngulakuju yungulparlipa-jana mari-jarriyarla. Kala kajilparlipa-jana ngurrju nyangkarla yapa, ngulakuju yungulparlipa-jana wardinyi-jarriyarla.

⁷ Kajilpalu-ngalpa yapa ngalya-kari yurrukunju-jarriyarla, ngulaju ngula-juku. Payirnilipa-janarla Kaatu yungu-jana kurruly-kijirninjarla nyanungu-kurra-mani. Manu marda kajilparlipa marla-jarra nyinayarla, ngulaju ngula-juku. Kula karlipa muntuku nyina, lawa. Ngarirliparla tarnga-juku wala nyina Kaatukuju, manurliparla tarnga-juku pardarni Jijajiki kaji ngaka pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra.

⁸ Yuwayi, junga-jukurlipa-nyanu yulkami tarnga-juku.

Jalangu, Kirijini-patu ngalya-kari karliparla jarukungarduyu-piya marlaja wangkami Kaatuku. Kala ngaka-kariji kaji Jijaji pinarni yani, ngula-jangkaju kapurlipa lawa nyina marlaja wangkanja-wangulku. Jalanguju Pirlirpa-kurlu karlipa ngalya-kariji kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari. Kala ngakaju lawa, kularlipa wangkami kujangu-piyalku. Jalangurlu karlipa-nyanu pinarri-mani, kala ngakaju lawa.

⁹ Jalangurlu karlipa wita-mipa milya-pinyi Kaatu-kurlu, manu ngalya-kari karliparla wita-karrikarri marlaja wangka jarukungarduyu-piya Kaatuku.

¹⁰ Ngulaju ngula-juku. Kaji pina-yanirni Jijaji Kiraji, kapu-ngalpa milki-yirrarni nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju.

¹¹ Kujalparna kurdu wita-wiyi nyinaja, wangkaja kalarna kurdu wita-piya. Manngu-nyangu manu purda-nyangu kalarna nyiyarningkijarra kurdu wita-piyarlu. Kala jalanguju karna ngarrkalku nyina. Wangkami manu manngu-nyanyi karna ngarrka-piyarlulku.

¹² Jalangurlu kuja karlipa Kirijini-paturlu manngu-nyanyi Kaatu, milya-pinyi karlipa wita-kari wita-kari-mipa Kaatuju yangka wati-piyarlu kuja kyananu nyanyi yinngirri ngapangka yarrkayi-juku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kangalpa milya-piyi nyiyarningkijarra ngalipa-kurlu jalangu. Ngaka kaji Jijaji pinarni yani, kapurlipa nyanyi nyanunguju yinngirriji warrajalku. Ngula-jangkarlu, kapurlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra Kaatu-kurlanguju.

¹³ Jalanguju, nyampu-patunya kalu nguna kuruwarriji marnkurra ngalipakuju Kirijini-patukuju. Nyampunya kamparru-warnuju kuruwarriji: Ngulaju Kaatukulparliparla wala nyinayarla tarnnga-juku. Manu jinta-kariji kuruwarriji: Ngulajulparliparla pardakarla Jijajiki kaji ngaka pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra. Manu nyampu jintalku wiri-jarlu-nyayirni kuruwarrini-nyayirni-wangu: Yungulparliparla yulkayarla Kaatuku manu yapa-patu-karirlanguku.

14

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku yungulurla marlaja wangka jungarni Pirlirra Kaatu-kurlanguku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkayalu-nyanu war-rarda. Tarnngangkujukulu payika Kaatuju yartarnarrilanguku yungunkulurla jirrnganja warrki-jarrimi Pirlirra nyanungu-nyanguku. Tarnngajukulurla ngampurra nyinaka yartarnarrikiji, ngula-kurluju yungunkulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku. Kujanya ngurrju-nyayirni.

² Ngula kankulu jaajirla jinta-jarri, kajilpa jaru-kari jaru-kari-mipa yapa yangka jintarlangu kurruly-wangkayarla, ngulaju kajikarla Kaatu-mipaku wangka. Nyanungu-miparlu-ka purda-nyanyi jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra. Kulalpankulu nyurrurlarlangurlu purda-nyangkarla jaru-kari kurruly-wangkanja-kurra kujarla yungu Pirlirra Kaatu-kurlangurlu.

³ Kajilparla yapa ngana-puka marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piya Kaatu-kurlangu jaru, ngulaju kajika-nyarra yapaku panuku wangkami jaajirla, manu kajikankulu purda-nyanyi jaru wangkanja-kurra jukarurru. Ngula kankulu yapa yali purda-nyanyi wangkanja-kurra, ngulangkuju kanyarra pirrjirdi-mani manu ngurrju-mani, raralypalku kankulu-nyanu purda-nyanyi.

⁴ Jaajirla ngula kankulu jinta-jarri, ngana ngula-ka jaru-kari jaru-kari-mipa kurruly-wangkami, kula kanyarra nyurrurlarlangu pirrjirdi-mani. Ngari kyananu nyanungu-miparlu pirrjirdi-mani. Kala ngana ngula karla marlaja wangka jarukungarduyu-piya Kaatu-kurlangu jaru, ngulangkuju kanyarra jintawarlayi Kirijini-kariyinyanu pirrjirdi-mani.

5 Kajinkilirla jaru-kari jaru-kari kurruly-wangkami Kaatuku, ngulaju kularna-nyarra warla-pajirni. Jinta-kari yungulpa-nyarra milki-wangkayarla panu-kariki nyarrpa kujarla wangkaja, ngulangkuju yungunkulu-nyanu wiri-mani. Kirijini ngana-puka kuja karla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku, ngulaju karla wiri nyina parrpada-juku Kirijini-kariki yangka kuja karla kurruly-wangka jaru-kari jaru-kari-mipa Kaatuku. Kujarlaju ngampurrrpa-nyayirni karna-nyarra nyina yungulpankulurla jintawarlayi marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piyaju Kaatuku.

6 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaka kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, kajilparnarla Pirlirrrpa-kurlu kurruly-wangkayarla jaru-kari jaru-kari-mipa, kulalparna-nyarra marda kujarlaju pirrjirdi-mantarla, lawa. Kajilparna-nyarra yimi-ngarrikarla jukurrrpa-warnu, manu marda kajilparna yuruyururla nyangkarla, manu marda kajilparna-nyarra wangka jarukungarduyu-piyarlu, manu marda kajilparna-nyarra Payipulu-jangka yimi-ngarrikarla, kujarlunya kajikarna-nyarra ngulangkuju pirrjirdi-mani.

7 Manngu-nyangkalu-jana yapangku yangka ngula kalu nyiyarlangu yunparni. Ngulajulpalu jungarnirli yunpakarla yungulu yangka jungarnirli-yijala rdimpirl-pinyi manu purrrpu-pakarni jarrwara-kari-wangurlu.

8 Yapa kajilpa kilji jamaru-karriyarla, ngulaju yapaju kajikalu purda-nyanjarla yanirni purlapa-kurraju. Kala kajilpa pulya jamaru-karriyarla, kulalpalu kuja-kurraju purda-nyanjarla yantarlarni, lawa.

9 Nyurrurlaju, kula kankulu kuja-piya nyina. Yangka ngula-ka yalirli yunparni jungarnirli manu ngula kajana jamaru-karrinjarla warnkiri-mani kiljingki, ngula-piya-yijalalpankulu nyinakarla. Kala kajilpanpa pulya jamaru-karriyarla, ngulaju kulalpalu purda-nyangkarla manu yantarlarni. Kuja-piya-yijala kajilpanparla jaru-kari jaru-kari-mipa kurruly-wangkayarla Pirlirrrpa-kurlu nganta, kulalpankulu milyapungkarla kurruly-wangkanja-kurraju, manu jaru yalumpu kajika yawu-pardimi ngurungka yangka yilyurdu-piya.

10 Ngurujarranyparlu karlipa mardarni jaru-kari jaru-kari, manu karlipa jaru warlalja wangka. Purda-nyanyi karlipa-nyanu kanginy-pinja-wangurlu.

11 Kajilparna yapa-kari purda-nyangkarla jaru nyanungu-nyangu kuja-ka wangkami, kulalparna purda-nyangkarla. Ngaju kajilparna wangkayarla jaru ngaju-nyangu, kulalpaju nyanungurluju purda-nyangkarla-yijala. Kulalparlijarra-nyanu rdarr-parnkayarla jarnku kajikarlijarra paa-karri.

12 Nyurrurlaju, kula kankulu kuja-piya nyina. Nyurrurla kankulu yapa-patu nyina ngampurrrpa-nyayirni nyampuku yartarnarriki Pirlirrrpa Kaatu-kurlangukuju ngulangku Pirlirrrparlu kaji-ngalpa yinyi ngalipaku. Ngulakujulu yartarnarriki tarngangku-juku payikayi yungunkulu-nyanu jarnku pirrjirdi-mani Kirijini-paturlu yartarnarri-lij.

13 Ngula kankulu yangka jinta-jarrimi jaajirla, kajilparla jaru-kari jaru-kari yangka jintarlangu yapa kurruly-wangkayarla Kaatuku,

ngulakungarntirilijilpa payikarla Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu-wiyi yungu-nyarra yapa jinta-kari milki-wangka nyarrpa karla yali jaru-kari kurruly-wangka.

¹⁴ Ngajulu Puurlu, ngula karnarla kurruly-wangka Kaatuku jaru-kari jaru-kari, ngulaju ngaju-nyangu-ka pirlirrrpa kanunju-kari wangka. Kala kula karna milya-pinyi nyampu jaru-kari ngula karnarla kurruly-wangka.

¹⁵ Nyarrpalkurnarla wangka Kaatukuju? Jaru-kari jaru-kari-mipa marda, marda warlalja jaru ngaju-nyangu? Ngaka-kariji kapurnarla kurruly-wangkami Kaatuku pirlirrrpa-mipa ngulaju jaru-kari jaru-kariji. Japaku-kari kapurnarla wangkami jaru warlalja ngaju-nyangu yungurnaju purda-nyanyi. Kala ngula karnarla yunparni, ngulaju karnarla kurruly-yunparni jaru-kari jaru-karirli pirlirrrpa-miparlu. Japaku-kari kapurnarla yunparni warlaljarlu ngaju-nyangurlu jarungku.

¹⁶ Kajilpanparla Kaatuku pulka-pungkarla jaru-kari jaru-kari-miparlu pirlirrrpa-miparlu, ngalya-karirliji kulalpangkulu milya-pungkarla nyarrpa kuja kanparla kurruly-wangkami. Ngula-warnuju kajilpanparla kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kari-mipa, kulalpangkulurla nyuntukuju nyarrpa ngungkurr-nyinakarla. Kulalpangkulu nyarrpa jirrnganja wangkayarla 'Ngula-juku ngurrju!' kajilpanpa nyuntu-juku lawa-jarriyarla Kaatuku wangkanjakuju.

¹⁷ Kajilpanparlajinta junga-nyayirnirli marda pulka-pungkarla Kaatukuju jaru-kari jaru-kari-mipa-kurlurlu, ngurrju marda kajikanparla kujaju kurruly-wangka. Kala yalumpurlu jarungku kulalpa-jana pirrjirdi-mantarla ngalya-kari Kirijini-patu.

¹⁸ Ngaju karnarla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari Kaatuku tarnnga-nyayirni nyurrurla-kari-piya-wangu, ngula kankulurla yangka marnkurrpa-mipa kurruly-wangkamirra. Kujarlanya karnarlajinta jungangku pulka-pinyi Kaatukuju.

¹⁹ Ngaka-kari kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra jaaji-kirra, kajilpanparla tarnnga warrarda kurruly-wangkayarla jaru-kari jaru-kari-mipa, kujaju maju. Kulalpankujulu nyarrparlu purda-nyangkarla. Kuja-kujakuju, kapurna-nyarra wangkami nyurrurla-nyangu jaru warlalja yungunkujulu yangka purda-nyanyi junga-nyayirnirli.

Kirijini-patujulparliparla marlaja wangkayarla Kaatuku jinta-kari jinta-kari jarukungarduyu-piya

²⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kurdukurdu witawita kuja kalu yangka ngurrrpa milya-pinja-wangu nyina punkuku nyiyarningkijarraku, ngula-piya-yijalalu nyinaka! Kala kajinkili manngunyaanyi Kaatu manu Pirlirrrpa nyanungu-nyangu, ngulaju jungangkulu manngunyaangka Jijaji-piyarlu pina-nyayirnirli.

²¹ Kujanya kangalpa Kaatuju wangkami Payipulurlaju:

"Yapa nguru-kari nguru-kari-wardingki, ngula kalu jaru-kari nyanungu-nyangu warlalja wangka, kajili-jana yimi ngaju-nyangu yimi-ngarrirni ngajukupurdangka-purnuku yapaku, kulajulu ngaju-nyanguju marlaja purda-nyanyi, lawa."*

* 14:21 Nyangka Isaiah 28.11-12, Deuteronomy 28.49

22 Ngulaju ngula-juku. Ngula karliparla kurruly-wangkami jaru-kari jaru-kari-mipa jaajirla, kajilpa-ngalpa Kirijini-wangurlu purda-nyangkarla wangkanja-kurra, kajika-ngalpa kanginy-pinyi kurruly-wangkanja-kurraju. Kajika-nyanu marda wangka, 'Ngajurna yapa-kari, kulalu ngaju-nyangu-purnu yapa. Yampimirna-jana nyampurraju yapa.' Kulalpankulu nyarrparlulku pirrjirdi-mantarla, lawa. Kala jaajirla ngula karliparla jarukungarduyu-piya marlaja wangkami jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju ngalipa-mipaku Kirijini-patu-mipaku pirrjirdi-maninjaku.

23 Ngula kankulu yangka Kirijini-patu jinta-jarrimi jaajirla, kajilpankulurla jintakumarrirni kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kari, kajilpa-nyarra Kirijini-wangurlu purda-nyangkarla jintakumarrirni wangkanja-kurra, kajika-nyarra marda purda-nyanyi 'Kari nyampuju mardalu muku warungka-jarrija!'

24 Kajilpankulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangkayarla jinta-kari jinta-kari yangka Kaatu-kurlangu jaru, manu kajilpa yukayarlarni Kirijini-wangu, kajika-nyarra purda-nyanyi junga-nyayirnilri nyarrpa kajilpankulu wangkayarla. Kajika-nyanu kanunju-kari wangka nyanungu, 'Karirna rampal-yanu jarrwara-kari Kaatu-kujaku.' Jungajuku, kajika-nyanu puta kurnta-jarri-nyayirni nyurrurla-puru.

25 Manu kajika-nyanu yimi-ngarrirni nyurrurla-kurra jarrwari-kari ngulalpa yanu Kaatu-kujaku. Kajikarla parntarrinjarla wangkami Kaatuku. Manu kajika kuja wangkami, 'Kari Kaatuju palka-ka nyina nyampu-paturlajintaju.'

26 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyarrpa-jarriminkili nyurrurlaju kajinkili jaaji-kirra yanirni? Ngarirna-nyarra wangka. Jinta-karirli kajikanparla Kaatuku yunparni. Jinta-karirli marda kajika-nyarra Payipulu-kurlurlu pinarri-mani. Jinta-kari marda kajikanparla marlaja wangka Kaatuku marda kujanpa jukurrmaninjarla nyangu nyuntulurlu. Jinta-kari marda kajikarla kurruly-wangkami Kaatuku jaru-kari jaru-kari. Jinta-kari kajika-nyarra milki-wangka panu-kariki yali yangka jaru-kari ngula karla warrarda kurruly-wangka. Nyiyarningkijarrarlulku kujarlujulpankulu-nyanu pirrjirdi-mantarla Kaatuku puranjaku.

27 Ngampurra marda kajikankulurla jintakumarrirni kurruly-wangkami Kaatuku yangka jaru-kari jaru-kari. Lawa kujaju, marnkurrpa-mipalpankulurla kurruly-wangkayarla Kaatuku jaru-kari jaru-kariri. Ngula-jangkaju jinta-kari yungulpa-nyarra milki-wangkayarla panu-kariki yalumpu jaru-kari.

28 Jaru-kari jaru-kariri, kajilpanparla kurruly-wangkayarla Kaatuku, ngulaju wurra-wiyi wurdungu-juku nyinaya. Nyangkarla yapa jinta-kariki yungulpa-jana milki-wangkayarla jaru-kari yapa panu-kariki. Kajilpanparla lawa-nyangkarla yapaku, nyuntu nyinaya wurulypajuku manu Kaatukujurla kanunju-kari kurruly-wangkaya jaru-kari jaru-kari.

29 Ngula-warnuju, marnkurrpa-kari-mipalpankulurla marlaja wangkayarla jarukungarduyu-piya Kaatukuju. Ngalya-karirli nyurrurlarlulku, yirriyirrilili-jana purda-nyangka nyarrpa kuja kalu wangkami, junga marda, yimirr-yinyi marda kalu nyarra.

³⁰ Yangka jinta yapa kuja karla karrinja-karra marlaja wangkami jarukungarduyu-piyaju, manu ngula-puru-yijala jinta-kariki yaliki nyinanja-karraku ngula karla wangkami Kaatu, yali ngula karla karrinja-karra marlaja wangkami, ngulajulparlajinta jurnta wurdungu-jarriyarla yaliki jinta-kariki nyinanja-warnuku yungurla marlaja wangkami jarukungarduyu-piyarlangu Kaatuku.

³¹ Jinta-kari jinta-kari nyurrurla kajikankulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangka Kaatuku yungunkulu pirrjirdi-jarri panu-jarlulku manu pinarri-jarri.

³² Yapa jarukungarduyu-piya ngana-puka kuja karla marlaja wangka Kaatuku, ngulangku kyananu warla-pajirni warrarda wangkanja-kujaku. Ngulaju kajana pardarni yapa ngalya-kariranguku kajilirla yali-patu-karilki marlaja wangka.

³³ Kaatu kangalpa wangkami yungurlipa jungarni turnu-jarrinjarla nyinami jaajirla rarralya manu wurulya yuntarninja-wangu. Nyampunya kangalpa karrimi kuruwarri ngulaju Kirijini-patuku ngula karlipa nyinami Kaatu-kurlangu jaaji-kari jaaji-karirla.

³⁴ Ngula kankulu Kirijini-patu jinta-jarri jaajirla, karntakarntaju ngulajulpalu wurulya nyinakarla wangkanja-wangu. Juwu-patukurlangu ngula-ka kuruwarri nguna, ngulaju-ka wangka kuja: "Karnta-paturlujulpalu-jana purda-nyangkarla wati-mipa kali-nyanu-patu nyarrpa kajili-jana wangka."

³⁵ Kajilpa karnta wangkayarla jaajirla, ngulangka kalakalu yapa-patu-kariji kurnta-jarrimi. Ngula-kujakuju, kali-nyanulpa payikarla ngurrangka nyanungu-nyangurla.

³⁶ Kala nyurrurlarluju kajikankujulu marda wiljiwilji-mani. Kaatukurlangu jaruju, kula nyurrurla-nyangurla-wiyi palka-jarrija. Kulanarra yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu jaru nyurrurla-mipaku. Kurdungurlu-patuku Wiriwiriki nganimpaku, ngulaku-nganpa nganimpa-kamparnuku yimi-ngarrurnu.

³⁷ Kuja kankulu-nyanu ngarrirni jarukungarduyu-piya nganta nyurrurlarlu Kaatu-kurlangu, manu ngula kankulu-nyanu ngarrirni Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu nganta, ngula-kurlujulpankujulu ngungkurr-nyinayarla wiljiwilji-maninja-wangu. Ngulaju yimi-ngarrurnu Kaaturlu kuruwarri nyampu nyurrurlaku jungarni-maninjaku. Ngula-mipanya karna-nyarra yirrarni.

³⁸ Kirijini-kari kajilpaju nyinayarla ngungkurr-nyinaja-wangu ngajuku, manu kajilpaju warrarda wilji-mantarla, ngulajulu jawirri purda-nyangka yalu-maninja-wangurlu yungu wangkami nyanungu-mipa.

³⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, warrardalu payika Kaatu yungunkulurla jarukungarduyu-piya marlaja wangka. Kirijini-kariyi-nyanu-patu kajili ngampurra nyina jaru-kari jaru-kariki kurruly-wangkanjaku, ngulaju pangkalalu wangkamirra.

⁴⁰ Ngula-warnuju, kajinkili jinta-jarri jaaji-kirra, purayalu nyiyarn-ingkijarra Kaatu-kurlangu ngurrjungku manu jukarurrurlu.

15

Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja yangka pina-wankaru-jarrija palinja-warnuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka-warnu karna-nyarra pina-ngarrirni Yimi yangka Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, yangka jaru ngulalparna-nyarra yimi-ngarrurnu nyurru-pardu. Purda-nyangulpankujulu ngulaju wurra-maninja-wangurlu, manu jalan-gurlangurlu kankulu nyampu jaru walangku-pinyi purda-nyanjarla.

² Kajilpankulu jaru nyampu tarngangu-juku walangku-pungkarla, kajika-nyarra muurl-mardarni yangka jarrwara-kujaku manu karanparr-karrinja-kujaku. Kajilpankulu purda-nyanja-wangurlu juwa-kijikarla nyampu jaru, ngulaju kulalpa-nyarra muurl-mardakarla.

³ Nyampuju jaru wiri-nyayirni ngularna purda-nyangu ngajulurlu-wiyi, manurna-nyarra nyurrurlakulku yimi-ngarrurnu:

Jijaji Kiraji ngula palija, ngulaju-ngalpa kunka-palija ngalipaku wilji-wanawana, yangka ngulalpa-ngalpa Payipulurlu yimi-ngarrurnu palinjaku.

⁴ Yapa-paturlulu kanjarla-yirrarnu kaninjarni pirnkingka, ngula-warnuju ngunaja jirramaku. Ngula-warnuju Kaaturluju wankaru-maninjarla yakarra-manu yangka-piya-yijala ngulalpa-ngalpa Payipulurlu yimi-ngarrurnu wankaru-maninjaku.

⁵ Ngula-warnuju, milki-yirrarnu-nyanu wankaru Piita-kurraju, ngula-warnuju-nyanu ngalya-kari-kirraluku milki-yirrarnu Kurdungurlu-patu-kurra Wiriwiri-kirra 12-pala-kurra.

⁶ Ngula-jangkarluju, panu-kurralku-nyanu milki-yirrarnu 500-pala-kurra, marda 520-pala-kurra, yangka kujalpalurla wala nyinaja Jijajiki. Nyampu-patuju kalu yapa nyinami wankaru-juku jalanguju, ngalya-karirnalua-jana wajawaja-manu.

⁷ Ngula-warnuju-nyanu milki-yirrarnu Jamaji-kirra-wiyi, ngula-warnuju Kurdungurlu-patu-kurra Wiriwiri-kirra panu-kari-kirra.

⁸ Ngaju-kurralku-nyanu milki-yirrarnu purdangirli-kirraju yangka ngulalparna maju-wiyi nyinaja kamparru Kirijini-patu kujalparna-jana warru pakarnu.

⁹ Kurdungurlu-patu yangka Wiriwiri ngulaju kalu nyina ngaju-piya-wangu wiriwiri-nyayirni. Kujarlaju, kulalpankujulu marda yirdimantarla Kurdungurlu Wiri yangka ngulalparna-jana nyurru-pardu Kirijini-wati warru pakarnu.

¹⁰ Yangka ngulalparna-jana warru pakarnu Kirijini-patu, ngula-warnukuju Kaatujulpaju kutu nyinaja yimiri-juku, manuju nyanungu-kurra-manu. Manu jalanguju karnarla warrki-jarri nyanunguku-juku Kurdungurlu Wiri. Kaaturlu ngulaju nyanungu-kurra-manu yimirirli, ngulaju kula ngayi manyuku. Nurna-nyayirnilparnarla warrki-jarrija Kaatukuju panu-kari-piya-wangu yangka Kurdungurlu-patu Wiriwiri-kari-piya-wangu. Kajilpaju Kaaturlu yampiyarla pirrjirdi-maninja-wangurlu, kulalparnarla ngulaju warrki-jarriyarla. Kala ngula kaju yimirirli pirrjirdi-mani, ngulaju karnarla warrki-jarri pirrjirdi-juku manu jukaruru.

¹¹ Yangka ngula kankulu yimi purda-nyanyi Jijaji Kiraji-kirli, ngajulurlu mardarna-nyarra yimi-ngarrurnu kamparrurlu-wiyi, mardalu-nyarra yali-patu-karirli-wiyi yimi-ngarrurnu, ngulaju ngula-juku. Ngulaju karnalu-nyarra yimi-ngarrirni yangka-juku jaruju jinta Jijaji

Kiraji-kirli nganimparluju Kurdungurlu-paturlu Wiriwirli. Ngalakunya kankulurla wala nyina.

Kajirlipa ngalipa Kirijini-patu palimi nyampurla ngurungka, ngulajangkaju kapu-ngalpa Kaaturlu pina-wankaru-mani

¹² Nganimparlu karnalu-jana jaru nyampu yimi-ngarrirni yapatuku ngula Kaaturlu wankaru-manu pina Jijaji Kiraji pirnkingka ngulalpa ngunaja. Nyarrpaku-yijala kankulu yangka ngalya-kariji wangkami ngula kalu yapa Kirijini palimi, ngulaju kalu tarnga-juku palimirra nganta pina-wankaru-jarrinja-wangu nganta? Kujaju lawa ngula kankulu wangka.

¹³ Kajilpa-ngalpa Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa Kirijini, ngulaju kula wankaru-mantarla-yijala Jijaji Kirajiji. Kapu tarnga-kirli ngunakarla pirnkingka.

¹⁴ Kaaturlu kaji wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngula-warnurlaju kajikarnalu-nyarra ngari jamulu yimi-ngarrirni-mipa, ngulaju lawangka. Kajikankulurla ngari jamulu walaju nyinami.

¹⁵⁻¹⁶ Nganimparlu yangka Wiriwirli, ngulaju karnalu-nyarra jungangku yimi-ngarrirni Kaaturlu ngula Jijaji Kiraji pina-wankaru-manu. Kaji Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, yapa-patuju ngulaju kapunkulu-nganparla kapuru nyinakarla yijardu-wangu nganta. Warlka ngantalparnalu wangkaja Kaatu-kurlangu-kurlu nyampu-kurlu jaru-kurlu. Yijardu-wangu kujaju! Ngaju karna-nyarra yijardu-nyayirni yimi-ngarrirni jungangku wankaru-manu Kaaturluju. Kajilpa-ngalpa Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa-patu Kirijini-patu, ngulaju kula wankaru-mantarla-yijala Jijaji Kiraji. Yijardu-wangu kujaju! Kaaturluju kapu-ngalpa wankaru-mani ngalipaju Jijaji Kiraji-piya ngula wankaru-manu nyurru-wiyi.

¹⁷ Kaji Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngulaju kapunkulurla ngari jamulu walaju nyina, lawaku. Kula-nyarra yawuru-jarriyarla wilji-warnukuju. Yijardu-wangu kujaju!

¹⁸ Kaji Kaaturlu wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla Jijaji Kiraji, ngulaju kula-jana wankaru-mantarla-yijala yangka yapaju Kirijini-patu ngularlipa-jana kamparru-wiyi wajawaja-manu, ngulaju kapulu jarwara-kari-yijala nyinakarla Kaatu-kujaku tarnga-juku. Kujaju yijardu-wangu, kapu-jana pinarni kanyi wankaru-maninjarla Kaaturluju.

¹⁹ Ngalipa Kirijini-patu ngula karlipa nyina Jijaji Kiraji-kirlangu, wala karliparla nyinami Kaatuku. Kajirlipa nyampurla ngurungka palimi, kapu-ngalpa pina-wankaru-mani, wankaru-maninjarla kapu-ngalpa ngurra nyanungu-nyangu-kurra kanyi. Kajilpa-ngalpa yampiyarla Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu, kajikarlipa-nyanu mari-jarri karrikarri-wangu.

Kaaturlu kapu-ngalpa ngalipa Kirijini-patu yapa pina-wankaru-mani, manu kapu nyinamirra Warlalja-Wiri ngalipaku manu nyiyarningkijaraku

²⁰ Nyampuju junga Kaaturlu ngula Jijaji Kiraji wankaru-manu pina. Jalangu Kaatu kangalpa wangka ngalipaku Kirijini-patuku, yangka ngalipa kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki, junga kapu-ngalpa ngaliparlangu pina-wankaru-mani.

²¹ Nyurru-wiyi kujarla wati jinta yirdi Yatumu jurnta yanu Kaatuku jarrwara-kari wilji, ngula-panuju palija. Ngula-piya-yijala kapurlipa ngalipa muku pali wilji-panuju. Kala ngula Jijaji Kiraji pina-wankaru-manu Kaaturlu, ngula-piya-yijala kapu-ngalpa ngalipa pina-wankaru-mani.

²² Ngalipa kapurlipa yapa-patu muku pali Yatumu-piya-yijala ngula nyanungu palija wilji-panu. Ngulaju ngula-juku. Ngalipa Kirijini-patu kapurlipa pina-wankaru-jarri kuja karliparla nyina warlalja Jijaji Kirajiki.

²³ Ngana-wiyi wankaru-manu Kaaturluju? Kamparruju wankaru-manu Jijaji Kiraji-wiyi. Manu kaji pinarni yani, kapu-ngalpa ngalipalku nyanungu-nyangu Kirijini-patu wankaru-mani.

²⁴ Ngula-warnuju kapu nguru nyampuju yawu-pardi. Jijaji Kirajirli kapu-jana pinjarla riwarri-mani muku juju-kari juju-kari yangka kuja kalu wiriwiri nyinanja-yani maju-nyayirni nyampurla ngurungka jalangu-jarra. Ngula-warnuju, Jijaji Kirajirliji kapurla yinyi nyiyarningkijarra nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku Kaatuku ngulaju yungu Warlalja-Wiri nyina.

²⁵ Jijaji Kirajirlangu kapu Warlalja-Wiriji nyinami nyiyarningkijarraku. Manu yangka kuja kalurla nyurunyuru-jarrimi, ngulaju ngaka kapu-jana Kaaturlu pinjarla riwarri-mani muku, kanjarla kapu-jana Jijajirla wirliyarla kanunjumparra yirrarni. Nyanungulku kapu-jana kankarlarniji nyina Warlalja-Wiriji.

²⁶ Ngula-warnuju, kula nganalku pali, lawa!

²⁷ Kaatuju kujanya wangkaja Payipulurlaju:

“Kapurna nyiyarningkijarra yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, nyanungulku kapu-jana kankarlarniji nyina Warlalja-Wiriji.”*

Kaaturluju kula-nyanu yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, kapu gayi nyiyarningkijarra-puka yirrarni Jijajirlaju.

²⁸ Ngula-ka Kaaturlu yirrarni nyiyarningkijarra Jijajirla wirliyarla kanunjumparra, ngula-warnurluju Jijajirli kapu wiri-pajirni Kaatuju. Kaatuju kapu Warlalja-Wiri-nyayirni nyinamirra kankarlarni nyiyarningkijarraku.

²⁹ Nyiyaku kalu-jana yapa ngalya-kari marlaja papitaji-jarri palinja-warnuku yangka kujalu nyurru-wiyi palija Kirijini-wangu-juku? Rampal-manngu-nyanyi marda kapu-jana nganta Kaaturlu yaliji wankaru-mani pina nganta yali palinja-warnuju. Kala kajilpa-jana Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla, ngulaju kajikalujana jamulu marlaja papitaji-jarrimi.

³⁰ Wita yirna-nyarra payirni. Kaaturlu kajilpa-ngalpa wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla, nyarrpaku-yijala karnalu-jana nganimpurluju Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli yimi-ngarrirni Yimi Ngurru-juru parra-kari parra-karri? Kalakalu-nganpa tarnga-kurra pinyi.

³¹ Ngalipa karliparla nyina Jijaji Kirajikiji. Kuja karna-nyarra manngu-nyanyi, kujarluru kankujulu miyalu raa-pinyi. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, junga karna-nyarra wangka: Parra-kari parra-kari karna-jana piki-karri yapa panu-kariki.

* 15:27 Nyangka Psalm 8.6

³² Nyampurla kiringka Yipijarla, ngulajurnaju jaarl-karrija nyampu-patu-kujaku yapa-kujaku ngulalpalu nyinaja ngiinyapari-wati pinja-panu. Pungkarla kapujulu marda tarnnga-kurra. Milya-pungulparna Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani palinja-warnuju. Kujakujurnaju jaarl-karrija. Kala kajilpa-ngalpa Kaaturlu pina-wankaru-maninja-wangurlu yampiyarla yapa Kirijini-patu palinja-warnu, kujarlaju ngayilparlipa 'kutu-nganjarla manu kutu-manyu-karriyarla jalanguju palinjakungarntija.'* Kujanya kalu yapaju panuju wangka jalangurlanguju. Jaru nyanungurra-nyangu kula junga!

³³ Jungarnirli manngu-nyangkalu yangka yalirra-piya-wangurlu yapa-piya-wangurlu ngula kalu warungka-jarrinjarla jarrwara-kari yanirra. Kajilpankulu jungu wapayarla yangka ngawungawu-watirlajinta, ngulaju kajikankulu yali-patu-piya-yijala nyina ngawun-gawu.

³⁴ Nyampu ngula karna-nyarra yimi-ngarrirni yungurna-nyarra yapa nyurrurla kurntaku ngurrju-mani. Ngalya-kari ngulaju kankulu nyinami Kaatu-kurlangu nganta, kala lawa! Ngula-kujakujulu jungarnirli manngu-nyangka, manu warla-pajikalunyanu jarrwara-kari-kijaku.

Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani jintawarlayi Kirijini-patuju

³⁵ Ngula-juku, ngalya-karirli nyurrurlarlu yapangku marda kanku-julu payirni, 'Nyarrparlu kapu-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani yapa palinja-warnu? Nyiya-piyalku kapurlipa palkaju mardarni?'

³⁶ Nyurrurlajunkulu warungka-nyayirni! Purda-nyanyi kankulu yangkaju pilarla ngula kalu ngarninjarla pirri-kijirni. Linji-jarri kalu, ngula-jangka kalu pina purrulyun-pardi linji-jarrinjarla. Linji-jarrinjawangurla, kulalpa nyarrpalku pina purrulyun-pardiyarla, lawa.

³⁷ Pilarla ngula kalu ngarni nyurlanjarla manu kijirniirra, yali-jangka wita-jangka-ka pina purrulyun-pardi, ngula-piya-jangka-yijala-ka mangarri yalumpuju nyiyarningkijarra purrulyun-pardi. Purrulyun-pardinjarla wirirra-jarri.

³⁸ Watiya-kari watiya-kari ngula kalu karrinja-yani wardiji marda, pilarla marda, kanarlarrampi marda, kula kalu jurru-juku karri. Ngula-piya-jangka-ka pina-pardi yangkaju mangarri ngurlu. Ngula-piya-yijala-ka ngalya-kariri pardinja-yani nyiyarningkijarraju. Kujarlunya kajana Kaaturluju ngurrju-mani.

³⁹ Nyiyarningkijarra ngula karlipa nyampurla wankaru nyinami ngalipa-piya yapa, puluku, jurllu, yawu ngapa-ngawurru, ngulaju yilara karlipa jarnkujarnku mardarni, manu palka karlipa jarnkujarnku mardarni. Kula karlipa jurru-juku nyina, lawa. Palka-kari palka-kari kalu nyinami. Kularlipa nyanungurra-piya.

⁴⁰ Nyiyarningkijarra karlipa-jana nyanyi walyangka ngurrju. Ngalya-kari karlipa-jana nyanyi yalkirirla wanta, kirntangi, parlipa-warnu, ngularraju ngurrju-yijala.

⁴¹ Wantangku kangalpa ngurrjungku pantirni kirntangi-piyawangurlu. Kirntangirli kangalpa ngurrjungku-yijala palka-mani

* 15:32 Nyangka Isaiah 22.13

mungangkarluju ngulaju yanjilypiri-piya-wangurlu. Yanjilypirirli kangalpa ngurrjungku-yijala palka-mani mungangkarluju, ngalya-karirliji wiriwirirli, ngalya-karirli witawitarlu.

⁴² Ngula-piya-yijalarlipa ngalipa yapaju. Kaaturlu kaji-ngalpa wankaru-mani pina, ngulaju palka-nyayirni-wangu-kurlu nyampu-piya-wangu-kurlu ngula karlipa jalangurlu mardarni. Ngulaju nyampurra-piya-yijala nyiyarningkijarra kuja karlipa-jana nyanyi warrukirdikirdi ngurrju-nyayirni-yijala. Ngula kalu yapangku milyingka yirrarni nyurnu, ngulaju-ka tarnnga-juku palimirra ngurrju-wangulku. Kala ngula-ka Kaaturlu wankaru-mani pina, ngulaju kapurla tarnngalku wankaru marlaja nyina manu ngurrjulku.

⁴³ Ngula kalu yapangku milyingka yirrarni nyurnu, ngulaju ngawu-nyayirnilki kuwalypa. Kala ngula-ka Kaaturlu wankaru-mani pina, ngulaju pirrjirdi-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu.

⁴⁴ Yapangku panungku karlipa mardarni palka. Kajili-ngalpa yapangku milyingka yirrarni nyurnu, palka kapulu-ngalpa yirrarni milyingkaju. Kaji-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani, ngulaju palka-nyayirni-wangu-kurlulku.

Ngalipa Kirijini-patu kapurlipa nyina Jijaji-piya kajirlipa yani ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra

⁴⁵ Payipululu kangalpa kuja yimi-ngarrirni, "Kaaturlu ngurrju-manu yangka kamparru-warnu Yatumu, ngulalpa nyinaja yapa-nyayirni wankaru."* Kala jinta-kariji Yatumu-kari Jijaji Kiraji, ngulakuju pirlirrpaku kuja karliparla marlaja nyina wankaru tarnnga-juku.

⁴⁶ Kaaturlu kangalpa yinyi palka-wiyi, ngula-warnurlu kapu-ngalpa yinyi yali palka-nyayirni-wangulku.

⁴⁷ Kaaturlu ngurrju-manu kamparru-warnu Yatumu, ngulaju walya-jangka nguru nyampu-wardingki. Nyampu Yatumu-kari jinta-kari, ngulaju yanurnu Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu.

⁴⁸ Yapa ngula kalu nyampurla ngurungka nyina, ngulaju walya nyampu-wardingki yangka kamparru-warnu-piya Yatumu-piya ngula Kaaturlu ngurrju-manu walya-jangka. Ngalipa ngula karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngulaju karlipa nyina Jijaji-piya kuja Kaatu-kurlangu-jangka yanurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka.

⁴⁹ Ngalipa karlipa nyina ngulaju kamparru-warnu-piya Yatumu-piya palkarlanguju ngula Kaaturlu ngurrju-manu walya-jangka. Kala ngalipa Kirijini-patu ngulaju karlipa Jijaji-piya nyinami ngula yanurnu Kaatu-kurlangu-ngurlu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu.

Kaaturlu kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu kurruly-kijirninjarla yinyi jintakumarrirniki kaji Jijaji pinarni yani

⁵⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu kajirna-nyarra wangkami nyurrurlaku! Ngaliparlu ngula karlipa palka mardarni nyampurla walyangka, nyampu-kurlu palka-kurlu kulalparlipa yantarla Kaatu-kurlangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngalipa kajilparlipa paliyarla, kulalparlipa-nyanu wankaru-mantarla pina.

* 15:45 Nyangka Genesis 2.7

51-52 Purda-nyangkalu nyampuju yimi-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu: Ngalya-kari yangka Kirijini ngalipakupurdangka, ngulaju nyurru palija. Ngalya-kari ngalipa Kirijini kularlipa palimi, kapurlipa wankaru-juku nyina nyampurla walyangka-juku. Kaji Jijaji pinarni yani, kapu-ngalpa palka-nyayirni-wanguju ngalipaku kurruly-kijirninjarla yinyi Kaaturluju yaruju-nyayirni, yangka ngula karlipa milpa maarr-mani, ngula-piya yaruju-nyayirni. Kajirli pa purda-nyanyi yangka yali jamaru-karrinja-yaninjarni-kirra yalkiri-ngirliji, Kaaturlu kapu-jana yakarra-mani yali nyurnu-patu Kirijini-wati milyi-jangka, manu ngula-warnuju kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangulku kurruly-kijirninjarla yinyi jintakumarrirniki.

53-54 Kajilpa-ngalpa yampiyarla palka-nyayirni-wangu yinja-wangurlu, ngulaju kulalparlipa yantarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurraju. Kari-nganta Kaaturlu kapu-ngalpa pina-wankaru-mani manu palka-nyayirni-wangu yinyi yungurliparla marlaja nyina wankaru tarnga-juku ngurrangka nyanungu-nyangurla palinja-wangu. Payipulurlu kangalpa yimi-ngarrirni jinta-juku jurru-juku: "Yati, yati! Palinja-warnuku kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, kapu-ngalpa wankaru-mani pina!"*

55 "Kularlipa palimi tarnga-juku! Kujarlanya karlipa lani-wangu nyinami!"*

56 Nyiya-jangka karlipa muku palimi ngalipaju jintawarlayi? Kuja karlipa karlirr-yani Kaatu-kurlangu-kujaku kurruwarri-kijaku, ngula-jangkanya karlipa muku palimi.

57 Ngulaju junga. Kala kuturliparla pulka-pinyi Kaatuku kuja-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipaku Warlalja-Wiri nguru nyampu-kurra pina-wankaru-maninjaku. Ngula-warnuju ngula karlipa mardarni Jijaji Kiraji, kularlipa palimilki!

58 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, tarngajukulurla wala nyinaka, manulu puraya Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri. Kalakankulu marda yampimi warrki nyanungu-nyanguju. Kula karliparla jamulu warrki-jarrimi nyanunguku. Kujarlajulurla tarnga-juku warrki-jarriya yampinja-wangu-juku!

16

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku tala jinta-maninjarla yungulu-jana yilyami Kirijini-patu-kariki Jurdiya-wardingki-patuku

¹ Yangka Kirijini-patu ngula kalu yali nyina nguru-karirla Jurdiyarla marlajarra tala-wangu, ngulaku yungulparlipa-jana jinta-maninjarla yilyayarla tala Kirijini-kariyi-nyanurlu ngaliparlu. Nyurrurna-jana yimi-ngarrurnu ngalya-kariji Kirijini-patuju nguru-karirla Kalatiyarla talaku jinta-maninjarla yungulu-jana yilyamirra. Jalangurluju karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakulku yali-piya-yijala talaju.

² Palya-kari Palya-karirla ngula kankulu jinta-jarrimi, ngula-purulpankulu talaju yirrakarla wita-kari wita-kari ngakakungarnti yilyanjakungarnti. Ngalya-karirli ngula kankulu panu mardarni tala, ngula-warnujulpankulu wiri-karrikarri yirrakarla. Ngalya-karirli

* 15:53-54 Nyangka Isaiiah 25.8 * 15:55 Nyangka Hosea 13.14

ngula kankulu ngari wita mardarni, ngula-warnujulpankulu wita-yijala yirrakarla. Talalu yirrika wita-kari wita-kari ngajulukuju kamparrurlu-kirli, palkakulku yungurna yanirra warru payirninjakujaku.

³ Ngaka-kari kajirna yanirra Karinji-kirra nyurrurla-nyangu-kurra, milakalu-jana wati-patu ngurrju-patu, ngula-warnuju yungulu-jana tala kanyi Jurdiya-kurra. Ngajulurlu kapurna-jana yirdi yirrarni pipangka. Kapurna-jana yilyamirra Jurdiya-kurra tala-kurlu manu pipa-kurlu yirdi nyanungu-patu-kurlu.

⁴ Kajilpankulu kurruly-kijikarla ngajulukuju yungulparna-jana ngurukangkarla tala nyampu-kurluku Jurdiya-kurra, ngulaju ngula-juku. Kajikarna-jana ngajulurluju nguru-kanyi.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingi-patuku, 'Ngakarna yanirra ngurra nyurrurla-nyangu-kurraju Karinji-kirraju'

⁵ Ngaka karna-nyarra yanirra nyurrurlakuju Karinji-kirraju. Kala yungurna warru yani Majatuniya-wana-wiyi. Ngula-jangkanya kapurna warrumpa-yani nyurrurla-kurralku.

⁶ Kapurna-nyarra marda yalirla-juku jirrnganja nyinami tarnngawangu ngayi, yirra-kariji kajikarna-nyarra yulyurpurla jingijingi jirrnganja nyina. Ngula-warnuju kajikankujulu jinta-maninjarla yinyi yangka kapurna marda wurnalku yardarra-pardimi yali-kari-kirraluku.

⁷ Kajilparna-nyarra yantarlarra nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra jalangu, ngula-warnuju kajikarna-nyarra jirrnganja nyina ngurra-patuku-mipa marnkurrpaku marda. Kala ngaka kajikarna yanirra yungurna-nyarra tarnnga-katu jirrnganja nyina nyurrurlakuju kajilpaju jarraly-pungkarla Jijaji Kirajirli Warlalja-Wiringki.

⁸⁻⁹ Nyampurla Yipijarla, yapa panu-jarlu ngula kajulu yurrukunju-jarri warrki nyampurlaku. Ngulakuju kularna-jana wajampa nyina. Warrki panu-jala-ka karrimi nyampurla-juku, manu ngurrju kajikarnarla warrki-jarri Kaatuku. Ngula-warnu kapurna nyampurla-juku nyinami Purlapa Wirikingarnti Pintikujukungarnti.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Karinji-wardingkiki

¹⁰ Kaji-nyarra Timiji yanirra nyurrurlaku nyanjaku Karinjir-laku, wapirdilirla wangkaya, nyurrurla-kurra-mantalu, kajika-nyarra yangka lani-jarri-kijaku. Ngularlanguju karla warrki-jarri ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki ngaju-piya-yijala.

¹¹ Kurdu-warnunya purda-nyangkalu wapariku-wangurlu, manu ngungkurr-nyinakalurla kaji-nyarra wangkami manu jaru yirripurami. Ngurrju rarralypalurla nyinaka, manulurla nyiyarningkijarra yungka wurna-kurrakuju kaji pinarni yani ngaju-kurra. Ngula karnarla pardarni panu-kari-kirli Kirijini-patu-kurlu.

¹² Ngalipakupurdangka-yijala yangka Kirijini yirdiji Yapuli, warrardalparna payurnu nyanunguju yungu-jana yangka ngalya-kariki Kirijini-patuku ngururra-kanyi nyurrurlaku nyanjaku. Wurra-wiyijuku-ka nyina yaninjarra-wangu. Ngaka-kariji kaji ngampurra nyina, ngula-jangkanya marda kajika-nyarra yanirra.

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-wati, warrawarra-kangkalu-nyanu jarrwara-kari-yaninja-kujaku! Walalurla nyinaka Kaatuku!

Lani-wangulu nyinaka, pirrjirdi-maninjantalu-nyanu parra-kari parra-kari tarnnga-juku Kaatu-kurru-pinangu!

¹⁴ Ngula kankulurla warrki-jarri Kaatuku, yapa panu-karirlangukujulu-jana yulkaya!

¹⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi Jipinaja-kurlangu-mayamaya. Nyanungu-patu kalu nyinami kamparru-warnu-patu yapa Kiiriji-wardingki-patu kujalu Kirijini-jarrija. Nyanungurlujulu-nyanu jungangku yungu Kaatukurraju yungulurla warrki-jarri nyanunguku.

¹⁶ Nyampu karna-nyarra wangka nyurrurlaku: Nyampu-patu manu ngalya-kari ngula kalurla Kaatuku warrki-jarri, ngulajulu-jana purdanyangka wilji-wangurlu nyarrpa kajili-nyarra wangka.

¹⁷ Ngulalparna nyinaja nyampurla Yipjarla, nyurrurla-patu kulankujulu nyarrpa jirranganja warrki-jarriyarla. Nyampu-patu yirdipatu Jipinaja, Purrtunata manu Yakayija, ngulajulu yanurnu nyampukurra, ngulangkejurna wardinyi-jarrija.

¹⁸ Nyampurlajulu wardinyi-manu kujalu-nyarra nyurrurla yalirla wardinyi-manu, ngula-piya-yijala. Ngula-warnujulpankulu-jana pulka-pungkarla kuja-piyakuju.

¹⁹ Panu-jarlu yangka Kirijini-patu nyampurla jaaji-kari jaaji-karirla ngurrararla yirdingka Yajiyarla, jintangka kalurla nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Ngula-paturluju yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. Yirdi nyampu Yakila manu nyanungu-parnta yirdi Pirijila manu Kirijini-patu-yijala, ngula kalu yuwarlirla nyanungu-nyangurla jinta-jarri, ngula-paturlangurlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina.

²⁰ Manu nyampurla ngula kalu ngalipa-nyangu-purnu nyina Kirijini, ngula-paturlangurlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. Ngula kankulu jinta-jarri yangka Kirijini-patu, ngulangkulu-nyanu rdaka-jarra jarnku yungka.

²¹ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra yirrarnirra pipangka jaru wita ngaju-nyangurlu rdakangku: NGURRJU NGULA KARNA NGAJU NYINA, NYURRURLAJU MARDA KANKULU NGURRJU-YIJALA NYINA?

²²⁻²³ Ngana-puka ngula karla ngampurrrpa-wangu nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki ngalipa-nyanguku, pangkala Kaaturlu pinyi! Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijajiki nyurrurlaku yapaku, "Warlalja-Wiri Jijaji, yantarni-ngalpa pina ngalipa-kurra! Yimiri-jana nyinaya yapa nyampu-patuku Karinji-wardingki-patuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnnga-juku."

²⁴ Manu nyurrurlaku Karinji-wardingki-patuku karna-nyarra yulkami kuja karlparla nyinami jintakumarrirni Jijaji Kirajiki. Ngulaju ngula-juku.

2 Corinthians

Pipa 2 Karinji-wardingki-patuku

Pipa jinta-kari ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra yapa Karinji-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju ngulaju pantirninjarla pipangka yirrarnu Puurlurlu Kurdungurlu Wiringki ngulalparla ngurrararla Majatuniyarla jirnganja nyinaja Timijiki. Pantirninjarla-jana yimiji yirrarnu puranjakungarduyu-patuku Kirijini-patuku ngulalpalu kiringka Karinjirra nyinaja, ngulaju yangka-patuku-yijala kuja-jana pantirninjarla pipa-karirla yirrarnu jinta-kurlu yirdi-kirliji 1 Karinji-wardingki-patuku, ngulanya kuja karlipa yirdi-mani.

Puurlurlu kuja-jana pantirninjarla pipa nyampu yimi yirrarnu nyanungu-patuku, ngulaju wajampa-jarrijalpa-jana kujalpalu nyiyarningkijarraku warntarlarlu manngu-nyangu. Panu-karirli warntarlarlulu Puurlu manngu-nyangu kula-nganta nyanunguju Jijaji Kirajiki-kiurlangu-wangu puranjakungarduyu-wangu. Panu-karirlili warntarlarlu manngu-nyangu yalumpu kujalpa-jana nganta nyanungurlu Puurlurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju jungarni-wangurlu warntarlarlu. Kuja-jangkarlungya kulalu nyanunguju panu-karirliji yijardurlu purda-nyangu yangka kuja-jana nyarrpa wangkaja kamparru-wiyi.

Puurlurlu-jana yimi nyampu pipangka pantirninjarla yirrarnu yungu-jana milki-yirrarni nyanungu-patuku yangka jungarni yungulurla Kaatuku nyinami nguru maju-puru yungulurla ngurrju nyanunguku-juku wardinyi nyinami. Puurlu-jana ngampurrpa wita wangkaja nyanungu-patuku warrki-kirli nyanungu-nyangu-kurlu ngulaju yungulu nginji-wangkanja-wangurlu yampimi. Manu ngampurrparlu-jana payurnu talaku yungulu-jana tala warru ngayimani puranjakungarduyu-patuku ngulalpalu nyinaja Jurujulumurla marlajarra nyiyarningkijarra-wangu. Kujarlanya-jana yimi nyampuju pipangkaju Puurlurlu yirrarnu pantirninjarla.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji ngalipakupurdangka Kirijini, ngulaju kaju jirnganja pipa-kurra-mani yimi. Jirramarlu-juku karnalu-nyarra pipa-kurra-mani nyurrurlaku Kirijiniki Karinji-wardingki-patuku manu panu-karirlanguku Kaatukurlanguku yangka kuja kalu nyina kirri-kari kirri-karirla ngurrararla Kiirijirlaju.

² Ngaju karnalu-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapiraku manu Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kujanya, "Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Karinji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

Kaaturlu kangalpa pirrjirdi-mani wuurnpa-puruju

³ Ngalipa Kirijini-patu, pulka-pinyirli-parlajinta Kaatuku ngularla Kirda-nyanu Jijaji Kirajiki Warlaja-Wiriki. Kaatuju ngalipa-nyangu Kirdana, ngulaju kangalpa yimiri nyina ngalipaku yungurliparla marlaja nyina pirrjirdi-nyayirni nyanunguku.

⁴ Kirijiniji karlipa marda nyina wuurnpa-puru. Nyangurla-puka kajilparlipa wuurnpa-puruju nyinayarla, ngula-puruju kapu-ngalpa Kaaturluju pirrjirdi-mani, ngula-piyarlu-yijala yungurlipa-jana pirrjirdi-mani panu-karirlangu yapa-patu wuurnpa-puru.

⁵ Ngaliparlu Kirijinirli, murrumurru karlipa-nyanu purda-nyanyi Jijaji Kiraji-piyarlu ngula-nyanu purda-nyangu murrumurru nyanungurlu. Ngula-puruju, Kaaturluju pirrjirdi-manulpa. Jalanguju, jintangkalku-juku karlipa nyina ngalipa Jijaji Kiraji-kirlangurla. Kujarlaju, Kaaturlu kangalpa pirrjirdi-mani murrumurru-puruju nyanungu-piya.

⁶ Ngaju karnarla wuurnpa-puruju Kaatuku warrki-jarri-juku ngulaju yungu-nyarra pirrjirdi-mani Kaaturlu tarnnga-juku miyalu ngurrjukarda. Nyurrurlarlangu kajinkili wuurnpa-puru nyinami ngaju-piya, ngula-puruju kapu-nyarra Kaaturlu pirrjirdi-mani ngaju-piya, ngulaju yungunkulurla wala-juku nyina tarnnga lani-wangu.

⁷ Milya-pinyi karna-nyarra pirrjirdi-juku. Wuurnpa-puruju yungunkulu purami-juku Kaatuju tarnngangu-juku jutu-pinja-wangurlu. Junga kankulu wuurnpa-puruju nyinami ngaju-piya. Ngula-puruju kapu-nyarra pirrjirdi-mani ngaju-piya Kaaturluju. Ngulaju junga!

Kaaturlulpa warrawarra-kangu Puurlu wuurnpa-puruju

⁸ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, yimi-ngarrirni karna-nyarra ngularna nyarrpa-jarrija ngurrara-karirla Yajiyarla, ngulaju yungurna-nyarra yimi-ngarrirni. Kula-nganta kapurna paliyarla. Kularna wilypi-pardiyarlara wuurnparlaju.

⁹ Yuwayi, junga kujaju! Kapurna paliyarla-jala Yajiyarlaju, kulan-gantaju nganangu juyurdurlu yunparnu. Wuurnpa-puruju kulanaju wilypi-mantarla ngajuju, lawa. Ngarirna payurnu Kaatu kapuru nyinanja-wangurlu. Nyanungurlu kangalpa jintangu wankaru-mani palinja-warnu. Kujarlanyarnarla wala nyinaja-juku.

¹⁰ Ngajuju mardarnu Kaaturlu wankaru-juku palinja-wangu-juku. Parra-kari parra-kari kapuju mardarninja-yani wankaru-juku ngurrjukuju. Kujarlaju, kapurnarla wala nyinanja-yani tarnnga!

¹¹ Yuwayi! Tarnngajukulurla wangkaya Kaatuku ngajuku. Kujarlaju kapuju pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi parra-kari parra-kari. Ngula-jangkaju, panu-jarlurlu yapangu kapulurlajinta pulka-pinyi Kaatuku.

Puurlu-jana jungarni jirrnganja warrki-jarrija Karinji-wardingki-patuku yimirr-yinja-wangu

¹² Kaatuju kaju yimiri nyina ngajuku, ngula-warnu karnarla jungarni-nyayirni warrki-jarrimi. Kula karna ngaju warrki-jarrimi panu-kari-piya yimirr-yinja-palka-piya yangka kuja kalu-nyanu pinangkalpa-ngarrirni, lawa. Ngulanganya karna wardinyi-jarri. Nyurrurlarlu ngalya-karirli yapangu kankujulu nganta mangunyanyi nganta karna-nyarra yimirr-yinyi. Lawa! Nyurru-wiyi yangka

kamparru-wiyi, kularna-nyarra yalumpuju yimirr-yungu ngajulurluju yangkangka nyurrurla-nyangurla Karinjirla, jungarnilparna warrki-jarrija junga-nyayirni! Kujarlaju karna nyina kurnta-wangu-juku.

¹³ Nyampurla pipangka, ngari karna-nyarra yirrarni jaru yungunkulu ngaju milya-pinyi manu manngu-nyanyi jungarnirli. Nyiyarningkijarra yungunkulu milya-pinyi pipangka ngula karna yirrarni.

¹⁴ Jalangu kankujulu milya-pinyi wita-kari wita-kari ngajuju. Jijaji Warlalja-Wiri, yangka kaji pinarni yani nyampu-kurra nguru-kurra, ngula-jangkaju kapunkujulu milya-pinyi-nyayirni ngajuluju. Ngula-jangkaju, kapurlipa-nyanu wardinyi-jarri wungulku-juku.

¹⁵ Ngula-jangkanya kapurna-nyarra jirramaku yantarlarni nyurrurlaku nyanjaku manu pirrjirdi-maninjaku.

¹⁶ Yangka kujarna yanu nguru-kari-kirralku Majatuniya-kurra, kapurna yantarlarni nyurrurla-nyangu-kurra-wiyi nyurrurlaku pirrjirdi-maninjakuju. Ngula-jangkaju, kapurna-nyarra pina-yantarla Majatuniya-jangkaju pina-pirrjirdi-maninjaku manu payirninjaku yungunkujulurla jintajinta-mani talaku wurnakungarnti Jurdiya-kurraku kulpari yaninjakungarntiki.

¹⁷ Ngalya-kari kankujulu nginji-wangka ngajuku, nganta kankujulu kapuru nyinami nyarrpa kuja karna-nyarra wangka, manu nganta karna manngu-nyanyi Kirijini-wangu-piyarlu nganta.

¹⁸⁻²⁰ Kaaturluju kaju milya-pinyi jungarna-nyarra wangkaja kapurna-nyarra yantarla. Kularna-nyarra yimirr-yungu yimi jirramakurlurluju. Kari-nganta kapurna yantarla nyurrurla-nyangu-kurraju! Kula karna-nyarra wangka nyurrurlakuju kuja-purda-kari kuja-purda-kari, lawa. Ngajulu karna-nyarra warrarda wangka nyurrurlaku Jijaji-piya yangka kuja kangalpa ngalipaku wangka jungarni-juku. Nyiyarningkijarra kuja kangalpa Kaaturlu jangku-pinyi ngalipaku yinjaku, ngulaju Jijaji Kiraji-kirlirli kangalpa yinyi ngalipakuju junga! Manu kangalpa milki-yirrarni Kaatu yimiri-nyayirni. Kujarlaju, kuja karliparla wangkami Kaatuku, wangkami karliparla Jijajirla yirdi wiri-nyayirnilra 'Ngula-juku ngurrju!' yungurliparlajinta pulka-pinyi Kaatuku! Jilpanarlu, Timijirli manu ngajulurlu, yimi-ngarrurnalun-nyarra Jijaji Kiraji-kirli Kaatu-kurlangu-kurlu Ngalapi-nyanu-kurlu.

²¹ Kaaturlu kangalpa jinta-mani Jijaji Kiraji-kirra jintawarlayi-jiki, nyurrurla yapa-patu manu nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Kaaturlu nyanungu-miparlu-ngalpa ngalipaju yiringi-manu yungurliparla nyinami manu warrki-jarrimi nyanunguku.

²² Ngalipajurliparla Kaatuku warlalja. Ngulanganya-ngalpa yirrarnu murru-piya nyanungu-nyangu, ngulaju murru-piyaju Pirlirpa nyanungu-nyangu kaninjarni Kirijinirla. Pirlirpa Kaatu-kurlangu-kurlurlu karlipa milya-pinyi nyiyarningkijarra kapu-ngalpa yinyi ngaka-kari kuja-ngalpa jangku-pungu nyurru-wiyi.

²³ Kaaturluju kaju milya-pinyi junga karna-nyarra yimi-ngarrirni: Kajirna-nyarra yantarlarni nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-kirra Majatuniya-wangurla-wiyi, ngulaju kapurna-nyarra miyalu majumantarla. Kuja-kujakujurna nyinaja nyampurla-juku yaninjarrawangu.

²⁴ Nyurrurla ngula-juku kankulurla ngungkurr-nyinami Jijaji Kirajiki, manu nyurrurla kankulurla ngula-juku nyinami pirrjirdi nya-

nunguku. Ngulakuju kula karna-nyarra jinyijinyi-mani yungunkulu nyinami ngaju-piya, lawa. Ngari karna-nyarra jirnganja warrki-jarrimi yungunkulu nyinami wardinyilki.

2

¹⁻² Nyampunyarna-nyarra manngu-nyangu wurnakungarntirli, “Kajilparna pina-yantarla Karinji-kirra, kajikarna-nyarra marda pirlirrpaju maju-manirra nyurrurla Kirijini-patuju. Lawa kujaju! Kajilparna-nyarra marda pirlirrpaju maju-mantarlarra, kulalpankujulu nyarrparlulku ngajuju wardinyi-mantarlarni.” Kujanyarna manngu-nyangu kanunju-karirli.

³ Nyurrurlarluju yungulpankujulu wardinyi-mantarla. Kajirna kutu yantarlarra nyurrurla-nyangu-kurra pipa pantirninja-wangurla-wiyi, ngulaju kapunkujulu maju-mantarla marda pirlirrpaju. Kuja-kujakunya, nyinajalparna nyampurla-juku yaninja-wangu, manurna-nyarra yimi-wiyi pipa-kurra-manu nyurrurlakuju. Nyampunyarna ngajuju manngu-nyangulku: Kajilparna ngaju-wiyi wardinyi nyinakarla, ngulakuju kajikankulu nyurrurlarangu wardinyilki nyina.

⁴ Yangka pipa yali kujarna-nyarra kamparru-wiyi yilyajarra, ngulapurujulparna miyalu maju nyinaja. Ngulaju wajampa-nyayirnirlirna-nyarra jaru yirrarnu nyurrurlaku yulanja-karrarlu. Ngulaju kula nyurrurlaku muntuku-maninjaku, lawa. Nyurrurlaku karna-nyarra yulkami-nyayirni. Kujarlanyarna-nyarra pipaju pantirninjarla yirrarnu.

Puurlujurla yawuru-jarrija yaliki yapaku yangka kuja-jana muntuku-maninjarla kurntaku ngurrju-manu Kirijini Karinji-wardingki-patu

⁵ Nyurrurlarlu-jala kankulu milya-pinyi yapa yangka kuja-nyarra yapangku muntuku-maninjarla kurntaku ngurrju-manu nyurrurla. Ngari karna-nyarra kuja wangkami: Yalirli yapangku, kulaju ngaju kurntaku ngurrju-manu, nyurrurla-nyarra kurntaku ngurrju-manu.

⁶ Nyurrurlarlu, ngula-jukunkulu ngarrurnu jungarni-jarrinjakuju kulungku. Ngulaju ngula-juku! Jalangulku karna-nyarra nyampu wangka: Yampiyalu, pina-ngarrirninja-wangurlu!

⁷ Kala kajilpankulu ngarrikarla yarda, kajika muntuku nyinami miyaluju rdinyilpa-juku maju kaji-wangu nganta. Kuja-kujakuju, pinalu kangkarni yawuru-maninjarla yungu pina-yanirni ngurrjulku.

⁸ Wangkayalurla kuja, “Pina-yantarni, yulkami karnangkulu kutu!”

⁹ Nyurrurlarlu, yungulpankujulu purda-nyangkarla wilji-wangurlu. Kujanyarna-nyarra pipangka yirrarnu jaru, ngulaju yungurna-nyarra milya-pinyi ngajulurlu kajikankujulu purda-nyanyi-japa jukuru-jarrinja-wangurlu-japa.

¹⁰⁻¹¹ Jijaji Kirajirli kaju milya-pinyi jungarni wangkanja-panu. Kajilpankulu yapa wilji-warnu yawuru-jarrinjarla pina-kangkarlarni, ngulakuju ngajurlangu kajikarnarla yawuru-jarri. Mardaju yangkaju yaliji nginji-wangkaja ngajukuju, marda lawa-juku, karija. Ngari karnarla yawuru-jarrimi kutu yungurna-nyarra wurdujarra-maninjarla mardarni jintawarlayilki Juju Ngawu-kujaku. Yuwayi, yangkaju yali Juju Ngawu karlipa milya-pinyi-jala nyarrpa kuja-ka nyanungurlu manngu-nyanyi. Nyanungurlu kangalpa manngu-nyanyi ngalipaju yungu nganta-ngalpa karlirr-mardarni Kaatu-kujaku. Kujakujurnarla

ngampurpa-wangu nyanungukuju. Yaliki yapaku, kajilparnarla jurnta nyinayarla yawuru-jarrinja-wangu, ngulaju kajika-ngalpa panu-juku karlirr-kanyi Jujungku. Kuja-kujakuju karnarla yawuru-jarrimi yapaku yaliki.

Puurlu-jana wangkaja Karinji-wardingki-patuku kuja yangka yanu Turaja-kurra

¹² Ngularna yanu kirri-kirra Turaja-kurra, ngulangkajurna-jana yirri-puraja Jaru Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli Warlalja-Wiri-kirli yapaku panuku. Ngulakungarntiji-jana langaju raa-pungu nyurru-juku Jijajirli yungujulu purda-nyanyi.

¹³ Ngulangkaju Turajarla, kularna Tayituju ngalipakupurdangka parlu-pinjarla nyangu, lawa. Kujarlaju, miyalujurna maju-jarrija. Ngula-jangkaju, jakuru-pungurna-jana Kirijini-patu, nguru wiri-kirra Majatuniya-kurrarna yarnkajarra yungurnarla warru nyanyi Tayitujuku.

Jijaji Kiraji, ngulajulpa-jana nyinaja Warlalja-Wiri Puurluku manu Kurdungurlu-patu-kariyi-nyanuku Wiriwiri-kariyi-nyanuku

¹⁴ Ngalipa jintawarlayi yungurliparla yati-wangka Kaatuku pulka-pinjarla. Jijaji Kirajiji nyurru-juku yirrarnu wiri-nyayirni, kankarlarni-nyayirni-ka nyina Warlalja-Wiriji kingi-piya, manu karla Juju Ngawurlangukuju wiri-jiki nyina. Nganimpaju Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju karnalu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini-patu pirijina-piya-patu. Nyanungurlunya kanganpa yilyami Yimi Ngurrjukurlu kirri-kari kirri-kari-kirra. Yimi Ngurrju ngulaju ngurrju-nyayirni kula-nganta jujuminyiminyi-piya kuja-ka parntirr-karri. Yapangkuju kalu purda-nyanyi yaliji Yimi Ngurrju, manu kalu milya-pinyi kujaju ngurrju-nyayirni.

¹⁵ Nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, ngulaju kanganpa yinyi Jijaji Kirajirli Kaatuku nganayi kuyu warntarri-piya ngulalpalurla purranjarla yungu Kaatuku nyurru-wiyi yimiri-maninjaku. Panu-kari yapa kuja kajana Kaaturlu muurlparlu mardarni, manu panu-kari ngula kalurla jurnta yanirra-juku kuja-purda-kari, ngulakuju karnalujana jintawarlayiki-jiki Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni.

¹⁶ Yapa ngula kalu yanirra kuja-purda-kari Kaatu-kujaku, purda-nyanyi-yijala kalu Yimi Ngurrju. Ngula-jangkaju, maju-pajirni kalu Yimi Ngurrjuju nganayi kuyu-piya ngula-ka pukulyu-jarrinjarla parntimi, ngula-piya. Yapa ngalya-kari ngula kajana Kaaturlu mardarninja-yani, purda-nyanyi-yijala kalu Yimi Ngurrju. Ngula-jangkaju, wangkami kalu kuja, "Yimi Ngurrju, ngulangku kangalpa wankaru-mani. Ngulaju ngurrju-nyayirni kula-nganta-ka marna parntimi ngapa-warnurla." Ngulaju junga. Yungurliparla yati-wangka Kaatuku pulka-pinjarla!

Kala nganimpa Kurdungurlu-patu Wiriwiri, kajilparnalulu nyinayarla Jijaji Kiraji-wangu, kujarlaju kulalparnalurla jungarni warrkijarriyarla.

¹⁷ Ngalya-kari nyurrurla yapa marda kankulu-nganpa nginji-wangka nganimpaku Kurdungurlu-patuku Wiriwiriki, kula-nganta

tala-mipaku karnalu-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirli. Panu-karirli kalu-nyarra payirni talaku yinjaku yimi yirri-puranjakungarntirli. Kala nganimparlu, kula karnalu-nyarra japirni talaku kuja-piyarlu. Kaaturlu-nganpa yiringi-manu yungurnalu-jana Jijaji Kiraji-kirlangurlu warru yimi-ngarrirni kutu Yimi Ngurrju. Manu kanganpa nyanyi nganima kuja karnalurla warrki-jarri jungarni.

3

Kaatu-kurlangu kuruwarrri jalangu-warnu, Pirlirrpardu nyanungu-nyangurlu kangalpa yinyi

¹ Wangkami kankulu wiri nganta karnaju pulka-pinyi. Kala ngajuju, milya-pinyi kankujulu Kurdungurlu Wiri. Kularna panu-karipiya ngula kalu-nyanu nganta Kurdungurlu Wiri nganta ngarrirni. Pipa kalu-nyarra milki-yirrarni nyanungu-nyangu-kurlu yirdi-kirli nyanjaku yungunkulu-jana nganta milya-pinyi Kurdungurlu Wiriwiri nganta kuja kalu nyina. Kala ngajulurlu, kula karna-nyarra payirni yungunkujulu yinyi pipa ngula-piya yungurna-jana warru milki-yirrarni, lawa.

² Nyarrpara pipa ngaju-nyanguju kuja karna-jana warru milki-yirrarni pipa yapakuju? Lawa kujaju. Nyurrurlankujulu pipa-piya yimi-kirli-piya kujaju Kaaturlu yirrarnu ngaju-nyangurla kurturdurrurla. Kuja kalu-nyarra nyanyi yapa-patu-karirli, kujarlaju mangunyanyi kajulu ngajuju Kaatu-kurlangu Kurdungurlu Wiri.

³ Manu kalu-nyarra milya-pinyi nyurrurlarlangu kuja kankulu nyina pipa-piya yimi-kirli kuja Jijaji Kirajirli yirrarnu. Kula nyanungurlu yirrarnu yimi pirlingka yurlpa-kurlurlu. Kurturdurrurla yirrarnu nyurrurla-nyangurla Pirlirrpardu Kaatu-kurlangu-kurlurlu kujaka JUKURRARNU nyina Kaatuju. Ngulanya nyurrurlaju pipa-piya kuja karna-jana milki-yirrarni yapaku nyampurlaku.

⁴ Nyarrparla karna nyampu wangkami kuja? Ngulaju Jijaji Kirajirli kaju nguru-yirrarni ngajuju yungurnarla wala nyinami Kaatuku. Ngularra-warnunya karna nyampurraju wangka.

⁵ Ngajulu, kula karna pinangkalpa nyina Yimiki Ngurrjuku warru yimi-ngarrirninjaku. Kaaturlu kaju nyanungu-miparlu pirrjirdi-mani warrkikiji, ngula-warnuju karnarla wala nyina.

⁶ Kaaturluju yiringi-manu ngajuju yungurna-jana yapaku warru yimi-ngarrirni kuruwarrri jalangu-warnu ngulangkuju yungu-jana yapaju wankaru-juku mardarni. Kuruwarrri yangka nyurru-warnu kujarla yungu Mujujuku, ngulaju panu jaru-kurlu. Ngulaju kajirlipa jungarnirli purami, kapurlipa palimi-juku. Kala jalangu-warnu kuruwarrri, ngulaju-ka Pirlirrpardu mardarni Kaatu-kurlangu. Ngulaju kajirlipa mardarni, kapurliparla marlaja nyinami wankaru-juku.

⁷ Kuruwarrri nyurru-warnu, kajilpa nganangku-puka purayarla, kulalpa mardakarla palinja-kujakuju. Kaaturlu ngula jarnturnu kuruwarrri pirlingka, ngularla yungu Mujujuku, ngulaju-nyanu milki-yirrarnu mirilmiril-karrinja-karrarlu. Ngula-jana Mujujurlu milki-yirrarnu kuruwarrri pirlingka Yijirali-pinkiki, yinggirri nyanungu-nyangu ngula-jangkajulpa mirilmiril-karrija-nyayirni panungka yapangka. Kujalpa yinggirriji mirilmiril-karrija-nyayirni, ngula-

jangkaju, wita-kari wita-karilpa lawa-jarrinja-yanulku. Ngula-puruju, yapangkaju kulalpalu nyangu-juku nyanunguju yinngirriji.

⁸ Kuruwarri nyurru-warnu, ngurrju-jalalpa ngunaja. Kala kuruwarri jalangu-warnu, kuja kangalpa Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kanyirni, ngulaju ngurrju-nyayirni nyurru-warnu-piya-wangu! Ngulakuju kapurliparla ngurrju-nyayirni marlaja nyina.

⁹ Kuruwarri jalangu-warnu, ngula-kurlurluju kangalpa Kaaturluju jungarni-pajirni. Ngulaju ngurrju-nyayirni nyurru-warnu-piya-wangu! Yuwayi, kuruwarri nyurru-warnu ngulajulpa ngurrju-jala ngunaja, kala ngula-kurlurluju kangalpa Kaaturluju maju-pajirni. Kuruwarri jalangu-warnu ngulaju jarra-nyayirni-wangu-piya. Ngu-langkuju kangalpa mardarni ngalipa.

¹⁰⁻¹¹ Yangka nyurru-warnu kuruwarri, ngulaju-ngalpa jarra-jarrija ngari wita-kari-juku, manulpa-ngalpa jurnta marra-pardinja-yanu. Kala kuruwarri jalangu-warnu, ngulaju kangalpa jarra-jarri wiri-juku tarnnga-juku.

¹² Kuja-ngalpa yilyajarni Pirlirra Kaaturlu kuruwarri-kirli jalangu-warnu-kurlu, kuja-warnuju kapurliparla jirnganja nyina tarnnga-juku. Ngula-warnurla karna lani-wangu nyinami pirrjirdi, kapurna-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni yapaku.

¹³ Kularna yangka Mujuju-piya ngula-nyanu parnta-yirrarnu yinngirriki wawarda wita yapa-kujakuju nyanja-kujakuju. Kaji karri-yarla yinngirriki parnta-yirrarninja-wangu, ngulaju yapangku kapulu nyangkarlarra yaliji jarra kujalpa lawa-jarrinja-yanu. Kuja-kujakuju-nyanu parnta-yirrarnu Mujujurluju wawarda wita.

¹⁴⁻¹⁵ Yangka-paturlu Yijirali-pinkirli kujalu nyangu Mujuju kuruwarri-kirli, ngulajulpalu langaju tirnngi-nyinaja, manu kulalu manngu-nyangu kuruwarriji. Manu jalangurlangu, kuja kalu Juwupaturlu nyanyi nyurru-warnu kuruwarri, ngulaju kula kalu milya-pinyi-juku kula-nganta nyanungurra-nyangu langaju tirnngi-juku. Jijaji Kiraji-miparlu kajana langaju rurrpa-mani milya-pinjakuju.

¹⁶ Ngana-puka yapa kajirli pina-yanirni Warlalja-Wiriki Jijajiki, ngulaju Jijajirli kapu langaju rurrpa-mani purda-nyanjaku yungu purda-nyanjarla milya-pinyi kuruwarri nyurru-warnu.

¹⁷ Warlalja-Wiri Jijaji, ngulaju Pirlirra Kaatu-kurlangu. Nganangku-puka kaji purda-nyanyi wilji-wangurlu Pirlirra Kaatu-kurlanguju, ngulaju-ka rarralya nyina. Kujarlanya-ka jungarnirli manngu-nyanyi kuruwarri nyurru-warnu.

¹⁸ Ngalipa Kirijini-patu ngulaju kularlipa yangka Mujuju-piya ngula-nyanu parnta-yirrarnu yinngirriki wawarda wita. Ngulaju jintawarlayi karlipa nyinami langaju langarra. Kujarlaju karlipa Jijaji-piya-jarri yungurlipa karri yartarnari wiri-jarlu-kurlu nyanungu-piya. Jalanguju karliparla ngurrju-karrikarrilki marlaja nyina. Ngaka-kari Kaaturlu kapu-ngalpa kurruly-kijirni yungurliparla marlaja nyinami yartarnari wiri-jarlu-kurlu Jijaji-piya ngula-ka Pirlirra nyanungu nyina.

4

Puurlurlu-jana Yimi Ngurrju yirri-puraja Kaatu-kurlu kuja-ka mirilmiril-karri.

¹ Kaatuju kaju ngajukuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinami. Nya-nungurluju yiringi-manu ngajuju Yimi Ngurrju yirri-puranjakuju yapakuju. Ngula-warnurlaju, ngampurrpa-nyayirni karna ngajuju nyina yungurna-jana warru yirri-pura tarnnganku.

² Kuja karna-jana warru yirri-pura jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju kula karna nyiyarningkijarra yapa-wangurla yajiki ngurrju-mani war-kingkarlu. Kula karna-nyarra yapaju yimirr-yinyi. Kula karna kurruly-yirrarni Kaatu-kurlangu jaruju. Kajilparna jungarni-wangu warrki-jarriyarla, ngulangkuju kalakaju kurntaku ngurrju-mani. Kuja-kujakuju, junga jaru karna-nyarra yimi-ngarrirni yapaku panuku kulkurru-jarrarlu yungujulu yapangku nyanyi ngula karna warrki-jarrimi ngurrju-karra-japa marda.

³ Ngalya-kari yapa ngula kalu yanirra kuja-purda-kari Kaatu-kujaku, ngulaju kalu langaju jilyki nyina, kula kalu Kaatu-kurlangu jaru purda-nyanjarla milya-pinyi. Ngula kajulu purda-nyanyi wangkanja-kurra Kaatu-kurlangu jaru, ngula karna-jana yirri-pura, ngulangku kalu manngu-nyanjarla purda-nyanyi jaruju yajiki nganta, purda-nyanja-wangu nganta.

⁴ Yapa ngula kalu kuja-purda-kari yanirra Kaatu-kujaku, ngulaju ka-jana Juju Ngawungku milkari-mani, manu langa-jarra kajana tirngi-mani Yimi Ngurrju purda-nyanja-kujaku. Juju Ngawungku ngulaju kyanu wiri-pajirni nyampuku nguruku. Kala Yimi Ngurrju ngulaju Rdili-nyayirni-piya Kaatu-kurlangu, ngulangku kangalpa milki-yirrarni Jijaji Kiraji ngula-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jurru-juku yangka jinta-juku Kaatu.

⁵ Nguru-kari nguru-kari ngula karna wapami Yimi Ngurrju-kurlu, ngulaju kula karnaju ngajulu yirri-pura warru yapa-kurra panu-kurra, lawa. Ngari karna-jana yirri-pura Jijaji Kiraji-kirli kuja-ka nyanunguju jinta nyina Warlalja-Wiri ngalipaku yapaku jintawarlayiki. Ngaju karnaju ngari wita-kari wita-kari yirri-pura: Ngajuju ngari karna-nyarra nyurrurlaku warrki-jarri, ngula karna nyinami warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu.

⁶ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu nyampu nguru ngurrju-manu jaru-miparlu wangkanjarlu, 'Munga-jangkaju parrajurla marlaja parrarl-panturnu.*' Kamparru-wiyi kujalparna Kirijini-wangu nyinaja mungangka, Kaaturluju ngajuju palka-manu rdili-nyayirni-kirlirli, manu Jijajirli-nyanu milki-yirrarnu ngaju-kurra yangka kujarna nyangu Jijaji Kiraji palka-nyayirni ngula-ka nyinami yartarnarri wiri-jarlu-kurlu jurru-juku yangka jinta-juku Kaatu. Ngula-jangkaju, milya-pungulkurna Jijaji Kiraji.

Puurluju ngulaju pirrjirdi-wangu, kala Kaatu-kurlangu kuruwarriji pirrjirdi-nyayirni

⁷ Jaru Kaatu-kurlu, ngulaju wiri-nyayirni nyiya-piya-wangu. Ngulajuju yungu Kaaturlu yungurna-jana yapaku yimi-ngarrirni. Ngaju-jurna wita murlukurnpa-piya ngula karlipa kijirni walya-kurra. Kuja kajulu yapangku nyanyi, ngulaju kajulu ngajuju punku-pajirni wiri-wangu nganta. Kala kuja karna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju

* 4:6 Nyangka Genesis 1.3

nyanungurraku yapaku, ngulanya kalu milya-pinyi Kaatuju wiri-nyayirni. Nyanungurlu kaju yinyi yartarnarri Yimi Ngurrjuku warru yimi-ngarririnjaku.

⁸ Kuja karna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirri-purami, yapangku kajulu putaputa warla-pajirni, manu kajulu putaputa murrumurru-mani. Kala yimi-ngarrirni-jiki karna-jana Yimi Ngurrjuju. Kajilparna ngurra nyinayarla nyarra-jarrinjaku, kajikarnarla wala-juku nyina Kaatuku.

⁹ Japakujapaku yapangku kajulu purdangirli wajirli-pinyi kulanganta karna nyina maliki-piya. Kala Kaaturlu kaju mardarni-juku yulkajirirli. Japakujapaku yapangku kajulu pakarninjarla kijirni walya-kurra. Kala lawa-juku karna pina-karrinja-pardimi. Nguru wuurnpa-puru karna-jana yimi-ngarrirni-jiki.

¹⁰⁻¹¹ Ngula karnarla warrki-jarrimi Jijajiki, yapangku kajulu tarnnganku kulukukuluku-mani yungujulu pakarni tarnnga-kurra Jijajipiya. Ngulaju junga, marda ngaka-kariji kapujulu pakarni tarnngakurra, kala jalanguju karna wankaru-juku nyina. Ngula-warnurla kankulu yapangku milya-pinyi Jijaji ngulaju-ka wankaru-juku nyina jalanguju.

¹² Ngula kajulu jangkardu wangkami pakarninjaku yilpajulu nganta pakakarla ngaju, ngula-puruju karna wurra-juku yani Yimi Ngurrjukurlu yungunkulu wankaru nyina Jijaji Kiraji-kirli.

¹³ Nyurru-wiyi Kingi Tapiti wangkaja:

“Ngaju karnarla Kaatuku wala nyina, ngula-warnurla karna-jana yapaku warru yirri-pura Kaatu-kurlu.”*

Kujanya Tapiti wangkaja. Ngaju Puurlu, ngula-piya-yijalarna Tapitipiya, wala karnarla nyina Kaatuku kapuru nyinanja-wangu. Ngula-warnurlaju karna-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju.

¹⁴ Kuja karna manngu-nyanyi Kaatuju: Kaaturluju wankaru-mani Jijaji Kiraji. Ngula-piya-yijala kapu-ngalpa Kaaturlu wankaru-mani ngalipalku palinja-warnuju. Ngula-jangkaju yungu-ngalpa Kaaturluju kanyi ngula-ka Jijaji ngulangka nyinami, ngula-piya-yijala kapu-ngalpa kanyi.

¹⁵ Ngaju karna-nyarra wajampa nyinami nyurrurlakuju. Ngula kaju nyiyarlangu maju rdipimirni, ngulaju ngula-juku karna kuja-puruju pirrjirdi-jiki nyinami muntuku-wangu. Kuja karna-jana Yimi Ngurrju kanyi kirri-kari kirri-kari-kirra, yapa-kari yapa-karirli kapulu milya-pinyi Kaatuju kajana yimiri-nyayirni nyina. Ngula-jangka yapa-kari yapa-karirli ngarralu milya-pinyi Kaatuju ngurrju-nyayirni, manu wardinyirli ngarralurla pulka-pinyi.

Ngalipa karliparla wala nyina Kaatuku ngula-ka nyanja-wangu nyina

¹⁶ Ngaju karna milya-pinyi yunguju Kaaturlu pina-wankaru-mani-yijala. Ngula-warnurlaju yungurnarla jukuru-wangu warrki-jarrinjayani. Palkaju karna purlka-jarrinjarla rampaku-jarri. Ngari kaju maya pirrjirdi-mani Kaaturlu parra-kari parra-kari.

¹⁷ Jalanguju karna wita-kari wita-kari murrumurru-jarri, ngulaju kula tarnngaku. Kujarlunya Kaaturluju kaju jungarni-mani yunguju

* 4:13 Nyangka Psalm 116.10

mardarni nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla tarnnga-juku murrumurru-wangulku. Kula-ka nguru nguna ngula-piyaju nyampurla walyangka.

¹⁸ Nyiyarningkijarra nyampurla ngurungka ngula karlipa nyanyi, ngulaju ngaka kapulurla marlaja yawu-pardimi Kaatuku. Kujarlaju ngajulurlu kula karna-jana manngu-nyanyi nyiyarningkijarra nyampurlaju, lawa. Nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu, ngulaju kula karlipa-jana nyanyi milpangku. Ngulaju kapulu karri tarnnga-juku yawu-pardinja-wangu. Ngularra karna-jana manngu-nyanyi Kaatu-kurlangu-mipaju.

5

Kajirlipa palimi, Kaaturlu kapu-ngalpa yinyi palka-nyayirni-wangu

¹ Palkaju ngalipa-nyanguju ngulaju rampaku kula-nganta kaluku-piya nyurru-warnu-piya. Kajirlipa palimi, ngula-warnuju palinjawarnu, Kaaturluju kapu-ngalpa yinyi palka-nyayirni-wangu yungurlipa palka-nyayirni-wangu-kurlu nyinami tarnnga Kaatukurlangurla. Ngulaju yali palka-nyayirni-wangu kaluku-piya jalangu-wangu-piya ngula-ka Kaaturlu ngantirni ngalipakungarnti. Kulalparlipa ngaliparlu ngantikarla kaluku ngula-piya.

² Ngula karlipa nyampurla ngurungka nyinami, ngulaju palkaju karlipa rampaku-jarri nyiyarningkijarra-jangka. Ngula-puruju, milyapinyi karlipa Kaaturlu kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, nyanngurla mayi. Ngulaju palka-nyayirni-wanguju kula-nganta wawarda jalangu-warnu-nyayirni-piya ngula karlipa-nyanu parnta-yirrarni. Ngalipaju karliparla ngampurra-nyayirni nyina yaliki palka-nyayirni-wanguku. Ngulakunya karliparla wapal-nyina.

³ Kajirlipa palimi, ngula-jangkaju parnta-yirrarni kapurlipa-nyanu palka-nyayirni-wangu-kurlurlu kula-nganta wawarda-piya-kurlurlu. Kajilparlipa marda wawarda parnta-yirrarninja-wangu nyinakarla, ngulaju kajikarlipa manparra-piya nyina kula-nganta jalaya wawardawangu. Kujaju kula ngurrju!

⁴ Yuwayi, ngula karlipa nyampurla ngurungka nyinami, ngula-puruju kangalpa nguruju wuurnpa-jarri. Ngulaju yungurlipa wuurnparlaju wilji-jiki wilypi-pardimi. Kula karlipa ngampurra nyinami nyinanjaku jalaya manparra-piyaku palka-wangukuju. Ngula-kujakuju yungurlipa-nyanu parnta-yirrarni palka-nyayirni-wangu-kurlurlu tarnngalku. Junga kujaju, kapurlipa muku palimi nyampurla walyangka, ngula-jangkaju kapurlipa muku yukamirra milyi-kirraluku. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlulku kapu-ngalpa palka-nyayirni-wangu yinyi, ngulakuju yungurliparla jirranganja nyinami nyanungukuju tarnnga-juku.

⁵ Kaaturlu jintangku-ngalpa ngurrju-manu. Nyanungurlu jintangku ngula kangalpa kurruly-kijirni yungurlipa-nyanu parnta-yirrarni yangka palka-nyayirni-wangu-kurlurlu. Nyurru-juku-ngalpa yungu yangka Pirlirra nyanungu-nyangu, manu-ngalpa yirrarnu murru nyanungu-nyangu, ngulaju murruju Pirlirra Kaatu-kurlangu kaninjarni. Ngula-warnu, nyiyarningkijarra kuja-ngalpa jangkupungu nyurru-wiyi, ngulaju karlipa milya-pinyi ngaka kapu-ngalpa yinyi.

6-7 Yapa ngalya-kari, junga kalu lani-jarri palinja-kujaku. Kala ngalipa Kirijini-patu, kula karlipa lani-jarri palinja-kujakuju. Ngalipa ngula karlipa nyampurla walyangka nyinami, kula karlipa nyinami Kaatu-kurlangurla nguru-nyayirni-wangurla murnma-juku, ngulaju ngula-juku. Pirr-pardimi karliparla palka-nyayirni-wanguku yangka Kaaturlu ngula kangalpa kamparrurlu mardarni. Jalangu kula karlipa nyanyi palka-nyayirni-wanguju. Kala milya-pinyi karlipa junga kapu-ngalpa Kaaturluju yinyi.

⁸ Yuwayi, junga ngulaju kula karlipa lani-jarri palinja-kujakuju, lawa. Ngalipa karlipa ngampurrpa nyina palinjakuju yungurlipanyanu yampimi palkaju nyampurla-juku, ngulaju yungurlipa yani Jijaji Kiraji-kirlangu-kurra Warlalja-Wiri-kirlangu-kurra tarngaku nyinanjaku.

⁹⁻¹⁰ Nyarrpa-jarrimirlipa ngalipaju? Jalangu mardarlipa nyina nyampurla-juku walyangka, manu marda kapurlipa yukanjarla nyina nguru-nyayirni-wangurla? Ngulaju ngula-juku! Palinja-warnuju ngulaju jintawarlayi-juku kapurlipa yaninjarla karrimi kamparrurla Jijaji Kiraji-kirlangurla yungu-ngalpa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa yangka kujalparlipa nyampurla-wiyi nyinaja walyangkaju. Kujarlaju, ngari karlipa ngampurrpa-juku nyina Kaatuku wardinyi-maninjakuju tarnga-juku.

Kaaturlu kajana kanyirni yapa nyanungu-nyangu-kurra yungulurla nyinami kurdukurdu nyanungu-nyangulku

¹¹ Jalanguju, ngaju karnarla puta nyina jungarni Warlalja-Wiriki Jijajiki. Ngula-warnunya karna-jana yapaku Yimi Ngurrju yirripura jungarnirli yungulurla marda pina jungarni-jarri nyanungukuju. Kaaturlu kaju milya-pinyi ngajuju nyanungu-nyangu ngula karnarla jungarni warrki-jarrimi. Yungunkujulu nyurrurlarlangurlu milya-pinyi.

¹² Ngaju kuja karna-nyarra milki-wangkami, ngulaju kula karnaju wiri-pajirni. Kajilparnaju wiri-pajikarla, ngulaju kajikankujulu pulka-pinyi. Yampiyajulu pulka-pinja-wangurlu! Ngarijili wardinyi nyinaka warrki-jarrinja-kurrakuju! Ngalya-kari yapa ngula kajulu nginji-wangka ngajuku, ngulaju kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Kula kalu Kaatu-kurlangu nyiyarningkijarra nyanyi yapangkaju kurturdurrurla. Manu kula kalu nyanyi nyiyarningkijarra kurturdurrurla ngaju-nyangurla. Ngari karna-nyarra milki-wangkami nyurrurlaku yungunkulu-jana mamparl-pinjarla wurra-mani yali-patu nginji-wangkanja-kurraju.

¹³ Panu-karirli kajulu warungka-pajirni. Ngulaju ngula-juku, waparllu karnarla kutu warrki-jarri Kaatuku. Yapangu ngalya-karirli kajulu pinangkalpa-pajirni. Ngulaju ngula-juku, ngaju karnarla kutu warrki-jarrimi yungurna-nyarra pirrjirdi-mani.

¹⁴⁻¹⁵ Nyampunya karna milya-pinyi: Jijaji Kiraji kaju yulkami. Ngulajangkanya karnarla marlaja warrki-jarri nyiyarningkijarrarla. Jijaji Kiraji kangalpa yulkami jintawarlayikiji. Kujarliparla majungkajarrinjarla jurnta yanu Kaatuku, kujarlanya-ngalpa paliya ngalipaku

Jijajiji. Ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, ngulaju kulan-gantarlipa ngaliparlangu palija ngulangka-yijala. Palija-ngalpa nyanunguju yapaku jintawarlayiki panuku-juku. Kala Kaaturluju pina-wankaru-manu-yijala. Kujarlaju, ngalipa Kirijini-patu, kularlipa-nyanu warrki-jarrimi ngalipa-mipaku, lawa. Yungulparliparla Jijaji Kiraji-mipaku warrki-jarriyarla.

¹⁶ Jalangu yapa ngula kalu nyinami nyampurla ngurungka, ngulaju kalu-nyanu milya-pinyi palka-mipa nyanjarla. Kula kalu-nyanu nyanyi kanunjuju Kaatu-piyarlu, lawa. Kala jalangu, ngajulurlu Puurlurlu karna-jana nyanyi Kaatu-piyarlu. Nyurru-wiyi Kirijini-jarrinja-wangurla-wiyi, ngaju kalarna kanginy-pungu Jijaji Kiraji, manu kalarna wati-pajurnu-mipa. Kala jalanguju karna milya-pinyi Jijaji Kiraji Kaatu-kurlanguju. Nyanunguju-ngalpa junga palija warntawarntarla, manu pina-wankaru-jarrija.

¹⁷ Yuwayi, junga. Ngula-warnuju, ngana-puka yapa maju kajirila jinta-jarrimi Jijaji Kirajiki, ngula-jangkaju kapurla marlaja nyinami kurdu Kaatu-kurlangulku. Ngula-jangkaju, Kaaturlu kapu muurl-mardarni maju-kujakuju. Ngulaju kapu jungarnilki nyina.

¹⁸⁻¹⁹ Kaatu-miparlu kangalpa muurl-mardarni maju-kujakuju. Kalarliparla jurnta nyinaja wurnturu Kaatuku. Kala kuja Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, kujarluru Kaaturlu-ngalpa pina-kangurnu nyanungu-nyangu-kurra warlalja-kurra. Yuwayi, Kaaturlu Jijajikirlirli kangalpa jintawarlayi muurl-mardarni. Kula-ka pina-manngunya nyanyi majumaju nyiyarningkijarra yangka nyurru-warnu ngularlipa majungka nyinanja-yanu Kirijini-jarrinja-wangurla-wiyi. Nyanunguju kangalpa ngari yawuru-jarri. Manu nganima Kurdungurlu-patu Wiriwiri, Kaaturlu-nganpa milarninjarla yiringi-manu yungurnalujana yapaku warru yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu yangka ngula-nyanu Kaaturlu walyka-yirrnaru Jijajikirlirli.

²⁰ Kala ngajulu Puurlu, ngulajurnarla Jijaji Kirajiki warrkini Yimi Ngurru-kurlu. Ngaju karnarla warrki-jarrimi Kaatuku yungu-nyanu nyurrurla pina-kanyi wungu-warnulku. Nyampuju karnarla marlaja wangka Jijaji Kirajiki yungunkulu purda-nyanjarla langa-kurramani: "Pina-yantarnilirla Kaatuku nyurrurlaju yapa-patu nyanungu-nyangulku!"

²¹ Jijaji Kiraji kulalpa punku nyinaja ngalipa-piya. Kala ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, ngula-puruju Kaaturluju murrumuru-maninjarla punku-pajurnu ngalipa maju-panurla ngalipaku kunka-pardinjaku. Kujarlanya kajirliparla jinta-jarrimi Jijaji Kirajiki, ngulaju yungurlipa jungarni nyinami Kaatu-piya-yijala.

6

¹⁻² Ngajulu karnarla jirrnanga warrki-jarrimi Kaatuku yungunkulu pirrjirdi nyina. Kujanya karna-nyarra wangkami ngaju: Kaatu kanyarra yimiri nyina nyurrurlaku, ngulaju yungunkulu tarnga-juku jungarnirli purami wilji-wangurlu. Kaatuju-ka wangkami Payipulurla kuja:

“Parra yangka-puru kujalparna-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku, ngajulparna-nyarra purda-nyangu, muurl-mardarnurna-nyarra.”*

Yuwayi, ngulaju junga! Jalanguju, Kaatuju kanyarra yimiri nyinami nyurrurlaku yapaku. Jalanguju kanyarra muurl-mardarninja-yani yapa. Purda-nyangkalu! Tarnngajukulu puraya pina-karlirr-yaninja-wangurlu!

Wuurnpa-puruju kalarla warrki-jarrija-juku Puurluju

³ Ngula karnarla warrki-jarrimi Kaatuku, ngulaju yirriyirri manu jungarni. Kajilparna jungarni-wangu warrki-jarriyarla, ngulaju kalakajulu nginji-wangka yapa panu marda, manu kajikalu yunjumlah-jarri Kaatu-kujakuju.

⁴ Ngajulurlu yungurnaju milki-yirrarni nyurrurla-kurraju kuja karnarla ngajuju jungarni-nyayirni warrkini nyina Kaatuku. Ngula karnarla warrki-jarri nyanunguku, niyarningkijarra maju kaju rdipimi. Kala kula karna yampimi warrkiji. Ngularra-puruju ngaju karnarla tarnnga-juku warrki-jarrinja-yani Kaatuku.

⁵ Japakujapaku yapanguju kalajulu wilypinykarra-pungu kilji-nyayirnirli, manu kalajulu yirrarnu rdakungka, manu kalajulu wajirli-pinjarla rdarri-mardarnu, pakarnu kalajulu. Munga-kari munga-kari kalarna warrki-jarrija jarda-wangu. Parra-kari parra-kari kalarna warrki-jarrija miyi ngarninja-wangu.

⁶ Ngajuju karna ngurrju-juku nyina tarnnga-juku jungarni-jiki. Ngaju karna milya-pinyi Yimi Ngurrju. Ngajuku kalakaju niyarningkijarra maju-juku rdipimi, ngulaju ngula-juku. Kala ngajuju karnarla warrki-jarrinja-yani-juku Kaatukuju. Yalumpu kuja kajulu yapa nyurunyuru-jarri, ngulaju karna-jana ngampangampa-juku nyina. Ngaju karnarla jirrnganja warrki-jarri Pirlirra Kaatu-kurlanguku, ngulangku kaju pirrjirdi-mani ngajuju.

⁷ Ngaju karna-jana yulka yapaku, ngula-jangkanya karna-jana yimi jungarni yirri-pura. Kaaturlu kaju maya pirrjirdi-mani yungurnarla warrki-jarri junga-nyayirni pirrjirdi tarnnga-juku. Ngula kajulu Juju Ngawungku manu nyanungu-nyangu puranjakungarduyupaturlu puta warla-pajirni ngaju yirri-puranja-kujaku, Kaaturluju kaju jungarni-mani manu pirrjirdi-mani kula-ngantarna ngajuju yurrkunyupiya kurdiji-kirli manu kurlarda-kurlu.

⁸ Panu-karirli kajulurla pulka-pinyi, panu-karirli kajulu maju-pajirni. Panu-kari kajulu wurulywuruly-wangka yuwurrkurla, panu-karirli kajulu ngurrju-pajirni. Panu-karirli kajulu warlkanji-pajirni yikarna-jana nganta yimir-yinyi. Kala lawa, jungarni karna-jana wangka!

⁹ Ngalya-karirli kalu-nyanu ngurrpa-pajirni ngajuku milya-pinjau-wangu, kula kajulu milya-pinyi nganta ngajuju. Kala panungku-juku kajulu milya-pinyi ngajuju. Japakujapakurna puta palija, manu jalangu parra-kari parra-kari kajikarna palirlangu. Nyangkajulu! Wankaru-juku karna nyina ngajuju jalanguju! Yapa kaju nyurunyuru-jarri yungujulu nganta pakarni. Kulalpajulu pakakarla, lawa. Kaaturlu kaju warrawarra-kanyi.

* 6:1-2 Nyangka Isaiaah 49.8

¹⁰ Japakujapaku karna marijamarija nyina, ngula-puruju karnarlajinta pulka-pinyi-juku Kaatuku-juku. Japakujapaku talawangu karna nyina, ngula-puruju karna-jana yirri-pura-juku yapaku Kaatu-kurlanguju jaruju yungulu mardarni nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu. Yuwayi, jalangu ngaju mardarna marlajarra nyiyarningkijarra-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kaju rdanjarryinyi nyiyarningkijarra ngajukuju kuja karna nyiyakupurda-jarri.

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu Karinji-wardingi-patu, ngajulurlu karna-nyarra warrarda rdakurl-kijirni mamparl-pinjawangurlu.

¹² Warrarda karna-nyarra yulka. Marda nyurrurla kula kankujulu yulka.

¹³ Ngaju karna-nyarra wangkami ngula kajana kirda-nyanu wangkami ngalapi-nyanu-patuku, ngula-piyanya karna-nyarra wangkami: Yulkami karna-nyarra nyurrurlaku. Rdakurl-kijikajulu mamparl-pinjawangurlu yungunkujulu yulka, ngulanya yungurna-nyarra milya-pinyi kuja kankujulu yulkami-nyayirni.

Kulalparlipa jintangka nyinayarla Kirijini manu Kirijini-wangu

¹⁴ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, warrawarra-kangkalu-nyanu kuja kankulu jirrnganja nyina Kirijini-wangu-patukuju, kajikalunya-nyarra karlirr-mardarnirra Kaatu-kujaku. Nyarrparla kuja? Ngurrju manu maju, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. Parra manu munga, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla.

¹⁵ Jijaji Kiraji manu Juju Ngawu, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla. Kirijini-wangu manu Kirijini, kulalpa-pala jintangka-jarriyarla.

¹⁶ Kaatu-kurlangurla maralypirla, ngaliparlu karliparla pulka-pinyi Kaatu-mipaku. Kula karlipa-jana pulka-pinyi juju-kari juju-kariki, lawa. Payipulurla wangkaja Kaatuju kangalpa nyina JUKURRARNU kaninjarni ngalipa-nyangurla. Kaatuju kuja wangkaja Payipulurla:

“Ngaju karna-jana yapangka nyinami kaninjarni palkangka nyanungurra-nyangurla. Ngaju kapurna-jana nyina nyanungurra-nyangu Kaatu, manu nyanungu kapujulu nyinami ngaju-nyangu yapa.”*

¹⁷⁻¹⁸ Kujarnawu wangkaja Kaatu Warlalja-Wiri yangka PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU:

“Ngaju karna-nyarra nyina Kirda-nyanu nyurrurlaku yungurna-nyarra yapa-patu mardarni. Kajinkijili ngajulu purda-nyanyi wilji-wangurlu, ngulaju karna-nyarra yimiri nyinanjarla rdakurl-kijirni ngaju-nyangu-kurra. Jurntalu-jana yanta yangka ngula kajulu wilji jurnta nyina ngajuku. Nyiyarningkijarra Juju Ngawu-kurlangu, marnpirninja-wangurlulu yampiya yalumpu, kula ngaju-nyangu! Marnpirninja-warnuju kajikankujulu jurnta yunjumu-jarri ngajukuju.”*

Ngula-warnu-kujaku, warrawarra-kangkalu-nyanu Kirijini-wangu-patu-kujaku!

* **6:16** Nyangka Leviticus 26.12, Jeremiah 32.38, Ezekiel 37.27
52.11, Ezekiel 20.34, 41, 2 Samuel 7.14, 7.8

* **6:17-18** Nyangka Isaiah

7

¹ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, Kaatuju-ngalpa wangkaja ngalipaku yungu-ngalpa rdakurl-kijirni Kirdanarlu ngalipa-nyangurlu. Kujarlaju, jungarnirlirli-pa-nyanu kirlka-mani, yampimirli-pa majuju ngaliparluju, kalaka-ngalpa karlirr-kanyi tarngalku Kaatu-kujakuju. Muurlparliparla yirriyirri nyina Kaatuku parra-kari parra-kari yungurliparla nyinami jungarni-nyayirni.

Puurlujulpa-jana wardinyi-nyayirni marlaja nyinaja Karinji-wardingki-patuku

² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, rdakurl-kijikajulu mamparl-pinja-wangurlu yungunkujulu yulka. Ngalya-kari kankujulu nginji-wangkami ngaju ngantarna-nyarra warlkangku yimirr-yungu manu ngantarna-nyarra jinyijinyi-manu majuku nyinan-jaku manu ngantarna-nyarra tala wijingki jurnta manu. Kujaju junga-wangu!

³ Nyampurla pipangka kula karna-nyarra kurntaku ngurrju-mani yangka kujankujulu nginji-wangkaja ngajuku. Ngarirna-nyarra kamparru wangkaja ngurrju, yulkami-juku karna-nyarra. Nyampurla ngurungka, kuja karlipa jintangka nyina, kulalpa-ngalpa nganangku-puka karlirr-mardakarla jarnkujarnku. Kajirlipa palimi, ngula-purlangu kulalpa-ngalpa karlirr-mardakarla.

⁴ Ngaju karna-nyarra milya-pinyi ngurrju kuja kankulu nyina yapa, manu karna-jana kuja-juku yimi-ngarrirni yapa ngalya-karikiji nyurrurlaju. Kajikarna-nyarra nyiyarlangu wangka kutu. Ngula karna wuurnpa-puru nyinami, nyurrurlarlu kankujulu wardinyi-mani-nyayirni.

⁵ Nyurru-wiyi, ngularna yanu nguru-kurra Majatuniya-kurra, nyurrurlakulparna-nyarra wajampa-jarrija-nyayirni. Yapangkulpajulu kulukukuluku-manu, manulparna-jana wiljiwilji-manu. Ngajulparna wajampa nyinaja lani-nyayirni.

⁶ Kaaturluju milya-pungu kujalparna muntuku nyinaja. Manuju yilyajarni Tayituju wardinyi-maninjaku. Kaaturluju-ka warrarda milya-pinyi yapa kuja-ka muntuku-jarri.

⁷ Ngula Tayituju yukajarni Majatuniya-kurra, ngulangkuju yimi-ngarrurnu yangka kujalpankulu wardinyi-manu nganta. Yimi-ngarrurnuju nyurrurlarlangu ngantalpankulu miyalu maju manu muntuku nyinaja, manu yungunkujulu nganta pina-nyanyi-yijala. Nyanungurluju yimi-ngarrurnu yungunkujulu nganta nyina rdar-rkanpa. Ngularna-nyarra purda-nyangu jaru nyurrurla-kurlu, ngulangkujuju wardinyi-manu-nyayirni.

⁸ Yangka kamparru-warnurla pipangka, kujarna-nyarra kulungku ngarrurnu, mardarna-nyarra jarungku muntuku-manu wita ngari. Manngu-nyangulparna yungurna-nyarra marda yalala-yirrakarla nyurrurlaju, kala lawa. Kala jalanguju karna wardinyi nyina yangka kujarna-nyarra muntuku-manu pipa-karirla kamparru-warnurla.

⁹ Ngulankulu nyangu pipa yangka, marda-nyarra yirraru-manu. Kala kularna-nyarra ngajulurlu nyurrurla yirraruku ngurrju-manu. Kaaturlu-nyarra yirraruku ngurrju-manu yalirli jarungku yungunkulurla nyanungukuju pina-yaninjarla jungarni-jarrimi. Ngula-warnunya karna jalanguju wardinyilki nyina kujarna-nyarra yangka

pipa yilyajarra nyurrurlaku. Manu jaru-warnurlu ngarrirninja-warnurlu, ngajulurlu kularna-nyarra pakarninjarla miyalu majumanu.

¹⁰ Yangka yapa ngula kalu tarnnga wilji-jarrinja-yani, marda kalakalu-nyanu purda-nyanyi kurntalku. Kala kajili tarnnganguku manngu-nyanyi wiljiji pina-jungarni-jarrinja-wangurlu manu yalalayirrarninja-wangurlu Kaatukuju, ngulaju ngarralu pali. Kala kajijana Kaaturlu kurntaku ngurrju-mani ngulaju yungulu pina-yaninjarla yalalayirrarni nyanungu, ngulaju yungu-jana Kaaturlu wankaru-juku mardarni. Ngulaju yungurliparla jintawarlayi-jiki wardinyiji nyina.

¹¹ Yali jinta yapa nyurrurla-nyangurla turnungka, ngulalpaju nginji-wangkaja ngajuku, ngula-nyarra Kaaturlu kurntaku ngurrju-manu yirdija nginji-wangkanja-warnurla, nyurrurlajunkulurla kulujarrija-nyayirni manu yungunkulu pakarninjarla marda jungarni-mani, kalaka-nyarra nyurrurlarlangu kii-purrami. Nyurrurlarlu yungunkujulu milki-yirrarni ngula kankulu jungarni nyina nyanungu-piya-wangu. Yungunkujulu pina-nyanyi-yijala, manu yungunkujulu mapirri karrimi nginji-wangkanja-kujaku. Yuwayi, milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu jungarni nyinanja-yani.

¹² Yangka kujarna-nyarra pipa-kari yilyajarra, kularnaju jaarl-wangkaja wati yinya-kujakuju kujalpaju nginji-wangka ngajuku kamparru-wiyi, lawa. Manu kujarna-nyarra pipa-kari yilyajarra, kularnarla nginji-wangkaja yinyaku watiki. Pipa-karirna-nyarra yilyajarra yungunkulu milya-pinyi yangka kuja kankujulu yulkami-juku. Ngula-warnurlanyaju Kaatuju wangkaja pipa-kariki yilyanjaku nyurrurlakuju.

¹³⁻¹⁴ Kala ngula karna-nyarra milya-pinyi yangka kuja kankujulu ngajuku yulka, ngula-warnuju karna wardinyi nyina jalanguju nyurrurlaku.

Ngularna-nyarra yilyajarra Tayituju nyurrurla-kurra jaru-kurlu, ngulakungarntijirnarla wangkaja kuja, "Tayituju, nyarrpa-puka kajinpa-jana wangka ngaju-nyangu jaru, ngulaju kapungkulu purda-nyanjarla purami." Kujanyarnarla wangkaja Tayitujukuju. Yuwayi, ngajulparna-nyarra tarnnga warrarda wangkaja junga, manu pipangkalparna-nyarra wangkaja junga. Kala Tayitujurlupanyanu manngu-nyangu marda nyurrurla kapungkulu purda-nyanja-wangu nyinayarla wurra-maninjarla. Kujarlaju, ngulajulpa wita ngari laniji nyinaja pipakuju milki-yirrarninjaku nyurrurlakuju. Kulankulu wurra-manu. Nyangunkulu pipa, manu ngungkurnyinajankujulu jaruku. Ngulangkuju Tayitujuju wardinyi-manu-nyayirnilki. Nyanungujuju ngajuku pina-yanurnu, manuju yimngarrurnu ngulankulu rdakurl-kujurnu. Ngulangkuju ngajuju wardinyi-manu-nyayirni-yijala.

¹⁵ Jalanguju, Tayitujurlu kanyarra manngu-nyanyi-juku nyurrurlarlu kujankulu nganjirni rdakurl-kujurnu lani-jarrinja-karrarlu manu mirrmirr-karrinja-karrarlu. Manu kanyarra manngu-nyanyi-juku nyarrpa kujankulu purda-nyangu nyanunguju ngula-nyarra pipa ngaju-nyangu milki-yungu. Ngula-warnu kanyarra nyanunguju yulka karrikarri-wangu parra-kari parra-kari.

¹⁶ Ngaju karna-nyarra wala nyinami wardinyi-nyayirni, kujarlaju kankujulu miyaluju raa-pinyi.

8

Majatuniya-wardingki-paturlu Kirijini-paturlu, yungulpalu-jana tala jamangku Kirijini-patu-kariki Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarra-watiki.

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajulurlu Puurlurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni Kirijini-patu ngula kalu turnu-jarri jaaji-kari jaaji-karirla ngurungka Majatuniyarla. Kaatuju ngulaju kajana yimiri nyina, ngula-warnunya kalu jamaju nyina yinjakuju marlajarra-watiki yapakuju.

² Kirijini-patu Majatuniya-wardingki-patu, ngulaju kalu nyina tala wita-kurlu-mipa, kala ngula-kurluju wurra-juku kalu wardinyi-juku nyina. Ngulaju kalu-jana tala panu jama-nyayirni rli kijirni yali-patu-karikiji Kirijini-kariyi-nyanuku ngula kalu nyina tala-wangu-nyayirni Jurujulumurla.

³⁻⁴ Ngajulurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni wita-kari Majatuniya-wardingki: Ngulalu-jana yungu tala panu-jarlu Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijini-patuku, kulalu-jana nyiyarlangu jurnta mardarnu. Ngajulurlu kularna-jana jinyijinyi-maninjarla payurnu yungulu-jana tala panu-jarlu yinyi, lawa. Ngarilpajulu nyanungurlu-juku war-rarda kutu yinja-parnkaja jamangku yungurna-jana kanjarla yinyi Jurujulumu-wardingki-patuku yapaku Kaatu-kurlangu-patuku. Muurl-yungujulu talaju kujalpalu mardarnu.

⁵ Kula-nganta yungulu-jana wita tala yungkarla, kala wirilkili-jana talaju yungu. Ngulakungarntirlijili-nyanu yungu Jijaji Kiraji-kirra Warlalja-Wiri-kirra. Ngula-jangkajulu-nyanu yungu ngaju-kurra, manujulu wangkaja yungujulu purda-nyanjarla purami ngajuju.

⁶ Payirni karna Tayituju yungu pina-yani nyurrurla-kurra yungunkulurla tala warru yinyi yungu-jana kanyi Kirijini-patuku Jurujulumurlaku. Ngulaju yangka-juku ngula-nyarra kamparrurlu-wiyi payurnu jama-nyayirni rli talaku kijirninjaku.

⁷ Nyurrurla Kirijini-patu Karinji-wardingki-patu, yijardu-nyayirni kankulu nyinanja-yani Kaatukuju kamparrurla. Nyurrurla kankulurla Kaatuku wala nyinami-nyayirni. Yimi Ngurrju kankulu-jana warru yirri-pura. Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Kaatu-wanaju. Pirrjirdi-nyayirni kankulurla Kaatuku warrki-jarri tarnnga-juku. Yulkami-nyayirni kankujulu ngajuku. Ngulakuju karna-nyarra nyampu wangka: Kajilpankulu-jana junga yulkayarla Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijiniki, ngula-jangkaju, talalu-jana kijika wiri-nyayirni, lawa-ngarrirninja-wangurlu!

⁸ Kula karna-nyarra jinyijinyi-mani tala yali-patuku yinjaku, kuja kapunkulu-jana marda yinyi. Ngajuju lawa jinyijinyi-maninjakuju. Wangkami kankujulu nganta kankulu-jana yulka yali-patuku yapa marlajarra-watiki tala-wanguku Jurujulumurlaku. Marda ngulaju junga. Karijaja. Ngula-warnurlu yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu Majatuniya-wardingki-patu ngulalpalu-jana tala yungu yimirirli.

⁹ Nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji. Yulkami kangalpa yimiri-nyayirni. Kamparru-wiyi nyampukun-garnti ngurukungarnti, ngulajulpa nyinaja ngurungka Kirda-nyanu-kurlangurla-wiyi, ngulalpa mardarnu nyiyarningkijarra. Kirda-

nyanu yampija purdangirli, ngula yanurnu nyampu-kurra nguru-kurra yungu-ngalpa jirrnganja nyinami ngalipaku marlajarra-watiki. Nyanunguju yanurnu marlajarra ngalipa-piya-yijala yungurlipa mardarni nyiyarnngkijarra Kirda-nyanu-kurlangu.

¹⁰ Yangka yukuri-karirla-wiyi nyurru-wiyi, jaaji-kari jaaji-kari-jangka, nyurrurla kamparru-warnu kujankulu-jana mari-jarrija yali-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku, mari-jarrinjarla kujurnunkulu-jana tala kamparru-warnu-paturlu-wiyi. Nyurrurlajunkujulu wangkaja yungunkulu-jana nganta yinyi panu tala. Kala kujurnunkulu ngari wita-kari wita-kari talaju. Jalanguju ngurrju-nyayirni kajinkili tala kijirninjarla turnu-mani muku yilyanjaku yali-patuku Kirijini-patuku.

¹¹ Yuwayi, jalangurlulu muku manta talaju ngulaju yungunkulu-jana yilyami. Purlurlpa-wangurlu kutulu-jana yilyaya tala yali-patuku. Marda yangka kuja kankulu tala wita mardarni panu-kariri, manu marda yangka kankulu panu-kariri mardarni wiri marda tala, ngulaju kutulu-jana yungkarra yimirirli. Ngula-jangkaju kapurna-nyarra milya-pinyilki nyurrurlaju wardinyilki yinja-panulku.

¹² Nyurrurlarlu nyiyarlangu kajinkili mardarni marda witalangu, marda panurlangu, ngarili-jana kutu yungka yimirirli yapaku tala-wanguku marlajarra-watiki. Kajinkili-jana kapankurlu yinyi purlurlpa-wangurlu manu kurlpukurlpu-wangurlu, ngula-jangkanya yungu-nyarra Kaatuju wardinyi-jarrimi nyurrurlaku.

¹³ Ngajulurlu kula karna-nyarra jinyijinyi-mani panuku talaku yinjaku yungunkulu marda marlajarra nyina tala-wangu.

¹⁴ Jalangu marda kankulu panu-jarlu tala mardarni. Ngula-warnuju, kutulu-jana jamangku-juku yungkarra yapaku yali-patuku. Marda ngaka-karirla kalakankulu rdapardapa-nyinami. Ngula-jangkaju, kajili yali-paturlu yapangku mardarni tala panu, ngulaju ngajulurlu yungurna-jana payirni tala kijirninjaku nyurrurlakulku. Kujarlaju yungurlipa-nyanu yinyi kuja-jarra kuja-jarrarlu.

¹⁵ Kujanya-ka Payipulurlaju wangkami:

“Ngulalpalu Yijirali-pinkirli warru turnu-manu miyi yangka yirdi maana manangkarrarla, panu-karirilpalu manu panu-jarlu. Manu panu-karirilpalu manu wita. Ngulangkuju-jana muku pirda-manu miyi-pardurluju. Ngula-jangkaju, kulalpalu ngana yarnunjuku-jarrija.”*

Tayituju manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-jarra, ngulaju-jana yilyaja Puurlurlu kirri-kirra Karinji-kirra talaku warru maninjaku

¹⁶ Kaatukuju kanyarrarla Tayituju marlaja yulkami yungu-nyarra jirrnganja warrki-jarrimi ngaju-piya. Ngula-warnuju karnarlanjinta pulka-pinyi Kaatuku.

¹⁷ Kula karna jinyijinyi-mani Tayituju nyurrurla-nyangu-kurraku yaninjaku, lawa. Ngularna payurnu yungu-nyarra jirrnganja warrki-jarri, ngulajuju ngungkurr-nyinaja. Yulkami kanyarra karrikarri-wangu. Nyanunguju-ka ngampurpa-nyayirni nyina yaninjarraku yungu-nyarra nyanyi.

¹⁸ Ngaju karna-nyarra yilyamirra jinta-kari wati Kirijini-kari Tayituju-kurlu. Ngulaju yangka ngula-ka warru yirri-pura Yimi

* 8:15 Yangka Exodus 16.18, 31

Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngula-warnurlu kalurla pulka-pinyi Kirijini-kariyi-nyanurlu.

¹⁹ Kirijini-paturlu jaaji-kari jaaji-karirli kalu milya-pinyi nyampuju wati. Ngulaju yajarnulu yunguju jirranganja warru yani ngajuku yungurlijarra warrawarra-kanyi wungungku ngajarrurlu tala. Yali-patuku kuja karlipa-jana yulkami ngalipa, ngula-warnuju karlipa-jana kijirni talaju. Nganimparlu kajirnalu-jana yaninjarla yinyi yali-patuku, kujanya kapurnalurla pulka-pinyi Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Kajili yali-paturlu yapangku mani tala, ngulaju yungulu-nganpa milya-pinyi nganimpa kuja karnalu-jana warrawarra-kanyi ngampurrparlu.

²⁰ Nganimparlu karnalu yirriyirrirli muurl-mardarni tala nyampu wiri-jarlu, kalakalu-nganpa yapa ngalya-karirli kula-nganta wiji-palka-pajirni, kalakalu-nganpa manngu-nyanyi kula-nganta karnalu-nyanu wuruly-mardarni nganimparlulku.

²¹ Nganimpa yungurnalurla junga-nyayirni Kaatuku warrki-jarrimi. Kajilparnalurla jungarni-wangu warrki-jarriyarla, Kaaturlu manu yaparlangurlu kajilpalu-nganpa nyangkarla nganimpa jungarni-wangu warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kajikalulu-nganpa jukuru-jarrimi majunyanjarla. Ngula-kujakuju karnalu yirriyirrirli talaju mardarni.

²² Ngaju karna-nyarra yarda yilyamirra jinta-kari Kirijini-kari nyurrurlakuju yungu-palangu rdanparni Tayitujuku manu yangka jinta-kariki kamparru-warnuku. Ngulangkuju nyiyarningkijarra warrki ngurrju-maninjarla nyurru-manu ngularnarla wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngula-jangka karna milya-pinyi kuja-ka nyina warrkini ngurrju. Wanaraji karnarla nyina. Nyanungurlu kanyarra milya-pinyi nyurrurla ngula kankulu kijirni tala wiri yali-patu-kariki Jurujulumu-wardingki-patuku. Kujarlaju kanyarra wardinyi-jarri yaninjarraku nyurrurla-kurra yungu-nyarra jirranganja warrki-jarrimi talaku kijirninjakungantiji.

²³ Tayituju ngulaju wungu-warnu ngaju-nyangu, ngulaju wungu karlijarra warrki-jarri ngajarraju yungurnalu-nyarra pirrjirdi-mani jirramarlu. Jirrama-kari wati-jarra Kirijini-jarra, ngulajulu-palangu jaaji-kari jaaji-kari-wardingki-paturlu yajarninjarla yiringi-manu yungu-pala yani Tayituju-kurlu nyurrurla-nyangu-kurra nguru-kurra. Nyurrurlarlaku kajinkili-jana nyanyi warrki-jarrinja-kurra mata-wangu, kujarlaju kapunkulurla pulka-pinyi Kaatuku.

²⁴ Kajili yali-patu marnkurpa yanirra nyurrurla-nyangu kirrikirra Karinji-kirra, nganjirni mantalu-jana, manu yungkalu-jana talaju jurnta mardarninja-wangurlu. Ngula-warnuju, Kirijini-paturlu Majatuniya-wardingkirli kapulu-nyarra milya-pinyi nyurrurla kuja kankulu jama-nyina. Kujanyarna-jana nyurrurla-kurlu yirri-puraja kamparrurlu-wiyi.

9

Puurlurlu-jana yarda payurnu-yijala Karinji-wardingki-patu yungulu-jana yinyi tala Jurujulumu-wardingki-patuku marlajarraku

¹ Ngajurna-nyarra ngula-juku payurnu nyurrurla yapa-patuju yungunkulu-jana yinyi tala yangka-patuku Jurujulumurlaku marlajarra-patuku. Marda jalanguju, kula karna-nyarra yarda payirni-yijala talakuju. Kula nyiyakulku?

² Nyurrurlarlunkulu-jana nyurru rdurrjurnu talaku kijirninjaku. Nyampurla Majatuniyarla, ngulajurna-jana warru yimi-ngarrurnu Kirijini-patuku yangka kujalpankulu-jana kujukujurnu tala jamangku wanta-pardu-karirlaku kirntangi-patuku. Ngulakuju ngalya-karirli Majatuniya-wardingki-paturlu Kirijini-paturlangurlu nyurrurla-piyarlu yungulu-jana tala kijirni yali-patuku-juku Jurujulumu-wardingki-patukuju.

³ Ngajulu Puurlu karna-jana warrarda wangkami Majatuniya-wardingki-patuku ngula kankulu-jana jama-nyinami Jurujulumu-wardingki-patuku. Ngulaju jalangu karna-jana yilyamirra Tayituju manu nyanungu-nyangu wungu-warnu-jarra yungulu yanirra nyurrurla-nyangu-kurra tala maninjaku. Kajili yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngula-warnuju kajili-nyarra payirni talaku, kajinkili-jana tala-wangurlu nganta wurra-mani, ngulaju maju. Kajikajulu kapuru nyina kula-ngantarna-jana warlkangku yimirr-yungu talaku.

⁴ Ngaka-karirla kapurna yanirra Majatuniya-wardingki-patu-kurlu Kirijini-patu-kurlu nyurrurla-nyangu-kurra. Ngulaju nyurrurlaju kajinkili tala-wangu-wiyiji nganta nyina, ngulaju kapurna-nyarra kurnta-jarri. Kapunkulu-nyanu nyurrurlarlanguju kurnta-jarri. Kuja-kujakunya karna-nyarra wangkami kajirnalu rdipimirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungunkulu-nganpa tala kamparrurlu mardarni.

⁵ Yangka ngulankujulu tala jangku-pungu nyurru-wiyi yungunkulu-jana nganta yilyami Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijini-patuku. Ngaju karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlaju jama. Ngula-warnu karna-jana payirni nyampu-patu wati-patu marnkurrpa yungulu kamparru yanirra ngajukuju. Ngulaju kajili rdipimirra, ngulaju kapunkulu jintawarlayirli talaju turnu-mani. Ngaka-kariri kapurna yanirra talaku yaliki maninjaku. Mardakajulu kamparru ngajuku, kalakarna-nyarra lawangkaju kurntaku ngurrju-mani tala-wangurlaju ngarrirninjarlu.

⁶ Purda-nyangkajulu! Kaatu kangalpa wangka yungurlipa nyinami jama tala-kurlu ngalipa-nyangu-kurlu. Tala ngalipa-nyangu ngulaju ngurlu-piya-yijala. Nganangku-puka kaji milyingka yirrarni ngurlu walyangka marnkurrpa-mipa, ngulakuju kapurla wita marlaja pardimi mangarriji. Kala nganangku-puka kaji wiri panu milyingka yirrarni, ngulakuju kapurla panu wiri marlaja pardi.

⁷ Kaatu kajana yulka yapaku jamaku ngula kalu-nyanu yinyi yimirirli wajampa-jarrinja-wangurlu. Kulalu-nyarra nganangku jinyijinyi-mani talaku yinjaku. Ngula-warnurlaju, yungulpankulu-jana yimirirli yungkarla tala yali-patuku Kirijini-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku manu wardinyirli. Wita marda tala, marda wiri tala, kutulu-jana yungka.

⁸ Kajinkili-jana yinyi yimiri nyinanjarla ngurrjungku, ngulaju Kaaturlu kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra ngulaju yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi manu yungunkulu-jana yinja-pardi yapa ngalya-karirlanguku.

⁹ Nyampuju-ka wangka Payipulurla kuja:

“Nganangku-puka kaji-jana yinyi jamangku marlajarra-watiki, ngulaju yali yapaju kapulu jama-pajirni. Kaji pali, yapangku kapulu

manngu-nyanyi kujalpa nyinaja jama.”*

10 Nyurrurlarlu mayi kankulu milya-pinyi jaru Payipulu-jangka? Kaaturlu jintangu kangalpa yinyi ngurlu walyangka kuja karlipa milyangka yirrarni mangarrikingarnti. Nyanungurlu-juku jintangu kangalpa yinyi mangarriji ngarninjaku. Ngula-piyarlu-yijala Kaaturlu kapu-nyarra nyiyarningkijarra yinyi yungunkulu-jana warrarda yuuly-pinjarla yapa-patu-kariki yinyi yimirirli.

11 Yuwayi, Kaaturlu kanyarra junga yinyi nyiyarningkijarra yangka tarnnga kuja-juku yungunkulu-jana yinyirra yangka Jurujulumu-wardingki-patuku Kirijiniki. Kajirnalulu nganimpurlu maninjarla kanyirra tala yangka yali-patu-kurra, kapulurla yati-wangka nyurrurla-nyangukuju Kaatukuju.

12 Yuwayi, tala ngula-kurlurlu yungunkulu-jana warrawarra-kanyai yangka Kirijini-patu Kaatu-kurlangu. Ngula-warnu, panu-jarlurlu yapangu kalurlajinta pulka-pinyi Kaatuku.

13 Kari-nganta kankulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Ngarrirni nganta kankulu-nyanu Kirijini, manu purami nganta kankulu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kujaju junga! Ngulakuju yapa panu-jarlurlu kalurlajinta Kaatuku pulka-pinyi. Ngula kankulu-jana tala yinyi jamangu yali-patuku Jurujulumu-wardingki-patuku manu nguru-kari nguru-kari-wardingki-paturlanguku, ngulaju yali-paturlangurlu kalurlajinta Kaatukuju pulka-pinyi.

14 Kaatuku-nyarra yimiri nyinaja, manu yulka kanyarra yapaku panuku. Ngula-warnurlaju, Kirijini-paturlu Jurujulumu-wardingki-paturlu kapulu-nyarra manngu-nyanyi nyurrurlaju miyalurlu wardinyi-nyayirni. Manu kapulu-nyarrarla wangkami Kaatuku nyurrurlaku.

15 Jintawarlayirli ngalipurlu, yungurliparla pulka-pinyi Kaatuku kuja-ngalpa yilyanjarla yungu Jijaji Kiraji. Nyanunguju warntarri-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu ngalipakuju!

10

Puurlurlulpa-nyanu muurlparlu warrawarra-kangu ngularra-kujaku yapa-patu-kujaku kujalpalurla warru nginji-wangkaja

1 Jijaji kala-jana nyinaja yapaku nganyunganyu-wangu yimiri. Kujarlaju, ngajulu Puurlu yungurna-nyarra wita wangkami Jijaji-piyajuku kulu-wangu: Ngalya-karirliji kankujulu rampal-manngu-nyanyi ngajuju, manu kankujulu nginji-wangka kuja, “Kuja-ka Puurlu yanirni nyampu-kurra, ngulaju kangalpa yimiri nyina manu wangka. Kala ngula kangalpa yilyami pipa, ngulangakaju kangalpa wangkami kulu-nyayirni.”

2 Ngulaju ngula-juku, ngaju karna-nyarra payirni nyampurla pi-pangka yungunkujulu jungarnirli manngu-nyanyi. Ngalya-kari kankujulu nganta nginji-wangka kula karna mardarni Pirlirra Kaatu-kurlangu, manu nganta karna purami ngaju-nyangu-wana nganayipiyarlu Kirijini-wangu-piyarlu nganta. Kajirna-nyarra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngarrarna-jana kulungku ngarrirni yali-patu-mipa ngula kajulu warrarda nginji-wangka. Kala ngalya-kari nyurrurla, ngari karna-nyarra yaninjarla wangkami kulu-wangu.

* 9:9 Nyangka Psalm 112.9

3-4 Yuwayi, ngajurlangurna nyampu-wardingki yapa nguru-wardingki, kala kularna panu-kari-piya yapa ngula kalu lawa nyina Pirlirra Kaatu-kurlangukuku. Ngajurna wati pirrjirdi-piya Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Ngula karnarla warrki-jarri Kaatuku, ngulaju Pirlirra Kaatu-kurlangu yunguju jirrnanja karri kulananta karna wati pirrjirdi-piyarlu pinyi Juju Ngawu. Ngajulurlu kulalparna pungkarla Juju Ngawuju kurlarda-kurlurluju manu kurdiji-kirlirli, lawa. Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlurlu manu yartarnarri Kaatu-kurlangu-kurlurlu karna pinyi. Yartarnarri ngulakurlurlu, pinyi karna Juju Ngawu ngula-ka pirrjirdi-nyayirni nyina nyampurula walyangka. Panu-jarlu yapa kalurla wilji-juku nyinami Kaatuku ngungkurr-nyinanja-wangu. Kala Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli ngulaju karna-jana kurruly-kijirni yungulurla ngungkurr-nyinami Kaatuku.

⁵ Ngalya-karirli kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Wangka nganta kalu kula-ka Kaatuu nyina palka. Kujarlunya kalu-jana pinarri-mani yapaju, manu kalu-jana warla-pajirni Kaatu-kujaku ngungkurr-nyinanja-kujakuju. Ngaju karna-jana wurra-mani yali-patu pulka-pinja wita-wangu-wati. Manu ngalya-karirli, ngula kalu Kaatuu rampal-manngunyanyi, ngaju karna-jana wangkami yungulu jungarnirli manngunyanyi nyanunguju.

⁶ Ngulaju ngula-juku. Kala kajirna yanirra nyurrurla-nyangukurra, ngarrarna-nyarra payirni kajikankujulu marda ngungkurr-nyina, marda lawa. Kajinkijili purda-nyanjarla purami wilji-wangurlu, ngulaju ngula-juku. Kala ngula-warnuju, kajiji nganangku-puka wiljiwilji-mani, ngulaju kapurna maju-mani Kaatu-kurlangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli.

⁷ Ngaju-nyangu Kirijini-patu, miimii-nyangkalu-jana ngula kajulu nginji-wangkami. Ngurrju nganta kalu nyina, kala nyiya-piya kalu kaninjarni nyina kurturdurrurla, nyiya-japa kalu warrarda manngunyanyi nginyinginyirla? Nyinami kalu Jijaji Kiraji-kirlangu nganta warlalja nyanungu-nyangu, kala ngajukuju kajulu nginji-wangka ngajuju kularna nyanungu-nyangu nganta. Ngulaju kula junga! Ngajurlangurnarla Jijaji Kirajikiji.

⁸ Ngajurna-nyarra warrarda wangkaja nyurrurlaku yapaku, ngulanguju Warlalja-Wiringki Jijajirli yiringi-manuju yungurnarla nyina Kurdungurlu Wiri. Ngulakuju nyurrurlarlu marda kankulu manngunyanyi ngaju nganta karnaju wiri-pajirni. Ngulaju ngula-juku. Nyanungurluju manu yungurna-nyarra pirrjirdi-mani yapa, kula murrumuru-maninjaku. Kula karnaju ngula-warnuju kurntaku ngurrju-mani.

⁹ Ngalya-kari kankujulu nginji-wangka ngaju nganta karna-nyarra putaputa lani-mani nyurrurla ngaju-nyangu pipa-kurlurlu.

¹⁰ Ngalya-karirliji kankujulu rampal-manngunyanyi ngajuju, manu kankujulu nginji-wangka kuja, "Kuja-ka Puurlu yanirni nyampu-kurra, nyanunguju nyanjarlaju rampaku-nyayirni, manu yimi nyanungu-nyanguju rampaku-nyayirni. Kala kuja kangalpa pipa yilyamirni, wangkami kangalpa kalu-nyayirni."

¹¹ Yapangku nyurrurlarlu, ngula kankujulu nginji-wangkami, purda-nyangkajulu! Nyampuju karna-nyarra wurnturu-ngurlu pipaju

yilyami. Wangkami karna-nyarra pirrjirdi-nyayirni pipangka nyampurlaju. Ngaka-karirla, kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulaju yungurna-nyarra wangkami jaru jurru-juku, jaru pirrjirdi-jiki ngalaju ngaju-nyarra Kurdungurlu Wiri-kirlangu.

¹² Nyurrurlarlu kankujulu jinyijinyi-mani yungurna nyina yali-patu-piya ngula kalu-nyanu wiri-pajirni nganta. Ngampurpa-wangurna kujakuju. Ngulajulu ngurru, milya-pinja-wangu! Ngari kalu-nyanu jaruku tarnpirni, manu kalu-nyanu ngurrju-maninjarla yirrarni nyanungu-nyangu kuruwarri yungulu-nyanu ngurrju-pajirni jintawar-layirli.

¹³ Ngajulu, Kaaturluju yilyaja nguru-kari nguru-kari-kirra Yimi Ngurrju-kurlu, manuju yilyaja nyurrurla-nyangu-kurrarlangu. Ngajurna-nyarra Yimi Ngurrju kangurnu nyurrurlaku. Ngula-mipajangka karnaju ngurrju-pajirni.

¹⁴ Ngulaju junga kujarna-nyarra kamparru-warnurlu kangurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli nyurrurlaku. Ngulakuju yungurnaju ngurrju-pajirni. Kala kajirna nyinayarla nyurrurla-nyangu-kurra yaninjawangu, ngulaju kulalparnaju ngurrju-pajikarla ngajuju.

¹⁵ Ngula kajana Kaaturlu yiringi-mani wati-kari wati-kari manu yinyi kajana warrki warrki-jarrinjaku, ngulaju nyanungurra-nyangu-mipa warrki, kula ngaju-nyangu. Yapa ngalya-karirliji kajikajulurla pulka-pinyi yapa jinta-kari-kirlanguku warrkiki. Ngampurpa-wangurna kujakuju. Ngari karna-nyarra pipangka yirrarni nyurrurlaku ngampurparlu, ngula-jangka yungunkulurla wala nyinanjanya parra-kari parra-kari Kaatukuju. Ngaka marda Kaaturluju kajikaju yilyamirra nyurrurla-nyangu-kurra yungurna-nyarra jirnganja warrki-jarri yarda.

¹⁶ Kajirna-nyarra yanirra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-wardingki-patu-kurra, ngula-jangkaju yungurna yani wurnturu-nyayirni karlarra Yimi Ngurrju-kurlu yapa-patu-kurra ngurru-patu-kurra. Kajilpa-jana wati-karirli yirri-purayarla Yimi Ngurrju nyarrpararla marda ngurungka, ngaju kulalparna yantarlarra ngulakurra, ngulajurla nyanungu-nyangu warrki. Kajikarnaju nganta ngurrju-pajirni kujarlaju.

¹⁷ Payipulurlaju kuja-ka wangkami:

“Yampiyalu-nyanu pulka-pinja-wangurlu! Jintakulurlajinta pulka-pungka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki!”*

¹⁸ Ngana-puka kaji ngurrju nganta nyina, Kaaturluju ngulaju yapa yali kulalpa yimiri nyinanjarla nyanungu-nyangu-ngarrikarla. Kala ngana-puka kaji Kaaturlu ngurrju-pajirni, ngulaju-ka yimiri nyinanjarla nyanungu-nyangu-ngarriirni.

11

Puurlurlu-jana panu-kari Karinji-wardingki yirdiji yirrarnu ‘Yimirryinja-palka’

¹ Ngari karna-nyarra wita ngari wangkami nyurrurla warungka-piya. Kutujulu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu!

* **10:17** Nyangka Jeremiah 9.24

² Ngaju karna-nyarra nyina wajampa-nyayirni nyurrurlaku yapaku Kaatu-piya, kalakankulurla jurnta yani. Nyurrurla yapa-junkulu kirlka-nyayirni kula-ngantankulu kamina-piya kuja-ka nyina murnna yupukarra-jarrinjakungarntiji. Ngulankulu Kirijini-jarrija, ngajurnarla wangkaja Kaatuku yungurnarla nyurrurla yinyi Jijaji Kirajiki kula-nganta yangka watingki kuja karla jangku-pinjarla yinyi nyanungukupurdangka-kurlangu kapirdi-nyanu-kurlangu kamina yungurla yinyi wati-kariki yungu wungu-kurra-mani. Purayalu Jijaji Kiraji-mipa, ngula-warnu ngaka-kari kapurnarla nyurrurla yinyi nyanunguku.

³ Ngaju karna-nyarra wajampa-jarri, kalaka-nyarra Juju Ngawungku warlkangku yimirr-yinyi. Ngula-jangkaju, kajika-nyarra nginyinginyi muku kurruly-kijirni majuku manngu-nyanjaku. Ngula-jangkaju, kajikankulurla jurnta yani Jijaji Kirajiki karnta kuja karla kali-nyanuku jurnta parnka, ngula-piya. Kuja-piya-yijala Yiipiji, Juju Ngawungku nginyinginyi yimirr-yinjarla kurruly-yirrarnu yungu majulku manngunyangu.

⁴ Yuwayi, ngaju karna-nyarra wajampa-jarri nyurrurlaku yapaku ngula kankulu maju-wana-juku manngu-nyanyi. Ngajulurna-nyarra pinarri-manu jungarni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kala yapa-kari yimirr-yinja-palka, kajili yanirni Yimi-kari-kirli Ngurrju-kurlu nganta Jijaji-kirli nganta, ngulaju kankulu-jana kutu purda-nyanyi wurra-maninja-wangurlu. Kaaturlu-nyarra yungu Pirlirrupa nyanungunyangu. Kala yapa-karirli yangka yimirr-yinja-palkarlu, kajili-nyarra yirri-pura pirlirrupa-kari Kaatu-kurlangu-yijala nganta, ngularlangu kankulu maninjarla rdakurl-kijirni. Ngulaju maju! Ngulaju purda-nyanja-wangurlulu-jana wurra-manta!

⁵ Nyurrurla-nyangurla jaajirla, yangka-patu yimirr-yinja-palka kuja kalu nyina, ngulaju kalu-nyanu ngarrirni yapa-patu-karikiji parrparda-juku, wiri-nyayirni nganta kalu nyina. Ngulaju kula junga! Ngajujurna ngularra-piya-yijala, kuja-jarra kuja-jarra karnalu nyina.

⁶ Ngaju marda kula karna nyanungurra-piya nyina ngula kalu-nyanu nganta parrparda-juku-ngarrirni jarukuju yirri-puranjakuju. Kala ngajuluju karna-jana parrpardaly-nyina Kaatuku milya-pinjaku. Ngajulurlu yangkarna-nyarra pinarri-manu warrajarlu yungunkujulu milya-pinyi ngula karna pinangkalpa nyina Yimikiji Ngurrjuku.

⁷ Nyiya-jangka kankujulu maju-pajirni? Yimirr-yinja-palka nyurrurla-nyangu turnu-warnurla, ngulaju kalu-nyarra jinyijinyimani talaku yungunkulu-jana yinyi yimi-ngarrirninjakungarntiki. Ngajulu kularna ngularra-piya. Ngularna-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi, ngulaju kularna-nyarra payurnu talaku. Manulparna ngurrju nyinaja pulka-pinja-wangu yungunkujulu nyurrurla-juku wiriji nganta nyinami parrparda-juku ngajukuju.

⁸ Yangka ngularna-nyarra jirrnganja warrki-jarrija nyurrurlaku Karinjirla, Kirijini-paturlu jaaji-kari jaaji-kari-ngirlirli ngulajulpajulu yungu talaju yungurna-nyarra jirrnganja warrki-jarri nyurrurlaku talaku payirninja-wangu.

⁹ Ngularna-nyarra yangka jirrnganja nyinaja Karinjirla, ngulaju tala-wangulparna nyinaja. Ngula-puruju, kularna-nyarra warrarda payurnu talaku, ngulaju kapurna-nyarra yukayi-mantarla marda.

Kirijini-paturlu Majatuniya-wardingki-paturlu wati-paturlu, kangurnujulu talaju, ngula-warnujurna-nyarra yampija warrarda payirninjawangurlu. Ngaka-kari kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngula-warnu kularna-nyarra payirni talaku yinjaku.

¹⁰ Ngularra yimirr-yinja-palka, ngulaju ngajuku kajulu nginji-wangka ngula karnaju wiri-pajirni nganta. Ngulaju kula junga. Ngaju karna-nyarra jungarnirli yimi-ngarrirni Jijaji-piyarlu ngula-jana jungarnirli warrarda yimi-ngarrurnu. Kulajulu nganangku-puka warlapajirni ngurungka nyampurla Yakararla, ngajulurlu yungurna-jana kula waparlkurlu yimi-ngarririnja-yani Yimi Ngurrju tala payirninjawangurlu.

¹¹ Nyurrurlarlu yapangku kankujulu manngu-nyanyi kula karna-nyarra nganta yulka. Ngulaju kula junga! Kaaturlu kaju milya-pinyi ngula karna-nyarra yulkami karrikarri-wangu.

¹² Yangka yimirr-yinja-palkarlu ngulangku kalu-nyarra jinyijinyi-mani talaku yimi-ngarririnjakungarntirli. Pulka-pinyi kalu-nyanu, manu ngantalu-nyanu ngarrirni ngaju-piya-yijala ngula karna warrki-jarri talaku nganta payirninja-karra nganta. Ngulaju kula junga. Ngajulurlu yungurna-nyarra warrarda yimi-ngarririnja-yani Yimi Ngurrju talaku payirninjawangurlu.

¹³ Yangka-patu yimirr-yinja-palka-patu, ngulaju kulalu ngaju-piya ngulaju Jijajirli milarnu Kurdungurlu Wiri, lawa. Ngayi kalu-nyarra yimirr-yinyi, manu ngarrirni kalu-nyanu Kurdungurlu-patu Wiriwiri Jijaji Kiraji-kirlangu-patu nganta. Kala lawa. Kulalu Jijaji-kirlangu-patu nyanungurraju, lawa.

¹⁴ Ngula kalu-nyarra yangkangku yimirr-yinja-palkarlu yimirr-yinyi Kurdungurlu Wiriwirirli nganta, ngularrarluju kula kajulu ngurrjumanu kinyirr-ngarninjaku. Milya-pinyi karna-jana Juju Ngawu-piya ngula kyanu kurruly-yirrarni marramarra-piya Kaatu-kurlangu-piya. Ngula-piyarlu-yijala kalu waalparrirni yangka-paturluju yimirr-yinja-palkarlu.

¹⁵ Warrki-jarri kalurla nyanunguku. Yapa kalu-jana yimirr-yinyi yungulu-jana rampal-manngu-nyanyi Kaatu-kurlangu-patu warrkinipatu nganta jungarni nganta. Yangka-patu yimirr-yinja-palka, ngulaju ngakaju Kaaturlu yungu-jana maju-mani jungarnirli.

Puururlu-nyanu milki-ngarrurnu Karinji-wardingki-patuku ngulalparla rdipija maju nyiyarningkijarra nyanunguku

¹⁶ Ngula-juku, nyampu karna-nyarra yarda wangka: Yampiyajulu warungka-pajirninjawangurlu! Kala kajinkijili warungka-pajirni, ngulaju ngula-juku. Ngulaju ngarijili kutu purda-nyangka wangkanjakurraju.

¹⁷ Ngari karna-nyarra ngajuju wita-kari wita-karirli yimi-ngarrirni nyurrurlakuju warungka-piyarlu. Ngalipa-nyangurlu Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli, nyanungu kulaju ngajuku wangkaja yungurnaju wiri-pajirni. Ngula-jangka, ngari karnaju wita-kari wiri-pajirninjarla milki-ngarrirni warungkarlu ngaju-miparlu.

¹⁸⁻¹⁹ Nyurrurlarlu yapangku kankulu manngu-nyanjarla milya-pinyi nganta nyiyarningkijarra nganta. Ngulaku kankulu-jana purda-nyanyi

wardinyirli yangka yimirr-yinja-kurra. Yangka-patu yimirr-yinja-palka kalu-nyanu warungka kurrurru-karri yangka Kirijini-wangu-piya. Jalanguju ngarrarna wangkami wita-kari nyanungurra-piya warungka.

²⁰ Yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu kalu-nyarra jinyijinyi-mani. Ngulaju jurnta kalu-nyarra kanyi nyiyarningkijarra yimirr-yinjarla. Maju-pajirni kalu-nyarra, manu pakarni kalu-nyarra laly pangku wirrkiji. Ngula-puruju kankulu-jana warrarda purda-nyanja-yani. Nyiyakulku kankulu-jana purda-nyanyi?

²¹ Nyurrurlarlu kankujulu rampal-manngu-nyanyi ngaju ngantarna rampaku. Nyurrurlarlunkujulu manngu-nyangu ngajulurlu nganta yungurna-nyarra jinyijinyi-mantarla yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu. Kala lawa, ngampurra-pa-wangurna kujakuju.

Yangka-paturlu yimirr-yinja-palkarlu kajili-nyanu marda pulkapinyi nyanungurlu, ngulaju ngula-juku. Kala ngajurlangurlu yungurna-nyarra milki-ngarrirni muujumuujurlu. Purda-nyangkajulu!

²² Nyanungurlu kalu-nyanu nganta ngarrirni 'Yipuru'. Ngajurlangurna Yipuruju. Ngarrirni kalu-nyanu nganta 'Yijirali-pinki'. Ngulaju ngajurlangurna Yijirali-pinki. Nyanungurlu kalu-nyanu nganta ngarrirni Yipuruyamu-kurlanguju kurdukurdu. Ngulaju ngajurlangurna Yipuruyamu-kurlangu.

²³ Warrki-jarri nganta kalurla Jijaji Kirajiki. Kala ngajuluju karnarla warrki-jarrimi nyanungurra-piya-wangu parrpardajuku. Ngaju karna wangkami warungka-piya! Panukurna nyinaja rdakungka nyanungurra-piya-wangu. Yurrkunyurlulpajulu wilpinykarra-pakarnu nyanungurra-piya-wangu. Parra-kari parra-karirla kapurna paliyarla.

²⁴ Rdaka-palarla ngurra-kari ngurra-karirla, Juwu-paturlu wiri-wirirli puuly-mardarninjarlajulu wilpinykarra pakarnu 39-palaku.

²⁵ Manu marnkurra-pa-karirla ngurra-karirla, yurrkunyurluju Ruumu-wardingi-paturluju, ngulajulu puuly-mardarninjarla pilykirrkarra-pungu kuturu-piya-kurlurlu. Japaku-kariri pirlikirirli-pajulu luwarnu yungujulu nganta pungkarla tarnnga-kurra. Pawurturla ngulaju marnkurrapaku-yijala kapurna paliyarla kuja wantija. Jintangka parrangkalpaju ngapa wiringki kangu parra wiri, munga wiri. Kapurna puta paliyarla-yijala ngulangakuju.

²⁶ Ngulalparna warru yanu kirri-kari kirri-kari-kirra, rdipijalparna-jana ngawarra wiriki, ngulaju kapuju kangkarla tarnnga-kurra. Purunju-palkarlu kapujulu nyiyarningkijarra wuruly-kangkarla ngajunya nguju. Ngaju-nyangurlu ngurrara-jintarlul warlaljarlu yapangku Juwu-paturlu, ngulajulu jangkardu yanurnu pinjaku manu Juwu-wangu-paturlungu. Kirri-kari kirri-karirla manu manangkarrarla manu ngapangka ngulalparna warru yanu, ngularrangurla kapurna puta paliyarla. Ngula-paturlu-yijala ngula kalu-nyanu Kirijini-ngarrirni nganta, japakujapakujulu jangkardu yanurnu.

²⁷ Palkaju mukurnaju purda-nyangu murrumurrulku warrki-jangka. Kalarna warrki-jarrija munga wiri jarda-wangu. Manu kalarna warrki-jarrija parra wiri ngarrinja-wangu miyi manu ngapa. Manu kalarna miyi-wangu nyinaja, manu kalarna yarlungka ngunaja

yuwarli-wangurla pirriyarla wawarda-wangu.

²⁸ Parra-kari parra-kari karna-jana warrarda manngu-nyanyi, manu wajampa-jarrimi karna-jana Kirijini-patuku ngurrju-japa ngula kalu tunu-jarri jaaji-kari jaaji-karirla.

²⁹ Nganangku-puka Kirijinirli kaji-nyanu rampaku purda-nyanyi, ngajurlangurlu karnaju rampaku-yijala purda-nyanyi. Kaji ngana-puka Kirijini karlirr-yani Kaatu-kujaku yimirr-yinja-warnu, ngulakuju karnarla jangkardu nyina kulu yangkaku yimirr-yinja-panuku.

³⁰ Kajinkijili nyurrurlarluru jinyijinyi-mani yungurnaju pulka-pinyi warungka-piyarlu, ngulaju ngula-juku. Ngarirna-nyarra wita-kari wangka yungunkujulu milya-pinyi rampaku-juku.

³¹ Kaatu Kirda-nyanu Jijaji Kiraji-kirlangu Warlalja-Wiri-kirlangu, ngulaku kuja karliparla pulka-pinyi tarnnga-juku, ngulangkuju kaju milya-pinyi ngajuju ngula karna-nyarra yimi-ngarrirni jungarnirli, kula warlkangu.

³² Nyurru-wiyi ngulalparna kirringka Tamakarla nyinaja, wirilpa nyinaja wati ngula yirrarnu Kingi Yaritarlu. Ngulangkuju putaju rdarri-mardarninjarla rdaku-kurra yirrarnu. Nyanungu-nyangu yurrkunu ngulaju yirrarnu-jana kiirti-kari kiirti-karirla yungujulu warla-pajirni ngaju wuruly-parnkanja-kujaku.

³³ Kala ngaju-nyangurlu Kirijini-kariyi-nyanurlu, ngulangkuju yirrarnu yakuju wiringka, kankarlarra-ngurlu rdilypirpa-wanarlu juturu-yirrarnujulu kaninjarra walya-kurra. Ngula-jangkanyarnarla jurnta wuruly-parnkaja.

12

Puurlurlu jukurr-manu nganta kuja kangu Kaaturlu kankarlarra nyanungu-nyangu-kurra nguru-kurra

¹ Kajilparnaju pulka-pungkarla, kujaju ngurrju-wangu. Kala nyurrurlarluru kankujulu jinyijinyi-mani yungurnaju pulka-pinyi nganta. Ngulaju ngula-juku. Wita karna-nyarra ngari wangkami ngulaju wita milki-yirrarnu Warlalja-Wiringki Jijajirli kujarna jukurr-manu.

² Milya-pinyi karna wati jinta Kirijini. Nyurru-wiyi, yukuri-karirla 14-pala-karirla, Kaaturlu yali wati kangu kankarlarra-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Kaaturlu marda palka-nyayirni kangu, marda pirlirpa-mipa marda kangu, karija. Kaatu-miparlu-ka milya-pinyi.

³ Yuwayi, Kaaturlu kangu yali wati kankarlarra-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-kurra. Kaaturlu marda palka-nyayirni kangu, marda pirlirpa-mipa marda kangu, karija. Kaatu-miparlu-ka milya-pinyi.

⁴ Ngulangkuju yalirli watingki, purda-nyangulpa ngana marda wangkanja-kurra, ngulajulpa wangkaja nyiyarningkijarra tarruku. Ngalipa yapa kulalparlipa kujarraju wangkayarla, ngularraju yimiji tarruku-nyayirni!

⁵⁻⁶ Junga karna-nyarra wangka: Yali wati kuja Kaaturlu kangu kankarlarra, ngulajuju ngajulu kangu! Ngulaku nyurrurlarluru yapingku marda kankujulu ngurrju-pajirni ngajuju. Karrimirra kujaju! Manu kularnaju ngajulurluju pulka-pinyi, lawa! Kajinkijili

nyanyi jungarni warrki-jarrinja-kurra manu jaru ngurrju wangkanja-kurra, ngula-mipa-warnunyajulu ngurrju-pajika. Ngarirna-nyarra wita-karilki yarda wangka yungunkujulu milya-pinyi rampaku-juku.

⁷ Yuwayi, Kaaturluju milki-yirrarnu ngajuku nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni nyanungu-nyangurla ngurungka. Ngula-warnuju kajikarnaju pulka-pinja-yani jamuru-karrinja-karrarlu. Kuja-kujakuju, Kaaturluju yilyajarni Juju Ngawu yunguju warrarda murrumurru-maninja-yani. Ngulaju kula-nganta Juju Ngawungku panturnu palkaju nyirli-piyarlu. Ngulangku kaju warla-pajirni jamuru-karrinja-kujakuju, kajikarnaju jamuru-karrimi.

⁸ Murrumurru ngulalparna warrarda nyinaja, marnkurpa-palakurna payurnu Jijaji Warlajja-Wiri yunguju jurnta kanyi murrumurru yangka nyirli-piya. Kala lawa.

⁹ Wangkajaju marnkurpaku kuja, “Murrumurruju kularnangku jurnta kanyi, kala kapurnangku warrawarra-kanyi yimirli. Ngula kanpa rampaku nyina manu murrumurru-jarri, ngula-jangkaju kapurnangku pirrjirdi-mani.” Wangkajaju kujanya. Jalangu ngula karnaju rampaku purda-nyanyi, ngula-puruju karna wardinyi-jiki nyinami. Nyampu karna-jana warrarda yimi-ngarririninja-yani-juku: Ngula karna rampaku nyina, Jijaji Kiraji-kirlangu yartarnarri kaju kurru-yukami.

¹⁰ Ngaju karnarla warrarda warrki-jarrinja-yani Jijaji Kirajiki wardinyi-juku. Rampaku-puru, murrumurru-puru, nyurunyuru-puru, nginji-wangkanja-puru, manu nyiya maju rdipinjarni-puru, ngulaju ngula-juku. Kala kajirna rampaku ngularra-piya nyina, Jijaji Kirajirli kapuju pirrjirdi-maninja-yani.

Puurlu-jana wajampa-jarrinjarla rдумurdumu-karrija Karinji-wardingkiki Kirijiniki

¹¹ Ngaju karnaju pulka-pinyi warungka-piyarlu. Nyurrurlarlu yapangkunkujulu jinyijinyi-manu warungka-piya wangkanjaku. Yangka-paturlu yimir-yinja-palkarlu kalu-nyanu wiri nganta ngarrirni Kurdungurlu-patu Wiriwiri nganta. Parrpada-nyayirni-juku nganta kalu-nyanu ngarrirni ngajukuju. Ngulaju junga-wangu. Ngajurna-jana parrpada-nyayirni wurnturu-juku nyanungurra-piya-wangu. Ngula-warnuju, yungulpankujulu ngurrju-pajikarla.

¹² Ngulalparna-nyarra jirnganja warrki-jarrija nyurrurlaku nyurru-wiyi Karinjirla, Kaaturluju yartarnarri nyanungu-nyangu yungu, ngula-kurlulparna warrki-jarrija nyurrurlaku ngangkayi-kirli-piya. Ngula-jangkanya kankujulu milya-pinyi ngaju Kurdungurlu Wiri Jijaji Kiraji-kirlangu, kula yangka-patu-piya yimir-yinja-palka-piya, lawa.

¹³ Talajulu yungu Kirijini-karirli, kala kularna-nyarra nyurrurla payurnu talaku. Ngula-jangkanya kankujulu marda manngu-nyanyi kuja karna-jana yulkami nyanungurra-mipaku? Ngaju karna-nyarra yulka kuja-jarra kuja-jarra nyanungurra-piyarlanguku. Nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi marda yungurna-nyarra yalala-yirrarni nyurrurla. Lawa! Nyurrurlarlu yungunkujulu yalala-yirrarni ngaju.

¹⁴ Yangkarna-nyarra yanurra jirramaku nyanjaku nyurrurlaku yapaku Karinjirla. Jalanguju, yungurna-nyarra yanirra nyanjaku-yijala. Kajirna yanirra, ngulaju kularna-nyarra payirni nyiyarningkijarraku. Nyurrurla-mipajulu-nyanu yungka ngaju-kurraju! Ngajujurna-nyarra

kirda-nyanu-piya. Kurdukurdurlu kula kalu-jana kirda-nyanu ngati-nyanu wurdujarra-mani, lawa. Kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu kalu-jana wurdujarra-mani kurdukurdu. Ngula-jangkanya kularna-nyarra niyarningkijarraku payirni.

¹⁵ Kajirna yanirra, ngulaju ngarrarnaju yinyi nyurrurla-kurra, manu yungurna-nyarra warrki-jarri palapala-karda yulkanja-karra. Nyurrurlarlangu marda yungunkujulu yulka?

¹⁶ Nyurrurlarlu kankujulu milya-pinyi ngularna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi talaku payirninja-wangu. Kala jalanguju, panu-kari kankujulu nginji-wangka-juku ngaju ngantarna-nyarra yimirr-yungu warlkanjirli talaku. Ngulaju kula junga.

¹⁷ Manu yangka-patu wati-patu, ngularna-nyarra yilyajarra nyurrurla-nyangu-kurra nyurru-wiyi, ngulangkuju kulalu-nyarra yimirr-yungu talaku mayi? Lawa!

¹⁸ Ngajulurlurna payurnu wati yangka Tayituju yungu-nyarra yanirra nyurrurla-nyangu-kurra manu jinta-kari Kirijini-karirlangu. Nyurrurla nganta-nyarra Tayitujurlu yimirr-yungu mayi? Lawa. Kula-nyarra yimirr-yungu. Tayitujurlu-ka manngu-nyanyi ngaju-piyarlu, manu warrki-jarri kanyarra ngaju-piya-yijala yungu-nyarra pirrjirdi-mani.

¹⁹ Nyurrurla panu-kari yapa kankujulu nginji-wangka ngajuku nganta karnaju pipangka nganta jaarl-karrimi nyurrurla-kujaku yungunkujulu yampimi nginji-wangkanja-wangurlu nganta? Ngulaju kula junga. Ngajukupurdangka yapa-patu wungu-warnu-patu, ngajurna warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu. Niyarningkijarra karna-nyarra wangka nyampurla pipangka yunguju Kaatu-miparlu ngurrju-pajirni manu nyurrurlarlanguku pirrjirdi-maninjaku.

²⁰ Ngaju karna-nyarra wajampa-jarrinjarla rdumurdumu-karri nyurrurlaku yapaku. Kajirna-nyarra yanirra nyurrurlaku Karinji-kirra, kalakarlipa-nyanu marda kulu-jarrinjarla willjiwilji-mani. Ngulaju maju. Ngula-kujakuju yungurlipa wardinyi-nyayirni nyina. Kajilparna-nyarra yaninjarla nyangkarla ngarririnja-kurra marda, mulu-nyanja-kurra marda, kulu wangkanja-kurra marda, purlurlpa-kurra marda ngula kankulu-nyanu jurnta mardarni niyarningkijarra yapa-kariyi-nyanukuju, nginji-wangkanja-kurra marda, kurrurru-karrinja-kurra marda, manu marda kuwalyuwalyu-kurra, ngula-kurra kajilparna-nyarra nyangkarla junga marda, ngulaju kajikarna-nyarra kulu-jarri.

²¹ Yangka ngularna-nyarra yanurra kamparru-wiyi Karinji-kirra, panu-karjilpankulu jungarni-wangu nyinaja kalykuru wita-wangu manu yurnilyka. Manunkulu-nyanu marri-pungu yungunkulu warru nguna. Ngulararlujunkujulu kurntaku manu yulanjaku ngurrju-manu. Yungulpankulu Kaatuju yalala-yirrakarla ngula-jangkarluju. Kajirna-nyarra pina-yaninjarla nyanyi yalala-yirrarninja-wangu-jangka Kaatukuju, ngulaju Kaaturluju kapuju kurntaku ngurrju-mani-yijala karrikarri-wangu kujankujulu nyurrurlarlu ngaju kurntaku ngurrju-manu. Kuja-kujakuju, warla-pajikalunyanu!

13

Puurlurlu-jana pututu-pungu Kirijini Karinji-wardingi yungulu

yalala-yirrarni Kaatu

¹ Ngajurna-nyarra yanurra jirramaku kamparru-wiyi, ngakarna-nyarra pina-yanirra.

Nyampunya kangalpa Payipululu yimi-ngarrirni:

“Nyurrurlarlu kulalpankulu-nyanurla kunka-mantarla yapa kajilpa jinta-miparlu yapangku jily-ngarrikarla nyiyarningkijarra-jangka marda. Ngulajulu yampiya! Kala jirramarlu marda, marnkurrparlu marda, marda panungku kajilpalu jily-ngarrikarla, ngulajulu-nyanurla kunka-manta yali wati jinta nyiyarningkijarra maju-jangka!”*

² Ngularna-nyarra jirranganja nyinaja nyurru-wiyi yapaku nyurrurlaku, panu-karjinkili nyinaja jungarni-wangu. Yangkarna-nyarra wangkaja yungunkulu jungarni-jarrinja-yani. Jalanguju pipangka nyampurula karna-nyarra pututu-pinyi: Kajirna-nyarra rdipimirra Karinji-kirra, ngulaju kapurna-nyarra miimii-nyanyi jungarni-japa kankulu marda nyina. Kala kajirna-nyarra nyanyi jungarni-wangu-juku nyinanja-kurra, ngulaju yungurna-nyarra maju-mani.

³ Ngalya-karirli kankujulu manngu-nyanyi ngaju nganta ngarrarna-nyarra wangkami ngaju-nyangu-mipa jaru nganta. Ngulaju junga-wangu. Jijaji Kirajirli kula kyanu rampaku milki-yirrarni nyurrurla-kurra. Milki-yirrarni kyanu pirrjirdi-nyayirni nyurrurla-kurra. Kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, yunguju jirranganja wangkami. Ngula-jangkanya yungunkujulu milya-pinyi ngula karnarla marlaja wangkami nyanunguku.

⁴ Yangka watiya warntawarntarla, Jijaji rampaku palija. Ngula-jangkaju, Kaaturlu pina-wankaru-manu nyanungu-nyangurlu yartarnarrirli. Ngula-kurlu yartarnarri-kirli, nyanunguju-ka jalanguju wankaru nyina. Ngaju karnarla jirranganja nyina jintangka Jijajiki. Ngula-purujurna rampaku-yijala ngula-piya ngulalpa waraly-karrija. Kajirna yanirra nyurrurla-nyangu-kurra Karinji-kirra, Kaaturluju yunguju pirrjirdi-mani yartarnarrirli. Kapurna wankaru nyina Jijaji Kiraji-kirli yungurna-nyarra nyurrurlalku pirrjirdi-mani.

⁵ Marda kankulurla wala nyina Jijaji Kirajiki, lawa marda wala nyinanja-wangu. Nyurrurlarlu marda kankulu nyanungu milya-pinyi Jijaji Kiraji ngula kanyarra jirranganja nyina. Marda milya-pinjawangu-jukunkulu. Kujarlaju, kula-jana miimii-nyangka yapa ngalya-kari, nyunturlu-nyanu miimii-nyangka maju-japa mardanpa, marda jungarni-mardanpa.

⁶ Ngajurlangujulu miimii-nyangka yungunkujulu junga-pajirni Jijaji Kiraji-kirlangu Kurdungurlu Wiri.

⁷ Kaatu karna-nyarrarla payirni nyurrurlaku yungunkulu karlirryaninja-wangu nyina. Nyurrurlarlu yapangku kajinkijili miimii-nyanjarla manngu-nyanyi-juku kularna nganta Kurdungurlu Wiri. Ngulaju ngula-juku. Ngaju karna-nyarra jirranganja warri-jarri nyurrurlaku, kula ngajuku ngurrju-pajirninjaku, kala yungunkulu jungarni nyina.

⁸ Kulalparna nyarrparlu warla-pajikarla yimi junga Jijaji Kirajiki-kirli, ngajuluju karna-jana yimi-ngarrirninja-yani-mipa ngula-puruju

* 13:1 Nyangka Deuteronomy 19.15

warrkingka. Ngula-warnunya karnarla Kaatuku wangkami yungu-nyarra muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujaku.

⁹ Ngaju mardarna rampaku. Kala nyurrurlaju kajinkili pirrjirdi nyina, ngulaju ngaju karna wardinyi-nyayirni-jiki nyina. Ngaju karna-nyarrarla payirni Kaatu nyurrurlaku yungu-nyarra pirrjirdi-maninjayani.

¹⁰ Warlajja-Wiri Jijajirliji yirrarnu ngajuju nyanungu-nyangu Kurdungurlu Wiri yungurna-jana yapa pirrjirdi-mani, ngulaju kula yapakuju riwarri-maninjaku. Ngula-jangkanya karna-nyarra pipangka yirrarni jaru yungurna-nyarra kurnta-ngarrirni kulungku yungunkulu Kaatu yalala-yirrarni kamparrurlu ngajukuju kajirna rdipimirra. Ngula-warnu yalala-yirrarninja-warnu Kaatuku, ngulaju kajirna yanirra, kapurna-nyarra wangkami ngurrju kulungku ngarrirninja-wangu.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Karinji-wardingkiki

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, pipa nyampuju karna lawa-mani nyurrurlaku. Payirni karna-nyarrarla Kaatuju yungu-nyarra warrarda jirrnganja nyinami. Jungarnili nyinaka Jijaji-piya! Linpangkujulu purda-nyangka jaru kujarna nyampurla pipangka yirrarnu. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu, wiljiwilji-maninja-wangu! Kuluwangurlulu-nyanu warrawarra-kangka! Ngula-jangka, ngula kangalpa yulka jintangka-juku, manu ngula kangalpa pululu-juku mardarni kulu-wangu, ngulaju kapu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku.

¹² Nyuyu-jarrinjarla, pardupardu-mantalu-nyanu Kirijini-paturluju!

¹³ Jintawarlayirli Kirijinirli nyampurlarlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirrirra ngurrju nganta kalu nyina.

¹⁴ Nyampu karna-nyarrarla payirni Kaatuku nyurrurlaku yungu-nyarra Jijaji Kiraji warrarda nyina yimiri tarnnga-juku. Yungunkulurla warrarda yulka Kaatuku. Jintangka-juku yungunkulurla jirrnganja nyina Pirlirpa Kaatu-kurlanguku. Ngula-juku.

Galatians

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Kalatiya-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu-jana pantirninjarla yirrarnu nyampuju pipa Kirijini-watikiji kujalpalu nyinaja kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla. Nyurru-wiyiji, Puurluju-jana jjanu yanu, manu-jana Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnunjunu Jijaji Kiraji-kirli. Ngulajulpalu nyinaja panu-kariji Juwu-wangu-patu. Kulalpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruarri, lawa. Ngula-jangkaju, wala-jarrinjarla Kirijini-jarrijalkulurla.

Kirijini-jarrinjarla kulalpalu puraja kuruarriji Mujuju-kurlanguju, lawa. Ngurru-pa-jukulpalurla kuruarri Mujuju-kurlanguku nyinaja. Ngakalku kujalu Kirijini-jarrija, ngula-warnurlaju Juwu-patulku Kirijini-patu jangkardu yanurnulu-jana, ngulangkuju putaputa jinyijinyi-manulpalu-jana yangkaju Juwu-wangu-patu yungulu nganta nyanungurrarlangurlu purayarla kuruarriji Mujuju-kurlanguju nyanungurra-piyarlu Juwu-patu-piyarlu-juku.

Kuja-kujakunya-jana Puurlurluju pantirninjarla yilyajarra pipaju Kalatiya-wardingki-patuku Kirijini-watikiji. Wangkaja-jana Puurluju yungulu-jana jamulu purda-nyanyi Juwu-patuju wangkanja-kurraju yangka kujalpalu-jana putaputa jinyijinyi-manu. Wangkaja-jana Puurluju yungulurla nyinami wala Jijaji Kiraji-mipaku. Manu-jana wangkaja yungulu yampimi Mujuju-kurlangu kuruarriji puranja-wangurlu. Wangkaja-jana yungulu purda-nyanyi Pirlirra Kaatukurlangu-mipa, ngula-jangkaju yungulu nyina Jijaji-piya.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Wapirra Kaaturlu wankarumaninjarla yakarra-manu Jijaji Kirajiji. Nyanungu-jarrarluju-pala milarninjarla yajarnu ngajuju. Kulaju nganangku yapangkuju yajarninjarla milarnu, lawa. Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajuju karna nyarra pantirninjarla yiyamirra nyampuju pipa nyampu-patu-karikirli Kirijini-wati-kirli-yijala nyurrurlakuju yangka kuja kankulu turnu-jarri kirri-kari kirri-karirla ngurungkaju Kalatiyarla.

³ Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki Warlaja-Wirikiji kujanya, "Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Kalatiya-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

⁴ Wita yungurna-nyarra wangka Jijajiki Warlaja-Wirikiji. Yangka kuja yilyajarni Wapirra Kaaturlu Jijajiji, ngulangkuju Jijajirli linpangku purda-nyangu. Jalangu nyampurula ngurungka kalu yapangkuju jintawarlayirli-jiki majuju kanyi. Manurlipa ngaliparlangurlu kangu majuju kuja-purda-karirli-yijala. Ngalipa jintawarlayi-jiki, jurntarliparla yanu Kaatukuju. Jijaji-ngalpa kunka-pardija yungu-ngalpa muurl-mardarni majumaju-kujakuju.

⁵ Nyampuju junga! Ngulakuju, pulka-pinyirliparla tarnnganguku ngaliparluru Wapirra Kaatukuju! Ngula-juku ngurrju.

Ngananguku-puka yapangu kaji-jana warntarla-kurluru pinarri-mani yimi-kirli Kirijini-patuju, Kaaturluru yungu-jana warla-pajirninjarla pungkarla

⁶ Kaatuju kangalpa yimiri-jiki warrarda nyinami ngalipakuju. Kujarlanya yilyajarni-ngalpa Jijaji Kirajiji. Kaatuju-nyarra wangkaja nyurrurlakuju yungunkulu purami. Purajankulu ngulaju ngari wita-mipaku. Ngula-jangkaju, karlirr-yanunkurlu kuja-purda-karilki, manunkulu ngula-jangkarluju puraja yimi-karilki warntarlalku. Kujarna-nyarra purda-nyangu yimi-karilki kujankulu puraja nganta, ngulakujurnaju ngajuju wangkaja, "Junga mayi kujaju?"

⁷ Yapangu kalu-nyarra yimi-ngarrirni yimi-pardu-karilki Jijaji Kiraji-kirliji. Ngulaju kalu manngu-nyanyi kula-nganta junganya. Manu kalu manngu-nyanyi yungunkulu nganta pura. Karrimirra kujaju! Jinta-mipa-ka yimiji nguna jungaju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujarlanya yaliji yimi-karilji yijardu-wangulku-ka nguna warntarlalku.

⁸ Kujalparnalu-nyarra kamparru nyurru-wiyi jirnganja nyinaja nyurrurlaku, ngulajulparnalu-nyarra yirri-puraja Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngulaju yimi junga. Kujarlaju karnarla wangkamilki Kaatukuju: "Wapirra, kajilparnalu-jana Kurdungurlu-paturlu Wiriwirirli yimi-ngarrikarla warntarla yimi Jijaji-kirli nganta Kalatiya-wardingki-patuku yapaku, manu marda kajilpa marramarra Kaatu-kurlangu yantarlarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, ngularlangurlu kajilpa-jana pinarri-mantarla yapa yimi warntarla-kurluru Jijaji-kirlangu-kurluru nganta, ngulaju maju-nyayirni. Wapirra, kajilpa-jana ngananguku-puka yapangu yimi-ngarririnjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta yangka-patuku Kalatiya-wardingki-patuku, kujakujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!"

⁹ Yungurnarla nyampu-yijala jurruku yimi yarda wangka Kaatukuju, "Wapirra, nyurru-wiyili Yimi Ngurrjuju purda-nyangu Kalatiya-wardingki-paturluru, manulurla ngungurr-nyinaja purda-nyanjarla. Jalangurlu, kajilpa-jana ngananguku-puka yapangu yimi-ngarririnjintarla yimi warntarla Jijaji-kirli nganta, kuja-kujakuju warla-pajirninjarla pungka yaliji yimi warntarla-kurlu!"

¹⁰ Nyurrurlarluru mayi kankujulu manngu-nyanyi warntarluru kuja karna-jana nganta payirninja-parnka yapa ngalya-kari yungujulu nganta wangkami nyiya-piyarlarna warrki-jarri warrkingka? Nyurrurlarluru mayi kankujulu manngu-nyanyi warntarluru warrarda nganta karna-jana yipilpilji-mani yapa ngalya-kari yungujulu ngajuku ngampurpa nyina? Lawa kujakuju! Kaatu-mipa karna ngajulurluru payirni yalikiji warrkiki. Nyanungu-mipa karna purda-nyanyi kujarluru yunguju wardinyi-jarrimi. Kajilparna-jana purda-nyangkarla yapa-mipa yalumpurra, manu kajilparna-jana marlaja warrki-jarriyarlara, kujarluru kulalparnarla ngurrju warrkiniji nyinayarla Jijaji Kirajikiji. Nyanungu-mipaku karnarla marlaja warrki-jarrimi yunguju nyina wardinyi ngajukuju.

Kularla ngananguku yungu Yimi Ngurrjuju Jijaji-kirliji Puurlukuju, lawa, Kaaturluru yungu

11 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra wangkami Yimi Ngurrju-kurlu. Yalumpu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yangka kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu, kula yapangku nyanungurlu ngurrju-manu yalumpuju yimi.

12 Kulaju nganangku yapangkuju nyampuju yimi yungu, manu kulaju nganangku pinarri-manu yalumpu-kurlurluju yimi-kirlirliji, lawa. Kaaturlu nyanungurlu-jukuju milki-yirrarnu Jijaji Kirajiji, kujarlunyarna manu Yimi Ngurrjuju.

13 Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi purda-nyangunkulu yimiji ngaju-kurluju. Kalarna warrarda puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju Juwu-kariyi-nyanu-patu-piyarlu. Kalarna-jana warru pakarnu Kaatu-kurlangu yapaju ngurra-kari ngurra-karirla, putarna-jana riwarri-manu muku.

14 Ngulaju junga. Kalarna ngulaju yirriyirri-nyayirnirli warrarda puraja Juwu-patu-piya-kari-wangurlu. Manu kalarna warrarda pinarri-jarrija yimi-kari yimi-kariki yangka kujalu-nyanu Juwu-paturlu nyurnunyunurlu yirri-puraja nyurru-wiyi.

15 Ngulaju junga-nyayirni! Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju. Kujarna palka-jarrija, ngula-wangurla-wiyi-juku milar-nuju yungurnarla warrki-jarrimi nyanungukulku. Kaatuju wangkajanyanu, "Kapurnarla ngaju-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji milki-yirrarni Puurlukuju."

16 Ngulaju junga. Kaaturluju milki-yirrarnu nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu ngajuku ngulaju yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Juwu-wangu-patukuju. Kujaju milki-yirrarni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu, ngula-jangkaju kularna-jana wangkaja yapakuju yungujulu pinarri-mantarla ngajuju Jijaji-kirlirli, lawa.

17 Manu kularna yanu Jurujulumu-kurraju yangka-patu-kurraju Kurdungurlu Wiriwiri-kariyi-nyanu-kurraju. Yalumpu-patujulu Kurdungurlu-jarrija ngajukuju kamparru-juku. Yangka kujaju Kaaturlu milki-yirrarnu nyanungu-nyangu ngalapi-nyanu Jijaji, ngula-jangkajurna kapanku-yanu nguru-kurra yirdi-kirraju Rapiya-kurra, manurna nyinaja ngari witaku. Ngula-jangkaju, pinarnirna yanu kirri-kirra Tamaka-kurra, ngulangkejurna nyinaja marnkurrpaku yulyurrpuku.

18 Ngula-jangkaju, yanurna Jurujulumu-kurralku. Kujarnarla rdipija Piitaku, ngulakujurnarla ngakalku rdipinjarla wangkaja. Manurlijarra nyinaja wungulku ngulaju 15-palaku ngurrakuju.

19 Kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja, ngula-jangkaju rdipinjarla wangkajarnarla Jamajirlanguku. Nyanungujurla kukurnu-nyanu Warlalja-Wiriki Jijajiki. Manu-ka nyina Kurdungurlu Wiri ngaju-piya. Ngula-jarra-mipakunyarna-palangu wangkaja.

20 Kaaturluju kaju nyanyi ngajuju nyampu-kurra pipa-kurraju pantirninja-kurraju. Junga karna-nyarra wangka. Kajilparna-nyarra warlkangku yimirr-yungkarla, Kaaturlulku kajikaju pinyi ngajuju.

21 Yangka kujalparnarla Piitaku jirrnganja nyinaja Jurujulumurla, ngula-jangkaju yarnkajalkurna nguru yangka-jarra-kurra yirdi-jarra-kurraju Jiriya-kurra manu Jilijiya-kurra.

²² Ngula-wangurla-wiyi kamparru-wiyi, kujalpalu Kirijini-wati nyinaja ngurungka Jurdiyarla, ngulaju kulajulu wangkaja manu ngulangkuju kulajulu miparra nyangu, murnma-juku nyinajalpalu ngajuku nyanja-wangu-juku.

²³ Ngarili purda-nyangu jaru-mipa ngaju-kurluju kujalpalu-jana yapangku yimi-ngarrirninja-parnkaja ngajuju. Wangkajalu-jana kujanya, "Wayinkili! Yangka kankulu wati yirdiji Puurlu milya-pinyi yangka kujalpa-jana warru yaninjarla Kirijini-wati murrumurrumanu, yangka kujalpa-jana putaputa lawarrka-manu? Jalanguju, warru yaninjarla kajana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjulku Jijaji Kiraji-kirilki Juwu-wangu-patukuju."

²⁴ Kujalu purda-nyangu Kirijini-paturlu Jurdiya-wardingki-paturlu ngaju-kurlu yimi kujarna ngaju Kirijini-jarrijalku, kujarlajulurla pulka-pungu Kaatukulku.

2

Kurdungurlu-patu Wiriwiri Jamaji manu Piita manu Jaanu, ngulangkujulu rdakurl-kujurnu Puurluju

¹ Yangka kujalparnarla Piitaku-wiyi jirrnanja nyinaja Jurujulumurla, ngula-jangkaju yanulkurna Jurujulumu-ngurluju, manulparna warru wapaja nguru-kari nguru-kari-wana 14-palaku yulyurrpukuju. Ngula-jangkaju, pina jirrnanja yanurnurna-palangu jirrama-karikilki yirdi-jarrakaju Parnapaku manu Tayitujuku Jurujulumu-kurraju. Tayitujuju Kiiriji-wardingki ngulaju Juwu-wangu.

² Kaatuju wangkaja jukurrparla Jurujulumu-kurrakuju pina-yaninjakuju. Kujarlanyarna-palangu jirrama-karilki pinarni kangu. Kujarna pina-yukajarni Jurujulumu-kurra, ngulangkuju wangkanjurnurna-jana wiriwiriki jaajikingarduyu-patuku. Ngulaju wangkajarnalu-nyanu nganimpa-mipa wiriwiri-mipa. Yimi-ngarrurnurna-jana Yimi Ngurrju-kurlu yangka kujalparna-jana wangkaja Juwu-wangu-patuku. Ngaju-nyangu warrkirna-jana milki-wangkaja yungujulu ngulakuju ngungkurr-nyina. Kajijili ngungkurnyinanja-wangu kapuru nyinakarla, kuja-warnuju kapujulu marda warla-pajikarla yimi-ngarrirninja-kujakuju Juwu-wangu-patukujakuju. Kapulu-jana marda Juwu-wangu-patuju ngarrirninjintarla manu warla-pajikarla yungulu wajawaja-maninjarla yampiyarla yimi yali kujalparna-jana wangkaja kamparru-wiyi.

³ Yangka wiriwiri jaajikingarduyu, ngulajujulu ngajukuju ngungkurr-nyinaja. Ngula-warnurlulu yampija Tayitujuju, kulalu jinyijinyi-manu yungu nganta Juwu-patu-piyalku nyinakarla, lawa.

⁴ Ngula-jangkaju, ngalya-karilki Juwu-patuju yardalu-nganpa jinta-jarrija nganimpakuju. Kula-nganta Kirijini-patu, kala lawa. Kalalunganpa ngulangkuju nyinanjara nyangu pululurlu kujalparnalulu nyarrpa-jarrija nganimpaju. Ngulangkujulpalu-nganpa putaputa jinyijinyi-manu yungurnalu purayarla Juwu-kurlangu kuruwarri. Kala lawa, nganimpajulparnalurla walaju nyinaja Jijaji Kirajikiji. Kajirnalulu purayarla Juwu-kurlangu kuruwarri, kujarlaju kapu-nganpa jinyijinyimaninjarla pirijina-piya-mantarla Juwu-kurlangu-kurlurlu kuruwarrikirilri. Ngula-kujakuju, warla-pajurnalulu-jana.

⁵ Yangkangku Jurujulumu-wardingki-paturlu Juwu-patu-karirliji kapulu rdarri-mardarninjarla ngarrka-kujurnulku Tayitujuju. Kajili Tayituju ngarrka-kijikarla, ngula-jangkaju kapulu-nyarra nyurrurlarlangu jinyijinyi-mantarla yungunkulu purayarla Juwu-kurlangulku kurwarriji. Yalumpu Juwu-kurlangu kurwarri, ngulaju kula jungarni yapakuju puranjakuju. Yimi Ngurrju Jijaji-kirli jungarniji yapakuju puranjakuju. Kujarlanyarnalu-jana Juwu-patu-kariji warla-pajurnu ngarrka-kijirninja-kujakuju Tayituju-kijakuju. Jungarnalu-jana warla-pajurnu yungunkulurla wala-juku nyina Yimi Ngurrjukuju.

⁶ Nyurrurla-nyangu Juwu-patuju pinangkalpa-patu, wangka kalu nyanungu-patuju Jamaji manu Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nganta nyina jaajirlaju Jurujulumurlaju ngulaju Kirijini-kari-piya-wangu. Kujaju junga marda. Kala Kaaturluju manngu-nyanyi kaja-jana yapaju ngulaju jurruku-juku jintangka. Kujalu yinya-paturlu wiripaturlu purda-nyangu Yimi Ngurrju kujalparna-jana yimi-ngarrurnu Juwu-wangu-patuku, ngungkurr-nyinajal pajulurla ngajukuju. Kula-julu jinyijinyi-manu yimi jinta-karikilki yirri-puranjakuju Jijaji-kirli.

⁷ Kujarna-jana Jamajiki, Piitaku manu Jaanuku wangkaja, kujarlanyalu milya-pungu kujaju yangka Kaaturlu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yungu ngajuku Juwu-wangu-patukungarnti yimi-ngarrirninjakungarntiji. Kujarlu-yijalarla Piitaku-wiyiji yungu Yimi Ngurrju Juwu-patukungarntiji yimi-ngarrirninjakungarntiji.

⁸ Yuwayi, Kaaturlujurla yungu yartarnarriji Piitakuju. Ngula-jangkanya kajana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji ngulaju Juwupatuku. Kujarlu-yijala yunguju yartarnarriji ngajukuju. Ngula-jangkanya karna-jana nyina jalanguju Kurdungurlu Wiriji Juwuwangu-patuku.

⁹ Jamaji, Piita manu Jaanu nganta kalu wiriwiri-nyayirni nyina jaajirla Jurujulumurlaju. Kujarna-jana wangkaja ngajunya-nyangu warrkiki, ngula-warnuju, nyanungu-paturlulu milya-pungu yangka kujaju Kaatu wangkaja warrki-jarrinjaku. Ngula-warnurluju rdakalkulu-jarrangku yungu Parnapa-jarrakuju, manulu-jarrangku wangkaja kuja, "Ngula-juku, nganimparlu karnalunya-nyarra nyumpalakuju ngungkurr-nyina nganimpaju. Nganimparlu kapurnalu-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrjuju Juwu-patuku nyampurlaju. Nyumpala, yimi-ngarrirninjintalu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yapaku Juwu-wangu-patukuju.

¹⁰ Kajinkili-jana warru yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-karirla, payika-jana talaku yungulu yirrarni nyampu-patuku ngayi marlajarra ngula kalu nyina Kirijini-patu-kari nyampurla Jurujulumurla." Kujanyajulu wangkaja. Ngulaju ngula-juku. Nyurru-jukurna manngunya-nyangu marlajarra-watiji yangka Jurujulumu-wardingki-patuju.

Puurlurluju Piita kurnta-ngarrirninjarla jungarni-manu

¹¹⁻¹² Ngaka-karilki, kujarlijarra Parnapa-jarra yanu kirri-kirra Yantiyuku-kurra, ngulangkaju jirranganja nyinajalparlijarra-jana Juwuwangu-patuku Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkarlaju, Piitaku yaninjarla yukajarni, ngulajulpa-nganpa jirranganja nyinaja. Ngulapuruju nyinanjarla jirranganjalpa-jana ngarnu Juwu-wangu-patukuju

Kirijinikiji. Kulalpa-jana jurnta nyinaja, manu kulalpa-jana jinyijinyi-manu Juwu-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngula-jangkaju, Jamajirliji yilyajarni-jana Juwu-patu ngalya-karilki Kirijiniji Jurujulumu-ngurluju Yantiyuku-kurraju. Ngalya-karirliji Kirijinirli Juwu-paturlu kalalu-jana manngu-nyangu Juwu-wangu-patuju kulan-gantalu purayarla-juku Juwu-kurlangu kuruwarri. Kujalu Juwu-patu Kirijini yukajarni Yantiyuku-kurra, ngulakuju Piitaju-jana lani-jarrija. Kuja-nyanu wangkaja Piitaju kanunju-kari, "Wardayi! Nyampupaturluju marda kapulu-jana nyanjarla pina yimi kanyi ngajuju Jurujulumu-kurraju kuja karna-jana jirrnganja nyina Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju." Kujanyalpa Piitarluju manngu-nyangu. Ngula-jangkaju, kujarlaju, Piitajulpa-jana jurnta nyinaja Juwu-wangu-patukuju, manu kulalpa-jana jirrnganja ngarnulku mangarriji.

¹³ Ngalya-kari Kirijini Juwu-patu, yangka kujalpalu nyinaja Yantiyukurla, ngulangkuju waalparrurnulu Piitaju. Jurntalkulpalu-jana nyinaja Juwu-wangu-patukuju wungu-warnu-wangulku. Manu kulalpalu-jana mangarriji jirrnganja ngarnulku, lawa. Parna-parlangurlu waalparrurnu Piitaju, ngularlangulpa-jana jurnta nyinaja wungu-warnu-wangulku, manu kulalpa-jana jirrnganja ngarnulku mangarriji.

¹⁴ Kuja-kurra kujarna-jana nyangu Piita manu ngalya-kari Juwu-patu Kirijini-patu, nyurru-jukulparna-jana milya-pungu kujalpalu warn-tarla manngu-nyanjarla kangu. Kuja-karrarlul kulalpalu jungarnirli puraja Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kujalu Yantiyuku-wardingki-patu Kirijini-patu jinta-kurra-jarrija, wangkajarnarla kulu Piitakuju nyanungurrarla kamparru milparniwarrarla, "Piita, kula kanparla jungarnilki nyina Jijajikiji, lawa. Nyuntujunpa Juwu yangkaju kalanpa yirriyirirli puraja kuruwarriji Mujuju-kurlanguju. Ngulaju ngula-juku. Kala yangka kujanpa yanurnu nyampu-kurra Yantiyuku-kurra, nyinanjarla kalanpa-jana jirrnganja ngarnu mangarriji Juwu-wangu-patukuju. Wangkajanpa-nyanu, 'Kajilparna-jana jirrnganja ngarni Juwu-wangu-patukuju, ngulaju ngula-juku.' Kala kujanpa-jana yangka Kirijini-patu nyangu Juwu-patu Jurujulumu-wardingki-patu yukanjarni-kirra, kujarlaju lani-jarrinjarla jurntanpa-jana yanu Juwu-wangu-patukuju. Manunpa-jana kurnta-ngarrurnu yali-patu Juwu-wangu-patuju kujarlul, 'Wayinkilayi! Nyurrurlalpankulu Juwu-piya nyinayarla nganimpa-piya!' Piita, kujaju warntarla kanpa manngunyanini!"

¹⁵ Manurnarla wangkaja Piitakuju, "Piita, ngalijarraju kula karli nyina Juwu-wangu. Juwu-wangu-paturlu kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngalijarrarli Juwu-jarra. Manu ngalikipalangu-wati, ngulajulpalu nyinaja Juwu-wati-yijala.

¹⁶ Piita, ngalijarrarlulu milya-pinyi karli Kaatuju. Manu panu-kari-piya-wangurlu karli milya-pinyi kajilpa nganangku yapangku jungarnirli purayarla kuruwarri Mujuju-kurlangu, ngulaju Kaaturlu kulalparna ngula-mipa-jangka jungarni-pajikarla yapaju, lawa. Nyanungurlu-ka yapa jungarni-pajirni ngana-puka yangka kuja karla wala-juku nyina Jijaji Kirajikiji. Ngula-mipa-jangka-ka jungarni-pajirni. Kujarlanyarli yampinja-yanu kuruwarriji Mujuju-kurlanguju purdangirliiki ngalijarrarlulu. Walaju karlirla nyina Jijaji Kiraji-

mipakulku, kujarlanya kangalingki jungarni-pajirni, manu karli purami nyanungu-mipalku." Kujanyarnarla Piitakuju wangkaja.

¹⁷ Manurnarla kujanya yarda wangkaja Piitakuju, "Piita, Juwu-wangurluju kula kalu purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kujarlaju kalu-jana Juwu-paturlu punku-pajirni. Yangka kujarlirla Jijaji Kirajikiji wala-wiyi nyinaja yungu-ngalingki jungarni-pajirni Kaaturluju, ngula-jangkaju Juwu-wangu-piya-jarrijalkurlu ngalijarraju. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju, yapa Juwu-kariji marda kajika-ngali kuja wangka ngali-jarrakuju, 'Wayinpala! Nyiya-jangka kangkupala Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju? Yungulpanpala purayarlajuku Mujuju-kurlangu kuruwarri nganimpa-piyarlu!' Kujanya marda kajika-ngali wangka yapa jinta-kariji. Karrimirra kujaju, kula jungarni! Kula kangalpa Jijaji Kirajirli karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju, lawa!

¹⁸ Kalarna puraja-jala Mujuju-kurlanguju kuruwarriji. Kala kujarnarla wala-jarrijalku Jijaji Kirajiki, yaliji kuruwarri yampinjayanurna purdangirlilki. Kajilparna jalangurluku yarda pina purayarla yali kuruwarri Mujuju-kurlangu, kujarlaju kajikarnarla Kaatukulku jurnta karlirr-yani warntarlalku. Kulalparna kujarluru pina purayarla, lawa. Kularna yarda pura yaliji kuruwarri ngajuju Kaaturlu nganta yungulpaju ngula-jangkaju nganta ngajuju jungarnipajikarla, lawa.

¹⁹ Yampijarna yaliji kuruwarri purdangirli. Jalanguju, Jijaji Kiraji-mipaku karnarla walaju nyina yungurnarla ngula-jangkanya Kaatukuju jungarni nyina.

²⁰ Ngajuju karnarla walaju nyina Jijaji Kiraji-mipaku, kula karnarla nyina wala Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kujarlaju, nyampunya karna milya-pinyi: Kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulangka-yijala ngaju-nyangu pirlirrpaju palija warntawarntarla. Jalanguju, kula karna ngaju-nyangu-kurlu pirlirrpakurluju nyina, lawa. Ngajuju karna nyina Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu pirlirrpakurluju kuja-ka nyina ngaju-nyangurla kaninjarni. Jijaji Kirajiji Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Nyanunguju kaju yulkami ngajukuju. Yungu-nyanu nyanungurluju kunkangku ngaju-wanawana kuja palija watiya warntawarntarlaju, ngula-jangkaju yungurnarla marlaja nyina wankaru tarnnga Kaatukulku.

²¹ Kajilparla Kaaturlu jungarni-pajikarla marlaja yapa kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, kujarlaju nyiyakulku palija Jijajiji? Marda palija ngari lawangka. Kujaju kula junga. Kaatujulpa-ngalpa yimiri nyinaja. Kujarliparla wala nyinaja Jijajikiji, kujarlanya-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajurnu. Kulalparnaju jungarni-mantarla Mujuju-kurlangurlu kuruwarri, lawa. Kajilparnaju puta kuja-jarriyarla, ngulaju kajikarnarla jurnta yani Kaatukulku. Ngampurrpawangurna kujakuju. Kapurnarla wala nyinami-jiki Jijajiki." Kujan-yarnarla wangkaja Piitakuju.

3

Kujalpalurla Kalatiya-wardingki-patu Kirijini-patu wala nyinaja Jijaji Kirajiki, kujarlanya-jana Kaaturluju yungu Pirlirrpaka nyanungu-nyanguju

¹ Nyurrurla Kalatiya-wardingki-patu, warungka-nyayirnikili manu paapaa! Kujalparna-nyarra yangka kamparru-wiyi jirrnganja nyinaja

nyurrurlaku, jungarnirlirna-nyarra pinarri-manu Jijajikiji. Yangkarna-nyarra ngajuju wangkaja Jijaji-kirliji yangka kuja nyanunguju palija warntawarntarla. Kujarlanya kanyarra Kaaturluju jungarni-pajirni. Nyarrparlankulu yampija Jijajiji? Ngula-jangkarluju, nyarrpaku kankulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji? Nganangku marda-nyarra yimirr-yungu?

² Yungurna-nyarra yapa nyurrurla payirni-wiyi: Nyarrparlankulu manu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju? Kuruwarri Mujuju-kurlangu-jangka mayi? Lawa, Yimi Ngurrjunkulu purda-nyangu Jijaji-kirli. Walajulpankulurla nyinaja nyanunguku-juku. Kujarlanyankulu Pirlirrpaju manu nyurrurlarluru.

³ Nyarrparla kankulu warungkaju nyina? Kujankulu yangka kamparru-wiyi Kirijini-jarrija, ngula-jangkakuju Kaaturlu-nyarra yungu yartarnarriji ngula-kurluju yungulpankulurla jungarni nyinayarla. Nyarrparlankulu yampija yartarnarriji kuja kankulu jalangurlu pina pura Mujuju-kurlangulku kuruwarriji? Kuruwarri puranja-karra kulalpankulurla Kaatukuju jungarnilki nyinayarla, lawa.

⁴ Nyurru-wiyi kujalpankulu mardarnu yartarnarri Kaatu-kurlangu, ngula-kurlujulpankulurla ngurrju-nyayirni warrki-jarrija Kaatukuju, manulpankulurla ngurrju-nyayirni miyaluju rarralya nyinaja. Jalangurlangurlu, kajilpankulu warrarda yampiyarla yartarnarri, kujarlaju kulalpankulurla ngurrjulku warrki-jarriyarla manu nyinayarla miyaluju rarralyalku. Kajilpankulu yampiyarla yali yartarnarri, kujaju maju.

⁵ Purda-nyangkajulu! Kulankulu Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju manu kuruwarri-jangkarluju Mujuju-kurlangu-jangkarluju, lawa. Purda-nyangunkulu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kujalpankulurla wala nyinaja nyurrurla, kujarlanya-nyarra yungu Kaaturluju Pirlirrpaju. Ngula-kurlunya kankulurla ngurrjuju warrki-jarrimi yartarnarri-kirliji.

Kaatuju, nyina kajana yimiri yapakuju ngana kuja karla yapaju nyina wala-nyayirni Yipuruyamu-piyaju

⁶ Nyurrurlarluru, manngu-nyangkalu yangkaju Yipuruyamu yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi. Nyanunguju, walalparla nyinaja Kaatukuju, kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.*

⁷ Nyurrurlarluru yapangku, langa-kurra-mani mayinkili? Nganalu yapa Yipuruyamu-kurlanguju warlalajaju? Yapa kuja kalurla wala nyina Kaatukuju, ngulaju nyampu-piya-patu-mipalu Yipuruyamu-kurlanguju warlalajaju.

⁸ Payipulurla, nyampu-juku jurruku yimiji. Nyampunya Kaatuju wangkaja, "Ngana-puka kajiji Juwu-wanguju nyina ngajukuju wala, kapurna jungarni-pajirni." Ngulaju junga. Nyurru-wiyi Kaatuju wangkajarla Yimi Ngurrju Yipuruyamukuju, "Kuja kanpaju nyuntu wala-juku nyina ngajuku, kujarlaju yapa-kari yapa-kari kapungkulu marlaja nyina wardinyi nyuntuku kujarla yalarnirla ngurujar-raranypa."*

* 3:6 Nyangka Genesis 15.6

* 3:8 Nyangka Genesis 12.3, 18.18, 22.18

⁹ Ngulaju yimi junga. Yipuruyamujulparla nyinaja wala-nyayirni Kaatukuju, kujarlanyaipa Yipuruyamuju warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kangu Kaaturluju. Kujarlu-yijala Kaaturlu kajana warrawarra-kanyi yapaju yangkaju kuja kalurla wala nyinami.

¹⁰ Nyurru-wiyi Payipulurla yirrarnu Mujujurluju Kaatu-kurlangu kuruwarri. Nyampunya kuja-ka wangka kuruwarriji, “Nganangku yapangku kuja-ka jamulu purda-nyanyi kuruwarri puranja-wangurlu, ngulaju Kaaturluju ngarra juwa-kijirni yaliji yapa.”* Junga kujaju. Nganangku kulalpa warrarda purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarriji parra-kari parra-karirliji, lawa. Ngana-puka kajirla wala nyina Mujuju-kurlanguku kuruwarriki, ngula-jangkaju kajirla yali yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju.

¹¹ Kaatuju kujanya yarda wangkaja Payipulurlaju:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna jungarni-pajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku.”* Ngulaju junga. Kajilirla yapa kapuru nyina Kaatuku, ngulangkuju kajili putaputa purami kuruwarri Mujuju-kurlangu-mipa jungarnirliji nganta, ngulaju kapu-jana Kaaturluju juwa-kijirni jungarni-pajirninja-wangurlu.

¹² Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, kula kanganpa Juwu-patukuju wangkami yungurnalurla Kaatuku wala nyina, lawa. Ngari kanganpa wangka kajilpa yapangku jungarnirli purayarla Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju kajikarla marlaja nyina wankaru Kaatuku tarngajuku.*

¹³ Nyampurlangunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Ngana-puka kaji pali watiya warntawarntarla waraly-karrinja-karra, ngulaju kapu juwa-kijirni Kaaturluju.”*

Kuja Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla, ngulaju Kaaturluju juwa-kujurnu-yijala yungu-ngalpa kujarlulu rdakurl-kijirni Kaaturluju ngalipalku. Nganimpurluju Juwu-paturluju kularnalu jungarnirli puraja Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Kujarlulu kapu-nganpa pungkarlalku Kaaturluju. Ngula-kujakuju, Jijajilki-nganpa kunkapardinjarla palija, ngulangkulku-nganpa muurl-mardarnu palinja-kujakuju.

¹⁴ Kaaturlujulpa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kangu Yipuruyamu kujalparla wala nyinaja. Jijaji Kirajirli, muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungu-jana Juwu-wangu-paturlangukulku yimiri-juku nyinami Kaatuju. Kujanyalparla yimiri-juku nyinaja Yipuruyamukuju. Nyurru-wiyi-ngalpa jangku-pungu Kaaturluju Pirlirrpaju nyanungu-nyanguju yungu-ngalpa yinyi. Yuwayi, Jijaji Kirajirli muurl-mardarnu-nganpa Juwu-watiji palinja-kujakuju yungu-ngalpa yinyi jurrku-juku Pirlirrpaju.

Yipuruyamurluju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala Kaaturlujulpa warrawarra-kangu-juku

¹⁵ Ngajakupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra ngari wita payirni: nyarrparla kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi ngalipaju? Kajirlipa Mujuju-kurlangu kuruwarri mayi purami, kujarlanya

* 3:10 Nyangka Deuteronomy 27.26

* 3:11 Nyangka Habakkuk 2.4

* 3:12 Nyangka

Leviticus 18.5 * 3:13 Nyangka Deuteronomy 21.23

mayi kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi? Lawa. Yangka kujarla wangkaja Yipuruyamuku nyurru-wiyi warrawarra-kanjaku, kujarlanya kangalpa Kaaturluju warrawarra-kanyi. Manngu-nyangkalu-jana kujalpa nyurru-wiyi nyinaja yapa. Yangka yalirli yapangku kuja karla karnta wanarrirla yirrarni lamparra-nyanuku, ngulaju karla jangku-pinyi kujarluju. Karnta yali wita-jangkaju, kuja-ka wiri-jarrilki, ngulaju kapala jinta-jarrinjarla yupukarra-jarri yangka-juku watiji jangku-pinja-warnu, ngulaju kulalparla nganangku karntaju yaliji jangku-pinja-warnu jurnta kangkarla. Ngulaju kujaju kuruwarri yapa-kurlangu. Nganangku kulalpa nyampuju jaru kurruly-yirrakarla.

¹⁶ Kujarlu-yijala Kaaturlujurla jangku-pungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyiji. Ngula-jangkaju, Kaaturluju kulalpa nyarrparlu kurruly-yirrakarla. Wangkajarla Yipuruyamukuju yungu-palangu warrawarra-kanyi nyanungu manu kurdu. Ngulaju riiti-mani karlipa Payipulurla yangkaju jaru. Kaatuju, kularla wangkaja kuja Yipuruyamukuju:

“Yipuruyamu, wangkami karna-nyarra nyuntuku manu kurdukurdu panuku-juku yungurna-nyarra warrawarra-kanyi.”

Kularla kuja wangkaja Yipuruyamukuju Kaatuju, lawa. Nyampunyarla wangkaja, “Yipuruyamu, wangkami karnangkupala nyuntu manu kurdu nyuntu-nyangu yungurnangkupala warrawarra-kanyi.”* Kujanyarla Kaatuju wangkaja Yipuruyamukuju. Yalumpu kurdu jinta Yipuruyamu-kurlanguju ngulaju Jijaji Kiraji.

¹⁷ Nyarrparna-nyarra milki-wangka nyurrurlakuju yungunkulu langangku-mardarni? Nyurru-wiyi, Kaaturla wangkaja Yipuruyamukuju kapu warrawarra-kanyi. Junga kujaju. Kaaturluju warrawarra-kangulpa. Ngula-jangkaju, 430-pala-jangka yulyurru-pangkaju, Kaaturluju yungulkurla kuruwarriji Mujujukuku. Ngulakungarntirliji, kula-jana Kaaturluju wajawaja-manu-wiyi Yipuruyamu manu kurdukurdu manu kurdukurdu-kari yali-kari yali-kari nyanungurra-nyangulku, lawa. Ngulajulpa-jana warrarda warrawarra-kangu. Kulalpalu kuruwarriji mardarnu Mujujukurlanguju, murnma-juku ngulakuju. Ngula-wanguju, Kaaturlujulpa-jana warrawarra-kangu-juku. Kujarla Kaatuju nyurru-wiyi wangkaja Yipuruyamukuju, kujarlanyalpa-jana warrawarra-kangu.

¹⁸ Kajilparlipa Mujuju-kurlangu kuruwarri purayarla, kujarlaju mayi Kaaturluju kangalpa warrawarra-kanyi? Lawa. Kaatuju-ngalpa ngalipakuju wangkaja nyurru-wiyi Yipuruyamu-piyaku-yijala. Kujarlanya kangalpa warrawarra-kanyi. Yipuruyamu kujalpa wankaru-wiyi nyinaja, ngulangkuju kulalpa mardarnu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji, lawa. Ngula-wanguju Kaaturlujulpa warrawarra-kangu-juku. Kaatujurla nyurru-wiyi wangkaja, ngula-warnurlanyalpa warrawarra-kangu.

Mujuju-kurlangu kuruwarriirli kangalpa maju-pajirni yungu-ngalpa Kaaturlu pina-kanyi Jijaji Kiraji-kirra

¹⁹ Nyiyakujurla Kaaturlu yungu kuruwarri Mujujukuku? Mujujukujurla yungu yungulu yapangku Juwu-paturlu purami maju panukujaku. Ngakalkuku yilyajarni-jana Jijaji Kirajilki ngulaju jurrukujuku yangka kujarla jangku-pungu Yipuruyamukuju nyurru-wiyi.

* 3:16 Nyangka Genesis 13.15, 24.7

Nyarrpararlalu manu nyampuju kuruwarri Juwu-paturluju? Kamparruju, Kaaturluju yungu-jana kuruwarriji marramarraku-wiyi. Ngula-jangkaju, Mujujukulkulurla yungu marramarraluju. Ngula-jangkaju, Mujujurlulku-jana yungu yapakulku Juwu-patuku kuruwarriji.

²⁰ Kaatuju-ka jintajuku nyina. Kula-jana yungu Kaaturluju nyampuju kuruwarri, lawa. Yungurla Mujuju-mipaku, ngulangkulku-jana nyanungurlulku yungu nyampuju kuruwarri.

²¹ Nyarrpa-jarrimilkirlipa ngalipaju? Wala mayirliarpa nyina Kaatukuju Yipuruyamu-piya-juku? Kapu mayi puramirliarpa Mujuju-kurlangu-juku kuruwarri? Yangka kuruwarri kujarla yungu Kaaturluju Mujujukuju, manu yimi kujarla janku-pungu Yipuruyamuku, ngulaju-pala jurruku-juku jirrama-juku kuruwarri manu yimi. Kaaturluju kula-ngalpa yungu Mujuju-kurlangu kuruwarri jungarni-pajirninjakungarntirli, ngula-kurlu yungurliarpa marlaja nyina wankaru Kaatukuju tarnnga-juku nganta, lawa. Ngula yimi kajilpa junga nyinayarla, kujarlaju yungulparlipa purayarla Mujuju-kurlanguju kuruwarri. Ngulaju kula junga kujaju. Kulalpa-ngalpa nyiyarlupuka kuruwarrirliji kangkarlarni pina Kaatu-kurraju yungurliarpa ngula-kurluju marlaja nyina wankaru tarnnga-juku nganta, lawa.

²² Nyurru-wiyi, Kaatujurla Yipuruyamukuju wangkaja kuja, "Kajinpaju ngajuku wala nyina, ngulaju kapurnangku warrawarra-kanyi tarnngangku-juku." Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju, "Ngalipajurlipa jintawarlayi-juku wilji-jarrija, manurliarpa jintawarlayi-jiki jurnta yanu Kaatukuju kuja-purda-karriji. Kujarlaju kula-nganta karlipa rdakungka nyina pirijina-piya-juku." Kulalparlipa-nyanu ngaliparlujuku warla-pajirni warntarla-kujakuju. Kala ngana-puka yapa kajirla wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa kapu warrawarra-kanyi Kaaturluju yangka-piya Yipuruyamu-piya-yijala kujalpa warrawarra-kangu.

²³ Nganimparluju Juwu-paturlu kalarnalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Ngula-puruju kalarnalu nyinaja pirijina-piya-juku. Kalarnalu-nyanu ngulangkuju warla-pajikarla warntarla-kujakuju manu maju kanja-kujakuju, lawa. Kuja-kujakuju, Kaaturluju-nganpa milki-yirrarnu Jijaji Kirajilki nganimpaku Juwukuju. Jalanguju, ngalya-karriji karnalurla walalku nyina Jijajikiji.

²⁴ Kaaturluju yungu-nganpa Mujuju-kurlangu kuruwarriji Juwu-patukuju. Wangkaja-nganpa, "Puranjarla purda-nyangkalu kuruwarriji!" Ngakalku Jijajiji yanurnu walya-kurraju. Kaaturlu yilyajarni yungurnalurla wala nyina ngulakuju. Jalanguju, kuja karnalurla wala-juku nyina Jijajikiji, kujarlanya kanganpa Kaaturluju jungarni-pajirni.

²⁵ Yuwayi, Jijaji yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra, ngulakunya karnalurla walaju nyina. Kujarlanya, kula karnalu puralku kuruwarriji Mujuju-kurlanguju, lawa.

Ngana-puka yapa kuja karla wala nyina Jijaji Kirajiki, ngulaju yapa Kaatu-kurlangu kurdu

²⁶ Nyurrurlaju yapa, nyina kankulurla wala Jijaji Kirajiki. Kujarlaju, yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarri wala nyinanja-wangurlu. Nyurrurlaju kankulurla nyina walaju Jijaji Kirajiki. Kujarlanya

kankulurla kurdukdulku nyina Kaatukuju, manu kankulurla nyina Jijaji Kirajiki.

²⁷ Kujankulu papitaji-jarrija, ngulangajunkulu Jijaji-piya-jarrijalku.

²⁸ Panu-karijinkili Juwu-patu. Panu-karijinkili Juwu-wangu-patu. Panu-karijinkili pirijina ngulaju yapa ngalya-karikinkili-jana kuja kalu-nyarra yangka jinyijinyi-mani warrki. Panu-karijinkili pirijina-wangu rarralya, ngulaju kankulu-nyanu warrki-jarri talakupurda. Panu-karijinkili wati. Panu-karijinkili karnta. Ngulaju ngula-juku. Ngulajunkulurla panu-juku Jijaji Kirajiki. Ngulajunkulurla Jijaji Kirajikilki jurrku-juku jintangkalku-juku. Kaatuju kanyarra yulkami jintawarlayiki-juku.

²⁹ Jintawarlayi-juku kankulurla nyina Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju kankulu nyina Yipuruyamu-kurlangurlalku turnu-warnurlaju warlaljarlaju. Nyurru-wiyi wangkajarla Yipuruyamukuju Kaatuju, “Kapurna-nyarra warrawarra-kanyi nyurrurlaju tarnngangkuku-juku.” Ngulaju junga. Kapu-nyarra kujarlu-yijala warrawarra-kanyi tarnngangkuku-juku Kaaturluju.

4

Ngalipajurlipa Kirijini ngulaju kurdukdulku Kaatu-kurlangu, ngulakuju kapu-ngalpa yinyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju

¹ Kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kalarna puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri. Yungurna-nyarra pinarri-mani wita-karilki Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Kuja-ka wati nyina nyampurla walyangka nyiyarningkijarra-kurlu palka-kurlu, ngulangkuju marda-jana jangu-pungu nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju kurdukdulku nyanungu-nyanguku. Kala kuja kalu jalangu kurdukdulku nyina nyanungu-nyanguju marlajarra-juku nyiya mardarninja-wangu witawita-wiyi, ngulajulu pirijina-piya-wiyi. Ngari kalu kutu warru wapa marlajarra-juku.

² Kuja kalu witawita-juku warru wapa, ngula-patukupalangurluju watingkiji yapa jinta-kari-wiyi-jana parlu-pinyi wati-kari-wiyi, ngula-jangkarluju yungu-jana yangka witawitaju wiri-maninjarla pinarri-mani. Yalirli kurdukdurlu, purda-nyanyi-wiyili yangkaju wati wiljiwilji-maninja-wangurlu-wiyi. Ngaka kajili wiriwiri-jarrikilki, ngulakuju kapu-jana yinyi nyanungukupalangurlu yangkanguju watingki nyiyarningkijarralku.

³ Ngalipajurlipa Kirijiniji yalirra-piya-juku kurdukdulku-piya. Kirijini-wangurla-wiyi, ngulajulparlipa nyinaja pirijina-piya-wiyi. Nganimparlu Juwu-paturlu kalarnalu warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri. Ngulaju kularnalu nyarrparlulku yampiyarla, lawa. Nyurrurlarlu Juwu-wangu-paturlu kalankulu-jana purda-nyanjarla warrarda puraja jukurpa-kari jukurpa-kari manu kuruwarri-kari kuruwarri-kari yapa-kari yapa-kari-kurlangu. Ngulaju kulankulu-jana nyarrparlu warla-pajikarla, lawa.

⁴ Ngula-puruju, Kaaturlujulpa nyiyarningkijarra jungarnijungarni-manu yungu-ngalpa yilyamirni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu nyampu-kurra walya-kurraju. Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu kuja palka-jarrija, nyanungukupalangu ngati-nyanu ngulajulpa

yapa-nyayirni nyinaja. Ngulangkuju Kaatu-kurlangurlu Ngalapi-nyanurlujulpa puraja Mujuju-kurlangu kuruwarri.

⁵ Kaaturlu yilyajarni nyampu-kurra yungu-nganpa Juwu-patu-wiyi muurl-mardarni yangka kujalparnalu nganimpurlu puraja Mujuju-kurlangu-wiyi kuruwarri. Yilyajarni-nganpa nganimpaku, kujarlaju yungurnalurla kurdukurdu nyanungu-nyangulku yanirni. Kujarlanya karnalu nganimpurluju pura Jijajilki. Kula karnalu pura Mujuju-kurlangulku kuruwarriji.

⁶ Nyurrurlarlangunkulurla kurdukurdulku nyanungukulku Kaatukuju. Junga kujaju! Kaaturluju-ngalpa yungu ngalipakuju Ngalapi-nyanu-kurlangu Pirlirrpaju. Ngula-kurlurlunya karlipa Kirdana-pajirni Kaatuju.

⁷ Nyurrurlaju yapa kalankulu nyinaja pirijina-piya. Kulalpankulu mardarnu nyiyarlangu, lawa. Jalanguju kankulu nyina Kaatu-kurlangulku kurdukurdu manu rarralypalku. Kujarlaju kapu-nyarra yinyi nyiyarningkijarra nyanungu-nyanguju.

Puurlu-jana wajampa nyinaja Kalatiya-wardingki-patuku Kirijini-patuku

⁸ Kujankulu Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kamparru-wiyiji kulalpankulu Kaatuju milya-pungu. Kujarlaju, kamparrujulpankulu puraja pirlirrpakari pirlirrpakari manu juju-kari juju-kari. Nyampurraju jukurpa manu juju-kari, ngulaju kulalurla Kaatuku, lawa.

⁹ Jalanguju, Kaaturluju kanyarra yapa nyurrurlaju milya-pinyi kanunjumanyumpa-nyayirnrili, manu nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kanunjumanyumpa-nyayirnrili-yijala nyanunguju. Nyurrurlaju nyalya-karjinkili warungkalku kuja kankulurla jurnta yani Kaatukuju kuja-purda-karilki. Jalanguju kankulu-jana purami yangka-yijala pirlirrpakari pirlirrpakari manu jukurpa-kari jukurpa-kari yangka-juku jurrku kujalpankulu-jana nyurru-wiyi puraja nyampurraju. Ngalajulu rampaku-nyayirni nyampurraju. Ngulangkuju kulalpalu-nyarra pirlirjirdi-mantarla, lawa. Kajinkili-jana warrarda purami yalumpurra, ngulangkuju kapulu-nyarra karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju. Kujakuju mayi kankulurla ngampurpa-juku nyina?

¹⁰ Nyurrurlajunkulu Juwu-wangu-jala. Nyarrparla kankulu putaputa nyina Juwu-piya? Ngalya-kari nyurrurla kankulu warrarda yani Juwu-kurlanguku purlapaku pinjaku. Ngalya-kari kankulu yani marda parra-kari parra-kariki manu marda wiyiki-kari wiyiki-kariki manu marda kirntangi-kari kirntangi-kariki manu marda yulyurru-kari yulyurru-kariki. Nyurrurlarlu Kirijini-paturlu yungulpankulu yampiyarla kujaju!

¹¹ Ngajuju karna-nyarra warrarda wajampa-jarri-nyayirni. Ngajuju karnaju kujaju manngu-nyanyi, "Ngajujurna-jana warrki-jarrija yukayi-karda-nyayirni Kalatiya-wardingki-patuku kula-nganta yungulurla wala nyina Jijajikiji. Kala lawa. Jurnta kalurla karlirr-yaninyalya-kariji yapaju Jijajikiji, manu kalu Mujuju-kurlangu kuruwarri purami Juwu-piyarlu-yijala. Mardarna ngari jamulu warrki-jarrija." Kujarlanya karna-nyarra wajampa-jarri nyurrurlakuju.

¹² Ngajujurna Juwu-juku. Kirijini-wangurla-wiyi kalarna warrarda puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji yirriyirri-nyayirnrili. Kujarna Kirijini-jarrijalku ngaju, kujarlajurna yampijalku Mujuju-kurlangu

kuruwarriji. Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja kamparru-wiyi yangka, ngajuju kulalparna-nyarra jinyijinyi-manu Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji puranjakuju, lawa. Ngulajulparna-nyarra jirrnganja Juwu-wangu-piya-juku nyurrurlapiya-juku. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurna-nyarra yimi pirrjirdi-nyayirni wangka: Ngaju-piya-jarriyalu, manulu nyinaya ngaju-piya-juku! Yampiyalu Mujuju-kurlangu kuruwarriji, kala walalurla nyinaya Jijaji Kiraji-mipaku ngaju-piya-yijala.

Kujalparna-nyarra yangka nyurrurlaku yapaku jirrnganja nyinaja nyurru-wiyi, kulankujulu murrumurru-manu nyurrurlarluju, lawa. Yimirilpankujulu ngurrju nyinaja ngajukuju.

¹³ Nyurrurlarluju kankujulu manngu-nyanyi yangka kujalparna nyurnu ngunaja. Kujarlanyarna-nyarra yanurra yangkaju kujarna-nyarra yimi-ngarrurnunjunurra Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli.

¹⁴ Kujalparna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, ngulapurujulparna rampaku-nyayirni nyinaja. Ngulaju kulalpankujulu ngajuju manyu-pungu, manu kulankujulu juwa-kijirninjarla yilyaja ngajuju, lawa. Nyurrurlarluju ngurrjunkujulu rdakurl-kujurnu. Yimirilpankujulu ngajukuju nyinaja kula-nganta marramarra-piyaku manu marda Jijaji Kiraji-piyaku.

¹⁵ Nyurrurla yapaju kalankujulu wardinyi-wiyi nyinaja ngajukuju. Kujalparna-nyarra yangka nyurru-wiyi jirrnganja nyinaja, kujapuruju kajirna-nyarra payikarla nyiyarlanguku, ngulaju kapunkujulu yungkarla. Manu kajirna pampa nyinayarla milpakupurda, ngulakuju kapunkujulu milpa nyurrurla-nyangu rurruny-pinjarla marda yungkarla. Kujaju junga. Nyiyarlankujulu ngajukuju muntuku-jarrija?

¹⁶ Ngajujulparna-nyarra wangkaja yimi junga Kaatu-kurluju. Nyarrparla kankulu manngu-nyanyi ngaju nganta kuja karna-nyarra nyurunyuru-jarri?

¹⁷ Yangka Juwu-patu-karirli pinangkalpa-paturlu kalu-nyarra pinarri-mani Jijaji Kirajikiji warntarlarlu. Ngulaju yimi nyanungurra-nyanguju kula junga. Pinarri-mani kalu-nyarra yungunkulu-jana nganta ngampurrparlu yipilji-pajirni. Kajinkili-jana kuja-kurra purda-nyanyi nyanungurra, ngula-jangkaju kapunkulurla Jijajikilki jurnta karlirr-yani. Ngari kalu-nyarra nganimpa-kujaku wangkami kujarlaju yungunkulu-nganpa nganimpaku jurnta nyina jawirdiki manu yungunkulu-jana nyanungurra-mipa-juku purda-nyanyi.

¹⁸ Kalarna-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja, jalanguju ngulaju yapa-karirla karna nyina. Ngula-puruju, kaji-nyarra ngana-puka ngampurrpa nyina yipiljiji, ngulaju ngula-juku. Kala kaji-nyarra nganangku-puka Jijaji-kijaku karlirr-kanyi, kujaju maju.

¹⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami karna-nyarra ngaju-nyanguku kurdukurdu-piyaku. Kula kankulu nyina Jijaji Kirajipiya-wiyi, murnma-juku. Kujarlaju karna murrumurru-jarri-nyayirni ngaju-nyangu kurturdurruju kula-nganta yangka-piya karnta-piya kuja kyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi karmulypa-jarrinjakungarntirli. Kujarlaju yijala karnaju murrumurruju purda-nyanyi nyurrurlakuju ngajulurluju. Ngaka marda kapurna-nyarra nyanyi kuja kankulu nyina Jijaji Kiraji-piyalku. Ngula-jangkarluju kularnaju murrumurrulku purda-nyanyi.

²⁰ Nyarrpa-manirna-nyarra nyurrurlaju? Karija! Ngampurpa-nyayirni karnaju purda-nyanyi yungurna-nyarra yanirra nyurrurlakuju yali-kirraju. Kala lawa, kulalparna yantarlarra. Ngajulurlurna-nyarra ngarrurnu kulungku nyampurlaju pipangka. Kajilparna-nyarra yantarlarra ngaka, ngulaju kajikarna-nyarra wangka ngarririnja-wangulku pulyalku ngurrjulku.

Nyampuju yimi jirrama-kurlu karnta-jarra-kurlu yirdi-jarra-kurluju Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu

²¹ Nyurrurlarlul ngalya-karirli Kalatiya-wardingki-paturlu yungunkulu purami-juku Mujuju-kurlangu kuruwarriji. Yungurna-nyarra payirni wita ngari: Manngu-nyanyi kankulu yangku kuja kangalpa Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka ngalipaku?

²² Yangka Payipulurla, wangkami kangalpa Yipuruyamu-kurlu kujalpa-palangu kali-nyanu-jarra mardarnu yirdi-jarraju Jiira manu Yakurru. Yipuruyamurluju, mardarnulpa-palangu jirrama ngalapi-nyanu-jarra Yijimali manu Yijaki. Yangkaju karnta yirdiji Yakarruju ngulaju Yijimalikipalangu. Ngulajulpa pirijina-piya nyinaja, manulparla warrki-jarrija Yipuruyamu-parntaku yirdikiji Jiiraku. Jiirajulparla ngulaju ngati-nyanu nyinaja Yijakiki. Ngulajulpa lawa nyinaja pirijina-wangu Yakarru-piya-wangu.

²³ Yijaki-wangurla-wiyi-juku, Jiirajulpa muturnalku nyinaja, ngulajulpa nyinaja kurdu-wangu-juku. Ngulangkujurla yungu yangkalku Yakarru nyanungu-nyangu warrkini Yipuruyamukuju yungu-pala ngulalku nguna. Kujarlanya Yakarruju juni-parnta-jarrijalku, manu ngula-jangkaju karmulypa-jarrijalku Yijimali-kirililki. Ngaka-kariji, Kaatujurla wangkaja Yipuruyamukuju, “Nyuntu-parnta Jiira kapu juni-parnta-jarri, ngulaju kapu karmulypa-jarri wirriya-kurlu.” Ngulaju junga. Ngakalku, Kaatukujurla marlaja karmulypa-jarrija Jiira wirriya-kurluju Yijaki-kirli.

²⁴ Nyampu yimi Yakarru-kurlu manu Jiira-kurlu, ngulangkuju kangalpa pinarri-mani jukurpa wiri-nyayirni. Ngulangka yimangka karlipa-jana milya-pinyi jirrama kuruwarri-jarraju kuja-jana Kaaturlu yungu nyanungu-nyanguku yapaku. Kuja karlipa manngu-nyanyi Yakarru yangka warrkini, kujarluju karlipa manngu-nyanyi kamparru-warnu kuruwarri kujarla yungu Mujujuku Kaaturluju. Yungurla kuruwarriji ngulaju yangka pirlingka yirdingkaju Jayinayirla. Nganangku-puka kuja-ka pura nyampu kuruwarri Mujuju-kurlangu yapangku, ngulaju-ka pirijina-piya nyina yangka Yakarru-piya-juku kujalparla warrki-jarrija Jiiraku.

²⁵ Yuwayi, kuja karlipa manngu-nyanyi Yakarruju, ngulaju kujarluju karlipa manngu-nyanyi pirli yirdiji Jayinayi ngulaju ngurungkaju Rapiyarlal. Nyanungu-nyangu kurdu yangka yirdiji Yijimali manu nyanungu-nyangu kurdukurdu, ngulajulpalu nyinaja jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku. Manu yangkarra Juwu-patu kuja kalu nyina Jurujulumurla, manu panu-kari Juwu-patu kuja kalu pinapina-yani Jurujulumu-kurra yungulu nganta purami Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulajulu jintawarlayi-juku pirijina-piya Yakarru-piya-juku Yipuruyamu-parnta karnta-piya-juku. Kuja karlipa manngu-nyanyi Yakarru, ngulaju kujarluju karlipa manngu-nyanyi Jurujulumu.

²⁶ Kuja karlipa manngu-nyanyi Yipuruyamu-parnta Jiira, ngulaju karlipa milya-pinyi nyanunguju pirijina-piya-wangu Yakarru-piyawangu, lawa. Kuja karlipa Jiira manngu-nyanyi, ngulaju karlipa manngu-nyanyi kirri Kaatu-kurlangu kankarlarra. Ngulaju kirri yapaku-jana jintawarlayiki-juku yangka kuja kalurla wala nyina Jijajikiji. Kujarlaju, yaliji kirri ngulaju-ngalpa kula-nganta ngati-nyanu ngalipakuju.

²⁷ Ngula-jangkaju, nyampu-yijala jurru-juku jaru Yijayarlu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. Nyampurla yimingka, Kaatuju wangkaja:

“Nyuntu karnta kurdu-wangu, muntuku-wangu nyinaya wardinyi! Kulanpa murrumurru purda-nyanjarla karmulypa-jarrija-wiyi, lawa. Ngulaju ngula-juku. Manu mardangku nyuntu-parnturlu kali-nyanurlu yampinja-yanu. Ngulaju ngula-juku. Wardinyinyinaya! Ngakaju kapunpa-jana panu-jarlu kurdukurduju mardarni yangka yali-piya-wangurlu karnta-kari-piya-wangurlu, yangka kuja-ka nyanungu-parnta kali-nyanu mardarni palkajuku.”*

Kujanya Kaatuju wangkaja Yijaya-kurlangurlaju yimingkaju.

²⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Kaaturlu ngarrurnu Yipuruyamu kapurla yinyi nyanungukuju ngalapi-nyanu. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Jijaji Kiraji Yijaki-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka warlalaja-jangkaju. Nyurrurlajunkulurla Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju, nyurrurlajunkulurla kurdukurdu Kaatukulku.

²⁹ Yijimaliji palka-jarrija kuja-pala Yipuruyamu manu Yakarru ngunaja. Kujarlanya Yijimaliji palka-jarrija. Yijaki palka-jarrija kujarla jangku-pungu Yipuruyamuku ngalapi-nyanu Kaaturluju. Kujarlanya Yijakiji palka-jarrija. Kujaju junga. Kuja-pala ngula-jarra wirriyajarra wiri-jarrinja-yanu, Yijimalirli kala jiliwirri-manu murrumurrukarda Yijakiji. Jalang, Juwu-paturluju kujarlu-yijala kalu-jana Juwuwangu-patuju murrumurru-mani yangka kuja kalurla wala nyina Juwu-wangu-patuju Jijaji Kirajikiji. Kujaju kula ngurruju.

³⁰ Yangkaju kankulu mayi milya-pinyi yimi kuja wangkaja Kaatu Payipulurla? Wangkajarla Yipuruyamukuju kuja:

“Kajinpa nyuntu pali, yangkanku Yijimalirliji Yakarru-kurlangurluju kula mani nyiyarningkijarraju nyuntu-nyanguju, lawa. Ngulaju nyiyarningkijarra kapu Yijaki-miparlu mani. Kuja-kujakuju, yilyaya-palangu ngamarlangu Yijimali manu Yakarru yangkaju pirijina-piya! Yilyaya-palangu wurnturu nguru-kari-kirra!”*

Kujanyarla wangkaja Kaatuju Yipuruyamukuju.

³¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyarrpa kangalpa nyampuju yimi yangka Kirijinikiji jalanguju? Ngalipaju kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju kularlipa Yakarru-kurlangu kurdukurdu ngalipaju, lawa. Ngulajulpa pirijina-piya warrki-jarrija. Ngalipajurlipa Jiira-kurlangu kurdukurdu. Ngulajulparla nyinaja Yipuruyamuku kali-nyanukuju pirijina-piya-wangu.

5

Puurluju wangkaja-jana Juwu-wangu-patukuju Kirijini-patukuju,

* 4:27 Nyangka Isaiah 54.1 * 4:30 Nyangka Genesis 21.10

"Nyinakalu Juwu-patu-piya-wangu ngarrka-kijirinja-wangu!"

¹ Jijaji Kirajirli-ngalpa Mujuju-kurlangu-kujakuju kuruwarri-kijakuju kangu yungurliparla wala nyinami nganungukulku manu yungurlipa nyina rarralya. Kujarlanya karna-nyarra wangka nyurrurlakuju: Tarnngajukulurla walaju nyinaya Jijaji Kirajiki! Yampiyalu Mujuju-kurlanguju kuruwarriji! Wurra-maninjarla mamparl-pungkalu-jana yangkarraju kuja kalu-nyarra ngulangkuju putaputa jinyijinyi-mani yungunkulu nganta Mujuju-kurlangu kuruwarri purami pirijina-piyarlu.

² Yangka yalirrarlu yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nganta kuja-ka Mujuju-kurlangu kuruwarri wangka. Kujarlaju yungulu-nyarra ngarrka-kijirni. Purda-nyangkajulu yirriyirri! Kajilpankulu-jana ngungkurr-nyinayarla, kujarlaju Jijaji Kirajirli kulalpa-nyarra pirrijirdi-mantaraluku rarralya-karda, lawa.

³ Purda-nyangkajulu, yungurna-nyarra yarda wangka jurru-juku yimi: Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla Mujuju-kurlangurla kuruwar-riarla, kajilpankulu-jana ngungkurr-nyinayarla ngulakuju, kujarlaju kajika-nyarra yalumpuju kuruwarri wirilki nguna nyurrurlakuju. Kajilpa-nyarra kuruwarri wiri ngunayarla nyurrurlakuju, ngulaju kulalpankulu nyarrparlulku yampiyarla kuruwarriji, lawa. Kajilpankulu kuruwarri Mujuju-kurlangu purayarla-juku, kulalpankulu nyarrparlulku Kaatuju wardinyi-mantarla, lawa.

⁴ Ngalya-karirli nyurrurlarlu, manngu-nyanyi kankulu warntarlarlu ngulaju kujarlu, "Kajirli-pura pura Mujuju-kurlangu kuruwarri yirriyir-ri, kujarlaju kapu-ngalpa Kaaturluju jungarni-pajirni." Kujaju warn-tarla! Kajinkili kujarlu warrarda manngu-nyanyi, kujarlaju kankulu-nyanu kanyi Jijaji Kiraji-kijaku warntarlarlu. Kaaturlu kula kajana yapaju jungarni-pajirni yangka kuja kalurla wala nyina kuruwarriki Mujuju-kurlanguku, lawa. Yangka-mipa yapa kuja kalurla Kaatu-mipaku wala nyina, ngula-mipanya kajana jungarni-pajirni.

⁵ Nganimpa kuja karnalurla wala nyina Jijaji Kirajiki, Pirlirra Kaatu-kurlangu kangampa wangka jungarni-juku. Kujarlaju karnalu milya-pinyi ngakaju kapu-nganpa jungarni-pajirni. Jalanguju, pardarni karnalurla Parra-nyayirni-wangurlaku ngaka kaji-nganpa miimii-nyanjarla jungarni-pajirni.

⁶ Yali Parra-nyayirni-wangu-puru kaji-ngalpa miimii-nyanjarla payirni Kaaturluju, kula-ngalpa payirni Juwu-japa marda Juwu-wangu-japa, lawa. Kapu-ngalpa kujarlu payirni, "Junganyalpankulurla nyinaja walaju Jijaji Kirajikiji, manu junganyalpankulu-jana yulkaja yapa ngalya-karikiji?" Kujarlunya kapu-ngalpa payirni ngalipaju.

⁷ Nyurrurla yapa kamparru-wiyiji, ngungkurr-nyinajalpankulurla yimi jungakuju Jijaji Kiraji-kirlikiji. Kala jalangurluju, yampimi kankulu ngungkurr-nyinanja-wangurlulku. Marda-nyarra yapangku yimi-ngarrurnu yimi-karilki yijardu-wangulku. Marda-nyarra yimir-yungu warntarlarlulku yimi-kari-kirlirilki.

⁸ Kaaturlu-nyarra jintangku milarninjarla yajarnu yungunkulurla nyanungukulku nyina. Kula kanyarra nyanungurluju yimir-yinyi, lawa.

⁹ Milya-pinyi kankulu yangka kajilpa-nyarrarla kartakurla ngapaku marda walya yirrakarla witarlangu marda, ngulangkuju-ka

ngapaju yurnilyka-mani manu maju-mani. Kujarluyijala kajilpankulu Mujuju-kurlangu kuruwarri ngari witarlangu marda purayarla, ngulajangkarluju kajikankulu Jijaji Kirajiji yampimi-yijala wala nyinanjangwurlulku. Ngula-jangkaju, yangkarrarlujuyapa ngalya-karirli kajikalunyarra jinyijinyi-mani nyurrurlaju yungunkulu nganta purami Mujuju-kurlanguju kuruwarriji yirriyirri-nyayirni yungunkulu nganta kujarlujuy wardinyi-mani Kaatujuy. Kala lawa, kulalpankulu kujarlujuy Kaatujuy wardinyi-mantarla!

¹⁰ Nyurrurlajunkulurla Warlaja Wirikiji Jijaji Kirajiki. Kujarlajuy karna-nyarra milya-pinyi nyurrurlarlujuy kapunkujulu purda-nyanyi manu kapunkulurla ngungkur-nyinami yimi jungaku nyampurla pipangkaku. Kula karna ngajujuy yalumpujuy yapa milya-pinyi yangka kuja kanyarra ngulangkuju yimirr-yinyi warrarda. Kala Kaaturlujuy, milya-pinyi-ka nyanungujuy, ngulajuy kapu pinyi.

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapangu kalu-jana warlangu yirri-purami ngajujuy yapa ngalya-karikiji. Kujanya kalu-jana wangka, "Nganta kajana Puurlurlujuy ngarrka-kijirni warru Juwu-wangu-patujuy yangkajuy kujaluy Kirijini-jarrija." Kujajuy kula junga! Kajilpa junga ngunayarla yimi nyanungurra-nyangu, nyarrparlalku kajuluy Juwu-paturlujuy ngajujuy murrumuru-maninjarla putaputa warla-pajirni-jukuy kuja karna-jana yangka warru yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli Juwu-wangu-patukujuy yimi yangka kuja palijay watiyay warntawarntarla. Kajilparna-jana ngampurrparlujuy ngarrka-kijikarla warrarda Juwu-wangu-patuy, kujarlajuy Juwu-paturlujuy kalakajuluy ngajujuy yampimilki kulu-wangurlulku.

¹² Nyampunya karna-jana manngunyaniny yangkarrarlujuy kuja kalunyarra nyurrurla yurnilyka-mani: Ngulangkujulpalunyanu murulpajikarla jintakumarri-jukuy!

Puurly wangkajajana Kirijini-patukuy Kalatiyawardingki-patukuy, "Yulkayalunyanu!"

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kulanyarra Kaatuy wangkajuy Mujuju-kurlangukujuy kuruwarrikijiy puranjakujuy, lawa. Milarninjarla-nyarra wangkajuy yungunkulurla jungarni nyinayalumpuwangu kuruwarri-wangujuy. Nyurrurlarlujuy mardakankuluy manngunyaniny kujanyay, "Kulay karlipa Mujuju-kurlangukuy kuruwarriji pura. Ngaliparlulkurliya manngunyaniny nyarrparluy yungurliya-nyanu wardinyi-mani." Kuja manngunyanjangwurluluy nyinayay! Yungulpankulu-nyanu jarnkujarnkuy yulkayarla, manu yungulpankulu-nyanu warrki-jarriyarluy kujarlujuy yungunkulu-nyanu jarnkujarnkuy pirrjirdi-mani.

¹⁴ Nyampujuy yangkajukuy jurruku kuja Mujujurluy-wiyiy yirrarnuy yangka kuja-jana pantirninjarla yirrarnuy kuruwarri-kari kuruwarri-kari. Nyampunya-ngalpa wangkajuy, "Kujay kanpa-nyanu nyuntu yulka, ngulapiyayijalajana yulkayay yapa ngalya-karikiji."*

¹⁵ Nyurrurlajuy yapa, kula kankulu-nyanu jarnkujarnkuy yulkamay kujajuy, lawa. Murrumuru-mani kankulu-nyanu, manu kankulu-nyanu warru pinyiy warnapari-piyarluy. Purdayangalkujuluy! Kajinkilinyanu kuja-piyarluy warrarda murrumuru-mani manu pinyiy, ngulangkuju kankulu-nyanu riwarri-mani!

* 5:14 Nyangka Leviticus 19.18

Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju, wangkami kangalpa yungurliparla nyina jungarni-juku Kaatukuju

16-17 Nyampunya yungurna-nyarra wangka nyurrurlakuju yapaku: Purda-nyangkalu Kaatu-kurlangu Pirlirrpa, ngula-kurlurluju yungu-nyarra pinarri-mani, ngula-jangkaju yungunkulurla jungarni nyina Kaatukuju. Kajilpankulu lawa nyinakarla Kaatu-kurlangu-wangu Pirlirrpa-wangu, kulalpankulurla nyarrpa nyinayarla jungarniji Kaatukuju, lawa. Kajili yapangku jamulu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrpa, ngula-jangkarluju kalu-nyanu ngari nyanungu-miparlu manngu-nyanyi nyarrparlulkulu-nyanu jarnkujarnku wardinyi-mani. Kujaju warntarla! Kaatu-kurlangurluju Pirlirrpajuluju kajana ngampurrrpa-nyayirni pinarri-mani yapaju jungarniki nyinanjakuju yungulurla nyanungukulku nyina. Nyurrurlaju kankulurla ngampurrrpa-jala nyina jungarnikiji nyinanjakuju, kala kula kankulu purda-nyanyi, lawa. Ngari kankulu-nyanu nyurrurla-miparlu manngu-nyanjarla wardinyi-mani. Kujarlanya kankulu majuju warntarlaju kanyi.

18 Nyurrurlarluju yapangku kankulu mardarni Pirlirrpaju Kaatu-kurlanguju kaninjarni nyurrurla-nyangurla yungu-nyarra ngulangkuju pinarri-mani manu milki-yirrarni jungarniki nyinanjakuju. Kujarlaju, Mujuju-kurlanguju kuruwarriji kula kanyarra wirilki nyina, lawa.

19-21 Yangka yapangku nganangku-puka kajilpa jamulu purda-nyangkarla Pirlirrpa Kaatu-kurlangu, kajilpa-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyanjarla purda-nyangkarla, nyarrpa-jarri kajika? Kajika marda ngunami yapa jinta-kari-kirlangu-kurlu karnta-karikirli, manu kajika marda warrarda manngu-nyanyi maju warntarlajuku, manu kajika marda warru nguna karnta-kari karnta-kari-kirli ngulaju kurnta-wangu-nyayirni maliki-piya, manu marda kajikarla murdijirrpajirrpai-jarrinjarla parntarrinjini juju-kari juju-kariki watiya-jangkaku manu yarturlu-jangkaku kujarlaju yungu-jana pulka-pinyi ngularrakuju, manu marda kajika yunparni yapa jinta-kariji juyurdu-kurlurlu, manu marda kajika-jana nyurunyuru-jarri yapa ngalya-karikiji, manu marda kajika-jana warrarda wiljiwilji-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-nyanu purlurlparlu warrarda turnu-mani nyiyarningkijarra, manu marda kajika-jana jurru jangkardu laljalalji-jarri kuluju, manu marda kajika-jana warrarda jinyijinyi-mani yapa ngalya-kariji, manu marda kajika-jana yapa ngalya-kariji ngalya-pangirninjarla purrayipurrayi-mani yungulu-nyanu turnu-warnurlu jintangkarlulku ngarrirni kulungku, manu marda kajikarla ngurru-nyanjarla muluja-jarri yapa jinta-karikiji nganangku kuja-ka mardarni nyiyarningkijarra, manu marda kajika warungka-jarri pama-jangkaju, manu marda kajika warungkawarungka-jarri nganta ngulaju milkarraku mangarri wiri ngarninja-puru. Yuwayi, yalumpurlu yapangku kuja kyanu nyanungu-miparlu warrarda manngu-nyanjarla purda-nyanyi, ngulaju kapu kuja-piyaju warntarla yani kuja-purda-kari. Kujaju kula ngurrju! Kuja kajana Kaatuju Warlalja-Wiri nyina yapakuju, ngulaju kajana yimiri ngurrju nyina. Wangkajarna-nyarra yangka nyurru-wiyi yalirra-kurlu yapa-kurlu kuja kalu warntarla nyina. Yungurna-nyarra wangkami jurrku-

juku yimiji: Ngana-puka kuja-ka warrarda nyina warntarla, ngulaju Kaaturluju kula rdakurl-kijirni nyanungu-nyangu-kurra.

²²⁻²³ Kuja kalu yapangku purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrrpa, ngulaju kajana yapaju pinarri-mani jungarniki nyinanjaku. Kujarlaju yungulu-nyanu jarnkujarnku yulkami, manu yungulurla marlaja nyina wardinyi, manu yungulu-nyanu walyka-juku jarnkujarnku nyina kulu-wangu rarralya, manu yungulu-nyanu ngurrju nyina nganjurr-wangkanja-wangu, manu yungulu-nyanu ngampangampa jarnku-jarnku nyina, manu yungulu-nyanu nyina wala-juku jarnkujarnku ngulaju kapatinja-wangu, manu yungulu-nyanu jarnkujarnku wangka ngurrju warrpulywarrpuly-ngarrirrinja-wangu. Manu yungulu-nyanu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujaku. Yapangku nganangku-puka kuja-ka purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrrpa, ngulaju kapu-nyanu ngula-kurlurluju warla-pajirni majumaju-kujaku. Yapa kujanguju kuja karla jungarni nyina Kaatukuju, ngulaju kulalpa nganangku-puka maju-pajikarla.

²⁴ Ngana kuja karla yapa nyina Jijaji Kirajiki, kula kyananu nyanungu-miparlu manngu-nyanyi kujarlaju, “Nyarrparlurnaju wardinyi-mani ngajuju?” Kujaju warntarla! Ngalipaju kuja karliparla nyina Jijaji Kirajiki, ngulangkuju karlipa purda-nyanyi Kaatu-kurlangu Pirlirrrpa kuja kangalpa nyarrpa wangka ngalipakuju.

²⁵ Kaatu-kurlangukuju Pirlirrpakuju karliparla marlaja nyina wankaruju. Kujarlanya, purda-nyanyirli Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju nyarrpa-puka kuja kangalpa wangka nyanungu.

²⁶ Kulalparlipa-nyanu nyiyaku pulka-pungkarla ngaliparluru ngurrjungkuju nganta, lawa! Manu yungulparlipa-nyanu ngurrju nyinayarla jitrininja-wangu manu kulukukuluku-maninja-wangu! Manulparlipa-nyanu nyinayarla mulu-nyanja-wangu!

6

Ngaliparluru Kirijinirliji yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku warrawarra-kangkarla

¹ Ngajukupurdangu-purnu Kirijini, nyarrpa-jarrirliparla Kirijinikiji kuja-ka karlirr-yani Kaatu-kujakuju? Nyurrurlarlu ngalya-karirli kuja kankulu linpangku purda-nyanyi Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu, ngula-kurluju yaninjarla wangkayalurla yalikiji yapaku. Ngulakuju wangkayalurla pulya warrpulywarrpuly-ngarrirrinja-wangu ngula-jangkaju yungurla Kaatuku pina-yaninjarla jungarni-yijala nyina. Kajinkilirla ngulaku wangka, ngula-jangkarluju nyurrurlarlangurlulu-nyanu warrawarra-kangka yirriyirrirli, kalakankulu marda nyurrurlarlanguju karlirr-yani-yijala nyanungu-piya-yijala.

²⁻³ Yapangkuju marda kajika-nyanu kujarlu pulka-pinjarla manngu-nyanyi, “Ngajuju ngurrju-nyayirni wiriji, ngulaju karna ngajuju yapa-patu-kari-piya-wangu nyina.” Yalirli yapangku kuja kyananu nganta kamparrurla wiri nganta ngarrirni nyanungurlu, ngulangkuju kyananu ngari yimir-yinyi. Kujaju karrimirra warntarla! Nganaku-puka Kirijiniki kajirla nyiarlangu maju rdipimi, ngulakujulurla yaninjarla jirranganja nyinaya yungunkulu kujarluru wardinyi-maninjarla pirrjirdi-mani. Kajinkili kujarlu pirrjirdi-mani wangkanjarlu yapa

jinta-kari, kujarlunya kankulu purami kuruwarriji jungarnirliji yangka kuja-ngalpa Jijaji Kirajirli kuruwarri pinarri-maninjarla yungu.

⁴⁻⁵ Yuwayi, Kaaturluju-ngalpa jarnkujarnku yungu ngalipakuju warrkiji ngulangkuju yungurliparla jarnkujarnku warrki-jarrimi. Kujarlaju, jarnkujarnkurlipa jawirdiki wirnki-jarri warrkingkuju mampanja-wangu manu nginji-wangkanja-wangu. Kulalparlipa ku-jaju wangkayarla, “Wayinpayi! Ngaju karnarla ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi Kaatukuju. Kala yali Kirijini-kari yapa, kula-ka warrki-jarri junga ngaju-piya, lawa.” Kuja wangkanja-wangurlipa nyina! Manurlipa-nyanu jarnkujarnku miimii-nyanyi warrkiji jawirdiki mirn-imirnirli ngulaju jungarni-japa. Ngana-puka yapa kuja karla jungarni warrki-jarri Kaatukuju, kaji-nyanurla ngulakuju pulka-pinyi warrkik-iji, ngulaju ngula-juku.

⁶ Marda kanyarra yapa jinta-karirli pinarri-mani Kaatukuju. Ngulaju ngula-juku. Nyiyarlangu marda kuja kankulu mardarni, ngulajul-pankulurla yuuly-pinjarla yungkarla.

⁷ Yapaju marda kajika-nyanu kujarlangu wangka, “Kajirna nyina kuja-purda-kari warntarla Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-juku kapuju karri.” Kujaju kula junga! Kuja manngunyanja-wangu nyinaya, kujarlaju kanpa-nyanu nyuntulurlu yimir-yinyi. Ngana-puka yapa kuja karla nyina Kaatuku jungarni, kujarlaju nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni kapurla marlaja karrimi yalumpukuju yapaku. Kala yapa ngana-puka kuja-ka kuja-purda-kari warntarla nyina Kaatu-kujakuju, kujarlaju nyiyarningkijarraju kapurla maju-nyayirni marlaja karrimi yalumpukuju yapaku.

⁸ Ngalya-kari yapa kalu kuja-purda-kari nyina warntarla, ngulangkuju yungulu-nyanu nganta wardinyi-mani. Kaaturluju kapujana riwarr-pinyi. Kala yapa ngalya-kariri kalurla nyina jungarni Kaatukuju, ngulangkuju yungulu wardinyi-mani Pirlirra Kaatukurlangu. Kaatuku kapulurla jirranganja nyina wankaru tarnnga-juku.

⁹ Yuwayi, Kaatuku kaji-jana jirranganja nyina tarnnga-juku, ngulangkuju kapujana yinyi nyiyarningkijarraju ngurrju-nyayirni. Kujarlaju, nyampurlaju ngurungka, yungulparlipa-jana nyinayarla yimir-juku yapa panukuju. Manu yungulparlipa-jana ngurrju-nyayirni warrki-jarriyarla yukayi-karda.

¹⁰ Manu kajirlipa-jana nyanyi Kirijini-kariyi-nyanu marda mangarri-wangu manu wawarda-wangu marda marlajarra, ngulaju yungulparlipa-jana yimirirli-jiki warrawarra-kangkarla. Wala kalurla nyina Jijaji Kirajikiji, manu kalurla nyina warlalja turnu-warnu Kaatukuju. Kujarlaju, yungulparlipa-jana warrawarra-kangkarla. Manurlipa-jana Kirijini-wangurlangu warrawarra-kanyi.

Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, yungulparlipa jintawarlayi-jiki nyinayarla Jijaji-piya-juku kuja nyanungu palija watiya warntawarntarla

¹¹ NYANGKALU NYAMPU YIMI PIPANGKA WIRI-WIRI-NYAYIRNI YIRDIJI KUJA KARNA PANTIRNINJARLA YIRRARNI NGULAJU RDAKANGKU NGAJULURLU-JUKU.

12 Yangka-paturlu kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju, kujarlaju kalu-nyarra jinyijinyi-mani yungulu-jana nganta Juwu-patu-karirliji ngula-warnuju yampi nyanungurraju kulungku ngarririnja-wangurlu. Jinyijinyi-mani kalu-nyarra yungulu-jana nganta wardinyi nyina Juwu-patu-kariji. Yangkarrarlu yalumpurrarlu yapangku kuja kalu-nyarra jinyijinyi-mani, ngularrarluju kula kalu-jana yapa-patu-karikiji yimi-ngarrirni Jijajiji kuja palija watiya warntawarntarla, lawa. Kajilpalu-jana yangkarrarlu jinyijinyi-maninja-palkarlu yimi-ngarrikarla Jijaji kuja palija watiya warntawarntarla, kujarlaju kajikalu-jana yangkarrarlu Juwu-patu-kariji kulu-jarri-nyayirni. Ngari kalu-jana kuja-mipa wangka, “Kajinkili nyurrurla yapa Juwu-wangu-patu Kirijini-jarrilki, ngulaju yungurnalu-nyarra ngarrka-kijirni Juwu-kardalku.”

13 Yalumpurrarlu Juwu-paturlu, kula kalu pura Mujuju-kurlanguju kuruarriji jungarnirli, lawa. Ngampurrparlu-juku yungulu-nyarra nganta ngarrka-kijirni nyurrurlaju Juwu-wangu-patuju Kirijini-patuju. Kajilpalu-nyarra ngarrka-kijikarla-juku, ngula-jangkarluju kajikalu-nyanu warrarda-juku pulka-pinyi, manu kajikalu-jana yapa panu-kariki warrarda yimi-ngarrirni yangka kuja kalu-nyarra nganta ngarrka-kijirni.

14 Ngajuju, kula karna yalumpurra-piya yapa-patu-kari-piya yangka jinyijinyi wita-wangu-patu-piya nyina, lawa. Ngaju karna-jana warrarda yimi-ngarrirni jinta-juku Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri kuja palija warntawarntarla. Ngula-mipaku karnaju pulka-pinyi. Yuwayi, Jijaji Kiraji palija warntawarntarla. Kujarlaju, kula karnarla ngajuju ngampurrpa nyina nyampurlaju ngurungkaju nyiyarningkijarrakuju. Lawa nyampurlaju ngurungka, kula kaju nyiyarlangu nguna ngajukuju.

15 Kuja kajana yapa Kaaturlu manngu-nyanyi, ngulaju kula kanyanu kuja wangka, “Yalumpurlu yapangku, ngarrka-kijirni kalu-nyanu Juwu-piyarlaju? Kapu lawa mayi?” Lawa, Kaaturluju kula-ka kuja manngu-nyanyi. Kuja-mipanya-ka wangka, “Yalumpurlu yapangku, Pirlirra Kaatu-kurlanguju mayi kalu mardarni ngaju-nyanguju? Ngula-kurluju Pirlirra-kurluju mayi kalu nyina Jijaji-piya?” Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi.

16 Yungurna-janarla ngajuju yapakulku yati-wangkami Kaatukulku yangka kuja kalu nyina Jijaji-piya Yijirali-pinki-jala warlalja nyanungukulku, ngulakunya yungurna-janarla yati-wangkami Kaatukuju. Payirni yungurna-janarla Kaatuju yungulurla ngurrju rarralypalku marlaja nyina manu yungu-jana nyanungu mari-jarrinjarla ngurrju-juku nyina.

17 Ngajulparnarla warrki-jarrija Jijajiki. Kujarlanyajulu ngajuju murrumurru-manu-nyayirni yapa ngalya-karirliji. Ngula-jangkanya karna pakarninja-wangu murruru mardarni palkangkaju jurru-ngurlu rdaka-jarra-kurra manu wirliya-jarra-kurra. Kuja-kujakuju karna payirni Kaatulku yunguju muurl-mardarni.

18 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yati-wangka karna nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku ngurrju.

Ephesians

Pipa Yipija-wardingki-patuku Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Yipija-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlu-jana pipa nyampuju yirrarnu nyurru-wiyi yapaku Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja kirri wiringka yirdingkaju Yipijarla. Kuja-jana pipa nyampu yirrarnu, nyanungujulpa nyinaja rdakungka-juku.

Pipa nyampurla, Puurlurlu-jana langa-kurra-manu kuja-jana Jijaji warntawarntarla palija yungulu rarralypalku nyina. Nyanungurlu-jana yimi-ngarrurnu yangka kapu-jana Kaaturlu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu kanyirni nyanungu-nyangu warlalja-kurra turnu-warnu-kurra. Pipa nyampurla, yimi-ngarrurnu-jana yapa yungulurla jungarni nyinami Kaatuku.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajulu Puurlurlu karna-nyarra Kirijiniki nyampu pipa yirrarni pantirninjarla ngula kankulu nyinami kiringka Yipijarla. Panu nyurrurla kankulurla nyina Kaatuku, manu kankulu nyina jintangkalku Jijaji Kirajiwana. Kujarlaju kankulurla wala warrarda nyinami nyanungukuju.

² Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Yipija-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralypa ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu, Kaaturlu kangalpa warrawarra-kanyi

³ Panungkurliparlajinta Kaatuku pulka-pinyi! Nyanunguju karla nyina Wapirra Jijaji Kirajiki ngulaju Warlalja-Wirikipalangu. Jintangka karliparla nyinami Jijaji Kirajiki. Nguru-ngurlu nyanungu-nyangu-ngurlu kangalpa nyanungurlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu.

⁴ Ngula Kaaturlu nyampu nguru ngurrju-manu, ngulakungarntijilpa manngu-nyangu kapu-ngalpa yapalku ngurrju-mani. Ngula-jangkaju kapu-ngalpa jinta-manilki Jijaji Kiraji-kirraluku. Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurliparla nyina nyanunguku manu yungurliparla jungarni nyanunguku nyinami. Nyanungurlu-ngalpa milarnu yungurliparla yulkami.

⁵ Ngula Kaaturlu nguru nyampu ngurrju-manu, ngulakungarntiji nyanungurlujulpa-ngalpa nyurru-juku manngu-nyanjarla purda-nyangu. Nyanungujulpa-nyanu wangkaja, “Ngajulurlu yungurnaju yapa yalumpurra mardarni. Ngajulurlu kapurna-jana yilya Jijaji Kiraji walya-kurra yungurna-jana rdakurl-kijirni ngajukulku kurdukurdu.”

6 Yuwayi, pulka-pinyirli parla Kaatuku panungku! Nyanunguju kangalpa yimiri nyinami. Kujaju ngurrju-nyayirni! Kaatu karla yulkami-nyayirni Jijajiki Kaja-nyanuku nyanungu-nyanguku. Kula nganangu nyanunguju jinyijinyi-manu Jijajiki yilyanjarniki nyampukurraku walya-kurraku, walku. Nyanungurluju ngari kutu yilyajarni Jijajiji nyampu-kurraju.

7-9 Jijajiji palija watiya warntawarntarla, manu-ngalpa yalyu karlija yungurlipa panu ngalipaju jintangkalku nyinami nyanungu-kurlu. Kujarlaju, Kaatu-ngalpa yawuru-jarrija yangka kujalparlipa maju-wiyi nyinaja. Nyanungurlu-nyanu ngalipa kulpari kangu nyanunguku, manu ngalipaju rarralypalku. Yuwayi, Kaatujulpa-ngalpa yimiri-nyayirni-nyinaja. Ngurrju-nyayirnilpa-ngalpa nyinaja. Nyanunguju pinangkalpa-nyayirni, manu-ka nyiyarningkijarra milya-pinyi. Kujarlaju nyanungurlu-ngalpa nyiyarlangu ngurrju milki-yirrarnu yangka nyanungurlu kulalpa-jana nyurru-wiyirlangu milki-yirrarnu, walku-wiyi. Nyurru-wiyi nyanungulpa nyinaja ngampurpa yilyanjaku Jijajiki nguru nyampu-kurraku. Kala yilyanjakungarnti nyanungukungarnti, nyanungurlulpa nyiyarningkijarra wurdujarra-manu.

10 Kuja nyiyarningkijarra wurdujarra-manu manu jungarni-manu, Kaatuju-nyanu wangkaja, “Ngula-juku karna yilyamirralku.” Jungajuku, nyanungurlu yilyajarni Jijaji yungu nyanungulku nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku kuja Kaaturlu ngurrju-manu walyangka manu yalkirirla. Kujarlanyarliparla pulka-pinyi!

11 Nyarrpara-jangka kalu nyiyarlanguju ngurungka nyampurlaju palka-jarrimi? Kamparru, Kaaturlu kajana manngu-nyanjarla purda-nyanyi, manu ngula-jangka kalurla marlaja palka-jarrimi. Kuja Kaaturlu walya manu yalkiri ngurrju-manu, ngulakungarntiji nyanunguju-nyanu wangkaja, “Ngajulu kapurnaju milarninjarla kanyirni yapa ngaju-kurra.” Junga kujaju. Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurlipa jintangka nyina Jijaji Kiraji-kirli.

12 Nyurru-wiyi nganimpa Juwu-patuju kamparru-warnulparnalurla Jijaji Kirajiki pardarnu palka-jarrinjaku nguru nyampurlaku. Nganimparlurnalu milya-pungu yangka nyanungu kapu yanirni. Kujaju junga. Jijajiji nyurru-juku yanurnu. Kaaturlu milarnu-nganpa Juwu-patu kamparrurlu yungurnalurla Kaatuku pulka-pinyi ngula-ka nyinami parrpada-nyayirni.

13 Nyurrurlarlangu Juwu-wangu-patu-nyarra Kaaturluju jinta-manu Jijaji Kiraji-kirraju yangka-puru kujankulu nyurrurlarlau yimi junga purda-nyangu Kaatu-kurlu. Nyanungurlu-juku kajana yapa muurlmardarni. Yimi Ngurrju-kirlirli-nyarra Kaaturlu muurlmardarnu yaninja-kujaku jarrwara-kujaku. Kujankulurla wala nyinaja Jijaji Kirajiki, Kaaturlu-nyarra yungu nyanungu-nyangu Pirlirra yangka kujangalpa nyanungurlu jangku-pungu nyurru-wiyi. Pirlirra kangalpa wangka ngalipaku kuja, “Nyurrurla yapa kankulurla warlaja nyina Kaatukuju.”

14 Panu karliparla nyinami warlalja Kaatuku, manu karlipa mardarni nyanungu-nyangu Pirlirra. Kujarlanya milya-pinyi karlipa ngaka kapurliparla nyina rarralypa-nyayirni ngurungka nyanungu-nyangurla. Manu karlipa milya-pinyi yinya kapurlipa mani nyiyarningkijarra yinya kuja-ngalpa jangku-pungu Kaaturlu. Yuwayi, Kaatuju

parrpada-nyayirni. Pulka-pinyirliparla nyanunguku!

Jijaji Kiraji-ka nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹⁵ Purda-nyangurna-nyarra wala nganta kankulurla nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, manu yangka kuja kankulu-jana yulkami nganta yapaku Kaatu-kurlanguku.

¹⁶ Kujarlanya, kuja karnarla wangkami nyanungukuju, yati-wangka karna-nyarrarla nyurrulakuju. Manu karna-nyarrarla nyanunguju tarnngangu-juku warrarda payirni.

¹⁷ Yuwayi, Kaatuju kangalpa nyinami Wapirra ngalipakupalangu pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu yilyajarni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji nyampu-kurra. Warrarda karna-nyarrarla payirni yungunkulu milya-pinyi kuja-nyarra Kaaturlu yajarnu nyanungukulku. Nyanungu karna-nyarrarla payirni yungulpa-nyarra nyanungu-nyangu-kurlurlu Pirlirra-kurlurlu pinarri-mantarla nyiyarningkijarraku manu yungu-nyarra Pirlirraparlu Kaatu milki-yirrarni nyurrulakuju.

¹⁸ Payirni karna-nyarrarla Kaatu yungu-nyarra langa rurra-mani yungunkulu milya-pinyi-nyayirni. Kapunkulu milya-pinyi kuja-nyarra milarninjarla wangkaja yangka ngaka yungunkulu nyanungu-kurlu nyinami tarnnga-juku. Kapunkulu milya-pinyi yangka kapunkulu mani nyiyarningkijarra ngurrju yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangu-pungu nyanungu-nyangu yapaku.

¹⁹⁻²⁰ Kapunkulu milya-pinyi nyanungu-nyangu yartarnarri wiri-nyayirni kuja-ka nguna kaninjarni ngalipa-nyangurla palkangka yangka kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki. Yartarnarrirli kangalpa pirrjirdi-mani.

Yartarnarri jinta-juku yangka kuja Kaaturlu Jijaji Kiraji pina-wankaru-manu palinja-warnu. Yartarnarri jurru-kurlurlu Kaaturlu pirrily-yirrarnu nyanungurla jungarni-purdanji ngurungka nyanungu-nyangurla.

²¹ Nyanunguju wiri-nyayirni pirlirra-karikiji manu yapa ngalya-karikiji ngurungka Kaatu-kurlangurlaku manu walyangkaku. Nyanungu-nyangu yirdiji pirrjirdi-nyayirni yapa-patu-kari-kirlangu-piya-wangu jalanguju. Manu kaji walya nyampu lawa-jarrimi, Jijaji Kiraji-kirlangu yirdiji kapu wiri-jiki nyina yapa panu-kari-piya-wangu.

²² Kaaturlurla yartarnarri yungu Jijaji Kirajiki yungu Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Manu Kaaturlu milarnu nyanunguju yungu-ngalpa Warlalja-Wiri nyina yapaku ngalipaku Kirijini-patuku nguru-kari nguru-karirlaku.

²³ Kuja karlipa Kirijini-patu jinta-jarrimi, ngulajurlipa palkaju Jijaji Kiraji-kirlangu-piya. Nyanungurlu-ka nyiyarningkijarra ngurrju-mani warrarda ngurrju-nyayirni nyanungu-piya. Nyanungurluju kangalpa kurru-pinyi yartarnarriji palkangkaju, ngula-kurlu yungurlipa walku-mani warrki nyanungu-nyanguju nguru-kari nguru-karirla.

2

Yapa nyurnu-patu-piyalparlipa nyinaja pirlirra palinja-warnu, kala Kaaturlu-ngalpa wankaru-manu pina Jijaji-piya

¹ Nyurrurla kalankulu warntarla-juku warrarda nyinaja, manu kula kalankulurla Kaatuku nyinaja. Kujarlanya, yapa nyurnu-patu-piyalpankulu nyinaja kula-nganta pirlirra palinja-warnu. Kulalpankulu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurraju kujalpa-nyarra wangkaja.

² Yuwayi, warntarlalpankulu nyinaja yapa panu-kari maju-piya kuja kalu walya nyampurla nyina. Manulpankulu purda-nyanjarla puraja Juju Ngawu yangka kuja kajana wiri nyina pirlirra-kariki juju-kariki yalkirirla. Yangka jurru-juku kuja kajana yapa jinyijinyi-mani yangka kuja kalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyina Kaatukuju.

³ Ngalipa panu-juku kalarlipa warntarlaju nyinaja yinyarra-piya. Kalarlipa marru-pinjarla nyiyarningkijarra punku mangunyangu. Kalarlipa warntarlaju mangun-nyanjarla majungka-jarrija. Kujarlanya-ngalpa Kaatuju kulu-jarrija. Kapu-ngalpa muku pungkarlajala yapa panu-kari-piya yangka-piya kuja kajana kulu-jarrimi.

⁴⁻⁵ Kaatuju kanyarra yimiri-nyayirni nyina nyurrurlakuju. Kujarlanya-nyarra muurl-mardarnu palinja-kujakuju. Junga kujaju yangka kalarlipa warntarla nyinaja. Kujarlanya kulalparlipa nyinaja Kaatu-kurlangu yangka-piya pirlirra nyurnu-piya palinja-warnu-piya. Kala Kaatujulpa-ngalpa warrarda yulkaja, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurru nyinaja. Kujarlanya-ngalpa pirlirrapaju wankaru-manu pina yangka-piyarlu kuja Jijaji pina-wankaru-manu.

⁶ Jalanguju, nyinami karliparla Jijaji Kirajikiji. Kaaturlu junga-nyayirnirli nyanunguju pina-wankaru-manu. Kuja-piyarlu-yijalalngalpa wankaru-manu pina yungurlipa Jijaji Kiraji-kirli nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yinyarlanya-ka nyina Warlalja-Wiriji nyiyarningkijarrakuju.

⁷ Yuwayi, nyinami karliparla Jijaji Kirajikilki. Kaaturlu-ngalpa pina-wankaru-manu Jijaji-piya yungulu yapangku milya-pinyi Kaatuju yimiri-nyayirni ngalipakuju. Kula kangalpa ngana yimiriji nyina kuja-piyaju.

⁸ Kaatu kanyarra yimiri nyina nyurrurlakuju kuja kankulurla wala nyina. Kujarlanya kanyarra muurl-mardarni palinja-kujakuju. Kulalpankulu-nyanu nyurrurlarlu muurl-mardakarla, lawa. Kaaturlu kanyarra ngari kutu muurl-mardarni.

⁹ Yapa jinta-kari marda kajika kurruru-karrinjarla wangkami, “Ngajuju karna-jana yimiri nyina yapakuju. Kujarlanya kaju Kaaturluju muurl-mardarni palinja-kujakuju.” Kujaju junga-wangu. Kulalpa nganangku jinyijinyi-mantarla Kaatuju muurl-mardarninjakuju, lawa.

¹⁰ Ngalipakungarntirli ngurru-maninjakungarntirliji, mangun-nyanjarla-nyanu wangkaja, “Ngajulurlu kapurna-jana yapa ngurru-manu yungujulu warrki-jarri ngurru-manu yungulu-jana yapa-patukarirlanguku yimiri nyina.” Kujarlanya-ngalpa jinta-manu Jijaji Kiraji-kirra.

Jijaji Kirajirli kangalpa jintangka warlaljarla Kaatu-kurlangurla yirrarni

¹¹ Juwu-paturluju kalu-jana ngarrka-kijirni nyanungurra-nyangu kurdu wirriyaju. Ngulaju nyanungurra-nyangu kuruwari. Kujarlanya kalu wangka nyanungurraju nganta Kaatu-kurlangu. Nyurrurla

Juwu-wangu-patu kula kankulu nyina Juwu-piya ngarrka-kijirninjawarna, lawa. Kujarlanya Juwu-patu kalu wangkami nyurrurla nganta kula Kaatu-kurlangu. Nyurrurlarlu, manngu-nyangkalanuanu kujalpankulu nyarra nyurru-wiyi nyinaja kujankulu Kirijini-jarrijalku. Nyiya-piyalpankulu nyurrurlaju yapa nyinaja Kirijini-jarrinjakungarntiji?

¹² Kirijini-wangurlu-wiyi kula kalankulu milya-pungu nyiyarningkijarra Jijaji Kiraji-kirliji. Kulalpankulurla Kaatuku nyinaja yangka Yijirali-pinki-piya kuja-nyanu milarnu nyanunguku. Nyurru-wiyi, ngarrurnu-jana yangka kapu-jana warrawarra-kanyi tarnnga-nyayirnirli. Kala kula-nyarra nyurrurla ngarrurnu kujarlu, lawa. Ngarilpankulu nyinaja Kaatu-wangu, manu kalankulu-nyanu wangkaja, "Waraa! Ngaliyaju yangarlu-nyayirni! Ngana kapu-ngalpa yanirni warrawarra-kanjakuju?"

¹³ Yuwayi, nyurrurla yapa-patu kalankulurla wurnturu jurnta nyinaja Kaatukuju. Kala jalanguju, nyinami kankulurla Jijaji Kirajikilki. Nyanungu-ngalpa palija warntawarntarla ngalipaku panu-jarlukujuku. Kuja yalyu karlija, kujarlanya-nyanu nyurrurla pina-kangurnu Kaaturluju nyanungukuju.

¹⁴ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulu-jana nyurunyuru-jarrija Juwu-patukuju, manu kalalu-nyarra nyurunyuru-jarrija-yijala. Kalalu-nyarra warla-pajurnu warrarda nyanungurra-kurlu jinta-jarrinjakuju. Kala jalanguju, Jijaji Kirajirli-ngalpa jinta-maninjarla jinta-kurra kangurnu Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu yungurlipa-nyanu rarralya nyina jarnkujarnku.

¹⁵ Yuwayi, nganimpa Juwu-patu manu nyurrurla Juwu-wangu-patu kalarlipa jirramarla turnu-warnu-jarrarlaju nyinaja jarnku. Kala Jijaji Kirajirli yungu-ngalpa jinta-mantarla jintangka turnungka nyinanjaku yungurlipa-nyanu rarralya nyina. Kujarlanya Jijajiji palija warntawarntarlaju. Nganimparlu Juwu-paturlu kalarnalu-jana kuruwari-kari kuruwari-kari Mujuju-kurlangu warrarda puraja. Kala kuja Jijaji palija warntawarntarla, kujarlanya kula kangalpa Mujuju-kurlangu kuruwariji wiri nyina ngalipakuju, manu kula kalarlipa puramilki, lawa. Jintangalku karliparla marlaja nyina Jijajikiji Juwu-patu manu Juwu-wangu-paturlangu.

¹⁶ Yuwayi, Jijaji palija warntawarntarla yungu-ngalpa nganimpa Juwu-patu manu nyurrurla Juwu-wangu-patu jintangka turnu-warnurla yirrarni. Kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulangkujungalpa kangurnu pina Kaatu-kurra yungurlipa nyanungu-nyangu wungu-warnulku nyina. Kujarlanya, kula kalarlipa-nyanu nyurunyuru-jarrimilki, lawa.

¹⁷ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulurla wurnturu jurnta nyinaja Kaatukuju. Kula kalankulu milya-pungu, lawa. Nganimpa Juwu-patu kalarnalurla kutu-nyayirni nyinaja nyanungukuju. Kuja Jijaji yanurnu walya nyampu-kurra, nyanungu-ngalpa wangkaja yungurlipa jintangka nyinami Kaatu-kurlu. Wangkaja-ngalpa yungurlipa jintangka nyina rarralya nyurunyuru-jarrinja-wangu.

¹⁸ Yuwayi, Jijaji-ngalpa palija warntawarntarla, manu karliparla jinta-juku Pirlirpa Kaatu-kurlanguju marlaja mardarni. Kujarlanya yungurliparla kutu-jarrimi Wapiraku wangkanjakuju.

¹⁹ Nyurrurla Juwu-wangu-patu kalankulu nyinaja yapa-kari Juwu-patukuju. Kala jalanguju, Kaatu-kurlangu yapa jintawarlayi karlipa nyinami warlalja jintangka nyanungu-nyangurla.

²⁰ Yuwayi, Kaaturlu kangalpa yirrarni turnu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra jintangka-juku. Jijaji Kiraji-wiyi yirrarnu ngula-ka wiri-nyayirni nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-jangkaju, yirrarnu-ngalpa yangka-patu Kurdungurlu-patu Wiriwiri manu nyanungu-nyangu-paturangu jarukungarduyu-patu yangka kuja kalalurla marlaja wangkaja. Manu jalanguju, nyurrurlarlangu kanyarra yirrarnilki turnu-warnu-kurra nyanungu-nyangu-kurra.

²¹ Yuwayi, Jijaji Kirajirliji kajana jinta-mani yapa jintawarlayi turnu-warnu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. Nyanungurluju kajana maya-kari maya-kari yapaju yirrarni jintangka-juku. Kujarlanya karlipa yapa jintawarlayi nyina Yuwarli Maralypirla kuja karla karri ngalipanyanguku Warlalja-Wiriki Jijajiki.

²² Nyurrurlaju kankulurla Jijajikilki nyina. Nyanungurluju kanyarra jinta-mani Kaatu-kurlangu turnu-warnu-kurra. Nyurrurlarlangu kankulu nyina Yuwarli Maralypi-piya kuja-ka Pirlirra Kaatu-kurlangu nyina.

3

Puurlurlu wita ngari yimi yirrarnu nyanungu-kurlu yangka nyarrpa kuja kala-jana warrki-jarrija Juwu-wangu-patuku pina-kanjarniki Kaatu-kurralku

¹ Jijaji Kirajirliji ngaju Puurlu yilyajarni Yimi Ngurrju-kurlu nyurrurla-kurra Juwu-wangu-kurra. Kujarlanya karna nyina rdakungkalku.

² Nyurrurlarlau kankulu nyurru milya-pinyi ngaju-kurluju. Kaatu-julpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju. Nyanungurluju milarnu ngaju, manu warrkiji yungu yungurna-nyarra yapa nyurrurla pirrjirdi-mani.

³ Nyampurla pipangka nyurrurna-nyarra wita ngari yirrarnu Kaatu-kurluju. Nyurru-wiyilpa manngu-nyangu nyurrurlaku Juwu-wangu-patuku pina-kanjaku nyanungukulku. Kula-jana yapaku Yimi Ngurrju milki-yirrarnu. Wuruly-mardarnulpa-nyanu nyanungu-miparlu. Kala ngaka-pardu-kari, milki-yirrarnuju yimiji yungurna milya-pinyi. Kujarlanya karna-nyarra yimi wita-pardu-kari yirrarni nyampurla pipangka.

⁴ Kajinkili pipa nyampu nyanyi, ngula-jangkarluju kapunkujulu milya-pinyi-nyayirnilki. Kapunkulu-nyanu wangkami, "Kulalparlipa Kaatu-kurlangu Yimi Ngurrju milya-pungu, wuruly-mardarnulpa-nyanu nyanungu-miparlu ngalipa-kujakuju. Kala yinya wati Puurlurlu-ka milya-pinyi-nyayirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kuja kangalpa ngalipa Juwu-wangu-patu pina-kanyirni Kaatu-kurra Juwupiya." Kujanya kapunkulu-nyanu wangkami.

⁵ Junga nyampuju. Nyurru-wiyi Kaaturlu kula-jana milki-yirrarnu nyanungu-nyangu Yimi Ngurrju yapaku. Kala jalangurlujunganpa nyanungu-nyangu Pirlirparlu milki-yirrarnu Wiriwiriki Kurdungurlu-patuku manu jarukungarduyu-patuku yangka-patuku kujarnalu-nyanu yungu nyanungu-mipa-kurra.

⁶ Nyampuju yangka Yimi Ngurrju kujalpa-nyanu nyurru-wiyi Kaaturlu mardarnu nyanunguku. Jalangu nyurrurla Juwu-wangu-patu kankulurla wala nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirliki. Kujarlanya kapunkulu mani nyiyarningkijarra kuja-nganpa Kaaturlu jangku-pungu nganimpa Juwu-patuku kamparrurlu-wiyi. Kapu-nyarra nyurrurla Juwu-wangu-patu jinta-mani nganimpa-kurra Juwu-patu-kurra nyanungu-nyangu warlalja turnu-warnu-kurra. Kapu-nyarra warrawarra-kanyi nganimpa-piya.

⁷ Kaatujulpaju yimiri-nyayirni nyinaja ngajukuju, manuju nyanungu-nyangu yartarnari yirrarnu ngajuku. Kujarlanyaju warrkiji ngajukuju yungu yungurna-jana yapaku ngarrirni Yimi Ngurrju.

⁸ Kula karnaju wiri paaju-ngarrirni ngajulurlu yapaku yangka kuja kalurla Kaatuku nyina, lawa. Nyanungurra wiri-jiki kalu nyina ngajukuju. Ngulaju ngula-juku. Kaatujulpaju yimiri-jiki nyinaja ngajukuju, manuju warrki nyampu yungu yungurna-jana milki-wangkami Juwu-wangu-patuku Jijaji Kiraji-kirli. Nyanunguju wiri-nyayirni nyiypiya-wangu. Kula nganangku nyangu nyanungu-piya nyurru-wiyi!

⁹ Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra. Nyanungurlulpa langanku mardarnu yimi jinta-kari kujalpa-jana jurnta mardarnu yapaku yimi-ngarrirninja-wangurlu. Kujarlanyaju ngajuju milarnu yungurna-jana yimi-ngarrirni yangka jinta-kari yimi.

¹⁰ Nyiia-jangkalpa-jana Kaaturluju jurnta mardarnu yinyaju yimi yapakuju? Yimi-ngarrirni kapurna-nyarra yungunkulu milya-pinyilki. Kaaturlu-jana Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu jintangka yirrarnu nyanungu-nyangu warlaljarla jaajirla. Nyampuju yangka yimi jinta-kari kujalpa-jana nyurru-wiyi yapaku jurnta mardarnu. Kala jalangurlu marramarrarlulpa manu panu-kari pirlirrpurlu, yangka kuja kalu wiriwiri nyina yalkirirla, nyanyi kalu-ngalpa ngalipa Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jinta-manu nyanungu-nyangu turnungka jintangka. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyanunguju pina-nyayirni nyiyarningkijarrakuju.

¹¹ Kaaturlu kuja ngurrju-manu walya manu yalkiri, nyampukungarti nyanungurlulpa kuja manngu-nyangu, "Ngakaju kapurnaju kanyirni pina Juwu-wangu-patuju ngaju-kurra Juwu-patu-piya." Junga kujaju. Nyanungurlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri walya nyampu-kurra.

¹² Kujarlanya ngari karliparla kutu-jarrimi Kaatukuju lani-wangu. Yuwayi, ngalipaju mapirri jintangka Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu, manu karliparla wala nyina Jijaji Kirajikiji.

¹³ Jalanguju murrumurru karna nyina nyampurla rdakungka. Kala kulalu mularrpa-jarriya! Ngajuju karna nyampu rdakungka nyina yungunkulu nyurrurla yapa-patu pirrjirdi-jarrimi.

Puurlu-janarla wangkaja Kaatuku Yipija-wardingki-patuku

¹⁴ Parntarrimilki karnarla mirdi-purdanji Wapirra Kaatuku.

¹⁵ Nyanungurlu-jana yapa manu pirlirrpakari pirlirrpakari ngurrju-manu kuja kalu walya nyampurla nyina manu nguru-nyayirni-wangurla, manu kajana wankaru warrarda mardarni.

16 Kaatuju-ka nyina kankarlarra yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Wangkami karna-nyarrarla yungu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirparlu pirlirjirdi-mani-nyayirni nyurrurla-nyangu pirlirpa.

17 Ngajulu karna-nyarrarla nyanunguju payirni yungu-nyarra Jijaji Kiraji nyina nyurrurlarla kaninjarni yangka kuja kankulurla wala nyina. Ngajulurlu karna nyanunguju payirni yungunkulurla warrarda yulkami manu yungunkulu-nyanu yulkami Kirijini-patuju.

18 Ngajulurlu karna-nyarrarla nyanunguju payirni yungu-nyarra pirlirjirdi-mani yungunkulu nyurrurlarlu manu panu-karirli Kaatu-kurlangu-paturlu langa-kurra-mani kuja kanyarra Jijaji Kiraji yulkami-nyayirni warrarda.

19 Ngaliparlu karlipa wita-mipa yimiji Jijaji Kiraji-kirliji milya-pinyi kuja kangalpa yulkami-nyayirni. Ngulaju ngula-juku. Ngajulurlu karna-nyarrarla Kaatu payirni yungunkulu pinalku nyina Jijaji Kiraji-kirliki. Ngula-jangkaju, kapunkulu ngurrjungku nyinanjarla wardinyi-mani Kaatuju.

20 Kaaturlu-ngalpa yartarnarri yungu. Nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli ngulaju karliparla nyanunguku warrki-jarrimi. Wita-mipa ngari karlipa warrki nyanungu-nyanguju milya-pinyi, manu nyarrparlu kulalparlipa nyanunguju payikarla yungurliparla ngurrju warrki-jarrimi. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-ka warrkiji milya-pinyi ngalipa-piya-wangurlu, manu warrki yinyaju kapu junganguku lawa-mani ngalipa-kurlurlu.

21 Nyanungurlu-ngalpa jinta-manu Jijaji Kiraji-kirra jinta-kurralku turnu-warnu-kurraju yangka kuja karlipa jaaji-pajirni. Kujarlanya yungurliparla Kaatuku warrarda pulka-pinyi. Ngula-juku ngurrju!

4

Jijaji Kirajirli kangalpa jintangka-juku turnu-warnu mardarni

1 Ngaju karnarla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijajiki, kujarlanya karna nyampuju nyina rdakungka. Purda-nyangkajulu! Kaatu-nyarra milarninjarla wangkaja yungunkulurla jungarni nyinami. Kujarlanyalurla jungarni nyinaya Kaatuku yungu-nyarra wardinyi-jarrimi.

2 Wurulypalu nyinaya, kulalu-nyanurla pulka-pungka! Ngarili-jana yapa panu-kari-mipaku pulka-pungka! Ngurrjulu-jana nyinaya! Kulalu-jana kulu wangkaya! Kajili rampalpa-jarri, kulalu-jana kulu-jarriya! Kulalu-jana jinyijinyi-manta yungulu nyurrurla-piya nyina! Kuja-piyalpankulu-nyanu yulkayarla!

3 Kaatu-kurlangu Pirlirparlu-nyarra rarralya-manu yungunkulu jintangka nyina jarnku-karlirr-nyinanja-wangu. Kuja-jangka, yirriyir-rili nyinaya yungunkulu jintangka nyina turnu.

4 Jinta-mipa Pirlirpa Kaatu-kurlanguju ngalipakuju. Kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja nyurrurlaku, manu kuja-nyanu nyanungu-kurra-manu, janku-pungu-nyarra jintaku-mipa yangka jurruku-juku kuja karliparla jalangu pardarni.

5 Jinta-mipa kangalpa nyina Warlalja-Wiriji ngalipaku Kirijini-patukuju, manu jinta yimi jungarni-nyayirni Jijaji Kiraji-kirliji. Jintaku karliparla yimiki ngungkur-nyina. Ngalipajurlipa jintawarlayiji papitaji-jarrija yirdingka Jijaji Kiraji-miparla.

⁶ Jinta-mipa Kaatuju kuja kangalpa Kirdana panuku yapaku nyina. Nyanunguju Warlalja-Wiri yapa panuku, manu-ka yapa panu-kurlu warrki-jarri, manu-ka yapa panungkaju nyina palka nguru-kari nguru-karirla.

⁷ Jijaji Kirajiji yimiri-nyayirni ngalipakuju, manu-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki. Milarnu-ngalpa jalangurlu yungurlipa warrki-kari warrki-kari mardarni.

⁸ Nyiya-jangka-ngalpa Jijaji Kirajirliji jarnkujarnku yungu yinyaju warrki? Nyampuju yimi jurrku-juku kuja-ka nguna Payipulurla, wangkami kangalpa:

“Kuja nyanungu yanu kankarlarra, kangu-jana pirijina-patu purdangirli-wanarlu nyanungurluju. Kuja kankarlarra yanu, ngulangkuju-jana yungu ngurrju nyiyarningkijarra yapaku jintawarlayiki.”*

⁹ Nyiya-kurlu nyampu yimi yangka kuja ‘nyanunguju nganta yanu kankarlarra?’ Kankarlarra yaninjakungarnti, nyanunguju yanu walya nyampu-ngurlu walya jinta-kari-kirra-wiyi kaninjarra-nyayirni yangka manparrrpa-kurlangu-kurra. Kujarlanya-ka Payipulurlaju wangkami ‘nyanunguju yanu kankarlarra-nyayirni’.

¹⁰ Yangka kuja yanu kaninjarra walya-kurra manparrrpa-kurlangu-kurra, nyanunguju jurrku-juku kuja yanu kankarlarra murrarninginti yalkirirla Kaatu-kurlangu-kurra. Nyanunguju pina-yakarra-pardinjarla yanu kankarlarra yungu ngurrju-mani nyiyarningkijarra ngurrju-nyayirni walyangka manu yalkirirla nyanungu-piya-juku.

¹¹ Yuwayi, yinyaju junga-nyayirni. Jijaji Kirajirli-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki. Ngula-jangkaju, ngalya-kari karlipa nyina Jaajikingarduyu Wiriwiri, manu ngalya-kariri karliparla marlaja wangka Kaatuku jarukungarduyu-patu. Ngalya-kariri karlipa nyina mijiniri kuja karlipa yani ngurra-kari ngurra-kari-kirra yapa yimi-ngarririnjaku Yimi Ngurrju. Ngalya-karirli karlipa-jana warrawarra-kanyi yapa jaajirla. Ngalya-kari karlipa tiija-patu nyina kuja karlipa-jana yapa pinarri-mani Kaatu-kurlu yimi.

¹² Ngalipaju Kaatu-kurlangu yapa. Jijaji Kirajirli-ngalpa jarnku-jarnku yungu warrki yungurliparla warrki-jarrimi nyanunguku manu yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani.

¹³ Kajirlipa-nyanu jarnkujarnku pirrjirdi-mani kujarlu, kapurliparla panu-juku wala nyinami jungarni Kaatu-kurlangu Kaja-nyanuku, manu kapurlipa pina-jarrimi nyiyarningkijarra nyanungu-kurlu. Ngula-jangka, kapurlipa ngurrju-nyayirni nyinami nyanungu-piya.

¹⁴ Kajirlipa Jijaji Kiraji-piya-jarrimi pina-nyayirni, ngulaju kularlipa kurdu-piya nyinami. Kurdukurduju kajikalujana warlka-kurrakuju ngungkurr-nyinami marda, kajikalujana warlkangku yimirr-yinyi. Kula ngalipa kurdukurdu witawita-piya, lawa. Kuja kalu-ngalpa yapangku warlkangku ngarrirni, kajili-ngalpa pinarri-mani warntarlarlu Jijaji Kirajiki jurnta kanjaku, kularlipa-jana ngungkurr-nyina.

¹⁵ Yulkami-miparlipa-nyanu, manu yungurlipa-nyanu jungangu yimi-ngarrirni warrarda yimi. Kuja-karra kapurlipa Jijaji Kiraji-piya-jarrimi ngurrju-nyayirni. Nyanunguju Warlalja-Wiri ngalipaku jaajirla. Nyanungu kangalpa wangkami nyarrpa-jarrinjaku.

* 4:8 Nyangka Psalm 68.18

16 Kuja karlipa purda-nyanyi nyanungu, ngulaju kangalpa mardarni jintangka nyanungu-nyangu turnu-warnurla. Nyampurla jintangka turnungka ngulaju karlipa-nyanu jarnkujarnku yulkami, manu karliparla jarnkujarnku warrki-jarrimi kuja-ngalpa nyanungurlu yungu. Jungarni karliparla warrki-jarrimi yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani.

Jungarni-nyinaya Jijaji-piya

17 Junga karna-nyarra wangka. Warlalja-Wiri Jijajirliji ngajuju milarnu yungurna-nyarra yimi nyampurra yimi-ngarrirni. Kujarlanya karna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu yapa ngalya-kari-piya-wangu nyina, yangka-patu kuja kalu maju-mipa manngu-nyanyi. Kulalpalu nyarrparlu jungangkuju manngu-nyangkarla.

18 Jurru marntarla-jarrija-nyayirnil, manulu karlirr-yanu Kaatu-kujakuju. Kula kalu nyanungu purda-nyanyi, kujarlanya ngurrapajuku kalu nyina. Kula kalu milya-pinyi nyanungurlunya kuja kajana wankaruju yapa mardarni. Junga kujaju. Kula kajana wankaruju mardarni.

19 Kuja kalu majungka-jarri, kula kalu-nyanu kurntaku-mani, lawa. Ngari kalurla warrarda warrirni maju-kari maju-kariki. Kula kalu-nyanu warla-pajirni, lawa. Ngari kalu nyanungurra-nyangu palkaju majungka-jarrimi.

20 Kujankulu pina-jarrija Jijaji Kiraji-kirli, kulankulu pina-jarrija nyiyarningkijarra majuku, lawa.

21 Milya-pinyi karna-nyarra nyurrurlaju yapa-patu. Milya-pinyi karna kujankulu purda-nyangu Jijaji-kirli manu kujalu-nyarra yapa panu-karirli pinarri-manu nyanungu-kurlu. Nyanungu-nyangu yimiji junga.

22 Kujankulu pina-jarrija Jijaji Kiraji-kirli, warntarla-jukulpankulu nyinaja. Kala ngalya-karirli Kirijini-paturlulu-nyarra yimi-ngarrurnu maju-wangu-nyinanjaku. Kajinkili maju-juku nyinayarla, kulankulu-nyanu wardinyi-mantarla, lawa. Kapunkulu-nyanu nyurrurlarlujuku maju-mantarla. Kujarlanya, parra-kari parra-kari yampiyalu nyiyarningkijarra majumaju yangka kujalpankulu maju-wiyi puraja.

23 Yapa yinya-patu-karirli-nyarra pinarri-manu. Yungulpankulu yinya-kurlurlu Kaatu-kurlangu Pirlirra-kurlurlu warrarda manngu-nyangkarla jungarnirli.

24 Yinyarra ngalya-kari Kirijini-paturlulu-nyarra pinarri-manu Kaatu-kurlu. Nyanungurlulu-nyarra kurruly-kujurnu jungarniki nyinanjakuju. Kujarlanya jungarnilirla nyinaya nyanungu-mipaku yangka-piya-wangu kujalpankulu warntarla-wiyi nyinaja. Kajinkili kuja-jarri, ngulaju Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-jarrimi.

25 Jijaji Kirajiki karliparla nyina jintangka turnungka. Kujarlanya kulalu-nyanu jarnkujarnku yulyurlku-yungka, kala yimi jungarni-mipalu-nyanu wangkaya.

26 Marda kajikanparla kulu-jarrimi yapa jinta-kariki nyiyangurlurlangu. Yarujurlu yaninjarla yalala-yirra wantaju marda kajika yukamirralku. Kajilpanparla kulu-jarriyarla-juku wanta yunkanja-warnurla, ngulaju warntarla-nyayirni.

27 Kajilpa wanta yukayarla, manu kajilpanparla kulu-juku nyinakarla yapa yinyaku, ngulaju Juju Ngawungku kajikangku warntarla-kanyi Kaatu-kujaku.

²⁸ Kaji yapa purunjunju nyinami, wangkayarla yinyaku yapaku yungu puru-wangu nyina. Wangkayarla yungu warrki-jarrimi nyanungu-nyangu rdaka-jarra-kurlu talakupurdaju. Kaji warrki-jarri ngurru, ngulaju yungu-jana nyanungu-nyangu tala yinyi yapaku marlajarraku.

²⁹ Kulalu-jana yapa ngalya-kariki yimi maju wangkaya, kajikankulu-jana murrumuru-mani yimi nyurrurla-nyangu-kurlurluju. Kajili wajampa nyina nyiya-ngurlurlangu, yaninjarlalu-jana ngurru-wangkaya. Kajili yimi nyurrurla-nyangu purda-nyanyi, ngulaju kapulu ngurru-jarrimilki.

³⁰ Kulalu Kaatu-kurlangu Pirlirpa wajampa-manta. Kaaturlu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirpa yungu nyurrurlaku yungunkulurla nyanungukulku nyina. Kujarlanya kankulu milya-pinyi yangka ngaka Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni tarngangkulku.

³¹ Kajingki yapangku murrumuru-mani, kularla miyalu maju jangkardu nyinaya, lawa. Kularla kulu-jarriya, manu kularla kilji jangkardu wangkaya. Kularla nginji-wangkaya, manu kula maju manngu-nyangka.

³² Manngu-nyangkalu nyampu: Kaaturlu Jijaji Kiraji yilyajarni nyampu-kurra yungu-ngalpa yawuru-jarrimi, punku-jarrimi kuja karlipa. Kujakuju, kajingki yapa jinta-karirli miyalu maju-mani, ngulajurla ngampangampa nyinaya, yawuru-jarriyarla kulu-wangu. Manulu-nyanu warrarda ngurru nyinaya rarralya-juku.

5

¹ Nyurrurlaju Kaatu-kurlangu kurdukurdu. Yulkami-nyayirni kan-yarra. Waalparrika nyanungu yungunkulurla jungarni nyinami.

² Manngu-nyangkalu Jijaji Kiraji. Kula nganangku nyanunguju jinyijinyi-manu ngalipaku palinjakuju, lawa. Ngari-nyanu yungu kutu Kaatu-kurraju kuja-ngalpa palija ngalipaku. Nyanungujulpa kuyu-piya nyinaja yangka yapangku Juwu-paturu kalalurla purranjarla yungu Kaatuku yungu-jana yimirilki nyina. Kala Kaaturluju parnti-nyangu kuyuju jankanja-kurraju, manu kala-jana yapakuju wardinyi-jarrija-nyayirni. Kuja-piyarlu-yijala-nyanu Jijaji Kirajirliji yungu Kaatu-kurraju. Kuja-piyalpankulu-nyanu yulkayarla nyurrurlaju.

³ Nyurrurla yapa kankulurla nyina Kaatuku. Kujarlanya kulalu majungka-jarriya yapa panu-kari-piya, lawa, yangka kuja kalu punku-kurra-jarrimi. Ngalya-kariri kalu mannganju-jarrimi, manu ngalya-kari kalu majungka-jarrinja-yani. Ngalya-kariri kalu ngayarrka-jarrimi yungulu-nyanu nyiyarningkijarra mani. Kulalu nyanungurra-piya nyinaya! Kajilpankulu maju nyinayarla yapa yinya-patu-piya, yapa ngalya-karirli marda kajikalunya-nyarra nyanjarla maju-pajirni.

⁴ Kulalu yimi maju wangkaya warungka-piya. Kulalu yimi jiliwirriji-wirri-wangkaya yangka nyiyarningkijarra maju-kurlu. Ngarili yampiya! Ngarilirla yati-wangkaya Kaatuku.

⁵ Yapa kuja kalu ngayarrka-jarrimi nyiyarningkijarraku, ngulaju yangka-piya kuja kalurla parntarrimi jujuku watiya-jangkaku manu pirli-jangkaku. Ngurru-wangu kujaju. Yirriyirri manngu-nyangka ngaju-nyangu yimiji. Kaatu manu Jijaji Kiraji mapirri kalu-ngalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku yapaku kuja karliparla nyanunguku

nyinami. Kajili-nyanu mannganju-jarrimi, manu kajili majungka-jarrinja-yani yapa, manu kajili ngayarrka-jarrimi, ngulaju kula kalurla nyina Kaatu-kurlangu yapa warlalja, lawa.

⁶ Manngu-nyangkalu nyampu: Kaatuju kapurla kulu-jarrimi-nyayirni yapa nganaku-puka purda-nyanja-wangkukuju. Marda kajika yapa jinta-kari yanirni yulyuriku-yinjaku nyurrurlaku. Marda kajika-nyarra wangkami ngurrju nganta majuju nyinanjakuju. Kala lawa. Kulalu purda-nyangka, kajika-nyarra warntarla-kanyi Kaatu-kujakuju.

⁷ Kajili yapa yinyarra warntarla kuja-piya nyinami, kulalu-jana jinta-jarriya nyanungurra-kurluju.

⁸ Nyanungurraju kalu yapa pampa-piya nyinami yangka yapa mungangka-piya. Kula kalu Kaatu nyanjarla milya-pinyi, lawa. Nyurrurla yapa kalankulu nyanungurra-piya nyinaja. Kala jalanguju kankulurla walalku nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki, ngulaju kanyarra yirrarni rdilingkalku yungunkulu ngulangka nyina. Kujarlanyalurla jungarniji nyinaya nyanungukuju.

⁹ Junga kujaju. Kuja kalu yapa nyina Kaatu-kurlangu rdilingka, nyanunguju kalu nyanjarla milya-pinyi. Ngula-jangka kalu-jana yapa ngalya-kariki ngurrju nyina, manu kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Warrarda kalu wangka junga.

¹⁰ Payikalu nyanungu, ngulaju kapu-nyarra milki-yirrarni jungarni yungunkulurla nyinami nyanunguku. Ngula-jangka, Kaatuju kapu-nyarra wardinyi-nyayirni nyinami.

¹¹ Kuja kalu yapa mungangka nyina, ngulaju kalu majungka-jarrimi. Kulalu jinta-jarriya, lawa. Ngarili-jana ngarrika kuja kalu warntarla nyinami.

¹² Kuja kalu yapa yinya-patu jinta-jarrimi, ngulaju kalu wurulypa majungka-jarrimi, kajikalua-jana yapa ngalya-karirli nyanyi. Kuja karna-jana yinya manngu-nyanyi, ngulaju karna kurnta-jarrimi-nyayirni. Ngulakuju kurnta-jarri karna ngajuju yalirra-kurlu yimi-ngarrirninjaku nyurrurla-kurra.

¹³ Kujalparlipa yapa yinyarra-piya nyinaja mungangka, ngulajurlipa nyinaja pampa-piya. Rampalpa manngu-nyangurlipa kula-ngantarlipa jungarni-jiki nyinaja. Kala Jijaji Kirajirli-ngalpa milpaju raa-pungu, ngula karlipa milya-pinyilki kujalparlipa warntarla nyinaja.

¹⁴ Kuja-ngalpa Jijaji Kirajirli milpa raa-pungu, ngulaju karlipa warraja-nyayirnilri milya-pinyi nyarrpa ngurrju nyarrpa maju. Kujarlanya ngana mayi yimi nyampuju wangkaja nyurru-wiyi, "Nyuntu kuja kanpa milyingka nguna, pina-wankaru-jarrinjarla yakarra-pardiya! Jijaji Kiraji kapu miril-karri nyuntulurlaju. Nyanungurlu kapungku milpa raa-pinyi yungunpa Kaatulku nyanyi."

¹⁵ Yirriyirrilirla nyinaya Kaatuku yungunkulu warntarla-wangu nyina. Marda kajikankulu warntarla manngu-nyanyi yapa yinya-patu-piya kuja kalu Kaatuku milya-pinja-wangu nyinami. Kulalu nyanungurra-piya nyinaya! Kala jungarnirlili manngu-nyangka yapa yangka-patu-piya kuja kalu Kaatu milya-pinyi.

¹⁶ Yapa nyampurla ngurungka, jalangu kalu punku nyinami. Manu ngaka kapu walya nyampuju lawa-jarrimi. Kujarlanyalurla Kaatukuju jungarni nyinanjarla warrki-jarriya warrarda!

¹⁷ Kulalu warungka-jarriya, lawa! Warrarda payikalu Warlalja-Wiri Jijaji yungu-nyarra wangka nyarrpa-jarrinjaku.

¹⁸ Kulalu warungka-jarriya pama-jangka! Kajinkili ngarni, ngulaju kapunkulu-nyanu maju-mani. Kaji-nyarra Pirlirra Kaatu-kurlangu yuka nyurrurlaku, kulalu wurra-manta.

¹⁹ Kajinkili jinta-jarrimi jaajirla, ngulajulu purlapa yunpaka Payipulu-jangka manu purlapa-karirlangu kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi. Yunpakalurla wardinyirli Warlalja-Wiri Jijajiki.

²⁰ Marda kapu-nyarra nyiyarlangu ngurrju rdipimi, marda maju. Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju kankulurla nyinami Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiki. Kujarlanyalurla yati-wangkaya warrarda Wapirra Kaatukuju nyiya-wanawana.

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri karnta manu watiki kuja kalu yupukarra nyina

²¹ Nyurrurla Kirijini-patu kankulurla yirriyirri nyina Jijaji Kirajiki, manu kankulu wiri-pajirni. Kujarlanya, kulalu-nyanu jinyijinyi-manta paaju-piyarlu, lawa. Ngarili-nyanu warrki-jarriya kutu.

²² Nyurrurla karntakarnta kuja kankulu nyinami yupukarra-watiki-irli, ngulajunkulu-nyanu nyurru yungu Warlalja-Wiri Jijaji-kirraju warrkini-piyarlu. Kuja-piyarlu-yijalalu-nyanu yungka kutu kali-nyanu-kurraju.

²³ Ngalipa Kirijini-patu ngulaju karlipa Jijaji Kiraji-kirlangu palkapiya nyinami, manu nyanunguju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Nyanunguju-ngalpa wiri ngalipaku, manu kangalpa wangka nyiya warrki yungurlipa walku-mani. Kuja-piya-yijala watiji kalu-jana wiriji nyina kali-nyanukuju.

²⁴ Ngaliparlu Kirijini-paturlu karlipa-nyanu yinyi Jijaji Kiraji-kirraju warrkinirli. Purda-nyanyi karlipa nyanunguju nyarrpa kuja kangalpa wangkami nyarrpa-jarrinjaku. Kuja-piyarlu-yijala yungulu-nyanu karntangkuju kali-nyanu-kurraju yinyi.

²⁵⁻²⁶ Nyurrurla wati-paturlu, purda-nyangkajulu! Jijaji-ngalpa kutu-palija jukuru-wangu yungu-ngalpa jungarni-mani. Kujarlipa nyanungu-nyangu yimi purda-nyangu, manu kujarlipa ngapangka yukaja, kujarlunya-ngalpa jungarni-manu yungurliparla jungarni nyina Kaatu-mipaku. Kujanya kangalpa Jijajiji yulkami. Kuja-piya-yijala, nyurrurla wati-patu, yulkayalu-jana kali-nyanukuju yangka Jijaji Kiraji-piya kuja kangalpa yulkami nyanungu-nyanguku yapaku.

²⁷ Yuwayi, ngalipa yapa-patuju Jijaji Kiraji-kirlangu turnu. Nyanungu-ngalpa palija yungurliparla nyanungukulu nyinami, yungurlipa majungka-jarrinja-wangu nyinami.

²⁸ Nyurrurla wati-patuku yungurna-nyarra wangkami. Ngaliparlu wati-paturlu karlipa-nyanu palkaju warrawarra-kanyi. Kuja-piya-yijalalu-jana yulkaya kali-nyanukuju. Nganangku-puka watingki kaji kali-nyanu jungangku warrawarra-kanyi, ngulaju kyananu yulkami-nyayirni manu kyananu warrawarra-kanyi jungangku.

²⁹ Kula kyananu yapa ngana nyurunyuru-jarrimi palka nyanungu-nyanguku, manu kula kyananu nganangku murrumuru-mani, lawa. Miyi karlipa ngarni. Parlirni karlipa-nyanu, manu karlipa jurnarparla yukami pirriya-kujaku. Warrawarra-kanyi karlipa-nyanu kuja

kangalpa kuja-piya-yijala Jijaji Kirajiji yulkami nyanungu-nyanguku turnukuju.

³⁰ Junga kujaju. Jintangka karliparla nyanunguku nyinami, manu ngalipaju nyanungu-nyangu-piya palka-piya.

³¹ Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Kuja-ka wirriya wiri-jarrimi, ngulangkuju kapalangu yampinja-yani ngati-nyanu kirda-nyanuju, ngulaju-ka yaninjarla yupukarra-jarrimi karnta-kurlu. Ngula-jangka, kuja kapala ngunamilki, kula kapala yapa jirrama nyina, lawa. Kaaturlu kapalangu jinta-mani jinta-kurralku.”*

Kujarlanya, wati-patu nyurrurla, yulkayalu-jana kali-nyanukuju.

³² Nyampu yimi yupukarra-kurlu Payipulurla ngulaju kulalpa ngana pina-jarriyarla. Kala karna milya-pinyi-jiki nyampu yimi ngulaju Jijaji Kiraji-kirli. Nyanunguju kangalpa yulkami nyanungu-nyangu yapaku turnu-warnuku.

³³ Kujarlanya, nyurrurla wati-patu, ngulajulu-jana yulkaya kali-nyanukuju yangka-piya kuja kankulu-nyanu nyurrurla warrawarra-kanjarla yulkami. Nyurrurla karntakarnta, jarnkujarnku purda-nyangkalu-jana kali-nyanuju.

6

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri kurdukurduku manu ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku

¹ Nyurrurlarlu kurdukurdurlu, purda-nyangkajulu! Nyurrurlaju kankulurla Warlalja-Wiri Jijajiki nyina. Yungulparliparla jungarni nyinakarla. Jungarnilirla nyinaya! Kujarlanya, purda-nyangkalu-jana nyurrurlakupalanguju kajili-nyarra nyarrparlangu-puka wangkami.

²⁻³ Nyampunya-ka wangka Payipulurlaju:

“Yungulparlipa-jana ngalipakupalangu jungangku purda-nyangkarla.” Kujarla Kaaturlu kuruwarri nyurru-wiyi yungu Mujujuku, nyanungu-jurla wangkaja:

“Kaji kurdungku nyanungukupalangu purda-nyanyi, ngulaju kurdu yinyaju kapu wardinyi-jarrimi, manu kapu wankaru nyina tarnga.”*

⁴ Nyurrurla wati-patu kuja kankulu nyina kurdukupalangu, purda-nyangkajulu! Kulalu-jana kurdukurdu warrarda jumati-manta miyalu warrarda ngarrirninjarlu! Jungangkulu-jana wiri-manta, manulu-jana pinarri-manta warrarda Warlalja-Wiri Jijaji-kirli yungulu jungarni nyina.

Nyampuju Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri paaju-watiki manu nyanungurra-nyangu warrkiniki

⁵ Nyurrurla ngalya-kari Kirijini-patu ngulaju warrkini kuja kankulu-jana pirijina-piya nyina nyurrurla-nyangu paaju-patuku. Yimiri kankulurla Jijaji Kirajikiji warrki-jarrimi junga-nyayirni. Kuja-piya-yijalalu-jana warrki-jarriya nyurrurla-nyangu paajukuju, manulu-jana purda-nyangka warrarda nyarrpa kajili-nyarra wangka. Kulalu-jana yulyurliku-yungka. Ngarili-jana kutu warrki-jarriya warrarda wakurturdu yurlyurliku-yinja-wangu.

* 5:31 Nyangka Genesis 2.24

* 6:2-3 Nyangka Deuteronomy 5.16

⁶ Yuwayi, purda-nyangkalu-jana kajili-nyarra nyarrpa nyurrurla-nyangu paaju wangkami warrkiki, manulu-jana junga warrki-jarriya. Kajili-nyarra warrki-kirra nyanyi, kapulu-nyarra wardinyi-jarrimi-nyayirni. Kala palka-wangurlaju, kulalu warrkikiji lawa-jarriya. Manngu-nyangkalu nyampu: Nyurrurlajunkulu Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini, nyina kankulurla nyanunguku. Kaatu kanyarra ngampurrpa nyina yungunkulurla jungarni warrarda nyinami, manu nyurrurlarlangunya kankulu ngampurrpaju nyina jungarni nyinan-jakuju. Kujarlanyalu-jana nyurrurla-nyangu paajukuju warrki-jarriya warrarda wakurturdu-juku.

⁷ Kuja kankulu warrki-jarrimi, kula kankulu-jana warrki-jarri yapa ngalya-kari-mipaku, lawa. Nyurrurla kankulurla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijajiki. Kujarlanya, yangka kuja kankulu-jana nyurrurla-nyangu paaju-watikiji warrki-jarrimi, jukuru-wangulu-jana warrki-jarriya kutu.

⁸ Marda kankulu ngalya-kariji warrki-jarrimi pirijina-piya, manu marda ngalya-kariji kankulu-nyanu warrki-jarrimi talakupurda marda. Wakurturdulu warrki-jarriya jintawarlaya-jiki! Milya-pinyi-jala kankulu yangka ngaka Warlalja-Wiri Jijajirli kapu-ngalpa jintawarlayiki-jiki yinyi nyiyarningkijarra ngurrju kuja karlipa yangka ngurrju warrki-jarrimi nyampurla walyangka. Kujarlanyalu jukuru-wanguju warrki-jarriya.

⁹ Nyurrurla paaju-patu, kuja kankulu-jana warrkini-patu mardarni, kuja kalu-nyarra warrki-jarrimi pirijina-piya, ngurrjulu-jana nyinaya kulu-wangu. Kulalu-jana kulungku warrarda ngarrika. Milya-pinyi-jala kankulu nyampuju: Nyurrurla manu nyurrurla-nyangu warrkinirli mardarni kankulu jinta-juku Warlalja-Wiriji kuja-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yulkami kanyarra yapa panukuju, kula nyurrurla-mipaku paaju-patu-mipaku, lawa. Ngaka kajinkili nyurrurla manu nyurrurla-nyangu warrkini karrimi kamparru nyanungurla Kaatu-kurlangurla, kapu-nyarra jurkungku-yijala miimii-nyanyi jungarni nyinanja-warnu, maju nyinanja-warnu. Kujarlanyalu-jana warrkini-patuju yampiya, warrarda ngarrirninja-wangurlu.

Warlalja-Wiringki kangalpa pirrjirdi-mani yungurlipa mamparl-pinyi Juju Ngawu

¹⁰ Warlalja-Wiri Kaatuju pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu-ka yartarnarri wiri mardarni. Walalurla warrarda nyinaya yungu-nyarra pirrjirdi-mani.

¹¹ Jirrinjirrinparlu-jana ngantika! Kaaturlu yungu-nyarra nyanungu-nyangu yartarnarri wiri yirrarni nyurrurlarla. Payikalulu yungu-nyarra yinyi yungunkulu Juju Ngawu mamparl-pinyi yulyurliku-yinja-kujaku. Juju Ngawungku-ka warrarda manngu-nyanyi yungu-nyarra nyarrparlu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku.

¹² Nyampurla walyangka, kula karlipa-jana yapa-mipa mamparl-pinyi yangka kuja kalu-ngalpa jangkardu yanirni, lawa. Warlapajirni karlipa-jana juju-kari juju-kari yangka kuja kalu yalkirirla nyina, manu yangka kuja kalu-jana jinyijinyi-mani yapa nyampurla walyangka. Yinyarlunya juju wiri pirlirparlu kalu-ngalpa putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-kujakuju.

13 Mardakalu warrarda-juku Kaatu-kurlangu yartarnarriji. Parra-kari parra-kari kapulu-nyarra yangkaju juju pirlirra jangkardu yanirni, manu marda kajikankulu parnkami wurulya, marda kapulu-nyarra majuku jinyijinyi-mani. Kala kajinkili Kaatu-kurlangu yartarnarri mardarni, ngula-kurlurluju kapunkulu-jana mamparl-pinyi. Kapunkulu-jana mamparl-pinyi kajili-nyarra putaputa karlirrkanyi Kaatu-kujaku. Manu kapunkulurla jungarni warrarda nyinami nyanungukuju. 14 Yuwayi, jungarnilirla warrarda nyinaya Kaatuku pirlirra warrmarla-piya kulukungarnti-piya. Warrardalu purdanyangka Kaatu-kurlangu junga yimi. Nyanungu-nyangu yimiji wirriji-piya kuja kalu warrmarlarlu mardarni wartirli-wana. Warrardalu manngu-nyangka Kaatu kuja-nyarra jungarni-pajurnu. Ngula-jangka kapunkulu warrmarla-piya nyinami kuja kalu mardarni yayini-piya* ngarlkinpa-kurlangu rdukurduku-wana.

15 Warrardalu-jana yimi-ngarrika yapaku Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu kuja kanyanu yapa pina-kanyi nyanunguku. Kula kajana kulu nyinami jalangu nyanungurraku, lawa. Kajinkili-jana yapaku kujarlu yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju, ngulajunkulu warrmarla-piya kuja kalu wirliya-kurlangu mardarni, kuja kalu parnkami kulu-kurra yapa yungulu-jana warla-pajirninjarla rarralya-mani.

16 Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku yungunkulu Juju Ngawu mamparl-pinyi nyurrurla-kujakuju. Kaji-nyarra jangkardu yanirni pantirninjakungarnti, nyanunguju yapa-piya kuja kanyarrarla warlukururlu kurlarda-kurlurlu warrarda pantirni. Kala kajinkilirla wala Kaatuku nyina, nyurrurlajunkulu warrmarla-piya kuja kalu kurdiji mardarni. Yinya kurdiji-kirlirli kankulu-nyanu muurl-mardarni warlu-kujakuju kuja kanyarrarla pantirni Juju Ngawungku.

17 Warrardalu manngu-nyangka Kaatuju kuja kanyarra muurl-mardarni Juju Ngawu-kujaku. Yuwayi, kuja kanyarra Kaaturlu muurl-mardarni kujarlunya, nyurrurlajunkulu warrmarla-piya mukarti pirlirra-kirli-piya kuja kalu jurrungka mardarni. Manu warrardalu pina-jarriya maya-kari maya-kari Kaatu-kurlangu yimiki kuja kanyarra Pirlirra Kaatu-kurlangurlu yinyi. Kaatu-kurlangu yimiji junma kirlirra-piya yiri-piya kuja-ka mamparl-pinyi Juju Ngawu.

18 Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kapu-nyarra yartarnarri yinyi. Yartarnarri-kirlirli warrardalu-janarla wangkaya Kaatuku yapa panukariki manu nyiyarningkijarraku. Yuwayi, warrardalurla wangkaya Kaatukuju. Kulalu wangkanjaku lawa-jarriya, warrardalu-janarla wangkaya yapa nyanungu-nyangu-paturlanguku.

19 Wangkayajulurla Kaatuku ngajurlanguku. Kuja karna wangkanjaku rdiliri-yinyi, kulalparna-jana nyarrparlu yimi-ngarrikarla. Kala kajinkilirla wangkami, ngula-jangka Kaaturlu kapuju yimilki yinyi, ngula yungurna-jana yapaku lani-wangurlu yimi-ngarrirni. Yungurna-jana yimi-ngarrirni yangka Yimi Ngurrju Kaatu-kurlangu yangka kuja kajana Juwu-patu manu Juwu-wangu-patu nyanungurla jintangkalku yirrarni. Kulalpa ngana nyinaja pinaju yimi nyampukuju kamparru-wiyiji.

20 Kaaturluju ngaju milarnu yungurnarla warrki-jarrimi. Kulalparnarla lawa-wangkayarla. Nyurru-wiyiji ngurra-kari ngurra-

* 6:14 iron

kari yilyaja yungurna-jana yapaku milki-wangka. Kujarlanya karna rdakungkalku nyinami. Wangkayajulurla yungurna-jana lani-wangurlu yapaku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni. Kajilparna yimi-ngarrirninjaku lawa-jarriyarla, ngulaju kula ngurrju.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Yipija-wardingkiki

²¹⁻²² Ngajulurlu karna-nyarra wati jinta-kari yilyamirra yirdiji Tijika nyurrurla-nyangu-kurra yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngajulu nyarrpa-jarrimi kuja karna nyampurla. Nyanunguju nganimpanyangu wungu-warnu. Nyanunguju Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangu, manu karla warrki-jarrimi warrarda yungu-jana Kirijini-kariyi-nyanu pirrjirdi-mani. Kaji yukamirra nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurra, kapu-nyarra yimi-ngarrirni warrki-kirli kuja karnalu nyarrpa-jarrimi nyampurla. Yuwayi, kapu-nyarra wardinyi-maninjirra yungunkulu lani-wangulku nyina.

²³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkamilki karna-palangu ngalipakupalanguku Kaatuku manu Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki yungunkulu wardinyi jintangka-juku nyinami. Wangkami karna-palangu yungunkulu ngurrju rarralya-juku nyina, manu yungunkulu-nyanu yulkami-jiki, manu yungunkulu-jana wala-juku nyinami.

²⁴ Nyurrurlaju kankulurla yulkami-nyayirni Warlalja-Wiri Jijaji Kirajikiji yampinja-wangu. Wangkami karnarla Kaatuku yungu-nyarra yimiri-jiki warrarda nyina. Ngula-juku.

Philippians

Pipa Pilipayi-wardingki-patuku

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku

Pilipayi-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiyakurlu yimi nyampu?

Puurlurlu nyampuju pipa yirrarnu kujalpa rdakungka nyinaja. Yirrarnu-jana Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja kirri wiringka yird-ingkaju Pilipayirla. Yilyajalurla tala kujalpa rdakungka nyinaja kamparru-wiyi, kujarlanya-jana pipa nyampuju yilyaja yungu-jana yati-wangka kujalpalu nyanungu manngu-nyangu wajawaja-maninja-wangurlu. Yungu wilypi-pardiyarla nganta rdaku-jangka, kala milya-pungu kajika purlka-jarrinjarla lawa-jarrimi yinyarla-juku.

Pilipayijilpa karrija kirri wiri yatijarra-purda nguru wirikiji Matuniyakuju. Puurluju kamparru-juku yanu yinya-kurraju yungu-jana yapaku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngalya-kari yapajulu Kirijini-jarrija, ngula-jangkaju kalalu turnu-jarrija Kaatukuju pulka-pinjaku. Pipa nyampurla, Puurlu-jana wangkaja yapangku marda kapulu-jana murrumuru-mani yangka-piyarlu-yijala kujalu Jijaji murrumuru-manu kamparru-wiyi. Wangkaja-jana yungulurla wala-juku nyina Jijajiki manu yungulu wardinyi-jiki nyina. Wangkaja-jana yungulu-nyanu jarnkujarnku ngungkurr-nyina wiljiwilji-wangu manu yungulu jungarni nyinami Jijaji-piya.

¹ Ngajulurlu Puurlurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni kuja kankulu kiringka wiringka Pilipayirla nyina. Timiji-jarra ngajarra karlijarra nyinami palka nyampurlaju, manu ngajarrajurlijarrarla warrkini-jarra Jijaji Kirajji-mipaku. Ngajulurlu karna-nyarra yirrarni nyampuju pipa kuja kankulurla jintangka nyina Jijaji Kirajiki. Kujarlanya kankulurla warlalja nyinami Kaatukuju. Ngalya-kari nyurrurlaju jaajikingarduyu wiriwiri, manu ngalya-kari nyurrurlaju jaajikingarduyu warrkini-patu.

² Ngaju karna-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Payirni karnangkupala yungunpala-jana yimiri nyina Pilipayi-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarngga-juku.”

Puurlu-janarla wangkaja Kaatuku yangka Pilipayi-wardingki-patuku Kirijini-patuku

³ Yapa nyurrurlarlu kankujulu manngu-nyanyi-jiki ngajuju. Kujarlanya karnarla Kaatukuju pulka-pinyi yangka kuja karna ngajulurluju purami.

⁴ Kuja karna-nyarrarla Kaatuku wangkami, ngulaju karnarlajinta pulka-pinyi wardinyi-nyayirnirli.

⁵ Kujankulu kamparru-wiyi purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli, warrunkulu-jana yimi-ngarrurnu yapa ngalya-kariki ngaju-piyarlujuku. Kuja-jangkarlanya karnarla pulka-pinyi Kaatukuju.

⁶ Nyampunya karna manngu-nyanyi. Kujankulu kamparru yangka Kirijini-jarrija, Kaaturlu-nyarra kurruly-kujurnu ngurrju-karda yungunkurla nyanunguku jungarni nyinami. Ngaka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra, ngulakungarntirli Kaaturlu kapu-nyarra kujarlu-juku warrarda jungarni-maninja-yani. Kuja-jangkarlangurlunya karnarla pulka pinyi Kaatukuju.

⁷ Yulkami-nyayirni karna-nyarra kurturduuru kaninjarni ngajuju. Kujarlaju karna-nyarra warrarda-juku manngu-nyanyi nyurrurlaju. Kaatuju kaju yimiri nyina ngajukuju. Kuja-piya-yijala kanyarra yimiriji nyina nyurrurlakuju. Kujarlanya kankujulu ngajuju manngu-nyanyi warrarda kuja karna rdakungka nyinami jalangu. Manngunya ngulpankujulu rdakukungarntirlangu-wiyi. Kuja-puru, yapalpalu rampal-wangkaja Yimi Ngurrju Jijaji-kirli junga-wangu nganta. Kuja-kujakujulparna-jana puta jungarni-manu yungulu jungarnirli purda-nyanyi.

⁸ Kaaturlu-ka milya-pinyi kuja karna junga wangkami. Yungurna-nyarra yanirra nyanjaku. Yulkami karna-nyarra Jijaji Kiraji-piya-yijala.

⁹ Nyurrurla yapa, yulkami kankulurla Kaatukuju, manu kankulunya yulkami-jiki jalanguju. Ngulaju ngula-juku. Ngari karna-nyarrarla wangkami Kaatuku yungunkulurla maya-kari maya-kari yulkami, manu yungunkulu-nyanu jarnkujarnku yulkami maya-kari maya-kari. Ngula-jangka, kapunkulu milya-pinyi nyarrpa kuja-ka Kaaturlu manngu-nyanyi, manu kapunkulu pina-jarrimi jungarni nyinanjaku parra-kari parra-kari.

¹⁰ Kajinkili maya-kari maya-kari pina-jarri Kaatuku, kapunkulu milya-pinyi nyiyarningkijarra ngurrju manu punku, manu kapunkulu purami Kaatu-kurlangu-puka nyiyarningkijarra ngurrjuju. Ngaka kaji-jana Jijajirli miimii-nyanyi yapa ngurrju-japa maju-japa, kapunkulu kamparru karrimi nyanungurla ngurrju-nyayirni manu kurnta-wangu.

¹¹ Wangkami karna-nyarrarla nyurrurlaku yapaku kuja kankulurla nyina Jijaji Kirajiki jintangkalku. Kujarlaju kapunkulu-jana yapa-patukariki ngurrju warrki-jarrimi. Kajili-nyarra nyanyi ngurrju warrki-jarrinja-kurra, ngularrarlangurlu kapulurlajinta Kaatuku pulka-pinyi.

Puuruljulpa rdakungka-juku nyinaja, kala kulalpa lani-jarrija, lawa

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita-karilki yungurna-nyarra yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Junga-jukuju majuju rdipija ngajukuju. Kujarlanya marda kajikankulu manngu-nyanyi ngaju nganta kujarna Yimi Ngurrjuku yimi-ngarrirninawangu lawa-jarrija nganta. Kujaju junga-wangu. Yapa panungku kajulu marlaja purda-nyanyi yimiji parra-kari parra-kari.

¹³ Ngajulurlu karna-jana yimi-ngarrirni yapa panuku nyampurlaju manu yangka yurrkunyurlanguku kuja kalu-nganpa rdaku nyampurla warrawarra-kanyi. Milya-pinyi kalu kujajulu rdakungka yirrarnu kuja kalarna-jana yapaku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kamparru-wiyi.

14 Kirijini-paturluju ngajuju nyangu kujarna-jana lani-wangurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yapaku nyampurla rdakungka. Milya-pinyi kalu kuja kaju warrawarra-kanyi Warlalja-Wiringki Jijajirli. Kujarlanya kalurla Kirijini-patu-kariji walaju nyina yungu-jana nyanungurrarlangu warrawarra-kanyi Jalangurlu kalu-jana Kaatu-kurlangu yimiji warru yimi-ngarrirni yapakuju lani-wangurlu-yijala.

15 Yapa yinya ngalya-karirli, kuja kalu-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, ngalya-kari yinyarra kajulu mimayi-jarrimi ngajukuju. Yungulu warrki marlaja kanyi ngajuku yungulu-jana Kirijini-patu-karirli wiri-pajirni. Kujarlanya kalu-jana yimi-ngarrirni yapa-patu-kariji Jijaji Kiraji-kirliji. Yinya ngalya-kari yapa kuja kalu-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, yungu ngantajulu ngajulu wardinyi-mani. Kujarlanya kalu-jana yapakuju yimi-ngarrirni nyanungu-kurluju.

16 Yuwayi, yulkami-nyayirni kajulu. Milya-pinyi kalu kujaju Kaaturlu milarnu yungurna-jana puta jungarni-mani yapa-patu-kari kuja kalu wangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli junga-wangu nganta.

17 Yinyarra ngalya-karirli mimayinji-watirli yungulu-nyanu ngari wiri-pajirni. Kuja kalu-jana pinarri-mani Yimi Ngurrju yapaku, ngulaju kalu manngu-nyanyi ngajurlangu nganta kapurna-jana mimayi-jarrimi kuja karna nyampurla rdakungka nyinami jalanguju.

18-19 Ngulaju ngula-juku. Kularna-jana miyaluju maju-jarrimi. Ngalya-karirli Kirijini-paturlu kalu manngu-nyanyi jungarni, manu ngalya-karirli kalu manngu-nyanyi warntarla. Ngulaju ngula-juku. Kajili-jana Kirijini-paturlu pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli yapa ngalya-kari, ngulaju kalu-jana purda-nyanyi-jiki pinarri-maninja-kurraju, manu kalu purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kujakuju ngajuju karna wardinyi-juku nyina.

Ngajuluju nyampu karna rdakungka-juku nyina. Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju kankujurla wangkami-jiki, manu Jijaji Kiraji-kirlangu Pirlirpaju palka ngaju-kurlu. Kujarlanya karna milya-pinyi Kaaturlu kuja kaju warrawarra-kanyi, manu kuja kaju muurl-mardarni maju-kujaku. Kujarlanya kapurna wardinyi-jiki nyinami ngajuju.

20 Kajirna karrimi kamparru yapaku manu Kaatuku, yungurna lani-wangu karrimi. Marda kapurna wankaru-juku nyinami, marda kapurna palimi rdakungka-juku. Ngulaju ngula-juku. Yungurna lani-wangu-juku nyina. Kajijili yapangku purda-nyanyi Jijaji Kiraji yimi-ngarrirninja-kurra, ngampurrpa karna nyina yungulurla pulka-pinyilki. Kuja-jarriminya yungurnarla.

21 Kuja karna wankaru-juku nyinami, nyinami karnarla Jijaji Kirajimipaku. Ngaka kajirna palimi, kujaju ngurrju-nyayirni ngajukuju. Kapurna wardinyi-jarrimi-nyayirni.

22 Kajirna wankaru-juku nyinami nyampurla walyangka, yungurnarla warrki-jarrimi ngurrju-juku Kaatuku. Yungulurla yapa panujarlau yanirni nyanunguku. Nyarrpa-jarrimirna? Payirni mayirna Kaatu yunguju wankaru-juku mardarni? Mardarna payirni yungurna palimilki? Karija, kula karna milya-pinyi.

23 Kulalparna jungangku manngu-nyangkarla nyarrpa-jarrimi yungurna. Yungurna palimi kutu yungurna nyinami Jijaji Kiraji-kirli

nguru-nyayirni-wangurla. Kujaju ngurrju kajilparna nyinayarla nyanungu-kurlu.

²⁴ Kajilparna nyanungu-kurlu nyinakarla ngurungka nyanungu-nyangurla, ngulaju kulalparna nyurrurla-kurlu nyinakarla. Nyarrpa-jarrilki kapunkulu nyurrurlaju yapa? Marda kapunkulu puranja-wangulku nyina manu ngungkurr-nyinanja-wangu Jijajikiji. Kujaju ngurrju-wangu.

²⁵ Yuwayi, kajilparna-nyarra jirrnganja nyinayarla wankaru-juku nyurrurlaku nyampurla walyangka, ngulaju ngurrju. Kujarlanya karna milya-pinyi kapurna wankaru nyina, manu ngaka kapurna nyurrurla-kurra yapa-kurra yanirra pina. Kapurna nyurrurla-kurlu nyinami yungunkulurla wala nyina Jijaji Kirajiki maya-juku yungunkulu wardinyi nyinami.

²⁶ Kapurna yanirra Pilipayi-kirra nyurrurla-kurlu nyinanjaku. Nyurrurlaju kankulurla Jijaji Kirajiki nyinami. Kujarlanya kapunkujulu wardinyi nyinami ngajukuju.

Puurlu-jana wangkaja Pilipayi-wardingki-patuku Kirijini-patuku yungulu tarnngangku-juku purami Jijaji Kiraji jintangkarlu-juku turnu-warnurlu-juku

²⁷ Yungurna-nyarra nyampu yimi-nyayirni-wangu wangkami nyurrurlaku yapaku. Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli kangalpa wangka jungarni nyinanjaku. Kujarlaju, jungarnili nyinaya warrarda yungulu yapa ngalya-karirli yimi yinyaju ngurrju-pajirni. Marda kapurna-nyarra yanirra nyanjaku, marda kapurna nyinami rdakungka-juku. Karija, kula karna milya-pinyi. Kajirna-nyarra purda-nyanyi kuja kankulu jungarni nyinami, kapurna-nyarra milya-pinyi kuja kankulu pirrjirdi nyina jintangka turnu-warnurla. Kapurna-nyarra purda-nyanyi kuja kankulu pirrjirdi warrki-jarrimi yungulu yapa-patu-karirlangurlu purda-nyanyi Yimi Ngurrju. Kajili purda-nyanyi, kapulurla wala nyinami Jijaji Kirajikiji.

²⁸ Yapa kalu nyina Pilipayirla kuja kalu-nyarra nyurunyuru-jarrimi, manu kuja kalu-nyarra puta warla-pajirni Yimi Ngurrju pinarri-maninja-kujaku. Ngulaju ngula-juku. Ngulakuju kulalu-jana lanijarriya! Kajinkili lani-wangu turnu jintangka-juku nyina, yinyarra kulu-ngawurru-pa-watirli kapulu-nyarra nyanyi, manu kapulu milya-pinyi ngaka kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani muku. Nyurrurlarlu yapa-paturlu kapunkulu milya-pinyi Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni tarnngangku-juku.

²⁹ Yuwayi, Kaatulpa-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku. Nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla warrki-jarrimi Jijaji Kirajiki. Nyanungurlu-nyarra milarnu yungunkulurla wala nyina manu yungunkulu nyanungu-nyangurla warrkingka murrumuru-jarrimi Jijaji Kiraji-piya. Yuwayi, kapunkulu murrumuru-jarrimi yungulurla yapangku pulka-pinyi Jijaji Kirajiki.

³⁰ Kujalparna nyinaja nyurrurla-kurlu Pilipayirla, milya-pungunkulu kujal pajulu yapangku puta warla-pajurnu pinarri-maninja-kujaku Yimi Ngurrju-kujaku. Jalangurlu, milya-pinyi kankulu kuja karna jatananyi rdakungka Yimi Ngurrju pinarri-maninja-wanawana. Kuja-piyarlu-yijala kalu-nyarra yapangkuju puta warla-pajirni. Warrardalu puraya Jijaji Kiraji jintangkarlu turnungkarlu.

2

Jijaji Kirajirli kula-nyanu wiri-pajurnu, kala Kaaturlu nyanunguju kamparru yirrarnu yungu nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹ Nyurrurla yapa-patu kankulu nyina jintangka Jijaji Kiraji-kirli. Kujarlanya kanyarra pirrjirdi-mani. Yulkanjarla kanyarra wangkami yungunkulu wajampa-wangu nyinami. Pirlirra Kaatu-kurlangu kankulu jarnkujarnku mardarni, ngula-kurluju kankulu-nyanu yimiri jarnkujarnku nyinami.

² Yuwayi, junga kujaju. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu jarnkujarnku, manulu-nyanu jarnkujarnku yulkaya. Ngampurrparlu jintangkar-lujukulu manngu-nyangka manu purda-nyangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kujaju kajinkili ngurrju nyina, kujarluju kapunkujulu wardinyi-mani-nyayirni ngajuju.

³ Kulalu ngayarrka-jarriya, manu kulalu-nyanu manngu-nyangka nyurrurla-mipa. Kulalu milkarraku-jarriya yungulu nganta-nyarrarla yapangku pulka-pinyilki. Kujaju maju. Wurulya ngarili nyinaya. Kulalu-nyanurla pulka-pungka. Yapa-kari-mipakulu-jana pulka-pungka.

⁴ Kulalu-nyanu nyurrurla-miparlu wurdujarra-manta. Yapa-karirlangulu-jana wurdujarra-manta yungulu ngurrju nyina.

⁵ Jijaji Kirajirilpa manngu-nyangu jungarni-jiki nyanungu-kurlu manu yapa ngalya-karirlangu. Kuja-piyarlu-yijalalu-nyanu jarnkujarnku manngu-nyangka nyurrurlarluju yapa-paturlu.

⁶ Kamparru-wiyi, Jijaji Kirajirilpa nyinaja pirrjirdi-nyayirni Kaatu-piya. Ngula-jangka nyanungu-nyanu wangkaja, “Ngajujurna Kaatu-piya-juku. Wardinyi karnarla jirnganja nyina. Kularna tarnnga nyinami nyampurla nyanungu-kurlu, lawa. Nyarrpa-puka kajiji Kaatuju wangka warrkikiji, ngulaju kapurna ngari kutu kanyi warrkiji.”

⁷ Ngula-jangka, Jijaji Kirajirli yampinja-yanu nyiyarningkijarra purdangirli nguru-nyayirni-wangurla, ngula-jangkaju walya-kurra yanurnu. Nyanunguju palka-jarrija yapa ngalipa-piya, manu nyanunguju ngampurrpa-jarrija-nyayirni yungu-jana warrki-jarri pirijina-piya yapakuju.

⁸ Kujalpa walya nyampurla nyinaja, yapangkulu nyanunguju nyangu yapa ngalipa-piya. Kulalpa-nyanurla pulka-pungu nyanungurlu, lawa. Purda-nyangulpa kujalparla nyiyarningkijarra Kaatu wangkaja. Yangka kuja Kaaturlu yilyaja warntawarnta-kurra, Jijajirliji nyanunguju purda-nyangu-juku wurra-maninja-wangurlu.

⁹ Kujakuju Kaaturlu pina-yakarra-manu Jijaji Kiraji, ngula pinakangu nguru-kurra nyanungu-nyangu-kurra yungu Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku. Nyanungurlu Jijajiji yirdi-manu ‘Warlalja-Wiri’. Yirdi nyampuju ngurrju-nyayirni yirdi-kari-piya-wangu.

¹⁰ Yuwayi, Kaaturlu Jijaji Warlalja-Wiri-pajurnu nyiyarningkijarraku. Kujarlanya, ngana-puka kuja-ka nyina nguru-nyayirni-wangurla manu walya nyampurla manu walyangka kanunju, kapurliparla mirdi-purdanji parntarrimi kamparru Jijajiki.

¹¹ Yuwa, yapa jintawarlayirli kapurlipa Jijaji Warlalja-Wiri-pajirni. Kajirliparla parntarrimi kamparru nyanungurlu, manu kajirliapa Warlalja-Wiri-pajirni, kujarlunya kapurlipa wardinyi-mani-nyayirni Wapirra Kaatuju ngalipakupalanguju.

Ngalipa Kirijini-patu ngulajurlipa yangjilypiri-piya kuja kalurla mirilmiril-karri mungangka Kaatuku

¹² Ngaju-nyangu wungu-warnu-patu, kujalparna nyurrurla-kurlu nyinaja kamparru-wiyi, kalankujulu purda-nyangu. Jalangu, kula karna nyina nyurrurlarla. Ngulaju ngula-juku. Yungulpankujulu ngaju purda-nyangkarla mayangku-juku nyarrpa kajirna-nyarra ngajulu wangkami. Kaaturlu-nyarra jinta-kari jinta-kari muurl-mardarnu warntarla-kujakuju yaninja-kujakuju. Kujarlaju, lani-karra lani-karralu nyinaya yirriyirri kajikankulu warntarla yani yarda. Jungalurla nyinaya Kaatuku Jijaji-piya.

¹³ Kaatu-kurlangu-ka nyina nyurrurlarla kaninjarni, manu kanyarra yartarnarri yinyi yungunkulu purda-nyanyi nyanungu. Nyanungu kanyarra wangka yungunkulurla jungarni nyinami nyanunguku. Yartarnarri yinya-kurlu kajinkilirla jungarni nyinami nyanunguku, kapunkulu kujarlaju wardinyi-mani.

¹⁴ Kajinkili yapa nyurrurla nyarrpa-jarrimi-puka, kulalu-nyanu jukuru nyinaya, manu kulalu-nyanu kulu wangkaya. Ngarili rarralyapa kutu warrki-jarriya.

¹⁵ Ngula-jangka kapunkulu ngurrju manu kirlka nyina kaninjarniji, manu kulalu yapaju wangka nyurrurlaju maju nganta. Yapa ngalya-kari nyampurla walyangka kalu warntarla nyina manu maju. Nyanungurraju yalkiri-piya yangka kuja-ka yalkiriji karri mungangka, ngula-piyanya. Kala nyurrurla yapa-patu Kaatu-kurlangu kurdukurdu. Nyurrurla kankulurla jungarni nyinami nyanunguku. Nyurrurla-junkulu yangjilypiri-piya kuja kalu mirilmiril-karri mungangka. Yapa yinyarrarlalu kalu-nyarra nyanyi kuja kankulurla warrki-jarrinjarla mirilmiril-karri Kaatuku.

¹⁶ Kapunkulu-jana yimi-ngarrirni-jiki Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kajilirla yapa Yimiki ngungkurr-nyina, ngulaju wankaru kapu-jana mardarni. Ngaka Jijaji Kiraji kapu pina-yanirni nyampu-kurraju, manu kapuju payirni ngaju-nyangu warrki-kirli. Kujakunya karna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaju yapa yungunkulurla jungarni-juku nyinami warrarda. Kajirna kamparru karrimi Jijaji Kirajirla, yungurna kurnta-wangu karrimi, lawa. Yungurnarla wangka nyurrurla-kurlu kuja kankulurla jungarni nyinami nyanunguku. Yungurnarla wangka kujarna-nyarra warrki-jarrija nyurrurlaku manu kujarna warrki lawa-manu kujaju nyanungurlu yungu lawa-maninjaku. Nyanunguju wangkaja warrki-jarrinjaku yangka wati-piya kuja-ka wakurturdu parnkami jupu-karrinja-wangu. Yuwayi, parnkajalparna kilji jupu-karrinja-wangu. Kapurna warrarda parnkami wati yangka yinya-piya kuja-ka parnkami ngula-piyarlu-yijala yungunkulu nyurrurlarlalu Jijaji purami warrarda.

¹⁷ Yapa nyurrurla kankulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Nyurru-wiyi-jana Kaatu wangkaja yapa Juwu-watiki kuyu purranjaku yungulurla purranjarla yinyi nyanunguku warntarri. Ngulalu linpangku purda-nyangu, manu kalalurla tarnngangku warrarda purraja. Kuja-piyarlu-yijalankulu Kaatuju purda-nyangu kuja-nyarra warrki yungu. Yuwayi, wakurturdulpankulurla warrki-jarrija nyanungukuju. Ngajujurna nyampurla-juku rdakungka-juku, manu ngakaju marda kuwurtu-jangka kajikajulu pinyilki. Kajijili pinyi, ngaju-nyangu yalyuju kajika marda karlimilki yangka-piya-juku nyurru-wiyirli yapangku

kuja kalalurla pama winjurnu kuyukungarntirli purranjakungarntirli Kaatukuju. Yuwayi, kapurna marda palimi. Ngulaju ngula-juku. Ngajujurna wardinyi-jiki. Mapirrirli karlipa warrki lawa-mani kuja-ngalpa Kaaturlu yungu. Kujarlanya, Kaaturlu kangalpa wardinyi-mani.

¹⁸ Kajirna palimi nyampurla rdakungka, kulalu wajampa-jarriya. Wardinyili nyinaya! Kaaturlu kapu-ngalpa muku wardinyi-mani!

Puurlu-jana wangkaja Pilipayi-wardingki-patu wati-jarra-kurlu Timiji-kirli manu Papururtu-kurlu

¹⁹ Yungurna Timiji yilyamirra nyurrurla-kurra yungu-nyarra yimi-ngarrirni ngaju. Kapu-nyarra wardinyi-mani. Ngula-jangka, kaji yanirni pina nyampu-kurra, yunguju yimi-ngarrirni nyurrurla yunguju kujarluju wardinyi-mani-yijala. Kala kularna yilyamirra Timijiji murnma-juku. Kujarlanya karna Warlalja-Wiri Jijajiji payirni-wiyi. Kajiji ngurrju wangkami, kapurna Timijiji yilyamirraluku.

²⁰ Kulalparna ngana yilyayarlarra nyurrurla-kurraju, Timiji-mipa. Nyanungu-miparlu-ka manngu-nyanyi ngaju-piyarluju. Ngaju-piyayijala kanyarra wajampa-jarrimi yapakuju. Manngu-nyanyi-ka ngurrju-japa kankulu nyina.

²¹ Yapa nyampurla ngalya-kari, kula kalu-nyarra wajampa-jarrimi kuja-piya, lawa. Ngari kalu-nyanu nyanungurra-miparlu manngu-nyanyi. Kula kalu manngu-nyanyi Jijaji Kiraji yungulpalurla warrki-jarriyarla nyanunguku.

²² Timiji, kula kuja-piya, lawa. Milya-pinyi kankulu nyanunguju warrkini ngurrju-nyayirni. Nyanunguju-ka warrki-jarrimi ngaju-kurlu yungulu yapangku purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji-kirli.

²³ Kulalparna Timiji yilyayarlarra nyurrurla-kurraju murnma. Kala ngampurpa-jala karnarla nyina, ngakarna-nyarra yilyamirra nyanunguju. Marda kapujulu mardarni nyampurla rdakungka-juku. Marda kapujulu yilyami, karija. Kula karna milya-pinyi. Kajijili ngarrirni nyarrpa-mani mayi kapujulu, ngula-jangkarlunga kapurna Timijiji yilyamirra yimi-kirli ngaju-kurlu.

²⁴ Ngajuju karnarla wala-juku nyinami Warlalja-Wiriki Jijajikiji. Milya-pinyi karna kapuju wilypi-mani rdaku-jangkaju yungurna-nyarra nyurrurla nyanjanirraluku.

²⁵ Manngu-nyanyi karna yungurna-nyarra Papururtu yilyamirra pina yapa nyurrurlaku. Nyanunguju ngajukupurdangka Kirijini. Yapa-karirli kalu-nganpa puta warla-pajirni, ngulaju karlijarrarla mapirri warrki-jarrimi-jiki Jijajiki. Kamparru kulalparna nyiya mardarnu nyampurla rdakungka, manu yangarlulparna nyinaja. Kujarlanyankulu yilyajarni Papururtu ngaju-kurraju yunguju warrawarra-kanjarla warrki-jarrimi.

²⁶ Nyanunguju yirraru-nyayirni nyurrurlakuju. Manu kanyarra wajampa nyina. Manngu-nyanyi-ka mardankulu purda-nyangu nyanunguju nyurnu nganta manu mardankulurla wajampa nganta nyinaja. Kujarlanya kanyarra nyanunguju nyina wajampa-yijala.

²⁷ Junga kujaju. Nyanungujulpa nyurnu nyinaja, manu puta palija. Ngajujurnarla wajampa-jarrija. Kaji paliyarla, kapurna ngajuju wajampa-jarriyarla-nyayirni. Kala Kaatu-jarrangku mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja ngajarrakuju.

²⁸ Jalanguju ngurrjukku-ka nyina. Kujarlanya kapurna pina-yilyamirra nyurrurla-kurraju. Kajinkili nyanyi, kapunkulurla wardinyi-jarrimi-nyayirni. Ngajurlangu kapurna wardinyilki nyina. Ngula-jangka kularna wajampa-jarrimilki.

²⁹⁻³⁰ Kulalpankulu nyarrpa yantarlarni ngaju-kurraju warrki-jarrinjakuju, lawa. Kujarlanyankulu Papururtuju yilyajarni ngaju-kurraju yungurlujarrarla mapirri warrki-jarrimi Jijaji Kirajiki. Kuja nyampu-kurra yanurnu, kajilirla yapa japirdiyarla pinjaku, ngulapuruju kapuju jirranganja warrki-jarriyarla-juku ngajukuju. Manngunyaangkalu nyampuju: Nyurrurla kankulurla nyina Warlalja-Wiriki Jijajiki manu Papururtu. Kuja-jangkanya kaji yukamirra nyurrurla-nyangu ngurra-kurra, ngamirlji-mardakalu, manu wardinyi-jarriyalurla. Kaji yapa ngana-puka nyina nyanungu-piya, pulka-mungka-yijalalurla.

3

Puurlujulpa ngampurrpa-nyayirni nyinaja yungu Jijaji Kiraji-piya nyinami

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlalja-Wiri Jijaji-ka nyina nyurrurlarla. Kujakuju, wardinyili nyinaya! Yimi nyampurra jurrku-juku karna-nyarra yirrarni pipangka. Ngulaju ngula-juku. Ngulangkuju kula kaju mata-mani. Kajinkili yimi nyampurra warrarda nyanyi pipa ngaju-nyangurla, ngulangkuju kapu-nyarra muurlmardarni warntarla yaninja-kujaku.

² Muurlpalu nyinaya yapa ngalya-kari-kijaku kuja kalu-nyanu Kaatukurlangu nganta yimi-ngarrirni. Kujaju junga-wangu, lawa. Maju kalu nyina maliki yungkiyi-piya. Yapa yinyarraju kalu wangka warrki-jarri nganta kalurla Kaatuku. Kala ngari kalu majungka-jarrimi warrarda. Wangkami kalu yapangku jintawarlayirli Juwu-paturlu manu Juwu-wangu-paturlu yungulpalu-nyanu nganta ngarrka-kijikarla Kaatukungarntirliji puranjakungarntirliji. Kujaju maju warntarla!

³ Kula kalurla yapa yinyarra nyina Kaatuku. Kula kalu Kaatukurlangu mardarni nyanungurra-nyangurla kaninjarni kurturdururla, lawa. Ngalipa-miparlu karlipa mardarni Pirlirra Kaatukurlangu kaninjarniji. Pirlirra yinya-kurlurlu karlipa Kaatuju junganku purami. Yuwayi, Jijaji Kiraji-mipaku karliparla pulka-pinyi. Kula karlipa-nyanu ngaliparlu pulka-pinyi yangka kujarliparla ngurrju warrki-jarrija Kaatuku, lawa. Kula karlipa-nyanu kujarlu pulka-pinyi.

⁴ Kalarnaju manngu-nyangu ngaju nganta ngurrju. Yapa jintakarirlangurlu marda kajika-nyanu pulka-pinyi ngurrjungku nganta. Kajilparnajurla kujarlu ngajulurlu pulka-pungkarla ngampurrparlu, ngulaju kajikarnajurla pulka-pinyi mayangku yapa panu-kari-piyawangurlu.

⁵ Kujarna palka-jarrija, wiyiki jinta-jangka ngarrka-kujurnujulu. Ngajujurna Yijirali-pinki. Ngajujurna Pinyamini-kirlangu warlalja turnu-warnu-jangka yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi. Ngajujurna Yipuru ngajukupalangu-jarra-piya. Ngajujulparna wiri-nyayirni Paraji nyinaja kujalparna Juwu-kurlangu kuruwarrri junganku puraja.

⁶ Ngajujulparnarla junga-nyayirni warrki-jarrija Kaatukuju. Putaputarna-jana jinyijinyi-manu Kirijini-patu Juwu-kurlanguku

kuruwarriki puranjakuju. Kujarlanyarna jaaji-kari jaaji-kariji yanu yungurna-jana Kirijini-patu pinyi. Kujarna Juwu-kurlangu kuruwarri puraja, kularna rampal-yanu. Kujarlanya kajilparna ngampurrrpa nyinakarla, kajikarnajurla pulka pinyi. Kala lawa, kulalparnajurla pulka-pungkarla!

⁷ Kula-nganta manngu-nyangurnaju ngurrju nganta. Kalarna rampal-manngu-nyangu Juwu-kurlangu kuruwarrirliji pirrjirdi-manu nganta Kaatuku puranjaku. Kala Jijajirliji kurruly-kujurnu Juwu-kurlangu kuruwarri-kijaku. Jalangurlu karna milya-pinyilki kujalpaju Juwu-kurlangurlu kuruwarrirli warla-pajurnu Kaatu-kujaku manu Jijaji-kijaku puranja-kujaku.

⁸ Jalangurlu karna junga-nyayirnirilki milya-pinyi Jijaji Kiraji, ngulaju kaju ngajuku nyina Warlalja-Wiri. Kujaju ngurrju-nyayirni. Kujarlanya karna milya-pinyi yinya Juwu-kurlangu kuruwarriji punku-nyayirni. Kulalpaju pirrjirdi-mantarla. Ngajuju karnarla warrki-jarrimi Jijaji Kirajikilki. Kujarlanyarna yampija Juwu-kurlangu kuruwarriji, manu karna yungkiyi-pajirni. Yuwayi, manngu-nyanyi karna junganku yungurnarla Jijaji Kirajikilki nyinami.

⁹ Kajirna kuja junganku manngu-nyanyi, ngulaju Kaaturlu kapu milya-pinyi kuja karnarla Jijaji Kirajiki nyina. Junga, kalarna Juwu-kurlangu kuruwarri puraja yijardurlu. Kala kulaju ngulangkuju jungarni-manu Kaatuku puranjaku. Jijaji Kirajirli kala purda-nyangu nyanungukupalanguju, manu jalangu karnarla wala nyina Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya kaju Kaaturluju jungarni-pajirni.

¹⁰ Yungurna mayanku-juku langangka mardarni tarnnganku-juku Jijaji Kirajiji manu yangka yartarnarri ngula-kurlurlu kuja Kaaturlu nyanungu pina-wankaru-manu. Kajirna murrumurru-jarrimi Jijajipiya, ngulaju ngula-juku. Yungurna jungarni nyina maju-wangu Jijajipiya kuja palija warntawarntarla.

¹¹ Nyiya-jangkarna palimi? Karija. Kula karna milya-pinyi. Ngulaju ngula-juku. Ngampurrrpa karna nyina yungurna Jijaji Kirajipiya-juku nyina jungarni yunguju Kaaturlu wankaru-mani pina.

Warrardarliparla nyina jungarni Jijajiki, manu warrki-jarrimirliparla wakurturdu nyanunguku

¹² Ngalya-kari yapa kalu wangkami nyanungurra nganta-jana Kaaturlu wankaru-manu nyurru nganta, manu kalu wangkami nyurru nganta kalu nyina Jijaji-kirli ngurungka Kaatu-kurlangurla. Kula karna kuja wangkami ngaju-kurluju, lawa. Kala nyampunya karna wangkamirra ngaju-kurluju: Jijaji Kirajirliji-nyanu manu ngajuju yungurna nyanungu purami. Kujarlanya yungurna jungarniji nyinami, manu yungurnarla warrki-jarrimi ngaka yungurna nyina nyanungukurlu ngurungka Kaatu-kurlangurla.

¹³⁻¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampunya karna manngu-nyanyi ngaju-kurluju. Kaaturluju wangkanjarla yajarnu yungurnarla Jijaji Kirajikilki nyina nyampurla walyangka. Kirijini-jarrinjakungarntirliji kalarna nganta nyiyarningkijarra ngurrju nganta mardarnu, manulparna rampal-manngu-nyangu ngurrju ngantalparnarla warrki-jarrija Kaatuku. Kujalparna kamparrurlu rampal-manngu-nyangu nyiyarningkijarra, ngulajurna yampijalku. Yampijarna-jana, nyampu-mipanya karna manngu-nyanyi ngakaju

kapurna nyinami ngurungka kankarlarra. Kujarlanya karnarla warrki-jarrimi wakurturdu ngaka yungurna tarnnga nyina Kaatu-kurlangurla ngurungkaju nyanungu-kurlu.

¹⁵ Ngaliparlu ngalya-karirlilparlipa puraja Jijaji Kiraji tarnnganguku, manu karlipa nyanungu-piya nyina pina-nyayirni. Kujarlaju yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku ngungkurr-nyinakarla yimi nyampu-kurlu kuja karna-nyarra yirrarni pipangka. Marda ngalya-kari nyurrurla kula kankujulu ngungkurr-nyina. Ngulaju ngula-juku. Kaatu kapu-nyarra wangkami yungunkulu yimi junganguku langa-kurra-mani.

¹⁶ Nyurru karlipa purami junga yimiji Jijaji Kiraji-kirliji. Ngarirlipa panungku-juku junganguku purami warrarda.

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngaju-piyalu nyinaya. Kujalparnalulu nyurrurla-kurlu nyinaja kamparru, yimi-ngarrurnurnalulu-nyarra nyarrpa yungunkulu jungarni nyinami manu manngu-nyanyi. Ngalya-kari kankulu nyurru jungarniji nyinami, manu ngalya-karirli yungulpankulu-jana purda-nyanjarla waalparrikarla nyanungurra-piya nyinanjaku.

¹⁸ Muurlpalu nyinaya yangka yapa maju-kujaku. Kuja karna-jana manngu-nyanyi, ngulakuju karna-jana yulami. Kujarlanya karna-nyarra warnkiri-manirra nyanungurra-kujakuju. Kirijini-pajirni kalu-nyanu, kala majungka-jarrimi-jiki kalu. Kujarlanya kalu Kirijini-wangu-patu-piya nyina kuja kalurla nginji-wangkami Jijaji Kirajiki kuja palija warntawarntarla.

¹⁹ Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani yinyaju yapa maju-patu. Kula kalu nyanungu manngu-nyanyi. Miyi-mipa kalu manngu-nyanyi. Maju-jarrinjarla kalu-nyanurla pulka-pinyi kujarlu, "Nyangka-julu majungka-jarrinja-kurra!" Kujajulu yampiyarra! Kurnta-jarriarlalpalu! Manngu-nyanyi kalu nyiyarningkijarra-mipa nyampurla walyangka.

²⁰ Kularlipa ngalipa kuja-piya. Ngalipaju karlipa nyina nguru-nyayirni-wangu-wardingki Kaatu-kurlangu-wardingki. Manu karliparlu pardarni Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki kaji pina-yanirni walya-kurra nguru-jangka Kaatu-kurlangu-jangka. Nyanunguju ngalipanyangu Ngarlkinpa.

²¹ Yartarnarri-kirli nyanunguju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarrakuju, manu-ka warrawarra-kanyi. Ngula-kurlurluju yinya-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kapu-ngalpa palkaju ngurrju-mani-nyayirni. Jalangu ngalipa-nyangu palkaju rampaku-nyayirni. Kala ngaka kapu-ngalpa Jijaji-piya-mani palkaju kuja-ka palka nyanungu-nyangu ngurrju-nyayirni nyina.

4

Nyinamirliparla jungarni, manu manngu-nyanyirlipa ngurrju-mipa

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Yirraru-nyayirni karna-nyarra nyina yungurna-nyarra nyanyi. Wardinyi-mani-nyayirni kankujulu. Warrarda karna-jana yimi-ngarrirni yapa panu-karikiji kuja kankulu nyurrurla ngurrju nyina. Nyurrurna-nyarra yimi-ngarrurnu nyarrpa yungunkurla jungarni nyinami Warlalja-Wiriki Jijajiki. Manu kankulu jintangka nyinami

nyanungu-kurlu. Kujarlanya, purayalu warrarda jungangu warntarla yaninja-wangurlu.

² Yungurna-palangu wangkami karnta-jarraku yirdi-jarrakuju Yuwardiyaku manu Jintikiki kujalpa-pala-nyanu kulu wangkaja. Nyanungu-jarraju Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangu. Ngula-jangkarluju yungulpaju-pala purda-nyangkarla ngajuju, manu yungulpa-pala-nyanu ngungkurr-nyinayarla kulu-wangu.

³ Yinya-jarra Yuwardiya manu Jintiki kala-pala warrki-jarrija ngaju-kurlu yangka yungulu yapa panu-karirli purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Kuja-jangka, payirni karnangku, ngaju-nyangu wungu-warnu, yungunpa-palangu wangkami karnta yinya-jarraku yungu-pala-nyanu ngungkurr-nyinanjarla yalala-yirrarni kulu-wangurlulku. Wati yinya Limiti manu yapa panu-karirlangu kalalu warrki-jarrija ngaju-kurlu. Kaaturlu-jana yirdi-watiji yirrarnu nyanungu-nyangu pukungka yangka kuja kalu yapa panu-kurlangu yirdi ngunami pukungka manu kapulu nyanungu-kurlu nyinami tarnnga-nyayirni.

⁴ Kuja kankulu mapirri nyinami Warlalja-Wiri Jijaji-kirli, wardinyili nyinaya! Yungurna-nyarra jurrku-juku wangkami: Wardinyili nyinaya!

⁵⁻⁶ Ngurrjulu-jana nyinaya yapa ngalya-karikiji. Marda kajika-nyarra majurlangu rdipimi, kala manngu-nyangkalu nyampu: Jalangu marda, jukurra marda, Warlalja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni walya nyampukurra. Kujarlanya, kulalu wajampa-jarriya kaji-nyarra nyiyarlangu maju rdipi jalangu. Kaji-nyarra maju rdipimi, marda kajinkili nyiyarningkijarra-wangu nyina, ngarilirla yati-wangkaya Kaatuku. Wangkayalurla yungu-nyarra warrawarra-kanyi.

⁷ Kajilpa-nyarra majurlangu rdipiyarla, ngulaju kajikankulu-nyanu wangka kuja, "Waraa! Nyarrpa-jarrimirlipa?" Ngulaju ngulajuku. Nyurrurlaju kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu nyinami. Kujarlanya, kajinkilirla Kaatuku wangkami, kapu-nyarra warrawarra-kanyi yungunkulu wajampa-wangu rarralypalku nyinami.

⁸ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra kuja-ka ngurrju manu jungarni ngunami. Manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra kuja-ka junga ngunami Kaatu-kurlangu. Manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra yangka kuja kalu yapangku ngurrju-pajirni manu wiri-pajirni.

⁹ Yapa nyurrurlajunkulu nyurru pina-jarrija yangka kujarna-nyarra pinarri-manu. Manu purda-nyangunkujulu nyarrpa kujarna-nyarra wangkaja. Manunkujulu nyangu kujalparna-nyarra ngurrju jirnganja nyinaja. Ngurrjulu nyinaya ngaju-piya. Kaatu kapu nyina nyurrurla-kurlu. Nyanunguku karliparla marlaja nyinami rarralya, wajampa-wangu.

Puurluju wardinyi-jarrija-nyayirni talakuju kujalurla Pilipayi-wardingki-paturlu yilyaja nyanunguku

¹⁰ Ngaju karna nyinami Warlalja-Wiri-kirli Jijaji-kirli. Nyurru-wiyinkijili yilyajarni talaju. Ngula-jangkankujulu jinta-karilki talaju yilyajarni. Kujarlanya karna wardinyi-nyayirni nyinami. Nyurrurla kalankujulu wajampa-jarrija warrarda. Kapunkujulu yilyayarlarni nyiyarningkijarra yungurna-nyarra milya-pungkarla kuja kankujulu

ngajuku yulkami. Kala lawa. Kulankujulu nyarrparlu nyiyarningkijarra yilyayarlarni kamparru-wiyi.

¹¹ Marda kankulu rampal-manngu-nyanyi kujarlu, “Puurluju lawa nyiyarningkijarra-wangu, wiyarrpa. Kala kajirliparla yilyami tala, kujarlanya kapu wardinyi-jarrimilki.” Kujaju junga-wangu. Kula karna wardinyi nyina tala-mipa-jangka yangka kujankujulu yilyajarni. Kalarna palka mardarnu nyiyarningkijarraju, ngaka-karilki kalarna nyinaja lawa, mardarninja-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kujajangka, langarna-parnkaja lawarlangu-juku yungulparna wardinyi-jiki nyinakarla. Kujarlanya, kajinkijili tala yilyanjarni-wangu nyinayarla, kapurna yawuru-juku nyinayarla wajampa-jarrinja-wangu.

¹² Kalarna palka mardarnu nyiyarningkijarraju, ngaka-karilki kalarna nyinaja lawa, mardarninja-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kujarlanyarna pina-jarrija ngurrjukuju yangka kula kalu yapa-patu-karirli milya-pinyi, ngulaju kuja: Nyarrpararla-puka kujalparna nyinaja, manu maju marda ngurrju kujaju rdipija, mardalparna miyi panukurlu nyinaja, mardalparna marlajarra nyinaja, ngulaju ngula-juku. Ngajujurna yawuru-juku, kula karna wajampa-jarrimi.

¹³ Jijaji Kirajirliji kaju pirrjirdi-mani yungurnarla nyanunguku nyina manu warrki-jarrimi marda lawa kurlu marda nyiyarningkijarra-kurlu.

¹⁴ Junga kujaju. Nyiyarningkijarra-wangu-wiyi kujalparna nyinaja, talankujulu yilyajarni. Ngampangampalpankujulu nyinaja. Kujarlanya karna-nyarra yati-wangka.

¹⁵ Nyurrurla Pilipayi-wardingki-patu, manngu-nyanyi kankujulu nyurru-wiyi kujarna-nyarra yaninjarla yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Ngula-jangkarna yanu Majatuniya-kurra. Kulajulu yapangku tala yilyaja, lawa. Nyurrurlarlu jaajikingarduyu-patupimparlunkujulu talaju yungu.

¹⁶ Ngaka yangka kujalparna warrki-jarrija kirri-karirla Tijilunikarla, kulankujulu wajawaja-manu, lawa. Yilyajarni warrardankujulu tala yungurnaju warrawarra-kanyi.

¹⁷ Marda kankujulu rampal-manngu-nyanyi kujarlu, “Puurluju-ka ngayarrka-jarrimi talaku kuja karliparla tala warrarda yilyami.” Kujaju junga-wangu! Ngari karna-nyarra wangkami tala-kurluju kujalpankujulu yimiri nyinaja. Kujarlanya, milya-pinyi karna kuja kapu-nyarra Kaaturlu wardinyi-mani.

¹⁸ Wati yinyarlu Papururturluju kangurnu ngajuku talaju kujankujulu nyurrurlarlu yungu. Ngula karna panulku mardarni nyiyarningkijarraju. Kujarlanya karna-nyarra yati-wangka pipa nyampurlaju. Warntarri nyurrurla-nyanguju ngurrju-nyayirni kuyu-piya yangka kuja kalalurla warntarri purraja Kaatuku. Kaaturlu kala kuyu yinyaju parnti-nyangu purranja-kurra, manu kala-jana wardinyi-jarrija. Kuja-piyarlu-yijalankulu tala nyurrurla-nyangu-kurlurluju Kaatuju wardinyi-manu.

¹⁹ Wangkami karna-nyarrarla Kaatuku, “Wapirra, nyampurra Pilipayi-wardingki-wati, ngulaju kalurla nyinami Jijaji Kirajiki. Nyuntulu kanpa nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Kujarlanya karnajanarla wangka yungunpa-jana jamangku warrawarra-kanyi. Ngula-jangka kulalu marlajarra nyina.” Yuwayi, junga kujaju! Kaatukuju

kapunkulurla marlaja nyina ngurrju marlajarra-wangu.

²⁰ Kaatuju ngalipakupalangu, manu nyanunguju ngurrju-nyayirni. Pulka-pinyirliparla tarnngangku! Ngula-juku ngurrju.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Pilipayi-wardingkiki

²¹ Nyurrurla jaajikingarduyu-patu wiriwiri, yangka-patu Kaatu-kurlangu yapa-patuku kuja kalurla nyina Jijaji Kirajiki, ngulajulu-jana warnkiri-manta ngurrju karnalu nyina. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka-patu kuja kalu warrki-jarrimi ngaju-kurlu, ngulangkuju yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina.

²² Kaatu-kurlangu yapa-patu nyampurla ngurrangka manu yangka-patu kuja kalurla warrki-jarrimi Ruumu-wardingkiki Kingiki, ngulangkuju yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina.

²³ Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Jijaji Kirajiki nyurrurlaku yapaku, "Warlajja-Wiri Jijaji, yimiri-jana nyinaya yapa nyampu-patuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnnga-juku." Ngula-juku.

Colossians
Pipa Kalaji-wardingki-patuku
Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku
Kalaji-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampurula ngurungka kalu tarnnga-juku turnu-kari turnu-kari yapa-patu nyinami ngula kalu-jana yimi Jijaji Kiraji-kirli warntarlarlu yirri-purami. Jalangurlangurlu yapangku kujarra-piyarlu kalu-jana putaputa kanyi-jiki puranjakungarduyu-patu jungarni-kijaku puranja-kujaku Jijaji Kiraji-kijaku. Kuja-piya-kujakunya pipa nyampu Kirijini-patuku riiti-maninjakuju.

Nyampu wita puku yimi-kirliji pipa pantirninja-warnu kuja Puurlurlu yirrarnu nyurru-wiyi kujalpa nyinaja rdakungka. Pantirninjarla yirrarnu-jana Kirijini-patuku ngulalpalu kiringka Kalajirla nyinaja. Pinarri-mani kangalpa nyampurlarlu pipa pantirninja-warnurlarlu ngulaju Jijaji Kirajirli ngurrju-manu nyiyarningkijarra ngula-ka karrimi manu ngunami nyampurula walyangka manu yalkirirla manu ngula-ka wiri-nyayirni-jiki nyinami nyiyarningkijarlarlajinta.

Puurlurlu kuja nyampu pipa yirrarnu pantirninjarla, ngulaju yungu-jana pututu-pinyi Kirijini-patuku yalumpu-kari-kijaku yapa-patu-kari-kijaku ngulalpalu-jana warntarlarlu pinarri-manu nyiyarningkijaraku kuruwarriki Juwu-kurlanguku, manu kuyu mangarri ngulalpalu ngarnu warntarlarlu, manu kujalpalu-jana pinarri-manu warntarlarlu marramarra-patu-kurlu. Nyampurulu pipangku pantirninja-warnurlu, Puurlurlu-jana pinarri-manu Kalaji-wardingki-patu junga-nyayirni ngulaju Jijaji Kiraji-kirli.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warriki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajarlarlu Puurlurlu manu Timijirli karnalu-nyarra nyampunya yilyamirra jaruju nyurrurlakuju Kalaji-wardingki-patuku yapaku, ngulangka kiringka kuja kankulu yapa nyinami Kaatu-kurlangu. Timiji, ngulaju ngalipakupurdangka-yijala warlalja kuja karliparla ngalipa nyina warlalja jintaku Jijaji Kirajiki. Nyurrurlarlu kuja kankulu wararda purami Jijaji Kiraji yampinja-wangurlu, ngulakunya karnalu-nyarra ngajarrarluju yilyamirra nyampuju jaru. Ngajarra karnalu-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju kujanya, "Payirni karlijar-rangku yungunpa-jana yimiri nyina Kalaji-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku."

Puurluju-janarla yati-wangkaja Kaatuku Kalaji-wardingki-patuku

³ Kaatuju-ka nyina Kirda-nyanu Jijaji Kirajikipalangu Warlalja-Wirikipalangu. Ngulakunya karnalu-nyarrarla warrarda yati-wangka Wapirra Kaatukuju.

⁴ Witarnalu jaru purda-nyangu nyurrurla-kurlu yangka kuja kankurla murra nganta wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajiki. Manu wita jaru-kari-yijalarnalu purda-nyangu kuja kankulu-jana murra nganta yapa ngalya-kariki yulkami-nyayirni Kaatu-kurlangukuju. Ngulakunya karnalu-nyarrarla wardinyi-nyayirni Wapirrakuju warrarda yati-wangka Kaatukuju.

⁵ Nyurru-wiyi, purda-nyangu-jalankulu Yimi Ngurrju Kaatu-kurlu yangka kuja kangalpa nyinami pirrjirdi-nyayirni ngalipakuju, ngulakunya yungurliparla jirnganja nyina nguru-nyayirni-wangurla tarnnga-juku. Ngulakuju kankurla pardarni wurra-juku. Kujarlanya kankurla wala nyina Jijaji Kirajikiji, manu kankulu-jana yulka yapaku Kaatu-kurlanguku.

⁶ Nyurru-wiyi kujalu Yimi Ngurrju purda-nyangu yapa-kari yapa-karirli ngurrara-kari ngurrara-karirla manu ngurujarraranyparla, ngulakujulurla maya-kari maya-kari-juku ngungkurr-nyinaja yapaju. Jalanguju Yimi Ngurrju yupa-patu-warnu, ngulaju-ka palju-yani palka-juku nguru-kari nguru-kari-kirra yapa-kari yapa-kari-kirra manu ngurujarraranypa. Kujarlanya kalurla yapa panuju ngurrju-nyayirni marlaja nyinami Kaatukuju. Manunkulu nyurrurlarlangu pinarri-jarrija jinta-juku Yimi Ngurrju, ngulaju jaruju yangka kuja kangalpa warrarda nyinami Kaatuju yimiri-juku. Jalanguju kankulu milya-pinyi nyurrurlarlaju Yimi Ngurrju junga-nyayirni. Kujarlanya kankurla marlaja nyinami ngurrju-nyayirni Kaatukuju.

⁷ Nganimpa-patu karnalurla warrki-jarrimi wakurturdu-nyayirni Jijaji Kirajiki: Papuru, Timiji, manu ngaju. Ngajarrarluru Timiji-jarrluru, ngulangkujurlijarra-nyarra yilyaja nyurrurlakuju ngajarra-nyangu wungu-warnu Papuru-wiyi Yimi Ngurrju-kurluju nyurrurlaku yimi-ngarrirninjaku.

⁸ Kuja nyampu-kurra pina-yanurnu ngajarra-kurra, ngulangkuju-jarrangku yimi kangurnu jaruju, ngulaju-jarrangku kuja wangkaja, "Kalaji-wardingi-patu Kirijini-patu kalu nyina palka-kurlu Pirlirra Kaatu-kurlangu-kurlu. Ngula-kurluju kalu-nyanu yulkami-nyayirni." Kujanya-jarrangku yimi kangurnu Papururlu.

⁹ Yangka kujarnalu-nyarra jaru purda-nyangu kamparru-wiyi ngurrju-nyayirni, ngulakuju karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatuku yungu-nyarra Pirlirparluru nyanungu-nyangurlu tarnngangu-juku pinarri-mani Kaatu-kurlangu-kurluju. Ngula-jangkanya yungunkulu pina nyina nyiyarningkijarraku Kaatu-kurlangukuju nyarra kaji-nyarra wangka warrki-jarrinjaku nyanunguku.

¹⁰ Kaatu kanyarra nyina ngampurra-nyayirni yungunkulurla nyurrurla jungarni-nyayirni nyina. Ngulakunya karnalu-nyarrarla wangkami Kaatukuju. Kajinkilirla jungarni-nyayirni nyina manu warrki-jarrimi nyanunguku Kaatuku, kujarluru kankulu miyalu raa-pinyi manu wardinyi-mani. Ngula-jangkanya kapunkulu milya-pinyi-nyayirni Kaatuju.

¹¹ Milya-pinyi karlipa ngaliparluru kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina Kaatuju. Ngularlangukunya karnalu-nyarrarla wangkami yungu-nyarra pirrjirdi-mani ngurrju-karda. Ngula-jangkakuju kaji-nyarra nyiya maju rdipimi, kapunkulurla wala-juku nyina Kaatuku, ngulaju wurra-juku.

¹² Nyurrurlaju, wangkayalurla Wapirra Kaatuku wardinyi-nyayirni kuja kangalpa nyanungu rdili-nyayirni-wangu jirrnganja nyina yapaku nyanungu-nyanguku. Ngulaju-nyarra wangkaja nyanunguju kapu-nyarra jirrnganja nyina nyurrurlaku. Junga-nyarra Kaaturluju nyurrurlaju ngurrju-pajurnu, manu-nyarra rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurralku jinta-kurralku-juku.

¹³ Yangka kuja-ngalpa ngalipa rdakurl-kujurnu Kaaturlu nyanungu-nyangu-kurra turnu-warnu-kurra, ngulakungarntijirla puntarnu ngalipaju Juju Ngawuku Kaaturluju. Ngulajulpa-ngalpa Juju Ngawungku milpa-parnta-piya mardarnu mungangka-juku, manulpa-ngalpa wiri nyinaja ngalipaku. Ngulakujurla Kaaturluju puntarnu ngalipaju, manu-ngalpa rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra. Ngulakuju nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu Jijaji Kiraji, Warlalja-Wiri kangalpa nyina turnu-warnukuju, ngulakuju karla Kaatuju yulkami-nyayirni.

¹⁴ Yangka Ngalapi-nyanu kuja palija watiya warntawarntarla, ngulangunya-ngalpa muurl-mardarnu ngalipaju Juju Ngawukujakuju, manu ngula-purunya-ngalpa yawuru-jarrija Kaatuju wilji-warnukuju.

Jijaji Kiraji ngulaju Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku

¹⁵ Kaatuju-ka pirlirra nyina, kulalparlipa nyangkarla miparrpaju. Manu nyanungu-ka nyina Kaatu-piya-yijala Ngalapi-nyanuju, ngulangku kangalpa milki-yirrarni Kaatuju. Kuja nyiyarningkijarra ngurrju-manu Kaaturlu yalkirirla manu walyangka, ngulaju yungurla marlaja karrimi manu ngunami ngurrju-nyayirni Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki.

¹⁶ Kaaturlujurla jirrnganja ngurrju-manu Jijaji Kirajiki nyiyarningkijarra kuja karlipa warrukirdikirdi ngaliparluru nyanyi nyampurra walyangka manu yalkirirla. Manu kula karlipa-jana nyanyi ngaliparluru marramarra-watiji ngurrju manu maju manu ngalyakariji pirlirrpaju ngurrju manu maju nyampurlaju walyangka manu yalkirirla. Nyampurrarlangujurla jirrnganja ngurrju-manu Jijaji Kirajiki Kaaturluju, yungu-jana Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiri-jiki nyina nyampurrakuju.

¹⁷ Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, ngulajulpa palka-juku nyinaja Jijaji Kiraji. Nyanungurlunya kangalpa warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra walya manu yalkiri ngurujarraranypa manu yapa majungka-jarrinja-kujaku manu karlirri-yaninja-kujakuju.

¹⁸ Nyanungu kangalpa wiri-juku nyina ngalipakuju. Ngulajuka nyina kamparrurla jurru-piya nyanunguju. Ngalipaju Kirijini-patuju karlipa nyina turnu-warnu nyanungu-nyangu-piya palka-piya. Nyanungukunya karliparla marlaja nyina wankaru-kurlu nyanungu-nyangu-kurluju. Nyanungunya kamparru-wiyiji yakarra-maninjarla wankaru-manu Kaaturluju palinja-warnuju yungu-ngalpa wiri-jiki nyina nyiyarningkijarrakuju.

19 Nyanungurluju-nyanu Kaaturluju ngampurrparlu muku kurru-pinjarla yirrarnu Jijaji Kiraji-kirra yungu-pala jinta-juku nyina.

20 Kamparru-wiyi, ngalipajulparliparla wilji-jarrinjarla jurnta nyinaja kuja-purda-kari Kaatukuju, manu nyiyarningkijarra kujalpalu yalkirirla manu walyangka nyinaja, ngularlangujulpalurla jurnta nyinaja kuja-purda-kari. Ngula-puruju Kaaturluju milarninjarla yilyajarni Jijaji Kirajilki wurrangku-juku, ngulangkunya yungu-ngalpa yapa manu nyiyarningkijarra pina-kanyi Kaatu-kurlangu-kurra. Yangka kuja Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji nyampu-kurra walya-kurra, kuja-ngalpa yalyu karlija yalirla yangka watiya warntawarntarla ngalipaku, kujarlunya-nyanu Kaaturluju walyka-yirrarnu ngalipanyangurla wiljingka, manu ngalipa-ngalpa pina-kangurnu puntulku nyanungu-nyangu-kurra.

21 Nyurrurla Kalaji-wardingki-patu kuja kankulu jalangu nyina Jijaji Kiraji-kirlangulku, ngula-wangurla-wiyilpankulurla nyurrurla nyurru-wiyiji kuja-purda-kari jurnta nyinaja Kaatuku nyurunyuru-jarrinjarla, yirdijankulu jarrwararlur manngu-nyangu nyurrurlarlur kuja-purda-kari manu yirdijalpankulu maju-nyayirni warrarda nyinaja kuja-purda-kari.

22 Kujalpankulu kuja-purda-kari nyurrurla nyinaja, ngulaju-nyarra wurrangku-juku Kaaturluju pina rdakurl-kujurnu nyanungu-nyangu-kurralku, manu kanyarra walyka-nyayirni jalanguju nyina nyanunguju yirdija-ngarra-nyarra palija nyurrurlaku Jijaji Kirajiji watiya warntawarntarla. Kujarlunya yungu-nyarra pina-kanyirni Jijaji Kirajirliji Kirda-nyanu-kurlangu-kurraju Kaatu-kurlangu-kurraju wungu-warnulku, ngulangkanya yungunkulurla karri kamparrurla yirringingiki nyanungu-nyangu yapa ngulaju kurnta-wangu-nyayirni manu jungarni, ngulanya kaji-nyarra ngurrju-pajirni.

23 Yangka Yimi Ngurrju, ngulajulpalu yapa panu-jarlur-nyayirni rli warru kangu nguru-kari nguru-kari-wana, manulpalu-jana warru yimi-ngarrurnu yapa-kari yapa-kariki kirri-kari kirri-karirla. Manu ngajurlanguju milarnu Puurlu Kaaturluju yungurna-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Yangka kujankulu nyurru-wiyi Yimi Ngurrju purda-nyangu, ngulajunkulu pinarri-jarrija yangka kuja kanyarra Kaaturlu warrarda kurru-pinyi wankaru nyurrurlakuju, ngulakunya yungunkulurla marlaja nyina wankaru tarnga-juku. Ngulakunya kankulurla pardarni. Ngulakujulpankulurla ngungkurnyinyarlarla-juku kapuru-wangu. Kajili-nyarra yapa ngalya-kari jangkardu yanirni jaru junga-wangu-kurlu, ngulajulu-jana wurramanta, manulurla nyurrurlaju ngungkurnyinyarlarla-juku Jijaji Kirajiki.

Puurluju kala-jana warrki-jarrija Kirijini-patuku, ngulaju mata-karda-nyayirni

24 Nganangku-puka kajilpa-jana Kirijini-kariyi-nyanu pirrjirdimantarla warrkingkarlu, ngulakuju kajikalurla yapaju warrarda rdapakarrka. Kujalpa Jijaji Kiraji nyinaja nyampurla walyangka, ngulakujulpalurla warrarda rdapakarrkaja yapaju. Ngulapurujulparla nyanunguju warrki-jarrija-juku Kaatukuju. Nyampu kuja karna ngajurlangu rdakungka nyina pirijina, ngula-puruju karna ngajuju wardinyi nyina kuja karnarla warrki-jarri Kaatuku rdapakarrkanja-puruju wurra-juku, kujarluru yungurna-nyarra

nyurrurla pirrjirdi-mani ngajulurlu Jijaji-piyarlu manu Kirijini-kariyi-nyanurlangu.

²⁵ Kaaturluju milarnu ngaju yungurnarla marlaja warrki-jarri jaa-jikingarduyu nyanunguku-juku Kirijini-kariyi-nyanurlajinta. Junga-jukurna jaa-jikingarduyu-jarriajalku yungurna-nyarra muku milki yimi-ngarrirni nyurrurlaku Yimi Ngurrju yangka kuja-ngalpa Kaaturlu yilyajarni.

²⁶ Yangka Yimi Ngurrju, ngulaju nyurru-wiyi Kaaturlu kala-jana jurnta mardarnu yapakuju. Kala jalangurlu ngulaju muku kangalpa warraja-maninjarla yimi-ngarrirni ngalipakuju yapa Kaatukurlanguku.

²⁷ Ngampurrparlu kangalpa milki yimi-ngarrirni jalangurlu Yimi Ngurrju jintawarlayiki-jiki Kaaturluju. Nyampunya-ka wangka Yimi Ngurrju ngulaju kuja, 'Jijaji Kiraji-ka nyina kaninjarni nyurrurla-nyangurlangurla Juwu-wangu-kurlangurla palkangka kurru-yukanjawanu, kula nganimpa-nyangu-miparla Juwu-miparla.' Kujarlaju kankulurla warlalja nyina. Manu milya-pinyi kankulu nyurrurlarluju kapu-nyarra jirranganja nyina Jijaji Kiraji yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, ngulakunya karliparla pardarni.

²⁸ Nganimparlu karnalu-jana Jijaji Kiraji yimi-ngarrirni yapaku. Manu karnalu-jana pinangu pinarri-mani Jijaji Kirajiki. Manu pututu-pinyi karnalu-jana Yimi Ngurrju wajawaja-maninja-kujaku manu karlirr-yaninja-kujaku. Nganimparlu karnalu-jana pinarri-mani nyiyarningkijarra Jijaji Kiraji-kirli yungulu nyanungu-piya nyinami pina-nyayirni.

²⁹ Yapaku pinarri-maninjakungarnti, ngaju-wiyi kaju pirrjirdi-mani tarnngangu Jijajirliji, ngula-jangkanya parra-kari parra-kari karna-nyarra warrki-jarri wakurturdu-nyayirni yukayi-karda nyurrurlakuju.

2

¹ Nyampurla rdakungka, ngampurrrpa karna-nyarra nyina nyurrurlakuju Kalaji-wardingki-patuku yungunkujulu manngu-nyanyi ngaju wajawaja-maninja-wangurlu kuja karna-nyarrarla Kaatuku warrki-jarri nyurrurlaku yukayi-karda. Ngulaju kula karna-nyarrarla nyurrurla-mipaku warrki-jarri. Yapa panu-karirlanguku karna-janarla warrki-jarri yangka kuja kalu kirri-karirla nyina yirdingka Latujyarla manu yapa-kariki ngajarriki kuja kajulu ngurrrpa nyina miparrpa nyanja-wangu ngajukuju.

² Ngajuju karna-janarla tarnnga-juku warrarda wangka Kaatukuju jintawarlayiki-jiki yungulu lani-wangu nyina purnparrrpa, manu yungulu-nyanu yulka tarnnga-juku jintangka-juku. Ngulakunya karna-nyarrarla nyurrurlarlanguku warrarda wangka Kaatukuju yungunkulu junga-nyayirni purda-nyanjarla langa-kurra-mani Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli yangka yimi kujalpa-nyanu Kaaturlu wuruly-mardarnu nyanunguku yapa-kujakuju.

³ Ngulangka Yimi Ngurrjungka kanyanu Jijaji Kirajirli milki-yirrarni ngalipa-kurraju yungurlipa nyiyarningkijarra langa-kurra-mani pinangkulku.

⁴ Nyampu wita jaru ngulaju karna-nyarra nyurrurlaku yilyamirra yungunkulu-nyanu warrawarra-kanyi yapa-kari-kijaku yimirr-yinja-kujaku. Kajikalu-nyarra jaru-kari-kirlirli yijardu-wangu-kurlurlu yimi-ngarrinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujakuju, kajikalu-nyarra ngula-kurlurlu yimirr-yinyi. Jaru nyanungurra-nyangu junga nganta, ngurrju nganta. Kala lawa! Ngula-kujakujulu-nyanu warrawarra-kangka muurlparlu yirdija nyampu jaru nyanungurra-nyangu kula junga.

⁵ Kula karna nyurrurla-nyangurla yalirla nyina ngajuju, ngulaju karna-nyarra rdumurdumu-karri nyurrurlakuju. Manu nyampurla karna-nyarra wardinyi nyina yirdija kankulu-jana warrarda mamparl-pinyi yapa-patu yangka-patu warlkanji-patu yijardu-wangu-kurlu jaru-kurlu, manu karna-nyarra wardinyiji nyina ngajuju yirdija kuja kankulurla jintangka-juku wala nyina Jijaji Kirajikiji.

Tarnnga-jukulparliparla jirrnganja nyinakarla Jijaji Kirajiki

⁶ Yangka kujankulu kamparru-wiyi Yimi Ngurrju purda-nyangu Jijaji Kiraji-kirli, ngulajunkulu rdakurl-kujurnu kapuru-wangurlu, manunkulu yirdiji ngarrurnu Warlalja-Wiri. Ngulakuju, tarnngajukulurla warrarda jirrnganja nyinaya jintangka-juku yangkakuju Jijaji Kirajiki kurru-yukanja-warnukuju.

⁷ Ngulakujulurla tarnnga-juku warrarda wala nyinaya Jijaji Kirajiki yungu-nyarra warrarda kurru-yuka ngapa-piya manu yungu-nyarra pirrjirdi-mani yungunkulurla wala-nyayirni nyina. Kujanya-nyarra jaruju wangkaja yangkaju Papuruju nyurru-wiyiji. Manulurla ngula-jangkaju warrarda yati-wangkaya wardinyi-nyayirni Kaatukuju.

⁸ Purda-nyangkajulu! Warrawarra-kangkalu-nyanu yapa-kari-kijaku warlkanji-kari warlkanji-kari-kijaku yangka kuja kalu jukurrpa-kari jukurrpa-kari mardarni yijardu-wangu. Ngula-kurlurluju kapulu-nyarra warrarda putaputa jinyijinyi-mani yungulpankulu nganta purayarla nyanungurra-nyangurlangu kuruwari. Nyampurraju kuruwari ngulaju jukurrpa-kurlu yapa nyurnunurnu-kurlangu-kurlu kuja kalu-nyanu yapangku jarnkujarnku pinarri-mani kuja kalu jukurrpa-kari jukurrpa-kari nyina nganta jarnkujarnku yalkirirla nganta manu walyangka. Nyampurraju jukurrpa ngulaju kula Jijaji Kiraji-kirlangu.

⁹ Langa-kurra-mantalu! Jijaji Kiraji karla jirrnganja nyina Kaatuku kurru-yukanja-warnuku. Manu yangka kujalpa Jijaji Kiraji nyinaja nyampurla walyangka, ngulajulpa-pala nyinaja jinta-juku, yangka kuja karla warrarda kurru-yuka-juku Kaatuju Jijajikiji.

¹⁰ Ngulaju-nyarra Kaaturluju nyurru-juku yungu nyurrurlakuju wankaru wita-wangu Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyanungu-juku-ka Jijaji Kiraji wiriji nyina jukurrpa-kari jukurrpa-karikiji kuja kalu nyina yalkirirla manu kuja kalu nyina walyangka.

¹¹ Nyurru-wiyi, rdakurl-kujurnulpa-jana Kaaturluju nyanungu-nyangu-kurra turnu-warnu-kurraju ngulaju Juwu-patu-mipa-wiyi ngulaju Mujuju-kurlangurla kuruwarrirla. Kala jalanguju, nyurrurla Juwu-wangu-patu, ngulajurla jirrnganja rdakurl-kujurnu Kaaturlu Jijaji Kirajikiji nyanungu-nyangu-kurralku turnu-warnu-kurra, ngulaju yangka kuja-nyarra Jijaji Kiraji kurru-yukaja. Ngulangkuju-nyarra muurl-mardarnu karlirr-yaninja-kujaku.

¹² Yangka kujankulu papitaji-jarrija, ngulaju kula-ngantankulurla jir-rnganja yukaja milyi-kirra Jijajiki. Ngula-jangkaju, kujankulu yangka wilypi-pardija ngapa-jangka, ngulaju-nyarra Kaaturlu pina-wankarumanu Jijaji-piya, kuja kamparru-wiyi yakarra-maninjarla wankarumanu. Ngulakunyankulurla wala nyinaja Kaatukuju pirrjirdikiji yungu-nyarra nyurrurlarlanguku wankaruju yinyi.

¹³ Nyurrurla Juwu-wangu-patu, ngulajulpankulu Kirijini-jarrinjawangu-wiyi warrarda-parnkaja kuja-purda-kari warntarla-wiyi Kaatukujakuju, manulpankulu ngurrpa-wiyi nyinaja Mujuju-kurlangukuju kuruwarrikiji. Manu kulalpankulu Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju mardarnu kamparru-wiyiji. Kulankulu nyarrpa yukayarla Kaatukurlangu-kurraju nyurrurla-kariji. Kala kujankulu Kirijini-jarrijalku, ngulakunya-nyarra Kaaturluju yungu Jijaji Kiraji-kirlangu wankaru, manu-ngalpa ngalipakuju Kaatuju yawuru-jarrija wilji-warnukuju.

¹⁴ Kaaturlu nyanungurlu-ngalpa majumajuju ngalipakuju muku wajawaja-manu kujalparlipa kuja-purda-kari karlirr-yanu manu kujarlipa muku rdilyki-pungu kuruarri nyanungu-nyanguju. Nyarrparlu kuja? Kala kujarlu. Ngalipa majungka panungka ngulaju kapurlipa marda paliyarla Jijaji-wangurla ngalipa watiya warntawarntarlaju. Kala kujalpa-ngalpa yangka Jijaji watiya warntawarntarla marlaja waraly-karrija, ngulangunya-ngalpa majumajuju jurnta murrurnu muku.

¹⁵ Kuja Jijaji Kiraji palija watiya warntawarntarla, kuja-puruju ngulangkulupa-jana rampaku-manu pirlirrpakari pirlirrpakari kujalpalu wiri nyinaja yalkirirla manu walyangka. Manu kurntanyayirniki-jana ngurrju-manu Jijaji Kirajirliji milparniwarrarla. Kujarlu-nyanu wiri-nyayirni yirrarnu pirlirrpakari pirlirrpakarikiji.

Kularlipa nyiyaku kuruarriji pura yapa-kurlanguju

¹⁶ Jalangu kuja kankulurla nyina Kaatukulku, ngulangkuju mamparl-pinjarla wurra-mantalu-jana yapa-kariji kajili-nyarra jangkardu yanirni jinyijinyi-maninjaku kuruarri-kari kuruwari-kariki puranjaku manu purlapa-kari purlapa-kariki pinjaku Juwukurlanguku manu yapa-kari-kirlanguku. Ngulajulu-jana mamparl-pinjarla wurra-manta! Manu marda kajika-nyarra jinta-kariji kuja wangka, 'Nyampuju yampiya ngarninja-wangurlu mangarri-kari manu ngaparlangu nganipa-nyangurla kuruarriarla.' Kajilpanyarra ngana kuja wangkayarla, ngulajulu mamparl-pinjarla wurra-manta!

¹⁷ Nyampurraju kuruarri-kari kuruarri-kari manu purlapa-kari purlapa-kari Juwu-kurlangu, ngulangkuju ngari kangalpa wita milki-yirrarni Kaatu-kurlanguju kaji nyanungu nyarrpa-jarri ngaka. Kala kuja kangalpa Jijaji Kiraji jirrnganja nyina ngalipaku, ngulangkuju kangalpa milki-yirrarni muku Kaatu-kurlangu.

¹⁸ Marda jinta-kari yapa kajika-nyarra jangkardu yanirni kulanganta yijardunju-kula, kala lawa. Yaninjarla kajika-nyarra marda kuja wangka yapa pululu nganta, 'Ngaju-piyalu nyinaya ngurrju ngula kaju Kaatuju wangkami yuruyururla. Ngaju-piyarlulu-janarla yunpaka purlapa marramarra-watiki.' Kajilpanyarra kuja yaninjarla wangkayarla, ngulajulu jamulu purda-nyangka. Yapa kuja kalu kuja wangka, ngulakuju kula kajana Kaatu wangka yuruyururla, lawa.

Ngari kalu-nyarra kujaju wangka nyanungu jaruju yungulu-nyanu wiri-pajirni.

¹⁹ Kuja-ka yapa kuja wangka, ngulaju kula karla junga wala nyina Jijaji Kirajikiji. Yangka kuja kangalpa wiri nyina Jijaji, ngulaju jurru-piya ngalipaku Kirijini-patukuju kuja karliparla ngalipa nyina nyanungu-nyangu palka-piya. Yapa-kurlangurla palkangka pulykungku-ka jirri-mardarni kakarda, jimanta-jarra, purturlu, martardiji-jarra, yardipi-jarra, mirdi-jarra, luku-jarra, ngulangku-ka muku jirri-mardarni palkangkaju. Kuja-piyarlu-yijala kangalpa Jijaji Kirajirliji jirri-mardarni ngalipaju Kirijini-patuju pulyku-piyarlu-yijala. Kuja-jangkanya karliparla marlaja ngurrju-jarrimi Kaatukuju pirrjirdi-karda kuja kangalpa warrarda jirri-mardarni.

Jijaji-piya-ngalpa wankaru-manu Kaaturluju

²⁰ Nyurrurla yangka Jijaji Kiraji-kirlangu-patu, ngulaju-nyarra wankaru-manu Jijaji-piya palinja-warnuju, manu wankaru-maninjarla muurl-mardarnu-nyarra maju-kujaku pirlirpa-kari pirlirpa-kari-kijaku manu jukurpa-kari jukurpa-kari-kijaku maju-kujaku. Ngulakujaku-nyarra nyurrurlaju muurl-mardarnu Kaaturluju. Nyurrurla kulankulu-jana nyampurraku jukurpaku ngawuku manu nyampurraku pirlirpaku ngawuku, lawa. Nyarrparla-yijala kankulu kujaju pina-parnkanjarla nyina yangka-patu-piya-yijala, kuja kalu yangka yapa-patu-karirli purami-yijala nyampurra jukurpa-kari manu pirlirpa-kari ngawu?

²¹ Kajikalu-nyarra marda jangkardu yanirni nyurrurlakulku manu wangka, 'Kajilpankulu purayarla Kaatu jungarnirli nganta, ngulajulpankulu yampiyarla miyi-kari miyi-kari maninja-wangurlu manu pajarninja-wangurlu manu marnpirninja-wangurlu.' Kala nyampurra kuruwarri-kari kuruwarri-kari miyi-kirlangu ngulaju kula Kaatu-kurlangu. Nyarrpaku-yijala kankulu-jana kujaju purda-nyanyi jungarni-wanguju yimir-yinja-palka?

²² Nyampurraju kuruwarri miyi-kirlangu ngulaju ngari kalu nyanungurlu yapangku jalangurlu ngurrju-mani, manu kalu-jana pinarri-mani ngula-kurlurluju kurdukurdu nyanungu-nyangu. Kala miyi-kari miyi-kari ngulaju Kaaturlu-jana ngurrju-manu yapaku ngarninjaku. Kuja kalu ngarni miyi, ngulaju-ka miyiji lawa-jarri.

²³ Kuja kalu kujarlu yapangku kuruwarri ngurrju-mani, ngulangkuju nganta kalu milya-pinyi muku kuruwarri Kaatu-kurlanguju nganta. Ngulaju junga-wangu yalumpuju. Kujarluju ngari kalu-nyanurla pulka-pinyi. Kajikalu-nyarra marda kuja wangka, 'Nyinayalu ngurrju nganimpa-piya yungurlipa Kaatuju pura ngurrjungku. Manu nyuntulurlu yungulpanpa-nyanu pakarninjarla murrumurrumantarla, ngula-jangkarlunya yungunpa purami jungarnirli Kaatuju.' Nyampurraju kuruwarri ngulaju kula yijardu. Kuja kalu kujarra kuruwarri-kari kuruwarri-kari purami yapa-patu-karirli, nyampurlu kuruwarrirli kula kajana yapaju jungarni-mani ngurrju-karda, manu kula kajana muurl-mardarni karlir-yaninja-kujaku.

3

Kirijini-patujulparlipa-nyanu ngurrju nyinakarla jintangka-juku Jijaji Kiraji-kirlangu

¹ Nyurrurlaju, ngulaju-nyarra Kaaturlu nyurru-juku wankaru-manu pirlirrpaju yungunkulu nyina Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu wankaru-kurlu. Kujarlaju, manngu-nyangkalu nyiyarningkijarra Kaatu-kurlangu kuja-ka Kaaturlu mardarni nyiyarningkijarra nyanungu-nyangurla. Ngulanganya-ka Jijaji Kiraji nyina Kaatu-kurlangu-wana wiri-nyayirni.

² Kujarlajulu Kaatu-kurlangu-mipa manngu-nyangka jinta-ngurlukurra. Putalu manngu-nyangka nyiyarningkijarra yangka kuja kankulu nyanyi warrukirdikirdi nyampurla walyangka.

³ Nyarrparla kujaju? Nyurrurla-patu Kirijini-patu, ngulaju kankulu mardarni Jijaji Kiraji-kirlangu wankaru. Ngulaju kapunkulurla ngakaju jirranganja nyina nyurrurlaju Jijaji Kirajikilki Kaatu-kurlangurla. Yangka kujankulu Kirijini-jarrija, ngulakuju-nyarra jurnta palija pirlirrpaju nyurrurla-nyangu kamparru-warnuju.

⁴ Ngula-jangkaju kankulurla Jijaji Kiraji-mipaku marlaja nyina wankaru-kurlu, ngula-kurluju yungunkulurla nyinami nyanunguku. Kaji pina-yanirni Jijaji Kiraji yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, ngulaju kapunkulurla jirranganja nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala.

⁵ Kuja kanpa ngula mardarni wankaru Jijaji Kiraji-kirlangu, ngula-kurlurluju-nyanu warla-pajika nyuntulurlu karlirr-yaninja-kujaku. Manu marda yangka kajikanpa warrarda kiiki-jarrimi manngajarrinjakupurda. Kuja-kujakuju, warla-pajikangku! Manu marda kajikanpa warrarda manngu-nyanyi punku-juku manu warntarla-juku nyuntulurlu. Kujarlangu-kujakuju, warla-pajikangku! Manu marda kajikanpa nyiyarningkijarra warru turnu-mani manu yawirlinji-mani purlurlparlu manu purlurlparlu. Kujarlangu-kujakuju, warla-pajikangku! Kajinpa nyiyarningkijarra kujarlu warrarda turnu-mani manu yawirlinji-mani, ngulaju kulampa kujarluju pura Kaatu jungarnirli, ngulaju ngari kanpa pura nyampurra-mipa nyiyarningkijarra kuja-purda-karirli.

⁶ Yapangku kuja kalu kujarlu-juku warrarda maju-mani manu punku-mani nyiyarningkijarra, ngula-panukuju kapu-jana wiljipanukuju kulu-jarri-nyayirni Kaatuju.

⁷ Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi nyurru-wiyi, kalankulu nyurrurlarlangu nyinaja warrarda punku-nyayirni yalirra-piya-yijala yapa-piya. Kalankulu wirnki-jarrija majumaju-miparla.

⁸ Kala jalangu kuja kankulu nyina Kirijini-jarrinja-warnulku, ngulajulu nyinaya ngurrju, manulu-jana ngurrju nyinaya yapa-patukari. Manulu-jana ngulaju kulu-wangu nyinaya! Manu murrumurrumaninja-wangurlulu-jana yampiya yapa-patukari! Manu nginji-wangkanja-wangu maju-wangulu-jana nyinaya! Manulu-jana yurungarririninja-wangurlu yampiya!

⁹⁻¹⁰ Manulu-nyanu yimir-yinja-wangu warlka wangu wangkaya jungarni-nyayirni manu yijardu-nyayirni jaruju. Nyiyarningkijarra majumaju, ngulajunkulu yampija purdangirli yirdija kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu mardarni Pirlirrpaju jalanguju. Kala nyurru-wiyi, ngulajulpankulu mardarnu pirlirrpaju nyurru-warnu kamparru-warnu yangka kuja kala-nyarra kangu kuja-purda-kari. Ngula-jangkaju, kujankulu Kirijini-jarrija, ngula-puruju pirlirrpaju nyurru-warnu kamparru-warnu, ngulajunkulu yampinja-yanulku manu

yirrarninja-yanu purdangirli. Jalangu kankulu nyinami Kaatu-kurlangu yapa ngulaju pina-wankaru-maninja-warnu kuja-nyarra Kaaturlu pina-wankaru-manu, manu kanyarra warrarda ngarrmirnin-jarla wiri-mani pirlirrpaju jalangu-warnu nyurrurlaju ngurrju-karda. Manu kanyarra warrarda kurruly-yirrarni nyanungu-piyalku yungunkulu nyanunungulku yijardu-nyayirnirli liirnki-jarrarlu manngu-nyanyi manu milya-pinyi.

¹¹ Ngana-patuku kajana nyina Jijaji Kirajiji wiriji? Juwu-patu-mipaku mayi? Juwu-wangu-patu-mipaku mayi? Ngurrara-kari-jangka-mipaku mayi yapa-kariki mayi? Ngurrpa-mipaku mayi? Yapaku kuja kalu-nyanu tala-mipaku mayi warrki-jarri, ngula-patu-mipaku mayi? Yapaku kuja kalu-nyanu jamulu warrki-jarri piriijina-piya, ngula-patu-mipaku mayi? Lawa kujakuju. Jijaji Kirajiji-ka wiri nyina nyiyarningkijarraku manu nyiyarningkijarrarla.

¹² Nyurrurla-patuju Kirijini-patu, ngulaju kankulu nyina Kaatu-kurlangulku. Ngulaju-nyarra nyanungu yulkaja manu-nyarra milarnu nyurrurlaju yungunkulurla nyina nyanungukulku-juku. Kuja-nyarra nyanungurlu Kaaturlu ngungu-manu, kujarlaju nyurrurlalku mari-jarriyalu-jana yapa-patu-karikiji kuja kalu nyina nyina muntuku marda manu marlajarra marda nyiyarningkijarra-wangu wiyarrpa. Manulu-jana ngampangampa ngurrju nyinaya. Manulu wiri-pajirninja-wangu nyinaya yirriyirri, pululu. Manulu-jana ngurrju nyinaya nganyunganyu-wangu kaji-nyarra nyiya maju rdipimi.

¹³ Kajilpankulu-nyanu wilji-mantarla nyiya-ngurlu-puka, ngulajulu-nyanu kulu-wangurlu rarralyparlu ngurrjungku jarnkujarnku purdanyangka manu yalu-manta. Ngula-jangkaju, kajilpankulu-nyanu kulu-jarriyarla nyiya-ngurlu-puka, ngula-warnuju jarnkujarnkulu-nyanu yalala-yirrarninjarla yawuru-jarriya yirdija kuja-nyarra Warlalja-Wiri Jijaji wilji-jangkakuju nyurrurlaku yawuru-jarrija kamparru-wiyi.

¹⁴ Kaatu kanyarra ngampurrpa nyina yungunkulu-nyanu nyurrurla warrarda yulka. Kajinkili-nyanu warrarda yulkami, ngulanganya kapu-nyarra mardarni turnu-warnulku-juku jintangkalku-juku.

¹⁵ Kaatuju-nyarra milarninjarla wangkaja nyurrurlakuju yungunkulu nyina ngula-warnuju jintangka-juku turnu-warnu kulu-wangu rarralyapa manu yungunkulu manngu-nyanyi jungarnirli. Kujarlanyalurla marlaja nyinaya rarralyapa kulu-wangu. Manulurla warrarda yati-wangkaya nyanungukuju nyiyarningkijarraku.

¹⁶ Parra-kari parra-karili warrarda pinarri-jarriya Jijaji Kiraji-kirlangu jaruju muurlpa, ngula-miparlanyalu wirnki-jarriya. Nyurrurlarlu pinarri-paturlujulu-nyanu warrarda pinarri-manta Jijaji Kirajikiji, manulu-nyanu pututu-pungka warntarla-kujaku. Manulurla purlapa-kari purlapa-kari warrarda yunpaka wardinyi-nyayirnirli Kaatukuju marda jinta-kari nyurru-warnu yangka-jangka Kaatu-kurlangu-jangka Payipulu-jangka, manu purlapa-kari jalangu-warnu Jijaji Kiraji-kirlangu marda, manu purlapa-kari marda jinta-kari kuja kanyarra Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu yinyi jalangu yunparninjaku tarruku Kaatu-kurlangu, ngularra-mipajukulurla warrarda yunpaka ngampurrparlu manu wardinyi-nyayirnirli.

¹⁷ Marlajalurla warrki-jarriya jipajipa, manulurla marlaja wangkaya Warlalja-Wiriki Jijajiki yangka kuja kankulu-nyanu Kirijini-pajirni.

Ngulakujulurla warrarda yati-wangkaya Kaatukuju yirdija-ngarra-nyarra nyanungurlu Jijaji Kirajirli yirrarnu turnu-warnu manu jinta-warnu Kaatu-kurlangu-kurra.

Nyampunya kuruwarriji Kirijini-patukuju ngurrjukuju nyinanjakuju

¹⁸ Nyampunya karna-nyarra jaruju wangka ngajuju Puurluju nyurrurlakuju karntaku ngulaju kuja: 'Nyurrurla-parnta kali-nyanu, ngulaju pangkalalu-nyarra wiri-jiki nyina nyurrurlakuju. Nyampunya kanyarra kujanya wangka Kaatuju Kirijini-patukuju.'

¹⁹ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku wati-patuku wangka ngulaju kuja: 'Yulkayalu-jana nyurrurla-parntakuju karntakuju kulungku ngarririnja-wangu manu pakarninja-wangu.'

²⁰ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku kurdukurduku wangka ngulaju kuja: 'Nyurrurla kurdukurdu, ngulajulu-jana warrarda purda-nyangka nyurrurlakupalangu-purnu wilji-wangurlu, ngatinyanu manu kirda-nyanu, manu jarrwara-wangurlu. Ngulangkungnya-ka Kaatuju miyalu raa-pinyi.'

²¹ Manu karna-nyarra nyurrurlakulku kirda-nyanu-patuku wangka ngulaju kuja: 'Ngurrjungkulu-jana wiri-manta nyurrurla-nyanguju kurdukurduju warrarda nyirlinyirli-jarrinja-wangurlu manu ngarririnja-wangurlu. Kala kajinkili-jana kurdukurduku warrarda nyirlinyirli-jarri manu ngarrirni, ngula-jangkaju kapulu muntuku nyinami manu miyalu rdinyilpa maju.'

²² Nyurrurla warrkini-patu yangka kuja kankulu-jana jamulu warrki-jarri wiriwiriki pirijina-piya, ngulajulu-jana nurna-juku warrarda warrki-jarriya. Ngalya-kari yapa kuja kalu-jana warrki-jarri wiriwiriki, ngulaju kalu warrki-jarri kuja kalu-jana yangka palkangku nyanyi wiriwirirli. Ngulaju nganta kalu-jana kujarluru wardinyimani warrkini-paturlu. Kala kajilpalu wiriwiri nyinayarla yuwarlirla kaninjarni nyanja-wangu warrkini-patu-wangu, yangka yali warrkini-patu kuja-puruju kajikalu nyinami warrki-jarrinja-wangu. Ngulaju kuja-piya-wangulu-jana nyurrurla-patuju warrki-jarriya wiriwirikiji yimir-yinja-wangu. Kalaka-nyarra Kaaturlu nyanyi warrki-jarrinja-wangu-kurra.

²³ Kuja kankulu-jana warrki-jarri nyurrurla-nyanguku wiriwiriki, ngulaju kankulurla warrki-jarri kujaju Warlalja-Wirirlanguku Jijaji Kirajiki. Kujarluru, nurna-nyayirnilijana warrki-jarriya nyurrurla-nyanguku wiriwirikiji tarnnga-juku.

²⁴ Purda-nyangkajulu kuja kankulu-jana yangka warrki-jarri wiriwiriki pirijina-piya. Nyampurula walyangka marda kankulu-jana pirijina-piyaju nyina yangkaku wiriwiriki. Ngula-puruju, jungaju kankulurla warrki-jarrimi Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiki. Nyurrurlarluru, milya-pinyi kankulu nyiyarningkijarra kapu-nyarra Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli yinyi yangka kuja kanyarra kaji-mardarni nyanungu-nyangurla.

²⁵ Ngana-puka kajilpa karlirr-yantarla Kaatu-kujaku wiri marda, manu marda warrkini pirijina-piya, ngulaju kapu-jana Kaaturluju jintawarlayilki-jiki muku miimii-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu ngulaju jintangka-juku kuruwarrirlaju.

4

¹ Nyurrurla wiriwiri, kuja kankulu-nyanu mardarni warrkini-patu pirijina-piya-patu, ngulakuju yungkalu-jana nyiyarningkijarra warrki-jangkakuju jurnta mardarninja-wangurlu. Milya-pinyi kankulu nyurrurlarlanguurlu kuja kanyarra Warlalja-Wiri nyinami nguru-nyayirni-wangurla nyurrurlaku yangka Jijaji Kiraji.

Kirijini-patujulparliparla warrarda wangkayarla Kaatuku

² Nyurrurla Kirijini-patu, warrardalurla wangkaya Kaatuku parra-kari parra-kari mata-wangu, ngulaju yati-wangkaya-nyayirnilirla rdiily-parnkanja-wangu.

³ Manulu-nganparla nganimpaku wangkaya Kaatukuju kuja karnalu nyampurla rdakungka nyina. Nyurru-wiyi rdaku-wangurla-wiyi kujalparna warru wapaja yurlapardi-wiyi, ngulangkuju kalarna-jana warru yimi-ngarrurnu Juwu-wangu-patuku yangka Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja-panunyajulu yirrarnu rdakungkaju Juwu-paturluju. Ngulaju ngula-juku. Kajinkili Kaatu payirni, ngulajulu payika yungu-jana yapa yilyamirni nyampu-kurra rdaku-kurra yungurnalu-jana yangka-juku jinta-juku Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni.

⁴ Nyampunyaju warrkiji yungu Kaaturluju yungurna-jana milki warraja-mani jaru Jijaji Kiraji-kirli. Kulalparna ngulaju yampiyarla warrkiji. Ngulakunyajulurla payika Kaatuju yungurna-jana jaru warraja-nyayirni milki-wangkami.

⁵⁻⁶ Nyurrurla-patujulu jaru Kaatu-kurlangu pinarri-jarriya-wiyi. Kajinkili-jana yangka yapaku Kirijini-wanguku wangka, ngulajulu-jana wangkaya pina-nyayirni. Kajili-nyarra ngampurrparlu purdanyanyi nyurrurla, ngulakujulu-jana milki-wangkaya Jijaji Kiraji-kirli jaru jurnta mardarninja-wangu. Wangkayalu-jana pulya manu rarralya-nyayirni, kuja-kurraju yungulu-nyarra purdanyanyi ngampurrparlu yirriyirri. Ngula-jangkaju, kajilpa-nyarra nganangkupuka yapanku payikarla, ngulaju kapunkulu milya-pinyi jaruju jungarni-nyayirnilri yungunkulu-jana jangku-mani.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Kalajiwaringkiki

⁷⁻⁸ Nyampu karna jinta wati yilyami yirdiji Tijika nyurrurla-nyangu-kurra yungu-nyarra nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni ngajunya-nyangu kuja karna nyampurla rdakungka ngaju nyina. Nyanunguju puntu-nyayirni ngajukuju. Ngulangkuju kaju ngajuju jina-mardarni, manu kaju jirnganja warrki-jarri pirijina-piya jintangakajuku Warlalja-Wiri Jijaji-kirlanguurla warrkingka. Ngulanya karna yilya nyanunguju yungu-nyarra yimi-ngarrirninjarluju wardinyi-mani ngajuku kuja karna nyampurla nyina rdakungka, kalakankujulu wajampa-jarri ngajulukuju.

⁹ Manu jinta-kariri karna yilya nyanungu-wanaju wati-kariri ngulaju yirdiji Yunajimu ngulaju ngalipakupurdangka Jijaji Kiraji-kirlangu-yijala. Ngulaju nyanunguju nyurrurla-nyangu-jangka turnu-warnu-jangka. Ngulakuju karnalurla wala nyina. Ngula-jarrarlunya Tijikarlu manu Yunajimurlu kapulu-nyarra nyiyarningkijarra muku yimi-ngarrirni ngaju kuja karna nyarrpa-jarri nyampurla.

¹⁰ Jinta-kariji Rditarrku ngularlangu-ka nyina nyampurlaju rdakungka, ngulangkuju yungu-nyarra yimi-ngarrinirra ngurrju nganta-ka nyina. Jinta-kariji Maarrku, Parnapakupurdangka jukanyanu, ngularlangurlu kanyarra payirni nyurrurlaju ngurrju-japa kajikankulu nyina ngula-juku. (Ngulajurna-nyarra yangka Maarrkuju nyurru-wiyi yimi-ngarrurnu jaru-karirla, ngula kaji yanirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajulu pardupardu-maninjarla kangka.)

¹¹ Manu jinta-karirliji watingki yirdingkiji Jajuwa Jujuturlangurlu kanyarra payirni nyurrurlakuju ngurrju-japa kajikankulu nyina ngula-juku. Nyampu-patuju marnkurra wati-patu Juwu-patu kujalurla pina-yanu Jijaji Kirajiki manu kuja kalurla wala nyinami. Nyampu-patu-mipanya Juwu-patuju kajulu jirranganja warrki-jarri ngajunyangurla warrkingka yungurnalu-nyarra Kaatu-kurlu wangka yapaku yangka Kaatuju kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipakuju. Kula kaju nganalku Juwu-kariji jirranganja warrki-jarrimi, nyampu-patu-miparlu kajulu ngajuju wardinyi-mani warrkingkiji.

¹² Manu jinta-karirliji watingki yirdingki Papururlangurlu yungu-nyarra yimi-ngarrinirra ngurrju nganta-ka nyina. Ngulaju nyampuju wati nyurrurla-nyangu-jangka turnu-warnu-jangka, ngulaju karla warrki-jarri pirijina-piya Jijaji Kirajiki. Nyampu wati yirdi Papuru, ngulaju kanyarrarla wangka nyurrurlakuju Kaatukuju yungu-nyarra Kaaturlu Jijaji-piya-mani pina-nyayirni. Ngula-jangkaju, kajili-nyarra yapa-patu-karirli jangkardu yaninjarla puta karlirrkanyi Kaatu-kurlangu-kujaku, ngulaju kapunkulu-jana pirrjirdirli wurra-maninjarla mamparl-pinyi. Manu kanyarrarla Papururluju payirni Kaatu nyurrurlakuju yungunkulu junga-nyayirni milya-pinyi kapuru-wangurlu nyiyarningkijarra kaji-nyarra nyarrparlu nyanungurlu Kaaturlu wardu-pinyi ngurrju nyinanjaku manu ngurrjuku warrkiki.

¹³ Nyampuju wati, milya-pinyi karna kuja kanyarra warrki-jarri yukayi-karda nyurrurlaku, manu yapa ngalya-kariki kajana warrki-jarri kuja kalu kirri-jarrarla nyina Latujiyarla manu Yarapulirla, ngularjara-wardingkirlanguku kajana warrki-jarrimi.

¹⁴ Manu nganimpa-nyangu puntu wiyarra yirdiji Luuku, ngulaju nyangunyang, manu jinta-kari yirdiji Timuju, nyampujarrarlangurlunya yungulu-nyarra yimi-ngarrinirra ngurrju nganta kapala nyina.

¹⁵ Manu ngalipakupurdangka-wati Kirijini-wati yangka yalirla kirringka Latujiyarla, manu karnta-kari-pardu jinta-kari yirdi-kariji Nimpa manu panu-kari kuja kalu nyanungu-nyangurla yuwarlirla turnu-jarri Kirijini-patuju, ngularrakuju yungurna-jana yimi-ngarrinirra ngurrju karna nyina.

¹⁶ Kajinkili nyampu purda-nyanyi jaru nyurrurla-paturlu-wiyi Kirijini-paturlu Kalaji-wardingki-paturlu, ngula-jangkaju, yilyayalujana nyampuju jaru Kirijini-patu-kariki Latujiya-wardingki-patuku yungulu nyanungurlulku purda-nyanyi-yijala. Kujarna-jana yangka nyurru-wiyi jaru-kari yilyaja Latujiya-wardingki-patuku Kirijini-patuku, ngularlangulu purda-nyangka nyurrurla-paturluju Kalaji-wardingki-paturlu.

¹⁷ Yangkarlangukulurla watiki yirdiki Yakijaku wangkaya ngulaju kuja, 'Nyuntuju kanparla warrki-jarrimi Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki,

ngulaju kujangku nyanungurlu warrkiji yungu. Ngulajurla lawa-manta yaliji warrki yampinja-wangurlu nyanunguku-juku.'

¹⁸ Nyampunya jarujurna lawa-manulku-jala, kala ngari wita-kari yungurna yirrarni pukungka ngajulurlulku rdakangku ngulaju kujarlu: NYAMPUNYA KARNA RDAKANGKU YIRRARNI NGA-JULURLU PUURLURLU, MANU KARNA-NYARRA YIMI-NGARRIRNIRRA NGURRJU KARNA NYINA. Manngu-nyangkajulu wajawaja-maninja-wangurlu ngajuluju nyampu kuja karna rdakungka nyina pirijina. Payirni karna-nyarrarla Kaatuju yungu-nyarra yimiri-nyayirni nyinami. Ngula-juku.

1 Thessalonians

Pipa 1 Tijilunika-wardingki-patuku

Pipa ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Tijilunika-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Tijilunikaju ngulaju kirri wiri-jarlu, ngulaju ngurungka Majatuni-yarla. Puurlujulpa nyinaja kamparru-warnu mijiniri Kurdungurlu Wiri kuja-jana kangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli yapa-kurra yali-kirra. Ngulakungarntiji, yapanguku kalalu puraja kuruwari-kari manu pirlirpa-kari. Kala kuja-jana Puurlurlu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju, panu-kari Kirijini-jarrijalu.

Ngula-jangkaju, panu-karirli Juwu-paturlu Kirijini-wangurlu, ngulajulu jinyijinyi-manu Puurlu yampinjarla yaninjaku ngurra yaliji. Ngula-jangkaju, Puurluju yanu yali-kirra Piriya-kurra. Ngula-jangkaju, kirri-kari-kirra yanu Karinji-kirraluku. Kujalpa nyinaja Karinjirra, ngulajurla Timijirli yimiji kangurnu Tijilunika-wardingki-kirli. Ngula-jangka-jana pipaju panturnu nyampuju.

Nyampurra Tijilunika-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulaju jungarni-nyayirnilpalurla nyinaja Kaatukuju. Nyanungurrarlujulpalu junga-nyayirnilpalu puraja, manulpalu-nyanu yulkaja. Puurlujulpa wardinyi-nyayirni nyinaja kujakuju. Kala yapangukulpalurla puta purda-nyangu nyangurla kapu Jijaji pina-yanirni walya nyampukurra. Kujarlaju, panu-karirli warrki-wangu-jarrija yungulurla Jijajiki pardarni pina-yaninjarni-kirra. Yapa panu-karirjilpalu wajampa nyinaja Kirijini-kariyi-nyanuku kujala-jana wajawaja-manu kamparrurlu-wiyi. Rampal-purda-nyangulpalu kapu-jana Jijajirli yampinja-yani purdangirli pina-wankaru-maninja-wangurlu.

Yungu-jana yalu-mani kujalu japurnu, Puurlurlu nyampuju pipa panturnu kuja karlipa jalangurlu yirdi-mani 1 Thessalonians.

¹ Ngajuju Puurlu karna-palangu jirranganja nyina Jilajaku manu Timijiki. Ngulangkuju karnalu nganimpa-paturluju pipa pantirni yapaku nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu yangka nyina kirringka Tijilunikarla. Nyurrurlajunkulurla ngalipakupalanguku Wapiraku Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku kuja kangalpa Warlalaja Wiri nyina ngalipaku. Nganimpa karnalu-nyarrarla wangkami kujanya, “Nyumpala karnangkulu payirni yungunpala-jana yimiri nyina Tijilunika-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnga-juku.”

Tijilunika-wardingki-patujulpalurla wala nyinaja Kaatuku

² Puurlu ngajuju manu Jilaja manu Timiji, nyangurla-puka kuja karnalurla Kaatuku yangka, ngulaju karnalu-nyarra nyurrurlarlangu manngu-nyanyi. Ngulaju karnalu-nyarrarla yati-wangka.

³ Nyurrurla kuja kankulurla wala nyina Kaatuku, ngulanganya kankulurla ngurrju-nyayirni warrki-jarrimi. Yulkami kankulurla,

manu kankulu-nyanu yulkami nyurrurlarlangu. Ngulanganya kankulurla nurna-nyayirni warrki-jarri. Manu kankulurla nyurrurlaju junga-nyayirni pardarni Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki ngaka kaji yanirni pina. Kujarlanya kankulurla pirrjirdi-juku nyina. Nyampurrarlangukunya karnalu-nyarrarla warrarda yati-wangka.

⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirnalunya-nyarra nganimpapatu milki-wangka wita yimi: Kaatu kanyarra yulkami nyurrurlaku yapaku. Nganimpapaturlu karnalu milya-pinyi kuja-nyarra Kaaturlu milarninjarla yirrarnu nyanungu-nyangu-mipalku.

⁵ Kujarnalu yangka kamparru-wiyi yanurra nyurrurla-nyangukurra nguru-kurra kirri-kirra, Yimi Ngurrjurnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli. Yimi nyampuju junga. Pirlirra Kaatukurlangurlu-nganpa yartarnarri yungu, ngula-kurlurlunalunya-nyarra parlpuru-manu ngalya-kari. Jalangu ngulaju yangkaju kankulunganpa marda pina-manngu-nyanyi nganimpapatuju yangka kujarnalu jungarni-nyayirni nyinaja panungka milparniwarrarla warrajanyayirni kujankulu-nganpa yangka nyangu warrki-jarrinja-kurra. Kujarnalu nyinaja jungarni, kujarlujurnalu-nyarra nyurrurla yarda nurna-manu.

⁶ Yangka kujarnalu-nyarra pinarri-manu, ngulajulpankulu yimi rdakurl-kujurnu warrarda manu puraja. Ngula-jangkaju, ngurrju-nyayirnikili rdirri-yungu nyinanajaku jungarnikiji ngulaju nganimpapiya-juku manu Jijaji-piya kuja kangalpa Warlalja-Wiri nyina ngalipaku. Kujarlaju, yapajulu-nyarra rdurrjurnu jinyijinyi-maninjaku manu kulukukuluku-maninjaku. Ngula-puruju, Pirlirparluju Kaatukurlangurluju palkangkulpa-nyarra miyalu raa-pungu-nyayirni warrarda.

⁷ Panu-kari Kirijini kuja kalu nyina ngurungka Majatuniyarla, manu panu-kari kuja kalu nyina kurlirra nguru-karirla Kiirijirla, ngula-wardingkirliji purda-nyangulu-nyarra marlaja jaru kujalpankulu jungarni nyinaja yangka maju-puruju nganimpapiya manu Jijaji-piya. Kujarlaju, nyanungurlangurlulu-nyarra waalparrurnu jungarniki nyinanajakuju.

⁸ Yuwayi, junga. Yapa jintawarlayi kuja kalu ngula-jarrarla ngurujarrarla nyina, ngularrarlalu kalu-nyarra marlaja purda-nyanyi Yimi Ngurrju Jijaji-kirli. Nyurru-jala kalu-nyarra milya-pinyilki nyurrurlaju kuja kankulurla Kaatuku wala nyinami. Kujarlaju, kularnalu-jana marda yimi-ngarrirnilki nyurrurlaju.

⁹ Nyampurula, yapa kuja kalu nyina, ngulangkuju kalu-nyanu warrarda wangka nyurrurla-kurlu. Nganta kujankulu-nganpa yangka rdakurl-kujurnu kamparru-wiyi yangka kujarnalu yanurra nyurrurla-nyangukurra kirri-kirra. Manu kujankulu nganta Kirijinjarrinjarla yampija juju-kari juju-kari puranja-wangurlulku yangka kuja kalankulu jarnturnu pirli-jangka manu watiya-jangka pulkapinjakungarntirli. Manu kujankulu nganta rdirri-yungu Kaatuku puranjaku. Nyanunguju jinta-ka wankaruju manu yijarduju nyinami.

¹⁰ Manu nyurrurlaju kankulurla nganta pardarni Kaatukurlanguku Ngalapi-nyanuku kaji nganta pina-yanirni kankarlarra-jangka nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngalapi-nyanu Kaatukurlangu Jijaji kuja nyanungukupalangurlu milyi-jangka pina-yakarra-manu. Ngakaju kapu-ngalpa panu-juku Kaaturluju miimii-nyanyi. Ngana-puka kuja-

ka yapa nyina kuja-purda-kari, ngulakuju kapurla Kaatuju kulu-jarri-nyayirni yijardu-nyayirni! Ngula-kujakuju, ngalipaju kapu-ngalpa muurl-mardarni Jijajirliji.

2

Puurluju warrki-jarrija nurna-nyayirni Tijilunikaarla

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujarnalu-nyarra yangka yanurra kirri-kirra nyurrurla-nyangu-kurra, ngulajunkulu-nganpa rdakurl-kujurnu juwa-kijirninja-wangurlu. Panunkulu-nganpa marlaja Kirijini-jarrija nganimpa-patukuju.

² Kamparrujulparnalulu nganimpa-patuju warrki-jarrija Pilipayirila-wiyi murnma-wiyi-jiki Tijilunikakuju. Ngulangka Pilipayirila, kujalparnalulu nganimpa-patu warrki-jarrija, ngulangakuju yapangkujulu-nganpa pinjarla yirrarnu kulungku ngarrirninja-karrarlu. Milya-pinyi kankulu ngulaju. Ngula-jangkakuju, yangka kujarnalu yanurra nyurrurla-nyangu-kurra Tijilunika-kurra, ngalya-karirli yapanku putalu-nganpa warla-pajurnu wangkanja-kujakuju Yimi Ngurrju-kujakuju. Kuja-puruju, Kaaturlu palkangkulpa-nganpa mardarnu, ngulakujurnalurla marlaja lani-wangu-jarrija. Tarnnga-jukulparnalulu-nyarra kutu yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju yangka kuja-nganpa Kaaturlu yungu.

³ Kujarnalu yangka yanurra nguru nyurrurla-nyangu-kurra, kularnalu warntarla nyinaja, lawa. Ngulangakujarnalu-nyarra pututu-pungu. Kujarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju Kaatukurlangu, kularnalu-nyarra warlkangku yimirr-yungu, lawa. Nganimparylulparnalulu manngu-nyangu jungarni-nyayirni Yimi Ngurrjuju yungunkulu-nganpa marlaja mardarni.

⁴ Nginginginyi kanganpa Kaaturlu miimii-nyanyi, manu kanganpa milya-pinyi kuja karnalu jungarnirli manngu-nyanyi. Kujarlaju kanganpa wala-nyayirni nyina nganimpa-patukuju. Yimi Ngurrju-nganpa yungu yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapa-patukariki. Kula karnalu warru yani yapaku yipiljipilji-maninjaku yungulu-nganpa nganta ngulangkuju ngurrju-pajirni nganimpa. Lawa kujakuju. Warrki-jarri karnalu nganimpa-patuju jungarni, ngulaju yungu-nganpa Kaatu-miparlu ngurrju-pajirni.

⁵ Kujalparnalulu nganimpa-patu nyurrurla-nyangurla nyinaja ngurungka, kulalparnalulu-nyarra ngulangakuju yipiljipilji-manu nganta yungunkulu-nganpa nganimpa ngurrju-pajirni. Kularnalu purlurlpa nyiyarlangukuju manu talakuju. Lawa. Ngarirnalulu-nyarra yirri-puraja nganimpa-kurluju marrararlu, kula purlurlparlu. Kaaturluju-ka milya-pinyi junga.

⁶⁻⁷ Nganimpajurnalu Kurdungurlu-patu Wiriwiri. Kujarlaju kapurnalu-nyarra jinyijinyi-mantarla nyiyarningkijarraku yungunkulu-nganpa marda nganimpaku nganta pulka-pungkarla. Lawa, kularnalu kujaju manngu-nyangu. Yalyalparnalulu-nyarra nyinaja, manu mampungkulparnalulu-nyarra mardarnu.

⁸ Junga-nyayirnilparnalulu-nyarra yulkaja. Kujarlanyarnalu-nyarra ngampurpa-nyayirni yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju yangka kuja-nganpa Kaaturlu yungu. Manu nganimparylurnalu-nyarra warrki-jarrija yukayi-karda nyurrurlaku pirrjirdi-maninjaku.

9 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyanyi kankulu yangkaju kujarnalu-nyarra jirranganja nyinaja nyurrurlaku, manurnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju. Ngula-puruju yangka kujarnalu warrki-jarrija yukayi-karda-nyayirni parra jingijingi manu mungangka jingijingi talaku maninjaku mangarrikipurdarlu. Talaku japirninja-wangulparnalalu-nyarra nyinaja nganimpa-patuju.

10 Nyurrurlarluju kankulu-nganpa yapangku milya-pinyi-jala, manu Kaaturluju kanganpa milya-pinyi-yijala. Yangka kujarnalu-nyarra jirranganja nyinaja nyurrurlaku, nyinajalparnalurla jungarni Kaatukuju, manulparnalalu nyinaja nyurrurlarla jungarni-jiki. Kulalpa-nganpa nganangku warntarla-pajikarla.

11 Nyurrurlarlu kankulu-nganpa milya-pinyi kujalparnalalu-nyarra pututu-pungu ngulaju kirda-nyanu-piyarlu kuja kajana pututu-pinyi nyanungu-nyangu kurdukurdu. Ngula-piyanyalparnalalu-nyarra wangkaja.

12 Tarnnga-jukulparnalalu-nyarra warrarda wangkaja yungunkulu pirrjirdi-jiki nyinami Kirijini-jarrinjarla. Manulparnalalu-nyarra warrarda wangkaja yungunkulurla tarnnga-juku nyina ngurrju Kaatuku yartarnarri wiri-jarlu-kurluku. Ngampurrpa kanyarra nyina yungu-nyarra Warlalja-Wiriji nyina nyurrurlakuju.

13 Yangka kujankulu kamparru-wiyi kapanku purda-nyangu yimi kujarnalu-nyarra milki-kangurnu, jungankulurla ngungkurr-nyinaja yimikiji. Kujanyalpankulu nyampu manngu-nyangu, "Wurra, kula nyampuju yimi yapa-kurlangu, lawa. Kaatu-kurlangu nyampuju!" Junga, nyampuju yimi Kaatu-kurlangu. Jalanguju nyurrurlarla-ka nyina Kaatuju. Ngulakuju kankulurla marlaja ngurrju-jarrimi, manu kankulurla marlaja manngu-nyanyi jungarnirli. Kujarlangukunya karnalurla yati-wangkami.

14 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngulaju kankulu nyina yalirra-piya Kirijini-kari-piya-yijala kuja kalu nyina Jurdiyarla Kaatu-kurlangu manu Jijaji Kijaji-kirlangu. Juwu-paturlu warlaljarlu ngurrara-jintarlu, ngulangkulpalu-jana putaputa warla-pajurnu puranja-kujakuju Jijaji Kiraji-kijakuju. Ngula-piyarlu-yijala warlaljarlu ngurrara-jintarlulpalu-nyarra putaputa warla-pajurnu nyurrurlarlangu.

15 Nyurru-wiyilpalu-jana nyurnunyunurlu Juwu-paturlu-yijala pungu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu panu-juku. Manu ngakalku, Juwu-patu-karilili pungu Jijajilki kuja kangalpa nyina Warlalja-Wiri ngalipaku. Manu ngula-jangkaju, Juwu-patu-karirli-yijalalu-nganpa nganimpalangju juwa-kijirninjarla yilyaja. Manu kalu-jana Juwu-wangu-patukuju nyurunyuru-jarri Juwu-patuju. Ngulakuju kula kajana Kaatuju wardinyi manu ngampurrpa nyina.

16 Nganimparluju yirnalalu-jana warru yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Juwu-wangu-paturlanguku yungu-jana nyanungurrarlangu muurlmardarni Kaaturlu majumaju-kujaku. Kuja-kujaku yalumpurrarlu Juwu-paturlu kalu-nganpa warrarda puta warla-pajirni. Kamparru-wiyi nyurru-wiyi, Juwu-patujulurla jurnta yanu Kaatukuju kujapurda-kari. Ngulakulpa-jana Kaatuju pululu-juku pardarnu nganyunganyu-wangu yungulurla pina-yantarla. Kala lawa. Jalan-gurlanguju kuja-purda-kari-jiki kalu jurnta yani yapaju Juwu-patuju.

Jalanguju ngularlanguku-juku kajana kulu-nyayirni-yijala nyina. Kujarlaju Kaaturlu kapu-jana muku pinyi.

Puurlu yungu pina-yantarla Tijilunika-wardingki-patuku yapaku nyanjaku

¹⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangka kujalparnalunyarra jirranganja nyinaja yalirla Tijilunikarla, ngula-ngurluju yapangku panu-karirli juwa-kijirninjarla yilyajalu-nganpa nganimpapatuju. Ngula-jangkaju, ngarirnalu witaku puta nyinaja jawirdikiji. Ngula-puruju, warrardalparnalunyarra manngu-nyangu nyurrurlaju. Manulparnalunyu ngampurrpa-jala putaputa kiikii-jarrija yaninjaku yalikirraju nguru nyurrurla-nyangu-kurra yungurnalu-nyarra nyanyi.

¹⁸ Ngajurlangu Puurlu, ngulajulparna ngampurrpa putaputa kiikii-jarrija nyurrurla-nyangu-kurraju nguru-kurraju yaninjakuju. Lawa, Juju Ngawungku, warla-pajurnulpaju.

¹⁹ Nyurrurlaju kankulurla jungarni-nyayirni nyina Kaatukuju, ngulangukuju kankulu-nganpa wardinyi-mani nganimpaju. Kaji Jijaji Warlaja-Wiri yanirni pina, ngulaju kapunkulu karrimi kamparrujuku nyanungukuju. Kapurnalurla yimi-ngarrirni yangka kujankulu-nganpa ngungkur-nyinaja yangka kujarnalu-nyarra Yimi Ngurrju-wiyi yirri-puraja. Kapurnalurla yimi-ngarrirni nyurrurlaju kujalpankulurla ngurrju jungarni nyinaja. Kapurnalu-nyarra nyurrurlakuju wardinyi-nyayirni nyina.

²⁰ Yuwayi, junga kujaju! Nyurrurlarluju yapangku kankulu-nganpa wardinyi-mani-nyayirni, kapurnalurla kujarlaju yimi-ngarrirni nyi-yarningkijarra nyurrurla-kurluju. Kujarlaju kapu-nganpa ngurrju-pajirni.

3

¹ Junga-nyayirnilparnalunyarra nyinaja nyurrurlakuju yirraru-nyayirni yungurnalu-nyarra nyangkarla. Kala lawa-juku. Jungajuku, nganimpapaturlulkulparnalunyanu payurnu ngulaju kujarlalu, "Nyarrpa-jarrimirlipa-jana yalikiji yapaku?" Ngula-jangkaju, ngaju manu Jilaja, nyinajalparlijarra purdangirli nyampurla kiringka Yajanarla-juku.

² Timijijirlijarra yilyajarra nyurrurla-kurra. Ngulaju ngalipakupurdangka Kirijini-yijala, ngulaju warrki-jarri karnalurla Kaatuku wungujuku nganimpapatuju. Ngula-paturluju karnalu-jana wungungkuju Yimi Ngurrjuju yimi-ngarrirni. Nyanunguju, yilyajarrarnalu-nyarra nyurrurlaku yungu-nyarra pirrjirdi-mani nyurrurla. Ngula-jangkanya yungunkulurla wala-juku nyina Kaatukuju tarnnga-juku.

³⁻⁴ Kamparru-wiyi yangka kujarnalu-nyarra jirranganja nyinaja, ngulajurnalu-nyarra yangka wangkaja ngulaju kapulu-ngalpa warrarda jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani yapa ngalya-karirliji. Yuwayi, milya-pinyi kankulu nyurrurlarluju yapangkuju kalu-ngalpa ngurrara-jintarlujuku warrarda jinyijinyi-mani manu kulukukuluku-mani. Kamparru-wiyi Timiji-wangurla-wiyi, kujankulu purajajuku Jijajiji, kujarlaju yapangkulpalu-nyarra jinyijinyi-manu manu kulukukuluku-manu.

⁵ Purda-nyangurna yaliji maju yimi kujalpalu-nyarra yapangku ngurrara-jintarlujuku jinyijinyi-manu manu kulukukuluku-manu.

Ngulakujulparna-nyarra wajampa nyinaja. Manulparna ngajulurluju manngu-nyangu, “Marda Juju Ngawungku kajika-jana jinyijinyi-maninjarla karlirr-kanyi.” Kujanyalparna manngu-nyangu. Kujarlanya yilyaja Timiji yunguju ngulangkuju yimi pina-kanyirni. Kajilpa-nyarra Juju Ngawungku karlirr-kangkarla warntarlaku Kaatukujakuju, ngulaju mardarnalu-nyarra jamulu pinarri-manu.

⁶ Timijiji, nyurru-juku pina-yanurnu nyampu-kurraju nyurrurla-nyangu-ngurluju nguru-ngurluju. Pina-kangurnu-jarrangku yimi ngurrju-nyayirni. Yimi-ngarrurnu-jarrangku kuja kankulurla nganta wala-juku nyina Kaatukuju, manu kankulu-nyanu nganta jarnku-jarnku yulkami-juku nyurrurlarlanguju. Manu yimi-ngarrurnu-jarrangku kuja kankulu-nganpa ngampangamparlu nganta warrarda manngu-nyanyi, manu kankulu-nganpa nganta ngampurrpa nganta nyinami ngajarraku nyanjakuju yangka kuja-piya-yijala kuja karnalunya ngampurrpa-yijala nyina nyurrurlakuju nyanjakuju.

⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa nyampuardingkirliji kalu-nganpa jinyijinyi-mani manu kulukuluku-mani, manu karnalu-nyanu murrumurru purda-nyanyi. Ngulaju ngulajuku. Kuja kankulurla wala-juku nyina Kaatuku, ngulakuju karnalu wardinyi-nyayirni nyinami nganimparlangu wajampa-wangulku.

⁸ Kuja kankulurla tarnga-juku nyurrurla jungarni-jiki nyinami Jijajiki Warlalja-Wiriki yampinja-wangu, kujarlanya karnalu nganimparlangu wardinyiji nyina.

⁹ Kuja karnalurla wangka Kaatuku, wardinyi karnalu-nyarra nyina nyurrurlakuju kuja kankulurla jungarni-juku nyina. Kujarlaju yirnalurla warrarda yati-wangka nyurrurlarlanguku kuja kankulu-nganpa miyalu raa-pinyi.

¹⁰ Yuwayi, kujarlaju karnalu warrarda payirni Kaatu parrangka jingijingi manu mungangka jingijingi yirnalulu yanirra nyurrurla-nyangu-kurra kirri-kirra nyurrurlakuju nyanjaku manu yirnalunya pinarri-mani maya-kari maya-kari. Ngula-jangkaju marda yungunkulu pinarri-jarrimi maya-kari maya-kari pina-karda-nyayirni.

¹¹ Nganimpa-patuju yungurnalu-nyarrarla wangka Wapirra Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku Warlalja-Wiriki nyurrurlakuju, ngulaju kuja: “Wiyarrpaku-nganpa nguru raa-pungka manu nguru-yirra yungurnalu-jana nyanja-yani yapa Tijilunika-wardingki.

¹² Jijaji Warlalja-Wiri, payirni karnangkulu yaliki yapaku Tijilunika-wardingkiki yungulu-nyanu ngulaju yulkami-nyayirni karrikarri-wangu manu yungulu-jana yulkami yapa-patu-karirlanguku kuja karnangkulu nyuntuku yulkami-nyayirni.

¹³ Payirni karnangkulu yaliki yapaku Tijilunika-wardingkiki yinpa-jana nurna-mani kurturdurrurla nyuntuku puranjaku.” Kujanya karnalu-nyarrarla wangkami nyurrurlakuju. Kaji ngaka Jijaji Warlalja-Wiri pina-yanirni yapa panu-kurlu nyanungu-nyangu-kurlu, nyurrurlajunkulurla nyanunguku-yijala warlalja yapa. Ngula-jangkaju, kajinkili karrimi kamparrurla Wapirra Kaatu-kurlangurla, nyurrurlaju kapunkulu kirlka-nyayirni karrimi, ngulaju kula-nyarra warntarla-pajirni.

Puurlurlu-jana pinarri-manu nyarrparlu yungulu wardinyi-mani Kaatuju

1-2 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kujalparnalu yangka kamparru nyinaja nyurrurla-nyangurla kiringka, ngulangkajulparnalu-nyarra yangka yimi-ngarrurnu manu pinarri-manu nyarrpa yungunkulurla nyina Kaatuku yungunkulu wardinyi-mani. Yalumpu-juku jurrku-juku-nganpa yungu kuruwarriji nganimpakuju Jijajirliji Warlalja-Wiringkiji. Jalangu-malku, nyurrurlaju kankulurla jungarni-jiki manu yijardu-juku nyina. Ngurrju-jala kankulurla nyina jalanguju, ngulakuju yirnalu-nyarra ngari witalku yarda wangka pirrjirdi-nyayirni: Tarnngajukulurla warrarda kuja-juku nyinaya parra-kari parra-karirla!

3-7 Kaatuju-ngalpa milarninjarla wangkaja yungurliparla nyinami jungarni-nyayirni yapa warlalja nyanungu-mipakulku. Kala kajir-lipa kurlakurla-jarri karnta-kariki manu marda wati-kariki, ngulakuju kula-ngalpa wardinyi nyina. Kujarlanya, nyampunya kanyarra wangka Kaatuju nyurrurlakuju: 'Nyurrurlaju kankulu palkaju mukunypa-nyayirni nyina warlalja ngaju-nyangu. Kujarlaju, nyinayalu jungarni-nyayirni yangka marda kajikankulurla yapa ngalya-kariki jangkardu kurlakurla-jarri.' Nyampurlangunya kanyarra wangka Kaatuju nyurrurlakuju wati-patuku: 'Nyuntu-nyangu palkaju, ngulaju ngajuku. Ngula-kurlurlu palka-kurlurlu pulka-pungkaju ngajuku.' Kujarlaju, nyuntu-parnta-mipa-kurlu nyinaka tarnngajuku. Karnta-kari karnta-kari yampiyalu-jana kurlakurla-jarrinja-wangurlu! Yangka yapa kuja kalu ngurrrpa-juku nyina Kaatuku, ngulaju kalu kuja-juku warru parnka tarnngajuku. Kujaju warntarla! Kuja-wangulu nyinaya, parnkanja-wangu! Nyampunya kanyarra Kaatuju wangka, 'Yampiyalu-jana Kirijini-kariyi-nyanuju yimirr-yinja-wangurlu! Kajikanparla marda yangka karnta nyanungu-nyangu jurnta kanyi.' Kajilpanpa kujarlu kangkarla, ngula-panuju kapungku Kaatu kulu-jarrimilki. Manu yangka yalirra yapa ngalya-kari kuja kalu warru parnka kurlakurlaku warntarlaku, ngularlangu kapu-jana Kaaturlu murrumurrnu mani. Nyampunyarnalu-nyarra pinarri-manu manu yimi-ngarrurnu kamparruju nyiyarningkijarra.

8 Kajilpanku juwa-kijikarla kuruwarru nyampu, kula kankulunganpa nganima juwa-kijirni. Kaatu kankulu juwa-kijirni kujarlaju. Nyanungurlu-nyarra yungu Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu nyurrurlakuju.

9 Kaatuju nyurru-nyarra wangkaja yungunkulu-nyanu yulkami nyurrurlaju. Nyiyakurnalu-nyarra yangka-juku jurrku-juku yarda yimi-ngarrirni?

10 Nyurru-jala kankulu-jana yulkami Kirijini-kariyirlanguku yalirra warrukirdikirdi Majatuniyarlakuju. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirnalu-nyarra wangka wita-jala ngari ngulaju tarnngajukulu-jana yulkaya maya-kari maya-kari.

11 Nyinayalu pululu kulukukuluku-maninja-wangu manu jinyijinyi-maninja-wangu manu yapa ngalya-kariki mampanja-wangu. Warrkijarriyalu pirrjirdi-nyayirni talaku manu miyiki-wiyi.

12 Kajilpankulu warrki-wangu nyinayarla, ngulaju kajikankulu-jana warrarda japirni mangarriki manu talaku. Kujaju kula

jungarni. Kajili-nyarra kuja-kurra nyanyi Kirijini-wangurlangurlu, kapulu-nyarra punku-pajirni.

Ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra

¹³⁻¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlaku yangka waja-waja-manu yapa ngalipa-nyangu kamparru-wiyi yangka kujalpalurla wala nyinaja Jijajikiji palinjakungarntiji. Ngaliparluju karlipa milya-pinyi Jijaji kuja palija, ngula-jangkaju pina-wankaru-jarrija. Ngaka kaji Kaaturlu pina-yilyamirni Jijaji nyampu-kurra walya-kurra, yalumpurrarlangu kapu-jana wankaru-maninjarla pina-yilyamirni Jijaji-wanaju. Kujarlaju, waparlkulu-jana nyinaya wajampa-wangu yangka Kirijini-wangu-piya. Ngulangkuju kula kalu-ngalpa milya-pinyi ngalipa Kirijini kapurlijarla pina-wankaru-jarrinjarla jirnganja nyina Jijajikiji. Kuja kalu-jana ngurrapaju nyinami, kujarlaju kalu wajampa-juku nyina.

¹⁵ Yungurnalu-nyarra yarda wangkami jinta-karilki jaru kuja-nganpa Jijajirli Warlalja-Wiringki yimi-ngarrurnu. Ngalipaju panujuku kapurlipa marda wankaru-juku nyina kaji Jijaji yanirni pina. Ngula-jangkaju, yangka kuja kalu milyingka-juku yapa nguna, ngula-wiyi kapulu kamparruju yani nyanungu-kurra. Ngula-jangkaju, kapurlipa ngalipalku yani purdangirli-wana.

¹⁶ Warlalja-Wiri Jijaji kapu yanirni nguru-nyayirni-wangu-jangka kankarlarra-ngurlu. Kaji yaninjarni yani, ngula-puruju kapu-ngalpa ngana mayi purlami. Ngulaju jinta kapu-ngalpa purla Marramarra Kaatu-kurlangu Wiri. Ngula-jangkaju, nganangku mayi kapu jitirni Kaatu-kurlangu kurlumpurrnguju* marrara-nyayirni. Ngula-puruju, kujalu-jana yangka Kirijini-patu milyingka yirrarnu, ngula-jangkaju kapulu wankaru-jarrilki. Ngulangkuju kapulu-ngalpa ngalipalkuku nguru-yirrarni.

¹⁷ Yangka kuja karlipa wankaru-juku nyina, ngulaju Kaaturluju kapu-ngalpa kanyi mangkurdu-wana. Jijaji kaji yaninjarni yani-juku, ngulakuju kapurlijarla wapirdi yani, kulkurru kapurlipa jinta-jarri Jijaji manu ngalipa. Ngula-jangkaju, ngalipa yapa kapurlipa nyina nyanungu-nyangurlalku Warlalja-Wiringka tarnnga-juku.

¹⁸ Yangka yalirra Kirijini kujankulu-jana marda kamparru-wiyi waja-waja-manu, kajinkili-jana wajampa-juku nyina, nyampunya-nyanu yimi yimi-ngarrika Jijaji-kirli yungu-nyarra wajampa-wangu-mani.

5

Yungulparlijarla pardakarla Jijajiki kaji pinarni yani

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yangkaju kankulu milya-pinyi Jijaji kapu pina-yanirni parra-nyayirni-wangurla. Nyurru-jalankulu pinarri-jarrija nyampuju yimi Jijaji-kirli Warlalja-Wiri-kirliji. Kaji pina-yanirni, ngulaju kapu warraja-jarri kapanku.

* 4:16 trumpet

³ Kaji Jijaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntiji kapulu kamparru wangka panu-kari ngulaju kuja, “Nyampuju ngurrju-ka karri pululu-nyayirni manu wurulypa-nyayirni kulu-wangu-juku. Ngurrju karlipa nyina, nganangku kula kangalpa warru murrumuru-mani.” Kapulu kujanya wangka kaji Jijaji pina-yanirni. Kapu-jana jangkardu yaninjarla riwarri-mani kapanku-nyayirni. Ngulaju kula jintarlanguju wuruly-parnka, lawa.

⁴⁻⁵ Kala nyurrurlaju ngulaju kula kankulu yangka yalumpurra-piya nyina yangka kuja kalu munga-piyarla nyinami. Nyurrurla yapa Kaatu-kurlangu kuja kankulurla marlaja nyina rdili-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Nyurrurlaju kuja kankulurla yangka wapal-nyanyi parra jingijingirli yangkakuju Jijajiki. Ngalipaju kularliparla Juju Ngawuku, lawa. Manu kula karlipa yalirra-piya yangka Juju Ngawu-kurlangu-piya ngalipaju nyina kuja kalu munga-piyarla nyina. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kaji Jijaji kapanku pina-yanirni, yapa yinya kapulurla marlaja kinyirr-ngarni. Nyurrurlarlu kuja kankulurla wapal-nyanyi, ngulaju kulankulurla marlaja kinyirr-ngarnilki.

⁶ Kujarlaju, yungulparliparla yakarrarlu wapal-nyangkarla kaji Jijaji pina-yanirni. Yungulparlipa nyinayarla yalirra yapa-piya-wangu yangka kuja kalu jarda nguna. Yungulparlipa yirriyirri mangunyangkarla, kalakarlipa marda warntarlarlu manngu-nyanyi.

⁷ Yapa kuja kalu jarda nguna, ngulaju kalu nguna kutu-kari. Manu yapangku kajili ngarni pama, ngulangkuju kalu ngarninjarla ramajarrimi kutu-karirla.

⁸ Kala ngalipa karliparla nyina Kaatu-kurlangurla rdili-nyayirni-wangurla ngulaju yalirra-piya-wangu yangka kuja kalu munga-piyarla nyinami. Kujarlaju, yungulparlipa yirriyirri mangunyangkarla, kalakarlipa marda warntarlarlu manngu-nyanyi. Tarnnga-jukurliparla wala-juku nyina. Manu yungulparliparla yulkayarla nyanungukuju, manu yapa ngalya-karikirlipa-jana yulkayarla. Yungulparliparla nyanjarla warrawarra-kangkarla Jijajiki kaji pina-yanirni ngaka nyangurla mayi, ngulangkuju yungu-ngalpa muurl-mardarni ngalipaju. Kajirliparla kuja-juku jungarni nyina, ngulaju kapurliparla marlaja nyina pirrjirdi yangka-piya yurrkunyupiya, ngulangku kuja kalu yangka mukarti mardarni tarla-nyayirni jurrukuj, manu kuja kalu kurdiji mardarni ngarlkirn-maninjaku.

⁹ Kaaturluju kula-ngalpa milarninjarla yajarnu murrumuru-maninjakupurdarlu, lawa. Milarnu-ngalpa ngalipaju yungu-ngalpa Jijajirli muurl-mardarni nyanungu-kujaku. Kujakunya yilyajarni Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri nyampu-kurra walya-kurra.

¹⁰ Jijaji palija watiya warntawarntarlaju yungurliparla jirrnganja nyina nyanungukulku tarnnga-juku. Kaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntiji marda kapurlipa wankaru-juku nyina, manu marda ngalya-kariji kapurlipa marda milyingka nguna. Ngulaju ngula-juku. Ngalipa jintawarlayi-juku kapurliparla jirrnganja nyina tarnnga-juku nyanungukulku-yijala.

¹¹ Nyurru kankulu-nyanu yimi-ngarrirni nyurrurlarluju Jijajikirli kapu pinarni yani. Ngulaju ngula-juku. Ngana marda yapa kankulu-jana wajampa-juku nyina, yangka yaliraku Kiri-

jiniki kujankulu-jana marda kamparru-wiyi wajawaja-manu, ngula-kujakujulu-nyanu nyampunya yimiji yimi-ngarrika, manulu-nyanu pinarri-manta nyampu-kurlurlunya.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Tijilunika-wardingkiki

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, pirrjirdi-nyayirni karnanyarra wangka. Nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla, ngana kajirla pirrjirdi warrki-jarri Warlalja-Wiriki Jijajiki, manu nganangku kaji-nyarra marda warrawarra-kanjarla pinarri-mani, ngulajulu ngurrjunggu purda-nyangka nyarrpa kaji-nyarra wangka nyanungu yali yapa.

¹³ Yapa yalumpu-piyaju kuja kanyarra nyurrurlaku warrki-jarri, yungulpankulu-jana ngurrju-pajikarla manu yulkayarla.

Ngurrjulu-nyanu jarnkujarnku rarralya nyinaya kulu-wangu manu wiljiwilji-maninja-wangu.

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita-kari yirnalunya-nyarra wangka. Kajirla ngana-puka jukuru-jarri warrkiki, ngulakujurla wangkaya yungu warrki-jarri. Ngana-puka kajirla nyiyarlanguku marda lani-jarri, ngulakujurla wangkaya yungu lani-wangu nyina waparlku. Nganangku-puka kaji puta purami Jijaji, ngulajulu wangkanjarla pirrjirdi-manta yungu jungarnirli pura. Manu ngana-puka marda kajingki rdapakarrka, ngulakujurla nyinaya ngarrirninjawan-gu ngurrju.

¹⁵ Kajilpangku nganangku-puka murrumurru-mantarla, ngulaju yampiya kunka-maninja-wangurlu. Lawa, kuja-wangu nyinaya ngurrju-juku. Yimirijikili-nyanu jarnkujarnku nyinaya nyurrurla-wiyi, manulu-jana yapa ngalya-karikilki nyinaya ngurrju-yijala.

¹⁶⁻¹⁸ Nyampunya kanyarra Kaatuju wangka nyurrurlakuju yapakuju ngana kuja karla nyina Jijaji Kirajiki: Warrardalu nyinaya wardinyijiki! Warrardalurla wangkaya Kaatukuju rdiily-parnkanja-wangu! Nyarrpa-puka kuja kanyarra maju marda rdipimi, ngulaju ngula-juku! Ngula-puruju yati-wangkayajukulurla Kaatukuju!

¹⁹ Pirlirrrpa Kaatu-kurlangu kaji-nyarra nyarrpa wangka, ngulajulu purda-nyangka wurra-maninja-wangurlu.

²⁰ Kajilparla ngana-puka Kaatuku nganta marlaja wangkayarla yimi nganta, ngulajulu yirriyirrirli purda-nyangka pulyangku juwakijirninjan-gu.

²¹ Manngu-nyangkalu yirriyirrirli yaliji yimi, ngulaju marda junga marda, rampalpa marda. Yaliji yimi kajilpa junga wangkayarla, ngulakujulurla ngungkurr-nyinaya.

²² Kala marda nyarrpa-puka yimi kaji maju wangka, ngulakujulurla jurnta nyinaya ngungkurr-nyinanjan-gu.

²³ Kaatuku kankulurla marlaja nyina rarralya. Nganimpatu karnalu-nyarrarla wangka Kaatukuju, ngula-warnurlaju yungunkulurla marlaja nyina jungarni-nyayirni, manu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra muurl-mardarni nyiyarningkijarra-kujaku. Kaji Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngula-puruju kula-nyarra nganangku-puka warntarla-pajirni.

²⁴ Kaaturlu-nyarra milarninjarla yajarnu nyurrurlaju. Warrarda kanyarra wangka yijarduju. Kujarlanya kankulu milya-pinyi kapu-nyarra warrawarra-kanyi tarnngangku-juku.

²⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayalu-nganparla nganimparlanguku Kaatukuju.

²⁶ Nyurrurla kankulurla panu-juku nyina Jijajikilki. Kujarlaju, kajinkili jinta-jarri, ngula-jangkarluju nganjirnili-nyanu ngamurlu-maninjarla jarnku-nyunjika wiriki-mirnimirni.

²⁷ Warlalja-Wiri Jijajiji ngajuku wangkaja yimi nyampuku yirrarn-injaku pipangkaku. Kujarlaju, kajinkili turnu-jarrimi jaajirla, Kirijini-patu-kariki-jana riiti-manta kiljingki yungungkulu purda-nyanyi.

²⁸ Nyampukuju pipaku karnalurla nganimpa-patuju lawa-jarrimilki. Nganimpa-paturluju karnalu-nyarrarla payirni Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yungu-nyarra yimiri nyina. Ngulaju ngula-juku.

2 Thessalonians

Pipa 2 Tijilunika-wardingki-patuku

Pipa jinta-kari ngula-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku Tijilunika-wardingki-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju jinta-kari pipa kuja-jana Puurlurlu pantirninjarla yilyaja Kirijini-patuku kujalpalu nyinaja ngurrangka wiringka Tijilunikarla. Ngulaju nyampuju pipa karlipa yirdi-mani 2 Tijilunika-wardingki-patuku.

Ngulaju Tijilunika-wardingki-patu Kirijini-patu, ngulajulpalu jungarni nyinaja Kaatukuju. Ngalya-karirli yapangkulpalu-jana kulukukuluku-manu, ngulajulpalu-nyanu yulkaja-juku, manulpalurla ngungkurr-nyinaja Kaatukuju. Manulpalu puta purda-nyangu nyangurla kapu Jijaji yanirni pina. Yapa-patu-karirlijilpalu-jana warntarla yimi-ngarrurnu ngulaju nganta Jijaji nyurru-nganta pina-yanurnu walya nyampu-kurra. Kujarlanyalpalu lani-jarrija Tijilunika-wardingki-patuju. Ngula-jangkanya Puurlurluju-jana pipa panturnu nyanungu-patuku.

Nyampurla pipangka, Puurlu-jana wangkaja Jijaji kula pina-yanurnu-wiyi, lawa murnma-juku. Yimi-ngarrurnu-jana kamparru-wiyi Jijaji pina-yaninjakungarntiji, yapa panu-jarluju kapulurla Kaatuku wilji-jarrimi jurnta. Manu yangka Wati Wingki-nyayirni kapu walyangka palka-jarrimi yungu-jana yimirr-yinyi manu maju-mani. Ngula-jangkaju kapu Jijaji pina-yanirni yungu Wati Wingki-nyayirni lawa-mani.

Nyampurla pipangka, Puurluju-jana wangkaja Tijilunika-wardingki-patuku yungulpalu tarnnga-juku warrki-jarriyarla miyiki manu ta-laku. Kujakunya-jana Puurlurluju pipa nyampu panturnu.

¹ Ngajuju Puurlu karna-palangu jirrnganja nyina Jilajaku manu Timijiki. Ngulangkuju karnalu-nyarra nganimpa-paturluju pipa pantirni yapaku nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu yangka nyina kiringka Tijilunikarla. Nyurrurlajunkulurla ngalipakupalanguku Wapirruka Kaatuku manu Jijaji Kirajirlanguku Warlalja-Wiriki.

² Nganimpa karnalu-nyarrarla wangkami Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya, “Nyumpala karnalu-nyarra payirni yungunpala-jana yimiri nyina Tijilunika-wardingki-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnnga-juku.”

Kaji Jijaji yanirni pina nyampu-kurra walya-kurra, ngulangkuju kapu-jana yapa miimii-nyanyi

³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyurrurlaju kankulurla wala-nyayirni nyina tarnnga-juku Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki. Manu kankulu-nyanu nyurrurla yapa yulkami tarnnga-juku. Kujarlaju kankulu-nganu wardinyi-mani ngula karnalurla Kaatuku wangka.

Kuja karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatukuju, ngulaju jungarni nganimpaku.

⁴ Nyarrpara-wana-puka kuja karnalu yuka jaaji-kari jaaji-karirla, ngulaju karnalu-jana warru yimi-ngarrurnu ngurrju kuja kankulurla nyurrurla nyina Kaatukuju. Yapa-karirliji kalu-nyarra kulukukuluku-mani manu jinyijinyi-mani. Ngula-puru kanyarra majuju rdipi. Ngula-puruju kankulurla tarnnga-juku wala-juku nyina Warlalja-Wirikiji Jijaji Kirajikiji pirrjirdi-juku.

⁵ Kuja kankulu maju-puruju kulu-puru manu jinyijinyi-puruju nyina pirrjirdi-jiki, ngula-puruju karlipa panungku-juku milya-pinyi Kaatuju kuja-ka jungarni-jiki nyina yapakuju miimii-nyanjakuju. Ngakaju kapu-ngalpa panu-juku yapaju miimii-nyanyi jungarnirli, manu kapu-nyarra wangkami nyurrurlakuju, ngulaju kuja, “Kujalpankujulu ngajulu Warlalja-Wiri-pajurnu, kujarlanyaipa-nyarra majuju rdipi-ija. Ngula-purujunkujulu jungarni-jiki manu ngurrju-juku nyinaja ngajukuju. Junga-juku kankujulu ngajuku-juku nyina nyurrurlaju, ngulakuju kapurna-nyarra ngaju-juku nyina Warlalja-Wiriji tarnnga-juku.” Kujanya kapu-nyarra Kaatuju wangkami nyurrurlakuju.

⁶ Kaaturluju kapu-ngalpa jungarnirli miimii-nyanyi. Nganangku-puka yapangku kuja-nyarra kulukukuluku-manu manu jinyijinyi-manu, ngula-wanawana kapu-nyanurla Kaaturlu yapaju kunka-mani.

⁷ Ngula-jangkarluju kapu-nyarra muurl-mardarni muurlparlu murrumuru-kujakuju manu nganimparlangu kapu-nganpa muurl-mardarni. Ngulakungarntirliji kapu-ngalpa milki-yirarni-yijala Kaaturluju Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji ngalipakuju. Nguru-nyayirni-wangu-ngurluju kapu yanirni pina marramarra-kurlu panu-nyayirni-kirli, ngulaju pirrjirdi-nyayirni-kirli.

⁸ Yuwayi, Jijaji kapu yanirni pina warlu wiri-nyayirni-kirli yungu-nyanurla yapaju kunka-mani yangkaju kuja kalurla purda-nyanja-wangu jurnta nyinami Kaatuku manu Yimi Ngurrjuku Warlalja-Wiri-kirlangu Jijaji-kirlanguku.

⁹ Ngula-wangu-panuju kapu-nyanurla kilji-nyayirni-kirli kunka-mani karrikarri-wangurlu. Manu kapu-jana yilyami tarnnga-juku kuja-purda-kari. Nyanunguju-ka yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-juku nyina, ngulangkuju kapu-jana tarnnga-juku mamparl-pinyi pinarni yaninja-kujakuju. Ngula-jangkarluju kulalu nyanyilki nyanungu-nyanguju rdili-nyayirni-wanguju ngalipakupalangu-kurlangu ngurra.

¹⁰ Warlalja-Wiri Jijaji kapu pina-yanirni ngulaju nyanungu-nyangurla parra-nyayirni-wangurla, ngulaju yungurliparla ngaliparluju wardinyi-jarrinjarla pulka-pinyi yapangku nyanungu-nyangurluju. Kajirlipa nyanyi, yangka kuja karliparla ngalipa wala nyina nyanunguku, ngulakuju kapurliparla jayimpirr-pardinjarla wardinyi-jarri. Nyurrurla yapa kujankulu-nganpa ngungkurnyinaja yangka kujalparnalul-nyarra yangka yirri-puraja yimi, ngulaju nyurrurlarlangu kapunkulurla yalirla turnu-warnurla jayimpirr-pardinjarla wardinyi-jarri.

¹¹ Kujakunya karnalu-nyarrarla warrarda wangkami Kaatuku nyurrurlakuju. Ngulaju karnalu-nyarrarla warrarda payirni yungunkulurla jungarni-nyayirni marlaja nyina nyanunguku. Kujakunya-nyarra yajarnu yungunkulurla nyina jungarni. Nyurru-jala kankulurla wala

nyina, manu kankulu nyurru-juku ngampurrpa nyina jungarniki nyinanjakuju. Kujakunya karnalu payirni Kaatuju yungu-nyarra pirrjirdimani yartarnarri-kirlirliji tarnnga-juku jungarniki nyinanjakuju.

¹² Kaatu manu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji, yimirinji kalu-ngalpa nyina ngalipakuju. Kujarlanya karnalu-nyarrarla wangka Kaatukuju yungunkulurla pulka-pinyi yirdikiji Jijajikiji. Ngula-jangkanya kapunkulurla marlaja nyinami nyanungu-nyangurla rdili-nyayirni-wangurlaju.

2

Wati Wingki-nyayirni kapu rdipimirni Jijajikiji kamparru-wiyi

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wita yungurnalu-nyarra wangka Parra-nyayirni-wangu-kurlu Wiri-kirli Jijaji Kirajikirlangu-kurlu kaji pina-yanirni nyampu-kurra yungu-ngalpa ngalipa jintawarlayi-juku turnu-maninjarla nyanungu-kurra-mani. Ngulakunya yungurnalu-nyarra wangka.

² Nyurrurlarlu yapangku ngalya-karirli marda kankulu rampalmanngu-nyanyi nyampukuju Parra-nyayirni-wangukuju. Kujarlanya marda kankulu muntuku-jarrinjarla lani-jarri. Nganangku mardanyarra yimi-ngarrurnu yimiji ngulaju warntarla Kaatu-kurlangu Pirlirra-kurlangu nganta? Manu nganta kalu wangka nganimpakurlu marda ngantarnalu-nyarra yilyajarra pipa-kari Jijajikiri pina-yaninja-warnu-kurlu nganta. Manu nganta kalu wangkami Jijaji Kiraji nganta nyurru-juku pina-yanurnu nyampu-kurraju nganta walyakurraju. Ngularraju kula junga. Jijaji kula pina-yanurnu walya nyampu-kurra, lawa murnma-juku. Kujarlajulu lani-wangu nyinaya muntuku-jarrinja-wangu-juku.

³ Nganangku-puka kajilpa-nyarra kujarlu yimingki wangkanjarlu yimir-yungkarla, ngulajulurla ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyinaya! Warlalja-Wiri Jijajikingarnti pina-yaninjakungarnti-wiyi, kapulurla panu-kari yapaju wilji-jarrinjarla jurnta yani kuja-purda-kari Kaatukuju. Ngula-puruju kapu wati Juju Ngawu-kurlangu rdipimirni ngulaju yirdiji Wingki-nyayirni. Yaliji ngulaju nyanunguju kapu ngaka Kaaturluju kijirni warlu wiri-kirra ngulaju tarnnga-juku.

⁴ Yali nyanungu Wati Wingki-nyayirni kaji yanirni nyampukurra walya-kurra, ngulaju kapu-jana kuruwari-kari kuruwari-kariki ngawungawu-pajirninjarla nginji-wangkami manu juju-kari juju-karirlangu yangka kuja kalu yapangku purami jukurrpa-warnu nganta. Nyanungurlu ngulangku kapu-nyanu wiri-nyayirni-pajirni nyanungurra-piya-wangu nganta. Ngulaju nyanungu yali Wati Wingki-nyayirni kapu yaninjarla pirri-mani kaninjarni Kaatu-kurlangurla Yuwarli Maralypirla. Ngulangkuju kapu-nyanu Kaatu-pajirni.

⁵ Purda-nyanyi kankulu mayi yangkaju jaru kujarna-nyarra wangkaja ngaju nyurru-wiyi? Yangkarna-nyarra yimi-ngarrurnu nyanunguju yirdiji Wati Wingki-nyayirni yangka kamparru-wiyi yangka kujalparna nyurru-wiyi nyinaja nyurrurlarla ngurungka.

⁶ Jalanguju nyiyarlu-ngarra-ka warla-pajirni nyanunguju warraja-jarrinja-kujakuju? Nyurru-juku kankulu milya-pinyi yangka warlapajirninja-palka. Ngakaju kapu-ngalpa Kaaturluju kiikii-jarrinjarla Wati Wingki-nyayirni milki-yirrarni ngalipakuju.

⁷ Kula karlipa ngaliparluju nyanyi nyanunguju Juju Ngawu, ngulaju karlipa milya-pinyi-mipa-juku. Nyurru kajana nyanungurluju yapaju karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Ngulaju nyiyarlu-ngarra-ka warla-mardarni yangka Wati Wingki-nyayirni jalanguju warraja-jarrinja-kujakuju. Ngakaju, yangka warla-pajirninja-palkaju, Kaaturluju kapu yilyamirra nyampu-ngurlu walya-ngurlu. Ngula-jangkarlaju kapu rdipimirnilki warrajalku yangkaju Wati Wingki-nyayirni.

⁸ Kaji yali nyanungu yanirni yangka Wati Wingki-nyayirni, ngulaju kapu pinyi Jijajirli Warlalja-Wiringki, ngulaju kapu lirrangku purru-jininjarla pinyi. Kaji Jijaji Warlalja-Wiri rdipimirni nyampu-kurra ngulaju rdili-nyayirni-wangu-kurlu mirilmiril-karrinja-karra manu yartarnarri-kirli, ngula-kurlurlunya kapu riwarri-mani.

⁹ Yuwayi, kapu junga yilyamirni Juju Ngawungkuju yangkaju Wati Wingki-nyayirni, ngulakuju kapurla yartarnarri nyanungu-nyangu jirrin-pinyi, ngula-kurlunya kapu yanirni nyampu-kurraju. Manu ngula-kurluju kapu warru wapa nguru-kari nguru-kari-wana ngangkayi-kirli-piya yali-kirliji yartarnarri-kirli jirrin-pinja-warnu-kurlu. Yapangku kapulu parlu-pinyi, ngulakuju kapulurla waa-karrimi Kaatu-kurlanguku nganta.

¹⁰ Ngulangkuju kapu-jana yartarnarri-kirlirli yimir-yinjarla karlirr-kanyi. Ngakaju kapu-jana Kaaturluju yilyamilki kuja-purda-kari tarnnga-juku. Kajilpalurla yapa junga-nyayirni ngungkurr-nyinayarla Ngurrjuku Yimiki Jijaji Kiraji-kirliki, ngulaju kajika-jana Kaaturlu muurl-mardarni. Panu-karirli kuja kalu Yimi Ngurrju jamulu purda-nyanyi, ngulakuju kulalurla rdakurl-kijirninjarla ngungkurr-nyinami junga-wanguku nganta. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju yilyamilki.

¹¹ Ngulaju junga, kula kalu purda-nyanjarla rdakurl-kijirni Yimi Ngurrjuji Jijaji-kirliji. Kuja-panuju, Kaaturlu kapu-jana manggunyanja-kujakuju kapakapa-manilki yungulu manggu-nyanyi warntarlalku. Ngula-jangkaju, kapulurla ngungkurr-nyinami yangkaku Wati Wingkiki nyiyarlangu kaji-jana warlkaju wangka.

¹² Nganangku-puka kuja-ka Yimi Junga juwa-kijirni Jijaji Kiraji-kirli, ngula-panuju kapu-nyanurla Kaaturluju yapaju kunka-mani. Yali yapa kuja kalurla ngungkurr-nyinanja-wangu nyina manu kalurla wardinyi-juku jurnta yani kuja-purda-kari maju-wana Kaatukuju, ngula-panuju kapu-nyanurla kunka-mani.

Kaaturlu-jana milarninjarla yajarnu Tijilunika-wardingki yapa muurl-mardarninjakungarntirli

¹³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlalja-Wiri Jijaji kanyarra yulka nyurrurlaku. Yangka kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra nyurru-wiyi ngurrju-manu, ngula-purujulpa-nyarra warrarda manggu-nyangu nyarrparlu yungu-nyarra muurl-mardarni nyurrurla yapa. Kujarlanya-nyarra milarninjarla yajarnu. Ngulakungarntirliji muurl-mardarninjakungarntirliji yungu-nyarra Pirlirra Kaatukurlangu nyurrurlakuju nyanungu-nyangu yungunkulurla jungarni nyina Kaatu-mipaku. Kuja kankulurla yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirlanguku ngungkurr-nyina, kujarlanya kanyarra muurl-mardarniyijala. Kujarlanya yungurnalu-nyarrarla nganimparlangu warrardajuku wangka nyurrurlakuju Kaatuku. Kujaju jungarni nganimpakuju. Junga-jala karnalu-nyarrarla warrarda wangka Kaatukuju.

14 Junga kujaju kuja-nyarra milarninjarla wangkaja nyurrurlakuju yungu-nyarra muurl-mardarni. Kujakunya-nganpa yilyaja nganimpapaturlanguju Yimi Ngurrju-kurlu yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni. Jijaji Warlalja-Wiriji-ka nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnnganyayirni, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kaaturluju-nyarra yajarnu yungunkulu Jijaji-piya nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-yijala tarnnganyayirni.

15 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkalu-nganpa kajirnalu-nyarra wita ngari nyampu yimi wangkami. Tarnngajukulurla marlaja nyinaya pirrjirdi-jiki Warlalja-Wiriki Jijajiki. Yali jaru kujarnalu-nyarra wangkaja kamparru-wiyi, ngulakujulurla warrarda-juku ngungkurr-nyinaya tarnnga-juku. Manu warrardalurla ngungkurr-nyinaya tarnnga-juku nyampukuju jaruku pipangkaku kuja karnalu-nyarra pantirninjarla yirrarni pipangkaju nyurrurlaku yapaku.

16-17 Kaatuju, yulkami kangalpa, manu yimiri kangalpa nyina. Pirrjirdi-mani kangalpa yungurlipa lani-wangu nyina. Kuja-warnuju karlipa ngaliparluju milya-pinyi kajirlipa marda palimir-langu, ngula-jangkaju kapurliparla marlaja wankaru-jarri. Ngulakuju karnalu-palangu wangkami Warlalja-Wiriki Jijajiki manu Wapirra Kaatuku, ngula-jarrarluju yungulu-nyarra warrarda pirrjirdi-mani manu lani-wangu-mani tarnngangu-juku. Ngula-warnuju kapunkulurla jungarni-juku warrarda nyinanja-yani manu ngurrju-juku wangkanja-yani.

3

Puurlu-pinkirli, payurnulu-jana Tijilunika-wardingki yapa yungulu-janarla Kaatuku wangka

1 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, wangkayalu-nganparla nganimpa-patuku. Payikalunanganparla yungulu-nganpa purda-nyanyi maya-kari maya-kari yapanguju panungku-juku yangka yirnalujana Warlalja-Wiri-kirlangu Jijaji-kirlangu yimi-ngarrirni nguru-kari nguru-kari-wana. Payikalunanganparla Kaatu yungulurla purda-nyanjarla ngungkurr-nyinami nyurrurla-piya-yijala.

2 Ngalya-kariji yapaju kalurla ngulakuju yimiki ngungkurr-nyinanjawangu kapuru nyina kuja karnalu-jana yangka yimi-ngarrirni nganimpapaturluju. Ngula-patujulu maju-nyayirni manu wiljinyayirni. Kuja-kujakuju, warrardalu-nganparla payika Kaatu yungunganpa muurl-mardarni.

3 Warlalja-Wiri Jijaji, ngulaju kangalpa palka-juku warrarda jirrn-ganja nyina ngulaju yampinja-wangu. Kujarlaju kapu-nyarra pirrjirdi-maninjarla muurl-mardarni Juju Ngawu-kujakuju.

4 Nyurrurla yapa ngulaju kankulu nyurru Kirijinilki nyina, manu kankulurla nyurru ngungkurr-nyinamilki Warlalja-Wiriki Jijajiki. Kamparrurlu kujarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju manu yimi nyampu kuja karnalu-nyarra yirrarni pipangka, milya-pinyi karnalu-nyarra kapunkulu tarnngangu-juku purami.

5 Nganimpa-patu karnalurla wangka Warlalja-Wiriki Jijajiki yungu-nyarra pinarri-mani maya-kari maya-kari Kaatukuju. Ngula-jangkarlunya yungunkulu milya-pinyi Kaatuju kuja kanyarra yulka

nyurrurlaku. Manu karnalurla wangka yungunkulu pirrjirdi nyina Jijaji Kiraji-piya yangka kujalpa-jana yimiri-juku nyinaja yapaku jinyijinyi-maninja-palkaku. Ngula-jangkaju yungunkulu-jana pululu nyinami yapa ngalya-kariki kajili-nyarra wilji-jarri.

Kirijiniji, yungulparlipa warrki-jarriyarla nurna jukuru-wangu

⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Warlaja-Wiringki Jijajirli-nganpa yungu manu pinarri-manu nyampuju kuruwarri ngulaju jungaku nurnaku warrki-jarrinjaku. Ngulaju purda-nyangu nyurrurla-kurlu yirriyirri nganimpa-patu! Jarurnalu purda-nyangu nyurrurla-kurlu kula kankulu nganta ngampurpa nyina panu-kariji warrkikiji. Kaji ngana-puka nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla nyina jukuru yukayi nganta ngampurpa-wangu marda warrki-wangu, ngulakujulurla jawirdiki jurnta nyinaya! Yapangku kuja-piyarlaju ngulangkuju kula kalu kuruwarri yangka purami kujarnalu-nyarra yangka pinarri-manu.

⁷ Milya-pinyi kankulu-nganpa yangka-warnuju kujalparnalulu kamparru-wiyi nyurru-wiyi nyinaja nyurrurla-nyangurla ngurungkaju. Kulalparnalulu jukuru nyinaja warrkikiji, lawa. Jungalparnalulu nurna-nyayirni warrki-jarrija yungunkulu-nganpa nyurrurlarlaju waalparrirni nganimpa-patuju jungarnirli.

⁸ Kujalparnalulu-jana marda yapa-patu-kariki miyi jurnta ngarnu, ngula-jangkarlujulparnalulu-jana yungu tala. Kajirnalulu warrki-wangu nyinayarla, kujarlaju kapurnalu-nyarra marda warrarda rdapakarrkayarla talakuju. Kuja-kujakuju, nurna-nyayirnilparnalulu warrki-jarrija parrangka jingijingi manu mungangka jingijingi.

⁹ Nganimpa-patu karnalu-nyarra wiriji nyina, ngulangkuju kapurnalu-nyarra warru jinyijinyi-mantarla talaku yinjakuju. Kuja-kujakuju, jungarnalulu warrki-jarrija nganimpaju nurna-nyayirni yungunkulu kujarlaju waalparrirninjarla pinarri-jarri jungarniki manu jungaku nyinanjaku.

¹⁰ Kujalparnalulu-nyarra nyurrurlaku jirrnganja nyinaja yangka nguru nyurrurla-nyangurla, nyampunyarnalu-nyarra yimi-ngarrurnu kuruwarriji, ngulaju kujarlu: 'Kaji ngana-puka nyina jukuru warrki-wangu, ngulakuju jurntalurla mardaka miyiji yinja-wangurlu kajilpanyarra payirninjintarlarni.'

¹¹ Yuwayi, junga kujaju. Jarurnalu purda-nyangu nyurrurla-kurlu kuja kankulu nganta jukuru nyina panu-kariji warrkikiji. Jintakarrijirnalulu purda-nyangu jaruju kuja kalu nganta yangka-patuju warrki-wangu-patu warru nginji-wangka-mipa nganta, manu kalu-jana ngulakungarntiji warru mampami yapa-patu-kariki.

¹² Nganimpajurnalulu Warlaja-Wiri-kirlangu Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Kujarlaju yungurnalulu-jana pututu-ngarrirni ngalya-kariki yalumpurrakuju kuja kalu-jana warru nginji-wangkanjarla mampami yapa ngalya-kariki yangka yalumpu-patu warrkini-wangu-patu. Yalumpu-patuju yungulpalu rdirri-yungkarla warrkikilki, kujarlaju yungulu warrki-jarrimi nurna-nyayirni talaku manu miyiki.

¹³ Nganimpakupurdangka-purnu Kirijini-purnu, marda kuja kankulu-nyanu yukayi-nyayirni marda purda-nyanyi, ngulajulu-jana nyinaya yimiri-juku yapa ngalya-karikiji.

¹⁴ Nganangku-puka yapangku Kirijinirli kaji mamparl-pinjarla wirri-pinyi nyampu yimi kuruwarri-kirli nyampurla pipangka nganimpa-patu-kurlangu, manu kaji jukuru-juku warrki-wangu-juku nyina, ngulajulu milparniwarrarla panungka-juku yapangka-juku jiily-ngarrika. Ngula-jangkaju, yaliki yapaku, juntalurla nyinaya jawirdiki! Kujarlaju yungu-nyanu kurnta-jarri-nyayirni nyanunguju.

¹⁵ Yaliji yapa ngulaju Kirijini-jiki manu nyurrurlakupurdangka-juku. Ngulakujulurla nyinaya ngurrju-juku nyurunyuru-jarrinjawangu. Manulurla warrarda wangkaya yungu pina-rdirri-yinyi warrki-jarrinjaku.

Puurlurlu pipa nyampuju lawa-manu Kirijini-patu yapaku Tijilunika-wardingkiki

¹⁶ Jijaji Warlalja-Wiringki kajana yapa rarralya-mani. Nganimpa-patu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra rarralya-mani tarnngangu nyarrpararla kajinkili yani. Manu karnalu-nyarrarla wangka yungu-nyarra jirrnganja nyina tarnnga-juku.

¹⁷ Nyampunya jarujurna lawa-manulku-jala, kala ngari wita-kari yungurna yirrarni pukangka ngajulurlulku rdakangku ngulaju kujarlul: 'NYAMPUNYA KARNA RDAKANGKU YIRRARNI NGAJULURLU PUURLURLU, MANU KARNA-NYARRA YIMI-NGARRIRNIRRA NGURRJU KARNA NYINA.' Warrarda karna lawa-mani pipaju kujarlul-juku ngajunyangurlu rdakangku. Kujarlaju, kajinkili kuja nyanyi yimi pipangka, ngulaju kapunkulu milya-pinyi ngajurna panturnu pipangkaju.

¹⁸ Nganimpa-paturluju karnalu-nyarrarla payirni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji yungu-nyarra yimiri nyina. Ngulaju ngula-juku.

1 Timothy

Pipa 1 Timijiki

Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra wati yirdikiji Timijiki nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi-nyampu?

1 Timiji ngulaju pipa kamparru-warnu-wiyi yangka kujarla kurdu-warnuku pantirninjarla yilyaja Puurlurluju. Timiji kala mijiniri warrki-jarrija, manu kala wiri-juku nyinaja jaajikingarduyu Puurlu-piya-juku. Kala-pala Puurlu manu Timiji warru wapaja nyurru-wiyi wungu-juku jaaji-kari jaaji-kari-kirra, manulpa-palarla wungu-juku warrki-jarrija Kaatukuju. Jirrama-jukulpa-palarla walaju nyinaja Jijaji Kirajikiji. Kujarlaju, Timijiji nyinajalparla Puurlukuju kulan-ganta ngalapi-nyanu-piya-juku nyanunguju. Puurlurlurla nyampu pipaju pantirninjarla yilyaja Timijikiji, ngula-kurlurluju pinarri-manu manurla pututu-pungu yungu-jana nyarrparlu yapaju milarninjarla yirrarni jaajikingarduyu wiriwiriji kamparrurlaju.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji, nyampuju ngajulurlu karnangku pipa pantirninjarla yilyamirra nyuntuku. Kaatuju kangalpa ngalipaku nyinami Ngarlkinpaju. Jijaji Kirajimipaku karliparla ngalipaju walaju nyinami. Milya-pinyi karlipa kapu pina-yanirni yangkaju Jijaji Kiraji, ngulakunya karliparla pardarni nyanungukuju.

Timiji, ngajukunpaju marlaja Kirijini-jarrija. Kujarlanya kanparla walaju nyina Jijaji Kirajiki. Manu kula-nganta kanpaju ngaju-nyangu ngalapi-nyanu warlalja nyinami. Ngaju karnangkurla wangkami Kaatukuju kujanya: “Wapirra, payirni karnangku yungunpalarla nyuntu manu Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri nganimpa-nyangu yimiri nyinami Timijikiji manu mari-jarrinjarla ngurrju nyina-yijala. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnngajuku.”

Puurlurla wangkaja Timijiki yungu-jana yapa ngurrara yalumpu-wardingki warla-pajirni yimi warntarla-kurlu, ngula-kurlurlu kujalpalu-jana yapa-patu-kari pinarri-manu

³ Yangka kujarna kamparru-wiyi yaninja-yanu nguru-kurra Majatuniya-kurra, yangkarnangku wangkaja yinpa nyinami yalumpurlaju kirringka Yipijarla. Nyampurranyalparnangku yangkaju yimi-ngarrurnu kujalpalu-jana pinarri-manu yimi warntarla-kurlurlu nyampurlu ngalya-karirli Kirijini-paturlu watipaturlu. Yangkarnangku nyuntuku wangkaja yungunpa nyuntuju

jupu-karrinjarla nyinami yalumpurlaju kiringka yinpa-jana nyampu-patu wati-patu warla-pajirni. Jalangu karnangku wangkami jurru-juku nyampurla pipangkaju yangka kujarnangku wangkaja kamparru-wiyi yinpa-jana warla-pajirni yangka-patu wati-patu yimi warntarla-kurlu kuja kalu-jana pinarri-mani.

⁴ Yapa kuja kalurla wala nyina Kaatuku, ngulangkuju kalu-jana jungangku pinarri-mani Kaatu-kurluju. Kala yangka yapa yalumpu-paturlu, kula kalu-jana jungangku yirri-purami yimiji, lawa. Ngari kalu-jana jukurrpa-jangka-mipa-kurlurlu pinarri-mani yapa-patu-kariji. Manu kalu-jana yimi-ngarrirni yirdi nyurnu-patu yangka kuja kalalu nyurru-wiyi nyinaja. Kujarlaju kalu-nyanu warrarda wiljiwilji-mani Kirijini-paturluju.

⁵ Timiji, wangkaya-jana Kirijini-patuku yungulu-nyanu yinyi Kaatukurra. Wangkaya-jana yungulu ngurrju nyina majungka-jarrinjawangu, kajikalu marda kurnta-jarrimi majungka-jarrinja-warnu. Wangkaya-jana yungulu Jijaji Kiraji-kirlangu-mipa yimiji purami manu kuruwarrri. Kajili nyina jungarni kuja-piya, ngulaju kapulu-jana yapa-patu-karikiji yulkami ngurrju. Kulalu kurnta-jarrilki nyiyarlangu-jangka.

⁶ Yalumpurraju watijilirla jurnta yanu muku kuja-purda-kari warntarla Kaatukuju. Kujarlanya kula kalurla yulkamilki Kaatukuju, manu kula kalu-jana yapa-patu-karirlanguku yulkami. Ngari kalu warrarda wangka lawangka.

⁷ Yalumpurralu wati-paturlu, kula kalu milya-pinyi kuruwarrrii Mujuju-kurlanguju. Kala wurrangku-juku yungulu-jana warrarda pinarri-mani kuruwarrri-kirlirliji Mujuju-kurlangu-kurlurluju. Rdirrinypa-pajirni nganta kalu-nyanu wurrangku-juku, nganta kalu milya-pinyi kuruwarrrii. Kala lawa, ngurrpa-juku kalu nyina.

Kaaturlurla yungu nyanungu-nyangu kuruwarrrii Mujujuku yungu-jana yapa majumaju jungarni-mani nyampu-kurlurluju kuruwarrri-kirlirliji

⁸ Nyampunya karlipa milya-pinyi: Kajili yapangku purami jungangku Mujuju-kurlangu kuruwarrri, ngulaju ngurrju kuruwarrri yapakuju.

⁹ Nyampurlangunya karlipa milya-pinyi: Ngalya-kari yapa kalurla nyina Kaatukuju jungarni. Yangka kujarla Mujujuku kuruwarrri yungu, ngulaju kula nyampu-patuku yapakuju yangka ngurrju-patuku jungarni-maninjakuju, lawa. Kala nyampujurla kuruwarrri yungu Mujujukuju yangka-patukungarnti jungarni-maninjakungarnti kuja kalu kuruwarrri rdilyki-pinyi manu kuja kalu yangka Kaatu-kujaku kuja-purda-kari warntarla yani manu kuja kalu nyina warntarla. Panu-karijili wilji. Panu-karirli, ngulaju kalu jamulu purda-nyanyi ngungkurr-nyinanja-wangurlu Kaatuju. Panu-karirli kalu majungka-jarrimi. Panu-karirliji, pinyi kalu-jana ngati-nyanu kirda-nyanu. Panu-karirli, pinyi kalu-jana linjarrparlu yapa ngalya-kariji.

¹⁰ Manu panu-kariji kalu warru nguna ngurra-kari ngurra-kari-wana kalykuru. Manu wati-jarrarlu kapala-nyanu mardarni karntapiyalku. Panu-karirli kalu-jana yapa-patu-kari rdarri-mardarninjarla jinyijinyi-mani warrki-jarrinjakuju pirijina-piyalku. Panu-karirli kalu-jana yapa-patu-kari warlkangku yimirr-yinyi. Panu-kari yangka

kuja kalu-jana kuwurtu-kurra kanyi, ngulangka kalu warlka wangka. Nyampurraju maju-nyayirni. Kala Kaatu-kurlangu kuruwarri, kujarla yungu Mujujuku, ngulangkujungu yungu-jana jungarni-mani yangkarraju maju-patu kuja kalu ngulangkujungu kuruwarri rdilyki-pinyi warrarda.

¹¹ Kaatuju ngurrju-nyayirni! Nyampurluju kuruwarrirli, yapa kajana wankaru mardarni. Jurrku-juku nyampuju Yimi Ngurrju kujaju ngajuku yungu yungurna-jana ngula-kurlurluju pinarri-mani jungangku yapa-patu-karilki.

Puurlurlujurla pulka-pungu Kaatukuju kujarla mari-jarrija Kaatuju

¹² Ngajuju karnarla yati-wangka Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlaja-Wiriki kujaju pirrjirdi-manu ngajulu. Nyurru-wiyi-jukunyanu nyanunguju kujalku wangkaja, "Kapuju Puurlurlu linpangku purda-nyanyi ngajuju." Kujarlanyaju ngajuju milarnu yungurnarla warrki-jarri nyanungukulku-juku.

¹³ Ngakalku kujarna ngaju Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi kalarna manyu-pungu yirdi Jijajiji, manulparna-jana Kirijini-patu warru murrumurru-manu kulu-parnta-nyayirnirli ngajulurluju. Ngajulparnarla ngurrpa-nyayirni nyinaja Jijaji Kirajikiji. Manu kulalparnarla ngungkur-nyinaja. Kujarlanyaju ngajukuju mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja nyanungu-juku Kaatuju.

¹⁴ Yuwayi. Kaatuju ngajukuju yimiri-nyayirni nyinaja. Kujarlanya karnarla nyanungukulku Jijaji Kirajikiji nyina ngajuju. Wala karnarla nyina nyanungukuju, manu karna-jana Kirijini-kariyi-nyanukulku yulkami.

¹⁵ Timiji, nyampunya yungurnangku yimiji wangka ngurrju-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Ngulakuju yungulparliparla yapaju jintawarlayi-juku ngungkur-nyinakarla: Nguru nyampurla, yapaju karlipa majumaju-nyayirni nyina. Ngulakunya-ngalpa Jijaji Kirajiji yanurnu yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujakuju.

¹⁶ Yuwayi, junga kujaju. Ngajulu Puurlu karna nyinami majumaju-nyayirni panu-kari-piya-wangu. Ngulakuju Kaatujulpaju ngajurlangukuju nyinaja yimiri-jiki. Ngakaju kapulurla panu-nyayirni yapaju wala nyinami Jijaji Kirajikiji, manu kapulurla nyanungukuju jirrn-ganja nyina wankaru tarnnga-juku. Kaatujulpaju ngajuku-wiyi mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja ngulaju yungulu yalumpurrarluju milya-pinyi Kaatuju kuja kajana yulkami-jiki majumajukuju. Yungu-jana pinja-wangurlu muurl-mardarni palinja-kujaku wankaru-juku.

¹⁷ Yungulparliparla jintawarlayirli-juku pulka-pungkarla Kaatukuju. Nyanunguju jinta, Warlaja-Wiri kajana nyina tarnnga-juku yapakuju! Ngulaju kula nyanunguju palimi, lawa! Kulalpa nganangku nyangkarla! Ngaliparlurliparla tarnngangku pulka-pinyi nyanunguku! Ngula-juku ngurrju.

Puurlujurla wangkaja Timijiki yungu purami kuruwarri Jijaji Kirajikirlangu-mipa

¹⁸ Timiji, nyuntuju kula-ngantanpaju ngajuku ngalapi-nyanu. Yangka kujanpa nyuntu jaajikingarduyu wiri-jarrija, yangkangku jarukungarduyu-paturlu kujangkulu nyuntuku rdaka yirrarnu jurrungka, ngula-jangkaju, wangkajangkurla Kaatuku nyuntukuju.

Manungkulu wangkaja yinpa jaaji-kari jaaji-karirla warru warrki-jarri. Yungurnangu yangka-juku jurrku-juku yimiji yarda milki-wangkami yangka-patu kujangkulu wangkaja. Kajinpa ngula purda-nyanjarla mardarni yimi, ngula-jangkaju kapunparla ngurrju-nyayirni warrki-jarri Kaatukuju kirri yalirlaju Yipijarla.

¹⁹ Kajinpa warrarda manngu-nyanyi nyampu yimi ngaju-nyangu, kujarlaju kapunpa warrarda purami Jijaji Kiraji-kirlangu-mipa kuruarriji. Kapunpa ngurrju nyina majungka-jarrinja-wangu, kajikanpa kurnta-jarrimi majungka-jarrinja-warnu. Kala ngalya-karirli yapangkaju, kula kalu Jijaji Kiraji-kirlanguju purami kuruarriji, lawa. Purami kalu jinta-kari kuruarri-kari kuja-purda-karirli. Kula kalu manngu-nyanyi ngurrju, ngari kalu purda-nyanyi warrarda maju-juku. Kujarlanya kalu yani kuja-purda-kariri Kaatu-kujakuju.

²⁰ Yalumpu-jarra wati-jarra yirdi-jarraju Maniyuju manu Yiliki-jantu, ngulaju kapala maju-juku nyinami. Yalumpu-jarrarlangu-palarla kuja-purda-kari jurnta yanu Kaatu-kujakuju, manulpa-palarla jukuru-jarrinjarla nginji-wangkaja. Ngula-jarrajurnarla yungu Juju Ngawuku yungu-palangu murrumurru-mani. Kaji-palangu marda Jujungku murrumurru-mani, kuja-warnurluju marda ngakaju kajikapala manngu-nyanyi Kaatuju marda nginji-wangkanja-wangurlulku.

2

Puurlujurla wangkaja Timijiki manu Kirijini-patu-kariki yungulu-janarla payirni Kaatuku kapumanu wiriwiriki

¹ Yimi yungurna-nyarra wangka nyurrurlaku jintawarlayiki-juku Kirijinikiji: Yati-wangkayalurla Kaatukuju, manulu-janarla payika Kaatuju yapaku panuku-juku yungu-jana warrawarra-kanyi.

² Payikalujanarla Kaatuju kapumanu-patuku nyurrurla-nyangurlakuju ngurrararlakuju, manulu-janarla payika Kaatuju ngurujarraranyarlaku kapumanu-patuku-yijala. Kajirlipa-janarla kujarlu payirni Kaatu, kuja-warnuju kapurlipa nyina rarralya manu ngurrju ngaliparlangu. Kajirlipa-janarla kujarlu payirni Kaatu, kuja-warnurluju kapurliparlajinta pulka-pinyi jungangu Kaatukuju, manu kapurlipa-jana yapakuju ngurrju manu jungarni nyina.

³ Kuja karlipa-janarla payirni Kaatuju, ngulaju ngurrju. Kujarlunya karlipa Kaatuju wardinyi-mani. Nyanungunya-ngalpa Ngarlkinpaju ngalipakuju jintawarlayiki-juku.

⁴ Nyanungu kajana yulkami yungu-jana ngula-jangkarluju muurl-mardarni wankaru palinja-kujaku. Yimi Ngurrju nyanungu-nyangu ngulaju junga-nyayirni. Kaatuju-ka ngampurra nyina yungu-jana pinarri-mani yapa jintawarlayi-jiki ngula-kurlurluju.

⁵ Ngulaju nyanungu jinta-juku Kaatuju yapakuju jintawarlayiki-juku. Jijaji Kirajiji, ngulajulpa palka yapa-nyayirni nyinaja. Nyanungu-miparlunya yungu-jana yajarninjarla pina-kanyirni Kaatu-kurraju.

⁶ Ngampurra-ngalpa nyanunguju palija yungu-ngalpa muurl-mardarni jintawarlayi-juku wankaru yapaju palinja-kujakuju. Kula-jana Kaaturlu yimi-ngarrurnu yapaku yimi nyampu nyurru-wiyi, lawa. Ngula-jangkaju-nyanu wangkaja, "Nyurru. Jalangu yungurna-jana yimi warraja-mani yapakuju."

7 Junga kujaju. Kaaturluju milarninjarla yajarnu. Ngulakunya karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini panu-kurluju. Yilyajaju nyanungurlu Juwu-wangu-patu-kurraju yungurna-jana yimi-ngarririnini Yimi Ngurrju manu yungurna-jana pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarri. Ngulaju junga-nyayirni kuruwarri. Kula karna-nyarra warlkangku yimi-ngarrirni, lawa. Junga karna-nyarra yimi-ngarrirni.

Puurlu-jana wangkaja panuku Kirijini-patuku watiki manu karntaku nyarrpa-jarri yungulu kajilirla Kaatuku turnu-jarrimi

8 Yungurna-nyarra wangka nyurrurlakulku wati Kirijini-patuku kuja kankulurla ngana-puka jukarurru yangka nyina Kaatuku jaajikari jaajikarirla. Kajinkilirla wangkami Kaatuku, ngulajulurla marla-karriyalurla rdaka-jarra. Kaatuku wangkanjakungarntirliji, kulalpankulu-jana wiljiwilji-mantarla yapa-patu-kari-wiyi, manu kulalpankulu-jana kulu-jarriyarla.

9 Yungurna-nyarra nyurrurlakulku karnta-watikilki wangkami. Kajinkili-nyanu warrarda maparni jara-kurlurlu manu warrarda yuntardi-mani, manu kajinkili-nyanu wakurlu warrarda pukurdimani, manu jurnarrpa-kurlurlu kajinkili-nyanu yuntardi-mani yangka jinjirlajinjirla-kurlurlu, manu kajinkili-nyanu yangka yinirnti waninja-wana yirrarni manu yangka rdaka-kurlangu kawurlu, ngularra-kurlu kajinkili jaajikirra milkarraku yani yangka watingki nganta nyanjaku, kujaju warntarla.

10 Kuja kankulu-nyanu Kirijini ngarrirni nyurrurlarlu karn-takarntarlu, manu nganta kankulurla Kaatukuju jukarurru nyina, ngulangkuju yapa ngalya-kari-wiyili-jana warrawarra-kangka. Kala kajinkili-nyanu nyurrurla-miparlu warrawarra-kanyi yulkanjakarrarlu, kujaju kula ngurrju.

11 Kajinkili jaajikirra turnu-jarri, ngulangkuju nyurrurla karntakarntaju wurulypalu nyinaya yungunkulurla pinarri-jarri Kaatuku. Watingki kajili-nyarra jaru-kurlurlu pinarri-mani, ngulaju yirriyirririlili-jana purda-nyangka wangkanja-kurraju ngulaju wiljiwilji-maninja-wangurlu.

12 Ngajulurlu Puurlurlu, ngulaju karna-jana karntakarntaju warrarda jarraly-pinja-wangurlu warla-pajirni yangka kalakalu-jana wati-patu marda pinarri-mani, manu kalakalu-jana marda wiri nyina karntakarntaju wati-patukuju. Wangkami warrarda karna-jana karn-takarntaju yungulu nyina wurulypa jaajirlaju.

13 Nyarrparla karna-jana kuja warla-pajirni? Nyurru-wiyi Kaaturluju ngurrju-manu Yatumu-wiyi kamparruju. Ngula-jangkaju, karntalku yirdiji Yiipi ngurrju-manu.

14 Kula Yatumu-wiyi yimir-yungu kamparruju Juju Ngawungkuju, lawa. Yiipi karnta-juku Juju Ngawungkuju yimir-yungu-wiyi. Ngula-jangkaju, Yiipiji jurntalkurla yanu Kaatukuju. Kujarlanya karna-jana karntaju warrarda warla-pajirni wati-patu-kujaku pinarri-maninjaku manu yangka wiri kalakalu-jana nyinami wati-patuku.

15 Kajilirla karntakarnta warrarda nyinami wala-juku Jijaji Kirajiki, manu kajili-jana warrarda yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku, manu kajilirla warrarda nyinami jungarni Kaatuku, manu kajili wurulypa

warrarda nyina jaajirla milkarra-wangu, ngularrakuju Kaatuju yungu-jana wardinyi nyinami. Manu kajili-nyanu murrumurru purda-nyanyi kurdungka karmulypa-jarrinja-puruju, kuja-kujakuju kapu-jana Kaaturlu muurl-mardarni-juku.

3

Puurluju wangkaja-jana Kirijini-patukuju nyarrparlu yungulu mi-larni yapa wiriki nyinanjaku jaaji-kari jaaji-karirlaku

¹ Nyampunya yungurna-nyarra yimiji wangka ngurrju-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Kaji ngana-puka ngampurpa nyina yungu-jana wiri nyina yapaku jaaji-kari jaaji-karirlaku, ngulaju warrkiji ngurrju-nyayirni.

² Kajilpa ngampurpa wiriki kamparrurlaku nyinayarla jaaji-kari jaaji-karirlaku, ngulakungartiji yirriyirri-nyayirni-wiyirla nyina ngurrju-nyayirni manu jungarni-nyayirni Kaatukuju maju-wangu-wiyi. Ngulangkuju yapangku yungulpa mardakarla jinta-mipa karn-taju. Manu yungulpa nyinayarla warungka-wangu manu jiliwirri-wangu. Manu kajilpa yapa ngajarri yantarlarni nguru-kari-wardingi, ngulaju yungulpa kangkarla ngurra-kurra nyanungu-nyangu-kurra yungu ngulangka ngunami. Manu yungulpa nyinayarla pina-nyayirni yapa pinarri-maninjakungartiji.

³ Manu yungulpa warungka-wangu nyinayarla-juku pama ngarninja-warnuju. Manu yungulpa-jana yapa ngalya-karikiji yimiri manu ngurrju nyinayarla kulu-wangu wiljiwilji-maninja-wangu. Manu yungulpa purlurlpa-wangu nyinayarla talakuju.

⁴⁻⁵ Nganangku-puka watingki kula kajana marda junganguku warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu karnta manu kurdukurdu, ngulangkuju nyarrparlulku-yijalalpa-jana warrawarra-kangkarla yapa Kaatu-kurlanguju Kirijiniji? Kujarlaju, kaji jaajikingarduyu wirilki nyina, ngulakungartiriljilpa-jana nyanungu-nyangu-wiyi ngamarlangu-jarra-wiyi warrawarra-kangkarla jungarnirli. Manu yungulpa-jana nyanungu-nyangu-wiyi kurdukurdu pinarri-mantarla yungulu lin-pangku purda-nyanyi nyanungu-nyangurlu-wiyi wiljiwilji-maninja-wangurlu.

⁶ Ngana-puka wati kuja nyinaja nyurru-warnu Kirijiniji, kajilpa ngampurpa nyinayarla kamparrurlaku wiriki nyinanjaku jaaji-kari jaaji-karirlakuju, ngulaju ngurrju. Kajilpa wati Kirijini-jarriyarla, ngula-jangkaju kajilpa kapanku jaajikingarduyu-jarriyarla wiriki kamparrurlaku nyinanjaku, ngulangkuju kajika-nyanu warrarda pulka-pinyi ngurrjungku nganta. Ngula-jangkaju, wati yaliji kapu-nyanurla kunka-mani Kaaturluju. Kujarlu-yijala-nyanurla Kaaturluju kunka-manu Juru Ngawuju.

⁷ Ngana-puka wati kajilpa ngampurpa nyinayarla kamparrurlaku wiriki nyinanjaku jaaji-kari jaaji-karirlakuju, ngulaju kajilpalu yangkangu Kirijini-wangurlu ngurrju-pajikarla, ngulaju ngula-juku. Nyanunguju wati pangkala jaajikingarduyu-jarri. Kala kajilpalurla jukuru-jarriyarla yangka yapa Kirijini-wangu, kajilpalu maju-pajikarla, ngulaju kajika-nyanu nyanunguju wati kurnta-jarrilki, manu ngula-jangkaju Juru Ngawungku kajika rdarri-mardarni.

Puurluju wangkaja-jana Kirijini-patukuju nyarrparlu yungulu milarni yapa yungu-jana jaajirlaju warrki-jarri Kirijini-patuku

⁸ Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu jaajikingarduyu warrkini nyina, ngulakungartiji yungu nyina langarrpawiyi manu rdirrinypa. Ngulaju yungu wangka junga-nyayirni yimiji, warlka-wangu. Yungulpa warungka-wangu nyinayarla-juku pama ngarninja-warnuju. Manu ngulangkuju kulalpa-jana yimirr-yungkarla tala puntarninjakungarntirliji.

⁹ Kaaturlu-ngalpa milki-yirrarnu Jijaji ngalipakuju. Yangka wati yungulparla junga-nyayirni wala nyinakarla Jijajiki majungka-jarrinja-wangu. Kajilpa nyiyarlangurla majungka-jarriyarla, ngulaju kajikanyanu manngu-nyanjarla kurnta-jarrimilki.

¹⁰ Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu jaajikingarduyu warrkini nyina, milarninja-kungarntirliji wurrangkuwiyi miimii-nyangkalu kaji jungarni-japa nyinami. Kajilpa nyinakarla jungarni maju-wangu, ngulaju ngula-juku. Kajika-jana warrki-jarri Kirijini-kariyi-nyanukuju.

¹¹ Kuja-piya-yijala, ngana-puka karnta kajilpa ngampurra nyinayarla yungu-jana jaajirlaju warrki-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulakungarntiji yungulpa nyinayarla langarrpawiyi manu rdirrinypa. Ngulakungarntiji kulalpa-jana warru nginji-wangkayarla manu warlkangku warru yimirr-yungkarla yapa ngalya-kariji, lawa. Ngulakungarntiji yungulparla yirriyirri-wiyi nyinayarla manu jungarni Kaatukuju. Kujarlaju, yapa panu-kari kapulurla wala nyinami kapatinja-wangu.

¹² Ngana-puka wati kajilpa ngampurra nyinayarla yungu jaajikingarduyu warrkini nyina, ngulangkuju mardarni kali-nyanuju jinta-mipa. Ngulangkuju-jana ngamarlangu-jarraju warrawarra-kanyi yirriyirri.

¹³ Kajirla ngurrju warrki-jarrimi Kaatuku jaajirla, ngulaju kapurla wala-nyayirni nyina Jijaji Kirajikiji. Ngulangkuju kapu-jana laniwangurlu rdurrurdurlu yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli yapaku. Kirijini-kariyi-nyanurlu kapulu ngurrju-pajirni.

Nyampunya yimi jungaju Jijaji Kiraji-kirliji

¹⁴⁻¹⁵ Timiji, yungurna yanirra nyuntu-nyangu-kurra yungkaparri. Karija, kalakaju nyiyarlangurlu marda warla-pajirni yaninjarnikijaku. Kujarlanya karnangku pipaju pantirninjarla yilyamirra yungunpa-jana pinarri-mani Kirijini-kariyungku yangka-patu kuja kangkulu jirnganja nyina jintajinta-jarrinjarla. Kaatuju-ka JUKUR-RARNU nyina. Nyurrurlajunkulurla nyanungu-nyangurlalku turnuwarnurla. Kujarlaju yungurna-nyarra jintawarlayi-juku pinarri-mani ngula-jangkanya yungunkulurla nyinami jungarni Kaatukuju. Ngalipa-miparlu Kirijinirli karliparla jungarnirliji marlaja mardarni yimi manu kuruwarri nyanungu-nyanguju.

¹⁶ Nyampunya-ngalpa Kaaturluju yimiji milki-yirrarnu ngalipakuju. Nyampuju Yimi Ngurrju, ngula-kurlurlunya kuja karlipa-jana yapakuju pinarri-mani. Nyampunya-ka wangka yimiji: Jijaji Kiraji palka-jarrija nyampurlaju walyangka palka-nyayirni. Ngulaju Kaatukurlangurlu Pirlirparlu pina-wankaru-manu palinja-warnuju. Kujarlaju karlipa milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu.

Marramarrarlulu nyangu Kaatu-kurlu. Nyampuju yimi nyanungu-nyangu, yapangkujulu nyurru-juku warru kangu ngurujarranyparlaju. Yapajulpalurla wala-nyayirni nyinaja ngurujarranyparlaju. Ngula-jangkaju, Kaaturlu pina-kangu kankarlarra yungu-pala nyina mapirrilki jintangka-juku yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnnga-juku. Ngulaju junga yimi.

4

Ngaliparlaju, warrawarra-kanyirlipa-nyanu yapa-patu-kujakuju yangka-patu-kujaku kalakalu-ngalpa pinarri-mani warntarla Kaatukurlangurlu nganta yimi-kirlirliji

¹ Nyampunya kaju Pirlirra Kaatu-kurlanguju wangka ngajukuju: Kaji nyampu nguru lawa-jarrimi, ngulakungartirliji kapulu yapanguju ngalya-karirliji Kirijinirliji juwa-kijirni Jijaji Kirajiji. Kapulurla wala-wangulku jurnta nyinami. Ngula-jangkarluju kapulu-jana purda-nyanyi pirlirra-karilki Juju Ngawu-kurlanguju warlkanjilki. Manu kapulu purami kuruwarri-karilki yangkangu kajili-jana pirlirparlu warlkanjirli pinarri-mani.

² Yapangu kuja kalu-jana pinarri-mani kuruwarri-kari-kirlirli, ngulajulurla yapaju Juju Ngawukulku. Ngulangkuju-jana yirrarnu kuruwarri nyanungu-nyangulku nginyinginyirli manu kurturdurrurla. Kujarlaju kalu-jana yapa ngalya-kariji yimirr-yinyi warlkanjirliji.

³ Kujarlunya kalu-jana warlkanjirliji yimirr-yinjarla karlirr-kanyi yapa ngalya-kariji Kaatu-kujakuju: Jinyijinyi-mani kalu-jana nyinajaku yupukarra-wangu. Manu kalu-jana warla-pajirni miyi-kari miyikari-kijaku ngarninja-kujaku. Kujaju jungarni-wangu! Kaaturluju ngurrju-manu-ngalpa ngalipakuju nyiyarningkijarra ngulaju yungurlipa kutu ngarni ngalipa kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki manu kuja karlipa yimi junga-nyayirni milya-pinyi nyanungu-nyanguju. Nyanungurlu-ngalpa ngurrju-manu mangarriji ngulakuju yungurliparla yati-wangkami manu yungurlipa kutu ngarni.

⁴ Nyiyarninykijarra kuja Kaaturlu ngurrju-manu, ngulaju ngurrju-nyayirni. Kujarlaju, kajirliiparla yati-wangka Kaatuku ngarninjakungarnti mangarrikingarnti, ngarirlipa kutu ngarni nyiyarningkijarra.

⁵ Kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra, ngulaju ngurrju-pajurnu. Kujarlaju, kajirliiparla yati-wangka Kaatuku ngarninjakungarnti, ngula-warnurluju kajirliiparla kutu ngarni, Kaatuku-ka wangka ngulaju ngula-juku.

Puurlurlu pinarri-manu Timijiji yungu nyarrpa warrki-jarri jungarni jaajirlaju

⁶ Timiji, kajinpa-jana nyampurra-kurlurlu pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu, ngula-jangkaju kapunpa ngurrju-nyayirni warrkini nyinami Jijaji Kiraji-kirlanguju jaajirlaju. Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarriji junga. Warrarda pinarri-jarriya yungu nyuntu-nyangu pirlirpaju pirrjirdi-jarri-nyayirni. Warrarda puraya tarnngangu-juku yimiji kujarnangkulu pinarri-manu kamparru-wiyi.

⁷ Jurnta-jana nyinaya yangkakuju yapaku kuja kalu-jana warntarla-kurlurlu yimi-kirlirli warrarda pinarri-mani. Ngulaju yimiji rampalpa manu maju. Tarnnga-juku warrarda warrki-jarriya nurna, manu

pinarri-jarriya maya-kari maya-kari Kaatu-kurlanguku yimiki yungun-parla nyina yirriyirri Kaatukuju.

8-9 Timiji, nyampunya yungurnangku yimiji wangka ngurru-nyayirni manu yijardu-nyayirni. Ngulakuju yungulparliparla yapa-paju jintawarlayi-juku ngungkurr-nyinakarla: Yapa kalu manyu-wana manyu-karrimi manu warru parnka yungulu-nyanu palka nyanungu-nyangu pirrjirdi-mani. Ngulaju ngula-juku. Kala yapa ngalya-kari kuja kalurla yirriyirri-nyayirni nyina Kaatuku, ngulangkuju pirlirpa kajana pirrjirdi-mani. Ngulaju yapa kapulurla tarnnga-juku marlaja nyina wankaru Kaatukuju. Yuwayi, junga nyampuju yimi kujar-nangku wangkaja.

10 Kaatuju-ka nyina JUKURRARNU. Nyanungunya Ngarlkinpaju yapakuju jintawarlayiki-juku, manu kajana nyanungurlu-juku Kaaturluju warrawarra-kanjarla mardarni nyampurla ngurungkaju. Ngulaju ngula-juku. Kala yangka yapa kuja kalurla yijardu-nyayirni wala nyina nyanunguku Kaatuku, ngulaju kajana tarnnganku-juku warrawarra-kanjarla mardarni. Ngalipa Kirijini-patu kujanya karliparla yijardu-nyayirni wala nyina. Kapurliparla tarnnga-juku jirranganja nyinami. Kujarlanya karliparla nurna-nyayirni warrki-jarri nyanungukuju, manu karliparla nyinami jungaju.

11 Kujarlaju, nyampurra-kurlurluju-jana pinarri-manta Kirijini-patu nyuntu-nyangurla jaajirlaju yungulu linpangku purda-nyanjarla purami.

12 Timiji, nyuntujunpa kurdu-warnu. Kulangkulu marda purda-nyanyi nyuntuju. Nyuntujulpangkulu purda-nyangkarla Kirijini-watirliji. Jungarni-jana wangkaya. Manu jungarnirla nyinaya Kaatukuju. Yulkaya-jana yapa-patu-karikiji. Manurla warrarda nyinaya wala-juku Kaatukuju. Manu-jana yampiya kaminakaminaju manyu-pinja-wangurlu, manu nyiyarlangu majuju yampiya.

13 Yungurnangku yanirra nyuntuku Yipija-kurraju. Kajirna yanirra nyuntu-nyangu-kurra, ngulakungarntiji-jana Payipuluju warrarda milki riiti-manta kiljingki jaajirlaju. Manu-jana warrarda yirri-puraya Payipulu-jangkaju yimiji yungulu ngula-jangkaju nyinami jungarni.

14 Timiji, yangka-warnu-jukunpa manngu-nyanyinya kujangu yangka Pirlirpa Kaatu-kurlangurlu kurru-pungu nyanungu-nyangu yartarnarri? Yangkaju kanpa manngu-nyanyinya kujangu warntarri-nyayirni-wangu yungu, ngula-kurluju yungunparla marlaja warrki-jarri jaajirla? Yangkaju kanpa-jana manngu-nyanyinya jaajikingarduyu-patu kujalurla marlaja wangkaja Kaatuku? Manu yangkaju kanpa-jana manngu-nyanyinya jaajikingarduyu-patu purikapurlka ngulangkuju kujangkulu yangka rdaka yirrarnu nyanungurra-nyangu nyuntuku ngula-jangkarlunya kujanpa manu yartarnarriji? Ngularraju kanpa-jana manngu-nyanyinya? Kujarlaju, warrardarla warrki-jarriya tarnnga-juku yangka-kurluju yartarnarri-kirli manu warntarri-nyayirni-wangu-kurluju. Ngula-kurlujurla warrarda warrki-jarriya-juku jaajirlaju.

15 Warrarda manngu-nyangka manu puraya nyiyarningkijarra kuja karnangku nyampu pipa pantirninjarla yilyamirra. Kajinpa warrarda manngu-nyanyi manu pura, kapungkulu Kirijini-patu-karirli nyanyi warrki-jarrinja-kurraju, manu kapulu milya-pinyi yangkaju warrki

nyuntu-nyangu kuja kanparla warrki-jarri jungarni Kaatukuju jaajirlaju.

¹⁶ Warrawarra-kangkanku nyuntuju muurlparlu, kalakanpa marda karlirr-yani warntarlalku. Ngula-kujakuju warrawarra-kangkanku. Yirriyirri manngu-nyangka Jijaji Kiraji-kirlangu kuruwarrri yungunpa-jana Kirijini-kari junga-nyayirri pinarri-mani. Kajinpa-nyanu nyuntulurlu-wiyi warrawarra-kanyi karlirr-yaninja-kujaku, manu kajinpa-jana junga-nyayirri pinarri-mani Kirijini-kariji, kujarlaju kapunpa-nyanu muurl-mardarni karlirr-yaninja-kujakuju. Manu kapunpa-jana Kirijini-kariyungkurlangu muurl-mardarni.

5

Puurluju wangkajarla Timijikiji yungu-jana walyka-juku wangkami Kirijini-kariyi-nyanukuju kajilpalu karanparr-karriyarla

¹⁻² Nyuntu-nyangurla jaajirla, kajilpa-pala marda muturna manu purlka karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkaya-palangu kuluwangu walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupalangu-jarraku ngati-nyanuku manu kirda-nyanuku kula-nganta. Ngula-jangkaju yungu-pala nyina jungarni. Manu marda kurdu-warnu wati kajilpa karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkayarla walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupurdangka-piyaku-juku kukurnu-nyanu-piyaku. Ngula-jangkaju yungu nyina jungarni. Manu marda kurdu-warnu-yijala karnta kajilpa karanparr-karriyarla, ngulakuju wangkayarla walyka-juku manu yirriyirri kula-nganta nyuntukupurdangka-piyaku-juku ngawurru-nyanu-piyaku. Ngula-jangkaju yungu nyina jungarni. Kajilpanpa manngu-nyanjarla ngardingardi-mantarla milpa-jarra-kurlurlu nyuntulurlu, ngulaju maju-parnta.

Puurluju wangkajarla Timijikiji nyarrparlu yungulu-jana Kirijini-paturluju warrawarra-kanyi kali-puka-wati

³ Nyurrurla Kirijini-wati, kaji nyina kali-puka marda yalumpurla nyurrurla-nyangurla turnu-warnurla, ngulaju marda nganangku warrawarra-kanja-wangu-ka nyina. Ngulaju nyurrurlarlulkulu warrawarra-kangka Kirijini-paturlu.

⁴ Nyampunya kangalpa Kaatuju wangkami ngalipakuju: Ngati-nyanurlu kirda-nyanurlu manu jaja-nyanurlu jamirdi-nyanurlu manu warringiyi-nyanurlu yaparla-nyanurlu, warrawarra-kanjarla wiri-manulu-nyarra nyurrurla-wiyi. Ngulaju nyanungulkulu-jana warrawarra-kangka nyanungurra-piyarlu-juku. Kujarlaju, kaji-nyanu yapangku nganangku-puka Kirijini-pajirni, ngulakuju kajirla jaja-nyanu manu ngati-nyanu nyina kali-puka, ngulaju yungu-jana warrawarra-kanyi. Kaji-jana kujarlu warrawarra-kanyi, ngulakuju karla wardinyi nyinami Kaatuju.

⁵ Ngana-puka kuja-ka kali-puka nyina yangarlu nganangku warrawarra-kanja-wangu, kajirla wala nyina Kaatuku, manu kajirla warrarda wangka parra wiri munga wiri warrawarra-kanjaku, ngulajulu warrawarra-kangka.

⁶ Jinta-karirliji kali-pukarlaju kuja kyanu Kirijini-pajirni, ngula-jangka kaji manngu-nyanyi warru manyu-karrinjaku, ngulaju kula

karla Kaatukuju jungarni nyina, lawa. Ngulakujurla pirlirrupa nyanungu-nyanguju jurnta palija. Ngulajulu yampiya warrawarra-kanja-wangurlu kula-nganta nyurru palija.

⁷ Timiji, pinarri-manta-jana yimi nyampu-kurlurluju Kirijini-kariji, ngula-jangkaju yungulu nyinami jungarni. Ngula-jangka, kula-jana nganangku jungarni-wangu-pajirni.

⁸ Kirijini-wangu-paturlu kalu-nyanu warlalajaju warrawarra-kanyi. Kuja-piya-wangurlu kajilpa-jana nganangku-puka Kirijinirli warrawarra-kanja-wangurlu yampiyarla nyanungu-nyangu warlalaja, ngulaju-ka maju-nyayirni nyinami Kirijini-wangu-piyalku. Yalirli yangka Kirijinirli nganta kajilpa-jana warrawarra-kanja-wangurlu yampiyarla, ngulangkuju kula-ka Jijaji Kirajiji pura jungarnirliiki, manu karla kapuru nyina.

⁹⁻¹⁰ Kajinkili-jana warrawarra-kanyi kali-puka-wati, ngulakungarntirliji yirdi-wiyili-jana yirraka pipangka-wiyiji. Yirdi yirrarninjakungarntirliji, miimii-nyangka-wiyili-jana karnta kali-puka yinyarra, muturna marda, ngurra-rdangkarlpa marda. Kajilpa kali-puka nyinayarla ngurra-rdangkarlpa muturna-wangu, ngulaju yampiyalu yirdi yirrarninja-wangurlu. Kala kajilpa kali-puka nyinayarla muturnanyayirnilki, ngula kujalparla jirrnganja nyinaja nyanungu-parntaku kali-nyanuku jinta-mipaku, manu kujalpa-jana yapa ngalya-kari wurdujarra-maninjarla warrawarra-kangu, ngulajulu yirraka yirdiji pipangkaju. Manu marda kala ngurrju-nyayirni warrki-jarrija jaa-jirlaju. Manu marda kala-jana ngurrjungku kurdukurdurlangu wirimanu. Manu marda kala-jana warrawarra-kangu ngajarrirlangu nyanungu-nyangurlaju ngurrangkaju. Manu marda kala-jana wirliyarlangu warru paljurnu Kirijini-kariyi-nyanuju Jijaji-piyarluru. Manu marda kala-jana yaninjarla jijanurlangu warru wangkaja yapa ngalyakarikiji wajampa-kurlukuju manu wuurnpa-purukuju. Ngana-puka kali-puka kuja-piya, ngulaju yirdiji yirrakalu-jana pipangkaju, manulu-jana warrawarra-kangka.

¹¹⁻¹² Yungurna-nyarra wangkami yangka kali-puka-kurlu kurdu-warnu-kurlu. Marda kalu-nyarra milki-wangkami nyurrurlakuju Kirijini-patukuju yungulu nganta nyinami jilimijilimi-juku yupukarra-wangu nganta. Marda kalu-nyanu yinyi Jijaji Kiraji-kirraju yungulurla warrki-jarri nyanungu-mipaku jaajirlaju. Ngulaju ngula-juku. Kala kapulu manngu-nyanyi-juku watikiji yungulu yarda yupukarra-jarrimi. Kajili pina-yupukarra-jarri, ngulakuju kapu-jana kulu-jarrimi Kaatuju yangka jaru jangku-pinja-warnukuju kujalu ngulangkuju rdilyki-pungu jangku-pinja-warnu. Kujarlaju, yampiyalu-jana yirdiji pipangka yirrarninja-wangurlu.

¹³ Yangka kurdu-warnu-patu karntakarnta kuja kalu kali-puka-jarrimi, ngula-jangkaju mata-nyayirni kalu warru nyinami warrki-wangu, manu kalu jinta-kari jinta-kari-kirlangu-kurra ngurra-kurraju warru parnka ngulaju yapa ngalya-kariki nginji-wangkanjakungarnti. Manu kalu-jana yapa ngalya-kariki warru mampami. Ngulajulpalu kuja-wangu nyinayarla.

¹⁴⁻¹⁵ Ngalya-kari kurdu-warnu-patuju kali-pukaju, ngulajulurla nyurru jurnta karlirr-nyinaja Jijaji Kirajikiji, manu ngula-jangkaju yanulurla Juju Ngawukulku. Kuja-kujakuju nyurrurlarlu kurdu-warnurlu

kali-puka-paturlu, kali-nyanulu-nyanu manta, manu kurdukurdulu-nyanu panu-manta, ngularra yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Kajinkili nyina kali-puka-juku manu jilimirla-juku, ngula-jangkaju kapunkulu majungka-jarrimi. Kajili-nyarra kuja-kurra nyanyi Kirijini-wangu-paturlu, ngulangkuju kapulu-ngalpa Kirijini-patuju majujajirni jintawarlayilki.

¹⁶ Witalku yungurna-nyarra yarda wangka kali-puka-kurluju: Nganangu-puka karntangku Kirijinirli kuja-ka mardarni kali-puka nyanungu-nyangu warlalaju, ngulaju warrawarra-kanyi. Kaji kujarlu warrawarra-kanyi, kuja-puruju Kirijini-paturlu yungulu-jana warrawarra-kanyi panu-kari kali-pukaju tala-kurlurluju yangkarra kuja kalu nyinami yangarlu kurdu-nyanu-wanguju manu nganangu kula kajana warrawarra-kanyi. Kajilpa yangkangku karntangku Kirijinirli kali-puka nyanungu-nyangu warlalaja yampiyarla warrawarra-kanja-wangurlu, kuja-puruju Kirijini-patuku kajikalul marlajarra-jarri tala-wangu-jarri. Kajilpalu tala-wangu-jarriyarla, nyarrparlulkulpalu-jana warrawarra-kangkarla?

Puurluju wangkajarla Timijikiji nyarrpa-jarri yungulu Kirijini-patuju

¹⁷ Ngalya-kari purlkapurkaju kalu warrki-jarri nurna-nyayirni manu ngurrju-nyayirni jaajirlaju. Ngalya-karirli kalu-nyarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlangu jaru, manu ngalya-karirli kalu-nyarra pinarri-mani. Ngula-wanawanaju, nyurrurlaru Kirijini-kariyinyanurluju, pulka-pungkalu-janarla, manulu-jana yungka talaju.

¹⁸ Payipulurlaju kujanya kangalpa wangka ngalipakuju: "Watingki nganangu-puka ngula-ka puluku mardarni, ngulajulparla marna yungkarla ngarninjaku. Ngula-ka pulukurlu warru wapanjarlu warru puyu-pinyi marna kipirninjakungarnti, lirrajulpa yampiyarla kuja-kirli warirninja-wangurlu pulukuju marna yungu kutu ngarni."*

Manu kujarlangunya kangalpa wangka Payipulurlaju:

"Ngana-puka yapa kuja karla yapa jinta-kariki wiriki warrki-jarri, ngulangkujurla kulpari yinyi talaju warrki-wanawanaju."*

Kuja-piyarlunyalu-jana yungka tala purlkapurkakuju kuja kalu yangka ngurrju warrki-jarri jaajirlaju, ngulakuju.

¹⁹ Timiji, kajilpangku jinta-miparlu Kirijini-kariyinyanurlu yimi-ngarrikarla jinta marda jaajikingarduyu wiri warntarla-jangka nganta, yali Kirijini jinta-kari, purda-nyanja-wangurlu yampiya. Kajilpangku jirramarlu marda manu marda marnkurrrparlu yimi-ngarrikarla yali wiri warntarla-jangka nganta, ngulaju-jana purda-nyangka.

²⁰ Kaji jinta jaajikingarduyu wiri karanparr-karri, ngulaju karrinja-yirraka kamparru palkangka Kirijini-paturlaju. Ngulaju kurnta-ngarrika ngula-warnurlu yungu kurntangkulku yalala-yirrarni Kaatu. Kajili nyanyi wiriwirirli jaajikingarduyu-patu-karirli yalumpu majujangka, ngula-jangkaju kapulu yirriyirri-jarrinjarla nyina warntarla yaninja-kujakuju.

²¹ Timiji, Kaaturlu manu Jijaji Kirajirli manu marramarrarlu kajulu nyanyi ngajuju kuja karnangu nyampu pipa pantirni nyuntuluku.

* 5:18 Nyangka Deuteronomy 25.4

* 5:18 Nyangka Luke 10.7

Yirriyirriirliji purda-nyangka! Nyuntu-nyangurla jaajirla yapa kuja kalu nyina marda tala palka-kurlu marda manu marda marlajarra marda tala-wangu. Panu-kari wiriwiri, panu-kari lawa. Ngulaju ngulajuku. Panu-juku-jana rdakurl-kijika! Ngana-puka kajilpa karanparr-karriyarla, ngulajurla yimi jinta-juku miimii-nyanjarla wangkaya yungunpa jungarni-mani. Kala kajilpanpa-jana tala-kurlu-mipa manu marda wiriwiri-mipa ngurrjungkuju ngalya-pangirninjarla nyuntu-kurra-mantarla, ngulaju maju. Kala kajilpanpa-jana ngalya-pangirninjarla ngalya-kari yangka marlajarra-mipa yilyayarlarra kuja-purda-kari, kujaju maju-yijala.

²² Timiji, kajinpa ngana milarni jaajirlakuju warrkikiji, ngulakuju kulalpanparla rdakaju kapanku yirrakarla, lawa. Milarninjakungarntirliji wurrangku-wiyi miimii-nyangka kaji jungarni-japa nyinami. Ngakarla rdakaju yirraaka kajinpa miimii-nyanyi. Kajilpanparla rdakaju kapanku yirrakarla yapaku yapa miimii-nyanja-wangurlu-wiyi, ngula-jangkaju kajilpa karanparr-karrinjarla majungka-jarriyarla, ngulaju nyuntu-panungka. Kuja-kujakuju yungulpanpa yirriyirriirli miimii-nyangkarla-wiyi. Tarnnga-jukurla wararda nyinaya Kaatukuju jungarni-juku nyuntuju.

²³ Timiji, miyalu maju-kurlurluju ngapa nganja pama wita-kurlu mitijini yungunpa miyalu ngurrju-jarri.

²⁴ Ngalya-kari yapa kuja kalu karanparr-karri warntarla, ngulaju yapa ngalya-karirliji nyanyi kalu-jana, manu kalu-jana milya-pinyi maju-juku. Yapa ngalya-kari kuja kalu karanparr-karri warntarla, ngulaju kula kajana nganangku nyanyi. Nganangku kula kajana nyanjarla milya-pinyi maju karanparr-karrinja-kurraju.

²⁵ Kuja-piya-yijala yapa ngalya-kari kuja kalu ngurrju nyina, ngulaju kalu-jana yapa ngalya-karirli nyanyi manu milya-pinyi ngulaju ngurrju-juku. Yapa ngalya-kari kuja kalu ngurrju nyina, ngulaju kula kajana nganangku nyanyi. Kala yapa panu-karirli kalu-jana nyanjarla milya-pinyi ngurrju-juku.

6

Puurluju wangkajarla Timijkiji nyarrpalu-jana Kirijini-patuju warrki-jarri Kirijini-wangukuju marda manu marda Kirijini-kariyinyanukuju

¹ Ngalya-kari nyurrurlaju, jinta-karikinkilirla wiriki Kirijini-wanguku, ngulakunya kankulurla warrki-jarri pirijina-piyaju. Ngulaju ngula-jukulu linpangku purda-nyangka kaji-nyarra nyarra-puka wangka warrkikiji. Kala kajinkili jamulu purda-nyanyi yalumpu wiri Kirijini-wangu, kujarlaju kapulurla ngalya-kariri nginji-wangka Kaatukuju, manu kapulu maju-pajirni Yimi Ngurrjuju yangka kuja karlipa-jana ngula-kurlurlu pinarri-mani. Kuja-kujakuju, purda-nyangkalu linpangku yalumpuju yangka wiri Kirijini-wanguju.

² Nyurrurla ngalya-kari Kirijini, ngulajunkulurla Kirijini-kariyinyanuku, ngulakunya kankulurla warrki-jarri pirijina-piya-yijala.

Ngulakuju warrki-jarriyalurla kilji-nyayirni manu yukayi-kardanyayirni. Nyurrurla-nyanguju wiriji Kirijini-jala, kulalpankulu kujarlaju warrki-wangu-jarriyarla mata nganta, lawa kujakuju. Nyampunalpankulu manngu-nyangkarla, “Ngalipa-nyanguju wiriji Kirijini-kariyi-nyanu ngalipakupurdangka, ngulaku karliparla yulkami. Ngulakuju kajirli-parla warrki-jarrimi yukayi-kardanyayirni, kujarlaju kapu yardayarda-manii talaju nyanungurluju.” Kujanyalu manngunya-nyangka nyurrurlarluju. Timiji, nyampurra-kurlurlunya-jana pinarri-manta Kirijini-kariyungkuju yungungkulu linpangku purda-nyanyi.

Ngalipa Kirijini, nyinamirli-parla Kaatukuju yirriyirri ngulaju talakuju nyinparna-wangu

³ Warlalja-Wiringki Jijaji Kirajirli, pinarri-manu-ngalpa yungurli-parla nyinami yirriyirri Kaatukuju. Ngalya-karirli yapangkuju kalu-nyarra pinarri-mani ngulaju warntarlarlu.

⁴ Nganangku-puka kuja kanyarra pinarri-mani warntarlarlu, ngulaju yapaju maju warntarla. Manu kuja-ka yapangku manngu-nyanyi rdirrinyarlu nganta manu pinangku nganta, ngulaju ngurru-pajuku. Ngulangkuju, wiljiwilji-mani kajana yimi-kari-wanawana manu yirdiwanawana. Manu kajana mulu-nyanyi, ngula-jangkarluju kulungku kajana pakarni yapa ngalya-kariji. Manu kajana nginji-wangka, manu kajana manngu-nyanjarla punku-pajirni.

⁵ Yapa kujangu kuja kalu maju nyinami, ngulangkuju kalu-nyanu warrarda wiljiwilji-mani. Manu kalu nginyinginyiji maju-nyayirni nyina. Ngularrarluju, kula kalu milya-pinyi Jijajiji kuja-ka junga nyina, ngulaju kalu warrarda kanginy-pinyi-juku. Kujanya kalu manngunya-nyanyi, “Wayinpa! Kajirnarla yirriyirri nyina Kaatuku, kujarlaju kapurna panu-jarlu talaju mani.” Ngulaju kujaju kula junga.

⁶ Nyampunya-ngalpa ngalipakuju yimi jungaju Kirijinikiji: Ngalipa panu-karirli marda karlipa palka talaju mardarni, manu panu-kari mardarlipa marlarra tala-wangu. Ngulaju ngula-juku. Kuja karlipa tala-wangu marda nyinami, kajirli-parla nyinami Kaatuku yirriyirri-juku wilji-jarrinja-wangu, kujarlaju ngalipa-nyangu pirlirrpaju kapurlipa mardarni ngurru-juku, manu kapurlipa wardinyi-nyayirni nyina.

⁷ Kujarlipa nyampurla ngurungka palka-jarrija, ngula-puruju kularlipa palka-jarrinja-puruju kangurnu nyiyarningkijarra, lawa. Ngula-jangkaju kajirli-pa palimilki, ngula-jangkarluju kularlipa kanyilki nyiyarningkijarraju nguru-nyayirni-wangu-kurraju.

⁸ Nyampurla ngurungka kajirli-pa mangarri mardarni ngarninjaku manu kajirli-pa jurnarra mardarni yukanjaku, kujarlajurlipa nyinami wardinyi-juku wilji-jarrinja-wangu.

⁹⁻¹⁰ Ngana-puka yapa kuja-ka nyina nyinparna talaku, kujarlaju nyiya-kari nyiya-karirli kajana parlirni majungkuju. Kuja kalu warrarda mani nyiya-kari nyiya-kari, ngula-kurraju Juju Ngawungkulku kajana rdarri-mardarninjarla warla-pajirni. Ngula-jangkarluju kalu maju-kari maju-karilki manngu-nyanyi warrarda. Yalumpurrarlu maju-kari maju-karirli, ngulaju kajana murrumurru-manilki, manu kajana maju-mani. Kajili palimi, ngulaju kapulu palimi Kaatu-wangu-juku. Yuwayi, kuja-piyarlu yapangku ngalya-karirli kalu juwa-kijirni

Jijajiji wala nyinanja-wangurlu. Kujarlunya kalu-nyanu murrumurru-mani-nyayirni maya-kari maya-karirliji.

Puurluju wangkajarla Timijikiji, 'tarnnga-jukurla warrarda warrki-jarriya nurna-juku ngurrju-juku Jijaji Kirajikiji!'

¹¹ Timiji, nyuntujunpa Kaatu-kurlangu warrkini, purda-nyangkaju yirriyirri. Majukuju jurnta-jana nyinaya kujarnangku yangka wangkaja nyampurlaju pipangka. Tarnnga-jukurla warrarda nyinaya Kaatukuju jungarni manu yirriyirri-juku. Tarnnga-jukurla warrarda nyinaya wala-juku Jijaji Kirajikiji. Manu-jana yulkaya warrarda Kaatuku manu yapa ngalya-karirlanguku. Manu-jana yimiri nyinaya.

¹² Tarnngangu-juku puraya Jijaji Kirajiji mata-wangurlu warrkini ngurrjungku. Manu warrardarla wala nyinaka yungunparla jirnganja nyina tarnnga-juku. Yangka kujangu nyurru-wiyi milarninjarla wangkaja nyuntuku, ngulajungku wangkaja yungunparla jirnganja nyina nyanungukuju. Jayakurrarlungkulu yapangkuju purda-nyangu yangkaju wangkanja-kurra kujanpa wangkaja yangka nganta kuja kanparla wala nyinami Jijaji Kirajikiji nyuntuju.

¹³ Kaaturlu jintangu-ka nyiyarningkijarra wankaraju mardarni. Yangka nyurru-wiyi kujalpa Jijaji Kiraji karrija kamparrurla Pantiyu Palitikiji, ngulangkuju-nyanu Ngalapi-nyanu-pajurnu Kaatu-kurlangu nganta. Ngula-jarrarlunya kaju-pala ngajuju nyanyi nyampu-kurraju pipa-kurra kuja karna pantirni.

¹⁴ Yimi-kari yimi-kari nyampurlaju pipangka kuja karnangku pantirninjarla yilyamirra nyuntuku, ngula kajinpa-jana nyanyi, ngulaju-jana linpangku purda-nyangka! Kajilpanpa-jana yampiyarla puranja-wangurlu, ngulaju kajikangkulu yapa ngalya-karirli maju-pajirni. Kuja-kujakuju-jana puraya-juku ngaka kaji Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kulpari yanirni.

¹⁵ Kaji ngaka Kaaturlu nyiyarningkijarra jungarni-mani ngalipakuju ngurungka nyanungu-nyangurlaju, ngula-jangkanya kapu yilyamirni pina Jijaji nguru nyampu-kurraju. Kaatuju ngurrju-nyayirni pir-rjirdi ngulaju nyiya-piya-wangu. Nyanungu jinta Warlalja-Wiriji nyampurlakuju walyangkaku manu yalkirirlaku. Manu nyanunguju pirrjirdi-nyayirni kingi-kari-piya-wangu manu wiri-kari-piya-wangu.

¹⁶ Nyanunguju jinta kula palimi. Ngulaju-ka nyinami Rdili-nyayirni-wangurlu. Ngula-kurraju kulalparla ngana luurr-yantarlarlarni kutukardaju nyanungukuju. Kula nganangku nyanunguju nyangu yapangkuju, manu kulalpa nganangku yapangkuju nyangkarla. Ngulakujurliparla jintawarlayirli-juku pulka-pinyi! Ngulaju nyanunguju kapu nyina yartarnarri-juku tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Timijikiji

¹⁷ Timiji, ngalya-kari yapa Kirijini-patuju yalumpurlaju jaajirla nyuntu-nyangurla, palka-kurlu kalu nyina tala wiri-kirli. Wangkaya-jana yungulu nyinami pulka-pinja-wangu tala wiri-kirliji. Wangkaya-jana nyarrpakulurla walaju nyina talakuju ngulangkuju nganta yungu-jana talanguju warrawarra-kanyi nyanungurraju nganta. Ngulaju tala kajika marda yawu-pardimi. Yungulpalurla walaju nyinakarla Kaatu-mipaku. Ngulangkuju kangalpa yinyi nyiyarningkijarra, ngula-kurlunya yungurlipa nyina wardinyiji.

18 Yalumpurra tala wiri-kirli yapa, ngulakuju-jana wangkaya yungulu-jana ngurrju nyinami yapa ngalya-karikiji manu yungulu-jana yalyangku yuuly-pinyi talaju.

19 Kajili-jana kujarlu yinyi, ngulaju kalu-nyanu jungarnijungarni-mani yangka ngaka kajili palimi. Kajili-jana ngurrju nyina nyampurla ngurungka yapa ngalya-karikiji, kajili palimi, kujarlaju kapulurla jungarni-nyayirni wankaruju marlaja nyinami Kaatuku yangka kuja-ka nyanungu wankaru nyina tarnnga-juku.

20 Timiji, nyurrungku yangka-juku yimi junga-nyayirniji yungu nyuntukuju Kaaturluju. Kujarlaju, jungarnirli-jana yapa panuju pinarri-manta. Ngalya-kari yapaju kalu warntarla-juku warrarda wangka yimiji Kaatu-kurlangu nganta. Manu kalu manngu-nyanyi yimi yalumpuju nganta ngurrju nganta Kirijinikiji. Kujaju kula junga! Ngulakuju-jana jurnta nyinaya!

21 Ngalya-kari yapa, warrarda-juku kalu wangka yalumpu-kurluju yimi warntarla-kurlu. Kujarlanyalurla Jijajikiji jurnta yanu kujapurda-kariji, manu kula kalurla junga walaju nyina. Timiji, yungurnangkurla yati-wangkamilki nyuntukuju Kaatukulku: “Wapirra, payirni karna-janarla Timijiki manu nyanungu-nyangu-patu wungu-warnuku yungunpa-jana tarnnga-juku yimiri nyina.” Ngula-juku nyampuju yimi lawa-manurna.

2 Timothy

Pipa 2 Timijiki

Pipa jinta-kari kujarla Puurlurlu pantirninjarla yilyajarra Timijiki-yijala nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlurla pantirninjarla pipa-jarra yilyaja Timijikiji. 1 Timothy ngulaju yangka pipa jinta-karilki kujarla yilyaja. Nyampu kujarla pipa pantirninjarla yilyaja Timijiki, ngulaju nyanunguju Puurlujulpa nyinaja rdakungkalku kiringkaju Ruumurla. Timiji, ngulajulpa nyinaja jinta-karirla kirri-karirla yirdingkaju Yipijarla. Ngula-kurranyarla Puurlurluju pantirninjarla yilyaja pipaju Timijikiji.

Puurlujulparla warrarda yulkaja-nyayirni Timijikiji, manulparla wajampa-nyayirni nyinaja. Timijijilpa nyinaja jaajikingarduyu wiri yalirlaju kiringka Yipijarla. Ngalya-karirli yapangku kalalu-nyanu Kirijini-pajurnu, kala Juju Ngawungku-jana kangu kuja-purda-kari. Ngalya-karirli watingki kalalu-jana ngalya-kari-yijala yapaju Kirijini-kariyi-nyanuju pinarri-manu yimi-kirlirli warntarla-kurlurlu. Kuja-kujakuju, Puurluju wangkajarla Timijikiji yungurla tarnnga-juku wala-juku nyinami Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirlangukuju, manu yungu-jana pinarri-mani Kirijini-kariyi-nyanu yimi jungarni-kirlirli-juku. Kujarlanyarla Puurlurluju pantirninjarla yirrarnu pipa nyampuju kuja karlipa jalangurlu yirdi-mani 2 Timothy.

¹⁻² Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Timiji, nyampuju ngajulurlu Puurlurlu karnangku pipa pantirninjarla yilyamirra nyuntuku. Nyurru-wiyi, Kaaturlu-jana ngarrurnu yapaju ngulaju kapulurla tarnnga-juku jirrnganja nyina. Ngulakunya-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji.

Timiji, yulkami karnangku kula-nganta ngaju-nyangu-piyaku ngalapi-nyanu-piyaku. Ngaju karnangkurla wangkami Kaatukuju kujanya: “Wapirra, payirni karnangku yungunpalarla nyuntu manu Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yimiri nyinami Timijikiji manu marijarrinjarla ngurrju nyina-yijala. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralypa tarnnga-juku.”

Puurluju wangkajarla Timijikiji yungurla tarnnga-juku warrarda ngungkurr-nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirlangukuju

³ Timiji, kujalpalu ngajukupalangu-purnurlu nyurnunyunurlu puraja Kaatu nyurru-wiyi, kujalu marda majungka-jarrija, kujarlajulunyanu kurnta-jarrija majungka-jarrinja-warnu. Kuja-kujakuju kalalu yirriyirri nyinaja. Kuja-piyarlu-yijala karna yirriyirri purami jalangurlu Kaatuju majungka-jarrinja-kujaku, kajikarnaju puta kurntajarrimi. Wangka karnarla warrarda nyanunguku parra wiri munga wiri. Kuja karnarla wangka, ngulaju karnangku nyuntu-juku warrarda

manngu-nyanyi yangka kuja kanparla warrarda nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya karnangkurla yati-wangka Kaatukuju nyuntutukuju.

⁴ Yangka-jangkaju karnangku nyuntuju Timiji manngu-nyanyi-jiki yangka kujanpaju yulaja yirraru ngajuku. Kujarlanya yungurnangku nyanjarninjirra, ngula-jangkanya yungurlu-nyanu wardinyi-jarri jarnku.

⁵ Ngajuju karnangku nyuntu-juku warrarda manngu-nyanyi yangka kuja kanparla warrarda nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji. Yangka kujanpa Kirijini-jarrija, ngula-wangurla-wiyi nyuntu-pala jaja-puraji yirdi Luwiji manu nyuntu-pala ngati-puraji yirdi Yuniji, ngula-jarraju walalpa-palarla nyinaja Jijaji Kirajikiji. Jalanguju karnangku nyuntuju milya-pinyi-nyayirni yangka kuja kanparla wala-nyayirni nyina nyanungu-jarra-piya muturna-jarra-piya-yijala.

⁶⁻⁷ Timiji, junga kanparla wala-juku nyina nyuntuju Jijaji Kirajikiji. Kujarlanya karnangku nyampuju yarda wangka: Lani-wangu manu kurnta-wangu nyinaya niyarningkijarra-jangkaju. Yangkaju kanpaju langangkunya mardarni ngaju kujarnangku yangka rdaka yirrarnu ngajulurlu nyuntutukuju, ngula-jangkakunya kujangku kurru-pungu Kaaturluju yartarnarri Pirlirra nyanungu-nyangu? Ngula-kurluju, tarnnga-jukurla warrki-jarrija lani-wangu Kaatukuju. Kaaturlungalpa ngalipakuju Kirijini-watikiji Pirlirra nyanungu-nyanguju yungu. Kula lani-jarrinjaku-ngalpa kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu ngalipakuju, lawa. Kurru-pungu-ngalpa yungurliparla warrki-jarri ngula-kurluju pirrjirdi-nyayirni, manu yungurlipa-jana yulkami yapa panuku. Nganaku-puka kuja karla Kaaturlu kurru-pinyi Pirlirra nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlu kyananu warla-pajirni majungka-jarrinja-kujaku. Kujarlanya yungunparla nurna pirrjirdi-jiki warrki-jarri nyanunguku-juku Kaatukuju yangka-kurluju yartarnarri-kirli.

⁸ Timiji, kulanparla niyaku kurnta-jarri yalumpukuju Ngurrjuku Yimiki Jijaji Kiraji-kirlanguku, kuja-jangkaju kalakanparla marda yalumpukuju Yimi Ngurrjuku yampinjarla jurnta yani. Manu kulpanpaju niyaku ngajukuju kurnta-jarri. Kujalparna-jana warrarda yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju yapakuju Jijaji Kiraji-kirliji, kujarlanya karna ngajuju rdakungkalkuju nyina murrumurrulku. Kajinpa-jana marda Yimi Ngurrju yimi-ngarrirni, ngula-jangkanya marda kajikangkulu kijirninjarla yirrarni rdakungkaju ngulaju ngaju-piya. Ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kapungku warrarda pirrjirdi-manijiki warrkingkaju nyanungu-nyangu yartarnarri-kirlirliji. Kujarlanya karnangku warrarda wangka-juku yungunpa-jana tarnngangu-juku yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju.

⁹ Kuja-ngalpa Kaatu milarninjarla wangkaja, ngula-wangurla-wiyiji mardalparlipa panu-kariji nyinaja maju marda warntarla, mardalparlipa panu-kariji nyinaja ngurrju marda jungarni. Karija. Kula kuja-jangka-ngalpa milarnu, lawa. Kuja walya ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi-jukulpa-ngalpa manngu-nyangu muuri-mardarninjakungarntirliji. Manulpa-ngalpa yimiri-wiyi-jiki nyinaja nyanunguju. Kujarlanya-ngalpa milarnu muurl-mardarninjakungarntirliji yungu-ngalpa yimirli-jiki muurl-mardarni kuja-purda-kari yaninja-kujakuju warntarla-kujakuju. Yuwayi, kuja

walya ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi-jukulpa-ngalpa yimiri-juku nyinaja ngalipakuju yangka kuja karliparla Jijaji Kirajikiji nyinami.

¹⁰ Jijaji kuja nyampurla ngurungka palka-jarrija, kujarlanya karlipa Kaatuju milya-pinyi yangka kuja kangalpa yimiri-juku nyinami. Jijaji Kirajiji ngulaju kangalpa Ngarlkinpa-juku nyina nyanunguju. Nyampurla ngurungka, ngalipaju kapurlipa panu-juku muku pali. Ngulaju ngula-juku. Kala Yimi Ngurrjuju kangalpa wangka ngalipakuju Jijaji Kirajirliji kapu-ngalpa pina-yijala wankaru-mani, ngula-jangkaju yungurliparla jirnganja nyina wankaru Kaatukuju tarnnga-juku.

¹¹ Kaaturluju milarnu yungurna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju yapa panuku. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju.

¹² Kujalparna-jana warrarda yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrjuju yapakuju Jijaji Kiraji-kirliji, kujarlanya karna ngajuju rdakungkalkuju nyina murrumurrulku. Ngulaju ngula-juku. Nyinami karna rdakungkaju kurnta-wangu-juku. Kula karnarla Yimi Ngurrjukuju kurnta-jarrimi kujaju yungu Kaaturluju ngajukuju milarninjarla, lawa. Milya-pinyi karna Jijaji Kirajiji, manu karnarla wala-nyayirni nyina. Kari-nganta kapu pina-yanirni nyampu-kurraju nguru-kurra, ngulaju karna milya-pinyi. Kaji pina-yanirni nyampu-kurra walya-kurra, ngulakungarntirliji kapu Yimi Ngurrjuju muurlpa-nyayirni rli muurl-mardarni warntarla-jarrinja-kujakuju manu yurnuly-maninja-kujakuju. Kujarlaju kula karnarla Yimi Ngurrjukuju ngajuju kurnta-jarri.

¹³ Timiji, nyuntujunparla Jijaji Kirajiki. Warrarda nyinayarla wala-juku, manu-jana warrarda yulkaya Kaatuku manu yapaku. Kajinpa-jana yapa pinarri-mani, pinarri-manta-jana jurru-kurlurlu-juku yimi-kirlirliji yangka kujarnangu wangkaja.

¹⁴ Kaaturlungku yungu yangkaju Yimi Ngurrju, ngulaju muurl-mardaka muurlparlu. Kala kajilpanpa-jana yapa ngalya-kari parlu-pungkarla kuja kalu-jana yimi warntarla-kurlurlu pinarri-mani, ngulaju-jana kapanku kurnta-ngarririnjarla warla-pajika. Pirlirra Kaatu-kurlangu, nyinami-ka kaninjarni ngalipa-nyangurla, manu kangalpa yinyi yartarnarriji. Ngula-kurlurluju yartarnarri-kirlirliji Yimi Ngurrjuju muurl-mardaka muurlparlu.

¹⁵ Timiji, manngu-nyanyinya kanpaju, yangka kujajulu ngaju yirrarnu rdaku-kurra yurrkunyurlu, ngulangku kujajulu ngaju rdakungkalku tarda-nyangu Kirijini-paturluju Yayija-wardingkipaturlu, ngula-jangkarluju yampijalkujulu, kulajulu pinarni yanu rdakungkakuju nyanjakuju ngajukuju, lawa. Manu yangka-jarrarlu jirrama-karirli yirdi-jarrarluju Payijilirli manu Yurrujulirli, ngula-jarrarluju-pala wajawaja-maninjarla yampija-yijala.

¹⁶⁻¹⁷ Jintangkuju watingki yirdingki Yuniyipururlu, ngula-miparluju nyanjanjunurnu nyampu-kurraju Ruumu-kurraju. Ngulaju kulalpaju ngajukuju kurnta-jarrija, lawa. Kuja yukajarni Ruumurlaju, ngurra-kari ngurra-kari-wanaju warru wayurnu ngajukuju. Kujaju parlu-pungu ngaju nyampurla rdakungka, ngulangkujuju wardinyi-manu. Kujarlaju yungurnarlajinta payirni Warlalja-Wiri Jijaji nyanungukuju

Yunijipurukuju yungu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyina Yunijipurukurlangukuju turnu-warnu warlaljakuju.

¹⁸ Payirni karnarlajinta Warlaja-Wiri Jijaji kujarlu, “Jijaji, ngaka kapunpa-jana miimii-nyanjarla payirni yapa jungarni-japa marda warntarla marda. Ngula-puruju mari-jarrinjarla ngurrju-jukurla nyinaya yangkakuju Yunijipurukuju.” Timiji, nyuntulurluju kanpa milyapinyi Yunijipuruju. Yangka kujanpa-jarrangku jirrnanja nyinaja ngajuku manu Yunijipuruku kirringkaju Yipijarla, ngulangakunpa yangka nyangu nyanunguju warrki-jarrinja-kurraju nurna-nyayirni kujalpaju ngajuku warrki-jarrija.

2

Puurluju wangkajarla Timijikiji, ‘tarnngangku-juku warrarda puraya Jijaji Kirajiji wuurnpa-puruju’

¹ Timiji, ngaju-nyangu kurdu, nyurru-jukujulu yampinja-yanu jintalku. Nyuntulurlulkuju purda-nyangka ngaju! Kaatuju kangku yimiri nyina nyuntukuju, manu kanparla nyina Jijaji Kirajikilki. Kujarlaju payika yungungku nyanungurlu-juku pirjirdi-mani.

² Kujarnangku yangka pinarri-manu yimi-kirlirli Jijaji Kirajikirlangu-kurlurlu, ngulajunpaju purda-nyangu jungangku, manujulu yapa ngalya-karirli-malku purda-nyangu-yijala. Pinarri-manta-jana ngaju-nyangu yimi-kirlirliji ngula-kurlurluju yungulu-jana yapa ngalya-karilki pinarri-mani nyampu-kurlurlu yimi-kirlirliji.

³ Timiji, nyuntujunparla warrkini ngurrju Jijaji Kirajikiji. Kajinpa-jana pinarri-mani yapa yimi nyanungu-nyangu-kurlurlu, kujarlaju marda kapungkulu yapa ngalya-karirliji murrumurru-mani nyuntuju yangka kujajulu ngaju-wiyi kamparruju murrumurru-manu. Ngulaju ngula-juku. Nyuntuju warrarda puraya Jijaji warrkini ngurrju-juku.

⁴ Yungurnangku milki-wangka nyuntukuju jaru marnkurra-kurlu wita-patu-kurlu ngulaju yungunpa langa-kurra-mani. Kamparruwarnuju warrkini pirijina-piya-kurlu. Nyampurula ngurungka, nganapuka kuja-ka nyina warrkini pirijina-piya, ngulaju kula kajana wiri-kari wiri-kariki warrki-jarri, lawa. Ngari karla warrki-jarri nyanungu-nyanguku wiri-mipaku nurna-nyayirni ngulangkuju yungu wiri wardinyi-mani. Kuja-piya-yijala, nyuntujurla warrki-jarriya Jijaji Kiraji-mipakuju nurna-nyayirni.

⁵ Jinta-kari yimi-karirlaju ngulaju yangka kuja kalu-nyanu wajirliki kurdarrirdarri-yinyi warntarrikipurdarlu manu marda talakupurdarlu. Ngulakungarntirliji yapangku yungu pura kuruwarri-wiyi warntarri maninjakungarntirliji manu tala maninjakungarntirli ngu-laju jungangku yimirr-yinja-wangurlu. Kajilpa-jana kurdarrirdarri-yinja-karrarlu yimirr-yungkarla yapa ngalya-kari, ngulangkuju kulalpa mantarla warntarriji. Kuja-piyarlu-juku-jana puraya kuruwarri-kari kuruwarri-kari yangka kuja kangku nyarra Jijaji Kiraji wangkami nyuntukuju.

⁶ Nyampunya yimi-pardu-kariri ngulaju kaatinikingarduyu-kurlu ngulangkuju kuja-ka mangarri wiri-mani. Ngana-puka kuja-ka yapa ngurungka warrki-jarri nurna miyi wiri-maninjakupurda, kuja-ka yali mangarri wiri-jarrinjarla yirni-jarrilki, ngulaju yangkangku-wiyi yapangku kamparru-juku-ka wiri-maninja-warnurlu-wiyi ngarni.

Yapa-karirliji, ngaka kalu ngarni purdangirli-wanarlu. Kuja-piya-jalarla nyuntuju warrki-jarriya Jijaji Kirajikiji nurna-juku, ngula-wanawanaju kapungku warrawarra-kanyi.

⁷ Warlalja-Wiringki Jijajirli kapungku warrarda pinarri-mani, ngula-jangarlunya yungunpa yimi ngaju-nyangu milya-pinyi. Kujarlaju, warrarda manngu-nyangka-jana nyampu-patuju marnkurrpa yimi-patu kujarnangku milki-wangkaja wajawaja-maninja-kujaku.

⁸ Timiji, tarngangu-juku warrarda manngu-nyangka Jijaji Kirajiji wajawaja-maninja-wangurlu. Nyanunguju Tapiti-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka warlalja-jangka yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kuja palija Jijaji, ngulaju Kaaturlu wankaru-manu pina. Nyampunya Yimi Ngurrjuju jurruku-juku kujalparna-jana yimi-ngarrurnu yapakuju.

⁹ Kujarlanya karna rdakungkalkuju nyina kula-nganta yapa tarnga-kurra pinja-panu manu purunjunju, lawa. Manu kar-naju murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Nyampu kujajulu mirrijijarra wayurnu waya-kurlurlu, ngula-kurlurluju kulalparna-jana war-rulku yimi-ngarrikarla Yimi Ngurrjuju. Ngulaju ngula-juku. Kala nyampu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, ngulaju kulalpa nganangku wayikarla. Ngulaju-ka warrukirdikirdi nyampuju yimi warru-juku wapa ngurujarraranyapa-wana kuja kalu yapa-paturlulkuju warru-juku kanyi manu yimi-ngarrirni.

¹⁰ Kujarlaju karna-jana yimi-ngarrirni-juku Yimi Ngurrjuju nyampurula-malku rdakungkaju. Kula karna wajampa nyina murrumurru-puruju. Kuja karna-jana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju, ngulaju kajili yapa-paturlu purda-nyanyi yangka ngula-jana kamparru-wiyi milarninjarla yajarnu Kaaturluju. Warrarda karna-jana yimi-ngarrirni yungu-jana muurlparlu mardarni Jijaji Kirajirli warntarla yaninja-kujakuju. Ngula-jangkaju, yungulurla jirrnganja nyina yartarnarri wiri-jarlu-kurlu tarnga-juku.

¹¹ Yungurna-nyarra wangkami yimi-nyayirni-wangu nyurrurlakuju. Nyampuju yimi ngulaju junga-nyayirni: Yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla, ngulaju-ngalpa jirrnganja palija ngalipakuju. Kujarlaju, kapurliparla jirrnganja nyina-yijala tarnga-juku Jijajikiji.

¹² Kajirlipa pura Jijaji, yapanguju kapulu-ngalpa marda murrumurru-mani. Ngulaju ngula-juku. Kala kajirlipa Jijaji warrarda purami, ngula-jangkaju kapurliparla jirrnganja nyina tarnga-juku Jijajikiji, manu kapurlipa ngalipaju wirilki nyina nyanungu-piya-juku. Kala kajilparlipa-nyanu ngaliparlu ngurrpa-pajikarla nyanunguku, kujarlaju kapu-nyanu nyanungurluju ngurrpa-pajirni-yijala ngalipakuju.

¹³ Kajilpa-ngalpa yampiyarla warrirninja-wangurlu, ngulaju kajika junga-wangu nyinami. Jijajirli kajana yapaku warrarda warrirni yungu-nyanu mardarni. Kujarlaju, kajilparliparla wala nyinanja-wangu jurnta yani nyanungukuju, ngulaju kajika-ngalpa warrirni-jiki.

Puuruluju wangkajarla Timijikiji yungurla ngurrju warrki-jarri Jijaji Kirajiki

¹⁴ Timiji, nyampurra yimi, warrarda-jana yimi-ngarrika, manu-jana pinarri-manta nyampu-kurlurluju yimi-kirlirli jaajikingarduyupatu yangkarra wiriwiri. Kaaturluju kangalpa warrarda nyanyi.

Wangkaya-jana yalumpukuju wiriwirikiji nyiyakulu-nyanu warrarda ngarrirni kulungkuju yimi-kari yimi-kari-ngirli. Yalumpurlu yimi-kari yimi-karirli kula kangalpa yapaju pirrjirdi-mani Kaatuku puranjaku, lawa. Ngulangkuju yimi-kari yimi-karirliji kajana murrumuru-mani yapaju, manu kalurla ngula-jangkaju kuja-purda-karilki jurnta yani Kaatukuju.

¹⁵ Timiji, tarnnga-jukurla warrarda warrki-jarriya nurna-juku Kaatukuju. Pinarri-manta-jana junganku manu jungarnirli yapaju, ngula-jangkakuju yungungku wardinyi-jarri Kaatuku warrkikiji nyuntu-nyangukuju. Kala kajilpanpa-jana pinarri-mantarla yapa yimi nyampu-kurlurlu warntarlarlu, ngulaju kapungku marlaja miimii-nyanyi nyampuju warrki warntarla marda. Ngula-jangkaju kajikanpanyanu kurnta-jarri-nyayirni nyuntuju yangka kajinpa-jana marda pinarri-mantarla yimi warntarlarlu.

¹⁶ Yapangku kuja kalu-jana yimi warntarla-kurlurlu pinarri-mani Kaatu-kurlangu-kurlurlu nganta, kujarlaju kalu wurnturu-jarrinjayani kuja-purda-kari Kaatu-kujakuju. Ngulakuju, jurnta-jana nyinaya nyuntuju.

¹⁷ Yalumpuju yimi warntarla, ngulaju kula-nganta yangka-piya-kurlu wijini puka-kurlu, ngulangkuju kuja-ka yapa palka muku lirrki-irri-ngarni wijinirli yalumpurluju. Yapa-jarra jirramarlu yirdi-jarrarlaju Maniyujurlu manu Payilitirli, ngula-jarrarlu kuja kalu-jana pinarri-mani junga-wangurlu yimi-kirirliji warntarla-kurlurlu.

¹⁸ Yalumpu-jarrarlu wati-jarrarlu kala-pala puraja Kaatuku junganku. Kala jalangukuju, kula kapala-jana jungankulku pinarri-mani yapaju jaru-kurlurluju. Wangka kapala-jana yapakuju Kirijinikiji, ngulaju kuja, "Kujalu kamparru-warnu-patu Kirijini-wati palija, ngulaju-jana Kaaturlu pina-wankaru-manu. Ngalipa Kirijinipatu kajirlipa palimi, kula-ngalpa pina-wankaru-mani milyi-jangkaju." Kujaju yimi nyanungu-jarra-nyangu junga-wangu warntarla. Kujarlaju yapajulurla Kaatukuju ngalya-kariji Kirijiniji jurnta yanu puta manngu-nyanjarla yimingka warntarlarla.

¹⁹ Kaatu-kurlangu jaaji ngulaju yarturlu rdarrkanpa wiri-piya, kulalpa nganangku-puka yurnkuyurnku-mantarla. Kaaturluju yirrarnu jirrama yimiji yalumpurlaju yarturlurla rdarrkanparla. Nyampunya kamparru-warnuju yimiji: "Warlalja-Wiringki Kaaturlu, milya-pinyi kajana yapaju jintakumarrirni-juku yangka kuja kalurla nyanunguku nyina."* Nyampunya yimi-kariji jinta-kariji: "Nganangku-puka kuja-ka Warlalja-Wiri-pajirni Kaatu, ngulajulparla yapaju majukuju warntarlakuju jurnta yantarla."

²⁰ Wita yirna-nyarra wangka nyiyarningkijarra-kurlu kuja karlipa mardarni yuwarlirla ngalipa-nyangurla. Nyiya-puka kuja karlipa ngurrju-mani pirlu yaltiri-ngirli* manu marda kawurlu-ngurlu, ngulaju karlipa mardarni tarnngangu-juku. Nyiya-puka kuja karlipa marda ngurrju-mani watiya-ngurlu, ngulaju karlipa mardarni ngari witaku. Ngakalku karlipa kijirni yungkiyi-kirra.

²¹ Yangka yapangku kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu ngalya-kari yapa, ngulajulu maju-nyayirni yangka-piya kuja karlipa ngurrju-mani watiya-jangka. Kala kajirlipa-jana ngulakuju

* 2:19 Nyangka Numbers 16.5 * 2:20 silver

yapa warntarlakuju jurnta nyina jawirdiki, Kaaturlu kapu-ngalpa milarninjarla yinyi warrki ngurrju-nyayirni yungurliparla nyanungu-mipaku warrki-jarrimi.

²² Kurdu-warnu-paturlu karntangu manu watingki, mangu-nyanyi kalu warrarda warru ngunanjaku manu warru maninjaku tala jayakurraku. Timiji, kuja-piya-wangu nyuntuju nyinaya! Panu-karirli yapangu kalu Warlalja-Wiri-pajirni Kaatuju, manu yungulurla nyinami jungarni. Manu kalurla wala nyinami, manu kalu-nyanu yulkami kulu-wangu rarralya. Timiji, kuja-piyanya nyuntuju nyinaya yungunparla jungarni nyina Kaatukuju.

²³ Timiji, panu-karirli jiliwirri manu ngurru. Ngulangkuju kalu-nyanu warrarda kulungkuju ngarrirni ngulaju ngari nyiyakupurdarlu mayi. Timiji, ngulakuju jurnta-jana nyinaya jawirdiki nyuntuju!

²⁴ Ngana-puka kuja karla Warlalja-Wiriki Kaatuku warrki-jarri, ngulaju yungu-jana ngurrju-juku ngampangampa-juku nyinami yapa ngalya-karikiji ngulaju kulu-wangu manu wiljiwilji-maninja-wangu. Ngulangkuju kuja-ka milya-pinyi rdirrinyapa-nyayirni yimi Kaatu-kurlu, ngula-kurlurlu yungu-jana pinarri-mani. Kajili yapa ngalya-karirli wiljiwilji-mani nyanungu, ngulakuju-jana wiljiwilji-maninja-wangu manu nganyunganyu-wangu nyinami.

²⁵⁻²⁶ Yalumpurrarlu kuja kalu wiljiwilji-mani yapa jinta yangka warrkini Kaatu-kurlangu, kula kalu kujakungarntirliji milya-pinyi-wiyi yangkaju Juju Ngawu ngulangku kuja-jana rdarri-mardarninjarla karlirr-kangu. Manu kula kalu-nyanu milya-pinyi nyampuju kuja kalurla warrki-jarri nyanunguku Juju Ngawuku. Yangka warrkini Kaatu-kurlangu yapa jinta, ngulaju yungulpa-jana yimiri-juku nyinakarla. Yungulpa-jana pinarri-mantarla ngalya-karikiji yungu-jana Kaatulku nyanungurrakuju wangka. Manu kaji-jana Kaatuju wangka, ngula-jangkaju marda kajikalunya purda-nyanyi kurntalku manu marilki. Ngula-jangkaju, kajikalunya marda pina-yaninjarla yalalayirrarni nyanungu Kaatulku. Manu marda kajikalunya langa-kurramaninjarla milya-pinyi Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirliji. Kajikalunya marda langangku mardarni yangkaju Juju Ngawu ngulangku kuja-jana rdarri-mardarninjarla karlirr-kangu.

3

Puuruju wangkajarla Timijiki kapulu yapaju warntarla-jarrimi Kaatu-kujaku

¹ Timiji, purda-nyangka-juku ngaju-nyanguju yimiji wajawajamaninja-wangurlu yangkaju kuja: Jijaji Kirajiji ngakaju kapu pinayanirni nyampu-kurra walya-kurraju. Kujakungarntiji kapu-ngalpa nguruju wuurnpa-jarri-nyayirni ngalipakuju Kirijini-watikiji.

² Ngula-puruju jinta-kariri yapaju marda kapu-nyanu nyanungu-mipa yulkami, manu kapu-jana nyurunyuru-jarrimi ngalya-kari-kiji. Ngalya-kariri yapaju ngulaju kapulu purlurlpa-nyayirni nyina talakuju. Ngalya-karirli yapangu kapulu-nyanu pulka-pinyi nganta kuja kalu nyanungurraju nyina ngurrju-nyayirni nganta panu-kari-piya-wangu. Ngalya-karirli kapulu-jana punku-pajirninjarla kulungku ngarrirni panu-kariri. Ngalya-karirli kulalu-jana purda-nyanyi warlalja nyanungurrakupalangu. Ngalya-karirli yapangu kajili-jana yangka yinyi

nyiyarlangu panu-karikiji, ngulakuju kulalu-jana yati-wangka yinja-warnukuju. Ngalya-karirli yapangku kapulu manyu-pinyi Kaatuju ngulaju jiliwirrirli.

³ Ngalya-kari yapaju kapulu-jana nyina yimiri-wangu panu-karikiji. Kulalu-jana ngulaju mari-jarri. Ngalya-kariji yapaju kapulu-jana nginji-wangka panu-karikiji. Ngalya-karirli yapangkuju kulalunyanu jarnkujarnku warla-pajirni warntarla-kujakuju, kapulu ngari kutu yaninja-yani manu kanyi warntarla-juku kuja-purda-karirli. Ngalya-karirliji yapangkuju kapulu-jana panu-kariji pakarninjarla murrumuru-mani-nyayirni. Yapa-kariji kapulurla ngurrjukuju jungarnikiji nyiyarlangukuju nyurunyuru-jarri.

⁴ Ngalya-kari yapaju kapulu-jana jangkardu yani yangkarlan-guku nyanungu-nyanguku wungu-warnuku manu yipiljikiji, ngulaju kapulu-jana yimirr-yinyi. Ngalya-karirli yapangkuju kapulunyanu kapankurlu rdarr-kanyi maju-kurraju. Yungulpalurla yulkayarla Kaatukuju. Kala lawa. Ngula-warnurluju kapulurla warru warririnja-karrarluju nyanyi nyiyarningkijarraku, ngula-kurlurluju nganta yungulu-nyanu pina wardinyi-mani.

⁵ Ngalya-karirli yapangku majungkuju kapulu-nyanu Kirijini-pajirni nganta, ngulaju kujaju kula junga. Timiji, nyanyi kapunpa-jana nyampurraju majumaju kuja kalu yapangku kanyi warntarla maju. Ngula-jangkaju kapunpa-jana milya-pinyi kula kalu yartarnarri mardarni Kaatu-kurlangu. Kajilpalu yartarnarri mardakarla Kaatu-kurlangu, ngulaju kajikalurla jungarni-juku nyina Kaatukuju. Yangka kuja kalu yalumpurrarlu yapangku maju-juku warntarla-juku kanyi, ngulakuju-jana jurnta nyinaya jawirdiki!

⁶⁻⁷ Yalumpurrarlu wati-paturlu kuja kalu-jana pinarri-mani Jijajikiji warntarlarlu, ngulangkuju kalu-jana karnta ngurrpa-patuju jinyijinyi-mani yungulu-jana linpangku nganta purda-nyanyi. Yalumpurra karn-takarnta, ngulaju kalu ngurrpa nyina, kulalpalu-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla warntarla-kujakuju maju-kujakuju. Marda kalu-nyanu kurnta-jarri-jala maju-jangkaju, kala wurrangku-juku kalu manngunyananyi-jiki nyinparnarlu-juku nyiya-kari nyiya-kariji majumajuju. Ngulaju kalu warrarda pina-jarri nyiyarningkijarraku. Kala kula kalu junga pinarri-jarri Jijaji-kirlangukuju Yimi Ngurrjukuju. Kujarlanya kalu yangka wati-patuju warrarda putaputa yuka yuwarli-kirraju karnta-kurlangu-kurraju yungulu-jana karntakarntaju yimirr-yinyi.

⁸⁻⁹ Nyurru-wiyi wati-jarra yirdi-jarraju Janiji manu Jampiriji kujalpa-pala nyinaja, ngula-jarrajulpa-palarla nginji-wangkaja Mujujukuju. Ngula-jarrarluju putaputa karlirr-kangulpa-pala-jana yapaju Kaatukujakuju. Ngulaju-palangu wurrangku-juku kurnta-ngarrirninjarla warla-pajurnu Kaaturluju. Kuja-warnuju, yapangkuju panungku-jukulpalu-jana milya-pungu yangka-jarraju wati-jarra maju-jarra. Kujarlu-yijala Kaaturluju kapu-jana kurnta-ngarrirninjarla warlapajirni yapa kuja kalurla nginji-wangka jungaku yimiki Jijaji Kirajikirlangukuju. Ngulaju kapulu-jana yapa jayakurrarluju nyanyi kurntalku kajili karrimi. Kapulu-jana Kirijini marnkurrpa-kari-mipa karlirr-kanyi. Panu-karirliji Kirijinirliji kapulu warrarda purami Kaatu tarnganguku-juku.

Puurluju wangkajarla Timijikiji 'tarnngangku-juku warrarda puraya Yimi Junga Kaatu-kurlangu kuja-ka nguna Payipulurla'

¹⁰ Timiji, kula kanpa nyuntuju nyina yangka-patu-piya warlkanji-patu-piya, ngulangkuju yangka kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu. Nyuntujujupaju purda-nyangu yangka kujalparna-jana pinarri-manu yapa Yimi Ngurrju-kurlurlu. Manunpaju nyangu yangka kujalparnarla jungarni nyinaja Kaatuku manulparnarla warrki-jarrija jungarni. Kujarlanya kanpaju milya-pinyi kuja karnarla warrki-jarri manu nyinami Jijaji Kiraji-mipaku. Milya-pinyi kanpaju ngajuju kuja karnarla wala nyinami. Milya-pinyi kanpaju yangkaju kujajulu puta murrumuru-maninjarla warla-pajurnu yapangku panungku-juku. Ngulakujulparna-jana nganyunganyu-wangu manu kulu-wangu nyinaja. Milya-pinyi kanpaju kuja karna-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju. Kuja kaju nguruju wuurnpa-jarrilki, ngula-puruju karna wurrangku-juku warrarda purami Jijaji Kirajiji.

¹¹ Yuwayi, milya-pinyi kanpaju yangkaju kujajulu pakarninjarla puta warla-pajurnu yapangku panungku-juku Yimi Ngurrju-kujaku yimi-ngarrirninja-kujaku. Manngu-nyanyinya kanpa yangkaju kujalparna nyinaja kirri-paturlaju yirdi-paturlaju Yantiyukurla, Yakuniyarla manu Lijirtarla? Ngulangkaju, yapangkujujulu pakarninjarla puta warla-pajurnu Yimi Ngurrju-kujaku. Junga-nyayirni kujaju. Ngajuju marlajarna-jana murrumuru-jarrija-nyayirni. Kuja-kujakuju Warlalja-Wiringki Jijajirli, ngarlkin-maninjarlaju muurl-mardarnu.

¹² Ngana-puka kuja karla nyina Jijaji Kirajiki manu kuja-ka jungarnirli pura, yapa ngalya-karirliji ngulaju kapulu pakarninjarla puta warla-pajirni.

¹³ Nyampurlaju ngurungka kalu warrarda nyina yapaju panu-jarlu maju-nyayirni yimirr-yinja wita-wangu. Yapangku panungku-juku kapulu-nyanu nganta Kirijini-pajirni, kala lawa. Kapulu maya-kari maya-kari majungka-jarrinja-yani warrarda. Manu kapu-jana Juju Ngawungku warrarda yimirr-yinja-yani. Kujarlu-yijala kapulu-jana yapangkujaju yapa ngalya-kariji yimirr-yinja-yani-yijala.

¹⁴⁻¹⁵ Timiji, kula kanpa kuja nyina nyuntuju. Milya-pinyi kanpa-jana yapaju yangka kujangkulu kamparru-wiyi pinarri-manu nyuntuju Yimi Ngurrjukuju Jijaji Kirajikiji. Milya-pinyi kanpa jaru nyanungu-nyanguju ngulaju junga-nyayirni. Nyuntu kujalpanpa yaparranji-wiyi nyinaja, ngulajunpa pinarri-jarrija Kaatu-kurlangu yimi kuja-ka nguna tarrukurla pukungka nyanungu-nyangurla. Kujarlaju, tarnngangku-juku warrarda puraya nyiyarningkijarra kujanpa pinarri-jarrija Kaatu-kurlu. Nyampunya kajana wangka Kaatu-kurlangu Yimi Tarruku-nyayirni yapakuju: Ngana-puka kuja karla wala nyinami Jijaji Kirajiki, ngulaju-ka muurl-mardarni Kaaturluju maju warntarla-kujakuju karlirr-yaninja-kujakuju.

¹⁶ Kaatu-kurlangurluju Pirlirparluju yungu-ngalpa jintawarlayi-juku jaruju yangkaju kuja-ka nguna Payipulurla. Kujarlaju jaru jintawarlayi-jiki-ka nguna ngurrju-nyayirni yapakuju pinarri-jarrinjakuju. Ngaliparlu karlipa-jana pinarri-mani nyampu-kurlurlunya jaru-kurlurluju yapaju yungulurla ngula-jangkanya nyinami jungarniji Kaatukuju. Kajilpa yapa karanparr-karriyarla

kuja-purda-kari Kaatu-kujaku, ngulakuju karliparla milki-yirrarni nyampuju yimi Payipulurlaju yungulparla marda pina-yantarlarini Kaatuku manu nyinakarla jungarnilki.

¹⁷ Kuja karlipa-jana Kirijini-kariyi-nyanu yapa pinarri-mani yimi-kirlirliji Payipulu-jangka-kurlurlu, kajilpalurla nyinakarla jungarni Kaatuku, ngula-jangkaju kajikalurla warrki-jarri ngurrju-nyayirni.

4

¹ Purda-nyangkaju yirriyirri! Kaatu manu Jijaji Kiraji, nyampurla kalu-ngalpa jirranganja nyina. Nyampu kaju-pala nyanyi yimi kuja karnangku pantirninjarla yirrarni pipangka. Jijaji kaji pina-yanirni, ngulangkuju kapu-jana yapaju miimii-nyanjarla payirni jintawarlayi-juku yapa kuja kalu wankaru nyina manu yangka kujalu palija. Yuwayi, Jijajiji kapu kulpari yanirni nyampu-kurra nguru-kurraju yungu-ngalpa Warlaja-Wiri nyinami Kaatu-wana ngalipaku yapaku nyanungu-nyanguku. Kujarlaju, nyuntuju linpangkuju purda-nyangka nyampu pipa kuja karnangku pantirninjarla yirrarni.

² Warrarda-jana yimi-ngarrika yapakuju yimi Kaatu-kurlanguju. Marda kapungkulu purda-nyanyi marda, lawa marda. Kapungkulu marda juwa-kijirni. Ngulaju ngula-juku. Kala warrarda-juku-jana yimi-ngarrika nyuntulurlu nyampuju yimi. Kajinpa-jana nyanyi yapa yangka kuja kalu kanyi maju warntarla, ngulakuju-jana kutu wangkaya ngulaju kuja, "Warntarla kankulu yani nyurrurlaju kuja-purda-kari." Wangkanjarla milki-yirra-kaja-jana yimi junga Jijaji-kirli, ngula-jangkaju yungulurla nyina jungarnilki Kaatuku. Kajili muntuku nyina, ngulakuju-jana yaninjarla wangkaya yungulu marda ngula-jangkaju ngurrju rarralypalku nyina manu wardinyi. Kajinpa-jana pinarri-mani yapa, ngulakuju-jana nganyunganyu-wangu pululu nyinaya.

³ Jalanguju, purda-nyanyi kangkulu yapangku jayakurrarlu-juku kuja kanpa-jana jungarnirli yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju. Ngaka-kariji ngulaju kulangkulu purda-nyanyilki yalumpurlu yapangkuju jayakurrarluju, lawa. Kapulu-jana warrirni pinangkalpa-patu-karikilki, ngulangkulku yungulu-jana yimi-kari yimi-kari-kirlirilki pinarri-mani jalangu-warnu-kurlurlu nyurlurra-kurlurluku.

⁴ Yalumpurrarlu yapangku kulalu purda-nyanyilki yimi jungaju Jijaji-kirliji, lawa. Manu kulalurla ngungurr-nyina. Kapulu purda-nyanyi jukurra-kurlu-mipa jaruju yangka kuja kalalu-jana nyurnunurnurlu-wiyi yimi-ngarrurnu.

⁵ Timiji, ngularra-piya-wangu nyuntuju nyinaya! Ngakaju marda kapungku marda nyiarlangu marda maju rdipimi nyuntukuju. Ngula-puruju, wajampa-wangu manu muntuku-wangu nyinaya. Kajingki nyiarlangu maju rdipimi, ngula-puruju nyinayarla tarnnga-juku Jijajikiji jungarni-juku warntarla-wangu karlirr-yaninja-wangu. Manu-jana tarnngangu-juku warrarda yimi-ngarrika Yimi Ngurrjuju. Manurla lawa-manta warrkiji Jijajikiji yangka kujangku yungu warrki.

⁶ Ngaju kapurna palimilki. Kapurna yampimilki nyampuju nguru purdangirilki. Jalanguju, yinyi karnaju Kaatu-kurralku ngulaju warntarri-piya-juku ngulaju puluku-piya-juku yangka-piya-juku kuja kalalurla maralypikingarduyupaturlu purranjarla yungu kurapakaju Kaatuku. Kuja-piya-yijala karnaju ngajulku yinyi Kaatu-kurraju.

⁷ Ngajuju pirrjirdi nurna-nyayirni warrki-jarrijarnarla Kaatukuju, manurnarla lawa-manu warrkiji nyanunguku-juku. Manu karnarla nyina wala-juku Jijaji Kirajikiji.

⁸ Kaaturluju ngajuju jungarni-pajurnu. Nguru-nyayirni-wangurla, mardarni kaju nyiya mayi ngurrju-nyayirni mukarti-piya ngajukuju yangka-piya kaju-ka kingirli mardarni jurrungka, ngula-piyanya. Ngakaju Parra-nyayirni-wangurla kapu-jana Warlalja-Wiringki Jija-jirliji yapaju miimii-nyanjarla payirni jungarni-japa maju marda. Ngula-jangka kapuju yinyi yangkaju ngurrju-nyayirni, ngula-kurluju kapurnarla jirrnganja nyina tarnnga-juku. Ngulaju kularnarla ngajumipa jirrnganja nyina, lawa. Ngana-puka kuja karla yulkami Jijajikiji, manu kuja karla pardarni nganyunganyu-wangu ngaka kaji pinayanirni, ngularlangu kapurla jirrnganja nyina tarnnga-juku.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Timijikiji

⁹⁻¹⁰ Yangka wati yirdi Timuju, ngula-jarraju ngajarralparlijarrarla warrki-jarrija Kaatukuju. Ngulaju purlurlpa-jarrijalku nyanunguju nyiyarningkijarrakuju. Kujarlanyaju ngajuju yampinja-yanulku, ngulaju yanulku kirri-kari-kirra yirdi-kirraju Tijilunika-kurra. Nyampunya karnangku wangka nyuntukulku, Timiji: Warrkiji lawa-manta yalirlaju kiringka Yipijarla, ngula-jangkajuju kapanku yantarni ngajukuju. Yangka wati yirdi Kiriji, ngulaju yanu nguru-kurra Kalatiyakurra. Kala yangka jinta-kari wati yirdi Tayituju, ngulaju yanu ngurukari-kirra yirdi-kirraju Talmaja-kurra.

¹¹ Yangka Luuku-mipa jinta nyampuju karlijarra wungu-juku nyina rdakungkaju. Yangkaju Maarrku, maninjarla yajarninjinta. Kangkarni nyampu-kurra ngaju-kurra yungurlijarrarla warrki-jarrimi ngajarraju nyampurlaju rdakungka.

¹² Jinta-kari wati yirdiji Tijika, yilyamirra karna nyuntu-kurra yalumpu-kurra Yipija-kurraju.

¹³ Kajinpa yanirni nyampu-kurra, ngaju-nyangurlangu wawarda maninjarla kangkarniji kujarna yampijarni Karrpuju-kurlangurlaju kiringkaju Turajarla. Manu puku-watiji kangkarni yangka kujalu ngurrju-manu pipa-jangka. Ngampurparlu yungurna-jana nyanyi puku-kari-wati kujalu ngurrju-manu pinti-jangka narnukutukurlangu-jangka. Ngularrarlangu-jukuju kangkarni.

¹⁴ Yangka yalumpu wati yirdiji Yilikijantu, ngulangku kuja-ka ngurrju-mani nyiyarningkijarra yayini-piya-jangka,* ngulangkujuju ngajuju murrumuru-manu-nyayirni. Kuja-panuju kapujurla Kaaturluju kunka-mani-nyayirni Yilikijantuju ngajukuju.

¹⁵ Timiji, nyunturlangurlungku warrawarra-kangka yalumpukujakuju Yilikijantu-kujaku. Kujalparnalujana nganimpardu yapatuku yimi-ngarrurnu Yimi Ngurrju, ngula-puruju kala-jana Yilikijanturluju warlkangku yirri-puraja yimi nganimpa-kurlu yapakuju. Kuja-kujakuju nyanungu-kujakuju warrawarra-kangkangku.

¹⁶ Kamparru-wiyi kujajulu yurrkunu-paturlu ngaju rdarri-mardarninjarla kangu kuwurtu-kurra, kulaju ngana jaarl-karrija yimiji, lawa. Panu-juku yapajujulu yampinjarla jurnta yanu. Ngulaju ngula-juku. Kularnarla wangka Kaatukuju yungujurla yalumpurraju kunka-mani ngajukuju, lawa. Yampimi karna-jana kuja-juku.

* 4:14 copper

¹⁷ Kujalparna karrija ngaju kuwurturlaju, ngula-puruju Warlalja-Wiri Jijajijilpaju jirranganja karrija. Pirrjirdi-manuju, manuju muurl-mardarnu palinja-kujakuju. Ngula-jangkaju, yajarninjarlaju kangu rdaku-jangkaju, ngula-jangkarluju yungurna-jana yimi-ngarrirninjini Yimi Ngurrju Jijaji-kirli yangkarraku Juwu-wangu-patukuju yungulu jintawarlayirli-jiki purda-nyanyi Yimi Ngurrjuju.

¹⁸ Yapaju marda kapujulu murrumurru-maninjarla pinyi. Ngulaju ngula-juku. Warlalja-Wiringki Jijajirli kapuju muurl-mardarni Ngarlkinparluju. Kapuju kanyi nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngulangkaju kapu-ngalpa ngalipakuju tarnnga-juku Warlalja-Wiri nyina. Kujarlaju, ngaliparlaju pulka-pinyirli-parla tarnngangu-juku! Ngula-juku ngurrju!

¹⁹ Timiji, wangkanjinta-jana yangkaku karntaku yirdikiji Pirijilaku manu nyanungu-parntaku yirdikiji Kuulaku manu Yunijipurukurlanguku turnu-warnu warlaljaku nyanungu-nyanguku. Yimi-ngarrika-jana ngurrju karna nyina ngajuju.

²⁰ Yangka wati yirdi Raajurtu, ngulaju-ka nyina yangkanga-juku kirringka Karinjirla. Ngulaju kula yanurnu nyampu-kurraju. Yangka wati yirdi Tirupima, yampijarnirna ngulaju kirringka Militarla-juku, ngulajulpa nyurnu-juku ngunaja.

²¹ Timiji, yaruju yantarni pirriya-kujaku, kapu pirriya-jarrilki. Yapa-patu yirdi-patuju Yupuluju, Puurdunu, Layiniji, Kilutiya manu Kirijinipatu-kari nyampurlaju, ngularrarluju yungungkulu yimi-ngarrirni nyuntukuju ngurrju nganta kalu nyina.

²² Timiji, wangkami karnangkurla Warlalja-Wiriki Jijajiki, "Warlalja-Wiri, jirranganjarla nyinaya Timijikiji. Yimiri-jana nyinaya nyanunguku manu nyanungu-nyangu-patuku puntu-watiki. Ngula-juku."

Titus
Pipa Tayitujuku
Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra watiki yirdikiji Tayitujuku
nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampuju pipa wita ngari kujarla Puurlurlu yilyaja watiki yirdikiji Tayitujuku. Tayituju kala warrki-jarrija Puurlu-kurlu. Mapirri-pala yanu ngurra-kurra yirdi-kirraju Kiriti-kirra, manu kala-pala nguru-kari nguru-kari wapaja wurnaju. Kalalu-jana yapaku yimi-ngarrurnu warru Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja Puurlu yanu ngurra-kari-kirra, Tayituju purdangirli yampinja-yanu Kiritirila yungu-jana pinarri-mani Kirijini-patu jaaji-kari jaaji-karirla

Nyampurla pipangka, Puurlujurla wangkaja Tayitujuku yungu-jana nyarrparlu jaajikingarduyu-patu wiriwiri milarni. Nyanungurla wangkaja Tayitujuku yungu-jana pinarri-mani yapa yungulu-nyanu ngurrju nyina kulu wangkanja-wangu manu yungulurla jungarni nyina Jijajiki.

¹ Ngajurna Puurlu Kurdungurlu Wiri. Kaaturluju milarninjarla ngajuju yajarnu. Kujarlanya, Jijaji Kirajiki karnarla jalanguju marlaja warrki-jarri pirijina-piya Kurdungurlu Wiri-juku Kirijini-patu-kurluju. Ngajulurlu karnangku yilyamirra nyampu pipa nyuntuku Tayitujuku. Kaaturlu-nyanu yapa milarnu nyanunguku. Nyanunguju ngajukuju wangkaja yungurna-jana yapa pinarri-mani yungulurla wala nyina manu yungulu jungangku milya-pinyi yimi junga nyanungu-kurlu. Kajili jungangku milya-pinyi Kaatu, ngulaju kapulurla jungarnilki nyina nyanunguku.

² Kaatu kula kajana warlka wangka yapaku, lawa. Kuja ngurrju-manu nyampu walya, kujakungarntiji wangkaja-nyanu, “Ngana-puka kajiji wala nyina ngajuku, manu kajiji jungarni nyina ngajuku, yapa yinyaju kapuju ngajuku jirrnganja nyina wankaru tarnnga-nyayirni.” Kujaju junga. Yapa kuja kalurla wala nyina yimiki jungaku, milya-pinyi kalu kapulu tarnnga nyina Kaatu-kurlu.

³ Kaatuju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Ngaka-pardu-kari wangkaja-nyanu, “Kapura-jana milki-yirrarni ngaju-nyangu yimi junga-nyayirni yapaku.” Yuwayi, Kaatu-nganpa wangkaja ngajuku manu yapa panu-karirlanguku yungurnalu-jana warru yimi-ngarrirni yapaku yimi junga-nyayirni.

⁴ Tayituju, nyuntulu kanparla wala nyina Kaatuku ngaju-piya. Kuja-jangkanya nyuntujunpa ngaju-nyangu kaja-nyanu-piya. Ngaju karnangkurla wangkami nyuntukuju Wapirra Kaatukuju manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyangukuju Warlalja-Wirikiji kujanya: “Payirni karnangkupala yungunpalarla yimiri nyina Tayitujuku. Kujarlaju yungungkurla marlaja nyinami rarralya ngurrju-nyayirni tarnngajuku.”

Nyiya-piya-wiyi kajika yapaju jaajikingarduyu wiriji nyina?

⁵ Tayituju, yangka kujalparna nyinaja kamparru-wiyi nyuntu-kurlu Kiritirla, kularna lawa-manu warrki ngaju-nyangu yinyarla jaajirla. Kujakunyarnangku nyuntuju yampinja-yanu purdangirliji yungunpa nyuntulurlu lawa-mantarla. Ngajulurnangku wangkaja yungunpa kirri-kari kirri-kari-kirra yani yungunpa-jana milarni jaajikingarduyu-patu wiriwiri. Manu wangkajarnangku nyarrparlu yungunpa-jana milarni jaajikingarduyu-patuju wiriwiri.

⁶ Nyiya-piyalpa watiji jaajikingarduyuju wiriji nyinayarla? Jaajikingarduyu wirikingarntijilpa ngurrju-wiyi nyinayarla, kajikalumarda yapa ngalya-karirli maju-pajirni. Kali-nyanu jintalpa-nyanu mardakarla, manu manyu-karrinja-wangulpa nyinakarla. Kurdukurdu nyanungu-nyangurlulpalu linpangku purda-nyangkarla. Kajilpalu warrarda wiljiwilji-mantarla nyanungurrakupalangu jajinyanu, manu marda kajilpalu nyiyarningkijarra warru yurnilykamantarla, ngulaju kajikalujana yapa ngalya-karirli nyanjarla punkupajirni.

⁷ Jaajikingarduyurlu wiriwirirliji kalujana warrawarra-kanyi Kaatukurlangu yapapatu jaajirla. Kujarlaju yapa kajilpa ngampurrrpa nyinakarla jaajikingarduyu wiri-jarrinjaku, ngulajulpa ngurrju-wiyi nyinakarla, yapa ngalya-karirli marda kajikalupunku-pajirni. Yungulpa nyinayarla pulka-pinjawanu, kajikanyanu marda pulkapinyi. Manu yungulpa-jana ngurrju nyinayarla yapa ngalya-karikiji jinyijinyi-maninja-wanu. Jurru maju-wanu-yijalalpa nyinakarla, kajikajana marda kapanku kulu-jarrimi yapa ngalya-kariki. Nyinayarlalpa pama panu ngarninja-wanu. Kulu-wangulpa nyinakarla. Yawirlinji-maninja-wangulpa nyinakarla, kajikanyanu marda yangka talarlangu yawirlinji-maninjarla kanyi nyanungurlulku. Kajilpa yapa kuja-piya nyinakarla maju, ngulaju kula jaajikingarduyu wiri-jarrimi, lawa.

⁸ Kaji yapa nyina ngampurrrpa jaajikingarduyu wiri-jarrinjakungarnti, kujakungarntijana ngurrju nyina nguru-kariwardingkiki yapa-kariki manu yapaku marlajarraku. Manujana wangkami yungulu yanirni nyanungu-nyangu-kurra ngurra-kurra. Nyanungurlu yungu manngu-nyanyi nyiyarningkijarra ngurrju, kajika manngu-nyanyi nyiyarningkijarra maju-nyayirni. Yungujana jungarni nyina ngurrju yapa ngalya-kariki manu Kaatuku. Yungunyanu warlapajirni maju-kujaku.

⁹ Kaji yapa nyina ngampurrrpa jaajikingarduyu wiri-jarrinjakungarnti, kujakungarntiji yungurla ngungkurrnyinanyayirni yimiki Jijaji Kiraji-kirlanguku yangkajuku yimiji kujalparlipajana ngalijarrarlu yimi-ngarrurnu yapaku Kiritirla. Kajirla yinya jaajikingarduyu wiri ngungkurrnyina jungaku yimiki Jijaji Kiraji-kirliki, ngulaju yungujana pinarri-manipanu-karikilki kuja kalurla ngungkurrnyina Jijajiki. Kajilpalu yapa ngalya-karirli warntarlarlu manngu-nyangkarla yimi junga Jijaji Kirajikirli, ngulajuyalirli yungulpa-jana jungarnimantarla jarungku ngurrjungku.

Puurlujurla wangkaja Tayitujuku yungujana wurdungu-mani yapa yulyurlku-yinja-kujaku

¹⁰ Jaaji-watirla yangka Kiritirla, yapa panu kalu punku-wati-nyayirni nyina miyalu-jumati. Yapa-kari purda-nyanja-wangu kalu nyina. Warrarda kalu-jana ngarrirni yapa warntarlarlu yimingki, manu kalu-jana yapa warru yulyurliku-yinyi. Panu kalu Juwu-patu Kirijini-patuju maju nyina kuja-piyanya.

¹¹ Tayituju, wurdungu-manta-jana yinya Juwu-patu kuja kalu-jana pinarri-mani yimi warntarlarlu yapa-patu. Yungulpalu yampiyarla yimi warntarlaju yimi-ngarrirninja-wangurlu. Yinyarrarlu Juwu-paturlu kalu-jana ngari yulyurliku-yinyi talakupurdarlu. Kujarlunyalurla karlirr-kangu jurnta warlalja-kari warlalja-kari Jijaji-kijakuju. Junga kujaju. Kirda-nyanurlu, ngati-nyanurlu manu kurdukurdurlu kalalu-jana kujarlu-juku warrarda purda-nyangu warlka wangkanjakurra kujalurla jurnta karlirr-yanu jurnta Jijaji-kijaku. Kuja-kujakunya-jana wurdungu-manta yinya Juwu-patu yangka kuja kalu-jana yimi maju warru yimi-ngarrirni.

¹² Nyurru-wiyi, jarukungarduyu Kiriti-wardingki wangkaja kuja, “Yapa Kiriti-wardingki-patu warlka kalu warrarda wangkami. Kulu-parnta kalu nyina warnapari-piya. Punku kalu jukuru nyina warrkikiji. Ngari kalu miyi manu kuyu warrarda ngarni purlurparlu.” Kujanya wangkaja jarukungarduyuju.

¹³ Junga kujaju! Panu-karirli yapa-patu Kirijini-paturlu Kiritirlarlu kalu yimi warntarla purami. Tayituju, pututu-pungka-jana jaru pirrjirdi-nyayirni, warntarla-pajika-jana! Yimi-ngarrika-jana yarda yimi Jijaji Kiraji-kirli yungulurla jungalku ngungkurr-nyina.

¹⁴ Panu-karirli yapangku Juwu-patu Kirijini-paturlu ngari kalu purda-nyanjarla purami yimiji nyurru-warnu-juku. Yimi yalumpurraju junga-wangu. Panu-karilirla jurnta yanu jungakuju yimikiji Jijaji Kiraji-kirliki. Wangkami kalu yungulu Kirijini-patu nyina yupukarra-wangu nganta, manu wangkami kalu yungulu Kirijini-paturlu yampimi miyi-kari miyi-kari ngarninja-wangurlu nganta. Tayituju, wangkaya-jana Kirijini-patu-kariki yungulu-jana ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina.

¹⁵ Ngana-puka kajirla nyina jungarni Kaatuku, ngulangkuju ngari yungu kutu ngarni miyi manu kuyu nyiyarningkijarra. Kala nganangku-puka kaji manngu-nyanyi nyiyarlangu maju-mipa, kajirla Jijaji Kirajiki ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyina, ngulangkuju-ka punku-pajirni nyiyarningkijarra. Yapa kuja-piya-kurlanguju nginyinginyiji maju-nyayirni, kula-ka nyiyarlangu milya-pinyi nyiyajapa ngurrjuju manu punkuju.

¹⁶ Wangkami kalu milya-pinyi nganta kalu Kaatuju, kala lawa. Tarnnga-juku kalu nyina punku-juku. Kuja kalu karlirr-yanu, ngulakuju kula kajana Kaatuju yulkami. Kula kalu linpangku purda-nyanyi, manu kulalpalurla nyarrpalku ngurrju warrki-jarriyarla nyanunguku. Kujarlanya karlipa-jana milya-pinyi yapaju kula kalu milya-pinyi Kaatu.

2

Nyampurlu yimingki kangalpa ngarrirni nyarrpa yungurliparla jun-garni nyina Kaatuku

¹ Tayituju, junganku-juku-jana pinarri-manta yimi junga-kurlurlu Kirijini-patuku Kiritirla yungulurla jungarni nyina Kaatuku.

² Kujanya-jana wangkaya purlka-patukuju, kuja-jana wangkaya, "Purilka-patu, nyinayalu wurdungu-nyayirni manu yirriyirri yungulu-nyarra yapa ngalya-karirli ngurrju-pajirni. Yirriyirri manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu marda karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Walalurla nyinaya Jijajiki. Yulkayalurla warrarda Kaatuku manu yapa ngalya-karirlanguku. Marda kajika-nyarra majurlangu rdipimi, ngulaju ngula-juku. Ngula-puruju, warrarda purayalu Jijajiki."

³ Tayituju, kuja-piya-yijala-jana wangkaya muturna-patukuju, kuja-jana wangkaya, "Muturna-patu, yungunkulu-nyanu nyurru Kaaturkurra, manu kankulu nyina nyanungu-nyangulku. Kujakuju ngurrjulurla nyinaya nyanungukuju. Nginji-wangkanja-wangulu nyinaya yapa ngalya-kariki. Manu kulalu warungka-jarriya pama wiri-jangkaju. Pinarri-mantalu-jana kaminakamina yimi ngurrju-mipakurlurlu.

⁴ Pinarri-mantalu-jana kaminakamina ngurrjungku nyiyarningkijarra-kurlurlu yungulu-jana nyanungurra-parntaku yulkami manu nyanungurra-nyangu kurdukurduku.

⁵ Kuja-jana wangkaya, 'Nyurrurla karntakarnta, yirriyirri manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kulalu ngunaya wati-kari-kirli. Warrki-jarriyalu junga-nyayirni nyurrurla-nyangu ngurrangkaju. Ngampangampalu-jana nyinaya yapa-patu-karirlanguku. Purda-nyangkalu-jana nyurrurla-parnta kajili-nyarra nyarrpa wangkami.' "Kujarlunyalu-jana pinarri-manta nyurrurlarluju muturnamuturnarluju kurdu-warnu-patuju karnta-patuju. Kajili ngurrju nyina jungarni yinya karntakarnta, kulalpa nganangku maju-pajikarla Kaatu-kurlangu yimiji.

⁶ Tayituju, kuja-piya-yijala-jana wangkaya wati-patukulku kurdu-warnu-patuku, kuja-jana wangkaya, "Yirriyirri manngu-nyangkalu-nyanu kajikankulu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku." Kujanya-jana wangkaya.

⁷ Tayituju, kajinpa ngaka nyina yinya wati-patu-kurlu kurdu-warnu-patu-kurlu, ngulaju jungarni-jana nyinaya yungungkulu nyanyi kuja kanpa ngurrju nyina. Ngulaju kapungkulu waalparrirni nyuntu, manu kapulu ngurrju-yijala nyina.

⁸ Kajinpa-jana pinarri-mani, wangkaya-jana junga-nyayirni-mipa yimiji. Ngulaju kulalpa nganangku yimiji punku-pajikarla nyuntu-nyanguju. Kajingkili yapa nyurunyuru-jarrimi, kajingkili purda-nyanyi ngurrju-mipa wangkanja-kurra, kulalpalu-ngalpa nyarrparlulku maju-pajikarla ngaliparlangu, lawa. Kapulu kurnta-jarrimi-nyayirni.

⁹ Tayituju, wangkaya-jana Kirijini-patuku yangka kuja kalu-jana warrki-jarri pirijina-piya paaju-patuku nyanungurra-nyanguku, kuja-jana wangkaya, "Nyurrurla warrkini-patu, purda-nyangkalu-jana paaju-patu kajili-nyarra warrkiki ngarrirni. Warrki-jarriyalu warrarda ngurrju-nyayirni yungulu-nyarra paaju-paturlu pulka-pinyi. Wiljiwilji-maninja-wangurlulu-jana purda-nyangka nyurrurla-nyangu paaju-patuju nyarrpa kajili-nyarra wangka warrki-jarrinjaku.

¹⁰ Purunjurlu kulalu-jana nyiyarlangu jurnta manta nyurrurla-nyangu paaju-patuku. Kajili-nyarra nyurrurla-nyangu paajurlu ngarrirni warrki lawa-maninjaku marda nyiyarlanguku warrawarrakanjaku, ngulajulu-jana purda-nyangka. Ngulaju kapulu-nyarra walalku nyinami, kulalu wajampa-jarrimi nyiyarningkijarraku." Kujanya-jana warrkini-patukuju wangkaya. Yuwayi, yinya warrkini-patu yungulpalu warrki-jarriyarla ngurrju yungulu-jana yapa ngalya-karirli nyanyi. Kajili-jana yapa ngalya-karirli nyanyi warrki-jarrinja-kurra, ngulaju kapulu ngampurpa nyina Kaatu-kurluku purda-nyanjaku kuja karlipa-jana pinarri-mani. Yinya yimi ngulaju Kaatu-kurlu ngalipa-nyangu Ngarlkinpa-kurlu.

¹¹ Tayituju, yimi-ngarrurnu-jala yangkarnangu Kirijini-patu yungulparliparla jungarni nyinakarla Kaatuku. Nyiya-jangka-wiyilparliparla jungarniji nyinakarla? Kujakunya yungurnangu yimi-ngarrirni. Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyina ngalipakuju. Kujarlanya yilyajarni Jijaji Kiraji nyampu-kurraju yungu-ngalpa yapa panu muurl-mardarni maju-kujaku.

¹² Kaaturlu kangalpa warrarda pinarri-mani yungurliparla jungarni nyinami. Kaatu kula-ka ngampurpa nyina nyiyarlangu majuku nyampurula walyangka. Yampimirlipa majuju marri-pinja-wangurlu! Junga kujaju. Yirriyirrirli manngu-nyanyirlipa-nyanu, kajikarlipa-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Yungurliparla jungarni nyinami jalangu Kaatuku. Kujanya kangalpa Kaatuju wangkami ngalipakuju.

¹³ Jijaji Kirajiji ngalipa-nyangu Kaatu, ngurrju-nyayirni ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Jalangu, nyinami karliparla jungalku nyanungukuju, manu karliparla pardarni kaji walya nyampu-kurra pinayanirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Junga kujaju. Kajirlipa nyanyi yaninjarni-kirra, kapurlipa wardinyi-jarrimi-nyayirni.

¹⁴ Jijajiji kula-ngalpa jayi-wangkaja. Jukuru-wangu-ngalpa kunkapardinjarla kutu-palija yungurlipa nyina nyanungu-kurlu tarngalku. Palija-ngalpa yungurlipa yampimi maju nyiyarningkijarra. Pirlirpa-ngalpa kirlka-manu, manu-nyanu ngalipaju milarnu nyanunguku. Kujarlanyarliparla nyina jungarni-nyayirni nyanungukuju.

¹⁵ Tayituju, pinarri-manta-jana yapa Kirijini-patu Kiritirla yimi-wati kujarna yirrarnu nyampurula pipangka. Pututu-ngarrika-jana yungulu purami nyampu yimi junganguku. Ngajulurlurnangu yungu nyampuju yimi. Ngulakuju kajilirla jurnta yani nyampuku yimiki purda-nyanjawangu, ngulaju-jana pulya-juku wangkaya jungarni yungungkulu yirriyirrilki purda-nyanyi.

3

Puurlurlu-jana yimi-ngarrurnu Kirijini-patu Kiriti-wardingki-patu nyarrpa yungulurla jungarni nyina Kaatuku

¹ Tayituju, langa-kurra-manta-jana warrarda Kirijini-patuku yungulu-jana linpangu purda-nyanyi kapumanu-patu wiriwiri. Manu-jana wangkaya yungulu-jana ngurrju warrarda nyina manu warrki-jarrimi yapa ngalya-kariki.

² Wangkaya-jana Kirijini-patuku yungulu nginji-wangkanja-wangu nyina yapa ngalya-kariki, manu lawa yungulu kulu-wangu rarralyapa

nyina. Yungulu-jana ngurrju nyina yapa panu-kariki, manu yungulu-jana wurulypa jirranganja nyinami pulka-pinja-wangu.

³ Ngalipa Kirijini-jarrinjakungarnti kujalparlipa nyinaja, ngulaju kalarlipa warungka-nyayirni nyinaja. Yapa purda-nyanja-wangu kalarlipa nyinaja yapa ngalya-karikiji, manu kularlipa purda-nyangu Kaatu. Yapa-karirlili-ngalpa kangu warntarla Kaatu-kujaku. Kularlipa-nyanu nyarrparlu warla-pajikarla maju-kurra-yaninja-kujakuju. Kujarlanya kalarlipa majuju manngu-nyangu nyiyarningkijarraju. Ngarijala kalarlipa-nyanu wardinyi-manu ngalipa-miparlu. Punku-nyayirnilparlipa nyinaja, kalarlipa-jana mimayi-jarrija yapa ngalya-karirlangukuju. Kujarlanya kalalu-ngalpa yapaju nyurunyuru-jarrija. Manu kalarlipa-nyanu ngaliparlangu nyurunyuru-jarrija.

⁴ Yuwayi, majulparliparla jurnta nyinaja Kaatukuju. Kujajangkaju kapurlipa paliyarla. Kaatuju ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Ngampangampalpa-ngalpa nyinaja, manulpa-ngalpa yulkaja. Kujarlanyarla Jijajiji marlaja palka-jarrija nyampurla walyangkaju.

⁵ Mardalparliparla jungarni nyinaja Kaatuku. Kula-ngalpa ngulaju kuja-jangka wankaru-manu, lawa. Nyangu-ngalpa maju nyinanajakurra, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Kujarlanya-ngalpa muurl-mardarnu wankaru-juku. Maju-ngalpa wilypi-manu muku Juju Ngawu-kurlangu yangka kuja-ka ngati-nyanurlu kurdu parljirni ngapa-kurlurlu. Kurru-pungu-ngalpa Pirlirrupa Kaatu-kurlangu ngalipakuju. Yinya-kurlu Pirlirrupa-kurlu ngulajurlipa pina-palka-jarrija.

⁶ Yuwayi, Kaaturlu yilyajarni Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Yilyajarni yungu-ngalpa kurru-pinyi Pirlirrupa Kaatu-kurlangu ngalipakuju.

⁷ Kaatuju ngurrju-nyayirni ngalipakuju. Kujarlanya-ngalpa jungarni-pajurnu. Kujarlanya-ngalpa yungu Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju. Yungu-ngalpa Pirlirrupa yungurlipa milya-pinyi-nyayirni kapurliparla jirranganja nyina wankaru tarnnga nyanungukuju.

⁸ Tayituju, nyampurra yimi ngulaju junga. Yapa panulpalurla ngungkurr-nyinayarla yungulu ngurrju nyina. Kula lani-jarriya manu kurnta-jarriya! Tarnnganguku-juku-jana pinarri-manta yapaju kuja kalurla wala nyina Kaatuku. Tarnnganguku-jana pinarri-manta yungulu-jana ngurrju nyina jama yapa ngalya-kariki.

⁹ Panu-kari yapaju kalu nyina maju. Warrarda kalu-nyanu kulungku ngarrirni warungka-piyarlu yimi-ngirli nyanungurrakupalangu-kurlangu-ngurlu manu nyanungurra-nyangukupalangu-ngurlu nyurnunyunu-ngurlu yirdi-ngirli. Warrarda kalu-nyanu ngarrirni kuruwari Juwu-kurlangu-ngurlu. Ngula-miparla kalu wirnki-jarrimi warrarda. Kuja kalu-nyanu kujaju kulu-jarrimi, kujarlaju kula kalu-nyanu pirrjirdi-mani Kaatuku puranjaku, lawa. Kuja-kurraju-jana yampiya, purda-nyanja-wangurlu!

¹⁰ Kaji yapa ngana-puka warrarda wangkami yimi nyurru-warnu-kurlu nyanungukupalangu-kurlangu-kurlu manu marda Juwu-kurlangu kuruwari-kirli, kujarlaju marda kajikalu-nyanu Kirijini-kariyi-nyanurlangu kulu-jarrimi. Kuja-kujakuju ngarrika yinya yapa jintaku marda jirramaku yungu wurdungu-jarrimi. Kaji warrarda-juku wangkami, ngulaju wurdungu-manta.

¹¹ Tayituju, milya-pinyi kanpa-jana yapa punku-nyayirni kuja-piyaju. Milya-pinyi kanpa-jana kuja kalu niyarningkijarrarla punkungka-jarrimi. Nyanungurlangurlu kalu-nyanu milya-pinyi kuja kalu karlir-nyinanjarla majungka-jarrimi.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Tayitujuku

¹² Tayituju, ngampurpa karna nyina yungurna yani Nikapulukurra yungurna nyina yinyarla yulyurpu-puru. Wurnakungarntirli kapurnangu yilyamirra Yarrtimu marda, marda Tijika nyuntu-kurra Kiriti-kirra. Kaji jinta marda yukamirra, manta-nyanu nyuntu-nyangu niyarningkijarra, manu yantarniji kapanku yali-kirra Nikapulukurra.

¹³ Wati luwiya yirdiji Jinaja manu wati jinta-kariji Yapuliji, nyinami kapala Kiritirla wurnakungarnti. Kaji-pala tala-wangu nyina, ngulaju-palangurla yungka.

¹⁴ Tarnngangu-juku-jana pinarri-manta Kirijini-patu Kiritirla yungulu mata-wangu warrki-jarrimi ngurrju. Kajikalumarda warrki-wangurlangu warrarda nyina. Kajilpalu tarnnga-juku warrki-jarriyarla, yungulpalu-jana ngalya-karirlangu warrawarra-kangkarla.

¹⁵ Yapa-patu kuja kalu nyina ngaju-kurlu, yimi-ngarrirni yungungkulu nyuntuku ngurrju nganta kalu nyinami nyampurlaju. Yapa-patu kuja kalu nyina ngulangka Kiritirla, kuja kalu-nganpa yulkami, manu kuja kalurla wala nyina Jijajiki ngalipa-piya, yimi-ngarrika-jana nganimpaju ngurrju karnalu nyinami. Wangkamilki karnarla ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki yungu-nyarra yimiri-juku nyinami nyurrurlaku panuku-juku. Ngula-juku.

Philemon
Pipa Pilimuku
Pipa ngularla Puurlurlu pantirninjarla
yilyajarra watiki yirdikiji Pilimuku
nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Puurlurlurla nyampu pipa pantirninjarla yilyaja watiki yirdiki Pilimuku. Pipangu nyampurlu kangalpa pinarri-mani ngalipalku, ngula-jangka yungurlipa-nyanu jarnkujarnku yawuru-jarrimi nyiyarlangu-jangkaju. Kuja nyampu pipa Puurlurlu pantirninjarla yirrarnu, ngulajulpa rdakungka nyinaja kirringka wiringka Ruumurla.

Pilimujulpa Kirijini nyinaja kirringka Kalajirla jurnarra nyiyarningkijarra-kurlu. Manulpa-nyanu panu-jarlu warrkiniji nyanungurluju mardarnu, kujalpalurla warrki-jarrija. Warrkini-paturlajintajulpa murnma jangarnngka-wangu nyinaja yirdi Yunajimu. Yirdi yangka 'Yunajimu', ngulaju-ka wangka 'Warrkini Ngurrju!' Kala ngantarla nyia mayi nyanungurluju purungku jurnta manu warlaljamarriki Pilimuku. Lani-jarrijalpa puru-jangkaju, manulpa jata-nyangu. Ngula-jangkaju, wuruly-parnkajalku Ruumu-kurra panu-kari-piya kujalpalu kamparru-warnu-patu-wiyi wuruly-parnkaja, ngula-piya. Yinyarla-jukurla Puurlukuju rdi-pija.

Puurlurlurla yimi Jijaji Kiraji-kirli Yunajimuku yirri-puraja, ngulakujurla nyanunguju marlaja Kirijini-jarrijalku. Puurlujulparla wajampajarrija-juku Yunajimukuju, ngantalparla ngampurra nyinaja Yunajimukuju yungulpa nganta pina-yantarla nyanungu-nyangu-kurra warlaljamarri-kirra Pilimu-kurra, Kalajirla kujalpa nyinaja. Manurla Pilimuku Puurluju wangkaja yungu pinja-wangurlu Yunajimu yampimi wuruly-parnkanja-warnu. Nyampurla pipangka, Puurlujurla wangkaja yungurla Pilimu yawuru-jarrimi Yunajimuku pinja-wangu, manu yungu pina rdakurl-kijirni nyanungukupurdangkalku puranjakungarduyulku. Nyampuju kujarlanyarla Puurlurluju wita pipa pantirninjarla yirrarnu.

¹ Ngaju karna rdakungka nyinami Puurluju. Kujalparnarla warrki-jarrija Jijaji Kirajikiji mata-karda-nyayirni, kuja-wanawananya karna nyinami rdakungkaju. Ngajulurlu manu Timijirli karnalu-nyarra yilyamirra jaru nyampu nyurrurlaku. Nyanunguju-ka nyina Kirijini-yijala ngalipakupurdangkaju. Ngulangkuju ngajarrarluju karlijarrangu jaru yilyamirra nyuntuku-wiyi wungu-warnuku Pilimuku, nyunturlangu kuja kanparla warrki-jarrimi Kaatuku ngajarra-piya.

² Yaliki karntaku karna nyampuju wangka yirdikiji Yapiyuku Kirijini-kariyirlangukuju, manu yangka Yakijarlangukuju. Nyanunguju karla warrarda warrki-jarrimi Kaatuku rdiily-parnkanja-wanguju ngajarra-piya. Manu karna-jana nyampuju wangka panu-karirlanguku Kirijiniki yangka kuja kalu turnu-jarrimi yuwarlirla nyuntu-nyangurla.

³ Ngajarra karnalu-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Wapirra Kaatuku manu Jijaji Kirajiki ngalipa-nyanguku Warlalja-Wiriki kujanya, “Nyumpala karnalu-nyarra payirni yungunpalarla yimiri nyinami Pilimuku. Kujarlaju yungungku marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnnga-juku.”

Pilimu kala-jana yulkaja-nyayirni Kirijini-kariyi-nyanuku

⁴⁻⁵ Nyuntu Pilimu, jaru wita karna purda-nyanyi warrarda nyuntu-kurluju yangka kuja kanpa-jana nganta yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku jintawarlayiki, manu karna purda-nyanyi yangka kuja kanparla wala nyinami Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki parra-kari parra-kari nganta. Kujarlaju, warrarda karnangu manngu-nyanyi nyuntu, manu karnangkurla kujakuju wardinyi-jarrinjarla yati-wangka Kaatuku.

⁶ Ngalipa karliparla wala nyina Jijaji Kirajikiji, kujarlanya karlipa jintangka-juku nyina. Nyanunguju kangalpa warrarda nyinami ngalipakuju yimiri-nyayirni. Kujarlaju karnangkurla Kaatu payirni nyuntuku Pilimuku yungunpa-jana pinarri-mani kuja-juku Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngula-jangkanya kapunkulu warrajarlu milya-pinyi yangka kuja kangalpa Jijajirli warrawarra-kanyi yimiri-nyayirni.

⁷ Tarnnga-jukulpanpa-jana yulkaja panu-karikiji yapakuju Kaatukurlangukuju, manulpanpa-jana wardinyi-maninjarla pirrjirdi-manu. Kujarna jaru purda-nyangu nyuntu nganta kuja kanpa-jana yulkami nganta, ngulangkujuju mialuju raa-pungu-nyayirni. Ngularlangukuju karnarlajinta Kaatukuju pulka-pinyi.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku yungurla Pilimuju rarralya nyinami mari-karra Yunajimuku warrkiniki nyanungu-nyanguku

⁸⁻⁹ Pilimu, nyuntu kanpaju milya-pinyi ngajuju Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Ngaju karna-jana marlaja nyinami pirijina rdakungka Yimi Ngurrju yirri-puranja-warnu. Kujarlaju, kajilparnangu jinyijinyi-mantarla tarnngangu-juku ngajukuju purda-nyanjakuju, ngulaju ngula-juku. Kajikanpaju linpangu purda-nyanyi. Kala lawa, milya-pinyi karnanguku nyuntuju yulkanja-panu Kaatu-kurlangu. Kujarlaju, ngayi karnanguku wangkami mari-karra jinyijinyi-maninja-wangu. Purka-nyayirni ngari karnangkurla wangka yangkaku Yunajimuku yungunpa rdakurl-kijirni pina-yaninja-kurra.

¹⁰ Nyanunguju, ngulajuju marlaja Kirijini-jarrija ngajukuju nyampurla rdakungkaju, ngulaju ngaju-nyangu-piya ngalapi-nyanu.

¹¹ Yangka Yunajimu, kamparru-wiyi kulalpangu ngurrju-wiyi warrki-jarrija nyuntukuju, kala lawa. Warrkini ngurrju-wangu! Kala jalanguju, ngulaju kangali warrki-jarrimi mata-karda-nyayirni ngalijarrakuju, kula ngaju-mipaku-juku.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku kapurla yilyamirra nganta pina Yunajimuju Pilimuku nganta

¹² Ngajuju Puurlu karnarla yulkami Yunajimuku ngulaju karrikarri-wangu-juku. Ngari karnanguku kutu yilyamirra pina nyuntukuju Pilimukuju.

¹³ Nyampurla rdakungka karna-jana marlaja nyinami-juku yapakariki Yimi Ngurrju yirri-puranja-warnu. Kula kanpaju nyuntuju palka-wiyi jirranganja warrki-jarri. Kujarlaju mardarna mardarni

Yunajimu nyampurla-juku tarnnga-juku yilyanja-wangurlu. Yungurnangu marda jurnta mardarni yunguju nyampurlalku warrki-jarrimi ngajukulku tarnngalku. Kala lawa! Ngulajungku warrkini nyuntu-nyangu.

¹⁴ Kajilparnangu kujarlaju jurnta mardakarla, ngulakuju kajikanpajurla marda kapuru nyinakarla. Ngula-kujaku karnaju wangka kanunju-kariji, “Kularna Pilimu jinyijinyi-mani Yunajimuku kulpari yilyanjaku ngaju-kurrakuju, lawa. Kapurna jaru yilyanjarla payirni-wiyi Pilimuju yunguju marda kulpari yilyamirni Yunajimu ngajuku warrki-jarrinjaku.” Kujanya karnaju wangka. Kujarlaju kapurnangu kulpari kutu yilyamirra Yunajimuju.

¹⁵ Nyampurla rdakungka kujalparna mardarnu Yunajimu witaku, ngulaju marda yungungku kulpari yani tarnngalku nyuntu-kurra.

¹⁶ Nyanungurlu Yunajimurlu, ngulangkuju kaju wardinyi-mani. Ngulajurla warlaja Jijaji Kirajiki Warlaja-Wiriki. Nyurru-wiyi kalangu warrkini-mipa-wiyi nyinaja. Kala jalanguju kangalpa nyinami ngalipakupurdangkalku Kirijini-kariyi-nyanu. Kujarlaju, kapungku nyunturlangu miyalu raa-pinyi karrikarri-wangurlu nyuntukupurdangkarlulku.

Puurlujurla wangkaja Pilimuku yungu rdakurl-kijirni pina Yunajimu

¹⁷ Pilimu, milya-pinyi kanpa yangka kuja karlirla mapirra warrki-jarrimi Jijaji Kirajikiji. Ngari karnangu payirni Yunajimukuju kujarlau: Kajilpanpaju ngungkurr-nyinakarla ngajuku wangkanjakurraku, kujarlaju ngaju-piyalku pina-rdakurl-kijika yangka Yunajimu.

¹⁸ Yunajimurlu mardangu kuluku ngurrju-manu, manu mardangu nyiyarlangu wijingki jurnta kangu. Ngulaju ngula-juku, ngariji kutu yimi-ngarrika, ngula-jangkarlu yungurnangu pina-yinyi nyiyarlangu kujangu jurnta manu.

¹⁹ Nyampurla pipangka karnangu yimi wita yirrarni rdakangkuju ngajulurlu: KAPURNANGKU KULPARI YINYI NYIYARLANGU YANGKA KUJANGKU NGANTA JURNTA KANGU! Kala, wita-kari yungurnangu wangka yangka kujanpaju nyurru-wiyi marlaja Kirijini-jarrija ngajuku. Ngula-wanawana nganta yungulpanpaju yungkarla nyiyarningkijarra, manu nyunturlangu nganta yungulpanpa-nyanu yungkarla ngaju-kurraju! Ngularrakuju kularnangu payirni. Yunajimu-mipaku karnangu payirni yungulpanpa pina-rdakurl-kijikarla.

²⁰ Yuwa, ngajukupurdangka Pilimu, yungulpanpaju ngungkurr-nyinayarla ngajuku yungu-ngalingki Warlaja-Wiri Jijaji wardinyilki nyina. Rdakurl-kijika pina yangka Yunajimu, kujarlunya yungunpaju wardinyi-maninjarla pirrjirdi-mani Kirijini-kariyi-piya.

²¹ Pilimu, nyuntu karnangu milya-pinyi kapunpaju purda-nyanyi wilji-wangurlu. Kajilparnangu nyiyarlanguku payikarla, ngulaju kajikanpaju linpangku purda-nyanyi. Kujarlaju karnangu lani-wangu wangka jaru nyampu.

²² Ngakarnangu nyanyi ngurrangka nyuntu-nyangurla. Kajinki-jilirla wangka Kaatuku, ngula-warnuju kapurna wilypi-pardinjarla yani rdaku-jangka warlangarrangarra-kurralku. Junga kujaju! Ngulakungarntiji ngurra ruumu-parduju jungarni-manta ngajukuju jijanukungarntikiji.

Puurlurlurla pipa nyampuju lawa-manu Pilimuku

²³ Nyampurlu wati-karirli yirdingkiji Papururlu yungungku yimi-ngarrirrirra nyuntuku Pilimuku ngurrju nganta-ka nyina. Nyanunguju kaju jirrnganja nyina nyampurla rdakungka pirijini-yijala Jijaji Kiraji-kirlangu.

²⁴ Panu-karirlangu kangkulu nyuntuku wangka Maarrku, Rditarrku, Rdima, manu Luuku ngaka ngantangkulu nyanyi.

²⁵ Yati-wangkamilki karna-nyarrarla Jijaji Kirajiki nyurrurlaku yapaku, “Warlalja-Wiri Jijaji, yimiri-jana nyinaya yapa nyampu-patuku, manu nyinaya yapa nyampurra-kurlu tarnnga-juku.” Ngula-juku.

Hebrews Pipa Yipuru-patuku Pipa yapa-patuku Yipuru-patuku kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyurru-wiyi, yapa panulu Kirijini-jarrija. Ngalya-karijilpalu Juwu-patu nyinaja, manu ngalya-kariji Juwu-wangu-patu. Juwu-patu Kirijini-paturlu kalalu manngu-nyangu Mujuju manu nyanungu-nyangu kuruwarri kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku. Kalalu manngu-nyangu purlapa-kari purlapa-kari yangka kuja kalalu purlapa. Kalalu-jana nyanungurra-nyangu Yuwarli Maralypi manu maralypikingarduyu-patu manngu-nyangu kujalpalurla warriki-jarrija-juku Kaatuku wardinyi-maninjaku. Kala Juwu-wangu Kirijini-patu, nyarrpa-jarrija kalalu? Mardarnulpalu Jijaji-mipa. Kalalu manngu-nyangu Jijajiji wiri parrpada-juku Mujujuku-japa marda lawa.

Jalangujalangurlu kajirliipa yimi nyampu riiti-mani, ngulaju karlipa milya-pinyi Jijajiji wiri parrpada-juku Mujujukuju. Jijajirli jintangku kajana yapaju kutu-karda kanyirni Kaatu-kurraju. Nyanungumipakurliparla walaju nyinami.

Kaaturlu Jijaji yilyajarni walya nyampu-kurra

¹ Nyurru-wiyi Kaatu-jana wangkaja ngalipa-nyangu nyurnun-nyurnukuju. Kala-jana warrarda wangkaja jarukungarduyu-kari jarukungarduyu-karikiji yangka kuja kalalu-jana wangkaja ngalipa-nyangu nyurnun-nyurnuku Kaatu-kurlu. Junga kujaju.

² Kala ngaka-pardu-kari, Kaaturlu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu warlalja yilyajarni walya nyampu-kurra. Yuwayi, nyanungurlu yilyajarni nyanungu-nyangu Kaja-nyanu nyampu-kurra yungu-ngalpa nyiyarningkijarra yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu. Kaaturlu milarnu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu yungurla ngaka nyanungukulku karrimi nyiyarningkijarraju. Nyurru-wiyi-pala nyanungu-jarrarlu-juku mapirrirli ngurruju-manu nyiyarningkijarraju walyangka manu yalkirirla.

³ Kuja karlipa manngu-nyanyi Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu, kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaatuju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu rdili wiri-piya kuja-ka mirilmiril-karri. Nyanungu-nyangu Kaja-nyanurlanguju yartarnarri wiri-kirli jurrku-juku yangka jinta-juku Kaatu. Kaatu-kurlangu Kaja-nyanurluju-ka warrawarra-kanyi nyiyarningkijarra jungangu walyangka manu yalkirirla nyanungu-nyangu-kurlurlu yimi pirrjirdi-kirirli. Yapa ngalipaju kalarlipa majunya yirni nyinaja. Kala Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-ngalpa palija yungu-ngalpa kirlika-mani. Ngula-jangka, pina-wankaru-jarrinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Yinyarla yaninjarla nyinan-junu Kaatu-wana jungarni-pirdinypa. Ngulanganya kapala mapirri nyina wiri-nyayirni nyiyarningkijarraju.

⁴ Junga kujaju. Kaaturlu Jijajiji Ngalapi-nyanu-pajurnu. Kula yirdi yangka marramarra-patu-piya, lawa. Kaaturlu milarnu nyanungu-nyangu Kaja-nyanu yungu-jana wiri-jarlu nyina parrpada-juku marramarra-patuku.

Jijajiji parrpada-juku wiri-jarlu marramarra-patukuju

⁵ Nyarrpa karna milya-pinyi kuja-ka Jijaji wiri-jarlu parrpada-juku nyina marramarra-patukuju? Kapurna-nyarra yimi-ngarrirni. Kaaturlu kula jintarlangu nyanungu-nyangu marramarra kurdu-nyanu-pajurnu, lawa. Ngarirla Jijaji-mipaku wangkaja kujaju:

“Nyuntujunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu. Jalangujurnangku nyuntukupalangu-jarrijalku Kirda-nyanulku.*

Ngajuju kapurnangku nyuntukupalangu Kirda-nyanulku nyina, manu nyuntuju kapunpa ngajuku Kaja-nyanulku nyina.”*

Nyanungujurla kujaju wangkaja Jijaji-mipaku nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku.

⁶ Yangka kuja Kaaturlu yilyaja nyanungu-nyangu Kaja-nyanu marulu nyampu-kurra walya-kurra, nyanunguju-jana wangkaja marramarra-patukuju, “Nyurrurla parntarrinjarlalurla pulka-pungka ngaju-nyangu Kaja-nyanu.”*

⁷ Nyampu-kula kangalpa Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu marramarra-patu-kurluju:

“Ngajurna-jana marramarra ngurrju-manu yungujulu warrki-jarrimi ngajuku. Ngularraju kapulu nyina warlpa-piya manu rdili-piya.”* Kuja-kula kangalpa Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu marramarra-kurluju.

⁸ Kala nyampu-kula karla Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanukuju:

“Ngaju-nyangu Kaja, nyuntujunpa Kaatu. Kapunpa nyuntuju Warlalja-Wiri nyina nyiyarningkijarraku tarnnga-juku, manu kapunpa-jana ngaju-nyangu yapa warrawarra-kanyi jungangku.

⁹ Kula kanpa nyuntulu ngampurrpa nyina warntarla nyinanjaku, lawa. Ngampurrpa-nyayirni kanpa nyina warrarda jungarniki nyinanjaku. Kujarlanyarnangku milarnu nyuntuju Warlalja-Wiri-nyinanjaku, kula ngaju-nyangu marramarra-patu. Ngajujurna Kaatu yangka kuja kankujulu pura. Kapunpa milarninja-warnu wardinyi nyina ngaju-nyangu marramarra-piya-wangu.”*

¹⁰ Kaatu karla kuja wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku:

“Warlalja-Wiri, nyurru-wiyi kujalpa nyiya-wangu lawa karrija, nyuntulurlunpa ngurrju-manu yalkiri manu walya nyuntu-nyangu rdakangku.

¹¹ Walya manu yalkiri kapu-pala lawa-jarrimi muku, kapu-pala lawa-jarrimi jurnarrpa-piya kuja-ka larra-yaninjarla yawu-pardimi. Kala nyuntuju kapunpa wankaru-juku nyina tarnnga-juku.

¹² Nyuntulurlu kapunpalangu yilyami walya manu yalkiri kuja-purdakari, kala kulampa yawu-pardimi kuja-piya, lawa. Kapunpa wankaru warrarda nyina, kulampa palimi. Walya manu

* 1:5 Nyangka Psalm 2.7 * 1:5 Nyangka 2 Samuel 7.14 * 1:6 Nyangka Deuteronomy 32.43 * 1:7 Nyangka Psalm 104.4 * 1:9 Nyangka Psalm 45.6

yalkiriji wawarda ngawungawu-piya. Kuja-ka wawarda larrayani, yapangu-ka yalyi-mani, manu-ka jinta-karirlalku yukami. Kuja-piyarlu kapunpalangu yilyami walya manu yalkiri yungunpa jinta-karilki ngurrju-mani walya manu yalkiri.”*

Kuja-kula karla Kaatuju wangkami nyanungu-nyangu Kaja-nyanukuju.

¹³ Kularla Kaatu wangkaja jintarlanguku nyanungu-nyangu marramaraku yungu pirri-mantarla nyanungu-wana jungarni-purdanji, lawa. Ngarirla Jijaji-mipaku wangkaja kuja:

“Nyampurla nyinaka jungarni-purdanji ngaju-nyangurla kajirna-jana nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni nyuntu-nyangurla wirliyarla kanunju yungunpa-nyanurla kunka-mani yangka kujal-pangkulu nyurunyuru-jarrija.”*

Kujajurla wangkaja nyanungu-nyangu Kaja-nyanu-mipaku.

¹⁴ Marramarra-patuju kula kalu warlalja wiri nyina Jijaji-piya, lawa. Nyanungurraju pirlirra-mipa kuja kalurla warrki-jarrimi Kaatuku. Ngularra kajana yilyamirni warrarda nyampu-kurra yungulu-ngalpa ngalipa jirnganja nyinanjara warrawarra-kanyi wuurnpa-puru. Ngalipa-ngalpa Kaaturluju milarnu yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujaku.

2

Yungulparlipa yirriyirri-nyayirni purda-nyangkarla yimi Kaatukurlu kuja kangalpa yapa muurl-mardarni palinja-kujaku

¹ Yuwayi, Jijajiji wiri-jarlu parrpada-juku marramarra-patukuju. Kujarlanya yungulparlipa yirriyirri purda-nyangkarla Jijaji-kirlangu yimiji yangka kujarlipa kamparrurlu purda-nyangu. Kajirlipa yampimi yinya yimi wajawaja-maninjarla purda-nyanja-wangurlu, ngulaju marda kajikarlipa tarnnganguku wajawaja-manirra. Kujaju ngurrju-wangu.

² Nyurru-wiyi, Kaaturlu-jana yimi yungu nyanungu-nyangu marramarra-patuku. Ngula-jangkalurla yungu Mujujukulku. Kuruwarri yinyaju junga-nyayirni. Nganangu-puka kujalpalu karlirryaninjarla yampija, Kaaturlujupa-jana jungangu miimii-nyanjarla murrumurru-manu.

³ Kuja-piyarlu-yijala kapu-ngalpa murrumurru-mani kajirlipa purda-nyanja-wangurlu yampimi nyanungu-nyangu yimi jinta-kari Jijaji-kirli yangka kuja kangalpa yapa muurl-mardarni palinja-kujaku. Warlalja-Wiri Jijajirli-jana kamparru-wiyi yimi-ngarrurnu yimi yinyaju kujalu purda-nyangu. Ngula-jangkaju, ngakalku nganimpakulkulu-nganpa yimi-ngarrurnu.

⁴ Kaaturlu-nyanu milki-yirrarnu nganimpa-kurra yangka kujalpa-jana Jijajirli yapa panu ngurrju-manu nyurnu-jangka manu yangka kujalpa warrki-jarrija yartarnari wiri-kirli. Ngula-jangka, wangkajanyanu, “Jalanguju ngaju-nyangu Pirlirra yungurna-jana yinyi yapaku yungujulu ngajuku warrki-jarrimi yartarnari-kirli nyiyarningkijararla.” Junga kujaju. Kujarlanya karnalu milya-pinyi Jijaji-kirlangu yimiji junga.

* 1:12 Nyangka Psalm 102.25-27 * 1:13 Nyangka Psalm 110.1

Jijaji yapa-jarrija palka-kurlulku yungu-ngalpa muurl-mardarni palinja-kujaku

⁵ Yimi-ngarrirni karnalu-nyarra walya jinta-kari-kirli kuja-ka Kaaturlu ngurrju-mani ngulangka yungu Jijaji wiri nyina nyiyarningkijarraku. Kula kajana walya jinta-kari yinyi ngurrju-maninjarla marramarra-patukuju yungulu nyanungurraju wiriwirilki nyina, lawa. Manu kula-jana kuja wangkaja nyanungu-nyangu marramarra-patuku, "Nyurrurlaju kapunkulu wiriwiri nyina nyiyarningkijarraku yinyaku yangka walya kuja karna jinta-karilki ngurrju-mani." Lawa, kula-jana kuja wangkaja marramarra-patukuju.

⁶ Nyurru-wiyi yapangku nganangku mayi nyampuju yimi yirrarnu Payipulurla:

"Yapa kalu nyina wita pingi-piya, palimi kalu. Kala nyuntu Kaaturlu kanpa-jana manngu-nyanjarla warrawarra-kanyi-juku. Kula kanpa-jana wajawaja-mani, lawa.

⁷⁻⁸ Jalangujalangu, marramarraju kalu pirrjirdi-nyayirni nyina kula yapa-patu-piya. Kuja kanpa-jana yapaju ngurrju-mani, ngari kalu witaku-mipa nyina palinjakungartiji. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapulu yapaju nyina yartarnarri wiri-kirli tarngajuku. Kapulu-jana marramarra-patuku wiri nyina. Junga kujaju. Kujanpa-jana yapa nyuntulurlu ngurrju-manu nyampurla walyangka, nyuntulurlunpa-jana yartarnarri yungu yungulu nyina wiriwiri nyiyarningkijarrakuju."*

Jalangu nyampurla walyangka, Kaaturlu-ngalpa milarnu yungurlipa nyiyarningkijarraku warrawarra-kanyi. Kala lawa, murnma kula karlipa wiriwiri nyiyarningkijarraku nyina. Kula jungarni kujaju.

⁹ Jalangurluju karlipa nyanyi Jijajiji kuja-ka wiri-jarlu nyina nyiyarningkijarraku. Kuja Kaaturlu walya-kurra nyampu-kurra yilyajarni, nyanungurluju rampaku-manu ngalipa-piya, kula marramarra-patu-piya. Junga kujaju. Jijajiji murrumuru-jarrinjarla palijalku. Kujarlanya Kaaturlu nyanunguju pirrjirdi-manu yartarnarri wiri-jarlukurlu-karda, manu ngurrju-pajurnu. Yuwayi, Kaatuju-ngalpa yimiri-nyayirni nyinaja. Jijaji-ngalpa yilyajarni nyampu-kurra yungu-ngalpa kunka-pardinjarla palimi ngalipaku.

¹⁰ Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu, manu nyiyarningkijarraju nyanungu-nyangu. Yungu-jana yapa panu-nyayirni kanyi nyanungu-nyangu ngurra-kurra kankarlarra yungulu yartarnarri wiri-jarlu-kurlu nyinami Jijaji-piya. Ngurrju kujaju. Kala nyiya-jangka Kaaturluju Jijajiji rampaku-manu ngalipa-piyaju? Jijajirli-jala kajana yapaju wankaru-mani. Kaaturlu Jijajiji walya nyampu-kurraju yilyajarni yungu murrumuru purda-nyanjarla palimi. Kaji Kaatu Jijajiki-rampaku-maninja-wangu nyinayarla, kula-jana Jijajirliji yapakuju wankaraju yungkarla.

¹¹ Jijajirli kangalpa yapaju jungarni-mani yungurliparla jungarni nyinami Kaatu-mipaku. Junga kujaju. Ngalipa manu ngalipaku papardi Jijaji, ngulangkuju karlipa jinta-juku Kirda-nyanuju mardarni ngulaju Wapirra Kaatu. Kujarlanya kula-ka Jijajiji kurnta-jarrimi ngalipa-kujakuju, lawa. Kukurnu manu ngawurru-pajirni kangalpa.

* 2:7-8 Nyangka Psalm 8.4-6

12 Nyampu-kularla Jijajiji wangkaja Kaatukuju nyurru-wiyi Payipulurla:

“Wapirra, kapurna-jana wangkami ngajukupurdangkakuju kukurnu-nyanu-patuku manu ngawurru-nyanu-patuku nyuntu-kurluju. Kajirlipa jinta-jarrimi muku, kapurnangku yunparni nyuntuku pulka-pinjaku.”*

13 Jijajiji kujarlangu wangkaja Kaatu-kurluju:

“Kapurnarla wala nyinami Kaatukuju.”*

Manu Jijajiji kujarlangu wangkaja Kaatu-kurluju:

“Nyampu-kularna Kaatu-kurlangu-kurluju kurdukurdu-kurluju yangka-patu kujaju yungu nyanungurlu yungurna-jana warrawarra-kanyi.” *

14-15 Ngalipa kuja karlipa Kaatu-kurlangu kurdukurdu nyinami, ngulajurlipa yapa yilara-kurlu manu yalyu-kurlu. Ngula Jijaji nyampukurra walya-kurra yanurnu, nyanunguju ngalipa-piya yapa-jarrija palka-kurlulku yungulu yapangku puuly-mardarninjarla pinyi. Nyanunguju warntawarntarla palija yungu Juju Ngawu rampaku-mani tarnnga. Nyampurla walyangka, Juju Ngawu ngulaju pirrjirdi-nyayirni. Kuja-kujakunya kalu yapa warrarda nyina lani-nyayirni, kajika-jana muku pinyi Jujungkuju. Junga kujaju. Kula kalu rarralya nyina, lawa. Kala Jijaji palija warntawarntarla yungu-jana yapa-patu kanyi Juju Ngawu-kujaku manu yungu-jana rarralya-mani.

16 Nyurrurlarlul kankulu milya-pinyi Jijaji-kirliji. Kula-jana nyanunguju palija warntawarntarlaju marramarra-patuku yungurla jurnta kanyi Juju Ngawuku, lawa. Nyanungurraju kula kalu nyina Yipuruyamu-kurlangu warlalja. Jijajiji palija warntawarntarlaju yungurla ngalipa yapa-patu jurnta kanyi Juju Ngawuku. Ngalipaju Yipuruyamu-kurlangu warlalja.

17 Ngalipa yapa-patu ngulaju Jijaji-kirlangu kukurnu manu ngawurru. Majungka-jarrijarlipa muku. Kujarlanyarliparla warntarlaju kurntaju jurnta nyinaja Kaatukuju. Kaji Jijaji nyinayarla nguru-nyayirni-wangurla-juku yapa-jarrinja-wangu, kula-ngalpa pina-kangkarla Kaatu-kurraju. Kala yanurnu-juku walya-kurraju, manu yapa-jarrija ngalipa-piya. Yimirilpa-jana nyinaja yapakuju, manulpa jungarni warrarda warrki-jarrija. Kuja Jijaji yapa-jarrija, ngulaju warrki-jarrijarlipa nyanungukupalangukuju. Maralypikingarduyu-piya Wiri-piyalpa nyinaja yangka kuja kalarla kuyu purranjarla yungu Kaatuku yungu-jana yapaku yawuru-jarrimi. Kuja-piya-ngalpa karrija Ngarlkinpa ngalipaku Kaatu-kujaku. Jijajirli kula kalarla kuyu purranjarla yungu, lawa. Ngari-nyanu nyanungurlu yungu Kaatu-kurraju. Kuja palija, kuja-kula-ngalpa kunka-pardija maju panungka yungurlipa kurnta-wangu pina-yani Kaatu-kurra.

18 Juju Ngawungku kangalpa puta jinyijinyi-mani yungu ngantarlipa majungka-jarri. Kuja-piya-yijala kujalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, Juju Ngawungku kala puta jinyijinyi-mani yungu majungka-jarriyarlara. Jijajirla lawa-wangkaja. Ngurrjulpa nyinaja warrarda. Kujarlunya kangalpa Jijajirliji pirrjirdi-mani yungurliparla Juju Ngawuku lawa-wangkami yungurlipa jungarni warrarda nyinami.

* 2:12 Nyangka Psalm 22.22

* 2:13 Nyangka Isaiah 8.17

* 2:13 Nyangka Isaiah 8.18

3

Jijaji wiri-jarlu parrpada-juku Mujujukuju

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kaatu-kurlangu Kirijini-patu, Kaatungalpa wangkaja ngalipakuju yungurliparla nyanunguku nyinami. Ngalipa karlipa wangka ngungkurr-nyinami nganta karliparla Jijajiki kuja-ngalpa Kaaturlu yilyajarni ngalipa-kurra. Nyanungurluju yilyajarni nyampu-kurraju yungu-ngalparla Kaatuku wangkami Maralypikingarduyu Wiri-piya. Kujarlanya yungulparlipa Jijajiji manngunya ngankarla.

² Kujalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, warrardalparla warrki-jarrija Kaatukuju jupu-karrinja-wangu yangka Mujuju-piya yangka kuja kala-jana warrawarra-kangu Kaatu-kurlangu yapa.

³⁻⁴ Yangka kuja karliparla pulka-pinyi Mujujukuju, manu kuja karlipa wiri-pajirni, ngulaju ngurrju. Kala yungulparliparla Jijajiki pulka-pungkarla-nyayirni warrarda, manu yungulparlipa wiri-pajikarla tarnnganku. Wita-kari yirna-nyarra wangka, yungunkulu junganku milya-pinyi. Kuja-ka yapangku yuwarli ngurrju ngantirni, yapangku mayi kalurla yuwarlikiji pulka-pinyi? Lawa. Yapaku kalurla pulka-pinyi kuja yuwarli nganturnu. Kuja-piyarlu-yijala yuwarlikingarduyu-piyarlu Jijajirli walya manu nyiyarningkijarraju ngurrju-manu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Jijajiji jurru-kuku Kaatu. Kujarlanya Jijajiji wiri-jarlu parrpada-juku Mujujukuju. Yungulparliparla pulka-pungkarla.

⁵ Kujalpa Mujuju wankaru nyinaja nyurru-wiyi, warrki-jarrija warrardalparla Kaatukuju jupu-karrinja-wangu. Kala-jana Kaatu-kurlangu yapa warrawarra-kangu. Manu kala-jana warrarda wangkaja yimi yangka jurru-kuku kuja-ngalpa Kaaturlu ngaka yimi-ngarrurnu.

⁶ Mujujulpa Kaatu-kurlangu warrkini-mipa nyinaja, kala Jijaji Kiraji karla warrki-jarriji Kaatukuju nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Warrawarra-kanyi warrarda kajana Kaatu-kurlangu yapaju. Junga, ngaliparlanguju Kaatu-kurlangu yapa. Kujarlaju yungulparliparla ngungkurr-nyinayarla Jijaji Kirajiki lani-wangu. Yungulparliparla wardinyi pardakarla.

Kaatu kajana yapaku ngampurra nyina yungulu nyanungu-kurlu nyinami nyanungu-nyangurla ngurrangka ngurrjunga

⁷⁻⁸ Manngu-nyangkalu-jana yimi nyampu-patu Pirlirra Kaatu-kurlangu-jangka kuja-ka Payipulu nyurru-warnurla nguna:

“Jalangu kajinkili Kaatu purda-nyanyi nyurrurla-kurra wangkanjakurra, kulalu jurru marntarla-jarriya yangka-patu-piya nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-piya yangka-patu kujalurla Kaatuku jurnta warntarla-jarrija nyurru-wiyi. Kaji-nyarra wangkami, kulalu jamulu purda-nyangka, ngari kutulu purda-nyangka linpangku.

Nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu kalalu jilja-wana wapakarra wapaja nyurru-wiyi nguru punku-wana. Kuja kala-jana Kaatu wangkaja, kula kalalu purda-nyangu, lawa. Nyurrurla yapa, kulalu yapa yinya-patu-piya nyinaya!”

⁹⁻¹⁰ Nyampurlangu-kula Kaatuju wangkaja:

"Kalarna-jana warrarda milki-yirrarnu ngaju-nyangu yartarnarriji yapa-patukuju jiljangkaju. Nyangulu ngaju-nyanu yartarnarriji kujalparna-jana warrawarra-kangu jiljangka yulyurru 40-palaku. Kala lawa. Kulajulu purda-nyangu, manu kulalu jungarni nyinaja.

Kujarlanyarna-jana muntuku-jarrinjarla kuluju nyinaja yapa yinapatukuju. Kujarlanyarnaju wangkaja, 'Yapa nyampu-paturlu kula kajulu purda-nyanyi. Warntarla-jarrimi warrarda kalu ngaju-kujaku. Kula kalu ngaju-nyangu kuruwari manu yimi milya-pinyi jungarni nyinanjaku.'

11 Kuja-jukurnaju warrarda wangkaja kulu-nyayirni, 'Junga, kapurna-jana yapa nyampu-patuju warla-pajirni walya Kanana-kurra yukanja-kujaku. Kapurna-jana kangkarla yinya-kurraju yungulu ngajuku marlaja nyinakarla ngurrjulku rarralya. Kala lawa.' **

12 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yirriyirriili nyinaya, marda kajikankulu maju manngu-nyanyi, marda Kaatuku kajikankulurla kapuru nyina ngungkurr-nyinanja-wangu. Kajinkilirla kapuru nyina, kapunkulurla Kaatuku lawa-wangkami kuja-ka JUKURRARNU nyina.

13 Jalangu kanyarra Kaatu wangka. Tarnngangkulu Kaatuju purda-nyangka, kajika-nyarra Juju Ngawungku yulyurru-yinyi. Kuja-jangka-kula kajikankulu warntarla-jarrimi, manu kajikankulu Kaatuju yampimilki purda-nyanja-wangurlu. Kuja-kujakuju, parra-kari parra-karijili-nyanu jarnkujarnku wangkaya yungunkulu pirrjirdi-jiki nyinami.

14 Kujarlipa Jijaji Kiraji-kirli purda-nyangu, walalparliparla nyinaja, manu kapurliparla wala nyinami warrarda kajirli palimi. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kapurliparla Jijaji Kirajiki jirnganja nyina kaji wiri nyina nyiarningkijarraku. Kala kajirli yampimi wala nyinanja-wangurlu, ngulaju kularlipa nyanungu-kurluju nyinami, lawa.

15 Manngu-nyangkalu yarda yimi Payipulurla, kuja-ka wangkami: "Jalangu kajinkili Kaatu purda-nyanyi nyurrurla-kurra wangkanja-kurra, kulalu jurru marntarla-jarriya yangka-patu-piya nyurrurla-nyangu nyurnunyurnu-piya yangka-patu kujalurla Kaatuku jurnta warntarla-jarrija nyurru-wiyi."*

16 Yuwayi, yimi yinyaju junga. Nyurru-wiyi, Kaatu-jana wangkaja yapa yinapatukuju. Kala kulalu purda-nyangu, lawa. Mujujurlu-jana yapa yinapatuju kangu Yijipi-ngirliji, kala ngula-jangkaju, jurntalurla warntarla-jarrija Kaatukuju purda-nyanja-wangu.

17 Kaatujulpa-jana kulu-nyayirni nyinaja yapa yinapatukuju 40-pala yulyurpuku. Warntarla kalalu nyinaja. Kujarlanyalu muku palija jiljangkaju.

18 Kaatu-jana wangkaja yapa yinapatukuju, "Junga, kapurna-nyarra warla-pajirni walya Kanana-kujakuju. Kapurna-nyarra kangkarla walya yinya-kurraju yungunkujulu ngajuku marlaja nyinakarla rarralya, kala lawa. Kulankujulu purda-nyangu." Kujanya-jana Kaatuju wangkaja.

* 3:11 Nyangka Psalm 95.7-11

* 3:15 Nyangka Psalm 95.7-8

19 Yungulparlipa yimi yinyaju manngu-nyangkarla. Milya-pinyi karlipa-jana yapa yinya-patuju kuja kalalu Kaatu yampija kapuru nyinanjarla. Kujarlanya-jana warla-pajurnu yaninja-kujakuju walya Kanana-kujakuju.

4

Nguru-nyayirni-wangurla kapurliparla marlaja nyina rarralypa Kaatuku

¹ Kaatu kangalpa jalanguju wangkami-jiki yungurlipa ngurra nyanungu-nyangu-kurra yukami rarralypa nyinanjaku. Kujakungarntiji yungurlipa yirriyirri-jarri-wiyi, kajika-nyanu wangkami Kaatuju kuja, "Yuwa! Marda yapa nyampu-patu kalu ngampurpa-wangu-nyina ngajulurla nyinanjakuju."

² Mukurlipa purda-nyangu Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli. Kuja-piyarlu-yijala nyurru-wiyi Yijirali-pinkirli purda-nyangu Kaatuju wangkanja-kurraju. Kala ngalya-kari-miparlulu purda-nyangu junganku, ngalya-kari kulalurla ngungkurr-nyinaja yimiki nyarrpa kujalpa-jana wangkaja. Kulalurla marlaja yukaja walya Kanana-kurraju.

³ Nyurru-wiyi Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra yungurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralypa. Ngula-jangka warrkiki jupu-karrija. Kala ngaka-nyanu wangkaja:

"Ngaju karna-jana kulu nyina Yijirali-pinki yapaku. Kuja-jangka-kula kapurna-jana warla-pajirni. Kulajulu marlaja nyina ngurrju rarralypa, lawa."*

Kala ngalipa kuja karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki, kapurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralypa nyanungukuju.

⁴ Nyampuju yimi kuja nganangku mayi yirrarnu Payipulurla:

"Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu jika-pala parraku, ngula-jangka jupu-karrijalku wirli-palarla parrangka."*

⁵ Kaaturlu-ngalpa yimi jurru-juku yimi-ngarrurnu Payipulurla:

"Nyampurra Yijirali-pinki kulalu yukami walya Kanana-kurraju. Kapulu nyinayarla ngaju-kurlu yinyarlaju, kala lawa."*

⁶ Yijirali-pinkirli kamparru-warnu-paturlu-wiyi yapangkulu Kaatuju purda-nyangu kuja-jana wangkaja, kala kulalu junganku purda-nyangu. Kujarlanya kulalu yukaja walya Kanana-kurraju, lawa. Junga kujaju. Kala milya-pinyi karlipa kuja kalurla yapa marlaja nyina ngurrju rarralypa jalangu.

⁷ Yapa yinya Yijirali-pinki kulalurla marlaja nyinaja ngurrju rarralypa Kaatukuju, lawa. Kujarlaju, Kaatuju wangkaja-nyanu, "Yuwayi, kapurna parra-nyayirni-wangu wurdujarra-mani yungujulu yapa marlaja nyina ngurrju rarralypa." Ngakarrangakarralku yulyurru panujangkarla, Kaaturlurla Kingi Tapitiki yimi-ngarrurnu yungu yimi nyampuju Payipulurla yirrarni, yimi yangka jurru-juku kujarna nyarra yimi-ngarrurnu. Tapitirli nyampu yirrarnu:

"Jalangu kajinkili purda-nyanyi Kaatu nyurrurla-kurra wangkanja-kurra, kulalu jurru marntarla-jarriya, lawa."*

* 4:3 Nyangka Psalm 95.11

* 4:4 Nyangka Genesis 2.2

* 4:5 Nyangka Psalm 95.11

* 4:7 Nyangka Psalm 95.7-8

8 Watingki yangka Jajuwarlu-jana nguru-kangu Yijirali-pinkiki ngurra Kanana-kurra kula-nganta yungulurla ngurrju rarralya marlaja nyinakarla. Kujarlaju Kaaturlurla Tapitiki yimi-ngarrurnu parra jinta-kari-kirliji yungulurla Kaatuku marlaja nyina yapa ngurrju rarralya.

9 Nyampurla Parra-nyayirni-wangurla kapurliparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya Kaatukuju yangka kuja karliparla nyanunguku nyina.

10 Manngu-nyangkalu nyurru-warnu kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu. Ngula-jangka warrkiki jupu-karrijalku. Kuja-piya-yijala kajirliiparla marlaja nyina ngurrjulku rarralya, ngula-jangkaju warrkiki kapurlipa jupu-karrimilki-yijala.

11 Yungulparlipa yirriyirriqli purayarla kuruwarrri Kaatu-kurlangu yungulparliparla marlaja nyina ngurrju rarralya. Kajilparlipa puranjawangu nyinayarla kaji-ngalpa nyarrpa wangkami, kuja-panuju kajikangalpa warla-pajirni rarralya nyinanja-kujaku, manu ngulaju kajikangalpa riwarri-mani muku Yijirali-pinki-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, yangka kujalu nyanungu yampija purda-nyanja-wangurlu.

12 Yungulparlipa yirriyirriqli purda-nyangkarla Kaatu kaji-ngalpa wangkami. Nyanungu-nyangu yimi wankaru manu pirrjirdi-nyayirni nganayi-piya wirlampi-piya yiri-nyayirni-piya yangka kuja karlipa puluku yilara pajirni yungkurnu-jangka. Kuja-piya-kula-ka Kaatu-kurlangu yimiji warrarda yukami ngalipa-nyangu pirlirra-kurraju. Nyanungu-nyangu yimi-kirliqli Kaaturlu kangalpa milya-pinyi kuja karlipa nyarrparlangu manngu-nyanyi, manu-ka milya-pinyi nyarrparrimi kapurlipa.

13 Nyampurla ngurungka kulalparliparla nyiya jurnta wuruly-mardakarla nyanungukuju, lawa. Nyanungurlu-ka nyanyi nyiyarningkijarra kuja-ka ngunami manu karrimi. Raa-pinjarla nyanyi-ka nyiyarningkijarra ngaliparla nginyinginyirla kaninjarni. Ngaka kapurlipa Kaatuju jangu-mani nyarrpa-jarrija kujarlipa marda ngurrju, marda ngawu.

Jijajiji ngalipa-nyangu Maralypikingarduyu Wiri

14 Jijajiji ngalipa-nyangu Maralypikingarduyu Wiri. Nyanunguju Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu, manu pina-yanu nguru-nyayirni-wangukurra yangka-kurra-juku kuja-ka Kaatu nyina. Wangkami karlipa-nyanu wala nganta karliparla nyina Jijajikiji, manu nganta karlipa purami. Kujarlanya jungankulparlipa purayarla yampinja-wangurlu.

15 Jijajiji Maralypikingarduyu Wiri ngalipakuju kamparru Kaatukuju. Kujalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, Juju Ngawungkuju putaputa jinyijinyi-manu nyanunguju Kaatu-kujakuju. Kala lawa. Jijajijilparla nyinaja jungarni-jiki Kaatukuju majungka-jarrinjawangu. Kujarlanya, kaji-ngalpa kuja-piyarlu-yijala Juju Ngawungku putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-kujaku, Jijaji kangalpa marilki nyina ngalipakuju. Warrawarra-kanyi-jiki kangalpa.

16 Kaatuju mari-jarrinjarla ngurrju-juku kangalpa nyina ngalipaku panuku-juku, manu kangalpa yimiri-nyayirni nyinami. Kuja karliparla warntarla-jarrimi, yawuru-jarrimi kutu kangalpa mari-jarrinjarla. Kuja kangalpa Juju Ngawu jangkardu yani, ngula-purunya Kaatuju

kangalpa yaninjarla pirrjirdi-mani. Kujarlaju, kurnta-wangurliparla pardimirra.

5

¹ Kaaturlu-jala kajana wati-kari wati-kari milarni yungulurla nyanunguku warrki-jarrimi Maralypikingarduyu Wiriwiri. Nyarrpa-jarrimi-ka Maralypikingarduyu Wiriji warrkingkaju? Nyanunguju-ka karrimi kamparru Kaaturla yungu-janarla wangkami yapaku. Yapanguku kalurla warntarri kanyirni yungurla yinyi Kaatuku. Manu karla kuyu purranjarla yinyi Kaatuku yungu-jana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku maju-jangkaku.

²⁻³ Yinyarra yangka Maralypikingarduyu Wiriwiri kalalu majungka-jarrija yapa panu-kari-piya-yijala. Kujarlanya kalalurla kuyuju purranjarla yungu Kaatukuju yungu-jana yawuru-jarrimi yapa ngalya-kari-piyaku. Yangka yapa ngalya-kari kuja kalalurla Kaatukuju jurnta yanu, manu yangka kuja kalalurla jurnta majungka-jarrija Kaatukuju, ngularraju kulalu-jana Maralypikingarduyu Wiriwirili kulungku ngarrurnu, lawa. Ngarijili-jana ngurrju-juku nyinaja kuluwangu-juku.

⁴ Kula-nyanu ngana milarninjarla wangkaja yungu maralypikingarduyu-jarrimi yungulurla nganta yapangu pulka-pinyi, lawa. Kaatu jinta-jana milarninjarla wangkaja maralypikingarduyukuju yangka-piyaku wati Yarunu-piyaku kamparru-warnuku kuja kalarla nyurru-wiyi warrki-jarrija Kaatuku maralypikingarduyu.

⁵ Jijaji Kirajiji kuja-piya-juku. Kula-nyanu nyanungurlu milarnu yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinami manu yungurliparla yapa ngaliparlu pulka-pinyi, lawa. Kaaturlu Jijaji Kirajiji milarnu warrki yinyakuju. Nyarrparlu karlipa milya-pinyi kujalparla Jijaji marlaja nyinaja Maralypikingarduyu Wiri? Nyurru-wiyi, Kaaturla wangkaja:

“Nyuntunpa ngaju-nyangu Kaja-nyanu. Jalangujurnangu nyuntukupalangu-jarrijalku Kirda-nyanulku.”*

⁶ Manu ngaka-pardu-kari Payipulurla, Kaaturla wangkaja nyanunguku:

“Kapunpa nyuntuju nyinami maralypikingarduyu-piya yirdi-piyaju Kijirdi-piya.* Kapunpaju warrarda warrki-jarrimi ngajukuju maralypikingarduyu wiri-piya.”*

Ngularla Kaatu wangkaja Jijaji Kirajiki, kujarlu-kula milarnu nyanunguju warrkikiji.

Jijajirli kala linpangku purda-nyangu Kirda-nyanuju

⁷ Kujalpa Jijaji nyinaja nyampurla walyangka, nyanunguju kalarla warrarda wangkaja Kaatukuju. Nyanunguju yulaja yangka kuja Kaatu japurnu nyanunguku pirrjirdi-maninjaku yungu lani-wangu palimi. Kaaturlu Jijajiji yilyajarni walya nyampu-kurraju warntawarntarla palinjaku, manu Jijajirliji nyanunguju purda-nyangu yirriyirri-nyayirnilri nyarrpa kujarla nyanungu wangkaja. Jijajirliji kala

* 5:5 Nyangka Psalm 2.7

* 5:6 Nyangka Genesis 14.18-20

* 5:6 Nyangka Psalm 10.4

nyanunguju purda-nyangu-nyayirni. Kujarlanya Kaaturluju purda-nyangu Jijajiji kujarla wangkaja, manu pirrjirdi-manu-nyayirni, manu lanu-wangu-manu.

⁸ Junga kujaju, Jijajiji Kaatu-kurlangu Kaja-nyanu-nyayirni. Kala nyampurla walyangka murrumurru-nyanu kutu purda-nyangu yapa ngalipa-piyarlu. Murrumurru kuja kala-nyanu purda-nyangu Jijajirliji, kujanya pinarri-jarrija Kaatuku linpangku purda-nyanjaku.

⁹ Yuwayi, Jijajirli warrarda purda-nyangu Kaatu wangkanja-kurra nyarrpa kujarla wangkaja. Warrkiji lawa-manu muku yangka kujarla Kaaturlu yungu. Kujarlanya kajirlipa linpangku purda-nyanyi, kapungalpa muurl-mardarni yungurlipa Kaatu-kurlulku tarnnga nyina.

¹⁰ Kaaturlu milarnu Jijajiji yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wirilki nyinami wati yangka-piya Kijirdi-piya yangka kuja kalarla maralypikingarduyu nyinaja nyurru-wiyi.

Yungulparliparla karlirr-yaninja-wangu nyinayarla Kaatuku

¹¹ Yungurna-nyarra yimi panu milki-wangka Jijaji-kirli. Kala kula kankulu kapanku pina-jarrimi, lawa. Nyarrparlurna-nyarra pinarri-mani nyurrurlaju?

¹² Nyurrurla yapa-patunkulu Kirijini-jarrija nyurru-wiyi. Kuja-jangkarlu ngajurna manngu-nyangu kula-ngantankulu-jana pinarri-mantarlalku jalangurluju yapa ngalya-kari-patuju Jijaji Kiraji-kirliji. Kala lawa. Nyurrurlajunkulu ngurrpa-juku Kaatu-kurlangu yimik-iji yangka yimi kuja karlipa ngalipaju yapa pina-jarrimi Kirijini-jarrinjarla. Nyurrurlajunkulu ngurrpa-juku, kujarlanya kula kankulu-jana yapa pinarri-mani. Yungulparna-nyarra marda ngajulurlu yan-injarla pinarri-mantarla junta-kariki, karija. Nyurrurlajunkulu kurdu wita-piya kuja-ka lampurnu-mipa ngarni. Kula-ka kuyu-wiyi ngarni. Kuja-piya-jangkanya kulalpankulu nyarrpa pina-jarriyarla maya-kari yimi pirrjirdi Kaatu-kurluju.

¹³ Kuja-ka yapa yangka Kirijini-jarrimi, ngulaju-ka wita ngari pina-jarrimi Kaatu-kurluju. Ngurrpangku-juku kulalpalu-nyanu nyarrparlu yirri-purayarla yimi pirrjirdi Kaatu-kurlu kuja kangalpa wangkami jungarni nyinanjaku.

¹⁴ Yimi-kari yimi-kari Kaatu-kurlangu ngularrajulu pirrjirdi-nyayirni yangka kuyu-piya kuja kalu wiriwiri-miparlu ngarni. Murnma-juku kankulu nyinami ngurrpa-juku kurdu-piya pina-jarrinjakuju Kaatuku yangka jungarni nyinanjaku. Ngalya-kari Kirijini kalu pina-nyayirni nyina Jijaji-piya. Tarnngangku-juku kalu manngu-nyanyi yimi Kaatu-kurlangu. Kujarlanya kalu milya-pinyi nyiya ngurrjuju manu nyiya majuju. Kuja-piya-mipa yapa kajika pina-jarrimi-nyayirni jungarni nyinanjaku Kaatuku.

6

¹⁻² Kaaturlipa jintawarlayirli payirni yungu-ngalpa warrarda pinarri-mani. Ngula-jangkaju, yungurlipa pina-nyayirni nyina Jijaji-piya. Kapurlipa milya-pinyi nyiya ngurrju manu nyiya maju. Kuja kalu yapa yangka Kirijini-jarrimi, nyampunya karnalu-jana yangka nganimpurluju pinarri-mani yungulu pina-jarrimi. Pinarri-mani karnalu-jana yangka kajilpalu yapa warntarla nyinayarla, ngulaju

yungulpalu pina-yaninjarla yalala-yirrakarla Kaatu, kajikalu palimi-kijaku. Pinarri-mani karnalu-jana yungulurla Kaatuku warrarda ngungkurr-nyina. Pinarri-mani karnalu-jana yungulu papitaji-jarri-wiyi kajili yani Kirijini-kirlangu manu Juwu-kurlangu purlapa-kurra. Papitaji-maninjarla karnalu-jana rdaka yirrarni jurrungka yungu-jana Pirlirrupa Kaatu-kurlangurlu yartarnarri yinyi. Kujarlunya karnalu-jana pinarri-mani. Manu pinarri-mani karnalu-jana yangka Kaaturlu kapu-jana yapaju palinja-warnuju pina-wankaru-mani. Manu karnalu-jana pinarri-mani yangka Kaaturlu kapu-jana yapa panu miimii-nyanyi ngurrju-japalpalu marda nyinaja, maju-japalpalu nyinaja. Yapa maju kapu-jana tarngangu yilyamirra kuja-purda-kari. Kujarranya karnalu-jana yapaju pinarri-mani kuja kalu Kirijini-jarri. Manu panu-kari yimi wiri-nyayirni karnalu-jana pinarri-mani.

³ Junga kujaju. Kaji-ngalpa Kaatu ngampurru-pa-juku nyina, ngulaju kapurlipa pina-nyayirni nyina Jijaji-piya parra-kari parra-kari.

Maju-warnurlu yungulparlipa yalala-yirrakarla Kaatu

⁴⁻⁶ Marda-ka yapa pina nyinami yimi jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Marda karla rdakurl-kiririnjarla wala nyinami nyanunguku yangka kuja yanurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Marda nyurru-ka mardarni Pirlirrupa Kaatu-kurlanguju kuja kangalpa yartarnarri-kari yartarnarri-kari yinyi warrki-jarrinjaku. Marda-ka milya pinyi Kaatu-kurlangu yimiji ngurrju. Manu marda karla marlaja mardarni yartarnarri wiri Kaatuku yangka kuja-ka wiri-nyayirni nyina nyiyarningkijarraku. Ngula-jangka, nyarrpa-jarrimilkirliparla yapa yinya Kirijinikiji kaji warntarla-jarri yarda Kaatu-kujaku? Yalala-yirrarninja-wangurla, kulalparlipa nyarrparlu pina-kangkarla Kaatu-kurra, lawa! Yalirli kaji warrarda maju-pajirni Jijaji, ngulaju yangka yali-patu-piya kujalpalurla nyurunyuru-jarrija. Manyu-pinjarlalu kankarlulku waraly-yirrarnu warntawarntarla.

⁷ Yapa ngalya-kari kalu nyina walya ngurrju-piya. Kuja-ka ngapa wiri wantimi walyangka, ngulaju-ka miyi panu pardimi yungulu yapa pirda-jarri kuja kalu walya yinyarla warrki-jarri. Kaatuju-ka wardinyi nyina kujakuju, manu-ka warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi walya yinyaju.

⁸ Kala ngalya-kari yapa kalu nyina walya maju-piya jilkarla-kurlu-piya. Kuja-ka ngapa wiri wantimi, ngulaju-ka jilkarla-mipa pardimi walya yinyarla, ngulaju ngurrju-wangu. Marda kajika Kaaturlu juyurdurlu yunparni walya yinyaju yungu jankami muku.

⁹ Ngajukupurdangka-purnu, pututu-pinyi karnalu-nyarra kujarluju yangka kajikankulurla Kaatuku warntarla-jarri jurnta. Kala karnalu-nyarra milya-pinyi kuja kankulurla jungarni-jiki nyinami nyanunguku. Kuja-jangkanya Kaaturlu kanyarra muurl-mardarni-jiki nyanunguku.

¹⁰ Kaaturlu kangalpa miimii-nyanyi warrarda jungangu. Kula-nyarra wajawaja-mani. Milya-pinyi kanyarra kuja kankulurla yulkami-jiki manu kankulurla warrki-jarri. Manngu-nyanyi kanyarra yangka kujalpankulu-jana yapa nyanungu-nyanguku ngurrju nyinaja manu jalanguju kankulu-jana yimiri-jiki nyinami.

11 Jalangu kankulurla Kaatuku pardarni yungu-nyarra yinyi yangka kuja-nyarra kamparru-wiyi jangku-pungu. Kapu-nyarra jungangku yinyi. Ngulakungartiji karnalu-nyarrarla wangkami Kaatuku yungunkulurla Kaatuku kuja-piya warrki-jarrimi tarnnga-nyayirni mata-wangu. Wangkami karna-nyarrarla yungunkulu wajampa-wangu nyina.

12 Warrarda warrki-jarriyalu kuja-juku mata-wangu yangka kajikankulu mata-jarrimi-kijaku. Waalparrikalu-jana yapa yangka-patu kuja kalurla wala-nyayirni nyinami Kaatuku. Ngularraju yangka kuja kalurla nganyunganyu-wangu nyina. Nyanungurlu kajana yinyi nyiyarlangu yangka kuja-jana jangku-pungu kamparru-wiyi.

Niyarlangu-puka kuja kajana Kaaturlu yapaku jangku-pinyi, ngulaju kajana yinyi

13-14 Nyurru-wiyi, Kaatu Yipuruyamukujurla wangkaja kuja: "Kapurnangku warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi, manu kapurnangku kurdu panu yinyi manu jamirdi yaparlapuraji-purnu."*

Kujanyarla wangkaja. Kujakungartirli, Kaatu-nyanu pirrjirdi wangkaja, "Junga, kapurnarla nyiyarningkijarra yinyi Yipuruyamukuju jurinyki-yirrarninja-wangurlu." Junga kujaju. Kula-ka yapa manu pirlirra jinta-kari wiri nyina Kaatu-piya, lawa. Kujarlaju, ngularla Kaaturlu Yipuruyamuku jangku-pungu, kula ngana japurnu yungu purda-nyanyi jangku-pinja-kurra jurinyki-yirrarninja-kujaku, lawa.

15 Junga kujaju. Yipuruyamura warrarda pardarnu nganyunganyu-wangu-juku Kaatukuju yungurla kaja-nyanu yinyi. Ngula-jangka, kurdu wirriyarla palka-jarrija yangka kujarla Kaaturlu jangku-pungu kamparru-wiyi.

16 Yimi-pardu-kari yungurna-nyarra wangka yungunkulu milya-pinyi. Kuja kapala-nyanu yapa jirramarlu kulungku ngarrirni nyiyanngurlu-puka, jinta-kari marda kajikarla wangkami, "Yuwa, junga karnangku wangkami! Milya-pinyi karli kuja kangalingki Kaaturlu nyanyi manu purda-nyanyi. Kajilparnangku warlka wangkayarla, ngulaju kajikaju Kaaturlu purda-nyanyi, manu kajikaju maju-pajirni, warlka-pajirni." Kaji yinya yapa kamparru-warnu kuja wangkami, ngulaju kapurla yapa jinta-kariji ngungkurr-nyina, manu kapu-pala kuluku lawa-jarrimi.

17 Nyurru-wiyi, yangka kujarla Yipuruyamuku wangkaja Kaatuju, wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi tarnngangku-juku ngalipa kuja karlipa Yipuruyamu-kurlangu yapa nyina. Junga kujaju. Kala jalangu kajikarlipa-nyanu marda kujaju wangka, "Kaaturlu kula kangalpa warrawarra-kanyi, jurinyki-yirrarni kangalpa ngari." Kuja-kujakuju, Kaaturla wangkaja Yipuruyamu nyurru-wiyi, "Ngajuluju karna-nyarra junga wangkami. Kajilparna-nyarra yampinjarla yantarla warrawarra-kanja-wangurlu, ngulaju kajikarnaju warlkanji-pajirni ngurrju-wangu." Kuja-kularla Kaatuju wangkaja yungurlipa jungangku milya-pinyi Kaatuju kangalpa warrarda junga wangka.

* 6:13-14 Nyangka Genesis 22

¹⁸ Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kajilpa-ngalpa jurnta mardakarla niyarningkijarra kuja-ngalpa jangu-pungu kamparru-wiyi, ngulaju kajika-nyanu warlkanji-pajirni. Wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa warrawarra-kanyi nganta. Nyanungu-kurrajurlipa parnkaja yungu-ngalpa muurl-mardarni. Milya-pinyi karlipa yangka kulalpa-ngalpa yulyurlku-yungkarla, lawa. Kuja-jangkanyalparlipa wardinyiji nyinayarla. Kaatu-ngalpa junga wangkaja yungurlipa milya-pinyi kapurliparla marlaja mani niyarningkijarra kuja-ngalpa jangu-pungu kamparru-wiyi.

¹⁹⁻²⁰ Yuwayi, Kaatu-ngalpa junga wangkaja. Kujarlanya karliparla wala-juku nyina Jijajiki. Nyanungurlunya kangalpa mardarni pir-rjirdirli, kula-ngalpa juwa-kijirninjarla yampimi, lawa. Manngunya-kalu-jana yangka-patu maralypikingarduyu-patu yangka kuja kalalu yukaja Yuwarli Maralypi-kirra manu yangka ruumu-nyayirni-wangu-kurra kaninjarni. Kaaturlu Jijajiji milarnu yungu Maralypikingarduyu Wiri tarngga-juku nyinami yangka-piya Kijirdi-piya. Jijajiji nyurru-juku kamparru yanu ngalipakuju. Nyurru yukaja yangka-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kuja-ka Kaatu nyinami, yungu-ngalparla Kaatuku wangka ngalipakuju.

7

Nyampuju yimi Kijirdi-kirli kujalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinaja nyurru-wiyi Jijaji-piya

¹ Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni maralypikingarduyu Kijirdi kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngana-wiyi nyanunguju? Kijirdijilpa-jana kingi nyinaja yapaku kujalpalu nyinaja kiringka yirdingkaju Jalamurla. Nyanungujulpa maralypikingarduyu nyinaja kujalparla Kaatuku warrki-jarrija, Kaatu yangka kuja-ka kankarlarra nyina wiri-jiki yapaku manu pirlirpa-kariki. Manngu-nyanyinya kankulu yimi yangka Yipuruyamu-kurlu kuja-jana pungu warrmarla murntu-pala-jangka kingi-patu-jangka?* Yipuruyamurlu-jana riwarri-manu muku, manu-jana niyarningkijarra jurnta kangu. Ngula Yipuruyamu pina-yanu ngurra-kurra niyarningkijarra-kurlu, jingijingi yanu kirri Jalamukuju, manurla Kijirdi yanurnu wapirdi kulkurru-kurra. Nyanungurlu payurnu Kaatu yungu-jana Yipuruyamu manu nyanungu-nyangu yapa pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

² Yinyarra yangka niyarningkijarra kuja-jana Yipuruyamurlu jurnta kangu murntu-pala-jangka kingi-jangka, yirrarnu-jana karlarla-pala yurturlurla, manurla karlarla-jangka jinta yurturlu-kari yungu warntarri Kijirdiki. Nyarrpara-jangka yirdi Kijirdiji, manu nyarrpa-ka wangka yirdiji? Wangkami-ka kuja, 'Kingirli Kajana Yapa Nyanungu-nyangu Warrawarra-kanyi Junganku.' Yuwayi, Kijirdijilpa-jana kingi nyinaja yapaku kujalpalu nyinaja Jalamurla. Yirdi jinta-kari nyampuju-ka wangkami, 'Kingi-kirlangu Yapa Kalu Nyina Rarralya'.

³ Kula nganangku-ka milya-pinyi ngana Kijirdikipalangu kirda-nyanuju manu ngati-nyanuju, manu kula-ka nganangku milya-pinyi ngana-pala Kijirdikipalangu jamirdi-nyanuju manu yaparla-nyanuju, lawa. Kula-ka nganangku milya-pinyi nyangurla kuja Kijirdiji palka-jarrija manu palija, lawa. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdi

* 7:1 Nyangka Genesis 14.1-24

ngulaju Kaatu-kurlangu-piya Kaja-nyanu-piya. Milya-pinyi karlipa yangka Kijirdi kapurla marlaja nyina maralypikingarduyu Kaatuku tarnnga-juku.

Yipuruyamurlula warntarri yungu Kijirdiki

⁴ Kuja-jana Yipuruyamurlu jurnta kangu nyiyarningkijarra yinya murntu-pala kingiki manu warrmarla-patuku, ngulajurla yungu nyanungurluju ngalya-kari Kijirdiki warntarri nganta. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdiji wiri-nyayirni-yijala Yipuruyamu-piya kujalpa nyinaja nyurru-wiyi ngalipakupalangu warringiyi-nyanu-nyayirni.

⁵ Milya-pinyi karlipa wati jinta-kari yirdiji Liipi.* Ngulaju yangka kurdu-nyanu Yipuruyamuku warringiyi-nyanu-kurlangu yangka Jakupu-kurlangu. Liipi-kirlangu-jangka-jala wungu-warnu-jangka kala-jana Kaaturluju jarnkujarnku milarnu warrki-jarrinjaku maralypikingarduyuju yuwarli maralypirlakuju. Yijirali-pinkiji yapaju manu yangka-patu maralypikingarduyu-patu, ngulaju kalu jintawarlayi-jiki nyinami warlalja Yipuruyamu-kurlangu. Kuruwarri nyanungu-nyangu-ka wangkami yangka Yijirali-pinkirli yungulu-jana warntarri yinyi maralypikingarduyuku yangka-patuku kuja kalu Liipi-kirlangu-jangka wungu-warnu-jangka nyinami.

⁶ Wati yinya Kijirdi, kula Liipi-kirlangu-jangka, lawa. Kala ngarirla Yipuruyamurluju yungu kutu warntarri yaliji. Ngula-jangkaju, Kijirdi-jirlajinta wangkaja Kaatuku, manu Yipuruyamuku payurnu nyanunguju yungu Yipuruyamu warrarda pirrjirdi-maninjarla warrawarrakanyi. Milya-pinyi karlipa yangka Yipuruyamuku-kularla jangkungu Kaaturluju yangka kapurla kurdu panu-jarlu yinyi ngaka.

⁷ Wita ngarirnganku payirni. Nganangku kajanarla Kaatu payirni yungu-jana yapa pirrjirdi-maninjarla warrawarrakanyi? Milya-pinyi karlipa yapa wiringki-mipa kajanarla Kaatuku payirni. Kujarlanya karlipa milya-pinyi yangka Kijirdiji parrpada wiri-jiki Yipuruyamukuju. Nyanungujurla Kaatukuju wangkaja Yipuruyamurlajinta.

⁸ Yinyarra maralypikingarduyu-paturlu kuja kalalu warntarri manu yapa-kurlangu, ngulajulu muku palija. Kala milya-pinyi karlipa Kijirdiji wankaru-juku Jijaji-piya. Kujarlunya kangalpa Payipurlulu yimi-ngarrirni nyanunguju.

⁹⁻¹⁰ Nyarrparlurna-nyarra yimi-ngarrirni yungunkulu purdanyanjarla langa-kurra-mani? Ngularla Kijirdi wapirdi yanurnu Yipuruyamuku, kujarla Yipuruyamurlu warntarriji yungu nyiyarningkijarra nyanunguku, nyanungu-nyangu warringiyi-nyanu Liipi kula palka-jarrija-wiyi murnma-juku. Kala kujarla Yipuruyamurlu yungu yinyarra warntarri Kijirdiki, kula-ngantalpalarla yungu palkangku manu yuruyurulu. Yapangku kalalu-jana yungu warntarri Liipiki manu maralypikingarduyu-patukariki. Kala kujarla Yipuruyamurlu yungu warntarri Kijirdiki, kula-ngantalurla Liipirli manu maralypikingarduyu-patukarirli-yijala yungu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kijirdiji parrpada wiri-jiki Liipi-kirlangu-patuku.

Jijajiji Kijirdi-piya-juku

* 7:5 Nyangka Genesis 29.34

¹¹ Manngu-nyangkalu yangka kamparru-warnu maralypikingarduyu yangka kalarla warrki-jarrija Kaatuku yangka Yarunu. Nyanungurlu manu ngalya-kari maralypikingarduyurlu, yangka kaja-nyanu-paturlu manu warringiyi-nyanu-paturlu kuja kalalurla warrki marlaja kangu, ngulaju kalalu Mujuju-kurlangu kuruwarrri putaputa puraja junganku, manu ngula kuruwarrri-kirlirli kalalu Juwu-paturlu puta yawuru-manu Kaatu. Kala lawa. Kujarlanya, Kaatuju-ngalpa wangkaja maralypikingarduyu jinta-kari-kirli yangka kuja milarnu Kijirdi-piya, kula Yarunu-piya, lawa.

¹² Wati yinya-patu yangka kuja kalalurla warrki-jarrija Kaatuku maralypikingarduyu-patu nganta, Kaaturlu kala-jana milarnu Liipi-kirlangu-jangka-mipa. Mujuju-kurlangu kuruwarrri-kirlirli kalalujana puta yawuru-manu Kaatu, kala lawa. Kala jalangurluju milarnu yangka jinta-kari yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina. Kaaturluju nyampuju jinta-kari milarnu kuruwarrri-kari-kirli jalangu-warnu-kurlu yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi.

¹³ Nyampu jinta-kariri ngulaju Warlalja-Wiri Jijaji yangka kuja karnanyarra yimi-ngarrirni-kirli. Jijaji kula-ka nyinami Liipi-kirlangu warlalja turnu-warnu-jangka, kala wati jinta-kari-kirlangu yirdi Juurda-kurlanguju. Kuja Jijaji yanurnu, ngula-wangurla-wiyi, kularla ngana warrki-jarrija Juurda-kurlangu-jangka turnu-warnu-jangka Kaatuku Maralypikingarduyu Wiri nganta, lawa.

¹⁴ Ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijajiji, ngulaju Juurda-kurlangu-jangka turnu-warnu-jangka, wati yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngalipakupalangurlu Juwu-paturlu nyurnunurnurlu kalalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarrri. Kuruwarrri-jana wangkaja yungulpalujana milakarla wati-kari wati-kari warlalja Yarunu-kurlangu-jangka warrki-jarrinjaku maralypikingarduyu Kaatuku. Kujarlanya kulalu yapa jintarlangu milarnu Juurda-kurlangu-jangka, lawa.

Jijajiji Maralypikingarduyu Wiri Kijirdi-piya

¹⁵⁻¹⁶ Yuwayi, Jijajiji palka-jarrijalku, nyanunguju yangka Kijirdi-piya. Nyiya-jangka Kaaturluju milarnu Jijajiji? Yangka Juwu-paturlu kujalpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarrri, ngulangku kalalu-jana milarnu Liipi-kirlangu-jangka-mipa maralypikingarduyukuju. Jijajiji palka-jarrija jinta-kari-kirlangu-jangka turnu-warnu-jangka Juurda-kurlangu-jangka. Ngulaju ngula-juku. Jijaji kapu wankaru nyina tarnnga-juku Kijirdi-piya. Kuja-jangkanya-ka mardarni yartarnarri wiri-nyayirni yungurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kujarlanya, Kaaturluju milarnu nyanunguju yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina.

¹⁷ Manngu-nyangkalu yimi yinya Payipulu-jangka yangka kujarla Kaatu wangkaja Jijajiki, "Kapunpa nyuntuju nyinami yangka-piyajuku maralypikingarduyu-piya Kijirdi-piya. Kapunpaju warrki-jarrimi tarnnga-juku maralypikingarduyu-piya."* Yimi yinyaju junga.

¹⁸ Yinya kamparru-warnu kuruwarrri, Kaaturlu yampija purdangirli, manu-ngalpa jinta-karilki kuruwarrri yungu. Nyiya-jangka Kaaturluju kuruwarrri yinyaju yampija purdangirliji? Kuruwarrri yinyarlulajana yapa pirrjirdi-manu jungarni nyinanjaku Kaatuku, lawa.

* 7:17 Nyangka Psalm 110.4

¹⁹ Yapangku puta purajalu kuruwarri yinya jungangku, lawa. Kuruwarrirli kula-jana pirrjirdi-manu puranjaku. Kujarlanya, Kaaturluju yampija kuruwarri purdangirli. Ngula-jangka milarnu jinta-kari maralypikingarduyu ngalipakuju. Kujarlanya, wardinyi-nyayirni karlipa milya-pinyi yangka kapu-ngalpa nyampurluju kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra.

²⁰ Yangka kuja kalalu-jana Juwu-paturlu milarnu wati maralypikingarduyu nyinanajaku, kula-jana Kaatu kuja wangkaja nyampurraku, "Nyurrurla wati-patu kapunkujulu warrki-jarrimi ngajuku maralypikingarduyu tarnnga." Lawa, Jijaji-mipakurla kujaju wangkaja.

²¹ Kuja Kaaturlu milarnu Jijaji Kiraji, manu kuja yilyajarni nyampukurra yungu maralypikingarduyu nyina, Kaaturla junga-nyayirni wangkaja nyanungukuju, "Ngajujurnangku Warlaja-Wiri. Junga karnangku wangkami. Nyuntu karnangku milarni. Nyuntu kapunpa-jana maralypikingarduyuju nyinami tarnnga ngaju-nyangu yapakuju."*
Kuja-kularla Kaatuju wangkaja.

²² Yinya yangka nyuru-warnu kuruwarrirli Mujuju-kurlangurlu, kula kala yawuru-manu Kaatu, lawa. Kala Jijajirli-ngalpa kuruwarri jalangu-warnu kangurnu. Kaaturla nyanungukuju wangkaja nyanungu-mipalpa milarnu. Kujarlanya karlipa jungangku milya-pinyi yangka kapu-ngalpa yawuru-jarrimi Kaatuju.

²³ Kalalu wati panu nyinaja maralypikingarduyuju yangka kuja kalalurla warrki-jarrija Kaatuku. Kala muku palijalku-jalalu.

²⁴ Jijaji-mipa-ka tarnnga-juku wankaruju nyinami. Kujarlanya kangalpa Maralypikingarduyu Wiriji nyinami tarnnga-juku.

²⁵ Yuwayi, Jijaji-ka wankaru-juku nyinami yungu-ngalparla jinta warrarda wangkami Kaatukuju. Kujarlanya, Jijajirli kapu-ngalpa muurl-mardarni tarnnganku kuja karliparla ngungkurr-nyina, kapu-ngalpa kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra.

Jijaji-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri ngalipakuju

²⁶ Jijaji-kila jinta milarnu Kaaturluju yungu-ngalpa Maralypikingarduyu Wiri nyina. Kula majungka-jarrijarlangu nyanungu, jungarni-jikilparla nyinaja Kaatu-mipaku. Ngari pina-yanu kankarlarra yungurla jirranganja nyina Kaatuku. Kujarlanya yungulparlipa Jijaji purayarla.

²⁷ Jijaji kula majungka-jarrijarlangu, lawa. Kujarlanya kula-ka nyina yangka-patu-piya ngalya-kari maralypikingarduyu-piya kuja kalu majungka-jarri. Kujalu majungka-jarrija, kalalu parra-kari parra-karirli kuyu purraja Kaatuku yungu-jana Kaaturlu maju jurnta kanyi, manu kalalu maya-kari maya-karirli-juku kuyuju purraja yapa panu-karirlangukulku majuku jurnta kanjaku kujalpalu majungka-jarrija. Kalalu kuja-jarrija warrarda yinyaju maralypikingarduyu-patu. Kala kula Jijaji kuja-piya, lawa. Jintaku-mipa palija. Jintaku-nyanu yungu Kaatu-kurra yungu-jana maju jurnta kanyi yapaku.

²⁸ Yapangku kuja kalu purami Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju kalu-jana milarni wati-patu yungulu maralypikingarduyu-jarrimi. Wati yinya-patuju kalu majungka-jarrimirlangu wita-kari wita-kari. Ngari kalu-jana kutu milarni maralypikingarduyu-jarrinjakuju. Kala

* 7:21 Nyangka Psalm 110.4

nyurru-wiyi kujarla Kaaturlu yungu kuruwarri Mujujuku, ngula-jangka wangkajarla nyanungu-nyangu Kaja-nyanuku, “Junga karnanguku wangkami. Nyuntu karnanguku milarni. Nyuntu kapunpa-jana maralypikingarduyuju nyinami tarnnga ngaju-nyangu yapakuju.” Ngula-jangka milarnu yungu-ngalpa Maralypikingarduyuu Wiri-nyinami tarnnga. Tarnnga-ka nyina jungarni majungka-jarrinja-wangu.

8

Jijajirli-ngalpa kuruwarri jalangu-warnu kangurnu

¹ Yungurna-nyarra yapa-patu nyurrurla pinarri-mani maya-kari maya-kari Jijajiki. Mardarni karlipa Maralypikingarduyuu Wiri jinta, nyampuju Jijaji. Yaninjarla pirri-manu nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-wana jungarni-purdanji yungu-pala mapirri nyinami wiri-nyayirni nyiyarningkijarraku.

² Jijaji-ka warrarda warrki-jarrimi ngurra tarrukurla kankarlarra yangkangka kuja-ka Kaatu nyina nguru-nyayirni-wangurla. Yinya ngurra tarruku kula Kaluku Tarruku-piya yangka kujalu Mujujurlu manu nyanungu-nyangurlu yapangku ngurrju-manu nyurru-wiyi, lawa. Kaaturlu ngurrju-manu yinyaju ngurra tarruku kankarlarra.

³ Juwu-paturluju kalalu-jana warrarda milarnu maralypikingarduyuu-patuju, kalalu kangurnu warntarri manu kuyuu yungulurla maralypikingarduyuu-paturlu purrami Kaatuku ngurra tarrukurla yungu-jana Kaatu wardinyi-jarrimi. Yangka kuja Jijaji pinayanu nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-piya-yijala-nyanu yungu nyanungurlu yungu-jana Kaatu wardinyi nyinami yapaku.

⁴ Kajilpa Jijaji wankaru-juku walya nyampurla nyinayarla, kulalpa nyanunguju maralypikingarduyuu nyinayarla, lawa. Nyurru kalu panu nyinami maralypikingarduyuu kuja kalurla warntarri kanyirni Kaatuku, yangka kuja-jana Mujujurlu yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu kuruwarrirla.

⁵ Yinyarra maralypikingarduyuu kalu warrki-jarrimi-jiki parra-kari parra-kari Yuwarli Maralypirla kuja-ka tarruku karrimi nguru-nyayirni-wangu-piya kankarlarra-piya. Yangkangka kuja-ka Jijaji jalangu nyinami yungurliparla kutu-jarrimi Kaatuku. Nyanyi karlipa Yuwarli Tarrukuju kuja kalu maralypikingarduyuu-patu warrki-jarrimi. Kujarlanya karlipa wita ngari milya-pinyi yangka-kurluju ngurra tarruku-kurlu kankarlarra-kurluju. Nyurru-wiyi kujalpa Mujuju nyinaja Kaluku Tarrukukungarnti ngantirninjakungarnti Kaatuku, Kaaturla wangkaja nyanunguku, “Mujuju, ngurrju-manta nyampuju Kaluku Tarruku yangka-piya-juku kujarnangu jurru-kurramaninjarla milki-yirrarnu pirli Jayinayirla.”* Junga kujaju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi yangka Yuwarli Tarruku, kuja kalu maralypikingarduyuu-patu warrki-jarrimi, ngulaju ngurra tarruku-piya kuja-ka Jijaji warrki-jarrimi jalangu.

⁶ Kuruwarri yinya kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku nyurru-wiyi, ngulaju ngurrju. Jalangujalangu, maralypikingarduyuu-patuju kalu kuruwarriji pura-juku yungulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kala ngula kuruwarri-kirlirli kulalpalu yawuru-mantarla Kaatu, lawa.

* 8:5 Nyangka Exodus 25.40

Kala Jijajirli-ngalpa kuruwarri jalangu-warnu kangurnu yangka kuja-ngalpa Kaaturlu jangu-pungu yilyanjakungarntirli. Jijaji wiri-nyayirni parrpada Mujuju-kurlangu kuruwarrikiji. Jalanguju, Jijaji karla warrki ngurrju-nyayirni yirrarni Kaatukuju. Warrarda kangalpa nyanungurluju kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra yungu-ngalpa yawuru-jarrimi.

⁷ Kaji-jana yapa Mujuju-kurlangurlu kuruwarri nyurru-warnurlu kangkarlarni kutu Kaatu-kurra, ngulaju ngula-juku. Kuja-jangkanya Kaaturlu kapu yilyanja-wangurlu yampiyarla kuruwarri jalangu-warnulku. Kala lawa. Mujuju-kurlangu kuruwarrijilpa nyinaja rampaku.

⁸⁻⁹ Kujarlanya, Kaatuju kuja wangkaja nyurru-wiyi Payipulurlaju: “Ngaka kapurna-jana kuruwarri jinta-kari yinyi yapaku Yijirali-pinkiki manu Juurda-kurlangu-patuku yungulu purami. Kula Mujuju-kurlangu kuruwarri rampaku-piya karri, lawa. Nyanungurrakupalangu nyurnunurnurna-jana kangurnu walya Yijipi-ngirli, manurnarla kuruwarri ngaju-nyangu yungu Mujujuku yungulu jungangu purami. Kala kulalu jungangu puraja kuruwarriji. Kujarlanyarna-jana yampija, warla-pajurnurna-jana Kanana-kujaku yukanja-kujaku.

¹⁰ Ngajujurna Warlalja-Wiri. Jungangu karna-nyarra yimi-ngarrirni. Ngakarna-jana Yijirali-pinkiki yinyi kuruwarri jinta-kari puranjaku. Kapurna kuruwarri-kari yirrarni nyanungurra-nyangu nginyinginyirli. Ngajuju nyanungurra-nyangu Kaatu, manu nyanungurrajulu ngaju-nyangu yapa.

¹¹ Yuwayi, kapurna ngaju-nyangu kuruwarri yirrarni yali-paturla yapangka kaninjarni watingka, karntangka, yaparranjirla, kaminarla, manu purlkapurllarla, tala-kurlurla, marlajarrarla. Kapurna kuruwarri jurku-juku yirrarni panungka-juku. Ngula-jangka, kulalu-jana warlaljakulku warrirni yungulu-jana pinarri-mani ngaju-kurlu, lawa. Kapujulu nyurru-juku milya-pinyilki jintawarlayirli.

¹² Yuwayi, kajili yapa yinya majungka-jarrimi, kapurna-jana yawuru-jarrimi-jiki. Kularna warrarda manngu-nyanyi kujalpalu majungka-jarrija warrarda, lawa. Kapurna-jana yawuru-jarrimi-mipa. Kujarlanya kapujulu junga-nyayirnirliji milya-pinyi.”*

¹³ Yuwayi, Kaatu wangkaja kapu-jana kuruwarri jalangu-warnu yinyi yapaku yungulu purami. Nyiya-jangka kujaju wangkaja? Yapangkulpalu puraja Mujuju-kurlangu kuruwarriji tarnngangu, manu kalu purami-jiki jalangurlu. Kala kulalpa nyarrparlu yawuru-mantarla Kaatuju. Kapu jalangu-karrikarri yawu-pardimi kuruwarriji.

9

Yapangu kalalurla Kaatuku pulka-pungu Kaluku Tarrukurla

¹⁻² Nyurru-wiyi, ngularla Kaaturlu nyanungu-nyangu kuruwarri yungu Mujujuku, nyanungurluju nyiyarningkijarra yimi-ngarrurnu yungulurla yapangu pulka-pinyi jungangu. Ngulalurla nganturnu Kaluku Tarruku yungulurla pulka-pinyi Kaatuku yinyarla. Kaluku wiringki yinyarlulpa-palangu ruumu jirrama mardarnu, jinta-kari

* 8:12 Nyangka Jeremiah 31.31-34

kamparru manu jinta-kari purdangirli. Pangkarra wirilparla wapirrija tuwakuju, manu pangkarra-karilparla wapirrija tuwa kulkurru-warnuku. Kamparru-warnu ruumu, yapangkuju kalalu ngarrurnu ngulaju 'Ruumu Maralypi'. Ngulangajulpa karrija rdili-kirlangu kirrirdi jampu-purdanji, manu jungarni-purdanji karrijalpa tayipulu. Tayipulu yinyarla maralypikingarduyu-paturlu kalalurla mangarriji yirrarnu parra-kari parra-kari warntarri Kaatuku.

³ Murrarni-nginti pangkarra-karikiji karrijalpa ruumu jinta-kari. Yapangku kalalu nyampuju yirdi-manu 'Ruumu Tarruku-nyayirni'.

⁴ Ruumu kamparru-warnurlalpa karrija pakujurlangu wiri kujalu yapangku maparnu kawurlu-kurlurlu. Kankarlu yinya pakujurlu kalalu maralypikingarduyu-paturlu purraja ngurrju-nyayirni parntinja-kurlangu watiya. Ruumu jinta-karirla, jinta-karilpa pakuju ngunaja kujalu yapangku maparnu kawurlu-kurlurlu-yijala. Yapangku kalalu yirdi-manu yinyaju 'Pakuju-nyayirni-wangu'. Pakuju yinyarla kaninjarni ngunajalpa murlukunpa jinta kawurlu-yijala 'maana'-kurlu,* yangka miyi kuja-jana Kaaturlu yalkiri-jangka yilyaja Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi. Kaninjarni pakujurlu ngunajalpa Yarunukurlangurlangu watiya jukati, yangka kuja parla nyanungurlaju pardija, manu pirli-jarra lalya-jarrarlangu kuja Kaaturlu kuruwarru yirrarnu nyanungurluju.

⁵ Kankarlu Pakuju-nyayirni-wangurlalpa-pala ngunaja jirrama pinkirpa-kurlu-piya kujalu yapangku ngurrju-manu. Yinya-jarrarlulpa-pala-nyanu jarnku-nyangu, manulpa-palarla pinkirpaju wapirrija Pakuju-nyayirni-wanguku. Kala-palarla marlaja nyinaja yartarnarri wiri-kirli Kaatukuju. Yangka kuja kalalu yapa majungkarrija, kalalurla maralypikingarduyu-paturluju yalyungku yakumaninjarla yarlurnu Pakuju-nyayirni-wangurlaju. Kujarlaju kala-jana Kaatuju yawuru-jarrija. Kajikarna-nyarra warrarda wangkami-jala Kaluku Tarruku-kurluju. Kala ngari karna yampimi-wiyi.

⁶ Kujalu Yijirali-pinkirli Kaluku Tarruku ngurrju-manu nyurru-wiyi, maralypikingarduyu-paturlulu nyiyarningkijarra yirrarnu kaninjarni kuja-jana Mujuju wangkaja. Ngula-jangka, kalalu parra-kari parra-kari maralypikingarduyu-patuju yukaja Kaluku-kurraju yungulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Kalalu rdili-kirlangu manu tayipulu mangarri-kirli warrawarra-kangu.

⁷ Kala kula kalalu yukaja ruumu-kari-kirra yangka-kurra purdangirli-warnu-kurra, lawa. Ngari kala Maralypikingarduyu Wiri-mipa jinta yukaja jintaku yulyurrpu-kari yulyurrpu-karirla. Yulyurrpu-kari yulyurrpu-kari kala ruumu purdangirli-warnu-kurra yukaja jintaku, kula marlajarra rdaka-jarra-mipa, lawa. Kala yalyu kangu marda puluku-jangka, jiyipi-jangka marda, marda narnukutu-jangka. Nyiyaku? Marda yinya Maralypikingarduyu Wiri majungkarrijarlangu. Kala yalyuju kangu Kaatuku yinjaku yungurla Kaatu yawuru-jarrimi nyanunguku-wiyi. Manu ngalya-kari yalyuju kalarla Kaatuku yungu yungu-jana yapa-patu-karirlanguku yawuru-jarrimi. Mardalu milya-pinja-wangu majungkarrija. Ngula Kaaturlu yalyu nyangu, kala-jana yawuru-jarrija pinja-wangu.

⁸ Kalalu maralypikingarduyu-patuju warrarda warrki-jarrija Ruumu

* 9:4 Nyangka Exodus 16.31-34

Maralypirla yangka ruumu-pardu kamparru-warnurla yangka kujalpa karrija kaninjarni Kaluku Tarrukurla. Kula kalalu yukaja Ruumu-kari Tarruku-nyayirni-kirra yangka-kurra purdangirli-warnu-kurra, lawa. Kujarlunya kangalpa Pirlirra Kaatu-kurlangurluju pinarri-mani yungurlipa milya-pinyi Mujuju-kurlangu kuruwarri ngulaju rampaku-nyayirni. Ngurrpa-juku kalalu nyinaja, kulalurla nyarrpa kutu-jarriyarla Kaatukuju.

⁹ Yimi nyampurlu, nyiya kangalpa pinarri-mani jalangurluju? Manngu-nyanyi karlipa-jana maralypikingarduyu-patu yangka kuja kalalurla warntarri manu kuyu purraja Kaatuku. Ngulaju ngula-juku. Kala yapangku kalalu manngu-nyangu-juku Kaatu nganta kala-jana kulu-juku nyinaja. Kalalu kurnta-juku karrija.

¹⁰ Nyiyaku yinyarraju kuruwarri yangka kujarla Kaaturlu Mujujuku yungu nyurru-wiyi? Kuruwarri yinyarluju ngarijilpa-jana yapa ngar-rurnu nyiyaku ngarninjaku manu nyiyaku yampinjaku. Kuruwarri yinyarlu ngarijilpa-jana yapaju ngarrurnu yungulu-nyanu parlijirni manu nyiyarningkijarrarlanguku. Nyampuju kuruwarri ngarilpa witaku karrija yungulu yapangku purayarla ngaka kaji-jana Kaaturlu milki-yirrarni kuruwarri jalangu-warnu.

Jijajirlirla yalyu nyanungu-nyangu yungu Kaatuku yungu-ngalpa yawuru-jarrimi

¹¹ Jijaji Kirajiji ngalipa-nyangu wiri maralypikingarduyu kuja-ka yalyu nyanungu-nyangu-kurlu yawuru-mani Kaatu. Kujarlanya walya nyampu-kurra yanurnu yungurliparla marlaja nyina wankaru tarnnga Kaatuku. Ngula-jangka, pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurralku. Ngurra yinya kula walya nyampurla, manu kulalu yapangku ngurrju-manu, lawa. Kaluku ngurrju-nyayirni-piya kuja Kaaturlu-juku ngurrju-manu.

¹² Ngula Jijaji Kiraji pina-yukajarra nguru-nyayirni-wangu-kurra, kula yalyu kangu narnukutu manu puluku-jangka, lawa. Nyiyalkurla Kaatukuju yungu yawuru-maninjakuju? Nyanunguju jintaku-mipa yanu yinya-kurra nyanungu-nyangu yalyu-kurlu kuja karlija warntawarntarla. Yungurla Kaatuku yalyu yinyaju yungu-ngalpa Kaaturlu yapa pina-kanyirni nyanungu-kurra, ngalipa kujarlipa majungka-jarrija. Kaaturlu nyangu yinyaju yalyu, ngula-kurlunya-ngalpa yawuru-jarrija. Kujarlanya kapurliparla nyanungukulku tarnnga jirrnanga nyinami.

¹³ Nyarrpalku karliparla kirlka-jarri Kaatuku yungurliparla jungarni warrki-jarri? Kajilpa Juwungku palka marnpikarla yapa nyurnu-kurlangu, Mujuju-kurlangu kuruwarri-ka wangkami kulalpa-jana jinta-jarriyarla Juwu-patu-kariki purlapakuju. Ngulakungarntirliji-ka maralypikingarduyurlu puluku wita pinyi, manu-ka purrami yurlpulya-karda. Ngula-jangka-ka ngapangkalku yirrarni, ngula-jangka-ka mani yalyu narnukutu-jangka, manu karla wati yinyaku winjirni manu ngapa-kurlurlu yangka yurlpulya-kurlurlu. Ngula-jangka wangkami karla maralypikingarduyu, "Ngurrju, nyuntujunpa kirlkalku manu jungarni. Yantarni-nganpa purlapa-kurra."

¹⁴ Nyarrpa-mani kangalpa yalyu Jijaji-kirlangurluju? Yalyungku kangalpa kirlka-mani yungurliparla warrki-jarrimi Kaatuku. Nyanunguju-ka JUKURRARNU nyina. Kala kajikarlipa marda wajampa-jarrinjarla

manngu-nyanyi, “Warrarda karliparla yinyi warntarri manu kuyu Kaatuku purlapa-puru. Kala niyiyaku? Marda kajika-ngalpa kulu-jarrimi-jiki.” Kuja-juku kajikarlipa marda manngu-nyanyi. Junga-wangu kujaju. Jalangurluju karlipa purami Jijaji Kiraji. Kaatu-kurlangu Pirlirpa-ka wankaru nyina tarnnga. Ngulalpa Jijaji nyinaja walya nyampurla, Pirlirparlu pirrjirdi-manu jungarni nyinanjaku. Kula jintarlangu Kaatu-kurlangu kuruwarri rdilyki-pungu. Ngurrju-nyayirnilpa nyinaja. Kuja-piyarlu-kula-nyanu yungu Kaatu-kurraju kuja-ngalpa palija warntawarntarla ngalipaku. Junga kujaju. Kujalpa Jijaji Kiraji waraly-karrija warntawarntarla, yalyu-ngalpa ngalipaku karlija. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaatu kula kangalpa kulu nyina ngalipakulku.

¹⁵ Ngaliparlu yapangkurlipa kuruwarriji rdilyki-pungu yangka kujarla Kaaturlu yungu Mujujuku nyurru-wiyi. Kala Jijaji-ngalpa palija ngalipaku yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi pinja-wangulku. Kujanya-ngalpa kuruwarri jalangu-warnuju Jijajirli kangurnu. Milarninjarla-ngalpa wangkaja Kaatuju yungurlipa nyiyarningkijarra mani kuja-ngalpa jangku-pungu nyurru-wiyi.

¹⁶⁻¹⁷ Kaaturlu-ngalpa kuruwarri-kari jalangu-warnu nyampuju yungu yangka kuja Jijaji palija warntawarntarla. Kujanya-ngalpa Kaatu wangkaja nyanungu-kurra kutu kanjakuju. Manngu-nyangkalu wati purlka. Palinjakungarnti kajikarla marda ngalapi-nyanuku wangka kuja, “Wapirra, kajinpa ngalapi-puka-jarri, ngula-jangkaju kapunpa nyiyarningkijarra mani yampinyi ngaju-nyangu-jangka.” Palinja-wangurla, ngalapi-nyanurlu kula nyiyarlangu mani yampinyi-jangkaju, lawa murnma-juku. Kuja-piyarlu-yijala karlipa Jijajiji manngu-nyanyi. Kaji palinja-wangu Jijaji nyinakarla, kula-ngalpa Kaatuju yawuru-jarriyarla.

¹⁸ Nyangurlarlu-puka kujalpa-jana Kaaturlu nyiyarlangu jangku-pungu yapaku yungu nganta-jana marda warrawarra-kanyi marda muurl-mardarni nganta, ngulakungarntiji yungu nganta yalyu nyanyi puluku-kurlangu-puka marda jiyipi-kirlangu marda karlinja-kurra. Yalyu nyanja-wangurlaju kula-jana ngungkurr-nyinaja.

¹⁹ Yuwayi, Mujujurlu-jana yapa yinya-patukuju yimi-ngarrurnu kuruwarri-kari kuruwarri-karriji kujarla Kaaturlu yungu. Ngula-jangka, pungu-jana puluku wita manu narnukutu. Ngula-jangkaju manulku yalyuju. Jinta-manu yalyuju ngapa-kurlurlu ngamingka. Ngula manu jirrirdi yalyuyalyu, ngula warurnu watiya parla-kurlu. Ngulaju julyurl-yirrarnu yalyungka, manu yarlurnu yalyu-kurlurlu puku-wiyi kuja Mujujurlu kuruwarri yirrarnu. Ngula-jangka, yapalku-jana yarlurnu.*

²⁰ Ngulalpa kuja-jarrija, wangkaja-jana yapa-patukuju, “Kaatu-ngalpa wangkaja kapu-ngalpa tarnngangu-juku warrawarra-kanyi. Nyurrurlankulu wangkaja kapunkulu nganta tarnngangu-juku purda-nyanyi nyarrpa kuja-nyarra nyanungu nyiyarningkijarra wangkaja nyampurla pukungka. Kujarlanyarna-nyarra yalyu-kurlurluju yarlurnu.”*

²¹ Ngula-jangka, Mujujurluju yalyu-kurlurluju yarlurnu-jana Kaluku Tarruku manu nyiyarningkijarra kujalpalu ngunaja kaninjarni

* 9:19 Nyangka Exodus 24.3-8

* 9:20 Nyangka Exodus 24.8

Kalukurla. Yinyarra-kula nyiyarningkijarra kujalu yirrarnu kaninjarni purlapakungarnti.

²² Purlapa yinyarra-puru kalalu yalyu-kurlurluju yarlurnu warru nyiyarningkijarrarla. Kala ngalya-kari-mipa kalalu yampija yalyu-kurlurluju yarlirninja-wangurlu. Kalalu yalyu-kurlurluju yarlurnu nyiyarningkijarrarla yungu-jana Kaatu yawuru-jarrimi maju-jangkakuju. Kala kajili yantarla kutu Kaatu-kurra puluku manu narnukutu pinja-wangu yalyu-wangu, kapu-jana Kaaturluju mamparl-pungkarla yawuru-jarrinja-wangurlu. Kujakunya karliparla Jijajikiji wala nyina kuja-ngalpa yalyu karlija ngalipaku.

Jijaji-ngalpa jintaku palija yungu-ngalpa Kaatu kulu-wangu nyina

²³ Nyiyarningkijarra kujalu maralypikingarduyu-paturlu yirrarnu Kaluku Tarrukurla, ngulaju wita ngari yangkarra-piya kuja kalu nguna nguru-nyayirni-wangurla. Mujuju-kurlangu kuruwarrirli-jana ngarrurnu yalyu-kurlurlu yarlirninjaku nyiyarningkijarrarlaku yangka kuja-ka Kaluku Tarrukurla nguna yungu-jana tarruku-mani. Jijaji Kirajiji ngurrju-nyayirni, kula puluku-piya manu jiyipi, narnukutu-piya. Kaaturla nyanungukuju wangkaja palinjaku yungu yalyu nyanungu-nyanguurlu tarruku-mani nyiyarningkijarra nguru-nyayirni-wangurla.

²⁴ Kaluku Tarruku nyampurla walyangka, ngulaju yapangkulu ngurrju-manu. Ngulaju wita ngari ngurra tarruku-piya-juku nguru-nyayirni-wangurla kuja-ka Kaatu nyinami. Jijaji Kirajiji kula yukaja yali Kaluku Tarruku-kurra yungurla warrki-jarri Kaatuku, lawa. Pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra yungu Kaatu-kurlu nyina manu yungu-ngalparla payirni Kaatu ngalipaku.

²⁵ Jijaji Kiraji kula yinya-piya Maralypikingarduyu Wiri-piya. Yulyurru-pu-kari yulyurru-pu-kari kala yanu pina Tarruku-nyayirni Ruumu-kurraju. Kala Jijaji Kiraji kulalpa warrarda pinapina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra yungurla Kaatuku yalyu yinyi, lawa. Manu kula yalyu puluku-jangka kangu. Nyanungu ngari pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurraju jintaku-mipa yalyu nyanungu-nyangu-kurlu kuja-ngalpa karlija.

²⁶ Kaji Jijaji Kiraji warrarda yantarla pina nguru-nyayirni-wangu-kurra nyanungu-nyangu yalyu-kurlu, ngulakungarntiji kapu yarda-yarda paliyarla-wiyi. Kapu yardayarda paliyarla nyurru-wiyi yangka-puru kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu lawa-jangkakuju. Junga-wangu kujaju. Walya nyampuju kapu lawa-jarrimi. Kala Jijaji Kirajiji nyurru-juku warraja-jarrija walya nyampurlaju jintaku ngari yungu-ngalpa pali ngalipaku yapaku kujarlipa majungka-jarrija. Yanurnu nyanunguju ngari jintaku-mipa yungu-ngalpa Kaatu kulu-jarrinja-wangu nyina.

²⁷ Ngalipa yapa kapurlipa palimi jintaku ngari, manu ngula-jangka Kaaturlu kapu-ngalpa miimii-nyanyi ngurrju-japalparlipa nyinaja, marda maju.

²⁸ Kuja-piya-yijala Jijaji Kirajirliji-nyanu yungu jintaku ngari Kaatu-kurraju yungu-ngalpa palimi ngalipaku kujarlipa jintawarlayi majungka-jarrija. Kapu mayi walya nyampu-kurraju pina-yanirni yungu-ngalpa yarda palimi? Lawa. Jijaji Kiraji kapu pina-yanirni

yungurliparla tarnnga-juku marlaja nyina wankaru Kaatukuju. Kujarlanya karliparla pardarni nyanungukuju.

10

Jijaji Kirajiji jintaku-ngalpa paliya yungurlipa ngula-jangkaju pina ngurrju-jarrimi

¹ Kuja karlipa manngu-nyanyi Mujuju-kurlangu kuruwarri, ngulaju pija-piya. Ngula-kurlurlu karlipa putaputa milya-pinyi yangka nyinyarningkijarra ngurrju-nyayirni kuja-ngalpa Kaaturlu jangku-pungu kapu-ngalpa ngaka yinyi. Yapa yinya-patu yangka kuja kalalu Mujuju-kurlangu kuruwarri puraja, yulyurru-kari yulyurru-kari kalalurla warrarda kangurnu puluku, jiyipi manu narnukutu Kaatuku purranjaku. Kuja-jarrinjarla kalalu-nyanu putaputa kangurnu kutukarda Kaatu-kurraju. Kala yinyarra kuyu-kari kuyu-kari yangka kuja kalalurla purraja, ngulangkuju kula kala-jana jungarni-manu, lawa.

² Yulyurru-kari yulyurru-kari yangka kuja kalalurla kuyu kangurnu Kaatuku, ngulaju kala kuyuju kutu-manu yawuru-jarrinjakungarntirli. Yawuru-jarrinjarla kala-jana kirlka-manu yungulurla jungarni nyinayarla. Kala lawa! Kalalu majungka-jarrija-juku, kalalu milya-pungu kujalpalu maju-juku nyinaja. Kujarlanya kalalurla warrarda kuyu kanjarla yungu.

³ Kujarlanya, kalalurla kuyuju warrarda kangurnu yulyurru-kari yulyurru-kari. Kalalu-nyanu kuja wangkaja, "Ngalipa karlipa nyina maju-juku."

⁴ Junga kujaju. Yapa yinya-paturluju kalalurla warrarda kangurnu puluku manu narnukutu Kaatuku. Kalalu-jana pinjarla kangurnu yalyuju Kaatu-kurra. Kala yalyu yinya-kurlurlu Kaaturlu kula kala-jana majuju jurnta kangu yapa-kujakuju yungu ngantalurla ngurrjulku nyinayarla nganta tarnnga-juku.

⁵ Ngula Jijaji Kiraji walya nyampu-kurra yanurnu, kujakungarntiji wangkaja-wiyirla nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku:

"Kula kanpa ngampurra nyuntuju nyina kuja kangkulu yapangku warrarda kanyirni puluku manu narnukutu nyuntukuju yungungkulu nganta kuyu purrami nyuntuku. Kula kanpa ngampurra nyuntuju nyina kujakuju, lawa. Kala jalangurlu, yilyamilki kanpaju walya-kurra. Kularna pirlirra ngajuju yani, lawa. Palka-nyayirni kanpaju ngajukuju yinyi yapa-piya."*

⁶ Jijaji Kirajirla yarda wangkaja nyanungukupalanguku Kirda-nyanuku:

"Ngula kangkulu yapangku kuyu purrami nyuntuku yungunpa-jana maju nganta jurnta kanyi nyanungurrakuju, ngulakuju kula kanpa ngampurra nyina, lawa.

⁷ Junga kujaju! Kujarlanyarnangku wangkaja yarda nyuntukuju: 'Ngaju-nyangu Kaatu. Ngaju-kurlu yimi, ngulaju-ka nyurru nguna Payipulurla. Wangkami-ka kujanya, "Ngajurna walya-kurraju yanurnu yungurnangku warrki-jarrimi kajinpaju nyarrparlangu wangkami." ' '*"

* 10:5 Nyangka Psalm 40.6

* 10:7 Nyangka Psalm 40.7-8

⁸ Nyiya-jangkarla Jijaji Kirajiji kujaju wangkaja nyanungukupalan-gukuju? Junga kujaju yangka Mujuju-jana yapaku wangkaja nyurru-wiyi yungulurla puluku manu jiyipi kanyirni Kaatuku yungulurla purrami. Jijaji Kirajijirla kuja wangkaja nyanungukupalangukuju, “Kuja kangkulu yapangku kuyu purrami nyuntuku yungu ngantanpa-jana maju jurnta kanyi, kula kanpa kujakuju nyuntuju ngampurra nyina, lawa.”

⁹ Ngula-jangka, Jijaji Kirajirla yarda wangkaja Kirda-nyanukuju, “Ngajurna walya-kurraju yanurnu yungurnangu warrki-jarrimi kajinpaju nyarrparlangu wangkami.” Ngula Jijaji Kiraji kujarra wangkaja, yampija yangkaju nyurru-warnu kuruwari Mujuju-kurlangu purdangirli. Ngula-jangka, kuruwari jinta-kari-ngalpa yungu yungurlipa purami.

¹⁰ Kaaturlu yungu-nyanu yapa jintawarlayi kanyirni nyanunguku. Kujarlanya Jijaji Kirajiji yilyajarni nyampu-kurraju yungu-ngalpa jintaku-juku pali ngalipakuju. Ngula-jangkanya karliparla Kaatumipakulku jungarni nyinami.

¹¹ Jijaji Kiraji kula-ka yangka-patu maralypikingarduyu-piya nyina. Parra-kari parra-kari kalurla warrki-jarrimi Kaatuku Yuwarli Maralypirlaju. Ngulangka-juku kalurla kuyu warrarda purrami Kaatuku. Kuja-jarrinjarla kulalpalu-jana yapakuju majuju jurnta kangkarla.

¹² Kala Jijaji Kirajirli-nyanu yungu Kaatu-kurraju jintaku-mipa yungu-ngalpa palimi ngalipaku yapa-patuku kujarlipa majungka-jarrija. Nyanunguju palija yungu-ngalpa Kaatu yawuru-jarrimi. Ngula-jangka, Jijaji Kirajiji yanu kankarlarra manu nyinanjunu Kaaturla jungarni-pirdinypa yungu Kaaturlu nyanunguju wiri-pajirni.

¹³ Nyanunguju-ka jalanguju nyinami-jiki. Pardarni karla yangka ngaka kaji-jana Kaaturlu nyurunyuru wita-wangu yapa yirrarni Jijajirla wirliyarla kanunju yungu-nyanurla Jijajirli kunka-mani yangka kujalpalurla nyurunyuru-jarrija.

¹⁴ Ngula-nyanu Jijaji Kirajirli jintaku-mipa ngari yungu Kaatu-kurraju, kujarlu-kula-jana yapakuju majuju jurnta kangu tarnngajuku. Yinyarra-kula yapa-patuju kuja kajana Kaaturlu jungarni-mani yungulurla jungarni nyina nyanungu-mipaku. Kujarlanya, yapa yinyaju kalu ngurrju-nyayirni-nyina Jijaji-piyaju.

¹⁵ Pirlirra Kaatu-kurlangurlu kangalpa yimi-ngarrirni yimi jurrkujuku Jijaji Kiraji-kirliji. Payipulurla-ngalpa Pirlirrpaju kujanya ngalipakuju wangkaja:

¹⁶ “Nyampu-kula kajana Warlalja-Wiriji wangkami yapakuju, ‘Ngajulu karna-jana yapakuju wangka yangka ngaka kapurna-jana ngajunya kuruwarri yirrarni nyanungurra-nyangu kurturdururla manu nginyinginyirla. Ngula-jangka kapujulu milya-pinjarla purami jungangku.’ ”*

¹⁷ Pirlirra Kaatu-kurlanguju kujarlangu wangkaja Payipulurlaju: “Yapa yinyarra kujalu majungka-jarrija, kapurna-jana yawuru-jarrimi. Kularna warrarda manngu-nyanyi yangka kujalpalu majungka-jarrija.”*

* 10:16 Nyangka Jeremiah 31.33 * 10:17 Nyangka Jeremiah 31.34

18 Junga kujaju! Kuja kajana Kaatu yapaku yawuru-jarrimi yangka kujalpalu majungka-jarrija, ngulaju yungulu jupu-karrimilki puluku manu jiyipi kanjarni-wangu, yungulu yampimi purranja-wangurlu nyanungukuju. Nyiya-jangka kujaju? Nyanunguju-jana nyurru yawuru-jarrija, manu-nyanu nyanunguku pina-kangu.

Yanirlipa kutu-karda Kaatu-kurraju

19-20 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, Jijajirli-nyanu nyanungu-nyangu palka yungu kutu Kaatu-kurra yungu-ngalpa palimi ngalipaku. Ngula nyanungu palija, ngurrju-manu-ngalpa yirdiyi-kari yungurliparla warrarda yanirni kutu-karda Kaatukuju. Kaninjarni yinya Yuwarli Maralypirla, ruumu witalpa karrija kuja yapangku kalalu yirdi-manu Ruumu Tarruku-nyayirni. Pangkarra kirrirdilparla wapirrija ruumu-kari tarrukukuju yapa yukanja-kujaku. Kula kalalu Kaatu-kurra kutu-karda yanurnu. Kala kuja Jijaji palija warntawarntarla, kuja-ngalpa yalyu karlija, ngula-jangkanya karliparla Kaatukuju kutulku yanirni lani-wangu.

21-22 Kujalparlipa majungka-jarrija, kurnta-jarrijarlipa, manurlipa manngu-nyangu Kaaturlu nganta kapu-ngalpa pinyi. Kala Jijaji Kiraji kangalpa Maralypikingarduyu Wiri nyinami ngalipaku yapa-patuku yangka kuja karliparla Kaatuku nyinami. Wala karliparla warrarda nyinami. Yalyu-kurlurlu-ngalpa yarlurnu ngalipa-nyangu kurturdurru yungurlipa kurnta-wangulku nyinami. Parljurnu-ngalpa ngalipa-nyangu palkaju ngapangku kirrkangku yungurlipa majungka-jarrinja-wangu nyinami. Yuwayi, Jijaji Kirajiji ngalipa-nyangu Maralypikingarduyu Wiri kuja kangalpa kanyirni Kaatu-kurra kutu-karda. Kujarlanya, yanirlipa kutu-karda Kaatu-kurra.

23 Kuja kangalpa nyiyarlangu-puka jangku-pinyi, kula kangalpa yulyurlku-yinyi, lawa. Kujarlanya karlipa-nyanu jarnkujarnku wangkami Kaatu-kurluju, "Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa warrarda warrawarra-kanyi." Kujarlanyarliparla pardarni nyanungukuju, kapuru nyinanja-wangu.

24 Ngula-jangkaju, yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku manngu-nyangkarla junganirli. Pirrjirdi-manirlipa-nyanu yungurlipa-nyanu yulkami manu yungurlipa-nyanu ngurrjungka-jarrimi.

25 Warrardarlipa jinta-jarrimi yungurlipa-nyanu pirrjirdi-mani. Ngalipa Kirijini-patu karliparla jinta-jarrinjarla pulka-pinyi Kaatukuju. Ngalya-kari Kirijini-patu kalu jupu-karrimi, manu kalu yangarlu nyinami turnu-jarrinja-wangu. Kuja piya-wangurlipa nyinami! Nyampunya karlipa milya-pinyi kapu Jijaji pina-yanirni walya-kurra murnma-juku ngari. Kujarlanya yungurlipa warrarda jinta-jarrimi.

Yirriyirri-jarriyarlalparlipa karlirr-yaninja-kujaku

26 Milya-pinyi karlipa yimi junga Jijaji Kiraji-kirliji. Kala kajilparlipa maju-juku warrarda wilji-nyinakarla yalala-yirrarninja-wangu, kujarlaju kulalpa-ngalpa nganalku paliyarla yarda yungu-ngalpa Kaatuju yawuru-jarrimi, lawa.

27 Kajilparlipa maju-juku warrarda nyinakarla, kujarlaju kajikarliparla warrarda-juku lani-jarrimi Kaatukuju. Kajikarliparla pardarni yangka ngaka kaji-ngalpa miimii-nyanjarla maju-pajirni. Junga kujaju.

Milya-pinyi karlipa yangka Kaatu kajika-ngalpa kulu-jarrimi-nyayirni, manu kajika-ngalpa pinyi muku warlu-kurlurlu.

²⁸ Manngu-nyangkalu Mujuju-kurlangu kuruwarri. Marda yapa jintangku kajika rdilyki-pinyi yinyaju kuruwarri puranja-wangurlu. Kujaju maju. Ngulajangka, yapa-jarrarlu marda marnkurrparlu kajikalunyanunguju jily-ngarrirni, manu kajikalu kuja marda wangkami, “Yuwa! Yapa nyampurluju Mujuju-kurlangu kuruwarriji rdilykipungu-jala!” Kajili kuja wangkami yapa yinya-kurlu, ngulaju kajikalu yapa panungku-juku pinyi tarnga-kurra mari-jarrinja-wangurlu, kulalpalu nyarrparlu pinja-wangurluju yampiyarla, lawa.

²⁹ Yungurna-nyarra payirni. Nyarrpa-manilki kajika Kaaturluju kajilpa yapangku nyanungu-nyangu Kaja-nyanu manyu-pungkarla? Nyarrpa-manilki kajika Kaaturluju kajilpa yapangku manngu-nyangkarla Jijaji Kiraji-kirlangu yalyuju tarruku-wangu nganta? Nyarrpa-mani kajika Kaaturluju kajilpa yapangku punku-pajikarla nyanungu-nyangu Pirlirra? Kajika mayi wardinyi kujakuju nyinami? Lawa! Nyampu-kula wangkaja Kaatuju Jijaji Kiraji-kirlangu-kurlu yalyu-kurluju, “Yalyu nyampu-kurlurlu kapurna-jana yapaju muurlmardarni palinja-kujaku. Ngula-jangka kapujulu ngajuku-mipajungarni nyinami.” Yuwayi, Kaatu-kurlangu Pirlirraju ngurrju-nyayirni yapakuju. Kala yapangku kajilpa manyu-pungkarla nyanunguku Kaja-nyanu, marda kajilpa yalyurlangu manyu-pungkarla, marda kajilpa maju wangkayarla Kaatu-kurlangu Pirlirra-kurlu, ngularraju maju-nyayirni. Kujarlaju, Kaaturluju kajikanyanurla yapa yinyaju kunka-mani karrikarri-wangu-nyayirni.

³⁰ Kuja-kula wangkaja Kaatuju Payipulurlaju:

“Ngana-puka kaji warrarda nyina warntarla, kulalpa-jana nganangku pungkarla. Ngajulu-miparlu kapurna pinyi.”*

Nyampurlangunya-ka yimi nguna Payipulurlaju:

“Warlalja-Wiri Kaaturlu kapu-jana yapaju jungangku miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa.”*

³¹ Kaatuju-ka JUKURRARNU nyina. Kajirli pa warntarla warrarda nyinami, ngulajulparliparla lani-jarriyarla. Kajika-ngalpa rdarrimardarninjarla pinyi.

Mata-wangurlurlipa pura Jijaji

³² Nyurrurlarlulu manngu-nyangka yangka nyurru-wiyi kujankulu pina-jarrija yimi Jijaji Kiraji-kirli. Kujankulurla ngungkurr-nyinaja Jijajiki, ngalya-kari yapalpalu-nyarra yanurnu warla-pajirninjaku. Murrumuru-manulu-nyarra, kala nyurrurlajulpankulurla ngungkurr-nyinaja-juku.

³³ Yapa yangkarra kujalpalu-nyarra nyurunyuru-jarrija, ngulangujulu-nyarra karrinja-yirrarnu kulkurru-warrirni panupuru, manupalu-nyarra jiliwirri-manu. Pakarnulu-nyarra, manulu-jana Kirijini-patu-karirlangulu-jana kurnta-maninjarla pakarnu. Ngula-jangka-jukunkulu-nyanu jinta-jarrinjarla pirjirdi-manulku.

* 10:30 Nyangka Deuteronomy 32.35

* 10:30 Nyangka Deuteronomy 32.36, Psalm 135.14

³⁴ Ngalya-kari Kirijini-patujulpalu nyinaja rdakungka-juku, kala kulankulu-jana yampija, lawa. Mari-jarrijalpankulu-jana. Kujalu-nyarra yapa ngalya-karirli jurnta kangu nyiyarningkijarra, kulankulu-jana kulu-jarrija, lawa. Ngarilpankulu wardinyi nyinaja, ngarilpankulu manngu-nyangu yangka Kaaturlu kuja kanyarra nyiyarningkijarra mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Nyiyarningkijarra kuja kalu nguna nguru-nyayirni-wangurla, ngulaju kapunkulu tarnngangku warrarda mardarni, kula yangkarra-piya kujankulu wajawaja-manu nyampurla walyangka.

³⁵ Nyurrurla karlirr-yaninja-wangulurla Kaatuku nyinaya, walalurla warrarda nyinaya, kapu-nyarra nyiyarningkijarra ngurrju yinyi.

³⁶ Kulalu mata-jarriya, purayajukulu. Warrkilirla lawa-manta kaji-nyarra wangka. Kajinkili warrarda purami jungangku, ngula-jangka ngakalku kapu-nyarra ngurrju yinyi yangka kuja-nyarra jangu-pungu.

³⁷ Kaatuju kuja wangkaja Payipurlulaju:

“Yangkarna-nyarra yapa-patuku nyurrurlakuju wangkaja yangka ngaju-nyangu Milarninja-warnu kapu yanirni. Junga kujaju. Kula-nyarra jurnta nyinami, kapu yanirni nyurru-wiyi-wangu jalangu.”

³⁸ Kaatuju kujarlangu wangkaja Payipulurlaju:

“Kuja kajulu yapa wala nyinami ngajuku, ngulaju kapurna jungarnipajirni, ngulaju kapujulu jirrnganja nyina ngajuku. Kala kaji ngana lani-jarrinjarla warntarla-jarrimi ngaju-kujaku, kularnarla wardinyiji nyinami.”*

³⁹ Kula karlipa ngula-piya nyinami, lawa. Warrarda karliparla wala nyina Kaatukuju. Milya-pinyi karlipa yangka kuja kangalpa muurlmardarni tarnngangku-juku. Kula-ngalpa riwarri-mani.

11

Nyia-wiyi ‘walaju’ kuja karlipa wangka?

¹ Kuja karlipa wangkami ‘wala nganta karliparla nyinami Kaatuku’, nyia-wiyi kujaju? Kuja karla yapa wala nganta nyina Kaatuku, ngulaju karla wurdungu pardarni. Milya-pinyi-ka yangka kapurla nyiyarningkijarra yinyi ngaka Kaaturluju yangka kujarla jangu-pungu. Kuja karla yapa yinya wala nganta nyinami Kaatuku, kula-ka marda nyiyarningkijarraju nyanyi, kala milya-pinyi-jiki ngaka kapurla warraja-jarrimi.

² Ngalipakupalangu nyurnunyurnu kalalurla kuja-piya-yijala wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya-jana nyanungurraju ngurrju-pajurnu.

³ Ngalipa panu-juku karliparla walaju nyinami Kaatukuju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja Kaaturlu ngurrju-manu yalkiri manu walya nyurru-wiyi. Kujakungarntiji lawa-wiyilpa karrija. Ngari-jana ngarrurnu nyiyarningkijarra lawa-jangka warraja-jarrinjaku.

Wati yirdiji Yapulu kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁴ Manngu-nyangkalu-palangu papardirlangu Kayini manu Yapulu * kujalpa-pala nyinaja nyurru-wiyi. Kukurnu-nyanujulparla wala nyinaja Kaatukuju Kayini-piya-wangu. Kujarlanyarla yungu Yapulurluju

* 10:38 Nyangka Habakkuk 2.3-4 * 11:4 Nyangka Genesis 4

nyiya-mayi ngurrju-nyayirni Kaatuku yungurla pulka-pinyi. Kala papardi-nyanuju kulalparla wardinyi nyinaja pulka-pinjaku Kaatuku. Yuwayi, Yapulujulparla wala nyinaja Kaatuku. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja nyanungukuju, "Yapulu, nyuntuju kanpaju jungarni nyinami ngajukuju. Ngajujurna wardinyi-nyayirni kujanpaju warntarri yungu." Kuja-kularla Kaatuju wangkaja Yapulukuju. Wati yinya Yapulu ngulaju palija nyurru-wiyi-jiki. Kala kuja karlipa manngunya nyanyi nyanungu, milya-pinyi karlipa yungulparliparla wala-juku nyinyarla Kaatuku Yapulu-piya.

Wati yirdiji Yiniki kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁵ Manngu-nyangkalu wati jinta-kari yirdiji Yiniki * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Walalparla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja, "Yiniki, ngajujurna wardinyi nyuntukuju." Ngula-jangka, kula Yiniki palija yapa ngalya-kari-piya, lawa. Kaaturlu wankarujuku nyanunguju kangu nguru-nyayirni-wangu-kurraju. Kujarlanyalpalurla yapangku warlaljarlu lawa-nyangu palka nyanungu-nyanguku.

⁶ Junga kujaju. Ngana-puka kuja-ka ngampurra nyina Kaaturra yaninjarniki, kamparruju kuja-wiyi manngu-nyanyi, "Yuwayi, milya-pinyi karna kuja-ka Kaatu wankaru nyinami. Milya-pinyi karna yangka ngaka kapu-jana nyiyarningkijarra ngurrju yinyi yapaku kajilirla nyanunguku warrirni milya-pinjaku. Kapurnarla wala-juku nyina tarnga." Yuwayi, kajilpa yapangku kuja manngu-nyangkarla, ngula-jangkanya kajikarla kutuju yanirni Kaatukuju. Kala kajirla wala-wangu jurnta nyinami Kaatuku, ngulaju kula Kaatuju yawurumani.

Wati yirdiji Nuwa kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁷ Manngu-nyangkalu wati jinta-kari yirdiji Nuwa * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kaatujurla wangkaja, "Nuwa, ngaka walya nyampuju kapurna maju-mani ngawarra-kurlurlu ngapa wiri-kirlirlu." Nyampukungarnti kula Nuwangu ngawarra wiri nyangu, kala wala-jukulparla nyinaja Kaatukuju. Ngula-jangkaju Kaatu purda-nyanjarla pawurtu wiri-nyayirni nganturnu yungu nyina muurlpa nyanungunya warlalja-kurlu ngapa-puru. Yuwayi, Nuwajulparla nyanungu jinta walaju nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Kaatuju wangkaja, "Nuwa, nyuntuju kanpaju jungarni nyinami ngajukuju. Kala yinyarra yapa ngalya-kari kapurna-jana riwarri-mani ngapa-kurlurlu."

Wati yirdiji Yipuruyamu kalarla wala nyinaja Kaatuku

⁸ Manngu-nyangkalu yangka wati ngalipakupalangu warringiyi-nyayirni Yipuruyamu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kaaturla wangkaja nyanungukuju, "Yipuruyamu, ngurra nyuntu-nyangu yampinjarla yanta. Kangka-jana nyuntu-nyangu warlalja wurnturu nguru jinta-kari-kirra. Ngajulurlu kapurnangku nguru yinyaju yinyi." Yipuruyamujurla ngungkurr-nyinaja nyarrpa kujarla Kaatu wangkaja,

* 11:5 Nyangka Genesis 5.21   * 11:7 Nyangka Genesis 6-9   * 11:8 Nyangka Genesis 12-25

nyanungujulparla wala nyinaja. Yipuruyamurlu ngurra nyanungu-nyanguju purdangirli yampija. Kulalpa ngurra jinta-kariji milya-pungu, lawa. Ngari kutu yanu ngurrpa-juku jinta-kari-kirra ngurukari-kirraju.

⁹⁻¹⁰ Yuwayi, Yipuruyamujulparla wala nyinaja Kaatukuju. Kulalpa nguru jinta-kari-kirli-mipa manngu-nyangu, manngu-nyangulpa ngurra jinta-kari kankarlu nguru-nyayirni-wangurla yangka kuja Kaaturlu nganturnu. Yipuruyamurlujulpa manngu-nyangu kirri wiri kuja kapu warrarda karrimi tarnnga. Kujarlanya, kuja Yipuruyamuju yukajarra nguru jinta-kari-kirra, ngulaju-nyanu wangkaja, “Kula nyampu nguru ngaju-nyangu. Ngajujurna yapa-kari.” Ngulalpa kalukurla-mipa nyinaja. Nyanungu-nyangu kaja-nyanu Yijaki manu warringiyi-nyanu Jakupu, ngulaju-pala wardinyi nyinaja kalukurlayijala. Kaaturlu-palangu nguru jurrku-juku jangku-pungu nyanungujarrakuju Yipuruyamu-piyaku.

¹¹ Ngakalku kujalpa-pala Yipuruyamu manu nyanungu-parnta Jiira muturna manu purlkalku nyinaja, Jiirarlulalpa kurdu mardarnu, lawa. Kala Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Nyampukungarnti Kaaturla wangkaja nyanungukuju yangka ngaka kapurla nyanungu-parntaku Jiiraku yinyi kaja-nyanu. Yuwayi, Kaaturlu Yipuruyamuju pirrjirdi-manu. Kujarlanya nyanungu-parnta Jiirarlulalpa kurdu wirriya.

¹² Junga nyampuju. Wati yinya Yipuruyamujulpa purlka-pardu nyinaja kuja nyanungu-nyangu kaja-nyanu palka-jarrija. Nyinajalpa palinjakungarntilki. Kala wati nyampu jinta-jangka kuja kaja-nyanu palka-jarrija, ngula-jangkajulurla marlaja palka-jarrija panu-nyayirni kurdukurdu yanjilyipiri-piya yalkirirla manu pingi-piya walyangka.

Yapajulpalu ngampurrpa nyinaja nguru-nyayirni-wanguku kankarlarraku.

¹³ Yapa nyampurrajulu muku palija. Kujakungarnti kalalurla wala warrarda nyinaja. Kujalpalu wankaru-wiyi nyinaja, kulalu manu nyiyarningkijarra kuja-jana Kaaturlu jangku-pungu nyanungurrakuju, lawa. Kala kalalu nyiyarningkijarraju manngu-nyangu nginyinginyirla, manulu milya-pungu yangka Kaaturlu kapu-jana yinyi. Kujarlanyalpalu wardinyiji nyinaja. Kalalu-nyanu wangkaja, “Walya nyampuju kula ngalipa-nyangu, ngari karlipa jalangu nyinami. Ngula-jangka kapu-ngalpa Kaaturlulku kanyi ngurra jinta-kari-kirra.” Kuja-kula kalalu wangkaja.

¹⁴ Jalangujalangurlangu kuja kalu yapa kuja wangkami, kujarlanya karlipa-jana milya-pinyi kuja kalu manngu-nyanyi ngurra jinta-kari nyanungurra-nyangu.

¹⁵ Junga kujaju yapa yinya-paturlujulu ngurra nyanungurra-nyangu kamparru-warnuju yampinja-yanu purdangirli. Kajili manngunyanjarla ngurraku yirraru-jarriyarla, ngulaju kapulu pina-yantarla kapanku.

¹⁶ Kala lawa, ngampurrpalpalu nyinaja nguru-nyayirni-wanguku kankarlarraku. Warrardalpalu manngu-nyangu yaninjaku. Kujarlanya-jana Kaaturluju kirri wiriji ngurrju-manu yungulu tarnnga nyinami nyanungu-kurlu. Yapa yinya-patuju kalalu kuja wangkaja,

“Kapurlipa jinta-mipa Kaatu purami.” Kujarlanya kajana Kaatuju wardinyiji nyinami nyanungurrakuju.

Yipuruyamu-mayamaya kalalurla wala nyinaja Kaatuku

¹⁷⁻¹⁸ Manngu-nyangkalu yarda wati yangka-kurlu Yipuruyamu-kurlu. Kaaturla kuja wangkaja nyanunguku, “Yipuruyamu, nyuntu-nyangu kaja-nyanurlu Yijakirli kapu-jana kaja panu-jarlu mardarni manu warringiyi-nyanu-paturlangu. Nyampu-paturluju kapulu-jana kurdu panu-nyayirni mardarni. Nyampurrarlanguju kapujulu ngajuku nyinami.”* Yipuruyamurlu manu Jiirarlulpa-pala mardarnu kaja-nyanu jinta-mipa Yijaki. Ngakalkurla Kaatu wangkaja Yipuruyamukuju nyanungu-nyangu kaja-nyanu pinjaku yungurla warntarri purranjarla yinyi. Kuja Kaaturlu kujarlu waalparrurnu, Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Kapu kaja-nyanu ngulangakaju pungkarla.

¹⁹ Yipuruyamurlulpa manngu-nyangu kujarlu, “Kajilparna pungkarla ngaju-nyangu kaja-nyanu, Kaaturlu kajika pina-wankarumani.” Yuwayi, Yipuruyamujulparla wala-juku nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, Kaaturluju warla-pajurnu nyanunguju kaja-nyanukujakuju pinja-kujakuju. Lawangkaju, Kaaturluju kapu pina-juku wankaru-mantarla.

²⁰ Yali Yijaki,* Yipuruyamu-kurlangu kaja-nyanu, kujalpa wiri-jarrija, nyanungujulparla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyarla Yijaki wangkaja Kaatuku yungu-palangu nyanungu-nyangu kaja-nyanujarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi tarngangku Jakupu * manu Yijuwu.*

²¹ Yijaki-kirlangu kaja-nyanu Jakupu, kujalpa wiri-jarrija, ngulajulparla wala-yijala nyinaja Kaatukuju. Kaja-nyanu yirdi ngulaju Jajupu.* Kujalpa Jakupu palinjakungarnti nyinaja, kujakungarntiji nyanungurla wangkaja Kaatuku yungu-palangu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu warringiyi-jarra kujalpa-pala Jajupu-kurlangu-jarra nyinaja. Purlka yinya Jakupulpa karrija, karrijalpa watiya jukati-kirli, manulparla pulka-pungu Kaatuku.

²² Jajupurlangulparla wala nyinaja Kaatuku. Kujalpa palinjakungarnti nyinaja, kujakungarntiji manngu-nyangulpa yangka kajili nyanunguku warlaja-paturlu yampinja-yani ngaka Yijipi. Jajupu-jana kuja wangkaja nyanungukupurdangka-patukuju, “Ngaka kajili Yijirali-pinkirli yampinja-yani Yijipi, yungulu ngaju-nyangu yungkurnu pina-kanyi ngurra Kanana-kurra.”

Wati yirdiji Mujuju kalarla wala nyinaja Kaatuku

²³ Manngu-nyangkalu wati yangka-kurlu Mujuju-kurlu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngula Mujuju palka-jarrija, kirda-nyanurlu manu ngati-nyanurlu-pala nyangu nyanunguju yuntardi-nyayirni. Yijipi-wardingki kingirli-jana ngarrurnu Yijirali-pinkiji yungulu-jana muku pinyi kurdu wirriyawirriya kujalpalu palka-jarrija. Kala

* **11:17-18** Nyangka Genesis 21.12   * **11:20** Nyangka Genesis 17-35   * **11:20** Nyangka Genesis 25-50   * **11:20** Nyangka Genesis 25-36   * **11:21** Nyangka Genesis 30-50   * **11:23** Nyangka Exodus, Leviticus, Numbers, Deuteronomy

Mujujukupalangu-jarrajulpa-palarla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, kulalpa-pala lani-jarrija kingi-kijakuju, marnkurrpaku kirntangiki-pala wurulypa mardarnu kurdu Mujujuju.

²⁴⁻²⁵ Ngula Mujuju wiri-jarrija, walalparla nyinaja Kaatukuju. Yijipi-wardingkirlijilpalu milya-pungu kujalpa Mujujuju nganta kingi-kirlanguku yurantalpa-nyanuku kaja-nyanu nganta nyinaja. Kala kulalpa ngampurra nyinaja kujaku, lawa. Wangkaja-nyanu, “Ngaju-nyangu Yijirali-pinki yapa kalurla Kaatuku nyina. Kujarlanya kalujana Yijipi-wardingki-paturluju murrumuru-mani warrarda. Kajilpajulu kuja-piyarlu ngaju murrumuru-mantarla, ngulaju ngula-juku. Kala kajilparna nyinakarla yapa nyampu-patu-kurlu kingi-kirlangu yuwarlirla miyi-kirli, kuyu-kurlu, tala panu-kurlu, ngulaju kajikarna wardinyi nyina ngari witaku. Kajikaju Kaatuku wardinyi-wangu nyina. Kuja-kujakuju, jalanguju kapurna pina-yani ngaju-nyangu yapa-patu-kurraju.” Kuja-kula Mujujuju wangkaja.

²⁶ Nyiya-jangka Mujujurluju manngu-nyangu kujaju? Warrardalpa manngu-nyangu Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu yangka Mijaya. Manu kala warrarda manngu-nyangu kujarlu, “Ngaju karnarla pardarni yangkaku Mijayaku kaji ngaka yanirni. Kajijili Yijipi-wardingki-paturlu murrumuru-mani kuja-jangka, ngulaju nguja-juku. Ngaka kajirna yani Kaatu-kurlu nyinanjaku, kapuju nyiyarningkijarra yinyi. Kala kajilparna nyinayarla nyampurla-juku Yijipirla tala panu-kurlu manu miyi kuyu-kurlu, ngulaju ngurru-wangu. Yampinjarla karna ngurra nyampuju yanilki.”

²⁷ Yuwayi, Mujujulparla wala nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, yampinja-yanu Yijipiji. Kulalparla lani-jarrijalku kingikiji, lawa, yangka kujalparla kulu nyinaja. Kulalpa nganangu Kaatuku milpangkuju nyangkarla. Kala kujalpa Mujujurlu manngu-nyangu Kaatu, ngulaju kula-ngantalpa nyangu yuruyururlu nginyinginyirla. Kujarlanya, yangka kuja Mujujurlu ngurra yinya yampinjarla yanu, warrkijarrija-jukulparla Kaatuku jupu-karrinja-wangu.

²⁸ Ngula-jangkaju, yukuri panu-jangka Kaaturlu pina-yilyaja nguru Yijipi-kirra yungu-jana muurl-mardarni nyanungu-nyangu yapaju Yijipi-wardingki-patu-kujaku. Mujujulparla wala nyinaja. Kujarlanya-jana wangkaja warlalja nyanungu-nyanguku yungulu kutu ngarni jiyipi. Nyanungu-jana wangkaja yungulu yalyungku maparni warru tuwa-wati yungu-jana Kaatu-kurlangu marramarrarlu nyanjarla yampimi pinja-wangurlu. Yuwayi, kuja Kaatu-kurlangu marramarra warru paarr-pardija Yijipi-wana, pungu-jana kaja-nyanu-wati kamparru-warnu-wati Yijipi-wardingki warlalja-jangka. Kala kuja yalyu nyangu tuwa-watirla, yampija-jana Yijirali-pinkiji pinja-wangurlu. Kuja-kulanya kalalu yukuri-kari yukuri-karirla jiyipi yali-piya jarnkujarnku ngarnu purlapa wiri-puru yirdi-puruju Pajapapuru.*

²⁹ Ngulajangka, Yijirali-pinkirlili yampinja-yanu Yijipiji, manupalurla wala nyinaja Kaatuku yungu-jana warrawarra-kanyi. Kujarlanyalu murrarninginti-kari-kirra wapanja-yanu kulkurru-jarrajung mangkururla wiringka yirdingaju ‘Marna Kirrirdirla’. Yijipi-wardingki-paturlupalu-jana wajirli-pungu, kulalpalurla wala nyinaja

* 11:28 Nyangka Exodus 12.11

Kaatukuju, lawa. Kujarlanya, kujalu kulkurru-kurra-jarrija, nga-pangkujurla muku marlaja muru-pungu.

Karnta maju yirdiji Raapa kalarla wala nyinaja Kaatuku

³⁰ Ngaka kujalu yanurnu Yijirali-pinki kirri-kirra Jiriku-kurra, Kaatu-jana wangkaja yungulu warrukirdikirdi wapayarla kirri-wana wiriki-pala parraku. Wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya, kujalu wapanja-yanu warru kirri-wana wiriki-pala parraku, ngula-jangka kirrijirla marlaja wantijalku Kaatukuju.

³¹ Kujakungartiji, kujalu Yijirali-pinki kutu-jarrija kirri Jiriku-kurra, milarnulu-jana 12-pala wati wurulypa yukanjaku kirri-kirra. Wati yinya-patulu yukaja kirri yinya-kurraju yungulu wurulypa nyangkarla nyiyarningkijarra manu yapa-patu. Kirri yinyarlaju, yapajulpalurla ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyinaja Kaatuku. Karnta jinta-pardulpa nyinaja yirdiji Raapa.* Kala warru ngunaja wati-kari wati-kari-kirli talakupurda. Kuja-jana karnta yinyarlu Raaparlu nyangu 12-pala wati-patu, purda-nyanjara-jana ngungkurr-nyinaja, manurla wala nyinaja Kaatuku. Kujarlanya-jana wurulypa yirrarnu nyanungu-nyangu yuwarlirlaju. Kujalu yapa muku paliya kirri Jiriku-wardingki-patu, Kaaturluju Raapa-mipa wankaruju mardarnu.

Yapa panu-jarlu kalalurla wala nyinaja Kaatuku wuurnpa-puruju

³² Nyurru-wiyi, yapa panulpalurla wala nyinaja Kaatukuju yirdi-patuju Kitini,* Parraka,* Jamijini,* Jipita,* Tapiti * manu Jamuli.* Walalurla nyinaja Kaatukuju. Manu nyanungu-nyangu jarukungarduyu-paturlangulpalurla walaju nyinaja. Kala kulalparna-nyarra mayanku yimi-ngarrikarla nyanungurra-kurluju. Nyampungangka pipa-jangka warrki-kari yungurna lawa-mani.

³³⁻³⁴ Nyarrrpa-jarrijalu yapa yinya-patuju? Kaatukulurla wala nyinaja panu-juku. Ngalya-karili yanu nyanungurra-nyangu warrmarlakurlu ngurra-kari-kirra kuluku. Kujalu yanu kuluku, ngula-warnuju-jana walya yaliji yungu. Ngalya-karijilpalu-jana wiri-wiri nyinaja yapaku Yijirali-pinkiki, manulu-jana miimii-nyangu kuwurtukungarduyu-piyarlu jungangku. Ngalya-karilili-nyanu manu ngurrju nyiyarningkijarra kuja-jana Kaaturlu jangu-pungu. Yalumpu-patujulpalurla tarnga-juku wala nyinaja Kaatukuju. Ngalya-kariji kapulu-jana nganjarla gaya wiri-jarlu-piyarlu.* Kala walajukulurla nyinaja Kaatuku. Kujarlanya-lpa-jana lirraju pati-manu gaya-piyaju yarikirninja-kujakuju yapa-kujakuju. Ngalya-kariji kapulu paliyarla warlungka. Kala wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyalurla marlaja palu-pungu warluju. Ngalya-karijili wurulypa parnkaja yapa-patu-kujaku junma wiri-kirli-kijaku. Ngalya-karijilpalu rampaku nyinaja. Kala wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanyalu pina pirrjirdi-jarrija. Ngalya-karili pirrjirdi-nyayirni nyinaja. Ngulangku kalalu-jana pina wajirli-pungu muku wurnturu-malu-patu yangka kuja kalalu-jana jangkardu yanurnu kulu.

* 11:31 Nyangka Joshua 2-6 * 11:32 Nyangka Judges 6-8 * 11:32 Nyangka Judges 4-5
 * 11:32 Nyangka Judges 13.16 * 11:32 Nyangka Judges 11-12 * 11:32 Nyangka 1 Samuel
 16-30, 2 Samuel 1-24, 1 Kings 1-2 * 11:32 Nyangka 1 Samuel 1-25 * 11:33-34 lions

³⁵ Yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yimi-pardu-karirlangu yangka karntakarnta-kurlu kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja. Nyanungurra-nyangu kaja-nyanu manu yurntalu-nyanu, ngalya-karili palija. Kala karnta yinya-patuju wala-jukulpalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya-jana Kaaturluju wankaru-maninjarla kurdukurduju pina-yungu ngati-nyanukuju. Kala ngalya-kari kujalpalurla wala nyinaja Kaatuku, nyarrpa-jarrijalu? Kalalu-jana yapa panu-kari jangkardu yanurnu murrumuru-maninjaku, yungulu Kaatu-kujaku karlirr-yantarla jurnta puranja-wanguju. Kala yinya-patu kuja kalalu murrumuru-jarrija, Kaatukulpalurla wala-juku nyinaja, kulalurla jurnta karlirryanu. Manngu-nyangulu kuja, “Kajili-ngalpa murrumuru-maninjarla pinyi, ngulaju ngula-juku. Kajikarlipa palimi. Kala ngula-jangka Kaaturlu kapu-ngalpa wankaru-mani pina, manu kapurlipa nyanungukurlu nyina tarnnga.”

³⁶ Yinya-patu kuja kalalurla wala nyinaja Kaatuku, kalalujana manyu-pungu, kalalu-jana purturlu rdulykurdulykurr-pakarnu. Kalalu-jana ngalya-karirli jayini-kirlirli waririnjarla rdakungka yirarnu.

³⁷ Ngalya-karirli kalalu-jana luwarnu pirli wiri-kirlirli tarngakurra. Ngalya-karirli kalalu-jana tuurl-pajurnu. Ngalya-karirli kalalujana junma yiringki panturnu. Yapa yinya-patu kuja kalalurla Kaatuku wala nyinaja, kalalu jurnarrpa ngawu-kurlu nyinaja. Kalalu mardarnu jiyipi-kirlangu manu narnukutu-kurlangu-mipa pinti. Kalalu tala-wangu nyinaja. Yapa-karirli kalalu-jana yaninjarla murrumuru-maninjarla jinyijinyi-manu Kaatu-kujakuju.

³⁸ Ngalya-karirilpalu ngurra-wangu nyinaja, ngalya-karilpalu wapaja jilja-wana manu pirli wararra-wana. Ngalya-karirilpalu pirnkingka nyinaja manu rdakungkarlangu warnapari-piya manu warna-piya, wiyarrpa. Kalalurla wala-juku nyinaja. Kalalurla ngurrju-nyayirni nyinaja Kaatuku panu-kari-piya-wangu yangka kujalpalu-jana majumaju jirranganja nyinaja walya nyampurla.

³⁹ Nyarrparna-nyarra wangkami yapa nyampu-patu-kurluju? Wala kalalurla nyinaja Kaatukuju. Kujarlanya kala-jana wardinyiji nyinaja Kaatuju. Kala kula-jana nyiyarningkijarra yungu kuja-jana jangkupungu, lawa. Ngarili maninja-wangu-juku palija muku.

⁴⁰ Junga mayi-jana Kaaturlu yimirr-yungu? Lawa kujaju! Kaaturlungalpa janku-pungu ngurrju-nyayirni yangka kapu-ngalpa yinyi ngaka. Yinyaju ngurrju-nyayirni nyiya mayi, ngulaju Jijaji. Yangka kujalpalurla wala-nyayirni nyinaja nyurru-wiyi Kaatukuju, mukulu palija Jijaji-wangurla-wiyi. Ngulaju ngula-juku. Ngaka kapu-ngalpa Kaaturlu jintakurra-mani yungurlipa-jana jintangkalku jirranganja nyina nyurnunurnuku wala-panuku. Kajirliparla Jijajiki jintangka marlaja nyina, Kaaturlu kapu-ngalpa nyanungu-piya-mani.

12

Waalparrirnirli Jijaji yungurlipa nyanungu-piya nyina

¹ Manngu-nyangkalu-jana yapa-patu yangka kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, yangka-patu kujalpalurla Kaatuku wala warrarda nyinaja. Nyanyi kalu-ngalpa kuja karliparla Kaatuku junga warrki-jarrimi. Kajirli nyanungu-piya-manu nyanunguku

warrki-jarrinjaku, kujakungarntiji yampimirlipa nyiyarningkijarra majumaju purdangirli, kajika-ngalpa warrki-kijaku warla-pajirni. Yuwayi, Kaatu kangalpa ngampurrpa nyinami yungurliparla jungarni nyinami walya nyampurla, manu-ngalpa warrki yungu lawa-maninjaku. Kala majuju kajilparlipa warrarda mardakarla, kulalparlipa warrkiji lawa-mantarla. Yinyarrarluju kajikalu-ngalpa warla-pajirni, kalakalu-ngalpa Kaatu-kujaku warntarla-mani.

² Manngu-nyangkalu Jijaji-mipa. Kujalpa walya nyampurla nyinaja, Kaatukulparla wala nyinaja. Kujarlunya yungulparlipa waalparrikarla. Jijajirlilpa milya-pungu yangka kaji palimi, kapu pinayani Kaatu-kurra, manu kapu wardinyi nyinami nyanungu-kurluju. Kujarlanya kula wurulypa parnkaja yapa-patu-kujakuju yangka kujalu warntawarntarla waraly-yirrarnu, lawa. Ngari-nyanu kutu yungu, manulu kurntaku-nyayirni ngurrju-manu warntawarntarlaju. Kala ngulaju ngula-juku. Nyanungurlujulpa nyanungukupalangu Kaatu manngu-nyangu. Ngula palinjarla wankaru-jarrija pina, ngula-jangkaju Kaaturlu pina-kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, manu nyinanja-yirrarnu nyanungu-wana jungarni-purdanji. Kaatujurla wardinyi-jarrija-nyayirni.

³ Ngulalpa Jijaji walya nyampurla nyinaja, yapa maju-patujulpalurla nyurunyuru-jarrija. Kala nyanungujulparla wala-juku nyinaja Kaatuku kapuru nyinanja-wangu. Kujarlanya, kajilpalu-nyarra yapa nyurunyuru-jarriyarlal, ngulaju ngula-juku. Jijaji-mipajukulu manngu-nyangka! Purayalu tarnngangu mata-jarrinja-wangurlu!

Kaaturlu kangalpa kurnta-ngarrirni yungurlipa jungarnirli pura

⁴ Yapa yinya-patu-karirli yangka kuja kalu-nyarra putaputa warntarla-mani Kaatu-kujaku, yangka-paturlu kuja kalu-nyarra putaputa jinyijinyi-mani majuku, yapa nyurrurlarlul kulankulu-jana purda-nyangu. Mardalu-nyarra pakarninjarla murrumurru-manu, ngulaju ngula-juku. Kulalu-nyarra marda tarnnga-kurra pakarnu Jijaji-piya, lawa murnma-juku.

⁵ Warrardalu manngu-nyangka yimi nyampu kuja yapangu yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi. Kajinkili manngu-nyanyi, kapu-nyarra pirrjirdi-mani. Nyampurla yimingka, Kaatu kanyarra wangkami yangka-piya-yijala kuja karla kirda-nyanu wangkami nyanungu-nyanguku kurduku. Nyampunya-ka yimiji wangkami:

“Ngaju-nyangu kurdukurdu, kaji-nyarra Warlalja-Wiringki kurnta-ngarrirni, kulalu muntuku-jarrinjarla jamulu purda-nyangka.

⁶ Nganaku-puka kuja karla Kaatu yulkami, yapa yinyaju-ka nyanungu-nyangu kurdu-pajirni. Yinya-kula-ka kurnta-ngarrirni yungu yapa yinyarluju purami jungangu.”*

⁷ Kaji-nyarra majurlangu yapa nyurrurlaku rdipimi, ngula-puruju walajukulurla Kaatukuju nyinaya, manu jungarnijikilirla nyinaya. Nyiyaku? Kaji-nyarra maju rdipimi, milya-pinyi kankulu Kaaturlu kanyarra pinarri-mani. Kurnta-ngarrirni kanyarra yungunkulurla jungarni nyinami. Yapa nyurrurlarlul kankulu milya-pinyi Kaatuju kirda-nyanu-patu-piya nyurrurlakupalangu-piya yangka kuja kalalu-nyarra kurnta-ngarrirni yungulu-nyarra pinarri-mani yangka kujankulu wiri-jarrija. Kuja-jarrimi-kila-ka Kaatuju.

* 12:6 Nyangka Proverbs 3.11-12

⁸ Panungku karlipa-jana kurnta-ngarrirni kurdukurdu ngalipa-nyangu yungulu pinarri-jarrimi jungarni nyinanjaku. Kuja-piya-yijala, kuja kangulu Kaatu-kurlangu kurdukurdu nyinami, kujarlanya kanyarra Kaaturlu kurnta-ngarrirni yungunkulu pina-jarrimi jungarni nyinanjaku. Lawangkaju, kajikankulurla marda jurnta nyina yapa-kari.

⁹ Nyampurula walyangka, kujalparlipa witawita nyinaja, kalalu-ngalpa kirda-nyanurluju kurnta-ngarrurnu. Kalalu-ngalpa pinarri-manu jungaku nyinanjaku. Kujarlanya, kalarlipa-jana purda-nyangu manu ngurrju-pajurnu. Kuja-piya-yijala, kuja kangalpa Kaaturlu kurnta-ngarrirni, yungulparlipa purda-nyangkarla. Wajampa-wangu yungurliparla wala nyinami. Kajirlipa kuja-jarrimi, ngulaju karliparla tarnnga jirrnganja nyina Wapirra Kaatuku nguru-nyayirni-wangurla.

¹⁰ Kujalparlipa witawita nyinaja, ngalipakupalangurlu kirda-nyanurlu kalalu-ngalpa kurnta-ngarrurnu witaku ngari yungurlipa jungarni nyinami. Kalalu-ngalpa marda kurnta-ngarrurnu maju-panu, manu marda kalalu-ngalpa kurnta-ngarrurnu ngari nyiya-jangka mayi. Kulalpalu marda nyarrpa manngu-nyangu ngalipaku jungarni-maninjaku. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kangalpa pinarri-mani jungarnirli. Kurnta-ngarrirni kangalpa yungurlipa jungarni nyinami nyanungu-piya.

¹¹ Nyangurla-puka kuja kangalpa Kaaturlu kurnta-ngarrirni, milya-pinyi karlipa nyanungurlu kangalpa pinarri-mani rarralya nyinanjaku. Kujakunya karlipa ngampurpaju nyina. Marda kajikarlipa-nyanu murrumurru purda-nyanyi. Kula ngurrju kujaju. Kala kajir-liparla wala-juku nyinami, jungarni kapurliparla nyinami rarralya-nyayirni kulu-wangu.

¹² Kuja-jangkanya, pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulurla Kaatuku wala warrarda nyinami jungarni. Kulalu yapa mata-piya nyinaya kuja-ka waku manu mirdi-jarra mirrmirr-karrimi.

¹³ Jungarnilirla warrarda nyinaya Kaatuku. Kulalu yapa-piya nyinaya kuja-ka yirdiyi rurrpa-kurlurla wapami. Kulalu yapa mirrmirra-piya nyinaya wapanja-wangu. Wapayalu Kaatu-kurlangu yirdiyirla, ngula kapu-nyarra pirrjirdi-mani.

Kularla karlirr-yanta jurnta Kaatukuju purda-nyanja-wangu

¹⁴ Yirriyirli nyinaya yungunkulu-jana rarralya nyinami yapa ngalya-kariki. Jungarnilirla nyinaya Kaatuku. Ngana-puka kuja-ka warntarla nyina Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula nyanyi Warlaja-Wiri Kaatu.

¹⁵ Kaatuju-nyarra yimiri nyinaja nyurrurlaku yapaku. Kujarlanyalu-nyanu jarnkujarnku warrawarra-kangka kajika yapa nyurrurla-nyangu turnu-warnu-jangka karlirr-yani nyanungu-kujaku. Warrawarra-kangkalu-nyanu mimayi-kijakurlangu. Kaji yapa jinta mimayi-jarrimi, kajika-nyarra kulu wiri-kirra-mani, kajikankulu majungka-jarrimilki muku.

¹⁶ Kaji yapa ngana-puka nyurrurla-nyangu turnu-warnu-jangka warru kalykuru-jarrimi wati-kirli manu marda karnta-kurlu, manu kaji warntarla nyinami Kaatuku purda-nyanja-wangu, kuja-kujakujulu warla-pajika! Wangkayalurla yungu Kaatu-kurra pina-yani. Wilji-wangulu nyinaka jungarni yangka Yijuwu-piya-wangu * kujalpa

* 12:16 Nyangka Genesis 25-36

nyurru-wiyi nyinaja. Parra jintangka, Yijuwujulpa yarnunjuku-nyayirni nyinaja, manu payurnu kukurnu-nyanu miyiki. Yijuwurla wangkaja, “Kajinpaju nyiyarlangu-puka yinyi ngarnin-jaku, ngula-jangkarluju kapunpa nyiyarningkijarra mani kirdana-kurlanguju kaji palimi. Ngajuju kularna ngampurpa.” Papardinyanurlu Yijuwurluju-jala warrawarra-kangkarla-jana nyiyarningkijarra nyanungukupalangu-kurlangu. Kala lawa, kulalpa jungarnirli manngu-nyangu ngurrjuju. Ngarili punku-pajurnu-puka kirda-nyanu-kurlanguju. Ngarilpa miyi-mipa manngu-nyangu.

¹⁷ Kujarla Yijuwurlu kukurnu-nyanuku jangku-pungu kujarlu, ngula-jangkarluju-nyanu nginyinginyiji kurruly-yirrarnu Yijuwurlu. Yaninjarla wangkajarla kirda-nyanuku yungu payirni ngurrjuku yangka kuja kapurla Kaaturlu nyanunguku yinyi. Kala lawa, kirda-nyanurlu mamparl-pungu. Yijuwurlujulpa yulanja-karrarlu warlkurnu kirda-nyanuju, kala lawa. Nyanunguku kirda-nyanurlujurla yimi-ngarrurnu kukurnu-nyanu-mipaku nyiyarningkijarra ngurrju-kurluju.

¹⁸ Yapa nyurrurlarlu kula kankulu jurrku-juku kuruwarriji purami yangka kuja kalalu Yijirali-pinkirli puraja nyurru-wiyi. Jalangu kuja kankulu kutu-karda yanirni Kaatu-kurra, kula kankulu jurrku-juku nyanyi milpa-jarrarlu yangka kujalu nyanungurrarlu nyangu kujalu kutu-karda yanurnu Kaatu-kurra pirlingka Jayinayirla. Kujalu kutu-karda yanurnu pirlirli-kirra, nyangulu warlu wiri-jarlu jankanja-kurra kankarlarni. Yalkiriji maru-jarrija, warlpa wiri parnkajarni, manulpa ngapa wiri wantija.

¹⁹⁻²⁰ Purda-nyangulu kula-ngantalpa yapangku juturnu kiljinyayirni kurlumpurrngu-kurlurlu, manulu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra. Nyanungu-jana kuja wangkaja, “Yampiyalu nyampu pirlirli wararra marnpirinija-wangurlu! Kaji nyiya kutu-karda yanirni yapa marda, puluku marda, jarnturlangu marda, kuja-kujakulu luwaka pirlirli-kirlirli!”* Kujalu Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra, lani-jarrija-nyayirnilirli. Mujujulpalu warlkurnu yungu Kaatu wangkanja-wangu nyinayarla.

²¹ Mujujurlangulpa lani-jarrija, nyanunguju kuja wangkaja, “Lani karna mirrmirr-karrimi.”*

²² Junga kujaju. Yapa nyurrurlarlu kula kankulu jurrku-juku kuruwarriji purami kuja kalalu Yijirali-pinkirli puraja nyurru-wiyi yangka kujalpalu karrija pirlirli-wana Jayinayi-wana, lawa. Nyurrurlaju kankulu yani ngurra-kari-kirra yirdi-kirraju Jiyani-kirra. Yirdi jintakarriji Jurujulumu. Yinyarla-ka Kaatuju nyina JUKURRARNU nguru-nyayirni-wangurla. Ngurra jintangka-juku kuja kalu marramarra-wati panu-jarlu-nyayirni wardinyi nyinami.

²³ Ngurra jurrkungka-juku yapa nyurrurlaju kankulu-jana jintajarrimi Kaatu-kurlangu-nyayirni kurdukurduku. Yirdi-jana yirrarnu puku wiringka nguru-nyayirni-wangurla. Yapa nyurrurla kankulurla Kaatuku yanirni, yangka ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa jintawarlayi ngurrju-japa maju-japa. Yapa yangka kuja kalalurla jungarni nyinaja Kaatuku, kujalu palija, Kaaturlu-jana kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra, manu kalurla marlaja nyina ngurrju Jijaji-piya. Nyurrurlaju kankulu ngula-kurra-yijala yani.

* 12:19-20 Nyangka Exodus 19.12-13

* 12:21 Nyangka Deuteronomy 9.19

²⁴ Junga kujaju. Yapa nyurrurla kankulu Jijaji-kirra yanirni. Kuja palija warntawarntarla, yalyu karlija nyanungu-nyangu palka-ngurlu. Nyanungu-nyangu yalyuju pirrjirdi, kula wati-kirlangu-piya yirdi-kirlangu-piyaju Yapulu-kurlangu-piya, lawa. Kuja Yapulukupurdangkarlu Kayinirli nyanunguju pungu, Kaaturlu yalyuju nyangu, manurla Kayinikiji kulu-jarrija-nyayirni.* Yilyaja wurnturu-nyayirni tarnnga-juku. Kala kuja Kaaturlu Jijaji-kirlangu yalyu nyangu, ngulaju-ngalpa mari-jarrija ngalipaku. Jijaji-kirlangu yalyungku-ngalpa pina-kangurnu Kaatu-kurra yungurlipa nyanungu-kurlu nyina tarnnga-juku. Kujanya-jana Kaaturluju jangku-pungu nyurru-wiyi nyurnunyunuku-wiyi ngalipa-nyangukuju Jijajikingarnti yilyanjarnikingarnti.

²⁵ Manngu-nyangka yardalu-jana Yijirali-pinki kujalpalu nyinaja nyurru-wiyi. Mujuju-jana wangkaja yungulu Kaatu-mipa purami. Kala lawa. Kulalu purda-nyangu, manulurla jurnta karlirr-yanu Kaatukuju. Kuja-jana jangkardu yanurnu murrumurru-maninjaku, kulalu nyarra wuruly-parnkayarla, lawa. Kuja-piya-yijala kajilparlipa yampiyarla Kaatu yangka kaji-ngalpa wangkami nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, kulalparlipa wuruly-parnkayarla kajilpa-ngalpa jangkardu yantarlarnti murrumurru-maninjaku. Kujarlanya, yirriyirri-jarriyalu kaji-nyarra Kaatu wangkami jalangu.

²⁶ Kuja-jana Kaatu wangkaja Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi, nyanungu-nyangu lindakurla marlaja mirrmirr-karrija walyaju. Kala jalangu, Kaatu kangalpa kuja wangkami, "Kapurna walya mirrmirr-karrinjaku yarda ngurrju-mani manu yalkirirlangu."*

²⁷ Kaatu kula wangkaja walyaku manu yalkiriki mirrmirr-karrinjaku kapu ngurrju-mani jirramaku marda marnkurrapaku, lawa. Ngari jintaku-mipa. Nyiya-jangka kujaju? Milya-pinyi karlipa kuja Kaaturlu ngurrju-mani niyarningkijarra walyangka manu yalkirirla, manu nyanungu-nyangu yartarnarri-kirlirli kapu mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mani yarda. Ngula-jangka kapu niyarningkijarra miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Yuwayi, kapu walya manu yalkiri mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mani yarda yungu nyanungu-nyangu nguru-nyayirni-wangu palka-juku warrarda karrimi. Kulalpa nganangu mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mantarla.

²⁸⁻²⁹ Milya-pinyi karlipa yangka ngaka kapurlipa yani nguru-nyayirni-wangu-kurra yangka-kurra kulalpa nganangu mirrmirr-karrinjaku ngurrju-mantarla. Kaatu kapu-ngalpa wiriji nyinami yinyarlaju. Kujarlanya yati-wangkamirliparla Kaatuku. Nyanunguju warlu wiri-piya ngulangkuju kajika niyarlangu majuju purra. Kuja-kujakunyarliparla parntarrinjarla pulka-pinyi jungangu yungu-ngalpa wardinyi nyina ngalipaku. Ngurrju-pajirnirli manyu-pinjawangurlu.

13

Kuja-jarrimikilarlipa yungurlipa Kaatu wardinyi-mani

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, warrardalu-nyanu yulkaya.

* 12:24 Nyangka Genesis 4

* 12:26 Nyangka Haggai 2.6

² Kaji yapa jinta-kari yanirni nyuntu-nyangu ngurra-kurra, kangka ngurra-kurra, manurla yungka ngarninjaku. Yapa yinyaju marda marramarra Kaatu-kurlangu, yapa-nyayirni-wangu.

³ Kulalu-jana wajawaja-manta Kirijini-patu kuja kalu rdakungka nyinami. Kujarlulpankulu manngu-nyangkarla, “Kajilparlipa rdakungka nyinayarla nyanungurra-piya, nyarrpa-jarrimi kajikarlipa? Kalakalu-ngalpa mayi nyanjaku yanirni?” Yuwayi, manngu-nyangka warrardalu-jana pirijina-patuju, manulu-jana miyi manu jurnarrpa kangka. Manulu-jana manngu-nyangka Kirijini-patuju kuja kalu-jana yapa-patu-karirli murrumurru-mani. Yinyarrarlu yapangku kajikalunya nyarra murrumurru-mani kujarlu-yijala nyurrurlarlangu.

⁴ Yapa nyurrurla kuja kankulu yupukarra nyinami, ngunayalu kalinyanu warlalja-kurlu-mipa kalykuru-jarrinja-wangu-juku. Milya-pinyi kankulu yangka Kaaturlu kapu-nyarra murrumurru-mani yapa panujuku kajinkili-jana nyurrurla-parnta-purnu yampinja-yani karnta manu wati-kari-kirrarlu. Kapu-jana panu-juku murrumurru-mani kajili yapa ngalya-kari-kirli waru nguna. Kujarlanya yungulu yapangkuju jungangku manngu-nyanyi nyampu-kurluju: Kuja kapala yapa-jarra yupukarra-jarrimi, yungu-pala nyanungu-jarra-mipa ngunami.

⁵ Nyurru-wiyi, Kaatuju wangkaja kuja, “Kularna-nyarra yapa nyurrurlaju yampimi, kularna-nyarra jurnta yani. Kala kapurna-nyarra warrarda warrawarra-kanyi.”* Kujarlanya, kulalu ngayarrkarlu manngu-nyangka talaju. Kajinpa tala wita-mipa mardarni, kularla kulu-jarriya Kaatuku. Ngari tala wita-kurluju wardinyi nyinaya. Kaaturlu kangku nyuntuju warrawarra-kanyi-jiki.

⁶ Junga kujaju. Kaaturlu kula-ngalpa yampinja-yani. Kujarlanya karlipa kujaju wangkami, “Yuwayi, Warlalja-Wiri Kaatu-ka nyinami ngaju-kurlu, manu kaju warrawarra-kanyi. Kujarlanya karna lanawanguju nyinami. Nyanungu-ka ngaju-kurlu tarnnga nyinami warrarda. Kulalpaju nganangku yaninjarla karlirr-kangkarla nyanungu-kujakuju, lawa.”*

⁷ Manngu-nyangkalu-jana wiriwiri yangka-patu kuja kalalu-nyarra pinarri-manu Kaatu-kurlangu yimi. Yinyarra wiriwiri, kalalurla wala nyinaja Jijaji Kirajikiji, kalalu puraja-juku palinjakungarntirliji. Manngu-nyangka warrardalu-jana yungunkulurla wala Jijaji Kirajiki nyinami nyanungurra-piya.

Tarnngangkurlipa pura Jijaji yampinja-wangurlu

⁸ Manngu nyangkalu Jijaji Kiraji. Jalanguju-ka nyinami jurrku-juku yangka kujalpa nyinaja nyurru-wiyi, manu-ka jurrku-juku nyinami jalanguju, manu kapu ngakaju nyinami jurrku-juku-yijala.

⁹ Kujarlanyalurla walaju nyinaya. Kulalu-jana purda-nyangka yapa ngalya-kari kajili-nyarra pinarri-mani nyiyarningkijarra yimi. Kajinkili-jana yapa yinya-patu purda-nyanyi, ngulaju kapulu-nyarra warntarla-kanyi Jijaji Kiraji-kijaku. Yapa yinya-paturlu kuja kalu kuruwarrri-kari purami, rampal-wangka kalu-nyanu kuja, “Kaatu kangalpa wangka yungurlipa kuyu tarruku ngarni purlapa-puruju.” Kujaju kula junga! Kula kalu-nyanu kujarluju pirrjirdi-mani Kaatuku

* 13:5 Nyangka Deuteronomy 31.6

* 13:6 Nyangka Psalm 118.6

puranjaku, lawa. Manu kajinkili yapa yinya-patu-piyarlu kuruwarri-kari purami, kulankulu pirrjirdi-jarrimi Kaatuku puranjaku. Kujarlanya yungurliparla wala nyinami Kaatu-mipaku. Nyanunguju kangalpa ngurrju-nyayirni nyinami.

¹⁰ Purami karlipa Jijaji-mipa. Nyanungu-ngalpa palija warntawarntarla yungu-ngalpa nyanungu-nyangu yalyu-kurlurlu kutu-karda kanyirni Kaatu-kurra. Kala yapa panu-karirli kalu-jana pinyi jiyipi manu puluku yungulu nganta yalyu yinyarra-kurluju kutu-karda yanirni Kaatu-kurra. Lawa! Yalyu yinyarluju kula-jana Kaatu-kurraju kanyirni.

¹¹ Kuja-ka Maralypikingarduyurlu Wiringki Juwungku pinyi jiyipi manu puluku, kanyirni-ka nyanungu-nyangu yalyuju Yuwarli Maralypi-kirra kaninjarni yangka ruumu tarruku-kurra. Kanyirni-ka yalyu yinya-kurraju yungu nganta-jana Kaatu yawuru-jarrimi yapaku kuja kalu majungka-jarrimi. Kala palkaju puluku-kurlanguju manu jiyipi-kirlanguju kalu-jana wurnturu kanyi kirri-ngirli yungulu kanjarla purrami yungkiyirla ngarninja-wangurlu.

¹² Kuja-piyarlu-yijalalu Jijajiji kangu kirri Jurujulumu-ngurluju pinjakungarntirliji. Jata-nyanjarla palija yinyarla-juku warntawarntarla. Nyanungu-nyanguju yalyuju karlija yungulurla yapa jungarni nyina Kaatu-mipaku.

¹³⁻¹⁴ Kirri yinya Jurujulumu kula tarnga karri. Kapu lawa-jarrimi. Kulalparlipa Kaatu-kurlu nyinakarla yinyarlaju, lawa. Kala pardarni karliparla kirri-kariki kankarlarra Kaatu-kurlangurlaku. Yinyarla-kula kapurlipa tarngaju nyinami Kaatu-kurluju. Kujarlan-yarlipa yampimi puranja-wangurlu Juwu-kurlangu kuruwarriji. Jijajimipakurliparla wala nyina! Yapangkulu nyanunguju manyu-pungu kujalpa waraly-karrija warntawarntarla. Manu marda kajikalu-ngalpa ngaliparlangu manyu-pinyi kajirliparla wala-juku nyina. Ngulaju ngula-juku. Walarliparla warrarda nyinami.

¹⁵ Yuwayi, Jijaji yaninjarla-ngalpa palija yungurlipa wankaru nyinami manu yungu-ngalpa Kaatu wardinyi-jarrimi. Kujarlanya kangalpa wangka yungurlipa-jana yampimi puluku manu jiyipi pinjawangurlu purranjaku Kaatuku nganta, yampimirlipa-jana. Warrardarliparla pulka-pinyi Kaatuku, manurlipa-jana warrarda yimi-ngarrirni yapa-patu-karirlanguku kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki.

¹⁶ Nyurruwiyi, Jijajikingarnti palinjakungarnti, Kaatujulpa-jana wardinyi nyinaja yapakuju kujalpalu-jana pungu puluku manu jiyipi. Kala jalangu kuja karlipa-jana yapa ngalya-kariki yimirirli jarnkujarnku yinyi kutu, Kaatuju kangalpa wardinyi-jarrimi. Kujarlanyarlipa-nyanu kuja-jarrimi-jiki jarnkujarnku, manu yinyirlipa-nyanu nyiyarningkijarraju.

¹⁷ Purda-nyangkalu-jana nyurrurla-nyangu jaajikingarduyu wiri-wiri. Warrawarra-kanyi kalu-nyarra yungunkulurla jungarni nyinami Kaatuku. Ngaka kapulu karrimi kamparru Kaaturla, manu kapu-jana payirni warrawarra-kangu-japalpalu-nyarra junganguku. Kujarlanyalu-jana purda-nyangka, manulu warrki junganguku lawa-manta kajili-nyarra nyarrpa wangka. Kajinkili-jana Kirijini wiriwiri kujarlu purda-nyanyi, ngulaju kapulu-nyarra wardinyi-jarrimi, wajampa-wangu. Lawangkaju, kapulu-nyarra wajampa-jarri kujalpalu-nyarra

puta jungarni-manu.

¹⁸ Wangkayalu-nganparla Kaatuku. Milya-pinyi karnalu kujalparnalurla jungarni nyinaja Kaatuku. Yungurnalurla tarnnga-juku jungarni warrarda nyina.

¹⁹ Ngampurpa-nyayirni-nyarra nyanjarnirra nyurrurla yapa-patu. Yapa nyurrurla, wangkayalurla Kaatuku yungurna-nyarra ngajulu yanirra nyanjaku.

²⁰ Warlalja-Wiringki Jijajirli-kila kangalpa ngalipaju warrawarra-kanyi yangka kuja-ka jiyipikingarduyurlu jiyipi nyanungu-nyangu warrawarra-kanyi. Kuja nyanungu warntawarntarla palija, nyanungu-nyangu yalyuju-ngalpa karlija ngalipakuju. Ngula Kaaturlulku wankaru-manu pina nyanunguju. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja kyanu yapaju mardarni Kaaturluju tarnngalku. Kuja-kula kajana yapakuju nyanunguju wangkami jalanguju. Yuwayi, Kaatuku kalurla yapaju marlaja nyina jalanguju rarralya wajampawang.

²¹ Ngaju karna-nyarrarla wangkami yungu-nyarra nyiyarningkijarra pinarri-mani ngurrju. Ngula-jangka Jijaji Kirajirli kapu-nyarra pirrjirdi-mani, manu kapunkulu purda-nyanyi Kaatu. Kapunkulurla jungarni nyinami nyanungukuju, manu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi. Pulka-pinyirli-nyarra Jijaji Kirajiki tarnngangu-juku! Ngula-juku ngurrju.

²² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu wajampa-wangurlu! Ngarirna-nyarra pipa wita-mipa yirrarnu yapa nyurrurlakuju. Yirriyirrilili manngu-nyangka ngaju-nyangu yimiji yungunkulu pirrjirdilki nyina.

²³ Manngu-nyanyi mayi kankulu ngalipa-nyangu wungu-warnu Timiji kujalpa rdakangka nyinaja? Yilyajalkulu, manu-ka ngurrangka rarralya nyinami jalanguju. Kajiji ngaju-kurra yanirni, ngulaju kapurlujarra mapirrilki yanirra nyurrurlaku nyanjakuju.

²⁴ Yaninjarlalu-jana wangkaya jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki manu panu-karirlanguku Kaatu-kurlangu yapaku ngula kalu jinta-jarrimi. Yimi-ngarrika-jana nganimpa karnalu ngurrju nyina. Yapa nyampu Yitili-wardingki-paturlangurlu kalu-nyarra manngu-nyanyi.

²⁵ Wangkamilki karna-nyarrarla Kaatuku nyurrurlaku yapaku. Payirni karna-nyarrarla yungu-nyarra yimiri nyinami. Ngula-juku.

James
Pipa Jamaji-kirlangu
Pipa ngula-jana Jamajirli pantirninjarla
yilyajarra Kirijini-patuku nguru-kari
nguru-karirlaku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu wita yimi, ngulaju pantirninjarla yirrarnu Jamajirli Jijajiki kukurnu-nyanurlu. Kuja Jijaji palija warntawarntarla, kuja yakarra-pardinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra, ngula-jangkaju Jamajiji Kirijini-jarrija. Ngula-jangkaju, kala-jana wiri nyinaja Jurujulumurla Kirijini-patuku. Manu nyanungurlu pantirninjarla-jana pipa nyampu yilyaja panuku puranjakungarduyu-patuku Juwu-patuku ngulalu muku pirri-parnkaja ngurrara-kari ngurrara-kari-kirra nyinanjaku.

Nyampurula pipangka, Jamaji-jana wangkaja yinyarraku kamparru-warnu-patuku puranjakungarduyu-patuku yungulurla tarnnga-juku ngurrju nyiyarningkijarrarlajinta Kaatuku warrki-jarrimi manu panu-kariki yapa-paturlanguku. Nyanungu-patuku-jana Jamaji wangkaja yungulurla tarnnga-juku Jijaji Kirajiki ngungurr-nyinami maju-puru, manu-jana pinarri-manu Jamajirli yungulu nyarrpa jukaruru nyinami yurlku-ngarrirninja-wangu, kulu-wangu, nyinnga-wangu, manu yungulu-jana yimirirli nyiyarningkijarra nyanungurra-nyangu yinyi yapaku panu-kariki.

¹ Ngajurna yirdiji Jamaji. Warrki-jarri karnarla Kaatuku manu ngaju-nyanguku Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Nyampu karna-nyarra yirrarni jaru nyurrurlaku panuku-juku, yangka kuja kankulu nyina Kirijini-patu ngurrara-kari ngurrara-karirla. Ngurrju-japa kankulu nyina mayi ngula-juku?

Yungulparlipa wardinyi nyinakarla kajilpa-ngalpa majurlangu rdipiyarla

²⁻³ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, milya-pinyi kankulu nyampu: Kaji-nyarra yangka maju rdipimi, ngula-puru kajinkilirla wala-juku nyina Kaatuku, ngula-jangka kapunkulu pirrjirdi-jarrinjanani Kaatuku puranjaku. Kujarlaju, kaji-nyarra maju-kari maju-kari rdipimi nyurrurlaku, ngulajulurla wardinyi-juku marlaja nyinaka muntuku-jarrinja-wangu-juku!

⁴ Yuwayi, Kaatukulurla wala-juku nyinaka, manulu puraya-juku ngurrju-karda manu jungarni-karda. Ngula-warnu kapunkulu nyinami pirrjirdi Jijaji-piya.

Payikalu Kaatu yungu-nyarra pinarri-mani kuruwarri nyanungu-nyangu

⁵ Kajinkilirla ngurrpa nyina Kaatuku, payikalu yungu-nyarra pinarri-mani. Kaatu-ka nyina jama-nyayirni yinja-panu. Kulalpa-nyarra nyiya witarlangu jurnta mardakarla pinarri-maninja-wangurlu.

⁶ Kajinkili Kaatuju payirni pinarri-maninjaku, jungarnirlili payika kapuru-wangurlu. Wala nyinanjarla kajinkili payirni, ngulaju kapu-nyarra pinarri-mani nyanungu-nyangu kuruwarrri. Kajinkili Kaatu payirni kapuru nyinanjarla, ngulaju kankulu kuja-purda-jarra nyina maju. Ngulaju kankulu ngapa-piya nyina kuja-ka marlurirla nguna, yangka kuja-ka mayawunparlu luwarni ngapa kakarrara karlarra.

⁷⁻⁸ Ngana-puka kajilparla kapuru nyinakarla Kaatuku, ngula-warnuju kula pinarri-mani nyanungu-nyangu kuruwarrri. Kulalparla Kaatuju ngungkurr-nyinakarla kuja-piyakuju kuja-ka yangka manngu-nyanyi kuja-purda-jarra. Kularla kuja-piyakuju nyiya witarlangu yinyi manu pinarri-mani Kaaturluju.

Yungulparlipa jintawarlayi-juku wardinyi-jarriyarla

⁹ Kirijini-patu ngajukupurdangka-purnu, ngana-puka kuja kanpa marda nyina marlajarra nyiyarningkijarra-wangu, ngulaju kyananu Kaaturlu nyanungu-kurra-mani. Kujarlaju wardinyi-jarriya-juku!

¹⁰⁻¹¹ Manu nganangku-puka kuja kanpa marda panu-jarlu mardarni jaya-kurra-nyayirni, jalangu kanpa junga-jala jurnarrpa panu-kurluju nyina, manu marda kanpa warrukirdikirdi-mani mayangukujuku. Ngulaju ngula-juku kanpa nyina jinjirla-piya kuja-ka pardimi yuntardi-nyayirni-wiyi witaku ngari. Wanta kuja-ka pardimiri, ngulangkuju-ka muku janka jinjirla linji-karda. Yuntardi-jangka, palimi-ka. Ngula-piya-yijala kapunparla jurnarrpa panu-kurlunya marlaja palimi Kaatukuju, manu kapunpa wajawaja-mani jurnarrpa ngurrjunya. Ngulaju ngula-juku, wardinyi-juku nyinaka marijamarijawangu!

Yapangku kalu-nyanu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku

¹² Yapa Kirijinirli, kuja-ka wala nyinanjarla pura-juku Kaatu nyiyarlangu maju-puru, ngulaju karla yapaju marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Wala nyinanjarla kapurla jirrganja nyinami wankaru Kaatu-kuju tarnnga-juku. Kujanya-ngalpa ngalipaku Kirijini-patuku wangkaja nyurru-wiyi kuja karliparla yulkami. Kapurliparla jirrganja nyinami wankaru tarnnga-juku.

¹³ Kala kaji-ngalpa Juju Ngawungku yimirr-yinyi puta, ngulaju kajikarliparla marda karlirr-yani Kaatukuju. Manu marda kajikarlipa wangka kuja, "Kari kangalpa Kaaturlu yimirr-yinjarla karlirr-kanyi!" Kujaju yijardu-wangu, kuja wangkanja-wangurlurlipa yampimira! Kula-ka nganangku yimirr-yinjarla karlirr-kanyi Kaatu, manu kula kangalpa Kaaturluju yimirr-yinjarla karlirr-kanyi yapa.

¹⁴ Nyarrparla marda karla yapaju karlirr-yani wiljiji? Wilji-wiyi kuja-ka manngu-nyanyi, ngulaju kyananu yimirr-yinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Kuja kyananu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku, ngulaju karla rdarr-karrimirra Juju Ngawukuju. Nyanungurlu kyananu Juju Ngawukurralku rdarr-kanyi wiljingki.

¹⁵ Tarnngalku kyananu rdarr-kanyi Juju Ngawu-kurra-pinangu. Ngurrju-jangkarlu kaji manngu-nyanyi nyiyarningkijarra majumaju, ngula-jangka kaji karlirr-yani ngari wita-wiyi, ngulangkuju kyananu karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Ngula-jangkanya-ka majungka-jarri-nyayirni karrikarri-wangu-nyayirni. Kujarlaju, ngakarrangakarra maju-panu-ka palimilki.

¹⁶ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkalu nyampu jaru Kaatu-kurlangu jungarnirli manu yijardurlu, kajikankulu marda warntarla manngu-nyanyi.

¹⁷ Nyiyarningkijarra kuja karlipa nyanyi nyampurla ngurungka ngurrju, ngulaju-ngalpa Kaaturluju ngurrju-maninjarla yirrarnu nyanungurlu warntarriji ngalipaku. Nyanungurlu ngurrju-manu wanta, kirntangi, manu yanjilypiri-jana, ngulajurla warlalja nyanunguku. Nyampurra kalu warrarda kurruly-wanti yalkirirla ngula kalu yani warru. Kala Kaatu-ka jurrku-juku nyina ngurrju tarnnga, kurruly-wantinja-wangu.

¹⁸ Nyurru-wiyi Kaaturlulpa-ngalpa wardu-pungu yungurliparla nyina nyanunguku yapa, yungurlipa pura nyanungu. Wangkanjarlungalpa ngaanypa yungu junganku yimingki, ngulaju karlipa nyinami ngurrju-nyayirni nyiyarningkijarra-piya-wangu nyampurla ngurungka kuja nyanungurlu ngurrju-manu.

Yungulparlipa purda-nyangkarla jaru Kaatu-kurlangu ngulaju yirriyirri-nyayirnrirli

¹⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajikankulu-jana marda kapanku wangkami yapa ngalya-kariki yungunkulu-jana jungarnimani nganta. Karrimirra kuja! Wangkanjakungarntirli-wiyili purda-nyangka Kaatu wangkanja-kurra. Ngula-jangkaju, kajinkili-jana wangkami, rarralypajukulu-jana wangkaya kulu-wangu.

²⁰ Kajinkili-jana kulu-jarri, ngulaju kulalpankulurla jungarni warrkijarriyarla Kaatukuju.

²¹ Puta manngu-nyangkalu ngawu, manulurla jungarni nyinaya maju puranja-wangu. Putalu-nyanurla pulka-pungka, kuja-wangulu ngayi nyinaka! Kalakankulu marda jarrwara-kari yanirra-juku manu wilji-jarri-nyayirni. Kuja-kujakuju, ngampurrparlulu puraya Kaatu-kurlanguju jaru manu kuruwarri. Marlajalurla mardaka, kapu-nyarra Kaaturluju muurlparlu mardarni wankarulku jaru-kurlurlu.

²² Jungarnirlili purda-nyangka Kaatu-kurlangu jaru nyarrpa kaji-nyarra wangka warrkiki, manulu puraya wajawaja-maninja-wangurlu. Kajinkili jaru nyampu jamulu purda-nyanyi warrkijarrinja-wangurlu, ngulaju kankulu-nyanu yimirr-yinjarla karlirrkanyi Kaatu-kurlangukuju kuruwarrikiji.

²³⁻²⁴ Nganangu-puka Kaatu-kurlangu kajilpa jaru jamulu purda-nyangkarla warrkijarrinja-wangurlu, ngulaju wati-piya yangka kuja kyananu watingkiji yinngirri nyanyi mirangka. Ngula-jangkaju, kuja-ka yarnkamirra, yali-jiki kyananu wajawaja-mani nyiya-piya kuja-nyanu jamulu nyangu yinngirri mirangka. Kuja-piya-yijala kankulu nyinami kajinkili jamulu purda-nyanyi Kaatu-kurlangu jaruju warrkijarrinja-wangurlu.

²⁵ Nyampu jaru Kaatu-kurlangu, ngulaju ngurrju-nyayirni! Nglangkunya kajana yapa kurruly-kijirni rarralypa-karda wilji-kijaku jaru-kari-piya-wangurlu. Nganangu-puka yapanku kuja-ka yirriyirrirli purda-nyanyi, manu kuja-ka purami wajawaja-maninja-wangurlu nyarrpa kuja karla Kaatu wangka warrkiki, ngulaju kapu Kaaturlu pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Kujarlaju yungulparlipa purda-nyanjarla purayarla Kaatu-kurlangu kuruwarri tarnngankujuku!

Nyarrpa-jarrimi-ka Kirijini-nyayirni yapa?

²⁶ Nganangku-puka yapangku kuja kyananu Kirijini-pajirni nganta, kajilpa-jana yapa ngalya-kariki nginji-wangkayarla warru ngarrirninja-karra manu kulu-karra, ngulaju kajika-nyanu yimirrinjarla karlirr-kanyi Kaatu-kujaku. Nyiyaku kyananu Kirijini-pajirni?

²⁷ Kala kuja-ka yapa nyina Kirijini-nyayirni ngurrju-nyayirni, ngulangkuju kajana warrawarra-kanyi yapunta manu kali-puka yangka kuja kalu nyina kulkurrukulkurru. Manu kyananu yapangku nyampurluju warla-pajirni karlirr-yaninja-kujaku. Nyampunya yapaju Kirijini-nyayirni ngurrju-nyayirni!

2

Ngaliparlu yungulparlipa-nyanu rdakurl-kijirninjarla mardakarla marlajarra-wati manu tala panu-kurlu-wati jintangka-juku yiringi-maninja-wangurlu

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngalipa karliparla wala nyina Jijaji Kirajiki Warlalja-Wiriki kuja-ka yartarnarri wiri-jarlukurlu nyina. Kujarlaju, ngaliparlu yungulparlipa-nyanu rdakurl-kijikarla yapa jintawarlayi marlajarra-wati marda, marda palka-kurlu jaya-kurra-kurlu kalu nyina.

²⁻³ Ngulakunya yungurna-nyarra pinarri-mani: Kajilpa yapa marda yukayarlarni jaajirla kaninjarni, nyanyi marda kajikanpa, kajikanpanyanu marda wangka, "Kari ngarlarrpa-kurlu yukajarni tala panukurluju!" Ngula-jangka marda kajikanparla wangka, "Yantarni! Nyampurla nyinaka ngaju-wana, kutuju ngirrily-nyinaka!" Kala kajilpa marda yapa jinta-kari yukayarlarni jaaji-kirra larralarra-kurlu palya-nyayirni wawarda-kurluju, nyanyi marda kajikanpa, wangka marda kajikanpanyanu, "Kari yangkalku ngawungawu yukajarni!" Ngula-jangka marda kajikanparla wangka, "Yalirla-kirli karriyarra, wurnturu-kirli nyinaka!" Kujaju jarrwara-nyayirni wangkanjaku!

⁴ Kujaju jarrwara-nyayirni, manngu-nyanyi kuja kanpa manu wangkami. Kamparru-warnu yapa ngulajunpa nyanjarla rdakurl-kujurnu yungunpa nganta yipiljipilji-mani. Jinta-karilki yapa palya-kurlu wawarda-kurlu kuja yanurnu, ngulajunpa nyanjarla ngawupajurnu. Marlajarra manu tala panu-kurlu, jintangkajukulu-nyanu rdakurl-kijirninjarla mardaka.

⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu yiriyirirli! Kaaturlu kajana milarni yapa marlajarra yangka jurnarrpawangu yungulurla nyanunguku Warlalja-Wiriki wala nyinami, manu yungulurla jirnganja nyinami wankaru tarnga-juku nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Kujanya-jana wangkaja yapa panukuju yangkaku kuja kalurla yapaju yulkami.

⁶⁻⁷ Kala ngari nyurrurla kankulu-jana nginji-wangkami ngawupajirninjarla yangka marlajarra-watiki. Wita-karilki yirna-nyarra payirni: Ngana-paturlu kalu-nyarra jangkardu wangkami? Yangkapaturlu tala panu-kurlurlu, ngulangku kalu-nyarra murrumurru-mani manu kuwurtu-kurra kanyi. Manu yirdiki Jijaji-kirlanguku, yangka kujankulurla marlaja Kirijini-jarrija, ngulaju kalu nginji-wangkanjarla ngawu-pajirni.

⁸ Kujanya-ngalpa yirrarnu Kaaturluju kuruwarriji ngalipaku Kirijini-patuku: “Kuja kyanu yulka yapaju, ngula-piya-yijalalpa-jana yulkayarla yapa warlaljakuju ngurrara-jintakuju!”* Kajilpanpa nyampu jinta kuruwarri Payipulurla purayarla, ngulaju ngula-juku.

⁹ Kala kajilpanpa-jana miimii-nyanjarla nginji-wangka jurnarrpa-wanguku nganta marlajarraku, ngula-puruju kajilpanpa-jana miimii-nyanjarla rdakurl-kijirni ngarlarrpa nganta tala panu-kurlu nganta, kujaju maju! Kujanya kanparla jarwara-kari yani Kaatu-kujakuju. Kaatu kangku nyuntuku wangka, “Kari nyuntujunpa wilji-nyayirni kujanpa karlirr-yanu kuruwarri ngaju-nyangu-kujaku!”

¹⁰ Yapanku nganangku-puka kajilpa marda jintarlangu kuruwarri wajawaja-mantarla Kaatu-kurlangu puranja-wangurlu, ngula-warnu Kaatuju kajikarla wangkami-juku, ‘Kari nyuntujunpa wilji-nyayirni-juku! Mukunpa wajawaja-manu kuruwarri ngaju-nyangu puranja-wangurlu!’

¹¹ Kujanya-ngalpa yirrarnu Kaaturluju kuruwarriji ngalipaku Kirijini-patuku: “Nyuntu kajilpanpa nyinayarla palka-kurlu yupukarra, kula kalykuru-jarriya yapa jinta-kari-kirli!”* Manu-ngalpa kuruwarri jinta-kari yirrarnu ngalipaku: “Yampiyalu-nyanu tarnngakurra pakarninja-wangurlu!”* Ngulaju ngula-juku. Ngana-puka wati kajilpa nyinayarla kalykuru-wangu karnta jinta-kurlu karnta-kari karnta-kari-wangu, ngulaju ngurrju. Kala nyanungurlu kajilpa wati-kari pungkarla tarnnga-kurra linjarrparlu, ngulaju Kaatuju kajikarla wangka, “Kari kanpa nyuntu nyinami wilji-panu! Mukunpa wajawaja-manu kuruwarri ngaju-nyangu puranja-wangurlu!” Kujarlaju yungulparlipa muku purayarla kuruwarri Kaatu-kurlangu jintarlangu wajawaja-maninja-wangurlu!

¹² Purda-nyangkalu nyampuju jaru! Ngaka-kari kapunkulu kamparrurla karrimi Kaatu-kurlangurla. Nyanungurlu kapu-nyarra miimii-nyanyi kuwurtukungarduyu-piyarlu nyanungu-nyangurla kuruwarrirla. Kuruwarri nyampurlunya kangalpa rarralya-maninjarla ngurrjurra-mani wilji-jangkaju. Kujarlaju, jalanguju yungulpankulu-jana ngurrju nyinakarla yapa ngalya-karikiji.

¹³ Kajilpankulu-jana mari-wangu nyinakarla, mari-wangurla-yijala kajika-nyarra miimii-nyanjarla maju-pajirni. Purda-nyangkalu nyampu: Kajilpankulu-jana mari-jarrinjarla ngurrju nyinayarla yapa ngalya-kariki, ngulaju Kaaturlu kajika-nyarra mari-jarrinjarla manu miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni nyurrurla.

Yungulparliparla wala nyinakarla Kaatuku, ngula-puruju yungulparliparla jungarni warrki-jarriyarla

¹⁴ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kajilparla yapa wala nganta nyinakarla Kaatuku, manu Kirijini nganta kajilparla lawa nyinakarla Kaatukuju warrki-jarrinja-wangu-juku, ngulaju kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla warlaljarlu.

¹⁵⁻¹⁶ Ngalipa-nyangu turnu-warnurla, jinta-kari yapa marda-ka nyina jurnarrpa-wangu, mangarri-wangu, wawarda-wangu. Jamulu

* 2:8 Nyangka Leviticus 19.18
20.14, Deuteronomy 5.17-18

* 2:11 Nyangka Exodus 20.13

* 2:11 Nyangka Exodus

wangkami marda kajikankulurla, “Kari kangku Kaaturlu warrawarra-kanyi! Kuyu nganja! Wawardangku parnta-yirra!” Kala kajilpankulurla jurnta mardakarla yinja-wangurlu, ngulaju jarrwara! Ngari kankulurla jamulu wangkami yimi-mipa. Yali yapa ngulaju kapu nyinami yarnunjuku-juku, manu kapu pirriyarlu-pinyi wawardawanguju.

¹⁷ Nyampunya junga karna-nyarra wangkami. Kajilparla yapa wala nganta nyinakarla Kaatuku warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kajikarla jamulu wala nyina. Kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla.

¹⁸ Yapa jinta-karirli marda kajikaju ngajuju payirni, “Ngana-ka Kirijini-nyayirni nyinami? Nyarrpa-jarrimi-ka nyanunguju? Jinta-karirli kyanu Kirijini-ngarrirni kuja karla wala nganta nyina Kaatuku. Manu jinta-karirlangurlu kyanu Kirijini-ngarrirni kuja karla warrki-jarrimi nganta jungarni Kaatuku. Ngana-ka Kirijini-nyayirni nyina yalumpu-jarrarlaju?” Kujarlunya marda kajikaju payirni. Ngajulu Jamaji karna-nyarra wangkami nyarrpa-jarrimi-ka Kirijini-nyayirni. Nganangku-puka kajilpa warrki-jarrinja-wangurlu jawirri purda-nyangkarla Kaatu nyarrpa kajirla wangkami warrki-jarrinjaku, ngulaju kajika Kirijini-wangu nyina kapurunju. Kala kajilparla wala nyinakarla Kaatuku, manu nyanunguku kajilparla jungarni warrki-jarriyarla, ngulaju kajika Kirijini-nyayirni nyina.

¹⁹ Nyuntulurlu kajikanpa marda milya-pinyi yangka jinta-juku Kaatuju. Kujaju junga-jala. Kala kujarlu-yijala kalu milya-pinyi jujukari juku-karirli Juju Ngawu-kurlangurlu jinta-juku Kaatu. Kujarlaju kalu ngarrurda mirrmirr-karrimi nyuntu-piya-wanguju.

Kaaturlu kajana jungarni-pajirni yapa kuja kalurla wala nyina manu yangka kuja kalurla jungarni warrki-jarrimi nyanunguku

²⁰ Nyuntujunpa warungka-nyayirni kuja kanpaju wiljiwilji-mani-jiki. Mayirnganku milki-yirrarni Kaatu-kurlangu kuruwarriji yungunpa pinarri-jarrinjarla milya-pinyi? Nganangku-puka kajilparla wala nganta nyinakarla Kaatuku warrki-jarrinja-wangu, ngulaju kajikarla jamulu wala nyina. Kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla.

²¹ Pina-manngu-nyangka ngalipakupalangu Yipuruyamu. Nyiyajangka Kaaturlu jungarni-pajurnu? Yipuruyamu kapurla pinjarla yungkarla ngalapi-nyanu Yijaki Kaatuku yangkangka maralypirla jurnta mardarninja-wangurlu. Kujarlanya Kaaturlu jungarni-pajurnu.

²² Pinalkunya kanpa nyina Yipuruyamu-kurlukuju? Nyanunguju kalarla wala-nyayirni-juku nyinaja, manu kala purda-nyanjarla warrki-jarrija nyarrpa kuja kalarla Kaatuju wangkaja. Kujarlanya Kaaturlu milya-pungu yangka kujarla wala nyinaja-nyayirni Yipuruyamuju.

²³ Nyampunya jurruku-juku jaru kuja karlipa nyanyi Payipulurla, kuja kangalpa wangka:

“Kari Yipuruyamu kalarla wala nyinaja Kaatuku, kujarlanya kala jungarni-pajurnu Kaaturluju, manurla wangkaja Yipuruyamukuju, ‘Nyuntujunpa puntu ngaju-nyangu!’ ”*

²⁴ Ngana-puka kuja karla wala nyina nganta Kaatuku, manu yangka kuja karla jungarni warrki-jarrimi Kaatukuju, kujarlanya-ka jungarni-pajirni Kaaturluju. Warrki-wangurlaju, lawa!

* 2:23 Nyangka Genesis 15.6

²⁵ Kuja-piya-yijala, jinta-kari yimi-ka nguna Payipulurla karnta-kurlu yirdi-kirli Raapa-kurlu * yangka kuja kala nyinaja ngawu. Ngulaju yangka kuja-jana yungu mangarri, manu yangka kuja-jana yuwarli nyanungu-nyangurla wuruly-yirrarnu wati-patu Yijirali-pinkiji pinjakujaku yapa-patu-kari-kijaku. Ngula-jangkaju, wuruly-yilyajalku-jana. Kujarlanya Kaaturluju jungarni-pajurnu.

²⁶ Yapa ngaanypa-wangu ngulaju-ka palimilki. Ngula-piyarlu-yijala yapa kajikarla wala nganta nyinami Kaatuku. Kala kajilpa jawirri purda-nyangkarla Kaatu wangkanja-kurra nyarrpa kajirla wangka warrkiki, kulalpa Kaaturlu muurl-mardakarla yapa yali ngaanypa-wangu-piya.

3

Yungulparlipa-nyanu warla-pajikarla maju wangkanja-kujaku

¹⁻² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, kulalu panu-juku ngampurrpa nyinakarla yungunkulu tiija-jarrimi jintawarlayi. Wita-karrikarri karliparla muku karanparr-karri Kaatu-kurlangu kuruarrikiji. Nyurrurla-kari kula kankulu nyina tiija-patu, ngulaju ngula-juku. Ngaka kapu-nyarra miimii-nyanyi Kaaturlu kuwurtukungarduyu-piyarlu ngari rarralyarlu. Kala nganimpa yangka tiija-patu, kuja karnalu-jana Kirijini-patu pinarri-mani, ngulaju kapu-nganpa Kaaturluju miimii-nyanyi-yijala ngulaju karrikarri-wangurlu. Kujarlaju yungulpankulu nyinakarla marnkurrpa-mipa tiija-patuju.

Nganangku-puka Kirijinirli kajilpa-nyanu warla-pajikarla maju wangkanja-kujaku, ngulaju ngurrju-nyayirni yapa Kaatu-kurlangu. Kajika-nyanu warla-pajirni ramparlampal-yaninja-kujaku.

³ Yangka kankulu milya-pinyi nantuwu wiri-jarlu kuja karliparla watiya-pardu yirrarni lirrangka ngalyipi-piya-kurlurlu. Watingkijika ngula watiya-pardu-kurlurlu manu ngalyipi-piya-kurlurlu kurruly-kijirni manu jukarurru-mani wapanjaku kuja-purda manu kuja-purdaku, yangka kuja-ka wati nyina ngampurrpa yaninjaku kuja-purda manu kuja-purdaku.

⁴ Yangka kankulu milya-pinyi pawurtu wiri-jarlu-yijala kuja-ka ngapa wiringka wapami. Yalumpu pawurtu-ka kurruly-kijirni-yijala manu jukarurru-mani watingki wita watiya-pardu-kurlurlu purdangirli-wanarlu ngapangkarlu yangka kuja-ka wati nyina ngampurrpa yaninjaku kuja-purda manu kuja-purda. Ngula-kurra mayawunpa wiringki kulalpa kurruly-kijikarla yangka jukarurru-warnu. Mayawunpa wiri-puruju kajika jukarurru-juku kanjanya yangka yali-kirlirli watiya wita-kurlurlu purdangirli-wanarlu jukarurru-maninja-kurlangurlu.

⁵ Ngalipa-nyangu jalanyapaju wita-nyayirni karlipa mardarni kuja-piya-yijala yali-jarra yangka wita watiya-jarra-piya nantuwurla manu pawurturla. Ngula-kurlurlu jalanyapa wita-kurlurluju kajikarlipa-nyanu wiri-pajirni. Ngulaju maju-ka karri kuja-piya wangkanjakuju!

Yangka kankulu milya-pinyi warlu wita yangka marnangka. Papimi-ka, papinja-warnuju kiljilki-ka piljarrarni. Ngula-jangkaju-ka waapapa-ngarni.

* 2:25 Nyangka Joshua 2

⁶ Jalanypa nyampu lirrangka ngalipa-nyangurla-ka nguna warlu-piya-yijala. Ngawungawu-nyayirni-ka nguna ngalipa-nyangurla. Kulalparlipa-nyanu nyarrparlu jalanypaju warla-pajikarla majumaju wangkanja-kujaku. Kujarluju kangalpa maju-maninjarla kii-purrami miyalu, manu karlipa-jana maju wangkanjarlu maju-mani yapa ngalya-karirlangu. Nyampukuju karlipa yangka warrarda wangkami maju. Kujarlu-yijala karlipa nyiyarningkijarra maju-mani nguru-kari nguru-karirla. Nyarrpara-ngurlu karlipa kujaku pinarri-jarrimi? Nguru nyanungu-nyangu-ngurlu Juju Ngawungku kangalpa pinarri-mani kuja karlipa maju wangkami.

⁷ Ngaliparlu karlipa-jana mardarni nantuwu, puluku, jarntu, kuyu-kari kuyu-kari yangka kulu-parnta-wati manu yumurru-wangu-wati, jurpu-wati manu yawu-watirlangu. Jungarni-mani karlipa-jana yungulu-ngalpa purda-nyanyi kuja karlipa-jana nyarrpa wangkami.

⁸ Kulalpa-nyanu nganangku-puka kuja-piyarlu-yijala jalanypaju jungarni-maninjarla warla-pajikarla majumaju wangkanja-kujaku. Jalanypa nyampuju mawiya-piya warna-kurlangu-piya. Kulalpa nganangku warla-pajikarla, lawa!

⁹ Nyampu jalanypa-kurlu karliparla pulka-pinyi ngalipakupalanguku Warlajja-Wiriki Kaatuku. Ngula-jangkaju, nyampu-juku jinta jalanypa-kurlu kajikarlipa-jana nginji-wangka yapa ngalya-kariki ngarririninja-karra. Kujaju jarrwara-nyayirni! Nyanungurrarlangu-jana Kaaturlu ngurrju-manu nyanungu-piya-juku yungurlipa-jana nginji-wangkanja-wangu nyinami ngurrju.

¹⁰ Pulka-pinyi karliparla Kaatukuju. Ngula-jangkaju, jinta nyampu-jangka-juku lirra-jangka kajikarlipa-jana ngarririnjarla nginji-wangkami yapa-patu-karikilki. Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, karrimirra kuja! Yampiyalu-jana ngarririninja-wangurlu!

¹¹ Ngapa ngurrju kajilpa ngunakarla muljungka, ngulaju kajika ngunami kumarlpa-wangu. Kala ngapa kuja-ka kumarlpa nguna, ngulaju-ka ngunami kumarlpa-juku ngurrju-wangu ngarninjaku. Ngula-ngurlu kumarlpa-ngurluju kulalparlipa nyarrparlu palka-mantarla ngapa ngurrjulku.

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu! Kulalparlipa mantarla yuparli ngalyipi-jangka. Kulalparlipa pajikarla marniki-piyaju watiya-jangka yawakiyi-jangka. Marluri wita-wangu-jangka, kuja-ka ngapa yangka kumarlpa nguna, kulalparlipa pangirninjarla nganjarla ngapa ngurrju.

Ngana-ka yapa pina nyina Kaatu-kurlanguku kuruwarriki?

¹³ Ngana-ka yapa pina-nyayirni nyina Kaatu-kurlanguku kuruwarriki? Nyanunguju yungulpa nyinakarla pululu kurrurru-karrinja-wangu, kulu-wangu manu jama-nyayirni. Kajili yapa-patu-karirli nyanyi, ngulaju kapulu milya-pinyi ngurrju-nyayirni yapa, pina-nyayirni Kaatu-kurlanguku jaruku.

¹⁴ Kala kajilpankulu-nyanu mulu-nyangkarla manu wiljiwilji-mantarla kulungku, manu kajilpankulu jama-wangu nyinakarla, kulalu-nyanu pinangkalpa-pajika, kajikankulu marda warlka wangka pinangkalpa nganta.

¹⁵ Nyarrpararlankulu marda pina-jarrija muku nyampuju majumaju? Kula-nyarra pinarri-manu Kaaturluju kankarlarra-ngurluju

wangkanjakuju majumajukuju, lawa! Pina-jarrijankulu walya nyampurla-kirli juju-kari juju-karirla.

¹⁶ Manu kajilpankulu-nyanu mulu-nyangkarla, kajilpankulu-nyanu jama-wangu nyinakarla, ngulaju kajikankulu-nyanu jarnkujarnku jurnta nyinami. Ngula-jangkaju, kalakankulu tarnngalku karlirryaninja-yani, kalakankulu majungka-jarrinja-yani nyiyarningkijarlarla.

¹⁷ Kuja-kujakulu payika Kaatu yungu-nyarra pinarri-mani jungarni nyinanjaku. Kapu-nyarra pinarri-mani kirlka nyinanjaku, kuluwangu-nyinanjaku, rarralya nyinanjaku, wiljiwilji-maninja-wangukujaku, manu yapa ngalya-kariki mari-jarrinjarla ngurrju nyinanjaku kapu-nyarra pinarri-mani. Ngula-jangkanya kapunkulu-jana ngurrju-nyayirni nyinami yapa panuku, manu kapunkulu-jana junga wangkami milkarra-wangu yapa ngalya-kariki tarnnga-juku.

¹⁸ Kajinkili-jana rarralya nyina yapa ngalya-kariki yangka kulu nyinanja-kurrakuju, nyanungurrarlangu kapulu-nyarrarla nyurrurlakuju marlaja nyina jungarni Kaatukuju. Kujarlunya kankulu-jana Kaatuju wardinyi-mani: Rarralypalu-jana nyinaka nyuntu yapa ngalya-kariki. Rarralypalu-manta-jana yapa ngalya-kari kulu-kurraju warla-pajirninjarlu.

4

Yungulparlipa yampiyarla nyiyarningkijarra majumaju

¹ Nyiyarla kankulu-nyanu tarnngangku-juku wiljiwilji-mani? Nyiyarla kankulu-nyanu tarnngangku-juku kulungku pakarni manu ngarrirni? Tala panu-kurlu-mipaku kankulu-jana warrarda ngurru-nyanyi yapa ngalya-kariki yungunkulu-jana nyarrparlu puntarni. Kajilpankulu-jana puntakarla, ngulaju kajikankulu wardinyi nganta nyina. Kujaju yijardu-wangu! Nyurrurlajunkulu purlurlpa-nyayirni!

² Ngampurpa-nyayirni kankulurla nyina nyiyarningkijarraku yapa ngalya-kari-kirlanguku. Kala marlajarra-nyayirni-juku kankulu nyinami. Ngurru-nyanyilki kankulu-jana nyarrparlu yungunkulu-jana wijingi jurnta mani pakarninjarla. Kuja-kujakuju, winjarninkili Kaatuju payurnu talakuju? Kapu-nyarra yungkarla, kajinkili payikarla.

³ Yangka kuja kankulu Kaatu payirni nyiyarlanguku, kula kankulu-janarla yapa ngalya-kariki payirni, lawa. Ngari kankulu payirni purlurlparlu yungunkulu-nyanu yiily-ngarni muku, yungunkulu nganta wardinyi nyinami.

⁴ Nyurrurla-patujunkulu karnta maju-nyayirni-piya yangka kuja karla jurnta parnkami nyanungu-nyanguku kali-nyanu warlalajaku jinta-kari-kirra wati-kari-kirraluku. Kula kankulu Kaatu purami, ngari kankulu tala-mipa purami nyampurla ngurungka. Kajilpankulu ngampurpa-juku nyinakarla nyiyarningkijarra majumajuku nyampurla walyangkaku, ngulaju kuja-jarrinjarla kajikankulurla nyurunyuru-jarrimi Kaatukuju.

⁵ Rampal-manngu-nyanyinya kankulu yimi Kaatu-kurlangu kuja-ka nguna Payipulurlaju? Nyampunya-ka wangka:

“Kaaturlu-ngalpa pirlirra yungu palka-jarrinjakungarnti. Kala kularlipa pirlirra ngalipa-nyangu-kurlurlu manngu-nyangu

jungarni, lawa. Maju-miparlipa manngu-nyangu pirlirrapa-kurlurluju.”*

⁶ Kuja-kujakunya kangalpa Kaatuju nyina yimiri-juku. Nyampunya kangalpa wangkami Payipulurlaju:

“Yapangku kuja kanyanu wiri-pajirni nganta pinangkalpa nganta, ngulaju-ka Kaaturluju mamparl-pinyi ngungkurr-nyinanja-wangurlu. Kala yangka pula-parnta kuja-ka ngurrju nyina kurruru-karrinja-wangu, ngulakuju karla yimiri nyinami Kaatuju.”*

⁷ Kujarlajulu linpangku purda-nyangka Kaatu wilji-wangurlu nyarrpa kaji-nyarra wangka, manulu-nyanu yungka nyanungu-kurra witawita-piyarlu. Mamparl-pungkalu Juju Ngawu wurra-maninjarla. Kajinkili mamparl-pinyi, ngulaju kapu-nyarra nyanunguju jurnta parnkami kapanku.

⁸ Yantalurla kutu-kurra Kaatuku, kujarlaju kapu-nyarra nyanungulku kutu-jarrimi. Nyurrurla yangka ngawungawu-wati, yampiyalu nyiyarningkijarra ngawu-kurra-pinanguju! Nyurrurla yangka kuja kankulu manngu-nyanyi kuja-purda-jarra, kirlka-mantalu-nyanu kurturduuruju!

⁹ Wardinyi-wangulu nyinaya manu yinka-wangu! Yayi-pantikalu majupanungka!

¹⁰ Yungkalu-nyanu Kaatu-kurra witawita-piyarlu, ngulaju Kaaturlu kapu-nyarra pulka-pinjarla wardinyi-mani.

Yungulparlipa ngurrju nyinayarla nginji-wangkanja-wangu

¹¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yampiyalu-nyanu nginji-wangkanja-wangurlu nyurrurla-paturluju. Kuja kankulu-nyanu nginji-wangkami manu maju-ngarrirni, ngulangkuju kankulu Kaatukurlangu kuruwarri maju-ngarrirni. Kajilpankulu kujarlu majungarrikarla kuruwarri Kaatu-kurlangu, ngulaju kulalpankulu jungarnirli purayarla, lawa.

¹² Nganangku-ngalpa yungu kuruwarriji? Jintangku-juku Kaaturlu-ngalpa yungu kuruwarriji. Nyanungu-miparlunya kapu-ngalpa miimii-nyanyi yapa kuwurtukungarduyu-piyarlu. Nyanungu-miparlu jintangku kapu-ngalpa wankaruju mardarni. Kala ngalya-kari, nyanungurlu jintangku kapu-jana miimii-nyanjarla yilyami warlu wirikirra, kula nyurrurlarluju, lawa. Kujarlajulparlipa-nyanu yulkayarla nginji-wangkanja-wangu!

Kula karlipa milya-pinyi nyiya mayi kajika-ngalpa rdipimi jukurra

¹³ Ngalya-kari kajikankulu marda wangka kuja, “Kari jalangu marda, jukurra marda kapurlipa yani kirri-kari kirri-kari-kirra talaku-waja maninjaku warringkarlu. Yinyarla ngurra-karirla kapurlipa nyina tarnnga yulyurru-pu-kari-kirra-pinangu. Kapurlipa-nyanu tala-kari tala-kari turnuturnu-mani warringkarlu.”

¹⁴ Kuja wangkanja-wangulu nyinaka! Ngurru-nyayirrirli kula kankulu milya-pinyi nyiya mayi maju kajika-nyarra rdipimi jukurraju. Nyurrurlajunkulu kunjuru-piya kuja-ka yangka kunjuru karrinjarpardi ngari witaku. Ngula-jangka-ka yawu-pardi kapanku.

* 4:5 Nyangka Proverbs 3.34   * 4:6 Nyangka Proverbs 3.34

¹⁵ Kujarlanya yungulpankulu wangkayarla kuja, “Kari Kaatu-ngalpa Warlalja-Wiri. Kaji-ngalpa ngampurrpa-juku nyina, jukurraju marda kapurlipa wankaru-juku nyina. Ngula-jangkanya kajikarlipa marda yani yali-kari-kirraju warrkikiji.”

¹⁶ Nyinakalu ngurrju kurruru-karrinja-wangu! Kalakankulu-nyanu kurruru-karri wiriwiri nganta. Ngulaju maju kujaju wangkanjaku!

¹⁷ Kujarlaju, ngana-puka yangka kuja-ka pina nganta nyina jun-garniki nyinanjaku, kajilpa jungarni nyinakarllaku, ngulaju ngurrju. Lawangkaju, ngulaju jarrwara Kaatu-kurlangurla kuruwarrirla.

5

Yapa yangka ngula-ka nyina nyiyarningkijarra-kurlu panu-kurlu, ngulaju kapu marri-pinyi kajirla jurnta yawu-pardi

¹ Nyurrurla yangka tala wiri-kirli, ngulajulu yulanjakulku rdirri-yungka! Ngaka kapu-nyarra maju-nyayirni rdipimi.

² Kapu-nyarra lawa karri, manu kapunkulu marlajarra-nyayirni nyina. Kula-nganta kapu-nyarra muku jurnta puka-jarrimi jurnarrpaju, kula-nganta-ka yangka mulururlu muku ngarni.

³ Tala nyurrurla-nyangu, yangka kuja kankulu warrarda mani jalangu-jarrarlu yangka warrki-jangkarlu, ngulaju-ka maju nguna kujaju. Ngaka kaji-nyarra Kaaturlu miimii-nyanyi purunju-warnu-kurlurlangu marda, ngulaju kapu-nyarra nyanyi, manu kula-nyarra ngungkurr-nyina purunju-warnu-kurluku. Talangku nyampurlu kapu-nyarra purrami manu ngarrnganyirni.

⁴ Purda-nyangkalu-jana yapa-patu yulanja-kurra yangka kuja kalalu-nyarra warrki-jarrija nyurrurlaku. Ngulakuju, kulankulu-jana talaju yungu, lawa. Wijingkilpankulu-jana jurnta manu. Yali yangka warrkini-patu, ngulajupalurla yulanja-karra wangkaja Kaatuku. Nyannunguju Warlalja-Wiri yangka kuja-ka pirrjirdi-nyayirni nyina. Ngulanguju kajana purda-nyanyi yulanja-kurra yangka warrkini-patu.

⁵ Nyurrurla tala panu-kurlu, jalangu kankulu nyurrurla nyina wardinyi-nyayirni panu-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu. Warrawarrakanyi kankulu-nyanu warlaljarlu-juku. Nyurrurla kankulu nyina puluku-piya lumurdu-nyayirni. Watingki kajilpa nyangkarla puluku jara-kurlu wiri-jarlu-nyayirni, ngulaju kajika pinyi. Kuja-piyarlu-yijala kapu-nyarra Kaaturlulku pinyi nyurrurla-mipa yangka kujankulu-jana tala puntarnu yangkaku warrkini-patuku.

⁶ Panu-karirlangu kujalpalu yangka nyinaja ngurrju-nyayirni manu pululu, ngulajunkulu-jana kuwurtu-kurra kangu pinjakungarntirli. Kulalu-nyarra nyarrparlu warla-pajirninjarla pulya-mantarla.

Yungulparliparla pardakarla nganyunganyu-wangu Jijajiki ngaka kaji pinarni yani

⁷ Ngajukupurdangka-purnu Kirjini-patu, nganyunganyu-wangulurla pardaka Warlalja-Wiri Jijajiki ngaka kaji pinarni yani. Manngunyaangkalu yangka wati kuja-ka mangarri wiri-mani. Yirrarni-ka walyangka pangirninjarla, ngula karla pardarnilki mangarriki pardinjaku. Ngaka, ngapa-jangka kaji purrulyun-pardi, ngulaju-ka nyanyi wurrangku-juku. Pardarni karla kaji wiri-jarri mangarrikingarnti, kaji wiri-jarri ngapa-jangka kaji wantimi karapurda-jangkaju. Ngula-jangka, ngaka-ka pajirni mangarriki ngarninjakungarntilki.

⁸ Kuja-piya-yijala, pardakalurla Jijajiki yangka-piya wati-piya ku-jalparla pardarnu mangarriki wiri-jarrinjaku. Manulu lani-wangu nyinaka! Junga-nyayirni kapu pina-yanirni Jijaji yungkaparrirla.

⁹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, purda-nyangkajulu! Jijaji kapu pinarni yani ngari yungkaparrirla. Kajilpankulu-nyanu nginji-wangkayarla, ngulaju kajika-nyarra Jijajirli miimii-nyanjarla ngawu-pajirni. Kujarlajulu-nyanu yampiya nginji-wangkanja-wangurlu!

¹⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, manngu-nyangkalu-jana yangka wati-patu jarukungarduyu-patu nyurru-wiyi-warnu kuja kalalurla marlaja wangkaja Kaatuku. Ngalya-karirli kalalu-nyanu murrumuru purda-nyangu. Kalalu-jana yapa ngalya-karirli kulungku ngarrurnu. Ngula-puruju kalalurla pardarnu nganyunganyu-wangu Kaatukuju. Kuja-piyanyalpankulu nyinakarla waalparririnjarla!

¹¹ Yapa yangka kuja kalalurla pardarnu Kaatuku nganyunganyu-wangu, ngulakuju karlipa-jana ngurrju-pajirni, manu karlipa-janarla pulka-pinyi. Kuja-piya-yijala kala nyinaja wati jinta yirdi Juupu, ngula kankulu milya-pinyi jaru nyanungu-kurlu. Murrumuru-nyayirni kala-nyanu purda-nyangu wijini panu-kurlurlu. Ngula-warnu kalarla wala-juku nyinaja Kaatuku nganyunganyu-wangu-juku. Ngula-jangkanya, Kaaturlu pina parlpuru-manu, manurla nyiyarningkijarra yungu kulpari jaya-kurra-nyayirni. Junga-nyayirni nyampuju jaru! Kaatu kangalpa nyinami marinji manu ngampangampa-nyayirni.

Yungulparlipa-nyanu junga-nyayirni wangkayarla

¹² Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, nyampunya karna-nyarra yimi-ngarrirni kuruwarri wiri-nyayirni yungunkulu-nyanu jukaruru wangkami yimirr-yinja-wangu. Kajilpanparla nyiyarlangu wangkayarla yapa jinta-kariki, kula yimirr-yungka Kaatu-kurlangu-kurlurlu yirdi-kirilirli, manu kula yimirr-yungka yirdi-kari-kirilirli yangka kujaka nyiya nguna nyampurla walyangka manu yalkirirla, ngulaju yampiya, jitley-pinja-wangurlu! Jungarnirla wangkaya 'yuwayi' marda, 'lawu' marda. Kala kajilpanparla yimirr-yinjarla wangkami, ngulaju Kaaturlu kajikangku purda-nyanjarla ngawu-pajirni.

Yungulparlipa-janarla nyurnunyunuku payirni Kaatu

¹³ Kaji-nyarra nyiyarlangu maju rdipimi, ngulakulurla wangkaya Kaatuku. Kala nyurrurla panu-kari yangka kuja kankulu nyina wardinyi manu yinkarlarli, ngulajulurla yunpaka pulka-pinjakarraru.

¹⁴ Kala kajilpa yapa nyurnu ngunakarla, ngulaju yilpa-jana yajakarla jarlu-patu Kirijini-patu yungulurlajinta wangkami Kaatuku. Manu yungulpalu jarangu mapakarla Jijajirla yirdingkarlu Warlalja-Wiringkarlu.

¹⁵ Yali jarlu-patu kajilirla wala nyinami Warlalja-Wiriki yalumpuku nyurnuku, ngulaju kapu parlpuru-mani pina. Kajilpa nyurnu ngunakarla karlirr-yaninja-warnu kamparru-wiyi, ngula-warnuju kajikarla yawuru-jarri Warlalja-Wiriji.

¹⁶ Kajilpankulu nyurnu ngunakarla, ngulajulu-nyanu yimi-ngarrika jarnkujarnku yangka kujankulu karlirr-yaninjarla majungka-jarrija. Kaatukulu-nyanurla wangkaya yungu-nyarra parlpuru-mani pina nyurnu-jangkaju. Nyampunya jungarniji jaruju. Kajirla yapa nyina

jungarni Kaatuku, ngulangku kaji Kaatu payirni nyiyaku-puka, ngulaju kapu purda-nyanjarla jangku-mani.

¹⁷ Manngu-nyanyi kankulu yangka wati jarukungarduyu, jaru kujalparla marlaja wangkaja Kaatuku nyurru-wiyi, yirdiji nyanunguju Layija.* Kala nyinaja yapa-nyayirni ngalipa-piya. Nyurru-wiyi yukuripatuku payurnu Kaatu ngapaku warla-pajirninjaku, wangkajarla kuja, "Warla-pajika ngapa wantinja-kujaku!" Junga-juku purda-nyangu Kaaturluju. Lawa-jukulpa karrija yulyurru-patuku marnkurpaku manu kirntangiki jika-palaku ngapa wantinja-wangu.

¹⁸ Ngula-warnuju, yulyurru-karirlalku payurnu ngapakuju wantinjakuju. Junga-juku, Kaaturlu purda-nyangu. Ngapa wantija. Yukuri pardija, mangarri pardija, pina walyuru-manu nyinnga-jangkaju.

¹⁹⁻²⁰ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yapa ngana-puka kajilparla karlirr-yantarla Kaatuku, manu ngakarrangakarra kajilpa yapa jinta-kari nganangku-pukarlu pina-kangkarlarni Kaatu-kurlangukurra-yijala, ngulangkuju kajika yaliji yapa kamparru-warnu pina-yirrarni wankaru-kurra-pinangu. Ngulakuju kajikarla Kaatuju yawuru-jarri pina yangkakuju wilji-warnuku. Ngula-juku.

---

* 5:17 Nyangka 1-2 Kings

1 Peter

Pipa 1 Piita-kurlangu

Pipa ngula-jana Piitarlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyia-kurlu yimi nyampu?

Nyampu pipa kuja karlipa ngarrirni ngulaju Pipa 1 Piita-kurlangu, ngulaju pipa kamparru-warnu kuja-jana yirrarnu Kirijini-patuku kujalpalu ngurra jinta-karirla nyinaja. Kala-jana maju warrarda rdipija yapa yinya-patukuju. Ngalya-karirli yapangkuju kalalu-jana manyupungu warrarda Kirijini-patuju, manulpalu murrumurru-jarrija warrarda. Piitarlu pipa nyampuju yirrarnu yungulurla wala manu wardinyi nyinami Kaatukuju. Yimi-ngarrurnu-jana Jijaji Kiraji kuja-ka pirrjirdi nyina pirli-piya kuja kajana wankaru yinyi yapaku. Wangkaja-jana yungulurla Kaatuku jungarni nyina, manu yungulurlyanu ngurrju jarnkujarnku nyinami.

¹ Ngaju-nyangu yirdiji Piita. Warrki-jarrimi karnarla Jijaji Kirajiki. Ngajuju milarnu yungurna-jana Kurdungurlu Wirilki nyinami Kirijini-patuku. Wangkami kaju nyarrpa yungurna-jana wangkami. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni Kirijini-patuku kuja kankulu ngurra-kari ngurra-karirla nyinami. Kula kankulu ngurra nyurrurla-nyangurla nyinami, lawa. Yapa-kari kankulu nyina ngurra-kari ngurra-karirlaju yirdingkaju Puntijarla, Kalatiyarla, Kapardujirla, Yayijarla manu Pijiniya. ² Nyurru-wiyi, Kaaturlulpa-nyarra yapa nyurrurlaju manngu-nyangu. Ngula-jangka, milarnulku-nyarra yapa nyurrurlaju. Nyanungu-nyangu Pirlirra-kurlurlu-nyarra kangurnu nyanungu-kurraju. Jalanguju kankulurla nyanungu-mipaku nyinami. Yuwayi, nyurrurlaju Kaatu-kurlangu yapa. Purda-nyanyi kankulu Jijaji Kirajiji kuja kanyarra nyarrparlangu wangkami, manu-nyarra pirlirra kirlka-manu yalyu nyanungu-nyangu-kurlurlu.

Ngaju karna-nyarrarla wangkami Kaatukuju kujanya: “Payirni karnangu yungunpa-jana yimiri nyina warrarda Kirijini-patuku yapaku. Kujarlaju yungungkulu marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralyapa tarnnga-juku.”

Wala karliparla nyinami Kaatuku kuja-ngalpa pina-wankaru-manu

³⁻⁴ Pulka-pinyirli-parla Kaatuku! Nyanungujurla Kaatu Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki, manu karla Kirda-nyanu nyinami. Kaatulpa-ngalpa yimiri nyinaja, manu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Nyanungurlu wankaru-manu pina Jijaji Kiraji palinja-warnu, manu kujarlu-yijala-ngalpa ngalipaju wankaru-manu. Kujarlanya karlipa milya-pinyi kuja kangalpa nyiya mayi ngurrju-nyayirni mardarni nguru-nyayirni-wangurla. Yinyaju kula pukulyu-jarrinjarla yawupardimi. Yuwayi, Kaaturlu kanyarra mardarni ngurrju nyurrurlakuju ngurungka nyanungu-nyangurla.

⁵ Kaatu-kurlangu yartarnarriji pirrjirdi-nyayirni. Nyurrurla kankulurla wala nyinami. Kujarlanya kanyarra Kaaturluju muurl-mardarni

ngakaku. Ngula-jangka kapu-nyarra wangkami nyarrparlu kapu-nyarra nyiyarningkijarraju muurl-mardarni tarnnga-juku.

⁶ Yapa nyurrurlarlu kuja kankulu milya-pinyi Kaaturlu kuja kanyarra warrawarra-kanyi, kujarlanyankulu wardinyilki. Marda majuju kanyarra rdipimi witaku ngari. Ngulaju ngula-juku. Kula tarnnga. Ngula-puruju wardinyi-jiki kankulu nyinami.

⁷ Nyarrparla kanyarra majuju warrarda rdipimi? Manngunya ngalku kawurlu. Kuja kalurla yapangku kawurluku pangirni, ngula-jangkaju yirrarni kalu pirli manu walya warlu-kurra yungu kawurlulku karlimi. Junga kujaju. Yapangkuju kajikalu kawurluju maju-mani, kala warlungka-juku kalu yirrarni yungulu nyanyi junga-japa kawurlu manu marda pirli-mipa. Kuja-piyarlu-yijala kanyarra Kaaturluju waalparrirni kawurlu-piya. Kuja kanyarra maju rdipimi, Kaaturlu kanyarra miimii-nyanyi wala-japa kuja kankulurla nyinami. Kawurlu ngurrju. Kala yapa kuja kalurla wala nyinami Kaatuku maju-puru, ngulaju ngurrju-nyayirni kawurlu-piya-wangu. Kujarluru kalu Kaatuju wardinyi-mani-nyayirni! Kajinkilirla yapa nyurrurla Kaatuku wala nyina, kujarlu-yijala kapu-nyarrarla pulka-pinyi ngaka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra. Kapu-nyarra ngurrju-pajirni-nyayirni.

⁸⁻⁹ Yapa nyurrurlarlu kulankulu Jijaji nyangu kujalpa walya nyampurla nyinaja, lawa. Kala yulkami-jiki kankulurla. Jalangurlangu kula kankulu nyanyi milpa-kurlurlu, kala wala-juku kankulurla nyina. Kujarlanya milya-pinyi kankulu Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni palinja-kujakuju. Marda kulankulurla nyarrpa yati-wangkayarla yimikirliji, kala kankulurla pulka-pinyi-jiki.

¹⁰ Nyurru-wiyi, jarukungarduyu-paturlulu yirrarnu yangka Kaatu kapu-nyarra yimiri nyinami yapa nyurrurlaku. Kulalpalu jarukungarduyu-paturluju milya-pungu nyarrparlu kapu-ngalpa Kaaturlu muurl-mardarni yapaju kuja karliparla wala nyinami Jijaji Kirajiki. Kuja-jangkarlunya kalalu warrarda manngu-nyangu Kaatuju nyarrpa kujalpa-jana wangkaja.

¹¹ Junga kujaju, Jijaji Kiraji-kirlangu Pirlirra kala-jana kurru-yukaja, manu kala-jana yimi-ngarrurnu yangkaju kapu Jijaji Kirajiji murrumuru-jarrimi. Kala-jana yimi-ngarrurnu Kaaturlu kapu-jana nyiyarningkijarra-kurlurlu yapaju wurdujarra-maninjarla wardinyimani. Ngula-jangka kalalu manngu-nyangu, “Nyangurlarlu kapu-jana Kaaturluju yapa yinya-patuju muurl-mardarni? Nyarrparlu kapu-jana muurl-mardarni?” Kala kulalpalu milya-pungu.

¹² Kaatu-jana wangkaja yinyakuju jarukungarduyu-patuku yangka kulalpalu-nyanu yimi pipangka yirrarnu nyanungurraku, lawa. Yirrarnulpalu-nyarra yimiji nyurrurlaku. Ngula-jangka, Pirlirra Kaatu-kurlangurlu-jana yartarnarri yungu yapa ngalya-kariki, Pirlirra yangka kuja Kaaturlu yilyajarni nguru-nyayirni-wangu-ngurlu. Yartarnarri yinya-kurlurlu yapa yinya-patu-karirili-nyarra Yimi Ngurrju yimi-ngarrurnu Jijaji Kiraji-kirli. Marramarra-paturlangu yungulu maya-kari maya-kari pina-jarrimi Yimi Ngurrjukuju.

Walarliparla nyinami Kaatuku, manurliparla jurnta nyina majukuju nyiyarningkijarrakuju

13 Yapa nyurrurlarlu, yirriyirririlili manngu-nyangka ngurrju nyiyarningkijarra yungunkulurla Kaatuku warrki-jarrimi jungarni nyarrparlangurlu kaji-nyarra wangkami. Warla-pajikalunya maju-kujakuju. Warrardalu manngu-nyangka Kaatu, manu pardakalurla kaji-nyarra ngaka yinyi nyiyarningkijarra ngurrju. Yuwayi, kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni walya nyampu-kurra, Kaaturlu kapu-nyarra nyiyarningkijarra ngurrju yinyi.

14 Purda-nyangkalu Kaatu nyarrparlangu kaji-nyarra wangka. Kulalu maju nyinaya kamparru-piya. Kirijini-jarrinjakungarnti kulalpankulu milya-pungu yimi Kaatu-kurlu. Nyiya-puka maju kujalpankulu manngu-nyangu, ngulajulpankulu majungka-jarrija tarngajuku yungunkulu-nyanu wardinyi-mantarla nganta.

15 Kala jalangu yungulpankulu-nyanu mardakarla majungka-jarrinja-kujaku. Kaaturlu-jala-nyanu jintangku yapa nyurrurlaju wangkanjarla milarnu nyanunguku, manu karla majukuju jurnta nyinami.

16 Nyampuju jurru-juku kuja-jana Kaatu wangkaja yapaku, kujanya-jana wangkaja, "Ngajujurna jungarni. Jurnta karnarla nyina majukuju. Kuja-piya-yijalalu yapa nyurrurlaju maju-kujakuju jungarni nyinaya!"*

17 Kuja kankulurla yapa nyurrurla wangkami nyanunguku, Wapirra-pajirni kankulu. Kaatuju kajana yulkami yapa ngalya-karirlanguku nyurrurla-piyaku-yijala. Kuja kajana Kaaturlu miimii-nyanyi, ngulaju kajana miimii-nyanyi jurrkungku-juku kuruwarrirlaju jintangka-juku. Manngu-nyanyi-ka nyiyarningkijarra kujalpalu ngurrju-kurra-jarrija marda majungka-jarrija. Kujarlanya, yangka kuja kankulu yapakari nyina ngurra-kari ngurra-karirla, manngu-nyangkalu yirriyirrirli Kaatuju.

18 Yapa nyurrurlarlu kankulu manngu-nyanyi nyarrpa-jarrija kujalpankulu yangka kamparru-wiyi Kirijini-jarrinjakungarnti. Kalankulu maju puraja nyurrurlakupalangu-piyarlu nyurnunyunu-piyarlu. Kuruwarru nyanungurra-nyangurluju kula kalalu-nyarra pirrjirdi-manu, lawa. Manu kula kalankulu-nyanu warla-pajurnu maju-kujakuju. Kala Kaaturlu-nyarra pina-kangu nyanungu-nyangu-kurraju. Warla-pajurnu-nyarra maju-kujaku. Nyarrparlu-nyarra warla-pajurnu? Kula-nyarra nyanungu-kurra-manu pirli yaltirikirlirli* manu kawurlu-kurlurlu, lawa. Yinyarraju pirli yaltiri manu kawurluju kalu yawu-pardimi.

19 Kangurnu-nyarra maju-kujakuju nyanungu-kurraju Jijaji Kirajikirlangu-kurlurlu yalyu-kurlurluju. Yuwayi, Jijaji Kirajiji jiyipi-piya ngurrju-nyayirni-piya yangkarra-piya kuja kalalurla Jew-paturlu purraja Kaatuku nyurru-wiyi yawuru-maninjakuju.

20 Nyurru-wiyi, kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra walyangka manu yalkirirla, ngula-wangurla-wiyi nyurru-juku milarnu Jijaji Kirajiji walya nyampukungarntiji yaninjarnikingarntiji. Manu jalangurlu yilyajarnilki Jijaji Kirajiji walya nyampu-kurraju. Ngula-jangkarlaju kapu walyaju yawu-pardimilki jalangu-yijala. Ngulaju nyampu-kurra yilyajarni yungu-nyarra yapa nyurrurla muurlmardarni.

* 1:16 Nyangka Leviticus 11.44, 19.2, 20.7

* 1:18 silver

²¹ Junga kujaju. Kaaturlu Jijaji Kirajiji pina-wankaru-manu palinjawarnuju, manu pina-kangu kankarlarra nguru nyanungu-nyangukurra, manu yirrarnu Warlalja-Wiri niyarningkijarraku. Kujarlanya kankulurla Kaatukuju ngungkurr-nyina. Wala kankulurla nyina, manu kankulu milya-pinyi Kaaturlu kapu-nyarra muurl-mardarni.

Yungulparlipa-nyanu jarnkujarnku yulkayarla, manu yungulparlipa maya-juku pina-jariyarla Kaatu-kurlangu yimiki

²² Yapa nyurrurlarlulpankulu puraja yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Kujarlunyankulu-nyanu kirlka-manu pirlirrpaju yangka yungunkulu maju-kurra-yaninja-wangu nyinami. Manu kankulu-nyanu jarnkujarnku yulkami. Kujarlanya karna-nyarra wangkami yungunkulu-nyanu tarnnga-juku warrarda yulkami.

²³ Yapa nyurrurlankulurla ngungkurr-nyinaja Kaatu-kurlanguku yimikiji. Kujarlanyankulu pina-palka-jarrija kurdu wita-piya, manu jalangu kankulu nyanungu-nyangu kurdukurdulku nyinami. Kaatuju nyurrurlakupalangu. Nyurrurlakupalangu ngati-nyanu manu kirda-nyanu kapulu palimi-jala. Kala Kaatuju kula palimi. Wankaru-ka warrarda nyinami nyanunguju.

²⁴⁻²⁵ Ngula-jangkaju, Yijayarlu yimi nyampu-yijala jinta-juku yirrarnu Payipulurla nyurru-wiyi:

“Yapaju kalu muku palimi yangka-piya kuja-ka marna linji-jarri, ngula-piyanya. Yapaju marda kajikalu ngurrju karrimi yuntardinyayirni, marda kajikalu niyarningkijarra ngurrju-nyayirni ngurrju-mani. Ngulaju ngula-juku. Ngula-jangkaju kapulu palimi-jiki jinjirla-piya kuja-ka linji-jarrinjarla wantimi walya-kurra. Kala Kaatu-kurlangu yimiji kula kuja-piya, lawa. Nyarrpa-puka kuja kagalpa wangkami, yimi yinyaju junga tarnnga-juku.”*

Kujanya Yijayarluju yirrarnu nyurru-wiyiji. Yimi jinta-juku kujarnalunya nyarra yapa pinarri-manu Jijaji Kiraji-kirli.

2

¹ Nyarrpa-jariyarlalpankulu yapa nyurrurlaju? Juntalurla nyinaya majukuju, kuja-jarrinja-wangu. Kulalu-nyanu warlkangkuju ngarrika! Kajinkili majungka-jarrimi, kulalu-jana yapa ngalya-kariki wangkami kuja kankulu jungarni nganta nyina. Kulalu-jana yapa ngalya-kariki mimayi-jarriya niyarningkijarra kaji-jana yapa ngalya-kariki ngunami. Kulalu-nyanu maju jarnkujarnku nginji-wangkaya, lawa! Kulalu kuja-juku maju nyinaya!

² Ngarili kurdu pirltirrka-piya nyinaya. Warrarda kalu yulami lampurnukupurda. Kuja-piyarlu-yijalalpankulu warrarda payikarla Kaatuju yungu-nyarra pinarri-mani nyanungu-nyangu yimi. Nyanungu-nyangu yimiji lampurnu-piya. Kajinkili pina-jarrimi, ngulaju kapunkulu pirrjirdi-jarrimi nyanunguku puranjaku, manu kapu-nyarra muurl-mardarni majungka-jarrinja-kujakuju.

³ Yimi Kaatu-kurlangu kangalpa wangka Payipulurla:
“Yapa nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kuja kanyarra Warlalja-Wiri Jijaji ngampangampa-nyayirni nyina.”*

* 1:24-25 Nyangka Isaiiah 40.6-8

* 2:3 Nyangka Psalm 34.8

Kujarlanyalu nyanunguju warrarda payika.

Kuturlipa warrarda yanirni Jijaji Kiraji-kirra

⁴ Yapa nyurrurla, warrardalurla yantarni kutu-jarriya Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Kujalpa nyanungu walya nyampurla nyinaja, yapangkulu nyanunguju manngu-nyangu maju nganta. Warrardalpalu mamparl-pungu. Nyanunguju ngurrju-nyayirni. Kujarlanya Kaaturluju nyanunguju milarnu kurdu wita-wiyi yaninjarnikiji. Nyanunguju pirli-piya pirrjirdi-nyayirni. Yapa kangalpa wankaru-mani, yangka kuja karliparla wala nyinami nyanunguku.

⁵ Yapa nyurrurla yungulpankulu Jijaji-piya-jarriyarla pirli yinya-piya. Wankarulurla marlaja nyinaya. Kutu-jarriyalurla warrarda yungu-nyarra Pirlirra nyanungu-nyangurlu jintangka yirrnarni yungurla Kaatuku ngantirni Yuwarli Maralypi nyinanjaku. Yuwayi, kutu-jarriyalurla warrarda Jijaji Kirajiki yungu-nyarra nyanungu-nyangu Pirlirparlu yinyi yartarnarri. Yartarnarri yinya-kurlurlu yungunkulurla Kaatuku yinyi nyiyarningkijarra ngurrju yawuru-maninjaku yangka-piyarlu-yijala kuja kalalurla maralypikingarduyupaturlu kuyu purraja nyurru-wiyi. Jijaji Kirajirli kapu-nyarra kanyi kutu-karda Kaatu-kurra.

⁶ Nyurru-wiyi, Kaatu wangkaja Payipulurla:

“Purda-nyangkajulu! Milarnurna pirli lalya ngurrju-nyayirni. Yirrnarni kapurna ngurrangka yirdingkaju Jurujulumurla. Kapurna kirri ngantirni pirli lalypangka. Kapu kirriji karrimi wantinjawangujuku. Pirlilalya yinyaju ngulaju Jijaji Kiraji yangka kujarna milarnu. Ngana-puka kajirla wala nyinami nyanunguku, yapa yinyaju kapu kurnta-wangu nyinami.”*

⁷ Yapa nyurrurla kuja kankulurla wala nyinami Jijaji Kirajiki, milyapinyi kankulu nyanunguju ngurrju-nyayirni. Yapa-kari kula kalurla ngungkurr-nyinami. Manngu-nyanyi kalu nyanunguju ngawu nganta. Nyampuju yimi jurrku-juku Payipulurla, wangkami-ka:

“Wati-paturlupalu yuwarli nganturnu pirli-jangka. Pirliljintalu palkamaninjarla kujurnu. Manngu-nyangulu ngawu nganta. Kujajungawangu! Pirlilinyaju wiri-nyayirni yuwarli ngantirninjakuju pirli-kari-piya-wangu!”*

⁸ Nyampuju yimi jinta-kari Payipulurla pirli yinya-kurlu, wangkami-ka:

“Yapa kajili jingijingi yani pirli yinyarlaju, ngulangkaju kapulu pampirlipi-pinjarla wantimi walya-kurra.”*

Nyurru-wiyi, nyiyarningkijarra ngurrju-maninjakungarnti, Kaaturlu manngu-nyangu yapa yungulurla wala nyina Yimi Ngurrjuku Jijaji Kiraji-kirliki. Ngula-jangka manngu-nyangu-nyanu:

“Kapurna-jana milarni yapa yungujulu nyina ngajukuju. Kajijili purda-nyanja-wangurlu yampimi, ngulaju ngula-juku. Kapujulu jurna yani ngajukuju tarnga-juku.”

Kujanya Kaaturluju manngu-nyangu.

* 2:6 Nyangka Isaiah 28.16

* 2:7 Nyangka Psalm 118.22

* 2:8 Nyangka Isaiah 8.14

⁹ Yapa nyurrurla kula kankulu yapa-kari-piya nyina, lawa. Nyurrurlaju turnu jintangka-juku kuja-nyanu Kaaturlu milarnu. Nyanunguju Kingi. Milarnu-nyarra yangka yungunkulurla nyanunguku warrki-jarrimi maralypikingarduyu-piya-yijala. Milarnu-nyarra yungunkulu-jana yimi-ngarrirni yapaku Kaatu kuja kanyarra yimiri-nyayirni nyina nyurrurlakuju. Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, kulalpankulurla wala nyinaja Kaatukuju, lawa. Kula-ngantalpankulu pampa-juku nyinaja mungangka. Ngula-jangka, nyanungu-nyarra milarninjarla wangkaja, kangurnu-nyarra munga-ngurluju rdili-kirra ngurrju-nyayirni-kirraju.

¹⁰ Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, kulalpankulurla Kaatuku nyinaja, lawa. Kaatulpa-nyarra nyurru-ngurlu-juku mari-jarrinjarla ngurrju nyinaja. Kala kulalpankulu milya-pungu. Kala jalangu, nyinami kankulurla nyanungukulku. Milya-pinyi kankulu kuja kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju-juku nyinami.

Purda-nyangkarla yungulparlipa-jana ngalipa-nyangu wiriwiri kapumanu-patu

¹¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, pirrjirdi-nyayirni karna-nyarra wangka. Walya nyampuju kula nyurrurla-nyangu ngurra-nyayirni, lawa. Kujarlanya, kajilpankulu marda nyiyarlangu maju manngu-nyangkarla, ngulajulu yampiya majungka-jarrinja-wangurlu! Kajinkili purami maju, kapu-nyarra yarda maju-mani tarnngangku.

¹² Walya nyampurla, yapa nyurrurla kankulu nyina Kirijini-wangu-paturlajinta, manu kalu-nyarra nyanyi. Marda kajikalul wangkami warntarla nganta kankulu nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngarili jungarni-jiki nyinaya! Ngaka kapulurla Kirijini-wangu-patu karrimi kamparru Kaatukuju kaji-jana yapa jintawarlayi miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Kapulu pina-manngu-nyanyi ngurrju kujalpankulu-jana yapaku nyinaja. Kujarlanya kapulurla pulka-pinyi Kaatukuju.

¹³⁻¹⁴ Walya nyampurla, yapa panu kalu nyina kuja kalu-nyarra wiriwiri nyina nyurrurlaku. Purda-nyangkalu-jana kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami yungulurla yapangku pulka-pinyi Warlalja-Wiriki Jijaji Kirajiki. Purda-nyangkalu kaji-nyarra Ruumu-wardingki Kingi wangkami, manulu-jana kapumanu-patu wiriwirirlangu purda-nyangka yangka kuja-jana nyanungurlu milarnu wiriwiri nyinan-jaku ngurra-kari ngurra-karirlaku. Nyiya-jangka-jana kingirliji milarnu yinyaju wiriwiri-kari? Milarnu-jana yungulu-jana puuly-mardarninjarla rdakungka muru-pinyi yapa maju-jangka manu yungu-jana yapaku pulka-pinyi jungarni nyinanja-kurrakuju.

¹⁵ Kaatu kanyarra wangkami yapa nyurrurlaku yungunkulu-jana purda-nyanyi yinya kapumanu-patu wiriwiri. Yapa ngurru-pa-watiji kajikalul-nyarra wangkami kuja kankulu maju nganta nyina. Ngulaju ngula-juku. Ngarili jungarni warrarda nyinaya! Kujarlunya kapunkulu-jana wurdungu-mani.

¹⁶ Yapa nyurrurlaju kankulurla nyina Jijaji Kirajiki. Kujarlunya purda-nyanyi kankulu nyanungu-mipa, manu kankulu rarralypalku nyina. Kujarlunya, yapa nyurrurlarlul marda kajikankulu warntarlul manngu-nyanyi kujarlul, "Ngalipajurliparla Jijaji Kiraji-mipaku.

Ngarirlipa kutu yani, manu majungka-jarrimi kuturlipa!" Kuja manngu-nyanja-wangulu nyinaya! Nyurrurlaju kankulurla warrki-jarrimi Kaatuku. Ngarilirla jungarni warrarda nyinaya nyanunguku.

¹⁷ Ngurrju-pajikalujana yapa panuju, manu Ruumu-wardingki Kingirlangu. Yulkayalu-nyanu Kirijini-kariyi-nyanuku, manulurla pulka-pungka Kaatuku jungangu manyu-pinja-wangurlu.

Warrkini-paturlu yungulpalu-jana wiriwiri nyanungurra-nyangu purda-nyangkarla

¹⁸ Nyurrurla warrkini-paturlu yapangu, purda-nyangkalu-jana nyurrurla-nyangu wiriwiriji kajili-nyarra warrkiki wangkami. Ngalya-kariji kalu-nyarra ngampangampa nyina, marda ngalya-karirliji kalu-nyarra kulu-karrarlu warrkiji yinyi. Ngulaju ngula-juku.

¹⁹ Marda kalu-nyarra pakarni ngari lawarlangurla marda. Kala milya-pinyi kankulu yangka Kaatu kanyarra ngampurpa nyinami yungunkulu-jana purda-nyanyi nyarrparlangu kajili-nyarra wangkami. Kapu-nyarra ngurrju-pajirni kajinkili-jana purda-nyanyi kulu-jarrinja-wangurlu.

²⁰ Mardanpa ngampurpa-wangu nyinaja warrki nyampuku, mardanpa majungka-jarrija, manu marda kangku wiringki nyuntu-nyangurluju pinyi nyuntuju. Marda ngula-jangkaju kajikanpa nyinami-jiki parnkanja-wangu. Kala kulangu nganangu ngurrju-pajirni kujakuju. Jungarninpa warrki-jarriyara wakurturdu-nyayirni! Mardalpanpa warrki-jarrija wakurturdu, purda-nyangu mardanpa wiri nyuntu-nyanguju. Kajingki pinyi lawarlangurla, ngula-warnuju kajinpa pululu nyinami parnkanja-wangu, ngulaju Kaaturlu kapungkurla pulka-pinyi.

²¹ Kaatu-nyarra yapa nyurrurlaku milarninjarla wangkaja kapunkulu murrumurrurlu jata-nyanyi. Nyiya-jangka kujaju? Kujalpa Jijaji Kiraji walya nyampurla nyinaja, murrumurru-jarrija nyanunguju yungu-nyarra milki-yirrarni jungarni nyinanjaku Kaatuku. Kajinkili jata-nyanyi murrumurrurlu kuja-piya, ngulaju kankulu Jijaji Kiraji-piya nyina kujalpa nyanungu nyinaja.

²² Nyampunya-ka wangkami Payipulurla:
"Jijaji Kiraji kula majungka-jarrija, lawa. Nganangu kula nyanunguju purda-nyangu warlka wangkanja-kurraju."*

²³ Kujalpalu yapangu nyanungu manyu-pungu, kula-jana nyanunguju kulu-jarrija pina, lawa. Kujalpalu murrumurru-manu, kula-jana pina-pajirdija murrumurru-maninjakuju. Ngarilparla wala-juku nyinaja Kaatu-mipaku, manulparla pardarnu ngakaku yangka kajijana Kaaturlu jungangu yapa miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa.

²⁴ Yuwayi, ngulalpa waraly-karrija warntawarntarla, murrumurru-nyayirni-nyanu purda-nyangu. Murrumurru-nyanu purda-nyangu ngalipa-jangkarla maju-jangkarla yungurlipa majungka-jarrinja-wangu nyinami manu yungurlipa kurnta-wangu nyinami yangka kujalparlipa majungka-jarrija kamparru-wiyi. Murrumurru-nyanu purda-nyangu yungurliparla ngaliparlangu jungarni nyinami Kaatuku. Yuwayi, yapangkulu murrumurru-manu. Kujarlanya, Kaaturluju-nyarra parlpuru-manu jintawarlayi-jiki.

* 2:22 Nyangka Isaiah 53.9

²⁵ Kirijini-jarrinja-wangu-wiyi, nyurrurlajulpankulu jiyipi-piya nyinaja. Kulalpankulu milya-pungu nyarrpa-jarrinjakuju. Kala jalangu, Jijajirli-nyarra pina-kangurnu nyanungu-kurra. Nyanungurlunya kan-yarra warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu yangka kuja kajana warrawarra-kanyi nyanungu-nyangu jiyipi.

3

Nyarrpa-jarriyarla yungulpa-pala watiji manu karnta nyanungu-parntaju?

¹⁻² Yuwayi, nyurrurla warrkini-patu, purda-nyangkalu-jana nyurrarla-nyangu paaju-patu kajili-nyarra warrkiki wangkami. Kuja-piyarlu-yijala nyurrurlarlu karnta-parturlu yungulpankulu-jana nyurrurla-parntaju purda-nyangkarla kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami. Marda kalu Kirijini-wangu nyinami ngalya-kariji. Ngulaju ngula-juku. Purda-nyangkajukulu-jana. Jungarnili-jana nyinaya, manulu-jana ngurrju-jarriya. Manulu-jana wangkaya Kaatu-kurluju. Kala ngalya-kariji kajilpankulu wurdungurlangu nyinakarla yimi Kaatu-kurlangu-kurlu yimi-ngarririninja-wangu nyurrurla-parntarlangukuju, ngulaju ngula-juku-yijala. Kapulu-nyarra nyanyi-juku jungarni nyinanja-kurraju, manu yangka kuja kankulu yirriyirriiri manngu-nyanyi Kaatu-kurlu. Ngula-jangka marda kajikal-nyarra nyurrurla-parntarlangu marlaja Kirijini-jarrimi.

³ Nyurrurlarlu karntakarntarlu, kulalu-nyanu wakurluju warrarda wurdujarra-manta yungunkulu-nyanu yuntardi-mani nganta, lawa! Manu kulalu yukaya rdaka-kurlangurla manu waninja-kurlangurla manu jinajinarla yuntardirla yangka kuja kankulu tala wiri-kirlirli mani. Kulalu kuja-jarriya yungulu-nyarra watingki nganta nyanyi, lawa.

⁴ Ngarili pululu jungarni nyinaya. Ngula-jangka Kaaturlu kapu manngu-nyanyi, "Karnta nyampurraju yuntardi-nyayirni." Junga kujaju. Kuja-ka Kaaturlu ngana-puka nyanyi jungarni nyinanja-kurra, manngu-nyanyi-ka yapa yinyaja yuntardi-nyayirni.

⁵ Karnta Kaatu-kurlangu yangka kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja, nyarrparlupalu-nyanu yuntardi-manu? Kalalurla Kaatuku pulka-pungu, manu kalalurla wala nyinaja nyiyarningkijarrarla. Kalalu-jana kali-nyanu purda-nyangu yangka kuja kalalu-jana wangkaja. Kujarlunyalu-nyanu yuntardi-manu.

⁶ Manngu-nyangkalu karnta yangka yirdiji Jarayi * Yipuruyamu-parnta, yangka-jarra kujalpa-pala nyurru-wiyi nyinaja. Kala wiri-pajurnu. Kajinkilirla karnta nyurrurla jungarni nyinami Kaatuku, kajinkili lani-wangu nyinami nyiyarlangu-jangka, ngulaju kapunkulu Jiira-piya-jarrimi.

⁷ Wati nyurrurla-patu, yungurna-nyarra wangkami-wiyi. Kuja kankulu kali-nyanu-kurlu nyinanja-yani, ngurrjulu-jana nyinaya, kulu-wangu. Yirriyirriili-jana wangkaya manyu-pinja-wangu. Wati nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi kuja kalu karntaju rampaku-juku nyina nyurrurla-piya-wangu. Kaatu kanyarra yimiri nyinami wati manu karnta nyurrurlaku yungunkulu jintangka nyinami. Kajinkili-jana

* 3:6 Nyangka Genesis 11-23

wati nyurrurlarlu pinyi kali-nyanu, ngulaju kula-nyarra Kaaturluju purda-nyangu kajinkilirla wangka. Kuja-jangka, ngurrjulu-jana nyinaya kali-nyanukuju.

Kaatu kangalpa ngampurrrpa nyinami yungurlipa-nyanu jungarni jarnkujarnku nyinami

⁸ Yungurna yimi nyampu lawa-mani kujalparna-nyarra yapa nyurrurlaku yirrarnu. Ngungkurr-nyinayalu-nyanu warrarda. Kaji ngana wajampa nyinami, ngulajulu wajampa-yijala nyinaya nyurrurlarlanu. Kaji ngana wardinyi nyinami, kujarlajulu wardinyi-yijala nyinaya nyurrurla ngalya-kariji. Yulkayalu-nyanu jarnkujarnku kuja kapala-nyanu papadirlangu yulkami-piya. Mari-jarriyalurla yapaku murrumurruku. Kulalu-nyanu kamparru yirra, kulalu-nyanu jinyijinyi-manta wiri-piyarlu, lawa.

⁹ Kajingki yapa jangkardu majungka-jarrimi, kula-nyanurla pina-kunka-manta. Kajingki nganangku kulungku ngarrirni, kula pina-ngarrika, lawa. Ngarirla jinta Kaatu-mipaku wangkaya yungu yapa yinya pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi. Ngula-nyarra Kaatu yapa nyurrurlaku milarninjarla wangkaja nyanunguku, wangkaja-nyarra yangka kapu-nyarra tarnngangku pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi.

¹⁰ Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju:

“Ngana-puka kuja-ka ngampurrrpa nyina wardinyi nyinanjaku walya nyampurla, ngana-puka kuja-ka ngampurrrpa nyina wankaru nyinanjaku, ngulangkulpa-nyanu yapa yinyarluju warlapajikarla maju wangkanja-kujakuju yapa ngalya-kari-kijakuju. Yungulpa-nyanu warlapajikarla warlka-kujaku.

¹¹ Yungulpa-nyanu warlapajikarla majungka-jarrinja-kujaku, ngula-jangka ngari yungulpa ngurrju-kurra-jarriyarla-mipa. Yungulpa yapa panu-karirlajintaju nyinayarla kulu-wangu rarralya.

¹² Yuwayi, Warlalja-Wiringki Kaaturlu kajana yapaju warrawarra-kanyi kuja kalurla nyanunguku jungarni nyinami. Purda-nyanyi kajana kuja kalurla nyanunguku wangkami. Kala yunjumu-jarrimi jurnta kajana yapakuju kuja kalu majungka-jarrimi.”*

Kaatu kangalpa ngampurrrpa nyina yungurlipa-jana jungarni nyinami yapa ngalya-karirlanguku

¹³ Kajinkili yapa nyurrurla nyampurrrpa-nyina jungarni warrarda nyinanjaku, ngula-jangkaju kulalpa-nyarra nganangku murrumurrumantarla, lawa. Kulalpa-nyarra nganangku kangkarla Kaatu-kujakuju. Junga kujaju.

¹⁴ Marda kajikalunya-nyarra jangkardu yanirni-jiki murrumurrumaninjaku kajili-nyarra nyanyi yangka kuja kankulurla jungarni nyinami Kaatuku. Ngulaju ngula-juku! Kaaturlu kapu-nyarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi-jiki. Kulalu-jana lani-jarriya yapa ngalya-kariki kajili-nyarra jangkardu yanirni, manu kulalu wajampa-jarriya kaji-nyarra maju rdipimi ngaka.

¹⁵ Ngarili Jijaji Kiraji-mipa jungangku manngu-nyangka. Nyanunguju-nyarra Warlalja-Wiri. Warrardalu manngu-nyangka nyampuju: “Nyarrparna wangkami kajijili yapangku yaninjarla

* 3:12 Nyangka Psalm 34.12-16

payirni Kaatu-kurlu? Marda kajikajulu payirni nyiyya-jangka karnarla walaju nyinami lani-wangu. Nyarrpalkurna-jana wangkami?" Yuwayi. Kuja-piyarlunya manngu-nyangkalu yalu-maninjakungarntirli kajili-nyarra yaninjarla payirni yimiki Kaatu-kurlanguku.

¹⁶ Ngurrjulu-jana wangkaya, kulu-jarrinja-wangu. Kajilpankulu-jana kulu-jarriyarla, ngula-jangkaju kulalpankulurla jungarni nyinakarla Kaatukuju, manu kajikankulu kurnta-jarrimi. Yapa yinyarraju marda kajikalunya-nyarra nginji-wangkami, marda kajikalunya-nyarra manyu-pinyi kuja kankulurla jungarni nganta nyinami Jijaji Kirajiki. Kala kajili-nyarra nyanyi jungarni-kirra-juku, kapulu-nyanu kurnta-jarrinjarla wangkami, "Niyakurlipa-jana manyu-pungu yinyaju Kirijini-patu?"

¹⁷ Nyiyya ngurrjuju yapa nyurrurlakuju nyarrpa-jarrinjakuju? Kajili-nyarra yapa ngalya-karirli pinyi maju-jangka, ngulaju ngula-juku. Ngulaju nyurrurla-panu-jala! Kala kajili-nyarra yapangku murrumuru-mani kuja kankulu jungarni nyinami, Kaatu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi nyurrurlakuju. Kujarlanyalurla jungarni warrarda nyinaya Kaatukuju.

¹⁸ Manngu-nyangkalu Jijaji Kiraji. Kajinkili-nyanu murrumuru purda-nyanyi, ngulajunkulu Jijaji-piya kujalpa jungarni warrarda nyinaja. Yapa ngalipa-miparlipa majungka-jarrija panu-juku. Jintaku-ngalpa nyanunguju palija yungu-ngalpa pina-kanyirni Kaatu-kurra. Yapangkulu nyanunguju pungu warntawarntarla, kala Kaatu-kurlangu Pirlirparlu nyanunguju pina-wankaru-manu. Pirlirparlurla yungu yartarnarri.

¹⁹ Yartarnarri yinya-kurlu, Jijaji Kirajiji yanu ngurra-kari-kirra yangka-kurra kuja kajana Kaaturlu mardarni-jiki pirlirrpawati piriijina-piya-patu yangka ngakaku kaji-jana miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa. Jijaji Kirajiji yaninjarla wangkaja-jana pirlirrpawati-patukuju.

²⁰ Ngana yinyaju pirlirrpawati? Nyurru-wiyi kujalpa wati yangkanku Nuwangku * pawurtu ngurrju-manu, yangka kujalpa-jana Kaatu pardarnu yapaku nyanungu-kurra pina-yaninjaku, pirlirrpawati yinyaju nyanungu-paturluju yangka kulalpalu Kaatuju purda-nyangu. Ngula-panunya-jana Kaaturluju riwarri-manu yapa walyangka ngapa wiri-kirlirli, muurl-mardarnu-jana 8-pala-mipa yapaju pawurturlaju.

²¹ Ngapa wiri yinyaju ngulaju ngapa-piya yangka kuja karlipa jalangu papitaji-jarrimi. Kaaturlu-jana yapa 8-pala-mipa muurl-mardarnu ngapa yinya-kujakuju. Kuja-piyarlu-yijala kangalpa muurl-mardarnu kuja karlipa papitaji-jarrimi. Kanyirni kangalpa ngapajangkaju. Kuja karlipa papitaji-jarrimi, kula kangalpa palka-mipa kirlka-mani, lawa. Kuja karlipa papitaji-jarrimi, kujarlujulu payirni karlipa nyanungu Kaatu yungurlipa kurnta-wangu-jarrimi. Yuwayi, junga-nyayirni-irli Jijajiji wankaru-manu palinja-warnuju. Kujarlanya, kuja karlipa papitaji-jarrimi, ngula-jangkaju kula karlipa kurnta-jarrimi.

²² Jijajiji pina-wankaru-jarrinjarla pina-yanu nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatu-kurlangu-kurra. Yaninjarla jungarni-purdanji pirri-manu Kaaturlu. Yinyarlanya kajana Warlajla-Wiri nyinami marramarra-

* 3:20 Nyangka Genesis 6-9

watiki manu pirlirra ngalya-kariki kuja kalu yalkirirla nyina yartarnarri-kirli.

4

Jungarnili nyinaya Jijaji-piya kujalu yapangku nyanungu murrumurru-manu

¹ Yapa nyurrurlarluju kankulu milya-pinyi yangka kuja kalalu yapangku murrumurru-manu Jijaji Kiraji kujalpa walya nyampurla nyinaja. Murrumurru-manu-nyayirnila, kulalpa kuja-jangkaju warrarda wajampa-jarrija. Kuja-piya-yijala kulalu wajampa-jarrija kajili-nyarra yapangku murrumurru-manu. Pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulu jungarnirli manngu-nyanyi nyanungu-piyarlu. Yapa nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi kaji ngana-puka murrumurru-jarrimi Jijaji Kiraji-piya, yapa yinyaju majukuju-ka lawa-jarrimi.

² Yapa yinyaju kajika witaku-mipa ngari wankaraju nyinami, marda kajika marda wankaraju nyinami walyangkaju purlka-karda manu marda muturna-karda nyampurlaju. Ngulaju ngula-juku. Kala kulalpa ngari majungka-jarriyarla kutu yungu nganta-nyanu wardinyi-mani, lawa. Ngari karla jungarni nyinami Kaatuku kajirla nyarra-puka nyanunguku wangkami.

³ Nyurru-wiyi Kirijini-wangu-wiyi, ngari kalankulu jamulu nyinaja ngalya-kari-piya kuja kalalu Kaatu milya-pinja-wangu nyinaja. Majungka-jarrija kalankulu nyanungurra-piya. Yaninjarla kalankulu kutu ngunaja karnta-kari-kirli manu wati-kari-kirli. Maju-mipa kalankulu manngu-nyangu. Warrarda kalankulu warungka-jarrija pama-ngarninja-warnu. Kalankulu jinta-jarrija miyiki manu pamaku ngarninjaku. Kulankulu-nyanu warla-pajurnu kuja-kujaku, lawa. Kalankulu jinta-jarrija yapa ngalya-kari-kirli yangka juju-kari juju-kariki parntarrinjaku pirlu manu watiya-jangkaku. Kula-nyarra Kaatu wardinyi nyinaja kujaku. Yuwayi, kalankulu maju nyinaja kujapianya.

⁴ Kala jalangu, kula kankulu ngampurra nyina jinta-jarrinjaku yapa ngalya-kari-kirliki kuja kalu majungka-jarrimi. Yapa yinyarlu kalu-nyarra nyanyi kuja kankulurla jungarni nyinami Kaatuku, manu kalu-nyanu kuja wangkami, "Waraa! Nyiya-jangka kula kalu yinya-patuju ngalipa-kurluju jinta-jarrimi kujalpalu kamparru-wiyi nyinaja ngalipakurlu?" Ngula-jangka kalu-nyarra manyu-pinyi. Ngulaju ngula-juku.

⁵ Ngaka kapu-jana Kaaturlu miimii-nyanjarla payirni yapa yinyarraju yangka kuja kalu wankaru-juku nyinami manu yaparlungu kujalu palija. Yuwayi, kapu-jana miimii-nyanjarla payirni ngurrju-japa maju-japa. Kaji-jana miimii-nyanjarla payirni, ngulaju kapulu yimi-ngarrirni nyiyarningkijarra ngurrju-japa maju-japa kujalpalu walya nyampurla nyarra-jarrija.

⁶ Yapa yangka kujalu palija, purda-nyangulu Yimi Ngurrjuju Jijaji Kiraji-kirliji. Nganangku mayi-jana yimi-ngarrurnu. Palijalu yangka kuja karlipa yapa muku palimi. Ngulaju ngula-juku. Jalanguju nyurnu-jala kalu nguna milyingka, kala Kaaturlu-jana yilyaja Yimi Ngurrju yungu-jana nyanungu-nyangu Pirlirparlu wankaru-manijjala. Ngula-jangka kapulurla jungarnilki nyinami Kaatuku.

Yulkamirlipa-nyanu, manurliparla warrki-jarrimi Kaatuku yartarnarri nyanungu-nyangu-kurlu

⁷ Walya nyampuju kula tarnnga karrimi, kapu yawu-pardimi jalangu ngari. Kujarlanya, yapa nyurrurlarlulu yirriyirri manngu-nyangka Kaatu manu yapa-patu-karirlangulu-jana. Warla-pajikalunyanu majukujaku yungunkulurla jungarnilki wangkami Kaatuku.

⁸ Yuwayi, jungarnilirla warrarda nyinaya. Kala yungurna-nyarra yimi-ngarrirni-wiyi yimi wiri-nyayirni. Yulkayalu-nyanu jarnku-jarnku. Marda kajikankulu-nyanu jarnkujarnku murrumuru-mani, manu marda kajikankulu-nyanu jangkardu majungka-jarrimi. Kuja-kujakujulu-nyanu jarnkujarnku yawuru-jarriya.

⁹ Kaji ngana yanirni nyurrurla-nyangu ngurra-kurra ngurra-kari-jangka, kulalurla jurnta yunjumu-jarriya. Ngarili kutu kangka nyurrurla-nyangu ngurra-kurraju. Kulalurla kuja wangkaya, "Yanta ngurra-kari-kirra! Nyiyakunpa yanurnu nyampu-kurraju?" Lawa. Kuja-wangurlulu ngari kutu kangka nyurrurla-nyangu-kurraju ngurra-kurra.

¹⁰ Kaatulpa-nyarra ngurrju-nyayirni yapa nyurrurlakuju nyinaja, manu-nyarra yartarnarri jarnkujarnku yungu yungunkulurla jarnku-jarnku warrki-jarrimi nyanunguku. Yuwayi, jarnkujarnku mardarni kankulu yartarnarri yangka kuja-nyarra Kaaturlu jarnkujarnku yungu. Yinya-kurlurlu pirrjirdi-mantalu-nyanu yungunkulu Kaatu purami. Kajinkili-nyanu pirrjirdi-mani kujarlu, ngulaju kapunkulurla jungarni warrki-jarrimi Kaatuku nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli.

¹¹ Kala yapaku nyurrurla ngalya-kariki, Kaaturlu-nyarra yartarnarri yungu yungunkulu-jana yapa-patu-kariki yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kiraji-kirli, yungunkulu-jana yapa ngalya-kari pinarri-mani. Ngurrju kujaju. Yimi-ngarrikalunyanu yimi-mipaju yangka kaji-nyarra Kaatu-juku wangkami, kula nyurrurla-nyangu yimi. Yapaku nyurrurla ngalya-kariki, Kaaturlu-nyarra yartarnarri yungu ngula-kurlurlu yungunkulu-jana wurdujarra-mani yapa panu-karirlangu, marda kalu marlajarra nyinami, marda kalu nyurnu ngunami. Ngulaju ngurrju. Ngarili-jana yapakuju warrki-jarriya yartarnarri-kirli kuja-nyarra Kaaturlu yungu. Kajili-nyarra yapa ngalya-karirli nyanyi warrki-kirra, kapulurla Kaatuku pulka-pinyi. Kapulu-nyanu wangkami, "Waraa! Yapa yinyaju kalurla junga nyinami Jijaji Kirajiki." Kujarlanya kapulurla pulka-pinyi Kaatukuju. Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni, manu-ka yartarnarri wiri-jarlu mardarni tarnnga-juku. Ngula-juku ngurrju.

Kaji-ngalpa maju rdipimi, wardinyilparlipa nyinayarla, manulparliparla wala nyinakarla Kaatuku

¹² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, maju kanyarra rdipimi, manu ngula-jangkarlu murrumuru kankulu-nyanu purda-nyanyi. Junga kujaju. Kala kulalu-nyanu kuja jarnkujarnku wangkaya, "Yuwa! Ngalipaju Kirijini-patu! Nyiya-jangka kangalpa majuju rdipimi? Marda kula kangalpa warrawarra-kanyi Kaaturlu!" Lawa! Kuja wangkanja-wangulu nyinaya! Nyiya-jangka kanyarra majuju rdipimi? Kaaturlu kanyarra waalparrirni, miimii-nyanyi kanyarra yirriyirri-nyayirnilri yungu-nyarra milya-pinyi junga-japa kankulurla walaju nyinami.

13 Ngarili wardinyi nyinaya maju-puruju. Murrumurru-jarrimi kankulu Jijaji Kiraji-piya kujalu nyanungu yapangku murrumurru-manu walya nyampurla. Ngaka yapa panungku kapulu nyanyi Jijaji Kiraji ngurrju-nyayirni yartarnarri wiri-jarlu-kurlu. Jalangu kankulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi yungunkulurla yangka ngaka wardinyilki yati-wangka Kaatuku.

14 Marda kalu-nyarra yapa ngalya-karirli manyu-pinyi kujarlu, "Nyurrurlaju Kirijini-patunkulu ngawungawu!" Nyiya-jangka kalu-nyarra manyu-pinyi kujarluju? Kaatu-kurlangu Pirlirra, yartarnarri wiri-jarlu-kurlu-ka palka nyina nyurrurlarla. Kujarlanya kalu-nyarra manyu-pinyi. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu kanyarra pirrjirdi-maninjarla warrawarra-kanyi-jiki!

15 Yapa ngalya-kari ngulajulu tarnnga-kurra pinja-panu-wati. Ngalya-karirli purunjunju-wati. Ngalya-kari kalu kutu majungka-jarrimi, manu ngalya-karirli kalu-jana mampami kuluku yapa-patukariki. Kuja kalu kuja majungka-jarrimi, ngulakuju majuju kajana rdipimi, manu kalu-jana ngalya-karirli pinyi. Kala kulalu kuja-piya nyinaya, lawa!

16 Ngarilirla jungarni warrarda nyinaya Jijaji Kirajiki yapa nyanungu-nyangu. Kala kaji-nyarra maju rdipimi, marda kaji-nyarra yapangku murrumurru-mani, kulalu kurnta-jarriya. Ngarilirla Kaatuku pulka-pungka. Yapa-karirli kapulu-nyarra nyanyi, manu kapulu milya-pinyi kuja kankulu Kirijini nyina.

17 Jalangurlangurlu kajana Kaaturlu miimii-nyanyi yapa ngurrju-japa maju-japa. Ngali parlangu-wiyi kangalpa miimii-nyanyi. Kujarlanya milya-pinyi karlipa yangka ngaka kapu-jana miimii-nyanjarla murrumurru-mani karrikarri-wangurlu yinyaju yapa ngalya-kari, yangka-patu kuja kalu purda-nyanja-wangu nyinami jalangu, yangka-patuku kuja kajana yimi-ngarrirni Yimi Ngurrju Jijaji Kirajiki-kirli. Kapu-jana murrumurru-mani karrikarri-wangurlu ngalipa-piya-wangu.

18 Nyampunya-ka wangkami Payipulurlaju: "Kaaturlu kapu-jana muurl-mardarni yapa nyanungu-nyangu yangka-patu kuja kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Kujakungarntiji maju-wiyi kapu-jana rdipimi walya nyampurlaju, manu kapulu murrumurru-jarrimi. Kujarlanya karlipa milya-pinyi Kaaturlu kapu-jana yapa yinya-patuju murrumurru-mani karrikarri-wangurlu, yangka kuja kalu majungka-jarrimi. Kapulu murrumurrurluju jata-nyanyi, yangka-patu kuja kalu majungka-jarrimi."*

19 Yuwayi, kujanya kanyarra wangkami Kaatuju yapa nyanungu-nyangu-patukuju. Wangkami-ka yangka maju kapu-nyarra rdipimi. Ngula-puruju, nyarra-jarrimilkinkili? Walajukulurla nyinaya Kaatuku. Nyanungurlunya-ngalpa ngurrju-manu. Wangkaja-ngalpa yangka kapu-ngalpa warrawarra-kanyi, manu yimi yinyaju kula wajawaja-mani. Ngurrjukulu-nyanu jarnkujarnku nyinaya.

5

Jaajikingarduyu-patu wiriwiri yungulpalu jungarni nyinakarla

* 4:18 Nyangka Proverbs 11.31

yungulu-jana yapa ngalya-karirli waalparrirni

¹ Yungurna-nyarra wangkami nyurrurlaku jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki yungunkulu pirrjirdi-juku nyina. Ngajujurna wiri nyurrurla-piya. Nyangurna Jijaji Kirajiji kujalpalu yapangku murrumurru-manu walya nyampurla. Ngaka kapurna jinta-jarrimi nyanungu-kurlu nguru-nyayirni-wangurla kaji-jana Kaaturlu milki-yirrarni yangka Jijaji Kiraji kuja-ka nyinami yartarnarri wiri-jarukurlu.

² Nyurrurla jaajikingarduyu wiriwiri, warrawarra-kangkalu-jana Kaatu-kurlangu yapa yangka jiyipikingarduyu-piyarlu kuja kajana-warra-kanyi jiyipi nyanungu-nyangu. Kaaturlu-nyarra yapa yinyaju yungu yungunkulu-jana warrawarra-kanyi. Kulalu-jana kuja wangkaya, "Jinyijinyi-mani kajulu yungu ngantarna-nyarra warrawarra-kanyi." Lawa, kuja wangkanja-wangulu nyinaya! Ngarili-jana junganku warrawarra-kangka. Wardinyirli-juku warrawarra-kangkalu-jana, ngulakuju Kaatu kapu-nyarra wardinyi-jarrimi. Warrki-jarriyalurla yungunkulu-jana yapa pirrjirdi-mani nyanunguku puranjaku manu yungulu ngurrju nyina.

³ Kuja kankulu-jana yapa warrawarra-kanyi jaajirla, kulalu-jana kulungku jinyijinyi-mani, lawa. Ngarilirla jungarni nyinaya Kaatuku nyanungurra-kurluju. Ngula kajili-nyarra nyanyi kuja-kurra, kapulu-nyarra waalparrirni, manu kapulu jungarni nyinami.

⁴ Kajinkilirla jaajikingarduyu-patu wiriwiri jungarni nyinami Kaatuku kuja-piya, ngula-jangka ngaka ngurungka nyanungu-nyangurla Jijaji Kirajirli kapu-nyarra yinyi nyiya mayi ngurrju yartarnarri wiri-jarlu-kurlu, kapu-nyarra karrimi tarnnga-juku nyurrurlaku. Nyanunguju-jana wiri jaajikingarduyu-patuku wiriwiriki walya nyampurla.

⁵ Nyurrurla wati-patu kurdu-warnu-patu, purda-nyangkalu-jana jaajikingarduyu-patu wiriwiri kajili-nyarra nyarrparlangu wangkami.

Yungurna-nyarra wangkami panuku-juku Kirijini-patuku. Kulalu-nyanurla pulka-pungka, manu kulalu-jana yapa jinyijinyi-manta wiri-piyarlu. Lawa. Ngarili-nyanu wurdungu warrki-jarriya. Nyarrparla kuja? Nyampunya wangkaja Kaatuju Payipulurlaju:

"Kaaturlu kajana yapaju mamparl-pinyi kuja kalu-nyanurla pulka-pinyi wiri-piyarlu. Kala nyanunguju ngurrju yapakuju yangka kuja kalu-jana yapa-patu-kariki wurdungu warrki-jarrimi."*

⁶ Kujarlanya, wurdungulu-nyanu jarnkujarnku warrki-jarriya kamparru Kaaturla. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli. Yuwayi, wurdungulu-nyanu jarnkujarnku warrki-jarriya. Yangka kaji Jijaji Kiraji pina-yanirni, Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-pajirni.

⁷ Marda kanyarra maju rdipimi yapa nyurrurlakuju. Ngulaju ngula-juku. Kulalu wajampa-jarriya. Kulalu-nyanu payika, "Nyarrpa-jarrimilkirli?" Lawa. Kaji-nyarra maju rdipimi, ngarili Kaatu-mipa payika. Ngari kanyarra warrarda mari-jarrimi nyurrurlakuju, manu kanyarra warrarda manngu-nyanyi.

* 5:5 Nyangka Proverbs 3.34

⁸ Warla-pajikalu-nyanu maju-kujaku, manulu-nyanu warrawarra-kangka Juju Ngawu-kujaku. Warru-ka wapami kilji-nyayirni nguurr-karrinja-karra ngaya wiri-jarlu-piya. Yapaku kajana warrirni puuly-mardarninjaku yungu-jana puuly-mardarninjarla maju-mani.

⁹ Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku yungunkulu wungungku Juju Ngawu warla-pajirni. Maju kanyarra rdipimi warrarda yapa nyurrurlakuju. Junga kujaju. Milya-pinyi kankulu maju kuja kajana rdipimi Kirijini-patuku nguru-kari nguru-karirlaku. Ngulaju ngula-juku. Walajukulurla nyinaya jata-nyanja-wangu Kaatukuju.

¹⁰ Maju kapu-nyarra rdipimi walya nyampurlaju, ngari witaku tarnnga-wangu. Kaatuju kanyarra ngurrju-juku nyinami. Milarninjarla-nyarra wangkaja yungu-nyarra jintangka yirrarni Jijaji Kiraji-kirli yungunkulurla yartarnarri wiri-jaru-kurlu jirnganja nyina ngurungka nyanungu-nyangurla. Yuwayi, jalanguju kankulu jata-nyanyi, kala Kaaturlu kapu-nyarra ngurrju-mani pina. Ngula kapunkulu pirrjirdilki nyina. Kapu-nyarra ngurrju-mani pina yungunkulurla wala warrarda nyina. Nganangku kula-nyarra kanyi Kaatu-kujakuju.

¹¹ Yuwayi, Kaatuju kapu nyina Warlalja-Wiri nyiyarningkijarraku tarnnga. Ngula-juku ngurrju.

Piitarlu pipa nyampuju lawa-manu

¹² Ngajukupurdangka Kirijini yirdiji Jilajaju, nyampu palka ngaju-kurlu. Ngajuku kaju warrki-jarrimi ngurrju. Wangkajarnarla yimi yirrarninjaku pipa nyampurla. Ngajulurlurna-nyarra jaru nyampuju yirrarnu yungunkulu pirrjirdi nyina, manurna-nyarra yarda wangkaja Kaatuju kangalpa yimiri-nyayirni nyinami-jiki. Kujanyarna-nyarra wangkaja kamparru-wiyiji. Walalurla warrarda nyinaya Kaatuku kuja kanyarra ngurrju nyinami.

¹³ Kirijini-kariyi-nyanu-patu kuja kalu nyina ngaju-kurlu ngurra nyampu Papilunurla, ngula-paturlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyinami. Wati-pardu Maarrkurlangu kanyarra wangkami ngurrju nganta-ka nyina. Nyanunguju ngaju-nyangu-piya ngalapi-nyanu. Kaaturlu-nyarra milarnu nyurrurlaju, manu-jana nyanungurrarlangu milarnu yungulurla jintangka nyinami nyanunguku.

¹⁴ Yulkami kankulu-nyanu. Kajinkili jinta-jarrimi ngaka, ngurrjulu-nyanu ngamurlu-maninjarla wangkaya.

Nyurrurla kuja kankulu Jijaji Kiraji-kirlangu nyina, wangkamilki karna-nyarrarla Kaatuku, "Wapirra, nyinaya yapa yinya-patu-kurlu yungulu rarralya nyina ngurrju." Ngula-juku.

2 Peter

Pipa 2 Piita-kurlangu

Pipa jinta-kari kuja-jana Piitarlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu pipa kuja karlipa ngarrirni ngulaju Pipaju 2 Piita-kurlangu, ngulaju pipa jinta-kari kuja-jana Piitarlu yirrarnu nyurru-wiyi Kirijini-patuku. Nyampurlaju pipangka wangkaja-jana jungarniki nyinanjaku Kaatukuju yungu-jana wardinyi nyinami nyanungurrakuju. Pututu-pungu-jana yangka maju-patu-kujaku tiija-kujaku. Yinyarra tiija-paturlulpalu-jana pinarri-manu yapaju warntarlarlu. Piitaju wangkaja ngakaju Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani tiija maju-patuju. Piita-jana wangkaja Kirijini-patu yungulurla pardarni Warlalja-Wiriki Jijajiki kaji yanirni pina walya nyampu-kurra.

¹ Ngaju-nyangu yirdiji Piita. Warrki-jarrimi karnarla Jijaji Kirajiki. Milarnuju ngajuju yungurna-jana Kurdungurlu Wiri nyina Kirijini-patu-karikiji. Nyanungu kaju wangkami nyarrpa yungurna-jana wangkami. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yapaku kuja-nyarra Kaaturlu milarnu yungunkulurla wala nyina Jijaji Kirajiki. Jijaji Kirajiji ngulaju Kaatu, manu nyanungukunya karliparla pulka-pinyi. Nyanunguju ngalipaku Ngarlkinpa, manu junga-nyayirni-ka nyinami warrarda. Kujarlanya karlipa purda-nyanyi. Ngurrju-nyayirni kujaju ngalipakuju.

² Yapa nyurrurlarlu kankulu-jana milya-pinyi Kaatu manu Jijaji kuja kangalpa ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri nyinami. Kujarlanya karna-nyarrarla wangkami nyurrurlaku yapaku kujanya, “Payirni kar-nangkupala yungunpala-jana yimiri nyina warrarda Kirijini-patuku yapaku. Kujarlanya yungungkulu marlaja nyinami ngurrju-nyayirni rarralya tarnnga-juku.”

Kaaturlu-ngalpa milarnu yangka yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku

³ Kaaturlu-ngalpa ngurrju yungu nyiyarningkijarra yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku tarnnga-juku. Kaatu nyanunguju, jinta-mipa-ka nyina. Ngulangkuju-ka mardarni yartarnarri wiri-jarlu, manu-ka ngurrju-nyayirni nyina. Ngulaju milya-pinyi karlipa. Milarninjarla-ngalpa wangkaja yungurliparla nyanungukulu nyinami. Junga kujaju. Milya-pinyi karlipa nyanunguju, mardarni karlipa yartarnarri nyanungu-nyangu kuja-ngalpa nyanungurlu yungu. Kujarlanya karlipa jungarniji nyinami.

⁴ Yuwayi, Kaaturlu-ka yartarnarri wiri mardarni, manu ngurrju-nyayirni nyanunguju. Nyanungu-ngalpa wangkaja yangka kapu-ngalpa ngurrju nyinami. Kujarlunya-nyarra jangu-pungu yungunkulu yapa nyurrurla jungarni nyina nyanungu-piya. Nyurrurla yapa, kula kankulu yapa maju yinyarra-patu-kari-piya nyina kuja

kalu nyampurla walyangka nyina. Kula kalurla ngungkurr-nyina Jijaji Kirajiki. Ngari kalu nyiyarningkijarra maju-mipa manngunya. Kala yapa nyurrurla kula kankulu kuja-piya nyina, lawa. Kujarlanya-nyarra Kaaturluju ngurrju jangku-pungu yungunkulurla jungarni nyinami nyanunguku.

5-7 Yuwayi, Kaaturlu kangalpa yartarnarri yinyi yungurliparla jungarni nyinami nyanunguku. Yapa nyurrurla kankulurla nyurru-juku wala nyina Jijaji Kirajikiji. Warrki-jarriyalurla wakurturdu. Ngula-jangkaju kapunkulu jungalku nyinami. Kapunkulu Kaatu-kurlangu kurruwarri milya-pinyi. Kapunkulu-nyanu warla-pajirni maju-kujakaju. Kapunkulurla wala warrarda nyinami maju-pururlanguju. Kapunkulu Kaatu wardinyi-mani kajinkili jungarni nyinami. Kapunkulu-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku manu yapa panu-karirlanguku.

8 Kajinkilirla kuja nyinami warrarda Kaatuku, yapa ngalya-karirli kapulu-nyarra nyanyi jungarni nyinanja-kurra. Kapulu milya-pinyi kuja kankulu milya-pinyi-nyayirni Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji. Kapulu-nyanu wangkami, "Jijaji Kirajirli-jana pirrjirdi-manu yinyarraju Kirijini-patu yungulurla jungarni warrki-jarri nyanungukuju."

9 Yapa jinta-karirli marda kajika-nyanu Kirijini-pajirni. Kala kula karla wakurturdu warrki-jarrimi Kaatukuju. Kaji warntarla nyinami, kujaju kula jungarni. Nyanunguju pampa-piya nyanja-wangu. Marda wangamarra-jarrija kujarla Kaatu yawuru-jarrija kamparru kuja majungka-jarrija.

10 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, maju-wangulu-nyinaya yapa yinya-piya-wangu. Warrki-jarriya warrardalurla Kaatuku. Ngula-jangka kapunkulu milya-pinyi kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja yungunkulurla nyanungukulku nyinami. Kajinkilirla warrarda warrki-jarrimi Kaatuku, jungarni kajinkilirla nyinami, ngulaju kulankulurla jurnta karlirr-yani.

11 Kaatu kapu-nyarra wangkami nyurrurlakuju, "Nyurrurla, yukayarnili ngaju-nyangu-kurra nguru-nyayirni-wangu-kurra kankarlarra." Junga kujaju. Ngakaju kapunkulu yukamirra nguru yinya-kurraju kuja kajana ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijaji wiri-nyayirni nyinami yapaku tarnnga-juku. Nyanunguju ngalipaku Ngarlkinpa.

12 Yapa nyurrurlarluju kankulu nyurru milya-pinyi-jala yimi nyampuju kuja karna-nyarra yimi-ngarrirni. Milya-pinyi kankulu yimi ngaju-nyangu ngulaju junga-nyayirni. Kala kapurna-nyarra warrarda yimi-ngarrirni tarnngangku-juku.

13 Ngampurrpa karna-nyarra nyina yungunkulu warrarda manngunya nyanyi nyarrpa kuja karna-nyarra wangkami. Kajirna-nyarra warrarda wangkami, ngulaju ngurrju. Nyiya-jangka kuja?

14 Ngajuju karna milya-pinyi kularna tarnnga nyina warrarda wankaraju, kapurna palimi-yijala. Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji ngajuju wangkaja kujaju.

15 Yuwayi, kapurna ngajuju jalangu-yijala palimi. Kujarlanya karna warrki-jarrimi warrarda kuja karna pipangka nyampurra yirrarni. Ngula-jangka ngaka kajirna palimi, yungunkulu pipangka nyanjarla manngu-nyanyi nyiyarningkijarra kujarna-nyarra yimi-ngarrurnu.

Ngungkurr-nyinayarlarliparlarla yimiki kujalu jarukungarduyupaturlu yirrarnu Jijaji-kirli nyurru-wiyi

¹⁶ Yimi-ngarrurnurnalu-nyarra yapaku nyurrurlakuju yangka kuja-ka Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pirrjirdi-nyayirni nyina. Yimi-ngarrurnurnalu-nyarra yangka kapu nyanunguju pina-yanirni ngaka walya nyampu-kurraju. Kulalparnalalu-nyarra yimi yimi-ngarrurnu manyungku yapa ngalya-kari-jangka, lawa. Nyangurnalu Jijajiji milpa nganimpa-nyangu-kurlurlu. Kujarlanya karnalu milya-pinyi yangka nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu.

¹⁷ Ngalipakupalangu Wapirra Kaatuju, ngulaju ngurrju-nyayirni-yijala. Manu Jijaji ngurrju-pajurnu-yijala. Nyanungu-nganpa wangkaja, "Nyampuju ngajuku Ngalapi-nyanu marulu. Nyanungurlu kaju miyaluju raa-pinyi."*

¹⁸ Yuwayi, purda-nyangurnalu Kaatu kuja-kurra wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-ngurlu yangka kujalparnalalu nyinaja Warlalja-Wiri-kirli Jijaji-kirli pirlu warrararla tarrukurla.

¹⁹ Kujarlaju, milya-pinyi karlipa yimiji junga yangka kujalu jarukungarduyupaturlu yirrarnu nyurru-wiyi Jijaji-kirli. Yimi nyanungurra-nyangu ngulaju rdili-piya ngurrju-piya kuja-ka mirilmiril-karrimi mungangka. Kajirliparla yimi yinyakuju ngungkurr-nyina, kula-ngalpa warntarla karlirr-kanyi. Warrardajukulu puraya jarukungarduyukurlangu yimi kaji Jijaji pina-yanirni. Nyanunguju ngurrju yangka wanta-piya kuja-ka kakarrara-ngurlu wilypi-pardimi manu kuja-ka yanjilypiri wilypi-pardimi rangkarrkurlu, ngula-piyanya. Kaji yanirni pina, kapu-nyarra yartarnarri yinyi yungunkulu Kaatu milya-pinyi-nyayirni.

²⁰ Yapa nyurrurlarlulu manngu-nyangka nyarrparlu kuja karna-nyarra wangkami. Yinyarra yimi kujalu jarukungarduyupaturlu yirrarnu nyurru-wiyi Payipulurla, nyarrpararlalu-jana parlu-pungu nyampurraju yimi? Nginyinginyi-jangka? Marda yapa ngalya-kari-jangka? Lawa.

²¹ Kula nganangku yapangku yimi nginyinginyirli manu Payipulurla yirrarninjaku, lawa. Jarukungarduyupatu kalalurla nyinaja Kaatuku nyurru-wiyi, manu nyanungu-nyangu Pirlirra-jana yaninjarla wangkaja nyanungurrakuju. Kujarlunyalu yimiji Kaatukurlangu yirrarnu.

2

Yapa ngalya-karirli kapulu-jana Kirijini-patu puta pinarri-mani nyinyarningkijarra warntarlarlu

¹ Nyurru-wiyi, yapangku yimirr-yinja-palkarlu kalalu-jana puta pinarri-manu warntarlarlu Yijirali-pinki yapa. Kuja-piya-yijala jalanguju, yapa ngalya-kari kapulu yanirni nyurrurla-nyangu turnu-kurra, manu kapulu-nyarra warntarlarlu puta pinarri-maninjarla karlirr-kanyi. Kapulu-nyarra yulyurlku-yinjarla pinarri-mani warlkangku. Kuja Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji palija warntawarntarla, ngulaju palija yungu-jana yapa yinyarrarlangu muurl-mardarni. Kala kapulu-nyarra

* 1:17 Matthew 3.17, 17.5

yaninjarla wangkami kula kalurla nyanunguku nganta ngungkurnyina. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani yapa yinapatuju.

² Kajili-nyarra yapa yinapatu jinta-jarri nyurrurla-kurra, kapulunya palkaju muku maju-mani, manu kapunkulu-jana ngalya-karirli nyurrurlarluju waalparrirni. Ngalya-kari kapunkulu majungka-jarrimi nyanungurra-piya. Yapa panu-karirli kapulu-nyarra nyanjarla wangkami, "Yuwa, Kirijini-patu yinapatuju maju-patu!" Kujanya kapulu wangkami nyurrurla-kurluju.

³ Tiija yinapatu kuja kalu-nyarra jinta-jarri, ngari kalu ngayarrka nyinami nyurrurla-nyanguku talaku, manu ngari kalu-nyarra warlkanngu yimiji yulyurku-yinyi. Yuwayi, kajili kuja-jarrimi, kapulu-nyarra talaju jurnta kanyi. Nyurru-wiyi Kaaturlu manngu-nyangu yungu-jana yapa yinapatuju riwarri-mani. Junga kujaju. Ngaka kapu-jana riwarri-mani muku.

⁴ Nyarrparlu karna milya-pinyi yangka kapu-jana Kaaturlu riwarri-mani yinapatu? Manngu-nyangkalu-jana marramarra-patu kujalurla Kaatuku warntarla-jarrija nyurru-wiyi. Majungka-jarrijalpalu. Kuja-jangkaju, Kaaturlu-jana kujurnu rdaku wiri-kirra yirdi-kirraju Tarturu-kurra. Mardarnu warrarda-jana tarnnga-juku, ngulaju kapu-jana mardarni-jiki kaji-jana yinyarla-juku riwarri-mani muku tarnnga.

⁵ Manngu-nyangkalu wati yangka Nuwa * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Yapa panulpalu walya nyampurlaju punku-nyayirni nyinaja, manu Nuwangku kala-jana putaputa pinarri-manu jungarnikiji nyinanjakuju. Kala lawa, kulalu nyanungu purda-nyangu, lawa. Kuja-panuju, Kaaturluju riwarri-manu-jana muku ngawarra wiri-kirlirliji. Muurl-mardarnu-jana Nuwa manu nyanungu-parnta manu nyanungurra-nyangu marnkurra kaja-nyanu-patu manu nyanungu-patu-parnta. Junga. Kaaturlu-jana 8-pala-mipa yapaju muurl-mardarnu palinja-kujakuju ngawarra wiri-kijaku.

⁶ Manngu-nyangkalu-jana kirri wiri-jarra yirdi-jarraju Jatama manu Kumarra * kujalpa-pala nyurru-wiyi karrija. Yapa-patu kujalpalu kirri yinajarra nyinaja, ngulajulpalu maju-nyayirni nyinaja. Kujarlanya Kaaturluju-palangu kirri yinajarraju riwarri-manu warlu-kurlurlu yalkiri-jangkarlu. Yuwayi, yulypulypa-kardapalangu jankaja. Nyiya-jangka? Riwarri-manu-palangu yinajarra kirri-jarra yungu-jana kujarluju yapa maju-patu milki-yirrarninjarla pututu-pinyi kuja kalu walya nyampurla nyinami jalanguju. Kajili ngampurra nyinami majungka-jarrinjaku, manngu-nyangkarlalpalu yangka Kaaturlu kapu-jana kujarlunya riwarri-mani.

⁷⁻⁸ Manngu-nyangkalu wati yangka yirdiji Laati * kujalpa kirri Jatamarla nyinaja nyurru-wiyi. Jungarnijilparla Kaatukuju nyinaja. Parra-kari parra-kari kala-jana yapaju nyangu majungka-jarrinjakurraju, manu kala-jana nyanunguju wajampa-jarrija-nyayirni. Yapa yinapaturlu kula kalalu purda-nyangu Kaatuju. Kala kuja-palangu Kaaturlu riwarri-manu warlu-kurlurlu yinajarra Jatama manu Kumarra, nyanungurluju muurl-mardarnu Laati-mipa palinja-kujaku.

* 2:5 Nyangka Genesis 5-9   * 2:6 Nyangka Genesis 18-19   * 2:7-8 Nyangka Genesis 13-19

⁹ Nyiia-kurlurlipa pina-jarrimi nyampurra yimi nyurru-warnu-jangka? Kuja-jangka yimi nyampu-patu-jangka, milya-pinyi karlipa kuja kajana yapa muurl-mardarni kuja kalu nyanungu purda-nyanyi. Muurl-mardarni kajana yapa ngurrju-patuju kuja kajana maju rdiipimi, manu kuja kalu-jana yapa-patu-karirli murrumurru-mani. Kala yapa maju-patu kuja kalu majungka-jarrimi? Nyarrpa-mani kapu-jana Kaaturluju? Milya-pinyi karlipa jalangurlangu kunka-mani kanya-nurla. Kapu-nyanurla warrarda kunka-mani-jiki yangka ngaka kapu-jana miimii-nyanjarla maju-pajirni.

¹⁰ Yapa majungku kula kalu-jana purda-nyanyi yapa kuja kalu-jana wiriwiri nyinami, lawa. Ngari kalu-nyanu manngu-nyanyi nyanungu-miparlu nyarrparlu yungulu-nyanu wardinyi-mani tala-kurlurlu, miyi manu pama-kurlurlu manu yangka kuja kalu warru parnka warrura manu warntarla. Kuja kalu kuja-jarrimi, majungka-jarrimi-nyayirni kalu. Kaaturluju kajana wurrangku nyanyi yangka ngakaju kapu-jana miimii-nyanjarla maju-pajirni.

Kaaturlu-jana milarnu marramarra-patu manu yapa-patu yungulu wiriwiri nyinami nyiyarningkijarraku. Kala yinyarrarlu maju tiija-paturlu, kula kalu-jana purda-nyanyi marramarra-patu manu wiriwiri, lawa. Ngari kalu-jana manyu-pinyi-puka, manu kalu-nyanurla nyanungu-miparlu pulka-pinyi wiringkiji nganta.

¹¹ Marramarra-patuju kalu pirrjirdi-jiki nyina yinya-patukuju tiija maju-patukuju. Kala kuja kalu marramarra-patu karri kamparru Kaaturlu, ngulangkuju kapulurla yimi-ngarrirni yinya tiija maju-patu kalu majungka-jarrimi. Kula kalu-jana marramarra-paturlu manyu-pinyi, lawa.

¹²⁻¹³ Junga kujaju. Yinyarra tiija maju-patu, kula kalu jungangku manngu-nyanyi. Ngari kalu puluku-piya manu jiyipi-piya nyina, kula kalu jungangku manngu-nyanyi yapa-piyarlu. Yinya tiija-paturlu kula kalu milya-pinyi Kaatu-kurlangu kuruwari. Ngari kalu manyu-pinyi-puka. Manngu-nyangkalu-jana puluku manu jiyipi. Nyiyakulu palka-jarrija? Palka-jarrijalu yungulu-jana yapangku pinjarla ngarni. Kuja-piyarlu-yijala kapu-jana Kaaturluju puuly-mardarninjarla tiija-patuju maju-patuju pinyi. Junga kapu-jana murrumurru-mani-nyayirni kuja kalu maju nyinami.

Kuja kalu-nyarra tiija maju-paturlu jirrnganja-ngarni mangarri manu kuyu, ngari kalu maju-mipa manngu-nyanyi yungulu-nyanu wardinyi-mani. Maju-jarri kalu parrarlangurla. Kujarlanyankulu yapa nyurrurlaju kurnta-jarrija.

¹⁴ Yinyarra tiija-patu, kula kalu kali-nyanu warlajja-kurlu nyinami junga, lawa. Ngari kalu manngu-nyanyi yungulu ngari kutukutu kalykuru-jarrinjarla ngunami karnta-kari karnta-kari-kirli, wati-kari wati-kari-kirli. Warrarda kalu manngu-nyanyi kujarlu, "Kutukutu yanirlipa majumajuju!" Kujakuju, yulyurlku-yinyi kalu-jana yapa Kirijini-patu yangka Kirijini-patu kujalu witaku-mipa ngari nyinaja Kirijini manu yangka wita-mipa kuja kalu milya-pinyi Jijaji-kirli. Wangkami kalu-jana nyampuku Kirijini-patuku, "Yuwa, yantarnili yungurlipa majungka-jarrimi!" Nyarrpa-mani kapu-jana kuja-panu Kaaturluju yinyaju tiija maju-patuju? Kapu-jana juyurdurlu yunparni kuja kalu talaku ngayarrka nyinami. Tiija yinya-paturluju yampija

Jijaji-kirlangu yirdiyi ngurrju purdangirli, ngari kalu manngu-nyanyi yungulu-nyanu mani nyiyarningkijarra-mipa. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju juyurdurlu yunparni.

¹⁵⁻¹⁶ Tiija-patuju kalu maju nyinami wati maju-piya Palama-piya * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Palamajulpa nyinaja Pujuru-kurlangu kaja-nyanu, manu kala nyinaja jarukungarduyu. Majulpa nyinaja, manu kala-nyanu nyanungu-miparlu manngu-nyangu, "Nyarrparlurnaju talaju mani? Marda kajilparna majungka-jarriyarla, marda kajikarnaju tala wiri-nyayirni mani." Kala Kaaturluju warla-pajurnu Palamaju kuja-kujakuju. Yuwayi, kapu Palamaju majungka-jarriyarla. Kala nyanungu-nyangu tangkiyirli warla-pajurnu. Kaaturlurla tangkiyikiji yartarnarri yungu yungurla yapa-piyalku wangkami Palamaku. Tangkiyirlirla pututu-pungu Palamakiji maju-kujakuju.

¹⁷ Tiija yinya maju-patu, ngularraju Palama-piya. Yungulu-jana nganta yapa kangkarla Kaatu-kujakuju. Jangku-pinyi kalu-jana nyiyarningkijarra yapakuju, kala ngari kalu jamulu wangkami. Tiija maju-patuju mulju-piya ngapa-wangu. Yapangku kalu muljuju pangirni, kala kula kalu palka-mani ngapaju. Manu tiija yinya-patuju mangkurdu-piya kuja-ka palka-jarrimi wuraji. Yapangku kalu mangkurduju nyanyi, manu kalu manngu-nyanyi kapu ngapa nganta wantimi. Kala lawa. Kuja-piya, yapa kalu-jana yani tiija maju-patuku purda-nyanjaku Kaatu-kurluku nganta. Kala kula kalu pina-jarrimi nyanungurra-jangka, lawa. Kujarla-jana Kaaturluju ngurra maju-nyayirni yurdujarra-manu tiija maju-patuku. Kapu-jana tarnnga-kurra murrumurru-mani.

¹⁸ Tiija yinya maju-paturlu kalu-jana yapaku warrirni Kirijini-patuku jalangu-warnuku yangka-patu kujalu maju yampija manu kujalu Jijaji puraja witaku ngari. Yulyuriku-yinyi kalu-jana Kirijini-patuju. Wangkami kalu-jana, "Kajinkili yapa nyurrurla ngampurra nyinami majungka-jarrinjaku yungunkulu-nyanu wardinyi-mani, ngulaju ngula-juku."

¹⁹ Ngula-jangka kalu-jana yimi-karirlangu wangkami, "Yapa nyurrurlaju rarralypalku. Ngarili ngurrju marda majungka-jarriya kutu!" Kala kujaju junga-wangu. Tiija maju-patuju kula kalu rarralypa nyinami. Majungku ngari kajana jinyijinyi-mani majungka-jarrinjaku. Pirijina-piya kalu nyina. Pirijina kula kalu rarralypa nyinami, ngulapiyanya.

²⁰ Nyurru-wiyi tiija maju-patuju kalalu Kirijini-wiyi nyinaja. Majulu yampija purdangirli, yangka kuja kajana jurnta kanyi Kaatu-kujaku. Kalalu milya-pungu ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji kuja-ka ngalipa-nyangu Ngarlkinpa nyina. Kala ngula-jangka, rdirri-yungulu majungka-jarrinjaku-yijala. Nganangkulku kapu-jana muurlmardarni? Lawa ngari!

²¹ Kajili nyinayarla ngurrrpa-juku kutu jungarni nyinanja-wangu Kaatuku, ngulaju ngurrju. Kajili Kirijini-wangu-juku nyinayarla, ngulaju ngurrju. Junga kujaju. Kala kujalu Kirijini-jarrija, ngulangku-julu yampijalku Kaatu-kurlangu kuruwarriji ngurrju kuja-jana yimi-ngarrurnu. Kuruwari yangka kujalu-jana jaajikingarduyu wiriwirirli pinarri-manu.

* 2:15-16 Nyangka Numbers 22-24

²² Yapangku yimi wita yirrarnu tiija maju-patu-kurlu nyurru-wiyi. Nyampunya yimiji:

“Kuja-ka maliki yurlkulyu-pardimi, ngulaju-ka pina-ngarni. Manu kaji nganangku nguurrnguurrpa parljirni, ngulaju-ka walya-kurra pina-wantinjarla warru wardarrwardarr-wantimi.”*
Junga kujaju.

3

Jijaji kapu pina-yanirni

¹ Yapa nyurrurla-patuku kuja karna-nyarra yulkami-nyayirni, nyurru-wiyirna-nyarra pipa yangka kamparru-warnu-wiyi yilyajarra. Nyampuju pipa-karilki karna-nyarra yirrarni. Ngajulurlurna-palangu pipa-jarra yirrarnu yungurna-nyarra langa-kurra-mani yarda yimi kuja kankulu milya-pinyi. Warrardalu manngu-nyangka jungangku.

² Manngu-nyangka warrardalu yimi kujalu-jana Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-paturlu yimi-ngarrurnu yapaku nyurru-wiyi. Manngu-nyangkalu yimi yangka kuja-jana Warlalja-Wiringki ngalipanyangurlu Ngarlkinparlu Jijajirli yimi-ngarrurnu Kurdungurlu Wiriwiriki. Yinyarrarlal-jalalu-nyarra yimiji yimi-ngarrurnu.

³ Kaji Jijaji Kiraji yanirni pina walya nyampu-kurra, ngulakungarntiji ngalya-karirli yapangku kapulu-nyarra manyu-pinyi nyurrurla yangka kuja kankulu jungangku milya-pinyi Jijajiji kapu yanirni pina. Yapa yinya-patuju kapulu majungka-jarrimi kutu nyarrparlangu-puka kajili manngu-nyanyi.

⁴ Kujanya kapulu-nyarra wangkami, “Nyurru-wiyi, jaruku-ngardypatulu wangkaja yangka ngaka kapu Jijaji pina-yanirni walya nyampu-kurra. Manu kujalpa Jijaji nyinaja walya nyampurla kamparru-wiyi, wangkaja-jana nyanungu-nyangu kurdungurlu-patuku yangka kapu ngaka pina-yanirni. Kala lawa! Pardarnu warrardalparliparla nyanungukuju. Lawa-juku! Kirijini yinya-patu yangka kalalu-ngalpa wiriwiri nyinaja, palija mukulu. Walya nyampuju jurruku-juku kuja Kaaturlu nyurru-wiyi ngurrju-manu.” Kujanya kapulu-nyarra yapaju wangkami.

⁵ Yapa kuja kalu kuja wangkami, ngulaju warlkanji-wati. Wajawajamanulu yimi Kaatu-kurlu yangka kuja ngurrju-manu nyiyarningkijarra nyurru-wiyi. Nyarrparlu Kaaturluju ngurrju-manu nyiyarningkijarraju? Ngarilpa lirra-miparlu wangkanjarlu ngurrju-manu. Kujarlanyalu yalkiri manu yanjilypiri-wati palka-jarrija. Ngula-jangka walya ngurrju-manu kuja ngapa-jangka warraja-jarrija. Junga kujaju. Walyaju ngapa-jangka wilypi-pardija.

⁶ Ngakalku Kaaturlu riwarri-manu nyiyarningkijarra walyangkaju yangka ngawarra wiri-kirlirli.*

⁷ Nyarrpa-manilki kapu-jana Kaaturluju walyaju, yalkiri manu yanjilypiri-watiji? Murnma-juku-ka mardarni, ngulaju kapu ngaka riwarri-mani warlu-kurlurlu. Yinya-puruju kapu-jana yapa maju-patu miimii-nyanyi, manu kapu-jana tarnnga-juku riwarri-mani.

* 2:22 Nyangka Proverbs 26.11

* 3:6 Nyangka Genesis 7-8

⁸ Nyiya-jangka kula-ka Kaaturlu jalangurlu-juku nyiyarningkijarraju riwarri-mani? Nyiyaku karla pardarni? Kaaturlu kula-ka manngunya nyanyi yapa ngalipa-piyarlu, lawa. Nyanungurlu-ka kujarlu manngunya nyanyi, "Parra jintaju ngulaju 1,000-pala yulyurru-piya, manu 1,000-pala yulyurru-piya ngulaju parra jintapiya ngajukuju." Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi.

⁹ Junga kujaju. Kula Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji pina-yanurnu walya nyampu-kurra yungu-jana yapa miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni marda maju-pajirni marda. Ngulaju ngula-juku. Kula Kaaturlu ngurungka nyanungu-nyangurlaju mardarni tarnnga walya nyampukurra yilyanja-wangu, lawa. Nyiyakulku-ka Kaaturluju mardarni yinyarlaju? Kujanya-ka Kaaturluju manngu-nyanyi, "Kula karna ngampurra nyina yapaku pinjaku. Kajilparna Jijaji jalangurlu pina-yilyayarla, ngulaju yapa majuju kajikaluku muku palimi. Kala kajilparna Jijaji mardakarla-juku nyampurla ngaju-nyangurla, marda yapa majupaturluju kajikajulu pina-yaninjarla yalala-yirrarni ngaju. Kujarlanya karna nyina Jijaji pina-yilyanja-wanguju." Junga kujaju. Kaatu kajana yapakuju mari-jarrimi kuja kalu maju nyinami. Ngampurra kajana nyinami yapakuju yungulurla nyanunguku pina-yani.

¹⁰ Kala ngaka, Warlalja-Wiri Kaaturlu kapu yilyamirni pina Jijaji walya nyampu-kurraju. Kujarlanya kapu Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji pina-yanirni, kapu-jana kapal-katirni yaruju-nyayirni yapaku nyanja-wangu-juku. Kaji yanirni, yapangu kapulu purdanya nyanyi warlpa wiri-piya warurr-wangkanja-kurraju. Kaaturlu kapu riwarri-mani nyiyarningkijarra yangka kuja ngurrju-manu walya manu yalkiri. Yuwayi, kapu nyiyarningkijarra muku purrami warlurkurlurlu, nyiyarningkijarra kuja ngurrju-manu nyurru-wiyi. Ngulajangkaju kapu lawa karrimi.

¹¹ Yuwayi, kapu Kaaturlu warlu-kurlurlu riwarri-mani muku. Kujarlanyalu nyurrurlaju jungarni nyinaya yungu-nyarra wardinyi nyinami.

¹² Wardinyili nyinaya, manu manngu-nyangkalu warrarda Jijajikirli yangka kajirla parrakuju Kaaturluju jaka-yirrarni Jijajikingarnti pina-yilyanjakungarntiji walya nyampu-kurakungarntiji. Yuwayi, Kaaturlu parraju nyurru-juku milarnu. Ngaka parra yinyarla kapu-jana yalkiri manu yanjilypiri-wati riwarri-mani warlu-kurlurlu, manu kapu-jana nyiyarningkijarrarlangu warlu-kurlurluju riwarri-mani muku.

¹³ Ngulaju ngula-juku. Kulalu wajampa-jarriya! Milya-pinyi karlipa yangka Kaaturlu kapu-ngalpa yalkiri-karilki manu walya-karilki ngurrju-mani. Wangkaja-ngalpa kujaju nyurru-wiyi. Ngalipa yapa kuja karliparla jungarni nyinami nyanunguku, ngalipa-mipa kapurlipa walya yinyarlaju nyinami. Ngampurra-nyayirni karlipa nyinami yinyakuju walyakuju.

¹⁴ Warrardalurla pardaka kajirla ngurra ngurrju marlaja palkajarrimi. Yirriyirrilirla nyinaya Kaatuku yungu-nyarra wardinyi nyinami. Kujajukulurla jungarni nyinaya yungulu-nyanu rarralypalku nyina kulu-wangu manu yungu-nyarra Jijaji Kirajirli ngaka miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni.

¹⁵ Jijaji Kirajiji, pardarni-jiki kajana yapaku yungulurla pina-yanirni nyanunguku. Yungu-jana muurl-mardarni muku. Ngalipakupurdan-

gkarlu Puurlurlu, kuja-kurlu-yijala yirrarnu. Kaaturlurla yartarnarri yungu yungu pina-jarrimi Jijaji-kirli. Nyanungurlu-jana yimi yirrarnu pipa-paturla nyanungu-nyangurla.

¹⁶ Yimi yinyarraju Puurlu-kurlangu, ngularraju pirrjirdi-nyayirni manngu-nyanjaku. Ngalya-karirli yapangku kula kalu Kaatu-kurlangu Pirlirra mardarni, manu kalurla Kaatuku warntarla-jarrimi jurnta. Nyanyi kalu Puurlu-kurlangu yimi kuja yirrarnu, manu kalu manngu-nyanyi warntarlarlu. Kuja-piyarlu-yijala kalu manngu-nyanyi warntarlarlu yimi-kari yimi-kariji kuja kalu Payipulurla nguna. Kuja-panuju kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani muku.

¹⁷ Yapa nyurrurlarlu kankulu milya-pinyi ngaju-nyangu yimiji ngulaju junga. Kajili-nyarra yinya maju-patu tiija-patu wangkami nyurrurlaku, kajikalu-nyarra yulyurku-yinyi. Kajinkili-jana yimi nyanungurra-nyangu purda-nyanyi, ngulaju ngurrju-wangu. Kajikankulurla nyurrurlarlangu jurnta warntarla-jarrimi Kaatukuju. Tiija maju-paturlu, kula kalu purami Kaatu-kurlangu kuruwarri, warntarla kalu purami. Wangkami kalu warntarla, manu kalu majungka-jarrinja-yani-jiki. Jalangu, nyurrurlarlu yapangku kankulu purami yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Kala kajinkili-jana yinyarra purda-nyanyi, kajikankulurla nyurrurlarlangu kapuru nyina yimi yinyakuju.

¹⁸ Kuja-kujakuju, kulalu-jana purda-nyangka yinya maju-patu. Jungarnilirla nyinaya Kaatuku yungunkulu milya-pinyi Warlalja-Wiri Jijaji Kiraji ngalipa-nyangu Ngarlkinpa. Nyanungunya kanyarra yimiriji nyinami.

Wangkamilki karnarla Kaatuku, "Yapangku yungulpalurla pulka-pungkarla Jijaji Kirajiki jalangurlu manu tarngangku-juku. Ngulajuku ngurrju."

1 John

Pipa 1 Jaanu-kurlangu

Pipa kamparru-warnu kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurrrpa pipa yirrarnu Kirijini-patuku. Nyampu pipa karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Ngaka-kari jirramakarilki-palangu yirrarnu pipa-jarraju, ngulaju karlipa-jana yirdi-mani Pipa 2 manu 3 Jaanu-kurlangu.

Nyampurula pipangka, Jaanurlu yirrarnu ngula karlipa ngaliparlu Kaatu yalala-yirrarni, ngula-warnuju kangalpa nyanunguju yawurujarri. Manu Jaanurluju yarda yirrarnu Kaatu ngula kangalpa ngalipaku yulkami. Ngula-warnuju ngalipalkurlipa-nyanu yulkamija jintakumarrirni. Ngula-warnu Jaanurlu yarda yirrarnu yungurliparla Jijajiki tarnnga-juku wala nyina manu ngungkurr-nyina kuja-ngalpa ngalipaku palija watiya warntawarntarla.

Jijaji Kiraji ngulaju Wankaru-yinja-panu JUKURRARNU

¹ JUKURRARNU Wiri yungurnalu-nyarra yimi-ngarrirni yangka-kurlu kujalpa nyinaja jukurrrpa-wangurla-wiyi. Ngula kujarnalu purda-nyangu wangkanja-kurra nganiparlu puranjakungarduyupaturlu, ngula kujarnalu nyangu milpangku warru wapanja-kurra. Jungarnalu palkaju nyangu, manurnalu rdakangku marnpurnu. Ngana-kurlu kuja karnalu-nyarra nyampuju yimi-ngarrirni JUKURRARNU? Nyampuju yimi ngulaju Jijaji Kiraji-kirli yangka Wankaru-yinja-panu-kurlu.

² Jijaji Kiraji ngulajulpa nyinaja Wapirra Kaatu-kurlu tarnnga-juku wankaru-juku jukurrrpa-wangurla-wiyi, ngulaju yilyajarni nyampukurra nganimpaku milki-yirrarninjaku. Warraja-manu nganimpakurra Jijaji Kirajiji, nyangulparnalul palka-juku wankaru-nyayirni junga-juku. Ngula-juku karnalu-nyarra wangkami manu yimi-ngarrirni jaruju.

³⁻⁴ Nganimpa karnalu-jana jirrnganja nyinami Kirdarlanguku jintangka-juku Wapirra Kaatuku manu nyanungu-nyanguku Ngalapinyanuku. Nyampunyarnalu purda-nyanjarla nyangu palkaju, ngula-kurlunya karnalu-nyarra yirri-purami yungunkulu-nganpa jirrnganja nyinami jintangkalku wardinyilki.

Kaatu ngulaju ngurrju-nyayirni Rdili-nyayirni-wangu

⁵ Nyampunya jaruju yangka kuja-nganpa yimi-ngarrurnu Jijaji Kirajirli nganimpaku, ngulaju kujarlu, “Kaatu, ngulaju-ka nyinami ngurrju-nyayirni Rdili-nyayirni-wangu, kula karla nyanungukuju munga rdanparni, lawa. Kula-ka mungangka nyinami.” Ngula karnalu-nyarra yimi-ngarrirni.

⁶ Wangkami kajikankujulu marda kuja, “Jintangka karnalurla jirranganja nyinami Rdili-nyayirni-wanguku Kaatuku yapaju.” Kujaju junga marda. Kala kajilpankulu munga-piyarla-juku karlirr-yantarla Kaatukujaku tarnnga-juku, ngulaju kajikankulu nyinami manu wangkami warlkanji yijardu-wangu.

⁷ Kala kajilparliparla jungarni nyinakarla Rdili-nyayirni-wanguwana tarnnga-juku, Rdili-nyayirni-wangu kuja-ka nyinami Kaatuju, ngula-piya-wana kajikarlipa nyinami jintangka-juku wungu, ngulaju kajika-ngalpa Kaaturlu kirlka-mani-nyayirni wilji-jangka manu nyiyakari nyiya-kari-jangka yalyungku Jijaji Kiraji-kirlangurlu Ngalapinyanu-kurlurlu yangka kuja-ngalpa palija watiya warntawarntarla.

⁸ Wangkami kajikankujulu marda kuja, “Kula karnalu wilji nyinami, ngurrju karnalu nyina karlirr-yaninja-wangu.” Lawa kujaju! Kujarluju kankulu-nyanu karlirr-kanyi kujarlu wangkanjarlu, kula kankulu jungarni nyinami, lawa.

⁹ Kala Kaatu ngulaju-ka nyinami jungarni-nyayirni, junga kangalpa wangka. Kajirliparla malamala-karrimi manu yalala-yirrarni wilji-warnurluju manu karlirr-yaninja-warnurlu, ngulaju Kaatuju kapungalpa yawuru-jarri manu rdakurl-kijirni, manu kapu-ngalpa kirlka-mani jungarni-wangu-jangkaju ngalipaju.

¹⁰ Nyampunya kangalpa wangkami ngalipakuju Kaatuju: mukurliparla jurnta yanu ngalipaju wilji-jarrinjarla. Kala kuja kankulu-nyanu nganta nyurrurlarlu ngurrju-pajirni wilji-wangu nganta, ngulaju kankulu Kaatu kujarluju warlkanji-pajirni. Ngulangakaju jaru nyanungu-nyangu kula-ka nyinami kurturdurrurla manu nginyinginyirla nyurrurla-nyangurla, lawa.

2

¹ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampurra ngari karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami nyurrurlakuju, ngulaju yungunkulu jungarni nyinami karlirr-yaninja-wangu manu wilji-wangu. Kala ngaliparla turnungka, kajilpa ngana-puka karlirr-yantarla Kaatukujaku, ngulaju kajika Jijajirli nyanungurlu pinarni kanyi Rdarrkanparluju. Ngulakuju kajikarla Kaatuju yawuru-jarrimilki.

² Jijaji-ngalpa kunka-pardija ngalipakuju. Yangka kujalu yirrarnu Jijaji Kiraji watiya warntawarntarla, ngulangakaju-nyanurla Kaaturlu kunka-manu ngalipa wilji-warnu. Jijaji kula-ngalpa ngalipa-mipaku kunka-pardija, lawa. Yapa-karirlanguku-jana kunka-pardija ngurujarraranyparlaku Jijajiji. Kujarluju Jijajirli yawuru-manu Kaatuju ngaliparla wiljingka Rdarrkanparluju.

³ Kajilparlipa jungarnirli purayarla kuruwarri Kaatu-kurlangu wilji-wangurlu, ngulaju kajikarlipa milya-pinyi-nyayirni nyanunguju. Ngulaju ngula-juku.

⁴ Kajilpa yapa jinta-kari marda wangkayarla, ‘Ngajurlangurlu karna milya-pinyi-nyayini Kaatu’, lawa kujaju! Kala kajilpa nyanungurlu yapangku purda-nyangkarla manu warrarda yampiyarla kuruwarri Kaatu-kurlangu puranja-wangurlu, ngulaju kajika wangka yijardu-wangu warlka.

⁵ Kala kaji kuja-piya-wangurlu purami kuruwarri Kaatu-kurlangu junga-nyayirnilri yijardurlu wilji-wangurlu, ngulakuju karla yulkami

Kaatuju karrrikarri-wangu. Nyarrparlu kujarlipa-nyanu milya-pinyi ngaliparluju junga-japa kuja karlipa nyinami Kaatu-kurlangu?

⁶ Nganarlangu kuja-ka tarnnga-juku nganta nyinami Kaatu-kurlangu nganta, ngulaju yungulparla nyinayarla Jijaji-piya-yijala.

Kirijini-patujurlipa-nyanu yulkami

⁷ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, nyampunya karna-nyarra yilyamirra kuruwarri Kaatu-kurlanguju, kula jalangu-warnu, lawa. Ngari karna-nyarra kuruwarri nyurru-warnu-juku yilyamirra Kaatu-kurlanguju yangka kujalpankulu purda-nyangu Kirijini-jarrinjarla, yangka kujalparnal-nyarra yimi-ngarrurnu kamparrurlu-wiyi.

⁸ Ngulaju ngula-juku. Kala jinta-karilki karna-nyarra pipangka yirrarninjarla yilyamirra kuruwarri ngurrju-nyayirni jalangu-warnu. Munga ngulaju karla marlaja waparla-jarrinjarra-yani Kaatuku Rdili-nyayirni-wanguku. Rdili-nyayirni-wangu ngulaju-ka tarnnga-juku rdili-karrilki, junga-nyayirni nyampuju Rdili-nyayirni-wangu. Manu jungarni-nyayirni-yijalankulu nyurrurlaju kuja kankulurla jirnganja nyinami Rdili-nyayirni-wanguku.

⁹ Ngana nganta kuja-ka nyinami nganta Rdili-nyayirni-wangurla nganta, kajilparla nyurunyuru-jarriyarla Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju kajika karlirr-yani-juku Kaatu-kujaku milpa-parnta rdili-nyanja-wangu mungangka.

¹⁰ Kala ngana-puka kuja karla yulkami Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlangu-juku Rdili-nyayirni-wangurla-juku. Kula-ka karlirr-yani maju-kurra-pinangu, lawa.

¹¹ Kala kuja-piya-wangu, yapa ngana-puka kuja karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-ka karlirr-yani Kaatu-kujakuju. Ngulaju-ka ramparlampal-wapami munga-wana-piyarla yirdija kuja mungangka pampa-manu.

Nyiyarningkijarra Juju Ngawu-kurlangu nyampurla walyangka, ngulajurlipa yampimi

¹² Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampu karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurru-juku-nyarra Kaatuju yawuru-jarrija wilji-warnukuju. Nyurru-juku-nyarrarla marlaja yawuru-jarrija Jijaji Kirajikiji.”

¹³ Manu ngula nyurrurlaku jarlu-pardu-patuku karna-nyarra nyurrurlarlanguku pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurlarlu-jala kankulu yangka milya-pinyi-jala nyanungu Jijaji kujalpa Kaatu-kurlu nyinaja jukurpa-wangurla-wiyi.” Manu ngula nyurrurlarlanguku kurdu-warnu-patuku ngula karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurla kujarla puta puntarnu Kaatukuju Juju Ngawungku, ngulajunkulu wurrangku-juku mamparl-pungu.”

¹⁴ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyampunya karna-nyarra pipangka yirrarninjarla yarda wangkami ngulaju kuja: “Milya-pinyi-jala kankulu Wapirra Kaatuju.” Manu jarlu-pardu-patu, nyampu-yijala

karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Nyurrurlarluru kankulu milya-pinyi yangkaju nyanungu Jijaji kujalpa nyinaja Kaatu-kurlu jukurrpa-wangurla-wiyi.” Manu ngula kurdu-warnu-patu, nyampu-yijala karna-nyarra pipangka yirrarninjarla wangkami ngulaju kuja: “Pirrjirdi kankulurla marlaja nyinami nyanungu-nyangukuju jarukuju lani-wangu-juku nyurrurla. Manulpankulu wurrangku-juku mamparl-pungu Juju Ngawu.”

¹⁵ Nyampurla walyangka, nyiyarlangu kuja-ka nyinami Kaatu-kurlangu-wangu majumaju, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu. Ngulajurlipa yampimi nyinypa-wangurlu, kuja-piya-wangurlipa nyinami wartardi-jarrinja-wangu. Ngana-puka yapa kuja-ka wartardi-jarri manu tarnnga-jarri Juju Ngawu-kurlangurla nyiyarningkijarrarla, ngulaju-ka nyinami Wapirra Kaatuku kuja-purda-kari yulkanjawanu.

¹⁶ Ngulaju yangka kuja-ka yapangku wardu-pinyi nyiyarningkijarra maju Juju Ngawu-kurlangu, kuja-ka purlurlparlu warrarda purda-nyanyi, manu nyiya-puka kuja-ka nyanyi majumajurlangu, manu kuja karla langawirl-karri nyiyarningkijarraku majumajuku punkuku, manu kuja kanyanurla warrarda kurrurru-karri manu pulka-pinyi nyiyarningkijarraku, ngularra-piya ngula-ka nyina, ngulaju maju Kaatu-kurlangu-wangu. Nyampu-piya ngulaju kula karla Kaatuku marlaja nyinami, lawa. Juju Ngawuku karla marlaja nyinami majunyayirni nyampu-piya-juku.

¹⁷ Nguruju-ka rdangkarlpa-jarrinja-yanilki nyampurla walyangka. Kaji ngaka walya nguru waparla-jarri manu lawa-jarri, ngulaju kulalu yapaju wartardi-jarrimilki Juju Ngawu-kurlangurlaju nyiyarningkijarrarla majumajurla. Kala nganangku-puka kuja-ka warrarda purda-nyanyi wilji-wangurlu kuruwarrri Kaatu-kurlangu, ngulaju kapurla jirrnnganja nyinami tarnnga-juku.

Yijardu-wangu-kurlu yangka Jijaji Kiraji-piya-wangu-kurlu

¹⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nguruju kangalpa wuurnpa-jarrimi ngalipaku Kirijiniki. Nyurru-jukunkulu-nganpa yangka purda-nyangu jaru jinta-kari-kirli yirdi-kirli Kiraji-piya-wangu-kurlu Yijardu-wangu-kurlu warntarla-kurlu kapu-jana karlirr-kanyi manu pinarri-mani yapa-jarlu. Junga kujaju. Jalangu-jarraju panu-nyayirni kalu yanirni warrarda Kiraji-piya-wangu-patu Yijardu-wangu-patu, manu kalu-jana yapa panu karlirr-kanyi Jijaji Kiraji-kijaku yimirr-yinja-karrarlu majungku. Nyampurra kuja karlipa-jana nyanyi majumaju, ngulaju karlipa manngu-nyanyi manu miyiki-nyanyi nguruju kangalpa kutulku-jarri yangka Jijajikilki yaninjarniki pina.

¹⁹ Kala nyampu yapa kulalu-nganpa nyinaja warlalja wungu-warnu, ngulanyalu-nganpa yanu jurnta. Kala kajili nyinayarla wungu-warnu warlalja kaninjarra, ngulaju kapulu nyinayarla nganimparla turnu-warnurla. Kala kujalu-nganpa yampija, yanu jurntalu-nganpa, ngulajurnalu-jana milya-pungu manu miyiki-nyangu kula nganimpanyangu wungu-warnu manu warlalja.

²⁰ Nyurrurla, kula kankulu yalirra-piya nyina Yijardu-wangu-patu-piya yirdija-ngarra-nyarra Jijajirli Pirlirra kurrupungu. Milya-pinjaku-nyarra kurrupungu nyiyarningkijarraku yijarduku Kaatu-kurlanguku kuruwarrriki yungunkulu milya-pinyi.

²¹ Nyurrurlaju, milya-pinyi karna-nyarra kula kankulu yapa ngalya-kari-piya nyina yangka kuja kalu nyina ngurru yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Pina-jala kankulu nyinami yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Junga-juku nyampunya karna-nyarra nyampu wangka nyurrurlaku Jijaji Kiraji-kirli. Kula kangalpa yimirr-yinyi Jijajirli, warrarda kangalpa wangka junga-nyayirni.

²² Ngana-puka kuja-ka nyinami warlkanji, kuja-ka nyina ngungkurnyinanja-wangu, ngulaju-ka wangkami, "Jijaji kula-ka nyinami Kiraji, Kaatu-kurlangu Yilyanja-warnu." Manu ngana-puka kuja-ka wangkami warlka, "Kularla Wapirra Kaatu Kirda-nyanu Jijajiki. Manu kularla Jijaji Ngalapi-nyanu Kaatuku." Ngana-puka kuja-ka kujaju warlka wangka, ngulanya yangka Kiraji-piya-wanguju Yijardu-wanguju.

²³ Ngana-puka kuja-ka wangkami nganta, "Jijaji nganta kularla Ngalapi-nyanu Kaatuku," ngulaju kula-ka nyinami kurdu-nyanu Kaatu-kurlangu, lawa. Kala ngana-puka kuja-ka wangkami nganta, "Jijaji nganta Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu," ngulaju karla jirrnganja nyinami Jijajiki kurdu-nyanu Kaatu-kurlangu.

²⁴ Nyurrurlarlujunkulu purda-nyangu Kaatu-kurlangu jaru ngurru-nyuru-wiyi. Ngulajulu warrarda manngu-nyangka manu puraya wajawaja-maninja-wangurlu. Kajilpankulu warrarda manngu-nyangkarla wajawaja-maninja-wangurlu manu purayarla, ngulaju kajikankulu-jana jirrnganja nyinami jintangka Kirdarlanguku.

²⁵ Nyampuju wankaru yangka kuja-ngalpa Jijajirli jangku-pungu ngakaku yinjaku: Kapurliparla tarnga-juku jirrnganja nyinami wankaru Kaatukuju.

²⁶ Nyampurranya karna-nyarra yimi-ngarrirni yali-patu-kujaku mulujamulujarlu Yijardu-wangu-patu-kujaku, kalakalu-nyarra marda karlirr-kanyi maju-kurra-pinangu.

²⁷ Ngula-kujakuju-nyarra Kaaturlu kurru-pungu Pirlirra nyanungu-nyangu. Kujarlaju kulankulu nganalku payirni yungu-nyarra pinarri-mani, lawa. Nyuru-juku kanyarra Pirlirraparlu pinarri-mani junga-nyayirni niyarningkijarra Kaatu-kurlu. Kula kanyarra yimirr-yinyi manu jiliwirri-karrarlu pinarri-mani. Jungajukulu manngu-nyangka wajawaja-maninja-wangurlu-juku yijardurlu, kuja-nyarra pinarri-mani Pirlirraparlu Kaatu-kurlangurlu. Manulu tarngalkuju nyinaka Jijaji Kiraji-kirlangu.

Nyinamirlipa Kaatu-kurlangu-juku warlaja ngakaku kaji Jijaji pinarni yani

²⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, tarngajukulu nyinaka Jijaji Kiraji-kirlangu-juku, kalakankulu marda yampimi jukuru-jarrinjarla. Kajilpa pina-yantarlarni jalangu marda, jukurra marda, kajika-ngalpa parlu-pinyi nyanungu-nyangu-juku, ngulangkaju kajikarlipa kurnta-wangu karrimi nyanungurla kamparru. Kujarlajulu nyinaya tarngaparnta yapa nyanungu-nyangu-juku, yungurliparla wirwirl-nyinami lani-wangulku.

²⁹ Jungarni-ngawurra-pala kankulu milya-pinyi Jijaji Kirajiji, kujarlanya kankulu milya-pinyi yapaju kuja-ka marda nyinami Kaatu-kurlangu marda, marda wilji warntarla kuja-purda-kari. Nganangkupuka kuja-ka purami jungarnirli Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlangu kurdu-nyanu.

3

Ngalipa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu kurdukurdu

¹ Wapirra Kaatuju kangalpa yulkami-nyayirni ngalipakuju, kuja kangalpa kurdukurdu warlalja-pajirni nyanungurlu. Junga-juku karlipa ngula-juku nyinami kurdukurdu nyanungu-nyangu nyanunguku. Kala ngalya-kariji yapaju Juju Ngawu-kurlangu, ngulangkuju kula kalu Kaatuju milya-pinyi. Kujarlanya kula kalu-ngalpa ngalipaju milya-pinyi ngula karlipa ngalipa nyinami Kaatu-kurlangu kurdukurdu.

² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, jalanguju karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yapa nyanungu-nyangu warlalja. Ngurra-pala juku karlipa nyinami milya-pinjakuju kajirli-pala-ngarra nyinami ngakalku nyiya-piya mayi. Kala ngari karlipa wita-wiyi milya-pinyi jalanguju, ngulaju kuja: Nyangurla mayi kaji pinarni yani Jijaji, ngulaju kapurli-pala nyanyi Kaatuju jurru-kuju. Ngula kapurli-pala nyanungu-piyalku-yijala nyinami ngurru-juku.

³ Nyampu-kurluku Jijaji Kiraji-kirliki kuja karla ngana-puka ngungkurr-nyinami manu wardinyi-jarri kapuru-wangu, ngulaju kanyanu kirlika-mani pirlirrapaju Jijaji-piya.

Yungulparlipa nyinayarla jungarni karlirr-yaninja-wangu

⁴ Ngana-puka yapa kuja-ka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulangkuju-ka kuruwarri rdilyki-pinyi Kaatu-kurlangu, ngulaju-ka nyinami majulku. Yangka warntarla wilji ngulaju yangka kuja-ka nyina nyanungu-nyangu-wana kuruwarri-wana wilji-juku yapa, kula-ka yangka Kaatu-kurlangu kuruwarri purami.

⁵ Pina-pala kankulurla nyinami Jijajiki kuja yilyajarni nyampukurra walya-kurra ngalipaku kunka-pardinjaku, yungu-ngalpa muurlmardarni karlirr-yaninja-kujaku. Yali Jijaji kulalpa nyiyakulku karlirr-yantarla, lawa.

⁶ Yapa Kaatu-kurlangu warlalja nyanungu-nyangu nyurrurla, kulalpankulu nyarra karlirr-yantarla warrarda, lawa. Yapa-kari ngana-puka kuja-ka karlirr-yani-juku warrarda Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula-ka milya-pinyi Kaatuju.

⁷ Kurdukurdu ngaju-nyangu, kawarr-kanja-kujakulu-nyanu warrawarra-kangka yapa ngalya-kari-kijaku, kalakalu-nyarra karlirr-kanyi. Yapangku kuja-ka jungarnirli purami Kaatu-kurlangu kuruwarri, ngula-mipaju-ka nyinami Jijaji-piya jungarni-juku.

⁸ Kuja-piya-wangu yapa ngana-puka kuja-ka warrarda karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu yapa maju-nyayirni, ngulangkuju-ka purami yapangku Juju Ngawu kuja Juju Ngawu-wiyi nyurru-wiyi karlirr-yanu, ngulanya-ka yapangkuju wirliyarla pura maju-wana. Nyanungurlu Juju Ngawungku maju-manu nyiyarningkijarra nyampurla walyangka ngurungka karlirr-yaninjarlu. Kujarlanya Kaaturlu yilyajarni Ngalapi-nyanuju Jijaji

Kirajiji muku riwarr-pinjaku manu mirrirninjaku majumajuku Juju Ngawu-kurlanguku.

⁹ Yapa Kaatu-kurlangu ngulangkuju-ka mardarni Pirlirra nyanungu-nyangu, ngulaju-ka nyinami jungarni karlirr-yaninja-wangu. Kulalpa nyarrpa karlirr-yantarla warrarda Kaatu-kujaku, yirdija Kaatu-kurlangu yapa warlalja nyanungu-nyangu.

¹⁰ Nyarrparlu kuja karlipa-jana milya-pinyi manu miimii-nyanyi yapaju Kaatu-kurlangu marda, Juju Ngawu-kurlangu marda? Ngulaju karlipa-jana milya-pinyi kujarlu: Ngana-puka yangka kuja-ka karlirr-yani warrarda manu yulkanja-wangu nyina, ngulaju-ka nyinami Juju Ngawu-kurlangu. Kala yangka kuja karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngulaju karlipa nyinami jungarni, manu karlipa-nyanu yulkami ngalipa.

Ngalipajurlipa-nyanu yulka

¹¹ Nyampu jaru kujankulu purda-nyangu nyurru-wiyi, ngulaju yungurlipa-nyanu yulkami.

¹² Manu yungurlipa nyinami wati Kayini-piya-wangu kujalpa Juju Ngawu-kurlangu nyinaja. Nyanungujulpa nyinaja maju-nyayirni. Kala kukurnu-nyanuju, ngulajulpa nyinaja ngurrju karlirr-yaninja-wangu. Kujarlanya pungu tarnnga-kurra nyanungukupurdangka kukurnu-nyanu.*

¹³ Ngajukupurdangka-patu Kirijini-patu, nyinakalu wajampa-jarrinja-wangu manu ngarrurda-wangu yangka kajili-nyarra Kirijini-wangu yapa nyurunyuru-jarri.

¹⁴ Ngalipa karlipa-nyanu yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju. Kujarlanya karlipa pinaju nyinami nguru-jarraku yangka-jarraku nyurnu-kurlanguku nguruku manu wankaru-kurlanguku nguruku. Kaaturlu-ngalpa nyurru-juku kulpari kangu yangka-ngurlu nyurnu-kurlangu-ngurlu, ngula-jangkanya karlipa nyinami wankarulku nyanungu-nyangurla nguru-nyayirni-wangurla. Kuja-piya-wangu ngana-puka kuja karla nyurunyuru-jarrimi Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju-ka nyinami nguru-karirla nyurnu-kurlanguurla.

¹⁵ Yapa nganangku-puka kuja kyananu Kirijini-ngarrirni nganta, kajilparla nyurunyuru-jarriyarla Kirijini-kariyi-nyanuku, ngulaju kajika nyinami yapa tarnnga-kurra pinja-panu maju-nyayirni. Kula karla jirrnganja nyinami wankaru tarnnga-juku Kaatuku, lawa.

¹⁶ Nyarrparlulkurlipa-nyanu milya-pinyi yulkanja-warnu kuja karlipa-nyanu yulkami nganta Kirijini-kariyi-nyanuju nganta? Jijajingalpa kunka-pardinjarla palija watiya warntawarntarla ngalipaku. Kujarlaju warrawarra-kanyirlipa-nyanu palinjakungarntirli-malku.

¹⁷ Yapa marda-ka wangka nganta nyanunguju nganta Kaatu-kurlangu yulkanja wita-wangu nganta. Marda-ka mardarni jurnarrpa panu-jarlu manu talarlangu panu-nyayirni. Manu-ka nyanyi Kirijini-kariyi-nyanu marlajarra-nyayirni jurnarrpa-wangu, wiyarrpa. Kajilparla nyinayarla mari-wangu manu jurnarrpa yinja-wangu, ngulaju kula karla yulkami Kaatu-piyalku, lawa.

¹⁸ Kurdukurdu ngaju-nyangu, junga-nyayirnirlipa-jana yulkami yapa ngalya-karikiji jaru jamulu wangkanja-wangu manu jurnarrpa jurnta

* 3:12 Nyangka Genesis 4

mardarninja-wangu. Jungangkurlipa-jana yinyi, manurlipa-jana ngurrju nyina.

Kirijini-patuju kapurlipa lani-wangu karri Kaatuku kamparru

¹⁹ Nyarrparlu karlipa-nyanu Kirijinirli milya-pinyi Kaatu-kurlangu-japa warlalja, marda yapa-kari karliparla jurnta nyina? Manu puntu-japa karliparla nyina manu rarralyapa?

²⁰ Kajilparlipa Kirijiniji kurnta nyinayarla, ngulaju ngula-juku. Kaaturluju kajika-ngalpa mardarni-juku. Milya-pinyi-ka nyiyarningkijarra, manu kangalpa yulkami-juku. Kujarlanya karliparla nyinami puntu manu rarralyapa Kaatukuju.

²¹⁻²² Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, kajilparliparla puntu manu rarralyapa nyinayarla Kaatukuju, ngulaju kularlipa lanilki nyina. Manu kajikarliparla kutu wangkami Kaatuku nyiyarningkijarraku. Purami karlipa kuruwarri nyanungu-nyangu yirriyirri ngurrju nyinanjaku kuja kangalpa wangkami. Kujarlaju karlipa wardinyi-mani Kaatuju. Kujarlaju nyiyarlanguku kajirlipa payirni, ngulaju kapu-ngalpa yinyi.

²³ Nyampunya Kaatu-kurlangu kuruwarri ngalipaku puranjaku kuja kangalpa wangkami ngurrjuku nyinanjaku. Kuruwarri-ka wangka kuja, "Ngaliparliparla ngungkurr-nyina Jijaji Kirajiki Ngalapinyanuku, manurlipa-nyanu yulkami." Nyampunya kangalpa wangka Kaatuju.

²⁴ Nganangku-puka yapangku kuja-ka purami kuruwarri Kaatu-kurlangu yirriyirri-nyayirni, ngulaju nyanungu-nyangu yapa warlalja, manu karla Kaatuju jirranganja nyina tarnnga nyanunguku yampinja-wangu. Nyarrparlurlipa-nyanu yapangku milya-pinyi ngaliparluru yapajurlipa Kaatu-kurlangu marda, lawa marda? Nyanungu-nyangu Pirlirra kuja-ngalpa yungu, manu kangalpa palka kaninjarni nyina ngaliparla, nyampu-kurlurlunya karlipa-nyanu milya-pinyi Kaatu-kurlangu yapa, yangka kuja kangalpa jirranganja nyina tarnnga yampinja-wangu.

4

Miimii-nyanjarlalparlipa-jana waalparrikarla yapa-patuju marda Kaatu-kurlangu-japa, marda Juju Ngawu-kurlangu

¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, nyampurla walyangka kalu nyinami panu-jarlu-nyayirni jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu nganta. Ngulakujulu-jana ngungkurr-nyinanja-wangu jurnta nyinaya! Marlaja wangka nganta kalurla Pirlirra Kaatu-kurlangu nganta. Junga marda kalu wangka, warlka marda kalu kujaju wangka. Ngungkurr-nyinanjakungarntirliji, miimii-nyanjarlalu-jana waalparrika yapa-patuju marda Kaatu-kurlangu-kurlu-japa, lawa ngula-wangu marda.

² Nyarrparlu kankulu milya-pinyi Kaatu-kurlangu Pirlirra-jangka kuja kalu-nyarra yimi-ngarrirni nganta jaru junga nganta? Yapa kajilpalu nyinayarla Kaatu-kurlangu, ngulaju kajikaluku kujaju wangka, "Kari-nganta Jijaji Kiraji palka-jarrija yapa-nyayirni." Ngulanya kalu nyinami Kaatu-kurlangu yapaju.

³ Kala yapa kajilpa Kaatu-kurlangu-wangu nyinayarla, ngulaju kajika wangka kujaju, "Jijaji Kiraji, kula palka-jarrija yapa-nyayirni,

lawa. Ngarilpa nyinaja pirlirra-mipa.” Kuja wangkanjarla karla jurnta nyinami Kaatukuju yangka Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu. Nyampuju Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu yapa ngulaju yangka jinta-juku jurru-juku kujankulu jaru purda-nyangu kapu ngaka yanirni nyampu-kurra walya-kurra. Jalangu-jala-ka nyina palka nyampurla nyurru-juku maju-nyayirni yangka Kiraji-piya-wangu Yijardu-wangu.

⁴ Kurdukurdu ngaju-nyangu, nyurrurla kankulu nyinami Kaatu-kurlangu-patu yapa-patu. Panu-kari kalu nyinami Juju Ngawu-kurlangu yangka Kiraji-kirlangu nganta jarukungarduyu-patu nganta. Kaatu karla jurnta nyinami wiri-nyayirni Juju Ngawukuju. Ngula-piya-yijala kankulu-jana wiri-yijala jurnta nyinami yangka-patukuju Kiraji-piya-wangu-patukuju, manu nyurru-jukunkulu-jana mamparl-pungu nyampurla walyangka.

⁵ Yangka-paturlu kuja kalu-nyanu Kiraji-kirlangu-pajirni, ngulaju walku! Ngulaju kalu nyinami Juju Ngawu-kurlangu-patu. Ngula-paturlu kalu-jana warru yimi-ngarrirni Juju Ngawu-kurlangu yimi yapa-patu-kariki Juju Ngawu-kurlangu-patuku-yijala. Ngampurrparlu kalu-jana purda-nyanyi yimi Juju Ngawu-kurlangukuju wangkanja-kurrakuju.

⁶ Ngalipa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yapa-patu junga-nyayirni. Ngana-puka yapa kuja-ka pina-nyayirni nyinami Kaatuku, ngulangkuju kangalpa purda-nyanyi Kaatu-kurlangu yimi-ngarrirninjakurra rdakurl-kijirninjakarraru. Ngana-puka kuja-ka nyinami Kaatu-kurlangu-wangu, ngulangkuju kula kangalpa purda-nyanyi yimi-ngarrirninjakurra. Kujarlunya karlipa-jana milya-pinyi yapa-patu Kaatu-kurlangu jarukungarduyu marda, Juju Ngawu-kurlangu jarukungarduyu marda.

Kaatu-piyajurlipa-nyanu yulkami

⁷ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, Kaatu kangalpa yulkami tarnnga-juku. Ngana-puka kuja kajana yulkami yapa ngalya-kariki, ngulaju-ka nyinami Kaatu-kurlangu yapa, manu pina-nyayirni-ka nyinami nyanungukuju. Kujarlaju, yulkarlipa-nyanu ngaliparlangu!

⁸ Kuja-wangu, ngana-puka yapa kuja kajana jurnta nyinami yapa ngalya-kariki yulkanja-wangu, ngurra-ka nyinami Kaatukuju, yirdija Kaatuju Yulkanja-panu ngalipaku.

⁹ Nyarrparlu-nyanu milki-yirrarnu ngalipa-kurra Kaaturluju Yulkanja-panurlu kuja kangalpa yulkami nganta? Yulkanjarla-ngalpa yilyajarni nyanungu-nyangu Ngalapi-nyanu marulu nyampu-kurra walya-kurra yungurliparla jirranganja nyinami wankaru-nyayirni nyanungurla.

¹⁰ Nyarrparlurlipa Kaatuju milya-pinyi Yulkanja-panuju? Kularliparla nyanunguku-wiyi yulkaja, lawa. Nyanunguju-ngalpa yulkajawiyi, kamparruju yilyajarni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu, ngula-kurlurlunya-nyanu walyka-yirrarnu ngaliparla wilji-panurla. Yangka kuja Jijaji Kiraji waraly-karrija watiya warntawarntarla, ngulaju Kaatuku yimiri-maninjaku. Ngula-juku karlipa milya-pinyi Yulkanja-panu Kaatuju.

¹¹ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, tarnnganyayirni kangalpa yulkami ngalipaku Kaatuju karrikarri-wangu-juku. Kujarlajurlipa-nyanu yulkami.

¹² Kula nganangu yapangku nyangu Kaatuju miparrpaju, lawa. Kajirlipa-nyanu yulkami, ngulaju Kaatu kangalpa nyinami tarnnga ngaliparla yampinja-wangu, kapurlipa-nyanu yulkami nyanungu-piyalku.

Lani-wangu karlipa nyinami Kaatu-kurlangu yulkanja-warnu

¹³ Nyarrparlurlipa-nyanu milya-pinyi yapa-paturluju marda Kaatu-kurlanguju warlalja, lawa marda? Nyarrparlurlipa milya-pinyi nyanunguju kuja kangalpa jirrnganja nyinami tarnnga-juku? Ngulaju kujarlu kuja-ngalpa yungu Pirlirrpaju nyanungu-nyanguju. Kujarlanya karlipa-nyanu milya-pinyi Kaatu-kurlangu yapaju.

¹⁴ Nganimparlurnalu nyangu Ngalapi-nyanu parra-kari parra-karirli, ngula-jangka karnalu-nyarra yimi-ngarrirni Wapirra Kaatu-kurlangu yangka kuja-ngalpa yilyajarni Jijaji Kiraji yangka Wankaru-yinja-panu. Yilyajarni nyampu-kurra walya-kurra yapaku muurl-mardarninjaku karlirr-yaninja-kujaku.

¹⁵ Nganangu-puka yapangku kuja-ka Ngalapi-nyanu-pajirni Kaatu-kurlangu Jijaji Kiraji, ngulaju-ka nyinami yapa Kaatu-kurlangu. Ngulakuju karla Kaatuju jirrnganja nyinami tarnnga-juku yampinja-wangu-juku.

¹⁶ Pina karliparla nyinami Kaatuku Yulkanja-panuku. Ngulaju karliparla wala nyinami, yalarni kangalpa yulkami tarnnga-juku Kaatuju.

Ngula-piya-yijala ngana-puka yapa kuja kajana yulkami yapa ngalyakariki yampinja-wangu, ngulaju tarnnga-ka nyinami Kaatu-kurlangu-juku. Kaatuju karla jirrnganja nyinami tarnnga-yijala yampinja-wangu.

¹⁷ Junga kujaju! Nyampurla walyangka Kaatu kangalpa yulkami tarnnga-nyayirni yampinja-wangu Jijaji-piyaku. Kujarlaju kaji-ngalpa Kaaturlu miimii-nyanyi ngurrju-japa maju-japa karlirr-mardarninjakungarntirli, yulkanja-warnu kapurlipa lani-wangu karri manu mirrmirr-karrinja-wangu-juku nyanungurla kamparru. Lani-wangu kapurlipa karri Jijaji-piya Kaatu-kurlangu yulkanja-warnuju.

¹⁸ Yapa ngana-puka kuja karla yulkami Kaatuku, ngulaju karla nyinami lani-wangu-yijala. Kaatu karla yulkami-nyayirni yalumpuku yapaku, kuja-jangkanya karla lani-wanguju nyinami. Kuja-piya-wangu, yapa kuja karla lani nyinami Kaatuku, ngulaju kyananu kanunju wangkami miyalu, ngulaju kuja, "Kaaturlu-jala kapuju murrumuru-mani maju-panuju nganta." Wangka kyananu kanunju miyalu, ngulaju kuja, "Kapuju yampimi Kaaturlu yulkanja-wangurlu nganta." Kujarlu wangkanjarlu-ka kanginy-pinyi Kaatuju Yulkanja-panuju.

¹⁹ Ngalipa karliparla Kaatuku yulkami, yirdija-ngalpa kamparruju yulkaja-wiyi ngalipakuju.

²⁰ Yapa marda kangalpa wangka nyanunguju nganta karla yulkami Kaatuku. Ngula wangkanja-puru marda karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku. Ngulaju warlkanji wita-wangu yalumpuju!

Ngula karla nyurunyuru-jarri Kirijini-kariyi-nyanuku nyanja-warnuku, yapa kuja-piyaju kulalparla nyarrpalku yulkayarla Kaatukuju nyanja-wangu-jangkakuju. Lawa, kulalparla nyarrpa yulkayarla Kaatukuju!

²¹ Nyampunya kuruwari Kaatu-kurlangu kuja-ngalpa yirrarnu: “Yapa kuja karla Kaatuku nganta yulkami Kirijini nganta, ngula-puruju yungurla yulkami Kirijini-kariyi-nyanurlanguku.”

5

Yungulparlipa warrarda mamparl-pinjarla yilyayarla nyiyarlangu Juju Ngawu-kurlangu

¹ Kuja karliparla nyinami Kaatuku kurdukurdu, ngalipa-mipa karliparla Jijajikiji ngungkur-nyinami, yali kuja-ngalpa Kaaturlu milarninjarla yilyajarni. Kuja karliparla yulkami Kaatuku, ngulaju karlipa-jana yulkami Kaatu-kurlangurlanguku yaparlanguku.

² Nyarrparlulkurlipa-nyanu milya-pinyi yapangkuju yangka kuja karlipa-jana yulkami nganta Kirijini-kariyi-nyanu-patuku? Ngulaju yangka kuja karliparla Kaatuku yulkami nganta, ngulangukurlipa kuruwari nyanungu-nyangu purami ngampurrparlu-juku. Ngula-jangkanya karlipa-jana yulkami Kirijini-kariyi-nyanukuju.

³ Kaatu-kurlangu kuruwari, kuja karlipa purami yijardurlu, ngulaju karliparla yulkami. Purami kuja karlipa ngaliparlu ngampurrparlu, ngulangukula kangkalpa mata-maninjarla rampaku-mani Kaatu-kurlangurlu kuruwarrirliji, lawa.

⁴ Kaaturlu kangkalpa pirrjirdi-mani nyiyarlangu Juju Ngawu-kurlanguku yungurlipa warrarda mamparl-pinjarla yilyami karlirrikanja-kujaku. Panu-jarlu yapa karlipa nyinami Kaatu-kurlangu, ngula karliparla wala nyinami nyanunguku nyiyarlanguku. Kujarlunya karlipa mamparl-pinjarla yilyami Juju Ngawu-kurlanguju, wala kuja karliparla nyina Kaatuku.

⁵ Junga kujaju. Nganangu-puka yapangku Jijaji kuja-ka Ngalapi-nyanu-pajirni Kaatu-kurlangu, ngula-miparlunya-ka mamparl-pinjarla yilyami Juju Ngawu-kurlanguju yapa ngalya-kariji karlirrikanja-kujakuju.

Kaaturlu kangkalpa yimi-ngarrirni Ngalapi-nyanu nyanungu-nyangu ngalipaku Kirijini-patuku

⁶ Jijaji Kiraji ngulaju yangka kuja papitaji-jarrija ngapangka, ngula-jangkaju kuja yalyu karlinjarla palija junga watiya warntawarntarla. Kula palinja-wangu nyinaja papitaji-jarrinja-warnuju, lawa. Junga palija. Pirlirpa Kaatu-kurlangu, ngulaju yijardu-wangkanja-palka Pirlirpaju. Kujarlanya kangkalpa nyanja-warnurlu yimi-ngarrirni Jijaji Kirajiji ngalipakuju.

⁷⁻⁸ Wirrkardu-jangka karlipa milya-pinyi Jijaji Kiraji, ngulaju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu. Pirlirpa Kaatu-kurlangu-jangka, manu ngapa-jangka papitaji-jarrinja-warnu-jangka, manu yalyu karlinja-warnu-jangka, yangka-juku jurruku-juku kangkalpa yimi-ngarrirni Jijajikirliji. Ngula-jangka marnkurpa-jangkanya karlipa milya-pinyi nyanunguju Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu.

⁹ Yapa jinta-karirli kajilpa-ngalpa yimi-ngarrikarla jaru nyiyarlangukurlu marda nyanja-warnurlu nganta, ngulaju kajikarliparla marda

ngungkurr-nyinami, kala lawa marda. Kajika-ngalpa marda yimirr-yinyirlangu. Kala Kaatuju kula-ka kuja-piya nyina, lawa. Warrarda kangalpa jungarnirli yimi-ngarrirni Jijaji Kiraji-kirli Ngalapi-nyanu-kurlu. Ngulakuju yungulparliparla ngungkurr-nyinayarla!

¹⁰ Ngana-puka yapa kuja karla ngungkurr-nyinami Ngalapi-nyanuku Kaatu-kurlanguku, ngulangkuju-ka mardarni yimi junga Kaatu-kurlangu kanunjumanyumparlu yangka kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu. Kala kuja-piya-wangu, ngana-puka yapa kuja karla kapuru nyinami Kaatuku yimi-ngarrirninja-warnuku, ngulangkuju kujarlunya-ka warlkanji-pajirni Kaatuju, yangka kuja-ngalpa yimi-ngarrurnu Ngalapi-nyanuju.

¹¹ Nyampunya jaruju kangalpa yimi-ngarrirni Kaaturluju wankarukurlu. Kaaturlu-ngalpa yilyajarni Ngalapi-nyanu yungurliparla nyanungu-mipaku marlaja nyinami tarnnga-juku.

¹² Junga-juku, ngana-puka yapa kuja karla wungu jirrnganja nyinami Ngalapi-nyanuku, ngulaju wankarulku karla jirrnganja nyinami tarnnga-juku. Ngana-puka kula karla jirrnganja nyina, ngulaju kula-ka kuja-piya wankarulku nyinami, lawa.

Walangku yungurlipa-janarla Kaatuku payirni yapa-patu-kariki karlirr-yaninja-warnuku

¹³ Nyurrurlajunkulu yapa Kaatu-kurlangu yangka kuja kankulurla ngungkurr-nyinami Ngalapi-nyanuku. Nyurrurlaku karna-nyarra pipangka yirrarni yungunkulu milya-pinyi kapunkulurla jirrnganja nyina wankaru tarnnga-juku.

¹⁴ Wala karliparla nyinami Kaatuku nyiyarlangukungarnti ngurrjumipakungarnti payirninjakungarnti. Kajilparlipa payikarla nyiyarlanguku, kajilparla ngungkurr-nyinayarla-wiyi yangkaku jurrkukujuku, ngulakuju kajika-ngalpa Kaatuju ngungkurr-nyina payirninjakurraku. Kapu-ngalpa purda-nyanyi wangkanja-kurra wurra-maninja-wangurlu.

¹⁵ Jungarnirli karlipa milya-pinyi Kaatu payirninjakungarntirli. Kuja kangalpa purda-nyanyi nyiyarlangu payirninja-kurra, ngulaju kapu-ngalpa yinyi wurra-maninja-wangurlu.

¹⁶ Kajilpankulu nyangkarla Kirijini-kariyi-nyanu kuja-ka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulakujulurlajinta wangkaya Kaatuku, manu kapu yawuru-jarrinjarla wankaru-juku mardarni. Kala kuruwarrini-nyayirni-wangu jinta-ka nguna Kaatu-kurlangu, kajilpa yapangku rdilykipungkarla, ngulaju kulalparla Kaatuju yawuru-jarriyarla. Kajika yapa yali pali tarnnga-juku. Kaatujulu yampiya payirninja-wangurlu yalumpuku yapaku.

¹⁷ Yapa ngana-puka kuja-ka karlirr-yani Kaatu-kujaku, ngulangkuju-ka rdilyki-pinyi kuruwarrini Kaatu-kurlangu. Kaatuju kapurla yawuru-jarri-juku yalala-yirrarninja-warnukuju. Yapa yali kula palimilki.

¹⁸ Yapa Kaatu-kurlangu kurdukurdu kuja karliparla nyinami, kajikarlipa marda karlirr-yani ngari wita. Kala kulalparlipa warrarda karlirr-yantarla tarnnga-juku yirdijarlipa kurdukurdu nyanungu-nyangulku. Karlirr-yaninja-kujaku kangalpa muurl-mardarni Ngalapi-nyanurlu Kaatu-kurlangurlu. Muurl-mardarninja-warnu kulalpa-ngalpa murrumurru-mantarla Juju Ngawungkuju.

¹⁹ Ngaliparluju Kirijini-paturlu karlipa-nyanu milya-pinyi, ngulaju karlipa nyinami Kaatu-kurlangulku yapa. Panu-kari kalu nyinami Juju Ngawu-kurlangu nyampurla walyangka, manu kalu purami.

²⁰ Nyampurlangunya karlipa milya-pinyi: Kaatu-kurlangu Ngalapi-nyanu yanurnu nyampu-kurraju walya-kurra, jalangu-ka nyinami nyampurla. Nyanungurlu-jala-ngalpa pinarri-manu ngalipaju, ngula-jangkanya karliparla pina nyinami Kaatukuju jintaku jungarni-nyayirniki. Ngulakunya karliparla nyinami warlalja Jijaji Kiraji-kirlangurla Ngalapi-nyanu-kurlangurla. Jijaji Kirajiji ngulaju jinta-juku-jala Kaatuju jungarni-nyayirniki. Nyanungu-juku yangka Wankaru-yinja-panuju yangka wankaru Kaatu-kurlangu-jangka.

²¹ Kurdukurdu ngaju-nyangu, jawirdikili nyinaya juju-kari juju-kari-kijaku Kaatu-kurlangu-wangu-kujaku pirli-jangka marda, marda watiya-jangka! Ngula-juku.

2 John

Pipa 2 Jaanu-kurlangu

Jinta-kari pipa kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurra pipa yirrarnu Kirijini-patuku. Kamparru-warnu pipaju karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Nyampu pipa karlipa yirdi-mani Pipa 2 Jaanu-kurlangu. Ngaka-kari jinta-karilki yirrarnu pipaju, ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 3 Jaanu-kurlangu.

Nyampurula pipangka wangka kangalpa ngalipaku Jaanu yungurli-parla yulkami Kaatuku junga-nyayirni, manu yungurlipa purami, manu yungurlipa purda-nyanyi nyarra kaji-ngalpa wangka nyanunguju.

¹ Ngajujurna Jaanu. Yapangku kajulu wiri-pajirni jaajikiji. Ngajulu karna-nyarra yirrarni nyampu pipa nyurrurlaku Kirijini-patuku kuja kankulu turnu-jarrimi. Kaaturlu-nyarra milarnu. Yulkami-nyayirni karna-nyarra, manu panu-karirlangu kalu-nyarra yulkami. Milyapinyi kalu Kaatu-kurlangu junga yimi, manu kalurla ngungkurr-nyina.

² Ngalipa karliparla ngungkurr-nyina Kaatu-kurlangukuju yimi jungaku, manu kapurli-parla tarnnga-juku warrarda ngungkurr-nyina. Kujarlanya karnalu-nyarra yulkami.

³ Kaatuju ngalipakupalangu, manu Jijaji Kiraji nyanungu-nyangu Kaja-nyanu. Ngungkurr-nyina karliparla Kaatu-kurlanguku jungaku yimiki. Yulkami-nyayirni kalu-ngalpa Kirdarlanguju. Kujarlanya kapulu-ngalpa nyanungu-jarraju yimiri-jiki nyina, manu kapulu-ngalpa mari-jarrinjarla ngurruju nyina. Kapurli-pa-jana marlaja nyina rarralya ngurruju.

⁴ Nyurru-wiyi, Wapirra Kaaturlu-ngalpa yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu yimi junga yungurlipa purami jungangu, manu yungurliparla jungarni nyina. Yapangkuju yaninjarla yimi-ngarrurnu nyurrurla kuja kankulurla jungarni nyina Kaatuku. Nyanunguju wangkaja kuja kankulu purami nganta nyanungu-nyangu yimi jungangu. Kujarlanya karna wardinyiji nyina.

⁵ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Yungurna-nyarra wangkami. Kularna-nyarra yimi jinta-kari yimi-ngarrirni. Kala yungurna-nyarra yimi-ngarrirni yangkajuku yimi kuja-ngalpa Kaaturlu yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi Kirijini-jarrinjakungarntiji. Wangkaja-ngalpa yungurlipa-nyanu jarnkujarnku yulkami. Ngula-yiyala karna-nyarra yarda yimi-ngarrirni yimi jurrkujuku nyampurlaju pipangka.

⁶ Nyarrparliparla yulkami Kaatukuju jungaju? Kaaturlu-ngalpa yimi yungu yungurlipa purami jungangu. Kajirli-pa purda-nyanjarla purami jungangu, kujanya karliparla yulkami Kaatukuju.

⁷ Kalalu panu-nyayirni nyurrurla-nyangu jaajirlaju nyinaja pina-watiji. Kalalu-jana yapa pinarri-manu Kaatu-kurluju. Ngulajulu kurruly-wantijalku. Ngulaju kalu jalanguju nyina yimirr-yinja-palkalku. Yampijalu nyurrurla-nyangu turnu-warnuju, manulu warnarla yanu Kaatu-kujakuju. Kuja-jangkarlunya kalu-jana yapa panu-kariji yimirr-yinyi warlkanngulku. Yinyarra warlkanji-patu kalu wangkami Jijaji nganta kulalpa yapa-nyayirni nyinaja. Pirlirpa-mipa nganta nyanunguju. Yinyarrarluru warlkanji-watirli kuja kalu-jana yapa kanyi Jijaji-kijaku.

⁸ Warrawarra-kangkalu-nyanu nyanungurra-kujakuju! Kalakalu-nyarra yimirr-yinyi. Kajinkili-jana purda-nyanjarla purami yimirr-yinja-warnu, ngulaju kulankulu nguru-nyayirni-wangurla nyinami Kaatu-kurluju, lawa. Kapunkulu yani ngurra jinta-kari-kirra punkukurra.

⁹ Jijaji Kirajirli-ngalpa pinarri-manu Yimi Ngurrju. Kaji yapa jinta-karirli nganangku-puka Yimi Ngurrju kurruly-kijirni yimi-kari-kirraluku, ngulakuju kula karla Kaatuju jirnganja nyina nyanungukuju, lawa. Kala kajirli yapa ngungurr-nyina yimiki kuja-ngalpa Jijajirli pinarri-manu, ngulakuju Kirdarlangu kapalarla jirnganja nyina.

¹⁰ Marda yapa jinta-kari kajilpa yantarlarni nyurrurla-nyangu jaaji-kirra, ngulangku marda kajilpa-nyarra yimi-karirilki pinarri-mantarla Jijaji-kirli nganta, ngulaju kula yangka jurrku-juku kuja-ngalpa ngalipa pinarri-manu. Kaji yapa kuja-piya yanirni, ngulaju kulalu kangka nyurrurla-nyangu-kurra ngurra-kurraju. Kulalurla wapirdi wangkaya, ngarili yilyaya-puka.

¹¹ Nyiya-jangka kujaju? Kujarra-piya yimirr-yinja-panu, kula kalurla Kaatuku warrki-jarrimi. Kajinkili-jana kanyi nyurrurla-nyangu ngurra-kurra, kapunkulu maju-yijala nyinami nyanungurra-piya.

¹² Yungurna-nyarra yarda yimi-ngarrirni panu-nyayirni, kala kularna-nyarra yirrarni nyampurla pipangka. Yungurna-nyarra yanirra nyurrurlaku nyanjaku ngaka. Kajirna yanirra, yungurna-nyarra nyanjarla wangkami. Ngula-jangkanya kapurlipa wardinyi nyinami.

¹³ Kaaturlu-nyanu milarnu Kirijini-patu kuja kalu nyina nyampurla ngaju-kurlu. Ngula-paturlu yungulu-nyarra yimi-ngarrirnirra ngurrju nganta kalu nyina. Ngula-juku.

3 John

Pipa 3 Jaanu-kurlangu

Pipa purdangirli-warnu kuja-jana Jaanurlu pantirninjarla yilyajarra Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Jaanurlu-jana marnkurrpa pipa yirrarnu yapa Kirijini-patuku. Kamparru-warnu pipaju ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 1 Jaanu-kurlangu. Jinta-kari pipaju ngulaju karlipa yirdi-mani Pipa 2 Jaanu-kurlangu. Nyampuju pipa, Jaanurlu kuja-jana yarda-yirrarnu Kirijini-patuku, yirdi-mani karlipa Pipa 3 Jaanu-kurlangu.

Jaanurlu pantirninjarla yirrarnurla pipa yirdikiji Kayijuku, ngulangkuju kujalpa-jana tala yungu yali-patuku Kirijini-patu-kariki ngulangkuju kujalpalu-jana Yimi Ngurrju Jijaji-kirli warru yimi-ngarrurnu, ngulakunyaalpa-jana yungu talaju.

¹ Ngajujurna Jaanu. Yapangku kajulu wiri-pajirni jaajikiji. Ngajulu karnangku yirrarni nyampu pipa nyuntuku, Kayiju. Nyuntujunpa ngaju-nyangu wungu-warnu. Yulkami-nyayirni karnangku.

² Ngajukupurdangka wungu-warnu, milya-pinyi karnangku kuja kanparla ngurrju nyinami Kaatuku nyuntu-nyangu pirlirra-kurluju. Wangkami karnangkurla yungungku pirrijirdi-mani warrarda, ngula kapunpa nyurnu-wangulku nyinami.

³ Kujalu ngalya-kari Kirijini-patu yanurnu nyampu-kurra ngurra-kurra, yimi-ngarrurnujulu kuja kanpa jungangku purami Kaatu-kurlangu yimi junga, manu kuja kanpa jungarni nyinami ngurrju. Kujarlanya karna wardinyi-nyayirni nyina.

⁴ Ngajulurluju karna-jana warrawarra-kanyi manu pinarri-mani ngaju-nyangu Kirijini-patu-kariji. Kurdukurdu-piya kajulu nyina ngajukuju. Kuja karna purda-nyanyi kuja kalu Kaatu-kurlangu yimi junga purami jungangku, ngulangkuju kaju wardinyi-mani-nyayirni.

⁵ Ngajukupurdangka wungu-warnu Kayiju, yangka kujalpangkulu Kirijini-patu-karirli nyuntu nyanja-parnkaja, marda kulanpa-jana milya-pungu. Kala ngarinpa-jana kutu kangu nyuntu-nyangu ngurra-kurraju. Ngurrju kujaju.

⁶ Yinyarrarlujulu yaninjarla yimi-ngarrurnu kujalpanpa-jana yulka-njarla tala yungu. Ngaka kajili yarnkamirra nguru-kari nguru-karikirra, wurnakungarntirli-jana nyiyarningkijarra yungka. Kirijini-kari Kirijini-karirli yungulpalu-nyanu jarnkujarnku tala yungkarla kajili ngurra-kari ngurra-kari wapami Kaatuku kajilirla warrki-jarri.

⁷ Yinyarra Kirijini-patulu yanu ngurra-kari ngurra-kari-kirra yungulu-jana yapa pinarri-mani Jijaji Kiraji-kirli, yangka yapa-patu kuja kalu milya-pinja-wangu nyinami. Ngula-puruju kulalu-jana payurnu Kirijini-wangu talaku manu nyiyarlanguku.

⁸ Kujarlanya, ngalipa kuja karliparla ngungkurr-nyina Jijaji Kirajikiji, ngulajulparlipa-jana tala yungkarla warrkini-wati yinyakuju.

Marda kularlipa yani nyanungurra-kurlu yinya ngurra-kari ngurra-kari-kirraju yapaku yimi-ngarrirninjaku Kaatu-kurlangu yimi jungaku. Ngulaju ngula-juku. Yinyi-jiki kajikarlipa-jana yungulu yanilki.

⁹ Ngajulurna-jana pipa wita yilyaja Kirijini-patu-kariki nyuntu-nyangu turnu-kari-jangkaku yungulu-jana tala yinyi Kirijini-patuku warrkini-patuku kujalpalu-jana jjanu wapaja. Kala yinya wati jinta-kari Tiyutipi yungu-jana wiri nyina Kirijini-patuku nyuntu-nyangu turnu-warnurlakuju. Kujarlanya kula kaju wiri-pajirni.

¹⁰ Ngaka kajirna nyuntu-nyangu-kurra yanirra, kapurna-nyarra yimi-ngarrirni nyurrurlakuju nyanunguju kajinkili jinta-jarrimi. Warlka-ka warrarda wangka ngaju-kurlu yunguju nganta murrumuru-mani nyanungu-nyangu yimi-kirlirli ngajuju. Kala kula kyanu kujarluju yawuru-mani, lawa. Kajili Kirijini-patu-kari warrkini-patu yanirra nyuntu-nyangu ngurra-kurra jjanu, kula kajana rdakurl-kijirninjarla warrawarra-kanyi jungangu, lawa. Warlapajirni kajana Kirijini-patu-karilangu warrawarra-kanja-kujaku nyanungurra-kujakuju. Yilyami kajana jaaji-ngirli.

¹¹ Ngajukupurdangka wungu-warnu, kula-jana waalparrika yapakari kuja kalu majungka-jarrimi. Ngari-jana waalparrika ngurrjumipa yangka kuja kalurla Kaatu-mipaku ngurrjuju nyina. Ngana-puka kaji jungarni nyina, ngulaju Kaatu-kurlangu kurdu. Kala yapa kuja-ka maju nyina Kaatu-kujaku, ngulangkuju kula-ka Kaatu milya-pinyi.

¹² Kaji wati Mitiriyu yanirni nyuntu-nyangu ngurra-kurra, ngulaju kangka nyuntu-nyangu yuwarli-kirra, manu warrawarra-kangka. Kirijini panu-karirli kalu milya-pinyi, manu wangkami kalu nyanunguju ngurrju nganta. Junga kujaju. Milya-pinyi karlipa kuja-ka Kaatu-kurlangu yimi jungangu purami, manu kuja karla ngurrju jungarni nyina. Nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa. Manu kanpa-nganpa milya-pinyi nganimpaju. Milya-pinyi kanpa kuja karnalu nyarra wangkami Mitiriyu-kurlu ngulaju junga.

¹³ Yungurnangku yarda yimi-ngarrirni panu-nyayirni. Kala kularna yarda yirrarni nyampurlaju pipangkaju.

¹⁴ Yungurnangku nyuntu-nyangu ngurra-kurra yanirra jjanu. Ngula yungurnangku nyanyilki, manu yungurlu mapirrilki wangkami.

¹⁵ Kaatu-kurla marlaja nyinaya rarralya ngurrju! Ngaju-nyangu wungu-warnu-paturlu yungulu-nyarra yimi-nyarrirrirra ngurrju nganta kalu nyina. Wangkaya-jana Kirijini-kari wungu-warnuku jinta-kari jinta-kariki nyuntu-nyangu ngurrangka, manu japika-jana ngurrju-japa kalu nyina. Ngula-juku!

Jude

Pipa Juurtu-kurlangu

Pipa kuja-jana yirrarnu Juurturlu Kirijini-patuku nyurru-wiyi

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Pipa nyampuju yirrarnu nyurru-wiyi watingki yirdingkiji Juurturlu. Yirrarnu-jana nyampuju panu-kariki Kirijini-patuku. Pipa nyampurluju-jana pututu-pungu yungulu-jana tiija-patuku ngawuku jurnta nyinami yangka kuja kalalu-jana yimi warntarla yimi-ngarrurnu Jijaji-kirli. Juurtu-jana wangkaja Kirijini-patuku yungulu-jana jurnta nyinami yinya-patukuju tiija-patukuju manu yungulu nyanungurra-piya-wangu nyinami. Juurtu-jana wangkaja yungulurla nyarrparlu pulka-pinyi Kaatuku.

Juurturlu-jana pipa nyampuju yirrarnu Kirijini-patuku

¹ Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, ngajujurna yirdiji Juurtu. Ngajujurna Jijaji Kiraji-kirlangu warrkini. Jamajiji ngajukupurdangka papardi yangka kuja-ka wiri nyinami jaajirla. Ngajulurlu karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yapa nyurrurlaku yangka kuja-nyarra Kaatu milarninjarla wangkaja. Milarnu-nyarra yungunkulurla nyanunguku nyinami. Ngalipakupalangu Wapirra Kaatu kanyarra yulkami. Warrawarra-kanyi kanyarra yungu-nyarra ngaka yinyi Jijaji Kiraji-kirralku.

² Wangkami karna-nyarrarla Kaatuku yungunkulu Kaatu milya-pinyi yangka kuja kanyarra mari-jarrinjarla ngurrju-juku nyinami. Kujarlaju kapunkulu milya-pinyi kuja kankulurla ngurrju-nyayirni rarralya marlaja nyinami tarnnga-juku, manu kapunkulu milya-pinyi kuja kanyarra Kaatu yulkami-nyayirni.

Juurturlu-jana pututu-pungu Kirijini-patuku yangka-patu-kujaku kujalpalu warntarla yimi wangkaja Jijaji-kirli

³⁻⁴ Ngajukupurdangka-patu yapa-patu wungu-warnu-patu, yulkami-nyayirni karna-nyarra. Pipa nyampurla kapurna yirrakarla yimi jinta-kari Kaatu-kurlu kuja-ngalpa muurl-mardarnu palinja-kujaku yangka yungurlipa nyanungu-kurlulku tarnnga nyinami. Kala lawa. Ngajurna kurruly-kijirninjarla ngampurra-jarrija yimi nyampu yirrarninjaku yungunkulu nyanungu warrarda purami junganku manu yungunkulu-jana yapa ngalya-kariki yimi-ngarrirni yimi junga Jijaji Kiraji-kirli. Nyiya-jangka kujaju? Yapa panu-karili jinta-jarrija jaaji-kari jaaji-karirla ngalipa-nyangurla, manu kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu yimingki. Kamparruju kula-ngantarlipa-jana Kirijini-nyayirni manngu-nyangu. Kala lawa. Kula kalurla jungarni nyinami nyanunguku. Kujanya kalu-jana yapakuju warrarda wangkami, "Kaatu kula kangalpa kulu-jarrimi, ngari kangalpa yawuru-jarrimi-mipa. Kujarlaju majungka-jarrimirlipa kutu!" Yimi nyampu-kurlurluju, warntarlarlu kalu-jana pinarri-mani yapaju. Kuja kalu maju-juku warrarda nyinami, kujarlaju karlipa-jana milya-pinyi

kula kalu jungangku purami Warlalja-Wiri Jijaji Kirajiji. Kula kalu purda-nyanyi. Nyurru-wiyi nganangku mayi yirrarnu yangka kapu-jana ngaka Kaaturlu yapa yinya-patuju murrumurru-mani. Kujarlaju karna-nyarra pipa nyampuju yirrarni yangka yungunkulu-jana yapaku yimi jungangku yimi-ngarrirni Jijaji-kirli.

⁵ Yapa nyurrurlarlu kankulu yimiji milya-pinyi Payipulurlaju. Kala yungurna-nyarra yarda langa-kurra-mani yungunkulu milya-pinyi. Manngu-nyangkalu-jana Yijirali-pinki yapa kujalpalu pirijina-piya warrki-jarrija Yijipirla nyurru-wiyi. Kaaturlu-jana muku kangu nguru yinya-ngurluju. Kala panulpalurla kapuru nyinaja, manngu-nyangulpalu kula-nganta-jana yampija warrawarra-kanja-wangurlu. Kujarlanya-jana Kaaturluju riwarri-manu jiljangkaju.

⁶ Manngu-nyangkalu-jana marramarra-patu kuja kalalu Kaatukurlu nyinaja nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla. Nyanungurlu-jana yirrarnu yinyarlaju yungulurla warrki-jarrimi nyanunguku manu yungulu wiriwiri nyinami nyiyarningkijarrakuju. Kala panu-karili kujakuju ngampurrpa-wangu-jarrija. Kulalu purda-nyangu. Warrkijili yampija yangka kuja-jana nyanungurlu yungu. Kuja-panuju Kaaturluju warirninjarla kujurnu-jana rdaku maru-kurra kuja-ka rdili-wangu nguna. Nyanungurlu kajana yinyarla mardarni ngakaku kaji-jana maju-mani tarnnga-kurra.

⁷ Manngu-nyangkalu-jana yangka yapa kuja kalalu nyurru-wiyi kirri jirramarla nyinaja yirdi-jarrarlaju Jatamarla manu Kumararla * manu ngalya-kari yangka kuja kalalu nyinaja kirri-kari kirri-karirlangurla wurnturu-wangu. Yapa yinya-patu kulalpalu yupukarraju nyinaja jungarni-kirli-mipa wati manu karnta, ngarilpalu kutukutu ngunaja yupukarraju warntarla wati-kariyi-nyanu manu karnta-kariyi-nyanu ngurrangkaju. Kujarlanya-jana Kaaturluju riwarri-manu warlu-kurlurluju yalkiri-jangkarlu. Riwarri-manu-jana yungurlipa milya-pinyi. Ngana-puka kajirla Kaatuku purda-nyanja-wangu jurnta nyinami, ngulaju kapu-jana warlu-kurra kijirni yangka kuja-ka warrarda jankami.

⁸ Yapa yali-paturlu maju-paturlu nyurrurla-nyangu jaajirlarlu, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani yimi warntarla-kurlurlu, milya-pinyi-jala kalu yimi nyampuju. Kala kula kalu Kaatu jungangku purda-nyanjarla purami, lawa. Warntarla-juku kalu nyinami yapa maju-patu-piya kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja. Kujanya kalu wangkami, "Kaatinganpa jukurrparla wangkaja ngula-warnuju yungurnalu majungkarri warrarda." Kujaju junga-wangu. Maju kuja kalu manngu-nyanyi, kujarlanya kalu-nyanu palkaju maju-mani. Nganimpajurnalu-jana wiriwiri yapa yinya-patukuju, kala kula kalu-nganpa purda-nyanyi wangkanja-kurra, lawa. Jinta-kariji, manyu-pinyi kalu-jana Kaatukurlangu marramarra-patu pirrjirdi-patuju, manu punku-pajirni kalu-jana.

⁹ Manngu-nyangkalu yimi Mujuju-kurlu kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Kuja nyanungu palija, Marramarra Wiri yirdi Mayikulurlu yungu nganta Mujuju-kurlangu palka kangkarla milyingka yirrarnin-jaku. Kala Juju Ngawungku nganta yungu-nyanu kangkarla. Kujajangkanya-pala-nyanu kulu-jarrija. Kala Juju Ngawungku Mujujuju

* 1:7 Nyangka Genesis 18-19

parnka-parnta-pajurnu yangka kuja yapa-kari nganta pungu tarnngakurra.* Kala Mayikulurlu kula kulungku ngarrurnu Juju Ngawu. Kula warntarla-pajurnu, lawa. Kuja-miparla Juju Ngawukuju wangkaja, “Ngajulurlu kapurna Warlalja-Wiri Kaatu payirni yungungku kulu-jarrinjarla warntarla-pajirni.”

¹⁰ Kala yapa yinya-patu kuja kalu nyina nyurrurla-nyangu jaajirla, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu, kula kalu ngurrju nyina Mayikulu-piya, lawa. Kula kalu nyiyarningkijarra milya-pinyi marramarra-kurlu manu pirlirra-kari-kirli, kula kalu mardarni yartarnarri marramarra-piyarlu Mayikulu-piyarluju. Manypinyi kalu-jana marramarra-patu, manu kalu-jana punku-pajirni. Punku kalu nyina puluku-piya manu jiyipi-piya yangka kula kalu manngu-nyanyi yapa-piyarlu. Puluku-piyarlu manu jiyipi-piyarlu kalu manngu-nyanyi nyiya-mipaku ngarninjaku. Yuwayi, yapa yinyaju maju-wati kuja-piya-yijala. Kujarlanya kapu-jana Kaaturluju riwarri-mani muku.

¹¹ Ngulaku karna-jana mari-jarri, kapu-jana Kaaturlu maju-mani yinyaju yapa maju-patu! Ngurrju-manu-jana rdaku maru nyanungurrakuju. Kapu-jana yinyarla ngaka yirrarni. Nyiya-jangka kujaju? Nyarrpa-jarrijalu yapa-patuju? Maju-jarri kalu yangka wati-piya yirdi Kayini-piya * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Warrarda kalu manngu-nyanyi yungulu nyarrparlu tala mani wati yangka Palama-piyarlu * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Yuwayi, Kaaturlu kapu-jana riwarri-mani muku yapa maju-patuju nyurrurla-nyangu jaajirla. Jurnta kalurla nyina Kaatuku wati yangka Kuura-piya * kujalpa nyinaja nyurru-wiyi.

¹² Nyiya-piya yapa yinyaju maju-patu? Maju-nyayirni kalu nyina, kajikalu-nyarra warntarla-mani Kaatu-kujaku. Nyanungurrakuju rdaku wiri-piya kuja-ka walyangka nguna, ngulaju kula kalu yapangku nyanyi kuja kalu wapami mungangka. Kuja kankulu nyurrurla Kirijini-patu jinta-jarrimi miyi ngarninjaku, maju yapa-paturlangu kalu-nyarra jinta-jarrimi nyurrurlakuju. Kala kuja kalu ngarnilki miyi, kula kalu manngu-nyanyi Warlalja-Wiri Jijaji-kirlangu palka manu yalyu, lawa. Ngari kalu miyi-mipaku manngu-nyanyi. Kula kalu-jana yapa ngalya-kari warrawarra-kanyi, manu kula kalu-jana yinyi yimirirli. Ngawu kalu nyinami mangkurdu-piya kuja-ka palka-jarrimi yalkirirla ngapa wantinja-wangu. Yapangku kalu-jana payirni miyiki manu talaku, kula kalu-jana yinyi, lawa. Ngawu kalu nyina watiya miyi-wangu-piya. Kula kalu purda-nyanyi Kaatuju, manu kula kalu-jana yapa pirrijirdi-mani yungulu nyanungu purda-nyanyi. Watiya-piya kalu nyina kuja kalu-jana wilypi-mani walya-jangka. Ngulajangkaju, kulalpalurla ngurrju warrki-jarriyarla Kaatukuju, lawa.

¹³ Yapa yali-paturluju maju-paturlu kalu maju-mani nyiyarningkijarra, ngari kalu majungka-jarrimi-mipa. Maju kalu nyina warlipa-piya kuja-ka nyiyarningkijarra kijirni warru ngurrangka. Mungangka karlipa nyanyi yanjilypiri yungurlipa milya-pinyi nyarrpara-wana yungurlipa ngalipalku yani. Yapa yinyarraju kula yanjilypiri-piya,

* 1:9 Nyangka Exodus 2.12 * 1:11 Nyangka Genesis 4 * 1:11 Nyangka Numbers 22-23,

lawa. Kulalparlipa-jana yapa maju-patuju payikarla yungulpalungalpa pinarri-mantarla jungarni nyinanjaku. Kujarlanya-jana Kaaturluju jangkardu ngurrju-manu yinyaju rdaku wiri-jarlu. Yapa yinya-patuju kapu-jana muku yirrarni yinyarlaju rdakungka tarnngajuku.

14-15 Yangkalu wati manngu-nyangka yirdi Yiniki * kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Palka-jarrija nyanunguju turnu-warnu-ngurlu jika-palanguurlu wati yangka Yatumu-kurlangu-ngurlu, wati kujalpa kamparru-warnu nyinaja.* Nyurru-wiyi Yinikirliji yimi yirrarnu yapa yinya maju-patu-kurlu. Kujanya nyanunguju wangkaja, "Purda-nyangkajulu yirriyirirli. Yapa yinya-patuju maju-nyayirni, kula kalu Kaatu purda-nyanjarla purami, manu nyanungu-nyangu kuruwarri kalu yampimi. Maju-juku kalu wangkami Kaatu-kurluju. Kujarlanya kapu Warlalja-Wiri Kaatuju yanirni walya-kurraju panu-kurlu nyanungu-nyangu marramarra-patu-kurlu. Yinya-patu-kurlurluju kapu-jana yapaju miimii-nyanjarla pinyi karrikarri-wangurlu."

16 Yuwayi, junga kujaju. Yinyarra warlkanji-patu tiija-patu nyurrurla-nyangu jaajirla, Kaaturlu kajana yinyi ngurrju niyarningkijarra, kala lawa. Kula kalu wardinyi nyinami. Nginji-wangkami kalurla nyanungukuju. Warrarda kalu manngu-nyanyi maju niyarningkijarra, majungka-jarrimi warrarda kalu. Warrarda kalu-nyanu kurruru-karri. Ngayarra kalu nyina niyarningkijarraku, manu kalu-jana yipiljipilji-mani yapaju yungulu-jana yulyurлку-yirrarni yungulu-jana niyarningkijarra jurnta kanyi.

17 Ngajukupurdangka-purnu Kirijini-patu, yulkami-nyayirni karnanyarra. Manngu-nyangkalu yimi yangka kujalu-nyarra Kurdungurlu-patu Wiriwirirli yimi-ngarrurnu nyurru-wiyi. Nyampu-patu-jalajana Warlalja-Wiringki Jijajirli milarnu yungulu-jana wiriwiri nyina Kirijini-patuku.

18 Nyampunya yimijili-nyarra yimi-ngarrurnu, "Kaji Jijaji pinayanirni walya nyampu-kurra, kujakungarntiji yapa panungku kapulu manyu-pinyi nyanungu-nyangu yimi jungaju. Yimi yangka jurrku-juku kuja-ngalpa Kaaturlu milki-yirrarnu. Kapulu muku majungka-jarrimi nyarrpa-puka kajili manngu-nyanyi."

19 Yimi yinyarluru kangalpa yimi-ngarrirni yapa maju-patu-kurlu nyurrurla-nyangurlaju jaajirla, kuja kalu-jana yapa pinarri-mani warntarlarlu. Kuja kalu-jana pinarri-mani warntarlarlu, turnu-kari turnu-kari-kirra-jarri kalu, ngula-jangkarluju kalu-nyanu kulungku pinyi. Yinyarra tiija maju-patu, kula kalu purda-nyanyi Kaatukurlangu Pirlirra kuja kajana wangkami, lawa. Ngari kalu kutu majungka-jarri kuja kalu manngu-nyanyi nyanungurrarluru. Kaatukurlangu Pirlirra kula-ka nyanungurrarla nyina, lawa.

20 Kala nyurrurla, ngurrjulu-nyanu jarnkujarnku nyinaya! PIRRjirdimantalu-nyanu yungunkulurla wala nyina yimi jungaku. Yimi tarruku-ngalpa Kaaturlu yungu ngalipaku. Kajinkilirla wangkami Kaatuku, kujakungarntiji payikalu Pirlirra Kaatukurlangu yungu-nyarra yartarnarri yinyi. Ngula-jangka yartarnarri yinya-kurluju wangkayalurla Kaatukuju.

* 1:14-15 Nyangka Genesis 4-5

* 1:14-15 Nyangka Genesis 5.3-24, Luke 3.37

²¹ Kaatu kajana yulkami nyanungu-nyangu yapakuju. Nyanungu kajana ngampurrpa nyinami yungulurla jungarni nyinami. Kujarlajulurla nyinaka jurnta yaninja-wangu. Milya-pinyi karlipa kuja kangalpa Warlalja-Wiri Jijaji mari-jarrinjarla ngurrju nyina ngalipakuju. Pardakajukulurla. Kajirlipa kuja-jarrimi, ngula-jangka ngakaju kapurli-parla wankaru jirrnganja nyinami tarnnga-juku.

²² Yapa ngalya-karirli kalu purda-nyanyi niyarningkijarra yimi. Kula kalu milya-pinyi nyarrpara jungaju manu warntarlaju. Kula kalu milya-pinyi yimi nyarrpara yungulu purami. Ngulaju ngula-juku. Ngarili-jana ngurrju nyinaya yapa yinya-patukuju.

²³ Yapa ngalya-karirli kalu yimi purda-nyanyi kuja kalu-jana tiija maju-paturlu yimi-ngarrirni. Yapa yinya-patu kajikalumarda warntarla-jarrimi Jijaji Kiraji-kijaku. Ngulaju kalu nyina watiya-piya linji-piya yangka kuja kalu warlu-kurra wantimi. Ngulaju kajikalumarda tarnnga-juku janka. Kuja-kujakuju, muurl-mardakalu-jana tiija yinya-patu-kujakuju. Tiija yinya-paturluluju maju-paturlulu-jana yapa ngalya-karirli warntarla-manu Jijaji-kijakuju, manu jalanguju warntarlalku kalu nyinami. Mari-jarrinjarlalu-jana ngurrju nyinaka yapa yinya-patukuju nyinaya. Kala ngarili-nyanu warrawarra-kangka maju-patu tiija-kujaku, kajikalumnyarra nyurrurlarlangu warntarlamani Jijaji-kijaku. Yirriyirri-jarriyalu! Warrawarra-kangkalumnyanu tiija yinya-patu-kujaku! Wawarda walya-kurlu-piya kalu nyinami. Yapangku kuja-ka mardarni wawarda kirlka, ngula-kurlu kajilpa walya-kurralku wantiyarla, ngulaju kajika marda walya-kurra-manu wawarda nyanungu-nyanguju. Kuja-piya-yijala kajinkili-jana purda-nyanyi tiija maju-patu yirriyirri-wangurlu, kapunkulu majungka-jarrimi nyanungurra-piya, wawarda yungkiyi-piya. Kuja-kujakujulu yirriyirri-jarriya.

Kaatukurliparla pulka-pinyi kuja-ka ngurrju-nyayirni nyina

²⁴⁻²⁵ Pulka-pinyirliparla Kaatuku! Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni. Nyanungu-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli kapu-nyarra warntarla yaninja-kujaku mardarni. Nyanungu-nyangu yartarnarri-kirli, nyanunguju-ka mirilmiril-karri nguru nyanungu-nyangurlaju. Ngaka kajinkili kamparru karrimi nyanungurla, kapunkulu karrimi kirlkanyayirni wardinyi. Kapunkulurla yunparninjarla pulka-pinyi. Kaatuju jinta junga kuja karlipa purami. Muurl-mardarnu-ngalpa kuja Jijaji Kiraji Warlalja-Wiri yilyajarni palinjaku ngalipaku. Kaatuju ngurrju manu pirrjirdi. Kula ngana-piya. Kuja-jukulpa nyinaja niyarningkijarra ngurrju-maninjakungarntiji. Nyanunguju-ka kuja-piya-juku nyinami jalanguju, manu kapu tarnnga-juku nyinami. Pulka-pinyirliparla! Ngula-juku ngurrju.

Revelation Yimi Jijaji-kirli Jukurrpa-warnu-kurlu Yimi Jukurrarnu Nyampuju Kujarla Milki-yirrarnu Jaanuku Jijajirli

Nyiya-kurlu yimi nyampu?

Nyampu yimi Jaanurlu yirrarnu nyurru-wiyi. Nyampuju yirrarnu kujalpa pirijina nyinaja walya witangka yirdingkaju Patimajarla kujalpa kulkurrirni karrija ngapangka wiringka. Yali-puruju Kirijini-paturluju kalalu jata-nyangu nguru-kari nguru-kari. Kalalurla Kaatuku wala nyinaja. Kala Ruumu-wardingki-paturluju kalalu-jana murrumuru-manu manu tarnnga-kurra pungu. Kujarlajurla Kaatu wangkaja Jaanukuju yungu-jana nyampu jaru yirrarni, kujakunyarla Kaatuju wangkaja. Kujalu nyampu purda-nyangu Kirijini-paturlu, ngulangajulu pirrjirdi-jarrijalku yungulu tarnnganguku pura Jijaji lani-wangurlu.

Kaaturlurla jukurrpa yungu ngurrju-nyayirni Jaanuku, ngulajangkaju yungu jaru nyampuju yirrarni pukungka. Jalanguju kajikarlipa marnkurrpa jaruju pina-jarri nyampu-jangka puku-jangka. Kamparruju nyampurlu kangalpa yimi-ngarrirni juju-kari juju-kariji kalu nyina nyampurla walyangka jalanguju kuja kalurla jangkardu yani Kaatuku. Nyampurrarlu jujungku kajikalujana jinyijinyi-mani yapa ngalya-kari ngalipaku jangkardu. Ngula-warnurlu kajikalungalpa marda tarnnga-kurra pinyi. Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni Jijaji Warlalja-Wiri ngalipa-nyangu. Ngaka-kariji kapujana muku pinyi maju-watiji nyanungurlulku Jijajirliji. Nyampurlu pukungku kangalpa yimi-ngarrirni kaji walya nyampu lawa-jarri, kapu-ngalpa Kaaturluju kanyi ngurra nyanungu-nyangu-kurra. Kujakungarntiji tarnnga-jukurliparla wala nyina pirrjirdi Kaatukuju kajingalpa nyiarlangu rdipi manu kajirli murrumuru-jarri, tarnngajukurliparla wala nyina Kaatukuju.

Yimi nyampu nyiyarningkijarra-kurlu kaji ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla

¹⁻² Ngajulu Jaanu warrkini Jijaji Kiraji-kirlangu. Nyampu karnanyarra yimi pantirninjarla yirrarni pipangka. Yimi nyampu ngulaju yangka-juku kujaju yirri-puraja Jijaji Kirajirli. Kamparrurlu-wiyi, Kaaturlurla yirri-puraja nyiyarningkijarra Jijajiki kaji nyiia ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla. Ngula Jijajirli marramarra nyanungu-nyangu yilyajarni nyampu-kurra yunguju yimi yirri-purami. Kujaju milki-yirrarnu nyanungurlu kuja, panu nyiyarningkijarrarna nyangu. Ngajulurlulku karna-nyarra pipangka pantirninjarla yirrarni ngularra-kurluju nyiyarningkijarra-kurlu kujarna yangka nyangu yungukulu nyurrurlarlangurlu milya-pinyilki kaji nyiia ngaka nyarrpa-jarri nguru nyampurla. Jaru nyampuju Kaatu-kurlangu. Junga ngulaju, manu ngajukuju yirri-puraja Jijaji Kirajirli.

³ Kuja kankulu yapa nyurrurla jinta-jarrimi, nganangu-puka kajinyarra kiljinki riiti-mani jaru nyampu, ngula-jangkaju kapurla yali

yapa marlaja nyina Kaatuku wardinyi-nyayirni. Manu nyurrurlarlan-gurlu kajinkili jaru nyampu purda-nyanjarla purami, kapunkulurla marlaja wardinyi-jarri. Yuwayi, nyiyarningkijarra nyampurla yim-ingka kuja-ka wangkami, ngulaju kapulu muku palka-jarrimi jalangu-karrikarri.

Jaanurlu-jana Kirijiniki nyampu yimi yirrarninjarla panturnu pi-pangka

⁴ Ngaju karna-nyarra yimi nyampu yirrarninjarla pantirni pipangka nyurrurlaku panuku Kirijiniki kuja kankulu jinta-jarri jaaji-kari jaajikarirala wirli-palarla ngurrararla Yajiyarla.

Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpa nyinaja Kaatuju. Nyanunguju-ka nyinami-jiki jalangurlangu-juku, ngulaju kapu tarnnga-juku nyina. Nyampu karna-nyarrarla wangkami ngalipakupalanguku Kaatuku yungu-nyarra yimiri nyina manu yungunkulurla rarralya marlaja nyina. Manu karna-janarla wangkami yalumpurraku pirlirra wirli-palaku ngula kalu kamparru Kaatu-wana karrimi nguru-nyayirni-wangurla nyanungu-nyangurla yungulu-nyarra nyanungurrarlangu yimiri nyina manu yungunkulu-jana rarralya marlaja nyina lanii-wangu.

⁵ Ngaju karna-nyarrarla Jijaji Kirajirlanguku wangkami. Nyanungurlu jintangu kangalpa yimi-ngarrirni yimi junga Kaatu-kurlu. Kujarlanya yungurliparla wala nyinami nyanunguku. Ngaju karna-nyarrarla payirni yungu-nyarra nyanungurlangu yimiri nyina manu yungunkulurla ngurrju marlaja nyina lanii-wangu. Nyanunguju kamparru-warnu ngula Kaaturlu pina-wankarumanu palinja-warnu. Ngurungka nyampurla, wiriwiri panu kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-karikiji. Kala Jijaji Kiraji, ngulaju kajana nyinami Warlalja-Wiri.

Jijaji kangalpa karrikarri-wangu-nyayirni yulkami. Panurliparla jurnta yanu jarrwara Kaatuku. Kala kuja Jijaji palija watiya warntawarntarla, manu yalyu kuja karlija, kujarlunya ngalpa nyanungurluju pina-kangurnu Kaatu-kurra-pinanguju. Jalanguju nyiyarlu wingkingki kula-ngalpa jinyijinyi-mani jar-rwaraku yaninjaku, lawa.

⁶ Nyampu-jangkanya, jalangu panu karlipa wungu-warnurla jintangalku nyinami. Panulku karliparla Kaatukuju warrki-jarri maralypikingarduyu-piya. Yuwayi, Jijajiji ngurrju-nyayirni ngana-piya-wangu. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli. Tarnngangu-juku yungurliparlajinta nyanungukuju pulka-pinyi. Ngula-juku ngurrju!

⁷ Purda-nyangkajulu nyurrurlarlujulu! Ngaka kapu Jijaji pina-yanirni nguru nyampu-kurra. Kapunkulu nyanyi nyanunguju, kapu yanirni mangkurdurla. Panungku kapulu nyanyi yaninjarni-kirraju nyanunguju. Yapangu ngulalu nyanungu panturnu kurlarda-kurlurlu, kapulu nyanyi-yijala milpa warlalja-jarra-kurlurlu. Kapulurla yapa panu-jarlu nguru warrukirdikirdi yulami nyanunguku. Junga nyampuju! *

* 1:7 John 19.34

⁸ Nyampunya kangalpa Kaatu Warlalja-Wiri wangkami, “Ngajuju karna nyinami nyiyarningkijarraku kamparru manu purdangirli. Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalparna nyinaja. Ngaju karna nyinami-juku jalangurlangu-juku, ngulaju kapurna tarnnga-juku nyina. Ngajujurna PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU!”

Jaanurlu nyangu jukurrrpa-piyarlu Jijaji Kiraji

⁹ Ngajuju Jaanu nyurrurlakupurdangka. Warlalja-Wiri kangalpa Kaatu nyinami panuku, manu warlalja karliparla nyinami nyanunguku. Kujarlaju, yapangku panu-karirli kajulu warrarda murrumurrumanu yangka nyurrurla-piya-yijala. Kala kujaju ngula-juku. Ngaliparlu karlipa tarnngangu-juku Kaatu warrarda purami jurnta yaninja-wangurlu. Ngajulurlu kalarna-jana wapanjarla yimi Kaatu-kurlu warru yimi-ngarrurnu. Yimi yinya junga ngulaju yirri-puraja Jijajirli. Warla-pajurnujulu ngula-kujaku, yapangkujulu puuly-mardarnu, manujulu yilyaja pirijina nyampu-kurra walya wita-kurra kuja-ka kulkurrirni karrimi ngapangka wiringka. Nyampu-kurrajulu yilyajarni nyinanjaku tarnngaku. Ngurrara yirdi nyampuju Patimaja.

¹⁰ Nyurru-wiyi Palya-karirla, Pirlirparlu Kaatu-kurlangurluju ngajuku kuru-pungu yartarnarri nyanungu-nyangu. Ngula-jangkaju, purda-nyangurna yapa jinta-kari ngajulurla purdangirli wangkanjakurra. Nyanungujulpaju kilji-nyayirni wangkaja kurlumpurrngu* jitirninja-kurlangu-piya. Kala kularna nyangu. Purda-nyangurna linpa-mipa nyanungu-nyanguju.

¹¹ Ngulaju wangkaja nyanunguju, “Jaanu, kapurnangku nyiyarningkijarra milki-yirrarnilki. Nyarrpa-puka kajinpa nyanyi, yimi pantirninjarla pukungka yirrarninjanta. Ngula-jangka-jana puku yinya warru yilyaya Kirijiniki ngula kalu jinta-jarri jaaji-kari jaaji-karirla wirliki-palarla. Ngularra Kirijini kalu nyinami kirringka wirliki-palarla yirdingkaju Yipijarla, Jimurnurla, Purrkamamarla, Tayatirarla, Jardujurla, Pilatalpiyarla manu Latujiyarla. Yilyaya-jana puku nyanungupatuku.”

¹² Ngula-jangkarna warru yunjumu-jarrija yangka nganaku nyanjaku kujaju wangkaja. Nyangurna-jana wirliki-pala jukajuka-karrinja-kurlangu kirrirdikirrirdi. Warlupalu jankaja jukajuka-karrinja-kurlangurla kankarlarni. Juka-juka-karrinja-kurlangulu-jana wirliki-pala ngurrju-manu kawurlu-jangka. Ngulalpalu jukaruru karrinjanu kanardirla.

¹³ Ngularrarla kulkurrirni jukajuka-karrinja-kurlangu-paturla, ngana mayilpa yinyarlaju karrija yapa-piya. Nyanungurlu mardarnu jinajina kirrirdimpayi-piya ngularla wapirrija palkaku nyanungu-nyanguku jimanta-jangka wirliya-kurra. Warrukirdikirdi ngarnturlurrurla nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pijiji kirrirdi wartirli-kirlangu-piya karntawarrakarntawarra kawurlu-piya.

¹⁴ Marnilpa nyanungu-nyanguju kardirri-nyayirni milpirri-piya, manu milpa nyanungu-nyangulpa mirlirliny-manu, manu jarrapardija warlu-piya. ¹⁵ Wirliyarlangulpa jarrajarra-pardija warlu-piyayijala, manulpa wangkaja kilji-nyayirni.

* 1:10 trumpet

¹⁶ Nyanungurlu rdakangku jungarni-warnurlulpa-jana mardarnu yanjilypiri wirliki-pala. Kanti-piya kirrirdimpayi yiri-nyayirni wilyipipardija lirra nyanungu-nyangu-ngurlu. Yinngirrijilpa mirlirliny-manu wanta-piya-juku kuja-ka kankarlarra karlarla-puru karrimi.

¹⁷ Kujarna nyanungu warru yunjumu-jarrinjarla nyangu, wanjijarna kamparru ngulangka-juku wirliyarla nyanungu-nyangurla. Ngajujulparna ngunaja yururrinja-wangu yapa nyurnu-piya. Kala nyanungurlu rdakangkuju jungarni-purdanjirli marnpurnu, manuju wangkaja:

“Lani-jarrinja-wangu nyinaka! Ngajuju karna nyinami nyiyarningki-jarraku kamparru manu purdangirli.

¹⁸ Ngaju karna wankaru nyinami tarnnga-juku. Junga-nyayirni-jiki-jalarna palija, manurna pina-wankaru-jarrija, manu kapurna nyinamiyi tarnnga-juku. Yapa kuja kalu yawu-pardimi, panukari kajikarna-jana pina-wankaru-mani yartarnarri-kirlirli, manu panu-kari ngari kajikarna-jana kutu yampimi ngulangka-juku nguru manparra-kurlangurla.

¹⁹ Yuwayi, Jaanu, nyarra kuja kanpa nyanyilki jukurpa-piyarla nyampurula, pantirninjarla yirrarninja-yanta pukungka. Kapurnangu milki-yirrarnirlangu-jala kaji nyiyarningkijarra muku nyarra-jarri ngaka. Yimi yinya pantirninjarla yirraka pukungkarlangu.

²⁰ Nyanyi kanpa-jana yanjilypiri wirliki-pala kuja karna-jana rdakangku jungarni-warnurlu mardarni, manu kanpa-jana nyanyi jukajuka-karrinja-kurlangu kawurlu-jangka wirliki-pala kujalu ngurru-manu. Kala kula yapangu nganangu milya-pinyi-nyayirni kuja kalu yangka nyarrpaku jukajuka-karrinja-yani. Kapurna-nyarra yirri-pura nyampurra yanjilypiri wirliki-pala manu jukajuka-karrinja-kurlangu nyampurra wirliki-pala nyurrurlaku yungunkulu yangka milya-pinyilki. Nyampurra yanjilypiri wirliki-pala, ngulaju marramarra wirliki-pala yangka ngula kalu-jana warrawarra-kanyi jaaji-kari jaaji-kari wirliki-pala. Manu nyampurra jukajuka-karrinja-kurlangu wirliki-pala, ngulaju yapa Kirijini turnu-kari turnu-karirla ngula kalu jinta-jarrimi ngularrarla jaaji-kari jaaji-karirla wirliki-palarla.”

2

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Yipijarla

¹ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu, pipangka yirrarninjarlarla pantika yinyaku marramarraku ngula kaja Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Yipijarla. Nyampu-jana wangkaya:

“Wayinkili nyurrurla! Ngajulurlu karna-jana rdakangku jungarni-purdanjirliji yanjilypiri wirliki-pala mardarni. Ngajulu karna wapanjanyi kulkurru-jarra rdili-kirlangu jukajuka-karrinja-kurlangu-wanaju. Jaru nyampu karna-nyarra wangkami nyurrurlaku. Purda-nyangkajulu!

² Milya-pinyi karna-nyarra yangka nyarra-jarri kuja kankulu nyurrurla. Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankujulu wakurturdu warrki-jarri. Yangka majumaju kuja kanyarra rdipimi, ngulaju kankulu

nyanunguju warrarda purami-jiki jurnta yaninja-wangurlu. Warrarda kankulu-jana jurnta nyinami yapa ngawu-kujaku ngula kalu nyina jarrwara. Yapa panu-karili nyinaja Wiriwiri Kurdungurlu-patu nganta. Kala lawa. Kujankulu-jana miimii-nyangu yirriyirri, ngulajunkulu-jana milya-pungulku yangka kujalpalu-nyarra yimir-yungu.

³ Nyurrurla kankujulu wala nyinami. Kujarlaju, yapangku panu-karirili-nyarra jiliwirri-manu manu murrumuru-manu. Kala nyurrurlarlujunkujulu warrarda puraja jurnta yaninja-wangurlu. Kujarlau kankujulu wardinyi-mani.

⁴ 'Kala yungurna-nyarra kurntakurnta-ngarrirnilki ngari wita-miparlu. Kamparru kujankulu Kirijini-jarrija, ngulajulpankulu-nyanu karrikarri-wangu jarnkujarnku yulkaja. Kala jalanguju kankulu-nyanu yulkami wita-kari wita-kari-mipalku. Kula kankulu jukaruru nyinami kujaju.

⁵ Manngu-nyangkalu junga-nyayirnilki kujalpankulu-nyanu jarnkujarnku yulkaja kamparru-wiyi karrikarri-wangu-nyayirni. Kala jalangu lawa! Yulkanja-wangu kankulu nyina. Yungulpankulu-nyanu yulkayarla jukaruru kujalpankulu kamparru-wiyi nyinaja. Kajinkili yunjumu warrarda nyinami yulkanja-wangu, ngula-jangkaju kapurna-nyarra yanirni, manu kapurna-nyarra rdili-kirlangu jukajuka-karrinja-kurlangu jurnta kanyi.

⁶ Wita-kari yirna-nyarra wangkamilki. Ngularlarlu yapangku panu-karirli ngula kalu purami wati yinya yirdi Nikulawu, ngulangkuju kalu purami yimi jarrwara. Ngaju-piya-juku kankulurla nyurunyuru-jarri yimiki yaliki jarrwaraku. Kujarlangurlanya karna-nyarra wardinyi-jarrimi-juku.

⁷ 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirnilki jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!

Juju Ngawu-kurlangurlu kapulu-nyarra marda putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-ngurlu yaninjaku jarrwaraku. Kala kajinkili-jana warla-pajirni yangka jinyijinyi-maninja wita-wangu-patu Juju Ngawu-kurlangu-patu, kajinkilirla warrarda nyinami Kaatuku jukaruru, kapurna-nyarra kuja-piya wangkami, "Ngayili pajirninjarla kutu nganja miyiji watiya-jangka yangka wankaru-yinja-kurlangu-jangka. Yinya watiya-ka pardimi nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangurla. Ngarili kutu-nganja ngakurruju, ngula-jangkaju yungunkulu nyinami tarnga." ' ' "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Yipjarla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Jimurnurla

⁸ Ngula-jangka, yapa yinyaju yada wangkaja, "Yimi ngaju-nyangu yirrarlinjarlarla pantika pipangka marramarraku yinyaku ngula ka-jana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Jimurnurla. Kuja-jana wangkaya:

'Ngajujurna kamparru manu purdangirli nyiyarningkijarrakuju. Ngajurna palija, manurna yarda wankaru-jarrija. Ngaju karna-nyarra jaru nyampu wangkami, purda-nyangkajulu!

⁹ 'Milya-pinyi karna-nyarra yapangku panu-karirli kuja kalu-nyarra murrumurru-mani. Milya-pinyi karna-nyarra ngula kalu-nyarra jiliwirri-mani, manu kalu-nyarra nginji-wangkanjarla ngawu-pajirni. Ngularrarlu kalu-nyanurla pulka-pinyi. Yirdi-mani kalu-nyanu Juwu nganta, yapa Kaatu-kurlangu nganta. Kala yijardu-wangu kujaju! Ngu-laju kalu nyina Juju Ngawu-kurlangu. Milya-pinyi karna-nyarra ngula kankulu nyinami marlajarra nyiya-wangu-nyayirni. Kala ngulaju ngula-juku. Nyurrurlarlu kankulu nyiyarningkijarraju mardarni-juku Kaatu-kurlanguju! Nyanungurlu-nyarra yungu Pirlirra nyanungu-nyangu.

¹⁰ 'Nyurrurlarlu kapunkulu-nyanu ngaka purda-nyanyi murrumurru-nyayirni. Kala kujakuju kulalu lani-jarriya! Purda-nyangkajulu! Ngampurra kanyarra Juju Ngawu nyinami yungu-nyarra Kaatu-ngurlu karlirr-kanyi. Kujakungarnti, Juju Ngawungku kapu-jana yapa ngawu jinyijinyi-mani nyurrurlaku puuly-mardarninjarla yirrarninjaku rdakungkaku. Kapunkulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi rdakungka parra karlarla-palaku, ngari tarnnga-wanguku yungkaparriki. Yapangku ngularrarlu marda kajikalu-nyarra pinyirlangu. Kala ngulaju ngula-juku. Ngarijili wala-juku warrarda nyinaya! Kajinkijili wala warrarda nyinami, kapurna-nyarra nyiya mayi yinyi ngurrju-nyayirni. Yuwayi, kapunkulu nyinami ngaju-kurlu tarnnga yawu-pardinja-wangu.

¹¹ 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangku purda-nyangka yirriyirri-nyayirni jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wiriki-palarlaku! Ngana-puka kajirra jukaruru-juku warrarda nyinami Kaatuku, ngulaju kapu wankaru warrarda mardarni tarnnga-juku. Nyanungurlu kula yilyami warlu yinya-kurra kuja-ka warrarda jankami.' "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Jimurnurla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Purrkamamarla

¹² Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, "Yimi ngaju-nyangu yirrarninjarlarla pantika pipangka marramarra yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kirringka Purrkamamarla. Kuja-jana wangkaya:

'Ngajulurlu karna kanti-piya kirrirdimpayi yiri-nyayirni mardarni. Ngaju karna-nyarra yimi nyampu wangkami. Purda-nyangkajulu!

¹³ 'Juju Ngawu kajana nyinami wiri yapaku ngula kalu nyina nyurrurla-nyangurla kirringkaju Purrkamamarla. Ngularrarlu yapangku panu-karirli kalu purami Juju Ngawu. Kala nyurrurlarlunkujulu nyinaja warrarda jukaruru ngajuluku, kulankujulu juwakijirninjarla yampija. Kirringka nyurrurla-nyangurlaju Purrkamamarla, ngula-ka nyinami Juju Ngawu, ngularrarlu yapangku panu-karirlili pungu warrkini ngaju-nyanu yirdiji Yantipuju. Nyanungurlu

kala-jana yapaku ngaju-kurlu warrarda yimi-ngarrurnu. Ngula-jangkanyalu pungu nyanunguju. Kala yapangku nyurrurlarlunkujulu warrarda puraja. Wardinyi-mani kankujulu kujarluju.

¹⁴ 'Kala jalangurlu yungurna-nyarra ngari witangku-mipa kurntakurnta-ngarrirniki. Wirrkardu kankulu warntarla nyinami yapa Palama-kurlangu-piya-juku ngulalpalu nyinaja nyurru-wiyi.* Yimi yinya kankulu milya-pinyi? Palamarlu manu yapangku nyanungu-nyangurlu kalalu-jana ngurrju-manu nyiya juju pirli manu jamalya-jangka. Kalalu kuyu purraja ngayirnirla nyiyarningkijarrarla ngularrarla pulka-pinjaku, manu kuyu yinyaju kalalu ngarnu. Yapa Palama-kurlangu kalalu kutu-ngunaja wati-kari-kirli manu karnta-kari-kirli kalykuru maliki-piya. Palamarlu pinarri-manu wati-kari yirdiji Palaka juju ngularra-kurlu nyiyarningkijarra-kurlu, manu ngula-jana Palakarlu pinarri-manu yapa Yijirali-pinki. Kujarlahu, kalalu yapa Yijirali-pinkiji nyinaja yunjumu warntarla yapa Palama-kurlangu-piya-yijala. Kuyu yinyajulu nyanungurluju ngarnu-yijala, manu kalalu ngula-warnuju kutu-ngunaja maliki-piya yapa ngalya-kari-kirliji. Jalangu ngalya-kari kankulu nyinami yunjumu-yijala Palama-kurlangu-piya marda. Kujaju majumaju-nyayirni.

¹⁵ Manu nyurrurla ngalya-kari kankulu nyinami jungarni-wangu ngularra yapa panu-kari-piya ngula kalu purami yimi Nikulawu-kurlangu. Nyanungu-nyangu yimiji jungarni-wangu, jarrwara.

¹⁶ Yimi-jarra kuja kalu-jana pinarri-mani Palamarlu manu Nikulawurlu, ngulaju jungarni-wangu-nyayirni. Yampiyalu-palangu puranja-wangurlu! Kaatulu pina-yaninjarla yalala-yirra! Kajinkili warrarda nyinami jungarni-wangu yapa Palama-kurlangu-piya manu yapa Nikulawu-kurlangu-piya, ngulaju kapurna-nyarra jangkardu yanirra kulukungarntilki nyurru-wiyi-wangu. Kapurna-nyarra kulungku pinyi yangka-kurlurlu kanti-piya kirrirdimpayi-kirilirli kuja-ka lirra ngaju-nyangu-jangka wilypi-pardimi.

¹⁷ 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlula langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangku purda-nyangka yirriyirri-nyayirniri jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirki-palarlaku!

'Ngana-puka kajirra jukaruru Kaatuku warrarda nyinami, kapurnarla yinyi mangarri panu nyurru-wiyi-warnu.* [Ngulaju Kaatu-kurlangu mangarri ngula-jana yilyanjarla yungu yalkiri-jangka nyurru-wiyi, ngula-jana pirda-manu yapa Yijirali-pinki.] Kula-ka nganangku nyanyi mangarri ngula jalangurlu. Wuruly-mardarni karna yapa-kujakuju. Kala kapurna yapaku yangkaku yinyi kuja karla Kaatuku jungarni warrarda nyina. Manu kapurnarla yinyirlangu yapa yinyaku lalya pamarrpa kardirri. Manu pamarrparla yinyarlaju kapurna yirrani yirdi-kari yapaku yinyakuju. Yapangku panu-karirli kulalu yirdi yinyaju milya-pinyi. Yapangku yinya-miparlu pamarrpa kardirri-kirli-miparlu kapu yirdiji milya-pinyi.' "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Purrkamamarla.

* 2:14 Nyangka Numbers 22-24 * 2:17 Nyangka Exodus 16

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kiringka Tayatirarla

¹⁸ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, “Yimi ngaju-nyangu yirrakarla pipangka pantirninjarla marramarraku yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kiringka Tayatirarla. Wangkaya-jana kuja:

‘Ngajujurna Ngalapi-nyanu Kaatu-kurlangu. Milpa ngaju-nyangu-ka jarra-pardimi warlu-piya-juku, manu wirliya ngaju-nyangu-ka jarra-pardimi yalyuyalyu-nyayirni warlu-piya-juku. Ngaju karna-nyarra yimi nyampuju wangkami. Purda-nyangkalkujulu!

¹⁹ ‘Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu nyurrurla yangka nyarrpa-jarri. Milya-pinyi-jala karna-nyarra kuja kankulu-nyanu jarnkujarnku yulkami. Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kankujulu wala nyinami ngaju-mipaku, manu yangka nyurrurla kuja kankujulu mata-karda-nyayirni warrki-jarrimi. Maju-pururlangurlu kankujulu warrarda purami-jiki yampinja-wangurlu. Kujankulu kamparruwiyi Kirijini-jarrija, ngarilpankujulu wita-mipa-wiyi warrki-jarrija. Kala jalanguju kankujulu warrkingka wiringkalku warrki-jarrimi. Ngurrju kujaju!

²⁰ Kala yungurna-nyarra kurntakurnta-ngarrirnilki ngari wita-miparlu. Nyurrurlarlu kula kankulu mardukuja ngawu yinya yirdiji Jijipulu kurnta-ngarrirni, yangka jinta turnu-warnurla nyurrurla-nyangurla kuja-ka nyinami. Mardukujarlu nyampurlu kyananu jarukungarduyuju Kaatu-kurlangu nganta ngarrirni. Kala jungawangu kujaju. Manu kajana warrarda pinarri-mani yapa ngaju-nyangu jungarni-wangurlu yungulu kuja-jangkaju nyinami jungarni-wangu-yijala. Nyanungu mardukuja kajana kuja wangkami, “Mpa! Panurlipa kalykuru kutu-ngunami yapa ngalya-kari-kirli maliki-piya. Manurlipa panungku kutu-ngarni kuyu maralypi-kari maralypi-kari-jangka yangka kuja karliparla purranjarla yinyi Juju Ngawuku.”

²¹ Nyurru-jukulparna warrarda ngarrurnu yungu ngularra nyi-yarningkijarra ngawu yampimi, manu yungu pina-yaninjarla yalalayirarni Kaatu. Kala lawa-juku. Mardukuja yinyaju yungu nganta kalykuru warru ngunami wati-kari wati-kari-kirli.

²² ‘Purda-nyangkalkujulu! Kapurna mardukuja yinya Jijipulu nyurnu-mani-nyayirni. Manu wati ngularra kujalpalu kalykuru-jarrinjarla kutu-ngunaja nyanungu-kurlu, ngulaju kapurna-jana nyurnu-mani-yiyala. Kapulu-nyanu murrumuru wirilki purda-nyanyi. Kala kajilpalu yampiyarla ngunanja-wangurlu Jijipulu, ngulaju kajikarna-jana yampimilki murrumuru-maninja-wangurlu.

²³ Ngularrarlu panu-karirli yangkangku kuja kalu mardukuja nyanungu purda-nyanyi ngula kajana pinarri-mani jungarni-wangurlu, kapurna-jana panu-jarlu muku riwarr-pinyi. Ngula-jangka kapujulu yapangku Kaatu-kurlangurlu jaaji-kari jaaji-karirli milya-pinyi. Kapulu-nyanu jarnkujarnku wangkami, “Wayinkili, nyurru-juku kangalpa milya-pinyi Kaaturluju yangka kuja karlipa nyarrparlu mangunyani nginyinginyirli ngaliparlu. Kuja karlipa yangka nyiyaku payirni nyanungu, payirninjakungarnti kangalpa milya-pinyi.” Nganapuka kaji nyinami jungarni-wangu, ngulaju kapurna ngurrara ngurrju-wangu-kurra yilyamirra tarnngalku. Kala kaji ngana-puka jungarni

nyinami, kapurna kanyi ngurrara ngaju-nyangu-kurra ngurrju-kurra tarnngalku.

24-25 'Kuja kajana mardukujarlu ngulangku Jijipulurlu puranjakungarduyu nyanungu-nyangu pinarri-mani, ngulaju kalu-nyanu kuja jarnkujarnku wangkami, "Wayinkili! Nyampuju Juju Ngawu-kurlangu yimi kuja kangalpa yimi-ngarrirni, ngulaju ngurrju. Yapa panu-karirli kula kalu yimi nyampuju milya-pinyi. Kala karnalu milya-pinyilki." Kujanya kalurla puranjakungarduyu nyanungu-nyanguju marlaja wangkami yimi-kirli ngurrju-wangu-kurlu. Kala yapa nyururla panu-kari Tayatira-wardingki, kula kankulu yimi yinya purdanyanyi, jurnta nyina kankulurla. Kujarlu kankujulu wardinyi-mani. Kujarlaju, yungurna-nyarra ngari jintakulku wangkami: Walajulu warrarda nyinaya kajirna yanirni kulpari. Ngarili yimi nyampu jinta-mipa warrarda puraya yungujulu wala nyina.

26-27 'Ngaka kapurna walya-kurraju pina-yanirni. Ngulakungarnti, kajinkilirla Kaatuku warrarda nyinami jungarni, manu kajinkilirla warrkingka warrarda warri-jarri yangka kuja karna-nyarra yinyi, kapurna-nyarra panu milarni yungunkulu wiri nyinami ngaju-piyajuku yapa panuku ngula kalu nyina ngurrara-kari ngurrara-kari ngurujarraranypa. Ngula-piyarluju milarnu Wapirrarlu ngajukupalangurlu yungurna-jana wiri nyina ngularraku yapa panuku. Kajilpalu-nyarra yapa ngularra kulu-jarriyarla, kapunkulu-jana ngulaju muku riwarr-pinyi.

"Ngularraju kapunkulu-jana wita-kari wita-kari-kirra rdilykirdilyki-pinyi yangka yapangku kuja-ka rdilykirdilyki-pakarni murlukurnpa rdalyku-kurlurlu."*

28 Ngula-jangka kapurna-nyarra yinyi yanjilypiri ngula-ka mirilmiril-karri kakarra-ngurlu, murnmangka-wiyi kuja karla parral-pantirninjinarni. Panungku yapangku kapulu-nyarra nyanyi yanjilypiri yinya-kurluju, manu kujarlaju kapulu-nyarra milya-pinyi wiriwirilki.

29 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni-irli jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatukurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku! "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kiringka Tayatirarla.

3

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kiringka Jardujurla

¹ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, "Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirra pipangka marramarraku yinyaku ngula kajana Kirijini-patu warrawarra-kanyi kiringka Jardujurla. Wangkaya-jana kuja:

'Ngaju karna-jana wiri nyinami pirlirrpaku ngularraku wirlikipalaku, Kaatuku kalurla ngunami ngularraju. Ngajulurlu karna-jana

* 2:26-27 Nyangka Psalm 2.9

yanjilypiri ngularra wirliki-palaju mardarni. Yimi nyampu karna-nyarra wangkami. Purda-nyangkalkujulu!

¹ Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kankulu nyarrpa-jarrimi. Rampalparlu kalu-nyarra yapangku manngu-nyanyi yangka nganta kankujulu purami jungangku. Kala lawa, nyurrurlaju mardankulu yapa nyurnu-piya-juku! Kalankujulu puraja-wiyi, kala jalangurlu yampijalkunkujulu, manunkulu yanu jarrwara-karilki.

² Warrki-jarrimi karnarla Kaatu-mipaku. Nyanungurlulpa-nyarra nyangu yirriyirri. Nyurrurlaju kalankulurla nyinaja jungarni nyanunguku, manulpankulurla kutu-jarrinja-yanu nyanungu-kurrapinangu. Kala ngula-jangkaju, rdirri-yungulkulurla nyanungukuju jurnta yaninjakuju manu jarrwaraku yaninjakulku. Kajinkili warrarda yani jarrwara, kapunkulu yawu-pardi Kaatu-wangu. Yakarra-pardiyalu! Jukuru-wangulurla Kaatuku nyinaka! Rdirri-yungkalurla yarda puranjaku nyanunguku lani-jarrinja-wangu!

³ Nyurru-wiyi, nyurrurlarlunkulu purda-nyangu manunkulu pinarri-jarrija yimiki jungaku Jijaji Kiraji-kirliki. Kulalu yimi kujaju wajawaja-manta! Tarnngangkulu warrarda manngu-nyangka! Jungarnilili yimi ngulaju puraya! Kulalu majungka-jarriya warrarda, kala pina-yaninjarlalu yalala-yirraka Kaatu. Kajinkili yunjumu warrarda nyinami, kulankujulu milya-pinyi kajirna nyangurla yanirni nyurrurla-kurra. Nyurrurlaju kapunkujulu ngarrurda-jarrimi-nyayirni kajirna yanirni. Yuwayi, kapurna-nyarra kapal-katirni yaruju-nyayirni.

⁴ Yapa nyurrurla panu-kari Jarduju-wardingki kankujulu nyinami jungarni. Nyurrurlaju ngurrju-nyayirni jurnarrpa kirlika-piya-juku. Yuwayi, Kaatu kanyarra wardinyi-jarrimi. Kujarlaju, kapunkulu wapami ngaju-wana. Kapurlipa jurnarrpa kardirri mardarni palkangaju.

⁵ Pukungka wiringka yirrarnu-jana pantirninjarla Kaaturlu yirdi yapa panu yungulu nyinami tarnnga nyanungu-wana. Kajinkilirla Kaatuku jungarni warrarda nyinami, ngula-jangka jurnarrpa ngularra kardirri kapunkulu mardarni palkangka. Junga kujaju. Manu Kaaturlu kapu-nyarra yirdi nyurrurla-nyangu mardarni pukungka wiringka yinyarla, kula-nyarra yirdiji mirri. Ngaka, kajirna kamparru karrimi Kaaturla manu marramarra panu-jarlurla, ngularra ngula kalurla warrki-jarrimi nyanunguku, kapurnarla nyanungukuju kuja wangkami, "Wapirra, yapa nyampurraju karna-jana milya-pinyi. Ngularraju kajulu nyinami ngajuluku."

⁶ Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangku purda-nyangka yirriyirri-nyayirni jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirliki-palarlaku! "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarra ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Jardujurla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Pilatalpiyarla

⁷ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja, “Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirraaka pipangka marramarra yinyaku ngula ka-jana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Pilatalpiyarla, kuja-jana wangkaya:

‘Ngaju karna-nyarra yimi nyampu yimi-ngarrirnilki. Ngaju-jurna Warrkini-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Nyanungu-mipaku karnarla warrki-jarrimi. Yimi-ngarrirni karna-jana yimi junga Kaatu-kurlu. Ngajuju Kaaturlu yirrarnu wiri Kingi Tapiti-piya-juku ngulalpa-jana yapaku wiri nyinaja nyurru-wiyi. Kaaturluju yungu kiyi tuwa lakarn-pinja-kurlangu kuja-ka karrimi kamparru nguru-nyayirni-wangurla. Kajirna tuwa lakarn-pinyi kiyi yinya-kurlurlu, kulalpa nganangku jatimapi-mantarla pina. Manu kajirna jatimapi-mani, kulalpa nganangku lakarn-pungkarla.

⁸ ‘Milya-pinyi karna-nyarra yangka kuja kankulu nyarrpa-jarrimi. Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu jaajirla nyinami marnkurrpa-mipa. Yapa-karirli kula kalu-nyarra purda-nyanyi yangka nyarrpa kuja kankulu-jana wangkami. Ngulaju ngula-juku. Purda-nyanjarrankulu puraja yimi ngaju-nyangu. Kulankulu-nyanu ngajuju ngurrrpa-pajurnu milya-pinja-wangurlu nganta. Kujarlaju, tuwa kapurna lakarn-pinyi nyurrurlarla kamparru yungunkujulu kaninjarni yukanjarla ngajuku warrarda warrki-jarrimi. Kulalpa nganangku tuwa yinyaju jatimapi-mantarla warla-pajirninjaku nyurrurla yukanja-kujakuju.

⁹ Jalangurlu yungurna-nyarra yimi-ngarrirni nganayi ngularra-kurlu yapa-kurlu panu-kari-kirli. Ngularrarlu ngula kalu-nyanu Juwu-pajirni. Yijardu-wangu ngularraju. Kula kalu nyinami Kaatu-kurlangu, kala ngulajulu Juju Ngawu-kurlangu. Purda-nyangkalkujulu! Kapurna-jana yapa ngularraju ngurru-mani parntarrinjaku kamparrurlaku nyurrurlaku yungulu-nyarra pulka-pinyi. Kapulu milya-pinyi yangka kuja karna-nyarra yulkami.

¹⁰ ‘Ngaka, yapa panu warrukirdikirdi ngurungka nyampurula kapulu murrumurru-jarrimi-nyayirni. Ngula-puru Kaaturlu kapu-jana waalparrirni jungangu-japa kajili purda-nyanjarrla purami nyanungu, manu marda kapulurla jurnta yani. Nyurru-jukurna-nyarra yimi-ngarrurnu yungunkujulu warrarda purami yampinja-wangu. Nyurrurlarlunkujulu warrarda puraja maju-pururlangurlu. Kujarlaju kapurna-nyarra warrawarra-kanyi ngaka murrumurru-puru ngula-ka kutu-jarrinjarni yani yapa panu-kurra ngurujarraranypa.

¹¹ Kapurna pina-yanirni yungkaparri yungurna-nyarra nyiya mayi yinyi ngurru-nyayirni. Ngulaku-ngarntijili warrarda nyinaya wala-juku yungunkulu nyinami ngaju-kurlu tarnnga. Kajili-nyarra karlirrkanyi ngaju-kujaku, ngulaju kulankulu nyiya mayi mani ngurruju. Kulankulu nyinami tarnnga ngaju-kurlu.

¹² ‘Kaatu-kurlangu yuwarli ngurungka nyanungu-nyangurla, ngulanguju kajana pirli-wati mardarni kurrirrikirirri kuja kalu jukajuka-karrinja-yani. Pirlingki ngularrarlu kalu yuwarli parlirni wantinja-kujaku. Juju Ngawu-kurlangurlu kapulu-nyarra marda putaputa jinyijinyi-mani Kaatu-ngurlu yaninjaku jarrwaraku. Kala nganangku kaji-jana warla-pajirni ngularra jinyijinyi-maninja wita-wangu Juju Ngawu-kurlangu, kajirla jungarni Kaatuku warrarda

nyinami, kapurna pirrjirdi-mani nyanunguju pirli ngularra-piya-juku ngula kuja kalu jukajuka-karrimi yuwarlirla Kaatu-kurlangurla. Nyangu kapu nyinami tarnga ngulangkuja. Ngaju-nyangu Kaatu-kurlangu kapurna yirdiji yirrarni pantirninjarla yapangka yinyarlaju. Kapurna yirrarni-yijala yirdi-kari pantirninjarla kirri Jurujulumu yapangka yinyarlaju. Kula nyampu Jurujulumu kirri nyurru-warnu, lawa. Nyampuju Jurujulumu kirri-kari jalangu-warnu ngula kapu yanirni ngaka yalkiri-jangka kaji Kaaturlu nyampu-kurra yilyamirni. Kapurna yangka yirdi yirrarni yapangka yinyarlaju. Manu kapurnaju yirdi-kari warlaja yirrarni pantirninjarla yapangka yinyarlaju.

¹³ 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni jaruju yangka kuja kajana Pirlirpa Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikipalarlaku!'

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Pilitalpiyarla.

Jaru nyampujulpa-jana ngunaja Kirijiniki ngulalpalu jinta-jarrija kirringka Latujiyarla

¹⁴ Ngula-jangka, yapa yinyaju yarda wangkaja ngajuku, "Yimi ngaju-nyangu pantirninjarlarla yirra pipangka marramara yinyaku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Latujiyarla, kuja-jana wangkaya:

'Yirdi ngaju-nyangu "Yijardu." Ngaju-jala karna-jana yapakuju yimi jungaju Kaatu-kurluju yimi-ngarrirni. Ngula-jangkanya yungunkujulu wala nyinami ngajuku. Kuja Kaaturlu ngurrju-manu nyiyarningkijarra nyurru-wiyirli, ngajarrarlurnajarra mapirrirli ngurrju-manu.

¹⁵ 'Milya-pinyi karna-nyarra kuja kankulu yangka nyarrpa-jarri. Nyurrurla kankujulu wala nganta nyina ngajukuju, manu kankulu-nyanu Kirijini-pajirni. Kala lawa. Jukuru-nyayirni kula kankujulu jungarni nyina, kula kankujulu ngurrju warrki-jarrimi ngajukuju, lawa. Nyarrpa-manirna-nyarra?

¹⁶ Nyurrurlarlu kankulu-nyanu Kirijinirli nganta ngarrirni, kala lawa! Warrki-wangu-juku kankujulu jurnta nyinami ngajulukuju. Ngula-panuju kapurna-nyarra juwa-kijirni. Kuja-kujakuju, jungajulu warrki-jarriya yungurna-nyarra wardinyilki nyina.

¹⁷ Nyiya-jangka karna-nyarra kulu-jarrimi? Wali, nyurrurlarlu kankulu rampalparlu manngu-nyanyi kuja kankulurla nyinami jungarni nganta Kaatuku. Nyurrurlaju kankulu-nyanu kuja-juku jarnku-jarnku wangkami, "Wayinkili, nyiyakulkulparlipa-jana payikarla yapa ngalya-kariji nyiyarlangukuju? Nyurru karlipa mardarni tala manu nyiyarningkijarra panu-jarlu." Kuja-piyanya marda kankulu wangkami. Kala kujaju junga-wangu! Ngayi kankulu wangkami milya-pinja-wangu. Mari-jarrimi karna-nyarra kuja-kurraakuju. Nyurrurla kankulu nyinami yapa-piya-juku ngula kalu nyina marlajarra. Kula kankulurla Kaatuku nyinami jungarni. Nyurrurla kankulu nyinami yapa pamparda-piya ngula kalu Kaatuku nyina milya-pinja-wangu. Manu nyurrurlaju yapa-piya ngula kalu nyina jalya. Kula kankulu Kaatu purami jungangku. Kujarlanya karna-nyarra kulu-jarrimi.

18 'Ngatingki-manilki karna-nyarra yungunkujulu ngaju-kurra yanirni. Payikajulu kawurluku. Kajirna-nyarra yinyi, ngula-jangka nyurrurlaju kapunkulu nyina yapa-piya ngula kalu mardarni nyiyarningkijarra. Kapurna-nyarra pinarri-mani jungarniki nyinanjaku. Payikajulu jurnarrpa kardirriki yungunkulu mardarni palkangka. Ngula-jangka kapunkulu nyina jalya-wangu manu kurnta-wangu. Payikajulu mirrijiniki paniya-kurlanguku nyurrurla-nyanguku. Ngula-jangka, yungunkulu-nyanu yirrarni paniyarla nyanjaku warrajakulku.

19 'Kuja karnarla yulkami nganarlanguku, ngulaju karna kulungku kurntakurnta-ngarrirni, manu karna kulungku ngarrirni junga yungu pina-jarrinjarla nyina jungarni. Kujarlaju, yampiyalu nyiyarningki-jarra purdangirli, manulu kapankurlu pina-yaninjarla yalala-yirraKaatu!

20 Kuja-ka yapa kutulku yanirni yuwarli-kirra, tuwa karla pakarni. Purlami karla yapaku kaninjarniki yungurla tuwa lakarn-pinyi. Kuja-piya-juku, yapaku karna-nyarra purlami. Tuwajulu lakarn-pungka yungurna-nyarra yukamirra. Kajinkijili purda-nyanyi purlanja-kurra, manu tuwa kajinkijili lakarn-pinyi, ngula-jangka kapurna-nyarra yukanjarla jirrnganja ngarni nyurrurlaku, manu kapunkujulu jirrnganja ngarni ngajuluku.

21 Kujalparna nyinaja ngurungka nyampurla, kalaju Juju Ngawungku putaputa jarwara-manu Kaatu-kujaku. Kalarna ngajulurluju warla-pajurnu. Ngajulurlurna Kaatu warrarda puraja jungarnirli-jiki. Kujarlaju, jalangu karnarla jirrnganja nyinami Kaatuku ngula-ka nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla nyanungu-nyangurla. Mampirri wiri-jarra karlijarra nyinami nyiyarningkijarraku. Kuja-piya-yijala, kajinkilirla Kaatuku jungarni warrarda nyinami, kajinkili warla-pajirni Juju Ngawu ngaju-piyarlu, ngula-jangkaju kapurna-nyarra wangkami yungunkujulu yaninjarla nyinami ngajuwana kuja karna nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla ngaju-nyangurla.

22 'Yimi ngaju-nyangu ngulaju junga! Kuja kankulu nyurrurlarlu langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulangkulu purda-nyangka yirriyirri-nyayirni jaruju yangka kuja kajana Pirlirra Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirlikiparlaku! "

Nyampu jaru karla lawa-jarri marramarraku ngula kajana warrawarra-kanyi Kirijini-patu kirringka Latujjarla.

4

Jaanurlu nyangu Kaatu ngulalpa nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurla nguru-nyayirni-wangu nyanungu-nyangurla

1 Ngula-jangkaju, nyangurna jukurra-piyarlu nyiya mayi. Narnti-nyangurna kankarlarra-karirli yalkiri, manurna tuwa nyangu. Tuwa yinyarlaju lakarn-pardija. Ngula-jangka, purda-nyangurna ngana mayi kujalpaju wangkaja kilji-nyayirni linpa kurlumpurrngu jitirninja-kurlangu-piya yapa jinta-juku kujaju kamparru-wiyi wangkaja. Nyanunguju wangkaja, "Kankarlarra-kari yantarni nyampu-kurra! Kapur-nangu milki-yirrarnilki kaji ngaka nyarrpa-mani Kaaturlu."

² Kapankurnaju purda-nyangu kujaju Pirlirra Kaatu-kurlangu yukaja ngajuluku. Jukurra-piyarlurna nyangu kujaju kangu nguru-nyayirni-wangu-kurra. Ngulangarna nyangu wiri-nyayirni nyinanjakurlangu, ngulanganyalpa ngana mayi nyinaja kingi-piyi.

³ Palka nyanungu-nyangulpa mirlirliny-manu yalyuyalyu manu wajirrkijawirrkinyayirni. Nyinanjakurlangurla yinyarlalpa warukirdikirdi pararriji karrija, manulpa mirlirliny-manu-yijala.

⁴ Yinyarlajulpalu nyinanjakurlangu 24-pala panu-kari karrija. Ngu-larrajulpalu warru karrija nyinanjakurlangurla wiringka yinyarlaju. Ngularralpalu nyinanjunu marramarra 24-pala wiriwiri ngulalpalujana nyinaja marramaraku panu-kariki. Ngularralpalu palkangkaju jurnarra kardirri mardarnu, manu jurrungkajulpalu jarnkujarnku mardarnu kawurlu-kurlu mukartiji kingi-piyarlu.

⁵ Nyangurna yali wiri nyinanjakurlangu ngulalpa karrija kulkurirni nyinanjakurlangurla panu-karirla. Ngularra-jangkalparla karrikarrija wirnpaju, manulparna purda-nyangu yangka ngula karla maarr-maninjarla ngapaku wangkanjarla wapami. Purda-nyangurnajana linparlangu wangkanja-kurraju, marda marramarra ngularra wangkanja-kurraju. Karrija, milya-pinja-wangurna. Kamparru nyinanjakurlangurla ngulararla panungkaju, ngiji kirrirdimpayi wirli-palalpalu jukajuka-karrinja-yanu kanardirlaju. Kampanjayanulpalu kankarlarni. Ngiji ngularraju, ngulaju yangkarra pirlirra wirli-pala Kaatu-kurlangu.

⁶ Ngiji-paturla ngulararla kamparrulpa ngunaja ngapa mangkuru kirlaji-piya warraja-nyayirni yangka kuja karlipa nyanyi kaninjarra-kari.

Nyangurna-jana nyiya mayi wankaru-patu murntu-pala kujalpalu kutu karrija wiringka nyinanjakurlangurla. Jinta-kariri jungarnipurdanji, jinta-kariri jampu-purdanji, jinta-kariri purdangirli, jinta-kariri kamparru. Paniya panu-jarlu ngarnturlurrurla manu purturlurla nyanungurra-nyangurla.

⁷ Jinta-kariri ngaya wiri-jarlu-piya. Jinta-kariri puluku wiripiya. Jinta-kari-kirlangu yinngirriji ngari yapa-kurlangu-piya-juku. Manu jinta-kariri warlawurru-piya-juku ngula-ka warru paarr-pardimi yalkirirla.

⁸ Wankaru-paturlu ngula-paturlulu mardarnu pinkirparlangu paarr-pardinjakurlangu. Kulalpalu ngari pinkirra jirrama-puka mardarnu, lawa. Jika-palalpalu jarnkujarnku mardarnu pinkirpaju. Manulpalu panijaju panu-jarlu jarnkujarnku mardarnu palkangkaju jurru-ngurlu wirliya-kurra. Warrardalpalu yunparnu parra-wirirli manu munga-wirirli lawa-jarrinja-wangurlu. Kujanyalpalu yunparnu: "Tarruku, Tarruku, Tarruku! Kaatu Warlalja-Wiri ngulaju Tarruku!

Kaatuju PIRRIJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Kamparru nyiyawangurla-wiyi nyinajalpa Kaatuju. Nyanunguju-ka nyinamijiki jalangurlanguju, manu ngakarlanguju nyanunguju kapu warrarda nyinami wankaru-juku."

Kujanyalpalu yunparnu.

⁹⁻¹⁰ Junga-juku-waja-ka nyinami Kaatuju wiringkaju nyinanjakurlangurlaju, manu kapu nyanunguju warrarda nyina wankaru tarnnga-juku palinja-wanguju. Wankaru-paturlu ngula-paturlulu yunparnu kujarlu yungulurla Kaatuku pulka-pinyi manu yungulurla

nyanunguku yati-wangkami. Yuwayi, Kaatu-ka nyinami yinyarla wiringka nyinanja-kurlangurla, manu nyanunguju kapu yawu-pardinja-wangu wankaru warrarda nyinami tarnnga-juku. Nyangurlarlu-puka kuja kalurla wankaru-paturlu ngula-paturlu Kaatuku yunparni, ngulaju kalurla ngularraju marramarraju 24-palaju ngunanjuna miyalu-purdanji ngayirnirla nyanungurla nyanungukuju yungulurlajinta pulka-pinyi. Yirrarni kalu mukarti kawurlu-kurlu nyanungurra-nyangu kutu nyinanja-kurlangu wiri-wana yinya-wana, manu kujanya kalu wangka:

11 “Warlaja-Wiri Kaatu, nyurru-wiyi nyuntunpa manngu-nyangu nyi-yarningkijarra yungunpa nyarrparlu ngurrju-mani walyangka nyampurla. Manu nyuntulukungku nyiyarningkijarraju marlaja palka-jarrijalku. Nyuntu-wangurlaju, kula nyiyarlanguju palka-jarriyarla. Nyuntu-mipanpa yartarnarri wiri-kirliji. Kujarlaju, yapangku panungku yungungskulurla pulka-pungkarla yungungkulu ngurrju-pajirni!”

5

Panungkulpalurlajinta Jiyipiki Kaatu-kurlanguku pulka-pungu

¹ Ngula-jangka, jukurpa-piyarlurna nyangu ngana mayi nyinanja-kurra nyinanja-kurlangurla wiringka. Rdakangka nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pipa kirrirdimpayirlangu. Ngulangkujulpajana yirdi panu mardarnu pipangka kamparru manu purdangirlirla. Ngula-jangka japujapu-manu pipa yinyaju kirrirdimpayi manu kapurdu-manu. Manu ngulangka nyanungurlu parlurna palya-piyakurlurlu wirli-pala-kurlurlu yungu pipa yangka ngunami lakarn-pardinja-kujaku. Nyanungurlulpa mardarnu rdakangka jungarni-purdanjirli.

² Ngula-jangka, kiljirla purlaja marramarra wiriji, payurnu nyanungurlu, “Ngana yapaju ngurrju-nyayirni Kaaturluju milarnu yungu yalyi-mani palya-piya pipa yangka-juku nyanjakungarnti?” ³ Kala yapangku nganangku kulalpa-jana yinya palya-piya yalyi-mantarla. Warukirdikirdili warru nyangu kankarlarra nguru-nyayirni-wangurla manu walyangka nyampurla, manulurla nyangu walyangka kanunjumparra, kala lawa. Kulalu-jana rdipija yapa ngurrjuku yungulu-jana yalyi-mani palya-piya pipa yangka-juku yungulpalu yirdi ngula-jangka riiti-mantarla.

⁴ Ngulangkujuju yulanjakuyulanjaku-manu-nyayirni. Ngajurna warrarda yulaja.

⁵ Ngula-jangka, jinta marramarra wiriji wangkaja, “Wayinpa! Yulanja-wangu nyinaya! Yinya nyangka! Ngurrju wati yinya mayi kanpa nyanyi karrinja-kurra? Kaaturlu milarnu yungu nyina layini gaya wiri-jarlu-piya. Wungu-warnu warlaja nyanungu-nyangu kalalu nyinaja ngurrararla Juurdarla. Warringiyi nyanungu-nyangulpa nyinaja Kingi Tapiti yangka kujalpa-jana wiri-jarlu nyinaja yapaku Yijirali-pinkiki nyurru-wiyi. Yinyarlu watingki gaya wiri-jarlu-piyarlu kala-jana pinjarla-yirrarnu panu-kari, ngulalpalurla nyurunyuru-jarrija, manu-jana tarnnga pinjarla warla-pajurnu. Kujarlaju, nyanunguju Kaaturlu milarnu wirli-palaku palya-piya-patuku yungu yalyi-mani pipa-jangka.”

⁶ Ngula-jangka, yarda nyangurna nyinanja-kurlangu wiri yinya ngulalpa karrija kulkurrirni ngula-paturla nyiya-paturla mayi wankaru-paturla manu 24-palarla marramarrarla wiri-jarlu-paturla. Nyinanja-kurlangu-wana wiri-wanalpa karrija Jiyipi Kaatu-kurlangu. Manngunya-nyangurna, “Nyampuju murru-kurlu. Mardalurla pinjarla yirranu murruju, manu marda pina-wankaru-jarrijalku.” Ngulanyalparna manngu-nyangu. Yinyarlu Jiyipi Kaatu-kurlangurlulpa-jana wuurnu wirli-pala manu paniya wirli-pala mardarnu. Paniya wirli-pala ngularraju pirlirra wirli-pala Kaatu-kurlangu. Nyampukungarntiji, ngularra pirlirra wirli-pala-jana Kaaturlu yilyaja ngurujarraranyapa.

⁷ Junga kujaju. Yapa yangka-jukulpa warrarda nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurlaju, manulpa mardarnu-juku yangka pipa japujapu-maninja-warnu rdakangku jungarni-purdanjirli. Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlanguju kutulku yanurnu nyinanja-kurlangukurra manurla puntarnu pipaju yangkaku ngulalpa nyinaja.

⁸ Ngularra yangka wankaru-patu manu marramarra 24-pala, ngularrarlulpalu jarnkujarnku mardarnu nganayi kitaya witawita-piya rdakangku nyanungurra-nyangurlu. Manulpalu-jana rdakangkuju witawita kawurlu parraja-piya mardarnu. Parrajarla ngularrarlaju ngakurru mirrijini parntirparntirra jujuminyiminyi-piya purraja. Kuja Kaaturlu mirrijini parnti-nyangu yangka jujuminyiminyi purranja-kurra, nyanunguju wardinyi-jarrija, manu-jana yapa panu-jarlu manngu-nyangu ngulalpalurla yati-wangkaja. Kuja yangkangu Jiyipirli Kaatu-kurlangurlu kangu yangka pipa yapa-jangka ngulalpa nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurla, ngulalu wankaru-patu manu marramarra 24-pala ngunanjuru miyalu-purdanji ngayirnirla nyanungurla. ⁹ Ngula-jangka, nyanungurla rdirri-yungu yungulurla yirdi jalangu-warnu yunparni Jiyipiki Kaatu-kurlanguku. Nganangu kulalu yunparnu yirdi ngularraju kamparrurluju. Nyampunyalurla nyanungukuju yunparnu:

“Nyuntunpa ngurru-nyayirni! Yapangkungkulu pungu, manunpanganpa yalyu karlija. Kujarlaju, Kaaturlu-nyanu yapa panu-jarlu kulpari manu nyanunguku. Yapa ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka, manu yapa yimi-kari yimi-kari-kirli, manu walyawalya, kardirri manu panu-jarlu turnu-kari turnu-kari-jangka, yapa panu nyampurraju-nyanu kulpari manu. Kujarlaju, milarnungku Kaaturlu yungunparla palya yangka wirli-pala yalyi-mani pipa yinyaku.

¹⁰ Yapa ngularra kuja-nyanu Kaaturlu kulpari manu, milarnu-jana kamparrurlu yungulurla panu jintangkalku nyinami wungu-warnu nyanungu-nyangulku. Milarnu-jana yungulpalurla yangka nyanungukulku warrarda warrki-jarriyarla maralypikingarduyu-piyalku. Kapulu-jana wiriwirliki nyinami warrukirdikirdi ngurujarraranyapa.” Ngulanyalurla yunparnu Jiyipiki Kaatu-kurlanguku.

¹¹ Ngula-jangka, ngajulurlu Jaanurlurna yarda nyangu yinya wiri nyinanja-kurlangu. Ngularra wankaru-patu manu ngularra marramarra wiriwiri 24-palalpalu warrarda karrija-juku yinyarlaju. Manu yinyarlajulpalu panu-jarlu-nyayirni marramarraju warru karrija. Nyajangu? Panu-jarlu-nyayirni warrukirdikirdi! Kulalparna-jana yirdiyirdi-mantarla, lawa. Purda-nyangurna-jana yunparninja-kurra.

- 12 Kilji-nyayirnirlilpalu yunparnu, manu nyampunyaalu wangkaja: “Yapa nyampu Jiyipi-piya ngurrju-nyayirni! Yapangkulu pungu nyanunguju, manu-ngalpa yalyu karlija watiya warntawarnta-ngurluju. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli, manu nyiyarningkijarraju nyanunguku. Nyanungurlu-ka milya-pinyi nyiyarningkijarra, manu-ka nyina pirrjirdi-nyayirni. Yapanku panungkulpalu ngurrju-pajikarla nyanunguju. Nyanunguju ngarlarrpa yuntardi-nyayirni nyiya-piya-wangu. Yapanku panungku yungurliparlajinta pulka-pinyi nyanunguku!”
- 13 Ngula-jangka, nyiyarningkijarrarna yunparninja-kurra purda-nyangu. Nyiyarningkijarra ngula-ka nyina yalkirirla manu walyangka manu kaninjarni walya-wana manu ngapangka mangkururla, ngula-julu yunparnu nyampu-piya: “Yapa yinya ngula-ka nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla, manu yinya yapa Jiyipi-piya, ngula-jarra-juku jirrama-juku kapala nyinami ngurrju-nyayirni nyiya-piya-wangu. Ngula-jarra-juku pirrjirdi-nyayirni. Yapa panungku yungulpalu-jana ngula-jarraju ngurrju-pajikarla. Pulka-pinyirlipa-janarla tarn-nganku!”
- 14 Ngula-jangka, wankaru-patu ngula-patulu wangkaja, “Ngula-juku ngurrju!” Ngula-warnuju marramarra 24-palalu ngularra ngunanjuru miyalu-purdanji kamparrurla ngula-jarrakuju, manulu-janarla pulka-pungu.

6

Jiyipi Kaatu-kurlangurlu yalyi-manu palya-piya pipa-jangka kapurdu-maninja-warnu-jangka

¹ Jiyipi Kaatu-kurlangurlu pipa kapurdu-maninja-warnujulpa nyanungurluju rdakangkaju mardarnu-juku yangka yinya palya-piya wirliki-pala-kurlu. Kujalpna warrawarra-kangu nyanungu, yalyi-manu jinta palya-piya. Ngula-jangka, ngulajurna purda-nyangu jinta wankaru linpa kilji-kirra purlanja-kurra wirnpa-piya-kurra, wangkajarla nyanungu, “Wilypi-pardinjarla yantalku!”

² Kapankurlurna nyangu nantuwu kardirri. Waraa! Timana yinyarlalpa ngana mayi nyinaja, manu rdakangka nyanungu-nyangurlalpa mardarnu pikirri manu kurlarda. Jurrungka nyanungu-nyangurlalpa mukarti kingi-kirlangu mardarnu ngananku mayi kujarla yungu kamparru-wiyi nyanunguku. Nyanungu nantuwurla warrkarninjarla yanu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu pirrjirdi-nyayirni. Kamparru nyampukungarnti ngulaju-jana pungu kulungkuju yangkarra ngulalpalu Kaatuku nyurunyuru-jarrija, manujana jangkardu yanu yarda panu-kariki pinjaku.

³ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-karilki yalyi-manu pipa kapurdu-maninja-warnu-jangka. Ngula-jangka, purdanyangurna wankaru jinta-karilki purlanja-kurra, “Wilypi-pardinjarla yantalku!”

⁴ Ngula-jangka, nantuwu-karilki yalyuyalyu wilypirni-pardija nguru-nyayirni-wangu-jangkaju. Jarraly-pinjarlarla wangkaja Kaatuju yinyakuju kujalpa nantuwurla nyinanja-yanu wapanja-karrarla, “Walya-kurra yanta, manu-jana yinyarla yapa panu jinyijinyi-manta

yungulu-nyanu jarnkujarnku pinyi! Ngula-jangka kapulu-nyanu muku pinyi wankaru-wangu.” Ngula-warnuju ngananku mayirla yungu yinyaku yangkaku yalyuyalyurlaku nantuwurlaku junma kurrirdimpayi-nyayirni.

⁵ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yalyi-manu pipa-jangka. Ngula-jangka, purda-nyangurna wankaru jinta-karilki purlanja-kurra, wangkajarla nyanungu, “Wilyipi-pardinjarla yantalku!” Kapanku nyangurna nantuwu-karilki yurrpurlu. Waraa! Yangka yinya kujalpa nyinanja-yanu nantuwurla, ngulangkulpa manggarri wayi-maninja-kurlangu rdakangku mardarninja-yanu yangka kuja karlipa ngaliparlangurlu jalangurlu mardarni yungurlipa-nyanu manggarri wayi-maninjarla jali-mani.

⁶ Ngula-jangka, kulkurrirni yinyarla ngurrangka kujalpalu karrija wankaru-patu ngula-patu, ngana mayirla wangkaja yinyakuju ngulalpa nyinaja nantuwurla yurrpurlurla, “Jalangu, yapa kapulu wakurturdu warrki-jarrimi, kala warrki yinya-jangkarlu kulalu manggarri wiri manku, lawa. Kapulu ngari wita-mipa mani, marda ngurlu ngari yakuju witangka. Kala pinja-wangurlu-jana yampiya watiya ngula kalu manggarri pardimi!”

⁷ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu yalyi-manu palya-piya-kari yinya pipa-jangka. Ngula-jangka, purda-nyangurna wankaru jinta-karilki purlanja-kurra, wangkajarla nyanungu, “Wilyipi-pardinjarla yantalku!”

⁸ Timana-karirna kapanku nyangu kardirri-karrikarri yulyurdu-piya. Waraa! Ngula kujalpa nyinanjarla nantuwurla wapanja-yanu yirdiji ‘Yapa Pinja-panu’. Jinta-karirlilpa purdangirli-wanarlu puranja-yanu kutungku-yijala. Yirdi nyanunguju ‘Nguru Manparra-kurlangu’. Ngula-jangka, Kaatu-palangu wangkaja ngula-jarraku, “Yartarnarilki karnangkupala yinyi. Nguru-kari nguru-kari-pala warru yanta, manulu-jana punga yapa panu-kari. Panu-karili-jana yampiya pinja-wangurlu!” Junga-juku-pala yarkajarra walya nyampu-kurra yapaku pinjaku ngurujarraranyarparlalku. Ngula-jangka, jinyijinyi-manulkulu-jana panu-kari kulungku kujalu-nyanu jarnku-jarnku pungu junma wiri-kirlirli. Ngalya-karikili-jana jurnta warlapajurnu yangka manggarri kajika pardimi. Ngula-warnujulu palija muku manggarri-wangurlalku panu-kariji. Panu-karijili-jana nyurnu-manu kujalu lawa-jarrija. Manu panu-karikijili-jana jangkarlu yilyajarra juju-kari juju-kari layini-piya-pinki kujalu-jana yarlkirninjarla ngarnu. Manu panu-karijili-jana yampija pinja-wangurlu.

⁹ Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yalyi-manu pipa-jangka. Yinyarlalpa karrija pirlu yarturlu yangka kujalpalurla kuyu purraja Kaatuku. Kanunjumparra pirlingka lalypangkarna-jana nyangu pirlirra yupa-patu-kurlangu nyurru-warnu. Ngulalpalu walyangka wankaru-wiyi nyinaja, ngulajulpalu-jana yimi yapa panu-kariki warrarda yimi-ngarrurnu Kaatu-kurlangu jupu-karrinja-wangurlu. Kuja-panuju, pungulpalu-jana yapangku panu-karirli. Ngula-jangkanya, pirlirra nyanungurra-nyangujulpalu ngunaja kanunjumparra pirlingka lalypangka yinyarlaju.

¹⁰ Pirlirra ngularralurla kilji Kaatuku purlaja kuja-piya, “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa pirlirjirdi-nyayirni! Nyuntu-mipa kanpa nyina

jungarniji, manu kanpa junga warrarda wangkami. Yapangku ngularrarlu kujalu-nganpa pungu wankaru-wangu, nyiya-jangkarlu kanpa-jana ngari kutu yampimi pinja-wangurlu? Nyangurlarlu kanpa-jana miimii-nyanyi manu ngawu-pajirni. Yarujurlu-nyanurla kunka-manta nganimpa-wanawana!" Kujanyalpalurla Kaatukuju pirlirra yinyarraju wangkaja.

¹¹ Ngula-jangka, Kaaturlu-jana jarnkujarnku yungu nganayi jinajina-piya kardirri kirrirdimpayi yungulu mardarni palkangka, manu-jana wangkaja, "Wurdungujulu pardaka yalumpurla-wiyi-jiki! Ngajurna-jana panu-jarlu milarnu yawu-pardinjaku nyurrurla-piya. Ngularraju nyurrurlakupurdangka-purnurlangu mardukuja manu watiji. Ngularraju ngajuku-yijala. Jalangu kajulu ngularraju warrki-jarrimi-jiki ngurungka nyampurla nyurrurla-piya kujalpankujulu warrki-jarrija. Jalangu-karikarri, yapangku panu-karirli kapulu-jana pinyi wankaru-wangu, manu pirlirra nyanungurra-nyangu kapulu nyampu-kurra yanirni nyurrurla-kurra. Ngula-jangka, yapa panu-kari ngularra kapurna-nyarrarla pina-kunka-mani yangka kujalu-nyarra nyarrpa-manu."

¹² Ngula-jangka, Jiyipi Kaatu-kurlangurlu palya-piya-kari yinya yalyi-manu pipa-jangka. Walyaju wakurturdu-nyayirni yurnkuyurnku-jarrinjarla larra-parnkaja, manulpa wanta-wangulku karrija. Maru-nyayirni-jarrijalku nguyu-piya. Manu yalyuyalyu-jarrija-nyayirnilki kirntangiji.

¹³ Ngula-jangka, yanjilypiri panu-jarlulu wantija yalkiri-jangka yangka-piya warlpa wiringki kuja-ka parrka lurlurl-pinyi watiya-jangka.

¹⁴ Ngula-jangka, yalkiriji yajiki-jarrijalku. Nyangulparna, manurnaju wangkaja, "Wayinpa! Nganangku mayi-ka yalkiri wayini rulumapi-piya!" Yuwayi, Kaaturlulpa pirli-kari pirli-kari yurnkuyurnku-manu, manulpa-jana yirrarnu ngurrara-kari ngurrarakarirla. Manu witawita ngurrara-kari ngurrara-kari, kujalpalu karrija ngapangka mangkururla kulkurrirni, ngularrarlangulpa-jana Kaaturlu yirrarnu ngurrara-kari ngurrara-karirlaju.

¹⁵ Ngula-jangka, yapa panu-jarlu ngurujarraranypalu putaputa wuruly-yukaja pirnkingka manu pirlingka jarrarlarla kulkurru-jarra. Lani-jarrijalpalu palinja-kujaku. Yuwayi, kingi panu manu wati panu kapamanurla, panu yurrkunyukarduyi wiriwiri manu ngalya-kari wiriwiri, panu yapa warrkini, ngularra ngulalpalu pirijina-piya warrki-jarrija manu ngularra ngulalpalu-nyanurla talaku warrki-jarrija, ngularrajulpalu putaputa wuruly-yukaja pirnkingka ngulararla.

¹⁶⁻¹⁷ Manulpalu-jana purlaja pamarrpaku manu yarturluku wiriwiriki, "Yaarl-wantiyalu-nganpa yungunkulu-nganpa wuruly-mardarni ngula-jarra-kujaku! Ngula-kujaku ngula-ka nyinami wiringka nyinanja-kurlangurla kajika-nganpa marda nyanyi, manu jinta-kari yinyarlu Jiyipirli Kaatu-kurlangurlu marda kajika-nganpa miimii-nyanjarla pinyi jalangurlu! Kulalpa nganangku warla-pajikarla nyanunguju! Ngula-kujakuju, yaarl-wantiyalu-nganpa yungunkulu-nganpa wuruly-mardarni ngula-jarra-kujaku!"

7

Kaaturlu-nyanu murru yirrarnu yapangka nyanungu-nyangurla 144,000-palarla

¹ Ngula-warnuju, nyangurna nyiya mayi jukurpa-piyarlu. Yin-yarlaju, marramarra-patulpalu walyangka karrija kankarlumparra. Jintaju kakarrara, jintaju karlarra, jintaju yatijarra, manu jintaju kurlirra. Wapirrijalpalurla warlpaku ngulalpa pululu-nyayirnilki karrija walyangka manu mangkururlaju. Warlpangkujuku kula wati-yarlanguju yurnkuyurnku-manu.

² Nyampukungartiji, Kaatu-jana marramarra-patuku wangkaja, “Yinyi karna-nyarra yartarnarilki yungunkulu yaninjarla niyarn-inkingijarra muku pinyi walyangka manu mangkururla.” Ngula-jangka, nyangurna marramarra-karilki yaninjarni-kirra walya-ngurlu kakarrara-ngurlu. Kaatu, yangka ngula-ka JUKURRARNU nyinami, ngulangkurla nyurru-juku yungu marramarraku nyampuku murru-kurlangu yirrarninja-kurlangu nyanungu-nyangu, manu marramar-ralu yinyarlulpa kanja-yanu rdakangku nyanungu-nyangurlu. Ngula-jangka, nyanungu-jana kilji purlaja yinyarraku marramarra-patu-kariki,

³ “Murnma-wiyi! Yampiyalu-jana niyarningkijarra walyangka manu mangkururla pinja-wangurlu-wiyi, manu kulalu-jana wati-yarlangu pungka! Yapa panu-jarlu kalurla walyangkaju tarnnga-juku warrki-jarri Kaatuku ngalipa-nyanguku. Niyarningkijarrakungar-ntirli pinjakungarntirli, nganimparlu yungurnalu-jana yirrarni ngu-larrarla yapangka murru Kaatu-kurlangu.” Kujanya-jana marramarra jinta yangkaju wangkaju marramarra-patu-karikiji.

⁴ Ngula-jangkaju, marramarraju yanu nguru warrukirdikirdi war-rkini nyanungu-nyangu-patu-kurlu yungulu-jana yapangka yirrarni murru Kaatu-kurlangu ngalyangka. Nyampu-puruju, manngu-nyanjarlalparnaju wangkaja, “Yapanku nyajangurlu marda ka-pulu mani murru Kaatu-kurlanguju ngalyangkaju nyanungurra-nyangurlaju?”

Ngana mayiji wangkaja, “Yapanku 144,000-palarlu kapulu mani murru Kaatu-kurlangu ngalyangka nyanungurra-nyangurlaju. Nyam-purraju yapa Yijirali-pinki ngula kalu nyina wiringka turnu-kari turnu-karirila 12-palarla.” Kujanyaju wangkaja nyanunguju.

⁵⁻⁸ Junga kujaju. Yapanku 144,000-palarlu kalu turnu-kari turnu-karirli murru yinyaju mardarni.

Warlalja Juurda-pinkirli 12,000-palarlu kalu murru yinyaju mardarni.

Warlalja Ruupunu-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Kaardu-pinkirli 12,000-palarlu kalu murru yinyaju mardarni.

Warlalja Yaaja-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala murruju mar-darni.

Warlalja Napatali-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Manaja-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jimiyani-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Liipi-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Yijaka-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jupulunu-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni.

Warlalja Jajupu-pinkirli 12,000-palarlu kalu mardarni-yijala.

Warlalja Pinyamini-pinkirli 12,000-palarlu kalu palka-yijala mardarni. Panungku-juku kalu mardarni murru Kaatu-kurlangu ngalya nyanungurra-nyangurla.

Yapa panu-jarlulpalu yinyarlaju lirri-karrija nguru-nyayirni-wangurla Kaatu-kurlangurla.

⁹ Ngula-warnuju, nyiyarlangu mayirna nyangu jukurpa-piyarlu. Jiyipi Kaatu-kurlanguju karrija-jukulpa nyinanja-kurlangu-wana yinya wiri-wana. Yapa panu-jarlu-nyayirnilpalu karrijarlangu yinyarla kamparru nyanungurla. Ngajulparna manngu-nyangu, “Waraa! Yapa nyajangu kalu nyampuju karrimi? Panu-jarlu-nyayirni! Kulalpa-jana nganangu nyampurraju yiin-purayarla!” Ngulangkaju yapa ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka, manu yapa ngula kalu wangkami yimi-kari yimi-kari, yurpurlu, walyawalya, kardirri, manu yangka ngula kalu nyinami yapa yalyuyalyu manu karntawar-rakarntawarra, nyampurrajulpalu lirri-karrija kamparru yinyarla nyinanja-kurlangurla wiringka. Mardarnulpalu palkangkaju jinajina kardirri kirrirdimpayi-piya. Panu-juku wardinyi-nyayirni. Kujarla-julpalu watiya kirrirdimpayi parrka-kurlu panu-kurlu jarnkujarnku mardarnu Kaatuku pulka-pinjaku.

¹⁰ Purlajalpalurla Kaatuku kilji-nyayirni kuja-piya, “Yati! Yati! Nyuntuju Kaatu, purami karnangkulu! Nyinanja-kurlangurla wiringka kanpa nyinami! Nyuntu manu Jiyipi nyuntu-nyangu, mardarnunkulungarpa palinjakujaku!”

¹¹ Ngularra wiriwiri marramarra 24-pala, manu yangka marramarra panu-jarlu-kari, manu ngularra wankaru-patu-kari panu-kari, panu-jukulpalu warrukirdikirdi warrarda karrija-juku yinyarla nyinanja-kurlangurla wiringka. Ngula-jangkalu muku ngunanju miyalu-purdanji kamparru ngulangkaju Kaatuku yungulurlajinta pulka-pinyi.

¹² Purlajalpalurla kuja:

“Ngula-juku ngurrju! Kaatu yangka kuja karlipa purami, ngulajuka junga nyinami. Nyanunguju yartarnari wiri-kirli, manu nyiyarningkijarraju nyanunguku. Nyanungurluju-ka rdirriny-parlu milya-pinyi nyiyarningkijarraju. Yapa panulpalurla nyanungukuju pulka-pungkarla! Pirrjirdi-nyayirni nyanunguju. Yapanku panungkulpalu nyanunguju ngurrju-pajikarla! Ngarlarrpa yuntardi-nyayirni nyanunguju ngana-piya-wangu. Tarnnganku-juku yungulparliparlajinta pulka-pungkarla nyanunguku! Ngula-juku ngurrju!”

¹³ Ngula-jangka, marramarra wiringki jintangkaju payurnu, “Yapanku ngularra kalu mardarni palkangka jinajina kirrirdimpayi kardirri. Milya-pinyi mayi kanpa-jana yalumpurraju? Milya-pinyi mayi kanpa-jana kujalu nyarrpara-wana-jangka mayi yanurnu?”

¹⁴ Yalu-manurna nyanunguju, “Lawa, purlka-pardu. Kula karna-jana milya-pinyi. Kala milya-pinyi kanpa-jana nyuntulurluju.”

Ngula-jangka wangkajaju nyanunguju:

“Yapa panu-karirilpalu-jana jinyijinyi-manu, manulpalu-jana yapa ngularraju murrumurru-manu-nyayirni, manulpalu-jana putaputa karlir-kangu Kaatu-kujaku. Kala ngula-puruju, warrarda mardarnulpalu-jana wankaru-juku Kaaturluju. Kaaturlu yilyaja Jiyipi nyanungu-nyangu yungu-jana palimi yapaku ngularraku,

manu yalyu nyanungu-nyangu-jana karlija. Yapa ngularajulpalu nyinaja ngurrju-wangu-wiyi yapa-piya-juku jurnar-rpa yungkiyi-piya-kurlu-juku. Kala wala-jukulpalurla Jiyipiki yinyakuju nyinaja, manu yalyu nyanungu-nyangu-kurlurlu-jana kirlka-manu ngawu-jangka. Kujarlaju, jurnar-rpa nyanungurra-nyanguju kirlkalku manu kardirrilki.

¹⁵ Kujarlanya kalu warrarda karrimi kamparruju nyinanja-kurlangurla wiringka Kaatu-kurlangurlaju, manu kapulurla warrki-jarri nyanunguku parra wiri manu munga wiri ngurrararla tarrukurla nyanungu-nyangurla. Yuwayi, Kaatu-ka nyinanja-kurlangurla yinyarla wiringka warrarda nyinami. Kapu-jana warrarda jirrnganja nyinami nyanunguju, manu kapu-jana muurl-mardarni nyiyarningkijarra-kujaku malurnpa-piyarlu-juku yangka kuja kajana yapa muurl-mardarni wanta yurupupu-puru. Kuja-piyarlu-juku kapu-jana warrarda warrawarra-kanyi nyanungurluju.

¹⁶⁻¹⁷ Jiyipi Kaatu-kurlangu, ngula-ka karrimi nyinanja-kurlangu-wana wiri-wana, ngulaju nyanunguju jiyipikingarduyu-piya yapa ngularakuju. Nyanungurlu kapu-jana warrawarra-kanyi jiyipikingarduyu-piyarlu. Yuwayi, jiyipikingarduyu-piyarlu nyanungurlu kapu-jana nguru-yirrarni jiyipi nyanungu-nyangu ngapa ngurrju-kurra yungulu ngarni. Kajili ngapa yinya ngarni, kapulu wankaru nyinami tarnngajuku. Yapa ngularra kulalu mangarrikiji yarnunjuku-jarrimilki, manu ngapakuju kulalu purraku-jarrimilki. Manu yurupupurlu wantangku kula-jana jankamilki. Junga-jala, ngulalpalu yapa ngularra yangka walyangka kanunju-wiyi nyinaja, ngulajulpalu warrarda yulaja murumuru, manulpalu jirmilypaju karlija yinngirri-ngirliji. Kala Kaaturlu kapu-jana milpaju jirmilypa-kujakuju parduna-mani, manu kulalu yarda yulamilki ngula-warnuju.”

Kujanyaju ngajukuju wangkaja marramarra wiriji.

8

Jiyipi Kaatu-pinkirli palya-piya yalyi-manu pipa kapurdu-maninja-warnu-jangka

¹ Jiyipi Kaatu-kurlangurlupa pipa yinya kapurdu-maninja-warnuju rdakangkaju mardarnu-juku. Pipa yinyajulpa ngunaja lakarn-pardinja-wangu-juku palya-kurlu jinta-kari-kirli. Ngula-jangka, nyanungurluju palya-piya pipangka yalyi-manu. Ngula-jangka, yapa panulu purlanja-wangu-jarrija manu wangkanja-wangu-jarrija, manulu muku wurulypa-jarrijalku ngari wita-mipaku tarnnga-wangu.

² Ngula-jangka, nyangurna-jana marramarra ngalya-kari wirilkipala. Marramarra yalumpurra kalu warrarda karrimi Kaaturla kamparru. Ngula-jangka, nganangku mayi-jana jarnkujarnku yungu kurlumpurrngu jitirninja-kurlangu-piyaju.

³⁻⁴ Marramarra-kari yaninjarla karrija pirli-wana yarturlu-wana purranja-kurlangu-wana yangka kuja kalalurla Kaatuku ngulangka kuyu purraja. Rdakangku nyanungu-nyangurlalpa nganayi mardarnu kartaku ngulalu yangka kawurlu-jangka ngurrju-manu, ngulalpa mardarnu. Ngulajulpa pirilyi warlu-nyayirni jarra-pardija kartakurla yinyarlaju. Ngula-jangka, nganangku mayirla nyanungukuju yungu ngurrju mirrijini parntirparntirra yungu yirrarni kawurlurla

yangkangka purranja-kurlangurla, ngulaju yangka ngula-ka kar-rimi kamparru nyinanja-kurlangurla wiringka Kaatu-kurlangurla. Junga-juku, marramarrarlur yinyarlur mirrijini yinya kanjarla yirrarnu warlungka kaninjarni kartakurla kujalpa rdakangku mardarnu nyanungurlu. Nyanungujulpa karrija kamparru yali kawurlurla purranja-kurlangurla. Mirrijini yinyaju rdirri-yungu jankanjaku, manulpa yulyurdujulpa muku rduyu-karrija kankarlarra-kari kartaku-ngurluju. Ngulalpa Kaaturlu yulyurdu yinya parnti-nyangu, ngulajulpa wardinyi-jarrija, manulpa-jana yapa panu nyanungu-nyangu manngu-nyangu walyangka ngulalpalurla yati-wangkaja nyanunguku.

⁵ Yinyarlaju, warlulpa jankaja kankarlarniji yalirla yarturlurla purranja-kurlangurla. Junga-juku, yinyarlur marramarrarlur manu yangka pirilyi warlu, manu nyanungurlu yirrarnu kartaku-kurra nyanungu-nyangu-kurra. Ngula-jangka, nyanungurluju yangkaju warluju warrampal-kujurnu kaninjarra-kari nyampu-kurra nguru-kurra. Yinyarlaju, maarr-maninjarlalparla wirnpa wangkaja, manulparla wirnpaju karrikarrija yalkirirlaju kankarlumparra walyakuju, manulpa walyaju yurnkuyurnku-jarrinjarla larralarra-parnkaja.

Marramarra-paturlulu juturnu kurlumpurrngu nyanungurra-nyangulku

⁶ Ngula walyaju larra-parnkanjarla lakarn-pardijalku, ngula-warnuju marramarrarlur yangkarrarlulu-nyanu jarnkujarnku yirrarnu kurlumpurrngu jitirninja-kurlangu-piya lirrangka yungulu jungarni-jarrinjarla jitirnilki.

⁷ Ngula-jangka, marramarrarlur kamparru-warnurlu juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangu. Ngula nyanungurluju-jana yaarlwinjurnu ngapa kunarda-kurlu, warlu manu yalyu kankarlarra-ngurlu kanunju-kurra nguru nyampu-kurra. Warlungkuju ngalya-kari jankaja walyaju, manu watiya ngalya-kari jankaja-yijala. Marna ngalya-kariji, warlungku yinyarluru jankaja-yijala.

⁸ Ngula-jangka, marramarrarlur jinta-karirli juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Nyanungurlu kujurnu kankarlarra-jangka wiri-jarlur-nyayirni pamarrpa-piya mangkuru wiri-kirra. Yinya wiri-jarlur pamarrpa-piya, ngulajulpa warlu jankaja.

⁹ Kuja yinya wiri-jarlur pamarrpa-piya wantija mangkuru wiri-kirra, ngapaju yalyu-jarrijalku. Manu ngalya-kari yawu ngapa-ngawurrpa palijalu mangkuru yinyarlaju. Manu yalumpurra ngami-piya kujalpalu warru yanu mangkuru-wana, panu-kariji-jana rdilykirdilykipungu pamarrpa wiri-jarlur-piyarlur.

¹⁰ Ngula-jangka, marramarrarlur jinta-karirilki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-warnu, yanjilypiri wirilki wantija kaninjarra-kari yalkiri-ngirli. Ngulajulpa mirilmiril-karrinjarla ngirra-manu ngiji-piya. Yanjilypiri yinyaju wantija ngawarra-kurra nyalya-kari-kirra, manu wantija ngapa panu-kari-kirra ngula-ka purlpurl-pardimi walya-jangka.

¹¹ Yanjilypiri yinyaju yirdiji 'Kumarlpa-manu'. Kuja wantija ngapangka ngularrarla, ngapajulu kumarlpa-jarrijalku. Yapangku panungkulpalu ngapa yinyaju putaputa ngarnu. Kala nganangku kujalpa ngarnu ngapa yinya, ngulajulpa palija.

¹² Ngula-jangka, marramarrarlu jinta-karirlilki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-warnuju, nyiya mayirla kirntangiki manu wantakuju wapirrija, manu yanjilypiri panu-karijili munga-piya-jarrinja-yanulku. Kujarlaju, parra-puruju wanta-wangulku pa karrija mungalyurru-ngurlu wurajiwuraji-kirra, lawa. Wita-mipaku karrija wantaju, tarnnga-wangu. Manu munga-puruju, kirntangi-wangulpa karrija, lawa. Wita-mipalpa kirntangiji ngirra-manu tarnnga-wangu, manu ngula-jangkaju munga-piyalkurla muku wamu-wantija.

¹³ Ngula-jangka, Jaanurlu ngajulurna narnti-nyangu yalkiri, manurna nyangu warlawurru kankarlarra warru paarr-pardinjakurra. Ngulajulpa purlanjarla wangkaja kilji-nyayirni, "Waraa! Waraa! Ngularrarlu kajili marramarra-patu-karirli kurlumpurrngu jitrni nyanungurra-nyangu, ngula-warnuju nyiyarningkijarra ngawu-nyayirni kapulu-jana muku rdipimi yapaku ngula kalu nyinami walyangka, manu kapulu-nyanu murrumurru-nyayirni purda-nyanyi. Wiyarrpa-wati, mari-jarrimi-nyayirni karna-jana!" Kujanyalpa warlawurru yinyaju wangkaja.

9

¹ Ngula-jangka, marramarrarlu jinta-karirlilki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Nyangurna yanjilypiri walyangka ngula wantija yalkiri-jangka kamparru-wiyi. Yanjilypiri yinyaju wati-piya. Nyanungulpa karrija walyangka kutu rdakungka kaninjarra-nyayirnirla* Rdakuku yinyakulparla wapirrija nganayi tuwa-piya. Ngula-jangka, nganangu mayirla yungu yangkaku watiki yanjilypiri-piyaku kiyi tuwa-kurlangu yungu lakarn-pinyi tuwa.

² Nyanungurlu kiyi manu tuwa-kurlangu, manu ngula-kurlurluju tuwajurla jurnta lakarn-pungu rdakuku kaninjarra-nyayirnikiji walyangkaju. Yinya-jangka rdaku kaninjarra-nyayirni-jangkalpa yulyurdu panu-jarlu wilypiwilypi-pardija. Yulyurdujurla yaninjarla wapirrija wantakuju, kulalu yapangkuju nyangu nyiyarlangu.

³ Ngula-jangka, jintilyka panu-jarlu-nyayirnilpalu yulyurdu yinya-jangkaju wilypiwilypi-pardija. Kaaturlu-jana yungu yartarnari, ngula-kurlurlu yungulu-jana yapa yarlkirni karlangu-jarra-parnta-piyarlu. ⁴ Nyanungu-jana wangkaja jintilyka ngularrakuju, "Kulalu parrka nganja watiya wiri manu wita-jangka, manu marnarlangu kulalu muku nganja! Yampiyalu-jana ngarninja-wangurlu! Manulu-jana yapa ngaju-nyangu pangkala yampiya yarlkirninja-wangurlu, ngularra kuja kalu mardarni murru ngaju-nyangu nampa-kurlu ngalyangka nyanungurra-nyangurla. Kala yapa ngularra panu-kari, ngularra murru-wangu ngaju-nyangu-wangu, ngulajulu-jana muku yarlkika!

⁵ Yarlkirninjarlalu-jana murrumurru-manta kuja-piyarlu kirntangi rdaka-palaku, kala kulalu-jana pungka, lawa!" Kujanya-jana Kaaturlu wangkaja jintilyka ngularrakuju. Junga kujaju! Ngularrarlu jintilykarlulu-jana yaninjarla kii-purraja yapa yangka murru-wangupatu kirntangi rdaka-palaku. Kujalu-jana kii-purraja, purlanjarlalpalu

* **9:1** Kaninjarra yinyarla rdakungka-ka karrimi ngurra, ngulangka nganta kuja kajana Kaaturlu mardarni pirlirra juju ngakakungarnti kaji-jana nyanungurlu warlu-kurlurlu muku riwarr-pinyi.

pata-karrija murrumurruju karlangu-jarra-parnta-piya-jangka. Kujan-yarna nyangu jukurra-piyarlu ngajulurluju.

⁶ Ngaka, kajili-jana jintilykarlu ngularralu yarlkirni yapa ngularra kirntangi rdaka-palaku, kapulu-nyanu wangkami, "Murrumurru wiri karlipa-nyanu purda-nyanyi! Yungurlipa kapanku palimi!" Kala lawa! Kapulu-nyanu warrarda purda-nyanyi murrumurru-nyayirni jintilyka ngularra-jangkaju. Kala lawa, kulalu palimi.

⁷ Jukurra-piya ngaju-nyangurla, nyangurna-jana yirriyirri ri jintilyka ngularraju. Ngularraju kula-nganta nantuwu warrmarla-kurlangu-piya-juku ngula kalu jungarni-jarri kulu wirikingarnti. Jurrangka nyanungurra-nyangurlalpalu mukarti kawurlu-kurlu mardarnu, manu yinngirri nyanungurra-nyanguju wati-piya-juku.

⁸ Wakurlujulpalu kirrirdimpayi-nyayirni mardarnu karnta-piyarlu, manu kartirdi nyanungurra-nyanguju kirrirdimpayi, munju-wangu kartirdi ngaya wiri-jarlu-kurlangu-piya.

⁹ Ngarnturlurrula nyanungurra-nyangurlalpalu-nyanu kanja-yanu yayini-piya[†] muurl-mardarninjaku kurlarda pantirninja-kujaku. Kujalu jintilyka ngularra paarr-pardija, purda-nyangurna-jana pinkirra warurr-wangkanja-kurra kilji-nyayirni-kirra. Wangkajarnaju, "Jintilykarlu nyampurrarlu kajulu wangkanjarlu nyirn-pinyi kilji-nyayirni ri nantuwu-piyarlu ngula kalu-jana wilil-kanyi warrmarla wirli-jarra-kurlurlu, nganayi-piyarlu kuja kalu-nyanu yuntarninja-yani wajirlirli kulu wiri-kirra-pinangurlu."

¹⁰ Jintilyka ngularralu palkalpalu mardarnu wipi jaka-wana-jangka kii-purranja-kurlangu ngulaju karlangu-jarra-parnta-piyarlu. Kaaturlu-jana yungu ngularra kii-purranja-kurlangu jintilykaku yungulu-jana yapa kii-purrami kirntangi rdaka-palaku.

¹¹ Jinta marramarra ngulaju wiri ngularraku panuku jintilykakaju. Nyanungurlu-ka jintangga warrawarra-kanyi rdaku yinya kaninjarranyayirni walyangkaju. Yimingka Yipururla yirdi nyanungu-nyanguju 'Yapatanu'. Yimingka Kirikirla yirdi nyanunguju 'Yapaliyana'. Yirdi kujaju 'Riwarr-pinja Panu'.

¹² Jintilyka ngularrajulu palka-jarrija ngurujarranyparla ngula yangkangu marramarra jinta-karirli kurlumpurrngu nyanungu-nyangu juturnu, manulu-jana yapa murrumurru-manu kirntangi rdaka-palaku. Marramarra-jarra-karilpa-pala wurra-juku pardarnu yungu-pala kurlumpurrngu nyanungu-nyangu-jarra jitirni yungulu-nyanu yangka yapa nguru-kari nguru-karirlarlu yarda murrumurru purda-nyanyi japaku-jarra.

¹³ Ngula-jangka, marramarralu jinta-karirlilki juturnu kurlumpurrngu nyanungu-nyangulku. Ngula-jangka, purda-nyangurna ngana mayi wangkanja-kurra yali-jangka kawurlu-jangka purranja-kurlangu-jangka, yangka yinya kuja-ka Kaaturla kamparru karrimi.

¹⁴ Yinyarla marramarra-kariki yangka kurlumpurrngu-kurluku wangkaja, "Ngularra marramarra murntu-pala kuja-jana Kaaturlu warurnu nyurru-wiyi karru Yupirayiti-wana, yaninjarla-jana yalyimanta!"

¹⁵ Junga-juku, marramarra yinyarluju-jana yaninjarla ngularraku marramarra murntu-palaku warirninja-warnukuju yalyi-manulku.

[†] 9:9 iron

Nyarrpa-jangka-jana Kaaturluju warurnu nyurru-wiyiji? Nyanungu-miparlu milya-pungu yangkaju kapu-jana jangkardu yilya ngularra marramarra murntu-pala pinjakulku yapa panu-jarluku ngurujar-raranyaku. Nyurru-wiyi-jangka jalangujalangu-kurra, nyanungurlu-jana warirninjarla warrarda mardarnu.

¹⁶⁻¹⁷ Junga kujaju. Ngula-jangka, jukurpa-piyarlurna-jana nyangu warrmarla panu-jarlu nantuwu-kurlu kujalpalu yaninja-yanu walya-kurra-pinangu. Ngana mayiji wangkaja, “Warrmarla yinyarraju 200,000,000-pala nantuwurlaju kuja kalu walya-kurra-pinangu yaninja-yani.” Nyiya-piya nyanungurraju? Warrmarlarlulpalu ngarnturlurrula palkangkaju kanja-yanu yayirni-piya muurl-mardarninja-kurlangu kurlarda pantirninja-kujaku. Ngularrajulpalu yalkiri-piya mirirliny-manu, manu yalyuyalyu karrku-piya manu karntawarrakarntawarra-piya. Timana-watiji, jurruju nyanungurraju ngaya wiri-jarlu-piya, manu lirra nyanungurra-nyangu-jangkajulpa wilypi-pardija warlu manu yulyurdu karntawarrakarntawarra ngulalpa punku-nyayirni parntija.

¹⁸⁻¹⁹ Wipi jaka-wana-jangka nyanungurra-nyangu ngulaju warna panu-piya jurru panu-kurlu. Junga kujaju. Timana panu ngularralu yanu walya-kurra warlu-kurlu manu yulyurdu karntawarrakarntawarra-kurlu ngulalpa punku-nyayirni parntija lirra-jangka, manulu-jana pungu yapa panu. Wipi jaka-wana-jangka-kurlangurlu ngulajulu-jana pungu panu-karilki.

²⁰ Timanarlu ngularrarlu kulalu-jana yapa panu pungu walyangka, lawa. Yapa panu-karilpalu nyinaja wankaru-juku, kala kulalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, lawa. Ngayilpalurla warrarda parntarrinjunu ngurrju-wanguku kamparru yangka kuja kalalu ngurrju-manu rdakangku nyanungurra-nyangurlu kawurlu-jangka, pirli yaltiri-jangka,‡ yayini-piya-jangka manu watiya-jangka. Yalirra kujalpalu-jana ngurrju-manu, ngularrarluju kula kalu nyiarlangu nyanyi, kula kalu nyiarlangu purda-nyanyi, manu kula kalu wapami, lawa. Kala yapa ngularrajulpalu-jana warrarda parntarrinjunu. Manu kalalu-jana warrarda nyinaja purlapa-kari purlapa-kari-puru pirlirra panu-kariki ngurrju-wanguku. Kulalu-jana yampija, lawa.

²¹ Ngarilpalu-nyanu yapangku ngularrarluju warrarda pungu wankaru-wangurlu, manulpalu-nyanu juyurdurlu majumaju-manu. Ngarilpalu warru kutu-ngunaja kalykuru maliki-piya yapa ngalya-karikirliji ngurra-warnu-piya, manulpalu-nyanu nyiarningkijarra jurnta manu purungku. Kulalpalu-nyanu kurnta-jarrija, manu kulalu pina-yaninjarla yalala-yirrarnu Kaatu, lawa.

10

Jinta-kariri marramarlarlu wiri-jarlurlulpa pipa wita mardarnu

¹ Ngula-jangka, jukurpa-piyarlurna nyangu jinta-kari marramarra pirrjirdi-nyayirni yaninjarni-kirra nguru-nyayirni-wangu-jangka. Nyanungurlu kulalpa jurnarrpa palkangka mardarnu, lawa. Nyanungukulparla palkakuju muku wapirrija mangkurdu. Jurrungka kankarlarni nyanungurlulpa pararri mardarnu. Yinngirri nyanungu-nyangulpa wanta-piya mirirliny-manu, manu nyanungu-nyangu

wanarri-jarraju ngulaju rdalyku-jarra wiri-jarra-piya ngulalpa-pala warlu-piya jarra-pardija.

² Rdakangku nyanungurlulpa mardarnu pipa wita. Kuja nyanungu jitija nguru-nyayirni-wangu-jangka, wirliya jungarni-purdanji yirrarnu mangkururla wiringka ngapangka, jampu-purdanji yirrarnu walyangka pardunarla. Nyanungujulpa yinyarlaju karrija wanarri-jarraju wurnturu-jarra.

³ Ngula-jangka, nyanunguju kilji-nyayirni purlaja ngari yangka ngaya wiri-jarlu-piya ngula-ka nguurr-mani. Ngula-jangka, linpangku wirliki-palarlulu kiljingki kulpari yalu-manu yalkiri-jangkarluju. Wangkajarnaju, “Yangkarra linpaju nyanunguju kula-nganta ngapa-piya-kurlu kuja karla maarr-maninjarla wangkanjinarni.”

⁴ Kujalu ngularra linpa wirliki-pala purlaja yalkiri-jangka, ngulaju kapurna-jana yimiji marlaja yirrakarla pipangka pantirninjarla kujalu wangkaja, kala lawa. Ngana mayiji wangkaja ngajuluku nguru-nyayirni-wangu-jangka, “Yampiya! Kula yimi ngularra yirra-pi-pangka pantirninjarla yimi ngularra kujalu wirliki-palarlu linpangku purlanjarla yalu-manu yalkiri-jangkarlu! Ngayili yimi ngularraju warrarda mardaka nginyinginyirli nyurrurla-nyangurlu!”

⁵ Marramarra yinya wiri, yangka ngulalpa karrija yinyarla walyangka wirliya jinta-kari manu wirliya-kariji ngapangka mangkururla, nyanungu rdaka jungarni-purdanji kankarlu-jarrinjarla kujurnu nguru-nyayirni-wangu-kurra wangkanjakungarntirliji.

⁶⁻⁷ Yuwayi, marramarra yinya wangkaja yimi pirrjirdi-nyayirni. Nyanungurlu payurnu Kaatu yungu purda-nyanyi yinya yimi junga kaji wangkami. Yuwayi, Kaatu-ka nyinami tarnnga-juku. Nyurru-wiyi yalkiri ngurrju-manu nyanungurlu manu walya manu ngapa, manu nyiyarningkijarra ngurrju-manu nyanungurlu ngula kalu nyinami ngurungka nyampurula. Nyampunya marramarra yinyaju wangkaja, “Tarnngangkulpa jungarnijungarni-manu Kaaturluju warrki nyanungu-nyanguju. Nyanungurlulpa manngu-nyangu yungu nyarrpa-mani ngaka nguru nyampu kuja ngurrju-manu nyanungurlu. Kala nyanungurluju kula-jana yapa panuku yimi-ngarrurnu warrki yinya-kurlu, lawa. Nyanungurluju-jana jarukungarduyuku nyanungu-nyangu-mipaku yimi-ngarrurnu warrki-kirli nyanungu-nyangu-kurluju, yangkarra-mipa ngula kalalurla marlaja wangkaja nyanunguku. Nyurru-wiyi-wangu, kaji marramarra jintangku purdangirli-warnurlulku jitirni kurlumpurrngu nyanungu-nyangu, ngula-jangka Kaaturlu kapu warrki nyanungu-nyangu lawa-mani ngurungka nyampurula.” Kujanya wangkaja marramarra pirrjirdiji yinyaju.

⁸ Ngula-jangka, yangka-yijalaju yarda wangkaja, yangka yinya kujaju wangkaja kamparru-wiyi nguru-nyayirni-wangu-jangka, wangkajaju nyanunguju, “Yaninjarla maninjinta pipa wita yinya ngula-ka rdakangka mardarni wiringki marramarurlu, marramarra yinya ngula-ka ngapangka mangkururla wirliya-kari karrimi manu wirliya-kari walyangka! Yaninjarla maninjinta!”

⁹ Junga-juku, yanurnurla marramarra yinyaku, manurna pipa witaku payurnu. Nyanunguju wangkaja ngajuluku, “Mpa! Maninjarla nganja! Kajinpa ngarni, ngulaju kapunpa pajarni ngurrju-nyayirni

ngarlu-piya. Kala kajinpa muru-pinyi lirrangka, kapungku nyurnu-mani.”

¹⁰ Junga-juku, pipa wita yinyarna manu rdaka-jangka nyanungu-nyangu-jangka, manurna ngarnu. Lirrangka ngaju-nyangurla, ngulajurna pajarnu ngurrju-nyayirni ngarlu-piya. Kala kujarna muru-pinjarla ngarnu, ngulangkujuju miyaluju maju-manu.

¹¹ Ngula-jangka, marramarra yinyaju wangkaja ngajulukuju, “Yaninja-ja-jana yarda yimi-ngarrika yapaku yimi Kaatu-kurlangu jarukungarduyu-piyarlu. Ngakaju, nyanungurlu kapu-jana yapa panuju nyarrpa-mani ngurungka nyampurlaju. Nyanungurlu kapu-jana nyarrpa-mani mayi yapa panu yalumpurra ngula kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-kari, manu yapa ngula kalu nyinami yurpurlu, walyawalya, yalyuyalyu, kardiya manu panu-kari, ngularra ngula kalu yimi-kari yimi-kari wangkami manu wiriwiri warlalamarrirlangu, jintawarlayi-jiki kapu-jana nyarrpa-mani. Nyampunyaipanpa-jana yimi nyanungu-patukuju yimi-ngarrikarla.”

11

Kaatu-kurlangu-jarra jarukungarduyu-jarra

¹ Ngula-jangka nganangku mayiji yungu watiya jukati-piya. Ngula-jangka, nyanunguju wangkaja:

“Watiya nyampu kangka, manu ngula-kurluju yanta Yuwarli Maraly-pikirra Kaatu-kurlangu-kurra manu yarturlu lalya-kurra purranja-kurlangu-kurra. Ngulaju pirli lalya manu Yuwarli Maraly-pi miimii-nyangka watiya nyampu-kurlurlu yungunpapalangu milya-pinyilki rdangkarlpa-japa kirrirdimpayi-japa kapala karrimi. Manu-jana nyangka yapangku nyajangurlu kalurla pulka-pinyi Kaatukuju Maralypirla kaninjarni yinyarlaju.

² Kala yarti yinyarla Yuwarli Maralypirlaju, ngulaju yampiya! Kula watiya-kurlurlu miimii-nyangka! Yungu-jana yarti nyampuju Kaaturlu yapaku panu-kariki ngularraku ngungkurr-nyinanja-wangu-patuku. Nyanungurlu-jana yungu tarruku kirri Jurujulumurlangu-yijala. Kapulu kirringka yinyarlaju muku wapami, manu kapulu majumaju-mani kirrtangiki 42-palaku. Kujarlajulpanpa yarti yalumpuju yampiyarla miimii-nyanja-wangurlu!

³ Kajili ngularra yapa ngalya-kari nyinami Jurujulumurla, kapurnapalangu yapa-jarra yilyamirra yalumpu-kurra yungulu-jana yimi junga Kaatu-kurlangu yimi-ngarrirni. Kapu-pala mardarni palkang-kaju jurnarrpa yurpurlu-kurlu, manu jurrkungka-yijala kirntangirlaju 42-pala-puruju kapulu-jana jarukungarduyu-piyarlu yimi-ngarrirni Kaatu-kurlu ngularraku yapaku ngalya-kariki.”
Kujanyaju nyanunguju ngajukuju wangkaja.

⁴ Ngana-jarra yapa-jarraju ngula-jarraju? Ngula-jarraju war-rkini Kaatu-kurlangu-jarra kuja kapala karrimi Kaaturla kamparru. Nyanunguju Warlaja-Wiri nyiyarningkijarraku ngurungkaku war-rukirdikirdiki. Ngula-jarraju watiya-jarra-piya* manu yangka-jarra-piya jukajuka-karrinja-kurlangu-jarra-piya rdili-kirlangu-jarra-piya.

* 11:4 olive trees

⁵ Yangkarra yapa ngalya-kari, ngula kalurla Kaatuku ngungkurnyinanja-wangu jurnta nyina, ngula-jarrakuju kapulu-jana nyurunyuru-jarrimi. Kala kajili-palangu kulu-jarrimi, manu kajili-palangu murrumurru-mani, ngula-jangkaju kapu lirra nyanungunyangju-jarra-jangkaju wilypi-pardimi warluju, manu kapu-jana yapa yinyaju jankanjarla riwarr-pinyi. Kujarlunya kapulu-jana yapa ngalyakarirlanguju pinyi kajilpalu-jana murrumurru-mantarla.

⁶ Kuja kalu-jana yapa yalumpu-jarrarlu yirri-pura yimi Kaatukurlangu ngalya-kariki jarukungarduyu-piyarlu, Kaaturlu kapu-palangu yartarnarri yinyi yungu-pala ngula-kurlurlu ngapa wantinjawangu-mani. Nyanungurlu kapu-palangu yartarnarri yinyi ngula-kurlurlu yungu-pala ngapa majumaju-mani. Kapu-pala ngapaju kurruly-kijirni yalyu-karda yangka yungulu yapangku ngarninjawangurlulku yampimi mawiya-piya. Manu Kaatu kapu-palangu wangka kuja nyanungurrakuju, “Kapurnangkupala yartarnarri-kari yartarnarri-karilki yinyi. Yartarnarri yinyarra-kurlurlu yungunkulujana maju-mani nyiyarningkijarra ngurungka nyampurla kajinpala ngampurpa-jarrimi nyumpala-juku.”

⁷ Yuwayi, yalumpu-jarrarlu kapulu-jana yimi-ngarrirni Kaatukurlangu yimi panu-kariki kirntangiki 42-palaku. Ngula-jangka, kinkipiya kapu-palangu jangkardu yanirni kululku. Nyanungurlu kapu-palangu pakarni manu pinyi tarnga-kurra. Nyampu kinki-piya ngulaju yangka kuja wilypi-pardija rdaku wiri-jarlu-jangka.

⁸ Kaji-palangu yinya-jarra pinyi, kapu-pala nyurnuju pinja-warnuju yirdiyirla ngunami kirringka yinyarlaju. Yangkangka-yijala kujalu yapangku yirrarnu warntawarnta-kurra Warlaja-Wiri Jijaji nyanungurra-nyangu. Kirringki yinyarlu kapala mardarni yirdi jirrama: Jatama manu Yijipi. Kuja karlipa-jana kirri-jarra yinya-jarra manngu-nyanyi, manngu-nyanyirlangu karlipa-jana yapa ngurrju-wangu ngulalpalu nyurru-wiyi nyinaja Jatamarla manu Yijipirla.

⁹ Yuwayi, nyurnu yalumpu-jarra kapu-pala ngunami yirdiyirla marnkurrpaku marda parra murntu-palaku. Yapa panu ngurrara-kari ngurrara-kari-wardingki, ngula kalu yimi-kari yimi-kari wangkami, ngulangkuju kapulu-jana palkaju nyanyi ngunanja-kurraju yinyarlaju. Manu yapangku yurpurlurlu, yapangku walyawalyarlu, kardiyarlu, manu panu-karirli kapulu nyanyi palka yalumpu-jarraju. Kapulu warla-pajirni yapa ngana-puka milyingka yirrarninja-kujaku.

¹⁰ Kajili-jana yapangku yinyarrarlu nyanyi nyurnu yalumpu-jarra palinja-warnu, kujarlaju kapulu wardinyi-jarri-nyayirni. Kapulu-nyanu jarnkujarnku wangkami, “Nyampu-jarrarlulu-ngalpa murrumurru-manu-nyayirni karrikarri-wangurlu. Kala palijalku-pala. Yati! Yati!” Ngula-jangka kapulu kurapakaku wiriki turnu-jarrimi yungulu ngarni mangarri, kuyu panu-jarlu, manu yungulu-nyanu warntarri jarnkujarnku yinyi.

¹¹ Junga kujaju! Palka yalumpu-jarra yawu-pardinja-warnulpapala ngunaja yirdiyirla yinyarla marnkurrpaku marda murntu-palaku. Ngula-warnuju, Kaaturlu-palangu ngaanypa kulpari yungu pina-wankaru-jarrinjaku. Ngula-jangkaju, nyanungu-jarraju-pala karrinja-pardija. Kujalu-jana yapangku ngularrarlu nyangu yinyarla karrinja-pardinja-kurra, ngulajulu-jana lani-jarrija-nyayirni.

¹² Ngula-jangka, yalumpu-jarrarluju-pala ngana mayi purda-nyangu kuja-palangu purlaja kilji-nyayirni nguru-nyayirni-wangu-jangka. Linpa-palangu wangkaja, “Yantarni-pala nyampu-kurra!” Ngula-jangka, yapa yalumpurra kujalpalu-jana nyurunyuru-jarrija, ngularrajulpalu-jana karrinjarla yinyarlaju liriki-nyangu. Tardakujurnulu-jana kuja-pala yukajarra mangkurdu-kurra, ngula-pala yanu nguru-nyayirni-wangu-kurralku.

¹³ Ngula-jangkaju, walyajulpa kilji-nyayirni yurnkuyurnku-jarrinjarla lakarn-pardija. Yuwarli panu wantija kirringka yinyarlaju, manulu yawu-pardija yapa panu 7,000-pala. Yapa panu-karilpalu lanijarrija-nyayirni, manulurla rdirri-yungu pulka-pinjaku Kaatuku kuja-piya, “Nyuntu Kaatu, kuja kanpa nyinami nguru-nyayirni-wangurla, nyuntujunpa pirrjirdi-nyayirni!”

¹⁴ Nyampurranyarna-jana nyiyarningkijarra ngurrju-wangu nyangu yakarrarlu jukurpa-piyarlu kuja yangkanku marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu. Marramarra-karilpa wurra-juku nyinaja kurlumpurrnguki jitrininjaku nyanungu-nyangukuju yangka yungu-jana maju-kari maju-karilki muku palkapalka-jarrimi yapaku panu-jarluku nguru warrukirdikirdiki.

Marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu

¹⁵ Ngula-jangka, marramarra-karirli kurlumpurrngu juturnu nyanungu-nyangu. Ngula-warnu marramarra panulu rdirri-yungu kiljiki wangkanjaku nguru-nyayirni-wangurlaju:

“Ngalipa-nyangu Warlalja-Wiri Kaatu manu Mijaya nyanungu-nyangu Milarninja-warnu, jalangurlu nyanungu-jarrarlu kapala yartarnarri wiri mardarni, manu ngula-kurluju kapala Warlalja-Wiri-jarralku nyinami nyiyarningkijarraku nguru warrukirdikirdikiji! Yuwayi, Kaatu kapu-jana yapaku Warlalja-Wiri nyina tarnngalku!”

¹⁶ Ngula-jangka, yalumpurra wiriwiri marramarra 24-palalurla ngunanjunu miyalu-purdanji Kaatuku yungulurlajinta pulka-pinyi. Ngularraju yangkarrajuku ngula kalu nyina nyinanja-kurlangu-paturla kamparru Kaatuku. Nyanungurrarlupalurlajinta nyanunguku pulkapungu kujarlu:

¹⁷ “Warlalja-Wiri, nyuntujunpa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpanpa nyinaja. Nyuntuju kanpa nyinami-jiki jalangurlangu-juku yartarnarri wirikirli-juku. Ngula-kurluju kanpa Warlalja-Wirilki nyina nyiyarningkijarrakuju nguru warrukirdikirdi. Kujarlanya karnangkulu yati-wangkami nyentukulu.

¹⁸ Kala yapa panu-karirli yalumpurrarlu kujalpangkulu nyurunyuru-jarrija, ngularraju kangkulu kulu-nyayirnilki nyinami! Nyampuju nyentuku parra! Nyuntunpa milarnu parra nyampuju yungunpa-jana kulu-jarrimi yapaku yalumpurraku, manunpa milarnu parra nyampuju yungunpa-jana yapa nyurnunyurnu miimii-nyanjarla ngurrju-pajirni marda manu ngurrju-wangu-pajirni marda. Kujarlanya kangkulu nyurunyuru-jarrimi yapa panu-kari yalumpurraju. Yuwayi, parra nyampuju nyentuku! Nyuntunpa parra nyampuju milarnu yungunpa-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurrju warrkiniki nyuntu-nyanguku yalumpurraku jarukungarduyuku ngulalpangkulu marlaja

wangkaja nyurru-wiyi. Manu jalangu nyuntulurlu kapunpa-jana yinyi nyiyarningkijarra ngurrju yapaku nyuntu-nyanguku kuja kalu nyinami pirrijirdi manu marda rampaku, yangka ngularrarlu kuja kangkulu yirdi nyuntu-nyangu ngurrju-pajirni. Kala yapangku panukarirli ngularrarlu yangka kuja kalu-jana yapa nyuntu-nyangu warru pinyi, jalangurlu kapunpa-jana muku riwarr-pinyi!"
Kujanyalpalurla wiriwiri marramarra ngularra 24-pala purlanjarla wangkaja.

¹⁹ Ngula-jangka, nganangku mayi tuwaju lakarn-pungu Yuwarli Maralypirila Kaatu-kurlangu nguru-nyayirni-wangurla. Yukanjarlarna nyangu pakuju tarruku yinyaju. Nyampu pakuju ngulaju yangka-juku ngulalpalu nyurru-wiyi Juwu-paturlu mardarnu kuruwarri karlarlapala-kurlu kujarla Kaaturlu yungu Mujujuk. Kujalparna nyangu yinya pakuju tarruku, wirnpajulparla karrinjarla wapaja, manulparla maarr-maninjarla ngapakuju wangkanjinarnu. Walyajulpa kilji-nyayirni yurnkuyurnku-jarrija, manulpa ngapa wantija kunarda-kurluju yalkiri-jangkaju.

12

Yimi nyampuju warnayarra-kurlu kujalpa putaputa puuly-mardarnu ngarninjakungarntirli kurdu wita karnta-kurlangu

¹ Ngula-jangka, nyiyarla mayi yalkirirlaju palka-jarrija. Kularna nyiyarlangu ngula-piyaju nyangu kamparrurlangurluju, lawa-juku. Narnti-nyangurna kankarlarra, manurna nyangu karnta kujalpa yinyarla nyinaja yalkirirla. Karntajulpa miril-manu jinajina nyanungu-nyangu-kurlu wanta-piya-kurlu. Nyanungujulpa nyinaja, manu kirntangiji kanunjumparra wirliya nyanungu-nyangu-wana, manulpa jurrungekaju mardarnu yiriwarri-piya, manu ngulangka yiriwarrirlaju yanjilypiri 12-pala.

² Nyanunguju wartardi-pardu kurdu mardarninjakungarntilki. Kujarlaju, nyanungujulpa murrumurrju-jarrija-nyayirni, manulpa yulaja karrikarri-wangu-nyayirni.

³ Ngula-jangka, nyiyarlangu mayirna nyangu yalkirirlaju, ngurrapangku kularna yalumpu-piya-wiyi kamparrurlangurlu nyangu. Warnayarra wiri-jarlu yalyuyalyulpa nyinaja yinyarlaju jurru wirlikipala-kurlu manu wuurnu karlarla-pala-kurlu. Jurrungkajulpalu mukarti witawita jarnkujarnku mardarnu kingi-kirlangu-piya.

⁴ Yinyarlu warnayarrarlulpa warru kujurnu wipi kuja-purda kuja-purda, manu ngula-kurlurluju yanjilypiri-jana muku pirri-kujurnu yalkiri-jangka walya-kurra. Ngula-jangka, nyanunguju yaninjarlalpa karrija karntangka yinyarlaju. Nyanungulparla pardarnu kurduku yinyaku palka-jarrinjaku yungu nganta kapankurlu ngarni.

⁵ Ngula-jangka, kurdu yinyaju malju-parduju mardarnulku karn-tangkaju. Nyampunya Kaaturluju milarnu yungu-jana wiri-jarrinjarla Warlalja-Wiri nyanungu-nyangu-kurlu yartarnarri-kirli nyina yapaku panu-jarluku ngula kalu nyinami ngurrara-kari ngurrara-kari war-rukirdikirdi. Junga kujaju! Kala kuja kurdu yinya palka-jarrija, warnayarrarluru yinyarlujulpa putaputa ngarnu. Kuja-kujakaju, marramarrarluru kurdu yinyaju puuly-mardarninjarla kangu kankarlarra-kari Kaatu-kurra, ngulalpa nyinaja wiringka nyinanja-kurlangurla.

⁶ Ngula-jangka, karntaju wuruly-parnkaja manangkarra-kurra nyinanjaku yinyarlaku. Kamparru-wiyi nyampukungarntiji, Kaaturlujurla ngurra yinyaju nyurru-juku jijarnu karntaku yinyakuju. Wurdujorra-manulparla nyiyarningkijarra yungu warrawarra-kanyi karntaju yalumpuju parraku 1260-palaku.

⁷ Ngula-jangka, nguru-nyayirni-wangurlaju, wiri marramarra yirdi Mayikulu manu panu-kari nyanungu-nyangu marramarralu-jana jangkardu yanu warnayarraku manu marramarraku panu-jarluku nyanungu-nyanguku. Warnayarrarlulu manu nyanungu-nyangurlu marramarrarlulu-jana puta-pungu marramarra panu-kari Mayikulu-kurlangu, kala kulalu-jana pungu, lawa.

⁸ Nyanungurrajulu-jana jijaja marramarra panu-kariki Mayikulu-kurlangukuju ngularrarlu kujalu-jana wajirli-pungu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngula-jangkaju, warla-pajurnulu-jana yaninja-kujaku, kajikalulu pina-yukamirra nguru-nyayirni-wangu-kurra Kaatukurlangu-kurra.

⁹ Junga kujaju! Yangka yali warnayarra kala nyurru-wiyi nyinaja nguru-nyayirni-wangurla. Ngula-ngurlujulu-jana Mayikulurlu manu marramarra nyanungu-nyangurlu wiraly-pungu. Warnayarrarlujulpa yirdi-jarra mardarnu: Nyanungu-nyangu yirdi kamparru-warnuju 'Juju Ngawu', manu yirdi-kariki 'Jayitana'-jala. Nyanungurlunya kajana yapa panuju yulyurliku-yinyi nyampurula walyangka. Yuwayi, Mayikulu-kurlangurlulu-jana wiraly-pungu nyanungurrajulu nguru-nyayirni-wangu-jangkaju.

¹⁰ Ngula-jangkarna purda-nyangu ngana mayi kilji-kirra wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-jangka:

"Yati! Yati! Yinya Juju Ngawu kala karrija kamparru Kaaturla, manu nyanungurlu kala-jana wakurnu ngalipakupurdangka-purnu parra wirirli manu munga-wirirli. Kala jalangurlu Kaaturlu wiraly-pungu nyanunguju nguru-nyayirni-wangu-jangkaju. Yuwayi, jalangurlu nyanungurluju kapungalpa muurlparlulku mardarni palinja-kujakuju! Yartarnarri nyanungu-nyangu-kurlurlu kyananu milki-yirrarni ngalipakurra yangka kuja kangalpa nyanungu Kingi nyinami yapaku panu-jarluku! Manu nyanungu-nyangu Milarninja-warnu Mijaya, ngulaju kapu-ngalpa Warlalja-Wirilki nyina yapaku panu-jarluku-yijala!

¹¹ Ngalipakupurdangkarlulu warla-pajurnu Juju Ngawuju jurnta kanja-kujaku Kaatu-kurlangu-kujaku! Nyarrparlulu nyanunguju warla-pajurnu? Kuja Jijaji palija watiya warntawarntarla jiyipi-piya, nyanunguju-ngalpa karlija panuku. Manu kalalu-jana warru yaninjarla yapa panu-kariki yimi-ngarrurnu junga yimi nyanungu-kurlu. Manu kalalu kuja wangkaja, 'Kajilpalunganpa yapangu panu-karirli ngampurrparlu pungkarla, ngulaju ngula-juku. Kapurnalu wiljingki-jiki warrarda purami Jijajiji.' Yuwayi, kujaju junga! Kujarlunyalu Juju Ngawu warla-pajurnu nganimpakupurdangkarlulu.

¹² Jungalku yungurna-nyarra wangkami nyampu nyurrurlaku panuku ngula kankulu nyinami nguru-nyayirni-wangurla: 'Wardinyinyayirni ninyaya!' Kala nyurrurla kuja kankulu nyi-

nami walyangka, manu nyurrurla panu-kari kuja kankulu nyinami ngapangka, ngajulu karna-nyarra wajampa-jarri-nyayirnilki! Juju Ngawuju yanurnu walya nyampu-kurralku. Nyanungurluju-ka milya-pinyi kajika-jana yapaju yulyurliku-yinyi ngari tarnnga-wangu. Manu-ka Juju Wiri-jarlurlu milya-pinyi Kaaturluju kapu tarnnga-wangurlu-yijala nyanunguju warla-pajirni. Kujarlaju nyanunguju-ka nyina kulu-nyayirni Juju Ngawuju.”

¹³ Kujalu Mayikulu-kurlangurlulu warna wiri yinya wiraly-pungu nguru-nyayirni-wangu-ngurlu, rdirri-yungu karntaku yinyaku wajirli-pinjaku, yangkanku kuja kurdu malju mardarnu.

¹⁴ Ngula-jangka nganangku mayirla karnta nyanungukuju pinkirpa-jarra warlawurru-kurlangu-jarra yungu yangka yungulpa paarr-pardiyarla warna wiri-jarlu-kujaku yinya-kujaku. Karntangu manu pinkirpa yinya ngula-kurlu yungu paarr-pardimi ngurrara yinya-kurra ngula-ka karrimi manangkarrarla yangka Kaaturlu kujarla nyurru-juku jijarnu. Wurdujorra-manulparla nyiyarningkijarra yungu warrawarra-kanyi karntaju yinyaju parraku 1260-palaku.

¹⁵ Kala kamparru-wiyi karntaku wuruly-parnkanjakungarntiji, lir-raju warna wiriji lakarn-pardija, manu lirra-ngurluju ngapa wiri-jarlu wilypi-pardija. Nyanungurluju karntaju puta yirrpinnjarla ngapangku puta pungu.

¹⁶ Kuja-kujakuju, Kaaturluju walyaju lakarn-pungulku karntangka yinyarla purdangirli, manu ngapa yinya wiri-jarlu yukaja rdakungka. Kujanya karnta yinyajurla wuruly-parnkaja warna wirikiji.

¹⁷ Kujarlaju warna wiriji kulu-parnta-jarrija-nyayirnilki. Ngula-jangkaju, nyanunguju yanulku ngurrara-kari-kirraluku, manulpa-jana warru nyangu kurdukurdu panu-kariki karnta yinya-kurlanguku. Nyanungulpa ngampurra nyinaja yungu-jana pinyi nyanungurrar-langu. Nyanungurraju yangkarra kuja kalu purami yimi Kaatu-kurlangu. Manu kalu-jana yimi-ngarrirni-yijala yimi junga Jijaji-kirli panu-kariki.

¹⁸ Ngula-warnuju, warna wirijilpa karrija mangkuru wiri-wana walyirirla.

13

Kinki-jarra-pala palka-jarrija

¹ Ngula-jangka, nyiya mayirna nyangu kujalpa wilypi-pardija ngapa mangkuru-jangka. Ngulangkulpalu mardarnu wuurnu karlarla-pala manu jurru wirliki-pala. Wuurnarla karlarlalpalu jarnku-jarnku mardarnu mukarti kingi-kirlangu. Yalumpurrarla jurrungka wirliki-palarlalpalu jarnkujarnku mardarnu yirdi jiliwirri-maninjaku Kaatuku. Jurrungka wirliki-palarlaljulu yampiyarla yirdiji yirrarninja-wangurlu.

² Kinki nyampuju, nyiya-piya kuja? Ngaya wiri-piya lipirti-piya manu wirliyaju wiri manu yumurruyumurru-nyayirni nganayi-piya piira-piya, manu lirraju kartirdi wiriwiri-kirli layini ngaya wiri-jarlu-kurlangu-piya. Ngula-jangka, yinya wiri warnarla wangkaja kinkikiji, “Ngajulurlu karnangku milarnilki yungunpaju warrik-jarrimi. Ngajulurlu kapurnangku yinyi yartarnarri ngaju-nyangu,

manu yungunpa nyina ngaju-nyangurla nyinanja-kurlangurla kingi-piya. Yartarnarri ngaju-nyangu-kurlurlu yungunpa-jana yapa panu jinyijinyi-mani ngurungka warrukirdikirdi, manu yungunpa-jana wangkami nyarrpa-jarrinjaku.” Kujanyarla warna wiriji wangkaja kinkikiji. ³ Nyangu-jukulparna kinki yinyaju jurru wirli-pala-kurluju. Jurru-kariji murru punku-kurlu. Manngu-nyangulparnaju, “Wayi! Nganangku mayi murrulymurruly-pakarninjarla nyampuju pungu tarnnga-kurraju? Ngula-warnuju pina-wankaru-jarrija!” Panungkulu nguru warrukirdikirdirli nyangu kinki yinyaju murru punku-kurlu murrulymurruly-pakarninja-warnuju. Ngulakujulurla marlaja paa-karrija-nyayirni, manupalu purda-nyangu nyarrpa kujalpa-jana wangkaja nyanungu.

⁴ Yuwayi, warnayarrarlul wiringki yinyarlu milarnu kinki yinya yungu-jana yapaku manu panu-kariki nguru warrukirdikirdiki nyinami warlaja wirilki. Kujarlanyalpalu yirdi-manu yinyaju warnayarra ‘kaatu’, manupalurla pulka-pungu nyanungukuju. Manupalurla pulka-pungu yinyaku kinkirlanguku, manulu-nyanu jarnku-jarnku wangkaja, “Ngana kula pirrjirdiji kinki nyampu-piyaju! Kulalpa nganangku pungkarla nyanunguju!”

⁵ Ngula-jangka, Kaaturla wangkaja kinkiki yinyaku, “Wangkaya kutu! Wiri-pajika-nyanu, manuju ngaju manyu-pungka! Wiri kapunpa nyina nyampurla walyangka 42-palaku kirntangiki.”

⁶ Junga-juku, kinki yinyarlujulpa punku-pajurnu Kaatuju. Nyanungu-nyangu yirdi punku-pajurnu-yijala manu ngurrarlangu. Punku-pajurnu-jana yangkarlangu kujalpalu nguru-nyayirni-wangurla kankarlarra nyinaja.

⁷ Ngula-jangka, kinki yanu walya-kurra Kaatu-kurlangu yapaku pinjaku 42-pala kirntangiki. Kulalpalu nganangku warla-pajikarla. Kuja-puru kula Kaaturlu kinki yinya warla-pajurnu, lawa. Jijajalurla nyanungukuju.

⁸ Nganangku kapu puranjarla purda-nyanyi yinyaju kinki? Yapa panungku nyampurla walyangka kuja kalu nyina, ngulaju kapulu purami. Ngalya-karirli kulalu puranjarla purda-nyanyi, lawa. Nyanungurra-nyangu yirdiji puku wiringka, yangka Jiyipi Kaatu-kurlangurla Jinta-kurlangurla. Nyurru-wiyi nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, Kaaturlu-jana milya-pungu yalumpurra yapaju kapulurla nyanunguku jirranganja nyina tarnnga. Manu Kaaturlulpa nyurru-juku milya-pungu yangka yapangku kapulu pinyi Jiyipi Jinta nyanungu-nyangu.

⁹ “Kuja kankulu nyurrurlarlul langa mardarni purda-nyanja-kurlangu, ngulanguku purda-nyangka yirriyirri-nyayirniarli jaruju yangka kuja kajana Pirlirpa Kaatu-kurlangu wangkami yapaku Kirijiniki jaaji-kari jaaji-karirlaku wirli-palarlaku!

¹⁰ Kaaturlu-jana ngalya-kari nyanungu-nyangu yapa milarnu rdakukurra yukanjaku. Kuja-jangkarlunya kapulu-jana yapa ngalya-karirli puuly-mardarninjarla rdakungka yirrarni. Manu Kaaturlu-jana ngalya-kari yapa nyanungu-nyangu milarnu palinjaku junma kirrirdi-jangka. Kujarlanya kapulu-jana yapa ngalya-karirliji junmangku pajirni. Ngulaju ngula-juku. Kulalu

lani-jarriya! Nyurrurlajunkulurla Kaatuku. Purayajukulu, manulurla wala-juku nyinaya!”

¹¹ Ngula-jangka, kinki jinta-karirna nyangu walya-jangka wilyipardinja-kurra. Wuurnu jirrama-kurlu jiyipi wita-piya. Manu kiljinyayirni wangkaja yinya warnayarra wiri-piya.

¹² Kujalparla jirranganja nyinaja kinki-kariki kamparru-warnuku, yartarnarripa mardarnu. Yartarnarri yinya-kurlurlulpa-jana yapa jinyijinyi-manu kinki kamparru-warnuku pulka-pinjaku yangka kujalpa murru panu mardarnu jurrungka yangka kuja ngurrju-jarrija kapanku.

¹³ Kinki jinta-kari jurru rdirrinypa-nyayirni. Yartarnarri-kirliki kalalurla kutu marlaja palka-jarrija nyiyarningkijarraju lawa-jangkaju. Yapangku kujalpalu nyangu kinkiji, nyanungurluju warlu kujurnu yalkiri-jangka walya-kurra.

¹⁴ Kuja-jarrija kujalpa kinki yartarnarri-kirli kinki kamparru-warnukurlu-juku, kula Kaaturlu warla-pajurnu kuja-kurra, lawa. Kuja-jangka-jana kinki jinta-karirliji yulyurku-yungu yapaju ngurujar-ranypaju. Wangkaja-jana yungulu pirli-jangka ngurrju-mani kinki-piya, yangka murru jurrungka-kurlu, yangka kuja pina-wankaru-jarrija junma kirrirdi-jangka.

¹⁵ Ngula-jangka, yapangkulu ngurrju-manu kinki-piya pirli-jangka yangka kinki kamparru-warnu-piya, ngulalurla parntarrinjarla pulka-pungu. Kulalu ngalya-kari yapa parntarrija, lawa. Ngularla kinki jinta-karirli ngaanypa-yungu yangka pirli-jangkaku yungu wangkami manu yungu-jana yapa ngalya-kari pinyi, yangka-patu kujalurla pirli yinyaku jurnta karrija parntarrinja-wangu. Kujarla kinki-karirli ngaanypa yungu yangka pirli-jangkaku, kula Kaaturlu warla-pajurnu.

¹⁶ Ngula-jangka, kinki-karirli-jana yapaju jinyijinyi-manu yungulu-nyanu murru pajirni palkangka. Junga, yapa panungkulu murru yinyaju manu: Pirrjirdirli manu rampakurlu, tala panu-kurlurlu manu marlajarrarlu, yapa yangka kuja kalalu warrki-jarrija pirijina-piya ngularrarlangurlu, manu panu-karirli kuja kalalu warrki-jarrija talakupurdarlu ngularrarlangurlu. Panu-karirliili murru manu rdakangka jungarni-purdanjirla, manu panu-karirliili manu ngalyangka.

¹⁷ Nyiia yinyaju murru? Yinyaju jinta-kari kinki-kirlangu yirdi manu nyanungu-nyangu nampa. Nganangku kuja yinya nampa mardarnu, ngulajulu manu nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manulu-jana jali-manu talakupurdarlu. Ngana-puka kuja nyinaja nampawangu, kulalu payi-mantarla nyiyarningkijarra tala-kurlurlu, manu kulalu-jana jali-mantarla talakupurdarlu.

¹⁸ Nyiia kujaju kangalpa wangka? Ngana pina-nyayirniiji kajika marda milya-pinyi nyampuju nampa kinki jinta-kari-kirlangu. Nampa yinyaju ngulaju wati-kirlangu yirdi. Manu nampaju 666.

14

Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta-kurlu manu yapa nyanungu-nyangu 144,000-pala-kurlu

¹ Ngula-jangkarna yarda nyangu Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta. Karrijalpa Pirlingka yirdingkaju Jiyanirla. 144,000-pala yapalpalu karrija

nyanungu-kurlu, yangka-patu kuja kalu yirdi mardarni Jiyipi-kirlangu manu nyanungukupalangu-kurlangu Kaatu-kurlangu ngalyangka.

² Ngula-jangkarna linpa purda-nyangu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngulalpa purlaja kilji-nyayirni wirnpa-piya manu marda ngawarra wiri-nyayirni kuja-ka parnkami, kuja-piyanyalpa purlaja. Wangkajarnaju, "Waraa! Ngurrju-nyayirni yapa panu-piya kuja kalu kitaya-piya manyu-karrimi."

³ Yinyarra 144,000-pala yapalpalu karrija kamparru Kaatu-kurlangurla nyinanja-kurlangurla, manu murntu-pala nganayi yangka wankaru-patu, manu yangka 24-pala marramarra wiriwiri. Yunparnulpalu jalangu-warnu purlapa. 144,000-pala yapangku-mipalpalu milya-pungu yinyaju purlapa. Kulalpa ngana-puka pina-jarriyarla. Kaaturlu kula-jana panu-juku kangurnu pina walya-jangka nyanungu-nyangu ngurra-kurra, lawa. Ngari-jana 144,000-pala-mipa kangurnu pina nyanungukuju.

⁴ Ngana nyampurraju yapa-patu? Nyampurraju yangka kujalpalurla tarnga-juku Kaatuku jungarni nyinaja. Jukurulpalu karntakuju nyinaja. Wurnturu kalalu nyinaja karnta-kujakuju ngunanja-wangu. Nyarrpara-puka yangka Jiyipi Kaatu-kurlangu Jinta-ka yani, ngulaju kalu purami. Kaaturlu kula-jana panu-juku kangurnu pina walya-jangka, lawa. Kangurnu-jana pina 144,000-pala-mipa. Nyanungurraju ngurrju-nyayirni ngula kalu-palangu warntarri-piya karrimi Kaatuku manu nyanungu-nyanguku Jiyipiki Jintaku. Ngaka, Kaaturlu kapu-jana yapa panu-karirlangu kanyirni.

⁵ Yapa yali 144,000-pala, kula kalu warlka wangka, kula kalu majungka-jarri.

Marramarra marnkurralu yanurnu yimi-kirli

⁶ Ngula-jangkarna jinta-karilki marramarra nyangu yaninjarni-kirra. Kankarlarralpa paarr-pardija yalkirirla, kangurnu yimi ngurrju-nyayirni yapaku walya-kurra ngurra-kari ngurra-kari-kirra manu yimi-kari yimi-kari-kirra. Kangurnu Yimi Ngurrju yangka kuja-ka lawa-jarrinja-wangu karri.

⁷ Wangkaja kilji-nyayirni, "Pulka-pungkalurla Kaatuku, manulu ngurrju-pajika! Jalangu-ka yanirni yungu-jana yapa miimii-nyanyi ngurrju-japa punku-japa. Pulka-pungkalurla! Nyanungurlu-jala ngurrju-manu walya manu yalkiri manu ngapa mangkuru manu ngapa kuja-ka walya-jangka wilypi-pardimi!" Kujanya marramarraju wangkaja, ngula-jangka paarr-pardijalku.

⁸ Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra yanurnu. Paarr-pardija kankarlarra yalkirirla. Kilji-nyayirnilpa purlaja kuja, "Waraa, wi-yarrpa! Waraa! Kirri wiri Papilunu lawa-jarrijalku! Kula-ka ngana nyina yinyarlaju! Yapa yinyarlaju kalalu punku-nyayirni nyinaja. Kalalu ngari kutu-ngunaja nyiya-kari nyiya-kari-kirli warrura-kurlu, manu kalalu-jana yapa-karirlangu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki jinyijinyi-manu maju nyinanjaku." Kujanyalpa jinta-kari marramarraju purlaja.

⁹⁻¹⁰ Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra yanurnu. Paarr-pardijalpa kankarlarra yalkirirla. Purlajalpa kilji-nyayirni kuja: "Kaatuju kulu-nyayirni yapakuju yangka kujalpalurla parntarrija yinya kinkiki manu yangkaku kujalu ngurrju-manu pirli-jangka

nyanungu-piya. Kaatuju kulu-nyayirni yapakuju kuja kalu yirdi nyanungu-nyangu mardarni kinki-kirlangu ngalyangka manu rdakangka. Yuwayi, kajirla ngana-puka parntarrimi kinki yinyaku, manu kaji nganangku-puka yirdi manu nampa mardarni ngalyangka manu rdakangka, Kaatuju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni. Kula-jana yawuru-jarri yapa yinya-patukuju, lawa. Kapu-jana muku pinyi. Kapu-jana warlu-kurra julyurl-kijirni yangka yulyurdu karntawarrakarntawarra kuja-ka punku-nyayirni parntimi. Kapulurla marlaja murrumurrur-jarri-nyayirni warlungka. Nyanungu-nyangu marramarraru manu Kaatu-kurlangurlu Jiyipi Jintangku kapulu-jana nyanyi jankanja-kurra.

11 Yuwayi, kapulu jata-nyanyi-nyayirni murrumurrur warlungka. Yulyurdu warlu yinya-jangka kapu kankarlarra-kari warrarda yani. Kapulu yapaju jankami parrangka manu mungangka. Kulalu jarda ngunami. Yinyarraju yapa maju-wati kuja kalalurla parntarrija kinki yinyaku, yangka kuja kalalu yirdi mardarnu rdakangka manu ngalyangka.”

Kujanya yinyaju marramarra purlaja.

12 Ngulaju ngula-juku. Nyurrurlaju, lani-jarrinja-wangulu nyinaka! Nyurrurlaju Kaatu-kurlangu, warrarda kankulu purda-nyanyi kuja kanyarra nyarrparlangu wangkami. Warrardalurla wala-juku nyinaya Jijajiki, manulu tarnngangku puraya!

13 Ngula-jangkarna linpa purda-nyangu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Wangkajaju, “Jaanu, yirra yimi ngaju-nyangu pipangka: ‘Yapangku kuja kalu Warlaja-Wiri purami, ngaka kajili palimi, ngulaju kapulurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni.’” Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirparlu yalu-manu kujarlu, “Yuwayi, kujaju junga! Kaaturlu kajana milya-pinyi yangka kuja kalurla junga-nyayirni warrki-jarrimi. Kajili palimi, kapulu pina-wankaru-jarrimi. Kapulu wardinyi-nyayirni nyina, kula-jana nganangkulku murrumurrur-manijjala.”

Kaatu kapu-jana kulu-jarri-nyayirni yapa maju-watiki kuja kalu walyangka nyina

14 Ngula-jangkarna kankarlarra-kari narnti-nyangu mangkurdu kardirri. Mangkurdurlalpa yapa-piya nyinaja. Ngajurna manngunya-nyangu kula-nganta Kaatu-kurlangu Yapa-nyayirni-wangu. Jurrungka-julpa mardarnu kingi-kirlangu mukarti kawurlu-jangka. Manu rdaka nyanungu-nyanguju kirrirdimpayi-nyayirni junma karli-piya.

15 Ngula-jangka, jinta-karilki marramarra wilypi-pardija Kaatu-kurlangu-jangka Yuwarli Maralyipi-jangka yangka nguru-nyayirni-wangurla. Ngularla purlaja yangkaku kujalpa mangkurdurla nyinaja, “Warrki-jarriya nyuntu-nyangu junma-kurlu! Miyi walyangkaju ngurujarraranypa yirnmi-watilki pajirninjarla-jana turnu-maninjarla yirra yurturlu-kurra!”

16 Yangka kujalpa nyinaja mangkurdurla, warrkikirla rdurrjurnu junma-kurlu. Pajurnu-jana miyi yirnmi-wati, manu-jana yirrarnu yurturlu-kurra.

¹⁷ Ngula-jangkarna jinta-karilki nyangu marramarra wilypi-pardinja-kurra, mardarnulpa junma wiri-jarlu karli-piya miyiki pajirninjaku.

¹⁸ Ngula-jangka, marramarra jinta-karilki wilypi-pardiya. Nyampuju yangka kujalpa warrawarra-kangu warlu kuja-ka jankami kankarlarni pirli lalyangka nguru-nyayirni-wangurla. Yaninjarla yinya-ngurlu purlajarla marramarra jinta-kariki yangkaku junma wiri-kirliki, wangkajarla, "Warrki-jarriya yaruju nyuntu-nyangu junmakurlu! Marnikiji-piya-watiji* yirnmilki ngurujarraranypaju. Pajikajana watiya-jangka. Yaninjarla-jana pajika, manu-jana jintangka yirraka."

¹⁹⁻²⁰ Junga-juku, marramarrajurla rdurrjurnu warrkikiji. Pajurnujana muku marnikiji-piya-watiji watiya-jangkaju, manu-jana kujurnu jaarlyaral-wapanja-kurlangu-kurra. Jurujulumu-wana kutu-juku rdakuju kujalpa kujurnu marnikiji-piya jaarlyaral-wapanjakungarntirli. Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu marramarrawatilpalurla jaarlyaral-wapaja warru marnikiji-piya-watirlaju. Kulalpa julku wilypi-pardiya yinya-ngurlu jaarlyaral-wapanjakurlangu-ngurlu, lawa. Yalyu yinyaju! Yalyu panu-nyayirni karlija, manu wurnturu-nyayirni yanu 300 kilamata-kurra. Karrujulpa kaninjarra-nyayirni karrija. Kajilpa ngana-puka karriyarla yinyarla karrungkaju, kajika yalyuju waninja-wana ngunami. Nyarrpa kangalpa nyampuju yimi marnikiji-piya-kurlu wangka ngalipakuju? Yinyarra marnikiji-piya-wati ngulaju yapa-patu-piya kuja kalu majungka-jarri warrarda walya nyampurla. Kaatuju kapu-jana kulu-jarri-nyayirni. Ngaka kapulu-jana marramarra-paturlu turnu-maninjarla kujarlunya pinyi marnikiji-piya yangka kujalu jaarlyaral-wapaja.

15

Wirli-pala marramarra nyurnu-maninja-kurlangu-kurlu

¹ Ngula-jangka, nyiya mayi palka-jarrija yalkirirla. Paa-karrijalparna, kularna kuja-piya nyangu kamparru-wiyi. Nyangurnajana wirli-pala marramarra, jarnkujarnku mardarnulpalu-jana nyiya mayi nyurnu-maninja-kurlangu. Kaaturlu-jana nyampurraju yungu wirli-pala marramaraku. Kulu-jarrija-nyayirnilpa-jana nyinaja yapakuju kujalpalu walyangka nyinaja maju-nyayirni. Kuja-jangka-jala-jana yungu yangkarra nyurnu-maninja-kurlangu yinyaku wirli-palaku marramaraku. Kula-jana yarda yinyilki yinya nyurnu-maninja-kurlangu.

² Ngula-jangkarna nyangu nyiya mayi kirlaji-piya. Ngapa mangkurulpa miril-manu kula-ngantalpa jankaja-juku. Ngapa-wanalpalu yapa panu-jarlu karrija. Kitaya-piya wita-kurlulpalu karrija kuja-jana Kaaturlu yungu. Ngana-wiyi yinyaju yapa-patu? Manngu-nyanyinya kanpa yangka kinki kuja ngapa-jangka wilypi-pardiya? Nampa nyanungu-nyanguju 666. Manu manngu-nyanyinya kanpa kujalu ngurrju-manu pirli-jangka yangka kujalpalurla parntarrija? Junga kujaju. Yapa yinya-patu kujalpalu karrija ngapa-wana, yinyarraju

* 14:18 grapes

yangka kujalu-jana wurra-manu kinki yinyaku puranjaku, yapa panu-kari-piya-wangurlu. Kulalurla parntarrinjarla pulka-pungu.

³ Kitaya yinya wita-kurlurlu yunparnulpalu yangka-piyarlu-yijala kujalpa Mujujurlu yunparnu nyurru-wiyi. Mujuju yangka kujarla Kaatuku warrki-jarrija nyurru-wiyi. Manulpalu jinta-kari purlapa yunparnu kuja Kaatu-kurlangu Jiyipirli yirrarnu. Kujarlu-jalalpalu yunparnu:

“Warlalja-Wiri Kaatu, nyuntu-mipa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Nyiyarningkijarra kuja kanpa ngurrju-mani, ngulaju ngurrju-nyayirni! Nyuntujunpa Warlalja-Wiri yapaku ngurujarraranypa yangka kuja kalu ngurra-kari ngurra-karirila nyina. Warrawarra-kanyi kanpa-jana, manu junga kanpa-jana wangka.

⁴ Yapangku kapungkulu manngu-nyanyi yirriyirrirli, manu kapungku-lurla pulka-pinyi. Nyuntu-mipa Kaatuju. Yapangku kapulu nyanyi kuja kanpa warrki-jarri ngurrju. Kuja-jangkarlu-jala kapungkulu pulka-pinyi.”

Kujanyalpalu yunparnu yapangkuju.

⁵ Ngula-jangka, Yuwarli Maralypirna nyangu nguru-nyayirni-wangurla. Nganangku mayi tuwa lakarn-pungu. Kaninjarni Yuwarli Maralypirlajulpa karrija kaluku tarruku kuja-ka Kaatu nyina.

⁶ Yinyarra wirli-pala marramarra, yangka kujalpalu nyurnu-maninja-kurlangu jarnkujarnku mardarnu, wilypi-pardijalu Yuwarli Maralypi-ngirliji. Mardarnulpalu wawarda kirrirdi-nyayirni. War-rukirdikirdi ngarnturlurrurla nyanungurra-nyangurlalpalu mardarnu ngalyipi-piya kirrirdi wartirlirlaju kawurlu-kurlu.

⁷ Ngula-jangka, yangka murntu-pala wankaru-patu kujalpalu karrija-juku, jintangku wankarurlu-jana yungu wirli-pala ngami yinyarraku wirli-pala marramarraku. Nyampurrarla ngamingka, Kaaturlu winjurnu nyiya mayi pama-piya yapaku milki-yirrarninjaku nyanunguju kulu-nyayirni nyanungurraku. Yuwayi, Kaatuju wankaru tarnnga-juku. Ngami-paturla panu-nyayirni pama-piya winjurnu. Nyanunguju kulu-nyayirni!

⁸ Kaatujulpa kaninjarni Yuwarli Maralypirla nyinaja yartarnarri wiri-kirli, manu yulyurdu panu wilypi-pardija Yuwarli Maralypi-ngirliji. Kujarlanya kula ngana yukaja kaninjarniji. Ngaka kujalu wirli-palarlu yilyaja nyurnu-maninja-kurlangu walya-kurra, kujarlanya ngaka kapulu yukami Yuwarli Maralypi-kirraju.

16

Wirli-pala marramarrarlulu pama-piya winjurnu ngami-patu-jangka walya nyampu-kurra

¹ Ngula-jangka, kaninjarni-jangka nyanungu-nyangu Yuwarli Maralypi-jangka, Kaatuju-jana kilji-nyayirni wangkaja wirli-palaku marramarraku kujalpalu ngami-wati mardarnu. Purda-nyangurna wangkanja-kurra, manu nyampu-jala-jana wangkaja, “Ngajujurna kulu-nyayirni yapakuju kuja kalu walyangka nyinami. Kuja-jangkanyarna-jana ngami-watiji panu manu pama-piya-kurlurlu. Kapurna-jana muku pinyi tarnnga-kurra. Nyurrurla wirli-pala

marramarra, yantalu walya-kurra, manulu winjika muku pama-piya walya-kurra!”

² Junga-juku, kamparru-warnurlu-wiyi winjurnu pama-piyaju ngami-jangka walya-kurra. Kuja kuja-jarrija, wijini panu-nyayirnili palka-jarrija yapa-paturlaju. Yangka-patu kujalpalu mardarnu kinki-kirlangu nampa palkangka, yangka-patu kujalurla parntarrija kujalu ngurrju-manu pirli-jangka, murrumurru-jarrijalpalu wijini-kirli.

³ Ngula-jangka, marramarra-karirlilki winjurnu pama-piyaju ngapakurra. Ngula ngapaju muku kunpurlu-jarrija yapa nyurnu-kurlangu-piya. Kuja-jangkanya nyiyarningkijarra kujalpalu ngapangka nyinaja, mukulu palija.

⁴ Ngula-jangka, marramarra-karirlilki winjurnu pama-piyaju ngawarra-kurra manu karru witawita-kurrarlangu. Ngula ngapajulu muku yalyu-jarriajuku.

⁵ Jinta-kari marramarraju ngulajulpa nyinaja ngapa ngurrju ngarninjaku warrawarra-kanjaku. Nyampujurla wangkaja Kaatuku:

“Nyuntu-mipa jinta Kaatuju. Nyurru-wiyi, nyiyarningkijarra-wangurla-wiyi, palkalpanpa nyinaja, manu kanpa nyinamijiki jalangurlangu-juku. Murrumurru-mani-nyayirni kanpa-jana yapaju walyangkaju. Ngurrju kujaju. Miimii-nyangunpa-jana jungangku ngurrju manu punku.

⁶ Nyampurrarlujulu-jana muku pakarnu nyuntu-nyangu yapa manu jarukungarduyu-patu. Ngula-wanawana yalyunpa-jana yungu ngarninjaku! Ngurrju kujaju!”

⁷ Ngula-jangkarna ngana mayi purda-nyangu purlanja-kurra yangka pirli yarturlu lalya purranja-kurlangu-jangka. Nyampunya wangkaja:

“Warlalja-Wiri Kaatu, nyuntujunpa PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITAWANGU! Nyuntulurlunpa-jana nyampurraju yapa punku miimii-nyangu jungangku, manunpa-jana muku pungu. Ngurrju kujaju!”

⁸ Ngula-jangka, marramarra-karirlilki winjurnu pama-piyaju wantakurra. Kaaturla wantakuju wangkaja yungu-jana jankami, kula pinjaku.

⁹ Junga kujaju. Wantaju warlu-jarrija-nyayirni, ngulalpa-jana yapaju jankaja. Ngularrarlulu kulu-nyayirnilirli ngarrurnu Kaatuju. Warla-pajikarla-jana yinyaju murrumurru-maninja-kujaku, kala lawa. Yapa yinyajulpalu punku-juku nyinaja, kulalurla kulpari-jarrija pina Kaatuku. Kulalurla pulka-pungu, manu kulalu ngurrju-pajurnu.

¹⁰ Ngula-jangka, marramarra-karirlilki pama-piyaju winjurnu nyinanja-kurlangu-kurra yangka kinki-kirlangu-kurra. Nyanungujulpa-jana wiri nyinaja yapakuju. Kuja marramarra yinyarlulu winjurnu nyinanja-kurlangu-kurra, munga-jarrija-nyayirni. Yapa nyanungu-nyangu panujulpalu murrumurru-jarrija. Kujarlanylalpalu-nyanu jalnyapa yarilkurnu muku.

¹¹ Yuwayi, palkajulpalu nyinaja wijini panu-kurlu, manulpalu murrumurru-jarrija. Kujarlanya, Kaatujulpalu kulungku ngarrurnu, maju-jukulpalu nyinaja. Kulalurla pina-yanu Kaatuku.

12 Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piya karru Yupirayiti-kirra. Ngula-jangka, ngapa-wangu-jarrijalku, ngulalpa linjilki karrija karruju. Kujarlanya yangka wiriwiri kujalpalu kakarrara nyinaja, ngulaju kapulu yanirni kulu junma-wati-kirli, kapulu yani kinki yinyaku pinjaku.

13 Ngula-jangkarna-jana nyangu marnkurrrpa pirlirrrpa jarlji-piya. Jinta-kariji wilypi-pardija warna wiri-kirlangu lirra-jangka. Jinta-kariji wilypi-pardija kinki-kirlangu lirra-jangka. Manu jinta-kariji wilypi-pardija jarukungarduyu-kurlangu-jangka lirra-jangka yangka kuja-ka warlka wangka Kaatu-kurlu.

14 Nyiya nyampurraju jarlji? Nyampurraju ngawu-wati-nyayirni kuja kalu nyiyarningkijarra ngurrju-mani nyanungurra-nyangu-kurlurlu yartarnarri-kirlirli. Nyampurra jarlji-patulu yanu nguru-kari nguru-kari-kirra wiriwiri-kirra kingi-patu-kurra. Yanulu yungulu-jana kingi-patu pina-kanyirni yungulu nganta Kaatu pinyi. Lawa! Kaatuju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Parra yinyarla kapu-jana muku pinyi.

15 Nyampunya kangalpa Jijajiji wangka:

“Purda-nyangkajulu yungunkujulu marlaja nyina wardinyi-nyayirni! Kapurna-nyarra kapal-katirni yaruju-nyayirni. Kujarlaju, nyurrurlarlujulurla wapal-nyangka ngajukuju! Yakarralu nyinaka jurnarrpa kuja kanyarra wapirrimi! Kajirna pina-yanirni, kajinkili jurnarrpa-wangu nguna, kajikankulu ngarrurda-jarrinjarla wurulya parnkami. Yapa panungku kajikalunya-nyarra nyanyi-yijala jalya parnkanja-kurra!”

Kujanya-jana Jijajiji wangkaja.

16 Ngula-jangka, yinya jarlji-piya-paturlu marnkurrrparlulu-jana kangurnu kingi-wati nyanungurra-nyangu warrmarla-kurlu, turnu-jarrijalu ngurrangka yirdingkaju Yamakirdirnirla. Nyampuju yirdi kalalu ngarrurnu Yipuru-paturlu nyanungurra-nyangu jarungku.

17 Ngula-jangka, marramarra-karirilki winjurnu pama-piya yalkiri-kirra. Ngula-jangka, kaninjarni-ngirli Yuwarli Maralypi-ngirli Kaatu kilji-nyayirni wangkaja, “Nyurrulku kapurna lawa-mani nyiyarningkijarra!”

18 Ngula-jangka, mangkurdulpa wangkaja kilji-nyayirni, manu wirn-palku karrijarni panu-nyayirni. Ngulalpa walyaju yurnkuyurnku-jarrijalku, ngula larra-yanulku. Kulalu nganangku nyangu kujarra-piya nyurru-wiyi.

19 Ngula-jangka, yangkalku kirri wiri Papilunu larra-yanu yurturlu-patu marnkurrrpa-kurra, manu ngurra-kari ngurra-kari lawa-jarrija mukulu. Yuwayi, Kaaturlu-jana manngu-nyangu yapa kuja kalalu maju nyinaja kirri wiringka Papilunurla. Nyanungujulpa-jana kulu-nyayirni nyinaja, ngula-jana jinyijinyi-manu pama-piya ngarninjaku. Muku-jana riwarri-manu.

20 Ngula-jangka, walya-kari walya-kari kujalpalu karrija ngapangka kulkurrirni, mukulu yukaja tarnnga-kuku. Manu pirlu-kari pirlu-kari, mukulu wantija.

21 Ngula-jangka, ngapa kunarda-kurlu wantija yalkiri-jangka yapa-patu-kurra. Murrumurru-jarrija-nyayirnilpalu. Kulalu nyarrpa wuruly-parnkayarla. Kujarlanyalpalu kulungku ngarrurnu Kaatuju.

17

Karnta maju-nyayirni kuja Jaanurlu jukurrparla nyangu

¹ Wirliki-pala yangka marramarra, palka-jukulpalu karrija wirliki-pala ngami-kirliji. Ngula-jangka, jinta-kariji yaninjarla wangkaja ngajuku, “Yantarni nyampu-kurra yungurnangku milki-yirrarni kirri wiri kuja-ka kutu karrimi karruku panuku. Kirri yinyaju punku-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka wati-kari wati-kari-kirli ngunami talakupurda. Kaaturlu kapu nyanunguju pinyi, manu kapunpa nyanyi kuja-kurraju.

² Kingi panu-jarlu kalalu yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-ngirli ngunanjaku karnta nyampu-kurluku. Ngulalu majungka-jarrija muku nyanungu-piya, manu kala-jana pama panu-jarlu yungu yapaku warungka-maninjaku.” Kujanyaju marramarraju wangkaja.

³ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirrpaju kurru-yukaja ngajuku. Jukurrparla nyangurna kujaju jilja-kurra kangu. Ngularna yalyuyalyu kinki nyangu, karntalpa purturlurla nyinaja nyanungurlaju. Kinkirliipa mardarnu wirliki-pala jurru manu karlarla-pala wu-urnu. Palka nyanungu-nyangurlaju yirdi panu-jarlu Kaatuku jiliwirri-maninjaku.

⁴ Karnta yinyarlujulpa mardarnu jinajina yalyuyalyu manu langa-kurlangu manu rdaka-kurlangu manu waninja-kurlangu. Nyampurraju pirli kawurlu-jangka manu pirli-kari pirli-kari-jangka ngurru-nyayirni-jangka. Rdaka jungarni-pirdinyarlalpa mardarnu pama mawiya panikinirila. Karnta yinyaju kala ngunaja wati panu-kurlu talakupurda. Watingki yungulpalu yampiyarla karntaju ngunanjawangu. Kala-jana ngurru-manu tarruku-wati pirli-jangka manu watiya-jangkarlangu yungulu yapa parntarrinjini kamparru. Karnta yinya kujalpa majungka-jarrija warrarda, ngulaju kula-ngantalpa mawiya-juku winjurnu panikini-kirra.

⁵ Ngalya nyanungu-nyangurla, nganangku mayirla yirdiji yirrarnu. Kulalpa nganangku milya-pungu yinyaju yirdi. Kala jalangurlulku karna-nyarra yimi-ngarrirni nyarrpa kuja-ka yirdi yinya wangkami. Kujanya-ka wangkami yirdiji:

“NGAJU-JURNA KIRRI WIRI PAPILUNU!

NGAJU-JURNA NGATI-NYANU KARNTAKARNTAKU KUJA KALU WARRU
NGUNAMI WATI-KIRLI TALAKU-PURDA.

NGAJULU-KULA KARNA-JANA JINYIJINYI-MANI YAPAJU YUNGULU
PARNTARRIMI KAMPARRU YALI TARRUKU-WATIRLA KUJARNA-
JANA NGURRU-MANU PIRLI-JANGKA MANU WATIYA-JANGKA.”

Kujanya-ka yinyaju yirdi wangkami.

⁶ Nyangu-jukulparna karnta yinyaju. Wapajalpa kula-nganta pama-jangka-juku, wangkajarnaju:

“Nyampurlu karntangkuju-jana yapa Kaatu-kurlangu muku pungu. Yangka-patu kujalpalu Jijaji jungangku puraja, kala pungu-jana muku. Ngula kala yalyu nyanungurra-nyangu ngarnu. Kuja-jangkanya-ka pama-jangka-piya nyina.”

Junga kujaju. Kujarna karnta yinya jukurrparla nyangu, ngulaku-jurnarla marlaja paa-karrija-nyayirni. Kularna nyarrpa manngu-nyangkarla.

⁷ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja:

“Yuwa, niya-jangkanpaju marlaja paa-karrija? Kapurnangku yimi-ngarrirni yangka yimi karnta-kurlu manu yangka kinki-kirli kuja-ka kanja-yani purturlurla. Kapurnangku wangkami yimi kinki-kirli kuja kajana wirliki-pala jurru mardarni manu karlarla-pala wuurnu.

⁸ Nyurru-wiyi kuja Kaaturlu nyiyarningkijarra ngurrju-manu, ngula-wangurla-wiyi Kaaturlu-jana yirdi yapa-kurlangu yirrarnu pukungka yangka kapulu nyina nyanungu-kurlu tarnnga. Kala yapa ngalya-kari yangka kuja kalu Kaatu-kurlangu-wangu nyina, kulalu yirdiji nguna pukungkaju, lawa. Kinki yangka kujanpa nyangu jukurrparla, wankaru-wiyilpa nyinaja kamparruju. Kala jalanguju palijalku. Kapu pina-wankaru-jarrimi, ngula kapu rdaku wiri-jangka wilypi-pardimi. Ngula kapu Kaaturlu pinyi. Yinya-paturluju yapa maju-paturlu kapulu nyanyi kinki wilypi-pardinja-kurra rdaku-jangka, ngulakuju kapulurla marlaja paa-karri-nyayirni. Kapulu manngu-nyanyi kinki ngurrju nganta.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

⁹ Ngula-jangka, marramarraju yarda yimi-ngarrurnu kinki, wangkajaju:

“Kajilpanpa nyuntu rdirrinyapa nyinakarla, ngulaju kajikanpa milya-pinyi. Yinya wirliki-pala jurru kuja-ka kinkingki mardarni, yinyarraju wirliki-pala pirlu ngarnngka. Yinyarlanya-ka karntaju nyina.

¹⁰ Yinyarra wirliki-pala jurru, ngulaju wirliki-pala kingi-patu. Rdaka-pala-karjili nyurru palija. Jinta-mipa kajana wiriji jalanguju nyinami yapakuju. Kingi jinta-kari kula warraja-jarrija, murnmajuku. Ngaka kaji yanirni, kapu-jana yapaku wiri nyina ngari witaku-mipa.

¹¹ Jinta-kari kingi ngulaju yangka kinki. Kala wankaru nyinaja kamparru. Jalanguju palijalku. Kaji warraja-jarrimi, Kaaturlu kapu pinyi tarnnga-kurra.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

¹² Ngulaju marramarraju yarda yimi-ngarrurnu kinki, wangkajaju:

“Yangka kujanpa kinki karlarla-pala wuurnu-kurlu nyangu jukurrparla, nyampurra wuurnu karlarla-pala ngulaju karlarla-pala kingi-wati. Kula kalu jalangu kingi nyina, lawa. Ngaka kinkingki kapu-jana yartarnarri yinyi yungulu-jana wiri nyina yapakuju kuja kalu karlarla-palarla ngurra-kari ngurra-karirla nyina. Kulalu wiri nyina tarnnga, lawa. Kapulu ngari wiriji nyina parra jintaku-mipa.

¹³ Ngula-jangka, kingi-patu yinya karlarla-pala kapulurla jurrku-juku wangkami kinkikiji, ‘Kapurnangkulu yinyi nganimpa-nyangu yartarnarri. Kapurnangkulu nyuntu-mipa purda-nyanyi.’

¹⁴ Ngula-jangka, yinyarra karlarla-pala kingi-patu kapulu jinta-jarri kuluku yangkaku Kaatu-kurlangu Jiyipiki. Kala kulalu pinyi, lawa. Nyanungu-mipa Warlaja-Wiri nyiyarningkijarraku. Nyanunguju kingi nyiyarningkijarraku. Kula ngana pirrjirdiji

nyanungu-piyaju. Milarninjarla-jana wangkaja nyanungu-nyangu yapaku, manu kalu nyanungu purami warrarda. Mapir-rirli Kaatu-kurlangu Jiyipi-kirlirli kapulu-jana pinyi karlarla-pala kingi-patuju.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

¹⁵ Ngulaju marramarraju yarda yimi-ngarrurnu karnta maju, wangkajaju:

“Nyuntu-nyangu jukurrparla, nyangunpa kirri wiri kujalpa kutu karrija karruku panuku. Kirri yinyaju punku-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka wati-kari wati-kari-kirli ngunami talakupurda. Yinyarra karru-patu, ngularrajulu yapa ngurrara-kari ngurrara-kari-jangka, manu yapa yimi-kari yimi-kari-kirli, manu turnu-kari turnu-kari-jangka yapa, kardiya nyiyarlangu-puka.

¹⁶ Jukurrparla nyangunpa-jana karlarla-pala wuurnu, yangka karlarla-pala kingi, manunpa kinkirlangu nyangu. Kapulu karnta maju puuly-mardarni, kapulurla jurnta mani nyiyarningkijarra, kapulurla jurnarra yalyi-mani. Ngula-jangka, kapulu pakarni, kapulu purranjarla ngarnilki.

¹⁷ Nyiya-jangka kapulurla karntakuju kuja-jarrimi? Kaaturlungalpa yimi-ngarrurnu kaji nyarra-jarri ngaka. Kapu-jana wangkami karlarla-pala kingiki, kapu-jana wangkami yungulurla yartarnari yinyi kinkiki yungu-jana wiri nyina yapaku. Kapulu-jana wiri nyina yangka ngaka kaji Kaaturlu warrki lawamani walyangka. Ngula-jangka, nyiyarningkijarra kuja-ngalpa Kaaturlu yimi-ngarrurnu, kapu junga-jarrimi.

¹⁸ Manu yangka kujanpa karnta maju nyangu jukurrparla, nyanunguju kirri wiri-piya. Kingi yangka kirri yinya-wardingki kapu-jana kingi panu-kariki wiri nyina ngurra-kari ngurra-kari.”

Kujanyaju marramarraju wangkaja.

18

Kirri wiri Papilunu wurrmurr-wantija

¹ Ngula-jangka, jukurrparlarna marramarra jinta-kari nyangu kujalpa yaninjarni yanu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Wirilpa nyinaja nyiyarningkijarraku, ngulalpa mirilrliny-manu. Jarra-pardijalpa nguru-kari nguru-karirla warrukirdikirdi.

² Kujalpa yaninjarni yanu, purlajalpa kilji-nyayirni kuja:

“Kirri wiri Papilunu lawa! Kula kalu yapaju nyina, lawa. Pirlirra ngawu-mipa manu jurpau ngawungawu-wati-mipa kalu nyina.

³ Nyurru-wiyi, Papilunu-wardingki-patu yapajulpalu punku-nyayirni nyinaja. Kalalu kurlakurla-jarrija jarnkujarnku kutu, manu yapa ngurra-kari ngurra-kari-wardingkirlangu kalalu kujakuju yanurnu. Kingi-paturlangu ngurra-kari ngurra-kari-jangka kalalu yanurnu, kalalu majungka-jarrija Papilunu-wardingki-patu-piya. Kalalu Papilunu-wardingki-patuju ngayarrka-jarrija-nyayirni. Kuja-jangkanya kalalu yapaju yanurnu ngurra-kari ngurra-kari-jangkaju payi-maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdaru. Nyanungurra-mipaku kalalu-nyanu manu nyiyarningkijarra.”

⁴ Ngula-jangkarna Kaatu purda-nyangu wangkanja-kurra nguru-nyayirni-wangu-jangka:

“Purda-nyangkajulu yapa ngaju-nyangurlu! Wilypi-pardiyalu kirri wiri ngula-ngurlu! Kulalu maju nyinaya ngularra-piya Papilunu-wardingki-piya, lawa! Kajinkili maju nyina nyanungurra-piya, kapurna-nyarra nyurrurlarlangu muku pinyi!

⁵ Yapa yinyaju kalalu punku-juku warrarda nyinaja. Nyanungur-
raju yungkiyi-piya kuja-ka kankarlarra-kari nguna yurturlurla. Kularna-jana waparlku jurnta nyinaja yinyaku yapa-patuku, lawa. Yirriyirririlparna-jana nyangu maju-kurraju.

⁶ Yinya Papilunu-wardingki yapa-patu, kula kalalu-nyarra ngurrju nyinaja. Kuja-wanawana kulalu-jana nyurrurla ngurrju nyinaya! Murrumurru-manulu-nyarra karrikarri-wangurlu! Kuja-wanawana, murrumurru-mantalu-jana pina. Kalalu-nyarra maya-ngarnu. Kuja-wanawana maya nganjalu-jana pina!

⁷ Kalalu ngayarrka-jarrija warrarda, manu kalalu-nyanurla pulka-pungu warrarda. Kalalu wangkaja kuja, ‘Mardarni karlipa ngurrju nyiyarningkijarra, manu ngalipaju wiri-jarlu kingi-kirlangu-piya kali-nyanu-piya kuja kajana wiri nyina yapaku ngurra-kari ngurra-kariki. Kularlipa kali-puka-piya nyina, lawa. Kapurlipa tarngga nyina yulanja-wangu.’ Kuja-jangkanyalu-jana pungka yungulu-nyanu murrumurru purda-nyanyi!

⁸ Yuwayi, yinya Papilunu-wardingki-patu kalu-nyanurla pulka-pinyi warrarda. Kuja-jangkanya kapu-jana Kaaturluju miimii-nyanjarla punku-pajirni. Nyanunguju pirrijirdi-nyayirni nyiya-piya-wangu. Kapu-jana nyurnu-mani, manu kapulu mularrpa-jarrimi. Kapu-jana miyi jurnta kanyi yungulu yarnunjuku-jarrimi. Kapu kirriji purrami warlu-kurlurlu.”

⁹⁻¹⁰ Yangka kingi-patu kuja kalalu yanurnu kirri-kirra, ngulaju kalalu ngayarrka-jarrija warrarda, manu kalalu kurlakurla-manu-yijala Papilunu-wardingki-patu. Ngulaju kapulu kirriji nyanyi jankanja-kurra. Kapulu wurnturu karrimi. Kapulu nyanyi kunjuru rduyu-karrinja-kurra kankarlarra-kari. Kulalu kutu yanirni, lawa. Kapulu lani-jarrimi jankanja-kujaku Papilunu-wardingki-patu-piya-kujaku. Kapulu yulami, manu kapulu-nyanu wangkami:

“Waraa! Waraa! Yapa wiyarrpa-patu! Kirri nyampuju kala wiri-jarlu-nyayirni karrija. Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu parra jintangka-juku. Wurntururlipa karrimi. Kajika-ngalpa ngaliparlangu riwarri-mani.”

¹¹ Yapa yinya-patu kuja kalalu yanurnu Papilunu-kurra payi-maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdarlu, ngulaju kapulu yulanjaku rdirri-yinyi. Manu kapulu-nyanu jarnkujarnku payirni, “Nyarrpa-jarrimilkirlipa? Ngana-paturlulku kapulu payi-mani ngalipa-nyangu nyiyarningkijarraju tala-kurlurlu?

¹² Nganangku kapulu payi-mani ngalipa-nyangu kawurlu, pirli yaltiri manu pirli-wati kardirri? Nganangku kapulu payi-mani mirtirili-kari mirtirili-kari ngalipa-nyangu? Nganangku kapulu payi-mani nyiyarningkijarra watiya-jangka manu yayini-jangka manu pirli-jangka manu nyiyarningkijarra-jangkaju yangka kujarlipa ngurrju-manu?

¹³ Nganangku kapulu payi-mani kuja-ka ngurrju parntimi manu kuja karlipa ngurrju pajarni? Nganangku kapulu payi-mani pama manu jara manu ngurlu manu puluku, jiyipi manu nantuwu manu nantuwu-kurlangu wirli-jarra-kurlu? Nganangku kapulu-jana warrkini-wati payi-mani yangka kujalparlipa-jana jinyijinyi-manu warrki-jarrinjaku pirijina-piyaku? Nganangku kapulu-jana payi-mani nyampuju yapa-patu kujarlipa-jana puuly-mardarnu kulu wiri-jangka? Lawa! Kanyirlipa-jana nyampurraju nyiyarningkijarra kirri-kari-kirra jali-maninjaku talakupurdarlu.”

¹⁴ Junga kujaju! Nyurrurla Papilunu-wardingki-patu, nyiyaku kujalpankulu wangkaja, kalankulu-nyanu manu kutu. Nyurrurla-nyangu miyi ngurrju-wati manu mirirlpari tala-wati, ngulajulu lawa-jarrija. Kulankulu pina mani.

¹⁵ Yinyarra yapa-patu yangka kuja kalalu yanurnu Papilunu-kurra payi-maninjaku manu jali-maninjaku talakupurdarlu, kuja-jangka kalalu-nyanu tala panu-jarlu manu. Kapulu wurnturu karrimi kirrikiji, kulalu kutu-jarrimi, lawa. Kapulu lani-jarrimi, kajika-jana warlungku jankami Papilunu-wardingki-patu-piya. Kapulu mularrpa-jarrinjarla yulami.

¹⁶ Kapulu-nyanu wangkami:

“Waraa! Waraa! Yapa wiyarrpa-wati! Kirri nyampuju kala wiri-jarlu-nyayirni karrija. Yapa yangka kuja kalalu nyampurla nyinaja, kalalu wawarda ngurrju mardarnu mirtirili-kari mirtirili-kari nyiyarningkijarra-jangka. Manu kalalu langa-kurlangu mardarnu, rdaka-kurlangu manu waninja-kurlangu kawurlu-jangka manu pirli-kari pirli-kari-jangka.

¹⁷ Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu parra jintangka-juku.”

Karrijalpalu panu-kari yapaju wurnturu kirri-kijakuju. Nyampurraju pawutukungarduyu wiriwiri manu nyanungurra-nyangu warrkini-patuju kalalu kuja-purda kuja-purda yanu mangkuru-wana talakupurda. Nyangulpalu kirriji wurnturu-ngurlurlu.

¹⁸ Nyangulpalu kujalpa warlungku jankaja yinyaju kirri, manu nyangulpalu kunjuru rduyu-karrinja-kurra kankarlarra-kari. Purlajalu-nyanu jarnkujarnku, “Kirriji kala wiri-jarlu-nyayirni karrija kirri-kari-piya-wangu!”

¹⁹ Mularrpa-jarrinjarlalpalu yulaja, manulpalu-nyanu walya manu yulyulypa kujurnu jurru-kurra. (Kuja-jarrijanya kalalu malamalar-laju.) Wangkajalpalu-nyanu:

“Waraa! Waraa! Wiyarrpa yinya yapa-patu! Yapa panu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki kalalu yanu yinya-kurraju pawurturla. Kalalu payi-manu manu jali-manu nyiyarningkijarra talakupurdarlu. Kaaturlu-jana kapankurlu-juku riwarri-manu parra jintangka-juku.

²⁰ Nyurrurla yapa kuja kankulu nguru-nyayirni-wangurla nyina, wardinyili nyinaya! Nyangkalu kirri yinya kuja Kaaturlu riwarri-manu! Manu nyurrurla kuja kankulu Kaatu-kurlangu yapa nyina, manu jarukungarduyu-patu nyanungu-nyangu manu kurdungurlu-patu wiriwiri nyanungu-nyangu, wardinyili

nyinaya panu-juku! Yinya Papilunu-wardingki-paturlu kalalunya murrumurru-manu-nyayirni. Kaaturlu-nyarra kuja-wanawana kunka-manu. Kuja-jangkanyalu wardinyi-nyayirni nyinaya panu-juku!”

²¹ Ngula-jangka, marramarra pirrjirdi-nyayirni rirli jarna-manu yarturlu wiri-jarlu, ngula kujurnu mangkuru-kurra. Ngula wangkaja: “Nyampu pirli wiri kujarna kujurnu ngapa-kurra, kuja-piyarlu-yijala kapu Kaaturlu walya-kurra kijirni yinya kirri Papilunu. Kapu lawa-jarri, manu kulalu yapangku nyanyi yarda.

²² Kulalu yapangku yarda yunparni kirri yinyarlaju, manu kulalu kitaya-piya* manyu-karrimi. Manu kulalu kurlumpurrngu wita-piya† manu kurlumpurrngu jitirninja-kurlangu-piya manyu-karrimi, lawa. Kapu wurdungu-nyayirni karrimi. Kulalu yapangku purda-nyanyi nyiyarlangu-puka, lawa. Manu kulalu yapangku nyiyarlangu ngurrju-mani, manu kulalu yapangku yurparni ngurlu ngalikirrirla yinya kirringka, lawa.

²³ Kulalu jarrarlangu nyanyi jarra-pardinja-kurra yinyarla ngur-rangka. Kapu karnta-wangu manu wati-wangu karrimi yupukarra-jarrinjaku, lawa. Yapa yinyarla kirringka kalalu payi-manu manu jali-manu talakupurdarlu. Kalalu pirrjirdi nyinaja yapa ngalya-kari-piya-wangu. Manu ngangkayi-kirli-paturlu kalalu-jana yapa-kari yulyuriku-yirrarnu ngurra-kari ngurra-kari-wardingki. Kala jalangu kula-ka ngana nyina.”

Kujanya yinyaju pirrjirdi-nyayirni marramarra wangkaja.

²⁴ Yimi nyampuju junga! Papilunu-wardingki-paturlu kalalunya jana pungu tarnnga-kurra jarukungarduyu-patu Kaatu-kurlangu-patu yangka kuja kalalurla nyanunguku marlaja wangkaja. Manu kalalunya jana Kaatu-kurlangu yapa pungu tarnnga-kurra. Kula nyanungurramipa. Papilunu-wardingki-paturluju kalalunya jana Kaatu-kurlangu yapaju pungu nguru-kari nguru-kari. Yalyuju kalalu karlija yirdiyirla. Kuja-jangkanya Kaaturluju riwarri-manu kirri yinyaju.

19

Ngula Kaaturlu riwarri-manu kirri Papilunu, yapangkujulurla nguru-nyayirni-wangurlaju nyanungukuju pulka-pungu

¹ Ngula yinya pirrjirdi marramarra wangkanjaku lawa-jarrija, ngula-jangkarna-jana yapa panu-jarlu purda-nyangu yunparninja-kurra nguru-nyayirni-wangurla. Yunparnulpalu kilji-nyayirni rirli kujarlu:

“Pulka-pinyirli parla Kaatuku! Pulka-pinyirli parla Kaatuku! Muurl-mardarnu-ngalpa palinja-kujaku! Nyanunguju ngurrju-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu. Nyanunguju yartarnarri wiri-kirli.

² Kaatuju junga. Manu kajana miimii-nyanyi yapa junganku ngurrju-japa maju-japa. Nyangu yangka karnta maju kujalpa ngunaja wati-kari wati-kari-kirli. Kujarlunya karntangkuju kala-jana jinyijinyi-manu yapaju nyanungu-piyaku maju nyinanjaku. Manu-jana yapa panu-jarlu pungu Kaatu-kurlangu. Kuja-wanawana Kaaturlu miimii-nyanjarla pungu tarnnga-kurra karntaju.”

* 18:22 harps † 18:22 flutes

Kujanyalpalu yunparnu.

³ Ngulalu purlanjaku rdirri-yungu kuja:

“Pulka-pinyirli parla Kaatuku! Pulka-pinyirli parla Kaatuku! Kaaturluka riwarri-mani kirri Papilunu warlu-kurlurlu! Kapu warrarda jankami, manu kunjuru kapu rduyu-karrimi kankarlarra-kari tarnnga-nyayirni!”

⁴ Ngula-jangka, yinya 24-pala marramarra wiriwiri manu murntu-pala wankaru-patu ngunanjunulu miyalu-purdanji Kaatuku pulka-pinjaku. Nyinaja-jukulpa nyinanja-kurlangurla. Pulka-pungulurla kujarlu, “Ngula-juku ngurrju! Kaatukurliparla pulka-pinyi!”

⁵ Ngula-jangka, ngana mayi wangkaja yangka kujalpa nyinanja-kurlangu-wana karrija:

“Panungku yungulurla pulka-pinyi Kaatuku kuja karlipa pura! Yangka kuja kalurla warri-jarri nyanunguku manu kuja kalu ngurrju-pajirni, pirrjirdirli rampakurlu, yungulurla pulka-pinyi!”

Kaatu-kurlangu Jiyipi kapu yupukarra-jarrimi karnta-kurlu

⁶ Ngula-jangkarna-jana purda-nyangu yapangku kujalpalu nyanu yuntarnu kilji-nyayirni. Kujanyalpalu wangkaja:

“Kaatukurliparla pulka-pinyi! Kaatukurliparla pulka-pinyi! Warlalja-Wiri Kaatu ngulaju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Jalangu nyanunguju wiri yapa panuku!

⁷ Nyanunguju pirrjirdi-nyayirni yapa ngalya-kari-piya-wangu! Kujarlaju, pulka-pinjarlarlipa ngurrju-pajirni! Jalangu Kaatukurlangu Jiyipi kapu yupukarra-jarrimi karnta-kurlu. Nyurru-nyanu karntanguju wurdujorra-manu yupukarrakungarnti nyanungukungarntiji.

⁸ Kaaturlurla yungu karntaku jurnarrpa kirlka-nyayirni manu kardirri yukanjaku.”

(Ngana yinyaju karnta? Nyiya-piya-ka jurnarrpaju mardarni? Karnta yinyaju ngulaju ngalipa-piya, ngalipa kuja karliparla Kaatuku nyina. Kajirli parla Kaatuku jungarni nyina, yangka kuja karliparla ngurrju warri-jarrimi, kujanya yinyaju jurnarrpa kardirri-piya kujalpa karn-tangu mardarnu.)

⁹ Ngula-jangka, marramarra yinyaju wangkaja ngajukuju, “Yimi nyampu yirra pipakurra: Kaji Kaatu-kurlangu Jiyipi yupukarra-jarri karnta yinya-kurlu, panu kapulu turnu-jarri wardinyi-nyayirni kurapaka wiri ngarninjaku. Kaaturlu-jana nyurru yimi yilyaja yapa yinya-patuku yaninjarniki. Kujarlanya kalurla wardinyi-nyayirni marlaja nyina.” Ngula-jangka, marramarraju wangkaja ngajukuju, “Nyampuju yimi junga kuja kajana Kaatu wangkami yapaku.”

¹⁰ Ngula-jangkarna miyalu-purdanji ngunanjuna kamparru marramarra pulka-pinjaku. Warla-pajirninjarlaju wangkaja, “Kula kujajarri! Ngajujurna Kaatu-kurlangu warrkini-mipa. Ngajujurna nyuntu-piya manu panu-kari nyanungu-nyangu yapa-piya. Nyururlarlunkulu purda-nyangu Kaatu-kurlangu yimi, manu jungankulu-jana wangkaja Jijaji-kirliji. Kulajurla ngajuku pulka-pungka, pulka-pungkarla Kaatu-mipaku!” Kujanyaju marramarraju wangkaja. Junga nyampuju. Nganangu-puka kaji-jana yapaku yimi-ngarrirni Jijajikirli, marlaja wangkami karla Kaatuku.

Wati-kirli nantuwu kardirri-la-kurlu

¹¹ Ngula-jangka ngaju-nyangu jurkurrparla, nyangurna yalkiri raa-karrinja-kurra. Nyangulparna nguru-nyayirni-wangu Kaatu-kurlangu. Watilpa nyinaja nantuwu kardirri-la. Yirdi nyanungu-nyanguju 'Kaatu-kurlangu Junga-nyayirni Warrkini Yangka Kuja Karla Wala Nyina.' Nyampurluju kajana yapa miimii-nyanyi junganku ngurrju-japa maju-japa. Kuja-ka yani kulu-kurra, pinyi kajana yapa maju-mipa, kula ngurrju, lawa.

¹² Milpa nyanungu-nyangujulpa miril-manu warlu-piya, manulpa-jana mardarnu jurru-kurlangu mukarti kingi-kirlangu-piya panu jurrunka. Yirdilpa mardarnu palkangka, kulalpalu yapangku milyapungu yinya yirdi. Nyanungu-miparlulpa milya-pungu.

¹³ Mardarnulpa jinajina-piya kirrirdimpayi yalyu palka-wangu. Manu yirdi nyanungu-nyanguju 'Kaatu-kurlangu Yimi'.

¹⁴ Warrmarla nyanungu-nyangu kujalpalu nyinaja ngurungka Kaatu-kurlangurla, purajalpalu nyanunguju. Nantuwu-patu kardirri-paturlalpalu wapaja purdangirli nyanungurla, manulpalu mardarnu jurnarrpa kardirri.

¹⁵ Junma kirrirdimpayi yiri-nyayirni wilypi-pardija lirra nyanungu-nyangu-ngurlu. Yinya-kurlurlu kapu-jana pinyi yapa maju-wati ngurra-kari ngurra-karirila. Kapu-jana pakarni, manu kapu-jana jinyijinyi-mani nyanungu purda-nyanjaku. Kula-jana mari-jarri, lawa. Kapu-jana junganku kurnta-ngarrirni. Junga kujaju! Kaatuju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Ngulaju-jana kulu-jarrija-nyayirni yapaku punku-watiki. Kujarlanya wati yinyaju nantuwu kardirri-la yilyaja yungu-jana riwarri-mani muku. Kapu-jana katirni muku yapaju yangka-piyarlu kuja kalu yapangku marnikiji-piya katirni julkukungarnti.

¹⁶ Wati yinya nantuwu kardirri-la, nyanunguju Mijaya, Kaatu-kurlangu Milarninja-warnu. Yirdi jinta-karilpa mardarnu jinajina-piyarla kirrirdimpayirla kujalparla wanarri jungarni-purdanji wampirija. Yirdi yinyaju kuja 'NYAMPU-MIPA JINTA WIRI-JARLU NGALYA-KARI-PIYA-WANGU.'

¹⁷ Ngula-jangkarna nyangu marramarra kujalpa karrija wantangka kankarlu. Purlaja-jana jurlpuku kujalpalu warru paarr-pardija yalkiri-wana, "Turnu-jarrinjarlalu yantarni kurapaka wiriki kuja-ka Kaaturlu wurdujarra-mani!

¹⁸ Yaninjarlalu-jana nganja palka nyurnu-wati! Kaaturlu kapu-jana pinyi kingi-wati manu warrmarla nyanungurra-nyangu. Kapu-jana pinyi warrmarla wiriwiri manu nyanungurra-nyangu nantuwu-watirlangu. Kapu-jana riwarri-mani muku: yangka-patu kuja kalu warrki-jarri pirijina-piya, yangka-patu kuja kalu warrki-jarri talakupurda, wiriwiri manu yapa ngalya-karirlangu kapu-jana muku pinyi. Yaninjarlalu-jana nganja palka nyanungurra-nyangu!" Kujanya-jana marramarraju wangkaja jurlpu-watiki.

¹⁹ Ngula-jangkarna-jana nyangu yangka kinki manu kingi-wati wiri-wiri ngurra-kari ngurra-kari-jangka. Nyangurna-jana nyanungurra-nyangu warrmarlarlangu. Turnu-jarrijalu ngurra jintangka kulu wirikingarnti. Pardarnulpalurla watiki yangka nantuwu kardirrilaku manu nyanungu-nyangu warrmarlaku, yangka-patu kujalpalu nguru-nyayirni-wangurla nyinaja.

²⁰ Mijaya yangka wati nantuwu kardirrirra, kinki manu jinta-kari-palangu yangka jarukungarduyu puuly-mardarnu yangka kuja kala warlka wangkaja Kaatu-kurlu. Puuly-mardarninjarla kujurnu-palangu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja, yangka kuja-ka yulyurdu karntawarrakarntawarra pukulyu parntimi. Kujurnu-palangu wankaru-jarra-juku. (Nyampuju jarukungarduyu yangka kuja kala-jana yapa yulyurliku-yungu ngangkayi-kirlirli. Yapa yinya-patuju kalalurla parntarrija pirli-jangkaku kinki-piyaku. Manu kinki-kirlangu yirdili mardarnu palkangka.)

²¹ Ngula-jangka, wati yinyarlu nantuwurrlarlu-jana pungu muku kinki-kirlangu warrrarlaju junma wiri-kirlirli yangka kuja lirra-jangka wilypi-pardija. Riwarri-manu muku-jana. Palkajulpalu ngunaja warru, manulu-jana jurlpungku muku ngarnu. Ngarnulpalu-jana pirda-karda-nyayirni.

20

Marramarrarlu yirrarnu kinki rdakungka kaninjarra-nyayirni 1,000-pala yulyurpuku

¹ Ngula-jangka, jukurparla nyangurna marramarra yaninjarni-kirra nguru-nyayirni-wangu-jangka. Rdaka nyanungu-nyangurla mardarnulpa jayini pirrjirdi-nyayirni, ngulalpa kiyirlangu mardarnu tuwakurlangu, yangka kujalparla wapirrija rdakuku.

² Ngula-jangkarna nyangu warnayarra yinya. Yinya warnayarraju ngulaju Jayitana, Juju Ngawu, ngulajulpa yupa-patuku nyinaja. Marramarrarlu maninjarla warurnu jayini-kirlirli.

³ Ngula-jangka, tuwa rurrpa-manu kiyi-kirlirli. Ngula warna Juju Ngawu kujurnu rdaku-kurra, ngularla tirnngi-yirrarnu tuwakuju kiyi-kirliriliki. Ngularla tirnngi-yirrarnu, kulalpa nganangu rurrpamantarla yinyaju 1,000-pala yulyurpuku. Kujalpa warnayarra yinya nyinaja rdakungka, kulalpa-jana yapaju yulyurliku-yungkarlalku, lawa. Marramarra yinyarlu kapu warnayarra wiriji mardarni rdakungka 1,000-pala yulyurpuku. Ngula-jangka kapu wilypi-maninjarla yilyami witaku ngari.

⁴ Ngula-jangkarna nyinanja-kurlangu panu-jarlu nyangu nguru-nyayirni-wangurla, yangka kuja kalu kingi-wati wiriwiri nyina. Yapalpalu palka nyinaja yinyarlaju nyinanja-kurlangu-paturla. Kaaturlu-jana yartarnarri yungu yungulu wiriwiri nyina Jijaji-piya. Nyangurna-jana nyanungurra-nyangu pirlirparlangu. Kamparru yangka yapa nyampu-patu kuja kalalu nyinaja walyangka, kalalu-jana yapaku jungangu yimi-ngarrurnu Jijaji, manu kalalu-jana yimi-ngarrurnu yimi yangka kuja-jana Kaaturlu milki-yirrarnu. Kuja-jangka yapa panu-karirili-jana pungu. Yapa yinya-patu nyinanja-kurlangu-paturla, ngulalpalu wankaru nyinaja walyangka kamparru-wiyi, kulalurla parntarrija kinkiki manu pirliki kinki-piyaku, manu kulalpalu mardarnu nampa manu yirdi rdakangka manu ngalyangka. Wankaru-jarrijalu pina, Jijaji Kiraji-piyalu-jana wiriwiri nyinaja yapaku 1,000-pala yulyurpuku.

⁵ Nyampurra yapalu kamparru pina-wankaru-jarrija. Yapa panu-kari kapulu milyingka-juku ngunami 1,000-pala yulyurpuku. Ngula-jangka Kaaturlu kapu-jana pina-wankaru-mani.

⁶ Ngana-puka kaji Kaaturlu pina-wankaru-mani nyanungu-kurlu nyinanjaku, ngulaju kapu nyina nyanungu-kurlu 1,000-pala yulyurpuku, manu yapa yinyaju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Kapurla Kaatu-mipaku nyina. Kulalu yapa kuja-piyaju yarda palimi, lawa. Kapulurla Kaatuku manu Jijaji Kirajiki warrki-jarrimi maralypikingarduyu-piya, manu kapulu wiriwiri nyina Jijaji Kirajiwana 1,000-pala yulyurpuku.

Kaaturlu kapu-jana Juju Ngawu manu nyanunguku puranjakungarduyu-patu riwarri-mani warlu-kurlurlu

⁷ Kaji-jana Jijaji Kiraji wiri nyina nyanungu-nyangu yapaku walyangka 1,000-pala yulyurpuku, ngula-jangka kapu marramarrarlurruny-pinjarla wilypi-mani Juju Ngawu yungu wilypi-pardi rdakujangka.

⁸ Junga, kapu wilypi-pardimi yinyaju rdaku-jangka yungu-jana warru yani ngurra-kari ngurra-kirra yapaku yulyuriku-yinjaku. Yapa nyampurrarluru kalu yirdi-jarra mardarni: Kuuku manu Makuku. Juju Ngawungku kapu-jana yaninjarla turnu-mani kulu wirikingarnti. Kapulu panu-nyayirni karri pingi-piya.

⁹ Kujanyarna nyangu jukurrparlaju. Yapa yinya-patujulu yanurnu yirdiyi-kari yirdiyi-kari-wana kirri-kirra yangka kujalpalu Kaatukurlangu yapa nyinaja. Kaatulpa-jana yulkaja yapa yinya-patukuju. Warrawarra-kangulpa-jana yinyarla. Yapa yinya-patulu yanurnu yapa nyanungu-nyangu pinjaku. Kaaturlu-jana warla-pajurnu. Warlu-jana kujurnu nguru-nyayirni-wangu-jangka. Ngula-jana riwarri-manu muku.

¹⁰ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu marramarrarluru kujurnu yinya Juju Ngawu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja. Ngurra yinyaju pukulyu-nyayirni parntija yulyurdu kujalpa karntawarrakarntawarra kankarlarra-kari rduyu-karrija. Yangangka-juku kuja-palangu wat- ingki nantuwurlarluru kujurnu yangka kinki manu yangka jarukungarduyu kuja kala warlka wangkaja Kaatu-kurlu. Warlu yinyarluru kapupalangu jankami tarnnga-nyayirni. Parrangka mungangka kapu-pala murrumuru-jarrimi-nyayirni.

Kaaturlu kapu-janarla yirdiki nyanyi pukungka nyanungu-nyangurla

¹¹ Ngula-jangkarna nyangu jukurrparla Kaatu kujalpa nyinaja nyanungu-nyangu nyinanja-kurlangurla kardirriarla. Ngula-jangka, walya manu yalkiri-pala wuruly-parnkaja nyanungu-kujaku. Lawa-nyinaja-pala. Kulalu-jana yapanku yarda nyangu, lawa.

¹² Ngula-jangkarna-jana nyangu yapa-patu kujalu kamparru palija walyangka, wiriwiri manu panu-kari yapa. Palijalu muku nyurru-wiyi. Jalanguju karrijalpalu kamparru nyinanja-kurlangurla. Ngulalu marramarra-watirili-jana puku-patu raa-pungu nyanungurra-nyangu. Yinyarlanyalu-jana yirdi yapa-kurlanguju yirrarnu ngurrju-japalpalu nyinaja walyangka marda, maju-japa. Kaaturlu raa-pungu nyanungu-nyangurlangu puku. Pukungka wiringka yirrarnu-jana pantirninjarla Kaaturlu yirdi yapa panu yungulu nyinami tarnnga nyanunguwana. Pukungka-jana Kaaturlu miimii-nyangu yapa-patuju nyarraparrijalpalu walyangkaju nyurru-wiyi ngurrju marda maju marda.

¹³ Ngula-jangka yapa-patu kujalu palija mangkururla, wankarujarrijalu pina. Ngulalpalu karrija kamparru nyinanja-kurlangurla.

Ngulalu yapa panu-karirlangu palinja-warnu wankaru-jarrija pina yangka-patu yapa kujalpalu ngunaja manparrpa-kurlangurla. Wankaru-jarrijalu pina yungu-jana Kaaturlu miimii-nyanyi puku-wati-kirlirli.

¹⁴ Ngula-jangka, Kaaturlu-palangu kujurnu jirrama-kari rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja. Nguru manparrpa-kurlangu kujurnu yinya-kurraju. Manu yangkarlangu kujurnu kujalpa wiri nyinaja ngurra yinyaku. Nyanungu-nyangu yirdiji ngulaju 'Yapa Pinja-panu'. Nyampurla warlu wiringka ngulaju yapa maju-wati kapulu palimi yarda. Junga kapurlipa muku palimi nyampurla walyangka. Yapa maju-watiji kapulu palimi pina warlu yinyarlaju.

¹⁵ Ngula Kaaturlu puku nyanungu-nyangu miimii-nyangu. Kuja nyangu yapa yirdi pukungka, yapa yinyaju mardarnu nyanungu-kurlu wankaru. Yapa yangka kula palka pukungka, ngulaju yapa yinyaju kujurnu rdaku wiri-kirra warlu ngulalpa jankaja.

21

Kaaturlu kapu ngurrju-mani jinta-kari yalkiri manu walya

¹ Kujalpa-jana Kaaturlu miimii-nyangu yapa nyanungu-nyangu pukungka, ngula-jangkarna jukurr-manu jinta-kari yalkiri manu jinta-kari walya. Kamparru-warnu yalkiri manu walya-pala nyurru-juku yawu-pardija, ngula mangkururlangu yawu-pardija.

² Ngula-jangkarna nyangu kirri tarruku jinta-kari Jurujulumu. Kaaturlulpa yilyaja walya-kurra. Yaninja-yanulpa nguru-nyayirni-wangu-jangka. Kirri yinyaju ngulaju ngurrju-nyayirni yangka-piya yuntardi kamina-piyarlu kuja-ka jinajina ngurrju mardarni. Kirri yinya Kaatu-kurlangu ngulaju yuntardi-nyayirni yangka karnta-piya kuja-ka karntangu nyanyi kali-nyanu yupukarra-jarrinjakungarntirli. Kirri Jurujulumuju kuja-piya-juku.

³ Ngula-jangka, yapa kujalpa karrija nyinanja-kurlangu wiri-wana, purlaja kilji-nyayirni:

"Jalangu Kaatu-kurlangu ngurra kapu karrimi yangkangka-juku kuja kalu yapa nyina. Kapu-jana jirranganja nyina, manu kapulurla nyanunguku nyina. Yuwayi, Kaatu kapu-jana jirranganja nyina. Kapu-jana Kaatu nyina.

⁴ Kapu-jana jirmilypa milpa-jangka parduna-mani. Kulalu yapaju palimilki, manu kulalu yulami malamalarla, kulalu murrumurru-jarrimi. Walya yinyaju kapu ngurrju karrimi, kula walya nyampu-piya kuja karlipa jalangu nyinami. Walya nyampuju kapu lawa-jarrimi."

⁵ Kaatulpa nyinaja-juku nyinanja-kurlangurla, ngula wangkaja, "Jalangurlu kapurna nyiyarningkijarra ngurrju-mani ngarlarra-nyayirni." Ngula-jangkaju ngajukulku wangkaja, "Yirra ngaju-nyangu yimi pipangka. Ngaju karna junga wangkami. Ngungkurr-nyinayaju kajirna wangkami."

⁶ Ngula-jangka wangkaja:
 "Warrkijirna lawa-manulku. Ngajulurlurna ngurrju-manu nyiyarningkijarraju, manu ngajulurlu karna lawa-mani. Kaji ngana purraku-jarrimi, ngulaju kapurnarla wangkami, 'Yuwayi, yaninjarla nganja-yangka ngapa kuja kajana wankaru mardarni tarnnga. Kulalpanpaju nyiya yungkarla kujakuju, lawa. Ngari-ka

purlpurl-pardimi ngaju-nyangu ngurrangka, ngari kapurnangku kutu yinyi.'

⁷ Ngana-puka kujalpaju ngajuku jungarni nyinaja maju yaninja-wangu, kuja-wanawana kapurnarla Kaatu nyina yapa yinyakuju, manu kapu ngaju-nyangu yapa nyina.

⁸ Kala ngana-puka kujalpa maju nyinaja, yapa yinyaju kapu jankami rdakungka warlungka yangka kuja-ka yulyurdu karntawar-rakarntawarra rduyu-karrimi pukulyu-nyayirni kankarlarrakari. Ngalya-kari kulalu-jana ngaju-kurlu wangkaja, kala-julu kurnta-jarrija ngajuku. Panu-karijili warntarla yanu Jijaji-kijakuju ngungkur-nyinanja-wangu. Ngalya-karijilpalu majungka-jarrija. Ngalya-karirlijilpalu-jana yapa-patu-kari pungu tarnga-kurra. Ngalya-karijilpalu kurnta-wangu warru ngunaja yapa-kurlu ngurra-kari ngurra-kari. Ngalya-kariji kalalu ngangkayi-kirli nyinaja yapa-patu-kari murrumurru-maninjaku. Ngalya-karijilpalurla parntarrija yangka pirli-jangkaku manu watiya-jangkaku tarrukuku nganta. Ngalya-karijilpalu warlka wangkaja. Junga, yapajulu muku palija nyampurla walyangka. Yapa maju nyampurraju kapulu yarda palimi warlu wiringka."

Yimi nyampu ngulaju Jurujulumu-kurlu nuwani-kirli

⁹ Manngu-nyanyi mayi kankulu-jana yangka wirli-pala marra-marra wirli-pala ngama-kurlu? Ngami-wati yinyarla Kaaturlu winjurnu pama-piya. Marramarra yinya-paturlujulu winjurnu pama-piya walya-kurra yapaku murrumurru-maninjaku. Manngu-nyanyi mayi kankulu kuja? Ngula-jangkaju, jinta-kari marramarraju yaninjarla wangkaja, "Yantarni nyampu-kurra, manu kapurnangku yangka karnta milki-yirrarni kuja kapu yupukarra-jarrimi Jiyipi-kirli Kaatukurlangu."

¹⁰ Ngula-jangka, Kaatu-kurlangu Pirlirparlu-nyanu yartarnari yirrarnu ngaju-kurra. Ngulaju marramararlalu kangu kankarlarranyayirni pirli-kirra wararra wiri-kirra. Ngulaju milki-yirrarnu tarruku kirri Jurujulumu, yaninja-yanulpa nguru-nyayirni-wangu-jangka kujalpa Kaatu nyinaja.

¹¹ Marlajalparla miril-manu Kaatuku yinyaju kirri yangka kuja-ka wantangku miril-mani murlukunpa. Junga, kirri yinyaju ngurrju-nyayirni!

¹²⁻¹³ Kirri Jurujulumu-wanajulpa karrija pinji pirli-jangka, manulpalu 12-pala tuwa kurrirdimpayi-wati karrija. Tuwa-kari tuwa-kari-wanalpalu marramarra-wati karrija, warrawarra-kangulpalu-jana tuwa-watiji. Kakarrara-purda karrijalpalu marnkurrra kurrirdimpayi tuwa. Kurlirra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa. Yatjarra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa, manu karllarra-purda karrijalpalu marnkurrra tuwa. Yirdi-kari yirdi-karilpalu jarnkujarnku mardarnu tuwangkaju. 12-pala yirdi nyampurra ngulaju yangka Yijirali-kirlangu kaja-nyanu-wati-kirlangu kujalpalu nyurru-wiyi nyinaja.

¹⁴ Pinji yinyajulpa nyinaja 12-pala pirli lalypanangka. Nyampurra 12-pala pirli lalypankajulpalu pinji muurl-mardarnu wantinja-kujaku. Yirdi-kari yirdi-kari-kirli nyampurraju pirli-wati. Nyampuranya

yirdiji yangka 12-pala Wiriwiri Kurdungurlu-patu kujalpalu puraja Jiyipi Kaatu-kurlangu.

¹⁵ Marramarra yinyarlujulpa mardarnu jukati-piya kawurlu, maramarra yangka-juku kujaju kamparru-wiyi wangkaja. Jukati-piya yinya-kurlurlujulpa-jana miimii-nyangu waru pinji manu 12-pala tuwa yinya kirringka rdangkarlpa-japa kurrirdimpayi-japa.

¹⁶ Kirri Jurujulumu yinyaju wiri-jarlu pakuju wiri-piya. Wantiki manu kurrirdimpayilpa karrija kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Marramarra yinyarlujulpa miimii-nyangu jukati-piya-kurlurlu wurnturu-japa, kutu-japa kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Ngulaju 2,400 kilamata kakarrara-ngurlu karlarra-kurra. Wurnturu mayi yatijarra-ngurlu kurlirra-kurraju? Yuwayi, ngulaju 2,400 kilamata-yijala yatijarra-ngurlu kurlirra-kurraju. Nyiya-piya yinyaju kirri, kurrirdimpayi-japa? Yuwayi, ngulaju 2,400 kilamata kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kari.

¹⁷ Ngula-jangka, marramarra yinyarluju miimii-nyangu kurrirdimpayi pinjiji jukati-piya-kurlurlu. Kurrirdimpayi mayi? Yuwayi, 65 mita kankarlarra-ngurlu kaninjarra-kari.

¹⁸ Nyiya-kurlurluju yinyaju pinjiji ngurrju-manu Kaaturluju? Ngurrju-manu pirlu yukuriyukuri-jangka* Nyiya-kurlurluju kirri Jurujulumuju ngurrju-manu? Kawurlu-jangka ngurrju-manu. Miril-manulpa, ngulaju milpa murrumurru-manu. Ngurrju-nyayirni junga!

¹⁹⁻²⁰ Nyiya-piya yinyaju 12-pala pirlu lalya? Ngurrju-nyayirnilu pirli-kari pirli-kari-jangka† yangka wajirriwajirri, yalkiriyalkiri, karntawarrakarntawarra, yalyuyalyu, yurpurlu, ngurrju-nyayirni-wati pararri-piya.

²¹ Nyiya-kurlurluju-jana yinya 12-pala tuwa-wati ngurrju-manu Kaaturluju? Yinyajulu pirlu kardirri-jangka. Tuwa-wati yinyajulpalu miril-manu, manu yirdiyi-watiji kawurlu-jangka. Kirika-nyayirni murlukunpa-piya-jangka.

²² Nyangurna waru kirri-wanaju. Kularna palka-manu Yuwarli Maralyi pulka-pinjaku Kaatuku, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kaatuku palka. Nyanunguju PIRRJIRDI-NYAYIRNI WITA-WANGU! Manu yangka Jiyipi Kaatu-kurlangu palka-yijala.

²³ Kirri yinyarla ngulaju wanta manu kirntangi-wangu, lawa. Ngulaju ngula-juku. Kaaturlu-ka miril-mani yungulu yapangkuju nyanyi parra-puru. Kuja-piya-yijala-ka nyanungu-nyangu Jiyipiji miril-mani warlu-piya.

²⁴ Kuja-jangkanya, yapa panu kapulu warrki-jarrimi ngurra-kari ngurra-kari-jangkaju, manu wiriwiri kingi-watirli ngurra-kari ngurra-kari-ngirlirli kapulu kanyirni tala manu nyiyarningkijarra yinya-kurraju.

²⁵ Kirri yinyarlaju kula munga-jarrimi, lawa. Kapu parra warrarda karrimi. Kuja-jangkanya, yinya 12-pala tuwa kapulu rurrpa-juku karrimi. Kula-jana nganangku tirngi-yirrarni.

²⁶ Yapangku ngurra-kari ngurra-kari-ngirlirli kapulu kanyirni tala manu nyiyarningkijarra kirri yinya-kurraju.

* **21:18** jasper † **21:19-20** Yirdi-patu pirlu-kari pirlu-karri ngulaju jasper, sapphire, agate, emerald, onyx, carnelian, chrysolite, beryl, topaz, chrysochase, jacinth manu amethyst.

²⁷ Yuwayi, junga kujaju. Ngana-puka kuja-ka yirdi nguna yinyarla puku wiringka, ngulaju yangka kuja karla nyina Kaatu-kurlangu Jiyipiki, kapu yapa yinyaju yukanjarla tarnnga nyina kirri yinyarlaju nyanungu-kurlu. Kala yapa maju kulalu yukami, lawa. Kulalu nyiyarlangu tarruku nganta pirli-jangka manu watiya-jangka kanyi kirri yinya-kurraju. Ngana-puka kaji maju nyina, marda kaji warlka wangkami, yapa yinyaju kula kirra-kirraju yukami.

22

¹ Ngula-jangka, marramarrarluju milki-yirrarnu karru. Parnka-jarnilpa nyinanja-kurlangu-jangka kujalpa-pala Kaatu manu Jiyipi nyanungu-nyangu nyinaja. Ngapa nyampu-jangka karru-jangkarlu kajana yapaju wankaru mardarni tarnnga. Miril-manulpa wanta-piya yangka kuja-ka murlukunpa miril-mani.

² Junga kujaju. Ngawarra yinyajulpa parnkaja kulkurru-jarra yirdiyirla wiringka. Kujarnikujarnijilpalu karrungkaju panu watiya-wati karrija kanardirla. Miyi watiyarlaju-ka kapanku yirnmi-jarrimi. Kirntangi-kari kirntangi-kari miyiji-ka yirnmi-jarri yungulu yapangku ngarni. Manu parrkaju watiyarlaju ngurrju-nyayirni mirrijini. Yapa nguru-kari nguru-kari-jangka kalu yanirni parrka maninjaku. Ngula kalu mani, kula kalu nyurnu-jarrimi yarda.

³ Yapa maju kulalu nyina yinyarlaju kirringka. Kaaturlu kapu warla-pajirni yinyarla nyinanja-kujaku. Yangka nyinanja-kurlangu Kaatu-kurlangu manu Jiyipi-kirlangu kapu palka karrimi. Manu yapa nyanungu-nyangu kapulu yanirni, manu kapulurla pulka-pinyi. Kapulurla warrki-jarrimi nyanunguku.

⁴ Kapulu Kaatu-kurlangu yinngirri nyanyi, manu yirdi nyanungu-nyangu kapulu ngalyangka mardarni.

⁵ Kirri yinyarla kula munga-jarrimi, lawa. Kulalu-nyanu jarnku-jarnku wangkami kuja, “Yuwa! Nyangurla kapu wantaju kankarlu-jarrimi? Warlurlipa yarrpirni yungurlipa nyanyi.” Lawa, kulalu kujaju wangkami. Kaatu kapu-jana rdiliji nyina yungulu nyiyarningkijarra nyanyi. Kapulu wiri nyina tarnnga.

Jijaji wangkaja kapu pina-yanirni walya-kurra

⁶ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja:

“Ngaju karna junga wangkami. Ngungkurr-nyinayaju kajirna wangkami. Nyurru-wiyi Kaaturlu-jana yimi-ngarrurnu nyanungu-nyangu yimi jarukungarduyu-patuku yungulu-jana junganku yimi-ngarrirni yapaku. Kuja-piyarlu-yijala ngajuju yilyaja yungurna-jana yapa nyanungu-nyangu yimi-ngarrirni kaji nyarrpa-jarri nyampurla walyangka ngaka.”

⁷ Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja:

“Purda-nyangkajulu! Kapurna yungkaparri pina-yanirni walya-kurra.”

Kujanyaju wangkaja. Nganangku-puka kaji yimi Jijaji-kirlangu nyanyi nyampurla pukungka, nyanunguju kapurla marlaja nyina wardinyi-nyayirni! Nyampurlu yimingki kangalpa yimi-ngarrirni kaji walya nyampurla nyarrpa-jarrimi ngaka.

⁸ Ngajulurlu Jaanurlu karna yimi yirrarni kujarna nyangu manu purda-nyangu. Marramarra yinyarluju milki-yirrarnu nyiyarningkijarra. Ngula-jangkajurna ngunanjunu miyalu-purdanji pulka-pinjaku yinyaku marramarra.

⁹ Warla-pajirninjarlaju wangkaja ngajuku:

“Kula kuja-jarriya! Kaatu-mipakurla pulka-pungka! Ngari karnarla nyanunguku warrki-jarrimi nyuntu-piya. Ngajujurna nyanungu-nyangu warrkini nyuntukupurdangka Kirijini-patu-piya manu jarukungarduyu-piya. Nganangku-puka kaji purda-nyanyi yimi nyampurla pukungka, ngajuju nyanungu-piya.”

¹⁰ Ngula-jangka, marramarraju wangkaja, “Yimi nyampurla pukungka ngulaju Kaatu-kurlangu. Kula yimi nyampu wuruly-mardaka yapa-kujaku. Kula-nyanu mardaka nyuntulurlu, lawa. Nyiyarningkijarra nyampurla yimingka kuja-ka wangkami, ngulaju kapulu muku palka-jarrimi jalangu-karrikarri.

¹¹ “Ngana-puka kaji warntarla nyina, manu kaji warntarla mangunyanyi, ngulaju ngula-juku. Yampiya kutu, pangkala maju-juku nyinami. Kala ngana-puka kajirla Kaatuku jungarni nyina, ngana-puka kajirla nyanunguku nyina, yampiya kutu pangkala yungu jungarni nyina.”

¹² Ngula-jangka, Jijajiji wangkaja:

“Purda-nyangkaju! Kapurna yanirni pina walya-kurra! Kapurnajana miimii-nyanyi junganku. Kala kuja ngana-puka jungarni nyinaja, kapurna kanyi ngurrara ngaju-nyangu-kurra ngurrjukurra tarnngalku. Ngana-puka kuja nyinaja jungarni-wangu, ngulaju kapurna ngurrara ngurrju-wangu-kurra yilyamirra tarnngalku.

¹³ Ngajuju karna nyinami nyiyarningkijarraku kamparru manu purdangirli. Ngajulurna nyiyarningkijarra ngurrju-manu. Ngajulu karna walku-mani nyiyarningkijarraju.

¹⁴ “Yapa kuja kalu jungarni nyina, nyanungurraju yapa kuja kalu jurnarrpa parljirni warrarda, ngurrju kujaju. Yapa yinyarraju kapujulu marlaja nyina wardinyi-nyayirni. Ngajulu kapurna-jana wangkami yungulu yani tuwa-wana kirri wiri-kirra Jurujulumu-kurra, manu kapurna-jana wangkami miyi ngarninjaku kuja kalu watiyarla pardimi yangka kuja kajana yapa wankaru mardarni. Kulalu-jana yapa ngalya-karirli warla-pajirni kuja-kurra.

¹⁵ Kala yapa maju-wati kulalu kirri yinya-kurraju yukami, lawa. Yapa yinyarraju jurnarrpa yungkiyi-kirli. Ngalya-karirliji ngangkayikirlirli kalalu-jana yapaju murrumurrumanu. Kalalu kurntamarda-wangu warru ngunaja yapa-kurlu ngurra-kari ngurra-kari. Kalalu-jana yapa ngalya-karirlangu pungu tarnnga-kurra. Ngalya-karirji kalalu parntarrija pirli-jangkaku manu watiya-jangkaku pulka-pinjaku. Ngalya-karirji kalalu warlka wangkaja. Yapa nyampurrapiyaju kapulu kirri-kirra yukanja-wangu nyina.”

¹⁶ Ngula-jangka, Jijajiji yarda wangkaja:

“Ngajurna Jijaji. Kajinkili jinta-jarri wiriki-pala jaajirla, kapurna ngaju-nyangu marramarra yilyamirra yungu-nyarra wangkami

nyiyarningkijarra. Ngajujurna palka-jarrija Kingi Tapiti-wana, yangka kujalpa nyurru-wiyi nyinaja. Ngajujurna yan-jilyipiri wiri-piya ngula-ka mirilmiril-karri kakarrara-ngurlu murnmangka-wiyi kuja karla parrarl-pantirninjinarni.”

¹⁷ Pirlirra Tarruku manu karnta, yangka kuja yupukarra-jarrija Kaatu-kurlangu Jiyipi-kirli, kujanya kapala mapirri wangkami, “Yantarnili!” Kajili yapangku yimi nyampu pukungka nyanyi, kapulu wangkami, “Yantarnili!” Ngana kaji purraku nyina, yanirni kutu yungu ngarni ngapa kaji wankaru nyina tarnnga. Kularla nganangku-puka tala yinyi ngapa-wanawana, lawa. Ngari yaninjarla ngarni kutu.

Yirriyirrirlirli-purda-nyanyi nyampu yimi

¹⁸ Ngajulu Jaanu yungurna-nyarra wita ngari wangkami kuja kankulu yimi nyampu nyanyi. Kula yimi nyampu ngaju-nyangu, Kaatu-kurlangu. Wangkajaju nyanungu yungurna nyiyarningkijarra yirrarni pipangka. Warnkiri-mani karna-nyarra. Kularla yimi-kari yaarl-yirraka nyampukuju, yampiyalu! Kajili yapangku yimi-kari yaarl-yirrarni, Kaaturlu kapu-jana pinyi, kapu-jana murrumurru-mani-nyayirni, yangka kujarna kamparrurlu-wiyi yirrarnu pukungka.

¹⁹ Kajili yapangku mirirni nyampu yimi ngari witarlangu, Kaaturlu kapu warla-pajirni miyi ngarninja-kujaku yangka kuja kajana yapa wankaru mardarni tarnnga. Kapu warla-pajirni kirri tarrukurla nyinanja-kujaku, yangka-kurlu kirri-kirli kujarna kamparrurlu yirrarnu pukungka.

²⁰ Jijajirli-ka milya-pinyi yimi nyampuju junga. Nyanungurluju yimi-ngarrurnu ngajuku. Kujanya kaju wangkami ngajukuju jalanguju, “Yuwayi, yanirni pina karna walya-kurra yungkaparri! Ngula-juku ngurrju!”

Ngajulu Jaanu karnarla ngungkurr-nyina yimi yinyakuju. “Warlalja-Wiri Jijaji, yantarni pina!”

²¹ Wangka karna-nyarrarla Warlalja-Wiriki Jijajiki yungu-nyarra tarnnga-juku yimiri-juku nyina. Ngula-juku ngurrju.

Psalms

23

¹ YAAWIYI Kaatu, yungurnangkurla pulka-pinyi nyuntu-kuju purlapa yunparninjarlu:

Ngaju kanpaju warrawarra-kanyi jakumanu-piyarluju.

Jakumanurlu kajana jiyipi warrawarra-kanyi ngurrjungku.

Wardinyi karnangku marlaja-nyina nyiyarningkijarra-kurlu.

² Ngajulujurna wukayi,

ngulaju kanpaju kanyi yama-kurra walyka-kurra.

Ngajulujurna yarnunjuku,

ngulaju kanpaju kanyi miyi ngarninjaku.

Ngajulujurna purraku,

ngulaju kanpaju kanyi mulju-kurra ngapa ngarninjaku.

³ Ngajuluju kanpaju kanyi yungurna pirrjirdi-jarri.

Junga-nyayirnirli kanpaju milki-yirrarni jungarniki yaninjaku.

⁴ YAAWIYI, wangka karnangku,

'Nyampuju karna lanilani-jarri wuurnpa-puru.'

YAAWIYI, wangka karnangku,

'Nyampuju karna lanilani-jarri munga-puru.'

Kuja-puruju ngalijarraju wungu karli yani.

Nyuntuku karnangku marlaja-nyina lani-wangulku.

Nyuntu kanpaju palkangku warrawarra-kanyi.

Jukati-kirlirli kanpaju ngajuluku ngarlkin-mani nyiyarlangu-kujaku.

⁵ Yapa kajulu panu-nyayirni kulu-jarrimi.

Ngajuluju ngulangkuju kajulu maju-watirli putaputa-pakarni.

Nyuntulurlu kanpa-jana warla-pajirni ngaju-kujaku murrumurru-maninja-kujakuju yungu-julu wiri-pajirnilki.

Panu-jarlu kanpaju yinyi kurapakaju,

nyanyi kajulu ngarninja-kurra.

Nyuntu kanpaju jaraju yaarl-winjirni jurru-kurraju,

ngula-kurlurluju kanpaju wiri-pajirni.

Nyuntu kanpaju warrarda winjirni pamaju kartaku-kurra yungunpaju wiri-pajirni.

Ngula-jangkaju pirrjirdilki karna nyinami pirda-kurluju.

⁶ YAAWIYI, ngajuju karnangku wala-nyinami.

Nyuntu kanpaju tarnnga-juku nyina yimiri ngajulu-kuju.

Ngajulukuju ngurrju-juku kapunpaju warrarda nyina.

Tarnnga-juku kapurna nyina yuwarlirlaju nyuntu-nyangurla.

Ngula-juku karnangku pulka-pinyi nyuntulukuju.